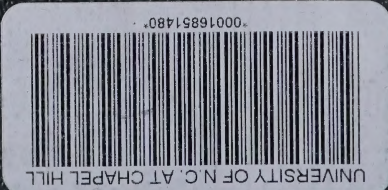
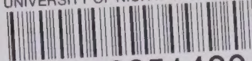

...szawa Nowolipki 7

הוצאת „בַּרְקָאִי" וַרְשָׁה,

נוֹבוֹלִיפְּקִי 7.

סִפְרֵי מִקְרָא לִבְנֵי הַנְּעוּרִים (כֻּלָּם מְנֻקָּדִים).

לע"ע יצאו לאור ונמצאים למכירה 27 ספרים אלה:

I מהביבליותיקה ההיסטורית:

א) סֵפֶר הַיָּשָׁר (לבני הנעורים, מצויר) — מעובד ע"י א. לובושיצקי.

ב) הָאֲנוּסִים (ספור מימי האינקויזיציה) מעובד ע"י ש. קנטורוביץ.

ג) בַּר־כּוֹכְבָא (ספור מימי רומא) ע"י י. ב. לבנר.

ד) הַבֵּן הָאוֹבֵד (ספור מימי הבינים. מאת ש. ברמן.

ה) בֵּית הִלֵּל (ספור מימי הבית השני) ע"פ מ. רינג.

ו) נֵר דָּוִד (ספור מימי הגאונים) ע"פ מ. גורפינקל.

ז) בֶּן־דּוֹר (ספור מימי רומא) מעובד ע"י ח. דובניקוב.

ח) דָּוִד־אַל־רָאִי (ספור מימי הגאונים) ע"פ ב. ביקונספלד.

II מהביבליותיקה האגדית:

ט) אַגָּדוֹת הַחֲסִידִים (לבני הנעורים) מאת ע. ג. פרענק.

י) אַגָּדוֹת הַהוֹדִים (על מגיטו ואראליו) תרגום ד. צמח.

יא) אַגָּדוֹת הַבַּלְקָנִים (לילדים) ת' א. מיטרופוליטנסקי.

יב) אַגָּדוֹת הַכּוּשִׁים (לילדים) תרג' א. בן-אורי.

יג) אַגָּדוֹת מְשׁוֹרְרִים (לבני הנעורים) תרגום פ. הלפרין.

יד) מַסְעֵי גוּלִיבֶר (ע"פ סויפט) תרגום הנ"ל.

III מהביבליותיקה המדעית:

טו) רוֹדְפִים וְנִרְדָּפִים (מעולם החי) ע"פ ט. סיטון תרגום י. א. הנדלזלץ.

טז) מְסִלַּת הַבַּרְזֶל (המצאתה והתפתחותה) מאת יעקב פרנקל.

יז) בְּאַרְצוֹת רְחוֹקוֹת (ספורי נוסעים וצידים) תרגום ח. דובניקוב.

יח) בְּנֵי תְקוּפַת הָאֶבֶן (סטנלו וטרלו) תרג' ע. רוזנבוים.

יט) הַתַּיָּרִים הָרִאשׁוֹנִים (ממרקו פולו עד וסקה די-גמא) ע"פ רובקין תרגום מ. טשודנר.

כ) הַתַּיָּרִים הָאַחֲרוֹנִים (מקולומבוס עד נגסן) מעובד ע"י ח. דובניקוב.

כא) מֵעוֹלַם הַחַי (ספורי זואולוגיה) מע' ע"י ה. צרניבסקי.

כב) מַחֲשֶׁבֶת הַדּוֹרוֹת (קורות השלמת האדם) מאת נ. רובקין תרגום מ. קפלן.

כג) בְּאֶרֶץ הַיַּהֲלוֹמִים (מאת ע. ברפוס) תרגום ע"י דבורה ליחובר.

כד) וּמֵירֹךְ וְעֵילָם (ספור מחיי האדם הקדמון) תרגום פ. היילפרין.

IV מהביבליותיקה הספרותית:

כה) מַחֲמַדִּים (קובץ ספורים, שירים ומחזות) מאת יצחק קצנלסון.

כו) מִשְׁלֵי הַמַּגִּיד מִדּוּבְּנָא (לבני הנעורים) ע"י ש. קנטורוביץ.

כז) שִׁירוֹת וַאֲגָדוֹת (לבני הנעורים) — א. פראנק.

הכתבת: Towarzystwo Wydawnicze „CENTRAL" Warszawa, Nowolipki 7.

סֵפֶר הַדִּקְדּוּק

שלשה חלקים

מאת א. י. שפירא

A. Szapiro, Warszawa, Solna 14, m. 3.

מחיר הדקדוק למתחילים	מרק.	מחיר „מורה נבוכי הלשון"	מרק.
„ החלק הראשון	„	„ כריכה	פנינ.
„ „ השני	„	„ פורטה	„

לקונה עשרה ספרים בבת אחת 15 פרצנ. הנחה. בזקיפה (נאכנאהמע) לא ישולח.

הפעם יש לנו לא ספר דקדוק חדש, כי אם דקדוק שהוא חדוש, מי מלל כי יבא זמן והדקדוק העברי יהפך לקריאת שעשועים... „ספר הדקדוק" של א. י. שפירא הוא כזה, האוחז בציצת ראשו של כל עברי וכופתו אל השלחן: שב ולמד את הדקדוק העברי! לא בכדי לדעת „דקדוק", כי אם למען דעת את השפה העברית מהחל ועד כלה...

אם צריך למעט בדברים על אדות הספר הזה, הנהו רק משום שלא תצא הבקרת כפניגיריקה, כמזמור „ישתבח" מלא התפעלות, מבלי אבק חנופה אפשר לאמר למחבר: „הגדלת הפעם"! („הצפירה" 1917, № 38).

החלק השני של „ספר הדקדוק" לפי סגנונו אופן הרצאתו ותועלתו הוא נשא בד בבד עם זה שקדם לו והוא ראוי לאותן התהלות שנאמרו אז, ובמדה גדושה יותר, באשר התאמץ המחבר בחלק זה להכניס בהירות ופשטות לאותו „חדר האפל" של הדקדוק „הפעל".

למר שפירא יש הכשרון הנבון של מדקדק אמן. בשביל המדקדק האמן הדקדוק אינו מלחמה בחומר, כי אם יצירה מן החומר, פסל הרמוני ומלא חיים הנחטב מן השיש הדומם.

התרגילים הנתונים בתוך הספר לנתוח ולנטיה כתובים בשפה גחה ומלוטשה היטב, מאמרות מלאי תכן ויופי.

... ואולם, כמובן כל הדברים האלה אינם ולא כלום לעומת ערכו של הספר החשוב הזה. („הצפירה" 1918, № 47).

דער דקדוק, אדער די גראמאטיק פון דער העברעאישער שפראך איז ביי אונז געווארען מעהר ווי א „גראמאטיק", ער איז געווארען א בעזונדערע „חכמה". אלע כמעט האבען געקענט „לשון קודש", „דקדוק" איז אבער געווען א זאך פאר ספעציאליסטען... מען האט געהאט פאר איהם א געוויסע מורא...

ה' א. י. שפירא, וואס האט זיך שוין בעקאנט געמאכט אין דער גראמאטיק-ליטעראטור מיט זיין „מורה נבוכי הלשון", האט זיך געשטעלט די אויפגאבע אויסצובעסערן דעם חסרון און — מיט ערפאלג. דער „ספר הדקדוק" ווארפט נישט אן קיין שרעק. מיט'ן לייכטען סטיל און געלונגען-צוגעקליבענע איבונגען פיהרט ער אונז אריין אין די דינים פון דעם אזוי „שווערען נקוד". דאס בוך קאן בענוצט ווערען אי אלס שוהל-לעהר-בוך פאר קינדער, וואס האבען פאר זיך צוגעפאסטע איבונגען, אי פאר דערוואקסענע. („דאס יודישע פאלק" 1918, № 3).

דער „ספר הדקדוק" איז אנגעשריבען געווארען דורך א מומחה אויפ'ן דאזיגען געביעט (א זאך, וואס ס'איז ביי אונז לעצטנס א זעלטענהייט). דעם מחבר איז געלונגען אזוי צוזאמענשטעלען די טרוקענע כללי הדקדוק, מיט די פיעל תרגילים, דאס זיי ווערען פשוט אנציהענד, אינטערעסאנט... („דאס יודישע וואָרט" 1917, № 235).

יא. משתלה לסופרינו הצעירים.

יב. תוי-זמרה.

יג. תמונות, ציורים ואילוסטרציות.

1. תמונות חכמים וסופרים. (ע"פ הא"ב).

2. טפוסים, ציורים ואילוסטרציות.

———ooooo———

לצֿריף שקשטו לכבודם בדגלי ציון ודגלי השבטים, וייטיבו את לבם במגדנות א״י.

הַהִתְחָרוּת בִּירוּשָׁלַיִם.

השעה להתחלה נקבעה לשעה 2.30 אחה״צ, אבל כבר מהצהרים נהרו אנשים, נשים וטף למגרש ההתחרות. משעה 12 עד גמר ההתחרות היה הרחוב המוביל למגרש הומה מאדם רב, מאוטומובילים, עגלות וכו׳. משערים שבמגרש ומחוצה לו היו עשרת אלפים איש בקרוב, כי רבים באו מת״א ומיפו לחזות בהתחרות, אע״פ שראו את זאת כבר בתל-אביב. ואמנם היתה ההתחרות בירושלים הכי מענינת. חצי שעה לפני התחלת המשחק התחילה תזמרת המשטרה לנגן ממט ב נגינותיה. ועשרה רגעים לפני ההתחלה הגיע גם ה. מ. הנציב העליון. בבוא חברי „הכח״, כעשרה רגעים לפני ההתחלה, הריע כל הקהל לכבודם, הנציב הצטלם עם חברי „הכח״ וחברי הצד המתנגד (כלם אנגלים), והמשחק התחיל.

עשרים רגע נלחמו בלי שום תוצאות, אבל ברגע העשרים הצליח „הכח״ להכות שער אחד לאנגלים, תחת מחיאות כפים רועשות של הקהל. ואחרי עבר עוד כעשרה רגעים הכו את השער השני לאנגלים. הקהל האנגלי (רֻבָּם כְּכֻלָּם חילים) התחילו לאמץ את המשחקים האנגלים בקריאות, והללו התלהבו ע״י זה ועברו פעמים רבות עד השוער של „הכח״, אולם הלה הצליח תמיד להגן על שערו, ולא נתן אף פעם להעביר את הכדור. דרכו פעם, בהתנפלו על הכדור ועצרו, אחרי שהסכנה כבר קרובה היתה שיעבר דרך השער, נסו שני אנגלים מהצד המתנגד להדפו עם הכדור לשער ובעטו בשוער. הוא אמנם הצליח להחליץ מהם אבל מחז׳ על שאין נזהרים כך. ע״י זה יצאו סכסוכים שעכבו בעד המשחק לרגעים אחדים. אבל הודות ש„הכח״ מחל לאנגלים, נגמר הכל בכי טוב. לפני גמר המחצית הראשונה של המשחק הכה גוטמן מ„הכח״ עוד שער אחד. המחצית השניה עברה בלי כל תוצאות ממשיות, והמשחק נגמר ב3:0 לטובת „הכח״, זהו הנצחון הכי גדול שהיה להם בכל נסיעתם.

הקהל הרים את חברי „הכח״ על יָדַם, וישאום בתרועת שמחה ומחיאות כפים רועשות עד הצריף, שבו ישבו לנוח ולשתות עם המשחקים האנגלים תה.

המון רב לא יכול היה לבוא להתחרות מפני שפחדו לחלל אח״כ את השבת, ולכן חכו בקצר רוח לתוצאות. חברי „הכח״ הלכו ישר מהמגרש לבית-הכנסת הגדול של ר׳ יהודה החסיד, אחרי גמרם לשתות את התה, לקבל שם את השבת, ולהתפלל מעריב. ארוחת-הערב סעדו בקלוב „מנורה״ (של החילים היהודים המשוחררים) ואחרי הסעודה ערכו נשף בנוכחות חברי „מנורה״, חברי „המכבי״ וחברי „הכח״.

ביום השבת טיירו בסביבות העיר את המקומות ההסטוריים ובמוצאי שבת בקרו את הנשף, שערכה לכבודם הסתדרות צעירות עבריות.

ביום א׳ ז׳ שבט, בבקר נסעו ברכבת לחיפה ועוד באותו יום אחרי-הצהרים היתה ההתחרות.

הַהִתְחָרוּת בְּחֵיפָה.

גם להתחרות זו בא קהל גדול, בערך. המגרש היה מקשט בדגל אנגלי ועברי (כמו בתל-אביב. בירושלים לבד תלו רק את הדגל האנגלי ואת דגל הקבוצה הספורטיבית אשר במגרשה היתה ההתחרות). המשחק התחיל בשלש, ולמרות שרוב משחקי „הכח״ (ששה במספר) היו רק רְזֶרְבִים ואך חמשה מהם היו מהקבוצה הראשונה. היו הם ע״פ רב התוקפים. אבל השופט האנגלי היה חד-צדדי ופסל שלשה שערים שהכה „הכח״ לאנגלים. וכן גם הראה בכל שנוטה הוא לצד האנגלים, כי במקום לענש את האנגלים בעת-הצרך במכות-ענש הכדור, ענש את חברי „הכח״. הללו מחאו נגד זה וכבר היה ברצונם לעזב את המגרש. אך המשמעת השפיעה עליהם שלא לעשות זאת החלק הראשון של המשחק נגמר ב 1:0 לטובת „הכח״.

בחלק השני החלו האנגלים לבעט בחברי „הכח״ בכדי לעיפם או לפצע אותם, אבל השופט לא ראה את זאת כלל...

גם עכשו היה הכדור עַל-פי רב בחצי המגרש של האנגלים, אך הם השתמשו בשגיאה קלה מצד „הכח״ והכו שער אחד. עד סוף המשחק לא באו לשום תוצאות ממשיות, וכך נגמר המשחק ב1:1.

ההתחרות הכניסה כ 120 לי״א ומזה קבלו האנגלי. 25% ואת השאר קבל „המכבי״. יש לציין שחברי „הכח״ אינם לוקחים מהכנסות של ההתחרות אף פרוטה, כי אין הם רוצים להוציא את הכסף מהארץ, אע״פ שהיתה להם הרשות לזאת. כן כלו התחרות קהיר בלבד 400 לי״מ.

לאות מחאה על שהשופט לא מלא את תפקידו כהוגן, ועל הבעיטות הגסות של מתנגדיהם, לא קבלו את ההזמנה לשתות עם הקבוצה המתנגדת תֵּה.

לוח היסטורי אדר ראשון

לוטו — מארזעץ

ד	א	6	ב׳ דר״ח
ה	ב	7	
ו	ג	8	התחיל להופיע „הלפידס״ השבועית (ה.תרכ״ב).
ז	ד	9	תרומה
א	ה	10	
ב	ו	11	נפטר בירושלים החכם ר׳ יחיאל מיכל פינס (ה.תרע״ג).
ג	ז	12	נפטר באודיסה הסופר יהודה שטיינברג (ה.תרס״ח).
ד	ח	13	נפטר החכם ר׳ אליעזר לבי לויפל (ה.ת.מ״ח).
ה	ט	14	
ו	י	15	
ז	יא	16	תצוה
א	יב	17	
ב	יג	18	נפטר בפטרבורג החכם המהסס אליהו הרכבי (ה.תרע״ט).
ג	יד	19	פורים קטן
ד	טו	20	
ה	טז	21	
ו	יז	22	
ז	יח	23	כי תשא
א	יט	24	נפטר בהאג התוקר ברוך שפינוזה (ה תל״ז).
ב	כ	25	סטיפן בתורי מלך פולין נתן הורמנה ליהודי פולין (ה. של״ח).
ג	כא	26	
ד	כב	27	
ה	כג	28	נפטר בוילנה הכלבן יהושע שטינברג (ה.תרס״ח).
ו	כד	29	
ז	כה	1	ויקהל
א	כו	2	
ב	כז	3	
ג	כח	4	
ד	כט	5	
ה	ל	6	א׳ דר״ח

ג. למען הקטנים.

(לבני תשע-שתים עשרה).

ד. מחיי ארץ-ישראל

(ירושלים), לובושיצקי א. (ורשה), לוברני א. (ברלין), לל ליב (מזריץ), לנצביצקי א. (ביליסטוק), מטרופוליטנסקי א. (ורשה), מלצקי ש. (שם), מייזלש ש. נ. (לבוב), פלנטנובסקי נח (ברזה), פראנק אברהם (ורשה), פרענק ע. נ. (ז"ל), פרץ י. ל. (ז"ל), פרושנסקי א. (ורשה), צסלר יוסף (זמושץ), צמח דוד (ורשה), צרניבסקי ח. (שם), צרניחובסקי שאול (סוינגמונדע), קוק נחום (תל־אביב), קיפניס לוין (שם), קמנצקי ש. ד"ר (ורשה), קנטרובוץ פ. (שם), קנטורוביץ ש. ש. (שם), קצנלסון ח"י (סלונים), קצנלסון יצחק (לודז), רוזנשטיין ש. (שם), רבינוביץ ח. (בילצי) רמון יעקב (ירושלים), ריבלין א. ב. (שם), שורץ א. (ברזה), שניאור ז. (ברלין), שניידר ש. (וילנה), שופמן יוסף (ורשה), שמיר לוי (רחובות), שפירא פ. (ביליסטוק) ועוד.

והננו בטוחים כי גם יתר סופרינו ופדגוגינו העבריים די בכל אתר ואתר יבואו לעזרתנו בכדי ש„הכוכב" יוסיף להשתכלל בכל מקצעותיו.

ב„המשתלה" (מדור מיוחד להתפתחות פרחי יוצרינו) השתתפו עד כה:

אלפינגר נ. (רויד הורודוק), ברודס אברהם (וילנה), הפשטיין גולדה (קנישין), ורשביק י. (ורשה), משולח (שם), ניצברג יצחק (וילנה), פקר י. (ליכוביצי), קלנבורט ח. (הורודנא).

במחלקה זו נוסיף לטפל בחבה יתרה, ובטוחים אנו כי ה„משתלה" תהא בקרב הימים לבית־חנוך נכון לרבים מסופרינו העבריים לעתיד.

ובזה עלינו להודיע קבל־עם, כי „הכוכב" ישאר נאמן לתעודתו גם להבא: ששפת תרבותנו העממית וחנוך הדור הצעיר צריכה להיות רק העברית, ושום עכובים ומכשולים זמניים על דרך התחיה העברית לא יזיזונו ממקומנו ולא ירפו את רוחנו במלחמתנו הספרותית ובעבודתנו החנוכית.

א. לובושיצקי.

————0000000000————

תֹּכֶן מְפֹרָט לַ„כּוֹכָב" שָׁנָה רִאשׁוֹנָה.

א. שירים, משלים ובדיחות:

ב. ספורים, אגדות, ציורים ומחזות.

DRUK. SIKORA i MYLNER WARSZAWA, NOWOLIPKI 6.

„הַכּוֹכָב" שָׁנָה שְׁנִיָּה

דו־שְׁבוּעוֹן לִבְנֵי הַנְּעוּרִים עִם מַחְלָקָה מְיֻחֶדֶת

לְמַעַן הַקְּטַנִּים

העורך א. לובושיצקי. המו"ל: הוצאת „אביב", ורשה.

באמצעים פרטיים מצומצמים, אך בלב מלא בטחון ואמונה שלמה בעתידות מפעלנו, נגשנו אשתקד אל הוצאת „הכוכב", וי"ב חדשי קיומו הראשונים הנם שנת נסיונו הקשה, אך גם תקופת בגרותו ונצחונו. לא נרבה בדברים על הקרבנות שהקרבנו במשך השנה הזאת, כי אותם אנו חושבים לחובה קדושה ולא להתנדבות בעם. „הכוכב" הוא עובדה היסטורית קיימת, והיא אמנם מחייבת אותנו עוד יותר בכל הנוגע להוצאתו ועריכתו בשנת־קיומו השניה. יודעים אנחנו, ואין צרך להעלים עין מהמגרעות והלקויים של עתוננו, אך בכל מאמצי יכלתנו נשתדל — אחרי נסיונות השנה הראשונה — לשפרו ולשכללו כפי הוראותיהם והערותיהם הצודקות של עוזרינו הנאמנים, שתמכו ב„הכוכב" תמיכה רוחנית וחמרית עד הנה, ועזרתם היקרה לנו. — מקוים אנו — לא ימנעו מבן־טפוחם גם להבא.

בין יתר התקונים והשכלולים החלטנו: א) להרבות עוד מהגליון הראשון לשנה השניה של „הכוכב" (חוברת א' לאדר שני) — בחומר המנקד נקוד שלם עד כדי שני שלישי כל חוברת, ב) לשפר את חיצוניותו ופנימיותו של עתוננו בחומר חי, קל ומלבב, מועיל ומענין את קוראינו הצעירים והקטנים, ג) להחמיר בהגהת העתון, שלצערנו לא תמיד יכלנו לטפל בה בתשומת־לב הראויה מפאת ריחוק מקום סידורו של „הכוכב" מבית־המערכת.

בתיק המערכת מוכן לשנה הבאה חומר מקורי הגון מאת טובי סופרינו העבריים וגם תרגומים משבחים מעדית הספרות לבני־הנעורים של אומות העולם.

עד הנה השתתפו ב„הכוכב" הסופרים הללו:

אלמאליח אברהם (ירושלים), אורבך דוד (ורשה), ארצי פינחס (לבוב), בורנשטין חיים יחיאל (ורשה), בן־אליעזר מ. (האמבורג), בן־אורי א. (ורשה), בן־דוב א. (שם), בן־יעקב ניסן (ירושלים), בן־מאיר מ. ש. (אנטורפן), בידר ישראל (אליקו, בלוך יוסף (ביליסטוק), ברגמן ח. פ. (רובנה), ברקמן יצחק (ורשה), גולדנברג מרדכי (בסרביה), גורדון ש. ל. (ורשה), גלוז מ. (אושציגי), גלמן א. (מזריץ), דובניקוב ח. (ורשה), דאנציג אריה (תל־אביב), דאנציג ש. (ורשה), דימאנט זאב (פאריז), דימאנט שושנה (ורשה), הלפרין פאלק (וילנא), הנדלזלץ י. א. (ורשה), הדוד הממשל (שם), הרון־אל־חמד, הפטמן יוסף (ורשה), וינברג אברהם (טרנוב), וינר ש. (זמושץ), זגורודסקי יח' (ורשה), זגורודסקי מ. ד"ר (ירושלים), זוקובסקי זרח (טומשוב), זמורה ישראל (בסרביה), זמודסקי י. (שצוצין), חוקין יואל (ורשה), חזן ל. (קילצי), טשודנר מ. (ורשה), יעקובוביץ א. ל. (שם), יקותיאלי חביב (ירושלים), יקותיאלי יוסף (שם), כ"ץ משה (ורשה), כוכבא מ.

כְּרוֹנִיקָה חֲדָשִׁית.

בארץ ישראל.

(מתן נתינות) ממשלת ארץ ישראל עסוקה עתה בעבוד חק על אדות רכישת נתינות הארץ. לפי החק ההוא, כל אלה שהיו מקודם נתיני תוגרמה, יוכלו להתאזרח תכף, ואלה שבאו אחרי כן, יהיו לנתיני הארץ אחרי שבתם בה שנתים ימים. האנשים שהיו לנתינים ויעזבו את הארץ, אובדים את נתינותם אחרי חמש שנים. החק הוצע לפני ההסתדרות הציונית, למען תחוה עליו את דעתה.

(הסתדרות העובדים) הסתדרות העובדים פרסמה דין וחשבון פעולתה בזמן האחרון. בירושלים בנתה 40 בתים בשכונת „בית כרם". בעבודה זו היו עסוקים 120 איש. ב„תלפיות" הקימה 7 בתים, והעבודה נעשתה בידי ה„קבוצית" אשר רק זה מקרוב למדו את מלאכת הבניה. עתה כבר השתלמו במלאכה זו כאומנים גמורים.

פעולת „הסתדרות" רחבה ביותר בעיר יפו, ששם עבדו בירחים האחרונים כדי 1000 איש.—בסרפנד השיגה הסתדרות קבלנות של עבודה מאת הממשלה בשביל 80 איש.—מירח פברואר עד ספטמבר עלו כל קבלנות ה„הסתדרות" לסכום מאת אלף ליטרא שטרלינג.

(דיגים יהודים) מעט מעט הולכת ומתרחבת בין אחינו יושבי ערי החוף בא"י עבודת הדיגות. בעת האחרונה נוסדה קבוצה חדשה של 15 דיגים, עם הון של 600 ליטרא, מזה נתנה ההסתדרות הציונות ק"ל וחברת יק"א 170 ל"ש.

(תערוכה פדגוגית) בהשתדלות מנהל „ועד החנוך", מר יוסף לוריה, תערך בירושלים בפסח הבא, תערוכה פדגוגית, אשר בה ישתתפו כל בתי הספר בא"י.

(אופירה עברית) בירושלים הוצגה בעברית האופירה „טרויטה", והזמרים נשאו חן בעיני הקהל. בין הבאים היה גם הנציב העליון הרברט סמיול, הקונסול הראשי האיטלקי ועוד אנשי מעלה.

(מלון בן-יהודה). המנוח בן-יהודה הספיק להוציא בחייו חמשה כרכים ממלונו העברי הגדול. עתה מכינים יורשיו לדפוס את הכרך הששי, אחריו יופיעו יתר הכרכים, עד תום הספר הענקי. בעבודה משתתפים אחדים מגדולי הבלשנים, והם נעזרים ברשימות שהשאיר המנוח בן-יהודה.

כבוד ויקר ל„הכח" בארץ ישראל.

אחרי הנצחונות הגדולים שנחל „הכח" על דרכו, בקאירא ובאלכסנדריה של מצרים, בא בשלום לארץ ישראל. קבלת-הפנים הראשונה ברב פאר והדר, נערכה לו ב„תל אביב". הרחובות היו עדויות בדגלים לאומיים, ועל ככר בית המועצות נאספו: כל התלמידים והתלמידות של בתי הספר השונים, הסקויטים, חברי „המכבי" ועוד. כבוא חברי „הכח", קדמה את פניהם להקת הנוגנים של בתי הספר, והאורחים עלו אל מעקה בית-המועצה, ששם חכו למו: שר מחוז יפו, האדון קמפבל, ראש העיר מר דיזנהוף ורבים מנכבדי התושבים.

מר דיזנהוף נשא את הנאום הראשון, בו אמר:

„ראו! הנה פה נאספו כל בנינו, עם מוריהם ומחנכיהם, וכלם מקדמים פניכם וקוראים לכם: בואכם לשלום! הנכם באים אלינו בזרי-פרחים של נצחונית, אשר נחלתם בכל העולם, ואשר הראיתם במו כי דם המכבים נוזל בעורקיכם, וכי לא רק עם הספר הנכם, כי גם עם של מיתרי ברזל. בכל אמונתנו, כי לא בכח, אך ברוח ננחל את הנצחון האחרון, הננו שמחים בכל זאת לראות יהודים, אשר להם האמץ והכח להתיצב כנגד האויב ומגשימים בחיים את הפתגם „נפש בריאה בגוף בריא". פה בארץ ישראל תוכלו לראות מה שיצרה האינירגיא החפשית במשך זמן קצר. את כל אשר אתם רואים פה: הבתים, הרחובות, הגנים, בתי החרשת, המוסדות—הנם מעשי ידי החברה הישראלית פה, בלי כל סיוע פילנטרופית מחוץ. הכל בנוי פה על יסודות בריאים של איניציטיבה פרטית וסיוע-הדדי. הננו בטוחים, כי העיר הישראלית הראשונה הזאת תגדל ותהי למרכז יהודי גדול".

בסוף נאומו הודיע מר דיזנהוף, כי ע"פ החלטת ועד-הפועל של תל אביב, תקרא אחת הרחובות בשם „רחוב הכח".

אחרי כן נשאו נאומים: שר הפלך ואחרים. המקהלה נגנה את „התקוה" והחגיגה עשתה על הכל רשם אדיר.

יח"ז.

נסדר בדפוס החדש י. קורנגדז פיוטרקוב. זמקובה 13

אל חוברת זו אנו מצרפים תכן-ענינים מפורט לשנה הראשונה של „הכוכב".

דו-שבועון **ספרותי מדעי לבני הנעורים**

העורך:
א. לובושיצקי.

המו״ל:
הוצאת „אביב״.

שנה ראשונה.

(חוברות א—יז).

ניסן תרפ״ג-אדר א׳ תרפ״ד.

ורשה,
1923–1924.

נסדר בדפוס י. קורננדז פיוטרקוב, זמקובה 13.

ר' זאב יעבץ ז"ל

ר' זאב יעבץ — מפורסם בספרו „תולדות עם ישראל" ובספרי המקרא אשר חבר לבני הנעורים. ספריו אלה כתובים ברוח אמונה צרופה ואהבה בלי מצרים לקדשי ישראל, לשפתנו הקדושה ולארצנו הקדושה, כי היה זאב יעבץ, בכל שפע המדעים אשר רכש לו — יהודי תמים, מסור באדיקות עזה למסורתנו, ואדיר חפצו היה לחבר ההשכלה עם התורה, מדע העולם עם היהדות העתיקה, והחפץ הזה היה אור לנתיבו בכל אשר כתב וחבר.

ר' זאב יעבץ נולד בשנת 1848 בעיר קולנא אשר בפלך לומזה (פולניה), ויחד עם הוריו העשירים בא בנעוריו עירה ורשה, ששם היו לאביו ר' זוסמן יעבץ עסקים גדולים (אביו זה בנה כמעט את כל הרחוב „מורנוב" אשר זמן רב נקראה בפי היהודים בשם „רחוב יעבץ"). אחרי חתונת יעבץ עם בת הג' פינס מרוזנאי, אחות הסופר והעסקן הציוני הנודע ר' יחיאל מיכל פינס בירושלים, אחז גם הוא במסחר, אבל בהיותו מסור תמיד ללמודי קודש וחול, התמוטטו עסקיו, ויתרושש, ואז עזב את ורשה וילך להשתקע בירושלים. שם הוציא מפקידה לפקידה מאספים בשם „הארץ", בהם הטיף למשא נפשו: לברוא בישראל אורטודוכסיה נאורה, וגם להחיות את ארץ ישראל על ידי ישוב מסודר.

בשנות התשעים למאה העברה מנהו הברון אדמונד רוטשילד לרב במושבה הגדולה „זכרון יעקב", ויהי גם למנהל בית הספר אשר במושבה, ואז הקדיש יעבץ כל תשומת לבו לחנוך בני הנעורים ברוח הדת והמסורה, ויחבר את ספרו „מל ילדות" אשר מהרה נתקבל בחבה בהמון בתי ספר בתפיצות ישראל. בימים ההם חבר גם ספריו „שיחות מני קדם" ו„נגינות מני קדם", הכוללים אגדות התלמוד כתובים בעברית צחה ויפה. גם הוציא ספר קצור „תולדות עם ישראל" בשביל בני הנעורים.

אחרי עזבו משמרתו במושבה „זכרון יעקב", יען כי הפקידים הפריעו בזדו מנהל את בית הספר לפי רוחו, שב לירושלים ויחל לכתוב את ספרו הגדול „תולדות עם ישראל", אשר הופיעו ממנו עד כה שמונה כרכים. בגלל מצבו אלץ יעבץ לשוב לאירופא, ויבוא לגור בוילנא, ששם ערך והו"ל את ה„מזרחי". גם החל לחבר ספר גדול, בשם „תולדות עמי התבל" לפי השקפת בן-ישראל. כאשר פרצה מלחמת התבל העתיק יעבץ מושבו ללונדון, ושם הוסיף לכתוב ולחבר ספרים שונים בחכמת ישראל, ויוציא לאור סדור „עבודת הלבבות" עם פרושים הגיוניים לתפלות. בלונדון היה יעבץ אהוב וחביב מאד על כל האורטודוכסים, אשר הוקירוהו על מערכי לבו המסור בכל לבו לקדשי העם.

ר' זאב יעבץ נפטר בן שבעים ושש שנים, ועדת ישראל בלונדון הובילתהו לקבורה בכבוד כראוי לתלמיד-חכם וסופר מצוין כזה.

יהי זכרו מבורך עד נצח!

יח"ז.

————0000000000————

אברהם ב. ריבלין

מִכְתָּבִים מִירוּשָׁלַיִם.

(ז).

אֵצֶל הַבֶּדוּאִים

ביום ג' טבת בקר היועץ המדיני בהנהלה הציונית, הקולונֶל קיש, את נצרת העיר, ושם הזמינוהו עוד באותו יום אחדים מראשי וחשובי הערבים לסעודת-רעים. למחרתו שלח אליו שֵיך בדואי מהסביבה את שני בניו, ויזמינהו לבוא אליו ולסעד אצלו את ארוחת הצהרים, וקולונל קיש הסכים.

הוא יצא לפנה"צ את נצרת בְּלְוָיַת ערבים נכבדים, ויסע לתחנת הרכבת, סמוך לעין-חֲרוד. בתחנה קבלוהו עשרות אחדות של רוכבים בדואים ויהודים (האחרונים מעין-חרוד), מזוינים מכף רגל ועד ראש, שעמדו לשני צדדי הרחוב, גבי עבר המפקד קיש, וקבלוהו בתְרועות שמחה. לא רחוק מהכפר הערבי „כומה" ירדו המפקד קיש ובני לויתו, ויעלו על סוסים שהכינו להם הבדואים, וירכבו לכפר, בלוית כל הפרשים, אשר שרו בכל הדרך שירים שונים. בכומה קבלום כל שיכי הסביבה ותושבי הכפר וכן כבדים אחדים מבית-שאן.

הסעודה סודרה באפן חגיגי מאד; שחטו לכבוד האורחים כבשים אחדים, כמנהג הבדואים. השֵיכים אמרו למפקד קיש כי חיים כאן בידידות עם היהודים, וכי אין הם שומעים לעצת אחדים מהערבים המסיתים אותם תמיד נגדם, כי רוצים הם רק בשלום ואחוה. הקילונל קיש ענה על זה, ויאמר כי בא ארצה-ישראל לא רק לעבד לטובת היהודים אחיו, כ"א גם לשרות הארץ המשתפת.

אח"כ הזמין את הקולונל קיש שיך אחד מדרום בית-שאן לארוחת הערב. המפקד ואנשיו רכבו גם לכפר זה על סוסים, ויגיעו לשם אחרי רכיבה של שעות אחדות. שם גם לנו אחרי שהפצירו בם השיכים. אחרי סעודת הערב ערכו צעירי הבדואים, תושבי הכפר, „נשף" לכבוד האורח. כלומר נגנו על כלים בדואים, ושרו את שיריהם, לבסוף יצאו גם במחול משותף.

ביום ה' טבת שב המפקד לבית-שאן בלוית אנשיו והפרשים, ומבית-שאן נסע לנצרת.

יְהוּדִי רוֹצֵחַ יְהוּדִי.

אור ליום י"א טבת טילו ארבעה ספרדים צעירים באחת הסמטאות אשר בעיר העתיקה בירושלים, שנים עירוניים ושנים עולים חדשים מאיזמיר. בדרך התחילו לריב ואחד הזמירנאים דקר את הספרדים הערוניים בחרב קטנה אשר היתה אתו, וברח עם חברו. הנדקרים החלו לצעק, ולקול קריאתם באו שוטרים, וירדפו אחרי הזמירנאים. אחד מהם, החף מפשע, נתפס תכף, אולם את הדוקר הצליחו לתפש רק אחרי שחפשוהו זמן רב.

לעת עתה הובאו שני הזמירנאים לבית-הסהר, אע"פ שהנדקרים אמרו שרק אחד מהם דקרם. אחד הנפצעים מ"ת מפצעיו אחרי עבור שעות אחדות, והשני עודנו שוכב בבית-החולים.

גִשְׁמֵי בְרָכָה.

לרגלי עצירת הגשם סבלו מאד כל המושבות, כי כמיות גדולות מהתבואות נתקלקלו, אולם כעת יש תקוה גדולה שהתבואה הנשארת תגדל ותצמח, כי בימים האחרונים ירד גשם שוטף ותכוף. בירושלים ירד הגשם כמעט שבוע שלם, ורק הפסקות קצרות היו.

הועד הכללי „כנסת-ישראל" הדואג זהו עשרות בשנים לצרכי הצבור, כבר החליט להביא מים מביתר (העיר ההסטורית הנמצאת במרחק של שנים-עשר קילומטר מירושלים, כי לחץ המים כבר הגיע עד ראש. משרד הרבנות הראשית בירושלים הודיע שאם לא ירד גשם עד העשירי בטבת, יעשו את היום הזה ליום כפור שני, וכלם מוכרחים יהיו לצום ולהתענות. אולם עוד ביום ח' טבת ירדו גשמים אשר לא פסקו כמעט שבוע שלם, ולכן לא צריך היה כבר הועד הכללי „כנסת-ישראל" להביא מים ממקומות אחרים, וגם לא קבעו את העשירי בטבת ליום כפור שני. בכל בתי הכנסיות התפללו תפלות-הודאה.

סוּפָה בְיָפוֹ.

ביום ט"ו טבת התחיל הים סוער בחזקה, וסערה זו הלכה הלך וגבר, עד שהגיעה לעת-ערב למרום קצה. גלים ענקיים שטפו אז את כל חוף יפו ותל אביב, כך שהבתים הסמוכים נזוקו מאד ע"י זה. הבתים הקלים שנבנו מעץ נהרסו כליל, וקרשים שֻׁטפו ופֻזרו לארך החוף. שני בתים ששמשו למלונים נהרסו גם-כן, אחד כלו ואחד למחצה. אבל הודות לזהירות המשטרה, אשר צותה לכל היושבים לארך החוף לצאת לפנים העיר, לא קרו שום מקרי אסון בנפשות אדם. רחוב אַלֶנְבִּי בתל-אביב, הנמשך עד הים, נתמלא שברי תבות, חביות קרשים וכו', גם על המים צפים קרשים, במחסן הנמל נכנסו המים ויקלקלו תבות אחדות עם סחורות, לפני שהספיקו להוציאן. האניות אשר הרגישו עוד יום לפני זה שסערה הולכת וקרבה, עזבו את חוף יפו, ותעגנה בחפים הקרובים.

מוֹת קָצִין יְהוּדִי-אַנְגְלִי.

בִּישְׁמָעֵאלִיָּה אשר במצרים נפל הקצין היהודי יוסף כהן מאוירון ויהרג. המנוח היה בגדוד העברי בגליפולי, תחת המפקד פֶּטֶרְסוֹן, ויעלה ממדרגה למדרגה. בהיות הלוטננט ז. זבוטינסקי בירושלים, היה הוא מזכירו הפרטי. אחר נכנס לגדוד מעופפים אנגלי במצרים, ונתעלה למדרגת אופיציר. כעת בהתכוננו לנסע לונדונה לחתונתו, עשה תרגילים אחדים באוירון, ויפל ויהרג. הידיעה עשתה כאן רושם מְדַכֵּא, כי משפחת המנוח היא משפחה לְאֻמית נכבדה בקהיר.

ה„כח" בא"י.

פ. קנטורוביץ.

הָאֶלֶקְטְרוֹן.

(סוף)

ז.

מַגְנֵטוֹן מְלוּקְטָר.

קְחָה מַגְרְפוֹן שֶׁל בַּרְזֶל וּתְלֵהוּ עַל חוּט מֶשִׁי, הַיּוֹרֵד מִן הַתִּקְרָה, וַהֲרִיקוֹתָ מִתַּחַת לְעֹקֶץ הַמַּגְרְפוֹן, הַרְבֵּה גְּזָרֵי נְיָר וּלְעָקְצוֹ הָעֶלְיוֹן תַּגַּע בִּזְכוּכִית אוֹ לַכָּא מְלֻקְטָרָה, עַד אַרְגִּיעָה יִתְדַּבְּקוּ כָּל גְּזָרֵי הַנְּיָר אֶל הַמַּגְרְפוֹן; יַעַן כִּי הַמַּגְרְפוֹן הִתְלַקְטֵר, זֹאת אוֹמֶרֶת: הָאֶלֶקְטְרִי שֶׁבַּזְּכוּכִית אוֹ בַּלַּכָּא עָבַר אֵלָיו.

וְכִי תָסִיר אֶת הַמַּגְרְפוֹן מֵעַל הַחוּט וְתָלִיתָ בִּמְקוֹמוֹ פְּתִיל מֶשִׁי, אָז לֹא יִתְדַּבְּקוּ גְּזָרֵי הַנְּיָר אֶל הַפְּתִיל. מִכָּאן לָמַדְנוּ, שֶׁבַּמֶּשִׁי לֹא יַעֲבוֹר הָאֶלֶקְטְרִי, אַךְ בְּבַרְזֶל הוּא עוֹבֵר בְּאֵין מַפְרִיעַ.

יָדוֹעַ תֵּדַע, כִּי כָּל הַגּוּפִים הַמִּתְקַיְּמִים בָּעוֹלָם, מִתְחַלְּקִים לִשְׁנֵי סוּגִים לְגַבֵּי הָאֶלֶקְטְרִי. הַסּוּג הָאֶחָד, כְּגוֹן: כָּל הַמַּתָּכוֹת, גַּם גּוּפֵי אֲנָשִׁים וכו׳ מוֹלִיכִים בְּתוֹכָם אֶת הָאֶלֶקְטְרִי, וְהַסּוּג הַשֵּׁנִי דְּהַיְנוּ: זְכוּכִית, מֶשִׁי וְכַדּוֹמֶה, אֵינָם מַעֲבִירִים אוֹתוֹ בְּתוֹכָם.

הַחֲזִיז, אוֹ הַבָּרָק, מֵבִיא נֶזֶק רַב בָּעוֹלָם, לִפְעָמִים הוּא מֵמִית אַלְפֵי אֲנָשִׁים וְעוֹד בַּעֲלֵי חַיִּים, גַּם מַבְעִיר הוּא תַּבְעֵרָה וְשׂוֹרֵף הַרְבֵּה בִּנְיָנִים וִיעָרוֹת, כְּדֵי לְהִנָּצֵל מִן הָאֲסוֹנוֹת שֶׁהַבָּרָק מֵבִיא עָלֵינוּ, הִמְצִיאוּ הָאֲנָשִׁים אֶת „כַּלֵּי־הָרַעַם״ [1]. הַמְלֻמָּדִים הִתְבּוֹנְנוּ, שֶׁהַבָּרָק מַכֶּה עפ״י רוֹב בִּדְבָרִים הַמְּצוּיִים בְּמָקוֹם גָּבוֹהַּ, לְפִיכָךְ מַעֲמִידִים עַל רֹאשׁ הַגָּג: כַּלֵּי־רַעַם, זֶהוּ מַקֵּל בַּרְזֶל פָּשׁוּט, שֶׁמִּמֶּנּוּ נִמְשָׁךְ וְיוֹרֵד תַּיִל עָבֶה אֶל מַעֲבֵה הָאֲדָמָה. וְאַתָּה הֲלֹא יָדַעְתָּ שֶׁהַמַּתֶּכֶת מוֹלִיכָה אֶת הָאֶלֶקְטְרִי, לָכֵן מַצִּיגִים בֶּעָרִים, אֶת כַּלֵּי־הָרַעַם בַּמָּקוֹם הַגָּבוֹהַּ מֵעַל כָּל הַבִּנְיָנִים, מִפְּנֵי בְּשָׁעָה שֶׁיַּכֶּה בּוֹ הַבָּרָק יַעֲבוֹר דֶּרֶךְ הַתַּיִל יָשָׁר אֶל מַעֲבֵה הָאֲדָמָה וְלֹא יִגְרוֹם שׁוּם נֶזֶק לְיוֹשְׁבֵי הָעִיר.

בְּוַדַּאי עוֹדְךָ זוֹכֵר אֶת הַבְּחִינָה שֶׁעָשָׂה פְרַנְקְלִין עִם נְחַשׁ הַנְּיָר. שָׁם עָבַר הַבָּרָק דֶּרֶךְ הַחֶבֶל הָרָטוֹב. אַךְ בְּיֶתֶר מְהִירוּת וְקַלּוּת הוּא עוֹבֵר דֶּרֶךְ הַתַּיִל. מַדּוּעַ נֶהֱרַג רִיכְמַן? יַעַן כִּי, בְּרֶגַע שֶׁרָץ הַבָּרָק דֶּרֶךְ הַתַּיִל, נָגַע רִיכְמַן בַּתַּיִל, לָכֵן חָדַר הַבָּרָק אֶל גּוּפוֹ וּמִמֶּנּוּ עָבַר לְתוֹךְ הָאֲדָמָה.

ח.

נוֹצָה נוֹדֶדֶת.

עַתָּה תִּקַּח לְךָ נוֹצַת עוֹף וְעָשִׂיתָ אוֹתָהּ לִמְטֻטֶּלֶת אֲשֶׁר תִּתְנוֹעֵעַ מֵעַצְמָהּ הֵנָּה וָהֵנָּה.

קַח לְךָ פְּסִיסָה [2] וְקָדַחְתָּ בְּאֶמְצַע הַפְּסִיסָה נֶקֶב קָטָן וְתָחַבְתָּ בַּנֶּקֶב מַקְלוֹן, עַל רֹאשׁ הַמַּקְלוֹן תַּנִּיחַ בְּרֹחַב שְׁחִיף דַּק וְקָשַׁרְתָּ אוֹתָם בְּחוּט וְעַל הַשְּׁחִיף תִּתְלֶה חוּט שֶׁל מֶשִׁי הַקָּשׁוּר עִם הַנּוֹצָה, בָּזֶה נִשְׁלְמָה מְלֶאכֶת הַמְטֻטֶּלֶת, עַכְשָׁו תַּצִּיג מִימִין הַמְטֻטֶּלֶת חֲתִיכַת לַכָּא, וּמִשְּׂמֹאלָהּ תַּצְמִיד קְנֵה זְכוּכִית, אֶת הַלַּכָּא תְּשַׁפְשֵׁף בְּמַטְלִית שֶׁל צֶמֶר וְאֶת הַזְּכוּכִית — בַּחֲתִיכַת עוֹר אוֹ בְּמֶשִׁי בַּעֲשׂוֹתְךָ כָּכָה, תִּוָּלֵד מִיַּד אֶלֶקְטְרִי בַּלַּכָּא וּבַזְּכוּכִית, אוּלָם בְּכָל אַחַת מֵהֶן, יִגָּלֶה מִין אֶלֶקְטְרִי מְיֻחָד. הַנּוֹצָה תָּחֵל לְהִתְנוֹעֵעַ בִּמְהִירוּת בִּנְטוֹתָהּ לָרִאשׁוֹנָה אֶל הַזְּכוּכִית וְהָשׁוּב אֶל הַלַּכָּא, וְכַךְ נוֹעַ תִּתְנוֹעֵעַ הֵנָּה וָהֵנָּה בְּלִי הֶרֶף. וְאִם תַּחְפּוֹץ שֶׁתֶּאֱרַךְ תְּנוּעָתָהּ שֶׁל הַמְטֻטֶּלֶת, תִּלְחַץ אֶל הַפְּסִיסָה אֶת הַזְּכוּכִית וְאֶת הַלַּכָּא, וְשִׁפְשַׁפְתָּ בִּימִינְךָ אֶת הַזְּכוּכִית בְּמַטְלִית שֶׁל צֶמֶר וּבִשְׂמֹאלְךָ תְּשַׁפְשֵׁף בְּמַטְלִית שֶׁל מֶשִׁי אֶת הַלַּכָּא וְאָז תִּתְנוֹעֵעַ הַמְטֻטֶּלֶת לְכָאן וּלְכָאן עַד אֲשֶׁר תָּקוּץ בַּמִּשְׂחָק הַזֶּה.

סוף חלק ראשון.

1) בליץ- לייטער. 2) קרש קטן.

---00000000000---

עֶזְרִיאֵל נָתָן פְרֶענְק.

ביום ו׳ כ״ו שבט מת בורשה פתאם בשנת הששים ואחת לימי חייו הסופר העברי **עזריאל נתן פרענק**. קשה להספיד כהלכה את חברנו היקר הזה, כשאך נסתם עליו הגולל. על ערכו הספרותי של פרענק אפשר יהא לשפוט בלי משוא פנים רק כעבור זמן מה, כשהכאב הראשון, אשר הסב לנו מותו, יחשך קצת. אולם הפעם אציין בדברים אחדים רק את מהות הטרגדיה האנושית והספרותית, אשר נקראה בשם: עזריאל נתן פרענק. יליד חומות הגיטו וחניך הגלות החשכה, שאף תמיד רוחו הכביר של פרענק לצאת למרחב ולהתרומם מעל הסביבה הגלותית; נשמתו בקשה לה את תקונה על הר-האלהים, בעלמא עילאה, בעולם שכלו אמת, טהר ויפי של מעלה. אך כפרומתיאוס הכבול אל סלע נשארו רגלי פרענק עומדות מתחת להר, בשעה שראשו ולבו הגביהו שחקים. לולא חי עמנו חיי טבעיים, לוא היתה לנו שפה אחת, תרבות אחת וארץ מולדת אחת—היה פרענק יושב בשבת תחכמוני והיה תופס לו מקום חשוב כחוקר הסטורי בעל עין חדה, כסופר עברי נקי כפים ובר-לבב. אולם פרענק יליד הגיטו חלה כמרבית סופרינו את המחלה הגלותית הנוראה, את מחלת השניות. בפרענק התרוצצו תמיד שני כחות-דחיפה, שני אימפולסים, המתנגדים לפעמים קרובות זה לזה. בפרענק התנגשו שני בני אדם: **העברי ההיסטורי והיהודי הגלותי**. העברי ההיסטורי, נכד הנביאים והמכבים, העברי הגאה והשלם לא יכול בשום אופן להסתגל אל תנאי החיים הגלותיים, שבהם נולדים, חיים ומתים מרבית אחיו ואחיותיו. העברי ההיסטורי בפרענק—התרגז תמיד, התמרמר וקלל, אך גם שאף בכל כחותיו אל הגאולה השלמה, אל **חיי עולם**; ובשעות אלו היה מוצא לו תנחומים בחקרי עברו הגדול של עמו ותרבותו ההיסטורית האמתית. אולם היהודי הגלותי שבו, עם דאגותיו היום-יומית לחיי שעה, עם התרפסותו המעליבה בעד פת לחם,—היהודי הזה היה מוריד את פרענק מעל הר האלהים אל עלמא דלתתא, אל עמק הבכא, אל שוק החיים והספרות, שכל-כך שנא פרענק, שכ״כ נלחם פרענק כנגדו. ככה טלטל פרענק כבכף-הקלע משמים ארצה, מספירת העברי ההיסטורי אל סביבת היהודי הגלות; וטלטלת-גבר זו מלאת את נפשו התמרמרות ורגז, השקתה אותו כוס התרעלה—שהיה מוזג גם לאחרים מהולה בדם לבו. המלחמה התדירית עם שוק החיים והספרות, עם גלותנו הרוחנית והצבורית, הביאה את פרענק עוד לפני שנים רבות לרסוק אברים ולרסוק נשמה, והיא אשר הצעידתהו למדחפות גם עד זיבולא בתרייתא. הלב הגדול, שבער תמיד בשלהבתיה כסנה—אכל על מוקדו.

טרגדית פרענק היא איפוא הטרגדיה של כל עם ישראל, המקריב את מבחר בניו ובנותיו למלך הגלותי, למחלת השניות. פרענק, כמרבית סופרינו, הוא קרבן כל עמנו, חטאת הצבור הישראלי, והוא לא יהי הקרבן האחרון, אם לא נבין את האמת האלפא-ביתית הזאת: כי אין גאולה חלקית ליחיד ולצבור, לפרט ולכלל, אין גאולת-עם למחצה, לשליש ולרביע, אלא—שלמה ומקפת, יחידה ומוחלטת. אין אני יודע איזה רושם עשה מות פרענק על שוק הגלות. אפשר, ששם לא ירגישו ביותר בחסרונו. אולם אנו, הלוחמים העבריים, השואפים אל הגאולה השלמה, אנו, יורשי פרענק האמתיים, אנחנו הרגש נרגיש עוד ימים רבים את האבדה הזאת שאינה חוזרת לעת-עתה. פרענק הלוחם העברי, העקשן העברי יחסר לנו ביחוד כעת, כשאנו נגשים לבנות את הריסות מקדשנו המחלל. אבל איננו אומרים נואש למראה הקבר החדש הזה. כזה וכזה תאכל חרב המלחמה וחבלי המשיח. נשמת פרענק הלוהטת באש-יה, תשאר בקרבנו; וצואתו שהשאיר לנו בו ביום שנשמתו הלוחמת כבר יצתה מגופו הרצוץ—קודש היא לנו, ואנחנו נקיימנה באמונה. אמנם מעטים אנחנו, ואויבינו בנפש רבים ממנו במספרם, אך היהדות הנלחמת אלפי שנה בעד קיומה יודעת כבר נצחונות המעטים נגד הרבים. והננו מודיעים בריש גלי: כי מלחמת פרענק לא תפסק עם מותו. אנחנו נמשיך את מלחמתו, מלחמת הקדש עם שוק החיים והספרות, עם פולחן עם-הארציות ועם אלה שרוממות התחיה בגרונם וחרב הגלות בידם.

פרענק מת, אך נשמתו חיה תחיה והלחם תלחם בתוך העתונות העברית הקמה לתחיה.

אלי.

התפזרו תשעת היהודים על אם דרכים, אפשר יזמין להם הקדוש־ברוך־הוא איזה אדם שיצטרף למנינם, ואולם אין קול ואין קשב!

כבר באה שעת אמירת „כל נדרי"... פתאם — והנה יהודי זקן בעל פנים נהדרים הופיע לעיניהם כשהוא הולך וקרב אליהם. וכמה גדלה שמחתם בקרבו אליהם ויאמר, כי הוא בא אליהם להתפלל אתם. בלב מלא גיל חרד המנין לבית־הכנסת, זמרו „כל נדרי" והתפללו ברגש רב. למחר של אותו היום, לאחר שהתפללו ערבית רצה כל אחד לזכות באורח זה שיהא סמוך על שלחנו. מכיון שלא יכלו להתפשר ביניהם, הפילו גורל, ובאותו גורל זכה רבי יהודה השו"ב. רבי יהודה קרא את האורח אליו ושניהם הלכו הביתה. באמצע הדרך פנה רבי יהודה לעברו של האורח — ואיננו. נעלם האורח פתאם... חורו פניו של רבי יהודה: אי־הוא האורח? אנה בא? שמא תעה, שמא אבד בדרך? ויקרא לאנשים וכלם הלכו לחפשו בכל חלקי העיר חברון. המתינו שעה ואינו בא, המתינו עוד שעה והאורח איננו! שבו סוף סוף האנשים לביתם בפחי נֶפֶש. בלילה חלם רבי יהודה חלום והנה האורח קרב אליו ולוחש לו על אזניו: „אל תצטער, בני, שנעלמתי פתאם, אברהם אביכם אני, לא יכלתי לראות בצערכם ובאתי אליכם להצטרף למנינכם!

— כאן — אמר הספרדי לאחר שהשיבותי לו את הספר „עמק המלך", והראה לי מקום נבדל במזרחו של בית־הכנסת — כאן עמד אברהם אבינו והתפלל!

היהודים בחברון סבלו הרבה צרות, והרבה אגדות מתהלכות ביניהם על פרעניותיהם. אחת האגדות שמעתי מפי החכם־באשי שנלוה אלי בערב:

— גם בחברון היה לנו „גיטו" בזמן מן הזמנים— אמר לי מתוך שחוק־קל — גיטו ככל הגיטאות שבימי הבינים... אחרי שקיעת החמה היו סוגרים עלינו את השערים ואין יוצא ואין בא. וגם ביום שבת וחג מוכרחים היינו לשבת בתחום מושב זה. פעם הטיל הפחה, שהיה רודף בצע, על יהודי חברון מס גדול, שבשום אפן לא יכלו להמציאו לו ויסגרום הפקידים ימים אחדים ב„גיטו", כקבורים חיים, וכאן נתרחש להם נס גדול: שמש בית־הכנסת קרב אל חומת העיר וירא בקיר החומה כיס מלא כסף. מנו היהודים את הכסף, ומה התפלאו בראותם, שבתוך כיס הכסף נמצא הסכום הדרוש להם לתשלום המס, לא פחות ולא יותר...

אגדת השיבה ההיסטורית חופפת על חברון העתיקה, אכסנית אברהם אבינו. אולם מרכז היהדות ומצודתה עברו אל עיר שלם, עריסת האמונה ב„אל עליון", כאלו רמוז לנו עוד לפני ארבעת אלפי שנה כי רק „מציון תצא תורה ודבר ה' — מירושלים".

מעובד ע"י יצחק ברקמן.

מערת המכפלה

שיחות סִפרותיות.

לְקורות הָעִתונות הָעִבְרִית.

(ס ו ף).

אין אנו מַשלים את נפשותינו בשקר, כי שלום יהי לנו, העברים, ובכפיפה אחת נדור עם צרת־הבת הזאת. ואין אנחנו עוצמים את עינינו מראות את הסכנה הנשקפת לתרבותנו ההיסטורית מקיומה והתפשטותה של העתונות האידישאית. והסכנה כפולה ומכֻפלת, ראשית: מתקיימת העתונות הזאת בִּרְבָּה על חשבון העתונות העברית, ושנית, צריך להגיד את כל האמת המרה — מקלקלת העתונות הזרגונית את טעם הקורא העברי, מרגילה אותו לקריאה בּוּלְבָרִית ומחַנכת אותו בסביבה של הפקרות עיונית ועם־הארציות תרבותית. ובמובן זה גדולה הסכנה להשכלה העברית מאת פולחן הזרגון הרבה יותר מ..ר אפשר לשער בסקירה הראשונה. אמנם היהדות התנגשה כבר בימי קיומה עם תרבויות שונות: עם ההלנית, הערביאית והגרמנית ולא נכנעה להן. אבל לא הרי התנגשות שתי קולטורות, היודעות להשפיע זו על זו ולקבל השפעה זו מזו. כהרי מחתרת שחותר לנו גַנב־בַּיִת, אורב היושב בחדר, אסופי שטִפַּח וְרִבָּה בַּחֲלֵב אמנו, ובגדלו הוא וושך בחֻצפה יתרה את שדי מֵינַקְתּוֹ! —

והנני חוזר על דברי: שלא העתונות האידישאית המעמדית גדעה את ענפי אילן ספרותנו ועתונותנו, כי בקיום הספרות ההיא יש איזה טעם והגיון, לוא גם מוגבל וקלוש מהבנתנו הלאומית הכללית. צרת־הבת אנו רואים רק בעתונות האידישאית הלאומית, שמרבית קוראיה — זה הוא לא סוד כמוס — נתגדלו ונתחנכו על ברכי ההשכלה העברית. ואחרי שמאשרינו המתעים מבטיחים אותם, כי גם הזרגון האשכנזי הוא שפה לאומית לנו, וקוראים לה „יהודית" — (אם כי במלה זו מסמנים בתנ"ך דוקא את השפה העברית) — וקריאת העתונות הזאת יותר קלה ואינה צריכה למוד ועיון כל שהוא, אלא: חטוף וקרא וציוני כשר תִּשָּׁאֵר, — למה לו באמת סֵבֶל הירושה של ה„לקשן־קודש" ?!

הימיר עם ישראל את שפתו ההיסטורית באידיש? אחרי מסע־נצחון של שלשת אלפי שנה, אחרי חבור התנ"ך הספרות התלמודית, פניני ספרות ימי הבינים. מרגליות ספרות ההשכלה ועתונותה, היצירות האמנותית של העברית החדשה, אחרי תפארתה של העתונות העברית מאמצע המאה הי"ח עד 1905 (שעוד בשנה זו היה מספר הקוראים העברים לא פחות מעשרים וחמשה אלף) — יבגד עם ישראל בעבר מזהיר וקדוש רבה ויחל לנוע על האידיש?

אבל מהבילים הם אותנו כוהני הזרגון הלאומי. לא עם ישראל בגד בשפת תרבותו, אלא הם לבדם, הרועים הרעים המבזים את יקהת־אם!

בגבולות פולין יוצאים כעת כעשרה עתונים יומיים בזרגון וכשלשים שבועונים והוצאות תקופיות. מלבד 5—6 עתונים, המתקיימים „לשם עסק", כחי נושא את עצמו, מופיעים כל השאר על חשבון כספים צבוריים „ולשם שמים". הנחוצה ליהדות הפולנית, העומדת עוד בכל אופן על בסיס תרבותנו ההיסטורית, קופה של שרצים זו להפצת הציוניות, רעיון קרן היסוד, ק"ק ויתר יושבי הקרנות? האם באמת אינם מבינים בעלי טובתנו אלה, כי ארץ ישראל זרגוניות או רוסית־ברדיצבאית, מוטב שלא תִבָּנה מאשר נראה בחרפת־עם כזו?!

למלחמה, העברים! אין לנו חלק בציונות הזרגונית, או הרוסית, ולא נחלה בארץ ישראל שלא תהי כלה עברית! ואליכם, בני העברים, אקרא: אתם, הצעירים והשלמים, אתם הצעירים והגאים, זכרו את החרפה, אשר עטו עליכם יוצרי העתונות האידישאית „הלאומית", כביכול! — דעו לכם, כי תחית השפה העברית קודמת לתחית הארץ, וגלות חדשה בא"י אל נא תתנו להתהוות!.. זכרו את החרפה!..

העתונות העברית אומרת לבנות בקרוב את הריסותה, אשר הסבו לה „מהרסינו ומחריבינו שממנו יצאו". היו נכונים, בני העברים! העתונות העברית קום תקום לתחיה, אם רק אתם שרידי קנאינו, תעזרו לנו לבנות את מסדה העברית. אל יאוש ורפיון רוח, אל פשרנות ופסיחה על שתי הסעפים! תחי איפוא השפה העברית ויחיו הלוחמים העברים!

א. לובושיצקי

—ooooo—

הצנורות הָרַבִּים נִמְצָא בְּתוֹךְ הַסְּפוֹג צִנּוֹר אֶחָד גָּדוֹל מִכָּל חֲבֵרָיו. פַּעַם זָרְקוּ לְתוֹךְ הַמַּיִם, בְּמָקוֹם שֶׁשָּׁם נִמְצָא סְפוֹג חַי, גַּרְגְּרֵי כַּרְמִיל 1) אֲחָדִים, אָז רָאוּ, כִּי הַגַּרְגְּרִים חָדְרוּ לְתוֹךְ צִנּוֹרוֹת הַסְּפוֹג הַצָּרִים וַיֵּלְכוּ הָלוֹךְ וְטַיֵּל בְּכָל חֶלְקֵי גוּפוֹ. אַחַר כַּךְ נִפְלְטוּ דֶּרֶךְ צִנּוֹרוֹ הַגָּדוֹל... רַק נִשְׁתַּנָּה צִבְעָם.

כַּנִּרְאֶה גַּם בְּזֶה הָאוֹפֶן בּוֹלֵעַ הַסְּפוֹג אֶל קִרְבּוֹ אֶת מְזוֹנוֹ, הַנִּמְצָא תָּמִיד בְּתוֹךְ מֵי הַיָּם. הִתְעַנְיַנּוּ לָדַעַת: מִפְּנֵי מַה מִּתְנוֹעֲעִים הַמַּיִם בִּסְפוֹג, בָּהּ בְּשָׁעָה, שֶׁהַסְּפוֹג גּוּפוֹ אֵינוֹ זָז מִמְּקוֹמוֹ? חָקְרוּ וּמָצְאוּ, כִּי דָּפְנֵי הַצִּנּוֹרוֹת מְכֻסִּים שֵׂעָר, כְּשֵׂעָר הַמְּכַסֶּה אֶת גּוּפוֹ שֶׁל הַסְּפוֹג-הַיִּלּוֹד. הָעַפְעַפַּיִם הַלָּלוּ מְזִיזִים אֶת עַצְמָם בִּמְהִירוּת נִפְלָאָה וּמוֹלִיכִים אֶת הַמַּיִם אֶל מְקוֹם תְּעוּדָתָם.

מַה שֶּׁאָנוּ קוֹרְאִים סְפוֹג אֵין זֶה הַיְּצוּר גּוּפוֹ, זֶהוּ רַק שִׁלְדּוֹ. הַיְּצוּר הָאֲמִתִּי זֶהוּ הָרִיר הַמַּקִּיף אֶת הַסְּפוֹג מִכָּל עֲבָרָיו בְּעוֹדֶנּוּ נִמְצָא בְּתוֹךְ הַמַּיִם. בְּפִי הַמְלֻמָּדִים נִקְרָא הָרִיר הַחַי „סַרְקוֹדָה".

הַסְּפוֹגִים מְצוּיִם בְּכָל יַמֵּי הַתֵּבֵל. אַךְ עַל פִּי רֹב יִבְחֲרוּ לְמוֹשָׁב לָהֶם אֶת מַעֲמַקֵּי הַיָּם. שָׁם נִצְמָדִים הֵם אֶל סֶלַע יָפֶה יָפֶה וְדֵי כֹּחַ וּזְרִיזוּת נְחוּצִים לְתָלְשָׁם מִשָּׁם.

בְּדִיג הַסְּפוֹגִים עֲסוּקִים עַל פִּי רֹב הַיְּוָנִים וְהָעֲרָבִים, מִפְּנֵי שֶׁהַמְשֻׁבָּחִים בְּמִינֵי הַסְּפוֹגִים נִמְצָאִים בְּחוֹפֵי יָוָן וְאַסְיָה הַקְּטַנָּה. בְּחֹדֶשׁ יוּנִי מַפְלִיגִים הַדַּיָּגִים בְּסִירוֹת-דּוּגָה קְטַנּוֹת, הַרְחֵק מִן הַחוֹף. דִּיג הַסְּפוֹגִים אֶפְשָׁר רַק בְּשָׁעָה שֶׁמֵּי הַיָּם שְׁקֵטִים, כִּי רַק אָז יְכֹלִים לִרְאוֹתָם עַל פְּנֵי קַרְקַע הַיָּם. כֵּיוָן שֶׁמָּצָא הָאֲמוֹדָאִי 2) אֶת מְקוֹם הַסְּפוֹגִים, מִיָּד קוֹפֵץ הוּא עִם סַלּוֹ הַקָּשׁוּר לַחֲגוֹרָתוֹ מִסִּירָתוֹ הַמַּיְמָה וְתוֹלֵשׁ מֵעַל הַסֶּלַע אֶת שְׁלָלוֹ.

הַסְּפוֹגִים מְמַהֲרִים כָּל-כַּךְ לִצְמֹחַ, עַד כִּי בְּמָקוֹם שֶׁנִּתְלְשׁוּ לִפְנֵי שְׁנָתַיִם, יָשׁוּבוּ וְיִצְמְחוּ. וְהַדַּיָּגִים בָּאִים שׁוּב וּמוֹצְאִים דֵּי שָׁלָל שָׁמָּה. אֶת הַסְּפוֹגִים הַנִּתְלָשִׁים מַנִּיחִים בִּבְרֵכוֹת מַיִם שֶׁעַל שְׂפַת הַיָּם. גּוֹבְלִים אוֹתָם בְּרַגְלַיִם וּמִכֹּחַ הַגִּבּוּל יוֹצֵא הָרִיר הַשָּׁחוֹר מֵהֶם, וְהֵם נַעֲשִׂים רַכִּים וּבְהִירִים. אֶת הַמִּינִים הַמְשֻׁבָּחִים שׁוֹרִים בְּחֹמֶץ לְנַקּוֹתָם מֵהַסִּיד, הַנִּמְצָא בְּקִרְבָּם. בְּחֵלֶק גָּדוֹל מֵהַסְּפוֹגִים, הָעוֹמְדִים לִמְכִירָה בַּשּׁוּק, נִשְׁאַר הַחוֹל הַנִּמְצָא בְּתוֹכָם. הַסּוֹחֲרִים מוֹצְאִים בָּזֶה תּוֹעֶלֶת לְנַפְשָׁם, מִפְּנֵי שֶׁהַסְּפוֹגִים נִמְכָּרִים בְּמִשְׁקָל.

עַל אֲחָדִים מֵאִיֵּי יָוָן נִמְצָאִים כְּפָרִים שְׁלֵמִים, הָעוֹסְקִים בְּדִיג הַסְּפוֹגִים. בְּעוֹדָם בְּיַלְדוּתָם מִתְרַגְּלִים תּוֹשְׁבֵיהֶם אֶת עַצְמָם לִצְלֹל מְצוּלוֹת וְלִתְלֹשׁ אֶת הַיְּצוּרִים הַלָּלוּ מֵעַל גַּבֵּי הַסְּלָעִים. אֲפִלּוּ נָשִׁים, גַּם הֵן מְחֻיָּבוֹת לָדַעַת מְלָאכָה זוֹ. עַל אַחַד הָאִיִּים, הַסָּמוּךְ לְאִי רוֹדוֹס, אֲשֶׁר בְּיָם הַתִּיכוֹן, אֵין הָעַלְמָה נִשֵּׂאת לְאִישׁ אִם לֹא תָּלְשָׁה סְכוּס יָדוּעַ שֶׁל סְפוֹגִים. עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁדְּרִישָׁה כָּזוֹ מְחֻיָּבִים לְמַלֵּא גַּם הַגְּבָרִים.

לָמָּה בָּאוּ הַסְּפוֹגִים, יָדוּעַ לַכֹּל.

מעובד ע"י שרף.

1) מין צבע. 2) אמודאי — צולל במים.

יְרוּשָׁלַיְמָה.

רָשְׁמֵי מַסָּע.

(ס ו ף)

חֶבְרוֹן.

כעבר עשרים רגעים לצאתי מירושלים באתי אל „קבר רחל". הנה הוא האהל, אהלה של אחת האִמָּהוֹת, הטמונה פה. בנוי האהל מאבנים גדולות במרחבי השדה ועל אם הדרכים. נכנסתי דרך הפתח הצר לתוך האהל הקטן, כעין תָּא גדול, ואבן גדולה ועגלה נצבת באֶמְצָעִיתוֹ; זאת היא הַמַּצֵּבָה שהציב יעקב אבינו על קבר רחל אמנו. האבן מסוידה בסיד וקשה להכיר אם אבן אחת היא או אבנים רבות המחֻבָּרוֹת זו לזו. הַשַּׁמָּשׁ צוה להדליק פתילות במנורה, אחר־כך נתן חוטים למד את המצבה לארכה ולרחבה. אני מדותי והתפללתי על גבי האבן לא לשם איזו סגולה דוקא, אלא מתוך לב רַגָּשׁ ונדהם. נדמה לי, שראיתיה בתוך אֲפְלוּלִיתוֹ של האהל, ראיתי את רחל אמנו, חֲוֶרַת־הפנים ופרועת השער, כשהיא קמה ביאושה מתוך מצבה זו, פורשת כפיה בתחנונים, ועיניה הדומעות מלַוּות את שְׁבִי נבוזראדן רב הַטַּבָּחִים, שזה עתה גלו ועברו על פני קברה והיא מבקשת עליהם רחמים, וקול ברמה נשמע... וראה, ראה — הנה פניה הולכים ונוהרים. קרן קלושה אחת ירדה והאירה את פניה הנוגים, קרן של נחמה היא! האמנם שומעת היא את קולו של הקדוש־ברוך־הוא, המשיב לה, כי יש שכר לפעולתה ושבו בנים לגבולם... ברוכה את, האבן, שנתת לה לאמנו לקום ולשפך עלינו דמעות ביום צרתנו. אָמוד אותך האבן, אדע נא את רָחְבֵּךְ וְאָרְכֵּךְ, ואתפלל עליך מתוך לב רגש וְנִפְעָם.

נסיעתי מירושלים לחברון ארכה שש שעות. בבואי שמה סרתי אל החכם בַּאשי שבחברון. אשת הרב הביאה לפנינו אַשְׁכְּלוֹת עֲנָבִים מבֻשָּׁלִים בנֹפֶת על קערת כסף; האשכלות הללו ארכים הם כארך אמה שלֵמה, אף כי אינם כבֵדים ביותר, בכל זאת נושאים אותם במוט בשנים, כמו שנשאוה אז המרגלים, להביאם לבני ישראל לאות על שפעת יבול הארץ ותנובת פריה אחרי שטעמנו מהאשכלות, הביאה בעלת הבית קפה בגביעי כסף קטנים וקנה המקטרת לפנינו, בשומה כמנהג בני המזרח את ידה על לבה ועל מצחה. החכם באשי ספר לי ממקרי חיי אחינו בחברון, מחלומותיו ותקותיו למשיח אשר כבר הגיעה העת ולא יאחר עוד, כי אותות רבים יגידו את בואו.

מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה.

עוד ביום אתמול יעדתי לי איש מעדת הספרדים לבוא אלי בבקר השכם, לעבר אתי בעיר לארכה ולרחבה ולראות את בתי התפלה. מסביב למערה זו — חומה בצורה. להכנס פנימה אינם מרשים לשום איש רק עד המדרגה החמישית נותנים לעלות. תחת המדרגה החמישית יש סֶדֶק קטן, כל הרוצה זורק לתוכו פתקא שהכין מקדם ואשר הביע בה את כל משאלותיו. גם המושלמים אינם נכנסים לתוך המערה, משום שלפי המסורה שלהם, כל הנכנס לתוכה מות ימות או עיניו מִסְתַּמְּאוֹת.

אחר כך הלכנו לראות את חברון וסגולותיה. נכנסנו לבית הכנסת, הנקרא בשם „בית־הכנסת של אברהם אבינו". הספרדי הוציא לי מארון הספרים ספר אחד הנקרא „עֵמק המלך", נתנו לי ואמר: — קרא ותדע למה נקרא בית־כנסת זה על שמו של אברהם אבינו:

„ויהי בימי אלעזר אַרְכִי, בשנת הש"ס, ישבו בחברון מספר מצמצם של יהודים, ולפעמים חסר להם אחד למנין גם ביום השבת. בראש השנה וביום הכפורים היו באים הכפריים היהודים לחברון והתפללו בצבור. ויהי היום, ערב יום הכפורים הי', שעת בין השמשות כבר ממשמשת ובאה, ויהודי חברון נבוכים: חסר להם אחד למנין, כי רק תשעה הם! מה זה היה, האמנם הלכו אחיהם הכפריים לירושלים? החמה הולכת ושוקעת, שעת מנחה הגיעה — והעשירי איננו. אוי ואבוי! כיצד יתפללו ביום הכפורים בלי מנין? —

לְהוֹצִיא אֶת מְזִמַּת לִבּוֹ לִפְעוּלוֹת. הַשְּׁאֵלָה הָיְתָה לֹא קַלָּה וּמְסֻבָּכָה. אָמְנָם הוּא הָיָה בֶּן־חַיִל, אֲבָל לְטַפֵּס וְלַעֲלוֹת עַל רֹאשׁ הָעַמּוּד הָרָם — דָּבָר לֹא נָקֵל כְּלָל הוּא!

הָעַמּוּדִים הָיוּ חֲלַקְלַקִּים וּמְמוֹרָטִים כִּזְכוּכִית, וְאֵין בַּמֶּה לְהֵאָחֵז, וּמִלְּבַד זֹאת הָיוּ גְּבֹהִים וְרָמִים לִמְאֹד, וְנוֹסַף לָזֶה מְשֻׁחוֹם בְּשֶׁמֶן שֶׁל עֵצִים, בִּכְדֵי שֶׁקָּשֶׁה יִהְיֶה לַעֲלוֹת עֲלֵיהֶם. יְהִי מָה! אֲאַמֵּץ אֶת כָּל כֹּחִי וְאֶת הַשָּׁעוֹן אַשִּׂיג בְּעַד אָבִי — גָּמַר סוֹף סוֹף מֹשֶׁה וַיָּשָׁב הַבַּיְתָה.

בָּא הַיּוֹם הַמְקֻוֶּה — יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר לְיוּלִי. הֶהָמוֹן הִתְאַסֵּף וּבָא מִכָּל עֲבָרִים בְּמִסְפָּר רָב, וּמַטְרַת כֻּלָּם אֶל כִּכַּר הַשּׁוּק לְהִתְבּוֹנֵן אֶל חִזָּיוֹן הָעַמּוּדִים, הַטְּפִיסָה עֲלֵיהֶם, וְלִשְׁמוֹעַ קוֹל נוֹגְנִים. הַשָּׁעוֹן הִכָּה שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה פַּעַם, הַמְנַגְּנִים נִגְּנוּ, עַל הָעַמּוּדִים הִתְנוֹסְסוּ דְּגָלִים וְהַמּוּעֲמָדִים לְטַפֵּס עַל הָעַמּוּדִים צָעֲדוּ קָדִימָה. הִתְחִילוּ לְהַפִּיל פּוּר עַל מִי לְטַפֵּס רִאשׁוֹנָה, יַעַן כִּי עַמּוּדִים הָיוּ שְׁלֹשָׁה וּמִתְחָרִים לְטַפֵּס — חֲמִשָּׁה עָשָׂר אִישׁ. מֹשֶׁה בָּחַר לוֹ אֶת הָעַמּוּד הַיּוֹתֵר גָּבֹהַּ, שֶׁעָלָיו הָיוּ תְּלוּיִים פְּרָסִים יִקְרֵי־עֵרֶךְ בְּיוֹתֵר: הַשָּׁעוֹן מַשְׂאַת נַפְשׁוֹ, מַגָּפַיִם, צְרוֹר כְּעָכִים וְנַקְנִיק גָּדוֹל, בְּחַר לְךָ בַּמֶּה שֶׁתַּחְפֹּץ.

עַל פִּי הַגּוֹרָל הָיָה עַל מֹשֶׁה לְטַפֵּס בַּשְּׁלִישִׁית.

בַּעַל הַגּוֹרָל הָרִאשׁוֹן, עֶלֶם גָּדוֹל וְקִפֵּחַ [1] הִתְחִיל לְטַפֵּס, אֲבָל בְּטֶרֶם עוֹד עָלָה עַד חֲצִי הָעַמּוּד הִתְגַּלְגֵּל אַרְצָה, בְּרֹאשׁוֹ לְמַטָּה וְרַגְלָיו לְמַעְלָה, וְהַקָּהָל הִשְׁמִיעַ קוֹל צְחוֹק גָּדוֹל. אַחֲרָיו טִפֵּס אֵיזֶה חַיָּל אַמִּיץ־לֵב, שֶׁגַּם הוּא הִתְגַּלְגֵּל וְנָפַל אַרְצָה, בְּהַגִּיעוֹ לְיוֹתֵר מֵחֲצִי הָעַמּוּד לְמַעְלָה.

אָז הִגִּיעַ תּוֹר מֹשֶׁה לַעֲלוֹת. בְּלֵב דּוֹפֵק בְּחָזְקָה קָרַב אֶל עַמּוּד הַפְּרָסִים הִפְשִׁיט שַׁרְווּלָיו, וַיֶּחֱשֹׂף אֶת זְרוֹעוֹתָיו עַד הַמַּרְפֵּקִים וְרַגְלָיו — עַד הַבִּרְכַּיִם.

— הוֹי, קְטַנּוֹנִי — הוֹכִיחוּהוּ אֲנָשִׁים מִקְּהַל הַנֶּאֱסָפִים, — גַּם אַתָּה רוֹצֶה לְקַבֵּל פְּרַס, בְּעַצְמְךָ הִנְּךָ נַנָּס וְתַאֲבוֹנְךָ, כְּנִרְאֶה, עֲנָקִי.

אֲבָל מֹשֶׁה, מִבְּלִי שִׂים לֵב לַתּוֹכָחוֹת הָאֵלֶּה, וּבְשָׁפְכוֹ שִׂיחַ לְאֵל עֶלְיוֹן, הִתְחִיל מְטַפֵּס עַל הָעַמּוּד.

— הַבִּיטוּ נָא וּרְאוּ, כֵּיצַד הוּא מְטַפֵּס, — דִּבְּרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ בֵּין הַנֶּאֱסָפִים, — מַמָּשׁ כְּסַנָּאִי יְמַהֵר לְטַפֵּס וְלַעֲלוֹת מַעְלָה, וְאָמְנָם גַּם פְּרָס יְקַבֵּל!

וּמֹשֶׁה אָמְנָם כְּבָר הִתְרוֹמֵם וַיַּעַל עַד חֲצִי הָעַמּוּד. אֲבָל פִּתְאֹם וּתְנוּעָה בִּלְתִּי זְרִיזָה — וְהוּא הִתְחִיל מִשְׁתַּלְשֵׁל מָטָּה. בֵּין הַקָּהָל נִשְׁמְעוּ דִּבְרֵי רַחֲמִים.

כְּהֹלֶם פַּעַם דָּפַק לִבּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה.

— הַאֻמְנָם אֶעֱזֹב אֶת אָבִי בְּלִי תְשׁוּרָה לְיוֹם הוּלַּדְתּוֹ — הִבְרִיק רַעְיוֹן בְּמֹחוֹ. — אֵיךְ אוּכַל לָשׂוּם עֵינַי נֶגֶד חֲבֵרַי; לֹא, הָיֹה לֹא תִהְיֶה! וּבְחָגְרוֹ שְׁאֵרִית כֹּחוֹ, הֶחֱזִיק בָּעַמּוּד וּבִמְהִירוּת נִפְלָאָה הִתְחִיל לְטַפֵּס שׁוּב מָעְלָה.

בֵּין הַקָּהָל נִשְׁמַע קוֹל תְּרוּעַת שִׂמְחָה לְאוֹת הַסְכָּמָה: בֶּן־חַיִל! חֲזַק וֶאֱמָץ! לֹא נִשְׁאַר עוֹד הַרְבֵּה! עֲלֵה, קְטַנְטָן! יָפֶה לְהַלֵּל!

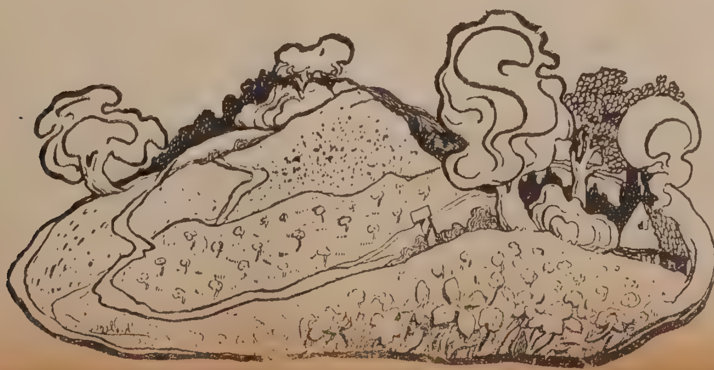
מֹשֶׁה הִתְרוֹמֵם עוֹד יוֹתֵר וַיִּתְקָרֵב עָלֹה וְקָרֵב אֶל הַשָּׁעוֹן הַנַּעֲלֶה, עוֹד שְׁנִיָּה — וְהוּא הִגִּיעַ לְמַטָּרָתוֹ, לְפִסְגַּת־אָשְׁרוֹ: הַשָּׁעוֹן בְּיָדוֹ.

— הֵידָד! עוּרָה! — קָרָא הָאֲסַפְסוּף בְּקוֹל רָם, וּלְקוֹל תְּרוּעַת הֶהָמוֹן הַצּוֹהֵל יָרַד מֹשֶׁה בִּמְהִירוּת אָרְצָה.

אַךְ מַה לְמֹשֶׁה וּלְכָל הַצָּהֳלָה וְהַתְּרוּעָה שֶׁהִבִּיעַ לוֹ הֶהָמוֹן, — בְּיָדוֹ הָאֶשְׁכָּר הַמְקֻדָּשׁ לְאָבִיו הַיָּקָר, וְהוּא רָץ הַבַּיְתָה עָלֵז וְשָׂמֵחַ, בְּלַחֲצוֹ אֶת הַשָּׁעוֹן אֶל לִבּוֹ.

— אַבָּא, אַבָּא, הֵא לְךָ מַתָּנָה לְיוֹם הוּלַּדְתְּךָ, הֲרֵינִי מְבָרֶכְךָ בְּחַיִּים אֲרֻכִּים וּנְעִימִים, קָרָא מֹשֶׁה בְּהִכָּנְסוֹ בִּמְרוּצָה הַחַדְרָה, וּבְשָׁאֲפוֹ רוּחַ בִּכְבֵדוּת מִשִּׂמְחָה וְהִתְרַגְּשׁוּת.

זְמַן רַב שָׂמְחָה בְּמִקְרֶה הַזֶּה כָּל מִשְׁפַּחַת מֹשֶׁה, אָבִיו הָיָה שְׂבַע עֹנֶג מְאֹד מֵהַשָּׁעוֹן, אַךְ בְּיוֹתֵר מֵאַהֲבַת בְּנוֹ הַגְּדוֹלָה אֵלָיו, וְלֹא יָדַע אֵיךְ יַבִּיעַ לוֹ אוֹתָהּ חִבָּה וּלְטִיפָה. אֲבָל עֲלִיצוּת מֹשֶׁה עָלְתָה עַל כֻּלָּם — הוּא הוֹצִיא לִפְעוּלוֹת אֶת מַחֲשֶׁבֶת לִבּוֹ הַגְּדוֹלָה וְאָמְנָם הִשִּׂיג שָׁעוֹן בִּשְׁבִיל אָבִיו לְיוֹם הוּלַּדְתּוֹ.

1) קפח — רם הקומה.

ישראל בידר.

חֹרֶף בַּכְּפָר.

צַפְרָא טָבָא לְךָ, מַחֲמַדִּי!
הֵן הִתְרַחַצְתָּ כְּבָר, יְקָרִי?—
בַּשׁ נָא מַהֵר, גַּם מְעִילֶךָ,
וּלְכָה אִתִּי אֱלֵי כְּפָרִי.

דַּל בָּעִיר הַסָּב־הַחֹרֶף:
מִבְחַר פְּנִינָיו מִרְמַס סוּסִים;
מֵיטַב צִיצָיו — סְחִי וּמָאוּס
אַרְמְנוֹתָיו־שֵׁשׁ הֲרוּסִים.

שָׁם פְּנֵי סָבָא, כָּכָה צְחוֹרִים, —
כְּעֶשֶׁן־כִּבְשָׁן מַקְדִּיר אוֹתָם.
אַךְ בַּכְּפָר אוֹצְרוֹתָיו שְׁמוּרִים —
נֵלְכָה אָחִי, נָא לַחֲזוֹתָם:

עֲדוּיֵי הוֹד לְאוֹר הַחַמָּה
שְׁטִיחֵי כֶּסֶף שָׁם מִשְׂתָּרְעִים;
מַרְאוֹת בְּדוֹלַח — נַחַל קָרוּשׁ;
טִירוֹת שַׁיִשׁ — שִׂיאֵי הָרִים.

לִמְרוֹם טִירוֹת אֶל נַעְפִּילָה,
נֶחֱזֶה הַדְרַת פְּנֵי הַסָּבָא,
קוֹרְנִים הֵם בִּנְגֹהוֹת—כֶּסֶף,
וּנְבָרְכֵהוּ בְּ„צַפְרָא טָבָא".

סָבָא יַסְבִּיר פָּנָיו לָנוּ
לְחַיֵּינוּ יַצְבֹּט בְּחִבָּה...
אָז נָשׁוּבָה רְווּיֵי אֹשֶׁר
וְעֹז־הַחֹרֶף בְּתוֹךְ הַלֵּבָה...

———ooooo———

שִׂיחוֹת מַדָּעִיּוֹת.

הַסְּפוֹג.

הַסְּפוֹג הוּא יְצוּר כָּל־כָּךְ מְשֻׁנֶּה, עַד שֶׁיָּמִים רַבִּים חֲשָׁבוּהוּ לְצֶמַח. וְאָמְנָם דּוֹמֶה הוּא בְּמִדָּה מְרֻבָּה לְצֶמַח הַשָּׂדֶה, אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְלַשׁ מִקַּרְקַע הַיָּם מִתְנוֹעֵעַ הוּא; וּבַעֲלַת תְּנוּעָה הִנֵּה רַק נֶפֶשׁ חַיָּה וְלֹא צֶמַח. מִלְּבַד זֹאת, אִם נַחֲרֹךְ חֲתִיכַת סְפוֹג עַל גַּבֵּי הָאֵשׁ, אָז יַעֲלֶה בְּאַפֵּנוּ רֵיחַ שֶׁל עֲצָמוֹת, נוֹצוֹת וְשֵׂעָר חֲרוּכוֹת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּצְמָחִים.

יְצִיאַת הַסְּפוֹג לַאֲוִיר הָעוֹלָם הוּא בְּזֶה הָאוֹפֶן:

בִּימֵי הָאָבִיב וְהַקַּיִץ, גַּם בְּרֵאשִׁית יְמֵי הַסְּתָו, עוֹלוֹת עַל גַּבֵּי דָּפְנֵי הַסְּפוֹג הַבּוֹגֵר גַּבְשׁוּשִׁיּוֹת, גַּבְשׁוּשִׁיּוֹת עֲגֻלּוֹת. לְאַט, לְאַט מִתְעַטְּפוֹת הֵן בִּקְרוּם רִירִי, זָרוּעַ שֵׂעָר דַּקְדַּק, הַנִּקְרָא גַּם עַפְעַפַּיִם. נִרְאֶה, שֶׁרַק לְשָׁעָה זוֹ הִמְתִּינוּ הַסְּפוֹגִים הַיְּלוֹדִים. תֵּכֶף וּמִיָּד פּוֹרְשִׁים הֵם מֵעַל גּוּף אִמָּם וּבְהָחִישָׁם אֶת תְּנוּעַת עַפְעַפֵּיהֶם מַפְלִיגִים הֵם בַּיָּם.

בְּחַיֵּי רְוָחָה כָּאֵלֶּה מְבַלִּים הַפְּעוּטִים הַלָּלוּ רַק מִשְּׁנַיִם עַד שְׁמוֹנָה יָמִים, אַחַר כַּךְ נִצְמָדִים הֵם אֶל סֶלַע תֵּית־מֵימִי. פּוֹשְׁטִים מֵעֲלֵיהֶם אֶת קְרוּמָם הָעֶלְיוֹן, הַזָּרוּעַ שֵׂעָר, הוֹלְכִים הָלוֹךְ וְגָדוֹל, עַד שֶׁמִּתְבַּגְּרִים וְנַעֲשִׂים לְאֻמּוֹת מִשְׁפָּחָה. נוֹחִים הֵם הַחַיִּים לַסְּפוֹגִים־הַיְּלוֹדִים בְּעִתּוֹת הַשָּׁנָה הַחַמּוֹת: בָּאָבִיב, בַּקַּיִץ וּבְרֵאשִׁית יְמֵי הַסְּתָו.

מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁלְהֵי[1] דִּסְתָו: הַקְּרוּם הֶעָדִין שֶׁל הַסְּפוֹג הַקְּטַנְטַן, הַמְחֻבָּר עֲדַיִן לְגֵו אִמּוֹ, אֵינוֹ יָכֹל לְהָגֵן עָלָיו מִפְּנֵי מֵי הַיָּם הַקָּרִים. לִמְצֹא מַחֲסֶה וּמִסְתּוֹר מְקֹר גַּם כֵּן מִן הַנִּמְנָע הוּא מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ יָכֹל לָזוּז מִמְּקוֹמוֹ. גַּם הָאֵם לֹא תַעְצֹר כֹּחַ לְהָגֵן עֲלֵיהֶם. וּבְלִי סָפֵק, תַּמּוּ כֻּלָּם לִגְוֹעַ, לוּלֵי חֶמְלָה אֵם שְׁנִיָּה — הַטֶּבַע — עֲלֵיהֶם. הַסְּפוֹגִים־הַנּוֹלָדִים בִּשְׁלְהֵי דִּסְתָו אֵינָם מִתְעַטְּפִים בִּקְרוּם רִירִי דַּק, אֶלָּא בְּחִתּוּל קַרְנִי קָשֶׁה, הַדּוֹמֶה לְשִׁרְיוֹן. שָׁם יוֹשְׁבִים הֵם בְּשַׁלְוָה וּמְחַכִּים לִקְרַאת בּוֹא הָאָבִיב. אָז מַתְחִילִים הֵם לִחְיוֹת אֶת חַיֵּיהֶם הַחֲדָשִׁים.

כֵּיצַד נִזּוֹן הַסְּפוֹג? כָּךְ הוּא הַדָּבָר:

הֲלֹא הִתְבּוֹנַנְתֶּם, יְלָדִים, וְתִרְאוּ, כִּי בְּכָל מֶרְחֲבֵי הַסְּפוֹג עוֹבְרִים תְּעָלוֹת וְצִנּוֹרוֹת עַד אֵין מִסְפָּר. בֵּין

1) באחרית.

א. וינברג.

הגר.

(סוף).

שרה: עתה הכל גלוי לפניך. הלא אזניך שומעות דברי פי ילדנו, המספר לפי תמו. נוכחת כי לא בעלילות באתי אליך הפעם. מלבד זאת הן ישמעאל מתנקש בנפש יצחק בננו. משחק הוא עם יצחק במשחק הציד ומורה בחצים. לבי אומר לי, כי בזדון יעשה זאת ישמעאל, וזממת רצח ישא בלבו. הכי תחשב, אדוני ואישי, כי את כל אלה דם אסבלה. לא, יותר לא אוכל זאת שאת. שלח תשלח את האמה עם בנה, טרם אראה את בננו יצחק כי שחת דרכו. ולא טוב מותי מחיי!

יצחק מתחק וכורה ה:יצה; אברהם הילך הלך וש:ב באהל, פ יו עונים בו, כי מלחמה פנימית התלקח.: בקרב לבו; כמדבר אל עצמו.

אברהם: הגר עודנה נוהה אחרי הפסלים, ובעבודת האלילים אומרת היא לחנך את בנה, לזאת לא אאות, לא, ואם גם בני הוא ואף אם אוהב אותו כנפשי היה לא יהיה כדבר הזה. אעלים עיני ממני וקץ אשים לדבר. אשלחם מזה.

מפסיק מדבורו וקורא:

אברהם: אליעזר!

אליעזר: בא ומשתחוה. מה מצוה אדוני?

אברהם: לך וקראת להגר, תבא הנה ובנה אתה.

אליעז־ משתחוה ויוצא; אברהם פונה אל שרה ואומר בקול ר.עד.

אברהם: מהרי נא שרה, והבאת צידה וחמת מים, ונתן להם לדרכם.

שרה יוצאת; אברהם נשאר לבדו. דממת עצב שוררת באהל, רק דפיקות צעדיו בלכתו אנה ואנה מפריעות מעט את המנוחה, מפיו מתמלטות לרגעים מלים מקוטעות.

אברהם: הגר... נפש עלובה... ישמעאל... בני מחמדי!.. כמתעורר. לא! צאו, צאו!.. לכו לכם... אלהי נכר!.. פסלים...

משתתק; רק באהל הנה ו.נה שקוע במחשבותיו; שרה שבה, נגשה אל השלחן, עורכת עליו את הצידה, אשר הביאה אתה. מעמידה חמת המים, מפשילה מטפחת גדולה על יד הכסא, אחרי כן היא מתרחקת מהשלחן בצעדי חרש לבלי עורר את אברהם ממחשבותיו. קרבה אל פנת האהל ונשארה נצבת ליד הקיר; דממה. הגר באה עם ישמעאל בנה. עיני.. מטיקות תמהון.

הגר: שלום אדוני!

אברהם מראה באצבע אל השלחן, מדבר בקול רוגז וחומל כאחד.

אברהם: הצדה, הכסף וחמת המים המוכנים פה על השלחן בשבילך הם, יוצאת את היום לחפשי,— אבל את ביתי עזב תעזבי והלכת באשר תלכי!

הגר נופלת אפים ארצה ומדברת מתוך דמעות חונקות.

הגר: אנא, אדוני! הגד־נא לי מה חטאי ומה פשעי, כי תגרשני מביתך. הן חפה אני מכל עון. בוכיה. העושה אני את מלאכתי רמיה? האם לא אם בנך אנכי?..

קול אברהם מתחזק, מבליג הוא על רגשי לבו.

אברהם: בער אבער מביתי כל פסל ואליל! בת כחה. השתחוי לפסלך שהצפנת באהלך. הוסיפי לעבוד לו אולי יהי בעזרך...

הג׳ קמה נדהמת כלה ויד בנה בלחץ בידה; ראשה כפוף עיניה נעוצות בארץ, מבוכתה מתגברת מרגע לרגע עומדת ומחרישה, ואף הנה אינה יכולה להוציא מתוך פיה, וכמו מאליהן תפ צנה המלים מבין שפתיה:

הגר: אכן נודע הדבר!

אברם ושרה נגשים אליה, מרכיבים את ישמעאל על שכמ: ומקשרים אותו בקצית המטפחת אשר על שכמי הג־ אל החזה, תולים על צוארה תרמיל עם צדה, חמת מים וצרור כסף. הגר עומד בהכנעה ואינה מסרבת, פונה לצאת, אברום ושרה מלוים אותה, ואחרי כאשר התרחקה מהם אמות אחדות תסב את פניה לעימת אדוניה וגברתה, ובבכי נפשי מתוך לב־ואב, תפלט מלי אחדות.

הגר: היו שלום! את פניכם לא אוסיף לראותו לנצח.

המסך.

מערכה שלישית.

מחזה שביעי.

הגר וישמעאל

מקום החזיון- מדבר באר-שבע.

ישמעאל: אמי! צמא אני מאד, השקיני נא מעט מים!

הגר: בני מחמדי! חכה לי עוד רגע, עוד צעדים אחדים, נבוא אל באר מים ושם תשתה לרויה.

ישמעאל: ואיה הבאר?

הגר: לא רחוק מזה, בני! נאנחה חרש.

ישמעאל פורץ בבכי: הבי לי מים! מים!

הגר משליכה את הילד, מתרחקת ממנו, נופלת אפים ארצה וכובשת פניה בארץ ומתפללת מתוך בכי:

הָגָר: אָנָּא אֱלֹהֵי אַבְרָהָם! סְלַח נָא לַאֲמָתֶךָ, כִּי לֹא הֶאֱמַנְתִּי בְךָ בְּכָל לִבִּי הָאֵל הָרַחֲמָן! אוֹי לִי כִּי פָשַׁעְתִּי נֶגְדֶּךָ, אָמַרְתִּי לַהֲמִירְךָ בְּעֵץ וָאָבֶן, וְאֵין בָּהֶם תוֹעֶלֶת... תֵּן נָא לִבְנִי מְעַט מָיִם... בוכיה. בְּנִי יְחִידִי! נֶחֱמָתִי בְעָנְיִי... אֱלֹהִים! אֵל הַחֶסֶד! לָמָּה יָמוּת בְּנִי בְּאַשְׁמַת אִמּוֹ?—

נתיך יאוש נורא כובשת היא פניה בא״ץ עמוק וקוראת לאחרונה:

רַחֲמֵנִי הַפַּעַם! הוֹשִׁיעֵנִי! הוֹפִיעָה, אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, וְהַצִּילָה אֶת בְּנִי יְחִידִי מִצָּמָא!

דממה; מופיע פתאם לעיני הגר מלאך אלהים.

הַמַּלְאָךְ: הָגָר!

הגר מרימה את ראשה ומביטה א״ כל עבר שקט מסביב; הגר אינה

גוחנת אמון למשמע אזניה, פניה מפיקים תמהון ופחד.

הַמַּלְאָךְ: הָגָר! הָגָר!

הגר קופצת ממקומה כמתעוררת מת ך חלום, רואה פני המלאך מתפלא״ ונבהלת.

הַמַּלְאָךְ: אַל תִּירְאִי, כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל קוֹל הַנַּעַר בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם. קוּמִי שְׂאִי אֶת הַנַּעַר; הִנֵּה לְפָנַיִךְ בְּאֵר מָיִם. מַהֲרִי הַשְׁקִי אֶת בְּנֵךְ!

הגר קוראת בקול יאוש ותקוה כאחד.

הָגָר: יִשְׁמָעֵאל בְּנִי, בְּנִי אֲהוּבִי! בָּבַת עֵינִי! אֱלֹהִים שָׁלַח לָנוּ בְּאֵר מָיִם! לֹא תָמוּת, בְּנִי, חָיֹה תִחְיֶה!

רצה אל בנה.

ה מ ס ך.

זרח ז׳וקובסקי.

הַפְּרָס.

מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה.

וַי, לִי, וַי! כַּמָּה צָרוֹת אֶשָּׂא וְאֶסְבֹּל מֵהַנַּעַר הַזֶּה! — הִתְאוֹנְנָה אִמּוֹ שֶׁל משֶׁה לִפְנֵי אָבִיו, — הִנֵּה זֶה תְּמוֹל תָּפַרְתִּי לוֹ מָתְנִיָּה [1]) חֲדָשָׁה וְהַיּוֹם נִגְרָרוֹת מִמֶּנָּה רַק אֲנִיצֵי קְרָעִים. הֲרֵיהוּ מְטַפֵּס וְעוֹלֶה עַל עֵצִים וְגַגּוֹת כִּסְנָאִי מַמָּשׁ, מִבְּלִי כָּל פַּחַד כָּלְשֶׁהוּ; אָמְנָם מִתְיָרְאָה אָנֹכִי, פֶּן, אַל אֶפְתַּח פֶּה לַשָּׂטָן, יְרוֹצֵץ אֶת גֻּלְגָּלְתּוֹ. וְאֵיךְ יָכֹל הוּא לְטַפֵּס בְּגֹבַהּ מַרְבֶּה כָּזֶה?! נִפְלָא הַדָּבָר!

וְאָמְנָם משֶׁה הָיָה נַעַר זָרִיז וּמָהִיר מְאֹד. בְּכָל הַמִּשְׂחָקִים הָיָה תָמִיד הַמְנַצֵּחַ, וְלֹא הָיָה עֵץ בַּיַּעַר אוֹ תֹּרֶן בַּנָּהָר שֶׁלֹּא יוּכַל משֶׁה הַקָּטָן לְטַפֵּס וְלַעֲלוֹת עָלָיו. חֲבֵרָיו אֲהֵבוּהוּ מְאֹד, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה משֶׁה נַעַר טוֹב, אַף אִם גַּם שׁוֹבָב גָּדוֹל, בַּעַל אֶגְרוֹף וְאוֹהֵב רִיב וּקְרָבוֹת.

אֲבוֹתָיו שֶׁל משֶׁה הָיוּ אֲנָשִׁים בִּלְתִּי עֲשִׁירִים. אָבִיו הִתְעַסֵּק בִּמְלֶאכֶת הַנַּגָּרוּת, וְעַל משֶׁה הָיָה לְעִתִּים קְרוֹבוֹת לַעֲזוֹר לְאָבִיו בִּדְבַר־מַה; פַּעַם לִתְקוֹעַ מַסְמְרוֹת, פַּעַם לָשֵׂאת כְּלֵי־עֵץ לְבָתֵּי הַקּוֹנִים וְכַדּוֹמֶה, צָרִיךְ לְהוֹסִיף, כִּי גַּם בְּכָל מְלָאכָה וַעֲבוֹדָה הָיָה משֶׁה מָהִיר וְחָרוּץ כְּמוֹ שֶׁהִצְטַיֵּן בִּטְפִיסָה, וְלָכֵן אֲהֵבוֹ אָבִיו וַיְקַו כִּי בְנוֹ יִהְיֶה לוֹ לְעֵזֶר וָסַעַד לְעֵת זִקְנָה.

וַיְהִי הַיּוֹם וְיוֹם הֻלֶּדֶת אֲבִי משֶׁה קָרֵב לָבוֹא. בְּאוֹתוֹ יוֹם וּבָעֲיָרָה שֶׁבָּהּ גָּר משֶׁה עִם הוֹרָיו הָיָה „יָרִיד" וּלְפִיכָךְ נֶעֶרְכוּ עַל כִּכַּר הַשּׁוּק מִינֵי מִשְׂחָק וְשַׁעֲשׁוּעִים וְהִתְחָרוּת שׁוֹנִים עִם פְּרָסִים, בִּכְדֵי לִמְשׁוֹךְ אֶת הַקּוֹנִים.

— מָה אוּכַל לְהַגִּישׁ מַתָּנָה לְאָבִי בְּיוֹם הוּלַּדְתּוֹ — חָשַׁב משֶׁה בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ. — אִם לִקְנוֹת אֵיזֶה חֵפֶץ — הֲרֵי אֵין לִי כֶּסֶף, וְאִם אֶעֱשֶׂה דְּבַר־מַה בִּשְׁבִילוֹ, אֵינִי יוֹדֵעַ מַהוּ הַחֵפֶץ אֲשֶׁר יְשַׂמַּח אֶת לִבּוֹ. הֶאָח, לוּ הָיָה בְּיָדִי כֶּסֶף רָב, — כִּי עַתָּה בָּחַרְתִּי מַתָּנָה לְיוֹם הוּלַּדְתּוֹ — שָׁעוֹן!

— הֶאָח, מַה יִּשְׂמַח לִבּוֹ בָּזֶה!

הֲרֵי זֶה הָיָה מַרְנִין אֶת לֵב הָאָב! זֶה כְּבָר אִוְּתָה נַפְשׁוֹ לִרְכּוֹשׁ לוֹ שָׁעוֹן, אַךְ עַד הַיּוֹם אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְקַבֵּץ עַל יַד כֶּסֶף מְחִירוֹ. אָמְנָם מַה טּוֹבָה מַתָּנָה כָּזֹאת, אֲבָל אֵיפֹה תִּקַּח כֶּסֶף רָב כָּל כָּךְ?!

זְמַן רָב חָשַׁב משֶׁה עַל דְּבַר מַתָּנָה לְאָבִיו, וְלֹא הִרְגִּישׁ כֵּיצַד בָּא אֶל כִּכַּר הַשּׁוּק, שָׁם הוּצְגוּ עַמּוּדִים גְּבֹהִים לִטְפִיסָה עִם פְּרָסִים שׁוֹנִים.

— חַכֵּה! — הִכָּה משֶׁה בְּכַפּוֹ עַל מִצְחוֹ, — כְּבָר יִהְיֶה לְאָבִי שָׁעוֹן בְּיוֹם הוּלַּדְתּוֹ, בְּוַדַּאי יִהְיֶה! הֲלֹא בֵּין הַפְּרָסִים שֶׁעַל רֹאשׁ הָעַמּוּדִים מִתְנוֹסֵס גַּם שָׁעוֹן, לֹא יִקָּרֵא שְׁמִי משֶׁה אִם לֹא אַשִּׂיג אוֹתוֹ! —

שָׁעָה אֲרֻכָּה עָמַד משֶׁה לְיַד הָעַמּוּד, וַיַּחֲשֹׁב הֵיטֵב

---

1) מתניה — מין מעי״

חֲכָמִים וְסוֹפְרִים וְקָנִיתָ לְּךָ שֵׁם חָכְמָה וָדַעַת — וְעָלַי כָּל מַחְסוֹרֶךָ. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁכָּל מַה שֶּׁיִּתֵּן לִי הָאֱלֹהִים אֲחַלֵּק אִתְּךָ חֵלֶק כְּחֵלֶק, אַחֲרֵי שׁוּבְךָ הֵנָּה כִּכְלוֹת זְמַן לִמּוּדֶיךָ!"

יוֹחָנָן שָׁמַע בְּקוֹל אָחִיו וַיִּצְטַיֵּד וַיֵּשֶׁב בָּעֲגָלָה וַיִּסַּע לָעִיר גְּדוֹלָה שֶׁל חֲכָמִים וְסוֹפְרִים. וַחֲנִינָה נָתַן לוֹ כֶּסֶף רַב לְדַרְכּוֹ.

הוּא עוֹד לֹא הִרְחִיק מִכְּפַר מוֹשָׁבוֹ וַיַּרְא וְהִנֵּה מַפְתֵּחַ בַּרְזֶל יָשָׁן נוֹשָׁן, שֶׁהֶעֱלָה חֲלוּדָה מֵרֹב יָמִים, מִתְגּוֹלֵל עַל הָאָרֶץ. וַיְבַקֵּשׁ מֵאֵת הָרַכָּב שֶׁיַּעֲצֹר בְּעַד מְרוּצַת הַסּוּסִים וְהוּא יָרַד לִרְאוֹת אֶת הַמַּפְתֵּחַ הַמּוּטָל עַל הַדֶּרֶךְ. הָרַכָּב שָׂחַק לוֹ וְלִמְצִיאָתוֹ... אֲבָל יוֹחָנָן נִזְכַּר בִּפְקֻדַּת אָבִיו לֵאמֹר: „אַל תְּבוּזוּ לְכָל דָּבָר!" וַיָּרֶם אֶת הַמַּפְתֵּחַ וַיִּטְמְנֵהוּ בְּכִיס מְעִילוֹ.

כַּעֲבוֹר שְׁלשָׁה יָמִים בָּא יוֹחָנָן לִמְחוֹז חֶפְצוֹ וַיִּתְקַבֵּל שָׁם אֶל הַמְּתִיבְתָּא [1]. הוּא יָשַׁב לַהֲגוֹת בְּתוֹרַת ה' בִּשְׁקִידָה עֲצוּמָה כְּדַרְכּוֹ וַיָּפֶק רָצוֹן מִכָּל רוֹאָיו.

יְרָחִים עָבְרוּ, שָׁנִים חָלְפוּ וְיוֹחָנָן עוֹדֶנּוּ יוֹשֵׁב עַל הַתּוֹרָה. וַיִּגְדַּל יוֹחָנָן וַיִּתְפַּרְסֵם בְּכָל הַסְּבִיבָה בְּרֹב חָכְמָתוֹ וּגְדֻלָּתוֹ בַּתּוֹרָה וַיֵּצֵא לוֹ שֵׁם טוֹב לְמֵרָחוֹק.

וַחֲנִינָה אָחִיו עָסַק לוֹ בְּתוֹךְ כַּךְ בַּעֲסָקָיו הַמְרֻבִּים וַיַּרְא בְּרָכָה רַבָּה בַּעֲמָלוֹ וַיֶּעְשַׁר מְאֹד. אוּלָם זָכֹר זָכַר אֶת הַבְטָחָתוֹ לְאָחִיו וַיְחַלֵּק אֶת כֶּסֶף הָרֶוַח לִשְׁנֵי חֲלָקִים — חֶצְיוֹ לוֹ וְחֶצְיוֹ לְאָחִיו. וְאֶת הַכֶּסֶף הַשָּׁמוּר בִּשְׁבִיל יוֹחָנָן שָׂם חֲנִינָה בְּאַרְגָּז מְיֻחָד.

וַיְהִי כְּשֶׁמָּלְאוּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים מִיּוֹם צֵאת יוֹחָנָן אֶל הָעִיר הַגְּדוֹלָה, וַיִּזְכֹּר אוֹתוֹ חֲנִינָה וַיִּשְׁלַח אֵלָיו שָׁלִיחַ מְיֻחָד לַהֲבִיאֵהוּ הַבַּיְתָה, לְמַעַן יוּכַל כְּבָר לַעֲשׂוֹת לְבֵיתוֹ גַּם הוּא כְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ. אֲבָל יוֹחָנָן הֵשִׁיב לְאָחִיו, כִּי לֹא יַעֲזֹב אֶת מְקוֹמוֹ עוֹד שְׁבוּעוֹת מִסְפָּר, בְּטֶרֶם יְכַלֶּה חֹק לִמּוּדָיו. וַיִּתְעַצֵּב חֲנִינָה אֶל לִבּוֹ, כִּי יָרֵא יָרֵא פֶּן יֵלֵךְ יוֹחָנָן יְחִידִי בַּדֶּרֶךְ הָרְחוֹקָה וְקָרָהוּ אָסוֹן.

ב.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּשֶׁב חֲנִינָה בְּבֵיתוֹ עָיֵף מֵרֹב עֲבוֹדָה שֶׁעָבַד בַּעֲסָקָיו וְהִנֵּה מֶרְכָּבָה יָפָה רְתוּמָה לִשְׁנֵי, סוּסִים אַבִּירִים נֶעֶצְרָה עַל יַד בֵּיתוֹ. מִן הַמֶּרְכָּבָה יָרְדוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים, לְבוּשִׁים בְּגִדְי כָבוֹד וַיִּכָּנְסוּ אֶל הַבַּיִת. הֵם סִפְּרוּ לַחֲנִינָה, כִּי בָּעִיר הַקְּרוֹבָה יֵשׁ לָהֶם תְּבוּאָה רַבָּה מְאֹד, שֶׁבִּרְצוֹנָם לְמָכְרָהּ בְּזוֹל לְמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֶּסֶף לְשַׁלֵּם בִּמְזֻמָּן מִיָּד, מִפְּנֵי שֶׁלָּהֶם נָחוּץ עַתָּה כֶּסֶף רַב. חֲנִינָה אָמְנָם הִתְעַצֵּל מִתְּחִלָּה לַעֲזֹב אֶת בֵּיתוֹ וּלְהַדְרִיךְ מְנוּחָתוֹ, אֲבָל בְּתִקְוָתוֹ לְהַרְוִיחַ כֶּסֶף רַב בִּשְׁבִיל עַצְמוֹ וּבִשְׁבִיל יוֹחָנָן אָחִיו, הִתְגַּבֵּר עַל עַצְלוּתוֹ וַיֵּשֶׁב אִתָּם בַּמֶּרְכָּבָה.

הֵם לֹא הִרְחִיקוּ עוֹד מִן הַכְּפָר וְלֶב־חֲנִינָה הִתְחִיל מַכֵּהוּ עַל אֲשֶׁר עָזַב אֶת בֵּיתוֹ וַיְנַבֵּא לוֹ דָּבָר מָר, כִּי בַּיָּמִים הָהֵם רַבּוּ הַלִּסְטִים בַּדְּרָכִים.

וּפַחֲדוֹ אָמְנָם לֹא הָיָה פַּחַד שָׁוְא! הַסּוֹחֲרִים הַלָּלוּ שׁוֹדְדִים הָיוּ. וַיְהִי בְּקָרְבָם אֶל יַעַר גָּדוֹל וְעָבֹת, הַמִּשְׂתָּרֵעַ בֵּין הַכְּפָר וְהָעִיר הַקְּרוֹבָה, וַתַּעֲמֹד הַמֶּרְכָּבָה וַיֵּרְדוּ מִמֶּנָּה הַשּׁוֹדְדִים וַיּוֹרִידוּ גַּם אֶת חֲנִינָה. כַּאֲשֶׁר שָׁאַל חֲנִינָה לְסִבַּת הַדָּבָר, הִבִּיטוּ הַשּׁוֹדְדִים זֶה בִּפְנֵי זֶה וּשְׂחוֹק קַל עָבַר עַל פְּנֵיהֶם כְּאוֹמְרִים: „הַשּׁוֹטֶה עוֹדֶנּוּ שׁוֹאֵל!" וְרַק אַחֲרֵי עֲבוֹר זְמַן־מָה עָנָה אֶחָד מֵהֶם — שֶׁרְצוֹנָם לְדַבֵּר אִתּוֹ דְּבַר־סוֹד וּלְבַל יִשְׁמַע הָרַכָּב מוּטָב שֶׁיֵּלְכוּ הַיַּעְרָה...

הֵם נִכְנְסוּ אֶל עֳבִי הַיַּעַר וְאֵין אֶחָד מֵהֶם פּוֹצֶה פֶּה...

אֲבָל חֲנִינָה כְּבָר יָדַע, כִּי כָלְתָה אֵלָיו הָרָעָה — וְאֵין מִפְלָט. לְמָרוֹת רְצוֹנוֹ נִמְשַׁךְ אַחֲרֵיהֶם אֶל עִמְקֵי הַיַּעַר. הוּא נוֹאַשׁ כִּמְעַט מִכָּל תִּקְוָה וַיֵּלֶךְ אַחֲרֵי מְנַהִיגָיו כְּשֶׂה לַטֶּבַח יוּבָל. אוּלָם כַּעֲבוֹר זְמַן־מָה נִשְׁמַע לוֹ לְפֶתַע פִּתְאֹם מַשַּׁק אוֹפַנִּים שֶׁבַּעֲגָלָה עוֹבֶרֶת עַל יַד הַיַּעַר, וַיִּזְכֹּר אֶת פְּקוּדַת אָבִיו הַשְּׁנִיָּה לֵאמֹר: „אַל תִּתְיָאֵשׁ מִן הַפּוּרְעָנוּת!" וַיִּתְעוֹדֵד קְצָת וַיָּרֶם קוֹלוֹ וַיִּקְרָא לְעֶזְרָה: „הוֹי הַצִּילוּ!".. אוּלָם תִּקְוָתוֹ לְהִוָּשַׁע מִיָּד נִשְׁאֲרָה מָעַל: הָעֲגָלָה, אֲשֶׁר עָבְרָה, הָיְתָה מֶרְכֶּבֶת הַשּׁוֹדְדִים, אֲשֶׁר מָשָׁה מִמְּקוֹמָהּ, לְבַל יַכִּירוּ עִקְּבוֹת הַשּׁוֹדְדִים בַּשֶּׁלֶג הַמִּשְׂתָּרֵעַ עַל פְּנֵי הָאָרֶץ. וְהָרַכָּב, שֶׁנָּהַג בַּסּוּסִים, בְּשָׁמְעוֹ אֶת קוֹל הַקְּרִיאָה דָפַק בְּסוּסָיו בְּחָזְקָה, בִּכְדֵי לְהֵעָלֵם חִישׁ מִמְּקוֹם הַמַּעֲשֶׂה... אֲבָל לְעֻמַּת זֹאת הִתְעוֹרְרוּ הַחַמְסָנִים וַיַּזְהִירוּ אֶת חֲנִינָה לְבַל יִקְרָא שׁוּב לְעֶזְרָה, כִּי אָז אַחַת דָּתוֹ לָמוּת. וּלְהוֹכִיחֵהוּ שֶׁיֵּשׁ לְאֵל יָדָם לַעֲשׂוֹת זֹאת, הוֹצִיא כָּל אֶחָד, אֶקְדָּחוֹ מִכִּיסוֹ וַיְכוֹנְנֵהוּ לִקְרַאת קָרְבָּנָם.

בְּלֵב הוֹלֵם פַּעַם וּבְפִיק בִּרְכַּיִם נִגְרַר חֲנִינָה אַחֲרֵי מְבַקְשֵׁי נַפְשׁוֹ. וְהַשּׁוֹדְדִים הֶעֱמִיקוּ בַּיַּעַר וַיֵּלְכוּ בְּאֵין דֶּרֶךְ, כְּמִבְּלִי דַּעַת לְאָן. בָּאַחֲרוֹנָה נִרְאָה לַחֲנִינָה בִּנְיָן לֹא גָדוֹל, שֶׁרַק גַּגּוֹ נִשְׁקַף מֵרָחוֹק, מֵהְיוֹתוֹ בָּנוּי בַּשָּׁפֵל, וְהַבִּנְיָן מוּקָף גֶּדֶר בַּרְזֶל גְּבוֹהָה. אַחַד הַשּׁוֹדְדִים נִגַּשׁ וַיִּפְתַּח אֶת הַשַּׁעַר בְּמַפְתֵּחַ וַיָּצֵרוּ עַל חֲנִינָה לָבֹא אֶל הֶחָצֵר וּמִשָּׁם אֶל הַבַּיִת פְּנִימָה. אַחֲרֵי שֶׁנִּסְגְּרָה דֶּלֶת הַבַּיִת עַל מַסְגֵּר פָּנָה הַזָּקֵן שֶׁבָּהֶם אֶל חֲנִינָה וַיֹּאמַר: „אַתָּה הֵן רָאִיתָ, כִּי יֵשׁ לְאֵל יָדֵנוּ לַעֲשׂוֹת אִתְּךָ כַּטּוֹב בְּעֵינֵינוּ, אוּלָם יָדֹעַ תֵּדַע שֶׁאֵין נַפְשֵׁנוּ לָקַחַת נַפְשְׁךָ — תֵּן לָנוּ אֶת כָּל הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּכִיסְךָ וְהָיִיתָ אִם יִהְיֶה

1) מתיבתא—ישיבה, בית ספר, ללומדי ח״ת התלמוד.

הַסְּכוּם מַסְפִּיק וְהָיְתָה לְךָ נַפְשְׁךָ לְשָׁלָל". חֲנִינָה לֹא מָרָה אֶת פִּיו וַיּוֹצִיא אֶת כָּל כַּסְפּוֹ – אַלְפַּיִם שֶׁקֶל כֶּסֶף שֶׁלָּקַח אִתּוֹ לַעֲרֹב מַעֲרָבוֹ – וַיִּתְּנֵם עַל יָדוֹ מִבְּלִי הוֹצִיא אַף אֲנָחָה אַחַת מִפִּיו. אוּלָם הַשּׁוֹדְדִים מָצְאוּ, כִּי הַסְּכוּם הַזֶּה אֵינוֹ מַסְפִּיק עֲדַיִן, מִפְּנֵי שֶׁעֲלֵיהֶם מִיַּד אַחֲרֵי שׁוּב חֲנִינָה הַבַּיְתָה לְמַהֵר וּלְהִמָּלֵט, לְבַל יְגַלֶּה עִקְבוֹתֵיהֶם וַעֲלֵיהֶם לְהַשְׁאִיר פֹּה אֶת נַחֲלָתָם. לָכֵן דָּרְשׁוּ מִמֶּנּוּ עוֹד אַלְפַּיִם שֶׁקֶל, וָלֹא – וְלָקְחוּ אֶת נַפְשׁוֹ... וְלַחֲנִינָה לֹא הָיָה פֹּה עוֹד כֶּסֶף וּבִרְאוֹתוֹ שֶׁרַק לַשָּׁוְא יַשְׁחִית אֶת דְּבָרָיו וַיּוֹצִיא אֶת מַפְתֵּחַ בֵּיתוֹ וַיִּתְּנֵהוּ לַשּׁוֹדֵד שֶׁיֵּלֵךְ לְהָבִיא אֶת אַרְגַּז כַּסְפּוֹ שֶׁגַּם בּוֹ שָׁמוּר כְּאַלְפַּיִם שָׁקֶל. הַלָּז יָצָא וַיִּסְגֹּר אֶת הַשַּׁעַר מִחוּץ עָלָיו וְעַל הַשּׁוֹדֵד הַשֵּׁנִי שֶׁנִּשְׁאַר לְשָׁמְרֵהוּ לְבַל יִמָּלֵט.

ג.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עָבַר יוֹחָנָן בְּחֶבְרַת אֶחָד מֵחֲבֵרָיו, שֶׁנַּפְשׁוֹ דָּבְקָה בּוֹ לְאַהֲבָה אוֹתוֹ בַּעֲגָלָה רְתוּמָה לְסוּס אֶחָד וּנְהוּגָה בִּידֵי רַכָּב אַמִּיץ לֵב, עַל יַד אוֹתוֹ יַעַר, שֶׁבּוֹ קָרָה דְבַר הַשֹּׁד, מִקְצֵהוּ הַשֵּׁנִי, הַקָּרוֹב יוֹתֵר אֶל הָעִיר. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵרִים חֲנִינָה קוֹלוֹ לִקְרֹא לְעֶזְרָה וַיַּגִּיעַ לְאָזְנֵי יוֹחָנָן כְּהֵד הָרִים. יוֹחָנָן סִפֵּר זֹאת לַחֲבֵרָיו אֶלָּא שֶׁהָאַחֲרוֹנִים לֹא שָׁמְעוּ דָבָר. עוֹדָם מְדַבְּרִים וְרַכַּב הַשּׁוֹדְדִים נוֹסֵעַ לִקְרָאתָם. וַיִּשְׁאָלֵהוּ יוֹחָנָן, אִם שָׁמַע קוֹל קוֹרֵא בַּיַּעַר? וַיַּעַן הָרַכָּב: „לֹא שָׁמַעְתִּי דָבָר". אָז חָשַׁב יוֹחָנָן שֶׁאָזְנָיו הִטְעוּהוּ וַיְצַו לִנְסֹעַ הָלְאָה. אֲבָל הָרַכָּב מִבְּלִי שִׂים לֵב לְדִבְרֵי הַהַכְחָשָׁה שֶׁהִבִּיעַ מִהֵר מִיַּד בְּעָבְרוֹ עַל פְּנֵי יוֹחָנָן וַחֲבֵרָיו לִדְפֹּק בְּסוּסָיו הָאַבִּירִים וּלְהִמָּלֵט. אָז הֵבִין יוֹחָנָן, כִּי דָבָר לְאַט עִמּוֹ. וַיִּגְמֹר בְּלִבּוֹ לְהִתְחַקּוֹת עַל שָׁרְשֵׁי הַדָּבָר הַנִּפְלָא הַזֶּה. אוּלָם לִרְדֹּף אַחֲרֵי הָרַכָּב מָצָא לְמוֹתָר, מִפְּנֵי שֶׁסּוּסָיו אַבִּירִים וּפְזִיזִים מְאֹד.

וַיְצַו יוֹחָנָן אֶת רַכָּבוֹ לְהִתְנַהֵל לְאַט הָלְאָה וְהוּא עִם חֲבֵרוֹ יָרְדוּ מִן הָעֲגָלָה וַיְבַקְשׁוּ עִקְבוֹת אֲנָשִׁים בְּצִדֵּי הַיָּעַר. זְמַן רַב הָלְכוּ וַיְבַקְשׁוּ לְלֹא תוֹעֶלֶת, שׁוּם דָּבָר לֹא הָיָה נִכָּר בַּשֶּׁלֶג. אֲבָל לָאַחֲרוֹנָה בָּאוּ עַד אוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁשָּׁם נֶעֶצְרָה מֶרְכֶּבֶת הַשּׁוֹדְדִים וְשָׁם נִגְלוּ עִקְבוֹת שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים בַּשָּׁלֶג. הַצְּעָדִים נִמְשְׁכוּ אֶל עִמְקֵי הַיָּעַר. יוֹחָנָן בֵּאֵר אֶת דְּבַר הַשֹּׁד בְּמוֹעֵצוֹת וָדַעַת: הוּא אָמַר, שֶׁשּׁוֹדְדִים יֶשְׁנָם שְׁנַיִם וְשָׁדוּד אֶחָד וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁהָאַחֲרוֹן הוּא אִישׁ חַלָּשׁ, עַד שֶׁחָשְׁבוּ הַשּׁוֹדְדִים לְלֹא נָחוּץ לָקַחַת אִתָּם גַּם אֶת רַכָּבָם. וּבְכֵן לֹא נִשְׁאַר אֵפוֹא אֶלָּא לָלֶכֶת בְּעִקְבוֹת הַשּׁוֹדְדִים וּלְגַלּוֹת אֶת מַחֲבוֹאָם. חֲבֵרוֹ שֶׁל יוֹחָנָן הָיָה מוּג לֵב בְּמִקְצָת וְעַל כֵּן גָּמְרוּ בֵּינֵיהֶם שֶׁהוּא, הַפַּחְדָן וְרַךְ הַלֵּבָב, יֵלֵךְ אֶל כְּפַר מוֹלַדְתּוֹ שֶׁל יוֹחָנָן בִּכְדֵי לְבַשֵּׂר לַחֲנִינָה שֶׁאָחִיו הוֹלֵךְ וּבָא, וּבַדֶּרֶךְ אִם יִפְגֹּשׁ בַּאֲנָשִׁים אָז יְבַקְשֵׁם לָבֹא הֵנָּה לַעֲזֹר עַל יְדֵי הַמַּצִּילִים אֶת הַשָּׁדוּד מִיַּד עוֹשְׁקָיו. הַלָּז יָשַׁב בָּעֲגָלָה וַיִּדְפֹּק בַּסּוּס לְמַהֵר הַכְּפָרָה, וְיוֹחָנָן עִם רַכָּבוֹ הִזְדַּיְּנוּ בְּסַכִּינִים שֶׁהָיוּ לָהֶם מִן הַמּוּכָן לִפְנֵי צֵאתָם, עַל כָּל צָרָה שֶׁלֹּא תָבֹא, וּבְמוֹטוֹת־עֵץ שֶׁמָּצְאוּ בַּיַּעַר וַיֵּלְכוּ בְּעִקְבוֹת הַשּׁוֹדְדִים עַד שֶׁמָּצְאוּ סוֹף־סוֹף אֶת מְקוֹם מַחֲבוֹאָם. אֲבָל דָּא עָקָא [1]) הַשַּׁעַר וְהַגָּדֵר הַגְּבוֹהִים הֵם שֶׁל בַּרְזֶל וְהַשַּׁעַר סָגוּר עַל מַסְגֵּר מִחוּץ. אוֹבְדֵי עֵצוֹת עָמְדוּ שְׁנֵי אַמִּיצֵי הַלֵּב וַיַּחְשְׁבוּ מַה לַּעֲשׂוֹת: לִשְׁבֹּר אֶת הַמַּנְעוּל אִי אֶפְשָׁר מִשְּׁנֵי טְעָמִים – רֵאשִׁית, מִפְּנֵי שֶׁהוּא חָזָק מְאֹד וְשֵׁנִית, פֶּן יִשְׁמְעוּ הַשּׁוֹדְדִים אֲנָשִׁים בָּאִים וִימַהֲרוּ לַהֲרֹג אֶת קָרְבָּנָם... עוֹדָם עוֹמְדִים וּמְבַקְשִׁים תַּחְבּוּלוֹת שׁוֹנוֹת וּבְמֹחוֹ שֶׁל יוֹחָנָן נִצְנֵץ רַעְיוֹן מוּצְלָח: הוּא נִזְכַּר עַל הַמַּפְתֵּחַ הַיָּשָׁן שֶׁמָּצָא לִפְנֵי שָׁלֹשׁ שָׁנִים בְּעָזְבוֹ אֶת כְּפַר מוֹשָׁבוֹ. „מִי יוֹדֵעַ חָשַׁב בִּלְבָבוֹ – אוּלַי לְמַטְּרַת עֶזְרָה וְהַצָּלָה זוּ נִמְצָא נִמְצָא לִי אָז הַמַּפְתֵּחַ"? וַיְמַהֵר וַיּוֹצִיא אֶת הַמַּפְתֵּחַ וַיְשִׂימֵהוּ בְּחוֹר הַמַּנְעוּל, וְהִנֵּה פֶּלֶא! הַמַּפְתֵּחַ מַתְאִים. מִיַּד נִפְתַּח הַשַּׁעַר וּשְׁנֵיהֶם נִכְנְסוּ אֶל הֶחָצֵר וּמִשָּׁם אֶל הַבַּיִת. שָׁמָּה מָצְאוּ אֶת חֲנִינָה אָסוּר בַּחֲבָלִים, כִּי נַסֵּה נִסָּה חֲנִינָה לְהִמָּלֵט וַיַּעַקְדֵהוּ הַשּׁוֹדֵד...

אַחֲרִית דָּבָר מוּבָנָה מֵאֵלֶיהָ, וְעָלַי רַק לְהוֹסִיף, כִּי חֲבֵרוֹ, שֶׁל יוֹחָנָן תָּפַשׂ בַּכְּפָר גַּם אֶת הַשּׁוֹדֵד הַשֵּׁנִי שֶׁבָּא לָקַחַת אֶת הַכֶּסֶף בְּבֵית חֲנִינָה, כִּי כַּאֲשֶׁר שָׁאַל הַלָּז לְבֵיתוֹ שֶׁל חֲנִינָה אָמְרוּ לוֹ שֶׁלִּפְנֵי זְמַן־מָה נָסַע חֲנִינָה בְּחֶבְרַת שְׁנֵי סוֹחֲרִים עֲשִׁירִים בְּמֶרְכָּבָה יָפָה אֶל הָעִיר הַקְּרוֹבָה... אָז הֵבִין הוּא שֶׁהַשָּׁדוּד אֵינוֹ אֶלָּא חֲנִינָה וַיְמַהֵר בְּחֶבְרַת אֲנָשִׁים אֲחָדִים אֶל הַבַּיִת לְהִוָּכַח אִם אָמְנָם אֵין חֲנִינָה. וַיְהִי בְּבוֹאָם הֶחָצֵרָה וַיִּמְצְאוּ אֶת הַשּׁוֹדֵד עוֹמֵד וּפוֹתֵחַ אֶת הַדֶּלֶת הַסְּגוּרָה...

יוֹחָנָן וַחֲנִינָה הוֹדוּ לָאֵל הַמַּפְלִיא לַעֲשׂוֹת וַיַּעֲרִיצוּ אֶת נִשְׁמַת אֲבִיהֶם הֶחָכָם „הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד"!

---

1) דא עקא — זה אסון.

תקרב אליו בבקשתך. והאם יִגָּרַע מכבודו דבר? בכל יום אתה מקריב על מזבחו מבריאי צאני, האם לא יבוא תמיד קמח ויין על שלחנו? מדוע יעזב את המקום, אשר יִקָּרֵא שמו עליו?.

הכהן הניע בראשו: „אני העידותי במלך; שים לב לדברי, אדוני המלך! מה לאלים הזרים בארצנו? האם יֶאֱהָבוּ את העם הזה, אשר לא הלכו לפניו מימי קדם? היודעים הם מתי יבואו ימי היורה, ומתי — ימי המלקוש? האם ידם תעצור ברוח הקדים וימינם תרחיק את צבא הָאַרְבֶּה? אלהי עמקים האלהים האלה ולא אלהי הרים כארצנו. אם ירחק ה׳ ממנו, אז תראה, אם יעזרוך האלים האלה, אם יתנו לך גשם בעתו להרוות את עשבי השדה, אשר יבשו מחם השמש, לשוא תצעק, כי ה׳ סגר את ארבות השמים ויסכר את מעינות תהם. אז תהיה הארץ הזאת כערבה, אשר על יד ים המלח.”

המלך קרב אל כלי הנשק אשר על העמודים, שם אצבעו בנקבת שבכת אחד השריונים ויקרא: „ראה, הנה השריון, אשר לבש המלך יאשיהו וזה הוא הקרע, אשר שטף בו דם לבו בעמק מגדו. האם לא היה המלך הזה צדיק לפני ה׳? האם לא עשה ככל מצוות הספר, אשר מצא חלקיהו אביך בבית ה׳? מדוע הסתיר ה׳ את פניו ממנו וימכרהו ביד פרעה? מדוע לא הרחיק את החץ, אשר ירה בו טמא, אחד משפלי עבדי המצרי, וישימהו למטרה לחצו, אשר חדר אל לב הישר באדם? באי כבוד נפל גאון יהודה ותקותו בידי איש נעלם, בן בלי שם. אז עזב ה׳ את העם הזה, אשר הלך אחריו באמת, כאשר לא היתה כזאת עד העת ההיא. ועתה, אתה מתקצף, על אשר פנה העם אל אלהים אחרים. התבין, שריה, את אמרי?”

הכהן נבהל ויעמד נדהם ולא קמה בו עוד רוח: „איש מכחש ריאות עיני, ואזני שומעות דברי מרי מפי משיח ה׳. למה זה אָאֱנַח, בראותי בערב את אש הזבחים, אשר הם מקריבים לעשתרת, ובשמעי את שירי התהלות לצבא השמים, והמזמרים שרים לכבודם, וישכחו את שם האלהים, אשר הכיכבים הם רק משרתיו, עושי דברו? לכה, איפוא, מלך יהודה, ואמר לפסל נבו: „אבי אתה!”, ולמַסֵּכַת השמש — „את יְלִדְתָּנִי!” וממני קחה-נא את בגדי הכהנה וחושן המשפט, אשר אני לובש בשם ה׳— הסירה ממני! שים לך כהן אחר תחתי! לא אוכל לעבור לפתח בית ה׳ דרך פסילי האלילים, פן יפצפצני בעברתו בשומו עורף לביתו המחלל”.

הוא נפל ארצה בלי-כח ויגע במצחו בעפר הארץ: „הרחיקני, אדוני המלך, ממשרתי”.

בדאגה ובשפק הביט המלך אל השוכב, אחרי-כן אמר בדממה: „קומה, שריה, ושמע לי! אם אעשה כדבריך, התדע, מה זאת?” הכהן קם: „יודע אני, אדוני המלך!” — „ובכל זאת תדרוש את הדבר?” — „אני דורש, אדוני המלך. השליכה את הפסילים — והיה ה׳ עמך. אבי אבותיך יחזקיהו שבר רק את הַחַמָּנִים וכרת את מפלצת האשרה — ורבבות אלפי סנחריב נפלו חללים לפני חומות העיר הזאת: מה יגדל מעשה ה׳ למענך, אם תסיר את השקוצים מעל פניו?” — „יהי כן”, אמר המלך באזני הכהן „יש לי בשורה להגיד לאצילי העם מהמלך הגדול, בשורה, אשר כל שומעה תצלינה שתי אזניו. תמכני-נא, איפוא, בדבריך, כי הם שומעים לקולך: „ה׳ לבדו יהיה אלהינו, והוא יושיענו!”.

הכהן הרים את ידו: „ברוך ה׳, אשר נתן כזאת בלב המלך! היוכל עבדך ללכת?” המלך אחז בבגדו: „שמעה-נא עוד, שריה! אם אעשה כדבריך, התשיב אז לעלם את נחלתו? — רק חלק אחד” הוסיף לפתותו בדברים, „למען יתפוש את מקומו בין נדיבי העם, ואת מערת הקבר אשר לאבותיו”. שריה הניע בראשו: „לא אוכל, אדוני המלך; איך אוכל לתת את נחלת ה׳. אם עשיתי אז עול, כאשר מת האיש ההוא, יפול בשרי על המזבח ודמי ישפך בגחלי אש הזבחים, כאשר נשפך דמו אז. את קברות כהני הבעל יקח לו העלם — וזאת אבטיח לך, אדוני המלך: אם אראה באבני-הקודש אשר על חזי את אש הברק, המודיעה אותי את דבר ה׳, אפיל את הגורל על חלקת האדמה, וראיתי, איך יפול דבר — יותר לא אוכל עשות”.

הוא השתחוה וילך לו. המלך הביט אחריו בקצף ובלעג גם יחד: „היפול הגורל לטובת העלם? הנה אנכי מלך יהודה ואין בידי לתת את השכר הראוי לאיש, אשר הציל את בתי משערי מות!” ראש שבנא נראה בפתח, והמלך אמר לו: „יבואו!” וכאשר השתחוו לפניו גדליה ואחיקם, קרא לעמתם:

„הִנֵּה דוֹדִי הָדוּר בִּלְבוּשׁוֹ,
קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחוֹרוֹת כָּעוֹרֵב,
קוֹמָתוֹ דָּמְתָה לְתָמָר,
גֵּוֹ נָאוֶה, וְרֵיחַ לוֹ כַּתַּפּוּחִים”.

אלה היו דברי שיר קדמון. בטוב לבו רמז להם לקום, ויוסיף לדבר: „בגדי האצילים נאוו לך, יוחנן; ברוך בואך בין אוכלי שלחני. מושבך יהיה באחד ממגדלי המצודה. אולם היום לך אחרי עם גדליה, למען יראו כל העם, כי חפץ אני לכבדך, שניכם תלכו לצדי, למען אשען עליכם כחק. (זה היה משפט המלך, להשען על יד אחד האצילים, בהֵרָאוֹת המלך לפני העם וכל אחד קנא בכבוד כזה, אשר נִתַּן לָאָצִיל). המלך נשק על פי שני הצעירים ויעבר לפניהם מתחת היריעה, אשר הרים שבנא בקראו בקול: „אדונינו המלך!” — ובחוץ לפני בית המלך נשמע ברגע ההוא קול תרועת החצוצרות וכלי השיר.

תרגום **הד"ר ש. א. קמנצקי.**

סוף ספר ראשון.

לְמַעַן הַקְּטַנִּים

אהרן לובושיצקי.

בַּ חֹ רֶ ף.

חֹרֶף זוֹעֵם, מִן הַיַּעַר
קְפוּאָה וַעֲיֵפָה
תֹּעָה יַלְדָּה וּצְרוֹר־עֵצִים
נוֹשֵׂאת הִיא עַל כְּתֵפָהּ.

כָּשַׁל כֹּחָהּ, כָּבֵד־מַשָּׂאָהּ
מַרְטִיב לְבֶן־פָּנֶיהָ
בְּנִטְפֵי זֵעָה הַמִּתְעָרְבִים
בְּאֶגְלֵי דִמְעוֹתֶיהָ.

הַחֲבָלִים מְעִיקִים שִׁכְמָהּ,
צְרוֹרָהּ – יִדַּכְּאֶנָּה;
וְאֹהֶל כְּפָרָהּ הוֹ מַה רָחוֹק,
רָחוֹק עוֹד מִמֶּנָּה!

ח. רבינוביץ.

הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד.

אַגָּדָה.

א.

בִּכְפָר קָטָן אֶחָד בַּגָּלִיל, חַי לִפְנֵי רַבּוֹת בַּשָּׁנִים, אִישׁ זָקֵן וּשְׁמוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל. וַיְהִי רַבָּן גַּמְלִיאֵל יְרֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע, גָּדוֹל בַּתּוֹרָה וּמְעֹרָב עִם הַבְּרִיּוֹת.

וְהָאֱלֹהִים בֵּרַךְ אֶת רַבִּי גַּמְלִיאֵל בַּכֹּל. וַיְהִי לוֹ צֹאן וּבָקָר, שָׂדוֹת וַעֲבֻדָּה רַבָּה, גַּם כֶּסֶף וְזָהָב לָרֹב.

וַיִּשְׂמַח רַבִּי גַּמְלִיאֵל בְּחֶלְקוֹ שֶׁנָּפַל לוֹ בַּנְּעִימִים וַיּוֹדֶה וַיְהַלֵּל אֶת בּוֹרְאוֹ עַל חֲסָדָיו הָרַבִּים, כְּעַל כָּל אֲשֶׁר גְּמָלָהוּ. אוּלָם יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר שָׂמַח בִּרְכוּשׁוֹ הָרַב, עָלַץ בּוֹ לִבּוֹ, בִּרְאוֹתוֹ אֶת שְׁנֵי בָנָיו כִּשְׁתִילֵי זֵיתִים מִסָּבִיב לְשֻׁלְחָנוֹ. כִּי נָתֹן נָתַן לוֹ אֱלֹהִים שְׁנֵי בָנִים טוֹבִים וִישָׁרִים, אֲשֶׁר בָּהֶם הִתְבָּרְכוּ כָּל יוֹדְעֵיהֶם וּמַכִּירֵיהֶם מֵרָחוֹק וּמִקָּרוֹב. שֵׁם הַבְּכוֹר הָיָה חֲנִינָה וְשֵׁם הַצָּעִיר – יוֹחָנָן.

וַיְהִי חֲנִינָה אִישׁ רַב פְּעָלִים וַיִּשְׁלַח יָדוֹ בְּמִסְחָר וַה' הָיָה אִתּוֹ וַיַּצְלִיחוֹ בְּכָל אֲשֶׁר פָּנָה וְיוֹחָנָן הָיָה אִישׁ תָּם, וְיָשַׁב כָּל יָמָיו בְּאָהֳלָהּ שֶׁל תּוֹרָה.

וַיְהִי כִּי זָקֵן רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיֵּדַע, כִּי מָלְאוּ יָמָיו לָמוּת וַיִּקְרָא אֵלָיו אֶת שְׁנֵי בָנָיו וַיְצַוֵּם לִחְיוֹת בְּשָׁלוֹם, בְּאַהֲבָה וְרֵעוּת גַּם אַחֲרֵי מוֹתוֹ כְּמוֹ שֶׁהָיוּ בְּאָמְנָה אִתּוֹ כָּל עוֹד חַי הוּא עֲלֵי אֲדָמוֹת.

בֵּין יֶתֶר הַדְּבָרִים אֲשֶׁר כָּתַב רַבִּי גַּמְלִיאֵל לְבָנָיו בְּצַוָּאָתוֹ נִמְצְאוּ שְׁתֵּי עֵצוֹת מְחֻכָּמוֹת שֶׁיִּעֵץ לָהֶם, וְהֵן:

א) „אַל תָּבוּזוּ לְכָל דָּבָר!“ ב) אַל תִּתְיָאֲשׁוּ מִן הַפּוּרְעָנוּת. חֲנִינָה וְיוֹחָנָן נִשְׁבְּעוּ שְׁנֵיהֶם לְמַלֵּא פְּקוּדוֹת אֲבִיהֶם. וַיַּשֵּׁק לָהֶם רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיְבָרְכֵם בְּשֵׁם ה' וַיַּעְצֵם אֶת עֵינָיו לָנֶצַח וּבְבַת־צְחוֹק שֶׁל אִישׁ מְאֻשָּׁר גָּוַע וַיֵּאָסֵף אֶל עַמָּיו. וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ בָּנָיו בְּקִבְרוֹת אֲבוֹתָיו.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מָלְאוּ יְמֵי הָאֵבֶל וַיֹּאמֶר חֲנִינָה אֶל יוֹחָנָן: „אָחִי הַטּוֹב וְהַנִּכְבָּד, יוֹדֵעַ אָנֹכִי, כִּי לִגְדוֹלוֹת וּנְצוּרוֹת נוֹצַרְתָּ. וְלָכֵן לֹא יַכִּירְךָ מְקוֹמְךָ פֹּה בַּכְּפָר הַזֶּה הָרָחוֹק מֵאֱלֹהִים וּמֵאָדָם. לֶךְ־לְךָ לְעִיר גְּדוֹלָה שֶׁל

הכבדה, שנאחזה במוטות הברזל הגבוהים. דבר זה היה למעלה מכחה, אך השוט לא ידע רחם ובהתאמצה לנעץ טלפיה בקרקע, מעדו רגליה ונפלה על צדה. העגלה נהפכה עמה, רגבי הפחם נִדַּרְדְּרוּ לכל עבר וגוש אחד פגע ברגלה ויפצענה.

תוך כדי נפילה נוצרה מסביב כנופית בני אדם הולכי בטל, שעמדו בחצי גרן עגלה והסתכלו מתוך סקרנות בסוסה המפֻרכסת. מתחלה נסתה עוד להתאושש ולקום, אך מכיון שהרגישה ברגלה הפצועה ובדם השותת, עלה על דעתה, שכל העסק אינו כדאי ונוח לה שלא תקום מִשְּׁתקום. כשתהא מתבוססת בדמיה, יעמדו לה רוח והצלה, כי מי זה יהין בשעה זו להאיץ בה, לנגש בה, או להניף עליה שוט? להפך: רחמי בני האדם יתגלגלו אז עליה, הם ישתתפו בצערה וינודו לה, והיא תשכב לה בפשוט רגלים או תתפרקד להנאתה וביחד אתה ינוח כל היקום: עול לא יעיק, משא לא יִטָּעֵן, שוט לא יצליף, אופן לא יחרק, עגלה לא תזוז, אף הרפת ואף השמים יהיו סרוחים עמה ויתענגו על המנוחה שבאה לעולם.

היא חשה מאד ברגלה, אך הכאב נָעֵם וּמָתַק לה וחביבים היו היסורים, כי נדמה לה, שלא היא הכואבת, כי אם „פרסה" ומשה שונרא. שמחה פניצ'קה, כי חזתה נקם: ידעו נא מעתה, כיצד מעליבים ומסתוללים בסוסה חֲלָכָה וחלשה! דמיונה תֵּאֵר לה את יום המחרת, יום שכלו שבת ורביצה ברפת ומנוחה. „פרסה" ומשה שונרא מטפלים בה בדאגה, ממשמשים בחרדה את מקום הפצע, מציצים לתוך עיניה וסורקים בנעימה את רעמתה, והיא תצהל נכאים ותנחר לה מתוך התפנקות.

כעבר זמן מועט הובא רופא-הסוסים העירוני ואחר שחבש לה תחבשת על מקום הפצע, פתחוה והקימוה על רגליה. היא התנשאה והתחילה להתבונן בבני האדם המקיפים אותה כשואלת: מה דעתן של הבריות על כל אותו הענין? אך מהר נוכחה לדעת, כי אין חולה מהם עליה ובצרתה להם לא צר. עיניהם הקרות הביטו אליה בשויון-נפש, בקלות-ראש ובבטול ובזויות שפתותירם התפתלה בת-צחוק של לעג.

יג.

בְּעֶגְלַת „חֶסֶד שֶׁל אֱמֶת".

— את הסוסה תמסר לרשותו של קלמן הקברן ותאסר בעגלתו!

כך פקד אחרי עבר ימים אחדים הפרנס ר' יחזקאל לִבְנֶה, אשר על פיו ישקו כל עניני הקהלה. הוא זכר, כי לפני זמן קצר שלם לצוענֵי עשרים וחמשה רובלים טבין ותקילין מקפת הצבור ולבו כאב לו על שנכשל בסוסה שאינה מהגנת, ובכדי שהון הקהל לא ירד לטִמְיון, החליט שסוסה בישת-מזל זו תמלא תפקיד שבקדושה והינו: להעביר מעלמא דשקרא לעלמא דקשוט את בני האדם שכבר גמרו את חשבונותיהם עם החיים.

עוד במעמדו של ר' יחזקאל הלבישו אותה בגד-שרד לשרת בקדש: גלימה שחורה וארכה, שעטפה את כל גופה ורק עיניה העצובות נוצצו מבעד שני החורים המפֻלשים. החולה שהבריאה לא הראתה כל סמני התנגדות ובשלוה פילוסופית קבלה את כל אשר נגזר עליה ונטתה לכל אשר הטוה, היא הפקירה את גופה לבני האדם לעשות בו ככל העולה על רוחם כאומרת: את הכל כבר טעמתי בימי חיי הבלי! וכי מה עוד יוכלו ההולכים על שתים לעשות לי? והנה נגש אליה קלמן הקברן, יהודי עוטה שחורים כמוה מכף רגלו ועד קדקדו וכלו אומר: המשנה למלאך-המות אני! ואסר אותה לעגלה מתוך שתיקה קודרת, כאלו היה מטפל באותה שעה בבר-מינן.

היתה לויה גדולה ונהדרה. מת אחד מחשובי העיר וכל אדם ראה את עצמו מחויב לבוא לחלק לנפטר את הכבוד האחרון וללוותו לבית עולמו. פניצ'קה צעדה צעדים אִטִּיִּים ומתונים, כי למרות זה שרגלה כבר נרפאה, לא יכלה עוד לפסע פסיעות גסות ומהירות. הלוכה, מבטה וכל תנועותיה היו ספוגים צער ויאוש מר. אין זאת, כי אותו יום הפרענות בעגלת הפחם הטביע עליה את חותמו ותשעה קבים עצבות נטלה אז בשעת הנפילה ומאז התלכדה אתה העצבות, התמזגה בנשמתה, בִּצְבְצָה מתוך עיניה, נבלעה בדמה ונעשתה לחלק מֵיֵשׁוּתָהּ. אמנם העצבות הלמה אותה עכשו והיתה דבר בעתו. היא השלימה את הרמונית-היגון והתאימה יפה לכל אותה הַתִּפְאוּרָה: לעגלה השחורה, לקלמן הקברן האלם כמות, להתיפחות קרובי המת, לפניהם הנוגים של המלוים, לשמי הסתו המעֻננים, לדלף הטורד ולכל ה„מרה-שחורה" בכלל שהיתה שרויה באותה שעה על העולם.

פניצ'קה הפנתה את ראשה ומבעד לשני החורים הגדולים הסתכלה בַּתַּהֲלוּכָה שמאחריה ובכל התכונה המשֻנה: נשים רעולות במטפחות גדולות פורשות כפיהן, מיבבות, מיללות ומקוננות מרה, גברים צועדים אחריהן ברצינות ובמתינות עקב בצד אגודל ומגבעים גבוהים חבושים לראשיהם, קפסת הצדקה קיש-קיש קַרְיָא וקול צרוד מנסר באויר: צדקה תציל ממות! כל זה ביחד הִשְׁתַּלֵּב, הסתבך והתערבב במוחה הרופס של פניצ'קה ועשתונותיה נבוכו. נדמה לה, כי לא רק את העגלה עם המת היא מושכת, כי אם כל האספסוף כרוך אחריה ומִסְתַּחֵב על ידה ואף השחקים הקודרים והרחובות שֶׁנִּתְלַחְלְחוּ צמודים וְדבוקים אל הגלימה השחורה, שהיא מכֻרבלת בה, והיא אנוסה לגרר את כל זה בכחותיה הדלים. כסבורה היתה, שהקולר תלוי בגלימה ורק בעטיה העולם מִסְתַּבֵּל עליה ועל כן השתדלה להשתחרר ממנה, אך גם הגלימה התעקשה: פעם היא מִתְבַּדֶּרֶת לצדדין ופעם מִזְדַּקֶּרֶת בין הרגלים, אך להחלץ ממנה לא יכלה בשום אופן.

האויר היה ספוג צנה טחובה. טפין דקות הסתננו בלי הרף ממרומים כאלו כל מלאכי השרת היו עומדים שם למעלה ומכרבלים מים בכברות גדולות. הקלוח הטפיח את קרשי הארון השחורים, את המת ותכריכיו ואת הסוסה החולנית. היא הלכה לה לאט לאט כחולמת והניעה את רגליה בעצלתים, אך איש לא האיץ בה, לא נזף בה ושוט לא הונף עליה. דומה היה, שכבוד גדול נתכבדה פניצ'קה באותה שעה, כי בני האדם חוזרים בתשובה, תוהים על הראשונות ומתחרטים על חטא שחטאו לפניה בצליפת שוט ובכבד עול. הם נמנו וגמרו שלא מן הישר הוא לרדות כך כך בסוסה רפת-אונים וחפה מפשע ועל כן נאספו פה כלם עכשו לפיסה, לרצות את פניה ולאמר לה: נעניגו לך, מחלי לנו!

אמנם לא הרי לויה זו כהרי שאר הלויות. זו היתה באמת לויה כפולה, לוית אדם ובהמה. לא ידעו האנשים התמימים, כי לא רק את אחד מחשובי העיר הם מלוים לבית עולמו, כי אם עוד בריה אחת, בשר ודם כמוהם, מעשה ידיו של הקדוש ברוך הוא, שגם לה לב רַגָּשׁ וחומד לאהב את החיים ולחוש את עדניהם, אך מעט ורעים היו ימי שני חייה ורבם נמקו ונתמסמסו בממרורים ובמכאובים, בסבלות ובעבדות. אף פניצ'קה בעצמה לא הרגישה, כי קרבה שעתה להסתלק מן העולם, וכי מתוך העגלה השחורה אורב לה המות.

סמוך לבית המועד לכל חי פגעה בגבעה תלולה ומחה הסוסי השיג מיד, כי סוגיא חמורה יש כאן לפניה. אולם היא ידעה מן הנסיון, שאין מסרבים לו לבעל-העגלה ועל כן השליכה יהבה על ארבע פרסותיה והעפילה לעלות אל ראש ההר המשפע. אך פתאם נתקלה רגלה החולה ושלש אחיותיה נתקנאו בה וגם הן בגדו בגברתן ופניצ'קה האמללה צנחה כאבן והתחבטה בקרקע והפילה אתה גם את העגלה השחורה עם הכבֻדה הלבנה. הנפילה היתה כבדה ואנושה ולפניצ'קה נדמה ברגע הראשון שכל עצמותיה נתפרקו ונתפקקו וכל העולם כלו חוזר לתהו-ובהו. נשימתה כבדה, עיניה קמו, לשונה נשתה וכל אבריה נשתקקו. דומה היה, שעוד מעט ופרחה נשמתה. היא כבר הרגישה את כנפי המות משיקות אליה.

אחרי עבר חרדת נפשה הראשונה התלקחה בה שארית כחותיה ובהתעוררות פתאומית ופראית נשענה על ברכיה והתרוממה קצת מהארץ, אך שירי אונה דעכו חיש ושוב נפלה כבול עץ

והתחילה לאנק ולגנח מעצמת מכאוביה. הגניחות האלה היו האפילוג המדאיב בטרגדית חיה של בריה עלובה. הן הצטרפו לקינה אחת מרה, יצירת צער ויסורים וטבולה ביגון העולמים. זה היה קול ענות חלושה של הנדכה האובד בעניו וגם קובלנא ומחאה בשפת הכאב כנגד הסדר השורר פה בעמק הבכא וכנגד זדון לב האדם ונכליו. בעינים לטושות הסתכלה בפרנס ר' יחזקאל, במשה שונרא, ב„פרסה" וברופא-הסוסים ולא הבינה מה הם רוצים ממנה. מבט עיניה היה זר ואי טבעי. זה היה מבט לא מעולם זה.

סדרי בראשית לא השתנו. הגשם טפטף כמו לפני זה והרטיב את עיניה, את אזניה ואת אפה של הגוססת. אך לה נדמה, כי העולם הקשה, הקר והלח מתמגמג והולך ומסביבה מתהוה עולם חדש, קל וטוב, שטוף זהרורים ורפוד מצעות שחת רכים וחמימים. בעיניה העצומות ראתה את אור החמה הגדול כאור ששת ימי בראשית, לאות נעימה אפפתה ותמלא את עצמותיה ובמחה התחיל מתרקם דבר מה נשגב ומקסים. פעמונים מתרונגים צלצלו במרחקים, באויר נשא קול שריקה צוהלת של שוט קטן כעין אותו השוט עם הציציות האדמות הקלועות בו, שבן-זקוניו של אפרים-הרץ היה מנפנפו בבואו לבקרה. על פני מרחבי הכרים המוריקים מקפץ סיח עליז ולבן, דמות דיוקנו של „אביר", ומצהלותיו החוגגות הספוגות חדות עלומים ואהבת החיים מתגלגלות סביב סביב ומתפוררות לצלילים דקים וערבים, המגיעים לאזניה ופותחים בנפשה אלפי מעינות גיל וגעגועים.

אנחה התפרצה מעמק לבה ותמונה חדשה לקחה את מקום הקודמות: שם, שם רחוק בחלון בית נמוך עומד יהודי צהב-זקן ובידו מבריק גביע-זהב. זמירות-שבת צלולות ורוות נעם המנוחה בוקעות ועולות מאותו הבית.

היא בעצמה לא יכלה לברר לה את מהותם של החזיונות האלה, אך הרגש הרגישה, כי קרוב קרוב מאד אליה כל זה, כי זהו חלק מהויתה. עם שקיעת חייה הצטלם במחה הדר בקרם במלא רעננותו: כרי-ירק ומצלות-זהב, סביבת-עדן ואהבת-נער, ימי-נהרה ושבתות-שלוה.

— — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — —

ביום המחרת כבר התגוללה גופתה בפרוזקטוריון. השביב האחרון עוד לא דעך, אך המתעסקים בה חכו בקצר רוח לרגע, שיוכלו לנתחה באזמל לשם המדע. היא כבר לא ידעה ולא זכרה כלום, מלבד יום אונה במות עליה אמה: הרבה עורות משתלשלים מהתקרה, אמה מוטלת על הארץ פשוטת-עור והסיחה הקטנה שנתיתמה עומדת על ידה עגומה ושוממה.

ארנסט טרמפה.

תרגם ועבד מכתב-יד מ. כ"ץ.

מֶלֶךְ יְהוּדָה.

(המשך)

ובחדר המלך עמד שריה לפני אדוניו. צדקיהו היה כבר לבוש בגדי-החג, על ראשו — עטרת-זהב ממלאה באבני-חן, על צוארו — רביד נוצץ ואצעדות על זרועותיו. אדרת-רקמה יקרה, אשר צפרי כרוב וחיות קדשים, בעלות קרן אחת, היו ארוגות בה, בהתהלכן בין עצי-תמר, הליטה את קומתו הנהדרה. כעני נראה הכהן לפני המלך, מעיל-פשתים על בשרו, ואבנט בד על מתניו ומצנפת בד על ראשו. רגליו היו יחפות — בכל זאת עמד קוממיות, כשוה בזכיותיו, מול המלך.

הוא הקשיב דומם. עתה הרים את ראשו ויען; קולו היה חזק ונשמע למרחוק, תחת אשר אחרים היו משפילים את קולם, בעמדם לפני נגידם: „אל יקצף עלי המלך, אם ידבר עבדך דברים, אשר לא ימצאו חן בעיניך. את השדה ואת הכרמים לקח חלקיה אבי מידי אביך לכפר על עבודת-שקוצים לפני מצבת-הבעל אשר בבית-אל. איך אוכל להשיב את כל אלה?" המלך הביט אליו בלי-רצון: „הלא שמעת, כי עוד חי יורש, ואנשים נאמנים מעידים, כי הוא בן המומת. האם אוכל לגרש משפחה שלמה בעד עוון האחד?" הכהן השיב בתוקף את מבט-הקצף: „זאת התורה: האב והבן ימותו שניהם, למען בער את הרע מקרבנו!"

המלך הניד בראשו: „בלבי אני מקשיב קול אחר לאמר: לא יחפץ ה' במות החטא, כי אם בשובו מדרכו—וחי! אני רואה, כי ידי אחיך היו נמהרות לשפוך דם". שריה ענה בלי רחמים: „שנים עברו מהעת אשר נפל האיש ההוא, על אשר הרים את ידו במשיח ה', ואולם בעיני אני רואה עוד לפני את איש-המרי, בקראו את עובדי-האדמה להכותני נפש, אני רואה אותו נופל מת ויז דמו — יד ה' מצאתהו". — „אתה הנך איפוא הכהן, אשר הרס את המזבח ההוא?" — „כן דברת, אדוני המלך".

בזעם הביט צדקיהו אל הכהן, אולם זה הוסיף לדבר במרי: „מי יתן ויכלתי להשמיד את כל שקוצי הארץ הזאת מפני ה', כי אז הוטב גם לך גם לעמך" — „מה תדבר?" קרא המלך ברגז: „היכול נוכל לעצור בעד העם מעבוד את מלכת-השמים? הנערים מלקטים עצים על ההרים, האבות מבערים את האש, הנשים לשות את הבצק ועושות כונים כתבנית הירח; בכל ערב וערב עולים עמודי-אש מעל מזבחות-הבתים, אשר על הגגות: החפץ אתה לבער בגלל זאת את כל בני עמי?"

הכהן צעד צעד אחד אל המלך: „לעתים רחוקות נותן לי אדוני המלך לעמוד לפניו, לכן תן לי לדבר הפעם לפניך. בבית-ה' שוכנים אלהי-נכר: כיון ונבו, מרדך ונרגל, סין ועשתרת; אלהי-השמש יושב על כסאו בשער המזרח הגדול וסוסיו נוסעים מדי שבוע בשבוע ביום-האל הזה דרך חוצות העיר העליזה; עוד טוב הדבר, אשר המדרגות הרבות והמעלות הצרות עוצרות בעדו את הדרך. מסעו המפאר, הנאות לחוצות הרחבים והישרים אשר בבבל איננו עשו לחוצות הצרים אשר בעיר ה'; אולם הסכלים עושים כמעשי מלך הגויים אשר המציא לו בעשרו לשעשועים למראה עיניו. ובשער-הצפון אשר למצודתך נצבת תבנית השקוץ אשר לעשתרת למכשול עון לבני הנעורים; העוברים דרך שם נושקים ידיהם למו פיהם, והנשים מבכות את התמוז. בהעלותי אש על מזבח ה' בבקר אני שומע כבר את אנחותיהן ואת קללותיהן, אשר הן שולחות לחזיר מיער, אשר כרסם את אהוב-מלכת זה. נפשי קצה בילדה הנתעבה הזאת! על כן חרה אף ה' בעמו, כי אל קנא הוא לכבודו ותהלתו לא יחלק עם אחר, וירא אנכי מאד, פן יעזב את ארצנו ויעביר את משכנו אל הר-האלהים".

המלך החריש נדהם עת רבה ואחר ענה עוד הפעם: „עודך דורש ממני להרים יד באלים. האם לא השמותי את התפת ואסיר את כהני המלך, כי העם החל להעביר שם את הבנים באש כאשר עשו בימי מנשה? אלהי הכוכבים אינם צמאים לדם, פרחים ופרות יריחו להם על מזבחותם, עבודתם זכה, וגם יד עני תשיג לעשותה. זה עשרים שנה הוקמו להם מזבחות על פני ה', מאז הביא את האלים האלה לארצנו אחי יהויקים, למען יהיו משרתים נכנעים לאלהינו, כאשר הם רוכבים שם בשחקים על מרכבות-זהב כמלאכים, עושי רצון אדוניהם. למה זה אמאס בהם? ראה: המקום הקדוש, אשר הארון עומד בו, קודש הוא לה', והם עומדים בחוץ, — כמו עבדי, המחכים לפקדתי אם אקראם בשם, — אולם הוא רוכב על כנפי הכרובים, ואיש לא יקרב אליו, ועין לא תראנו, ורק אתה

מבטיהם אל המקום אשר שם ישב הרב במסבת רעיו.

ויבן ר׳ יונתן כי זהו מעשה ידי ראש־השרים להתפאר ולהוכיח את צדקתו בריבו עמו, כמאמר הדוכס ופקודתו. ויִבָּהל כמעט קט ותפעם רוחו, יען כי בשימו לילות כימים להגות בספרים לא התכונן ליום הקבוע הזה וישכחהו. אבל כרגע שבה אליו רוחו ופניו נהרו, וישם את ידו בבגדו ויוציא משם את הטבקית ויפתחנה... ויקפץ העכברון מן הקופסא על הרצפה, — וכהרף עין השליך החתול המלמד את הטס עם כל כליו על הארץ וירדף כחץ מקשת אחרי העכבר... בטיסה אחת עבר את אולם האורחים, קפץ אל החדר השני, משם אל השלישי עד שנעלם בתוך תאי הבית הגדול ועקבותיו לא נודעו. וידי המשרתים מלאות עבודה לאסף את קרעי הבגדים, בגדי השרד, שנפלו מעל החתול בשעת ריצתו, וגם ללקט את שירי הַכֵּלִים שנשבר לרסיסים.

ויביטו האורחים וַיִּתְמְהוּ איש אל רעהו, כי לא ידעו פשר הדבר אשר היה כחידה בעיניהם.

והשר־היועץ עמד על מקומו נִכלם וחפוי ראש.

אז קם הדוכס מכסאו ויפן לכל הנאספים ויבאר להם את פָּרָשַׁת הוִכּוּחַ ואחר נִגש אל הרב וילחץ את ידו ויאמר: אכן צדקת במשפטך: מה שיעשה הטבע לא יעשה השכל. עתה ידעתי כי אין נבון וחכם כמוך, ולך נאוה תהלה.

ומאז היה הדוכס בא כפעם בפעם אל עיר מגורי הרב היהודי וישוחח עמו ויתיעץ עמו בעניני המדינה וגם ליהודים תושבי מדינתו היטיב בגללו, כי היה ר׳ יונתן פרגר מליץ יושר לעדתו ודורש טוב לכל עמו, הנושא את שמו על שפתיו עד היום ובו יתפאר.

————0000000000————

פנחס אַרְצִי.

בְּדָיוֹת.

בִּצְלָלִים הַנּוֹבְעִים חֲסִינֵי־הַגּוּשִׁים
מְסַכְנוּ אֲגָדוֹת,
וּשְׁבוּיֵי הָאֹפֶל, רְווּי סוֹדוֹת תִּינוֹקוֹת
נִמְלְאוּ חֲרָדוֹת.

הִתְלַקְחוּ עֵינַיִם, רְצָפִים קְטַנְטַנִּים
וּלְבָבוֹת פִּרְפֵּרוּ...
עוֹד רֶגַע, וְהִנֵּה יוֹפִיעַ הַשָּׂטָן
הַשֵּׁדִים יִנָּתֵרוּ...

תִּתְכַּוֵּץ הַחֲבוּרָה; עֲצוּרֵי־נְשִׁימָה
נַחַכֶּה עַד קֵצֶה.
וּנְעוּרֵי־תַרְדֵּמָה סְבִיבֵנוּ נָצִיצָה
שֵׁד אַחֲרוֹן יֵצֵא...

מרחשון, תרפ״ד.

יואל מסטבוים.

הַסִיָחָה.

(סוף).

יא.

הֲדֵי מוֹלֶדֶת.

— נוּ, ומה היא הנבלה? העוד לא אספה את רגליה? — שאל משה שונרא.

— יפה אתה קורא לה נבלה, — ענה „פרסה" בלגלוג, — זוהי סוסה כְּדַבָּעֵי! חי-חי-חי, יראה נא ר׳ משה את המשאות שהיא מוליכה. מוצקה היא כברזל וכח אבנים כחה. חיל וָתִיק, שהיה לו עסק עם סוסי המלך, יודע בטיב סוסים. נו-נוּ, אצלי תלך בדרך הישר ואת פי שוטי לא תַמרה.

משה שונרא העביר בידידות את ידו על ערפו האדם והמְסרבל של „פרסה" ואמר לו בקול רך כממתיק סוד:

— השתדל נא להעביר היום את המלבושים המיועדים לילדי ה„תלמוד תורה" ולבית החולים. כך נצטויתי מפי ר׳ יחזקאל. הא לך המפתחות של המחסן.

— ניחא! — השיב הֱלָה וקבל את המפתחות.

כעבר שעה נמצאה פניצ׳קה בחצר הגדולה של ה„תלמוד תורה" ואחר שהֻתרה מהקרון, התהלכה לה חפשית לנפשה ללא עול ומשא. היא התבוננה בילדים העניים ובבגדיהם הקרועים והבלויים והכל נראה לה כל כך נעים וקרוב ללב. מחה הצטלל וְהִזְדַכֵּךְ ובקרבה נפתח מקור זכרונות מימי הילדות בְּאֻרוֹת מְכוֹרָתָהּ. היא היתה מהלכת אז אחר אמה בשעה שזו הוליכה מלבושים ל„תלמוד תורה" של אפרים-הֶרץ והילדים היו מַקדמים את פניה בתרועות-גיל, שחקו בזוג שעל צוארה, סִלסלו את שערות רעמתה, לטפו את סנטרונה וכמה טוב היה לה ברגעים ההם. תמונות אלו הִצְטַיְּרו במחה בבהירות יתרה ותחת רֶשמן נִשְׁתַּכְּחו ונמחקו כל ההרפתקאות שֶׁעָדוּ עליה בזמן האחרון. היא שבה להיות סיחה קלה ועליזה בעולמו הנאה של הקדוש ברוך הוא. אין שבט ואין חובט, אין סבל ואין חובל, אין עול ואין כֹּל. הֻתרה הרצועה!

פניצקה טילה בחצר אֳרכות וקצרות, לחכה את העשבים שעלו מבין האבנים המגֻבבות, תלשה ולעסה באותה הפיזות והעליזות של ימי קדם. הנה התקרבה אל בית ה„תלמוד תורה", נגשה אל החלון והכניסה את ראשה בעד השמשות השבורות. בעינים טובות הסתכלה בילדים הדלים והריחה את ריח ידיהם הגרומות ופניהם החורים וחם נעים השתפך בכל יצורי גוה. זו לא היתה אותה הסוסה המבהלה והמבֻלבלה, הַסַרְבָּנִית והזרה, אלא חלק מה„תלמוד תורה", תינוק של בית רבו, יתום כחוש ויחף, שבא הנה ללמד את התורה הקדושה והוא זקוק לַקְפּוֹטָה ולקצת תבשיל חם מֵהַתַּמְחוּי.

מתוך געגועים כמוסים על ימי ילדותה ונעימות קְסָמָם התחילה להתרפק על בני האדם הקטנים וללקק את שמשות החלון ומסגרותיהן הַמְאֻבָּקוֹת. הנה הרימה את ראשה ומבטה נתקל בתקרת החדר, ומיד הִשְׁתַּקְפָה בדמיונה אותה התקרה, אשר הֶאֱהִילָה על הָאֻרוה שבה בִלתה את ימי ילדותה השקֵטים. התמונה הלכה וְהִשְׁתַּלְמָה ובמחה הִתְרַשֵּׁם מראֵה כל הָאֻרוה עם אֶשְׁנַבָּהּ הקטן ועם הפנס הצהב המנצנץ בפנתה. ראשה צנח והיא הִתְנַמְנְמָה תנומה נעימה ותמימה, תנומת שלוה וָאֹשֶׁר.

יד נעלמה וענגה לְטַפְּחָהּ בחלומה וסרקה את שערות רעמתה ומצִלות זהב צלצלו באזניה כשואלות: פניצ׳קה חביבה, אפשר רוצה את בלקיקה נשיקה חֲמימה של אמא טובה?...

יב.

הַנְפִילָה.

לאט לאט התחילה פניצקה להתרגל לחייה החדשים. היא התפתחה והתבגרה. התלאות השפיעו עליה לעשותה מְיֻשבת ומתונה וְאָפְיָהּ הִתְגַבֵּשׁ והתקשָׁה. חייה היו חַדְגוֹנִיִים וכל יום דמה לחברו. היא ידעה רק, כי חמשה עשר מיל מהרפת עד הטחנה. ההתחלה קלה, אבל אחר כך יש שלשה מילין דרך לא כבושה. כל שריריה מתמתחים אז וברב עמל ויגיעה היא מושכת את הקרון השוקע בחול. באמצע הדרך יש מִשְׁאֶבֶת והיא מתעכבת קצת על ידה, כדי לשתות ממימיה. במרחק ידוע מהמשאבת נמצא פֻּנדק והמצליף עם השוט תחת בית-שֶׁחָיו שוהים בו זמן מה. מבני האדם הכירה היטב את משה שונרא הֶחָנֵף והצבוע, המחליקה ומלטפה על גבי כרסה ואחר כל אותות החבה הוא מעמיס עליה את המשאות היותר כבדים, ואת „פרסה", שאינו מוצא לנחוץ אף להחניף לה והוא מכבדה רק במכות יורדות חדרי בטן. בְּרַם כבר הסכינה העלובה ל„מטעמים" האלה ונכנעה דומם לגורלה. היא למדה לָכֹף ראשה ולמשך בעול ושוב לא הִתְרִיסָה כנגד „פרסה" ולא הרהרה אחר מדותיו. הלוכה היה כדרך סוסים בני תרבות: לא קִפצה ולא הסתובבה במעגל ושאון העיר לא בלבל את דעתה. גם מראה החיצוני הלך והשתנה: צבע עורה כהה והאדמומית נִטַשְׁטְשָׁה, על רגליה היו נִכָּרים עקבות פצעים, עיניה היו עצומות למחצה כשזויותיהן מלאות תדיר דמע וְלִפְלוּף, 1), סנטרה התארך והתהדד ושפתה האחת היתה תמיד מְדֻלְדָּלָה מפאת חסֶר שנים. בני אדם חבושי מגבעים, מקלות מתנפנפים וכלבים נובחים לא הבעיתוה כבר ולא עשו כל רשם על עֲצָבֶיהָ שקהו ובכלל התחילה להתיחס בַאֲדִישׁוּת גמורה לכל הסובב אותה. היא נעשתה קודרת ושחוחה, הושיה נִטַמְטְמוּ ובכל תנועותיה דמתה לסוסה בלה כֵּהַת-עין וכבדת-אזן. היא היתה נעשה, בלי ספק, לסוסה רגילה כשאר סוסי העיר, שכל ימיהם הם שלשלת ארכה של הולָכַת אלפי קרונות טעוני משא, אלמלא המאורע הבא.

בתחנת מסלת-הברזל נתקבלו פחמים בעד שלטון הקהלה העברית והיה צרך בדבר לחביאם העירה במוקדם האפשרי ולחלקם למוסדות החסד השונים, העומדים תחת אַפּטְרָפְּסוּתָהּ של הקהלה, ומזלה של פניצקה גרם לה, שזכות זו תתגלגל על ידה. עסקה המסכנה במצוה גדולה זו ומיד קבלה את מתן שכרה ברגלה, למרות הכלל: שלוחי מצוה אינם נִזּוֹקין. ומעשה שהיה כך היה: באותו היום הֵריצו משה שונרא ו„פרסה" את פניצקה אל התחנה, העמידוה עם העגלה הגדולה הרתומה אליה על יד קרון-הפחמים של מסלת-הברזל והתחילו להטעין ולהטעין את העגלה באבני-החן השחורות, בשכחם לגמרי, שסוסה סכלה כפניצקה יודעת להעריך כל דבר רק על פי כָּבְדו ולא על פי שָׁוְיוֹ. היא לא התבוננה בהם ובמעשיהם, אך הרגש הרגישה, כי דבר מה אָיום ושחור עולה וגדֵל מאחריה ודבר בליעל יצוק בו; היא חשה, שאיזה משא רב, מוקשה, כבד-משקל ואכזרי הולך וכובש את העגלה ומתנכל להמיט עליה שואה.

קול וי-אָ-אָ תקיף ומפקד יצא מלפני „פרסה" השליט ופלח את האויר. פניצקה התעודדה, רִכְּזה את כל כחותיה ועקרה את העגלה ממקומה. פסיעות מספר פסעה כשורה, אך הנה היה עליה לעבר את פסי מסלת-הברזל ובשום אופן לא יכלה להסיע את העגלה

1) לחה שבעין.

חי״י קצנלסון.

מַעֲשֶׂה בְּר' יוֹנָתָן מִפְּרָאג.

(מִסִּפּוּרֵי־עָם).

לפני הרבה שנים חי במדינת מוּרַביה רב גדול ושמו ר' יונתן פְּרָגֶר. עוד בילדותו הוא הצטין בכשרונית בלתי־מצויים ובשכלו החריף. בהיותו בן שלש שנים ידע קרא ובן חמש כבר למד גמרא ויפליא את מלמדו בהַמְצָאותיו ובשאלותיו החמורות. נכר היה מראש כי לגדולות נוצר. ואמנם, בהיותו עוד צעיר לימים, רך בן שמונה עשרה שנה, כבר נִתמנה לרב בעדתו ויהי לה למנהל ולמורה דרך, כי מלבד שהיה ר' יונתן מופלג בתורה ותלמודי נִפלא, היה גם חכם גדול ב„הַוָיות־העולם” וגם דברן מצוין וידע לצודד נפשות בצחות לשונו ובאמרותיו המחֻכָּמות. כפעם בפעם היה הרב בא בשיחות על אֹדות ענינים שונים גם עם חכמי הגוים, אשר כבדוהו מאד ויתפלאו על רחב בינתו ובקיאותו בחכמוֹת ומדעים. לעתים קרובות היו בני־שיחתו מציעים לו שאלות משאלות שונות או חָדו לו חידות קשות ומסֻבכות למען נַסותו, ור' יונתן היה פותר אותן בטוב־טעם ומשיב לשואליו דבר דבור על אפניו, ויתענגו השומעים על תשובותיו ועל דבריו.

ויצא שמעו למרחוק. וישמע גם הדוכס, מושל המדינה, ויואל להתודע אל הרב היהודי ולהִוָכח אם יֵאָמנו כל הדברים אשר סִפרו לו על אֹדותו או לא. ויהי בלכתו למסעיו לבקר את ערי מדינתו ויסר אל עיר מגורי הרב ויצו לקרא לו לבא אליו. ויבא ר' יונתן אל מעון הדוכס ויתיצב לפניו ולפני יועציו ושריו בני־לְוָיתו. וירא הדוכס את הרב הדור בלבושו ובקלסתר פניו המפיקים אצילות והוד, וימצא חן בעיניו ויושט לו את ידו ויושיבהו לימינו וִישוחח עמו זמן רב ויחלק לו כבוד גדול לעיני כל הנאספים. ויקנאו בו השרים וַיִתנַכְּלו להרעימו ולהביאו במבוכה על־ידי שאלות קשות ונשגבות מהבין, אבל חפצם לא הצליח בידם, כי ענה להם הרב בחכמתו על כל שאלותיהם וישם לאַל את נִכְלֵי ערמתם, וכל דבריו היו בנחת נשמעים.

והדוכס הקשיב רב־קשב ולבסוף אמר:

— מה טוב ומה נעים לשבת בחברתכם ולשמוע את דבריכם הנאמרים בהשכל ודעת! ישמע חכם ויחכם עוד ונבון־דבר יוסיף לֶקח. ועתה אענה גם אני חלקי. שמעו־נא, רבותי, חכמים מומחים: גם אני בשאלתי, ועל בינתכם אשען, כי לנבונים כמוכם פתרונים. הנה נתתי לבי לחקר את המעשים הנעשים תחת השמש וראו זה מצאתי, כי שני כחות ישנם בעולם, אשר על פיהם יִשק כל היקום: הטבע והשכל. הם המושלים בכל מפעלי האדם ועלילותיו מיום הִוָּלדו ועד יום מותו, ובלעדם לא יוכל להתקים. והנה אחת אשאלכם ואתם הגידו: למי משני המושלים האלה היתרון—לחֻקי הטבע או לבינת האדם, וכחו של מי מהם עדיף?

ויען זקן החבורה, — הוא יועץ־המדינה, היושב ראשונה במועצת השרים, ולו משפט הבכורה לחַוה דעה, — ויאמר:

— האדם הוא בחיר היצורים, הוא המושל בטבע הדומם ולכל אשר יַטהו. אין דבר אשר לא יִכָּנע לפניו, בשַׂגַם הוא מחֻנן בחכמה ובתבונה ולו זרוע עם גבורה להחליף ולשַנות כל דבר וכל חפץ כטוב וכישר בעיניו, ומאום לא יִבָּצר ממנו לעשות כפי שירוהו שכלו ובינתו. — ראו־נא: הנה זה השלחן אשר לפנינו הלא היה רק עץ בין עצי היער ובמעמקי האדמה שלח את שרשיו, עד שבא האיש־האומן ויעש כפי רוח מבינתו ושכלו אשר הגיד לו, ויעקר את העץ ממקומו ויגזרהו לגזרים ויקציעם במקצועה ויתארם בשֶרֶד ויחזקם במקבות וישפשפם עד היות להם ברק, וישַפרם ויַיפם כיד אומָנותו הטובה עליו, וישַבצם באבנים טובות וכל יקר לא חָשַׂך ממנו, — ויצא השלחן היפה הזה, אשר לו נאה עתה לעמד בחדר־משכיתו של אדוננו הדוכס הנעלה... או הגביע הזה, גביע הזהב, המתנוסס לתפארה על השלחן, האם לא היה לפנים מתכת־אבן כאבני האדמה השוכבות למעצבה, עד שנגעה יד האדם בגרגיר־הזהב הטמון בחול ותנקהו מעפרו וגם לטש לטשתי וצרף צרפתי ותיצר את הכלי היקר הזה, אשר היופי והתועלת חֻברו בו יחדו. ונִשחת הכלי — ויעשהו כלי אחר כישר בעיני היוצר לעשות... ובכן, הבו גֹדל לשכל האדם, היוצר חדשות לבקרים, כי לו היתרון על הטבע הדומם וחדל־אונים השֵׂכֶל הכל יכול וכולל יחד. אפס בלתו ואין דומה לו!

ככה דבר ראש השרים, וכל הנאספים הודו לחברם הגדול ויהללו את חכמתו כי רבה היא. ורק ר' יונתן לבדו ישב דומם, שקוע במחשבות, ולא אמר דבר.

ויפן אליו הדוכס וישאלהו: ומה דעתך אתה, רב נכבד? האם לא כדברי השר־היועץ כן הוא?

ויען ר' יונתן ויאמר: כַּבד אכבד מאד את השר החכם, יועץ מדינתך, אשר לו נאוה תהלה. אבל לא אוכל לכחד תחת לשוני שהפעם לא מצאו דבריו מסלות בלבי, ולא כמחשבותיו מחשבותַי אָני. אמת נכון הדבר, שהחֹמר משתנה ביד היוצר העושה את מלאכתו על האבנָים. ואולם שַנה ישנה הוא רק את תבניתו, את דמותו וצלמו, אך את עצם מהותו וסגולתו היסודית לא יחליף ולא יָמיר, כי הטבע רק פושט צורה ולובש צורה אחרת ולרגעים יחליפנה, אבל חֻקיו לעולם לא ישבתו: חֻקי אלהים המה ולא יעברם בן־אדם, כי יש קִצבה לפעולותיו — עד פה יבא ולא יוסיף... והנה גם השלחן הזה, שיצא כליל בהדרו מידי האומן, בוער באש כמו עץ היער שממנו הוא לֻקח. וגם הגביע הזה, פרי עמל האדם ובינתו, שָבר יִשָבר כמו החמר שממנו הוא נוצר, כי בין כל חכמי־החרשים אין אף אחד שיוכל לְצַוֶּה על יצורי כפיו שיעמדו לנצח לבלתי יבא עליהם הכורת להכחידם מן העולם, כמו שקצר קצרה ידם לְהַפְרֵה את העץ הנעקר משרשיו, להפך את הדומם לחי או לצומח או לפקד על צבא מרום במרום שישנו את מהלכם ותפקידם. כי אף אמנם השֶכֶל מתת־אלהים הוא, החונן לאדם דעת ומרימו משפל־המדרגה למעלה למשכיל, אבל הוא לא יעצר כח נגד מוסדי עולם וכחות־איתנים המושלים בתבל עלי ארץ, ומה שיעשו הם לא יעשה השכל. נחל שוטף כי יעלה על גדותיו ועשה שַמות על סביביו או הר־געש כי יתפרץ ויהי לחרדת־אלהים ותבקע האדמה ובלעה את כל היקום וכהרף־עין יהפכו ערים וכפרים, נוי־שאננים והיכלי־תפארת והיו לתל־שממה... אבל רק תעיף עיניך — והנה עבר זעם ורוח אחרת מסביב ותחדש פני אדמה ותלבש הוד והדר ותעש פרי־הִלולים עם פרחי חמד והיתה כגן־עדן אלהים, — כל זה יד הטבע עשָתה, ואם הוא ישלח דברו לשוא יתהלל החכם בחכמתו וידו תקצר מעשות תושיה, כי בינת האדם בן־חֲלוֹף מה היא כי תִתחרה עם מפעלי האומן הגדול, העליון על כל, אשר רק לו נִתכנו עלילות ואשר חֹק שָם למעשי אנוש ותחבולותיו.

הרב כִלה את דבריו, ולא יכלו השומעים לענותו מטוב ועד רע, כי באו במבוכה ולא ידעו להחליט עם מי הצדק: עם ראש השרים או עם הרב היהודי, ויחכו כלם למוצא פי מושל המדינה ולמשפטו אשר יחרץ.

והדוכס קם ממקומו — לאות שהשיחה נִגמרה, ויפן אל המתוכחים ויאמר: אמנם, שניכם מחכמה דברתם. אלה ואלה דברי, אנשים משכילים והוגי דעות. אפס עתה יכבד ממני הדבר לשקל בפלס את מערכי הגיונותיכם למען דעת מי יכריע ולמי מכם יאתה תודה ותהלה בעד הפתרון הנכון לשאלתי. ולכן זאת עשו: נָתֹן יִנָתן לכם זמן שבעת ימים, ומקץ הימים האלה עליכם להוכיח צדקת דעותיכם באותות ומופתים לעיני כלנו, — ובזה תבחנו, היאָמנו דבריכם אם לא.

וייטב הדבר בעיני השרים, ויצאו מאת המושל. והרב שב לביתו.

ויהי מקץ שבעת הימים ור' יונתן יושב בחדרו ולומד, כמוהגו, והספר פתוח לפניו. פתאם קפץ עכבר קטן על השלחן. וירא הרב ויגרשהו. אך העכברון קפץ שנית על הגמרא, ויגרשהו ר' יונתן גם הפעם. ובעוד רגעים מספר נראה החצוף הקטנטן בפעם השלישית על השלחן, ובטרם שהספיק הרב לגרשו קפץ לתוך הַטבָקית שעמדה פתוחה על הספר. וימהר הרב ויסגר את מכסה הקופסא, ויתעמק בלמודו באין מפריע.

וברגע הזה בא שליח מיוחד מהדוכס לקרא לר' יונתן שיבא תיכף אל המשתה אשר עשה לחשובי העיר ונכבדיה. וימהר הרב ויחלף את בגדיו וישם בחפזון את הטבקית בכיסו ויצא את הבית.

ומעון הדוכס היה כבר מלא מפה אל פה. באולם הגדול אל שלחנות ערוכים מלאים מעדני מלכים ויין־רקח לרב בכלי כסף ובכלי זהב ישבו שרים ורוזנים ונשיאי העדה ויאכלו וישתו וייטיבו לבם רק ר' יונתן לבדו לא אכל ולא שתה ושוחח עם מכריו ומיודעיו מזקני העיר וחכמיה. ופתאם והנה המולה בבית ותרועת־שחוק ומחיאת כפים: בפתח האולם נראה חתול זקוף־קומה, הולך על שתים, ובכפיו הקדמיות כמו בשתי ידיו הוא אוחז טס־כסף קטן עם בקבוק וכוסות מלאות יין... החתול לבוש בגדי מֶלְצַר, סִנָר לבן על מתניו ועל ראשו מצנפת אדומה וכתבת עליה באותיות גדולות: „הטבע והשכל". החתול משתחוה לפני האורחים, וכלם צוחקים בכל פה, צוהלים ושמחים למראה המחזה הנפלא שהופיע פתאם לעיניהם...

והדוכס ובני־לויתו צוחקים גם הם מטוב לב יכוננו

וּמְסִיְּעֵנוּ על הכפור החלק של היאור, ורוקד לפנינו, ורק אתנו ומכרכר בכל עוז, מעשה קוּנְדָס!

וכה נסענו עד לשבעה, ואנו שבים החדרה ברעם ורעש, כדבורים אל הַכַּוֶּרֶת, ונחפזים כלנו אל התנור החם לְהַחֵם את ידינו הקטנות והקפואות, צ׳יעד לו זעליג בער במלא רוחב ביתו ומשפשף ידיו בנחת מתוך הַבָּטָה אלינו, ואז הוא מתחיל שוב לפרש את פסוקי ההומש, והוא עושה זאת, כנראה, לא למעננו, אלא לו לעצמו. אבל אנו מקשיבים ומקשיבים, ופתאום, והנה רעש, והנה מהומת:

— רבי, תן לי לחזור על דבריך!

— רבי תן לי לחזור!

— רבי אנכי!

— רבי, לי, לי, תן!

מְחַיֵּיךְ לו זעליג בער בנחת ואומר:

בָּנַי, אל נא כלכם יחדו! תנו נא לי, ראשית, לאמר עם יוסילי מעט „תרגום” ועם מאיר׳ל מעט עברי, ואחרי כן...

ואחרי כן הכל הולך למישרים: את החומש עם הרש״י אנו יודעים כלנו בעל פה ואת המעשיות אנו שומעים בכל לב.

וכי מגיעה שעת הצהרים ואנו מתחילים מכינים אותנו לשוב הביתה לשעה קלה, מזהירנו זעליג בער:

— בָּנַי, אל תלכו בלעדי על היאור. הגידו, כי חפצים אתם להחליק על היאור, ונכון אני להסיעכם תיכף ככל אשר תחפצו, אבל אל נא בעצמכם, אל נא בעצמכם, בי נא!...

— אבל מדוע רבי, מדוע אין לנו כח בעצמנו?

— מדוע? — מחייך לו זעליג בער לא אדע מדוע — גם אנכי ירא אנכי ללכת יחידי על הכפור; ירא אני מאד פן יקרני אסון...

כנהוג שבעולם, לאו כל הנערים שומעים תמיד בקול רבם. הלכו שנים מאתנו והחליקו על היאור; דחף האחד את רעהו, והלה נכשל ורגלו נשברה. עודני זוכר את היום ההוא ואני מתפלא, איך עצר זעליג בער לשאתו: הוא מרט את שערות ראשו, בכה בקול תַּאֲנִיָּה, ונדמה לכלנו כי משתגע הוא מרוב צער. ממהרת הבקר היה יושב ולומד אתנו בחשאי, אֲבֵל וּמַשְׁמִים כבערב תשעה באב. פניו כדונג, עיניו כָּבוֹת, ונשימתו כבדה. והנה נפתחה הדלת, נכנסים אבא ואמא עם הנער המזיק, שדחף את רעהו, ואומרים:

— הנהו לפניך, רבי: הכהו ויסרהו, אל רחם עליו, על שקץ נבזה שכזה.

ופה קרה לפנינו הדבר ההוא, שאיש לא פלל לראותו: זעליג בער לקח את „המזיק” על זרועותיו, השקיע את מבטו בעיניו והתפרץ בבכי:

— הוי, מה אומלל הנך, בני! עודך כה צעיר לימים וכבר קרך אסון כה נורא! עליך כבר לזכור, כי איש פצעת וְקִפַּדְתָּ את אֹרֶג חַיָּיו

והוא התחיל לנשק את הנער על מצחו ועל עיניו, על פניו ועל צוארו. התפרץ הנער בבכי ויליל במר נפשו עד שבכינו כלנו אתו יחדו...

הנכם שואלים אותי, מה למדתי אצל זעליג בער? בחורף היה מחליק עמנו על הקרח, בקיץ הָיה הולך עמנו אל היער ואספנו שם כמהים ופטריות, גרגירים אדומים ופרחים, עשבי ירק לחג השבועות וקוצים לתשעה באב.. אבל תמיד היה מספר לנו את מעשיותיו, וכאשר למדתי אהרי כן בחדרים אחרים ובספרים רבים ואצל מורים אחרים, ראיתי והבינותי, כי כל מעשיותיו של זעליג בער בספרים חהם הם כתובים ועל ידי המורים ההם הם מסופרים, אלא זעליג בער היה יודע לכון את כל מעשיותיו לפי שכלנו הרך ובכשרונו הנעלה. ויש שאני סבור, כי גם היהודי שבי וגם האדם שבי נוצר רק על ידי זעליג בער, וכל טובי רק מידו הוא לי...

ימים רבים עברו, רבים מאד, ואני נפגשתי שוב עם זעליג בער מלמדי, כשהוא יושב עם התינוקות שלו ליד שלחנו, מלמדם ומספר לפניהם את מעשיותיו. כבר זקן האיש, זקן מאד, ועיניו כעיני הילד התמים. וכי ספרתי לפניו רבות על דברת הספרים החדשים שהגו, כתבו אנשים גדולים חכמי לב על דבר אפני הלמוד עם נערים בבתי הספר, בקשני זעליג בער לבאר לו יותר ויותר את אשר העלו בחקירותיהם הנעלות ההן.

התחלתי לספר, וזעליג בער ישב והקשיב רב קשב ונשקע אחרי כן במחשבות עמוקות. לסוף נעור ממחשבותיו ואמר אלי:

— כמדומני, כי כל שספרת לפני יכלנו, לכלול במימרא אחת: יש לאהב את הילדים.

מרדכי גולדנברג.

שִׁירֵי־חֹרֶף.

א.

בְּעֶגְלַת־חֹרֶף, חֲטוּבַת־זְכוּכִית,
לִנְשָׁרִים צְחוֹרִים רְתוּמָה,
מֵאַרְצוֹת־סְכָר רְחוֹקוֹת, זַכּוֹת,
סָב חֹרֶף טָשׁ בִּמְהוּמָה.

וּלְפָנָיו קוֹסְמוֹת זְקֵנוֹת טָסוֹת,
רְכוּבוֹת עַל מַטְאֲטֵא,
וּלְכָל אִישׁ עוֹבֵר־אֹרַח קוֹרְאוֹת:
„הַצִּדָּה הַטֵּה, הַטֵּה!"

הֵן תּוֹלוֹת נְזָמִים בְּרָאשֵׁי גַגּוֹת
וְעַל הַגְּדֵרוֹת — נוֹצוֹת; —
סָב־חֹרֶף יָטוּשׁ — וְשַׁלְגִיּוֹת
מִתְפַּזְּרוֹת כְּנִיצוֹצוֹת.

מִנִּשְׁמַת אַפּוֹ אֵדֵי־חָלָב
יִתְפַּשְּׁטוּ עַל הַגְּבָעוֹת —
וְעוֹמֵד יַעַר וּמִשְׁתּוֹמֵם
לְמַרְאֵה הַנִּפְלָאוֹת.

ב.

בּוֹכֶה רוּחַ בָּאֲרֻבָּה...
שָׁם בַּיַּעַר תּוֹעָה דֻבָּה,
דֻּבָּה זְקֵנָה עִם גּוּרֶיהָ —
יְלָדֶיהָ.

שֶׁלֶג נוֹפֵל מִבְּלִי הֶרֶף...
כָּכָה נוּגֶה, רַךְ הָעֶרֶב —
וְכִמְשֻׁגָּע יֶהֱמֶה סַעַר
שָׁם בַּיַּעַר.

אֲנִי עָצֵב, אֲנִי בּוֹדֵד,
בֹּא־נָא הֵנָּה, רֵעַ נוֹדֵד! — —
וְהַדֻּבָּה רְעֵבָה תּוֹעָה
בְּלֵיל־הַשּׁוֹאָה.

וּבַחַלּוֹן צוֹפֶה לַיִל...
וְלַיַּעַר נִדַּח אַיִל:
שָׁבַר רַפְתּוֹ וַיִּתְפָּרֵץ
לְשַׁד זְקֵרֶץ.

נֵרִי דוֹעֵךְ. עַל הַכְּתָלִים
מַה־יִּשְׁתּוֹבְבוּ הַצְּלָלִים! — —
שָׁם בַּיַּעַר כָּרָה שְׁמֵנָה
לְדֻבָּה זְקֵנָה...

ג.

עַל קְוֵי־טֶלֶגְרָף הִצְטַפְּפוּ אַנְקוֹרִים,
עֵינֵיהֶם צוֹפוֹת תְּמֵהוֹת לְמֶרְחַקִּים צְחוֹרִים:
הִלְבִּינוּ הַר וָגַיְא, עַל הַכֹּל נָח הַשֶּׁלֶג
וְתַחַת מִכְסֵה־קֶרַח יָנוּם דֹּם הַפֶּלֶג.

הִשְׂתָּרְעָה הָעֲרָבָה דוֹמְמָה, עֲגוּמָה;
רַק פֹּה וְשָׁם עֵץ בּוֹדֵד קוֹפֵא אֲחוּז־תְּנוּמָה:
עֲנָפָיו פְּשׁוּטִים, כְּמוֹ בִתְפִלָּה פֵּרַשׂ כַּפָּיו, —
וְשֶׁקֶט יָשַׁר עַל הַמֶּרְחָב וַאֲגַפָּיו.

וּפִתְאֹם שָׁם בַּמֶּרְחָק עוֹלָה דְמוּת שְׁחַרְחוֹרָה —
וּזְאֵב וּזְאֵבָה עוֹבְרִים, מְעֻנֵּי כָפָן נוֹרָא...
עַל קְוֵי־טֶלֶגְרָף הִצְטַפְּפוּ אַנְקוֹרִים,
עֵינֵיהֶם צוֹפוֹת תְּמֵהוֹת לְמֶרְחַקִּים צְחוֹרִים.

ד.

לֵיל־חֹרֶף. בִּתְכֵלֶת צָף סַהַר וְחוֹלֵם
עַל אַרְצוֹת־הַשֶּׁמֶשׁ הָרְחוֹקוֹת;
עֲטוּפָה חֲלוֹם הָעֲיָרָה נִרְדֶּמֶת
מִשִּׁירִים וּבְכִי שֶׁל תִּינוֹקוֹת.

עוֹד יָצִיץ אוֹר כֵּהֶה מִשִּׁמְשָׁה שֶׁל חַלּוֹן —
וּפִתְאֹם גַּם הוּא תַם וְכָבָה —
וְנִשְׁאַר יְחִידִי לֵיל־בְּדֹלַח עִם דְּמָמָה,
וְנִדְמֶה: שְׁעַת קְדוּמִים אַךְ שָׁבָה.

שְׁעַת קַדְמוּת־הַיְצִירָה: אַךְ־זֶה מִבֵּית־דְּפוּסָהּ
הָאָרֶץ יָצְאָה — וּכְיֶלֶד
הִיא נָמָה בָּעֶרֶשׂ לְנֹגַהּ מְאוֹר־לַיְלָה
וְחוֹלְמָה מַנְעַמֵּי הֶחָלֶד...

הַס, הָס! אֶחָד קָדוֹשׁ יְהַלֵּךְ בַּדְּמָמָה
וַיַּדְלִיק בַּשֶּׁלֶג שַׁלְהָבוֹת;
וְהוֹלֵךְ אָנֹכִי לְאוֹר־סַהַר — וּלְרַגְלַי
מִתְנוֹצְצִים סַפִּירִים לִרְבָבוֹת.

וְשִׁכּוֹר הוֹד־נַגְהוֹת אֶתְהַלֵּךְ לְאִטִּי;
צְלִיל־פַּעֲמוֹן מֵרָחוֹק הִגִּיעַ —
וְחוֹלְפָה כַּחֵץ עֶגְלַת־חֹרֶף — וְסוֹדָהּ
לִי רִבּוֹת, לִי רִבּוֹת יַבִּיעַ...

וְשׁוּב יָשַׁר שֶׁקֶט, אַךְ לִבִּי לֹא יִדֹּם:
הוּא נִמְשָׁךְ לְקַצְוֵי־מֶרְחַקִּים...
וְרוֹעֵף לֵיל־חֹרֶף עָלַי רָזֵי־שְׁחָקִים
וּמְגַלֶּה לִי סוֹדוֹת־מַעֲמַקִּים.

---

ooooo

זוית, והיה יוצא לפרקים אל השוק לראות בבני אדם, כיצד הם מתים, גוועים בחוץ, או היה מסובב על פני השלחנות בשוק, וריח המאכלים הנמכרים שם היה מְפַעְפֵּעַ בו ומרגיז אותו, מוטֶלה חִכָּה בפחד אל אשר יגיע לבסוף. יומא חדא, כשהרעב הציק לו עד מאד ודלדל את שארית כוחותיו, התחיל מחפש בביתו דבר מה על מנת להחליף בלחם. חפש וחפש ומצא אך בלויי סחבות וסמרטוטים שונים, שאינם שוים כלום. פתאם נתקלו עיניו בגמרא, חשף חיש את הספר ובצעדים מהירים יצא את ביתו וילך השוקה, והנה לקראתו רוכל. הלז הסתכל במוטלה „ובסחורה" שבידו.

— „רצונך למכור לי את הספר שבידך?" — שאל הרוכל.

— פשיטא, עונה מוטלה; שהרי לכך הוצאתיו השוקה.

הרוכל נטל את הגמרא מידי הנער, בדק ומשמש את הניר ויקב את מחירו מאתים אלף רובל.

מוטלה הסכים, קבל את הכסף. הרוכל לקח את מקחו וילך, ומוטלה מהר אל השלחנות של צרכי-אכל, לקנות דבר מה לשבור את רעבונו. עבר פסיעות אחדות, ומוטלה נזכר בדבר-מה, מהר וחזר אצל אותו רוכל, כשהלז עומד ומכריז על סחורתו: „נְיָר לעְשון-למי?" — „בבקשה, החזר לי את שער הספר", אמר מוטלה אל הרוכל...

— הלְהָתֵל בי באת ‚ענהו הרוכל קשות: אטו לא שלמתי לך בעד הספר, שכֻּלו אינו כדאי לי כדף הזה, שנירו יותר דק ונקי, ומתאים לעשון...

— וכי סלקא דעתך, שבאתי לקחת ממך את הדף הזה בחנם? ענה מוטלה: נְקֹבָה לי את מחירו, ואנֹכי אשלם לך כפי אשר תשית עלי"...

מוטלה שלם לרוכל מאת אלף רובל; נטל ממנו את „שער' הספר והטמינו בכיס בגד; נפרד מן הרוכל וילך ויקנה אצל חיל אחד פת לחם, שהוציא לו מכיסו...

שב מוטלה הביתה ואגב ההליכה הוא לועס את הלחם. ולבו נוקפו על שבשביל פת לחם הוא חלל את הקודש... ברחוב עברה עגלה מלאה גופות מתים... ילדים רעבים התגלגלו על הקרקע ובשפה רפה שאלו מאת העוברים והשבים נַהֲמָא.. ושמש קיץ דרומית להטה ברקיע...

הָרוֹן־אֶל־חָמֵד.

לַגּוֹלִים.

...בּוֹאֲכֶם לְשָׁלוֹם, אַחֵינוּ הַגּוֹלִים,
הַמּוֹשְׁכִים בִּקְרוֹנוֹת וְרֶגֶל הָעוֹלִים!
הַעֲמִידוּ לְרֶגַע אֶת מַטֵּה הַנְּדוּדִים
וְכֹחַ תַּחֲלִיפוּ מִסֵּבֶל הַמְּרָדִים.

אַל יֵאוּשׁ, אִישׁ־שֵׂיבָה, אַל תַּגָּר וּתְלוּנָה!
כָּזֹה וְכָזֶה תֹּאכַל חֶרֶב אֱמוּנָה;
כִּי „מַטּוֹת וּמַסְעֵי" פָּרָשַׁת כָּל שָׁבוּעַ —
אַל תִּתְמַהּ לַחֵפֶץ, אַל תִּשְׁאַל: מַדּוּעַ.

בְּ„לֶךְ־לְךָ" נִצְחִי הַיַּהֲדוּת חוּלָלָה
וּבְצִדּוּק־הַדִּין הִיא נוֹשֵׂאת מַר־גּוֹרָלָהּ;
כְּלֵי־גוֹלָה לָבְשׁוּ כָּל נְבִיאֵי בְּנֵי אָדָם
וּמַטֵּה־אֱלֹהִים לֹא נָפַל מִיָּדָם.—

מִי אַתְּ, יַלְדַּת־חֵן מְעֻטֶּרֶת תַּלְתַּלִּים?
הָסִירִי צְעִיף־אֶבְלֵךְ — פָּנַיִךְ מַה דַּלִּים!
אַל הֶגֶה, אָבִינָה: אֵם מֵתָה בַּדֶּרֶךְ,
כִּי כָּרְעָה לָלֶדֶת בְּמַמְלֶכֶת־הַקֹּרַח.

הִנָּחֲמִי: גַּם רָחֵל אִמֵּנוּ הַנָּאָה
לִפְנֵי אַלְפֵי שָׁנָה בַּדֶּרֶךְ גָּוָעָה...
הוֹ, נְסִיכַת הָאֵבֶל, אֵין מִסְפָּר לַקְּבָרִים
הַפְּזוּרִים בִּשְׁבִילֵי נְדוּדֵינוּ הַמָּרִים! —

וְאַתָּה, בֵּן פּוֹרָת, מַה נָּעוֹת בְּלַחַשׁ
שְׂפָתֶיךָ הַחִוְּרוֹת? אַל אֹמֶר! אֲנַחֵשׁ:
תְּשַׁנֵּן „הַקַּדִּישׁ" לְנִשְׁמַת אָבִיךָ
שֶׁהֵעַל לְגַרְדֹּם מִדְבָּה שָׁכִיחָה.

אַל דֶּמַע, יְתוֹמִי! יִוָּסֵף עוֹד קָדוֹשׁ
עַל רִבְבוֹת מְעֻנֵּי יִשְׂרָאֵל הַנָּדוּשׁ;
אַל תְּזַלְזֵל, בְּנִי, בְּזֶה סֵבֶל הַיְרוּשָׁה,
שֶׁהִצִּיל עַמְּךָ מֵהַחֶרֶב הַלְּטוּשָׁה.

יָרַשְׁתְּ עַל כָּרְחֲךָ אָבִיךָ וּזְקֵנְךָ —
מֵעַתָּה תְּהִי הַסַּבְלָנוּת אָזְנְךָ;
עַם עוֹלָם קְשֵׁה עֹרֶף, לֹא חָת מִנִּסָּיוֹן
וְנוֹשֵׂא תַּרְמִילוֹ בְּבִטְחָה וּבְגָאוֹן.

———00000000000———

יצחק שפירא.

הַמְלַמֵּד.

(טְפוּסִים מִדּוֹר הֶעָבָר)

עם זעליג בער המלמד התרחש נֵסָא, זאת אומרת, הנס התרחש עם זעליג בער החייט, אלא משום שהיה על ידי הנס ההוא למלמד ואנחנו הכרנוהו רק בתור מלמד, לכן ספרו גם את הנס שנעשה לא להחייט אלא להמלמד. וגופא דעובדא הכי הֲוָה: עשר או גם עשרים שנה היה זעליג בער יושב על סַדָנו עם מחטו ומספָּרָיו, גוזר „גזירה שוה" ותופר מלבושים בשביל בעלי הבתים והאכרים, להבדיל, מן הכפר, ואיש לא סבר, כי יש בבן אדם זה יותר מחייט פשוט, אף כי הכל היו יודעים, כי בבחרותו היה בן-תורה, וחייט לקחָהו לאיש לבתו ולמדהו את מלאכתו להיותו מתפרנס ממנה בהיתר ולא באסור כל ימיו. אבל דבר אחד ראו תמיד בזעליג בער החייט: בשעה שהביאו לפניו נער קטן לתפור בשבילו מלבושים, היה החייט חובק את הנער ומעתיר לו נשיקות אחת, ושתים, אחת ושלש, ולא ידע שבעה. היה אבי הנער או אמו מקבלים נחת מתוך אמונתם, כי אמנם יפה הוא יוצא חלציהם ואין איש נפגש בו אלא מתוך חבה ואהבה. הלא כן הוא דרך האבות תמיד. ויש אשר ראו, כי האירו פני זעליג בער החייט, בהלבישו את הילדים, והאמינו אז, כי הוא מקבל נחת ממלאכתו המוצלַחַת. ובאמת, מה לו לחייט ולנער עברי, בשעה שמלביש אותו מַחלצות?...

והנה התרחש אותו הדבר: ביום הששי, הוא ערב שבת-קדש, עמד זעליג בער החייט והיה בוקע עצים לפני ביתו לתנורו לכבוד ערב שבת. עוברים דרך חצרו תינוקות של בית רבן, השָבים מהחדר וסידוריהם בידיהם; שוכח זעליג בער את עבודתו לגמרי, בהראותו פנים שוחקות לנערים הרכים הוא מתחיל שואל את כל אחד מהם למודיו, מפיסם ומשַדְלָם בדברים ואף מזמינם לבוא לביתו ליום המחר אחרי סעודת הצהרים והוא יכין לחם מגדנות: אגוזים וקטניות מבושלות, ובדברו כה וכה והנה נשל הגרזן החד מידו השמאלית ונופל על ידו הימנית והנה אסון: נפצעו שתי אצבעותיו מיד ימינו ואין לו שוב כל תקנה עולמית להיותו אוחז במחט ומספָּרַים.

— כסבורים אתם — היה מספר לפנינו הנערים זעליג בער המלמד אחרי כן — כי רבות דאגתי בימים ההם והצטַעַרתי? עה, עה, הבל הבלים! בודאי לא קבלתי שום נחת מזוב דמי ומאבדן אצבעותי, וגם יסורי רבו וגדלו מאד; אבל לבכות ולילל מר, כמו שעשתה, למשל הפלונית, שלי, הטפשא, בחשבה, כי כבר חשך בעבורי כל העולם וקבצן אֶשָאֵר לכל ימי חיי, — לא, לא, כזאת לא דמיתי כלל ולא עלתה על דעתי. ונהפוך הוא, התחלתי להעמיק חשוב ואמרתי לנפשי: כל מאי דעביד רחמנא, לטב עביד, ואם כן אפשר, כי אותה העובדה עם הגרזן ועם שתי אצבעותי העלובות לטובתי היא? אפשר, כי מן השמים רמזו אלי: זעליג בער, ר"ל לך להיות חייט, כי לא לכך נוצרת!

— והנה — מוסיף שוב לספר זעליג בער — עברו ימים ושנים מרובות ואני מלמד הנני לדרדקאי, ואני מבטיחכם, באמנות שלי, כי נס מן השמים נעשה לי עם הגרזן, משום שרק אז טעמתי טעמם האמתיים של החיים בשבתי יום יום אל שלחני במסבתם של אותם הילדים, המטפסים ועולים על גבי, על זרועותי ורגלי ומסירים את משקפי מעל חטמי, ומתחככים בזקני ובפאותי ומפזרים את הטַבַק שלי מקופסתי, ועולים לשבת על השלחן ישר לפני ומקשיבים בעינים פקוחות ומאירות ובפיותיהם הקטנים והפעורים ער חצים ושומעים את כל שאני מספר לפניהם...

ובאמנה, נסים מנסים שונים מתחדשים ובאים לעולם, והגדול שבהם הלא הוא באמת אותו הנס, שעל ידו יִוָדַע לתועה בדרכי החיים את תכליתו האמתית ואת התקונים שיש לו לתקן בחיים. לאו כל אדם זוכה לנס כזה ולאו כל אדם מצליח בחפשו אחרי תכליתו בחיים.

אינני זוכר עוד, כמה היו שנותי, כשהביאתני אמי אל זעליג בער „החדרה" — אני הייתי אז כבן ארבע שנים, בן שלש או עוד צעיר מזה, — אבל יודע אני ברור, כי זכרונותי הראשונים אחוזים וסבוכים רב יתר במלמדי זה מאשר באבותי, אחי ואחיותי. וברור לי גם זה, כי כל חברי מימי ילדותי, בכל קצוי ארץ — כי כלם הם קשורים עמי בזכרונותי אלה כאחים נאמנים. לא רק יחדו למדנו אצל המלמד הזה, אלא אנחנו חיינו עמו שנות מספר והרגשנו יחדו את כל תקופות השנה, כקיץ כחורף, כאביב, כבציר, ועמו יחדו טעמנו את כל יפין והדרן.

כי היה זעליג בער לא רק אוהב לראות את הילדים מצחקים בחוץ, אלא אף הוא בעצמו היה אוהב לצחק עמם. לפעמים היתה הרבנית שלו משיחה מתוך טרדות ודאגות מרובות:

— בהמה זקנה! הביטו נא, אנשים טובים, הביטו, איך הוא מפזז ומכרכר מצחק ונהנה מעולמו, כמו היה גם הוא ילד שכמותם...

לגלג לה זעליג בער והיה אומר:

— עה, עה, ומי הגיד לך. כי את ה נ ך החכמה האמתית? התינוקות האלה יש להם עולמם המיוחד, ואני אומר לך, כי עולמם זה הנהו טוב ויפה מכל עולמנו שלנו עם כל העובדות שלו והויותיו. נסי נו, אדרבא, לחיות עם הילדים האלה ולצחק יחדו ותראי ותוכחי.

— שוטה, שטיא, — היתה הרבנית מנענעה בידה ומושכה בכתפותיה — וכי מה יש פה רבות לשוחח עמך!

אבל הנה הגיע היום וזעליג בער הראה לכל את „טפשותו" באופן שכזה, שלא רק אשתו התפלאה עליו, אלא גם חכמים ממנה ראו ותמהו, ועד היום, בזכרי זאת, כפלא הוא בעיני.

ואתם שמעו נא:

היתה תקופת החורף. היאור הגדול שלפני חלונו של בית חדרנו, כֻסה כלו בכפור עבה כמראה תכלת-ירקרקי, שנראה אלינו מרחוק כראי מלוטש של בדולח. בחורף ההוא לא רב השלג בחוץ, וכי הביא הרוח מצפון ברעם וברעש, בשריקה וחריקה, חול דק של שלג יבש, והתעלם תחתיו הכפור שעל היאור כמו תחת מכסה של קמח סלת, ושב ונשא אותו הרוח תיכף על כנפי הקרח שלו הרחק, הרחק, אל ההר הגבוה אחורי בית רבנו.

רואה זעליג בער, כי כֻלנו הילדים מביטים דרך החלון אל היאור וקרחו ואיננו שומעים בשום לב את אשר הוא מספר לפנינו, ואיננו יודעים כלל את המעשיות היפות, שהיה רגיל לספר לנו בלמדו את „החומש" עם פרוש רש"י ואנחנו הקשבנו תמיד בכל לבנו; עושה עצמו זעליג בער כאלו איננו מרגיש זאת ומביט גם הוא בשמשות החלון המכוסות חצין בפרחים נוצצים של רקמת-הקרח ואומר כבאַקראַי:

— עה, עה, בני, הביטו: הן היאור מכוסה קרח עבה! כמה גדול יהיה לנו העונג לטיל עליו עתה בעגלת החורף!

מתפרצים הילדים מתחתיהם מתוך רקידה ומחול, — ששון ושמחה! כי יודעים כלנו, כי עגלת חורף יש לרבנו טובה ומעולה ובה הוא מסיענו בלילות החורף לביתנו.

וזעליג בער לא ידע כל מאומה: הוא מלביש בבגדים חמים כל נער ונער ועומד לו לפני העגלה כסוס צעיר, רתום במרכבה

עוֹד בִּהְיוֹתִי כֹהֵן בְּבֵית ה'. אָז הֵבִין אֲדוֹנִי חוֹרָם הַשַּׂר, כִּי לֹא רוֹעֶה אָנֹכִי מֵעוֹדִי וַיָּחֶל לְחָקְרֵנִי לְמִשְׁפַּחְתִּי וּלְמוֹלַדְתִּי. וָאֲסַפֵּר לוֹ אֶת כָּל דִּבְרֵי יְמֵי חַיַּי, לֹא כִחַדְתִּי דָבָר. וַיְהִי כִשְׁמֹעַ חוֹרָם הַשַּׂר אֶת דְּבַר תּוֹלְדוֹתַי וּמוֹצָאַי וַיֹּאמֶר לִי: לֹא רוֹעֶה תִּהְיֶה עוֹד לִי, כִּי אִם חָתָן וּבַעַל לְבִתִּי יְחִידָתִי אֱלִישֶׁבַע, הָאוֹהַבְתְּךָ מֵישָׁרִים. „יוֹדֵעַ אָנֹכִי — אָמַר לִי חוֹרָם הַשַּׂר — אֶת אָבִיךָ אֶת צָדוֹק יְרֵא הָאֱלֹהִים, כִּי עוֹד לִפְנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה הִקְרַבְתִּי בְּבֵית אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר בְּשִׁילוֹ קָרְבַּן תּוֹדָה לַה' בְּלֶדֶת לִי רַעְיָתִי אֶת אֱלִישֶׁבַע בִּתִּי, אַחֲרֵי אֲשֶׁר כָּל בָּנַי וּבְנוֹתַי אֲשֶׁר נוֹלְדוּ לִי לְפָנֶיהָ מֵתוּ בִּדְמִי יְמֵיהֶם. אָז נָדַרְתִּי נֶדֶר לַיהוָֹה אֱלֹהֵי הָעִבְרִים לֵאמֹר: כִּי אִם חַיֹּה יִחְיֶה אֶת בִּתִּי יְחִידָתִי זֹאת וְעָזַבְתִּי אֶת אֱלִילַי וְעָבַדְתִּי רַק לוֹ כָּל הַיָּמִים". — אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לָקַחְתִּי לִי לְאִשָּׁה אֶת אֱלִישֶׁבַע בַּת חוֹרָם הַשַּׂר, וְכַעֲבוֹר שָׁנָה יָלְדָה לִי בֵן וָאֶקְרָא אֶת שְׁמוֹ נַפְתָּלִי כְּשֵׁם אָחִי אֲהוּבִי. כַּעֲבוֹר שְׁמוֹנֶה שָׁנִים לַחֲתֻנָּתִי מֵת חוֹרָם חוֹתְנִי, וְאַנְשֵׁי צוֹר בָּחֲרוּ בִי לְשַׂר וּלְשׁוֹפֵט עֲלֵיהֶם. אָז זָכַרְתִּי, כְּיוֹסֵף בֶּן רָחֵל, אֶת מִשְׁפַּחְתִּי וּבֵית אָבִי, אֲשֶׁר הָיוּ תָמִיד כַּחוֹתָם עַל לִבִּי, וָאֶקַּח אֶת רַעְיָתִי הַיְקָרָה וְאֶת בְּנִי בְּכוֹרִי נַפְתָּלִי וּמִקְצָת מֵעֲבָדַי וַנִּסַּע וַנֵּלֶךְ עִירָה שִׁילֹה. וָאַחַן תְּחִלָּה פֹּה בַּיַּעַר, לְמַעַן חֲקֹר עַל אֹדוֹתֵיכֶם, וְלֹא לִרְאוֹת אֶת פְּנֵיכֶם לְפֶתַע פִּתְאֹם. וְשִׁלְשֹׁם בְּלֶכְתִּי לָשׂוּחַ בֵּין עֲצֵי הַיַּעַר עִם רַעְיָתִי הַיְקָרָה רָאִיתִי וְהִנֵּה יְלָדִים עִבְרִים מְשַׂחֲקִים בְּמִשְׂחַק הַ„בְּכוֹרִים וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל", וָאַכִּיר בַּ„כֹּהֵן הַגָּדוֹל" — הַקָּטָן אֶת אֱלִיעֶזֶר בֶּן נַפְתָּלִי אָחִי — — —

— רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֶב אִישׁ וַעֲצַת ה' הִיא תָקוּם! קָרָא צָדוֹק הַיָּשִׁישׁ בְּפָרְשׂוֹ אֶת כַּפָּיו הַשָּׁמָיְמָה.

מעוכר ומתרגם מספ עם עתיק ע"י א. בן־דוב.

א. זמודסקי.

עַל פַּת לֶחֶם.

מֵהָעֵבֶר הַקָּרוֹב.

סִפּוּר.

הגזרה יצאה מטעם שלטון הצבא, והדת נתנה לכל היהודים, היושבים בעיר והסביבה, „כמורדים במלכות ומרגלים", במשך יְמָמָה אחת לעזוב את מקומות שבתם ולנוע למקומות אחרים.

מוטלה ישב עם הסַבְתָּא שלו, שרה לאה, בפַּרְוַר העיר, שיושביו גם כן נתחיבו חובת גלות. מוטלה סדר את מטלטליו המעטים, נטל את חבילתו תחת בית-שחיו ויצא את הבית, והסַבתא נגְרֶרֶת אחריו. הרחוב הָמָה מאדם ועגלוֹת טעונות כלי בית שונים, כָּרים וכסתות, צרורות וסלים—מעט הרכוש, שהמגוֹרָשים הספיקו לקחת אתם, מלאו את הרחוב. מוטלה לא היה נזְקק לעגלה, כי רכושו מצער, וחבילתו קטנה.

גַּה היו צרורי ספרים אחדים וסמרטוטים שונים; את חבילתו זו עמס על שכמו, ובידו האחת החזיק בידי הזקנה, שצעדה לאט אחרי נכדה. הם הלכו אחרי כל ההמון, ופניהם אל בית-הנתיבות. אַגב ההליכה עמד מוטלה, פֵּרַק את חבילתו, והוציא משם את הספרים, שהֵעיקו עליו. את הספרים הוא מסר לידי הַסַבְתָּא, והזקנה הגישה אותם אל שפתיה הלְבָנות והרזות ונשקה אותם. בין הספרים היו: מַסֶכֶת „בבא מציעא" וספרי-מוסר אחדים, שמוטלה עסק בהם ב„ישיבה". כעבור רגעים אחדים המשיכו „המרגלים" את דרכם הלאה בדרך המובילה אל בית-הנתיבות. שם יצאו הרבה אנשים, נשים וטף ועגלות אין מספר. צעקת הנשים התערבה בבכי ילדים, המהומה גדולה: הללו מְפָרקים מטלטלים מעל גבי העגלות, והללו נושאים את חבילותיהם וצרורותיהם אל המֶרכָּבות של המסע, שעמד מוכן לצאת לדרך.

מוטלה לקח את הספרים מידי הסבתא, לְקָחָהּ תחת זרועה ועזר לה להכנס לאחת הָרַכָּבוֹת. בהיותם כבר פנימה, פרשו לקרן זוית וישבו על גבי השַקים, שהיו מפֻזָּרים על פני הרצפה, נשמע קול חליל הקטר, והמסע זז ממקומו. מוטלה הוציא ממלתחתו פת-לחם קִיבָר והושיט לזקנה. זו מצאה בָּרַכֶּבֶת מעט מים, נטלה את ידיה והתחילה לעוס בשניה האחדות את הלחם, ומוטלה נטל אז את הגמרא בידו, פתח אותה ועיניו נִתְקלו בלי משים ב„שער" הספר. שם היו שורות אחדות, כתובות בידי איש, ומוטלה השתַּקע בהרהורים. לא אחת הרגיש מוטלה בכתֹבת שעל „שער" הספר; כמעט בכל יום ויום, בפתחו את הגמרא בישיבה, רחפו לעיניו השורות המעטות הללו, אבל מעולם לא שם לב אליהן ביותר ולא התעכב עליהן כלל. ועכשיו, בשבתם ברכבת, הכתובת משום-מה מושכת את תשומת לבו של מוטלה, ואין הוא יכול להסיח דעתו ממנה. הוא קורא והוזר וקורא את הרשימה הקטנה ועצב מר תוֹקְפֵהוּ, ומחשבות נוגות מנַקרות במֹחו. הכתב הוא כתב אביו המנוח, שמת עליו, כד הֲוֵי מוטלה בר שלש שנים, ולפי הרשימה שנמצאה על „שער" הספר, הַשְתָּא בעצם היום הזה תמלאנה לו י"ב שנים. את אביו אין מוטלה זוכר כלל; אין הוא זוכר גם את עִירָתו—מכוֹרָתו. גם את אמו לא ידע. כשנתים אחרי מות אביו הלכה אמו והיתה לאיש אחר בעיר רחוקה, ולמן העת ההיא נמצא מוטלה בבית-זקנתו, שדאגה לו וטִפְּלָה בחנוכו.—סַבְתָּא! פנה מוטלה אל הזקנה: הידעת כי היום הוא יום הולדתי; ביום הזה תמלאנה לי י"ב שנה?

שרה-לאה השתקעה במחשבות, ודמעות נוצצו בעיניה הכהות; הרכִּינָה את ראשה ותאמר: „כֵּנים דבריך, מוטוש! כך! כך!—„י"ב שנה, י"ב שנה תמלאנה לך היום—זוכרת אני, כמו האידנא, את חג הַכָּנֵסך לבריתו של אברהם אבינו. אור ליום ערב שבועות היה הדבר. אנכי נסעתי אז אליכם, ואבלה את החג בביתכם...

—אך איככה תדע את זאת אתה, מוטלה? „הנך רואה סבתא! כאן בשער הספר ישנה כתובת, כאן רשם אבי ע"ה את זמן הולדתי..."—השיב מוטלה בעצב. פני הזקנה הצנומים התעקמו: עיניה זלגו דמעות ושפתיה מִלְלו: „אביך, אביך האומלל! איזו חגיגה נהדרה נערכה אז ביום הכנסך לברית... בחגיגה לא נפקד מקומם של כל חשובי העיר. הסעודה היתה לא סעודת ברית, אלא סעודת-חתונה ממש; על השלחן העלו גם בשר ודגים... ואביך? אבוי לי ולזקנותי!—המשיכה הזקנה את דבריה: מי יכול לשער אז כי המות יקטפהו באביב חייו?... לך וקבול כלפי הקב"ה; אביך, שתורה וגדולה התאחדו בו, שהרבה היו משכימים לפתחו ושואלים עצה מפיו, הוא שוכב במחולות רְקָבון, ואני, זקנה בלָה, שאין לה בעולמה ולא כלום, שקצרה נפשי למות—נשארתי לאנחות בחיים לראות עמל ויגון, לסבול עוני ונדודים...—ומי יודע? ודאי נכונים דרכי ה'; הוא אמת ומשפטו אמת. שמא מוטב לאביך שנסתלק מן העולם קודם שעתו ולא הגיע לזמן הזה, לעת-חירום כזו, למלחמות וגזרות קשות על ישראל... אוי לי ואוי לזקנותי!—סימה הזקנה את דבריה, ומוטלה שומע את דברי הסבתא, כשעיניו שקועות „בשער" הספר. אחר נשק את הגמרא, סגָרָה והניחה על האִצְטַבא שבמרכבת-המסע.

* *
*

אחרי נסיעה אטית של עשרה ימים בא מוטלה עם סבתו אל עיר דרומית אחת. בעיר זו ישב מוטלה הרבה ימים, ירחים ושנים. במשך העת נתהוו שנויים גדולים בארץ, התרחשו מאורעות כבירים: המלחמה העולמית כלפי חוץ נגמרה, אך בארץ רוסיה התחילה מלחמת-אחים, מלחמת המפלגות.

בטלו כל הענינים לגבי הפוליטיקה שהעסיקה את כל חמוחות, מוטלה לא הושפַע מכל אלה המאורעות, שעברו לפניו, והוא נשאר תמים ונאמן לדעותיו, כביום יציאתו את ביתו ועזבו את הישיבה. גם כאן בעיר מצא בית-מדרש, שבו בלה את ימיו. את מסכת „בבא מציעא", שנפלה לו בירושה מאביו, הוא כבר סים, ולא עוד אלא שמסכתות אחרות היו שגורות בפיו.

מה למוטלה אצל פוליטיקה, ימניים, שמאליים? אין לו עסק אתם ודכוותיהם...

צער פרנסה לא ידע מוטלה, מבקרי בית-המדרש פסקו לו מזונותיו וגם כסות ללבוש...

כך חי לו מוטלה עד שהשלטון עבר ליד הבולשביקים והתחילו ימים של החרמות, משפטי-מות; הרבה אנשים נמסרו למלכות; פרצו מגפות בעם; הלחם אזל מן העיר. ואנשים, ילדים נפוחי-רעב תועים, מחזרים ומסבבים בחצרות וברחובות העיר. וככלבים רעבים מנקרים באשפתות כדי למצא איזו פֵּרורים, עצמות או שואלים לחם מאת העוברים והשבים, הרעבים כמוהם. בית-המדרש, שבו בלה מוטלה את ימיו, נתרוקן ממבקריו; שרה-לאה הזקנה מתה ברעב, ומוטלה נשאר בודד בלי משען ומשענה, עוזר וָסַעַד, והרעב היה לו לאורח תמידי. ובאין קמח-אין תורה": מוטלה עזב את ד' אמותיו בבית המדרש, את הגמרא הניח בקרן-

מְגִלַּת אֱלִיעֶזֶר וְנַפְתָּלִי.

סִפּוּר מִימֵי הַשּׁוֹפְטִים.

(ס ו ף)

יג.

דִּבְרֵי הָאָב הִרְעִישׁוּ עַד הַיְסוֹד אֶת לֵב נַפְתָּלִי, וְלֹא יָכוֹל הַנַּעַר לַעֲצוֹר עוֹד בְּעַד הֲמוֹן רִגְשׁוֹתָיו הַסּוֹעֲרִים וַיִּתֵּן אֶת קוֹלוֹ בִּבְכִי מָר. בְּכִיָּה זוּ הָיְתָה מוּבֶנֶת לַכֹּהֵן הַזָּקֵן כִּפְרִי אַהֲבַת בְּנוֹ הַנֶּאֱמָנָה לְאָחִיו הָאֹבֵד, וַיִּתְאַמֵּץ לְהַרְגִּיעוֹ וּלְדַבֵּר עַל לִבּוֹ. אוּלָם אִמְרֵי נַפְתָּלִי הָרִאשׁוֹנִים, אַחֲרֵי שׁוּבוֹ מְעַט לִמְנוּחָתוֹ, כְּמַעֲנֶה עַל הַצָּעַת־הַחִתּוּן עִם רָחֵל בַּת עוֹבַדְיָה, נִשְׂגְּבוּ גַם מִבִּינַת הַכֹּהֵן הַנָּבוֹן וּבַעַל־הַנִּסָּיוֹן:

— אֵיכָה, אָבִי, אוּכַל וּבָנִיתִי לִי אֶת הֵיכַל אָשְׁרִי בַּחַיִּים עַל מַשּׁוּאוֹת אָחִי הָאֻמְלָל? — דִּבֵּר הַנַּעַר רְתֵת בְּלַחֲצוֹ אֶת רֹאשׁוֹ הַבּוֹעֵר אֶל חֲזֵה אָבִיו — הַאֵין דֶּרֶךְ אַחֶרֶת לְחַיֵּי הָאָדָם הַמְאֻשָּׁר כִּי אִם לִרְמֹס בָּרֶגֶל עַל קֶבֶר־אָח?..

הַכֹּהֵן הַיָּשִׁישׁ נִפְעַם מְאֹד לִשְׁמֹעַ הֶעָתָק הַיּוֹצֵא מִפִּי בְנוֹ. — ה' עִמְּךָ, נַפְתָּלִי. בְּנִי! — עָנָה הָאָב הַנִּרְעָשׁ בַּהֲנִיחוֹ אֶת יָדוֹ עַל מֵצַח בְּנוֹ — אַל נָא תֶחֱטָא בִשְׂפָתֶיךָ לֵאלֹהֵינוּ וּלְתוֹרָתוֹ, הַשָּׂמָה לְחוֹבָה קְדוֹשָׁה עַל כָּל בֶּן־עַמֵּנוּ לְיַבֵּם אֶת אֵשֶׁת אָחִיו הַמֵּת... חֲדַל לְךָ לְהִתְחַכֵּם הַרְבֵּה וּלְדַבֵּר גְּבֹהָה גְבֹהָה עַל דַּרְכֵי ה' וּמִפְעֲלוֹתָיו... חַיֵּינוּ וּמוֹתֵנוּ מִיָּדוֹ הֵם, אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁנִּשְׁמַת אֱלֹהַּ תְּחַיֵּנוּ עָלֵינוּ לְהִכָּנַע אֶל דַּרְכֵי חַיֵּינוּ וְאֶל תּוֹרַת הַחַיִּים, אֲשֶׁר הִנְחִילָנוּ מְחוֹקְקֵנוּ הַגָּדוֹל... וְאִם רָחֵל בַּת עוֹבַדְיָה, הַמְצֻיֶּנֶת בַּבָּנוֹת, תְּהִי לְאִישׁ אַחֵר — יִקְטַן בָּזֶה עֶרֶךְ אֲסוֹנֵנוּ הַגָּדוֹל בְּאָבְדַן אֱלִיעֶזֶר? וְנַהֲפֹךְ הוּא: הַבֵּן הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד לְךָ הִ י א וְיִקָּרֵא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל אֱלִיעֶזֶר כְּשֵׁם אָחִיךָ — יְנַחֲמֵנוּ מֵעָצְבֵּנוּ הָרַב וִירַפֵּא אֶת מַכַּת לִבֵּנוּ הָעֲמֻקָּה, כִּי נִשְׁמַת אֱלִיעֶזֶר אָחִיךָ תְּחַיֵּהוּ, וּ ב וֹ יָשִׁיב לָנוּ אֱלֹהֵי הָרַחֲמִים אֶת אֲבֵדָתֵנוּ הַגְּדוֹלָה...

הוֹכָחוֹת אֵלּוּ הָיוּ נִמְרָצוֹת וּמְלֵאוֹת־הִגָּיוֹן לְמַדַּי, עַד שֶׁהֶעְתִּיקוּ מִלִּים מִפִּי נַפְתָּלִי. רְגָעִים אֲחָדִים נִמְשְׁכָה דּוּמִיָּה בֵּין הָאָב וְהַבֵּן, וְלָאַחֲרוֹנָה גָּזַר הַנַּעַר אֹמֶר לְסַפֵּר לְאָבִיו כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹתוֹ וְאֶת רָחֵל בַּמִּדְבָּר, וּמֵאִתָּם הָיְתָה הַנְּסִבָּה לִמְנוּסַת אֱלִיעֶזֶר מִבֵּית אָבִיו. בִּדְבָרִים חַמִּים הִתְוַדָּה נַפְתָּלִי לִפְנֵי אָבִיו הַיָּשִׁישׁ עַל רַחֲשֵׁי לִבּוֹ לַנַּעֲרָה אֲשֶׁר הִצִּיל מִמָּוֶת בְּהַקְרִיבוֹ לָהּ אֶת קָרְבַּן נַפְשׁוֹ, אֶת דְּבַר מַחֲלָתוֹ הָאֲנוּשָׁה בְּשֶׁל נִטְפֵי חֲלָבוֹ הָאַחֲרוֹנִים אֲשֶׁר הִשְׁקָה אוֹתָהּ מִנֹּאדוֹ וְאֶת דְּבַר פְּגִישָׁתוֹ עִם הַמְיֻעֶדֶת לִהְיוֹת יְבִמְתּוֹ, שֶׁהִכִּיר בָּהּ אֶת הַנַּעֲרָה אֲשֶׁר אָהֵב, וְאֶת דִּבְרֵי שִׂיחָתָם בֵּין עֲצֵי הַגָּן וּדְרִישַׁת רָחֵל מִמֶּנּוּ לְהַרְחִיק נְדוֹד מִבֵּית אָבִיו וְעִיר מוֹלַדְתּוֹ, פֶּן יְהִי לְשָׂטָן לָהּ עַל דֶּרֶךְ חַיֵּי הַמִּשְׁפָּחָה וְחוֹבוֹתֶיהָ לֶאֱלִיעֶזֶר אֲרוּשָׂהּ, שֶׁשָּׁכַב בָּעֵת הַהִיא בְּתוֹךְ הָעֵשֶׂב וַיִּשְׁמַע בְּלִי מֵשִׂים לְכָל דִּבְרֵיהֶם אֵלֶּה... חֶרֶשׁ חֶרֶשׁ, כְּוִדּוּי הַנּוֹטֶה לָמוּת, נִשְׁמַע קוֹל הַנַּעַר הָרוֹעֵד בְּהִתְוַדּוֹתוֹ עַל כָּל מִסְתְּרֵי נִשְׁמָתוֹ הָאוֹהֶבֶת וְעַל פִּשְׁעֵי אַהֲבָתוֹ זוּ, אֲשֶׁר דָּחֲתָה אֶת אֱלִיעֶזֶר לְמַדְחֵפוֹת — וּבִבְכִי שֶׁבָּץ כִּלָּה אֶת וִדּוּיוֹ זֶה הַפּוֹלֵחַ לֵב וַיַּסְתֵּר אֶת פָּנָיו הַמִּתְמוֹגְגִים בִּדְמָעוֹת בְּחֵיק אָבִיו.

הִתְוַדּוּת נַפְתָּלִי הִרְעִישָׁה אֶת לֵב הַכֹּהֵן הַזָּקֵן, וּמַהֲשָׁבוֹת מִמַּחֲשָׁבוֹת שׁוֹנוֹת הִתְרוֹצְצוּ בְּחֻבּוֹ כָּל הָעֵת שֶׁבְּנוֹ מֵרַר בַּבֶּכִי. אַךְ חִישׁ שָׁבָה נֶפֶשׁ הָאָב לִמְנוּחָתָהּ הָרְגִילָה וּבְהוֹשִׁיבוֹ אֶת בְּנוֹ הַכּוֹרֵעַ לְפָנָיו לְיַד־יְמִינוֹ נְשָׁקָהוּ מִנְּשִׁיקוֹת־פִּיו וַיְלַחֲצֵהוּ אֶל לִבּוֹ בְּרֶגֶשׁ וַיֹּאמֶר לוֹ: „בְּנִי הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר! יוֹדֵעַ אָנֹכִי לְהוֹקִיר אֶת לִבְּךָ הָרַגָּשׁ וְאֶת מוּסַר־כִּלְיוֹתֶיךָ לְכָל הַמִּקְרֶה הַמַּדְאִיב הַזֶּה. אוּלָם בְּהוֹסִיפְךָ לָלֶכֶת אֶת דַּרְכְּךָ, דֶּרֶךְ הַחַיִּים, בִּנְתִיבוֹת הָאֱמוּנָה בְּצִדְקַת ה' וְיֹשֶׁר מַעֲלָלָיו, עָלֶיךָ לְהוֹדוֹת כִּי גַם בְּכָל הַמִּקְרִים הַבּוֹדְדִים הָאֵלֶּה יֵשׁ אֶצְבַּע אֱלֹהִים וְיָדוֹ הַנְּכוֹנָה, הַמּוֹבִילָה אוֹתָנוּ בְּתֹקֶף אֶל הַמַּטָּרָה אֲשֶׁר הִ י א בּוֹחֶרֶת לָנוּ וְלֹא אֲנַחְנוּ בְּעַצְמֵנוּ, בְּנֵי חֲלוֹף. כָּל אֲשֶׁר סִפַּרְתָּ לִי בְּתֹם לְבָבְךָ וּבְטֹהַר נַפְשְׁךָ עוֹד מְאַשֵּׁר וּמְחַזֵּק אֶת דְּבָרַי, כִּי רָחֵל בַּת עוֹבַדְיָה נוֹעֲדָה לְךָ לְאֵשֶׁת־נְעוּרִים, וְרַק מְסִבּוֹת שׁוֹנוֹת הִפְרִיעוּ לִזְמַן־מָה בְּעַד רְצוֹן־ה' זֶה לָצֵאת אֶל הַפֹּעַל, וְאַף גַּם קָרְבַּן אָשָׁם לָקְחוּ מִמֶּנּוּ, עַד אֲשֶׁר לָאַחֲרוֹנָה — נִשְׁאֲרוּ בְּתָקְפָּם חֵפֶץ ה' וּבְחִירָתוֹ הוּא. כְּבָר מִלָּתִי אֲמוּרָה לְךָ, בְּנִי, כִּי רַק מָסֹרֶת הַבְּרִית עִם רָחֵל תּוּכַל לְכַפֵּר עַל הָאָשָׁם אֲשֶׁר אָשַׁמְנוּ כֻּ לָּ נ וּ בִשְׁגָגָה לֶאֱלִיעֶזֶר, וְאַל נָא נֹסִפָה עָלָיו חַטָּאת בְּזָדוֹן לְבֵנוּ וּמֶרְיֵנוּ כְּנֶגֶד רְצוֹן ה'...

אֲנָחָה עֲמֻקָּה, שֶׁהִתְפָּרְצָה מִקֶּרֶב לֵב נַפְתָּלִי, הֵעִידָה חֶרֶשׁ, כִּי הַנַּעַר הָאֻמְלָל־הַמְאֻשָּׁר נִכְנַע לְגוֹרָלוֹ, אֲשֶׁר שָׁת לוֹ חֵפֶץ אֱלֹהָיו וַאֲבִיהוּ הַיָּשִׁישׁ. וְעוֹד בַּחֹדֶשׁ הַהוּא הוּחַג חַג חֲתוּנַּת נַפְתָּלִי בֶּן צָדוֹק עִם רָחֵל בַּת עוֹבַדְיָה, וְכַעֲבוֹר שָׁנָה נוֹלַד לָהֶם בֵּן וַיִּקְרְאוּ אֶת שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל אֱלִיעֶזֶר.

יד.

הָרַךְ הַיִּלּוֹד הֵבִיא מַרְפֵּא וְנִחוּמִים לְלִבּוֹת הָאָבוֹת וְהַבָּנִים, אוּלָם כְּאֵבָם הַגָּדוֹל וְאֶבְלָם הַחֲרִישִׁי עַל קָרְבַּן אָשְׁרָם וְשַׁלְוָתָם — לֹא חָלְפוּ כָּלִיל, וְכָל אֶחָד מִבְּנֵי מִשְׁפַּחַת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל חָשׁ בְּקֶרֶב נַפְשׁוֹ, כִּי תוֹלַעַת מִסְתֶּרֶת מְכַרְסֶמֶת בַּלָּאט בְּאֵיזוֹ פִּנָּה נַעֲלָמָה שֶׁבְּחַדְרֵי לִבָּתוֹ.

כָּכָה עָבְרוּ שָׁנִים אֲחָדוֹת. אֱלִיעֶזֶר הָאָבוּד נִשְׁכַּח לְאַט־לְאַט כְּמֵת גַּם מִלֵּב נַפְתָּלִי אָחִיו, רַק צָדוֹק הַיָּשִׁישׁ יְשַׂבַע־הַיָּמִים, שֶׁעֵינָיו קָמוּ מִזֹּקֶן וְלֹא יָכוֹל עוֹד לְכַהֵן פְּאֵר בְּבֵית ה׳ וַיּוֹרֶשׁ אֶת הַכְּהֻנָּה הַגְּדוֹלָה בְּחַיָּיו — לְנַפְתָּלִי בְּנוֹ, רַק הוּא לֹא יָכוֹל עוֹד לִשְׁכֹּחַ אֶת אֱלִיעֶזֶר בְּנוֹ בְּכוֹרוֹ וְהִתְפַּלֵּל מִדֵּי־יוֹם לְזֵכֶר נִשְׁמָתוֹ. —

וַיְהִי כַּעֲבוֹר עֶשֶׂר שָׁנִים, בְּעֶצֶם הַיּוֹם אֲשֶׁר נֶעֱלַם אֱלִיעֶזֶר בֶּן צָדוֹק, וַיֵּצֵא אֱלִיעֶזֶר הַקָּטָן בֶּן נַפְתָּלִי לָשׂוּחַ בַּיַּעַר אֲשֶׁר מִצָּפוֹן לְעִיר שִׁילוֹ — וְלֹא שָׁב לְבֵיתוֹ, לְתִמְהוֹן לְבַב הוֹרָיו וְאָבִיו־זְקֵנוֹ. לַשָּׁוְא חִפְּשׂוּ אֶת הַיֶּלֶד בְּכָל הָעִיר וּסְבִיבוֹתֶיהָ; עִקְּבוֹתָיו לֹא נוֹדָעוּ. וַתֵּרֶב הַמְּהוּמָה בְּעִיר שִׁילוֹ, וּבְבֵית הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל — אֵבֶל כָּבֵד וּמִסְפֵּד רָב. צָדוֹק הַיָּשִׁישׁ לָבַשׁ שַׂק וַיָּשֶׂם אֵפֶר עַל רֹאשׁוֹ וַיְמָרֵר בִּבְכִי, כִּי עֲוֹנוֹת הָאָבוֹת הַבָּנִים יִסְבֹּלוּ. „צַדִּיק אַתָּה, ה׳, מִמֶּנִּי! קָרָא הַיָּשִׁישׁ בְּמְרִי שִׂיחוֹ — אַךְ אֵלֶּה הַצֹּאן מֶה עָשׂוּ? אִם אָנֹכִי עָוִיתִי וּפָשַׁעְתִּי לְפָנֶיךְ בִּימֵי חֶלְדִּי — קַח אֶת נַפְשִׁי, אַךְ חֲמָל נָא עַל הַנֵּצֶר הָאַחֲרוֹן לְבֵית צָדוֹק כֹּהַנְךָ הַנֶּאֱמָן!״ — —

וַיְהִי בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְהֵעָלֵם הַיֶּלֶד, אַךְ קוֹם קָמוּ רוֹעֵי שִׁילוֹ וְרוֹעוֹתֶיהָ לִנְהֹג אֶת עֶדְרֵיהֶם לִמְקוֹמוֹת מַרְעִיתָם, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אֱלִיעֶזֶר הַקָּטָן מוּבָל בִּידֵי שְׁנֵי רוֹעֵי הַכְּפָר הַקָּרוֹב אֶל בֵּית הוֹרָיו, וַיִּתְפַּלְּאוּ מְאֹד לְמַרְאֵה הַיֶּלֶד הַלָּבוּשׁ שָׁנִי עִם עֲדָנִים, כְּאֶחָד מִבְּנֵי הַשָּׂרִים הַגְּדוֹלִים. כַּעֲבוֹר רִגְעֵי הַגִּיל הָרִאשׁוֹנִים בְּבֵית צָדוֹק הֵחֵלּוּ לַחְקֹר אֶת שְׁנֵי הָרוֹעִים וְלִשְׁאָלָם אֵיפֹה מָצְאוּ אֶת הַיֶּלֶד הָאָבוּד. וַיַּעֲנוּ הָרוֹעִים וַיֹּאמְרוּ: „שַׂר גָּדוֹל עִם רַעְיָתוֹ הַכְּבוּדָה וּבְנֵי לְוָיָתוֹ אִוָּה לְמוֹשָׁב לוֹ אֶת הַיַּעַר הֶעָבֹת אֲשֶׁר מִצָּפוֹן לָעִיר שִׁילוֹ זֶה יָמִים אֲחָדִים, וְהוּא נָתַן עַל יָדֵינוּ שְׁנַיִם שְׁקָלִים וַיְבַקְשֵׁנוּ לְהוֹלִיךְ אֶת הַיֶּלֶד הַזֶּה אֶל בֵּית הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל — וְלֹא נֵדַע מָה״. אוּלָם דִּבְרֵי הַיֶּלֶד עַצְמוֹ, אֲשֶׁר סִפֵּר לְתֻמּוֹ מִכָּל הַמּוֹצְאוֹת אוֹתוֹ, הֵסִירוּ מְעַט אֶת הַלּוֹט הַנָּסוּךְ עַל הַמִּקְרֶה הַמּוּזָר הַזֶּה:

— בְּשַׂחֲקִי בַּיַּעַר עִם חֲבֵרַי וְרֵעַי בְּמִשְׂחַק הַ„בִּכּוּרִים וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל״ — סִפֵּר הַיֶּלֶד — נִגַּשׁ אֵלַי שַׂר גָּדוֹל בִּלְוְיַת רַעְיָתוֹ וַיִּתְּנוּ לִי מִגְדָּנוֹת וַיּוֹבִילוּנִי אֶל מְקוֹם תַּחֲנוֹתָם אֲשֶׁר בִּקְצֵה הַיַּעַר צָפוֹנָה. לִפְנוֹת עֶרֶב בִּקַּשְׁתִּי אוֹתָם,

כִּי יְשִׁיבוּנִי אֶל בֵּית הוֹרַי, פֶּן יִדְאֲגוּ לִי, אוּלָם הֵם דִּבְּרוּ עַל לִבִּי וַיְנַחֲמוּנִי כִּי לֹא תִפּוֹל מִשַּׂעֲרַת רֹאשִׁי אַרְצָה וְהָשֵׁב יְשִׁיבוּנִי לְבֵיתִי בְּקָרוֹב. בְּבוֹאִי אֶל אַפֶּדֶן הַשַּׂר מָצָאתִי שָׁם יֶלֶד בֶּן גִּילִי וּשְׁמוֹ נַפְתָּלִי וָאֶתְרוֹעַע אֵלָיו. שֵׁם הַשַּׂר אֱלִיעֶזֶר וְשֵׁם רַעְיָתוֹ אֱלִישֶׁבַע. הֵם הִרְבּוּ לִשְׁאָלֵנִי לְמִשְׁפַּחְתִּי וְלִשְׁלוֹם הוֹרַי וְאָבִי־זְקֵנִי. בְּכָל עֵת שִׁבְתִּי עִמָּם הֶרְאוּ לִי אוֹתוֹת אַהֲבָה יְתֵרָה, וּבְשָׁלְחָם אוֹתִי לְבֵיתִי הֶעֱנִיקוּ לִי מִכָּל טוּב וַיְבַקְשׁוּנִי לִדְרוֹשׁ בִּשְׁלוֹמְכֶם וּלְבַקֵּשׁ אֶת סְלִיחַתְכֶם, כִּי עָצֹר עֲצָרוּנִי אִתָּם זֶה שְׁלֹשָׁה יָמִים...

— עוֹד אֱלִיעֶזֶר בְּנִי חָי! קָרָא צָדוֹק הַיָּשִׁישׁ בְּקוֹל — אֵלְכָה וְאֶרְאֶנּוּ בְּטֶרֶם אָמוּת...

וַתֵּהוֹם כָּל הָעִיר שִׁילוֹ לִשְׁמֹעַ הַבְּשׂוֹרָה הַזֹּאת וַתֵּרֶב הַשִּׂמְחָה בְּבֵית צָדוֹק הַכֹּהֵן. וַיְצַו נַפְתָּלִי לֶאְסֹר אֶת מֶרְכַּבְתּוֹ וַיִּסַּע הוּא וְאָבִיו וְרָחֵל אִשְׁתּוֹ וּבְנָם אֱלִיעֶזֶר הַקָּטָן בַּדֶּרֶךְ הָעוֹלָה אֶל הַיַּעַר הֶעָבֹת. וַיְהִי בְּבוֹאָם אֶל יַרְכְּתֵי הַיַּעַר צָפוֹנָה וַיִּרְאוּ מֵרָחוֹק אֹהֶל מְקֻשָּׁט לְתִפְאָרָה נָטוּי עַל פְּנֵי קָרַחַת־הַיַּעַר. וַיִּשְׁאֲלוּ אֶת אַחַד הָעֲבָדִים הָעוֹמְדִים לִפְנֵיהֶם: לְמִי הַמַּחֲנֶה הַזֶּה? — וַיַּעַן הָעֶבֶד וַיֹּאמַר: לֶאֱלִיעֶזֶר בֶּן צָדוֹק הַשַּׂר וְשׁוֹפֵט לְצוֹר הַמַּעֲטִירָה, אֲשֶׁר בָּא לְבַקֵּר אֶת בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ הַיּוֹשְׁבִים בָּעִיר שִׁילוֹ. עוֹדָם מְדַבְּרִים וֶאֱלִיעֶזֶר הַשַּׂר יָצָא מֵאָהֳלוֹ, וּבִרְאוֹתוֹ מֵרָחוֹק אֶת הַיּוֹשְׁבִים בַּמֶּרְכָּבָה וַיְמַהֵר אֲלֵיהֶם וַיִּפּוֹל עַל צַוְּארֵיהֶם וַיִּבְכּוּ כֻלָּם הַרְבֵּה בְכֶה. וַיָּבֵא אֱלִיעֶזֶר אֶת בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ אֶל אָהֳלוֹ וַיַּצִּיגֵם לִפְנֵי רַעְיָתוֹ אֱלִישֶׁבַע וְנַפְתָּלִי בְּנָם, וַתִּגְדַּל שִׂמְחָתָם עַד לִמְאֹד.

— אָמוּתָה הַפָּעַם! קָרָא צָדוֹק הַיָּשִׁישׁ וְדִמְעָתוֹ עַל לֶחְיוֹ — אֱלִיעֶזֶר בְּנִי! רְאוֹת פָּנֶיךְ לֹא פִלָּלְתִּי, כְּיַעֲקֹב אָבִינוּ אֶת יוֹסֵף בְּנוֹ, וְהִנֵּה הֶרְאָה לִי ה׳ גַּם אֶת זַרְעֶךְ!..

וַיַּעַשׂ אֱלִיעֶזֶר מִשְׁתֶּה לְבֵית אָבִיו וַיְסַפֵּר לָהֶם אֶת כָּל הַמּוֹצְאוֹת אוֹתוֹ בְּמֶשֶׁךְ עֶשֶׂר הַשָּׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת, לֵאמֹר: אַחֲרֵי שָׁמְעִי בַּגָּן לְתֻמִּי אֶת דִּבְרֵי נַפְתָּלִי אָחִי הָאָהוּב וְרָחֵל הַיְקָרָה, אֲשֶׁר נוֹעֲדָה לוֹ מֵאֵת ה׳, עָזַבְתִּי אֶת בֵּית אָבִי וְעִיר מוֹלַדְתִּי וְאֶת נַחֲלַת כְּהֻנָּתִי וָאָבֹא בַּסִּירָה עַד יָם הַגָּדוֹל. שָׁם יָרַדְתִּי בָּאֳנִיָּה מִתְחַפֵּשׂ בְּבִגְדֵי רוֹעִים וָאָבֹא עַד צָרְפַת אֲשֶׁר בֵּין צוֹר וְצִידוֹן. שָׁם נִשְׂכַּרְתִּי לַאֲבִיר־הָרוֹעִים בְּגִדְרוֹת הַצֹּאן אֲשֶׁר לְחוֹרָם שַׂר הָעִיר צוֹר. וַה׳ אֱלֹהֵי אֲבוֹתַי בֵּרַךְ אֶת מַעֲשֵׂי יָדַי וַיִּתֵּן אֶת חִנִּי בְּעֵינֵי הַשַּׂר וּבְעֵינֵי בִּתּוֹ אֱלִישֶׁבַע, אֲשֶׁר אֲהַבְתִּי כְּאַהֲבַת יַעֲקֹב אֶת רָחֵל בַּת לָבָן. אַחַר יָצָא שְׁמִי לִתְהִלָּה בְּכָל הַסְּבִיבָה בְּסַמֵּי הַמַּרְפֵּא, אֲשֶׁר הֶעֱלֵיתִי לְחוֹלֵי מַחֲלוֹת הָעוֹר, כִּי תוֹרַת הַנְּגָעִים וּרְפוּאוֹתָם לָמַדְתִּי

אברהם ב. ריבלין:

בְּעוֹלַם הָאַסְפּוֹרְט

„הַכֹּחַ" בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

אור ליום השני, א׳ שבט יצאה שיירת „הכח" את מצרים אחרי שני נצחונותיה שם, ויגיע לרפה, היא עיר הגבול בין מצרים וארץ-ישראל באשמרת הבקר. שם קבל את פניהם יוסף יקותיאלי בשם מכבי א״י. בעבור הרכבת את תחנת רחובות יצאו לקראתם תושבי רחובות, תזמרת „המכבי" המקומי ותלמידי בית-הספר. חברי „הכח" יצאו מאת קרנות-הרכבת ובקשו את התזמרת שתנגן גם את „התקוה". ובעת שנגנה את זאת, זלגו דמעות מעיני רבים, כ״כ נרגשו בשמעם בפעם הראשונה בא״י את ההמנון העברי. מכאן נסעו ישר לתל-אביב.

בְּתֵל-אָבִיב.

על-ידי תחנת הרכבת קבלו את פניהם מכבי וצופי ת״א והתושבים. אך קבלת הפנים העקרית היתה בשעה האחת-עשרה, אחרי ששיירת „הכח" נחה מדרכה. קבלת-פנים זו סדרו סמוך לעיריה התל-אביבית, והשתתפו בה רבבות אנשים מתל-אביב, יפו והמושבות הסמוכות. נשמעו כאן נאומים מעודדים מאת ראש עירית ת״א ומאת ד״ר קרנר נשיא „הכח". זה האחרון ספר בקצרה את תולדות הקבוצה, שנוסדה לפני ארבע-עשרה שנה בערך, את כל הרפתקאותיה ואת עליתה.

בְּפֶתַח-תִּקְוָה.

אחרי-הצהרים נסעו חברי „הכח" ומלויהם לפתח-תקוה ברכבת מיוחדת. ע״י תחנת הרכבת הפתח-תקותית התאסף קהל גדול לקבל את פניהם. שלשים הפרשים הצעירים שיצאו לקראת השיירה, והמכבים לוו את „הכח" עד בית-הכנסת כשהמון אנשים הולכים אחריהם. התלמידים שרו בדרך שירים עברים. בביה״כ ערכו טֶקֶס דתי. הרב דמתא נאם והחזן שר „מי-שברך" לנציב ל„כח" ולעם העברי.

מכאן הלכו לועד-המושבה ששם קבל את פניהם ראש-הועד בנאום. אחריו דבר מר בן-עמי בשם „המכבי". בסוף דבריו השביע זה האחרון את „הכח" שבעלותם שנית ארצה-ישראל, יביאו אתם את עצמות מנהיגנו הגדול ד״ר הרצל. ד״ר קרנר נשיא „הכח" הודה לתושבי פ״ת על קבלת הפנים היפה והנאומים, והביע את התפעלותו להעבודה הענקית שעשו כאן במשך ארבעים שנה. הוא נשבע אחרי-כן בשם „הכח" להשאר נאמן למסרת הלאומית.

אחרי הנאומים הזמנו האורחים למזנון, שהיה ערוך מפירות הארץ, ובשעה החמשית שבו לתל-אביב.

הַמִּשְׁתֶּה בַּקָּזִינוֹ.

בשעה השביעית ערכו לכבודם משתה בקזינו התל-אביבי. הָזמנו לשם זה חוץ מחברת „הכח" והתיירים גם כמאה איש מנכבדי יפו ותל-אביב. תזמורת הקזינו קבלה את פני האורחים ב„התקוה". במשך הזמן דברו ד״ר מוסינזון בשם העיריה התל-אביבית, והד״ר קרנר בשם „הכח" והתיירים האוסטרים.

הראשון בקש מאת האורחים להסתכל בכל מקום עברם בכל הנעשה, ולספר זאת אח״כ בגולה. ד״ר קרנר אמר שתיור זה יעורר הרבה עשירים יהודים בוינה, שיתענינו בעבודות הלאומיות, הוא הוסיף שבין התיירים שבאו אתם, ישנם גם הרבה עשירים שהם ראו את כל היפי בא״י ואת כל מה שפעלו היהודים, ויתחילו גם הם לעזור עכשו לכל דבר לאומי, כל אחד כפי יכלתו. בתודה על כל הנעימות שהיתה לו בת״א, גמר את דבריו.

בגמר המשתה נגנה התזמרת את ההמנון האנגלי והעברי.

הַהִתְחָרוּת בְּתֵל-אָבִיב.

בב׳ שבט לפנה״צ טילה השיירה בתל-אביב ויפו, ותתבונן בכל. הם נכנסו לגמנסיה „הרצליה", לתחנת רוטנברג וכו׳. ואחרי-הצהרים היתה ההתחרות.

קהל גדול מתל-אביב, יפו ורוב המושבות באו לחזות בהתחרות. ולמרות שירד גשם בעת ההתחרות, לא זז הקהל הרב ממקומו. גם משחקי „הכח" וגם משחקי „המכבי" מלאו את תפקדם כהוגן, למרות שהטיט הפריעם. בעקר היה הכדור בחצי המגרש של המכבים, אך הם הגינו בכל כחם לבל ירבה „הכח" להכות להם שערים, ויתנפלו בהתלהבות על הכדור בכדי לעצרו, מבלי להביט על הרפש הרב, שלכלכם מהקדקד עד אצבעות רגליהם. רק לבסוף הצליח לומיק מצד „המכבי" (שהיה לפני באו ארצה ישראל משחק ב„הכח") להכות שער אחד ל„הכח" חבריו הקודמים. ובהכותו את השער היחידי הזה, הריעו אלפי המסבים, וימחאו כף בהתלהבות גדולה כזאת, עד ששמעו את השאון בכל תל-אביב.

המשחק נגמר ב 5:1 לטובת „הכח".

בִּירוּשָׁלַיִם.

ע״פ התכנית צריכה היתה שיירת „הכח" להגיע ירושלימה ביום ד׳ בשעה השלישית אחה״צ. אבל היא התאחרה בצאתה את תל-אביב, וגם התעכבה יותר מדי במקומות בהם עברו. הם עברו את מקוה-ישראל ששם קבלום חניכי בית-הספר, והראו להם את עבודתם הפוריה ואת קבר נֶטֶר מיסד ביה״ס. משם נסעו לראשון-לציון. יצאו לקראתם וקבלו את פניהם המכבים, אגדת הספורט מראשון-לציון, „נורדיה", והתושבים. האורחים בקרו את היקב, שהוא הכי גדול בארץ, נכנסו לבית-הכנסת ואח״כ ישבו לאכל מגדנות עם בני-המושבה. מראשון-לציון נסעו לקרית-ענבים הקרובה לירושלים, דרך רמלה. בקרית-ענבים קבלו את פניהם כל הקבוצה, ובקשו מהם להתעכב קצת ולנטע נטיעות לחרשת „הכח" שסדרו לכבוד בקורם את קבוצתם. לכשהחשיך כבר הגיעו חברי „הכח" והתיירים „למוצא", ששם התעכבו כעשרים רגע.

הירושלמים שלא ידעו על האחור הגדול של „הכח" התחילו נוהרים אל גבעת-שאול, קרוב לבית-היתומים הענקי, ההולך ונגמר ויחכו בקצר רוח לבאם. אך אחרי שהחשיך ו„הכח" עוד לא בא התפזר חלק מן הקהל ירושלמה, וחלק הלך לשכונה החדשה „בית-הכרם" שחשבו לסדר שם לכבוד „הכח" ומלויהם התירים הרבים, קבלת-פנים נהדרה. אבל אחרי שהקהל חכה גם שם והאורחים עוד לא באו, נפוץ כל הקהל לבתיהם. בדרך השיגום „הכח", שנסעו באוטומובילים. כל הקהל עמד, אע״פ שהגשם נתך ארצה והריע לכבוד האורחים.

בשעה 8 בערב סדרו בתיאטרון „ציון" פגישה עממית גדולה לכבוד „הכח" והתירים, שתכנה היתה נאומים, התעמלות ע״י חברי המכבי ונגינה, גם לכאי בא קהל גדול.

ביום החמשי והששי בקרו האורחים את המוסדות הצבוריים והלאומיים בירושלים. בקרן-הקימת רשמו תירים אחדים (ביניהם גם נוצרי וינאי אחד) את שמותיהם בספר הזהב ונדבו סכומי כסף גדולים. ביום החמשי לפנ״צ בקרו את תלפיות, ששם קבלום רק תושבי השכונה וכתות אחדות של בית-הספר „תחכמוני" מירושלים והתזמרת של ב״ס זה. האורחים התבוננו בכל השכונה ויכנסו אח״כ

דו־שבועון ספרותי מדעי לבני הנעורים

הוצאת „אביב" ורשה. מערכת א. לובושיצקי.

שנה ראשונה אדר א. תרפ"ד חוברת טז—יז

ז. שניאור.

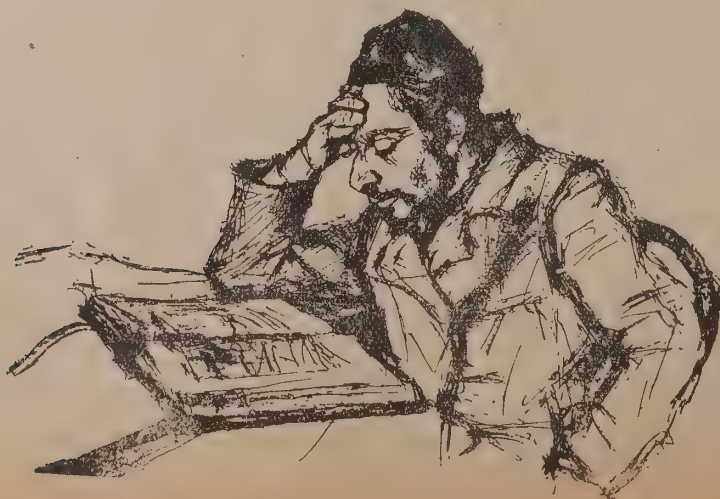
הַפָּרוּשׁ.

הַלַּיְלָה יָרַד וְעָנָן בָּא,—
תַּרְדֵּמָה בָּעֲיָרָה;
וּבְבֵית־הַמִּדְרָשׁ נֵר וָצֵל—
הַפָּרוּשׁ לוֹמֵד גְּמָרָא.

בַּבַּיִת דְּמִי וְצִלְלֵי־שְׁחוֹר
הִתְיַצְּבוּ סְבִיב הַבִּימָה...
הַפָּרוּשׁ נָע, לֹא יָשִׂים לֵב
וּמְשַׁנֵּן לוֹ בִּנְעִימָה.

הַשֶּׂכְוִי קָרָא, בַּמִּזְרָח כְּבָר
הֶאְדִּימָה פְּאַת הֶעָנָן;
הַפָּרוּשׁ מְנַגֵּן, שָׁכַח כֹּל:
„וּבְכֵן... הוֹי, תָּנוּ רַבָּנָן!

לוח היסטורי שבט

סטיצען—לוטי

ב	א	17	ר"ח
ג	ב	18	
ד	ג	9	
ה	ד	10	
	ה	11	
ז	ו	12	נפטר בפאריז החוקר הגדול ומנהיג הציונים מ. נורדו (ה.
א	ז	13	
ב	ח	14	נפטר הסופר ר' בנוש הכהן (ה.תרמ"ו).
ג	ט	15	
ד	י	16	
ה	יא	17	נשרפו בשוביליה [illegible] מהאנוסים (ה.המ"ו).
	יב	18	
	יג	19	
א	יד	20	
ב	טו	21	
	טז	22	גרוש היהודים מצרפת (ה.ס"ג).
	יז	23	נפטר במירן הסופר פרץ סמולנסקין (התרמ"ו).
	יח	24	
	יט	25	
	כ	26	
	כא	27	
	כב	28	
	כג	29	
	כד	30	נפטר החכם ר' יצחק בר לווינזון ריב"ל (ה.תר"ך).
	כה	31	נפטר הרב הגאון ר' ישראל סלנטר (ה.תרמ"ג).
	כו	1	
	כז	2	נפטר המשורר מיכה יוסף לבנסון מיכ"ל (ה.תר"ב).
	כח	3	
	כט	4	
	ל	5	

Druk. SIKORA i MILNER ...awa, Nowolipki 6.

הוצאת „אביב" ורשה. מערכת א. לובושיצקי.

שנה ראשונה — אדר א' תרפ"ד — חוברת טז—יז

„הכוכב" שנה שניה

תכן חוברת א' לאדר ב' (גליון של פורים)

הכתבת לכל עניני המערכת: Redakcja „Hakochab" Warszawa, Nowolipki 27, m. 28
להזמנות וחתימה: Tow. Wyd. „CENTRAL" Warszawa, Nowolipki 7,

בארץ-ישראל, רוצים בהתפטרות הנציב העליון. לכן שלחו לכל בתי-הכנסיות גליונות למלאותם, שבהם מוחאים הם על שהאשימו את החרדים בדבר זה. וכבר הגיעו" אלפים מהמחאות הללו מכל קצוות הארץ. וזו נוסחת המחאה:

ב"ה. ירושלים תובב"א.

אנחנו קהל הקדש מתפללי ביהכנ"ס.

הננו מאשרים בזה את החלטתנו פה אחד למחות נגד המלשינות הנוראה של המלשין הידוע.

שח"ו החרדים הנם מרוצים מהתפטרותו של הוד מעלתו הנציב העליון ירום הודו.

והננו כלנו מביעים את אמון רוחנו ועומק ברכותינו להוד מעלתו, שיאריך ימים על ממשלתו עד בוא לציון גואל בב"א.

ההצגות והנשפים בחנכה.

— בית-ספר „תחכמוני" מתכונן להציג בחנכה אופרה לילדים „מארבע כנפות הארץ", אשר המשתתפים בה, הן במקהלה והתזמרת והן בהצגה יהיו רק תלמידי בית-הספר הזה.

— אגדת „בני-יהודה" תערך אזכרת אבל לבן-יהודה ז"ל, שעל שמו נקראת האגדה. כן היא תציג גם הצגה קטנה בתור הקדמה לאפרה „מארבע כנפות הארץ" של תלמידי „תחכמוני".

— גם „המכבי" יערך נשף גדול בחג נצחונו של יהודה המכבי, בהשתתפותה של קרן-הקימת.

— חוץ מהנשפים וההצגות דלעיל מתכוננים גם לעוד תענוגים לכבוד החג, התחרויות, טיולים, משחקים וכו'.

תכנית החשמל של רוטנברג.

— כידוע הוצאה תכנית רוטנברג אל הפעל בראשונה בתל-אביב. כעת הסכימה גם עירית יפו להאיר את רחובותיה בחשמל. אבל אחדים מגדולי הערבים התנגדו לכך וידברו נגד הארת הרחובות בחשמל רוטנברג היהודי וגם נגד הממשלה הארץ-ישראלית, לכן אסרו שנים מהם, ויביאום ירושלימה תחת משמר של שוטרים מזוינים. ואת הערבים אשר באו להקהל על יד תחנות הרכבת, פזרו תכף. שני ה„אֶפֶנְדִים" אסורים עכשו כאן עד שיתברר משפטם.

— ערבי אחד זרק אבנים על פנס אחד של החשמל ביפו, ויפוצץ את הזכוכיות ויברח. שוטר אירלנדי אשר ראה את זה רץ אחריו לתפשו, אבל לא הצליח. שאלו אחרי-כן את החנונים הערבים אשר סביב המקום אם יודעים הם מי הוא הערבי, ואם לא ראוהו מסתובב ברחוב, והם ענו כמובן בשלילות; לכן קנסו אותם בענש כסף, כי צריכים היו לשמר על זה.

— גם בטבריה כבר הסכימו החושבים להכניס את החשמל לעירם, וכבר התחילו במשא ומתן עם מנהלי חברת החשמל של רוטנברג.

ש. רפאלי ז"ל.

ביום החמשי ז' כסלו אחה"צ מת כאן אחרי מחלה ממושכה מר שמואל רפאלי. להלויה שהיתה ביום הששי לפנה"צ בא המון גדול, כי המנוח היה מכר לכלם. לפני ארבעים שנה בערך בא לכן עם הוריו ויכנס לישיבה ללמד, ואחרי שנים אחדות התחתן עם ירושלמית והתחיל בעבודת החלפת כספים. עבודה זו הביאה אִתָּה, שהתחיל לאסף את כל המטבעות העתיקות אשר עברו לידיו. את העבודה הזאת, לאסף עתיקות, המשיך עד לפני זמן קצר, שאז מסר את כל העתיקות אשר היו בידו לבית הַנכאות הממשלתי בירושלים. במוזאום זה היה גם עד ימיו האחרונים מנהל המחלקה העברית לעתיקות. מהכבוש האנגלי עד לפני שנתים כהן גם בתור מנהל בית-החולים „הדסה".

מקרי גנבות.

— עם החרף התחילו גם הגנבות להתרבות. כן התפרצו לפני זמן קצר גנבים אחדים לסנדלריה אחת בשכונת זכרון משה, וינסו לגנב, אבל לא הצליחו בזה, כי הבעלים הפריעום באמצע עבודתם. הגנבים ברחו תכף, ויפצעו בדרך שני צעירים אשר נסו לעצרם. את האחד פצעו ביריה ואת השני בדקירה. גם על שוטר הלילה, שרץ אחריהם, ירו, אולם החטיאו את המטרה. והשוטר לא יכול היה לעשות כלום, כי נשק חם לא היה לו, רק במקל אחד היה מזוין כמו שאר השוטרים. והערבים ברחו להם, מבלי שיוכלו לתפשם.

— אותומוביל אחד אשר בא מבירות, בירת סוריה, בדרכו ירושלימה, עבר את המושבה יסוד-המעלה, כשבאו כנגדו אנשים בתלבשת החילים האירלנדים, מזוינים באקדוחים ויעמידוהו, והוציאו ממנו 15 אלף ליטראות אנגלות זהב, אשר הביאו אתם הסוחרים היהודים, הכסף היו במקום נחבא לעין בתוך האוטומוביל, ובכל זאת הוציאו את זה השודדים תכף מבלי לחפש; עובדה המראה שהתנפלות היתה מוכנה מראש. לכן אסרו את הנהג היהודי הנחשד בתור עוזר. לפי שעה עוד לא תפשו את השודדים, אבל כפי שאומרים מצאו את עקביתיהם.

כביש דרך כל הגליל.

— מתענינים כעת בסלילת כביש שיעבר את כל מושבות וקבוצות הגליל. הכביש הזה יועיל בהרבה. ראשית תהיינה כל המושבות מחברות אשה אל רעותה על ידי הכביש הזה. ושנית תנתן עבודה בסלול הכביש לאלפי פועלים ואכרי המושבות לשלש שנים, וזה יעזר הרבה לפתר את שאלת מחוסרי העבודה בארץ-ישראל, ועל-ידי זה גם לא יצאו מהארץ. כביש זה יעלה בערך 30000 לי"מ, ובסכום הזה ישתתפו תושבי הגליל, ההנהלה הציונית ויק"א. אפשר גם שהממשלה תתן סכום קטן בשביל זה. את העבודה חושבים להתחיל עוד בחרף זה.

מחסר המים בירושלים.

החרף כבר בא, אבל גשם לא הביא אתו. חוץ מה שבמקומות אחרים סובלים מזה השדות, הפרדסים וכו', מרגישים בחסר המים ביחוד בירושלים, שאין בה אפילו מים לשתיה, כי רֹב הבורות כבר נתרקנו. כידוע אין שום נחל סביב. ירושלים אשר יספיק מים לה, ולכן רכזו את מימי הגשם היורדים מההרים ב„ברכת-שלמה", אשר תקנוה זה לא זמן רב, וממנה ממשיכים צנורות העירה. אבל כעת, באין גשם חדש, הולכת בְּרֵכָה זו ומתרוקנת. אצל כל ברזי המים אשר בכל שכונה ושכונה עומדות מחצות לילה עד זמן פתיחת הברזים שורות שלמות של נשים וטף ופחי מים בידיהם, ומחכים לטפות אחדות. לא פעם יקרה שקטטות תצאנה בין אלה, אם תנסה אשה אחת לעבר את רעותה בכדי לקבל קדם את חלקה במים. ע"פ רֹב עומדים שוטרים ומשגיחים. השכונות העבריות הוציאו פתקאות-מים (כדגמת פתקאות צרכי האכל באירפה בעת המלחמה), בכדי שכל משפחה תקבל את חלק המים הנצרך לה.

בבתי הכנסת כבר אומרים סליחות, אבינו מלכנו, עננו וכל התפלות המיועדות לזמן עצירת הגשם.

נסדר בדפוס החדש י. קורננדז פיוטרקוב, זמקובה 13

אחי צחק לי מנגד: „מה אחותי רוצה? אני אוהב ? שתיהן כאחת״.

— — — — — — — —

אפשר שדמיוני הטעני, נצנץ רעיון במחי, צריכה באמת לראות מה שם באמצע נעשה, אבל איך? הלא אסור לי לנגע בהן...

לא! אמרתי לעצמי.

רק פעם אחת אביט ולשעה קלה...

אחי הלך כבר. הצצתי בעד החלון והוא רחוק.

עתה אין איש אתי...

לקחתי לי כסא, נטלתי את שק-התפלין מעל המסמר, פתחתי את הקשר, הרחבתי את פיו ובנגיעה קלה של יד רועדת הוצאתי את שני „הבתים״ ונשקתים ונשקתים...

פתאם—רעש! ומה קרה לי מרוב פחד? הבית „של הראש״ נפל ארצה—חפשתיו, והנה מצאתיו מוטל מתחת לשלחן. רטט קר לפת את כל גופי. מה עלי לעשות? במה אכפר את עוני?..

—אמא! נגשתי אליה בברכים כושלות ובקול חרד ומחונן.—

אמא! מה ענשו של איש—ה-מ-פיל דבר ק-דוש על ה-א-רץ?

—אומרים, „שצריך לצום ימים רבים״—ענתה לי אמא.

עיני התמלאו דמעות, וכמעט שלא געתי בבכי.

—ויש אומרים—המשיכה אמא—„כי צריך לחלק, צדקה לעניים, ועונו יכפר״. לדבריה האחרונים הוקל קצת ללבי. לגלות לאמא לא חפצתי, פן תגער בי. החלטתי לקבץ מעות. כעבור שבוע, קמצתי תחת ידי סכום ידוע, יצאתי בבקר למסדרון, בשעה שבני ביתנו ישנו עדין את שנתם העמוקה; תפלה קצרה, כי יסלח לי ה׳ התפרצה מלבי.

אחר התרוממתי על בהונות רגלי והשלכתי את „כפר נפשי״ לתוך הקופסא התלויה מעל הדלת...

— — — — — — — — — — — — — — — —

מאז התיראתי לנגוע בתפלין. ולא זו בלבד, אלא גם להמצא אתן לבדי בחדר, פן תנקמנה בי..

אך המקרה הנורא לכשעצמו עם פחדו הגדול, נשאר בשבילי ימים רבים סוד כמוס שלעתים קרובות היה מבהילני בחלומות לילה.

גולדה הפשטיין
(בת 16).

קֶטַע מִתּוֹךְ זִכְרוֹנוֹת הַיַּלְדוּת.

..והנה גלש הקיץ עם ברק גוניו „והסבא״ הזקן ירש את ממשלתו. עלי העצים הסתובבו במחול זעף על ידי הרוח עד צנחם באושת הדלון לארץ ויחנקו. הנהר נסגר במכסה קרח מוצק. נחבאה גם השמש הפחדנית בנרתיקה האדמדם ותציץ מתוכו לפרקים. נגוזו צלילי השתפכיות רבי-הניצה. מסביב שררה לבנת-שקט שוממת. אבל גם בימים שכאלו לא ישבנו בטלים ובלינו את שעותינו הפנויות בשממון.

הנני נזכר באותם ערבי חרף בהירים, אז! כשתדיר היינו נדברים איש עם רעהו מבראשונה, כל אחד מאתנו היה יוצא חרש חרש מפתח ביתו, והוא אחרי שהוציא את עגלת החרף ממקום מחבאה, התחלנו שנינו לרדת בזריזות על אצבעות הרגלים מעל המעלות. ואך יצאנו בשלום את השער מבלי פגש במי שהוא מקרובינו, היתה שמחתנו עד אין תאור והנצחון לראשנו. באותה שעה רגשי נועם וחפש השתפכו באברינו, רגלינו התנשאו מאליהן ואנו רצנו מבלי פנות אחורנית.

הכל מסביב הלבין התנוצץ ויברק בזהר ספירים. השמים היו משובצים ככבים קורצי עין, הירח התנהל לאטו וילונו כל הדרך. ושם על ההר מה רב השאון! והתכונה כל כך גדולה, הנה כל חברינו וסתם מכרים, כולם באין יוצא מן הכלל נסעו בגיל על כפת קרח מצוחצחת מזהירה כששירת און נתכת בקלוח מפיהם אלו רצים, אצים, דוחפים זה את השני, רוקדים וצוהלים משמחת לב.

בין רגע... יושבים גם אנו חבוקים זה בזה ונגרפים בזרם קדימה.

עגלת החרף מתנשאת מאליה במהירות נפלאה בחצותה את הרוח הקר-צובט. ופקודה מתפרצת מפינו: הזהרו! פנו דרך! דרך פנו! הפ! הפ... ועל ידינו חולפות עוד עגלות חרף כשצחוק עליז מלא חיים נתך מפיהם ונשא על כנפי האויר, וכל אלה הקולות מתלכדים ונהפכים להמולת גיל ודיצה.

והנסיעה כל כך נעימה, מוסיפה אמץ ונחת רוח, נופחת גבורה וחיים בכל האברים, הלחיים מתאדמות כשושנה אדומה פורחת, ואנו חשים את עצמנו לאנשי חיל חזקים, גאוה ממלאת את לבנו, והננו מתחילים להתלוצץ ולהתל בקר וברות, כמו להכעיסם מפתחים אני את כפתורי מעילינו וכאלו מלמלנו:—בשו והכלמו, איתני הטבע, אין אנו יראים מפניכם, אם גם תשוב הרות, ותצרב הקר, גם אז לא תכבשונו.

והנסיעה נמשכת פעם אחת... שנית... ושלישית... בלי סוף והרף. השעה כבר מאוחרת עת לשוב הביתה. אך הלב כל כך מושך אל ההר. מה קשה הפרידה ממנו. הה! מה נעימים חיים אלו... אין כאן עול המורים והשעורים, אין מוסר אב ואם.. חפש... מרחב... חרות... באין חפץ ורצון נתקים אנו מההר וחבורתו העליזה וחוזרים הביתה.

בחוץ דומיה. שקט. אגן הספר ישוט יחידי בלוית כוכבים רוקדים—ההליכה מתנהלת לאטה... עגלת החרף נגררת מאחורינו. הננו מתחילים לחוש לחות ברגלים... בלב מתעוררים רגשי עצב, עוד מעט האב יצעק.. האם תתרגז... ואנחנו אולי נבכה...

שקועים בהרהורים שכאלה הגענו עד השער. הוא היה סגור. אחרי רגעי מספר נשמע שקשוק מנעולים... השוער הולך... ותוך כדי הליכה קללות וצעקות זורמים מפיו... השער נפתח. שתי עיני זעם וקצף נתקעות בנו. דחיפה אכזרית... ואנו נמצאים בחצר. באויר התנשאו עוד זמן רב הד קול הזלזולים והצעקות. אט אט נדם השאון ושוב שרר שקט אלם כמקדם.

בצעדי מרך ורפיון עלינו על המעלות, הלב דפק וטקטק בחזקה... יראה ופחד תקפנו. כל אחד מאתנו הציץ לאור הלבנה דרך המנעול ובברכים כושלות נכנס לביתו.

אברהם ברודס
וילנה (בן 16).

אל הנער העברי!

נגשים אני, חוג עברים צר, להוציא עתון מקדש לנער העברי בשם „הד הנוער״.

לא בסיסמאות חדשות אנו באים אל הרחוב העברי, גם לא כפי שנסו אחדים ליצור מפלגה של „בלתי-מפלגתיים״, ילך כל אחד בשם אלהיו, בשם „אל-מפלגתו״ אבל העברית היקרה לנו, בל נזניח!

כי נוכחנו לראות, כי גם אלו המתימרים להבתיר את עצמם בשם לוהמיה—הזניחוה ועשוה כעין טפל לגבי העיקר.

והעיקר מהו?

הפוליטיקה המסבכה, הרדיפה אחרי הכבוד המדומה. ה„רזין-רזין״ „וה„שקרים המוסכמים״ המפלגתיים.

אנו, ברצוננו, לעשות את הטפל ל ע י ק ר.

והנער העברי בכל מקום המצאו, וביחוד לנוער העברי בארצנו, אליכם אנו פונים: עזרו בעתוננו-עתונכם בחומר וברוח: בעתוננו, יביע הנוער העברי את מחשבותיו, רגשותיו מאוייו ותשוקותיו

תשומת-לב יתרה נשים להמחלקה הספרותית. נבוא לעזר לבעלי-הכשרונות שמאתנו, שמאין תומך בם—הולכים וכלים.

הנוער העברי, שדרכנו-דרכך, בא והספח אל חוגנו הצר!

בכל הענינים לפנות:

יצחק ווארשאווי ק ורשא קרמליצא 11.

מנהג העת ההיא, היו החצרנים[1] מלבשים בפוזמקאות של משי שחור, בכל ימות החול וביומא דפגרא לבשו — לבנות.

ויהי היום וישלח המלך לקרא את אחד החצרנים, אז היה עליו להחליף את הפוזמקאות השחורות — בלבנות, ומפני שהדבר היה נחוץ, לבש בחטיפא את הפוזמקאות הלבנות על השחורות ומהר ללכת אל המלך. אחרי שמלא שם את תפקידו וחזר אל ביתו, רצה לפשוט את הפוזמקאות הלבנות ולא יכל ויתרגז מאד ויפשט אותן בחזקה מעל רגליו ונפשטו הלבנות עם השחורות יחד ומרוב כעסו השליכן ממנו הלאה, הפוזמקאות נתדפקו אל הקיר ונתלו בו, כאלו נדבקו במסמרות, החצרן השתומם למראה עיניו ולבו פג מפחד.

גם אתה תוכל לחקות את הדבר המענין הזה, אם אין תחת ידך חמרי משי מגוני לבן ושחור ולקחת לך שני גזרי ניר והגעתם אל תנור חם, אח"כ תשפשף בכל מה שתחפוץ: בחתיכת בגד, יותר טוב — בחתיכת רישונה[2] הניר יתלקטר ע"י השפשוף ושני הגזרים יצטמגו אל התנור. בהתיקך אותם מעל גב התנור ותתירם מידך, ישובו ויצמדו מעצמם אל התנור. כאשר תעשה אותה הבחינה בלילה, בחדר אפל והיה בעת התיקך את הניר, יופיעו ניצוצי אור בין הניר והתנור.

אך כיצד נדבקו פוזמקאותיו של החצרני אל הקיר? הדבר היה פשוט: בלכתו אל היכל המלך נתחככו הפוזמקאות אשה בחברתה בכל הדרך, לפיכך לקטרו והצטמגו.

ד.

משחק מענין.

קח לך נרתיק גדול של מקלפים[3] וגזרת אותו במספרים מסביב, עד שישאר בו כדי אצבע קומתו, והדבקת אותו בפנים בעלה של בדיל, או בעלי עופרת, שחובשים בהם טה. כאשר תגמור מלאכת הנרתיק והלכת אל זגג ובקשת ממנו, שיגזור לך טבלא של זכוכית, כפי מדת המכסה של אותו הנרתיק, כשיהיו הנרתיק עם מכסה הזכוכית מוכנים לפניך, תקח לך פקקים וכרת אותם בשכין חד לחתיכות, וגלפת[4] מהם: אישונים, ועוד יצורים שונים, כגון: אריות, נמרים, נחשים וכדומה וחרזת את כל הצעצועים האלה על חוט אחד והנחתם בנרתיק, אח"כ תכסה את הנרתיק מלמעלה בכסוי הזכוכית והדבקת פס ניר מסביב לשפת הנרתיק והזכוכית. עכשו, בשפשפך את הזכוכית בחתיכת עור יתנועעו כל צעצועיך שבנרתיק והתחילו לפזז ולכרכר וקפצו איש על אחיו ואתה תראה ותרוה נחת וענג על מעשה ידיך.

ה.

בחינה עם־חתול שחור.

החתול השחור ממלא תפקיד חשוב באגדות הקסם. שמא נמצאה בביתכם מן חיה כזו ואתה חי עמה בידידות, הרי תוכל להשתמש בה בבחינות אלקטריות אחדות. ביותר תצלחנה הבחינות, אם ירבץ החתול, כשעה או שעותים על תנור חם, קדם שתעשה בו את בחינתך, בהיות גופו מחמם תושיבהו בחיקך והנחת את ידך השמאלית על חזהו ובימינך תלטף על גבו מראשו עד זנבו. בעשותך את הבחינה הזאת בחדר אפל תראה זיקים קטנים מתנוצצים מתוך עורו. כשתחליק את שערות עורו מזנבו ולמעלה אז יצאו זיקים גדולים משערותיו; אולם עלי להגיד לך, כי החתול איננו חובב כלל בחינות מדעיות, לפיכך לא טוב לבלות אתו במשחק הזה זמן רב. כי אם תלטף אותו יתר מדי אז יבליט את צפרניו ויחל לשרוט בבשרך בלי בקשת סליחה.

ו.

אלקטרונות התנגדותית.

קח לך סמבוק (הלב שבתוך מקל רך) או פקק וכרת ממנו שני כדורונים — כגדל קטנית ושחלת אותם במחט על חוט משי וקשרת את שני קצות החוט אל מקל דק והנחת את המקל על כסא באפן שהכדורונים יהיו תלויים בחלל האויר, אח"כ תלקטר זגוגיתא של מנורה והגעת אותה אל כדורון אחד. הכדורון ימשך תכף אל הזגוגיתא והתדבק בה. אך יעברו רגעים אחדים והכדורון קפץ יקפץ ונדחה מהזגוגיתא, ואם תגיש את הזגוגיתא אל הכדורון הרי יתרחק הלאה מפניה. דא אמאי? בשעה שהכדורון נגע בזגוגיתא הרי התלקטרה בעצמה, וזה הכלל: שני דברים מלקטרים, ידחו איש מרעהו.

וכי תגע באצבעך אל הכדורון, מיד ירוצץ האלקטרי דרך גופך וישקע בקרקע ואז יפסוק הכדורון מהיות אלקטרוני והתדבק שוב אל הזכוכית. ואחר,

1) שרי החצר. 2 ג מילסטיק. 3) גילזות. 4) תפסל לך.

רגעים אחדים ישוב ויקפוץ מהזכוכית, ברצותך להגיש אליו את הזכוכית ינוס לאחור מפניה.

נס־נא ללקטר חתיכת לכא והגשת אותה אל הכדורון הוא ימהר להתדבק אל הלכא. משום מה? משום שיש שנוי בין האלקטרי שבזכוכית ובין האלקטרי שבלכא, מקנה של זכוכית הרי קפץ יקפץ הכדורון לאחור, מפני שנכנס לתוכו האלקטרי של זכוכית והא אינו מפריעהו מלהתדבק אל הלכא המלקטר מחמת שבלכא איכא אלקטרי זפתני.

ועתה נסה נא לעשות את הבחינה באופן הפוך, כלומר: נגע תגע בכדורונך אל לכא מלקטרה, הרי יתדבק אל הלכא ואח"כ יקפוץ לאחור כדרכו, והיה בהקריבך אל הכדורון זכוכית מלקטרה, מיד יצמד אליה, זהו, מפני שהכדורון שאף בקרבו אלקטרי־זפתי [1], לפיכך אינו מונע ממנו להצמד אל דבר שנמצא בתוכו אלקטרי של זכוכית.

מכאן מוכח, — שדברים מלקטרים, נדחים איש מרעהו, רק בשעה שיש בהם אלקטרי חדמיני [2], אבל, אם יהיו ביניהם מיני אלקטרי מובדלים אז יתחברו איש אל אחיו.

1) מאלקטרון — זפת. 2) של מין אחד.

אברהם ב. רבלין.

מכתבים מירושלים.

(ו)

תור הרב קוק במושבות.

הרב קוק, הרב הראשי לארץ־ישראל, נסע בלוית עוד רבנים אחדים לתור את המושבות והקבוצות בגליל, בכדי לתהות על דתיותן. בכל מקום בואם נתקבלו בכבוד רב, ואפילו בקבוצות החדשות אשר נבנו זה עתה על־ידי העולים החדשים, ואשר היו מפורסמות באי־דתיותן. הרב קוק ראה שיכולים לסדר בקבוצות הללו שוחטים, שהם ידאגו שהפועלים יאכלו בשר כשר, כי כפי שאמרו לו, לא יתנגדו לכך הפועלים. בין החלוצים הללו שהסתדרו לקבוצות, ישנם הרבה האוכלים את בשר „טרפה" באי־רצון, כי בכל עמק יזרעאל לא היה עד עתה אף שוחט. בכפר יחזקאל, כפר הכי גדול בעמק, כבר סדרו שוחט אחד, שהוא שו"ב, דיין וחזן ביחד.

אזכרות לבן־יהודה.

בכל ערי ארץ־ישראל ומושבותיה הגדולות סדרו בחנכה זו אזכרות למחיה שפתנו אליעזר בן־יהודה למלאת שנה למותו.

ביפו סדר את האזכרה „גדוד מגיני השפה" שחלקו גם סרטים כחולים־לבנים עם תמונתו של המנוח. בירושלים סדרו את האזכרות ועד הלשון, אגדת „בני־יהודה", אגדת, „צעירי המזרח" וכו׳, ובחיפה ועד העדה העברית.

נשף „תחכמוני" ו„בני־יהודה".

בחנכה ערך בית־הספר „תחכמוני" בהשתתפות אגדת „בני־יהודה" נשף גדול ומוצלח, אשר משך אליו קהל רב. תכנית הנשף היתה „חנכיה", תמונה חיה; החזיון „אליהו הנביא"; והאופרה לילדים „מארבע כנפות הארץ". עורכי הנשף הודיעו שיציגו את זה רק שלש פעמים, אבל על־פי בקשת הקהל מכרחים היו להציגו פעם רביעית. ובכל ההצגות היה אולם התיאטרון מלא עד אפס מקום. בפעם השלישית והרביעית עוד היה על אנשים רבים לשוב הביתה, כי כבר לא היה מקום בשבילם. באו מכל שדרות העם; ילדים, צעירים, פועלים, „בעלי־בתים", מורים סופרים וכו׳, ובעיני כלם מצא הנשף חן רב. גם החזיון וגם תאפרה, שכתבם הסופר ק. ל. סילמן, לאומיים המה במלוא מובן המלה, את המנגינות היפות למקהלה ולתזמורת, שהשתתפו בהן כחות צעירים רבים חבר המורה לנגינה בבית הספר „תחכמני".

„דמי חנכה" לירושלים.

בנר הרביעי ירד הגשם שכל־כך חכו לו, אבל לדאבון כלם ירד רק למשך שעות אחדות. ולמרות שנתך בשטף גדול ארצה, לא הספיק למלאות את הבורות אף לחצי, וכעת יש שוב מחסר במים.

מענין הדבר, שעוד לא עבר אף פעם חג החנכה בלי שירדו גשמים; תושבי ירושלים אומרים שאלי הם „דמי־החנכה" מאת השמים.

בבאר־שבע.

לפני זמן קצר נגמר סדור בית־הקברות האנגלי לחילים שנפלו בכבוש הנגב, בבאר־שבע. בית־קברות זה ערוך בטעם וסדר יפה. על כל קבר וקבר, עומדת מצבה שעליה חקוק שם החיל, מתי ובאיזה מקום נפל, ובן כמה שהיה אז. בין החילים הללו ישנם גם שני יהודים שעל קברם חקוק מגן־דוד. עבוד בית־הקברות והמצבות נעשה על־ידי יהודים יושבי המקום.

בבאר־שבע ישנן עכשו שש משפחות יהודיות, חוץ מצעירים רוקים אחדים. הישוב היהודי התחיל כאן רק לפני כשלש שנים, שאז באו הרבה יהודים להתישב כאן. אבל במשך הזמן יצאו רבים למקומות הקרובים, חברון, עזה וכדומה, כי קשה היה להם להסתדר כאן. קרוב לבאר־שבע אין כל ישוב, חוץ מכפרי הבדואים־הנודדים במדבר באר־שבע.

היהודים חיים מהערבים המקבלים כאן את התרבות האירפית במהירות יותר גדולה מבמקומות אחרים, ומהסרדיוטים (ג׳נדרמים) הנמצאים כאן, בעיר הגבול, במספר רב מאד. התיחסות הערבים אל היהודים היא טובה, אף־על־פי שהם הרב הגדול, כי שנאת הדת עוד לא הכתה שרש כאן.

מחאת החרדים.

ל„דילי־אקספרס" הלונדוני, כתב כתבי הירושלמי (ה׳ די־האן, העומד בראש „אגדת־ישראל" בא"י), שהיהודים דחרדים

פליטי-המלחמה מעיר סמרגון ומערי ליטא הקובנאית נצח לא ישכחו את כל אשר עשה למענם. מלבד התמיכה החמרית שמצאו בלוגנסק הודות לו, עוד היה מנהלם בעצות טובות והיה מבקש וממליץ עליהם לעתות בצרה לפני הרָשות. עפ״י השתדלותו נפתח אז בי״ס לילדי הפליטים, שבו הורו המורים היותר ידועים. —

מר י. ב. לבנר היה ציוני נלהב, ופעמים רבות נבחר פה אחד לציר אל הועידות הגליליות שבפלכי הרקוב, יקטרינוסלב ועוד.

בשנת התרע״ו נתן הסופר י. ב. לבנר להכתב על נקי כמעט כל אשר יצא מתחת עטו בעשרות שנים; ובקיץ של השנה ההיא סדר בעצמו את כתביו הרבים, כאלו הרגיש כבר בנפשו, שזהו הקיץ האחרון לחייו...

בעת ההיא גמר לסדר גם ספר-למוד חדש, גדל הכמות והאיכות (את שמו שכחתי). עפ״י בקשתו לקחתי חלק הגון מכתביו למעוני לשם הגהה. בין ספוריו ואגדותיו הרבים מצאתי כאלה שעוד לא נדפסו או לא קראתים עוד עד אז. ביחוד מצא חן בעיני ספורו המלא יופי וענין בשם: „היהלום". זהו באמת יהלום באוצר ספרותנו. כאשר העירותי לפניו על טיב הספור הזה, קבלתי תשובה, כי כאלה יש לו רב. בראשית שנת התרע״ז, אחר חג הסכות, חלה י. ב. לבנר (כמדומני בדלקת הריאה) מתוך הצטננותו בשובו מחרקוב, שנסע לשם בענין צבורי חשוב. המשובחים שברופאי העיר סדרו אצלו משמרות והפכו את משכבו יומם ולילה. בא גם פרופיסור מחרקוב, אבל כל זה ללא הועיל. לבו של י. ב. לבנר, שהיה דוי וחולה על מצב בני עמו הנורא, שבימים ההם גֹרשו ממקומותיהם, נהרגו, נשחטו ונתלו בראש כל חוצות בערי החזית—הלב הרגש הזה לא יכול נשוא את מחלתו, והאיש הגדול מת. הלויתו היתה ברב עם ובכבוד גדול אחרי מטתו הלכו גם פקידים ותושבים רבים, כי היה האיש הזה נכבד, נודע לתהלה, רצוי ואהוב לאחיו ולכל יודעיו.

ת. נ. צ. ב. ה.

כִּבּוּשׁ מֶקְסִיקָה.

(המשך מגליון ז.)

הַנְּצִיב התחיל להביט בעיני חשד על מעשי קוֹרְטֶס, אשר משכו אליו את לב החיל ופקידיו ויאמר להרחיקהו ממשמרתו ולתתה לאיש אחר. כאשר נודע הדבר לקוֹרְטֶס, מהר והושיב את חילו באניות ונסע משם.

הוא סבב את חוף יוּקַטַן ושם את פעמיו טַבַּסְקוֹ. שם נחל נצחון גדול. ועשרים ואחד לחדש אפריל 1519 עלה אל החוף במקום, ששם בנויה עכשו העיר וֶרָה-קְרוּץ. פה נפגש בפעם הראשונה עם האַצְטֶקִים, שבט ההודים הגבורים, אשר הכניעו למשמעתם את כל עמי מֶכְּסִיקָה.

יושבי החוף קדמו את פני קורטס בסבר פנים יפות. הם הרבו לספר באזניו על כבוד מוֹנְטֶזוּמָה מלך מכסיקה ועל רב עשרו ותפארת עיר ממלכתו הבנויה על רמה גבוהה בפנים הארץ; ארץ החוף נמצאה תחת השגחת נציב. לפי דברי ההודים היה בארץ זהב לרב.

קורטס הביע את חפצו לראות את פני הנציב. הוא בִּצֵּר את מחנהו, העמיד את תותָחיו על הגבעה הקרובה וחִכָּה במנוחה לבוא הנציב. בינתים נהרו האַצְטְקִים המונים המונים לראות את פני הזרים הנפלאים. המה באו ומתנות בידיהם: פרות, ירקות, פרחים, ציד ומיני מכלת שונים וגם כלי זהב ועדיים. את התכשיטים נתנו לספרדים במתנה או המירום בסחורות שונות. המחנה דמה לשוק של מסחר.

ביום השלישי הופיע הנציב ובידו מנחה יקרה: עשרה צרורות צמר-גפן דק שבדקים, מעילים ואדרות של נוצה מעשה חושב וסל נצרים מלא וממולא כלי זהב יקרים.

גם קורטס מסר על ידי הנציב מתנה למונטזומה: כורסה יקרה מפותחה פתוחים יפים. כובע ארג אדמדם בהיר ורדידים ושרות של זכוכית. הזכוכית לא היתה ידועה לאצטקים, וערכה היה גדול בעיניהם כערכן של אבנים טובות ומרגליות.

כדי לעורר בלב ההודים כבוד אל הספרדים, החליט קורטס להעביר לפניהם את חילו ולהראותם בכל הוד תפארתם. (הוא נתן פקודה לפרָשיו להתיצב במערכה על החוף. סוסי הספרדים הפליאו מאד את ההודים אשר ראו בפעם הראשונה בהמות בית גדולות כאלה. בתמהון התבוננו ההודים לתנועותיו המהירות של גדוד הפרשים הקטן, שמספרם לא היה יותר מ-17 איש. קורטס צוה לירות בתותחים.

כאשר ראו שרי ההודים את תמרות העשן ואת שפעת האש היוצאת מלועי האימתנים הללו ושמעו את שריקת הפצצות ששברו לרסיסים עצים גבוהים וחזקים, נפלה עליהם אימה גדולה. קבלה היתה בידיהם, כי מים יפליגו אליהם באניות קסם האלים חורי הפנים של האצטקים, והזרים האלה הלא פניהם חורים וכאלים ירעימו רעמים ויברקו ברקים!

לאשרם של קורטס ואנשי לויתו, חשבו האצטקים, שנבואה זו נתקימה עכשו ואמונה זו הקלה לקורטס את מחשבתו. נסיכי האצטקים נפעמו כל כך למראה עיניהם, שלא ידעו, איך להתיחס אל הזרים.

הספרדים הבינו, כי מלחמות קשות צפויות להם, לפניהם היו עכשו לא מחנים בלתי מסדרים של פראים באיי אנטיליה, כי אם חיל צבא ערוך ומלומד למלחמה. החילים היו מזוינים בחרבות ובחניתות, באלות, בקשתות בחצים ובקלעים, שהיו בידי ההודים נשק מסֻכן מאד.

לקורטס היו ארבע מאות רגלים ושבעה עשר פרשים, עשרה תותחים כבדים וארבעה קלים. בכחות מעטים כאלה לא מצא את לבבו לצאת לקראת מושל האצטקים החזק, שברשותו היו מאות אלפי איש. קורטס החליט להשתמש בתחבולות ערמה, הוא שלח מרגלים לאסוף ידיעות על דבר מצב רוח שבטי ההודים השונים הסרים למשמעת מוֹנְטֶזוּמָה. הידיעות האלה הוכיחוהו לדעת, כי הרבה שבטים מתיחסים בשנאה גלויה אל האַצְטֶקִים ומחכים רק למקרה אשר יתן להם את היכלת לפרק את עֻלם מעל צוארם. קורטס לא החמיץ את שעת הכשר הוא בא בדברים עם ראשי השבטים האלה ומהר נעשו לבעלי בריתו.

הראשונים נתנו ידם לו הטוטוֹנַקִים, יושבי החוף. פה על יד סֶמְפּוֹאלה יסד עיר, הכריז את עצמו למפקד הראשי של הצבא ולשופט המושבה החדשה ושלח משלחת אל מלך ספרד בבקשה לאשרהו במשמרתו זאת. בעיר השאיר מצב והוא בראש חילו פנה לצד מכסיקה, בדרכו למכסיקה התנפלו עליו הטַלַסְקַלָנים הגבורים,

---

1) מפני ריחוק המערכת מרית הסידור בפיוטריקוב נתעכב ההשך זה מראן ואילך יבוא הספור המענין הזה בתמדות. (המערכת).

שבט הודי שעמד ברשות עצמו. פרצה מלחמה קשה, שארכה ימים אחדים. במלחמה הזאת אבדו לקורטס שני סוסים; אבל בחמשה לחדש ספטמבר 1519 נחל נצחון גדול הודות לתותחיו. כאשר נודע לטַלַסְקַלָנים מפי הטוטונַקים, כי הספרדים הם אויבי מונטֶזומה, כרתו עמהם ברית שלום וישארו נאמנים להם במשך כל המלחמה הארכה.

קורטס עשה את דרכו הלאה ויעמד את פניו כאוהב מונטזומה ודורש שלומו. כאשר בא בלוית ששת אלפי טַלַסְקַלָנים בעלי בריתו עירה חולולה קבל ידיעה, כי מונטזומה שם פח לרגליו; החלט לקבל את הספרדים בסבר פנים יפות ולהתנפל עליהם פתאם, כאשר יעזבו את העיר. אבל קורטס קדם את פני האַצְטֶקים. כאשר נאספו ראשי האצטקים ונכבדי העיר לפני מעונו, צוה לירות אליהם בתותחים ולהרגם עד אחד. בה בשעה התפזרו הטַלַסְקַלָנים בעיר לבז בז. פה נודע ראשונה לספרדים, כי האצטקים מקריבים לאלהיהם קרבנות אדם, בחולו לה היו כארבע מאות במות; מסביב להן היו סוגרים חזקים, שבהם פטמו נערים וגברים, כדי לזבוח אותם אחר כך לאלהיהם. הספרדים שרפו את כל מקדשי האֵלים, הרסו את ארוות האנשים והוציאו לחפשי את האמללים.

קורטס הוסיף לעשות דרכו. הוא עבר את רכס ההרים, ירד אל עמק מכסיקה, אשר בו ישבה עיר הבירה טֶנוֹצטיטלון, המקפת מים כעיר וֶנֶציה. הספרדים לא פללו למצא פה מדרגת תרבות גבוהה כל כך, ומלאי תמהון באו העירה בתשעה לחדש נובמבר 1519.

מונטֶזומה בכבודו ובעצמו יצא לקראתם וברך אותם בשלום. על פי מצותו הקציעו לספרדים את הארמון הגדול, אשר למלך המנוח אַחַיַקְטַל. קורטס התחיל מבַצר את הארמון מיראה, פן יתנפלו עליו פתאום. הוא דבר על לב מונטזומה להכיר את עצמו לאֲרוסו 1) של מלך ספרד. המשא ומתן ארך שמונה ימים. בראות קורטס, כי דבריו אינם עושים פרי, גמר לתפש את המלך, אשר בני עמו כבדוהו כבוד אלהים, ולאסרו בתור עֶרב. תואנה לאסוריו של מלך מצא קורטס בהתנפלות הפתאומית, אשר התנפל עליו אחד הנציבים. בראש גדוד חילים נאמנים התפרץ קורטס אל ארמון המלך והכריחו לעבר אל ארמון הספרדים. למונטזומה נתנו כבוד מלך והרשו לו לבא ביחוסים עם עמו כבראשונה.

קורטס צוה לעשות חקירה ודרישה בדבר ההתנפלות על הספרדים. הנציב האשם נדון למיתה והומת בארמונם של הספרדים, את מונטזומה, אשר סדר את ההתנקשות, אסרו בזקים. אחרי העֹנש המחפיר הזה נתנו רשות למונטזומה לשוב אל היכלו, אבל המלך העלוב בכר להשאר בארמון הספרדים ויחד עם שריו נשבע שבועת אמונים למלך ספרד.

באפן כזה השיגו הספרדים את מטרתם. הם נעשו לאדוני הארץ עברו אותה לארכה ולרחבה בלוית פקודים מיושבי הארץ. לקחו מסים ולא פגשו שום התנגדות. אל עיר הבירה שבו טעוני זהב וכסף; גם מונטזומה העניק להם מתנות יקרות מאוצרותיו הרבים.

אבל בזה עוד לא אמר קורטס די, חפצו האדיר היה להפך את ההודים לנוצרים. ואולם את הנַצְּרות אי אפשר היה להנהיג בחזק היד; הספרדים התאמצו להוכיח למונטזומה ולשריו, כי אמונת האַצְטֶקים היא מלאה אכזריות.

רצה קורטס לישב בשלוה ולהנות מפרי נצחונו, קפץ עליו רגזם של אחיו הספרדים.

תרגום א. מ.

1) וַסַל, חדושו של ההכם זאב יעבץ.

פ, קנטורוביץ.

„הָאֶלֶקְטְרוֹן"

ב.

זְכוּכִית מוּקְסֶמֶת.

עַתָּה אֲלַמֶּדְךָ מַעֲשֵׂה כְשָׁפִים וְיָדַעְתָּ לַעֲשׂוֹת בְּחִינוֹת מְעַנְיְנוֹת:

קַח לְךָ פְּקָק וְכָרַתָּ אוֹתוֹ לִפְרוֹרִים וְשָׁחַקְתָּ אוֹתָם הָדֵק הֵיטֵב וְהִנַּחְתָּם עַל הַשֻּׁלְחָן, אח"כ תִּקַּח טַבְלָא שֶׁל זְכוּכִית, כְּגוֹן: כִּסּוּי מִתֵּבָה שֶׁל סִיגָרוֹת וְרָשַׁמְתָּ עַל הַזְכוּכִית בְּנוֹזֵל שֶׁל גוּמִי־עֲרָבִי אֵיזֶה צִיּוּר, בְּהַרְאוֹתְךָ אֶת הַזְכוּכִית לִפְנֵי חֲבֵרֶיךָ, תַּגִּיד לָהֶם, שֶׁזְּכוּכִית זוּ הִיא מוּקְסֶמֶת, צְרִיכִים לְשַׁפְשֵׁף אוֹתָהּ קְצָת בְּמַטְלִית וּמִיַּד תּוֹפִיעַ עָלֶיהָ תְמוּנָה יָפָה. וְהָיָה אִם לֹא יַאֲמִינוּ לְךָ וְהִנַּחְתָּ אֶת הַזְכוּכִית עַל שְׁנֵי סְפָרִים הַמּוּנָחִים זֶה אֵצֶל זֶה וְרֶוַח צַר תָּשִׂים בֵּין שְׁנֵי הַסְּפָרִים וּפִזַּרְתָּ עַל הַשֻּׁלְחָן אֶת הַפְּקָק הַשָּׁחוּק מִתַּחַת לַזְכוּכִית בְּרֶוַח שֶׁבֵּין הַסְּפָרִים. וְהָיָה בְּשַׁפְשֶׁפְךָ אֶת הַזְכוּכִית בְּמַטְלִית שֶׁל צֶמֶר מִיַּד תִּתְלַקְטֵר הַזְכוּכִית, פֵּרוּרֵי הַפְּקָק יִקְפְּצוּ מִמְּקוֹמָם וְהִתְדַּבְּקוּ אֶל הַזְכוּכִית; אוּלָם כַּאֲשֶׁר תִּגַּע בְּאֶצְבָּעֲךָ אֶת הַזְכוּכִית, מִיַּד יִתְנַוֶּנֶה הָאֶלֶקְטְרִי וּפֵרוּרֵי הַפְּקָק יִפְּלוּ מֵעָלֶיהָ, אַךְ לֹא כָל הַפֵּרוּרִים יִפְּלוּ, כִּי בְחֵלֶק הַזְכוּכִית הַמָּשׁוּחַ בְּגוּמִי־הָעֲרָבִי יִשָּׁאֲרוּ אֲחוּזִים וּדְבוּקִים. בְּהַחֲזִיקְךָ אֶת הַזְכוּכִית אֶל מוּל אוֹר הַנֵּר תִּשְׁתַּקֵּף עַל הַקִּיר (זֹאת אוֹמֶרֶת: בַּצֵּל) תְּמוּנָה נֶהְדָּרָה מֵאוֹתוֹ הַצִּיּוּר אֲשֶׁר צִיַּרְתָּ עַל הַזְכוּכִית בַּנּוֹזֵל הַגּוּמִי וְהָרוֹאִים יִתְפַּלְאוּ מְאֹד.

מֵהַבְּחִינָה הַזֹּאת מוּכָח, שֶׁהָאֶלֶקְטְרוֹנוּת מִתְנַוְּנָה חִישׁ מֵעַל הַזְכוּכִית כְּשֶׁנּוֹגַעַת בָּהּ הָאֶצְבַּע, מִלְּתָא זוּ שְׁכִיחָא גַּם אֵצֶל לַכָּא אוֹ אֶלֶקְטְרוֹן. וְהָיָה כִּי תִשְׁאָלֵנִי: מַאי טַעֲמָא? אֶעֱנֶה לְךָ: בְּשָׁעָה שֶׁנּוֹגֵעַ אַתָּה בְּאֶצְבַּע עַל דָּבָר מְלֻקְטָר, מִיַּד יוֹצֵא נִיצוֹץ, זֶהוּ הָאֶלֶקְטְרִי וְהוּא רָץ וְעוֹבֵר דֶּרֶךְ גּוּפְךָ וּמִתְנַוְּנָה בָּאֲדָמָה.

ג.

מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְחַצְרָנִי אֶחָד.

הַדָּבָר הַזֶּה קָרָה בְּאַנְגְלִיָה לִפְנֵי מֵאָה שָׁנָה. לְפִי

„בודושנוסט", „רוסקי יבריי" ועוד ברוסית,— ותוכחו על נקלה, כי יחס העתונות היודאיקית אל העתונות והספרות העברית היתה יחס של כבוד והוקרה, אחוה ורעות אמתית. כל התקדמות והצלחה בעתונות ובספרות העברית עוררה ומעוררת שמחה ורצון רב בעתונות היודאיקית, ולהפך — ירידת השפעתה של שפתנו הלאומית על תרבות העם מעוררת בעתונים ההם רגשי צער ודאגה יתרה.

ועוד בה שלישיה: ביחד עם העתונות העברית והיודאיקית חיה וקימת עוד עתונות אחת בשפה זו, שנקראה בימי הבינים — „עברי־טייטש", במאה הי"ט כנוה בשם זַרגון, ובימינו קוראים לה: יודיש, יידיש או אידיש. והנה גם בשפת־בבל זו, שקיומה ההיסטורי לכשעצמו מזכיר לנו מאמצע ימי הבינים את שפלותנו הגלותית ואת ה„הֶפ־הֶפ" המדיני, התרבותי והחברתי,— גם בה צמחה במאה הי"ט עתונות והשתגשגה במשך הזמן עתונות, לכתחלה, לתועלת אחינו המדברים רק בה ואינם יודעים לשון אחרת מלבדה. כשתעברו על דפי רוב העתונים הקבועים והארעיים בשפה זו, תוכחו על נקלה, בלי שום משוא־פנים מ שפט־קדום, בשתי אמתיות ודאיות, אכסיומות בלע"ז: א) כי העתונות הזרגונית לא השתדלה מעולם — מלבד אי־אלה יוצאים מן הכלל — להעלות ולרומם את העם בכללו (לאו דוקא מפלגה או מעמד), אלא לרדת אליו, ולהסתגל אל תנאי השוק ודרישותיו; ב) כי יחס העתונות הזרגנית אל העתונות והספרות העברית היה והוה יחס של איבה גלויה או מסותרת, יחס של בטול גמור או למחצה, לשליש ולרביע, יחס „עבד כי ימלך ושפחה כי תירש גברתה".

במה זכתה איפוא שפת־גלותנו וחרפתנו להתגדל ולהתנשא על שפתנו הלאומית הנצחית ומאין לקחה לה קרנים לנגח את תרבותנו העברית ההיסטורית? — על שאלה חמורה זו עונים מעריציה ופרקליטיה לאמר: עממיים אנחנו, או המוניים אנחנו, ומכיון שהמון בית ישראל מדבר בשפה זו עלינו לדבר אליו ולהשכילהו, מטעמים ונימוקים פדגוגיים ודימוקרטיים, רק בה. כנגד דעה זו טוענים העברים ואומרים: אמת נכון הדבר, כי המוני עמנו מדברים בזרגון האשכנזי, אבל אין מזה ראיה כי גם שפת חנוכו ותרבותו צריכה להיות בו. שפת הדבור של ההמון, שפת השוק, היא אצל כל אומות העולם — לחוד, ושפת בית ספרו והשכלתו — לחוד. אצל המתוקנים שבהם משתדל בית הספר להשכיח מקרב ההמון את שפת דבורו ומנחילהו שפת תרבות העם. אמת זו ידועה, כמדומני, לכל בר־בי־רב. זאת ועוד אחרת: עמנו דבר כמשך אלפי שנות גלותו ונדודיו בזרגונים שונים, אבל שפת תרבותו וחנוך בניו היתה תמיד רק העברית. והאם אפשר לפסק הלכה סתמית, כי השפה העברית אינה חיה בפי העם, כל זמן שנשארה שפת תפלתו היחידה של כל המון בית ישראל שפת אבלו ושמחתו, שפת נחומיו ותקוותיו?!

אולם מלבד חוג היהודים הארעיים המצדדים בזכות קיומו של הזרגון האשכנזי־האידיש מנקודת השקפתם המעמדית, ישנם עוד מיני יהודים, קבועים לכאורה, שהנם, לדאבוננו אחינו לדעה ולתחית היהדות, זאת אומרת: הם מסכימים כי כל מעמד ומעמד שבעם מחויב להקריב את צרכיו המעמדיים והפרטיים על מזבח התרבות הלאומית הכללית. ככה הם רק נאה דורשים, אבל למעשה — אין בינם ובין האידישאיים ולא כלום; ולפעמים הם עוד יותר מסוכנים לתחית תרבותנו ההיסטורית מאשר היודאיים הגלויים: כי בחרבן העתונות העברית באירופא ואמריקה אשמים דוקא המה, אחינו הלאומיים והציוניים המזורגנים, וידם החריבה את מקדשנו השלישי, את העתונות העברית, כאשר אוכיח במופתים חותכים להלן:

בראש המאה העשרים עם התגברות התנועה הציונית התקדמה גם התנועה המעמדית בין אוכלסי עמנו, וביחוד במפלגת הפועלים, ובעקבותיה צמחה וגדלה הספרות המעמדית וההמונית — בזרגון. צריך להזכיר בזה, כי התוקע הראשון בשופרו של מעמד פועלינו היה דוקא העתון העברי „האמת" של ליברמן עוד במאה הי"ט, אולם מטעמים תעמוליים בחרו אח"כ קברניטי פועלינו בשפת דבורו של המון העם ויזנחו את שפת תרבותו הלאומית, את שפת הנביאים הדימוקרטים הטהורים והאמתיים בישראל.

א. לובושיצקי.

(סוף יבא).

ש. שנידר.

י. ב. לבנר ז"ל.

מנחם אב התרכ"ב — מרחשון התרע"ז. *)

„הרב, המורה והסופר ר' ישראל בנימין ב"ר משה לבנר מת ועדין לא נספד כהלכה. אפשר גם שרבים מתלמידיו, חבריו, קוראיו ומעריציו אינם יודעים כלל, שזה האיש הדגול מרבבה איננו כבר בין החיים, והוא הן לא איזה פלוני אלמוני, כי כמה י. ב. לבנר איכא בשוקא?! הוא היה ראש החלוצים בשדה ספרות-הילדים שלנו, וכגבור מלחמה החזיק בידו את דגל הכבוד שלה כמעט עד יומו האחרון.

י. ב. לבנר הקדיש מרבית ימי חייו לבני הנעורים, בהמציאו להם מזון רוחני מבריא: הוא הרגיל את קטנינו לקריאת ספרים עברים, נטע ושגשג בלבם את החשק והשאיפה לעיין בספרים ועתונים, ובזה פתח לפניהם את שערי האור והועיל הרבה להתפתחות השפה העברית, להרחבתה והפצתה בין הילדים ולתחיתה בפיהם. מלבד ספרי-למוד שונים, שמשתמשים בהם עוד כיום בבתי-הספר— חבר המנוח הרבה אגדות וספורים, פרי-דמיונו והסטוריים, שנדפסו בעתונים שונים, בחוברות וספרים מיוחדים.

מר י. ב. לבנר היה בעל מרץ ומתמיד שאין רבים כמותו. כשהיה חפשי בעבודה צבורית, היה עוסק בכתיבה וקריאה כשמונה עשרה שעה ביממה, הוא ידע על פה את כל התנ"ך והיה בקי במשנה, גמרא, מדרש, אגדה והלכה. הוא אסף את כל אגדות ישראל, העתיקן לעברית צֶחָה, עִבדן וגִקדן לתועלת הקוראים הצעירים, והוציאן מתחלה חוברות-חוברות ואחרי כן בספר אחד בשם: „כל אגדות ישראל". ספרו זה תורגם לכמה שפות אירופאיות ונחשב בין ספריו הכי חשובים.

סגנונו של י. ב. לבנר הוא קל וברור, יפה ונעים; שפתו— עברית צחה, כמעט מקראית, מנופה ונקיה אף משגיאות ספרותיות קלות, שלא יכול נשוא אותן גם אצל אחרים ולא נחה דעתו עד שהעיר עליהן, לכהפ"ח, בגוף הספר. ירחים אחדים לפני פטירתו, ראיתי על שלחן-כתיבתו חבילת ספרי-מקרא לילדים מאת סופרים שונים, שכנראה קבלם ביום ההוא. אחרי שהרשה לי, החלותי לדפדפם ולעיין בהם, והנה בכל ספר מצאתי שרטוטי-עפרון אדומים מתחת למלים או משפטים שלמים. הבינותי, כי הקוים נמתחו ע"י י. ב. לבנר מתחת לשגיאות; אולם רגעים אחדים לא יכלתי לעמד על כונת המגיה ולגשש את השבושים, ורק אחרי עיון עמוק נוכחתי, כי אמנם ישנן שם מגרעות קלות שבקלות: לשוניות או הגיוניות.

הסופר י. ב. לבנר היה כותב גם רוסית בסגנון מצוין. בשפה זו הדפיס חוברות ומאמרים, שבהם הוא מגין על עמו, בהלחמו מלחמת-קדש עזה עם אנטישמיים ידועים, שבימיו יצאו להעליל עלילות שקר נתעבות על היהודים. את ספריו אלה היה שולח גם לשרים גבוהים, שהשלטון בידם ושרבם ידע פנים אל פנים.

מאחדים מהם קבל גם תשובות ומכתבי-תודה. —

עוד בהיותו בן כ"ה שנה, כבר נתמנה למנהל בתי-הספר הצבוריים בעיר יקטרינוסלב והפיק רצון מרובה מיושבי העיר היהודים ונכבדיה, כמו כן משר-הלמודים וההשכלה. בשנת תרס"ד נקרא לפטרבורג ויהי לאינסטרוקטור של בתה"ס אשר לחברת „מפיצי-השכלה". בשנת תרס"ה הוציא לאור בוילנא את העתון הידוע „החיים והטבע" לבני הנעורים. עתון כזה היה אז כמעט דבר חדש בעולמנו. בו מצאו קרקע בתולה וכר נרחב רבים מפרחי-הסופרים והמשוררים בימים ההם, הידועים כעת למדי לכל קורא עברי. בשנה ההיא היה מר י. ב. לבנר גם העורך והמו"ל של העתון היומי „הזמן", לגדולים.

בשנת תרס"ו נבחר פה אחד לרב „מטעם הממשלה" לעדת ישראל בעיר לוגנסק והגליל. שם הוציא כשבע שנים את שבועונו „הפרחים" לבני הנעורים. עתון עברי לילדים בעיר כלוגנסק, שמרבית יושביה הם קַצָפים וקוזקים, היה באמת כ„ענבים במדבר". אמנם לא מעטים היו המכשולים, שעורכו ומו"לו פגש על דרכו, אולם בעל המרץ הנפלא הבליג עליהם. באחד ממכתביו אלי משנת התרע"ד הוא מתאונן לאמר: „לרגלי הרפתקאותי עם המדפיס העברי ה„בן יחיד" הלוגנסקאי, נקרו הרבה מכשולים בענין סדור הענינים לדפוס; אבל אקוה להחלץ ממנו בקרוב, ואז הכל יבוא על מקומו בשלום". מר י. ב. לבנר חשב מחשבות לקנות בשביל ילד שעשועיו „הפרחים" דפוס מיוחד, או,ם המלחמה באה והפריעה את חלומו הנעים: „הפרחים" נבלו אז לגמרי, כי חדלו מראות אור השמש. — גם ב„מקומות הגבוהים" יש שהיו מביטים על מר לבנר ב„עין עקומה" על לאומיותו הנפרזה.

בשנת התרע"ב הוציאה הוצאת-הספרים „התחיה" שבגלציה גלויות עם תמונתו של י. ב. לבנר בצרוף קצור פרשת דברי ימיו. התמונה מוכתרה ועדויה בזרי-דפנים, שבלים *) ופרחים, ומתחתה נֵבֶל-שָׁרים, ספרים, עט וקסת- הכל מעשי ידי אמן. —

הסופר י. ב. לבנר היה גם נואם בעל כשרון מצוין. לצערו הגדול היה אנוס, כרב מטעה"מ ובהתאם לשומעיו, לדבר רוסית, ורק לפרקים (לרוב באולם הציונים או בבית הקהל) היה מדבר עברית. אולם נאומיו בשתי השפות לא היו נאומים שכיחים. אלה היו פרקי-שירה, שירת קסמים, שכל מלה ומלה שלה—מרגלית.

על הבימה היה עומד כאדון בביתו, גבה הקומה והדור בלבושו, ודבריו, שנבעו מלבו בקלות נפלאה כמעין המפכה מימיו, צלצלו בדמי הבית, המלא אנשים מפה אל פה, כצלילי הפסנתר בנגוע במנענעיו ידי פורט-כַּשָּׁף. — המלחמה פעלה לרעה על מצב בריאותו של הסופר המנוח. לבו התפלץ בקרבו למקרא ולמשמע כל הפורעניות שנתכו על ראשי עם ישראל בימי החירום הללו. בחדרי חדרים היה שופך לפני את לבו הדואב על גורלנו המר, ובשצף קצף ובחרוק-שנים היה נושא אמרותיו על ממשלת הזדון, על שלטון רוסיה, הארץ האוכלת את יושביה היהודים בכל פה, ועתידות לא טובות חזה לה עוד אז, כגמול על מעשיה האכזרים. את דבריו היה מסַיֵּם תמיד ב„שפוך חמתך" וכו' עד גמירא. י. ב. לבנר לא פסק מלחלום על תחית ילד שעשועיו „הפרחים" כאשר אך תבוא הבשורה כי כֹּרת ברית שלום בין הנלחמים; אולם תנאי היה מַתְנה אתי, שהוא יהיה רק הרוח החיה ב„הפרחים", אבל לא העורך הרשמי. לפשר הסתלקותו מהרשמיות לא שאלתיו: לו רק כלתה המלחמה והייתי מאושר להיות, לכל היותר, עוזרו תמידו...— המנוח היה גם עסקן צבורי ועושה טוב וחסד עם הבריות.

---

*) בנוגע לזמן פטירתו אפשר שזכרוני מטעני קצת, הודו למאורעות הנוראים שאירעו אח"כ באוקרינה במשך שש שנים שבעטים נטשטשה או נתמוגה אצלי החרונולוגיה.

*) המנוח הוציא בחייו גם עתון רוסי לילדים בשם: „שבלים"

לוי ן׳ שמיר.

הַמַּלְכָּה שְׁרוּיָה בְעֶצֶב.

בְּאֵין כֶּתֶם פַּרְפּוּר בַּמִּזְרָח יָצְאָה שֶׁמֶשׁ־טֵבֵת וַתְּבָרֵךְ דָּרֵי־מַטָּה בְּבֹקֶר־אוֹר קָר. בְּנֵי־כָנָף רָאוּ כֵן נָדַמּוּ; הֶרָרִים, עֲנָקֵי־עֲרָפֶל, הִטּוּ שִׁכְמָם לְקַבֵּל גְּזַר־הַדִּין; אַף אִמָּא־אֲדָמָה, עֲלוּבָה וְקוֹדֵרָה, לְגוֹרָלָהּ הִתְבּוֹנְנָה. אַךְ לֹא־כֵן הָרַכִּים וְהָעֲנֻגִּים, רִאשׁוֹנִים לְפִרְחֵי־חֹרֶף, – רְעָדָה אֲחָזָתַם; כַּמָּה כָּמְהוּ כָּל הַלַּיְלָה הַצּוֹנֵן לְאוֹר־בֹּקֶר חָמִים אַף עַלִּיז.

מִפֶּה לָפֶה תַּעֲבֹר הַשְּׁמוּעָה: הַמַּלְכָּה שְׁרוּיָה בְעֶצֶב! וְהִיא – תַּז מְרוֹמָהּ צְלִיפוֹת־קֹר. חַלְלֵי פְרָחִים־בְּנֵי־יוֹמָם יַשְׁלָכוּ, פָּשָׂה בָהֶם הַדֶּבֶר, וַעֲשָׂבִים יְחוּלוּן גַּם הֵם. אָז יַעַמְדוּ הָעֵצִים בִּתְפִלָּה וְתַחֲנוּנִים לְבַעֲבוּר הַעֲבֵר רֹעַ־הַגְּזֵרָה. בַּצַּמָּרוֹת יִנָּשֵׂא לַחַשׁ דַּק; אוּלָם זֶה לַחֲשָׁם יֵלֵךְ, יִגְדַּל וּבְהִתְלַהֲבוּת יִבָּקִיעַ מֶרְחַב־רוּם, יַחֵץ נְתִיבָה עֲדֵי שַׁחֲקֵי־עַד.

זֶה הַבְּרוֹשׁ אַךְ הֵחֵל – וְכָל הַשְּׂדֵרוֹת בְּיִרְאָה וָפַחַד יִתְנוֹעֲעוּ וְיָכֹפּוּ רֹאשׁ. וְהַקְּלָפוֹת, כְּנָשִׁים צִדְקָנִיּוֹת, תְּפָרֵשְׂנָה זַלְזַלֵּיהֶן, בְּחִיל לְכָל צַד תִּתְנוֹדֵדְנָה. וְהָלוֹךְ יֵלֵךְ קוֹל־שַׁוְעָתָם וְגָדוֹל; וְהָיָה מִקּוֹל־רַעַשׁ זֶה תֵּעוֹר רוּחַ בַּלָּט – וִהִי רוּחַ־קְדוֹשָׁה צַחַת־הַכְּנָפַיִם, תֵּעוֹר־תִּתְעוֹרֵר, עַד לָכֵם הַמַּלְכָּה תַּרְקִיעַ לִרְאוֹת: מַה זֶּה וְעַל מַה זֶּה?

וְנִכְוָה מִקָּרַת קַרְנֵי־קֹר תְּמַהֵר שׁוּב כִּלְעֻמַּת שֶׁבָּאָה, אָז תְּחַלֵּל בַּחֲלִילֶיהָ וְקָרֹא תִקְרָא, בְּדֶרֶךְ חֲלוּלָה, לְאוֹרְחַת הָעֲנָנִים הַהוֹלְכָה וְנִרְאָה בְּפַאֲתֵי־שָׁמַיִם. אָז יִתְלַכְּדוּ רַצֵּי־עָנָי חַד אֶת חַד: הֶעְפִּילוּ עֲלוֹת הַשֶּׁמֶשׁ; וּבְנָסְעָ שַׁיָּרָה זוּ – יְהִי דִמְיוֹנָהּ כְּדַבְּשׁוֹת־גְּמַלִּים אֵין־קֵצֶה וּכְשִׁלְדֵי בְרִיּוֹת לֹא־נִבְרְאוּ מֵאָז שֵׁשֶׁת־הַיָּמִים הַבּוֹלְעִים וְנִבְלָעִים כְּאֶחָד.

וְלָבְשָׁה תֵּבֵל קַדְרוּת, הַשָּׁמַיִם יַעֲטוּ סוּת־אֵבֶל, הָאָרֶץ תַּעֲטֹף טַלִּית שֶׁכֻּלָּהּ שָׁחוֹר; הַיְקוּם הִנֵּה יִתְמוֹגֵג בִּתְחִנָּה, הָרוּחַ יְחַלֵּל חִלּוּלִים וְיִחַל, – אַךְ עִצְבוֹן הַמַּלְכָּה לֹא סָר עוֹד; אָסְפָה אוֹר קַרְנֶיהָ הַחִוֵּר, הִתְכַּנְּסָה בֵּינוֹת צְעִיפֵי מַחְשַׁכִּים וַתִּתְכַּס. – אַךְ הִנֵּה זָע הַפַּרְדֵּס, תַּפּוּחֵי־זָהָב יִשְׁרוּ, יִבָּקְעוּ וְיִתְגַּלְגָּלוּ. אוֹ אָז יִתְגַּלְגְּלוּ רַחֲמֵי הַמַּלְכָּה וְיַם־הַדְּמָעוֹת יוּרַק אַרְצָה...

רחובות.

משה כ״ץ.

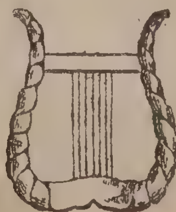
פִּתֵּי־שֶׁלֶג.

פִּתֵּי שֶׁלֶג צְחַרְחָרוֹת
סוֹבְבוֹת וּמְכַרְכְּרוֹת:
קְהַל בְּנוֹת־זִיו מִגָּבַהּ בָּא,
מִמְּעוֹן אֲדֹנָי.

גְּנָן לְבֶן־נֵצַח צַח,
כֻּלָּן אֵל בְּלִי קֵץ צִחְצַח,
עַד אֲשֶׁר הוֹרִידָן דֹּם –
לַתִּינוֹקוֹת שַׁי.

דַּקּוֹת, זַכּוֹת, נוֹצְצוֹת,
קַלּוֹת וּמִתְרוֹצְצוֹת;
טְבוּלוֹת אוֹרוֹת טְהוֹרֵי־רֹם
מְוויוֹת תֹּם וָרֹךְ.

צוֹנְנוֹת וְרַעֲנַנּוֹת
וּבָהֶן מְקַנֵּן עֹז
וְאַדְמַת שְׁחוֹר בְּרִדְתָּן –
תְּכַסִּיף, תַּעֲטֹף זֹךְ.

הַחֵלֶק הַמַּדָּעִי וְהַפּוּבְּלִיצִיסְטִי

שִׂיחוֹת סִפְרוּתִיּוֹת.

לְקוֹרוֹת הָעִתּוֹנוּת הָעִבְרִית.

הופעת שלשת היומנים העברים במרכז היהדות האירפאית בבת־אחת הביאה אתה ברכה מרובה, אבל השפיעה על העם רבטובה, שלא יכל לקבלה. לשלשה עתונים יומיים במרכז אחד לא היה עוד מקום בחוג הקוראים העברים, והמעפיל הראשון — „היום" נפל בנופלים כעבור שנתים לקיומו. אולם להפסקת „היום" היו עוד סבות וגורמים, והן: א) התרחבות העתונות הזרגונית בשנים ההן באירופא ובאמריקא, ב) הופעת העתונות היהודית ברוסית בעת ההיא, ג) סבות שנבעו מהנהלת העתון, כלומר: המו"ל של „היום" לא ידעו לכלכל את תקציב העתון ולקבע את הוצאותיו לפי הכנסותיו, כי אם להפך.

ובכן נשארו במרכז היהדות האירופית רק שני עתונים יומיים, אבל גם הם — כאחיהם הנופל — עמדו על מרום עמדתם; ולא רק לענין את קהל קוראיהם התאמצו, אלא גם להשכילו ולהעלותו משפל שוק החיים. כידוע, היו מוציאים את שלשת היומנים העברים: „היום", „המליץ" ו„הצפירה", גם מאספים וירחונים ספרותיים־מדעיים, כאלו הזכירו בזה את קוראיהם־חניכיהם, כי לא בקריאת עתון ימצאו לו את תקונם והשלמתם. „היום" הוציא בשנות קיומו את הירחון „בן עמי", „המליץ" — את המאספים החשובים: „מאספי נדחים", „האסם", „הגרן", „הדת", „היקב" ועוד, ו„הצפירה" — שיצאה משנת 76 בעריכת נחום סוקולוב — נתנה לנו כמעט בכל שנה מאסף חשוב בשם „האסיף" שזכה לטירש של ששת אלפים אכסמפלרים.

בסוף המאה הי"ט החלו להופיע גם בא"י עתונים עבריים יומיים, או פעמי ם — שלש פעמים בשבוע, כמו: „הצבי־האור" של בן־יהודה, „החבצלת" של פרומקין וגם במרכז היהדות האמריקאית בצבצו נצני העתונות העברית; רק בגליציה וביתר תפיצות ישראל הוסיפו להתקיים שבועונים ומאספים תקופיים.

ככה התקרבה, אחרי התפתחות הדרגית ומוצלחת בלי כל ספק, העתונות העברית אל ראשית המאה העשרים, ואחרי שוררה לרבבות קוראיה חניכיה את „שירת הברבור" שלה בדמות עתונים יומיים חשובים כ„הזמן", „הצופה", „הצפירה", ה„בוקר", שבועונים כ„הדור" ו„העולם", וירחונים כ„השלח" ו„הזמן", — נאלמה פתאם דומיה במזרח ומערב אירופה, כהפסק שירת־זמיר באמצע השתפכותה המנעימה. ושתי סבות ראשיות גרמו לחרבן העתונות העברית.

עוד בסוף המאה הי"ח החלה להתפתח בארצות שונות, שאחינו בני ישראל נחתים שם, בעת ובעונה אחת עם העתונות העברית גם עתונות ליהודים בשפות לועזיות. במדינות אשכנז, צרפת, הולנדיה ואנגליה נעשו עוד אז נסיונות מוצלחים ובלתי־מוצלחים לברא עתונות ליהודים, שתפיץ את ידיעות היהדות וההשכלה האירופית גם בשפות דבוריהם השונות. ביותר הצליחה במקצוע זה העתונות היודאיקית באשכנז, המלאה וגדושה מחקרים ועניני ספרות מאת גדולי חכמינו וחוקרינו, שישארו לזכר עולם ולמופת גם לדורות הבאים. פחות מוצלחת היתה העתונות היודאיקית בצרפתית ואנגלית, מסבת מיעוט אוכלסי ישראל בארצות ההן, אולם גם היא עמדה על מרום פסגתה והשתדלה להפיץ ידיעות מועילות בין קוראיה הן במקצע תורת היהדות והן במדעים הכלליים. איך התיחסה אז ומתיחסת גם האידנא העתונות היודאיקית בשפות אירפא אל תחית השפה העברית ואל קיום העתונות העברית? — קחו נא את חוברות „איזראליט־פרנסה", „רוי די־איף", „יודישע פרֶסה", „יודישע צייטונג דעס יודענטהומס", „עסטרייכישע וואכענשריפט", „דזואיש כרוניקל", „יוטשנקא" ו„איזראליטא" בפולנית, רסויט", ו„סחוד",

פֶּנְלִין.

מַעֲשֶׂה בְּמַלְכָּה זְקֵנָה וּבְבַת־כְּפָר צְעִירָה.

הָיֹה הָיְתָה מַלְכָּה, וְהִיא זְקֵנָה כָּל כָּךְ, שֶׁלֹּא הָיוּ לָהּ עוֹד לֹא שִׁנַּיִם וְלֹא שְׂעָרוֹת; רֹאשָׁהּ רָעַד וְנָע כְּנוֹעַ עֲלֵי הָעֵצִים מִפְּנֵי הָרוּחַ; עֵינֶיהָ לֹא רָאוּ עוֹד כְּלוּם, וַאֲפִילוּ אִם הִבִּיטוּ בְּעַד מִשְׁקָפַיִם; קְצֵה אַפָּהּ וּקְצֵה סַנְטֵרָהּ הִתְנַגְּשׁוּ זֶה בָּזֶה; קוֹמָתָהּ שְׁפָלָה עַד הַחֲצִי מֵאֲשֶׁר הָיְתָה לְפָנִים, וְכֻלָּהּ הָיְתָה מְכֻוֶּצָה וּמְקֻמָּטָה, וְגַבָּהּ הָיָה כָּפוּף כָּל כָּךְ, שֶׁכָּל הָרוֹאֶה אוֹתָהּ חֲשָׁבָהּ לְבַעֲלַת־מוּם לְמִן יוֹם הִוָּלְדָהּ.

בָּאָה אֵלֶיהָ פֵּיָה אַחַת, אֲשֶׁר עָמְדָה עַל יָדָהּ בְּעֵת צֵאתָהּ לַאֲוִיר הָעוֹלָם, וְאָמְרָה אֵלֶיהָ:

— הֲרוֹצָה אַתְּ לָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמַיִךְ?

— בְּכָל חֵפֶץ לִבִּי, — הֵשִׁיבָה הַמַּלְכָּה: — הִנְנִי לָתֵת מִיָּד אֶת כָּל עֲדָיַי וּסְגֻלּוֹתַי בַּעֲבוּר אֲשֶׁר אֶהְיֶה רַק בַּת עֶשְׂרִים שָׁנָה.

— אִם כֵּן — הוֹסִיפָה הַפֵּיָה לְדַבֵּר, — עָלַיִךְ לָתֵת אֶת זִקְנָתֵךְ לְאִשָּׁה אַחֶרֶת, וְאַתְּ תִּקְחִי מִמֶּנָּה אֶת עֲלוּמֶיהָ וְאֶת בְּרִיאוּתָהּ. לְמִי אֵפוֹא נִתֵּן אֶת מְאַת שְׁנוֹתַיִךְ?

שָׁלְחָה הַמַּלְכָּה לְבַקֵּשׁ בְּכָל הָאָרֶץ אָדָם, אֲשֶׁר יֵאוֹת לִהְיוֹת זָקֵן לְמַעַן הָשֵׁב לָהּ אֶת יְמֵי נְעוּרֶיהָ. בָּאוּ כַּמָּה וְכַמָּה אֶבְיוֹנִים, אֲשֶׁר נֵאוֹתוּ לְהַזְקִין לְמַעַן הַעֹשֶׁר; וְאוּלָם כְּשֶׁרָאוּ אֶת הַמַּלְכָּה, וְהִיא מִשְׁתַּעֶלֶת וְכָחָה, נוֹשֶׁמֶת בִּכְבֵדוּת וְנִזּוֹנָה בִּגְרִיסִין כְּתִינוֹק, וְכֻלָּהּ מְזֻהָמָה וּמְכֹעָרָה, מִתְעַנָּה בְיִסּוּרִים וְגַם מְפַטְפֶּטֶת הֲבָלִים מִתּוֹךְ בִּלְבּוּל הַדַּעַת, סָרָה הַתְּשׁוּקָה מִלִּבָּם לְהַחֲלִיף אֶת שְׁנוֹתֵיהֶם בִּשְׁנוֹתֶיהָ: הֵם בָּחֲרוּ לַחֲזוֹר עַל הַפְּתָחִים וְלִלְבּוֹשׁ סְחָבוֹת.

עוֹד בָּאוּ אֲנָשִׁים שׁוֹאֲפִים לְכָבוֹד וְלִגְדוּלָּה, וְהִיא הִבְטִיחָה לָהֶם מַעֲלוֹת־שְׂרָרָה רָמוֹת וְכָל כָּבוֹד וִיקָר.

— אֲבָל מַה נַּעֲשֶׂה בְּמַעֲלוֹתֵינוּ הַגְּבֹהוֹת? — אָמְרוּ אַחֲרֵי שֶׁרָאוּ אוֹתָהּ. — הֵן לֹא נַרְהִיב עֹז בְּנַפְשֵׁנוּ לְהֵרָאוֹת לְעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת כְּשֶׁנִּהְיֶה חַלָּשִׁים וּמְכֹעָרִים כָּל כָּךְ.

וְאוּלָם סוֹף סוֹף הִתְיַצְּבָה לְפָנֶיהָ נַעֲרָה צְעִירָה, יְלִידַת־כְּפָר, יָפָה כַּחַמָּה, וְהִיא בִקְשָׁה אֶת כֶּתֶר־הַמַּלְכוּת בִּמְחִיר עֲלוּמֶיהָ; שְׁמָהּ הָיָה פֶּרוֹנֵילָה.

בַּתְּחִלָּה קָצְפָה הַמַּלְכָּה לִשְׁמֹעַ דְּרִישָׁתָהּ; אֲבָל מַה יָּכְלָה לַעֲשׂוֹת? מַה יּוֹעִיל לָהּ אִם תִּקְצוֹף? הִיא חָפְצָה לָשׁוּב וְלִהְיוֹת נַעֲרָה צְעִירָה.

— נַחֲלֹק נָא אֶת מַמְלַכְתִּי בֵּין שְׁתֵּינוּ, — אָמְרָה הַמַּלְכָּה לְפֶרוֹנֵילָה: — מֶחֱצִיתָהּ לָךְ וּמֶחֱצִיתָהּ הַשֵּׁנִית לִי; הֵן תִּסְתַּפְּקִי בְּזֹאת, אַחֲרֵי שֶׁהִנָּךְ בַּת־כְּפָר דַּלָּה.

— לֹא, — עָנְתָה הַנַּעֲרָה, — אֲנִי לֹא אֶסְתַּפֵּק בְּזֹאת: רוֹצָה אֲנִי הַכֹּל. הַשְׁאִירִי לִי אֶת מִצְנֶפֶת־הָאִכָּרִים שֶׁלִּי עִם מַרְאֵה פָּנַי הַפּוֹרְחִים; וַאֲנִי הִנְנִי לְהַשְׁאִיר לָךְ אֶת מְאַת שְׁנוֹתַיִךְ עִם כָּל קְמָטַיִךְ וְעִם הַמָּוֶת הַשּׁוֹמֵר אֶת עֲקֵבַיִךְ.

— אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה, אִם מַמְלַכְתִּי לֹא תִהְיֶה עוֹד לִי? — שָׁאֲלָה הַמַּלְכָּה.

— תִּצְחֲקִי, תְּרַקְּדִי, תָּשִׁירִי כָּמוֹנִי, — אָמְרָה אֵלֶיהָ הַנַּעֲרָה. וּבְדַבְּרָהּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֵחֵלָּה לִצְחֹק וְלִרְקֹד וְלָשִׁיר. וְהַמַּלְכָּה, אֲשֶׁר לֹא עָצְרָה כֹּחַ לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל זֹאת, אָמְרָה אֵלֶיהָ:

— וּמַה תַּעֲשִׂי אַתְּ בִּמְקוֹמִי? הֵן לֹא הִסְכַּנְתְּ לַזִּקְנָה.

— לֹא אֵדַע אֶת אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה, אָמְרָה בַּת־הַכְּפָר; — אֲבָל רוֹצָה אֲנִי לְנַסּוֹת וְלִמְלוֹךְ; כִּי תָמִיד שָׁמַעְתִּי אוֹמְרִים, שֶׁטּוֹב מְאֹד הֱיוֹת מַלְכָּה.

וּבְעוֹד הֵן נוֹשְׂאוֹת וְנוֹתְנוֹת בַּדָּבָר בָּאָה הַפֵּיָה וְאָמְרָה לְבַת־הַכְּפָר:

— הֲתִרְצִי לְנַסּוֹת וְלִהְיוֹת מַלְכָּה זְקֵנָה, לְמַעַן אֲשֶׁר תֵּדְעִי, אִם תִּנְעַם לָךְ הָאֻמְנוּת הַזֹּאת?

— מַדּוּעַ לֹא? — הֵשִׁיבָה הַנַּעֲרָה.

וּבְרֶגַע כְּמֵימְרָא כִּסּוּ קְמָטִים אֶת כָּל מִצְחָהּ; שַׂעֲרוֹתֶיהָ הִלְבִּינוּ; הִיא הָיְתָה לְאִשָּׁה זוֹעֶפֶת וְקוֹדֶרֶת וּשְׂפָתֶיהָ מְלֵאוּ תְלוּנָה; רֹאשָׁהּ רָעַד בְּלִי חָשָׂךְ, וְשִׁנֶּיהָ בְּפִיהָ נָעוּ, וְכָכָה הָיְתָה לְבַת מֵאָה שָׁנָה.

פָּתְחָה הַפֵּיָה קֻפְסָה קְטַנָּה וְהוֹצִיאָה מִתּוֹכָהּ קְהַל גָּדוֹל שֶׁל שָׂרִים וְאַנְשֵׁי מַעְלָה, אֲשֶׁר הָלְכוּ הָלֹךְ וְגָדוֹל כְּכָל אֲשֶׁר הִתְרַחֲקוּ מִן הַקֻּפְסָה, וְהֵם כִּבְּדוּ אֶת הַמַּלְכָּה הַחֲדָשָׁה בְּכָל מִינֵי כָבוֹד וִיקָר. הֵם עָרְכוּ לָהּ מִשְׁתֶּה גָּדוֹל; אֲבָל נַפְשָׁהּ תִּעֲבָה כָּל מַאֲכָל וְאַף גַּם לֹא יָכְלָה לִלְעוֹס אֶת הַמַּאֲכָלִים; הִיא הָיְתָה מְבֻיָּשָׁה וּמִשְׁתּוֹמֶמֶת, כִּי לֹא יָדְעָה אֶת אֲשֶׁר עָלֶיהָ לְהַגִּיד וְאֵת אֲשֶׁר עָלֶיהָ לַעֲשׂוֹת; הִיא הִשְׁתַּעֲלָה עַד כְּדֵי לְהִתְפַּקֵּעַ. הוֹרִידָה אֶת כִּיחָהּ עַל סַנְטֵרָהּ; עַל קְצֵה חָטְמָהּ דָּבְקָה טִפָּה שֶׁל כִּיחַ, וְהִיא נִגְּבָה אוֹתָהּ בְּשַׁרְווּל שִׂמְלָתָהּ; הִיא הִסְתַּכְּלָה בָּרְאִי וּמָצְאָה כִּי מְכֹעָרָה הִיא מַדְחִיל.

בֵּינְתַיִם וְהַמַּלְכָּה הָאֲמִתִּית עָמְדָה בְּאַחַת הַפִּנּוֹת, וְשָׁם צָחֲקָה וְהֵחֵלָּה לְהֵעָשׂוֹת יָפָה וְנֶחְמָדָה; שַׂעֲרוֹתֶיהָ וְשִׁנֶּיהָ שָׁבוּ לִצְמוֹחַ; מַרְאֵה פָּנֶיהָ הָיָה שׁוּב רַעֲנָן וּפוֹרֵחַ; הִיא הִזְדַּקְּפָה בְּכָל מְלוֹא־קוֹמָתָהּ, וְכָל תְּנוּעוֹתֶיהָ הָיוּ מְהִירוֹת

יְחָרוּצוֹת; וְאוּלָם הִיא הָיְתָה לְבוּשָׁה שִׂמְלוֹת קְצָרוֹת דַּלּוֹת, וְכָל מַרְאֶהָ הָיָה כְּמַרְאֵה נַעֲרָה גַּסָּה וּמְרֻשָּׁלָה, אֲשֶׁר הִתְגּוֹלְלָה בְּאֵפֶר; הִיא לֹא הִסְכִּינָה לְמַלְבּוּשִׁים כָּאֵלֶּה. וְהַשּׁוֹמְרִים, אֲשֶׁר חָשְׁבוּ אוֹתָהּ לְאַחַת הַמְשָׁרְתוֹת בַּחֲדַר־הַמְבַשְּׁלִים, חָפְצוּ לְגָרְשָׁהּ מִן הָאַרְמוֹן.

אָז אָמְרָה אֵלֶיהָ פְּרוּנֵילָה:

— הִנֵּה נֶעֱצַבְתְּ אֶל לִבֵּךְ עַל אֲשֶׁר חָדַלְתְּ מִהְיוֹת מַלְכָּה, וְלִי אֲנִי יֵצַר עוֹד יוֹתֵר עַל אֲשֶׁר הָיִיתִי לְמַלְכָּה; וּבְכֵן, הֵא לָךְ אֶת כֶּתֶר מַלְכוּתֵךְ וְהָשִׁיבִי לִי אֶת בִּגְדֵי הַדַּלִּים.

מִיַּד יָצְאָה הַתְּמוּרָה אֶל הַפּוֹעַל וְהַמַּלְכָּה הַזְּקֵנָה שׁוּב, וּבַת־הַכְּפָר שָׁבָה לִימֵי עֲלוּמֶיהָ.

אַךְ נַעֶשְׂתָה הַתְּמוּרָה וּשְׁתֵּיהֶן הִתְחָרְטוּ בְּלִבָּן עַל זֶה; אֲבָל כְּבָר אֵחֲרוּ אֶת הַמּוֹעֵד. הַפֵּיָה הוֹצִיאָה אֶת מִשְׁפָּטָן, כִּי עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מֵהֶן לְהִשָּׁאֵר בְּמַצָּבָהּ הָרִאשׁוֹן.

בָּכְתָה הַמַּלְכָּה כָּל הַיָּמִים. בְּכָל פַּעַם שֶׁהִרְגִּישָׁה כְּאֵב בִּקְצֵה אֶצְבָּעָהּ, הָיְתָה אוֹמֶרֶת:

— אֲהָהּ! אִלּוּ הָיִיתִי פְּרוּנֵילָה בָּרֶגַע הַזֶּה, אוֹ אָז הָיִיתִי דָרָה בְּאֹהֶל דַּלִּים, וְנִזּוֹנִית בְּעַרְמוֹנִים; אֲבָל הָיִיתִי מְחוֹלֶלֶת עִם הָרוֹעִים תַּחַת הַבּוּקִיצִים לְקוֹל צְלִילֵי הֶחָלִיל. מַה יִּתְרוֹן לִי בְּמִטָּתִי הַיָּפָה, אִם לֹא אֵדַע בָּהּ אֶלָּא צַעַר וְיִסּוּרִים, וּמַה יִּתְרוֹן לִי בָּאֲנָשִׁים הָרַבִּים אֲשֶׁר סְבִיבִי, אִם לֹא יוּכְלוּ לְהָקֵל לִי אֶת מַכְאוֹבַי אַף בִּמְעַט?

וְצָרַת־נַפְשָׁהּ זֹאת הִגְבִּירָה אֶת יִסּוּרֶיהָ; וּתְרֵיסַר הָרוֹפְאִים, אֲשֶׁר לֹא מָשׁוּ מִמִּטָּתָהּ הִגְבִּירוּם אַף הֵם.

וְלַסּוֹף מֵתָה לְעֵת קֵץ שְׁנֵי חֳדָשִׁים.

כַּאֲשֶׁר נוֹדַע דְּבַר מוֹתָהּ לִפְרוּנֵילָה יָצְאָה בְּיַחַד עִם רֵעוֹתֶיהָ בְּמָחוֹל גָּדוֹל לְאֹרֶךְ הַפֶּלֶג הַזַּךְ, כִּי אָז רָאֲתָה וְנוֹכְחָה, כִּי אָשְׁרָהּ גָּדוֹל מֵחָכְמָתָהּ וְכִי לַשָּׁוְא הִצְטַעֲרָה בְּלִבָּהּ עַל אֲשֶׁר אָבְדָה מַמְלַכְתָּהּ מִמֶּנָּה.

אָז בָּאָה הַפֵּיָה לִרְאוֹתָהּ וְנָתְנָה לָהּ אֶת הָרְשׁוּת לִבְחוֹר לָהּ לְבַעַל אֶחָד מִשְּׁלֹשֶׁת אֵלֶּה: הָאֶחָד זָקֵן, זוֹעֵם וְאַכְזָר, אֲבָל עָשִׁיר, אַדִּיר וְשַׂר גָּדוֹל עַד מְאֹד, וְהוּא לֹא יוּכַל לִחְיוֹת בִּלְעָדֶיהָ לֹא יוֹמָם וְלֹא לָיְלָה; הַשֵּׁנִי יָפֶה, נוֹחַ לַבְּרִיּוֹת, חָבִיב וְנֶחְמָד וּבֶן מִשְׁפָּחָה מְיֻחֶסֶת עַד מְאֹד, אֲבָל עָנִי וְאֻמְלָל לִגְמְרֵי; וְהָאַחֲרוֹן — אִכָּר כָּמוֹהָ, וְהוּא לֹא יָפֶה וְלֹא מְכֹעָר, וְהוּא לֹא יֶאֱהַב אוֹתָהּ לֹא יוֹתֵר מִדַּי וְלֹא פָּחוֹת מִדַּי, וְלֹא יִהְיֶה לֹא עָשִׁיר וְלֹא עָנִי.

לֹא יָדְעָה בְּאֵיזֶה מֵהֶם תִּבְחַר, כִּי הִיא אָהֲבָה מְאֹד אֶת הַשְּׂמָלוֹת הַיָּפוֹת, אֶת הַמֶּרְכָּבוֹת הַנֶּהְדָּרוֹת וְאֶת הַכָּבוֹד וְהַגְּדוּלָּה. וְאוּלָם הַפֵּיָה אָמְרָה לָהּ:

— אָכֵן פְּתַיָּה אָתְּ! הֲתִרְאִי אֶת הָאִכָּר הַזֶּה? הִנֵּה הוּא הָאִישׁ הַדָּרוּשׁ לָךְ. הָרִאשׁוֹן יֶאֱהַב אוֹתָךְ יוֹתֵר מִדַּי; אֶת הַשֵּׁנִי תֶּאֶהְבִי אַתְּ יוֹתֵר מִדַּי; וּבְבֵית שְׁנֵיהֶם תִּהְיִי אֻמְלָלָה; מוּטָב לָךְ שֶׁתְּרַקְדִי עַל פְּנֵי הָעֵשֶׂב אוֹ עַל פְּנֵי הַשָּׁרָךְ, מֵאֲשֶׁר תְּרַקְדִי בָּאַרְמוֹן, וּמוּטָב לָךְ שֶׁתִּהְיִי פְּרוּנֵילָה בַּכְּפָר, מֵאֲשֶׁר תִּהְיִי גְּבִירָה אֻמְלָלָה בָּעִיר הַגְּדוֹלָה. וְאִם לֹא תִּתְגַּעְגְּעִי בְּלִבֵּךְ עַל הַכָּבוֹד וְהַגְּדוּלָּה, תִּהְיִי מְאֻשָּׁרָה עִם אִישֵׁךְ הָעוֹבֵד כָּל יְמֵי חַיַּיִךְ.

תרגם מצרפתית א. ל. יעקבוביץ.

הנצב העליון (למכתב מירושלים)

א. וינברג.

הָ גָ ר.

(ה מ ש ך).

מַעֲרָכָה שְׁנִיָּה.

מַחֲזֶה חֲמִישִׁי.

יצחק וישמעאל.

יצחק וישמעאל יושבים על הארץ, ביד ישמעאל פסל וקשת.

יִצְחָק: תֶּן־נָא לִי אֶת הַצַּעֲצוּעַ וְשִׂחַקְתִּי בּוֹ מְעָט.

יִשְׁמָעֵאל: לֹא, לֹא אֶתֵּן לְךָ; לִי הוּא.

יִצְחָק: אֵיפֹה מָצָאתָ אֶת הַצַּעֲצוּעַ? כָּמֹהוּ עוֹד לֹא רָאִיתִי בְּאָהֳלֵנוּ.

יִשְׁמָעֵאל: אֶמֶשׁ אַחֲרֵי אָכְלִי אֲרֻחַת הָעֶרֶב, פָּשַׁטְתִּי אֶת בְּגָדַי וְעָלִיתִי עַל מִטָּתִי לִישׁוֹן; עוֹד מְעַט וְנִרְדַּמְתִּי, וְהִנֵּה נִגְּשָׁה אֵלַי אִמִּי וַתַּגֵּשׁ צַעֲצוּעַ זֶה לְפִי לְנַשְּׁקֵנוּ. „זֶה אֱלֹהִים״—לָחֲשָׁה לִי עַל אָזְנִי, „הוּא יִשְׁמָרְךָ מִכָּל רָע״. וּבְקוּמִי הַיּוֹם בַּבֹּקֶר, לֹא הָיָה אִישׁ בְּאָהֳלֵנוּ. אִמִּי הָלְכָה אֶל עֲבוֹדָתָהּ, הִתְלַבַּשְׁתִּי גַּם אָכַלְתִּי אֶת אֲרֻחָתִי אֲשֶׁר הֵכִינָה לִי אִמִּי עַל הַשֻּׁלְחָן מֵעֶרֶב. אַחֲרֵי אָכְלִי נִזְכַּרְתִּי אֶת אֲשֶׁר הֶרְאֲתָה לִי אִמִּי אֶמֶשׁ. חָפַצְתִּי מְאֹד לִרְאוֹתוֹ עוֹד פַּעַם, הִתְבּוֹנַנְתִּי אֶל כָּל עֵבֶר וְלֹא רָאִיתִי דָבָר, חִפַּשְׂתִּי בְּכָל פִּנּוֹת הָאֹהֶל עַד אֲשֶׁר מְצָאתִיו. וְאַתָּה אוֹמֵר לְקַחְתּוֹ מִמֶּנִּי. לֹא, לֹא אֶתֵּן לְךָ.

יִצְחָק: הֵא לְךָ רִמּוֹן וְתֶן נָא לִי אֶת הַצַּעֲצוּעַ, וְרַק אַבִּיט בּוֹ מְעָט.

ישמעאל נאות לתת ליצחק את צעצוע בשכר הרמון, לוקח מיד יצחק את הרמון ונותן לו את הצעצוע, ויצחק משתעשע בצעצוע. ישמעאל קפץ פתאום ממקומו ונגש אל יצחק.

יִשְׁמָעֵאל: יִצְחָק, הָבָה נְשַׂחֵק בְּמִשְׂחַק הַצַּיִד, אַתָּה עֲמֹד פֹּה אֵצֶל הַקִּיר וֶאֱחֹז בַּצַּעֲצוּעַ בִּשְׁתֵּי יָדֶיךָ אֶל לִבְּךָ, וַאֲנִי אֲכוֹנֵן אֶת קַשְׁתִּי וְאִירֶה בּוֹ.

שרה אשר עמדה מרחוק והתבוננה אל הילדים, קרבה אליהם במהירות. יצחק מרגיש באמו, רץ לקראתה, מבקשה בקול תחנה.

יִצְחָק: אִמִּי! שׁוּרִי וּרְאִי מַה יָּפֶה הוּא הַצַּעֲצוּעַ! מַדּוּעַ אֵין אַתְּ נוֹתֶנֶת לִי כָּזֶה? יִשְׁמָעֵאל נָתַן אוֹתוֹ לִי רַק לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בּוֹ מְעַט, וְעָלַי לַהֲשִׁיבֵהוּ לוֹ. תְּנִי־נָא גַּם אַתְּ לִי צַעֲצוּעַ כָּזֶה, אִמִּי הָאֲהוּבָה!

שָׂרָה בקול תוכחה: בְּנִי יַקִּירִי, הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הַפֶּסֶל, בְּבוֹאֲךָ אִתִּי הָאֹהֱלָה אֶתֵּן לְךָ צַעֲצוּעִים יָפִים מִזֶּה.

שרה גוטלת את הפסל מיד יצחק, משליכתו לישמעאל, מחזקה ביד בנה יצחק ויוצאת. ישמעאל בורח בשמחה.

יִשְׁמָעֵאל: עַתָּה גַּם רִמּוֹן וְגַם צַעֲצוּעַ לִי.

מַחֲזֶה שִׁשִּׁי.

שרה ויצחק נכנסים אל אהל אברהם.

שָׂרָה: לֹא טוֹב הַנְּךָ עוֹשֶׂה, אִישִׁי וַאֲדוֹנִי, זֶה לֹא פַעַם אָמַרְתִּי לְךָ, כִּי בְּנִי יִצְחָק לֹא יִתְרוֹעֵעַ עִם בֶּן הַשִּׁפְחָה הַפֶּרֶא. וְעַד מָתַי יִהְיֶה לְמוֹקֵשׁ לִבְנִי? שַׁלַּח אֶת הָגָר עִם בְּנָהּ הֲטֶרֶם תֵּדַע כִּי אָבַד שְׁלוֹם אָהֳלֵנוּ?

אַבְרָהָם: אֲבָל אֵיךְ אֶעֱשֶׂה כַּדָּבָר הָרַע הַזֶּה בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם?

שָׂרָה ברגזה: וַאֲנִי לֹא אֶתֵּן אֶת בְּנִי לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּחֶבְרַת יִשְׁמָעֵאל, כִּי יִלְמַד אֶת מַעֲשָׂיו הָרָעִים וְיִהְיֶה גַּם בְּנֵנוּ לְאִישׁ בְּלִי בִינָה הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לְכָל עֵץ וָפֶסֶל.

אַבְרָהָם: כְּאַחַת הַנָּשִׁים תְּדַבֵּרִי, הַאֵינֵךְ יוֹדַעַת, כִּי אַנְשֵׁי בֵיתִי כֻּלָּם מַאֲמִינִים בְּאֵל אֶחָד? וְאֵיךְ יַעֲלֶה עַל דַּעְתֵּךְ כִּי בְּנִי יִשְׁמָעֵאל לֹא יִשְׁמַע בְּקוֹלִי? יָסוּר מֵהַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה, יַעֲזֹב אֵל בּוֹרֵא שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְמַעֲשֵׂה יָדַיִם? — הֲשָׁמַעַתְּ כִּי יַעֲבֹר עַל מִצְוֹתַי? אוֹ אוּלַי רָאִית בּוֹ אָוֶן אֲשֶׁר בִּגְלָלוֹ תִּשְׂנְאִי אוֹתוֹ?

שָׂרָה: לֹא תַאֲמִין לְמִשְׁמַע אָזְנֶיךָ וּלְמַרְאֵה עֵינַי אָנִי.

אַבְרָהָם: אִמְרִי נָא! מָה? מָה רָאִית?

יצחק כמו מתעורר ובא לתוך דבריהם, נזכר לו בהבטחת אמו ודורש ממנה לקים הבטחתה.

יִצְחָק: אִמִּי! הִבְטַחַתְּ לָתֵת לִי צַעֲצוּעִים יָפִים תַּחַת הַצַּעֲצוּעַ הַיָּפֶה אֲשֶׁר הֵשַׁבְתְּ לְיִשְׁמָעֵאל. אֵי הַצַּעֲצוּעִים תְּנִי נָא אוֹתָם לִי!

אַבְרָהָם: בְּנִי מַחֲמַדִּי, מָה אַתָּה מְבַקֵּשׁ מֵאִמֶּךָ?

יִצְחָק: לְיִשְׁמָעֵאל צַעֲצוּעַ יָפֶה מְאֹד. הוּא אָמַר כִּי סִפְּרָה לוֹ אִמּוֹ, אֲשֶׁר „הַצַּעֲצוּעַ הוּא אֱלֹהִים״ הַאֱמֶת? לֹא, לֹא כֵן לִמַּדְתַּנִי אָבִי, כִּי אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם. הֲכֵן? אָבִי תִּתֵּן גַּם לִי צַעֲצוּעַ כָּזֶה. אֲנִי רַק אֶשְׁתַּעֲשֵׁעַ בּוֹ.

אברהם נבהל למשמע דברים מוזרים מפי בנו, פניו חורו.

(המשך יבוא).

מ. שנידר.

חֲמִשָּׁה־עָשָׂר בִּשְׁבָט.

עֲטוּפֵי לְבָנִים וּפוֹרְשֵׂי כַפַּיִם,
מוּכָנִים לִתְפִלָּה, נִכְנָעִים
נִצָּבִים בַּגַּנִּים הָעֵצִים הָאִלְּמִים,
מַבִּיטִים שָׁמַיְמָה וָנָעִים...

מַה־גָּדוֹל הַצַּעַר מֶבָּטָם מַבִּיעַ,
מָה־רַב בּוֹ הַפַּחַד, הַמּוֹרָא:
יוֹם־דִּינָם הַיּוֹם הוּא, הַתְּפִלָּה נְחוּצָה
וְאֵין הַיְכֹלֶת — מַה־נּוֹרָא!..

אֻמְלָלִים! הֵם אִלְּמִים, הַדִּבּוּר אֵין בָּמוֹ...
וּתְפִלָּה — כָּאֵשׁ הִיא בוֹעֶרֶת —
עֲצוּרָה בְּלִבָּם, לֹא יוּכְלוּ תְנוּעָתָהּ,
וּבִלְתִּי מְבֻטָּאָה נִשְׁאֶרֶת...

וַיֵּרֶד הַשֶּׁמֶשׁ וַיַּשְׁקֵף לָעֵצִים
בְּמַבָּט שֶׁל שִׁתּוּף בְּצַעֲרָם;
וַיֵּדְעוּ, כִּי נוֹטֶה לַעֲרֹב יוֹם־דִּינָם —
וַיִּבְכּוּ מִזְּקֵנָם עַד נַעֲרָם...

וַיַּעֲבֹר הָרוּחַ, וַיָּנַע לְבָבָם:
„שְׁעַת־נְעִילָה"... הוּא לָחַשׁ בִּמְעוּפוֹ;
וַתִּפְרֹץ אֲנָחָה אֲיֻמָּה, סֹעֲרָה
מֵעַנְפֵי כָּל עֵץ וּמִגּוּפוֹ...

מַה־גָּדַל יֵאוּשָׁם! כְּבָר אָפְסָה כָּל תִּקְוָה?
דְּחוּקָה הַשָּׁעָה וָעָפָה...
מִי יַמְלִיץ עֲלֵיהֶם מוּל מַגִּיד־הַפֶּשַׁע? —
גַּם מַעְיַן דִּמְעוֹתָם כְּבָר קָפָא...

אָז נִרְאָה הַכּוֹכָב הָרִאשׁוֹן וַיִּרְמֹז:
„בַּמְּרוֹמִים נִתְקַבְּלָה חֲבִילָה
שֶׁל רִבְבוֹת בְּרָכוֹת עַל פֵּרְיָם
וּתְפִלָּה... אִלֶּמֶת הַתְּפִלָּה...

אַךְ יוֹשֵׁב־שָׁמַיִם הוּא רוֹאֶה לַלֵּבָב
וַיּוֹצֵא מִשְׁפָּטָם לָאוֹרָה"...
וַתַּעֲבֹר חִישׁ גִּילָה בְּמַחֲנֵה הָעֵצִים
וַתַּקֵּף אֶת כֻּלָּם הַבְּשׂוֹרָה!..

סובלסי.

וּלְהָבִיא אוֹתוֹ, כִּי הִגִּיעַ כְּבָר הַמּוֹעֵד, שֶׁתִּהְיֶה הָאָרֶץ נִגְאֶלֶת.

ג.

הָלְכוּ לָהֶם הַבַּחוּרִים, עָבְרוּ בִּדְרָכִים וּבִשְׁבִילִים וְלֹא עָיֵפוּ; עָבְרוּ עַל פְּנֵי עָרִים וּכְפָרִים — וְלֹא עָמְדוּ. עַל פְּנֵי שָׂדוֹת וִיעָרִים — וְלֹא נִפְחֲדוּ. בַּמָּקוֹם שֶׁשָּׁהוּ יוֹמָם לֹא לָנוּ בַלַּיְלָה, וּבַאֲשֶׁר לָנוּ בַלַּיְלָה — לֹא נִשְׁאֲרוּ יוֹמָם, עַד שֶׁעָבְרוּ בְּכָל הַדְּרָכִים וּבְכָל הַשְּׁבִילִים, בְּכָל הֶעָרִים וּבְכָל הַכְּפָרִים וּבָאוּ אֶל הַמִּדְבָּר הַשָּׁמֵם הַגָּדוֹל. וּבָזֶה לֹא הָיְתָה עוֹד דֶּרֶךְ, וְלֹא גָר פֹּה אִישׁ, וְלֹא הָיְתָה פֹּה נֶפֶשׁ חַיָּה לִשְׁאֹל אוֹתָהּ, כֵּיצַד אֶפְשָׁר לַעֲבוֹר הָלְאָה. רַק עֵץ יָבֵשׁ אֶחָד עָמַד בַּמָּקוֹם הַזֶּה, וַעֲנָפָיו שְׁבוּרִים וּקְלִפָּתוֹ קְרוּעָה וּמְבֻקַּעַת.

לֹא הֵרַכָּה הַשְּׁמָמָה אֶת רְצוֹנָם הֶחָזָק שֶׁל הַבַּחוּרִים, לֹא כָבְתָה אֶת הָאֵשׁ אֲשֶׁר בִּלְבּוֹתָם. לָשׁוּב הַבַּיְתָה מִבְּלִי הַמָּשִׁיחַ אִתָּם — לֹא אָבוּ. וְלֹא עָלָה עַל דַּעְתָּם לָשׁוּב וְלִרְאוֹת אֶת אֲבִיהֶם וְאֶת אִמָּם בְּטֶרֶם שֶׁבָּאָה גְאוּלָּה לָעוֹלָם.

ד.

פָּנוּ הַבַּחוּרִים אֶל הָעֵץ הַיָּבֵשׁ וְשָׁאֲלוּ:

— אִילָן, אִילָן! אָנוּ מַשְׁבִּיעִים אוֹתְךָ, שֶׁתּוֹרֶה לָנוּ אֶת הַדֶּרֶךְ הַמּוֹבִילָה אֶל הַמָּשִׁיחַ! —

שִׁקְשֵׁק הָעֵץ בַּעֲנָפָיו הַיְבֵשִׁים, הִזְדַּעֲזַע בְּגִזְעוֹ הֶחָרֵב, פָּתַח וְאָמַר:

— הַשֶּׁמֶשׁ הָאַכְזָרִיָּה יָצְקָה עָלַי חֹם וָלַהַב, הָרוּחַ הָרָעָה שָׁפְכָה עָלַי חוֹל וְאָבָק, הֶעָנָן לֹא הֵבִיא לִי גֶּשֶׁם, הַלַּיְלָה — טַל. נָבַלְתִּי, קָמַלְתִּי, הוּצַגְתִּי יָבֵשׁ. אֲנִי בְּעַצְמִי מְחַכֶּה לְבִיאַת הַמָּשִׁיחַ, שֶׁיַּרְחִיק כָּל רָע מִן הָעוֹלָם, שֶׁיָּבִיא כָּל טוֹב עַל הָעוֹלָם, שֶׁיְּרַפֵּא לְכָל הַמַּחֲלוֹת, שֶׁיְּחַיֶּה אֶת כָּל הַמֵּתִים. אַךְ אֶת הַדֶּרֶךְ הַמּוֹבִילָה אֵלָיו לֹא יָדַעְתִּי. לְכוּ הַיָּמִין, וּפְנוּ הַשְּׂמֹאל וְהִגַּעְתֶּם עֲדֵי נָחַל. שָׁם נוֹזְלִים מַיִם חַיִּים וּמְפַכִּים מִבֶּטֶן הָאֲדָמָה, צוֹמְחִים עֲשָׂבִים רַעֲנַנִּים, פּוֹרְחִים פְּרָחִים נָאִים, שָׁם יֵשׁ חַיִּים. אֶפְשָׁר שֶׁהַנַּחַל יוֹדֵעַ אֵי מִשְׁכַּן הַמָּשִׁיחַ, וְהִגִּיד לָכֶם.

ה.

הָלְכוּ הַבַּחוּרִים, הֵימִינוּ וּפָנוּ הַשְּׂמֹאלָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר לָהֶם הָעֵץ. רַגְלֵיהֶם שָׁקְעוּ בְּתוֹךְ הַחוֹל הֶעָמוֹק, וְעוֹר בְּשָׂרָם נִפְצַע בְּחוֹחִים חַדִּים, אַךְ רְצוֹנָם לֹא נִפְחַת, עַד שֶׁבָּאוּ אֶל נַחַל, וְשָׁם הָיוּ מְפַכִּים מַיִם חַיִּים מִבֶּטֶן הָאֲדָמָה וּפְרָחִים הֵנֵצוּ, וּבַעֲלֵי כָנָף זִמֵּרוּ. אָמְרוּ הַבַּחוּרִים אֶל הַנַּחַל:

— נַחַל, נַחַל! אָנוּ מַשְׁבִּיעִים אוֹתְךָ, שֶׁתּוֹרֶה לָנוּ אֶת הַדֶּרֶךְ הַמּוֹבִילָה אֶל הַמָּשִׁיחַ! —

הִזְדַּעֲזַע הַנַּחַל בְּחֶלְקַת מֵימָיו, לָחַשׁ בְּגַלָּיו, פָּתַח וְאָמַר:

— נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים שָׁרְצוּ עַל קַרְקָעִי וְהֵם דּוֹלְחִים אֶת מֵימַי הַזַּכִּים מִתַּחַת, וְרוּחוֹת הַמִּדְבָּר מַעֲלִים עָלַי אֲבַק וָחוֹל וּמְנַוְּלִים אֶת מֵימַי הַטְּהוֹרִים מִמַּעַל. וְהַנֵּץ הַחוֹמֵס רוֹחֵץ אֶת צִפָּרְנָיו הַמְגֹאָלִים בְּדָם בְּמֵימַי בַּיּוֹם, וְהָרוֹצַחַת הַדּוּכִיפַת — אֶת מַקּוֹרָהּ הַמְלֻכְלָךְ בְּדָם בַּלַּיְלָה. עַל כֵּן, עָכוּר אֲנִי, מְזֹהָם אֲנִי. אֲנִי בְעַצְמִי מְחַכֶּה עַל הַמָּשִׁיחַ שֶׁיָּבֹא וְיָסִיר אֶת כָּל הַזֻּהֲמָא מִן הָעוֹלָם, יָבִיא מִכְלַל יֹפִי עַל הָאָרֶץ וִיטַהֵר כָּל עָכוּר; אַךְ אֶת הַדֶּרֶךְ הַמּוֹבִילָה אֵלָיו לֹא יָדַעְתִּי. הֵימִינוּ, אַחַר כַּךְ הַשְׂמְאִילוּ, וְתַגִּיעוּ עַד הַר גָּבֹהַּ. שָׁם יִתְרוֹמְמוּ סְלָעִים עַד הַשָּׁמַיִם, וַעֲמָקִים יַעֲמִיקוּ עַד הַתְּהוֹם, וּמִנְהָרוֹת נִמְשָׁכוֹת עַד לֵב הָאָרֶץ. שָׁמָּה מְרַחֲפִים כָּל הַסּוֹדוֹת בְּתוֹךְ הַצְּלָלִים. אוּלַי יוֹדֵעַ הָהָר אֵי מִשְׁכַּן הַמָּשִׁיחַ, וְהִגִּיד לָכֶם.

ו.

הָלְכוּ הַבַּחוּרִים — הֵימִינוּ, אַחַר כַּךְ הִשְׂמְאִילוּ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר לָהֶם הַנַּחַל. רַגְלֵיהֶם כָּשְׁלוּ בַּבּוֹרוֹת וְנִפְצְעוּ בָּאֲבָנִים, אַךְ רְצוֹנָם לֹא רָפָה, וְכֹחָם לָשֵׂאת וְלִסְבֹּל כָּל טֹרַח הָיָה חָדָשׁ וְרַעֲנָן, כְּבַיּוֹם שֶׁיָּצְאוּ מִבֵּיתָם. בָּאוּ עַד הַר גָּבֹהַּ שֶׁעָמַד עַל גְּבוּל הַמִּדְבָּר, עַד הַשָּׁמַיִם הִתְרוֹמְמוּ רָאשֵׁי סְלָעָיו וְעַד הַתְּהוֹם הֶעֱמִיקוּ עֲמָקָיו. אָמְרוּ הַבַּחוּרִים אֵלָיו:

— הַר, הַר! מַשְׁבִּיעִים אֲנַחְנוּ אוֹתְךָ, שֶׁתּוֹרֶה לָנוּ אֶת הַדֶּרֶךְ הַמּוֹבִילָה אֶל הַמָּשִׁיחַ! —

הֵישִׁיר הָהָר אֶת גַּבּוֹ הַגֵּאֶה, הֵסִיר אֶת הָעֲנָנִים מֵעַל פָּנָיו, פָּתַח וְאָמַר:

— כַּפּוֹת רַגְלַי נִצְּבוּ עַל חֲזֵה הָאֲדָמָה, וְרָאשַׁי תָּמַךְ אֶת לֵב הַשָּׁמַיִם, כָּל רָזֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ טְמוּנִים בְּתוֹךְ קִרְבִּי; כָּל הַנִּפְלָאוֹת רוֹבְצוֹת עַל דְּרָכַי. הִנֵּה פָּתַחְתִּי אֶת דְּרָכַי לִפְנֵיכֶם — לְכוּ, בַּקְּשׁוּ, דִּרְשׁוּ, חַפְּשׂוּ. מִי שֶׁיֵּשׁ אֹמֶץ בְּלִבּוֹ, יִמְצָא בִי אֶת כָּל אֲשֶׁר יִתְאָו.

ז.

הָלְכוּ הַבַּחוּרִים, טִפְּסוּ וְעָלוּ עַל הָרָרִים לְמַעְלָה וַיֵּרְדוּ לְתוֹךְ עֲמָקִים לְמַטָּה. עָבְרוּ עַל פְּנֵי כֵּפִים מְשֻׁפָּעִים, עַל פְּנֵי תְהוֹמוֹת עֲמֻקּוֹת, עַל פְּנֵי קִירוֹת יְשָׁרִים. וְאֹמֶץ לִבָּם לֹא רָפָה, וּרְצוֹנָם לֹא נִפְחַת. הֵם הָלְכוּ הָלְאָה וְהָלְאָה, טִפְּסוּ לְפָנִים וּלְמַעְלָה, וְהִרְחִיקוּ לָלֶכֶת. בְּכָל הַדְּרָכִים הָלְכוּ וּבְאַחַת הַמְּסִלּוֹת מָצְאוּ אֶת אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא.

הִשְׁתַּחֲווּ הַבַּחוּרִים לִפְנֵי אֵלִיָּהוּ וְאָמְרוּ:

— אֵלִיָּהוּ, אֵלִיָּהוּ! — אֲנַחְנוּ מַשְׁבִּיעִים אוֹתְךָ שֶׁתּוֹרֶה לָנוּ אֶת הַדֶּרֶךְ הַמּוֹבִילָה אֶל הַמָּשִׁיחַ.

הִתְחִילוּ פְּנֵי אֵלִיָּהוּ מְפִיקִים זִיו יוֹתֵר מֵהַשֶּׁמֶשׁ. פָּתַח וְאָמַר:

— שְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי שָׁנָה יוֹשֵׁב אָנֹכִי בְּרֹאשׁ הָהָר הַזֶּה. צוֹפֶה אֲנִי לְמַטָּה אֶל הָאָרֶץ, רוֹאֶה אֶת כָּל הַצָּרוֹת וְאֶת כָּל הַפּוּרְעָנִיּוֹת, מַקְשִׁיב לְאַנְחוֹת כָּל הַמְחַכִּים לַגְּאוּלָה. וְאֵין שׁוּם לֵב מִתְלַהֵב בְּאֹרֶךְ רוּחַ, וְאֵין שׁוּם רָצוֹן מִתְלַהֵט בְּאֹמֶץ, וְאֵין שׁוּם לֵב מִתְמַלֵּא עֹז וְעַזּוּת לָלֶכֶת בִּדְרָכִים וּבְלֹא־דְרָכִים הַמּוֹבִילוֹת אֶל הַמָּשִׁיחַ וְאֶל גְּאוּלַת הַתֵּבֵל.

— שְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי שָׁנָה יוֹשֵׁב אֲנִי עַל רֹאשׁ הָהָר וּמְחַכֶּה לָכֶם, אַתֶּם הַצְּעִירִים, אַתֶּם הַנִּלְהָבִים, אַתֶּם שֶׁאֵינְכֶם אוֹבִים לְהוֹסִיף לְחַכּוֹת. אַתֶּם הָרִאשׁוֹנִים, בַּעֲלֵי הָרוּחַ, הָאַמִּיצִים — אַתֶּם הֱיִיתֶם חֲלוֹמִי, אֲלֵיכֶם — גַּעֲגוּעַי, לָכֶם — אַהֲבָתִי. אַתֶּם — הָרִאשׁוֹנִים שֶׁעֲרַבְתֶּם אֶת לִבְּכֶם לָצֵאת בִּדְרָכִים וּבְלֹא־דְרָכִים הַמּוֹבִילוֹת אֶל הַמָּשִׁיחַ, הַגּוֹאֵל אֶת הַתֵּבֵל.

— עֲלֵיכֶם בִּרְכָתִי, אֲהוּבַי, יַקִּירַי — בְּרוּכִים תִּהְיוּ לִי!

ח.

הֶרְאָה אֵלִיָּהוּ לַבַּחוּרִים אֶת הַדֶּרֶךְ וְהוֹרָה אוֹתָם מַה שֶּׁיַּעֲשׂוּ, וְהַבַּחוּרִים הָלְכוּ לְדַרְכָּם וְהָלְכוּ עַד שֶׁבָּאוּ אֶל קְצֵה הָאָרֶץ. שָׁם עָמַד אַרְמוֹן שַׁיִשׁ, וְחַלּוֹנוֹתָיו בְּדֹלַח, וְדַלְתוֹתָיו—זָהָב. וְשָׁם זָרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ בְּאוֹר שִׁבְעָתַיִם וְהָיָה יוֹם „שֶׁכֻּלּוֹ טוֹב“. רוּחַ לֹא נָשַׁב לְהַפְרִיעַ אֶת הַמְּנוּחָה, וְאָבָק לֹא פָּרַח לְעוֹרֵר אֶת הַדּוּמִיָּה וּזְבוּב לֹא עָף לְהַפְסִיק אֶת הַשֵּׁנָה שֶׁיָּשֵׁן הַמָּשִׁיחַ הַגּוֹאֵל.

עַל מִטַּת שֵׁן שָׁכַב. גֵּווֹ — מוּצָק וְחָזָק, פָּנָיו — עֲלוּמִים, וּשְׁנָתוֹ קַלָּה. נְעָלָיו אֵצֶל רַגְלָיו, וּמַטֵּהוּ — אֵצֶל יָדוֹ — נָכוֹן בַּכֹּל לִקְרִיאָה שֶׁל הַחַיִּים הָעֵרִים, לְהָקִיץ, לִלְבֹּשׁ וְלָצֵאת לַדֶּרֶךְ לִגְאֹל אֶת הָאָרֶץ. רַק שֶׁיִּצְקוּ מַיִם עַל יָדָיו, שֶׁיִּרְחַץ בָּהֶן אֶת עֵינָיו, וְיַרְחִיק מֵהֶן אֶת שְׁנַת הַקְּסָמִים.

ט.

פָּתְחוּ הַבַּחוּרִים אֶת הַדֶּלֶת וְנִכְנְסוּ לְתוֹךְ הָאַרְמוֹן. וְכֵיוָן שֶׁסָּבְבָה הַדֶּלֶת עַל צִירָהּ, וְכֵיוָן שֶׁנָּגְעוּ כַּפּוֹת רַגְלֵי הַבַּחוּרִים בְּרִצְפַּת הַטְּרַקְלִין, הֵקִיץ הַמָּשִׁיחַ וַיֵּשֶׁב עַל הַמִּשְׁכָּב. פָּנָיו הִתְחִילוּ מַקְרִינִים בַּיְקִיצָה, וְעֵינָיו — לוֹהֲטוֹת בַּגְּאוּלָה. וְאֶת זְרוֹעָיו הַיָּפוֹת — כְּאִלּוּ מוּצָקוֹת הֵן מִכֶּסֶף — הוֹשִׁיט...

כַּד בְּדֹלַח נִצַּב לְיַד הַמִּטָּה — מָלֵא מָיִם. בְּמֶשֶׁךְ שְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי שָׁנָה לֹא נָדְפָה מִתּוֹכוֹ אַף טִפָּה וְלֹא נָפַל לְתוֹכוֹ אַף אָבָק. שְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי שָׁנָה נִצַּב נָכוֹן לִנְטִילַת יָדָיו שֶׁל הַמָּשִׁיחַ. אַךְ הַבַּחוּרִים לֹא רָאוּ אוֹתוֹ.

בְּרַק הוֹדוֹ שֶׁל הַמָּשִׁיחַ עִוֵּר אֶת עֵינֵי הַבַּחוּרִים, הֵם עָמְדוּ נִדְהָמִים וְלֹא יָכְלוּ לָזוּז מִמְּקוֹמָם.

וּכְשֶׁעָמְדוּ הַבַּחוּרִים כָּכָה שָׁב הַמָּשִׁיחַ וְשָׁכַב וְאֶת עֵינָיו עָצַם. וְרַק אֲנָחָה, אֲנָחָה מָרָה הִתְפָּרְצָה מִלִּבּוֹ.

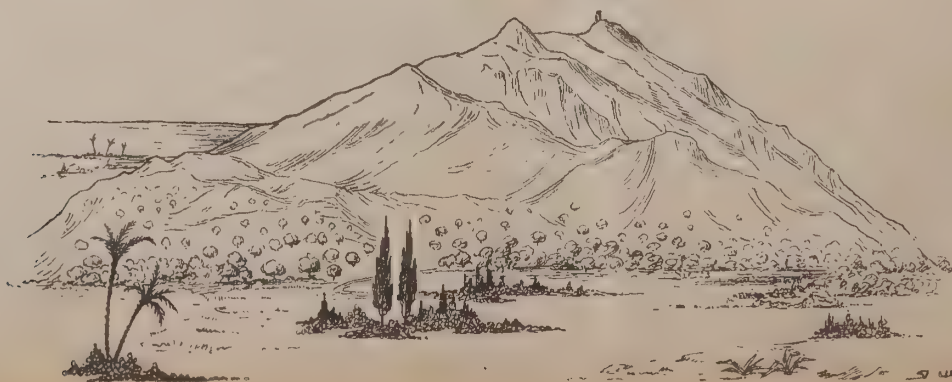
י.

כָּל הַחַלּוֹנוֹת הִזְדַּעְזְעוּ, הָאֲדָמָה מִתַּחַת רַגְלֵי הַבַּחוּרִים רָעֲדָה מִן הָאֲנָחָה שֶׁנֶּאֱנַח הַמָּשִׁיחַ, כַּאֲשֶׁר שָׁב וְשָׁכַב. וּסְעָרָה יָצְאָה מִן הָאֲנָחָה וְסוֹבְבָה אֶת הַבַּחוּרִים בְּסוּפָה, וְנָשְׂאָה אוֹתָם לַמֶּרְחַקִּים וְזָרְקָה אוֹתָם עַד קְצֵה הַמִּדְבָּר.

וְיֵאוּשׁ רַב מִלֵּא אֶת לִבּוֹת הַבַּחוּרִים תַּחַת הָאֹמֶץ שֶׁמִּלְּאוּ קוֹדֶם. כִּי כָּל כַּךְ הָיְתָה הַגְּאוּלָה קְרוֹבָה, וְלֹא עָלְתָה בְּיָדָם. רוּחָם קָשְׁתָה מְאֹד, עַד שֶׁלִּבָּם חָשַׁב לְהִשָּׁבֵר מִצַּעַר.

וְאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא רָאָה אֶת צַעַר הַבַּחוּרִים מֵרֹאשׁ הָהָר, וַיִּרְכַּב עַל קַו שֶׁמֶשׁ וַיֵּרֶד אֲלֵיהֶם וַיִּשַּׁק לָהֶם, וַיְנַחֵם אוֹתָם לֵאמֹר:

— אֶת הַדֶּרֶךְ אֶל הַמָּשִׁיחַ הַגּוֹאֵל הֲלֹא מְצָאתֶם, הָעֲלִיָּה אֶל הַמָּשִׁיחַ הַגּוֹאֵל הֲלֹא פְּתַחְתֶּם. הֱיוּ בְּרוּכִים, הֱיוּ בְּרוּכִים, צְעִירִים, עַזִּים, אַמִּיצִים! כִּי גַם הַדֶּרֶךְ הַמּוֹבִילָה אֶל מָשִׁיחַ מְבִיאָה גְּאוּלָה לְעוֹלָם.

מ. טבודנר.

מַנְגִינוֹת־חֹרֶף.

I.

גּוֹהֵר שַׁלְגִי, נוֹהֵר,
  עָלָיו שֶׁמֶשׁ בּוֹהֵק.
מֵעֹז גִיל וָזֹהַר
  שִׁלְגִי זוֹעֵק, זוֹעֵק.

מֵעֹוז גִיל וָזֹהַר
  שָׁשׁ בִּי לֵב וְדוֹפֵק.
דַּרְכִּי — רַחֲבַת־טֹהַר
  מֵאֵין גְבוּל וָאֹפֶק.

דַּרְכִּי — צְחוֹרָה, צְחוֹרָה.
  צַעֲדִי שָׁר וּמָהִיר:
אֶל אֵין־סוֹף־הָאוֹרָה
  שָׁשׁ הַלֵּב הַצָּעִיר...

II.

אֶשֹּׁם, אֶשְׁאַף טֹהַר צוֹנֵן,
  יָבֹא בִּי הָעֹז כַּגַּל —
עַד כָּל גִּיד מִדָּם יִתְרוֹנֵן,
  עַד אֶד־פִּי יַבְקִיעַ עָל...

יִפְרֹץ בִּי הַצְּחוֹר וּבָא בִי,
  עַד כִּי יִזַּךְ כָּל לְשַׁד —
וְיִתְרַקַּע בִּי לְבָבִי
  בְּעֹז נַעַר־גִיל לָעַד!

וּבְכָל שְׁרִיר לָעַד יְסֻמָּר
  דְּרוֹר וּבַרְזֶל לִפְרֹק עֹל...
וּמְנַגֵּהַ יַיִן מְשֻׁמָּר
  הַגֵּשׁ מְלֹא הַכּוֹס לַכֹּל...

III.

עִם רֶדֶת הַשֶּׁלֶג.

פִּתִּים, פִּתִּים, בְּנוֹת־הַכְּפוֹר
  מוּל עֵין־יוֹם מְשׁוֹטְטוֹת:
תּוֹךְ מְעוּף רַב פִּרְחֵי־צְחוֹר
  אַבְקוֹת־פְּנִינִים רוֹטְטוֹת...

חֵיל צִפֳּרוֹת זַכּוֹת־גַּף
  חָגוֹת חַג וּמְחוֹלְלוֹת;
הוֹדְפוֹת זוֹ אֶת זוֹ בִיעָף —
  וּלְיַם־צְחוֹר מִתְגּוֹלְלוֹת...

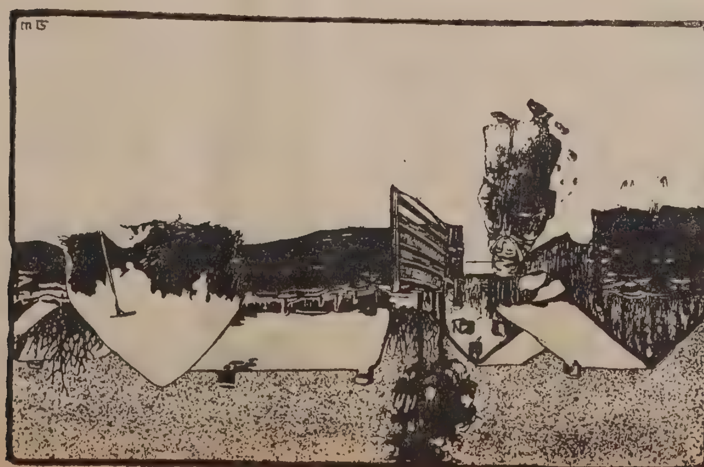
רַבּוֹת נִתְלוּ עַל בַּד־עֵץ
  וּבְכַנְפֵיהֶן רוֹתְתוֹת..
רַבּוֹת — כּוֹכְבֵי זִיק אֵין קֵץ —
  עַל הַגָּדֵר נוֹסְסוֹת...

וּמֵהֶן מְשׁוּבוֹת־גִּיל
  חֹם־נְשִׁיקָה רוֹגְגוֹת:[1]
לוֹטְפוֹת הֵן פְּנֵי עוֹבֵר־שְׁבִיל,
  נוֹשְׁקוֹת — וּמִתְמוֹגְגוֹת...

בְּנוֹת־הַכְּפוֹר חַג לְבֶן־גִּיל
  חָגוֹת כֵּן וּמְחוֹלְלוֹת — —
וּבַמֶּרְחָק — צִיל־צִיל־צְלִיל
  עֶגְלוֹת־טִיּוּל צוֹלְלוֹת...

---

1) חושקות.

לְמַעַן הַקְּטַנִּים

שאול צרניחובסקי.

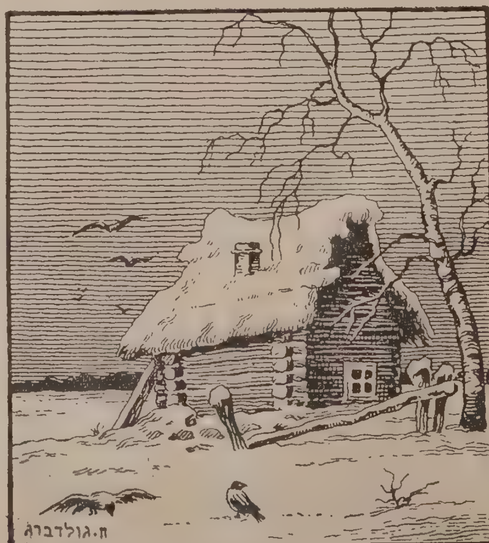
רוּחַ אוֹמֶרֶת:

רוּחַ סוֹעֶרֶת,
רוּחַ עוֹבֶרֶת,
רוּחַ אוֹמֶרֶת:
מִשּׁוּט בְּמֶרְחַקִּים,
מֵאֶרֶץ נוֹד
עָיַפְתִּי מְאֹד

רוּחַ סוֹעֶרֶת,
רוּחַ עוֹבֶרֶת,
רוּחַ אוֹמֶרֶת:
מֵהַכּוֹת בַּגַּלִּים,
מִמִּשְׁבְּרֵי הוֹד
עָיַפְתִּי מְאֹד.

רוּחַ סוֹעֶרֶת,
רוּחַ עוֹבֶרֶת,
רוּחַ אוֹמֶרֶת:
מִצְּחִיחַת הַנֶּגֶב,
מִצִּיָּה וִיקוֹד
עָיַפְתִּי מְאֹד.

רוּחַ סוֹעֶרֶת,
רוּחַ עוֹבֶרֶת,
רוּחַ אוֹמֶרֶת:
מִקַּרְחֵי בְרֵאשִׁית
מְלֵאִים כָּל סוֹד
עָיַפְתִּי מְאֹד.

פאלק הלפרן.

הַמָּשִׁיחַ הַגּוֹאֵל.

אֲ גָ דָ ה.

א.

כָּל הַבְּרִיּוֹת צוֹפוֹת וּמְחַכּוֹת שֶׁיָּבֹא הַמָּשִׁיחַ וְיִגְאַל אֶת הָעוֹלָם מִכָּל צָרוֹתָיו. כְּשֶׁיָּבֹא הַמָּשִׁיחַ הַגּוֹאֵל לֹא יִהְיוּ עוֹד עֲשִׁירִים וַעֲנִיִּים, חֲזָקִים וַחֲלָשִׁים, לוֹחֲצִים וְנִדְכָּאִים. אָז יָשׁוּבוּ הַמֵּתִים לִתְחִיָּה, כָּל הַדְּמָעוֹת תִּמָּחֶינָה, כָּל הַמַּכְאוֹבִים יֵרָפְאוּ. כְּשֶׁיָּבֹא הַמָּשִׁיחַ הַגּוֹאֵל יַעֲשׂוּ כָּל אִילָנֵי סְרָק פֵּירוֹת, כָּל הָעֲרָבוֹת הַשּׁוֹמֵמוֹת יַעַטְפוּ פְּרָחִים, כָּל הַיָּמִים — תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ. כְּשֶׁיָּבֹא הַמָּשִׁיחַ הַגּוֹאֵל יֹאכַל הָאֲרִי כְּבֶן הַבָּקָר תֶּבֶן, וְהַזְּאֵב יִרְעֶה עִם הַכֶּבֶשׂ, וְנַעַר קָטָן יִנְהַג בָּם. הַמָּשִׁיחַ יָבִיא אֶת הָאֹשֶׁר לָעוֹלָם.

מְחַכֶּה כָּל הָעוֹלָם לְבוֹא הַמָּשִׁיחַ. אִם לֹא יָבֹא הַיּוֹם — יָבֹא מָחָר. וְאִם גַּם מָחָר לֹא יָבֹא — שׁוֹמְרִים אָנוּ בְּכָל זֹאת אֶת תִּקְוַת־הַזָּהָב הַזֹּאת בְּקֶרֶב לִבֵּנוּ וּמְחַכִּים בְּאֹרֶךְ רוּחַ, בְּאֹרֶךְ רוּחַ.

ב.

וַיִּהְיוּ שְׁנַיִם בַּחוּרִים בָּאָרֶץ, שֶׁרוּחָם קְצָרָה מֵחַכּוֹת. צְעִירִים הָיוּ, לִבּוֹת חַמִּים הָיוּ לָהֶם. בַּחֲלוֹמָם עַל מִשְׁכָּבָם וּבְדִמְיוֹנָם בִּהְיוֹתָם עֵרִים הִזְהִיר אֹשֶׁר הַתֵּבֵל לִפְנֵי עֵינֵיהֶם בִּצְבָעִים בְּהִירִים כָּל כָּךְ, צָדָה אֶת נִשְׁמוֹתֵיהֶם בִּקְסָמִים חֲזָקִים כָּל כָּךְ, שֶׁלֹּא יָכְלוּ לְהִתְגַּבֵּר עַל קֹצֶר רוּחָם. הֵם לֹא חָפְצוּ לְחַכּוֹת.

— יָבֹא אֵיפוֹא הַמָּשִׁיחַ הַיָּפֶה הַמֵּאִיר לְאַלְתַּר וְעִמּוֹ יַחְדָּו — אֹשֶׁר כָּל הָאָרֶץ! — כֹּה חָפֵצוּ.

— אֵין זֹאת כִּי אִם שָׁכַח כַּמָּה סוֹבְלִים פֹּה צָרוֹת וּמַכְאוֹבִים עַל הָאָרֶץ. — הִתְרַגְּזוּ הַבַּחוּרִים.

— אִם הוּא אֵינוֹ בָּא מֵאֵלָיו, וּבְנֵי הָאָדָם לֹא יָדְעוּ אֶת הַדֶּרֶךְ אֶל מִשְׁכְּנוֹתָיו — צָרִיךְ לָלֶכֶת וּלְבַקְּשׁוֹ. — כֹּה הֶחְלִיטוּ.

עָזְבוּ הַבַּחוּרִים אֶת אֲבוֹתָם וְאֶת אִמּוֹתָם וְאֶת קְרוֹבֵי מִשְׁפַּחְתָּם; אֶת רַבּוֹתֵיהֶם וְאֶת חַבְרֵיהֶם, אֶת בֵּיתָם וְאֶת בֵּית מִדְרָשָׁם וְהָלְכוּ לָתוּר לָהֶם דֶּרֶךְ לְהַגִּיעַ אֶל הַמָּשִׁיחַ

לעבור בשלום", גער בו בקצף. האיש הסב את פניו בהשתוממות, אולם בראותו את המבט העז, אשר הביט אליו העלם האציל, נטה בתלונה הצדה. אבל איש אחר הרים את קולו ויצעק: „גם זה אַחַד העשירים, הרומסים בגאוה. על ראש דלים, ומוכרים את ילדינו בעבור נעלים!"—„השליכו אותם למטה אל העמק!" המו אחרים מעל ראשי העומדים בראשונה, וההמון נדחק בקצף אל הרוכבים. חנון הרים את הילד, ויקרב אֶל פרד יוחנן, בבקשו מחסה מפני הלוחצים, ואשתו תפשה בפחד את רגל גדליה—מה יהיה קץ כל הדבר, אם יאמר ההמון להפיק את זממו?

והנה נשמע קול מבין ההמון: „זה הוא גדליה בן אחיקם. עני לא ישוב ריקם מפתח ביתו. אל תגעו בו! מי יתן וירבו כמוהו. יחי בית-שפן!" והנה ההמון ההוא, אשר זה מעט עטר את הרוכבים בשנאה, קרא עתה בקול תרועת ששון לכבוד גדליה. כפי הידים הקפוצות היו לאגרופים ונפתחו, הזרועות הורמו לאות כבוד וברכה, וקול רעם נשמע: „יחי גדליה בן אחיקם!"

האיש, אשר עורר את השאון, מהר להתחמק מאחורי הפרדים, כי לבו דאב לו, בראותו כי הכלים את בן האיש הנכבד באנשי העיר. אולם אשת חנון הרבתה לשפוך דברי תודה לפני גדליה, אשר הקשיב לדבריה דומם. והצורי אחז בשולי אדרת יוחנן, לחץ אותו אל חזהו, וירומם את טוב לבבו ואת אומץ-רוחו, וכל בדי עורו התנועעו ברגש בדברו. בין כה וכה הושיט הילד את ידו מזרוע אביו אל צואר מצילו ויאמר בצחוק, בעוד עיניו נוזלות נטפי דמעה: „ה רואה אתה? הלא בן מלך אתה; הַתֵּלֵךְ עתה אל בת-המלך?" פני יוחנן אדמו, ובבושה הביט אל רעהו; גדליה דפק את פרדו וירכב הלאה: „הרפי-נא, אשה טובה! אך לנו הדרך", ובמהרם לרכב שמעו עוד את דברי תהלות הנשים; „הבטנה אל היפה בנערים! מי הוא הזר הלזה? ברכה לראש-גבר זה!"

גדליה רכב דומם לפניו, רק כאשר קרבו אל השער, נתן את פרדו ללכת לאט, ויאמר לרעהו, אשר בא אחריו: „אתה שמעת מה האנשים מדברים על העשירים; ובחיי המלך נשבעתי, כי צדקו האנשים בדבריהם. אולם מאין יָדעת את האיש ואת אשתו המרבה דבורים?" יוחנן ספר בקצרה את מעשהו, בעת אשר עברו שניהם על פרדיהם דרך כפת השער. גדליה הטה את ראשו ברוב מחשבותיו, ויאמר: „הוא אחד מֵהֶחָרָשִׁים הצורים, אשר באו הנה אחרי אשר הגלה נבוכדנאצר את הֶחָרָשׁ וְהַמַּסְגֵּר בבלה, למען לא יהיו בידינו כלי-נשק. העם מְתָעֵב את הזרים, אך הם דרושים לחפצו. אולם אל-מה רמזו דברי הילד על אודות בת-המלך?" יוחנן ענה מבלי הגד את האמת: „ספור-בַּדִּים אצור בזכרונו, רעיו בחוץ ספרו לו. — אולם אנה תַּטֶּה את פרדך? האם דרכנו לא נְכֹחֵנוּ אל בית יער הלבנון?" — „לא, לשער חצר ארמון המלך נסור. לא נוכל ללכת דרך אולם-הַכִּסֵּא", וגדליה רכב נֹכַח החומה, אשר הִשְׂתָּרְעָה מהאולם עד מגדל מבצר אשר לחומת-המצודה המערבית.

על דרך המצודה, אשר היה עשוי קורות-ארזים עתיקות-ימים, הטו ראשיהם עצים ומגדלי הארמון וחלונותיו היו מְפֻנִּים אליו, להלאה מאחורי הארמון עמד הבנין הגבוה, הוא „הבית המצרי", בכל זאת הכירה עין יוחנן החדה נשים נצבות מאחורי שִׁנֵּי-החומה הצבועות בצל קורת אהל נשים לבושות בגדי רקמה, ואחת מהן, גבהת הקומה, עמדה הרחק מעט הצדה, ונשענה על מסעד הגג. קְוֻצּוֹת תלתלים אֲדֻמּוֹת מזהירות נפלו על שמלתה המבריקה והוסיפו לה לוית-חן. פני יוחנן אדמו. הוא הביט במבט מבריק למעלה, עד אשר הסתירה כּוֹתֶרֶת השער הרמה את הנִּצָּבָה, ולא התבונן כי רעהו בקר אותו בעיניו ובת-צחוק רחפה על שפתיו בהביטו אליו.

הרוכבים ירדו מעל מפרדיה לפני השער הרחָב, אשר צלתותיו המצֻפּות בפחי-נחשת כבדים עמדו עתה פתוחות לרוחה. העבד משך את הפרדים הצדה והרֵעים קרבו אל השער. לשני עבריהם עמדו שנים שנים שומרים לראשם מְזֻיָּנִים מכף רגלם עד קדקם בפחי-נחשת, חניתות בידיהם וּמָגִנִּים בזרועותיהם; הם הביטו בלי-נוע אל ההמון הסוער, אשר מִלֵּא את ככר החצר הרחבה. בפתח על מפתן-האבנים עמד איש שָׁמֵן וחזק, מְזֻיָּן, אבל בלי מגן וחנית.

זקן קצר ולבן הקיף את לחייו, אולם שפתו העליונה היתה מגֻלָּחָה. בעינים בוחנות פנה לקראת הבאים. „המלך", אמר גדליה, „קרא אליו את העלם הזה. אִתִּי, תנה לנו לבוא פנימה!" איש-הצבא השתחוה לפניהם ויפן הצדה וגדליה הלך אל עבר הימין; לאורך אולם-הכסא הוביל את רעהו על פני פנת הארמון אל המדרגות הגלויות, אשר יוחנן ירד מעליהן לפני ימים אחדים על יד אבי רעהו.

פה בחצר עמדו בשורות עמֻקות אנשי חיל-המשמר אשר למלך. הם מלאו את כל מחצית חצר הארמון המזרחית החל מהמדרגות עד שער אחד אשר ממולן. מאחרי השער התנשא בנין גדול בעל שלש קומות וחלונות קטנים רבים בו. על גגו השטוח ישבו נשים לבושות בגדי-רקמה, ורבות מהן נשאו על שכמן גם ילדים ערמים, אשר מראה עורם שהרחר. גדליה ראה את השתוממות רעהו, ויאמר לו: „זה הוא בית הגבורים" אשר אנשי הצבא יושבים בו כל אלה, אשר לא יגורו עם נשיהם ובניהם מאחרי הבית הזה בסמטות הרחובות הצרות עד שער-המפקד ממול הר הזיתים. רק לפעמים רחוקות מאד תשמע שם דברי שפתנו ואני לא יעצתי לכל בן-עמנו ללכת בלי מלַוה אל מחנה הזרים האלה. הנך רואה, נשיהם עלו על הגג, וכאשר יתראה המלך—ושמעת את קול ענותן ואת קריאותיהן הבלולות. אולם, שם אני רואה את הגדוד. עלינו לחודיע אותו, כי המלך קרא לנו".

על המדרגות עמדה שורת אנשי-צבא כפולה, אנשים נבחרים. מגניהם נוצצים במסגרת הכסף אשר עליהם והציצים האדמים אשר לכובעיהם זקפו למעלה. בין שתי השורות היה מרחב פנוי על המדרגות, ובתוך, גלוי לעיני-כל, עמד איש לבוש בגדי צבא מפארים וכובע זהב ככבע ראש מפקדי הצבא על ראשו, ואגרופו מחזיק בנצב החרב. גדליה מהר ויט את ראשו לאזן יוחנן ויאמר אליו בלאט: „זה הוא שפטיה, בן מתן שומר ראש המלך" ואז קרב אל האיש הגבוה וישאל לו לשלום בכבוד. „את מי אתה מביא הנה, בן-אחיקם?" שאל ראש-המפקדים ויוחנן הרגיש באי-רצון את העין הבוחנת, אשר בקרה אותו מכף רגלו ועד ראשו. „בפקדת המלך אנחנו באים", ענה גדליה, „העלם הזה נקרא אל המלך". שר-הצבא ענה בקצרה: אני אשאל, חכו פה!" ויפן לעלות על המדרגות; אולם גדליה קרא בקצר-רוח: „אל תתננו לחכות עת רבה! האם לא תאמין בדברי?" המפקד הגאה הטה מעט אל גדליהו את פניו: „בראשי אני ערב בעד חיי המלך; את העלם הזה אינני יודע". ומבלי שום לב למבט הזעם, אשר ירה גדליה, קרא השר אליו את עבד-מלך, אשר עמד הכן על המדרגה העליונה, לבוש גם הוא בבגדי ארגמן לתפארת. באזור זהב אשר על מתניו היתה קשורה אֲכלת דחבה, תקועה בתער מצפה כסף,—אות פקדתו הנוראה.

הכושי לחש לשר בזריזות רבה וירא על יוחנן, השר המפקד הקשיב בהשתוממות וישם עוד הפעם את עיניו על הזר. אולם עתה הביעו פניו אותות-רצון. אחרי-כן ירד מעל המדרגות, התיצב קרוב מאד אל העלם ויען: „האתה הוא, אשר הכלים אצל האבן בביה-אל את אנשי חילי? מה שמך, בני?" גדליה ענה במקום רעהו, אשר פניו אדמו מבשת לשמע תהלתו מפי האיש הגאה, אשר לא חכה לה, ולא מצא מלים לענות:—„יוחנן שמו, בן קרח, מבנימין". עיני השר אורו: „מה?" קרא, „השמעתי נכונה? האם הוא קרח, אשר יצא למלחמה יחד עם המלך יאשיה, אדוני, ויניפף את חניתו על הפרשים, אשר באו מארץ הצפון?" יוחנן הרים את ראשו בגאון: „כן דברת, אדוני; הוא היה אבי". והשר אחז בידו ויבט בעיני העלם בתקף. „חי צדקיה" רחשו שפתיו, „אלה הן עיניו, כה הבריקו מבטיו, כאשר השתוחח עלי בקרבת בית-שאן", וימשך את העלם הנדהם וישקהו בין שתי עיניו: „ברוך בואך, הנך בן-הישר באדם!".

הכושי מהר לרדת מעל המדרגות וילחש דברים אחדים באזני שפטיה. הלז הוציא מזרועותיו את העלם. אשר קדמו בברכה כה נלבבה, וירמוז לשניהם לעלות על המדרגות: „שם תחכו; שריה הכהן עומד לפני המלך", הב[illegible]רים עלי על המעלות ויבאו דרך מבוא תחת צל חצר-העמודים.

(סוף חלק ראשון יבוא).

תרגום הד"ר ש. א. קמנצקי

א. גלמן.

הַשְּׁגִיאָה הַגְּדוֹלָה.

(אגדה).

בראשית היתה הָרֵיקוּת...

ורוח אלהים מרחפת על פני הריקות, כיונה המרחפת על קִנָּהּ.

ותהי הריקות בלי ראשית ובלי סוף, ובלי סדר זמנים... כי מָקום ועת עוד טרם נבראו.

ובודדה רַחפה האֱלֹהוּת בתוך הריקות הנוראה, ותחדר הריקות אל נפשה ותמלאנה שִׁמָּמוֹן... געגועי יצירה עזים פִּרְפְּרוּ בלב האלהים ויכַרְסְמוּהוּ וַיִּסֹּבוּ לו מכאובים.

מרב כאב החל אלהים לפרפר בכנפו הימנית ומזה נברא היקום.

...ויכלו השמים והארץ וכל צבאם, אך מכאובי היוצר עוד לא רפו. אמנם כלתה מלאכתו, אך שלמות אין בה: היא חֹמֶר גָּלוּם, בלי רוח חיים. אשר יניעה, להתרומם עד לכֵס היוצר, להודות לו על מתנת היֵשוּת ולהכירהו לאלוה...

והנה הבריק הרעיון – אדם!

...ויברא אלהים את האדם בדמותו ובצלמו ויפח באפיו נשמת חיים ויתן לו את הבחירה החפשית בדמות כנפים קלות ומהירות... ויחסרהו מעט מאלהים...

האדם, מלא חיים ותנועה, פורש כנפיו האמיצות והקלות לעוף, מתרומם ברגש עד שמי–יה, הוא מאחז פני כסא וכל עצמותיו תרַנֵּנָה בקול עגב נעים: „אדני!"

בו ברגע נהרו פני אלהים ותהי השמחה במעונו. מאור פניו הֻצתה השמש ברקיע ותבריק באורה הגָנוּז ותשלח קרנים ויפזו השמים ויהי כל היקום מוּצָף גלי אור וגיל... הכל נוהר ומזהיר; הכל מלא חיים ותנועה מנשמת היוצר...

אבל שמחת היוצר ביצירו היתה עדי רגע: מנשמת רוח אלהים, אשר נִפחה באַפֵּי האדם, חדרו ללבבו גם געגועי אלהים בשאפו ליצור... ותהי היצירה לאדם עצם מעצמיו ובשר מבשרו.

וצמאון יצירה תָּקַף את האדם ויגזל מנוּחתו, כי היה החשק הזה לשליט על האדם, נוקב ויורד למעמקי נפשו ומעורר שם שאיפות, געגועים ומכאובי רוח...

וילך האדם, הלך ובקש לו מפלט ממצוקתו, עד מצאו את האשה.

ויהי במצֹא האדם את האשה, וישמח בה מאד, כי אמר בלבו: „הנה עתה תהי לי זאת לעזר כנגדי להגיע אל תכלית הפצי ולמצא את סוד היצירה שנפשי מבקשת זה כמה"...

אולם תקות האדם נכזבה עד מהרה: כי בחפשו את דרך היצירה, היתה לו האשה לא לעזר, כי אם לשטן על דרכו; ותפריע האשה את האדם מבא אל מטרתו...

ותפל האשה ברב כְּשָׁפֶיהָ תרדמה על האדם וירדם. ותבא ותְקַצֵּד את כנפי רוחו...

אז יתעצב אלהים אל לבו על שגיאתו הגדולה וינחם כי עשה את התבל ואת האדם ללא הועיל... רפה־ידים ואובד עצות עומד היוצר הגדול לפני השטן אויבו, שַׂר הַהֶרֶס והאבַדון; השטן נוגש את אלהים ונושה בו את נִשְׁיוֹ:

– מית לאדם! מות לכל היקום

והאדם, נִסוּךְ שִׁכָּרוֹן, אשר שִׁכְּרַתְהוּ האשה בעזרת הנחש הֶעָרוּם, שוכן בערפל... הוא לא יחוש עד מה באבד לו כנפיו ויהי בעיניו כמְנַצֵּחַ: את הכל נצח האדם בדמיונו הלוהט; גם את המות, כי לבן־אַלְמָוֶת יתאַמר... הנה הוא יוצא למרד באלהים. הוא נשא על כנפי דמיונו, הכנפים המדֻמות, מעלה מעלה; הנה ראשו עד עבים יגיע; עוד מעט, והוא מחזיק בכֵס־יה, מרים קרדֻמו על אלהיו.: הוא בעצמו אלוה...

...ופתאם – והנה הַר־גָּעַש מתחת לרגלי האדם! הוא כושל, נופל ויורד תהומה, עָמֹק, עמק...

— — — — — — —

...היוצר שגה ביצירה... השטן נצח!

מזריץ, כ"ד תשרי תרפ"ד.

ל„פרסה": הרשות בידך לעשות בה מה שלבך חפץ. אם תִּשְׁמַע לך—מוטב ואם לאו—פה תהא קבורתה! „פרסה" הוציא מפיו שריקה חדה, שמשמעותה היתה, כי לא מקטלי קניא באגמא הוא, וכי יש לסמך עליו בענינים שכאלה; אחר נענע בידו ומלמל: נו, נו, אני אלמדה בינה...

למחר עם הנץ החמה הריץ „פרסה" את פניצ'קה אל הטחנה הרחוקה מהעיר כחמשה עשר מיל. כל זמן שפניצ'קה עוד נמצאה ברחובות העיר הצרים, הטיל עליה כל דבר אימה יתרה והיתה אבלה ושוממה, אך משיצאה את העיר והעולם הרחב השתרע לפניה בשדותיו, יערותיו, אֲפָרָיו ונחליו, נדמה לה, כי טל של תחיה בא בעצמותיה היבשות וימי נעוריה הולכים ושבים ולא רק היא בעצמה, אלא כל העולם כלו נעשה קל ומרפרף; בטלו המשאות ונטל כובד מהקרונות. היא היתה שוב אותה הסיחה הקטנה והפזיזה והתחילה לדלג ולקרטֵע בעליזות ילדותית. אולם כל זה לא נאמר אלא בהליכתה, אך בחזירתה קבל כל הענין צורה אחרת לגמרי. היא היתה עמוסה משא גדול ממנה כפלים שֶׁעֻמְּמָה בגבהו והקרון הכביד פי שבע כאלו נטען באלפי אבנים מפלמות 4). למעלה, על גבי המשא, ישב „פרסה" כשדעתו זחוחה עליו ורגליו מְשֻׂרְבָּבוֹת וממכון שבתו המטיר על פניצ'קה ברד הכאות ומהלומות שתבלן בקללות ונזיפות. היא התלבטה ימינה ושמאלה וחגרה את שארית כחה למשך בעול, כדי שלא יקפץ עליה רוגזו של השוט. לפרקים הפנתה את ראשה אל „פרסה" והביטה אליו בעינים מתחטאות ומתחננות כאומרת: יכמרו נא רחמיך, בן אדם, על סיסה דוויה וסחופה, שאין לה בעולמה אלא משאות ומכות! ו„פרסה" אמנם נענה לה בטוב לבו: הוא זרזה בכל לשון של זרוז והשתדל עד כמה שאפשר לקים את מצות „עזב תעזב" בעזרו לה—בשוט שבידו. ויש אשר עֶברה רבה התלקחה בקרבה ומתוך עקשנות פראית עמדה על מקום אחד וכבשה את פניה בקרקע כאומרת: הכוני! פצעוני! המיתוני! אני לא אזוז מכאן ויעבר עלי מה! היא עמדה קפואה ומאבנת וטלפיה נעוצים בה כל כמחוברים לקרקע, עד כי הֲמֻמּוּהָ שוטי האש שנתכו על גוה בלי חשך ואז התחילה להתפתל, להתחבט ולהתרוצץ כמטורפת.

כחמש שעות קודרות ומרות עברו עליה. רעבון וצמא, זעה קרה ופיק-ברכים, דאבון ופחד מהולים ברגש של חמלה עליה עצמה על שכך עלתה לה—ענוה וצערוה חליפות. גניחות תכופות ואנחות מזעזעות לב התפרצו מעמק לבה ואפשר היה לחשב, כי אל תוך הסוסה נתגלגלה נשמת בן-אדם, שלא מצאה את תקונה לאחר שנפרדה מהגוף החוטא והיא מנהמת שם ומתיפחת ומיבבה.

כשנמלאה סאת ענוייה של פניצ'קה ותשושת-כח התנהלה בכבדות בחוצות העיר, נתקרבה אל אחת הבארות ובתאוה קַדַּחְתִּית התחילה לגמע וללגם את המים כאלו רצתה להטביע בהם את נפשה המרודה וְהַנַּעֲנָה.

תרגם ועבד מכתב-יד מ. כ"ץ.

(סוף יבוא).

4) כבדות ומרופשות.

ר' ברכיה הנקדן.

מִשְׁלֵי שׁוּעָלִים.

(ו).

יוֹנָה וּפִשְׁתָּן.

יוֹנָה רָאֲתָה זֶרַע פִּשְׁתָּן,
כִּי בְיַד הַזּוֹרֵעַ נִתָּן
וַיְפִיצֵנוּ עַל הָאֲדָמָה,
וַתִּמָּלֵא הַיּוֹנָה חֵמָה
וַתֹּאמַר לְכָל הָעוֹפוֹת:
„חִזְקוּ נָא יָדַיִם רָפוֹת,
אֶחָד מִכֶּם לֹא יִגָּרַע,
נֵצֵא לַחוּץ נֹאכַל זֶרַע,
אֲשֶׁר זָרַע אָדָם עִקֵּשׁ,
פֶּן יִהְיֶה לָנוּ לְמוֹקֵשׁ;
כִּי עוֹבְדֵי־שְׂרִיקוֹת 1)
יַעֲשׂוּ רְשָׁתוֹת דַּקּוֹת
לָצוּד כָּל בַּעֲלֵי־כָנָף,
הֵן בָּאָרֶץ הֵן בֶּעָנָף;
וּלְבָבִי נָד בִּרְאוֹתִי הַזֶּרַע פְּעָמִים,
כַּאֲשֶׁר יָנוּד הַקָּנֶה בַּמָּיִם."—
וַיֹּאמְרוּ לָהּ עַל עֲצָתָהּ:
„אֵין לֵב לַיּוֹנָה פּוֹתָה—
אוֹ מַחֲשָׁבָה נִפְלָאָה מִמֶּנּוּ, 2)
עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ?" — 3)
וַיּוֹצִיאוּ עָלֶיהָ דִבָּה
כִּי מִמָּרוֹם הָיְתָה נְסִבָּה.
וּבִרְאוֹתָהּ כִּי בָזוּ דְּבָרֶיהָ
וַתְּסַפֵּר לִקְרוֹבֶיהָ וּמַכִּירֶיהָ
אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם הָאָדָם,
וְכִי קָרוֹב יוֹם אֵידָם.
וַיֹּאמְרוּ: רַק זְוָעָה
הָבִין שְׁמוּעָה.
וַיֵּאָסְפוּ כָּל הַמִּשְׁפָּחָה
לִמְצֹא לָהֶם פְּדוּת וּרְוָחָה,
וְכָל אֶחָד בְּלִבּוֹ מְקוֹנֵן
מִפְּנֵי חֲמַת הַמֵּצִיק אֲשֶׁר כּוֹנֵן,
וַיְפַתּוּ הַזּוֹרֵעַ בִּלְשׁוֹנָם
בְּשִׂיחָם וּכְטוּב מַעֲנָם.
וַיֹּאמֶר לָהֶם: בְּחוֹרֵיכֶם תִּשְׁכְּבוּ
כַּטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם שְׁבוּ,
אִם אַשְׂמְאִילָה אוֹ אֵימִינָה—
תֵּלְכוּ אָנָה וָאָנָה.
וְהַיּוֹנִים בְּמִשְׁכְּנוֹתָם בָּטָחוּ
כַּיָּמִים אֲשֶׁר נָחוּ.
וְהָאִישׁ מִן הַזֶּרַע אֲשֶׁר זָרַע
עָשָׂה מְצוֹדִים וְכָל מוֹקֵשׁ רָע
וַיִּפּוֹל בְּרֶשֶׁת מְצוּדָתוֹ
כָּל עוֹף וְכָנָף לְמִינֵהוּ.
אַךְ הַיּוֹנִים בַּיּוֹם הַהוּא,
אֲשֶׁר הָיוּ עַל אֲרֻבּוֹתֵיהֶם,
לֹא בָא קוֹל נוֹגֵשׂ לָהֶם
וּשְׁאָר הָעוֹפוֹת קוֹנְנוּ בְּעֶבְרֵי פַחַת
וְלֹא מָצְאוּ לָהֶם נַחַת
וְלֹא נִמְלְטוּ רַק הַיּוֹנִים בָּאֲרֻבּוֹת
מֵאֵלֶּה הַסִּבּוֹת.

וְהַמָּשָׁל לַאֲשֶׁר עֵצָה לֹא יִשְׁמַע.
אָז בְּאַחֲרִית עֵינוֹ נִגְרָה וְתִדְמַע
עֵת יִרְאֶה כִּי אִוֶּלֶת יָדוֹ,
וְיוֹם אֵידוֹ יִכְבֶּה נֵר הוֹדוֹ
וַיֹּאמַר: „לִבִּי וְעֵינַי הָיוּ בְעוֹכְרַי
כִּי לֹא שָׁמַעְתִּי לְקוֹל מוֹרַי".

1) פשתים מנקות מנערת. 2) האין לנו תחבולה נגדו. 3) אד הזרע.

ארנסט טרמפה.

מֶלֶךְ יְהוּדָה.

(המשך)

בכח התחזק האיש הנדהם, ויפן אל יוחנן, וירמז לו, ללכת לצדו. דומם עברו שניהם את השער ויבואו אל הרחוב, אשר עלה לאט על פני פִּנּוֹת וּקְצָוות ע לראש ההר. קר נעים היה בין הבותים הרמים, אשר השתרעו משני עברי הרחוב בלי חלונות, בקירות סתומים חצובים בסלעי-סיד, ודמות אחת להם. לא היו פה אולמים פתוחים נַחֲנֻיוֹת לסוחרים וְזָרָשִׁים, רק הדלתות הצרות הצבועות בששר הפסיקו את חלקת קירות הבתים, ההולכים בטור אחד איש אחרי רעהו, ומלמעלה הזדקרו צְלָעוֹת עם חלונות עשוים מעשי סְבָכָה ותרבינה עוד את צל השביל. במקומות רבים התרוממו בגובה הרחוב מהעבר האחד אל השני כפות אֲרֻכּוֹת, ותחתיהן נדמה הדרך כמעש נִקְבָּה בהרים. באחרונה נצב אחיקם לפני אחת הדלתות הצבועות ואז קרא יוחנן בכתב מְפֻתָּח דברי ברכה לבא. אחיקם דפק בטבעת נחשת בדלת. קול צעדים מהירים נשמעו, הדלת נפתחה ואחיקם אמר: „בוא-נא, בן רעי, תחת צל קורת ביתי, בשם ה׳!"

יוחנן עבר דרך מבוא צר, מְכֻסֶּה בצל, אשר משני עֲבָרָיו היו פתוחים חדרים. באור הכהה הכיר שם כלים שונים, סלים, כדים, כרי גמל, כלי-חרשת וערמות פרות, וקולות חיות דורסות ונוערות עלו באזניו. אז בא אל החצר הפנימית, וקול צחוק ילדים נשמע לו. פה ישב על כסא בצל עץ ערמון גדול איש זקן, בעל שערות לבנות וזקן לבן כשלג. אשה באה בשנים ואשה צעירה דאגו הרבה לַשָּׁב, הן הוציאו אותו כנראה זה עתה מהחדרים הפנימים. הלאה מאחוריהן צחק איש צעיר, אשר כמעט מלאו לו שלשים שנה, עם שני ילדים, עם ילד בן שמונה שנים ועם ילדה צעירה ממנו, והילדים הושיטו את זרועותיהם בתרועה לכדור עור צבוע, אשר תפש אביהם בידיו בצחוק ממעל להם.

עתה ראו הנשים את הבא. האחת לחשה דבר-מה באזני השב, הצעירה מִהֲרָה אל המצחקים. האב הצעיר הוריד את הכדור לידי הילדים וילך לקראת אחיקם. הוא השתחוה וישק לו בידו, אולם אחיקם אחז בזרוע יוחנן ויוליכהו אל הזקן. השב הרים את ראשו ויבט בעינים כהות לנכחו. „את-מי הבאת אלי, בני?" שאל בקול רועד כקול הזקנים, „אני שומע קול צעדים בקרבתך, ואינני יודע מי הוא." — „אדונינו המלך יברכהו ה׳!" ענה אחיקם, שולח אורח אל ביתך, אבי; הוא בן איש, אשר גם אתה אהבת אותו לפנים." — „ברוך בואך!" ענה השב „לרצון הוא לי". ויוחנן כרע על ברכיו ביראת-הכבוד ויאמר: „ה׳ יברך גם אותך על טוב-לבבך, אותך ואת בנך ואת בן-בנך, ואת הנשים ואת הילדים, אשר נתן לך!" — „אמן, אמן", קרא השב, „אולם קול-מי אני שומע?" ויט את אזנו: „דבר עוד הפעם, הנער! — כי צעיר אתה, את זה אני שומע בקולך — מאין באת, ומי אתה?" — „מבית-אל באתי, מהמקום, אשר היה לפנים קדוש לה׳" — „דם!" הפסיקו הזקן בחפזון, „עתה החרישה, הבה ואזכרה את צלצול הקול!" וישב בראש מושט, כמו חפץ לשאוף את נשמת הנער, אשר כרע לפניו.

„דמות עולה בנפשי, גבור אני רואה, ערוך למלחמה, משכמו ומעלה גבוה הוא מכל רעיו וקול קריאתו לקרב נשמע למרחוק — קָרֵחַ! האתה הוא, רֵעַ בני? ההשיבָה אותך שאול?" דמעות נזלו מעיני-הָעִוֵּר, ויוחנן נגע בשפתיו ביד הזקן ביראת-הכבוד: „בן קרח אני, העומד עתה לפניך." אז הרים הזקן את ידיו השמימה: „ברוך ה׳, אשר הקים בן לגבור! פלא נעשה לעינינו. בוא ונגעתי באצבעותי בִּלְחָיֶיךָ, למען ארגיש ביצורי גֵוְ, אשר אהבתי, אשר ראיתי אותם לפנים, טרם לקח ה׳ את אור עיני. אהה! הוא עשה זאת, למען לא אראה בשקוצי בני, עצמי ובשרי".

העור העביר באנחה את ידו על עיניו, אחרי-כן עברו אצבעותיו הבוחנות בלאט על פני הצעיר וילחש בהטותו את ראשו: כן, כן, הוא הוא. מה שמך, בני?", וכאשר קרא יוחנן בלאט את שמו, שם השב את ידו הרועדת על קוצות ראש הנער ויאמר: „יוחנן בן קרח, ה׳ יברכך!"

מסביב להם היתה דממה. גם הילדים עמדו ביראת-הכבוד ויתבוננו בעינים לטושות אל האיש הזר, אשר ברכו הזקן. באחרונה פתח אחיקם את פיו ויאמר: „גדליה, קחה את האוֹרֵחַ והבאתו אל הרחצה ותן לו בגדים, כַּיָּאוֹת לאחד מאצילי עמנו. היו רֵעִים. כה חפצתי". גדליה חבק את יוחנן, ויען: „אבי, האם לא אחים הם בני קרח ואחיקם?" הוא נשק בשמחה לאוֹ..חַ, ויאמר: „לרצון בואך הנה, אחי!" בשמחה חרישית הביטו אחיקם והנשים אחרי שני הצעירים, עד אשר נעלמו שניהם מאחורי דלת בקיר האחרון, אשר לָאוּלָם הפתוח.

ט.

מֶלֶךְ וְכֹהֵן.

על יד ידידו החדש עבר שנית יוחנן מהעיר אחרי ימים אחדים על הגשר. הוא לא הלך עוד רגלי, אלא רכב כמו רעהו, על פרד יפה ועז. גם לא היה עוד לבוש בגדי רועה, כי אם בגדי רקמה כאחד האצילים. אזור-כסף היה על מתניו, רגליו היו במכנסים צרים, ונעלי-אשור גבוהים מעור אדם כִּסּוּ את פעמיו מאבק הדרך. אדרת-שנער מצמר דק היתה על שכמו, ועליה היו פזורות קְוֻצּוֹת מגדלות יפות, אשר הסתלסלו מתחת מצנפת דקה עשויה בוץ לבן כשלג. לפני שני האצילים הצעירים רץ עבד, וַיְפַנֶּה את הדרך בין המון-אנשים רב, אשר התפרץ כנהר שוטף אל שער המצודה.

„איכה העם רץ ונחפז!" אמר גדליה, „הם אצים לראות את פני המלך ואת הוד תפארתו". יוחנן מהר ויען ברגש: „גם לבי סוער משמחה בְּצִפִּיָּתִי לראות עוד הפעם את פני המלך הטוב". אולם גדליה הניע ראשו: „האנשים מתמרמרים על דבר המס, אשר דרש המלך הגדול. הם רוצים, כי מלכנו יחדל לעבוד את מלך הכשדים, ואבי משפחתנו שפן החכם, דואג פן ישמע המלך לקול העם, לכן הוא אומר לבוא אל המועצה, ולדבר אל זקני העם. אבל לבי אומר לי, כי הם לא ישמעו לאמרי בינה".

איש אחד לבוש בגדי כבוד ואדרת שחורה על כתפיו, אשר נהג בידיו ילד, הטה ראשו לאות כבוד לפני שני הרוכבים. מאחריו התחמקה אשה לבושה בבגדים צהובים ועדויה עֲדָיִים רבים אשר התנוססו באפה, באזניה ועל צוארה. גדליה השתומם וישאל: „האם לפניך הטה האיש את ראשו, אחי? מאין ידעת את האיש הזה? ומדוע התחמקה האשה?" — „לא ידעתי", ענה יוחנן, „לא ידעתי איש במדבר הנושב הזה".

הם רכבו הלאה. פתאום הגיע לאזנם קול בכי ילד וקול זעקת אשה. יוחנן הביט לאחור, וירא והנה הילד משלך ארצה, האשה כורעת אצלו, והאיש עומד על נפשו נגד איש רם-הקומה ואמיץ-כח, המכה אותו באגרופיו ומחרף אותו בכל פה. „כלב צורי!" צעק האיש, „פַּנֵּה דרך לפני בני יעקב! עוד מעט והשלכתי אותך ואת ילד-תזנותך מעל מִסעד הגשר!" — „חכה-נא!", קרא יוחנן אל רעהו, „ידעתי את האיש הזה, זה הוא חנון מצור, אשר הביאני אל ביתו" — ויסב את פרדו וירכב לאחור; גדליה רכב אחריו, אף כי השתומם מעט על הידידות המוזרה הזאת.

המון ההולכים נטו הצדה לפני הרוכבים הנכבדים יוחנן תפש בחזקה בזרוע האיש הפרא, ויעצרהו. „הרף מהאיש הזה, והניחה לו

חיה – נלי.

הָרוֹדְפִים אַחֲרֵי הָאֵשׁ.

(אגדה יפונית).

המשורר החכם ישב וקרא לאור הנר. היה ליל חדש השביעי. הֶחָסִיל שר בפרחי הָרִמון, הצפרדע קרקרה על האגם. הירח והכוכבים יצאו על פני השמים; האויר היה שקט ומלא ריח בְּשָׂמִים. אולם לב המשורר לא היה טוב עליו, כי הַפַּרְפָּרִים באו לַעֲשָׂרוֹת אל לַהֶבֶת נֵרוֹ; ולא הפרפרים בלבד באו, כי אם גם חִפּוּשִׁיּוֹת וצְלָצָלִים, אשר צבע כנפיהם כצבעי הקשת בענן. הם באו כלם כאחד, רודפים אחרי האש; כלם כאחד נֶחְרְכוּ כנפיהם הבהירות, וככה גועו ומתו. ולב המשורר נמלא צער.

„הוי אתם, יַלְדֵי הַלַּיִל הפעוטים והתמימים!" אמר המשורר: עד מתי תוסיפו לרדוף אחרי האש? עד עולם לא תשיגו את חפצכם, ובכל זאת הנכם יגעים ומתים. הוי, חַסְרֵי בינה! האם לא שמעתם מימיכם את הספור על דבר „מַלְכַּת הזרְחוֹת".

הפרפרים, החפושיות והצלצלים התעופפו מסביב לנר ולא שמו לב אליו.

„הם לא שמעו את זה מקודם", אמר המשורר והספור הן ישן נושן הוא, הקשיבו:

„מלכת הזרחות" היתה הכי זהירה והכי יפה בכל היצורים הקטנים בעלי הכנף. מעונה היה בלב לוטוס וְרַדְרַד. הלוטוס צמח באגם שקט והוא התנועע הנה והנה בחיק האגם, בשעה שמלכת הזרחות ישנה בתוכו. מראהו היה כִּבְבוּאַת[1] הכוכב במים.

עליכם לדעת, ילדי הליל הקטנים, כי היו למלכת הזרחות עוֹגְבִים רבים, פרפרים, חפושיות וצלצלים לאין מספר עפו אל הלוטוס באגם, ולבם היה מלא אהבה על כל גדותיו. חוסי, רחמי, מלכת הזרחות, האור המזהיר של האגם! – היו צוֹחִים. אולם מלכת הזרחות ישבה, גְחֻכָּה והזהירה. נראה שלא הרגישה בקטרת האהבה שהקטירו לה מסביב.

לבסוף אמרה: הוי אתם עוגבים כלכם, מה אתם מתבַטלים פה! מה לכם בבית הלוטוס שלי? אם באמת אתם אוהבים אותי, הוכיחו לי את אהבתכם בפועל. לכו, עוגבים, והביאו לי אש, ואז תמצאו מענה.

ומיד, ילדי ליל הקטנים, נשמע קול רִפְרוּף כנפים מהיר, כי הפרפרים, החפושיות והצלצלים לאין מספר יצאו לרדוף אחרי האש. אולם מלכת הזרחות צחקה לה דומם.

וככה התעופפו להם האוהבים בלילה השָׁקֵט, ויקחו אתם את תשוקתם, הם מצאו שְׁבָכוֹת מוּאָרוֹת ופתוחות וימהרו להכנס. בחדר אחד מצאו נערה, שהוציאה מכתב־אהבה מתחת לְכָרָהּ ותקראהו בעינים זולגות דמעות לאור הנר. בחדר אחר ישבה אשה ותחזק את הנר קרוב למַרְאָה, שהביטה בה. פרפר גדול ולבן כבה בכנפיו את להב הנר הרועד.

אללי לי! פוחדת אנכי! צָרחה האשה; הוי החשך האיום!

במקום אחר שכב אדם גוסס, הוא אמר: חוסו עלי והדליקו לי את המנורה, כי הנה חשכת הלילה יורדת.

הַדְּלַקְנוּהָ – אמרו – זה כבר הדלקנוה. הנה היא עומדת על ידך ופרפרים וצלצלים לרבבות מתעופפים סביבה.

„אינני רואה, כלום אינני רואה", מִלְמֵל האיש.

אולם לאלה שהתעופפו ברדפם אחרי האש נֶחְרְכוּ כנפיהם העדינות בלהבת האש. כעלות הבקר שכבו פגרים מתים למאות, השלכו החוצה ונשכחו מלב.

ומלכת הזרחות ישבה בשלוה בסכת הלוטוס שלה יחד עם אהובה, שהיה מזהיר כמותה, כי שר גדול של הזרחות היה. לא עליו היה לרדוף אחרי האש. הוא נשא את הלהב החי מתחת לכנפיו.

וככה רמתה מלכת הזרחות את עוגביה ולכן צחקה בשלחה אותם מפניה לרדוף אחרי השוא.

„אל תתעו בשוא, ילדי הלילה הקטנים, קרא המשורר החכם. כזאת היתה מלכת הזרחות וכזאת תהיה לעולם. חדלו מרדוף אחרי האש".

אולם הפרפרים והחפושיות והצלצלים לא שמו לב לדברו המשורר החכם. הם לא חדלו מהתעופף מסביב לנר. כנפיהם הבהירות נחרכו בלהב וככה גָוְעו וימותו.

והנה כבה המשורר את הנר. „עלי לשבת בחשך", אמר לנפשו: „זוהי הדרך היחידה".

עברית מאת פנחס שפירא.

ביליסטוק, תרפ"ד.

---

1) מראה המשתקף.

יואל מסטבום

הַסְּיָחָה.

(ה מ ש ך).

י. בַּעַל הַקָּהָל.

הפרנס, רבי יחזקאל לבנה, החשוב שבעסקני הצבור, עמד לו על המעלות הרחבות של בית שלטון-העדה כשסיגרה נעוצה בין שפתיו ושעונו בידו ומתוך אי-סבלנות יתרה הביט לצדדין והמתין לסוס, שהיו צריכים להביא בעדו. העת ארכה לו מאד. הוא העביר את ידו על גבי שני החצאין הרחבים של זקן-הכסף שלו ובתנועה אצילית שם את השעון לתוך כיס מקטרנו הלבן והסב את ראשו באפן. כזה המביע תמהון וקצר-רוח כאחד, כי אדם טרוד מאד הוא ר׳ יחזקאל: אלפי עסקים מעסיקים את מחו ורק כשעתים בכל יום הוא קובע לצרכי הצבור. בשתי שעות אלו עליו לחתם על התקציב של הוצאות היום, הוא משתתף בישיבתה של הנהלת הקהלה, מבקר את החברה „תומכי עניים״, מציץ לחברת „הכנסת כלה״, תוהה על קנקנם של חניכי ה„תלמוד תורה״, מזכה בבקורו את בית החולים היהודי, מתענין במצב הענינים של החברה לטובת יולדות עניות ורואה מה שלומם של המתים שב„חסד של אמת״. ובכן זקוק הוא לסוס שיהיה לו עזר כנגדו בעסקנותו הצבורית ויוליך אותו בדרך שהוא רוצה לילך בה ואין בודקים הרבה אחר סוס שכזה אם הוא שחור או צחור, גבה-קומה או שפל-ברך, יפה-תאר או מכער. העקר הוא שימלא בשתי השעות את כל התעודות הרבות, וביחוד שיביא בשעה השלישית את הפרנס הנכבד לביתו שלא יחמיץ חלילה את שעת סעודת הצהרים.

כשהופיעה סוף כל סוף פניצ׳קה דנן בלוית משה שונרא, הזדקף ר׳ יחזקאל, נגב את מצחו המיזע ורטן: הלך לו ושהה עדן ועדנין! משה שונרא נזדרז ורתם מיד לפניצ׳קה עגלה מטפוסן של עגלות בעלי הבתים ור׳ יחזקאל התישב בתוכה בבטחה וברחבות כאדם האומר: פה אשב, כי אויתיה!

פניצ׳קה הפנתה את ראשה מתוך הרתמה ותבט מאחריה ומבטה הראשון נתקל במגבע 1) הגבוה של ר׳ יחזקאל ומקטרנו הלבן. היא התפלאה מאד על זה ובשום אפן לא יכלה להבין לשם מה שם בן אדם זה עליו את אותם הדברים המוזרים ובראותה אחר כך ברחוב עוד הרבה בני אדם חבושי מגבעים גבוהים, לבושי מקטרנים לבנים ובידיהם מתנפנפים מקלי תפארה, גדלה השתוממותה עוד יותר. פניצ׳קה, שהיתה בת-כפר, לא ראתה מעודה עצמים משנים כאלה ולא ידעה מה טיבם והם התמיהוה והלכו עליה אימים. לא יכלה, העלובה, להסביר לעצמה מה מתרחש מסביב לה ושכחה לגמרי, כי צוארה נתון בעול.

הליכתה היתה מרשלת ולפרקים היתה מתיצבת ומשתקעה בהרהורים. אפס כי הצלפת השוט עודדה אותה ותוציאנה מעולם הדמיון ואז התחילה לדהר, לקפץ ולרוץ בתנועה זיגזגית. ויש אשר נדמה לה, כי עודנה אסורה למכונת הדישה של הצענים והלוכה נתעקל ונטה הצדה כחוזרת במעגל. כלבי הרחוב הכירו בה תכף, כי זוהי סוסה משנה שאיננה מן הישוב והתנפלו עליה מכל העברים כשהם חורצים לה לשונם בשצף קצף. פניצ׳קה לא יכלה להפטר מהם. דעתה נתבלבלה עליה ועוד מעט וחרגה ממסגרות רתמתה והיתה עלולה גם כן להפך את העגלה על פיה ביחד עם משאה הנכבד.

בשעת סכנה זו היה אנוס המצליף משה שונרא להבריח בכבודו ובעצמו את הכלבים מעליה בשוט שבידו.

שתי שעות רצה פניצ׳קה כמשתוללת. היא הסתובבה, חלה, נתרה ודדתה ולפעמים נשארה עומדת על מקומה כשנחיריה מרתתות ורגליה מפשקות והפנתה את ראשה לבעליה שמתחת למגבע הגבוה. משטמה עזה פעפעה בלבה לאותו האדם המוזר היושב לו במנוחה בתוך העגלה ולו נתנו לה עכשו כנפים, כי אז פרחה לה מעל לראשו בשמחת נקם. אולם מכיון שזה היה מן הנמנע, נשארה נצבת על עמדה כנטועה במסמרים בהבעת-פנים נבערה ומטמטמת. כשנצטותה להתעכב על יד איזה מקום היתה דוקא עוברת עליו וכשהיה צרך לנסע הלאה היתה היא עומדת. לא הועילו לה ולא החזירוה למוטב לא השוט, לא המשיכה במושכות, לא ההברות הצורמות את האזנים שנתגלגלו מבין שפתי משה שונרא ולא הנקישות בלשון. ר׳ יחזקאל הזדעזע מקצף אין אונים, ידיו נקפצו לאגרופים והוציא מכרסו מין טפרר-ו-ו משנה, שהיה יכל לעורר אף שוכני עפר, אך פניצ׳קה לא הקשיבה ולא ציתה.

אחר אשר נגמרה אותה נסיעת הפגעים, שהיה בה מעין גלגול מחלות, התפרצה מפי ר׳ יחזקאל כל המרירות שנצטברה בקרבו במשך שתי השעות ואת כל חמתו שפך על ראשו של משה שונרא, שהיה לבו גס בו, מפני שהכירו כבר שנים רבות. לאחרונה ברך אותו ר׳ יחזקאל, שבשכר נסיעה זו יזכה לחמר בעלמא דאתי אחר בהמות שוטות כגון זו והזהירו בכל תקף, שלא יהין לרתם אליה עוד פעם את מרכבתו, אלא תאסר מכאן ולהבא לקרון משא פשוט להובלת פחם, עצים, קמח וכדומה. משה שונרא שמע מתוך הכנעה לדברי בעליו, מצמץ בעיניו החתוליות והשיב כתינוק המתנצל לאחר שסרח: אינני אשם בכל בדבר, ר׳ יחזקאל! כל מדוי מצרים הרעים יחולו על ראשי, אם ידעתי מקדם את טבעה של סוסה סוררה זו.

ר׳ יחזקאל שפשף שוב את מצחו והתחיל פוסע פסיעות גסות עד שנתעלם מן העין ובאותה שעה עשה משה שונרא נקמה בפניצ׳קה והתעלל בה בעריצות יתרה. הוא אחז בפרומביה 2) שבפיה, טלטלה ומשכה אליו והכה אותה שוק על ירך. אחר שהשקיט את תאות הנקמה שתוססה בלבו, הכניסה לתוך ארות הצבור ומסרה לרשותו של סגנו, הלא הוא אותו הבחור האדום והמפטם, שכבר התכבדנו לראותו ביריד. בחור זה היה מכנה בפי כל „פרסה״, משום שסוס בעטן הכהו פעם על המצח ומאז היתה דמות פרסה חקוקה לו במצחו. הוא שמש שנים רבות בתור מצליף אצל משה שונרא והיה נוסע במרכבותיו וקרונותיו.

העגלונות היתה יסוד נשמתו ושרש לבו. היא היתה, לפי דעתו, עקר כל העקרים ומרכז הבריאה ומתוך נקודת השקפה זאת הביט על כל חזיונות הטבע השונים והם היו משבחים או מגנים בעיניו רק במדה זו, שהועילו או שהזיקו לעגלונות. השמש, למשל, היתה חביבה עליו רק משום זה, שהיא מיבשת את הארץ ומכשרתה לנסיעה קלה ומהירה. כמו כן חבב את החרף והיה נהנה מקרחו המוצק ושלגו התחות, מפני שהדרך אז חלקלקה ומוכשרה לנסיעה בגררה 3). לעומת זה שנא תכלית שנאה את הסתו עם גשמיו שאינם פוסקים ובצותיו העמוקות, כי בעונה זו הדרכים מקלקלות והנסיעה קשה כקריעת ים סוף חייו העגלוניים נפסקו רק בהיותו בצבא, אך גם אז לא הפר את הברית, אשר כרת עם הסוסים, כי עבד בחיל הפרשים ושם התמחה גם כן לענות את הסוסים ולצערם. ביחוד אהב להדריך בשבט מוסר סוסים עצלים וקהי הבנה והיה זורק בהם מרה בהגבירו את מדת הדין על מדת הרחמים. ובכן די היה לו, לחכם-מצליפים זה, ברמיזה אחת של משה שונרא, כי יפרש את כנפיו על פניצ׳קה ויחל לחנכה על פי דרכו. ומשה שונרא לא הסתפק ברמיזה, אלא ספר לו בפרוטרוט את כל הכעסים שהכעיסתו בדרך וכי בשביל נבלה סרוחה זו חרף וגדף אותו ר׳ יחזקאל כאחד הריקים. כשנפטר ללכת אמר לו

---

1) אצטונה, צילינדר. 2) רסן. 3) עגלת-חרף.

ח. פ. ברגמן.

אָבְדָה הָאֱמוּנָה בְּמַלְאֲכֵי הָרַחֲמִים.

(מאגדות המלחמה).

אחד הכרובים, מפרחי מלאכי השרת, הצטין מאביב ילדותו בנעם קולו ונסתפח אל מקהלת התזמרת שעמדה לפני כסא הכבוד של הקב"ה לקדם את פניו בפסוקי דזמרה ולארג לכבודו שירי תהלה.

ובימים ההם גברה יד התרמית על פני האדמה. שד, שקר וחמס, עוד הרבה יתר מימי המבול, מלאו את הארץ מן הקצה עד הקצה. ראה מי שה.תמו אמת ולבושו צדק, שהשחית כל בשר את דרכו, ויצאה הגזרה מלפניו ששבע שנות כְּלָיָה ואבדון תרדנה על הארץ וכל העולם התחתון יִמָּרֵק מחטאותיו על ידי כל ארבע מיתות בית-דין: סקילה, שרפה, הרג וחנק—

והמלחמה הנוראה התפרצה...

כל רוחות קטב וכל מחלה ממארת חרגו, יצאו ממסגרותיהם ובחמת רצח השתערו על הארץ לשים בה שַׁמּוֹת. האויר נשחת מעשן אבק-השרפה וסמי ההריסה למיניהם; כל קסמי ההתקדמות וכשפיה הרבים קמו להשחית ולבלע ארץ, ופגרי מתים—כדֹּמן על פני האדמה.

נאנחו בני האדם, וקול צעקתם של נהרות הדמים נשמעו משטחי כל כדור הארץ—עד שערי השמים הגיעו, לפני-ולפנים, מעבר לקלעים, חדרו, בשערי הרחמים נגעו, וְסֶדֶק כְּחֻדּוֹ של מחט נראה בהם.

חרדו הממֻנים על עמק הדין פן יתגבר „היסוד שבחסד" על ידי סיועה של מדת הרחמים ותבטל הגזרה וחיי השלום ישובו לקדמותם, ולא נתנו דמי להם עד שממרכז היסוד של „גבורה שבמלכות" יצא צו להקיף את „היסוד שבחסד" בחומה נשגבה של מקהלות רבבות תזמרות וכל מיני כלי געש, למען מלא השמים זמרה, וכל העולמות העליונים—קול תפים ומצהלות, רִנָּה וצלצול, להחריש את קול האנחות והיללות העולה כאֵד מן הארץ.

יִקֹּב הדין את הרי הרחמים וְיָסֹל לו דרך בלי מפריע!

העמדו ה.שְׁמָרוֹת ובין אלה נמנתה גם אותה המקהלה שבה נמצא הכרוב הקטן, שבנעם קולו עשה לו שם בכל השמים ושמי השמים.

אלפי אלפים כלי נגינה, תֻּפִּים וצלצלים הרעישו את כל העולמות העליונים וכל גרון הגה בכל עז-רוממותן של השירה והזמרה, מלבד הכרוב הקטן ההוא פ"ש לו לקרן זוית ומהוד קולו לא אצל, למען עַנֵּי לזמרה לוית חן.

נודע הדבר תכף לזמריאל השר של זמרה, וגער בו בנזיפה, גם הַתְרָה הִתְרָה בו שענש יֵענש אם יוסיף להחזיק באִוַּלתו, והוא— הכרוב הקטן, התעקש, מאן לְהִכָּנֵעַ. זמריאל השר מדבר אליו בגערה, והוא—תחת כנפי הדומיה מסתתר וכאלם לא יפתח פיו.

עקשנות נאלמה כזאת כחטאת מֶרִי תחשב גם בעולמות העליונים וענשה קשה מאד, אבל אין עונשין בעולמות העליונים עד שמזהירין שלש עשרה הזהרות נגד שלש עשרה המדות שבהן התורה נדרשת, שהיא היסוד של הקיום. ושתים עשרה הזהרות כבר נמסרו לו, רק עוד הזהרה אחת ויעבר תחת שבטי ענשו הקשה, והוא—עודנו במרדו עומד ודומיה ישים סתרו.

פקעה הסבלנות העליונה!

יצאה מדת המשפט וְעִרְעֲרָה על הנהגתו של הכרוב המגנה, ומדת הרחמים בפנים מֻכסים בצעיף של בושה נתגלגלה ויצאה מן המדור של ענשים לבל תראה בקלון הכרוב, אשר התעטף בעקשנותו ואת פי זמריאל מורהו הוא מַמרה.

ובאין מליץ יושר מול מגיד פשע יצא גזר דינו של הכרוב הקטן לקבל מלקות ארבעים חסר אחת בִּתְרֵיסַר פּוּלְסֵי דְּנוּרָא.

מגדל הכאב ותגברת החרפה נפתח פי הכרוב וקול כרעם התפרץ מבין שערי שפתיו, שָׁטַס ועבר ברעש ורגז דרך כל מדורי העולמות העליונים, ובתוך כדי טִיסָתוֹ נתקל באויר ונפץ לשברי קולות ורסיסי צלילים, ואחד מאלה הרסיסים חדר ונכנס מעבר לַפַּרְגֹּד ועד אזני ההרגשה העליונה הגיע.

רעשו הגלגלים וכסא כבודו של הגבה מעל גבה רעד רעידה קלה, התנשא היושב רמים עטוף בשַׂלְמַת אורה והציץ מחביון עזו, נתקל מבטו במלאכיו שומרי מפתן דבירו ושאלם לטיבה של נעימת התוגה שהגיעה לאזני הרגשתו.

התיצבה תכף האמת הערומה לפני כבוד קדושתו וכל פרשת המקרה נגולה כיריעת השמים לפניו.

זעפו פני עליון—וזמריאל יצא נָזוּף מלפניו, מפני שטעות גדולה טעה בשומו ענש על הכרוב הקטן, שהרי הלכה מפרשת היא, שמי שהוא פחות משלש עשרה לַאו בַּר עֹנשין הוא.

ע"י מלאכים-שרפים עטופי שחורים הוצא זמריאל, והכרוב הקטן הובא תחתיו לתת בכל זאת דין וחשבון על שתיקתו האיומה.

נפתח פי הכרוב, וקולו נשמע לאמר: בורא עולם! לא באשמתי נסגר פי, רק על ידי שגיאת יוצרי וקוני, שגגה יצאה מלפני השליט ולא ככל מלאכי עליון נבראתי; לב בשר ברא לי אלהים, ומדי חפצי כעת להרים קול בשיר מתרגש לב הבשר שבקרבי לקול האנחות העולה תמיד יומם ולילה מפי כל ברואי מטה ושפתי מתכוצות כמו מסגר יושם עליהן — והדומיה האיומה תאחזני.

הה, אלי, דרי מטה טובעים בים של צרות ואנחנו פה במרום נאמר שירה?—

נִתַּק כחוט חיתי, כָּבְתָה כפתילת פשתים שלהבת נשמתי, אך אל נא תכריחני להרים קול ולזמר על זבחי מתים ודם חללים, כי הלא לב בשר בקרבי!

אפרש נא אל קרן זויתי ואתעטף שוב במעטה דומיתי, ואתך, יה-אלי, הסליחה, כי לך הרי גם דומיה תהלה...

חדרה עין השגחתו של השופט רמים אל תוך-תוכו של הכרוב הקטן ופניו כסו באור החשמל החכלילי מרב בושה, כי אמנם יצאה השגגה מלפני האבנים, שעליהן הוא עובד את עבודת יצירתו ולב בשר נתן לכרוב קטן זה.

פסק הקול מפי הגבורה, וכח היסוד של „חסד שבחסד" כלו נאפד בהוד העולמים הופיע, ובזרועות עולם חבק את הכרוב הקטן, הד קול של צלצול נשיקה עדינה נשמע בַּאֲוִירָא דרקיע, וקול דברים שחוט של חסד מתוח עליהם נשמע לאמר:

יַקִּירְתִּי לי, כרובי חביבי, כי רוח החסד מפעם בקרבך, אבל פה בין דרי מעלה לא יכירך מקומך, כי בבחינת בשר-ודם אתה, וגם להמלצותיך אין מקום אתנו דרי מעלה, מפני שממקור ההתרגשות מוצאן—וההתרגשות כהשחד מעַוֶּרֶת עיני פקחים ודברי צדיקים היא מסלפת:

—רד לשבת בעולם התחתון, כי שם מקומך!

אולם גם זו לטובה!

שם עלי אדמות בין דרי מטה תלמד לדעת את כל דרכי בני האדם, כל שבילי דארעא יהיו נְהִירִין לך ותדע להבחין בין צדק לרשע ותשב שם עד שימס לבבך למראה עיניך ולמשמע אזניך וככל מלאכי עליון תהיה גם אתה כלך אש קדש, שלרבת-יה—ואזי תנשא ותרומם לשבת שוב עמנו ותנתן לך בבית דיננו משמרת נכבדה, לסַנֵּיגוֹר תהיה, ללמד סניגוריה על מעשה בני האדם, ובתֹקף דבריך, שיהיו מְיֻסדים על מופתים חותכים ומְספָּרים נאמנים, תגבר את כחי, כח היסוד של „חסד שבחסד", ועבר רוח חנינה על פני כל הארץ, רע הגזרה תבטל עוד לפני כלות שבע

השנים, ישקעו ימי השלהבת וייבשו כל נהרות הדמים ונחלי הדמע ת—

רֵד והַצלַח!

הכרוב הקטן עוד לא הספיק לעין היטב בכל הדברים הנאמרים וכבר מצא את עצמו רכוב על אחת מקרני הפז ששלחו לו שמשי השמים מתוך רפידת אַפִּריונם שכלו תכלת, וכהרף עין הורד ארצה, ובין שוכני בתי חֹמר עמדו רגליו—

ומחזות נוראים נראו לכל מראה עיניו, וביחוד במקומות המיושָבים מבני אברהם, יצחק ויעקב, האבות הקדושים, שזכה לראותם לא פעם ולא פעמים על יד כסא כבודו של רבון העולמים, עֲטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו שכינתו, ובניהם—בשָרם כעפר לדוש, ודמיהם כמים מֻגרים במורָד, צועקים ואינם נענים, קוראים חמס- ואין שומע!...

לבבו כדונג נמס ונהפך לאש בוערת, ובלהב עלה שוב השמימה.

פניו נתקבלו בכבוד על ידי היסוד של „חסד שבהוד", כהונת משמרתו נתנה לו ואל אולם המשפט הובא לעמד על דוכנו בין הסניגורים.

ובאולם כל הפמַלְיָה של בית-דין של-מעלה יושבים כחצי גרן עגולה ומְדַינים על דבר שוכני מטה: הללו מטהרים והללו מטמאים, הללו מזכים, והללו מחיבים והקטיגוריה עומדת מול הסניגוריה וחוצבת להבות אש יוקדת כשאול על ראשי דרי מטה.

ומה דעתך אתה? — שאל אחד מן המזַכים את הכרוב הקטן—הלא את הארץ סַיַרת וידעת מה גדולים הענוּים שתחת ידם יענו כל דרי מטה ומדוע אתה שותק? פתח פיך וענה!

פתח הכרוב את פיו, אבל דבריו הכבידו את הכף לצד המחיבים... אמנם, מראות האסונות שראה על פני האדמה המַסו את לבבו—לבב הבשר, אבל דוקא משום זה, מכיון שהדעה המוקדמת, הנובעת מתוך הרגש שבלב הבשר, בטֵלה ומבַטֶלת, יכל הוא לשפט מישרים, שכל שטר-חוב צריך לבוא לידי פֵּרָעוֹן.

נהרו פני המחיבים, קפצו ואמרו:

עתה מובן לנו הדבר: כל המזַכים—דעה מוקדמת להם הנובעת מתוך לב בשר; בלי לב בשר—אין רגש, וכשאין רגש — אין רחמים בדין.

רדו, רדו, רדו!

פה מקום רק לאלה שלבם לֵב דִי-נוּר, להבת שלהבת!

רדו, רדו, רדו!

כל דבריכם אינם נאמנים!

מדת הרחמים וכל היסודות שבחסד, שעמדו מוכנים להתגלגל ולעלות על כף המאזנים להכריעה על צדם של המזַכים, ברחו בהחבא.

מִדַת הַדִין גָבְרָה!...

שבע השנים כבר עברו—והארץ עוד טרם שבה למנוחתהּ...

אָבְדָה הָאֱמוּנָה בְּמַלְאֲכֵי הָרַחֲמִים!...

מ. שורץ.

שִׁירַת הַשְּׁלָגִים

כְּלַהֲקַת שׁוֹבָבִים אֲדֻמֵּי הַלֶּחִי,
שֶׁנּוֹצֵץ בְּעֵינֵיהֶם, זָע רֶטֶט הַנַּעַר;
מוּבָאִים אֲנַחְנוּ בְּטִיסָה קַלִּילָה
רְחוּצִים וּשְׁטוּפִים בְּלֹבֶן הַזֹּהַר.

מוּבָאִים אֲנַחְנוּ. וּבְלַחַשׁ בֶּן־רֶגַע
יִתְקַשֵּׁט, יִתְרַחֵץ כָּל הַר וְכָל גֶּבַע,
וְיָחוֹג כְּתִינוֹק שֶׁיָּצָא מֵרַחְצָה,
בִּלְבוּשֵׁי לְבָנִים מְסִיד הַטֶּבַע.

הַרְחֵק מֵעֵין רוֹאִים, בְּעוֹלָמוֹת רַעֲנַנִּים,
שִׁפְשַׁפְנוּ, מֵרַטְנוּ בִּסְפִירוֹת מִסְתָּרִים;
וַנָּבוֹא לְהַרְאוֹת אוֹרֵנוּ, אוֹר־חֹרֶף,
וּלְהַפְלִיא כָּל רוֹאֶה בְּחוּגִים נֶהְדָּרִים.

וְשָׁלֵם, כָּל־מַקִּיף שְׁטִיחֵנוּ הַלָּבָן,
וְיִדְמֶה בְּשִׁטְחוֹ לְיָם בְּלִי גְבוּלִים;
וְחָפְשִׁי כָּל אֶחָד בְּמַעֲשֵׂי נַעֲרוּתוֹ,
לְהִתְפַּרְקֵד עָלֵיהוּ, לְהִתְגַּלְגֵּל גִּלְגּוּלִים.

וּלְיַלְדֵי הֶעָנִי, בְּנֵי מַרְתֵּף וַעֲלִיָּה,
חִוְרֵי הַפָּנִים, שֶׁשְּׂחוֹקָם כְּבָר פָּגוּם;
וַעֲיֵפֵי מְצוּקָה יְבַקְשׁוּ שַׁעֲשׁוּעִים,
לְהַרְנִין לִפְעָמִים מֶבָּטָם הֶעָגוּם.

יָבוֹאוּ אֵלֵינוּ בְּיוֹם חֹרֶף, יוֹם־יוֹמָם,
בְּשָׁעָה שֶׁשְּׁטוּף זֹהַר, חַג חוֹגֵג הָעוֹלָם:
יִתְעַלְּסוּ, יְשַׂחֲקוּ בִשְׁלָגִים, וּצְחוֹקָם
יְצַלְצֵל עַל מַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם — הַגֹּלֶם.

קרטוז־ברז.

נפל לפני רגליו, ויבך ויתחנן לו להמתין שלשה ימים ואת המגבעת הנמצאת ישים לתוך קפסה ויחתמנה. אח"כ יקרא אליו פריצי הסביבה מכריו וחבריו, אם הם יחוו דעתם, שהמגבעת החדשה נמדה לפי מדת המגבעת הנמצאת--יקבל ענשו.

לפריץ היתה אז שעת רצון. אין לך אדם, שאין לו שעה... הסכים.

ר. משה קם מיד ובא אליו, זכרונו לברכה, וספר לפניו בדמעות שליש. בת-צחוק נראתה על שפתיו של הצדיק ואמר: „סע לחיים ולשלום. נו, הלא קנית מגבעת". כונת התשובה היתה מוקשה מאד. יש אמרו: הלא קנית בעדו מגבעת--ואם-כן אין לו צרך בישנה. המבינים אמרו: הלא קנית מגבעת—ואפשר לשאל את פי הכֹּבָעִן, אם הבאת מגבעת לדוגמה ולמדה. אבל כל זה לא התקבל על הלב, בבחינת „לב יודע"... אך יושבי-השלחן אמרו: הלא אתה קנית מגבעת—אתה דוקא, של קטיפה, בשבילך, למה תנוח בידי הפריץ. זאת נקראת כונה! נכרים דברי אמת...

וכך הוה.

ביום השלישי השכים ר. משה בבקר, התפלל, טעם מעט יין-שרף וברך לפניו ברכת „שהכל" וגמר בקול רם „בדברו" והתכון בדברו של הצדיק, הכל תלוי בצדיק... צדיק גוזר והקב"ה מקים. ולהפך: הקב"ה גוזר וצדיק מבטל... והרי זהו סוד הכתוב: ה' הוא הצדיק... כידוע ליודעי-חן. אחר-כן סר לבית הפריץ. שם ישבו כבר חבריו הפריצים ועל השלחן עמדה הקפסה החתומה. הפריץ קם פתאם ממקומו וקרא:

—מָשקה, קרב הנה!

ר. משה קרב אל קצה השלחן.

—אמר-נא, משקה, — שאל הפריץ—מתי גנבת ממני המגבעת?

—אני—ענה ר. משה—לא גנבתי מעולם מגבעת הפריץ.

—והמגבעת הזאת—שאל הפריץ—המֻנחת פה, גם כן לא גנבת?

—לא, אדוני הפריץ—השיב ר. משה.

—אם כן, מאין באה הנה לקפסה? הלא ממך באה הנה!

—אני- ענה ר. משה—אינני יודע מ ה בא לתוך הקפסה.

—הבה ואראך מ ה בא לקפסה, — השיב הפריץ בצעקה וכעס. מיד הוציא אולר, חתך החתימה, פתח הקפסה והוציא——— מגבעת קטיפה חדשה...

הפריץ התביש מאד ובחפזה מסרה לר. משה.

וזאת היתה אמתת הכונה בדברי המקצר, זכרונו לברכה: הלא אתה קנית מגבעת—של קטיפה בשבילך, ולמה תשאר בבית הפריץ... והכל בקיצור, כדרכו בקדש.

אחרי הדברים האלה קרא הפריץ את ר. משה אליו, שיסביר לו ויגלה לפניו את הכל. ר. משה ספר לו את הכל. והלא מצוה לקדש שם שמים... פרסומי נִסָּא... וכפי שמשוחחים אנשי שלומנו, התגיר הפריץ ונסע אליו, זכרונו לברכה.

מהו הפלא? כח הקיצור...

אריה לנצביצקי.

עֲלֵה!

וּשְׁטוּחִים רְקִיעִים, מַה תְּכֻלִּים, מַה זַכִּים,
וּגְבוֹהִים עֲמֻקִּים לְךָ הֵם מְחַכִּים —
עֲלֵה מִן הַתְּהוֹם!
הַלְּבָנָה הִיא מְלֵאָה, מְעֻטֶּרֶת־זֵר זָהָב,
הִיא שָׁטָה לַמֶּרְחָב וּמְחַפְּשָׂה מוֹצָאָיו,
אֵין קֵצֶה לָרֹם.

וְקוֹרִים דַּקִּיקִים, אֲרֻכִּים וּשְׁקוּפִים
נִשָּׂאִים עַל בְּלִימָה, מֵאִוְשָׁה הֲדוּפִים,
מְעוּפָם מַה קַּל!
וְרֵיחוֹת הֵם זוֹלְפִים מֵעֵדֶן אֱלֹהַּ,
וְרוּחוֹת קְלִילִים מִתַּמְּרִים גָּבוֹהַּ,
מַעְפִּילִים אֶל עָל.

וְזוֹרֵם וּמְפַכֶּה שָׁם מַעְיַן הַשִּׁירָה
מִשְׁתַּפֵּךְ כְּקֶסֶם בַּנֶּפֶשׁ הַצְּעִירָה,
גּוֹעַת בִּצְלִיל.
יֵשׁ חַיִּים, הֵם מְלֵאִים עֱזוּז וּנְהָרָה
הַמְפַרְכְּסִים בַּנְּשָׁמָה וְנוֹבְעִים בַּעֲתָרָה
וְחוֹתְרִים בַּשְּׁבִיל;

וְיֶשְׁנָן שְׁאִיפוֹת בַּלֵּבָב הַצָּעִיר
שׁוֹאֲנוֹת נִדְחָפוֹת לְמֶרְחָק אִי בָּהִיר,
הַמּוֹשֵׁךְ לָרוּם.
וְאִם צַר לְךָ הַמָּקוֹם בָּעוֹלָם דִּלְמָטָּה,
שָׁמַיִם הֵם גְּבוֹהִים וְאַתָּה לֹא מַתָּ —
הִתְרוֹמֵם וָקוּם!

וְשָׁמַרְתָּ בִּלְבָבְךָ הַשְּׁאִיפָה לִגְבוֹהוֹת
כִּי סוֹף־סוֹף תַּגִּיעַ לְעוֹלַם הַנְּגֹהוֹת,
הַעְפִּילָה וַעֲלֵה!
וּשְׁטוּחִים רְקִיעִים מַה תְּכֻלִּים, מַה זַכִּים,
וּגְבוֹהִים עֲמֻקִּים לְךָ הֵם מְחַכִּים
הִנָּשֵׂא וּדְאֵה!

יוסף צ׳סלר.

הַשָּׁעוֹן.

צִיוּר.

זה רבות בשנים התנוסס בִיָפְיוֹ המגדל הגבוה אשר בעירה ז. עם השעון הנהדר שעל גבו. וגבוה הוא המגדל מאד. ובהָרם איש את ראשו למעלה לא יראה את שיא גבהו, העטוף מִפְלְשֵׂי עבים. ובזרֹח השמש בימי הקיץ הלוהטים והשתברו קרניה אל כפת המגדל המזהבת, ואלפי קרנים מְעַוְרוֹת-עינים יוצאות ומתפשטות משם. עומד המגדל באמצע העירה, הבנויה כעין תבה מְרֻבעת.

בגאוה וגאון מסתכל השעון באלפי הבריות הרוחשות לרגליו. במנוחת-אבן אכזריה, מנוחת-לעג, היה משקיף מלמעלה על האנשים הנעים וזעים, הרצים כמשתוללים ממקום למקום, נטולי-מנוחה לעולם... אצבעותיו העבות, הנעות לנצח, בהעלם מעין רואים, שוחקות לכל רוח. דומה, כאלו לא יד אדם הִלְכָה אותן, אדם בן-תמותה, אדם בן-חלוף. הזמן, זה המשקיף הנצחי על חיי בני אדם, הוא הוא שהכניס בו רוח חיים.

מזמן לזמן מצלצל השעון. צלצוליו הם עבים, מַתָּכִיִּים, שקולים ומדודים, יורדים כרעם על ראשי האנשים, הרצים טסים, נדחקים ונלחמים, נִרפפים ומזדפקים... דומה, צלצולי הזמן-הנצח הם: מבשרים הם את יום המות הנורא, שבוא יבוא אף אם יאחר: לא כדאי אפוא להתפתל נפתולי-החיים. וחותם עין-הזמן מטבע על כל אנשי העירה. דמיונם, כחילים זריזים, הצועדים במהירות צעדי ברזל תחת פקודת שר צבאם. דמיונם, כאסירים, שמטילים את טיול-הבֹקר שלהם בחצר בית-המאסר: סובבים הם בעגול צר בפעם האֶלֶף ואחת ועין הנוטר צופיה עליהם...

יש אשר יִתְקָפֵף חשק לכוץ את גופך, לזקף את צוארון מעילך ולהסתר מפני מהלומות-הזמן, ואשר על כן שתקנים הם בני העירה. אִם זוֹעמת חבֹקתם בזרועותיה המוצקות-הקרות. ובהופיע צחוק על שפתיהם, צחוק עליז, צחוק-משובה, והמית אותו לעג-השעון הַזְדוֹני. ובהתפרץ ילדים במשובה עליזה, ברצונם לכרכר ולפזז, ומתה תנועתם טרם באה לעולם—ושוב דממה. ומרגלא בפומיה של כל ילד קטן בשאלו את אבא: „אבא, מי עולה שמה לְהַלֵּךְ את השעון, שלא פסק מהלכו לנצח?"

אין זאת כי אם יד נסתרה הוֹיָה בו...

יש אשר מטר סוחף ינחך ארצה, והתחמקו כל בני העירה, הטַיָּלים התדירים, הביתה, כנָסים מנוסת-מלחמה, ונשאר בחוץ עומד השעון בשיא חסנו. אלפי טפות גשם דבקות בו, רצונן לְרַכְּךְ אותו, אולם פעלם הוא כאפס ואין. סלע נוקשה זה אין דמעות, דמעות-רחמים, פועלות עליו... דממה נוראה שלטת. כשמע בברור קול דפיקת השעון, דפיקה אכזריה, הולמת... ובלילה, בהֻלָּט השֵׁנה את כל העירה, ואור כסף הלבנה נשפך עליה, הנרדמה, מראה המגדל כמראה ארמון-קסם למכשפים, שעוד מעט ויגיחו משם... חשך. חלונות הבתים, אלה החורים השחורים, מעידים על חלומות-המועקה, שדבקו בכתלים. והשעון, זה מלאך חלומותיהם הער, דופק וּמְתַקְתֵּק בלי הרף את תִּקְתּוּקיו הַפַּסְקָניים, וגוזר על השתיקה...

עברו רבות בשנים ומלחמה באה לעולם. גלי דם מציפים את העירות הקטנות וגם עד העירה הזאת שטפו והגיעו. יום ולילה, יום ולילה נוהרים מחנות-צבא אל מערכות המלחמה. עֶגְלוֹת-צידה מוצָקות וכבדות, טעונות-סבל, פרשים רוכבי-סוסים דוהרים ומשתוללים, קולות „הוּרַא" של חילים, המובלים לטבח, זיקי דם בעיניהם. מסתתרים בני העירה, מגיפים תריסיהם ודלתותיהם, מתכנסים בחדרי חדרים מפני פחד החרב, המרחף בחוץ. ריקים הרחובות ושוממים, מתרפקים על שרב היום ועל נר הלילה, מתגעגעים לפעמי בני אדם, נאנחים תחת פסיעות-המלחמה הכבדות. אחד הוא השעון המסתכל מלמעלה בנחת-רוח קרה, בְּעַיִת-סוד כמוס על מספריו הטמירים. ובין רעש התותָחים וקילות-הפרא של המנצחים ואנקת-החלושה של העשוקים, בני-בלי-בית, המבקשים למות ואינו, נשמע גם קול דפיקת השעון..

כל תקתוק—הוא בשורה רעה לעולם, כל צלצול—מעין בקשת-תחנונים יש בו, כאלו הוא חש את היום הרע שיבוא גם עליו. נשתולל האדם, נטרפה דעתו עליו, כְּלָיָה הוא גוזר על הכל, ופוסע הוא גסות גם על הזמן. זיק-הפרא של האדם הקדמון בעינו האחת ובשניה—ניצוץ של בקשת-אלהים... ועם דממת הלילה, בהשתתק לרגע חית-המלחמה, חרֵדים בני-העירה לקול תקתוק השעון, תקתוק קצת יותר פָּזִיז, בהול, עצבן... אין זאת כי נכמרו רחמיו גם הוא על המוני הרעבים, דם הפרא בעיניהם, המשתרכים ברחובות השוממים, וכל עצמותיהם תאמרנה: „לחם"! אין זאת כי רחם מרחם גם הוא את המוני השדודים, קרבן הפורעים המשחיתים על ימין ועל שמאל? או אפשר? או אפשר מרגיש הוא גם בקצו הקרוב לבוא? אמנם כן, נִטַשְׁטְשׁוּ הגבולים! נתערבבו התחומים! בבקר לא עבות אחד פגע כדור במגדל. הוא נהרס. השעון נפל ונתפוצץ. הד נורא רעם בלב בני העירה. דבר מה נתק בזמן. בחיים. רגלי אדם עומדות בנצחון על מפלת השעון. שעה רעה ירדה לעולם..

זמושץ.

וַיָּבִיאוּ אֶת מְעִיל אֱלִיעֶזֶר וְאֶת חוֹתָמוֹ וַיֹּאמְרוּ לַכֹּהֵן־הַגָּדוֹל הַיָּשִׁישׁ: „הַכֶּר נָא, קְדוֹשׁ אֱלֹהִים, הֲלְבִנְךָ הָאֹבֵד כָּל אֵלֶּה?" — וַיַּכִּירֵם צָדוֹק הַשָּׁכוּל וַיִּקְרָא: מְעִיל בְּנִי וְחוֹתָמוֹ הוּא! טָבֹעַ טָבַע אֱלִיעֶזֶר וְגַלֵּי הַיָּם שְׁטָפוּהוּ!... וַתֵּרֶד הַבְּכִיָּה וְהַמִּסְפֵּד בְּבֵית צָדוֹק וַיִּקְרְעוּ כָּל בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה אֶת שִׂמְלוֹתָם וַיָּשִׂימוּ עָפָר עַל רֹאשָׁם וַיִּתְאַבְּלוּ עַל אֱלִיעֶזֶר יָמִים רַבִּים.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָבְרוּ יְמֵי אֵבֶל אֱלִיעֶזֶר, וְעוֹבַדְיָה הַזָּקֵן אָמַר לָשׁוּב עִם בִּתּוֹ אֶל כְּפָרָם וְאֶל נְוֵהֶם, וַיַּעַצְרֵהוּ הַכֹּהֵן הַיָּשִׁישׁ וַיֹּאמֶר אֵלָיו: עוֹבַדְיָה אָחִי! בְּנִי בְכוֹרִי לֻקַּח מֵאִתָּנוּ וְלֹא יָשׁוּב עוֹד אֵלֵינוּ... ה' נָתַן וַה' לָקַח — יְהִי שְׁמוֹ מְבֹרָךְ עַל כָּל תַּגְמוּלֹהִי עָלָי... אִי לָזֹאת הוֹאִילָה וָשֵׁב בְּבֵיתִי עוֹד יוֹם אוֹ יוֹמַיִם, וְדִבַּרְתִּי עַל לֵב נַפְתָּלִי בְּנִי הַשֵּׁנִי, אוּלַי תִּמְצָא רָחֵל בְּתְּךָ חֵן בְּעֵינָיו וְיֵאוֹת לְקַחְתָּהּ לוֹ לְאִשָּׁה, לְמַעַן הָקִים שֵׁם אָחִיו הַמֵּת.

— מִי יִתֵּן וְהָיָה כַּדָּבָר הַזֶּה! עָנָה הָרוֹעֶה הַזָּקֵן בְּשֹׂבַע־רָצוֹן — וּמָצְאוּ מִשְׁפְּחוֹתֵינוּ נִחֻמִים בְּאֶבְלָם הַכָּבֵד.

וְעוֹד בְּנֶשֶׁף הַיּוֹם הַהוּא, אַחֲרֵי עֲבוֹדָתָם בְּבֵית ה', קָרָא הַכֹּהֵן הַזָּקֵן לְנַפְתָּלִי בְּנוֹ וַיֹּאמֶר אֵלָיו: „שְׁמַע נָא לִי, בְּנִי יְחִידִי, כָּל נֶחָמָתִי בְּעָנְיִי! אָחִיךָ נִקְטַף בִּדְמִי יָמָיו בִּרְצוֹן הָאֱלֹהִים... אֲנַחְנוּ נֵלֵךְ אֵלָיו וְהוּא לֹא יָשׁוּב עוֹד אֵלֵינוּ; וְלָכֵן, בְּנִי, שִׁמְעָה לַעֲצָתִי: הִנֵּה רָחֵל בַּת עוֹבַדְיָה הִיא נַעֲרָה דְגוּלָה מֵרְבָבָה וְרַק אִתָּהּ תּוּכַל לִרְאוֹת חַיֵּי נַחַת וּנְעִימִים... כִּי הִנֵּה זָקַנְתִּי וְשַׂבְתִּי וְלֹא יָדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי, וְעָלֶיךָ לְמַהֵר וְלִבְנוֹת בַּיִת נֶאֱמָן בְּיִשְׂרָאֵל לָרֶשֶׁת אֶת מוֹרֶשֶׁת אֲבוֹתֶיךָ וְאֶת נַחֲלַת ה'... הָאֱמֶת אַגִּיד לְךָ, כִּי יִקְשֶׁה מִמֶּנִּי מְאֹד לְהִפָּרֵד מֵעַל רָחֵל כַּלַּת אָחִיךָ, בַּאֲשֶׁר טוֹבָה הִיא לִי מֵעֶשֶׂר בָּנוֹת בְּטוּב טַעְמָהּ וְעַנְוַת־חִנָּהּ... וְאִם טוֹבָה הַנַּעֲרָה גַּם בְּעֵינֶיךָ כְּבְעֵינֵי אָבִיךָ — אַל נָא תִּתֵּן לָהּ וּלְאָבִיהָ לַעֲזֹב אֶת בֵּיתֵנוּ וּמַהֵר לְאָרְשֶׂנָּה לְּךָ לְעוֹלָם, לְאֹשֶׁר מִשְׁפְּחוֹתֵינוּ וְעַמֵּנוּ וּלְנֶחָמָתֵנוּ בְּאֶבְלֵנוּ הַכָּבֵד, וְהָקֵם תָּקִים אֶת שֵׁם אֱלִיעֶזֶר עַל נַחֲלָתוֹ...

א. בן־דוב.

(סוף יבוא).

משה ובנות צלפחד

לֵב ל.

הַמְקַצֵּר, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה.

סִפּוּר חֲסִידִים.

א.

הלא ש עתם על-אדות „הַמְקַצֵּר” זכרונו לברכה.
כי, אמנם, מי לא שמע את שמעו הטוב?

אמרתו היתה תמיד בקיצור ובזה הכירו את כחו. יודעי-חן מספרים, כי הצדיק מִבֶּלז, זכרונו לברכה, אחר שהבדיל על הכוס במוצאי-שבת וזמר „המבדיל”, עִשֵּׁן מקטרתו ונשען בהרחבה על מסעד הכסא, העלה חוליות-עשן לספון ואמר, כי הצדיק מגריצה, זכרונו לברכה, היה סנדק בבריתו של „המקצר” וישב על כסא-האב, אחז את הילד בידיו, והמוהל עשה הכנות, פנה הנה והנה והתכונן... פתאם נמלטו בקול רם מפי הגריצָאי, זכרונו לברכה, המלים: „בקיצור, אֱמֹר!” המוהל ברך מיד ומל את הילד. לאנשי שלומנו היה הדבר לפלא: היתכן, למהר? איפה הכנה של מצוה?... אח"כ בעת הסעודה גלה הוא, זכרונו לברכה, טעם הדבר ואמר כהאי לִשנא: הרך הנמול נולד להיות צדיק הדור בכֹח הקיצור, אך במרום חכו עד שיהיה פה צדיק גוזר, — לכן עכבו בכונה את המוהל, למען שאני אבטא דבר-מה, וברגע שאמרתי: „בקיצור, אמר”, בא מלאך מיוחד ועשה מאלה המלים ציץ ותלה על מצח הרך הנמול לזכרון...

וכך הוה.

דבוריו היו תמיד בקיצור. אפשר היה להבינם בשבעים פנים, ומהו החידוש? „ע' פנים לתורה”. הצדיק — זהו תורה והתורה זוהי צדיק... ובכל אֹפן שחפצו, אפשר היה ללמוד ולהבין כונתם והכל היה אליבא דאמת... והרי בזה היה כחו גדול...

ויהי היום ופתאם בא מדרכו אל המקצר חסידו האדיק ר' משה סקולָאי. ולהוי ידוע לכם, כי כל החסידים קראו אותו בתֹאר „רב”—רב משה. הוא, זכרונו לברכה, אמר פעם שלא בפניו: „משה סקולאי הוא ירא שמים”. בפעם אחרת הוסיף להפליט מלים ואמר: „משה סקולאי נקרא כך, יען שהוא גר בכפר סקולא, ואם לא—לא היה נקרא כך”. המקורבים לא יכלו להשיג זאת, כי מאי קא משמע לן? אכן ידעו, כי כונה נסתרת ועמוקה נמצאת בדבריו, כי הוא רגיל לאמר בקיצור, כדרכו בקֹדש. התבוננו, התעמקו, חפשו, יגעו ומצאו עמקות דבריו. הכונה כן: „משה סקולאי נקרא כך”—ולא הצדיק מסקולא, כראוי לו—„יען שהוא גר בכפר סקולא”—וחוכר שם החכירות—„ואם לא”—רק היה מתגלה לפני העולם—„לא היה נקרא כך”—אלא הצדיק מסקולא... וכן הוא הפרוש הנכון והאמתי. אכן היה לו כח הקיצור...

נחזור לענינו. בבוא פתאם ר. משה סקולאי אליו, זכרונו לברכה, עשה רשם גדול. הוא בעצמו שאל: למה באת? לא חֹדש ולא שבת! אנשי שלומנו ידעו, שהוא אינו צריך לשאל... לפניו גלויות התעלומות... אלא ליכנס בדברים. ר. משה השיבו, שיש לו עגמת-נפש רבה מהפריץ שלו, באשר מתו פרות אחדות מחכירותו והפריץ חושד בו, שהוא המית אותן בידים. ואם תאמר: למה יעשה כזאת? איך אפשר, היתכן? אבל הפריץ אינו רוצה מאום לדעת וגם לשמוע תשובה ונתן צָו ליסר בשוטים את „משָׁקה” (כך קרא לו הפריץ). הוא, זכרונו לברכה, השיב תוך-כדי-דבור לר. משה: „סע לחיים ולשלום! מילא, המ... ימות פר”. איש לא הבין הדבורים האלה. יודעי-חן נסו לאמר, שהפרוש הוא כן: חלא הפריץ חס על הפרות מטעם החלב והולדות ולכן הוא כועס, אך מהיום ימותו פרים.—מה היה לבסוף? בשוב ר. משה הביתה ספרו לו, שהפריץ הנהו חולה. לפי-שעה בת דינא בטל דינא... יסור בשוטים נדחה, אין יסור. ולא היו ימים מועטים—מת הפריץ. אז ראו בחוש, למי כִּוֵּן הוא, זכרונו לברכה, באמרו: „ימות פר”...

ב.

פטור היה מהפריץ הקודם—ויקם מלך חדש...

בתחלה התנהג אתו הפריץ החדש ברחמים: לא תבע חובות ישנים, לא דרש למפרע שכר-חכירות וכדומה. אבל כל זה לא ארך הרבה. הלא ידוע לכם: „בידוע שעֵשו שונא ליעקב”. ופעם קרא הפריץ לר. משה ואמר לו: משקה, סע העירה וקנה לי מגבעת. אם תדע למצא מדתי, תקבל מתנה חמשים זהובים. ואם לא—חמשים צליפות. ר. משה שמע ושתק. מה יש-לו להשיב? קם, נסע ובא אל „המקצר”, זכרונו לברכה, והדרך לא רחוקה היתה וספר לו את המאורע. הוא השיב לו כהאי לשנא: „נו, קנה לך מגבעת”. תוך תוכה של התשובה היה בלתי מובן. יש אמרו: „קנה לך מגבעת”—לפי מדתך ותהיה הולמת. מביני דבר, המשיגים תמיד עמקות הקיצור, העמיקו לפרש הכונה: קנה לך מגבעת, בשבילך, של משי או של קטיפה והיא עצמה תהיה הולמת לפריץ.

וכך הוה.

רב משה קנה מגבעת-קטיפה, הניח בתוך נרתיק והביאה לפני הפריץ. ר. משה היה בטוח, כי לזאת כון הוא וזה תֹכן תשובתו. כי בה במדה, שהקיצור מתרבה, האמת מתרבה... מאת עמקות עמוקה תעלה אמת אמתית... האמת תמיד בקיצור ונמצאת בעמקות... הפריץ פתח את הנרתיק, בת-צחוק נראתה על שפתיו, הוציא וחבש מגבעת-אציל פולנית אמתית.

—כן, טוב,—קרא הפריץ בקול רם—אבל, משקה, איך מצאת את המדה?

—אדוני הפריץ, — השיב ר. משה—אכן טובה היא המגבעת, יְקַיֶּם-נא הפריץ הבטחתו.

—כן, משקה, — ענהו הפריץ—חמשים זהובים ינתנו לך, אך מתפלא ומשתומם אני, איך מצאת מדתי הנכונה.

ר. משה לא השיבו מאומה, כי מה יש-לו להשיב? האם יודע הוא מה להשיב? באפן פשטותי לא יושג... לכן שתק ולא ענה דבר, בבחינת „הסתר דבר”... ובקבלו חמשים הזהובים נפרד והלך לו.

ג.

הפריץ לא נח. אחרי עבור ימים אחדים קרא הפריץ לר. משה ואמר לו:

—מְשקה, אינני מבין בשום אפן, איך מצאת מדתי המדויקה! עבדי אומרים, כי מסתמא גנבת אצלי מגבעת נושנה ולפיה כונת המדה. לכן אם תמצא בגבולך מגבעתי, תשיב חמשים הזהובים ומאה צליפות תנתנה לך להוספה.

ר. משה נבהל והשתומם:

—היתכן, אני, גנבה? מגבעת גנבתי? ומה עוד של הפריץ... המ... אדרבה, אדוני הפריץ יחיה, יחפש, יחפש, מ — המ...

בלחץ-לב רב שב הביתה וכעבור שעות אחדות בא הפריץ במסִבַּת משרתיו ועבדיו, צרו על בית ר. משה, חפשו בעלית ביתו ומצאו—מגבעת הפריץ מצאו. אין ספק, שהשליכוה בחפשם למתחת הסחבות שם... הפריץ כעס מאד. עֵשָׂו הוא עבודה זרה וכעס הוא עבודה זרה... והוציא פקודה: ליסר את משקה בשוטים. ר. משה

מְגִלַּת אֱלִיעֶזֶר וְנַפְתָּלִי.

ספּוּר מִימֵי הַשּׁוֹפְטִים.

יא.

דִּבְרֵי נַפְתָּלִי הָאֲמוּרִים בְּהִתְרַגְּשׁוּת יְתֵרָה דִּכְאוּ עַד מְאֹד אֶת רוּחַ אֱלִיעֶזֶר, וְכָל הַלַּיְלָה הִתְהַפֵּךְ עַל מִשְׁכָּבוֹ וּשְׁנָתוֹ נָדְדָה מֵעֵינָיו. הָרַעְיוֹן הַמַּבְהִיל, כִּי יֶשְׁנוֹ סוֹד כָּמוּס הַמַּפְרִיד בֵּינוֹ וּבֵין נַפְתָּלִי אָחִיו הָאָהוּב, אֲשֶׁר מֵעוֹדָם וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה הָיוּ כִּנְשָׁמָה אַחַת בִּשְׁתֵּי גְוִיּוֹת, — הִרְגִּיז עַד מְאֹד אֶת מְנוּחָתוֹ וַיְמַלֵּא אֶת חַדְרֵי לִבּוֹ יָגוֹן קוֹדֵר וְהִתְמַרְמְרוּת אֵין קֵץ.

גַּם נַפְתָּלִי לֹא עָצַם עַיִן כָּל הַלַּיְלָה הַהוּא, וּמִשָּׁעָה לְשָׁעָה הוֹסִיף לָחוּשׁ בְּקֶרֶב נַפְשׁוֹ הַדּוֹאֶבֶת, כִּי בֵּינוֹ וּבֵין אָחִיו נִפְתְּחָה תְהוֹם רַבָּה, אֲיֻמָּה בְּעָמְקָהּ וּמַחֲשַׁכָּהּ, וְאַחֲרִיתָהּ מִי יְשׁוּרֶנָּה. כָּכָה סָבְלוּ שְׁנֵי הָאַחִים מַכְאוֹבֵי־לֵב נוֹרָאִים כָּל לֵיל הַנְּדוּדִים, עַד אֲשֶׁר אָתָא בֹקֶר, וְכָל בְּנֵי הַבַּיִת הִשְׁכִּימוּ קוּם לְהִכּוֹן אֶל יוֹם חַגָּם הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר יוֹרֵשׁ הַכְּהֻנָּה הַגְּדוֹלָה יְאָרֵשׂ לוֹ אֶת רָחֵל בַּת עוֹבַדְיָה הַיָּפָה בַּבָּנוֹת. מַקְהֵלַת הַמְזַמְּרִים קִבְּלוּ אֶת פְּנֵי הָאוֹרְחִים וְהַקְּרוּאִים, אֲשֶׁר הִתְקַבְּצוּ בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם אֶל בֵּית הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, בַּחֲצוֹצְרוֹת וּבְקוֹל זִמְרָה, וַיֵּלְכוּ כֻלָּם בְּהָמוֹן חוֹגֵג אֶל בֵּית ה׳ לִשְׁפֹּךְ שִׂיחָם לִפְנֵי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי יוֹאִיל לְבָרֵךְ אֶת הַזּוּג הַנֶּחְמָד וְיַצְלִיחַ אֶת דֶּרֶךְ חַיֵּיהֶם לְשִׂמְחָתָם וּלְשִׂמְחַת כָּל בְּנֵי עַמָּם.

גַּם שְׁנֵי הָאַחִים נֶאֶלְצוּ לָקַחַת חֵלֶק בְּשִׂמְחַת כָּל הַנֶּאֱסָפִים, אוּלָם לִבּוֹתֵיהֶם פְּנִימָה כַּהֲמוֹן־יָם גָּעָשׁוּ. וּבְשׁוּב אֱלִיעֶזֶר לְעֵת הַצָּהֳרַיִם עִם יֶתֶר בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ מִמִּשְׁכַּן ה׳, בָּא אֶל גַּן בֵּיתָם וַיִּשְׁכַּב תַּחַת אַלּוֹן עָבוֹת וּמֵצַל לְהִנָּפֵשׁ וּלְהֵרָגַע מִתְּשׁוּאוֹת הַיּוֹם וְהֶמְיַת לִבּוֹ הַסּוֹעֵר. וַיְהִי כִּרְאוֹת רָחֵל, כִּי אֱלִיעֶזֶר יָצָא מִן הַבַּיִת, וַתִּגַּשׁ אֶל נַפְתָּלִי וַתֹּאמֶר אֵלָיו: „דָּבָר נָחוּץ לִי אֵלֶיךָ, וְאֵין לְדַחוֹתוֹ. בּוֹא אִתִּי אֶל הַגָּן וְשָׁם אַשְׁמִיעֲךָ אֶת דְּבָרָי". — וְלֹא יָדְעָה רָחֵל כִּי בַגָּן אִוָּה לְמִשְׁכָּב לוֹ גַם אֱלִיעֶזֶר אֲרוּשָׂהּ. וַיָּבֹאוּ שָׁמָּה שְׁנֵיהֶם וַיֵּשְׁבוּ תַּחַת אַחַד הָעֵצִים אֵצֶל מִזְרֶקֶת הַמַּיִם, וַתֹּאמֶר רָחֵל לְנַפְתָּלִי:

— הַטֵּה נָא אָזְנְךָ וְשִׁמְעָה לִדְבָרַי, נַפְתָּלִי! הִנֵּה שְׁנֵינוּ יוֹדְעִים נֶאֱמָנָה, כִּי נַפְשׁוֹתֵינוּ קְשׁוּרוֹת בְּקֶשֶׁר אַהֲבָה עַזָּה; אוּלָם בִּרְצוֹן ה׳ וְאוּלַי גַּם בִּרְצוֹנְךָ אַתָּה יָצָא הַדָּבָר, כִּי הַיּוֹם אֲאָרֵשׂ לְעוֹלָם לֶאֱלִיעֶזֶר אָחִיךָ. דַּעַת לְנָבוֹן נָקֵל, כִּי בְּרִית־נִשּׂוּאִים כָּזוּ תָּבִיא אֵיד וָשֶׁבֶר עַל שְׁלָשְׁתֵּנוּ יָחַד: אֱלִיעֶזֶר אָחִיךָ יְהִי אֻמְלָל כָּל יָמָיו בְּשַׁגָּם אֵינֶנִּי יְכוֹלָה לְהָשִׁיב אַהֲבָה אֶל חֵיקוֹ; אֲנִי וְאַתָּה נִמַּק בְּאַהֲבָתֵנוּ הַנִּכְזָבָה, שֶׁתַּנְחִילֵנוּ מַפַּח נֶפֶשׁ, לֵב דַּוָּי וְאוּלַי גַּם רֶגֶשׁ שִׂנְאָה לֶאֱלִיעֶזֶר הָאֻמְלָל, וְרַק ה׳ הוּא הַיּוֹדֵעַ אַחֲרִית שׁוֹאָה אֲשֶׁר כָּזוּ — לְכָל בְּנֵי מִשְׁפַּחְתֵּנוּ. אֵי לָזֹאת, אַחֲרֵי שִׂימִי אֶל לִבִּי אֶת מַצַּב שְׁלָשְׁתֵּנוּ וְאֶת תּוֹצְאוֹתָיו הַמַּדְאִיבוֹת, נוֹכַחְתִּי כִּי אֵין טוֹב לָנוּ, — אִם יֵקְרוּ חַיֵּי כֻלָּנוּ וּכְבוֹד מִשְׁפְּחוֹתֵינוּ בְּעֵינֶיךָ, — אֲשֶׁר הָלֹךְ תֵּלֵךְ מִזֶּה בְּלִי הִתְמַהְמֵהַּ וְנֶעֱלַמְתָּ מֵעֵינַי לְכָל יְמֵי חַיֶּיךָ, וְאִישׁ בַּל יֵדַע מְקוֹמְךָ אַיּוֹ. מִי יוֹדֵעַ אוּלַי אֶשְׁכָּחֲךָ בִּרְבוֹת הַיָּמִים כַּמֵּת מִלֵּב, וְהִתְעוֹרְרוּ בְּקֶרֶב נַפְשִׁי גַּם רַגְשֵׁי קִרְבָה אֶל אָחִיךָ, הַיָּקָר לְךָ מִמֶּנִּי וּמִנַּפְשְׁךָ אַתָּה, וְעָלֶיךָ לְהַקְרִיב אֶת קָרְבַּן אַהֲבָתֵנוּ עַל מִזְבַּח אַהֲבָתְךָ אֵלָיו. וְאִם אַתָּה תִשָּׁאֵר בְּקִרְבָתִי וְיָדַעְתָּ, כִּי רַק חֲצִי קָרְבָּנְךָ תַּקְרִיב הַפַּעַם, וְהוּא לֹא יֵרָצֶה אַף לְאֶחָד מִשְּׁלָשְׁתֵּנוּ. ה׳ הוּא הַיּוֹדֵעַ וָעֵד, כִּי לִבִּי שׁוֹתֵת דָּם בְּדַבְּרִי אֵלֶיךָ אֶת דְּבָרַי אֵלֶּה, אַךְ דֶּרֶךְ אַחֶרֶת אֵין לָנוּ, אֲהוּבִי! — יָמִים רַבִּים אֶתְאַבֵּל עָלֶיךָ וְאָמַר בִּבְכִי כְּהָמֵר עַל יָחִיד... וּמִי יוֹדֵעַ, אוּלַי הַזְּמַן הָעוֹשֶׂה נִפְלָאוֹת יְחַבֵּשׁ גַּם לְמַכַּת לִבּוֹתֵינוּ הָאֲנוּשָׁה... וְשֵׁנִית: אֶבְחַר לָמוּת פַּעַם צַחַת צָמָא בִּישִׁימוֹן דֶּרֶךְ בְּלִי נֶטֶף מַיִם וְצֵל שִׂיחַ מֵאֲשֶׁר לִגְוֹעַ בְּכָל יוֹם מִכִּלְיוֹן נֶפֶשׁ בְּקִרְבַת בְּאֵר מַיִם חַיִּים מִבִּלְתִּי יְכֹלֶת לְהַשִּׂיגָם... אַכְפִּיל בַּקָּשָׁתִי לְפָנֶיךָ, יְדִיד לִבִּי: בְּרַח לְךָ מִפֹּה — וְאַל תִּתְמַהְמֵהַּ!...

— צָדַקְתְּ, יַקִּירָתִי, עָנָה נַפְתָּלִי בְּקוֹל רוֹעֵד: — מוֹצָא שְׂפָתַיִךְ וּפְקֻדָּתֵךְ קֹדֶשׁ לִי, עָשֹׂה אֶעֱשֶׂה כִּדְבָרַיִךְ וְעָזַבְתִּי אֶת בֵּית הוֹרַי לְמַעֲנֵךְ וּלְמַעַן אֱלִיעֶזֶר אָחִי... אוּלָם לְמַעַן לֹא יָשְׁבַּת נֶשֶׁף חִשְׁקְכֶם בִּמְנוּסָתִי, עָלַי לְהִשָּׁאֵר פֹּה עַד אוֹר הַבֹּקֶר... אַךְ אִתָּךְ אֲנִי מְדַבֵּר בַּפַּעַם הָאַחֲרוֹנָה וְהִנְנִי נִפְרָד מֵעָלַיִךְ, יְדִידַת לִבִּי, בִּבְרָכָה עֲמֻקָּה, כִּי תְבַלִּי אֶת שְׁנוֹתַיִךְ עִם אָחִי בְּשַׁלְוָה וּבְשֹׂבַע רָצוֹן... אֲנִי עוֹקֵר אֶת אַהֲבָתִי אֵלַיִךְ מִקֶּרֶב לִבִּי... פִּצְעִי זֶה לִי יֶגְהֶה לְעוֹלָם, אַךְ — הֲיִי שָׁלוֹם וּשְׁכָחִינִי!.. לַבְּבִינִי בִּדְמוּת אָחִי אֱלִיעֶזֶר בַּעְלֵךְ, כִּי תְאוֹמִים אֲנָחְנוּ...

וּבְדַבְּרוֹ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה זָרַק לָהּ אֶת צְעִיפָהּ, שֶׁהָיָה שָׁמוּר אִתּוֹ מִיּוֹם הַצִּילוֹ אוֹתָהּ מִמָּוֶת בֵּין סַלְעֵי הַמִּדְבָּר.

— קָחִיהוּ, רָחֵל, קָחִיהוּ! — הוֹסִיף נַפְתָּלִי לְדַבֵּר רְתֵת: — זֶה צְעִיפֵךְ, אֲשֶׁר שְׁמַרְתִּיו כְּעֵרָבוֹן־אַהֲבָתֵנוּ הַקָּדוֹשׁ וּכְחוֹתָם הָיָה עַל לִבִּי כָּל הָעֵת, אַךְ אֲנִי מֵשִׁיב לָךְ אֶת אֲשֶׁר לָךְ... אַל נָא תִּתְאַבְּלִי עָלַי וְאַל תִּבְכִּי לִי, כִּי אִם שָׁכֹחַ תִּשְׁכָּחִינִי!.. וַאֲנִי — כְּבָר עָקַרְתִּי אֶת אַהֲבָתִי אֵלַיִךְ מִן הַשֹּׁרֶשׁ, יְזָרִים אֲנַחְנוּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.. הָבָה, נָשׁוּבָה אֶל בֵּית הוֹרֵינוּ פֶּן יִפָּקֵד מְקוֹמֵנוּ וְיִדְאֲגוּ לָנוּ... שָׁם נִתְעַלְּסָה בְּחַג מִשְׁפְּחוֹתֵינוּ, כְּמוֹ לֹא הָיָה דָבָר בֵּינֵינוּ... הֲיִי שָׁלוֹם — וְשָׁכָחִינִי!..

* *

*

אֶת כָּל דִּבְרֵי הַשִּׂיחָה הַקּוֹרַעַת לֵב בֵּין נַפְתָּלִי וִיבִמְתּוֹ שָׁמַע לְתֻמּוֹ אֱלִיעֶזֶר, אֲשֶׁר שָׁכַב בְּתוֹךְ הָעֵשֶׂב הָרָם מֵאֲחוֹרֵי הָאַלּוֹן הֶעָבוֹת. נַפְשׁוֹ גֶחָלִים לְהָטָה לִשְׁמַע הִתְוַדּוּת אֲרוּשָׂתוֹ לִפְנֵי אָחִיו וּפְקֻדָּתָהּ הַמַּפְגִּיעָה בּוֹ, וּמַעֲנֵהוּ הַנִּכְנָע לָהּ וְדִבְרֵי פְּרֵדָתוֹ מֵעָלֶיהָ. — אָכֵן נוֹדַע לִי כָעֵת הַסּוֹד הַכָּמוּס בְּלֵב אָחִי! — דִּבֵּר אֱלִיעֶזֶר אֶל נַפְשׁוֹ בְּשָׁכְבוֹ לְמַעֲצֵבָה עַל מִשְׁכָּבוֹ — וְקָרְבָּן כָּזֶה הוּא אוֹמֵר לְהַקְרִיב לִי... אַךְ הָיֹה לֹא יִהְיֶה כַּדָּבָר הַזֶּה!.. גַּם לִי לֵב נָדִיב כְּלִבּוֹ וְאֹשֶׁר חַיַּי לֹא אֶמְצָא בְּאֵיד אָחִי... כִּי לוֹ מִשְׁפַּט הַבְּכוֹרָה לָקַחַת אֶת רָחֵל לְאִשָּׁה, בַּאֲשֶׁר הוּא הִקְרִיב לָהּ אֶת קָרְבַּן נַפְשׁוֹ לְהַצִּילֶנָּה וְהִקְדִּים מִמֶּנִּי לְאֶהֳבֶנָּה וּבַאֲשֶׁר גַּם הִיא מְשִׁיבָה אַהֲבָה אֶל חֵיקוֹ... וַאֲנִי לֹא אֵאוֹת לְעוֹלָם לִחְיוֹת חַיֵּי נְדָבָה עִם אֵשֶׁת בְּרִיתִי... לֹא וָלֹא! בָּרוּךְ יִהְיֶה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר קִדֵּם אֶת פְּנֵי הָרָעָה הַזֹּאת, כִּי כַּעֲבוֹר שָׁעוֹת אֲחָדוֹת וָאוֹחִיר מִן הַמּוֹעֵד... וְאִם עַל אֶחָד מֵאִתָּנוּ לַעֲזֹב אֶת בֵּית אָבִינוּ וְאֶת נַחֲלַת ה' — אָז יִפּוֹל נָא הַגּוֹרָל הַמַּר הַזֶּה עָלָי!.. מְנוּסָתִי תָּבִיא יֶשַׁע וּפְדוּת לִשְׁנֵיהֶם וְאוּלַי גַּם לִי... כֵּן! כָּלָה וְנֶחֱרָצָה! אֲנִי עוֹזֵב אֶת בֵּית אֲבוֹתַי וְאֶת חֶפְצִי וְאוֹרִישֵׁם — לְאָחִי הַטּוֹב מִמֶּנִּי, וְלֹא אֲאַחֵר לַעֲשׂוֹת אֶת חוֹבָתִי זֹאת אַף רֶגַע... וּבְכֵן — שָׁלוֹם לָכֶם, אֲהוּבֵי נַפְשִׁי, בֵּית הוֹרַי וּמִשְׁכַּן ה' — — —

לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה קָם אֱלִיעֶזֶר מִמְּקוֹם מִשְׁכָּבוֹ וַיֵּצֵא נֶחְפָּז מִתּוֹךְ הַגָּן דֶּרֶךְ מוֹצָא נִסְתָּר בַּאֲחוֹרֵי הַגָּדֵר וַיֵּצֵא מִשִּׁילוֹ הָלֹךְ וְעָבֹר רַגְלִי כְּפָרִים וְעָרִים צָפוֹנָה עַד הִגִּיעוֹ אֶל נַחַל קָנָה. עַל שְׂפָתוֹ מָצָא סִירַת דּוּגָה וַיֵּשֶׁב בָּהּ וַיָּשָׁט עִם זֶרֶם הַמַּיִם עַד בּוֹאוֹ אֶל יָם־הַגָּדוֹל לְעֵת הָעֶרֶב בְּיוֹם הַמָּחֳרָת. — — —

יב.

וּבְבֵית צָדוֹק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל רַבָּה הַתְּכוּנָה אֶל חֻפַּת אֱלִיעֶזֶר וְאֶל מִשְׁתֵּה הַנְּשׂוּאִים וְאִישׁ לֹא שָׂם לֵב, כִּי נִפְקַד מְקוֹם הֶחָתָן כָּל עֵת הַצָּהֳרָיִם. וַיְהִי בְּהַגִּיעַ שְׁעַת הַחֻפָּה וֶאֱלִיעֶזֶר לֹא יָצָא מֵחַדְרוֹ, וַיֵּלְכוּ לְבַקְּשׁוֹ שָׁם — וָאַיִן, וַיְחַפְּשׂוּהוּ בַּגָּן וּבְמִשְׁכַּן ה' וְלֹא מְצָאוּהוּ: עָבַר כָּל הָעֶרֶב, חָלַף גַּם הַלַּיְלָה בְּחִפּוּשִׂים — וְעִקְּבוֹת אֱלִיעֶזֶר לֹא נוֹדָעוּ. וַתֵּהוֹם כָּל הָעִיר וְהַסְּבִיבָה לַמִּקְרֶה הַמּוּזָר הַזֶּה, וּבְבֵית צָדוֹק הַיָּשִׁישׁ מְהוּמָה וּמְבוּכָה רַבָּה. בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאוּ אֲנָשִׁים מֵעָרֵי הַשָּׂדֶה וַיּוֹדִיעוּ, כִּי רָאוּ אֶת אֱלִיעֶזֶר בָּא עַד נַחַל קָנָה וַיֵּשֶׁב בַּסִּירָה וַיָּשָׁט בָּהּ הָלֹךְ וָשׁוֹט אֶל יָם הַגָּדוֹל. וַיְהִי הַדָּבָר הַזֶּה לְפֶלֶא מַתְמִיהַּ בְּעֵינֵי כֹּל, כִּי אִישׁ לֹא הֵבִין אֶת סִבַּת הַדָּבָר: מָה הִמְרִיץ אֶת הֶחָתָן הַמְּאֻשָּׁר וְיוֹרֵשׁ הַכְּהֻנָּה הַגְּדוֹלָה לַעֲטוֹת קָלוֹן עַל נַפְשׁוֹ וְעַל נַפְשׁוֹת בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ.

אוּלָם נַפְתָּלִי וְרָחֵל יָדְעוּ בְּקֶרֶב לִבָּם אֶת דְּבַר מְנוּסַת אֱלִיעֶזֶר, וְאַחֲרֵי אֲשֶׁר הֻגַּד לָהֶם, כִּי אֱלִיעֶזֶר שָׁכַב לְעֵת הַצָּהֳרַיִם בְּתוֹךְ הַגָּן מֵאֲחוֹרֵי הָאַלּוֹן הֶעָבֹת, נוֹכְחוּ לָדַעַת כִּי הוּא שָׁמַע אֶת כָּל דִּבְרֵי שִׂיחָתָם הַמַּדְאִיבָה, וְהִיא הֵבִיאָה עָלָיו אֶת הַשּׁוֹאָה הַזֹּאת. הוּא לֹא רָצָה אֶת קָרְבַּן אָחִיו וְנִדְבַת אֲרוּשָׂתוֹ, וַיַּקְרֵב אֶת קָרְבַּן נַפְשׁוֹ הָאַחַת לְטוֹבַת שְׁנֵיהֶם... אָכֵן נַעֲלֶה וּמְרוֹמָם הוּא מֵהֶם!..

הַמַּחֲשָׁבוֹת הַמְמָרְרוֹת הָאֵלֶּה הִתְרוֹצְצוּ חֶרֶשׁ בְּעוֹנָה אַחַת בְּלֵב נַפְתָּלִי וְרָחֵל, וַאֲסוֹן אֱלִיעֶזֶר הֲמָמָם כְּרַעַם וַיָּטֶל עֲלֵיהֶם אַשְׁמָה אֲשֶׁר לֹא יוּכְלוּ נְשֹׂא. נַפְתָּלִי גָּזַר אֹמֶר בְּהִתְעַטֵּף עָלָיו נַפְשׁוֹ מֵרִגְשֵׁי הַנִּחָם, כִּי אֵין לוֹ כְּעֵת כָּל צְדָקָה גַּם לַחֲשֹׁב עַל אוֹדוֹת מָסֹרֶת־הַבְּרִית עִם הַמְיֻעָדָה לִהְיוֹת יְבִמְתּוֹ, וַיִּפְצַר בְּצָדוֹק אָבִיו כִּי יִתֶּן לוֹ לָצֵאת בְּעִקְּבוֹת אֱלִיעֶזֶר, לָנוּד בַּאֲרָצוֹת וּמְדִינוֹת, עַד אֲשֶׁר יִמְצָא אֶת אָחִיו הַנִּדָּח וִישִׁיבֵהוּ אֶל בֵּית אָבִיו וְכַלָּתוֹ. וְגַם רָחֵל נָמַקָּה חֶרֶשׁ בְּמוּסַר כִּלְיוֹתֶיהָ, וְהַנִּחַם הֵצִיק לָהּ מְאֹד. כְּנַפְתָּלִי, חָשָׁה גַּם הִיא, כִּי קָרְבַּן אֱלִיעֶזֶר עוֹד הִרְחִיב אֶת הַתְּהוֹם בֵּינָהּ וּבֵין נַפְתָּלִי וְעוֹד הוֹסִיף לְהַרְחִיקֵהוּ מֵעָלֶיהָ מֵאֲשֶׁר בָּרִאשׁוֹנָה; וַתְּדַבֵּר עַל לֵב אָבִיהָ הַזָּקֵן לַעֲזֹב אֶת בֵּית הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְאֶת הָעִיר שִׁילוֹ וְלָשׁוּב אֶל כְּפַר מוֹשָׁבָם וְאֶל שְׂרִיקוֹת עֲדָרֶיהָ. אֲבָל דַּעַת הַזְּקֵנִים יִרְאֵי הָאֱלֹהִים וְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ הָיְתָה אַחֶרֶת: הֵם הִרְבּוּ לְהַרְגִּיעַ אֶת לִבְבוֹת בְּנֵיהֶם הַצְּעִירִים, כִּי אֶצְבַּע אֱלֹהִים הִיא וְכִי גַּם אֶת הָרַע גַּם אֶת הַטּוֹב עֲלֵיהֶם לְקַבֵּל מֵאֵת ה', מִבְּלִי הִתְאוֹנֵן עַל מַעֲשָׂיו וּדְרָכָיו.

כַּעֲבוֹר חֲמִשָּׁה יָמִים בָּאוּ דַיָּגִים מֵעַל שְׂפַת יָם

מעתלה
לְנִצָּנֵי יוֹצְרֵינוּ הַצְּעִירִים

חֵפֶץ.

בְּשַׁעַת נִמְנוּם כֹּחוֹת צְפוּנִים
חָפַצְתִּי לִחְיוֹת בֵּין הֶהָרִים;
לְהַאֲזִין שִׁירַת סֶלַע, הֶמְיַת נַחַל
וְלִקְלֹט בְּאָזְנַי סוֹד שִׂיחַ הַיְעָרִים.

כֹּחַ־אֵלִים אֵיתָן יָפוּץ בַּמֶּרְחָבִים
וְשִׁנָּה שָׁמַיִם מִמַּעַל וְהָאָרֶץ מִתַּחַת;
וִיחוֹלֵל מַהְפֵּכָה בַּטֶּבַע וְלָפַת עַמּוּדָיו
וְנִפְּצָם לְאָבָק וְחִבְּרָם מֵחָדָשׁ לְאַחַת.

יִתְפֹּשׂ הַכֹּחַ בְּיָדוֹ מֶמְשֶׁלֶת הַחַיִּים
וְיַטֶּה לִרְצוֹנוֹ מַאֲוַיֵּי לְבָבִי וְטִיבִי;
וְהוֹרִיד לִי שְׁחָקִים וּתְהוֹמוֹת לִי יַעַל
וְהֵבִיא לִי בַּחֹרֶף חֲלוֹמוֹת אֲבִיבִי.

וילנא. יצחק ניצברג (בן 15 שנה)

הַתְּפִלִּין.

זכרונות ילדותי !...

זוכרת אנכי שמקום אחד בביתנו היה תמיד קדוש בעיני, זו היתה הפנה שבה היו תלויים התפלין של אחי. תמיד, בחפצי לעמוד שמה, היתה אמא אומרת: „אל תקרבי הלם ואל תגעי בתפלין”. גם אמא בעצמה, בשעה שהצטרכה להסיר את האבק מפנה זו, עשתה את מלאכתה בזהירות מיוחדת לבל תגע בהן ולבל תפולנה חלילה ארצה.

הזהרות אמי כה פעלו עלי עד שאני בעצמי הרגשתי מעמקי לבי שבפנה זו שוכנת איזו קדושה, מין סוד נסתר שאסור לי לדעתו, ורק לי, כי אחי ידע אותו, ולו גם מותר היה לקחת אותן בידו...

ומפני שזה היה סוד, לכן הרגשתי תמיד כאלו ידים נעלמות מושכות אותי אליהן, לפתר את הסוד ולהבינו...

אמנם אהבתי מאד את השק העשוי מקטיפה אדומה, את „המגן-דוד” שהיה רקום עליו באותיות זהב. מה יפה היה שק זה בשעה שהשמש השוקעת שלחה לו את קרניה המזהירות! כמה נכבד וקדוש היה בעיני, כמה מרהיב את העין ומושך את הלב!..

פעם אחת הקדמתי לקום, ומצאתי את אחי מתפלל. הוא גמר את התפלה, נשק לשני „הבתים” ושם אותם שנית לתוך השק.

הה כמה קנאתי באחי בשעה שאחז את השק בידיו! נראה בעיני שאחי אינו מוקיר אותם כמוני, אין לו אהבה יתרה לתפלין.

לו נתן לי לנשק אותם, ורק פעם אחת, אך כמה היתה נשיקתי חמה ועזה...

אבל לי אסור, אסור לי אף לנגוע...

חפצתי מאד לדעת מה נמצא בתוך התבות הקטנות האלה, שרצועת עור נגררות אחריהן. הרבה חשבתי, ולסוף החלטתי ששם יושבות בריות קטנטנות, שהן טובות לו ובאמת ראויות לנשיקה בכל בקר.

אבל מדוע נשק לזו אשר על הראש קדם? זאת לא יכלתי להבין.

אפשר שזו של הראש עולה על אחותה, לכן מוצאת חן יותר בעיניו ובכדי שלא לביש גם את „התפלה” השניה בפני אחותה, הוא מנשק גם לה. כה הבינותי.

מאד כעסתי על אחי שהוא מכלים את „התפלה” השניה, ומעציב אותה, כי זו של הראש מתחרה עם אחותה „של יד” ואחי, הוא הוא אשם בזה...

אך מחר, כבר לא תתפאר על אחותה ולא תוסיף עוד להכעיסה חשבתי בלבי, כי אמר לאחי שינשק קדם את זו של היד...

כל אותו יום ראיתי את שתי האחיות המביטות מבעד לשק, אחת שמחה ואחת עצובת-פנים.

בעזבי את הבית, הסחתי קצת את דעתי לגמרי מ„התפלין”, כי קויתי שמחר ישנה הדבר, אבל הן לא נמחקו לגמרי מעל לוח-לבי הקטן.

למחרת בבקר, בפקחי את עיני צפיתי לראות פנים אחרים מבין אותיות הזהב, ולא כאשר הסכנתי לראות זה ימים רבים. והנה ראיתי שאחי עומד קרוב למטתי ומתבונן על פני. אחי! צעקתי בשמחה, כי כבר נזדמנה לי שעה טובה לדבר אתו—אחי! מדוע תנשק קדם לזו אשר על הראש? הלא למדת „בחדר” שאסור לביש.

דו-שבועון ספרותי מדעי לבני הנעורים

הוצאת „אביב" ורשה. מעורכת א. לובושיצקי.

שנה ראשונה | שבט א. ב. תרפ"ד | חוברת יד—טו

יעקב רמון.

אֶל שִׁירַת מִיכַ"ל

(למלאת 72 שנה למות מיכה יוסף לבנזון).

מִיכָה יוֹסֵף לֶבֶּנְסוֹן

רָנִי לִי רָנִי, בַּת שִׁירַת הַנֵּצַח,
בְּסִתְרֵי נַפְשִׁי הַכּוֹאֶבֶת –
רִנָּתֵךְ מְזוֹר־יֶשַׁע וּרְפוּאוֹת עוֹלָמִים
לְנִשְׁמָתִי הָרְצוּצָה וְדוֹאָבֶת.

רָנִי לִי רָנִי, אַתְּ בְּרוּכַת אֱלֹהַּ,
וְאֶמּוֹג בִּצְלִילֵי שִׁירָתֵךְ;
גַּלְמוּד מֵאָדָם קָבוּר פִּנָּה נִשְׁכָּחָה
אַרְוֶה בְּדִמְעוֹתַי רִנָּתֵךְ.

רָנִי לִי רָנִי, אַתְּ תְּפִלַּת לְבָבִי,
כָּךְ אֶכְלֶה בְּגַעְגּוּעֵי־צִיּוֹנָה;
אַתְּ – שְׁכִינַת הֶגְיוֹנַי מֵעַרְשִׂי עַד קִבְרִי,
צַוָּאַת נְשִׁימָתִי הָאַחֲרוֹנָה.

הוצאת „ברקאי" ורשה,

נובוליפקי 7.

ספרי מקרא לבני הנעורים (כלם מנקדים).

לע"ע יצאו לאור ונמצאים למכירה 27 ספרים אלה:

I מהביבליותיקה ההיסטורית:

א) ספר הישר (לבני הנערים, מצויר) — מעובד ע"י א. לובושיצקי.

ב) האנוסים (ספור מימי האינקויזיציה) מעובד ע"י ש. קנטורוביץ.

ג) בר־כוכבא (ספור מימי רומא) ע"י י. ב. לבנר.

ד) הבן האובד (ספור מימי הבינים) מאת ש. ברמן.

ה) בירת הלל (ספור מימי הבירת השני) ע"פ מ. רינג.

ו) נר דוד (ספור מימי הגאונים) ע"פ מ. גורפינקל.

ז) בן־דור (ספור מימי רומא) מעובד ע"י ח. דובניקוב.

ח) דוד־אל־ראי (ספור מימי הגאונים) ע"פ ב. ביקונספלד.

II מהביבליותיקה האגדית:

ט) אגדות החסידים (לבני הנעורים) מאת ע. נ. פרענק.

י) אגדות ההודים (על מניטו ואראליו) תרגום ד. צמח.

יא) אגדות הבלקנים (לילדים) ת' א. מיטרופוליטנסקי.

יב) אגדות הכושים (לילדים) תרג' א. בן־אורי.

יג) אגדות משוררים (לבני הנעורים) תרגום פ. הלפרין.

יד) מסעי גוליבר (ע"פ סויפט) תרגום הנ"ל.

III מהביבליותיקה המדעית:

טו) רודפים ונרדפים (מעולם החי) ע"פ ט. סיטון תרגום י. א. הנדלזלץ.

טז) מסלת הברזל (המצאתה והתפתחותה) מאת יעקב פרנקל.

יז) בארצות רחוקות (ספורי נוסעים וצידים) תרגום ח. דובניקוב.

יח) בני תקופת האבן (סטנלו וטרל"ו) תרג' ע. רוזנבוים.

יט) התירים הראשונים (ממרקו פולו עד וסקה די־גמא) ע"פ רובקין תרגום מ. טשודנר.

כ) התירים האחרונים (מקולומבוס עד ננסן) מעובד ע"י ח. דובניקוב.

כא) מעולם החי (ספורי זואולוגיה) מע' ע"י ח. צרניבסקי.

כב) מחשבת הדורות (קורות השלמת האדם) מאת נ. רובקין תרגום מ. קפלן.

כג) בארץ היהלומים (מאת ע. ברפוס) תרגום ע"י דבורה ליחובר.

כד) ומירך ועילם (ספור מח"ה האדם הקדמון) תרגום פ. היילפרין.

IV מהביבליותיקה הספרותית:

כה) מה־זמדים (קובץ ספורים, שירים ומחזות) מאת יצחק קצנלסון.

כו) משלי המגיד מדובנא (לבני הנעורים) ע"י ש. קנטורוביץ.

כז) שירות ואגדות (לבני הנעורים) — א. פראנק.

הכתבת: Towarzystwo Wydawnicze „CENTRAL" Warszawa, Nowolipki 7.

הגיאוגרפיה וידיעות הטבע

מאת משה לוין, חלק ראשון: מקום המולדת ובעלי־החי הביתייב

הספר הזה הוא יצירה חדשה במינה בעולמנו הפדגוגי: המחבר השתדל לתת לתינוקות של בית רבם ע"י שיחות חיות וספורים מלבבים את ראשית למודי כתיבת־הארץ וידיעות הטבע — ביחד, בכדי שהידיעות הגיאוגרפיות גרידא לא תביאנה אותם לידי שעמום וממילא גם לידי שכחת תלמודם. / חיצוניות הספר מצטיינת ברבוי ציוריו ושרטוטיו, שגם הם יוסיפו לתת לתלמידים מושג חי על העצמים הסובבים אותם והקרובים אליהם ביותר — מעולם החי, הדומם והצומח.

מחיר הספר 9.100 מרק.

גיאוגרפיה

ספר למוד למחלקות העליונות של בתי הספר ולמחלקות הנמוכות של בתי הספר התיכונים.

מאת משה לוין.

חלק ראשון, ספר ראשון: הגיאוגרפיה הפיסיקלית.

ספר זה הוא הנסיון הראשון לתת לתלמידינו את ראשית תורת הגיאוגרפיה הפיסיקלית בשעורים פופולריים ושיטיות מודרגת בהתאם להתפתחות התלמודים בכלל.

מחיר הספר

מחיי הצמחים

ספר למוד לתורת הבוטניקה לבתי ספר ולמתלמדים

מאת משה לוין.

המחבר כמומחה ורגיל בלמודי תורת הטבע השתדל לתת בספרו זה את ראשית תורת הצמחים לתלמידי בתי הספר הנמוכים ע"י שיחות חיות וציורים מלבבים. אין אנו מפקפקים כי אלה מהמורים העברים שכבר נוכחו כי אתמחי המח' בשני ספריו בתורת הגיאוגרפיה—ימצאו חפץ גם בספר זה.

הספר נדפס בהידור רב ומכיל כמאתים ציורים. אחרי כל פרק באות הוראות ללמוד המעשי של תורת הצמחים ושאלות המשמשות דוגמא להנהלת אותו השעור.

ספריה לבני הנעורים „ניצוצות".

1) בארצנו.

מסע לארץ־ישראל

עם ציורים

מאת יצחק ברקמן.

2) בשעת השעור.

קומדיה באקט אחד

מאת הנ"ל.

3) הפרידה.

קומדיה באקט אחד

מאת הנ"ל.

הכתבת: ל. קוזאק, ורשה, נלבקי 7.

DRUK. SIKORA i MYLNER WARSZAWA, NOWOLIPKI 6.

הוצאת „אביב" ורשה. מערכת א. לובושיצקי.

שנה ראשונה — שבט תרפ"ד — חוברת יד—טו

תכן החוברת הכפולה שבט.

תכן החוברת הכפולה לאדר א' (סוף השנה הראשונה)

עם החוברת הכפולה לאדר א' תגמר **השנה הראשונה** להוצאת „הכוכב", ומאדר ב' תחל השנה השניה.

Redakcja „Hakochab" Warszawa, Nowolipki 28, m. 28 :הכתבת לכל עניני המערכת

Tow. Wyd. „CENTRAL" Warszawa, Nowolipki 7, :להזמנות וחתימה

„Hakochab" (dwutygodnik) № 14—15 (Luty) Redaktor-wydawca A. Luboszycki.

חברת „כל ישראל חברים" ו„דזשואינט פאַריין קאָמיטעט" לפנות אל מועצת אגודת הלאומים. ממשלת פולניא טענה, כי אין רשות להסתדרויות זרות לפנות אל אגודת הלאומים ולהתערב בעניניה הפנימים של פולניא, ואולם מזכיר אגודת הלאומים לא שם לב לטענה זו. תלונת החברות הישראליות נמסרו לחברי אגודת הלאומים ול„ועדת השלשה" שהודיעה, כי אין כל סכנה נשקפת לזכיות המעוטים ואין לע"ע כל צרך לאחוז עתה באמצעים, יען כי ממשלת פולניא השיבה אחור את הצעת החק בדבר ה„נימרוס קלאוזוס". אם ההצעה תוגש אל הסים הפולני, אז תשים אגודת הלאומים לב לדבר.

באמריקא.

הקונגרס של יהודי אמריקא קבל החלטה, לשלוח ברכה אל נשיא ההסתדרות הציונית, ד"ר חיים ויצמן, על פעולותיו בעד עם ישראל, ולה' ללויד ג'יאורג', מי שהיה ראש המיניסטרים באנגליא ועתה הוא נמצא כאורח באמריקא. — הקונגרס החליט לקרוא קונגרס של כל יהודי התבל, ומטרתו הראשית תהיה עבודת בנין ארץ ישראל. הקונגרס ההוא יבחר ע"פ יסודות דימוקרטיים. גם החליט לדרוש מממשלת אמריקא, לבטל את הגבלת הכניסה לנודדים מארצות אחרות

— הפסל היהודי המפואר משה ווייגר נקרא להכין אנדרטא של נשיא כנסיות הברית קולידז׳. ה׳ וויינר כבר עשה לו שם באנדרטאות של גדולי שרי הממשלה באמריקא, וביניהם גם הנשיא הקודם הרדינג. הפסל של הנשיא קולידז׳ יוצב בארמון הממשלה בושינגטון.

— מי שהיה ראש המיניסטרים באנגליא, לויד ג'יאורג', הנמצא עתה בקנדה, התקבל במכתב-ברכה מאת ההסתדרויות הישראליות במדינה. על זה ענה ה' ל. ג'. במכתב, לאמר: „תודה לכם מקרב לבי על אותות החבה וקבלת-הפנים. השקפותי הן עתה כמו אז, בהיותי ראש המיניסטרים, כן בענינים הכלליים וכן בשאלת היהודים".

יח"ז.

אברהם ב. ריבלין.

מִכְתָּבִים מִירוּשָׁלַיִם.

(ה.)

טִיּוּל הַנְּצִיב הָעֶלְיוֹן בְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל.

הנציב העליון בקר אחרי שובו מחפשתו את כל המקומות החשובים אשר בא"י. בי"א חשון בא לשכם ומשם יצא לבית-שמן. לכאן בא ע"פ הזמנה מיוחדת של שיכי העיר הזאת, שכתבו לנציב, כי רוצים הם לחיות בשלום עם היהודים, ולא הם מלאו את ידי המדברים בשמם שאינם מרוצים מהציונים, ושהיהודים מכריחים אותם למכר להם את אדמתם. „אנחנו מכרנו בעצמנו וברצוננו, הם כותבים לנציב, חלק מאדמתנו הרחבה ליהודים, ובכסף שקבלנו נשבח את האדמה הרבה שהשארנו לעצמנו". כשהגיע ה. מ. הנציב העליון לבית-שאן, יצאו לקראתו מאות אחדות של בדואים רוכבים לקבל את פניו. לפני הבדואים הלכו שני גמלים עטופי לבן, ועליהם נערות ערביות ששרו שירים ערבים. בראש התהלוכה רכבו השיכים של בית-שאן והסביבה בשירה לוו כלם את הנציב עד בית-הממשלה. הנציב הודה, לפני צאתו את העיר, על שערכו לו קבלת פנים נהדרה כזאת, והבטיח לבוא באביב עוד הפעם. אחרי שהבדואים הראו את כחם בתרגילים מפליאים על סוסיהם, נפרדו הנציב ובני לויתו מתושבי העיר בידידות ונסעו לבלפוריה, ששם שהו כחצי שעה, ומשם נסעו לחיפה וילונו שם. בי"ד חשון בקר הנציב את עכו, הקרובה לחיפה, ושם קבל על-יד שער הכבוד שהוקם לשם זה, על-ידי התושבים ותלמידי בתי-הספר. מחיפה נסע למושבות וקבוצות הגליל, ומשם ליפו ותל-אביב. גם כאן ערכו לו קבלת-פנים יפה. הוא הגיע ליפו אחה"צ ויקדיש את חצי היום הזה לבקר את מוסדות יפו, ובערב היה נוכח בנשף שנערך בשבילו בגמנסיה התל-אביבית. למחרת בקר את תחנת החשמל של רוטנברג, את בית-הכנסת החדש העומד להגמר ואת הקזינו „גלי-אביב", ובכל מקום לווהו אלפי איש בקריאות שמחה. על הקזינו הניפו לכבוד בואו את הדגל העברי והאנגלי. אחרי הצהרים הלך לחזות בהתאריות המשטרה היפואית, ולחלק את הפרסים למצטיינים.

בֵּין הַנֹּעַר.

— קבוצת „נורדיה" מראשון-לציון הזמינה את „הגבור", הקבוצה הירושלמית, שתבוא לראשון-לציון להתחרות אתה במשחק כדור-הרגל. הזמן נקבע ליום השבת י' חשון. כידוע התחרו שתי הקבוצות הללו בירושלים אחרי הכנוס הכללי, אבל המשחק נגמר בלי שום תוצאות, והפעם היו התוצאות שוות, 1:1. במוצאי-שבת סדרה „נורדיה" נשף רקודים לכבוד „הגבור".

— קבוצת „קדימה", שעמדה במדרגה הראשונה בירושלים, נכנסה כלה לתוך „המכבי", ההולך ומסתדר מחדש. כעת ירשה את מקום „קדימה" קבוצת „הצבי" שהראתה כבר פעמים רבות, כי ראויה היא לעמד במדרגה הראשונה בירושלים.

— במוצ"ש י' חשון ערכה אגודת „בני-יהודה" נשף חזיוני רקודי, אבל הוא לא הצליח כלל וכלל, וזה מראה שהתקוות שתלו באגודה זו עוד לא נתגשמו. כי חוץ מזה שהחזיונות היו בלתי מוצלחים, לא החזיקו סדרני האגדה את הסדר כהוגן.

הַכָּאוֹת בְּשֶׁל עֲבוֹדָה נָכְרִית.

— בחדש זה שבתו פועלי הדפוס של האחים רוזנפלד בחיפה, מפני שבעלי הדפוס לקחו לא-יהודי לפועל. ביחוד התרגזו הפועלים העברים על זה, מפני שהבעלים רצו לפטר שני פועלים משלהם, ורק הודות לפועלים האחרים שהסכימו להתחלק בעבודה עם שני המפוטרים, נשארו בעבודתם. על-פי מלשינות והגזמת בעלי-הדפוס נאסרו אחדים מהשובתים, ואלה ישבו, כפותים בשרשראות ברזל, בבית-הסהר, שני ימים, וכל השתדלות להוציאם עלתה בתהו, עד שנשתחררו אחרי שני ימים, בערבות כסף גדולה. חבריהם של הנאסרים התרגזו על זה ויכנסו לדפוס, פזרו את האותיות, הכו את הבעלים וברחו. משפט האסורים עוד לא התחיל.

— אצל מגרש „רטיסבון" הולכת ונבנית שכונה חדשה, אשר בבנינה עסוקים רק פועלים יהודים. השופט מר פרומקין, אחד הבונים בשכונה זו, מסר את בנין ביתו לקבלן ראובן אלחסיד, שגם הוא העסיק פועלים יהודים, אלא שאת חמרי הבנין קנה מערבים. לכן התנפלו עליו בשבוע החולף אחדים מפועליו, השליכוהו ארצה והכוהו באפן גס מאד. פועלים אחדים רצו להגן עליו, אבל המתנפלים לא נתנום לגשת, והכו גם אותם. למשטרה נודע הדבר ותשלח שוטרים שאסרו אחדים מהפועלים. משפט הפועלים הללו, שנלחמו לטובת היוצרים היהודים, כי יקנו רק את תוצרתם ויחזקום בזה, יהיה בודאי בחדש זה.

ספרי היסטוריא.

קורות הָעִבְרִים

לבתי ספר ולמתלמדים

עם הרבה ציורים, תמונות ומפות.

מעובד עברית ע"פ ספרו של ש. דובנוב

מאת א. לובושיצקי.

חלק ראשון: תקופת כתבי הקדש.
חלק שני: מתקופת יון עד אחרית ימי הגאונים.
חלק שלישי: תקופת ימי הבינים.
חלק רביעי: התקופה החדשה מהמאה הט"ז עד סוף הי"ח.
חלק חמישי: התקופה האחרונה.

הערה: שני החלקים האחרונים חברו ע"פ המקורות הראשונים **מאת א. לובושיצקי.**

עשרות אלפי האכסמפלרים מכל חלק וחלק של „קורות העבריס" הנפוצים מדי שנה בכל תפוצות הגולה הנם העדה היותר נאמנה, כי ספר זה נשאר עד הנה היחיד ומיוחד במינו. התקונים העיקריים מצד הפנימי והחיצוני שהננו מכניסים כעת במהדורות החדשות יחזקו בלבנו את התקוה, כי גם להבא ישאר הספר „קורות העברים" בשורה הראשונה של [illegible]ע זה.

ספרי הדקדוק, תורת הסגנון והספרות ועוד.

ספרי הדקדוק של ל. שאצקי.

1) **הַתְחָלַת הַדִּקְדּוּק** (ראשית תורת הדקדוק עם תרגילים רבים למתחילים).

2) **הַדִּקְדּוּק הָעִבְרִי** (ספר דקדוק שלם, ערוך בסגנון קל לשנות הלמוד השלישית-הרביעית).

3) **תַּרְגִּילֵי הַדִּקְדּוּק** (מתאים לספר „הדקדוק העברי" הנ"ל)

כל שלשת הספרים הללו נתחבבו זה כבר על המורים והתלמידים העברים, וכעת יצאו בהדורה מוגהת ומתוקנת, מנופה ונקיה משבושי הדפוס שנפלו במהדורות הקודמות.

הַכּוֹכָב

דו שְׁבוּעוֹן ספרותי מדעי לבני הנעורים

עִם מַחְלָקָה „לְמַעַן הַקְּטַנִּים" (כֻּלָּהּ מְנֻקֶּדֶת)

הוצאת „אביב" וורשה — **מערכת אהרן לובושיצקי.**

בזהירות יתרה נגשנו לפני חצי שנה אל הנחת היסוד של „הכוכב". המשבר הכללי בעתונות העברית עורר בנו קצת דאגה, שמא לא איכשר דרא, וירחון עברי לבני הנעורים, הפשי מהשפעה חיצונית, לא יוכל להתקיים כחי נושא את עצמו ובן-חורין בשאיפותיו ופעולתו. אולם ששת ירחי קיומו של „הכוכב" ויחס הרצון והחבה היתרה שזכה להם במשך זמן קצר מצד צעירינו ומצד מחנכי הדור הבא—אמתו בלבנו את אמונתנו החזקה והעקשנית בעתידו של מוסדנו. וכעת, בראשית מחצית-השנה השניה, הננו נגשים אל המשכת מפעלנו זה מלאו תקוה ובטחון גמור בנחיצותו וזכות-קיומו של „הכוכב". ורגש-ודאות זה מבטיח גם להבא את האמצעים הנחוצים לשכלול ירחוננו ושפורו, בכדי שנוכל, בעזרת קהל קוראינו ועוזרינו התמידים, להעלותו אל מדרגת השלימות.

„הכוכב" יוסיף לשמש בית-חנוך לצעירי עמנו בשעת אנדרלומוסיה רוחנית זו ולפרחי-יוצרינו העברים, שנתיתמו עם חרבן העתונות העברית ונפוצו „כצאן אובדות".

„הכוכב" יטיף ליחידות שפתנו הלאומית בין צעירינו ויבינם על הנזק הרוחני הרב, שמביאה לתרבותנו דו-הלשוניות.

„הכוכב" יוסיף להיות לצעירינו במה חפשית לשם החיים, הספרות והמדע, ישמש בית ועד לכל היפה והנשגב, החי והרענן, ויפיץ אור על כל ההופעות בעולמנו ובעולם האנושיות הכללית.

„הכוכב" יתיחס בתשומת-לב מיוחדת אל ילדי העברים ויוסיף לשפר את המחלקה „למען הקטנים", עד אשר יהי לאל ידינו לפלס נתיב מיוחד ובטוח „לבן-הכוכב", ורק אז נפריד בין הדבקים.

קוראים צעירים! מורים והורים עברים! הוסיפו לתמוך תמיכה רוחנית וחמרית בירחונכם „הכוכב"; עוד התאמצות אחת—וקיומו יהא בטוח מכל צד.

מערכת „הכוכב" ורשה

האדריסה:

בכל עניני המערכת לפנות ע"פ הכתבת:

Redakcja „Hakochab" Warszawa, Nowolipki 27 m. 28.

בעניני האדמיניסטרציא לפנות ע"פ הכתובת

Tow. wydawnicze „CENTRAL" Warszawa, Nowolipki 7.

חֲדָשוֹת מַדָּעִיּוֹת.

מספר היהודים בתבל.

מנהל לשכת-הספירות הישראלית בנויורק, ד"ר לינפילד, פרסם ספירות חדשות בדבר מספר היהודים בתבל. המספר עולה עד 15 מיליונים. יתר משני שלישים חיים באירופה, החלק הרביעי חי באמריקא, ולערך $7^1/_2$ אחוזים יושבים באסיא, אפריקא, ואוסטרליא. באירופא חיים 8,750,000 יהודים באוקרינא, רוסיא הלבנה, לטליר, ליטא, פולניא, טשיכוסלובקיא, אוסטריא, אונגריא ורומיניא. בארצות האלה מספר היהודים מגיע עד 81% ממספר כל התושבים. ביתר הארצות עולה המספר לא יתר מחצי פרוצנט.

מן 3,800,000 היהודים אשר באמריקא נמצאים 3,600,000 בכנסיות הברית הצפוניות, 126.000 — בקנדה, וכדי 100,00C בארגנטינא.

באַסיא נמצאים היהודיב: 84,000 בארץ ישראל, 142,000 בסוריא, ערב וארם-נַהֲרַיִם באסיא המרכזית והדרומית נמצאים כדי 350,000 יהודים.

באפריקא מרוכזים היהודים בדרום—לערך 400,000 ובצפון 5C,000. באוסטרליא עולה מספר היהודים לא יתר מן י"ב אלפים.

(הרדיום לרפואה) בקונגרס הרופאים, שהיה בירח אקטובר בפריז, הובררו עשרים מקרי מחלת הסרטן, שנרפאו רפואה שלמה ע"י קרני הרדיום. מחלות אחדות ארכו כתשע שנים, שש או חמש שנים. כל הנרפאים מתכלכלים עתה ככל הא"ם, תחת אשר לפני זה כמעט גועו ברעב, כי הסרטן לא נתן למו להזון כדבעי.

(אי של גפרית) אחד האיים הנפלאים בתבל הוא האי המכונה בשם „אי לבן", הנמצא במרחק 30 מיל דרומה מזרחה מזילאנד החדשה. האי מתרומם בגיבה 300 מיטר מעל פני הים, ושטחו לא יתר מחמשה קילומטר מרובעים. על האי מרחף תמיד ענן עשן. האי מורכב כמעט כלו מגפרית נקיה, עם תערובה קטנה של גפסים. זה כבר נסו להשתמש בגפרית היקרה ההיא למטרת החרשת, ואולם לחברה שנוסדה למטרה זו לא היה די כסף, וע"כ לא יכלה להגדיל פעולתה. בפנים האי נמצא יאור ששטחו 20 הקטרים, ומימיו חמים תמיד (מדרגת חומם 430 צלזיוס) בצדו האחד של היאור נמצאים לועי-גַעַש המוריקים תמיד ברעם ורעש אדי גפרית. מן האדים האלה נברא ענן העשן, המחתל את האי תמיד.

(מחלת עצי הקקאו) במדינת איקואַדור (באמריקא המרכזית) רחבו ונסבו מטעי הקקאו, ומזה מתפרנסים רב התושבים. בקיץ העבר דבקה מחלה מסותרה בעצים היקרים ההם, וכל עמל הגננים להצילם היה לריק: יתר ממיליון עצים חלו, יבשו ויחדלו לתת פרים. התושבים שרוים בצער גדול, כי אבדה פרנסתם.

(פרס נובל לממציאי „אינסולין") הפרס של נובל לשנת 1923 בעד ההמצאות הכי חשובות ברפואה, ינתן לשני המלומדים: פרידריך באַנטינג ופרופימור מרק ליאוד מטורונטא (קנדא), שהמציאו את התרופה „אינסולין" כנגד מחלת הסוכר.

(אורחת תירים במדבר סהרה) אחרי משלחת התירים שנסעו באוטומובילים לתור את המדבר הנורא סהרה, מתכוננת עתה לעבור על פני המדבר ההוא אורחה של תירים מעופפים באוירונים. מטרתם תהיה למצוא את הדרך הכי קצרה בין אלג'יר וטונתבוקטו המסע באוירונים יארך כשני ימים. את האוירונים ילוו על הארץ „טנקי המדבר", שכבר עברו בהם פעם אחת את מדבר סהרה.

(אוצרות כסף) לא הרחק מזרגוזא, ששם נמצאים מכרות הכסף הכי עשירים במקסיקא, גלו זה לא כביר מכרות-כסף חדשים, אשר אין כמהם בכל העולם לשפע הכסף. אכן תכף כאשר החלו את החפירות הראשונות קרה שם אסון, כי במכרה עמוק פרץ מקור-מים עז, וכמעט כל הפועלים טבעו.

(קטור של כסף חי) בשיקגו המציאו האינזינירים תחבולה חדשה להניע את מכונת הקטור, באמצעות קטור של כסף-חי, במקום קטור של מים. כח הקטור הזה הוא כפלים מקטור-המים, והוצאות הכנתו אינן גדולות ממנו.

(בקצילים כנגד הארבה). זה לא כביר, כאשר נִגעה אמריקא התיכונה במכת הארבה, התבוננו האנשים, כי ברמשים ההם דבקה איזו מחלה, וכאשר התחקו על המחלה ההיא באו, כי אפשר להשתמש בה למען הלחם בפגע הרע, המביא חורבן נורא בארצות המנוגעות בו.

ההתחקות על רמשי הארבה החולים הראתה, כי המחלה באה ע"י בקציל מיוחד, אשר במשך זמן קצר ינגע בְּשִׁתּוּק (פרליז) ראשונה את הרגלים, אחרי כן את הכנפים והבטן, עד כי ימות הארבה. כאשר ישפכו מי-המסת סוקר על הפגרים, יתפתחו הבקצילים והביאו כליון חרוץ על הארבה הנוגע בהמסה ההיא. בנוזלים ההם מרטיבים את המטעים, והארבה החונה עליהם ינוגע במחלה וימות בטרם יספיק להסב נזק.

(תרופה כנגד הסתידות העורקים). עד כה לא היתה כל תרופה כנגד מחלת התהפך דופני עורקי-הדם בגוף האדם לסיד. המחלה הזאת נידעת בשם „סקלירוז העורקים", והיא נפוצה ביותר בין אנשים מבני חמשים שנה ומעלה. עתה המציא הפרופ' באוניברסיתה הפרגית תחבולה כנגד המחלה, ויקרא לה בשם „סקלירוזוסירופ מריא טרמא". כפי שמבטיחים, מעלה האמצעי הזה ארוכה תיכף בזמן הראשון שמתחילים להשתמש בו.

(הארוכה במנהרות התבל) בלונדון החלו עתה להגדיל את המנהרה מתחת לארץ, שדרך בה עוברת הרכבת מתחת לרחובות העיר. עד כה עולה ארך המנהרה הלונדונית ליתר משבעה מיל אנגלים, וכאשר תגמר העבודה (בשנת 1925) יהיה ארך המנהרה יתר מחמש עשרה מיל ארך המנהרה בהר סימפלון, שהיא עד כה המנהרה הכי ארוכה בתבל, מגיע רק עד שנים עשר מיל אנגליים.

יח"ז

חֲדָשׁוֹת צִיוֹנִיּוֹת.

(ישיבת הועד הפועל הציוני) בט"ו מרחשון נפתחה בלונדון ישיבת הועד הפועל הגדול של ההסתדרות הציונית. אל הישיבה באו רוב חברי הועד בכל הארצות. חסר רק נשיא האקזקוטיבה ה' נחום סוקולוב, המתרפא במיראן בפקודת הרופאים.

את הישיבה פתח נשיא הועד, הפרופ' חיות, ובנאומו אמר, כי הישיבה נקראה בהקדם זמן, יען כי האקזקוטיבה חפצה להתיעץ עם הועד הפועל ע"ד הצעת הממשלה האנגלית לערביים, ליסד סוכנות ערבית, כמו שנוסדה זה כבר סוכנות ישראלית.

נשיא ההסתדרות הציונית, ד"ר וייצמן, אמר בנאומו, כי לפי דעתו צריכה הישיבה הזאת להתיעץ גם ע"ד תכנית העבודה לחצי-השנה הקרוב, יען כי חברי האקזקוטיבה מתכוננים לצאת לארצות שונות, וגם הוא, הד"ר וויצמן בעצמו, יוצא ביום כ"ד נובימבר לאמריקה, ובכן צריך לדון עתה ע"ד העבודה הבאה.

בנוגע להסוכנות הערבית, עוד לא השיבה האקזקוטיבה דבר לממשלה האנגלית, יען כי, כידוע, דחו הערביים בעצמם את ההצעה.

חברי הועד דנו ג"כ בדבר הרחבת הסוכנות הישראלית

(כידוע קבל הקונגרס הי"ג החלטה, לקבל אל הסוכנות גם אנשים ומוסדות שאינם ציונים), ונתקבלו החלטות מתאימות לזה.

בדבר הצעת אנגליא ליסד סוכנות ערבית התקבלה החלטה להודיע לממשלת אנגליא, כי ההצעה הזאת מתנגדת למנדט, וההסתדרות הציונית לא תוכל בשום פנים להסכים עליה, אכן ההסתדרות נכונה בכל לבב לברוא בארץ ישראל קואופרציה משותפת של הערבים והיהודים, שתעבוד ביחד להרמת קרן הארץ.

עוד דנו ע"ד התקציב בארץ ישראל ושל ההנהלה בלונדון, ע"ד מחיר השקל בשנת תרפ"ד, על אדות עבודת „קרן היסוד" ועל התחדשות העבודה הציונית. הוחלט כי מחיר השקל יהיה לפחות 10 סנט.

יח"ג.

כְּרוֹנִיקָה חָדְשִׁית.

בארץ ישראל.

— הנציב העליון, סיר הרברט סמואל, בקר באחדות מהמושבות בארץ ישראל. גם התבונן אל העבודה המתנהלת ע"י ה„קרן קימת לישראל" ליבש את הבצות אשר ליד תל יוסף, וישבע רצון מן העבודה. אחרי כן בקר את חיפה, ועוד ערים שונות, בהן גם יפו ותל-אביב. בגמנזיה בתל-אביב ערכו התלמידים קונצרט נהדר לכבוד בקורו.

— בסוף ספטמבר בא ליפו עולה אחד, שהביא אתו אנית קטור קטנה בעלת 31 טון, וסירה בעלת 10 טון, גם רשתות ומכשירים שונים לציד דגים. העולה הזה אומר ליסד בארץ ישראל קבוצה שתתעסק בציד דגי-הים.

— שלטון „ראשון לציון" החל משא-ומתן עם ה' רוטנברג, להנהיג במושבה הגדולה ההיא מאור-חשמלי.

— בימים האלה תחל פעולתה בירושלים חברה אקציונית חדשה, בשם „משק", שמטרתה לבנות בתים ולמכרם, למכור חלקות אדמה קטנות וכדומה. ההון של החברה עולה עד מאת אֶלֶף ליטרא. הבתים והנחלאות ימכרו לשלם מחירם קימעא קימעא, החל מחמשה דולר.

בין חיפה ועמק יזרעאל בונים עתה בית-חרשת צמנט, אשר אחד משותפיו הוא הברון אדמונד רוטשילד. בנין בית-החרשת יעלה בסך מאתים אלף ליטרא אנגלית.

— הבית של האיניברסיתה העברית בירושלים, שנמצא על הר הצופים ועד כה נמצאה בו הפוליציא של הממשלה, הושב עתה להסתדרות הציונית, אשר תתקן בדקיו ותכינהו למטרתו.

— בימים האלה יחל הפרופ' הקליסטר את חפירותיו במסבי עמק דוד על הר עופל. מקוים למצוא שם את קברי מלכות בית דוד.

— הרבה מורים שגמרו חק למודיהם בשלשת הסימינריות למורים בארץ ישראל וחסרו למו שם משרות, נשלחו לבולגריא, ללמד בבתי הספר של ההסתדרות הציונית.

— בקיץ הנוכחי גמרו 56 תלמידים את חק למודם בבית הספר החקלאי אשר במקוה ישראל. אל החגיגה באו הרבה ארחים נכבדים.

— מטעי הטבק הביאו בשנה הזאת הכנסה רבה לאחדות ממושבות ישראל, אשר החלו לטפל במטעים אלה, ובהן המושבה „ראש פנה" בגליל.

— הקורטוריון של הטכניקום העברי בחיפה החליט לפתחו בירח אפריל 1924. הטכניקום יחנך אומנים מומחים, בנאים, מוכנאים וכדומה. שפת הלמודים תהיה עברית.

— לארץ ישראל בא להשתקע העסקן ר' אברהם פודלישבסקי מורשה.

— ע"פ השתדלות האורטודוקסים תהי הפוסטה בתל אביב סגורה כל יום השבת, ורק במוצאי שבת תהיה פתוחה.

— בי"ג לאוקטובר חגגו „בני ברית" בירושלים יובל המלא שמונים שנה מאז נוסדה ההסתדרות העולמית של „בני ברית", אשר לה עתה עד 500 לשכות בכל הארצות ומספר חבריה 75 אלף. הלשכה הראשונה בא"י נוסדה בשנת 1880.

— הנציב העליון נכון להרחיב בקרב הימים את זכיות „הועד הלאומי", גם נכונים להעשות שנוים במשטרת ארץ-ישראל לטובת הציוניים.

— באביב הבא יחל בנין חוף-אניות בחיפה, והרבה מחוסרי-עבודה ימצאו עבודה ומשכרת.

בפולניא.

הקורטוריום של מוסדות הברון הירש, שנמצא עד כה בווין, עובר לורשה, יען כי רב מוסדות הברון נמצאים עתה בפולניא. למשגיח מטעם הממשלה על העזבון של הברון הירש נתמנה ה' אדלברג.

— הועד העירוני של הציונים בורשה החליט לפתוח אוניברסיתה עממית, בה ילמדו: ספרות ישראלית והכללית, תולדות ישראל ותולדות הציוילזציא, תולדות הטבע, חכמת הרפואה וההיגיניה, תולדות הפילוסופיא ומדע הכלכלה הסוציאלית.

— שלטון הקהלה בורשה פנה בהשתדלות אל שר-ההשכלה החדש, לקבוע בקרב הימים בחירות חדשות אל שלטון הקהלה.

— ביום כ"ה חשון נפתחה בורשה אוניברסיתה עממית ליהודים, במעון ה„ועד העירוני" הציוני. את השעור הראשון קרא הד"ר נח דוידזון „ההיגינא בישראל לפנים והיום".

באשכנז.

בכ"ח לאקטובר הוכן בברלין משתה-פרידה לכבוד המשורר חיים נחמן ביאליק, לפני צאתו להשתקע בארץ ישראל. במשתה השתתפו כל הסופרים והעסקנים הישראלים הנמצאים בברלין.

בצרפת.

— העיר ריימס, העיר הראשה בגליל שמפן, היתה ביום השבת, י"ז חשון, חנוכת בית-הכנסת החדש, במעמד ראשי הקהלה הישראלית וחשובי התושבים הצרפתים. בית הכנסת הגדול העתיק נהרס ביריות האשכנזים במלחמה האחרונה.

בגלל תנאי החיים הרעים עתה באשכנז, עזבו עתה יהודים נודדים רבים את אשכנז ויבואו לשבת בפריז, ששם תנאי החיים יתר נוחים. עתה עולה מספר היהודים בפאריז עד מאת אלף.

— כאשר פרצה המלחמה החרימה ממשלת צרפת את כל רכושו של מקס נורדו, כי היה נתין אוסטריא. אחרי מות נורדו פנתה אלמנתו, שהיא נתינת דניא, באמצעות הקונסול הדני, בבקשה אל ממשלת צרפת, להשיב לה את הרכוש המחרם. אכן הממשלה ענתה, כי נורדו היה זר השונא לצרפת, ועל כן עבר רכושו לרשות הממשלה.

באנגליא.

בישיבת „אגודת אחים" הרצה מר לוסין וולף על אדות מצב היהודים בארצות שונות, וביניהן גם פולניא. הוא אמר, כי הצעת ממשלת פולניא להגביל מספר היהודים בבתה"ס העליונים, שזה מתנגד לאמנה הוירסלית על אדות המעוטים, עורר את

שיחות ספרותיות.

לקורות העתונות העברית.

הורתה ולידתה של העתונות העברית היתה בימי ההשכלה במערב ומזרח אירפה עוד במאה השמונה עשרה. שעת־דמדומים הגיעה אז לילדי הגיטו „ותקופת הסערה והדחיפה" הכללית הביאה בכנפיה רוחות של שנוי ערכין גם אל עולמנו הקטן. היהדות המוגבלת בד' אמות של הלכה במשך ימי הבינים – שאפה גם היא לצאת למרחב מחוגה הצר, להרחיב את גבוליה ולהעמיק את יסודותיה לפי מַסקנות המחקר החפשי החדש. אמנם שאיפה זו לכשעצמה לא חדשה היא בקורות היהדות, כי עוד בראשית ימי הבינים התאמץ הרמב"ם וחבריו לדעה ליַסד את מוסר היהדות על בסיס ההגיון של חוקרי יון, ועוד אז גרמה שאיפה זו לפולמוס ארוך בינו ותלמידיו ובין מתנגדיהם. אולם תקופת ההשכלה הביאה אתה עוד איזה חידוש מיוחד, שהתנגד בעיקרו ליסודי מסורתנו הדתית, והן ההתגליות החפשיות ברזי הטבע והוהו. ואין ספק, כי ה„השכלה בת השמים" מצאה לה בחומת הגיטו מתנגדים לא לכשעצמה, אלא בשל חידושיה בתורת הטבע והמדעים החפשים. בשעת־משבר זו הופיעה העתונות העברית כמפשרת ומתוַרת, כמליץ ישר לסניגור בין המדע והדת, בין המסורה וחידושי תורת הטבע.

נצני העתונות העברית נראו בעולמנו, כאמור, עוד באמצע המאה הי"ח. מהמשבחים שבהם, שהשפעתם היתה רבה ביותר על השכלת העם, ראויים להזכר: א) „המאסף", והוא הירחון הספרותי־המדעי הראשון בעברית, שיצא לאור בעריכת איצק איכל משנת תקמ"ד עד תקנ"ד בערים שונות במערב אירפא (קניגסברג, ברלין, ברסלוי), ואח"כ בשנוי השם „המאסף החדש" בעריכת שלום הכהן בשנות תק"ע–תקע"א. ב„מאספים" השתתפו גדולי סופרי ישראל וחכמיו בזמן ההוא, ובראשם הרמבמ"ן וטובי תלמידיו.

ב) „בכורי עתים" בראשית המאה התשע עשרה (1820–31) בעריכת ר' שלום הכהן הנ"ל ומ. לנדא בוינא, ביחוד בהשתתפות משכילי גליציה בעת ההיא. ג) „כרם חמד" משנת 1833 עד 1856, לסירוגין, בעריכת החכם ר' שניאור זק"ש ובהשתתפות גדולי חוקרי היהדות שד"ל ושי"ר. ד) „החלוץ", מאסף למדע ולבקרת חפשית בעריכת יהושע השיל שור (יה"ש) ויצחק ערטר משנת 1851, בסירוגין, עד 1889, בערים שונות בגליציה, גרמניה וצחיה ובהשתתפות גדולי החוקרים והמבקרים החפשים בעת ההיא כמו: אברהם גייגר, אברהם קרוכמל ועוד. בין טובי המאספים הספרותיים של התקופה ההיא ראויים להזכר עוד: „כוכבי יצחק" בעריכת שטֶרן (משנת 45 עד 73 של המאה התשע עשרה, בסירוגין) ו„בית מדרש" לר' איזיק הירש ווייס.

ה) „השחר", ירחון ספרותי־מדעי בעריכת פרץ סמולנסקין משנת 1868 עד 85 בוינה, בהשתתפות גדולי סופרינו של דור ההשכלה כיל"ג, ד"ר שלמה רובין, מ. ל. לילינבלום, ברנדשטטר, אלעזר שולמן, א. בן־יהודה ועוד.

מהשבועונים העבריים במאה הי"ט השפיעו ביותר, העתון השבועי הראשון בשם „המגיד" בעריכת א. ליפמן־פרומן משנת 56, ואח"כ בעריכת דוד גורדון ובנו עד ש. 90 למאה העברה. מענינת מאד הסיסמא שהציג עוד העורך הראשון של השבועון הנ"ל: „מגיד ליעקב מהנעשה בכל חלקי התבל לתועלתו ולתועלת השפה העבריה". „המגיד" יצא מסבות צנזוריות בעיר הַגבול ליק, אולם מרבית קוראיו וחותמיו היו (כאלפים במספר) בין יהודי רוסיה ופולין. בין יתר השבועונים במאה הי"ט יזכרו לטוב: „השבוע" ו„המצפה" בקרקוי, „הדגל־היהודי" בלונדון, „הצבי" „השקפה" בירושלים „התחיה" באמריקה.

במזרח אירפא הופיעה העתונות העברית באמצע המאה הי"ט בדמות המאספים: „1) פרחי צפון" בעריכת קבוצת סופרים חשובים תושבי וילנא, כאד"ם הכהן, מרדכי אהרן גינצבורג, קלמן שולמן, שמואל יוסף פין ועוד. המאסף הזה נפסק מהר מסבות צנזוריות ואת מקומו ירש משנהו 2) „הכרמל" (משנות הששים) בעריכת הח' שמואל יוסף פין ובהשתתפות גדולי סופרינו וחכמינו בעת ההיא. 3) „הבקר אור" בעריכת גוטלובר וברודס (לבוב, ורשה), 4) „הצפירה" השבועית בעריכת ח. ז. סלונימסקי, תחלתה בברלין (משנת 63 ומשנת 74 בורשה; 5) „המליץ" הוצאת אר"ז משנת 71 עד 84 באודיסא ופטרבורג. מהמאספים והעתונים שהיו להם צביון דתי מיוחד, אך בעלי השפעה מרובה, ראויים להזכר: „נגה הירח" ו„הלבנון" של בריל, „מחזיקי הדת", „החבצלת" ב„ירושלים", „המזרח" של זאב יעבץ „הפלס" של הרב עקיבא רבינוביץ בפולטבה.

בזה נגמרה התקופה הראשונה, שנמשכה יותר ממאה שנה (מאמצע המאה הי"ח עד שנות השמונים למאה הי"ט), והיכולה להקרא בשם תקופת הילדות והבחרות של העתונות העברית.

כשאנו מדפדפים כעת בעלים היקרים של המאספים, הירחונים והשבועונים ההם, שאמנם בלו קצת מזקן בחיצוניותם, נוכח על נקלה, כי קו אופיני אחד עובר כחוט השני בכל שלשת הזרמים של העתונות העברית בתקופת „חסד נעוריה", והוא: היחס הרציני המוחלט והאידיאלי הקיצוני, שבו התיחסו עורכי העתונים הנ"ל ומוליה"ם, כמשובחים והעדיים שבהם כבינונים והזבוריים, — אל עבודת הקודש שלהם, עבודת השכלת העם. כמו בירחון החפשי „החלוץ" כן במאסף הדתי „הלבנון" וכן בירחון של שביל הזהב — „השחר" של סמולנסקין נראה בעליל, כי עורכיהם ומנהליהם שאפו תמיד לרומם את קוראיהם משפל מדרגתם והתפתחותם, להעלותם אל מרומי התבונה והדעת, איש איש כפי תכניתו ומטרתו, אבל לא לרדת אל ההמון, לחנף לו ולהתרפס לפניו או להסכים להרגליו ונמוסיו השליליים, בכדי לרכוש מספר יותר קבוע של קונים וחותמים. העורכים העברים הראשונים התנהגו ממש בקדושה ובטהרה בעבודתם הספרותית; הם כהנו פאר במקדש העתונות העברית ויתאמצו תמיד להשפיע על קוראיהם ולא להכנע להשפעת ההמון לתכלית חמרית. והמוני הקוראים העבריים ידעו להוקיר אז למדי את כהניו ולויו בהיכל ספרותו, ויחס ההוקרה וההערצה מצד העם לחכמי ישראל בתקופת ההשכלה ידוע לכל ואין צרך להאריך בזה.

במה נזונו ונתפרנסו כהני־צדק אלה ובאיזו אמצעים החזיקו בהוצאותיהם? — על שאלה חשובה זו יענו מספרים: ל„השחר" של סמולנסקין היו פחות מאלף קונים וחותמים תמידיים; רק „המגיד" מליק — כאמור לעיל — זכה לאלפים חותמים, אך מרבית הירחונים והשבועונים העברים במאה הי"ט התקיימו גם בסכום של חמש—שש מאות אכסמפלרים. מובן הדבר, כי על אודות „עסקים ספרותיים" לא חלמו עורכינו ומוליו"ו ההם כלל וכלל, כי את הספרות לא עשו להם קרדום לחפר בה. הם הפיצו תורה וההשכלה לשמה, ופרנסה בקשו להם על פי רב במקצועות אחרים, כמו בהוראה או בעבודה צבורית ולפעמים גם במסחר ובאומנות, מלבד אולי יוצאים מן הכלל אחדים, במספר מצומצם עד מאד. צריך להעיר בזה, כי גם אצל אומות העולם אין כל העתונים החשובים, שנועדו לשם השכלת העם, מתקיימים לשם רוחים, ולא תמיד מפרנסים הם את בעליהם ועוזריהם.

תקופת הנוער של העתונות העברית היתה איפו מלאה וחדורה אידיאליות קדושה ומסירות־נפש אמתית מצד יוצריה ומחולליה והבנה שלמה ועמוקה מצד הקוראים העברים חניכיה. לא למהפכות בלתי אפשריות שאפה עתונותנו זו, אלא להשכלת העם ולחנוכו בשיטה מודרגת, ולפיכך היו גם תכן הענינים שבאו במרבית המאספים, הירחונים והשבועונים ההם — גם שפתם, סגנונם והרצאתם מעין „דברים השוים לכל נפש". בצד חידוש חפשי בידיעות הטבע והנדסה באים מחקרים בבקרת המקרא ודרושי תורה והערות תלמודיות. סגנון הספרות היפה והמאמרים הפובליציסטיים יֵרָאֶה לנו כעת כמליצי קצת, אבל בכללו הוא יותר קרוב אל שפת חכמי ישראל בימי הבינים מאשר ללשון הקשה של המליצים והפייטנים בימי הבינים; ומחקרים רבים מאד לא אבדו את ערכם הספרותי והמדעי גם האידנא.

ככה גדלה והתפתחה העתונות העברית במזרח ומערב אירופא באופן טבעי, ובשנות התשעים למאה הי"ט קבלה גם תעודת בגרות מידי אחד הסופרים העבריים המעפילים, הוא י. ל. קנטור ז"ל, שהחל להוציא לאור את העתון היומי הראשון בעברית „היום", בתבנית טובי היומנים האירפאים. מעשה רב זה הראה נגדה נא כל העמים ותפוצות ישראל, כי השפה העברית חיה היא, אם כי איננה מְדֻבֶּרֶת בפי המוני עמנו. שפה חיה של העם רשאית להקרא רק זו הנותנת חיי־עולם לעמה. המְחַנֶּכֶת ומאלפת אותו, ולא — בכל אופן — שפת השוק והאספסוף. והיומן העברי הראשון הוכיח גם בנסיונו הזה, כי השפה העברית לא מתה היא גם להבעת המושגים היותר נחוצים, בחיי יום יום, כי יש באוצרותיה ומכמניה די מלים ומבטאים לכל. בעקבות „היום" יצאו, כידוע, גם „המליץ" בפטרבורג גם „הצפירה" בורשה ויהפכו לעתונים יומיים. החיים באירופה נשתנו בסוף המאה הי"ט שנוי עקרי, והקורא העברי, שלא היה מעולם בין הנחשלים והמפגרים, לא יכול עוד להסתפק בקריאה שבועית, אלא דרש את מזונו הרוחני מדי יום ביומו

א. ל

(סוף יבוא).

ואלה דברי האגדה:

פעם בִּקר פחה אחד בירושלים את קבר המלך דוד, או כאשר קראוהו הישמעאלים: „קבר דוד הנביא".

הפחה הִרכִּין את ראשו והִסתַּכֵּל אל תחתית הקבר והנה חניתו המשבצת מרגליות נפלה אל הקבר. הפחה צוה להוריד ישמעאלי אחד בחבלים אל תחתית הקבר ולהוציא מתוכו את חניתו. אחרי רגעים אחדים העלו את הישמעאלי בלי כל רוח חיים. אחרי־כן הורידו ישמעאלי שני ויעלו גם אותו מת. ויחר אף הפחה ויקרא בקול: יאבדו כל תושבי ירושלים וחניתי תושב.

ויאמר הקדי אל הפחה: אל־נא יחר אפך בנו, שלחה־נא אחד מעבדיך אל החכם הראשי, למען ישלח לך יהודי והוא בודאי יוציא את חניתך, כי חן היהודים הוא רב בעיני הנביא דוד.

ותטב העצה הזאת בעיני הפחה; וישלח אל ראש הרבנים בירושלים ויצוהו לשלח לו תכף ומיד יהודי אחד למען יוציא את חניתו, שנפלה לתוך קבר המלך דוד.

ויחרד הרב התמים על הפקודה הזאת חרדה גדולה, לחלל את קדֻשת מקום קברות המלכים במדרך כף רגל. ובהשתפך בו נפשו בִּבְכִי חִלָּה את פני הפחה, לתת לו מועד שלשת ימים, וַיֵּעָתֶר לו הפחה.

בשובו הביתה, אסף את כל העדה, ויצו לצום שלשת ימים, ומדי יום ביומו הלך עם האנשים והטף לדרך בית לחם אל קבר רחל, למען ספר לאם הרחמניה את צרתם. ככה עשו שלשת ימים, עִנו בצום נפשם, והרבו לבכות בתפלתם.

למחרת יום הרביעי אמר ראש הרבנים אל עדתו: על אחד מאתנו לתת את חייו לממיתים בעד כלנו, בלכתו אל קברות המלכים — עתה מי ומי מכם ילך בעד עדת ה'? ובראותו כי כל האנשים מחרישים הוסיף לדבר: אם כן נפיל גורל! — ויפל הגורל על שמש בית התפלה, איש קדוש וירא אלהים.

ויכן את נפשו ויתקדש, בהטבלו שלש פעמים. ואחרי הפרדו מאת בני ביתו ומשפחתו ומעם כל העדה המתמוגגת בדמעות, שם לדרך פעמיו, אל מקום קברות מלכי יהודה. כשנגש אל המקום ראה והנה הפחה ועבדיו עומדים ומחכים לו. הורידו את השמש בחבל אל הבור. לבות היהודים אשר באו ללוות את השמש חרדו בקרבם.

אחרי רגעים אחדים שמעו פתאם קול דממה מארץ, הקורא: הַעֲלוּנִי, הַעֲלוּנִי! וימשכו בחבל וַיַּעַל השמש, אשר פניו חורו כמת ובידיו החנית המשבצה פנינים ומרגליות וַיַּגֵּשׁ אותה לפחה.

כל עדת ישראל צהלה ושמחה, ומשתה, גיל וששון בכל בית, וקול מנגנים ותפים נשמעו מסביב.

נפש כל איש שוקקה לדעת את מראה קבר המלך דוד, אולם השמש החריש, ורק גלה את סודו לחכם בַּאשי, כי בהמצאו בחשכת המערה, הופיע לפניו איש שיבה והושיט לו את החנית — וַיֵּעָלֵם.

מן היום ההוא והלאה נִכְבְּדוּ מאד היהודים בעיני הפחה.

מעובד ע"י י. ברקמן.

(סוף יבוא)

משה חיים פורטנוי.

קַו הַקֶּרַח הַצָּף.

(אֲגָדָה מַדָּעִית).

שְׁכֵנִים הָיוּ הָאוֹקְיָנוֹס הַהוֹדִי וְאוֹקְיָנוֹס הַקֶּרַח הַדְּרוֹמִי אִישׁ לְרֵעֵהוּ; קְרוֹבִים הָיוּ זֶה לָזֶה, אַךְ לֹא חָיוּ בֵּינֵיהֶם בְּשָׁלוֹם. נִדְמֶה הָיָה לָהֶם (וְאוּלַי הִיא אֱמֶת), שֶׁאֶחָד מַסִּיג אֶת גְּבוּל הַשֵּׁנִי, וַתְּהִי קְטָטָה וְרִיב בֵּינֵיהֶם כָּל הַיָּמִים, וַיַּחְפְּצוּ לְבַלַּע אִישׁ אֶת אָחִיו. מִתְקַצֵּף הָיָה הָאוֹקְיָנוֹס הַהוֹדִי, מִתְקַצֵּף וּמִתְגָּעֵשׁ וְכִמְעַט שֶׁלֹּא בָלַע אֶת אָחִיו הַקָּטָן מִמֶּנּוּ. לֹא טוֹב הָיָה רֵעֵהוּ, שֶׁאֶת מֵימֵי הַשֵּׁנִי הַמִּתְנַפְּלִים וְעוֹלִים עָלָיו, הָיָה לוֹקֵחַ בַּשְּׁבִי וְאוֹסְרָם, כָּכָה הָיָה מִשְׁפָּטָם כָּל הַיָּמִים. וַיַּגִּישׁוּ שְׁנֵיהֶם אֶת מִשְׁפָּטָם לִפְנֵי הָאוֹקְיָנוֹס הַגָּדוֹל וַיַּצִּיעַ כָּל אֶחָד אֶת טַעֲנוֹתָיו, וְהוּא הִקְשִׁיב לְדִבְרֵי שְׁנֵיהֶם וְהֶאֱזִין אֶל טַעֲנוֹתֵיהֶם, בַּגָּדוֹל הֶחָל וּבַקָּטָן כִּלָּה. וַיִּגַּשׁ הָאוֹקְיָנוֹס הַהוֹדִי רִאשׁוֹנָה אֶת עֲצֻמוֹתָיו, כִּי הוּא הַגָּדוֹל, וַיֹּאמַר: „שְׁכֵן לִי אוֹקְיָנוֹס הַקֶּרַח הַדְּרוֹמִי כְּפַעַם בְּפַעַם, בְּיִחוּד בְּלֵילוֹת הַחֹרֶף הָאֲרֻכִּים, בָּעֵת שֶׁאֲנִי יָשֵׁן יַחַד עִם גַּלַּי הָעֲיֵפִים מֵעֲבוֹדָתָם כָּל הַיּוֹם, בָּא הוּא אֶל גְּבוּלִי, שָׁם בָּאֲזִקִּים אֶת מֵימַי וְלוֹקְחָם לוֹ וְאוֹמֵר: לֹא נָטַלְתִּי, הַגַּנָּב" !..

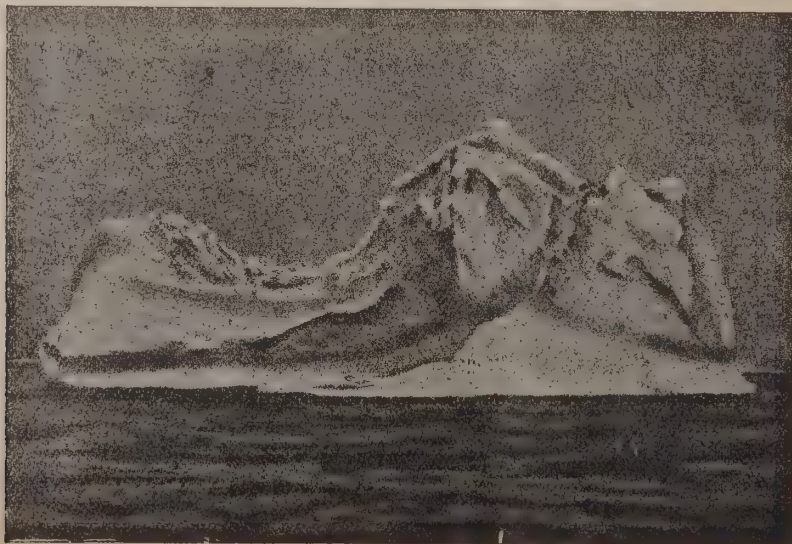
כִּשְׁמֹעַ זֹאת אוֹקְיָנוֹס הַקֶּרַח הַדְּרוֹמִי הִתְעַבֵּר וַיַּעַן: שֶׁקֶר אַתָּה דוֹבֵר, שְׁתֹק! לֹא תְפַשְׁתַּנִי בִּגְנֵבָה וְעַד שֶׁאַתָּה קוֹבֵל עָלַי, הִנֵּה אֲנִי מִתְאוֹנֵן עָלֶיךָ. לֹא רַק שֶׁאֵינֶנִּי מַסִּיג גְּבוּלְךָ, אֶלָּא שֶׁאַתָּה עוֹד חוֹמֵס אֶת רְכוּשִׁי בְּעֶצֶם הַיּוֹם, לְעֵינֵי הַשֶּׁמֶשׁ בָּא אַתָּה וְגוֹזֵל אֶת שֶׁלִּי וְעוֹדְךָ מֵעֵז לֵאמֹר שֶׁאֶת שֶׁלְּךָ אֲנִי לוֹקֵחַ! לֹא, רַק אֶת שֶׁלִּי אֲנִי נוֹטֵל! „וְגַם יָדָהּ בַּמַּעַל הַזֶּה" גָּמַר אוֹקְיָנוֹס הַדְּרוֹמִי אֶת דְּבָרָיו בְּהַרְאוֹתוֹ כְּלַפֵּי הַשֶּׁמֶשׁ.

כִּשְׁמֹעַ הָאוֹקְיָנוֹס הַגָּדוֹל אֶת טַעֲנוֹתֵיהֶם אָמַר לָהֶם: הָבִיאוּ עֵדִים, שֶׁיָּעִידוּ לְמִי שַׁיָּךְ קַו הַמַּיִם אוֹ הַקֶּרַח שֶׁבְּשֶׁלּוֹ אַתֶּם נִצִּים, וְאֵדַע עִם מִי הַצֶּדֶק. וַיְמַהֵר הַהוֹדִי וַיִּקְרָא לָאוֹקְיָנוֹס הָאַטְלַנְטִי. וְהָאוֹקְיָנוֹס הָאַטְלַנְטִי הָיָה זֶה מִכְּבָר נוֹשֵׂא טִינָא בְּלִבּוֹ עַל הָאוֹקְיָנוֹס הַדְּרוֹמִי, עַל הַסִּיגוֹ גַּם אֶת גְּבוּלוֹ קִמְעָא, אַךְ לְתָבְעֵהוּ לְדִין לֹא חָפֵץ, כִּי קָטָן הָיָה הַדָּבָר בְּעֵינָיו. וַיָּבוֹא הָאַטְלַנְטִי וְהוּא רוֹעֵד כֻּלּוֹ מִקֹּר וַיְאַשֵּׁר אֶת דִּבְרֵי הַהוֹדִי, וַיּוֹסֶף עוֹד לֵאמֹר, כִּי יֵשׁ לוֹ טֶבַע שֶׁעַל הַגְּבוּלִים הוּא עוֹמֵד, חוֹמֵס הוּא מִידֵי הַכֹּל, וְגַם מִגְּבוּלוֹת הַהוֹדִי הוּא לוֹקֵחַ פּוּרְתָּא.

הָאוֹקְיָנוֹס הַגָּדוֹל בְּשָׁמְעוֹ אֶת דִּבְרֵי הָעֵד וּבְחֶפְצוֹ לִשְׁפֹּט מִשְׁפַּט אֱמֶת וָצֶדֶק, וּרְאָיוֹת מוֹכִיחוֹת לֹא הָיוּ לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה וְגַם עַל דִּבְרֵי הָאוֹקְיָנוֹס הָאַטְלַנְטִי אִי אֶפְשָׁר הָיָה לִסְמֹךְ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בַּדָּבָר, וְרַק עֵד אֶחָד הוּא, וְלָכֵן קָם הָאוֹקְיָנוֹס הַגָּדוֹל וּפָסַק: „חֵלֶק מִשֶּׁטַח הַמַּיִם שֶׁבְּשֶׁלּוֹ אַתֶּם נִצִּים לֹא יִהְיֶה שַׁיָּךְ לִשְׁנֵיכֶם. קַו קֶרַח נִפְרָד מֵהַדָּרוֹם יִהְיוּ הַמַּיִם וְיָצוּף עַל פְּנֵי הַמַּיִם תָּמִיד".

וּמִנִּי אָז וְהָלְאָה תָּצְפְּנָה בֵּין שְׁנֵי הָאוֹקְיָנוֹסִים רְצוּעוֹת קֶרַח, הֵן הַמַּיִם שֶׁבִּשְׁבִילָם רָבוּ שְׁנֵי הָאוֹקְיָנוֹסִים וְאֵין לָהֶן מְנוּחָה, נִרְגָּזוֹת הֵן תָּמִיד, עַל כֵּן כָּל אֳנִיָּה שֶׁתִּפְגְּשֶׁנָּה עַל דַּרְכָּן תְּנַפֵּצְנָה אוֹתָהּ לִרְסִיסִים.

וְגַם הַשֶּׁמֶשׁ תֵּרָאֶה מְעַט מִזְעֵיר עַל שֶׁטַח אוֹקְיָנוֹס הַקֶּרַח הַדְּרוֹמִי, עַל הַעֲלִיבוֹ אוֹתָהּ בְּעָמְדוֹ לַדִּין עִם הַהוֹדִי לִפְנֵי הָאוֹקְיָנוֹס הַגָּדוֹל.

מֵהַנֹּאד עָשָׂה לוֹ כַּר קְטַנְטָן וָרַךְ לִמְרַאֲשׁוֹתָיו. הֵנִיחוֹ תַּחַת רֹאשׁוֹ וָנָח. עוֹד רֶגַע נִתְבַּלְבְּלוּ רַעְיוֹנוֹתָיו וְנִשְׁתַּקַּע בְּשֵׁנָה.

כְּשֶׁהִשְׁמִיעַ כְּבָר הָ„אָדָם־הַיַּעֲרִי” אֶת נַחֲרָתוֹ, בָּא הַצַּיָּד, תַּחַת בֵּית־שֶׁחְיוֹ הֶחֱזִיק שַׂק, וּבוֹ חֲבָלִים. בְּדוּמִיָּה הִתְקָרֵב אֵלָיו עַל בְּהוֹנוֹת רַגְלָיו. חִישׁ שִׁלְשֵׁל אֶת הַחֶבֶל עַל יָדָיו וַאֲסָרוֹ. חָשׁ הַשִּׁכּוֹר כְּעֵין כְּאֵב בִּשְׁנָתוֹ וְנִתְעוֹרֵר אֲבָל אִחֵר אֶת הַמּוֹעֵד לִבְרֹחַ לֹא יָכֹל כְּבָר. הִשְׁלִיכוֹ הַצַּיָּד לְתוֹךְ שַׂקּוֹ וּנְשָׂאֵהוּ לְבֵיתוֹ. מִתְּחִלָּה חָרָה לוֹ אֲפִילוּ עַל הִמָּצְאוֹ בְשַׂק אָפֵל. אֲבָל תֵּכֶף הִשְׁתַּקַּע שׁוּב בִּשְׁנָתוֹ, וּמִמֶּנָּה הִתְעוֹרֵר כְּבָר בַּכְּלוּב גָּדוֹל, וּמִתּוֹךְ פִּכְחוּתוֹ קִלֵּל לֹא אֶת עַצְמוֹ עַל שִׁכְרוּתוֹ כִּי אִם אֶת הָאָדָם עַל נִכְלָיו וְעַרְמוּמִיּוֹתָיו.

מעובד ע"י צבי טרלובסקי.

שְׁאֵלָה לִילָדִים.

מַה־זֶּה הָיָה פֹּה?

אָב אֶחָד הִשְׁאִיר לְבָנָיו שְׁבַע עֶשְׂרֵה פָּרוֹת, וְשֶׁיְּחַלְּקוּ בֵּינֵיהֶם בְּאֹפֶן כָּזֶה: הַבְּכוֹר יִקַּח חֶצְיָן, הַשֵּׁנִי — שְׁלִישׁ, וְהַצָּעִיר — תְּשִׁיעִית. בָּאוּ הָאַחִים לְחַלֵּק וְלֹא יָכְלוּ. הָלְכוּ לִשְׁאֹל בַּעֲצַת שְׁכֵנֵיהֶם, אֲבָל גַּם הֵם לֹא הוֹעִילוּ, וְהָאַחִים שָׁבוּ בְּפַחֵי־נָפֶשׁ. נוֹדַע הַדָּבָר לִיהוּדִי לַמְדָן, שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בִּשְׁעוֹתָיו הַפְּנוּיוֹת בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וְלוֹמֵד גְּמָרָא. מֶה עָשָׂה? הָלַךְ וּמָשַׁךְ אֶת פָּרָתוֹ מִן הָרֶפֶת וְהוֹלִיכָהּ אֶל הָאַחִים וְאָמַר: הֲרֵי פָּרָתִי לִפְנֵיכֶם, בֹּאוּ וְחַלֵּקוּ, אֶלָּא שֶׁאֵין אַתֶּם רַשָּׁאִים לִנְגֹּעַ בְּפָרָתִי עַד גְּמַר הַחֲלוּקָה. רָאוּ הָאַחִים לִפְנֵיהֶם שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה פָּרוֹת, הִתְחִילוּ מְחַלְּקִים: הַבְּכוֹר לָקַח הַחֵצִי (9), הַשֵּׁנִי — שְׁלִישׁ (6), וְהַצָּעִיר — תְּשִׁיעִית (2), בְּסַ"הַ שְׁבַע עֶשְׂרֵה פָּרוֹת. נִשְׁאֲרָה פָּרָתוֹ שֶׁל הַיְּהוּדִי הַלַּמְדָן. לְקָחָהּ זֶה בַּחֶבֶל שֶׁעַל צַוָּארָהּ, נָהַג אוֹתָהּ וְהָלַךְ. עָמְדוּ הָאַחִים בְּפֶה פָּעוּר, מִסְתַּכְּלִים אַחֲרָיו תְּמֵהִים וּמִשְׁתָּאִים: מַה־זֶּה הָיָה פֹּה?..

ש. חיית.

החלק המדעי והפובליציסטי

אוגוסט פרנקל.

יְרוּשָׁלַיְמָה.

יְרוּשָׁלַיִם.

לעת ערב באתי לירושלים. נזדעזע בי רגע הלב— הנה היא ירושלים, עיר משושנו! העבר יום אחד בימי חיי היהודי ושם ירושלים לא נזכר בו? —

הנה היא הקריה הנאמנה, שממנה יצא דבר אלהים חיים, שלום ואמת לכל העולם כלו.

הנה למולי עיר גבורים, עיר נעים זמירות ישראל, עיר המלוכה. מפה האירה שמש כל הרוחות: האמונה באל אחד; עיר מצערה הלזו נהיתה לקרית התבל, היא הרימה את הרוחות הבאים בקרבתה לתור המעלה.

על עיני רוחי עברו כל המעשים, הקורות והתמונות משנות קדם קדמתה. ואהי נדהם מלב נמס ושברון רוח, ובהשתחותי מול הוד עיר האלהים, נגרו פלגי דמע מעיני. והנה לפתע פתאם נגש אלי איש ויאחזני בכנף מעילי, וסכין חדה בידו. שקוע במחשבותי, עמדתי נדהם מול המראה הפתאומי ותחבתי את ידי לכיס מכנסי להוציא מתוכו את אקדחי. פני האיש חורו למראה האקדח ויקרא: „שמע ישראל"! — לאחר שנרגע קצת באר לי אותו האיש את כונתו הרצויה: חק נהוג הוא שכל אורח יהודי חיב לקרוע את בגדיו, בטרם דרכו רגליו על אדמת הקדש, ולפיכך הגיש לי את הסכין. קריעה זו שאנו נוהגים בשעת אבל.

עיף ויגע ממסעי, שכבתי על מטתי לנוח. עם בקר השכמתי והרעיון הראשון היחידי שעלה על דעתי היה: אל הכתל המערבי, אל מקום בכי בני עמי, אשר שם יתאספו בכל יום ששי להתפלל תפלת הערב, ולקונן בליל מר על מקדשם, כי נחרב.

בלוית אנשים אחדים יצאנו ממלוני להר הקדש לחזות ולבכות לרגלי מצבת־החרבן הגדולה. ולבכות? אמנם כך, אני מראש ידעתי שאבכה, עתה בעלותי אליה דרך סמטאות צרות ומבואות עקלקלים אני יכל עוד לעצר בדמעי, ואולם שם, שם אי־אפשר יהיה לי להתאפק מבכי.

אֵבֶל עָם! קראתי בלבי למראה עיני הראשון: שליחיו של עם ישראל כלו, שליחיו מכל קַצְוֵי הארץ עומדים כאן ומתאבלים ומתמוגגים בדמעות.

ביום השני קבלתי רשיון מאת הפחה לבקר את קבר המלך דוד. הפחה הסביר לי בתתו לי את הרשיון, כי רק ליחידי סגלה הוא מרשה לבקר את המקום הקדוש הזה.

ואמנם לא דרכה כף רגל יהודי על אדמת המקום הזה, אולי מפני שלא נרשם בספר מלכים איפה נמצא קבר דוד, רק כתוב: „וַיִּשְׁכַּב דָּוִד עִם אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר בְּעִיר דָּוִד".

לפני בואי, הודיעו ע"ד בקורי את שוטר הקבר. מחצר הפחה, במרחק חמשים צעדים מהשער הגענו לאולם שער פתוח. ובאנו אל חדר השוטר, והנה לפנינו איש שיבה גבה קומה בן שמונים שנה; לבן זקנו צח מלבן שמלתו הרחבה. אחרי כבדו אותי בנרגילה וקפה, שאלני: ההנך בא בשם קיסר אשכנז? — וישלח את שנים ממשרתיו להובילני למקום הקבר הקדוש. אחרי שלפנו את נעלינו הגענו אל מקדש נוצרי. מתוך ההיכל ההוא מוביל פתח, הנמצא בקיר משמאל למבוא, אל חדר, אשר בו נמצא ארון־אבן ארוך הבנוי בקיר ועליו חָרות בשפת עֲרָב באותיות זהב: „קֶבֶר הַמֶּלֶךְ דָּוִד".

בבואנו החדרה נפלו ארצה הישמעאלים על היריעות הדקות והיקרות, ובכרעם על ברכיהם נגעו במצחם אל הרצפה ויתפללו. כראות האחד מהם, כי לא עשיתי מאומה למען כבד כראוי את יקרת המקום, שאלני בתמהון: „האם לא תכבד את הנביא?"

לא הרהבתי עז בנפשי להגיד לישמעאלי, כי היהודים מוקירים בְּמַלְכָּם דוד רק את „נְעִים זְמִרוֹת יִשְׂרָאֵל".

בשובנו אל עלית ההיכל, אשר שם היתה כפי ההגדה, אֲרֻחַת ישו האחרונה. סבבונו ילדים ערביים ובקשו ממני בקשיש. בשובנו אל החצר ספרו לי הישמעאלים אגדה הנפוצה בקרב העם על חנית הַפֶּחָה.

רָצְתָה הָעֶגְלָה לְהָסִיר מֵעָלֶיהָ אֶת הַמַּחְסוֹם — וְלֹא יָכְלָה, רָצְתָה לִינֹק — אִי אֶפְשָׁר... הִתְעַצְּבָה הָעֶגְלָה, רָבְצָה עַל הָאָרֶץ וְלֹא רָקְדָה כָּל הַיּוֹם; אַךְ בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי הִתְרַגְּלָה אֶל הַמַּחְסוֹם וְשׁוּב קָפְצָה מִן הַבֹּקֶר עַד הָעֶרֶב.

פַּעַם אַחַת הִפִּילָה עֶגְלָה־מְשֻׁלֶּשֶׁת אֶת הַמַּחְסוֹם מֵעַל סַנְטֵרָהּ וּבָאָה אֶל אִמָּהּ וְעָמְדָה לִינֹק. יָנְקָה בְּלִי הֶרֶף, יָנְקָה וְיָנְקָה עַד אֲשֶׁר לֹא נִשְׁאֲרָה אַף טִפָּה שֶׁל חָלָב. רָאָה הַפָּר הַגָּדוֹל אֲשֶׁר בָּעֵדֶר וְרָץ אֵלֶיהָ לְנַגֵּחַ אוֹתָהּ בְּקַרְנָיו הַגְּדוֹלוֹת.

„מוּ־וּ־וּ! עֶגְלָה גְדוֹלָה כָּמוֹךְ צְרִיכָה לֶאֱכֹל עֵשֶׂב!”

בָּא כְּרֶגַע גַּם הַכֶּלֶב בִּנְבִיחוֹת עַזּוֹת:

„הַ־אוּ! שׁוּב הִיא יוֹנֶקֶת! הַאוּ! חַכִּי, וְהִנֵּה בָּא הָרוֹעֶה!”

וְכַאֲשֶׁר בָּא הָרוֹעֶה וְרָאָה אֶת אֲשֶׁר עָשְׂתָה הִצְלִיף עָלֶיהָ בְשׁוֹט:

„אַךְ זוֹהִי זוֹלֶלֶת! אֶת כָּל הֶחָלָב יָנְקָה, לֹא הִשְׁאִירָה טִפָּה. וּמַה תִּשְׁתֶּה אֲבִיגַיִל הַקְּטַנָּה?”

וּבֶאֱמֶת, בְּאוֹתוֹ עֶרֶב לֹא שָׁתְתָה אֲבִיגַיִל סֵפֶל חָלָב חָמִים וְטָרֵי הַמַּעֲלֶה קֶצֶף לָבָן, וְכַךְ שָׁכְבָה לִישֹׁן.

וְגִלְעָדִי טָפַח עַל גַּב פָּרָה־אֲדֻמָּה וְאָמַר:

„כֵּן, כֵּן! עֶגְלָה זוֹלֶלֶת יֵשׁ לָךְ — וְאַתְּ נוֹתֶנֶת לָהּ לִינֹק אֶת כָּל הֶחָלָב; הֲלֹא תֶּחֱלֶה עוֹד הַזּוֹלֶלֶת הַזֹּאת!”

וְכָךְ הָיָה.

לְמָחֳרָת הָלְכָה פָּרָה־אֲדֻמָּה יְחִידָה אֶל הָעֵדֶר וְעֶגְלָה־מְשֻׁלֶּשֶׁת הַזּוֹלֶלֶת נִשְׁאֲרָה בָּרֶפֶת, כִּי חָלְתָה.

ד.

לְמָחֳרָתַיִם הִבְרִיאָה הָעֶגְלָה וְשׁוּב הָלְכָה עִם אִמָּהּ יַחַד אֶל הַמִּרְעֶה.

„מֶה־מֶה!” גָּעֲתָה עֶגְלָה־מְשֻׁלֶּשֶׁת בְּשִׂמְחָה. „מַה טּוֹב בַּחוּץ וּמַה נָּעִים בַּשָּׂדֶה! בָּרֶפֶת חֹשֶׁךְ, עָצוּב, וּפֹה אוֹר וְהָעֵשֶׂב כָּל כַּךְ יָרֹק, כָּל כַּךְ רַךְ! מֶה־מֶה!”

„מוּ־מוּ!” עָנְתָה פָּרָה־אֲדֻמָּה. „כֵּן־כֵּן, הָעֵשֶׂב כָּל כַּךְ יָרֹק, כָּל כַּךְ רַךְ וְגַם מָתוֹק הוּא! נַסִּי נָא פַּעַם לִטְעֹם, הֵן גָּדַלְתְּ כְּבָר!”

וְעֶגְלָה־מְשֻׁלֶּשֶׁת נִסְּתָה כְּבָר פְּעָמִים רַבּוֹת לִלְחֹךְ עֵשֶׂב, אַךְ בְּכָל פַּעַם לָחֲכָה וְרָקְקָה, לָחֲכָה וְרָקְקָה וּבַפַּעַם הַזֹּאת לָחֲכָה וְגַם בָּלְעָה.

„הוֹ מַה נָּעִים, הוֹ מַה מָּתוֹק — וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי!” קָרְאָה הָעֶגְלָה. „לַחֲכִי עוֹד, עוֹד!” זֵרְזָה אוֹתָהּ הַפָּרָה.

כָּל הַבֹּקֶר חִפְּשָׂה עֶגְלָה־מְשֻׁלֶּשֶׁת עֵשֶׂב רַךְ לִלְחֹךְ, וּבַצָּהֳרַיִם, כַּאֲשֶׁר רָבְצוּ כָּל הַפָּרוֹת, רָבְצָה גַּם הִיא בְּצַד אִמָּהּ.

„הִנֵּה רוֹאָה אַתְּ, בִּתִּי!” דִּבְּרָה אֵלֶיהָ הַפָּרָה. „מֵהַיּוֹם וָהָלְאָה תִּלְחֲכִי רַק עֵשֶׂב וְאַל תִּינְקִי חָלָב; יִהְיֶה הֶחָלָב בִּשְׁבִיל אֲבִיגַיִל הַקְּטַנָּה, אַתְּ כְּבָר גָּדַלְתְּ!”

אֲבָל מַדּוּעַ אֲנִי גוֹעָה תָּמִיד „מֶה”? שָׁאֲלָה הָעֶגְלָה.

„כַּמָּה פְּעָמִים חָפַצְתִּי לִגְעוֹת „מוּ” כָּמוֹךְ — וְלֹא יָכֹלְתִּי!”

„חַכִּי, בִּתִּי!” עָנְתָה הַפָּרָה. „מִקֹּדֶם צְרִיכָה אַתְּ שֶׁלֹּא לְקַפֵּץ כָּל הַיּוֹם, אָז לֹא יִכְעַס הַפָּר, אָז לֹא יִנְבַּח הַכֶּלֶב וְהָרוֹעֶה לֹא יַצְלִיף עָלַיִךְ בַּשּׁוֹט!”

„וּמָה עוֹד?” שָׁאֲלָה הָעֶגְלָה שׁוּב.

כַּאֲשֶׁר תַּעַבְרִי אֶת הַגֶּשֶׁר”, הוֹסִיפָה הַפָּרָה, „אַל תָּרוּצִי בְּבֶהָלָה וְאַל תַּפְשִׁילִי אֶת זְנָבֵךְ לְמַעְלָה... לְאַט־לְאַט תֵּלְכִי עִם כָּל הַפָּרוֹת בְּיַחַד”.

„וּמָה עוֹד?”

„וְכַאֲשֶׁר תָּשׁוּבִי מִן הַשָּׂדֶה אַתְּ צְרִיכָה לְנַעְנֵעַ בְּרֹאשֵׁךְ אַחַת לְמַעְלָה וְאַחַת לְמָטָּה”.

קָפְצָה עֶגְלָה־מְשֻׁלֶּשֶׁת עַל רַגְלֶיהָ, נִעַנְעָה בְּרֹאשָׁהּ אַחַת לְמַעְלָה וְאַחַת לְמַטָּה וְשָׁאֲלָה:

„כָּכָה?” — — —

ה.

בְּאוֹתוֹ עֶרֶב הִגִּישׁוּ גַּם לְעֶגְלָה־מְשֻׁלֶּשֶׁת כְּלִי שֶׁל דּוּרָה וְסֻבִּין עִם קְלִפּוֹת תַּפּוּחֵי־אֲדָמָה, וַאֲבִיגַיִל קוֹפֶצֶת מְגִילָה וּמְזַמֶּרֶת:

„הָעֶגְלָה נִגְמְלָה! נִגְמְלָה הָעֶגְלָה!”

אָכְלָה הָעֶגְלָה בְּחֵשֶׁק וּבְכָל פַּעַם הִכְנִיסָה אֶת סַנְטֵרָהּ גַּם אֶל תּוֹךְ הֶעָבִיט הַגָּדוֹל שֶׁל אִמָּהּ, אֲבָל לֹא הָיְתָה אוֹכֶלֶת מִתּוֹכוֹ, רַק בּוֹחֶשֶׁת בְּסַנְטֵרָהּ, נוֹשֶׁפֶת וְחוֹזֶרֶת תֵּכֶף אֶל בְּלִילָהּ הַקָּטָן.

כִּי הָיָה הַבְּלִיל שֶׁלָּהּ טוֹב מְאֹד: הֵן אֲבִיגַיִל זָרְקָה לְתוֹכוֹ גַּם פְּרוּסַת הַלֶּחֶם שֶׁלָּהּ, שֶׁהָיְתָה מְרוּחָה בְּרִבָּה שֶׁל עֲנָבִים. — — —

ציד ה„אדם היערי".

א.

פעם התאוה לציד צוד את האדם־היערי. אבל זהירים הם הקופים הללו, וכל התאמצותו של הציד ואמצעיו עלו בתהו. כשהיה נראה רק בין סבכי העצים היו מפסיקים לטפס ולקפץ על העצים, ובעינים ערמומיות היו מביטים אליו, כאדם האומר:

— הנה באת ציד נכבד לבקרני, אבל לא תצליח. חכמתנו איננה נופלת מחכמתך. ואחרי הסתובבו ביער שעות אחדות היה שב ריקם בבושה הביתה.

התחשב פעם הציד ונפל על המצאה: לקח נאד ומלאהו במין משקה חריף—סקי שמו. הלך על שפת הים, העמידו על החול ובעצמו נחבא בין השיחים. עברה שעה יצא מרבצו „אדם־היערי" וקפץ כה וכה על שפת הים. הגיע לאפיו ריח הסקי. התקרב אל הנאד. הריח בו ואמר לעצמו: כן משקה יפה וטוב הראוי להתכבד בו. וכבר חפץ ללגמו, אבל כנמלך בדעתו חשב: — לא! המשקה לא נפל מהשמים, הבורא לא הזמינו בשבילי, בודאי חפץ איזהו אדם ערום לרמותני והעמיד זה בכונה לצוד אותי על נקלה. ולחכם כמוני —טובה הזהירות.

כה דבר ה„אדם־היערי". ונסג אחורנית, ישב על ירכו ותלה עיניו בשמים. אבל ריח המשקה החריף עלה באפו ולא יכל להבליג על חשקו לשתיה. הוא חשב: כל סכנה הולכת ונפחתת כשמכירים בטיבה, הנה למשל: לולא ידעתי כי הסקי הנהו משקה חריף ומשכר, הייתי בודאי גומעו בלגימה אחת, והוא הציד העומד עלי לשומרני... באיזו פנה שפונה, היה תכף בא בחבלו ואוסרני — וחסל. כמה פעמים ראיתי בשלשל הציד „חבל־הכפיתה" על חברי?..

— לאשרי יודע אני כי משקה זה, משקה משכר הוא, ואסור לשתותו הרבה, ואתה הציד כתר לי זעיר והרגע נא! חכמתי איננה נופלת מחכמתך. כך אמר לנפשו „האדם־היערי" וראשו כבר יגע להמציא איזו „המצאה" שתהיה למורת־רוח הציד.

הנה אשתה מעט מן המשקה ותאב אני לדעת מה יעשה לי הציד. ובו ברגע התקרב ושם סנטרו בנאד. לקק בלשונו, ומתיקות נעימה עברה בגופו. חפץ כבר ללגם בפעם שניה, אבל התחזק והבליג על חשקו לסקי, ישב וחכה.

אבל איהו האיש? היוכל להיות כי הסתתר מי שהוא פה באיזה מקום?

— למה לי לחשב על אדותיו, הלא טוב לי כי אסעד את לבי הן זה לא יזיק לי.

הכניס עוד פעם את סנטרו לתוך הנאד, שתה מלא הלוגמא והרגיש כל הטעמים שבעולם באותה שתיה. ועוד מעט התחיל חש בראשו...

ב.

ה„אדם־היערי" חשב:

— אנכי אמציא דבר כזה, שאני אשאר החכם, והציד—השוטה. התקרב אל הנאד, משך לקרבו מהמשקה לגימה כדבעי, עמד מן הצד והתמתח אחר כך על חול שפת הים.

— הנה כך אשכב פה על החול כשכור, כשיבא רק הציד, אקפץ ממקומי ואינני.

שוכב מתוח ה„אדם־היערי" החכם והזהיר, עיניו חצין עצומות ומתחמם לעין השמש. עבר רגע... שנים... שלשה... והציד איננו בא.

— בודאי יודע כבר הציד מנהגיו של ה„אדם־היערי" ואינו ממהר כל כך — עוד מעט וסבלנות וכבר פקעה, כי ריח המשקה החריף מדגדג בנחיריו ואינו נותן לו מנח.

— מדוע אינו בא? עד מתי אשכב ואתחמם לבטלה?

ובקומו ממקומו סוקר ה„אדם־היערי" לארבע רוחות ואומר: לאו! לא־כלום! אין מה לפחד מתרת עוד לגימה, מתרת עוד לגימה.

צחק לו ה„אדם־היערי" עם אותו הצ[illegible] הנסתר כשעות אחדות עד שלבסוף החליט: כי [illegible]ותו ציד אינו בנמצא כלל, זה רק פרי דמיונו הכו[illegible] ובצחקו כך, הריק את הנאד עד תמו.

והנאד נפל לארץ ריק ומדלדל. זחל כבר ה„אדם־היערי" על ארבעת ידיו ולא הרגיש בזה. נדמה לו, כי הוא הולך ישר בקומה זקופה, רק הגלים גלי הים הם המחוללים מחול פראי ומשנה, וענפי העצים מתנועעים היום כפראים.

— מנוחה מעט! בקש ראשו החלש, חלילה! לא לשם שנה חס ושלום! אלא לנוח מעט סתם, ולהנות מזיו העולם ולהשתקע מעט בהרהורים...

הָגָר: הֲמִבְּלִי אֵין שְׁפָחוֹת בְּבֵית אַבְרָהָם, אַתְּ מַעֲמִיסָה רַק עָלַי הֶהָרָה לוֹ, אֶת כָּל עֲבוֹדוֹת הַבַּיִת?

שָׂרָה. נבוכה לשמע הריון הגר: אֲבָל הֵן גְּבֶרֶת אָנֹכִי בְּבֵית אַבְרָהָם אִישִׁי — וְעַד מָתַי תְּמָאֲנִי לֵעָנוֹת מִפָּנָי? הִכָּנְעִי לְמִשְׁמַעְתִּי, פֶּן מָרָה תִּהְיֶה אַחֲרִיתֵךְ...

הָגָר בקול-עוקץ: כֵּן — „גְּבֶרֶת אַךְ עֲקָרָה וְעֵץ יָבֵשׁ"!

שרה נרתעת ממקומה מרב חמה ומכה את הגר על הלחי; הגר בורחת בבכי אל המדבר.

מַחֲזֶה רְבִיעִי.

הגר והמלאך.

הגר יושבת על עין המים במדבר שקועה במחשבות תוגה.

הַמַּלְאָךְ: מַה לָּךְ פֹּה, הָגָר, שִׁפְחַת שָׂרָה?

הגר נבהלת לשמע שמה מפי איש זר לה.

הָגָר: מִי אַתָּה, כִּי תֵדַע שְׁמִי?

הַמַּלְאָךְ: מַלְאַךְ יְהֹוָה אָנִי.

הָגָר: תשתחוה לו.

הַמַּלְאָךְ: שִׁפְחַת שָׂרָה, אֵי מִזֶּה בָאת וְאָנָה תֵלֵכִי?

הָגָר בחרדה: מִפְּנֵי שָׂרָה גְבִרְתִּי אָנֹכִי בֹּרַחַת, וְאֶל אֶרֶץ מוֹלַדְתִּי מִצְרַיִם אֲנִי שָׁבָה.

הַמַּלְאָךְ: שׁוּבִי אֶל גְּבִרְתֵּךְ וְהִתְעַנִּי תַּחַת יָדֶיהָ. הִנָּךְ הָרָה וְיֹלַדְתְּ בֵּן וְקָרָאת שְׁמוֹ יִשְׁמָעֵאל, כִּי שָׁמַע יְהֹוָה אֶל עָנְיֵךְ...

המלאך נעלם מעיניה. הגר קמה כמתעוררת מחלום, נשארה עומדת על מקומה כיראה לעבור על מצות המלאך אבל קשה עליה גם לשוב אל גברתה, מדברת אל לבה:

עָבְרוּ חָלְפוּ יְמֵי נְעוּרַי וְיֹקֶר גְּדֻלָּתִי... עַל בִּרְכֵּי אָבִי הַמֶּלֶךְ הִשְׁתַּעֲשַׁעְתִּי, שָׂרוֹת וְרוֹזְנוֹת צְעָדַי שָׁמָרוּ, וְאֶל אִמְרֵי פִי חָרֵדוּ, כְּבוֹד בְּנוֹת אֵל חָלְקוּ לִי, וְעַתָּה הָיִיתִי לְשִׁפְחָה נֶחֱרֶפֶת וּמְעֻנָּה; הַיָּדַיִם הָעֲנֻגּוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר לֹא הִסְכִּינוּ לְסִבְלוֹת בְּאַרְצִי הַמְבֹרֶכֶת, עַתָּה תַּעֲבֹדְנָה עֲבוֹדַת פֶּרֶךְ בְּבֵית שָׂרָה הָעִבְרִיָּה; הָרַגְלַיִם הָרַכּוֹת אֲשֶׁר אָמְנוּ עֲלֵי תוֹלָע בָּצְקוּ עַתָּה מֵעֲמַל הַדָּרֶךְ. הפסקה קצרה כִּי אֲעַצֵּם אֶת עֵינַי לְרֶגַע, וְרָאִיתִי אֶת מִצְרַיִם גַּן עֶדְנִי בִּימֵי יַלְדוּתִי אֲשֶׁר בָּהּ חָלַמְתִּי חֲלוֹמוֹת זָהָב וְזָהֳרֵי אֵלִים; טוֹב כָּל הָאָרֶץ לְרַגְלַי רָבַץ, לְבַת הַשֶּׁמֶשׁ הָיִיתִי וְכָל בֶּרֶךְ לְפָנַי כָּרַע כִּי אֶזְכְּרָה כָּל אֵלֶּה תִּכְלֶה בִּי נַפְשִׁי אֵלַיִךְ, אֶרֶץ מוֹלַדְתִּי, עֶרֶשׂ יַלְדוּתִי. דממה.

אַךְ צֻוֵּיתִי מֵאֵת הַמַּלְאָךְ לָשׁוּב אֶל שָׂרָה הָעִבְרִיָּה וּלְהִתְעַנּוֹת תַּחַת יָדֶיהָ... קָשֶׁה לִי, הוֹי, מַה קָּשֶׁה לִי! — הפסקה כמתעוררת. חָלִילָה! מִמִּצְוַת הַמַּלְאָךְ לֹא אָסוּר יָמִין אוֹ שְׂמֹאל, שָׁבָה אָנִי! שָׁבָה אֲנִי אֶל גְּבִרְתִּי לְהִתְעַנּוֹת תַּחַת יָדֶיהָ, עַד אֲשֶׁר אֵלֵד בֵּן לְאַבְרָהָם וְהוּא יִירַשׁ אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ... וּבָזֶה אֶנָּקֵם מִמֶּנָּה...

המסך יורד.

(המשך יבוא).

סִפּוּרֵי יְרוּשָׁלָיִם.

ג. מִיגוֹן לְשִׂמְחָה.

בִּשְׁנַת ה' אֲלָפִים ת"פ לִבְרִיאַת הָעוֹלָם גָּר בִּירוּשָׁלַיִם הַגָּאוֹן ר' קְלוֹנִימוּס בַּעַל-הַנֵּס וַיְהִי שָׁם לְרַב הָעֵדָה. דַּרְכּוֹ הָיָה לָלֶכֶת בְּכָל יוֹם אֶל כֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי וּלְהִתְפַּלֵּל עַל כְּלַל יִשְׂרָאֵל. פַּעַם אַחַת, בַּ„שַּׁבָּת הַגָּדוֹל" שֶׁלִּפְנֵי חַג הַפֶּסַח, בְּשָׁעָה שֶׁעָמַד ר' קְלוֹנִימוּס בִּתְפִלָּה וְשָׁפַךְ אֶת לִבּוֹ לִפְנֵי בוֹרְאוֹ, בָּא אֵלָיו הַשַּׁמָּשׁ שֶׁל בֵּית-הַכְּנֶסֶת וּבְקוֹל פְּחָדִים אָמַר:

— רַבֵּנוּ, הָעִיר יְרוּשָׁלַיִם בְּצָרָה גְדוֹלָה. הֲמוֹנֵי מְחַמְּדִים פָּשְׁטוּ בַּחֲרָבוֹת וַחֲנִיתוֹת בְּכָל רְחוֹבוֹת הָעִיר לְבַקֵּשׁ אֶת נַפְשֶׁךָ. הֵם מָצְאוּ נַעַר מְחַמְּדִי הָרוּג עַל יַד בֵּית-הַכְּנֶסֶת וְאוֹמְרִים שֶׁאַתָּה הֲרַגְתּוֹ לְצָרְכֵי הַפֶּסַח.

עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר וַחֲבוּרַת מְחַמְּדִים נָסַבּוּ אֶת הָרַב, אֲחָזוּהוּ וּסְחָבוּהוּ אֶל הַקַּדִּי. עַל שְׁאֵלַת הַקַּדִּי: מַדּוּעַ הָרַג אֶת הַנַּעַר, עָנָהוּ הָרַב בְּהֶחְלֵט, כִּי כָל זֶה אֵינוֹ אֶלָּא עֲלִילָה בְדוּיָה וְשֶׁקֶר גָּמוּר.

הַקַּדִּי דָּרַשׁ שֶׁיִּתֵּן לוֹ אוֹת נֶאֱמָן אוֹ רְאָיָה בְרוּרָה שֶׁכֵּנִים דְּבָרָיו. אָז לָקַח הָרַב פִּסַּת נְיָר וּדְיוֹ וַיִּכְתֹּב בָּהּ דְּבַר-מָה וַיָּשֶׂם עַל פִּיו שֶׁל הַנַּעַר הֶהָרוּג, מִיַּד קָם הֶהָרוּג וְהִתְנַפֵּל עַל מְחַמְּדִי אֶחָד וּבְקוֹל מַבְהִיל קָרָא: זֶהוּ הָרוֹצֵחַ! וְאַחֲרֵי כֵן נָפַל שׁוּב מֵת עַל הָאָרֶץ.

סוֹף דָּבָר הָיָה, כִּי הַמְּחַמְּדִי הָרוֹצֵחַ הִתְוַדָּה עַל עֲוֹנוֹ וְקִבֵּל אֶת עָנְשׁוֹ, וְכָל הֲמוֹנֵי הַמְּחַמְּדִים הִתְפַּזְּרוּ וַיֵּלְכוּ לְבָתֵּיהֶם כִּבְשֶׁת פָּנִים.

וַיְבַקֵּשׁ הַקַּדִּי אֶת הָרַב שֶׁיְּחַיֶּה אֶת הַנַּעַר הַמֵּת. אֲבָל הָרַב דָּחָה אֶת בַּקָּשָׁתוֹ בְּאָמְרוֹ, כִּי רַק פַּעַם אַחַת הֶרְאָה ה' שֶׁהוּא שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל. בְּכָל זֹאת הִצְטַעֵר מְאֹד ר' קְלוֹנִימוּס עַל שֶׁכָּתַב אֶת הַפִּתְקָה וְחִלֵּל שַׁבָּת בְּפַרְהֶסְיָה.

וְלִפְנֵי מוֹתוֹ צִוָּה ר' קְלוֹנִימוּס, כִּי כָּל אִישׁ שֶׁיַּעֲבֹר עַל יַד קִבְרוֹ זָרֹק יִזְרֹק בּוֹ אֶבֶן (כִּי הַמְחַלֵּל שַׁבָּת נֶעֱנָשׁ בִּסְקִילָה). קִבְרוֹ נִמְצָא עַד הַיּוֹם לְרֶגֶל הַר הַזֵּיתִים.

מעובד ע"י א. פרושנסקי.

לוין קיפניס.

פרה־אדמה ועגלה־משלשת.

— מעשיה לתינוקות. —

א.

עדר של פרות יש במושבה; לכל אכר שתים—שלש פרות וגם יותר, אך לגלעדי האכר היתה רק פרה אחת. היו הפרות מנמרות: אחת אדמה—אבל כתמים אפורים על בטנה, כמו טלאי על גבי טלאי; השנית אפורה—אבל רגליה מלמטה שחורות, כאלו הן נעולות נעלים; השלישית שחורה ומבריקה—אבל על מצחה בין שתי קרניה נקדות לבנות גדולות, כאלו לקחו וזרקו לה מברשת עם סיד; וכן כל הפרות היו עקדות, נקדות וטלואות. אחת היתה פרתו של גלעדי, שכלה היתה אדמה ולא נמצאה בה ולא נראתה בה אף שערה אחת לבנה, אפורה או שחורה; על כן קראו אותה בשם „פרה־אדמה".

וגלעדי שמר על פרתו האדמה במאכל ובמרעה טוב, כי יחידה היא לו. וגם הפרה נתנה חלב רב, די לגלעדי ולאשתו ולאביגיל בתם הקטנה. בקר־בקר, כשהשמש יוצאת לזרח, בטרם תלך הפרה אל המרעה, וערב־ערב, כשהשמש הולכת לשקע, בשוב הפרה מן השדה, היתה אביגיל יוצאת עם אמה אל הפרה האדמה; האם חולבת ספל חלב חמים ומעלה קצף לבן ואביגיל שותה ומביטה אל הפרה הטובה; אף הפרה מוציאה לרגע את ראשה מתוך העביט ומביטה בעיניה הגדולות והטובות אל הילדה הקטנה העומדת אצלה וחושבת:

„כמו עגלה קטנה, כמו עגלה חביבה! אלו היתה לי עגלה קטנה וחביבה!"

ופרה אדמה מכניסה שוב את סנטרה אל תוך העביט ואביגיל מחליקה אותה בידיה על בטנה ועל ראשה.

ב

בכל שנה היתה פרה אדמה ממליטה רק עגלים; בשנה הראשונה המליטה עגל, היה העגל עם אמו שבעת ימים וביום השמיני מכרו אותו; וכן היה בשנה השנית. והנה בשנה השלישית המליטה פרה אדמה עגלה, על כן קראו לה „עגלה־משלשת".

הכל שמחו על העגלה, כי יפה היתה. וגלעדי אמר: „את העגלה היפה הזאת לא אמכר; תשאר עם אמה עד אשר תגדל ותהיה לפרה טובה הנותנת חלב רב!"

שמעה אביגיל ורצה בשמחה לבשר את הדבר לפרה.

„פרה־פרתי, אדמה־אדמתי! הפעם לא ימכר אבא את העגלה היפה שלך! אבא אמר, כי תגדל העגלה ותהיה לפרה טובה הנותנת חלב רב!"

אך פרה־אדמה לא זקפה את אזניה לשמע וגם לא הרימה את ראשה להביט בפני הדוברת, כי עמדה ולקקה בלשונה את העגלה שלה, אשר היא אוהבת ככה!

ועוד באותו יום עמדה עגלה־משלשת על רגליה והתחילה קופצת. ראתה אביגיל והתחילה קופצת אף היא כנגדה. ואינני יודע אם אביגיל קפצה כעגלה־משלשת, או עגלה־משלשת קפצה כאביגיל הקטנה, כי לפעמים היתה. אביגיל הראשונה שהתחילה בקפיצה, ראתה העגלה את הילדה קופצת והתחילה אף היא מקפצת כנגדה.

צחקו אבא ואמא של אביגיל ואמרו:

„הנה יש לנו שתי עגליות; מעכשו יהיה החלב בשביל שתיהן!"

היה כן. אביגיל שתתה כמקדם בקר וערב ספל חלב חמים וטרי ואת יתר החלב ינקה עגלה־משלשת.

ג.

גדלה עגלה־משלשת מיום ליום וגם סמנים של קרנים נראו אצלה, אך אביגיל עוד קטנה היתה וגדלה אך מעט. התחילה אביגיל ללכת אל גן־הילדים והעגלה התחילה ללכת עם אמה הפרה האדמה אל המרעה. היתה אביגיל מזמרת ורוקדת בגן־הילדים והעגלה קופצת על העשב ובין הפרחים וגועה מה מה. ולא רעתה העגלה כאמה ולא לחכה עשב, כי אם בכל פעם באה אל אמה ועמדה לינק. לקח הרועה ותלה על סנטרה מחסום, כי אמר:

„עגלה זוללת היא זו! את כל החלב רוצה היא לשתות! הנה כבר גדלת, הגיע הזמן שתאכלי עשב!"

עליהם. ראיתי יונקים בני-שבועים תלוים על עץ כי נמלו, ואבותיהם בצדם, כי נתנום להמל, ואמות ראיתי מתגוללות מדקרות-חרב על ספ ביחן, כי למדו את ילדיהן מצות ה' ותורתו.

מתתיהו: אזני תצלינה מכל אשר אשמע... יונקים... אבות ואמות הרוגים... הוי נשמת עוטיות ואמללות וקדושות... מי יתנני אנכי תחתיכן! ... ואולם הגד לי, עלם, האם לא יתעוררו אחינו להתקומם? האם לא תציקם חמת רוחם לקשר קשר על שונאי-נפשם? —

אפרים: להתקומם ולקשר... אהה, מה מאד הייתי שמח להביא לך בשורה זו! ואולם לא אשים שקר בפי—נפל רוח העם בקרבו, אין עז בו להתקומם... אולם אחד בעיר ושנים במדינה יוֹשׁו מזמות מרד, ואולם גם היחודים האלה אל הכלים נחבאים, לא רק מפני היונים הפריצים כי גם מפני אחיהם בני אביהם ואמם. רבים כיום בין אחינו הנוהרים אחרי היונים...

מתתיהו: על אלה אבכה ואמר, על אלה הנתעים בשוא להאמין בלא—אל, על אלה ההולכים אחרי ההבל ויהבלו... ואולם מה לא יעשו אלה בני הצאן התועים, אם רועם הלך למדחפות ואבד בתהו לא דרך. מה יעשה המון המון העם אם מינילאוס הכהן הגדול נתן יד לפושעים? אם בארזים נפלה שלהבת מה יעשו אזובי הקיר?

אפרים: אכן, גם הכהן הגדול...

מתתיהו: הידעת אל נכון? שני אחה לי המביא לי את השמועה.

אפרים: כן, גם בשומרון נודע כבר הדבר! מיניאלוס נתן יד ליונים... הוי, אדוני ואבי! מה נעשה עתה, האמנם נחריש?

מתתיהו: חלילה! לא נחריש בעת צרה זו. עצם עין והחשות עון פלילי הוא בעת כזאת! לחרגות, נקרא לחרבות!

אפרים: אף אמנם! חבר מרעים לי, בני עירי, נעטים הם ואולם תמימי-דעים עמדי. מהם עשו דרכם אתי הנה, אך כלם, באשר הם שם, תלו חרבותיהם בצדם, חרבות חדות ומלטשות, עומדים הם נכונים ומחכים לצו.

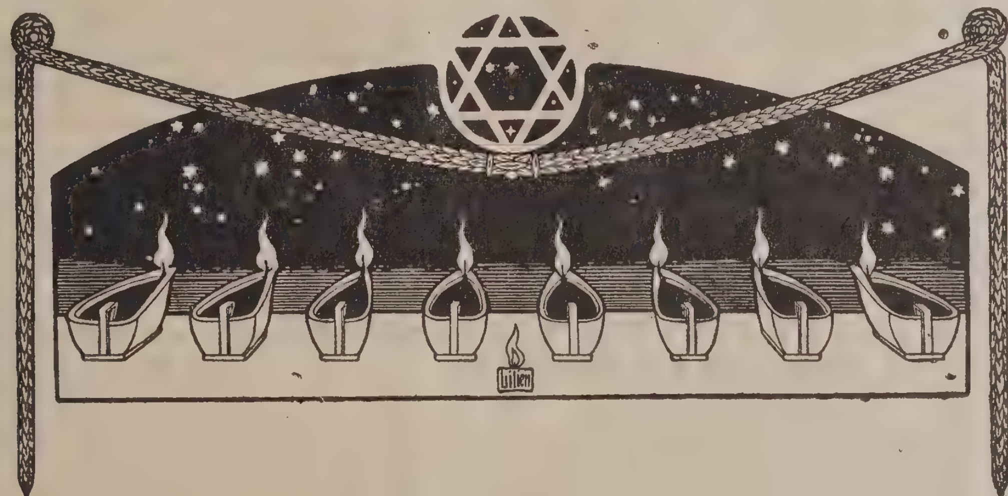
מתתיהו: לאיזו צו?

אפרים: לצו גדול ואדיר: בשם ה' קומו! על אויבי ה' ועל אויבי עמו!

מתתיהו: ברוך תהיה לי, עלם חמודות!

ועתה לחרבות! לחרבות ולרמחים! ואולם ראו: אני זקנתי ושבתי... יוכל היות, אשר לא אעצר כח לכלות את אשר אחל... אל תעמדו נא אתם צעירי העם... לכו — קדימה! קדימה! אתם הצעירים מלאי אש העלומים! ... קראו נא לי ליהודה בני.. הוא יבצע את אשר אחֵל אנכי, הזקן שבע עמל וחרפת עמי...

(המסך)

י. בֵּידֶר.

בִּדְעֹךְ הַנֵּר הַשְּׁמִינִי

הֵאִיר נֵר וְכָבָה חִישׁ;
תַּם הַשֶּׁמֶן גַּם הַפְּתִיל,
וְהַמְּנוֹרָה גְנוּזָה שׁוּב
לִבְלִי אוֹר וְלִבְלִי גִיל.

הָיָה נֵס — וְאֵינוֹ עוֹד.
אֵי הַזְּמָן לְמוֹפְתֵי אֵל?
רַק לְרֶגַע נִצַּח אוֹר —
וְשׁוּב שׁוֹלֶטֶת מַלְכַּת צֵל.

הוֹי, מִי יִתֵּן מְנוֹרָה לִי,
נֵר תָּמִיד בָּהּ תַּדְלִיק יָד,
יָנִיס צְלָלִים מְרִירֵי יוֹם
וְיַגַּהּ חָשְׁכִּי לְעוֹלְמֵי עַד—

אֳליקו, תרפ"ד.

לְמַעַן הַקְּטַנִּים

מרדכי גולדנברג.

אִמָּא וּבִתָּהּ.

– אֵיכָה תֶּאֱהָבִינִי בִּתִּי?
אֵם שׁוֹאֶלֶת אֶת רְחָמָה;
– אִמְּמָא! אֲנִי אֹהֲבֵךְ
כְּסֻכָּר מָתוֹק וְכַנְּשָׁמָה...

– אַיֵּה הוּא הַסֻּכָּר, בִּתִּי?
– שָׁם בַּקֻּפְסָה הַכְּחַלְחַלָּה
הָעוֹמֶדֶת עַל אִצְטַבָּה
בַּאֲרוֹנֵנוּ שָׁם מִלְמַעְלָה...

וְאֵיפֹה הִיא הַנְּשָׁמָה, בִּתִּי?
תִּשְׁאָלֶהָ בְּגִחוּךְ אִמָּא;–
– מֵעֵינַיִךְ הִיא מְצִיצָה...
עָנְתָה זוּ בְּרֹךְ וּנְעִימָה.

אברהם וינברג.

הָ גָ ר.

(מַחֲזֶה בִּיבְּלִי בְּשָׁלֹשׁ מַעֲרָכוֹת.)

מַעֲרָכָה רִאשׁוֹנָה.

מקום החזיון: אהלי־אברהם בס יבוק בִּרה, מרחוק—מדבר.

מַחֲזֶה רִאשׁוֹן

שרה והגר

שָׂרָה: הָאוֹרְחִים אֲשֶׁר סָרוּ אֵלֵינוּ צְמֵאִים הֵם, וְעַתָּה לְכִי נָא אֶל הַבְּאֵר וְהֵבֵאת מַיִם עֲבוּרָם.

הָגָר בתלונה: הֲשִׁפְחָה אַחַת לְאַבְרָהָם? וּמַדּוּעַ זֶה כָּל עֲבוֹדוֹת הַבַּיִת מוּשָׂמוֹת רַק עָלַי?

שָׂרָה: גִּדַּלְתִּיךְ עַל כָּל הָאֲמָהוֹת וְהַשְּׁפָחוֹת אֲשֶׁר לִי: לְפִילֶגֶשׁ לְאַבְרָהָם אִישִׁי נְתַתִּיךְ—וָאֵקַל מְאֹד בְּעֵינַיִךְ, בְּקוֹלִי אֵינֵךְ שׁוֹמַעַת וּמִצְוֹת פִּי לִמְשַׂחֵק לָךְ. אַךְ לֹא עֵת תּוֹכָחָה הִיא, הֵן שָׁמֹעַ שָׁמַעַתְּ, כִּי הָאוֹרְחִים צְמֵאִים הֵם, מַהֲרִי נָא לַאֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיךְ!

הָגָר: שִׁלְחִי בְּיַד תִּשְׁלָחִי, כָּמוֹנִי כָּמוֹךְ, גְּבֶרֶת הִנְנִי גַּם אָנִי... בלחש עֲקָרָה!..

שָׂרָה: בַּת נַעֲוַת הַמַּרְדּוּת! אֶת כָּל חֲמָתִי אֶשְׁפֹּךְ עָלָיִךְ... עוזבת בכעס את אהל הגר ויוצאת.

מַחֲזֶה שֵׁנִי.

שרה ואברהם.

שָׂרָה: חֲמָסִי עָלֶיךָ אֲדוֹנִי אִישִׁי, אָנֹכִי נָתַתִּי לְךָ אֶת הָגָר לְאִשָּׁה וְעַתָּה נֲקַלּוֹתִי בְּעֵינֶיהָ. אֵינָהּ סָרָה לְמִשְׁמַעְתִּי וְאַף גַּם תַּעֲנֶה עַזּוֹת.

אַבְרָהָם: רְאִי כִּי הִפְקַדְתִּיךְ עַל כָּל אֲשֶׁר לִי, אֵין גְּדוֹלָה מִמֵּךְ בַּבַּיִת הַזֶּה לֹא אֶחְשֹׂךְ מִמֵּךְ מְאוּמָה וְגַם אֶת הַשִּׁפְחָה הָגָר בְּיָדֵךְ נְתַתִּיהָ, וְאַתְּ עֲשִׂי לָהּ כַּטּוֹב בְּעֵינָיִךְ. שרה יוצאת.

מַחֲזֶה שְׁלִישִׁי.

שרה והגר.

שָׂרָה: לָמָּה לֹא שָׁמַרְתְּ עַל הָאֵשׁ וְגַם עֻגוֹת טֶרֶם עָשִׂית? הַשֶּׁמֶשׁ כְּבָר בָּאָה, הָרוֹעִים שָׁבִים, וּבַמֶּה יִסְעֲדוּ לִבָּם?

יער הלבנון; לפנים היה מלא בכלי-נשק, אבל מלך בבל הִציגו ריק. אין בכל החדרים הרבים בלתי קורי עַכָּביש, וחניתות אחדות בלות מזקן, אשר מלך הכשדים עזב בלָעֲגו לנו.״

החצר הלכה הלוך ורדת לאט אל החומה, אשר סבבה אותה כקשת רחבה. גם לפאת שמאל בנגב התנשאו מגדלים גבוהים ושער ביניהם; אולם אחיקם הלך ישר אל מגדל רחב, אשר בקומתו התחתונה נפתח שער גבוה. גם פה עמדו שומרים חמושים, אחרים ישבו על המדרגות אשר במבוא השער, דרך שם באו אל האוּלַמים אשר בקומה התחתונה.

„זה הוא מגדל-המלוא״, אמר אחיקם:—גם אותו בנה שלמה, גם את החומות אשר אתה רואה, למען סגור את הפֶּרֶץ, אשר בין המצודה בצפון הבית, אשר קראו לה: „בירה״, ובין מצודת-דוד הישנה, אשר תראה בבואך דרך השער הזה. והוא בא עם יוחנן בכפת השער האפלה והקרה.

יוחנן ראה לפניו רחוב רחב הזרוע בקרני השמש, וגדר אבנים סְבָבַתּוּ מימין ומשמאל; בתים לא היו שם, וכאשר יצא מהשער, ראה והנה הוא בראש גשר ארוך, אשר המרומח מעל לבקעה עמוקה. משני העברים התנשא ההר, אשר עמדה עליו מצודת-המלך, על עברי פי הבקעה; על כֵּפֵי אבנים עקלקלים, אשר כמו גדלו מקרקע הסלע, התנשאו אבני הגזית היפות אשר לחומות והמגדלים, כמו נוסדו לבנין עדי עד. בתמָהון שאף יוחנן רוח ויאמר: מעשה ענקים זה; לא יאמן, כי ידי בני-אדם יסדו את המצודה הזאת! צדקו האנשים, המספרים, כי שדי-שחת עמדו למשמעת המלך שלמה.

אחיקם הטה את ידו לצד שמאל, מקום שם התנשאה בגאון הכפה הדרומית אשר להר-המצודה על הגיא העמק, ויאמר: „הביטה שמה!״ שם התרומם על גבעה זקופה מצודה עתיקה, אשר מגדליה הכהים והפרועים נבדלו מבין החומות הבהירות ממנה, אשר השתרעו החל מהמצודה על עברי ההר עד מגדל-הגשר. „זאת היא המצודה״ אמר אחיקם „אשר לכד דוד הגבור בסערת מלחמה מידי היבוסים, כאשר לעגו לו, באמרם, כי העורים והפסחים לא יתנוהו לבוא למצודתם. רב היה למלך במצודה הזאת, למלך, אשר כל העמים עבדו אותו מנחל מצרים עד לבוא חמת; אולם שלמה בנו, אשר קראו לו המלך החכם, בנה לו היכלות פאר, אשר ראית, ויקיפם בחומות האלה, אשר אתה הנער חשבת אותו למעשי ידי-שדים. ואני אמרתי לך, בזעת אפיהם השיחו גביהם בני עמנו תחת שבט נגשיהם. מבטן ההר העלו אחינו את האבנים הגדולות האלה, עד אשר מלא ההר נקבים חלולים כיערַת הדבורים״—

יוחנן הביט בעינים משתוממות: עתה ידע את טיב הנקרות, אשר דרכן מלט את נפשו.—״

„למען הקים לשלמה מצודה חזקה. אז היתה ראשית הרעה, אשר רדפתנו עד הנה: כי בקצפם נתקו שבטי הצפון את רסן העבדות. עשרה משבטינו פשעו בבית-דוד. מאז לא היה שלום בין יהודה ויוסף, וזרים באו ויאכלו בכל פה גם את אלה וגם אלה. ממלכת אפרים נכחדה, ובוא יבוא היום ומפלת אבני הגזית האלה תמלא את הגיא העמק, אשר אתה רואה לרגליך״.

בפחד הביט יוחנן אל פני הדובר הנרגש. אולם זה רמז אליו בעיניו, וילך לאורך הגשר. הגיא, אשר שם מתחת, ומעלה ההר, אשר מנגד, היו מכסים בעצי-פרי; בתים גודדים התחמקו בדשא ירק. אולם שם על הרמה עטרה שוב חומה כזר את ראש-ההר הרחב. מאחורי החומה התנשאו לאט המון בתים לבנים מתנוצצים עד הכפה העליונה; גם בחומה הזאת היו מגדלים, ובגדל אשר ביניהם כלה רחוב-הגשר.

שני ההולכים כבר עברו את מחצית הגשר ויוחנן הוריד את עיניו בחפצו להביט מעל מסעד הגשר לעומק הגיא מתחתיו, אשר כפות הגבוהים באלונים, הצומחים בו לא הגיעו עד קורות הארזים, אשר אבני הרחוב היו רפודות עליהם, והנה ממגדל השער פרץ בקול תרועה המון נשים, ילדים וגברים. שריקות חלילים, מנגינות עוגבים וקשקוש תפים, המית הנשים וקולות הילדים נשמעו מתוך ההמון החוגג. ההמון קפץ וכרכר בלכתו, קולות-ברכה ומשאלות-לב התרועעו בהמית-רעש וממעל לראשי המחנה נראו אגודות נוצות מתנועעות ומאחוריהן—דמות עם רב מתנודד לאט. אחיקם קמץ את אגרופו ויט מן הדרך, הוא סר הצדה וימשך את יוחנן עד למסעד הגשר.

בתמהון התבונן העלם אל ההמון העובר: בראשונה הלכה לַהֲקת אנשים מחללים בחלילים, אחריהם—ארבעה סוסים לבנים בשורה אחת, ואגדות נוצות-יענים מתנועעות על ראשיהם ומכסות רקומים יקרים על גביהם. מימין ומשמאל נהלו את הסוסים ברסני-זהב שני נערים יפים לבושים בגדי-שני. הסוסים משכו עגלה, אשר תבנית מרכבה לה, רק גדולה ממנה במדתה ועשויה נחשת מצהבה מעשה ידי- אמן, וכרכב פרוץ לה. על העגלה עמדה תבנית איש בעל זקן, מחטבה מעץ וצבועה בשש. זר-זהב נוצץ עטר את מצחו, ופניו הרחבים הביטו בשחוק פרוע לנכחו. התבנית נעה לאט הנה והנה לדחיפות העגלה הנוסעת בַּהֲמֻלָּה. אולם למען לא תפול היתה התמונה רתוקה בכבלי-נחשת, אחוזים באזור התמונה ובכרכב העגלה וחזקה בבריחים תקועים בטבעות חזקות. כן עברה המרכבה אחרי העגלה צעד בגאון איש גבה-הקומה, לבוש בגד ארגמן, ועטרת רקומה זהב על ראשו. בקומה זקופה הלך האיש, קוצותיו המשוחות בשמן המור ירדו על כתפיו הרחבות וזקן קלוע יפה הקיף פניו הגאים. אחריו הלכו אנשים לבושים בגדי-כהנה, מנגנים בעגב ושרים בקהל שיר לשם האליל, ההולך לפניהם. בקול-תרועה ענה ההמון: „אדיר, שמש במרום, לך נזמרה!״ והנשים המחוללות תופפו בתפים מעל לראשיהן.

ההמון עבר ויעלם לאט בשער המצודה, אשר יוחנן בא זה עתה משם; בתמהון הביט אחרי ההמון ויפן למנהלו, לשאול אותו מה פשר כל החזון הזה. אולם הוא החריש בדאגה, בראותו, כי אחיקם הליט את פניו באדרתו והבליג על יגונו, אשר לא יכל להרחיקו. באחרונה השמיט אחיקם הדוה את אדרתו ויראו פניו הזועפים והכאבים. „עלם״ אמר בקול רועד, „אתה ראית את השקוץ—אולם יש עוד רע מזה. אביך הומת, כי הוא עבד את אלהינו ביראת-הכבוד במקום קדשו, ואלה מובילים בקול תרועה ברחובות את תבנית אליל-השמש ומחוגגים לכבודו. בשער היכל ה׳ יושב על כסאו שקוץ משומם ואחי, עצמי ובשרי, הוא כהן לו.״ הוא כסה את פניו בידיו ודמעות גדולות נזלו בין אצבעותיו.

תרגם הד״ר ש. א. קמנצקי.

(המשך יבוא).

כל

יצחק ברקמן.

מַתִּתְיָהוּ הַחַשְׁמוֹנָאִי.

(סוף).

אבגיאש: יִרַךְ, ירך כדונג הנמס ירך ערפכם! המלך אנטיוכס ירככנו... אך אני לא אוסיף דבר עוד לזקנים העומדים על פי קבר—אני לצעירי יהודה אפנה: יהודים, מה טוב לכם: עשות את דבר המלך וחיות או לעמד במריכם ולמות פה ולהתבוסס בדמכם. הוי סכלים עורים אשר לא יראו נכונה! מה המלך אנטיוכס דורש מכם? הלא רק טובתכם הוא דורש... האם לחכו ינעם, כי תאכלו אתם את בשר החזיר? האם לבבו יחם, יצהל, ידע שלום, כי תכרעו ותשתחוו לאליליו? הלא רק טובתכם דורש הוא! חפץ הוא, כי תהיו חזקים בריאים... הוי מי יתן והרי מודיעין יגבהו עוד מאשר הם ועינם תישיר, תרחיק ראות את הנעשה סביב סביב בכל גבול יהודה וראיתם את הדם הנשפך, דם אחיכם העומדים במרים ודבקים באלה הישן וסמר בשרכם... מי יתן וראיתם גם את אחיכם האחרים אשר בגבול יהודה, את אלה השומעים דבר המלך, כאזרחים יתערו, ולא ידעו רגז, איש תחת גפנו ותחת תאנתו, שב וחיי שלוה יחיה... בני מודיעין, אל ימשך אתכם פגר זה, ראו חיים, באו ואכלו מזבח המלך אנטיוכס וטוב לכם ושלום על מודיעין!

יזון: קרב (בצעדי און למזבח) הנני ואכלתי! יחי המלך!

מתתיהו: בן מות הוא! בוגד! בוגד! בעמו ובאלהיו! (מכה אותו) מֻות נבל ובליעל! (יזון נופל מת)

אבגיאש: אי-לך זקן וסר טעם! יכלתי להצילו, ראיתיך בשלפך את החרב, אך לא האמנתי, כי תמצא בך די און ועז להרגו... ואולם הנה שלפת חרבך וגם הכית!

מתתיהו: אנכי יכלתי להציל את אלעזר הזקן מידך, ואולם לבי לא נתנני למנוע את הטוב ממנו... יקר המותה לחסידי אל...

אבגיאש: רק זה עצרך מהצילו?

מתתיהו: זה ועוד דבר...

אבגיאש: מה?

מתתיהו: לא האמנתי, כי לב היוני קשה מני אבן ורע ונתעב עד לשפך דמי הזקן... אכן עריץ אתה וקללת אלהים עליך!

אבגיאש: הנה חרפתני פעם שניה... ואולם גם הפעם אשא את פניך לא מאהבתי אותך, אך כבד אכבדך, הכבוד לגבור בן חיל!

מתתיהו: גדול כחו של המת (מראה על אליעזר המת) מזה החי והעומד אתך פה...

אבגיאש: גם הוא גבור ואולם אתה חכמת יותר... ויען כי חכמת איעצך: בוא, אכל מזבח זה ולמד לאחיך עשות כמוך.

מתתיהו: לא אוכל שמע נבלה.

אבגיאש: הנה כי חיבת את ראשך למלך בהכותך איש צדיק—אך ארחמך זקן, בוא ואכל!

מתתיהו: יְוָנִי!

אבגיאש: אם אמנם יוני אני, אך גם רום המעלה. אמר: רום המעלה!

מתתיהו: תן כבוד לכהן אדני!

אבגיאש: (בשאט נפש) יהודי!

מתתיהו: אף אמנם, זה כבודי.

אבגיאש: את אָחיך זה הכו עבדי, ואותך אכה אני...

מתתיהו: (מראהו ידו, החרב נופלת מיד אבגיאש) בשם ה״! בשם ה״! (בני מתתיהו שולפים חרבותיהם וסובבים את היונים בשם ה״ ומכים אותו)

מתתיהו: לא איש מלחמה הייתי מעודי, לא זאת תעודתי בחיים, כחי לאלהים ואף עתה אחרי אשר זקנתי אין לבי הולך אחרי צלצול-חרבות ושאון הקרב... ואולם זה הצר הבליעל קם על רחנו לשחתה ולכלותה, לא רק לדמנו ישאף זה היוני, כי אם יחכך לאסר באזיקים את רוחנו, את רוח העברי החפשי—העל אלה אחשה? לַחֲרָבוֹת! לא רק על מודיעין נגן... בכל יהודה נעבר, בכל ארצנו הקדושה אשר טמא היוני—ונטהרנה! בחרב נטהרנה מן היונים הטמאים!

המסך

מַעֲרָכָה שְׁנִיָּה.

מתתיהו, חנניה ואפרים.

מתתיהו: (מטיל בחדר אחת הנה ואחת הנה, שקוע במחשבות עמקות; דופקים על הדלת)

מתתיהו: (מתעורר ממחשבותיו): יבוא!

חנניה: אהה, כהן צדק!

מתתיהו: מאין באת?

חנניה: מירושלים.

מתתיהו: ספר נא לי, מה נשמע בירושלים.

חנניה: אפולוניוס, נציב סוריה פשט בחילו העצום, על ערי יהודה, את בתי התפלה הרס, את ספרי-התורה שרף ויקם מזבחות לאלילי יון, וצו לפניו יצא, צו בשם המלך: לעזב את אלהי אבותינו ולעבד לאלהי הנכר, וכל אשר ימרה את פי המלך מות יומת. הוי, אבי וקדושי, כל אלה לא נחשבו בעיני, ואולם פחד המות הדיח כבר רבים מעל אלהי ישראל!

מתתיהו: האמנם? רבים כבר הדחו בירושלים?

חנניה: בירושלים עיר הקדש... את כל העיר בזז אפולוניוס ויטמא את כלי בית המקדש, פסל ציאוס העמיד בו, וחזירים הקריב על מזבח אלהים, ואת הכהנים אשר מאנו לעבד לאליליו הגיר לפי-חרב.

מתתיהו: (מכסה את פניו) אוי מה היה לנו!

חנניה: אהה, עוד לא שמעת את הרעה העולה על כֻּלָּנה... את השערוריה אשר לא היתה עוד כמוה בישראל: הכהן הגדול—גם הוא בגד בעמו ובאלהיו! ועוד הוסיף חטא על פשע, כי הסגיר את הנאמנים לעמם, את כל איש אשר שמר שבתו, אשר מל את בנו—בידי אפולניוס.

מתתיהו: (במרי נפשו) הכהן הגדול!

חנניה: מינילאוס הכהן הגדול במקדש אלהיו בירושלים!

מתתיהו: (פורש כפיו למרום) הה, אלי, אל אמת וצדק, האזינה! הן רבות בשנים חסיתי בצל כנפי חסדך, אנא אל תסיר את צלך ממני גם עתה: חזקני, אמצני... אך עתה נחוצים לי כח ואמץ לב... זה האיש מינילאוס...

אפרים: (בא משמאל, אבק הדרך ברגליו ועל בגדיו) אדוני, אדוני הושיעה!

מתתיהו: מאין באת?

אפרים: משומרון אבוא, לא בירכתי תבל שומרון ולא מאחרי הרי חשך, לא רחוקה שומרון ממודיעין, ואולם מה נוראה היתה דרכי, הוי אדוני!

מתתיהו: מה היה, מה?

אפרים: עברתי ערים וכפרים, בכל מקום מהומה ומבוכה. חיל היונים עושים שמות בארץ, במות הוקמו לאלילים, רבים זובחים על מזבחות-פגולים, ורבים נהרגים על אשר לא יזבחו

—קא-קא-קא—ולואי שלא תראינה היום. זהו סכין חד בלי פגימה השוחט ומביא מות בעולם לבני העוף...

—גע-גע-גע—מאי משמע שוחט? אטו עשינו רעה. מדוע לטבח נובל?

—קווא-קווא-קווא—התערבו הברוזים—צא ולמד בינה לטפשה שבאוזים מדוע? בשביל מה? בשביל זה, שאינך מרקדת לפני הלבנה, וחסל...

ובהיות שהמתנפחת עוד טרם הבינה והוסיפה לשאל קושיה על גבי קושיה מדוע ומדוע. כעסו עליה הברוזים וינקרוה על ראשה ועל כנפיה. כי באמת עורר הדבר כעס וחמה בלב שומעיה ורק הזקנה, שהצטינה במזג טוב, בארה לה, כי רצון אלהים בזה, ולא די שלא לחטאת יחשב, להפך מצוה היא להם, לבני האדם וברך יברכו על השחיטה...

ודברי הזקנה הביאו מבוכה בלב המתנפחת ותשקע ברב שרעפיה, וידע תדעו, ילדים, כי יודעת היא האוזה את מלאכת המחשבה ועל אחת כמה וכמה המתנפחת שלנו...

ב.

אולם המתנפחת לא זכתה לראות באותו יום את המאכלת, נגזר עליה מן השמים לסבל עוד יסורים של צער ויסורים של תענוג.

המעשה היה ככה. הטוחן העבדקן מכר אותה לאשה גוצא וכרסנית, שנפהה בה, משמשה בה, שקלתה על גבי כפות ידיה ולבסוף שמתה בסלה ותלך לדרכה.

בדירתה החדשה, מאחורי התנור, המתנפחת לא היתה בודדה. היו שם עוד עופות למיניהם. ובאמת לא פגשוה העופות, דָרֵי הלול הישנים, בסבר פנים יפות, ויתלחשו עליה בלאט, כי היה להם המקום צר גם בלעדה. אולם יש להם לעופות מין „דרך ארץ" מיוחד מפני האוזים. סוף סוף הם מגזע היחוסין ואצל דרי הלול ה„יחוס" עודנו נחשב לדבר גדול. עד מהרה באו העופות אתה בדברים. החלו לתהות על קנקנה:

— מאין באת, גברת אוזה נכבדה? איזו הדרך הגעת עד הלם וכדומה??

המתנפחת ענתה על שאלותיהם בעצלתים והעופות חשבוה לבעלת גאוה.

— ודאי מצאצאי גזע היחוסין—לחש אפרח של תרגגלת באזני ברוז זקן, גם על שאלות הזקנה „פולינקה" איזה מואילה להשיב... ואחד מתרנגלי הודו שהיה בזה, וגם הוא שמע את דברי האפרח לא יכל להתאפק מְהַדֵּר בקצף כדרכו כל הימים —

— למאי נפקא מיניה? והלא כלנו למאכלת נשפטנו...

המתנפחת עוד טרם הבינה את לשון תרנגלי הודו ולא הבינה שום דבר ותדם.

עברו ימים אחדים והמתנפחת התרגלה למצבה החדש. לאט לאט באה בדברים את יושבי הלול וכאן היא שָׁב שמעה ספורים ומעשיות על דבר השוחט והמאכלת ו„חוט השני". כאן נודע לה, איך שהשוחט מורט את נוצות הצואר, בעוד שהעוף בחיים, איך שהוא מברך על השחיטה, איך שהזא זורק את העופות השחוטים על האדמה ועוד ועוד שמעה המתנפחת כאן בלול. אך בכל זאת לא נתנה אמונה יתרה לדבריהם חשב חשבה: „ודאי מפטפטים הם מאפס מעשה ותוּ לא". קבלה היתה בידה מאמה, עליה השלום, כי פטפטניות גדולות הן התרנגלות, ואין להאמין לדבריהו ותשתקע שוב בשרעפיה ובמחשבותיה.

ופעם, בקר עבות אז היה, הקיצה פתאם המתנפחת מתוך שנת-מחשבותיה. היא הרגישה כאלו איזו יד מושכת בה ובעוד רגע והיא תלויה באויר וכשפתחה את עיניה, היא הכירה את האשה הכרסנית האוחזת בה. זאת היתה האשה שלקחתה מאת הטוחן. על ידה עמדה עוד אשה ועל אפה זכוכיות והן שתיהן משמשו בה, נפחו בה ודברו בלשון שאינה זקוקה לה והאשה עם הזכוכיות על אפה, עקמה מרגע לרגע בחטמה, כאלו איזה דבר היה

מעורר אצלה אי-שביעת רצון. ובסוף לקחתה האשה הגוצה ונשאתה אל חדר אפל ותשימנה בין תבות וארגזים ובין המזנן אשר במסדרון ותשם לפניה לחם ומים ותלך לדרכה.

לכתחלה נבהלה המתנפחת מאד מאד, הבן לא יכלה מה פרושו של בית סהר זה, שאינה יכלה אפילו להניף כנף ולנפנף, אך מכיון שהיא ראתה את המזון והצידה המוכנים לפניה באה לידי מסקנה, כי ודאי הכירה האשה הכרסנית במזגה הטוב ובמדותיה הנמוסות ותבחר לה מקום בודד כיאות לפי כבודה ויחוסה. ותאכל מכל הבא לפניה ותשב אליה המנוחה וכמעט ששכחה כליל על דבר „חוט השני" והמאכלת, כלום תרנגל הודו היא שעליה לפחד מפני דבר אָדם???

ג.

הנפחנית היתה שמחה בחלקה, אף שהיתה כלואה בחדרה הצר, אבל לעומת זאת היו מזמינים לה צרכי סעודה בשפע ובידים רחבות ויש שהיתה האשה הגיצה והכרסנית מכניסה אותה הביתה ומלעיטה אותה בכל מטעמים, כשהיא מפנה את צוארה כלפי מעלה. ותשמן המתנפחת מיום ליום, ותקצר לה נשמת אפה וכנפיה כבדו לה. ואף שזה גרם לה יסורים קצת היתה בכל זאת שמחה בחלקה, וכי צריכים תמיד רק לכנף ולנפנף בכנפים? ובלאו הכי אי אפשר? והיא נזכרת בספור מעשה, ששמעה מפי אמה, עליה השלום. מעשה בתרנגלת- סַרְבָנִית אחת, שהיתה כל הימים רצה על פני חוצות ועורכת קרבות אפילו את החזיר המגושם. ומה היה בסופה? נטרפה ע"י אותו חזיר... רוצה היא לשבת בשלוה.

אבל כידוע אין הָאשֶר נצחי ואף גם השלוה. קפץ עליה פעם רגזו של מִקְרֶה זה. כשהכניסה אותה האשה הגוצה והכרסנית לתוך המטבח, כדרכה כל הימים, נגלתה פתאם לעיני המתנפחת תמונה מאד מאד ווראה: על קצה הספסל, שעל יד התנור היתה מוטלה איזו בריה, הדומה לעוף, רק בלי נוצות ועל צווארה, שתלה מעל לספסל, היא ראתה מעין חוט אדם. „חוט השני" נצנץ תיכף רעיון בלב המתנפחת ובעוד רגע נודע לה מפי עופות הלול, כי זהי התרנגלת הזקנה, שעוד היום בבקר שבקה חיים לכל חי...

— גע-גע-גע — השתוממה המתנפחת — בשביל מה? — קווא קווא—קא—קא—קו—ק—רי—קו. — צחקו עופות הלול — בשביל זאת, שהאשה בעלת הזכוכיות אוהבת למץ את עצמותינו והברוז ה„צחור", שזה כבר יצאו לו מוניטין בעז פנים הוסיף ואמר—

— קוואָ—קוואָ—קוואָ—כתרי נא זעיר, בעוד ימים אחדים, גם את תשכבי „ערומה" על ספסל זה, גם עליך תעבר כוס... וכל העופות צחקו צחוק רב כל איש ע"פי לשונו... נשבתה המנוחה. המתנפחת לא מצאה לה מקום בלול, מאותו יום והלאה. ומאותו יום והלאה, כאשר היתה האשה הגוצה והכרסנית מביאה אותה לתוך המטבח בכדי להלעיטה במטעמים, היתה נופלת עליה אימה חשכה, והמאכלים הטובים היו לה למורת רוח וביחוד גדל פח־ה, עת האשה בעלת הזכוכיות שעל אפה היתה מנפחת בה ומעקמת בחטמה...

ומאותו יום והלאה חדלה האוזה לאכל ותפל למשכב. ראשה עליה סחרחר. נוטה לישון כל הימים והנשימה כבדה. טוב עוד, כי תישן כל הימים. כי בשנתה רואה האוזה חלומות טובים ונעימים ושוכחת ע"ד „חוט השני" ו„המאכלת"... ופעם והיא חוזה בחלומה, והנה היא שוב בכפר אצל הטוחן העבדקן והיא מטילת על פני הדשא הירק. בחוץ חם · שפע אור נחך ארצה. והנה היא באה אל הנחל הבהיר והיא פורשת את כנפיה ושוחה על פני המים החמים. משכשכת במקורה במים ובולעת את קוי השמש הנעימים... והנה גם הוא, האוז הנקרא בפי כל ה„אביר"—אין כמהו בכל הלול ליפי! והוא אינו גורע עין ממנה, שוחה אחריה ומלוה אותה במבטי חן... כמה נעים!...

אך האשה הכרסנית היתה תמיד פוסקת את חוט חלומותיה,

היתה מושכת אותה הביתה ומלעיטה אותה במטעמיה. ושוב מחשבות זרות ע"ד המאכלת, ע"ד חוט השני... שוב פחד בשביל אותו היום האיום וגורא...

ד.

ופחדה לא היה לשוא: אותו יום איום ונורא בוא בא. פעם בַּהֲקִיצָהּ מתרדמתה והיא רואה מעל לראשה שמים כחולים, רוח קריר, אך נעים מלטף אותה בנוצותיה והיא חושבת שאין זה אלא חלום, אך לא חלמא חזתה. הנה היא מוטלת בתוך סל ונשאת לאיזה מקום והנה האשה הגוצה (היא תיכף הכירה בה מתוך סנורה המזוהם)

לאן זה תשא אותה, להיכן? — מחשבה זו נקרה במחה.

ולבסוף הביאה אותה אל חצר, הוציאה אותה מתוך סלה ותניחה על גבי הקרקע ותלך לה. רצתה המתנפחת לקום ולטיל מעט, אך רגליה היו כפותות.

ובחצר היו מוטלים עוד הרבה עופות למיניהם, וההמון רב. כלם כפותים. כלם רועשים ומדברים בלשונם. זה מקרקר, זה מְהַלְדֵּר וזה מקאקא ונדמה לה כאלו הם שופכים דמעות וביחוד זה האפרח המוטל על ידו וראשו נעוץ בתוך הקרקע.

פחד התגנב ללבה, לב אוזה מפטומה בכדורי בצק ושבלת שועל. עד מהרה נפתחה הדלת והמון נשים, נערים ונערות יצאו מתוכה ובאחרונה יהודי גבה הקומה, וזקן אדום כדם על סנטרו ובין שניו מנצנץ איזה דבר מבריק...

קמה תגרעה בין השופות.

— זהי המאכלת—נצנץ פתאם רעיון בלב המתנפחת.

המהומה עוד גדלה שבעתים. ותרנגל צעיר לימים נבהל ביותר ויתנשא ממקומו ויחל רוץ וקפץ מרב פחד, אך רגליו הכפותות עצרו בעדו והוא נפל אין אונים ארצה...

והיא רואה איך שהיהודי הצנום אוחז בתרנגלת אחת ומורט את נוצות צוארה והדבר הנוצץ שבין שניו הבריק באויר ובעוד רגע וזרם דם נשפך ארצה בתיבת החול, אשר לרגליו... התרנגלת מפרפרת, מכה בכנפיה... והוא משליך אותה אחרי גוו... נערה קטנה העמידה את רגלה על צואר התרנגלת המפרפרת וצוחקת מתוך תענוג... — האח, מה חם הוא הדם—קראה אל חברתה.

ובעוד רגע והתרנגלת שכבה כבר כְּבוּל עץ לא נעה ולא זעה. שתי הנערות שמו מקל בין רגליה הכפותות ונשאוה למקום שנשאוה... כלב שחור הוֹפִיעַ בינתים וילקק את הדם שעל פני האדמה...

לאט לאט החלו להעלם כל שכניה ושכנותיה והנה נעלם גם האפרח, ששכב בכל העת על ידה וראשו נעוץ בתוך הקרקע...

ראש המתנפחת כבד ביותר, עיניה טִשטשו וכמו דרך סדין היא עוד ראתה איך שהאפרח נסה להתעקש ויפרפר, ויך בכח בכנפיו הקטנות ואיך היהודי בעל הזקן האדם כדם רגז... ובאחרונה חשכו לגמרי עיניה והיא חדלה מראות....

כאשר נגשה אליה האשה הגוצה והכרסנית, ששוחחה בכל העת עם חברתה, לקחתה אל השוחט, היתה כבר המתנפחת קרה... היא מתה...

המתנפחת לא זכתה לראות לעולם את המאכלת...

ארנסט טרמפה.

מֶלֶךְ יְהוּדָה.

(המשך)

„החפץ אתה, ארוני", שאל הכושי, „לעבור דרך המקום הזה? אדוננו המלך יאסף בעוד ימים אחדים באולם המלכות את נכבדי העם; בגלל זאת פתוחים השערים והמשרתים שואֲנים באולם, אבל הדרך הזאת היא הקרובה אל הַמִּלּוֹא ואל הַגֶּשֶׁר".

אחיקם הטה בראשו לאות רצון ויבוא עם יוחנן אל האולם בעוד אשר הכושי נשאר על מַעֲמָדוֹ.

יוחנן השתומם למראה עיניו: אולם גדול, כשמונים אמות ארכו וכארבעים אמות רחבו, נפתח לפניו; שלשים עמודי-אבן תמכו בגג, אשר שכן על קורות-ארזים מפתחות ומזהבות. הגג התנשא מעל שתי שְׂדֵרוֹת-העמודים, נשען על גבי קרשים קצרים, ויגבה על תקרת שתי הצלעות הצרות, אשר לשני עברי השדרות. האור חדר אל האולם רחב-הידים מבעד לחלונות סגורים עשוים, מעשה שבכה, שם למעלה בין הקרשים. האור נפל על קירות ועמודים מְצֻיָּרִים להפליא: תמונות בני-אדם וחיות, כרובים נפלאים, עצים וְזֵרֵי פרחים בשלל צבעיהם היפים הפליאו את עין הרועה הנדהם. לימינו, שם בקצה, בקיר הקצר, אשר שתי שדרות העמודים כמו נעו אליו כלן, נפתחה נקרה רחבה, ובה התנשא כסא המלך על מדרגות אבן-שַׁיִשׁ, מַבְרִיק בזהב ובמלואי-שן. אריות עמדו על מדרגות הכסא, ששה ששה לכל עבר, אריות היו מסעדות לַכִּסֵּא. יוחנן לא התבונן, כי כל זה בלה מזוקן, כי צבע מלואי-השן הפך ירוק מרוב ימים והשן מלא בקעים ושלל הצבעים כהה: לו נדמה כל האולם מתנוסס בחמדת תפארתו.

באולם רצו הנה והנה אנשים רבים, אשר פרשו על הרצפה בפקדת הסוכן, כסתות ושמיכות בעד אנשי הָאֲסֵפָה הבאה. לא נעים היה בשאון הגדול, אשר שרר באולם, ואבק רב התנשא לרגלי האנשים הרצים. בכל זאת חכה אחיקם ויתן לבן-לויתו להשביע את עיניו במראה האולם הנפלא. אחרי כן אמר: זה הוא אולם-הכסא אשר למלך; שלמה בנה אותו בימי ממשלתו המפוארה ועוד מתנוסס האולם בתפארתו העתיקה. אבל איה, איפוא הוא עז מְלָכֵינוּ? באולם הזה שפט שלמה את עמו והִצִּיעַ אשר מבחוץ לַא הכיל את המון האנשים, אשר חכו לאמרי פי המלך החרם מכל אדם. עתה מֵכיל מבוא ארמון המלך את כל האנשים הבאים לראות את פניו. לכה ונלכה!"

הוא הלך לרוחב האולם בין המון המשרתים, אשר מהרו לשים דרך לפני האיש הנכבד; הסוכן אשר על הבית לא שם לב אל הבאים, הוא נצב וַיִּפֶן אליהם בזדון את ערפו, ויתן פקדות למשרתיו בקול נגיד ומצוה. על פני אחיקם נראתה בת-צחוק, ויובילו דרך פתח שני, אשר היה ממול הפתח הראשון ושוה לו בגבהו וברחבו, ויביאהו במסדרון פתוח, אשר השתרע לפני העבר הדרומי אשר לאולם הגדול. גם פה נח הגג על גבי עמודים, חמש שדרות וששה, ששה עמודים בכל שדרה, אולם ממול הרואה נראתה מבעד העמודים העגלים חצר גדולה ולפאת שמאל נראה קיר עם חלונות רבים, אשר לבנוני בעל שתי קומות. אחיקם הלך בין העמודים מבלי עֲמֹד וירד מעל מדרגות רחבות. הוא הראה על הבית הגדול: „זה הוא בית

ר' ברכיה הנקדן.

מִשְׁלֵי שׁוּעָלִים.

ה.

הָעַכְבָּר וּבַת־זוּגוֹ.

עַכְבָּר אָמַר בְּלִבּוֹ:
„זָכָר בְּלֹא אִשָּׁה מַה טִּיבוֹ? —
וְכָל הַחַי מִכָּל בָּשָׂר רָאִיתִי,
וְאִשָּׁה בְּכָל אֵלֶּה לֹא מָצָאתִי".
וְהִנֵּה נַפְשׁוֹ נִכְסְפָה
לִדְרוֹשׁ וְלָתוּר אִשָּׁה יָפָה
וְטוֹבָה וּלְבָנָה, אֲדַמְדֶּמֶת,
וַאֲשֶׁר לֹא מַאֲכָל טוֹעֶמֶת [1]
וּבְעֵת לָלֶכֶת יִפְנֶה שִׁכְמוֹ —
וְיָצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ.
וְלֹא מָצָא אִשָּׁה בְּלֹא דוֹפִי.
רַק הַשֶּׁמֶשׁ אֲשֶׁר לָהּ יוֹפִי,
וַיֹּאמַר: „כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ חָשְׁכוּ בַּעֲרִיפֶיהָ, [2]
שֶׁמֶשׁ צְדָקָה מַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ."
וְכַאֲשֶׁר זָרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ לְפָנָיו
וַתִּשָּׂא חֵן וָחֶסֶד בְּעֵינָיו,
וַיֹּאמַר לָהּ: „אַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךְ.
עַל כֵּן חֶסֶד מְשַׁכְתִּיךְ
וּמְהֵר אֲמַהֲרֵךְ לִי לְאִשָּׁה,
וְלִי מִשְׁפַּט הַגְּאוּלָּה וְהַיְרוּשָּׁה".
וַתַּעַן הַשֶּׁמֶשׁ בְּמִרְמָה:
— „הֲזֹאת תַּחְשֹׁב לְחָכְמָה,
לָקַחַת אוֹר אֲשֶׁר חָשַׁךְ אֶמֶשׁ —
וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ [3]
הֶתָעִיף בִּי עֵינֶיךָ וְאֵינֶנִּי,
תָּמִיד הֶעָנָן יְכַסֵּנִי,
וְהִנְנִי לֶעָנָן שִׁפְחָה נִכְבֶּשֶׁת
כִּי בִרְצוֹנוֹ אֲנִי חֹשֶׁךְ לוֹבֶשֶׁת;
אַךְ אִם אֶל הָעֲנָנָה תִּשָּׂא עֵינֶיךָ
יָדַעְתִּי כִּי לֹא תָשִׁיב פָּנֶיךָ"...
וְלֹא אֵחַר הָעַכְבָּר וּפָנָה
בְחִפָּזוֹן אֶל הָעֲנָנָה:
וַיֹּאמַר לָהּ: הֶאָח! יָגַעְתִּי וּמָצָאתִי,
רַעְיָתִי יָפָתִי, תַּמָּתִי
אֲשֶׁר בַּעֲצַת הַמַּלְכָּה [4] אֶקָּחֵךְ
וּתְהִי לִי וְלֹא אֶזְנָחֵךְ...
וַתַּעַן הָעֲנָנָה וַתֹּאמַר:
„גָּבוֹהַּ מֵעַל גָּבוֹהַּ שׁוֹמֵר [5],
בְּיַד הָרוּחַ יִתְּנֵנִי
וּבַאֲשֶׁר יַחְפּוֹץ יַטֵּנִי
צָפוֹן, דָּרוֹם, מִזְרָח, מַעֲרָב
בִּזְרוֹעַ נְטוּיָה וּבְכֹחַ רָב;
וְאִם אִשָּׁה כָּמוֹנִי תִּרֶץ —
וְהָיִיתָ נָע וָנָד בָּאָרֶץ;
עֲזוֹב שִׁפְחָה וְקַח גְּבֶרֶת
כִּי אֲנִי בְּיַד הָרוּחַ נִמְסֶרֶת"..
וַיֵּלֶךְ אֶל הָרוּחַ הָעַכְבָּר
וַיִּמְצָאֶהָ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר
וַיֹּאמַר אֶל הָרוּחַ: אַל תִּירְאִי!
„אִתִּי מִלְּבָנוֹן תָּבוֹאִי
כִּי מִכָּל הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לִי אֶחֱזֶה —
אוֹתָךְ רָאִיתִי לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה;
וְאִשָּׁה לֹא אֶקַּח עָלַיִךְ,
וּתְהִי לִי וַאֲנִי אֵלַיִךְ...
וַתַּעַן הָרוּחַ: „הַאִם בָּאתָ לָקַחַת אוֹתִי?
לֹא יָדַעְתָּ אֶת שִׁפְלוּתִי:
כִּי אֵין בִּי כֹּחַ וְעָצְמָה
לְהַפִּיל בְּגַעֲרָתִי חוֹמָה,
אִם מֵאֶבֶן אוֹ מֵעָפָר,
בְּרִיתְךָ אִתִּי תוּפָר:
בַּאֲשֶׁר חוֹמָה מִמֶּנִּי גְּבָרָה,
וְאִם הִיא, בְּעֵינֶיךָ יְשָׁרָה
וְתוּכַל אוֹתָהּ לְפַתּוֹת,
תְּהִי לְךָ לְמִשְׂגָּב בְּעִתּוֹת"...
וַיֵּלֶךְ אֶל הַחוֹמָה וַיֹּאמַר: „שְׁמָעִינִי
בַּעֲצַת הַשֶּׁמֶשׁ וְהֶעָנָן וְהָרוּחַ זוּגִינִי,
כִּי בָאתִי לְפָקְדֵךְ לִשְׁלוֹמִים,
וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים"...
וַתַּעַן הַחוֹמָה בְּחֵמָה:
לְהוֹכִיחַ לִי חֶרְפָּתִי הֵמָּה
שְׁלָחוּךְ אֵלַי לְהַבְאִישֵׁנִי,
כִּי בָאתָ לְהַזְכִּיר עֲוֹנִי

[1] אשר אינה צריכה לאכול. [2] לכל יושבי הארץ אין נוגה. [3] כלומר: לא תמיד אני זורחת. [4] השמש. [5] יש עוד כח עליון עלי.

בַּאֲשֶׁר הֵמָּה עוֹלִים וְיוֹרְדִים,
וַאֲבָנִים וַעֲפָרוֹת לֹא נָדִים
וְכִי אֵין כֹּחַ וְלֹא גְבוּרָה
וְכָל עַכְבָּר וָרֶמֶשׂ מְקוֹרֵי הֶעָרָה [1]
וְגִלּוּ יְסוֹדַי לָשִׂים בּוֹ מְסִלּוֹת;
אֲנִי חוֹמָה וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת,
וּפִצְפְּצוּנִי כַּפֵּיהֶם וּבְרַגְלֵיהֶם —
הָעַכְבָּרִים וּמִשְׁפְּחוֹתֵיהֶם
וַיִּשְׁכְּנוּ בִי אֵם עַל בָּנִים
יוֹתֵר מִשְׁתֵּי מֵאוֹת קִנִּים
וְלֹא יָכֹלְתִּי נֶגְדָּם לַעֲמוֹד —
הָאִשָּׁה כָּמוֹנִי תַּחְמוֹד"?..

וּבִרְאוֹת הָעַכְבָּר כִּי נִכְזְבָה תוֹחַלְתּוֹ
וַיִּקַּח לוֹ אִשָּׁה מִבְּנוֹת מִשְׁפַּחְתּוֹ
אֲשֶׁר יָלְדָה בִּשְׁכוּנָתוֹ וּבְצִדּוֹ —
וַיִּמְצָא לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ.

וְהַמָּשָׁל: הָרוֹדֵף אַחֲרֵי כָבוֹד וּשְׂרָרָה —
לְפִי אֲשֶׁר יִרְדּוֹף יָנוּס מְהֵרָה,
כִּי הַמִּתְגָּרֶה לְיוֹתֵר מִמַּה שֶּׁבְּמַתְכֻּנְתּוֹ [2] —
סוֹפוֹ לָשׁוּב עַל עֵקֶב בָּשְׁתּוֹ
כִּי יָשׁוּב כָּל אֶחָד עַל קִנּוֹ,
כָּבוֹד לַמְכֻבָּד נִקְלֶה — לְמִינוֹ...

1) עושה בו חורים. 2) תכונתו.

ק. ל — קא.

מִסִּפּוּרֵי הַלּוּל.

מַעֲשֶׂה בְּאַוָּזָה שֶׁלֹּא רָאֲתָה מִיָּמֶיהָ אֶת הַמַּאֲכֶלֶת.

א

היה היתה אוזה שלא ראתה מימיה את המאכלת. היא נולדה ונתגדלה בכפר אחד, אצל טוחן עשיר, שהיו לו בלולו עוד הרבה בני עוף למיניהם והיינו: תרנגלות קעקעניות, ברוזים קרקרניים ואפילו תרנגלי הודו פחפחניים היו שם ואת העיר ואנשיה לא ידעה האוזה. לא ידעה היא גם כן את המאכלת.

ותהי האוזה תמימת דרך, שקטה ונוחה לבריות ואת עופות הלול אין לה שיח ושיג. ותדע רק אכל ושתה בימים ולילה נברא אלא לשֵנה. ותהי כל הימים מטילת לארך החצר, במגרש ובאחו ותחטט ותחפש מזון וצידה. ואלהי האוזים- אֲוָזִיאֵל אנה לידה מכל מאכל אשר יאכל: פעם גרעין ופעם חסיל וילק ולפעמים גם צפרדע מקרקרת באחו וכדומה. ויש כטוב עליה לבה ותצא לשוח כמעט לרוח היום ותצף על פני מי הנהר הזכים. אפס לא אהבה היא להשתובב ולהשתכשך, כאורח גברין הברוזים, כי אם אחזה את דרכה בנמוס ובדרך ארץ.

וגם על משכבה בלילות בלול, לא באה היא מעולם בדברים את הפטפטניות שבעופות והולכות רכיל הידועות—התרנגלות והברוזים..

וכן היה דרכה כל הימים. ולא לחנם קראו לה עופות הלול בשם ה„מתנפחת", כי חשדו בה, שעושה היא זאת מחמת גאוה ויתהלכו בה מרחוק.

ומי יודע כמה שנים וימים היו עוברים על אוזתנו ככה בהשקט ובמנוחה, אם לא היתה דעת אֵל האוזים אחרת. ופעם, ליל בִּשְׁלְהֵי קיץ אז היה, בא הטוחן שחור—העבדקן אל לול העופות. והעופות כבר שכנו בשלום על משכבם ויישנו את שנתם המתוקה, וביאתו הלילית של הטוחן, או כמו שהיה מפרסם בלול ה„שחור" היתה לגמרי בלתי צפויה ותעורר מחאה מכל צד. ידע ידעו העופות, כי לחנם לא יבא השחור בלילה אל הלול—ברי כי לטרף בא.

—קא-קא-קא—קראו תרנגלות על פי לשונן—איכה תמצא, כי יפריע את שנת עופות תמימי דרך?

—קווא-קווא-קווא—התמרמרו גם הברוזים—נבלה היא מאין כמותה, הנשמעה כזאת בעופות?

—קוק-רי-קו! — קרא זקן השכויים—הדיוט! טוחן בן טוחנים, עם הארץ!!

והקפדנים הידועים, תרנגלי הודו (לא לחנם נקראים הם בפי כל בשם „תרנגלי הודו") התחילו לְהַלְדֵּר על פי לשונם הם ואפיהם אדמו כאש מרב כעס וחמה...

—„לדרסו צריך לקרעו כדג" נשמעו קולות מכל העברים ואף גם האוזים, שזה מכבר יצאו להם מוניטין בתור ענוים ובעלי מזג טוב לא עצרו הפעם בכעסם ומחאו גם הם מחאה נמרצה. מלבד המתנפחת, שלא הבינה כלל מה קול ענות במחנה.

—ילך לו השחור, ומה איכפת לכם?—טענה היא.

היתה שם בין העופות תרנגלת אחת באה בימים, והיא ידעה מהו פרושו של בקור לילה זה ובהרימה את עיניה כַּלַּפֵּי מעלה לחשה ואמרה:

—„ישמרנו האל תרנגיאל מכל צרה ופגע רע... יום הדין ממשמש ובא לעם היהודים, יום כפורים שזרע אברהם יצחק ויעקב זקוקים הם לכפרות"...

והטוחן העבדקן לא נע ולא זע מכל ההמון הזה. ובידים משכילות היא בחר לו עופות אחדים מתוך הלול, וביניהם גם את המתנפחת ואת התרנגלת הזקנה, ויטילם לתוך שק עבה, שמם בתיק עגלונו ויצא יעקב מבאר שבע...

ובהגיעם אל העיר נאנחה הזקנה ואמרה:

—„קץ ימינו הנה בא...היום נתראה את המאכלת" ...

בפעם הראשונה שמעה המתנפחת את המלה „מאכלת" וביותר התפלאה שזהו „משחית" כזה המביא קץ בעולם... ומרב סקרנותה שאלה:

—אמרו נא לי, פקחת שבעופות, מה טיבה של מאכלת זו—גע-גע-גע—אמרי נא לאמתך.

—קווא-קווא—קורק-רי-קו—קא-קא-קא—נשמע מכל העברים צחוק עופות. והזקנה ענתה לה:

דרכו לבעט ולהזיק: לא אחד כבר זכה לקבל ממנו על פני המצח „מתת-פרסה", „שֶכְוִי" — דוהר, „לביא" — צוהל, „נמר" — מומחה להשתמט מהידים ולהמלט ו„אביר" — שמירתו מְעֻלָה, ובכן נפל הגורל על „פניצקה", סוסתו של בעל בית-חרשת הזכוכית שאיננה עזה ביותר ולא פקחית ביותר ואינם מרבים בשמירתה. למלאכות נכבדה זו זאת אומרת: לגנבת הלילה נבחרו שלשת האריות שבחבורה היודעים פרק בהלכות „משיכה" וחזקה עליהם שימלאו את משלחתם באמונה ואלה הם: „רולה", צעני רם ואֲלים המכניע אף את העז שבסוסים ופותח פה בחזק יד וגם שק לקח אתו, כדי לצור אותו על ראש „פניצקה", „בונק", צעני זעיר ומְזֻהָם הממלא פיו צחוק ופושק שפתיו ככושי ומוניטין יצאו לו בתור„בעל-שריקה" המושך אליו בשריקותיו את הסוסים ומצודדם, ואחרון אחרון חביב: „ציזיק-פיק", בר-נש זריז וּמְמֻלָּח, צנום וגוץ ובעל עינים שחורות ורברבות, היודע לפנות עֹרֶף בשעת הסכנה ולשַוות רגליו כאילות.

כהרף עין באו שלשה אלה בין שבלי הדגן ויתפזרו ועין הרואה לא יכלה כבר להכיר תמונת בני אדם מהלכים, רק מגבעות רחבות-כנף צפות פה ושם על פני ים הַשִּפּוֹן ואחר זמן מועט הופיעו שלשתם בבת אחת על יד הארוה. הם הציצו אל הלבנה ואחר לחשם לחש צוענִי המשמש כתריס בפני הפורענות נכנסו אל הָאֻרְוָה, הקימו את „פניצקה" כדבר שאין בו רוח חיים ויעמידוה על רגליה, הכניסו את ראשה בשק ותלו את החבל בצוארה והיא לא הראתה כל אותות התנגדות, מפני שבכלל לא ידעה ולא הבינה מה נעשה אתה בשעה זו.

אחר רגעים מועטים כבר הלכה אחר שוביה בדרך הרחוקה ככבשה אלמת והלבנה החורה היודעה תעלֻמות כשָפים וגנבה וכל רז לא אָניס לה רמזה אחריה באצבעות כספה כאומרת: לכי לך, „פניצקה" חביבה, סוסה יהודית את ועל כן עליך גם לערך קצת גלות ולטעם את טעמם של הנדודים. באותה שעה נדמה ל„פניצקה" שלא היא ההולכת, כי אם השדות, היערות והנהרות מקפצים ומנַתרים לעמתה. היא פגעה במקומות בלתי ידועים לה כלל שמעולם לא דרכה פרסת רגלה עליהם: חולות, גבעות, בורות ושיחין ובכל פעם חָשְבה להִתָּקל ולפול ובכל זאת נשארה עומדת על רגליה. לא הבינה העלובה מִה בני אדם אלה רוצים ממנה ולאן הם מוליכין אותה: לסָקלה, לשָרפה, לְהָרגה, לחָנקה או רק לפשט את עורה? היא רק הרגישה חמימות יתרה בגופה וחפץ עז לצהל או לנחר, אבל חסרת-אונים היתה להוציא את חפצה זה מן הכח אל הפעל. אולם בהרחיקה ללכת בדרך נתחור לה לאט לאט שדבר מה לא טוב קרה לה, כי רחוקה היא מאֻרותה ורוצה לשוב שמה ואין הדבר ביכלתה. היא עמדה תחתה כפרה תוהה ותפושת-הרהורים כשראשה מפנה כלפי הבתים הנמוכים, הָאֻרוות ובנין חרשת הזכוכית שכבר בֻּלָעוּם המרחקים וינעלו בפניהם. במחשכים הגיעו לאזניה מרחוק קולות מְרֻסָקים ועגומים של שריקת גלגל הבאר הכבד המנסר באויר וקשקוש התריס שעל גבי חלון ארותה בנשב עליו הרוח. בכיה אלמת חלחלה בגרונה ובכל פעם שהתעכבה בדרך ורצתה לשוב אָחור היו מכבדים אותה בחבָטות וסטירות והיו צורמים וצובטים את זנבה ורעמתה עד שהוסיפה ללכת הלאה, הלאה.

ז. בֵּין הַצֹּעֲנִים.

בשעה מְאֻחרה בלילה הגיעה „פניצקה" לאהלים מְעֻפשים ומזהמים שבהם ומסביב להם מתגוללים גזרי עץ, מחטי יער, בלואי סחבות, עַרדלים קרועים, עור אָדום שנקלף מנקניק סוסים, נוצות וקדרות ריקות שנגנבו בהיותן עוד מלאות שומן. באויר נדפו ריחות של תפוחי אדמה צלויים ומליחים וקטֶר. כל הצֹעֲנים וַזַאֲטוטיהם קבלו את פניה בהמולה ובחדוה צוענית ויכבדוה בספל מלא קלפות בְלבוסים עֲבֻשות. הצחנה עלתה לאפה והיא מהרה להסב את פיה ממאכל תאוה זה ומרב בחילה וגועל נפש חרקה שניה וַתחשפֶן. כלי מלא מים עכורים עמד לפניה. היא היתה צמאה מאד ורצתה לשבר את צמאונה במים האלה, אבל אחר הלגימה הראשונה, נרתעה לאחוריה כאלו נכותה ברותחים. זו היתה גיגית מלאה מי ברית ובתוכם כבסים שרויים. הצוענים הזדרזו לכבס את כתנותיהם, כדי שיהא ספוק בידם לברח ביום מחר מכאן. „פניצקה" לא יכלה נשא את הסרחון ובחפזון נטתה הצדה.

בת-חורין התהלכה ממקום למקום כמבקשה, לה דרך, פגעה בסוסות אחדות דקות-בשר מן הרַמָּך 1), אך הן לא העירו את תשומת לבה כמו שלא ענינוה גם הצוענים. היא הריחה פה ושם, בדקה בכל קרן זוית, אך ההתרוצצות בסביבה הזרה הֶמְרָה והקדירה את רוחה עוד יותר.

ביום המחרת בשעה מוקדמה בבקר ישב לו „רולה" על גבי הארץ כשרגלו האחת חבוקה בשניה ועִשֵן את מקטרתו מתוך שביעת-רצון ובהרחבת-הדעת כאדם שגמר איזו מלאכה חשובה ורבת-ערך; „בונק" נגן לו על כנור עשוי מנימי סוסים ו„ציזיק-פיק" כבס בחפזון זוג מכנסים אדומים.

— התרד סוסה זו אל היריד או תשאר בָּרַמָּך? — שאל בונק.

— בָּרַמָּךְ? — תמה „רולה" במהרו להוציא מקטרתו מפיו, — רצונך, כי נזכה עוד להיות מדרי הצינוק?

— אמנם עלינו להזדרז ולמכרה, התערב גם ציזיק-פיק, זוהי סוסה נכרת, יש בה סמנים מובהקים: בהרות על המצח. — בודאי! אבל קֹדם כל, טרם נובילנה למכירה תדוש נא לנו קצת תבואה במכונת-הַדישה של בעל-האחוזה. הוי, בונק! חושה נא לרתמה ובעוד שעתים יהיה הכל חסל ונוכל לזוז אתה.

— מוטב!

„בונק" תפש מהר את הסוסה וכעבור רגעים אחדים כבר הסתובבה במעגל סחור-סחור כשהיא מְסַבֶּבֶת אתה גם את גלגל המכונה.

ח. בַּיָּרִיד.

כשעתים הסתובבה פניצקה במעגל. מתחלה לא יכלה להסתגל לסבוב המשֻנה וחרגה מגבולות החוג המְצֻמצם ובכל פעם נסתה להתפרץ קדימה ואחורנית במקום זה או אחר, אך לאט-לאט אִמְנה רגליה להעגיל ולהקיף עד שלמדה ללכת בדרך המתוה כסוס מומחה ומְנֻסה בעבודה זו. „בונק" ישב לו על גבי דמוט החָסֹן של הטִרְבָּל 2) שהיה רתום לפניצקה וימטר עליה הצלפות-שוט מכל-עבר, אך כל מה שהרבה להצליפה הרגישה היא יותר ויותר את לֶאוּתה וחשק עז נתעורר בה לישן ולישן כאלו עברו עליה כבר אלפי לילות ללא-שנה ונדודים.

האדימה פאת מזרח והטל היורד הרוה והרטיב את האויר.

הצענים התחילו להחפז כדי שיספיקו להתחמק ממקום הזה ולהמלט בעוד מועד ודוקא בשעה זו נתחזקה אצלה עוד ביותר תשוקת השֵנה. היא לא חשה ולא שמעה כלום מלבד קול שעטת פרסותיה המטַפחות בחול ותמונות עמומות ומשֻנות רצדו מול עיניה: הנה בן-זקוניו של אפרים-הֶרץ וקֹמֶץ שחת בידו, הנה זְקָנו הצהב של אפרים-הרץ, הנה הרכב ושוטו הקטן והנה היא רואה את ראשה המשתקף בתוך מי הברכה. פניצקה עצרה לרגע את סבובה, מעין בת-צחוק חלפה על פניה ותנומה נעימה תְקָפַתָּה כתנומת תינוק שעיף. בונק הפליט מפיו וַיָ-אָ-אָ ממֻשך וכדי להוציאה לגמרי מעולם החלומות העביר עוד על גבה את שוטו המְזֻפָּף. פניצקה התחילה שוב להסתובב ולהסתובב בלי סוף וקץ, עד שנדמה לה, כי כך כבר נגזר עליה להמצא לעולמי עד בתנועה סבובית בלי ראשית ובלי תכלית. אך פתאם נתגלגל מבין שפתי בונק טפרו-ו-ו אדיר ועד שהספיקה להשיג במוחה שקהה מהסבוב החַדגוני את משמעותה של הברה זו, קפץ בונק וסטרה על סנטרה סטירה שיש בה ממש, עד שנשארה עומדת על מקומה נדהמה ומבלבלת ומרב קצף ועלבון רצתה לתקע בידו של בונק את שניה. כעבר רגעי מספר התרה פניצקה ממכונת הדישה ואחר

---

1) טבון עדר סוסים. 2) מכונת-דישה

אשר התעללו בה פרחי הצענים ותלשו מזנבה נימין אחדות לשם מזכרת-נצח לפני הפרדם מעליה, הוליך אותה „ציזיק-פיק" אל היריד.

כשבאה פניצקה אל היריד כבר משלה השמש בכפה והעניקה לכל מאורה ומחמה. קול מצהלות סוסים ונחרותיהם מלאו את האויר שהיה מבסם בריחות שונים של שבלת-שועל, עורות-סוסים וגללים. גם הקונים גם המוכרים היו שבעי-רצון ונמצאו במצב-נפש חוגג, כי כל אחד צייר לו בדמיונו יריד מוצלח, מבֹרך בעסקים טובים ורב-רוחים. הנה נטפלו קונים אחדים לאחד מן הסוסים והם מטַפלים בו ומשתדלים לעמֹד על טיבו: האחד פותח את פיו לרוחה, בוחן ובודק את שניו ושואל לשנות חייו, השני מנסה לשבת רכוב על גבו, השלישי מרבה לסטרו על פיו, כדי לדון מזה על אמץ-לבו והרביעי מצליפו בשוט להוכח עד כמה הוא מיטיב לקפץ. הסוסים מכל המינים השונים היו כלם בגלופין ודעתם היתה זחוחה עליהם, כאלו לא אכפת להם כלל למי הם עומדים להמכר ומי עתיד להתעמר בהם לא הלו ולא הרגישו שיום זה הוא בבחינת יום-הדין להם. סוסים באים בימים צהלו, נחרו, שרקו, בעטו ברגליהם ועשו מעשי-ילדות, סוסים שכבר הגיעו לשנות-עמידה התהוללו והשתובבו ממש כמו סיחים-פרחחים. דומה היה שהם חיים כאן כמו דור ההפלגה: מסיחים דם זה לזה, אך איש לא ישמע שפת רעהו ובכל זאת מרגיש כל אחד, כי טוב לו פה בעולמו של הקדוש ברוך הוא.

השמש עמד בגבהי רקיע ובקרניו הלוהטות קדח את הסוסים ואת בני האדם. בולמוס של מקנה וקנין, של סחר-מכר תקף את כלם וביחד עם זה גם תאוה עזה לשבֹּר את הצמא המענה, שהלך ותקף עם שרב היום. פתאום הובא אל השוק דלי מלא מים חיים. מתחלה גמאו האנשים בפיותיהם הקטנים ואחר הגיע תורם של הסוסים וברגעים אחדים ערו אותו עד היסוד בו.

פניצקה עמדה לה דוממת כמו אבל בין המחתנים ולא לקחה חבל בכל אותה השמחה. במתינות לעסה מתוך התרמיל שבצוארה את גרעיני שבלת-השועל יותר מחמת שעמום מאשר מחמת רעבון. ציזיק-פיק נהג אותה במשיכה שבידו והעבירה לפרקים מֶחֱזית זו לחזית אחרת. הוא השתדל להעמידנה במקום נראה וגלוי לעין, כדי שירבו עליה קופצים ויזמין לו הבורא קונה הגון. היא נגררה אחריו בהליכה משנה ואי-טבעית וכמו שם בהיותה אסורה לטרבל עקמה את צעדיה ונטתה ימינה, ימינה.

ט. אֲדוֹנִים חֲדָשִׁים.

—הוי, צעני, צעני! בן כמה הוא סוסך זה?

—אמר נא, צעני, האם אין סוסך שכיב-מרע, העומד לפשט מחר את רגליו ולשבק חיים לכל חי ואתה רוצה להקדים ולהוציאנו מתחת ידך ביום השוק?

—הוי, צעני! בכמה רגעים של הסוס-לב ואימת-מות עלתה לך בריה זו?

—חבל שלא חוננה בכשרון הדבור, שאלמלי כך, היתה, בלי ספק, מספרת לנו בלשונה בפרטרוט אימתי ומהיכן קנית אותה במשיכה. ציזיק-פיק מתקצף. מהדק את שניו ופניו מתכרכמים מפחד. חושש הוא להוציא הגה מפיו ולהשיב חורפיו דבר והנהו משתדל להעביר בת-צחוק על שפתיו ולהראות פנים שוחקות.

—היש תחת ידך, לכל הפחות, תעודה המעידה על כשרותה של סוסה זו, שאתה מוציא למכירה?

—הי—חי—חי! כך היו מתגרים בציזוק-פיק השכנים שלו, שגם הם הביאו סוסים למכירה ועל כן ראו בו מתחרה מסֻכָּן ולא חדלו כל העת מהתלוצץ על חשבונו ולהקיפהו בשאלות עוקצות על מנת לקנטר, אך הוא איוי מוצא לגופו טוב משתיקה: עודו רואה בדמיונו את שמנה עשרה ירחי הצינוק שזכה לטעם כבר שלש פעמים בעטים של סוסים גנובים. הוא רק מביט מדי פעם כה וכה וממצמץ בעיניו כחושש שמא יתקרב אליו ראש השוטרים וישאלהו לתעודת הסוסה.

באותה שעה נגשו אליו שני בני אדם, אשר כבר משמשו בכל הסוסים שבשוק ואף אחד לא מצא חן בעיניהם. האחד היה יהודי בעל שערות שיבה וזקן גזוז ומעֻגל, אֲשֶׁר נקרא בפי כל משה שונרא על שם עיניו האפורות שהביטו נכחן באופן משנה ועשוהו דומה לחתול והשני היה בחור שמן וכבע עם מצחה נוצצת חבושה לראשו ומהשוט שאחז בידו נכר היה שמצליף הוא על פי אמנותו.

שני אלה נשלחו מועד-הקהלה לקנות סוס לצרכי הצבור, כי אתמול מת סוסו של הפרנס ר' יחזקאל לבנה, שהיה מוביל את בעליו בצאתו לבקר את מוסדות הצבור השונים ולפרקים רתמו אליו גם עגלות משא ויש אשר השתמשה בו גם חברת „חסד של אמת" לצרכיה. עכשו הטל על פניצ'קה למלא את מקומו של הַנִּפְטָר. משה שונרא לטש את עיני-החתול שלו ויכונן על פניצ'קה כאומר לחדר אוֹתָהּ במבטיו ולעמד על אפיה, כי הרשות ביד כל אדם לאמר על משה שונרא מה שהוא רוצה, אבל בזה לית מאן דפליג, כי בקי גדול הוא בהלכות סוסים והוא יודע תורה זו על בוריה, מפני שכל ימיו גֻּדַּל בין העגלונים והרַכָּבים והיה מתאבק בעפר רגליהם של מצליפים וְקָרָרים: כד הוה טליא שרת בפנדק לבעלי-עגלות ולסוסיהם, אחר זה היה שוליא דעגלון לאחרונה עלה לגדולה וזכה להיות בעצמו אדון לקרון מרוה להובלת נוסעים ועכשו הוא משמש בתור מפקח על הסוסים האחדים של הקהלה העומדים בארוות בחצר הגדולה של הפנדק והוא נוהג שם את ממשלתו ביד רמה. משה שונרא התחיל לשרק ולצפצף בשפתיו לפניצ'קה כשהוא מלטפה על סנטרה וטופח לה על פיה, אחר כך הגיש לה קמץ שחת ובינתים הציץ גם בשניה ומתנך שניו סנן למצליף מלים אחדות בשפה רפה, כדי שהצעני לא ישמע: בחורה כהלכה.

—ומה יקר, צעני?

צ'זיק—פיק אמר לו את המחיר היותר גדול.

—ה„כשרה" היא סוסה זו?

הצעני הוציא איזה ניר מעוך ומקמט שהוריק מרב ימים, המשמש לו זה כבר עדן ועדנין בתור תעודה לכל סוס „כשר" שהוא מוציא למכירה.

—הנה ה„תעודה"! הִצְבִּיעַ הצעני למטה על גבי חתימתו של ראש-האזרחים.

משה שונרא הסתפק בזה ואחר אשר עמד אתו על המקח והשוה עמו סוף כל סוף בנוגע למחיר, משך את פניצ'קה ברסנה והצליף בשוטו באויר מתוך זחיחות-הדעת;

תרגם מכתב יד מ. כ"ץ.

שלמה נחמני מיזלש.

רַבִּי דוֹבֶער מִמֶּזְרִיטְשׁ.

—אֲגָדָה—

כשקרבה שעתו של רבי ישראל בעל-שם-טוב ז"ל להסתלק מן העולם הזה באו כל הצדיקים שבגן-עדן ועמדו לפני הקדוש ברוך הוא, פתחו ואָמרו:

רבונו של עולם! גלוי וידוע לפניך כמה חבה מחבב צדיק זה את עמך ישראל, ועכשו כשאתה גוזר עליו גזרה זו, על מי אתה עוזב את בניך?

ולא היתה לפניו, כביכול, תשובה על דברי הצדיקים.

מיד שלחו וקראו לאליהו.

בא אליהו ועמד בשורת הצדיקים, אמר הקב"ה:

— אליהו, אתה שהרשות נתונה לך מאז ומעולם להיות מהלך בין העליונים ובין התחתונים, היודע אתה כי נגזרה גזרה מלפני על רבי ישראל בעל-שם-טוב להיות נפטר מן העולם—ומי יבא אחריו?

פתח אליהו ואמר:

מחזר הייתי בכל האַכסניות של צדיקי עולם, ולא מצאתי ביניהם ראוי להיות מנהיג הדור כרבי דובער ממזריטש.

אולם צדיק זה מסתיר את עצמו ואינו רוצה לגלות את המעשים הטובים שלו לפיכך אין הדור מכירהו.

מיד שלחו את מיכאל שר-ישראל וגזרה בידו ממלכות הרקיע אל רבי דובער שיתגלה.

שב מיכאל לפני פמליה-של-מעלה והביא תשובה מרבי דובער, שאינו מקבל עליו את גזרת המלכות וכי אינו רוצה בשום אפן להתגלות ולהיות מנהיג הדור.

הביאו את ספר העברות, פשפשו ולא מצאו שום עברה רשומה על חשבונו של ר' דובער, ומכיון שכך—אין שום כח שבעולם יכל לכופו שיותר על דעתו...

באותה שעה באה העצבות והתפשטה בעולמות העליונים ושכינה היתה שרויה בצער...

יצאה בת קול, הכריזה ואמרה:

מי ילך לי להעביר את רבי דובער מדעתו לשעה קלה?

בו ברגע בא השטן משוט-בארץ ומתהלך בה. כיון ששמע בת-קול זו יוצאת, נתמלא שמחה. בא ועמד לפני כסא הכבוד ואמר:

הנני, רבונו של עולם, שלָחני ואלכה!

בשעה זו לא היה איש בין כל הלגיונות של מעלה להיות מתנגד לו ל„בעל דבר". הפעם הכירו הכל לדעת את גדל נפלאותיו של הבורא ברוך הוא בכמה חכמה ברא את עולמו וכי יש צרך גם ברַע שברא.

והקב"ה נענע לו לשטן בראשו, כשחיוך קל בא והיה שורה על שפתיו...

*

ובימים ההם ישב רבי דובער בעיר ט. והיה מלמד תינוקות אצל בעל בית אחד אָמיד. פעם כשבא אותו בעל בית אצל בעש"ט כדרכו תמיד, היה מבקש לו מלמד לבניו. בקש בין היושבים בבית מדרשו של בעש"ט ומצא לו את רבי דובער. כשהביאו לביתו הקציע לו בעל הבית דירה במרתף, שחלונותיו היה מופנים לעבר הרחוב. עד היום מראים בני העיר ט. על אותו הבית ששם ישב רבי דובער שנים רבות עד שבייה השעה ונתגלה. ואותו בעל הבית, שנודע לו לאחר התגלות הצדיק, מי היה המלמד שלו הניח לבניו בצַוָאה, ושאֵלֶה יצוו לבניהם אחריהם שיהא המקום מוקדש לתורה ולעבודת השם יתברך, ושלא לשנותו לשום תשמיש של חול. לאחר שנים באו אנשים חסידים וקבעו את המרתף הזה בית-מדרש והרבה מהם היו יושבים שם ועוסקים כל הימים בתורה ותפלה.

מלבד עסקו כל הימים וכל הלילות בתורה היתה זהירותו של ר' דובער שלא לעבר עברה כָלשהו. והיה יושב ולומד תורה לאור נר כהה כל הלילה ובהאור הבקר היה קם ומתפלל. ממנהגו זה היה משנה רק בשבת משום גזרת חכמים שלא לקרא לאור הנר שמא יטה. בחול המועד היה נזהר מכל מלאכה שיש בה משום „חלול מועדות", ביחוד מנסיעה.

אותו היום חול המועד של סכות היה. והיה רבי דובער מתעמק בענין שלפניו ומחדש סודות נפלאים בהלכה עד שלא שמע כי התקרבה עגלה רתומה לשני סוסים שחורים ועמדה לפני הבית ומתוכה ירד יהודי חסיד שדפק בדלת ועמד לפני הצדיק. זמן רב עמד לפניו עד שנתן בו רבי דובער את עיניו. מיד הוציא היהודי מכתב מידי הבעש"ט ובו כתוב, שיבא ויעמד לפניו. מרֹב בהלה שכח רבי דובער את קדושת היום, לא המתין הרבה, מהר והתפלל תפלת חול ויצא עם היהודי, ישבו בעגלה ויסעו.

הגיעו לחוץ לעיר. הדרך דרך של חול היתה ולא יכלו הסוסים למשך את העגלה מכבד נטל החול שדבק באופני העגלה. התחילו לרדת מן העגלה בכדי להקל מן המשא. ואך ירד הצדיק מן העגלה ולא היתה בינו לבינה כל נקודת נגיעה והנה נעלמה העגלה ביחד עם היהודי, כאלו פצתה האדמה את פיה ותבלעם משמש בכיסי בגדיו ולא מצא גם את המכתב.

מיד נזכר רבי דובער כי חולו-של-מועדי היום, וידע כי היה זה מעשה שטן...

שב ובא לו העירה והנה יהודים ומזנבות בראשיהם, כפות תמרים בידיהם הולכים. אלה באים ואלה שבים מבית הכנסת.

בא ונכנס אל בית התפלה ובו ברגע חזר הש"ץ בקול על הפסוק שבהלל „יָקָר בְּעֵינֵי ה' הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו."

מיד ידע את כל הנעשה וכי אין להשיב את רוע הגזרה מעל רבו רבי ישראל בעל-שם-טוב, בא והשתטח לפני ארון הקדש ובכה בכי גדול...

*

בו ברגע באה השמחה והתפשטה בעולמות העליונים, עמדה פמליה של מעלה ופתחו את פיהם בשירה: הללויה!

באו והביאו את ספר העברות ורשמו:

היום בחול המועד של סכות שנת... עבר רבי דובער ממזריטש עברה על ידי נסיעה בחול-המועד.

מיד ירד מיכאל שר ישראל וגזרה בפיו אל רבי דובער שיקבל עליו להיות מנהיג הדור. שב והביא תשובה של „הן".

ובאותה שנה נסתלק רבי ישראל בעל-שם-טוב מן העולם.

לבוב, תשרי תרפ"ד.

יואל מסטבום.

הַסִּיָחָה.

(סוף).

ה. נִתְפָּרְדָה הַחֲבִילָה.

לילות כאלה הלכו ונמשכו זה אחר זה והכל כמנהגו נוהג.

עם דמדומי שחר היתה „פניצקה" עוזבת את כל כתלי ארותה כשכרכרה קלה רתומה אליה ולפעמים, בשעת הַדְחַק בַּסוּסִים לא הדרו את פניה ואסרוה גם לקרון-משא פשוט. באפל-לילה היתה חוזרת רצוצה ומְדֻכְדָּכָה וטרוניה בלבה על כל העולם כלו. לא הפיסו את דעתה לא אכילה ולא שתיה וגם לא טובתם, כביכל, של בעליה שרפדו לה להנאָתה יצוע-שחת רך.

היא הרגישה את כל הצביעות והחנופה שבדבר: בלילה רך מצע מלפף ומעדן וביום כֹּבד קרון עמוס משא המפרך את כל הגוף. אולם כל התלאות והעלבונות נמחו בנגיעת לשונו של „אביר", בלקיקותיו ונשיקותיו. היא שכחה לגמרי, כי שם בחוץ עגלה עומדה ועליה משא כבד טעון והיא, העלובה, תהיה מוכרחת למשכה חמש פרסאות שלמות. טוב היה לה ברגעים שאביר נמצא בקרבתה, זו היתה שעה של קורת-רוח ונדמה לה כאלו מעבר לקירות ארותה אין עולם ואין חיים. אולם התחרות-מרוץ יש בעולם והיא בין אחים ואחיות תפריד. הסוס המצטין מקבל פרס וחולקים לו כבוד רב, אך לא כל סוס זוכה לכך.

על פני ככר ההתחרות עמדו שני אכרים צעירים וישוחחו ביניהם:

— ומה אתה אומר, אַחא? שאל האחד. — מה לי לאמר, ענה השני, הבה אתערב אתך, כי „אביר" ינחל מפלה בהתחרות של היום.

— „אֲביר"? — כן, „אביר". אף על פי שסוס בין חיל הנהו. שמע נא, יש לך כאן מתחרה חדש. מתכון אני לאותו הסוס ל„ברזלי". — הלואי שכך תוציא שנתך, ענה הראשון ויניע בידו לאות בטול, כמו ש„ברזלי" יוכל להעביר אותו. — ניחא, ניחא. עוד נרַאה. שני המשוחחים כוננו את מבטיהם להתם, למקום ההתחרות. אבק ורדי קל התאבך סמוך לארץ מתחת רגלי הסוסים, אשר בין כה וכה, עד הגיע תור ההתחרות, נסו את כח רגליהם ויתמחו במרוצה. אחד מאלה השנים רוכבו של „אביר", אכר צעיר בעל שערו.ת פשתן ועיני תכלת נגש בצעדים מהירים ובטוחים לארוה, שבתוכה עמד „אביר". „אביר" הוצא מהארוה בכל הדרת הכבוד כְּיָאֶה לסוס צעיר שעתידות מזהירים נשקפים לו. מצְלות-הזהב בצלצול מצלצלות וסנדלי פרסותיו המְהֻקְצָעים יפה יפה מתנשאים באויר קלים ומרַפרפים. קול צהלתו ועליצותו פעלו עליו בעצמו ויביאוהו לידי התפעלות ובהביטו ביהירות על אחיו בני מינו היה בטוח, כי את הפרָס הראשון יקבל הוא ולא אחר.

„פניצקה" לא השתתפה בהתחרות, כי היתה מסוג אותם הסוסים שאינם רודפים אחר הכבוד ומרוצות, קפיצות ופרסים לא לקחו את לבה. היא הלכה רק לראות בנצחון אהובה, בנצחונו של „אביר", ועל כן עמדה לה מן הצד, רחוק ממקום אסף הסוסים, וַתְּכַשְׁכֵּשׁ לָה בזנבה הקצר בחשיבות מיוחדת כאלו הוזמנה הנה לראות במחזה.

כעבור שעה נשמע קול צלצול ממקום האסף ותנועה רבה נתעוררה. קול שעטת פרסות סוסים מלא את האויר ובתוך תִּמרות אבק מתמרות ועולות ועפר מתעפר מתחת לפרסות אי אפשר היה להבחין צורות סוסים רצים. ההתחרות התקרבה אל קצה. הרוכבים שפגרו וסוסיהם היו הנחשלים התנהלו לאטם כשראשיהם מֻרכנים מתוך עצבות ולהפך, פני אלה שזכו בהתחרות הביעו עֹז ואֹמץ לב וסוסיהם התקרבו למקום אסף המתחרים בגאון ובהכרת ערך עצמם. כעבור רגעים אחדים נשא שם „אביר" על שפתי כל ותכף נראָה הסוס הלבן עליז ומאֻשר, כשהוא מוקף סוסי אצילים שונים המריחים ומלקקים אותו כאלו ברכוהו בנצחונו ואמרו לו בשפתם „יאַשר כֹּחֲך" או הביעו לו את רגשי אהבתם אליו. בני אדם נגשו אליו, לטפוהו בחבה וַיַחניפו לו ו„אביר" היה מלא גאון ומאֻשר אשר אין קץ.

גם „פניצקה" התחילה מתקרבת אליו ורצתה להראות לכלם את קרבתה לגבור היום ויחסי הידידות שביניהם אבל שאר הסוסים קבלוה באי-רצון, הפנו אליה את אחוריהם ולא נתנוה לגשת אל הגבור הצעיר. „פניצקה" היתה בשעה זו קלה גם בעיני „אביר" בעצמו, שהיה שכור-נצחון והביט אליה ממעלה למטה. שמחתה הילדותית לא עָשְׂתָה עליו כל רֹשם ובשעה שזו טבלה בעתרת נחת ועדנים מפאת נצחון אהובה, הרים הלז את ראשו למעלה מתוך שובבות וַיִּפֶן אליה את אֲחוריו.

בלילה ההוא נדדה שנת „פניצקה". את „אביר" הכניסו לארוה מרוחה הדומה לטרקלין והיא נשארה גלמודה ומיֻתָּמָה. דבר-מה דלוח ומעיק האפיל את עיניה וסתם את אפה. היא הוסיפה כל העת לפַהֵק, לנחֹר, לשרק באפה ולקוסס בשניה הקטנות. איזו קנאה משֻנה עכרה וענתה את רוחה וקצף כהה כרסם אותה ולא נתן לה מנוחה.

היא לא יכלה בשום אֹפן לשכח את העול הגדול שנעשה לה. הנשמע כזה מעולם? היא באה לקראתו בלב הומה מחדוה ואהבה והוא הלבין את פניה ברבים באופן כל כך גס. הַסְיָחָה הנעלבה החליטה למֹד לו במדה שֶמדד לה: כשיכנס הוא הארותה תפרש לה לקרן זוית, תסב אליו את אחוריה ולא תפנה אף לעברו וכל אותות החבה וההתרפקות שבעולם לא יועילו ולא יעבירוה על דעתה.

היתה כבר שעה מאֻחרה בלילה. „אביר" לא בא וחמת „פניצקה" שככה. לאט לאט התחילה להֵרדם ולשכח את השוט, את „אביר" ואת אותו המאורע המחפיר. שוקט ונוגה עמד לו עולמו של הקדוש ברוך הוא וסהר בהיר השקיף ממרומיו ובעד אשנב הארוה הצר שלח לסיחה הנרדמת מבט רְוֵה-דאגה כמשתתף בצערה. „פניצקה" הרגישה עליה כעין יד עדינה מגַפֶּפֶת ומתוך שנתה נענתה לה בתנועות-חן ובבת-צחוק. נדמה לה, כי חלצו אליה שד דשן ויונקת היא ממנו ואם טובה מלקקת את מצחה בחמלה. אך פתאם נעשתה איזו אנדרלמוסיָא במוחה; נדמה לה, כי סוסים דוהרים, מקפצים ומגמאים ארץ ומרב פחד חפצה בעצמה להתחיל לרוץ, אך גם שנתה וגם הלבָנה הצמידוה למקומה והיא עותה רק את סנטרה, הרימה את רגלה האחת ותעש בה עגולים אחדים כנגד הלבנה ושוב הניחתה במקומה.

ו. הַגְּנֵבָה.

באותו ליל-סהר הפלאים, ששרר במלא רחבי העולם וימַלְאֵהו חלומות שיש בהם ממש וחלומות הבאי, התרחש מקרה קטן וקל-ערך.

חבורת הצְעֲנים שבקרה היום את ההתחרות לא באה באמת „לראות את התוצאות", כי אם לרגל ולסַיֵּר על מי יעלה יותר יפה ציד הליל.

חבריא זו ישבה לה עכשו חרש תחת שמי הסהר ותחַשב את חשבונה: „פיגון", אותו הסוס האדום וגבה-הקומה הנהו „פרא" וכשיתלו את החבל בצוארו עלול הוא לצאת מגדרו ואז יהיו כלם עדי אובד, „בַרְזֶלִי" — שניו אתו ואין כחו אלא בפיו, „כוכבא"—

עומדת עליו, והורצים עליה את לשינם בזעם, היא רועדת מפחד, ראשה עליה סחרחר והיא נופלת מעל העץ ישר אל פי הכלבים עזי-הנפש.

וכשהאיר הבקר, ראתה החסידה מרחוק והנה כל החסידות הזקנות והצעירות, שבאו מכל פנות היער אל הקרחת, מסתדרות במשלש אחד גדול, שבראשו הקדמי עמדה חסידה זקנה אחת בעלת כנפים ארֻכות וחזקות, ואחרי שצרחו כלן יחד ויהגו בקולן זמן מה, התרוממו מעל הארץ ויעופו אל עבר הדרום, הלוך והתרחק, עד אשר נעלמו לגמרי מעיניה. החסידה הבינה רגע אחד את אשר קרה ויהי... היא נשארה לבדה, בודדה ביער, עזובה בלי עוזר ותומך. ימי קור ורעב ממשמשים ובאים, ומה תעשה עכשיו?

בימים הראשונים היתה הולכת לה מתון-מתון אל הנחל הקרוב או אל הבצה ושם שלתה לה דגים או צדה צפרדעים. פחד גדול היתה מפחדת בלכתה מפני פגיעה רעה. חַטַחַב, שגדל ביער מיום ליום, דקר את כל גופה, ובפרט את כנפה השבור כבמחטים, אולם היא התאמצה בכל כחותיה להמשיך את חייה העלובים.

הסתו היה בעצם תקפו. הבקרים היו קרים מאד וכפור לבן כסה את העצים. הימים היו קצרים מאד ואחריהם היה בא הלילה, זה הלילה הנורא עם חשכו, קרחו ופחדיו הגדולים, ובבצה לא היו עוד צפרדעים ובנחל מעטו הדגים. כח החסידה הלך ורפה, כי הרעב ונדודי השנה גזלו אותו ממנה.

ואז הגיע היום האחרון...

— — — — — — —

וכשבא שוב האביב לעולם, התקשט היער שוב בַּעֲדָיָיו, עצים כסו עלים, החסידות שבו מהארצות החמות והכל היה רענן ופורח. רק החסידה המסכנה לא היתה ביער. בסתו היה גופה מטֻלטל ממקום למקום, עד שנקבר תחת השלג שירד ולא ראוהו עוד...

מ. גלוז.

בְּעֶרֶב חֲנֻכָּה.

— (מִזִּכְרוֹנוֹת הַיַּלְדוּת). —

אחד, אחד, כצללים מפני השמש, נעלמו הקוים הרגילים, עקבות תפקידו של ה„רבי" מעל פניו, לאחר שנסגרו הגמרות קדם זמנן, ואת מקומם ירשו קוים אחרים, נוחים מהם, המעידים על טוב־לב, רך ואהבה... הרבי מדד אותנו, התלמידים, פעם ושתים במבטו החפשי, שנולד בעיניו לפני רגע, לבסוף פנה אלי וישאלני:

— התדע את מקום מגוריו של ר' מַניס מאיר'ס?

— ודאי! — עניתי.

— לך איפוא אליו ואמר לו, שאנכי מבקשהו שיתן לי את סדורו, אשר כתובה בו „מגלת אנטיוכס" כי חפץ אני להקריא לפניכם היום על „נס חנכה"!

הימים ההם, היו ימי ה„זמן" הראשון ללמדי אצל ר' שלום ה„מלמד", שנתנה לו זכות יתרה על כל ה„מלמדים" על שלא התנהג עם תלמידיו בקפדנות כמהם ואשר הצטין גם באהבתו לספר ספורים באזני תלמידיו. במשך תקופת הימים, שעברה עלי בחדרו, הספקתי למצא חן בעיניו ועתה נרגש מעט מבחירתו (של ה„רבי") בי לא הוספתי לשאל כלום ומהרתי לביתו של ר' מניס מאיר'ס.

תיכף בעברי את סף הבית, טפחה לי הזקנה על פני; הבית עצמו, תנורו רהיטיו וכליו גם הַסִּפְרִיָּה העתיקה אשר על אִצְטַבְּאוֹת הארון וגם התמונות המטשטשות של „יהודים־טובים", התלויות על הקירות השקערוריים, כלם העידו והכריזו על זקנתם הַמּוּפְלָגָה.

ליד התנור על כסא, מתאונן תחת משא זקנתו, ישב לו ר' מניס: שיבה כחוש, גבה קומה ובעל גב כפוף מעט, לראשו חבושה ירמולקה, משקפים על חטמו, בפיו קנה־מקטרתו הארוך כעין מקל והוא מזמר לו, בהתנועעו על הספר הפתוח, שהיה מונח אצלו על השלחן, איזו נגונים מְקֻטָּעִים ומסלסלים.

מיד לכניסתי, הרגיש בי הזקן ומבעד עגילי העשן שהתאבכו סביבו, הביט עלי בעינים מתנוצצות תחת משקפיהן, במבט של אהבה, וישאל:

— איזו דברים טובים תשמיעני, קְטַנְטַן?

— ה„רבי" מבקש, כי ר' מניס יואיל לתת לו את סדורו, ש„מגלת אנטיוכס" כתובה בו! — עניתי בטון של בקשה, מעֻרֶבֶת ביראת־הכבוד.

— ומי הוא רבך? הֶם, הם, הם! — הוסיף מיד כנזכר — ודאי ר' שלום! בכל שנה ושנה הוא לוקח את סדורי; „רבי" טוב הוא אַה?.. מה שמך?

— משה!

— אה משה! משה קבל תורה... גם אתה בודאי מקבל תורה מרבך; האמת היא כי רבך טוב הוא?

— כן! — עניתי מעט בשמחה.

— בן־מי אתה אפוא, משה?.. גש נא הנה אלי! — קרא בעליצות.

אני נגשתי אליו והוא צָבַט אותי פעמים אחדות בלְחיי, שאלני שאלה אחר שאלה ואני עניתי לו על כל אחת ואחת מהן כִּדְבָעִי. כנראה, לא לחנם בחר בי הרבי: הוא ידע בודאי, שיש לו על מי לסמך...

אחרי בחינה של חצי־שעה ויותר, שבתי החדרה מזוין בסדורו הֶעָבֶה של ר׳ מניס. —

הרבי הִשְׁתָּעֵל פעמים אחדות, קִנח את שפתיו ואת זקנו, העמיד פנים רצינים ויתחל להקריא:

„ויהי בימי אנטי כוס, הוא אנטיוכ״ס, אשר כבש „מדינות רבות... וישלח את נקנור משנהו בחיל כבד „ועצום ויצר על ירושלים ויגזר על עמנו לבטל שבת, „חדש, ומילה״...

העדה הקטנה נעשית מדי פעם צפופה יותר; כל אזן נטויה לשמע את דברי הרבי, כל עין לטושה ונעוצה בו, כל מח קטן קולֵט את המאורעות לתוכו וכל לבב רוחש תודה לרבי על השמיעו את החדשות הנושָׁנות...

— „בעת ההיא התחבאו במערה אחת כאלף איש „ואשה מהיהודים לשבות בה ביום השבת... אז הביאו „היונים עצים וַיַּצִּיתוּ אותם על פי המערה ונשרפו „כלם חיים באש״...

הלבבות הקטנים מתמלאים צער וכאב על ענויי אבותינו ובעינינו מתנוצצות דמעות...

„ולמתתיהו בן יוחנן כהן גדול חמשה בנים וכו׳״...

לרגלי הופעת גבורת החשמונאים, מתחילים פני ה„רבי״ נוהרים; גם על פניהם של התלמידים מופיעים רִשְׁמֵי גיל ונקמה בהַסִּיחָם את דעתם מן הסוף... —

ה„רבי״ גמר כבר לקרא את „מגלת־אנטיוכוס״, סגר את הסדור ויצו להתפלל „מנחה״ בנַקוֹתוֹ את שִׁמְשַׁת החלון המזיעָה, שמבעדה נראתה השמש לבושה באַדְמִימוּת הַשְׁקִיעָה, נֶעֱלמת לאט, לאט, בין העבים הכחלחלים־אפורים, שֶׁחכו לה בקצה האופֶק. —

אחרי התפלה החל הרבי לספר לנו על דבר „חנה ושבעת בניה״. אנו שומעים את הספור הזה, המלא אֹמץ־רוח וקשיות־עֹרף יהודית, הלבות מפרכְּסִים מרוב התפעלות, כל קרָבינו יהמיו על האכזריות הנוראה, גניחות מתפרצות בכל פעם ונעלמות בחדר האכל והאגרופים הקטנים מתקמצים תחת השלחן...

הרבי היה בודאי מאריך לספר עוד; אך הרבנית הפסיקַתּוּ, בהביאה את העששית המוארה בידה האחת ובידה השניה מפה לערך את השלחן בשביל בנה, שבא מן הכפר על חג החנכה. בכבדות ואי־רצון התנשאנו ממקומותינו והכרחנו לעזב את החדר. —

בבתים כבר דלקו המנורות ומחלונות אחדים, הביטו אלינו גם „נרות חנכה״ בהתנועעם, כאלו אִתּוּ את דברי ה„רבי״... זמן רב הלכנו בשתיקה, כי כל אחד היה שקוע בהַרהוֹרָיו ורק חֲרִיקת השלג תחת רגלינו הפסיקה את שתיקתנו. ביותר נזהרנו בעברנו על פני ביתו של שר העיר, שלא לעורר חלילה את חמת כלבו.

— האתה היית יכול להיות אמיץ־לב כבנה הקָ... — נשמע קול, אך מיד נשמע גם קולו של הכלב — וכל החבורה נסה אל נפשה...

קרוב לביתנו עמדנו רק אני וחיים חברי, בן רחובִי, לנוח. אני הרגשתי בי דבר־מה חדש נוסף לי הערב, המכיל בקרבו יגון געגועים ושאלות... התוסס בי וטעמו כרעל... בקרבי בערה גם אש, אש שאכלה את ילדותי... הרגשתי גם, כי הָשְׁבַּת חַגִּי... על לבי לא עלתה גם שמחת „דמי־חנכה״ שאקבל בביתנו; צפיתי יותר למצא בביתנו הדל במשפחתו, איש, שאשפך לפניו את מרי־נפשי, נפש ילד מִתְלַבֶּטֶת בשאלותיה... עמדתי שקוע במחשבותי כשעינַי תועות בשמים האַפְלוּלִים...

א. שורץ.

בִּסְגוֹר־לֵב הָאָדָם...

וְיֵשׁ כִּי בִסְגוֹר־לֵב הָאָדָם
יִשְׁתַּקַּע הָעֶצֶב הַבּוֹדֵד,
וַחֲסַר גִּיל יִתְהַלֵּךְ כָּל יָמָיו
וּקְשֵׁה־לֵב יִשָּׁאֵר וְנוֹדֵד.

מִמָּקוֹם לְמָקוֹם יִתְפַּתֵּל
עִם עָצְבּוֹ־מַכְאוֹבוֹ בְּלִבּוֹ,
וְיִדְעַךְ בְּשִׁירָה חֲרִישִׁית,
וְקָמֵל כְּפֶרַח בְּאִבּוֹ.

רְוֵה־דִמְעָה לֹא יוּכַל לְבַטֵּא
חֲלוֹמוֹ הַמַּזְהִיר בְּדִמְעָה;
וְעָנְתָה בּוֹ נַפְשׁוֹ לְכָל תְּרוּעָה,
בְּאֶנְקַת כָּל נִימָה וְנִימָה.

וּמְעֻטַּף עַרְפִלִּים הוּא תוֹעֶה
בְּמַבָּט קוֹרֵעַ לְבָבוֹת;
...וְיֵשׁ כִּי בִסְגוֹר־לֵב הָאָדָם...
אַךְ הֵמָּה רְבָבוֹת, רְבָבוֹת...

תשרי, תרפ״ד.

למרחוק מתוך ערפלי האבק המכסה את עין הארץ, ולעמתם ענו בזמירות וכלי שיר בנות שילו ובחוריה ומקהלת הלויים לתפלת הערב בבית האלהים.

בעת ההיא באו עובדיה, נפתלי ורחל עד שערי העיר, ושם קבלו את פניהם בני משפחת הכהן הגדול והמוני העם הנאמן לו בשירים ובקול זמרה. בכל החוצות והרחובות המובילים אל המשכן עמדו שורות אנשים ונשים, בחורים ובתולות, ילדים וילדות לבושי מכלול ותופפו בתפים, שרו בשירים ונגנו בכלי זמר שונים לכבוד הכלה והחתן ובני משפחתם. כל חלונות הבתים היו מוארים באורים גדולים ועל המעקות והגגות התנוססו לתפארה דגלי משי ומכלולים.

כאשר קרבו עובדיה, נפתלי ורחל עד ככר המשכן ירדו מעל חמוריהם וישתחוו ארצה. בעת ההיא יצאו לקראתם הכהן הישיש צדוק עם בנו בכורו אליעזר בלוית זקני העיר ומקהלת הלויים, ויברכו את הכלה לאמר: „אחותנו את היי לאלפי רבבה”.

בלילה ההיא נעשה משתה גדול בבית צדוק, ובו לקחו חלק כל יושבי העיר שילו וסביבותיה, ובשמחה זו שמחו גם כל גר, כל יתום ואלמנה, כל דך ומר נפש, ויברכו בברכות מאליפות את החתן ואת הכלה כי יזכו לבנות בית נאמן בישראל לשמחת כל קרוביהם וכל בני עמם.

כלם, כלם שמחו מקרב לב בשמחת הכהן הגדול ועובדיה האכר הזקן, מלבד שלשת אלה: רחל, נפתלי ואליעזר. כי החתן המאשר בבנים שם לב אל הליכות אחיו, דמיתו הנמשכה ורוחו הנכאה, וירא את חורת פני רחל בחירתו ויגונה החרישי — ורגש חרדה, אשר לא ידע שחרה, מלא את כל חדרי לבו.

ויהי אחרי חצות הלילה, כאשר עזבו כל הקרואים והאורחים את בית צדוק, לשוב אל בתיהם ושני האחים נשארו לבדם בחדר משכבם, ויאמר אליעזר אל נפתלי: אחי מחמל נפשי! אני הייתי אולי האחד, אשר בתשואות הגיל והעליצות ועתרת הברכות שאצלו לי היום במשתה ארושי — ראה ללבבך הרגז ולעצב המקדיר את רוחך. ואחרי אשר כל רע לא אנה לך מיום שובך לאיתנך — דעת לנבון נקל, כי חולה אהבה אתה מכליון נפשך אל אהובתך הנעלמה גם בשמה גם במקום מגוריה. אי לזאת, למען אשר תסיר כל דאגה מלבך, הנני נשבע לך, כי אך יתמו ימי משתה חתנתי ושבעת ימי נגינתה — ולקחתי ברכת הפרדה מאת אשת בריתי ובני משפחתי והלכתי לנוע בערי ארצנו וכפריה, ועברתי לארכה ולרחבה למדן ועד באר שבע, עד אשר אמצא את בחירתך רצתה נפשך; ואם לא אציג אותה לפניך — וחטאתי לך כל הימים...

— אל נא, אח יקיר לי! אל תנחמני הבל ואל נא תשבע לשוא! — ענה נפתלי בקול רועד: — כי הנערה אשר אהבתי, כהוסיפה להיות קרובה לי במקום ובזמן, כן תרחק ממני כדבר־קדש, אשר כל הקרב אליו יומת... אל נא תוסיף לשאלני ולחקרני בדבר הזה, כי שפתי תאלמנה מהיום דומיה כקבר, האוטר פיו על הנפש היקרה לנו מחיינו... אמנם מנעורינו ועד היום הזה לא היה כל סוד כמוס בינינו, ונפש האחד היתה כספר פתוח לשני. אולם היום יושם מחסום למו פי, והוא לא יפתח עוד וסודי ירד אלי קברי... ואם יקרה נפשי בעיניך, אחי הטוב, עשה נא עמדי חסד ואמת ואל תוסיף תדבר אתי בדבר הזה, ובמופלא ממני — בל תדרש...

א. בן־דוב.

(המשך יבוא)

ל. חזן.

בַּיַּעַר בַּסְּתָו.

–צִיּוּר.–

היער התנצל את עדיו.

בשלכת נשרו כל עלי האלונים שביער ואחרי שהתגלגלו ימים אחדים על פני האדמה רדופים מחמת הרוח, שהתגבר בעת ההיא, ושטופים במי הגשם, שלא פסק ימים ולילות רצופים, נרקבו ויהפכו לגלים קטנים של מין עפר תחוח על יד גזעי העצים הזקנים. האלונים עמדו שחוחים ועגומים ויביטו מעל אל עדים המונח על הארץ ויניעו ראשם. בצר להם חלמו האלונים על האביב והקיץ שעברו ועל האביב והקיץ שעוד יבואו ויתנחמו ויקוו ויחכו.

ביער שררה דממה.

וכשנשב הרוח בחזקה, לא נשמעה עוד ביער אושת עלים. מצבות העצים התנועעו חרש, נכנעים לגורלם וסוד שיחם נאלם. עצי הסכים המעטים, שהיו מפוזרים וּמְפֹרָדִים ביער האלונים, היו גם הם כאבלים ביער הגדול, אף כי סְכֵּיהם הוריקו כמאז.

על יד היער מקצהו השני התפתל נחל. באביב ובקיץ היו מימיו זכים וצלולים, הוא היה מעלה גלים זעירים, שהיו קרני השמש נוגעים בחדיהם ופעמים מלבינים אותם כלבנת הכסף ופעמים מזהיבים אותם כעין הזהב. דגים קטנים היו נחפזים וְשָׁטִים במימיו, עולים ויורדים, רודפים זה אחר זה ובורחים זה מפני זה ועדת נערים היו באים אל שפתו בקול המולה וצוחה גדולה, קופצים אל מימיו, שטים ומתהפכים בהם להנאתם, צועדים „צעדי מים" וּמַתִּיזִים מהם על חבריהם, וכל המקום היה מלא חדוה וצהלה.

עכשיו לא היו עוד פני הנחל לו. עזוב מכל וקודר שטף לו בין חֲפָיו, שירק-דשאם נבל כבר ועינם הפך צהוב. מימיו התגלגלו בנהימה חרישית, כאלו קבלו לפני רבונם, על כי לקח מהם את קרני השמש המזהיבות, את הדשא המוריק ואת צהלת הילדים הנעימה. נחפזו המים לדרכם הרחוקה אל הנהר ומשם לְאָרחות-ים, כי חששו, פן יתקפם הקור ההולך ומתגבר ויַרְתִּקֵם בכבלי-קרחו אל החפים העזובים, והם שאפו אל אור וחום ואל חפים חדשים מאשרים.

הצפרים זה כבר עזבו את היער ויעופו להן הרחק מזה אל הדרום. לא נשמע עוד ביער קולם העליז, וקניהם, שהשחירו בראשי העצים, היו ריקים. רק להקת עורבים אחת, שקננה בקצה היער, היתה מקרקרת ומעלה שאון בבקר ולפנות ערב. העורבים לא מצאו להם עוד ביער כל מחיה ובבֹקר בבֹקר היו צווחים באויר הקר ועפים אל העיר ואל הכפרים הקרובים לחַטֵּט באַשפּתּות, כדי למצוא להם אכל. ובערב היו העורבים נאספים אל קצה היער, מסתדרים בלהקות קטנות, ותחת פקודת עורבים זקנים היו מלמדים כנפיהם לחצות את ים האויר הקר והבהיר. להקת העורבים היתה עפה כלה אל עבר אחד ופתאם היתה נעצרת מעוף-עין אחד בתוך האויר, הופכת שכמה ועפה אל העבר שכנגד וחוזר חלילה עד שחשך היום, ואז היו נפרדים לקניהם עיפים מעמל היום ומלמודיהם ומשחקיהם באויר.

וכל היום היה היער שמם וְעָזוּב מכל.

רק נשמת חיים אחת היתה עוד ביער, שנשארה שם מן הימים הטובים שעברו.

חסידה אחת היתה שם, שבעודנה קטנה קרה לה אסון: היא נפלה באחד הבקרים בהיותה לבדה מקנה הגבוה ארצה. כנפה האחת נשברה והיא לא יכלה לקום. כל היום שכבה על הארץ כואבת ומדַלדלת כנף וצפויה בכל רגע לאסון עוד יותר גדול. עוף טורף היה יכל לראות אותה ולטרפה לארחת-הצהרים שלו, נערים שובבים היו יכלים לעבור עליה, למצוא אותה ולשחק בה שחוק-המות, כלב נודד היה יכל להריח מרחוק את ריחה, לחפש אחריה ולדרסה. אולם מפני צעירותה לא הבינה אז את הסכנה הגדולה, הנשקפת לה מכל אלה ותצרח נכָאים על כאב כנפה השבוּרה

מַזָּלָה של החסידה הקטנה גרם לה, שתנצל מאסון גדול. עוף טורף, כלב נודד ונער שובב לא ראוה ולא נגעו בה, עד ששבה אמה החסידה הזקנה מן הבִצה הקרובה ובמקורה הארוך צפרדע מפרפרת: סעודת ערבית בשביל בתה. אמה השיבה אותה אל קנה, צרחה והגתה אף היא זמן מה ואחרי כן נדם הכל, הלילה הגיע, שֵׁנה תקפה את היער ויושביו וגם החסידות נרדמו. ומאז היתה החסידה בעלת-מום ולא יכלה לעוף.

בעינים מלאות קנאה היתה החסידה הַנְּכָה מבטת אל חברותיה, שבמשך הקיץ למדו את כנפיהן לעוף ואת רגליהן לחולל נפלאות בקָרַחַת היער שעל יד הנחל. הן ידעו כבר גם לצוד בעצמן צפרדעים לאכלה, והיא גם זאת לא ידעה ועיניה היו תלויות תמיד באמה, שתָּזוּן ותפרנס אותה. לא נעים היה לחסידה, שגדלה ועבתה במשך הקיץ כאחיותיה הרבות שקננו ביער וגם לא נופלת היתה מהן בלובן נוצותיה, בארך מקורה ובתנועות צוארה המשֻׁרבָב והיפה, לאכֹל לחם חסד ולצפות לשלחן אחרים, אבל מה תעשה המסכנה? לא לה, לא לה נתנו כל חמודות היער ותענוגותיו, לא לה לעוף, לא לה לרקוד ולחולל ולא לה לצוד צפרדעים בבצה ולשלות דגים מן הנחל. נְכָה היא ועצובה, בודדה היא ועזובה ומר לה מר.

כך עבר הקיץ על החסידה המסכנה ללא-שמחה. אולם העתיד שנשקף לה היה עוד מר מזה.

משהגיעו ימי הסתו והלילות התחילו להיות קרים, הרגישה החסידה, כי שנויים גדולים מתהוים. פג ריח היער הרענן ובאויר נשא ריח קל של עלים כמושים, שהיה מעֹרב בליחות קרירה ובלתי-נעימה. מעת לעת היו השמים מתכסים עבים ומריקים גשם דק וחודר, ואף כי העבים היו מתפזרים כעבור זמן מה והשמים היו שבים לטהרתם, נרגש היה, שלא כח השמש עתה ככחו אז וימים אחרים רעים מהראשונים ממשמשים ובאים. בלב החסידה התעורר אז רגש חזק חדש, היא רצתה לעוף למרחקים, לארצות חדשות ויערים חדשים ונדמה היה לה, כי לו לא הָיְתָה כנפה הַשְּׁבוּרָה לא היתה נשארת בזה אף יום אחד.

בין החסידות הזקנות והצעירות שגדלו קמה תנועה רבה. הן התחילו להתאסף בקרַחת היער לעתים תכופות, לא חוללו שם ולא רקדו, אלא היו מניעות ראשן בדאגה וזמן רב היו כאלו שקועות במחשבות. לא ידעה החסידה, מה הוא פשר הדבר, אולם לבה נבא לה רעות...

היה ליל נדודים. מחצות לא ישנה החסידה עוד, אולם יראה להוציא את ראשה מן הקן. שחור הלילה והאויר הקריר שלא הסכינה לו הבעיתוּהָ והיא מהרה להכנים את ראשה אל תחת כנפה השלמה, חזיונות רעים בהלוה: בחזונה והנה שני עופות טורפים שמורים רודפים אחריה, היא עפה בשארית כחותיה להמלט מהם, ופתאם היא מרגישה כאב גדול בכנפה האחת, היא איננה יכולה עוד לעוף, יורדת היא לארץ, העופות הטורפים אחריה, הנה הדביקוה ושולחים בה את שניהם החדות. מרוב כאב התעוררה ותשקע שוב בשנת נדודים. והנה עלה לאזנה קול נביחת כלבים, אותם הברואים, ששנאה אותם יותר מכל אשר על פני האדמה ופחדה מאד מפניהם, וקול הנביחה הולך וקרב, הכלבים סובבים את העץ, שהיא

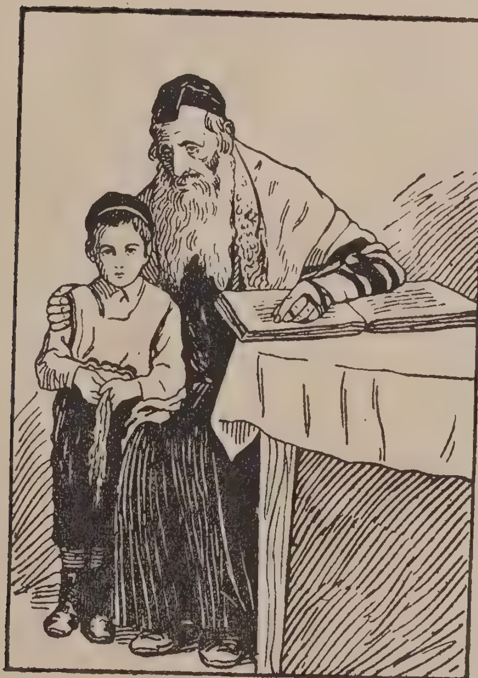
הָפַךְ לָבָן;
כַּחֲלוֹם עָף
כָּל שֶׁקָּרָה,
כָּל שֶׁהָיָה
לִי בַּחַיִּים;
רַק טַלִּיתִי
לְמַזְכֶּרֶת
קְרוּעָה, בְּלוּאָה
לִי נִשְׁאָרָה...
עוֹד לִי נִשְׁאַר:
לֵבָב דָּוֶה,
מָלֵא פְּצָעִים
וּמַכְאוֹבִים...

* * *

הָהּ, הַזְכִּירִי
לִי, טַלִּיתִי,
מֵעֲבָרֵךְ,
מֵעֲבָרִי!
מִי כָּמוֹךְ עוֹד
כֹּה יוֹדַעַת
צְפוּנֵי־לִבִּי
מִשְׁנוֹת קֶדֶם?
מִי כָּמוֹךְ עוֹד
כֹּה הִקְשִׁיבָה
אֶל כָּל תְּנוּעָה
שֶׁבִּלְבָבִי,
אֶל כָּל דְּפִיקָה,
כָּל נְשִׁימָה,
אֶל כָּל רֶטֶט
וַהֲמִיָּה?

———

הָהּ, סַפְּרִי־נָא,
טַלִּית בְּלוּאָה,
לִי עַל סָבָא
וְעַל אַבָּא!
עַל חַיֵּיהֶם
וּמִיתָתָם,
עַל רִגְעֵיהֶם
הָאַחֲרוֹנִים...
הֵן הָיִית כֹּה
קְרוֹבָה לָמוֹ,
צְמוּדָה, דְּבוּקָה
אֶל לִבּוֹתָם!..
הָהּ, סַפְּרִי נָא
לִי, סַפְּרִי:
מַה־מַּשְׁמָעָם
שֶׁל חוֹרַיִךְ?
מַה־פֵּרוּשָׁם
שֶׁל כְּתָמַיִךְ
הָאֲדֻמִּים,
הָאֲדֻמִּים?..

מְגִלַּת אֱלִיעֶזֶר וְנַפְתָּלִי.

סִפּוּר מִימֵי הַשּׁוֹפְטִים.

ט.

וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, אַחֲרֵי אֲשֶׁר נִפְרְדָה רָחֵל מֵעַל רֵעוֹתֶיהָ וּמְיֻדָּעֶיהָ, עֲדָרֶיהָ וּמְקוֹמוֹת מִרְעִיתָם, וַיַּחֲבשׁ עוֹבַדְיָה הַזָּקֵן שְׁנֵי חֲמוֹרִים, אֶחָד לוֹ וְאֶחָד לְבִתּוֹ וְלִכְבוּדָה אֲשֶׁר אִתָּהּ, וַיִּרְכְּבוּ וַיֵּצְאוּ מִלּוּזָה עִם נַפְתָּלִי בֶּן צָדוֹק לָלֶכֶת עִירָה שִׁילֹה. הַחֲמוֹר אֲשֶׁר רָכְבָה עָלָיו רָחֵל הָיָה מְקֻשָּׁט לְתִפְאָרָה בִּשְׂמִיכַת שֵׂעָר יְקָרָה וַעֲדִי בְרִקְמָה נֶהְדָּרָה מְאֹד: לְרֹאשׁ הַחֲמוֹר הָיָה חָבוּשׁ זֵר פְּרָחִים עֲשׂוּיִים מֶשִׁי וְרִקְמָה, פַּרְסוֹתָיו צֻפּוּ פַּחֵי כֶּסֶף וּלְצַוָּארוֹ – עֲנָק זָהָב, כִּי כֵן מִשְׁפַּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּיָּמִים הָהֵם לְפָאֵר אֶת הַחֲמוֹר אֲשֶׁר הַכַּלָּה רוֹכֶבֶת עָלָיו בְּנָסְעָהּ אֶל חֲתָנָהּ.

וְרָחֵל עַצְמָהּ הָיְתָה לְבוּשָׁה גַּם הִיא מַחֲלָצוֹת לְבָנוֹת וַעֲדוּיָה הָעֲדָיִים אֲשֶׁר שָׁלַח לָהּ אֱלִיעֶזֶר בֶּן צָדוֹק חֲתָנָהּ לְמַתָּן. יְפִי תָאֳרָהּ וּמַרְאֶהָ הִפְלִיאוּ כָּל עֵין רוֹאֶה; אַךְ בְּקֶרֶב נַפְשָׁהּ סָעֲרוּ כַּמֶּרְקָחָה רְגָשׁוֹת שׁוֹנִים בִּלְתִּי יְדוּעִים לָהּ עַד הֵנָּה, וּמַצָּבָהּ הֶחָדָשׁ, אֲשֶׁר כָּל רֵעוֹתֶיהָ קִנְּאוּ בוֹ – הֵמַר לָהּ עַד מְאֹד וְיָגוֹן קוֹדֵר הֵעִיק עַל לִבָּהּ הָרָגָז עַד בִּלְתִּי נְשׂוֹא.

כָּל הַדֶּרֶךְ עָבְרָה עַל שְׁלֹשֶׁת הָרוֹכְבִים בְּדוּמִיַּת הַשֶּׁקֶט. נַפְתָּלִי לֹא הִרְבָּה אֲמָרִים עִם בַּת לִוְיָתוֹ, וְגַם הִיא הֶחֱרִישָׁה וְלֹא דִבְּרָה אִתּוֹ מִטּוֹב וְעַד רָע. אוּלָם מַבָּטֵי עֵינֵיהֶם הָיוּ נִפְגָּשִׁים לְעִתִּים קְרוֹבוֹת וְהֵבִינוּ הֵיטֵב אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ גַּם בִּשְׂפָתָם הָאִלֶּמֶת הַזֹּאת. וְעוֹבַדְיָה הַזָּקֵן בֵּאֵר לוֹ אֶת דְּמִיַּת בִּתּוֹ כְּדָבָר רָגִיל בַּתְּמוּרָה, רַבַּת־הָעֵרֶךְ כָּזוֹ, בְּחַיֶּיהָ וְלֹא שָׁת לִבּוֹ אֶל הֲמוֹן רִגְשׁוֹתֶיהָ, אֲשֶׁר רָגְשׁוּ חֶרֶשׁ בְּנַפְשָׁהּ פְּנִימָה.

וְכֹה עָבְרוּ בְדַרְכָּם הָאֲרֻכָּה הָרִים וּבְקָעוֹת, יְעָרִים וַעֲרָבוֹת עַד בּוֹאָם אֶל הַמִּדְבָּר, אֲשֶׁר בֵּין צוּקֵי־סְלָעָיו מָצָא נַפְתָּלִי אֶת רָחֵל מִתְעַלֶּפֶת בַּצָּמָא. וַיְהִי כִּרְאוֹת נַפְתָּלִי אֶת הַמָּקוֹם הַיָּקָר, אֲשֶׁר בּוֹ פָּגַשׁ אֶת הַנַּעֲרָה הָאֲהוּבָה לוֹ, וַיֹּאמֶר אֶל עוֹבַדְיָה הַזָּקֵן: אַלּוּפִי וּנְכֻבָּדִי! נִנָּפֵשׁ נָא פֹּה מֵעֲמַל דַּרְכֵּנוּ הַמְּלָאָה וְנַחֲלִיף כֹּחַ בְּצֵל הַסְּלָעִים הָאֵלֶּה.

הַזָּקֵן הֶעֱיף נְאוֹת לַדָּבָר הַזֶּה וְרָחֵל הוֹדְתָה לְנַפְתָּלִי בְּמַבָּט חֲרִישִׁי וּמָלֵא רֶגֶשׁ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָשְׁבוּ שְׁלָשְׁתָּם לְהִנָּפֵשׁ עַל הָאָרֶץ בֵּין הַסְּלָעִים וַיִּסְעֲדוּ אֶת לִבָּם, וַיִּתְבּוֹנֵן עוֹבַדְיָה אֶל רָחֵל בִּתּוֹ וְאֶל נַפְתָּלִי בֶּן צָדוֹק וְהִנֵּה פְּנֵיהֶם זוֹעֲפִים וְנִגְרָשִׁים, וַיָּחֶל לְעוֹדֵד אֶת רוּחָם הַנְּכֵאָה בְּשִׂיחוֹת מְשַׂמְּחוֹת, וַיִּשְׁאַל לְתֻמּוֹ אֶת נַפְתָּלִי, כִּי יְסַפֵּר לוֹ כְּמוֹ אֶת פָּרָשַׁת חַיֵּי אָחִיו וְאֶת דְּבַר פְּגִישָׁתוֹ הָרִאשׁוֹנָה עִם רָחֵל. וַיַּעַן נַפְתָּלִי וַיֹּאמַר: אָחִי הָאָהוּב אֱלִיעֶזֶר סִפֵּר לִי בְּקוּמִי מֵחָלְיִי, כִּי בָרִאשׁוֹנָה רָאָה אֶת רָחֵל הַיְקָרָה בְּבֵית ה' בְּבוֹאָהּ אֵלָיו עִם קָרְבָּנָהּ וַתְּבַקְשֵׁהוּ, אֲשֶׁר יִתְפַּלֵּל בַּעֲדָהּ לֵאלֹהֵי הַסְּלִיחוֹת, כִּי יִסְלַח לָהּ אֶת עֲוֺנָתָהּ, כִּי בְשֶׁלָּהּ חָלָה אִישׁ צָעִיר לָמוּת, וְשָׁלֹחַ יִשְׁלַח לוֹ רְפוּאָה שְׁלֵמָה...

– וּמִי הוּא הָאִישׁ הַלָּז? שָׁאַל עוֹבַדְיָה הַזָּקֵן בִּתְמָהוֹן אֶת בִּתּוֹ – הֵן כֻּלָּנוּ וְכָל מַכָּרֵינוּ וּקְרוֹבֵינוּ לֹא נָפְלוּ לְמִשְׁכָּב, תּוֹדוֹת לָאֵל, וּכְעֵת הִנְנוּ כֻּלָּנוּ בְּרִיאִים וּשְׁלֵמִים..

– אַל נָא, אָבִי הַיָּקָר! – עָנְתָה רָחֵל בְּרֶגֶשׁ: – מִלַּי רָמְזוּ אֶל הָעֶלֶם אֲשֶׁר הִצִּיל אֶת נַפְשִׁי מִמָּוֶת פֹּה בַּמָּקוֹם הַזֶּה, בְּהַשְׁקוֹתוֹ אוֹתִי מִנִּטְפֵי חֲלָבוֹ הָאַחֲרוֹנִים וְהוּא עַצְמוֹ כָּרַע נָפַל פֹּה בַּצָּמָא בְּלִי כָּל רוּחַ חַיִּים בְּקִרְבּוֹ... הֵן זָכֹר תִּזְכֹּר, אָבִי הַטּוֹב, אֵיכָה בָּאתִי הַבַּיְתָה נֶחְפָּזָה וְנִרְעָשָׁה וְסִפַּרְתִּי לְךָ כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹתִי; וְאַתָּה מִהַרְתָּ וַתִּשְׁלַח אֶת יְקֻתִיאֵל הַנַּעַר הָרוֹעֶה עִם חֲמוֹר וְנֹאד חָלָב אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה לְהָשִׁיב אֶת רוּחַ הָעֶלֶם מַצִּילִי וְאִישׁ חַסְדִּי, אֲבָל כְּבָר לֹא מְצָאָהוּ פֹּה; וְאָמֹר אָמַרְתִּי, כִּי טָרֹף טֹרַף מְפַלְטִי וְגוֹאֲלִי אוֹ כִּי עוֹבְרֵי אֹרַח מְצָאוּהוּ וּלְקָחוּהוּ אִתָּם לְחַיּוֹתוֹ וּלְסַעֲדֵהוּ עַל עֶרֶשׂ דְּוָי. אֲבָל יָדֹעַ יָדַעְתִּי, כִּי בְשֶׁלִּי מְצָאַתְהוּ הָרָעָה הַזֹּאת וְהוּא מִתְהַפֵּךְ בְּחָלְיוֹ בְּאַשְׁמָתִי... וְאֶחְשֹׁב זֹאת לִי לְעָוֺן אֲשֶׁר חָטָא...

– ה' יִסְלַח לָךְ, בִּתִּי הַיְקָרָה! אָמַר עוֹבַדְיָה בְּבִטְחָה: – הַצָּעִיר הַלָּז מִלֵּא אֶת תְּעוּדָתוֹ בֶּאֱמוּנָה, וֵאלֹהֵי הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים לֹא יַחְפֹּץ בְּמוֹת אִישׁ צַדִּיק וְנָקִי כָּמוֹהוּ; וּבָטוּחַ אָנֹכִי, כִּי הָקֵים הֱקִימֵהוּ מֵחָלְיוֹ וַיַּחֲלִימֵהוּ וַיְחַיֵּהוּ לְשִׂמְחַת בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ וְכָל אוֹהֲבָיו הַקְּרוֹבִים וְהָרְחוֹקִים...

דּוֹמָם שָׁמַע נַפְתָּלִי אֶת דִּבְרֵי הַזָּקֵן הַתְּמִימִים וַיַּבֵּט מִבְּלִי מֵשִׂים אֶל רָחֵל הַיּוֹשֶׁבֶת לְמוּלוֹ. פָּנֶיהָ כֻּסּוּ בְחַכְלִילֵי אַרְגָּמָן וּבְעֵינֶיהָ נוֹצְצָה אֵשׁ אַהֲבָה טְהוֹרָה. וַיָּבִינוּ אִישׁ אֶת אֲחוֹתוֹ בְּאֵין אֹמֶר וּדְבָרִים.

י.

פָּנָה הַיּוֹם, וּמֵאוֹת רוֹעִים וְרוֹעוֹת שָׁבוּ מִשְּׂדוֹת מַרְעִיתָם עִם עֶדְרֵיהֶם עִירָה שִׁילֹה. קוֹל חֲלִילִים וְשִׁירֵי־רוֹעִים, הַמִּתְנַגְּנִים תְּהִלּוֹת ה' וְרוֹמְמוּת הַטֶּבַע, נִשְׁמְעוּ

לוח היסטורי טבת

Grudzien—styczen

א	א	9	ב׳ דר״ח
ב	ב	10	
ג	ג	11	התמוללו פרעות ביהודי ורשה (ה. תרמ"ב)
ד	ד	12	
ה	ה	13	
ו	ו	14	
ז	ז	15	ויגש
א	ח	16	נגמר באלכסנדריה תרגום השבעים (ג. תקט"ו) בימי תלמי פילדלפוס.
ב	ט	17	
ג	י	18	נבקעה העיר ירושלים ע"י צבאות נבוכדנצר (ג ת"ב)
ד	יא	19	
ה	יב	20	
ו	יג	21	
ז	יד	22	ויחי
א	טו	23	פתיחת הקונגרס הציוני החמשי (ה. תרס"ד).
ב	טז	24	
ג	יז	25	
ד	יח	26	
ה	יט	27	
ו	כ	28	נפטר בפוסטאט הרמב"ם ז"ל (ד. תתק"סו).
ז	כא	29	שמות
א	כב	30	
ב	כג	31	
ג	כד	1	נפטר הרב מלאדי ר' שניאור זלמן (ה. תקע"ג)
ד	כה	2	נוסדה האינקויזיציה בספרד (ה רמ"א).
ה	כו	3	נפטר הסופר י.ל. קנטלסון=בוקי בן יגלי (ה.תרע"ז)
ו	כז	4	
ז	כח	5	וארא
א	כט	6	

חִידוֹת.

א.

בֵּין נְבִיאֵי קֶדֶם גָּדוֹל שְׁמִי וּכְבוֹדִי,
אוּלָם לֹא נִקְרֵאתִי אִישׁ נָבִיא מְעוֹדִי.
תֹּאמַר אֲנִי צִפּוֹר — אֵינְךָ אֶלָּא טוֹעֶה
אַף כִּי עִם צִפֳּרִים טָס אֲנִי וְדוֹאֶה.
עֵת פָּשַׁט הָאוֹיֵב עַל עַמִּי לְעַנּוֹתוֹ,
פָּגַע בּוֹ הַבָּרָק, יָרִיתִי לְהַכּוֹתוֹ.
בַּגַּנִּים וּבַכְּרָמִים, לִי מָזוֹן וָשֶׁבֶר
מַאֲכָל גַּם אֶתְנָה, יַמְתִּק לְחֵיךְ גֶּבֶר.
אִם לִשְׁכֵנִי תִדְרשׁ, דַּלְתִי אַל תְּשַׁבֵּרָה
פֶּן יְשַׁנּוּ פָנַי, שְׁאֵרִיתִי תֵּרֵד בּוֹרָה.

ב.

בְּעֵבֶר הַנָּהָר מִשְׁכָּן לִי אִוִּיתִי,
גַּם בֵּן גַּם אָב לְבָנַי שָׁם הָיִיתִי.
רֹאשִׁי סָמַכְתִּי עַל פִּי חוֹר
וּבֵן רֹאשִׁי הָפְקַד לְמַנְהִיג הַדּוֹר
אִם שְׁתֵּי רַגְלַי מִמֶּנִּי תָּסִירָה
אָז גַּם מִמֵּי־מַבּוּל יָרֵא לֹא אִירָא.

יוֹסֵף בְּלוֹךְ.
באליסטוק

פתרון החידה בחוב-ת תשרי

א ר פ כ ש ד.

משם זה מצטרפות המלים האלה הבאות בהרצאת החידה: פֶּ"ד, אֶרְדָּפְךָ, אֵשׁ, אֶשְׁרָפְךָ אֶשְׁךָ, אַף, אֶדְרשׁ, כַּף אֶשְׁדְּךָ, דֶּרֶךְ, דֶּשֶׁא, פֶּרֶךְ פֶּרֶשׁ דַּכָּא, אֶדֹּךְ כָּאֵד, שַׁר, דַּף, אֶשְׁכָּר, כַּפֹּרֶת שַׁד, אֶשְׁפֹּר, כַּד, דַּךְ פֶּשֶׁר. בהסרת האותיות **אשך** ובהוספת ת׳ יצא: **ת ר פ ד** — שם הַשָּׁנָה הנוכחית.

שמות הפותרים (פתרון חלקי או שלם): שרה ואברהם איצקוביץ (רוזינאי), זרובבל וישעיהו פונדיק (סומיאטיץ), מנחם ויעקב גרונברג (ורשה), שלמה פריידקס (ביאלוסטוק), נחמיה הכהן (שם), שמואל ענף-שושנים (ורשה), השיל קלפפיש וגיטל קלפפיש (זירדוב), אברהם טף (ורשה), אריה ושמואל לנדו (רופסיצה), א. כהן (נובוגרוד), נחמן ברזנבוים, דוד מודריק, יעקב חורגי, חוה חורגי, שושנה ברזנבוים (קליבן), חיים ציתנובר (ורשה), צמח פריידקס (ביאליסטוק), משה זבלודובסקי (שם), פישל, יהודה, יעקב ומרדכי סמיטיצקי (שם), דוד ומשה רבינוביץ (בריסק), אסתר ולאה אינשטיין (קרי נקי), יחזקאל גולדברג (ביליסטוק), מ. אלקס (שם) דוד שפס (טומשוב-מזוב).

פתרון החידה בגליון ט׳:

שלהב, מנזר, מנוג, עתרת, בלעם, בעים, אשמן, עק ה, פלדה, עצמה, עפעף, תדהר, יובב, חירם, צחנה שֶׁנְהַב שָׁמִיר ברקן שמצה, אַבְרֵק אפוד. מהאותיות השלישיות יצא הפסוק:

הַזּוֹרְעִים בְּדִמְעָה בְּרִנָּה יִקְצֹרוּ.

שמות הפותרים: יהודה ריכטר (הורבל), יעקב, מרדכי ויהודה סמיטיצקי, מרדכי פרידריך (טומשוב מזוב.), דוד שפס (שם), אברהם, טף (ורשה), ישעיהו וזרובבל פונדיק (סמיטיץ), ישראל ברזובסקי (סלונים), גרשון פקין (טומשוב), צבי קורנגלד (ורשה), יהודה שמודט (סלונים). נחמן ושושנה ברזנבוים, יעקב וחוה חורגין, דוד מודריק מיכאל ברנר ופסח רודיק (קליבן), יצחק אלישברג (לונא), פלטיאל בירסקי (ולפא), מרדכי קניגהייל (טומשוב עמנואל וגדעון קצנלסון (ברנוביץ), חיים הרטנברג (ורשה), דו הנדלסמן (שם), שמואל ואריה סטוליאר, אלימלך גראמב (שם)

דו-שבועון ספרותי מדעי לבני הנעורים

הוצאת „אביב" ורשה — מערכת א. לובושיצקי

שנה ראשונה — טבת תרפ"ד — חוברת יב—יג

ש. שנידר.

טַלִּיתִי הַקְּטַנָּה.

קְרוּעָה, בְּלוּאָה
מְלֵאָה כְתָמִים
הִיא טַלִּיתִי
זוֹ הַקְּטַנָּה.
בֹּקֶר, בֹּקֶר
אֶלְבָּשֶׁנָּה
וַאֲבָרֵךְ
עַל צִצִית,
וּמֵרִיסֵי
עֵינַי דְּמָעוֹת
אַט יִזּוֹלוּן
עַל הָאָרֶץ...

———

הַרְבֵּה שָׁנִים
נָשָׂא אוֹתָהּ
אֲבִי־זְקֵנִי
עַל לְבָבוֹ,
וּבַכְּתָמִים,
בַּבֶּהָרוֹת
יָרַשׁ אוֹתָהּ
אָבִי אַחֲרֵי
מוֹת הַסָּבָא
מִיתַת־תְּלִיָּה,
הוּא וְסָבְתָהּ
עַל עֵץ אֶחָד...

———

יָמִים עָבְרוּ,
יָמִים גָּזוּ;
צָרוֹת, תְּלָאוֹת
לֹא חָסֵרוּ,
וְהַכְּתָמִים
נוֹסְפוּ, רַבּוּ
עַל הַטַּלִּית
אֵצֶל אַבָּא;
נוֹסְפוּ, רַבּוּ
שָׁנָה, שָׁנָה
כְּתָמִים שׁוֹנִים,
גַּם אֲדֻמִּים...

———

אוֹי לִי, אוֹיָה!
חָשַׁךְ יוֹמִי
טֶרֶם בָּאוּ
עוֹד צָהֳרָי!
עוֹד בִּהְיוֹתִי
יֶלֶד קָטָן
נִתְיַתַּמְתִּי
כְּבָר מֵאָבִי,
שֶׁבַּפְּרָעוֹת
הֹרַג, טֹעַן*)
עִם שְׁנֵי אַחַי,
גְּדוֹלִים מֶנִּי...
וְהַטַּלִּית
זוֹ הַקְּטַנָּה
אֲזַי עָבְרָה
לִי בִירוּשָׁה...

* * *

רָעָב, מַחְסוֹר,
קֹר וּנְדוּדִים
בִּימֵי חֶלְדִּי
רַב שָׂבַעְתִּי.
הָיוּ יָמִים
לִי גַּם טוֹבִים,
אַךְ מְעַטִּים
הֵם וּסְפוּרִים
מֵיטַב שְׁנוֹתַי
אָבְדוּ, חָלְפוּ
בְּעִנְיָנִים
רָעִים, קָשִׁים,
בְּדִמְיוֹנוֹת
וַהֲזָיוֹת,
וּבְמִסְחָרִים
וְקִנְיָנִים,
שֶׁיְּסוֹדָם
קוּר־עַכָּבִישׁ,
וְכֻלָּמוֹ
נָשָׂא רוּחַ...

———

כֵּן נֶעֶלְמוּ
שְׁנוֹת עֲלוּמַי.
וּכְעָשָׁן
כָּלוּ יָמַי;
זִקְנָה קְפִצָה
עָלַי מַהֵר
וּשְׂעַר רֹאשִׁי

———

*) נדקר.

לוח היסטורי כסלו

Listopad — Grudzien

ר"ח	9	א	ו
תולדות	10	ב	ז
כיונים בנו סימלות (פסלים) בעזרה, ובגבורת החשמונאים בטלום ועשוהו יום טוב (ג.תק"ו)	11	ג	א
	12	ד	ב
	13	ה	ג
	14	ו	ד
מת הורדוס (ג.תס"ו)	15	ז	ה
	16	ח	ו
ויצא	17	ט	ז
	18	י	א
	19	יא	ב
נפטר בלובלין הרשל (ר' שלמה לוריא) ה.של"ד	20	יב	ג
הכותים בקשו מאלכסנדר מוקדון להחריב את בית ה' ולא עלתה בידם (ג.תרנ"ח)	21	יג	ד
	22	יד	ה
נפטר ר' מנשה בן ישראל במדלבורג (ה.תי"ח)	23	טו	ו
וישלח	24	טז	ז
	25	יז	א
פרצו פרעות ביהודי לבוב (ה.תרע"ט)	26	יח	ב
יצא מבית כלאו הרב מלאדי ר' שניאור זלמן, אבי חסידי חב"ד (ה.תקנ"ז)	27	יט	ג
יוחנן החשמונאי לכד את שכם (ג.תלג"ה)	28	כ	ד
	29	כא	ה
	30	כב	ו
וישב. נפטר הסופר ר' בלוס יעקב הכרמוכין (מנדלי מו"ס ה תרע"ח)	1	כג	ז
נוסד בית המקדש השני (ג.תנ"ב)	2	כד	א
חנוכה: נס חנוכה (ג תקל"ו)	3	כה	ב
נתיסדה המושבה „גדרה" (ה תרמ"ח)	4	כו	ג
	5	כז	ד
	6	כח	ה
	7	כט	ו
מקץ שבת ר"ח	8	ל	ז

DRUK. SIKORA i MYLNER WARSZAWA. NOWOLIPKI 6.

הוצאת „א ב י ב" ורשה. מערכת א. לובושיצקי.

שנה ראשונה | טבת תרפ"ד | חוברת יב—יג

תכן החוברת הכפולה טבת.

תכן חוברת שבט (א.—ב.)

הכתבת לכל עניני המערכת: Redakcja „Hakochab" Warszawa, Nowolipki 27, m. 28
להזמנות וחתימה: Tow. Wydaw. „CENTRAL" Warszawa, Nowolipki 7
Hakochab (dwutygogodnik) Nr. 12—13 (Grudzień—Styczeń) Redkator—Wydawca A. Lubeszycki.

מה שהעברית יצרה באלפי שנות קיומה, מן השנים היותר קדמוניות עד תקופתנו האחרונה הוא יצר מלים חדשות לאותם המושגים הנחוצים וההכרחיים, שתחית הלשון היתה כמעט תלויה בהם. הוא היה הראשון שהסיר את צעיף-הקדושה מעל השפה העברית ויחל להשתמש בה כמו בשפת חול בחייו היום-יומיים עם רעיו ומכיריו, רעיתו וילדיו. הוא הביא לשפה העברית, שכבר נראו בה סמני אפיסת-הכחות ורבים כבר חשבוה למתה, סם חיים וירא לכל העולם, כי חיה עוד שפתנו. ואם ישנם עוד כיום קטני המֹח וטפשי הלב, המפקפקים בתחית הלשון העברית,—יעלו ארצה ישראל ויראו את הפלא הגדול, שחולל הקנאי העברי הראשון ויוכחו, כי שפה החיה בפיות אלפים ורבבות של תינוקות של בית-רבן, שבה הם מדברים וצוחקים, צועקים ורבים ביניהם, לומדים ושואבים את ידיעות העולם והטבע—אינה יותר „שפה מתה”, שאין לה זכות קיום יותר, אלא שפה חיה, שפה אשר היתה ותהיה לטל של תחיה, לסם של חיים לעמה האומלל, אשר תסיר ממנו את קללת בבל, את קללת רבוי השפות, אשר שוללת מחלקי העם, המפוזרים בכל קצוי תבל, את האפשרות להבין איש את רעהו. ע״י פעולתם ההדדית אחד על השני, שבים לתחיה: העם, הארץ והשפה, ההולכים תמיד שלובי זרוע האחד עם השני והחוט המשֻלש הזה לא במהרה ינתק.

אליעזר בן-יהודה הוא הקנאי העברי, אולי היחידי, שקנאותו לשפה העברית הכשירה את הארץ לעמנו. תחית הלשון העברית על אדמת-אבות החזיקה בתביעותינו על הארץ ושמשה לנו בסיס, שעמי העולם יתחשבו אתנו בתור עם הזקוק לארצו, ששפתו הוא שולטת בה.

ועכשיו... קרוב היום, אשר בו יתאחדו בעזרת שפתם כל חלקי עמנו ויהיו לעם אחד; קרוב היום, אשר בו נוכל להכריז בגאון: „עברית היא שפתנו”!!!

קרוב היום, אשר בו נדבר בגאוה ובגאון רק את שפתנו אנו—ואז, ברגע קדוש זה נזכֹר, ברטט-קדש ובלב תוסס, את שמך הגדול, אליעזר בן-יהודה!

ואם בעיניך לא זכית לראות את המחזה הקדוש והנהדר הזה, ואם לא זכית בימי שיבתך לראות עין בעין את פתרון חלומך, שלמענו עמלת וסבלת הרבה כל-כך—דע לך, מורה יקר, כי אנחנו, צעירים עברים, שתחית הלשון העברית שאלת חיים היא בשבילנו, תלמידיך הננו ובאותה הקנאות באותו המרץ נמשיך את המלחמה בעד תחית הלשון זו התחלת בה.

גופך מת, אולם רוחך חי! חי הוא בכל ספר ועתון עברי! חי הוא בדבורנו העברי!

ואותם הגרעינים הבודדים שזרעת בלבנו בדמעה—נקצר ברנה אנחנו. ובדברי ימינו העתידים, בדורית תחית הלשון העברית בארץ העברים, יחרת באש כחולה על גבי אש לבנה שמך הגדול:

א-ל-י-ע-ז-ר ב-ן י-ה-ו-ד-ה.

ולמטה: הוּא לִמֵּד אֶת עַמּוֹ לְדַבֵּר!!!

תל-אביב. תרפ״ד

אברהם ב. רבלין

מִכְתָּבִים מִירוּשָׁלַיִם. (ד)

גְדוּד צוֹפִים חָדָשׁ.

בתל-אביב סדרו אחדים מהעולים החדשים גדוד צופים ההולך ומתפתח למרות המכשולים הרבים. בשקט עבד הגדוד הזה, וגם בת״א עצמה היו רבים שלא ידעו שישנו בכלל גדוד כזה; עד שסדרו את תערוכת „למען תוצרת הארץ” בת״א, ששם היו הצופים הללו הסדרנים. והם הצליחו להחזיק את הסדר כהוגן, אע״פ שכל יום בא קהל של אלפי איש. מתוך הגדוד, בחרו בנערים ונערות שמלמדים אותם למפקדים.

בשמחת-תורה ערכו הצופים הללו על המגרש שע״י תחנת רוטנברג חגיגה נהדרה, בקשר עם מסירת הדגל. באו אנשים רבים לראות בחגיגה זו, שהיא הראשונה במינה בארצנו. החגיגה נפתחה בשלש אחה״צ. אחד המיסדים דבר דברים אחדים. הוא פנה אל הצופים, ויבארם את ערך היום הזה שבו נותנים להם דגל. ראש הצופים נשבע בשם כל הגדוד, ויבטיח לשמר על כבוד הדגל העברי, ואחרי זה נמסר לו הדגל והוא מסרו למשמר הכבוד. הכל עבר בסדר נפלא. גם טקס ההשבעה וגם אותות הכבוד שנתנו הצופים העברים לדגלנו, וזה מוכיח שגם בארצנו אפשר לסדר גדודי צופים בעלי משמעת ודיקנות; אם יש רק מרץ לזה.

כמובן נשאו גם נואמים אחדים, אשר בכלם נשמעה ההערצה לצופים האלה.

אחרי הנאומים עשו הצופים תרגילים חפשים. הראו את חיי המחנה, נטו אהלים, הושיטו עזרה ראשונה לפצועים וכו׳. ואת הכל הצליחו לתאר בדיוק נמרץ.

לפני גמר החגיגה שרו את ה„תקוה”, והצופים הלכו בסדר העירה, והקהל הגדול אחריהם.

סוֹכְנוּת עַרְבִית.

הנציב העליון קרא אליו את כל גדולי הערבים ויבאר להם את המצב המדיני. בתוך דבריו אמר גם, שהכרזת-בלפור לא תשתנה במאומה, ולכן אין לערבים לקוות לדבר זה; אבל הם יכולים לסדר סוכנות ערבית, כדוגמת הסוכנות היהודית, והממשלה תעזר להם בזה. הערבים, אחרי שהת עצו ביניהם לא רצו לקבל את הצעת הנציב. אזי אמר להם הנציב: „כעת לא תוכלו עוד להגיד שהממשלה האנגלית, שאנכי הנני אחד מפקידיה, מתיחסת אל הערביים לא כאל היהודים!” — לפני גמר האספה אמרו הערבים שתשובה מחלטת יכלים הם למסר רק אחרי ימים אחדים, והנציב הסכים לכך. כעת מחכים כאן בקוצר-רוח לתשובת הערביאים, שתהיה ודאי שלילית.

בֵּי״ח מֶרְכָּזִי בָּ„עֵמֶק”.

בעין-חרוד בנתה „קפת-חולים” צריף גדול וחזק לבית-חולים מרכזי בשביל מזרח עמק יזרעאל. בסך-הכל ישנם כעת כשלשים מטה. עד עכשו השתמשו בביה״ח „הדסה” בחיפה, אבל בית זה לא הספיק בשביל העיר והקבוצות הרבות אשר בגליל. ולכן נחוץ מאד היה בית-חולים מרכזי מיוחד לקבוצות. בית-חולים זה עולה ל„קפת-חולים” ל 180 לי״מ בערך.

בֵּית־עוֹלִים לַחֲלוּצִים הַתֵּימָנִים.

נדיבים אחדים מתוך העדה התימנית נדבו לבנין בית, אשר ישמש לבית עולים לתימנים המתחילים עכשו לזרם אלינו. עד לפני המלחמה באו עד עשרת-אלפים איש מהם, אבל המלחמה הגדולה הפסיקה את הגירתם, ועכשו החלו שוב לבוא אלינו, מפני שסובלים הם מהרדיפות הנוראות בתימן.

הבית הזה נבנה בשכונה התימנית החדשה ההולכת ונגמרת. אל החגיגה בא המון גדול, כי בכל בית-כנסת הדביקו מודעות שיבואו לראות בהנחת אבן הפנה. שני נשיאי הרבנות נאמו ואחריהם עוד אנשים חשובים מבני עדת האשכנזים והתימנים. בהנחת אבן-היסוד כבדו את שני הרבנים הגדולים ואת הסופר ר׳ בנימין. תחת האבן שמו מגילת קלף כתובה כתב סופר סת״ם, אשר בה כתוב מהחגיגה הזאת.

גסדר בדפוס י. קורננדז, פיוטרקוב.

...ל. שצקי.

ביבליוגרפיה.

I בספרות הצעירים:

הגדוד חוברת לעניני שפה, נוער וספרות, יוצאת לאור ע"י „גדוד מגני השפה". תל-אביב, תשרי תרפ"ד.

בתל-אביב נסתדרה, כפי שהודיע מכבר בעתוננו מר נחום קוק, גדוד מיוחד מצעירי העבריים להגנת השפה העברית — בא"י. הגדוד מונה כמאתים איש ואשה, ביחוד ממעמד המשכילים הפועלים דשתם, מאלה היחידים השרידים שאינם יכולים לראות בשויון-נפש בעלבונה של שפתנו הלאומית בארץ העברים! כי אחרי ארבעים שנות עבודה תרבותית עקשנית וקרבנות נוראים מצד המורים העבריים דשם נחוץ עוד ב„תל-אביב" (בעיר העבריים היחידה בכל העולם"!) — גדוד של לוחמים קנאים להגן על שפתנו מפני התפשטות הזרגון האשכנזי והרוסית ה„פרדיצנית", — העבודה המהפירה הזאת לכשעצמה מוכיחה אותנו למדי לאיזו נוסה הבילונו ראשי ההסתדרות הציונית בעבודתם „הפוריה" בחצרות המלכים ואדירי הארץ! — כי מכיון שעיקר העבודה הציונית היא רק כלפי חוץ, ו„כבודה בת מלך פנימה" — נצטמצמה רק באספת שקלים ופקידיות ציונית, — אפשר לעשות זאת גם בזרגון הקדוש ובכל לשון שאתה שומע. אולם אם הסתדרות הציונות שואפת באמת לתחית היהדות ההיסטורית — עליה לבהור בשפת תחיתנו האחת ולא לברא דור-הנלגה חדש בעולמנו. ואם תוסיף ההסתדרות הציונית לזלזל בשפתנו הלאומית — תוציא בעצמה משפט מות על תעודתה וקיומה, ורוח וצלה יעמוד לשפתנו מצעירי העברים, כחברי „הגדוד" בתל-אביב, שידעו תביע את עלבון השפה העברית מאת מנדיה השוגגים והמזידים — גם הלכה למעשה.

ואל מנהלי „הגדוד" התל-אביבי וחבריו הננו שולחים את ברכתנו החמה, שיוסיפו את עבודתם הקדושה ביתר-שאת וביתר עז: כי יבוא יום — ולא רחוק הוא — שעל חברי „הגדוד" יוטל החוב הגדול לא רק להגן על שפתנו, אלא גם להלחם לה מלחמת-תנופה עם יוצרי הציונות הזרגנת.

מאמרי החוברת הראשונה של „הגדוד" ראויים לתשומת-לב מיוחדת: מכתבו של סופרנו הזקן א"ז רבינוביץ, „אומה ולשון" לד"ר י. בלומשטיין, ל„מגני השפה" של יצחק אפטשיין, „הנוער" לא. דנציג, „תרבות הנוער" לש. ב.ס, „ערך הלאומי של ידיעת המולדת" לזאב וילנאי, מאמרו של י. יקותאלי, „קנאות לארץ" לבר-דרורא ועוד. מיצירות הספרות היפה מצטיינים: שירי בן-זאב ואהרן פישקין, ה„תיירים" לאביאל „לפני דרך" לפישקין.

הננו מקוים, כי קוראינו הצעירים די בכל אתר ואתר יבואו „לעזרת ה' בגבורים" ויעשו כמוהם גם בארצות הגולה, בהוסיפם להשתלם בידיעות ספרותנו והדבור העברי וישתדלו להגדיל את השגחתם על המוסדות הציונים, כי לא יזלזלו בתחית שפתנו הלאומית — היחידה.

לפידים, עתון כתוב לבני הנעורים, מופיע על ידי תלמידי המחלקה התמישית של הגימנסיה העברית בוילנה, תרפ"ג. התכן הפנימי של שבע החוברות המונחות לפנינו, וכן חיצוניותו של העתון הכתוב הנ"ל, מופיחים על נקלה, כי לא מעשה-ילדות הוא וכי „בירושלים דליטא" הזרגונית עוד נמצאים גצים בודדים, המתנוצצים פה ושם תחת גלי-האפר של תרבות העתונות העברית. קשה לנבא עתידות בימים קשים כאלה לכל החברים הצעירים המשתתפים בהוצאת העתון „לפידים". אפשר כי אחדים מהם, כאשר יגדלו — „יתחכמו" גם הם, כמרבית סופרי וילנה הזקנים, ויגרפו עם הזרם הספרותי של שוק-הדגים הוילנאי. אולם אם רק שנים-שלשה מהלוחמים הצעירים ההם ישארו נאמנים גם בימי בגרותם לשפת-עמם ההיסטורית, וידענו נאמנה כי לא בכדי הועלו ה„לפידים" ע"י תינוקות של בית רבן אלו — ולא „בכדים ריקים" באו להציל את תרבותנו מידי ה„מדינים" היודאיים.

רננים, קובץ שירים מאת מאיר טשודנר, הוצאת „קולות" ורשה, תרפ"ד. מרבית הכנרים הגאוניים אינם יכולים לנגן בכנור מושאל, אלא דוקא בשלהם, באותו הכנור הנבחר על ידם ורק עמו יתיחדו. וכן גם בנוגע לפיוט בכלל: כל משורר אמתי בורא לו את כנורו ואת מיתריו, יוצר לו את שפתו וסגנונו, ובהם הוא מתנה את שיר-יחודו. מצד זה צריך לקדם בברכה את הופעת המשורר הצעיר מ. טשודנר בהיכל שירתנו, לעודד את רוחו ולטפל בכשרונו, שאינו מוטל בכפק. בקובץ השירים „רננים" מורגשת נימה מקורית-יחודית כמעט בכל שיר והרוז. ושירים-פנינים כ„רנני נשפי", „פתחי שחור פצעיני", „פרידה", „מלה", „שמשי", „מעפילים", „עת רד היום", „בעלכת", „רק מפרשי", „תמיהת שאלה", „צל", „הי", „עם ליל", „פעמון", „בדמי לך אלהה" — נותנים כבוד ליוצרם ומבטיחים לו עתיד איתן בשירתנו החדשה, כמובן, רק בתנאי — שהמשורר הצעיר הזה לא ירבה להמשך אחרי צלצול המלים גרדא על חשבון התכן הפיוטי והרגש שבלב.

הודש זשורנאל „אנהיב" נומר 1,

וינא, יוני 1923.

לפני כעשרים שנה, באספת כהני פולחן הזרגון, הוצעה הצעה חשובה מאד (אם לא אטעה ע"י אברהם ריזין), כי בכדי להפריד הפרדה גמורה בין „הלוקשן-קודש" ובין שפת „העם שלהם" — שלקחוהו בחכירה משנת 1905, בקירוב — הולך יחליפו את האותיות האשוריות, ירושת פליטה שורש העברי-טייטש מהשפה העברית — באותיות לטיניות. חבל שלא עמדו אז כהני הזרגון בדבורם ולא העלו על מזבחם את העולה הזאת; בזה היו מביאים ברכה מרובה לעברית גם למרות רצונם. כי הן סוף-סוף צריך יהא להפריד בין „הבנים המתרוצצים" בקרב כנסת ישראל, ומוטב שנהוח נחוץ זה יעשה ע"י היודאים עצמם. אבל, כנראה, לא איכשר אז דרא — והפרוד הבלשני הזה לא יצא אל הפועל והנה כעת אומרים הצעירים שביודאי גליציה לקיים את תורת רבם ר' אברהם רייזין ומוציאים ירחון יודאי באותיות לטיניות בכדי להשכיח מפי העם את האותיות האזאטיות ולזכות את מערב אירופא ואמריקה ביצירות האמנות הזרגונית, אשר כחם של צעירי-היודאיים הללו! מעז זה יצא מתוך לשפתנו הלאומית האמתית — ונצטער מאד אם הירחון „אנהיב" לא יאריך ימיו והמון בית ישראל יוסיף לקרא זרגונית באותיות המרובעות. לספרות כגון זו אנו אומרים: ולא מדובשך ולא מעוקצך.

II. מהספרות לבני הנעורים.

הבן הנודד ספור. מאת אליעזר שטיינמאן. הוצאת „הרגור" ורשה, תרפ"ג. הספור הזה מתנה את פרשת פגעיו ועוניו של תינוק עכ"ם שנשבה לבין הגויים במאה הי"ח בעטיו של אחד „הפריצים", ונתגדל, כמובן, בסביבה זרה לו, עבר שבעה מדורי גיהנום בעולם הזה, נרענה בענויי הנוחם וגעגועי היהדות עד שנתגלגל לתוך עולמם של יוצרי החסידות החדשה ומצא שם את תיקונו. תכן הספור הזה אינו חדש ביותר בחומר זה, אלא „שבבית-היוצר" כאליעזר שטיינמאן הוא קבל צורה מיוחדת, שטיינמנית, בכל מעלותיה ומגרעותיה. לשטיינמאן יש כל המעלות החיצוניות והפנימיות להיות מספר „בחסד עליון", אלא שלא תדיר הוא נשאר נאמן לעצמו בספוריו הגדולים. דפגסוס שלו יש שימריא אתו לשחקים ויש שהוא משליכו אל אחד הפחתים, מאיגרא רמא לבירא עמיקתא. הנה למשל, החלק הראשון של „הבן הנודד" מצטיין בציירות אמתית והסתכלות אמנותית, ובחלקו השני מרובה כבר המלאכותיות הספורית על היצירה האמתית. מסופר בעל-כשרון כאליעזר שטיינמאן אפשר לדרוש מעט יותר טבעיות ונצבנות.

ובכל זאת, היינו מציעים בכל לב לקוראינו, כי יקראו בעיון רב את הספור המענין הזה, שהאור מרובה בו על צלתו.

חֲדָשׁוֹת מַדָּעִיּוֹת.

(אוירונים הסמוים מן העין) באחרית החדש העבר נערכה ע״י שלטון הצבא באמריקה התחרות אוירונים, למטרת תעמולה בין התושבים, ולהגדיל את צי האוירונים. בו בזמן נעשתה ג״כ בחינה בהמצאה חדשה להסתיר את האוירונים מעין רואים: הם מפיצים סביבם ענן עשן כבד, בעבי מאה רגל, והענן מאפיל את השמש ומליט את האוירונים; לבלתם ראות מקומם איים. — ההמצאה הזאת היא רבת ערך בשעת מלחמה, כי על ידה יסתירו את האוירון מעיני האויב, לבל יוכל לירות אליו ולהרסו.

(ביצים מלפני מיליוני שנים) המוזיאון לתולדות הטבע בנויורק שלח חבר חוקרים למנגוליה, לעשות שם חפירות. המלאכות שבה עתה ותביא אתה חמר רב ויקר מאד. בין המציאות שגלתה ישנן גם כ״ד ביצי חיה ענקית, בשם דנוזורוס, אשר לפי דעת החוקרים, חיתה לפני עשרת מיליוני שנים.

הד״ר אָסבורן, אחד מגדולי הגיאלוגים באמריקא, חוה דעתו, כי מן החפירות של האקספדיציה הנזכרה הוברר, שמונגוליה היתה ערש החיים הנוכחים בארץ, ממנה התפשטו החיות על פני כל כדור הארץ בכל מיניהן וגוניהן השונים.

(בניני הנמָלים) הנמלים מצטינות בבניניהן, שהם מלאכת-אמנות גדולה, ערים שלמות בזעיר-אַנפין, עם רחובות, אכסדראות, תעלות, מנהרות וכו׳. ביותר מצטינים בניני הנמלים בארצות החמות, ליד קו-המשוה. התירים מצאו שם בניני-נמלים, גבוהים כדי חמש מטר. רב הבנינים ההם נמצאים אצל עצים עבים, שהם משמשים יסוד לבנינים.

(ולא ידע איש את קבורתם) החברה האמריקנית לחקר טבע בעלי החיים עוררה שאלה: היכן מתים הפילים החפשים, ועד היום עוד לא השיב איש על השאלה הזאת. שר-האלף גורדן—גסרלי כותב בעתון „דילי מיל״, כי אף שהוא עסק שנים רבות בציד הפילים ביערות ליד הררי ההימלים, לא ראה מעולם עקבות פיל, שמת מיתה טבעית. ראשי השבטים והציַדים הפראים אנשי המלחמה, אשר שר האלף שאלם על אדות הדבר, הגידו גם המה, כי מעולם לא ראו פגר פיל. עד היום סוד כמוס הוא, אנה הולכות החיות הענקיות האלה לישון שנתן האחרונה.

המומחה הגדול בחקר חיי הפילים, מר ג. פ. סנדרסון, אשר בלה י״ג שנים שלמות בין החיות הפראיות בהודו, אומר בספרו, כי שום איש מיושבי היערים העבֻתים ושום ציד לא פגש מעולם שלד של פיל. והן זה ברור, כי הפילים מתים, ואולם עד כה לא הִברר, היכן הם נעלמים. ואפילו באפריקא, ששם אין הפיל מחרגל בנקל אל בני האדם כחבריו באסיא, וערכו רב רק בתור שלד, בגלל עצמותיו היקרות—גם שם לא מצאו התושבים אף שלד-פיל אחד!

ועל כן נולדה האגדה בכל הארצות ששם חיים הפילים, כי החיות המחוכמות האלה, בהרגישן שהמות הולך וקרב אליהן, הן הולכות ומסתתרות בין הרים-גבנונים, או בסבכי יערות, ושם הן מתות. את ההשערה הזאת מביא גם שר-האלף—גסֶרלי הנזכר, בספרו על אדות הפילים.

(אכסניא במרומי ה„יונגפרוי״) בקרב הימים יבנה ויתכונן בקרבת ראש ההר הענקי יונגפרוי בשויצריה בית-אכסניא, אשר אין כמוהו לגבה בכל הארץ, כי ימצא בגבה 13,668 רגל מעל שטח הים. עתה מניחים היסוד לבית, אשר ימצא לא הרחק מן הרכבת האיליקטרית העוברת במרומי ההר. חלק מן הבית יֵנָקֵר בצור, באפן שהכתל האחרון והכתלים מימין ומשמאל יהיו כתלי חלמיש ורק הכותל הרביעי יבנה בידי אָדם. יח״ז.

כְּרוֹנִיקָה

באוסטריה [1]

הרב י. ש. בלאך ז״ל.

בווין מת בשנת השבעים ושלש לחייו הרב י. ש. בלאָך, עורך השבועון האשכנזי ליהודים „אססרייכישע וואכענשריפט״, ציר לבית הנאמנים האסטריי במשך שנים רבות ולוחם כביר בעד זכיות היהודים וכבודם.

המנוח נולד בעשרים לנובמבר 1950 בעיר דוקטא. גמר למודי הגימנסיא בליגניץ ויכנס אל בית מדרש הרבנים בהילדסהיים, ששם קבל סמיכה לרבנות, ותואר „דוקטור לפילוסופיה״ קבל במכללה הצוריכית. מאז נשא משרת הרבנות בערים שונות, ויחבר באשכנזית כמה ספרים וחוברות בחכמת ישראל, בהם „תולדות ספר קוהלת״, „היהודים באשכנז״, „למקורות החזיון״ „נתן החכם״ (של לסינג), „כנגד האנטישמיים״ ועוד. המנוח ערך מלחמה כבדה כנגד צורר-היהודים הפרופיסור רולינג מפראג וירא לכל את זיופיו ואי-ידיעתו בעניני ישראל, ובפרט בעלילת הדם שפרצה בשנת 1882 בטישא-אסלר. בשנת 1883 החל הרב בלוך להוציא את השבועון „אסט. וואכענשריפט״ ועד ש׳ 1920 עמד בו על המשמר להגן על זכיות היהודים ולהלחם במשנאיו. גם בבית הנבחרים הוויני יצא המנוח פעמים רבות בנאומים נמרצים, להשיב על עלילות האנטישמיים. הוא יסד את החברה „איזראעליט״ האוסטריית ויהי חבר רב פעלים במוסדות ישראליים. בשנים האחרונות החל להוציא לאור את זכרונותיו רבי הענין.

1) נתאחרה מסבה טכנית

באוקרינה.

(שליש כל הסטודנטים הם יהודים) לפי הרשימה האחרונה שפרסם הדפרטמנט לעניני החנוך בחרקוב, כמעט השלישית מכל תלמידי בתי האלפנא העליונים באוקרינה, הם יהודים, ומספרם מגיע עתה עד 23,500. המספר הזה הוא גדול למדי, אחרי כי מספר היהודים היושבים כיום באוקרינה הוא רק 8 אחוזים מן התושבים. הסטודנטים היהודים מבקרים ביותר במחלקות לרפואה ולאיקונומיה, לעומת זה מעט מספרים במחלקה למשק (רק 30%), וכן גם בבתי האולפנא למדעי מסלת הברזל והאניות.

(התנפלות שודדים על בית הכנסת בקיוב) בליל כל נדרי נכנסו שודדים אל בית-הכנסת הטלנאי בקיוב ויפסיקו את חוטי האלקטרון ויהי חשך. בין הנאספים קמה מהומה גדולה ומבוסה, ששים איש נחנקו בלחש, ויותר ממאה נפצעו. במהומה השתמשו השודדים ויבוזו וישודו בגדים ותכשיטים, ויתנהגו עם המתפללים באכזריות נוראה. — בין הנרמסים מצאו אחרי כן גם אחד מן השודדים.

באמריקא.

(הקונגרס הישראלי) בט״ו לאוקטובר נפתח באמריקא הקונגרס הישראלי, שמטרתו להגן על זכיות היהודים בארצות ששם סכנה נשקפת להן. את הקונגרס פתח הסופר הנודע ישראל זנגביל. נקראה תלגרמה של ברכה, ששלח נשיא כנסיות הברית האמריקניות, ה׳ קולידז׳ אל הקונגרס. בתלגרמה ההיא מביע הנשיא לכל לראש את רגשי החבה שהוא רוחש לתעודות הקונגרס. „יהודי אמריקא- אומר הנשיא—מיטיבים לעשות בהלחמם בעד זכיות אחיהם בארצות שבהן סכנה נשקפת לזכיותיהם״. להלן כותב הנשיא, כי הוא מתענין ביחוד במעשי יהודי אמריקא להשיב לתחיה את ארץ

ישראל ולכונן שם נוה לאומי לעם ישראל. באחרונה הוא מדבר על דבר הגבלת ההגירה לאמריקא, והוא מבטיח, כי ההגבלה איננה מכונת כנגד היהודים, וממשלת אמריקא תתיחס גם להבא בישר וצדק ליהודים, כמו עד היום.

נאום ארוך לפתיחת הקונגרס נשא הסופר זנגביל, ויגע בכל השאלות הנכבדות הנוגעות לעם ישראל בכל הארצות.

(החוק החדש בדבר ההגירה), בחוק החדש, אשר יוגש בימים האלה אל בית-הנבחרים האמריקני לבחנו ולאשרו, נמצאות הנחות מיוחדות בעד הסטודינטים. הצעירים הבאים לאמריקא ללמוד בבתי הספר העליונים, רשאים יהיו להכנס לאמריקא בלי כל הגבלה.

(השתתפות ב„סוכנות הישראלית") באספת-המונים, שהיתה בכ״ו ספטמבר בנויורק לטובת „קרן היסוד" הודיע מר אלפרד מונד (מי שהיה מיניסטר באנגליא בימי לויד דזורז׳, שעתה הנהו נמצא באמריקא) כי הסכים להכנס בחבר ב„סוכנות הישראלית" הוא בטוח שגם החברה העשירה יק״א, הממונה על עזבון הצדקה של המנוח, ברון הירש, תכנס אל ה„סוכנות" ותעזור לישוב ארץ ישראל.

(נדבת שטרויס) העסקן והנדיב נתן שטרוס נדב עשרים אלף דולר למטרת העבודה בארץ ישראל. מחצית הסכום הוקדש לחברת „הדסה" בירושלים, להספיק חלב לילדי ישראל.

(ברכת הנשיא) הנשיא החדש של כנסיות-הברית באמריקה הצפונית, ה׳ קולידז׳, שלח ליהודי אמריקה ברכה נלבבת לראש-השנה העבר, מלאה רגשי כבוד לעם ישראל.

(אשכר לבלפור) הציוניים באמריקא הגישו ללורד בלפור אשכר: פסלו וסביב לו כרובים מעופפים. הפסל הוא מעשה ידי הפסל לואי רוזנטל. יח״ז.

אריה דנציג

אֱלִיעֶזֶר בֶּן־יְהוּדָה

אַזְכָּרָה

כ״א טבת התרי״ח — כ״ו כסלו התרפ״ג.

אין ברצוני כאן לדבר על בן-יהודה המורה והמדריך הראשון, אשר התחיל ללמד את השפה ואת התולדה עברית-בעברית וברוח לאומי; אין ברצוני גם לדבר על בן-יהורה הסופר, הפובליציסטן המצוין והעתונאי החי והער, — כי אם אך ורק על בן-יהודה הבלשן ומחיה השפה העברית החדשה בארץ-העברים.

אישיותו של בן-יהודה היא פרובלימה פסיכולוגית עמוקה, שקשה לבא עד תכליתה. אולם אם לדין את אליעזר בן-יהודה במלים אחדות, אפשר לאמר, שמה שהיו בני ביל״ו לישוב החדש, — היה הוא לתחית השפה העברית.

תחית הלשון העברית הנה היום מאורע קיים בדברי ימינו החדשים. אין מקום עוד לוכוחים ופקפוקים בדבר זכות קיומה של השפה העברית ואפשריותה להתקיים בתור שפה חיה, בתור שפת יום-יום כאחת השפות הנאורות באירופה. ואם רק לפני שתים, שלש עשרות שנים היתה תחית השפה העברית חלום— הרי היא כיום מציאות גמורה, שאתה מתחשבים ומחויבים להודות בה בעל-כרחם גם אותם הספקנים והמתנגדים המושבעים לתחית אומתנו, אם רק דרכה כף-רגלם על אדמת ארץ-ישראל ישמעו צלצול השפה העברית בפי אלפי ילדים וילדות שהשפה העברית בפיהם היא שפת יום-יום, שפה חיה וטבעית. ומי הוא מחולל הפלא הזה?

מי גרם ששפת העברים תקום לתחיה במשך תקופה קצרה כל-כך, אחרי היותה כמתה וחנוטה במשך אלפים שנה?

התשובה כאלו באה מאליה—אליעזר בן-יהודה.

זו היא עובדה היסטורית. אליעזר בן-יהודה הוא, הוא מחיה הלשון העברית, הוא הקנאי הראשון, שקרא לעמו לפני שלשים וחמש שנים את הקריאה הגדולה לעבודת התחיה העברית בארץ-העברים. הוא הגבור האמיץ, אשר רוחו לא נפל בו, אפילו כשימים רעים מלאי-דאגה ושברון לב הגיעו לעמנו ודומה היה, כי אין עוד כל תקוה נשקפת להעם האומלל הזה. וכי בא זמנו למות ולעבור מן העולם. הוא פנה אל הגלות בכרוז חודר-לב וחודר-נפש. להשליך מעליה את על העבדות ולעלות לארץ-ישראל משאת-נפשה.

בתמהון ובהשתוממות קבל הקהל „היהודי" את קריאתו החדשה של אליעזר בן-יהודה. עוד לא היה לב העם פתוח למדי ואזניו אטומות בכדי לאסף ולבלע את האמת הפשוטה הזו. מצלצול הכבלים, כבלי העבדות נחרש קול הקריאה ויעל בתהו. אולם הגבור לא התיאש ולא נרתע אחור. היא היה אחד המעטים בין צעירי-הדור אשר ידע לא רק לשמע ולדבר, כי אם גם לעשות הוא גמר בדעתו להיות העברי הראשון בארץ העברים. בבוז ובשאט-נפש עזב בן-יהודה את הגולה, קם ויעל ארצה-ישראל להחיות את שפת עמו.

ובימים האלה היתה ארץ-ישראל עדין מוכת-שממה והעזובה רבה היתה בה, הבטלנות והחלוקה שררו פה ביד רמה ומלאו את אוירה, עד אפס מקום, באדים מחניקים ונרפשים. כנופיות, כנופיות יהודים מארצות שונות עלו לארץ ושפות זרות בפיהם, אפס רובם ככלם באו „למות" בארץ-הקדושה, כמושים וזקנים, צמוקים וכפופים, ובן-יהודה בא כשאש-עלומים בערה בקרבו, אמונה חזקה ועצומה הסתופפה בלבו, דם עברי, רותח שטף בעורקיו ורעיון נעלה שטיף-חנד השתקף בעיניו—הוא בא לחיות.

ובתוך הסביבה המזוהמה של בבל הלשונות בירושלים, למרות המכשולים והמעצורים שהניחו על דרכו ולמרות ההתנגדות העצומה שהוא עורר נגדו—היה הוא הראשון שהתחיל לדבר עברית ורק עברית, אשר אהבה אהבה עזה כחיים.

יומם וליל שגה בה, טפחה, חדש בה מעינות חדשים וסגל אותם אל החיים היום-יומיים. והתנגדו לו ל„העברי החדש" לא כך ה„עקרבים" שבתוכם ישב, אלא אף אנשים חובבי השפה והארץ התרחקו ממנו. אולם אמונתו החזקה בכחו ודעותיו נתנה לו האפשרות להתגבר על המכשולים ואבני-הנגף, שפגש על כל צעד ושעל בעבודתו הלאומית. נאמן לרעיונו הנעלה, הוא לא נרתע לאחוריו, הוא שחה נגד הזרם ששטף סביבו וימשיך את עבודתו הענקית מבלי להפסיקה אף לרגע. את כל חייו והגיונותיו הקדיש לתחית השפה ולא נח ולא שקט, עד אשר הביא לנו את פרי הפעולה הגדולה הזאת—את מלון הלשון העברית הישנה והחדשה, האוצר בקרבו כל מכמנו השפה מכל המקצועות ומכל תקופות הספרות העברית מתקופת התנ״ך עד ימינו האחרונים. במלונו הגדול הציב שם לבלשנות העברית. במחקריו הלשוניים לא רק הרחיב את הגבילות הצר של החקירה הבלשנית בכה״ק, אלא גם ברא תקופה חדשה בשדה הבלשנות העברית. הוא אסף לאוצר אחד כל

סִפּוּרֵי תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב.

(ס וֹ ף).

למה הדבר דומה? —

לאיש שהיה לו בית ועשר רב ובמותו הניח את כל הונו לשני בניו אחריו, והנה תחת לחלק ביניהם את נחלת אביהם בישר וצדק, לקח לו האח הצעיר בתֹקֶף וָעֹז את כל אשר לאביהם ואת אחיו הבכור גרש בחרפה מבית אביו. ובהִשָּׁאֲרוֹ בְעֵירֹום ובחֹסֶר כֹּל, בלי מזון ומחיה, נאלץ האח הבכור לעמד מאחורי הדלת והמזוזה ולכלכל את נפשו בפרורים הקטנים ובִשְׁיוּרֵי העצמות הבשות הנשלכים מבית אחיו הצעיר ע״י עבדיו ומשרתי ביתו; והנה עברה רוח רעה על האח הצעיר וַתֵּצַר עינו באחיו מתת לו גם לחם חסד ונבזה זה, ויצו את עבדיו למנוע מאחיו גם את שיָרֵי מאכלו ומשתהו כדי שיגוע ברעב, ולא יוסיף עוד לראות את פניו עד העולם. ויודע הדבר למושל העיר ויקצף מאד על האח האכזר ויאמר לו: אם ככה אתה עושה לאחיך, אשר ידו כידך וזכותו כזכותך לשלט בכל נִכְסֵי אביכם, הנה זה משפטי אשר חרצתי: כי מעתה ישב אחיך בבית אביכם וישבַּע מטובו, ואתה תגֹרַש מבית תענוגיך, בחוץ תעמד וְכִלְכַּלְתָּ אתה את נפשך בפרורים ושיורי כוסות מעל שלחן אחיך מבלי היות לו הרשות לגרשך מעל פניו לעולם. —

הנמשל, כמדומני, מובן לכם מאליו; אנחנו בני ישראל הננו האח הבכור, כי בעוד אשר אבותיכם התהללו באלילים וישתחוו למעשה ידיהם הכירו כבר אבותינו את אלהי האמת והשלום ויַקדשו את שמו ברבים. והנה באו הרומאים עובדי האלילים ויחריבו את ארצנו ואותנו הֶגלו מתוכה וגם אחרי אשר קבלו עליהם את הדת הנוצרית הוס׳פו לַעֲנותנו ולְהַדְרִיכֵנוּ מנוחה והננו עניים דוויים וסחופים כיום הזה; ואתם יורשיהם אחריהם עוד תוסיפו סרה, כי לא תתנו לנו רשות לרכֹש אֲחֻזַּת שָׂדֶה וָכֶרֶם. מעבודת האדמה המחיה את בעליה הרחקתם אותנו בחזקת היד, וכל משרה וכהֻנה בממשלה ובַצִּבּור תמנעו ממנו. ולא נשאר לנו דרך אחרת כי אם לשלח במסחר ידינו. ואף על זה צרה עינכם בנו, והנכם מתנכלים להוציאו מידינו בעלילות שוא ושטנות וכזב. גורו לכם מפני משפט המושל בגבורתו עולם — פן יבא ויורה צדק לכם וכפָעָלְכֶם ישלם לכם. מאמין אנכי ומקוה, כי עוד יבוא יום וְאַחֲרִית תחשבו אדותינו. אז תשיבו את האח המגֹרָש אל נָוֵהוּ ותושיבו אֹותו על נחלת אבותיו והיתה מנוחתו כבוד וברכה לכל העולם!

דברי אלה עשו רשֶׁם כַּבִּיר על המזכיר וידבר אלי דברים טובים ויאמר: רואה אנכי בְעַלִּיל, כי אמנם ראוי והגון אתה לאותה אִיצְטְלָא לשַׁמש בכהֻנַּת רב הכולל בעיר פרג ובנותיה, ובצדק קנית לך שם גדול ונכבד בעולם היהדות, כי מליץ טוב הנך לעמך. אך כל דבריך לא יועילו לך לְהַמְתִּיק את מדת דינך הקשה, כי אין לַדַּיָּן אלא מה שעיניו רואות. ולפי ראות עינינו והודאת פיך נמצא עונך, כי אתה כתבת את הספרים „מעדני מלך״ ו„לחם חמודות״, ובזה כבר די להאשים אותך ואת כל בני עמך, כי שונאים אתם אותנו תכלית שנאה והנכם מביאים רק נזק לארצנו וליושביה — וְחוּ לֹא מִידִי.

ויצו המזכיר וישיבוני אל מקומי בבית האסורים וביום הששי כ״ב תמוז קראו לפני את גזר דיני שהוציא הקיסר עלי וזה לשונו: אף כי לפי חות דעת ועדת הבקרֶת נגמר דינך למות, אך מדת החסד שהיתה למורשה למשפחת הקיסר מדור דור עוררה עליך את רחמיו להחליף את ענשך בענש כסף לשלם תכף במזומנים, סכום של שנים עשר אלף שקל זהב ואת ספריך יעבירו באש; ואם לא תמהר לתת כֹּפֶר נפשך כאשר הושַת עליך דמך בראשך, כי משפט מות ישפטוך.

ואני בענייי לא השיגה ידי לשלם סכום עצום כזה בפעם אחת וָאֶעֱרֹךְ כתב־בקשה על שם הקיסר. בו הודיתי לו על רב חסדו שהחיני ברחמיו הגדולים גם חליתי את פניו, כי יואל־נא להמעיט את מִכְסַת פדיון נפשי, כי אי אפשר לי למלא את דרישתו זאת כשם שאי אפשר לי לעלות לרקיע או לבלע קנה בן מאה אמה. אך הקיסר לא שעה אל בקשתי, כי לא האמין לי בְּעֶטְיָן של מַלְשִׁינַי אשר העידו בי, כי איש אוצרות הנני.

וביום השבת ר״ח מנחם־אב אמר המזכיר בשם הקיסר לשתדלנים, כי אם לא אשלם את כל הכסף הדרוש, יפשיטוני את בגדי ויוליכוני אל שלשת השוקים הראשים שבעיר וְיַלְקוּנִי בשבטים קבל עם; וגם בעיר פרג יעשו לי ככה להעטות בזה חרפה על כל ישראל. השתדלנים התחננו לו ויבטיחוהו לאמונה

כי אין ידי משגת לשלם סכום עצום כזה.

ויתמה המזכיר לדבריהם ויאמר: הלא יהודים אחדים מקהלתכם העידו, כי הון הרב עולה פי חמש על מכסת כסף הענושים אשר שתו עליו. ויענו השתדלנים: אלה הם דברי שונאיו אשר הדיחו עליו את הרעה אבל אנחנו יודעים אל נכון כי אין לו אף חצי הסכום הדרוש. אז הבטיחם המזכיר להביא את דבריהם לפני הקיסר ומחר יודיעם את תשובתו.

ובבואם אליו קצף עליהם מאד וישבע להם, כי כבר אמר הקיסר לקים את פקודתו בדבר המלקות. אך הוא עמד בפרץ לפניו ויעורר רחמיו לגרע מכסף הענושים סך שני אלפים שקל ואם גם סכום כזה קשה להרב לתת, הנה לא אלמן ישראל מעשירים ובעלי־הון, אשר לא ייקר בעיניהם פדיון נפש רבם. וגם היהודים ושבי תוגרמה ופולניה לא יקפצו את ידם מתמוך בידי רב גדול ונכבד כזה. אמנם — ענו השתדלנים — פדיון שבויים למצוה גדולה תחשב לנו, אבל על פי הדין אסור לנו להפריז על המדה ולהוקיר פדיון נפש אחת מישראל יתר מדי. —

— חדלו לכם מדבר הבלים — קרא המזכיר בחמה גלויה — אם תאבו לתת עשרת אלפים שקל זהב ויצא הרב לחפשי, ואם לא — ילקה בריש גלי בשוקי העיר כפי פקודת הקיסר.

וישובו אלי השתדלנים ויגידו לי את דברי המזכיר. אז ערכתי בקשה להקיסר, כי יואיל ברחמיו להקל לי לשלם את כסף הענושים בתשלומין לשעורין. ואחרי השתדלות והפצרות רבות עשה לי הקיסר את ההנחה הזאת: לשלם תכף סך שני אלפים שקל וכעבור ששה שבועות לשלם עוד אלף שקל, ואחרי כן לשלם בכל שלשה חדשים אלף שקל עד תם סכום עשרת אלפי שקל.

ועל טוב יזכר שם הג' ר' יעקב ותהי משכרתו שלמה מאת אלהי הרחמים, על שעמד לי בשעת דחקי ויזיל מכיסו את שני האלפים הראשונים, ואחריו החרו החזיקו גם יתר פרנסי וינה ועשיריה ויקבלו עליהם לסלק עד חמשת אלפים שקל ובעד המחצית השניה ערבו הג' ר' הענא מפראג וחתני מוה"ר וולף שבא עמי לוינה. ויען כי קבלתי עלי שלא להזכיר את שמות האנשים עושי הרשעה, כי רבם כבר שבקו חיים לכל חי, וישאו את כלמת עונם אתם אל בור קברם, לא אספר בפרוטרוט את המעצורים והמכשולים אשר סביב שתו עלי גם בוינה גם בפראג, רק זאת אגיד כי בראותם אשר חלצתי נפשי ממות התאמצו להשפיע על אחד השרים הגדולים בפראג, כי יגאלוני מכהונות הרבנות ובזה הרפו את ידם ורוחם של המחזיקים בי.

ביום השלישי י"ח אב הודיע המזכיר בשם הקיסר, כי מורד אנכי מכסא הרבנות בעיר פראג, והגזרה הזאת הכאיבה את לבי יותר מכל התלאות שמצאוני עד הנה. רבים השתדלו בעדי לפני הקיסר, כי ישיב לי את כבודי הראשון וירשני לשוב לכהונתי — אך ללא הועיל ועלי היה לשאת חרפות צוררי אשר כבודי מעלי הפשיטו ויציגוני ככלי ריק. כי כאשר הורדה עטרת הרבנות מעל ראשי פסקו כל הכנסותי ונשארתי אני ובני ביתי בעני ובלחץ מבלי כל מקור למחיתנו. וביום הששי כ"ח אב יצאתי מבית האסורים, אחרי שנעצרתי שם כארבעים יום, בלי פרוטה בכיסי ובלי משמרת עבודה או מלאכה המחיה את בעליה. אחר בטלה גזרת השרפה על ספרי ורק צוו לי להחליף את השם „גוי" בשם עכו"ם או כותי.

מעבד ע"י י. קנטור.

מ. כוכבא (שטרנטל)

בֵּית חוֹרוֹן עֶלְיוֹן.

רָשְׁמֵי טִיוּל.

מערבית-צפונית מירושלים, בחצי המרחק כמעט בינה ובין לוד, מתנשא על אחד מהרי יהודה הכפר הערבי הקטן „בית-עור-אַל-פוֹקה", הוא בית-חורון-עֶליוֹן. הליכה של שעות אחדות בהרים ובעמקים מבדילים בין עיר בירתנו והכפר, הליכה קשה קצת, ביחוד בקיץ, כשההרים שוממים ויבשים בלי טפת מים כל שהיא וחמים, חמים מהשמש הבוערת מעליהם. אולם הכפר הקטן הזה בשמו הידוע המזכיר קדומות משך אותנו אליו מאד. חפצנו לראותו פעם, אותו ואת ההר אשר עליו מתרומם; חפצנו לעלות פעם ב„מעלה בית חורון" ולראות מדוע דוקא פה קרו מקרים חשובים אז, בשבת אבותינו החשמונאים הגבורים בארץ.

הימים היו ימי ניסן הבהירים, היפים, אשר בהם חום השמש רך ונעים ומרבדי דשא פרושים על בקעות ארצנו והריה. לא יכלנו לשבת בבית יותר. מזג האויר קרא לנו החוצה.

ונצא.

שבעי-רצון היינו שעזבנו את העיר. אויר השדות הרענן לפפנו בצאתנו, והלב נעשה קל, שמח לקראת חופש ההרים ואוירם הזך. ים של פרחים מימיננו ומשמאלנו, ואנו—בשביל הצר שביניהם. הנה הפרגים האדומים בעלי המשי וכתמיהם השחורים, וכאן ה„אביב-לבן"*) וה„איריס" הכחל וה„דמומית"**) הנחבאת, ועל כלם „דם-המכבים"***) הזקוף, אבל הצנוע, בין האלמות...

הלכנו על גב ההרים. העיר התרחקה יותר ויותר. קרוב אליה פגשנו בערביות בודדות נושאות על ראשיהן את סליהן הריקים. הן הספיקו למכר בעיר את כל סחורתן ועכשו הן שבות הביתה אל כפריהן הקטנים המסתתרים בהרים. אולם עכשו לא פגשנו איש. רק אנחנו, הסלעים והשמים שמעלנו.

פתאום וקול-שירה הגיע לאזנינו. מהי-ן באה השירה?! מי הביאה אותה הנה אל בין הסלעים האלמים?! אולי בת-קול שירתנו היא זאת, וההרים הגבוהים מחזירים לנו בתודה את אשר פלטנו ושלחנו אליהם!? הבטנו מסביב. סלעים על סלעים, גבנוני הרים מכוסי-תבואה רגשו את כל המרחב ואף נפש חיה לא היתה מסביב.

— סוד ההרים הוא, לחש לי חברי. אולי פה הוא, השר, על ידנו, „רואה ואינו נראה".

— ואפשר שרחוק, רחוק הוא מאד, וצלצול שירתו העזה, שנקלע בין רכסי ההרים, בא עד אזנינו.

בקרבנו נעשתה השירה ברורה לנו מאד. שירה ערבית היתה זאת, אך שוב לא ראינו מי הוא השר. אולם בעשותנו כמאה צעדים נגלה לפנינו פתאם עבר ההר ועליו עדר-צאן רועה ושני רועים קטנים, ילדים ערבים, על ידו. אלה הם השרים. גם עכשו, בעברנו על פניהם, לא פסקו מסלסל והמשיך את שירתם. הם לא שמו לב אלינו כלל. גם העזים והכבשים המשיכו ללעס בתאבון את העשב הרענן. רק טלה אחד, רך ולבן, בעל אזנים ארכות שחורות, נס בדהרה מהשביל אל אמו. היום אולי, או אתמול, נולד הטלה הקטן הזה ומעודו לא ראה צורת בן-אדם חוץ מפני אדוניו הרועה.

השמש התרוממה. הרוח הקלה שנשבה מהים מול פנינו וצננה את החום, השיבה את רוחנו. לא היינו עיפים לגמרי. נכנסנו אל כפר ערבי קטן ודל ומלכלך עד למאד. תלי עפר מחוררים, אלה הם בתי רוב הערבים בכפר הזה. פה ושם זחלו על „ארבע" מתוך החורים כשדים קטנים ילדים ערבים מטנפים בעלי עינים חולות. ערביה וילד על זרועותיה שכבה באחד החורים והציצה החוצה. אי אפשר היה שיצאו יחד דרך חור הצר הזה. ובהביטי אליהם נדמה לי רגע, כי יושבי המערות הקדמונים קמו לפני פה בכפר הקטן הקרוב כל כך למרכז הישוב. בעוד שעות אחדות, עם ערוב היום, כשישוב העדר מן השדה הביתה, יכניסו אל תוך המערה הזאת את הטלה הקטן, שנולד אולי פה יחד עם הילד הקטן. יחד יישנו, יחד יגדלו ויבינו איש לרעהו.

וכעבור שנים אחדות יצא הנער הרועה לרעות את חברו בן-גילו על מורדות ההרים הגבוהים, ואז תגדל אהבתם ותעצם פי שבע מאשר עתה.

שאלנו לדרך בית-חורון עליון. ערביה אחת קמה מפתח בית ותורה לנו את הדרך בהצביעה לשמאלנו.

— תלכו מזרחה ואחר צפונה ואחר צפונית-מערבית.

כך הסבירה לנו. היא הקרובה לטבע, איננה מדברת אחרת אלא על פי רוחות השמים.

אולם אנחנו לא הבנו היטב לדבריה. זקוקים היינו ש„ישימו אצבע בפינו" ויראו לנו בפרוש את הדרך או לכל הפחות את הכפר מרחוק.

הערביה מהרה ותקרא לבעלה.

הופיע ערבי קצר-קומה עטוף עֲבָיָה קצרה.

— תבאלה, יא-כַוַגָה (בא, אדוני), אמר ויפן אלי.

הלכנו אחריו.

כרבע שעה הלכנו בשביל המוליך „לודי". יותר ויותר הלך ותרחב לפנינו האפק לצפונית-מערבית, וההר שמשמאלנו, שסגר עליו עד כה, כאלו הלך וזז לאחור.

הערבי עמד.

הוא הצביע למרחוק והראה על הכפר הקטן שהתנוסס על ההר הקרוב.

— הָדַה הו בית-עור-אל פוקה, יא כוואג'ה, (זהו בית חירון עליון, אדוני).שמחה גדולה תקפה אותנו בראותנו את הכפר מקרוב.

— וכמה זמן מפה עד לשם, לפי השערתך? שאלהו אחד מחברי.

רגע שתק, סקר למרחק ויאמר בצחוק על שפתיו היבשות השחורות:

— קרוב, קרוב מאד. עוד לפני שקיעת החמה תהיה שם, יא כוואג'ה.

הקשינו לשאל. הוא החי בהרים אינו מונה את השעות. והמרחק כל כך קטן הוא, כמעט לשחוק יחשב לו, ואנחנו משגיחים בשעון.

הודינו לו ונתנו לו „בקשיש".

אך הוא, העני, המדלדל, סרב לקחת. מכבד הוא את העוברים דרך כפרו ושש לעזרתם שלא על מנת לקבל פרס, וחלילה, חלילה, לו לקחת מתנת-כסף.

נתתי לו את רביע התה שהיה בילקוטי. רגע פקפק ואחר קבלו ממני ויודה לי בבת-צחוק על פניו הטובים, הפשוטים.

ירדנו לודי. סלע אחר סלע עזבנו מאחור. כל רגע קרב אותנו יותר אל מקום מטרתנו, אל הכפר בית-עור-אל-פוקה, הוא בית חורון עליון. השמש הממה מאד. אך לא השגחנו לזה. הלכנו בשביל הצר ההולך ומעמיק כמעט עד לגיא. מתפתל השביל, פונה ימינה ושמאלה ומקיף את הסלעים הגבוהים. מהם גדולים וחדים

*) אנתמיס **) אדוניס ***) הליכריזום-סנגיקום

ומהם חלקים ולטושים מזרם המים, וקשה להעמיד עליהם רגל. פתאם נפסק השביל, קרוב „לודי". עד כאן סללוהו הערבי הזה ועוד אחרים כמוהו ברדתם עם צאנם „לודי" או בלכתם לעבודתם בשדותיהם הקרובים. שדה תבואה השתקע לפנינו, שדה שעורים. נכנסנו אל תוכה. רמסנו תחת רגלינו בלב קל את השבלים הרעננות יחד עם הדגניות הכחלות, הזקופות. התענגתי כמעט למראה הדבר איך הן נכפפות תחת רגלי, מנסות לקום ונעשות שוב למרמס תחת רגלי הבאים אחרי.

והנה—מעלה בית חורון, הנה המקום אשר כל כך משך את לבי בזמן האחרון. מלמטה, „מהודי", נראה ההר גבוה מאד והמעלה קשה, קשה. פה ושם הוא עשוי מדרגות הזרועות שעורה, ואנו מעפילים ועולים עליהן. זכרונות נעימים צפו ועלו במוחי, זכרונות דברים שלמדתי בשכבר הימים. פה, במעלה ההר הזה, שרגלינו דורכות עליו הפעם, צעד לפני אלפים שנה יהודה המכבי הגבור בראש אנשיו המעטים, ו„נפשם יבשה מבלי אכל", לקראת חיל סירון, שר־צבא סוריה העצום ורם. זכרתי, הלא הוא מסופר בספר חשמונאים א'. ויהודה אמר לחילו: „הם בוטחים על המונם ורב חילם, ואנחנו נעמוד על נפשנו להלחם בעד חיינו ותורתנו". „ויפול כחתף עליהם בטרם ידעו בבואו ויך את סירון ועמו לפי חרב וירדפם ממורד בית־חורון עד הערבה".

שקוע במחשבות אני עולה בגאון, שעל אחרי שעל, במעלה בית חורון, ועוזב את ההר מתחתי. אבנים מדרדרות מתחת רגלי ונופלות. „לודי" מלמטה, ואני עולה. גם נפשי יבשה עכשו מבלי מים, אולם לא מן המלחמה אני שב ולא למלחמה אני הולך. ובעוד אני חושב—וזכרון חדש בא במוחי. והדבר גם הוא מסופר בספר חשמונאים א'. דמטריוס מלך יון „שלח את נקנור ראש כל שריו, והוא שונא את ישראל, ויצוהו להשמיד ולאבד את כל העם". נקנור כבש את ירושלים, התקלס בעם ישראל וילך לתפוש את יהודה ואנשיו. ויחן על בית חורון. אך אנשי יהודה „מרי הנפש ונכונים למות ולחיים" לא חתו מפניהם. יהודה אמר: „המה חוסים במגנם וברב כחם, ואנחנו בשם ה' אלהינו נגביר". במלחמה ההיא נפל נקנור ראשונה ואחריו כל צבאו הרב.

והנה אנו על ראש ההר. כלו נשאר מתחת, גבוה ארבע מאות מטר מעל לשפת הים, חזק, שקט. נצחנוהו ונעלה עליו. אנו על יד הכפר הערבי הקטן „בית־עור־אל־פוקה". לפנים, בימי יהודה המכבי, היתה פה עיר היהודית בית חורון עליון (חשמונאים א'), עיר בצורה עד מאד, ועכשו מפוזרים במקומה בתי ערבים נמוכים ודלים.

השקפתי מסביב, משמאל ומימין הרי יהודה הגבוהים, הרים על הרים, ראשים על ראשים, תומכים זה את זה, רובצים כמעט אחד על השני כענקים ובני־ענקים שנפלו משמים או יצא מהארץ ויקפאו על מקומם. ואחריהם משתרעת השפלה, שפלת יהודה הברוכה שטופת זהר השמש הנוטה למערב. ושם, רחוק, רחוק, ערפל כחלחל־כהה פרוש על אופק־הים הוא זה, ים־התיכון שלנו. שקט הוא עכשו ומזהיר מול השמש, אולם לנו אין הוא נראה, בלתי אם ערפל כחלחל־אפור. ופה ישר לפנינו, קרוב, נפתחת השפלה בשער רחב, ארוך, נכנס בין ההרים. הבטתי ואבין. לנגד עינינו משתרע פה אחד משלשת המבואות החשובים הפותחים פתח מהשפלה אל ההר. עמק עגלון הפורה, הרחב, זה המבוא החשוב והקל ביותר, שולח הנה את אחד מענפיו, והוא עובר על יד בית חורון עליון. במבוא זה עברו מימים ימימה כל העמים הגדולים בדרכם מהים אל טבור הארץ: הפלשתים, למשל, היונים, הרומאים ונוסעי־הצלב. ואף היהודים היו עוברים בו בצאתם למלחמה על אויביהם גרי השפלה: יהושע נגד האמורי, שאול ודוד נגד הפלשתים; או בבואם מן הים והם מביאים את סחורותיהם ועצי בניניהם לירושלים וליתר ערי ההרים. ובשלש רגלים היו היהודים יושבי השפלה מתכנסים ועוברים במבואות האלה לירושלים עיר הקדש להשתחוות בבית ד'. ולולא המבואות החשובים האלה, היה צריך לטפס על ההרים התלולים, הזקופים הגודרים כחומה על טבור הארץ, וקשה, קשה היתה הכניסה אל תוכה.

שבעים ממראה עינינו נכנסנו לפי הזמנת הערבים לבית האורחים שבכפר המתרומם על גבעה קטנה. בית מרוח ויפה יחדו לאורחים ערבי הכפר הקטן והדל הזה, בו היה עלינו ללון ולהחליף כח לקראת יום המחרת אשר יחזירנו ירושלימה,

חול־המועד פסח, תרפג.

ניסן בן-יעקב

יום־ירושלים המתעוררת...

(לרגלי הכנוס הספורטיבי בירושלים סכות, התרפ"ד)

לגאולה —

באהבה רבה.

ירושלים חוגגת...

מכל פנות-הארץ—למדן ועד באר-שבע—נקהלו כל למוד-כח ומהיר-תנועה בישראל מארץ-ישראל—להשתתף בהתחרויות-הכנוס.

הדרך בואכה-שכמה שוקקת מרב אדם ובהמה. אלו ברכב, ואלו ברגל—הלך ורנן ילכו.

היתה רות מעודדת. בחורים שזופי-שמש ומלאי-כח-עלומים עברו ברחובות-ירושלים בקול רנה. ובית-ישראל—הגוי הקטן—התעודד, חזק ברוחו... תסס דבר-מה בלב: לא-עריריים הנם „הנופלים עם חומות-ציון, „הזורעים בהרי-יהודה"...

צפרים חדשות באו לשית קנן בין צוקי-סלעי-ירושלים, עיר-הרים מאז ומעולם, כי באו מאורעות ומעשים והוכיחו: לא על התורה לבד נחיה... ועת-לעשות גם בחיל לעמנו ולארצנו—הגיעה! דמי-הרוגים מישראל, הנשפכים כמים בכל תפוצות-הגולה, צעקו אלינו מן האדמה — ... כי נשב נשבה רוח-בני-מודעית ותל-חי בקרב המחנה הצעיר, המתעורר...

הן כמה שנים עברו להם, ועמנו, עם לא-עז, קפא על שמריו... והנה אחרי אלפים שנות התנונות הגוף ודלדול האברים—„הזדעזע המת"!...

הבו-גדל לבני-יהודה המתעוררת ברוח-נביאים רועי-צאן על הררי-ציון השואפים לגאולה!...

יפו.

ומאותו יום ואילך לא קרבה „לבנת החזה" אל כלובי הקנריות.

היה בקר יפה ובהיר. נהמנית אספה את חתלתוליה ותולך אותם אל עלית הגג, אשר שם שרצו עכברים רבים; עד מהרה קמה שם מהומה וצעקה. בלב כלנו באה התשוקה לדעת מה נעשה בעליה.

והנה נודע הדבר. נהמנית למדה את גוריה לצוד עכברים ואת הנצודים חלקה ביניהם. אחר הציד שבה נהמנית הביתה ואת גוריה השאירה על העליה ולא דאגה כלל, כיצד ישובו גם הם.

בינתים יצאו החתלתולים דרך אשנב העליה אל הגג ושם יללו בקול מעורר רחמים, כי לא ידעו איך לרדת; אך נהמנית לא חשבה כלל ללכת אליהם ולעזרם.

בשעת צרה זו הצילה „לבנת החזה" את כל החבורה; היא מצאה זיזים בולטים בקרנות הבית ותרד בם בזהירות גדולה. אחריה ירד „לבני" ואחריו „נמרנית" ולבסוף — „הצוענית". אחר מסעם זה היטיבו החתלתולים לטפס על העצים והגדרות.

החתלתולים אהבו מאד לשחק על פני הכר שלפני ביתנו, שם היתה ערגת פרחים ושיח, שנקראו בשם „גלגל-הנגה". הקטנים אהבו להכנס לתוך הערגה ולשחק במחבואים.

„לבנת החזה" חמדה לרדף אחרי הפרפרים והיא קפצה קפיצות יפות, כדי לצוד פרפר שטס סמוך לארץ.

בכלל הרבו החתלתולים לבדח אותנו. והנה בא הסתו. החתלתולים גדלו והגיעה העת לחלקם בין השכנים.

את „לבני" לקח לו אכר אמיד חובב חתולים, וטוב היה „ללבני" בבית האכר. שם האכילוהו גבינה רכה ולחם בחלב, וכשבני הבית אכלו בשר, נתנו גם לו. „לבני" היה חתול מצין והיטיב לצוד עכברים.

את הצועניה מסרו לרועה. בני הרועה קשרו מסביב לצוארה פתיל אדם ושחקו אתה, היא ישנה אתם יחד על הרצפה, ובכלל אהבו אותה, אף-על-פי שהיתה לא יפה ולא חלקה. מזונותיה לא היו טובים: נתנו לה רק לחם ותפוחי אדמה ולעתים רחוקות מעט חלב, אך את הבשר לא טעמה מעולם, יען כי בבית אדונה אכלו בשר רק בימי החגים הגדולים.

„הצוענית" היתה מומחית גדולה לציד העכברים ושמה יצא לתהלה בכל הכפר. גם השכנים לקחו אותה לעתים קרובות אל ביתם להתארח בעת אשר הציקו להם העכברים. ו„הצוענית", טהרה את הבית מאלה בעלי החיים הטרחנים.

אנכי לקחתי לי את „לבנת-החזה", ו„הנמרנית" נשארה בבית הסבה.

בימים הראשונים לפרידת החתולים התגעגעה נהמנית על גוריה, יללה בקול מר וקראה להם, אך כעבר ימים אחדים התנחמה ולקקה את השנים הנותרים בחבה יתרה.

החתלתולים הנשארים חיו חיים טובים. בכל בקר ובקר, אך ישבנו אל השלחן לשתות קהוה, מיד קפצו על ברכי או על ברכי הסבה וחכו למנתן של שמנת במים, אשר שתו לתיאבון רב.

אנחנו האכלנו אותם בשר ודגים והשקינום חלב חם; הם ישנו על מצעים רכים, שנתפרו בשבילם לכתחלה. כל בני הבית קראו להם „מאשרים". אך אחריתם היתה מרה.

את „לבנת החזה" הבאתי העירה, שם התעסקה בציד זבובים, מפני חסר העכברים תשב לה החתולה על אדן החלון ותשגיח אל הזבובים הזוחלים על השמשות, ככה תביט אחריהם עד אשר תתפש אחד מהם בכפה. הזבוב מזמזם בכפה ו„לבנת החזה" משחררת אותו ושוב תופשת, וככה תעשה פעמים רבות עד אשר ימאס עליה המשחק הזה. לפעמים אכלה את הזבובים. אך כזאת היתה עושה רק לעתים רחוקות.

ויהי היום ותאכל חתולתי זבוב גדול, ומני אז נעשתה עצובה, מחלתה הלכה וחזקה עליה, ומקץ ימים אחדים מתה מתוך יסורים גדולים.

ומה אהבתי את חתולתי זאת, היא היתה נקיה ונבונה, את הכל ידעה והבינה.

„הנמרנית" היתה בבית הסבה כארבעה חדשים ואחרי כן גנבו אותה, ולא נודע אל בית מי נפלה; מה הם חייה שם: הטובים הם אם רעים.

ואת נהמנית נתנה הסבה למתנה לי.

⸻○○○○○○○⸻

הַחֵלֶק הַמַּדָּעִי וְהַפּוּבְּלִיצִיסְטִי

יואל חוקין.

מַאי חֲנֻכָּה.

רְשִׁימָה הִיסְטוֹרִית.

חג החנוכה נבדל מיתר חגינו ומועדינו בצביונו וסִבָּתו והעיקר—ביחס העם אליו. חכמי התלמוד מנסחים את ערכו הָעֲמָמִי-ההיסטורי בהלכה סתומה זו: „בכ״ה כסלו יומי דחנוכה תמניא אינון דְלָא למספד בהון ודלא להתענאה״. סבת התהוותו של יום טוב זה מתבָּרֶרֶת אצל חז״ל, כידוע, בנס של פך השמן, ואַסְמַכְתָּא זאת הטילה בתקופת ההשכלה נחשול של וכוחים בספרותנו. אמנם בתפלת „על הנסים״ נזכרות גם „הגבורות והמלחמות״ של „חשמונאי ובניו״, כאלו חפצו בזה חז״ל לפַיֵּס את הצד שכנגד, המסביר לו את דבר החנוכה רק בשל נצחונות החשמונאים את היונים הסורים. ובכל זאת, אל נא נְכַחֵד את האמת, לא תפס חג החנוכה מקום נכר בחיינו, ובמובן זה עולה עלין הרבה חג הפורים, שזכה למקרא מגלה ולְיַחַס של חבה מצד ההמון, למרות העובדה המכריעה, כי מאורע זה אֵירַע רק לחלק אחד של קבוצי עמנו, ומחוץ לארץ אבותיו. מגלת אַנטיוכוס, המיוחסת לזקני בית שמאי והלל, נדונה לגניזה, וספרי החשמונאים, המדברים באריכות את הגבורות והמלחמות והישועות של גבורי תקופה זו, לא זכו לדור בכפיפה אחת עם מגלת אסתר, וְהִנָם נֶחְשָׁבִים—כספרים חיצונים.

יחס מוזר אשר כזה מצד מורי העם אל חג החנוכה יתברר לנו, כשנזכר את אמת מֻחְלֶטֶת זו: תורת היהדות אינה מכירה בחגיגות של נצחונות כ״י נשק—לכשעצמם. יום נִקָנוֹר, שהוחג לכתחלה בדורות הראשונים, ועבר ובטל מעולמנו—יוכיח את אֲמתת דברי; ואין ספק, כי מן הצד התכסיסי, גרידא, היה גורל חג החנוכה כגורל יום נקנור—לולי גורמים ונימוקים אחרים. ולפיכך: בכדי שנדון את עצם הִתְהַוּותו של חג החנוכה, או „חג הנרות״ — כמו שיוסף פלויוס מְכַנֵהוּ—עלינו לדעת את התקופה ההיא ואת תנאי החיים החברתיים והמדיניים שבהם נמצא עמנו בארץ אבותיו, בשעה שהשתלשלו המקרים ההיסטורים ההם:

שני דורות לפני תקופת החשמונאים קרה בארץ ישראל מקרה כביר, שלא נֶעֱרך כראוי בספרי קורותיו: המלך האגדי, אלכסנדר מוקדון, נושא דגלה של חכמת יון בעת ההיא, הופיע בחוצות ירושלים לא בחרב שלופה בידו, כמו שהיה רגיל לעשות ביתר הארצות שנכבשו על ידו, אלא—ברצון טוב ובכונה להתודע אל היהדות ואל נמוסיה. הפגישה הראשונה של התודעות היהדות אל תרבות הַהֶלֶנִיוּת היתה איפוא של הוֹקָרָה אֲהַדָדִית. התקרבות יותר מַמָשִׁית בין שתי הַתַּרְבּויות האלו היתה בימי תַלְמַי פילדלפוס, ותרגום השבעים לכשעצמו היה בלי כל ספק צעד גדול קדומה מצד באי-כח היהדות—כלפי חכמת יון. ככה השתלשלו המקרים באופן טבעי, ותורת היהדות לא אמרה מתחלה להתאונן, כי צר לה לשבת בשכנות עם תרבות ההלנים. לוא הוסיפה להִתְפַּתַּח התקרבות הַדְרָגִית זו בין תורת היופי ובין תורת המוסר—היתה מביאה בודאי אשר וברכה מרובה לכל האנושיות. אבל יורשיהם וממלאי-מקומם של אלכסנדר הגדול ותלמי פילדלפוס עשו את תורת רבותיהם פלסתר, ויאמרו להכריח את היהדות, כי תקבל עליה את מָרותָה של חכמת יון, ובזה רק סִכְסְכוּ את האחת בשניה ויבנו חַיִץ נורא בין שני העולמות האלה. מִיַוְנִים קצרי-ראות כאנטיוכוס אפיפנס ופקידיו ומתיַונים בוגדים כיָזון, הרסו את אבני היסוד להיכל האנושיות שהניחו אלכסנדר מוקדון ותלמי פילדלפוס: כי היהדות, בדאגתה לקיומה היתה אנוסה לזרק ביחד עם קלפת ההלניות גם את רמונה.

„נפתולי אלהים״ אלה חוללו מהפכה חברתית בעולם היהדות גופא, ותחלק את שדרות עמנו לשלש מפלַגות נבדלות: למתיונים, שאמרו להשליט את ההלניות על תורת היהדות, לחסידים—שעזבו את חיי עמם המעשיים ויבקשו להם מפלט בד׳ אמות של מערותיהם; ובין שני הָאֲגַפִּים הקיצונים האלה פרפר בין החיים והמות—המון בית ישראל. בשעת סכנה זו הופיעו כגואלי עמם בני משפחת החשמונאים, גבורי חג החנוכה. יש ראיות מוכיחות, כי החשמונאים—כמרבית כהנינו בעת ההיא—נהו מתחלה אחרי מפלגת המתיונים, ורק אחרי מלחמה נפשית פנימית, עזבו את עקרי מפלגתם וישיבו אל עמם בצר לו. תשובתם של בני החשמונאים אל היהדות העממית השפיעה גם על הצד הקיצוני השני, על רבים מעדת החסידים, ויהלו לצאת ממערותיהם ולהלחם גם בימי השבתות, ובזה התקרבו גם הם אל היהדות של שביל הזהב המטיפה: „כי פקוח נפש דוחה שבת.

התשובה אל היהדות נתנה לחשמונאים ולחסידים את היכלת לוַתֵּר על חשבונות מפלגתם ולצאת חוצץ כלם להצלת עמם.

המסורת מספרת: כי יהודה המכבי בא אל בית המקדש ויבקש בו שמן למאור וימצא רק פך שמן קטן. הדבר מובן: מי שהיה מתיַון או תמים-דעים אתם לא יכל למצא פך שמן גדול בבית מקדש עמו, שנטמא על ידי בני מפלגתו. אבל ניצוץ היהדות התלקח בלב הבן השב אל עמו, והוא האיר ימים רבים את חשכת חייו. כעבור אַלְפַּיִם שנה ויותר הבין את אמתת היהדות עוד אחד מאחינו הנדחים מעל עמם. כונתי למשורר הרוסי היהודי שמעון נדסון. בשער ספרו נדפסו חרוזים אחדים, המתנים לנו בקצרה את כל ים-יגונה של נשמה ערטילאית זו. ואלה דברי נדסון שם:

„לוּא נֶהֱרַס הַמִּזְבֵּחַ, עוֹד אִשּׁוֹ מִתְלַקַּחַת,
לוּא נִקְטְפָה שׁוֹשַׁנָּה עֲדַיִן הִיא פּוֹרַחַת״...

חג החנוכה הוא איפוא לנו, היהודים החדשים, סמל התשובה של בנינו ובנותינו הנדחים, אל עמם ואל תורתו. כשהם נכנסים, אחרי פְּרֵידָה נמשכה, אל מקדש עמם ההרוס הם מוצאים בו רק „פך שמן קטן״, ותמהים הם בעצמם, כי בארח פלא מאיר להם המאור המצֻמצם הזה—ימים רבים. אך כהוסיפם לעבוד את עבודת עמם—כן ירבו האורות, המלוים אותם בדרך תשובתם אל תורת היהדות ואל תחית-עמם.

שמואל רוזנשטין.

עַל הַנִּסִּים...

מַעֲשִׂיָּה לַחֲנֻכָּה.

בְּעִיר אַחַת גָּר פּוֹעֵל יְהוּדִי וּשְׁמוֹ יוֹחָנָן. עֲבוֹדָה קְבוּעָה לֹא הָיְתָה לוֹ וְהָיָה עוֹבֵד פַּעַם אֵצֶל זֶה וּפַעַם אֵצֶל אַחֵר, וְלֹא אַחַת קָרָה שֶׁשָּׁב הַבַּיְתָה לִפְנוֹת עֶרֶב וְאַמְתַּחְתּוֹ רֵיקָה, כִּי לֹא מָצָא לוֹ עֲבוֹדָה כָּל שֶׁהִיא. וְגַם בַּיָּמִים שֶׁהָיְתָה לוֹ עֲבוֹדָה לֹא הִשְׂתַּכֵּר דֵּי צָרְכּוֹ וְהָיָה חַי עִם אִשְׁתּוֹ וּשְׁלֹשֶׁת יְלָדָיו הַקְּטַנִּים חַיֵּי צַעַר וָעֹנִי, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר, שֶׁלֹּא עָלָה בְּיָדוֹ גַּם „בַּיָּמִים הַטּוֹבִים" לַחֲשׂךְ מִמַּשְׂכֻּרְתּוֹ הַמִּצְעָרָה כַּמָּה פְּרוּטוֹת לְיוֹם רָע. בְּמַתְּנַת בָּשָׂר וָדָם 1) בְּחֻלָּה נַפְשׁוֹ תָּמִיד וְהָיָה נֶהֱנֶה רַק מִיגִיעַ כַּפָּיו. הַיָּמִים יְמֵי חֹרֶף וְהִנֵּה קָרָה שֶׁשְּׁנֵי יָמִים רְצוּפִים עָבְרוּ עָלָיו לְלֹא שָׂכָר. הָרָעָב שָׁלַט בְּכָל בֵּיתוֹ הַמָּט לִנְפּוֹל, הַיְלָדִים בִּקְשׁוּ אֹכֶל לָמוֹ לְהָשִׁיב נַפְשָׁם הַמִּתְעַלֶּפֶת—וָאָיִן. בְּעֵינַיִם מְלֵאוֹת דְּמָעוֹת הִתְחַנְּנָה הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְלָדֶיהָ שֶׁיֵּלְכוּ לִישׁוֹן וְיִשְׁכְּחוּ רַעֲבוֹנָם, אוּלַי מָחָר יַזְמִין ה' לַאֲבִיהֶם מַשְׂכֹּרֶת כָּל שֶׁהִיא וְאָז תַּעֲנִיק לָהֶם מִן הַטּוֹב וְהַשָּׁמֵן: פַּת לֶחֶם וּמָרָק שֶׁל גְּרִיסִים.

... בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, עֶרֶב חַג הַחֲנֻכָּה הָיָה, הִשְׁכִּים יוֹחָנָן וַיֵּצֵא הַשּׁוּקָה, אוּלַי תִּזְדַּמֵּן לוֹ עֲבוֹדָה. „הֲיַד ה' תִּקְצָר"? — אָמַר בְּלִבּוֹ. וְאוּלָם לַשָּׁוְא! כְּבָר עָבַר חֲצִי יוֹם, עוֹד מְעַט וְגַם הָעֶרֶב יֶאֱתֶה וְנֶפֶשׁ יוֹחָנָן מִתְעַטֶּפֶת עָלָיו בְּזָכְרוֹ אֶת אִשְׁתּוֹ וִילָדָיו הַחַלָּשִׁים וְהַגּוֹעִים בָּרָעָב אַחֲרֵי שֶׁבְּתָם שְׁנֵי יָמִים בְּתַעֲנִית. רוֹאֶה יוֹחָנָן שֶׁכָּלוּ כָּל הַקִּצִּין 2), הֶחְלִיט בְּלִבּוֹ, אַחֲרֵי מִלְחָמָה בְּנַפְשׁוֹ פְּנִימָה, לִפְנוֹת לְעֶזְרָה אֶל חֶבְרַת הַצְּדָקָה הַמִּתְקַיֶּמֶת בָּעִיר. לִפְנוֹת עֶרֶב הִתְחִיל לָרֶדֶת שֶׁלֶג רַב עַד כִּי כִּסָּה אֶת עֵין הַדֶּרֶךְ. רַגְלֵי יוֹחָנָן טָבְעוּ בְּגַלֵּי הַשֶּׁלֶג שֶׁנֶּעֶרְמוּ בְּצִדֵּי הַדְּרָכִים וַהֲרֵי הוּא צוֹעֵד וּמַחֲשָׁבוֹת נוֹרָאוֹת תּוֹסְסוֹת בְּמֹחוֹ, מִי יוֹדֵעַ אִם לֹא מֵת הַיּוֹם מִי מִבָּנָיו, הֲלֹא כֹּה חַלָּשִׁים הֵמָּה... וּמִבְּלִי מֵשִׂים יַעֲלֶה עַל זִכְרוֹנוֹ חַג הַחֲנֻכָּה שֶׁעָבָר. זוֹכֵר הוּא, כִּי בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם אִנָּה ה' לְיָדוֹ מַשְׂכֹּרֶת הֲגוּנָה וַיִּקֶן שֶׁמֶן זַיִת זָךְ לַמָּאוֹר לְכָל שְׁמוֹנַת יְמֵי הַחֲנֻכָּה, גַּם שֶׁמֶן פָּשׁוּט לְטִגּוּן לְבִיבוֹת לִכְבוֹד הֶחָג, מִלְּבַד זֶה פָּרַט מַטְבֵּעַ אַחַת בַּת עֶשְׂרִים אֲגוֹרוֹת לִדְמֵי חֲנֻכָּה בִּשְׁבִיל הַיְלָדִים. עִם עֶרֶב שָׁב הַבַּיְתָה; הַתַּנּוּר הֶעֱלָה הֶבֶל רַב וְהַשִּׂמְחָה בִּמְעוֹנוֹ הַדַּל הָיְתָה כֹּה נְעִימָה, כֹּה נְעִימָה... שׁוּב זוֹכֵר הוּא כִּי בְּאוֹתוֹ הָעֶרֶב נַעֲשָׂה הוּא עַצְמוֹ יֶלֶד וְהִרְבָּה לְצַחֵק עִם יְלָדָיו בְּ„סְבִיבוֹן" עַד — שֶׁהִפְסִיד אֶצְלָם אֶת כָּל מָעוֹתָיו... וְעַכְשָׁו? אוֹי וַאֲבוֹי לוֹ, גַּם עַל הַנֵּרוֹת לֹא יְבָרֵךְ... בֵּינְתַיִם נָשְׁבָה רוּחַ חֲזָקָה עַד כִּי נְשִׁימָתוֹ קָצְרָה, וַיָּסַר לְסִימְטָא 3) צָרָה מְאֹד, שֶׁמִּשְּׁנֵי עֲבָרֶיהָ הִיא מוּקֶּפֶת בָּתִּים גְּבוֹהִים, מָקוֹם שָׁם לֹא חָדְרוּ הָרוּחַ וְהַשֶּׁלֶג בִּרְצוֹנוֹ לְהִתְחַבֵּא רֶגַע עַד יַעֲבוֹר זָעַם. —

וְהִנֵּה נִתְקְלוּ רַגְלָיו בְּאֵיזֶה דָּבָר קָשֶׁה שֶׁהִתְגּוֹלֵל מִמֶּנּוּ וָהָלְאָה. גָּחַן וְהֵרִים אוֹתוֹ. אָמְנָם קָטָן הָיָה הַצְּרוֹר וְאוּלָם כָּבֵד הוּא... וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ, הִתִּיר אֶת הַצְּרוֹר... וּמַה גָּדַל תִּמְהוֹנוֹ בִּרְאוֹתוֹ, כִּי מָלֵא הוּא מַטְבְּעוֹת זָהָב. נִכְנַס אֶל הֶחָצֵר הַסְּמוּכָה, מָנָה אוֹתָם וּמָצָא שֶׁהֵם מֵאָה דִּינָרִים. שָׂם אוֹתָם בַּחֲזָרָה בַּמִּטְפַּחַת וַיָּצַר אוֹתָם הֵיטֵב הֵיטֵב וּבְלֵב דּוֹפֵק אָחַז אֶת דַּרְכּוֹ הָלְאָה; וְאַל נָא תְדַמּוּ בְּנַפְשְׁכֶם, שֶׁיּוֹחָנָן מִהֵר הַבַּיְתָה עִם „הַמְּצִיאָה" אוֹ כִּי סָר אֶל אַחַת הַחֲנוּיוֹת לִקְנוֹת בְּדִינָר לֶחֶם לְפִי הַטָּף, זֹאת לֹא זֹאת! כִּי יוֹתֵר מִדַּי הָיָה הָאִישׁ תָּם וְיָשָׁר שֶׁיֵּהָנֶה מֵהוֹן זָרִים, הַבָּא לְיָדוֹ בְּנָקֵל; כִּי אִם אֶל הָרַב דְּמָתָא 4) הֵחִישׁ פְּעָמָיו עַל מְנָת לִמְסוֹר לְיָדוֹ אֶת הַמְּצִיאָה בְּתוֹר פִּקָּדוֹן עַד בּוֹא בַּעַל הָאֲבֵדָה, כִּי גְדוֹלָה וַחֲשׁוּבָה הִיא מִצְוַת „הֲשָׁבַת אֲבֵדָה" לִבְעָלֶיהָ. בְּדַרְכּוֹ עָבַר יוֹחָנָן אֶת כִּכַּר הַשּׁוּק וַיַּרְא וְהִנֵּה חֶבֶל־אֲנָשִׁים הִתְאַסֵּף, וּבְאֶמְצַע עוֹמֵד אִישׁ הַמַּכְרִיז בְּקוֹל: „לַאֲדוֹנִי הַגְּבִיר" אָבַד לִפְנֵי שָׁעוֹת אֲחָדוֹת צְרוֹר דִּינְרֵי זָהָב. הָאִישׁ שֶׁמָּצָא אֶת הַצְּרוֹר וְרוֹצֶה לְקַיֵּם מִצְוַת הֲשָׁבַת אֲבֵדָה יוֹאִיל נָא לַהֲשִׁיבוֹ לִידֵי אֲדוֹנִי הַגָּר בִּרְחוֹב פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי. וּבִשְׂכַר זֶה יְקַבֵּל מִמֶּנּוּ חֲצִי הַמְּצִיאָה".

בְּשִׂמְחָה רָץ הַבַּיְתָה, וּבְדַרְכּוֹ קָנָה לוֹ נֵרוֹת חֲנֻכָּה, גַּם טֶרֶף 5) הֵבִיא לְאִשְׁתּוֹ וִילָדָיו הָרְעֵבִים; וְאַחֲרֵי שֶׁבֵּרַךְ עַל הַנֵּרוֹת וְזִמֵּר „עַל הַנִּסִּים", סִפֵּר לִבְנֵי בֵיתוֹ עַל הַנֵּס שֶׁקָּרָה גַּם אוֹתוֹ בָּעֶרֶב הַהוּא. וַיּוֹדוּ כֻלָּם לַה' עַל הַנִּסִּים וְעַל הַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה ה' לַאֲבוֹתֵינוּ וְגַם לָהֶם, וְכָל שְׁמוֹנַת יְמֵי הַחֲנֻכָּה עָבְרוּ עֲלֵיהֶם בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה בִּתְהִלּוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, וְהַיְלָדִים קִבְּלוּ דְּמֵי חֲנֻכָּה בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה לִימֵי חַיֵּיהֶם בְּדִינְרֵי זָהָב. —

מִן הַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה הִצְלִיחַ יוֹחָנָן בְּמַעֲשָׂיו וַיְהִי לְעָשִׁיר גָּדוֹל וּמִסְחָרוֹ פָּרַץ עַד מְאֹד וְהִרְבָּה צְדָקָה לַעֲנִיִּים בְּיָד רְחָבָה. וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, בְּהַגִּיעַ יְמֵי הַחֲנֻכָּה עָשָׂה סְעוּדָה לַעֲנִיֵּי הָעִיר וְהִרְבָּה לָהֶם מַתָּן, וּשְׁמוֹ יָצָא לִתְהִלָּה בְּכָל הָאָרֶץ.

1) א״ם. 2) אין מוצא אחר. 3) מבוי, רחוב צר. 4) של העיר. 5) מזון.

ת. צרניבסקי.

נַהֲמָנִית וּמִשְׁפַּחְתָּהּ.

סִפּוּר זוֹאוֹלוֹגִי.

לְסָבָתִי הָיְתָה חֲתוּלָה יָפָה בַּעֲלַת צֶבַע אָפוֹר־בָּהִיר וּשְׁמָהּ נַהֲמָנִית. לְרֹאשָׁהּ הָיָה סַנְטֵר מְחֻדָּד וְעֵינַיִם כְּתֻמּוֹת וּגְדוֹלוֹת; זְנָבָהּ צָמִיר אָפוֹר־כֵּהֶה, וְגַ[?]צָּהּ שָׁחוֹר וְשָׂעִיר. הַסָּבָה אָהֲבָה מְאֹד אֶת נַהֲמָנִית שֶׁלָּהּ, אֲשֶׁר הֵבִיאָה לְבֵיתָהּ בְּעוֹדָהּ חֲתַלְתּוּלָה קְטַנָּה וְחִנְּכָה אוֹתָהּ. נַהֲמָנִית יָדְעָה הֵיטֵב אֶת הַסָּבָה וְטִיְּלָה אִתָּהּ תָּמִיד.

כִּי תֵלֵךְ הַסָּבָה אֶל הַשָּׂדֶה, אֶל הַגָּן אוֹ אֶל הַגִּנָּה, נִגְרֶרֶת אַחֲרֶיהָ גַם נַהֲמָנִית וְלֹא עֲזָבַתָּהּ גַּם בָּעֵת אֲשֶׁר תַּרְחִיק הַסָּבָה לָלֶכֶת.

נַהֲמָנִית הִצְטַיְּנָה בְּצֵיד הָעַכְבָּרִים, וּמִכָּל הַמְּקוֹמוֹת הֵבִיאָה אֶת הַצַּיִד אֲשֶׁר צָדָה לְרַגְלֵי הַסָּבָה. יָשְׁבָה לָהּ עַל יָדָהּ וְחִכְּתָה לִדְבָרֶיהָ אֵת אֲשֶׁר תַּגִּיד לָהּ.

אָז תֹּאמַר לָהּ הַסָּבָה: „חַכְמָנִית אַתְּ, נַהֲמָנִית, חַכְמָנִית!".

אַךְ יֵשׁ אֲשֶׁר תָּבִיא נַהֲמָנִית בְּפִיהָ בִּמְקוֹם עַכְבָּר צִפּוֹר מִן הַגָּן.

אָז תּוֹצִיא הַסָּבָה בִּזְהִירוּת אֶת הַצִּפּוֹר מִבֵּין שִׁנֶּיהָ, וְאִם רַק הָיָה בָּהּ עוֹד רוּחַ חַיִּים הִתְאַמְּצָה הַסָּבָה לְהַצִּילָהּ, אֲבָל נַהֲמָנִית קִבְּלָה גַּם הִיא אֶת חֶלְקָהּ: הַסָּבָה לָקְחָה רְצוּעָה וְעָנְשָׁה בָּהּ אֶת נַהֲמָנִית. דָּבָר כָּזֶה קָרָה רַק שְׁתֵּי פְעָמִים וּמֵאָז חָדְלָה נַהֲמָנִית לָצוּד צִפֳּרִים.

וַיְהִי בִּימֵי הַקַּיִץ הֶעָבָר, כְּשֶׁבָּאתִי לְהִתְאָרֵחַ אֶל בֵּית סָבָתִי, וְהִנֵּה טַפְלַיָּא [1]) לְנַהֲמָנִית.

הִיא שָׁכְבָה לָהּ בְּסַל גָּדוֹל עַל גַּבֵּי חָצִיר וְעַל יָדָהּ זָחֲלוּ אַרְבָּעָה חֲתַלְתּוּלִים.

נַהֲמָנִית הָיְתָה אֵם טוֹבָה וַעֲנֻגָּה, הִיא לָקְקָה אֶת חֲתַלְתּוּלֶיהָ לְעִתִּים קְרוֹבוֹת וְהִקְפִּידָה עַל נִקְיוֹנָם.

חֲתַלְתּוּלֶיהָ הָיוּ יָפִים, הָאֶחָד — לָבָן כֻּלּוֹ וְעֵינָיו תְּכוּלוֹת וְהוּא הָיָה הַגָּדוֹל מִכֻּלָּם וּשְׁמוֹ לִבְנִי. הַשֵּׁנִי הָיָה קָטָן מִמֶּנּוּ, אָפוֹר עִם עִגּוּלִים שְׁחוֹרִים עַל גַּבּוֹ וּבַעַל עֵינַיִם כְּתֻמּוֹת, מַמָּשׁ דּוֹמֶה כֻּלּוֹ לְנַהֲמָנִית, זוּ הָיְתָה חֲתַלְתּוּלָה וּשְׁמָהּ נַמְרָנִית.

הַחֲתַלְתּוּלָה הַשְּׁלִישִׁית הָיְתָה קְטַנָּה מִן הַשְּׁנִיָּה — שְׁחוֹרָה, קְטִיפָנִית, וְחָזֶה לָבָן, גַּם כַּפּוֹת רַגְלֶיהָ וּקְצֵה זְנָבָהּ — לְבָנִים; רֹאשָׁהּ יָפֶה, סַנְטֵרָהּ לָבָן וּבַעֲלַת עֵינַיִם עַרְמוֹנִיּוֹת גְּדוֹלוֹת וּשְׁמָהּ „לִבְנַת־הֶחָזֶה".

הָרְבִיעִית הָיְתָה פְּעוּטָה, לֹא חֲלָקָה וְלֹא יָפָה, כֻּלָּהּ שְׁחוֹרָה וּבַעֲלַת עֵינַיִם יְרֻקּוֹת וּשְׁמָהּ צוֹעֲנִית. נַהֲמָנִית אָהֲבָה אֶת כֻּלָּם בְּלִי הֶבְדֵּל וְלֹא עָזְבָה אוֹתָם. כְּשֶׁגָּדְלוּ הַחֲתַלְתּוּלִים, זָחֲלוּ בְּעַצְמָם מִתּוֹךְ הַסַּל וַיָּרוּצוּ עַל פְּנֵי הָרִצְפָּה.

וַיְהִי הַיּוֹם וְנַחְפֹּץ לָדַעַת מִי מִן הַחֲתַלְתּוּלִים הוּא הַפִּקֵּחַ בְּיוֹתֵר. אֲנִי וְסָבָתִי סָגַרְנוּ אוֹתָם בַּחֶדֶר אֲשֶׁר דַּלְתּוֹ אֵינָהּ מַגִּיעָה עַד הָרִצְפָּה. בְּאֹפֶן כָּזֶה יָכְלוּ הַחֲתַלְתּוּלִים לַעֲבֹר מִתַּחַת הַדֶּלֶת; מֵעֵבֶר מִזֶּה קָשַׁרְנוּ נְיָר לִקְצֵה חֶבֶל וְהִתְחַלְנוּ לְנַפְנְפוֹ מוּל הַסֶּדֶק; עַד מְהֵרָה בִּצְבְּצוּ מִתַּחַת הַדֶּלֶת אַרְבָּעָה סַנְטֵרִים שֶׁל הַחֲתַלְתּוּלִים וְסָקְרוּ בְעֵינַיִם חַדּוֹת אַחֲרֵי הַנְּיָר הַמְרַפְרֵף.

הִנֵּה הוּשְׁטָה כַּף לְבָנָה, אַחֲרֶיהָ עוֹד אַחַת וּבֵין רֶגַע זָחֲלָה אֵלֵינוּ מִתַּחַת הַדֶּלֶת „לִבְנַת הֶחָזֶה" וַתַּתְחֵל לִתְפֹּשׂ אֶת נְיָרֵנוּ.

יֶתֶר הַחֲתַלְתּוּלִים עָשׂוּ כָּמוֹהָ וַיֵּצְאוּ כֻּלָּם אֵלֵינוּ, וַתָּקָם מְרוּצָה וּקְפִיצָה בַּבַּיִת עַד אֲשֶׁר לֹא יָכֹלְנוּ לְהִתְאַפֵּק מִצְּחוֹק.

אַחֲרֵי הַדָּבָר הַזֶּה הֶחְלַטְנוּ פֶּה אֶחָד, כִּי „לִבְנַת הֶחָזֶה" הִיא הַחֲכָמָה מִכֻּלָּם.

וְאָמְנָם הִיא הִצְטַיְּנָה בְּבִינָתָהּ וְלָכֵן לָקְתָה לֹא אַחַת מִידֵי נַהֲמָנִית, אֲשֶׁר לִמְּדָה אוֹתָהּ.

זוֹכֶרֶת אֲנִי מִקְרֶה שֶׁכָּזֶה: לְסָבָתִי הָיוּ שְׁתֵּי קַנָּרִיּוֹת וּכְלוּבֵיהֶן תָּלוּ בָּאוּלָם מִתַּחַת לַסִּפּוּן; וּכְשֶׁהָיוּ מְנַקִּים אֶת הַכְּלוּבִים, שָׂמוּ אוֹתָם עַל הַשֻּׁלְחָן. פַּעַם אַחַת הֶעֱמִידָה הַסָּבָה אֶת הַכְּלוּבִים עַל הַשֻּׁלְחָן וַתֵּצֵא אֶל הַמִּסְדְּרוֹן לְהָבִיא מַיִם טְהוֹרִים לַצִּפֳּרִים. נַהֲמָנִית וּמִשְׁפַּחְתָּהּ הָיוּ בָּאוּלָם.

וַתְּמַהֵר „לִבְנַת הֶחָזֶה" וַתִּקְפֹּץ עַל הַשֻּׁלְחָן וַתַּתְחֵל לְהַרְחִיק אֶת בַּדֵּי הַכְּלוּב. פַּחַד נָפַל עַל הַקַּנָּרִית הַמִּסְכֵּנָה. וַתִּקְפֹּץ גַּם נַהֲמָנִית עַל הַשֻּׁלְחָן וַתֹּאחֶז בְּשִׁנֶּיהָ בְּעֹרֶף בִּתָּהּ וַתִּמְשְׁכֶהָ מִן הַכְּלוּב. אַךְ „לִבְנַת הֶחָזֶה" לֹא שָׁקְטָה וַתּוֹסֶף לְהִשְׁתָּעֵר עַל הַצִּפֳּרִים. אָז סָטְרָה נַהֲמָנִית בְּכַפָּהּ עַל סַנְטֵר הַשּׁוֹבֵבָה, עַד שֶׁבָּרְחָה אֶל חֶדֶר אַחֵר בִּילָלָה.

---

1) בנים.

ת. י. קצנלסון.

אי-הזהב.

— מעשיה. —

בעיר אחת גדולה אשר על שפת הים גר סוחר יהודי אחד, איש טוב וישר, הוא ואשתו ובנם יחידם — עכרן. ביתם היה מלא כל טוב, כי ברכם ד' בהון ועשר, ולא חשך מהם מאומה, ורק דבר אחד הציק להם מאד וימרר את חייהם: כי היה עכרן זה נער שובב ופרוע, ולא שמע לקול אביו ואמו, אשר שחרוהו מוסר, וילעג להם ולדבריהם. כשהכניסוהו אבותיו לבית-הספר שבעירם לא הלך לבו אחרי ספריו ולמודיו, לא הטה אזן קשבת לדברי מוריהו ולמוסרו ויהי זה דרכו תמיד להתקוטט עם חבריו ולחלק להם מהלומות, ויהי איש ריב ומדון כל הימים. ככה הלך עכרן בשרירות לבו הרע ותהי הנהגתו למורת רוח להוריו ולמוריו, עד שלבסוף גרש מבית-הספר.

ומני אז התחבר עכרן עם להקת נערים ריקים ופוחזים ויסובב כל היום בשוקים וברחובות ויעש כל תועבה, וגם שלח ידו בגנבה מכל אשר מצא חן בעיניו, ויהי זולל וסובא, ואדיר כל חפצו היה: לצבור כסף וזהב לרב, למען מלא תאות לבו וכדי שתשיג ידו לרכש לו כל דבר יקר וכל חפץ אשר ראו עיניו בעירו הגדולה ואשר הביאו באניות-סוחר מארצות רחוקות. לשוא דברו הוריו על לבו, השכם ודבר, שיעזב את דרכו הרעה — שומע לא היה להם. ויתעצבו אל לבם מאד ויבכו מאין הפגות על אבדן תקותם מבנם יחידם, שהיה לבן סורר ומורה, וימאנו להתנחם.

פעם אחת חלם עכרן חלום — והנה הוא נוסע באניה על פני הים הגדול, המשתרע למרחוק בלי סוף ובלי גבול, ואיים רבים עטופי ירק-דשא בתוך הים, ומראיהם כדמות גנים ירקים השטים על פני הבדלח, ומעל אחד האיים נשקף מרחוק מגדל רם ונשא עד לב השמים ונוגה לו כעין החשמל... ויתתרו המלחים אל היבשה, ותבא האניה עד מקום המגדל, ויראו האנשים והנה לפניהם אי נפלא ונהדר, שכלו זהב: אדמתו — עפרות זהב, בתיו ומגדליו עשויים זהב, גניו וכרמיו עם עציהם ופרותיהם — הכל זהב טהור. וזהב האי ההוא טוב מאד, והוא נוצץ ומבריק לנגד השמש השולחת את קרניה משמי-התכלת על הארץ הברוכה והנפלאה הזאת... ויחמד עכרן בלבו את העשר הרב הזה וישמח שמחה גדולה, וייקץ משנתו ויקרא בקול:

— האח! זהב לי, זהב לרב... מה מאד חפץ אני לבא אל אי-הזהב!..

וישמע אביו ויאמר בלבו: אכן מה' יצא הדבר להביא לנו עזרה בצרה, ויען את עכרן ויאמר:

— טוב הדבר, בני; מלא אמלא את בקשתך: אנכי אנהגך אביאך אל מחוז חפצך, אל אי-הזהב.

ולאבי עכרן מודע בעיר אחת רחוקה, ובעיר ההיא היה בית-ספר טוב מאד, אשר שמעו הלך למרחוק, ויגמר בלבו להוביל את בנו שמה.

ויעש כן. וירדו הוא ועכרן באניה ויסעו ויבאו העירה, מקום מושב קרובו, ויספר לו האב על אודות בנו הפרוע וישפך לפניו את כל לבו המר, וגם למורה בית-הספר ספר את הדבר. ולעכרן לא הגיד, ולא ידע הנער את כל הנעשה.

וילכו ויבאו עד מקום בית-הספר, והנה לפניהם משתרע גן גדול עם עצים נחמדים ופרחים נותני ריח, ובית גדול ויפה בתוך הגן. ויאמר עכרן בלבו: מה נהדר הארמון הזה! אין זה כי אם מקום משכנו של מושל האי... אך כשהעיף את עיניו ראה ממעל לפתח הבית שלט יפה עם כתבת עליו באותיות גדולות מאירות עינים: „בית-ספר עברי".

— אבל איפה הוא הזהב, שלמענו באתי הנה? בודאי הוא נמצא בבית היפה הזה, — חשב עכרן מחשבות, וילך אחרי אביו ויבאו אל הבית פנימה.

ויבט עכרן על סביביו וירא את החדרים הגדולים והמרוחים, המוארים באור-שבעתים דרך החלונות הגדולים, ותמונות יפות על הקירות, ושורות-שורות ספסלים יפים מאד, ועליהם יושבים בסדר ובמשטר ילדים וילדות לבושי בגדים נקיים, יושבים ומקשיבים רב קשב לדברי מורם ועונים בענות-חן על כל שאלותיו... ועכרן עומד מחריש ומשתאה למראה עיניו ולמשמע אזניו.

— זהב, זהב אני רוצה... ממלמל הנער לבסוף, בעמדו לפני המורה בעינים חומדות ומשוטטות על פני החדר אנה ואנה.

— אמנם כן, — ענהו המורה: זהב יש לנו די והותר, ובחפץ-לב אתננו לך מלא-חפנים, אבל בתנאי שתתרחץ בתחלה יפה-יפה ותלבש בגדים נקיים והיית

כְּאַחַד הַיְלָדִים הַיּוֹשְׁבִים עַל הַסַּפְסָלִים הָאֵלֶּה, כִּי עַל־פִּי חֻקֵּי אַרְצֵנוּ אָסוּר לָתֵת אַף גַּרְגַּר־זָהָב אֶחָד לְאִישׁ שֶׁנִּרְאָה אֵיזֶה כֶּתֶם עַל פָּנָיו וְעַל יָדָיו אוֹ שֶׁנִּמְצָא אֵיזֶה רְבָב עַל בִּגְדוֹ.

וַיַּעַשׂ עַכְרָן כַּאֲשֶׁר צֻוָּה וַיָּבֹא לְמָחֳרַת נָקִי וְטָהוֹר כֻּלּוֹ מִכַּף רַגְלוֹ וְעַד רֹאשׁוֹ וְלָבוּשׁ בְּגָדִים יָפִים וּנְקִיִּים, וְתֵיכֶף פָּשַׁט אֶת יָדוֹ לְקַבֵּל אֶת הַזָּהָב שֶׁהַבְטֵחַ הִבְטִיחַ לוֹ הַמּוֹרֶה.

— עַתָּה אַתָּה הִנְּךָ כְּבָר רָאוּי לְקַבֵּל אֶת תְּשׁוּרָתְךָ הָרִאשׁוֹנָה, — אָמַר הַמּוֹרֶה בְּהוֹשִׁיטוֹ לוֹ מַטְבֵּעַ שֶׁל זָהָב, — וְדַע לְךָ, שֶׁעוֹד נְכוֹנוֹת בִּשְׁבִילְךָ מַטְבְּעוֹת כָּאֵלֶּה לָרֹב, כִּי אֵין קִצָּה לַזָּהָב הָאִי שֶׁלָּנוּ; אֲבָל בַּתְּחִלָּה עָלֶיךָ לְבַקֵּר אֶת בֵּית־סִפְרֵנוּ זֶה מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ בְּמֶשֶׁךְ שָׁבוּעַ אֶחָד וְלִשְׁקֹד עַל לִמּוּדֶךָ וּלְהִתְנַהֵג בְּנִמּוּס וּבְדֶרֶךְ־אֶרֶץ, כְּמוֹ כָּל חֲבֵרֶיךָ אֵלֶּה. כָּכָה תַּעֲשֶׂה כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים, וְאַחַר תָּבֹא עַל שְׂכָרֶךָ. כִּי גַּם זֶה חֹק־וְלֹא־יַעֲבֹר עַל אִי־הַזָּהָב שֶׁלָּנוּ מִשָּׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת, וּמִי שֶׁלֹּא יִשְׁמֹר אֶת הַחֹק הַזֶּה לַעֲשׂוֹתוֹ כְּהִלְכָתוֹ, אַחַת דָּתוֹ לִשְׁלֹל מִמֶּנּוּ אֶת כָּל הוֹנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ לוֹ פֹּה וּלְגָרְשׁוֹ מִן הָאָרֶץ.

וַיְמַלֵּא עַכְרָן גַּם אַחֲרֵי הַפְּקוּדָה הַזֹּאת וּבְמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁבוּעַ שָׁקַד עַל לִמּוּדָיו בַּחֲרִיצוּת גְּדוֹלָה מְאֹד וַיַּט אָזְנוֹ לִשְׁמוֹעַ וּלְהַקְשִׁיב לְכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר הַיּוֹצֵא מִפִּי הַמּוֹרֶה וְלֹא סָר מִמִּצְוֹתָיו יָמִין וּשְׂמֹאל. וְגַם עִם חֲבֵרָיו הִתְנַהֵג עַכְרָן בְּנִמּוּס וַיִּתְהַלֵּךְ כְּרֵעַ וּכְאָח עִם נְעָרִים טוֹבִים וַיִּלְמַד מִמַּעֲשֵׂיהֶם וַיְהִי כְּאֶחָד מֵהֶם.

וּמִקֵּץ שִׁבְעַת הַיָּמִים בָּא עַכְרָן אֶל הַמּוֹרֶה וַיִּשְׁתַּחוּ לוֹ בְּהַדְרַת־כָּבוֹד וַיַּעֲמֹד נָבוֹךְ וְנִכְלָם וּמִלָּה אֵין בְּפִיו. וַיַּרְא הַמּוֹרֶה, כִּי קָפַץ עַכְרָן אֶת יָדוֹ הַיְמָנִית וַיִּשְׁאָלֵהוּ: מַה זֶּה בְּיָדְךָ?

וַיּוֹשֶׁט לוֹ הַנַּעַר מַטְבֵּעַ שֶׁל זָהָב וַיֹּאמַר בְּלַחַשׁ: קְחֶה נָא, אֲדוֹנִי, בַּחֲזָרָה אֶת שֶׁנָּתַתָּ לִי... כִּי אֵין לִי עוֹד חֵפֶץ בַּזָּהָב... כִּי מַה יּוֹשִׁיעֵנִי זֶה?..

— וּבַמֶּה יֵשׁ לְךָ חֵפֶץ כָּעֵת?

— כָּעֵת... כָּעֵת חָפֵץ אֲנִי לִלְמֹד, רַק לִלְמֹד... וְעֵינֵי הַנַּעַר זָלְגוּ דְּמָעוֹת.

מֵהַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה נֶהְפַּךְ לֵב עַכְרָן בְּקִרְבּוֹ וַיְהִי לְאִישׁ אַחֵר, וַיָּשֶׂם לֵילוֹת כְּיָמִים לַהֲגוֹת בִּסְפָרִים וַיִּתְמַד בְּלִמּוּדָיו בִּשְׁקִידָה נִמְרָצָה, וּלְהַבְלֵי הַנְּעָרִים וְהַשּׁוֹבָבִים לֹא שָׁעָה, וַיְהִי לְאַחַד הַתַּלְמִידִים הַיּוֹתֵר טוֹבִים וַיִּמְצָא חֵן בְּעֵינֵי כָּל רוֹאָיו. —

וּבַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה וְהַיְשָׁרָה הַזֹּאת הָלַךְ עַכְרָן כָּל הַיָּמִים, עַד שֶׁגָּמַר אֶת חֹק־לִמּוּדוֹ בְּבֵית־הַסֵּפֶר וַיְקַבֵּל תְּעוּדָה הַמַּגֶּדֶת עָלָיו יָשְׁרוֹ וַחֲרִיצוּתוֹ וְהַצְלָחָתוֹ בְּלִמּוּדִים. וְיוֹם־טוֹב עָשׂוּ הַתַּלְמִידִים שֶׁגָּמְרוּ בְּיַחַד עִמּוֹ אֶת חֹק־לִמּוּדָם וַיָּחֹגּוּ אֶת הַיּוֹם הַזֶּה בְּרֹב פְּאֵר וְהָדָר וַיִּשְׂמְחוּ עִם עַכְרָן חֲבֵרָם הֶחָבִיב עֲלֵיהֶם עַד מְאֹד. אַחֲרֵי כֵן לָקַח עַכְרָן בִּרְכַּת־הַפְּרֵידָה מִקְּרוֹבוֹ, מִמּוֹרֵהוּ וּמֵחֲבֵרָיו וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב אֶל עִירוֹ.

שָׂמֵחַ וְטוֹב־לֵב נִכְנַס עַכְרָן אֶל בֵּית הוֹרָיו וַיִּפֹּל עַל צַוְּארֵי אָבִיו וְאִמּוֹ וַיְחַבְּקֵם וַיְנַשְּׁקֵם וַיֵּבְךְּ מֵרֹב גִּיל וְחֶדְוָה, וְאַחַר אָמַר לָהֶם:

— רְאוּ־נָא, רְאוּ, אֲבוֹתַי הָאֲהוּבִים, אֶת הָעֹשֶׁר הָרַב שֶׁהֵבֵאתִי אִתִּי מֵאִי־הַזָּהָב...

וַיִּשְׁתּוֹמְמוּ אָבִיו וְאִמּוֹ לִשְׁמֹעַ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר הָיוּ כְּחִידָה בְּעֵינֵיהֶם, כִּי לֹא הֵבִינוּ לְשַׂכֵּל מִלָּיו. וַיְמַהֵר עַכְרָן וַיַּרְאֵה לָהֶם אֶת חֲבִילַת סְפָרָיו וּמַחְבְּרוֹתָיו וְאֶת תְּעוּדָתוֹ עִם מִסְגֶּרֶת־זָהָב סָבִיב וַיֹּאמַר:

— זֶהוּ עָשְׁרִי וּזְהָבִי, אֲשֶׁר רָכַשְׁתִּי לִי עַל אִי־הַפְּלָאוֹת לְטוֹב לִי וְלָכֶם כָּל הַיָּמִים!

וַיּוֹסֶף בִּצְחוֹק עַל שְׂפָתָיו: אָכֵן, חֶלְמָא טָבָא חֲזִיתִי אָז, כְּשֶׁהָיִיתִי שׁוֹגֶה בַּזָּהָב!... וְעַתָּה מוֹדֶה אֲנִי עַל פְּשָׁעַי וּמְבַקֵּשׁ מִכֶּם סְלִיחָה וּמְחִילָה עַל הַצַּעַר הַגָּדוֹל שֶׁגָּרַמְתִּי לָכֶם בְּיַלְדוּתִי, בַּיָּמִים אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתִּי אֵיזוֹהִי הַדֶּרֶךְ הַיְשָׁרָה שֶׁיָּבֹר לוֹ הָאָדָם.

וַיַּעֲנוּ אָבִיו וְאִמּוֹ וַיֹּאמְרוּ: „מוֹדֶה וְעוֹזֵב יְרֻחָם", וּמֵעַתָּה לֹא יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ, „עַכְרָן", כִּי אִם „יַקִּירָן" יִהְיֶה שְׁמֶךָ, כִּי יָקַרְתָּ בְּעֵינֵינוּ עַד מְאֹד. וַיִּשְׂמְחוּ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וַיּוֹדוּ לַה' חַסְדּוֹ שֶׁהִגְדִּיל לַעֲשׂוֹת עִמָּהֶם לְהָשִׁיב עֲלֵיהֶם לֵב בְּנָם יְחִידָם.

וַיּוֹסֶף עַכְרָן־יַקִּירָן לִלְמֹד וּלְהִשְׁתַּלֵּם בַּתּוֹרָה וּבַחָכְמָה, וַיִּגְדַּל וַיְהִי לְאִישׁ מַשְׂכִּיל בְּכָל דְּרָכָיו, וַיְכַבְּדוּהוּ כָּל יוֹדְעָיו; וְאַחֲרֵי מוֹת אָבִיו וְאִמּוֹ הָלַךְ לְמַסָּעָיו וַיַּעֲבֹר מְדִינוֹת רְחוֹקוֹת וַיִּשְׁמַע לֶקַח מִפִּי מוֹרֵי בָּתֵּי־מִדְרָשׁ גְּבוֹהִים וַיְהִי לִמְלֻמָּד, וַיֵּצֵא שְׁמוֹ כְּאַחַד הַחֲכָמִים הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ.

מתוך סקרנות, עד שהוא שב לבעליו — לדוד.

דבורה: אֲבָל אֲנַחְנוּ, הַיְלָדוֹת, אֵינֶנּוּ יוֹדְעוֹת אֵיךְ מְשַׂחֲקִים בְּגַלְגְּלוֹן — מִי יְבָאֵר לָנוּ?

שלום: אֲנִי מוּכָן לְבָאֵר לָכֶן. אֲנִי שִׂחַקְתִּי אֶתְמוֹל בְּגַלְגְּלוֹן עִם אָחִי וַאֲחוֹתִי הַגְּדוֹלִים, וּמֵהֶם לָמַדְתִּי.

שלמה: חַבְרַיָּה! אֲנִי מַצִּיעַ לָשֶׁבֶת מִסָּבִיב לַשֻּׁלְחָן בִּמְנוּחָה, כְּתַלְמִידִים מְנֻמָּסִים, וְאָז נוּכַל לִשְׁמֹעַ אֶת...

דוד מפסיקהו: אֶת בֵּאוּרֵי מוֹרֵנוּ רַבִּי בִנְיָמִין. צחוק.

שלמה גומר: אֶת בֵּאוּרֵי בִנְיָמִין. אַחֲרֵי כֵן נִקְרַב אֶל הַמִּשְׂחָק. הילדים יושבים אל השלחן, בנימין קם ומבאר.

בנימין: רוֹאִים אַתֶּם? הכל קמים ושמים עיניהם בגלגלון. לַגַּלְגְּלוֹן יֵשׁ אַרְבָּעָה קִירוֹת: עַל הַקִּיר הָאֶחָד בּוֹלֶטֶת הָאוֹת נ׳, עַל הַשֵּׁנִי — ג׳, עַל הַשְּׁלִישִׁי — ה׳, וְעַל הָרְבִיעִי — ש׳...

דוד קופץ וקורא: אֵלֶּה רָאשֵׁי הַתֵּבוֹת: נֵס גָּדוֹל הָיָה שָׁם, כְּלוֹמַר, בְּמִלְחֶמֶת הַיְּהוּדִים עִם הַיְּוָנִים, וְיֵשׁ אוֹמְרִים — בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, בְּפַךְ הַשֶּׁמֶן...

בנימין: מָה אַתָּה מַפְסִיקֵנִי, דָּוִד? פונה אל החבריה שְׁמָעוּנִי הָלְאָה! כָּל אֶחָד מֵאִתָּנוּ מַנִּיחַ עַל הַשֻּׁלְחָן אֲגוֹרָה אַחַת, וְאַחֲרֵי כֵן מְסַבְּבִים אֲנַחְנוּ עַל פִּי הַסֵּדֶר אֶת הַגַּלְגְּלוֹן; וְהָיָה אִם אַחֲרֵי הִסְתּוֹבְבוֹ יִפּוֹל הַגַּלְגְּלוֹן כְּשֶׁהָאוֹת ג׳ לְמַעְלָה — גּוֹבֶה הַמְסַבֵּב אֶת כָּל הַכֶּסֶף שֶׁעַל הַשֻּׁלְחָן; וְאִם אוֹת ה׳ לְמַעְלָה, אָז הוּא לוֹקֵחַ רַק הַחֵצִי, וְאִם הַשּ׳ — שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם כְּמִסְפַּר הָאֲגוֹרוֹת שֶׁעַל הַשֻּׁלְחָן, וְאִם הַנ׳ — הוּא נוֹתֵן רַק הַחֵצִי — הֲהֲבִינוֹתֶם?..

הילדים: כֵּן, כֵּן הֵבַנּוּ! הַמִּשְׂחָק יָפֶה וּמְעַנְיֵן, הָבָה נְשַׂחֲקָה! מוציאים אגורות מכיס ומניחים בטס שעל השלחן.

שלמה: אֲבָל מִי יְסַבֵּב אֶת הַגַּלְגְּלוֹן בָּרִאשׁוֹנָה?

מרים: אֲנִי תְּחִלָּה, יַעַן כִּי אֲנִי הַבְּכִירָה מִכֻּלְּכֶם.

יוסי: סְלִיחָה, בְּמִשְׂחָקִים מַתְחִיל תָּמִיד הַצָּעִיר שֶׁבַּחֲבוּרָה, וְלָכֵן אַתְחִיל אָנִי!..

דבורה: אֲנִי פֹּה בַּעֲלַת־הַבַּיִת צחוק. וְלָכֵן עָלַי לְהַתְחִיל בַּמִּשְׂחָק.

דוד: חַבְרַיָּה! אַתֶּם שְׁכַחְתֶּם לְגַמְרֵי, כִּי הַגַּלְגְּלוֹן שֶׁלִּי הוּא, וְלִי מִשְׁפַּט הַבְּכוֹרָה.

בנימין: וַאֲנִי לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם אֶת תּוֹרַת הַמִּשְׂחָק — וְלִי זְכוּת הַפְּתִיחָה! מִלְּבַד זֹאת, תַּבִּיטוּ כֵּיצַד אֲנִי מְסַבֵּב אֶת הַגַּלְגְּלוֹן בִּשְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת בִּלְבָד...

שלמה: וַאֲנִי חָפֵץ לִהְיוֹת הָאַחֲרוֹן, כִּי אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן חָבִיב... הילדים נכלמים קצת ומסתכלים פעם בפניו ופעם איש ברעהו.

שולמית: אִם כֵּן, אֲסַבֵּב אֲנִי אַחֲרֶיךָ, שְׁלֹמֹה.

דבורה: וַאֲנִי אַחֲרֵי שְׁנֵיכֶם.

יוסי: וַאֲנִי אַחֲרֵי שְׁלָשְׁתְּכֶם.

מרים: וַאֲנִי אַחֲרֵי אַרְבַּעְתְּכֶם.

בנימין: וַאֲנִי בַּסּוֹף...

דוד: וַאֲנִי הָאַחֲרוֹן: אַחֲרוֹן, אַחֲרוֹן חָבִיב! מוסר את הגלגלון לשלמה. הכל קמים להסתכל איך יסֹב. הגלגלון איננו נענה לשלמה רקים אחדים ולסוף הוא מתפרץ מידו ונופל על הרצפה. הילדים צוחקים.

שלמה בוחן ומרים אותו: כַּנִּרְאֶה, בִּקֵּשׁ גַּם הַגַּלְגְּלוֹן לָעוּף בָּאֲוִיר, אֶלָּא שֶׁנָּפַל אַרְצָה... צחוק.

דָּוִד: תְּנָה־נָּא לִי אֶת הַגַּלְגְּלוֹן וְאַרְאֲךָ, אֵיךְ מְסַבְּבִים. לוקחהו מיד שלמה ומסבבו. הכל מתפלאים על הקפותיו של הגלגלון. אחרי כן מוסרהו דוד לשם חנוך לשכנו הקרוב אליו, והשכן מסבבו ומוסרהו לרעהו, וכן הלאה. החנוך נמשך רגעים אחדים. מחדר האכל נשמע קול קורא - דבורה!

דבורה: תֵּכֶף! אל החבריה. סְלִיחָה, לְרֶגַע אֶחָד... עוזבת את החבורה ויוצאת. כעבור רגעים אחדים היא שבה, בידה האחת קערה מלאה ספגני״, והשניה — מזלגות.

דבורה: חַבְרַיָּה, אִמָּא שָׁלְחָה לָנוּ עַל יָדִי סוּפְגָּנִים חַמִּים, לִכְבוֹד חֲנֻכָּה; סַעֲדוּ־נָא לִבְּכֶם, בִּמְטוּתָא.

הַיְלָדִים: תּוֹדָה, חֵן־חֵן! לוקחים במזלגות סופגנים וא כלים.

שולמית: חֲבֵרוֹת וַחֲבֵרִים, מָחָר תָּבוֹאוּ אֵלֵינוּ לְשַׂחֵק. אִמָּא שֶׁלִּי גַּם כֵּן הִבְטִיחָה לְהָכִין סוּפְגָּנִים וְעוֹד מַטְעַמִּים שׁוֹנִים.

מרים: וְאֵלֵינוּ תָּבוֹאוּ מָחֳרָתַיִם. אֲקַוֶּה, כִּי לֹא תִּתְחָרְטוּ: מִלְּבַד לְבִיבוֹת, יָכִינוּ לָנוּ סֻכָּרִיּוֹת וּפֵרוֹת שׁוֹנִים.

יוסי: וְגַם אֵלֵינוּ תָּבוֹאוּ: אִמָּא בִּקְשָׁה; וְאַבָּא הִבְטִיחַ לְהַדְלִיק בְּמַעֲמַדְכֶם אֶת נֵרוֹת הַחֲנֻכָּה.

דבורה אל יוסי: טוֹב שֶׁהִזְכַּרְתַּנִי, חֲבִיבִי: אֶתְמוֹל, כְּשֶׁהִדְלִיק אַבָּא אֶת הַנֵּרוֹת הַקְּטַנּוֹנִים, בִּקַּשְׁתִּי מִמֶּנּוּ אֲחָדִים, וְהוּא נָתַן לִי. פונה אל כלם אִם רוֹצִים אַתֶּם, אוֹרְחַי, נַדְלִיקֵם עַכְשָׁו.

הַכְּנוּפְיָה: בְּעֹנֶג גָּדוֹל, זֶה מְעַנְיֵן מְאֹד!..

שלמה: וַאֲנִי אֶקְרָא „הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ" וְ„עַל הַנִּסִּים".
אֶת הַתְּפִלּוֹת הָאֵלֶּה אֲנִי יוֹדֵעַ גַּם בְּנִגּוּן, כִּי עַל כֵּן נֶכֶד שֶׁל חַזָּן אָנִי...

אחדים מהילדים: וַאֲנַחְנוּ נִהְיֶה לְךָ לְעֵזֶר: גַּם אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים אוֹתָן.

דוד: הַיּוֹם נֶעֱרַךְ בְּבֵית־סִפְרֵנוּ חַג לַתַּלְמִידִים. לִפְנוֹת עֶרֶב הָלַכְנוּ לְבֵית־הַכְּנֶסֶת לִשְׁמֹעַ אֶל רִנַּת הַחַזָּן. הַתַּהֲלוּכָה הָיְתָה יָפָה עַד מְאֹד! בְּיַד כָּל אֶחָד מֵאִתָּנוּ הָיָה דֶּגֶל קָטָן וְעָלָיו „מָגֵן דָּוִד", וּמִתַּחְתָּיו רָשׁוּם בְּאוֹתִיּוֹת גְּדוֹלוֹת: „חַג הַמַּכַּבִּים". בְּאַדַּרְתִּי עוֹד מֻנָּחִים דְּגָלִים אֲחָדִים.

אחדים מהכנופיה: אִם כֵּן, מַהֵר וְהוֹצֵא אוֹתָם מִשָּׁם וַהֲבִיאֵם הֵנָּה! אֲנַחְנוּ נַעֲרֹךְ גַּם פֹּה תַּהֲלוּכָה וְנָשִׁיר.

דוד יוצא. אחריו יוצאת גם דבורה. כעבור רגעים הם שבים. ביד דבורה מנורה ונרות דקים וקטנונים, וביד

דוד דגלים יפים, הילדים חוטפים מידו את הדגלים ומתיצבים בשורה. דבורה תוחבת את הנרות במנורה, שהעמידה על החלון.

דבורה: וּמִי יִהְיֶה פֹּה הַחַזָּן?

אחדות מהילדות: בִּנְיָמִין! בִּנְיָמִין! קוֹלוֹ נָעִים; וְיֶתֶר הַנְּעָרִים וּשְׁלֹמֹה בְּרֹאשָׁם — הֵם יִהְיוּ הַ„מְשׁוֹרְרִים“, כִּי יוֹדְעִים הֵם אֶת הַתְּפִלּוֹת.

בנימין נגש אל המנורה, מדליק את ה„שמש“, אחרי כן את יתר הנרות.

בנימין: מברך בנגון. בָּרוּךְ אַתָּה ד' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל חֲנֻכָּה!..

החבריה בצחוק קל ובנגון; אָמֵן!.. שרים: „הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ שֶׁאָנוּ מַדְלִיקִין“. —

הילדים זזים ממקומם בתהלוכה, כשהם מסתכלים בנרות ושרים:*)

1

חֲנֻכָּה, חַג־חֲנֻכָּה,
אַךְ מָלֵא חֵן הִנֵּהוּ!
נָעִים הוּא וְנֶחְמָד הוּא,
לְדִמְיוֹן אֵין מִשְׁנֵהוּ!
לֵיל וָלֵיל בְּגַלְגְּלוֹן
מְשַׂחֲקִים כֻּלָּנוּ,
וְסוּפְגָּנִים מַעֲלֵי־אֵד
אוֹכְלִים אָזַי אָנוּ!

וְלָכֵן, יְלָדִים,
הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ
הַדְלִיקוּ בְּרִנָּנָה וָשִׁיר!
הַדְלִיקוּ בְּרִנָּנָה וָשִׁיר!
קִרְאוּ „עַל הַנִּסִּים“
לָאֵל בְּעַד הַנִּסִּים
וְעִבְרוּ בְּדֶגֶל הָעִיר!..
קִרְאוּ „עַל הַנִּסִּים“ וכו'...

2

הַמַּכַּבִּי גֵּרַשׁ אָז
שׂוֹנְאֵנוּ הָרוֹצֵחַ,
וּבְבֵית־הַמִּקְדָּשׁ — שָׁם
שָׁרוּ „לַמְנַצֵּחַ“;
עִיר־הַהוֹד יְרוּשָׁלַיִם
קָמָה חִישׁ לִתְחִיָּה,
וּלְחַיֵּי חֹפֶשׁ שָׁבָה
הָאֻמָּה הָעִבְרִיָּה!
וְלָכֵן, יְלָדִים, וכו'..

הילדים חוזרים על השיר מראש. המסך נופל לאט, לאט. מאחורי המסך עוד נשמע קול שירת הילדים, העוזבים את הבמה בצעדים מדודים וקלים.

*) ע״פ ורשבסקי; נגונו ידוע.

וילנא.

א. לוברני.

שִׁיר חֲנֻכָּה.

הַכֹּל עוֹבֵר, הַכֹּל חוֹלֵף,
אַף הַקַּיִץ תַּם;
שַׂר שֶׁל חֹרֶף חַרְבּוֹ שׁוֹלֵף,
לְהַשְׁמִיד אֶרֶץ קָם.

כָּל הָעֵצִים, כָּל הַגַּנִּים
הַכֹּל כֻּסָּה כְּפוֹר;
תּוֹךְ אֲפֵלָה רוּחוֹת מְתַנִּים:
קָשָׁה יַד הַקּוֹר.

בָּאֲרֻבָּה תְּיַלֵּל סְעָרָה,
זוֹעֵף לַיִל לוֹ;
בֵּיתִי שָׁלֵו, מָלֵא נְהָרָה —
נֵר־חֲנֻכָּה בּוֹ.

נֵר־מַכַּבִּים, נֵר הַיֵּשַׁע
יָעִיר תִּקְוָה בִּי;
תּוֹךְ הָעַבְדוּת, תּוֹךְ הָרֶשַׁע
דְּרוֹר לָעָם יָבִיא.

אָה, אֶת מִזְמוֹרֵי הַ„תְּהִלִּים" הַלָּלוּ!

אִמִּי דָּרְשָׁה בְּלֵבָב תָּמִים מִמֶּנִּי, כִּי אֵדַע אוֹתָן עַל פֶּה כְּמוֹ שֶׁהִיא יוֹדַעַת „אַשְׁרֵי", וְעוֹד זְמַן רַב מַטִּיפָה הִיא לְפָנַי אֶת תּוֹרַת־מוּסָרָהּ עַד שֶׁאֲנִי שׁוֹקֵעַ בִּתְנוּמָה תַּחַת דִּבּוּרָהּ הַחַדְגּוֹנִי[1].

אֲבוֹי! פְּעֻלַּת תּוֹכַחְתָּהּ זוּ דַּלָּה מְאֹד וְלֹא תַחֲזִירֵנִי לְמוּטָב כְּלָל.

וְאָמְנָם, הַאֶפְשָׁר לְהִתְאַפֵּק וְלַעֲמוֹד מִנֶּגֶד הַחֲלַקְלַקָּה הַמּוֹשֶׁכֶת אַחֲרֶיהָ כְּבְחַבְלֵי־קֶסֶם, זוּ הַחֲלַקְלַקָּה, שֶׁאֲנַחְנוּ יוֹצְרִים בִּמְהִירוּת בְּאֶמְצַע הָרְחוֹב, הַהוֹמֶה מֵאָדָם?

יֵלְכוּ לָהֶם „נַעֲרֵי הַגּוֹיִם" עַל הַחֲלַקְלַקָּה הַנֶּעֱרֶכֶת שָׁנָה שָׁנָה בַּגַּן הָעִירוֹנִי; יְצַלְצְלוּ וִיקַשְׁקְשׁוּ בְּסַנְדְּלֵי־הַקֶּרַח שֶׁלָּהֶם הַמִּתְנוֹצְצִים וּמַבְרִיקִים וּמְטַמְּאִים אֶת הָעֵינַיִם בְּזָהֳרָם, יַחֲלִיקוּ לָהֶם לְקוֹל כְּלֵי־הַנְּגִינָה וּלְנֹגַהּ הָאֶלֶקְטְרוֹן, יִרְשְׁמוּ לָהֶם עַל הַקֶּרַח הַשָּׁקוּף כַּבְּדוֹלַח מְסֻבָּכוֹת, עִגּוּלִים וְיֶתֶר מַעֲשֵׂי־הַחֲרִיצוּת הַנִּשְׂגָּבִים.

כָּל רֶגֶשׁ שֶׁל קִנְאָה לֹא הִתְעוֹרֵר בְּלִבֵּנוּ בָּהֶם כְּלָל. חֲלַקְלַקָּתֵנוּ מַעֲשֵׂה־רַגְלֵינוּ אָנוּ, הַגּוֹרֶמֶת לָנוּ עֹנֶג רַב. וַהֲכִי יֵשׁ לָהֶם מוּשָּׂג[2] כָּלְשֶׁהוּ עַל־אוֹדוֹת אוֹתָם מִינֵי הַתַּרְגִּילִים כְּהַחֲלָקַת „וַיֹּאמֶר דָּוִד" (כְּלוֹמַר: לְהַחֲלִיק בִּישִׁיבָה בְּעֵינַיִם עֲצוּמוֹת כְּבִתְפִלַּת „תַּחֲנוּן") אוֹ „עוֹשֶׂה שָׁלוֹם" (כְּלוֹמַר: לְהַחֲלִיק יָשָׁר אֲחוֹרַנִּית וּבְרַגְלַיִם מְצֻמָּדוֹת זוּ לָזוּ).

הָבָה! יְנַסֶּה נָא מִי מֵהֶם לְחַקּוֹת אוֹתָנוּ וְלַעֲשׂוֹת בְּאֹפֶן דּוֹמֶה לָנוּ,

לְעוֹלָם לֹא יוּכְלוּ לְהִדַּמּוֹת אֵלֵינוּ.

נַנִּיחַ, כִּי אוֹתָנוּ, הַמִּתְגּוֹשְׁשִׁים הַצְּעִירִים, נִגְּשׂוּ וְרָדְפוּ גַּם הַשּׁוֹטְרִים, גַּם הָעוֹבְרִים שֶׁאֵין לָהֶם כָּל עֵסֶק עִם הַבּוֹלֶשֶׁת[3], אֲבָל הַדָּבָר הַזֶּה עוֹד עָשָׂה אֶת שַׁעֲשׁוּעֵנוּ לְיוֹתֵר מְעַנְיֵן, כִּי „מַיִם גְּנוּבִים יִמְתָּקוּ"... יוֹם יוֹם שַׁבְתִּי הַבַּיְתָה, לְחֶרְדַּת לֵב אִמִּי, בְּפֶצַע חָדָשׁ בְּאֶחָד מֵאֵבְרֵי גוּפִי.

אֵלִי, אֵלִי! — מִתְיָרְאָה אָנֹכִי, פֶּן יְבִיאוּהוּ, חָלִילָה, מֵת בְּאַחַד הַיָּמִים הַבְּהִירִים, — אָמְרָה אִמִּי בִּדְאָגָה, — הֲשַׂמְתָּ אֶל לִבְּךָ, מַה יִּקְרֶה אֶת אִמְּךָ אִם תֵּהָרֵג חָלִילָה? שְׁמָעָה־נָּא, מֹשֶׁה'לִי, אִם תּוֹסִיף לְהִתְנַהֵג כָּכָה, אָז בִּימֵי הַחֲנֻכָּה הַבַּעַ"ל[4], אֲבַקֵּשׁ אֶת הָרַבִּי, שֶׁיַּחֲזִיקְךָ כָּל הַיּוֹם בַּ„חֶדֶר".

אֲנִי יוֹדֵעַ הֵיטֵב, כִּי אִיּוּמָהּ לֹא יֵצֵא אֶל הַפּוֹעַל. אֶלָּא לִשְׁמֵעַ הַמִּלָּה „חֲנֻכָּה" שׁוֹלֶטֶת בְּלִבִּי מֵעֵין הִתְעַלְּפוּת נְעִימָה.

פִּתְאֹם תּוֹקְפֵנִי רֶגֶשׁ שֶׁל צִפִּיָּה נוּגָה, אֲשֶׁר לֹא יִרֶף מִמֶּנִּי אַף רֶגַע

חֲנֻכָּה!

מַהוּ הַחַג הַנִּפְלָא וְהַכָּמוּס הַזֶּה?!

מֵאוֹתוֹ יוֹם שֶׁאִמִּי הִזְכִּירַתְנִי בָּרִאשׁוֹנָה עַל דְּבַר חֲנֻכָּה, כְּבָר לֹא אֵדַע עוֹד מְנוּחָה, כָּל הַיּוֹם אֲנִי שׁוֹאֵל: „סוֹף־סוֹף מָתַי יָבוֹאוּ וְיַגִּיעוּ יְמֵי הַחֲנֻכָּה?"

וַאֲנִי מַתְחִיל מִתְעַבֵּר עַל אוֹתָם הַחֲכָמִים שֶׁקָּבְעוּ אֶת הַחַג הַזֶּה, וְלֹא דָּאֲגוּ כְּלָל כִּי יָחוּל קֹדֶם.

לַחַג הַזֶּה הָיָה אֶצְלֵנוּ הַיְלָדִים עֵרֶךְ מְיֻחָד, יַעַן כִּי יִמָּשֵׁךְ שְׁמוֹנָה יָמִים רְצוּפִים, שֶׁמַּחֲצִיתָם נִשְׁאֲרָה בִּרְשׁוּתֵנוּ.

בַּ„חֶדֶר" כְּבָר נִרְאוּ סְבִיבוֹנֵי־עוֹפֶרֶת חֲדָשִׁים. רַבִּים מֵחֲבֵרַי הִתְלַמְּדוּ לְהַתִּיךְ אוֹתָם בִּידֵיהֶם הֵם. גַּם לִי גִּלּוּ אֶת סוֹד יְצִירָתָם אוֹ הַתָּכָתָם. כָּל הַיָּמִים אֲנִי מְטַפֵּל בַּאֲבָנַיִם שֶׁל עֵץ, יוֹצֵק אֲנִי לְתוֹכוֹ אֶת הָעוֹפֶרֶת שֶׁרָכַשְׁתִּי בִּמְחִיר אֲגוֹרָה אוֹ כַּפְתּוֹרִים, צוֹרֵב אֶת יָדַי, מַשְׁחִית אֶת בְּגָדַי, אַךְ מִכָּל עֲמָלִי לֹא תֵצֵא כְלוּם...

כִּמְעַט שֶׁיַּסְפִּיק הָרַבִּי לְהָסֵב אֶת פָּנָיו, וַאֲנַחְנוּ מַתְחִילִים לְהַרְעִישׁ בִּסְבִיבוֹנֵינוּ, שֶׁעֲלֵיהֶם בּוֹלְטוֹת אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת סוֹדִיּוֹת... נ', ג, ה' ש'... מָה הֵן מְסַמְּנוֹת?.. אֲנַחְנוּ שׁוֹאֲלִים פֵּשֶׁר דָּבָר אֵצֶל הָרַבִּי... וְהוּא מְגַלֶּה לָנוּ אֶת הַסּוֹד וּמְבָאֵר לָנוּ כִּי נ' מְצַיֶּנֶת אֶת הַמִּלָּה „נֵס", ג' — „גָּדוֹל", ה' — הָיָה, ש' — שָׁם; זֹאת אוֹמֶרֶת: נֵס גָּדוֹל הָיָה שָׁם!...

— אֵיפֹה הוּא שָׁם — שׁוֹאֲלִים אָנוּ כֻּלָּנוּ בִּתְמָהוֹן.

— וְהַאִם לֹא הִתְפַּלַּלְתֶּם מֵעוֹדְכֶם בִּימֵי הַחֲנֻכָּה? — עוֹנֶה הָרַבִּי בִּשְׁאֵלָה עַל שְׁאֵלָתֵנוּ.

נְבוֹכִים מַחֲשִׁים אָנוּ וּבִרְעָדָה מַבִּיטִים אֲנַחְנוּ אִישׁ אֶל חֲבֵרוֹ.

אָז יָבִיא הָרַבִּי אֶת סִדּוּר־הַתְּפִלָּה הֶעָבֶה בַּשֵּׁם הַמְצַלְצֵל „אוֹרַח־חַיִּים", מְחַפֵּשׂ וּמוֹצֵא אֶת הַמָּקוֹם הַמְבֻקָּשׁ, וְקוֹרֵא בְקוֹל בְּהַעְתִּיקוֹ לִשְׂפַת יְהוּדִית מְדֻבֶּרֶת פֵּרוּשׁ כָּל מִלָּה וּמִלָּה.

„בִּימֵי מַתִּתְיָהוּ בֶּן יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל וּבָנָיו וכו'"...

וּבְכָל זֹאת קָצְרָה בִּינָתֵנוּ מֵהָבִין, מִי הוּא זֶה אַנְטִיוֹכוֹס, וּמֶה חָפֵץ מִמַּתִּתְיָהוּ בֶּן יוֹחָנָן?!

אֲנַחְנוּ רַק מְשַׁעֲרִים, כִּי אַנְטִיוֹכוֹס הַלָּז צָרִיךְ לִהְיוֹת קָרוֹב וּמוֹדַע לְהָמָן בֶּן הַמְּדָתָא וְאֵינוֹ נוֹפֵל מִמֶּנּוּ בְּשִׂנְאָתוֹ אֶת הַיְּהוּדִים.

וּמְאֹד תִּגְדַּל שִׂמְחָתֵנוּ בָּזֶה, שֶׁרִבּוֹן הָעוֹלָם מְסָרָהוּ בְּיַד הַחַלָּשִׁים בַּמִּלְחָמָה הַקָּשָׁה וְשֶׁהַכֹּל נִגְמַר בְּכִי־טוֹב.

---

1) מונוטוני. 2) הבנה. 3) שוטרי-חרש. 4) הבא עלינו לטובה.

אבל ביחוד הרינו מכירים טובה לאותם האנשים החכמים אשר קבעו לדורות את שמונת ימי החנכה (חבל — שלא יותר) להודות ולהלל לשמו הגדול והנ דוש, ולא שכחו גם אותנו הקטנים לקרוא לנו דרור לחצי היום במשך שמונת הימים.

אין כל ספק, כי חג החנכה כבר קרוב לנו, ממש „מתחת לחטם", כי בביתנו שומע אנכי את קרקור שני האוזים אשר קנם אבא לפני שבועים ימים.

אמא אינה נוחה מזה כלל.

— לא עבודת גברים היא זאת! — אומרת היא בתלונה. — אבל אבי מרגיש נטית־לב מיחדה לטפל בעופות ביתיים. הוא בעצמו מפטם ומלעיט את האוזים. אבי מבין גדול הוא גם במלאכת הבשול, וזה ממרר מאד את נפש אמי.

ימי החנכה סוף סוף באו. אבא מדליק נר אחד דק כגפרות ומדביק אותו אל הקיר אשר לא נמחה עוד מעליו שחור עשן הנרות מדאשתקד, בשוררו בקול רם ומשבח ל„צור ישועתו" ואמי החרדה, מטה אזן לקולו העגום, ומתמלאה רגש של יראת הכבוד אליו, וגם אני מרצה בתפלה הזאת ובאור הנר הדועך, המספר לי ספורים על דבר גבורי־ישראל.

שעה קלה אני מביט אל אבי בתחנונים. הוא מבין מיד את חפצי, מכניס ידו אל תוך צלחתו, ובהוציאו מטבע של כסף ימסרהו לידי:

— הא לך דמי־חנכה — אומר הוא בבת־צחוק.

— גם אמי בנדיבות־לבה, נתנה לי חמשון־נחשת גדול ותאמר:

— אינך שוה זאת, שובב, אלא שאיני רוצה להעציב את רוחך ולהשבית את חג החנכה.

תרגום: זרח ז'וקובסקי.

ש. שניידר.

בערבי החנכה.

מחזה לילדים במערכה אחת.

הנפשות:

1 בנימין, ילד כבן עשר שנים.
2 דבורה, ילדה בת־גילו
3 דוד, ילד כבן אחת עשרה שנ:
4 שולמית, ילדה כבת שמונה שנים
5 יוסי, ילד בן־גילה
6 שלמה, ילד כבן עשר,
7 מרים, ילדה כבת אחת עשרה שנה.
8 עוד ילדים וילדות. (רמקום: בחד ־ילדים מרווח).

(מורם המסך. על הבמה נראית חבורת ילדים וילדות, אחוזי־יד, המסתובבים בעגול ושרים):

מסתובבים, מסתובבים
אנחנו פה כלנו,
ואל מחוז חפצנו עוד,
חברים, טרם באנו.

על חוף הים התיכון — שם
יש ארץ אבותינו,
שזבת דבש וחלב היא,
והיא — מחוז חפצנו.

את זאת הארץ נזכר־נא,
חמודה היא ויפה;
מכל שאיפותינו פה —
אליה אך נשאפה!

כבר רבים הם אחינו שם,
העובדים בשדותיה;
גם אנו, אחים, נגדל עוד —
נספח על בוניה!..

(הילדים מוסיפים להסתובב מתוך חזרה על השיר.)

בנימין: חבריה! אנו יכולים להסתובב כך כל הלילה; הבה נשחק עכשו במשחק אחר.

דבורה: כן דברת, בנימין; כבר ראשי כואב מן ההקפות הללו... (צחוק).

דוד: חברים וחברות! אבא קנה לי שלשום גלגלון, הבה נשחק בו, כי על כן חנכה היום.

שולמית: מה־זה גלגלון? בפעם הראשונה אני שומעת מלה זאת.

יוסי: כיצד אין את יודעת מה־זה גלגלון? זהו סבסב, צעצוע קטן, בעל רגל אחת וקצרה... (צחוק).

דוד: גלגלון הוא סביבון, עשוי עופרת או עץ; הנה אראנו אותך ותדעי. (הוא מוציאו מכיס מעילו ומראהו לשולמית. היא מסתכלת בו מעט בסקרנות).

יוסי: תני גם לי, שולמית, להסתכל בו קצת. (לוקחהו מיד שולמית ומסתכל בו, גם יתר הילדים ממשמשים בו

מבשר החזיר—אלעזר יאכל ממנו ראשונה!

כלם: (מתלחשים בפחד) אליעזר... אלעזר... הוי אלעזר...

(מתתיהו ובניו וחבר צעירים באים ממורד ההר שכלפי הרואים)

אבגיאש: הביטו וראו, הנה העם מתאסף באו, באו, הקבצו מכל העברים, זקנים עם צעירים, באו וראו בזבח, אחר תאכלו ממנו—ואולם בראשונה יאכל אליעזר!

(יזון: בא ונוהג בידו איש זקן)

כלם: (מתלחשים) אליעזר... אליעזר...

אבגיאש: (לאליעזר, שהעמידו יזון אכלו לפני המזבח) בן כמה שנים אתה, זקן?

אליעזר: בן תשעים שנה אנכי.

אבגיאש: האכלת היום?

אליעזר אני אוכל לעת הערב.

אבגיאש: מה מעשיך כל היום?

אליעזר: יומי לתפלָה... התפללתי.

אבגיאש: למי תתפלל, זקן?

אליעזר: לאבינו אשר בשמים.

אבגיאש: לא טוב עשית.

אליעזר: יש לי בן-רִבֵּעִים, בן שתים הוא, רוכב הוא על מקַל-עץ ואומר: סוס הוא, כי יראני מתפלל לאלהי וקרא אלי: הוי זקני, לא טוב תעשה. קח מקל-עץ ורכב עליו כמוני.

אבגיאש: גם משָלך לא ישר בעיני... הרעב אתה?

אליעזר: לא רעבתי זה שנים רבות... זקנתי ומרב שנים לא ארעב, ואם אכל—אכל מעט... רק להחיות את נפשי...

אבגיאש: אם מעט ואם הרבה אמת היא... אכל!

(מוליכו אל המזבח)

אליעזר: לא אבחין עוד בריח זבחים.

אבגיאש: אכל מקרבן מַלְכֶּךָ...

אליעזר: העברים לא מזבחי מלכים יאכלו, כי אם מזבחי כהניהם...

אבגיאש: גדול הוא המלך מן הכהן.

אליעזר: לא מזבחי גדולים נאכל כי אם מזבחי טהורים.

אבגיאש: אכל, רק להחיות נפשך... אם תאכל חיה תחיה...

אליעזר: חייתי יתר מדי...

אבגיאש: אכל לטובתך ולטובת עמך...

אליעזר: מה תוכל תיטיב לי—ואני זקנתי?! גם עמי, עם לאל עֶליון, רק ממנו יקבל הטוב... מה תוכל תיטיב אתה לנו?

אבגיאש: גם להיטיב אוכל וגם לְהָרֵעַ... אסרוהו!

(אחדים מאנשי החיל מתנפלים עליו)

אליעזר: יאסרני האחד—אנכי לא אתקומם לו.

אבגיאש: (חותך מבשר החזיר ומקריבו אל פיו) זה בשר חזיר, אכלהו!

אליעזר: (מוריד ראשו ועוצם את שפתיו)

אבגיאש: (בקול נמוך קצת) אכל, ולו גם תאמר, כי חטאת, והיטבת בחֶטְאֲךָ לעמך... לבני עירך, לכל אלה העומדים פה על המזבח.

אליעזר: (מחריש וראשו מורד)

אבגיאש: שמע-נא, זקן: במצות המלך אבוא, אם אצוה לאנשים האלה ויאכלו—מיראה יאכלו ומפחד-מות... ואולם אם יראו אותך אוכל לראשונה ולא יַכֶּם לבבם ואכלו אף המה, במנוחה יֹאכלו!

אליעזר: לא אחטא ולא אחֲטִיא.

אביגאש: הכוהו, אך אל תכוהו נפש!

(החילים מכים אותו)

אבגיאש: מרטו שערותיו!

(החילים מורטים את שערותיו)

אבגיאש: (קרב אליו עם התיכת-הבשר) התאכל?

אליעזר: לו הגישו לי את בשרך, האכלתי אותו? בשר חזיר ובשר יוני אסורים לנו!

אבגיאש: הוי, זקן נבל! ואולם לא איסרך, אם כי הכלמתני, ואולם אם את המלך תכלים איסרך קשה, גם אותך וגם אחיך! (תוחב את בשר החזיר אל פיו) אכל! אכל!

אליעזר: (יורק) בפניך אני יורק!

אבגיאש: (סופק כף, מתיאש) מה אעשה אפוא? שמעני, זקני, הנה השלכתי את הטרפה לארץ, ועתה אשלח חרש את אחד היהודים לביתך והביאו לך משם בשר בהמה כשרה—התאכל ממנה?

אליעזר: למה?

אבגיאש: למען יאמינו אלה העומדים סביב פה, כי שמעת בקול המלך ואכלת מן הזבח...

אליעזר: תשעים שנה לא כחשתי ועתה אכחש?

אבגיאש: אלהיך יסלח לך... באָכלך בשר בהמה כשרה לא תחט א.

אליעזר: גדול עון המחטיא מעון החוטא.

אבגיאש: (סר מעליו בכעס) הכוהו נפש!

(החילים שולפים את חרבותיהם)

אליעזר: תשעים שנה ראיתי חיים, אך יום גדול וקדוש כזה לא ידעתי, לפני רגע הכוני פצעוני—אך מכאובי מָתק לי... תשעים שנה חייתי—ולא ידעתי כי יש אשר מכאובים ימתקו לַגֵו... תשעים שנה חמדתי חיים ולא ידעתי מה טוב ומה נעים למות (המולה ותלונה בין היהודים) מה לכם נרעשים ונרגזים, אַחי? השבעתי אתכם, אחי, אל תצעקו, אל תרימו יד, תנו לי למות, תנוני לְיֵהָרֵג, כי לא אשמח עוד לקראת המות כמו הפעם... ה' אלהים בידך אפקיד רוחי.

אבגיאש: הכוהו נפש!

(החילים ממיתים אותו)

אליעזר: (נופל מת)

מתתיהו: (בקול רם) מהַלל אקרא שם ה', אשר נתן בנים גבורים כאלה לישראל! ברוך תהיה לנו אליעזר, אשר קדשת לעינינו את שם אלהים חיים!

אבגיאש: מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו להלל את הכלב המת?

מתתיהו: אריה הוא, אריה מת—וכלב חי עומד עליו ונובח...

אבגיאש: מי אתה המחָרפני?

מתתיהו: אח אני לאליעזר וכל יהודי טוב.

אבגיאש: אין זאת כי גם אתה קשה ערף הנך כזקן זה.

מתתיהו: סגלה אחת לנו, קשי-עָרפנו הוא, מי יתן ולא יֵרֵךְ.

(סוף יבוא).

—·—·—

לְמַעַן הַקְּטַנִּים

א. לובושיצקי

נֵרוֹת קְטַנִּים.

נֵרוֹת קְטַנִּים, נֵרוֹת דַּקִּים
כְּלַפֵּי חוּץ אַדְלִיקָה,
וּבִלְבָבִי אוֹרוֹת גְּדוֹלִים
מְאִירִים לִי מַחֲשַׁכִּים.
קֹרֶט שֶׁמֶן, טִפּוֹת קְטַנּוֹת
אֶצֹּק בִּמְנוֹרָתִי,
וְכֹחַ נִצְחִי הַמַּכַּבִּים
אָצְלוּ לְנִשְׁמָתִי.
מִנִּי חוֹר הַחַלּוֹן חוֹדֵר
רוּחַ וּמְהַבְהֶבֶת
נֵרוֹת דַּקִּים, אוֹרוֹת קְטַנִּים —
רוֹעֲדָה לַהֶבֶת...
נִשְׁבִי, זַעֲמִי, רוּחַ סֹעָה!
נֵרוֹת חוּץ כִּי תְכַבִּי —
עוֹד לַהֶבֶת נַפְשִׁי תּוּקַד,
תָּאִיר לִי בַשּׁוֹאָה.
זַעֲמִי, סַעֲרִי, רוּחַ סוּפָה
אִשִּׁי לֹא תַשְׁקִיעִי!
אֵיתָן נַפְשִׁי בִּי וּזְקוּפָה
וְאוֹתָהּ לֹא תַכְנִיעִי.

חֲנֻכָּה.

מִזִּכְרוֹנוֹת הַיַּלְדוּת.

...אֵיזוֹ תְמוּנָה נִפְלָאָה הִתְיַצְּבָה לְנֶגֶד עֵינַי בְּאַחַד הַבְּקָרִים הַיָּפִים! — גַּם הַגַּגּוֹת, גַּם חֲצֵרֵנוּ הָאָרֹךְ, גַּם גַּנֵּנוּ הָיוּ מְכֻסִּים בְּשֶׁלֶג לָבָן הַמְעַוֵּר־עֵינַיִם וּמִתְנוֹצֵץ מוּל הַשֶּׁמֶשׁ הַמֵּאִיר בְּרִבְבוֹת כּוֹכָבָיו הַקְּטַנְטַנִּים.

תְּכֵלֶת הַשָּׁמַיִם הַבְּהִירִים גַּם כֵּן הִבִּיעוּ כְּאִלּוּ הָיוּ שְׂמֵחִים וְחָדִים בְּצַלְמוֹן הַחֹרֶף הַנֶּחְמָד הַזֶּה. שִׁמְשׁוֹת הַחַלּוֹנוֹת זְרוּעוֹת צִיצִים וּפְרָחִים יָפִים עַד לְהַפְלִיא אֲנִי מִתְאַמֵּץ לַחְדּוֹר לְתֹכֶן הַצִּיּוּר שֶׁעַל גַּבֵּי הַחַלּוֹנוֹת, אֲבָל הוּא מְשַׁנֶּה אֶת מַרְאֵהוּ לָרְגָעִים; לִפְנֵי עֵינַי יֵרָאֶה פַּעַם חוֹרְשָׁה, פַּעַם אַרְמוֹן, פַּעַם טִירָה וּפַעַם דְּמוּת אִישׁ־שֶׁלֶג. לִבִּי מִתְמַלֵּא גִּיל, הִנְנִי מַרְגִּישׁ בִּי רוּחַ חֲדָשָׁה מִשִּׂמְחָה. יַחַד עִם בִּיאַת הַחֹרֶף יִגְבַּר עָלַי גַּם רֶגֶשׁ עָמוּם וְצִפִּיָּה לִדְבַר־מָה.

כְּמוֹ חַי הֲרֵינִי מְתָאֵר לְפָנַי, אֵיךְ אֲנִי שָׁב מֵהַ„חֶדֶר” בְּתוֹךְ קְהַל חֲבֵרַי הַשּׁוֹאֲנִים. בְּכַפַּיִם עֲרֻמּוֹת אֲנַחְנוּ נוֹטְלִים אֶת הַשֶּׁלֶג הַגָּמִישׁ הַמַּשְׁמִיעַ קוֹל חֲרִיקָה כְּשֶׁדּוֹרְכִים עָלָיו, וּבְתַעֲנוּג מְיֻחָד אָנוּ מַשְׁלִיכִים אִישׁ עַל אָחִיו אֶת כַּדּוּרֵי־הַשֶּׁלֶג הַנּוֹצִיִּים, בְּהִתְאַמְּצֵנוּ לְזָרְקָם יָשָׁר דַּוְקָא אֶל אוֹתָם הָאֵבָרִים הַחָשִׁים כְּאֵב בְּיוֹתֵר. מֵהַמִּשְׂחָק הַזֶּה סוֹבְלִים לֹא מְעַט חָטְמֵינוּ וּמִצְחֵינוּ. אִמִּי מִצְטַעֶרֶת יוֹם יוֹם עַל הִתְנַהֲגוּתִי הַלֹּא־רְצוּיָה.

— שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל! — צוֹעֶקֶת הִיא וּמִתְאַנַּחַת. — אַתָּה, כַּנִּרְאֶה, הִתְגַּלְגַּלְתָּ כָּל הַיּוֹם בַּשֶּׁלֶג! אֵלִי, מַה נִּקְפְּאוּ יָדָיו מִקֹּר! הַלְוַאי שֶׁאֲכַזֵּב, אַחֲרִיתוֹ שֶׁל הַשּׁוֹבָב הַזֶּה תְּהֵא רָעָה וּמָרָה עַד מְאֹד. חָלִילָה.

בִּדְאָגָה וּבְרֹךְ מְשַׁפְשֶׁפֶת הִיא אֶת יָדַי, מְנַגֶּבֶת אֶת אֶגְלֵי הַזֵּעָה הַשּׁוֹטְפִים וְיוֹרְדִים כַּבָּרָד מֵעַל אַפִּי, וּמַתְחִילָה לְהַטִּיף לִי תּוֹכַחַת מוּסָרָה:

— חֶרְפָּה לְבֶן־יִשְׂרָאֵל לְהִתְנַהֵג כָּכָה... הֲרֵי אֵינְךָ עוֹד קָטָן. „עַד מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה”, כְּבָר מָלְאוּ לְךָ עֶשֶׂר שָׁנִים. הֲרֵי פָּנַי יַאְדִּימוּ מִבּוּשָׁה בְּשָׁעָה שֶׁמַּכִּירַי אוֹמְרִים: כִּי מֹשֶׁה'לִי שֶׁלִּי הוּא הַשּׁוֹבָב הָרָאשִׁי בָּעִיר. הֲכִי לֹא טוֹב הָיָה בִּמְקוֹם לְגוֹלֵל עָלַי חֶרְפָּה וָבוּז הָיִיתָ זָרִיז לָשׁוּב מֵהַ„חֶדֶר” הַבַּיְתָה, וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וְקָרָאתָ מִזְּמוֹרֵי הַ„תְּהִלִּים”!

ובכל זאת: הנער הזה הוא בן-קרח, אדוני המלך!" יוחנן הרים את פניו המכסים בדמעות: „העבד הנאמן, יונדב גדל אותי כבנו, בביתו גדלתי ואהי רועה בערבה". — „האח, גשה אלי ואחבקך, אתה בן רעי!" קרא אחיקם וקו-אור שמחת-לבב עבר על פניו הנמרצים; יוחנן נפל בזרועות האיש הנאמן, וישקו, בעוד עיניו נזלו דמעות.

המלך הטה את פניו הצדה, ולמען הסתיר את מורך לבו נגש אל עמוד המעלות ויתיצב לפני שריון קשקשים, אשר היה תלוי שם כחלק שלל יחד עם שלט וקובע. אחרי עת קצרה הסב את פניו ויאמר בקול רך: „לבי שמח, על אשר הבן יכל לכפר את עון הצער, אשר הביא האב בבלי דעת. למשפחת נדיב. קח את העלם, אחיקם, והביאה אותו לביתך, ואחרי אשר תשובב את נפשך בו ימים אחדים, תביאהו עוד הפעם לפני, ואני אראה לו את מקומו בקרבתי. גם הגברת חפצה לדבר עמו, אם לא אשגה." ויתן להם אות ללכת: „לכו לשלום".

אז נפל לפניו יוחנן על ברכיו. לחץ את שולי בגד המלך אל שפתיו ויקרא: „תודה לאדוני המלך! חיי עבדך לך הם!" ברצון הביט המושל אל הכורע, ויתן עוד הפעם אות ללכת, ואחיקם עזב את הארמון יחד עם העלם, הנפקד על ידו. —

דרך חצר בית המלך הפנימית הלך יוחנן על יד מנהלו אל המוצא. שני שומרי הסף, אשר עמדו על המשמר תחת העמודים באולם החיצון, ויהיו נשענים על חניתותיהם הביטו בתמהון על העלם הלבוש קרעים, אשר לא ראו אותו עוד בבואו. אולם בראותם, כי הכושי עבד-מלך הולך לפניו ומצדו הולך האציל בנכבדי העיר, נתנו לו ללכת מבלי דבר אליו דבר. הכושי הוליך אותם על המעלות העומדות בחצר דרך החצר אל שער בקיר-בנין אדיר, אשר התנשא בקצה החצר לפאת נגב; הדלתות נפתחו לרוחה וקול שאון וצעקה חדרו מתוך הבנין.

(המשך יבוא).

תרגם הד"ר ש. א. קמנצקי.

יעקב רמון.

יְרוּשָׁלָיִם.

יְרוּשָׁלַיִם! אַתְּ חֲצוּבַת הוֹד פְּלָאִים וּדְמִי מַאֲוַיִּים
בְּלֵילוֹת סַהַר טְעוּנֵי זְהָרִים וְרָזֵי חַיִּים,
אַתְּ תְּפִלַּת הַדּוֹרוֹת עוֹרְגָה בִיפִי אֵין אֲפָסִים
יָצַקְתְּ בִּי גַּעְגּוּעִים עֲדֵי גְוִיעָה, אִמִּי יְרוּשָׁלַיִם!..

יְרוּשָׁלַיִם! אַתְּ כְּזִמְרַת שַׁאֲנַנִּים מֵעַל כִּנּוֹר הַנְּצָחִים
בְּלֵילוֹת סַהַר, סְפוּגֵי־נֹעַר ועַצְּבַת לְבוֹת נִדָּחִים;
אַתְּ שְׁכִינַת־הַדּוֹרוֹת, שַׁאֲגַת עֲרִיגָתָם בֹּקֶר וַעֲרָבַיִם
יָצַקְתְּ בִּי קְדֻשָּׁה עֲדֵי גְסִיסָה, אִמִּי יְרוּשָׁלַיִם!..

יְרוּשָׁלַיִם! אַתְּ סִתְרֵי שַׁדַּי, מְקוֹר הֶחָזוֹן בַּיְצִירָה
בְּלֵילוֹת סַהַר רְווּיֵי־אֹשֶׁר, כּוֹתֶרֶת פָּז מַזְהִירָה;
אַתְּ נִשְׁמַת הַדּוֹרוֹת, מְאוֹר הַנֶּצַח וְזִיו הַחַיִּים —
יָצַקְתְּ בִּי אַהֲבָה עֲדֵי כְלָיָה, אִמִּי יְרוּשָׁלַיִם!..

הר־הזיתים, ירושלים, ניסן ת־פ"ג.

יצחק ברקמן.

מַתִּתְיָהוּ הַחַשְׁמוֹנָאִי.

חִזָּיוֹן הִיסְטוֹרִי.

מודיעין על גבי הר. בין הרים. מגרש העיר. בתוך המגרש, בעמקי הבימה, מזבח. מאחרי המזבח על כן גבוה, פֶּסֶל צִיאוּס. מעל המזבח מתנשא ענן קטרת. יזון ופילון עומדים על מעלות המזבח ומתבוננים בעשן הקטרת דַמִּתַּמֶר.

יזון: ראה אף ראה, פילון, כמה יפה הוא ענן הקטרת המתמר לשחקים.

פילון: לשחקים? לא, יזון, רק מספר טפחים למעלה יתנשא ענן הקטרת עם ריח הניחח ועד מהרה ישוב וירד ארצה. מה לו ולשחקים, לא אלהי השמים אלהי יון, כי אם אלהי הארץ...

יזון: הנכון לבך ובטוח, כי מזבח אבנים זה אשר בנינו כמזבחות היונים הוא, כתורתם וכמתכֻנתם?

פילון: כתורתם וכמתכֻנתם, לא יחסר דבר! עברתי בארץ יון לארכה ולרחבה והתחַקיתי על חיי יושביה ואלמד את מנהגיהם ואת עבודת אליליהם... את הכל ידעתי.

יזון: מקנא אני בך...

פילון: אלמדך, יזון, אלמדך הכל. תורה שלמה היא. הוי, מה אשמח, כי גם בארץ הזאת נוכל לעמד ולהשתחות לאלהי יון לעיני השמש! מדוע לא יתאסף העם?

יזון: עוד היום גדול! הן טוב כי כֹהני יון עם הפקידים ואנשי-הצבא יבאו בראשונה.. כי אם לא ילך לבב אנשי המקום אחרינו, והתנפלו עלינו והמיתונו.

פילון: אכן צדקת! טוב כי יעמדו לימיננו אנשי צבא יונים וחרבותיהם שלופות, אין לך מליץ טוב מן החרב השלופה... ואולם הגד לי, מי ומי אתנו? הן בן מודיעין אתה?

יזון: אף אמנם... אנכי מאמין, כי רבים לא יתנגדו לנו במקום הזה, הלך ילכו אחרינו... ואולם לוּ הצלחנו..

פילון: הצלחנו—במה?

יזון: לוּ הצלחנו למשך אחרינו את האריה ואת הגורים.

פילון: האריה והגורים? מי הם?

יזון: לו הצלחנו להעלות בחכָּתֵנו את הלויתן הגדול ואת בני הלויתן...

פילון: חדל לך ממליצות! מי הוא הלויתן ומי הם בני הלויתן?

יזון: מתתיהו וחמשת בניו.

פילון: לו נתנו אלה את ידם לנו, כי אז הוסרו כל המַעֲקַשִים, ספו תמו המכשולים מעל דרכנו...

פילון: הם יתנו לנו את ידם! אם לא ברצונם הטוב—מתוך אֹנס יתְּנו!

יזון: לא ידעת את החשמונאים!

פילון: בני אדם הם: בשר ודם ועצמות!

יזון: לא ידעת את החשמונאים. אף אמנם בשר ודם ועצמות הם, ואולם גם רוח בהם, רוח כביר וחזק ולכל אשר יאמרו אלה קדוש—זה יקדש במודיעין...

פילון: שמעתי! אראה-נא מה תהי שאגת ארי מודיעין לפני פקיד-צבא יְוָנִי—האם לא יֵהָפֵך הארי לכלב ולא יכשכש בזנבו?

יזון: אפונה.

פילון: נראה... ואולם מדוע אחרו פעמי היונים... אי-דרך חברון.

יזון: מדוע תשאל לדרך חברון?

פילון: משם יבאו.. נלכה נא ונצא לקראת צבא היונים ונקדמם בברכה...

יזון: (מורה לצד ימין) דרך חברון שם היא. נצא לקראתם!

יזון ופילון: (באים דחופים משמאל, אחריהם ממהרים כעשרה אנשים מבני העיר)

יזון: (בהתפעלות) פַנּוּ דרך! פנו דרך לפני שר הצבא!

פילון: לא שר-צבא הוא, כי אם פקיד, אבגיאש הוא!

יזון: פנו דרך! פנו דרך לפני הפקיד אבגיאש וגדודו!

פילון: לא גדוד זה, כי אם חבורת יונים קטנה... ואולם אוי לנו אם לא נפיק רצון מאת הפקיד ומאת חבורת אנשיו! אם את מצות אבגיאש נַמְרֶה—את פי המלך אנטיוכס מרינו!

יזון: ישמרנו ציאוס! לימין! עמדו לידנו מימין!

(כלם עומדים מימין, צופים לצד שמאל ומחכים להופעת אבגיאש וחילו. דממה)

אבגיאש: (בלוית עשרה חילים יונים באו משמאל)

כלם: (משתחוים לו במקום עמדם)

אבגיאש: בשם המלך אנטיוכס, המלך הגדול והאדיר, אדון ארצות ועמים, אני מביא לכם את דברו– שלום!

פילון ויזון: (מפסיקים אותו) יחי המלך אנטיוכס!

אבגיאש: המלך אנטיוכס—כל הארצות והעמים אשר הִדְבִּיר תחתיו—עושי רצונו הם, עד העולם הכניע אותם ועד העולם יהיו נשמעים לו—לאלהיו יעבדו ואת מצוותיו וחקותיו ישמרו

פילון ויזון: (בקול רם) שומעים אנחנו!

אבגיאש: ואולם אוי לה לארץ, לעיר ואוי לו, אוי לו לאדם אשר שמע את דבר הצָו ולא ישמע לו ויַמרה מוצא-פיו...

(מתבונן סביבותיו) המזבח הוקס, הקטרת מתמרת, ואולם העם! העם! (מרעים בקולו) העם! מדוע לא בא העם אל המזבח? רק מתי-מספר פה! מה שם העיר הזאת?

יזון: מודיעין.

אבגיאש: מודיעין! אֲלֶקְסוֹן, זוצב לך על לוח-אבן את השם מודיעין והזכרונה למלך... מדוע לא בא העם למקום המזבח?

פילון: הוא יבוא! מעטים הם אתנו פה, ואולם רבים עומדים שם במורד ההרים, מפני יראת הכבוד לא יקרבו הלום.

אבגיאש: (מאהיל ידו על עיניו) אמנם אֶרְאֶם, אראם— ואולם הביטו: המזבח הוקס, הקטרת מִתַּמֶּרֶת ואיה הזבח?...

פילון: הכינו לך... חפצנו לכבדך מראשית הזבח.

אבגיאש: לראות את זבחכם באתי ולא לאכל אותו... אם אמרתי: אכל מכל הזבחים אשר יזבחו העברים יום יום לעיני ותליתי... (בקול מצוה) את הזבח!

יזון: (רץ לימין ומופיע שוב ונושא בידו חזיר קטן) פנו דרך! פנו דרך!

אבגיאש: העלוהו!

יזון ופילון: (מעלים אותו—מבעירים אש על המזבח)

אבגיאש: המזבח הוקס, הלהבת מִתְלַקַּחַת וריח הזבח עולה—מי יאכלהו ראשון?

כלם: (מחרישים)

אבגיאש: (אחרי רגע של דממה, עומד בתוך לפני המזבח) מי יאכל מן הזבח? נאלמתם? השבעתם מן האש אשר ראיתם ומן הריח אשר בא אל אפכם? מי בכם האחד יקרב אלי!

פילון: (נגש אליו.)

אבגיאש: מי פה בעיר זקן ונשוא פנים וירא אלהיו?

פילון: שמעתי על זקן נכבד אחד פה, מתתיהו החשמונאי—

יזון: (ממקומו) אליעזר הזקן זקן ממנו.. בן תשעים הוא!

אבגיאש: הביאו את אלעזר הנה! את אלעזר!

יזון: (יוצא מהר לצד ימין) אני אביאנו.

אבגיאש: אל יקרב איש אל המזבח ואל יטעם איש מכם

לוין קיפניס.

נִ תְ פְּ שָׂ תְ.

(ס ו ף).

ב.

— שוב פעם! — קראה הגברת לבנון, אשה דלת־בשר ולה עינים נוגות.

— אכן נפלא הדבר! — הוסיפה בקול רועד והביטה בעינים תמוהות אל בתה.

בשעה זו ישבה בתה, פנינה, ילדה בת שתים־עשרה, חִוְּרָה ועגוגה, אצל השלחן וכוס תה לפניה.

— וכמה? — שאלה פנינה בקול רועד אף היא.

— ככר אחת!

— אחת?! ואולם מי הוא זה אשר יִתְעַלֵּל בנו? — שאלה הילדה בצער ואת עיניה נָעֲצָה בפני אמה.

עמדה האם תְּמוּהָה ולא ידעה מה לענות.

* *
*

וזהו דבר הפלא:

באותה מושבה, באותו רחוב, בשורה אחת עם בית צפרא, גרה משפחת לבנון, משפחה עשירה, שזה אך שנים מספר אשר התנחלה במושבה. ויסע האיש לרגל ענייניו למדינת הים ואת אשתו ואת בתו יחידתו השאיר בארץ.

בֵּינְתַיִם פרצה המלחמה ושעת הַמַּשְׁבֵּר הגיעה. הכסף האצור אזל והפרוטה כלתה מן הכיס. מכרה האשה אשר מָכְרָה, לָוְתָה ככל אשר יכלָה, ואחר כך נשארה בעֵירום ובחסר כל. נפסקו הדרכים, כסף מבעלה לא יכלה לקבל, — אפילו מכתבים לא הגיעו — היא בעצמה לא ידעה כיצד עובדים ומרויחים דבר־מה, וכך הלך הרעב וקנה זכות אזרח בביתה. לא יום אחד ישבה האשה בתענית שלא בשעת צום, אולם את בתה היחידה, היקרה לה מחייה, אותה שמרה במאד מאד.

— למה זה תֶעֶצְבִי כל־כך, אמא? — היתה הילדה שואלת מאמה והביטה בעיני רחמים ואהבה רבה.

שתקה האם, לא מצאה דברים לענות לה. הרגישה הילדה בצרת אמה והתחילה מְצֵרָה עליה והלכה וחורה מיום ליום.

ויהי היום — והלחם אָזָל...

פנינה שבה מבית־הספר, ישבה להכין שעוריה ואמה ישבה למולה וברב עמל עצרה בעד דמעותיה לבל תִּפְרֹצְנָה.

והרגע הגדול בא:

— אמא, רעבה אנכי...

חֵץ פִּלַּח את לב האם האמללה. זוכרת היא: תמיד אך דאוג דאגה לבתה, שאינה תובעת אכל, ורק באֹנֶס היתה מאכילה אותה, והנה עכשיו, בתה זו, המפֻנֶּקֶת, מחמל נפשה, מבקשת לחם — ואין...

— בתי, אין כל...

— ואולי פרוסת לחם בלבד?

— אין כל, בתי...

— וְשֶׁמָּא תִּכָּנְסִי לבית צפרא לשאל פרוסה עד מחר?

והאם סרה הצדה; כאבה גבר עליה. עוד מלפני שבוע חַיֶּבֶת היא חצי ככר לגברת צפרא ועדיין לא הֶחֱזִירָה, ואיך תִּשָּׂא פנים אליה...

והדמעות התחילו נושרות...

שכבה הילדה רעבה לישון, אולם אמה לא ישנה; לבושה בשמלותיה שכבה ליד בתה יחידתה, חבקתה בעוז ונשקתה באש, עד כי פרצה בבכי גדול.

לפנות בקר תְּקָפַתָּה שנה. —

בעצם הבקר ההוא קרה המִקְרֶה המוזר: בקום הגברת לבנון משנתה, מצאה על החלון ככר־לחם אחת...

בעינים דומעות לקחה את הככר ותפרוס לבתה וגם כוס תה עשתה לה. וכשיצאה פנינה והלכה לה לבית־הספר, נפלה שוב על המטה וַיָּסְפָה לִבְכּוֹת. שעה רבה בכתה, וככל אשר בכתה כן הוקל מעליה, עד אשר התעודדה, קמה, רחצה פניה, סעדה פת־לחם ויצאה את הבית.

אותו יום נכנע עד מאד לבב הגברת לבנון והתחילה לעבוד את אשר לא ידעה ואת אשר לא יָכְלָה. ואולם תחת זאת הבאה לערב הביתה גם לחם וגם גריסין לתבשיל.

ואולם הרי זה פלא:

למחר בבקר, כשקמה משנתה, והנה על החלון שוב מונחת ככר לחם אחת...

תָּמְהָה האשה עוד יותר, במצאה גם למחרתים, וכן מדי בקר בבקרו ככר לחם אחת על החלון...

— אכן נפלא הדבר! — אמרה האשה — לא אנוח ולא אשקט עד אם אמצא את היד ההיא...

וכך עשתה.

ג.

חצות. שקט במושבה. הדים קלים של צפצוף העומרים נשאים מרחוק. שְׁדֵרַת הַקְלָפּוֹת רִשְׁרְשָׁה לרגעים ונדמה.

וליד הקיר הולך לאטו ילד כבן שתים־עשרה, יחף וערום למחצה, זָז ואינו זז ותחת בית שֶׁחיו דבר־מה צפון... אחריו יצעד בזהירות איש גבה־קומה עטוף מעיל שחור...

והילד הנה מטפס על פני הגדר מול חלון אחד הבתים וידו הקטנה אוחזת בככר הלחם להניחה על החלון...

ומתוך מַאֲפֵל החדר מַלְבִּינָה יד לפתע פתאם, הַלוֹפֶתֶת בידו של הילד—וקריאה גדולה מתפרצת, קול אשה רועד ועָנֹג:

נ ְתְ פָּ שְׁ תָּ !..

ארנסט טרמפה.

מֶלֶךְ יְהוּדָה.

(ה מ ש ך).

זה היה חדר המשכב אשר למלך; אור כהה מאד שרר בתוכו; חלונות לא היו בו, האור חדר לתוכו רק בעד הֶרֶוַח, אשר היה בין עמוד המסך ומזוזת הדלת. לא גדול היה החדר. אצל הקירות עמדו ארונות, וממעל להם היו תלוים בחבלי-ארג יפים כלי נשק, כובָעות ושלָחים. בעבר האחרון, בנקרה מֻגְבָּהָה, עמדה מטת-שן, ועליה פרושה רשת להגן מפני הזבובים והיתושים. ממעל לכְסָתות צבועות היתה מֻנַּחַת שמיכת-שנער יקרה, ועל הציר קרובה ליד השוכב, תלויה חרב המושל בתַעַר-זהב. למראשות המשכב עמדה מנורה גבוהה, עשויה נחושת מְצֻהֶבֶת מְפֻתָּחָה מעשה חושב. דלת אחת הובילה לתוך הארמון פנימה ודלת אחרת קטנה ממנה היתה חבויה בפנה. הדלת הזאת היתה מְצֻפָּה בְּפַחֵי-נחשת, אשר ראשי-מַסְמְרות עבים התקועים בהם, נראו על פניה. מה הסתירה הדלת הזאת?

עוד שָׁקַט הכל באולם הגדול. בכל זאת לא ערב יוחנן את לבו לצעוד אף צעד אחד. הוא נשען על מזוזת הפתח, וישתומם על הפאֵר הנסתר, אשר בהיכל המלך—והנה רעד בא בעצמותיו: בחדר השני נשמע קול דברים. לאזניו הגיע קול-המושל ההולך בכת, ואחריו—קול אחר, אשר היה ידוע לו לְמַדַּי, הגם כי עתה רך הקול ונשמע כקול-נִכְנָע. „הנמצאים אֲסירים בבירה?" שאל המלך, והאחר ענה: „רק מעט, אדוני המלך. שנים שלשה שודדים ממצבוני הירדן, הצפוים לחרב עבד-מלך." — „ומבלעדיהם אין איש? גם לא בבור?" — בקוצר-רוח הקשיב יוחנן. אחרי-כן ענה האחר, אשר, כנראה, לא חכה לשאֵלה כזאת, ויאמר בכבדות: „בבור, אדוני המלך? — אין איש". קול-האות נשמע, יוחנן הרים את המסך, והנה הוא נצב מול פני אויבו.

—„הידעת את העלם הזה?" שאל המלך בקול-רעם. כהלום-בָרָק נרתע ישמעאל לאחוריו: „המתים שבים לתחיה!" ויפל על פניו ויאנק: „רוח הנטבע, סורה ממני! זבחים אביא לכבודך, ואקבר את עצמותיך, אך הניחה לי!" ובפחד כסה את פניו. המלך הביט אליו בצחוק-בוז: מזרע דוד בא הלזה, המתפתל עתה כתולָעָה לרגלי הנוקם. דע, סכל! האיש, אשר אמרת להטביעו בבוץ, חי. יד ה׳ החזקה הוציאה אותו מהבור.

ישמעאל הרים את פניו החִוְרִים, וישא את ידיו בתחנונים: „חוסה עלי, המלך, הלא חי הוא!"—„מדוע השלכת שמה את העלם הזה, איש הדמים?" — „מצאתיו בבית הַקְדֵשָׁה, אשר התקדשה לי לעת ידועה במחיר. הוא הִסִּיג את משפטי ולכן עֲנַשְׁתִּיו." — „כן! ואני אענשך אתה; מי שמך לשר ולשופט לְקְטַנות כאלה? אולם אני ידעתי את לבך: אתה שנאתיו, כי הוא עשה את אשר לא ערב לבך לעשותו, הגם כי רק רועה הוא בְּעֲרָבָה. זה כבר שמעתי את העם מדברים עליך רָעות, כי גֵאֶה אתה ובוז תבוז לְשפלים ממך. הנך רודף אחרי הנשים המתקדשות לְמְלֶכֶת-השמים, ובלילות תחקור מִמְסָךְ בחברת רעיך הטובים. אל המבצר, אשר הפקדת לשמרו, תבוא רק לעתים רחוקות ולחיי ארוסתך לא תדאג ולא תעשה מאומה להצילה." — „אדוני המלך!" נאנח ישמעאל בפחד ובכלמה. — „דום!" הרים המלך את קולו עליו, וישמעאל הוריד את ראשו ביראה. — „לכן אני מרחיק אותך מעל פני ואני מפיר את בריתי אתך, אשר כרתי עם אביך. את הנערה, אשר אינך ראוי לקחתה לך לאשה אני מרחיק ממך, וגם את הפקדה על המבצר אני לוקח ממך, כי לא שמרת אותו כחוק. השיבה את טבעת הארוּשִׂים!"

פני ישמעאל חורו כשלג, אולם למבט-האימה, אשר שלח אליו המלך הכועס הסיר בכבדות טבעת-הותם כבדה, אשר היתה על ימינו וישם אותה ביד המלך. והמלך הוסיף לדבר: „לך לבית-לחם נחלת אביך והיה שם, עד אשר אשלח וקראתיך. אל תעוז לעזוב את העיר, החרב מונחת על צוארך. — לֵךְ!" ויתן לו אות ללכת. וישמעאל גִמְגֵם בלשונו: „בפי מלך החיים והמות; שמעתי את פקדתך ואמלאנה".

היא קם, השח את ראשו עד ארץ ויצא מהחדר בהביטו במבט-שנאה איומה אל יוחנן.

שבנא בא מיד והודיע: „עבדך אחיקם בן שפן נכון לבוא לפניך". המלך הטה את ראשו לאות-רצון. אחיקם בא, השתחוה לפני המלך כחוק, והמלך רמז אליו בעיניו לקום: „הביטה אל הנער הזה, אחיקם! הידעת אותו?" האציל הביט בעין בוחנת אל יוחנן ויען: „מעודי עד היום לא ראה עבדך את הנער הזה. אולם! נדמה לי, כי ידעתי בימי נעורי איש אחד, הדומה לו מאד איש רֵעַ נאמן בימי צרה, כאשר עברו בסערה פָּרָשֵׁי ארץ גומר על פני שדותינו. פניו כפני האיש, אשר אהבתיהו, שפתיו כשפתי האיש, אשר נשקתיו מנשיקותי. אבל אין זאת! הגבור ההוא מת בימי עלומיו, ובן לא היה לו לבעבור הזכיר את שמו".

„ומה היה שם האיש, אשר אהבת?" שאל המלך. — „אל ישאלני המלך; שמו לא יזכר לטוב בבית האיש, אשר על פי פקדתו דומת". — „האם על אבי יאשיהו ירמזון דבריך, אחיקם? מְדַמֶּה אני, כי הוא ידע מעט מהעון, אשר פעלו בשמו הכהנים. הגידה, ואל תירא!" — „פְקֻדָּתך אמלא, אדוני המלך! שמו היה קֹרַח." לשמע השם הזה לא יכל יוחנן להתאפק. דמעות פרצו מעיניו ובקול צעקה קרא העלם: „זה היה אָבִי!".

דומם עמדו שני האנשים ויביטו אל הנער הבוכה. אחרי-כן אמר אחיקם בדממה: „היתן לי אדוני המלך לדבר?" ולאות-המלך הוסיף: „קרח מת, ועמו מתה גם אשתו, בדד נשאר אֲבִי נעמי בין חרבות בית-אל; מעודי לא שמעתי על אדות בן-בנו.

בְּעוֹד רִגְעֵי מִסְפָּר וְלֵב הַתַּלְמִיד הָאֻמְלָל הוֹלֵם בְּחָזְקָה — וְהִנֵּה הַמַּלְאָךְ הַקְטַנְטָן, מַלְאַךְ הַתִּינוֹקוֹת, נִכְנָס אֶל הַבַּיִת בַּחֲשָׁאי, מִבְּלִי שֶׁיִּרְאֶנּוּ אִישׁ — כִּי כֵן תְּכוּנַת הַמַּלְאָכִים לִהְיוֹת רוֹאִים וְאֵינָם נִרְאִים — גּוֹחֵן אֶל הַתִּינוֹק הָאֻמְלָל וְלוֹחֵשׁ בְּאָזְנוֹ פֵּרוּשׁ הַמִּלִּים שֶׁלֹּא יָדַע. וּמִיַּד נֶעְלַם שׁוּב. כַּאֲשֶׁר שָׁב הַמְלַמֵּד וְהַחֶבֶל בְּיָדוֹ הִתְחִיל הַתִּינוֹק לְפָרֵשׁ אֶת הַתּוֹרָה בְּמוֹעֲצוֹת וָדַעַת לְתִמְהוֹן לֵב כָּל הַתַּלְמִידִים וּלְתִמְהוֹנוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל הַמּוֹרֶה. יְדֵי הָאַחֲרוֹן שֶׁהָיוּ מוּכָנוֹת זֶה לֹא כְּבָר לְהִתְנוֹפֵף עַל גֵּו הַתַּלְמִיד שָׁפְלוּ, הַחֶבֶל נִשְׁמַט וַיִּפֹּל אַרְצָה וּפָנָיו נַעֲשׂוּ חִוְּרִים־חִוְּרִים. הוּא הֵבִין, כִּי יַד אָדָם לֹא עָשְׂתָה וְלֹא יָכְלָה לַעֲשׂוֹת כָּל אֵלֶּה וַיַּרְא בָּזֶה אֶצְבַּע אֱלֹהִים. מֵהַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה נִזְהַר הַמְלַמֵּד לָגַעַת אַף בְּאֶצְבָּעוֹ בַּתַּלְמִיד הָאֻמְלָל שֶׁנֶּחְשַׁב לְקָדוֹשׁ בְּעֵינָיו.

* *
*

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה קָמָה מְהוּמָה גְדוֹלָה בְּ„פַמַּלְיָא שֶׁל מַעְלָה״: הַמַּלְאָךְ הַקְטַנְטָן, כִּרְוּב הַתִּינוֹקוֹת עָבַר עַל פְּקוּדַת אֱלֹהָיו, שֶׁגָּזַר עָלָיו לְהִסְתַּלֵּק מִן הַתִּינוֹקוֹת. וְכָזֶה לֹא יֵעָשֶׂה בֵּין הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים! בָּא הַשָּׂטָן לְקַטְרֵג עַל הַמַּלְאָךְ הַקְטַנוּנִי לִפְנֵי כֵּס־יָהּ וְלִדְרֹשׁ עָלָיו כִּלָּיוֹן חָרוּץ וְהָיָה אוֹת לִבְנֵי מֶרִי.

אֲבָל „הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא״ — אֵל רַחוּם וְחַנּוּן; אֵל בּוֹחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב, וַיֵּדַע אֶת לֵב הַמַּלְאָךְ הַקְטַנְטָן, כִּי רַק מֵחֶמְלָה עַל הַתִּינוֹק עָשָׂה מַה שֶּׁעָשָׂה וְלֹא הָיְתָה בְּדַעְתּוֹ כְּלָל לְהַכְעִיס בָּזֶה אֶת יוֹצְרוֹ. עַל כֵּן מֵאֵן אֱלֹהֵי הַמִּשְׁפָּט לַחֲרֹץ עָלָיו מִשְׁפַּט מָוֶת וְכִלָּיוֹן. אוּלָם לְזַכּוֹתוֹ כֻּלָּה, גַּם זֶה הָיָה מִן הַנִּמְנָע, מֵאַחַר שֶׁלֹּא שָׁמַר פְּקוּדַת בּוֹרְאוֹ. עַל כֵּן גָּזַר עָלָיו ה׳ שֶׁיִּתְהַפֵּךְ מִמַּלְאָךְ לְפֶרַח.

הַדָּבָר יָצָא מִפִּי ה׳ וְהַמַּלְאָךְ הַקְטַנְטָן נַעֲשָׂה פֶּרַח יָפֶה מַרְהִיב עַיִן בְּשִׁלַּל צְבָעָיו, שֶׁכְּמוֹתוֹ עוֹד לֹא רָאֲתָה עֵין אָדָם וְעֵין מַלְאָךְ מִימוֹת עוֹלָם, וְרֵיחַ בְּשָׂמִים מְחַיֶּה נְשָׁמוֹת נָדַף מִמֶּנּוּ לְאַרְבַּע קְצוֹת הַשָּׁמַיִם, שֶׁכְּמוֹתוֹ לֹא הֵרִיחוּ עוֹד גַּם הַמַּלְאָכִים. מִיַּד כְּשֶׁרָאוּ הַמַּלְאָכִים אֶת הַפֶּרַח הַנִּפְלָא הַזֶּה, פָּצְחוּ פִיהֶם שִׁירָה נִפְלָאָה וְרוֹמֵמָה לֵאלֹהֵי הַתִּפְאֶרֶת וְהַהוֹד שֶׁאָצַל מֵהוֹדוֹ עַל יְצִירֵי כַפָּיו. הַשָּׂטָן רָאָה אֶת כָּל הַכָּבוֹד שֶׁיִּרְחֲשׁוּ הַמַּלְאָכִים לַמַּלְאָךְ־הַפֶּרַח וּמְרֵרָתוֹ הִתְפַּקְּעָה מֵרֹב קִנְאָת: לְכָבוֹד שֶׁכָּזֶה לֹא זָכָה הוּא, הַשָּׂטָן, מֵעוֹדוֹ וְעַד הַיּוֹם...

לָקַח אֱלֹהִים אֶת הַפֶּרַח הַנֶּחְמָד וַיִּטָּעֵהוּ בְּגַן עֵדֶן מִקֶּדֶם.

וּלְמַעַן לֹא יִהְיוּ הַתִּינוֹקוֹת כְּפוּיֵי־טוֹבָה לָזֶה שֶׁשָּׂם אֶת נַפְשׁוֹ בְּכַפּוֹ בִּכְדֵי לְהַצִּילָם מֵרָעָתָם וּלְהָחִישׁ לָהֶם עֶזְרָה בְּעֵת צָרָתָם — גָּזַר „הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא״ עַל הַתִּינוֹקוֹת לִדְאֹג לְקִיּוּם הַפֶּרַח־הַמַּלְאָךְ וּלְטַפֵּל בְּגִדּוּלוֹ. כֵּיצַד? הַהֶבֶל הַיּוֹצֵא מִפִּיהֶם בִּשְׁעַת הַלִּמּוּד יִתְהַוֶּה לְטַל, וְיָבֹא הָרוּחַ וְיִצְרוֹר בִּכְנָפָיו אֶת אֶגְלֵי הַטַּל וְיִשָּׂאֵם אֶל גַּן הָעֵדֶן וְיַרְוֶה אִתָּם אֶת אַדְמַת מַטָּעוֹ שֶׁל הַפֶּרַח־הַמַּלְאָךְ וְיִשְׂגֶּשֶׂג הַפֶּרַח וְיַפְלִיא אֶת הָעַיִן בְּשִׁלַּל צְבָעָיו. אֲבָל אִם יֶחְדְּלוּ הַיְלָדִים לִלְמֹד אֶת הַתּוֹרָה וְהֶבֶל פִּיהֶם יִמְעַט — וְנָבֵל הַפֶּרַח וְקָמְטוּ עָלָיו.

וּלְעֵת קֵץ, כַּאֲשֶׁר יִרְבּוּ אֶגְלֵי הַטַּל וְהִרְווּ הֵיטֵב הֵיטֵב אֶת מְקוֹם מַטָּעוֹ שֶׁל הַמַּלְאָךְ־הַפֶּרַח, וְעָשָׂה פְּרִי הִלּוּלִים — מִגִּזְעוֹ יַעֲלֶה וְיִצְמַח פֶּרַח אַחֵר בִּדְמוּתוֹ וּבְתַבְנִיתוֹ, וְהוּא, הַמַּלְאָךְ־הַפֶּרַח, יָשׁוּב לִהְיוֹת מַלְאָךְ כְּבַתְּחִלָּה, וְשִׁעֲשַׁע שׁוּב אֶת הַתִּינוֹקוֹת וְלִמְּדָם אֶת הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ עַל־פֶּה, בְּשָׁעָה שֶׁיִּשָּׂאֵם עַל אֶבְרָתוֹ בִּמְרוֹמֵי הָאֲוִיר.

יוסף צסלר.

נֵר חֲנֻכָּה וְנֵר נְשָׁמָה.

(קֶטַע שֶׁל מִכְתָּב מִשְּׂדֵה הַקֶּטֶל).

...אמא! חנכה היום לישראל. קשה לי לכתב לך מכתב. באותה שעה נשמע קול רעם התותָחים מרחוק. מְגוֹר־הַמָּוֶת מְרַחֵף מסביב. אני מכניס ראשי לַחֲפִירָתִי הצרה, סְפוּגַת הַטַּחַב והקר, מקום משכני האחרון. מתגעגע אני לתנור ביתנו החם. מה אהבתי, אמי, את לילות החרף הארֻכּים והשוממים, את הֶמְיַת־הרוח האכזריה בחוץ וקולות יללתו הפרועה! מה אהבתי את ביתנו החם, בהיות אבי יושב סמוך לנו על יד התנור הַמֻּסָּק ומספר לנו מעשיות מבהילות, נוראות על דבר מלחמות קשות שהיו בעולם, ואני— זוכרני— הִתְכַּוַּצְתִּי כלו בבורנָסִי החם, עָצַמְתִּי עיני, ולפני עברו מחנות־צבא שלמים, מתגעגעים על ביתם, משפחתם, נוהֲרים בלי הרף, בלי סוף, למרחבי־השדות הריקים... כעת אני גופי הנני בין שורות־הלוחמים האלה. אני נלחם לטובת ארץ־המולדת שלנו, המולדת הזועמה, המולדת החורגת, הדורשת קרבנות כה עצומים...

כעת קצת נחו התותחים, אלה כלי הַתֹּפֶת, הַפּוֹלְטִים אש ומות. נִשְׁתַּתְּקוּ לרגע, כאלו מתבישים המה מפני הנר הקטן, הדוֹעֵךְ, נר־הַשַּׁעֲוָה, המפיץ את אורו הכהה מבעד לחלונות היהודים... אני עוצם עיני וחולם...

אמא! אבא ודאי מדליק כעת נר חנוכה... ידו רועדת... הוא נזכר בבנו. דמעה רותַחת נוֹשֶׁרֶת מעינו על הנר הפעוט, ומכבתו. ומבַעבַּעַת הדמעה, אבל הוא שוב מדליקו... „נֵצַח יִשְׂרָאֵל לֹא יְשַׁקֵּר". אבא ודאי מברך את ברכת הנרות בשפתים רועדות ופתאם הוא פורץ בבכי. והנר דולק ומהבהב.

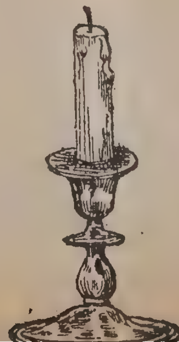
אמי! שמעתי על דבר מחנה הפורעים, שהגיחו מִמַּאֲרָבָם, כפריצי חיות, על בתי היהודים שדדו והשחיתו ללא רחם. בודאי גם אחת מִשְּׁמְשׁוֹתַיִךְ נִפְּצָה... הרוח מְיַבֵּב ומילל, שורק והומה, מתגנב דרך החור אל הבית, משתובב באכזריות ומִשְׂתָּעֵר על הנר לְכַבּוֹתוֹ... כן, מלחמה לנר עם אֵיתָנֵי הַתֹּפֶת...

אמי! אתמול הייתי שלוח מטעם שר־צבאנו לעירה הסמוכה לֶחָזִית. הלכתי, ואיזה כח טמיר משכני אל בית יהודי, לראות בנרות החנכה הצנועים, השלֵוים, התּוֹבְעִים עֶלְבּוֹנָם... מה חפצתי לראות אז שם יהודי זקן, שעל פניו חָרְצוּ חֲרִיצִים הדאגות והיסורים, סָבָא, תוגת־הנצח על שפתיו, שבעיניו מְדלקה פתאֹם אש־הנעורים והוא יושב ומשחק בכדור עם נכדיו הקטנים, וכה תמים הוא באותה שעה, זה הזקן, שְׂבַע הַתְּלָאוֹת...

אמי! כחותי עזבוני... שטף דמעות פורץ מעיני ונופל על מכתב זה הַקָּמוּט וּבָלֶה, המונח בכיסי זה זמן רב כל כך... דאג דאגתי לפיסת־ניר עלובה זו: חשבתי, מי יודע? אולי עליה להשאר חֲלָקָה ולא להיות כתובה לעולם. היו רגעים, בעצם התַלַקְחוּת הקְרָב, שתקפַתְני תשוקה עזה לחטף את פסת הניר ביד אחת ולכתב עליה אחרוני־דברי לפני מותי... צחוק מר מתעורר בי בכתבי לך דברים אלה: מה מגחך הוא חיל, שבידו האחת רובה מְמֻלָּא, ובידו השנית— פסת ניר מְמֻלָּלָה...

אמי! מאֻשר הנני, שכתבתיה כבר. אמא! אל תבכי אפוא! מי יודע! יוכל היות, רגעי ספורים... כאן, בשדה־הַקֶּטֶל, נאבק אני כל רגע עם מר המות. אין הוא מהלך עלינו אֵימִים עוד. אנו משתעשעים אתו שעשוע־דמים. הוא מְשַׁחְרְרֵנוּ תכופות בַּאֲרֻכָּאוֹת קצרות, אולם— יבוא יום...

הנני גומר מכתבי אליך, אפשר, מכתבי האחרון. בבקשה: גשי אל אבא ולחשי לו בחשאי, שידליק בשמחה נר החנכה, וכשתגיעו לנר השמיני, זכרוני גם אני ואמרו: יְהִי נָא נר חנכה זה לנר נשמה, נשמת בני, שמצא קברו בשממת שדות־הקטל...

ולא יכול לְהַבִּיעַ מאומה; שפתיו רעדו ושִׁניו דָא לדא נקשו; אחר כך הפנה את ראשו אל הקיר ונגב את עיניו במטפחת.

מוטקה הבין, כי אביו מַסְתִּיר ממנו את דמעותיו בפעם הראשונה בחייו ראה אז, איך אנשים גדולים בוכים. הוא חשב תמיד, שרק ילדים קטנים ונשים בוכים, אבל אנשים גדולים, כְּשֶׁמַּר להם, הם מתמרמרים.

כעבור רגעים אחדים שב האב למנוחתו. הוא יִשֵּׁר את גֵּוו וצעד צעדים אחדים לאורך החדר, בשלחו אליו מַבָּט חודר וחם; על שְׂפָמוֹ הצהבהב עדיין תלתה דמעה אחת.

— האינך מַכִּירֵנִי... מו...

הוא לא גמר. קולו נפסק באמצע ושוב פנה אל הקיר.

לבו של מוטקה נרתע. הוא נגש שְׁפִי אל אבא ובַחֲמִימוּת אחז בידו. חפץ להגיד לו: „אל תבכה, אבא" — ובעצמו פרץ בבכי.

זרועות פתוחות וחזקות הרימו פתאם את מוטקה, עינים לַחוֹת הרטיבו את לחייו ושפתים צורבות הודקו אל פיו...

הם התקרבו חִישׁ זה אל זה.

מוטקה נמצא במצב־נפש מרומם ופִטְפֵּט ופטפט בלי הֲפוּגוֹת. הוא שאל את אביו, מדוע עזב את ביתם ולמה לא סר עליהם בַּחֲזִירָתוֹ... ולא הרגיש כלל, איך פני אבא שֻׁנּוּ ואיך קולו התחיל רועד לשאלתו זו. רעיונותיו של מוטקה עדיין תפושים היו בספור אביו, איך לא יכול בָּאֳנִיָּה — מפני הסער הגדול שֶׁשָּׁרַר בים — ללבוש את בגדיו ואיך הוא טולטל ממקום למקום.

אבל השיחה הלְּבָבִית שביניהם נסתבכה, כשמוטקה התחיל לקרוא את אבא הביתה:

— כֻּלָּנוּ, אבא, כלנו נגור יחדיו: אתה, אמי וגם... האב השני, הגר אתנו — דבר מוטקה מתוך תמימות וחִבָּה רַבָּה, כְּשֶׁלִּטֵּף באצבעותיו הרכות את צוארי אביו. — עוד מעט ויבוא החורף, כלנו נצא לטייל לשעות אחדות. האב הַלָּז מְאַחֵר תמיד לשוב הביתה, כשכבר חושך בחוץ, אבל אתה, הרי תקדים לבוא, האמנם כן, אבא?

שוב אצא אני, בני, מחר לדרכי ואיני יכול לגור אתכם יחד — ענהו אביו בקול עצוב, כשפניו התקדרו וגופו רעד מרוב התרגשות. — הוא חפץ לשלוט ברוחו ולבלי הראות את סערת נפשו; נגש אל השלחן הקטן ולגם לגימות אחדות מתוך כוס המים, שעמדה שם...

מוטקה נבהל מאד ופניו חָוְרוּ. הוא, אמנם, חפץ לשאלהו, מדוע אינו יכול לגור אתם יחד, אבל ירא לבל תרגיז שוב שאלתו זו את אביו.

כשחפצה המשרתת — אחרי עבור שעות אחדות — לקחת אותו הביתה, התחיל מוטקה בוכה בקול רם, בהתעקשו, כי הוא חפץ דוקא להשאר פה בחדר, יחד עם א ב י ו ז ה.

זמן רב עבר, עד אשר הִטּוּ סוף סוף את לבו לנסוע הביתה.

כל הדרך געה מוטקה בבכי. לא השקיטה את רוחו אפילו מתנת־אביו: כדור־מעופף עם כנפים גדולות וארוכות, שיכול לעוף כמו צפור.

בערב, כאשר שב האב, הגר אתם יחד, מעבודתו והסתכל בעיני מוטקה האדומות־צָבוֹת, פנה בכעס אל אמו:

— מדוע ענו כל כך את הנער?..

האם שתקה ולא ענתה מאומה.

אנטיכוס אפיפנס

ת. רבינוביץ.

המלאך־הפרח.

אגדה.

זה היה בשכבר הימים!

הילדים עדין לא טעמו טעם חטא: סרו בכל עת למשמעת הוריהם, אהבו וחבבו זה את זה וחסו על יתומים ועזובים.

מורים וספרי־למוד טרם יהיו עוד בארץ בימים ההם. ולמדו התינוקות על פה וידעו כל התורה כלה, כי כרוב קטן אחד, בדמות ילד קטנטן ויפה היה טס[2] בעולם ומלמד את כל תינוק ותינוק תורת אלהים חיים. וכנפים קלות, כנפי משי, היו למלאך והן הבדילו אותו מבשר ודם. בכנפיו אלה היה הכרוב נושא את חניכו ומרחף אתו במרומי האויר. ברגעי טיסה אלה היה המלאך משגיר בפי הילד את תלמודו— והילד לא היה מכרח כלל לעמל ולהזיע על שעוריו.

וידעו כל באי עולם את הכרוב הקטן הזה, היו רואים אותו פנים אל פנים, מדברים אתו פה אל פה ומשתעשעים בחברתו. וזה שמו, אשר יקראו לו בני־האדם — מלאך־התינוקות.

ואהב המלאך את התינוקות אהבה עזה, והיה משעשעם ומבדחם, מלטפם ומנשקם, מלמדם ומחנכם לתורה ולמעשים טובים.

וכשהיה חג משפחה אצל אחד התינוקות, למשל: יום הולדתו או יום הולדת אבותיו, היה הכרוב בא לקחת חבל בשמחתו. ובכדי לפאר את השמחה ולבדח את הקרואים, היה שר שירי מעלה באזני כל המסבים, אשר לשמעם התמוגגו כלם מנעימות ורך.

טובים היו הימים הללו לתינוקות!

אבל הימים הטובים הללו חלפו עברו לבלי שוב!

נתרבו הרשעים בתבל, גם הדור הצעיר נעשה פרוץ ויעזב את הדרך הטובה: הילדים מאנו לשמע בקול הוריהם; התחילו לריב ולהקניט זה את זה ועל יתום ודך לא שמו עוד עין לטובה כבתחלה.

ויחר אף אלהים, וההשגחה העליונה סרה מעל בני האדם.

מלחמת־החיים נעשתה קשה ובני האדם נלחמו על פת לחם, ככלבים הנלחמים על עצם.

ואז נגזרה גזרת העלם גם על המלאך הקטן, מלאך־התינוקות.

ומאז חדל למוד התורה להיות משחק ותענוג!

ראו האבות, כי בניהם הקטנים מתחנכים ללא תורה וללא דרך־ארץ, מפני שהם עצמם אינם יכולים לשים לב כראוי ללמודיהם, בהיותם עסוקים כל הימים לחזור אחרי הלחם הקלקל, ונמנו וגמרו למסר את חנוך בניהם בידי מלמדים ומורים. ראו המלמדים, כי אין לאל יד בן־תמותה להשגיר לילד תורת אלהים על פה ויתחילו לכתב ולחבר ספרי למוד שונים.

כי כן נבראו בעונה אחת גם המלמדים וגם ספרי הלמוד. אפס כמלמדים, כן ספרי הלמוד לא הביאו מתחלתם את התועלת הרצויה, והתלמידים לא היו רואים ברכה בלמודיהם.

רעים ומרים היו הימים ההם לתינוקות של בית רבן.

* * *

באחד הימים האלה קרה מקרה יחיד ומיחד במינו, שכמותו עוד לא קרה ואולי עוד לא יקרה עד אחרית הימים:

בעיר אחת ישב מלמד אחד אביר לב. בין תלמידיו נמצא ילד אמלל, שאותו לא חנן הטבע בשום כשרון ודעת.

ויהי היום וישגר המלמד לתלמידיו פרשה אחת מן התורה, וכאשר כלה המלמד את באוריו צוה על התלמידים לשנן היטב ולזכר. כעבר זמן־מה קרא המלמד אליו את התלמיד האמלל ויפתח לפניו את הספר ויצו עליו לאמר. התלמיד לא ידע גם להתחיל. כעס המלמד ויחבט את בשר האמלל ברצועת עור עבה. אפס גם זה לא הועיל כלום. התלמיד לא ידע תחלה ועל כן לא נזכר גם אחרי ה„מלקות". חרון המלמד האכזר התגבר עוד יותר. ובכדי להנקם מן האמלל הלך לבקש חבל ארך, לאסרהו אל הספסל ולחבטהו עוד יותר מאשר בתחלה.

המלמד עודנו עושה כה וכה; לב התלמידים עודו חרד לקראת המחזה הנורא העתיד להופיע בחדר

בזמנים שונים ואת כל התמונות והציורים שהתעוררו בי לרגלי הרושם הזה והוצגו לנגד עיני, ביחס אל אלה התמונות והציורים שיצאו לי מן הרושם שעשתה עלי מנורת חנוכה זו עם שני האריות הגדולים ושני נשרי פולין העתיקים.

ומנקודה לנקודה שַטתי על פני אותו הים הגדול הנקרא „דברי הימים״, ובין רגע עברתי עתים ותקופות ולפני עיני התרוממה מעלה, מעלה מַצֶּבֶת אותו הגבור, הענק העתיק מתתיהו חשמונאי, ומצבת אותו הגבור שֶׁנִּלְחַם בחרב נקמתו על יד העיר ליש, ואשר לא היה דומה לו בשעתו, — יהודה המכבי, — מצבת החשמונאים, מצבת המַכַּבִּים!

קטנה היא חברת הגבורים הסובבים אותה היום וקטן מקומה על מרבד לודויג הראשון, אולם מזכרת גבורת עם-גדול היא כמוהם ועתיקה מהם וארוכה היא מגִלתה הנכתבה בין רשמותיה...

כָּבו נרותיה כאן על מרבד לודויג הראשון, אבל המביט אליה ילך וידליק את נרותיה בביתו ולהבותיהם הצנועות ושַׂמחו את לב הנאספים בבית והם ישַׁכּחו את כל פגעי הלב המַקדירים את שמי חיי אדם מישראל וכלם יענו תמיד לעומתם וישירו:

„הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ קֹדֶשׁ הֵם!״...

עד יקומו עוד הגבורים מקבריהם וידליקו אותה האש שלא פסקה מאותו פך השמן שמצאו בחותמו של הכֹּהן הגדול—בלב הדור והיתה ללהבה—להבת קודש עולמית.

א. לוברנו.

אֲגָדוֹת.

לְאִמִּי.

א.

הָיָה מֶלֶךְ, בֶּן־אַבִּירִים, שֶׁמֶשׁ עֲטָרָה
לְרֹאשׁוֹ נֵזֶר;
בָּאוּ זֵדִים יַלְדֵי שַׁחַץ, חָרְשׁוּ רָעָה
לוֹ בַּסֵּתֶר.

אוֹיֵב זָנַק מֵעֲבָרִים. „אֶל הַנֶּשֶׁק!״
מֶלֶךְ קָרָא.
אִישׁ לֹא שָׁמַע, אִישׁ לֹא עָנָה. נִשְׁבָּה מֶלֶךְ
לְאֶרֶץ זָרָה.

ב.

הָיָה רוֹעֶה. אָבִיב עֵינוֹ, נֶשֶׁר לִבּוֹ,
הַר מְעוֹנוֹ;
מִדֵּי בֹקֶר מִדֵּי עֶרֶב רַק בֶּחָלִיל
נִהֵל צֹאנוֹ.

פַּעַם אָבַד לוֹ חֲלִילוֹ; תּוֹךְ הָאֹפֶל
עֵדֶר תּוֹעֶה;
שָׁוְא קְרִיאָתוֹ! עֵדֶר נָפוֹץ. נִקְרַע קִרְבּוֹ
לֵב הָרוֹעֶה.

ג.

הָיָה נַגָּן, כֻּלּוֹ שִׁירָה, כֻּלּוֹ רֶגֶשׁ;
טוֹב גּוֹרָלוֹ:
כִּנּוֹר הָיָה לוֹ וָקֶשֶׁת, וְאֶחָד מֵיתָר
רַק הָיָה לוֹ.

עָלָה שַׁחַר עוֹטֶה קֹדֶשׁ, פָּתְחוּ שִׁירָה
כָּל הַדְּשָׁאִים;
נֵעוֹר נַגָּן, — מֵיתָר נִתַּק — נֶאֱלַם נֶצַח
בֵּין הַסְּלָעִים.

ב. קְרֶמֶר.

שְׁנֵי אָבוֹת.

—צִיּוּר—

לכל נער ונער יש אבא אחד, אבל למוטקה בן הגלָב היו אבא ואבא. בראשונה, בהיותו עוד ילד קטן, התגדל והתפאר בזה: שני אבות! אָטוּ מִלְתָא זוּטְרָתָא היא? אבל כל מה שהלך וגדל, נקרה מחשבה מרה במוחו: מדוע דוקא לו שני אבות ולכל חבריו: לשמואל׳יק בן־שכנם, לחיים׳קה בן־המשרתת ולאפרים׳קה מן „רחוב הכלבים" רק אבא אחד?

ביחוד לא יכול מוחו הרך לתפוס, מדוע אבא אחד משותף הוא לו ולאחותו הקטנה אסתר׳קה, והשני — רק שלו הוא.

— אמא, מדוע יש לי שני אבות? — פָּנָה אליה מוטקה בשאלה ביום סתו אחד, בהתחרטו מיד על זה: — אמו הורידה את עיניה לשאלתו. פניה הלבינו כסיד וכמעט שלא פרצה בבכי.

— כשתגדל ותבוא בשנים, אז תבין זאת, מחמדי, — השיבה לו בקול דק ורועד, בְּגַנְבָה בשולי סינורה את דמעות עיניה.

מאז התחיל מוטקה לחכות בקוצר־רוח לשעה המאושרה, כשיהיה גדול.

— עוד מעט — הרהר בלבו — יבואו ימי־האביב; עצי החצר הערומים שוב יתכסו בפרחים לבנים; ממעל לגג הגבוה, שלמול מעונם, שוב יֵרָאוּ שמים בהירים ועמוקים; צפרי־זמרה תְקַשְׁקֵשְׁנָה בכנפיהן בשמשיות החלונות. כלם יעזבו את העיר ויצאו לנאות־דשא — הוא יקח אתו גם את דו־האופנים שלו — ואחר־כך יבוא חורף קר מאד, שלג לבן יכסה את הרחובות ובלחיים אדומות מקור ירוץ פעם אל בית־הספר ופעם אל חבריו להשתעשע אתם בכדורי־שלג. אז בודאי כבר יהיה גדול ויבין, מדוע יש לו שני אבות.

מוטקה אהב מאד את אביו המשותף לו ולאחותו. אבא זה השתעשע תמיד אתו ויכול לחקות את הכל: איך כלב נובח, איך חתול מְיַלֵל, איך פרה גועָה. גם קנה בשבילו צעצועים שונים.

את אביו השני אינו זוכר היטב.

הוא זוכר רק, כי ביום חורף קר וזועם הִתְלַבְּטָה אמו — מרוגזת ועצובה — בפנות הבית. פני אביו גם־כן היו חורים כסיד. אחרי־כן יצאו שניהם את הבית ואביו לא שב יותר אליהם...

מתי נסע האב הלז — אמא אומרת, כי נסע הרחק הרחק מאד — אין מוטקה זוכר. לפעמים נדמה לו, כאלו האב הלז לא היה אתם לגמרי, אלא שולח הוא מרחוק מכתבים וכסף, מה שאמא טומנת בסדורה העב.

אך משעה זו, שאבא זה, הגר אתם יחד, התמרמר פתאם על אמא וגער בה, שתשלח בחזרה את הכסף שקבלה, בהביאו אותה לידי דמעות מרות — משעה זו התחילה שנאה עצומה רוצצת בלבו של מוטקה לאביו זה. הוא לא יכול עוד להביט בפניו במנוחה והשתדל לבלי הִפָּגֵשׁ עם מַבָּטֵי־עיניו הדוקרים. הוא פָרַש תמיד אל זויות־הבית, כששחק בצעצועיו. ומתוך השנאה הזו התחילה צומחת בלבו תשוקה עצומה לראות את אביו הלז, לשוחח אתו, ללטפהו, ללחצהו אל לבו ולקרוא לו: „אבא".

ותשוקתו זו סוף־סוף נמלאה.

ביום ההוא עזב אבא זה, בפנים נרגזים ובשפתים מהודקות, את הבית וילך לעבודתו. עיני אמו היו אדומות מבכי. כשהלבישו את מוטקה, אחרי ארוחת־הבקר, בבגדי־שבת, פנתה אליו אמו:

— עוד מעט וְתִסַע, מוטישי שלי, אל אביך הלז. הוא נסע יחד עם משרתת ביתם.

נסיעתם זו לא ארכה זמן רב. הם עברו לפני חלון־רַאֲוָה, שמתוכו נראה דב גדול בכפות מפושקות ופה פעור, כאלו חפץ לבלוע אל קרבו את כל העוברים ושבים, ואחר כך התעכבו לפני בית חומה גדול וגבוה, שמסביבו עמדו מרכבות רבות רתומות לסוסים דוהֲרים ואבירים. את דלתי המסדרון פתח לפניהם איש עב־הכרס, שהיה מלובש בבגדים כחולים ובכפתורים מְזֻהָבִים. הם עלו על מדרגות מוצעות באֲטִינים לבנים והמשרתת התדפקה בדלת אחד החדרים.

מוטקה התעכב על מפתן החדר, בהביטו מתוך אימה ופחד אל איש גבה־הקומה, שזקן צְהַבְהַב ועגול הכתיר את פניו הירַקרַקים־לבנים.

— האומנם זהו אבי? — התפלא מוטקה. — בחדר לא היה איש אחר מלבדו, והוא הרי צִיֵּר בנפשו, כי פני אביו הלז אחרים, אחרים לגמרי.

אביו חפץ להגיד לו דבר־מה, אבל גִמְגֵם בְּדִבּוּרוֹ

בָּאֱמֶת לֹא הַצָּמָא וְלֹא בְּשׂוֹרַת־כְּלוּלוֹתֶיהָ עִם יוֹרֵשׁ הַכְּהֻנָּה הַגְּדוֹלָה הָיוּ הַנְּסִבָּה לִכְלוֹת־נַפְשָׁהּ, כִּי אִם פְּגִישָׁתָהּ הַפִּתְאוֹמִית עִם נַפְתָּלִי, אֲשֶׁר הִכִּירָה בוֹ אֶת מְפַלְטָהּ וּמַצִּילָהּ מִמָּוֶת בַּמִּדְבָּר הָאָיֹם וְהַנּוֹרָא וַאֲשֶׁר לִבָּהּ רָחַשׁ לוֹ מֵאָז תּוֹדוֹת וְרִגְשֵׁי־אַהֲבָה אֵין קֵץ.

— וְכָעֵת, אָבִי יַקִּירִי — כִּלְּתָה רָחֵל אֶת דְּבָרֶיהָ: — אַחֲרֵי הִתְעוֹדְדִי מִבְּשׂוֹרַת פִּתְאֹם וְזַעֲקַת צְמָאִי, אוּכַל לָתֵת אֹזֶן קַשֶּׁבֶת לְדִבְרֵי פִּי אוֹרְחֵנוּ הַנִּכְבָּד, הַבָּא בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים לְקַחְתִּי אַחַר כָּבוֹד לִהְיוֹת יְבִמְתּוֹ...

כְּחִצִּים שְׁנוּנִים חָדְרוּ דִבְרֵי רָחֵל אֵלֶּה אֶל לֵב נַפְתָּלִי הַסּוֹעֵר. הוּא נִצַּב שֵׁנִית לְפָנֶיהָ נָבוֹךְ וְנִכְלָם, כִּי הָבֵן הֵבִין לְאָן יִרְמְזוּן אֲמָרֶיהָ. אַךְ חִישׁ הִבְלִיג עַל מְבוּכָתוֹ וְסַעֲרַת נַפְשׁוֹ וַיַּעַן וַיֹּאמַר:

— „אָמְנָם כֵּן הוּא, רָחֵל בַּת עוֹבַדְיָה הַכְּבוּדָה, שָׁלוּחַ אֲנִי אֵלַיִךְ בְּשֵׁם אָבִי וְאָחִי אֱלִיעֶזֶר, הָרוֹחֵשׁ לָךְ אַהֲבַת־עוֹלָם מִיּוֹם רְאוֹתוֹ אוֹתָךְ בְּמִשְׁכַּן שִׁילֹה, לְבַקֵּשׁ כִּי תוֹאִילִי לִהְיוֹת לוֹ לְאֵשֶׁת בְּרִיתוֹ. וְאַחֲרֵי כִּי אוֹהֵב אָנֹכִי אֶת אָחִי יוֹתֵר מִנַּפְשִׁי, לָקַחְתִּי עָלַי בְּרָצוֹן אֶת מִשְׁלַחְתִּי זוֹ, אֲשֶׁר אֲקַוֶּה לְמַלְּאוֹתָהּ בֶּאֱמוּנָה וּבְהַצְלָחָה..

דִּבְרֵי נַפְתָּלִי הוֹכִיחוּ אֶת רָחֵל, כִּי מִלְחָמָה עַזָּה מִתְחוֹלֶלֶת גַּם בְּקֶרֶב לִבּוֹ, אֲבָל כְּאָח טוֹב וּכְצִיר נֶאֱמָן לְשׁוֹלְחָיו נֶאֱלַץ הוּא לְהַסְתִּיר בְּחֻבּוֹ אֶת רִגְשׁוֹת נַפְשׁוֹ. וַתַּעַן וַתֹּאמַר גַּם הִיא:

— „מְאֻשָּׁרָה אָנֹכִי בַּבָּנוֹת, כִּי יָכוֹל אוּכַל לִהְיוֹת לְבַת נֶאֱמָנָה לְמִשְׁפַּחְתְּךָ הָרָמָה"...

הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הִרְעִישׁוּ אֶת לֵב נַפְתָּלִי עַד הַיְסוֹד. כִּי שָׂמֹחַ שָׂמַח, אֲשֶׁר נִשְׁאַר נֶאֱמָן לְמִשְׁלַחְתּוֹ וְעָמַד בְּנִסָּיוֹן קָשֶׁה כָּזֶה, וַיְבַקֵּשׁ מֵאֵת רָחֵל כִּי תִכּוֹן לָהּ לִנְסֹעַ אִתּוֹ בְּיוֹם הַמָּחֳרָת מִבְּלִי הִתְמַהְמֵהַּ. אַךְ הִיא לֹא נֵאוֹתָה לִנְסִיעָה נֶחְפָּזָה כָּזוֹ וַתֹּאמֶר לוֹ: אֵשֵׁב נָא בְּבֵית אָבִי עוֹד יָמִים אֲחָדִים וְלָקַחְתִּי בִּרְכַּת הַפְּרֵדָה מֵאֵת כָּל בְּנֵי מִשְׁפַּחְתִּי וְרֵעוֹתַי, וְנִפְרַדְתִּי בְּבִרְכַּת שָׁלוֹם גַּם מֵאֵת עֵדֶר צֹאנִי וּמְקוֹמוֹת מִרְעָן הָרְחוֹקִים, מֵאֵת יֶרֶק הֶהָרִים וְדִשְׁאֵי הָעֲמָקִים אֲשֶׁר בִּלִּיתִי בָהֶם אֶת מִבְחַר יְמֵי עֲלוּמַי...

— לַדָּבָר הַזֶּה אֶשָּׂא אֶת פָּנַיִךְ, רָחֵל אֲחוֹתִי! אָמַר לָהּ נַפְתָּלִי בְּרֶגֶשׁ: — כִּי יָדֹעַ אֵדַע לְהוֹקִיר אֶת עֶרֶשׂ הַמּוֹלֶדֶת וַחֲלוֹמוֹת הַנְּעוּרִים, וְכַבֵּד אֲכַבֵּד אֶת אֵלֶּה הַמַּכִּירִים בְּקִשְׁרֵי אַהֲבַת הַמִּשְׁפָּחָה וְחוֹבוֹתֶיהָ הַקְּדוֹשִׁים...

(המשך יבוא.)

א. בן־דוב.

משה כ"ץ

אֶל נֵרוֹת הַחֲנֻכָּה.

מֵחֵלֶב גִּבּוֹרֵי הֶעָבָר קָרַצְתֶּם,
מֵחַיֵּי עֲנָקִים מָשְׁזָרָה פְּתִילַתְכֶם,
בִּתְקוּפָה רְוַת דָּם וַהֲרַת שִׁחְרוּר נוֹעַצְתֶּם
וְנִשְׁמַת חֲלוּצֵי הַדְּרוֹר הִדְלִיקַתְכֶם.

עַד אַחֲרִית הַיָּמִים תִּתְנַצְנְצוּ דוֹמָם,
אֵין גְּבוּלוֹת וּתְחוּמִים לְאוֹרְכֶם הַשָּׁלֵו,
בְּשַׁלְגֵי הַצָּפוֹן זֶה בְּרַכְּכֶם לֹא עָמַם,
לֹא נִדְעַךְ זָהָרְכֶם בִּנְדוּדֵי שְׁנוֹת אָלֶף.

מַבְהִיקוֹת לֶהָבוֹת רְבָבוֹת, רְבָבוֹת
וְגֶשֶׁר־אֵשׁ נִמְתַּח בֵּין דּוֹרוֹת וְעִדָּנִים, —
בְּסַעֲרַת הַקְּרָבוֹת חוֹלְלוּהוּ הָאָבוֹת
וּבְזִיו תִּקְוַת־עַד יְחַזְּקוּהוּ הַבָּנִים.

דוב אורבך.

מְנוֹרַת חֲנֻכָּה עַתִּיקָה.

(זִכְרוֹנוֹת).

מחלון הגדול אשר בבית החדש והגדול העומד על כֶּתֶף ההר, על גבולה של העיר העתיקה והחדשה, בקצה הרחוב אשר על ההר ולראש הסִמְטָה היורדת בשפועו של ההר, בחנותו הגדולה של מוכר-העתיקות הנוצרי אשר כל רוזני הארץ ושריה באים לבקרה ולראות באוצרה—נשקפה לי מנורת חנוכה זו העתיקה העשויה נחושת-קלל עם שְׁנֵי האריות הגדולים על דוּפְנָהּ הרחב ושני הנשרים הגדולים לפניהם- עשוים מעשה אָמן.

בעברי שם ראיתיה עוד מרחוק וכאלו צִדְתָּה אותי במראיה. נגשתי אל החלון ועמדתי להביט אליה ולעיין בה.

ורואה אני משם בחדרי החנות הפתוחים לרוחה את כל דברי חפץ ויקר, המספרים את פרשת הימים וגדולת העתים שעברו, ומביט אני בפרט אל כל הכלים הנתונים על החלון בשכנותָה של המנורה—אל מזכרת גבורת הגבורים הסובבים את מזכרת גבורת החשמונאים.

ואמנם בני עֲלִיָּה הם כאן חברי החשמונאים: מימינה – כר ורתם-הסוס וחרבו ומעיל הפרשים של המלך סובִּיֶסקי, משמאלה אַנדרָטָא של נפולאן הראשון וכובע הנחושת על ראשו– צלם דמותו מן הימים שהתמהמה בוַרשא. ותחתיהם מרפד מרבד לודויג הראשון עשוי כסף וחשוקי זהב; למעלה ולמטה מהם וסביב להם עוד כלים מכלים שונים, גדולים וקטנים, וכלה מלאה החנות דברי חפץ כאלה, הפועלים על נפשו של האדם להוציאו מן השעה שהוא עומד בה ולהביאו אל חדרי מַשְׂכִּיות הימים שעברו.

ועוד הפעם אני מביט אל המנורה הגדולה העומדת לפניהם ולרגליהם של כל אלה הגבורים.

במה מצֻטֶּינה מנורה זו שזכתה כאן לכבוד גדול, למקום מכובד זה? אפשר הדבר הוא פשוט: מפני שגם היא מזכירה גבורת הגבורים ככל חבריה הצובאים עליה? מפני שיהודה המכבי שהדליק בפעם הראשונה את הנרות הללו הנדלקים במנורה זו היה גם כן ממין גבורים זה, דומה להם וכמוהם נזכר לדורי דורות? אבל לא, כמדומני... למקימה המכובד על מרבד לודויג הראשון, בין פסל נפולאן הראשון וכלי המלך סוביֶסקי, זכתה המנורה מטעם אחר לגמרי—נשריהָ נשרי פולין הם — נשרי פולין עַתִּיקים.—

ועומד אני וחושב והוגה: לא, לא—לא את יהודה המכבי אמרו להזכיר כאן, לא את חרב גבורתו אשר לקח מיד שר-צבא חיל סוריה, שבא בשם מלכו האכזר להשמיד את עמני ויפול מת לפניו בשדה המלחמה בין הרי יהודה ואפרים והיא היתה לחרב נוקמת ביד יהודה ולא הוציאה מידו החזקה עד נפלה לארץ יחד את הגבור בשדה המלחמה על-יד העיר לַיִשׁ! לא את פרקו של יוחנן החשמונאי חפצו להזכיר כאן ולא לכל דורות החשמונאים האחרים אמרו להציב פה מצבה ולהזכירם, כי דבר-המַכַּבִּים רק כדבר תָפֵל הוא כאן. הידוע אולי רק למתי מספר, ליחידי סגולה מכל קהל המבקרים את הנות-העַתִּיקים זו ולכל הקהל מזכירה היא פרק אחר, מאוחר הרבה בדברי הימים. ההדיוטים שבהם אפשר שרואים אותה „כשבת׳ניק” היהודים ישן עם נשרי פולין עתיקים עליו. אחד מאלה שנלקחו בשעתם בתור משכון על ידי בעלי הטקסא ובכחו של המגיסטרט, על איזה חוב ישן שהיו בעליהם חייבים לקהל או לקופת מס-הגלגלת או איזה מס-הצבא שהיה על היהודים, החפצים להגאל מיסוריהם, לשקול דנרי זהב טהור... או אולי... אולי נתיַתְּמה מנורה זו אחרי מות בעליה, בעת שנפלה ביד אותה הבת שהסנדלר הנוצרי שְׁכֵנָם סטמפקובסקי הִסִיתָה ויצאה לשמד ובהיותה בבית מקלט הנזירים, כשמת אביה, הוציא בית דין הנזירים את פסק דינו אשר על פיהו יורשת היא לבדה את כל נכסי האב עם כל המטלטלים, ואז נפלה לידה גם מנורת חנוכה זו העתיקה ונתיַתמה, — לא הדליקו בה יותר נרות חנוכה, לַהַב נרות קודש אלה לא האיר יותר מאז היום את האריות העתיקים עליה ולא שמעה עוד את הברכה על הנס, רק התגוללה ביתמותה תחת גג בית זקן-הנזירים? או אולי התגוללה כדבר אין חפץ בו במשך דורות שלֵמים או תקופות שלמות בביתם של אנשים שונים שלא מצאו בה כל ענין... או נרות „אחרים” לגמרי לקחו אולי את מקומה בבית והיא היתה מתגוללת כדבר ריק שהשאיר אחריו האב הזקן—שהיה חי לפני הרבה דורות?...

אמנם חשיבותה היתרה הנכרת עליה ואשר היא מביעה במראיה עם אותיות ראשי התבות החרותות עליה, הרחבות השפוכה על כל מעשה האמָנות שעליה, מזכירים לנו אותם היהודים החשובים, אשר התישבו והתאַזרחו פה בגבולות פולין הרחבים על גדות הויסלא ושמם יצא מכאן לתהלה בארץ; — מספרת היא על אלה הבתים החשובים כאן בישראל, אשר בעליהם הוליכו והביאו את מסחרם באניות שטות על הויסלא—אניות טעונות שקי צמר לליפציג ואניות טעונות חטה, דגן ושעורים לדנציג... וכמה אור וכמה גיל ראתה מנורה זו בימי אשרה בבית בעליה... אֵרוסי הבן והבת—נערות צעירות שחרחורות וצנועות עם חתניהן הצעירים, ה„עלויים” בבית המאושר, אשר אור וָחֹם מלאו אותו אז בליל כסלו הקרים והארוכים, בעת שלהבותיהם הנעימות של נרות הקודש הללו מעל החלון שלחו אל פנים הבית המואר את אורם הצנוע כִּצְנִיעוּתָן של הכלות הצעירות, הבנות הכשֵׁרות והמאוּשָׁרות; כמה זִמרה וכמה צחוק שמעה בימי אורה, שחוק המחותנים וזמרת „המבדיל” המשמחה לב—אולי...

חשיבות יתרה שפוכה עליה כאן בעמדה בין מזכרת הגבורים האלה, אבל אִלֶּמֶת היא...

ומביט אני אל המנורה עתיקת-יומין, מביט ומעיין בלי הרף, קורא וקורא בה ואינני יכול למצוא אותה הנקודה אשר בכחה לפָרֵשׁ את חשיבות מראיה...

ואפשר שיחוסה גדול מאד; אפשר שהרמ״א ז״ל ברך על נרותיה ויוצאי חֲלָצֵי הרמ״א הביאו אותה אתם בבואם לכאן באניות שטות על נהר הויסלא והתישבו פה והתאזרחו כאן—מי יודע... אפשר שהיתה לפני דורות עוד חשובה יותר, אפשר שהיתה אז מצופָּה כסף או זהב והמהר״ם ז״ל מלובלין קבלה בתור מַתְּנַת נשואים, „שְׁלוּמי-הדרוש”... או אפשר שזקנו של מהר״ם ז״ל בֵּרַך עוד על נרותיה והודה לפניה על הנס...

הלא לא לחנם זכתה למקומה הרם כאן בחלון של מוכר העתיקים העשיר... נשריה נשרי פולין הם, נשרי פולין אמתים— והאריות גם הם מאותו הפרק בדברי הימים הם...

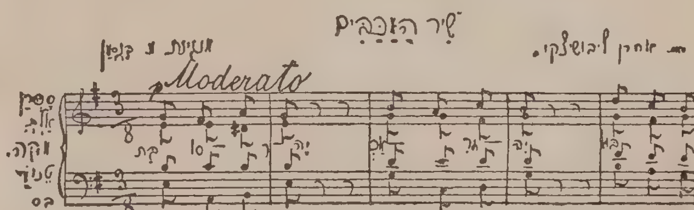
כן, עתיקת-יומין חשובה היא—אומר אני בלבי ועוד הרבה הרבה יש לקרוא בה והעיקר הוא רק למצוא את הנקודה האמתית אשר בה אפשר למצוא את המפתח לאותיותיה... אבל מי יודע אם כל אלה המביטים אליה עומדים על תמצותה ורואים את כל הבולט מבין רשְׁמוֹתֶיה העתיקים... ומי יודע אם בכלל הרבה מן המבקרים את החנות מוצאים בה בכלל ענין לענות בו...

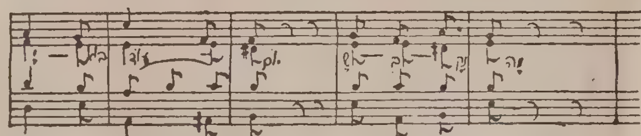
עומדת היא לרגלי „הֶעָנָק” עם כובע הנחושת החדשה על ראשו, ועל ידה—החרב הנודעת בדברי הימים, אשר לא הושבה עוד אל תערה... מראיה מעורר ענין ומין צניעות יש בה... ואולם עתיקה היא וזה הלא הוא העיקר בדברי חפץ אלה, ורִשְׁמָהּ נשאר בלבו ובמוחו של הרואה אותה—יחד עם כל כלי מזכרת גבורת הגבורים הסובבים אותה...

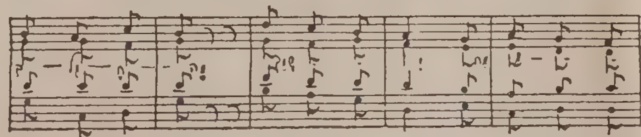
ואחרי לכתי משם התחלתי לבקר ברעיוני את הרושם שעשו עלי והשאירו בזכרוני כל אלה הכלים, מזכרת הגבורים שחין

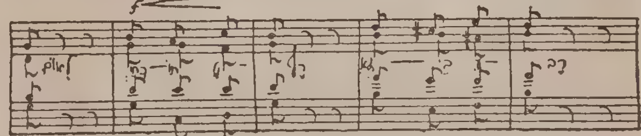
בָּהֶם שָׂרִיד וַיָּנוּסוּ פְּלִיטֵי הָעַמִּים לִמְדִינוֹת הַיָּם.
ס וְאֶלְעָזָר הִתְכּוֹנֵן לְהָמִית אֶת הַפִּילִים וַיִּטְבַּע בְּגֶלְלֵיהֶם,
וְכַאֲשֶׁר שָׁבוּ מִן הַמִּלְחָמָה בִּקְשׁוּהוּ בֵּין הַחַיִּים וּבֵין
הַמֵּתִים וְלֹא מְצָאוּהוּ. אַחַר מְצָאוּהוּ בְּגֶלְלֵי הַפִּילִים.
סא וַיִּשְׂמְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי שׂוֹנְאֵיהֶם נָפְלוּ בִּידֵיהֶם,
מֵהֶם שָׂרְפוּ בָאֵשׁ וּמֵהֶם דָּקְרוּ בַחֶרֶב וּמֵהֶם תָּלוּ עַל עֵץ.
סב וּבַגְרִיס הָרָשָׁע מַתְעֵה עַמּוֹ — שָׂרְפוּ אוֹתוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בָּאֵשׁ. סג וַיְהִי כִשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אַנְטִיוֹכוֹס כִּי נֶהֱרַג בַּגְרִיס
הָרָשָׁע וְכָל שָׂרֵי חֵילוֹ, וַיֵּרֶד בָּאֳנִיָּה וַיָּנָס לִמְדִינַת הַיָּם;
וַיְהִי כָּל מָקוֹם אֲשֶׁר בָּא שָׁמָּה — וַיִּמְרְדוּ בוֹ וַיִּקְרְאוּ
לוֹ „הַבּוֹרֵחַ". סד וְאַחֲרֵי כֵן בָּאוּ בְּנֵי הַחַשְׁמוֹנָאִים לְבֵית
הַמִּקְדָּשׁ וַיְחַזְּקוּ אֶת הַשְּׁעָרִים הַשְּׁבוּרִים וַיְתַקְּנוּ אֶת
הַפְּרָצִים וַיְטַהֲרוּ אֶת הַמִּקְדָּשׁ וְהָעֲזָרָה מִן הַהֲרוּגִים
וְהַטֻּמְאָה. סה וַיְבַקְּשׁוּ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ לְהַעֲלוֹת אֶת הַמְּנוֹרָה
וְלֹא נִמְצָא, כִּי אִם צְלוֹחִית אֶחָת, אֲשֶׁר הָיְתָה חֲתוּמָה
בְּטַבַּעַת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וַיֵּדְעוּ כִּי שֶׁמֶן טָהוֹר הוּא, וְרַק
לְהַדְלָקַת יוֹם אֶחָד הָיָה בוֹ. סו וְהָאֱלֹהִים, אֲשֶׁר שִׁכֵּן
שְׁמוֹ שָׁם, נָתַן בְּרָכָה בַּשֶּׁמֶן וְהִדְלִיקוּ מִמֶּנּוּ שְׁמוֹנָה יָמִים.
סז עַל כֵּן קִיְּמוּ בְּנֵי חַשְׁמוֹנָאִים וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם, וְגַם כָּל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִמָּם: לַעֲשׂוֹת שְׁמוֹנַת הַיָּמִים הָאֵלֶּה יְמֵי
מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה כְּיֶתֶר יְמֵי הַמּוֹעֲדִים הַכְּתוּבִים בְּסֵפֶר
הַתּוֹרָה. סח לְהַדְלִיק בָּהֶם נֵרוֹת וּלְהוֹדִיעַ אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה
אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם נְקָמוֹת בְּאוֹיְבֵינוּ; וְאָסוּר לִסְפֹּד בַּיָּמִים
הָאֵלֶּה אוֹ לִקְרֹא צוֹם, וְהָאִישׁ אֲשֶׁר קִבֵּל עָלָיו צוֹם
מִקֹּדֶם — הִתְפַּלֵּל לֵאלֹהָיו[10]. סט וְחַשְׁמוֹנָאִי וּבָנָיו וַאֲחֵיהֶם
לֹא אָמְרוּ לַעֲזֹב גַּם אֶת עֲבוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ[11]; מִן הָעֵת
הַהִיא לֹא נִשְׁאַר שֵׁם לְמַלְכוּת יָוָן — ע וְאֶת מַלְכוּת יְהוּדָה
קִבְּלוּ בְּנֵי הַחַשְׁמוֹנָאִים וּבְנֵי בְנֵיהֶם, מֵהָעֵת הַהִיא עַד
חֻרְבַּן בֵּית הָאֱלֹהִים כַּעֲבוֹר מָאתַיִם וְשֵׁשׁ שָׁנִים[12] עא עַל
כֵּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מֵהַיּוֹם הַהוּא בְּכָל אַרְצוֹת גָּלוּתָם שׁוֹמְרִים
הַיָּמִים הָאֵלֶּה וְקוֹרְאִים לָהֶם יְמֵי מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה, מֵעֶשְׂרִים
וַחֲמִשָּׁה לְחֹדֶשׁ כִּסְלֵו — שְׁמוֹנָה יָמִים עַד הַיּוֹם הַזֶּה[13].

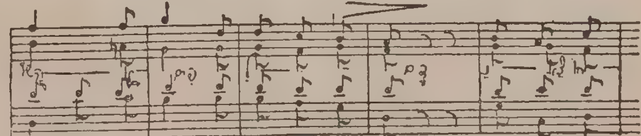
10) מתרגם המגלה לעברית טעה פה, כבהרבה מקומות אחרים במקור הארמי. 11) כלומר את הקרבנות. 12) מנין השנים אינו מדויק. 13) פסוק ע"ב שאינו מוסיף כלום להמשך הספור, השמטתי.
(א. ל.)

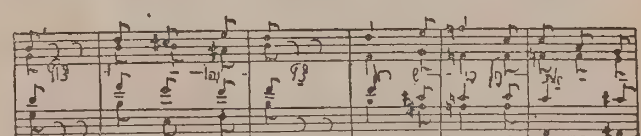

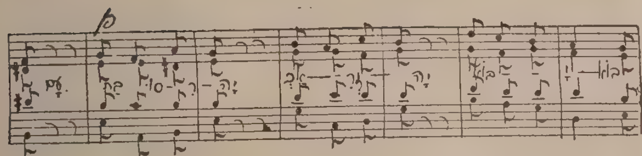

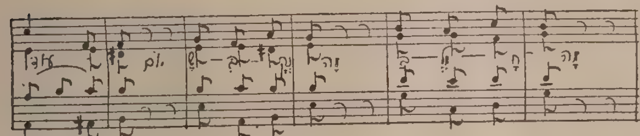

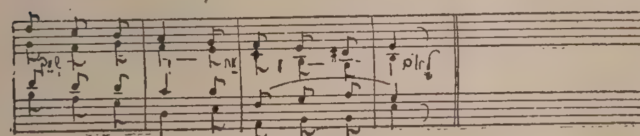

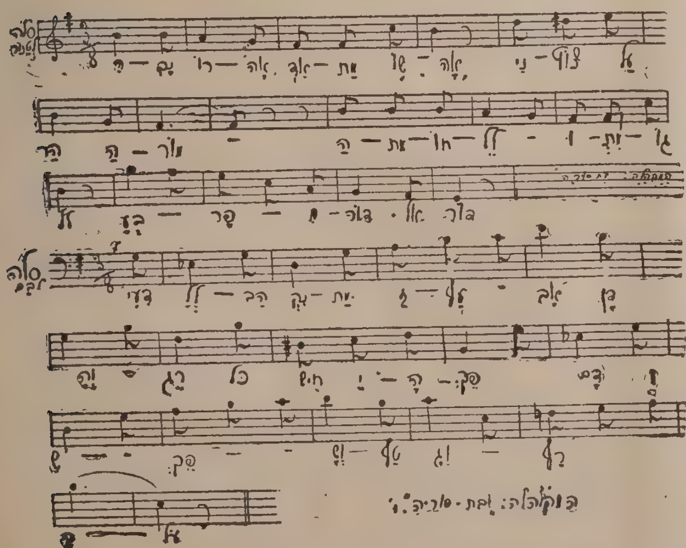

מְגִלַּת אֱלִיעֶזֶר וְנַפְתָּלִי.

סִפּוּר מִימֵי הַשּׁוֹפְטִים.

(הֶמְשֵׁךְ)

כַּאֲשֶׁר נִשְׁאַר נַפְתָּלִי לְבַדּוֹ בָּעֲלִיָּה וַיָּחֶל לְהִתְבּוֹנֵן לְאוֹר הַמְּנוֹרָה אֶל כְּלֵי הַחֶדֶר הַקָּטָן וְהַנָּקִי, וַיָּבֶן עַל נְקַלָּה כִּי זֶה חֲדַר רָחֵל הַיָּפָה. כִּי מִלְּבַד הַנִּקָּיוֹן וְהַסֵּדֶר הַמַּפְלִיא בָּרָהִיטִים וִיצוּעַ הַמִּשְׁכָּב, נִמְצְאוּ שָׁם גַּם כִּישׁוֹר וָפֶלֶךְ וְגַם מַעֲשֵׂי מַטְוֶה וְרִקְמָה שׁוֹנִים. „טוֹב אֵיפוֹא! — שָׂמַח נַפְתָּלִי בְּלִבּוֹ: — הִנֵּה הִקְרָה ה' לְאָחִי אֵשֶׁת־חַיִל, הַצּוֹפִיָּה הֲלִיכוֹת בֵּיתָהּ”. וּכְהוֹסִיפוֹ לְהִתְבּוֹנֵן אֶל חֶפְצֵי הַחֶדֶר וְאֶל מְלַאכוֹת־הַיָּד הַשּׁוֹנוֹת וַיַּרְא וְהִנֵּה צָעִיף חָדָשׁ מָתוּחַ עוֹד עַל הָאָבְנַיִם, וּבַד הַצָּעִיף וְצִבְעוֹ — כְּמַתְכֹּנֶת הַצָּעִיף אֲשֶׁר נִשְׁאַר בְּיָדוֹ בְּהִמָּצְאוֹ מִתְעַלֵּף בַּמִּדְבָּר. לִבּוֹ הֵחֵל לִרְגֹּשׁ בְּקִרְבּוֹ מִבְּלִי הָבִין בִּשְׁלֵמָה. הוּא נִגַּשׁ שֵׁנִית אֶל הַצָּעִיף וַיְמַשֵּׁהוּ בְּיָדוֹ, וּמִבְּלִי מֵשִׂים הֶעֱמִיק לַחְשֹׁב בְּעִנְיָן זֶה וְלִבּוֹ הוֹסִיף לִדְפֹּק בּוֹ בְּחָזְקָה...

ח.

וַיְהִי לְמָחֳרַת הַיּוֹם לִפְנוֹת עֶרֶב, בַּעֲמֹד נַפְתָּלִי תָּפוּשׂ בִּשְׂרַעַפָּיו לִפְנֵי חַלּוֹן הָעֲלִיָּה וַיַּשְׁקֵף בַּעֲדוֹ אֶל מֶרְחַקֵּי שְׂדוֹת לוּזָה — וְהִנֵּה קוֹל הַצֹּאן עוֹלֶה בְּאָזְנָיו, וּשְׁרִיקוֹת הָעֵדֶר הוֹלְכוֹת וּמִתְקָרְבוֹת אֶל בֵּית עוֹבַדְיָה. וַיָּבֶן נַפְתָּלִי, כִּי רָחֵל שָׁבָה עִם עֵדֶר צֹאנָהּ מִן הַמִּרְעֶה הָרָחוֹק, וְרֶגֶשׁ שִׂמְחָה מָהוּל בְּפַחַד תָּקַף אֶת כָּל חַדְרֵי לִבּוֹ. הוּא נִשְׁאַר נָטוּעַ אֶל מְקוֹם עֶמְדָתוֹ, כְּאִישׁ אֲשֶׁר סֵפֶר חָתוּם לְפָנָיו וְיָרֵא לְפָתְחוֹ, פֶּן יְהִמֵּהוּ לְפֶתַע פִּתְאֹם הַכָּתוּב בּוֹ בְּאָשְׁרוֹ הָרַב וְהַמַּבְהִיל גַּם יָחַד.

וּבְהוֹסִיף נַפְתָּלִי לָפוּן בְּלִבּוֹ הֲיֵצֵא לִקְרַאת רָחֵל הַשָּׁבָה אִם לֹא — וְהִנֵּה עוֹבַדְיָה הַזָּקֵן עָלָה אֵלָיו אֶל הָעֲלִיָּה, וּלְיַד יְמִינוֹ — בִּתּוֹ הָרוֹעָה...

— אֵל אֱלֹהִים יְהוָֹה! קָרָא הַנַּעַר הַכֹּהֵן מִנַּהֲמַת לִבּוֹ, כִּי הַכֵּר הִכִּיר בְּרָחֵל בַּת עוֹבַדְיָה אֶת הַנַּעֲרָה אֲשֶׁר הִצִּיל מִמָּוֶת בֵּין סַלְעֵי הַמִּדְבָּר. רְגָעִים אֲחָדִים נִצַּב נֶגְדָּהּ נִרְעָשׁ וְנָבוֹךְ וּמִפִּיו נֶעְתְּקוּ מִלִּים. וְכַאֲשֶׁר שָׁב מְעַט רוּחוֹ אֵלָיו — וַיִּבָּהֵל שֵׁנִית לָחוּשׁ בְּקִרְבּוֹ, כִּי לִבּוֹ הוּרַק פִּתְאֹם מִכָּל רִגְשֵׁי הָאַהֲבָה אֶל אָחִיו אֱלִיעֶזֶר, וּבִמְקוֹמָם מִלֵּא אֶת כָּל מִסְתְּרֵי נִשְׁמָתוֹ הָרֶגֶשׁ הָעַז מִמָּוֶת, רֶגֶשׁ אַהֲבָתוֹ אֶל הַנַּעֲרָה, אֲשֶׁר אָהֵב בְּכָל אֵשׁ עֲלוּמָיו. נַפְתָּלִי הוֹשִׁיט אֶת זְרוֹעוֹ וַיֹּאמֶר לַחֲבֹק לָהּ וּלְלָחֲצָהּ אֶל לִבּוֹ הַהוֹמֶה — אַךְ בִּינָתוֹ גָּבְרָה עַל הֲמוֹן רִגְשׁוֹתָיו, וְהוּא נָסוֹג אָחוֹר כְּלַמְרוֹת רְצוֹנוֹ וַיִּשָּׁאֵר נִצָּב עַל מְקוֹמוֹ כְּנָטוּעַ־מַסְמְרִים, וַיּוֹסֶף לְהַבִּיט אֶל רָחֵל בְּעֵינַיִם לְטוּשׁוֹת.

וְהִיא עָמְדָה מִמּוּלוֹ — וְעֵינֶיהָ מוּשְׁפָּלוֹת אַרְצָה, בְּכָל עַנְוַת־חִנָּהּ וְהוֹד תֻּמָּתָהּ, אַךְ נִפְעָמָה וְנִרְגָּשָׁה כָּמֹהוּ. אוּלָם עוֹבַדְיָה הַזָּקֵן, מִבְּלִי דַּעַת מְאוּמָה עַל סַעֲרַת לֵב הַנִּפְגָּשִׁים, הִפְרִיעַ אֶת הַדּוּמִיָּה הַנִּמְשָׁכָה וַיֹּאמַר: „רָחֵל בִּתִּי יְחִידָתִי! בָּרְכִי אֶת ה' אֱלֹהֵינוּ וְיִשָּׁאֵר נָא הַיּוֹם הַזֶּה חָקוּק בְּקֶרֶב לִבֵּךְ לָנֶצַח כְּיוֹם אָשְׁרֵךְ וְתִפְאַרְתֵּךְ מִכָּל יְמֵי חַיַּיִךְ. כִּי הִנֵּה הָעֶלֶם הַיָּקָר הָעוֹמֵד פֹּה לְפָנַיִךְ הוּא בֶּן צָדוֹק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּמִשְׁכַּן שִׁילֹה, וַיָּבֹא אֵלֵינוּ בְּשֵׁם אָבִיו הַמְרוֹמָם לְבַקֵּשׁ מִמֶּנִּי כִּי אוֹאִיל לְתִתֵּךְ לְאִשָּׁה לֶאֱלִיעֶזֶר אָחִיו הַבְּכוֹר וְיוֹרֵשׁ הַכְּהֻנָּה הַגְּדוֹלָה. שַׂהֲדִי בַּמְּרוֹמִים, כִּי מֵעוֹדִי לֹא חָלַמְתִּי עַל אֹשֶׁר וְכָבוֹד כָּזֶה, כִּי רוֹעֵי צֹאן אֲנַחְנוּ מֵעוֹלָם וְעַד הַיּוֹם וְלֹא הָלַכְתִּי בִּגְדוֹלוֹת בִּדְבַר כְּלוּלוֹתַיִךְ, רָחֵל בִּתִּי! אוּלָם אֵיז זֶה, כִּי מֵה' יָצָא הַדָּבָר; וְתִקְוָתִי תְּשַׁעַשְׁעֵנִי כִּי גַם אַתְּ תֹּאמְרִי לַדֶּבֶק טוֹב, וְעָזַבְתְּ אֶת עֲדָרַיִךְ וְאֶת סֻכּוֹת הָרוֹעִים וְהָלַכְתְּ עִם בֶּן־צָדוֹק הַנַּעֲלֶה, אֲחִי אַלּוּף נְעוּרַיִךְ, אֲשֶׁר בָּחַר בָּךְ לְהוֹשִׁיבֵךְ עִם נְדִיבֵי עָם וּלְקַבְּלֵךְ כְּבַת נֶאֱמָנָה תַּחַת כַּנְפֵי מִשְׁפַּחְתָּם הָרָמָה...

כְּמִתּוֹךְ הָעֲרָפֶל הֶאֱזִינָה רָחֵל אֶל דִּבְרֵי אָבִיהָ, אֲשֶׁר הָיוּ לָהּ לְרוֹעֵץ וַיֵּרְדוּ כְּמַדְקְרוֹת חֶרֶב אֶל לִבָּהּ הָרַגָּז. אֲבָל אַחֲרִית דְּבָרָיו לֹא שָׁמְעָה כָּלִיל, כִּי עֶשְׁתְּנוֹתֶיהָ אָבְדוּ, עֵינֶיהָ חָשְׁכוּ וַתִּכְרַע אֵין־אוֹנִים אַרְצָה. הִתְעַלְּפוּתָהּ הִרְעִישָׁה מְאֹד אֶת עוֹבַדְיָה הַזָּקֵן וְאֶת נַפְתָּלִי וַיִּתְאַמְּצוּ בְּכָל יְכָלְתָּם לְהָשִׁיב רוּחָהּ אֵלֶיהָ. וְכַאֲשֶׁר הִתְעוֹדְדָה רָחֵל מֵעִלּוּף־נַפְשָׁהּ וַתֵּשֶׁב עַל מִטָּתָהּ, חִבֵּק לָהּ אָבִיהָ הַזָּקֵן וּבְקוֹל מָלֵא דְאָגָה וְאַהֲבָה שְׁאָלָהּ לִפְשַׁר הַדָּבָר, כִּי הַבְּשׂוֹרָה הַטּוֹבָה הִרְגִּיזָתָהּ כָּכָה.

וְהִיא עָנַתּוּ בְּחָכְמַת פִּיהָ לֵאמֹר: לֹא מִכַּעַס וָרֹגֶז, אָבִי הַיָּקָר, כִּי אִם מֵאֹשֶׁר — פִּתְאֹם עֻלְּפָה בִּי נַפְשִׁי, כִּי מָךְ עֶרְכִּי לֹא נִכְחַד מִמֶּנִּי וּלְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת אֶחְשֹׁב לִי וּלְמִשְׁפַּחְתִּי הַדַּלָּה בְּשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לִהְיוֹת כַּלָּה לַכֹּהֵן הַגָּדוֹל צָדוֹק קְדוֹשׁ הָאֱלֹהִים. וְשֵׁנִית עָנִיתִי כָּל הַיּוֹם בְּצִמָּאוֹן וְשָׁרָב כְּבַיּוֹם הַהוּא...

כִּשְׁמוֹעַ נַפְתָּלִי אֶת דְּבָרֶיהָ אֵלֶּה וַיְמַהֵר לְהַגִּישׁ לָהּ סֵפֶל־מַיִם. אַךְ הִיא טָעֲמָה מֵהֶם רַק מְעַט־מִזְעֵיר, כִּי

מְגִלַּת אַנְטִיוֹכוֹס

הַנִּקְרֵאת מְגִלָּה יְוָנִית

בַּאֲרָמִית, וּמְתֻרְגֶּמֶת לְעִבְרִית. 1)

מֵהַקְדָּמַת הַמּוֹ"ל בִּשְׁנַת תרכ"ד.

מְגִלַּת אַנְטִיוֹכוֹס יְקָרָה מְאֹד בְּעֶרְכָּהּ, כִּי בָרוּר הוּא שֶׁהָיְתָה כְתוּבָה אֲרָמִית לִפְנֵי סִפְרֵי דִבְרֵי הַיָּמִים לִבְנֵי הַחַשְׁמוֹנָאִים הַנִּקְרָאִים אַפּוֹקְרִיפִין, מִפְּנֵי שֶׁהַסִּפּוּרִים הַנִּמְצָאִים בִּמְגִלַּת אַנְטִיוֹכוֹס אֵינָם בָּאַפּוֹקְרִיפִין, וּבְהֶכְרֵחַ הָיוּ זְמַן־מַה לִפְנֵי אוֹתָן הַמִּלְחָמוֹת אֲשֶׁר קָרוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְפִי סִפְרֵי הַחַשְׁמוֹנָאִים. וְהָרְאָיָה, כִּי מִקְרֵה נִיקָנוֹר מִשְׁנֵה אַנְטִיוֹכוֹס כְּפִי הַמְסֻפָּר בַּמְּגִלָּה אֲשֶׁר לְפָנֵינוּ לֹא נִזְכַּר כְּלָל בָּאַפּוֹקְרִיפִין, וְעוֹד: מִקְרֵה נִיקָנוֹר בָּאַפּוֹקְרִיפִין שׁוֹנֶה מְאֹד מִמִּקְרֵה נִיקָנוֹר שֶׁבִּמְגִלַּת אַנְטִיוֹכוֹס, וְאֵין זֶה כִּי שְׁנֵי נִקָנוֹר הָיוּ. וּלְדַעְתִּי, מְגִלַּת אַנְטִיוֹכוֹס הָיְתָה גְנוּזָה מִימֵי קֶדֶם בַּאֲרָמִית וְאַחֲרֵי זְמַן רַב הֶעְתִּיקוּהָ הָעִבְרִים לִלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ 2), וְהִיא הַנִּדְפֶּסֶת בְּסִדּוּרֵי הַתְּפִלּוֹת אֲשֶׁר לְאַחֵינוּ הַסְּפָרַדִּים, וְגוּף הַמְּגִלָּה הָאֲרָמִית אוּלַי נֶאֶבְדָה בְּרֹב הַיָּמִים, כִּי לֹא נִזְכְּרָה בְשׁוּם סֵפֶר.

דוד סלוצקי.

ורשה, בירח חשון.

א וַיְהִי בִּימֵי אַנְטִיוֹכוֹס מֶלֶךְ יָוָן, מֶלֶךְ גָּדוֹל וְחָזָק
הָיָה וְתַקִּיף בְּמֶמְשַׁלְתּוֹ וְכָל הַמְּלָכִים יִשְׁמְעוּ לוֹ. ב וְהוּא
כָּבַשׁ מְדִינוֹת רַבּוֹת וּמְלָכִים חֲזָקִים וְהֶחֱרִיב טִירוֹתָם
וְהֵיכְלֵיהֶם נִשְׂרַף בָּאֵשׁ וְאַנְשֵׁיהֶם בְּבֵית הָאֲסוּרִים אָסַר.
ג מִימֵי אֲלֶכְּסַנְדְּרוֹס 3) לֹא קָם מֶלֶךְ כָּמוֹהוּ בְּכָל עֵבֶר
הַנָּהָר. ד וְהוּא בָּנָה מְדִינָה גְדוֹלָה עַל חוֹף הַיָּם לִהְיוֹת
לוֹ לְבֵית מַלְכוּת, וַיִּקְרָא לָהּ מְדִינַת אַנְטִיוֹכְיָא עַל שְׁמוֹ.
ה וְגַם בַּגְרִיס 4) מִשְׁנֵהוּ בָּנָה מְדִינָה אַחֶרֶת כְּנֶגְדָּהּ וַיִּקְרָא
לָהּ בַּגְרִיס עַל שְׁמוֹ; וְכֵן שְׁמוֹתָן עַד הַיּוֹם הַזֶּה. ו בִּשְׁנַת
עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים לְמָלְכוֹ, הִיא שְׁנַת מָאתַיִם וּשְׁלֹשׁ
עֶשְׂרֵה לְבִנְיַן בֵּית הָאֱלֹהִים, שָׂם פָּנָיו לַעֲלוֹת עַל
יְרוּשָׁלָיִם. ז וַיַּעַן וַיֹּאמֶר לְשָׂרָיו: הֲלֹא יְדַעְתֶּם כִּי יֵשׁ
עַם הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַיִם — בֵּינֵינוּ. ח לֵאלֹהֵינוּ אֵינָם
מַקְרִיבִים וְדָתֵנוּ אֵינָם עוֹשִׂים וְדָתֵי הַמֶּלֶךְ הֵם עוֹזְבִים,
לְמַעַן עֲשׂוֹת דָּתֵיהֶם. ט וְגַם מְצַפִּים הֵם לְיוֹם שִׁבְרוֹן
הַמְּלָכִים וְהַשִּׁלְטוֹנוֹת, בְּאָמְרָם: מָתַי יִמְלֹךְ עָלֵינוּ מַלְכֵּנוּ
וְיִשְׁלֹט בַּיָּם וּבַיַּבָּשָׁה וְכָל הָעוֹלָם יִנָּתֵן בְּיָדֵנוּ. י אֵין שָׁוֶה
לְמַלְכוּתֵנוּ לְהָנִיחַ אֶת אֵלֶּה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. יא וְלָכֵן בֹּאוּ
וְנַעֲלֶה וְנִגְזֹר עֲלֵיהֶם, כִּי תוֹפַר הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת לָהֶם
אֱלֹהֵיהֶם. וְהִיא: שַׁבָּת, רֹאשׁ־חֹדֶשׁ וּמִילָה; וַיִּיטַב הַדָּבָר
בְּעֵינֵי שָׂרָיו וּבְעֵינֵי כָּל חֵילוֹ. יב בָּעֵת הַהִיא קָם אַנְטִיוֹכוֹס
וַיִּשְׁלַח אֶת נִקָנוֹר מִשְׁנֵהוּ בְּחַיִל גָּדוֹל וְעָם רָב, וַיַּעַל עַל
עִיר יְהוּדָה עַל יְרוּשָׁלָיִם. יג וַיַּהֲרֹג בָּהּ הֶרֶג רַב וַיִּבֶן
בָּמָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, בְּמָקוֹם אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
לַעֲבָדָיו הַנְּבִיאִים: שָׁם אַשְׁכִּין אֶת שְׁכִינָתִי לָעוֹלָם;
בַּמָּקוֹם הַהוּא שָׁחֲטוּ חֲזִיר וַיָּבִיאוּ אֶת דָּמוֹ לָעֲזָרָה.
יד אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כַּאֲשֶׁר שָׁמַע יוֹחָנָן בֶּן מַתִּתְיָהוּ
הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶת הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה, נִמְלָא קֶצֶף וָרֹגֶז וּמַרְאֵה
פָּנָיו נִשְׁתַּנָּה, וַיִּוָּעֵץ בְּלִבּוֹ מַה יּוּכַל עֲשׂוֹת נֶגֶד זֶה.
טו וַיַּעַשׂ לוֹ יוֹחָנָן בֶּן מַתִּתְיָהוּ חֶרֶב, שְׁתֵּי זְרָתוֹת אָרְכָּהּ
וְזֶרֶת רָחְבָּהּ, וַיַּסְתִּירֶהָ מִתַּחַת לִבְגָדָיו. טז וַיָּבֹא יְרוּשָׁלַיְמָה
וַיַּעֲמֹד בְּשַׁעַר הָעִיר וַיִּקְרָא לַשּׁוֹעֲרִים וַיֹּאמֶר לָהֶם: אֲנִי,
יוֹחָנָן בֶּן מַתִּתְיָהוּ, בָּאתִי לְהִתְיַצֵּב לִפְנֵי נִקָנוֹר. יז וַיֵּלְכוּ
הַשּׁוֹעֲרִים וְהַנּוֹטְרִים וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֲשֶׁר
לַיְּהוּדִים עוֹמֵד בַּפֶּתַח; וַיַּעַן נִקָנוֹר וַיֹּאמֶר לָהֶם: בּוֹא
יָבוֹא. יח וַיּוּבָא יוֹחָנָן לִפְנֵי נִקָנוֹר. וַיַּעַן נִקָנוֹר וַיֹּאמֶר
לְיוֹחָנָן: הַאַתָּה הוּא אֶחָד מִן הַמּוֹרְדִים אֲשֶׁר מָרְדוּ בַּמֶּלֶךְ
וּמִתְנַקְשִׁים בִּשְׁלוֹם מַלְכוּתוֹ? — יט וַיַּעַן יוֹחָנָן וַיֹּאמֶר
לְנִקָנוֹר: כָּעֵת בָּאתִי לְפָנֶיךָ, וְאֵת כָּל חֶפְצְךָ עָשֹׂה אֶעֱשֶׂה.
כ וַיַּעַן נִקָנוֹר וַיֹּאמֶר לְיוֹחָנָן: אִם אֶת חֶפְצִי עָשֹׂה תַּעֲשֶׂה, —
קַח חֲזִיר וּשְׁחָטֵהוּ עַל הַבָּמָה, וְלָבַשְׁתָּ אֶת לְבוּשׁ הַמֶּלֶךְ
וְרָכַבְתָּ עַל סוּס הַמֶּלֶךְ, וּלְאֶחָד מֵאוֹהֲבֵי הַמֶּלֶךְ תִּהְיֶה.
כא וְכַדָּבָר הַזֶּה הֱשִׁיבוֹ יוֹחָנָן: אֲדוֹנִי, אֲנִי יָרֵא אֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל פֶּן יִשְׁמְעוּ כִּי עָשִׂיתִי זֹאת וּסְקָלוּנִי בָּאֲבָנִים.
כב יֵצְאוּ נָא כָּל הָאֲנָשִׁים מִלְּפָנֶיךָ פֶּן יוֹדִיעוּ אֶת הַדָּבָר
הַזֶּה; וַיּוֹצֵא נִקָנוֹר כָּל אִישׁ מִלְּפָנָיו. כג בָּעֵת הַהִיא נָשָׂא
יוֹחָנָן בֶּן מַתִּתְיָהוּ אֶת עֵינָיו לֵאלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וַיַּעֲרֹךְ
תְּפִלָּתוֹ לִפְנֵי אֲדוֹן הָעוֹלָם וַיֹּאמַר: אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי
אַבְרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב, אַל נָא תִתְּנֵנִי בְּיַד הֶעָרֵל הַזֶּה,
כִּי בְּאִם יַהַרְגֵנִי וְהִתְפָּאֵר בְּבֵית דָּגוֹן אֱלֹהָיו וְאָמַר:
אֱלֹהַי נְתָנוֹ אוֹתוֹ בְּיָדִי. כד בָּעֵת הַהִיא צָעַד יוֹחָנָן
לִקְרַאת נִקָנוֹר שְׁלֹשָׁה צְעָדִים וַיִּתְקַע אֶת חַרְבּוֹ בְּלִבּוֹ
וַיַּפִּילֵהוּ חָלָל בְּעֶזְרַת אֱלֹהֵי הַשָּׁמָיִם. כה וַיַּעַן יוֹחָנָן וַיֹּאמַר:
אֱלֹהַי, אַל נָא תָשִׂים עָלַי חֵטְא, כִּי הֲרַגְתִּיו בְּבֵית
הַמִּקְדָּשׁ; וְכֵן תִּתֵּן אֶת כָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר בָּאוּ עִמּוֹ לְהָצֵר

---

1) הנוסחה הארמית והעברית נמצאה ע"י החכם פיליפובסקי בבריטיש מוזאון בלונדון בשנת 1851. 2) מפני השבושים הרבים בתרגום העברי הישן — הוכרחתי לתרגם פסוקים רבים מחדש מהמקור הארמי והשתדלתי לקרב בכלל את שפת התרגום אל הסגנון הביבלי, כי מתרגם המגלה לעברית התרשל מאד בנידון זה. 3) מוקדון. 4) כנראה, שם משובש מ„בַּכְּחִידֶס". 5) כונתו בבית אלילו.

(א. לובושיצקי).

לִיהוּדָה וְלִירוּשָׁלָיִם. כו וַיֵּצֵא יוֹחָנָן בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּלָּחֵם
בָּעַמִּים וַיַּהֲרֹג בָּהֶם הֶרֶג רָב. כז מִסְפַּר הַהֲרוּגִים אֲשֶׁר
הָרַג בַּיּוֹם הַהוּא: שְׁבַע מֵאוֹת שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף, כִּי
הָרְגוּ אַנְשֵׁי נִקָנוֹר אִישׁ אֶת אָחִיו. כח וּבְשׁוּב יוֹחָנָן
מֵהַמִּלְחָמָה וַיִּבֶן עַמּוּד עַל שְׁמוֹ וַיִּקְרָא לוֹ: מַכְרִיעַ
הַתַּקִּיפִים[6]. כט וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַע אַנְטִיוֹכוֹס הַמֶּלֶךְ כִּי
נֶהֱרַג נִקָנוֹר מִשְׁנֵהוּ, וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד וַיִּשְׁלַח לְהָבִיא אֶת
בַּגְרִיס הָרָשָׁע הַמַּתְעֶה אֶת עַמּוֹ. ל וַיַּעַן אַנְטִיוֹכוֹס וַיֹּאמֶר
לְבַגְרִיס: הֲלֹא יָדַעְתָּ אִם לֹא שָׁמַעְתָּ אֶת אֲשֶׁר עָשׂוּ לִי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: אֶת חֵילִי הָרְגוּ וְאֶת מַחֲנוֹתַי וְשָׂרַי בָּזָזוּ.
לא וְעַתָּה — הֲבוֹטְחִים אַתֶּם בְּנִכְסֵיכֶם אוֹ כִּי בָתֵּיכֶם לָהֶם
יִהְיוּ? — בֹּאוּ וְנַעֲלֶה עֲלֵיהֶם וְנָפֵר אֶת הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת
לָהֶם אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם: וְהִיא שַׁבָּת, רֹאשׁ־חֹדֶשׁ וּמִילָה.
לב וַיָּבֹא בַּגְרִיס הָרָשָׁע וְכָל מַחֲנוֹתָיו עַל יְרוּשָׁלַיִם וַיַּהֲרֹג
בָּהּ הֶרֶג רָב, וַיִּגְזֹר גְּזֵרָה רָעָה עַל הַשַּׁבָּת, רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ
וְהַמִּילָה. לג אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וּגְזֵרַת הַמֶּלֶךְ קָשְׁתָה
מְאֹד וַיִּמְצְאוּ אִישׁ יְהוּדִי אֲשֶׁר מָל אֶת בְּנוֹ, וַיּוּבָא
הָאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וַיִּתָּלוּ כְּנֶגֶד בְּנָם הַיִּלּוֹד. לד וְאִשָּׁה יְהוּדִיָּה
אַחַת, אֲשֶׁר יָלְדָה בֵּן אַחֲרֵי מוֹת בַּעְלָהּ וַתָּמָל אוֹתוֹ
לִשְׁמוֹנַת יָמִים וַתַּעַל עַל חוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם וּבְנָהּ אִתָּהּ.
לה וַתַּעַן וַתֹּאמַר: שְׁמַע נָא, בַּגְרִיס הָרָשָׁע, אַתֶּם אוֹמְרִים
לְהָפֵר אֶת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת ה׳ עִמָּנוּ; אֶת בְּרִית
אֲבוֹתֵינוּ לֹא נָפֵר מֵאִתָּנוּ: שַׁבָּת, רֹאשׁ־חֹדֶשׁ וּמִילָה —
גַּם מִבְּנֵי בָנֵינוּ לֹא יוּסָרוּ. לו וַתַּפֵּל אֶת בְּנָהּ לָאָרֶץ
וַתִּפּוֹל גַּם הִיא אַחֲרָיו, וַיָּמוּתוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד; וְגַם רַבִּים
מִיֶּתֶר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כֵּן בַּיָּמִים הָהֵם וְלֹא הֵפֵרוּ אֶת
בְּרִית אֲבוֹתֵיהֶם. לז בָּעֵת הַהִיא אָמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ
אֶל רֵעֵהוּ: בֹּאוּ וְנֵלֵךְ וְנִשְׁבֹּת בַּמְּעָרָה, וְאַל נָא נְחַלֵּל
אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת; וַיַּלְשִׁינוּ עֲלֵיהֶם לִפְנֵי בַּגְרִיס. לח וַיִּשְׁלַח
בַּגְרִיס הָרָשָׁע חֲלוּצֵי־צָבָא וַיֵּשְׁבוּ עַל פִּי הַמְּעָרָה וַיֹּאמְרוּ
לָהֶם: יְהוּדִים, צְאוּ אֵלֵינוּ, אִכְלוּ מִלַּחְמֵנוּ וּשְׁתוּ מִיֵּינֵנוּ
וַעֲשׂוּ כְּמַעֲשֵׂינוּ. לט וַיַּעֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל
אָחִיו: זוֹכְרִים אֲנַחְנוּ אֶת אֲשֶׁר צִוָּנוּ ה׳ עַל הַר סִינָי:
„שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבוֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי — שַׁבָּת”; עַתָּה טוֹב
לָנוּ לָמוּת בַּמְּעָרָה מֵאֲשֶׁר לְחַלֵּל אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת. מ אַחֲרֵי
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כַּאֲשֶׁר לֹא יָצְאוּ אֲלֵיהֶם הַיְּהוּדִים, הֵבִיאוּ
אַנְשֵׁי בַגְרִיס עֵצִים וַיַּבְעִירוּ עַל פִּי הַמְּעָרָה וַיָּמוּתוּ שָׁם
כְּאֶלֶף אִישׁ וְאִשָּׁה. מא אַחֲרֵי כֵן יָצְאוּ חֲמֵשֶׁת בְּנֵי מַתִּתְיָהוּ:
יוֹחָנָן וְאַרְבַּעַת אֶחָיו וַיִּלָּחֲמוּ בָּעַמִּים וַיַּהַרְגוּ בָהֶם הֶרֶג
רָב, וְאֶת הַנּוֹתָרִים גֵּרְשׁוּ עַד מְדִינוֹת הַיָּם, כִּי בָטְחוּ
בֵּאלֹהֵי הַשָּׁמָיִם. מב אָז יָרַד בַּגְרִיס הָרָשָׁע בָּאֳנִיָּה וַיִּנָּס
אֶל אַנְטִיוֹכוֹס הַמֶּלֶךְ, וְעִמּוֹ עוֹד אֲנָשִׁים פְּלִיטֵי חָרֶב.

מג וַיַּעַן בַּגְרִיס וַיֹּאמֶר לְאַנְטִיוֹכוֹס: אַתָּה, הַמֶּלֶךְ, נָתַתָּ
צַו לְהָפֵר מֵאֵת הַיְּהוּדִים אֶת הַשַּׁבָּת, רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ וְהַמִּילָה, —
וְהִנֵּה קֶשֶׁר וָמֶרֶד גָּדוֹל נִהְיָה בְּתוֹכָם. מד וְאִם יַעֲלוּ
עֲלֵיהֶם כָּל הָעַמִּים הָאֻמּוֹת וְהַלְּשׁוֹנוֹת לֹא יוּכְלוּ לַחֲמֵשֶׁת
בְּנֵי מַתִּתְיָהוּ, כִּי מֵאֲרָיוֹת גָּבֵרוּ, מִנְּשָׁרִים קַלּוּ וּמִדֻּבִּים
עַזּוּ. מה וְעַתָּה, הַמֶּלֶךְ, תִּיטַב עֲצָתִי בְּעֵינֶיךָ וְאַל נָא
תִּלָּחֵם בַּיְּהוּדִים עִם אֵלֶּה הַגְּדוּדִים הַמְעַטִּים, כִּי בְאִם
תִּתְגָּרֶה בַּיְּהוּדִים בִּמְתֵי מְעַט וְנָחַלְתָּ חֶרְפָּה לְעֵינֵי כָל
הָעַמִּים. מו לָכֵן כְּתוֹב וּשְׁלַח אִגְּרוֹת לְכָל מְדִינוֹת מַלְכוּתְךָ
וְיָבוֹאוּ כָּל שָׂרֵי הַמַּחֲנוֹת וְלֹא נַשְׁאִיר לַיְּהוּדִים אַף
אֶחָד; וְגַם פִּילִים לְבוּשֵׁי־שִׁרְיוֹנִים יֵלְכוּ אִתָּנוּ. מז וַיִּיטַב
הַדָּבָר בְּעֵינֵי אַנְטִיוֹכוֹס הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח אִגְּרוֹת לְכָל מְדִינוֹת
מַלְכוּתוֹ וַיָּבוֹאוּ שָׂרֵי כָּל הָעַמִּים וְהַמַּמְלָכוֹת, וְגַם פִּילִים
לְבוּשֵׁי־שִׁרְיוֹנִים הָלְכוּ אִתָּם. מח וְשֵׁנִית קָם בַּגְרִיס הָרָשָׁע
וַיַּעַל עַל יְרוּשָׁלַיִם וַיְבַקַּע אֶת הַחוֹמָה וַיִּפְרֹץ בְּבֵית
הַמִּקְדָּשׁ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר פְּרָצִים, וְגַם אֶת הָאֲבָנִים שִׁבֵּר
עַד אֲשֶׁר הָיוּ לֶעָפָר. וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: בַּפַּעַם הַזֹּאת לֹא
יוּכְלוּ לָנוּ הַיְּהוּדִים, כִּי רַב חֵילִי וְעֹצֶם יָדִי; אַךְ אֱלֹהֵי
הַשָּׁמַיִם לֹא חָשַׁב כֵּן. מט וְכִשְׁמֹעַ חֲמֵשֶׁת בְּנֵי מַתִּתְיָהוּ
וַיָּקוּמוּ וַיָּבוֹאוּ לְמִצְפֵּה גִלְעָד, אֲשֶׁר הָיְתָה שָׁם פְּלֵיטָה
לְיִשְׂרָאֵל בִּימֵי שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא. נ וַיָּצוּמוּ וַיֵּשְׁבוּ בָּאֵפֶר
וַיְבַקְשׁוּ רַחֲמִים מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי הַשָּׁמָיִם. נא אָז בָּאָה בְּלֵב
כֻּלָּם עֵצָה טוֹבָה[7] (יְהוּדָה הַבְּכוֹר, שִׁמְעוֹן הַשֵּׁנִי, יוֹחָנָן
הַשְּׁלִישִׁי, יוֹנָתָן הָרְבִיעִי, אֶלְעָזָר הַחֲמִישִׁי[8]) — נב וַיְבָרֶךְ
אוֹתָם אֲבִיהֶם וַיֹּאמֶר: יְהוּדָה בְּנִי, אֲדַמְּךָ לִיהוּדָה בֶּן
יַעֲקֹב, אֲשֶׁר נִמְשַׁל לְאַרְיֵה; שִׁמְעוֹן בְּנִי, אֲדַמְּךָ לְשִׁמְעוֹן
בֶּן יַעֲקֹב שֶׁהָרַג אֶת בְּנֵי שְׁכֶם; יוֹחָנָן בְּנִי, אֲדַמְּךָ
לְאַבְנֵר בֶּן נֵר שַׂר צְבָא יִשְׂרָאֵל; יוֹנָתָן בְּנִי, אֲדַמְּךָ
לִיהוֹנָתָן בֶּן שָׁאוּל אֲשֶׁר הֵמִית אֶת הַפְּלִשְׁתִּים; אֶלְעָזָר
בְּנִי, אֲדַמְּךָ לְפִינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹהָיו וַיַּצֵּל
אֶת יִשְׂרָאֵל. נג וְאַחֲרֵי כֵן יָצְאוּ חֲמֵשֶׁת בְּנֵי מַתִּתְיָהוּ
בַּיּוֹם הַהוּא וַיַּעַרְכוּ מִלְחָמָה בָּעַמִּים וַיַּהַרְגוּ בָהֶם הֶרֶג
רָב, וַיִּפּוֹל מֵהֶם יְהוּדָה מֵת[9]. נד בָּעֵת הַהִיא, כַּאֲשֶׁר
רָאוּ בְּנֵי מַתִּתְיָהוּ, כִּי יְהוּדָה נָפַל מֵת — שָׁבוּ וַיָּבוֹאוּ אֶל
אֲבִיהֶם. נה וַיֹּאמֶר לָהֶם: לָמָּה שַׁבְתֶּם? — וַיַּעֲנוּ: כִּי יְהוּדָה
אָחִינוּ נָפַל מֵת, וְהוּא הָיָה חָשׁוּב כְּכֻלָּנוּ יָחַד. נו וַיַּעַן
מַתִּתְיָהוּ וַיֹּאמֶר לָהֶם: גַּם אֲנִי אֵצֵא עִמָּכֶם וְנִלְחַמְתִּי
בָּעַמִּים, פֶּן יֹאבְדוּ כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְאַתֶּם נִבְהַלְתֶּם
רַק עַל אֲחִיכֶם. נז וַיֵּצֵא מַתִּתְיָהוּ בַּיּוֹם הַהוּא עִם בָּנָיו
וַיַּעֲרֹךְ מִלְחָמָה בָּעַמִּים. נח וֵאלֹהֵי הַשָּׁמַיִם מָגֵן אֶת כָּל
גִּבּוֹרֵי הָעַמִּים בִּידֵיהֶם וַיַּהַרְגוּ בָהֶם הֶרֶג רָב, כָּל אֹחֲזֵי
חֶרֶב וְכָל מוֹשְׁכֵי קֶשֶׁת וְשָׂרֵי הַחַיִל וְהַסְּגָנִים, לֹא נִשְׁאַר

6) נוסח אחר: ויקרא לו „מכבי”. 7) כלומר: היו בעצה אחת. 8) סדר הבנים אינו מתאים לסדרם בספרי החשמונאים, יוסיפון ופליוס. 9) פרטי הספור על מות יהודה וכן המשך הדברים אינם מתאים להנ״ל. (א. ל.)

לאן הלכתם? (הילדים מגחכים ואינם עונים).

שלמה (בטרוניה): הורים... אינם משגיחים על ילדיהם כלל... נו, לכו ונלכה! כאשר יעברו ימי הזעם...

משה׳לה: אבא, יָלין ליב׳ל אתי הלילה.

שלמה: לא, בבית ידאגו לו, בימים כאלה יושב לו כל אחד בביתו...

משה׳לה: „ימים כאלה" „ימים כאלה", מה נשתנו הימים מכל הימים?

חוצה: הלואי שלא נראה ולא נדע שום שנוי, הלואי שפחדנו יהא לשוא!...

שלמה (מאיץ בילדים): נו, קבלו ברכת-הפרידה ונלך!..

(החברים נפרדים והולכים עם שלמה. משה׳לה נשאר עָצֵב, יושב אל קצה השלחן ומשתקע בהרהורים, חנה׳לה עומדת על-יד אמא וגם היא עֲצֵבָה).

חוצה: משה׳לה, מה תשב ככה אִלֵּם ונוגה?

חנה׳לה: הוא דואג, שמא לא תהא חנוכה בשנה הזאת ולא ידליקו נרות... הוא רוצה להדליק נרות בחנוכה זו, הוא הכין לו כבר נרות שלו אפילו את הברכות למד על-פה...

חוצה: אל תדאג, חביבי, עד ימי החנוכה עוד יעבר זעם, ה׳ לא יעזבנו. האח, איזו חנוכה נחֹג אז!

משה׳לה (מתעורר): הו, אמא! אינך יודעת, מה חביבים עלי הנרות של חנוכה!...

חנה׳לה: הוא חבר לו אפילו שיר לכבוד הנרות, אשר ידליק... שירה-נא, משה׳לה את השיר!...

משה׳לה: אבא אינו רוצה, שאשיר...

חוצה: אבל מדוע לא שב עוד אבא? הבה ואצא נא לקראתו!

משה׳לה וחנה׳לה: גם אנחנו נלך עמך, אמא, יראים אָנו להשאר פה לבדנו... (כלם קמים ויוצאים).

המסך נופל.

מַעֲרָכָה ב.

מרתף מתחת לבית-צימרמן. על-יד קורות המרתף מוטלים כרים וכסתות וצרורות שונים של מטלטלי-הבית. על ערמות המטלטלים יושב בית-צימרמן ושכנים אחדים עם בני-בתיהם. מביניהם מסבים עליהם תשומת-לב ר׳ אברהם הזקן, יהודי תירָני מן הדור הישן, וזלדה האלמנה. משה׳לה יושב על-יד אביו, היושב בחבוק-ידים ומביט הבטה אִלֶּמֶת ממולו. משה׳לה שקוע כֻּלו בעצמו, כדואג על דבר שלא עלה בידו. וחנה׳לה יושבת על-יד אמא. ידה נתונה בזרוע האם, וראשה מוטה כמנמנמת. כלם דוממים. ורק ר׳ אברהם מְלַחש איזו תפלה. השעה שעת הערב של ליל חנוכה הראשון.

ר׳ אברהם: אַי—אַי—אַי!... ימים, רבונו-של-עולם, ימים!...

שלמה: מִילָא...

ר׳ אברהם: היודעים בברור שיבאו לכאן?

שלמה: שמועות עוברות שיבאו, וטוב להיות נכון בעוד מועד.

ר׳ אברהם: אולי עוד נספיק לקַיֵם מצות הדלקת-הנרות? הלא ליל ראשון של חנוכה היום?...

שלמה: לא כדאי להסתַּכֵּן על דבר, שאין חיבים לקימו „בכל-נפשך"...

משה׳לה: מדוע, אבא, קלה מצוה זו ממצוות אחרות?

שלמה (אל ר׳ אברהם): יותר מכלנו מצטער הזעיר הזה על חג-החנוכה שֶׁנִּשְׁבַּת (מחליק את משה׳לה על לחיו).

חנה׳לה: כמה הכין הוא את עצמו לקראת החג הזה...

ר׳ א ב ר ה ם (אל משה׳לה): טוב, בני, הקב״ה מצרף מחשבה טובה למעשה.

משה׳לה (בלתי מרוצה בדברי ר׳ אברהם): אבל הלא אפשר להדליק כאן נרות? וכי במרתף אסור להדליק נרות?

שלמה: אבל סכנה, בני, הפורעים יראו אור וימצאו אותנו, למרתף יש צהרים כלפי חוץ.

משה׳לה: אם-כן...

שלמה: אם-כן לא ידליקו נרות הלילה, עד אשר יצאו הפורעים מכאן.

ר׳ אברהם: גם בימי הגמרא היו מקרים, שלא יכלו מפני הסכנה, לקים את מצות הדלקת הנרות כהלכתה. הגמרא מספרת, כי בתחלה היו נוהגים להדליק את הנרות בחוץ, לפני פתח הבית, ואחר-כך, מפני הסכנה, תקנו להדליק בבתים פנימה.

משה׳לה (בהתפעלות): ב ח ו ץ?! ב ח ו ץ היו מדליקים את הנרות? כן? האח, מה נפלא היה!

ר׳ אברהם: כן, בחוץ, מובן—בחוץ, הלא כל הדלקת הנרות אינה אלא משום פרסומי נִסָּא, ואיה יש פרסום, אם לא בחוץ?

משה׳לה: ועכשו אפילו במרתף לא ידליקו...

ר׳ אברהם (גונח): מה לעשות? בודאי כך רצונו של מקום, בני...

משה׳לה: ומה תאמרנה נשמות ל״ו הצדיקים, אם לא ידליקו נרות לזכרן?

ר׳ אברהם: אם לא ידליקו כאן, ידליקו במקום אחר, יהודים ישנם בכל מקום, בני.

משה׳לה: אבל...

חוצה: חדל, משה׳לה, מהתעצב כל כך, יתן ד׳ ותדליק בשנה הבאה...

(במרתף משתררת דממה מוחלטת. כל אחד משתקע בהרהורי לבו המרים, רק זלדה ששכבה עד הנה שרועה על צרור סמרטוטיה מתעוררת).

זלדה (לעצמה): ולמה אני יושבת כאן? איזה רוח הביא אותי לכאן? מה לי לירא? את הוני שאין לי יגזלו ממני? מה? יהרגו אותי? וכך איני חשובה כמתה? (אל הנמצאים במרתף) הכל על ידכם! בַּהֲדַיְכֶם לוקים גם אנו, העניים... מילא, אתם דִשַּׁנְתֶּם כל ימיכם את בשרכם בטוב, לא נורא כך, אם תהיו חֲרֵדִים עכשו קצת לנשמותיכם, אבל אנו, העניים, מה? מה לנו להתגולל במרתפים? מתגוללים אנו בהם, ב״ה, כל ימינו... לא, לא אשב כאן! לא אשב! אעלה אל ביתי!... אם יבאו הַמַּכְּבָאִים ויאמרו להרגני, אֹמַר להם: עניה אני, ומה בצע לכם במותי? לכו אל העשירים. אותם אם תמיתו...

חוצה: זלדה׳שי, ד׳ עמך! מה זלדה׳שי אמרת לעשות? השטן אינו מבחין בין עני ובין עשיר...

זלדה: יהרגוני? — לשם מה לי לחיות? לא, אעלה! (קמה ולוקחת צרורה בידה, חוצה קמה לקראתה ועוצרת בעדה).

חוצה: זלדה, הוצאת מדעתך? אל תשכח זלדה, שהיא אם לבנים... (זלדה אינה שומעת, רוצה ללכת ומושכת את בניה אחריה; חוצה חוסמת בעדה את הדרך, אולם זלדה הודפת אותה מעליה. גם ר׳ אברהם ויתר השכנים קמים לקראתה, אולם כלום לא הועיל, היא עולה ויוצאה מן המרתף. בתוך המהומה הכללית מתגנב ויוצא מן המרתף גם משה׳לה).

חוצה: אך זו אשה...

שלמה: מה לך ולה? פנינו לה מקום במרתפנו? יצאנו ידי חובתנו, ואם היא רוצה דוקא במותה—תלוי הקולר בצוארה...

(מצב-רוחות מדוכא תוקף את כל הנשארים במרתף.

איזו רגעים שוררת במרתף דממת-מות, רק חוצה מתבוננת לצדדין, כמבקשת דבר-מה).

חוצה (בקול פחדים): הו, איה משה׳לה? הו, הילד איננו! שלמה, רחם! הילד איננו!... (שלמה מתבונן גם הוא, חנה׳לה מרימה קול-בוכים, במרתף קמה מבוכה כללית).

חוצה (בקול חנוק לשלמה): שלמה!... שלמה, עלה אל הבית! הילד בודאי יצא עם המכשפה הזו (פורשת כפיה). ראיתי עוד קודם, שקשה עליו הישיבה כאן. שלמה, אל תעמוד!... לא, אני בעצמי אעלה! (היא רוצה לעלות, שלמה אינו נותן לה. הוא

אומר לעלות, אך ברגע הזה נשמעים יריות וקולות-קריאה של הפורעים, והוא נשאר עומד חָוֵר על-יד דלת המרתף, כמפקפק. ח־צה מתעלפת, קול בכיתה של חנה׳לה מתגבר, והנמצאים במרתף מתאמצים להשתיק את קולה, שלא ישמע בחוץ. המבוכה הכללית מתגברת).

המסך נופל.

מַעֲרָכָה ג.

רחוב, בין בתי הרחוב מתנוסס בגבהו וביפיו בית צימרמן. חשך בכל הבתים. ברחוב אין נפש-חיה. מאיזה מקום-סתר גוחים שלשה פורעים מלהקת מַכְנָא. לבושים הם כאכרים, לראשיהם חבושים הם כובעי-שֵׂעָר גבהים, ברגליהם סנדלים קלועים מקלפת-עץ, רובים בידיהם וחרבות בירכותיהם.

אחד: איזו אפלה!...

השני: ההתחבאו היהודים או נמלטו מכאן? אף נפש-חיה אין...

השלישי: התחבאו בודאי, אבל מצא נמצאם אחד אחד! נשב נא בתחלה לנוח מעט, שלשים פַּרְסָה רגלי עשינו היום...

הראשון (אל השני): קירי׳ל, שב-נא אתה על-יד הבית הזה (מראה על בית צימרמן הרם) ושים אזנך כאפרכסת להציל איזה לחש, איזו תנועה...

השני: המשרוקות יש אתך? נחוץ יהיה להודיע בשעת הצרך ללהקה, העומדת מחוץ לעירה.

השלישי: יש, אבל הטה נא אתה את אזנך היטב! (השני יושב על-יד בית צימרמן, והשנים ברחוק מקום מעט ממנו ומוציאים בקבוק יי״ש שותים, אוכלים ומתחילים לדבר ביניהם, מצטרף אליהם גם שלישי ומסיח דעת לגמרי משמירתו).

הראשון: נו, היום היה יום טוב לנו!... הכרענו מספר הגון מן היהודים בזלוטופולובקה... לשלל נפל בידינו המון חפצים של כסף וזהב, בגדים רבים וסכום רב של מטבעות-זהב...

השני: הה, עשירים הם היהודים הארורים האלה!...

השלישי: אבל הכל ביד ראש הלהקה, ומי יודע, אם יגיע לנו איזה חלק מכל השלל...

הראשון: איך זה? את שניו נקהה! כיצד לא יתן חלק!

השלישי: הוא עוד עכשו משים בכיסיו את כל היקר, ולנו ישאיר את הזבורית...

הראשון: יודע אנכי חשבון, אף נוצה לא אתן לו לגנב, לכלב הזה...

(בשעת שיחתם נראה לקהל בעד החלונות של בית צימרמן, איך משה׳לה עם „שַׁמָּשׁ" בידו, עובר הנה והנה את החדר, כמחפש דבר-מה. והנה נגש אל החלון ומדביק אל סַפּו נר, מדליק איתו ומברך עליו בקול רם ומתחיל לשיר. הפורעים מתעוררים משיחתם העמוקה ובאים במבוכה).

הראשון: „אֵם קְדוֹשָׁה"!... (מִצְטַלֵּב).

השני: הו, פחדן! מה אתה מפחד? טוב מצאנו את הז׳ידים!

השלישי: לִשְׁרֹק?

השני: חַכֵּה!...)

(שלשת הפורעים נגשים אל פתח הבית, דופקים פעמים אחדות ואינם נענים, וקול שירתו של משה׳לה מתגבר).

השני: למה הצירימוניות? נשבר את הדלת! (באחורי רוביהם מכים הם בדלת, עד שהיא נשברת. השני אוחז את משה׳לה ומוציאו החוצה, כשהוא מחזיק את „השַּׁמָּשׁ" בידו, וחבריו אחריו).

השני (אל משה׳לה): מי אתה? (משה׳לה אינו עונה).

השני (חוזר על שאלתו): מי אתה? מה תעשה כאן? למה הנרות? (משה׳לה שותק).

השלישי: מה אתה מרבה בשאלות? וכי אין אתה רואה, שהוא נותן סימנים לבולשביקים? (לעצמו) ארורים יהיו היהודים! עוד זָעִיר, עוד חלב-אמו על שפתיו, וכבר בולשביק!...

השני (מנענע את משה׳לה): אמר, כלב! למה הדלקת נרות? איה הבולשביקים? אמור — מצוים לך — אמור!

הראשון: הרף מן השאלות! כבדהו בכדור ונלך, כי הבולשביקים יבאו מסתמא במהרה!...

(נשמעת יריה. משה׳לה נופל ארצה, והשמש בידו בוער. הפורעים נעלמים, ואור הנר הדולק מתגבר).

המסך נופל לאט, לאט.

י. ל. פרץ 1)

שְׁכָב!

וְעוֹרֵב עֲמֻקִּים
מוּעָף בִּיעָף,
וְקוֹרֵא בִגְרוֹנוֹ
הַנָּהָר: „לַשָּׁוְא!

„כָּל אֲשֶׁר פָּעַלְתָּ
יִמָּחֶה כָּעָב —
שְׁכַב עַתָּה,
שְׁכָב"!

כְּגִבּוֹר מִלְחָמָה
יָצָאתָ לַקְּרָב
„וַתִּבְלַע אֲדָמָה
אֶת דָּמְךָ, כִּי זָב!

„וַתִּבְלַע גַם אוֹתְךָ—
אַל תִּדְמַע לַשָּׁוְא;

שְׁכַב עַתָּה —
שְׁכָב"!

1) מעזבון המשורר.

ש. וינר.

בּוּצִינָא קַדִּישָׁא

דְּרַמָּה בְּשָׁלֹשׁ מַעֲרָכוֹת.

הנפשות:

שלמה **צימרמן**, יהודי אמיד כבן ארבעים.
חוצה—אשתו, צעירה מעט מנו.
משה׳לה בנם, נער כבן עשר, תלמיד בבית ספר עברי.
חנה׳לה בתם, נערה כבת שתים עשרה, גם היא תלמידה בבית הספר ההוא.
ליב׳ל, חיימ׳ל, הירש׳לה — חברי משה׳לה
זלדה האלמנה, ר׳ אברהם — שכנים
פורעים מלהקת-מַכְנָא

מקום החזיון באחת מעירות אוקריינא בימי הפרעות.

הבימה מציגה לפני הקהל חדר-אכל בבית צ י מ ר מ ן, המרוהט כמו בבית-יהודי אָמיד. השעה שעת הערב של אחד הימים שלפני חנוכה. מ ש ה׳ל ה יושב אל השלחן ומֵכין את שעוריו. ח נ ה ׳ ל ה יושבת לימינו ורוקמת. בירכתי הבית יושבת האם ועוסקת גם-כן במלאכת התפירה. משה׳לה מפסיק פתאום את עבודתו, מהרהר רגע, ואחר כך הוא פונה אל אמו.

משה׳לה: אמא, מתי חג-החנוכה?

חוצה: איני יודעת, אבא יבא ותשאלנו.

(נשמע קול צעדים, הדלת נפתחת, ושלמה צימרמן בא מן החוץ ומברך בשפה רפה את בני-הבית בברכת הערב. מתוך רשמי פניו ניכר, שאיזו דאגה מטרידה אותו. משה׳לה מפסיק את עבודתו ורץ לקראת אביו ומתרפק עליו; וזה אין דעתו להתרפקות כלל).

משה׳לה: אבא, מתי חל חג החנוכה?

שלמה (פולט אנחה מתוך פיו): בשבוע זה... (פונה אל אשתו) חוצה!... (חוצה נגשת אליו, והוא לוחש לה איזה סוד; פניה מלבינים, עיניה קמות, כפות-ידיה נפרשות מאליהן, והוא **עוֹצֵר** בעדה, ברמזו לה על הילדים).

משה׳לה: באיזה יום, אבא?

שלמה: איני יודע... לא עינתי בלוח... אבל תנני נא לצאת עם אמא... (שלמה וחוצה יוצאים, משה׳לה נשאר עומד כמבויש).

משה׳לה (פונה אל חנה׳לה): חנה׳לה, אולי יודעת את, באיזה יום חל חג החנוכה?

חנה׳לה: למה נטפלת כך אל כלם בשאלה זו? מה? דמי-החנוכה מגרים כבר את עצביך? ראה נא!... „באיזה יום חל חג-החנוכה?" „באיזה יום חל חג-החנוכה?" הלא אמרו לך? בשבוע זה, ובאיזה יום שיהיה — יהיה...

משה׳לה: טפשה את, כך הדרך תמיד, שואלים אותך, ואת משיבה בגערות, בכעסים...

חנה׳לה: אבל למה נצנצה פתאום השאלה הזאת במחשבתך? הלא, כמדומתני, ישבת להכין את שעוריך, ומה ענין חנוכה לשעורים?...

משה׳לה: אפשר נתנו לי לכתב חבור על דבר חנוכה?...

חנה׳לה: אם נתנו לך—כתב! אבל מה לכתיבת החבור על חג-החנוכה ולקביעות היום, שיחול בו חג-החנוכה בשנה זו?...

משה׳לה (אחרי השתקעו קצת במחשבותיו): אבל מוקיר אנכי **את חג-החנוכה יותר מכל החגים!...**

חנה׳לה: מוקיר אתה... לא את ח ג - החנוכה, אלא את ד מ י - החנוכה, שהחג הזה מביא אתו...

משה׳לה: שקר, שקר! לא די שטפשה את, אלא גם כזבנית את, ואולי עוד יותר מזו — ממרה. תמיד את אוהבת להמרות את פי—מי שהוא, גם את פי ההורים את ממרה...

חנה׳לה: נו, נו, לא מפיך אני חיה, ואיני רוצה לשמע לקח מפיך. אולם הגד נא לי, מפני-מה באמת חביב עליך חג-החנוכה מכל החגים?

משה׳לה: חביב הוא עלי מפני הנרות שמדליקים בו... ההתבוננת בנרות-החנוכה הקטנטנים? ראשיהם כפופים למטה, ושלהבותיהם מתמרות למעלה, למרום... האח, מה חביבים עלי הנרות, הבוצינות הללו!... (לעצמו) ראשיהם כפופים למטה, ושלהבותיהם מתמרות, משתרבבות למעלה, למרום...

חנה׳לה: גם אני אוהבת את הנרות הללו!...

משה׳לה: כל השנה אני מתגעגע עליהם... נפשי כָּלָה להם ממש... הו, מה נעלה דליקתם! כשאתה מדליקם, נדמה לך, שאינם רוצים לקבל את אורך, שאתה נותן להם, מסרבים הם, אולם כשאתה מהליקים ב„שַׁמש" שבידך פעם ושתים, הרי הם מציתים ונצתים בתחלה בשלהבת כחלחלה קטנה, ואחר-כך הם מתלקחים, כאילו שמחים הם על המתנה שנתת להם...

חנה׳לה: כן, כן, אמת...

משה׳לה: היודעת את כמה נרות מדליקים בחנוכה?

חנה׳לה: מה השאלה? — שמונה.

משה׳לה: הה, חכמה, הלא בלילה האחרון בלבד מדליקים שמונה?

חנה׳לה: אלא כמה?

משה׳לה: צאי וחשבי!—בלילה הראשון אחד ובשני שנים—הרי שלשה, ובשלישי שלשה, הרי ששה. וכך הוסיפי למנות ותמצאי מספרם.

(חנה׳לה מונה באפן שהראה לה אחיה, פעמים שהיא טועה, פעמים שאינה יודעת לחבר, ומשה׳לה עוזר לה ומוציאה מדי פעם ממצריה).

משה׳לה: נו, עכשיו יודעת את את מנינם? כמה?

חנה׳לה: שלשים וששה.

משה׳לה: אמת, שלשים וששה. אבל מדוע מדליקים שלשים וששה?

חנה׳לה: מנין לי לדעת?

משה׳לה: המורה אמר לי — כנגד ל״ו הצדיקים הנסתרים, הקמים בכל דור.

(קם פתאום ממקומו, מתלהב ושר):

לַגּוֹיִים שַׁלִּיטִים וּמְצִיקִים,
וְלָנוּ לַמֶּד-וָו צַדִּיקִים.

לָהֶם חַיָּלוֹת עִם שָׂרִים אַבִּירִים,
וְלָנוּ מְאוֹרוֹת וְנֵרוֹת מְאִירִים.

לָהֶם חֲרָבוֹת וְכִידוֹנִים,
וְלָנוּ „קְדוֹשִׁים" לָמָוֶת נְכוֹנִים.

(חנה׳לה קמה מלאת-רגש ואוחזת בידי משה׳לה ובַאֲרֶשֶׁת של תחנונים על פניה מבקשת): סלח לי, משה׳לה!

משה׳לה (בצחוק): טפשה, על מה יש לסלח לך?

חנה׳לה: על שהכעסתיך.

משה׳לה. הבלים.

חנה׳לה, מי למדך את השיר הזה?

(אבא מתפרץ בבהלה מן החדר השני ומבקש): משה׳לה, לא עת לשיר היום!...

משה׳לה, מה, אבא? מה קרה?

שלמה (נאנח אנחה קלה). כלום לא ארע, אלא השעה לא שעת שירה... „עת לרקד, עת לשיר, עת לבכות ועת לחשות" — אמר קוהלת, ועכשו עת לחשות.

משה׳לה, מדוע, אבא? הלא השבוע של חנוכה, וחנוכה הלא חג?...

שלמה, כן, אמת, אבל יש אשר גם בחג יש לחשות. ביותר לנו, היהודים. כזה גורלנו, יקירי. מה לעשות? הנביא הושע קלל אותנו: „אל תשמח, ישראל, אל גיל כעמים!" אתה מבין את פרוש המלים? „אל גיל כעמים" — בשעת חדוה, בשעה שנתנה רשות לכל אדם לעלז ולשמח, כמו: בחג, בשבת, גם אז אין לנו רשות לשמח, ועד היום רובצת הקללה עלינו.

משה׳לה, הגם נרות לא ידליקו בחנוכה דהשתא?

שלמה (כמכחד), מי אומר?

משה׳לה, „ומעוז צור ישועתי" ישירו?

שלמה: אל תקיפני בשאלות, מבקש אני רק שלא תשיר עכשו (קם ויוצא).

משה׳לה: חנה׳לה, מה לאבא, כי נפעם הוא היום? הכרתי מיד, בבאו הביתה, שאין רוחו עמו, מה קרה, חנה׳לה?

חנה׳לה: איני יודעת, כמדומתני, שכלום לא קרה, אבא בודאי טרוד בחשבונותיו, ואתה מפריעו בשירתך... אבל השיר מה נפלא! מי למדך אותו משה׳לה?

משה׳לה: אבל הן גם אמא איננה, במה טרודה היא?

חנה׳לה: מה נבהלת כך? האם טרודה בודאי בעבודתה שב מטבח אל תפעם! הגד נא, מי למדך את השיר?

משה׳לה, את השיר... איש לא למדני... בעצמי חברתיו... הה קשה לחבר שירים... אבל התאמצתי... קצת עזר לי המורה, ועכשו שיר בידי.

חנה׳לה: שיר יפה באמת. אבל למה עלה על דעתך פתאום לחבר שיר? ומתי תשיר את השיר הזה?

משה׳לה: כאשר ספר לנו המורה על-דבר חנוכה והנרות ועל-דבר ל״ו הצדיקים, עלה בדעתי לחבר את השיר הזה.

חנה׳לה, ומתי תשיר אותו?

משה׳לה (מגחך, כמשתמט לגלות איזה סוד): ולמה לך לדעת?

חנה׳לה: לי אין אתה מגלה את סודותיך? הן אני אחותך האוהבתך?..

משה׳לה: בחנוכה, כאשר אדליק את הנרות..

חנה׳לה: כאשר תדליק את הנרות?.. אתה?.. (צוחקת) הלא קטן אתה?...

משה׳לה: ומה בכך?..

חנה׳לה: ומי יתן לך נרות?

משה׳לה: יש לי כבר. (הוא מוציא מכיסו נרות-שעוה דקים וקטנטנים מצבעים שונים ומראם לאחותו. חנה׳לה משתוממת, רוצה לשאל דבר-מה, אבל נשמע קול דופק והדלת נפתחת ושלשה חברים מחברי משה׳לה באים ומברכים את הילדים בברכת הערב).

משה׳לה (פונה אל אחד מחבריו): ליבל, מדוע לא בקרתני זה שלשה ימים? התחלת בימים האחרונים להוקיר רגליך מביתנו, מדוע באמת?

ליב׳ל (נעלב קצת): אמת, אבל לא מרוע-לב, פשוט, אינם נותנים לי לצאת בערב החוצה; גם עכשו לא הייתי בא אליך, אלא התגנבתי מן הבית, ובדרכי פגשתי את חיימ׳ל והירש׳לה (מראה באצבעו עליהם), האחים, כפי שקוראים להם בבית-הספר, הולכים אליך, והתחברתי עמהם. מסתמא התגנבו גם הם מן הבית.

חיימ׳ל והירש׳לי (ביחד): כן, כן, התגנבנו, כי גם לנו אינם

נותנים לצאת בלילה את הבית.

משה׳לה: מה נשתנה? מדוע?

ליב׳ל: קשה להציל מפי הגדולים, מדוע, אבל, כנראה, מפחדים מפני איזו להקה, פן תסור אל עירתנו בקרב הימים; הגדולים רק מתלחשים וממתיקים סוד...

משה׳לה: איזו להקה?

ליב׳ל: האינך יודע, כי בארץ עוברות להקות שונות של בריונים מזוינים ומתנפלות מדי פעם על העירות, שיהודים יושבים בהן?

משה׳לה: ה—בולשביקים? נו, ומה יש לירא? הלא הם, להפך, מגינים על היהודים?

ליב׳ל: לו היו בולשביקים, כי אז טוב. אולם לא בולשבוקים מתעתדים לבא לכאן, אלא מַכְנָאִים, להקת מכנא... המבין אתה?

חיימ׳ל והירשלי (ביחד) בולשביקים, מַכְנָאִים — נפקותא ביניהם, כלם לדבר אחד מתכונים, להרג ולאבד.

ליב׳ל: במחילה! בולשביקים — לאו!

חיימ׳ל והירשלי: אתה תמיד מלמד זכות עליהם.

משה׳לה: גם אני שמעתי, שהבולשביקים אינם נוגעים לרעה ביהודים, להפך... שמעתי אף גם, שהם רוצים לעשות כך, שלא יהי הבדל בין עני ובין עשיר, בין יהודי ובין אינו-יהודי, שכל האנשים יחיו ביניהם כאחים בני אב אחד.

חיימ׳ל והירש׳לי. כך רק אומרים הם, אבל באמת אינו כך, הבולשביקים אינם נותנים ללמד עברית, אינם נותנים...

ליב׳ל: שקר! שונאיהם של הבולשביקים מוציאים לעז עליהם.

חנה׳לה: ראה-נא את הבולשביק שלי! הגד-נא לי, מאימתי נעשית לבולשביק?

משה׳לה, כבר ישנה המחרחרת, דרכה תמיד לסכסך איש באיש. אבל נרף מזה, הגד יותר, ליב׳ל, באיזה יום חל חג-החנוכה?

ליב׳ל: ביום החמישי.

משה׳לה והיום יום שלישי, אם-כן עוד אספיק ללמד את הברכות, „הנרות הללו" ויתר הפסוקים, הנאמרים בשעת הדלקת הנרות.

ליב׳ל ואתה רוצה באמת להדליק נרות בחנוכה?

משה׳לה: כן, זה כמה שאני רוצה, והשתא החלטתי.

ליב׳ל: אבל מסופקני, אם ידליקו נרות בשנה הזאת אפילו הגדולים.

משה׳לה (בתמהון) מדוע?

ליב׳ל: מסופקני, אם ידעו אפילו בשנה הזאת, שחנוכה באה לעולם.

משה׳לה: הו, מדוע?

ליב׳ל: האינך יודע, מה שנעשה בארץ?

משה׳לה: הו, מה נעשה?

ליב׳ל: הלא אמרתי לך? — להקות-מזוינים עוברות.

משה׳לה: ומה זה נוגע לחנוכה?

חיימ׳ל והירשל׳י: יוכל היות, שאחת הלהקות תסור השבוע אלינו.

משה׳לה: ואז?

ליב׳ל: ואז נצרך להתחבא, וכיצד ידליקו נרות? וכיצד ידעו, שחנוכה באה לעולם?

(הדלת נפתחה, ואמו של משה׳לה נכנסת נוגה ונפעמה, האורחים—הילדים קדים לפניה ומברכים אותה בברכת הערב): שלום בערב!

חוצה: שמחה אני לראותכם, רחימים, אבל כיצד נתנו לכם לצאת מבתיכם בלילה בימי-מהומה כאלה? (קוראה לבעלה): שלמה! שלמה! (זה מופיע) נחוץ להוליך את הילדים לבתיהם, השעה אמנם עוד מוקדמת, אבל בימי-חֵרום כאלה... בבתיהם בודאי דואגים להם... (פונה אל הילדים) הגידו, בבית הוריכם יודעים,

מעתלה

לִקְטַנֵּי יוֹצְרֵינוּ הַצְּעִירִים

לֵיל סְתָו.

סוּפַת סְתָו זוּ מַה מְּבַשְּׂ ָה
וְתַגִּיד מָה הַסְּעָ ָה ?
קַ חֵי כְּפוֹר וְשַׁלְגֵי לֹבֶן
תְּקוּפַת חֹרֶף בְּרָאָה.

חֶשְׁכַּת סְתָו זוּ וַעֲלָטָה
לָנוּ מַה מְּנַבְּאָה ?
רוּחַ צוֹבֵט מַר וּמְחוֹלֵל
קוֹר חָזָק לְהַבָּא.

עָלִים נוֹבְלִים הָרוֹעֲשִׁים
מַה יִּרְאוּ אוֹתוֹתָם ?

דוד הורודוק.

תַּחַת שֶׁלֶג קִבְרָם נָכוֹן
וְאִישׁ בַּל יְבַכֶּה מוֹתָם.

אִילָן קוֹדֵר זֶה וְחוֹרֵק
הוּא מַה יִּקֹּב עַתָּה ?
גַּלְמוּד עָזוּב מִמַּחֲמַדָּיו
אָבְדוּ כֻלָּם מָטָה.

נְבִיחַת כֶּלֶב בְּלֵילוֹת־זַעַם
לָנוּ מַה מַּבִּיעָה ?
אֶפֶס מָזוֹן, מַחֲסֶה אָיִן
וּמְיֻתָּר הוּא לַבְּרִיאָה.

מאיר אלפינר.

(15 שנה)

הַמְנַגֵּן הַקָּטָן.

מֻקְדָּשׁ לַאֲחוֹתִי פְּנִינָה.

הספור שאספר לך עתה, אחותי, היא „מעשיה” בנער, שהיו אומרים עליו, כי נשמה גדולה לו, וגם היו אומרים, כי חסר-דעת הוא..

והנער ההוא היה עוד קטן, עינים לו שחרחרות, וכתהום היו עמוקות, ועצב קל הציץ מתוכן, כעצב ליל-אביב..

ואותו הנער אהב לנגן, ולא בכנור נגן ולא בשום כלי-נגון, אלא במסרק...

הוא היה אוהב לשבת בזוית אפלה ולקחת את המסרק הגדול, שרבות משניו נשרו ממנו מתוך זקנה, היה שם עליו ורקיה שמצאה פעם, והיה מנגן...

ונגינים דקיקים היו ממלאים את החדר, וטובים היו אותם הנגינים שנגן הנער ההוא, טובים כמלאכים קלילים, כעננים לבנבנים המתעופפים בקיץ.. הלא ראית אותם ?

וה„מעשיה” שאותה חפץ אני לספר לך עתה, היתה בחרף, בחרף לבן וקר.

עננים שחורים כסו את השמים, ושלג רב ירד כל היום, ויעטף את כל פני האדמה. ולבנים היו הרחובות, ועליהם היו פנינים מבריקות זרועות, הרבה פנינים הבריקו, הרבה ככוכבי-ליל, הלא ראית כבר את הפנינים האלה ?...

ואותן הפנינים הבריקו גם בחדר-הנער ההוא, הן היו זרועות על הכתלים השחורים, ועל הקמרון השחור...

בזוית האפלה שלו ישב זוּתו הנער, על ערכרף ישב ונגן.. נגן בלחש, ונגינים דקיקים כעננים קלילים בקי, נשמעו וירחפו בחדר, וישחקו עם הפנינים...

הפנינים הבריקו ורמזו אל המנגן הקטן, ועיניו השחרחרות הבריקו מתוך הפנה, הבריקו הפנינים והבריקו עיניו...

והנער הוסיף לנגן בהתלהבות קדישא, ואחרי כל נגון ונגון נשרה שן חדשה מן המסרק...

והפנינים הבריקו ועיני-המנגן הקטן הבריקו- כמוהן...

והוא קם והמסרק הגדול בידו, ויצא מחדרו אל הרחוב אל הפנינים הרבות אשר בחוץ...

הלך לאט, וכי למה ימהר ? וברכיו התחילו נוקשות זו לזו ועל תל-פנינים ישב, ישב לנוח מעט...

בידים רועדות שם שנית את הירקיה על המסרק, והתחיל מנגן, מנגן נגון דקיק וטהור, כפנינים הזרועות מסביב. ונגיני השתפכו, השתפכו עד שנשברו כל שני המסרק והמנגינות נאלמו והפנינים שבחוץ—הועמו ואינם ...

משולח (בן 16 שנה).

דו-שבועון ספרותי מדעי לבני הנעורים

הוצאת „אביב" ורשה. — מערכת א. לובושיצקי.

שנה ראשונה — כסלו (א) תרפ"ד — חוברת י'

הרון-אל-חמד

שְׁכִנְתָּא בְּגָלוּתָא.

שְׁכִנְתָּא בְּגָלוּתָא
מִתְיַפַּחַת דֹּם:
וַי לְדָא זִילוּתָא
וּלְחֶרְפַּת־אֹם!

וַי לְאִיל יוּדָאֵי
שֶׁהֵרִימוּ נֵס
גּוּנְדֵי חַשְׁמוֹנָאֵי
וְכֹחַ אֵין לָשֵׂאת.

אִי לְהַאי בּוּצִינָא,
הִדְלִיק סַגִּי־נְהוֹר;
תַּעַט צֵל כָּל פִּנָּה
אַךְ לֹא תָפֵץ אוֹר...

וַי לְכוֹן, סוּמַיָא,
מְכֵּי סַנְוֵר־עַד!
אַרְעָא וּשְׁמַיָא —
הֵן לֹא עָלְמָא חַד;

נֶשֶׁר וְתוֹלֵעָה
לֹא יְצוּר אֶחָד:
זֶה בַּקְּרָב גּוֹוֵעַ
וְזוּ — בְּאֶפֶס יָד!..

אַל לְעַם־תּוֹלָעִים
לְמוּדֵי זָחֹל,
הַזְכֵּר חַשְׁמוֹנָאִים
וּבִשְׁמָם לִדְגֹּל!

הַכּוֹכָב

דו שָׁבוּעוֹן ספרותי מדעי לבני הנעורים

עִם מַחְלָקָה „לְמַעַן הַקְּטַנִּים“ (כֻּלָּהּ מְנֻקֶּדֶת)

הוצאת „אביב“ ורשה — מערכת אהרן לובושיצקי.

בזהירות יתרה נגשנו לפני חצי שנה אל הנחת היסוד של „הכוכב“. המשבר הכללי בעתונות העברית עורר בנו קצת דאָגה, שמא לא איכשר דרא, וירחון עברי לבני הנעורים, חפשי מהשפעה חיצונית, לא יוכל להתקיים כחי נושא את עצמו ובן־חורין בשאיפותיו ופעולתו. אולם ששת ירחי קיומו של „הכוכב“ ויחס הרצון והחבה היתרה שזכה להם במשך זמן קצר מצד צעירינו ומצד מחנכי הדור הבא–אמתו בלבנו את אמונתנו החזקה והעקשנית בעתידו של מוסדנו. ועתה, בראשית מחצית־השנה השניה, הננו נגשים אל המשכת מפעלנו זה מלאו תקוה ובטחון גמור בנחיצותו וזכות־קיומו של „הכוכב“. ורגש־ודאות זה מבטיח גם להבא את האמצעים הנחוצים לשכלול ירחוננו ושפורו, בכדי שנוכל, בעזרת קהל קוראינו ועוזרינו התמידים, להעלותו אל מדרגת השלימות.

„הכוכב“ יוסיף לשמש „בית־חנוך“ לצעירי עמנו בשעת אנדרלומוסיה רוחנית זו ולפרחי־יוצרינו העברים, שנתיתמו עם חרבן העתונות העברית ונפוצו „כצאן אובדות“.

„הכוכב“ יטיף ליחידות שפתנו הלאומית בין צעירינו ויבינם על הנזק הרוחני הרב, שמביאה לתרבותנו דו־הלשוניות.

„הכוכב“ יוסיף להיות לצעירינו במה חפשית לשם החיים, הספרות והמדע, ישמש בית ועד לכל היפה והנשגב, החי והרענן, ויפיץ אור על כל ההופעות בעולמנו ובעולם האנושיות הכללית.

„הכוכב“ יתיחס בתשומת־לב מיוחדת אל ילדי העברים ויוסיף לשפר את המחלקה „למען הקטנים“, עד אשר יהי לאל ידינו לפלס נתיב מיוחד ובטוח „לבן־הכוכב“, ורק אז נפריד בין הדבקים.

קוראים צעירים! מורים והורים עברים! הוסיפו לתמוך תמיכה רוחנית וחמרית בירחונכם „הכוכב“; עוד התאמצות אחת–וקיומו יהא בטוח מכל צד.

מערכת „הכוכב“ ורשה

האדריסה:

בכל עניני המערכת לפנות ע"פ הכתבת:

Redakcja „Hakochab“ Warszawa, Nowolipki 27 m. 28.

בעניני האדמיניסטרציא לפנות ע"פ הכתובת

Tow. wydawnicze „CENTRAL“ Warszawa, Nowolipki 7.

לוח היסטורי מרחשון (ב)

Październik — Listopad

ו	טז	26	
ז	יז	27	וירא — נתפרסמה באנגליה ההכרזה (לורד בלפור) הבלפורית המאשרת את זכיות עם ישראל על ארץ אבותיו (ה.תרע"ח)
א	יח	28	
ב	יט	29	
ג	כ	30	
ד	כא	31	
ה	כב	1	
ו	כג	2	נפטר בווילנה אדם הכהן לבנסון (ה תרל"ט).
ז	כד	3	חיי שרה
א	כה	4	נפטר ביפו הרס"ג ר' מרדכי גימפל אב"ד ברוזינאי (ה.תרנ"ב)
ב	כו	5	גרוש היהודים מאנגליה (ה.נ"ב)
ג	כז	6	
ד	כח	7	נפטר בורשה הסופר העממי שלמה זלמן רפפורט ש. אנסקי (ה.תרפ"א)
ה	כט	8	

קוֹרוֹת הָעִבְרִים

לבתי ספר ולמתלמדים

עם הרבה ציורים, תמונות ומפות.

מעובד עברית ע"פ ספרו של ש. דובנוב

מאת א. לובושיצקי.

חלק ראשון: תקופת כתבי הקדש.
חלק שני: תקופת יון עד אחרית ימי הגאונים.
חלק שלישי: תקופת ימי הבינים.
חלק רביעי: התקופה החדשה מהמאה הט"ז עד סוף הי"ח.
חלק חמישי: התקופה האחרונה.

הערה: שני החלקים האחרונים חברו ע"פ המקורות הראשונים מאת א. לובושיצקי.

עשרות אלפי האכזמפלרים מכל חלק וחלק של „קורות העברים“ הנפוצים מדי שנה בכל תפוצות הגולה הנם העדה היותר נאמנה, כי ספר זה נשאר עד הנה היחיד ומיוחד במינו. התקונים העיקריים מצד הפנימי והחיצוני שהנהגו מכניסים כעת במהדורות החדשות יחזקו בלבנו את התקוה, כי גם להבא ישאר הספר „קורות העברים“ בשורה הראשונה של מקצוע זה.

DRUK SIKORA i MYLNER WARSZAWA NOWOLIPKI 6.

הוצאת „אביב" ורשה מערכת א. לובושיצקי.

שנה ראשונה כסלו תרפ"ד חוברת י'-יא.

תכן החוברת הכפולה כסלו גליון של חנוכה.

תכן חוברת טבת (א)

הכתבת לכל עניני המערכת: Redakcja „Hakochab" Warszawa, Nowolipki 27, m. 28

גדול מאד, ויעמוד לפני הראינע ולא נתן להכנס לשום איש. עד שבא קצין המשטרה של העיר החדשה מר תֻּדְהַר, ובקש שיתפזרו, והוא כבר ידאג שיהודים לא יכנסו הערב לראינע. אבל הקהל לא הסכים לזה, וידרש שיסגרו בכלל את הראינע, כי אסור להציג בשבת בירושלים. וכשלא רצו להתפזר בטוב פזרם הקצין היהודי עם שוטריו. האנשים נסוגו אחור, אבל לא אבו להתפזר; וכך עמדו כחצי שעה, נדחפו עד השער וגרשו שוב. הודיעו את זאת להרב קוק, ויבוא הוא בעצמו, נגש אל הקצינים וידרש לסגר מיד את הראִינע. ולא עבר זמן רב, והנה כבו את מנורות החשמל אשר על שער הראינע, ואחרי אשר יצאו כל אלה אשר היו בפנים, סגרו את השערים. וישב הרב קוק לביתו, וכל הקהל התפזר איש איש לדרכו.

קדושת יום הכפורים.

— מנהל תחנת תל-אביב נתן חפשה לכל הפקידים ליום הכפורים; אולם מפני שאין יכולים לעזוב את התחנה בלי שומרים, סדר המנהל עם פקיד אחד, שכל אחד מהם יהיה חצי יום בתחנה. מחצית היום שמר הפקיד ומחצית היום המנהל. כשבאו אִי-אֵלו ערבים לבקש כרטיסי-נסיעה, שלחום לתחנת יפו, וילכו. אחה"צ באה קבוצת צעירים יהודים, ויבקשו כרטיסים. המנהל אמר להם שביום-הכפור אין מוכרים כרטיסים בת"א, ואם רוצים הם לנסע ילכו לתחנת יפו הקרובה. הצעירים התעקשו, וידרשו דוקא לנסע מת"א, אולם כשראו שלא ישיגו את חפצם, הלכו לתחנת יפו, וילשינו על מנהל תחנת תל-אביב, שאין הוא רוצה למכור כרטיסים, דבר, אשר אין לו כל רשות לזה. אפשר מאד שבשביל זה ידח המנהל ממשרתו. כפי ששמעתי הצעירים המלשינים הם מהמשטרה המעולה, שקבלו חפשה ליום הכפורים.

חביב יקותיאלי, ירושלים.

ההתעמלות.

למה אנו מתעמלים?

לכאורה אין זו שאלה. כלום אין אנו יודעים למה נתעמל? אנחנו רוצים להיות בריאים וחזקים, מוכנים ללחם מלחמת חיים ולהגן על נפשנו בעת צרה. ההתעמלות משפיעה לטובה גם על אפינו ומצב רוחנו וכו'.

כל זה נכון, אבל תשובות אלה שטחיות הן ואין להסתפק בהן. עלינו להעמק קצת יותר בשאלה ולמצא לה פתרון צודק-יותר, פתרון מבוסס על המדע והסתכלותנו בתנועות גוף האדם, תנאיהן ותכליותיהן.

א. התרגילים החפשים.

תרגילים חפשים אנו קוראים לכל התרגילים הנעשים בלי עזרת מכשירים. תרגילים אלה תופשים מקום חשוב בהתעמלות. בעקר הם תרגילי גו, כי הידים והרגלים אפשר לפתח בתרגילים אחרים יותר טוב. הלכך התרגילים החפשים הם בעקר תרגילי מצג, שתכליתם לחזק את שרירי הגב, החזה והבטן ולהביא את הגוף לידי מצג זקוף ויפה. שרירי בטן חזקים חשובים מאד לעכול טוב ומסודר. שרירי גב וחזה מפותחים מסיעים לנשימה טובה ומצג גוף טוב.

כנראה, שבימי בראשית התהלך האדם על ארבע רגלים או על הידים והרגלים. במשך הזמן התפתח האדם ויהי להולך על שתים. הליכה זו דורשת שרירי גב חזקים מאד, למען התנגד לשרירי החזה, המושכים את הכתפים לפנים ולמען שמֹר על שווי משקל הגוף. אבל תרבות האדם הרגילתו לחיי ישיבה כפופה, כל עבודתנו מושכת את הכתפים וכופפת את הראש ועמוד השדרה לפנים. הידים המטלטלות לפנים מגבירות אף הן בכבדן נטיה זו. עוד הילד מכרח כבר לשבת כפוף שעות רבות על ספסל בית הספר. חזהו אינו מתרחב ונשאר צר ובחזה כזה לא יוכלו הלב והריאות — אברי החיים הכי חשובים — להתפתח; הנשימה שטחית וקצות הריאות אינן מחליפות לעולם את האויר הנכנס בהן, מחזור הדם אינו חזק והלב הלש, התוצאות הן מחלות שונות, ביחוד השחפת ועקימת הגב בצורותיה השונות.

כאמור, חזקים הכחות המטים את הגוף לפנים מהכחות הזוקפים את הגב ומושכים את הכתפים לאחור. כדי לשמר על שווי המשקל בין שני כחות מושכים אלה, עלינו לחזק ולפתח את שרירי הגב היטב. עלינו לטפל הרבה ובאפן שטתי בגב ובחזה. תרגילי הגו צריכים להיות לחם חק בכל יום ויום:

זיות גו, כפיפות גו, סבוב גו, קשת, מאזן, שכיבת סמיכה.

ב. ההתעמלות העממית.

התרגילים החפשים מפתחים את גבנו וחזנו ומסיעים לקומה זקופה ונשימה מלאה — ההתעמלות העממית או האתלטיקה הקלה מעוררת את גדולם והתפתחותם של הלב והריאות עד כדי תפיסת מקומם הראוי להם. בראש וראשונה באה הריצה ואחריה הקפיצה והזריקה. תרגילים אלה מעוררים את הלב והריאות לעבודה רבה, הנשימה נעשית מלאה ומהירה והיא גוררת אחריה חלוף חמרים יותר.

ג. המשחקים.

כאן אנו מתכונים בעקר למשחקי התנועה. הודות לתנועתם המהירה משמשים משחקים אלה תרגילי נשימה מצוינים, מעלה יתרה למשחקים, שהם קובעים את מדת התנועה הנכונה: אנו רצים עד כדי לאות, מפסיקים לשם מנוחה וממשיכים אחר כך שוב את הריצה. קנה מדת התנועה טבוע בלבנו. ריצה קצרה זו שבמשחקים, החוזרת פעמים רבות עם ההפסקות השונות, מחזקת את הלב יותר מכל תרגיל אחר ומסיעת לגדולו.

המשחקים חשובים גם לגבי התפתחות הרצון. התנועות השונות במשחק אינן נעשות על פי פקודה, כי אם על פי החלטה חפשית ועצמית בהתאם למצבי המשחק השונים. המשחק מעמיד אותנו לפני מפעלים שלא יכלנו לראותם מראש, לפני תנועות פתאומיות, הדורשות תפיסה מהירה של המצב, החלטה ומעשה. כל אלה צריכים לבוא ברגע אחד ואין שהות להמלך. באפן זה משמש המשחק דמות החיים והוא מחנכנו לפעולה מהירה — תכונה חשובה מאד בחיינו.

ערך מיוחד למשחקים לגבי החנוך המוסרי: עד כמה שהילד יצטין במשחקו, אינו יכול להבליט את עצמו עם תכונותיו האישיות; הוא נבלע בתוך קהל רעיו המשחקים ונכנע למשחק הכללי ולרעיונו. במשחק אנו למדים, כי אין אנו קימים בשביל עצמנו ורק בעבודה משתפת עם כל האנשים נוכל להשיג את המטרה שהאנושיות קבעה לה; זה דורש ממנו הקרבה עצמית, הכנעת הגאוה העצמית והעברה על המדות. באפן זה משמשים המשחקים אמצעי חנוכי לרעות וחברתיות.

מעתה צא ולמד כמה מעלות טובות להתעמלות עלינו: היא מפתחת את גופנו, מבריאתו ומחזקתו; היא מפתחת את רצוננו ומשליטה אותו על בית החמר שלנו; היא מלמדתנו להכנע מתוך רצון לצבור ולרעיונותיו. ביחוד חשובות מדות אלה לעמנו המפוזר והמפורד בארצות הגולה והנרדף מכל עברים. נפתח את גופנו ונחזקהו וברצון כביר וחזק נגש מאוחדים עם כל אחינו לבנין ביתנו וארצנו.

נסדר בדפוס י. קורנגדז פיוטרקוב.

מעולם הספורט.

הכנוס הספורטיבי. הכנוס הספורטיבי באטלטיקה-הקלה אשר נקבע לי"ז תשרי (ב' חול-המועד סכות בא"י) בירושלים הצליח השנה באפן יוצא מהכלל. ההתחרויות נערכו ויצאו לפועל לפי החקים הבין-לאומיים של האטלטיקה-הקלה. נרשמו 120 מתחרים ממדרגה ראשונה וביניהם אנגלים וערבים אחדים. ההתחרויות המוקדמות החלו עוד ביום ט"ז תשרי אח"הצ ובמקצועות שונים נבחרו המתחרים הכי טובים אשר ישתתפו בהתחרויות הגמר למחרתו אח"הצ.

ביום החמשי י"ז תשרי החלו ההתחרויות בבקר בשעה ה-8 בנוכחות קהל של אלפים איש בערך. המגרש רחב הידים סודר באפן יפה ונוח. השופטים ה"ה פרץ קורנפלד, חביב יקותיאלי, אביעזר ילין, קפטן מינדל, מהנדס ברין, דוד קלינמן ויושב-ראש חבר-השופטים הא' צבי נשרי (אורלוב) בעזרת המזכירות — הגב' הינדה נימן, הא' בן-עמי ואפרים רובינשטין ומכין ההתחרויות מר אליעזר ליפסון עבדו עבודה רבה שהצטינה בתכיפותה ובסדרה והודות להם נגמרה כל תכנית העבודה בשלמותה ובדיקנותה לפי התכנית. הסדור הכללי של המגרש, החזקת הקהל הגדול ושמירת הסדרים וכו' נמסר ל-60 סדרנים באי-כח אגדות וקבוצות שונות תחת פקודת הסדרן הראשי יוסף יקותיאלי.

בשעה 2 אח"הצ (בו ביום) החלו ההתחרויות הגמר. ב-3 הופיעו על המגרש נשיא-הכבוד של החגיגה ה. מ. הנציב העליון וגברתו ושני סגני-הנשיאות ה"ה מנחם אוסישקין ודוד ילין. את האירחים הנכבדים קבלה משמרת-כבוד בת 30 איש של „הקבוצה-הלבנה" מירושלים בתלבשתם הרשמית היפה ובפקודת מפקדם יוסף יקותיאלי. הקהל גדל ועצם במשך אח"הצ והגיע עד עשרת-אלפים איש. תזמורת המשטרה ארץ-הישראלית נגנה את מנגינותיה היפות. ב-15 .5 בערב החלה חלוקת הפרסים (את שמות המנצחים ולוח הרקורדים עוד נפרסם) ה. מ. הנציב העליון לחץ לכל אחד מהמתחרים את היד וענד לו את אות-ההצטינות על החזה למחיאות-כפים של הקהל העצום. בפרס-הנודד „מגן-יהודה-המכבי" מתנת הגברת מרים פלז נשיאת-הכבוד של הסתדרות „בני-בנימין" בא"י, זכתה אגדת „המכבי" תל-אביב אשר לה היה המספר הכי גדול של נקודות הנצחון. ב„גביע-הנצחון" אשר נתן ה. מ. הנציב-העליון זכה החבר ברוך קרצמן „מכבי" תל-אביב שלו היה המספר הכי גדול של אותות-ההצטינות ממדרגה ראשונה.

בנגינת התקוה וההמנון האנגלי נגמרה החגיגה הגדולה והיפה, „הכנוס השני של „המכבי" בארץ-ישראל.

הסתדרות „המכבי" בארץ-ישראל. בשבת י"ט תשרי היתה מועצת צירים מכל אגדות ההתעמלות והספורט העבריות אשר בארץ בדבר הקמת הסתדרות „המכבי" בא"י. אחרי וכוחים ודו"ח שונים נבחרו ההנהלה-הראשית מהחברים: עובד בן-עמי, חביב יקותיאלי, יוסף יקותיאלי, פרץ קורנפלד, יוסף גלזר, בר-נון, זילבר וקרצ'בסקי. הכתבת של ההסתדרות היא: יוסף יקותיאלי עבור הסתדרות המכבי בא"י, ירושלים ת. ד. 456.

„הכח" לארץ-ישראל. מקובצת „הכח" וינה נתקבל מכתב אל הקול. קיש (בא-הכח המדיני של הה"הצ) בדבר בואה לארץ-ישראל. הסדור הטכני של הבקור הזה נמסר להנהלת הסתדרות המכבי.

יוסף יקותיאלי

חידת מלואין

1		ל		ב	להצית אש
2		נ		ר	בית-תפלה
3		ג		ג	בן-יפת
4		ת		ת	שפע
5		ל		ם	בן-פעור
6		ע		ם	התרגשות
7		ש		ן	חשך
8		ך		ה	מרמה
9		ל		ה	מתכת
10		צ		ה	כח
11		פ		ף	אבר האדם, החיה וכו'
12		ד		ר	שם עץ
13		ו		ב	מלך אדום בן זרח מבצרה
14		י		ם	מלך דור
15		ח		ה	הבאשה (ריח)
16		ג		ב	מין עצם
17		מ		ר	מין אבן
18		ר		ן	חוח
19		מ		ה	בוז, קלס
20		ב		ק	מין כוכב נוצץ
21		פ		ד	מלבוש הכהנים

למלא את הרבועים: א' וד', באופן שמהאותיות השלישיות מלמעלה למטה יצא פסוק מתהלים.

אריה דנציג, תל-אביב.

פתרונים.

פתרון החידה בחוברת ו

הושע, אהרן, רבקה, משפך, פנחס, פלטי, שואל, מלאך, חסדא, סתיו, שאול, אדרת, מאפו. מהאותיות האחרונות יצא המשל: ענה כסיל כאולתו.

שמות הפותרים: ישראל יצחק להמן (לודז), מרדכי, יעקב ויהודה סמיאטיצקי (ביליסטוק), דוב פין (שם), יוסף פישר (מזריץ), אסתר הורויץ (טומשוב - מזוב.), מ. הויזמן (הרובשיב), מ. קניגהייט (טמשוב), מרים ולבל (לונא), דוד שפס (טמשוב), ב. קרינסקי וא. ש. כהן (הורודוק), עמנואל וגדעון קצנלסון (ברנוביץ), יעקב זמל (מזריץ), יהודה מורגנשטערן, שמואל זלסקי וברנרד רבינוביץ (קרינקי), חיים ברזניק (מזריץ), דוב מגיד (ביליסטוק), ברוך ואריה לנמן (ורשה), דוד ביטנסק (קונין), ו. צרטוק, ז. לרמן וש. בטון (קמין-קושירסק), יעקב קוינטמן (הורודוק), אברהם רבינוביץ (שם), מ. מ. סוטנברג (זקרוצים), א. ג-ס-ג (חורזל), אהרן ליכטנשטיין (ורשה), ישעיהו וזרבבל פונדיק (סמיאטיץ), מיכאל אלקס (ביליסטוק), אברהם טף (ורשה), נתן ושמריהו גוטליב (ביליסטוק), שלמה פריידקס (שם), צמח פריידקס (שם), דוד ומשה רבינוביץ (בריסק), שאול ליובובסקי (ביליסטוק), שרה יצמניק (שם), יחזקאל גולדברג (שם) ק. רובין (וישיגראד), צלה גרילק (בנדין), אברהם בן בונם שמרקוביץ (רוזינאי), אלימלך וחנה גראמב, דוד זלוטובסקי ויעקב רוזנצווייג (ורשה), דוד הנדלסמן (ורשה), חנן בן יוסף מושקובסקי (רוזינאי), עקיבא סיטקובסקי (רוזינאי), חנה פיטובסקי (שם), חיים ויהודה איצקובסקי (טיקוצין), מנחם ואליעזר טורק (טיקטין), זיידל לערמן ויעקב רודצקי (רוזינאי), אסתר קרוגלינסקא, חנה ארזסקות, חנה זוסקוביץ ואסתר וינשטן (קניסין)

פתרון החידה לילדים בחוברת ז:

יוסי. קטף 15 תפוחים

שמות הפותרים: אסתר ולאה איינשטיין (קרינקי), עמנואל וגדעון קצנלסון (ברנוביץ), חיים ברזניק (מזריץ), יעקב קוינטמן (הורודוק), נתן קרינסקי וא. ש. כהן (שם).

נסדר בדפוס החדש של י. קורננדז, פיוטרקוב.

כְּרוֹנִיקָה חֲדָשָׁה.

בפולניה

(התפוצצות מחסן אבק-השרפה במבצר ורשה)

ביום השבת, 13 אקטובר, בשעה 9 בבקר, נשמע בעיר ורשה ובכל הערים והמושבות במרחק 50 קילומטר סביב לורשה, קול רעש נורא. הבתים הזדעזעו, ושמשיות החלונות התפוצצו לרסיסים ברעם וברעש. נִדְמָה ליושבי העיר, כי התחולל רעש-האדמה והארץ פתחה פיה לבלעם חיים. מעל לורשא התרומם ענן עשן ואבק, וריח אבק-שרפה נִשָּׂא בחוצות.

כעבור הבהלה הראשונה פרצו כל הַדַּיָּרִים החוצה, לדעת מה נעשה. עד מהרה נודע למו, כי היה מפץ נורא במבצר ורשה, אשר ליד החוף השמאלי, של נהר הויסלא, לא הרחק משכונת היהודים ומבית-הנתיבות הדנציגי. שם במבצר, אשר קָרְאָ לו „ציטדל", נמצא באחת הסוללות הבנויות במעבה האדמה, מחסן, שבו נאצרו כארבעים עגלות אבק-שרפה מן המין המובחר. מסבה שלא הוברה עדנה, אחזה אש באבק-השרפה, ותפרוץ כרגע התפוצצות נוראה, וכל המחסן נקרע, נהרס עד היסוד, לא נשאר בו אבן על אבן; כל הפועלים שעבדו במחסן נרטשו, נתרסקו, ופתותי גופותם התבוללו בִּמְכִתַּת הלבנים והסיד וה״פר.

כל הבנינים אשר במבצר נשחתו ברב או במעט, כי נקרעו מעליהם גגיהם, התפוררו כתליהם וכדומה. ביותר נתנזק ה„אפדן העשירי", אשר לפנים, בימי הרוסים, היה בית-כלא לנדונים למיתה, וממשלת פולניה הכינה בו בשנים האחרונות מעונות לאופיצירים ומשפחותיהם. כמעט כל האפדן היה למעי מפלה, והרבה מְדַיָּרָיו נהרגו או נפצעו פצעים קשים. היו משפחות, שגם אחד מהן לא נשאר בחיים.

ובעיר הֵסב המפץ נזקים עצומים. כמעט לא היה בית אחד, אשר לא התפוצצו שמשיות חלונותיו, המון זכוכיות גדולות ויקרות בחלונות החנויות והמחסנים המפוארים, גם ברחובות הרחוקים ממקום האסון, נֻפְּצוּ עד דק, ויכוסו כל המרפסאות בשכבת הזכוכית, ואנשים ורבים נפצעו בנפול עליהם גזרי הזכוכית או שברי מעקות וגזוזטראות.

כל יום השבת התעסקו מאות אדם לחפור בחורבות המבצר, לחפש ולהוציא משם את ההרוגים והפצועים. כל היום הובלו מאות פצועים אל בתי-החולים השונים בורשה, ויהי בעיר אֵבֶל כבד, ומשפחות רבות ספדו הילילו על אסונן הנורא.

ביום השלישי לשבוע, 16 אוקטומר, הובלו לקבורה עשרים וארבעה הרוגים, ולהלויתם באו מאות אלפי איש. ביום המחרת הובל לקבורה ההרוג היהודי איש הצבא דוד כ״ץ. גם הלויתו היתה ברב עם. מלבד ההרוגים האלה אבדו עוד ששה עשר איש אשר לא נודע, אם השלכו אל הנהר ויטבעו, או נקרעו ולא נותר מהם אף זכר משהו.

מספר הפצועים עלה עד אלף, בהם הרבה אשר פצעיהם קשים.

(שרפה ואסון במכרה פחם). ביום העשרים לספטמבר אחרי הצהרים אחזה אש בפחם אשר במכרה „הֶדֶן" בקרבת העיר סוסנוביץ. הפועלים נגשו מהרה לכבות האש. פתאם התחולל מפץ אֲדִים ואבק-פורח, וכל המכרה נהפכה למדורת-אש אחת. בפני הפועלים נסגר כל מבוא וכל מנוס, וַיִּשָּׂרְפוּ חיים, ואחדים כֻּסו ברגבים ואבקת הפחם, וימצאו שם קברם. מספר ההרוגים עלה לארבעים. השרפה ארכה ימים אחדים, עד אשר השטיפו את המכרה במים.

בליטא

לקונסול ראשי בברלין מנתה ממשלת ליטא את היהודי מר הַיְמַן, כאשר דרשו צירי היהודים בליטא, למסור אחת המשרות הדיפלומטיות הנכבדות בחוץ-לארץ לאיש יהודי.

באנגליה

בוַיטשפל, רבע היהודים בלונדון, נפתחה תערוכה של מעשי ידי אמנים יהודים; ציורים, פסילים וכדומה. אל הפתיחה באו: הרב הכולל ד״ר הירץ, הפרופ׳ גליצנשטין, הציר פיליכובסקי ועוד אנשי שם.

— נתנאל רוטשילד, בנו של הלורד רוטשילד, אִבֵּד עצמו לדעת, באחוזתו אשר באנגליה. המנוח היה בן מ״ו שנה, למד אמנות ותולדות הטבע באוניברסיטה הקמברידזית, וינהל את בית הבנק הגדול של אביו. בעת האחרונה חלה במחלת מרה שחורה, ובהִטָּרֵף בינתו שם קץ לחייו.

בארץ ישראל

הנציב העליון הרברט סמיואל קבל הודעה רשמית מאת מזכיר אגודת העמים, כי ביום 29 ספטמבר קבל התקף האחרון המנדט שֶׁנִּתַּן לאנגליה על ארץ ישראל, אחרי שממשלות צרפת איטליה הודיעו, שבאו לידי הסכם בנוגע לעניניהן בסוריה.

— מראשית השנה הנוכחית החל שוב להופיע בירושלים ע״י הד״ר יוסף קלוזנר הירחון העברי „השלח", אחרי הפסקה של שנה שלמה.

— לפי הידיעות הרשמיות הוזלו בשנה האחרונה מחירי כל הסחורות בארץ ישראל כדי 20% מאשר בשנה הקודמת.

— המושבה „משמר הירדן" הקימת זה ל״ג שנים, סבלה תמיד מחסר מים לשתיה ולהשקאות השדה והגנים, ובגלל זה לא יכלה להתפתח. בעת האחרונה נמלא החסרון הזה, כי בהשתדלות החברא יק״א הוכנו צנורות המובילים מים מן הירדן אל המושבה. אל חג פתיחת הצנורות באו הרבה אורחים מן המושבות הקרובות.

יח״ז.

אברהם ב. רבלין.

מִכְתָּבִים מִירוּשָׁלַיִם.

(ג)

הַנָּצִיב הָעֶלְיוֹן בְּא"י.

בעשרת ימי התשובה שב אלינו ה. מ. הנציב העליון, אחרי ששהה חדשים אחדים בלונדון ובהרי האלף. כפי הנראה יְשַׁתַּמֵּשׁ כעת בכח רב יותר מאשר עד כה, ביחוד אחרי אשר הממונות נתאשרה עכשו גם ע"י איטליה, וע"י זה קבלה הממונות אופי חֻקִּי וְרִשְׁמִי.

בְּתֵל־יוֹסֵף.

— בהתחלת הקיץ התחילו הַבֶּדוּאִים השכנים להעלות את עדריהם על שדות תל-יוסף שירעו בהם, כמנהגם בכל שנה ושנה; אולם השומרים היהודים פזרום תכף. ומני אז עד הקציר שוב לא העיזו הערבים לעשות זאת. אבל אחרי שקצרו את התבואה באה קבוצת רועים בדואים, כשמונים במספר, וירעו את עדריהם על שדות היה דים. השומרים באו מיד ויְנַסו לגרשם, אבל אז התחילו הבדואים לזרק באבנים. היהודים לא עמדו בחִבוק ידים, אלא השיבו להם באבנים, ואחרי קְרָב קטן הדפו השומרים את הבדואים אחור. פצועים לא היו משני הצדדים רק שני כבשים של הערבים נהרגו. באותו יום עוד באו הַשֵׁיכִים וישלימו עם השומרים.

— בשבת י"א אלול הלכה לה חלוצה בדרך מַעְיַן-חֲרוֹד לתל-יוסף, ויתנפלו עליה ערבים אחדים. הצעירה צעקה אבל אין שומע. במקרה עבר חלוץ אחד אשר הלך מתל-יוסף לעין-חֲרוד ויגש לעזור לצעירה. הערבים, בראותם שבאים לעזרה, ברחו תכף. הצעיר הודיע לתל-יוסף על המקרה הזה, ויצאו עשרות אחדות של בחורים מזינים במקלות לרדוף אחרי הערבים, וישיגום קרוב לכפרם. הערבים, אשר התרבו עכשו למאות, התחילו להכות במקלותיהם ויפצעו צעירים אחדים. אלה האחרונים הודיעו זאת, אחרי ששבו לתל-יוסף לבית-שאן, ויבואו מושל בית-שאן, מפקד הַמִּשְׁטָרָה ושוטרים אחדים לתל-יוסף ויחקרו את הצעירים. המושל נשאר בתל-יוסף והשוטרים הלכו לכפר המתנפלים, ויאסרו את הערבים אשר התנפלו על הצעירה ועוד כעשרים מהם אשר השתתפו בהכאת החלוצים. הצעירים הפצועים הובלו לבית-חולים.

כַּדּוּר־רֶגֶל.

לפני סכות התחרה „הצבי" עם החילים האירלנדים, החונים קרוב לירושלים בדרך לשכם, בכדור-רגל. אע"פ שהאירלנדים הם הקבוצה הטובה ביותר בא"י, הצליחו להכניס ל„הצבי" רק שני שערים. מעַנין היה לראות איך שחברי „הצבי", שהם קטנים ביחס, שברו את חזית האירלנדים לפעמים תכופות, ויתקדמו עד לשומרים. אבל לשוער האנגלי הגיע הכדור רק פעמ ם, שלש. התוצאות הן 0:2 לזכות האירלנדים.

— אחרי הכנוס הכללי התחרו „הגבור" הירושלמי עם „נורדיה" מראשון-לציון, ו„הצבי" עם „המכבי" התל-אביבי. המשחק הראשון, „הגבור" נגד „נורדיה" היה בלתי מענין, כי לא היה מסדר, התוצאות: 0:0. אולם לא כן משחק „הצבי" ו„המכבי". התוצאות במשחק הזה הן 1:2 לזכות „המכבי". אבל אפשר לחשב את „הצבי" במדרגה אחת עם „המכבי" מתל-אביב, הקבוצה העברית הכי טובה בא"י, כי בזאת השתתפו אחדים לא מחבריה, כלוּמיך מ„הכח" הוינאי שהוא ב„אִילָה" ולא ב„מכבי" והקצין הֶרְטֶר שהוא ירושלמי.

הַכִּנּוּס הַכְּלָלִי לְאַטְלֶטִיקָה קַלָּה

ביום ב' לחול-המועד סכות היה הכנוס הכללי של כל הקבוצות הארצי-ישראליות על מגרש „הכנוס" בירושלים. לשם זה, וגם לכבוד החג, הורידה הנהלת הרכבת את מחירי הנסיעה לירושלים לכל ימי הסכות, בכדי שיוכלו לבוא ירושלימה מכל שדרות העם. ואמנם בא המון רב מהמושבות ומהערים.

ההתחֲרויות החלו בשעה 8 בבקר, והפסיקון ב 12 בצהרים. ב' 2 החלו שוב, וימשיכון עד חמש שעות לפנות ערב. לפני הצהרים לא היה קהל רב כ"כ, רק אי-אלו מאות אנשים. אבל אחרי הצהרים היה המגרש מלא, הן מבפנים והן מחוצה לו. היו יהודים, ערבים ואנגלים. וזה מפני שאחה"צ נגנה תזמרת המשטרה, במעמד ה. מ. הנציב העליון, ואתו גם גדולי הממשלה.

אחרי שגמרו את כל ההתחרויות חלק הנציב פרסים למצטינים. הצטינו ביחוד ב. קֶרְצְמַן מת"א, שהוא קבל שבעה פרסים, וַאֶקְרְמַן מפ"ת, שקבל חמשה פרסים. אנגלי אחד קבל פרס ראשון, וערבי פרס שלישי. את הַגביע נתנו לְקֶרְצְמַן, שהורם ע"י חבריו, הברי „המכבי" התל-אביבי, על ידים. אחרי שתזמרת המשטרה, תחת מנצחה היהודי מר סִילְוֶר, נגנה את „התקוה" ואת ההמנון האנגלי, הלך הנציב אל ארמונו, כשעשרות אלפי האנשים הולכים אחריו, וקוראים: יחי נציבנו העליון! ולפני שנפרד פנה אל הקהל, ויאמר: שלום, ואלפי הנוכחים ענו לו במחיאות כפים סוערות: שלום! שלום! והקהל נכנס בשירה ומצב רוח מרומם, העירה.

סֻכּוֹת בִּירוּשָׁלַיִם.

חג הסכות דְהַשַּׁתָּא היה שמח יותר מכל פעם. חוץ מהכנוס היו נְשָׁפִים וחזיונות רבים, שבכלם בקרו בהמון. לילה לילה שמעו בחוצות ירושלים שירת החלוצים או סתם צעירים שבאו לכבוד החג מהערים ומהמושבות. ביום בקרו האורחים את המקומות ההסטוריים סביב ירושלים ופנימה לה. גם מִסְגַּד עומר העומד על מקום המקדש היה מלא

הַמִּשְׁלַחַת הָעַרְבִית.

בחוהמ"ס שבה לפתע פתאום המשלחת הערבית מלונדון ירושלימה, גם הערבים כאן עוד אינם יודעים את סבת החזרה הפתאמית.

הַפְּגָנָה דָתִית.

ביום הששי כ"ה תשרי הדבקו מודעות גדולות בחוצות ירושלים, ובהן כתוב שרְאִינָע 1) „קְלֶבֶּר", שנפתח כעת, יציג את הצגותיו גם בליל יום הששי, מפני שמִמְשְׁכָן הוא אצל ערבי. בליל יום הששי העבר לא הציגו מפני שהרב קוק שלם לבעלת הראינע, יהודיה מצרית, חצי ההפסד. הוא רצה גם הפעם להשתוות אתה, אבל היא לא הסכימה, ותפתח את הראינע גם בליל יום הששי. לכן הכריזו בכל בתי-הכנסיות לתפלת המעריב, שאחרי הסעודה יבואו לפני שערי הראינע בהמון רב, ולא יתנו להציג את ההצגות. ואמנם בא קהל

1) קינה, אילאזון.

י. קנטור.

סִפּוּרֵי תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב.

(ה מ ש ך).

כַּהֲלוֹם רַעַם הייתי בשמעי את דברי שׂוֹטְנַי ודמעוֹתַי פרצו מעיני מרב צַעֲרִי ומכאוב לבבי, בראותי עד כמה שָׁפְלָה נפש הרשעים המַלשינים, כי לא רק שנָשאו לשוא נפשם, אלא גם נשבעו למרמה לְהַבְאִיש את שמי ושם כל ישראל ולְחַלֵּל גם שם שמים לעיני הגוים; אך כעבור רִגְעֵי הַתִּמָּהוֹן התחזקתי ואמהר להשיב לו על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון. ואען ואמר: שֶׁאֲנִי, אדוני, אם אַגיד לך כי דבריך שהיהודים מִשְׁתַּמְשִׁים בכל מיני הַעֲרָמוֹת לְהַפקיע את שבועתם לנוצרים המה משֻׁלָּלִים כל יסוד, ואך שקר מְחֻלָּט הוא שֶׁבָּדוּ עלינו שונאינו בכל זמן ועִידָן; ורק אנשים שדרכי אמונתנו זרו להם ויסודותיה ועִיקָרֶיהָ כְּסֵפֶר הֶחָתוּם הם להם, יכלים להאמין בשָׁוְא נִתְעָה כזה. ואין לי כל צֹרֶךְ להרבות לכם ראָיות והוכָחות על זה מרחוק.

הנה לפניכם הַתַּנַ"ךְ הקדוש לכם ולנו, התבוננו נא אל דִּבְרֵי יחזקאל הנביא המוכיח את צדקיהו מלך יהודה על אשר לא שמר את בריתו ושבועתו לנבוכדנצר מלך בבל, זה האכזר מַחֲרִיב ארצנו אשר הִגִּיר על ידי חרב את טובי עמנו, פני זקנים לא נשא ועל עוללי טִפּוּחִים לא חסה עינו, ואם לאיש כזה המחלל כל קֹדֶשׁ בעָרִיצותו מְחֻיָּבִים היינו לשמור את בריתנו ולבלתי עבור על שבועתנו לו, ואף כי לְמַלְכֵּינוּ, מלכי החסד, אשר בצִלָּם אנו חוסים — בודאי עלינו להיות נאמנים בבריתנו ולקים את שבועתנו להם. הנה גם לְהַגִּבְעוֹנִים אשר רִמּוּ אותם שמרו בני ישראל את שבועתם ואמונתם כל הימים, ואף כי לאנשי חַסְדֵּם הסוֹכְכִים עליהם בכַנפי צדקתם. התוכלו, אדוני הנכבדים, להאמין, כי אנחנו היהודים העוסקים בתורה ונהרגים עליה, נָהִין לעבור על אחד מעיקריה אשר כבר הִתְעָרָה בקרבנו ונתקבל בתוכנו כהלכה למעשה?

וע"ד שבועת שני היהודים שאמרת, דַּעַת לְנָבוֹן נָקֵל, כי אך השנאה מְדַבֶּרֶת מתוך גרונם, כי מי זה יָזִיד או יוֹאִל לעולל בַּעֲפַר מַלשינות נוראה כזאת קרן אחד הרבנים בישראל, ולְנַבֵּל בזה גם את שם העם כלו, אם לֹא השנאה המְקַלְקֶלֶת את השורה תעוררהו לעשות נְקָמוֹת באיש חֶרְמוֹ מבלי שים לב לתוצאות מעשה נבלותו. ואנשים כאלה הנכונים להקריב על מזבח שנאתם הפרָטית, את כבוד תורתם ואֹשֶׁר עמם, האפשר לתת אמון בדבריהם ולסמוך על עדותם ושבועתם?

ויוסף השר לדבר ויאמר: אינני חפץ להרבות דברים על פִּשְׁעֵיכֶם הנסתרים, כי דַּיֵּנוּ בנגלות לפנינו; הנה אתם מונים ומרַמים, עושקים ומנַצְּלִים את עם הארץ יושבי הערים והכפָרים בכל מסחר וקנְיָן, ככל אשר יהיה לאל ידכם, ובודאי מַרְשֶׁה לכם זאת התלמוד שלכם, כי כעובדי אלילים נחשבנו בעיניכם, והכל מֻתָּר לכם, הכל שרוי להם בנוגע לנו.

— סלח לי, אדוני — עניתיו — אם אשאלך והוזיעני מתי ואיפה נעשו כל התועבות והפשעים האלה אשר טָפַלְתָּ עלינו? ולבי יַסִּיתֵנִי בְּשֶׁפֶק אם תוכל להראות לי בְעָלִיל גם על מקרים אחדים כאלה שיש להם אופי לְאֻמִּי כְּלָלִי. אנכי היודע וָעֵד, כי יש בארץ הזאת חקים ישרים ומשפטים צדיקים, העונשים בכל חֹמֶר הדין על כל מעשה עֹשֶׁק וְתַרְמִית, ואם עד הנה לא פגעה מדת הדין באחינו יושבי הארץ הזאת, אות היא, כי ישרה נפשם בם, וכי אין ברוחם רמִיָּה. ואם בהערמות וגנבת דעת שאין עין משפט שולטת בהן אתה מאשים אותנו, הלא הן הנה יסודי המסחר שבלעדיהם אי אפשר להתקים כלל, וכבר אמר בן סירא: „כיתד בין אבן לאבן כן הרמיה בין הקונה והמוכר". ואחד מחכמי יון אמר, כי השוקים המה המקומות הנועדים לאנשים לבא שמה כדי לרמות איש את אחיו; ואם לא היו היהודים עוסקים במסחר היו באים הנוצרים תחתיהם, ובמקום שהיהודי מסתפק בשכר מועט היה הנוצרי מרויח הרבה יותר ואינכם מפסידים כלל במסחרם של היהודים. ושמא תאמרו: לא הרי הונאת אחים וקרובים כהונאת זרים ומרחקים, ומה שמחול למפרע לראשונים איננו בתורת מחילה כלל אפילו בדיעבד לאחרונים; על זה הרשוני נא, אדוני, להשיבכם במשל:

(המשך יבוא).

הָרַעַשׁ וְהַחֻרְבָּן בְּיַפָּן.

מדינת יַפָּן מלאה כלה הרי געש, ורעידות האדמה ופרץ הררי השרפה הנם שם חזון נפרץ. אכן הרעש האחרון, שהיה ביפן בראשון לירח ספטמבר העבר, עלה במוראיו ובזעמו על כל הרעשים והזועות שעברו על הארץ ההיא במשך במאות השנים האחרונות,

הרעש התחולל בצהרים. הארץ נוע התנועעה בכח אדיר, וכרגע נהרסו מאות בתים, ותחתם מצאו קבר מאות אלפי אדם. וגם הים התגעש וגליו התרוממו ויפרצו למרחוק, ואשר נשאר מן הרעש והשרפות, נשטף בגלי המים הזידונים וימחה מעל פני האדמה.

הרעש נטש על שטח של ששים אלף קילומטר מרובעים. ערים גדולות ועשירות היו לשמה, וביותר גדל החורבן בעיר בירת יפן, היא טוֹקיוֹ היפה והעליזה. מספר הבתים שנהרסו או נשרפו שם (כי בעת הרעש פקעו כל צנורות הגז ותתחוללנה המון שרפות) עלה עד מאתים אלף בקרוב, ומספר האנשים שנהרגו, נשרפו או נקברו חיים, עלה בעיר ההיא לבדה עד מאה וחמשים אלף. כל בניני הממשלה והמיניסטריאות נהפכו לגלים; גם ארמון המיקדי נשרף כמעט כלו. גם נהרסו בתי מושב צירי הממשלות וירבו הרוגיהם.

ההרס גדל ביתר שאת בעיר החוף רבת המרכלת יוקוהמה. אחרי רעד האדמה יצא הים מחפיו. וגליו שטפו את כל העיר, ומכל בתיה וארמנותיה נשארו רק בתים אחדים. כל עמל בני האדם במשך שנים רבות אבד במשך שעות אחדות, ומספר ההרוגים, הנטבעים והנשרפים עלה ביוקוהמה עד 150 אלף. גם אניות רבות, שנמצאו בחוף יוקוהמה, נשברו ותרדנה מצולות, יחד עם מלחיהן וכל עשרן ומרכלתן.

העיר הגדולה השלישית, אשר גדל חֻרבנה ע"י הרעש, היא אוֹסַקָה. אלפי בתים היו למעי מפלה, ועשרות אלפי תושביה ספו תמו מן בלהות, אכן עוד המון ערים למושבות נהרסו ונמחו מתחת השמים ביום הזעם ההוא.

הנשארים בחיים במקומות הזועות נשארו בלי מעונות ובלי מזון ומחיה. כל יושבי תבל נתמלאו רחמים על האמללים ההם, ומכל המדינות נשלחו מהרה ליַפָּן אניות טעונים בגדים ומכלת, גם נדבות גדולות בכסף. ועַם יַפָּן החרוץ נגש כבר ברב מרץ לקומם ההריסות, לשובב נתיבות, לבנות החֳפים והגשרים ההרוסים, ולרַפא את השבר הנורא.

— מן הרעש סבלו גם הרבה יהודים, כי בשנים האחרונות נבראו ישובים של יהודים בכמה ערי יַפָּן, רובם מאלה שברחו מרוסיה לרגלי הפרעות והמהפכות. המה נאחזו ביחוד בערי החוף ביַפָּן, ויאחזו במסחר ויפתחו מחסנים וחניות, ועתה אבדו כל הונם ורבים — גם את חייהם. אכן מספרים מכֻוָּנים בדבר גֹדל הנזקים ומספר האובדים — לא נודעו עד כה. אכן זה נודע, כי ביוקוהמה אבד יחד עם כל משפחתו הקונסול הראשי האמיריקני, מר ד. קיריסֶר, בן לאחד היהודים הנודדים מרוסיא.

יח"ז.

חורבן טוקיה (סוַיצט)

לַאֲלָפִים. אֶת הַמְּלִיחִים הַנִּצוֹדִים הוֹרְגִים, חוֹתְכִים אֶת צַוָּארָם סָמוּךְ לְרֹאשָׁם וְאַחֲרֵי כֵן מוֹלְחִים אוֹתָם בְּמֶלַח.

אֶת הַמְּלִיחִים הַמְּלוּחִים שָׂמִים בְּחָבִיּוֹת מֻגָּפוֹת וְכָכָה הֵם מוּבָאִים אֵלֵינוּ. יֵשׁ אֲשֶׁר גַּם יְעַשְּׁנוּ אוֹתָם. אֵלֶּה הֵמָּה הַמְּלִיחִים הַמְעֻשָּׁנִים.

וְאַף עַל פִּי שֶׁהֵם נִצוֹדִים מִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה מִילְיוֹנִים מִילְיוֹנִים, בְּכָל זֹאת עוֹד יִשָּׁאֲרוּ בָהֶם דַּי וְהוֹתֵר בִּשְׁבִיל לְהַטִּיל בֵּיצִים, אֲשֶׁר מֵהֶן יֵצְאוּ וְיִתְפַּתְּחוּ עוֹד הַפַּעַם הֲמוֹנֵי מְלִיחִים לְרְבָבוֹת וּלְמִילְיוֹנִים.

מעובד ע"י י. א. הנדלזלץ.

יוסף בלוך.

גַּנָּתִי בִּסְתָו.

עַל רֹאשׁ גָּדֵר, סָבִיב גַּנָּתִי
עוֹמְדִים עוֹרְבִים שְׁחוֹרִים;
צוֹרְחִים „קְרַע" מַר, כַּיְתוֹמִים
תְּפִלַּת „קַדִּישׁ" קוֹרְאִים...

תּוֹךְ גַּנָּתִי רוּחַ קֶטֶב
נֹהֵם אַף, יִתְחוֹלָל,
עֲלֵי קִבְרֵי פְּרָחִים מֵתִים
סוֹתֵם הוּא הַגּוֹלָל[1]...

עֵצִים קֵרְחִים סוֹקְרִים תְּמֵהִים,
תְּקוּפֵי חֶרְדַּת שְׁמָמָה,
אָזְנָם תַּקְשִׁיב אַנְחַת גְּסִיסָה
עוֹלָה פֹּה וָשָׁמָּה.

וּמִמַּעַל שָׁט עֲרָפֶל,
מוֹרִיד אֶגְלֵי דִמְעָה;
עַל הַהֶרֶס יִבְכֶּה חֶרֶשׁ,
עַל הַסְּתָו יֶהֱמֶה.

1) מכסה הארון.

הַחֵלֶק הַמַדָעִי וְהַפּוּבְּלִיצִיסְטִי

א. פרנקל.

יְרוּשָׁלַיְמָה.

ציורי־מסע.

בירות

השנה נדדה מעיני כל הלילה, כי הרעיון לדרך בכפות רגלי על אדמת ארם, הניס כל תנומה מעל עפעפי, ואקום בעוד לילה ואעל על מכסה האניה. עברנו על פני איים מקסימים ברעננותם וצודדים את עיני הנוסעים ביפים. על פני עברו פה נאות דשא, הרים נשאים, מצבות עתיקות, עזי מפלה מתקופות היונים והרומאים ביחד עם בנינים נפלאים.

משמתקרבת האניה אל החוף כבר הולך ונגלה לעינים מראה פלאים ועטה הוד קדמון: הלבנון מתנוסס מרחוק. הלבנון המכסה שלג־עולמים וזכרונות אלפי שנים מלבינים מתוך יפעה אגדית, ששמענו עליה כל כך הרבה ועדין לא שבעה האזן משמע, ועכשו לא תשבע העין מראות; הנה הם השלגים הקפואים על גבו וזכרונותיו הקפואים על גבי השלגים!

ראשי ההרים מכסים שלג, ולתחתית רגליהם בעמק, ארץ רחבת ידים, מלאה תמרים.

שלג — ותמרים!

בבואי לבירות סרתי ללון הלילה לבית איש ויניציה, האדון אלפנדרי, הנכבד ונשוא פנים, וראש לקהלת הספרדים.

הבית היה מפאר ומרוח ואולם גדול לו הנשען על עמודים וספון מקמר בטעם בני המזרח. אני עומד על יד החלון ועיני לא תשבענה לראות את המראה היפה אשר לפני. מעבר מזה הרי הלבנון, המתרוממים לשחקים בשיא גבהם ובשלגם הצחר, ומאידך גיסא התנשאו גלי הים והכו בסלעים ובכפי החוף הסמוכים לבית־המלון שלי.

כעבור חצות הלילה נפרדתי מאת מיודעי והלכתי לחדר משכבי.

בעד חלונות חדרי השקפתי על פני הגגות מסביב ועל פני גני־חמד, מפיקי בשם. גם אחרי כבותי את מנורתי לא שבעו עיני מראות את המחזה הנעים: הירח הולך על פני הים, ודגלי האניות המתנוססים באויר — אולי ספרו איש לאחיו את קורות מסעיהם...

אין לקהלת בירות זכרונות או פנקסים המספרים על קורות העיר ואנשיה. אך בהשתוקקי לדעת דבר מה על אנשי־השם, אשר היו בתוכה, בקשתי מאת האדון אלפנדרי, שיבקר עמי את בית הקברות, אולי יגידו לי לוחות האבן מספר אנשיה הגדולים. בית־הקברות הנהו כבן ארבע מאות שנים, אולם הגידו לי, כי ישנם פה עוד קשישים מזה, אך נשקעו כבר בקרקע מזקן. המתים נקברים כאן כשעתים לאחר פטירתם.

דבר אחד הפליאני עד מאד ולא הבינותי את פשרו. ראיתי איך הם מקברים נשים הרות לאחר מותן: אחרי טהרתה של האשה הנפטרת ואחרי שעטפו אותה בתכריכי־בד תקשבנה הרוחצות: אם לא יתנועע העבר בבטן המתה; ובהקשיבן קול לחש כלשהו, תכינה מכות־רצח על גוית המתה, עד שתשקט התנועה.

יָפוֹ.

ליפו קרבנו עם דמדומי שחר. הלב דופק. ליל שמורים היה לי הלילה ההוא, לא נתתי שנה לעיני. עיני ולבי היו נשואים לעברה של יפו.

זרח השמש והנה אדמת האבות פרושה לפניך. ארץ פלאים!

מה רבה חרדת נפשי וגילה לשם הנהר „ירדן", „מערת המכפלה", „כרמל"... כמה חרד לבי למעשה האבות, המלכים והנביאים בארץ פלאות זו!

בשעת הבקר המקדמה ובתוך המנוחה השלמה ראינו את הערבים שוכבים ערים על פני הרחובות, מרימים כפעם־בפעם את ראשיהם מתוך עביותיהם, שהתעטפו בהן כל הלילה, ומסתכלים בנו מרחוק. החמורים נוערים בקולות משנים, הצורמים את האזן; ארחת־הגמלים רבצה כשהיא טעונה משא לעיפה, כלם זוקפים צואריהם כאלו רוצים לקום בבת־אחת על רגליהם הארכות.

כשקרבנו אל החוף והמון סירות הולכות וקרובות אלינו משפת הים. ברעש והמלה קרבים אלינו בעלי הסירות הללו, בקולי־קולות פשטו עלינו, בשאון דברים בלתי מובנים כלל, האזנים תחרשנה. וכאשר הדביקונו בעלי הסירות טפסו אלינו כחתולים ממש, בטרם הספיקה אניתנו לעמד. מבלי שאל את הנוסעים היש ברצונם לרדת או לא, עשו אתנו אלה הצעקנים כבני אדם העושים בתוך שלהם: כל אחד מהם משך ממש בכח לתוך סירתו את הנוסעים זה אחר זה.

כשעלינו מן הסירה נגשו אלינו שוטרי המדינה ויובילונו אל בית־המכס לבדק את תעודותינו.

נֶטַע אוֹתוֹ״, — עָנָה הַמֶּלֶךְ הַנָּאוֹר, אֲבִי אֲבוֹת אֲבוֹתַי, הוּא הוּא הַפַּרְפַּר עוּף־עוּף, — כִּי גַם לְהָבִיא אִוִּיתִי שִׂיחַ זֶה לְמוֹשַׁב כִּסֵּא מַלְכוּתִי.

„וְכַעֲבֹר רְגָעִים מוּעָטִים הוֹסִיף הַמֶּלֶךְ — „עַל גַּבֵּי כַּנְפֵי אֶקַּח זֶרַע הַשּׁוֹשַׁנִּים וְאֶזְרָעֵהוּ בִּמְקוֹם יִשּׁוּבֵנוּ הֶחָדָשׁ.

„וּלְהַכְעִיס אֶת הָעֲנָק הַמְכֹעָר, שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מֵרֵיחַ פְּרָחִים וְיִפְעָתָן — צִוָּה הַמֶּלֶךְ לָאַרְבֶּה לְהַשְׁחִית אֶת צֶמַח הַגַּן — מֵעֵשֶׂב הַשָּׂדֶה עַד פֶּרַח הַשּׁוֹשַׁנִּים בִּמְדִינַת הַפַּרְפָּרִים.

וַיַּרְשֶׁה הַמֶּלֶךְ גַּם אֶת הָעַכְבָּרִים, לְכַרְסֵם אֶת שָׁרְשֵׁי הַצְּמָחִים וְהָעֵצִים.

„כָּכָה הָיְתָה הַיָּפָה בַּמְּדִינוֹת מִגַּן עֵדֶן לְמִדְבַּר שְׁמָמָה.

„כָּל הַפַּרְפָּרִים — וּבְרֹאשָׁם הַמֶּלֶךְ עוּף־עוּף — יָצְאוּ אֶת הַמְּדִינָה וַיֵּלְכוּ וַיְבַקְשׁוּ יוֹמָם וָלַיִל עֲדֵי בָאוּ לַמָּקוֹם הַזֶּה.

„בְּאוֹתָם הַיָּמִים עוֹד לֹא דָרַךְ הָעֲנָק, הַהוֹלֵךְ עַל שְׁתַּיִם, בַּמָּקוֹם הַזֶּה.

„הַמֶּלֶךְ עוּף־עוּף עָמַד בְּאַחַד הַכְּרָמִים הַיָּפִים וּבְרֵכָה בְּהִירַת מַיִם עוֹבֶרֶת בּוֹ.

„— „פֹּה תִּוָּסֵד מְדִינָתֵנוּ״! — הֶחְלִיט הוּא.

„וַיִּזְרַע שָׁם אֶת זַרְעֵי הַשּׁוֹשַׁנָּה, שֶׁפָּרוּ וְרָבוּ בִּמְהֵרָה. עַל אֶחָד מֵהֶם כּוֹנֵן אֶת כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ וַיְחִי בִּמְנוּחָה שָׁנִים רַבּוֹת, רַבּוֹת מְאֹד. וְעַד אָז לֹא נִרְאָה אַף עֲנָק אֶחָד בִּמְדִינַת הַפַּרְפָּרִים הַחֲדָשָׁה״.

* * *

כָּכָה סִפֵּר הַפַּרְפַּר לַדְּבוֹרָה וּלְכָל גָּרֵי הַגַּן, שֶׁהִבִּיטוּ וְהִתְפַּלְאוּ לְשַׁלַּל הַגְּוָנִים שֶׁל כְּנָפָיו הַנּוֹצְצִים לְאוֹר שֶׁמֶשׁ צָהֳרַיִם וּפִיהֶם פָּעוּר, עֵר לְדִבְרֵי קֶסֶם אַגָּדָתִיִּים.

וּכְכַלּוֹתוֹ — זִמְזְמָה הַדְּבוֹרָה פַּעַם וּשְׁתַּיִם וַתִּשָּׂא גַם הִיא אֶת מִדְבָּרָהּ וַתֹּאמַר:

„— מְעַנְיֵן סִפּוּרְךָ, שְׁכֵנִי הַיָּקָר, אֶלָּא — מְסֻפְּקַנִי אִם אֱמֶת דְּבָרֶיךָ. לֹא אָנֹכִי, לֹא קָרוֹב מִקְּרוֹבַי וּמוֹדָע מִמְּיֻדָּעַי לֹא יָדַעְנוּ וְלֹא שָׁמַעְנוּ מֵעוֹלָם עַל מְדִינַת פַּרְפָּרִים וְעַל מַלְכָּה עוּף־עוּף.

„— אָנֹכִי יוֹדַעַת, כִּי הַשּׁוֹשַׁנָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁצָּמְחָה בָּאָרֶץ הָיְתָה מַתְּנַת אֱלֹהֵי הַדְּבוֹרִים לְנַחַת רוּחֵנוּ״.

לַדְּבָרִים הַלָּלוּ כִּשְׁכֵשׁ הַפַּרְפַּר בִּכְנָפָיו, קָרַץ בְּעֵינָיו וַיִּתְחַיֵּךְ בְּאִי־אֵמוּן.

הַדְּבוֹרָה לֹא הִשְׁגִּיחָה בּוֹ וַתּוֹסֶף לְסַפֵּר:

„— הַדָּבָר הָיָה בִּימֵי הַמַּלְכָּה זוּזָה, שֶׁעֲשָׂרוֹת וּמְאוֹת אֲלָפִים דְּבוֹרִים נִכְנְעוּ לָהּ, וּמְדִינָתֵנוּ הִשְׂתָּרְעָה בְּמֶרְחָק רַב מְאֹד וְשָׁם לֹא דָרְכָה עוֹד רֶגֶל הַפַּרְפָּרִים.

„אוֹתוֹ עֲנָק, בַּעַל שְׁתֵּי הָרַגְלַיִם, אָדָם קְרָאוּהוּ לוֹ, חַי גַּם הוּא בִּמְדִינָתֵנוּ וְאָמְנָם, הִזִּיק לְכָל חַי וְצוֹמֵחַ.

„אוּלָם עִם בְּנֵי מִינֵנוּ, הַדְּבוֹרִים, הִתְנַהֵג בִּזְהִירוּת יְתֵרָה, כִּי פַּחְדֵּנוּ נָפַל עָלָיו אָז כַּיּוֹם. בְּבוֹאוֹ לְבַקְרֵנוּ הוּא מַחְבִּיא אֶת פָּנָיו וְיָדָיו, כִּי רַב פַּחְדֵּנוּ עָלָיו.

„וּבְאוֹתָם הַיָּמִים הָרְחוֹקִים הָיָה מֶלֶךְ לָעֲנָקִים, וְלוֹ בַּת־יְחִידָה יְפֵה־פִיָּה וְאֵין דֻּגְמָתָהּ לְהוֹד וְהָדָר. שׁוֹשַׁנָּה שֵׁם בַּת־הַמַּלְכָּה. וּבְלִבָּהּ קִנְּנָה אַהֲבָה רַבָּה לְכָל חַי וְצוֹמֵחַ. וַתִּתְרוֹעַע בַּת־הַמַּלְכָּה שׁוֹשַׁנָּה עִם מַלְכָּתֵנוּ זוּזָה. הִיא לֹא פָחֲדָה אֶת הַדְּבוֹרִים וְהֵן לֹא פָּחֲדוּ אֶת בַּת־הַמַּלְכָּה וַתְּרַפְרֵפְנָה סְבִיבָהּ רַפְרֵף וְלָטֹף. עָמְדוּ עַל כְּתֵפֶיהָ, עַל מַחְלְפוֹתֶיהָ הַיָּפוֹת וְעַל כַּפּוֹת יְדֵי הַשֵּׁשׁ שֶׁלָּהּ וְשׁוֹשַׁנָּה לְטִפָּתַם וּפִרְנְסָה אוֹתָם בְּכָל טוּב וּמָתוֹק מִבֵּית אָבִיהָ הַמֶּלֶךְ.

„אוּלָם אָסוֹן פִּתְאֹם קָרָה אֶת שׁוֹשַׁנָּה, כִּי מֵתָה אִמָּהּ הַחֲבִיבָה. וּבְנָשְׂא לוֹ הַמֶּלֶךְ אִשָּׁה שְׁנִיָּה הֵצִיקָה וְיִסְּרָה קָשֶׁה אֶת בִּתָּהּ חוֹרַגְתָּהּ אֶת בַּת־הַמַּלְכָּה שׁוֹשַׁנָּה עַל לֹא עָוֹן בְּכַפָּהּ וַתְּמָרֵר אֶת חַיֶּיהָ.

„וּכְשֶׁתָּשַׁשׁ כֹּחַ סַבְלָנוּתָהּ — וְהִתְפַּלְּלָה שׁוֹשַׁנָּה לֶאֱלֹהֵי הָעֲנָקִים וּבִקְּשָׁה אֶת מוֹתָהּ. לֹא אָרְכוּ הַיָּמִים וְשׁוֹשַׁנָּה שֶׁבִּקְּשָׁה חַיִּים לְכָל חַי וַתִּקָּבֵר בְּקִרְבַת אַרְמוֹן מַלְכָּתֵנוּ זוּזָה. כָּל הַדְּבוֹרִים הָיוּ מִתְאַסְּפוֹת עַל קִבְרָהּ כָּל אוֹתָם הַיָּמִים וְהַלֵּילוֹת וְהִסְפִּידוּ אֶת רֵעָתָם הַטּוֹבָה, כִּי בְּמוֹתָהּ מֵתָה יְדִידַת הַדְּבוֹרִים שֶׁפִּרְנְסָתַם כָּל אוֹתוֹ הַזְּמַן.

„וּבְרֶגַע שֶׁל כַּעַס צִוְּתָה הַמַּלְכָּה לְהַשְׁחִית זֵאת כָּל צִמְחֵי הַגַּן אֲהוּבֵי שׁוֹשַׁנָּה צָרָתָהּ. וְכִמְעַט שֶׁנִּגְזְרָה כְּלָיָה עַל כָּל דּוֹר הַדְּבוֹרִים הַהוּא.

„אָז פָּנְתָה מַלְכָּתֵנוּ זוּזָה לֶאֱלוֹהַּ הַדְּבוֹרִים, הַלָּז פָּנָה לֶאֱלוֹהַּ הָעֲנָקִים וּשְׁנֵיהֶם יַחַד נִמְנוּ וְגָמְרוּ לְהַצְמִיחַ עַל קֶבֶר בַּת־הַמַּלְכָּה שִׂיחַ פְּרָחִים יָפִים וַעֲסִיסָם יַמְתִּיק לְחֵךְ דְּבוֹרִים. לְפֶרַח הַהוּא קָרְאוּ בְּשֵׁם בַּת־הַמַּלְכָּה, שׁוֹשַׁנָּה

„הֲלֹא תִרְאֶה, פַּרְפַּר חָבִיב, הַשּׁוֹשַׁנָּה נוֹלְדָה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה לְנַחַת רוּחָן וּלְתוֹעַלְתָּן שֶׁל הַדְּבוֹרִים וְלֹא לְטוֹבַת כַּנְפֵי פַּרְפָּרִים קַלֵּי־דַעַת. אֱלֹהֵינוּ דָּאַג לָנוּ עַל כִּי חָרוּצוֹת וּמוֹעִילוֹת אָנוּ. וְאַתֶּם מָה ?

—⁂—

מְשִׂיחוֹת הַטֶּבַע.

הַמָּלִיחַ.

מִי מֵאִתָּנוּ לֹא יָדַע אֶת הַמָּלִיחַ? אֶת הַדָּג הַמָּלוּחַ הַזֶּה הָעוֹלֶה עַל שֻׁלְחַן כָּל אֶחָד מֵאִתָּנוּ; בֵּין עַל שֻׁלְחַן הָעֲשִׁירִים לְעוֹרֵר בָּהֶם אֶת הַתֵּאָבוֹן לַאֲכִילָה וּבֵין עַל שֻׁלְחַן הָעֲנִיִּים, אֲשֶׁר לָהֶם הוּא מְשַׁמֵּשׁ, עַל פִּי הָרֹב, גַּם בִּמְקוֹם בָּשָׂר וְגַם בִּמְקוֹם דָּגִים? כָּל מָלִיחַ יָצָא בְּשַׁעְתּוֹ מִתּוֹךְ אַחַת הַבֵּיצִים הַזְּעִירוֹת, בֵּיצָה אֲשֶׁר גָּדְלָהּ כְּגֹדֶל רֹאשָׁהּ שֶׁל סִכָּה. הַמְּלִיחָה הַנְּקֵבָה מַטִּילָה בֵּיצִים בְּמִסְפָּר עָצוּם עַד מְאֹד, כְּאַרְבָּעִים אֶלֶף בְּמִסְפָּר, וְלוּ גָּדְלוּ כָּל צֶאֱצָאֶיהָ שֶׁל מְלִיחָה אַחַת וְהָיָה בָּהֶם כְּדֵי אֲרוּחַת בֹּקֶר אַחַת לְתוֹשְׁבֵי עִיר גְּדוֹלָה, לָהֶם וְלִנְשֵׁיהֶם וּלְטַפָּם. אֶת בֵּיצֶיהָ הִיא מַטִּילָה בַּיָּם עַל יַד הַחוֹף, בַּמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר הַמַּיִם אֵינָם עֲמוּקִים שָׁם בְּיוֹתֵר וְלָכֵן הֵם נֶחֱמִים עַל יְדֵי קַוֵּי הַשֶּׁמֶשׁ. מֵהַבֵּיצִים הַלָּלוּ יָגִיחוּ מְלִיחִים קְטַנְטַנִּים עַד מְאֹד, וּבְתוֹךְ צִמְחֵי הַיָּם הַשּׁוֹנִים וּבְתוֹךְ הָרְמָשִׂים הַקְּטַנִּים עוֹד מֵהֶם — יִמְצְאוּ טֶרֶף לְנַפְשָׁם. אַךְ גַּם הֵם יִהְיוּ בְּרֻבָּם טֶרֶף לְחַיּוֹת הַיָּם הַגְּדוֹלוֹת מֵהֶם, כִּי כְלָל גָּדוֹל הוּא בְּחַיֵּי הַיָּם: כָּל דְּאַלִּים 1) בּוֹלֵעַ אֶת חֲבֵרוֹ הַחַלָּשׁ מִמֶּנּוּ.

עַד בּוֹא הַחֹרֶף יִגְדְּלוּ הַמְּלִיחִים כִּמְעַט, וְהִנֵּה בָּא הָאָדוֹן הַנּוֹרָא הַחֹרֶף וְרוּחוֹת אַדִּירִים יִסְעֲרוּ, הַקָּרָה תִּגְדַּל בָּאָרֶץ וְהַשֶּׁלֶג יְכַסֶּה אֶת כָּל חוֹף הַיָּם. מֵי הַיָּם יִצְטַנְּנוּ מְאֹד, אוֹ אָז יַעַזְבוּ הַמְּלִיחִים אֶת הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר עַל יַד הַחוֹף וּבָאוּ לָשֶׁבֶת בַּמְּקוֹמוֹת הָעֲמוּקִים בְּיוֹתֵר. עַל פִּי הָרֹב הֵם מִתְגּוֹרְרִים בַּיָּם הָאַשְׁכְּנַזִּי, הוּא הַיָּם הַמִּשְׂתָּרֵעַ בֵּין אֶרֶץ נוֹרְבֵיגְיָה מִזְרָחָה, אַרְצוֹת אַשְׁכְּנַז וְהוֹלַנְדִיָּה נֶגְבָּה וְאֶרֶץ אַנְגְּלִיָּה מַעֲרָבָה. מֵי הַיָּם הַזֶּה הִנָּם עֲמוּקִים עַד מְאֹד. הַמַּיִם בְּעִמְקֵי הַיָּם הִנָּם שׁוֹקְטִים מְאֹד, הַסְּעָרוֹת הַמִּתְחוֹלְלוֹת עַל פְּנֵי שֶׁטַח מֵי הַיָּם הָעֶלְיוֹנִים עֲדֵיהֶם לֹא יַגִּיעוּ וּמִדַּת חֹמָם אַחַת הִיא כִּמְעַט בְּכָל תְּקוּפוֹת הַשָּׁנָה. אָמְנָם הַמַּיִם הַלָּלוּ אֲשֶׁר בְּעִמְקֵי תְּהוֹם הַיָּם אֵינָם חַמִּים כְּמוֹ מֵי הַחֳפִים וְהַשִּׂרְטוֹנוֹת בִּימֵי הַקַּיִץ, אַךְ תַּחַת זֶה לֹא תִּגְדַּל קָרָתָם גַּם בִּימֵי הַחֹרֶף. שָׁם, בְּעִמְקֵי הַתְּהוֹמוֹת יֵאָסְפוּ הַמְּלִיחִים הֲמוֹנִים הֲמוֹנִים, גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, לִרְבָבוֹת וּלְמִילְיוֹנִים. שָׁם הֵם נִפְגָּשִׁים בַּהֲמוֹן דָּגִים שׁוֹנִים וּבְסַרְטָנִים שׁוֹנִים לְמִינֵיהֶם. רֻבָּם שֶׁל הַמְּלִיחִים הַקְּטַנִּים יִהְיוּ לְטֶרֶף לְכָל הַזּוֹלְלִים הַלָּלוּ וְיֵשׁ אֲשֶׁר הַמְּלִיחִים הַגְּדוֹלִים יִבְלְעוּ אֶת אֲחֵיהֶם הַקְּטַנִּים מֵהֶם. לְהַמָּלִיחַ יֵשׁ שִׁנַּיִם קְטַנּוֹת בְּפִיו אֲשֶׁר בָּהֶן הוּא אוֹחֵז אֶת טַרְפּוֹ.

אַךְ הִנֵּה עָבַר הַחֹרֶף וְהַשֶּׁמֶשׁ יָצָא לְהָאִיר וּלְחַמֵּם אֶת הָאָרֶץ וְאֶת הַדָּרִים עָלֶיהָ, אָז יִתְאַסְּפוּ הַמְּלִיחִים, אֲשֶׁר גָּדְלוּ וְהִתְפַּתְּחוּ בֵּינְתַיִם הֲמוֹנִים הֲמוֹנִים וְעָלוּ מִקַּרְקַע הַיָּם וְשָׁטוּ בֶּהָמוֹן עַל פְּנֵי מֵימָיו לְמַעַן הַגִּיעַ אֶל הַחֳפִים. בִּשְׁעַת הַמַּסָּע הַזֶּה מִתְנַפְּלִים עֲלֵיהֶם הֲמוֹן טוֹרְפִים שׁוֹנִים לְמִינֵיהֶם, אֲשֶׁר יַשְׁחִיתוּ בָהֶם רָב.

הַשְּׁחָפִים 2) וְיֶתֶר עוֹפוֹת הַיָּם הַטּוֹרְפִים מִתְעוֹפְפִים בֶּהָמוֹן מֵעַל לְמֵי הַיָּם; צוֹלְלִים לִרְגָעִים בְּתוֹךְ הַמַּיִם, מוֹצִיאִים מִשָּׁם אֶת הַמְּלִיחִים הַמְפַרְפְּרִים בְּתוֹךְ צִפָּרְנֵיהֶם וְאוֹכְלִים אוֹתָם לְתֵאָבוֹן, אוֹ שֶׁיִּשְׂאוּ אוֹתָם אֶל קִנֵּיהֶם לְהַאֲכִיל בָּהֶם אֶת אֶפְרֹחֵיהֶם הַקְּטַנִּים. הַגַּלְדָּנִים 3), הַדּוֹלְפִינִים, הַתַּנִּינִים וְיֶתֶר הַדָּגִים הַטּוֹרְפִים רוֹדְפִים אַחֲרֵי עֶדְרֵי הַמְּלִיחִים וּבוֹלְעִים אוֹתָם הֲמוֹנִים הֲמוֹנִים בְּבַת אֶחָת. וַתִּמְעַט גַּם זֹאת. וְהִנֵּה בָּאוּ גַּם בְּנֵי הָאָדָם בְּסִירוֹת וּבִדּוּגִיּוֹת רַבּוֹת, גְּדוֹלוֹת וּקְטַנּוֹת, וְהֵם צָדִים אוֹתָם בְּרְשָׁתוֹת גְּדוֹלוֹת. חוֹרֵי הָעֲנִיבוֹת שֶׁל הָרְשָׁתוֹת הַלָּלוּ גֹּדֶל אֶחָד לָהֶם, וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת אֲשֶׁר גֹּדֶל הַחוֹרִים הוּא קָבוּעַ עַל פִּי חֻקֵּי הָאָרֶץ. הַמְּלִיחִים הַצְּעִירִים עוֹבְרִים בְּנָקֵל דֶּרֶךְ חוֹרֵי הָעֲנִיבוֹת וְיִנָּצֵלוּ, וְהַגְּדוֹלִים, הֶעָבִים בְּיוֹתֵר, יְכוֹלִים לְהוֹצִיא דֶּרֶךְ הָעֲנִיבוֹת רַק אֶת רָאשֵׁיהֶם הַדַּקִּים, אֲבָל לֹא אֶת גּוּפָם, וְגַם לָשׁוּב אֶל הָרֶשֶׁת וּלְנַסּוֹת לְהִמָּלֵט בְּדֶרֶךְ אַחֶרֶת אֵינָם יְכוֹלִים עוֹד, מִפְּנֵי שֶׁקְּצוֹת עַצְמוֹת לְחָיֵיהֶם נֶאֱחָזִים בְּחַבְלֵי הָעֲנִיבוֹת וְאֵינָם נוֹתְנִים לָהֶם לָשׁוּב. מִתּוֹךְ כָּל רֶשֶׁת וָרֶשֶׁת יוֹצִיאוּ הַדַּיָּגִים מְלִיחִים

1) חזק, תקיף. 3) מיני צפור. 4) מיני דגים.

עִם אִשְׁתּוֹ וְעִם יְלָדָיו יַחְדָו. רָץ בְּחִפָּזוֹן אֶל הַנָּהָר וְקָפַץ אֶל הַמַּיִם הָעֲמוּקִים.

ח. הַחֲזָרָה

שָׁכַב הַמֶּלֶךְ בַּמַּיִם, וְהַמַּיִם הוֹדְפִים אוֹתוֹ מִקִּרְבָּם. פָּתַח אֶת פִּיו, שֶׁיִּכָּנְסוּ הַמַּיִם לְתוֹכוֹ — כִּי חָפֵץ לְהִטָּבַע; אַךְ הַמַּיִם אֵינָם נִכְנָסִים לְתוֹךְ פִּיו, וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהִטָּבַע.

הַמַּיִם מַחֲזִיקִים בּוֹ כְּמוֹ בְּמִטָּה, וּמְטַלְטְלִים אוֹתוֹ וּמְנוֹעֲעִים אוֹתוֹ וְנוֹשְׂאִים אוֹתוֹ עִם הַזֶּרֶם מִגַּל אֶל גַּל הָלְאָה וָהָלְאָה; נוֹשְׂאִים אוֹתוֹ וְדוֹחֲפִים וְסוֹחֲפִים אוֹתוֹ יוֹם שָׁלֵם וְלַיְלָה אַחֲרָיו וְעוֹד מְעַט לְעֵת. יְעָרוֹת וְשָׂדוֹת, כְּפָרִים וַעֲיָרוֹת עוֹבְרִים עַל פָּנָיו וְנִשְׁאָרִים מֵאַחֲרָיו וְהוּא שָׁט עִם הַזֶּרֶם. הוּא שָׁכַח כְּבָר מֵאַיִן וּמֵאֵימָתַי.

וְהִנֵּה בַּבֹּקֶר שֶׁל יוֹם בָּהִיר אֶחָד יָרַק אוֹתוֹ הַזֶּרֶם אֶל הַחוֹף.

הוּא קָם עַל רַגְלָיו וְהִתְחִיל מִתְבּוֹנֵן אֶל הַמָּקוֹם שֶׁהוּא נִמְצָא בּוֹ. רָאָה: עִיר גְּדוֹלָה, וְחוֹמוֹת גְּדוֹלוֹת וּבְצוּרוֹת וּמִגְדָּלִים גְּבוֹהִים בָּהּ, עוֹמֶדֶת עַל שְׂפַת הַנָּהָר. הִשְׁקִיף עַל הַמַּרְאֶה, וְנִדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ הַמָּקוֹם יָדוּעַ לוֹ זֶה כְּבָר. קָרַב אֶל הָעִיר. עָמְדוּ שׁוֹמְרִים עַל הַמִּשְׁמָר. אָמַר בְּלִבּוֹ: מֵילָא, אִם לֹא יִתְּנוּ לִי לְהִכָּנֵס — לֹא אֶכָּנֵס. כַּאֲשֶׁר „אָבַדְתִּי אָבָדְתִּי". עָבַר לִפְנֵי הַשּׁוֹמְרִים — וְהֵם לֹא דִּבְּרוּ דָּבָר. נִכְנַס לְתוֹךְ הָעִיר. רָאָה אֶת הָרְחוֹבוֹת וְנִדְמֶה לוֹ, כְּאִלּוּ רָאָה אוֹתָם כְּבָר, וּכְאִלּוּ עָבַר בָּהֶם לֹא אַחַת בִּימֵי חַיָּיו. הָלַךְ מִתְפַּלֵּא וּמִשְׁתּוֹמֵם עַד שֶׁבָּא אֶל כִּכָּר יָפֶה מְרֻצָּף אֲבָנִים שֶׁל כָּל מִינֵי צְבָעִים וּנְטוּעָה כָּל מִינֵי אִילָנוֹת נָאִים. וּבִפִּנָּה הַיָּפָה מִכָּל פִּנּוֹת הַכִּכָּר עוֹמֵד אַרְמוֹן־שַׁיִשׁ נֶהְדָּר, וּתְמוּנוֹת מְפֹאָרוֹת מְצֻיָּרוֹת עַל קִירוֹתָיו וּפְסָלִים נֶהְדָּרִים שֶׁל שַׁיִשׁ וְשֶׁל נְחֹשֶׁת עוֹמְדִים עַל צְדָדָיו. הִתְבּוֹנֵן אֶל הָאַרְמוֹן, וְגַם הָאַרְמוֹן כְּאִלּוּ יָדוּעַ לוֹ זֶה כְּבָר. הִתְחִיל מִתְאַמֵּץ לִזְכּוֹר, אֵיפֹה וּמָתַי רָאָה אֶת כָּל אֵלֶּה. נִזְכַּר שֶׁזֶּהוּ אַרְמוֹן הַמְּלוּכָה, שֶׁהָיָה לוֹ לְפָנִים, וְשֶׁמִּמֶּנּוּ נָשָׂא אוֹתוֹ הַסַּעַר הַנּוֹרָא בְּבֹקֶר יָפֶה מַמָּשׁ כְּמוֹ זֶה שֶׁל עַכְשָׁו.

הִתְחִיל מְשַׁוֶּה בְּנַפְשׁוֹ: מִי הָיָה לְפָנִים וּמִי הוּא עַכְשָׁו. נִתְמַלֵּא לִבּוֹ צַעַר גָּדוֹל. וְחֵפֶץ בָּא אֶל לִבּוֹ לְהִכָּנֵס לְתוֹךְ הָאַרְמוֹן, שֶׁהָיָה שַׁיָּךְ לוֹ לְפָנִים, וְחֶפְצוֹ גָּדוֹל כָּל כָּךְ, שֶׁלֹּא יָכֹל לְהִתְגַּבֵּר עָלָיו.

נִגַּשׁ אֶל הַמַּעֲלוֹת וְהִנֵּה שׁוֹמְרִים עוֹמְדִים עַל הַמִּשְׁמָר, אָמַר בְּלִבּוֹ: „אֶפְשָׁר שֶׁיִּתְּנוּ לִי לַעֲבֹר, כְּמוֹ שֶׁנָּתַן לִי הַמִּשְׁמָר שֶׁעַל יַד שַׁעֲרֵי הָעִיר. וְאִם לֹא — כַּאֲשֶׁר אָבַדְתִּי אָבָדְתִּי". הָלַךְ וְלִבּוֹ דוֹפֵק בְּפַחַד, שֶׁמָּא יְגָרְשׁוּ אוֹתוֹ, וּבְגַעְגּוּעִים עַל הַיָּמִים שֶׁעָבְרוּ, כַּאֲשֶׁר הָיָה מֶלֶךְ בָּאַרְמוֹן הַזֶּה, הָיוּ רַגְלָיו לֹא בְטוּחוֹת. אַךְ הַשּׁוֹמְרִים נָתְנוּ לוֹ לַעֲבֹר, כְּאִלּוּ לֹא רָאוּ אוֹתוֹ. נִכְנַס אֶל הַפְּרוֹזְדוֹר, וּמִן הַפְּרוֹזְדוֹר — אֶל הָאוּלָם, וּבָאוּלָם רָאָה — פֶּתַח פָּתוּחַ אֶל הַחֶדֶר, שֶׁהָיָה לְפָנִים חֲדַר מִשְׁכָּבוֹ. חָפֵץ לְהַשְׁקִיף עוֹד פַּעַם עַל חֲדַר מִשְׁכָּבוֹ. נִכְנַס, עָמַד וְהִבִּיט...

ט. קְרִיעָתוֹ שֶׁל הַגֶּזֶר.

וְהִנֵּה הוּא עוֹמֵד כָּךְ וּמַבִּיט עַל הַמִּטָּה הַיְּפָה, שֶׁחֶמְדָּה לֹא נָס עֲדַיִן, כְּאִלּוּ זֶה רַק עַתָּה יָרַד מִמֶּנָּה בֶּן־אָדָם; וְעַל הַמַּגָּפַיִם מֵעוֹר אָדֹם, הַמּוּטָלוֹת לְיַד הַמִּטָּה — מַבְרִיקִים וּמְנֻקִּים, דּוֹמִים בַּד בְּבַד לְאוֹתָם הַמַּגָּפַיִם שֶׁהָיוּ לוֹ בְּאוֹתוֹ בֹקֶר, שֶׁהַסַּעַר נָשָׂא אוֹתוֹ; וְעַל הַנְּיָרוֹת שֶׁעַל הַשֻּׁלְחָן — בְּאוֹתוֹ סֵדֶר עַצְמוֹ כְּמוֹ שֶׁהָיוּ סְדוּרִים נְיָרוֹתָיו בְּאוֹתוֹ בֹקֶר; — וּפִתְאֹם וְהַקַּבְּצָן עוֹמֵד בַּפֶּתַח, מַקְלוֹ בְיָדוֹ, וְתַרְמִילוֹ עַל צַדּוֹ.

— מַדּוּעַ גֵּרַשְׁתָּ אוֹתִי מִבֵּיתִי? — בָּכָה הַמֶּלֶךְ.

— חָפַצְתִּי, שֶׁתִּהְיוּ טוֹעֵם טַעַם שֶׁל נָע וָנָד בָּאָרֶץ, — עָנָה הַקַּבְּצָן.

— אוֹיָה, מָה רַע לִהְיוֹת נָע וָנָד בָּאָרֶץ! קָרָא הַמֶּלֶךְ. — רַחֵם נָא עָלַי, הָשֵׁב לִי אֶת בֵּיתִי וְאֶת מוֹלַדְתִּי!

— טוֹב, — עָנָה הַקַּבְּצָן, — הֲרֵי אַתָּה בְּמוֹלַדְתְּךָ וּבְבֵיתְךָ.

— וּמַדּוּעַ זֶה עִנִּיתָ אוֹתִי בִּבְדִידוּת, בַּעֲנִיּוּת וּבְשִׁפְלוּת וּבִנְדִידוּת? שָׁאַל הַמֶּלֶךְ.

אָמַר הַקַּבְּצָן:

— בְּאֵיזֶה יוֹם שֶׁל אֵיזֶה חוֹדֶשׁ וְשֶׁל אֵיזוֹ שָׁנָה וּבְאֵיזוֹ שָׁעָה רָאִיתָ אוֹתִי בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה בַּחֶדֶר הַזֶּה?

אָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת הַיּוֹם, וְאֶת הַחֹדֶשׁ וְאֶת הַשָּׁנָה וְאֶת הַשָּׁעָה.

אָמַר הַקַּבְּצָן:

— קְרָא וְיָבוֹא הֵנָּה אִישׁ מִמְּשָׁרְתֵי הָאַרְמוֹן וְשָׁאַלְתָּ אוֹתוֹ מַה הַיּוֹם הַזֶּה וּמַה הַשָּׁעָה הַזֹּאת.

עָשָׂה הַמֶּלֶךְ כָּךְ. וְהַמְשָׁרֵת שֶׁבָּא אָמַר גַּם הוּא אֶת הַיּוֹם וְאֶת הַחֹדֶשׁ וְאֶת הַשָּׁנָה שֶׁאָמַר הַמֶּלֶךְ, רַק הַהֶבְדֵּל הָיָה בַּשָּׁעָה — חֲמִשָּׁה עָשָׂר רְגָעִים לְאַחֲרֵי הַשָּׁעָה שֶׁאָמַר הַמֶּלֶךְ.

— רְאֵה, — אָמַר הַקַּבְּצָן, — מֵהַשָּׁעָה שֶׁנִּרְאֵיתִי אֵלֶיךָ בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה וְעַד עַכְשָׁו עָבְרוּ רַק חֲמִשָּׁה עָשָׂר רֶגַע. רַק רֶבַע שָׁעָה אֶחָד נִמְשְׁכוּ כָּל עִנּוּיֶיךָ, וְלֹא הָיָה לְךָ עוֹד כֹּחַ לִסְבּוֹל אוֹתָם. וּמַה יִּכְבַּד אֵיפוֹא לִסְבּוֹל לַיְּהוּדִים, שֶׁצִּוִּיתָ לְגָרְשָׁם מִמְּדִינוֹתֶיךָ, וְלַעֲזוֹב אוֹתָם עֲנִיִּים מְדֻכָּאִים, עֲזוּבִים בְּאֵין עוֹזֵר, מֻשְׁפָּלִים וְנָעִים וְנָדִים כָּל הַיָּמִים?

כֵּיוָן שֶׁשָּׁמַע הַמֶּלֶךְ, נִגַּשׁ בְּחִפָּזוֹן אֶל הַשֻּׁלְחָן, הַחוּצָה בְּעַד הַחַלּוֹן. וְהָרוּחַ הֶחֱזִיק בְּפַסֵּי הַנְּיָר וְזֵרַע שֶׁיָּדַע כִּי שָׁם מוּנָּח הַכְּתָב שֶׁל גְּזֵרַת הַגֵּירוּשׁ, חָטַף אוֹתָם בְּכָל אַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ, שְׁנַיִם לֹא נִשְׁאֲרוּ אֶת הַנְּיָר וְקָרַע אוֹתוֹ לְפַסִּים קְטַנִּים, וְזָרַק אוֹתָם יַחְדָּו.

ישראל זמורה.

תּוֹלְדוֹת הַשּׁוֹשַׁנָּה.

— אֲ גָ דָ ה. —

עַל שִׂיחַ שׁוֹשָׁן שֶׁבַּגַּן עָמְדוּ וְהִתְוַכְּחוּ הַדְּבוֹרָה וְהַפַּרְפָּר.

— דְּבוֹרָה, פָּתַח הַפַּרְפָּר, הֲרָאִית עוֹד יְצִיר פֶּלְאִי כָּמוֹנִי מִיּוֹם הֱיוֹתֵךְ עַל אֲדָמוֹת?

— „יְהַלֶּלְךָ זָר וְלֹא פִיךָ, פַּרְפַּר קַל־דַּעַת, עָנַתּוּ הַדְּבוֹרָה.

„לֹא עַל פִּי יָפְיוֹ עוֹבֵר נִדּוֹן מִי־שֶׁהוּא, כִּי עַל פִּי חֲרִיצוּתוֹ וְתוֹעַלְתּוֹ בָּעוֹלָם. אַתָּה יוֹדֵעַ רַק לְרַפְרֵף כָּל הַיּוֹם, לְהָנִיד אֶת כְּנָפֶיךָ וְאֵיזוֹ תוֹעֶלֶת בְּךָ וּבְכָל בְּנֵי מִינְךָ, הַפַּרְפָּרִים?

נֶעֱלַב הַפַּרְפָּר. הַזְּבוּבִים, הַחִפּוּשִׁיּוֹת וְכָל רֶמֶשׂ הַגַּן לֹא שָׂבְעוּ מֵהַבִּיט אֶל שְׁלַל צִבְעֵי כְּנָפָיו הַמַּרְהִיבוֹת — וּדְבוֹרָה נִמְבְזָה הַיּוֹדַעַת רַק לִמְצוֹץ עֲסִיס הַפְּרָחִים נוֹעֲזָה לְגַנּוֹתוֹ בִּפְנֵי קָהָל וְעֵדָה.

— דְּבוֹרָה, — פָּנָה הַפַּרְפָּר בְּגָאוֹן, — רוֹאֶה אָנֹכִי, כִּי יְצִיר רַע־עַיִן הִנֵּךְ, כִּי לוּלֵא כַךְ לֹא הֵעַזְתְּ לְדַבֵּר עָתָק בִּי וּבִבְנֵי עַמִּי. הִתְדְּעִי לְכָל מֵרֹאשׁ, כִּי נֵצֶר מִגֶּזַע אֲבוֹתַי הַקַּדְמוֹנִים הוּא שֶׁהֵבִיא לָאָרֶץ זוּ שֶׁאָנוּ חַיִּים בָּהּ אֶת הַפֶּרַח הַנֶּחְמָד. מִמֶּנּוּ תָּמוֹצִּי אֶת אָכְלֵךְ וּבוֹ אֶת הֶעָסִיס לְדִבְשֵׁךְ תִּמְצָאִי?

— אֵיזֶה פֶּרַח? — שָׁאֲלָה הַדְּבוֹרָה נִדְהֶמֶת.

— הֲלֹא הוּא הַפֶּרַח עָלָיו נֶעֱמַד בְּרֶגַע זֶה. וְכִי לֹא דָּבָר יָדוּעַ הוּא בְּעוֹלַם הַתְּעוּפָה, כִּי נֵצֶר מִגֶּזַע אֲבוֹתַי הֵבִיא הֵנָּה אֶת הַזֶּרַע מִמֶּנּוּ גָּדֵל שִׂיחַ הַשּׁוֹשַׁנִּים?

וּמִבְּלִי תֵּת לַדְּבוֹרָה לַעֲנוֹת הִתְחִיל הַפַּרְפָּר אֶת סִפּוּרוֹ:

— „לִפְנֵי יָמִים רַבִּים מְאֹד חַי בְּאֶרֶץ רְחוֹקָה אֲבִי אֲבוֹת אֲבוֹתַי הַפַּרְפָּר עוּף־עוּף. בָּאָרֶץ הָרְחוֹקָה הַהִיא לֹא יָדְעוּ מַה זֶּה חֹרֶף וְשֶׁלֶג, כִּי מְדִינַת הַפַּרְפָּרִים הָיְתָה זֹאת וּמַלְכָּהּ הָיָה — עוּף־עוּף, הוּא הוּא אֲבִי אֲבוֹת אֲבוֹתַי. כָּל הַמְּדִינָה — וְהִיא גְדוֹלָה וְרַחֲבַת יָדַיִם — הָיְתָה כֻלָּהּ כְּגַן עֵדֶן אֱלוֹהַּ. פְּרָחִים יָפִים וַהֲדָרִים גָּדְלוּ שָׁם וְרֵיחָם הַמְשַׁכֵּר — מִלֵּא כָל הָאֲוִיר.

„מִכָּל פִּרְחֵי הַמְּדִינָה מָצְאָה חֵן בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ — הַשּׁוֹשַׁנָּה. וְעַל שִׂיחָהּ יִסֵּד אֶת כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ. וְאַחַת הַשּׁוֹשַׁנִּים כַּר לְרֹאשׁ־מֶלֶךְ.

„הַמֶּלֶךְ עוּף־עוּף מָלַךְ עַל עַמּוֹ וּשְׁפָטוֹ בְּצֶדֶק וָחֶסֶד. וְאֵין יְצִיר בִּמְדִינַת הַפַּרְפָּרִים שֶׁיְּעַרְעֵר אַחֲרֵי מַעֲשָׂיו וּמִשְׁפָּטָיו.

„כַּעֲבֹר זְמַן־מַה מִיּוֹם עֲלוֹת הַמֶּלֶךְ עוּף־עוּף עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ הוֹפִיעַ לְפֶתַע פִּתְאֹם בִּמְדִינָתֵנוּ עֲנָק מְכֹעָר, רַע־נֶפֶשׁ וְאֵין דּוֹמֶה לוֹ בְּכָל יוֹשְׁבֵי מְדִינָתֵנוּ לְגֹדֶל וְכִעוּר, וַיֵּבוֹשׁ גַּם הוּא בְּבוֹאוֹ בִּקְהָלֵנוּ וַיְכַסֶּה אֶת מַעֲרוּמָיו בְּעוֹר חַיּוֹת.

„הַשָּׂטָן יְלָדוֹ וַיְשַׁלְּחוֹ מִתְּהוֹמוֹת הַגֵּיהִנֹּם רַק לְהָרַע, כִּי לֹא יָדַע הָעֲנָק כְּלוּם מִלְּבַד הֶרֶג וְחִנּוּק, וַיִּזְרַע אֵבֶל וּשְׁמָמָה בְּכָל אֲשֶׁר דָּרְכָה רַגְלוֹ הָעֲנָקִית.

„וְלֹא יָדַע הָעֲנָק לֹא אֶת הַתְּעוּפָה וְלֹא אֶת הַזְּחִילָה וַיֵּלֶךְ רַק עַל שְׁתַּיִם וּבְלִי רַחֵם רָמַס כָּל הַבָּא תַּחַת רַגְלוֹ.

„לֹא חָס גַּם עַל הָעֵצִים הַגְּבוֹהִים, אֶת כֻּלָּם כָּרַת, הֱפָכָם וַיְבַעֵר אֶת אִשּׁוֹ. צָד צִפֳּרִים, יָרָה אַרְנָבוֹת בְּקַלְעוֹ וַיֹּאכְלֵם, כִּי לֹא פְּרִי פְּרָחִים וְעֵצִים אָכַל, וְאֶת עֲסִיסָם לֹא שָׁתָה, כִּי בְּשַׂר חַיּוֹת וְעוֹפוֹת — מַאֲכָלוֹ וְסָבְאוֹ — דַּם חַיּוֹת חָם.

„הַמֶּלֶךְ עוּף־עוּף, נֵצֶר גֶּזַע אֲבוֹתַי, נִסָּה לְדַבֵּר עַל לִבּוֹ וּלְהַרְחִיקוֹ מִמְּדִינָתֵנוּ, וְהָעֲנָק הָאַכְזָר לֹא יָדַע גַּם לִנְהוֹג כָּבוֹד בְּכֶתֶר מַלְכוּת וּמַה גַּם לְמֶלֶךְ יָדוּעַ לִתְהִלָּה כְּמַלְכֵּנוּ עוּף־עוּף. וַיִּנָּס בְּעַזּוּתוֹ לִתְפּוֹשׂ בַּמֶּלֶךְ, וְרַק בְּנֵס נִצָּל. אוּלָם שִׂיחַ הַשּׁוֹשַׁנָּה, הוּא מוֹשַׁב כִּסֵּא הַמֶּלֶךְ הָיָה לְכְלָיָה בְּיָדוֹ הַגַּסָּה. נִגְדַּע הַכִּסֵּא, לוֹ הִשְׁתַּחֲווּ כָּל בַּעֲלֵי כָנָף בַּמְּדִינָה.

„וַיִּקְרָא אָז הַמֶּלֶךְ אֶת זִקְנֵי הָעֵדָה וְרָאשֶׁיהָ לְמוֹעֵצָה רַבָּה — וַיַּחְלִיטוּ לַעֲזֹב אֶת הָאָרֶץ שֶׁחֻלְּלָה בְּרֶגֶל גְּאֵיוֹנִים וּלְיַסֵּד מְדִינָה חֲדָשָׁה הַרְחֵק, הַרְחֵק מֵאֶרֶץ בָּהּ דָּרַךְ הָעֲנָק.

„— וְכִי גַּם בְּמָקוֹם אַחֵר גְּדֵלִים שִׂיחֵי הַשּׁוֹשַׁנָּה? — שָׁאַל הַיּוֹעֵץ הֶחָכָם וְנָבוֹן, מַר פִּרְחָא־פָּרַח.

„— מַה הִיא דַּעַת הַמֶּלֶךְ בִּשְׁאֵלָה חֲשׁוּבָה זֹאת? שָׁאַל הַיּוֹעֵץ הַשֵּׁנִי, מַר תְּעוּפָה־מָעוֹף.

„— „אִם גַּם לֹא יִגְדַּל שָׁם שִׂיחַ הַשּׁוֹשָׁן, אֲנַחְנוּ

יוחנן הרים את ראשו, מעיניו הפיץ קצף, ובכח התאמץ לענות בקול דממה: „איש אחד, אשר אני מתאונן עליו לפני המלך, אם אדוני ישמע את דברי עבדו". המלך הביט בתמהון בפני הנער הנרגש, אחרי כן הטה את ראשו, ויפן אל סוכני, אשר מהר ויקרב אליו: „קח אתך את הנער הזה והביאהו אל חדרי. יש לי דבר אליו". שבנא תפש את יוחנן בזרועו ויולך אותו במורד הגן ויעלהו על מעלות, אשר היו נטויות אל הקיר האחרון, אשר לבנין הראשי, מקום שם התלכדו הבית המצרי והארמון. אף כי רק מעט ידע יוחנן להכיר תכונות בני האדם, בכל זאת הרגיש מיד, כי האיש הזה איננו חושב עליו טובות; הוא ראה לפניו עין, אשר הביטה אליו במשטמה לא-מְסֻתֶּרֶת.

„בָּרֵךְ את מזלך, נער" אמר הסוכן, „אשר בת המלך העידה לטובתך, לולא זאת, כי אז כבר תקעו את ראשך במגדלי חומת המלוא." פלצות אחזה את יוחנן, כאשר נשמע באזנו קול הלעג הקשה הזה: הקול הזה היה הקול ההוא, אשר שמעה אזנו שם מתחת, ואת אשר הרגיש אז בשנתו, לא היה איפוא חלום. פניו אדמו מכעס, ויוציא את זרועו מיד מנהיגו, ויען: „כלבבך היה, לו נעשה כדבריך, או אם הרים האיש האחר שם מתחת את רגלו להדיחני לשאול תחתית, אשר על שפתה ישבתי".

שבנא עמד ויבט בשממון בפני הדובר. „אינני מבין את דבריך", אמר לאחרונה. מה לי ולדבר הזה? אולם שמעתי דברי חכמים: „שומר שפתו ינצל ממות, והפותח פיו יפול ברעה". הוא הפנה את ראשו, ויפתח את דלת-הנחושת, אשר הובילה אל הארמון. יוחנן הלך אחריו. הוא הבין, כי יש דברים בחצרות מלכים, אשר רק כסיל יַשְׁמִיעֵם בחוץ.

המלך נשאר. הוא מחא בכפיו בחזקה, והכושי מהר ויבוא ויפל ביראה ופחד על ברכיו לפני המלך על אבני החצץ הצבוע, אשר על הדרך. „עבד-מלך" שאל המלך בקול מְצַוֶּה, „איך בא הזר אל הגן?" פני הכושי קבצו פארור מפחד, וברעדה הרים העבד את ראשו: „אדוני המלך, לא בי האשם". אבל המלך הוסיף לדבר בקול קשה:" האם לזאת שמתיך לשומר לביתי ולגני? אֲעַוֵּר את עיניך הָעֲצֵלוֹת". הכושי פרש בכפיו באנקה: „אדוני המלך, הוא קוסם, אל-נכון. אני מצאתיהו בתרדמה עמוקה על המדרגות על קבר אבי-אבותיך—ה' יזכרהו לטובה! אולם כאשר העירותיו משנתו ואתפש בו להביאו לפניך, קראה אלי תמר לרפות ממנו ולעזבו. היא באה, וַתְּגָרְשֵׁנִי לַאֲחוֹרֵי הסבכים, ותדבר עם הזר. המלך הטה ראשו: „טוב הדבר, עבד-מלך, נקי אתה". הוא פנה ללכת. באנחת-רְוָחָה קם הכושי וימהר ללכת במרחק הדרוש לפני המלך, אשר שב דרך הגן אל הארמון.

ח. מִשְׁפַּט-הַמֶּלֶךְ.

בחדר המלך עמד יוחנן לפני אדונו, אשר שמע באזנים קשובות לדברי הנער, ורק לפעמים שסע את דבריו בשאלות קצרות. „אתה מבקש את נחלת-ירושתך מידי הכהנים", אמר המלך באחרונה, „ואני אינני רואה עצה לנפשי, איך אֲמַלֵּא את שאלתך. אולם אני אֲשַׁלֵּם להם את המחיר. בקשת האיש, אשר הציל את בתי, לא תושב ריקם".—„חכמת המלך תוציא משפט" ענה הנער, „רק אחת בִּקַּשְׁתִּי: את קבר-המערה, אשר בסלע בבית-אל תחת האלון, תשכונה שם עצמות אבות-אבותי ועצמות אבותי, למען תהיינה נפשותיהם צרורות לפני אבותיהן בארץ-המות. תשאר חלקת-הארץ בידי הכהנים, אם לא ייראו את נקמת-הדם, אשר שֻׁפַּךְ שם. רב לי, את אשר יִתֵּן לי המלך בחסדו".

המלך הביט ברצון בפני הדובר: „טוב תדבר ובחכמה, הגם כי שערותיך שחורות", וירמוז לו להוסיף לדבר. כשמעו את שם אחיקם הביט המלך בתמהון: „היודע אתה את בן שפן?"—„אני לא ידעתיו, אדוני המלך, אולם ברית-רעים היתה בין אבי ובינו, ולכן שלחני אבי לפני מותו אליו".—„ומדוע לא עשית, כאשר צוך הזקן?" פני יוחנן אדמו וַיַּשְׁפֵּל את עיניו: „תעיתי בערב בעיר. כלבים רְדָפוּנִי, וביראתי חדרתי אל בית קדשה". המלך צחק בקול רם למרות רצונו: „נפלא הדבר! כל הנערים מוצאים דרך זאת. אותך הֵנִיסוּ שמה גם הכלבים, הוסיפה את דבריך!"—„בבוקר בא אחד, אשר היא היתה שכורה לו; הוא אֲסָרַנִי וישליכני אל הבור, אשר בחצר המלך."

המלך קפץ ממקומו בתמהון: „מה? בחצר המלך?" יוחנן החריש ויט את ראשו.—„רק אחד ידעתי, אשר היכולת בידו, לעשות כזאת; הידעת את שמו?" — „לא, אדוני המלך; אני ראיתיו אצל האבן, אשר עם בית-אל והוא ארוש בתך." — „מה?" קרא המלך בקצף, „הוא איפוא — ישמעאל! ספר עוד, סַפְּרָה!" — „אבן היתה על פי הבור, דמיתי כי אמות" — „ואיך נצלת?" — „בנקרת קיר הבור נמלטתי מהמים הקרים; תעיתי בְּמִשְׁעוֹלֵי ההר, ובאישון לילה באתי אל האיש, השוכן בעברי פי פחת."

המלך רמז בעיניו: „רב לך!", וי[illegible]א בכפיו, ויצו את שבנא, אשר בא לקול קריאת המלך: „שְׁלַח-לך אל הבירה! ישמעאל בן נתניה יבוא הנה; ואתה רכב אל העיר העליונה, וקרא את אחיקם בן שפן! יש לי דבר אליו". הסוכן ענה: „האציל הוא בחצר המקדש, הוא מקריב שם את קרבנו".—„קרא לו, כאשר אך יְכַלֶּה הזבח". שבנא נעלם. המלך הראה על מסך: „הרימה אותו ובוא החדרה. שם תחכה, עד אשר אתן לך האות הזאת"—הוא [illegible]חא בכפיו מעט—„אז תצא ובאת הנה!" יוחנן הלך.

(המשך יבא).

תרגם הד"ר ש. א. קמנצקי.

יסוד בית המקדש.

לְמַעַן הַקְּטַנִּים

שה כץ.

שִׂיחַת שָׁעוֹן.[1]

גּוּשׁ קַר, דּוֹמֵם —
לִי אָב וָאֵם,
אַךְ יַד הָאִישׁ
בְּצֶבֶת, פַּטִּישׁ
נְטָעָהּ בְּכָל בַּד
חַיֵּי נוֹד־עַד
וַתְּצַו: „לְרַכּוּד
הַזְּמָן עֲבוֹד
בְּקוֹל וּבְנִיד —
תָּמִיד, תָּמִיד.
אֶל כֹּתֶל דְּבַק
וּסְפֹר כָּל רַק!
חֲזֹר
סְ־וֹר, סְחוֹר
וְרַק חֲזַק
לִדְפֹּק: תִּיק־תַּק"!

יוֹם גָּז, יוֹם בָּא, —
וַאֲנִי אַךְ נָע,
לֹא חַי, לֹא מֵת
אֶסְפֹּר הָעֵת
בְּעַד כֹּל וְלֹא לִי —
לִשְׁעוֹת נוּדִי

אֵין עוֹד מִסְפָּר —
שְׁכַחְתִּין זֶה־כְּבָר!

בָּא לֵיל. הַיְקוּם
יִשְׁקֹט, יָנוּם —
וַאֲנִי אֶחָד
רַק נָע וָנָד
בְּכְלוּב הָעֵץ
בְּלִי סוֹף וָקֵץ.
רָאשֵׁי סְחַרְחַר,
כָּל גִּיד יִדְהַר.
סֹב, סֹב
בְּלִי סוֹף
יָמִין וּשְׂמֹאל
וְאֵין לִשְׁאֹל:
עַד אָן?
אֲסִיר
הַקִּיר
וּשְׁבוּי הַזְּמָן!
אֵין דְּמִי וּשְׁנַת
לִילִיד הַצֶּבֶת!
חֲזַק, חֲזַק
וּדְפֹק: תִּיק־תַּק!

---

1) השיר נקרא בנגינה הנכונה.

פאלק הלפרין.

הַמֶּלֶךְ וְהַקַּבְּצָן.

(סוף)

ז. עַל כִּסֵּא הַמְּלוּכָה.

הָיָה הַמֶּלֶךְ לְמוֹשֵׁל בְּבִירַת הָאָרֶץ. הָעָם מְרוּצֶּה מִמֶּנּוּ, שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כָּל מִינֵי חֶסֶד לַבּוֹדְדִים וַעֲזוּבִים; דּוֹאֵג לָעֲנִיִּים וְתוֹמֵךְ בִּידֵי שְׁפָלִים וְנִדְכָּאִים וְנֶעֱלָבִים. וּמִפְּנֵי שֶׁהוּא הָיָה מֶלֶךְ קוֹדֶם, עַל כֵּן הוּא יוֹדֵעַ לְנַהֵל אֶת עִנְיְנֵי הַמְּלוּכָה בְּשֵׂכֶל וּבְבִינָה. וְהָעָם חַי בְּשָׁלוֹם וּבְשַׁלְוָה.

מָשַׁל כָּכָה עֶשֶׂר שָׁנִים בְּעִיר הַבִּירָה. בְּמֶשֶׁךְ הַזְּמַן הַזֶּה הִתְנַחֵם עַל הָאָסוֹן שֶׁקָּרָה לוֹ בַּבֹּקֶר הַהוּא, כַּאֲשֶׁר נָשָׂא אוֹתוֹ הַסַּעַר מֵאַרְמוֹנוֹ. וּכְשֶׁדָּרַשׁ מִמֶּנּוּ הָעָם שֶׁיִּשָּׂא לוֹ אִשָּׁה, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בֵּן יוֹרֵשׁ עֶצֶר, נָשָׂא לוֹ לְאִשָּׁה בַּת־מַלְכָּה יָפָה וַחֲכָמָה. אָהַב אֶת הַמַּלְכָּה שֶׁלּוֹ, וְגַם הִיא אָהֲבָה אוֹתוֹ. יָלְדָה לוֹ בֵּן — בֶּן־מֶלֶךְ. כָּל הָאָרֶץ חָגְגָה אֶת חַג הוּלַּדְתּוֹ שֶׁל יוֹרֵשׁ הָעֶצֶר. שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה הָיוּ בְּכָל הָרְחוֹבוֹת, וְעַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה — בְּאַרְמוֹן הַמֶּלֶךְ.

אַחַר כַּךְ יָלְדָה לוֹ הַמַּלְכָּה בַּת־מַלְכָּה. וְשׁוּב הָיוּ שְׂמָחוֹת וַחֲגִים.

וּבֶן־הַמֶּלֶךְ וּבַת־הַמַּלְכָּה הוֹלְכִים הָלוֹךְ וְגָדוֹל, וּמִיּוֹם לְיוֹם יִיפוּ, יֶחֶזְקוּ, יֶחְכְּמוּ. וְכָל הָעָם מְאֻשָּׁר, וְהַמַּלְכָּה מְאֻשָּׁרָה, וְהוּא — הַמֶּלֶךְ מְאֻשָּׁר שִׁבְעָתַיִם.

וְהִנֵּה יוֹצֵא הוּא פַּעַם אַחַת עִם הַמַּלְכָּה וְעִם הַבֶּן־מֶלֶךְ וְעִם הַבַּת־מַלְכָּה לְטַיֵּל אֶל שְׂפַת הַנָּהָר, לִרְאוֹת בָּאֳנִיּוֹת שֶׁהֵן בָּאוֹת וְיוֹצְאוֹת. רָצוּ הַבֶּן־מֶלֶךְ וְהַבַּת־מַלְכָּה לְפָנִים. הָיְתָה נַחַת רוּחַ לַמֶּלֶךְ. רָצוּ הַיְּלָדִים אֶל הַמַּיִם. חָפֵץ לִקְרֹא אֲלֵיהֶם שֶׁיִּהְיוּ זְהִירִים, כִּי הַמַּיִם עֲמוּקִים פֹּה. לֹא הִסְפִּיק לְהוֹצִיא מִלָּה מִפִּיו, הִרְכִּינוּ הַיְּלָדִים אֶת רָאשֵׁיהֶם עַל הַמַּיִם, הִתְחִילוּ רָאשֵׁיהֶם סוֹבְבִים עֲלֵיהֶם. נָפְלוּ הַיְּלָדִים הַמַּיְמָה.

נִפְחֲדָה הַמַּלְכָּה וְרָצְתָה לְהַצִּיל אֶת יְלָדֶיהָ מִן הַמַּיִם — נָפְלָה גַּם הִיא אֶל הַמַּיִם וְנֶעֶלְמָה בְּחֵיק הַמְּצוּלָה.

הִרְגִּישׁ הַמֶּלֶךְ צַעַר גָּדוֹל בְּנַפְשׁוֹ, וְהַחַיִּים נִמְאֲסוּ עָלָיו, לֹא חָפֵץ עוֹד לִחְיוֹת כְּלַל עַל הָאָרֶץ, אֶלָּא לָמוּת

וּמְשָׁרְתָיו וַיִּצְבֹּר אוֹצְרוֹת כֶּסֶף וְזָהָב וַיִּטְמְנֵם בַּמִּסְתָּרִים.

הִתְנַהֲגוּתוֹ הַמּוּזָרָה שֶׁל הֶעָשִׁיר וְהִתְרַחֲקוֹ מִן חֶבְרַת הָאֲנָשִׁים, בְּשִׁבְתּוֹ בָדָד בְּאַרְמוֹנוֹ, מָשְׁכוּ אֶת תְּשׂוּמַת עֵינָם שֶׁל אֲנָשִׁים רַבִּים וַיִּעוֹרְרוּ בְקִרְבָּם חֲשָׁדִים רַבִּים כְּנֶגְדּוֹ. הֵם הִתְחִילוּ לַחֲקוֹת עַל עִקְבוֹתָיו וְלִשְׁמֹר אֶת צְעָדָיו עַד שֶׁעָלָה בְיָדָם לְגַלּוֹת אֶת סוֹדוֹ. וּבְבֹקֶר לֹא עָבוֹת אֶחָד גָּנְבוּ מִמֶּנּוּ אֲנָשִׁים רָעִים אֶת כָּל רְכוּשׁוֹ בְּיַחַד עִם חֲמוֹרוֹ הַנִּפְלָא. לַשָּׁוְא חִפֵּשׂ הֶעָשִׁיר אֶת חֲמוֹרוֹ — כָּל הַחִפּוּשִׂים לֹא הוֹעִילוּ. אָמְנָם, עוֹד נִשְׁאַר לוֹ לִפְלֵיטָה אַרְמוֹנוֹ הַנֶּהְדָּר, שֶׁיָּכֹל הָיָה לְמָכְרוֹ בְּעַד הוֹן עָצוּם, אֲבָל גַּם זֶה יָרַד לְטִמְיוֹן. לַאֲסוֹנוֹ, הָיְתָה אָז שְׁעַת חֵירוּם וּמִלְחָמוֹת. אֶל הָעִיר הִתְפָּרְצוּ אוֹיְבִים מְזֻיָּנִים וַיְשׁוֹדְדוּהָ, וַיָּבֹזּוּ אֶת שְׁלָלָהּ, וַיַּצִּיתוּהָ אַחֲרֵי כֵן בָּאֵשׁ, וְאַרְמוֹנוֹ נֶהְפַּךְ לְעִיֵּי אֵפֶר וְגַל שְׁמָמָה. הֶעָשִׁיר נַעֲשָׂה שׁוּב עָנִי אֻמְלָל, מְדֻכָּא וּמַר נָפֶשׁ.

אָז גָּמַר בְּלִבּוֹ לָלֶכֶת שׁוּב אֶל פַּנְקְרַט הֶחָכָם מֵיטִיבוֹ וְאִישׁ חַסְדּוֹ, לִדְרֹשׁ מִמֶּנּוּ עֵצָה וְתוּשִׁיָּה. בְּבוֹאוֹ אֶל אוֹתוֹ הַמָּקוֹם, לֹא מָצָא כְבָר אֶת פַּנְקְרַט, וּבְהִתְאוֹנְנוֹ עַל מַר גּוֹרָלוֹ וְהִשְׁמִיעַ אֶת אַנְחוֹתָיו הַמְמֻשָּׁכוֹת, שָׁמַע קוֹל דְּמָמָה דַקָּה כְּקוֹל הֶמְיַת הָרוּחַ: „עָנִי! מֶה עָשִׂיתָ בְּכָל הָעֹשֶׁר שֶׁנָּתַתִּי לְךָ? הֲמִלֵּאתָ אֶת מִצְוָתִי שְׁאַל אֶת יֹשֶׁר לִבְּךָ וְיַגִּיד לָךְ". וְשׁוּב חָבַשׁ הֶעָנִי אֶת יַלְקוּטוֹ עַל הַשֶּׁכֶם, וַיִּקַּח מַטֶּה בְּיָד, וַיֵּלֶךְ לָנוּד בָּאָרֶץ, וַיְבַקֵּשׁ מַתָּת וּנְדָבָה, וַיְקַלֵּל אֶת יוֹמוֹ.

מ. טשוז׳

שִׁירִים.

דֹּם כַּצִּפּוֹר...

דֹּם כַּצִּפּוֹר, דֹּם כַּצִּפּוֹר
זַכַּת־רַעַד, מִתְלַבֶּטֶת
בִּכְנָפַיִם נָדוֹת רָפוֹת –
בָּדָד נַפְשִׁי מְשׁוֹטֶטֶת.

הַרְחֵק־הַרְחֵק — וּכְנִפְחֶדֶת
עַל אוֹר־מֶרְחָב, עַל רוּם הָרִים.
— וּמָה אֲנִי פֹה נָכְרִי אֵשֵׁב
בֵּין אֲנָשִׁים דַּלִּים, קָרִים?..

יוֹנָה.

נְקִיַּת־כְּנָפָה אַט יוֹנָה עָפָה
מֵעַל לְרֹאשִׁי—
וּבְרַעַד טָהֳרָה לָהּ נַפְשִׁי שָׁרָה:
„הָהּ, כְּרוּבִי קְדוֹשִׁי!"

נְקִיַּת־כְּנָפָה כֹּה סְבִיבִי עָפָה —
וּכְבָר הִיא אֵינֶנָּה...
אַךְ טְהַר־מָעוּף כִּכְרוּב לוֹ יָעוּף
עוֹד אַאֲזִינָה.

ארנסט טרמפה

מֶלֶךְ יְהוּדָה.

(ה מ ש ך).

והנה עתה הבריקו עיניו, וכאור השמש עבר נגהה על פניו, הוא חלץ מידי הכושי, וכמתפלל נשא את ידיו למעלה. תמר עמדה בלי נוע, לבה דפק בה: היא ראתה את הפנים השזופים, את קווצות השער השחורות כעורב, והיורדות תלתלים על העורף, את הבגדים הפשוטים, היא הפנתה את ראשה, ותרא את עיני דבורה, הנטויות אליה בדעת, ראתה את שפתותיה נעות, אשר לא יכלו להוציא הגה מרוב התרגשות — ובקול צלול קפצה מעל המטה, עברה על השטיח, רצה עד ירכתי הבית, אשר משך שמה הכושי את העלם השבוי, ובקול מצוה קראה: „עבד-מלך, הרף מהנער, כי באפי נשבעתי! בחיי המלך, אל תעש לו מאומה!" בבהלה השיגַתָּה דבורה ותחזיק בילדה הנרגשה, מִשְׁתָּאֶה הביט הכושי למעלה וכאחוז בחבלי קסם עמד הזר וישא עוד הפעם את ידיו למעלה אל העלמה, אשר רחפה ממעל לו באור השמש כתבנית אור.

כה עמדו שניהם רגעים אחדים בלי-נוע, אז השפיל העלם את ידיו ואת עיניו, ותמר התנפלה בזרועות דבורה וכל עצמותיה רחפו. „ילדה, ילדה" הֵיְלִילָה המינקת „השמרי, פן תפלי"—אך הנערה לא נתנה לה לדבר: „האם זה הוא, דבורה?—הוא הִנֵהו. מרגישה אני, אני רואה זאת במבטי עיניך. לכי רוצי, הפריעי בעד הכושי! העלם יִשָּׁאר פה! אני רוֹצָה לראותו, לדבר אתו. לכי-נא!" — „יונתי", ענתה דבורה בפחד, „בת-המלך אַתְּ, והוא רועה בערבה, שימי אל לבך—", אבל תמר התחמקה מזרועותיה: בת-מרדות! האם יגע בו הכושי לרעה?" היא מהרה אל המדרגות ותעלם, עוד טרם שאפה דבורה רוח מהשתוממותה.

כיונה עפה רחפה הנערה על המדרגות ומבואות הבית, דרך החצר הטבוע בצללים, אל הגן המתנוצץ בזהרי חמה, בין ערוגות שושנים, מפיצות ריח עדנים, ועל עברי ברכות-מים הומיות; עברה במרוצתה על פנת הבית המצרי: שם עמד הכושי, מבלי דעת מה לעשות, ובצדו—הזר. תמר שאפה רוח בכבדות מֵעֲמַל מרוצתה, ותעמד. היא לחצה ידה על לבה הדופק, אולם עיניה דבקו בְרֵעָה הנמצא, וַתֵּאוֹרְנָה משמחה. היא לא שמה לבה אל הבגדים הבלים, היא ראתה רק את הפנים, המפיקים תם ואמץ; ואת העינים השחורות, אשר הביטו אליה באהבה ובהשתוממות. עתה כרע העלם ברך, פתח את פיו, ויאמר בקול דממה את המלה האחת:

גברתי! תמר אָדמה, בְקֶשֶׁב הטתה את ראשה, ותצחק: כן! זה הוא הקול, אשר שמעה בהקיץ ובחלום, וברמזה בעיניה אל הכושי, כי ילך משם, הלכה הלוך וקרוב. הכושי התמהמה, אולם בת-המלך הביטה אליו בעין חודרת מקדקדו עד כף רגלו — וַיֵעָלם מאחרי הַסְבָכִים. — „האמנם אתה הוא, מצילי?" שאלה העלמה, ותשם את ידה ברעדה מרוב שמחה על ראש הכורע. הוא שִׁכֵּל את ידיו על חזהו, ויט ראשו דומם. „אם כן, ברוך ה', אשר שְׁלָחֲךָ אלי! כחולמת אני, בראותי אותך, יוחנן; בידי תופשת אני אותך, השמש צוהקת והצפרים מצפצפות — ואני עֵרָה, ואינני חולמת. ואולם! רק מלאך ה' יוכל לבוא הנה. אם כן, אנא! אל תעוף ממני למרומי שחק, טרם הודיתי לך!"

יוחנן הניע בראשו: בן-אדם אני, גברתי העדינה! בפלא באתי הֵנָה: מִמְּצָרֵי שאול נמלטתי, והנה חיי-עֲדָנִים יסובבוני בתענוגי-שמים, כי עיני רואות אותך, היפה בנשים!" — „האח! רֵעִי", רחשה תמר, „מושיעי! דנפש. אשר הצלת ממות, לך היא", ותחבקהו בזרועותיה, ותשק לו במצחו. אולם הוא הוציא מכיסו אצעדת-זהב, הגיש אליה, ויאמר בקול דממה: את זאת מצאתי אצל האבן, אשר עם בית-אל. על לבי נשאתיה בחמדה ובפחד גם יחד. לך האצעדה, ולך הלב, אשר נשא אותה. תני לי את זרועך, אשר נְשָׁכָה הנחש, למען אַעֲדֶה אותה מחדש בכבל, המקשר אותי בך, ואותך בי". ובאצבעות רועדות שם את האצעדה המברקת על זרוע העלמה, אשר פניה אדמו מרוב רגש.

והנה נשמע קול צעדים, תמר פנתה הצדה, ויוחנן התרומם, ומפנת-הארמון נראה — המלך, נשען על שכם הסוכן, אשר על הבית.

תמר נבהלה, ותפן לנוס. אולם מהרה ותקרב אל אביה, ותכרע ותתפש בזרועו: „יחי אדוני המלך, אל יחר אף אדוני. זה הנער מבית-אל". פני המלך הנזעמים האירו. בתמהון נשא את עיניו אל יוחנן, אשר השתחוה על אפיו ארצה לפני המלך. בעינים בוחנות הביט אל הנער הגבוה והאמיץ, וירמוז לו לקום: „אתה הוא איפוא העז, אשר הציל את הכבשה הזאת מפי המות? באת לבקש שכרך, בַּקֵשׁ כאות נפשך! רצונך יֵעָשֶׂה לך!" פני יוחנן אדמו מאד: „אדוני המלך, לא בגלל כסף או זהב עשיתי את מעשי, רק כי כה פקד עלי לבי. באתי להיות לך לעבד". המלך הטה את ראשו ברצון: „זה חפצי. לב נאמן כלבך רחוק מִכְּרוֹ".

המלך פנה אל הסוכן: „שבנא — אולם מה חפצך, הגבר!" הסוכן הטה ראשו כמשתחוה: „ישאל-נא המלך את פי הנער. אמר בלאט, עד אשר רק המלך שמע את דבריו, „איך בא אל תוך הגן. וממתי החלו הרועים לדבר עם בנות המלך, ולא יֵעָנְשׁוּ? האם לא תְּיַסֵר חרב עבד-מלך על העוון הזה?" צדקיה הביט בְּשְׁאֵלָה אל פני הסוכן הזועפים, ויען בקול רם ובְגְעָרה: „הזה יהיה גמול האיש הזה בעד מִפְעָלוֹ! דום, ואל תַּפְרִיד ידך ביני ובינו!" השר הטה את ראשו עוד הפעם, ויפן הצדה, אולם בעין קצף הביט אל הנער.

המלך לא שם אליו לב עוד, ויפן אל בתו בדברים קצרים: „עֲלִי, תמר, אל אמך! עשית את אשר לא יֵעָשֶׂה, אולם אני מְהַלֵלֵךְ בעד מעשֵך". הנערה התאדמה ותשק את ידו ותֵעָלם. אולם המלך פנה בעינים שואלות אל יוחנן: „הגידה, מי מֵעֲבָדַי נתן לך לבוא הנה? איך באת אל תוך החצר?"

יוחנן ראה במראה פני הדובר ובקול דבריו כי לב המלך הולך וזועף, ויבט בתוקף בעין השואלת ויען: „איש מעבדיך לא עבר על פקדתך, ולא באתי הנה דרך אחד משערי החצר הזאת". צדקיה קרב אליו במהרה, ויתפש בזרועו ויטהו הצדה. בעינים חודרות הביט המלך בעיני הנער הבהירות, וישאלהו בקול דממה ובזעם: „היית בְּמְעוֹן האיש, היושב בהר? יוחנן הֵשַׁח את ראשו מבלי דבר דבר, והמלך הוסיף לשאול: „איך עלית הנה?"

הנער חשב מחשבות; אולי רק חלום רע חלם בלילה, וכל הדברים, אשר שמע, היו רק דברי רוח תועה, תעלולי הרוחות הרעות, אשר עבד אותן האיש, הגר שם מתחת. נדמה לו, כי טוב לו לאמר, רק את אשר ידע אל-נכון, ויען ויאמר: „שם באולם מתחת נפלה עלי תרדמה ואישן, וכאשר הקיצותי — והנני על מדרגות הבנין, אשר האיש השחור, הנמצא שם, קרא לו מצבת-קבר. אינני יודע, מי הניח אותי שמה". צדקיה הביט אליו רגעים אחדים תפוש במחשבותיו, אז אמר לו בקול דממה: „שמר איפוא את פיך! אם תדבר על אודות הדברים, אשר ראית שם למטה—וָמֵתָּ! — ומי הביאך שמה?

וְהַחַיִּים הַשּׁוֹכְבִים בָּאֳהָלִים, הַכּוֹרְעִים וְקוֹרְסִים בַּמְּעָרוֹת וּבַמְּחִלּוֹת הִתְרַגְּשׁוּ מְאֹד; חַיָּלִים אֵלֶּה אֲשֶׁר כָּל הַיּוֹם נִלְחֲמוּ וַיֵּאָבְקוּ, נָתְנוּ חִתִּיתָם וַיִּזְרְעוּ מָוֶת, גִּבּוֹרִים אֵלֶּה הָיוּ לִבְנֵי־אָדָם רַכֵּי־לֵבָב וַיִּבְכּוּ כַּיְלָדִים.

אַחֲרֵי כֵן כְּמוֹ רוֹחֵף מִקֹּר הִתְחַמֵּק הַסַּהַר וַיִּסְתַּתֵּר בֵּין הֶעָבִים וְהַנַּהֲרָה שָׁקְטָה וַתְּהִי לְקוֹל דְּמָמָה דַקָּה. קָרַת הַנֵּצַח יָרְדָה עַל הַמִּישׁוֹר וַתַּקְפִּיא אֶת דַּם הַחַיִּים וַתְּאַבֵּן אֶת פִּגְרֵי הַמֵּתִים. הַנַּהֲרָה הִשְׁמִיעָה תְלוּנָה אַחֲרוֹנָה, עֲצוּבָה לִמְאֹד מְאֹד, וְכַעֲבֹר צָבָא בַּמִּפְקָד קָמוּ הַגִּבּוֹרִים הַנִּגָּפִים וַיַּעַבְרוּ בְּתַהֲלוּכָה אִטִּית, אִלֶּמֶת, שֶׁעֲרָפֶל חֲתוּלָּתָהּ וּלְבוּשָׁהּ מֶרְחַקֵּי־אֵין־סוֹף, נָדְדוּ הַצְּלָלִים וַיֵּעָלְמוּ בְּתוֹךְ עָבֵי־דָם.

כַּחֲלוֹם חֶזְיוֹן לַיְלָה נוֹדֵד, כִּתְפִלַּת לַחַשׁ, כַּאֲנָחָה חֲרִישִׁית אַחֲרוֹנָה, נִכְנָעָה, אִלֶּמֶת, מִן הַמֶּרְחָק בָּאָה הַנַּהֲרָה, הִגִּיעָה עַד רַגְלֵי הָאִישׁ בַּעַל דָּרְבוֹנוֹת הַזָּהָב — וַתִּדְעַךְ וַתִּגְוַע—לָעוֹלָמִים..

מ. גולדנברג.

הִרְהוּרֵי-סְתָו.

עָלִים צְהֻבִּים נוֹשְׁרִים כְּבָר מֵעֵצִי...
הוֹי, אֲחוֹתִי, אֶל הַגַּן כִּי תֵצְאִי,
תִּרְאִי פִּרְחֵי הָדָר קוֹדְרִים, שְׁחוֹחִים
וּמַרְאֵיהֶם כְּמוֹ יְתוֹמִים בּוֹכִים.
וְהַשַּׁחַק לָבַשׁ שְׁחוֹרִים—רְאִי נָא:
עָבֵי-אֹפֶל מְגִיחִים מִכָּל פִּנָּה,
עַל כִּתְפֵיהֶם נוֹשְׂאִים נֹאדוֹת דְּמָעוֹת —
הוֹי, מִי יֵדַע מַה צָּפוּן בַּבָּאוֹת?

*

קוֹל הַשּׁוֹפָר נִשְׁמַע בִּרְחוֹבֵנוּ—
חָשׁ הָאַנְקוֹר, נִמְלָט אֶל הַקֵּן הוּא;
וּבַמְּרוֹמִים דָּאוּ, צָפוּ חֲסִידוֹת
אֶל הַדָּרוֹם—יוֹדְעוֹת הֵן עֲתִידוֹת:

יָבֹא יוֹם, יוֹם יָבֹא, הָהּ, יוֹם נוֹרָא! — —
אֶל כַּוַּרְתָּהּ חָשָׁה, אָצָה דְבוֹרָה:
בְּחַגְוֵי אֶרֶץ נִטְמְנוּ הָרְמָשִׂים;
לִמְאוּרָתָם שְׁרָצִים זְרִיזִים נָסִים.

*

וַאֲנִי וָאַתְּ, אֲחוֹתִי, סְגוּרִים
בְּחַדְרֵנוּ נֵשֵׁב עַל הַסְּפָרִים;
וּבַלֵּילוֹת יִדְפֹּק לוֹ בַחַלּוֹן
כְּאוֹרֵחַ נָטָה לָלוּן אַלּוֹן;
בְּכִי הָרוּחַ נַקְשִׁיב, וַעֲצוּבִים
נַחֲלֹם עַל יְמֵי קַיִץ הָאֲהוּבִים...
הָהּ אֲחוֹתִי! נְקַוֶּה, כִּי לֹא יֶאֱרַךְ
תּוֹר הַחֹרֶף—וְנָסוּ קוֹר וָקֶרַח.

ש. מלצקי.

הֶעָנִי וְהַחֲמוֹר.

(אֲגָדָה מִצְרִית).

אִישׁ עָנִי הָיָה בָּאָרֶץ וַיִּהְיוּ יְמֵי חַיָּיו רָעִים וּמָרִים, וַיִּסְבֹּל תָּמִיד מַחְסוֹר וָרָעָב. הוּא יָשַׁב בְּאֹהֶל דַּל וְרָעוּעַ לָבוּשׁ קְרָעִים וּבְלוֹיֵי־סְחָבוֹת, וַיְכַלְכֵּל אֶת נַפְשׁוֹ בִּנְדָבוֹת יָד שֶׁקִּבֵּל מֵאֵת אֲנָשִׁים טוֹבִים. כַּךְ עָבְרוּ עָלָיו יָמִים רַבִּים. לְבַסּוֹף לֹא יָכֹל הֶעָנִי נְשׂוֹא אֶת עָנְיוֹ וְלַחֲצוֹ וַיִּגְמֹר בְּלִבּוֹ לִפְנוֹת אֶל פַּנְקְרַט הֶחָכָם, אֲשֶׁר לָמַד אֶת כָּל חָכְמַת מִצְרַיִם וְחַרְטֻמֶּיהָ מִפִּי אִיזִידָה — אֱלִילַת הַלְּבָנָה, וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ עֶזְרָה בַּצַּר לוֹ.

— פַּנְקְרַט, אִישׁ אֱלֹהִים! — פָּנָה אֵלָיו הֶעָנִי — אַתָּה כֹּל יָכֹל וְעוֹשֶׂה נִפְלָאוֹת הִנְּךָ, כִּי אֵינְךָ יָרֵא אֲפִילּוּ מִשְּׁחוֹת בֵּין הַתַּנִּינִים הַגְּדוֹלִים שֶׁבַּיְאוֹר. חוּסָה נָא עָלַי, אִישׁ אוֹבֵד בְּעָנְיוֹ, וְהוֹשֵׁט לִי יַד עֶזְרָה!

— מִקְטַנֵּי אֲמָנָה אַתָּה וַחֲסַר בִּטָּחוֹן הִנְּךָ — עָנָה פַּנְקְרַט. —

אַשְׁרֵי אָדָם בּוֹטֵחַ בֶּאֱלֹהִים. הָאֱלֹהִים הַטּוֹב לֹא יַעֲזֹב אֶת מַאֲמִינָיו, הַשָּׂמִים בּוֹ אֶת תִּקְווֹתֵיהֶם. עֲבֹד וַעֲמֹל! הִלָּחֵם בְּמֶרֶץ רַב כְּנֶגֶד כָּל הַמִּכְשׁוֹלִים, הָעוֹמְדִים לְשָׂטָן עַל דַּרְכֶּךָ. הֱיֵה אָדָם מוֹעִיל גַּם לְךָ לְעַצְמְךָ וְגַם לַאֲחֵרִים, וְאָז יַטּוּ לְךָ הָאֱלֹהִים הָאַדִּירִים חֶסֶד וְיַעֲנִיקוּ לְךָ רַב טוּב. —

— הַאֵינְךָ רוֹאֶה, אִישׁ אֱלֹהִים, שֶׁרָפֶה וְחַלָּשׁ הִנְנִי וְאֵין בְּכֹחִי לַעֲבֹד — אָמַר הֶעָנִי — וְלוּ גַּם אָמַרְתִּי לַעֲבֹד, מַה כֹּחִי וּגְבוּרָתִי, שֶׁאוּכַל לְהוֹעִיל וּלְהֵיטִיב לַאֲנָשִׁים זוּלָתִי. לוּ הָיָה חֶלְקִי בֵּין הָעֲשִׁירִים, אָז הָיִיתִי עוֹשֶׂה רַק טוֹב וָחֶסֶד עִם הַבְּרִיּוֹת וּמֵבִיא אֹשֶׁר וָטוֹבָה לַאֲנָשִׁים. אֲבָל עַכְשָׁו... אִישׁ הָאֱלֹהִים! אִם לֹא תוּכַל לְהָקֵל מֵעָלַי אֶת מַשָּׂא הַחַיִּים הַמָּרִים, הֲמִיתֵנִי נָא וּמְחֵנִי מִסֵּפֶר הַחַיִּים! — הַאֻמְנָם חוֹשֵׁב הִנְּךָ, עָנִי, שֶׁלָּאָדָם נָחוּץ רַק עֹשֶׁר? אָמְנָם, טוֹב הוּא הָעֹשֶׁר, אֲבָל רַק לְאוֹתוֹ הָאִישׁ, הַיּוֹדֵעַ כֵּיצַד לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ. שְׁמַע נָא לַעֲצָתִי וּבַקֵּשׁ אֶת אָשְׁרְךָ לֹא בְעֹשֶׁר, כִּי אִם בְּחַיֵּי עָמָל וַעֲבוֹדָה. — אֵין אֲנִי נוֹשֵׂא אֶת נַפְשִׁי אֶל הַזָּהָב וְהֵיכְלֵי מְלָכִים, אַךְ לוּ הָיָה לִי בַּיִת לָשֶׁבֶת, נַחֲלַת שָׂדֶה קְטַנָּה וְצֶמֶד חֲמוֹרִים וְהָיִיתִי הַמְאֻשָּׁר בַּחַיִּים.

— מִדְּבָרֶיךָ רוֹאֶה אָנֹכִי, שֶׁמִּסְתַּפֵּק בְּמוּעָט הִנְּךָ — אָמַר פַּנְקְרַט — כִּי יוֹדֵעַ אַתָּה לְצַמְצֵם אֶת שְׁאִיפוֹתֶיךָ וּלְהַגְבִּיל דְּרִישׁוֹתֶיךָ. כָּל זֶה מוֹצֵא חֵן בְּעֵינַי וְהִנְנִי לְעֶזְרֶךָ. קַח לְךָ אֶת הַחֲמוֹר הַזֶּה הָעוֹמֵד וּמְלַחֵךְ אֶת הָעֵשֶׂב עַל יָדֶךָ. קוּם וּרְכַב עָלָיו וְשׁוּב לְדַרְכֶּךָ. כְּבוֹאֲךָ הַבַּיְתָה, תֹּאמַר לוֹ: חֲמוֹר, חֲמוֹרִי! חֲמוֹר חֲמוֹרָתַיִם! הַרְאֵה לִי אֶת כֹּחֲךָ הַגָּדוֹל! וְאָז יַשְׁפִּיעַ חֲמוֹר זֶה מִטּוּבוֹ עָלֶיךָ, וְהָיָה אִם תִּהְיֶה אִישׁ טוֹב חוֹמֵל עַל דַּלִּים, — וְרָאִיתָ רַק טוֹב כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, וְלֹא תֵדַע מַחְסוֹר וָעֹנִי, וְכָל יוֹדְעֶיךָ יֹאהֲבוּךָ וִיכַבְּדוּךָ.

הֶעָנִי עָלָה עַל הַחֲמוֹר וַיִּרְכַּב בְּשִׂמְחָה הַבַּיְתָה. בַּדֶּרֶךְ הִתְחִיל לְהִתְבּוֹנֵן אֶל חֲמוֹרוֹ שֶׁנִּתַּן לוֹ זֶה עַתָּה בְּמַתָּנָה. זֶה הָיָה חֲמוֹר כְּכָל הַחֲמוֹרִים: אָזְנַיִם לוֹ גְּדוֹלוֹת וַאֲרֻכּוֹת, מִצְחוֹ רָחָב וְעִקֵּשׁ, שְׂפָתָיו גַּסּוֹת וּרְחָבוֹת, אֲשֶׁר בְּפָתְחוֹ אוֹתָן וְנִגְלוּ שִׁנָּיו הַגְּדוֹלוֹת וְהַצְּהֻבּוֹת.

הוּא הִתְעַצֵּב מְאֹד, בְּגַלּוֹתוֹ אֶת מַעֲלוֹתָיו אֵלּוּ שֶׁל הַחֲמוֹר וַיַּחְשֹׁב בְּלִבּוֹ, כִּי הֶחָכָם פַּנְקְרַט חָמַד בְּוַדַּאי לָצוֹן, בְּתִתּוֹ לוֹ אֶת הַחֲמוֹר הֶעָלוּב הַזֶּה. אַךְ תֵּכֶף זָכַר אֶת דִּבְרֵי פַּנְקְרַט וַיֵּרֶד מִן הַחֲמוֹר וַיֹּאחֶז בְּאָזְנָיו וַיֹּאמֶר: חֲמוֹר, חֲמוֹרִי! חֲמוֹר חֲמוֹרָתָיִם! הַרְאֵנִי נָא אֶת כֹּחֲךָ! בּוֹ בָרֶגַע פָּתַח הַחֲמוֹר אֶת פִּיו וַיִּנְעַר. מִתּוֹךְ פִּיו הַפָּתוּחַ הִתְחִיל זוֹרֵם זֶרֶם שֶׁל מַטְבְּעוֹת זָהָב, שֶׁנִּפְזְרוּ לְרַגְלָיו עַל הָאָרֶץ.

הֶעָנִי מִהֵר וַיֶּאֱסֹף אֶת הַמַּטְבֵּעוֹת, שָׂם אוֹתָם בְּיַלְקוּטוֹ וְלֹא הוֹסִיף עוֹד לַעֲלוֹת עַל חֲמוֹרוֹ, וַיִּנְהַג אוֹתוֹ בִּזְרִיזוּת יְתֵרָה הַבָּיְתָה.

בַּדֶּרֶךְ סָר אֶל אַכְסַנְיָה וַיְבַקֵּשׁ לָשִׂים לְפָנָיו אֲרֻחַת־בָּשָׂר וַיֵּשְׁתְּ יַיִן, וַיֹּאכַל וַיִּשְׂבַּע בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה בְּחַיָּיו. מֵאָז נִשְׁתַּנּוּ אָרְחוֹת חַיָּיו שֶׁל הֶעָנִי תַּכְלִית שִׁנּוּי וַיְבַלֶּה אֶת יָמָיו וְלֵילוֹתָיו בְּמִשְׁתָּאוֹת וְתַעֲנוּגִים, וַיִּבְנֶה לוֹ אַרְמוֹן נֶהְדָּר וַיְקַבֵּל בּוֹ בְּכָל עֶרֶב אוֹרְחִים וּקְרוּאִים וַיַּעַשׂ אִתָּם הִלּוּלִים עַד הַבֹּקֶר. הוּא גַּם הֶחֱלִיף וְשִׁנָּה אֶת שְׁמוֹ וַיִּקָּרֵא מֵאָז „עָשִׁיר". הוּא שָׁכַח מַהֵר אֶת מַצָּבוֹ הָרִאשׁוֹן וַיָּחֶל לִרְדּוֹת בְּאַף וּבְחֵמָה אֶת עֲבָדָיו וְשִׁפְחוֹתָיו, וַיִּתְיַחֵס בְּבוּז וּבִשְׁאָט נֶפֶשׁ, אֶל הָעֲנִיִּים, וְאֶל הַדּוֹמִים לוֹ — בְּגַאֲוָה נִפְרָזָה.

פַּעַם חָלָה חֲמוֹרוֹ. הֶעָשִׁיר נִבְהַל מְאֹד וַיִּטַּפֵּל בּוֹ טִפּוּל מְרֻבֶּה, וַיֶּחֱרַד לְמַצָּבוֹ וַיִּדְאַג מְאֹד, בְּיָדְעוֹ כִּי זֶהוּ מְקוֹר גָּדְלוֹ וְעָשְׁרוֹ. אָמְנָם, הַחֲמוֹר נִרְפָּא מַהֵר לְאָשְׁרוֹ הַגָּדוֹל, אֲבָל מֵאָז נִגְזְלָה מְנוּחַת נַפְשׁוֹ וַיִּגְדַּל פַּחְדּוֹ פֶּן יִוָּרֵשׁ וְיִהְיֶה לְעָנִי, וַיַּחְלֵט לְשַׁנּוֹת אֶת דַּרְכֵי חַיָּיו, וַיְמָעֵט בְּמִשְׁתָּאוֹת וּבְהִלּוּלִים, וַיְשַׁלַּח אֶת עֲבָדָיו

ביום המחרת לא בקשו עוד את פנצ׳קה לַלַטְּפָה ולסלסל את רעמתה כמקדם, אלא הוב לוה ורתמוה בעגלה. הסיחה קפצה מעל לַיִצוּלִים ברגליה האחוריות, רגלה האחת הֻכְּתָה באיזה מוט-ברזל ויכאב לה מאד, אבל היא התבַּיְשָׁה להשמיע קול תלונה. רתומה אל העגלה מהרה הפעם ללכת את דרכה ברצונה הטוב, מדעתה כי באם חלילה „תשתובב״—תֻּלְקֶה שוב כביום אתמול. בזריזות יְתֵרה היתה רצה מאז פניצ׳קה והשתדלה לשטות מעל אותם המקומות שהִתְקַשְׁתָּה לעברם בשלום.

יש אשר נגשה הסִיָחָה אל הבאר וראתה שם דלי מלא מים חיים. הריחה אותם קצת, אבל לא טעמה כלום, בְקצפה גם על הבאר גם על הדלי ומימיו, גם על הקש אשר היו מניחים לפניה, אפילו על החלונות של בית אדונה כעסה ומאנה להביט גם בפני ילדיו.

כשהיתה משוטֶטֶת ככה בחצר מן הבאר אל הקש, ומן הקש אל הבאר ואל מוטות הסִיָג היתה מרימה את ראשה מעל הסיג והציצה למרחַקים: אפשר שב החיים יותר טובים מאשר כאן. נכנסה אל הארוה; שם בפנה עמד פַּנָס, אשר באורו הַצָּהוֹב האיר את ערמת „אֲבירה״ היפה. פניצ׳קה לקקתהו בלשונה, כאלו חפצה לומר לו: כי מכל ברואי העולם רק הוא היותר קרוב לה—בְקְשִׁי גורלה.

אחר כך היתה נופלת עֲיֵפָה ונלְאָה—ונרדָּמָה אבל שנתה נִטְרְפָה עליה. הפנס הצהֹב הפיל עליה צללי-פְּחָדים ונדמה לה, שעכברים רומשים תחת בטנה ואומרים לְכַרְסְמָה בשניהם החדות; ויש אשר היתה מתעמקת בפִנָּתה הבודדת—ותמונת סִיָחָה תלויה חיתה מופיעה לנגד עיניה. רועדת בכל גופה היתה קמה אז כמקום משכבה, ונלחצה אל הקיר כאלו בקשה בו את מוֹשיעה ובִּכַּלְטָה.

(המשך יבוא)

קורנליו׳ש אוייסקי.

הָגָר בַּמִּדְבָּר

מֵרִשְׁפֵּי הַשֶּׁמֶשׁ נִשְׁזַפְתִּי הָשְׁחַרְתִּי ...
וִישִׁימוֹן מִסָּבִיב ... יָהּ, אוֹתְךָ שִׁחַרְתִּי,
לְךָ אֶשָּׂא קוֹל בִּכְיִי, אֵל רָם!
צַו, אֵלִי, וְיוּצַּנוּ עַל רָאשֵׁי שָׁמַיִם,
מִצּוּרֵי חַלָּמִישׁ יִבָּקְעוּ לִי מַיִם,
וְחוֹל לוֹהֵט יֵהָפֵךְ לַאֲגָם.

הַלְעוֹלָם, הוֹ אֵלִי, עַד דוּמָה אֶשְׁכּוֹנָה,
לֹא אָשׁוּר שְׂדֵי חֶמֶד, לֹא אָשׁוּב חֶבְרוֹנָה,
שָׁם אִישׁ לִי, גַּם אַחִים וּשְׁאֵר?
וּלְעוֹלָם — לוּ עַתָּה נִצַּלְתִּי מִשָּׁחַת —
לֹא אֶרְוֶה בְּשַׁפְרִירוֹ תַּעֲנֻגוֹת וָנַחַת,
וַעֲדָרָיו לֹא אַרְבִּיץ עַל בְּאֵר?

בְּגָדֵינוּ מֵחֹרֶב לִמְלָחִים נִקְרָעוּ,
נְעָלוֹת לְרַגְלֵינוּ צֹרָרוּ בָּקָעוּ,
וִיחִידִי מִתְמוֹגֵג בִּבְכִי;
אָנֹכִי, הוֹ אֵלִי! מִנָּשִׁים אֻשַּׁרְתִּי,
כּוֹס אַהֲבָה מָצִיתִי—וּבְמִשְׁפָּט נוֹסַרְתִּי
אַךְ הִנֵּה מֵעָוֹן חַף בְּרִי.
עֵת רוּחַ זִלְעָפוֹת הַיְשִׁימוֹן יַרְתִּיחַ,
עֵת אֵפֶר קוֹדֵחַ עָלֵינוּ יָפִיחַ,
יִשְׁמָעֵאל כְּצִיץ נוֹבֵל בְּלֹא יוֹם;
לְךָ, אֵלִי, אָז אֶקֹּד וָאֶשְׁטַח זְרוֹעוֹתַי,
עַל פָּנָיו אֲנִיפָה בִּבְלוֹיֵי שַׂלְמוֹתַי,
וּבְגֵוִי לוֹ אָסֵךְ מְחֹם.

וּפְעָמִים בֵּין חוֹלוֹת כִּי אֶשְׁקֹד וְאָנוּמָה,
קוֹל נְאָקָה יְעִירֵנִי, וּבְרָגְזָה אָקוּמָה,
קוֹל יַעֲלָה נֶחֱנֶקֶת בְּפִי זְאֵב.
שָׁם תַּנִּים בְּעֵינֵימוֹ הַנּוֹצְצוֹת יְסוֹבְבוּנִי,
בְּיִלְלָה יָנוּסוּ, לִלְבִיאָה יַחְשְׁבוּנִי,
כֹּה תִּבְעַר בַּת־עֵינִי מִכְּאֵב.

מִמַּעַל לְגַב גָּמָל, מֵעֲצָמוֹת הִכְסִיפוּ
פְּנֵי אָדָם עָלֵינוּ שָׁם בְּרָעָה יַשְׁקִיפוּ,
פְּנֵי הֵלֶךְ שֶׁכֻּסָּה בַחוֹל.
וְעֵיט מִדְבָּר מִמַּעַל לְרֹאשֵׁנוּ פּוֹרֵחַ,
יַךְ כָּנָף וְצִפָּרְנָיו בִּצְעִיפִי יְשַׁלֵּחַ,
וּלְטֶרֶף הוּא קוֹרֵא בְקוֹל.
וּפְעָמִים כִּי יִישַׁן ... בְּנִי, אוֹיָה! יָשׁוּחַ...
אֵלַי הוּא מִתְמוֹטֵט ... הָהּ! עָמַד מִכֹּחַ...
וּכְקָנֶה יָנוּעַ לְכָל צַד ...
פִּיו פָּעַר ... וּלְשׁוֹנוֹ בַּצָּמָא נָשָׁתָּה ...
חֲסָדֶיךָ, הָהּ צוּרִי, הַפְלִיאָה נָא עַתָּה,
אֵל עוֹלָם, אֵל כַּבִּיר, אֲבִי־עַד!

יָהּ אֵלִי! הוּא נָפַל, וּשְׁאָגָה הִשְׁמִיעַ,
אֶת שְׂפָתָיו כִּי חָרוּ אֶל שְׂפָתַי יַגִּיעַ,
וְאֵשׁ יְמֶץ כִּי רוּחַ שָׁם אַל. 1)
הַלְקוֹלִי הַלְשַׁוְעִי סַכּוֹתָה שָׁמַיִם?
אֵל רַחוּם! אֵל חַנּוּן הָהּ גֶּשֶׁם, הָהּ מַיִם
אַךְ טִפָּה, הָהּ טִפָּה, רְסִיס טַל!..

תרגום ח. י. בורנשטיין.

זאב דימנט.

נַהֲרַת־הַמָּוֶת[1]

(מֵרַשְׁמֵי הַמִּלְחָמָה).

הָרַכָּב הַנִּצָּב עַל שְׁתֵּי רַגְלָיו הַתְּקוּעוֹת בְּרַכְבּוֹת־הַזָּהָב הֵרִים אֶת יָדוֹ. מֵאַחֲרָיו, בְּמֶרְחַק צְעָדִים אֲחָדִים כְּמוֹ רוּחַ חֲרִישִׁית וּשְׁלֵוָה עָבְרָה עַל פְּנֵי הַשֶּׁטֶב הַכּוֹלֵל. הַיָּד הוּרְדָה. מִכָּל צַד וָעֵבֶר פָּרְצוּ, הֵרִיעוּ אָז פְּקֻדּוֹת קְצָרוֹת וּמַצְלִיפוֹת כִּשְׁרִיקַת חֵץ כִּי יָעוּף. מֵרַחֲבֵי הַמִּישׁוֹר עָלוּ קוֹלוֹת, הִתְנַשְּׂאוּ תְּלוּנוֹת וַתַּעַל שַׁוְעָה גְּדוֹלָה, כַּבִּירָה אֶל הַשָּׁמַיִם וַתִּגַּע בְּמֶרְחֲבֵי הָאֹפֶק. שְׁדֵרוֹת הַצָּבָא זָזוּ, מָשׁוּ מִמְּקוֹמָן וַתֵּלַכְנָה אֶל הַקְּרָב.

וּבְרֶדֶת הַלַּיִל וְצִלְלֵי־אֹפֶל עָטוּ אֶת הַבִּקְעָה, וְהַנִּצָּחוֹן עוֹדֶנּוּ מְסֻפָּק, נִדְמוּ הַתּוֹתָחִים וְהַקְּרָב נָח מִזַּעְפּוֹ.

עַל הֶחָצִיר הַלַּח, עַל קַרְקַע הַדֶּרֶךְ הַמְּקֻלְקָל וְהָרָעוּעַ, בַּעֲרוּץ הַנַּחַל וּבְגַן הַיָּרָק שָׁכְבוּ עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ גּוֹוְעִים לָמוּת.

בְּחֶשְׁכַת הַלַּיִל הָאָפֵל בָּעֲרוּ בָּתֵּי־הָאֲחֻזּוֹת, דָּלְקוּ הָאֳהָלִים, וּכְלַפִּידִים עֲנָקִים הֵאִירוּ אֶת שְׂדֵה־הַהֲרֵגָה הָאָיֹם וְהַנּוֹרָא. הַתּוֹתָחִים הַנִּדְחָים וְנוֹפְלִים פָּעֲרוּ פִּיהֶם אֶל מוּל פְּנֵי הַכּוֹכָבִים, וְהַסּוּסִים הַפְּצוּעִים, הַסּוּסִים הַמִּשְׁתּוֹלְלִים צָנְפוּ מִמָּגוֹר וּמִכְּאֵב, וְרַגְלֵיהֶם מָעֲדוּ בִּשְׁלוּלִיּוֹת הַדָּם הַפּוֹשֶׁר, הַזּוֹרְמוֹת וְשׁוֹטְפוֹת וְנִבְלָעוֹת בְּרַחֲבֵי הַמִּישׁוֹר.

וְהִנֵּה עָלָה הַיָּרֵחַ. לְאוֹר הַסַּהַר הִבְרִיקוּ וַיִּתְנוֹצְצוּ הַפְּגָרִים הַמְּזֻיָּנִים, לְבוּשֵׁי הַבַּרְזֶל וְהָעֶשֶׁת. לְפֶתַע פִּתְאֹם עַל יַד פֶּגֶר סוּס מֵת הִזְדַּקֵּף אִישׁ תּוֹעֵה־עֵינַיִם, קָשֶׁה, זוֹעֵף וְנוֹרָא־הוֹד בְּמָגֵן נְחֻשְׁתּוֹ, בְּמַגָּפָיו הַגְּדוֹלִים, הַגְּבוֹהִים אֲשֶׁר עַד בִּטְנוֹ יַגִּיעוּ. כַּבִּיר וְנִשְׂגָּב הוֹפִיעַ הָעֲנָק הַזֶּה בְּעָמְדוֹ רֶגַע בְּלִי־נוֹעַ. מִבַּעַד לְסִדְקֵי הַנֶּשֶׁק הַנִּבְקָע הֵאִירוּ קַרְנֵי הַסַּהַר חָזֶה קָרוּעַ... וַיִּפֹּל הָאִישׁ עַל פָּנָיו אֶל פֶּגֶר סוּסוֹ הַמֵּת שֶׁכְּבָר נִקְפָּא!.. וְהַחַיָּל הִתְחִיל נוֹחֵר.

וְאָז עַל פְּנֵי כָּל שְׂדֵה־הַקְּרָב, מִכָּל הֶחָזוֹת הַשּׁוֹתְתִים דָּם הִתְרוֹמְמָה, הִתְנַשְּׂאָה וַתַּעַל נְהָרָה, נְהָרָה אֲיֻמָּה וְנוֹרָאָה. וַתְּהִי הַנְּהָרָה כֹּה גְּדוֹלָה, כֹּה תַּקִּיפָה עַד כִּי נִתְּרוּ הַחַיִּים מִמְּקוֹמָם וּפְנֵיהֶם חָוְרוּ, וְהָאִישׁ בַּעַל דַּרְבּוֹנוֹת־הַזָּהָב הֵסִיר אֶת כּוֹבָעוֹ וַיּוֹרֶד אֶת רֹאשׁוֹ וַיַּט אָזְנוֹ לִשְׁמֹעַ אֶת אַנְשֵׁי־חֵילוֹ גּוֹוְעִים וּמֵתִים.

כְּקוֹל תְּפִלָּה, הַתְּפִלּוֹת „הוֹשַׁע־נָא" הִתְנַשְּׂאָה הַנְּהָרָה שַׂגִּיאָה, נוֹרָאָה וּמְנַצַּחַת. בָּהּ נִשְׁמְעוּ: הַתְּקָפוֹת[2] נֶהְדָּרוֹת, סוּסִים נוֹחֲרִים, מַשַּׁק חֲרָבוֹת וּרְמָחִים, רַעַם תּוֹתָחִים, יִלְלַת מַקְלֵעִים, שְׁאוֹן תֻּפִּים, תְּרוּעַת חֲצוֹצְרוֹת. הַנְּהָרָה הִתְפַּלְּלָה, יִלְלָה, שָׁרָה. רֶטֶט וָחִיל עָבְרוּ בַנְּהָרָה וְזַעֲקוֹת הִקִּיפוּהָ; וַתֵּלֶךְ, וַתִּתְהַלֵּךְ, וַתַּעַל, וַתֵּרֶד אֶל הָעֵצִים, אֶל הַשִּׂיחִים, אֶל הַמְּעָרוֹת וְאֶל הַמְּחִלּוֹת. הִיא הִצְלִיפָה אֶת הָאָדָם, הִקְפִּיאָה אֶת דָּמוֹ; גֵּאָה וִיהִירָה, זוֹעֶמֶת וְזוֹעֶפֶת, עַזָּה מִמָּוֶת, קָשָׁה מִשְּׁאוֹל הָיְתָה אָז הַנְּהָרָה הַשַּׁלֶּטֶת הָעֲרִיצָה, מַלְכַּת לֵיל־הַזְּוָעוֹת הַהוּא!

אַחֲרֵי כֵן, לְאַט לְאַט נִרְגְּעָה הַנְּהָרָה, הַשַּׁוְעָה הַגְּדוֹלָה שָׁקְטָה וַתְּהִי לְנִשְׁמַת רוּחַ קַלָּה, לְשִׁירַת עֶרֶשׂ, וְהַגּוֹוְעִים לָמוּת הִתְחִילוּ הוֹזִים, חוֹלְמִים. מִשָּׁם, מִן הַכְּפָר הָרָחוֹק, מֵאֶרֶץ הַמּוֹלֶדֶת הִגִּיעָה הַנְּהָרָה וְאִתָּהּ הוֹפִיעוּ הַבַּיִת, הָאֹהֶל בִּמְקוֹם שָׁם הָאָבוֹת הַזְּקֵנִים מְחַכִּים וּמְצַפִּים, שָׁם הָעַלְמָה יוֹשֶׁבֶת וְחוֹלֶמֶת. הוֹפִיעוּ זִכְרוֹנוֹת הַיַּלְדוּת וְהַשַּׁחֲרוּת הַמְאֻשָּׁרוֹת: הַצִּפְצָפוֹת הַגְּדוֹלוֹת, הָאֲפָרִים הַיְּרֻקִּים, הַשֶּׁמֶשׁ וְחֶדְוַת הַחַיִּים, הַנְּעָרוֹת וּמְחוֹלוֹתֵיהֶן, עֲצֵי־הַתַּפּוּחִים הַפּוֹרְחִים, שְׂדֵי־הַתְּבוּאוֹת, הַפְּרָגִים, תַּעֲנוּגֵי הָאַהֲבָה מִתַּחַת לְכִפַּת הַשָּׁמַיִם הַזְּרוּעָה כּוֹכָבִים, הַהַבְטָחָה, תִּקְוַת הַשִּׁיבָה... הוֹפִיעוּ, הִתְמוֹגְגוּ וַיֶּחְדָּלוּ; וַתְּהִי הַנְּהָרָה נוּגָה, וַתֵּעָצֵב מֵרֶגַע לְרֶגַע וַתִּמָּלֵא יָגוֹן וְעַצֶּבֶת עַד אֵין קֵץ. עַתָּה חָדְלָה הַשַּׁוְעָה, חָדְלוּ הַתֻּפִּים, חָדַל רַעַם הַתּוֹתָחִים, וְנִשְׁמַת הָאָדָם מִתְנַעְנַעַת בְּרֹךְ וָעֵדֶן וּמִתְיַשֶּׁנֶת בְּחֵיק הַנְּהָרָה.

אָז רָכְכָה הַנְּהָרָה, הִתְעַדְּנָה וַתֵּבְךְּ חֶרֶשׁ. הַנְּהָרָה הָיְתָה כְּיֶלֶד, כְּיֶלֶד קָטָן מְאֹד. וַתַּחֲלֹם עַל הָאֹהֶל הַלָּבָן הַנָּתוּן בְּתוֹךְ אוֹר־הַזָּהָב, עַל מְחוֹלַת־הַמַּחֲנַיִם, עַל מִשְׂחֲקֵי־הַיְלָדִים, עַל הָאוּלָם הָרָחָב וּמָלֵא אוֹר וְחֶדְוָה, עַל הָאִשָּׁה שֶׁקּוֹלָהּ וּבַת־צְחוֹקָהּ כֹּה יְקָרִים וַחֲבִיבִים; הָאִשָּׁה אֲשֶׁר שְׁמָהּ חָרוּת בְּלֵב כָּל אִישׁ, בְּלֵב הַגִּבּוֹר הַלּוֹחֵם, גַּם בְּלֵב הַפֶּרֶא הַגַּס; הָאִשָּׁה אֲשֶׁר שְׁמָהּ וְזִכְרָהּ אַךְ טוֹב וָחֶסֶד, עֶדְנָה וְרַחֲמִים, אֲשֶׁר לְשֵׁמַע שְׁמָהּ יֶחְשַׂךְ כָּל כְּאֵב, תֶּחַשׁ כָּל דְּאָגָה... וּבְלֵיל־הַזְּוָעָה בַּאֲנָחָה מְמֻשָּׁכָה מִלְמְלָה הַנְּהָרָה: „אִמָּא, אִמָּא"!

---

1) תרגום מצרפתית. 2) אטקות.

מ. רז אליעזר.

הַבּוֹרֵחַ.

(סוף).

ב.

שבוע ימים אחרי הבריחה השנית נפקד מקום ברוך ב„חדר”. בשני הימים הראשונים לאחר הַמְאוֹרָע הרבו התלמידים שיחה בינם-לבין-עצמם על אדות חברם המִשְׁנֶה; איש-איש סח את אשר ראה ואשר חשב ברגע ההוא, שקפץ ברוך לפתע-פתאם לתוך העגלה ונעלם „כהרף-עין”, עד שהספיקו לספר ל„הרבי”. גם ה„רבי” היה מזכיר בימים הראשונים את שם „הבורח” מתוך גדוף-של-חִבָּה או מתוך משיכה בכתפיו לאות תִּמָּהוֹן על נער יהודי הַמִּתְגַּעְגֵּעַ כל-כך על הַכְּפָר. וכיון שעברו שלשה וארבעה ימים ו„הבורח” לא הושב, התחיל ה„רבי” מאמין, כי הורי הנער הֶחְלִיטוּ להשאירו בכפר, ולכן חדלו ב„חדר” מעט מעט לְטַפֵּל במאורע הבריחה, וזֵכֶר הנער הכפרי הלך ונמחה לאט לאט מלבות חבריו.

אך ביום-השוק בשבוע הבא נכנסו בהסח-הדעת הכפרי ואשתו אל ה„חדר” ואחריתם נִגְרַר נער מְכֻרְבָּל ומְסֻרְבָּל והוא פוסע פסיעות קצובות, כאסיר ההולך אל מקום כִּלְאוֹ.

התלמידים הפנו ראשיהם, כשנפתחה הדלת, וכרגע עברה הַלְּחִישָׁה מקצה ה„חדר” ועד קָצֵהוּ:

— ראו, הבורח שב!... שב!...

ה„רבי” נתן עיניו באלה מן המתלחשים שהֵקימו שָׁאוֹן, וכרגע שררה דממה. הכפרי נגש אל ה„רבי” ונתן לו שלום, ואשתו עם הנער נשארו עומדים מרחוק.

— הנה הבאתי שוב את ה„כחור” שלי—פנה הכפרי אל ה„רבי”.

— ומקץ שבוע ימים יקום ויברח שוב—ענה הרבי בִּלְגְלוּג.

— לא, לא, הפעם יֵשֵׁב ישיבת קֶבַע. הן לא תִתְאַוֶּה עוד אל הכפר? — פנה האב אל בנו.

הנער הוריד ראשו ושתק.

ובינתים פתחה האֵם ואמרה אל אשת ה„רבי”, שבאה גם היא לראות במחזה:

— יְלָדוֹת! ילדות!... וכי מה הוא מוצא בכפר בימות החורף?... הכל יושבים באהליהם כבתוך קִבְרֵיהֶם... חשבתי, אדרבא, כאן בין חברים, נערים יהודים, ימצא קורת-רוח... ולבסוף...

וקול ה„רבי” נשמע:

— חושש אני, כי לא יקבל עליו על תורה... צריך לבקש עצה... למצא תחבולה...

— הסגולה היותר-בדוקה, לפי דעתי—נענה הכפרי—לְשַׁלְשֵׁל את מכנסיו ולתת לו ארבעים מלקות בבת-אחת, עד שיסיר מלבו את הכפר... אלא מה אעשה והיא...—הִצְבִּיעַ על אשתו.

— לדידיה—קראה האשה ברגז—היה הורג את הילד... אחת היא לו: סוס, כלב, בן—על הכל הוא מרים שוט...

— ולדידך—ענה האיש מתוך לִגְלוּג—היית עוזבת את הבית ואת הכל ומטפלת רק בבן-יחיד שלך... אַתְּ, אַתְּ קִלְקַלְתְּ את נפשו... אין לך עצה אחרת, בלתי אם לעשותו לרועה-חזירים...

ה„רבי” רצה לשים קץ לדברי הריב בין הבעל ואשתו, ולכן קרב ואמר:

— אם יתן לי ברוך בנכם „תקיעת-כף”... אני אאמין, כי לא יברח עוד...

על פי פקודת האב בקול רם ותחנת האֵם באין-מלים ורק במבט עיניה, נגש הנער אל מקום מושב ה„רבי”, תָּקַע כפו הרכה לתוך היד הצנומה של ה„רבי”... וְשָׁתַק.

— אמור: „אני תוקע כפי ונשבע בחלקי לעולם הבא, כי לא אברח עוד מן ה„חדר”, כי לא אסע אל הכפר בלי נטילת רשות מאת ה„רבי”...—קרא ה„רבי” בקול רם.

הנער חזר על הדברים מלה במלה בלַחַש, ולאחר שסים נִרְתַּע לאחוריו, כאדם שנטל על עצמו גזרה קשה, נגש אל אמו, השקיע ראשו בקִפְלֵי שמלתה, וב„חדר” נשמע קול בכי חָנוּק...

האֵם החליקה את ראש בנהּ, דברה אליו רכות, גם אשת ה„רבי” מלאה אחריה, והכפרי נגש אל בנו, תָּחַב לידו מטבע של כסף ואמר:

— הא לך, והרשות בידך לקנות כל מה שלבך חפץ.

באותו יום, כשיצא ה„רבי” אל הרחוב, והתלמידים נשארו לבדם, סחו זה עם זה בענין „תקיעת-הכף” של היום... אחד ספר מעשה באדם שנתן „תקיעת-כף” ולא שמר דבריו, בא חָתוּל בלילה ונשך את ידו... ועוד אחד ספר מעשה באדם שנתן „תקיעת-כף” לפרע חוב ולא פָּרַע, בא אליו מת בחצות הלילה ותפשו בצוארו וחנקו...

ברוך שמע את כל הספורים הללו ורעד עבר בכל גופו. נדמה לו, כי לא רק מעשה הבריחה חטא הוא, אלא גם במחשבה על דבר הכפר חוטא הוא...

והוא קבל על עצמו להסיח דעתו מן הכפר, לעקור זכרו מתוך לבו, להרחיק כל מחשבה קלה על אדותיו.

עבר שבוע ימים, עברו שבועַיִם. וברוך לא עשה נסיון חדש „לברח”. רק פניו הלכו ודלו מיום ליום. מתחלה היה ה„רבי” אומר, כי סימן יפה הוא, שפניו אינם עוד „כפריים”; אך מעט מעט התחילה אשת ה„רבי” (שבביתה דר הנער) להתאונן, כי הילד ממעט באכילה, וגופו הולך ופוחת... פעם אחת מוצאה אותו האשה עומד בלילה בגן שמאחורי הבית וגועה בבכי... הכניסה אותו לתוך הבית, לִטְפָה אותו, העתירה עליו, כי יגלה לה, מה קרהו, אך הוא השפיל עיניו—ושתק. ושוב פעם הקיצה האשה משנתה בלילה ושמעה אנחות וגניחות עולות ממטת הנער.

היא הביעה את דעתה לפני ה„רבי”, כי צריך להודיע את הדבר להורי הנער. „מי יודע, אולי, חס-ושלום, חולה הנער”. אך ה„רבי” דחה את החשש של אשתו באמרו, כי כן דרך הנערים להתגעגע, וגם הוא, ה„רבי”, בהיותו נער ושלחו אותו ל„ישיבה” ללמוד תורה, זוכר הוא, שהתגעגע על ביתו עד כלות הנפש, ומקץ חדש ימים חלפו הגעגועים כֶּעָשָׁן.

ואולם הימים שבאו הוכיחו, כי צדקה אשת ה„רבי”. בבקר יום אחד, באמצע החרף, נגשו אל מטת הנזיר להעירו לתפלת-שחרית ומצאו אותו קוֹדֵחַ... חבהילו את הרופא, בדק את החולה. נענע בראשו וצוה שישלחו להביא את אביו ואת אמו של הנער...

— — — — — — — — — — — — — —

שלשה שבועות שכב הנער על ערשו מְרַחֵף בין החיים והמות... אמו לא סרה מעל מטתו אף שעה קלה. ה„רבי” צוה את כל התלמידים לקרא בכל יום פִּרְקֵי „תהלים”, כדי שישלחו מן השמים רפואה שלמה לחבר החולה... גם אשת ה„רבי” שפכה דמעות רבות והאמינה, כי הדמעות מועילות יותר מכל סַמֵּי-המרפא של הרופאים.

אם כה ואם כה והנער התגבר על מחלתו הקשה, מעט מעט שב לְאֵיתָנוֹ, וה„חדר” שהיה עטוף קְדֹרוּת כל ימי מחלתו של אחד מתלמידיו לבש מעט מעט צורה של חג. פני ה„רבי” העצובים הצהיבו, והתלמידים התמלאו כלם חבה רבה אל חברם החולה, וביום שירד מעל מטתו סבבוהו הכל, ואיש איש רצה לברכו ולאמר לו דבר שיגרם לו הנאָה...

אך כאשר הגיע היום שאמר הרופא, כי מותר לו לנער להתהלך בחוץ, והאם אמרה לקחתו עמה אל הכפר, עמד פתאם ברוך והודיע:

— לא אֶסַע.

האם נבהלה מאד, בדעתה את עַקשָנותו של בנה, ולכן התחננה לפניו וגם אשת ה„רבי" עזרה על ידה, שתי הנשים הֶעְתִּירו על הנער והסבירו לו, כי מחויב הוא לנסֹע, כדי שיחליף כח לאחר מחלה קשה זו. אך הנער עמד על דעתו:

— לא אסע.

וכשקרב אליו ה„רבי" ופצר בו להגיד, מפני מה אינו רוצה לנסע, השפיל הנער עיניו ולא ענה כלום, אך לאחר שהרבה ה„רבי" לְהַטִיף לו מוסר ולעורר את לבו, הרים הנער פתאם את ראשו, נעץ עיניו בדובר בו ושאל:

— ו„תקיעת-הכף"?

חִיוּך קל חלף על פני ה„רבי", ומתוך לְטוּף ומבט-של-חִבּה ענה:

— אני מתיר לָך.

— אי אפשר.

— לא יהיה בך עון, בני!

— אני ירא.

— ומה רצונך יותר?

הנער חשב שעה קלה וענה.

— אם יתן לי ה„רבי" „תקיעת-כף", כי נקי אני משבועתי, אז אאמין...

ה„רבי" תקע לו ידו וקרא את הנוסח:

— אני תוקע כפי ונשבע בחלקי לעולם הבא, כי לא תֵעָנֵש, אם תסע אל הכפר...

רק אחרי הדברים האלה ישב הנער כרוח שקטה עם אמו בעגלה ינסע לביתו.

יואל מסטבוים.

הַסִּיָחָה.

ג. הַשּׁוֹט הָרִאשׁוֹן.

מעולם לא עלה על דעתה של „פניצ'קה" שהשוט זהו דבר רע. היא חשבה שהשוט הנהו רק מעין מורה-דרך לסוס. צליפת השוט באויר מוסיפה אמץ לסוס ומעוררת בקרבו רוח-חיים, ולכן החליטה בנפשה, שכל אלה צליפות-השוט אשר נפלו על גב אמה הסוסה היו רק סימנים שתמהר קצת ללכת. אבל הגורמת מכאוב צליפת-השוט? על זה לא ידע „פניצ'קה" כלל וכלל. להפך, השוט שהיה בידי „פניצ'ק" בן אפרים-הרץ גרם לו ענג רב. זה היה שוט-עור קטן, שהיו קלועות בו ציציות אדֻמות. אפשר היה לחשב שזהו רק צעצוע לילדים, אבל בעצם הדבר היתה צליפתו הוֹדֶרֶת אל תלך העצמות. אולם את „פניצ'קה" לא הכו מעולם, ורק סָטְרוּ לה על עיניה, והסְטִירָה הזאת עוד היתה מעודדת אותה. צליפת השוט עוררה בקרבה רגש כזה אשר יְעוֹר בלב נער, בשמעו קול חֲצֹצְרַת-כסף המגיע אליו מאיזה מרחק ושיא ההרים. היא היתה זוֹקֶפֶת אז את אזניה, היתה מתעַמֶּקֶת בהרהורים ולפעמים היתה משמיעה קול-צְהָלָה והתחילה לקפֹץ כסוס-פֶּרֶא לַמְרוֹת שמטבעה היתה שְׁלֵוָה.

„פניצ'קה" היתה מתגעגעת על השוט והיתה מְיַחֶלֶת שיִרְתְּמוּ אותה בזמן מן הזמנים אל כִּרְכָּרָה ואז תשמע את צליפות-השוט לעִתִּים קרובות.

וכן נִרְתְּמָה פעם, אחרי עבר עשרה חדשים של חפש, לכִרְכָּרָה.

באחד הבקרים נכנס מנהיג-הסוסים של אפרים-הרץ והראה מתוך טוב-לב ל„פניצ'קה" סִמְלוֹן קטן ורֶסֶן חדש ויפה, כמו שמראים לילד איזה צעצוע. אחרי-כן סָטַר לה על מצחה, הסיר מעליה את מעטה-הַקְּטִיפָה האדֹם, אחז בְרַצְעֻמָּתָה הקטנה והוציאה החוצה. בחוץ עמדה כבר כרכרה חדשה משוחה בצבע, וְצִצּוּלֶיהָ הירוקים היו נשענים על קורת-עץ. רֶטֶט נעים עבר את „פניצ'קה", היא התבישה באפן משנה, מפני שלא ידעה איך היא צריכה להתנהג באותו רגע. הגה עמדה בפניה כַּפֵּי האופנים האחוריים, אחרי-כן תְּחָבָה את שתי רגליה האחוריות בין הַצִּצּוּלִים, ותכף לזה הכניסה את ראשה בין האופנים הקְדָמיים וחשבה בלבה שבאפן זה יִרְתְּמוּ אותה אל הכרכרה.

סוף סוף העמידו אותה בין הַצִּצּוּלִים, שמו את הסמלון על צוארה ורתמו אותה. העגלון עלה וישב על מושבו ומאחוריו ישב בן אפרים-הרץ והשוט בידו.

— ויאָ! ויאָ! — נשמע קול-מפקד עליז אל „פניצ'קה".

„פניצ'קה" קפצה קפיצה קלה כמו נער, התחילה לרוץ בשמחה וכל עצמותיה שָׂשׂוּ. אלה שישבו בכִּרְכָּרָה לא יָשְׁרוּ את מרוצתה. היא התנועעה ברוצה הנה והנה, לצד ימין ולצד שמאל. אָבָק דק התנשא מתחת לרגליה כערפל שָׁקוּף והקל עליה את פַּרְסוֹתֶיהָ הקטנות. האם היא רצה? לא. השדות, היערים והנחלים רצו, הסתובבו, כאלו קדמו את פניה: „באי, „פניצ'קה" חביבה!"

אבל ברוצה ככה שתי שעות רצופות בסביבות בית החרשת קרה את הַסִּיָחָה מקרה מוזר: אצל עמוד הפרסה השביעית היתה שוחה קטנה, שפניצקה צריכה היתה לעבור בקפיצה, אך היא נצבה פתאם לפני השוחה כְּמְחַכָּה לפקודה. — „קפוצי!" — נשמע קול נגיד ומצוֶה. אך פניצקה סרבה בדבר. — „קפוצי! קפוצי ואל תִּתְמַהְמָהִי!" — נשנה קול הפקודה. אולם הסִּיָחָה רק הסתובבה אָנֶה ואָנָה ולא מלאה את מצות אדונה. — „שלמה לא תקפצי, פגירה?!" — הבה אכבדך בשוט וידעת את תְּנוּאָתִי... אִיֵּם פניצק הבחור הָאָדֹם והעבה על פניצ'קה הסיָחה הַסַּרְבָּנִית ויחל לשרק לה לְשֵׁם התעוררות. שרק פעם, פעמים ושלישית, ובראותו כי היא עומדת במריה — הלקה אותו בכל כחו עד כי הֵסִים אותה לרגע ממקומה, ואחר נטעה שוב למקומה כבול עץ...

כעבור רגעים אחדים נכר היה על עורה של פניצ'קה סימן כחל, בדמות נחש עקלתון, שהתפתל כמעט לכל רחב גופה. הסיחה לא הבינה כלום מה קרה אותה הפעם. היא הוסיפה לעמוד על מקומה ומתוך תמהון הפנתה את ראשה אנה ואנה, כאלו הבתים והארוות הסובבים אותה נפלו תחתם...

ד. הַיִּסּוּרִים הָרִאשׁוֹנִים.

„שוט — זהו דבר מר מִמָּוֶת!" חשבה הסיחה ביום המחרת כשעמדה באֻרְוָתָהּ וַתָּבֶן, כי השוט היפה שאת קול צליפותיו הדקות כה אהבה עד עתה — הנהו שונאה בנפש. היא לא ידעה בבֵרור מה נעשה על גַּבָּהּ, כאלו אלפי פודים של משאות כבדים היו מונחים שם במקום הַהַכָּאָה, אשר עקצה וְגֵרְדָה גם יחד. מתוך הַרְגָּשָׁה-טבעית החלה לְהִתְחַלְחֵל כאלו אלפי זבובים התנפלו עליה ונשכוה; ונגד אותם הזבובים הנסתרים אמרה להגן על עצמה ותבעט ברגליה ותך בזנבה שמאלה וימינה, אבל כלום לא הועילה, ולא עלה בידה להשתחרר ממחשבותיה המטרידות והרֶטֶט אשר תקף את כל גופה.

מְגִלַּת אֱלִיעֶזֶר וְנַפְתָּלִי

ספור מימי השופטים.

(המשך).

— האח אחי הטוב! קרא אליעזר בחדוה אל נפתלי אחיו: — אין די מלים בפי להביע לך את רגשי תודתי בעד דברי תנחומיך המעודדים ועצתך הנכונה. ולא באמר ודברים אגמלך בעד טוב לבך ועזרתך המבטחה לי, כי אם במעשה אמון ומסירות-נפש תמידית.

— וגם הדבר הזה לא ימנע ה' ממך, אחי האהוב! אמר נפתלי תפוש בשרעפיו — כי ידע תדע, אשר גם בלבי פגע חץ האהבה וגם אני אמר אמרתי לגלות לך היום את מצפוני נשמתי, ומפי העתקת מלים. וכעת שמעה, אחי, את אשר אספר לך גם אני: כי בעת אשר רדפתי אחרי הצבי ואתע במדבר, מצאתי שם נערה צעירה לימים שוכבת על הארץ מתעלפת בצמא, ואשקה את מעט החלב אשר נשאר עוד בנאדי ואשיב את רוחה אליה. ומהרגע ההוא נקשרה נפשי בנפשה ואהבה בכל עוז האהבה הראשונה. יפי תארה ומדברה הנאוה חרותים על לוח לבי תמיד: בשכבי ובקומי, בחלום ובהקיץ תופיע דמות תבניתה לנגד עיני ותדריכני מנוחה. והנך רואה איפו, אחי יקירי, כי גם אנכי חליתי את מחלת האהבה כמוך, אבל טוב גורלך מגורלי: כי אתה, למצער, יודע את שמה ומקום מושבה, ושם הנערה אשר אהבתי אני — לא אדע אכנהו ועיר מגוריה זרה לי. רק צעיפה נשאר בידי כמזכרת אשרי הגז ואיננו. לוא ידעתי את שמה ומקום מושבה הייתי ממלא גם אנכי את ידך ללכת אל משפחתה ולהיות לי לאשה. אבל מהאשר הזה מנעני ה', ולכן אנחם מיגוני ומדאבון לבי בעזרתי אשר אעזרך למצא את אשרך אתה והייתי למליץ טוב בינך ובין בחירתך רצתה נפשך. ואני תפלה, כי אבינו הישיש עוד יזכה לברך את שנינו ביום חתונתנו ושמחת לבנו. —

— הו, אחי! קרא אליעזר ברגש: — הכרע הכרעתני בספור אהבתך הנכזבה, כי איכה אוכל והתענגתי על אשרי ותענוגי אהבתי בעת אשר אתה, אחי אהובי, חסרת אותם ותוסיף להתענות תחת מכאובי אהבתך הנכזבה?! כי מה נמרצו דברי משל הקדמוני: „מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה"...

ז.

עוד האחים מדברים ביניהם תחת העץ וישאו עיניהם ויראו והנה אביהם הישיש, אשר יצא גם הוא לשוח מחוץ לעיר, הולך וקרב אליהם. ויהי כאשר קרב אליהם אביהם ויספרו לו האחים בתם לבבם את כל הקורות אותם, לא כחדו ממנו דבר. ויחד הכהן הזקן לשמע ספורי האהבה הנאמנה, אשר מלאה את לב בניו, ויאמר: ברוך ה' אלהי אבותינו, אשר עורר בקרבכם את רגשי האהבה הטהורה והקרה לשניכם את בחירתכם רצתה נפשכם. כי הנה אני זקנתי ושבתי, ואדיר חפצי הוא לראות לפני מותי את שני בני, אשר טפחתי ורביתי, בחברת אשת נעוריהם ובונים בתי-אבות בישראל. כי הנה המות פורש את כנפיו על הכל, לא יחוס על זקן ונער, אבל שם המת לא יכחד מן הארץ גם במותו, כי פתיל חיתו הולך ונמשך בקרב בניו, ניניו ונכדיו, עד דור אחרון. והאיש המת בלי בנים הוא כעץ יבש וכציץ נובל, אשר גם זכר לא ישאר להם. ואי לזאת, נפתלי בני, החלף תחליפה כח עוד ימים אחדים, ואחר תלך לוזה אשר בארץ בנימן ושאלת בשמי מאת עובדיה המכבד את רחל בתו לאשה לאליעזר אחיך הגדול. וה' אלהי ישראל יצליח את דרכך, ואבי הנערה יאבה להתחתן בנו לאשר ולברכה לשתי משפחותינו. ובלכתך שמה, נפתלי בני, ולקחת אתך שתי סאים שעורים, צמוקים ותאנים מנחה לעובדיה; ובאת שמה וברכתו בשמי בשלום, וכאשר תאות הנערה ללכת אתך להיות לאשה לאליעזר אחיך ונתת על אפה את נזם הזהב ועל ידיה שני הצמידים, אשר הנחילה אמכם לפני מותה לכלת בנה בכורה.

דברי הזקן המחכמים היו כשמן בעצמות האחים ויעודדו את רוחם הנכאה; והאהבה אשר היתה בעיניהם לפני בוא אביהם לראשית חטאת מזכרת-עון לברית-אחים — נהפכה להם כעת למתנת אלהים, לברכה ולמקור חיים. ויהי כעבר שבעת הימים, ויקח נפתלי מכל אשר צוהו אביו ויחבש את חמורו ויצא ללכת אל מושב עובדיה אבי רחל, ויבא שמה לפנות ערב, כי מהלך יום אחד היה מעיר שילו עד כפר לוז אשר בארץ בנימן. הדרך היתה קשה ומלאה סלעים וערבות חול, אך נפתלי עבר אותה ברצון וענג כטיול-שעשועים, מדעתו כי אשר אחיו האהוב תלוי בשליחותו זאת.

ויהי כבוא נפתלי לוזה וישאל את אנשי המקום

לְבֵית עוֹבַדְיָה אֲבִי רָחֵל וַיֵּרָאוּ לוֹ, וַיָּבֹא שָׁמָּה וַיִּתְדַּפֵּק עַל דֶּלֶת הַבָּיִת. וְהִנֵּה אִישׁ זָקֵן וּנְשׂוּא פָנִים יָצָא לִקְרָאתוֹ וַיְבִיאֵהוּ לְבֵיתוֹ וַיִּשְׁאָלֵהוּ לְחֶפְצוֹ וּלְבַקָּשָׁתוֹ. וַיִּשְׁתַּחוּ נַפְתָּלִי לַזָּקֵן הַמְכֻבָּד וַיֹּאמַר: בָּרוּךְ ה׳ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִנְחַנִי בְּדֶרֶךְ טוֹבָה. אָנֹכִי בֶּן צָדוֹק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֲשֶׁר בְּשִׁילֹה הִנֵּנִי, וּבָאתִי אֶל אֲדוֹנִי בְּשֵׁם אָבִי לְבַקֶּשְׁךָ, כִּי תוֹאִיל לָתֵת אֶת רָחֵל בִּתְּךָ לְאִשָּׁה לֶאֱלִיעֶזֶר אָחִי הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר יִירַשׁ אַחֲרֵי מוֹת אָבִינוּ אֶת הַכְּהֻנָּה הַגְּדוֹלָה וְגַם עֹשֶׁר רַב הַשָּׁמוּר לוֹ מִנַּחֲלַת אִמֵּנוּ הַמֵּתָה.

— אוּלַי מִשְׁגֶּה הוּא אִתְּךָ, בֶּן־צָדוֹק הַמְרוֹמָם! — עָנָה עוֹבַדְיָה הַמִּשְׁתּוֹמֵם: — אֱמֶת הַדָּבָר, כִּי שְׁמִי עוֹבַדְיָה וְשֵׁם בִּתִּי רָחֵל, אֲבָל רוֹעֵה צֹאן עַבְדְּךָ מִנְּעוּרָיו, וְגַם בִּתִּי יְחִידָתִי רוֹעָה הִיא; וּמִי אָנֹכִי הַדַּל וְהַצָּעִיר בְּאַלְפֵי בִנְיָמִין, כִּי אֶתְחַתֵּן בַּכֹּהֵן הַגָּדוֹל, צָדוֹק קְדוֹשׁ־ה׳; וּמִי בִתִּי שֶׁתִּלָּקַח אַחַר כָּבוֹד לְבֵית סְגַן הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בְּשִׁילֹה? אֵין זֶה, כִּי מִשְׁגֶּה הוּא...

— אַל נָא, אֲדוֹנִי הַמְכֻבָּד! אַךְ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת נָחַנִי ה׳ — הֵשִׁיב נַפְתָּלִי אֲמָרָיו לְעוֹבַדְיָה הַזָּקֵן — אָבִינוּ הַיָּקָר חָפֵץ לְהִתְחַתֵּן רַק בְּךָ, כִּי הוּא אֵינוֹ מַבְחִין בֵּין דַּל לְעָשִׁיר, בֵּין רוֹעֶה לְשַׂר, וְכָל יִשְׂרְאֵלִי יְשַׁר־דֶּרֶךְ וִירֵא־אֱלֹהִים נִבְחַר בְּעֵינָיו מֵאֲצִיל נְבוּב־לֵב וְאִישׁ חָמָס. וְגַם בְּעֹשֶׁר וּנְכָסִים אֵין לָנוּ חֵפֶץ, כִּי חָנֵּנוּ אֱלֹהִים וְיֶשׁ לָנוּ רָב. וּשְׁאֵלָתֵנוּ וּבַקָּשָׁתֵנוּ הָאַחַת הִיא, כִּי תוֹאִיל לָתֵת אֶת רָחֵל בִּתְּךָ לְאִשָּׁה לֶאֱלִיעֶזֶר אָחִי, כִּי רַק בָּהּ בָּחַר לְרַעְיָה וְאֵשֶׁת־נְעוּרִים, בַּאֲשֶׁר הִיא יְשָׁרָה בְעֵינָיו וְאָהֹב אֲהֵבָהּ בֶּאֱמֶת וּבְלֵב תָּמִים...

כִּשְׁמֹעַ עוֹבַדְיָה הַזָּקֵן אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשָּׂא אֶת כַּפָּיו לַמָּרוֹם וַיְבָרֶךְ אֶת ה׳, כִּי שָׁלַח לְבִתּוֹ חָתָן נַעֲלֶה כִּסְגַן־הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בְּמִקְדַּשׁ־שִׁילֹה. וַיָּבֵא אֶת נַפְתָּלִי אֶל הַחֶדֶר הַפְּנִימִי וַיּוֹשִׁיבֵהוּ עַל מַרְבַד־עִזִּים וַיַּגֶּשׁ לוֹ לֶחֶם וָיָיִן, וַיֹּאמֶר לוֹ: אִם מֵה׳ יָצָא הַדָּבָר — לֹא אוּכַל לְהָנִיא אוֹתוֹ, וּלְכָבוֹד רַב אֵחָשֵׁב לִי לְהִתְחַתֵּן בְּמִשְׁפַּחַת כֹּהֲנֵנוּ הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ וּקְדוּשָּׁתוֹ מְלֹא כָל הָאָרֶץ. אוּלָם עָלֶיךָ, בֶּן צָדוֹק הַיָּקָר, לָשֶׁבֶת אִתִּי עַד שׁוּב רָחֵל בִּתִּי עִם הַצֹּאן מִן הַשָּׂדֶה, כִּי אֵין לִי בֵּן וּבַת בִּלְעָדֶיהָ אֲשֶׁר יִרְעֶה אֶת עֲדָרַי לְעֵת זִקְנָתִי. וְהִיא שׁוֹב תָּשׁוּב לְבֵיתָהּ רַק מָחָר לִפְנוֹת עֶרֶב, כִּי רָחוֹק מְאֹד מְקוֹם מִרְעֵה עֲדָרַי, וְרַק בַּעֲבוּר יוֹמַיִם שָׁבָה בִתִּי לְבֵיתָהּ עִם צֹאנָהּ, כְּמִשְׁפָּטָהּ תָּמִיד. וְאַי לָזֹאת הוֹאִילָה לָלוּן בַּעֲלִיַּת בֵּיתִי וְנַחְתָּ מֵעֲמַל דַּרְכְּךָ הָרְחוֹקָה. הִנְנִי רָץ אֶל הַמִּכְלָאָה וְזָבַחְתִּי לְךָ גְּדִי עִזִּים, כִּי אֵין לָנוּ עֶבֶד אוֹ נַעַר מְשָׁרֵת, אֲשֶׁר יְשָׁרְתֵנוּ, וְעָשִׂיתִי מַטְעַמִּים לְאוֹרֵחַ יָקָר וְנַעֲלֶה כְּבֶן צָדוֹק כֹּהֲנֵנוּ הַגָּדוֹל וּקְדוֹשׁ־הָאֱלֹהִים. וּמָחָר, בְּשׁוּב בִּתִּי עִם עֶדְרָהּ, אֶקְרָא לָהּ וְאֶשְׁאַל אֶת פִּיהָ בַּדָּבָר הַזֶּה.

א. בן־דוב.

(המשך יבוא)

משה והכוהנים

דו-שבועון ספרותי מדעי לבני הנעורים

הוצאת „אביב" ורשה — מערכת א. לֹובּושיצקי.

שנה ראשונה — מרחשון (ב) תרפ"ד — חוברת ט'

ש. שְׁ..יְדֶר.

עִם בּוֹא הַסְּתָו.

הֶעָלִים, שֶׁנָּשְׁרוּ רִאשׁוֹנִים
מִצַּמְּרוֹת הָעֵצִים בַּיַּעַר -
נִתְעַכְּבוּ עַל קִנֵּי צִפֳּרִים
בְּפָנִים מוֹרִיקִים מִצַּעַר
וִידִיעָה מַרְגִּיזָה לָחָשׁוּ:
„הַחֹרֶף הָאַכְזָר הֶעָרִיץ
מִתְנַכֵּל בַּקַּיִץ וּנְתִינָיו,
הַיּוֹשְׁבִים לָבֶטַח בָּאָרֶץ"...

בִּמְהִירוּת הִקִּיפָה הַשְּׁמוּעָה
כָּל יוֹשְׁבֵי הַיַּעַר וְאִילָנָיו,
וַתֶּחְרַד כָּל צִפּוֹר בְּקִנָּהּ,
וַיָּנַע כָּל עָלֶה עַל עָנָף...

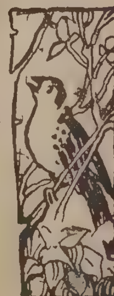
וְאַחַר הוֹפִיעַ גְּדוּד עוֹרְבִים;
הֵם בָּאוּ הִתְעוֹפֵף וְדַהֵר
בִּקְרִיאוֹת: „רַע־רַע, הַצִּפֳּרִים,
כְּלֵי־גוֹלָה עֲשׂוּ לָכֶם מַהֵר!
הַקֵּץ לָכֶם, שָׁרִים וְשָׁרוֹת,
וּלְכָל יְלוּד־קַיִץ בָּאָרֶץ:

הַמּוֹשֵׁל הָאַדִּיר בַּצָּפוֹן
חִישׁ יָבִיא עֲלֵיכֶם הַקֶּרֶץ!
הֵגִיחוּ כְּבָר בַּעֲלֵי־בְרִיתוֹ:
הַגֶּשֶׁם, הָרוּחַ, הַקָּרָה,
וּמְגַיֵּס עוֹד עֵרֶב־רַב שְׁלָגִים
וְקוֹרֵא לַסּוּפָה, לַסְּעָרָה"!..

נִזְדַּעְזְעוּ הָעֵצִים לַשְּׁמוּעָה
וּמַחֲלַת־שַׁלֶּכֶת תְּקָפָתַם,
וַיִּתְעַלְּפוּ לָאָרֶץ הֶעָלִים
וַיִּישְׁנוּ לָנֶצַח אֶת שְׁנָתָם...

נִרְעָדוֹת צִפֳּרִים נֶחְפָּזוּ
וּגְדוּדִים הִתְכּוֹנְנוּ לַגּוֹלָה,
וְסוֹדוֹת הִמְתִּיקוּ עַל גּוֹרַל
כָּל צִפּוֹר חַלָּשָׁה אוֹ חוֹלָה...
וּלְמָחָר אַךְ יָצְאָה הַשֶּׁמֶשׁ
כְּבָר עָזְבוּ כֻּלָּנָה קִנֵּיהֶן,
הִסְתּוֹבְבוּ בְּצִפְצוּף מְלֵא־עֶצֶב
וַיְכַסּוּ עֵין שַׂחַק בְּכַנְפֵיהֶן...

ספרים חדשים

בהוצאת „ברקאי" ורשה.

נגמרים בדפוס וימצאו למכירה בקרוב:

I מהמחלקה ההיסטורית:

1) בֶּן־חוֹר (ספור מימי הגירת חיצני) מעובד ע"י ח. דובניקוב.
2) דָּוִד־אֶל־רָאִי (ספור מימי הגאונים) „ „ א. רוזט.
3) יָמִים מִקֶּדֶם (מחיי היהודים באלכסנדריא) „ ח. דיבניקוב.
4) רַבִּי עֲקִיבָא (מאת ד"ר ל. המן) „ תרגום פ. היילפרין.
5) גַּבְרִיאֵל (ספור מימי הבינים) מאת ש. כהן. —

II מהמחלקה המדעית:

6) הַתַּיָּרִים הָאַחֲרוֹנִים (מקולומבוס עד ננסן) מעובד ע"י ח. דובניקוב.
7) מֵעוֹלַם הֶחָי (ספורי זואולוגיה) „ ח. צרניבסקי.
8) מַחֲשֶׁבֶת הַדּוֹרוֹת (קורות השלמת האדם) מאת רובקין תרג' מ. קפלן.
9) בְּאֶרֶץ הַיַּהֲלוֹמִים (מאת ע. גרפוס) מעובד ע"י דבורה ליחובר.
10) וַמֵּירֵךְ וָעֵילָם (ספור מחיי האדם האדם הקדמון) תרגום פ. היילפרין.
11) הַנּוֹסְעִים הַצְּעִירִים (מאת ז'שול ורן) „ הנ"ל.
12) מַסָּע מִסָּבִיב לַלְּבָנָה (הנ"ל) „ הנ"ל.
13) סִפּוּרֵי הַטֶּבַע (מקראה) —

III מהמחלקה הספרותית:

14) מֵהַזְּמַנִּים (קובץ ספורים, מחזות ושירים) מאת יצחק קצנלסון.
15) פִּינוֹקִיוֹ (ספור לילדים) . . . . . תרגום י. הנדלזלץ.
16) חַכְמֵי חֶלֶם (ספורי עם) . . מעובדים ע"י פ. היילפרין.

IV מהמחלקה האגדית:

17) מִבְחַר אַגָּדוֹת הָעִבְרִים (לילדים) מעובדים ע"י א. לובושיצקי.
18) אַגָּדוֹת הַמְקֻבָּלִים וְהַמְּשִׁיחִים (לנערים) מאת ע. נ. פרנק.
19) אַגָּדוֹת הַקֶּלְטִיקִים . . . . . תרגום דוד צמח
20) אַגָּדוֹת הַגֶּרְמָנִים (ליקוטים גבחרים) —

והממכר בחבורת „צענטרל" ורשה, נובוליפקי 7.

קוֹרוֹת הָעִבְרִים

לבתי ספר ולמתלמדים

עם הרבה ציורים, תמונות ומפות.

מעובד עברית ע"פ ספרו של ש. דובנוב

מאת א. לובושיצקי.

חלק ראשון: תקופת כתבי הקדש.
חלק שני: מתקופת יון עד אחרית ימי הגאונים.
חלק שלישי: תקופת ימי הבינים.
חלק רביעי: התקופה החדשה מהמאה הט"ז עד סוף הי"ח.
חלק חמישי: התקופה האחרונה.

הערה: שני החלקים האחרונים חברו ע"פ המקורות הראשונים

מאת א. לובושיצקי.

עשרות אלפי האכסמפלרים מכל חלק וחלק של „קורות העברים" הנפוצים מדי שנה בכל תפוצות הגולה הנם העדה היותר נאמנה, כי ספר זה נשאר עד הנה היחיד ומיוחד במינו. התקונים העיקריים מצד הפנימי והחיצוני שהננו מכניסים כעת במהדורות החדשות יחזקו בלבנו את התקוה, כי גם להבא ישאר הספר „קורות העברים" בשורה הראשונה של מקצוע זה.

ספר חדש! יצא לאור:

מ: טְשׁוּדְנֶר.

רְנָנִים

ספר שירים

הוצאת „קולות", ורשה.

הכתבת: I. LIPKIN, Warszawa Nowolipie 50, m. 27 dla „Koloth"

„קולות"
ירחון
ורשה.

הכתובת:
I. LIPKIN, Warszawa
Nowolipie 50, m. 27.
dla „Koloth"

בעריכת א. שטיינמאן.

חוברת שביעית:

התכן: א) השתחררות המחשבה העברית – אחד הרבנים המרגישים; ב) מנזרים—א. שטיינמאן; ג) קבר חי—שמואלי; ד) וזה אני מגלה—א. פסביל; ה) צהרים—שיר, יצחק קצנלסון; ו) המנון לניר—שיר, ו. שֶׁנֶר; ז) אדם באהל— III ספרות—מכאל שטרנברג; ח) גתה—א.—לודביק ברנה; ט) בין ישראל לעמים—יוסף נתנזון; י) דוד פרישמאן (ליום המיתה)—יואל מאסטבוים; הערות קטנות: ברנה על גתה; „רשומות"; בהשתתפותם הקבועה של... (מוקדש ל„העולם"); ספרים שנתקבלו לבית המערכת:

יצאה לאור חוברת שמינית:

התכן: א) גלות—א. שטיינמאן; ב) בוזזות ההכל, שירים—אביגדור המאירי; ג) אלה (ספור) ח. הזז; ד) השתחררות המחשבה העברית—אחד הרבנים המרגישים; ה) נצוח (שיר) ב. פומרנץ; ו) אדם באהל—מכאל שטרנברג; ז) גתה—לודבוק ברנה; ח) השאר שבעיסה—מ. א. בייגיל; ט) מחשבות בזמנן—א. שטיינמאן; י) הערות קטנות. ספרים שנתקבלו לבית־המערכת:

שמונת החוברות שהופיעו ע"ע מחירן 170.000 מרק. עם המשלוח.

מקבלת החתימה על חוברות ה„קולות" שנה שניה.

מא' עד ו'—120.000 מרק. מז' עד' י"ב—240 000

DRUK. SIKORA i MYLNER WARSZAWA, NOWOLIPKI 8.

הוצאת „אביב" ורשה — מערכת א. לובושיצקי.

שנה ראשונה — מרחשון תרפ"ד — חוברת ט'

תכן חוברת מרחשון (ב)

תכן החוברת הכפולה לכסלו (גליון של חנוכה).

הכתבת לכל עניני המערכת: Redakcja „Hakochab" Warszawa, Nowolipki 27, m. 28
להזמנות וחתימה: Tow. Wydaw. „CENTRAL" Warszawa Nowolipki 7.

Hakochab (dwutygodnik) № 9 (Listopad) Redaktor—Wydawca: A. Luboszycki.

ש. דנציג.

משחקי־תנועה.

ד.

הדיגים.

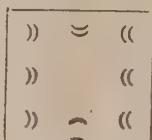
מקום המשחק: ככר, חצר, או אולם-התעמלות.
מספר המשתתפים: 10—30 איש.
מהלך-המשחק: „הדיגים"—שני משחקים, האוחזים איש בכף רעהו, עומדים על גבול אחד, ולנגדם, על העבר השני של ככר-המשחק עומדים שאר המשחקים שהם „הדגים". „הדגים" קוראים בקול: „הדיגים, צודו דגים!" ותוך-כדי-דבור רצים לקראת ה„דיגים" אל עברה השני של ככר המשחק. גם ה„דיגים" רצים לנגדם וביחד, מבלי להפרד משתדלים הם לצוד לתוך רשתם את „הדגים". התפושים נעשים ל„דיגים" וזוגות, זוגות משתתפים בציד הדגים אחרי כל ריצה.

כללי המשחק:
א. אסור ל„דיגים" להפרד בשעת הדיג.
ב. מותר בבת אחת לצוד גם „דגים" אחדים.
ג. מכיון ש„הדגים" הגיעו עד לגבולה של הככר אסור לקחת אותם בשבי.
ד. אם מספר „הדיגים" הוא אי-זוגי, נשאר „דיג" אחד לריצה הבאה, עד שימצא לו זוג.
ה. המשחק נגמר, כאשר כל ה„דגים" יעלו ברשת ה„דיגים".

ה.

ה„שליש".

מקום המשחק: ככר, חצר או אולם התעמלות.
מספר המשתתפים: 10—20 איש.
מהלך המשחק: המשחקים עומדים בשני מעגלים, מעגל בתוך מעגל. כל אחד שבמעגל החיצוני עומד מאחורי חברו שבמעגל הפנימי. בין כל זוג וזוג יש לשום רוח של צעד וחצי. זוג אחד מתחיל במשחק. הראשון בורח והשני רודף אחריו ומשתדל לתפס אותו או לכל הפחות לנגוע בידו בחברו הבורח, לעומת זאת הבורח משתדל לעמד בראש איזה זוג, ובאופן כזה הוא נצל מידי הרודף. אז נעשה המשחק השלישי שנמצא מאחוריו של אותו הזוג ל„שליש" וצפויה לו סכנה להתפס על ידי הרודף, אם לא ימהר גם הוא לנוס ולעמד בראש זוג אחר, „שליש" זה אם נתפס נעשה לרודף, והרודף הקודם בורח מפניו ומשתדל להמלט, בעמדו בראש איזה זוג. וגם הפעם, האחרון שנעשה „שליש" בורח.

כללי-המשחק:
א. „שליש" שנתפס אינו יכול לחזור ולתפוס תיכף ומיד אותו הרודף.
ב. אסור ל„שליש" לרמות את הרודף באופן כזה, שאם עמד בראש זוג אחד יעבר תיכף ומידי לזוג שני.
ג. השלישי שעליו לברח, יכול גם לעמוד בראש זגו הוא.
ד. בכדי שכל המשחקים ישתתפו במשחק, נחוץ שהשלישי לא ירבה לרוץ מחצי עגול וימהר לעמד בראש איזה זוג.
ה. הרודף והנרדף רצים רק מחוץ למעגל ואין להם רשות לרוץ בתוכו.

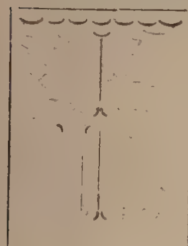
שנוי. אם מספר המשתתפים קטן הוא, עומדים המשחקים במעגל אחד ואז בורח השני. שאר הכללים כמו במשחק הקודם.

ו.

הדואר.

מקום המשחק: כלעיל.
מספר המשתתפים: 10—25 איש.
מהלך המשחק: אחד המשחקים הוא נושא המכתבים והשאר עומדים בשורה. נושא המכתבים אוחז מקל בידו, מתקרב אל המחנה, נגש אל אחד המשחקים ומכה במקלו בארץ שלש פעמים. המשחק שואל:
— „מי שם?"
— „הגיע הדואר!" — עונה נושא המכתבים.
— „מאין?".
נושא-המכתבים קורא בשם איזו עיר שהיא, למשל:
— „מיפו!"
— „בעד מי?" — שואל שוב המשחק.
— „בעדך!"

אחרי אמרו זאת הופך נושא המכתבים את פניו ונס אל הגבול. המשחק רודף אחריו ומשתדל להשיגו. כאשר יקרב נושא המכתבים אל הגדר או הכתל וכדומה, המשמשים גבול, עליו להעמיד את המקל ולשוב על עקביו במרוצה ולעמד על מקומו של המשחק. המשחק חוטף את המקל ורודף אחרי נושא המכתבים. אם יעלה בידו לגעת במקלו בנושא המכתבים טרם הגיע האחרון עד לשורה, ישוב נושא המכתבים לשמש בתפקידו כמקודם והמשחק חוזר; ואם לא, נעשה המשחק הרודף לנושא המכתבים.

כללי-המשחק:
א. אסור לנושא המכתבים לנוס טרם כלותו את כל דבריו.
ב. נושא המכתבים מוכרח להגיע עד לגבול ולהעמיד את המקל כהוגן. אולם אסור לו להשליך את המקל מרחוק ולבורח.
ג. המשחק נגמר, כאשר כל המשחקים שמשו בתור נושאי-מכתבים.

נסדר בדפוס החדש י. קורננדו, פיוטרקוב.

הודים רכבת משא, הנחנו שם את חבילותינו ונסע. על כל תחנה ותחנה היינו עומדים ימים אחדים, עד תתנו כסף לפקיד מסלת הברזל שיובילנו הלאה, כל הדרך לא טעמנו טעם תבשיל חוץ מלחם ותה. בתנאים כאלה נסענו שלשה שבועות. ביום, או שהבטתי אל השדות החולפים, בעד החלון או שסובבתי מסביב לתחנות החדשות, והלילה ישנתי על החבילות ובהקיצי בבקר הייתי שמח על שאף אחת מעצמותי לא נשברה. סוף, סוף באנו ל—ס. עיר הגבול שבין פולין ואוקראינה, אף על פי שגם פולין וגם אוקראינה היו שיכות לגרמנים בכל זאת היה פה גבול, שהיה סגור, בשעה שפגענו ל—ס. והכרחנו לרדת אל עיר ס. עד שיפתח הגבול. נכנסנו לבית יהודי אחד ושם גרנו שלשה שבועות עד שנפתח לנו הגבול.

ביום הששי בבקר נכנסנו שוב לרכבת משא לנסע הלאה. חכינו שם שני ימים והרכבת על מקומה עומדת, ואיננה זזה מהתחנה. קבצנו אצל האנשים מאה רובל ונתן לאחד האנשים והוא נתן את הכסף לפקוד מסלת הברזל. הפקיד הבטיח, כי בערב נסע לדרכנו. באותו היום בא לעיר ס. גדוד פטלוריים, אלה היו אכרים, שחפצו תחת הנהלת פטלורה לקחת בידם את ממשלת אוקראינה. הם באו במספר ששת אלפים איש ונתחברו יחד עם פקידי מסלת הברזל לגרש את הגרמנים מאוקראינה. בלילה זזה הרכבת ממקומה ותסע רגעים אחדים ותעמד שוב. את הרכבת הסיעו ממקומה, כדי להעמידה באופן שהפטלוריים יוכלו להסתר תחתיה. הפטלוריים שכבו תחת הרכבות ויחלו לירות על הגרמנים. הגרמנים היו רק במספר 450 איש, אבל הם היו מזוינים היטב, כל הלילה נלחמו אלה באלה, הגרמנים ירו בפטלוריים, ומכיון שהפטלוריים נמצאו תחת מסענו היינו למטרה לחצי הגרמנים, שירו בנו בלי הפסק. כלנו שכבנו על הרצפה וחכינו לקראת המות. אחדים אמרו תהלים, ואחדים „ודוי", ולכל יריה ויריה פרצה הקריאה: „שמע ישראל" מפי הנשים. רק האיר הבקר פתחנו את דלת הרכבת ונחפץ ללכת העירה, הבטנו למטה והנה נהל של דמי אדם שוטף שמה וערמה גדולה של הרוגים מוטלת והחילים הנשארים יורים בלי הפסק. השארנו את כל אשר לנו ברכבת ונלך העירה, רק אשה אחת לא חפצה בשום אופן ללכת ולהשאיר את חבילותיה ברכבת, ותשאר היא ובנה, ובאותו הרגע שכלנו יצאנו מן הרכבת ללכת העירה פגע בבנה, שנשאר יחד עמה ברכבת, כדור וימיתו

שוב באנו העירה. בשעה העשירית פסקו היריות. הפטלוריים נכנע וימסרו את נשקם לגרמנים, הגרמנים שלחום לחפשי ואת הנשק צברו לגל גדול ויבעירוהו באש. אנחנו שכרנו עגלה ונביא את הבילותינו אל רכבתנו הקודמת.

שוב חכינו ב-ס. שני ימים ואחר כך נסענו הלאה עד ביליסטוק. בביליסטוק עמדנו 2 ימים, משם נצטרכנו לנסוע לעיר ג. אבל יחד עמנו באו ביליסטוקה גם פליטים, שנסעו לגרמניה, ואל הפליטים האלה ספחו גם אותנו. מביליסטוק יצאנו בלילה, אבי הביט כל הדרך מביליסטוק בעד החלון, ויאמר כי לא זו הדרך ל—ג. וכי בודאי נוסעים אנו לדרך אחרת. המסע רץ במהירות הבזק. ועל כל תחנה עמד רק רגעים אחדים. וכשהכריז הקונדוקטור על תחנה אחת: חניה לעשרים רגעים, ירד אבי מהרכבת וישאל את הקונדוקטור באיזו תחנה אנו עומדים. הקונדוקטור ענה: בתחנת פרוסקין הגרמנית.

אבי בקש מהקונדוקטור שישאיר לכל הפחות את רכבתנו בפרוסקין ושלא יובילנו הלאה בגרמניה. אחרי הפצרות רבות נאות הקונדוקטור לבקשת אבי וישאירנו. כל הלילה עמדנו בפרוסקין ולעת בוקר, בשוב מסע ביליסטוקה לקח אותנו עמו. מביליסטוק באנו לעיר ג. אחרי נסיעה ארכה של תלאות ועמל רב במשך שמונה שבועות.

ח. קלנגורט
(בן 15 שנה)

לוח היסטורי.

מרחשון
Październik—Listopad

ה	א	11	ב' דר"ח
ו	ב	12	
ז	ג	13	נח
א	ד	14	
ב	ה	15	נפטר הרב הגאוני ר' צבי הירש קאלישר (ה. תרל"ה)
ג	ו	16	יסוד מושבת „רחובות" (ה. תרנ"א)
ד	ז	17	
ה	ח	18	נפטר בוניציה השר דון יצחק אברבנאל (ה. רמ"ט)
ו	ט	19	נפטר החכם יצחק לומברוזו (ה. תקע"א)
ז	י	20	לך לך מנדל בייליס שנאשם בעלילת דם בקיוב, נשתחרר מבית כלאו (ה. תרע"ד)
א	יא	21	
ב	יב	22	
ג	יג	23	
ד	יד	24	נולד בלאורנו סיר משה מונטיפיורי (ה. תקמ"ה)
ה	טו	25	נפטר בטולידא רבנו אשר ב"ר יחיאל הרא"ש (ה. פ"ח)

מַחַיֵּי הַצְּעִירִים.

א. הַפִּנָּה הָעִבְרִית.

בעולמנו הלאומי הולכות ונוצרות הסתדרויות שונות, וכל אחת במטבע מיוחד שטבעה לה. את מרבית הסתדרויות האלה יצרה התנועה הציונית וכמעט כלן באות לגשם את הרעיון הגדול—בנין ארצנו. חוץ מבנין הארץ והמושגים המדיניים דאגה ההסתדרות הציונית גם לאוצרותינו הרוחניים ובאופן רשמי אשרה זה כבר, כי שפתנו הלאומית היא אך ורק—העברית. אבל אשור זה הנהו רק מן השפה ולחוץ, ולמעשה מזלזלת גם ההסתדרות הציונית במוסדותיה—בשפתנו הלאומית.

במשך השנים האחרונות אמנם נוסדו, מחוץ להסתדרות הציונית, הרבה מוסדות תרבותיים, שבהם מקבל הילד העברי חנוך לאומי ו ע ב ר י; והם החיו לא מעט את החיים העבריים גם ב ר ח ו ב היהודים, אולם מרבית המוסדות נועדו רק למען תינוקת של בית רבן, שביניהם שלטת עוד השפה העברית, אך על ה ר ח ו ב כמעט שפסקה השפעת שפתנו הלאומית בימינו. והנה בשנים האחרונות נוסדה בורשה ההסתדרות „הפנה העברית", ומגמתה היא להפיץ את הדבור העברי החי גם בין הצעירים. ובעקבותיה יצאו גם רבים מצעירינו בערי הפרובינציה, שהשפה העברית חיה בפיהם, וכעת פוגשים אנו בהרבה ערי פולין צעירים עברים וגם אנשים באים בימים, המטילים בחוצות ושוקים ומדברים עברית כבשפה חיה, ואוירא דארץ ישראל ה ע ב ר י מרחף באותה שעה בתפוצות הגולה. אולם מכשולים שונים פוגשים רבים מחברינו לדעה בעבודתם הקודש הזאת בעטים של מתנגדי התרבות העברית. ולחברים הנחשלים האלה אני פונה הפעם בקריאתי: אל יאוש ורפיון-רוח, חברים יקרים! קשים אמנם תנאי עבודתנו בתנאי ההוה המרים, אבל עלינו לזכור תמיד את החוב הקדוש המוטל עלינו: להיות ל מ ו פ ת ליתר צעירינו. נוסף נא להחיות את השפה העברית בפינו ונברא דור חדש, בריא ושלם בשפת דבורו ומחשבתו. תחי השפה העברית המדוברת ויחיו מחייה בפי הדור הבא!

ליכאביצי, אלול תרפ"ג

י. ש. פקר.

עם חכם ונבון מכל העמים, הלא כמשגעים או כמתעתעים הנכם בעיני.

– כאלה רבים עמנו – עניתי – יש לנו מסכתות שלמות המדברות בעניני תרומות ומעשרות פאה ובכורים, שמיטה ויובל, קדשים וטהרות שאינם נוהגים כלל בזמננו ואנו הוגים ולומדים בהם מבלי אשר יעלה על לב איש לחשבנו כמשגעים, כי דברי התורה עומדים למעלה מן הזמן ואינם נמדדים במדת היבש של למודי חול.

כראות היושב ראש, כי דברי נכנסים ללב השופטים לא יכל להתאפק ויקרא: אבל שבועתך אינה נחשבת בעינינו לכלום: ראשית הנה קפצת ונשבעת בטרם עוד דרשנו זאת ממך, וכן לא יעשה איש יהודי הירא וחרד לשאת שם אלקיו לשוא; אין זאת אלא שכל השבועות שאתם נשבעים לנוצרים הן בטלות ומבטלות לכם למפרע ואין אתם חוששים להן כלל, כאשר כבר שמעתי, כי ליהודים יש אלפי תחבולות והערמות להפקיע את עצמם מידי הנוצרים בשבועות שקר מבלי אשר תחשב להם זאת לעון. ושנית הלא שני יהודים חשובים ונכבדים נשבעו להפך, כי דבריך מכונים רק לאמונת הנוצרים, ואין דבריו של אחד במקום שנים.

(המשך יבוא).

ב. רובלין.

מִכְתָּבִים מִירוּשָׁלַיִם.

(ב).

לְקֶבֶר רָחֵל אִמֵּנוּ.

מפני הימים הנוראים הממשמשים ובאים, נוהרים בהמונים המונים אל קבר רחל אמנו, להשתטח שם ולבקש כל מיני בקשות; להתפלל שם ולהגיד תהלים. באמצע השנה הקבר פתוח רק בערב ראשי-החדשים, אולם בחדש זה הוא פתוח מראש-החדש עד ערב יום הכפורים ביום ובלילה בלי להסגר. ומפני שהקבר נמצא במקום שאין יישוב, בדרך לירושלים ובית-לחם, יושבים בו בתמידות שני שוטרים מזינים, אשר שומרים על המבקרים שלא יאנה להם כל רעה. יש גם אשר ילונו בחצר הסגורה אשר לפני הקבר. ביום, ובפרט אחה"צ הדרך מירושלים לקבר הומה מהמבקרים. באים מי ברגל ומי בעגלה. אוטומובילים הולכים ושבים. הצעירים יודעי רכיבה באים על סוסים או על אפנים. המצבה אשר על הקבר מלוכלכת מאד מרב השמות אשר נרשמו עליה כי כל אחד ואחד הבא לקבר רושם את שמו, מי לשם סגולה, ומי לשם זכרון, הנשים קונות חוטים, שמעבירים סביב הקבר, וקושרים אח"כ את החוטים הללו על ידי התינוקות; גם כן לשם סגלה.

אחרים, אשר ביכלתם לעשות זאת, נוסעים לחברון הנמצאת במרחק של שלש שעות נסיעה באוטומביל, כי עכשו שם האויר מצין.

בֵּין הַצְּעִירִים.

– בשבת כ׳ אלול היתה התחרות כדור-רגל בין האנגלים ובין קבוצת „הצבי". המשחק היה מענין מאד, כי הפעם אזרה „הצבי" את כל כחה, ותשחק בסדר נפלא. המשחק נגמר ב4:0 לזכות „הצבי", זאת היא הפעם הראשונה שהאנגלים לא הכניסו אף שער למתנגדיהם. ולא רק זאת, קבלו גם ארבעה שערים. זה מראה שהנער העברי בארץ-ישראל עולה ועולה. קבוצת „הצבי" היא מרכבת מנערים צעירים מבני חמש-עשרה עד תשע-עשרה שנה.

– בשבת שלפני זה היתה התחרות בין האנגלים ובין „הגבור". משחק זה נגמר ב 4:1 לזכות האנגלים.

– נוסדה כאן אגדה בעזרת הגברת היילפרין מרוסיא, בשם „זהר אביב", אגדה זו רכשה לה מגרש גדול בשביל ילדים שיוכלו לשחק בו. בכדי שיוכלו לקנות לאט לאט מכשירים וכלים למשחקים, על כל ילד הנכנס למגרש לתת חצי גרוש, אולם לאלה שאין ביכלתם לתת—הכניסה חפשית.

– אגדת „בני-יהודה" עורכת מזמן לזמן, ע"פ רוב בליל יום הששי, טיולים, שבה משתתף כל אחד הרוצה לטיל. פעם היא מטילת להר הצופים ופעם לבוני-בית וכו׳, בליל רביעי של השבוע העבר טילה אגדה זו לקבר רחל אמנו, השתתפו בטיול זה צעירים וצעירות רבים.

מות אדם גדול.

בחדש זה מת בירושלים אחד מעסקניה הגדולים, מר אהרן חיים ולירו ז"ל. הוא היה מנהל בנק ועסקן גדול, נשלחו, אחרי שמת, הזמנות כתובות עברית אנגלית וערבית לכל גדולי העיר ועשיריה. להלויה בא קהל גדול ועצום לתת למנוח את כבודו האחרון. לפני המטה הלך אחד וקופסא בידו, אשר בה היו כל אותות הכבוד שקבל המנוח מהממשלה התרקית והרוסית, אחריו הלכו הקואסים (משרתים) של רוב הקינסולים אשר בירושלים, ואלו של הרב קוק והרב יעקב מאיר, בתלבשותיהם הרשמים כשמקלות כסף ארכים בידיהם.

ח. צירניסקי.

עָרִים שֶׁנִּכְחֲדוּ.[1]

ביום השש עשר לחדש דיצמבר בשנת 1908 התחולל אסון נורא באיטליה. ברגעים אחדים נהרסה ברעד-האדמה עיר החוף מסינה הפורחת, אשר על האי סיציליה. גם העירה רֶדְזִ'יָה, העומדת מעבר השני של המיצר המסיני ממול העיר מסינה, נהרסה עד היסוד ותהי לעיי מַפֹּלֶת. ערים וכפרים רבים נזוקו ע"י הרעד, וכמאה ועשרים אלף איש אבדו בלי-עת. לפתע פתאם באה הצרה הזאת, בבקר השכם, כשכל תושבי הערים ישנו את שנתם המתוקה.

בשעה 4 1/2 עוררה דחיפה נוראה מבטן האדמה את כלם. בין רגע התמוטטו בנינים וקברו חיים את יושביהם. מכל העברים נשמעו קולות הקורעים לב. ענני אבק כסו את הרחובות והמִגְרָשִׁים. דחיפות חדשות השלימו את החרבן, הקירות, שנשארו לפליטה הוסיפו להתמוטט כבה מאור החשמל והגז. אנשים ערומים למחצה נסו על נפשם מתוך בתיהם הנופלים. בהלה נוראה תקפה את כלם והרבה אנשים התנפלו מן הקומות העליונות ונהרגו או נפצעו קשה. פתאם התפרץ נֶפֶץ עז של הגז. במקומות שונים התפרצו שרפות: בערו מַחְסְנֵי הַנֵּפְט והשמן. יללות ואנקות מלאו את חֲלַל הרחובות השוממים. בין הפצועים והחיים למחצה התהלכו אנשים שדעתם נטרפה עליהם מרב בעתה ויגון. הפושעים, שברחו מבתי הכלא, חמסו ושדדו את החיים והמתים. המה גזלו להם מבלי מורא כל דבר שיש לו ערך.

רב התושבים קפצו מעל משכבותם במלבושי הליל ולא מצאו להם אהל להכנס בו, ולא מטליות לכסות את מערמיהם. לא היו רופאים וחובשים, אבדו בתי המרקחת וגם חתולים לחבש את הפצעים לא היו. נשחתו צנורות המים והצמאון ענה את האומללים, אשר הרבו לשאף את אֲבַק הסיד הֶחָרִיף. גם הרעב התחיל להציק לאומללים, כי אבדו כל צרכי האכל. ולהגדיל את האסון עלה נַחְשׁוֹל גדול מן הים על רדזיה ויצף את כל השרידים שרדו מן הרעד. הגלים האלה שטפו גם על חפו מסינה. גֹבַהּ הנחשיל היה 25 מטרים על פני רמת הים: הלא זה כבית בן חמש קומות.

אחר זמן קצר באו לעזרת האמללים אניות איטלקיות, אשכנזיות, אנגליות ורוסיות: כלן התאמצו להושיט עזרה לאומללים: להאכילם ולהשקותם, והעיקר להוציא מתוך הַמַּפֹּלֶת את כל אלה שקראו והתחננו לעזרה. אך מעט מאד עלה בידיהם להציל.

אסונות כאלה קרו באיטליה לא פעם אחת. ביחוד גדל הרעד שאירע בשנת 1783 והחריב 375 ערים וכפרים וגם את מסינה בתוכם. לו קרה אסון כזה בימינו אלה, — כי אז גדל מספר האובדים עד מיליון. הרעד ההוא השאיר אחריו עקבות נכרים וסימנים מובְהָקים. הארץ נבקעה בקיעים עמוקים על פני שטח גדול, אשר אל תוכם ירדו אדם ובהמה. על חֳפי הנהרות היו מפליות שחסמו את שטף המים; המים שנעצרו נקוו במקומות שונים לאגמים, שנתמלאו מים מן החול הַנִּסְחָט מלמטה. במקומות אחדים התפרצו המים כמזרקה. גם גבעות התהוו מן החול שנזרק יחד עם המים.

גם בקוקז, טורקיסטן ומסביב לאגם בַּיקל, אשר בסביריה, תקרינה רעידות כאלו. גם שם נחרבו לא אחת ערים שלמות. הכל זוכרים את אבדן הערים שֶׁמַּחה ואנדיז'ן. אך ביחוד עוררה תשומת לב אבדן העיר וֶירני ב28 לחדש מאי בשנת 1887. ההרס היה נורא מאד...

אמנם, מספר האנשים האובדים היה פחות מאשר בימי רעד האדמה האחרון באיטליה. אך אל נא נשכח, כי המקום הזה אינו מַרְבֶּה באוכלסים.

בכל ההרים הקרובים היו הריסות גדולות: התפוררו סלעים, ובעמקים שטפו נחלים עצומים של רפש, שנתכו מראשי ההרים ושנקראו בפי אנשי המקום „הַתָּכות". ההתכות הללו נתהוו מן הגשמים הגדולים שירדו לפני הרעד. הטיט, שיתרכך בראשי ההרים זז ונשתפך מהדחיפות הראשונות למטה בכח עצום והשחית הכל בדרכו. רעדי האדמה יקרו רק בארצות-ההרים או במקומות הסמוכים להם, ולכן רֹב אירופה, שהיא — ארץ מישור אינה עלולה לחרבנות כאלו. אמנם מפרק לפרק תקרינה גם במישור רעידות, אך הן כל כך קלות שלא כל יושביהם מרגישים בהן. הרעדים נבדלים בחזקתם ובאריכותם. לפעמים תחרבנה ערים שלמות כְּהֶרֶף עין, ולפעמים קלים הם הרעדים עד שמרגישים בהם רק בעזרת המכשירים, הנקראים סיסמומטרים. לפעמים תהרס מהלומה אחת רֶכֶס הרים ארך, ולפעמים ימשך הרעד שנים אחדות: הדחיפות עולות למאות ולבסוף תשקטנה לאט לאט. ע"פ רב יקיף הרעד שֶׁטַח גדול, ויש אשר יורגש במקום מצמצם. אך בין כך ובין כך יגדל ההרס רק במקום אחד. במרכזו של הרעד מרגישים את הדחיפות העולות מעִמְקֵי האדמה. מסביב אין דחיפות, אך האדמה תתנודד כמים ביום סער, התנודדה הולכת ורפה בה במדה שירחק המקום ממרכז ההרס. הֵדי קולות חלשים מורגשים גם במרחקים. את הרעד באיטליה הכירו ע"פ הסיסמומטרים בכל אירופה.

רעדי האדמה יקרו גם על קרקע הים. ובמקרים כאלה יתרוממו המים ברעש גדול. גלים איומים נשאים ומכסים את החֳפים הקרובים. לעתים קרובות יקרו רעדים על יד הרי-שְׂרֵפָה, אך יש אשר תרעד האדמה במקומות שאין שם עקבות של הרי שרפה.

אבל איך שֶׁיִּהיה יש קשר בין רעד האדמה ובין הרי השרפה. בשנה הזאת קרו רעידות גדולות עם עליות של נַחשולים רמים מן האוקינוס במדינת צ'ילי אשר באמריקה הדרומית ונחרבו ערים רבות 1):

1) ע"פ הפרופיסור ניציוב. 2) המאמר „חורבן יפוניה" יבוא בגליון הבא (המערכת).

פ. קנטורוביץ

הָאֶלֶקְטְרוֹן.

בָּרָק וְאֶלֶקְטְרוֹן.

בְּכָל חֲתִיכַת אֶלֶקְטְרוֹן צָפוּן בָּרָק וְאַתָּה תוּכַל לְהוֹצִיאוֹ מִתּוֹכוֹ. קַח לְךָ אֵיזֶה עֶצֶם אֶלֶקְטְרוֹנִי, לְמָשָׁל: קָנֶה שֶׁל סִיגָרָה, כָּל מַה שֶּׁיִּגְדַּל הַקָּנֶה, כֵּן תַּעֲלֶה הַבְּחִינָה יָפָה — וְהַקָּנֶה שֶׁתַּעֲשֶׂה בּוֹ אֶת הַבְּחִינָה, לֹא יוּפְחַת כְּלָל, אֶלָּא יִשָּׁאֵר בִּשְׁלֵמוּתוֹ כְּמוֹ שֶׁהָיָה מִקּוֹדֶם.

הָכֵן לְךָ הַרְבֵּה גִזְרֵי נְיָר וְהַנַּחְתָּם עַל הַשֻּׁלְחָן, אַחַ"כ תִּקַּח אֶת הַקָּנֶה הָאֶלֶקְטְרוֹנִי וְשִׁפְשַׁפְתָּ אוֹתוֹ בְּבֶגֶד־צֶמֶר, עַד אֲשֶׁר יִתְחַמֵּם הֵיטֵב וְהָיָה בְּאָחְזְךָ אֶת הַקָּנֶה מֵעַל גִּזְרֵי הַנְּיָר יִקְפְּצוּ מִמְּקוֹמָם וְהִתְדַּבְּקוּ אֶל הָאֶלֶקְטְרוֹן. מִכַּאן הֲרֵי נוֹדַע לְךָ, כִּי בָאֶלֶקְטְרוֹן טָמִיר כֹּחַ נֶעְלָם אֲשֶׁר יִגָּלֶה ע"י הַחִכּוּךְ. וְאַיֵּה הַבָּרָק? תִּשְׁאָלֵנִי.

הִכָּנֵס אֶל חֶדֶר אָפֵל וְשִׁפְשַׁפְתָּ אֶת הָאֶלֶקְטְרוֹן שִׁפְשֵׁף הֵיטֵב, וְנָגַעְתָּ בּוֹ בְּרֹאשׁ הַחוּלְיָא שֶׁל אֶצְבַּע כְּפוּפָה, וְהִנֵּה בֵּין הָאֶצְבַּע וְהָאֶלֶקְטְרוֹן יְרוּצַץ זִיק, גַּם יִשָּׁמַע קוֹל רָפֶה וְיָדַעְתָּ, אֵיפוֹא, שֶׁזֶּהוּ בָרָק וָרַעַם, אוֹ בְמִלִּים אֲחֵרוֹת: הָאֶלֶקְטְרוֹן הוֹלִיד רַעַם וּבָרָק. אֶת הַדָּבָר הַזֶּה גִּלָּה הַמְלֻמָּד הַגָּדוֹל פְרַנְקְלִין בִּשְׁנַת 1752.

אֵיךְ עָשָׂה פְרַנְקְלִין אֶת בְּחִינָתוֹ וּמֶה הָיְתָה תוֹצֵאת בְּחִינָתוֹ?

פְרַנְקְלִין הֵכִין לוֹ נַחַשׁ עֵץ בְּתַבְנִית צְלָב, כְּדֶרֶךְ שֶׁהַיְלָדִים עוֹשִׂים לְמִשְׂחָק; אַךְ לֹא הֶעֱטִיף אוֹתוֹ בִנְיָר, כִּי אִם בְּמַעֲטֶפֶת מֶשִׁי, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִרְטַב בְּיוֹם סַגְרִיר — וְקָשַׁר בְּקָצֵהוּ שֶׁל הַנָּחָשׁ חֶבֶל דַּק, וְהָיָה לוֹ לְזָנָב. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִתְקַדְּרוּ הַשָּׁמַיִם עֲנָנִים שְׁחוֹרִים, וַיֵּצֵא פְרַנְקְלִין עִם נְחָשׁוֹ אֶל הַשָּׂדֶה וַיַּתֵּר אוֹתוֹ מִיָּדוֹ. הַנָּחָשׁ הִגְבִּיהַּ לְמַעְלָה וּפָרַח בְּמֶרְחַב הָאֲוִיר גָּבֹהַּ מְאֹד, וְהִנֵּה הִתְחוֹלֵל סַעַר גָּדוֹל וַיִּהְיוּ רְעָמִים וּבְרָקִים וְגֶשֶׁם שׁוֹטֵף. הַחֶבֶל שֶׁאֵלָיו נִקְשַׁר הַנָּחָשׁ, רָטַב מִגֶּשֶׁם, כִּמְעַט נָגַע פְרַנְקְלִין בְּאֶצְבָּעוֹ בִּקְצֵה הַחֶבֶל וַיַּבְרֵק לְעֵינָיו נִיצוֹץ וַיִּשָּׁמַע קוֹל רַעַשׁ. וְהַנִּיצוֹץ הִתְפַּתֵּל כְּנָחָשׁ עֲקַלָּתוֹן, מַמָּשׁ כְּמַרְאֵה הַבָּרָק. בְּרֶגַע זֶה חָשׁ פְרַנְקְלִין דְּקִירָה בְּאֶצְבָּעוֹ וְיָדוֹ רָעֲדָה כֻּלָּהּ.

אַחֲרֵי שָׁנִים אֲחָדוֹת עָשָׂה עוֹד מְלֻמָּד אֶחָד, וּשְׁמוֹ „רוֹמַס", בְּחִינָה כָּזוֹ. גַּם הוּא עָשָׂה נְחַשׁ מֶשִׁי גָּדוֹל, אַךְ בִּמְקוֹם זְנַב שֶׁל חֶבֶל, קָשַׁר אֶל הַנְּחָשׁ תַּיִל דַּק וַיְּפַגֵּן (אומגעווינדעט) אוֹתוֹ בְּחוּט מֶשִׁי. כַּאֲשֶׁר הִתְכַּסּוּ פְנֵי הַשָּׁמַיִם עָבִים שָׁלַח אֶת הַנָּחָשׁ מִתַּחַת הֶעָבִים וְהָיָה בִּבְרֹק הַבָּרָק נִתְּזוּ פִתְאֹם מִן הַתַּיִל: פְּתִילֵי אֵשׁ כִּשְׁנֵי מֶטֶר אָרְכָּם.

בְּאֹפֶן כָּזֶה הוֹרִידוּ הָאֲנָשִׁים אֶת הַבָּרָק מִשָּׁמַיִם אַרְצָה וְהִסְתַּכְּלוּ בוֹ מִקָּרוֹב. אֲבָל הַדֶּרֶךְ הַמּוֹבִילָה אֶל הַמַּדָּע, אֵינָה סוּגָה בְשׁוֹשַׁנִּים וּלְעִתִּים קְרוֹבוֹת פּוֹגְשִׁים הַמְלֻמָּדִים בְּמוֹקְשִׁים וְחַתְחַתִּים שׁוֹנִים, אַךְ מִי שֶׁגָּמַר בְּדַעְתּוֹ לִקְנוֹת בִּינָה, אֵינוֹ חַת מִפְּנֵי כָל סַכָּנָה, גַּם אֵימַת הַמָּוֶת לֹא תְבַעֲתֵהוּ; וּלְמַעַן עֲשׂוֹת בְּחִינָה בְּבָרָק טִבְעִי צָרִיךְ לִהְיוֹת מוּכָן לְכָל מִינֵי פּוּרְעָנִיּוֹת, הַמְלֻמָּד אֵינוֹ נוֹפֵל בְּרוּחוֹ עוֹשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ.

בִּשְׁנַת 1853 בְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה לְיֶרַח יוּלִי, הָיָה בָעִיר פֶּטֶרְבּוּרְג יוֹם מְעֻנָּן וַעֲרָפֶל, עָבִים שְׁחוֹרִים רָחֲפוּ בְּכָל חֲלַל הָעִיר, הָרְעָמִים לֹא חָדְלוּ אַף רֶגַע מֵהַרְעִישׁ וּבָעֵת הַהִיא הִתְעַסֵּק הַחוֹקֵר הַמְהֻלָּל רִיכְמַן בִּבְדִיקַת הַבָּרָק, הוּא הֶעֱמִיד בְּבֵיתוֹ מוֹט בַּרְזֶל אָרֹךְ, שֶׁרֹאשׁוֹ עָלָה לְמַעְלָה מִן הַגַּג הַחוּצָה. וַיְהִי בְּעֵת הַרְעִישׁ הָרַעַם, נִגַּשׁ אֶל הַמּוֹט וַיִּגַּע בּוֹ בְיָדוֹ. פִּתְאֹם הִתְפָּרֵץ עַמּוּד אֵשׁ גָּדוֹל מִמּוֹט הַבַּרְזֶל וְהִכָּה בְחָזְקָה עַל רֹאשׁ רִיכְמַן וְחָדַר בְּעַד כָּל גּוּפוֹ. בְּרֶגַע זֶה נָפַל מֵת לָאָרֶץ.

מִכַּאן רוֹאִים אַתֶּם, שֶׁהָאֶלֶקְטְרִי מִתְהַוֶּה לֹא לְבַד בָּאֶלֶקְטְרוֹן, אֶלָּא בֶעָבִים שְׁחוֹרִים הוּא מָצוּי לָרֹב. עוֹד מְעַט נִרְאֶה, כִּי עוֹד עֲצָמִים רַבִּים יְכוֹלִים לְהִתְאַלְקְטֵר.

לַכָּא (חֹמר חותם) וְאֶלֶקְטְרִי.

כְּבָר רָאִינוּ, שֶׁהָאֶלֶקְטְרוֹן הוּא מִין זֶפֶת, אִם כֵּן, הֲרֵי אֶפְשָׁר לָנוּ עַכְשָׁו לִשְׁאֹל: „הַאֵין שְׁאָר מִינֵי זֶפֶת מֻכְשָׁרִים לְ„הִתְאַלְקְטֵר"? הָבָה, נִסְקֹר בְּחַדְרֵנוּ עַל כָּל הָעֲצָמִים שֶׁהוּכְנוּ מִזֶּפֶת, וְהִנֵּה לְפָנֵינוּ: לַכָּא! גַּם זוֹ נַעַשְׂתָה מִזֶּפֶת. נִקַּח נָא חֲתִיכַת לַכָּא וּנְשַׁפְשְׁפֶנָּה בְּבֶגֶד צֶמֶר, וְהִגַּשְׁנוּ אוֹתָהּ אֶל גִּזְרֵי נְיָר, כְּהֶרֶף עַיִן יִקְפְּצוּ גִזְרֵי הַנְּיָר וְהִתְדַּבְּקוּ אֶל לַכָּא, נִמְצָא, שֶׁגַּם הַלַּכָּא מִתְאַלְקְטֶרֶת.

אַף בִּזְכוּכִית מָצוּי כֹּחַ הָאֶלֶקְטְרִי, קַח נָא אֵיזֶה כְּלִי־זְכוּכִית, כְּגוֹן: זְכוּכִית שֶׁל מְנוֹרָה, אוֹ כוֹס שֶׁל טֵה וְשַׁפְשֵׁף אוֹתָהּ עַל מַגָּפְךָ אוֹ עַל אֵיזֶה כְּלִי עוֹר אַחֵר, מִיַּד תִּתְאַלְקְטֵר הַזְּכוּכִית וְתִמְשֹׁךְ אֵלֶיהָ נְיָר.

סִפּוּרֵי תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב

(המשך).

ביום הרביעי כ׳ תמוז נִקְרֵאתִי בפעם הראשונה אל הוַעֲדָה. בה ישבו שנים עשר שופטים ומבַקרים מומחים ובראשם: הַקַנְצְלֶר בכבודו ובעצמו. שאֵלָתָם הראשונה היתה: איך נוֹעַזְתִּי לְהַלֵּל ולרומֵם את התלמוד, אשר האַפִּיפְיוֹר ברומה דָנָהו לשרפה? גם למה כתבתי, כי כל יהודי כָשֵׁר מְחֻיָב לשמוע ולעשות את כל דברי התלמוד ולבלתי סור ממנו ימין ושמאל? — ואנכי השיבותי להם דברים של טַעַם, כי את ספרי כתבתי לבני עמי המקשיבים ומאמינים בדברי חכמי התלמוד; ובתור רב דָתִי לא רק הָיתָה לי הרשות, כי גם חובתי היא להשגיח על בני דתי, כי ישמרו לעשות את כל החֻקים והתורות כַּמְצֻוֶּה עלינו. ואחרי כן הוסיפו לחקרני ולהַקִּיפֵנִי ברֶשֶׁת של שאלות, בחפצם להביאני במבוכה, אולי אֶכָּשֵׁל בלשוני ואוציא מפי דבר שלא כהוגן כרצונם, ויוכלו להרשיעני במשפט, ואז— כַּוָנָתָם זאת היתה גלויה לעין בוֹחֶנֶת — יתגוללו על כל היהודים לֵאמר: כי כמוהם כרבם שונאים המה בנפש לעם הארץ, אשר לא דתיהם דתו ומַתִּירִים את דָמו ורכושו בכל מקרה הבא לידם, ולכן אין טוב כי אם לגָרֵש אותם מן הארץ, ולא יוסיפו עוד לרַמות ולנַצֵּל את העם אשר בתוכו הם יושבים. אבל ד׳ אלקינו היה עם פי וישמר אותי מֵהִלָּכֵד בפח יָקשו לי, ואך את האמת אשר שם ד׳ בפי אותו שמרתי לדבר.

על שאלַת המבַקר: אם אָנכי הנני מחבר הספרים „מעדני מלך” ו„לֶחֶם חֲמודות”? עניתי: „אמנם כן, אנכי בעצמי כתבתים, אבל עברית ולא אשכנזית, ובמקור העברי הוראת הדברים היא לגַמְרֵי אחרת מאשר בתרגום האשכנזי המְזֻיָף, אשר נתנו לפניכם, אדוני הנכבדים!” „דבריך אלה לא יִסְכּנו” — ענני המבַקר — יש לנו מְלֻמָּדִים מומחים בידיעת השפה העברית, והם תִּרגמו את דבריך בדִ״ק. ואך לחנם הנך נהפך בלשונך להכזיבם, כי בדברים נפתלים ופטפוטי הבלים לא תוליכֵנו שולל.

— יודע אנכי — אמרתי להם — כי אנשים ישרים ואוהבי אמת כמוכם לא יַטו משפט, ואדיר חפצכם הוא להוציא דין אמת לַאֲמִיתּוֹ; אך, לדאבוני, נכשלתם בבני אדם שאינם מְהֻגָּנִים, הנוטרים לי שנאה מפני איזו סבה; ובכַוָּנָה זִיְפו את דברי להעיר עלי כל חֲמַתְכֶם, כי יודֵעַ אנכי, כי כרחוק מזרח ממערב כן רחוקים דברי מדברי התרגום המושם לפניכם, אדוני הנעלים!”

— אבל — השיב לי המבַקר — הלא אי אפשר להעלות על הדעת, כי שקרו לנו המתַרגמים והם שני יהודים נכבדים ולומדים מְפֻלָּגִים, והאחד גם נושא משרת דַיָּן ומו״צ בעירכם ודבריהם נֶאֱמָנוּ לנו מאֹד. לדברים האלה נִפְעַמְתִּי מאד, וכמְֻכֶּה תמהון עמדתי לפני שופְטַי וכמעט שנִסְתַּתְּמו טַעֲנותי. אך כרגע הִבְלַגְתִּי על סערת רוחי ואִמַּצְתִּי את לבבי ואשיב לו כדבריו: אבל, הלא אי אפשר להעלות על הדעת, כי שני יהודים נכבָדים יוציאו דִבָּה נוראה כזאת על רבָּם, להמיט שואה עליו ועל כלל ישראל עִמו, ובודאי המה שׂוֹנְאַי בְּנֶפֶשׁ ושנאתם זאת עִוְרָה את עיניהם לבלתי ראות את הנולד ולעשות מעשיהם זָר מַעֲשֵׂיהֶם ושונֵא פָסול לְעֵדוּת; ולכן אבקש, כי יִתַּן צו לְתַרְגֵּם את ספרי מחדש על ידי אנשים נאמנים וישרים בלתי נוגעים בעֵדוּתָם, שגם אהבתם גם שנאתם לא תְקַלְקֵל את השורה לִסְרֵס את המקרא ולעַוֵּת את הכתוב; או אז תוכחו לדעת, כי אתי האמת והֶצֶדֶק.

— בית־הדין הגבוה שלנו — ענני החוקר — איננו נִזְקָק לעצות ולהוראות מן החוץ ויש לנו לִסְמֹךְ על המתרגמים המושבעים שלנו מבלי כל צֹרך לתרגום חדש.

— ואם לא תשימו לב לדברי — הוספתי לטעון — הוכחותי נגד התרגום המְזֻיָּף לא לרצון הן לכם, אדוני הנכבדים! למה זה תַקִּיפוּנִי בשאֵלות וחקירות, שלא יתנו ולא יוסיפו לכם כלום? הַרשיעוני איפוא כחפצכם בלי כל טַעֲנות ומַעֲנות, דרישות וחקירות, כי מי יאמר לכם: מה תעשו? ואמנם, אלו היה המשפט הזה נוגע רק לנפשי, כי עתה הֶחֱרַשְׁתִּי והייתי מְקַבֵּל בדומיה את פְּסַק־דִּינְכֶם הקשה, כי מה אני ומה חיי כי אָבוא בשבילָם במשפט עם שרים גדולים ונכבדים כמוכם; אך מדעתי, כי אם חַס ושָׁלוֹם אצא רָשָׁע בהִשָּׁפְטִי, יֵצֵא הַקֶּצֶף על כל אחי בני עמי האֻמללים יושבי הארץ הזאת, ונשאו הם כלם את עֲוֹנִי, אינני רַשָּׁאִי למחול על כבודי ולעמוד על דַּם אחי ורעי, ולכן נשבע אני לכם בשם ד׳ המְיֻחד והקדוש לכלנו, כי מעודי לא כָּתַבְתִּי בספרי דבר נגד אמונתכם ודתכם: ואם נמצאו בספרי דברים נגד אֻמות העולם, המה מְכֻוָּנִים רק אל העמים הנזכרים בתורת משה ובַתַּלְמוד עובדי האלילים ועושי כל תּוֹעֵבָה.

— אם כן הדבר — שאָלַנִי החוקר — למה לכם לכתב דברים שאין להם שָׁחַר בימינו אלה, הלא כדבריך כל העמים בזמננו מודים ומאמינים באל אחד בורא שמים וארץ, והעמים אשר עליהם נסבו דבריכם כבר אָבַד כל זִכְרָם למו ולמה זה הֶבֶל תֶּהְבָּלוּ לִסְפּוֹת פֵּרוּשִׁים ובאורים חקים ודינים לדברים שכבר אבד עליהם כֶּלַח. אתם בני

– אִגֶּרֶת לַצִּפֳּרִים?

– הַסְּנוּנִיּוֹת יִקְרָאוּהָ. לְכִי, הָבִיאִי עֵט וּדְיוֹ.

– הִנֵּה הֵבֵאתִי. מִי יִכְתֹּב?

– מִסְתַּבֵּר, אֲנִי.

– שְׁנֵינוּ נִכְתֹּב.

– וּמַה נִּכְתֹּב?

– אַחַת הִיא. מַה שֶּׁאַתָּה רוֹצֶה.

– הַגִּידִי, מָה אַתְּ רוֹצָה לִכְתֹּב?

– אַה, טוֹב. קֹדֶם־כֹּל... קֹדֶם כֹּל... שְׁמוֹתֵינוּ!

– „לֵוִי וּצְבִיָּה"... כְּבָר כָּתַבְתִּי, וְעוֹד מַה?

– לֵוִי וּצְבִיָּה אוֹהֲבִים הַרְבֵּה...

– „אוֹהֲבִים הַרְבֵּה"... מַה? אֶת מִי? מָה אַתְּ אוֹהֶבֶת?

– נוּ, חַכֵּה מְעַט... אֶתְיַשֵּׁב בַּדָּבָר... „אֲפַרְסְקִים"!

– לַקַּקָנִית כְּמוֹתֵךְ!

– יָפֶה. אֶפְשָׁר: מַמְתַּקִּים?

– עוֹד רַע מִזֶּה... כְּבָר כָּתוּב.

– הַחֲתִימָה! –

– „לֵוִי דוּבַּל".

– וְגַם שְׁמִי „צְבִיָּה". וְעַכְשָׁו הַכְּתֹבֶת שֶׁלָּנוּ.

– הַמְדֻיֶּקֶת?

– מַדּוּעַ לֹא? בִּרְחוֹב מִיוֹרֶן.

– גָּמַרְתִּי. קְרָאִי, צְבִיָּה: „לֵוִי וּצְבִיָּה אוֹהֲבִים הַרְבֵּה אֲפַרְסְקִים". חֲתוּמִים: „לֵוִי וּצְבִיָּה דוּבַּל, רְחוֹב מִיוֹרֶן".

הַיְלָדִים הָלְכוּ אֶל כַּר נִרְחָב בְּתוֹךְ הַגַּן. לֵוִי מָשַׁךְ בַּחוּט, הוֹרִיד אֶת הַשַּׁלְפּוּחִית, וְקָשַׁר אֵלֶיהָ אֶת הַגִּלָּיוֹן. צְבִיָּה עָמְדָה הָכֵן וּמִסְפָּרַיִם בְּיָדָהּ.

– אֵיךְ? כָּרַתְּ! – פָּקַד לֵוִי.

קְרַק! הַשַּׁלְפּוּחִית הַיָּפָה, מִכֵּיוָן שֶׁנִּשְׁלְחָה לַחָפְשִׁי, חָרְגָה מִמְּקוֹמָהּ. בָּרִאשׁוֹנָה הִתְנוֹדְדָה מְעַט לַצְּדָדִים, אֲבָל כַּעֲבֹר רֶגַע הִתְרוֹמְמָה בָּאֲוִיר וּפָרְחָה לָהּ. בִּקְצֵה הַתַּחְתּוֹן רִפְרֵף הַגִּלָּיוֹן. הַיְלָדִים לֹא הֵסִירוּ עֵינֵיהֶם מִמֶּנָּה.

קֹדֶם עָלְתָה הַשַּׁלְפּוּחִית לְמַעְלָה בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה. הִיא הִזְהִירָה וְהִבְרִיקָה כָּאֵשׁ, מֵחֲמַת קַרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ.

אַחֲרֵי־כֵן נְשָׂאָהּ הָרוּחַ אֶל עֵבֶר הַיַּעַר. הִיא הָלְכָה וְקָטְנָה לְעֵינֵי הַיְלָדִים מֵרֶגַע לְרֶגַע. הִנֵּה הִיא עָפָה מֵעַל לָעֵצִים הַגְּבוֹהִים. לָאַחֲרוֹנָה נֶעֶלְמָה לְגַמְרֵי מֵעֵינֵי הַיְלָדִים.

– אֶפְשָׁר שֶׁהִיא נִמְצֵאת כְּבָר בֵּין הֶעָבִים, אָמַר לֵוִי.

– צַר לִי מְאֹד. הַרְהֵרָה הַפְּעוּטָה. עַכְשָׁו לֹא נוֹסִיף לִרְאוֹתָהּ עוֹד עַד עוֹלָם.

– בָּה! מָחָר וַדַּאי תִּתְפַּקַּע. שַׁלְפּוּחִית זוֹ אֵינָהּ חֲזָקָה מְאֹד. לְמָחָר נִשְׁתַּכַּח הַדָּבָר, וְהֵם חָשְׁבוּ כְּבָר עַל עִנְיָנִים אֲחֵרִים.

עָבְרוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים. וּרְאֵה זֶה פֶּלֶא! מִי זֶה דוֹפֵק בַּדֶּלֶת? נוֹשֵׂא הַמִּכְתָּבִים! הוּא אוֹמֵר: „לָאָדוֹן לֵוִי וְלָעַלְמָה צְבִיָּה דוּבַּל". מַה זֹּאת? חֲבִילָה קְטַנָּה, סַל נְצָרִים. מַה בְּתוֹכָהּ? מִי שָׁלַח אוֹתָהּ?...

פָּתְחוּ: אֲפַרְסְקִים נֶחְמָדִים לַמַּרְאֶה, רַכִּים כִּקְטִיפָה, טְרִיִּים וְאַדְמוֹנִיִּים.

יְדֵי יְדִידֵנוּ הַקְּטַנִּים רָעֲדוּ לְמַרְאֵה הַפֶּלֶא הַזֶּה, וּבְתַחְתִּית הַסַּל הָיָה מוּנָח כַּרְטִיס:

„לָאָדוֹן לֵוִי וְלָעַלְמָה צְבִיָּה, הָאוֹהֲבִים
„הַרְבֵּה אֲפַרְסְקִים!
„אָנוּ רוֹצִים שֶׁתִּטְעֲמוּ מֵאֵלֶּה שֶׁבְּגַנֵּנוּ".
„לֵאָה וּרְאוּבֵן".

יוֹתֵר לֹא כְלוּם.

אָז נִזְכְּרוּ שְׁנֵיהֶם עַל אוֹדוֹת מִכְתָּבָם שֶׁשָּׁלְחוּ „עַל יְדֵי דֹאַר־הֶעָבִים, שֶׁלֵּוִי הַשּׁוֹבָב הִמְצִיא.

– זֶהוּ בֶּאֱמֶת פִּלְאֵי פְלָאִים! – קָרְאָה הַקְּטַנָּה כְּשֶׁפָּגָה הִשְׁתּוֹמְמוּתָהּ קְצָת, וּמָחֲאָה כַּף מֵרֹב הִתְפַּעֲלוּת.

– סוֹד עָמֹק – וְנוֹרָא! לָחַשׁ לֵוִי: מִי זֶה שָׁלַח לָנוּ?

אַךְ הֵם לֹא יָדְעוּ אֶת הַסּוֹד הַנִּפְלָא הַזֶּה עַד עוֹלָם.

מתורגם לעברית ע"י י. בידר.

ד"ר מ. זגורודסקי.

מִמַּרְאוֹת הַיִּשּׁוּב הֶחָדָשׁ.

(סוף)

מיני ירקות רבים מגַדלים כעת בכל הקבוצות בא"י; הַכְּרוּב (קרויט, קאהל קאפוסטאַ), הכרובית (בלומענקאהל) הוא מין כרוב, שהפרח הגדול הלבן שלו נאכל; הסֶלֶק (ראָטע, ריעבּע, בּוּראַק) שממנו מבשלים מרַק חָמוּץ או חֲמִיצָה; גם הַסֶלֶק וגם הַצְנוֹן, הַבָּצָל והשום ידועים בכל הארצות; הַגֶזֶר—דאַנקוס קאַראָטאַ, מעֶהרעֶן—גם כן ידוע; ה„חַסָה" (קרויה גם סַלַט ואוכלים את עליה; „התֶרֶד" נקרא גם שפינאַ. ובא"י הוא נאכל הרבה ועושים ממנו מאכלים שונים, גם קציצות; „הַחֲצִילִים" לא ידועים בצפון; נקראים בַּאדִינג'ין, או אוּבֶּרג'ין, וצורתם כביצה ארוכה מאד ולכן קוראים אותה בגרמנית—אייעֶרפלאַנצעֶ ובאנגלית—עגגפלאַנט וגם מהם מכינים מאכלים רבים; הָ„עַגְבוֹנִיוֹת" נקראות גם בשם טומאטים, פומידורים ויש שמביאים אותם למכירה לערים גדולות צפוניות; אדומות הן ומלאות מיץ חמיץ וגרעינים; בא"י אוכלים אותן הרבה כמעט בכל השנה; ה„אבטיחים" או הַארבוזים ידועים בכל העולם—גדולים וקשים וּכְשֶׁחוֹתכים אותם—הבשר אדום הוא ומתוק ובבשר גרעינים קטנים שחורים הַ„דלועים" הם כמו אבטיחים, אבל לא מתוקים ולרוב נותנים אותם לפרות בקיץ; הַ„מֶלָפְפוֹנִים" הם ידועים בגולה בשם קִשׁוּאִים (אָגוּרעֶץ-גוּרקעֶן), אבל בא"י יש גם קשואים וגם מלפפונים. טַבַּק מגַדלים כעת הרבה בקבוצות לשם העלים המָרים (בני-המרי!); אבל יש עליו מחלות וסובל הוא מסבות רבות וצריכים חברי הקבוצות תמיד לפנות למוּמְחֶה בשאלות, כי עוד אין נסיון מָחְלָט בכל מקום; יש שמשקים הרבה במים וע"י זה נעשה צבע הַשְׁתִילִים חִוֵר; ויש מקומות שהזֶרַע לא נִבַּט ונשארה במַשְׁתֵּלָה קָרְחָה, ואז לוקחים צמח‧ם מהמקומות הצפופים וּמַשְׁתִּילִים לקָרָחוֹת; את האדמה שזורעים בה טבק צריכים תמיד לזַבֵּל, כי הטבק זולל הוא ומנַצֵל את האדמה; מזַבְּלים את החלקה לטבק בזבָלים חימיים; ביחוד בּאֶשְׁלָג—הוא קאַלוּ או פוטאַסיום—ובזַרְחָנֶת—היא פוספאט; שניהם דרושים מאד לגדול כל צמח וכל חי והטבק אוהב אותם ביחוד.

הַכִּכָּר הוא משקל של 100 קילוגרם ונותנים ככר אחד של האֶשְׁלָג וככר אחד של הזרחנת לכל הקטר, שטח של 10,000 מטר מרבעים או לערך 22 דונמים. קנה הסכר גדל בא"י והתחילו לנטוע אותו גם בעֵין חרד; צורתו דומה לצירת התירס (מאַיס, קוקורודזא, פסעֶהאָנקאַ, חטה תורכית) ובקנה הארוך יש מיץ מתוק מאד ומהמיץ הזה מכינים סֻכר טוב.

כל המקום הזה עין-חרד יחד עם עוד שטחים גדולים היו שַׁיָּכִים לבעלים אחדים שנותנים את האדמם לַאֲרִיסִים או מעבדים ע"י פועלים שכירים, המקבלים שכר קטן מאד, תמיד רעבים, בלי דירות ובלי מים נקיים לשתיה ועובדים הם עבודת פרך בשדות האלו או בבצות בשכר מצער מאד; הם עובדים בפרוטום וחולים תמיד בכל מיני קדחת, והאדונים יושבים בערים הגדולות ומבַלים ימיהם בתַּעֲנוּגים ושוכחים על הצרך להבריא את הבצות, לנקות את המעינות ולעזר לעובדים. את זה עושים כעת אנחנו. ה„קרן הקימת לישראל" שהיא קנתה את השטָחים הרָעים האלה, מיַבֶּשֶׁת אותם, מבריאה, נותנת עזרת מַרְפֵּא לא לבד לפועלים היהודים, חברי הגדוד, כי אם גם לכל הַעַרְבִיים השכֵנים, הבאים יום יום אל הרופאים אל הגדוד להה‧רפאות ממחלותיהם הרבות.

בעין חרד מגדלים בָּקָר יקר, שהביאו מהולנדיה וגם סוסוּ‧ יקרות שהביאו מחוץ-לארץ; וכן עומדים לגַדל עופות הרבה באופן מלָאכותי, בעזר מכונת גדולה, מַדְגֵרָה—אינקובאטור—שאפשר ע"י חום לַהַדגיר בה בפעם אחת 5000 ביצה בשלשה שבועות; דבר כזה נעשה בעיר אחת באמריקה, בשם פֵּיטאַלוּמה שבה כל התושבים מתעסקים רק בגדול עופות והעיר נקראת משום זה „עיר-כָּנָף". ההוצאות בגדוד היו גדולות, כי מלבד זה שיום יום באים מאות אורחים וצריכים לכלכלם, עוד לקחו עליהם החברים מִסִים רבים מאד ועזרה למשפחות ולכן היה כל חָבֵר מוציא סכום גדול בערך‚ ליום, כרבע הפונט האנגלי, שהוא מעט פחות מהפונט המצרי, הנחלק למאה גרושים (גר"מ-גרוש מצרי).

הגדוד הזה עם מאות הפועלים דורש סכומים גדולים לבסוסו; בתים רבים וגדולים, אֻרוֹת, רפתות, מחסנים, בתי חרשת; וגם בהמות עבודה ומכונות רבות צריכים לרכש לשם עבוד השטחים הגדולים וגם בהמות חלב צריכים לרכש, ועוד שָׁנים צריכים להמשיך את הַהַבְרָאָה של המקום ולכל זה דרושים סכומים גדולים. ועמנו התרושש בכל הארצות, והסכומים הדרושים אינם באים ולכן התחילו לקמֵץ בהוצאות גם בגדוד; אוכלים רק ירקות ושותים תה בלי סֻכָּר ועובדים שעות מיותרות, כדי לגמור את עבודות ההכשרה ולהתחיל בעבודות של יצירה: זריעה, נטיעה וכו', כדי שיוכלו כבר החברים לֵיהָנות מיגיע כפם.

בתל-יוסף יושב חלק מהגדוד, הנקרא על שם יוצר תנועת החלוץ בגולה הַמָּנוֹחַ יוסף טְרומפֶּלדור, שנלחם בצבא הרוסי בפורט-ארטור ושם קֻצְּצו בתוּתַח את זרועו ואחרי כן נלחם בגַלִיפּוֹלִי נגד התורכים, ואחרי כן בא לא"י, סדר את הגדודים לעבודה, אבל במלחמה במתנפלים על המושבות נהרג. בבית-אַלפא יושבים חברי ה„שומר הצעיר", הם חלוצים שבאו מפולניה וגליציה ועוד קבוץ אחד של חלוצים שבאו מארץ אחרת נקרא בשם קבוצת „חֶפְצִי-בה", כי ב„חפצי-בה" אשר על יד המושבה חֲדֵרָה עבדו החלוצים בראשית בואם אל הארץ. בצד הצפוני של נעורין יושבת הקבוצה „גֶּבַע", קבוצה קטנה בת 25 איש, כלם עובדים חרוצים שסדרו להם משק טוב וחיים חיי משפחה גדולה באהבה ואַחְוָה ולא חסר להם כלום, רק בתי-אבן. על ידם נמצא מוֹשָׁב גדול של 80 משפחה, כל משפחה לחוד, כדרך הכפרים שבכל הארצות, איש ומשפחתו בביתו; אבל גם להם יש אגודות למאגדים (קואופֶּרַטִיבים); יחד הם קונים הכל בשביל כל המושב, יחד הם מוכרים כל תוצֶרת המושבה; את המושב הזה קראו כעת בשם „כפר-יחזקאל" במקום השם הקודם „עין טַבְעוֹן", כי נדיב אחד בשם זה לקח עליו להחזיר לקרן הקימת לישראל את כל מה שהוציאה היא על רכישת הקרקע, הזאת, על סדור הספקת המים בצנורות לכל הבתים, על עֲשִׂיַת כבישים ודרכים וכו'.

התאור „נחילי אדם" מתיחס רק לחלק אחד מהעמק: לעין חֲרד ולתל-יוסף.

שושנה דימנט.

מעשיה בנשר.

(סוף)

ג.

לא רחוק מהנהר יש כפר, ובקצה הכפר עומד בית קטן ונמוך. בבית הזה גר ציד עם אשתו ובתו הקטנה. יצא הציד באותו היום בבקר השכם אל השדה לצוד ציד. הלך, הלך, בקש, בקש וכלום לא מצא. השמש התחיל לשקע, והוא עדיין מהלך ומהלך, מבקש ומבקש; לא חפץ לשוב הביתה בידים ריקות. נגש אל הר גבה, טפס ועלה על ההר, אולי ימצא שם איזה חיה או עוף. אין כלום! עפו ברחו, התחבאו כל החיות וכל העופות. לשוא כתת את רגליו כל היום! ועל ההר סלע, הביט הציד אל הסלע, והנה שם, למעלה, על ראש הסלע — קן גדול. „זה קנו של נשר, — חשב הציד בלבו — אם ישנו בקן אצוד אותו; ואז — לא לחנם בזבזתי את כל היום!" טפס ועלה על הסלע, הביט בקן — גוזל קטן שוכב — הסס... וחרטמו פתוח. „קטן זה רעב הוא" — חשב הציד. „אקח אותו הביתה מתנה לילדתי הקטנה". לקח הציד את הגוזל ומהר הביתה. השמש שקע. היה ערב. הציד התקרב אל ביתו. שבה הנשרה אל קנה ובצפרניה — דג גדול ושמן. הביטה — הקן ריק! השליכה בכח את הדג על הארץ, ובקול צוחה נוראה: גיא! גיא! התרוממה למעלה, ובעיניה המזרות זיקי אש התבוננה לכל עבר: „איה בנה יקירה? מי גזל ממנה את חביבה?!" ראתה, והנה, שם, רחוק הולך ציד ובידיו הוא נושא דבר מה. בודאי את בנה! חדלה מצוח ומהרה כחץ מקשת אחרי הציד. אמנם כן, הוא נושא את בנה! הוא גזל אותו מקנה! הרימה שוב הנשרה קול צוחה אימה: גיא! גיא! אולם הציד לא שמע את קולה. ברגע זה נגש אל ביתו, פתח הדלת ונכנס פנימה.

„הבאתי לך, בתי, מתנה!" — אמר הציד לבתו, בהכנסו הביתה — גוזל, נשר קטן, הביטי־נא כמה הוא יפה ונחמד!" שמחה מאד הילדה. לקחה את הגוזל ונשקה לו ורקדה ודהרה אתו. „בודאי רעב הוא, — אמרה אמא — תני לו לאכל". רצה הילדה והביאה לחם, בשר, — אך הוא לא אכל. הביאה מים, חלב, — אך הוא לא שתה. שכב על הארץ ורעד בכל גופו. פתאם, והנה עוף גדול, נשרה דפקה בכנפיה הגדולות, הלבנות בחלון וקראה: גיא! התרומם הגוזל מעל הארץ בקול בכי גדול: ציף, ציף! ונפל שוב בלא כח על הארץ. רץ הציד אל הגוזל, תפש אותו ושמהו בכלוב. לקח חיש את הרובה ומהר החוצה. מביט כה וכה: איה הנשר? איהו? איננו! הוא לא ראה את הנשרה העפה ומסתובבת שם, למעלה, גבה, גבה ואינה גורעת עין מביתו הקטן.

לילה. הסס. הכל ישן. הכל נח. לא ישן רק גוזל אחד רך, היושב בכלוב, בבית הקטן והנמוך בקצה הכפר. כל הלילה הוא בוכה, מצפצף ובוכה: אמא! אמא! איך אמא?! והאם, — כל הלילה עפה ומסתובבת מעל לבית הקטן הזה ואינה גורעת ממנו עין. בא הבקר. נרדם הגוזל העיף והחלש. אך הנשרה כנפיה עדיין פרושות מעל לבית הזה ועיניה אליו נטויות. קם הציד משנתו, לקח את הרובה והתרמיל, אמר שלום לבני ביתו והלך לצוד ציד. קמה גם אשתו משנתה ובתו הקטנה. אמרה האם לילדה: בתי, נלך אל הנהר; את תשבי לך על העשב ותשחקי, ואני אכבס במים את שמלותיך וכתנותיך. „אקח אתי גם את הנשר הקטן, אמא!" — בקשה הילדה. „קחי, בתי, קחי" — אמרה האם. לקחה האשה חבילה של לבנים, והילדה — את הכלוב עם הגוזל ויצאו מהבית. הלכו, ולא ראו את הנשרה העפה אחריהן ועיניה נוצצות כשתי גחלי־אש. באו אל הנהר. עמדה האשה לכבס והילדה ישבה קרוב לה על העשב, ואת הכלוב עם הגוזל העמידה אצלה. עברו רגעים אחדים. פתאם, וקול משק כנפים נשמע: רעששש... לא הספיקה האם להעיף עין ולראות מאין בא הקול, וקול צעקה נוראה נסר את האויר: אמא!!! ושוב שקט, ועוד הפעם קול משק כנפים: רעששש...

הנשרה מתרוממת למעלה ובצפרניה היא נושאת את הילדה הקטנה המתעלפת. בראות זאת האם, כמעט שלא נשתגעה מרב בהלה ופחד. היא רצה על פני החוף הנה והנה; עיניה נשואות למעלה אל בתה ההולכת ומתרוממת מעלה מעלה, מעלה מעלה והיא סופקת כפיה ומיללת בקול לא איש, ואיננה יודעת מה לעשות. פתאם נזכרה בדבר מה. רצה חיש אל הכלוב, פתחה אותו והוציאה משם את הגוזל. אחזה אותו בשתי ידיה והרימה אותו למעלה, כאילו היא

שׁוֹלַחַת אוֹתוֹ לְחָפְשִׁי; הוֹרִידָה אוֹתוֹ וְשׁוּב הֱרִימָה; כֹּה עָשְׂתָה הַרְבֵּה פְּעָמִים, כְּשֶׁהִיא צוֹעֶקֶת וּמְיַלֶּלֶת וּמִתְחַנֶּנֶת לִפְנֵי הַנִּשְׁרָה: הֵא לָךְ אֶת בְּנֵךְ, נִשְׁרָה טוֹבָה! קְחִי־נָא אוֹתוֹ וְעוּפִי לָךְ אֶל קִנֵּךְ, וְלִי הָשִׁיבִי אֶת בִּתִּי יְחִידָתִי! וְהִיא בּוֹכָה וּמִתְחַנֶּנֶת וְאֵינָהּ גּוֹרַעַת עַיִן מֵהַנִּשְׁרָה. רֶגַע, וְהַנִּשְׁרָה עָמְדָה מֵעוּף, כְּאִילוּ הִיא נִמְלֶכֶת בְּדַעְתָּהּ, מַה לַּעֲשׂוֹת. עוֹד רֶגַע, וְהַנִּשְׁרָה יוֹרֶדֶת מַטָּה, מָטָּה, מַטָּה מָטָּה. בֵּין כֹּה וָכֹה הִרְגִּישׁ הַגּוֹזָל בְּאִמּוֹ וְהִתְחִיל מְפַרְפֵּר בְּכָל גּוּפוֹ וּלְהִמָּשֵׁךְ לְמָעְלָה. וּכְשֶׁהַיָּדַיִם הֶחֱזִיקוּ אוֹתוֹ בְּחָזְקָה, הִכָּה בָהֶן בְּחַרְטֻמּוֹ, הַכֵּה וּפָצֹעַ, הַכֵּה וּפָצֹעַ; הִכָּה בַּפָּנִים, בַּחֹטֶם, הִתְחִיל הַחֹטֶם זָב דָּם. אוּלָם הָאִשָּׁה לֹא הִרְגִּישָׁה בַּכְּאֵב וְלֹא רָאֲתָה אֶת הַדָּם. לְנֶגֶד עֵינֶיהָ הַנִּשְׁרָה הַיּוֹרֶדֶת וּבְצִפָּרְנֶיהָ יַלְדָּתָהּ הַקְּטַנָּה. וּכְשֶׁהָיְתָה הַנִּשְׁרָה קְרוֹבָה אֶל הָאָרֶץ, נָתְנָה חֹפֶשׁ לַגּוֹזָל; בְּאוֹתוֹ רֶגַע נָפְלָה הַיַּלְדָּה עַל הָעֵשֶׂב הָרַךְ, אָחֲזָה הַנִּשְׁרָה אֶת גּוֹזָלָהּ בְּחַרְטֻמָּהּ וְעָפָה אִתּוֹ חִישׁ אֶל קִנָּהּ. בָּאָה אֶל הַקֵּן, וְהַנֶּשֶׁר אֵינֶנּוּ. הֵבִינָה, כִּי מֵת אִישָׁהּ הָאָהוּב. נָפְלָה עַל צַוְּארֵי בְּנָהּ בְּקוֹל בְּכִי מָר: יָתוֹם אַתָּה, בְּנִי יָתוֹם! וְהָאִשָּׁה לָקְחָה אֶת יַלְדָּתָהּ עַל זְרוֹעוֹתֶיהָ וְרָצָה אִתָּהּ הַבַּיְתָה. מְעַט, מְעַט שָׁבָה אֵלֶיהָ רוּחָהּ, וְהִיא הִתְחִילָה לְדַבֵּר. בָּא הַחוֹבֵשׁ, רָאָה אֶת הַיַּלְדָּה וְאָמַר: הִיא בְּרִיאָה וּשְׁלֵמָה; הַנִּשְׁרָה הֶחֱזִיקָה אוֹתָהּ בִּשְׂמְלוֹתֶיהָ וְלֹא עָשְׂתָה לָהּ שׁוּם רָעָה. בָּעֶרֶב, כְּשֶׁבָּא אַבָּא מֵהַשָּׂדֶה כְּבָר רָצָה הַיַּלְדָּה בַּבַּיִת וְשִׂחֲקָה. סִפְּרָה הָאִשָּׁה לַצַּיָּד אֶת אֲשֶׁר קָרָה לַיַּלְדָּה, וְהֵם שָׂמְחוּ מְאֹד, כִּי נִצְּלָה בְּתָם מִמָּוֶת. עָשׂוּ מִשְׁתֶּה גָּדוֹל, בָּאוּ כָּל אַנְשֵׁי הַכְּפָר אֶל הַמִּשְׁתֶּה, וְאָכְלוּ וְשָׁתוּ וְרָקְדוּ וְיָצְאוּ בְּמָחוֹל.

הַשַּׁלְפּוּחִית.

—מַעֲשִׂיָּה.—

הָיָה סוֹף הַקַּיִץ. שְׁנֵי הַקְּטַנִּים לֵוִי וַאֲחוֹתוֹ צְבִיָּה הִשְׁתַּעַשְׁעוּ בַּגַּן, שֶׁמֵּאֲחוֹרֵי בֵּיתָם. הֵם עָסְקוּ בְּהַפְרָחַת שַׁלְפּוּחִית גְּדוֹלָה וְיָפָה. הִיא הָיְתָה אֲדַמְדֶּמֶת, נוֹצֶצֶת, שְׁקוּפָה וְקַלָּה, דּוּגְמַת אוֹתָן הַשַּׁלְפּוּחִיּוֹת הַמְּצוּיוֹת לִמְכִירָה בַּמַּחְסָנִים הַגְּדוֹלִים שֶׁבְּפָּרִיז. הֵם אָחֲזוּ פְּתִיל מֶשִׁי אָרֹךְ, שֶׁאֵלָיו הָיְתָה קְשׁוּרָה הַשַּׁלְפּוּחִית הָאֲדַמְדַּמָּה, שֶׁהָיְתָה נְכוֹנָה לִפְרֹחַ בְּכָל רֶגַע, לוּלֵא הֶחֱזִיקוּ בָהּ הַיְלָדִים בְּחָזְקָה. פַּעַם מָשְׁכוּ בַּחוּט וְהוֹרִידוּהָ לְמַטָּה, וּפַעַם נָתְנוּ לָהּ לְהִתְרוֹמֵם אֶל עָל. כַּאֲשֶׁר כְּבָר הִשְׁתַּעַשְׁעוּ דַּיָּם, נִצְנֵץ רַעְיוֹן בְּמֹחוֹ שֶׁל לֵוִי הַשּׁוֹבָב:

— אִם נְנַתֵּק אֶת הַפְּתִיל?...

— הַשַּׁלְפּוּחִית תִּפְרַח לָהּ, — סִיְּמָה צְבִיָּה.

— לַמָּרוֹם?

— וַדַּאי, כֵּן.

— עַד לָרָקִיעַ?

— בְּלִי כָל סָפֵק.

— גַּם עַד לֶעָבִים?

— אֶפְשָׁר הַדָּבָר.

— וּרְחוֹקָה מְאֹד תִּהְיֶה?

— וַדַּאי.

— הֲתָשׁוּב וְתֵרֵד אֵלֵינוּ?

— אֲנִי חוֹשֶׁבֶת כָּךְ.

— אַה, — קָרָא לֵוִי אַחֲרֵי דּוּמִיָּה קְצָרָה — זֶה יִהְיֶה יָפֶה, יָפֶה מְאֹד! הַשַּׁלְפּוּחִית תִּתְרוֹמֵם לְמַעְלָה, לְמַעְלָה, עַד שְׁמֵי הַתְּכֵלֶת, מֵעַל לַבָּתִּים. לֹא יִרְאוּ כְּלָל אֵיפֹה הִיא!... וְלוּא שִׁלַּחְתִּי אוֹתָהּ? הֲרוֹצָה אַתְּ?

— אוֹי, טוֹב וְיָפֶה... כֵּן, אֲנִי רוֹצָה.

לֵוִי הִשְׁתַּקַּע שׁוּב בְּמַחְשְׁבוֹתָיו, וְאַחַר כֵּן אָמַר:

— וְאִם תִּקַּח אִתָּהּ הַשַּׁלְפּוּחִית אֵיזֶה דָבָר? זֶה יִהְיֶה יוֹתֵר יָפֶה, הַאֵין זֹאת?

— בְּוַדַּאי.

— מַה נִּקְשֹׁר אֵלֶיהָ? צָרִיךְ לָקַחַת חֵפֶץ גָּדוֹל, אָרֹךְ, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה אֶפְשָׁר לָנוּ לִרְאוֹתוֹ גַּם מֵרָחוֹק...

— וְגַם קַל...

— גִּלָּיוֹן נְיָר, לְמָשָׁל.

— כֵּן זֹאת נַעֲשֶׂה.

אָמְרוּ וְעָשׂוּ. רָצוּ הַבַּיְתָה וְהֵבִיאוּ גִּלָּיוֹן נְיָר לָבָן. נָקַב בּוֹ לֵוִי נֶקֶב קָטָן וְהִתְכּוֹנֵן לְקָשְׁרוֹ אֶל הַשַּׁלְפּוּחִית, אֲבָל שׁוּב הִתְעַמֵּק בְּהַרְהוּרִים וְהִמְצִיא הַמְצָאָה נִפְלָאָה.

— אוּלַי נִכְתֹּב עַל הַגִּלָּיוֹן דְּבָרִים אֲחָדִים... מָה אַתְּ סְבוּרָה? זֶה יְעוֹרֵר צְחוֹק גָּדוֹל. מַחֲשָׁבָה טוֹבָה בֶּאֱמֶת. הַאֵין זֹאת.

— כְּלוֹמַר: אִגֶּרֶת! אִגֶּרֶת לְמִי?

— אִגֶּרֶת סְתָם.

הַשַּׁחַר וְעַד צֵאת הַשֶּׁמֶשׁ. הָאוֹר חָדַר כְּבָר לְחַדְרוֹ. בְּעוֹד שָׁעָה קַלָּה יָבֹאוּ הַשָּׂרִים לְהִתְיָעֵץ עַל אוֹדוֹת עִנְיְנֵי הַמְּלוּכָה. וְהִנֵּה פִּתְאוֹם חָשׁ הוּא, כְּאִלּוּ עוֹד נֶפֶשׁ חַיָּה יֵשׁ פֹּה בַּחֶדֶר זוּלָתוֹ. הָפַךְ אֶת פָּנָיו אֶל הַפֶּתַח — וְהִנֵּה אִישׁ זָקֵן עוֹמֵד, בַּעַל זָקָן אָרוֹךְ, וְהוּא לָבוּשׁ אַדֶּרֶת שֵׂעָר, וּמַקֵּל בְּיָדוֹ וְיַלְקוּט שֶׁל מְחַזֵּר עַל הַפְּתָחִים תָּלוּי לוֹ בְצִדּוֹ.

קָצַף הַמֶּלֶךְ קֶצֶף גָּדוֹל עַל הַשּׁוֹמְרִים הָעוֹמְדִים עַל הַסַּף, שֶׁנָּתְנוּ לַקַּבְּצָן הַזֶּה לְהִכָּנֵס אֶל הַחֶדֶר. חָטַף חֶרֶב בְּיָדוֹ וָרָץ לְהַכּוֹת בָּהּ אֶת שׁוֹמְרֵי הַסַּף, וְהִנֵּה הוּא רָץ עָרוֹם מֵחַדְרוֹ אֶל הַפְּרוֹזְדוֹר, וּמִן הַפְּרוֹזְדוֹר — אֶל הַמַּעֲקֶה, שֶׁהַשּׁוֹמְרִים עוֹמְדִים אֶצְלוֹ; וּבְהַצִּיגוֹ אֶת כַּף רַגְלוֹ עַל לוּחַ הָאֶבֶן שֶׁל רִצְפַּת הַמַּעֲקֶה — וְהִנֵּה קָמָה פִּתְאֹם סְעָרָה. אֶרֶץ וְשָׁמַיִם מִתְעַרְבְּבִים יַחְדָּו. וְרוּחַ נוֹשֵׁב בִּכְתֹנֶת הַמֶּלֶךְ וּפוֹרֵשׂ אוֹתָהּ כְּמוֹ מִפְרַשׂ אֳנִיָּה, וּמֵרִים אֶת הַמֶּלֶךְ לְמַעְלָה בָּאֲוִיר וְנוֹשֵׂא אוֹתוֹ בַּמָּרוֹם תַּחַת הָעֲנָנִים וְעָף עִמּוֹ הַרְחֵק הַרְחֵק מֵאַרְמוֹנוֹ וּמֵאַרְצוֹ.

ג. בְּבֵית הַקְּבָרוֹת.

נִשָּׂא הַמֶּלֶךְ בָּרוּחַ וְהוּרַד לְמַטָּה בְּמָקוֹם שָׁמֵם בֵּין בּוֹרוֹת וְתִלֵּי עָפָר, בֵּין קוֹצִים וַאֲבָנִים. שׁוֹכֵב הוּא עַל הָאָרֶץ, עַד שֶׁרוּחוֹ שָׁבָה אֵלָיו מִפַּחַד וּמִן הַנְּפִילָה. אַחַר כַּךְ הוּא קָם, מִתְבּוֹנֵן סָבִיב, אַיֵּה הוּא. הִתְבּוֹנֵן אֶל הָאֲבָנִים וְרָאָה שֶׁהֵן מַצֵּבוֹת, וְהַתִּלִּים — קְבָרִים. הֵבִין שֶׁבְּבֵית־הַקְּבָרוֹת הוּא.

רוֹצֶה הוּא לָלֶכֶת וּלְבַקֵּשׁ אֶת סוֹף בֵּית הַקְּבָרוֹת. זָכַר שֶׁהוּא עָרוֹם וַיִּירָא לָלֶכֶת, שֶׁמָּא יִפְגֹּשׁ בְּנֵי אָדָם בְּלֶכְתּוֹ. שָׁכַב בְּקֶבֶר רֵיק וְשָׁהָה שָׁם כָּל הַיּוֹם. לִפְנוֹת עֶרֶב, כַּאֲשֶׁר כִּסְּתָה הַחֲשֵׁכָה אֶת מַעֲרוּמָיו, יָצָא מִן הַבּוֹר וְהָלַךְ.

הָלַךְ, וְעַל כָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה הֲרֵיהוּ נִכְשָׁל בָּאֲבָנִים וּבַבּוֹרוֹת וְהַחֹשֶׁךְ אֲשֶׁר מִסָּבִיב הוֹלֵךְ וְגָדוֹל, וְהַדּוּמִיָּה — דּוּמִיַּת מָוֶת. רוֹצֶה הוּא לִקְרוֹא לְעֶזְרָה וְיָרֵא לְהוֹצִיא הֶגֶה. נָפַל עָלָיו פַּחַד גָּדוֹל. יָרֵא הוּא לְהִשָּׁאֵר בַּמָּקוֹם שֶׁהוּא עוֹמֵד שָׁם, גַּם לָלֶכֶת הָלְאָה וּלְבַקֵּשׁ מוֹצָא — פָּחַד. וּבַמֶּה תִּכָּשַׁלְנָה רַגְלָיו כַּאֲשֶׁר יִפְסַע פְּסִיעָה חֲדָשָׁה — אֵינוֹ יוֹדֵעַ. הָיְתָה נַפְשׁוֹ מָרָה עָלָיו, עַד שֶׁרָאָה גָּדֵר גְּבוֹהָה לְנֶגְדּוֹ.

הָלַךְ לְאֹרֶךְ הַגָּדֵר, בִּקֵּשׁ לוֹ שַׁעַר. הָלַךְ וְהָלַךְ, הָלַךְ וְנָפַל, הָלַךְ וְכָשׁוֹל, קָם וְנָפַל שׁוּב — כָּל הַלַּיְלָה כִּתֵּת אֶת רַגְלָיו, וּפֶתַח לֹא מָצָא, עַד שֶׁעָלָה הַשַּׁחַר, נָפַל בְּלִי כֹחַ בֵּין הַקְּבָרִים. וְלִישֹׁן לֹא יָכֹל, כִּי הָרָעָב הֵצִיק לוֹ עַד מְאֹד.

ד. עֶזְרַת הַקַּבְּצָן.

שִׁבְעָה יָמִים וְשִׁבְעָה לֵילוֹת נִשְׁאַר הַמֶּלֶךְ יְחִידִי בְּבֵית הָעַלְמִין הַשָּׁמֵם, לֶחֶם לֶאֱכוֹל לֹא הָיָה לוֹ, וּמַיִם לִשְׁתּוֹת, גַּם מָקוֹם לִמְצוֹא מַחְסֶה בּוֹ מִן הַקּוֹר וּמִן הָרוּחַ וּמִן הַגֶּשֶׁם. וְנֶפֶשׁ חַיָּה לֹא עָבְרָה בְּכָל הַיָּמִים הָאֵלֶּה לִפְנֵי הַגָּדֵר, וְאִישׁ אַיִן שֶׁיּוֹשִׁיט לוֹ עֶזְרָה.

בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי לִפְנוֹת עֶרֶב שָׁמַע קוֹל צְעָדִים מֵעֵבֶר לַגָּדֵר, וְאִישׁ נִגַּשׁ וְעָמַד, מַבִּיט וּמִתְבּוֹנֵן. רָאָה וְהִנֵּה זֶה הוּא אוֹתוֹ הַקַּבְּצָן עַצְמוֹ שֶׁהָיָה בְּחַדְרוֹ.

אָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ:

— אַתָּה זָרַקְתָּ אוֹתִי לְכָאן?

— אֲנִי, — עָנָה הַקַּבְּצָן.

— מֶה עָשִׂיתָ לְּךָ! — הִתְחִיל הַמֶּלֶךְ מִתְחַנֵּן — מַדּוּעַ הֵבֵאתָ עָלַי רָעָה?

— חָפַצְתִּי שֶׁתִּהְיֶה טוֹעֵם טַעַם בְּדִידוּת בְּשָׁעָה שֶׁעֶזְרָה אָיִן.

— אוֹיָה, מַה מָּרָה הַבְּדִידוּת! — יִלֵּל הַמֶּלֶךְ, — כַּמָּה גְּדוֹלָה הָרָעָה, כְּשֶׁאֵין בֶּן אָדָם רַחֲמָן, שֶׁיֹּאבֶה לְהוֹשִׁיט עֶזְרָה בַּצָּרָה. רַחֵם נָא עָלַי, הַצִּילֵנִי מִן הַבְּדִידוּת הַנּוֹרָאָה, הָבֵא אוֹתִי לְבֵין בְּנֵי אָדָם חַיִּים.

— טוֹב הַדָּבָר, — עָנָה הַקַּבְּצָן. — יֵשׁ בְּיָדִי לְהָבִיא אוֹתְךָ לְבֵין בְּנֵי אָדָם חַיִּים. לֹא רָחוֹק מִזֶּה יֵשׁ יַעַר, וּבַיַּעַר עוֹבְדִים נַגָּרִים עוֹשֵׂי רְעָפִים. הָבָה אָבִיא אוֹתְךָ אֶל עוֹשֵׂי הָרְעָפִים וְעָבַדְתָּ אֶצְלָם.

שָׂמַח הַמֶּלֶךְ, נָפַל עַל בִּרְכָּיו בְּתוֹדָה. וְהַקַּבְּצָן נָתַן לוֹ לֶחֶם מִיַּלְקוּטוֹ לְהַשְׁקִיט רַעֲבוֹנוֹ, וּבְגָדִים יְשָׁנִים הוֹצִיא מִיַּלְקוּטוֹ וְנָתַן לוֹ לְהַלְבִּישׁ אֶת מַעֲרוּמָיו. אַחַר כַּךְ הוֹשִׁיט אֶת יָדוֹ, הֵרִים אוֹתוֹ מֵעַל לַגָּדֵר וְהֵבִיא אוֹתוֹ אֶל עוֹשֵׂי הָרְעָפִים.

ה. בַּיַּעַר.

עָבַד הַמֶּלֶךְ עִם עוֹשֵׂי הָרְעָפִים. עַל מָתְנָיו חֲגוֹרַת חֶבֶל; בַּחוֹרֶף — סְמַרְטוּט חָבוּשׁ לְרֹאשׁוֹ. בַּקַּיִץ — רַק כֻּתָּנְתּוֹ לְעוֹרוֹ, וְרַגְלָיו יְחֵפוֹת. וְנַחֲלֵי זֵעָה נוֹזְלִים עַל פָּנָיו.

כַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר מְעוֹרְרִים אוֹתוֹ מִן הַשֵּׁנָה — אֶל הָעֲבוֹדָה. וְעַד שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ שׁוֹקַעַת לֹא יוֹצִיא אֶת הַמַּקֶּבֶת מִיָּדוֹ. אֵין לוֹ פְּנַאי אֲפִילוּ לְנַגֵּב אֶת הַזֵּעָה מֵעַל פָּנָיו.

וּמַאֲכָלוֹ — לֶחֶם וּמֶלַח, וּמַשְׁקֵהוּ מַיִם מִן הַנַּחַל. וּמִשְׁכָּבוֹ עַל לוּחוֹת שֶׁל עֵץ וְשַׂק מָלֵא קִיסָמִים — כַּר מִתַּחַת לְרֹאשׁוֹ.

וַחֲבֵרָיו גַּם הֵם רְעֵבִים כָּמוֹהוּ, עֲרוּמִים וַעֲיֵפִים מִן הַמְּלָאכָה כָּמוֹהוּ. וּמִתּוֹךְ עוֹנִי וְדַלּוּת — רוּחָם רָעָה תָּמִיד. בְּדַבְּרָם — הֲרֵי הֵם מְנַהֲמִים בְּקֶצֶף, וּבְרִיבָם — לֹא

יַרְגִּיעוּ אֶת רוּחָם בִּלְתִּי אִם בְּדַם שׂוֹנְאָם, וּמֵעוֹלָם לֹא יִצְחָקוּ. הַמֶּלֶךְ יָרֵא מִפְּנֵיהֶם, וְלֹא אַחַת וּשְׁתַּיִם הִכָּה עַל יָדָם.

כֹּה עָבַד אֶצְלָם שָׁנָה תְמִימָה. עַד שֶׁלְּסוֹף הַשָּׁנָה רָאָה, וְהִנֵּה הַקַּבְּצָן הַזָּקֵן עוֹמֵד עַל יַד שֻׁלְחַן הָעֲבוֹדָה שֶׁלּוֹ. שָׁאַל אוֹתוֹ הַקַּבְּצָן:

— כֵּיצַד אַתָּה חַי?

עָנָה הַמֶּלֶךְ: — וַדַּאי שֶׁפֹּה טוֹב לִי יוֹתֵר מִשֶּׁהָיָה לִי בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, אֲשֶׁר הִתְגּוֹלַלְתִּי שָׁם רָעֵב וְעֵרוֹם וּבוֹדֵד וְעָזוּב. אֲבָל גַּם פֹּה לֹא טוֹב לִי. מַדּוּעַ הֵבֵאתָ עָלַי צָרָה גְדוֹלָה זוֹ? לָמָּה הֵבֵאתָ אוֹתִי עַד הֲלוֹם?

— חָפַצְתִּי, שֶׁתִּטְעַם טַעַם עֲנִיּוּת — עָנָה הַקַּבְּצָן.

— אוֹיָה, מָה רָעָה הָעֲנִיּוּת. — קָרָא הַמֶּלֶךְ בִּבְכִי. — לִידֵי כָּל דָּבָר רַע מְבִיאָה הִיא אֶת בֶּן הָאָדָם, הַצִּילֵנִי מִן הָעֲנִיּוּת הַזֹּאת. רַחֵם נָא עָלַי!

אָמַר הַקַּבְּצָן:

— טוֹב הַדָּבָר. לֹא הַרְחֵק מִזֶּה יֵשׁ אֲחֻזָּה גְדוֹלָה שֶׁל הֶגְמוֹן[1] אֶחָד. הָבָה אָבִיא אוֹתְךָ אֶל הַהֶגְמוֹן, וְהָיִיתָ מַשְׁגִּיחַ עַל הָאֲחֻזָּה.

שָׂמַח הַמֶּלֶךְ, נָפַל עַל בִּרְכָּיו וְהוֹדָה לַקַּבְּצָן. וְהַקַּבְּצָן נָתַן לוֹ מִיַּלְקוּטוֹ בְּגָדִים יָפִים — וַאֲלוּנְטִית וּבוֹרִית, וְצִוָּה עָלָיו לְהִתְרַחֵץ הֵיטֵב וְלִלְבֹּשׁ אֶת הַבְּגָדִים. עָשָׂה הַמֶּלֶךְ כֵּן. וְהַקַּבְּצָן הֵבִיא אוֹתוֹ אֶל הָאֲחֻזָּה אֶל הַהֶגְמוֹן.

ו. בַּאֲחֻזַּת הַהֶגְמוֹן.

הָיָה הַמֶּלֶךְ לְמַשְׁגִּיחַ עַל אֲחֻזַּת הַהֶגְמוֹן. הָיוּ עֲשָׂרוֹת עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת נִכְנָעִים לוֹ, וְהָעֲבָדִים כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְפָנָיו וְנוֹשְׁקִים אֶת כְּנַף בִּגְדוֹ. וְהוּא יוֹצֵא בְּמֶרְכָּבָה שֶׁאַרְבָּעָה סוּסִים רְתוּמִים אֵלֶיהָ, שְׁנַיִם־שְׁנַיִם בְּשׁוּרָה. וְהוּא לָבוּשׁ קְטִיפָה וּמֶשִׁי, וְאוֹכֵל כָּל מַאֲכָל טוֹב וְשָׁמֵן, וְשׁוֹתֶה כָּל יַיִן יָפֶה, וְגָר לְבַדּוֹ בָּאַרְמוֹן שֶׁאוּלַמִּים רַבִּים בּוֹ, וְיָשֵׁן עַל מִשְׁכָּב רַךְ כְּמוֹ שֶׁהוּא חָפֵץ וּבְכָל שָׁעָה שֶׁהוּא חָפֵץ.

---

[1] גראף.

אֶפֶס מִדֵּי פַעַם כַּאֲשֶׁר יָבוֹא אֶל הַהֶגְמוֹן לָתֵת לוֹ דִין וְחֶשְׁבּוֹן מֵהַנַּעֲשֶׂה בָּאֲחֻזָּה, הוּא מֻכְרָח לַעֲמוֹד בְּלִי כּוֹבַע עַל רֹאשׁוֹ, וּלְנַשֵּׁק אֶת כַּף יָדוֹ שֶׁל הָאָדוֹן, וּלְשָׁרֵת לְפָנָיו כְּאֶחָד מֵהָעֲבָדִים הַפְּחוּתִים. וְאִם רוּחַ הַהֶגְמוֹן סָרָה, יִצְעַק עַל מַשְׁגִּיחוֹ, וִיחָרֵף אוֹתוֹ, וְיִסְטֹר לוֹ עַל פָּנָיו בַּשּׁוֹט, שֶׁהוּא מַכֶּה בּוֹ אֶת סוּסָיו בְּצֵאתוֹ אֶל הַצַּיִד. וְאֶת כָּל מְשׁוּבוֹתָיו שֶׁל הַהֶגְמוֹן מְחֻיָּב הַמֶּלֶךְ לִסְבּוֹל בְּדוּמִיָּה, וְאָסוּר לוֹ לְהַגִּיד דָּבָר כְּנֶגְדּוֹ.

בְּשָׁעָה זוֹ חַיָּיו שֶׁל הַמֶּלֶךְ אֵינָם חַיִּים. הוּא נִזְכָּר אֶת יָמָיו הָרִאשׁוֹנִים, כְּשֶׁהָיָה מֶלֶךְ בְּאַרְצוֹ, וְהוּא בְּעַצְמוֹ הָיָה מוֹשֵׁל עַל הֶגְמוֹנִים וּנְסִיכִים. וְהָעֶלְבּוֹן שֶׁהַהֶגְמוֹן מַעֲלִיב אוֹתוֹ הֵסֵב לוֹ צַעַר רָב.

וְכָל הַשָּׁנָה כָּךְ. מְאוּם לֹא יֶחְסַר לוֹ, אַךְ תָּמִיד הוּא חָשׁ אֶת עַצְמוֹ שָׁפֵל וְנִדְכָּא, עַד שֶׁלְּסוֹף הַשָּׁנָה הוּא רוֹאֶה וְהִנֵּה הַקַּבְּצָן עוֹמֵד לְיַד שֻׁלְחַן עֲבוֹדָתוֹ בְּחַדְרוֹ.

— מַה שְּׁלוֹמְךָ? כֵּיצַד אַתָּה חַי? — שָׁאַל הַקַּבְּצָן.

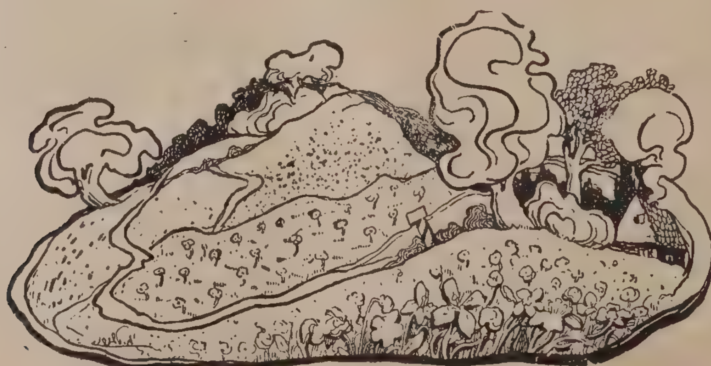
— וַדַּאי שֶׁטּוֹב לִי פֹּה יוֹתֵר מִשֶּׁהָיָה לִי בַּיַּעַר, — עָנָה, — אַךְ גַּם פֹּה רַע לִי מְאֹד. הַהֶגְמוֹן אֵינוֹ חוֹשֵׁב אוֹתִי לְבֶן אָדָם כְּלָל. מֶה עָשִׂיתִי לְךָ? מַדּוּעַ הֲרֵעוֹתָ לִי כָכָה?

— חָפַצְתִּי שֶׁתִּהְיֶה טוֹעֵם טַעַם שִׁפְלוּת, — אָמַר הַקַּבְּצָן.

— אוֹיָה, מָה רָעָה הִיא הַשִּׁפְלוּת — בָּכָה הַמֶּלֶךְ, — גַּם אוֹכֶל לֹא יִטְעַם גַּם מַשְׁקֶה לֹא יֶעֱרַב בִּשְׁבִילָהּ. הוֹצִיאֵנִי מִשִּׁפְלוּתִי הַנּוֹרָאָה. רַחֵם נָא עָלַי. — טוֹב. — אָמַר הַקַּבְּצָן, — הַמֶּלֶךְ מֵת בָּאָרֶץ הַזֹּאת. עַכְשָׁו מְבַקְשִׁים אִישׁ בָּקִי בְּעִנְיְנֵי הַמְּלוּכָה. הָבָה אֶקַּח אוֹתְךָ אֶל הַבִּירָה וְהָיִיתָ לְמֶלֶךְ בָּאָרֶץ.

שָׂמַח הַמֶּלֶךְ, נָפַל עַל בִּרְכָּיו וְהוֹדָה לַקַּבְּצָן. הוֹצִיא הַקַּבְּצָן מִיַּלְקוּטוֹ בִּגְדֵי מַלְכוּת שֶׁל זָהָב וְשֶׁל כֶּסֶף. צִוָּה הַקַּבְּצָן עַל הַמֶּלֶךְ לִלְבֹּשׁ אוֹתָם. אַחַר כָּךְ הֵבִיא אוֹתוֹ אֶל הַבִּירָה.

(סוף יבוא)

לֵוין קיפְּנִיס.

נִתְפַּשְׂתָּ!..

(סִפּוּר.)

א.

— שוב פעם! — קראה הגברת צִפְּרָא, והיא אשה גבוהַת־קומָה, בהכניסה את ראשָה לתוך פתח חדר־האוכל.

— אכן זהו גַנָב! — הוסיפָה בעברה את הסף, ונשארה עומדת ליד המזוזה והביטה בעינים תְמוּהוֹת וּמְפנות כלפי המסובים לשלחן.

אותה שעה שעת־בֹּקֶר היתה ובני הבית ישבו מסביב לשלחן וסעדו פת־שחרית. כד־הַקָּפֶה עמד באמצע השלחן והעלה תִמְרות הבל, וקהִלות זבובים עָגוּ עוגות סְחור־סְחור ולגשת לא הֵהִינוּ.

— וכמה? — שאל אדון צפרא, איש גְבַה־קומה גם הוא וַעֲגוֹל־פנים.

— כִּכָּר אחת; היו שש ונשארו חמש.

— פֶּלֶא! — קרא שוב אדון צפרא ומשך בכתפיו.

— טִפֵּש שֶׁכְּמוֹתוֹ! — אמרה מִיכַל הבת הַבְּכִירָה, תלמידת הַמַחְלָקָה האחרונה בבית־הספר, — הרי יכול היה לקחת הכל בבת־אחת!..

אדון צפרא, נָתַן עיניו בבתו, אך שתק; נראה היה, שדברי בתו לא יָטְבוּ בעיניו. הנערה הִסְמִיקָה והורידה את עיניה. אחר רגע של מבוכה התחילה מוֹזֶגֶת כוסות קָפֶה. הגברת צפרא נִגְשָׁה גם היא וישבה אל השלחן והסעדה נמשכה מתוך שתיקה.

* * *

וזהו דבר הפלא:

מִשֶּׁהֻפְרְצָה המלחמה והַמַּשְׁבֵּר הגיע פִּטרו בני המושבה את השומרים הָעִבְרִים ממשמרתם, והנה התחילו מִקְרֵי־גנבה להיות מעשים של יום־יום; גְנוּבְתֵי־יום וגנובְתֵי־לילה. כָּבְסָה אשה לְבָנים, תלתה אותם על גבי חבל ארוך, הַמָּתוּחַ מקצה החצר עד קצה, הִדְקָתַם בְּאֶטָבִים למען לא יַשִּׁירֵם הרוח, ונכנסה הביתה לרגע קט ואת דעתה הִסִּיחָה מלבניה — מיד קבלה עָנְשָׁהּ בצִדָּהּ: נפקד מקומו של סָדִין, צִפָּה אחת נעלמה, מַגֶּבֶת־רִקְמָה כאילו עפה עם הרוח... במקום כלי־הַלָּבָן שהיו מתנַפְנְפִים כדגלים, רק חבל פנוי מַשְׁחִיר... או ששכבו בני הבית לישון ואת הגרה שכחו בחוץ, או את הָעֲרֵיבָה — מיד נמצא קופץ על המציאות. לא פעם הוּצְאָה פרה מתוך הרפת וגם את רצועת העור של מכונת־המים גנבו באחד הלילות ולא היה מים לעם לשתות... אז מלאו בני־המוֹשָׁבָה אספה לְטַכֵּס עצה, נמנו וגמרו להטיל את השמירה על בני־המושבה גופא, איש־איש בלילו על פי התור.

ואף אמנם מיד נֶעֶצְרוּ הגנבות, שקטה המושבה.

ואולם פה בבית האכר, צִפְּרָא, קרה מקרה מוזר: באחד הַבְּקָרים נמצאה דלת המטבח פתוחה לרְוָחָה והכל על מקומו עומד, לא נֶעְדַר דבר; בָּדְקוּ ומצאו, שכִּכַּר־לחם אחת חֲסֵרָה...

— אך מִקְרֶה הוא! — אמרו בני־הבית.

ואולם הַמִּקְרֶה הזה נשנה ביום השני וְנִשְׁלַש בלילה השלישי. התחילו הכל מִשְׁתָּאִים: הַמִּטְבָּח מלא מכל טוב ולא ימצא הגנב מה לגנוב אלא ככר־לחם אֶחָת?!

ביום הרביעי, בצהרים, נתחדשה שוב השיחה בדבר הַגַּנָּב המשֻׁנֶּה. והנה נפתחה הדלת וּשַׁמָּש המושבה בא והודיע, שתורו של אדון צִפְּרא הגיע לשמור הלילה.

— אבא! — בקש שלמה, ילד בן־שתים־עשרה — אנכי אצא לשמור; אל דאגה, אני לא אֵרָדֵם!

— טוב! — אמר אדון צפרא — אך ראה שלא אֵבוֹש בך.

— וגם את הגנב הלא תִתְפֹּש! — לִגְלְגָה עליו מיכל אחותו.

אחיו ואחיותיו הקטנים של שלמה הביטו עליו בקנאה רבה, והוא נפנה מיד לשכב לישון.

ושלמה שמר כל הלילה וְלִפְנוֹת בֹּקֶר נכנס הביתה ושכב לישון. הוא רק התעורר משנתו — והנה אחיו ואחיותיו הקטנים מַקִּיפִים אותו ומלעיגים עליו:

— שוב חָסרה ככר אחת! שומר בֶּן־חַיל אתה!

שלמה גָעַר בהם וְגֵרְשָׁם מעל פניו, ואחר הוריד ראשו ונשתַּקַע במחשבות. —

וַהֲרֵי היום העשירי והגנבה נשנית ערב־ערב. פלא!

אז החליט אדון צפרא לשמור כל הלילה וְלֶאֱרוֹב לגנב המשנה וּהמָהִיר.

וכן עשה.

(סוף יבוא)

לְמַעַן הַקְּטַנִּים

ל. שנידר

מִשִּׁירֵי הָאָסִיף.

לֹא יְצָאתֶם, יְלָדִים, לִקְרָאתִי
וְאָנֹכִי בְּעַצְמִי כְּבָר בָּאתִי...
אִם תִּשְׂבְּעוּ רָצוֹן אוֹ לֹא —
אָנֹכִי, הָאָסִיף, כְּבָר פֹּה!
וּכְשַׁלִּיט מֶמְשַׁלְתִּי בְּלִי־מְצָרִים
שָׁפַכְתִּי עַל שָׂדוֹת וִיעָרִים!
הַבִּיטוּ: שָׁם רֵיקָה וַעֲלוּבָה
עוֹמֶדֶת הַשְּׂדֵמָה עֲצוּבָה;
כִּשְׁלָדִים עֵירֻמִּים וּשְׁקוּפִים
מַבִּיטִים הָעֵצִים חֲשׂוּפִים,
וּבְרֶגֶל נִרְמָסִים וּבָלִים
סְבִיבוֹתָם יַלְדֵיהֶם — הֶעָלִים;
הַגַּנִּים שׁוֹמֵמִים, נֶעֱלָבִים,
גַּם נָבְלוּ פִּרְחֵיכֶם, שׁוֹבָבִים!..
אִם תִּשְׂבְּעוּ רָצוֹן אוֹ לֹא —
רְצוֹנִי וְחֶפְצִי הוּא כֹּה!.. —
וְלַיְלָה, פִּרְחָחִים, אַקְדִּירָה
שָׁמַיִם וְעַל עִירְכֶם אַמְטִירָה;
וְכִי תִּפְקְחוּ בֹּקֶר עֵינֵיכֶם —
תְּבַקְשׁוּ מִיָּד עַרְדַּלֵיכֶם:
סִמְטַתְכֶם 1) מִקָּצֶה עַד קָצֶה
תְּהִי מְלֵאָה כְּבָר רֶפֶשׁ וּבִצָּה,
וְקוֹדְרִים יַעַמְדוּ הַבָּתִּים,
כַּיְלָדִים הַבּוֹכִים נִבָּטִים... 2)
אִם תִּשְׂבְּעוּ רָצוֹן אוֹ לֹא —
רְצוֹנִי וְחֶפְצִי הוּא כֹּה!..

---

1) סמטה — רחוב, מעבר קטן. 2) מביטים.

הַמֶּלֶךְ וְהַקַּבְּצָן.

— אַגָּדָה —

פאלק הלפרין

א. הַגְּזֵרָה הָרָעָה.

מְרִיבָה פָּרְצָה בֵּין שְׁנֵי מְלָכִים.

וּכְשֶׁמְּלָכִים מְרִיבִים, הֲרֵי הֵם נִלְחָמִים, וּמִי שֶׁהוּא חָזָק יוֹתֵר הוּא הַצַּדִּיק.

לָקְחוּ בָּנִים מֵאֵת אֲבוֹתֵיהֶם, חֲתָנִים מֵאֵת כַּלּוֹתֵיהֶם, אָבוֹת מֵעַל בְּנֵיהֶם, וְהוֹצִיאוּ אוֹתָם אֶל הַשָּׂדֶה לַמִּלְחָמָה. נִלְחֲמוּ בָּנִים בְּבָנִים, אָבוֹת בְּאָבוֹת, נִלְחֲמוּ זְמַן רַב, הִכּוּ זֶה אֶת זֶה הַרְבֵּה, הָרְגוּ זֶה מִזֶּה הַרְבֵּה, וּלְנַצֵּחַ זֶה אֶת זֶה לֹא יָכְלוּ. לֹא נוֹדַע מִי הֶחָזָק יוֹתֵר, וְלֹא נוֹדַע גַּם מִי הַצַּדִּיק.

נִמְלְכוּ הַמְּלָכִים וְאָמְרוּ: מִי שֶׁהוּא מְיֻחָס יוֹתֵר הוּא יִהְיֶה הַצַּדִּיק.

חָקְרוּ וְדָרְשׁוּ בְּכִתְבֵי הַיּוֹחֲסִין וְנִמְצָא, שֶׁהָאֶחָד מִשְּׁנֵי הַמְּלָכִים הֲרֵיהוּ מִזַּרְעוֹ שֶׁל הָמָן הָאֲגָגִי. הָיָה לוֹ הַדָּבָר לְחֶרְפָּה גְּדוֹלָה וְנִמְצָא הוּא הָרָשָׁע.

אָמַר הַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל הָמָן: בִּשְׁבִיל הַיְּהוּדִים הָיָה שְׁמוֹ שֶׁל הָמָן לְחֶרְפָּה וְלִשְׁנִינָה. עַל כֵּן אֶקַּח נָקָם מִן הַיְּהוּדִים הַיּוֹשְׁבִים בְּעָרֵי מַמְלַכְתִּי.

וַיִּגְזֹר: כָּל הַיְּהוּדִים יַעַזְבוּ בְּמֶשֶׁךְ שָׁבוּעַ אֶחָד אֶת גְּבוּלוֹת מַמְלַכְתּוֹ וְהַנִּשְׁאָר פֹּה — מוֹת יוּמָת.

הִתְאַבְּלוּ הַיְּהוּדִים, בָּכוּ וְהֵילִילוּ עַל הַגְּזֵרָה הָרָעָה.

ב. הַסְּתָרָה.

שָׁכַב הַמֶּלֶךְ, מִזַּרְעוֹ שֶׁל הָמָן, עַל מִשְׁכָּבוֹ וּשְׁנָתוֹ נָדְדָה. דָּמוֹ רוֹתֵחַ בְּקִרְבּוֹ מִשִּׂנְאָתוֹ אֶל הַיְּהוּדִים וּמִצִּמְאוֹנוֹ לִנְקָמָה וּמִשִּׂמְחָתוֹ, שֶׁגָּזַר עֲלֵיהֶם גְּזֵרָה רָעָה כָּל כָּךְ. הוּא מְשַׁוֶּה לוֹ, כֵּיצַד הַזְּקֵנִים וְהַבַּחוּרִים הַיְּהוּדִים, הַנָּשִׁים וְהַטַּף נָעִים וְנָדִים בַּדְּרָכִים הַשּׁוֹמֵמוֹת וּצְרוֹרוֹתֵיהֶם עַל שִׁכְמָם, וְרַגְלֵיהֶם פְּצוּעוֹת בָּאֲבָנִים וְזָבוֹת דָּם, וְשַׂלְמוֹתֵיהֶם נִקְרָעוֹת בַּחוֹחִים, וְהֵם עֲיֵפִים, עֲנִיִּים וַעֲזוּבִים. וְנַפְשׁוֹ מְלֵאָה שִׂמְחָה עַל עִנּוּיֵיהֶם, וְהוּא חוֹרֵק בְּשִׁנָּיו מִקֶּצֶף, שֶׁהוּא רוֹצֶה לְהָבִיא עֲלֵיהֶם עִנּוּיִים גְּדוֹלִים מֵאֵלֶּה.

וְהוּא שׁוֹכֵב וְחוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת כָּל הַלַּיְלָה עַד עֲלוֹת

לֵב לֵוּ.

מוֹת הַקָּיִץ.

(שִׁיר בִּפְרוֹזָה)

לַאֲבוֹת הַתּוֹלָדָה: הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ אַרְבָּעָה בָּנִים נוֹלְדוּ וּבְשֵׁמוֹת: סְתָו, חֹרֶף, אָבִיב וָקַיִץ נִקְרָאוּ.

בֶּן־זְקֻנֵיהֶם — קַיִץ — עַל כָּל אֶחָיו עָלָה; עוֹד בִּימֵי נְעוּרָיו לִמְרוֹם־הַמַּעֲלָה הִגִּיעַ. בְּהִתְבּוֹנְנוֹ אֶל מֶזֶג אֶחָיו וְכִחוֹתֵיהֶם, דַּרְכָּם וְאָרְחָם, — לְפִסְגַּת־אֲשֶׁר יָדַע לְהִתְרוֹמֵם, לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ טוֹב וָחֶסֶד הִשְׂכִּיל.

בִּבְרַק־עֵינָיו הַזּוֹרְחוֹת אֶת לִבּוֹת בְּנֵי־הַיְקוּם הִצְחִיק, וּפַלְגֵי־גִיל לְעוֹרְקֵיהֶם הִשְׁפִּיעַ, וּבְרַחַב אֵין־קֵץ קַרְנֵי־אוֹר מֵהֶן הִשְׁתַּפָּכוּ, עֵינֵי יְלָדִים לְהַבְרִיק הֵחֵלּוּ וְאֶת רֵעֵיהֶן לְטַפּוּ.

תְּרוּעַת־שִׂמְחָה מִפִּיו נִשְׁמָעָה, בַּת־קוֹלָהּ בְּשָׂדֶה וָיַעַר צִלְצְלָה, הַצִּפֳּרִים הָעַלִּיזוֹת צִפְצוּפָן הַנָּעִים זָכָרוּ, בְּנוֹת־הַשִּׁיר בְּקוֹלָן הַמְלַבֵּב סִלְסֵלוּ, מִפִּיּוֹת יְלָדִים נִגּוּן עָרֵב הִתְפָּרֵץ, כָּל עֵשֶׂב וָעֵץ בְּזִמְרָה הִשְׁתַּפְּכוּ וְשִׁירַת־אֱלֹהַּ אֶת כָּל הַחַיִּים מִלֵּאָה.

יָדָיו לְהִתְנוֹעֵעַ הֵחֵלּוּ וּדְחִיפַת־חַיִּים לַכֹּל הֵבִיאוּ: הַשֶּׁמֶשׁ לִזְרֹחַ בַּיּוֹם לֹא חָדֵלָּה, הַיָּרֵחַ לְהָאִיר בַּלַּיִל לֹא חִסֵּר. רָאשֵׁי־שִׁבֳּלִים בְּקַרְנֵי־פָז הִתְיַפּוּ, לְחַיֵּי־פֵּרוֹת בְּאֹדֶם־גַּדְרוֹת הִתְעַגְּבוּ. הַכֹּל לָעֲבוֹדָה נִקְרָא, חֶרְמֵשׁ וּמַגָּל לִשְׂדוֹת־תְּבוּאָה הוּבָאוּ, לְהַפִּיל חַלְלֵי־קָמָה הוּחַדּוּ. בּוֹצְרִים לִכְרָמִים נִכְנָסוּ, פֵּרוֹת אַדְמֵי־לְחָיַיִם לְתוֹךְ הַסַּלְסִלּוֹת יָרְדוּ וּזְרוֹעוֹת הַסַּלְסִלָּה אוֹתָם בְּחִבָּה חִבֵּקוּ. כַּנְפֵי־טַחֲנָה בִּגְבוּרָה נִפְרָשׂוּ, בְּלִי הֶרֶף עָלוּ וְיָרָדוּ, לֵב הַטַּחֲנָה אֶת הָעֲנָבָה [1] אֵלָיו לָחַץ, אֶל נִשְׁמָתָהּ הִתְאַוָּה וְלִבְנוּנִיתָהּ הֶעֱלָה וְזִקֵּק. תְּנוּעַת־עֲבוֹדָה בְּכָל שַׁאֲנָנָה; לִידֵי פְּעֻלָּה וְתַעֲשִׂיָּה אֶת כֻּלָּם הָעִיר וְקָרָא.

* *

*

וְקִנְאַת הָאַחִים בָּאָה וְעֵינָם הָרָעָה בּוֹ שָׁלְטָה. בְּעוֹדוֹ בְּאִבּוֹ כֹּרַת וּמֵאֶרֶץ־הַחַיִּים קֻפָּד.

אֲבוֹת הַתּוֹלָדָה עַל בֶּן־זְקֻנֵיהֶם אָבֵלוּ. הַשָּׁמַיִם אֶת רֹאשָׁם מַטָּה הֵשַׁחוּ, נַחֲלֵי־דְמָעוֹת אַרְצָה נִגָּרוּ, הָאָרֶץ בְּדִמְעוֹת הַשָּׁמַיִם אֶת פָּנֶיהָ הֵלֵחָה וְרִשְׁמֵי־עֶדְנָתָהּ נִשְׁחָתוּ; תַּלְתַּלֵּי־עֶשְׂבָּהּ נֶדֶף־רֵיחָם אִבְּדוּ וּבְרֶגֶל דּוֹרְכִים נִרְמָסוּ.

אֵבֶל כָּבֵד אֶת פְּנֵי הַכֹּל עָטָה, אוֹר וָזֹהַר כָּבוּ. רוּחוֹת נוּגוֹת צָבָאוּ, שְׁרִיקוֹת־תּוּגָה הִשְׁמִיעוּ, עֶצֶב עָמֹק בְּלֵב הַחַי חָדַר. בְּנוֹת־הַשִּׁיר נָדַמּוּ, וּצְלִיל־קוֹלוֹת הַיְלָדִים נִפְסָק. הָעֵצִים אֶת צַמְּרוֹתֵיהֶם הוֹרִידוּ, אֶת עֲלֵיהֶם מִצַּעַר לְמַטָּה הִשְׁלִיכוּ, בְּקָרְחָה לְמֵת הָקְרְחוּ, לִבָּם הַפָּרוּעַ נִרְאָה וְשָׂרֶטֶת־מֵת עָלָיו נִרְאָתָה.

יְדֵי־עוֹסְקִים הוּרָדוּ, עַצְלוּת בְּכָל שׂוֹרֵרָה, זָרוּת־אֲבֵלִים עַל כָּל פָּנִים נִסְכָה וְרֹחַק־לֵב בֵּין רֵעִים הִפְרִיד. שֵׂיבָה בְּנִשְׁמַת הַחַיִּים נִזְרְקָה וְתַרְדֵּמַת־זֹקֶן עַל כֻּלָּם נָפָלָה. דְּמָמַת־אֵבֶל אֶת כְּנָפֶיהָ הָאֲפוּרוֹת בַּחֲלַל פֵּרְשָׂה.

אָחִיו הַסְּתָו אֶת מֶמְשַׁלְתּוֹ יָרַשׁ — — — — — —

1) גרעיני התבואה.

נח פלַנטובסקי.

שְׁלְהִידְקִיְטָא

א. בֹּקֶר.

טְבוּלֵי עַצְבוּת אִילָנוֹת מְהַרְהֲרִים. דְּמָמָה.
הֶחָלָל מְלֵא־תוּגָה שְׁקוּי־טָל.
מִבַּעַד סַלְעֵי־עָב שֶׁמֶשׁ־בֹּקֶר מַכְסִיפָה,
עָטוּף מַטְלִית־מוֹךְ שַׁחַק־עָל.

צְלִילֵי־כְמִישָׁה קַלִּילִים עַל כֹּל מַאֲהִילִים,
מַכְתִּימִים עֲשָׂבִים בַּכָּר.
צִפֳּרִים מַנְעִימוֹת שִׁיר סִפּוּג־גַּעְגּוּעִים,
שָׁם תַּרְנְגוֹל נוֹגֶה לוֹ שָׁר.

אַט־אַט זָזָה שֶׁמֶשׁ, סַלְעֵי־עָנָן נְמוֹגִים,
מִתְבַּהֲרִים שַׁחֲקֵי־עָב.
רוּחַ קְרִירָה קַלִּילָה מְנַעְנַעַת בַּדֵּי־אִילָן,
וּמְבַשְּׂרָה אֶת בִּיאַת הַסְּתָיו...

ב. צָהֳרָיִם.

שֶׁמֶשׁ־דָּרוֹם שׁוֹפַעַת קַרְנֵי־פְרֵדָה חֲמִימוֹת
הַמְלַטְּפוֹת בְּחִבָּה אֶת כֹּל.
עֲבִיבִים צְחַרְחֹרִים מְרַחֲפִים שֶׁפִי
עַל גַּבֵּי שַׁפְרִירֵי הַסְּגוֹל.

קוּרֵי־כֶסֶף עֲנֻגִים מְרַפְרְפִים. שְׁרוּי
רֹךְ עַצְלוּת בְּמֶרְחַב אֵין־סוֹף.
בַּגַּן גּוֹשְׁרִים עָלִים. מִתְעַרְטְלִים שָׂדוֹת,
אַט הוֹלְכִים הֵם הָלֹךְ וּצְהוֹב.

רוּחַ חֲמִימוּת מְגַפְּפָה אוֹתִי וּמְלַטְּפָה,
עַל אָזְנִי לוֹחֶשֶׁת לִי סוֹד:
„לֹא תוֹסִיף עוֹד, אָחָא, לָשׁוֹר קַרְנֵי־שֶׁמֶשׁ,
לְהָרִיחַ אֲבַק פִּרְחֵי־הוֹד...

ג. עֶרֶב.

שָׁמַיִם עֲמֻקִּים כְּחַלְחַלִּים עֲמוּמִים
מִשְׂתָּרְעִים בְּרַחֲבֵי הָרֹם.
שַׁט סַהַר־הַכֶּסֶף בֵּין תַּלְמֵי־עֲבִיבִים
וּמַשְׁרֶה עַל כֹּל דֹּק־חֲלוֹם.

כּוֹכְבֵי־זֹהַר מַרְעִיפִים רַעֲנַנּוּת וּדְמָמָה,
וּמְסַפְּרִים לִי אַט סִפּוּר־רָז.
אַד קָרִיר אַוְרִירִי מִתְפַּשֵּׁט בֶּחָלָל,
שִׁיר־שֶׁכְוִי בּוֹקֵעַ וָגָז.

הַס! נָמִים אִילָנוֹת. הַיְאוֹר מַשְׁחִיר שָׁקֵט,
קְדִימָה מְפַכֶּה הוּא דֹּם;
בּוֹ רוּחוֹן מְנַשֵּׁב גַּלִּילִים וּמְנַעְנֵעַ
אַגַּן קַעֲרַת־כֶּסֶף בַּתְּהוֹם...

ארנסט טרַמפּה.

מֶלֶךְ יְהוּדָה

ספור מימי הבית הראשון.

ו. שוֹכֵן הַמְּעָרָה

(המשך)

הזקן הביט אליו בלעג: „הֲכֵן היא דַעְתֶּךָ? האם לא שמעת, כי במקדש-ציון שוכנים יחד עם ה׳ עוד אחרים? האנשים צועקים שם ממעלה לאלהים רבים, רק את האחד הסירו, את האחד, אשר לו כל הַבָּא ממעמקי האדמה. אך רב לנו לדבֵּר בזה. הגידה-נא לי מי אתה ואיך באת אל המקום, אשר מצאתיך שם".

יוחנן שקע במחשבות. אחר החל לספר את כל אשר עבר עליו מעת המלטו הביתה עד נפלו בַּדּוּת. הזקן הטה את ראשו: „אחד מזרע דוד—בזה אני מאמין; דַם רוֹתֵחַ נוזל בגידיהם וְיָדָם ממהרת לְחַלֵּק מַהֲלוּמוֹת". הוא חָרַק בשניו ויקפץ את אגרופו: „חכה עד בוא העת! בדם תְּכֻפַּר החרפה". לאחרונה הרים את ראשו, העביר בידו על זקנו הפרוע, בשאפו רוח בחזקה, וישאל: מתי השליכך הבורה?" — „ממחרת היום אשר באתי אל העיר. זה היה ביום החמשי בשבוע".

הזקן התבונן ויחקר בפני אירחו. אחרי כן קם וירם את עור העזים, אשר על הקיר: הַנֹּגַהּ הָאָדֹם של השמש-השֹׁקַעַת חָדַר אל האולם. דרך קנה ארוך, אשר שיחים סבוכים נטו לנקבו בחוץ, ראה יוחנן למרחוק ירכתי הר מכוסות צֵל וחומות-מגדלים בראש ההר. — „הראית, היום נטה לערוב" אמר הזקן; „שני ימים ולילה אחד ביניהם תָּעִית בהר, עד אשר מצאתיך". יוחנן הביט אליו מבלי דַבֵּר דבר. „האם לא תאמין לדברי?" שאל הזקן; „כדברי כן הוא. אולם הִנָּחֵם! מחר טרם תצא השמש תעלה וראית אור היום".—בשמחה הרים העלם את ידו: „ברוך תהיה! יְבָרֶכְךָ ה׳ כעל כל, אשר גְּמַלְתַּנִי!" הזקן האריך את שפתיו: „מברכתך חדל! אין לי חלק בָּאֵל אשר הִזְכַּרְתָּ". הוא הוריד את מסך העור וַיִּסּוֹג אחור.

יוחנן החריש ברעדה: מי הוא האיש הזה, אשר הֵעֵז לְגַדֵּף את ה׳? הזקן לא שם לב למבוכת אורחו, ויגש עוד הפעם אל בַּדיו ויבא ספל מלא מחדש: „שְׁתֵה! עליך לישון; עלה תעלה— אבל שכח את אשר ראית פה מתחת! אם חפץ חיים אתה, אַל תַּגֵּד לאיש דבר על האיש, אשר הציל את נפשך. רק לְאֶחָד יש המשפט לשאלך, אבל אני אומר, כי בזה לא יִפָּגֵשׁ". הוא הושיט לו את הספל, יוחנן שתה מבלי דבר דבר. נדמה לו כי ריח היין נודף עתה בחזקה מאשר בראשונה. מושיעו לקח את הַמְּגִלָּה ויחל לקרוא בה בְּלַחַשׁ. יוחנן לא הבין את הדברים, הם נשמעו לו כדברי שפה זרה וקולם—קול אחד. המערה הלכה הלוך והתַרְחֵב נגד עיניו. תמונת האיש, הרובץ לפני האח המבוערת, הלכה הלוך וגדול, התרחבה כצֵל כהה עד התקרה. משתומם פנה העיף— ואחרי כן נפלה עליו תרדמה גדולה.

חלומות פרועים הרגיזו את שנת הָעֶלֶם: נדמה לו, כאלו עיניו פקוחות והוא מביט אל האולם הכהה. אז נראתה לו מאחרי הקיר הכהה לְמַחֲצִיתוֹ תמונה אימה, ראש שור גדול מאד ופיו פתוח לרוחה ועיניו אדֻמות ומבריקות. ומתחת לִפני הַשִּׁקּוּץ עמד הזקן ויפרש כפיו לפני הַצֶּלֶם. החולם נאנח קשות בלחץ חלומו ויסגר את עיניו. עוד נדמה לו, כאלו כורע עליו מי, וכאלו הוא מרגיש ברוח להט על מצחו, וקול צָרוּם לָחַשׁ: „אין דבר; הוא ישן"— ויישן באמת.

אחרי כן נשמעו קולות-ריב מעל ראשו. „הנך סָכָל" צעק האחד: „איך אעביר אותו על פני הַשּׁומרים? מדוע לא הרימות את רגלך ולא דחפת אותו למטה, ולא הבאת עליך ועלי סֵבֶל-חנם?— „האם היה לי להביא עלי את דמו?" קצף השני, האם לא אלי-שחת הביאו אותו לי?"—„והאם לא תראה למה?" השיב הראשון; תבנית אֱלֹהַּ עוד לא נקדשָׁה, הקרבן עוד לא הובא, לבעבור יחזק ויפעל; קח וזבַח!"

לב הישן דפק בפַחֲדֵי-מָוֶת, ביראה ואימה חכה לשמוע את דברי המענה, והתשובה באה אחרי רגעי דומיה מְמֻשכה: „לא לְזֶבַח הוא; מי כמוך יודע, על מי לעביר במאכֶלֶת על צואר הזבח, למען יעלה בלהב לַעֲלִית-הזהב אשר לַמֹּלֶךְ". השני נאנח: „מי יתן ולא למדתי זאת מעודי ולא שמעתי מימי לקולך".—„מדוע? האם אין אדונך מלך ואתה אינך עבדו הנאמן? הנה בא ונהיה, כאשר דברתי לך אז, בהביאך את נערך אלי אל גיא הַתֹּפֶת".— ארור הלילה, אשר עשיתי בו את הדבר הזה!" צעק השני: „מה לי בזה? ערירי אני, בן לא יצא מֵחֲלָצַי מאז, ולזבוח לה׳, למען יברך הוא את אשתי, אין אני מֵעֵז"—„ובכן ראה והביטה אתה!" נשמע קול הראשון בלעג: „אני אומר לך: זה לא ימות באופן כזה; אבל גם להשאר לא יכול, ובכן הַעֲלֵהוּ עמך לְמָעְלָה!"

צחוק-רגֶז נשמע על דברי הפקודה הזאת: מה מצאת בעלם הזה? הֵן לא איש חסד אתה, כאשר אני יודע אותך. אולם יהי כן! אני אעלה אותו ואניחהו במקום, אשר ימצאנו מחר השומר; אני חושב, כי ראשו ימהר לקפוץ מעל כתפיו".—„לבך קשה מהסלע הלז" ענה השני, „אבל ידי נקיה, עשה אתה בו כחפצך!" — יוחנן חפץ לצעק: „אל תתנני ביד האכזר הזה!". הוא חפץ לפקוח את עיניו, אבל אַשְׁמֻרות עיניו כבדו כעוֹפֶרֶת, התרדמה שבה אליו בחזקת היד והוא לא ידע את הנעשה בו.

ז. בְּגַן עֻזָּא.

על מטתה שכבה תמר, בת-המלך. המטה עמדה על-הגג הַשָּׁטוּחַ, אשר על הבית, הבנוי בתבנית היכלי מצרים, אשר בנה בימיו שלמה לאשתו בת-פרעה, למען תראה מסביב לה את חֶמְדַּת ארץ מצרים מולדתה ופְאֵרָהּ, ושמח לבה בארץ נכריה לה; ומהעת ההיא היה הבית הזה למעון לְכל הגבירות הראשונות בין נשי מלכי יהודה. עוד היה קֶשֶׁר חָבוּשׁ על זרועה הפצועה, וחִוְּרַת-פניה העידה עוד על הַסַּכָּנָה, אשר רחפה על ראשה. בידה הַבְּרִיאָה תמכה בראשה, ותלתלי שערותיה הרבות נפלו כְּזֶרֶם-זהב מעל אֶצבעותיה על זרועה. היא הביטה לפניה ברוב שרעפיה, כמו רצתה לעורר בלבבה תמונה, אשר נרדמה בו שם בסתר. היא לא שמה לב לַיּוֹנִים, אשר סַבּוּהָ בְּהֶמְיָתָן ועפו מסביב לה בקוצר-רוח, על אשר שכחה אותן גבִרְתָּן, היא לא שתה את לבה גם לצעדים, אשר קרבו אליה בלאט.

רק כאשר כרעה לפניה הַמֵּינֶקֶת ובאהבה נשקה לזרועה הַחֲבוּשָׁה, הקיצה תמר מחלומה בהקיץ. — „דבורה!" קראה בתלונה „מדוע הִפְחַדְתִּנִי! מדוע את מתגנבת כְּקֶטֶב יָשׁוּד צהרים?"— „גברתי" ענתה המינקת, „הנך עוד חולה, לְבָבֵךְ עוד רועד מהפחד, אשר נפל עליך אצל האבן אשר בבית-אל. אני עליתי בלאט יְחֻפָּה, וצר היה לי, כאשר רעשו המדרגות, כי חשבתי, אשר יְשֵׁנָה

אַתְּ. והנה את עֵרָה ובכל זאת לא שמעת את בואי". היא צחקה בסִכְלוּתה ותוסף בחשיבות: „יודעת אני! נפשך בַּמֶּרְחַקִּים: היא עפה שמה מסביב למגדלי הבירה, מקום שם יגור אֲרוּשֵׂךְ, כי הוא שר-המבצר. האח, חמדת לבי! שִׂמְחִי וַעֲלְזִי! עוד מעט וקִשֵּׁט חתנך את מזוזות ביתו בזרי-פרחים, למען תבוא שמה הגברת הצעירה בקול מִצְהֲלוֹת משוררי החתונה".

פני תמר חָוְרוּ עוד יותר, את ידה שמה אל לבה ותשאל בקול רועד: „המדַבְּרים, המדברים על אדות זאת בחצר המלך?" דבורה הרימה את ידיה בַּחֲשִׁיבוּת: אמנם כן, שׁוֹשַׁנָּתִי הנעימה, כל הנשים אשר בַּהֵיכָל מדַבְּרות על אדות הדבר הזה. הן אומרות, כי באה העת, אשר תלמדנה הנערות, בנות נכבדי העם, את שירת הַכְּלוּלוֹת. אתמול שר את השירה הזאת המנגן בכנור באולם-העמודים לפני נשי אביך. רֵאשִׁית דברי השירה הוא: „כְּאַיֶּלֶת-הַשַּׁחַר" והמנגינה היא נעימה כּזִמְרַת הזמיר. האח, אהובת לבי! כל בנות ירושלים מאַשְּׁרות אותך, כי חֲתָנֵךְ הוא היפה בבנים, ישמעאל בן נתניה, אשר עיני כלן תַּעֲרֹגְנָה אליו".

תמר התרוממה, היא קמצה את אגרופה הבריא בקצף וַתֶּהְדֹּף ממנה את המדַבֶּרת: „סורי ממני! האם תחפצי לְהַרְעִיל את אזני, כאשר הרעיל הנחש את זרועי?" — נרעדה הביטה אליה דבורה בעיני-מגור ואחרי-כן שאלה אותה בקול בכי: „אבל, גברתי העדינה, מה עשיתי לך? מה נעים לכלה לשמוע מתהלת חתָנה!" אולם תמר הוסיפה לרגוז עוד יותר ותקרא: הַחֲרִישִׁי ואל תדברי על אדותיו! איך אלך אחרי איש, אשר מְאַסְתִּיהוּ? טוב לי מזה לשבת על אֵם הדרך ולהתכסות בצעיף לפני כל עובר, אשר ישליך אל חיקי אגורת כסף. עתה ידעתי את אשר אִתִּי!"

ביראה פרשה דבורה את ידיה: „יונתי, מה תְּדַבֵּרִי? האם מָסַךְ ה' בקרבך רוח עִוְעִים? האם לא בן-דודך הוא ישמעאל? האם לא נוֹעַדְתְּ לו מִיַּלְדוּתֵךְ, בהיותכם עוד ילדים מצַחקים פה בגן? מי ראוי יותר לבת-המלך מבן משפחת המלוכה, אשר עינו כעין התַּחְמָס, עֻזּוֹ כעז הנמר ביער הכרמל ולבו אַמִּיץ כלב הארי בִּסְבַךְ הירדן?"

תמר שמה קץ בִּקְצָפָה לזרם דברי המינקת: „אמיץ? מוג-לב הוא, ולבו חִוֵּר כְּחִוֶּרֶת פניו, כאשר ראה בהתרומם הנחש נגדי. האם לא תדעי זאת? האם לא ראית זאת? מה קראת אליו את, כן, את! כאשר הִתְחַמֵּק בִּבְהָלָה?"—היא קפצה ממושבה, רקעה ברגלה הקטנה והיְחֵפָה על רצפת הגג: דַּבְּרִי, דבורה! הלא צִוִּיתִיךְ!"

המינקת הביטה נבוכה אל הילדה הרועדת: אל-נא, אל-נא!" גמגמה במבוכה: „כזה וכזה מדברים בבהלת נפש. מה שמעת? הלא כמתה שכבת בחיקי." „כן", קראה תמר, „כן, דבורה! גויתי נחה בחיקך, כי מרירי-מות אסרו את בדי גוי וכאש בערה יקד בעצמותי, כצפור נודדת סערה נפשי ובמורא ופחד הביטה אל שערי מות. אולם בכל זאת! בכל זאת הקשיבה אזני את בקשות אמי ואת קול תלוּנָתֵךְ, שמעתי גם את דברי המושיע, אשר נתן מוצא לַחֲמַת הנחש, אם רק יִמָּצֵא איש, אשר חפץ להוציאו במיץ שפתיו. אני שמעתי את שאֵלָתוֹ: אם יש איש, אשר יתן את נפשו תחת נפשי, וראיתי—כן, דבורה! אל תְּנַדִּי בראשך! בְּעֵנֶי נפשי הרועדת ראיתי את האיש, אשר חֲתָנִי יִקָּרֵא, והנה הוא מתחמק במורא ובכפיו כסה את פניו החִוְּרים, אשר לא אדמו גם מבשת!" — —

„בַּאֲרוֹן הָעֵדוּת נשבעתי", קראה דבורה, אמת הדבר! כן עשה". — „הנך רואה? ועתה תתפלאי, כי לבי מלא מרורות, כי מקללת אני אותו, אותו ואת אמו, אשר יְלָדַתּוּ לעניי ולתועבת נפשי? לכי מזה! מאסתיך, בת-תרמית! לְכִי!" ובבכי תמרורים נפלה הכועסת על מטתה ותכס בצעיפה הדק את ראשה והַנּוֹדֵף-בשמים.

בפחד פגתה אליה המינקת, העבירה בידיה בחִבָּה על חֶלְקַת צוארה וזרועותיה ותחליק את קווצותיה האדמות העבות, אשר התפרצו בתפארת זהב מבעד ידיה השלובות. באחרונה נחה רוח הילדה הַנִּרְעָשָׁה, התעודדה בת-המלך ותפרש כפיה בבקשה: בואי, דבורה, הראיני את טובך, אל תקצפי על יונתך האֻמְלָלָה! ראי-נא, לִבָּתִי כה אֻמְלָלָה, כה מלאתי דמעות, מתה אנכי אם תעזביני גם אַתְּ!"

דבורה חבקה אותה בשתי זרועותיה, תָּמְכָה בשִׁכְמָהּ את ראשה בעל הקווצות הֶעָבוֹת, ובלאט דברה אליה דברי תנחומים. אז הרימה תמר פתאום את ראשה:—„מי הוא זה, דבורה, אשר קולו צִלְצֵל באזני כזמרת התור בסבכי העץ, אשר לקולו שקטה נפשי וסַעֲרַת לבי הרועד נחה? שפתי-מי חשתי והן מְקָרְרוֹת את פִּצְעֵי הבוער? פי-מי יָנַק את חמת הנחש מֵעוֹרְקַי, עד אשר נפשי שבה אלי בשמחה משערי מות?"

דבורה הקשיבה רב קשב, צחוק נראה על פניה העצבים ותען: „דבריך מתקו לי כדברי שיר, גברתי העדינה, כשירת המנגן הם חודרים בנעימתם אל לבי הזקן,—דעי, זה היה נער, עבד לכהן הזקן, מהעֲרָבָה בא, כי נבהל לשמע צעקת הנשים. זה הציל את נפשך, ואדוניו קרא לו: יוחנן".

תמר הניעה בראשה לפניה: „כן, כן, שמעתי: „יוחנן!" — ומה—הגידי-נא לי—מה מראהו? ומה תָּאֳרוֹ? האם לא יפה הוא כמלאך-אלהים?"—דבורה הביטה אליה בערמה:—„לא ידעתי, אם ימצא חן בעיניך. אמנם, קומתו דמתה לתמר שם בגן, אולם פניו שחרחרים, שזופים מאבק המדבר, ואבק היה על קוצותיו השחורות, לא משוחות היו ולא-עשויות ופרועות נפלו על כתפיו. גם בגדיו היו כבגדי עני, אֶרֶג גס משערות עבות. על שכמו נשא אשפה מעור-עֵז שעיר, ובידו קֶשֶׁת מעץ-לִבְנֶה קשה: כה עמד בתוכנו, רועה הערבה".

בעינים מאירות, בלחיים מְאָדָּמוֹת וברוח קצרה שמעה תמר ותקרא בשמחה: היטבת לתארו, דבורה: ברור אני רואה אותו לפני כדמות על קיר אולם שלמה. כן! הוא איננו נהדר בלבוש שִׁנְעָר, בגד עניו איננו מפיץ ריח כַּרְכֹּם וָנֵרְדְּ, גם נעליו אינם נעלי תחש ואיננו מדלג על המפתן כמעשה הנערים לבושי עֲדָנִים, המתיפים לפני העלמות. אבל לבו מלא אומץ וצעדו גאֶה, כצעדי סוסי אבי במלחמה". ופתאם חבקה בזרועותיה את צוארי הזקנה ותלחש באזנה: חפשי-נא אותו והביאיהו אלי, דבורה! הביאי אלי, את שאהבה נפשי למען אראה אותו ואדַבֵּר עמו—רק פעם!— ואת תמונתו אצפין בלבי הָרוחש לו תודה. מצאי-נא אותו, אמי, ואלבישך צֶמֶר צוֹר מְקֻדְקָד עד כף רגלך".

המינקת עמדה עת-מעט תפושה במחשבותיה, אחרי-כן הגישה שפתיה לקווצות ראשה, אשר שכן על שכמה ותלחש: „ברכת ה' עליך! הוא יִמָּצֵא!"

ברגע ההוא נשמע קולות מהגן, מִלְּמָטָּה. הנשים שמעו גערות איש, אשר הרים את קולו על אחר, ותגשנה אל גדר המעקה לראות מה יֵּעָשֶׂה שם בצללי העצים הישנים. שם עמד שומר החצר הפנימית בבית המלך, הכושי הגבור עבד-מלך, והחזיק בכפו האמיצה בזרוע איש צעיר, אשר הפנה את ראשו הנה והנה, ונראה יותר משתומם מאשר נבהל, ולא שם לב לְהֶמְיַת הענק השחור.

—„את מי תפש שם הכושי, דבורה?" שאלה תמר מעט בקצף ומעט ברחמים; „איך בא האיש עז-הפנים לתוך גן-עֻזָּא?"

המינקת משכה משתוממת בכתפיה: „ה' יודע; אם לא דאה ברוח כיונים האלה, כאשר יָשְׁנוּ השומרים אשר לפני השער."— „האח! קראה דבורה פתאום ותתפש את זרוע העלמה עד כי צעקה תמר:—„מה את עושה? הלא תכאיביני!"—אבל דבורה הביטה בלי הרף מעל כַּרְכֹּב המעקה למטה בגן, מקום שם הרים זה עתה הזר את ראשו, ולשמע צעקת תמר נשא את עיניו למעלה ויבט משתומם אל שתי הנשים, אשר מאחורי המעקה.

(המשך יבוא)

תרגום הד"ר ש. א. קמנצקי.

ואולם עד שהיה ברוך עֲצב-פנים, היה ה„רבי" מתהלך עמו בנועם, מדבר אליו רַכּות, סולח לו על כל חטאותיו; וּמִשֶּׁסָּרָה הָעַצְבוּת מעל פניו, התחיל ה„רבי" מתנהג עמו במדת הדין, גוער בו על כל שְׁגָגָה, מגַדפו בשם „כפרי".

ויותר שרחק לב ה„רבי" מתלמידו החדש, התקרבו אליו חבריו ואָהֲבוּ אותו. ויש שהיו מקיפים אותו בשאלות על דבר חייו בכפר, והוא היה מסַפֵּר להם בהתלהבות על כל הטוב וְהיופי שיש שם, על כל התענוגים הרבים שראה שם, על שַׁעֲשׁוּעֵי-החרף שבכפר. הנערים היו שומעים דבריו בפִיּוֹת פעורים, משתתפים בצערו על שעברו לו הימים הטובים.

תמיד אחרי ספורים אלו היה ברוך נעשה עָצוּב, פורש לקרן זוית, בוקע בהרהורים, ויש שהיה נאנח אנחה עמוקה.

פעם אחת בשבוע, ביום השוק, היתה אמו באה אליו, מביאה לו גבינה וחמאה, ביצים ומיני פַּרְפְּרָאוֹת, אך הוא לא היה שם לבו לכל התשורות, עומד על יד אמו, מחבק את צוארה ומנשק לה, מתחנן לפניה שתקח אותו „הביתה", לו רק ליום אחד, רק ליום אחד. האם היתה משַׁדֶּלֶת אותו בדברים, שנער יהודי מחויב ללמוד תורה; היתה מְאַיֶּמֶת עליו, שאביו יַכֵּהוּ אם יבא אל הכפר קודם סוף-הזמן; מבטיחה לו, כי מִשֶּׁיַּגִּיעַ חדש ניסן תקח אותו הביתה וישב שם חודש ימים. אך הוא היה מַעְתִּיר עליה, עד שהיא מתרגזת ואומרת:

— כְּלַךְ לְךָ, מה לך ומי לך בכפר?!

— אמא, קחיני נא, ואם לא...

— ואם לא, מה יְהֵא?

— אֶבְרַח.

— לאן?

— אל הכפר.

— ואבא מה יאמר?

— יאמר מה שיאמר.

— הלא יהרג אותך.

— יהרג.

אך כאן בא ה„רבי", מִתְעָרֵב בדברים, מַפְרִיד בין הבן והאם, מבטיח ש„מִפָּנָיו אין בורחים", נותן עיניו בנער, מרגיע את לב האם, והיא נוסעת לה. ברוך מלַוֶּה אותה בעיניו, עד יציאת העגלה מקרן הרחוב, שב אל פנתו בַּחֲשָׁאִי, יושב ושותק שעה רבה.

ובאחד מימי השוק, לאחר שיצאה אמו, יצא גם ברוך בַּחֲשָׁאִי, עמד בחוץ שעה ארוכה, התבונן אל העגלות של האכרים הנוסעים מן השוק איש איש אל כפרו. פתאם ראה עגלה אחת עוברת, ובעגלה יושבים אכר ואשתו ושניהם מביטים אליו. הנער התעורר ויצהל:

— אנְדְּרֵי! קַטֶרִינָה!

— בָּרוּכְקָה!

העגלה עמדה רגע וברוך מהר אליה, פנה אל האכר ואמר:

— קָחֵנִי נא אל הכפר.

— שֵׁב.

ברוך עלה וישב בעגלה. האכר דפק בסוסו, ועד מהרה נשמע קול הנער הקורא בדיצה: „אַידַא"! וקודם שהספיק ה„רבי" לצאת ולעצור בעד הבורח, והעגלה נֶעֶלְמָה מן הָעָיִן.—

(סוף יבוא).

הרון - אל - המד.

נוֹדֵד הַיַּעַר.

בַּלָּדָה.

מִי נוֹדֵד בַּיַּעַר בְּאֹפֶל הַלֵּיל?
יְהוּדִי שְׂבַע־רֹגֶז וְקוֹדֵר כַּצֵּל;
בִּזְרוֹעָיו בֶּן־זְקֻנָיו שֶׁהִצִּיל כָּאוּד
מֵעֶרֶשׂ דְּוָיֵהוּ בְּצֵאתוֹ לָנוּד.

גּוֹנֵחַ הַיֶּלֶד וּמְמַלְמֵל מֵחֹם:
„שַׁלָּמָה, הוֹ אָבִי, כֹּה חָשַׁךְ הַיּוֹם?
יָרֵאתִי, הָאֹפֶל מְבַשֵּׂר רַק רָע:
רוֹצֵחַ לִי אוֹרֵב, וְהִנֵּה הוּא בָא..."

— אַל תִּירָא, בֶּן־נְדִי, זֶה גֶּזַע שֶׁל עֵץ!.
— „בְּיָדוֹ מִתְנוֹצְצִים קֶשֶׁת וָחֵץ;
וְאַחֲרָיו מֵרֵעָיו שֶׁהָרְגוּ הָאֵם,
סַכִּינִים לוֹטְשִׁים וּמִתְלַחֲשִׁים הֵם."

— הֵרָגַע, בֵּן יַקִּיר. אַל עַנְפֵי הַסְּבַךְ!
— „שׁוּר, אַבָּא, שָׁם נָטוּי גוּף־אָדָם כַּאֲנָךְ,
מִתְנוֹדֵד בָּרוּחַ, נָפוּחַ כַּנֹּאד
וְשׁוֹלֵחַ לִי לָשׁוֹן — זֶה תָּלוּי הַדּוֹד."

— שָׁגִיתָ, מַחְמַדִּי, יָנוּעַ שְׁבוּר־בַּד!
— „הוֹ אָבִי, הַגַּזְלָן שׁוֹלֵחַ לִי יָד...
הוּא חוֹנֵק צַוָּארִי... צַפְּנֵנִי, הוֹ אָב!" —
וַיִּדּוֹם. וְהָלְאָה הַנּוֹדֵד הַשָּׁב.

בִּמְעִילוֹ הוּא עוֹטֵף הַיֶּלֶד הַנָּם
וְלוֹחֲצוֹ אֶל לִבּוֹ הַהוֹמֶה כַּיָּם;
בַּבֹּקֶר הִתְפַּלֵּץ הַהֵלֶךְ בְּחִיל:
בֶּן־זְקֻנָיו לֹא הֵקִיץ, נָח דֹּמָם בַּמְּעִיל.

נוֹמֲדִים

אָחִי הַיָּקָר וְאִישׁ סוֹדִי הַיְחִידִי, לְפֶשַׁע נְעוּרַי וְכִי הֶלְאֵיתִיךָ הַפַּעַם בְּגִלּוּי לִבִּי, וּמְחַכֶּה לַעֲצָתְךָ הַנְּכוֹנָה וְהַנֶּאֱמָנָה אֲשֶׁר תְּנַהֲלֵנִי בָהּ.

וּכְכַלּוֹת אֱלִיעֶזֶר לְהִתְוַדּוֹת לִפְנֵי אָחִיו וַיְכַס אֶת פָּנָיו בִּשְׁתֵּי כַּפָּיו וַיִּשָּׂא אֶת קוֹלוֹ וַיֵּבְךְּ מֵרֹב הִתְרַגְּשׁוּת. אַךְ נַפְתָּלִי חִבְּקָהוּ בִּזְרוֹעוֹתָיו, נִחֲמָהוּ בִּדְבָרִים רַכִּים וַיֹּאמֶר לוֹ: „הֵרָגַע נָא, אָחִי הַנֶּאֱמָן, הֵן לֹא חָטָאתָ וְלֹא פָּשַׁעְתָּ בְּאַהֲבָתְךָ זוֹ, לֹא לִי וּלְאָבִינוּ הַיָּקָר וְלֹא לַה' אֱלֹהֵינוּ. כִּי הוּא, אֲדוֹן כָּל הַלְּבָבוֹת, נָתַן בְּקִרְבֵּנוּ לֵב בָּשָׂר וָרָגֶשׁ, לֶאֱהֹב אֶת הַטּוֹב וְהַיָּפֶה וְלִשְׂנֹא אֶת הָרָע וְהַמְתֹעָב; וְגַם רִגְשֵׁי הָאַהֲבָה הַנְּעוּרִים בְּלִבֵּנוּ אֶל בְּחִירָה רָצְתָה־נַפְשֵׁנוּ — מִמְּקוֹר קֹדֶשׁ מוֹצָאָם. הֵן גַּם יַעֲקֹב אָבִינוּ אָהֵב אֶת רָחֵל אִמֵּנוּ לִפְנֵי הִתְחַתְּנוֹ בְּאָבִיהָ, וְגַם לִי וּלְאָבִינוּ לֹא חָטָאתָ וְלֹא עָוִיתָ, כִּי כֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֵנוּ: „עַל כֵּן יַעֲזָב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ“. וְאִם עֶזְרַת אִישׁ נֶאֱמָן נְחוּצָה לְךָ בְּדָבָר נִכְבָּד הַזֶּה, אֵין מֵלִיץ טוֹב וּמָסוּר לְךָ מִמֶּנִּי. כִּי בַמֶּה אוּכַל הַרְאוֹתְךָ אַהֲבָתִי וְנֶאֱמָנוּתִי, אִם לֹא בִבְחִירַת רַעְיָה וְאֵשֶׁת נְעוּרִים? וּמִי יָכֹל לְקַבֵּל עָלָיו בְּלֵב תָּמִים שְׁלִיחוּת־קֹדֶשׁ כָּזוּ בִּשְׁמֶךָ — אִם לֹא אָנֹכִי, אָחִיךָ אוֹהַבְךָ בְּלֵב וָנֶפֶשׁ? — שְׁלָחֵנִי נָא אֵיפוֹא, אָחִי הַטּוֹב, וְלֹא אֲאַחֵר לָלֶכֶת אֶל עוֹבַדְיָה אֲבִי הַנַּעֲרָה, אֲשֶׁר אָהַבְתָּ וּבִקַּשְׁתִּיהָ לְךָ לְאֵשֶׁת בְּרִיתֶךָ. וּבָטוּחַ אֲנִי, כִּי לֹא יָשִׁיב אֶת פָּנַי רֵיקָם לַאֲשֶׁר כֻּלָּנוּ, וּלְכָבוֹד לְתִפְאֶרֶת לִשְׁנֵי בָתֵּי אָבוֹת בְּיִשְׂרָאֵל. —

(המשך יבוא)

א. בן־דוב

אברהם גלמן,

אֱלֹהֵי הַלֵּב.

ביום ברא אלהים את האדם, עשָׂהוּ שָׁלֵם בקומתו, בצִבְיוֹנוֹ, ויכוֹנְנֵהוּ בדמותו ובצַלמו ויחַסְּרֵהוּ מעט מֵאלֹהִים.

אך למן היום אשר טָעַם האדם מפרי עֵץ הַדַּעַת, נִתְקַשָּׁה לבו בקרבו ויהי לאבן וקלִפַּת־קרח עָבָה עלתה מסביב וַתְּכַס עליו מכל עבריו; ויהי לב האדם סגור ומְסֻגָּר בעד הדר־הטבע החי והַרַעֲנָן אשר מסביב ובעד כל רֶגֶשׁ עָדִין וָרַךְ...

... כי הָאֱלִילִים אשר חָטַב לו האדם מעץ־הדעת, דבר לא היה להם עם לבבו, כי רק אלהי הַמּוֹחַ היו ולא אֱלֹהֵי הַלֵּב... וַיַּתְעוּ האלילים את האדם מן הטבע אֵם כל חָי...

... ודבר אלהים, אֱלֹהֵי הַטֶּבַע, בהִתְדַּפְּקוֹ על פתחי לב האדם, הִתְפּוֹצֵץ אל קְשִׁי האבן וַיֹּאבד בַּתֹּהוּ...

ויעברו ימים רבים — ולב האדם לא שֻׁנָּה במאום לטובה; וימשל הַמּוֹחַ לבדו באדם לְרַע לו.

וימים רבים הלכו בני האדם, לבקש להם אלהים לַלֵּבָב — ולא מָצָאוּ ...

וגם הָעִבְרִים, בְּנָדְדָם במדבר, תָּעוּ ימים רבים ללא אֱלֹהֵי אֱמֶת. —

ויהי בנסע בני ישראל אל הַר הָאֱלֹהִים — וְהִנֵּה סֶלַע לפניהם, סלע גדול מאד, אשר אין דרך לִנְטוֹת ממנו ימין ושמאל.

וַיֹּאמֶר משֶׁה אֶל הָעָם:

שְׂאוּ נא עיניכם וראו, מה הוא הדבר העומד לְשָׂטָן לפניכם על הדרך אל המקום, אשר האלהים, אֱלֹהֵי הַלְּבָבוֹת, שׁוֹכֵן שם?

וַיִּשְׂאוּ בני ישראל את עיניהם אל הסלע—וַיַּכִּירוּ בו איש איש את לְבָבוֹ... ויהי הדבר לְפֶלֶא בעיניהם וַיִּשְׁתּוֹמְמוּ מאד.

והסלע הולך וגדל לעיניהם ויהי להר מִתְנַשֵּׂא עד לֵב השמים וצִלּוֹ נופל על הר סִינַי... והוא מבדיל בין העם ובין הָאֱלֹהִים...

... וכי הֶעְפִּילוּ הָעִבְרִים לַעֲלוֹת על ראש הַסֶּלַע— גָּעַשׁ ויזדעזע לְעֻמָּתם ויבקש לנפל עליהם ולקברם חיים תחת אֲבָנָיו...

אז לקח משֶׁה את מטהו וַיָּרֶם ידו על הסלע וַיַּכֵּהוּ... וַיִּתְפּוֹצֵץ הסלע לאלפי רסִיסִים וַאֲבָנָיו התפזרו לארבע רוחות השמים... וּמַעְיָן נִבְקַע תחתיו ויצאו מים חיים וַתֵּשְׁתְּ הָעֵדָה וַתְּרַוֶּה את צִמְאוֹנָהּ...

... אז נשמע קול אֱלֹהִים חיים מתוך הָעֲרָפֶל...

וַיּוֹצֵא משה את העם לקראת הָאֱלֹהִים... וַיַּרְא העם במדבר סיני את אֱלֹהֵי הַטֶּבַע החי עַיִן בְּעָיִן— ויחרד וַיָּנוּעַ וַיֵּחַם לבבו... וַיִּמַּס הקרח אשר עליו ויתרוצץ דָמוֹ בו, רָצוֹא וָשׁוֹב, וַיֵּרַךְ הַלֵּב ויהי לְלֵב בָּשָׂר: לב דופק וּמַרְגִּישׁ, לב מַכִּיר אלהיו ומבקש קִרְבָתוֹ — — —

... אז יְדַבֵּר אלהים עם בני ישראל פָּנִים אל פָּנִים וַיִּכְרֹת עמהם ברית, להיות להם לאלהים, אֱלֹהֵי הַלֵּב, — והם יהיו לו לעם, עַם הַלֵּב...

ויאמר אלהים:

— מִי יִתֵּן, וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם כָּל הַיָּמִים!...

מ. בן-אליעזר.

הַבּוֹרֵחַ.

(מִסִּפּוּרֵי „הַחֶדֶר").

א.

כבר עברו ימי החגים, כלו ימי הַחֹפֶש מלמודים, ונערי ישראל, תלמידי ה„חכמים", קבלו עליהם עול תורה, ואיש איש מהם כבר בצר לו מקום ב„חדר" שלו, שזִמֵּן לו אביו עוד בחול-המועד. ב„חדר" כבר הספיקו התלמידים הישנים והחדשים לְהִתְוַדֵּעַ איש אֶל רֵעֵהוּ. אחדים מהם כָּרתו ברית רֵעִים זה עם זה, ואחרים נעשו אויבים זה לזה. ה„רבי" כבר הִכִּיר בְּטִבְעוֹ של כל אחד ואחד מתלמידיו, אף התלמידים הִסְפִּיקוּ לעמוד על טיבו של „הרבי", וחיי ה„חדר" הֵחֵלּוּ לִזְרֹם לאט לאט, בנחת, כדרכם שנה שנה.

הימים ימי תְּחִלַּת הַחֹרֶף. הרוחות באו לְיַבֵּש את הַשְּׁלוּלִיּוֹת וְהַבִּיצוֹת שעצמו בחוצות העיר הקטנה בימות הגשמים, אף טאטאו את הַצְּרורות וְהַקִּיסְמִין, את הקש ואת הַמּוֹכִין, המתגלגלים בְּגַלֵּי הָאַשְׁפָּה שלפני הבתים. ואת העבודה הזאת עשו הרוחות בזריזות ובלי-הֶרֶף, כאילו קבלו פקודה מאת האדון החרף לְנַקּוֹת את רחובות העיר ליום הַמְּיֻעָד, שבו יבא לשפוך ממשלתו על הארץ.

הימים היו דומים זה לזה בקורותיהם. התלמידים היו באים בבוקר בשעה קבועה, יושבים על מקומותיהם הקבועים, לומדים את הלמודים הקבועים ועוזבים את ה„חדר" בערב בערב בשעה קבועה. שום מאורע יוֹצֵא-מִן-הכלל לא הפריע את סדר-החיים הקבוע, וכל התלמידים התרגלו בחיים אֵלּוּ, ולא עלה על לב מי-שהוא להתאונן וּלְבַקֵּשׁ חיים אחרים.

באחד מן הימים ההם, ואנו כלנו יושבים לפני ה„רבי", הַמַּסְבִּיר לנו פרק בנביאים, והנה נפתחה הדלת ואל החדר בא איש בריא וּגְבַהּ-קומה, לבוש פַּרְוָה רחבה, ופניו כפני אכר.

— צַפְרָא טָבָא! —

ובטרם ענה ה„רבי" על שאילת-השלום, ועד שהִסְפַּקְנוּ להתבונן אל האיש הזר, והנה הפך את פניו לצד הדלת, וקול גְּעָרָה נשמע מן הַפְּרוֹזדור: „פֶּרֶא-אָדָם, למה נֶחְבֵּאתָ, מפני מי אתה מִתְיָרֵא?" —

וכעבר רגע נכנס האיש שוב והוא מושך אחריו נער כבן עשר, הַפּוֹסֵעַ פסיעות קטנות, וראשו מֻשְׁפָּל לארץ, ופניו עטופים בְּצַוָּארוֹן הַשֵּׂעָר, הרחב, שעל גבי אדרתו.

התלמידים הִתְאַמְּצוּ להסתכל בפני הנער ולא עלה בידם, ועד מהרה התחילו מתלחשים זה עם זה, מתלוצצים, מורים באצבע על הנער הַמְשֻׁנֶּה.

— רבי—קרא הַכַּפְרִי—הנה הבאתי את בני יחידי זה אליך, כי תְּקַבְּלֵהוּ אל ה„חדר"... היש לך מקום בשבילו?

— ואיפה למד הנער עד היום?

— עד היום—ענה הכפרי — הייתי מחזיק „מלמד" בביתי, בכפר, אך בחרף זה נסע ה„מלמד" שלי מביתי, ואנכי בקשתי ולא מצאתי אחר על מקומו. ובכן נמלכתי והבאתי את „הבחור" שלי אל העיר. הן אי אפשר שילך בטל חצי שנה...

ה„רבי" אחז בידו של הנער, נָעַץ בו עיניו, ובידו השנית הרים את ראשו.

— מה למדת, בני?

הנער לא ענה.

— אל תירא, עֲנֵה, היודע אתה לקרא? — דבר ה„רבי" רכות.

הנער שתק.

— ראה נא: הנה לך פה חברים רבים, כלם לומדים...

הַכַּפְרִי התרגז, אחז בערפו של הנער והתחיל מנענע את גופו:

— למה נֶאֱלַמְתָּ?... פתח פיך!... הראיתם, כיצד הוא עומד ככבש...

— אל נא, אל נא—התאמץ ה„רבי" לשכך את חמת האב— וכי מה אתה רוצה?... פעם ראשונה בא לעיר... הכל זר לו, הכל חדש לו...

והוא נכנס עם הכפרי אל החדר הסמוך לדבר עמו על „שכר-הלימוד". התלמידים השתמשו בהזדמנות זו, הִקִּיפוּ את בן הכפרי בשאלות, השתדלו להוציא מפיו דבר, אך כל עֲמָלָם עלה בתהו. הנער לא נתן לגשת אליו, ועיניו הנוצצות תעו אנה ואנה, כחיה המבקשת מפלט מפני רודפיה.

רגע אחד הביט הנער בעד החלון, אחרי כן הִתְעוֹדֵד... ופתאם בְּפַסַע פסיעה גסה לצד הדלת, הלך כְּבָרָק דרך הפרוזדור, ובעד החלון ראו התלמידים, איך שקפץ לישב בעגלה, שעמדה לפני הבית, אחז במושכות הסוס כעֶגלון מנוסה, וכרגע הרים הסוס רגליו לעבר את כל הרחוב...

הכפרי, שיצא ברגע זה עם ה„רבי" מן החדר הבין כרגע את כל הנעשה, מהר החוצה, עמד שעה קלה, נכנס שוב אל הבית ומתוך חיוך קל קרא: „הילד איננו!"

וכעבר רגע אמר, כאילו לעצמו: „שובב זה! עתה יראה את ידי!"

כעבר שְׁנֵי ימים באה אמו של הנער, אשה, אשר קול גבר לה, והביאה עמה את בנה.

התלמידים התבוננו אל הנער, אשר כ„גִבּוֹר" היה בעיניהם אחרי בריחתו, והאם פנתה אל ה„רבי":

—בעלי הוא משיגע... רוצה היה כי הילד יתנהג כגדול... כשבא הערב הביתה אמר לְהָרְגוֹ... אנכי הצלתיו מידו... אני יודעת את הילד... בעל כרחו לא יעשה שום דבר... אפילו אם תמיתו אותו... אך בדברים רכים, בנחת, אתם יכולים לקנות את נפשו... עם אַבָּא לא רצה בשום אופן לנסוע ורק עמי... מעתה לא יברח עוד... „לא כך, בני?"

האם הקריבה את בנה אל מְקוֹם מושב ה„רבי", והפעם היו פני הנער נוחים יותר ועיניו הביעו שֶׁקֶט.

— מה שמך, בני? — שאל ה„רבי".

— ברוך—ענה הנער בַּחֲטִיפָה.

— בָּרוּךְ—בָּרַח—אמר אחד התלמידים לשם חדוד.

ה„רבי" גער בתלמידיו, שתפסו את הַחִדּוּד הזה וחזרו אחריו בלי הפסק ואמרו לעשות ממנו מין פִּזְמוֹן.

לאחר שיצאה אמו ישב התלמיד החדש על הַדַּרְגָּשׁ, סמוך למושב ה„רבי", ופניו הביעו עַצְּבוּת ומנוחה כאחת, כאדם שקבל עליו גזר-דין קשה, שאי אפשר לבטל אותו.

גם ביום השני גם ביום השלישי היה הנער עצוב, אף כי ה„רבי" הִצְהִיב לו פנים והתהלך עמו בנעימות יְתֵרָה, כדי לקנות את לבו, וגם תלמידי ה„חדר" השתדלו לקרבו וּלְהִתְחַבֵּב עליו.

אך מעט מעט נראו על פני ברוך הַמְעוּנָּגִים אותות של עֲלִיצוּת, כמו קרני שמש אחר יום של גשמים. הוא התחיל בא בדברים עם החברים, שואל על הָא ועל הא, עושה לפעמים מַעֲשֵׂה קוּנְדָּס בחריצות רבה, מתיר לעצמו להשתובב בשעה שאין ה„רבי" בבית.

מְגִלַּת אֱלִיעֶזֶר וְנַפְתָּלִי.

סִפּוּר מִימֵי הַשּׁוֹפְטִים.

(הֶ מְ שֵׁ ךְ)

אַךְ יָצֹא יָצְאוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִפִּי אֱלִיעֶזֶר וּפְנֵי הַנַּעֲרָה הֶאְדִּימוּ כַּתּוֹלָע, וַתַּעַן בִּמְבוּכָה וּרְעָדָה: „לֹא, אֲדוֹנִי, אַל נָא תַחֲשֹׁב אֶת אֲמָתְךָ לְבַת־בְּלִיָּעַל; תְּפִלָּתִי זַכָּה וּטְהוֹרָה מִכָּל שֶׁמֶץ דּוֹפִי. בַּקָּשָׁתִי וּשְׁאֵלָתִי מֵעִם ה׳ הַשּׁוֹכֵן בַּבַּיִת הַזֶּה הִיא: כִּי יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְעֶלֶם אֶחָד, שֶׁאָנֹכִי הֲסִבּוֹתִי בְּמַחֲלָתוֹ וָאַשִּׁיא מָוֶת עָלָיו, כִּי מִבְּלִי דַעַת עָשִׂיתִי זֹאת וְגַם כֹּחַ לֹא הָיָה לִי לְהָשִׁיב רוּחוֹ אֵלָיו, בְּהִתְעַטֵּף עָלָיו נַפְשׁוֹ. וְלָכֵן בַּקָּשָׁתִי שְׁטוּחָה מִלִּפְנֵי ה׳ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי לֹא יַחֲשֹׁב זֹאת לִי לְעָוֹן וְכִי יָקִים בִּמְהֵרָה אֶת הַחוֹלֶה הַיָּקָר מֵעֶרֶשׂ...“ וְלֹא יָכְלָה עוֹד הַנַּעֲרָה לְכַלּוֹת אֶת דִּבְרֵי תַחֲנוּנֶיהָ, כִּי פָּרְצָה בִּבְכִי מַר קוֹרֵעַ לֵב.

הַכֹּהֵן הַצָּעִיר נִחֵם אֶת הַנַּעֲרָה הַמִּתְיַפַּחַת וַיַּבְטִיחֶנָּה נֶאֱמָנָה, כִּי עָשׂה יַעֲשֶׂה אֶת בַּקָּשָׁתָהּ וְעוֹד הַיּוֹם יִתְפַּלֵּל בַּעֲדָהּ, וּתְפִלָּה כָזוֹ תִתְקַבֵּל בְּרָצוֹן מִלִּפְנֵי ה׳ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָרוֹפֵא לִשְׁבוּרֵי־לֵב וּמְרַחֵם כָּל נִכְאֵי־רוּחַ. אָז כְּמוֹ אֶבֶן מַעֲמָסָה נְגוֹלָּה מֵעַל לֶב־רָחֵל בַּת עוֹבַדְיָה, וַתִּמַח אֶת דִּמְעָתָהּ מֵעַל לֶחְיָהּ וַתִּשְׁתַּחוּ לַכֹּהֵן הַצָּעִיר, וַתֵּצֵא מֵהַמִּשְׁכָּן רְגָעָה וּמְנֻחָמָה לָשׁוּב עִם אָבִיהָ הַזָּקֵן אֶל כְּפַר מוֹשָׁבָם. וֶאֱלִיעֶזֶר יָצָא גַּם הוּא מִבֵּית ה׳ וַיְמַהֵר אֶל אָחִיו הַחוֹלֶה, וַיֵּאוֹרוּ פָנָיו מִשִּׂמְחָה וָגִיל בִּרְאוֹתוֹ, כִּי נַפְתָּלִי קָם מֵחָלְיוֹ הַקָּשֶׁה וְגַם יָרַד מֵעַל מִטָּתוֹ לְשִׂמְחַת לֵב כָּל בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ וּבְנֵי עַמּוֹ. אָז מָלֵא בֵית צָדוֹק הַכֹּהֵן תּוֹדָה וְקוֹל רִנָּה, אוֹרָה וְצָהֳלָה. וּמִי יְמַלֵּל אֶת דִּיצַת שְׁנֵי הָאַחִים הַנֶּאֱמָנִים וְרִגְשֵׁי אַהֲבָתָם הָרַבָּה, אֲשֶׁר מִלְאָה אֶת נַפְשׁוֹתָם בַּיּוֹם הַהוּא! שָׁעוֹת שְׁלֵמוֹת וּרְצוּפוֹת הָיוּ חֲבוּקִים אִישׁ בִּזְרוֹעוֹת אָחִיו, הֶעְתִּירוּ נְשִׁיקוֹת מַאֲלִיפוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וַיִּשָּׁבְעוּ אָז שְׁבוּעַת־אֱמוּנִים, כִּי לָנֶצַח לֹא יִבְגְּדוּ אִישׁ בְּאָחִיו, וְרַק הַמָּוֶת יַפְרִיד בֵּינֵיהֶם.

ה.

חַג הַבִּכּוּרִים הַנֶּהְדָּר חָלַף, אַךְ הַשְּׂמָחוֹת וְהָרְנָנוֹת נִמְשְׁכוּ עוֹד גַּם לְמָחֳרָתוֹ, בְּיוֹם „אִסְרוּ־חָג“. כִּי הֲמוֹנֵי עוֹלֵי־הָרְגָלִים הִרְבּוּ לְהַקְרִיב בַּיּוֹם הַהוּא קָרְבְּנוֹת תּוֹדָה לַיְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל הָרְפוּאָה הַשְּׁלֵמָה, אֲשֶׁר שָׁלַח לְנַפְתָּלִי בֶּן צָדוֹק כֹּהֲנָם הָאָהוּב. הָיָה אָז יוֹם בָּהִיר בַּשְּׁחָקִים, וְאַף עָב קְטַנָּה כְּכַף אִישׁ לֹא הִקְדִּירָה אֶת תְּכֵלֶת שְׁמֵי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הַצַּחִים. גְּבָרִים וְנָשִׁים, זְקֵנִים וּנְעָרִים, בַּחוּרִים וּבְתוּלוֹת, לְבוּשֵׁי בִגְדֵי חָג וּמַכְלוּלִים, מִלְאוּ אֶת חוּצוֹת שִׁילוֹ וּשְׁוָקֶיהָ. שֻׁלְחָנוֹת מְלֵאֵי־דֶשֶׁן עָמְדוּ עֲרוּכִים בְּכָל הָרְחוֹבוֹת וְהַשְּׁוָקִים, וַעֲנִיֵּי הָעָם וַעֲשִׁירָיו, שׁוֹעָיו וְדַלָּיו, מְחוֹטְבֵי עֵצָיו וְשׁוֹאֲבֵי מֵימָיו עַד שׁוֹפְטָיו וַאֲצִילָיו יָשְׁבוּ מִסָּבִיב לָהֶם כְּשֶׁבֶת אַחִים וַיִּתְעַנְּגוּ עַל הַיֵּינוֹת הַמְשֻׁבָּחִים וְעַל הָאֶשְׁפָּרִים וְהָאֲשִׁישׁוֹת, אֲשֶׁר הִגִּישׁוּ לָהֶם הָרַקָּחוֹת וְהַטַּבָּחוֹת הַמִּתְנַדְּבוֹת בָּעָם מִבְּנוֹת שִׁילוֹ הַיָּפוֹת וְהַמְקֻשָּׁטוֹת מַלְבּוּשֵׁי תְּכֵלֶת וְלָבָן. גַּם כָּל גֵּר וְכָל יָתוֹם שָׁכְחוּ בִּסְעֻדַּת־רֵעִים זוּ אֶת קְשִׁי חַיֵּיהֶם וּמָרַת נַפְשָׁם, וְכָל אַלְמָנָה וְשַׁכּוּלָה קִבְּלָה תַנְחוּמִים בְּאֵבֶל אַלְמְנוּתָהּ וּשְׁכוֹלָהּ, בִּרְאוֹתָהּ כִּי בְּנֵי מִשְׁפָּחָה אַחַת גְּדוֹלָה הִנָּם, אַחִים וַאֲחָיוֹת שָׁוִים לְעַם אֶחָד וּלְאֵל אֶחָד.

וְקוֹל מִצְהֲלוֹת מְזַמְּרִים וּמְנַגְּנִים וּתְרוּעוֹת מְחוֹלוֹת מְשַׂחֲקִים, קוֹל חָתָן וְקוֹל כַּלָּה, קוֹל אָרוּשׂ וְקוֹל אֲרוּשָׂה, הֵרִיעוּ כָל הַיּוֹם הַהוּא בְּחוּצוֹת שִׁילוֹ וּרְחוֹבוֹתֶיהָ. כִּי מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר עַד נֶשֶׁף־יוֹם הִרְבּוּ בַּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל וּבְתוּלוֹתָיו לָבוֹא בִּבְרִית הַחִתּוּן וְהַנִּשּׂוּאִים, לְמַעַן קַבֵּל בִּרְכַּת כֹּהֲנָם הַגָּדוֹל בְּיוֹם חֲתֻנָּתָם וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִבָּם. וְקֵץ לֹא הָיָה לְכָל הַבְּרָכוֹת הַמַּאֲלִיפוֹת, אֲשֶׁר הֶעְתִּיר מִקֶּרֶב לֵב וָנֶפֶשׁ אִישׁ לְאָחִיו וְאִשָּׁה לִרְעוּתָהּ בַּיּוֹם הַהוּא, וּמִי יְמַלֵּל אֶת הַתְּהִלּוֹת וְהַתִּשְׁבָּחוֹת, אֲשֶׁר יָצְאוּ מִפִּיּוֹת עוֹלֵי הָרֶגֶל לַיְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וּלְמִקְדָּשָׁם הַמְעַט, אֲשֶׁר אִחֵד אֶת מַרְבִּית שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל הַפְּזוּרִים בְּאֶרֶץ כְּנַעַן וּבְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה לְעָם לְבָדָד יִשְׁכֹּן וּבְגוֹיֵי הָאָרֶץ לֹא יִתְעָרָב. וְכַאֲשֶׁר בָּא הָעֶרֶב וְכוֹכְבֵי מַעְלָה הִתְנוֹצְצוּ מִמֶּרְחַב הָרָקִיעַ הַמָּתוּחַ עַל הָעִיר שִׁילוֹ — הוֹעֲלוּ אַלְפֵי אֲבוּקוֹת וְלַפִּידִים, וְכָל הֶהָמוֹן הַחוֹגֵג נִפְלַג לִפְלוּגוֹת־פְּלוּגוֹת, גְּבָרִים לְבַד וְנָשִׁים לְבַד וּצְעִירֵי הָעָם לְבָד, וַיֵּצְאוּ חוֹצְצִים כֻּלָּם וַיַּעַבְרוּ בַסָּךְ, וּלְכָל פְּלוּגָה דֶּגֶל מְיֻחָד וּמַקְהֵלַת מְזַמְּרִים מְיֻחֶדֶת, וַיֵּלְכוּ בְשִׁיר וּבְזִמְרָה הָלֹךְ וְהִתְקָרֵב אֶל בֵּית צָדוֹק כֹּהֲנָם הַגָּדוֹל לְהִפָּרֵד מֵעָלָיו וּמֵעַל בָּנָיו הַחֲמוּדִים, וְלִשְׁמֹעַ מִפִּיהֶם אֶת בִּרְכַּת הַדֶּרֶךְ טֶרֶם צֵאתָם מֵעִיר ה׳ לָשׁוּב אִישׁ־אִישׁ לְבֵיתוֹ וּלְמַעֲשֵׂהוּ.

עוֹד לֹא זָכָה כָּל מֶלֶךְ וְכָל שַׁלִּיט בָּאָרֶץ לִבְקוֹר־כָּבוֹד מָלֵא חִבָּה וְהַעֲרָצָה, כַּאֲשֶׁר כִּבְּדוּ הַפַּעַם רִבְבוֹת עוֹלֵי הָרְגָלִים, בְּנֵי הָעָם הַקָּטָן, אֶת כֹּהֲנָם־הַגָּדוֹל, אַלּוּפָם וּמַדְרִיכָם. הַיָּשִׁישׁ הַקָּדוֹשׁ יָצָא בִּלְוָיַת שְׁנֵי בָנָיו עַל יְצוּעַ בֵּיתוֹ לְקַבֵּל אֶת פְּנֵי בְנֵי עַמּוֹ וּלְהִפָּרֵד מֵעֲלֵיהֶם בִּבְרָכָה. רֵאשִׁית כֹּל הוֹדָה לָהֶם עַל הַכָּבוֹד הַגָּדוֹל

אֲשֶׁר הֵם רוֹחֲשִׁים לוֹ וּלְבֵיתוֹ, וְאַחַר הֵרִים אֶת כַּפָּיו הַשָּׁמַיְמָה, כְּבִשְׁעַת דוּכָנוֹ, וַיְבָרֶךְ אֶת הָעָם בְּקוֹל רָם, מָלֵא רֶגֶשׁ וְחִבָּה, כְּבִרְכַּת אָב אוֹהֵב אֶת בָּנָיו בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. דְּמָמַת קֹדֶשׁ שָׂרְרָה בְכָל הַכִּכָּר הָרְחָבָה, אֲשֶׁר לִפְנֵי בֵּית הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וְלֵב כָּל אֶחָד מֵרִבְבוֹת הָעוֹלִים פָּחַד וְרָחַב לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי הָאֱלֹהִים, אֲשֶׁר נָזְלוּ כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב מִפִּי צָדוֹק הַיָּשִׁישׁ, לֵאמֹר:

„צֵאתְכֶם לְשָׁלוֹם, בָּנַי וּבְנוֹתַי הַיְקָרִים, וְשׁוּבוּ אִישׁ־אִישׁ לְבֵיתוֹ וְלַעֲבוֹדָתוֹ. יִתֵּן יְיָ, אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב, כִּי אַךְ אַחְוָה וְרֵעוּת, שָׁלוֹם אֱמֶת וְאַהֲבַת אַחִים, יִשְׁרוּ תָּמִיד בֵּין כָּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל הַקְּרוֹבִים וְהָרְחוֹקִים. כִּי בִמְקוֹם הַשָּׁלוֹם וְהָאַחְוָה — שָׁם הַבְּרָכָה וְהָאֹשֶׁר. וּמִי יִתֵּן, וְהָיָה לְבַבְכֶם שָׁלֵם כָּל יְמֵי חַיֵּיכֶם, כְּהַיּוֹם הַזֶּה, עִם אֱלֹהֵינוּ וְתוֹרָתוֹ, וְשָׁמֹר תִּשְׁמְרוּ אֶת מִצְוֹתֶיהָ וּמִשְׁפָּטֶיהָ הַטּוֹבִים, אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לִפְנֵי מֵאָה שָׁנָה עַל הַר סִינַי עַל יְדֵי מֹשֶׁה בְחִירוֹ, בְּעֶצֶם יוֹם הֶחָג אֲשֶׁר חַגּוֹנוּ אֶתְמוֹל לְזֵכֶר בִּכּוּרֵי פְּרִי אַדְמָתֵנוּ וּמַתַּן תּוֹרָתֵנוּ. וְאִם לֹא תָסוּרוּ כָּל יְמֵי חַיֵּיכֶם מֵהַדֶּרֶךְ הַטּוֹב וּמֵחֻקֵּי אֱלֹהֵינוּ — וְשָׁלַח לָכֶם אֶת הַמַּלְקוֹשׁ וְהָרְבִיבִים בְּעִתָּם וְהֵסִיר כָּל מַחֲלָה וְכָל מַדְוֶה מִקִּרְבְּכֶם, וְשָׁמֹר יִשְׁמֹר אֶת סֻכּוֹת שְׁלוֹמְכֶם וּשְׂדוֹתֵיכֶם הַפּוֹרִיִּים מִכָּל צַר וְאוֹיֵב, וְהִפְרְכֶם וְהִרְבָּה אֶת פְּרִי בִטְנְכֶם וּפְרִי אַדְמַתְכֶם וְעַשְׁתְּרוֹת צֹאנְכֶם, וּרְוִיתֶם נַחַת וְשֹׂבַע שְׂמָחוֹת מִבָּנִים וּבְנֵי־בָנִים, וּכְבוֹד יְהוָֹה לֹא יָסוּר מִקֶּרֶב עַמּוֹ לְדוֹר דּוֹרוֹת — אָמֵן סֶלָה..."

— אָמֵן וְאָמֵן! הֵרִיעַ פֶּה אֶחָד כָּל הָעָם וַיָּפוּצוּ בְּקוֹל רִנָּה וְצָהֳלָה מֵעַל בֵּית צָדוֹק כֹּהֵנָם הַגָּדוֹל, וּשְׁאֵלָה אַחַת מְלֵאָה אָז אֶת לִבּוֹת כֻּלָּם: יִתֵּן ה', וְזָכָה כֹּהֲנָם הַיָּשִׁישׁ לְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ גַּם בְּחַג הַבִּכּוּרִים לִתְקוּפַת הַשָּׁנָה הַבָּאָה, וְכָל אֶחָד מֵרִבְבוֹת עוֹלֵי הָרֶגֶל הִרְגִּישׁ בְּקֶרֶב נַפְשׁוֹ, כִּי בְּרָצוֹן רָב הָיָה מְנַדֵּב לִקְדוֹשׁ־אֱלֹהִים זֶה חֵלֶק מִשְׁנוֹת חַיָּיו, לְמַעַן יַאֲרִיךְ יָמִים וְהוֹסִיף לְנַהֵל אֶת עַמּוֹ הָאוֹהֲבוֹ וּמַעֲרִיצוֹ בְּלֵב תָּמִים.

ו.

וַיְהִי מִמָּחֳרָת, אַחֲרֵי אֲשֶׁר הֲמוֹנֵי הָעוֹלִים עָזְבוּ אֶת הָעִיר שִׁילֹה וַיָּשׁוּבוּ אִישׁ־אִישׁ לַאֲחֻזָּתוֹ וּלְמִשְׁפַּחְתּוֹ, וַיָּבוֹאוּ אֱלִיעֶזֶר וְנַפְתָּלִי אָחִיו אֶל הַמִּשְׁכָּן לְהִשְׁתַּחֲווֹת לִפְנֵי אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וּלְהוֹדוֹת לוֹ עַל הָאֲרוּכָה, אֲשֶׁר הֶעֱלָה לְמַחֲלָתוֹ הָאֲנוּשָׁה. וַיְהִי בְּצֵאתָם מִבֵּית ה' וַיֹּאמֶר אֱלִיעֶזֶר אֶל נַפְתָּלִי: הִנֵּה בָּאָה הָעֵת, אָח יַקִּיר לִי, אֲשֶׁר נָשׁוּב נְבַקֵּר אֶת מְקוֹמוֹת טִיּוּלֵינוּ הַיְשָׁנִים מִחוּץ לָעִיר. וַיַּעַן נַפְתָּלִי וַיֹּאמַר: טוֹב, אָחִי אֲהוּבִי, בּוֹאָה וְנִשְׁאַף רוּחַ צַח בְּמֶרְחֲבֵי שְׂדוֹת שִׁילֹה וּכְרָמֶיהָ. וַיֵּצְאוּ שְׁנֵי הָאַחִים אֶת הָעִיר וַיֵּלְכוּ וַיָּבוֹאוּ עַד שְׂדֵה־יַעַר רָחוֹק וְשַׁאֲנָן וַיֵּשְׁבוּ תַּחַת עֵץ־תְּאֵנָה עַתִּיק־יוֹמִין, אֲשֶׁר צָמַח שָׁם עוֹד מִימֵי שֶׁבֶת הַכְּנַעֲנִים בָּאָרֶץ. וַיְהִי בְּהִשָּׁעֵן הָאַחִים תַּחַת הָעֵץ וַיֹּאמֶר אֱלִיעֶזֶר אֶל נַפְתָּלִי אָחִיו: אֵין דֵּי מִלִּים בְּפִי, אָחִי אֲהוּבִי, לְהַבִּיעַ אֶת רִגְשֵׁי שִׂמְחָתִי לִרְאוֹתְךָ בָּרִיא וְשָׁלֵם כִּלְפָנִים. כִּי כָל הַיָּמִים אֲשֶׁר הִתְהַפַּכְתָּ עַל עֶרֶשׂ דְּוָי חָשַׁךְ הָעוֹלָם בַּעֲדִי וָאָקוּץ בְּחַיַּי. אוּלָם קָשֶׁה לִי לְכַחֵד מִמְּךָ תַּחַת לְשׁוֹנִי אֶת הַסּוֹד הַכָּמוּס בִּלְבָבִי, כִּי מִימֵי נְעוּרֵינוּ וְעַד עַתָּה לֹא כִסִּינוּ דָבָר אִישׁ מֵאֵת אָחִיו. וְכָעֵת עָלַי לְהִתְוַדּוֹת לְפָנֶיךָ, כִּי לְחֶרְפָּתִי וּלְבָשְׁתִּי, בְּעֶצֶם יְמֵי מַחֲלָתְךָ הַקָּשָׁה הִתְגַּנְּבָה אֶל לִבִּי הָאַהֲבָה הַטְּהוֹרָה אֶל נַעֲרָה אַחַת, רָחֵל בַּת עוֹבַדְיָה שְׁמָהּ, מִכְּפַר לוּזָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִין. עַד הָעֵת הַזֹּאת לֹא רְאִיתִיהָ מֵעוֹדִי וְלֹא שָׁמַעְתִּי עַל אוֹדוֹתֶיהָ דָבָר, וּבְעֶצֶם הַיּוֹם אֲשֶׁר נַפְשִׁי מְלֵאָה דְאָגָה וָפַחַד לְחַיֶּיךָ וָאֶשְׁפֹּךְ שִׂיחִי לִפְנֵי ה' כִּי יַחֲלִימְךָ וְיִרְפָּאֶךָ — הוֹפִיעָה הִיא לְנֶגֶד עֵינַי בְּכָל יִפְעָתָהּ וְעַנְוַת־צִדְקָהּ. כִּי בְּאָמְרִי בְּיוֹם הֶחָג לָצֵאת אֶת הַמִּשְׁכָּן וָאֲמַהֵר לָשׁוּב לְבֵיתֵנוּ וּלְסָעָדְךָ עַל עֶרֶשׂ דְּוְיֶךָ — וַתָּבוֹא הַנַּעֲרָה הַהִיא לִקְרָאתִי וַתַּעַצְרֵנִי בְּבֵית ה' בְּהוֹשִׁיטָהּ לִי שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה וְכַבְשָׂה אַחַת לְבָנָה, וַתִּפֹּל תְּחִנָּתָהּ לְפָנַי בִּדְבָרֶיהָ הַמְחֻכָּמִים לְהַקְרִיב בַּעֲדָהּ אֶת קָרְבָּנָהּ לְיוֹם הַמָּחֳרָת וּלְהִתְפַּלֵּל בְּעַד שְׁלוֹם אֶחָד מִצְּעִירֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר הִצִּיל אֶת חַיֶּיהָ מִמָּוֶת. נִשְׁבַּעְתִּי לְךָ, אָח יַקִּיר לִי, כִּי זֹאת הַפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה אֲשֶׁר נֵעוֹר בְּקִרְבִּי רֶגֶשׁ אַהֲבָה טְהוֹרָה אֶל נֶפֶשׁ עוֹד אַחַת מִלְּבַדְּךָ וּמִלְּבַד אָבִינוּ הַקָּדוֹשׁ. כִּי מִימֵי נְעוּרַי וְעַד עַתָּה לֹא רָאִיתִי עוֹד יְפַת־מַרְאֶה וְטוֹבַת־שֵׂכֶל כַּנַּעֲרָה הַהִיא, עֲנָוָה וּתְמִימַת־לֵב כָּמוֹהָ. מִקּוֹל דְּבָרֶיהָ הַנְּעִימִים נִשְׁמְעָה לִי זִמְרַת יָהּ, וּבְחָכְמַת־לְשׁוֹנָהּ — רוֹמְמוֹת בְּנֵי עֶלְיוֹן; וּמִדֵּי הִתְבּוֹנְנִי אֶל יָפְיָהּ וְחִנָּהּ וָאַקְשִׁב אֶל שֵׂכֶל מִלֶּיהָ וָאָבִין הֵיטֵב אֶת פֵּשֶׁר שִׁיר הָאַהֲבָה הַמּוּשָׁר בְּפִי בְּנֵי נְעוּרֵינוּ: „עַזָּה כַמָּוֶת אַהֲבָה", כִּי כָל יְלוּד־אִשָּׁה אֵינוֹ יָכוֹל לִגְאֹל אֶת נַפְשׁוֹ גַּם מִשְׁתֵּיהֶן. וְאִי לָזֹאת, אָחִי אֲהוּבִי, סְלַח נָא לִי כְּגֹדֶל אַהֲבָתְךָ אֵלַי, עַל הָעָוֶל אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְךָ בְּתִתִּי מָקוֹם בְּלִבִּי לְנֶפֶשׁ עוֹד אַחַת, — וְהָיְתָה לִּי הִתְגַּלּוּת לִבִּי לְכַפָּרָה עַל חַטַּאת נְעוּרַי זוּ... וְשֵׁנִית: לְמִי אָשִׂיחַ אֶת דַּאֲגַת לִבִּי הַמְּצִיקָה לִי זֶה הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי אִם לֹא לְךָ? — כִּי מִיּוֹם רְאוֹתִי אֶת הַנַּעֲרָה הַהִיא נִגְזְלָה מְנוּחָתִי מִמֶּנִּי בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, וְנַפְשִׁי כָלְתָה לִרְאוֹת אֶת הֲדַר פָּנֶיהָ, לִשְׁמֹעַ אֶת נֹעַם קוֹלָהּ וְלָלֶכֶת כַּצֵּל בְּעִקְּבוֹתֶיהָ. וְלוּא נָפַל לִי חֶבֶל בַּנְּעִימִים לָקַחַת אוֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה — הָיִיתִי הַמְאֻשָּׁר בַּבָּנִים... סְלַח נָא לִי,

מַשְׁתֵּלָה

לנצני יוצרינו הצעירים

מאת מַעֲרֶכֶת „הַכּוֹכָב.“

שבעת ירחי קיומו של עתוננו אִמְתו את תקותנו, כי „הכוכב“ יהא בקרב הימים למאיר-נתיב לצעירי יוצרינו העבריים ולבית-אולפנא לסופרינו המתחילים. אולם מִלבד יסוד היצירה הזה בצבצו בקרבת ירחוננו גם ראשי נצנים רכים מאד של פרחי-כהונה לעתיד, הדורשים טפול מרובה והשגחה הנוכית מעולה, בכדי שיצמחו ויגדלו בסביבה חמה ותנאים טבעיים. לתכלית זו אנו פותחים את המחלקה החדשה, בתור הוספה חדשית לעתוננו, בשם „מַשְׁתֵּלָה“, והיתה לבית גִדול וַחֲמָמִית (ארנזשריה) לפרחי יוצרינו הרכים מבני ארבע עשרה עד שבע עשרה שנה, בקרוב, שהמערכת תמצא ביצירותיהם-נסיונותיהם ניצוצי כשרון מקורי באמת. בטוחים אנו, כי ידידי עתוננו הצעירים לא יאכו להשתמש באכסניתנו לשם נסיונות בוסר ודברים של מה-בכך, ויוצרינו הרכים זכור יזכרו את האחריות הגדולה שאנו לוקחים על עצמנו בענין רב-הערך כמטע „הַמַּשְׁתֵּלָה“, וישתדלו שבגרותם לא תבייש את ילדותם.

א. לובושיצקי.

לִפְנוֹת עֶרֶב.

בְּצֵאתִי בִּדְמִי עֶרֶב, עֲלוּט־סוֹד עַל הֶהָרִים, –
לִפְנֵי שְׁמֵי אֵין־קֵץ וּמֶרְחָבִים מִשְׂתָּרְעִים;
פַּאֲתֵי מַעֲרָב נִצְּתוּ, אֹדֶם נִשְׁפָּךְ בָּם,
רוֹעֲדִים מִזְדַּעְזְעִים צְלָלַי–עַד בַּיָּם.
לִי הוּא כָּל הָעוֹלָם וְיָחִיד אֶשְׁלֹט בּוֹ,
לִי כָּל הַתִּפְאֶרֶת, הַגָּאוֹן וְהַנּוֹי;
וְיֹפִי זֶה הַמְּצָק פֹּה וָשָׁם – אֲקַבְּצֶנּוּ
וּרְסִיסִים רְסִיסִים אֶתֵּן לְכָל עָנִי וָדָל;
וּלְהָאִיר תְּהוֹם הַשְּׁחוֹר – בַּשֶּׁמֶשׁ אֲלִיטֶנּוּ
וְזֹהַר שִׁבְעָתַיִם יַבְרִיק לִי מִטָּל.
לַכֹּל אֲחַלֵּק זְהָרִים, לְמִזָּקֵן וְעַד טָף,
לְאִישׁ־אִישׁ כְּפִי נִדְבָתִי – יֹפִי מְלֹא הַכָּף...

יצחק ניצברג
בן 14 שנה.

וילנה.

מרוסיה לפולין.

היום בערב אנו שמים לדרך פעמינו. נוסעים אנו לפולניה שמשם הגלינו לפני חמש שנים. הכל מוכן כבר לנסיעה. החבילות מונחות באמצע הבית ואכר אחד ממכרינו גומר לתפרן, כי שבת היום. הבית ריק, יען כי חוץ מהחבילית, שאנחנו לוקחים אותן עמנו, נמכרו כל כלי הבית. אני ואחי שבנו זה עתה מבית הספר הרוסי שבו למדנו כל זמן היותנו ברוסיה. שם נפרדנו מעל החברים והמורים ונשב לחברים את הספרים, שלוינו אצלם. הנני עומד באמצע החדר אצל החבילות ומביט איך שהאכר תופר אותן ואיננו מוצא שום עבודה. הנני שמח מאד על שהננו נוסעים לפולניה, אף על פי שגם ברוסיה לא חסר לי שום דבר. עברו שעות אחדות. היום נטה לערב, אל ביתנו קרבה עגלה לקחת את החבילות ולהובילן אל התחנה. אבי והעגלון הוציאו מהבית את החבילות ויניחון על העגלה. נפרדנו מעל האנשים שהתאספו בביתנו להפרד מעלינו; ואחרי שברכנו את כלם כי נזכה להתראות ולספר בשמחה את התלאות שמצאונו, ישבנו בעגלה ונסע אל התחנה. מסרנו את החבילות למחלקת המשאות ואנחנו קנינו כרטיסים למחלקה שלישית, הפעמון צלצל פעם אחת, שתים ושלש והמסע זז ממקומו. העיפותי את עיני מסביבי, הבטתי אל המקום, שבליתי בו חמש שנים, בפעם האחרונה. עצב תקפני וכמעט שהחלותי לבכות. מצד אחד שמחתי על שהנני שב לעיר מולדתי אל קרובי ומכרי, ומצד שני התעצבתי על שהנני עוזב את המקום הזה שהתרגלתי אליו ושהיו יקר כל כך בעיני.

הבטתי בעד החלון. הבתים נראו מרחוק קטנים מאד ולסוף נעלמו כלה. העמודים, ההרים הארץ וכל אשר בה הסתובבו במהירות גדולה. הבטתי עד שנרדמתי, אבי העירני בהיותנו כבר בתחנת ק. היינו צריכים לעבור ממסע זה למסע שני, הנוסע עד לגבול. אבל זה האחרון כבר היה מלא מפה לפה אכרים שנסעו לגבול גרמניה לקנות מלח, יען כי המלח היה ברוסיה מיקרי המציאות. בעמל רב חדרנו דרך החלונות אל הרכבת וכל הלילה עמדנו על רגלינו .כי לא היה מקום לשבת, ורק לפנות בקר נתרוקנה קצת הרכבת ונוכל לנסע ברוחה עד הגבול. המסע נסע רק עד כפר אחד שהיה שייך לגרמנים. הגרמנים לא נתנו לצאת מן הכפר לכל האנשים רק עד 40—30 ליום. ובכל יום היו נכנסים שמה אנשים למאות, וכל מי שבא ראשונה היה יוצא ראשונה, לכן התאספו בכפר אנשים לאלפים ועלינו היה לחכות שבועות אחדים. אבל איש אחד גלה לנו, כי כל הנותן לפקיד הגרמני, הממנה על הפליטים, עשרה רובלים רושמו הפקיד בין הבאים הראשונים ולאחר ימים אחדים יוכל לנסע. עשינו גם אנחנו ככה וכעבר שני ימים עזבנו יחד עם עוד שלשים משפחות את הכפר והמוני הפליטים הרבים, כשהם יושבים בחוץ ומבשלים על השלג את תבשילים. מן הכפר באנו לעיר וו.

העיר הזאת היתה שיכת לגרמנים. הכניסו אותנו לקרנטין. שבו היינו אנוסים לשבת חמשה ימים. בבקר ובערב נתנו קפה ולחם. כשנגמרו חמשת הימים שכרנו ביחד עם עוד חמש משפחות

דו-שבועון ספרותי מדעי לבני הנעורים

הוצאת „אביב" ורשה. מערכת א. לובושיצקי.

שנה ראשונה | מרחשון (א) תרפ"ד | חוברת ח'

מרדכי גולדנברג.

מַ רְ חֶ שְׁ וָ ן.

(זֶמֶר סְתָוִי).

נִכְאֵי־סְתָו אֲפֵלִים
נָחוּ עַל עוּגָבִי;
מִדֵּי קָרְבִי אֵלָיו
יִבְכֶּה בִּי לְבָבִי!

חשֶׁךְ בְּאָהֳלִי,
אוֹרְבִים לִי הַצְּלָלִים;
וּבַחַלּוֹן דוֹפְקִים
עֲצֵי הַחֲלָלִים.

הָבָה וַאֲחַפֵּשׂ
אוּלַי קֶרֶן־אוֹרָה;
פְּלֵיטַת־קַיִץ מְחַכָּו
לִי בְּפִנָּה שְׁחוֹרָה?

חֶזְיוֹן־שָׁוְא יַתְעֵנִי,
סָבִיב אַךְ אֲפֵלָה;
וּבַחוּץ יָחֹלוּ –
עָלִים בִּמְקְהֵלָה!

הֵיכַן כְּרוּב־נְעוּרַי
בַּעַל הַהֲזָיָה? –
בָּא אֵלַי בַּקַּיִץ,
זְהוּב־תַּלְתַּלִּים הָיָה;

עַל מִפְתָּנִי חִכָּה
לִי, עֲטוּף־נְגֹהוֹת;
דְּבוֹרֵי־פָז לוֹ רֵיעוּ,
מְזַמְזְמוֹת וְדוֹאוֹת –

שָׂרוּ שֶׁל מַרְחֶשְׁוָן
גֵּרְשׁוֹ מֵאָהֳלִי;
עַתָּה בּוֹדֵד אָנִי:
מִי לִי עוֹד וּמָה לִי?

נִכְאֵי־סְתָו חֲשֵׁכִים
רָבְצוּ עַל עוּגָבִי;
מִדֵּי קָרְבִי אֵלָיו
יִבְכֶּה בִּי לְבָבִי!

DRUK. SIKORA i MYLNER WARSZAWA, NOWOLIPKI 6.

Hakochab № 8 1923.

הוצאת „אביב" ורשה מערכת א. לובושיצקי.

שנה ראשונה מרחשון תרפ"ד חוברת ח'

תכן חוברת מרחשון (א).

תכן חוברת מרחשון (ב).

הכתבת לכל עניני המערכת: Redakcja „Hakochab" Warszawa, Nowolipki 27, m. 28
להזמנות וחתימה: Tow. Wydaw. „CENTRAL" Warszawa Nowolipki 7.
Hakochab (dwutygodnik № 8 (Październik) Redaktor—Wydawca: A. Luboszycki.

מֵעוֹלַם הָאַסְפּוֹרְט.

מכתב־חוזר.

חברים יקרים!

המטרה המאחדת את כלנו — הבראת הנוער העברי, עוררה אותנו, חברי „המכבי", לערוך התחרויות באטלטיקה-קלה, שבהן ישתתפו כל הכחות האטלטים והספורטיביים העבריים שבארץ-ישראל. ערך ההתחרויות ידוע הנהו למדי לכל מתעמל, איש-ספורט וחובב-ספורט. ההתחרויות באטלטיקה-קלה, שנערכו ע"י „המכבי" בתל-אביב בפורים ש.ז. בהשתתפות הכחות הספורטיביים ביהודה, הראו לנו את מדרגתנו באטלטיקה-קלה, ומהן ונכחנו כי רב כחנו. הרקורדים שהשגנו בהתחרויות האלה אינם נופלים מהרקורדים של עמי-המערב. ומלבד ה„בחינה-האטלטית" הזאת לשם רקורדים, צפונה בה בעיקר תועלת רבה לתעמולה לטובת תנועתנו להבראה הגופנית העברית.

זמן ההתחרויות נקבע לחול-המועד סכות תרפ"ד בירושלים. בדבר היום, המקום ושאר הפרטים נודיע במכתב-חוזר שני.

את דצעת התכנית של ההתחרויות, הוצאתה לפועל וכמו-כן את כל שאר העניגים הקשורים בה מסדרת ועדה המורכבת מאנשי-ספורט בירושלים ואשר ספחו ויספחו אליה חברים ובאי-כח מכל ערי הארץ ומושבותיה

הננו נותנים בזה את תכנית-ההתחרויות המוצעת על-ידינו. ונשמח מאד לקבל מכם הערות, שאלות והצעות בקשר אליה.

הצעת תכנית-ההתחריות

המשתתפים צעירים מבני 17 ומעלה. **בדבר השתתפות של צעירות עוד טרם הוחלט.**

א. ריצה: 1. 100 מטר;
2. 400 „
3. 1500 „
4. 400 „ מרוץ שליחים;
5. 110 „ מרוץ-מכשולים.

ב. קפיצה: 1. לגבה מהמקום;
2. „ בהרצה;
3. קפיצה משולשת למרחק;
4. קפיצה לגבה במוט;
5. למרחק בהרצה;
6. „ מהמקום.

ג. זריקת דיסמוס.
ד. הדיפת כדור-ברזל (או אבן).
ה זריקת כידון.
ו. זריקת כדור-תלי.
ז. משיכת-חבל.
ח. הרמת משקלות.
ט. בעיטת כדור-רגל למרחק.

זאת היא הצעת התכנית להתחרויות יום אחד ונבקשכם לשים את לבכם לכתוב בה ולהעיר לנו את הערותיכם ביחס אליה.

לתשומת לבכם הננו רושמים לפניכם בזה את הרקורדים שהושגו בהתחרויות תל-אביב בפורים: ריצה: 100 מטר—11.4/5 שניות; 400 מ' — 62.4/5 שניות; 1500 מ' — 4.55 דקים. קפיצה: לגבה בהרצה — 1.60 מ' (בינתים עלה הרקורד העברי בארצנו ל—1.70 מ'); בלי הרצה—1.40 מ'; למרחק בהרצה—6.22 מטר; בלי-הרצה — 3.09 מ'; הדיפת כדור (במשקל 7.258 ק"ג)—8.16 מטר;

דיסקוס—25.60 מ'. כדור-תלי—34.80 מ'; כידון—31.10 מטר.

הרקורדים הנ"ל הם הרקורדים העברים הראשונים בארץ-ישראל, ונקוה כי אלה אשר נשיג בסכות תרפ"ד יעלו עליהם.

חברים יקרים! נבקשכם איפא לדון ולהתיעץ על פרטי התכנית דלעיל, ולהמציא לנו בהקדם, לא יאוחר מ-5 שבועות מהתאריך דלמטה, את הצעותיכם, שאלותיכם, הערותיכם והסכמתכם להשתתף בהתחרויות האלה. ומעתה התחילו בהתמדה, הדרגה ומרץ להכין את חבריכם ולהכשירם להתחרויות. השפיעו על היחידים בכל מקום ומקום שיתנו לכם יד לעבודת ההבראה. בקרוב נשוב עוד לפרסם את ההוראות והחקים בקשר להתחרויות ואיך לטפל ולהתכונן בכל מקצוע בפני-עצמו.

הערה קטנה ונחוצה עלינו להוסיף לכל הנ"ל והיא—ההשתתפות בהתחרויות לא תגרור אחריה הוצאות מרובות. אנו עושים את הכל בכדי להקל את ביאתכם ירושלימה. כל הנוער העברי מדן ועד באר-שבע ישתתף בהתחרויות האלה.

פרסים בצורת אותות-הצטינות ותעודות „מנצחים" יחולקו למצטינים ופרס-נודד לקבוצה שמספר מנצחיה יעלה על מספר אלה של האחרות. לשם האחדות הכללית של תושבי ארץ-ישראל, הוחלט לתת את חופש ההשתתפות במקצוע אחד של ההתחרויות האלה לכל הרוצה בלי הבדל לאם, הצעות בדבר המקצוע הזה מתקבלות.

ובכן, חברים, לעבודה! באטיות והדרגה אבל במרץ ובבטחון נבריא את גופנו, נזקוף את קומתנו הכפופה ונחיה את עצמות עמנו היבשות.

החלוצים במושבים, בקבוצות ובכל מקום המצאכם הכונו לקראת ההתחרויות, היחיד והרבים סדרו את קבוצותיכם והתחילו בתמרונים—הין למופת במרצכם למרות קושי החיים ועבודתכם הקשה—הגוף העברי יזדקף בארץ-אבות ויחזק ומקומכם בראש המחנה.

הנוער העברי! לכל שדרותיך ומפלגותיך הכון להתחרויות!

הנוער העברי! עליך לקבוע את הרקורדים במזרח הקרוב!

בשם הועדה המסדרת שע"י „המכבי"

י"ג אב, תרפ"ג. המזכיר - חביב יקותיאל.

נ. ב. בכל העניגם הקשורים עם החוזר הנ"ל ועם ההתחרויות נבקש לפנות עפ"י המען הזה:

יוסף יקותיאלי, ירושלים, ת. ד. 456

חִידָה.

אִם תּוֹצִיא אֶת שִׁנִּי עַל פִּרְדֵּי אֶרְדָּפְךָ,
אִם תִּשְׁבֹּר אֶת דַּלְתִּי בְּאִשִּׁי אֶשְׂרָפְךָ,
וְאִם רֹאשׁ גַּם תְּרוֹצֵץ, אָז אֶשָּׁךְ בְּאַפִּי
וְאֶדְרֹשׁ אֶת דָּמִי אִם תָּקֹץ אֶת כַּפִּי.
אַל תִּסְגֹּר אֶת פִּי, כִּי אֲשַׁדְּךָ בַּדֶּרֶךְ,
וְאִם תַּעֲקֹר אֶת דִּשְׁאִי אַעֲבִידְךָ בְּפֶרֶךְ.
אִם תַּפִּיל פְּרָשִׁי עַד דַּכָּא תְּשִׁיבֵנִי
וְאֶנְדֹּף כָּאֵד, אִם הַשַּׂר יַעַזְבֵנִי.
אִם תְּשַׁלַּח אֶת יָדְךָ וְדַפִּי תִקָּחָה,
אָז אֶשְׁכַּר כְּסָבִי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה.
אַל תִּקְרָא כַּפֶּרֶא וְאֶחְלֹץ לְךָ שַׁדִּי,
קַח מֶנִּי הָאֶשְׁפָּר וְתִשְׁתֶּה מִכַּדִּי.
לַדָּךְ וְלָרִאשׁוֹן אַל תָּשִׂים לִבֶּךָ,
אָז פִּשְׁרִי כְּרֶגַע יִגָּלֶה לְעֵינֶיךָ.
לְכָל לוֹמְדֵי תוֹרָה שֵׁם אָבִי יָדוּעַ,
גַּם שְׁמִי וּשְׁנוֹת חַיַּי בַּתּוֹרָה קָבוּעַ,
אַךְ אִישׁ לֹא יַעֲלֵנִי כָּעֵת עַל הַדַּעַת,
רַק אִם תְּכַבֶּה אֶשְׁךָ וּקְצֵה הַמִּגְבַּעַת
לְרָאשֵׁי יְחָ״שׁ, — אָז תַּכִּיר וְיָדַעְתָּ,
כִּי יָמִים מוּעָטִים לִי מְלָאוּ זֶה עַתָּה
וְלִקְרָאתִי בְּהִוָּלְדִי שָׂמַחְתָּ וְצָהַלְתָּ
וּפָנַי בִּתְפִלּוֹת וּבְרָכוֹת קִבַּלְתָּ.

משה כ״ץ.

רשימת מלואים לפותרי החידה.

„אבנר״: חיים צחנובר, השיל יוסטמן, מנחם גרינברג, ישראל טף, שמואל סטולר, מ. גרמב, י. רזנצויג, אריה סטולר, צבי קוינגולד, מ. בלומנקרץ. (ורשה) איסר פרידמן, ישראל ברזילבסקי, (סלנים) השיל קלפפיש, (זירדוב) יעקב רכורגר (ולדימיר-ולינסק) אברהם ומשה ברונזפט (קבל), גדליהו אפשטיין, יעקב רודצקי, מנדיל סילצקי, צבי זקהיים, אברהם שגרקביץ, זויליג רודצקי, אביגדור רוטשטיין, יעקב משה לויתן, יצחק שורץ, משה ראובן זקהיים, דוד נח גבורין, זיידיל קרליץ, עקיבא פיטקובסקי, חנה פיטקובסקה, (רוזינאי) האחיות איינשטין, (קרינקי), גורביץ, אברהם אברזינסקי, יעקב ויונה, חיה לאה שרשבסקא, (קרליץ) ש. אושרביץ, (רוביזביטש) אסתר מורגשטרן, גדלירו שלום מיכלביטש, חיים וישראל פלק, יהודה מורגנשטרן, (טומשוב) א. ש. כהן, נ. קרינסקי, (הורודוק) ש. ענף-שושנים.

רשימת מלואים של פותכי החידה לקטנים בחוברת אב:

א) רש־שר ב) האות מ.

משה קורנגולד, אליהו הנדלסמן, צבי הרטנברג, חיים צחנובר, השיל יוסטמן, מנחם גרינברג, שמואל ואריה סטולר, מ. גראמב, י. רוזנצווייג (ורשה) גדליהו אפשטיין, יעקב בן יצחק רודצקי, אברהם שמרקוביץ, עקיבא וחנה פיטקובסקי, (רוזנאי) ד. רבינביץ (סולץ).

אסתר ויהודה מורגנשטרן, גדליהו שלום מיכלביטש, חיים וישראל פלק, (טומשוב מזוב) ק. רובין, (וישגרוד) א. ש. כהן, נ. קרינסקי (הורודוק) פ. בירק, (אוגוסטוב) יעקב רוכברגר, (ולדימיר ולינסק.) ש. אשרוביץ (רוביז׳ביטש) השיל קלפפיש, (זירדוב) יעקב ויונה אברז׳נסקי, חיה לאה שרשבסקא, אברהם גורביץ, (קרליץ) י. צרטוק, ש. רטון, י. ברבה, א. לרמן (קממישון).

נסדר בדפוס י. קורננדז ורוזנבלד, פיוטרקוב.

לוח היסטורי: תשרי תרפ״ד.

WRZESIEŃ — PAŹDZIERNIK

ג	א	11	א׳ דראש השנה
ד	ב	12	ב׳ דראש השנה
ה	ג	13	צום גדליה — נהרג גדליה בן אחיקם ו. יהודים שהיו עמו במצפה (ג.של״ט)
ו	ד	14	
ז	ה	15	וילך — הומת רבי עקיבא (ג.תת״ס)
א	ו	16	
ב	ז	17	
ג	ח	18	היתה חג כת. קדש שלמ (ב.תתקל״ו)
ד	ט	19	ערב יום כפור
ה	י	20	יום כפור
ו	יא	21	האזינו
ז	יב	22	
א	יג	23	
ב	יד	24	
ג	טו	25	א׳ דסכות
ד	טז	26	ב׳ דסכות
ה	יז	27	
ו	יח	28	
ז	יט	29	שבת חוה״מ
א	כ	30	
ב	כא	1	הושענא רבא
ג	כב	2	שמיני עצרת
ד	כג	3	שמחת תורה
ה	כד	4	אסרו חג — היהודים בדלו מאת השומרונים והכותים בימי עזרא ונחמיהו [ג.תכ״ו]
ו	כה	5	נפתח בית באנק היהוד ילישוב א״י בלונדון [ה.תרס״ב]
ז	כו	6	בראשית
א	כז	7	
ב	כח	8	
ג	כט	9	
ד	ל	10	א׳ דר״ח

שונות: דרך חדשה בחשבון כפל.

זה לא כבר נתפרסם בעתון אנגלי אחד דרך חדשה בחשבון, בפעולת הכפל, שאכרי רוסיה הבורים משתמשים בה, מפני שקשה להם סדור חשבון הכפל בספרות. רבות. בכל הפעולה הנוכחית משמשת להם רק הספרה 2.

וזה תכן החשבון:

בחפצך, למשל, לדעת, לכמה עולה 35 פי 2175 — עשה כדלקמן:

הצג את המכפיל 35 מימין ואת הנכפל 175 למולו משמאל. כעת קח את הספרה 2, חלק בה את המכפיל והכפל בה את הנכפל. בחלוק אל תשום לב לחצאים. לדוגמא: בחלקך את 35, הצג תחתיו רק 17 ולא $17^1/_2$. ככה תוסיף לחלק ב-2 את המכפיל פעם אחרי פעם, עד הגיעו ל-1. ובכל פעם הכפל את הנכפל, אשר ממולו לשמאל ג״כ ב-2. התוצאות ערך בשורה זו תחת זו, כזה:

אח״כ מחק את כל הזוגות, אשר מצד המכפיל בימין ועמהם את המספרים שממולם בשמאל.

לאחרונה, חבר ביחד את המספרים שבצד שמאל, אלה שנשארו אחר המחיקה, — ויצא לך המספר המבוקש.

```
  175    x35
  350..... 17
 (700).... (8)
(1400).... (4)
(2800).... (2)
 5600..... 1
 ----
 6125
```

א. גלמן

Składano w zecerni **Kurnędz'a**, Piotrków

ספּוּרֵי תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב

(המשך).

בשני בשבת ד׳ תמוז שנת שפ״ט לפנות ערב, בא אלי יהודי אחד וַיַגֶּד לִי, כי יוֹעֵץ־הַסְּתָרִים אשר להקיסר שאלָהו: אם אפשר למצֹא אותי כעת בביתי, כי דבר נחוץ לו אֵלָי. ובְאָמְרו לו האיש, כי אין לו לִטְרֹחַ ולבֹא אל ביתי, כי הוא ימסר לי את דבריו ואנכי אבַקרהו בביתו, ענהו השר: כי השעה דחוקה וכי הוא צריך תכף לראות את פני. בשמעי זאת נבהלתי מאד ואמהר לקרֹא אלי את גדולי־העיר, ואספֵּר להם את המאוֹרָע. בעת הזאת בא יועץ־הסְתָרים במֶרכַבתו אל חצר יהודי אחד, אשר ממול ביתי וַיִּתְמַהְמַה שם כחצי שעה ואחר עלה אל ביתי, אשר בקומה השניה וישאל רשות מאנשי ביתי לבֹא אלי אל חדרי. ובבואו הושיט לי את ידו בידידות ואנכי מהרתי ואגיש לו כסא לשבת ויושיבני לימינו, ונשיח בענינים שונים. אחר פנָה אלי ויאמר: „רב נכבד! דְבַר־סֵתֶר לי אליך״! — קמתי ממקומי ונכנסתי עמו לחדר מְיֻחד ושם גִלָה את אזני, כי הקיסר מְוִין שלח פקודה אל מִשְנֵהו אשר בפרָג, להביא אותי בנְחֻשְׁתַּיִם ולשלחני מהר וִינָה. גם אמר לי, כי עוד דברים בפיו להגיד לי, אבל לא פֹה הוא המקום ולכן שְׁחֲרֵנִי לנסע עמו במרכבתו אל בית הפַּרְנָס ר׳ יעקב בַּשׁ, ושם ישמיעני את דבריו.

— „אינני שֹׁוֶה בכבוד הגדול הזה״ עניתי לו, „ואוּכַל ללכת שמה ברגל״. דברי אלה נאמרו לא מתוך ענָוה יתֵרה שהיתה בי, כי אם מיראתי: אולי בחפצו להובילני תכף אל בית־הסֹהַר, ורק כדי שלא לעורר שָׁאוֹן בָּדָה מלבו את האַמַתְלָה ע״ד הפרנס. אך, כנראה, הבין השר לרֵעִי ויאמר: „לכבודך, רבי, אלך גם אני אתך ברגל לבית הפרנס״. ונקם ונלך וילכו אתנו גם ראשי העיר שהתאספו בביתי.

בבואנו שמה הושיבני השר לימינו, וישוחח אתנו בידידות כחצי שעה. ואחר קרא את הג׳ ר׳ יעקב בַ״ש אל חדר מיֻחד ויאמר לו: „יעקב חביבי! לי קשה מאד להכאיב את לב הרב בדברי, כי כבד אכבדהו מאד ויָרֵא אנכי פן יִבָּהֵל ברוחו בשמעו את פקודת הקיסר הקשה ויעשה מִדְחֶה; לכן אבקשך, כי תואיל אתה לגלות לאט לאט את אזנו, כי בפקודת הקיסר עליו לנסע תכף וינה, ואם לא ימהר למלא את הפקודה — יאסרוהו בכַבְלֵי ברזל והביאוהו שמה, וכבר הכין המשנֶה עשרה שוטרים מְזֻיָּנִים ונְחֻשְׁתַּיִם בידיהם לעשות כמִצְוה, והנם יושבים בביתי ומחכים לבואו. ואותי צוה המשנה להביאהו לביתי ולמסרו בידי השוטרים להוליכהו תכף וינה״.

כשמע הגביר את הדברים האלה חרד חֲרָדָה גדולה ויאמר לו: אדוני רב החסד! הנה נא הואלת להראות רב טובך לרַבֵּנו, כי לא חפצת לבַהֲלֵהו בשואת־פתאם, כן יגדל נא חסדך עמדו להמשיך מעט את הדבר, עד אשר נשלח מקרבנו שני אנשים נכבדי קֶרֶת לחַלּוֹת את פני המשנה, כי יתן לרבנו לנסע בעצמו וינה כפקודת הקיסר בראשונה, ולא יחַלֵל את שם כבודו וכבוד עמנו לעיני העמים. „אנכי אעשה כדבריך״, ענה יועץ־הסתרים, ואחכה פה למַעֲנֵה המשנה.

וַיֵּלְכוּ שני הפרנסים ר׳ דוד לוּרְיָא ור׳ ישראל הַנִּלְבָּר אל המשנה להתחנן לו ולבקש מלפניו על רבם.

ארמון המשנה היה בעֵבֶר הנהר הרחק מאד מבית הפרנס, ועד אשר הספיקו לבא שמה כבר אָתָא לילה וכל השערים נִנְעֲלוּ לפניהם. בלבות נִפְעָמִים דָפְקוּ על דלתות השער בכֹחַ עד אשר נשמע קולם בארמון פנימה. והנה נפתח אֶשְׁנַב אַחַד החלונות ועֶבֶד המשנה הוציא את ראשו בעדו ויגער בהם בקצף, על אשר העיזו להפריע את מנוחת אדוניו בלילה. אך הַפַּרְנָסִים הגידו לו, כי ראשי־העיר המה וכי דבר נחוץ להם אל המשנה בענין הצלת נפשות שאין להַחֲמִיצוֹ אף לשעה קלה, ויבקשוהו לפתח לפניהם את השער. וַיֵּאוֹת להם העבד, ויובילם אל הארמון והוא עבר לפניהם ויבא אל אדוניו והנהו ישן כבר במטתו. ויתהלך העבד לפני חדרו הנה והנה עד אשר התעוֹרֵר המשנה ויקראהו לבא לפניו. אז הִגִיד לו, כי ראשי היהודים באו אליו בדבר נחוץ מאד, והנם מחַכִּים בחדר האורחים. ויצא השר אליהם וישתחוו לו ארצה ויאמרו: אדוננו הנעלה והמרוֹמם שלח את יועץ הסתרים לקחת את רבנו הגאון מעל ראשנו ולאסרהו בנְחֻשְׁתַּיִם ולהובילהו בלוית שוטרים מְזֻיָּנִים וינה, ובזה תמיט חרפה גדולה על קהִלָּתנו ואסון נורא על כל ישראל, כי יאמרו שונאינו ומנַדינו: הנה כן הוא הרב הכולל של היהודים חוטא ופושע ובוֹגד במלכות, ואף כי יתר היהודים; והתנפלו עלינו בחֵמה שפוכה וכלונו מן הארץ. חוסה נא, אדוננו, כרב רחמיך על רבנו הנכבד ועשה חסד עם כל בני עמנו, בהרשותך לו לבא בכבודו ובעצמו וינה. אנחנו נֶעֱרַב אותו לפניך

בחיינו ובמאדנו, כי ימלא בדיוק את פקודת הקיסר ויעמד למשפטו לַמוֹעֵד הנכון.

חָזקו על המשנה דברי הפרנסים, ותחנוניהם הֵרַכּוּ את לבו וַיָּאֶר פניו אליהם, ויאמר: „לכו לביתכם למחר תשובו הנה לשמע מפי את החלטתי". ויקומו האנשים וַיּודו לו ויְבָרכוהו על החסד, אשר הִפְלִיא לעשות להם ויבטיחוהו, כי לא יסור הרב מדבריו ימין ושמאל. וישובו בשמחה אל בית הגביר ר׳ יעקב בַּשׁ וימסרו ליועץ הַסְּתָרִים את דברי הַמִּשְׁנֶה, וישמח עליהם מאד, וילחץ את ידי כלנו בחבה גלויה וַיִּפָּרֵד מעלינו בשלום.

ממחרת היום ההוא, הוא יום ג׳ ה׳ תמוז, באו ראשי העיר בלוית יועץ הסתרים לפני המשנה ויצו לערך כתב־עֲרְבוּת וַיֵּחָתמו עליו כל ראשי העיר וגדוליה, „כי במשך שבעת ימים יתיצב הרב לפני שר־הַפְּנִים אשר להקיסר בוין, ואם לא יבא הרב לַמועד הנכון וחיבו הָעֳרֵבים את ראשם והונם לקיסר". וביום הראשון י׳ תמוז אחרי הצהרים באתי וינה עם אחדים מידידי, וביניהם הַשְּׁתַּדְּלָן ר׳ העניו ב״ר ישראל, ועוד בעצם היום הזה באנו אל הַקַּנְצְלֶר אבל לא מצאנוהו בביתו. וביום השני בבואנו שמה הוכיח אותי בשם הקיסר על אדות ספרי „מַעֲדַנֵּי מֶלֶךְ". בֵּאוּר על הָרָאשׁ [1], כי הגידו לו, כי כתבתי שמה דברים כְּמִתְלַהֲמִים נגד הדת הנוצרית.

ואען ואמר: אדוני הנכבד והמרומם! אך שקר ענו בי שונאי; וחלילה לאחד הרבנים בישראל לדבר תֹּעָה על הדת הנוצרית, ואף כי לכתב זאת בספר; ואם נמצאו בספרינו דברים נגד הדתות הזרות, מְכֻוָּנִים המה רק לדתי העמים עובדי האלילים שהיו בזמן התלמוד, שאותו אנו מְבָארים בספרינו, ולא לדת הנוצרים שעִקָּרֶיהָ ויסודותיה בנויים על האמונה באל אחד כאמונתנו אנו.

השר הואיל לְהִתְוַכֵּחַ עמי בדברי אמונה ודת — ולא כאשר יחשבו רבים כי התאַנף בי, על אשר קראתי את ספרי בשם „מעדני מלך". — ואנכי הִשְׂכַּלְתִּי להשיב לו כַּהֲלָכָה על כל דבריו. אחרי כן צוני לשוב למעוני ולבלי לצאת ממנו, כי כן היא מצות הקיסר. ובראותי כי לבו טוב לי הִרְהַבְתִּי עֹז בנפשי לבקשהו, כי יתנהג עמי בְּמִדַּת החסד והרחמים ויוציא לאור משפטי. ויענני: לֶהֱוֵי ידוע לך, כי חרה בד אף הקיסר מאד ויצוני לשימך תכף בכלא, אך אנכי המלצתי עליך בפניו וַיֵּעָתר לי לָשִׂים עליך רק משמר בַּיְתִי, עד אשר יובאו ספריך לפני וַעֲדַת מְלַמדים וחוקרים היודעים עברית, והם יחרצו משפטך לשבט או לחסד.

ביום א׳ י״ז תמוז כאשר נועדו חברי הַוַּעֲדָה לדין את דיני, בא אלי סְגַן שַׂר־השוטרים עם שני חילים מְזֻיָּנים ופקודה בידו מאת הַקַּנְצְלֶר חתומה בשם הקיסר, להושיבני בבית הסהר של חַיָּבֵי מִיתָה. בּרֹב דְמָעות ותחנונים עלה בידי לְהָרֵךְ את לב הסגן, כי ישלחני לבית האסורים בלי לְוָיַת־החילים. וילך רק הוא לבדו עמי, וגם אחדים מנכבדי היהודים נלוו עלינו, וידברו על לבי ויאַמצוני במו פיהם לבל יפל לבי עלי, כי לא ינומו ולא יישנו עד אשר יצא כנגה צִדְקִי.

ובכן הובאתי אל בית הסהר לחיבי מיתות. שם ישבתי מַשְׁמִים כיום תמים, כי לא נתנו לשום איש יהודי לבא אלי, אך ד׳ ברחמיו נתנני לחסד בעיני כל האסירים, ויחַלקו לי כבוד גדול וישָׁרתוני וימַלאו את כל חֶפְצִי כפי כחם ויכלתם.

למחרת היום ההוא העבירוני שר השוטרים אל חדר מְיֻחד מעל לְמִשְׁכָּנו ושם כבר הָרְשָׁה לחשובי העיר לבקרני.

ביום השלישי י״ט תמוז העבירוני לבית־סהַר אחר, מקום אשר רק אסירי המלך אסורים. שם רָוַח לי, כי נתנו לי שם מטה, שלחן וכסא; ובהיות המקום קרוב לחנויות היהודים, באו אלי כפעם בפעם אנשים שונים וישוחחו עמי וינחמוני. גם שר בית הסהר שם עינו עלי לטובה ויתן לי את כל אשר שאלתי ממנו.

מעובד ע״י יצחק קנטור.

(המשך יבוא)

[1] רבנו אשר.

בית הכנסת בארפורט

כְּרוֹנִיקָה חֲדָשָׁה.[1]

בארץ ישראל

(סוכנות תלגרפית פלשתינאית) בירושלים התארגנה והחלה פעולתה סוכנות תלגרפית, אשר תמציא ידיעות לכל העתונים המופיעים בארץ ישראל. הסוכנות נוסדה ע"י יהודים, ומנהלה הוא מר ש. שווארץ, שהיה חבר מערכת העתון היומי „הארץ".

(נושבה ליהודים בולגריים) קבוצה של יהודים מבולגריה באה בבקשה אל הנהלת ה„קרן הקימת", לתת לה חלקת אדמה, ליסד עליה מושבה. הבקשה נמלאה, והקבוצה קבלה שטח אדמה בתל-ערין.

(חבור של רדיו-תלגרף) בין אשכנז ומצרים, ארץ ישראל, סוריה ואיזו מדינות באפריקה, הוכן חבור רדיו-תלגרפי. הוצאות משלוח תלגרמה של רדיו תעלינה בזול יותר מתלגרמה מצויה.

(הספריה הלאומית) מנהל הספריה הלאומית בארץ ישראל, ד"ר הו׳ו ברגמן שב ממסעיו באירופה. הודות לעמלו התעשרה הספריה בהמון ספרים יקרי-המציאות וכתבי-יד, שהתנדבו אנשים שונים באירופה. אלמנת הסופר פרץ סמולנסקין נתנה במתנה איזה מאות מכתבים וזכרונות של בעלה; ממשלת טשיכו-סלובקיה הבטיחה לשלוח קובץ ספרים הנוגעים לקורות המדינה ההיא.

(אופירה עברית) בתל-אביב הוצגה בפעם הראשונה בעברית האופירה „טרביאטו" בהשתתפות מזמרים ומזמרות שבאו מרוסיה.

(ביאת יהודי המזרח) במשך שמונת הירחים האחרונים (עד תמוז) באו לארץ ישראל מארצות המזרח 1326 יהודים, בהם קורדים 236, פרסיים 378, מארוקנים 339, תימנים 4, גרוזינים 30 ואחרים 461. בכלל הולכת ומתגברת ביאת יהודי המזרח לא"י.

(אספת הקולוניסטים) בימי 17—18 יולי היתה בפתח-תקוה אספה לכל הקולוניסטים בארץ ישראל. השתתפו באספה 80 שליחים. אחרי ההרצאות ע"ד המצב במושבות שונות, התקבלה החלטה לכונן הסתדרות תמידית של קולוניסטי-ארץ-ישראל.

(מצבת זכרון) במושבה „פתח-תקוה" הוצגה מצבת-זכרון לשלשת הצעירים, אשר נפלו ביום 4 מאי 1921 בצאתם להגן על המושבה בפני התנפלות הערביים. בחגיגה השתתפו 1500 איש ונשאו נאומים מתאימים.

(הסתדרות האגרונומים) הסתדרות האגרונומים היהודים בא"י, אשר שבתה מפעולתה מפאת המלחמה, התחדשה עתה. בירח מנ"א היתה בתל-אביב אספתה הראשונה.

(מחלקה חדשה ב„בצלאל") בבית-הספר לאמנות „בצלאל" נפתחה מחלקה חדשה—בית מלאכה לגלוָנוֹפּלַסְטִיקָה כלומר: צפות מתכת בזהב, בכסף ובניקל, לעשות העתקות מנחשת, וכדומה. עד כה לא ידעו בירושלים את העבודה הזאת, והוכרחו לעשותה במצרים. — מיסד המקצוע החדש הזה הוא מר שלמה בלנק.

(תחנת רוטנברג) התחנה האֶלֶקְטְרוֹנִית של רוטנברג החלה לעבוד בירושלים בקביעות. כל רחובות העיר, מוארים עד השעה העשתי עשרה בלילה, והרחובות הרחוקים מן המרכז מוארים עד הבוקר.

בפולניה

— בליל שבת ט"ו אב נפטר בורשה בשנת השבעים לחייו, העסקן הצבורי ר' אריה ליבוש דוידסון, שהיה נכד הר"ר חיים דוידסון אב"ד בורשה. הוא היה בין המיסדים הראשונים של חברת „חובבי ציון" ויהי מראשי עסקניה בורשה. פעמים אחדות בקר את ארץ ישראל, ויהי בין מיסדי המושבה „רחובות", גם רכש לו שם נחלה רבה. בש' 1904 היה מהמיסדים את „האגודה לשווי זכיות היהודים", גם היה חבר ל„הועד המצומצם" של הברון גינזבורג בפטרבורג, שנלחם בשביל זכיות היהודים ברוסיא. שבע עשרה שניו האחרונות היה דוידסון פרנס העדה בעיר ורשה, ויהי היהודי הלאומי הראשון שנבחר בתור פרנס הקהל, והודות להשפעתו חדלו המתבוללים למשול בהנהגת הקהלה. — לפני מותו בקש את בניו להוביל ארונו לארץ ישראל. את עקר-ספריו הגדול נדב לספריה הלאומית בירושלים. — בהלויתו, שהיתה ביום א', ט"ז אב, השתתפו רבבות איש, ורבנים רבים ובאי-כח הסתדרויות שונות עשו לו מספד.

— הסטודנטים היהודים בורשה החליטו לאסוף סכומי הכסף לבנות למו בית-מעון, יען כי הרבה סטודנטים מערי המדינה סובלים מחסרון מעונות בבירת פוילען. לתכלית זו החלה תעמולה גדולה לעורר את הקהל, כי ירים תרומה בכסף ובחמרי בנין.

באשכנז

בברלין מת ביום 23 יולי הגביר הנודע לו ברודסקי, שהיה אחד מאדירי בעלי החרשת ברוסיה. פעולתו הכי גדולה היתה בדרום רוסיה, ששם יסד בתי-חרשת ענקיים למעשה הסוקר, בתי רחיים וכדומה. בקיוב יסד הרבה בתי-ספר ובתי-מרפא, גם הרבה מוסדות צדקה. בשנים האחרונות ישב באשכנז, ששם מת אחרי מחלה ממושכה.

באנגליה

התאחדות היהודים הפולנים באנגליה התעסקה באספה גדולה, בשאלת ה„נומרוס קלאוזוס", זאת אומרת: ההצעה להגביל מספר התלמידים היהודים בבתי-הספר העליונים בפולניה. באספה הודיעו על אדות הצעדים שכבר נעשו, להגן לבל יאשר הסים את ההגבלה הזאת, גם נבחרה ועדה מיוחדה, להמשיך את מלחמת-ההגנה בפני הגזרה הזאת.

— ביום י"ח מנחם-אב עזב הנציב העליון, סיר הרברט סמיול ומשפחתו את לונדון, ויסעו לאיטליא לנוח שם זמן מה, ומשם נסע הנציב לפלשתינא.

לפני צאתו מלונדון התקבל הנציב לראיון אצל המלך.

בשויץ

מתועפות הר יונגפרוי נפלו ונהרגו שלשה חברי אגודת „הכח" מווין: אידה ניימן, פרנץ הלר ואלפרד וולף.

באמריקה

(מועצת רבני אמריקה) באספה רבתי שהיתה לרבני אמריקה בניו-דזרסיי התקבלו החלטות שונות, בהן: לפנות אל שר-ההשכלה, כי ילדי ישראל יפטרו מעבודה ומבחינות בשבתות ויו"ט. כן הוחלט, לאסוף סכום של מיליון דולר, לתמוך את הסמינר לרבנים באמריקה ולהפיץ בין הרבנים מדעי התבל והיהודים.

---

1) מסבת ריחוק מקום בית הסידור של ירחוננו מבית המערכת מתאחרות לפעמים ידיעות הכרוניקה להופיע (המערכת)

בהולנדיה

בספר-הלמוד ההולנדי בשם „ארצנו" שמשתמשים בו בבתי הספר למתחילים, נמצאים במקומות אחדים דברי שטנה על היהודים ברוסיא. אחד הצירים ערך בשביל זה שאלה אל ממשלת הולנדיה, אם נכון הדבר שישתמשו בספר כזה. שר ההשכלה ענה, כי אמנם הדברים הנזכרים עושים רשם רע, וע"כ ישתדל, כי במהדורות הבאות ימָחק מן הספר, ואם לא יאָסר השמוש בספר הזה.

בליטא

— ליום 10 יולי קרא המיניסטר ש. רוזנבוים למועצה את באי-כח הקהלות הגדולות בליטא, למצוא תחבולות איך להוציא את הקהלות מן המשבר, שהן נמצאות בו עתה.

— באספה השנתית שהיתה לציוני ליטא בעיר קובנא התקבלה ברוב דעות ההחלטה, כי אל „הסוכנות הישראלית" (ביאַת-כח עם ישראל לפני ממשלת אנגליה בנוגע לעניני ארץ ישראל) צריכים לקבל גם באי-כח המוסדות שאינם ציוניים, אם אך הם חפצים להשתתף בבנין הארץ.

— המיניסטר לעניני ישראל קבע ליבי 27—28 ספטמבר את הבחירות לכל קהלות ישראל בליטא, יחד עם הבחירות ההן תהיינה גם כן בחירות אל המועצה הלאומית הישראלית. יח"ז.

אברהם ב. ריבלין.

מִכְתָּבִים מִירוּשָׁלַיִם.

א. כנוס בתי־הספר העברים.

ביום י"ז אב אחה"צ היה כנוס כללי של כל בתי הספר העברים אשר בירושלים על המגרש הגדול של בית-הספר הצרפתי „רטיסבון". בכנוס בתי-הספר הזה ערכו תרגילים ויתחרו בהתחרויות שונות. באו לראות במחזה הנהדר כארבעת אלפים איש, קטנים וגדולים. באו גם מהממשלה הארצי-ישראלית, כגון ממלא מקומו של הנציב העליון סיר גילברט קליטון ואשתו, זקן השופטים בארץ-ישראל מר נורמן בנטוביטש, מועד החנוך הממשלתי בא מר ש. גינזבורג (בן „אחד-העם") וכו'.

החלק הראשון של התכנית, תרגילים חפשים ע"י כל התלמידים והתלמידות יחד, היה מרהיב עין. כל הקהל עמד והסתכל בתרגילים היפים של הילדים והילדות, שהיתה להם תלבושת אחת, והרשם היפה נכר על פניהם. אחרי התרגילים התחילו ההתחרויות. התחרו בריצה פשוטה, ריצה במכשולים, ריצה בדגלים, קפיצה בגובה, קפיצה במרחק, משיכות בחבל, וכדומה.

אחרי שכל ההתחרויות נגמרו, חלקה הגברת קליטון, אשת מ"מ הנציב העליון, את הפרָסים למצטיינים ולמצטיינות. יפה היה לראות בשמחת הילדים מקבלי הפרסים. בפנים מאירים משמחה נגשו אל השלחן הגדול אשר עליו הניחו את הפרסים, לקבל את פרי עמלם. כל ילד וילדה שקבלו פרס, לחצו בתודה ובשמחה גלויה את ידי הגב' קליטון, וגם היא שמחה בראותה את פניהם המאירים של הילדים.

אחרי שכבר החשיך, נגנה תזמורת התלמידים את „התקוה" ואת ההִמְנוֹן האנגלי, וכל הקהל הגדול התפזר אחרי מחיאות כפים רועשות.

השופט יוּלִין מַק ואלכסנדר אהרנסון.

באו לארץ-ישראל השופט הידוע יולין מק ואשתו ומר אלכסנדר אהרנסון, הם בקרו את כל הערים וביחוד את המושבות העבריות, בכל מקום קבלום בכבוד גדול. „בזכרון-יעקב", מושב אלכסנדר אהרנסון, התאספו גם שֵׁיכֵי הכפרים הערביים אשר בסביבת „זכרון יעקב", לקבל את פני האורחים וביחוד את בן מחוזם, מר א. אהרנסון. רכבו לקראת האורחים צעירי המושבה וצעירי הערביים על סוסיהם הדוהרים, וילוום בתרועות שמחה עד המושבה. פה התאספו כל בני המושבה לקבל את פני האורחים. היו נאומים מצד זקני המושבה ומצד השֵׁיכים של שבטי הערבים הקרובים. אלה האחרונים הביעו את שמחתם לבואו של אלכסנדר אהרנסון בדברים מלבבים, לבסוף נגש שֵׁיך זקן אחד אל מר אהרנסון וימסר לו חרב יקרה, אשר לפי דברי השיך, ירושה היא לו מאבות אבותיו. אחרי כן נתנו לו כל השֵׁיכים, אשר התאספו במושבה את תֹּאַר-הכבוד „שֵׁיך". מר אהרנסון הודה לכלם על הכבוד הגדול בנאום יפה.

בֵּין־הַנֹּעַר.

בזמן האחרון נוסדו כאן אגודות רבות של צעירים, ביחוד התגברה אצליהם התשוקה לספורט, שהדבר העקרי הוא משחק „כדור-הרגל".

— ביום כ"ט אב אחה"צ היתה התחרות בין קבוצת „קדימה" ובין קבוצת כדור הרגל, אשר נוסדה בין החילים האנגלים החונים בירושלים. התוצאות הן 1:3 לזכות האנגלים.

„קדימה" שחקה יפה מאד, ועף-על-פי שהם היו בזמן הראשון נגד הרוח, לא הצליחו האנגלים להעביר את הכדור דרך השער, ולא רק זה, כי חלוצי „קדימה" הצליחו פעמים רבות לשבר את חָזית האנגלים ולהתפרץ עד השער, אבל לא הצליחו אף פעם להעביר דרכו את הכדור. בסוף הזמן הראשון הצליחו האנגלים להעביר את השער הראשון.

אחרי שהתחלפו והרוח כבר לא היה נגד „קדימה", הצליחה קבוצה זאת להעביר שער אחד לאנגלים. אולם בראותם שיותר לא יוכלו, כי כבר עיפו מאד, התרכזו רק לשמר על שערים. ואף-על-פי שהאנגלים רגילים ודאי לא רק לשחק בכדור-רגל, כי אם גם לעמד נגד האויב בגשם כדורי-עופרת, לא הצליחו להעביר שער. ובראות זאת „קדימה" התלהבו וינסו להעביר עוד שערים לאנגלים. אולם הם רק הצליחו לשבר לפעמים את חזית האנגלים, אבל להעביר שער לא הצליחו. ומפני ש„קדימה" לא הגינה כעת כל-כך, יכלו האנגלים להעביר בסוף המשחק עוד שני שערים, במשך של חמשה רגעים.

יש לציין ש„קדימה" היא מֻרכבת רק מנערים צעירים בני חמש-עשרה עד שבע-עשרה, ובכל זאת היא הקבוצה הטובה ביותר בכל ירושלים. אחריה באה קבוצת „הצבי" שגם היא מרכבת מנערים. והקבוצה העומדת במדרגה השלישית היא „הגבור", שהם בחורים מבני עשרים ומעלה.

— גם במושבות וביחיד בתל-אביב נוהגים להתחרות מפעם לפעם. כן היתה בשבת האחרונה התחרות בין „המכבי" התל-אביבית ובין קבוצת „אבשלום" מפתח-תקוה, על מגרש הספורט בתל-אביב.

כנוס ספורטיבי כללי.

בחוה"מ סוכות יהיה כנוס ספורטיבי גדול של כל אגודות הספורט אשר בארץ-ישראל, על המגרש הענקי „כנוס" אשר בירושלים. ההכנות הדרושות כבר התחילו. כפי הנראה ישתתפו בכנוס הזה אגודות רבות מאד.

מחוך הקול שבדבריו, מתוך הסגנון או גם מבין השטין. גבוריו מיצירותיו אינם בני אדם מעולם אחר, שאין להם כל נגיעה ישרה אל המשורר המצַיר. הם בני עולמו הוא הקרובים אליו רחוקים ממנו, האהובים לו או שנואים עליו. מאפו מציר בהערצה ובהתמַכרות את כל חיי עם ישראל על אדמתו בימי חזקיהו מלך יהודה. ברודס מדבר בהתפעלות עצומה ע"ד שמואל גבורו. מנדלי צוחק מתוך דמעות על דרכי חיינו המשֻנים (יחס הומוריסתי אל החיים). י. ל. גורדון גם הוא צוהק, אבל צחוקו מַפעְפֵּע אֶרס, הוא צוחק ועוקץ. מלגלג הוא על שמגרבן ענת הכל יכול, על שמעון הצדיק הבודק ומחפש בספרי „הזהר" חריפות להתיר את בנו ממאסרו, על אליפלט בעל העגלה ועל הרב שהטריף את לחמו בפסח (התיחסות סטירית).

בקצרה, הצַיר מראה לא רק את זה שיש ואיך שהוא יש, אלא גם אם טוב הוא ואם רע וסבת הטוב והרע. המשוררים הצירים הם אינם רק מצירי החיים, אלא גם שופטי החיים. הם במדה ידועה מנהלינו ומדריכינו, מורינו ומנהיגינו המלמדים אותנו לבַכֵּר את הטוב על פני הרע, את היפה על המכֹער, את הנעלה על השפל.

המשורר האמן סוקר בעינו הבהירה את כל חזיונות החיים ותופס ביחוד אותם החזיונות שהם כלליים ביותר, חשובים ביותר, חוזרים ונשנים ביותר ויש להם ערך צבורי, טפוסי ביותר, ואותם החזיונות הוא מרציא לפנינו את כלם כמו שהם על קליפתם וגרעיניהם, חיצוניותם עם תוך תוכה של פנימיותם עם אותם פרטי הפרטים שבקפולֵי נשמתם, שגם להם יש ערך כללי טפוסי ביותר, ועל כל זה הוא מטביע את הסתמלות נשמתו הוא, נשמת המשורר שבו.

וסופרים אמנים כאלה הם תפארת לעמם, ועד עולם יחיה שמם בקרב העם. לא לחנם אמרו: כי „השכלתו של כל עם נמודה על פי הכבוד שהעם הזה חולק לסופריו". ואם אנו רואים לפנינו עם שאינו יודע לכבד את סופריו, הכותבים בשפה הלאומית של העם כראוי, סימן רע הוא לעם. ודאי שנשמתו של אותו עם לְקוּיָה ופגומה וחולה.

וכל עם בריא, חי וחפץ חיים יודע לכבד את סופריו. כי הלא על כן הם מורי העם ומאִירֵי נתיבות חייו.

חֲדָשׁוֹת מַדָּעִיּוֹת.

(חוש בעלי החיים) הוברר, כי בעלי החיים במסִבֵּי הר-האש אֶטנא חשו ימים אחדים לפני התפרץ ההר, כי הצרה נכונה לבוא. הכֻלבים, למשל, הראו אותות חרדה עוד יומים לפני התגעש אֶטנא ויילִלו מרה. בזעזוע הראשון של האדמה השמיעו החתולים קול יְלֵל נורא. חתול אחד נשא את גוריו בפיו ובמבוכה בִקש מפלט להם. הצפרים חדלו לשורר שני ימים לפני הרעש. השועלים עזבו את מאורותיהם ויתאספו על הדרכים, מבלי יְרֹא מפני המוני האנשים העוברים שמה.

(חיי שקט לבעלי חיים) באיי הצַבים אשר בים השקט נמצאים המוני בעלי חיים ממינים שונים. בני אדם יושבים באיים ההם במספר מעט, והם עוסקים רק בציד הדגים, ועל כן אין מוראם על בעלי החיים, והם פרים ורבים במדה מרובה.

חבורה של חוקרי-חיים מאמריקה ומאנגליה נסעה אל האיים ההם, למצוא שם בעלי חיים יקרי המציאות, ולהביאם אל גני-החיות הגדולים בתבל: בלונדון ובנויורק. ואף אמנם הביאו אתם החוקרים ההם קבוצה גדולה של בע"ח מצוינים, בהם צַבים ענקיים. משקל האחד עלה עד 7 פודים והוא בן 350 שנה. ישנם מינים רבים שהנם בתקופת המעבר בין עוף ובין חי הולך על ארבע, גם מיני גופים משנים, וכיוצא באלה.

(מכללה עם 800 שפות). ממשלת אנגליה החליטה לפתוח אוניברסיתה, אשר בו ילמדו 800 שפות, יען כי בכל רחבי ממלכת בריטניה הגדולה ומושבותיה מתהלכות שמונה מאות שפות!

(המלחמה בסרטן) בשטרסבורג היה קונגרס לרופאים מארצות שונות, בדבר המלחמה במחלת הסרטן, אשר נפוצה מאד בעתים האחרונות. את הקונגרס פתח שר-הבריאות בצרפת, ה' שטרויס. מלומדים שונים קראו הרצאות על אדות טבע הסרטן ואיך לרפאותו באמצעות הרדיום. ההרצאות והוכוחים הוכיחו, כי בראשית המחלה מרפא הרדיום תשעים אחוז למאה חולים, וגם בהיות כבר המחלה מפותחה, עולה מספר הנרפאים ע"י השמוש ברדיום עד 40%. הרופאים מקוים, כי לאחרונה יצלח בידם לנצח את המחלה הרעה הזאת, אשר רבים חלליה בימינו.

(הבקצילוס מחולל השרלך). שני פרופיסורים איטלקים גלו את היצורים הקטנונים, מחוללי מחלת השרלך, עתה הם עושים בחינות להכין סֶרום של תרופה כנגד המחלה הזאת.

(באוירונים מאנגליה להודו). באנגליה נוסדת עתה, ע"י חקפיטן בערן, חברה אשר תכונן חבור תמידי בין אנגליה והודו, באמצעות אוירונים ענקיים. האוירון הראשון, הנבנה עתה, הוא 5 מיליוני מיטר מעוקבים, ובו ימצאו מקום עד 150 נוסעים, ועשרה טון צרורות הפוסתה. הוא עף במהירות 80 מיל לשעה, והמסע מאנגליה להודו יארך לא יתר מן 74 שעה. מחיר המסע— מן 70 עד 80 ליטרא שטרלינג. בנין האוירון בראשון יגמר במשך י"ח חדש.

(השמוש בניר באמריקה). השמוש בניר גדול באמריקה מבכל ארצות תבל. שם עושים מניר כלים, כלי לבן ומלבושים. בשום מדינה אין מספר העתונים היומיים והשבועונים גדול ואדיר כל כך כבאמריקה. בארץ ההיא עולה שמוש הניר

150 ליטרא לגלגולת, בעוד אשר באנגליה עולה רק 76 ליטרא, ובאשכנז — 45 ליטרא. בסך הכל משתמשת אמריקה בחצי מכמות כל הניר הנעשה בתבל.

(תרופה כנגד השחפת) הרופאים הגדולים מוסיפים לחפש תחבולות ותרופות כנגד המחלה הקשה, השחֶפֶת (טוברקולוז); עתה מודיעים, כי בישיבת „אגודת הרופאים" בברלין נשא הפרופיסור דיהרסֶן הרצאה בדבר תרופה חדשה, שהמציא הד"ר ויניגֶר אחרי חקירה ובחינות במשך עשרים וחמש שנים. הפרופ' דיהרסן הציג לפני הנאספים אשה אחת, אשר במשך ד' שבועות נרפאה לגמרי ממחלתה, באמצעות כ"ד הזיות שהזו את נוזל-התרופה אל בשרה, במשך חצי שנה השתמש הד"ר ויניגר בהמצאתו באיזה מאות חולים, וכלם נרפאו!

(תרופה למחלת הסוכר) הפרופ' אֶילמן במיגֶסוטה הראה באגודת החימיקים בנויורק תרופה שהמציא כנגד מחלת הסוכר. הפרופ' עשה ראשונה בחינות בבעלי חיים, והן עלו יפה. עתה החל לרפא בני אדם, וההתחלות הן טובות.

יח"ז

הַקּוֹנְגְרֶס הַצִּיּוֹנִי בְּקַרְלְסְבַּד.

ביום ב' לשבוע, 6 אונוסט בערב, נפתח בקרלסבד הקונגרס הציוני השלשה עשר, במעמד 300 צירים מכל ארצות תבל, ואלפי אורחים וסופרי עתונים, שמלאו את כל יציעות הבית „שיצנהויז" הגדול.

ראש ההסתדרות, פרופ' חיים ויצמן, וראש הועד הפועל, נחום סוקולוב, נשאו נאומי פתיחה. הראשון החל בעברית והמשיך באשכנזית, והשני קרא כל נאומו בעברית. שניהם דברו על אדות מצב התנועה הציונות, על דבר כל מוסדות הישוב בארץ ישראל, ע"ד יחס היהודים לערביים וביותר הרחיבו הדבור ע"ד ההכרח, למשוך אל העבודה הציונית גם אנשים ומוסדות שאינם ציונים, אם אך הם חפצים לעבוד בשביל הישוב הארצישראלי. שני הנאומים עשו רשֶם אדיר על הכל.

באותו הערב נקראו גם הברכות שנשלחו אל הקונגרס: מאת נשיא הרפובליקה הטשיכו-סלובקית, הפרופיסור מסריק, מאת מיניסטר החוץ הד"ר בנש, מאת הנציב העליון סיר הרברט סמואל, ועוד רבים אחרים.

ה' יוסף קובן הספיד בישיבה ההיא בדברים חמים את מאקס נורדו. כל הקהל שמע את ההספד בעמידה.

לנשיא הקונגרס נבחר פה אחד נחום סוקולוב.

בישיבות שהיו במשך השבוע ההוא והשבוע שלאחריו, נקראו הרצאות מפורטות על אדות כל שאלות הישוב והציונות. ה' מ. אוסישקין הרצה ע"ד פעולת ההנהלה בא"י; ה' ליכטהיים — ע"ד התנועה הציונות וההסתדרות; ד"ר פיבל—ע"ד קרן היסוד ועוד.

אהרי כן היו וכוחים ארוכים ונלהבים על אדות כל ההרצאות והשאלות הכי נכבדות, וביחוד ע"ד השאלה: אם לספח אל העבודה גם לא-ציוניים.

יחד עם הישיבות הכלליות של הקונגרס היו גם ישיבות הועדות השונות, שבחנו ועבדו את ההחלטות, להגישן אחרי כן לאשור הקונגרס.

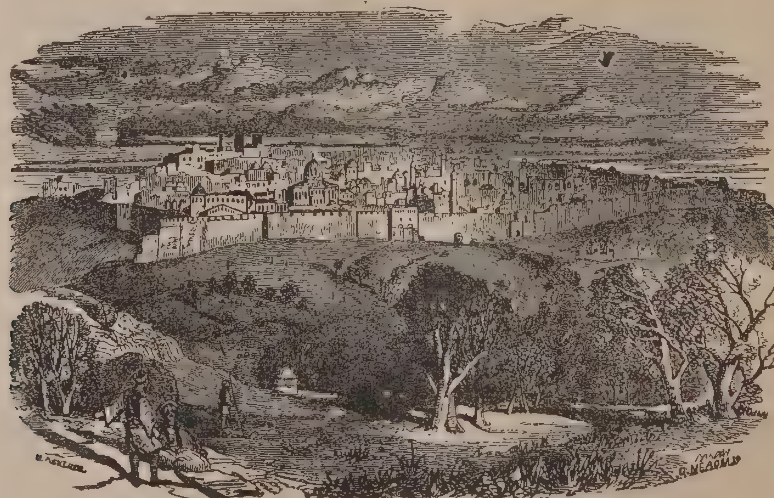
ההחלטות האלה התקבלו ע"י הקונגרס בישיבותיו האחרונות, וביותר בישיבה האחרונה, שהיתה במוצאי שבת, 18 אוגוסט, ושארכה מן השעה התשיעית בערב עד השעה החמישית ביום א' בבקר. ברוב דעות התקבלה ג"כ ההחלטה, להרחיב את „הסוכנות הישראלית", בספח אליה גם אנשים ומוסדות אי-ציוניים. קבוצת „על המשמר". תחת הנהגת הציר גרנבוים, שהתנגדה בכל עז להחלטה זו, לא השתתפה בהצבעה ותעזוב את הישיבה.

הקונגרס הביע אמון לויצמן ולסוקולוב, וימסור להם את ההנהגה גם להבא.

הקונגרס בחר באקזקוטיבה, גם ועד-פועל גדול של 35 חבר. בדבר קונגרס ישראלי כללי החליט הקוגגרס, לקראו במשך ג' שנים, לא יאוחר.

בנאום עברי, יוצא מן הלב סגר נחום סוקולב את הקונגרס, והקהל עזב את האולם בשיר „התקוה".

יח"ז

ירשלים בימינו

פ. קנטורוביץ.

האלקטרון.

מעשה ביער אחד.

מקדש האחים פ. וא. הלפרן.

על שפת ים הבלטי, ששם השתעשעו גלי הים עם אדמת החוף, השתרע יער גדול ועבה. החשך כסה בצעיפו השחור את כל עצי היער, קרני השמש לא חדרו מעולם מבעד העפאים העבתים ומעולם לא דרכו שם רגלי חוטב עצים. הצידים יראו לצוד שם חיות, רק הרוח היה מטיל תמיד על צמרות העצים ויכף אותם לארץ, ולפעמים היו מרחפים עננים שחורים על ראשיהם. ביער ההוא צמחו עצי ברושים ומהם נטפו זפת שזופה ובהירה ותחטף הרבה יצורים קטנים, אשר זחלו תמיד על פני קלפת העצים ותצפנם בחמרי הצמג. גם הרבה זפת נזלו עד שרשי העצים ונערמו שכבות, שכבות מונחות זו על גב זו.

והיה כעבר רוח חזק על פני הים, התנשאו גלי הים והציפו מים רבים על היער העבה. ובהתפרץ סופה נוראה על פני היער, אז החלו העצים להתנועע ולכוף כאגמון ראשיהם והרבה מהם נעקרו ושטפו עם הזרם. וגלי הים ההומים, סחפו גם הם את שכבות הזפת השקופות והסתירו אותן על פני תהום. כה עברו שנים רבות והים היה עוקר וסוחף את עצי היער, עד אשר לא נשאר אף עץ אחד על פני האדמה. ובמקום שהתגאה היער הגדול והיפה, הומה כעת הים בשאון דכיו.

והזפת ההיא רבצה במנוחה על קרקע הים מאות בשנים, עד אשר התאבנה. אז באו בני־האדם והעלו את הזפת הקפואה והצלולה ויקראו אותה בשם „אלקטרון". אמנם, עוד לפני שנות אלפים ידעו בני האדם את האלקטרון. הכנענים הוציאו אותו וימכרוהו במחיר יקר מאד, וכדי להסיר את התשוקה אליו מאנשים אחרים, המתאוים לחפש את החמר היקר הזה, בדו להם אגדות שונות למען הפיל פחד על האנשים. כן ספרו, שמסביב האלקטרון עומדים תמיד מלאכי חבלה וחוסמים את הדרך לפניו, לבל יוכל שום איש לגשת אליו. והאיש, אשר יעז להתנגד להם יהפכוהו לגל של עצמות.

בשנים קדמוניות, בטרם ידעו בני האדם לבנות ספינות חזקות, היו מחפשי האלקטרון מעמידים את עצמם בסכנה גדולה. אך בזמן הזה לוקחים אותו בדרך נוחה וקלה: דהיינו בימי סופה, הרי גורשים הגלים על חוף ים הבלטי הרבה צמחי מים ובתוך הצמחים הללו נמצאות חתיכות אלקטרון במדה מצמצמת. אולם האנשים אינם מסתפקים במועט ומבקשים להם תחבולות להוציאו בכמות רבה, לפיכך, כשהאויר הוא זך ושוקט יורדים לעמקי הים אמודאים[1] והם מלקטים את האלקטרון מעל קרקע הים ומעלים אותו על היבשה במדה מרבה.

חתיכות אלקטרון גדולות, נמכרות במחיר יקר, אך פרורין קטנים אפשר לקנות בעד אגורות אחדות. בארמון של מלכי רוסיה היה חדר אחד מקשט כלו בכלים העשוים מאלקטרון. בחדר הזה היו תלויים: צלמונים משבצים באבני אלקטרון של גונים שונים על השלחנות היו עומדים מתחת גיגיות של זכוכית: ארונות שק־מטים. גם היכל קטן עם עמודים, חלונות, מעקות ועל אחד השלחנות עמד מיחם ומסביב לו אספקלריות ומנורות, הכל עשוי מאלקטרון בהיר, או מצבע צהב.

כל אחד מכם יוכל להכיר באלקטרון, שהוא מין זפת או שרף. ואם יש תחת ידך איזה דבר אלקטרי, או במחיר מועט תוכל לקנות לך איזה עצם אלקטרי ותעשה בו בחינה. כאשר תאחז אותו מעל לנר דולק, יתרכך עד מהרה גם יתמוגג וישרף, והרגשת בחדר כעין ריח של זפת וכאשר תכבה את השלהבת וצננת אותו קצת, עדין שהה ישהה רך ומתדבק זמן רב.

לפעמים מצויים בתוך האלקטרון: מחטים של עצי ברוש או יצורים קטנים, אשר חיו בימי קדם על עצי היער ונשקפים לעינינו בעצם שלמותם. בעד חתיכות אלקטרון כאלה, משלמים מחיר יקר מאד, ואפשר לראותן ב„מוזיאון".

אגדה על דבר האלקטרון.

היונים הקדמונים לא ידעו מהיכן נתגלה האלקטרון, לפיכך בדו להם אגדה זו:

להיליוס (השמש) נולד בן זקונים יפה־תאר ויקרא את שמו: „פיטון", ויפנקוהו מאד, ויגדל הנער ויהי שובב מאד. פעם נכנס אל הכלי הזהב, אשר

1) צוללים.

קִירוֹתָיו הָיוּ מְקֻשָּׁטִים: בְּכֶסֶף, בְּזָהָב, בְּשֶׁנְהַבִּים וּבַאֲבָנִים יְקָרוֹת, וַיִּגַּשׁ אֶל אָבִיו וַיֹּאמַר: מִתְאַוֶּה אֲנִי לִנְסֹעַ בָּעוֹלָם הַגָּדוֹל; וְעַתָּה תְּנָה נָא לִי אֶת מֶרְכֶּבֶת הָאֵשׁ אֲשֶׁר לְךָ! הֶילְיוֹס הִשְׁתּוֹמֵם לִשְׁמֹעַ אֶת שְׁאֵלַת בְּנוֹ הַמּוּזָרָה וַיְמָאֵן לְמַלֵּא אוֹתָהּ, אַךְ פַּיטוֹן הִפְצִיר בְּאָבִיו זְמַן רַב; בָּכָה וַיִּתְחַנֵּן לוֹ עַד אֲשֶׁר נֶעְתַּר הָאָב לְבַקָּשָׁתוֹ. וַיֵּשֶׁב הָעֶלֶם בְּמֶרְכֶּבֶת הָאֵשׁ וַיְצַלֵּף בַּשּׁוֹט עַל סוּסֵי הָאֵשׁ; הַסּוּסִים נִבְהֲלוּ וַיָּרוּצוּ בִּמְהִירוּת נִמְרָצָה. הָעֶלֶם לֹא יָכֹל לַעְצֹר בְּעַד מְרוּצָתָם, הֵם שָׁטְפוּ בְּלִי הֶרֶף עַד הַגִּיעָם אֶל הָאָרֶץ. תֵּכֶף הִתְפָּרְצָה תַּבְעֵרָה נוֹרָאָה עַל כַּדּוּר הָאָרֶץ, נִשְׂרְפוּ: עָרִים, כְּרָמִים וִיעָרוֹת. הָעֶלֶם הַנִּדְהָם הִתִּיר אֶת הַמּוֹשְׁכוֹת מִיָּדָיו וְהַסּוּסִים דָּהֲרוּ בְּיֶתֶר עֹז, אָז נָפַל פַּיטוֹן מֵעַל הַמֶּרְכָּבָה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה כֻּלּוֹ שָׂרוּף בָּאֵשׁ. הָאֲנָשִׁים חָשְׁבוּ, כִּי כּוֹכָב מֵאִיר נָפַל מִשָּׁמַיִם אַרְצָה. עַד מְהֵרָה הִגִּיעוּ גַּלֵּי נְהַר „אֵירוֹדִין" וַיַּחְטְפוּ אֶת גּוּפוֹ וַיִּטְמְנוּהוּ עַל פְּנֵי הַתְּהוֹם. כְּשֶׁנּוֹדַע הַדָּבָר הַזֶּה לַאֲחָיוֹתָיו מִהֲרוּ וַתָּבֹאנָה אֶל הַנָּהָר הַשּׁוֹאֵן לִסְפֹּד לַאֲחִיהֶן הָאָהוּב וְלִבְכּוֹתוֹ, אֲבָל אָז נִהְיָה פֶּלֶא: הָעֲלָמוֹת הִרְגִּישׁוּ, כִּי יְדֵיהֶן וְרַגְלֵיהֶן קוֹפְאוֹת וְכִשְׁרוֹן הַדִּבּוּר אָבַד מֵהֶן. וְאַחֲרֵי רְגָעִים אֲחָדִים הִתְהַפְּכוּ לַעֲצֵי בְרוֹשִׁים, יָפִים לַמַּרְאֶה, אַךְ דִּמְעוֹתֵיהֶן נוֹפְלוֹת עַד הַיּוֹם הַזֶּה בְּמִשְׁבְּרֵי נְהַר „אֵירִידוֹן" וּמִתְהַפְּכוֹת לְאֶלֶקְטְרוֹן.

ש. דובניקוב.

שִׂיחוֹת סִפְרוּתִיּוֹת.

11. יש אשר בכח היצירה שלו מבליט הַצַּיָּר בכונה רק שרטוטים ידועים, צד ידוע של האדם או של הטבע ומניח ידו משאר צְדָדֵיהֶם. הרב רבי ופסי הכזרי בשירו של יל"ג „קוצו של יוד" מתראה לפנינו רק מצד אחד שבו. הוא מַחְמִיר בהלכה וסומך על האחרונים לְאִסּוּרָא (גם הרב ב„הדת והחיים" מַטריף ע"פ אסור האחרונים, אף־על־פי שהראשונים התירו). הרב בציור „שלשה שאכלו" של דוד פרישמאן מתיר לעצמו לאכל ביום הכפורים משום הצלת הרבים. אמנם, מעשה רב יוכל ללמדנו על כל פרצופו הרוחני והמוסרי, אבל המחבר בעצמו לא גִּלָּה לנו דבר מכל הנוגע להנהגת חייו ודמות נפשו של הרב מלבד מקרה זה.

12. יש אשר הבְדָיָה — במשלים ובמעשיות — אינה מתאימה אל המציאות ואין דוגמָתָה בחיים. אבל גם בבדָיות אלו או שנִתָּנוּת לנו אגדות ומסורות עם (הקֹבץ „מפי העם" של י. ל. פרץ, „קבר דוד" של ק. א. שפירא, „אגדות עם" של מ. י. ברדיצבסקי), או שצריך להבין אותן בדרך משל ומאחורי לעורם של בעלי החיים מסתַּתְּרים בני אדם ממש, שאליהם נתכון הכותב (ספר „משלי יהודה" ליהודה ליב גורדון ועוד).

13. הנה כי כן, הבדיָה — בשעה שאמת כללית וחיי המציאות מצירים בה — היא היא המצַיֶּנֶת את השירה ומַפְלָה בינה ובין הפרוזה. השירה המתארת את החיים בצורות נאות, בציורים, מחזות, ספורים ומשלים פועלת פעֻלָּה כבירה על כח דמיוננו וכח הרגש שבנו, ובאותה שעה עצמה גם על שכלנו, מְסַפֶּקֶת לנו עֹנֶג רוחני גדול וגורמת לנו הנאה רבה. ויחד עם זה היא מַקְנָה לנו את דעת החיים באֹרח נעים ונוח מאד. שום שַׁקְלָא וטַרְיָא שכלית, שום וִכּוּחַ רְצִינִי ויבש אין כח פְּעֻלָּתם גדול ככח פעֻלָּתן של תמונות חיות וברורות. גם לא כל אדם נִגְרָר אחרי ספרים מדעיים יבשים, או מאמרים מפשטים בלי לחלוחית של שירה וחיים. אולם השירה נוגעת בפנימיות נפשנו, מושכת את לבנו ומציגה לפנינו תמונות חיות, בעלות רוח ונשמה. השירה מושלת בנו וברצון רב אנו קוראים בה. והשירה גם היא גורמת להרחבת הדעת ולאהבת הספר והמדע. שירים, ספורים ורשימות מעִירים בלב הקורא מחשבות והגיונות, מפתחים את כח שכלו וסוף־סוף באים רבים לקרא גם בספרים מדעיים רציניים.

ועוד סגולה מיֻחדת יש לו למשורר־אָמן, המבדילה אותו ומצַיְּנָה אותו לטוב מן הסופר הפרוזאי: הוא אינו מתיַחֵס לעולם אל גבוריו המְצֻיָּרים על ידו בשִׁוְיוֹן נפש גמור. הוא אינו מזַיֵּף את המציאות, הוא אינו מסרס את השְׁתַּלְשְׁלוּת המאורעות, הוא מְצַיֵּר לפנינו את האמת ורק את האמת כמו שהיא וכמו שהיא צריכה להיות, ובה שעה עצמה אנו רואים בכל יצירותיו — אם לא בשלימותם, הנה בצדדים ידועים שבהם, באופן הרצאתם, בטעם המיֻחד שבהם — התגלותו של חלק מנשמתו הוא, השתתפותה של נפש המשורר גופו: אהבה, קצף, צער, רחמים, בוז, חבה, התרגזות — כְּלוֹת נפש שאָט בנפש מִבַּצְבְּצִים כמו מאליהם

ירושלימה.

ספורי מסע מאת אוגוסט פרנקל.

המשך

פני הרב המלאים הוד יפי משכו את לבנו. זקנו הארך יורד על מדותיו, הוא ישב ישיבה מזרחית, כלומר: על ברכיו ישב, ועל גבי מטה נמוכה. שני כסאות עמדו ממולו בשבילנו. ידיו הגישו לנו פרות מתוקים וטעמם כטעם גן־עדן, מים חיים קרים הובאו לכל אחד מאתנו, שהיינו שותים אותם כיין המשמר.

עודנו מדברים עם הרב והדלת נפתחה ועוד שלשה יהודים נכנסו החדרה, שלשה מורים, ואחריהם גם מזכיר העדה.

הם נשקו לידי הרב ביראת הכבוד והוא, גם הוא ענה להם בהניחו את כף ידו על לוח לבו ועל מצחו הרחב לאות ברכה.

תושבי היהודים בסמירנא כחמשה עשר אלף הם במספר. היהודים נָהֲרו הנה מכל פנות ממשלת הישמעאלים באסיה ובאפריקה, וזה כמאתים ושבע ושמונים שנה שבאו הנה והיו לקהלה אחת.

לשונם — שפת הישמעאלים ושפתם המדברת בפיהם היא השפה הַהִשְׁפַּנְיוֹלִית. בשנים הראשונות לבואם הוצבו היהודים כמטרה לחצי קנאת הדת של המושלמים, לא היו בטוחים, מקול עלה נדף פחדו ורעדה אחזתם. הם יראו לנפשם ולרכושם. חייהם היו תלויים להם מנגד.

בימים ההם לא היתה רק יראת העם והממשלה עליהם, אלא שגם הטבע כאלו התקומם להם, הכוכבים ממסלותם כאילו נלחמו עם עדת ישראל... בשנת תר״א ותרי״ד ירדה אש מן השמים ועשתה שַמּוֹת בְּרִבְעֵי היהודים. אש ה׳ אכלה את כל אשר להם ורבים מעשירי העדה ומגדוליה נשארו בעירום ובחסר כל.

בבית אבנים גדול, אשר בנתה לה העדה נשמרו אוצרותיהם של עשירי עיר סמירנא. אוצרות, שנאספו ונצברו שנים רבות ברב עמל ויגיעה סָפוּ תַּמּוּ כל האוצרות; בלַהבות האש, אשר אחזה בהם ויהיו לתל עפר ואפר. מלבד הכסף והזהב עלו על המוקד כחמשה עשר אלף ספרים יקרי־המציאות, וכתבי־יד, שחסרונם לא יוכל להמָנות, כל אלה נשרפו עמם ואבדו לנצח.

את הדברים האלה ועוד פרטים רבים על אסון הקהלה ההיא ספר לנו החכם בָאשי, מתוך אנחות ספר לנו, כאלו זה קרה עתה.

לאחר שגמר את דבר ספור השרפה הזמין אותנו לבַקר את בית החולים שלהם.

ממעל לשער בית החולים ראיתי שֶׁלֶט, ועליו היה כתוב באותיות מֻזהבות בשפת עבר: בֵּית־הַחוֹלִים.

הבית הזה בנוי בלי עֲלִיּוֹת, באין חלון כלפי הרחוב שיחדר אור השמש מבפנים, כי אם בעד פתח הדלת בשעה שהיתה נפתחת, היה בא האור ביחד עם הרוח הקר מבחוץ. ובהסגר הדלת ושככה הרוח, ואולם גם האור כאלו נדעך אתה. החולים שבבית היו שוכבים בחשך. על מצעות קרועים ובלויי סחבות שכבו. ריח הַצַּחֲנָה נורא היה עולה בבית־חולים זה, ריח זה היה בכחו להביא מחלה על איש בריא, את החולה לא החלים בכל אֹפֶן...

בחדר גדול אחד ישבו נשים זקנות ונערות וכָתְשׁוּ את הַמַּצּוֹת וגם הן לא הרבו לרחץ את ידיהן. דומה היה, כי במצה דבקה זוהמת ידיהן של זקנות אלו, עד שתִּבְחַל בהם נפש אוכליהם. אלה שהיו מְלַוִּים אותי אל מוסד זה ספרו לי בין יתר הדברים, שאת החִטָּה לַמַּצּוֹת אֵלֶּה קצרו בהשגחת המורים בסמירנא, שהתחיבו לצאת בימי הקציר לשדה ולשמר את השבלים, מהן תאפינה מצות בעדם ובעד החכם באשי.

המצות האפויות שונות הן מאלה העשויות במדינת אשכנז, עבות הן מאד ומְרֻבָּעוֹת.

דרך ישרה: מבית החולים אל בית העלמין...

עברנו משם אל מקום בית הקברות. על אחדות מהמַצֵבות ראיתי חרות עט סופרים להודיע לעובר, כי חכם ויודע ספר שוכב במקום הזה. על מצבה אחת היה מְצֻיר כסא. בן־לְוָיָתִי ספר לי, כי בקברים אלה נקברו בחורים או בתולות, אשר התארשו ונפטרו והלכו לבית עולמם לפני חֻתֻנתם, אך לא ידע פשר המנהג הזה: הנה כי נהוג כך אצלנו משנות דור דור.

נכנסתי גם לבית תפלתם של הסמירנאים. בטבורו של בית־הכנסת התנשאה הבימה. בדרכי על על מפתן הפתח עמדתי כִּמְכֻה תִמָּהוֹן, המראה עשה עלי רֹשֶׁם אדיר מאד. בעודני בגֹרֶם המעלות עלה קול צְוָחָה ויללה באזני וְזַעֲקַת שֶׁבֶר עד לב שמים עלתה, ואחריה קמה דממַת מות מסביב. כשנכנסתי להיכל פנימה והנה עשרה מן המורים עמדו עטופים בבגדי ארצות המזרח, אשר שפתותיהם נעות וקולם לא ישמע. לפני ארון הקדש הפתוח עמדו שלש נשים

לבושות שמָלות לבנות עטופות בּרְעָלות, המכַסות את פניהן מן הקדקד עד כפות רגליהן, הן הן שהיו משמיעות מזמן לזמן את קולות התַּאֲנִיָּה, ואשה זקנה אחת עמדה בין שתי נשים צעירות, אשר תמכו בזרועותיה לבלתי תָמוטנה ותשבנה אחור ומדי פעם בפעם הָפכו הנשים פניהן אל מול המורים, פנים שהיו דומים לצַלְמי שַׁיִש. אלה הנשים באו להתפלל בעד בתה החולה של האשה, אשר תָּמכו ביריה שהיו נשואות למעלה כְּלַפֵּי הקב"ה.

מעובד ע"י **יצחק ברקמז.**

הֶרנסְטֶרם.

כּבּוּשׁ מֶקְסִיקָה.

ספור היסטורי,

א. בדרך לְמֶקְסִיקָה.

(ה מ ש ך)

בהתלהבות יתרה התחיל קורטס למלא את תפקידו החדש. כדי למהר את ספוק צרכי המלאכות נתן בַּעֲבט את אחֻזותיו ובידו עלה גם כן לקבל בהקפה סכומים הגונים. לבסוף, קרוב להַפְלָגתו בים, התחיל לִתְפס אניות מסחר ספרדיות בכדי להגדיל את כחותיו. בטריניצצה נודעו לסדנה פרטי המעשים המוזרים של המנהל הצעיר. ברצון סלח לקורטס את מעשהו האֹנֶס, שעשה אתו מדעתו, כי קורטס איננו שודד ים פשוט. בשביל האניה ומטענה סדנה קבל שטָרות בטוחים, וכאשר נודעו לו הָרְוָחים הגדולים שהעסק הזה מבטיח, החליט להשתתף בו בסכום כסף הגון. מלחיו קבלו ברצון משרות אצל קורטס והרבה מהנוסעים נספחו אל חילו. לפני הספרדי הצעיר, פֶּדְרָה רַמוּזְיָה, אשר סדנה חפץ לתת לו משרת לְבְלָר, גם כן הציעו להחליף את חקולמוס בַּסַיִף. הוא עמד תפוש בשרעפיו לפני מעון המנהל, אשר התנוסס עליו דגל. על ארג משי שחור מרקם זהב התנוסס, במקום סֵמֶל-הממלכה, צלב אדם רְקום פַסים כחולים ולבנים ועליו כתבת רומית: רעים, נלך אחרי הצלב! המאמין ינצח! רמוזיה נזכר, כי כתבת כזו פְּאֲרָה גם כן את הדגל הקדוש של הקיסר קונסטנטין ובמחשבתו נשא אל העבר הרחוק. פתאום מַאן-דהוא הִקיש על שכמו. בהפנותו את פניו ראה לפניו חיל זקן.

— האם לא אמת הדבר, איש צעיר, הדגל הזה מעורר רגש של יראת הכבוד ?—אמר החיל הזקן.

— הביטה נא מה נמרצו הדברים החרותים עליו. מנהיגנו צדק. אנחנו שמים את פעמינו למרחק בלתי ידוע להכניע ממלכה עצומה של עובדי-אלילים, לא רק בשביל הזהב והכסף הרב. מטרתנו גדולה וחשובה, אנו חפצים להפיץ את דת הנוצריות בכל העולם החדש, אנחנו מַכְרִיזִים מסע-צלב קדוש, וחובה היא לכל נוצרי נאמן לקחת חלק בו.—

רמוזיה נענע בראשו.

— המסכים אתה, ידיד צעיר ?—שאל החיל הזקן !—ולמה באת אל קובא ? היש לך פה קרובים או רעים ?—

לא. הנני פה גלמוד לגמרי ואינני יודע מה לי לעשות עכשיו.

— מַשְׁמַע, כי עזבת את ארץ מולדתך בלי שום מטרה, בלי תכנית קבועה והנך מבקש מאורעות ? באופן כזה השמים רחמו עליך. לקורטס צריכים חילים ולך יש חרב. סע אתנו ולא תתחרט, בְּטַח בדברי זואַן-דאְ טוֹרֶס הזקן.

רמוזיה שתק.

— עת רבה התבוננתי אליך—המשיך החיל הזקן.—בלבך מְקַנֵּן איזה צער. האמן לי, חיי המחנה יפיצו כל תוגה! איני יודע למה עזבת את קסטיליה, אבל בעולם החדש תוכל למצא גם חיים חדשים. על אִבְחַת חרבך תיצור לך עתיד חדש. האם לא יותר טוב לנסוע אתנו במחנה וכאשר תשיג כבוד ויקר ומשרה גבוהה, תשוב לספרד כגבור חיל וְזֵרֵי דַפְנָה אל ראשך.

נאום החיל הזקן לא עורר את העלם וכאשר הזקן הושיט לו לבסוף את ידו ויאמר: ובכן הבה יד! נלך אל המחנה! הושיט לו הצעיר בְּמְתִינוּת את ידו ויאמר: „החיים הנם בעדי דבר חֲסַר-עֵרֶךְ ואחת היא לי איפה להפרד מהם; אתם חפצים להפיץ את „הברית החדשה" זו הנה מטרה-גדולה — הנני הולך אחריך, הובילני אל המחנה!"

— אַל עֶצֶב,—קרא החיל הזקן בְּקַחְתּוֹ את חניך הצבא תחת זרועו,—הנני נכון להתערב אתך בני, כי חברתנו תשיב אותך לתחיה!

(המשך יבוא).

תרגום **דבורה.**

הַנְּעָרִים וְהַצְפַרְדְּעִים.

(מָשָׁל)

עַל יַד הַבְּרֵכָה הַנְּעָרִים נִצָּבוּ
וְלַצְפַרְדְּעִים אָרָבוּ.
וְהַצְפַרְדְּעִים כְּלָל לֹא הִסְתַּתָּרוּ
וּבְהַרְחָבָה שָׁרוּ
אֶת שִׁירֵיהֶן;
בַּמָּרוֹם קוֹלָן הִשְׁמִיעוּ,
קִרְקְרוּ, הֵרִיעוּ
וְאֶת רָאשֵׁיהֶן
מִן הַמַּיִם
לֹא אַחַת וְלֹא שְׁתַּיִם
הוֹצִיאוּ.

וְרָאָה זֶה פֶּלֶא: הָבֵן
פָּשׁוּט זֹאת לֹא אוּכָלָה,
מְנוּחָתָם אַף פַּעַם לֹא נִגְזָלָה,
אַף פַּעַם לֹא פָּגְעָה בָּהֶן אָבֶן.
הַאֻמְנָם בִּתְשׁוּבָה חָזָרוּ
הַשּׁוֹבָבִים הַנְּעָרִים,
וְאֹמֶר גָּזָרוּ
כִּי אִישׁ עוֹד אֶבֶן עַל הַצְפַרְדְּעִים לֹא יָרִים? —
הַאָבְדָה שׁוֹבָבוּת מִבָּנִים?
לֹא! פָּשׁוּט לֹא מָצְאוּ אֲבָנִים...

הַדּוֹד הַמְּמַשֵּׁל.

הַחֲלוּקָה.

(שְׁאֵלַת חֶשְׁבּוֹן).

יוֹסֵף עָבַר עַל יַד גַּן־אָבִיו, נִכְנַס בּוֹ וְקָטַף מְלֹא כִּיסָיו תַּפּוּחִים. כְּשֶׁאַךְ יָצָא אֶת מִפְתַּן הַגַּן פָּגַשׁ בַּחֲבֵרוֹ שִׁמְעוֹן.

— בַּמֶּה מְלֵאִים כִּיסֶיךָ?

— בְּתַפּוּחִים.

— כָּל כַּךְ הַרְבֵּה! תֵּן לִי מַחֲצִית תַּפּוּחֶיךָ.

יוֹסִי הָיָה יֶלֶד טוֹב. הוֹצִיא מִכִּיסָיו אֶת הַתַּפּוּחִים וְהִתְחִיל לְחַלְּקָם בֵּינוֹ וּבֵין חֲבֵרוֹ. יָצָא כִּי יוֹסֵף נָתַן לַחֲבֵרוֹ מַחֲצִית תַּפּוּחָיו וְעוֹד הוֹסִיף עֲלֵיהֶם חֲצִי תַּפּוּחַ. כִּיסָיו נִתְרוֹקְנוּ מְעַט.

בְּעָבְרוֹ עוֹד צְעָדִים אֲחָדִים, וְהִנֵּה לְפָנָיו יַעֲקֹב חֲבֵרוֹ. הַלָּז הִרְגִּישׁ תֵּכֶף בַּכִּיסִים הַמְּלֵאִים וַיִּשְׁאַל אֶת יוֹסֵף.

— מַה לְּךָ בְּכִיסֶיךָ?

— תַּפּוּחִים.

— תְּנָה לִי תַּפּוּחִים אֲחָדִים.

— אַךְ לִפְנֵי רֶגַע נָתַתִּי לְשִׁמְעוֹן מַחֲצִית־תַּפּוּחַי וְעוֹד חֲצִי תַּפּוּחַ.

— תְּנָה גַם לִי כְּמִסְפַּר הַתַּפּוּחִים שֶׁנָּתַתָּ לְשִׁמְעוֹן.

יוֹסֵף נֵאוֹת. הוֹצִיא אֶת תַּפּוּחָיו וְנָתַן לַחֲבֵרוֹ יַעֲקֹב כְּבַקָּשָׁתוֹ. הָלַךְ לוֹ לְדַרְכּוֹ וּפָגַשׁ בַּחֲבֵרוֹ הֶחָבִיב יִצְחָק.

— רוּחַ תַּפּוּחִים נוֹדֵף מִכִּיסֶיךָ—קָרָא הַלָּז אַחֲרֵי דּוּמִיָּה קְצָרָה.

— כֵּן, לִפְנֵי רְגָעִים אֲחָדִים כִּיסַי הָיוּ מְלֵאִים תַּפּוּחִים; בָּא שִׁמְעוֹן וְנָתַתִּי לוֹ מַחֲצִית תַּפּוּחַי וְהוֹסַפְתִּי עֲלֵיהֶם עוֹד חֲצִי תַּפּוּחַ, וּבְמִסְפָּר הַזֶּה — נָתַתִּי גַם לְיַעֲקֹב.

— תְּנָה גַם לִי כְּמִסְפָּר שֶׁנָּתַתָּ לְשִׁמְעוֹן וְיַעֲקֹב!

הוֹצִיא יוֹסִי מִכִּיסוֹ אֶת הַתַּפּוּחִים וְנָתַן לוֹ כְּפִי בַקָּשָׁתוֹ. עַל אֵם־הַדֶּרֶךְ עָמְדָה יַלְדָּה קְטַנָּה וּבָכְתָה. נִכְמְרוּ רַחֲמֵי יוֹסִי עַל הַנַּעֲרָה הַבּוֹכִיָּה, שָׂם אֶת יָדוֹ לְכִיסוֹ וְחָשַׁב לָתֵת גַּם לַיַּלְדָּה עֲנִיָּה זוֹ כְּמִסְפַּר הַתַּפּוּחִים שֶׁנָּתַן לַחֲבֵרָיו. לְדַאֲבוֹנוֹ לֹא הָיָה בְּכִיסוֹ יוֹתֵר מִתַּפּוּחַ אֶחָד.

כַּמָּה תַּפּוּחִים קָטַף יוֹסִי?

מעבד ע"י י. ורשביק.

הַחֵלֶק הַמַדָעִי וְהַפּוּבְּלִיצִיסְטִי

ד"ר מ. זגורודסקי.

מִמַרְאוֹת הַיִשׁוּב הֶחָדָשׁ.

ב. עֵין חֲרוֹד.

מִלוּאִים וּבֵאוּרִים לַמַאֲמָר „נַחֲלֵי אָדָם".

עמק יזרעאל הולך וגבה הָחֵל מבצות הקישון ועד למֶרְחַבִיָה; מזרחה ממרחביה הוא מתחיל לרדת והולך הוא ויורד עד בית-שְׁאָן והירדן, פָּרָשַׁת-המים — הוא הקו המפריש בין מים למים: אלו הולכים לצד אחד למוֹרָד ואלו לצד שני למורד שני, והגֶרְמָנִים קוראים לקו זה וואסערליניע (קַו-המים) — נמצאת מזרחה ממרחביה. לצד מזרח של פרשת המים של עמק יזרעאל נמצא השטח הגדול שרכשנו לנו כשְׁנָתַיִם (תרפ"א); כל המים היוצאים מהמעינות שתחת רגלי ההרים וכל מי הגשמים הנֶאֱצָרִים בפַּחְתִּים וּבְשִׁלּוּלִיּוֹת יורדים כבר לא דרך נחל קישון אל הים התיכון, כי אם דרך עֵמֶק בית שאן אל הירדן. כל המקום היה נקרא לפני שֶׁרְכַשְׁנוּהוּ: „גוּריס", הוא שם משֻׁבָּשׁ מהשם העתיק העברי „נְעוּרִין", שהיה ידוע בטיב החִטים שלו. הערביים קוראים למקום שֶׁקָנִינוּ: „עין-גִ'לוּד" (דשאלוד), כי נמצא שם המעין הידוע בדברי ימינו, מעין גָלְיַת הפלשתי (מהמלה גָלְיַת נשתבשה המלה גלוד, כי הערביים הפלשתינאים מבטאים כל „ג" כ„דש") או עין חֲרוֹד הידוע ממלחמת גדעון במדינים, ואנחנו הִלַקְנוּ את כל המקום לחלקים רבים ולכל חלק נָתַנּוּ לו את שמו. מדרום סוגר את המקום הר הגִלְבֹּעַ, שהוא סְעִיף צפוני-מזרחי של הרי-אפרים; ההר הזה גם כן ידוע בדברי ימינו במלחמות שאול בפלשתים ובקִלְלַת דוד: „הָרֵי-בַגִּלְבֹּעַ, אל טל ואל מטר עליכם!" — ומצפון עוברים רכסי „גבעת המוֹרֶה", הוא ההר הנקרא בפי הערבים „נביא דָחִי" (מול מרחביה) ואצל היוקרים נקרא ה„חֶרמון הקטן" („תָבוֹר וחרמון בשמך ירַנֵנוּ"). המים משני רכסי ההרים האלו יורדים אל זֶלֶק העמק הזה ובו הם הולכים ועוברים — אם הדרך לא נסגרת לפניהם — אל הירדן.

אנו רכשנו לנו כעת חלק מנורים, כשלשים אלף דונם (הדונם הוא כ-919 מטר מְרֻבָּעִים או לערך 1600 אמות מרבעות) והושבנו עליו הרבה מאות אנשים. על השטח הזה היתה מקודם תַּחֲנַת מְסִלַּת-ברזל עזובה בשם שַׁטָה; כעת בנו תַחֲנָה שניה בשם עין חֲרֹד" וגם הגדילו את התחנה שטה, כי רבו כעת הנוסעים לְנְעוּרִין דרך שתי התחנות האלו, בין מהעובדים ובין מהתַּיָרים הרבים, ההולכים לראות בעבודת הקבוצות, הגדודים והמושָבים.

על השטח הזה נמצאים מעינות רבים: עין חרֹד, עין רַזָּלֶן, עין ריחָני, עין יוסף, עין טַבְעוֹן ועוד. מהם „עין חרֹד" הוא היותר עשיר במים, כי הוא מַפְכֶּה במשך כל שעה, כ650 מטר מעֻקָּבִים מים, משקה חלק גדול מהעמק ומפעיל טַחֲנוֹת מים ויורד דרך עֵמֶק בית-שאן אל הירדן בשם נחל-גִ'לוּד. ע"י מֵי המעינות הרבים, שאפשר להשקות בהם כשליש או יותר מאדמת נעורין, נוצרו בצות רבות בחלק העמק הזה והתפשטו מַחֲלוֹת בין ילידי המקום; מהמחלות ההן היותר גרועה היא הַמַלַרְיָה, היא קַדַּחַת הַבִּצּוֹת; בבצות מתרבים יתושים כאלו, העוקצים את האדם החולה ומעבירים ממנו על הבריאים את ה„טַפִּילִים" (פאראזיטים), המולידים את הקדחת כשהם מתרבים בדם האדם; טפילים אלו מִקַנְנִים בִּטְחוֹל וע"י זה הטחול של יושבי המקומות המנֻגָּעִים היא גדולה ונפוחה מאד.

על יד המעין עין-חרד התישב „גדוד העבודה", זוהי קבוצה גדולה של עובדים, היושבים כלם באהָלים ומכשירים את המקום לשם ישוב. הם נקו את רוב המעינות, ביחוד את עין-חרוד, בנו סביבו קיר-אבנים ויִנַקוּ את התעָלות ויאספו את המים לבְרֵכוֹת ומהבְּרֵכוֹת העבירו את המים בצנורות למושָבות ולקבוצות שבסביבה. הם גם סִדרו אצלם בתי מלאכה רבים: נַגָּרִיָה, שבה מכינים כל צרכי נגרות בשביל הגדוד, לבתים ולרפתות שעומדים לבנות; העבודה נעשים ע"י מכונות והאנשים רק עוזרים למכונות; יש בית מלאכה לעגלות (עֶגְלָנִיָה), נַפָּחִיָה, פֶּחָחִיָה (בית מלאכה) לכלים מפַחֵי-ברזל; דָּלְיוֹת, קוּפְסָאוֹת וכדומה), סַנְדְלָרִיָה, מַתְפֵּרָה, רַצְעָנִיָה, מַאֲפִיָה, מִכְבָּסָה מַסְפֵּרָה וכו'. עומדים לבנות גם טַחֲנָה וגם יתר בתי החרֹשֶׁת, כי הגדוד חפץ להכין הכל ע"י חבריו; חפץ לבנות עיר, שהיא לא תהיה תלויה בדעת אחרים ובשוק החיצוני, חברי הגדוד רוצים בידיהם ליצור את כל צרכיהם, שלא יצטרכו לסחור, למכיר את תוֹצַרְתָּם ולקנות את תוצרת אחרים. — אבל צר היה המקום בשביל מאות חברי הגדוד וילך חֵלֶק ויתישב בתל-יוסף, במרחק כחצי שעה מזרחה מעין חרוד; וחברים רבים נפלגו מהגדוד וילכו עוד יותר רָחוק מזרחה ויתישבו בבית-אלפא ויבנו שם שתי נקודות: בית אלפא-יְמָנָה ובית אלפא-שמאלה; וממול לכל הנקודות האלה, במורדי רִכְסֵי גבעת המורה התישבה קבוצה בשם „גֶּבַע" ונבנה שם גם מושב גדול ויפה בשם כפר יחזקאל. מרחוק נראים האהָלים המסדרים בשורות כַּכְּוָרוֹת של דבורים בכַוָּרַנְיָה גדולה (של מאות בתי-דבורים).

החלק היותר גדול של אנשי הגדוד עָסוק בעבודת האדמה לכל מִקְצֹעוֹתֶיהָ; נוטעים עצים ושיחים; נטעו הרבה גפָנים; אבל אור הגפָנים מהעולם הישן הן עלולות לַחֲלוֹת בתולעת הגפן (פִילוֹקְסֶירָה); רק גפני אמריקה תַקִיפוֹת הן, ולכן מביאים גפָנים מאמריקה, נוטעים אותן ועליהן מַרְכִּיבִים גפנים ליין ולַאֲכִלָה (הגפן שנטעו היא „כַּנָה" והגפן שמרכיבים על הכנה היא הרוכב). נטעו גם בַּנָּנוֹת או תאני-חַוָה ממינים שונים, שיח בעל עָלים גדולים מאד, כחצי אמה ברֹחב ושתי אמות ויותר באורך; הרוח תוקֶפֶת את העלים הרחבים האלה וקורעתָם, ולכן נוטעים סביב מַטָּעָה של בַּנָנִית שורות צפופות של עצים עֲבֻתִּים, מַרְבֵּי ענפים והם „חוּסים" על הבננית מרוח חזק; מעצי יער נוטעים פה „כַּזוּרִינוֹת", (קאסוארינאַ) עץ שעליו הם כִּמְחַטִּים ארֻכִּים מאד, אבל העץ איננו שייך למשפחת הַמְחַטוֹנִים; „ארנים" — עצים אלה ידועים בכל הארצות במחטיהם הַקְּצָרִים, 2 — 3 יחד, אבל בא"י משתנים המינים: פה יש אורן ירושלים — (פינוס האלעפענסיס), ארן הסלע — (פִּינוּס פִינעאַ) שאת גרעיניו אוכלים, אבל אין פה אֹרֶן היער המצוי בפולניה. ה„אזדרך" היא עץ בלתי ידוע בארצות הצפון, פורח כמו ה'סירינגאַ (סִירֶן, פלידער) ועליו דומים לעלי ה'עֶשֶׁע, יאַססעֶן; יש לו עוד שם זַנְזָלַךְ. העץ מצוי מאד בא"י. — ה„אֶקְלֶפֶּת" — עֶוּקאַליפטוּס — הוא עץ מצוי מאד בא"י; הוא משמש ליבוש הבצות, כי שרשיו מתפשטים מאד על שטח גדול ויונקים את המים מפני האדמה ומיבשים אותם ממנו ישנם מינים רבים מאד; המִילָה ידועה בצפון — פראַקסינוּס, עֶשֶׁע, יאַססעֶן — ומעטה בא"י, אבל בעין-חרד נוטעים אותה כעת.

(המשך יבא).

עִיפוּתָם וַאֲפִיסַת כֹּחָם, וּבְקוֹל עֲנוֹת גְּבוּרָה: קְרַע! קְרַע! הִתְאַחֲדוּ עִם הַמַּחֲנֶה הֶחָדָשׁ וְהִתְנַפְּלוּ עַל אוֹיְבָם הֶחָזָק. זְמַן רַב עוֹד הִתְחַזֵּק הַנֶּשֶׁר, וְהַרְבֵּה חֲלָלִים עוֹד הִפִּיל בְּמַחֲנָם, אַךְ סוֹף סוֹף לֹא עָמַד בִּפְנֵיהֶם. הָעוֹרְבִים נָקְבוּ לוֹ חוֹר בְּרֹאשׁוֹ הַפָּצוּעַ, וְהוּא נָפַל בְּאֵין־אוֹנִים עַל הָאָרֶץ. הִתְנַקְּמוּ בוֹ הָעוֹרְבִים: נָקְרוּ לוֹ גַּם אֶת עֵינוֹ הַשְּׂמָאלִית וְהֵמִיתוּ אוֹתוֹ. רֶגַע—וּמִבְּשָׂרוֹ לֹא נִשְׁאַר שָׂרִיד.

ב. הַנִּשְׁרָה.

שְׁקֵטָה וּשְׁלֵוָה יָשְׁבָה לָהּ הַנִּשְׁרָה עִם גּוֹזָלָהּ הָרַךְ וְחִכְּתָה לְבוֹא אִישָׁהּ הָאָהוּב. „הַיּוֹם בְּוַדַּאי יָבִיא כִּבְשָׂה שְׁמֵנָה אוֹ אַיִל טוֹב", — חָשְׁבָה הִיא בְּלִבָּהּ—„הַבָּשָׂר כָּלִיל אָזַל מֵהַקֵּן". אוּלָם עָבְרָה שָׁעָה, שְׁתַּיִם שָׁעוֹת שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת וְאִישָׁהּ אֵינֶנּוּ. „מַה זֶּה, מַדּוּעַ אֵינֶנּוּ שָׁב"? וְלִבָּהּ הִתְחִיל מְפַרְפֵּר בְּקִרְבָּהּ מֵרֹב דְּאָגָה וָפַחַד, שֶׁמָּא קָרָהוּ אָסוֹן חָלִילָה. „אַךְ מִי זֶה יָהִין לִנְגֹּעַ בְּאִישָׁהּ הַנֶּשֶׁר, — חָשְׁבָה בְּלִבָּהּ — אִישָׁהּ, אֲשֶׁר בִּכְנָפָיו הַחֲזָקוֹת הוּא מִתְרוֹמֵם עַד לֶעָבִים וּבְצִפָּרְנָיו הַחַדִּים וְהָעֲקוּמִים הוּא תּוֹפֵשׂ אֶת הַזְּאֵב בַּיַּעַר וְנוֹשֵׂא אוֹתוֹ אֶל קִנּוֹ הַגָּבֹהַּ וְאֵין אוֹמֵר הָשֵׁב! וְכַמָּה מָהִיר הוּא! וְכַמָּה זָהִיר הוּא! לֹא, עוֹד מְעַט וְיָשׁוּב"! —עָבְרָה עוֹד שָׁעָה, וְהַנֶּשֶׁר לֹא שָׁב. הִתְרוֹמְמָה הַנִּשְׁרָה מֵעַל לַקֵּן וְהִתְבּוֹנְנָה מִסָּבִיב, אוּלַי תִּרְאֵהוּ מֵרָחוֹק. אֵינֶנּוּ! וְהַיֶּלֶד בּוֹכֶה: אִמָּא, לֶאֱכוֹל! אִמָּא, אֲנִי רָעֵב! מַה לַּעֲשׂוֹת? הִגִּיעוּ הַצָּהֳרַיִם, וְהַנֶּשֶׁר לֹא שָׁב. וְהַגּוֹזָל בּוֹכֶה וּבוֹכֶה, אֵין לוֹ כְּבָר כֹּחַ לִבְכּוֹת. אָמְרָה הַנִּשְׁרָה לִבְנָהּ: הַס, בְּנִי, אַל תִּבְכֶּה, אֲנִי אָעוּף אֶל הַנָּהָר וְאָצוּד דָּג וְאָבִיא לְךָ וְתֹאכַל; רַק שְׁכַב בִּמְנוּחָה וְאַל תַּשְׁמַע קוֹל, בִּהְיוֹתְךָ לְבַדְּךָ בַּקֵּן, פֶּן יִקְרָאֲךָ אָסוֹן חָלִילָה. וְהַנִּשְׁרָה עָפָה חִישׁ אֶל הַנָּהָר הַגָּדוֹל וְהֶעָמֹק, שֶׁשָּׁטַף שָׁם, לֹא רָחוֹק מֵהַכְּפָר. הִתְרוֹמְמָה לְמַעְלָה, גָּבֹהַּ, גָּבֹהַּ וְהִסְתּוֹבְבָה עַל פְּנֵי הַנָּהָר, וְעֵינֵי הַנֶּשֶׁר הַחַדּוֹת שֶׁלָּהּ לֹא גָרְעָה מֵעַל פְּנֵי הַמָּיִם. רָאֲתָה דָּג שָׁט. וְהַדָּג גָּדוֹל מְאֹד וְשָׁמֵן. „אֶת הַדָּג הַזֶּה אָצוּד"!— חָשְׁבָה לָהּ בְּלִבָּהּ. הִתְחִילָה לָרֶדֶת מָטָּה. הַכְּנָפַיִם פְּרוּשׂוֹת, אוּלָם אֵינָן מִתְנוֹעֲעוֹת וְאֵינָן מַשְׁמִיעוֹת קוֹל. פִּתְאֹם בַּץ! הִיא הִתְנַפְּלָה עַל הַדָּג וְנֶעֶלְמָה אִתּוֹ בַּמָּיִם. כַּעֲבוֹר רֶגַע נִרְאֲתָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם, כְּשֶׁכְּנָפֶיהָ פְּרוּשׂוֹת וְהִיא מַכָּה בָּהֶן בְּחָזְקָה וּמִתְאַמֶּצֶת לְהִתְרוֹמֵם וְלָעוּף וְאֵינָהּ יְכֹלָה. צִפָּרְנֶיהָ נְעוּצִים בְּגַבּוֹ שֶׁל הַדָּג הַגָּדוֹל; הוּא מוֹשֵׁךְ אוֹתָהּ לְמַטָּה, אֶל הַתְּהוֹם וְהִיא — אוֹתוֹ לְמַעְלָה, אֶל קִנָּהּ. הִתְחִילָה מִלְחָמָה לַחַיִּים וְלַמָּוֶת. הַנִּשְׁרָה הִרְכִּינָה אֶת רֹאשָׁהּ, וְהִיא מַכָּה אֶת הַדָּג בְּחַרְטוּמָהּ בְּכָל כֹּחָהּ. רָעַד הַדָּג בְּכָל גּוּפוֹ, הִכָּה בִּזְנָבוֹ בַּמַּיִם עַד שֶׁנִּתְּזוּ רְסִיסִים וְנֶעְלַם וְאֵינֶנּוּ, וְאִתּוֹ גַּם הַנִּשְׁרָה. הַנִּשְׁרָה שׁוּב עַל פְּנֵי הַמַּיִם. הַדָּג עֲדַיִן אָחוּז בְּצִפָּרְנֶיהָ; הִיא מוֹשֶׁכֶת אוֹתוֹ לְמַעְלָה וְהוּא אוֹתָהּ—לְמַטָּה וּשְׁנֵיהֶם שָׁטִים עַל פְּנֵי הַנָּהָר בִּמְהִירוּת מְרֻבָּה, וְאֵין הָאֶחָד מִתְגַּבֵּר עַל הַשֵּׁנִי. מִתְחָרֶטֶת הַנִּשְׁרָה עַל כָּל הָעִנְיָן: בְּנָהּ יְחִידָהּ נִשְׁאַר לְבַדּוֹ בַּקֵּן; וְרָעֵב הוּא וּבוֹכֶה הוּא. מִי יוֹדֵעַ, אִם לֹא קָרָהוּ אָסוֹן חָלִילָה! רוֹצָה הִיא לַעֲזֹב אֶת הַדָּג וּלְמַהֵר אֶל קִנָּהּ, אֶל בְּנָהּ יַקִּירָהּ וְאֵינָהּ יְכֹלָה. צִפָּרְנֶיהָ נְעוּצִים עָמֹק, עָמֹק בִּבְשַׂר הַדָּג וְאֵינָהּ יְכֹלָה לְהוֹצִיאָן.

(סוף יבוא).

ד"ר ש. א. קמנצקי.

מֵאֲגָדוֹת הָעַרְבִיאִים.

ב. הַמֶּלֶךְ וְהַמִּשְׁפָּט.

מְלָכִים נוֹעֲדוּ יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ: נַחְקְרָה לָדַעַת אֶת מֶמְשֶׁלֶת הַתֻּרְכִּים, אֶת הֲלִיכוֹת מַלְכוּתָם וְאֶת חֻקֵּיהֶם. הָיָה בֵּינֵיהֶם גַּם נַפּוֹלְיוֹן, קָם וַיֹּאמַר: נְנַסֶּה־נָא אֶת מֶמְשֶׁלֶת הַתֻּרְכִּים בְּדָבָר אֶחָד, הֲנוּכַל לְתָפְשָׂהּ אִם לֹא. שָׁלְחוּ מִבֵּינֵיהֶם שָׁלִיחַ. נָתְנוּ לוֹ סוּס שָׁחוֹר יָפֶה, אָמְרוּ לוֹ: קַח אֶת הַסּוּס הַזֶּה וְלֵךְ סְטַמְבּוּלָה. הַשֻּׁלְטָן יְנַסֶּה לִקְנוֹת אֶת הַסּוּס מִמְּךָ, אַל תִּמְכְּרֵהוּ; וְאִם יִקָּחֵהוּ בְּעַל כָּרְחֲךָ וְהִגַּשְׁתָּ אֶת הַדָּבָר לַמִּשְׁפָּט. לָקַח הַשָּׁלִיחַ אֶת הַסּוּס וְהָלַךְ. הִתְחִיל לָלֶכֶת עִם הַסּוּס לִפְנֵי הַשֻּׁלְטָן כֹּה וָכֹה. שָׁלַח הַשֻּׁלְטָן אֵלָיו לֵאמֹר: רוֹצֶה אַתָּה לִמְכֹּר לִי אֶת הַסּוּס? עָנָה הַשָּׁלִיחַ וְאָמַר: אֵין אֲנִי רוֹצֶה לִמְכֹּר אֶת הַסּוּס, וְלוּ גַּם אַתָּה נוֹתֵן לִי מְאַת אֶלֶף שֶׁקֶל. אָמַר הַשֻּׁלְטָן: קַח סוּסִים בַּעֲדוֹ, קַח כָּל מַה שֶּׁלִּבְּךָ חָפֵץ. וְלֹא אָבָה הָאִישׁ. עָבַר חֹדֶשׁ אוֹ שְׁנַיִם, וְהוּא הָיָה רוֹכֵב עַל הַסּוּס לִפְנֵי הַשֻּׁלְטָן הָלוֹךְ וָשׁוֹב. וַיָּאִיצוּ בוֹ הַפַּחוֹת וְהַסְּגָנִים לִמְכֹּר לַשֻּׁלְטָן אֶת הַסּוּס. וְהָאִישׁ עָנָה: אֵינֶנִּי רוֹצֶה לְמָכְרוֹ. אָז לָקַח הַשֻּׁלְטָן אֶת הַסּוּס בְּחָזְקָה. הִגִּישׁ הָאִישׁ אֶת רִיבוֹ לַמִּשְׁפָּט לֵאמֹר: הַשֻּׁלְטָן לָקַח אֶת סוּסִי בְּעַל כָּרְחִי. הַשּׁוֹפֵט קָרָא לָאִישׁ וְגַם לַשֻּׁלְטָן. בָּא הַשֻּׁלְטָן, יָשַׁב לוֹ עַל יַד הַשּׁוֹפֵט. שָׁאַל הַשּׁוֹפֵט אֶת הָאִישׁ: דַּבֵּר, אֲדוֹנִי, מַה יֵּשׁ לְךָ רִיב עִם הַשֻּׁלְטָן. עָנָה הָאִישׁ וְאָמַר: הַאִם כֹּה אַתֶּם נוֹהֲגִים לְהוֹשִׁיב אֶת הַמְּלָכִים בָּרֹאשׁ וְאֶת הָאֲחֵרִים עַל יַד הַנְּעָלִים? פָּקַד הַשּׁוֹפֵט עַל הַשֻּׁלְטָן לָשֶׁבֶת עַל יַד אִישׁ רִיבוֹ. אָמַר אָז הַשּׁוֹפֵט אֶל הָאִישׁ: דַּבֵּר, אֲדוֹנִי. עָנָה הָאִישׁ: הַשֻּׁלְטָן לָקַח אֶת סוּסִי בְּעַל כָּרְחִי, וַאֲנִי אֵינֶנִּי חָפֵץ לְמָכְרוֹ. שָׁאַל הַשּׁוֹפֵט אֶת הַשֻּׁלְטָן: הַאֱמֶת הַדָּבָר? אֱמֶת, עָנָה הַשֻּׁלְטָן, כֵּן הָיָה הַדָּבָר. שָׁאַל הַשּׁוֹפֵט אֶת הָאִישׁ: אֲדוֹנִי, הַאֵין אֶת נַפְשְׁךָ לִמְכֹּר אֶת הַסּוּס? עָנָה הָאִישׁ: לֹא, וְלוּ גַּם יִתֵּן לִי הַשֻּׁלְטָן אֶת חֲצִי מַלְכוּתוֹ. אֲנִי חָפֵץ רַק בְּסוּסִי. אָז אָמַר הַשּׁוֹפֵט אֶל הַשֻּׁלְטָן: הָשֵׁב לוֹ אֶת הַסּוּס. עָנָה הַשֻּׁלְטָן וְאָמַר: לוּ שָׁפַטְתָּ אַחֶרֶת, כִּי אָז כָּרַתִּי בְּחַרְבִּי אֶת רֹאשְׁךָ מֵעָלֶיךָ. הֵרִים הַשּׁוֹפֵט אֶת הַמָּסָךְ וְהֶרְאָה לַשֻּׁלְטָן נָחָשׁ וְאָמַר לוֹ: וְלוּ מָרִיתָ אַתָּה אֶת פִּי הַמִּשְׁפָּט, כִּי אָז נְשָׁכְךָ הַנָּחָשׁ הַזֶּה וְהָיִיתָ לְעָפָר וָאֵפֶר.

רוכבים ערביאים

טובלת כפה, סורקת ראשה, רוחצת אפה, בשמש הזורחת מתחממת, מתחממת עד שהיא נרדמת. רק לעת הצהרים היתה מתעוררת, מתמתחת ומפהקת ונגשת אל השלחן לסעד עם כל בני הבית.—

פעם ראתה בעלת הבית את קטיפה, שהיא עומדת על יד ארון הבגדים, שורטת בדלתית, שורטת ומושכת, מושכת ושורטת.—גרשה אותה וקראה:

„הלאה, קטיפה מכאן! מה את שורטת את הארון ומקלקלת את הצבע? לכי"!

נבהלה קטיפה, ברחה הצדה ורבצה לה בפנה. ואולם אך יצאה בעלת הבית מן החדר, קפצה שוב קטיפה אל הארון, שרטה שוב בדלתית, שרטה ומשכה, משכה ושרטה עד אשר נפתחה הדלתית וקטיפה נכנסה פנימה אל תוך הארון ורבצה לה על מטפחת החרף הרכה והחמה.

באה בעלת הבית והנה היא רואה: דלתית הארון פתוחה וקטיפה רובצת לה על מטפחת החרף הרכה והחמה. כעסה וגרשה אותה.

„מהרי וצאי מכאן! אף פעם עוד לא ראיתי חתול בתוך ארון הבגדים! צאי לך"!

יללה קטיפה ויצאה מן הארון. וכאשר יצאה בעלת הבית — שוב קפצה לתוך הארון ורבצה על מטפחת החרף. שלש פעמים נכנסה קטיפה אל תוך הארון ושלש פעמים גרשה אותה בעלת־הבית. בפעם הרביעית אמרה בעלת הבית: מה זה עם קטיפה, שהיא רוצה להכנס דוקא אל תוך הארון? מה היא מחפשת שם? אפשר מצאה שם עכבר"?

ושוב לא גרשה את קטיפה מתוך הארון.

ב.

בצהרים, כאשר ישבו כל בני הבית מסביב לשלחן לאכל ארוחת הצהרים, שאלו הילדים:

„ואיה קטיפה? מדוע אינה באה ללקק את המרק מתוך הקערה"?

אמרה בעלת הבית:

„אינני יודעת מה היה היום עם קטיפה! היא רוצה להיות דוקא בתוך ארון הבגדים! שלש פעמים גרשתי אותה משם ושלש פעמים נכנסה. אפשר מצאה שם עכבר"!

נגשו הילדים אל הארון והנה ראו: קטיפה רובצת לה על מטפחת־החרף הרכה והחמה ומתחת לבטנה מתרוצצים ששה חתלתולים קטנטנים ועורים. התאספו כל בני הבית, הביטו אל קטיפה ואל גוריה, וגם היא הביטה בפני הסובבים אותה ורטנה:

„מרך — אבל בנים יפים לי! מרך — אבל בנים נחמדים לי"!

לטפה בעלת הבית את קטיפה ואמרה:

„באמת בניך יפים הם, קטיפה שלי, באמת ילדיך נחמדים הם, אבל לא יפה לשכב על מטפחת־החרף! הנה אציע לך ולבניך מקום טוב לשכב".

ובעלת הבית לקחה את קטיפה עם ששת גוריה־קטניה והניחה אותם על התנור ורפדה תחתיהם שמיכה רכה.

עברו רגעים אחדים, ראו בני הבית את קטיפה רצה ונושאת בפיה דבר־מה.

„הו, שני עכברים! קטיפה צדה שני עכברים"! — קראה עליזה הקטנה.

אבל באמת לא היו אלה עכברים, כי אם שני חתלתולים קטנטנים, אשר נשאה בפיה והניחה אותם שוב על מטפחת־החרף אשר בתוך הארון.

עמדו בני הבית והביטו, וקטיפה — שלש פעמים עלתה על התנור ושלש פעמים ירדה, עד אשר העבירה את כל חתלתוליה והניחה אותם על מטפחת־החרף.

התפלאו כלם, ובעלת הבית אמרה:

„אך אמא טובה היא קטיפה! אך אמא חביבה היא המנמרה! היא רוצה שיהיה טוב לבניה שיהיה רך להם וחם! תשכב פה עם ילדיה עד אשר יגדלו".

רבצה קטיפה עם גוריה־חתלתוליה בפנת הארון והיניקה אותם עד אשר נפקחו עיניהם. אז ירדו כלם עליזים ופזיזים ושחקו עם ילדי הבית.

שושנה דימנט.

מַעֲשִׂיָּה בְּנֶשֶׁר,

בְּאִשְׁתּוֹ הַנִּשְׁרָה וּבְנָם הַגּוֹזָל.

א.

בְּאֶרֶץ אַחַת, עַל רֹאשׁ סֶלַע רָם וְנִשָּׂא, שֶׁהִתְרוֹמֵם מֵעַל לְהַר גָּבֹהַּ הָיָה קֵן גָּדוֹל. וּבַקֵּן גָּרָה מִשְׁפָּחָה קְטַנָּה: נֶשֶׁר גָּדוֹל וְחָזָק, אִשְׁתּוֹ הַנִּשְׁרָה וּבְנָם הַיָּחִיד—גּוֹזָל קָטָן וְיָפֶה. אָהֲבוּ מְאֹד הַהוֹרִים אֶת בְּנָם הַקָּטָן. אִמָּא לֹא זָזָה מִתּוֹךְ הַקֵּן וְשָׁמְרָה עָלָיו וְחִמְּמָה אוֹתוֹ וְשִׂחֲקָה אִתּוֹ, וְאַבָּא עָף אֶל הַשָּׂדֶה וְאֶל הַיַּעַר וְהֵבִיא מִשָּׁם אֹכֶל. וּכְשֶׁאָכְלוּ וְשָׂבְעוּ יָשְׁבוּ לָהֶם שְׁלָשְׁתָּם בַּקֵּן וְשִׂחֲקוּ יַחְדָּו וְהִשְׁתַּעַשְׁעוּ. אוּלָם הַנֶּשֶׁר, אַף כִּי אָב רַחוּם הָיָה לִבְנֵי בֵיתוֹ, רַע וְאַכְזָרִי הָיָה מִטִּבְעוֹ. כְּשֶׁהוּא עָף עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, גָּבֹהַּ גָּבֹהַּ וְרוֹאֶה לְמַטָּה עַל הָאָרֶץ עוֹמֵד גְּדִי קָטָן, שֶׁתָּעָה מִן הָעֵדֶר, וְהַגְּדִי גּוֹעֶה וּבוֹכֶה: אִמָּא! אִמָּא! אֲנִי רוֹצֶה אֶל אִמָּא! אָז הוּא צוֹנֵחַ בִּדְמָמָה לְמַטָּה, וְזָהִיר מְאֹד שֶׁלֹּא יִרְאֵהוּ הַגְּדִי. פִּתְאֹם, וְהוּא מִתְנַפֵּל עָלָיו כַּחֵץ מִקֶּשֶׁת, תּוֹפֵשׂ אוֹתוֹ בְּמַקּוֹרוֹ הַחַד וְהֶעָקוֹם, מֵרִים אוֹתוֹ מֵעַל הָאָרֶץ וְנוֹשֵׂא אוֹתוֹ אֶל קִנּוֹ הַגָּבֹהַּ. וְשָׁם בַּקֵּן הוּא קוֹרֵעַ אוֹתוֹ בְּעוֹדֶנּוּ חַי לִגְזָרִים קְטַנִּים וְחוֹטֵף בְּמַקּוֹרוֹ אֶת הַגְּזָרִים הַמְפַרְפְּרִים וּבוֹלֵעַ אוֹתָם; וְכֵן עוֹשִׂים גַּם הַנִּשְׁרָה וְהַגּוֹזָל הַקָּטָן. אוֹ כְּשֶׁהוּא רוֹאֶה צִפּוֹר עָפָה מִקִּנָּהּ אֶל הַשָּׂדֶה לְהָבִיא זֵרְעוֹנִים לִילָדֶיהָ הַקְּטַנִּים, הוּא רוֹדֵף אַחֲרֶיהָ, צָד אוֹתָהּ וּמְבִיאָהּ לִבְנוֹ הַקָּטָן: „אֱכוֹל, בְּנִי, בְּשַׂר־עוֹף, בָּשָׂר טָעִים הוּא". וּכְשֶׁהוּא חָפֵץ לִשְׁתּוֹת, אֵינוֹ שׁוֹתֶה מַיִם, כִּי אִם דָּם—דָּמָם הַחַם שֶׁל הַחַיּוֹת וְהָעוֹפוֹת. שָׂנְאוּ אוֹתוֹ הַחַיּוֹת וְהָעוֹפוֹת שִׂנְאַת מָוֶת וְיָרְאוּ מִפָּנָיו וּפָחֲדוּ מְאֹד. וּכְשֶׁרָאוּהוּ מֵרָחוֹק מִהֲרוּ לָנוּס וּלְהִמָּלֵט עַל נַפְשָׁם, וּלְהִתְחַבֵּא כָּל אֶחָד בַּאֲשֶׁר מָצָא.

פַּעַם אַחַת, בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם, קָם הַנֶּשֶׁר מִשְּׁנָתוֹ, נָשַׁק לִבְנוֹ הַיָּחִיד, אָמַר שָׁלוֹם לְאִשְׁתּוֹ הַנִּשְׁרָה וְעָף אֶל הַשָּׂדֶה לְבַקֵּשׁ אֹכֶל. עָף, עָף, בִּקֵּשׁ, בִּקֵּשׁ וּכְלוּם לֹא מָצָא. חָפֵץ לָשׁוּב הַבַּיְתָה, וְהִנֵּה יַעַר גָּדוֹל לְפָנָיו, וּבַיַּעַר עוֹרְבִים שְׁחוֹרִים עָפִים מֵעֵץ עַל עֵץ וְצוֹרְחִים: קְרַע! קְרַע! הִתְרוֹמֵם הַנֶּשֶׁר לְמַעְלָה וְהִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב אֶל הַיַּעַר וְאֶל כָּל הַסְּבִיבָה. רָאָה וְהִנֵּה הָעֵצִים בַּיַּעַר כֻּלָּם מְכֻסִּים עוֹרְבִים, עוֹרְבִים לְמֵאוֹת. וְשָׁם, מִיָּמִין—חוּרְשָׁה, וְגַם הַחוּרְשָׁה מְלֵאָה עוֹרְבִים-אֲפוּרִים בַּעֲלֵי כְנָפַיִם שְׁחוֹרוֹת; וְהֵם מִתְנַשְּׂאִים בְּכָל פַּעַם לְמַעְלָה וְיוֹרְדִים עַל הַצַּמֶּרֶת; מִתְנַשְּׂאִים וְיוֹרְדִים, מִתְנַשְּׂאִים וְיוֹרְדִים וְצוֹרְחִים: קְרַע קְרַע—! שָׂמַח הַנֶּשֶׁר מְאֹד וְחָשַׁב בְּלִבּוֹ: הִנֵּה בָּשָׂר הַרְבֵּה! אֶת כֻּלָּם אָצוּד! אֶת כֻּלָּם אֹכַל! יָרַד, צָד עוֹרֵב וּבְלָעָהוּ בֶּן־רֶגַע. צָד עוֹרֵב שֵׁנִי וְאָכַל גַּם אוֹתוֹ. אֶת הַשְּׁלִישִׁי נָשָׂא אֶל קִנּוֹ. וְכֵן הוּא עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם: צָד וְאוֹכֵל לְשׂוֹבַע נַפְשׁוֹ, צָד וְנוֹשֵׂא אֶל קִנּוֹ. חָרְדוּ הָעוֹרְבִים בַּיַּעַר חֲרָדָה גְדוֹלָה: „הָרוֹצֵחַ הַזֶּה לֹא יַשְׁאִיר בָּנוּ שָׂרִיד"! דִּבְּרוּ בֵּינֵיהֶם.

וּפַעַם אַחַת, בַּבֹּקֶר, כְּשֶׁבָּא הַנֶּשֶׁר הַיַּעְרָה לָצוּד עוֹרְבִים, הִתְאַסְּפוּ עָלָיו כָּל הָעוֹרְבִים שֶׁבַּיַּעַר, מַחֲנֶה גָּדוֹל וְעָצוּם מְאֹד, וְעָרְכוּ אִתּוֹ מִלְחָמָה. בִּצְוָחָה נוֹרָאָה: קְרַע! קְרַע! הִתְנַפְּלוּ הָעוֹרְבִים עַל הַנֶּשֶׁר וְהִתְחִילוּ מַכִּים וּמְנַקְּרִים אוֹתוֹ מִכָּל הָעֲבָרִים בְּמַקּוֹרֵיהֶם. פָּרַשׂ הַנֶּשֶׁר אֶת כְּנָפוֹ הַגְּדוֹלָה וְהַחֲזָקָה וְהִכָּה בָּהֶם בְּכֹחַ אַחַת, שְׁתַּיִם וְשָׁלשׁ. נָפְלוּ עוֹרְבִים מֵתִים כְּגֶשֶׁם שָׁחוֹר עַל הָאָרֶץ, וְהַשְּׁאָר נִרְתַּע לְאָחוֹר וָנָס. אוּלָם כַּעֲבֹר רֶגַע שָׁב מַחֲנֵה הָעוֹרְבִים לְהִתְנַפֵּל עַל הַנֶּשֶׁר וּלְנַקֵּר אוֹתוֹ וְלִמְרֹט אֶת נוֹצוֹתָיו. אַךְ גַּם הַנֶּשֶׁר לֹא הֶחֱשָׁה. כְּנָפוֹ נְטוּיָה וְהוּא מַכֶּה עַל יָמִין וְעַל שְׂמֹאל וְעִם כָּל מַכָּה מֵבִיא הוּא מָוֶת לָעוֹרְבִים. כָּל הַיּוֹם אָרְכָה הַמִּלְחָמָה. הַרְבֵּה נָפְלוּ מִמַּחֲנֵה הָעוֹרְבִים, וְגַם הַנֶּשֶׁר מֻכֶּה וּפָצוּעַ וְכֻלּוֹ מְמֹרָט. בָּעֶרֶב נִפְסְקָה הַמִּלְחָמָה. הָעוֹרְבִים שָׁבוּ הַיַּעְרָה לָנוּחַ וּלְהַחֲלִיף כֹּחַ, וְהַנֶּשֶׁר מָצָא לוֹ אִילָן גָּבֹהַּ וְלָן עָלָיו הַלַּיְלָה. בַּבֹּקֶר הִתְחַדְּשָׁה הַמִּלְחָמָה בְּיֶתֶר שְׂאֵת וּבְיֶתֶר עֹז. הִגִּיעוּ הַצָּהֳרַיִם, וְהַמִּלְחָמָה עֲדַיִן בְּכָל תָּקְפָּהּ. הַנֶּשֶׁר, אֶת עֵינוֹ הַיְמָנִית נִקְּרוּ וְהִיא זָבָה דָם; רֹאשׁוֹ פָּצוּעַ; נוֹצוֹתָיו מְרוּטוֹת, רַק זְנָבוֹ נִשְׁאַר לוֹ; אוּלָם כְּנָפָיו עֲדַיִן חֲזָקוֹת, וְהֵן מַכּוֹת בְּאַכְזְרִיּוּת חֵמָה וְאֵינָן אוֹמְרוֹת דָּי.

מַחֲנֵה הָעוֹרְבִים קָטַן וְחָלָשׁ. הָאָרֶץ לְמַטָּה כֻּלָּהּ מְכֻסָּה פְּגָרִים מֵתִים. כֹּחָם עֲזָבָם, עוֹד מְעַט וְהֵם כֻּלָּם מֵתִים נוֹפְלִים עַל הָאָרֶץ. וּבְכָל זֹאת אֶת מְקוֹמָם לֹא יַנִּיחוּ. עַד טִפַּת דָּמָם הָאַחֲרוֹנָה יִלָּחֵמוּ. מָוֶת לַנֶּשֶׁר הָרוֹצֵחַ הָאוֹכֵל אֶת בְּשָׂרָם! אוֹ מָוֶת לָהֶם!—הֵם חוֹגְרִים אֶת שְׁאֵרִית כֹּחָם, רוֹצִים הֵם לְנַקֵּר לוֹ גַּם אֶת עֵינוֹ הַשֵּׁנִית, הַשְּׂמָאלִית, אוּלָם הַדָּבָר אֵינוֹ עוֹלֶה בְּיָדָם. הוּא מְפַזֵּר אוֹתָם לְכָל רוּחַ וְאֵינוֹ נוֹתֵן לָהֶם לִנְגֹּעַ בּוֹ. סוֹף לַמִּלְחָמָה. נִצְּחוּ הָעוֹרְבִים, הַנֶּשֶׁר גָּבַר עֲלֵיהֶם. רַק פַּעַם אַחַת יִתְנַפְּלוּ עָלָיו בְּטֶרֶם יָמוּתוּ! פִּתְאֹם, וְקוֹל צְוָחַת עוֹרְבִים רַבִּים עָלָה בְּאָזְנָם. „מַה זֶּה? מִי צוֹוֵחַ שָׁם"? הִבִּיטוּ כֹּה וָכֹה: מַחֲנֶה חָדָשׁ שֶׁל עוֹרְבִים אֲפוּרִים בַּעֲלֵי כְנָפַיִם שְׁחוֹרוֹת מְמַהֵר לְעֶזְרָתָם. שָׂמְחוּ הָעוֹרְבִים אֶת

ספר בבלהות צלמות ובאימה ופחד, עד אשר התהום גָדְרָה את דרכי לפני".

האיש התבונן אליו בעינים משתוממות; לא יֵאָמֵן את אשר תספר—נפלאות אני רואה. האלהים, השולטים במסתרים, יעצו עליך טובה ויָגֵנו עליך גם בשערי תהום. דע, הנופל פה, יורד עד מוסדות ההרים בעִמְקֵי תהום רבה, אשר דוח ארצנו שָט על פניה. הוא יפול בחֶבֶל הַתַּנִין אשר בתהום וצעקתו לא תעלה לאָזְנֵי איש. אדוני ארץ צלמות שְלָחוך אלי. בוא, תנה לי את ידך! אני אנהגך, אביאך אל מקום מנוחה.

יוחנן מהר וימשך את ידו ויסתירן לאחוריו: „לא אלך אחריך", אמר בפחד; האדע, אם לא תַדְחֵני אל התהום אשר אמרת. הזר צחק בחשכת פנים: מה בצע לי בדמך? זכר-נא: אני מצאתיך ישן על עברי פי תהום, לו דחַפְתִּיך באחת מרגלי—ואתה נפלת אל עמקי תהום, טרם תקיץ משנתך. אולם אם לא תאמין בי, הִשָּאֵר וחכה עד אשר יבוא אחר ויוציאך מזה. אז תקרא לשוא אחרי, כי לא אֵרֵד עוד פעם לנתיבות—מָוֶת".

פנה ללכת. רעדה אֲחָזָה את יוחנן וימהר ויושט לו את ידו ויתחנן: „הִשָּאֵר-נא, השאר! אם באמת בן-אדם אתה, כאשר אקוה במצוקת נפשי, אל תעזבני! הצילני מפַּחֲדֵי שאול אֱלֶה!" הזר הביט ביראה לארך הדרך, אשר פָּעַר את פיו על יד שניהם כחית טרף נוראה ואימה, ושניו נקשו בְּרַעַד זו אל זו: „אתה אמרת זה השַעַר לשאול, והמתים עולים ויורדים בזה. אם תתמַהְמַה הרבה, ושמעת את הקול השערים בהִפָּתְחָם והמה סוגרים את ממשלת המלכה החִוֶּרֶת, והרגשת את מעוף כנפי מלאכי צלמות. למעלה בארץ האור שוֹקַעַת השמש. העת קצרה: אֱחוֹז בידי וָלֵכָה!"

הוא הושיט את ידו לַמִּתְמַהְמֵהַ. ברַעַד נסתר הרגיש יוחנן, מה קרה היד הזאת, כקֹר אצבעות יד המת, אשר אחז זה מעט בחלומו. אבל ישועה אחרת לא באה. בעָמָל התעודד על יד הזר וילך בלא-כח צעדים אחדים קדימה. מושיעו הֵרים את המנורה למעלה מעל ראשו ויזהיר: „שמר את דרכך לשמאלך על יד הקיר! לימינך רובצת תהום רבה!" הוא נטה מיד ויעבר פנה אחת אֲשֶר בצדה התפתל המשעול, ואשר יוחנן לא מצא אותה בחשכת האפל. עתה ראה כי רק מעבר לצעד אחד מִתְפַּשֶּׁטֶת הפַּחַת הפתוחה, הרחבה יותר מקוֹמַת איש, ועל שפת הפחת הזאת כמעט נָטָיו רגליו. זֵעַת-פחָדים קרה כסתה את גוו, כי לולא המכשול המאֻשר הזה, כי אז ירד בעמקי תהום לָאֲבַדּוֹן. בקול חרישי רגשו שם מתחת בעמק מי הַתְּהוֹם.

רק צעדים אחדים הלך מנהיגו במִשְעוֹל הצר על שפת התהום; לפניהם אבד הדרך בתוך הָאֲפֵלָה, אולם לשמאלם נפל אור המנורה על מעלות מוּצָקוֹת, אשר הובילו אל הכֹּתל למעלה. הזר הוסיף להחזיק בזרוע העיף ביֶתר עֹז, וַיְעַזֵּהוּ על הסֻלם הַגָּרוּעַ הזה, בהטוֹתוֹ אותו בחזקה אל הסלָעים. „הַטֵּה עיניך אל הכֹּתל" צוהו „לבל ילך ראשך סחרחר, ונפלנו שנינו". יוחנן עשה כדבריו, מבלי דַבֵּר דבר, ויעבר את מקום הַסַּכָּנָה. בקצה הסלם למעלה, תחת התקרה השטוּחָה של המָבוא הנקוב בהר, הרים הזר פתאם מָסָך, אשר נראה לעיני יוחנן רק כאשר הורם, כי המסך היה כֵּהֶה ובלי כל צבע, ולא נכר מראהו ממראה הכֹּתל, אשר בו תלה. נֹגַה-אש אדֹם עבר ויזדעזע על פני האבנים, וכאשר הורד המסך מאחרי הבאים, עמדו שניהם בחדר המוזר, אשר גר בו הזקן.

זה היה אולם גדול, אשר תקרתו נשענה על שלשה עמודים לא-מְהֻקְצָעִים. הקירות היו בראשונה מְלֵאִים בקיעים ועַקמומיות כקירות המבוא שם בחוץ, אבל הבקיעים נִתְקנו והקירות הָחְלְקוּ למישרים. דלת-עץ הבריקה שם באור-אש כהה ועור-עזים עָף והתנופף לפני פתח, כאשר באו שניהם החדרה. בעל-הבית הוביל את אורחו אל מטה שְפָלה, אשר הוכנה מעורות עבים, ויאַלצהו לשכב עליה, ובעוד אשר הוא בעצמו פנה אל עבודתו בבית, יכול יוחנן להתבונן אל אשר לפניו.

הוא שכב על מטת-אבן אֲרֻכָּה, אשר נחצבה בסלע ונמשכה סביב לארבעת קירות המערה, ורק במקומות אחדים נפסקה על-ידי פתחי דְלָתות ומַעֲרֶכֶת נְקָרות זקופות, אשר נֶחצבו בקירות בהפסקות מדודות זו מזו. גם ביניהן היו עוד נְקָרות ממעל למחצב המטה, נקרות בעלות תקרות רחָבות ושטוחות. לפני אחדות מהן עוד היו תְּלוּיִם תריסי-עץ כבדים, שסגרו אותן לפנים, אבל רֻבן היו פתוחות וריקות באפלתן, ורק קַרסי הנחשֶת אשר לַתְּרָסים הַחֲסֵרים עוד היו תקועים בכַרְכְּבֵי הנְקָרות. שלחנות-אבן עמדו בשתי מערכות לשני צדי העמודים אשר באולם. וגם המה נחצבו מהסלע, והיו מְקֻשטים בענפים פרועים וָעֳפָאֵי עלים סבוכים. שלחן אחד, אשר עמד קרוב אל המטה בראש המערכה, היה שחור מהאפר. על גבו בערה האש, אשר עֲשָנָה נדף מתחת התקרה השחורה כעַרְפִלֵּי עב כהה. הלאה מזה עמדו כלים שונים, ספלי-חֵמָר וכדים. באחת הנקרות היתה מונחת מגלת-ספר, מְכֻסה למחציתה במטפחה אדֻמה-זהומה, אשר הִשְתַּטְּחָה מעל סף הנקרה על מטת-האבן.

יוחנן מצא ב׳יניו את אדונו הזר מאחרי אחד העמודים והנה הוא מֵריק דבר מִכַּד לספל כסף, אשר נראה כדבר פלא בסביבה העגומה הזאת. ברור היה לו, שנפל בידי איש חֲכַם-חֲרָשים, ורק נכסף לדעת לבסוף, מה יֵעָשה בו. והנה הזר בא, ופת לחם בספל בידו וַיַּגֵּש אותו אליו. בחפץ-לב היה האורח מסָרֵב לקחת את הלחם, אולם כל גוו היה כמו רָצוּץ והוא נתון בידי האיש האיֹם הזה ועוזר אין לו. ולכן לקח את הפת אחרי רִגְעֵי-שֶפֶק אחדים ויאכל. והנה הוא לחם באמת! אמנם לחם קשה ויָבֵש, אָפוי זה ימים אחדים, אולם יוחנן הֶעָיֵף אֲכָלו ובטחונו הלך וגדל. בעת אכלו הרגיש עד כמה גדל רעבונו ויחַשֵב בתמהון, כמה אָרכה עת נדודו בהר.

ברבות אמץ לבו הגיש את הכוס אל שפתיו וישת. היין היה טוב כיין הנמצא בְּיִקְבֵי המלך. המשקה זָרַם בגידי יוחנן העיף ויחייהו. בתודה השיב את הספל ודאגתו פרחה כָליל. „ברוך תהיה", החל את דבריו, „החייתני, לולא עזרתך,— אחת היא, מי אתה,— כי אז אבדתי בעָניי! אַיה איפוא הנני?" הזר ענה: „אך למותר הוא לך לדעת זאת. רק זה שמע נא: לפנים מלאו הנקרות האלה, אשר אתה רואה פה, כלי כסף וכלי זהב. בארונות האלה היו מונחים מַטות-זהב אֲרֻכּות פי-שנים מקומתך, השלחנות האלה היו מְכֻסים בספלים מלאים שקלי כסף וטבעות זהב והמִטות היו מלאות בגדי אַרגמן. כל זה חלף ואיננו. האוצר הלך לו יחד עם האיש, אשר נתנו פה. לשוא הם מבקשים לעורר מחז"ש את מַעְיַן-העשר. הם ממאנים לתת למלך את המכס הדרוש — ומאַין יצא אָיִן".

יוחנן לא הבין את דברי האיש ויבט בפניו ויתאמץ לקרא בתָוֵי פני הדובר בו, אשר רבץ אצל מטתו וירעד מקֹר. להב אש האח, אשר עמד מקרוב, האיר בנֹגה מִזְדַעְזֵעַ את רָשְמֵי פניו הַחַדים, וכאשר נשא הנער את עיניו נדמה לו, כאלו שוטף אליו ממנו איזה דבַר פלא מכריע, כאלו מתאמץ האיש האיֹם להכניע לרצונו את נפשו במַבַּט-עיניו החודרות, הפונה ישר אליו בלי נטות ממנו הצדה. בפחד הוריד את עיניו: „אינני מבין את דבריך; מי הוא המלך, אשר דברת, ומי הוא זה, אשר בחלפו ואיננו לקח עמו את העושר? האם כִּוַּנְת דבריך אל האלהים, המושל בארץ הזאת? הלא ההיכל על הר ציון עומד, בגללו נשברו כל המזבחות, אשר קטרו עליהם על הגבעות הרמות ותחת העצים הרַעֲנַנים. ה' הוא המלך—האם הוא לא יברך את ארצו?"

(המשך יבוא)

תרגום הד"ר ש. א. קמנצקי.

לְמַעַן הַקְּטַנִּים

ש. שנידר,

כִּכְלוֹת הַקַּיִץ.

עֵת בַּקָּמָה יָחֵל חֶרְמֵשׁ
וּבָעֵצִים יַד הַבּוֹצֵר—
אַט יִתְגַּנֵּב אָז אֶל לִבִּי
עֶצֶב מַכְאִיב, יָגוֹן מֵצֵר:

נִדְמֶה, כְּאִלּוּ אֶת הַקַּיִץ,
אֶת הֶחָבִיב שֶׁבַּזְּמַנִּים,
קוֹטְפִים, קוֹצְרִים מֵהַשָּׂדוֹת
וּמְגָרְשִׁים מֵהַגַּנִּים;

וְדֶרֶךְ, מֶרְחַבְיָהּ מְפַנִּים
לַמְעֻנָּן, קְצַר־הַיָּמִים,
לַסְּתָיו עִם בְּנֵי חֶבְרָתוֹ:
כַּת הָרוּחוֹת וְהַגְּשָׁמִים...

נֶאֱלָם, חָדֵל שִׁיר צִפֳּרִים,
הַפַּרְפָּרִים הוֹלְכִים, כָּלִים;
פְּשׁוּטָה, עֲרָה תַּעֲמֹד שְׁדֵמָה,
וּמִסָּבִיב נוֹשְׁרִים עָלִים...

גָּדֹל יִגְדַּל אָז מַכְאֹבִי,
יִרֶב כַּעְסִי עַל אֲנָשִׁים:
מַה־לָּכֶם דְּכֵאתֶם קֵיצִי,
קוֹצְרִים רָעִים, בּוֹצְרִים קָשִׁים!..

קָלוּגָה–וילנא.

לֵוִין קִיפְּנִיס.

קְטִיפָה וְגוּרֶיהָ.

מַעֲשִׂיָּה לְתִינוֹקוֹת.

א.

חֲתַלְתּוּלָה קְטַנָּה הָיְתָה עוֹד וְשֵׁם לֹא הָיָה לָהּ. וְאֵם הָיְתָה לָהּ וְאַחִים וַאֲחָיוֹת הָיוּ לָהּ וְכֻלָּם יַחַד הָיוּ מְשַׂחֲקִים וּמִשְׁתּוֹבְבִים. אַךְ פַּעַם יָצְאָה יְחִידָה מִן הַבַּיִת, הָלְכָה אֶל הַגַּן, בָּאָה אֶל הָרְחוֹב, הִגִּיעָה עַד הַשּׁוּק, וְכַאֲשֶׁר חָפְצָה לָשׁוּב הַבַּיְתָה לֹא מָצְאָה אֶת הַדֶּרֶךְ. הִסְתּוֹבְבָה בַּשְּׁוָקִים. חִפְּשָׂה בָּרְחוֹבוֹת וְיִלְּלָה מָרָה:

„מְיַו־מְיָו! אַיֵּךְ אִמָּא טוֹבָה שֶׁלִּי? מְיַו־מְיָו! אֵיפֹה אַתֶּם אַחַי וְאַחְיוֹתַי“?—

וְאֵין אִמָּא, וְאֵין אַחִים וְאֵין אֲחָיוֹת. הִסְתּוֹבְבָה הַחֲתַלְתּוּלָה בַּשּׁוּק, רָצָה מֵרְחוֹב אֶל רְחוֹב, וְכַאֲשֶׁר בָּא הָעֶרֶב נִשְׁאֲרָה עוֹמֶדֶת עַל יַד בַּיִת אֶחָד, נִגְּשָׁה עַד הַדֶּלֶת וְיִלְּלָה בְּקוֹל מַר מְאֹד:

„מְיַו־מְיָו! קַר לִי! מְיַו מְיָו—פִּתְחוּ לִי“!

שָׁמְעוּ הַיְלָדִים בַּבַּיִת אֶת קוֹל הַיְלָלָה בַּחוּץ וּפָתְחוּ אֶת הַדֶּלֶת. קָפְצָה הַחֲתַלְתּוּלָה וְנִכְנְסָה הַבַּיְתָה. רָאוּ הַיְלָדִים אֶת הַחֲתַלְתּוּלָה הַיָּפָה וְשָׂמְחוּ עָלֶיהָ שִׂמְחָה רַבָּה; הִגִּישׁוּ לָהּ פַּת בְּחֶמְאָה, הִקְרִיבוּ לְפָנֶיהָ קַעֲרִית מְלֵאָה חָלָב. אָכְלָה הַחֲתַלְתּוּלָה אֶת הַפַּת בְּחֶמְאָה בְּתֵיאָבוֹן, כִּי רָעֲבָה מְאֹד; לִקְקָה אֶת כָּל הֶחָלָב מִן הַקַּעֲרִית, כִּי צָמְאָה מְאֹד וְאַחַר שִׂחֲקָה עִם הַיְלָדִים.

וְלֹא יָדְעוּ הַיְלָדִים לִקְרֹא אֶת הַחֲתַלְתּוּלָה בְּשֵׁם; אַמְנוֹן אָמַר: „יְהִי שְׁמָהּ „לִקִיקָה“, כִּי לִקְקָה אֶת כָּל הֶחָלָב“; טוֹבִיָּה אָמַר: „יְהִי שְׁמָהּ „שְׂרִיטָה“, כִּי שׂוֹרֶטֶת הִיא בַּצִּפָּרְנַיִם“; וַעֲלִיזָה אָמְרָה: „יְהִי שְׁמָהּ „קְטִיפָה“, כִּי עוֹרָהּ רַךְ וְחָלָק כְּמַפַּת הַקְּטִיפָה שֶׁעַל הַשֻּׁלְחָן בַּחֲדַר הָאוֹרְחִים“. קָרְאוּ לָהּ כֻּלָּם בְּשֵׁם קְטִיפָה.

גָּדְלָה קְטִיפָה בַּבַּיִת וְהָיְתָה לַחֲתוּלָה גְדוֹלָה וּמְנֻמֶּרֶת. בַּלַּיְלָה הִסְתּוֹבְבָה בַּחֲדָרִים וְצָדָה עַכְבָּרִים, וּבַיּוֹם הָיְתָה רוֹבֶצֶת עַל הַחַלּוֹן, בָּרֹךְ שֶׁבַּפֶּה

חמש שעות רְצוּפוֹת עבדנו בלי־הרף, והסֻכה הוקמה על מְכוּנָהּ לפי כל הַדִּקְדּוּקִים, וגם חלון קרעתי בה, למען יחדר האור פנימה. בין כך קנתה אמי „סכך" וְדַוְקָא בזול גדול, כי האכר היה מַכָּר לה משכבר הימים, ויקח ממנה כמה שנתנה לו ולא דבר מאומה, ולפני צאתו עוד בֵּרַךְ אותנו בחג שָׂמֵחַ.

אנחנו הבונים גמרנו אֹמר לנוח קצת ונכנסנו הביתה. אמי הגישה לנו תֵּה ותפוחים, שקנתה לכבוד החג, ונאכל ונשתּ ובמרץ נֶחְפַּזְנוּ לרוץ החוצה לכלות את מלאכתנו. אני וברוך עָלִינוּ על גג־הסֻכָּה וכל חברינו הושיטו לידינו דרך הסֻלָּם את הַ„סְכַךְ" מעלה, ואנחנו פרשנוהו בסדר וּמִשְׁטָר, למען לא יחדר המטר כל כך מהרה פנימה.

היום רד והשמש נטה יָמָּה. אנחנו כלינו את מלאכתנו הנעימה ונבוא הביתה ונתפלל „מנחה ומעריב". וחברי פרשו ממני באהבה, ואמי ברכתם בברָכות מַאֲלִיפוֹת.

בערב סכות השכמתי לקום ואֶכָּנֵס אל הסֻכָּה והשפחה הביאה אחרי תפוחים רבים ואני פֵּאַרְתִּי ואִקַּשֵּׁט במו את סכתנו. עיני לא שבעו מראות את מעשה ידי להתפאר, ואמי חִבְּקַתְנִי ותנַשְּׁקֵנִי מנשיקות פיה.

בצהרים שב אבי הביתה ואחרי הֻוכחו לדעת, כי אני, בעזרת חברי, בניתי את הסכה, גמר עלי את ההַלֵּל בפני ושלא בפני, ולבי עָלַץ מאד.

לפנות ערב הביא לי החיט את תִּלְבָּשְׁתִּי החדשה, ואני לבשתיה ושמחתי מאד, כי יָאֲתָה לי התלבשת מאד.

לתפלת „עַרְבִית" הלכתי עם אבי ביתה הכנסת. בשעת התפלה התפללתי עם אבי מ„מַחְזוֹר" אחד ולא דִלַּגְתִּי אף על מלה מהתפלה, כי מאשר הייתי מאד והחזקתי את עצמי לאיש גדול אף כי טרם נעשיתי לבַר־מִצְוָה.

ויהי בחפצנו לשוב הביתה והנה מָטר סוחֵף וַתֵּךְ ארצה, עד כי מֻכְרָחִים היינו יחד עם כל המתפללים להתעַכֵּב בבית־הכנסת ולחַכּות עד כלות הגשם.

כשעה קלה חכינו והמטר טרם חדל, אך לא סחף עוד כבתחלה, רק טפטף טִפִּין טִפִּין, ונמהר ונרץ הביתה.

כשנכנסנו הביתה והנה שוב גבר הגשם והרוח החל לנשוב בחזקה בקול הומה כחֲלִילִים.

חכינו וחכינו עד השעה השתים עשרה בלילה, והנה לשמחתנו חדל הגשם. אך חשך גדול שרר בחוץ, כי טרם נתפזרו העננים. אבי חפץ, לכל הפָּחוֹת, לקַדֵּשׁ ולברך ברכת „שהחינו" „ולֵישֵׁב בַּסֻּכָּה" בליל הָראשׁוֹן לֶחָג.

וַיָּאָץ בנו כי נלך אחריו אל הסכה לשמוע אל „קדוש".

אמי לקחה את הַ„חלות", ואני את היין והכוס. את הנרות נשאה השפחה לפנינו להאיר לנו את הדרך.

ויהי אך קרבנו אל הַסֻּכָּה והנה בַלָּהָה! — קירות הסֻכָּה נפלו ו„הסכך" נָפוֹץ וּפֻזָּר אל כל רוח. הרוח השתער על סֻכָּתֵנוּ — ויהפכנה!..

אבי הצטער צַעַר גדול, כי אנוס היה לקדש על היין ולאכל בשני הימים הראשונים בסכת הַשָּׁכֵן!..

ואני נכלמתי מאד בעיני עצמי וָאָקוּט בפני, כי כל עמלי נשא הרוח ובשֶׁלִּי נשבת כמעט החג בביתנו..

מ. ש. בן-מאיר.

פְּטִירַת־הַקַּיִץ.

מִסְתַּלֵּק הַקַּיִץ שֶׁזָּקֵן —
הֶעָשִׁיר, שֶׁיָּרַד מִנְּכָסָיו.
עַל רִצְפַּת אַרְמוֹנוֹ לְמִרְמָס
נְטוּשִׁים הַפָּז וְהַכֶּסֶף.

וְאוֹרְחִים לֹא־קְרוּאִים וּזְעוּמִים, —
בְּנֵי־עֹנִי וְקַדְרוּת וּשְׁמָמָה
יִתְקַבְּצוּ לִירֻשָּׁה וּלְאֵבֶל
חֲרֵדִים לִיצִיאַת הַנְּשָׁמָה.

יִתְגַּנְּבוּ הַיָּמִים הַטְּפֵלִים;
יָגִיחוּ הַלֵּילוֹת־סַרְטָנִים
לַעְצֹם אֶת עֵינֵי הַגּוֹסֵס
וּלְהָלִיט אֶת יֵרָקוֹן הַפָּנִים.

אָז יָבֹא הַסְּתָו — זֶה הַבַּרְיָן
הַמְדֻלְדָּל — לְבַקֵּשׁ נְדָבָה: —
שְׂרִיד־קֶרֶן וּמַשֶּׁהוּ חַמִּין
מִשֻּׁלְחַן־הַקַּיִץ שֶׁגָּוַע.

חֶרֶשׁ, כְּצַלְמֵי־בַלָּהָה,
תִּתְהַלֵּךְ עֲדַת־הַקַּבְּצָנִים, —
וַעֲגוּמִים, מַחֲרִישִׁים יָכִינוּ
לַנִּפְטָר תַּכְרִיכֵי עֲנָנִים.

וּלְוָיָה שֶׁל רוּחוֹת וּגְשָׁמִים
אָז תִּנָּהֵר לִסְפֹּד לָאֲבֵדָה,
לִקְלֹעַ לָהּ זֵרֵי־שַׁלֶּכֶת
וּלְיַלֵּל מַנְגִּינַת־הַפְּרֵידָה.

גוניונדז, תשרי—תרפ"ב

ארנסט טרמפה.

מֶלֶךְ יְהוּדָה.

ספור מימי הבית הראשון.

ו. שׁוֹכֵן הַמְּעָרָה

זמן רב נשאר יוחנן בלי תנועה, כי כל בַּדֵּי גֵוו נִקְפְּאו מרוב פָּחַד. שוב נשמעה אֲנָקָה עמֻקה ועתה הִכִּיר, כי האנקות האלה יצאו מֵחֲזֵהוּ הוא, בהוציאו את נשמת אפו בְּלַחַץ-פְּחָדִים. ברעזה סגר את אַשְׁמוּרוֹת עיניו, לבלתי הַבֵּט יותר בְּמַעֲמַקֵּי החשך וילחץ את מצחו אל הקרקע. אז הרגיש, כי אין קרקע מתחת לְלֶחָיו, וכי ידיו הפרושות תלויות על פני תהום, וַיַּכֵּר וידע, אשר הוא שוכב בְּחָזֵהוּ על פתחי שחת עֲמֻקָּה, ותהום נוראה רוֹבֶצֶת לפניו. בזהירות נִרְתַּע לאחוריו, אחז באבן וּגְלָלָהּ למטה. האבן נפלה, הִתְנַגְּפָה וְהִקִּישָׁה בדבר מה, התגלגלה הלאה ולבסוף נפלה בהמולה במים, אשר קול המונים צָלַל למעלה כקול צחוק רוחות רעות. כה נִדְמָה לַמִּצְעָר ליוחנן, כי שומע הוא קול צחוק וַיֶּאֱנַק: „אהה, אֲדֹני! למעמקי שאול באתי, לְשַׁעֲרֵי שָׁחַת!”... והנה הס! כְּמַעֲנֶה על דבריו נשמע ברור פה ושם, כמו שעירים ענו לְעֻמָּתוֹ בלעג: „שערי שחת! — שחת!”

קולות—הַפְּחָדִים חָדֵלוּ. יוחנן התקומם על ברכיו וַיִּשָּׁעֵן על הכתל, אשר מצא בְּמַשְׁשׁוֹ הצדה: בא הקץ! אין מוצא מזה. דרכו נגזרה. אנה יחדר? — הַישוב? — הוא שחק על מחשבת שוא זאת. לא. פה יְחַכֶּה עד יבוא מלאך-מותו, והוא לא יתמהמה הרבה, הלא קרב הנהו אליו מאד. בכל זאת שבע רצון בזכרו, כי נמלט מידי מְעַנּוֹ, ובצחוק-לעג חשב על אדות כעסו, אשר יסער בנפשו, כאשר לא ימצא בידו את גו האיש, אשר חפץ לראות בו נקם. אולי עמד עוד ברגע הזה והביט וחכה לשמוע את הַשָּׁבוּי מתחנן על נפשו—יוחנן צחק בלאט: את השמחה הזאת הִשְׁבִּית לאויבו הַגֵּאֶה. איך סער וקצף הָאֱוִיל, בְּהִוָּדַע לו את אשר נעשה! הוּא, הנער הַמִּסְכֵּן אכל את המטעמים, אשר נעשו לאדון הבית, הוּא שתה את היין, אשר שלח אותו האחר; הוּא לן בבית האשה היפה, והיא בֵּרְכָה אותו על פני הַגֵּאֶה הלבוש-עֲדָנִים.

רעיונות יוחנן הֶעֱיִף עפו לְאָחוֹר: הוא עמד שוב בַּחֲנוּת הצורי בין כלי הנחשת, הילד רקד סביבו וַיָּשַׁר: „הנה הֶחָתָן!” אבל נפלא הדבר, חֲזֵה הילד נפתח לרוחה ועל צוארו היה קשור קְשור אדם צר, ופנינים אֲדֻמּוֹת כנטפי דם תלויות בו. אולם פתאם נעלמו הסוחר והילד. ממעל ליוחנן הֶעָיֵף חדר אור היום דרך תִּקְרַת הדות, ושם נשקפה פני הַנִּתְעָב; אולם לצדו עמדה אֲבִיגַיִל היפה. פניה חָוְרוּ כפני מת, מתחת לשערותיה זָרַם קו אָדֹם דק על מצחה ולחייה. היא הראתה על נִקְרַת הקיר ותאמר בלחש: „לך דֶּרֶךְ שמה, ובאת אל אשר אהבה נפשך”. ואז החלה לטבע, עָמֹק עָמֹק; וכאשר הושיט את ידו להצילה ולהעלותה הִתְחַמְּקָה לאחור ובצחוק עצב אמרה: „אני הנני בידו, אותי ימות, ואתה תמשל בו”. עוד התרומם הֶחָזֶה על פני המים הַכֵּהִים, עוד מעט ונראו רק הַכְּתֵפַיִם והראש היפה, אחר—וַיֶּעֱלַם הפה הקטן, אחר—האף, העינים המאירות, נדמה כמו בולעת אותה התהום הַחֲשֵׁכָה אל קרבה, עד אשר לא נראו רק מֵי-החשך והאפלה. — — —

ועוד הפעם שכב הוא בעצמו אסור על הארץ, אויבו כָּרַע עליו על חָזֵהוּ ובידו לחץ וחִנֵּק את השוכב הנכנע; פתאם זָנְקָה חיה מהירה ומִנְמָּרָה וְנָעֲצָה את צפרניה בצואר הנתעב—או, האם לא היה זה הנער, אשר עורו כהה, ואשר קווצותיו פרחו נגד עיניו הנה והנה? איש על אחיו התגלגלו השנים, גלי אָבָק התנשאו—ומתוך עמוד הענן התנשא ראש מגֹאָל בדם. אולם הוא מצא את עצמו חפשי באור השמש הזורחת: לפניו התרחבה הערבה הפורחת, שושנים וחבצלות העלו ריח נעים, הכבשים רעו בין האבנים, ושם במרום דָּאָה נשר במחוגה. הוא ישב על שן-הסלע כדרכו תמיד, ויחלל בחלילו זמר ישן נעים. ועל ידו רבצה בעשב יַלְדַּת-המלך הצהֻבה. היא קלעה לו זר פרחים בחקה ותשים אותו על שערו השחור, אחרי-כן הראתה לו את זרועה הָרַכָּה עם שתי הנקודות האדמות, ותאמר: זאת באה לי, כאשר קטפתי לך את הפרחים האלה, אולם אתה שמת את אֶצְעָדָתִי על לבך, זאת יודעת אני: עֶגְלָה אמך חזקה אותה על לוח לבך. לי אתה ואני לך, בוא-נא, רעי, בוא!” — — —

פתאם, והנה כלהבת אש סבבה אותה, כמתחננת פרשה אליו את כפיה—אולם כאשר הושיט את ידו לאחז בה—והנה במקומה עמד הזקן העגום, אשר דבר עמו בשער העיר. מֵחָזֵהוּ פרץ להב כדם בוער, בתוכָחָה הראה על הפצע וישא את ידו בסערת חמה: „לבי זָב דם עליך, עַמִּי! למה תלך בחשך? פה אור ותורה, אל תישן, הקיצה!” יוחנן הרגיש את יד הזקן נוגעת בשכמו, היא הניעה אותו בחזקה, פני הזקן הקמוטים קרבו אל פניו ובאזניו נשמעו פעם אחר פעם הדברים: „עורה, נער, עורה!” קול הקריאה הלך הלך וחזק, התנועה הלכה וגברה, החולם פתח את אשמורות עיניו הכבֵדות, קו-אור בוֹקֵעַ חדר מתוך עיניו ובעוד הוא חִכֵּךְ את עיניו בשנתו, האזין עוד הפעם את הקריאה הַנִּמְרָצָה: „עורה נא!”

בין האצבעות, אשר הניח יוחנן על מצחו מפני קַוֵּי-האור, ראה הנער תבנית איש זעום, אשר עמד לפניו ומנורת-אֵש קטנה בידו. יוחנן לא ידע עוד, הנרדם הוא, או ער, ויוֹרֶד את ידו ויבט בלי הרף אל התבנית הנראה אליו, עד אשר ידע את אשר לפניו: איש עמד לפניו, אור המנורה נפל על פנים צנומים, ומהם הבריקו בנֹגַהּ האש הקטנה עינים עֲמֻקוֹת מתוך גַּבּוֹת סבוכות. מצנפת זהומה היתה חבושה על מצח הזקן, ובהשתוחחו ירדו מתחת המצנפת קְוֻצּוֹת שָׂבוֹת על כְּתֵפָיו ועל חָזֵהוּ ויתבוללו בקוצות זקן פרוע. מאחורי הזר התנשאה רחוק מעט קיר הסלע הכהה והמלאה בקעים על פני העמק הֶחָבוּי. האיש עמד כל כך קרוב לְשְׂפַת התהום, כמו זה עתה עלה ממנה.

הזר התבונן אל הָעֶלֶם באותה ההשתוממות, אשר הביט אליו גם זה, אשר התעורר משנתו. באחרונה הושיט זרוע צנומה מתוך כנף בגדו הַבָּלֶה והקרוע, ויגע עוד הפעם בְּכֶתֶף יוחנן וישאל: „העודך ישן? למה זה אתה שוכב על עֶבְרֵי פי פַחַת? קומה וּלְכָה אחרי!” פַּלָּצוּת אחזה את לב יוחנן, דברי הזר האים בשמעו לו כפקודה לָרֶדֶת לעמק התהום, אשר פָּעֲרָה את פיה מאחורי תבנית-הַבַּלָּהוֹת. הוא נשען אל הקיר ויושט את ידו, כמו לעמוד על נפשו: „האם אין את נפשכם לְחַכּוֹת שם מתחת”, אמר באנחה, „עד אשר תרד נפשי עליכם? מדוע הקדמת לבוא לקחת את נפשי? לא אלך עמך, כל עוד נשמתי בי!”

הזר הניע את ראשו בהשתוממות: „אתה מדבר כְּשִׁכּוֹר או כמשֻׁגע. בן-אדם הנני ואשמע את אנחותיך מהמערה, אשר אני יושב בה. ירדתי לִמְכֻרַת האבנים, אשר כָּרָה לפנים שלמה, ואמצאך פה ישן שחות, ומתאנח בחלומך על עברי העמק בתוך בטן ההר. הגידה אפוא, איך באת הלום?” יוחנן הביט אל הזר בחֹסר אמונה: „אל דות השליכני איש צר, להטביעני במים ובבוץ. מהמים הקרים נִשְׁמַטְתִּי דרך נקרת הקיר, זָחַלְתִּי דרך מבואות אין

יום-הלדתם של אצילים ואצילות לְאֵין-סְפֹר,—ועל מה היה לו אפוא להתעצב?

שם הסיָח היה „אַבִּיר". בו היו תולים תקוות אחרות לגמרי, מאשר לִרתֹּם אותו אל כִּרְכָּרָה, לעשותו לסוס פשוט המשַמֵּש לטיול, אלא היו מְקַוִּים שֶׁיִּפְעַל מִפְעָלִים כבירים: להשיג על-ידו פְּרָסִים בהתחָרות-הַמֵּרוץ, לשלח אותו אל שדה-קְרָב עם שר או רֹזֵן; ולכן חִנכו אותו באפן המתאים להתחָרות-המרוץ, כלומר: היו מְצַוִּים עליו לקפץ, לרקד, לִדהר מעל לַגְּדֵרות וגזוזטראות, ועל-ידי זה נעשה מהיר וזָרִיז.

בלב „פנציקה", זו הנקבה העֲנֻגה והצְחוֹכָה, התעורר רגש נעים למראה עליצותו של „אַבִּיר". היא התיחסה אליו כאל גבור-חיל, אשר נפש רַכָּה כמוה צריכה להיות נִגְרֶרֶת אחריו בלי כל פקפוק.

בעיני „פניצ'קה" מצאו חן עֲרוּתיו ועליצותו של „אַבִּיר". ושניהם עמדו שבֵעי-רצון בתוך ארוה אחת; ביחד אכלו ושתו ולפעמים היו מלַקקים זה את זה. רק במה שנוגע לחגים לא היה היחס שלהם שָׁוֶה. „פניצ'קה" היתה שוכבת בכל יום שבת על רגליה הקדמיות בתוך עֲרֵמת שחת רענן והיתה מקשיבה אל הדברים הספוגים חדוָה של שבת, שהגיעו אליה מבית בעל בית-החרשת, אל צלצול הקערות, הכפות והמִזלָגות — ואל השירה העליזה של מי שעתיד להיות בעל-הבית—בן-זקוניו של אפרים-הֶרץ.

„ואַבּור" היה עומד ביום הראשון ומביט לְמעלה אל פַּעֲמוֹן-הכסף של בית-הכְּנֵסִיָּה, שמשם התפוררו הצלילים הזַכִּים, ובקרבו נֵעורה שמחת-חגיגות של יום ראשון בחֲצֵרות אצילים, שמחת טיולים והתחָרות-המרוץ.

הוא היה אוהב לראות איך הַסְּבוֹבִיָּה 1) אשר בכל ימות השבוע היתה מְכֻסָּה בְּבַד אָפוּר מְסֻתוֹבֶבֶת חיש-חיש ועליה מסתובבים הנערים והנערות הכַּפריים בשִׁבְתָּם על-גבי סוסי-עץ. הוא צהל אז ורָקד לפי קֶצֶב מנגונת המצלְתַּיִם, שנמצאו בתוך חבת-הַזִּמְרָה. הוא נהנה מאֹד לראות את ההולכים על-פני חוטי-ברזל, המטַפסים

על העמודים והעושים מעשי-לְהָטִים,—כי כל אלה הַהִלּוּלוֹת של יום הראשון מסביב לבית-החרשת עוררו בנפשו שׁוֹבְבוּת-גַּאַוְתָנִית ושמחת-החיים.

אף-על-פי ש„פניצ'קה" ו„אַבִּיר" הרגישו את ימי-החֹל ואת החגים של בעליהם כל אחד לפי דרכו, בכל-זאת חיו יחד כשְׁכֵנִים טובים ופעמים רבות סָחו זה לזה את רגשות לבם. מתוך כך נקשרו נפשותיהם בעבותות-אהבה. והנה נגשה פעם „פניצ'קה" אל „אַבִּיר" ובמין חבה מְיֻחֶדֶת העבירה את לשונה על פיו. „אַבִּיר" הרים את ראשו ולא הבין את פֵּשֶׁר הדבר, וילַקֵּק לה גם הוא.

בלב „פניצ'קה" כְּאִלּוּ התלַקחה שלהבת קטנה; חֹם עבר בעצמותיה ובכל יצורי גֵוָהּ, כאלו אמה הסוסה קמה באותו רגע לתחיה.

מאז מצאה „פניצ'קה" יותר אֹמֶץ בלבה, היא התחילה להרים ראשה בגאון כמו „אַבִּיר" ולמדה ממדותיו: היא סִגְּלָה לה את חדוָתו ועַזוּתו הילדותית.

„פניצ'קה" הרגישה גַעגועים עזים בשעה ש„אַבִּיר" היה יוצא מהאֻרְוָה, היתה עומדת ליד חלון-האֻרְוָה והיתה מרימה את מַבָּטָהּ ממעל לַגְּדֵרות, היתה מביטה בעד בדקי הכתָלים לראות, הֲשָׁב „אַבִּיר" מהדרך? המצלצלת מצִלַּת-הכסף שעל צַוָּארו? ובראותה אותו ליד דלת האֻרְוָה, התחילה לַלֵּקק אותו ולהריח את נשימתו כאלו היה אֲחָלָה.

פעמים עברו על „פניצ'קה" רגעים של יֵאוּשׁ. הנה עומדת הוא מרחוק ורואה שמסביב ל„אַבִּיר" סובבות סיָחוֹת זרות, שכנות הן מהחצר השניה. „פניצ'קה" הורידה אז את ראשה, כאלו היתה מחַפשת לה עשב, אולם ברגעים האלה חשה איזו דקירות בצַלעותיה, כדקירות - מחָטים. לפני עיניה עפו רשפים לוֹהֲטִים; היא חפצה אז לבכות ולצהל, ולברח לאיזה מקום, כדי להתחבא שם מכלִמה, אפס כי חסר היה לה הכח לעשות כל זה. וכן היתה נִרְגָּזָה, עד אשר נגש אליה „אַבִּיר" וּפִיֵּס אותה, ואז הרימה שוב את ראשה ושבה להיות „פניצ'קה" החביבה כבַתְּחִלָּה.

1) הארוסל

מרדכי גולדברג.

הַקּוֹנְדוֹר.[1]

עַל תּוֹעֲפוֹת סַלְעֵי־מָגוֹר, יַלְדֵי אֲנָדִים פְּרָאִים,
יִצְרַח אַף יָרִיעַ הַקּוֹנְדוֹר הַנּוֹרָא:
„מִי כָמוֹנִי אַדִּיר? — מֶלֶךְ הַרְרֵי־סְלָעִים"! —
אֶפְרֹשׂ מְטוֹת־כְּנָפַי — וְעַל כֹּל רִשְׁתִּי מְזוֹרָה!

רֹאשִׁי הַקֵּרֵחַ יַפִּיל סְבִיבוֹ אֵימָה;
עֵינַי תָּרוֹת, חוֹתְרוֹת קְצוֹת מֶרְחַקֵּי־עוֹלָם —
מִי לֹא יִירָאֵנִי? — עוֹף, גַּם חַיָּה, בְּהֵמָה —
חִתַּת תֹּאחֵז כֻּלָּם, מִקְּטַנָּם וְעַד גְּדוֹלָם!

הָאַיָּלָה בְּפַחַד, קַלַּת־רֶגֶל, תָּרוּץ,
תִּשְׁמַע מַשַּׁק כְּנָפַי — תִּכְרַע חֲסְרַת־אוֹנִים —
כְּחֵץ קַל אֶפֹּל מָהִיר... אָז כִּלָּיוֹן חָרוּץ —
כָּכָה אֶמְשֹׁל גֵּא בָאֲנָדִים הַגְּאוֹנִים!

רֶגַע — וּבַשְּׁחָקִים אָטוּשׂ עֲדוּי־גָאוֹן:
טוֹבֵל בְּזָהֳרֵי־שֶׁמֶשׁ, רוֹחֵץ בְּיַמֵּי־נְגֹהוֹת;
וּמִשְּׁנֵהוּ — אֵרֵד, אֶפֹּל אַט, בְּלִי שָׁאוֹן
וְאֶתְבּוֹלֵל חִישׁ בֵּין יוֹנֵי־מִדְבָּר דּוֹאוֹת...—

כָּכָה אֶמְשֹׁל אַדִּיר — וּמִי עַז כָּמוֹנִי?
יֵבְךְ הָרוֹעֶה אֻמְלָל: אֵילוֹ נָפַל הָלָל! —
וַאֲנִי עַל סַלְעֵי אָבוּז לְבֶן־הָעֳנִי
וְעִם גּוֹזָלַי אָז אֲחַלֵּק כְּגִבּוֹר שָׁלָל! —

אַךְ לִפְעָמִים עַצְבוּת פִּתְאֹם תִּתְקְפֵנִי:
יָצִיק לִי הַשִּׁעֲמוּם; אֶתְאַו שְׁאוֹן הַחַיִּים —
אָז אֶתְנַשֵּׂא מָרוֹם, קוֹלִי יְלַוֵּנִי:
„רַק בִּבְדִידוּת הוֹד וּבִדְמָמַת־שָׁמַיִם"!

1) קונדור — הנשר הטורף המקנן על סלעי ההרים שבאמריקה הדרומית.

זרח דוקובסקי.

סְכָּתֵנוּ הַנּוֹפֶלֶת.

(קטע מספר זכרונותי).

מוקדש לתלמידי הגימנסיום העברי בטומשוב־מז־ביצק
מאת מורם.

בן עשתי עשרה שנה הייתי אז.

הימים בין צום־הֶעָשׂור לחג האסיף, תּוֹר דְּרוֹר לתלמידי ה„חדרים" ובתי־הָאוּלְפָּנָא העברים; אֵימַת המלמד אינה מַפְגִּיעָה אז, ונֶהפך הוא, כי עוד יתהלך עם שומעי־לִקְחוֹ בנַחַת ושלום ומראה להם פנים מַסְבִּירוֹת, בדעתו, כי מכיון שהגיעו ימי בין הזמנים הַתְּרָה הָרְצוּעָה ויום דינו עָתִיד לבוא, ולפיכך צריך לקנות לו פְּרַקְלִיטִים ולהסיר את המַקְטְרְגִים עד כמה שאפשר!..

אבי לא היה אז בביתו. הוא נסע לרגלי עֲסָקָיו בדרך רחוקה, ולפני צאתו הודיע לאמי, כי ישוב בערב חג הסֻכּוֹת, ולכן חַל עליה בנין הסֻכָּה.

היום היה מְעֻנָּן, האויר קָרִיר ולח, השמש הסתתרה בין העבים ופני השמים היו אֲפוֹרִים. ברחוב נראו פה ושם אכּרים לבושי־פַּרְוֹות מובילים עגלות מלאות „סְכַךְ" ירֹק, ווזעיר שם עמדו סֻכּוֹת, שהוקמו זה עתה, או שטרם נִשְׁלְמָה מלאכתן.

ואצלנו אין סימן עוד ל„סֻכָּה". אמנם ידעתי, כי אמי שלחה בבֹקר השכם את שפחתנו לקרוא לַנַּגָּר „שמעון־הָאָרוֹךְ", העובד אצלנו בכל ימות השנה, אך הוא השיב את פניה ריקם, בשמעו את חפצה להקים „סֻכָּה" לימי החג, בתתו אֲמַתְלָא לדבריו, כי אין לו פְּנַאי, מפני שעליו לעשות עוד שתי סכּות בנויות לְתַלְפִּיּוֹת, שהזמינו אצלו „גבירי־העיר", אשר מהן לְצָרְכֵי־חגו תוֹצָאוֹת.

ותִּמָּלֵא אמי חֵמָה ותשלח לקרוא לְהַשְׁקֵה הנגר, אבל הוא השיב תשובה קצרה: „מי שעושה אצלֵךְ בכל השנה, יָקִים עכשיו גם את סֻכָּתֵךְ"!..

ותרא אמא כי באה בֵין הַמְּצָרִים, כי רק שְׁנֵי יָמִים נשארו עוד עד החג, ותַחֲבֹל תחבולות ותַחפש עצות מה לעשות, כי מלבד אלה השנים לא היו עוד חָרָשֵׁי־עץ בעירתנו.

וכבר גזרה אֹמר למסור את בנין הסֻכּה אל ד מ י ט ר י חוטב־העצים, שאינו יודע ב„בניה וגִזְרָה" אף מה שידע שוּלְיָא דְנַגָּרֵי דְּחַד יוֹמָא... אך אני הניאותי אותה מעשות זאת באמרי:

— „אמי החביבה! הרי ידוע לךְ, כי הסֻכּה צריכה להִבָּנוֹת לפי חֻקֵּי ה„שֻׁלְחָן־עָרוּךְ", ומֵהֵיכָן ידע הֶ„עָרֵל" הזה את דיני הסֻכּה, הכי למד „גמָרָא" אוֹ „שלחן־ערוךְ"?..

דברי נכנסו אל לב אמא ותאמר אלי בשפתי אהבה וחן: „בני יחידי אישון עיני! אמנם צדקת, אבל מה אעשה וחג הסֻכּוֹת מְמַשְׁמֵשׁ ובא, ואנחנו נשאר, חלילה, בלי סֻכּה, וְקָצַף אבא מאֹד ואיך אוכל להרים עיני נגדו"?!..

מחשבה נִצְנְצָה במוחי הקטן, אשר הביאה שמחה בלבי ובקול צהלה אמרתי לאמי:

— „שמעיני אמא וראִית, כי גם לנו תהיה סכה כשֵׁרָה ויפה כמו לכל ישראל; הלא תדעי, כי אני לָמדתי ב„חדר" „הִלְכוֹת־סכה" ולכן יודע אני כיצד צריכה הסכה להבנות. עָלַיִךְ עתה לשלוח עגלה אל שלמה חיים סוחר־העצים וְלָקַחַתְּ ממנו קְרָשִׁים בְּ„שְׂכִירָה" למשךְ החג, וכאשר יובאו הנה וראית, כי מחר תעמד סכה בנויה מאחרי ביתנו"...

חידות לי דבריך, בני, — קראה אמי בתִמָּהוֹן — הגידה נא, חביבי, מי הוא הַבַּנָּאי, אשר יקום את סֻכָּתנו?..

— „אנֹכי, אנכי! — קראתי בִּרְצִינוּת ופני לבשו עֹז וָמֶרֶץ, — אל תְּדַמִּי בנפשךְ, כי כְּבֵדָה היא המלאכה הזאת, הן גם אֶשְׁתַּקֵּד עשיתי יחד עם אבא סכה, וכבר יודע אני את המלאכה הפשוטה והקלה הזאת על בּוּרְיָהּ! אולם בכדי שֶׁתֵּעָשֶׂה המלאכה בְּחִפָּזוֹן ובמהירות, אקח לי לעזור את חברי ברוךְ הַצָּהוֹב (הוא נקרא כך בגלל שערות ראשו הצהֻבות), הוא נער זָרִיז וְאָמָן גדול, וגם על יד ביתם הקים בעצמו סכה נאה ומפֹאָרָה, וגם יתר חברי יעזרו לנו בהמצאם בידנו את הקרשים, המַסְמְרוֹת וכדומה".

— „נִיחָא"! — הניעה האם את ראשה ופניה נָהָרוּ.

ויען כי הזמן היה קצר והמלאכה מְרֻבָּה, רצתי תוךְ כדֵי דבור אל חברי ברוךְ הַצָּהוֹב וליתר חברי וָאָאִיץ בהם, כי ילכו אתי אל ביתנו, ובין כךְ הוּבְאוּ הקרשים מאת שלמה חיים. גם מַסְמְרִים מהרה שפחתנו לקנות. גרזן ומַקֶּבֶת היו לי משלנו, ומשור שאלתי אצל שכננו גרשון, אשר נשאר לו יחד עם עוד כלי־מלאכה שונים, מבנו הנגר שנסע לאמריקה.

ובחֵשֶׁק נִמְרָץ קרבנו אל מלאכתנו — מלאכת הַקֹּדֶשׁ.

אברהם פראנק.

ר׳ יִשְׂרָאֵל־תַּקִּיף.

א.

ר׳ ישראל תקיף הוא בעל הבית היותר חשוב בעירה וחשיבותו ותקיפותו באו לו מפני הליכותיו ודרכיו המיוחדים. בביתו הוא נוהג שררה, אוהב הוא נקיון וסדר, חדריו מרווחים, כליו נאים וכלו אומר כבוד. דרכו בבית לא לבא בדברים יתרים עם אשתו ובניו, הוא רק מצוה ולפעמים כשפונים אליו בבקשה, הוא שם את לבו, שומע, אבל תשובה לעולם לא תשמע מפיו תכף ומיד. התשובה היחידה היא: „שמעתי״—והתשובה הנכונה באה אחרי כן מאליה, כלומר, במעשה: או ממלאה או לא. ובחנותו—חנות של אריג במרכז השוק גם-כן אינו אוהב לדבר הרבה עם הקונים, ומכיון שקבע מחיר לא תגרע מזה אף פרוטה, „דבר מלך״ הוא ומכל זאת אוהבים הקונים לקנות דוקא אצלו ולא אצל אשתו, שאוהבת לדבר הרבה ולצוד את הקונה במבול של דברים. אבל עקר גדולתו הוא בבית המדרש. שם הכל נוהגים בו כבוד, כי פרקו נאה, הליכותיו מלאות נמוס ומפורסם לאחד מגדולי התורה. ואעפ״י שמעולם לא קבל עליו משרת גבאות, מכל זאת היה הכל נעשה כרצונו וחפצו. מקומו—בפנת המזרח. שם משכים הוא בכל בקר, לומד את שעורו ובטרם שלא ישמיע את הקדיש-דרבנן לא יעלה על הדעת להתחיל בתפלה. גם בשעת התפלה שם החזן את עיניו לפנתו של ר׳ ישראל, ועד אשר לא יעבר את רגליו מתפלתו בלחש לא יתחיל בחזרת הש״ץ. בכלל אוהב ר׳ ישראל את הדרך הסלולה, שונא הוא את החדושים וכל מה שלא תשתדל להוכיח לו, כי הצדק עם המחדשים—לשוא, הוא בשלו כלומר: עונה בתנועת יד של בטול, או לפעמים רחוקות מוסיף: „אין לשנות מן המנהג״. לא אחת קרה, שדברים כאלה עלו לו באי נעימות יתירה וגם בחסרון כיס, למשל בעת שליטת הגרמנים יצאה הגזרה לשנות את העת כלומר: להסיע את השעון בשעה, עמד ר׳ ישראל ולא נתן לקיים גזרה זו בשעונו של בית המדרש וכמה שלא הפציר בו הרב ושנה: „דינא דמלכותא דינא״ לא פעל עליו. „לשנות עתים ולהחליף זמנים זהו להכנס בגבולו של קודשא בריך הוא״—טען בשלו. והסוף היה, שהסירו בכלל את השעון מכותל בית המדרש. או למשל, את „אל מלך נצור״ הרוסי, שהיה תלוי על הכותל המערבי, לא נתן ר׳ ישראל להסיר, עד שנודע הדבר למקום שצריך וקנסו את הקהלה בענש-כסף. וכך היה ר׳ ישראל זה הולך בדרכיו ובמנהגיו המיוחדים ולא היה מותר על שלו עד אשר התרגלו לו. ויכנוהו בשם „תקיף״. ואיש לא נסה להתוכח אתו, הכל ידעו כי רק לשוא יוציאו מלים. בעניני פוליטיקה ובכלל מחדשות, שהיו מספרים מפי העתונים לא היה מאמין, כי מוחו לא היה יכול לקלוט, שאפשר בכלל לבא איזה שנוי בעולם בדרך הטבע. הכל היה נדמה לו, הולך ע״פ קו מסוים. וכשהתחילו לדבר בעירה ע״ד רעיון ישוב ארץ ישראל וספרו: שבערים הגדולות מתיסדות אגודות ויהודים עוזבים את עסקיהם ועולים לארץ, היה מבטל את זה בתנועת ידו והיה מוסיף: „זהו ענין לבטלנים״, כי בשום אופן לא היה יכול לצייר לו איך אפשר לעזוב ביום אחד את העירה ואת החנות, ואת בית המדרש, ולנוע אל מקומות רחוקים... ואחרי שנים אחדות, כששב בנו מן הישיבה ויסד בעירה אגדה ציונית עמד ומחה ע״פ דרכו הוא, כלומר: חדל לדבר אתו. והגיע הדבר לידי כך, שביתו נעשה צר לבנו והלך ועזב את בית אביו. ולאחרי ימים מועטים קבל ממנו מכתב מא״י, כי בנו זה ירש מאביו חלק הגון מטבעו של אביו ומכיון שהתמכר לאיזה רעיון לא זז עד שהוציאו אל הפועל. וכשבא לארץ, לא הלך למושבות יהודה ולא התחבר עם הפועלים המבלים את ימיהם בוכוחים ושירים, אלא הלך ישר אל הגליל ויהי שם לפועל חקלאי פשוט. מתחילה לא שם ר׳ ישראל לב למכתביו ולא ענה עליהם. זוהי הפעם הראשונה שנעשה דבר נגד רצונו ומה גם בנו. אבל כעבור חצי שנה, לפני חג הסוכות כשקבל דרך הפוסתא חבילה ומצא שם אתרוג מהדר, הרך קצת לבו ויכתב לו-מכתב. ומאז התחיל לציר לו בדמיונו את בנו, כאותו המשלח הירושלמי, שהיה בא מדי שנה בשנה לעירתו מטעם קפתו של ר׳ מאיר בעה״נ והיה מכנהו בשם הירושלמי. —

ב.

כשהגיעו שנות המלחמה וערבוביה באה לעולם, מוסדות עולם נעו וסדרי החיים נשתנו, אז הגיעו ימים רעים לר׳ ישראל-תקיף. בראשונה התחילה להתמוטט מצודתו בבית המדרש, אותו בית-המדרש, שכלם היו חולקים לו שם כבוד, נשתנה תכלית שנוי: כ״ב בעלי הבתים החשובים, בני-התורה נתמעטו ונתמזמזו אחד אחד, אלה מתו מרב צער ויגון ואלה נדו או גלו למקום שגלו. ובעת ההיא ודור חדש קם. אותם העגלונים והסבלים שהשתמשו בימי-מלחמה ואספו-הון, אותם ההדיוטים כבשו להם את בית המדרש וימלא ה„מזרח״ בבני עמי-הארץ. ורבי ישראל, פנתו נעשתה צרה לו, בשום אופן לא היה יכול לסבול את מבטי הלעג והקלת כבודו של שכניו החדשים,— פקעה סבלנותו לראות את העגלון הבור בשעה שעומד על הבמה בתור גבאי ומחלק את כבודי התורה לחבריו בני גילו. לשוא התאמץ להבליג על כעסו וצערו עד אשר לסוף עזב את בית המדרש ויהי מתפלל ביחידות ולומד את פרקו בביתו, ורק בימי השבתות היה בא לבית המדרש להשכמה. אולם עד מהרה התחיל מעמדו גם בבית להתמוטט: חנותו זו, שהיה מנהלה זה שנים לעשרות בשקט וסדר, לא יכלה להחזיק מעמד בשעת מבוכה זו, כי בעלה, ר׳ ישראל התקיף והמתון לא יכול היה לעשות את אותם הכרכורים והדלוגים, שהשעה היתה צריכה לכך. ותלך החנות הלך והתרוקן ותתדלדל, ובביתו של ר׳ ישראל התחילו להרגיש רעב ומחסור. אז התחיל ר׳ ישראל להרגיש, כי גם אשתו, זו שהיתה תמיד שומרת את צעדיו ומכבדתו, שגם היא התחילה להקל בכבודו ולפעמים קרובות היתה מרגנת אחריו, שהיה לבטלן עד שאין בידו להשתכר לצרכי הבית. מתחילה לא שם לב לדבריה, אבל המחסור בא ומלא אחרי דבריה ויצר לו. ומאז היה לו גם ביתו לזר ולא מצא מנוחה לנפשו, כעס ותמרורים מלאו את לבו, הכל היתה לזרה לו וימאס בחייו. אבל פתאם, באחד הימים וכוכב של תקוה זרח לו: אחרי שנות מספר של שתיקה, קבל פתאם מכתב מבנו הירושלמי והוא כותב לו, שאחרי ששמע ע״ד החרבן הגדול, שבא על עירתו והמחסור הגדול ששורר בביתו הוא מפצירו למכור את ביתו ולבא אליו לא״י, וגם את הנירות הנחוצות הוא מצרף לו במכתבו. בפעם הראשונה כשקרא את המכתב, אורו עיניו משמחה—פדות הוא מצא למצבו הנורא, אבל אחרי מחשבה קצרה התחיל להתביש בפני עצמו: איך זה? האני ר׳ ישראל התקיף אלך יחד עם הפרחחים החלוצים בני ההפקר? לא ולא! וגאותו כמו התעוררה בקרבו. אבל מיום ליום התחיל הרעיון להכות שרשים בלבו ואחרי עת מועטה כשנזדמן לו אכר, ששב מאמריקה ודולרים בידו, קם ומכר את ביתו במחיר טוב, אסף את שירי מטלטליו, לקח את אשתו וישם לדרך את פעמיו. בבואו לעיר החוף, נפל בגורלו לעלות על האניה יחד עם חבורת חלוצים. בימים הראשונים התרחק הזקן מחברתם ויהי יושב בפנתו ומעין בספר, אבל לאט לאט, התחילו שיריהם ומחולותיהם לפעול עליו. ובאחד הימים, כשהגיעה האניה לחוף יפו ובנו, שבא מהמושבה הרחוקה לקבל את פני אבותיו, עמד והתבונן אל הבאים וירא והנה בין חברת החלוצים, שעמדו על מכסה האניה במעגל ורקדו, איש זקן מפזז ומכרכר ושר יחד אתם את „התקוה״ ולתמהונו הגדול הכיר בו את אביו, את ר׳ ישראל התקיף —

———

יואל מַסטבוים. 1)

הַסִּיָּחָה.

א. תּוֹר יַלְדוּתָהּ.

לפי טִבְעָהּ לא היתה „פַּנִיצְקָה״ 2) מסוג אותם הַסְּיָחִים, האוהבים את הַכָּרִים הרחָבים, לקפץ, לרדף זה את זה, לִצְהֹל ולרוץ במרחק פַּרְסָאות אחדות על-פני הַשֶּׁטַח הירוק, כי על כן היתה סְיָחָה נוחה ומְנֻמָּסָה, אשר אָהבה את חיי-הָאֻרְוָה המְצֻמְצָמים של אַבָּא ואמא ויצוע רך ונעים.

אמה של „פניצקה״ היתה סוסה זקנה, עצֵלה וחולָנית. היא עבדה בבית-חרֹשֶׁת של זכוכית למעלה מחמש-עשרה שנה. מפני שֶׁהִבִּיטָה תמיד לתוך התנור הלוהט של בית-החרשת, נִסְתַּמְאוּ עיניה, ומסַבַּת וּבָלָתָהּ בלי-הרף, יום ולילה, משאות של עצים וזכוכית הֵנה והנה, היה העור שעל רגליה האחוריות קרוע תמיד.

פעָמים עמדה בלי כל סבה בחצי דרכה, היתה מפַנָּה את ראשה הצדה והביטה השמימה, או שהיתה נוחֶרֶת לתוך הַתַּרְמִיל שעל צַוָּארה. במקרה כזה לא היה שום כח בעולם, שיוכל להזיזה ממקומה; ואפילו התגלגלו אז רעָמים בשמים והִצְלִיפוּ חֲזִיזֵי-אש, ואפילו חָבַט אז בעל-העגלה, ה„גוי״ „בַּרְטש״, את ראשה בַּקרקע, עמדה בְּמֶרְיָהּ.

ולא היה דרך, אשר לא תִּתַע שם הסוסה על-פני בִּצוֹת רחוקות במקום-שם לֵצִים ושְׂדֵי-דשא ירקוּ — —

הֶעֶרְגָה פעם „פניצקה״ על חבריה הַסְּיָחִים? הֶחָשְׁקָה לצאת אל יַרִיד או אל דרור-כָּרים? לא. בין בני מינה התנהגה בִּפְרִשׁוּת, היא היתה בהמה גלמודה, דַּלַּת-בשר ובעלַת עצָמות גדולות ובולטות, ראשה מָאֳרָךְ ואת שתי עיניה, שבאישוניהן היו תַבְלוּלים לבָנים, כסו משקָפים של עור, כדי להעלים ממנה צללי עצים ובני-אדם, ולא תִבָּהֵל.

„פניצקה״ נחלה מאִמָּהּ את כל תכונותיה הָרוּחָניות: את שלְוָתָהּ, מתינותָהּ ושִׁוְיוֹן-רוח של סוסה. רק בדבר אחד נבדלה „פניצקה״ מאמה: מבנה-גֵוָהּ היה יפה מאד לפי דמות אמה, ושתי בֶּהָרוֹת לבנות היו מתנוססות במצחה, כאלו לִכְלֵךְ אותה מי-שהוא בסיד לכל ימי חייה. אזניה הקטנות התחַדדו לכל ניד דק, לכל תנועה קלה; ועיניה השלֵוות והמתבוננות לכל דבר הביעו תבונה.

כי „פניצקה״ סָפגה אל תוך נפשה מילדותה את כל הקולות הדקים ונִגוּנֵי-הקֹדש של הסביבה היהודית שבתוכה חָיְתָה.

הנה עומדת היא ביום השבת בַּבֹּקֶר ומתבוננת כיצד בחלון מנגד מבריק גְּבִיעַ-הזהב ביד בעל בית-החרשת אפרים-הֶרץ. היא רואה ומבינה לא רק את קרני-הזהב החודרות החוצה מתוך הבתים ורועפות מתיקות וגיל לתוך נפשה, כהשמים הזרועים כוכבים בליל מנוחה ודומיה. אחרי הגביע היה בא תור-הזמירות. לתוך אזני „פניצקה״ היו שוטפים אלו גלים של קולות עֲרֵבִים, גלים של זהַר וָנֹעַם. מעין חדוה היתה מתעוררת אז בקרבה. הוא היתה מניעה אז באזניה הקטנות, בועֶטֶת ברגליה הַקִּדְמִיּוֹת ופעמים צָהֲלָה בלי-הרף בקול.

אחרי הסעֻדה היו עולים בני-אדם על משכבם לישן שֵׁנָה של שבת, היו סוגרים את תריסי-החלונות, היו נוחרים ושורקים בְּחָטְמֵיהם מתוך שנה של תענוג. „פניצקה״ היתה מִשְׁתַּטַּחַת אז על רגליה הקדמיות והיתה מביטה החוצה בעד הדלת הפתוחה של הָאֻרְוָה אל השדות הרחוקים והשקֵטים, המכֻסים עֲרֵמוֹת תבן וָשַׁחַת; רוחות קלים שָׁטִים בתוך השחת ומנעימים לה את נשימתה. אז היתה עוצמת גם היא את עיניה והיתה חולמת על יצועים רַכִּים, מרְפָּדים שחת, על חֲלֵב-סוסה מָתוק ועל מִצְלוֹת-זהב.

ואחרי השֵׁנה היו בעלי-הבתים רגילים לצאת אל החצר שמֵחים ורוויֵי-תנועה, ידיהם מְפֻשָּׁלוֹת לַאֲחוֹריהם, הולכים להם בנחת ובהַרְחָבַת-הדעת בתוך החצר, משוחחים ביניהם על זכוכית מְעֻבֶּדֶת

ועל זו העומדת לְהֵעָבֵד בימים הבאים, מסובבים את „פניצקה״, מלַטפים אותה בחבה או סוטרים לה סטירה קלה על מצחה, ו„פניצקה״ מִתְרַפֶּקֶת אז על יד כל אחד ומצַלצלת במצְלות-הזהב שעל רִסְנָהּ.

אנשי-הבית הגדולים עוזבים אותה לנפשה, ואצלה נשאר רק משה חיים׳ל, בן-זקוניו של אפרים-הֶרץ. לבן-הזקונים קוראים גם-כן „פניצק״, יען כי לְחָיָיו עגֻלות ואדֻמות והוא לבוש חֲלִיפָה כחֻלה, כבן-אצילים.

„פניצק״ בן-האדם אוהב מאד את „פניצקה״ הסוס, מפני שהוא מְקַנֶּה, כי בעוד חדש ימים תְּרָתֵם פַּנִצְקָה אל כרכָּרָה, והוא, בן-הזקונים של אפרים-הֶרץ, יֹאחַז שוט בידו ויסע אִתָּהּ חיש-חיש לשם טיול. משום זה הוא בא אליה מדי פעם בפעם ומצליף באויר בשוט שבידו, כדי לְרַמֵּז לה בזה, שהוא יהיה מנהיגה. „פניצקה״ אינה נבהלת מזה. להפך, איזה רֶטֶט נעים עובר בעצמותיה ומביטה בעינים כמֵהוֹת אל אותם הדרכים, ששם סוסים צעירים כמוה כבר רצים רָצוֹא ושוב.

ביום השבת בא בן אפרים-הֶרץ אל „פניצקה״ בלי השוט. הוא עומד לו כשידו האחת על ירֵכו ומתבונן במבט הַמַּבִּיעַ ענג אל עורה הָאָדֹם והמבריק, אל שתי הַבֶּהָרוֹת שעל מצחה ואל זנָבָהּ הַקָּצָר. אחרי-כן הוא מביא לה אֲגֻדָּה של שחת ומגיש קֹמֶץ אל פיה. „פניצקה״ חוטפת מידו מתוך שובבות מעט שחת, מתחילה לִלְעֹס בשניה הקטנות וְנֶהֱנֵית מיום השבת. ובערב בשעה שהיהודים מתפללים תפלת ערבית ומחַדשים את הלבנה, מכירה „פניצקה״ על-ידי זה שמחפשים כוכבים בשמים, שימי החֹל קְרֵבים לבא, כִּבְשַׁן בית-החרשת יתחיל לִלְהֹט מחֹם השַּׁלְהָבוֹת והסוסים ירוצו הנה והנה; אולם אין כל זה נוגע לה, מפני שהיא נָחָה בימות-החֹל כביום השבת.

ככה שטפו חיי הסִּיָּחָה, הם שטפו כנחל שוקט וזך בליל יָרֵחַ ספוג דומיה.

אחרי עבֹר שמונה חדשים מתה עליה אמה. היא עברה פעם בדרך מלא בצות ושקעה לתוך בִּצָּה אחת ברגליה הקדמיות, העגלה המלאה זכוכית התְהַפְּכָה עליה וּמָחֲצָה כרגע את עצמותיה. „פניצקה״ רצה ובאה ביחד עם בעלי-הבתים, נשארה עומדת לפני אמה מבלי הבין מה קרה לה; אולם בראותה אותה שוכבת בפִשּׁוּט רַגְלַיִם הדומות למקְלות עץ, ואנשים מתחילים לפשט את עורה מעליה, התחילה לצהל ולהתהולל כמטֹרָפָה. מן העת ההיא קִנְּנָה עצֶבֶת במֹחָהּ. היו מכרָחִים אז להוציא את הסמָלוֹן של אמה מתוך הָאֻרְוָה, את השוט שלה, את האֵבוּס שלה, את המושכות והָרֶסֶן שלה ואפילו את הֶעָבִיט שמתוכו היתה אוכלת.

ב. „אביר״. 3)

כדי להרחיק מאת „פניצקה״ כל עצב וכל מחשבה קודרת הכניסו אחרי-כן לתוך הָאֻרְוָה סְיָח בן-גולה, שצבע עורו היה לבן כעין הֶחָלָב. זה היה אמנם סיח בעל מֶזֶג אחר לגמרי. הוא היה עַלִּיז, אוהב לקפץ תמיד וֶאֱוִילִי כתינוק. הסיח הזה נולד בַּחֲצַר אֲצִיל מְיֻחָס, ולכן היה נושא את ראשו בגָאון. אבותיו היו סוסים שֶׁהִתְיַחֲשׂוּ על גֶּזַע האצילים, מלֵאי רוח-חיים, גֵאִים ואדירים. אף אחד מבני-משפחתו לא מת מיתה חֲטוּפָה. הוא לא ראה מעודו עור-נבֵלָה וסוסה פשוטת-עור. פעמים רבות רץ אחרי אבותיו בהיותם רתומים למרְכֶּבֶת-תפאָרָה, מקֻשטה פרחים וסְרָטִים; היה חי בסביבה עליזה של מִשְׁתָּאוֹת-חתֻנה, תְּאוּרוֹת ועֻגוֹת משֻׁבָּחוֹת. היו לו חגים לרֹב,

1) תרגום מכתב יד, 2) בת טובים. 3) ריטטעא

מ. גלוז.

בְּלֵיל הַכִּפּוּרִים.

(מִזִּכְרוֹנוֹת הַיַּלְדוּת).

נִגְמְרָה הסעודה, בֵּרַכנו כבר את ברכת־הַמָּזוֹן ואמי מִתְכּוֹנֶנֶת לְבִרְכַּת־הַנֵּרוֹת. ואני עודני זוכר מהשנה שֶׁעָברה, מה שֶׁרְגִילָה אמא לעשות לי בִּשְׁעַת ברכת־הנרות; היא מְחַבֶּקֶת אותי, מניחה את ראשה על ראשי ובוכָה; ואני לבי נִקְרָע בי לִגְזָרִים לשמע את בִּכְיוֹתֶיהָ...

עוד בשעת האכילה חשבתי מה לעשות, כְּדֵי שלא אשמע את בכיותיה של אמי הַמַּאֲדִיבוֹת את נפשי, והנה עלתה מחשבה במֹחִי: לצאת בַּחֲשָׁאִי החוצה וללכת משם אל „בית־הכּנֶסת".

— אנה זה תלך? — נשמע קול אמא המלא רֹךְ, יראה ועַצְבוּת.

— אני יוצא החוצה. — עניתי בקול רועד, ביראי להוציא את המלים הכוזבות מפי.

חרש לקחתי את מַחְזוֹרִי ויצאתי. השמש עמדה כבר לַעֲרֹב וְקִרְעֵי הֶעָבִים, שהתכַּנְסו יחד לִפְאַת מערב ויהיו דומים לְקַשְׁקָשׁוֹת גדולות, האדימו, מִדי פעם בפעם יותר ויותר וַיָּפִיקוּ הוד ועצבות קדושָׁה. מראה הָעֲיָרָה היה נוּגֶה מאד, וכמו עֶצֶב ויראה טילו שלוּבֵי זרוע ברחובותיה. העופות — שארית הפְּלֵטָה — עמדו להם בְּקֶרֶן הָרְחוֹב ברוח נכאה ויורידו את ראשיהם לארץ, כאילו גם הם מְפַחֲדִים מִלֵּיל הַדִּין...

רגעים אחדים עמדתי על מקומי, אחרי כן החל איזה דבר לְהָעִיק על לבי; הִתְחָרַטְתִּי על בְּרִיחָתִי. „אֶפְשָׁר לא יַחְתְּמוּ לי שנה טובה?" — חשבתי.

„צריך לשוב הביתה!" —

בשובי הביתה התנפלה עלי אמי, חבקה איתי בזרועותיה, אמצתני אל לבה ותשמיע יְלָלוֹת וצְעָקוֹת נוראות, כגון: „רבונו של עולם! רחם על בני"!.. „על בני היתומים"!.. „ואל תוסיף לְיַסְּרֵנוּ עוד"!.. וכו' וכו'!. קולה הולך וחודֵר אל לבי וגם אני מתחיל לבכות... חפץ אני לְהִשְׁתַּמֵּט מידיה, וְאֵינֶנִּי יכול.

— אמי הַנִּיחִינִי! — בקשתיה לאחרונה.

היא הרפתה ממני ותאמר בקול מְרֻסָּק מבכי: — לך וּזְכֵה בשנה טובה מאת הקב"ה, בני הטוב!

בֵּינְתַיִם באו נשים אחדות, סלחו זו לזו על דברים שבין אשה לַחֲבֶרְתָּהּ ובֵרכו אשה את רעותה ב„שנה טובה", והכל בבכיות וצעקות. לא יכלתי יותר למשל ברוחי ולְהִשָּׁאֵר בבית וָאֶבְרַח ל„בית הכנסת". בעברי ברחוב פגשתי באנשים נֶחְפָּזִים, כל אחד לבית־מִדְרָשׁוֹ, וּמֵעֲבָרִים שונים הגיעו לאזני בכיות אֲנָקוֹת ותפלות מְקֻטָּעוֹת. — — — —

אך גם בבית־הכנסת נשמע מדי פעם קול בכי, שהפריע את הדממה; זה היה בכי מתוך הֶמְיָתָהּ החרישית של ה„תפלה־הַזַּכָּה", שֶׁהִתְמַזְּגָה יחד בשאונם הקל של נֵרות הַשַּׁעֲוָה וְהַחֵלֶב הרבים בַּהַתִּיזָם את ניצוצותיהם, כאילו גם הם מתפללים...

לאט, לאט מתכנסים אנשים, אשר על פני כל אחד מהם מְתוּחִים רְשָׁמִים חד־גְוָנִיִּים ובית־הכנסת מתמלא.

— „כל נדרי"! בּוֹקַעַת לאט ועולה שירתו של החזן הנוגה וְהַמַּעֲצִיבָה, וכל הקהל הַלָּבָן מתנועע כהנוע עצים מפני רוח... כלם מתפללים, מבקשים ומתחננים לפני הקב"ה וגם אני, היהודי הקטן, ביניהם.

אולם עד מהרה אני בא לִידֵי הִרְהוּר חטא, כי מחשבותי, שהנן עוד ההמשך מן הערב, מִתְבַּלְבְּלוֹת ומפסיקות מדי פעם את תפלתי...

„לֵךְ וּזְכֵה בְּשָׁנָה טוֹבָה"! מצלצלים דברי אִמָּא באזני, ואני מתאמץ להתפלל בְּכַוָּנָה, כי הלא ליל־הַכִּפּוּרים עתה, ואם לא עַכשיו אֵימָתַי?... אולם דַּוְקָא הִתְאַמְּצוּתִי זאת גּוֹרֶרֶת אחריה עוד המון הרהורים שונים, הַמַּדִּיחִים אותי כאֶל כַּף־הַקֶּלַע...

„האם אלו מעשי השטן המה"? — חושב אני — כן בְּוַדַּאי! „ודאי שהשטן הוא". — מִתְיָרֵא אני כאילו באמת מְרַחֵף המלאך הרע הזה בד' אַמּוֹתַי. ובכל זאת אני מוסיף לְהַרְהֵר: „שטן זה למה הוא; כלומר: למה בְּרָאוֹ ה'? לְנַסּוֹת בו את בני־האדם? לְאֵיזוֹ תַכְלִית? לו לא היה מְנַסֶּה, אזי הלא היו כלם צדיקים"...

מחשבותי הילדותיות מתרַבות ומתרבות, פני לוהטים וָחוֹם בכל גופי...

„וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהִרְהוּר הַלֵּב"! — אֲנִי נזכר — „וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיֵצֶר הָרָע"!...

— „הוי רבונו של עולם! זה האחרון מה הוא רוצה ממני גם בליל־הַכִּפּוּרִים, ובבית־הכנסת ידריכני מנוחה"!..

אבל עד מהרה אני בא שוב לידי שכחה והולך שְׁבִי לפני השטן... שוכח אני גם את הב'[1] שסתום

[1] בראשית ברא.

הוא מכל צְדָדָיו ופתוח מלפניו ואני מהַרהר גם ב„מַה מִלְמַטָה ומַה מִלְמַעְלָה"... הלב הקטן מְפַרְפֵּר, מִתְמַלֵא סְפֵקות על כל גדותיו ומַעְיַן מחשבותי נוֹבֵעַ ונוֹבֵעַ... — — —

— בּא ונלך יחד הביתה! — כמו העירני בֶּריל בן־שכננו.

„הוי השטן!"— מִלְמַלְתִּי לעצמי במהרי לסגר את מַחְזוֹרִי והלכתי בלב כואב הביתה...

אמי הביטה בי במֶבָּטֵי רַחֲמִים, אשר נדמו לי אז כבוֹחֲנִים אותי, אם מלאתי אחר דבריה... ואמרה: — „יִתֵּן אלהים ותמלאנה לנו כל מִשְׁאֲלוֹת לִבֵּנוּ"! — אולם אנֹכי לא יכלתי להביט עוד בפניה...

עליתי על מִשְׁכָּבִי. אך שנתי רחקה ממני. המשך מחשבותי הִרְהוּרַי וסְפֵקוֹתַי נשנה ושְׁלַש גם נוסף עליהם נוֹפֶךְ... וזמן רב הִתְלַבַּטְתִּי ככה ברֶשֶׁת זו מבלי מְצֹא מַעֲנֶה מַסְפִּיק ותשובות ברורות על מַדּוּחֵי הַכְּפִירָה והשָׁפֶק שֶׁבַּלֵּב...

ש. טשודנר

פַּרְפָּרִים.

א.

כֹּה נֵדֶא אַט
בְּגַן־הַפְּרָחִים...
הַלַּיִל רַד —
הֵם נָמִים, נָחִים...
אַט נֵדֶא, אַט
מֵעַל הַפְּרָחִים!..

הֵם נָמִים — הָס!
בִּתְכֵלֶת־צְלָלִים
עִם בָּשְׂמֵי־שְׁנָת
וַחֲלוֹמוֹת טְלָלִים...
כֹּה נֵדֶא — הָס
בִּכְחֹל וּצְלָלִים...

ב.

עִם רַעַף־טְלָלִים
בִּתְכֵלֶת־צְלָלִים —
רְפוּיֵי כָנָף
וּשְׁכוּרֵי־הוֹד
בְּמֹר וָסוֹד
אַט־אַט נִכָּנֵף.

כֹּה נִרְטַב גַּפַּי!..
זַ‍ט פָּג שַׁרְעַפַּי:
אֵין כֹּל, אֵין עוֹלָם...
אַךְ צְלָלִים — הָס! —
נִיד־רֹךְ וּשְׁנָת
בֵּין רֶשֶׁת־כְּחֹלָם..

מַה יִרֶף כֹּחִי...
נָם־נָם אָנֹכִי
עֲלוּף מַרְגֹעַ — — —
עַל שׁוֹשַׁן טַל
מֵרִפְיוֹן קַל
מָה רַךְ לִגְוֹעַ'..

מְגִלַּת אֱלִיעֶזֶר וְנַפְתָּלִי.

ספּוּר מִימֵי הַשּׁוֹפְטִים.

(ה מ ש ך)

ג.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּקָּרְאוּ שְׁנֵי הָאַחִים הַנֶּאֱמָנִים, אֱלִיעֶזֶר וְנַפְתָּלִי, אֶל חֲגִיגַת כְּלוּלוֹת זְמִירָה בַּת יְהוֹיָדָע דוֹדָם, הַיּוֹשֵׁב בְּמִדְבַּר יְהוּדָה, עִם בֶּן גִּילָהּ רָצְתָה נַפְשָׁהּ אֲחִיעֶזֶר הַכַּרְמְלִי. אֶל מִשְׁתֵּה־הַנְּשׂוּאִים הַזֶּה הֻזְמְנוּ עוֹד רַבִּים מִצְּעִירֵי אֶפְרַיִם וּבִנְיָמִין וְיֶתֶר שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, וּלְחֶבְרָתָם אָרְחוּ בְּדֶרֶךְ מַסָּעָם גַּם בְּנֵי צָדוֹק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל. וְנַפְתָּלִי לָקַח אִתּוֹ גַּם אֶת קַשְׁתּוֹ וְאַשְׁפָּתוֹ הַמְּלֵאָה לָּהּ חִצִּים שְׁנוּנִים, כִּי עַל הַקְּרוּאִים הָיָה לַעֲבֹר דֶּרֶךְ יְעָרוֹת עֲבֻתִּים וּמִדְבָּרוֹת שׁוֹמֵמִים, מְקוֹם חַיְתוֹ טֶרֶף וַחֲמַת זוֹחֲלֵי־עָפָר. וַיְהִי בְּהַגִּיעַ אֹרְחַת הַצְּעִירִים עַד סְבִיבוֹת הַר אֶפְרַיִם וַיֵּרָאֶה לְעֵינֵיהֶם צְבִי עוּל־יָמִים הַצֹּעֶה בְּרָב כֹּחַ, כְּמִתְגָּאֶה בַּהֲדַר גִּזְרָתוֹ וִיפְעַת קַרְנָיו הַמִּסְתָּעֲפוֹת. בְּלֵב נַפְתָּלִי נֵעוֹרָה לְפֶתַע פִּתְאֹם תַּאֲוַת־הַצַּיִד וַיָּרֶם אֶת קַשְׁתּוֹ הַדְּרוּכָה וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵי הַצְּבִי קַל־הָרַגְלַיִם. וּכְהוֹסִיף נַפְתָּלִי לִרְדֹּף אַחֲרֵי צֵידוֹ בַּעֲבִי הַיַּעַר הַקָּרוֹב, כֵּן הִתְרַחֵק מֵחֶבְרַת אָחִיו וְיֶתֶר הַקְּרוּאִים. כַּעֲבֹר שָׁעָה שְׁלֵמָה לִמְרוּצָתוֹ חִנָּם אַחֲרֵי הַצְּבִי הַבּוֹרֵחַ אָמַר נַפְתָּלִי לָשׁוּב עַל עֲקֵבוֹ אֶל בְּנֵי סִיעָתוֹ, אֲבָל לִתְמְהוֹנוֹ הַגָּדוֹל נוֹכַח חִישׁ לָדַעַת, כִּי תָעָה בִישִׁימוֹן דֶּרֶךְ בֵּין הָרִים גַּבְנֻנִּים וְסַלְעֵי מָגוֹר מָלֵא צַעַר וָרֹגֶז, פֶּן יִדְאַג לִשְׁלוֹמוֹ אָחִיו הָאָהוּב אֱלִיעֶזֶר, עָלָה נַפְתָּלִי עַל רֹאשׁ הָהָר לְהִתְבּוֹנֵן אֶל סְבִיבוֹתָיו וּלְהַשְׁקִיף מִשָּׁם לְאָן הוֹבִילוּהוּ רַגְלָיו בִּמְרוּצָתוֹ, לְמַעַן יוּכַל לָשׁוּב אֶל חֲבֵר מֵרֵעָיו. אוּלָם מִסָּבִיב לוֹ הִשְׂתָּרַע בְּלִי קֵץ וְתִכְלָה מֶרְחַב הָעֲרָבָה הַגְּדוֹלָה וְהַנּוֹרָאָה, אֶרֶץ מְלֵחָה וַעֲזוּבָה, לֹא צָמַח כָּל עֵץ בָּהּ וְלֹא קִנְּנָה בָהּ כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה, וְאִישׁ לֹא עָנָה עַל קוֹל קְרִיאוֹתָיו הָרַבּוֹת. אָז יָרַד נַפְתָּלִי נָבוֹךְ וְנִפְעַם מֵעַל רֹאשׁ הָהָר וַיּוֹסֶף לָלֶכֶת אֶת דַּרְכּוֹ, מִבְּלִי דַּעַת לְאָן יוֹבִילוּהוּ רַגְלָיו הַפָּעַם. וּכְהוֹסִיפוֹ לְשָׂרֵךְ דַּרְכּוֹ זוּ לֹא עָבַר אִישׁ בָּהּ, כֵּן הוֹסִיף לִתְעוֹת בָּהּ וַאֲשֻׁרָיו נָטוּ מִנִּי־אֹרַח. הִגִּיעָה שְׁעַת הַצָּהֳרַיִם וְהַשֶּׁמֶשׁ הַבּוֹעֶרֶת לְהַטָּה כָּל אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה הַחֲרֵבָה וַתַּךְ עַל רֹאשׁ נַפְתָּלִי בְּקַרְנֶיהָ הַקּוֹדְחוֹת, עַד שֶׁנִּדְמֶה לוֹ כִּי שַׂעֲרוֹתָיו נִצְרָבוֹת עָלָיו. וְהַמִּדְבָּר הוֹסִיף לְהִשְׂתָּרַע וְלִטְבֹּעַ בְּיָם הַחוֹל, וּמִסָּבִיב — אֵין נֵטֶף מַיִם לְהַחֲיוֹת הַנֶּפֶשׁ וְאֵין צֵל שִׂיחַ לַחֲסוֹת בּוֹ.

הַשָּׁרָב הַנּוֹרָא וְחֹסֶר הַמַּיִם הוֹגִיעוּ מְאֹד אֶת נַפְתָּלִי הַתּוֹעֶה וְהִכְשִׁילוּ אֶת שְׁאֵרִית כֹּחוֹתָיו. לְשׁוֹנוֹ בַּצָּמָא נָשָׁתָּה וַיְבַקֵּשׁ גַּם לְהָרִים קוֹל וּלְהוֹצִיא הֶגֶה מִפִּיו. אָז עָמַד מִלֶּכֶת נֶחְשָׁל וְאֵין־אוֹנִים וַיִּשָּׁעֵן עַל קַשְׁתּוֹ לִבְלִי יִפּוֹל אַרְצָה מְלֹא קוֹמָתוֹ. כַּהֲלוּם יַיִן נִזְכַּר פִּתְאֹם, כִּי בְנֹאדוֹ נִמְצָא עוֹד מְעַט חָלָב, אֲשֶׁר הִצְטַיֵּד בְּצֵאתוֹ עִם אָחִיו לְדַרְכָּם. בְּיָד רוֹעֶדֶת פָּתַח אֶת נֹאדוֹ וַיַּגִּישֵׁהוּ אֶל פִּיו לְהַחֲיוֹת מְעַט אֶת נַפְשׁוֹ הַנְּמַקָּה מִצָּמָא וָחֹרֶב — וּפִתְאֹם הִגִּיעַ לְאָזְנוֹ הַנִּדְהָמָה קוֹל כְּחוֹלָה וַאֲנָקָה חֲרִישִׁית: „מַיִם"... הַקּוֹל הָרַךְ הַקּוֹרֵא לְעֶזְרָה עוֹדֵד אֶת רוּחַ־נַפְתָּלִי הַנִּתְעֶה וַיִּשָּׂא אֶת עֵינָיו הַלֵּאוֹת וַיַּרְא וְהִנֵּה לֹא הַרְחֵק מִמֶּנּוּ, בֵּין שְׁתֵּי אֲבָנִים מוּצָּקוֹת, שׁוֹכֶבֶת נַעֲרָה צְחַת־צָמָא גַּם הִיא וּמִתְחַנֶּנֶת עַל נַפְשָׁהּ: „חָנּוּנִי נָא וְהַשְׁקוּנִי מְעַט מַיִם, פֶּן אֶגְוַע פֹּה בַּצָּמָא"... נַפְתָּלִי נִסַּע פִּתְאֹם בְּכֹחַ נֶעְלָם מִמְּקוֹמוֹ, שֶׁרְגָעִים אֲחָדִים הָיָה נָטוּעַ אֵלָיו כְּבְמַסְמְרִים, וַיָּרָץ בִּשְׁאֵרִית כֹּחוֹ אֶל הַנַּעֲרָה הַגּוֹוַעַת, וַיַּשְׁקֶהָ אֶת שְׁאֵרִית הֶחָלָב אֲשֶׁר הָיָה בְנֹאדוֹ. אוּלָם הַנַּעֲרָה נִשְׁאֲרָה עוֹד מִתְעַלֶּפֶת עַל מְקוֹמָהּ, בְּעֵינַיִם עֲצוּמוֹת מִכִּשָּׁלוֹן וְהִתְעַלְּפוּת, וְלֹא שָׂמָה לֵב אֶל מַצִּילָהּ הַכּוֹרֵעַ עַל יָדָהּ, מַחֲרִישׁ וּמִשְׁתָּאֶה לְיֹפִי תָּאֳרָהּ וּמַרְאֶהָ. הָרַעְיוֹן הַמְשַׂמֵּחַ, כִּי הוּא הִצִּיל מֵרֶדֶת שַׁחַת נֶפֶשׁ רַכָּה וַעֲנֻגָּה כָּזוּ אִמֵּץ אֶת לֵב נַפְתָּלִי הַנִּלְאֶה, וּבְשָׂרְחוֹ אֶת צִמָּאוֹ הוּא הוֹסִיף לֶאֱזוֹר אֶת שְׁאֵרִית כֹּחוֹ, לְמַעַן הָשִׁיב אֶת רוּחַ הַנַּעֲרָה אֵלֶיהָ. וְהִתְאַמְּצוּתוֹ זֹאת לֹא הָיְתָה לַשָּׁוְא: כִּי הַנַּעֲרָה הַגּוֹוַעַת מִצָּמָא פָּקְחָה לַסּוֹף אֶת עֵינֶיהָ וּבְהִתְבּוֹנְנָהּ בְּמַבָּט מָלֵא תוֹדָה וָרֹךְ אֶל נַפְתָּלִי, אָמְרָה לוֹ בְנֹעַם קוֹלָהּ הַחַלָּשׁ: „עוֹד רְפַת־כֹּחַ אָנֹכִי לְהוֹדוֹת לְךָ, מְפַלְטִי, כַּאֲשֶׁר יָאֲתָה עַל חַסְדְּךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּדִי... ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יִגְמָלְךָ בְּעַד מִפְעָלְךָ הַטּוֹב וּנְדִיבוּת רוּחֲךָ"...

וְכַעֲבֹר רְגָעִים אֲחָדִים, כַּאֲשֶׁר הִתְאוֹשְׁשָׁה הַנַּעֲרָה מֵעִלּוּף נַפְשָׁהּ וַתָּקָם מֵעַל הָאָרֶץ לָלֶכֶת, סִפְּרָה לְנַפְתָּלִי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: הַיּוֹם בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם יָצָאתִי מִבֵּית אָבִי, כְּמִשְׁפָּטִי תָּמִיד, עִם עֵדֶר צֹאנוֹ לִרְעוֹתָן בֵּין הֶהָרִים; וּבְבוֹאִי אִתָּן אֶל מְקוֹם מַרְעִיתָן וְהִנֵּה הִתְנַפְּלוּ פִּתְאֹם עַל עֶדְרֵי חֶבֶר שׁוֹדְדִים מִבְּנֵי הַמּוֹאָבִים וַיַּחְמְסוּ אֶת צֹאנִי וַיִּנְהֲגוּן וַיֵּלֵכוּ. לְהִתְיַצֵּב נֶגְדָּם יָרֵאתִי וָאֲמַלֵּט אֶת נַפְשִׁי בִּמְנוּסָתִי וָאֶסָּתֵר מִפְּנֵי הַמְרַצְּחִים בֵּין סַלְעֵי הַמִּדְבָּר. וְכָכָה תָּעִיתִי רְעֵבָה וּצְמֵאָה כָּל הַיּוֹם, כִּי גַּם אֶת חֵמֶת הַמַּיִם וְחַלַּת הַלֶּחֶם עָזַבְתִּי שָׁם, עַד כִּי עֲזָבַנִי כֹחִי כָּלִיל וָאֶפּוֹל אֵין־אֱיָל אַרְצָה. וְלוּלֵי אַתָּה, מַצִּילִי וְאִישׁ חַסְדִּי, הָיְתָה גְוִיָּתִי לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְחַיַּת הַמִּדְבָּר... בָּרוּךְ תִּהְיֶה לִי, מַלְאָכִי וְגוֹאֲלִי, וּבָרוּךְ יְהִי ה' אֱלֹהֵי

אַבְרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב, אֲשֶׁר שְׁלָחֲךָ הֵנָּה לְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשִׁי. בּוֹאָה אִתִּי אֶל בֵּית אָבִי הַזָּקֵן וִירֵא הָאֱלֹהִים, וְשָׁם נִזְבַּח לַה' זֶבַח תּוֹדָה וְנֵדַע בַּמֶּה לְכַבֶּדְךָ עַל כָּל תַּגְמוּלֶיךָ עָלָי"...

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמַר נַפְתָּלִי לְהָשִׁיב אֲמָרָיו עַל דִּבְרֵי הַנַּעֲרָה הַמְחַכָּמִים וַיָּשַׁח אַרְצָה לְהַגִּישׁ לָהּ אֶת צְעִיפָהּ, אֲשֶׁר שָׁכְחָה בִּמְקוֹם מִשְׁכָּבָהּ – וַיַּעַזְבוּהוּ כֹּחוֹתָיו כָּלִיל, וַיִּפֹּל אַרְצָה. לְשׁוֹנוֹ דָּבְקָה לְחִכּוֹ מֵרֹב חֻלְשָׁתוֹ וּצְמָאוֹ וַיַּבֵּט בְּעֵינַיִם קָמוֹת אֶל הַנַּעֲרָה הַנִּצֶּבֶת לְפָנָיו, וַיִּשָּׁאֵר מֻטָּל עַל מְקוֹמוֹ כְּבוּל־עֵץ בְּלִי כָּל רוּחַ חַיִּים. אָז נִדְהֲמָה וְנָבוֹכָה מְאֹד הַנַּעֲרָה לְמַרְאֵה עֵינֶיהָ, כִּי לֹא יָדְעָה בַּמֶּה לְהָשִׁיב אֶת רוּחַ מַצִּילָהּ וּלְהַחֲיוֹתוֹ מֵהִתְעַלְּפוּתוֹ. וּפִתְאֹם הֵבִינָה, כִּי בְּשֶׁלָּהּ מְצָאַתְהוּ הָרָעָה הַזֹּאת, וְהִיא הָיְתָה הַנִּסְבָּה גַּם לְמוֹת גּוֹאֲלָהּ בִּשְׁתוֹתָהּ אֶת נִטְפֵי חֲלָבוֹ הָאַחֲרוֹנִים, וְנַפְשָׁהּ מָרָה לָּהּ עַד מְאֹד. אוּלָם מְנֻסָּה וּרְגִילָה בְּמִקְרִים כָּאֵלֶּה לֹא אָמְרָה נוֹאָשׁ לְחַיָּיו וַתָּרָץ בְּרַגְלַיִם מְהִירוֹת אֶל בֵּית אָבִיהָ, לְהָחִישׁ יֶשַׁע וְהַצָּלָה לְאִישׁ חַסְדָּהּ, אֲשֶׁר הִקְרִיב לָהּ אֶת קָרְבַּן נַפְשׁוֹ.

ד.

וֶאֱלִיעֶזֶר בֶּן צָדוֹק הַכֹּהֵן וְכָל חֶבֶר הַקְּרוּאִים דָּאֲגוּ מְאֹד לִשְׁלוֹם נַפְתָּלִי הַנֶּעְדָּר וְהַמְאַחֵר לָשׁוּב אֲלֵיהֶם, וַיָּפוּצוּ לְכָל עֵבֶר לְחַפְּשֵׂהוּ. הֵם עָלוּ הָרִים וַיֵּרְדוּ בְּקָעוֹת, טִפְּסוּ עַל סַלְעֵי מָגוֹר וּבֵין מִכְתּוֹת צוּרִים, קָרְאוּ בִשְׁמוֹ בְּכָל מְקוֹמוֹת חִפּוּשֵׂיהֶם – וְאֵין עוֹנֶה. כָּכָה הִרְבּוּ לְחַפְּשׂוֹ כָּל הַיּוֹם עַד אֲשֶׁר לַסּוֹף מְצָאוּהוּ, לִפְנוֹת עֶרֶב, מֻטָּל מֵת בֵּין שְׁתֵּי אֲבָנִים מוּצָקוֹת, וְיָדוֹ הָאַחַת אוֹחֶזֶת בִּצְעִיף נַעֲרָה וּבְיָדוֹ הַשְּׁנִיָּה – קַשְׁתּוֹ וְאַשְׁפָּתוֹ. בְּעָמָל רַב עָלָה בְיָדָם לִפְעֹר אֶת פִּיו וּלְהַשְׁקוֹתוֹ חָלָב מִנֹּאדָם, עַד אֲשֶׁר פָּקַח לְרֶגַע אֶת עֵינָיו וַיַּעֲצֵם שֵׁנִית. אָז הֱרִימוּהוּ מֵעַל הָאָרֶץ וַיִּשָּׂאוּהוּ עַל כַּפֵּיהֶם עַד הֱבִיאָם אוֹתוֹ אֶל הַכְּפָר הַקָּרוֹב. שָׁם שָׂכַר אֱלִיעֶזֶר עֲגָלָה וַיּוֹבֶל אֶת נַפְתָּלִי אָחִיו הַמִּתְעַלֵּף אֶל בֵּית אֲבִיהֶם הַזָּקֵן. וַתֵּהוֹם כָּל הָעִיר שִׁילוֹ וּסְבִיבוֹתֶיהָ לָאָסוֹן כֹּהֲנָם הַגָּדוֹל וּקְדוֹשׁ ה', וַיִּרְבּוּ תְּפִלָּה לֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם, כִּי יְרַחֵם עַל הָעֶלֶם הַנֶּחְמָד וִיחַיֵּהוּ וְיַחֲלִימֵהוּ. גַּם צָדוֹק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עָרַךְ תְּפִלָּתוֹ בְּבֵית ה' לִשְׁלוֹם בְּנוֹ הַחוֹלֶה הָאָנוּשׁ, שֶׁלֹּא הֵקִיץ שָׁעוֹת שְׁלֵמוֹת מֵעִלּוּף נַפְשׁוֹ. אָז נִקְרְאוּ גַּם רוֹפְאֵי גִּלְעָד וְכָל צֳרִי וּנְכֹאת וִרְפוּאוֹת תְּעָלָה הוּבְאָה מִשָּׁם, וְאַחֲרֵי עָמָל רַב הִצְלִיחוּ לְהָשִׁיב רוּחוֹ אֵלָיו וּלְהַחֲיוֹתוֹ. אוּלָם עוֹד יָמִים וְשָׁבוּעוֹת רַבִּים הִתְהַפֵּךְ נַפְתָּלִי עַל עֶרֶשׂ דְּוָיוֹ, וֶאֱלִיעֶזֶר אָחִיו הַנֶּאֱמָן לֹא סָר מֵעָלָיו אַף לְרֶגַע וַיִּסְעָדֵהוּ בְּחָלְיוֹ הַקָּשֶׁה,

כִּי אַהֲבַת נֶפֶשׁ אֲהֵבוֹ.

וַיְהִי בִּמְלֹאת חֲמִשִּׁים יוֹם לְחַג הָאָבִיב וַיַּגִּיעַ הַשִּׁשִּׁי לְחֹדֶשׁ סִיוָן, הַיּוֹם אֲשֶׁר בּוֹ נָתַן ה' אֶת תּוֹרָתוֹ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדּוֹ לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְצָדוֹק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עָלָה אָז עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַהֵן פְּאֵר וּלְהַקְרִיב אֶת קָרְבַּן הֶחָג – וַתֵּרֶב שִׂמְחַת כָּל הָעָם לַמַּרְאֶה הַנֶּהְדָּר וְהַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר רָאוּ עֵינָיו. כִּי רִבֲבוֹת עוֹלֵי רֶגֶל נוֹשְׂאִים מִבִּכּוּרֵי אַדְמָתָם וּמְעֻטָּרִים בְּזֵרֵי פְּרָחִים וּמִקְלְעוֹת צִיצִים, מִלְאוּ הַפַּעַם אֶת מִשְׁכַּן ה' וַיּוֹדוּ לֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם עַל הַבְּרָכָה הַמְרֻבָּה, אֲשֶׁר שָׁלַח בִּשְׂדוֹתֵיהֶם וְכַרְמֵיהֶם, אֲסָמֵיהֶם וְיִקְבֵיהֶם, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵעוֹלֵי הָרֶגֶל, מִטַּף וְעַד נָשִׁים, מִזָּקֵן וְעַד נַעַר, הִתְגָּאָה בְּצוּר מַחֲצַבְתּוֹ וּבְשֵׁם „יִשְׂרְאֵלִי" כִּי יְכֻנֶּה.

אוּלָם אֶת פְּנֵי צָדוֹק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל קְדוֹשׁ הָעָם כִּסְּתָה עוֹד עָב קְטַנָּה הֲרַת תּוּגָה וּדְאָגָה לְחַיֵּי בְּנוֹ הָאָהוּב, אֲשֶׁר הִתְהַפֵּךְ עוֹד בְּחָלְיוֹ; וַיְצַו אֶת אֱלִיעֶזֶר בְּנוֹ לְמַלֵּא אֶת מְקוֹמוֹ בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ וּלְשַׂמֵּחַ אֶת הָעָם בְּשִׂמְחַת הֶחָג, וְהוּא עַצְמוֹ הָלַךְ לִפְקֹד אֶת שְׁלוֹם בְּנוֹ וּלְסָעֲדֵהוּ עַל עֶרֶשׂ דְּוָי. אֱלִיעֶזֶר עָשָׂה כִּדְבַר אָבִיו וַיָּבֹא אֶל הַמִּקְדָּשׁ לְשָׁרֵת לִפְנֵי הָעָם, וּכְכַלּוֹתוֹ לַעֲרֹךְ אֶת תְּפִלָּתוֹ לִשְׁלוֹם אָחִיו וְכָל בְּנֵי עַמּוֹ וַיֵּצֵא מִבַּעַד לַפָּרֹכֶת וַיֹּאמֶר לָשׁוּב לְבֵיתוֹ – וְהִנֵּה נַעֲרָה צְעִירָה לְיָמִים הִגִּישָׁה לוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה לְעוֹלָה וְכִבְשָׂה אַחַת לְבָנָה לְחַטָּאת, וַתִּתְחַנֵּן מִלְּפָנָיו, כִּי הַקְרֵב יַקְרִיב אֶת קָרְבָּנָהּ בְּיוֹם הַמָּחֳרָת. יְגוֹן קוֹדֵר עָטָה אֶת פְּנֵי הַנַּעֲרָה, וּבְרֹאשׁ מוּרָד אַרְצָה כָּרְעָה עַל בִּרְכֶּיהָ לִפְנֵי צְעִיר־הַכֹּהֲנִים וַתּוֹסֶף לְדַבֵּר לְפָנָיו בְּקוֹל רוֹעֵד: „סְלַח נָא לִי, אֲדוֹנִי הַכֹּהֵן לְאֵל עֶלְיוֹן, כִּי עֲצַרְתִּיךָ הַפַּעַם וּמַעֲמִיסָה עָלֶיךָ עֲבוֹדָה לְיוֹם הַמָּחֳרָת. אֲבָל לֹא מִתּוֹשְׁבֵי הַמָּקוֹם הַזֶּה אֲמָתֶךָ, כִּי אִם מִכְּפַר לוּזָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִין. שְׁמִי רָחֵל בַּת עוֹבַדְיָה הֶחָסִיד, זְקַן הַכְּפָר, וְעָלַי עוֹד לָשׁוּב עִם אָבִי הַיּוֹם לְבֵיתֵנוּ. וְלָכֵן אֲנִי מַעְתִּירָה אֶת בַּקָּשָׁתִי לְפָנֶיךָ, לְהַקְרִיב אֶת קָרְבָּנִי בְּמוֹעֲדוֹ וּלְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדִי לַה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי יְחָנֵּנִי וְיִסְלַח לִי אֶת פִּשְׁעִי וִינַחֲמֵנִי מִדַּאֲבוֹן לִבִּי וּמָרַת נַפְשִׁי"...

דִּבְרֵי הַנַּעֲרָה הַתְּמִימִים נָגְעוּ עַד לֵב הַכֹּהֵן הַצָּעִיר וַיַּעַן וַיֹּאמַר: „בִּתִּי, עָשֹׂה אֶעֱשֶׂה אֶת בַּקָּשָׁתֵךְ וַה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, הַשּׁוֹכֵן בַּבַּיִת הַזֶּה יְמַלֵּא בְּרָצוֹן אֶת אֲשֶׁר שָׁאַלְתְּ מֵעִמּוֹ. אוּלָם עָלַי לָדַעַת אֶת עֶצֶם מִשְׁאֶלֶת לִבֵּךְ, כִּי לְפִי רְאוֹת עֵינַי עוֹדֵךְ צְעִירָה לְיָמִים וְאוּלַי גַּם קַלַּת־דַּעַת, וּמִי יוֹדֵעַ אִם נְכוֹנָה הִיא שְׁאֶלָתֵךְ מֵעִם ה' וְלֹא מִקְסַם שָׁוְא וּמַדּוּחִים"...

(המשך יבוא)

מעובד ע"י א. בן־דוב.

לֵב לָו.

הַחַיִּים וְהַמָּוֶת.

(שִׁיר בִּפְרוֹזָה).

א.

מֵאֵת הֶלֶךְ־הַנְּשִׁימָה הַחַמָּה שֶׁל הָאֱלֹהִים נְשָׁמָה קְטַנָּה נִבְרָאָה.

בְּטוּב לִבּוֹ חָפֵץ לְתִתָּהּ בְּמַתָּנָה לָעוֹלָם וּבַעֲדָהּ דֶּרֶךְ הֵכִין.

שֶׁבַע שְׁמָשׁוֹת בְּזֹהַר בָּהִיר וְלָבָן בִּתְכֵלֶת־מֶשִׁי הָעֲמֻקָּה שֶׁל הַשָּׁמַיִם הִתְלַקָּחוּ, קַרְנֵי זָהָב בְּחִבָּה חַמָּה וּנְדִיבוּת רַבָּה הִשְׁתַּפָּכוּ. מַרְבַדִּים גְּדוֹלִים מְשׁוֹשַׁנִּים לְבָנוֹת קְלוּעִים וּבְשׁוּלֵיהֶם עֲלֵי־קְטִיפָה יְרֻקִּים בְּרַחֲבוּת נִפְרָשׂוּ, וּבָהֶם קְמָטִים בַּעֲלֵי אַלְפֵי סוֹדוֹת.

בְּכָל כּוֹס־הַנִּצָּן עֲשָׂרוֹת אֲבָנִים טוֹבוֹת שֻׁבָּצוּ, בְּכָל קִפּוּל — אַלְפֵי יַהֲלֹמִים. גַּלֵּי אוֹר מִשְּׁמָשׁוֹת הַשָּׁמַיִם עֲלֵיהֶם בְּקֶצֶף נִשְׁפָּכוּ, מִלְיוֹנֵי שְׁבִיבִים לְבָנִים עָפוּ... אוֹר־נְגֹהוֹת גָּדוֹל וָרַב אֶת הַכֹּל חִבֵּק וְלִבֵּב.

מַלְאָכִים בְּלִי מִסְפָּר בְּרֹךְ וַעֲדִינוּת עָפוּ, כַּנְפֵי־הַכֶּסֶף שֶׁלָּהֶם לִבֵּן מְעוֹרֵר הָעִיפוּ. נְשָׁמָה חַיָּה, מְלֵאָה טַל־עֲלוּמִים, לְדַרְכָּהּ יָצָאָה. הַמַּלְאָכִים בְּכָבוֹד וְהָדָר לִוּוּהָ, פִּנּוּק וְעִדּוּן מִפִּיהֶם בִּשְּׂמוּ וּבְלֹבֶן הִבְהִיקוּ. מֵעֵינֵיהֶם הַנּוֹצְצוֹת נַחַת־רוּחַ רַבָּה הִבְרִיקָה וּתְרוּעַת שִׂמְחָה עַל פְּנֵי הָאָרֶץ הִתְפַּשְּׁטָה:

— מַתָּנָה נְתוּנָה לָנוּ!
נְשָׁמָה בָּאָה לָעוֹלָם — — — —

ב.

מֵאֵת חֲמַת־רוּחוֹ שֶׁל אֱלֹהִים נְשָׁמָה נִקְטָפָה.

זֹהַר הַשֶּׁמֶשׁ כָּבָה. גַּלֵּי־עֲנָנִים שְׁחוֹרֵי־זֶפֶת בֶּחָלָל הִסְתּוֹבְבוּ, בִּמְהִירוּת פְּרָאִית רָצוּ. חֲשֵׁכָה מַחֲנֶקֶת לָחֲצָה וְחָנְקָה אֶת הַכֹּל.

הַשָּׁמַיִם בִּבְכִי מַר יִלֵּלוּ, גֶּשֶׁם־דְּמָעוֹת מְרֵרָתִי נִשְׁפַּךְ, אֶת הַכֹּל עִפֵּר, בִּפְנֵי הָאֲדָמָה דָּקַר וּמִמַּכְאוֹבָהּ הֶעָמֹק הִשְׁחִירָה... כָּל צִמְחֵי עֵץ וְשָׂדֶה נָבֵלוּ, לְמַרְאֵה־מֵת הִשְׁתַּנּוּ. וְקוֹצִים בַּעֲלֵי אַלְפֵי חֲדִים וָרַעַל עַל הַדֶּרֶךְ הָשְׁלָכוּ... עֵץ אֶל עֵץ הִתְנַכֵּר, צִפּוֹר אֶל צִפּוֹר זָרָה. הַמַּיִם בְּחֵמָה שְׁפוּכָה אֶת גְּדוֹתֵיהֶם סָטְרוּ, וְהֵן בְּקוֹל עֶצֶב־הַס נֶאֱנָחוּ...

רוּחוֹת סוֹעֲרוֹת בִּבְהִילוּת בָּאוּ וּמְרוּצַת־שֵׁדִים הֵחֵלּוּ. הַנְּשָׁמָה הָעֲזוּבָה וְהַגַּלְמוּדָה לְדַרְכָּהּ זָזָה, מֵרוּחַ אֶל רוּחַ הָשְׁלָכָה, מִדְּקִירַת הַגֶּשֶׁם נִסְתָּרָה, מֵהַקּוֹצִים הַמְּרֻעָלִים הַכְּאֵבָה וּמֵחֶשְׁכַּת הַמָּוֶת הַשְּׁחִירָה... אַלְפֵי יְלָלוֹת נִשְׁמְעוּ, רִבְבוֹת אֲנָחוֹת בָּאֲוִיר נִשָּׂאוּ וְעֶצֶב וְתוּגָה מָלֵאוּ:

— הַמַּתָּנָה לְקוּחָה מֵאִתָּנוּ!
נְשָׁמָה עָזְבָה אֶת הָעוֹלָם — — — —

מזריץ.

גַּן־הָעֵדֶן.

אֲגָדָה מִזְרָחִית.

עד ימי המבול היו כל האנשים עֲנָקִים כַּבִּירֵי לח, יען כי היו בנים נאמנים ליי אלהיהם. ויאהב ה׳ את הענקים אהבת אָב את בניו ויפזר על דרך חייהם פִּרְחֵי אֹשֶׁר ושמחה.

אולם הענקים מרֹב טובה ומותרות שכחו את אביהם שבשמים וַיִּוָּלְדוּ על הארץ רוחות טמאות: השקר, הָעַוְלָה וְהָרִשְׁעָה. ויתעבר האלהים בבניו הענקים וישלח על הארץ גשם שוטף, אשר לא היה כמוהו מיום בריאת העולם, הוא המבול, אשר שטף בְּזִרְמוֹ הֶעָצוּם את כל היקום ויגיע גם עד ראשי ההרים היותר גבוהים. כל הארץ כֻּסְּתָה אז במים וימח כל היקום בגלים הזידונים, אבל אחרי הַשְׁמִידוֹ את העולם הישן החוטא במי המבול, אמר ד׳ לברא עולם חדש ואנשים חדשים.

ובמצות אלהים הלכו המים הלוך וחסר, עד אשר נראתה היבשה ופניה הִתְעַטְּפוּ ירק דשא. כל החי למינהו: החיות, הצפרים, השרצים והרמשים מלאו מחדש את היערות השדות והכרים. רק האדם לבדו חסר עוד. וייצר ה׳ אלהים ברוח אהבתו הרבה את האדם — את גופו האמיץ של הגבר ואת גופה היפה של האשה, ויפח בהם רוח חיים וַיַּלְהֵב בלבותיהם את שלהבת האהבה, ויתן לבני האדם שכל טוב וָדַעַת עליון; ולבני מרום אלה נתן אלהים את גן-העדן המפליא וילמדם את דרך החיים. האנשים הראשונים חיו ביניהם באהבה ובשלום אמת. הם היו יפים כפרחים, עליזים כְּפַרְפָּרִים, חפשים ועזים כנשרים על ראשי ההרים הגבהים, וחכמים כעצם החכמה בת-האלהים. ולא ידעו יושבי גן-העדן כל מחסור וכל צרה ויגון. גן העדן הזה היה נקרא בשם בַּגְדַד.

ובני האנשים הראשונים היו לאבות משפחות, שבטים ועמים שונים. ויהי כאשר רַבּוּ בני האדם וַיֵּצַר המקום בגן-העדן להכיל את כלם, ולא יכלו לשבת יחדיו. אבל איש לא חפץ לעזוב את גן העדן וכל אחד התאמץ להרחיק משם את שכנו. ותפרץ מלחמת דמים בגלל האדמה, וְהַחֲזָקִים הכריעו את החלשים מהם. ראו מלאכי השמים את החמס הזה ויבאו לפני אלהים ויאמרו: הבט נא על האנשים אשר יצרת; הם נכונים לבלע חיים איש את רעהו בשל כברת ארץ קטנה. ויצו אלהים את מלאכיו לקחת משלשת קצות הגן עפר מלא הַקֹּמֶץ ולפזר את עפר האדמה הקרושה בכל חלקי התבל. והנה פלא! בכל העולם אל כל מקום, שהשליכו את עפר אדמת העדן, צמחו גני-אלהים כמו גן-העדן.

ויצו ה׳ את האנשים לחדול משנאתם ורשעתם, לכרות ברית שלום ביניהם ולהתישב בגני-העדן החדשים. וגם בהגנים ההם הכל פרח והפיץ ריח ניחוח, ולכל אחד היתה די אדמה, למען יוכל כל איש לחיות חיים טובים בלי מחסור ולא יֶאֱלַץ להרע לשכנו. ויחיו האנשים בגנים ההם חיי אֹשֶׁר וְרֵעוּת, כשבת אחים גם יחד.

כעת אין על הארץ גנים כאלה, אבל כח הצמיחה עוד נִשְׁתַּמֵּר באדמה עד היום הזה, ולא יפסק לעולם, כי הלא אלהים בכבודו ובעצמו ברך את הכח הנפלא הזה של האדמה — אם כל חָי!

תרגום דבורה.

ש. ש. קנטורוביץ.

שׁוֹפָרָהּ שֶׁל הַיְצִירָה.

אֵשׁ לַהֶטֶת שְׁחוֹרָה, עוֹטָה תִּמְרוֹת עֲרָפֶל
עוֹד תֵּבֵל הָיְתָה תוֹךְ מֶרְחֲבֵי אֵין קֵצֶה —
אָז רָגְשׁוּ מוֹסְדֵי קֶדֶם, אֵיתָנִים הִתְגָּעֲשׁוּ:
לְשׁוֹנוֹת שַׁלְהֶבֶת בָּמֳתֵי עָבִים לִחֲכוּ
וּתְהוֹמוֹת הֶהָמוֹן מֵעַל בְּשֶׁצֶף קֶצֶף.
כִּסְּתָה הָאָרֶץ מָיִם. קָרַת נוֹזְלִים הִקָּפָה —
אַךְ כְּחֵמָה עֲצוּרָה בָּהּ אֵשׁ גַּעַשׁ מִתְפָּרֶצֶת.
יִתְרוֹמְמוּ מִשְׁבָּרִים, אַדִּירִים קוֹלוֹת מַיִם
יִשְׁתּוֹבְבוּ גַּלִּים, אַךְ רוּחַ יָהּ תְּנִיחֵם
אַף רוּחַ־יָהּ תְּסָעֲרֵם, תְּרוֹמֵם דָּכְיֵי עֻזָּם,
יִגְעַר בַּמַּיִם וְיָנִיסוּן לִמְקוֹם יִסַּד יָקְוּוּ.

* *
*

וּבָעֵדֶן מִקֶּדֶם גַּן שַׁלְוָה וָנַחַת
יִפְעָה וּנְהָרָה מִשָּׁמָיו זוֹרַחַת;
שָׁם בְּצֵל עֲצֵי הוֹד, פְּרִי זָהָב סֻבָּלוּ
לְאַט לוֹ יִזּוֹל פֶּלֶג אֱלוֹהַּ
וִיצוּרֵי חֵן שְׁנַיִם יְדֵי יָהּ כִּלָּלוּ
נֹעַם הֶמְיָתוֹ לִשְׁמֹעַ.

וּשְׂרָפִים עָפִים מְבִינוֹת רַעֲנָנִים,
וּמִקְלְעוֹת פְּרָחִים, עַטְרוֹת שׁוֹשַׁנִּים
יְשַׁוּוּ עַל רָאשֵׁי הַצֶּמֶד הַנָּעִים.
בְּזִמְרַת נְבָלִים אוֹתָם יוֹבִילוּ
אֶל חֻפַּת אַפִּרְיוֹן, סֻכַּת עֲפָאִים,
וְיַחַד יָשִׁירוּ יָגִילוּ.

יָשִׁירוּ יְרַנְּנוּ בְּכִנּוֹר וּמְצִלְתַּיִם,
אַף יֵצְאוּ סְבִיבָם בִּמְחוֹלוֹת מַחֲנָיִם,
שָׁמַיִם וָאָרֶץ אִתָּם יִשְׂמָחוּ
עַל מִבְחַר יְצִירֵי אֲדָמָה:
לוֹ רוֹם וָעֹמֶק נִגְלוּ נִפְתָּחוּ,
הוּא יָבִין מַה סּוֹד כָּל הַנְּשָׁמָה...

לְמַעֲנוֹ עֵץ חַיִּים נָטוּעַ בַּגָּן,
יַשְׂכִּיל מִי מְחַיֶּה, וְהַחַיִּים מִי זָן
מִי בּוֹרֵא יוֹסֵד כֹּל, מִי מֶלֶךְ הַיְקוּם.
יִפָּעֵם יָחִיל לֵב הָאָדָם...
אֵלָיו בְּנֵי אֵלִים נֶחְפָּזִים מֵרוֹם
וַחֲצוֹצְרוֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדָם.

וּבְשׁוֹפָר גָּדוֹל כַּזָּהָב מִתְנוֹצֵץ
יִתָּקַע בְּעֹז, קוֹל אַדִּיר יִתְפּוֹצֵץ,
וּכְמְטַר סַפִּירִים, נִיצוֹצֵי כוֹכָבִים
כֵּן תְּרוּעוֹת חֲצוֹצְרוֹת הַכֶּסֶף,
כַּגַּלִּים יִשְׁתַּפְּכוּ, רָצִים אַף שָׁבִים,
וְאוֹר שִׁבְעָתַיִם יוֹסֶף.

יַזְהִירוּ וִיסַפְּרוּ כְּבוֹד־אֵל הַשָּׁמַיִם
וֶעֱזוּזוֹ יַבִּיעוּ גַּם תְּהוֹמוֹת הַמָּיִם.
יְרַנֵּן וְיָרֹעַ בְּרַחֲבֵי הַבְּרִיאָה,
וְהָאָדָם לָהּ שָׂפָה וּמִלָּה:
אֵל נוֹרָא מִסְתַּתֵּר בְּחֶבְיוֹן הַפְּלִיאָה
אַךְ לוֹ רַק הַנֵּצַח, הַתְּהִלָּה.

הכוכב

ירחון ספרותי מדעי לבני הנעורים

המו"ל: הוצאת אביב

העורך: א. לובושיצקי.

תכן הענינים של שש החוברות הראשונות:

בזהירות יתרה נגשנו לפני חצי שנה אל הנחת היסוד של „הכוכב". המשבר הכללי בעתונות העברית עורר בנו קצת דאגה, שמא לא איכשר דרא, וירחון עברי לבני הנעורים, חפשי מהשפעה חיצונית, לא יוכל להתקיים כחי נושא את עצמו ובן־חורין בשאיפותיו ופעולתו. אולם ששת ירחי קיומו של „הכוכב" ויחס הרצון והחבה היתרה שזכה להם במשך זמן קצר מצד צעירינו ומצד מחנכי הדור הבא—אמתו בלבנו את אמונתנו החזקה והעקשנית בעתידו של מוסדנו. ועתה, בראשית מחצית־השנה השניה, הננו נגשים אל המשכת מפעלנו זה מלאו תקוה ובטחון גמור בנחיצותו וזכות־קיומו של „הכוכב". ורגש־ודאות זה מבטיח גם להבא את האמצעים הנחוצים לשכלול ירחוננו ושפורו, בכדי שנוכל, בעזרת קהל קוראינו ועוזרינו התמידים, להעלותו אל מדרגת השלימות.

„הכוכב" יוסיף לשמש בית־חנוך לצעירי עמנו בשעת אנדרלומוסיה רוחנית זו ולפרחי־יוצרינו העברים, שנתיתמו עם חרבן העתונות העברית ונפוצו „כצאן אובדות".

„הכוכב" יטיף ליחידות שפתנו הלאומית בין צעירינו ויבינם על הנזק הרוחני הרב, שמביאה לתרבותנו דו־הלשוניות.

„הכוכב" יוסיף להיות לצעירינו במה חפשית לשם החיים, הספרות והמדע, ישמש בית ועד לכל היפה והנשגב, החי והרענן, ויפוץ אור על כל ההופעות בעולמנו ובעולם האנושיות הכללית.

„הכוכב" יתיחס בתשומת־לב מיוחדת אל ילדי העברים ויוסיף לשפר את המחלקה „למען הקטנים", עד אשר יהי לאל ידינו לפלס נתיב מיוחד ובטוח „לבן־הכוכב", ורק אז נפריד בין הדבקים.

קוראים צעירים! מורים והורים עברים! הוסיפו לתמוך תמיכה רוחנית וחמרית בירחונכם „הכוכב"; עוד התאמצות אחת—וקיומו יהא בטוח מכל צד.

הוצאת „אביב“ ורשה. מערכת א. לובושיצקי.

שנה ראשונה | תשרי תרפ״ד | חוברת ז׳

י. ל. פרץ.

הָעֵץ וְהֶעָלֶה[1].

וַיִּגְדַּל הָעֵץ; וַיִּתְנַשֵּׂא לְמַעְלָה,
כַּבִּיר וְנָאוֹר!
לָבְשׁוּ עֲנָפָיו תְּכֵלֶת, וּפִרְיוֹ —
אַךְ, זָהָב טָהוֹר!

אֲבָל עַב הֶעָנָן נִמְתַּח בַּמְּרוֹמִים,
וַיִּשְׁפַּל הָעֵץ!
וַיֵּשֶׁב הַחֹרֶף וַיַּפֵּל אֶת פִּרְיוֹ,
וּלְעָלָיו בָּא קֵץ!

וְקוֹרֵא הָרוּחַ: חִישׁ נָפְלוּ בַנּוֹפְלִים,
הִגִּיעָה הָעֵת!
וּבוֹכֶה הֶעָלֶה, הֶעָלֶה הַנּוֹשֵׁר:
— אֲהָהּ!.. אֲנִי מֵת!

וּבַת־קוֹל הוֹמִיָּה: לָמָּה תִתְאוֹנֵן
עָלֶה חֲסַר־טָעַם!
שׁוּב יָשׁוּב הָאָבִיב וְעוֹד יִפְרַח עֵצֶךָ—
אַךְ יַעֲבֹר זָעַם!

אַךְ מֵאֵן הִנָּחֵם הֶעָלֶה הַנּוֹבֵל
„וּלְקוֹת מַה כֹּחִי?
שׁוּב יָשׁוּב הָאָבִיב — גַּם יִפְרַח אִילָנִי,
אוּלָם אָנֹכִי... אָנֹכִי?!“...

1) מעזבון המשירו.

נסדר בדפוס י. קורננדז ורוזנבלד, פיוטרקוב.

HAKOCIAB גליון של חג № 7 1923

הוצאת „אביב" ורשה מערכת א. לובושיצקי.

שנה ראשונה תשרי תרפ"ד חוברת ז'

תכן חוברת תשרי:

חֲדָשָׁה: מֵחֹדֶשׁ מַרְחֶשְׁוָן יָחֵל „הַכּוֹכָב" לְהוֹפִיעַ פַּעֲמַיִם בַּחֹדֶשׁ

תכן חוברת מרחשון (א).

הכתבת לכל עניני המערכת: Redakcja „Hakochab" Warszawa, Nowolipki 27, m. 28
להזמנות וחתימה: Tow. Wydaw. „CENTRAL" Warszawa Nowolipki 7.

נחום קוק.

מִכְתָּבִים מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

א. גְדוּד מָגִנֵּי הַשָּׂפָה.

תל־אביב, זו העיר העברית הראשונה בעולם—פִּנַּת סֵתֶר בעד היהודי הנודד—שכל כך הרבה תקוות תולים בה לעתידה—חסרון גדול ומרגש מאד בה: הוא זלזול שפתנו.

עובר אתה ברחוב והנך שומע מכל צד שבעים לשון ועברית אך מיחידים !...

במוסדות הפרטיים והצבוריים מתנהלים החשבונות וחלוף המכתבים בשפה זרה ואין איש חולה על זאת אין שם על לב.

רק בזמן האחרון עם זרם הָעֲלִיָּה, כשהעובר ברחוב יכל היה לַחְשֹׁב כי הנהו עובר באחת מערי רוסיה או פולין ולא בעיר העברית תֵּל־אָבִיב—התעוררו אחדים מתלמידי הַמִּדְרָשָׁה (גמנסיה) וייסדו אגדה בשם „גְדוּד מָגִינֵּי הַשָּׂפָה"

לפני האגודה עומדת מַטָּרָה כפולה ומשֻׁלשת: א) הגנת השפה ב) עמידה על המשמר ג) הפצת השפה.

לשם הגנת השפה הדפיסה האגדה פִּתְקָאוֹת ארכות וצרות עם הכתבת „יהודי! דַּבֵּר עִבְרִית!" פתקאות אלו מוסרים (בנמוס גמור) חברי הקבוצה לכל אלו שאינם מדברים בעברית.

לשם הגנת השפה מתאספים חברי הקבוצה בערבי שבתות ועוברים בַּסָּך בחוצות תל־אביב ושירים עבריים בפיהם (אֶמְצָעִי זה הנהו ביחוד נגד אותם „הַמּוּמָּרִים להכעיס" שמסתדרים ושרים שירים לועזי"ם) בְּרֵיש גַּלֵּי.

המטרה השניה—עמידה על המשמר הנה חשובה מאד. לכל אספה, הַרְצָאָה וכדומה נכנסים חברי הקבוצה ושומרים על זה שלא ידבר או ינאם מי שהוא בשפה זרה. כן ישנה גם קבוצה הנכנסת אל המוסדות הצבוריים להשגיח על החשבונות והליפת המכתבים שתֵּעָרַכְנָה בעברית.

לשם הפצת השפה סודרה קבוצת מורים ומורות המורים את השפה העברית שלא על מנת לקבל פְּרָס. סודרה גם קבוצת דרמַתִּית שתפקידה להציג הַצָּגוֹת קלות בעברית. קבוצה זו נותנת גם מידי פעם בפעם הרצאות דקלומים ושירה.

קלושים הם עדיין הרשמים של פעולות הגדוד, אך לא בלתי נִכָּרִים לגמרי, ולחברי הגדוד נאמר: „אַל יאוש, חזקו ואמצו! תפקיד קדוש לקחתם עליכם, המשיכו את מלחמתכם לשפתנו הלאומית!... עוד נעשה חיל!...

תל אביב.

Hakochab (miesięcznik) Nr. 6 (wrzesień). Redaktor-wydawca A. Luboszycki.

DRUK. SIKORA i MYLNER WARSZAWA, NOWOLIPKI 6

אל בני־העברים!

הננו שבים ובאים אל ארצנו לבנות את הריסותיה, ברחנו מהגלות השחורה והארוכה על מול תגי ועתה זקפו את קומותיכם הכפופות.

„נפש בריאה בגוף בריא" זו היא אמרה, לחלקה הראשון של אמרתנו זו ל„נפש הבריאה" ומצאו גואלים רבים, לא כן לחלקה השני ל„גוף הבריא" על זה אנו עוברים בשתיקה יפה.

הורים, הדואגים לילדיכם, לא בפנוק ובשמירה יתרה תחזקו אותם— ההוים הרוצים בבריאות השלמה של ילדיכם, שלחום לשחק, לטיל ולהתעמל. תנו אור, אויר ותנועה רבה להם והבריאו.

המורים! אתם, מחנכי הרוח, דאגו לבית־קבולו של הרוח! פקחו עיניכם וראו את המספר הגדול של חורי־הפנים, חסרי־הדם, קצרי־הראיה וכבדי־התנועה שבין חניכיכם כל אלה תוצאות חוסר התנועה באויר־החפשי.

המחנכים! לידיכם נמסר הנוער שלנו—עתיד עמנו—ועליכם להיות גם סמליו, זקפו איפוא את קומותיכם הכפופות ואל תחשכו אף איש תנועה מאיבריכם המדולדלים, יראה החניך את מורו ומחנכו צועד לפניו זקוף־קומה ורענן.

הצעירים! פועלים, בעלי־המקצוע, עובדי־המשרד והגרנים, כפופים הנכם אל שלחנות־העבודה ושלחנות המשרד סרי אור ואויר־צח ורווי־אבק למכבר, תנו לריאותיכם לחליף אויר ולאיבריכם הנעים להחליף כח ותנועה.

ארצנו ארץ־הרים נחמדה, אוירה צח. תושבי ההרים! ספסו בהרים ומלאו ריאותיכם אויר־הרים צח. ארצנו לחף ימים תשכן. תושבי־החף! שחו בים, שוטו בסירות ונשמו אויר־ים מלא ריאותיכם להנאתכם.

הצעירות! אמהות עתידנו, חייכן—חיי עמנו ובריאותכן—בריאותו. תרבינה לכם תנועה, משחק, אויר אור ואז לא תחסר הבריאות, העדינות והגמישות ועל כל זה גם יופי לרב.

הבראת העם אינה מכירה מפלגות אלא פעולות—הספחו כזקן כנער לשורות „דם בי״, הרשמו באגדות וקבוצות הספורט וההתעמלות השונות. עמנו שכחותיו הגופניים נתדלדלו בגלות, דורש את הבראתו בארץ־אבותיו. סיע ביד הנוער הדואג להבראת עמו.

העברים הבאים לבנות את הריסות ארץ־העברים, בנו בראשונה את הריסות גופכם. מלחמת־חיים כבדה וקשה לפנינו, הדורשת מאתנו לוחמים מוצקים, כחות ענק ואמץ בלי קץ.

חובבי־ספורט, מתעמלים ומכבים! הכונו למבחן. בסכות תרפ״ד נקבע את מדרגת הכח העברי באסלטיקה־קלה. הכון, הנוער העברי, ואל תביש את עמך—עלינו לקבוע בהתחרויות הסכות את הרקורדים הכי גבוהים באסלטיקה קלה במזרח!

ההסתדרות העולמית „מכבי"
ההנהלה ארץ־הישראלית.

הערה: בכל עניני ההתחרויות שתערכנה בסכות תרפ״ד לפנות אל יוסף יקותיאלי, ירושלים, ת. ד. 456

האמון (Training)

ההכנה להתחרות דורשת עבודה רבה, מסודרת ומכונת למטרה ידועה רק אז תגרום לנו העבודה ענג ושמחה.

כדי להרגיש בהתקדמות וההתפתחות, על המתאמן לשמר על סדר ההתפתחות ההדרגתית. עליו לנתח כל תרגיל ראש תוכל לחלקיו, ללמד כל חלק על בוריו ורק אח״כ—בשלטו יפה בכל החלקים—יוכל לצרף אותם לדבר שלם אחד. ולכך דורש אמון בספורט חריצות רב, סבלנות ואפר.

האמון צריך להיות מכון למטרה קבועה. כל המתיחס להתחרות ברצינות, עליו להתחיל בעוד מועד בהכנה מתאימה: ראשית, למען יוכל לשאת את כל ההתאמציות הגדולות, הכרוכות בהתחרות, מבלי שתזקנה לבריאותו ושנית כדי להגיע למדרגת המפעל הכי גבוהה.

תנאי מקדם להצלחת האמון הוא אפן החיים. איש־הספורט אינו חי חיי־מותרות, עליו לותר על כל אמצעי־הגרוי, כגון: עשון, שתית כהל וכו׳. טוב להמנע עד כמה שאפשר משתית תה וקפה. משקה המתאמן הוא חלב ומים מהולים במיץ־פירות ומאכלו—מזון מעורב. בשנה אין להפחית משמנה שעות; מרחצאות או שפשופי קרים הם חק המתאמן יום יום. אחרי אמון טוב לעשות משוש: הוא מרחיק מהדם את חמרי העיפות ומעורר את המחזור.

זהו היסוד שעליו נבנה האמון עצמו.

ואלה הם עקרי האמון: חלוקה, מדה, חלוף והדרגה אטית.

על הכת מן לחלק את עבודתו לכל ימות־שבוע ולא להשתדל למלא ביום השבת את מה שלא עשה במשך כל השבוע. חלוקה טובה היא: שעה אחת או שתים של אמון בכל יום מחמשת ימות־השבוע ושני ימים מנוחה שלמה.

אין לקבוע את שעת האמון מיד אחרי האכל ולא סמוך לשנה באפן שהיא תקפה ע״י כך.

האמון צריך להיות במדה וצריך להזהר מלאות יתרה. אם ירגיש המתאמן עיפות עצבנות או הפחתה במשקל, יפסיק מיד את עבודתו ויקבע את היום הבא ליום מנוחה.

החליף הוא עיקר גדול בעבודה. הנסיון הראה, כי בעלי־הגוף המפתח הם המצליחים בהתחרויות. כל הגוף מתפתח בתרגילים ורק אברי הגוף המפתח אפשר לשכלל ולהביאם לידי אפשרו המפעל גדולה. אין המתאמן צריך להצטמצם רק בדרך אמות מקצוע, כי אם עליו לגון את עבודתו ולטפל גם במזג אחר של ספורט. נקח לדוגמא את הקפיצה למרחק, קפיצה זו תלויה בהרצת שלשים המטרים; היוצא מזה, כי הקופץ למרחק צריך להיות גם רץ טוב, עליו לטפל יחד עם הקפיצה גם בריצה בתור חלוף לעבודתם יכול הקופץ לטפל בהטלת בידזן וכדומה.

כלל ידוע הוא בתורת החניך, ללכת מן הקל אל הכבד. גם באמון הספורט ההדרגה האטית מן הקל אל הכבד הוא עיקר גדול, ביחוד בתרגילי ההתמדה ובתרגילים המרכבים. שגיאה תהיה, אם ירצה המתאמן לריצה של 400 מטר לעבור מרחק זה במהירות האפשרית עוד בפעם הראשונה. כאן צריך האמון להיות מכון לשני צדדים: התמדה ומהירות. את הראשונה אפשר להשיג ע״י ריצה ממושכה של 2 ק״מ והשניה—ע״י ריצה מהירה של 100 מטר. על שני אלה צריך לחזור בכל יום ויום בצרוף תרגילי מצג, ידים ורגלים. באפן הדרגתי תעבור הריצה הממושכה לריצה מהירה והריצה המהירה לריצה ממושכה עד אשר תשתוינה שתי הריצות אחת לשניה בריצת שטח של 400 מטר. המתאמן לריצת 10 קילומטרים צריך לרוץ במשך שבוע ימים 2 ק״מ בכל יום, אח״כ יגדל את המרחק בהדרגה ב־500 מטר בכל יום.

כל קפיצה, זריקה, ריצת 100 מטר היא תרגיל מרכב וראשית כל צריך המתאמן לרכש לו יפה את חלקי התרגיל הבודדים, כגון: עמידת ההכנה התחלת־הריצה, תנועת הידים ומצב הגוף במשך הפעולה וכדומה.

חביב יקותיאל.

חידת־מלואים.

1	ה			
2	א			
3	ר			
4	מ			
5	פ			
6	פ			
7	ש			
8	מ			
9	ח			
10	ס			
11	ש			
12	א			
13	מ			

1) שם של נביא. 2) שם של כהן גדול.

3) אחת מן האמהות. 4) אחד מכלי המטבח.

5) שם איש אשר בעבורו נעצרה מגפה בישראל.

6) שם אחד המרגלים. 7) שם חיה. 8) דבר שבשמים. 9) שם אמוראי. 10) אחד מתקופות השנה. 11) שם מלך ישראל. 12) מין בגד.

13) סופר עברי ידוע.

הערה:

כדי לפתור את החידה צריכים לקבוע אות בכל מרבע רק שבציור הזה, באופן שבכל שורה תהי מלה בת ארבע אותיות ומספר המלים—שלש עשרה.

מהאותיות האחרונות מלמעלה למטה יצא משל ממשלי שלמה

שמואל סטוליאר.

פתרון החידה בחוברת אב: אַבְנֵר י. קורנגולד (ורשה).

שמות הפותרים: יחזקאל גאלדבערג (ביאליסטאק), שושנה אסמן (שם), י. זוץ (שם), חיים אוסמן (שם), צבי פוחצבסקי (שם), מרדכי, יעקב ויהודה סמיטיצקי (שם), ברכה אלקס (שם), מיכאל אלקס (שם), דוד שפס (טומשוב מזוב.), י. גרשון (ישינובקא) ק. אייזן (בריסק דליטא), סני גרשונוביץ (טומשוב מזוב.).

פתרונו החידות „לקטנים" (בחוברת אב):

א) רש-שר, ב) האות מ.

שמות הפותרים: שושנה אוסמן, מרדכי-יעקב-יהודה סמיטיצקי, ברוך זוץ, ברכה אלקס (ביאליסטאק), דוד שפס וסני גרשונוביץ (טומשוב מזוב.)

בדיחה.

הגאון רבי יהושע-הֶשיל הצטין בילדותו במֹחו החריף. פעם חלה אחד מחבריו והרופאים צוו להשקותו יין-טוב ומתוק. הֶשיל הקטן היה לוקח בקבוקי-יין מחנות אביו והביא לחברו. כאשר נודע הדבר לאביו, שמר את צעדיו ומצאהו פעם כשהוא יוצא מחנותו ודבר-מה מתחת כנפי בגדו הארֹך. אביו שאלהו:

— אמר-נא לי, השיל, מה הוצאת מחנותי?

— לא כלום — ענה — בקבוק מים הוצאתי מחנותך.

פתח אביו את המגופה, טעם וקרא:

— מתוק הוא!

השיל קרא פתאם:

— אני לקחתי מים וסבת מָתקם היא הגנבה, כי „מים גנובים ימתקו". ליב לֶוִ.

הצפות בין נויורק ואירופה פוגשות לעתים קרובות על דרכו את הרי-הקרח האלה, אשר רבים מהם מגיעים בארכם מעל המים יתר מקילומטר אחד, ומתחת למים ארכם פי תשע. כנודע, נשברה האניה הגדולה והמפוארה „טיטניק" בהפגשה עם הר-קרח. עתה אין עוד סכנה נשקפת לאניות מן ההרים הצפים האלה, יען כי באוקינוס האטלנטי שומרות תדיר אניות מיוחדת, המודיעות באמצעות הראדיו-תלגרף לכל האניות על אדות תנועות הרי-הקרח. למען תדענה להזהר.

(מכונה בת 5 מיליון כחות) החברה האלקטרית הכללית בשיקאגו כוננה עתה מכונה של ששים אלף קילובט, שהם ככח 80,000 סוס, ובהיות שכח סוס מתאים לכ"ב וחצי כח-אדם, עובדת איפא מכונה ענקית זו במקום 5,400,000 איש.

(רובינזון קרוזה השני) על האי דונק באוסטרליה מת זה לא כביר בשנת השבעים לחייו חוקר-הטבע המפואר בנפילד, אשר חבר והוציא הרבה ספרים ע"ד מחקרי הטבע ומסעיו בתבל. החוקר הזה בלה כל ימיו באיים רחוקים, לחקור שם עשר הטבע, ואולם מבני אדם התרחק, בעשרים וחמש השנים האחרונות חי יחד עם אשתו על אי נעזב, התעסק תמיד במחקריו, וימאס בחברת אנשים.

לפני איזה זמן עברה אניה לפני האי דונק, ותרא מרחוק תבנית אדם עומדת על החוף וקוראת לעזרה. האניה קרבה אל החוף, והנה אשה זקנה—אשת החוקר—מתחננת לעזור לה לקבר את בעלה המת. ואולם אחרי הקבורה מאנה הזקנה לעזוב את האי. רב-החובל השאיר אתה את אחד המלחים, לשרתה ולשמור עליה.

(עץ חלב) בברזיליה גדל עץ, הנותן חלב לשתיה. ברצות האשה הברזילית להשיג מעט חלב, היא לוקחת קרדום וקליפת אגוז הקוקוס, והולכת אל עץ-החלב הקרוב, מכה בקרדום בגזע העץ, וממקום ההכאה יחל לזוב אל כֶּלְיָה מיץ אשר במראהו ובטעמו ידמה אל מִשמַן חלב פרה. את המיץ מערבים במים והיה למשקה מובחר. בהקרשו ישמש דבק. קליפת העץ היא אדומה, ילידי הארץ משתמשים בה בצבע אדום, לצבוע את מלבנשיהם. העץ הנהו קשה, לא יירא מסועה וסער, ולכן משתמשים בו ביותר לבנין בתים. מלבד כל המעלות האלו, נושא העץ פירות משובחים, כתבנית תפוחים.

(נהר די נור) האי סַוַי, הגדול בכל איי סמוֹאַ, מכוסה בהרבה הרי געש, אשר אחדים מהם כבו, ואחדים עוד לועם פתוח ומשליך לַבָּה ואבני אש. אחד מהם, ושמו מַטַוְנָה, התגעש בשנת 1905 ויקיא לַבָּה שוטפת, אשר השחיתה את האדמה הפוריה, במרחק עשרים מיל מסביב. מלוע הר-פרצים זה זורם נהר-אש, והנהר היוקד הזה עובר במעבה האדמה, מחחת לשכבת לַבָּה שהצטננה והתאבנה, ומשתפך לאחרונה ברעם ורעש אל הים. בכל דרך עברו, ענני עשן בוקעים ועולים ממנו השמימה.

(ציד חיות-פרא בהודו). ביערות הודו רבו חיתו הטרף, ומדי שנה בשנה יוצאים המון צ דים, לצידם ולהאבידם. בשנת 1921 נהרגו 6000 לישים, 3000 דֻבים, 2000 זאבים, 3000 נמרים— ביחד 25,000 חית-פרא. הממשלה חלקה פרסים לצידים הרבה אלפי ליטרא שטרלינג. מלבד זה נשמדו 60 אלף נחשים, וגם על זה הוציאה הממשלה סכום עצום, כפרסים. אכן הציד הגדול הזה עלה גם בהרבה קרבנות אדם. 3360 איש אבדו ע"י החיות הטורפות. רבים מתו מנשיכות הנחשים.

(גְרַמופון אשר בכיס ינָשא) אחד הטכניקים באונגריה המציא גרמופון פעוט, אשר אפשר לשאתו בכיס ויקרא לו שם „מיקיפון". עורכים אֻותו כשעון של כיס, ובקרבו נמצאים עשר טבלאות זעירות, חרותות בנגונים משני עבריהן, ובכן תוכלנה להוציא עשרים נגונים, כשמניחים את ה„מיקיפון".

(אוצר ה„ראדיו") המתכת הנפלאה ראדיו נמצאה עד כה בכל הארץ בכמות מצומצמה מאד—לא יתר ממאתים גְרַם. אכן עתה נגלה אוצר גדול של ראדיו במדינת קונגו, אשר תחת רשות בלגיה. המדינה ההיא תוכל להספיק 25 גרם ראדיו בכל שנה.

(תחבולה לחדש פעולת הלב) שני רופאים, האחים טריל בשיקאגו, הרצו באספת החברה המדיצינית על אדות המצאתם, להשיב אנשים מתים לתחיה, בהזותם אל תוך גופם „סֶרום", אשר לו סגולה לחדש את פעולת הלב ומרוצת הדם בעורקים. התחבולה הזאת תחיה את אלה אשר מתו ע"י זרם איליקטרי, נטבעו, נתלו, נחנקו בגז המאור, וכיוצא באלה, כמובן אי אפשר להחיות הגוף שמת ע"י מחלה.

(מספר יושבי כדור הארץ) לפי הספירות האחרונות עולה עתה מספר כל בני האדם בכדור ארצנו עד 1 מיליארד 65 מיליונים. כפי שחשבו ומצאו דורשי רשומות, יעלה בשנת 2100 מספר כל יושבי הארץ עד 6 מילירדים, ואז לא תוכל עוד אדמתנו להספיק יבול ומזון לכלם.

(תחנה ביולוגית) חוקר בעלי החיים מרטנסן בשוידן וחוקר הצמחים ינסן מיסדים עתה על האיים קֶה במזרח הודו תחנות ביולוגיות, לחקור טבע בעלי חיים שונים אשר בים, וטבע הצמחים באיים ההם, הנמצאים באֱזור חם מאד.—החוקרים הנזכרים בחרו את האיים קֶה לתכלית חקירותיהם, יען נגלה, כי בים הסובב את האיים האלה נמצאים בעמק 200 עד 300 מיטר המון בעלי חיים משונים וגם צמחים שונים.

(השתלמות הרדיו-תלגרף) ממציא התלגרף בלי חוטים, מרקוני, ששב עתה ממסע ארוך, הודיע כי הצליח למצוא תחבולה אשר תבטיח את סוד התלגרמות הנשלחות ע"י הרדיו-תלגרף. גם מקוה הוא, כי יוכל לשלוח רדיו-תלגרמות במרחק 3500 קילומטר, בהשתמשו באותן האמצעים שמשתמשים במשלוח רדיו-תלגרמות בין פריז ולונדון. בידי מרקוני הצליח לעשות עוד תקונים גדולים בשמוש הרדיו-תלגרף.

(אַמונדסן התחרט) התיָר השוידי אמונדסן, אשר החליט לעוף באוירון אל הציר הצפוני, שב מחפצו זה, יען כי כל הנסיונות שנעשו עד זה, להגיע אל הציר באוירון, היו לריק.

אֲלֶכְּסַנְדֶר מַרְמוֹרֶק.

המות לקח מאתנו את אחד מבחירי אנשי הרות, אשר גדול היה שמו בין חכמי העמים, כרופא מגלה עמוקות ומחַדֵש חדושים נפלאים בחֵקֶר המחלות המתדבקות, ועוד רב יתר גדול היה חין עֶרכו לעמו, אשר לתחיתו ולעתידו הקדיש כחותיו ומבחר שנותיו.

כאחד מידידיו הנאמנים וממעריציו של הד"ר הרצל, היה אלכסנדר מרמורק שנים רבות עוזרו ואיש ימינו בתנועה הציונות אשר יצר המנהיג הגדול, ויהי מרמורק מכיר בכל לבו לרעיון הציוני, ובקונגרסים הציוניים היה אחד מראשי המדברים והעסקנים. ורק באחרית שנותיו חדל להשתתף בַהַנְהָגָה, לרגל, פֵרוד-הדעות בינו ובין ד"ר חיים ויצמן.

אלכסנדר מרמורק נולד בשנת 1866 בווין, ששם היה אביו רופא מפורסם. כבר בנעוריו הצטַין בכשרונות מפליאים, וכספוג סָפַג את הלמודים בבית הספר התיכוני, ואחרי כן באוניברסיתה, ובהיותו בן עשרים שנה ואחת, כבר גמר חק למודי תורת הרפואה ויֵצא מְכֻתָּר בתאַר דוקטור. אז הקדיש עצמו לחקר גו האדם, ויעסיק במעשי נתוח בבית-החולים של הפרופיסור כרוֹבֶק בווין, וישם כל לחקור את תכונת המחלות המתדבקות ולמצוא תחבלות-מלחמה כנגד המזיקים הקטנים, הבַקְצִלים, מחוללי המחלות ההן.

שנים אחדות עשה מרמורק בחינות שונות, ובשנת 1900 פרסם פרי מחקריו בספר מיוחד, בשם „פערזוך איינער טעאריע דער סעפטישען קראנקהייטען" (מַסָה של שטה במחלות המתדבקות). הספר עשה רשם גדול בין גדולי החוקרים, וביניהם גם הפרופיסור המהולל פַּסְתֶּר בפריז, אשר היה גאון הבקטריולוגים בימיו, ויזמינהו פסתר לבוא אליו, ולעבוד יחד—עמו באינסטיטוט אשר יסד בפריז. עוזרו של פסתר, הפרופיסור רוּ, מסר ברשותו של מרמורק סוסים אחדים, להרכיב בדמם רעל המחלות, למען רַפא בדם ההוא את האנשים החולים באותן המחלות. ומרמורק אמנם הצליח למציא הַרְכָּבַת-דַם („סֶרום") המגינה בפני מחלות מתדבקות, ויפליא בהמצאתו את רוּ, עד כי השתדל להנחילהו תאר-הצטַינות גדול מאת ממשלת צרפת.

הסֶרום שהמציא הד"ר מרמורק כנגד המחלות המתדבקות, התפרסם בכל מעולם, וכל רופא-חוקר שבא בימים ההם לפריז, חשב לו לחובה ללכת לבקר את המלומד היהודי הגדול.

מרמורק המציא גם סֶרום כנגד מחלת הַשַחֶפת, ובשנת 1903 הרצה את המצאתו זאת באקדמיה הצרפתית, לפני גדולי הרופאים והחוקרים. אכן המצאתו זאת לא מלאה את התקוות הגדולות שקוה לה הממציא, וביחוד—אלפי האמללים הנופלים בשחת המחלה הרעה, השחפת. הסֶרום של מרמורק פועל לטוב רק באיזה מקרים, וביותר בשחפת העצמות.

מפאַת המצאתו זאת, נפל פרוד-דעות בין מרמורק ובין הפרופיסור רוּ, מנהל המוסד של פסתרי ואז עזב מרמורק את המוסד, ויכונן לו בקרבת פריז אינסטיטוט מיוחד, ששם הוסיף לעשות נסיונותיו. על עבודתו המדעית כבדתהו ממשלת צרפת בצלב-אבירים של לגיון הכבוד.

כפֶּרֶט אחד מעבודתו ראוי להזכיר את מסעו לווין, בהגלות שם מקרה מחלת הדזומה, אשר דבקה גם בפרופיסור הוויני, הרמן מילר. מרמורק מהר לנסוע מפריז לווין, ויוביל אתו סֶרום כנגד מגפת הדזומה, ואולם הוא לא נסע במרכבה, אך על מכונת הַקִטָר המהיר, ביראתו להשאר במרכבה עם בקבוק הסֶרום, שמא ישָבר ורעל המגפה הנוראה יפוץ בין הנוסעים. אכן בבואו לווין כבר אחַר המועד. הפרופיסור מילר כבר מת. אכן למרמורק הצליח להציל את „האחות" אשר שמרה על מילר בחלותו.

וכעבודתו הנמרצה על שדה המדע הכללי וחקרי הרפואה, כן היתה גדולה ורבה פעולתו לעניני עם ישראל, וגם פה הראה את עֹז רצונו ואת מריצותו המפליאה.

עוד מנעוריו לקח את לבו הרעיון הלאומי הישראלי, ויתגאה במולדתו. בהיותו תלמיד האיניברסיתה היה חבר רב-פעלים באגודה הלאומית של פרחי הסטודנטים, „קדימה".

בהיות הד"ר הרציל בפריז, ששם הגה את רעיונו הגדול ע"ד „מדינת היהודים", התחבר אליו מרמורק באהבה, כי התפעל מאד מרעיונו, ויהי מאז עוזרו הנאמן ואיש עצתו. בקונגרסים הציוניים הראשונים היה מרמורק רב-פעלים, ויעמוד בשורה הראשונה אחרי הרצל ונורדו. הוא נבחר לחבר בועד-הפועל הציוני הגדול, וגם היה נשיא וראש להסתדרות הציונית בצרפת. נאומיו הנלהבים לרעיון הציוני עשו רֹשֶם גדול, וגם בעֵטו הגדיל עשות לרעיון הזה, בהיותו עורך העתון הציוני בשפת צרפת „ליעקאָ סיאָניסט" (הֵד הציונים)

מות ידידו הרצל דִכֵּא מאד את רוחו, וידַר נדר לשמור על טהרת הרעיון כפי אשר הִגה הרצל, ומזה היתה נסִבָּה, כי ברבות הימים עזב את ההנהגה הציונית, יען מצא, כי אין המנהיגים החדשים הולכים עוד בדרך אשר התוה הרצל.

מלחמת-התבל חוללה שנוים כבירים בחיֵי מרמורק. בהיותו נתין אוסטריה החרימה ממשלת צרפת את כל הונו, את הלבורטוריה היקרה אשר יסד ברב עמל במשך שנים רבות, וגם אֻרוה עם ששים סוס, אשר בהם עשה נסיונותיו, להכין מדמם את הסֶרום לתרופה. מרמרק הלך לאוסטריה, ששם נתמַנָה למנהל בית-חולים צבאי בטֶמֶסְוַר, עד תֹם המלחמה.

אחרי המלחמה נִתַן לו דרשיון לשוב אל צרפת, ויתקבל בשמחה באינסטיטוט של פסתר, ששם עבד עד ימיו האחרונים. ועוד זה לא כביר פרסם באחד העתונים הגדולים באמריקה מאמר-מחקרי גדול על אדות פסתר, מפאת חגיגת יום הולדתו המאה.

בשנה האחרונה חלה מרמורק במחלת-מעים קשה, ועל פי דרישתו עשו לו הרופאים נתוח פעמַיִם, אכן לבו הָרָפֶה לא יכל כַלְכֵּל את זה, וביום 12 יולי יצאה נשמתו.

מותו הרעיש את לבות כל יודעיו ומוקיריו הרבים בתבל, וקבורתו היתה בכבוד גדול.

יהי זכרו לברכה עד נצח!

י. ח. זגורודסקי.

וכל עם שסופריו מרבים הריהו נחשב לעם נאור ביותר. את ספריהם של הסופרים מתרגמים גם ללשונות אחרות, ולא רק בני עמם בלבד, אלא גם עמים אחרים וכל העולם הנאור מקבל הנאה וקורת רוח מהם.

6. שונים הם סוגי הספרות. יש חבורים — כמו: ספרי דקדוק, טבע, חשבון וכדומה — הזנים ומפרנסים רק את שכלו של הקורא. הם מקנים לו לקורא **ידיעות ממשיות**, מבלי אשר יפעלו על רגשותיו. ואינם נוגעים בנשמתו כלל. וכל אדם שיש לו ידיעה נכונה במקצוע שהוא עוסק בו יכול לחבר חבורים מסוג זה, גם אם אותו האדם אינו מצטין בלב רגש ובנשמה יתרה, וחבוריו יביאו בכל זאת תועלת רצויה לאנשים הקוראים ולומדים בהם. חבורים כאלה יכולים להיות לפעמים למעמסה על הקורא ואין הם נקנים לו לאדם אלא על ידי התאזרות מיחדת של כחות השכל. לחבורים אלה קוראים: חבורים פרוזאים או **פרוזה**. מן הסופר העוסק בפרוזה ידרש רק שכל בהיר וידיעה נכונה של אותו הדבר שהריהו כותב עליו.

7. ישנם חבורים, כגון: רשימות, זכרונות, ציורי מסע, ביוגרפיות, מכתבים רבים, כתבים היסטוריים, ציורי הטבע, שמחברם האציל עליהם מרוחו ונשב בהם מרגשותיו, והוא פועל מבלי משים, גם עלינו הקוראים להתרגש ולהתרגז לשמח ולהצטער; הוא מעורר בנו התפעלות, השתתפות, חמלה, אהבה, כמיהה געגועים ועוד. ובקראנו בחבורים האלה, לא רק שאנו מקנים לעצמנו ידיעות ומרחיבים את אפק הכרתנו, אלא בקרב לבנו מתעוררים גם רגשות ידועים אל הטבע ואל החיים (מכתבים רבים בחלק הרביעי של הספר „התועה בדרכי החיים" לפרץ סמולינסקין, „ציורי מסע" של י. ל. פרץ, „בארץ" „אשד אממטרה" של דוד פרישמאן, ועוד). לא כל אדם מסגל לכתוב חבורים כאלה, כי דעת החיים וידיעת העולם והטבע אינן מספיקות לו לאדם להיות סופר אשר כזה. — דרוש איש שאלהיו חננו **בנשמת משורר**, בנשמה פיוטית; רק איש אשר שאר־רוח לו יוכל לעורר בדבריו את הנימים החבויות בסתרי נשמת האדם.

לאדם אשר כזה קוראים בעל נשמה פיוטית, כדי לצינו ולהבדילו מן האנשים מציני הרגש ואנשי המעשה (זלמן קמחי בספורו של יהודה שטינברג, „אריה בעל־גוף" של ח. נ. ביאליק, „הנדיב" של י. ל. פרץ, נפתלי זעירא בספור „בשעת הכשר" של י. שטינברג). אדם אשר כזה מתיחס אל החיים ואל האדם ואל הטבע לא בשויון נפש; הוא מעריך כל דבר לא ע"פ התועלת החמרית שבו (למשל, לקבל טובת הנאה מן האדם בכסף או בשוה־כסף, לערך את היער לפי מחירם של העצים שבו), הוא מתיחס אל כל הנמצא בכל רגשות לבבו, בכל להבת נשמתו. בעלי תכונה שירית משתתפים בצערם ובששונם של בני האדם, לוקחים חלק בשאיפותיהם של בני האדם לכל טוב ונעלה, הם רואים בטבע לא רק את התועלת החמרית שאפשר להוציא ממנו, אלא את כל ההוד והתפארת שבטבע, ומתפעלים ומתרגשים למראה ההוד והתפארת שבטבע. בעלי תכונה כזו הם, למשל, יעקב החצרוני בספר „שתי הקצוות" לד"ר. א. ברודס. ר' יוחנן המלמד בספוריו של י. ל. פרץ, רבי אברהם בספר „עמק הבכא" למנדלי מו"ס. נתן בציורו של ברדיטשבסקי „מדרך אל דרך" ועוד רבים בספרותנו.

8. חבורים הנערכים ע"י אנשים בעלי תכונה פיוטית כזו, אף־על־פי שהם קרויים פרוזאים הרי הם מעבר אל השירה, או אל חבורים אמנותיים־שירתיים.

וחבורים אמנותיים־שירתיים, בין שהם כתובים במשפטים בלתי מדודים וחסרי משקל ובין שהם כתובים במדה ובמשקל ובחרוזים כדרך השירים, נקראים רק אלה החבורים שדורשים מן המחבר חוץ מהתפתחות שכלית, דעת החיים וידיעת הענין — גם סגלה מיחדת, שאינה מצויה אצל רוב האנשים, סגלה טבעית — **כשרון**, או גאוניות.

הסופרים הללו נקראים בשם **משוררים**, אמנים. וחבוריהם של הסופרים המשוררים נקראים: **ספרות יפה**. גם בספרות היפה או בספרות האמנותית — כמו בספרות בכלל — מצירים החיים, המציאות, האמת, אבל באופן מיחד, בצורה מיחדת וברוח מיחדת.

נושא הספרות היפה יהיה קודם לכל רק **האדם** במעשיו ובמעלליו בחיים. והעיקר כל צדדי נשמתו: קפוליה וגוניה, קויה ושרטוטיה השונים, הדקים והדקיקים. בספרות היפה מצירים רגשותיו היותר כמוסים של האדם: הגיונותיו ורעיונותיו, שאיפותיו וגעגועיו, פרפורי נשמתו, נטיותיה ומלחמותיה, כמיהותיה ושאיפותיה. ואם בתאורי הטבע הספר מדבר — הרי גם הטבע מציר לפנינו לא כמו שהוא לעצמו, אלא על פי אותו הרשם שעשה על האדם, וכל סופר מציר את הטבע על פי אותה הפעולה שהטבע פעל על נשמתו הוא (ציורי הטבע בספרי מנדלי „משירי החרף" של ביאליק, תאור החרף בציור „המשולח" של י. ל. פרץ, „צפרירים" של ח. נ. ביאליק, ציורי הטבע „באהבת ציון" וב„אשמת שומרון" של אברהם מאפו ועוד). היוצא לנו מזה, כי יסוד השירה וסוד מטרתה — הם בעיקר האדם ודעת נשמת האדם.

(המשך יבוא).

כְּרוֹנִיקָה חֲדָשִׁית.

ברומניה.

מלכת רומניה, מריא, לפני צאתה יחד עם בעלה המלך לבקר בפולניה, קבלה את שליחי הקהלה הישראלית בבוקרשט, אשר בקשוה להיות אפוטרופסית-הכבוד על הסנטוריום החדש לחולי-השחפת, שנפתח ע"י הקהלה. המלכה הואילה לקבל את המשרה הכבודה.

— בשיחה שהיתה לאחד סופרי העתונים עם ראש המיניסטורים ברטיאנו בהיותו בורשא, הגיד זה האחרון, כי ברומניה אין עוד „שאלת היהודים", כי לפי הקונסטיטוציא הם שוים בזכיותיהם אל כל יתר התושבים, והממשלה מתיחסת אליהם כליתר התושבים הרומינים.

באשכנז.

בברלין נוסד ועד של סופרים מפורסמים, לכונן חג חצי יובל לעבודתו הספרותית של הסופר ד"ר אליאשוב, ביום 14 יולי לש"ז. ד"ר אליאשוב הנהו אחד המבקרים המצוינים בספרותנו, ונודע בשמו הספרות „בעל מחשבות".

כן גם נוסד ועד לחוג חג מלאת עשרים שנה לעבודת המשורר ז. שניאור.

בעיר החפשית דנציג.

בכ"ד יוני נפתחה בדאנציג המועצה השניה של החברה „ארט", אשר מטרתה להרחיב עבודת האדמה ומלאכת-כפים בין היהודים. אל המועצה באו 35 צירים מארצות שונות, בהן גם רוסיה ואמריקה. המועצה ארכה עד כ"ז יוני, והתקבלו הרבה החלטות חשובות, איך לבסס את עבודת החברה, ביחוד לאסוף סכום לא פחות מן 1 מיליון דולר, שיהיה לקרן-קימת בעד „ארט".

בליטא.

ראש המועצה הלאומית של היהודים בליטא, הציוני הידוע ד"רן רוזנבוים, נתמנה בקבינט הליטאי החדש למיניסטר לעניני היהודים.

באנגליה.

ועד שליחי-הקהלות של היהודים באנגליה שלח אל אגודת-העמים מחאה חריפה כנגד התנועה השוררת עתה באיזה ארצות, להנהיג את ה„נומרוס קלואוזוס" בבתי-הספר העליונים, למרות אשר חתמו לשמור את זכיות הלאומים המעוטים.

חדשות ציוניות.

בקרלסבד כבר נפתחה לשכת-הקונגרס, שתעודתה לעשות את כל ההכנות הדרושות לפתיחת הקונגרס השלשה עשר, אשר יפתח בששי לאוגוסט. מלבד להצירים יוזמנו מקומות גם לאורחים.

— הממשלה האנגרית השיבה ריקם בקשות אחדות לאשר אגודות ציוניות באונגריה. העבודה הציונות אסורה במדינה ההיא.

— הציוניים באמריקה קבלו החלטה, כי הקונגרס הי"ג יתן יפוי-כח לועד-הפועל הציוני, לכונן תכף את הסוכנות הישראלית, באופן שיתקבלו אליה גם לא-ציוניים, אם רק הם חפצים לעבוד לתחית ארץ ישראל. ברשות הסוכנות ימסרו כל כספי „קרן היסוד". גם ראש ההסתדרות הציונית, ד"ר חיים ויצמן, לפני נסעו מנויורק לשוב לונדונה, נשא נאום במועצת הציונים האמריקנים, ויאמר כי גם הוא מסכים להחלטה זו, ובקונגרס הבא יִלָּחם בעדה.

— ראש ההסתדרות הציונית העולמית, פרופ' חיים ויצמן, שב בי"ט תמוז לונדונה ממסעו באמריקה. ועוד באותו יום הלך אל בית הלורדים, לשמוע אל המשא ומתן שהיה שם על אדות שאלת ארץ ישראל. (בישיבה ההיא הודיע שר המושבות, כי אנגליה שואפת לעשות את פלשתינא למכון לאומי ליהודים, אך לא ליסד שם ממשלה יהודית).

— ביום כ"ה יוני נפתחה בדרזדן המועצה של הציוניים באשכנז. לראש המועצה נבחר ד"ר פליקס רוזנבליט, נשיא ההסתדרות הציונית באשכנז. נקראו הרצאות שונות, וביניהן גם על אדות „הסוכנות הישראלית" וע"ד השאלה: אם לקבל אל הסוכנות גם אנשים שאינם ציוניים. יח"ז

יְדִיעוֹת מַדָּעִיּוֹת.

(ברקים מלאכתיים) במוסדות האילקטריים הגדולים בפיטספילד (אמריקה) עשה הפרופיסור פייציאלי נסיון בזרם אילקטרי של שני מיליוני וָלְטים לפרקו בתמונת ברקים מלאכותיים, על עירה שנבנתה ביחוד למטרה זו. הנסיון נדמה בכל פרטיו לסער טבעי. לראשונה נבראו במסבי העירה עננים, באמצעות מכונות מיוחדות שהעמיד הפרופיסור הנזכר, ומן העננים החלו לברוק ברקים ולרעום רעמים, שפגעו במגדל גבוה בעירה, ואחרי כן בבנינים הכי גבוהים. גם גשם נתך ארצה בכח גדול.

(תרופה למחלת הסוכר). הפרופיסור פאלטא בווין המציא תרופה למחלת הסוכר, ויקראה בשם „אינזולין" והרופאים המשתמשים בה מעידים, כי היא אחת ההמצאות הכי גדולות בחכמת-הרפואה בימינו, כי היא מנַקה לגמרי את הגוף מן הסוכר הנמצא בו. — העשיר הגדול רוקפלר באמריקא נדב 150,000 דולר, לקנות את התרופה החדשה ולהשתמש בה בבתי החולים באמריקה.

(הר-הגעש איטנה) הר-האש איטנה, אשר התפרץ בראשית ירח תמוז ויקא מתוכו לַבָּה נוראה, ששטפה בזעף ותעש שמות נוראות בכל הסביבה, הנהו הגדול בגבהו מכל הרי-הגעש באירופה. גבהו מגיע עד 3274 מיטר, והוא נמצא בחלק הצפוני-מזרחי על האי סיציליה באיטליה. היקף ההר למטה מגיע עד 130 קילומטר, והאדמה סביבותיו היא ברוכה מאד, ולכן נושבו שם בני אדם ויבנו כדי 65 ערים וכפרים, למרות אשר תמיד סכנת-כליון נשקפת למו מן ההר, המקיא נהרי נחלי אש. בקורות הימים נרשמו 33 מקרי התפרצות ההר במשך אלפים השנה האחרונות. במאה הי"ט התפרץ 16 פעם. אכן משנת 1899 עד 1919 השתתק ההר. אחרי מנוחה של ארבע שנים החל שוב להתחולל ולהפיץ אש וגפרית וזלפות מות על סביביו.

(הרי הקרח). כפי שהוברר ע"י החוקרים, סבת הקרירות ששלטה בקיץ זה באירופה עד חצי ירח תמוז הם הרי הקרח, אש-בירח אפריל נקרעו מחפי לַבְּרַדוֹר, בצפון-מזרח אמריקה, ובשטף גלי הים נשאו באוקינוס האטלנטי ויפיצו קור בארץ. האניות

על כל סביבתם; דרך העמק הזה אנו הולכים כעת מארץ כנען לעמק הירדן ובדרכֵּנו אנו מביאים יֶשַׁע לארץ; מיַבְּשִׁים ומַבריאים בצות, נוטעים יערות ומַרבים עצי פרי ולשלום אנו מושיטים ידינו; מִבְחַר בנינו ובנותינו מקריבים את חייהם על מזבח עמנו; בשָׁרָב ובַקֹּור הם לא ייָעֲפו ולא יגְעו וכובשים הם עֶמְדָה אחרי עמדה בחֵרֶף נפשם. עוד התאמצות אחת וכל הָעֵמֶק יהיה בידנו. אבל לַאֲסוֹנֵנוּ הַשְׁמֵן לב העם ולא יִרְאֶה נְכוֹחָה.

במקום עזרה, באה בִקֹרֶת זְעוּמה; במקום לאַמֵּץ את ידי הלוחמים אנו מְרַפִּים את ידיהם.

הלילה שפך את ממשלתו על האהלים; שֶׁקֶט. לא יורַן, כי נִסַך רוח עצב על פני כל העמק; בלב מַקְנֶנֶת כבר דאָגה: היוכלו להחזיק מעמד עד בוא היבול. והנה קול רַעַם בשמים וגשם ברכה נִתַּך על האהלים. לקול משק המים נשמעו גם מִצְהֲלות הדברים מאהליהם:

הַזּוֹרְעִים בְּדִמְעָה
בְּרִנָּה יִקְצוֹרוּ!
הָלֹךְ יֵלֵךְ וּבָכֹה
נוֹשֵׂא מֶשֶׁךְ הַזָּרַע
בֹּא יָבוֹא בְרִנָּה
נוֹשֵׂא אֲלֻמּוֹתָיו

כל הלילה נִתַּך הגשם ועד אור הבקר הִשְׁתַּפְּכָה גם רנת העובדים.

ירושלם, כ״ז שבט תרפ״ג.

מרדכי גולדנברג.

בְּאֶרֶץ גְזֵרָה.

רוֹצֶה אַתָּה לִרְאוֹת גְבוּרוֹתָיו שֶׁל הָאָדָם, לְהִוָכַח כִּי רוּחַ אֱלֹהִים מִמָּרוֹם תְּפַעֲמֵהוּ, כִּי מִבְחַר הַיְצִירָה הוּא וּמַעֲשֵׂה־יָדָיו שֶׁל אַבִּיר־הַטֶּבַע לְהִתְפָּאֵר; רוֹצֶה אַתָּה לִרְאוֹת נְדִיבוּת־נַפְשׁוֹ הַגְּדוֹלָה, שֶׁכָּל מַעְצוֹר וּפֶגַע רַע לֹא יַעַצְרוּהָ בְּדַרְכָּהּ אֶל הַטָּמִיר וְהַנֶּעְלָם, אֶל הַסּוֹד הַנּוֹרָא שֶׁל רָזֵי־בְרֵאשִׁית-- צֵא לְאַרְצוֹת הַקּוֹר אֲשֶׁר בְּיַרְכְּתֵי־צָפוֹן, לְפִנּוֹת הַקֶּרַח אֲשֶׁר בִּקְצֵה הַדָּרוֹם, בְּמָקוֹם שָׁם תְּמַשְׁלֵנָה סַעֲרוֹת־שֶׁלֶג נוֹרָאוֹת וְסוּפָה תֵּבֹךְ וְתֶהֱמֶה, תִּתְחוֹלֵל וְתִתְמַרְמֵר עַל פְּנֵי מִדְבַּר הַקֶּרַח הַנּוֹרָא, הַנִּמְשָׁךְ עַד לִבְלִי קֵץ, כְּמֵת עֲנָקִי, הַמִּשְׂתָּרֵעַ בְּתַכְרִיכָיו עַד לְאֵי־אַפְסָיִם.

אֲיֻמּוֹת וּזְעוּמוֹת הֵן הָאֲרָצוֹת הָרְחָבוֹת, הַמִּתְפַּשְּׁטוֹת בַּפִּנּוֹת הַנִּדָּחוֹת, שֶׁמִּסָּבִיב לְצִירֵי הָעוֹלָם! וּמִסָּבִיב לָהֶן יִשְׁתַּטַּח אוֹקְיָנוֹס־הַקֶּרַח, הַלּוֹעֵג לְכָל גְבוּרָה וְהַשּׁוֹלֵחַ לְמֶרְחַקִּים הַרְרֵי־קֶרַח נוֹרָאִים, לְהַבְעִית מֶרֶץ בְּנֵי־הָאָדָם, לְבַל יָעִיזוּ לִפְרֹץ גְּבוּלוֹ.

מִי יְתַנֶּה תֹּקֶף הַקָּרָה הָאֲיֻמָּה הַשּׁוֹלֶטֶת שָׁם וּמִי יַבִּיעַ עֱזוּז הֹלֶם הַקֶּרַח בְּהִתְנַפְּצוֹ בַּיָּם? — אֵל קַנָּא וְנוֹקֵם הוֹפִיעַ בְּרַעַם־גְבוּרָתוֹ וּבְאַלְפֵי תוֹתָחִים רָב עַל הַיְשִׁימוֹן הַלָּבָן, שֶׁהִתְרִיס כְּנֶגְדּוֹ!

....קַיִץ. הוֹלֵךְ סוֹבֵב הַשֶּׁמֶשׁ בְּחוּג־מַסְלוּלוֹ בְּמֶשֶׁךְ יוֹם אָרֹךְ מְאֹד, רְוֵה אוֹר וָזֹהַר. וְהַיָּם יַכֶּה לִפְלָגִים רַבִּים וְהָרֵי־קֶרַח שָׁטִים אַדִּירִים, וְקַרְחָם הַבְּדָלְחִי יְצַת מִקַּרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ וְיוֹלִיד נִיצוֹצוֹת וּבְנֵי־רֶשֶׁף וּצְבָעִים כְּצִבְעֵי הַקֶּשֶׁת; וְהַלָּבָן מִסָּבִיב יִקְרַן, יְנוֹצֵץ, יִזְרַח, יַזְהִיר וְיַבְרִיק מְאֹד; וְצִפֳּרִים לְרְבָבוֹת, לְבָנוֹת וְזַכּוֹת, גַּם עֲדוּיוֹת בִּשְׁלַל צְבָעִים, מִתְנוֹסְסוֹת בִּמְרוֹם־הָאֲוִיר וְצוֹרְחוֹת בְּגִילָה, וּפִינְגְּבִינִים[1] מְטוֹפְפִים עַל רִגְבֵי הַקֶּרַח, וּצְבָעִים וְשׁוּעָלִים רָצִים הֵנָּה וָהֵנָּה, וְחַיּוֹת־הַיָּם מְנַמְנְמוֹת לְאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ וְהַדֹּב הַלָּבָן יִצְעַד בִּגְבוּרָה אַט־אַט, לִמְצֹא לוֹ צֵידוֹ.—

הַאֵין זֶה הָעוֹלָם הַבָּא, עוֹלַם הַזִּיו וְהַזֹּהַר מִשֵּׁשֶׁת־יְמֵי־בְרֵאשִׁית, שֶׁגְּנָזוֹ ד׳ לַצַּדִּיקִים בְּגַן־עֵדֶן? —

אַךְ הִנֵּה בָּאָה הַשְּׁקִיעָה הָרִאשׁוֹנָה וְהַיּוֹם יֵלֵךְ הָלֹךְ וְקָצֹר וְהַלַּיְלָה יִגְדַּל וְיֶאֱרַךְ. הוֹפִיעַ שַׂר הַחֹרֶף בְּפַטִּישׁ וּמֶלְקָחַיִם וַיְדַבֵּק קֶרַח לְקֶרַח; הִנֵּה הֶהָרִים הַגֵּאוֹנִים קָפְאוּ בְּדַרְכָּם וַיַּעַמְדוּ עַזִּים וּמִשְׁתּוֹמְמִים; נִקְרַשׁ הָאוֹקְיָנוֹס מִסָּבִיב לַצִּפֳּרִים, שֶׁיָּרְאוּ מֵחֲמַת הַחֹרֶף הָאַכְזָרִי, נִתְכַּנְסוּ כִּתּוֹת, כִּתּוֹת וְדָאוּ לַמֶּרְחַקִּים. חַיּוֹת־הַיָּם אֵינָן נִרְאוֹת יוֹתֵר וְגַם חַיּוֹת־הַיַּבָּשָׁה אִוּוּ לָהֶן מִשְׁכַּן־סֵתֶר..

וְהִנֵּה בָּא הַלַּיְלָה הַנּוֹרָא. רַק כּוֹכָבִים גְּדוֹלִים וְיָרֵחַ בָּהִיר יָהֵלּוּ אוֹרָם. וְלִפְעָמִים יוֹפִיעַ הַנֹּגַהּ הַנִּפְלָא בִּגְוָנָיו הַנֶּהְדָּרִים, יִדְרֹךְ עַל שׁוּלֵי הָרָקִיעַ, כְּצִיר מִמָּרוֹם שֻׁלַּח, וּקְשָׁתוֹת יְפַזֵּר בְּיַד נְדִיבָה לְהָאִיר לְמִדְבַּר הַשֶּׁלֶג וְהַקֶּרַח בְּחֶשְׁכַת שִׁמְמוֹנוֹ; וְהַשְּׁטָחִים הַצְּחִים יַבִּיטוּ בְּאֵלֶם־דּוּמִיָּה: זֶהוּ חֲלוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם מֵת עַל חַיָּיו מִלִּפְנֵי רִבְבוֹת שָׁנִים! —

וְהִנֵּה בָּא שַׁחַץ־הַקֶּרַח — הַדֹּב הַגָּדוֹל — וַיַּעֲמֹד עַל שִׂיא־גַבְנוֹן, צוֹפֶה וּמִשְׁתּוֹמֵם לַהֲדַר־הַזִּיו; שָׁקֵט הַקֶּרַח בִּמְכוֹנוֹ וְשֶׁקֶט נֶהְדָּר־בַּקֹּדֶשׁ יָשַׁר מִסָּבִיב: עָצַר הָעֲנָק הַלָּבָן בְּעַד נְשִׁימָתוֹ, לְבַל תַּפְרִיעַ אֶת שַׁלְוַת הַיִּפְעָה, וּמַאֲזִין בְּכִמְיָה לְשִׁירַת הַצְּבָעִים וְהַגְּוָנִים, בִּמְרוֹמֵי הַשֶּׁלֶךְ הַחוֹגֵג.

אַךְ הִנֵּה שָׁקְעוּ הַנְּגֹהוֹת וְעָב שָׁחוֹר מֵגִיחַ. הִתְרוֹמֵם רוּחַ אָיֹם וְנוֹרָא וְהֶעָב זוֹחֵל וּמִתְפַּשֵּׁט בַּחֲלָלוֹ שֶׁל הָעוֹלָם; קָמָה סְעָרָה נוֹרָאָה -- וּמִי יָכִיל חֲמַת זְדוֹנָהּ? -- שָׁמַיִם וָאָרֶץ הִתְבּוֹלְלוּ יַחַד בְּקֶרֶב־אֵיתָנִים; הַקֶּרַח גּוֹנֵחַ מֵעֹצֶר גְּבוּרָה — הֲמוֹט תִּתְמוֹטֵט הָאֲדָמָה לִתְהוֹם הָאֲבַדּוֹן? —

....וְלָאֲרָצוֹת אֵלֶּה חָדְרוּ אֲנָשִׁים, שֶׁמָּסְרוּ נַפְשָׁם עַל מִזְבַּח הַדַּעַת. הֵם יָדְעוּ כִּי חַתְחַתִּים בְּדַרְכָּם; הֵם יָדְעוּ כִּי אוֹרֵב הַמָּוֶת שָׁם עַל כָּל צַעַד; סַכָּנָה נוֹרָאָה נִשְׁקֶפֶת לָהֶם עַל כָּל שַׁעַל; אָסַר אָסַר אֵל־זוֹעֵם לַחְדֹּר אֶל אֶרֶץ

---

1) פינגב נים, צפרים. שכנפיהן דבוקות לגופן ואינן יכולות לעוף.

גְּוֵרָה זוֹ — אַף תְּשׁוּקָתָם לָדַעַת גָּבְרָה עַל הַכֹּל וְהֵם הָלְכוּ קָדִימָה אֶל הַקּוֹר, הָרָעָב, הַחֹשֶׁךְ וְהַבַּלָּהוֹת, בְּנָשְׂאָם דֶּגֶל הַמַּדָּע בְּיָדָם, שֶׁהִתְנַפְנֵף בְּגַאֲוָה בֵּין שֶׁלֶג וָלָיְלָה.

אַיֵּה הֵם הוּדְזוֹן, דְּזוֹן פְרַנְקְלִין וְדֶי־לוֹנְג? אַיֵּה אַנְדְרֶה וְרֹבֶּרְט סְקוֹט — הֵם וְאַנְשֵׁי לְוָיָתָם? מְעַטִּים הַמְאֻשָּׁרִים כְּנוֹרְדֶנְשִׁילְד, נַנְסֶן, פִּירִין אַמוּנְדְּסֶן, שֶׁזָּכוּ לָשׁוּב חַיִּים מֵהַמְּקוֹמוֹת הָהֵם; רֹב הַנּוֹסְעִים נִלְחֲצוּ עִם אֳנִיּוֹתֵיהֶם בֵּין זְרוֹעוֹת הַקֶּרַח וְיָרְדוּ תְהוֹמָה, אוֹ גָּוְעוּ מֵרָעָב וּמִקָּרָה.

כָּבוֹד וּתְהִלָּה לַגִּבּוֹרִים הַגְּדוֹלִים, שֶׁחֵרְפוּ נַפְשָׁם לָמוּת, בִּכְדֵי לְהַעֲשִׁיר אֶת אוֹצַר־יְדִיעוֹתָיו שֶׁל הַמִּין הָאֱנוֹשִׁי בְּעוֹלָם־יָהּ הַנִּשְׂגָּב וְהַנַּעֲלֶה!

ח. דובניקוב.

שִׂיחוֹת סִפְרוּתִיּוֹת.

(המשך).

ומצדו הפנימי של החִבּור יְדָרֵשׁ: כי נוֹשֵׂא הַמַּאֲמָר יהיה בולט ונכר, ולקורא יהיה ברור למדי על מה כותב המחבר; כי תִשְׁתַּמֵּר בו שְׁלֵימוּת הָעִנְיָן, שלא תהיינה בו קפיצות מענין לענין; שיהיה נאסף בו כל החומר הדרוש, וכל מה שצריך היה לְהֵאָמֵר יֵאָמֵר בו, מבלי לחסר שום פרט חשוב; שלא יבואו בו דברים שאין להם יחס ישר אל הענין שעליו דן המחבר; שיהיה מסודר בסדר נכון ע"פ תכנית מְסֻיָּמָה וערוכה מראש ושיהיה נִכָּר בו שווי המדה, כלומר: להאריך בדברים ולהרבות בפרטים נחוצים באותם חלקי המאמר שהם חשובים יותר, ולקצר בדברים ולמעט בפרטים באותם החלקים שהם פחות חשובים.

התנאים האלה הכרחיים הם לכל בן אדם הבא לערוך דברים בכתב, אם רצונו בכך שדבריו יהיו מובנים לקורא בהם. ואין נפקא מינא בזה בין שהוא כותב מכתב לחברו ובין שהוא מפרסם דבריו בדפוס.

---

4. רֻבָּם של בני אדם יודעי ספר (שיודעים לקרא ולכתב) כותבים בשביל עצמם או בשביל רעיהם ומכריהם הקרובים אליהם. חוג קוראיהם מְצֻמְצָם עד מאד. הם כותבים מִכְתְּבֵי־משפחה, מכתבי־מסחר וידידות שיש בהם ענין להיחיד, להפרט, ולשום אדם מן החוץ אין כל חפץ בהם. בכתביהם מְדֻבָּר על אדות ענינים פרטיים, מקרים בודדים, שקרו פעם אחת במקום ידוע, ועל פי הרוב אין להם נגיעה וקשר אל כל אשר מחוצה להם, ועל אחת כמה וכמה שאין להם שום השפעה על הסביבה הרחבה, על העיר והמדינה.

מחבר מסוג זה יכול להיות כל אדם שאינו בור גמור, גם אם אינו בעל שכל עמוק והרגשה כבירה והבנה רחבה, ולא חֻנַּן מאת הטבע בעין חודרת ומסתכלת. בחבוריו של אדם זה אין, כמובן, בכדי לְהַשְׂבִּיעַ עֹנֶג את נפש הקורא, והצבור הגדול אינו מוצא לעצמו כל תועֶלֶת בהם. ועל כן גם שם מחבריהם בלתי נודע לכל.

אולם בין היודעים קרֹא וכתֹב ישנם אנשים משכילים, המרגישים בנפשם חפץ מְיֻחָד, רצון כביר לְחַבֵּר חבורים להנאת בני האדם לתועלת הצבור הגדול, לפרסם דבריהם בעתונים, בירחונים או בספרים מְיֻחָדִים. ואחרי לִמּוּד ועִיּוּן רב באותו הענין שעליו הם רוצים לכתוב, אחרי הסתַּכלות חודרת ומקיפה, הם באים לידי מַסְקָנוֹת שכליות או מוסריות ידועות, או מגַלים פנות חדשות וקוים חדשים בְּחֶבְיוֹן נפשו של האדם, הסמויים מעין הרואה הפשוט, ואת רעיונותיהם ויצירותיהם הם מפרסמים בדפוס. לחבורים אלה, אם הם כתובים בלשון נאה ובסגנון מְתֻקָּן, אנו קוראים כתבים סַפְרוּתִיִּים או סַפְרוּת.

בשם סַפְרוּת יכֹלים אנו לקרֹא למאמרים ע"ד מצב המדינה, השכלת העם, מצב בתי הספר וכדומה. רשימות נוסעים, ספרי דקדוק, חשבון, ידיעות הטבע, ספרי היסטוריה, תולדות אנשי שם ציורי מסע, זכרונות, ספורים מחיי העם והאדם, שירים ע"ד צָרוֹת האומה, שאיפותיה ותקוותיה, שירי נשמת האדם מַאֲוַיֶּיהָ וכמיהָתָהּ, משלי יל"ג, *) ספורי מנדלי מוכר ספרים, שירי בּיאַליק — כל אלה הם סַפְרוּת.

5. אנשים בעלי כשרון, חכמים ומשכילים, היודעים ובקיאים במקצוע שהם עסוקים בו, שכתבו חבורים כאלה שגרמו קורת־רוח והנאה לשמה לקורא בהם ולִמְּדוּ את בני האדם דעה והשכל והַרְגֵּשׁ — בני אדם הללו נקראים בשם מְחַבְּרִים, או סוֹפְרִים. וכל עם ועם מתגאה בסופריו, מכבד אותם עד מאד וקורא בספריהם גם בחייהם של הסופרים גם לאחר מותם.

---

*) יהודה ליב גורדון.

ש. שנֵידר.

דְּרוֹר!..

כָּל הָאָסִיף, כָּל הַחֹרֶף
לֹא יָצָאנוּ חוּץ לָעִיר,
לֹא רָאִינוּ אֶת הַנִּיר–
הוֹ־הוֹ־הוֹ, הָה־הָה־הָה,
לֹא רָאִינוּ אֶת הַנִּיר!..

בְּבֵית־הַסֵּפֶר גַּם בַּבַּיִת
1) נַחְנוּ 2) נֵחְנוּ כִּמְעַט־קָט,
הִשְׁתַּעֲשַׁעְנוּ רַק מְעָט–
הוֹ־הוֹ־הוֹ, הָה־הָה־הָה,
הִשְׁתַּעֲשַׁעְנוּ רַק מְעָט!..

רַבָּה הָיְתָה הָעֲבוֹדָה:
בְּעֵט, עִפָּרוֹן וּבַגִּיר,
לָמֹד, חַשֵּׁב, שַׁנֵּן שִׁיר-
הוֹ־הוֹ־הוֹ, הָה־הָה־הָה,
לָמֹד, חַשֵּׁב, שַׁנֵּן שִׁיר!..

אָסִיף, חֹרֶף גָּוְעוּ, מֵתוּ,
אָבִיב הֵבִיא חֹם וָאוֹר
וְלַמַּרְגֵּעָה בָּא הַתּוֹר–
חִי־חִי־חִי, חַ־חַ־חַ,
וְלַמַּרְגֵּעָה בָּא הַתּוֹר!..

שֶׁמֶשׁ, דֶּשֶׁא, צִפְצוּף, תְּרוּעוֹת!
קַיִץ חָבִיב דָּרַךְ אַךְ
קָם וַיְחִי לִבֵּנוּ רַךְ–
חִי־חִי־חִי, חַ־חַ־חַ,
קָם וַיְחִי לִבֵּנוּ רַךְ!..

טֶרֶם תַּם הַחֹדֶשׁ תַּמּוּז
מִלִּמּוּדִים קֹרָא דְּרוֹר,
נִתַּן חֹפֶשׁ וַיְהִי אוֹר–
חִי־חִי־חִי, חַ־חַ־חַ,
נִתַּן חֹפֶשׁ וַיְהִי אוֹר!..

סוּבָּלְק.

---

1) אנחנו 2) נפשנו.

החלק המדעי והפובליציסטי

דר. מ. זגורודסקי.

ממראות הישוב החדש.

(סוף).

נחילי אדם ממלאים את בתי המלאכה. מזמזמת המכונה המכינה חלונות ודלתות וקירות-עץ לצריפים לנחילי-אדם, הם חברי הגדוד; מזמזם המשור המכין כורות, בתים לנחילי הדבורים המיחלות גם הן לחנוכת ביתן במהרה על מורדי הגלבע; עשרות אנשים מפרקים מגשים, מניחים, מסובבים, מחזירים מחברים, קושרים ומעמיסים; נחיל-אדם מכין בית לגדוד ואיש לרעהו יאמר חזק וכלם יחד יהונו, כלם ישירו כי יש תקוה לעמלם. — קול הלמות הפטישים וקורנסים בנפחיה, בפחחיה ובסנדלריה; אלה עומדים ואלה יושבים וכלם עמלים ובזעת אפם יכינו נעל לאדם ורצועה לבהמה; ילטשו מחרשה, את וקרדום ויתדתיכו 1) דלי וצפחת; המכבסה הומיה, כי מלאוה צעירות, שרות וכובסות, שרות ורוחצות והעבודה רבה; שלש מאות וחמשים איש וכלם כתנת בד ילבשו ומכנסי בד ישאו, וחזקה פקודת הרופא על הנקיון המגן כתריס בפני כל מחלה. — רק שקט במאפיה: אפס הקמח בממגורות ומטעין 2) חבר אחר לבוא והעגלות שבו ריקות, ולכן יאכלו היום לחם במשקל ואת מקום הלחם יקחו הפולים והעדשים.

והנה נחיל צעירי הדבורים: תלמידי בתי הספר והגן יצאו חוצץ כלם לעבוד בגנה; הם מכינים משתלה, חופרים בורות, כי קרוב ראש השנה לאילנות והם יטעו שדרה מבית-הספר עד הדרך; הם כבר כבשו בחצץ את הדרך, והבורות משני עבריו פתוחים, עומדים הכן לקבל את השתלים מידי העוללים. ובחדר פנימה, בבנין הקרשים המשוח בששר, עוללים ויונקים ישירו, יהוללו ויחד עמהם גם המורה וגם הגננת במחולות יצאו, והשמחה ממלאה את כל חלל החדר ונשפכת היא גם על פני האורחים וחודרת אל קרבם, והרי גם הם מוכנים לצהול ולרון בחדות היצירה החודרת כל פנה וכל שיח השדה וכל עשב.

על יד בית-הספר נבנה בית-החולים; צריף עץ גדול, משוח ששר ומכסה רעפים; נקיון בחדרים, והחולים שקטים, כי לא רבים הם ומחלתם לא אנושה. מאז הוחל היבוש הולכות המחלות ופוחתות. חברי הגדוד מקוים שאם ימשיכו בעבודת ההכשרה הזאת, אם ייבשו את יתר הבצות וישלחו את מי המעינות דרך הנחלים על פני השדות להשקותן, אז יתמו בכלל חולים מן העמק ובית החולים יהפך לבית-נעד.

לפנות ערב המה הבית מאדם רב, כאלו מאות נחילי דבורים מלאו את חלל האויר: אספה כללית של כל חברי הגדוד עם משאל-עם 3) על שאלות חשובות בחיי הגדוד; מחליטים להביא עוזר-רופא בהמות כחבר לגדוד, כי הבקר שהביאו מהולנדיה יקר-ערך הוא; הסוסות שהביאו משם מיוחסות ואצילות הן, ובשבע עינים צריכים להשגיח עליהן; מחליטים להעביר את מרכז העבודה לתל-יוסף, ויחד עם זה להעביר גם את הבקר היקר וגם חלק מהפועלים לשם; מחליטים לגשת תיכף לבנין הלול הגדול על שטח של 60 דונם ולהקים את המדגרה הענקית היכולה לדגר 5000 ביצה בפעם אחת; מעין פיטאלומה 4) קטנה, עיר כנף בזער אנפין במרכז העמק.

בפנה אחת קוראים את העתונים שהאורחים הביאו ובולעים כל מלה, כי צמאים האנשים לחדשות מארצות הגלות; ובפנה שניה מסדרים את העבודה ליום מחר: פלוגה לשדות, פלוגות לנטיעות, לירקות, ולכל עבודה בשדה, ופלוגות לבתי המלאכה.

הנואמים דברו על מצב בטחון החיים והרכוש; בעתון קראו על מלכות עבר הירדן, על גדודים פראים מזינים, על התאחדות כל-ערבית, ויפחד לב אחדים פן יבלע לעמק בפרץ אל תוכו שבט פרא ובפשטו על השדות דרך בית-שאן או ברדתו מרמות הגלבע. עוד מספרנו קטן, אמר הנואם, ומי יקום יעקב ליום הוכחה? עלינו להרבות עוד כהנה וכהנה את מספרנו ורק אז נבטח באהלינו. גם חפירות ההגנה שהכינונו לפני כשנה לא תועלנה אם מספרנו לא יגדל!

באמת, אם תעבר רוח רעה על השבטים הפראים והחליטו לקרא מלחמה על יושבי העמק, אז תהיה ידם על העליונה, כי מראשי הגלבע יירו, ורק בהיות מספר בעלי העמק גדול ועמדו על נפשם נגד ממטירי האבנים מלמעלה. את מספר אנשי הגדוד אין להפחית; להפך, עלינו להגדיל את מספרם, אבל עלינו לבנות להם גם בתים, בתי אבן, בתי חומה למען לא ישלחו מעולים והומצים באש את אהלי הבד וצריפי העץ.

קראו בערב את „ידיעות הגדוד". עתון מחיי החברים, ממצבם ומשאיפותיהם ותקוותיהם. מעניינות סעיפי ההוצאות של החברים; הספקה (על חשבון החברים נזונים כל האורחים הרבים הבאים יום-יום לראות בעבודת נחיל-אדם אלו בכוונת הידשות שהעמדו בבצות העמק), תרבות, גן-ילדים, סדור משפחות (רבים מחברי הגדוד הזמינו את אבותיהם מהגולה), טפול בילדים, (כחמשה עשר ילד בגן, כעשרה בבית-התינוקות), עזרת קרובים, מס-קפת-חולים, מס ההסתדרות, מס המרכז, מס ההתעמלות, מס המועצה העליונה, מכבסה, תקון נעלים, מספרה, הלבשה, הוצאות פרטיות, רפוי שנים, בס"ה הספקה לאיש 16,37 וליתר הצרכים 7,52, ובכלל היו הוצאות כל חבר בגדוד בשנה החולפת 23,89 גר"מ ליום. אבל עברו הימים הטובים; הספקה איננה עולה כעת גם להשליש, כי הקמוצים בממשלה ובהנהלות גרמו לקמוצים גם בצרכי החיים של העובדים; לחם במשקל יאכלו, בשר בקר לא יראה, ובשר עוף יאכל רק כשיחלה איש וגם חלב וביצים יתנו רק לחולים ולילדים; התבשילים הם מכרוב ומכרובית והמבשלות מתחכמות להכין מהירקות האלו מטעמים שונים, ואחרי מאכלי הירק יבא הקומקום הגדול וישתו העובדים תה מר, כי גם הסכר יקר הוא להם בימי הקמוצים האלה אבל אם את ההספקה יכלו להקטין כמעט עד האפס — כמובן על חשבון הבריאות, כי סוף-סוף הגוף המנוצל יחדל מליצור עבודה מועילה — את יתר הצרכים וביחוד את המסים אי-אפשר היה לקמץ ואלה עוד מכבידים על העובד בכל כבדם.

דרך העמק הזה באו מלפנים החתים מעבר לירדן לארץ-כנען; הם בדרכם השמו ערים והחריבו מושבות וישליכו חתיתם

---

1) מלחי-ים, לאטען. 2) הנושא לאחדים. 3) אנקיטה. 4) שם עיר באמריקה.

פֶּנֶלוֹן.

שְׁנֵי גוּרֵי אֲרָיוֹת.

(מָשָׁל).

שְׁנֵי גוּרֵי אֲרָיוֹת גָּדְלוּ יַחְדָּו בְּיַעַר אֶחָד; הֵם דָּמוּ זֶה לָזֶה בְּמִסְפַּר שְׁנוֹתֵיהֶם, בְּקוֹמָתָם וּבְשִׁעוּר כֹּחוֹתֵיהֶם. הָאֶחָד מֵהֶם נִשְׁבָּה וְהוּשַׂם בִּכְלוּב גָּדוֹל בִּשְׁעַת הַצַּיִד שֶׁל מוֹגוֹל הַגָּדוֹל[1]; הַשֵּׁנִי נִשְׁאַר לָגוּר בֵּין כֵּפֵי הַסְּלָעִים.

אוֹתוֹ שֶׁנִּשְׁבָּה הוּבַל לַחֲצַר הַמַּלְכוּת, וְשָׁם בִּלָּה אֶת חַיָּיו בְּתַעֲנוּגִים; בְּכָל יוֹם וָיוֹם נָתְנוּ לוֹ עֹפֶר־אַיָּלִים לִסְעֻדָּתוֹ, וְהוּא לֹא יָדַע, בִּלְתִּי אִם אָכֹל וְיָשֹׁן בִּכְלוּבוֹ, שֶׁשָּׁם הִצִּיעוּ לוֹ מִשְׁכָּב רַךְ וָחָם. סָרִיס מְיֻחָד הָעֳמַד לְסָרֵק פַּעֲמַיִם בַּיּוֹם אֶת רַעְמָתוֹ הַזְּהֻבָּה הָאֲרֻכָּה. כְּשֶׁנִּבְלַם וְהִסְכִּין הָיָה הַמֶּלֶךְ עַצְמוֹ מְלַטְּפוֹ לִפְעָמִים תְּכוּפוֹת. הוּא נַעֲשָׂה שָׁמֵן, מַגְהָץ, יְפֵה־תֹאַר וְהָדוּר בְּמַרְאֵהוּ, כִּי נָשָׂא עַל צַוָּארוֹ רְבִיד־זָהָב וּבְאָזְנָיו שָׂמוּ עֲגִילִים מְמֻלָּאִים פְּנִינִים וּמַרְגָּלִיּוֹת; הוּא בָּז לְכָל הָאֲרָיוֹת הָאֲחֵרִים, אֲשֶׁר רָבְצוּ בַּכְּלוּבִים הַקְּרוֹבִים, שֶׁלֹּא הָיוּ יָפִים כִּכְלוּבוֹ, וְהֵם לֹא הָיוּ אֲהוּבִים כָּמוֹהוּ. הַצְלָחָתוֹ הִכְנִיסָה יְהִירוּת בִּלְבָבוֹ: הוּא חָשַׁב אֶת עַצְמוֹ לְיָצִיר גָּדוֹל וְנִכְבָּד, אַחֲרֵי שֶׁהִתְנַהֲגוּ אִתּוֹ בְּכָבוֹד גָּדוֹל כָּל כָּךְ. בַּחֲצַר הַמַּלְכוּת, שֶׁשָּׁם הִתְנוֹצֵץ בַּהֲדַר־תִּפְאַרְתּוֹ, לָמַד לִרְדֹּף אַחֲרֵי הַכָּבוֹד; הוּא הִתְפָּאֵר בִּלְבָבוֹ: כִּי אִלּוּ חַי בַּיַּעַר, אֲזַי הָיָה לְגִבּוֹר מְהֻלָּל.

וּבְאַחַד הַיָּמִים, כְּשֶׁחָדְלוּ לְרַתְּקוֹ אֶל שַׁלְשַׁלְתּוֹ, בָּרַח מִן הָאַרְמוֹן וְשָׁב אֶל הָאָרֶץ, שֶׁשָּׁם נוֹלַד וְגָדֵל. בָּעֵת הַהִיא וּמֶלֶךְ כָּל עַם הָאֲרָיוֹת אַךְ זֶה מֵת. וְכָל הַחַיּוֹת נֶאֶסְפוּ לִבְחֹר בִּמְמַלֵּא מְקוֹמוֹ. בֵּין הֲמוֹן כָּל הָעוֹבְרִים עַל הַמְּלוּכָה נִמְצָא אֶחָד, אֲשֶׁר עָלָה עַל שְׁאָר כָּל חֲבֵרָיו בְּאֹמֶץ־לִבּוֹ וּבְרוּחוֹ הֶעָשׂוּי לִבְלִי חָת; זֶה הָיָה אוֹתוֹ גוּר־הָאַרְיֵה הַשֵּׁנִי, אֲשֶׁר לֹא עָזַב אֶת הַמִּדְבָּר מֵעוֹדוֹ. בָּעֵת שֶׁחֲבֵרוֹ הִצְלִיחַ וְעָשָׂה חַיִל בַּחֲצַר הַמַּלְכוּת, הָיָה הוּא מִתְבּוֹדֵד בִּיעָרוֹת וְהָרָעָב הַנּוֹרָא שֶׁהֵצִיק לוֹ, הָיָה מְחַזֵּק אֶת עֹז־רוּחוֹ וּמַרְבֶּה אוֹן וְעָצְמָה לְלִבּוֹ הָאַמִּיץ; הוּא הִסְכִּין לִמְצֹא אֶת מִחְיָתוֹ רַק מִתּוֹךְ סַכָּנַת־נְפָשׁוֹת גְּדוֹלָה וְעַל יְדֵי שְׁפִיכַת־דָּמִים מְרֻבָּה; הָיָה טוֹרֵף אֶת הָעֲדָרִים וְאֶת הָרוֹעִים גַּם יָחַד; הָיָה צָנוּם, מְזֻהָם, מְכֹעָר; עֵינָיו הָיוּ מְזָרוֹת אֵשׁ וָדָם; הָיָה קַל וּמָהִיר בִּתְנוּעוֹתָיו, חָסֹן, רָגִיל בִּקְפִיצוֹת וּבְהִשְׁתָּעֲרוּת, וְלֹא נִרְתַּע אָחוֹר לֹא מִפְּנֵי קַרְנֵי הַחַיּוֹת וְלֹא מִפְּנֵי כִידוֹנֵי הָאָדָם.

שְׁנֵי הַחֲבֵרִים מִלְּפָנִים דָּרְשׁוּ, שֶׁיִּתְּנוּם לַעֲרֹךְ קְרָב בֵּינֵיהֶם, לְמַעַן דַּעַת מִי הוּא הֶחָזָק שֶׁבָּהֶם וּלְמִי יָאֲתָה הַמְּלוּכָה. וְאוּלָם לְבִיאָה זְקֵנָה אַחַת, חֲכָמָה וּבַעֲלַת־נִסָּיוֹן, אֲשֶׁר כָּל חַיְתוֹ־הַיַּעַר כִּבְּדוּהָ וְהוֹקִירוּ אֶת עֲצָתָהּ, חִוְּתָה אֶת דַּעְתָּהּ, שֶׁבַּתְּחִלָּה יֵשׁ לְהוֹשִׁיב עַל כִּסֵּא הַמְּלוּכָה אֶת הָאַרְיֵה, שֶׁלָּמַד אֶת חָכְמַת הַמְּדִינִיּוּת בַּחֲצַר־הַמַּלְכוּת. אָמְנָם הֵלִינוּ הַבְּרִיּוֹת וְאָמְרוּ שֶׁיֵּשׁ בִּרְצוֹנָהּ לְבַכֵּר שַׁחֲצָן וּמְפֻנָּק עַל פְּנֵי בַּעַל־מִלְחָמָה, אֲשֶׁר מִתּוֹךְ עָמָל וְסַכָּנַת־נְפָשׁוֹת לָמַד לְחוֹלֵל מַעֲשִׂים כַּבִּירִים. וְאוּלָם דַּעְתָּהּ הַתַּקִּיפָה שֶׁל הַלְּבִיאָה הַזְּקֵנָה הִכְרִיעָה וַאֲרִי־הֶחָצֵר הוּשַׁב עַל כִּסֵּא הַמְּלוּכָה.

בָּרִאשׁוֹנָה בִּלָּה אֶת יָמָיו בְּתַפְנוּקִים וּבְתַעֲנוּגִים וְהִתְמַכֵּר לְמוֹתָרוֹת; הוּא עָשָׂה אֶת מַעֲשָׂיו בְּעָרְמָה וּמְזִמָּה, לְמַעַן הַעְלִים אֶת אַכְזְרִיּוּתוֹ וְאֶת עָרִיצוּתוֹ. וְעַד מְהֵרָה הָיוּ הַכֹּל שׂוֹנְאִים אוֹתוֹ, בָּזִים לוֹ וְחוֹרְשִׁים עָלָיו רָעָה.

אָז אָמְרָה הַלְּבִיאָה הַזְּקֵנָה:

— הִגִּיעָה הַשָּׁעָה לְהוֹרִידוֹ מִכִּסְאוֹ. אָמְנָם יָדַעְתִּי שֶׁאֵין הוּא רָאוּי לִמְלוּכָה, אֲבָל חָפַצְתִּי שֶׁתִּרְאוּ בָרִאשׁוֹנָה מֶלֶךְ מָשְׁחָת וְרַע־מַעֲלָלִים, לְמַעַן אֲשֶׁר תֵּיטִיבוּ לְהַרְגִּישׁ אַחֲרֵי כֵן אֶת עֶרְכּוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָאַחֵר, אֲשֶׁר זָכָה לִמְלוּכָה בְּאֹרֶךְ רוּחוֹ וּבְכֹחוֹ הָרָב. וְעַתָּה יַעַרְךְ נָא קְרָב בֵּינֵיהֶם וְיֵצְאוּ לְהִלָּחֵם לְפָנֵינוּ.

מִיַּד הֱבִיאוּם לְכִכָּר גְּדוּרָה, שֶׁשָּׁם הִצִּיגוּ שְׁנֵי הַנִּלְחָמִים אֶת מַחֲזֵה־הַקְּרָב לְעֵינֵי כָּל הַנֶּאֱסָפִים. וְאוּלָם הַמַּחֲזֶה לֹא אָרַךְ הַרְבֵּה: הָאֲרִי הַמְפֻנָּק חָרַד וְרָעַד וְלֹא מָצָא אוֹן בְּנַפְשׁוֹ לְהִתְיַצֵּב בִּפְנֵי הַשֵּׁנִי; הוּא בָּרַח בְּחֶרְפָּתוֹ וְהִתְחַבָּא; הָאֲרִי הַשֵּׁנִי רָדַף אַחֲרָיו וְתִפְשֵׂהוּ. הַכֹּל צָעֲקוּ:

— עָלֶיךָ לְחַנְּקֵהוּ וּלְקָרְעֵהוּ לִגְזָרִים.

— לֹא, לֹא, — הֵשִׁיב הַלָּז, — כְּשֶׁאוֹיְבִי הוּא מוּג־לֵב כָּל כָּךְ, הֲלֹא אֶהְיֶה מוּג־לֵב גַּם אָנִי, אִם אִירָא מִפָּנָיו. רוֹצֶה אֲנִי שֶׁיִּחְיֶה; אֵין הוּא רָאוּי לְמִיתָה יָפָה. יָדוֹעַ אֵדַע לִמְלֹךְ גַּם מִבְּלִי אֲשֶׁר אַטְרִיחַ אֶת עַצְמִי לְהַכְנִיעֵהוּ מִפָּנָי.

וְאָמְנָם הָאַרְיֵה אַמִּיץ־הַלֵּב מָלַךְ בְּחָכְמָה וּבְדַעַת. הָאֲרִי הַשֵּׁנִי הָיָה מְאֻשָּׁר וְשָׂמֵחַ עַל אֲשֶׁר יָכֹל הָיָה לְשָׁרֵת לְפָנָיו כְּעֶבֶד לִפְנֵי רַבּוֹ, וּבִשְׂכַר זֶה הָיָה מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ לִפְרָקִים נֵתַח בָּשָׂר, וְכָכָה בִּלָּה אֶת כָּל יְמֵי חַיָּיו בְּבַטָּלָה מְבִישָׁה.

תרגם מצרפתית א. ל. יעקבוביץ.

---

1) שם המלכים של הבינסטיה המונגולות, מבית ט רלן, אשר מלכו בּאינדוסטן למן שנת 1505 עד קץ המאה הי״ח.

ד״ר ש. א. קמנצקי.

מֵאַגָּדוֹת הָעַרְבִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל[1].

א. רִשְׁעַת הַמֶּלֶךְ וְצִדְקָתוֹ.

הָיֹה הָיָה לִפְנֵי יָמִים רַבִּים מֶלֶךְ קָשֶׁה. מָצַץ הַמֶּלֶךְ אֶת־חֵיל עַמּוֹ וַיֶּאֱסוֹף לוֹ אֶת עֲמַל עֲבָדָיו. צִוָּה הַמֶּלֶךְ לְכָל יוֹשְׁבֵי אַרְצוֹ לְהָבִיא לוֹ אֶת־כָּל־כַּסְפָּם וּזְהָבָם, וְכָל אֲשֶׁר יֶאֱצַר זָהָב וָכֶסֶף לוֹ לְבַדּוֹ מ״ת יוּמָת. וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּתְחַפֵּשׂ הַמֶּלֶךְ וַיִּלְבַּשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים, וַיִּקַּח עִמּוֹ אַחַת מֵאַמְהוֹתָיו וַיַּלְבֵּשׁ גַּם אוֹתָהּ בְּגָדִים זָרִים, וַיֵּלֶךְ עִמָּהּ הַשּׁוּקָה. מָסַר אֶת הָאָמָה לְסַרְסוֹר לְמָכְרָהּ, וּמְחִיר רַב דָּרַשׁ בַּעֲדָהּ. רָאָה אוֹתָהּ בֶּן אַחַד הָעֲשִׁירִים וַיֹּאבֶה לִקְנוֹתָהּ. הָלַךְ אֶל אִמּוֹ, כִּי אָבִיו מֵת, וַיְבַקֵּשׁ מֵאִתָּהּ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שְׁקָלִים, כִּי זֶה הָיָה מְחִיר הָאָמָה. „אֵין לִי מְאוּמָה״ עָנְתָה אִמּוֹ, „אֶת הַכֹּל לָקַח הַמֶּלֶךְ״. הָלַךְ הָאִישׁ וַיַּחְפֹּר בְּקֶבֶר אָבִיו וַיִּקַּח מִשָּׁם אֶת הַכֶּסֶף הַדָּרוּשׁ, וַיֵּלֶךְ אֶל הָאִישׁ הַמּוֹכֵר וַיִּתֵּן לוֹ אֶת הַכֶּסֶף וַיִּקֶן אֶת הָאָמָה. הָלַךְ הַסַּרְסוֹר אֶל הַמֶּלֶךְ וַיַּרְאֵהוּ אֶת הַכֶּסֶף. „מִי הוּא זֶה, שָׁאַל הַמֶּלֶךְ, אֲשֶׁר הִסְתִּיר בְּבֵיתוֹ כֶּסֶף מִמֶּנִּי״. הִגִּיד הַסַּרְסוֹר לְמֶלֶךְ אֶת שֵׁם הַקּוֹנֶה וְאֶת שֵׁם אָבִיו. כָּעַס הַמֶּלֶךְ, חָרַק שֵׁן. שָׁלַח אֶת פְּקִידָיו לְהָבִיא לְפָנָיו אֶת הָאִישׁ הַהוּא, אֲשֶׁר מְלָאוֹ לִבּוֹ לַמְרוֹת פִּיהוּ. וּבִרְאוֹתוֹ אוֹתוֹ לְפָנָיו קָרָא אֵלָיו בְּקֶצֶף: „מֵאַיִן לְךָ הַכֶּסֶף הַזֶּה״. הוֹדָה הָאִישׁ הַקּוֹנֶה וַיְסַפֵּר, כִּי הַכֶּסֶף הָיָה טָמוּן בְּקֶבֶר אָבִיו וְעַתָּה הוֹצִיא מִשָּׁם אֶת הַמַּטְמוֹן. שָׁלַח הַמֶּלֶךְ פְּקִידִים לַחְקֹר וְלִדְרֹשׁ הַאֱמֶת הַדָּבָר. חָקְרוּ הַפְּקִידִים הֵיטֵב וְהִנֵּה אֱמֶת נָכוֹן הַדָּבָר: הַכֶּסֶף הוּצָא מִקֶּבֶר הַמֵּת. סִפְּרוּ אֶת כָּל הַמַּעֲשֶׂה לַמֶּלֶךְ. רָאָה הַמֶּלֶךְ כִּי אַנְשֵׁי מַמְלַכְתּוֹ נֶאֶלְצוּ לַחְפֹּר בְּקִבְרֵי אֲבוֹתֵיהֶם, לְמַעַן מְצוֹא כֶסֶף וַיִּנָּחֵם עַל פְּקֻדָּתוֹ, וַיַּעֲבֵר אֶת רֹעַ הַגְּזֵרָה וַיּוֹדִיעַ לְכָל יוֹשְׁבֵי אַרְצוֹ, כִּי יָבוֹאוּ אֵלָיו לְקַבֵּל אֶת כַּסְפָּם, אֲשֶׁר לָקַח מֵהֶם לְאוֹצַר הַמֶּלֶךְ. מֵאָז יָצָא שֵׁם הַמֶּלֶךְ לִתְהִלָּה וַיֶּאֱהָבוּהוּ אַנְשֵׁי הָאָרֶץ, כִּי הָיָה לְמוֹשֵׁל אוֹהֵב מִשְׁפָּט וּצְדָקָה. בָּאוּ אֵלָיו אֲנָשִׁים מִכָּל הֶעָרִים לְבַקֵּשׁ יֹשֶׁר וּמִשְׁפָּט. וְהַמֶּלֶךְ הָיָה נִצָּב בְּעַצְמוֹ בַּעֲדַת הַשּׁוֹפְטִים. אוּלָם הָעֲנִיִּים נִשְׁאֲרוּ בִּמְצוּקָתָם כְּמִקֶּדֶם. כִּי הַפְּקִידִים לֹא נָתְנוּ לָהֶם לָבוֹא לִמְקוֹם הַמִּשְׁפָּט. נוֹעַץ הַמֶּלֶךְ וַיִּפְרֹשׂ קַו בַּרְזֶל בְּהֵיכָלוֹ מֵעַל לְרֹאשׁוֹ וּפַעֲמוֹן בִּקְצֵה הַקַּו. וְהָיָה בְּבוֹא אִישׁ וְלֹא יָכוֹל לִרְאוֹת אֶת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְהִתְאוֹנֵן בְּאָזְנָיו עַל הָעָוֶל הַנַּעֲשָׂה לוֹ, וְתָפַשׂ אֶת קְצֵה הַקַּו, אֲשֶׁר בַּחוּץ וְצִלְצֵל הַפַּעֲמוֹן מֵעַל לְרֹאשׁ הַמֶּלֶךְ וַיֵּדַע, כִּי בָא אֵלָיו אִישׁ בְּבַקָּשָׁה וְשָׁלַח וְקָרָא לוֹ, וְשָׁמַע אֶת תְּלוּנָתוֹ וְעָשָׂה אֶת מִשְׁפָּטוֹ מְהֵרָה.

פַּעַם אַחַת בָּנְתָה לָהּ צִפּוֹר קֵן עַל אַחַד הָעֵצִים, אֲבָל כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ הָאֶפְרוֹחִים לָצֵאת מִבֵּיצֵיהֶם וּבָא נָחָשׁ וּבְלָעָם. שָׁמְעָה הַצִּפּוֹר אֶת צִדְקַת הַמֶּלֶךְ. פָּרְשָׂה כְנָפֶיהָ, עָפָה, בָּאָה וַתֵּשֶׁב עַל קַו הַבַּרְזֶל. צִלְצֵל הַפַּעֲמוֹן מֵעַל לְרֹאשׁ הַמֶּלֶךְ בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם. קָם הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לַעֲבָדָיו: רְאוּ־נָא, מִי מוֹשֵׁךְ בְּקַו הַפַּעֲמוֹן? יָצְאוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וְלֹא מָצְאוּ אִישׁ. אוּלָם רָאוּ כִּי עוֹף פָּרַח וַיָּעֹף. בָּאוּ וַיְסַפְּרוּ לַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ: אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ! צִפּוֹר הָיְתָה עַל קַו הַבַּרְזֶל. אָמַר הַמֶּלֶךְ: מַהֲרוּ וּלְכוּ אַחֲרֵי הַצִּפּוֹר. בַּקָּשָׁה יֵשׁ לָהּ! הָלְכוּ הָאֲנָשִׁים אַחֲרֵי הָעוֹף הַפּוֹרֵחַ וַיַּגִּיעוּ עַד הָעֵץ, אֲשֶׁר קִנְּנָה בוֹ הַצִּפּוֹר. רָאוּ וְהִנֵּה נָחָשׁ גָּדוֹל מִתְפַּתֵּל וְחָפֵץ לִבְלֹעַ אֶת הָאֶפְרוֹחִים אֲשֶׁר בַּקֵּן. הֵמִיתוּ הָאֲנָשִׁים אֶת הַנָּחָשׁ וַיַּצִּילוּ אֶת הָאֶפְרוֹחִים מִמָּוֶת. בָּאָה הַצִּפּוֹר וַתְּחַמֵּם אֶת יְלָדֶיהָ. שָׁבוּ הָאֲנָשִׁים וַיַּגִּידוּ לַמֶּלֶךְ אֶת כָּל אֲשֶׁר רָאוּ. הִתְפַּלֵּא הַמֶּלֶךְ וַיֵּדַע, כִּי בָאָה עִתּוֹ לָמוּת. וַיֹּאמֶר: עַוְלָתִי הִגִּיעָה עַד הַקְּבָרִים וְצִדְקָתִי עַד עוֹף הַשָּׁמָיִם. לֹא אָרְכוּ הַיָּמִים וְהַמֶּלֶךְ מֵת.

1) מתרגמות מהמקור הערבי.

הירדן.

יְהוֹשֻׁעַ: הֵרָגְעוּ בָנַי וְשִׁמְעוּ לְקוֹל מַנְהִיגְכֶם. אַל נָא נְחַלֵּל שֵׁם אֱלֹהֵינוּ נֶגֶד הָעַמִּים. קֶצֶף גָּדוֹל יִהְיֶה עַל יִשְׂרָאֵל, אִם יְחֻלַּל שֵׁם יְיָ, בְּעָבְרֵנוּ עַל הַשְּׁבוּעָה.

(העם נרגע לאט לאט).

זֹאת נַעֲשֶׂה לִבְנֵי גִבְעוֹן וְהַחֲיֵה אוֹתָם: יִהְיוּ חוֹטְבֵי עֵצִים וְשׁוֹאֲבֵי מַיִם, נְתִינִים לְבֵית אֱלֹהֵינוּ! (דומיה).

קִרְאוּ נָא לִבְנֵי הַחִוִּי!

(הגבעונים מובלים).

מַדּוּעַ רִמִּיתֶם אוֹתָנוּ?

הַגִּבְעוֹנִים: (משתחוים ארצה).

אֲדוֹנֵנוּ! שָׁמוֹעַ שָׁמַעְנוּ, כִּי צִוָּה אֱלֹהֶיךָ לְהַשְׁמִיד אֶת כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וּלְבִלְתִּי כְרֹת בְּרִית עִמָּהֶם, וַנִּירָא לְנַפְשׁוֹתֵינוּ מְאֹד וַנַּעַשׂ כַּדָּבָר הַזֶּה. וְעַתָּה הִנֵּה נֶפֶשׁ עֲבָדֶיךָ בְּיָדֶךָ, כַּטּוֹב וְכַיָּשָׁר בְּעֵינֶיךָ לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ — עֲשֵׂה!

יְהוֹשֻׁעַ: רְאוּ, אַתֶּם עֲקַבְתֶּם אוֹתָנוּ, אַךְ אֲנַחְנוּ לֹא נְחַלֵּל שְׁבוּעָתֵנוּ, כִּי עַם אֱמוּנִים אֲנָחְנוּ: אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם נִשְׁמֹר. אִישׁ לֹא יִגַּע בָּכֶם לְרָעָה. — וְאוּלָם עַל לָכְתְּכֶם אִתָּנוּ בְּמִרְמָה, עֲבָדִים תִּהְיוּ לְבֵית אֱלֹהַי, חוֹטְבֵי עֵצִים וְשׁוֹאֲבֵי מַיִם לְכָל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. (דומיה)

(העם עוזב את במת החזיון).

מַחֲזֶה שִׁשִּׁי.

(יהושע לבדו)

יְהוֹשֻׁעַ (יושב על אבן. ראשו כורע ותומך בשתי ידיו הנשענות על ברכיו). אֱלֹהַי! כִּי גָבַר הֲמוֹן לִבִּי לְשֵׁמַע כְּבוֹדֶךָ, נָבוֹכוּ עֶשְׁתֹּנוֹתָי. הִקְשַׁבְתִּי תְּהִלָּתֶךָ בַּאֲרָצוֹת וְאִיִּים רְחוֹקִים, וַיִּרְעֲשׁוּ קְרָבַי מִגִּיל וְחֶדְוָה, וַתִּסָּתֵר בִּינָתִי, וְלֹא קָמָה בִי רוּחַ לִבְחֹן שְׂפַת חֲלָקוֹת וּלְהַכִּיר עֲצַת מִרְמָה. לֹא בְמֶרֶד וְלֹא בְמַעַל עָבַרְתִּי עַל פְּקֻדָּתֶךָ, אֱלֹהִים אֱלֹהָי!

(הַמָּסָךְ)

מַעֲרָכָה שְׁלִישִׁית.

מַחֲזֶה רִאשׁוֹן.

(גבעון. כּכר באמצע העיר. העם. ביניהם יבין געל, יפיע וזבול).

יָבִין: רְאוּ, בָּנַי, הִנֵּה קָמוּ כָּל דְּבָרָי: אֶת נַפְשׁוֹתֵינוּ הִצַּלְנוּ מִמָּוֶת. אֲשֶׁר יֵיקַר הַחֹפֶשׁ בְּעֵינָיו, הוּא, אָמְנָם, יִבְחַר בַּמָּוֶת, אַךְ אֲנַחְנוּ בָחַרְנוּ בַחַיִּים וְעַל עַבְדוּת נִתַּן עָלֵינוּ... וְאוּלָם אֵין דָּבָר: טוֹב כֶּלֶב חַי מֵאַרְיֵה מֵת.

גַּעַל: מַה יָּכֹלְנוּ עֲשׂוֹת? הֲלָלֶכֶת לַהֶרֶג וְלַשֶּׁבִי אֶת נָשֵׁינוּ וְטַפֵּנוּ וּלְהַחֲרִם וְלָבֹז כָּל רְכוּשֵׁנוּ?

זְבוּל: הִנֵּה אֲנָשִׁים רוֹכְבִים.

קוֹלוֹת: מִי אֵלֶּה? מִי? (מלאכי גוים באים רוכבים על סוסים)

מַחֲזֶה שֵׁנִי.

(הקודמים ומלאכי העמים).

הַמַּלְאָכִים (עומדים בתוך העם).

בְּשֵׁם חֲמֵשֶׁת מַלְכֵי הַבְּרִית וּמֶלֶךְ יְבוּס בְּרֹאשָׁם, פָּקוֹד נִפְקֹד עֲלֵיכֶם, יוֹשְׁבֵי גִבְעוֹן, לְהָפֵר בְּרִיתְכֶם עִם הָעִבְרִים. גִּבְעוֹן הִיא עִיר גְּדוֹלָה כְּאַחַת עָרֵי הַמַּמְלָכָה וְכָל אֲנָשֶׁיהָ גִּבּוֹרִים. חֶרְפָּה הִיא לָכֶם לָקַחַת בְּמַתְּנַת חֶסֶד חַיֵּי בוּז וְשִׁפְלוּת מִיַּד עַם זָר, הַבָּא לָרֶשֶׁת אֶת אַרְצְכֶם. אִם שׁוֹמְעִים אַתֶּם לָנוּ, בֹּאוּ אֵלֵינוּ לַעֲרֹךְ יַחַד מִלְחָמָה עַל הָעִבְרִים, וְאִם לֹא — יָדוֹעַ תֵּדְעוּ כִּי עָלֹה נַעֲלֶה עֲלֵיכֶם וְהֶחֱרַבְנוּ אֶת גִּבְעוֹן וְהַסְּכִנוּהָ לְתֵל שְׁמָמָה!

(דומיה).

יָפִיעַ: אַחַרְתֶּם, אֲדוֹנַי! אֵיפֹה הָיוּ מַלְכֵי הַבְּרִית עַד הַיּוֹם? מַדּוּעַ כָּל יְמֵיהֶם הֵם נוֹקְמִים וְנוֹטְרִים אִישׁ לְאָחִיו, מִתְגָּרִים אִישׁ בְּרֵעֵהוּ וְעוֹרְכִים קְרָבוֹת זֶה עִם זֶה? וְאַיֵּה כָּל מַלְכֵי כְנַעַן כֻּלָּם? מַדּוּעַ לֹא נָתְנוּ גַּם הֵם יָדָם אִתְּכֶם? לֹא אֶפֶס וָתֹהוּ כָּל מַעֲשֵׂיכֶם, כִּי לֹא תַצְלִיחוּ!

הַמַּלְאָכִים: נַצְלִיחַ אוֹ לֹא — אַךְ אֶת גִּבְעוֹן נַהֲרֹס וְאֶת יוֹשְׁבֶיהָ נַחֲרִים. עֵינֵיכֶם תִּרְאֶינָה! (מחתה)

(המלאכים הולכים. העם מביט אחריהם זמן רב בחרדת דומיה)

(הַמָּסָךְ)

מַחֲזֶה שְׁלִישִׁי.

(מחנה ישראל. אלעזר הכהן הגדול, זקן, כביר ימים מאד; ראשו וידיו רועדות מזקנה, לבוש חשן ואפוד, יושב על כסא כבוד בפתח אהל מועד. יהושע יושב על ידו).

אֶלְעָזָר (מניע ראשו כממאן)

לֹא, בְּנִי! אִם פִּקּוּדֵי הַתּוֹרָה יוּפָרוּ, גַּם חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ יִמּוֹטוּ!..

בְּחִיר הָאֱלֹהִים סָמַךְ יָדוֹ עָלֶיךָ וַיִּתֶּנְךָ בְּרֹאשׁ עַמּוֹ — וְאֵיךְ מְלָאֲךָ לִבְּךָ לְהַפִּיל מִדְּבָרוֹ אַרְצָה?..

יְהוֹשֻׁעַ: אָבִי! מִתּוֹרַת מֹשֶׁה לֹא אָסוּר יָמִין וּשְׂמֹאל. כָּלָה אֲטַהֵר מִגִּלּוּלִים וּמֵעוֹבְדֵיהֶם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹהֵינוּ לָנוּ. רַק אֵלֶּה הַנּוֹכְלִים בְּנֵי גִבְעוֹן רִמּוּנִי.

אֶלְעָזָר: מַדּוּעַ לֹא שָׁאַלְתָּ בֵּאלֹהִים, בְּטֶרֶם תִּכְרֹת בְּרִית לַחִוִּי יוֹשֵׁב הָאָרֶץ?

יְהוֹשֻׁעַ: אָבִי! שָׁגִיתִי, נִחַמְתִּי; אַךְ הַנַּעֲשָׂה אֵין לְהָשִׁיב.

אַחַד הַלְוִיִּם (נגש)

אֲדוֹנֵנוּ הַנָּשִׂיא! מַלְאָכִים מִגִּבְעוֹן עוֹמְדִים בְּשַׁעַר הֶחָצֵר. (יהושע יוצא)

מַחֲזֶה רְבִיעִי.

(לפני שער החצר לאהל מועד
יהושע ומלא י הגבעינים).

יְהוֹשֻׁעַ: מַה לָּכֶם, בְּנֵי גִבְעוֹן?

מַלְאֲכֵי גִבְעוֹן: הוֹשִׁיעָה נָא אֲדוֹנֵנוּ, נְשִׂיא אֱלֹהִים! כָּל מַלְכֵי הָאֱמוֹרִי נִקְבְּצוּ עָלֵינוּ לְהַשְׁמִידֵנוּ בִּגְלַל הַבְּרִית, אֲשֶׁר כָּרַתְנוּ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. עַתָּה אַל נָא תֶּרֶף יָדֶיךָ מֵעֲבָדֶיךָ, עֲלֵה אֵלֵינוּ וְעָזְרֵנוּ!

יְהוֹשֻׁעַ: אַל תִּירְאוּ, בְּנֵי גִבְעוֹן. אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲזֹב אֶת עַמּוֹ. נָתוֹן יִתֵּן בְּיָדֵינוּ אֶת כָּל הַקָּמִים עָלֵינוּ וְעַל בַּעֲלֵי בְרִיתֵנוּ. כָּעֵת מָחָר בּוֹא נָבֹא לְעֶזְרַתְכֶם.

(מלאכי גבע ן הולכים)

מַחֲזֶה חֲמִישִׁי.

(חצר אהל מועד, הכהנים, יהושע, אלעזר ואחרי כן העם והגבורים)

יְהוֹשֻׁעַ: (שב אל אלעזר)
אָבִי שְׁאַל נָא בֵּאלֹהִים, הַאֶעֱלֶה לַמִּלְחָמָה עַל מַלְכֵי הָאֱמוֹרִי?

אֶלְעָזָר (קם ממק מו, צועד לפניו החצרה. עומד ואבני החשן מתנוצצות ומפיצות אור בה ר).
שְׁמַע דְּבַר יְיָ: אַל תִּירָא וְאַל תֵּחַת, עַבְדִּי יְהוֹשֻׁעַ, בְּיָדְךָ נָתַתִּי אֶת מַלְכֵי הָאֱמוֹרִי וְאֶת כָּל מַחֲנֵיהֶם.

יְהוֹשֻׁעַ (משתחוה)
מְהֻלָּל שֵׁם יְיָ! (לכהנים) בֵּית אַהֲרֹן! תִּקְעוּ בַּחֲצֹצְרוֹת הַקֹּדֶשׁ! (תוקעים)

(העם נאסף. הגבורים באים ועומדים גדודים גדודים, איש על דגלו).

הִתְקַדְּשׁוּ, גִּבּוֹרַי, מָחָר יוֹם תְּשׁוּעוֹת. נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת יַעֲשֶׂה לָכֶם אֱלֹהֵיכֶם! (מנגנים עוברים בסך הלוך ונגן)

(המסך)

מַחֲזֶה שִׁשִּׁי.

(גבעון במצור מלכי הברית עם מחניהם רגלים ופרשים ומלך יבוס אתם ברכות מים. פרשים משקים סוסי ם. קול שופר ושאון גדול).

מֶלֶךְ יְבוּס: בְּטֶרֶם יַאְדִּים הַשֶּׁמֶשׁ בְּקַרְנָיו הָאַחֲרוֹנוֹת אֶת חוֹמַת גִּבְעוֹן, נַאְדִּים אוֹתָהּ כֻּלָּהּ בָּאֵשׁ וּבְדַם הַבּוֹגְדִים!

קוֹלוֹת: מָוֶת, מָוֶת לַבּוֹגְדִים!

(מתקרבים גדודי ישראל ויהושע בראשם).

מַחֲזֶה שְׁבִיעִי.

(מחנה ישראל יהושע בראשו באים בתרועת חצוצרות ובקול שופר. התגרה מתלקחת ברעש ושאון גדול).

יְהוֹשֻׁעַ: (נוטה בכידונו ומרעים בקולו) אִזְרוּ עֹז בְּנֵי יַעֲקֹב! הִנֵּה אֱלֹהֵיכֶם הוֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם בַּקְּרָב, רוֹכֵב עַל מַרְכְּבוֹת יְשׁוּעָה. שִׁמְעוּ קוֹל רַעַשׁ אוֹפַנָּיו...

(ברקים, רעמים, רעש גדול ונורא. אבנים ודולות מתגלגלות ממרום. מהומה ומבוכה. אנשים וסוסים מתגוללים, א ק עשן עם להבות אש).

קוֹלוֹת: (תרועית נצחון ממחנה ישראל).

קוֹלוֹת: (ממחנה האמורי) חָזָק אֱלֹהֵי הָעִבְרִים! אָנָה נִבְרַח מִפָּנָיו? (מנוסה)

יְהוֹשֻׁעַ: רִדְפוּ, בָּנַי, רִדְפוּ! אַל תִּתְּנוּם לָבֹא אֶל עָרֵיהֶם!

קוֹלוֹת הָרוֹדְפִים: חֲזַק, חֲזַק בִּן־נוּן נְשִׂיאֵנוּ!

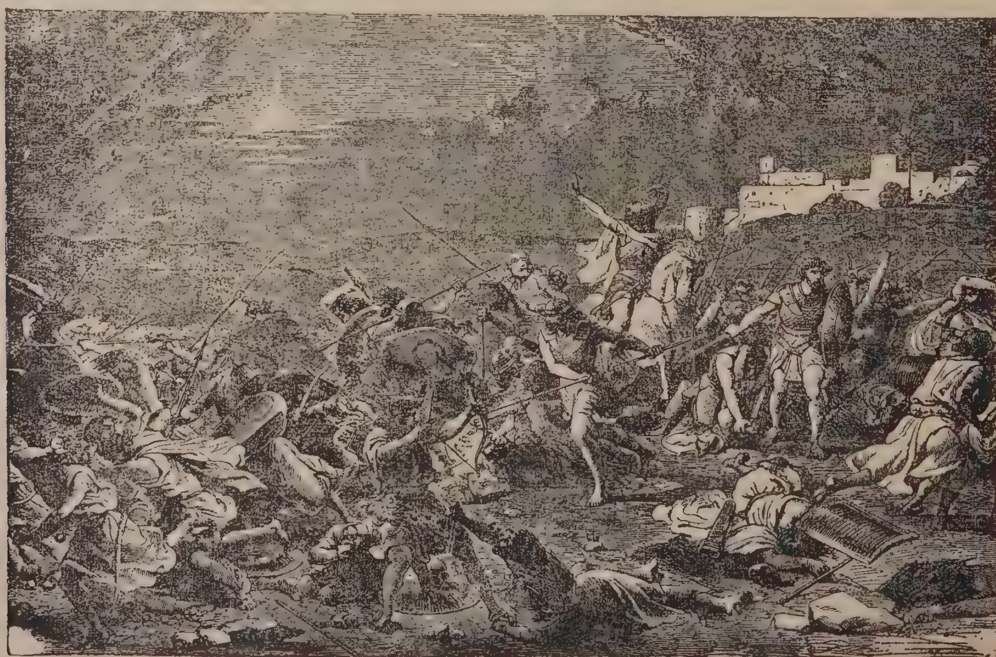
יְהוֹשֻׁעַ: הֶאָח, יוֹם גְּדוֹלוֹת, בָּנִים לִבְנֵיהֶם יְסַפְּרוּ — רִדְפוּ, בָּנַי, רִדְפוּ, מַהֲרוּ מַהֵרוּ!

(נוטה כידונו למול השמש)

שֶׁמֶשׁ בְּגִבְעוֹן,
עֲמָד־נָא וָדוֹם —
גָּדוֹל יִהְיֶה הַיּוֹם!
אַל נָא יִשְׁקַע הָאוֹר —
וְיַזְהִיר עַד דּוֹר וָדוֹר!

אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה: הֵידָד, הֵידָד בִּן־נוּן נְשִׂיאֵנוּ!

(ק ל מנגני הצבא).
(המסך)

יהושע במלחמה.

וּכְתוּבָה עַל הַנְּיָר. הֵבִיאוּ אֶת הַכְּתָב לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁיַּחְתֹּם עָלָיו.

אָמַר הַמֶּלֶךְ בְּלִבּוֹ: אִם כֵּן הַדָּבָר, הֲרֵי לֹא כָּל מַה שֶּׁרָאִיתִי בָּרְאִי חָזוֹן מְדֻמֶּה וּמְקַסֵּם עֵינַיִם הוּא. הֲרֵי מִקְרֶה הָיָה פֹּה לַמִּשְׁנֶה. הִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ: אִם אֱמֶת הֶרְאָה הָרְאִי, הֲרֵי מוּכְרַחַת הַמַּלְכָּה שֶׁתֵּדַע אֶת הַכֹּל.

שָׁלַח לִקְרֹא אֶת הַמַּלְכָּה אֵלָיו, וְשָׁאַל אוֹתָהּ: מֶה הָיָה פֹּה בֵּינָהּ וּבֵין הַמִּשְׁנֶה.

הִתְחִילָה הַמַּלְכָּה רוֹעֶדֶת, כְּמוֹ עָלֶה לִפְנֵי רוּחַ; פָּתְחָה בִּבְכִי מַר, כִּחֲשָׁה וְאָמְרָה:

— לֹא הָיָה כְלוּם, וּכְלוּם לֹא יָדַעְתִּי.

דִּבֵּר הַמֶּלֶךְ עַל לִבָּהּ, שֶׁאֵין הוּא חוֹשֵׁד בָּהּ דָּבָר, אֶלָּא שֶׁהוּא רוֹצֶה לְהִוָּכַח, שֶׁמָּא יוֹדַעַת הִיא, אַיֵּה הוּא הַמִּשְׁנֶה, אִם חַי וְאִם מֵת.

בָּכְתָה הַמַּלְכָּה, וּמְאוּם לֹא הִגִּידָה. שָׁתָקָה.

10. עַל הַמִּשְׁתֶּה.

בֵּינְתַיִם הֵחֵלּוּ הַשָּׂרִים לְהַפְצִיר בַּמֶּלֶךְ, שֶׁיְּקַיֵּם אֶת הַגְּזֵרָה בַּחֲתִימָתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה מִתְרַגֵּשׁ וּמִתְרַגֵּז עַל שֶׁהַפּוֹשְׁעִים לֹא נִתְיַסְּרוּ עוֹד. אָמַר לָהֶם הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא רוֹצֶה לַעֲרֹךְ מִשְׁתֶּה קוֹדֶם, וּבִשְׁעַת הַמִּשְׁתֶּה יַחְתֹּם בְּיָדוֹ עַל הַכְּתָב. חִכּוּ הַשָּׂרִים לְיוֹם הַמִּשְׁתֶּה בְּכִלְיוֹן עֵינַיִם.

וְהַמֶּלֶךְ עַצְמוֹ מְצַפֶּה בְּקֹצֶר־רוּחַ יוֹתֵר מִן הַשָּׂרִים. רָאֹה רָאָה אֶל נָכוֹן שֶׁמִּקְצָת אֱמֶת יֵשׁ בַּמַּרְאֶה, אֲשֶׁר הֶרְאָה לוֹ הָרְאִי. אֶלָּא מַדּוּעַ הַמַּלְכָּה מַחֲרִישָׁה? כֵּיצַד אָבַד הַמִּשְׁנֶה וְנֶעְלַם? אֶפְשָׁר שֶׁבֶּאֱמֶת הָרְגוּ אוֹתוֹ הַיְהוּדִים?

רָאָה שֶׁהָעִנְיָן מְסֻבָּךְ וּבִינָתוֹ קְצָרָה מֵהַשִּׂיג אֶת הָאֱמֶת. וַיֵּדַע שֶׁרַק אִישׁ אֶחָד יֵשׁ בָּעוֹלָם, אֲשֶׁר יוּכַל לְיַשֵּׁב אֶת כָּל הַדָּבָר הַקָּשֶׁה הַזֶּה; וְהוּא—הָרַב, בֶּן־גִּילוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ. עַל כֵּן צִפָּה הַמֶּלֶךְ לְבִיאַת הָרַב בְּכִלְיוֹן עֵינַיִם וּבְקֹצֶר־רוּחַ.

סוֹף־סוֹף הִגִּיעַ יוֹם הַמִּשְׁתֶּה. עָרְכוּ שֻׁלְחָנוֹת בָּאוּלָם הַגָּדוֹל שֶׁבָּאַרְמוֹן. כָּל הַשָּׂרִים וְרַבֵּי הַמְּלוּכָה הוּזְמְנוּ וּבָאוּ. הַמֶּלֶךְ יָשַׁב בָּרֹאשׁ וְחִכָּה לְבוֹא הָרַב.

לְסוֹף בָּא גַּם הָרַב — בְּמַלְבּוּשָׁיו הַיְשָׁנִים וְהַדַּלִּים וּבְסַנְדָּלָיו הַמְּחוּקִים. כָּל הָאוֹרְחִים נִרְגְּנוּ חֶרֶשׁ, שֶׁהוֹשִׁיבוּ אִתָּם יַחַד אֶל הַשֻּׁלְחָן אִישׁ יְהוּדִי עָנִי זָר.

בֵּינְתַיִם הֵחֵלָּה הַשְּׁתִיָּה. שָׁתָה הַמֶּלֶךְ, שָׁתוּ כָּל הָאוֹרְחִים, וְרַק הָרַב לְבַדּוֹ לֹא נָגַע בַּגָּבִיעַ, אֲשֶׁר שָׂמוּ לְפָנָיו.

שָׁאַל אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ, מַדּוּעַ אֵינוֹ שׁוֹתֶה.

עָנָה הָרַב:

— רֵיחַ לֹא טוֹב נוֹדֵף מִן הַיַּיִן.

קָצְפוּ כָּל הַשָּׂרִים וְרַבֵּי הַמְּלוּכָה. וְאֶחָד, הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶם, קָם וְאָמַר:

— יִסְלַח לִי הַמֶּלֶךְ עַל דְּבָרַי, כִּי מֻכְרָח אֲנִי לְהַגִּיד, שֶׁהָאוֹרֵחַ הַיְּהוּדִי הִרְשָׁה לְעַצְמוֹ גַּסּוּת־רוּחַ, בָּזֶה שֶׁהוּא מְדַבֵּר רַע עַל יֵין־הַמֶּלֶךְ.

וְכָל יֶתֶר הָאוֹרְחִים הִתְחִילוּ קוֹרְאִים וּמְקִימִים שָׁאוֹן.

— עַזּוּת הִיא מִצַּד הַיְּהוּדִי!

— הַקַּבְּצָן הַזֶּה יַגִּיד, הֲטוֹב הַיַּיִן שֶׁהוּא שׁוֹתֶה בְּבֵיתוֹ יוֹתֵר מִיֵּין־הַמֶּלֶךְ!

— אֶת עֲוֺנוֹ יִשָּׂא! עָנֹשׁ יֵעָנֵשׁ!

11 בַּמַּרְתֵּף.

וְהַמֶּלֶךְ נָבוֹךְ עַד מְאֹד. רָצָה לְהַרְגִּיעַ אֶת לִבּוֹת הָאוֹרְחִים, אֶלָּא שֶׁגַּם הוּא בְּעַצְמוֹ נֶעֱלַב מִדִּבְרֵי הָרַב עֶלְבּוֹן גָּדוֹל. שָׁאַל אֶת הָרַב בִּדְבָרִים קָשִׁים:

— וּמַה תַּעֲנֶה אַתָּה עַל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה?

אָמַר הָרַב:

— יָרִיחַ נָא הַמֶּלֶךְ אֶת רֵיחַ הַיַּיִן, וְנוֹכַח.

הִגִּישׁ הַמֶּלֶךְ אֶת גְּבִיעוֹ אֶל אַפּוֹ וְהֵרִיחַ, וְהָרֵיחַ שֶׁהִגִּיעַ אֶל אַפּוֹ הָיָה רַע מְאֹד עַד שֶׁהִתְעַוּוּ פְּנֵי הַמֶּלֶךְ.

הִתְחִילוּ גַּם כָּל הָאוֹרְחִים מְרִיחִים אֶת רֵיחַ יֵינָם מֵהַגְּבִיעִים וְאָמְרוּ:

— בֶּאֱמֶת, רֵיחַ רַע נוֹדֵף מִן הַיַּיִן, כְּרֵיחַ שֶׁל נְבֵלָה.

אָמַר הָרַב:

— צָרִיךְ לְעַיֵּן, מַה בַּמַּרְתֵּף, שֶׁהַיַּיִן עוֹמֵד שָׁם.

הִסְכִּימוּ הַכֹּל. הָלְכוּ כָּל הָאוֹרְחִים אֶל הַמַּרְתֵּף, וְשַׂר הַמַּשְׁקִים הוֹלֵךְ בָּרֹאשׁ וּמוֹרֶה לִפְנֵיהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ. פָּתַח שַׂר הַמַּשְׁקִים אֶת הַדְּלָתוֹת וְאֶת הַבְּרִיחִים. יָרְדוּ כֻּלָּם בַּמַּעֲלוֹת — וְשָׁם נִבְקְעָה לְתוֹךְ אַפָּם צַחֲנָה חֲרִיפָה כָּל כָּךְ, שֶׁהַשָּׂרִים הִפְנוּ אֶת שִׁכְמָם לִבְרֹחַ.

אָמַר הָרַב:

— אֵין קַל מִבְּרֹחַ. אֲבָל צָרִיךְ לְעַיֵּן פֹּה וְלִרְאוֹת מַה הַדָּבָר.

שָׁבוּ כָּל הַשָּׂרִים. הִתְחִילוּ מְחַפְּשִׂים. חִפְּשׂוּ וּמָצְאוּ תַּחַת הֶחָבִית, שֶׁמִּתּוֹכָהּ לָקְחוּ אֶת הַיַּיִן

אֶל הַמִּשְׁתֶּה, פֶּגֶר מֵת טָמוּן בְּתוֹךְ הַחוֹל.

הוֹצִיאוּ אֶת הַפֶּגֶר, הִכְנִיסוּ אוֹתוֹ אֶל מְקוֹם אוֹרָה, רָאוּ הַכֹּל, וְהִנֵּה הוּא נִבְלַת הַמִּשְׁנֶה שֶׁאָבַד.

13. מַה שֶּׁהוֹכִיחָה הַחֲקִירָה וְהַדְּרִישָׁה.

עָזְבוּ כָּל הַשָּׂרִים אֶת הַמִּשְׁתֶּה וְנֶאֶסְפוּ כֻּלָּם אֶל אוּלָם הַמּוֹעֵצָה, וַיֵּשְׁבוּ עִם הַמֶּלֶךְ בְּרֹאשָׁם לְהִתְיָעֵץ. גַּם הָרַב יָשַׁב פֹּה. הִכְנִיסוּ אֶת שַׂר הַמַּשְׁקִים — וְהוּא כָפוּת. שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ:

— הֲרֵי הַמַּפְתְּחוֹת שֶׁל הַמַּרְתֵּף תָּמִיד בְּיָדְךָ הֵם. כֵּיצַד אֵיפוֹא בָּאָה נִבְלַת הַמִּשְׁנֶה אֶל הַמַּרְתֵּף וְאַתָּה לֹא יָדַעְתָּ? אֵיזוֹ שַׁיָּכוּת יֵשׁ לְךָ לַדָּבָר הַזֶּה?

עָנָה שַׂר הַמַּשְׁקִים בִּבְכִי:

— אֲנִי לֹא אָשַׁמְתִּי בָּזֶה. הַמַּלְכָּה צִוְּתָה עָלַי לְהַטְמִין אֶת הַפֶּגֶר וּלְבִלְתִּי גַּלּוֹת אֶת הַדָּבָר.

הֵבִיאוּ אֶת הַמַּלְכָּה:

— מַה יֵּשׁ בְּפִי הַמַּלְכָּה לַעֲנוֹת עַל הַדָּבָר?

נָפְלָה הַמַּלְכָּה מִתְעַלֶּפֶת עַל הָאָרֶץ. הֵשִׁיבוּ רוּחָהּ אֵלֶיהָ, סִפְּרָה:

— אָמַרְתִּי לְהַצְפִּין אֶת הַסּוֹד. אֲבָל עַתָּה רָאִיתִי, כִּי נִתְגַּלָּה, וְלֹא אוּכַל לְכַחֵשׁ עוֹד. אַךְ יַאֲמִין לִי הַמֶּלֶךְ וְיַאֲמִינוּ לִי כָּל הַשָּׂרִים. כִּי אַךְ אֱמֶת אֲדַבֵּר. הַמִּשְׁנֶה הִשִּׁיאַנִי לִדְבַר חֵטְא. אֲבָל אֲנִי לֹא אָבִיתִי שְׁמֹעַ לוֹ. הוּא חָפֵץ לַהֲרֹג אוֹתִי בְּחַרְבּוֹ. וּבְרֶגַע שֶׁהֵנִיף אֶת הַחֶרֶב עַל רֹאשִׁי נָפַל פִּתְאֹם מֵת אַרְצָה. אַךְ לֹא אֲנִי הֲמִתִּי אוֹתוֹ. אֲנִי לֹא אָשַׁמְתִּי.

שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת הַדָּבָר וְחִיל וּרְעָדָה אֲחָזוּ אוֹתוֹ; הֲרֵי בָּרוּר הַדָּבָר, שֶׁהָרְאִי לֹא שִׁקֵּר לוֹ. אֶפֶס רָצָה לְהִוָּכַח עוֹד. שָׁאַל:

— מָתַי הָיָה הַדָּבָר? וְכֵיצַד הָיִית לְבוּשָׁה בָּרֶגַע הַהוּא?

וְהַמַּלְכָּה הֵשִׁיבָה תְּשׁוּבוֹת מְדֻיָּקוֹת עַל כָּל הַשְּׁאֵלוֹת: אֵיזוֹ שִׂמְלָה לָבְשָׁה בַּיּוֹם הַהוּא, וּבְאֵיזֶה רֶגַע — כָּל הַסִּמָּנִים. וְכֻלָּם הִתְאִימוּ לְמַה שֶּׁהֶרְאָה הָרְאִי.

לֹא הָיָה עוֹד סָפֵק בְּלֵב הַמֶּלֶךְ. קָם וְאָמַר אֶל הַשָּׂרִים.

— אֵין אִישׁ אָשֵׁם בְּמוֹת הַמִּשְׁנֶה. אֲנִי בְּיָדַי הֲמִתִּי אוֹתוֹ.

14. הוֹדָאַת הַמֶּלֶךְ.

וַדַּאי, שֶׁהַגְּזֵרָה עַל יְהוּדֵי־הַבִּירָה נִקְרְעָה מִיָּד. וְהָרַב אָמַר לְהִפָּרֵד מֵאֵת הַמֶּלֶךְ. אָמַר הַמֶּלֶךְ אֵלָיו:

— בֶּן־גִּילִי הַיָּקָר! בְּחָכְמָתְךָ הָרַבָּה הִצַּלְתָּ אוֹתִי מֵרָעוֹת רַבּוֹת. אֱמוֹר לִי עַתָּה, בַּמֶּה אָשִׁיב תּוֹדָה לְךָ? בַּקֵּשׁ אֶת כָּל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ, כִּי יֵשׁ לִי רָב.

אֵין לִי מַחְסוֹר כָּל דָּבָר, — עָנָה הָרַב. — מִסְתַּפֵּק אֲנִי בְּמוּעָט.

הוֹרִיד הַמֶּלֶךְ אֶת רֹאשׁוֹ וְאָמַר בִּשְׁפַל־רוּחַ:

— אָכֵן יֵשׁ לְךָ דַּי, וְאוּלַי יוֹתֵר מִשֶּׁיֵּשׁ לִי.

ש. ש. קנטורוביץ.

הַגִּבְעוֹנִים.

(סוף)

מַעֲרָכָה שְׁנִיָּה.

מַחֲזֶה חֲמִישִׁי.

(מחנה ישראל. רעש ומהומה. ועם סוער. פרץ וחצרון מובילים את הגבעונים. קול חצוצרות. יהושע וראשי המטות באים).

פֶּרֶץ: הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הוֹלִיכוּנוּ שׁוֹלָל. בְּנֵי עַמָּם יוֹשְׁבִים בְּקִרְבֵּנוּ, וְלָנוּ אָמְרוּ, כִּי מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאוּ. אֲנַחְנוּ יָצָאנוּ בְּעִקְּבוֹתֵיהֶם וַנָּבֹא אֶל מִשְׁכְּנוֹתֵיהֶם, וְעָרֵיהֶם: גִּבְעוֹן וְהַכְּפִירָה וּבְאֵרוֹת וְקִרְיַת־יְעָרִים. אֵלֶּה הֵם בְּנֵי הַחִוִּי יוֹשֵׁב הָאָרֶץ!

הָעָם: מָוֶת לַחִוִּי! מָוֶת לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ! לֹא נַשְׁאִיר שָׂרִיד לָהֶם, לֹא נְחַיֶּה כָּל נְשָׁמָה כִּדְבַר יְיָ!

(יהושע וראשי המטות באים בתוך העם. ההמולה תשוך לאט לאט).

יְהוֹשֻׁעַ: הַרְפּוּ, בְּנֵי עַמִּי! הֲלֹא נִשְׁבַּעְנוּ — וְאֵיךְ נְחַלֵּל אֶת שְׁבוּעָתֵנוּ?

קוֹלוֹת מִבְּנֵי הָעָם: אֲנַחְנוּ לֹא נִשְׁבָּעְנוּ. אֲנַחְנוּ נַעֲשֶׂה בָּהֶם כָּלָה!

יְהוֹשֻׁעַ: לֹא, בָּנַי. אֲנַחְנוּ נִשְׁבַּעְנוּ לָהֶם לִפְנֵי יְיָ — קֶצֶף יִהְיֶה עָלֵינוּ.

אֶחָד מִקֶּרֶב הָעָם: יִהְיֶה קֶצֶף עַל הַנְּשִׂיאִים וְהָעָם נָקִי. אֲנַחְנוּ צֻוֵּינוּ לְהַשְׁמִיד אֶת כָּל הָעוֹבְדִים לַמֹּלֶךְ, כָּל שׂוֹרְפֵי בְּנֵיהֶם לָאֱלִילִים. מָוֶת לַחִוִּי!

הָעָם: מָוֶת לַחִוִּי!

(רעש גדול מאד

דְּפָנִים עַל רֹאשׁוֹ וְנֵבֶל עָשׂוֹר בְּיָדוֹ. מִפִּיו שָׁטְפוּ שִׁירִים עֲרֵבִים וּנְעִימִים, וּמִבֵּין אֶצְבְּעוֹת יָדָיו הָאֲרֻכּוֹת זָרְמוּ מַנְגִּינוֹת קֶסֶם, שֶׁלְּשָׁמְעָם רָעֲדוּ נְפָשׁוֹת וּפִרְכְּסוּ לְבָבוֹת. הוּא הָלַךְ מֵאֶרֶץ לְאֶרֶץ, נָדַד מֵעִיר לִכְפָר, עָלָה הָרִים וְיָרַד בְּקָעוֹת, וַיָּשַׁר עַל הָאַהֲבָה בְּתַעֲנוּגִים וַיְחִי בָהּ וּבִשְׁבִילָהּ.

בְּבַת צְחוֹק שֶׁל גִּיל וְאֹשֶׁר הִבִּיט עַל הַסְּפִינְקְס, אֲשֶׁר פְּנֵי אִשָּׁה יָפָה לוֹ, וַיַּחְשֹׁב: הַאֶפְשַׁר הַדָּבָר, שֶׁעַד עַכְשָׁו לֹא נִמְצְאָה עֲדַיִן אוֹתָהּ הַמִּלָּה הָעַזָּה, מִלַּת הַפְּלָאִים, שֶׁבְּכֹחָהּ לְהַחֲיוֹת אֶת הָאֶבֶן הַקָּרָה? הֲיִתָּכֵן? וְהוּא טִפֵּס וְעָלָה מַהֵר עַל הַשְּׁלַבִּים, הִרְכִּין בְּאַהֲבָה וָרֹךְ אֶת רֹאשׁוֹ הַלּוֹהֵט אֶל רֹאשׁ הָאִשָּׁה הַקַּר שֶׁל הַסְּפִינְקְס, וַיִּלְחַשׁ עַל אָזְנוֹ בְּקוֹל הוֹמֶה וְרוֹעֵד וּבִשְׂפָתַיִם צוֹרְבוֹת אֶת הַמִּלָּה הָעֲרֵבָה: „אַ הֲ בָ ה“!

אוּלָם הַסְּפִינְקְס הוֹסִיף לְהַבִּיט בְּעֵינָיו הַקָּמוֹת, חַסְרֵי הָאִישׁוֹנִים, אֶל חֲלַל הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל...

וְשׁוּב עָבְרוּ הַרְבֵּה הַרְבֵּה דוֹרוֹת. בַּמִּדְבָּר הוֹפִיעָה שַׁיֶּרֶת נוֹסְעִים נוֹדְדִים וַתַּפְרִיעַ אֶת הַדְּמָמָה, דִּמְמַת הַיְשִׁימוֹן. זֹאת הָיְתָה אֹרְחַת יִשְׁמְעֵאלִים, שֶׁבָּרְחָה וַתִּמָּלֵט מִכַּף אוֹיְבִים עָרִיצִים וַתְּבַקֵּשׁ מָנוֹס וּמִפְלָט בְּסַלְעֵי הַמָּגוֹר שֶׁל הַמִּדְבָּר. הֵם עָמְדוּ לָנוּחַ אֵצֶל הַסְּפִינְקְס וַיִּטּוּ אֶת אָהֳלֵיהֶם. אוּלָם הַרְחֵק שָׁם, בְּאֹפֶק הַשָּׁמַיִם, נֶעֶרְמוּ עֲנָנִים שְׁחוֹרִים. קַוֵּי הַשֶּׁמֶשׁ הַבּוֹעֲרִים כֻּסּוּ כְּמוֹ בַּעֲרָפֶל דַּק וְשָׁקוּף. רוּחוֹת קַלּוֹת הִתְחִילוּ מְנַשְּׁבוֹת בַּחֲלַל הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וַיָּרִימוּ אֲבַק חוֹל, שֶׁהָלַךְ הָלוֹךְ וְהִתְנַשֵּׂא מַעְלָה מָעְלָה, וַיִּסְתּוֹבֵב בִּדְמוּת עַמּוּדִים דַּקִּים. הַפְּלִיטִים הָאֻמְלָלִים הִבִּיטוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ בְּתִמָּהוֹן וָפַחַד. „הַסַּמּוּם מַתְחִיל!“ — „סַמּוּם!“ כֹּה דִּבְּרוּ וּפְנֵיהֶם הַחִוְּרִים רָעֲמוּ וַיַּבִּיעוּ אֵימַת מָוֶת וְחֶרְדַּת אֱלֹהִים.

חִישׁ קַל אָסְפוּ אֶת מַחֲנֵיהֶם, לָקְחוּ אֶת אָהֳלֵיהֶם וַיִּרְכְּבוּ עַל הַגְּמַלִּים וַיָּנוּסוּ הָלְאָה.

בְּצֵל הַסְּפִינְקְס הָעֲנָק שָׁכְבָה וַתִּישַׁן שְׁנַת יֶלֶד תָּמִים יַלְדָּה קְטַנָּה. מִתּוֹךְ פַּחַד וּבֶהָלָה שָׁכְחוּ אוֹתָהּ הַפְּלִיטִים וַיַּעַזְבוּהָ.

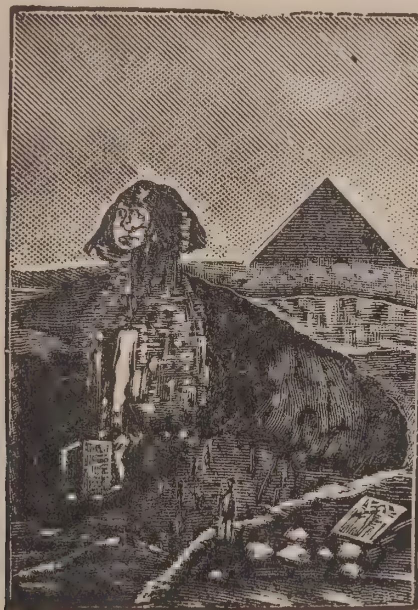
יִלְלַת הַיְשִׁימוֹן הִתְגַּבְּרָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר; הַשֶּׁמֶשׁ נֶעֶלְמָה לְאַט־לְאַט מִתַּחַת לָעֲנָנִים הַשְּׁחוֹרִים וְהַכְּבֵדִים כְּעֹפֶרֶת; מֵרָחוֹק הִגִּיעָה וַתַּעַל שַׁאֲגַת הַסַּמּוּם.

הֵקִיצָה הַיַּלְדָּה מִשְּׁנָתָהּ וַתַּבֵּט סְבִיבָהּ. הִיא הָיְתָה לְבַדָּהּ, לְבַדָּהּ בְּכָל הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא...

הַחוֹל הַצָּהֹב מִסָּבִיב הִתְרַגֵּז וַיִּסְתָּעֵר, וַיְהִי מַרְאֵהוּ כְּיָם הוֹמֶה וְנִגְרָשׁ בְּיוֹם סַגְרִיר.

רוֹעֶדֶת מִפַּחַד הִתְחִילָה הַיַּלְדָּה מְטַפֶּסֶת וְעוֹלָה עַל שְׁלַבֵּי הַסְּפִינְקְס, כְּאִלּוּ חִפְּשָׂה לִמְצֹא מָגֵן וּמַחְסֶה מֵהָאָסוֹן הַנּוֹרָא בְּשָׁדֵי הַסְּפִינְקְס־הָאִשָּׁה, וּמִשְּׂפָתֶיהָ הַחִוְּרוֹת נִמְלְטָה קְרִיאָה מְמֻשָּׁכָה קוֹרַעַת לֵב וָנֶפֶשׁ: „אִ מָּ א“!

וּרְאֵה זֶה פֶּלֶא! הַגּוּף הָעֲנָקִי שֶׁל הַסְּפִינְקְס נָע וַיִּתְנוֹדֵד כֻּלּוֹ. בְּחָזֵהוּ — אֶבֶן הוּצְקָה וַתִּשְׁתַּפֵּךְ נְשִׁימָה חַמָּה, נִשְׁמַת חַיִּים. וְהַפָּנִים פְּנֵי הָאִשָּׁה הַיָּפִים וְהָרְצִינִים, שַׁחוּ בְּחֶמְלָה גְדוֹלָה וּבְאַהֲבָה רַבָּה אֶל הַיַּלְדָּה הָעֲזוּבָה לְהָגֵן עָלֶיהָ מִפְּנֵי הָאָסוֹן הַגָּדוֹל.

ספינכס.

לְמַעַן הַקְּטַנִּים

הָעַכְבָּר וְהַפַּח.

יָצָא עַכְבָּר מִן הַחוֹר,
יָצָא עִם הָעֶרֶב;
בִּקֵּשׁ גַּרְגִּיר לוֹ פֵּרוּר,
לְמַלֵּא בִטְנוֹ טֶרֶף.

רָאָה בַּיִת קָטָן – הוֹ,
מַעֲשֵׂה שְׂבָכָה בָיִת,
וּבוֹ נֵתַח-בָּשָׂר לוֹ
מוּכָן – „כִּכְזַיִת"

מַטְמוֹן יָקָר שָׁם – „הֶאָח"!
קָרָא עַכְבָּר זוֹלֵל;
נִגַּשׁ, נִכְנַס – טְרַח! בַּפַּח
נָפַל הַמִּשְׁתּוֹלֵל.

מ. ג.

פאלק הלפרין.

הָרְאִי.

(סוף)

8. בַּקָּשַׁת הָרַב.

הַמֶּלֶךְ נִשְׁאַר עוֹמֵד נָבוֹךְ – כִּי מֶה עָשָׂה פֹּה? אַךְ הָרַב צָחַק וְאָמַר:

אֵין דָּבָר, אֵין דָּבָר. הָרְאִי הֶרְאָה כְּבָר אֶת כָּל אֲשֶׁר יָכֹל. יוֹתֵר לֹא הָיָה מַרְאֶה כְלוּם, וַאֲפִילוּ לוּ נִשְׁאַר שָׁלֵם.

שָׁבָה רוּחַ הַמֶּלֶךְ אֵלָיו. צָחַק וְאָמַר:

– אָכֵן, יֵשׁ בְּרוּחַ אֵיזֶה דָבָר קַל וּפָחוּת לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם מִדַּעְתּוֹ. הֲרֵי אֲנִי שָׁכַחְתִּי לְגַמְרֵי, כִּי כָּל הַדְּבָרִים שֶׁאֲנִי רוֹאֶה, אַךְ חָזוֹן מְדֻמֶּה הוּא וְעִוָּרוֹן עֵינַיִם, וּבִינָתִי אָבְדָה וְקָצַפְתִּי בֶּאֱמֶת. וְעַכְשָׁו הֱיֵה שָׁלוֹם, בֶּן-גִּילִי, הִגִּיעָה הַשָּׁעָה שֶׁאָשׁוּב לְבִירָתִי.

– יֵלֵךְ לוֹ הַמֶּלֶךְ לְדַרְכּוֹ בְּשָׁלוֹם, – אָמַר הָרַב. – לְאַחֲרֵי שָׁבוּעַ אֲבַקֵּר אֶת הַמֶּלֶךְ בְּאַרְמוֹנוֹ.

– בְּכָל הַכָּבוֹד, – קָרָא הַמֶּלֶךְ. – בֹּא נָא, לְמַעַן הַשֵּׁם. וַאֲנִי אֲצַוֶּה לְהָכִין מִשְׁתֶּה לִכְבוֹדְךָ.

– מְאֹד יִנְעַם לִי, – עָנָה הָרַב, – אַךְ יִתֵּן לִי הַמֶּלֶךְ תְּקִיעַת כַּף, שֶׁלֹּא יַחְתֹּם עַל שׁוּם גְּזֵרָה, שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ הַשָּׂרִים רוֹאֵי פָּנָיו, עַד בּוֹאִי.

– נִשְׁבַּעְתִּי בְּהֵן צִדְקִי, – אָמַר הַמֶּלֶךְ.

תָּקַע כַּפּוֹ בְּכַף הָרַב, וְנִפְרַד הַמֶּלֶךְ בְּשָׁלוֹם מֵאֵת הָרַב וְהָרַבָּנִית וְיָצָא לְדַרְכּוֹ לָשׁוּב אֶל בִּירָתוֹ וְאֶל אַרְמוֹנוֹ.

9. גְּזֵרַת הַשָּׂרִים.

שָׁב הַמֶּלֶךְ אֶל בִּירָתוֹ, וּמָצָא אֶת הֶחָצֵר וְאֶת הָאַרְמוֹן בִּמְבוּכָה גְדוֹלָה. בַּבִּירָה אֵין שַׁלְוָה, וְהַשָּׂרִים-נִרְגָּזִים. מַה הַדָּבָר? סִפְּרוּ לַמֶּלֶךְ, שֶׁהַמִּשְׁנֶה נֶעְלַם פִּתְאֹם, וְאֵין אִישׁ יוֹדֵעַ אַיֵּה הוּא. גַּם נִבְלָתוֹ לֹא נִמְצָאָה, וְעֵדִים בָּאוּ וְהֵעִידוּ, שֶׁיְּהוּדֵי הַבִּירָה חָטְפוּ אֶת הַמִּשְׁנֶה וְעִנּוּ אוֹתוֹ עַד מָוֶת. הַשָּׂרִים כְּבָר הִתְאַסְּפוּ וְנוֹעֲצוּ וּפְסַק דִּין הוֹצִיאוּ, שֶׁיָּדִינוּ אֶת כָּל בַּעֲלֵי-הַבָּתִּים הַחֲשׁוּבִים מִן הַיְּהוּדִים לְמָוֶת וְאֶת הַשְּׁאָר יְגָרְשׁוּ מִן הָאָרֶץ. וְהַגְּזֵרָה עֲרוּכָה כְּבָר

הרון אל חמד.

הַבְדָּלָה נִשְׁכָּחָה.

(אַגָּדַת עָם).

בֵּין מִנְחָה־לְמַעֲרִיב בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּתוֹת,
עֵת סָפֵק חֲשֵׁכָה הָעוֹטָה סוֹד כָּמוּס
בְּבָתֵּי־הַמִּדְרָשׁ נִמְתַּחַת;
וְנִדְמֶה כִּי נִשְׁמוֹת הָרְשָׁעִים שָׁם טָסוֹת
עַל פְּנֵי הַחֲשֵׁכָה הַזּוֹחֲלָה וְעוֹלָה,
כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת אֶל קִנָּהּ הָרָמוּס,—
מְסַפְּרִים הַיְשִׁישִׁים בְּבַעֲלֵי־הַבָּתִּים
לְתִינוֹקוֹת בֵּית־רַבָּם הַצְּפוּפִים וּמָטִים,
נִדְחָקִים מִסָּבִיב לַבִּימָה הַגְּדוֹלָה —
הַמַּעֲשֶׂה בְּ„הַבְדָּלָה נִשְׁכַּחַת”:

רַב יִצְחָק רֹאשׁ־קָהָל הַמּוֹשֵׁל בְּצֹעַר
הִתְכּוֹנֵן רְאוֹת חָתָן לְבִתּוֹ הַגֵּאָה,
וּסְעֻדַּת חֲבֵרִים נֶעֶרְכָה;
גַּם גּוֹבֶה הַמַּס בָּא, גַּם פְּקִיד בֵּית־הַדֹּאַר,
שֶׁהִרְבָּה לְהַלֵּל יְפִי בְּנוֹת הַיְּהוּדִים.
וּבְאוֹתָהּ הַשַּׁבָּת עַל כּוֹסָם הַמְּלֵאָה
מְלַקְקִים וִידִידִים בַּנֶּשֶׁף אַחֲרוּ,
וּפְסוּקֵי דְזִמְרָה לַיַּיִן זִמֵּרוּ.
רֹאשׁ־קָהָל הִתְלַבֵּשׁ בִּבְגָדָיו הַחֲמוּדִים
וַיִּסַּע — וְהַהַבְדָּלָה נִשְׁכָּחָה...

בִּכְבֵדוּת הִתְנַהֲלָה הָעֲגָלָה בַּיַּעַר
הָאָפֵל, הֶעָבֹת אַלּוֹנִים עֲנָקִים,
מְאַיְּמִים בְּעֹמֶק־הַדְּמָמָה;
לָרֶגַע נִתְגַּלָּה מִצְּעִיפוֹ הַסַּהַר,
הִסְתַּכֵּל בִּתְמִיָּה בְּיַעַר הַקְּסָמִים
וְנִבְלַע מְהֵרָה בִּשְׁחוֹר עָבֵי שְׁחָקִים,
הָרוֹדְפִים אִישׁ רֵעוֹ, נִרְדָּפִים וְנָדִים,
נִדְחָקִים כְּעֶדְרֵי רְחֵלִים נִפְחָדִים;
כְּאִלּוּ שָׁם גְּדוּדֵי בְּנֵי שַׁחַץ נִלְחָמִים
בַּעֲרִיצוּת וּשְׁכוּרֵי נְקָמָה.

עֲיֵפִים מִתְנַהֲלִים הַסּוּסִים בַּמְּסִלָּה.

נִרְדָּמִים רֹאשׁ־קָהָל וְעֶגְלוֹנוֹ וּמְנַחֲרִים
בְּתַרְדֵּמָה נִמְשָׁכָה וּמְתוּקָה.
מִסָּבִיב הָרוּחַ כְּתִינוֹק הֵילִילָה,
הֵרִיעַ הֵד־זְעָקָה חֲנוּקָה וּצְרוּדָה,
כִּקְרִיאָה לְעֶזְרָה מִתְגָּרַת מְשַׁחֲרִים
לֶחָמָס... בַּמֶּרְחָק זְאֵב נוֹדֵד נִתְגַּלֵּם,
שֶׁקָּרַץ בְּעֵינֵי לַפִּידִים וְנִתְעַלֵּם...
שָׁרְקוּ הָאוֹפַנִּים שְׁרִיקַת־חֲלוּדָה —
וַיִּטְבְּעוּ בְּבִצָּה עֲמֻקָּה...

הַסּוּסִים בִּכְבֵדוּת נָשְׁמוּ — וִיגֵעִים.
מִסָּבִיב אֲלֻמַּת דּוּמִיָּה שֶׁל פַּחַד,
אֵין קֶשֶׁב, אֵין קוֹל נֶפֶשׁ חַיָּה,
וְיוֹשְׁבִים הַנּוֹסְעִים נִקְפָּאִים וִירֵאִים,
וּשְׁקוּעִים הַסּוּסִים וּמְכַשְׁכְּשִׁים בִּזְנָבוֹת.
וּפֶתַע — נִרְאוּ שְׁנֵי אִכָּרִים, בְּיַחַד
הוֹלְכִים וּקְרֵבִים אֲלֵיהֶם בִּמְהֵרָה;
עַל שִׁכְמָם אֶחָד גַּרְזֶן וְלַשֵּׁנִי—מְגֵרָה,
מִסְתַּכְּלִים בַּנּוֹסְעִים וּפְנֵיהֶם לֶהָבוֹת,
וְאִישׁ קוֹרֵץ אֶל רֵעוֹ בְּעֵין־דַּיָּה.

מִתְחַנֵּן הָעֶגְלוֹן: „חַלְּצוּנוּ, אֲהוּבִים”:—
— וּמִי אֲדוֹנֶיךָ? אַדֶּרֶת לוֹ חַמָּה...
— רֹאשׁ־קָהָל אָנֹכִי... יָזָמוּ
דְּבַר־מָה הָאִכָּרִים — „וּמֵאָה זְהוּבִים,
הִתְגָּרְדוּ בַּקָּדְקֹד,—רֹאשׁ־קָהָל, תִּתְּנֵהוּ”?.
—הִרְבֵּיתֶם לִתְבֹּעַ, בְּנֵי־אָדָם!—„וְכַמָּה”?—
—„עֲשָׂרָה וּמַשְׁקֶה”..—קַו־נֹגַהּ הִתְנוֹצֵץ,
בֶּעָבִים הַכְּבֵדִים חוּט־בָּזָק הִתְרוֹצֵץ,
קוֹל־רַעַם הִתְגַּלְגַּל מִתּוֹךְ הַמַּדְמֵנָה—
וּשְׁנֵי הָאִכָּרִים נֶעֱלָמוּ.

הַנּוֹסְעִים נִזְדַּעְזְעוּ וּ„קְרִיאַת־שְׁמַע”
קָרְאוּ,

הַסּוּפָה הֵילִילָה וַתֶּהוֹם בַּהֲמֻלָּה,
וְהַכֹּל הִתְנוֹדֵד בַּשּׁוֹאָה;
הַסּוּסִים סֹעֲרוּ וּבְיֵאוּשׁ נָחֲרוּ —
וּבְרַעַשׁ נִתְּקָה הָעֲגָלָה מִבִּצָּה,
עַד בּוֹאָם מְעֻנִּים לַדֶּרֶךְ הַסְּלוּלָה,
בְּלִי דַעַת אָן יִפְנוּ: יָמִינָה אוֹ שְׂמֹאלָה.
וְהִנֵּה רִיבָה כַּפְרִית לִקְרָאתָם חִישׁ
עוֹלָה,
נוֹהֶגֶת בְּחֶבֶל דַּק עֶגְלָה וּמְאִיצָה,
וְהָעֶגְלָה הוֹלֶכֶת וְגוֹעָה.

—„לֵיל שָׁלוֹם לָךְ, רִיבָה אֵי דֶרֶךְ
פְּרוּזְנָה?
—„לֵיל שָׁלוֹם, נִכְבָּדִים שָׁם אֵצֶל מַבּוּעַ!
סְעוּ אַחֲרַי בַּמְּסִלָּה הַיְשָׁרָה”.—
מִמִּפְלְשֵׁי עָבִים הֵצִיצָה הַלְּבָנָה
וַתִּשְׁחֶה בְּעִקְבוֹת הַנּוֹסְעִים, חוֹמֶקֶת;
הִתַּרְנְגֹל קָרָא — וּבְקוֹל צְחוֹק פָּרוּעַ
נִסְתַּלְּקוּ לְפֶתַע הָעֶגְלָה וְהָרִיבָה...
הַסּוּסִים נִצְּבוּ עַל שִׁפּוּעַ הַגִּבְעָה
הַנּוֹסְעִים הִשְׁמִיעַ קוֹל קְרִיאָה חוֹנֶקֶת
הִשְׁקִיפוּ: הֵם שָׁבוּ לָעֲיָרָה...

. . . .

* * *

בְּפִנְקַס הָעַתִּיק בִּכְרִיכָה הַבָּלָה,
שֶׁנִּשְׁאַר מֵהַשְּׂרֵפָה הַגְּדוֹלָה לִפְלֵיטָה—
מַצֶּבֶת זִכָּרוֹן כָּל שׁוּרָה;
כָּל עָלֶה נֹאד דְּמָעוֹת, כָּל פֶּרֶק־יְלָלָה
עַל קְדוֹשִׁים, הֲרוּגִים וְקָרְבְּנוֹת הָאֻמָּה,
שֶׁהֹעֲלוּ עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם לַעֲקֵדָה;
בּוֹ כְּלוּלִים כָּל חַיֵּי הַקְּהִלָּה וְהַגְּבוּלִין,
כָּל צְחוֹק מִתּוֹךְ דְּמָעוֹת וְשִׂיחוֹת הַחוּלִין
עַל „דִּבּוּק” גִּלְגּוּלִים וְרוּחוֹת הַטֻּמְאָה,—
גַּם נ״ז הָאַגָּדָה נ״ו שְׁמוּרָה.

——ꕥ ⁂ ꕥ——

ש. בלצקי.

לְרַגְלֵי הַסְפִינְקְס.

(אֲגָדָה מִצְרִית).

מֻקדש לבני יקירי בן-עמי.

הַיְצִירָה הַכַּבִּירָה וְהָעֲנָקִית כְּבָר תַּמָּה וְנִשְׁלָמָה. הַסְפִינְקְס, שֶׁנֶּחְצַב וְנִפְסַל כֻּלּוֹ מִגּוּשׁ אֶבֶן אַחַת גְּדוֹלָה, הִתְנוֹסֵס בַּהֲדַר גְּאוֹנוֹ וּבִגְזָרָתוֹ הַמַּפְלִיאָה מִתּוֹךְ מִדְבַּר הַחוֹל הַנּוֹרָא, וַיַּבֵּט בְּעֵינָיו הַגְּדוֹלוֹת וְהַקָּמוֹת אֶל מֶרְחַב הָאֵין־סוֹף...

הַפַּסָּל עִם פַּטִּישׁוֹ וּמַפְסֵלוֹ בְּיָדוֹ עָמַד לְפָנָיו מַחֲרִישׁ וּמִשְׁתָּאֶה. בְּעֵינָיו הִבְרִיק וְנוֹצֵץ גְּאוֹן הָאָמָן הַיּוֹצֵר: הוּא חָשׁ וְהִרְגִּישׁ בְּכָל רַמַ״ח אֵבָרָיו, שֶׁיָּצַר הַפַּעַם יְצִירָה כַּבִּירָה, יָפָה וּמוֹפְתִית, שֶׁתִּהְיֶה לְגָאוֹן וּלְתִפְאֶרֶת לְאַלְפֵי שָׁנִים, וְהַדּוֹרוֹת הַבָּאִים יַגִּידוּ וִיסַפְּרוּ תְּהִלָּתוֹ וִיפָאֲרוּ וִירוֹמְמוּ אֶת שְׁמוֹ.

זְמַן רַב עָמַד כֹּה הַפַּסָּל הָאָמָן וַיִּתְבּוֹנֵן אֶל הַסְפִינְקְס עִם פְּנֵי הָאִשָּׁה אֲשֶׁר לוֹ הַיָּפִים וְהָרְצִינִים, חָזֵהוּ הָרָחָב וְהַנֶּהְדָּר וְכַפּוֹתָיו, כַּפּוֹת הָאֲרִי, הַפְּרוּשׂוֹת לוֹ מִלְּפָנָיו.

הוּא גָּחַן וַיַּרְכֵּן אֶת רֹאשׁוֹ הַיָּפֶה אֶל הַפֶּסֶל הַדּוֹמֵם וְהַקַּר וַיִּלְחַשׁ בִּשְׂפָתָיו: „סְפִינְקְס, סְפִינְקְס! הִנֵּה יָכֹלְתִּי וְנָתַתִּי לְךָ יֹפִי, גֹּדֶל וְאַלְמָוֶת! וּמַדּוּעַ לֹא אוּכַל תֵּת בְּקִרְבְּךָ גַּם רֶגֶשׁ חַיִּים? מִי יִתֵּן וְיָכֹלְתִּי בְּעֶזְרַת אֵיזוֹ מִלָּה עַזָּה לְעוֹרֵר אוֹתְךָ לִתְנוּעָה וְחַיִּים. מַה מְּאֻשָּׁר הָיִיתִי אָז וּמַה טּוֹב הָיָה חֶלְקִי וְנָעִים גּוֹרָלִי!"

הַשֶּׁמֶשׁ עָמְדָה עֲדַיִן בִּמְרוֹמֵי הָרָקִיעַ, וְהַדֶּרֶךְ אֶל מֶמְפִיס הָיְתָה רְחוֹקָה וַאֲרֻכָּה. שָׁכַב הָאָמָן בְּצֵל יְצִירָתוֹ הָעֲנָקִית וַיְחַכֶּה עַד שֶׁיִּנָּטוּ צִלְלֵי הָעֶרֶב וִיצַנֵּן הַיּוֹם, וְיוּכַל אָז לָשִׂים לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו. בְּשָׁכְבוֹ, עָצַם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָדֵם בְּחֹם הַיּוֹם. בִּשְׁנָתוֹ הוֹפִיעָה הָאֱלִילָה זֶכֶט לְנֶגֶד עֵינָיו וַתֹּאמַר:

„תְּפִלָּתְךָ, אָמָן, נִתְקַבְּלָה מִלְּפָנַי, וּבַקָּשָׁתְךָ תֵּעָשׂ! רַק מִלָּה אַחַת, מִלָּה פְּשׁוּטָה בִּשְׂפַת בֶּן־אָדָם, תַּפְלִיא לַעֲשׂוֹת יוֹתֵר מִכָּל אֻמָּנוּתֶךָ. הִיא תִּפַּח רוּחַ חַיִּים וְתִתֵּן רֶגֶשׁ אֱנוֹשׁ בָּאֶבֶן הַקָּרָה וְהַדּוֹמֵמָה". בְּדַבְּרָהּ כֹּה, חָלְפָה הַמַּרְאָה וַתֵּעָלַם, וַיִּיקַץ הָאָמָן וְהִנֵּה חֲלוֹם.

זְמַן רַב אַחֲרֵי כֵן יָשַׁב הָאָמָן שָׁקוּעַ בְּמַחֲשָׁבוֹת עַל דְּבַר מִלַּת הַפְּלָאִים, אֲשֶׁר כֹּחָהּ גָּדוֹל לִיצֹר חַיִּים חֲדָשִׁים, חַיִּים מַמָּשִׁיִּים בְּגוּף אֶבֶן דּוֹמֵם. וּפִתְאֹם הִפְנָה אֶת רֹאשׁוֹ לְמוּל הַסְפִינְקְס וַיִּקְרָא בְּקוֹל אַדִּיר: „אַלְמָוֶת"! אוּלָם הַסְפִינְקְס לֹא נָע וְלֹא זָע, וַיַּעֲמֹד הָכֵן עַל מְקוֹמוֹ כְּבָרִאשׁוֹנָה, וַיּוֹסֶף לְהַבִּיט בְּעֵינָיו הַקָּמוֹת, חַסְרֵי הָאִישׁוֹנִים, אֶל חֲלַל הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל...

מָלֵא עֶצֶב וְיֵאוּשׁ נִפְרַד הָאָמָן מִיצִירָתוֹ הַגְּדוֹלָה, וַיֵּלֶךְ הַבַּיְתָה שָׁקוּעַ בְּהִרְהוּרִים נוּגִים. צְעָדָיו הָיוּ קַלִּים וַחֲרִישִׁים... בִּפְאַת מַעֲרָב הִתְחִיל שׁוֹקֵעַ וְיוֹרֵד כַּדּוּר הַשֶּׁמֶשׁ הָאָדֹם, וְאַחֲרָיו בָּאוּ וַיֵּרְדוּ צִלְלֵי הַלַּיְלָה הַשְּׁחוֹרִים וַיִּשְׂתָּרְעוּ עַל פֶּסֶל הַסְפִינְקְס הָעֲנָקִי, וַיַּעַטְפוּהוּ בְּמַעֲטֶה שָׁחוֹר מָלֵא הוֹד קְסָמִים וְסוֹדוֹת הַיְשִׁימוֹן...

מֵאָז עָבְרוּ דּוֹרוֹת רַבִּים. שֵׁם הַפַּסָּל הָאָמָן נִשְׁכַּח זֶה כְּבָר וְזֵכֶר לֹא הָיָה לוֹ עוֹד. אָמְנָם הַמָּסוֹרָה עַל דְּבַר חֲלוֹמוֹ הַנִּפְלָא חָיְתָה עֲדַיִן בְּזִכְרוֹן בְּנֵי־הָאָדָם וַתִּשְׁתַּמֵּר הֵיטֵב בִּלְבוֹתֵיהֶם. אוּלָם הַמִּלָּה, שֶׁיָּכְלָה לְהַכְנִיס רוּחַ חַיִּים וָרֶגֶשׁ אֱנוֹשׁ בַּסְפִינְקְס הָאִלֵּם וְהָעֲנָקִי, כַּאֲשֶׁר הִבְטִיחָה הָאֱלִילָה, עוֹד טֶרֶם נִמְצָאָה.

וַיְהִי הַיּוֹם וְלִפְנֵי הַסְפִינְקְס הוֹפִיעַ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְאַדִּיר. זֶה הָיָה אַחַד הַמְּלָכִים הַגִּבּוֹרִים, שֶׁהִדְבִּיר עַמִּים רַבִּים תַּחַת רַגְלָיו, כָּבַשׁ אֲרָצוֹת נָכְרִיּוֹת וַיַּסְפֵּחַ אֶל גְּבוּלוֹת מַמְלַכְתּוֹ, וַיֵּצֵא לוֹ שֵׁם בַּגִּבּוֹרִים בְּכָל קְצוֹת הָאָרֶץ. לְפָנָיו מְלָכִים כָּרְעוּ בֶרֶךְ, וְרוֹזְנֵי אֶרֶץ הִשְׁתַּחֲווּ אַפָּיִם. נָשִׁים עֲדִינוֹת וַעֲלָמוֹת חֵן שָׁרוּ לְפָנָיו שִׁירֵי תְהִלָּה, נָשְׁקוּ בִּרְעָדָה אֶת יָדָיו וַתְּחַכֶּינָה לְמוֹצָא שְׂפָתָיו. תְּנוּעָה אַחַת קַלָּה בְּרֹאשׁוֹ נֶחְשְׁבָה בְּכָל מַמְלַכְתּוֹ הַגְּדוֹלָה לְצַו וּלְחֹק, שֶׁנִּתְקַיֵּם תֵּכֶף וּמִיָּד. הוּא הָיָה שַׁלִּיט וּמוֹשֵׁל!

הוּא שָׁב עַכְשָׁו מִמִּלְחֲמוֹתָיו עִם אוֹיְבוֹ הֶעָז, שֶׁנָּחַל עָלָיו נִצָּחוֹן גָּמוּר וַיִּשְׁבְּ מִמֶּנּוּ הַרְבֵּה שְׁבִי וְשָׁלָל עָצוּם.

בְּהַגִּיעוֹ עַד הַסְפִינְקְס, הֶחְלִיט הַמֶּלֶךְ לָנוּחַ כֹּה עִם צְבָאוֹתָיו הָעֲצוּמִים. וּמִיַּד הוּקְמוּ וְהֻטּוּ אֹהָלִים רַבִּים מִסָּבִיב לַסְפִינְקְס. הַמֶּלֶךְ נָתַן צַו וַיַּנִּיחוּ לְרַגְלֵי הַסְפִינְקְס אֶת כָּל שְׁלַל הַמִּלְחָמָה; מֵאַחֲרָיו עָמְדוּ וְהִתְיַצְּבוּ בַּחֲצִי גֹרֶן עָגֹל הַשְּׁבוּיִים וְהַשְּׁבוּיוֹת, וּמֵאַחֲרֵיהֶם כָּל עַם הַמִּלְחָמָה: הָרַגְלִים, הָרֶכֶב וְהַפָּרָשִׁים.

בְּצַעֲדֵי אוֹן וּבִגְאוֹן רוּחַ הִתְחִיל הַמֶּלֶךְ לַעֲלוֹת עַל שְׁלַבֵּי הַסְפִינְקְס וּבְהוֹשִׁיטוֹ אֶת יָדוֹ הַיְמָנִית לְמוּל עֹשֶׁר הַשָּׁלָל, מַחֲנוֹת הַשְּׁבוּיִים הָרַבִּים וְרִבְבוֹת בְּנֵי־הָאָדָם הַנִּכְנָעִים לְמִצְוָתוֹ וְשׁוֹמְרֵי פְקוּדָתוֹ, קָרָא בְעַזּוּת: „תְּ הִ לָּ ה"! אוּלָם הַסְפִינְקְס הִבִּיט, כְּבַתְּחִלָּה, בְּעֵינָיו הַקָּמוֹת אֶל מֶרְחֲבֵי אֵין־סוֹף שֶׁל מִדְבַּר־הַחוֹל הַגָּדוֹל...

וְשׁוּב עָבְרוּ דּוֹרוֹת רַבִּים. פַּעַם בָּא מֵעֵבֶר לִנְהַר פְּרָת עֶלֶם שְׁחַרְחַר, יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב רֹאִי, עִם זֵר

גחן לארץ בכדי שלא יֵרָאֶה לעין, וישב והקשיב לדברים שנאמרו ונדברו אחר כך. והשדים שלא הספיקו לראותו, ענו כלם פה אחד ואמרו: „הן!"

ותשא המכשפה את משָׁלָה ותאמר:

בַּיַּעַר, בַּגַּי, בִּגְבוּל זֶה דָּהָר
מִשְׁכָּן אָוּו לָמוֹ לִילִית וָשֵׁד;
כָּל אִישׁ מַעְפִּיל, עוֹלֶה וְכַאן הוּא זָר —
לֹא יָשׁוּב לְעָקְבוֹ זֶה בַּעַל הַחֵטְא.

וישמע החסיד ויחרד לנפשו מאד, בדעתו כי ברעה גדולה הוא. ויתפלל בַּחֲשָׁאי אל אלהי השמים, כי יהצל יצילהו.

והשדים עמדו סביב המכשפה ויקשיבו בחרדה לכל הֶגֶה היוצא מפיה, כי קשתה ידה עליהם והיא מושלת בהם כמלך בגדוד.

ותוסף המכשפה ותשא את משלה:

הַגֵּד הַגִּידוּ שֵׁדִים, אִמְרוּ בְּנֵי לֵיל:
מָה הַיּוֹם פְּעַלְתֶּם, עוֹלַלְתֶּם בַּקֶּרֶת?
מִי מִכֶּם הִרְבָּה שָׁם, צָרוֹת וִילֵל —
יַעֲנֹד בַּסְּעֻדָּה פֹּה כְּלִילַת תִּפְאֶרֶת!

קפץ אחד, שד קטן ורע-המראה, ויקרא: גברתי המלכה, מושלת ההר, פורשת כנפי חֲרָדָה על כל הסביבה והיער, עד העיר שבמורד! אני הדל שבחבורה, הקט שבבני רֶשֶׁף הנני לספר את שעוללתי היום בעיר לאשה אחת עניה. יום צום היה היום ליהודים, איש מהם לא אכל ולא שתה מן הבֹקר ועד הערב. העבודה קשתה עליהם שבעתים מבשאר הימים, כי על כן חלשו מפני התענית. ואשה אחת עניה ואלמנה, עמדה לפנות ערב ובשלה על האח את מאכלה לסעודת-הצום. מה עשיתי אנכי? עליתי ונתחבתי בפי הארובה וככל אשר היה העשן נחפז לצאת נשבתי בו אני, לשוב ולסמא את עיניה של העניה. ולא נסתפקתי בזה עד שהִפַּחְתִּי רב פיח מקירות הַמְעֻשָּׁנָה, שבא וישב בתוך מאכלה וַעֲשָׂאוֹ פגול ומאוס, מכדי טעימת אדם. לסוף עקרתי לְבֵנָה מלבני המעשנה והפלתיו למטה. הַלָּה פגע בקדרה ונפצה, הנוזלים שבתוכה נגרו וכבו את המדורה. וכדאי היה להתענג לשמע היללה שעוררה הזקנה למראה הזה.

הַשָּׂעִיר גמר את הרצאתו וכל החבורה פרצה בצחוק-פרא, וישַׁרְבְּבוּ את לשונותיהם האדומות מאש, לאות של קורת-רוח למעשה צְעִיר המזיקים. ור' משולם ישב במקומו כֻּלּוֹ רועד וַנַעֲוֶה משמוע את ספור התעלולים, כי נודע לו מה הוא מוצא הפגעים הבאים על בני מושָׁבו, וגם לנפשו הוא חָרֵד, פן תְאֻנֶּה לו רעה בהגָלות מציאותו בסביבה עֲכורה וטמֵאָה זו.

חפץ היה ר' משולם לעקר את רגליו ולברח מהר ככל האפשר ממקום-הזוהֲמָה הזה, לבא אל בני עדתו ולספר מכל מה שראה ושמע — אלא ששִׂכלו הישר ורוח בינתו הטובה עליו אמרו לו, להתאפק עוד ולשאת את ענויי הבלהות עד כמה שיֵהָא עוד דרוש, ושֶׁמָּא יוכל להציל מפיהם שֶׁמֶץ דבר מסודותיהם ומזמותיהם שהם יוזמים לעשות להבא. וטוב עשה שלא נמהר, כמו שנראה להלן:

אחרי דברי השעיר הקטן, שהרצה את ספורו באזני הכת, באו עוד אחרים שספרו מעשים דומים לשֶׁלּו. מיהו אף לא אחד מצא חן בעיני המגיסטרה, הַמַּפְלֶצֶת המכֹעָרָה, מְלֶכֶת כת-הטמאים. שום ספור מספורי החברה לא הָכְתַּר בכתר הנצחון, כי כלם כאין וכאפס היו בעיניה. וכתֹם הספורים, נשמע מלמול חרישי יוצא מפי השעירים המזיקים, כי גם עליהם כָּבְדָה ידה של המכשפה הארורה, שמשלה עליהם בזרוע. פתאם הֻשְׁלַךְ הס, והקוֹסֶמֶת פתחה שוב את פיה הרחב כקבר ותשא את משלה ותאמר:

כָּל מַעֲשֵׂיכֶם כְּאֶפֶס וּכְאַיִן!
מִי בָּכֶם לוֹ עֵצָה, לוֹ תַחְבּוּלָה
לְתַעֲלוּלִים לֹא רְאָתַם עַיִן
יַגִּיד בְּטֶרֶם תִּפָּתַח הַהִלּוּלָה.

דממה שררה מסביב, איש לא פצה פה להגיד דבר מה, מתוך חֲשָׁשָׁה, שמא גם דבריו לא ימצאו חן, אלא שכלם השתוקקו כבר לפתיחת ההלולה, זוהי הלולת השדים וסעֻדה שמנה הנאכלת יום יום בחצות לילה. עד שקפץ אחד העז שבכלם וקרא בהכנעה עמקה:

גברתי הכבירה, בת תפתֶה-אש
לי, הדל בשעירים, לי תחבולה יש.
עד ימים שלשה נְחַנֵּק
בָּעִיר — כל נער כל יוֹנֵק!

כל הכת מחאה כף לאות הסכמה, והמכשפה פרשה את זרועותיה שנשתרבבו באֹפן פלאי עד שחבקה את כל החבורה כלה. נשקה בתחלה את זה שהציע את ההצעה הארורה ואח"כ את כל הנאספים ונפנפה בשתי כנפיה הארורות, שהשתקשקו בקול רעש והמולה. היא נתנה את הסכמתה למִפעל האכזרי הזה.

אך נגמר הטכס הזה ור' משולם, שישב במקומו כלו רועד ויוצא מכליו, למראה הזועה ולשמע האכזריות. שנתחבלו לראש ילדיו, תלמידיו החביבים עליו, כבר חשב מחשבות, כיצד להפטר ממקום הסכנה הגדולה לנפשו הוא, וביחוד בשביל למהר ולהודיע בקהל עדתו, את דבר הצרה המתרחשת לבא לראש ילדיהם הרכים והענוגים, אלה תינוקות שלא חטאו, ולטכס עצה איך לעקר את הרעה משרשה, שלא תוסיף לענות את קְהִלַּת הקדש. הזהירות העומדת להם לאנשים חכמים בשעת דחקם, עצרה בר' מְשֻׁלָּם גם עכשו ולא נתנה לו לעשות דבר, כי אם מתוך ישוב-דעת מרובֶה. גם עכשו לא נחפז, למרות זה שהרעב היה מציקו כהלכה, ולמרות מה שבכל נפשו ומאדו חפץ היה לצאת מתוך הפלצ"ת, ששלטה בה בסביבה עכורה זו, עוד נָטַל עליו לשבת ולהיות עד ראיה לכֵּרָה הדשנה, שנערכה לקרואים המשונים והשונים האלה, ושסדרה עבר כמו שנראה להלן:

על פי רמז שנרמז מידי המכשפה, התחילו מבצבצים ועולים מצלעות ההר, שלחנות של אש, ערוכים במגדים ומטעמים, שלא ראתה עין מעולם. הנאספים הסבו ארבעה ארבעה לשלחן אחד והתחילו אוכלים כדרכם, בלי כפות ומזלגות, בשרבוב לשונם הארכה בלי מדה אל תוך המגיסות הגדולות עד אין שעור, בולעים בלי לעיסה וספים את בטנם הרחבה כפיטס זה שבבית המשרפת. אחר הביאו לגינים מלאים דם והתחילו מגרגרים מתוכם בלי כוסות עד שכמעט פקעה כרסם והיו מתגוללים על פני האדמה ומהבלים בפיהם ומתוך כל נשימה ונשימה שלהם היתה מתמרת ועולה תמרת עשן עד שהתכסה כל המקום ערפל עבה ואפל. ואז רק אז, מצא ר' משלם את השעה מוכשרת — לפלטה. ואעפ"י שהיה מוחלש ע"י הצום שצם ביום שלפניו ומעונה בשל צלמי הבלהות ושאונם שראו עיניו ושש-עו אזניו, רץ ונתגלגל מן ההר ודרך היער שבינו ובין העירה. וכשראה את עצמו עומד לפני בית אחד היהודים, שבעֲבוּרה של עיר, נחפז ודפק בחלון דפיקה אלמת, כי לא מצא און לו מרב פחד להוציא מפיו אף הברה קלה. בעל הבית שמטבעו לא היה בעל פחד, לא נמנע מלפתח את פתח ביתו. ואעפ"י שלא קבל כל מענה על השאלה הרגילה במקרים כאלה: מי שם? מיד הכיר כי זה הוא מודעו ר' משולם החביב, מלמדו של בנו יוסי הקטן, והכניסו החדרה. בעלת הבית שנעורה גם היא לקול הדפיקה, ירדה ממטתה ובלי שאל דבר נגשה מיד להכין את המיחם בשביל הרבי, ואעפ"י שכל עצם הבקור המוזר הזה, די היה בו להפליא את האנשים ולגרות ביחוד באשה את הסקרנות, שמדה הוא בנשים ומבטן מלידה, לא שאלוהו דבר. מראה ר' משולם העלוב עורר בהם רחמים רבים, והם, שלא ידעו את הנעשה, חשבו שיצא הרבי מדעתו חס ושלום! דבר הפורענות המוכנת לבא עליהם לא היתה ידועה לאנשים התמימים האלה, ועל כולה כבר היו רגילים מבלי דעת מאין להם מוצא. כשפנתה האשה אל בעלה בשאלה תמימה: איזו שעה, ואלו עמדנו שם בו ברגע היינו יכולים לשמע אותו עונה: רגע אחר השתים עשרה! ואם נאמין לדברי הזקנים אנשי האמת, ועלינו

הרי להאמין, כי על כן לא נתבדו מימיהם, יצא, שכל שהותו של ר' משולם בהר, וחזרתו אל העיר עד שהגיע אל בית האנשים הרחמנים, לא ארכו יותר מרגע אחד על פי השעון.

הודות לטרחתם של האנשים הישרים שבה רוח ר' משולם אליו, אחרי ששתה כוס חמין ואחרי שטעם ממיני החליטות ששמה לפניו בעלת הבית, מאלה הערוכים בכל בית יהודי לעת הזדמן אורח אל הבית. ויהי אחרי ששתה ר' משולם ואחר אכלו — לא נפרד מעם בעלי-הבית, כי אם פנה אליהם, בבקשה, לתת לו ספר תהלים. והיות כי נכבד הָיָה הרבי בעיניהם מאד, הבליגו על פליאתם, וגם רחם רחמו עליו, כי חזקה צליהם ההכרה, כי נטרפה עליו דעתו ר"ל.

מיד הגישו לו ספר תהלים. ור' משולם פרש לו אל קרן זוית והתחיל לומר מזמור אחר מזמור, בנגון עצב ובקול רך מדמעות. בעלי הבית שהיו יראי שמים הקשיבו לאשירה זו שנעמה להם, עד כי נעורו משנתם בחצות ליל. ויחד ישבו עם ר' משולם שגמר את כל פרקי התהלים עם אור הבקר, המבשר את ביאתו של יום חדש והממלא אל לבו של היהודי ענוה, יראה ודבקות באביו שבשמים, עד שהוא פותח בקריאת שמע ותפלת שחרית מרנינה את הלב. אז קם ר' משולם והלך ביחד עם בעל הבית אל בית המדרש. את סודו שמר ר' משולם בלבו, כי אמר שלא לגלותו לכל איש תחלה משלא יודיע מזה לרב העדה.

אחר התפלה בקש ר' משולם את בעל הבית ללוותו אל הרב, באמרו כי דבר חשוב הנוגע לכל העיר עליו לגלות, ושניהם פנו ובאו אל בית הרב. הללו מצאו א ת הרב כשהוא יושב ומעין בספר יראים. כשראה הרב את ר' משולם אמר בלבו: משהטריח זה את עצמו לעמד לפני בשעת השכמה, בָּרִי שאיזה ענין חמור לפניו. כי לא קטל קַנְיָה הוא ר' משולם, וגם הרב רחש לו כבוד גדול. מיד עמד וסגר את ספרו כשהוא שם את ממחטתו האדומה ע"ג הדף של הענין הַנוֹעד ואחרי נשיקה בספר פתח ואמר: ברוכים הבאים, מה מביא את כבודו לכאן, ר' משולם? ור' משולם בדעתו כמה זריזות טעון הדבר שלפניו, לא הרבה בהקדמות ואחרי חלופי ברכה מעטים נגש אל עצם הענין, וספר את כל ספור המעשה שבשבילו בא. לחרדת הרב הישיש ואין צריך לומר גם בעל הבית היושב ושומע את דברי הבלהות, שלא שמעתם אזן מעולם. הרב שנגלה לעיניו לראות את מה שֶׁהִתְקַשָּׁה לדעת עד כה החיש לקרא לטובי העיר, ועד שלא הגיעה שעת הצהרים, נועדו ונועצו לשלוח תכף שליח מיוחד עם מכתב, כתוב מידי הרב וחתום בחותמתו של ראש הקהל אל בעש"ט ולבקשו, כי יחוס על צאן אובדות ישראל וימהר לבא אל העיר, ולהחיש ישע כיד פלאותיו הטובים עליו, וכך היה.

כל מי ששמע על נפלאותיו של בעל שם טוב או שקרא אותם בספר, יבין בלי ספק כי לא נבצר מן „איש קדוש וצדיק" כמותו לחשף גם כאן את זרוע עֻזו ולמהר בימין ישועה לבני העירה המרודה. ודי יהא לדעת, כי נחפז ובא לקול הקורא של הרב הנכבד ואנשי עדתו, ופעל ישועות לעיני כל הקהל ולשמחת לבבם, כי בפעם הזאת נהלצו לא רק מצרה קרובה לבא, כי אם גם מעוד כמה וכמה ענויים ויסורים, שהיו באים ומתחדשים עליהם עד אין קץ, לולא האיש התמים והישר באדם, ר' משולם המלמד, ובעש"ט הקדוש שלא עמדו בפניו כל כחות הטומאה שבעולם. ואעפ"י שאין הענין כ"כ חשוב לעצמו, לדעת כיצד ואיך נצודה המכשפה הארורה עם בני חבורתה, הממלאים אחרי פקודותיה, ברשתו של הצדיק, כי הרי יכלנו להסתפק בזה, שאנו יודעים כי השמיד בעש"ט ואבד את כל כת הקלפות ר"ל, מבלי השאר לה שריד ופליט, בכל זאת לא אמנע ממסור את מה ששמעתי מפי הזקנים שלא נתבדו מימיהם, על אדות סופם המר של החיצונים ההם.

אפס כי בדבר הזה יש חולקים. והוא נמסר לי בשני מיני נוסחאות, כלהלן:

נוסח א'.

בעש"ט נכנס אל העיר בלוית אנשי שלומו וגבאיו. ויהי אך דרכה כף רגלו על קרקע המקום, והדבר היה בעצם היום, נשמע קול המון סוער וסואן. וכל מי שהביט לעבר ההר, ראה והנה תמרת עשן עולה ובוקעת עד לב השמים, ומחנה צורח של גופות משונות פורח ומתפזר באויר ומרחיק לנפל, כפי השערת היודעים, לתהומות אוקינוס, או לבין הרי החשך השוממים.

עד-כאן נוסח א'.

נוסח ב'.

אותה שעה שעת בין השמשות ושל תפלת מנחה ומעריב היתה. ירד בעש"ט מעגלתו ובא לו אל ביהמ"ד וארכה תפלתו בשעה זו יותר מן הרגיל. באותה שעה נשמעו קולות משונים וצריחות מפליאות בסביבות הקריה. רבים שנמצאו באותה שעה בדרך, העידו כי בעיניהם ראו מיני בריות לאלפים רצים כמטרפים ביערות וזועקים ביללה משונה, נבהלים כתועים אובדי דרך. כנראה, נִטַל מהם בשעה זו כחם להזיק, כי לולי כן היו רבים נזוקים על ידם.

אחר התפלה בא בעש"ט אל האכסניה וצוה במפגיע, שלא להניח שום בריה להכנס אחרי שנכנס ביחידות אל חדרו וסגר בעדו את הדלת. כמובן נעשה הכל כרצונו. ואנשי הבית שהיו ערים כל הלילה ההוא, העידו ששמעו כל אותו הלילה טענות ומענות בין בעש"ט ובריה ידועה, שהיתה בחדרו של הקדוש בלי כל ספק. ובבקר ראו והנה ההר עשן כלו כאחרי מהפכת סדום ועמורה, וכשנכנסו אל חדר הצדיק גל של אפר מוטל לפני שלחנו, וריחו כריח בשר שנחרך

עד כאן נוסח ב' ואלה ואלה דברי אמת הם...

* * *

העקר שנצלה העיר מן האסון הרב שהיה תלוי מעליה בשל המחבלים, ושעל ידי כחו הנפלא של צדיק זה עברו אלה ובטלו מן העולם, שלא להזיק מן היום ההוא והלאה לשום בריה שבעולם. ואולם בני המקום מרבים לספר באותו מעשה, לכל מי שבא לארַח בעירם ומראים אל אותו ההר והעגול, השקוע שבחודו הנקרא על שם מעשה שהיה:

פי המכשפה.

* * *

וגם ר' משולם המלמד—זכור לטוב.

אחרי מעשה זה של ליל הפלאות הנזכר האריך עוד ימים, ולמד את תלמידים, שאהבוהו כאב ממש משום ההצלה שעמדה להם על ידו ועל ידי שהותו ששהה אותו לילה בהר.

וראה זה פלא:

גם אשתו שמררה עד כה את חייו—שבה והיתה לאשת נֹעַם ומבֹרכת ה', ור' משולם ראה עמה טובה ונעימים עד סוף ימיו

ויש אומרים:

גדול שכרה משכרו, כי הרי היא היתה הגורמת...

האגסים ואת השזיפים ויוציאו אותם מהגן, והעצים יעמדו עֲרֻמים וחשופים, כי גם עליהם יַשלכו מעליהם מעט מעט, וגשמים יֵרדו יומם ולילה וירטיבום וקר יהיה לעצים...

לשְׁמֹעַ זאת התחיל אחד העצים הצעירים לבכות:

—אוי, אני ירא, אני ירא!

אולם העץ הזקן פנה אליו בדברי נִחומים:

—אל תירא, בני! אמנם לא נעים הוא הסתו ומראהו לא נאוה, ונדמה, שרק קללה בו והוא מְכַלֶּה את הכל, אבל דע לך, בני, כי הוא מקור הברכה ובלעדו לא היינו מוציאים פירות גם בקיץ. הוא מרוֶה את האדמה העיפה והיבשה, שבמשך כל האביב והקיץ יְנַקְנוּ את לְשַׁדָּהּ ממנה, נותן לה לשַד חדש וליח. היא נחה כל ימי הַשַּׁמָּה ומחליפה כח, כדי שתתעורר באביב הבא בנעורים חדשים ותתן לֵיחַ ומיץ לנו העצים, למען נוכל להוציא פירותינו. ולולא הסתו, בני, אזי חרבה הארץ, מתו העצים, יבשו כל נחלי מים וכל היקום היה גוֵֹעַ על כן, בָּני, — פנה הזקן אל כל העצים— אַל תיראו ואל תפחדו, קַדְמוּ בברכה את פני הַסְּתָו, כי חיים בו.

נִחמו העצים, סר הפחד מלבם ויהיו נכונים לחכות במנוחה לסתו. והעץ הצעיר לא בכה עוד ויאמר בלבו:

מסתמא, כך צריך להיות. דרך העולם הוא בכך.

ועצי-התפוחים, אלה היחסנים שבגן, פנו עוד אל הזקן בשאלה:

—זקן! ומה יעשו האנשים לתפוחינו האדומים. כשיוציאו אותם מן הגן?

הזקן פנה אליהם ויאמר:

—האנשים יאכלו בברכה את תפוחינו ויתנו גם לבניהם, לאלה השובבים הקטנים, המציצים אלינו תמיד בעד סְדָקֵי הגדר. הם, הקטנים, ישמחו עליהם עוד יותר מהגדולים, ושתעשעו בהם ויעלו אותם על ראש שמחתם. כשילכו לבית-הספר, יקחו אִתם את האחד מהם וישימו אותו בילקוטם ביחד עם ספריהם ומחברותיהם, — המעט בעיניכם הכבוד הזה? — ובעת ההפסקה ישתעשעו בו ויאכלוהו. ויהיו ביניהם גם פוחזים כאלה, שלא יחכו להפסקה, ובעת השעור עצמו, בשבתם על הספסלים האחרונים, יוציאו אותו בַּחֲשָׁאי, יִגְחֲנוּ קצת וינשכו ממנו... וכשיבוא החג, הנקרא אצלם „שמחת תורה", יקחו עמהם תפוחים לביהמ"ד וישימו אותם על דגליהם וכל אחד יתפאר בתפוחו לפני חבריו ואחרי כן יסובבו עמהם את הבימה בשמחה ובזמירות...

—ככה יֵעָשׂה לתפוחינו! — גמר העץ הזקן את דבריו.

שמעו עצי-התפוחים וגֵאוּ על הכבוד, שיֵעָשֶׂה להם, וגם כל עצי הגן לא פחדו עוד ולא יראו מפני הסתו, כי ידעו את הטובה הרַבָּה שהוא מביא.

—— ∽∽∽ ——

ר' ברכיה הנקדן.

מִשְׁלֵי שׁוּעָלִים.

ב. שׁוּעָל וָנֶשֶׁר.

שׁוּעָל הָלַךְ בְּאַחַד הַגַּנִּים
וְעִמּוֹ צֶאֱצָאָיו שׁוּעָלִים קְטַנִּים,
וַיָּטַשׁ הַנֶּשֶׁר עַל הָאֶחָד וַיִּשָּׂאֶנּוּ.
וַיַּרְא הַשּׁוּעָל, כִּי הָאֶחָד אֵינֶנּוּ.
וְלֹא יָדַע עִם גְּנַב אוֹ נֶחְבָּא,
אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ מֵת אוֹ נִשְׁבָּה,
וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה
הַנֶּשֶׁר יִשָּׂאֵהוּ עַל אֶבְרָתוֹ,
וַיָּרֶם קוֹלוֹ וַיֵּבְךְ וַיִּצְעַק לִקְרָאתוֹ:
„לְאַט לְךָ לִבְנִי וַהֲשִׁיבֵהוּ
וְהֶאֱרַכְתָּ יָמִים אִם תְּנַקֵּהוּ.
לָמָּה תַכְרִיתֶנּוּ מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ
אֲשֶׁר לֹא עָמַלְתָּ בּוֹ וְלֹא גִדַּלְתּוֹ?
„שְׁמַע, הַשְׂכֵּל וּדְעָה!
וְלָמָּה תִתְגָּרֶה בְּרָעָה"? —
וַיַּעַן הַנֶּשֶׁר: — מִי אַתָּה אֲשֶׁר אַחֲרַי דָלַקְתָּ?
מַה לְּךָ כִּי זָעַקְתָּ? —
וְלֹא אָבָה שְׁמוֹעַ לְקוֹלוֹ
וְהַשּׁוּעָל הָלַךְ בַּדֶּרֶךְ לְמוּלוֹ
עַד בּוֹאוֹ אֶל יַעַר גְּבַהּ־קוֹמָה.
וַיִּמָּלֵא הַשּׁוּעָל חֵמָה
כִּי הַנֶּשֶׁר הִשְׁלִיךְ אֶת טַרְפּוֹ לְגוֹזָלָיו.
וַיַּרְא הַשּׁוּעָל כִּי לֹא יָכוֹל לַעֲלוֹת אֵלָיו
וַיִּקְרָא לוֹ „לַאֲדִיב אֶת נַפְשֶׁךָ
אֶשְׂרוֹף אֶת מִבְחַר בְּרוֹשֶׁיךָ"...
וַיָּשֶׂם הַשּׁוּעָל אֵשׁ בְּבַדָּיו,
צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּיו,
עֲלֵי עֵץ וְעָלִים יְבֵשִׁים
וּנְעוֹרֶת וְקוֹצִים קָשִׁים.
וְלַמְּדוּרָה עֵצִים הַרְבֵּה
וְהָאֵשׁ תּוּקַד בּוֹ לֹא תִכְבֶּה;
וּבָעֲרָה בַּצֶּמֶר וּבַפִּשְׁתִּים,
וַיֹּאמַר הַשּׁוּעָל: „תָּמוּת נַפְשִׁי עִם פְּלִשְׁתִּים"! —
וְיִשָּׂרֵף בְּנִי עִם הַנֶּשֶׁר וּבָנָיו
בְּטֶרֶם יְהֵא מַאֲכָל בֵּין שִׁנָּיו...
וְהַמָּשָׁל: לְכָל שׁוֹלֵחַ יָד בִּשְׁלוֹמָיו [1]
וּמִתְהַלֵּךְ בַּאֲשָׁמָיו,
חוֹמֵד וְחוֹמֵס וְגוֹזֵל וְלוֹקֵחַ.
יַבְאִישׁ יַבִּיעַ שֶׁמֶן רוֹקֵחַ;
בְּיַעַן כִּי הוּא עָשִׁיר וְחָזָק וְעֶלְיוֹן
שׁוֹלֵל וּבוֹזֵז עָנִי וְאֶבְיוֹן,
גַּם כִּי בְּתַחֲנוּנִים יְדַבֵּר לוֹ רָשׁ בִּלְשׁוֹנוֹ,
כְּמוֹ פֶתֶן חֵרֵשׁ יַאְטֵם אָזְנוֹ.
לַסּוֹף יִבָּעֶה מַצְפּוּנוֹ [2]
וְיִ״ל גַּם הוּא בַּעֲוֹנוֹ.

1) באנשי שלומו. 2) יגלה מקום רעתו.

שלמה נחמיני מיזלש.

הַמְכַשֵּׁפָה וְהַבַּעְשׁ״ט.

ספור-אגדה מימי ר׳ ישראל בעל שם טוב.

הָעֲיָרָה ** יושבת במִדְרוֹנָה של הר גדול ותָלוּל. יערות אֹרֶן מכסים את צַלְעותיו והעירה עצמה אינה נראית מביניהם כי אם ממרחק רב, ומבין היערות נשקף שיא עָגֹל ירקרק אָפוּר, חודו של הר, ועליו פה ושם גם שיחים נמוכים, שאינם מצטרפים לחֹרֶש כי אם פזורים ובודדים הם איש במקומו. לכשמגיע אתה עד הגֹבַה ההוא הנך רואה את העננים המטַיְלִים במרחק ובגבַה לא רב ממך, ואם בעל שמיעה דקה הנך אפשר לך להאזין גם ללחישתם הגֵאָה—אלא שצריך אתה, כמובן, גם להבין את שפתם, כי לא כשפת בני האדם ידברו בני הָאֲויר האלה, כי אם בסודות וברמזים, בשפה המיוּחֶדֶת להם ודרכי חייהם הַפִּזִּיזִים...

ובחודו של ההר עגול קטן יש. עגול היורד ושוקע אל תוכו כמין קערה. בני המקום קוראים אותו בשם: פי המכשפה.

וזקני הדור משל יהודי הָעֲיָרָה יודעים לספר מעשה זה, שהוא קַבָּלָה בידם מאבותיהם, ואלה שוב קבלו מאבותיהם, עד בעל-שם-טוב ז״ל, על אדות מכשפה אחת, שאִוְּתָה לה למושב את ההר ההוא לחרדתם ולַהֲוָתם של אנשי המקום, שחיו בימיו של בעל-שם-טוב הקדוש.

ימים רעים היו הימים ההם לאנשי העירה: תינוקות נֶחֱנְקו בעריסותיהן, עוּבָרות הפילו, יולדות מתו בשעת לידתן, פרות חולבות מנעו את הלָּבן, ארובות נסתַּתְּמו והחזירו את עֲשָׁנָן אל תוך הבתים, תבשילים הקדיחו, בלילים לא הִתִיסוּ *) והמארה שלטה בכל משלח יד איש לרעת כל יושבי המקום, מבלי שידעו מהיכן מקור הרעה הגדולה הזאת.

ימים רבים ישבו טובי העיר עם הרב שהיה גדול בתורה בראשם, ופשפשו במעשיהם, שלהם ושל צאן-מרעיתם, עוררו לתשובה, והללו נשמעו לקול מורם והזקנים יראי השמים, ואולם הכל ללא הועיל. והבריות העלובים נאנחו מעֹצֶר רעה ויגון ויהיו נוֹאָשִׁים מכֹּבֶד הרעה, שנפלה להם בגורלם. רבים יצאו את המקום וינודו לערים אחרות, ברצונם להציל את שארית יגיעם. והדבר עלה בידם. אולם לא הכל חפצו וגם לא יכלו לעזוב את מקומם עיר מולדתם וקברות אבותיהם, ויבחרו לשבת ולשאת את הרעה שהתגברה עליהם מעת-לָעֵת, לצערם ולשֶׁבֶר לבם.

ומלמד-תינוקות אחד חי בעירה ההיא ושמו ר׳ משולם. ויהי האיש ההוא ירא-שמים ומתרחק מכל נדנוד עֲבֵרָה; את מלאכתו, מְלֶאכת ההוראה היה עושה באמונה, כי על כן מלאכת ה׳ הוא עושה. ויאהבוהו אנשי העיר וגם התינוקות אֲהֵבוהו, באשר לא גער בהם מעולם, על אחת כמה שלא הֵרִים יד בהם להכותם. והיה האיש „נח למקום ונח לבריות״, כמו שאמרו חז״ל. ואולם אשה היתה למלמד החביב ההוא, מרְשַׁעַת וקַנְטְרָנִית, שלא היתה נותנת לו מנוח בשבתו בבית. כל היום לא היה האיש זקוק לה, כי פרנסתו היתה מצויה מחוץ לבית דירתו. ומשתדל היה לְהִמָּנַע מראותה, כדי שלא לשמֹע את דברי חרפותיה. והיה אך דרכה כף רגלו על מפתן הבית וכבר פתחה האשה את פיה בנְאָצות, ושפכה על ראשו קיתון מלא אָלָה כַּתוֹכֵחָה, הכתובה בספר התורה. והיה האיש שומע ואינו עונה ואינו מַכְלִים אותה על ככה, כאלו לא היה דבר. דוֹמֵם היה נושא את סבל הקִנטורים, והיה אך מתפלל לשמים, כי יסירו מאשתו את רֹעַ לבה ואכזריותה.

ויהי היום והמלמד בא הביתה אחרי שצם כל היום כלו, כי תענית צבור היה אותו היום. ולא די שלא הכינה המרְשַׁעַת מאומה לסעודה ולא ערכה שלחן להשיב את לב בעלה אחרי עִנויי היום, עוד פצתה את פיה בחרפות כדרכה ותשפך עליו בוז וַקְלָסָה עוד יותר משהיתה רגילה לעשות כל הימים, עד שֶׁפָּקְעָה סַבְלָנותו של האיש החסיד ויצא גם הפעם מגֶּדֶר הָרָגִיל. אם אמנם לא הסיר מחסום מפיו להשיב לה כרשעתה וכחֻצְפַּת לבה, מיהו לשבת אתה יחד ולשמֹע את קלונו שוטף ויוצא מפיה בלי מעצור, גם כן לא יכל. קם ויצא כשהוא עוזב אותה לנפשה עם זרם הקללה והכלמה שזֹרֵם מפיה, שב כלעֻמַּת שבא ויחלט בלבו שלא ללון הלילה בביתו—וִיהִי מָה!

ויהי הוא הולך והולך עד שיצא מחוץ לעיר. ואף על פי שלא טעם מאומה ביום ההוא, מן הבקר עד השעה ההיא, לא הרגיש כל מצוּקַת רעב, כי יָקְרָה לו המנוחה משבת בית עם אשת מדנים. גם הַרֹגֶשׁ לא הרגיש, כי הוא הולך ועולה למעלה ההר בין הָאֳרָנִים, הנותנים ריח טוב בשקט ליל הַסַּהַר, עד אשר התפכח בהמצאו באותו השטח הַקֵּרֵחַ אשר בראש ההר, שרק לעתים רחוקות מאד דרכה בו רגל אדם. ואולם הוא לא שב לאחוריו וגם עמד לא עמד, כי אם הוסיף לעלות עד אשר נמצא במרחק לא רב מחודו של ההר, בין עננים קלים אשר טִיְּלו ויפזזו לאור הירח.

שעון לא היה לו למלמד והוא גופו לא היה יכל להגיד איזו שעה היתה אז. מיהו הזקנים, הידועים לאנשי אמת ושלא נתבַּדו מימיהם, מבטיחים, כי בידוע להם שאותה שעה, שעת שתים עשרה בחצות לילה היתה, אף רגע לא פחות ולא יותר.

ואֵירַע שישב ר׳ משולם על גבי תלולית אחת, כי כבר הציק לו הרעב במאד. בסמוך לא היתה נפש חיה ולא יכלה גם להיות, כי הרי שומם היה המקום וריק, מלבד שתילי-ערער בודדים שעמדו להם והשקיפו מתוך בדידות אל תוך הרֵיקָנוּת שמסביב. ויהי הוא יושב שקוע בהרהוריו ולבו בוכה במסתרים על גורלו המר, והנה צָפָה ועולה אורית קטנה מראש ההר, מִתַּמֶּרֶת ועולה כעמוד של אש ירַקְרַקָּה. והעננים המטילים מסביב באו והקיפוה, ויהיו מתערבים ועומדים לערפל מזהיר בצורת חֻפה של אורים מעל לחוד ההר. לבו של הֶעָלוּב התפַּרְפֵּר בקרבו למראה הפלא הגדול הזה. ואולם עוד עמד בו לבו ולא זז ממקומו לשוב לעִקְבוֹתָיו וישב ויחכה לאחרית דבר. ידֹע ידע, כי זה הוא רק מעין שליח מבשר, כי עוד יבא ויראה המחזה העקרי, וכי היה זה רק הַכָּרוֹז הבא להכריז את דבר יציאתו של איזה מלך עם פַּמַלְיָתו. ובהשערה זו לא טעה ר׳ משולם. אחר שהות מועטה התבַּקַע ההר לשני בקיעים והתחיל עולה מחזה, שיש בו כדי לְהָמֵס לב בשר בכל מקום ובכל שעה, ואין צריך לומר במקום גלמוד שכזה ובשעה כעין זו.

מַפְלֶצֶת נוראה, צלם בלהות, שכמוהו עין לא ראתה, מכשפה בדמות אשה זקנה ומַחְלְפוֹת שיבה ארֻכות יורדות מעל עָרְפָּה ואזניה, ונופלות ומגיעות עד לקרסֻלֶּיהָ. כנָפַיִם אפורות בולטות מגַבָּהּ וסוֹככות לשני צדדיה, בוקעת ועולה מקרב ההר, מבין בקיעיו בקול רעש ומחולות-שֵׁדִים מזוינים בקלשונות ורָמחי שלְהֶבֶת. והיו הקולות צורמים את האזן, ובוקעים ועולים כצריחת מחנה גדול של עורבים על שדה קרב בין פגרי אנשים לרב.

לאות שנִתַּן מידי המכשפה קם השָׁאוֹן לדממה וכל הַכַּת עמדה מחכה למאמר שיֵּצֵא מפיה.

היא פתחה את פיה הָרָחָב כקבר, ובקול שריקה עזה פנתה אל הנאספים:

— הֲבְדַקְתֶּם יפה את הסביבה ולא מְצָאתם שום זר שומע את סודותינו?

המלמד ששמע את הדברים יוצאים מפרש מפי המכשפה

*) תפסו.

— אין פחד לנגד עיני, איקוסמוס, כשאתה עומד על יד ימיני! יגרשו נא אותנו מפה; אני אלך אחריך לבוליסוס. לך אני, לך, רק לך, בשעת צרה ובשעת טובה; אני אוהבת אותך.

קריזוס כלה לקרא את תשובת תַּלֵּס. הוא נאנח אנחה מרה ומסָרה לרעיו. איזופ קרא אותה בלחש מתוך חרדה. מלך! נסעתי, כדי לעשות רצונך. כי בי לא מצאתי את החכמה, אשר בקשת. יש רק איש אחד בארץ יון, אשר עמד על סודה של הנהלת הממלכה ואף בידו לפתר שאלה סבוכה כזאת. את האיש הזה בקשתי והלכתי אתונה. הוא עזב את ארץ מולדתו. הלכתי בעקבותיו ובאתי לארץ המצרים. אבל גם משם כבר הלך. רק בכתָים נודע לי, איפה הוא. הוא מתארח בביתך, ולפיכך שתקתי. איך אביא לך חכמה בדלי, אם תוכל לשאב מן המעין עצמו. עשה, מלך, כעצת סולון.

בידים רועדות לקח קריזוס את כוס היין, בידים רועדות נתנה לסולון וכָבַש בקרקע את עיניו שנתמלאו דמעות.

סולון נגש אל הנאהבים: אומפלה! דבר נכבד לי אל חתנך; אביך חפץ, כי נשאר רק אנחנו הגברים. נשקי לו את נשיקת כלולותיך... ועכשו — לֵכִי!

אומפלה נפלה בזרועות אֵיקוסמוס. רגע אשר כזה לא הרגישה מעולם. בבת צחוק אחרונה ובמבט אהבה נחלצה מזרועותיו ויצאה בּמְשמַעַת מן החדר, כדי שיוכלו הגברים לדבר את דבריהם.

— שמע נא, אֵיקוסמוס, אמר סולון: העוד לא שנית את דעתך, שאפשר לעשות את בני־האדם למאֻשרים? הן קול המרד מגיע לאזנך. אלה הן תוצאות מתנת־האלים שלך. היש עוד את נפשך לתת להם לחם־תמיד בלי יגיעת כפים ובלי שום דאָגה? האין טוב לך להסתיר את סודך לעצמך? בַּטְלֵהו, שַׁכְּחֵהוּ. אומפלה תהיה לך, מפני שראוי אתה לה. קריזוס יתנה לך אם גם לא תפרסם את המצאתך הנפלאה.

שמע נא לקולי. תן לבני־האדם להביא את לחמם בזעת אפיהם ולעבד את עבודתם הקשה. הדבר רק יועיל להם וחייהם לא יעברו בהבל.

איקוסמוס קם ממקומו ואמר: חושב אני, סולון, כי חפצת לנסותני ולהוכח, אם לא איש שפל אנכי, אשר לא יעמד בדבורו. אומפלה היא כלתי ומחר אפרסם את סודי. המצאתי איננה קנְיָנִי אני, היא קנין כל בני־האדם. הפרעות, אשר פרעו, אינן גורעות מזכותָב אפילו כמלא נימה, כי אינם יודעים מה שהם עושים. אני אפקח את עיניהם.

— כן, צדקת, אמר סולון רכּות. חפצתי להעמידך במסה. אני אוהב אותך, כמו שהנך. מעולם לא אהבתי איש כמוך. הו, חולם יקר, מאשר בני־האדם! ראוי אתה לחלום גם את חלומך אתה, את חלום אומפלה! חושב אני, כי נפשך עתה? חדורה לגמרי בה, הנאהבה. מעולם לא היית מאֻשר, ואם גם תגיע לזקנה מֻפְלֶגֶת לא תהיה לעולם מאֻשר, כמו בשעה זו!... קריזוס! הלא דברנו פעם על האשר האמתי. הנהו לפניך! איקוסמוס. הוא אוהב את בני־האדם ואת אומפלה, כל יודעיו אוהבים אותו.

אֵיקוסמוס! הריקה את כוס היין הזאת, אשר נתן לך קריזוס בידי. הריקה אותה לטובת בני־האדם וחשוב בידידת נפשך!

ואיקוסמוס שתה.

תרגום א. מטרפאליטנסקי.

אהרן צפנת.

בְּרַח לְךָ, דּוֹדִי...

בְּרַח לְךָ, דּוֹדִי, מִיּוֹרַת הַקִּרְיָה,
כָּל עוֹד בְּךָ נוֹתְרָה נְשָׁמָה;
בֹּא וְנִשְׁתָּרַע עַל כָּרֵי הַדֶּשֶׁא,
נִתְפַּרְקֵד עַל מִטַּת אֲדָמָה.

חִיּוּךְ הַחַמָּה שָׁם מוֹשֵׁל בְּכִפָּה,
שָׁם רוּחוֹן מְסַפֵּר אַגָּדוֹת;
שֶׁבַע נִטְבְּלָה בְּעֵנוּת הָאוֹרָה
וְנֵאוֹר נְשָׁמוֹת מְחֻלָּדוֹת.

פְּזִיזֵי פַּרְפָּרִים שָׁם יֵצְאוּ בְּמָחוֹל
כְּשִׁכּוֹרִים מִמִּשְׂחַק הַצְּבָעִים;
בַּעֲלֵי הַזֶּמֶר יְנַצְּחוּ בִּנְגִינוֹת
שִׁיר־מִזְמוֹר לָאוֹרְחִים הַבָּאִים.

אֹשֶׁר וָחֹפֶשׁ שָׁם לוֹפְתִים מֶרְחַבְיָה
בִּזְרוֹעוֹת מָנֹחַ וּדְמָמָה —
בְּרַח לְךָ, דּוֹדִי, מִיּוֹרַת הַקִּרְיָה,
כָּל עוֹד בְּךָ נוֹתְרָה נְשָׁמָה...

ל. חזן.

בַּגַּן בֶּאֱלוּל.

עוד בראש השנה לאילָנות עמדו עצי הפּרי שבגן כשהם עטופים לבָנים, משתחוים ומתפללים לֶאלהי השמים:

„לִברָכה ולא לִקלָלה!

לִגדול ולא לִנְשֹׁל!"

וֵאלהים שמע את תפלתם ויתן טל ומטר לברכה על פני האדמה ויפרחו העצים בְּעִתָּם ויצַו ציצים במועדם. לא הכה הסור את הפְּקעים ולֹא השיר הרוח את הציצים, והתפוחים והאגסים הקטנים הלכו וגדלו משבוע לשבוע, יָנקו מיץ ולשד האדמה, הִתְעַגלוּ, הִתעַבּוּ, גרעיניהם גדלו וַיַּשׁחירו וימַלאו פני הגן תנובה.

לְחָיֵי התפוחים, שנשקה להם השמש, אדמו כִּלְחָיֵי הילד, שהלל אותו מורו ברבים, אולם האגסים, אף כי גם מהם לא חשכה השמש נשיקות-חום, לא הֶאְדִּימו כלל וַיִּשָּׁאֲרו יְרֻקים כמו שהיו בהיותם עוד פרי בֹּסֶר, או הִצְהִיבו קצת.

התפוחים התגאו בְּאַדְמִימוּתָם ויאמרו בלבם, כי רק להם נשקה השמש, כי רק אותם היא אוהבת מכל עצי הגן, ועל כן זִכְּתָה אותם במת ות'ה היקרות.

הגן היה מוקף גדר גבהה של עץ, שהגבילה אותו מעל כל אשר מסביב לו והסתירה אותו מעיני כל איש. סוד רחף מעל לגן. לא אחת ולא שתים עבר נער, שהיה עומד ומציץ בסַקְרָנוּת בעד הסדקים שבקרָשים אל הגן ורוצה לדעת, מה יש בו ולגלות סודו. הנער היה רואה מקצת מן העצים הטעונים פירות, היה עובר על הֲלָאו של „לא תחמד", חומד בלבו ואומר:

— רבונו של עולם! לו היה לי, לכל הַפָּחוֹת, עץ אחד כזה, כי אז...

אולם לנער לא היה אף ענף אחד כזה, ולשוא תלה עיניו למעלה והביט בחֵשק בענפי העץ, הקרוב אל הגדר: אף תפוח אחד לא נשר "רגליו.

והנער היה הולך לו עָגום לדרכו, סוד הגן לא נגלה לו ותפוחים לא אָכָל.

בגן היו מרחפים פַּרפָּרים לבָנים וצִבעוֹנִיים, רודפים זה אחר זה, משתובבים באויר, עומדים על לחיו של תפוח קטן, וטָסים משם והלאה, כדי לעמוד על גבעולו של אגס ירוק ולנוח מעט עליו, ויש אשר היה אחד הפרפרים המשתובבים עובר בדרך עופו מעל לגדר הגבוהה ועוזב את הגן, מסתובב קצת מחוצה לו, שם עַיֵן אל העולם הגדול והָרחב ושב במהירות הַגַּנָּה. שם היה מסַפֵּר לחבריו בשפת הַפַּרפָּרִים את אשר קָרָהו ואת אשר ראה מחוץ לגן וגומר:

— לא, לא, אין בכל העולם מקום יפה כגננו! מה יש שם מחוצה לו? רק מיני תבות גדולות של עץ ואבן, שראשיהם מֻחדדים ומאֶמְצָעוּתָם בולטות אֲרֻבּות מְכַלכלות מעלות עשן שחור שריחו רע. ומה גדול שם הרעש והשאון! קול מַשק אוֹפָן וקול צלצול מצלה וסוסים דוהרים... לו הייתי שם עוד מעט, כי אז נחרשו אזני... ומיני יצורים ראיתי שם: רק ראוני וישאו רגליהם וירדפוני! זה רוצה דוקא לחטוף אותי בכפו הגדולה, וזה רוצה להשליך עלי מין שַׂק אפל, שהוא נושא תמיד על ראשו, מסתמא, כדי לצוד בו את אחינו הפרפרים, הבאים לגבולם... בקצור, ברוב עמל עלתה בידי להמלט מידם... לא, אחַי, אל תהינו לפרוח מעבר לגדר, אם כנפיכם יקרות בעיניכם ואם אינכם רוצים לִנְפּול בידי היצורים הנוראים ההם.

אולם הצפרים—הסיסים, הדרורים, הָאַנְקוֹרִים ובני-העורב— שקִנְּנוּ על ראשי העצים שבגן, להן היתה דעה אחרת בנידון דִּידָן. הן לא פחדו מפני העולם הגדול ומפני היצורים הַמְמַלְּאִים אותו, ובנקל היו מתרוממות ועפות ועוברות את הגדר. הן היו מְדַדות בכל מקום ומחפשות להן קני-תבן, שערות-סוס, חתיכות מוך וכדומה, כדי להציע בהם את קניהן, שיהיה לאפרוחיהן רך לשכב, ותולעים ופתותי-לחם וזרעונים להאכיל אותם. אחרי כן היו שבות בקול צפצוף עליז הגנה ונותנות שֶׁבח והודיה לבורא עולם, שיש בעולמו מכל טוב ולא חסר בו דבר.

כך התקַיֵּם לו הגן על עציו ופירותיו, על צִפֳּריו ופרפריו, על סודותיו ורוחותיו—ודאגה רחקה ממנו.

משנכנס אלול, היתה רוח אחרת בגן. הימים היו כבר קצרים הרבה משהיו והלילות אֲרֻכים ואפלים מאד. בלילות האלה עמדו העצים ויסתכלו בחשֵכה, נשאו צַמְּרוֹתֵיהֶם ויביטו למרום ויראו כוכבים נופלים פה ושם, ורעדה חֲשָׁאִית עברה בכל גופם מצמרתם ועד שרשיהם. הלילות האֲרֻכים האלה היו קרירים; קר היה לעצים ויִכָּוְצוּ את עצמם מקור ולא שלחו עוד את יונקותיהם לכל עבר. חפצו העצים למוץ כמו עד עתה את לְשַׁד האדמה, אולם האדמה יָבְשָׁה, נס לֵיחָהּ, פַּס כֹּחָהּ ולא נתנה להם כלום..

כל הלילה עמדו העצים יְגֵעים. בבקר התעוררו העצים מתרדמתם כזרוח השמש, אולם גם זו לא היתה עוד שמש-הקיץ הלוהטת והיוקדת, אלא שמש צְנוּעָה וחוֶרֶת, שאיננה לוהטת ואיננה יוקדת, אלא מְלַטֶּפֶת בלבד וכאלו אומרת: „עוד מעט, עוד מעט ואחדל גם לְלַטֵּף". הביטו העצים הנה והנה ולא ראו בגן את הַפַּרְפָּרִים מיודעיהם משכבר ויתמהו מאד: לאן נעלמו כל אותם הברואים הקטנים, הלבנים והנחמדים, שכל היום היו עפים מסביב להם, לאן באו? ולא מצאו העצים תשובה נכונה על זה. ופעם ראו העצים והנה הצפרים שכנותיהם טרודות וַעֲסוּקוֹת ומתאספות לְקְהָלוֹת לְקְהָלוֹת. שאלו העצים את הצפרים לִפְשַׁר הדבר, ויוָדע להם, שהצפרים עוזבות את הארץ הזאת, כי עוד מעט וסתָו קשה יהיה על הארץ, הימים יִקְצרו עוד יותר והקור ילֵך הלוֹך וחזק.

מִלְאה הדאגה את הגן: מה יהיה? מה יהיה?

אולם מעולם לא היה הגן יפה, כמו בימים האלה. התפוחים האדימו, האגסים הסגלגלים הוריקו והִצְהִיבו והשזיפים השחרחרים-אדמדמים היה מראיהם, כאלו אש הוּצְּתָה בהם ותדליקם.

הרוח פחז, נגע בצמרות העצים ויעבור משם והלאה. פנו אליו העצים:

— רוח, הוי רוח! אנו דואגים. שמע נא!...

נשם הרוח עליהם, ונשימתו היתה הפעם קרירה; נחפז לעבור ויאמר:

— אין לי פנאי לשוחח עמכם כא'. נחפז אני. האינכם יודעים? את תבואות השדה כבר קצרו, הגרָנות מלאות בָּר, ויש לי עכשיו עבודה רבה בַּטְּחָנוֹת. צריך אני להניע את כנפי הַטְּחָנוֹת, כדי שיטחנו קמח ויהיה לחם לאכול לבני-האדם וְסֻבִּין לבהמה... אין לי פְּנַאי, אין לי פְּנַאי.

טענו העצים:

— אבל אומרים, שסתָו יבא על הארץ...

— סתו? כן, הוא יבוא בקרוב. ומה בכך? אני אוהב את הסתו. הסתו—תקופת השנה הֲכִי-חביבה. יש חֹפש לנשוב, יש מרחב לעבור. טוב הוא הסתו, אני...

ולא נשמעו דברי הרוח עוד, כי חלף ויעבור משם והלאה.

דאגת העצים לא סָגָה.

והזקן שבחבורה, עץ-תפוח רם-הקומה וגדל-הָעֲנָפִים, שֶׁצַּמַּרְתּו מתנשאת מעל לכל הגן, הניע את ראשו לכל עבר ויאמר:

— שמעוני וְאַגִּידָה לכם את אשר יִקרה אתכם.

כל העצים הטו את ראשיהם אל עבר העץ הזקן ויקשיבו.

העץ הזקן ספר לאחיו הצעירים על-דבר הַסְּתָו הנכון לבוא, על-דבר זה שעוד מעט יבואו אל הגן אנשים רבים בסלים ונפות, בַּשַּׂקִּים וְטֻנָּאִים ויסירו מעל העצים את פירותיהם: את התפוחים, את

משפטו החפשי, ואת המשפט אכיר גם אני לטוב.

— טוב! קרא קריזוס, אשר שמח לדחות את ההחלטה לזמן ידוע. תַלֶס יגיד לנו את חובתנו במקרה הבלתי שכיח הזה.

מחרת היום ההוא מהר ציר המלך מילתה. מהר באה תשובת החכם. באִגַרְתּו היו כתובים כדברים האלה: אדוני המלך! תן לי זמן לחשב בדבר. בענין חשוב כזה אינני יכול להוציא משפט מהיר.

ירחים באו וחלפו. מאת תַלֶס אין קול ואין קשב. קרֵיזוס שלח ציר שני למילת. והנה שב הציר וידיעה זרה ונפלאה בפיו: תַלֶס נסע, ואיש איננו יודע, לאן נסע. קרֵיזוס הניע בראשו והיה סַר וזָעֵף. ואולם סולון אמר: אל תבָהֵל ברוחך. תלס מכַלכֵּל את כל מעשיו בחכמה. עוד תשמע את משפטו אשר יחרץ, והוא יִמְתַק לחכך כפרי בָשֵל.

בין כה וכה, והענינים בסַרְדֵס התפתחו. איקוסמוס היה לחברם החביב של המלך ורעיו. הוא קנה את לבם בנעימות דבריו, בטֹהַר מדותיו, בעליצותו וברוחו האמיץ. ויותר מכלם אֲהֵבו סולון. לעתים קרובות היה אומר לעלם: מי יתן, ומצאתי בשובי אתונה את בני דומה לך.

ואז היה קרֵיזוס מוליך את אורחו לאיזו קֶרֶן־זָוִית והיה שואלו: העוד לא שנית את דעתך?

—לא, היה עונה סולון.

גם עם אומפַלָה היפה היה איקוסמוס מדבר בלי כל מפריע. הוא גלה לה את לבו, וזה היה בימי האביב.

היה אביב, כשענתה לו אומפלה: אֵיקוסמוס! גם אני אוהבת אותך ואני אהיה לך לאשה, כאשר יעברו ימי נסיונך.

כי היא ידעה רק על דבר זמן נסיון בלתי קבוע, אשר יעד אביה, כדי לנסות את עוֹגְבָהּ.

ואולם זה היה בלוד אביב מיֻחד במינו, אשר מִלֵא את בני־האדם שמחה ועליצות, עשֶר בלתי מובן בא לארץ. למצער לא היו עוד נצרכים ומבקשי נדבות. תקופת העשֶר התחילה לפני ירחים אחדים בחלֻקת קמח בחנם. הקמח נחלק בשם המלך בסַרְדֵס וביתר ערי הארץ וכפריה. בראשונה לָקחו רק העניים ביותר. אבל כיון שאוצר התבואה לא דָלַל ולחסד המלך לא היה גבול, ומפני שכל אחד היה יכל לקחת קמח כדֵי צָרְך ביתו, התחילו באים לאט לאט גם יתר האזרחים. ליושבי לוד היתה אורה ושמחה, כלם הלכו לבתיהם ודלָיים מלאים על כתפיהם. יש אשר התאמצו לבאר את הדבר הנפלא הזה והעלו בחריפות שכלם, שקריזוס הצליח על־ידי פולִיטִיקָה חִיצונית מחְכמת, להביא את מַתְכֹנֶת התבואה הדרושה מחוץ לארץ. אבל הָרֹב לא רצה ליַגֵעַ את מוחו, כדי לעמד על סבת הדבר ושמח למתנת האֵלִים. לסוף נעשה הפלא היום־יומִי להֶרְגֵל וכמו לדבר מובָן בפני עצמו. אמנם נמצאו גם אנשים, אשר הדבר לא נעם להם: הלא הם הָאִכָּרִים, בעלי האחֻזות והסוחרים. לתבואה אָבַד כל ערכה, ולפיכך הפסיקו מתוך צַעַר והִתְמַרְמרות גם את העבודות שהתחילו. שַׁדמות לוד הַפּוריות כֻּסו קוצים ודַרְדָרים, איש לא טִפֵּל בהן ולא שם לב לְבָעֵר את הַמַזִיקים מן הארץ. ישחיתו העופות או הארבה את יבול השדה: מַה אִיכְפַּת להם? הן כל אחד היה בטוח מִדַחֲקות יתֵרָה, כל זמן שממגורת הקמח של המלך לא נתרוקְנָה, כל מה שהִצְרָכִים נתרבו, נִתְרַבְּתָה גם כַּמות הקמח המוכן. כן נכנעו האכרים, אם גם בחֵרֶק שנים קצת, לגורלו הקשה של הַשֶפַע.

על הלודיים, אשר עסקו לא בעבודת האדמה אלא במִקְצועות עבודה אחרים, השפיע המצב החדש באופן מיֻחד, מרַפֶּה ומרַשֵל, כרוח לוהט בא מן המדבר. כל התנועה חָדֵלָה. הגברים נעשו עַצְלָנים וְנִרְגָזים. דאגה כמעט לא ידעו, ולפיכך התמַכְּרו לבַטלה או לבִלוי־זמן מסֻכָּן. הם חִרְחֲרו ריב ואהבו מדנים. כחם ומִרְצָם, אשר לא הוציאו לעבודה, בקשו להם מוצא. הם שמו פניהם גם אל הפולִיטיקה ורצו להפך את הקעָרה על פיה. הם החלו להתלונן על קרֵיזוס. נוסדה מפלגת מהַפְּכָנים, שבראשה עמדו בעלי האחֻזות הפעוטים, שירדו מנכסיהם.

— אלה הם הדיאַקְרים שלך, קריזוס, אמר סולון, כאשר הודיעו את המאורָעות הללו למלך. סַדְנָא דְאַרְעָא חד הוא[1].

אבל שר צבא זעום פנים חוה את דעתו: הַלודיים שלנו צריכים מלחמה קטנה. עליהם לנחל נצחונות או מַפָּלות, כדי שירגעו. נוכל, למשל לקרא מלחמה על כֹּרֶש מלך פרס.

מִפְלַגַת מלחמה היתה כדרך הטבע גם בחצר מלך לוד, והדברים נכנסו ללבם. אבל קרֵיזוס דחה עוד את ההצעה.

בֵינותַיִם בא איש ממילת ודרך אגב ספר, שראה את תַלֶס.

איך? קרא קריזוס: הוא שב ואיננו שולח לי כל ידיעה? התוכל לבאר לי, סולון, את הַדָבָר הזה? אנו מחכים לגזר דינו והוא מחריש!

1) סדן הארץ הוא אחד ז. א. בני־האדם הם שוים בכל מקום.

— האם יש לך עוד צֹרך בגזר דינו, מלך לוד, ענה סולון ובידו הפשוטה רמז כלפי העיר.

— כן! קרא קריזוס בחִפָּזון. עכשו יותר מאשר עד כה! לבי התחיל מַהֵסס בי. עד הנה ידעתי, לאן היה עליו לנטות, לדעתך איזופ. עכשו אינני יודע עוד. האשם בך, סולון.

שלח ציר למילת, אמר סולון ונַחְתָּ. החכם בַהֶלֶנִים[1] יוציא מלבך את כל ספקותיך ובינתים נכין סֵפֶל יין רֶקַח ונשים בו רעל הפועל במהירות.

— אכל גם את החבוש, שהחתן והכלה אוכלים ביחד, עמד איזופ על דעתו.

— טובה עצתך, אמר קריזוס! נכין גם את החַבוש גם את סף הרעל ונשמע, מה בפי תַלֶּס.

עוד הפעם מהר ציר למילת. כאשר שב עלה לו בכבדות לעבר דרך רחובות סַרְדֶס, אשר המו מקושרים.

חיל קרֶיזוס יצא לקראת המורדים. קול צִחְצוּחַ החרבות הגיע עד הארמון.

ובארמון יָשְׁבוּ באותה שעה קריזוס ורעיו ושני הנאהבים. לפני קרֶיזוס היו כוס יין וַחבוש.

— אומפָלָה! לחש אֶיקוסמוס: אל תיראי! עד טפת דמי האחרונה אגן עליך בפני האספסוף, אשר יֶהֱרַס לבוא הנה.

[1] יושבי הלס היונים.

ילדי ה. צל

וּבָנָיו, תְּלוּיִם עַל הָעֵץ יָמִים רַבִּים, וַיֹּאמְרוּ: לָמָּה זֶה עָבְרָה אֶסְתֵּר עַל הַכָּתוּב: „לֹא תָלִין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ"? — וַתַּעַן אֶסְתֵּר וַתֹּאמֶר לָהֶם: עַל הֲרוֹג שָׁאוּל אֶת גֵּרֵי הַגִּבְעוֹנִים הָיוּ בָנָיו [1]) תְּלוּיִם עַל עֵץ מִתְּחִלַּת קְצִיר־שְׂעוֹרִים עַד הַיּוֹם שֶׁיָּרַד מָטָר עֲלֵיהֶם — כְּשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים, וּבַעֲלוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהֵרָאוֹת בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ — הָיוּ אוֹמְרִים לָהֶם הָעַמִּים: לָמָּה זֶה עוֹד תְּלוּיִם אֵלֶּה? — וַיַּעֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ לָהֶם: עַל אֲשֶׁר שָׁלַח אֲבִיהֶם יָדוֹ בְּגֵרֵי הַגִּבְעוֹנִים וַיְמִיתֵם. וְהָמָן הָרָשָׁע, אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד אֶת כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁהוּא וּבָנָיו, יִהְיוּ תְּלוּיִם כָּל יְמֵי עוֹלָם [2]).

י.

א. וַיָּשֶׂם הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מַס עַל כָּל הָעַמִּים יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ, וְכַאֲשֶׁר נוֹדַע לַאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ עַם אֶסְתֵּר וּמוֹלַדְתָּהּ, וַיַּעֲשֵׂם חָפְשִׁים (מִמִּסִּים) וַיַּכְנַע תַּחְתָּם אֶת כָּל הָעַמִּים וְהַמַּמְלָכוֹת ב. וְכָל מַעֲשֵׂה תָקְפּוֹ וּגְבוּרָתוֹ וּפָרָשַׁת גְּדֻלַּת מָרְדְּכַי אֲשֶׁר גִּדְּלוֹ הַמֶּלֶךְ, הֲלֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי פָּרַס וּמָדָי. ג. כִּי מָרְדְּכַי הַיְּהוּדִי מִשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, גִּזְבָּר וְזָקֵן לַיְּהוּדִים, גָּדוֹל עַל כָּל הָעַמִּים, מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ יָצָא שְׁמוֹ, וְכָל הַמְּלָכִים יְרָאוּהוּ, וּבִרְאוֹתָם אוֹתוֹ חָרְדוּ מִפָּנָיו. הוּא מָרְדְּכַי הַמָּשׁוּל לְמָר־דְּרוֹר וְהַדּוֹמֶה לַכּוֹכָב נֹגַהּ [3]), הַיּוֹתֵר מַזְהִיר וּמַבְהִיק בֵּין הַכּוֹכָבִים; וּלְאַיֶּלֶת־הַשַּׁחַר הַמּוֹפִיעָה עִם בּוֹא הַבֹּקֶר.

(סוף).

עברית מאת אהרן לובושיצקי.

1) בני רצבה בת איה 2) מפסוק כ"ה עד סוף פרק ט' השמטתי (כנ"ל). 3) יונוס.

תאודור הרצל.

סוֹלוֹן בְּאֶרֶץ לוּד.

(סוף)

אֵיקוֹסְמוֹס הֵשִׁיב בִּמְנוּחָה: יודע אני, כי סולון אָתָּה, ואני מכבדך כבוד גדול. בשם צֵיאוֹס אֵל־הַנֵּצַח נִשְׁבַּעְתִּי, כי כל דברי אמת: מצאתי את הָאֶמְצָעִי להכין קמח בלא תבואה. אני מכין אותו מחֹמֶר הנמצא בַטבע בכַמות מְרֻבָּה, אשר לא יכַזֵב לעולם. בידי להכינו בכַמות שאֶרצה וכמעט בלי כל טֹרַח. את תוֹצֶרֶת הַשָּׁנָה של הרבה מאות אכרים יוכל איש אחד להכין בעזרת הַמְצָאָתִי ביום אחד.

— הגידה את המצאתך, אמר סולון, או בַדָאי תִקָּרֵא.

— סוֹדִי זה הוא כל עָשְׁרִי, ענה אֵיקוֹסמוֹס, המלך יודע את המחיר, אשר בּוֹ אֶמְכְּרֵהוּ אבל במחיר זה ולא במחיר חֵפֶץ אחר שבעולם. לוּ שאפתי לתוֹעֶלֶת פחותָה, הייתי יכל לצבֹּר כסף כאֵפר. אבל מי שחננוהו האֵלים כמוני עליו לְהָמִיר את הַיָקר רק בְיָקר. ביום אשר תְמָלֵא בקשתי, אתן לבני־האדם את הלחם, לחם תמיד, לחם בלי כל יְגִיעַ כפים, שאינו צָפוּי לְשִׁדָּפוֹן ולֵירָקוֹן, לחם בשפע ועד סוף כל הדורות.

— שמענו את דבריךָ, אמר קרֵיזוֹס מְרֻטָּט, ועתה לך וחכה להחלטתי.

אם כן הדבר, חִוָּה אֵיזוֹפּ את דעתו: יתחיל נא להכין לחם בשביל העניים. למה יִרְעֲבוּ אף רגע לָרִיק? לעת עתה תוכל להסתיר את סודך, אֵיקוֹסְמוֹס חבֵרי; אבל אם בעל־לב אתה ויש את נפשך למצא חן בעיני אנשים, אשר לֵב בקרבם, הָחֵלָּה את מעשה חסדך.

— בחפץ לב! ענה איקוסמוס. א־ל יתן נא המלך רק את עֲרֻבָּתו, שלא יעשה נסיון לֶארֹב לי ולגלות את סודי בעָרמה.

— אֵיקוֹסמוֹס! ערֻבָּתי נתונה לך.

העלם השתחוָה ויצא.

— ומה העצה, אשר תיעצוני, רעי? שאל קרֵיזוּס, כאשר נשארו לבדם.

— תן לו את בתך, מלך לוּד! קרא אֵיזוֹפּ מתוך הִתְפַּעֲלוּת.

— ומה דעתך, סולון?

— הֲמִיתֵהוּ!

קרֵיזוֹס ואיזופ התבוננו אל סולון בתִמָּהוֹן ומבוכה. עיניו הבריקו בבָרק מְיֻחד. המלך נִרגע ראשונה. — דעתך, סולון, כך, אם שִׁקֵּר לי?

— לֹא, מלך לוד! המיתהו, אם אמר לך את האמת.

— סולון! לא באתי עד סוף דעתך! נֶאנק איזופ. היש את נפשך להוציא להרג את הטוב בבני האדם?

— לא הייתי מְפַקְפֵּק אף רגע, ענה סולון.

— ואני, קרא קרֵיזוס, אמנם קצפתי עליו קצף גדול על אשר מלָאו לבו לשאת את עיניו אל בתי, אבל הָמת לא אמיתהו.

— אם כן, אינך ראוי להיות מלך, ענה סולון בקצף עָצור.

איזופ נִבהל ויחפץ להתעָרֵב ולפַשר ביניהם. אבל קריזוס הִתבַּסֵם.

— מלך אני ואוכל לשאת את דבריו הקשים של איש. ועתה, סולון, באר את חַות דעתך.

— חַות דעתי היא פשוטה כחַוַת דעתכם. ההבדל הוא רק במדת הזמן. ולכן צדקו הָאֲתוּנָאִים שלי בבָחרם בי לחוקק להם חֻקים. אתם מודדים תועלת כל דבר לשָעות, לשָבועות או לשָנים, ואני מעביר יוֹבְלות על פָּנָי. האיש הצעיר הזה עָלול להביא תַקָלָה לעולם. לו היה את נפשי לדבר אליכם בשפת ילדים או בלשון חסידים, הייתי נָד לגורל הֶחָצוף הרוצה לשַנות סדרי בראשית ולהפריע בעד פֶּרְסְפוֹנִי 1) מרֶדֶת שאולה.

הן אנחנו כבר ראינו מאחורֵי הַפַּרְגוד ועמדנו על המִסְתּוֹרִין של אֵילֵיזִיס 2). האדמה נותנת את יבולה, לא מפני שרצונה של דמֶטֶר בכך, אלא מפני שהאכר הִשְקָה אותה בזעת אפיו. והאָרור הזה רוצה לעשות את בני־האדם למחֻסרי דאָגה? ומה יֵצא מזה? היחפץ להשיב את תקופת הפרָאות של הַפֶּלַסְגִים 3) ויחד עם המחרשה להעביר מן העולם את דרך הארץ, את הַיִשוּב ואת הָאֶזְרָחִיוּת? מלך לוד! המיתהו, אם מלך אתה.

— סולון! אתה מפַצפֵץ אותי בדבריך, נאנח קרֵיזוס.

— מלך הוא האיש שבידו להָמית, הוסיף סולון לדבר ולא יֵדַע חמלה, ולא רק את האנשים הרשָעים, שזהו דבר קל ונעים. עליו להשמיד גם את הטובים, אם טובת הארץ דורשת זאת מידו. ולפיכך אין עליון עליך, כדי שתוכל להוציא לפְעלה גם את הדבר הזה. זהו סוד צְדוּקָה של ממשלתך. ממַשל זה חושב אותי בֶטַח לאכזר. הרשות בידך לתאר אותי בשיריך, גם

1) פֶּרְסְפוֹנִי בת דמטר, אֵלַת הַפִּרְיָה, היתה סקרנית ולקקנית. פעם אחת הציע לאסקלפּות הגבור לרדת אתה להדס (שאול), כדי לראות את ממשלת הרוחות. נאות אסקלפּוס והלך אתה. כשקרבו אל פתח שאול, ראתה פרספוני עץ רמונים נחמדים. ואת העץ הזה נטע פלוטון, שר שאול בעצם ידו וגזר, כי מי שיטעם מן הרמונים, אם רוח, בעל־חי או אל, ישאר שם ולא יראה עוד את אור השמש. נתאותה פרספוני לאכל מן הרמונים הנחמדים. קטפה אחדים ואכלתם. באותה שעה עבר פלוטון. ראה, כי חסרו רמונים אחדים, ושאל אותם: מי אכל את הרמונים. ענה אסקלפוס: פרספוני. לקח פלוטון את פרספוני וכלאה בארמונו. מצאה האלה היפה חן בעיני פלוטון ולקח אותה לאשה. דמטר התאבלה על בתה כל הימים. מן היום ההוא לא ראו זו את זו ורק מכתבים הן מחליפות ביניהן. בימי האביב שולחת פרספוני לאמה מכתבים, הלא הם: העשבים הצומחים והפרחים הצצים. ובימי הסתו, שולחת דמטר מכתבים לבתה, את העשבים ואת הפרחים הנובלים ואת העלים הכמושים.

2) באיליזיס עסקו חכמי יון בסתרי תורה, שם נערכו חגיגות מסתוריות.

3) יושבי יון הקדמונים.

ברמות טורף טֶרֶף שואף לדם, כי לך יָאֶה, לך נָאֶה להיות עֲמָמִי. אבל זאת אומר לכם, כי אין מעשה טוב בימינו מהָמית את העֶלם הנחמד, אשר קנה את לבי אף העיף עֵיניו בי; אֶבל גדול אֶתְאַבֵּל עליו, אם יָמות; אבל אֶבלי עוד יגדל, אם ישאר בחיים. אם נְמִיתֶהוּ נגאל את הֶלַס 1) ואת כל העולם כלו מסַכָּנָה גדולה. זה יהיה מעשה חסד אִלֶם, אחד המפעלים הגדולים הסמוים מעיני איש הֲמוֹנִי, אשר לא ישיר עליו משורר ולא יסַפֵּר בשבָחו סופר תולדות העמים.

— די! אמר קרֵיזוס ברגש. הדבר עוד לא הָחְלַט.

— בּרוכים אֵלֵי־נצח! קרא אֵיזופ, וכמו אבן כבדה נָגולה מעל לבי. זבחי תודה עלי לאדון הַמוּזוֹת 2), שלא עשני לפוֹלִיטִיקָאִי... ועתה שמע נא לדברי, סולון שלי הטוב. ולו היה כדברך, מי עָרֵב לך, שביום המחרת לא ימציא אחר את אשר המציא אֵיקוסמוס? זהו רק מקרה, שהוא נִזדַמֵן לפה, שאהב את אוֹמפַלָה ושהדבר נודע לנו. את האחר לא נדע וגם הוא יעביר את הרעב מן הארץ, אשר דרך אַגַב לא יצער אותי כלל. כי אני, סולון, אדע את טעמו של הרעב, ואפשר שבשביל זה הנני משורר עממי.

— אני מעריך את נמוּקֶיךָ, איזופ, השיב סולון. אפשר, שאֵיקוסמוס ימצא לו חָלִיף 3). השאלה היא רק: מתי? אולי יחלפו אלפי שנים. השנים האלה לא תאבַדְנָה לריק, כאשר תהגה בטוב לבך הַפַּיְטָנִי, כי אם תבאנה פרי טוב. מה גְבהָה ארץ יון בתַרבותָה. אם נִדַמֶּהָ ליון הקדמונית, ועל זה עלינו להחזיק טובה לרעב, אשר לִמֵד אותנו לעבוד. העבודה הולכת ומִתְעַדֶנֶת ובעֶצם פריחתה היא נהפכת לְאָמָנות, כשם שהדאגה לתועלתנו עולה לפעמים למַדרֵגת פילוסופיה נשגָבָה, מי יודע איזו אַטְלַנְטִיס עֲתידה עוד להִגָלות בימים בלתי נודעים. אני חושב, שלעתיד לבא יסעו בני האדם מאתונה לקוֹרִינְתּוּס במרכבות מהירות ממרכבותינו. בטוח אני, שֶתִּבָּנֶינָה אניות משְכְלָלות יותר מהטְרִיֵרוֹת הָאֵיתָנות שלנו. אל תעצרו בעד מְעוּף רוחי הַמַמציא. אולי תגיע הָאֱנוֹשִיוּת לימים בלתי מְעֻנָּגִים, שלא יורגש עוד צֹרך ברעב; ואולם, מבט עיני איננו חודר למרחקים כאלה... קרֵיזוס! המיתה את אֵיקוֹסמוֹס! עוד לבך מהַסֵס בך! טוב! איעצך עֵצה. יש איש שהוא החכם בכל אנשי יון. יוכיח נא הוא ביני ובינך.

— תַלֶס איש מִילֵת? אמר איזופ.

— כן, תַלֶס, ענה סולון. פרוס לפניו את כל הענין. איזופ רענו יכתב לו את כל הדבר בלשונו היפה והמדְיקת. אל תזכירה את שמי, יוֹצִיא נא את

1) ארץ יון. 2) אפולון.

6) איש, אשר יתפַס את מקומו, נאכפאלגער.

מְגִלַּת אֶסְתֵּר בְּתַרְגּוּם שֵׁנִי.

ח.

א. בַּיּוֹם הַהוּא נָתַן הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה
אֶת בֵּית הָמָן צוֹרֵר הַיְּהוּדִים, וּמָרְדְּכַי בָּא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ,
כִּי הִגִּידָה אֶסְתֵּר מָה הוּא לָהּ. ב. וַיָּסַר הַמֶּלֶךְ אֶת
טַבַּעְתּוֹ אֲשֶׁר הֶעֱבִיר מֵהָמָן וַיִּתְּנֶהָ לְמָרְדְּכָי, וַתָּשֶׂם אֶסְתֵּר
אֶת מָרְדְּכַי עַל בֵּית הָמָן. ג. וַתּוֹסֶף אֶסְתֵּר וַתְּדַבֵּר לִפְנֵי
הַמֶּלֶךְ וַתִּפֹּל לְרַגְלָיו, וַתֵּבְךְּ וַתִּתְחַנֶּן לוֹ לְהַעֲבִיר אֶת
רָעַת הָמָן הָאֲגָגִי וְאֵת מַחֲשַׁבְתּוֹ אֲשֶׁר חָשַׁב עַל הַיְּהוּדִים.
ד. וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר אֵת שַׁרְבִיט הַזָּהָב, וַתָּקָם אֶסְתֵּר
וַתַּעֲמֹד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. ה. וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר: אִם עַל הַמֶּלֶךְ
טוֹב וְאִם מָצָאתִי חֵן וָחֶסֶד מִלְּפָנָיו, וְכָשֵׁר הַדָּבָר לִפְנָיו
וְטוֹבָה אֲנִי בְּעֵינָיו — יִכָּתֵב לְהָשִׁיב אֶת הַסְּפָרִים, מַחֲשֶׁבֶת
הָמָן בֶּן־הַמְּדָתָא הָאֲגָגִי, אֲשֶׁר כָּתַב לְאַבֵּד אֶת הַיְּהוּדִים,
אֲשֶׁר בְּכָל מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ. ו. כִּי אֵיכָכָה אוּכַל וְרָאִיתִי
בָּרָעָה, אֲשֶׁר יִמְצָא אֶת עַמִּי וְאֵיכָכָה אוּכַל וְרָאִיתִי
בְּאָבְדַן מוֹלַדְתִּי. ז. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ לְאֶסְתֵּר
הַמַּלְכָּה וּלְמָרְדְּכַי הַיְּהוּדִי: הִנֵּה אַתְּ הָאִשָּׁה מִבָּרִאשׁוֹנָה,
כַּאֲשֶׁר שְׁאֶלְתִּיךְ וְאָמַרְתִּי לָךְ: אֵי מִזֶּה עַם אַתְּ, וְהָיִיתִי
עוֹשֶׂה מֵעַמֵּךְ מְלָכִים וְשַׁלִּיטִים, וּמֵאֵיזוֹ מוֹלֶדֶת אַתְּ —
וְהָיִיתִי מְמַנֶּה מֵהֶם נְצִיבִים וּמַצְבִּיאִים; וַתֹּאמְרִי לִי:
„לֹא חָכַמְתִּי, כִּי אֵדַע זֹאת; אָבִי וְאִמִּי מֵתוּ וַיַּעַזְבוּנִי
בִּהְיוֹתִי יַלְדָּה קְטַנָּה". וְכָעֵת — הִנֵּה בֵּית הָמָן נָתַתִּי לְאֶסְתֵּר,
וְאוֹתוֹ תָּלוּ עַל עֵץ עַל אֲשֶׁר שָׁלַח יָדוֹ בַּיְּהוּדִים.
ח. וְאַתֶּם כִּתְבוּ עַל הַיְּהוּדִים כַּטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ
וְחִתְמוּ בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ, כִּי כְתָב אֲשֶׁר נִכְתַּב בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ
וְנֶחְתָּם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ — אֵין לְהָשִׁיב. ט. וַיִּקָּרְאוּ סוֹפְרֵי
הַמֶּלֶךְ בָּעֵת הַהִיא בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי הוּא חֹדֶשׁ סִיוָן,
בִּשְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים בּוֹ, וַיִּכָּתֵב כְּכָל אֲשֶׁר צִוָּה מָרְדְּכַי —
אֶל הַיְּהוּדִים וְאֶל הָאֲחַשְׁדַּרְפְּנִים וְהַפַּחוֹת וְשָׂרֵי הַמְּדִינוֹת
אֲשֶׁר מֵהֹדּוּ וְעַד כּוּשׁ, שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה,
מְדִינָה וּמְדִינָה כִּכְתָבָהּ, וְעַם וָעָם כִּלְשׁוֹנוֹ, וְאֶל הַיְּהוּדִים
כִּכְתָבָם וְכִלְשׁוֹנָם. י. וַיִּכְתֹּב בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרֹשׁ וַיַּחְתֹּם
בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ, וַיִּשְׁלַח סְפָרִים בְּיַד הָרָצִים בַּסּוּסִים,
רוֹכְבֵי הָרֶכֶשׁ, הָאֲחַשְׁתְּרָנִים בְּנֵי הָרַמָּכִים. יא. אֲשֶׁר נָתַן
הַמֶּלֶךְ לַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל עִיר וָעִיר: לְהִקָּהֵל וְלַעֲמוֹד
עַל נַפְשָׁם, לְהַשְׁמִיד לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת כָּל עַם וּמְדִינָה
הַצָּרִים אוֹתָם, טַף וְנָשִׁים, וּשְׁלָלָם לָבוֹז. יב. בְּיוֹם אֶחָד
בְּכָל מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ
שְׁנֵים־עָשָׂר, הוּא חֹדֶשׁ אֲדָר. יג פַּתְשֶׁגֶן כְּתָב הַדָּת הַנִּתֶּנֶת
בְּטַעַם הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ: „אִגֶּרֶת שְׁלוּחָה לְכָל יוֹשְׁבֵי הַיָּם
וְהַיַּבָּשָׁה, וּלְשִׁלְטוֹנוֹת הַמְּדִינוֹת וְהַשָּׂרִים וְהַחַיִל הַיּוֹשְׁבִים
בְּאַרְצִי — שְׁלוֹמְכֶם יִשְׂגֶּא. כְּתָב כָּתַבְתִּי לְהוֹדִיעֲכֶם עַל
גְּדֻלָּתִי, כִּי בְעַמִּים רַבִּים מָשַׁלְתִּי וְעַל יוֹשְׁבֵי הַיָּם וְהַיַּבָּשָׁה
מָלַכְתִּי, וּבְמַלְכוּתִי זוֹ אֵינֶנִּי מִתְגַּדֵּל, כִּי אִם בְּרוּחַ נְמוּכָה
וּבְנַחַת אֲנִי מִתְהַלֵּךְ כָּל יָמַי וּבְשָׁלוֹם רָב, לְמַעַן הַרְבּוֹת
שָׁלוֹם בֵּינֵיכֶם, הַיּוֹשְׁבִים תַּחַת חָסוּת מַלְכוּתִי, וְכָל הָרוֹצִים
לִסְחֹר בַּיָּם וּבַיַּבָּשָׁה וּלְתַוֵּךְ בֵּין עַם לָעָם וּבֵין לָשׁוֹן
לְלָשׁוֹן. (מוֹשֵׁל) יָחִיד אֲנִי מִקְצֵה אַרְצִי עַד קָצֶהָ. אֶת
זֶה אֲנִי כוֹתֵב לְהוֹדִיעֲכֶם עַל תֻּמָּתָם וֶאֱמוּנָם שֶׁל אֵלֶּה
הָאוֹהֲבִים אֶת כָּל הָעַמִּים וּמְכַבְּדִים אֶת כָּל הַמְּלָכִים
וְעוֹשִׂים טוֹבוֹת עִם כָּל שַׁלִּיטֵי הָאָרֶץ. אֲבָל יֵשׁ אֲנָשִׁים
הַמִּתְקָרְבִים לַמַּלְכוּת, וְהַמַּלְכוּת נִמְסֶרֶת בִּידֵיהֶם, וּבְנִכְלֵיהֶם
וְשִׁקְרֵיהֶם יַתְעוּ אֶת (רָאשֵׁי) הַמַּמְלָכָה וְיִכְתְּבוּ אִגְּרוֹת
שֶׁאֵינָן רְצוּיוֹת לִפְנֵי אֵל הַשָּׁמַיִם וְגַם בְּעֵינֵי בְּנֵי־הָאָדָם
רָעוֹת הֵן, וְקָשִׁים הֵם (אֲנָשִׁים אֵלֶּה) לַמַּלְכוּת, כִּי
שְׁאֵלָתָם אֲשֶׁר שָׁאֲלוּ מֵאֵת הַמֶּלֶךְ הִיא: לַהֲרֹג אֲנָשִׁים
צַדִּיקִים וְלִשְׁפֹּךְ הַרְבֵּה דְּמֵי נְקִיִּים, וְהֵם כָּל רָעָה לֹא
עָשׂוּ וּמִשְׁפַּט מָוֶת אֵין לָהֶם, בַּאֲשֶׁר אֲנָשִׁים צַדִּיקִים
הֵמָּה, כְּמוֹ: אֶסְתֵּר הַמְּהֻלָּלָה בְּכָל יֹפִי וּמָרְדְּכַי הַיּוֹדֵעַ
בְּכָל חָכְמָה, וְכָל מִגְרַעַת לֹא נִמְצְאָה לֹא בָהֶם וְלֹא
בְּעַמָּם. וַאֲנִי חָשַׁבְתִּי, כִּי אֻמָּה אַחֶרֶת יְבַקֵּשׁ (הָמָן) מִמֶּנִּי,
וְלֹא יָדַעְתִּי כִּי אֶת הַיְּהוּדִים יִשְׁאַל מִמֶּנִּי, הַנִּקְרָאִים
בָּנִים לַאֲדוֹן הַכֹּל בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, וְעַל־יְדֵי מְלָכִים
גְּדוֹלִים וַחֲזָקִים מִמֶּנִּי נִהֵל אוֹתָם וְאֶת אֲבוֹתֵיהֶם. וְאִם
כִּי הָמָן בֶּן הַמְּדָתָא יָצָא מֵהֹדּוּ וּמִזֶּרַע עֲמָלֵק וַיָּבֹא
אֵלַי וַיְקַבֵּל מִמֶּנִּי טוֹבוֹת רַבּוֹת וְכָבוֹד רַב וּגְדֻלָּה,
וָאֲנַשְּׂאֵהוּ וָאֶקְרָא לוֹ „אָב לַמֶּלֶךְ", וְלִימִין הַמֶּלֶךְ הָיָה
יוֹשֵׁב, — אֲבָל הוּא לֹא יָדַע לְכַלְכֵּל אֶת כְּבוֹדוֹ וּכְבוֹד
הַמַּלְכוּת, כִּי חָשַׁב בְּלִבּוֹ לַהֲרֹג אֶת הַמֶּלֶךְ וְלָקַחַת מִמֶּנּוּ
אֶת מַלְכוּתוֹ. וְלָכֵן — תָּלִיתִי אֶת הָמָן בֶּן־הַמְּדָתָא וָאָשִׁיב
אֶת גְּמוּלוֹ בְּרֹאשׁוֹ. וּמִי אֲשֶׁר בָּרָא אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת
הָאָרֶץ הֵשִׁיב אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ בְּרֹאשׁוֹ. — יד. הָרָצִים, רוֹכְבֵי
הָרֶכֶשׁ וְהָאֲחַשְׁתְּרָנִים, יָצְאוּ מְבֹהָלִים וּדְחוּפִים בִּדְבַר
הַמֶּלֶךְ וְהַדָּת נִתְּנָה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה. טו. וּמָרְדְּכַי יָצָא מִלִּפְנֵי
הַמֶּלֶךְ בִּלְבוּשׁ מַלְכוּת, תְּכֵלֶת וָחוּר, וַעֲטֶרֶת־זָהָב גְּדוֹלָה
וְתַכְרִיךְ בּוּץ וְאַרְגָּמָן, וְהָעִיר שׁוּשַׁן צָהֲלָה וְשָׂמֵחָה. טז. לַיְּהוּדִים
הָיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן וִיקָר. יז. וּבְכָל מְדִינָה וּמְדִינָה
וּבְכָל עִיר וָעִיר, מְקוֹם אֲשֶׁר דְּבַר הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ מַגִּיעַ —
שִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן לַיְּהוּדִים, מִשְׁתֶּה וְיוֹם טוֹב, וְרַבִּים מֵעַמֵּי
הָאָרֶץ מִתְיַהֲדִים, כִּי נָפַל פַּחַד הַיְּהוּדִים עֲלֵיהֶם.

ט.

א. וּבִשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, הוּא חֹדֶשׁ אֲדָר, בִּשְׁלוֹשָׁה
עָשָׂר יוֹם בּוֹ, אֲשֶׁר הִגִּיעַ דְּבַר הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ לְהֵעָשׂוֹת,
בַּיּוֹם אֲשֶׁר שִׂבְּרוּ אוֹיְבֵי הַיְּהוּדִים לִשְׁלוֹט בָּהֶם, בַּיּוֹם
הַהוּא נֶהֱפְכוּ הַיְּהוּדִים וַיִּשְׁלְטוּ בשׂוֹנְאֵיהֶם. ב. וַיִּקָּהֲלוּ
הַיְּהוּדִים בְּעָרֵיהֶם בְּכָל מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ לִשְׁלֹחַ
יָד בִּמְבַקְשֵׁי רָעָתָם, וְאִישׁ לֹא עָמַד בִּפְנֵיהֶם, כִּי נָפַל
פַּחְדָּם עַל כָּל הָעַמִּים. ג. וְכָל שָׂרֵי הַמְּדִינוֹת וְהָאֲחַשְׁדַּרְפְּנִים
וְהַפַּחוֹת וְעוֹשֵׂי הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ מְנַשְּׂאִים אֶת
הַיְּהוּדִים, כִּי נָפַל פַּחַד מָרְדְּכַי עֲלֵיהֶם. ד. כִּי גָדוֹל
מָרְדְּכַי בְּבֵית הַמֶּלֶךְ וְשָׁמְעוֹ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת, כִּי
הָאִישׁ מָרְדְּכַי הוֹלֵךְ וְגָדוֹל. ה. וַיַּכּוּ הַיְּהוּדִים בְּכָל אוֹיְבֵיהֶם
מַכַּת חֶרֶב וְהֶרֶג וְאַבְדָן, וַיַּעֲשׂוּ בְשׂוֹנְאֵיהֶם כִּרְצוֹנָם.
ו. וּבְשׁוּשַׁן הַבִּירָה הָרְגוּ הַיְּהוּדִים וְאַבֵּד חֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ.
ז. וְאֵת עֲשֶׂרֶת בְּנֵי הָמָן בֶּן הַמְּדָתָא צוֹרֵר הַיְּהוּדִים הָרָגוּ,
וּבַבִּזָּה לֹא שָׁלְחוּ אֶת יָדָם. 1) יא. בַּיּוֹם הַהוּא בָּא מִסְפַּר
הַהֲרוּגִים בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. יב. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
לְהֵעָשׂוֹת כֵּן, וַתִּנָּתֵן דָּת בְּשׁוּשַׁן (לֵאמֹר) הָמָן יִתָּלֶה
(בְּרֹם) שָׁלֹשׁ אַמּוֹת, פַּרְשַׁנְדָּתָא—רָחוֹק מִמֶּנּוּ לְאַמָּה אַחַת
בְּקוֹמַת שָׁלֹשׁ אַמּוֹת, דַּלְפוֹן רָחוֹק מִמֶּנּוּ לְאַמָּה אַחַת
וּבְקוֹמַת שָׁלֹשׁ אַמּוֹת, אַסְפָּתָא רָחוֹק מִמֶּנּוּ לְאַמָּה אַחַת
וּבְקוֹמַת שָׁלֹשׁ אַמּוֹת, פּוֹרָתָא—רָחוֹק מִמֶּנּוּ לְאַמָּה אַחַת
וּבְקוֹמַת שָׁלֹשׁ אַמּוֹת, אֲדַלְיָא רָחוֹק מִמֶּנּוּ לְאַמָּה אַחַת
וּבְקוֹמַת שָׁלֹשׁ אַמּוֹת, אֲרִידָתָא רָחוֹק מִמֶּנּוּ לְאַמָּה אַחַת
וּבְקוֹמַת שָׁלֹשׁ אַמּוֹת, פַּרְמַשְׁתָּא רָחוֹק מִמֶּנּוּ לְאַמָּה אַחַת
וּבְקוֹמַת שָׁלֹשׁ אַמּוֹת, אֲרִיסַי רָחוֹק מִמֶּנּוּ לְאַמָּה אַחַת
וּבְקוֹמַת שָׁלֹשׁ אַמּוֹת, אֲרִידַי רָחוֹק מִמֶּנּוּ לְאַמָּה אַחַת
וּבְקוֹמַת שָׁלֹשׁ אַמּוֹת, וַיְזָתָא רָחוֹק מִמֶּנּוּ לְאַמָּה אַחַת
וּבְקוֹמַת שָׁלֹשׁ אַמּוֹת; וְהָעֵץ הָיָה תָקוּעַ בָּאֲדָמָה שָׁלֹשׁ
אַמּוֹת, וּמָקוֹם פָּנוּי 2) מִן הָאָרֶץ—שָׁלֹשׁ אַמּוֹת, בְּאֹרֶךְ
מְקוֹם הַתְּלִיָּה—הָיָה אַרְבָּעִים וְאַרְבַּע אַמּוֹת, וְסַךְ־הַכֹּל—
חֲמִשִּׁים אַמָּה... כד. 3) וְכִרְאוֹת סוֹפְרֵי הַמֶּלֶךְ, כִּי הָמָן

1) מפסוק ח' עד י"א ומי"ד עד ט"ו הסר בתרגום שני, 2) „פתשגן הכתב" מתרגם בטעות את המבטא ואר י„ובריה" (מקום חיצוני, פנוי) ו„בגו"
3) מפסוק ט"ו עד כ"ב השמטתי מחוסר חידוש.

יהודי פרס בימינו.

הכוכב

ירחון ספרותי מדעי לבני הנעורים

המו"ל: הוצאת אביב | העורך: א. לובושיצקי.

תכן הענינים של שש החוברות הראשונות:

בזהירות יתרה נגשנו לפני חצי שנה אל הנחת היסוד של „הכוכב". המשבר הכללי בעתונות העברית עורר בנו קצת דאָגה, שמא לא איכשר דרא, וירחון עברי לבני הנעורים, חפשי מהשפעה חיצונית, לא יוכל להתקיים כחי נושא את עצמו ובן־חורין בשאיפותיו ופעולתו. אולם ששת ירחי קיומו של „הכוכב" ויחס הרצון והחבה היתרה שזכה להם במשך זמן קצר מצד צעירינו ומצד מחנכי הדור הבא—אמתו בלבנו את אמונתנו החזקה והעקשנית בעתידו של מוסדנו. וכעת, בראשית מחצית-השנה השניה, הננו נגשים אל המשכת מפעלנו זה מלאו תקוה ובטחון גמור בנחיצותו וזכות־קיומו של „הכוכב". ורגש־ודאות זה מבטיח גם להבא את האמצעים הנחוצים לשכלול ירחוננו ושפורו, בכדי שנוכל, בעזרת קהל קוראינו ועוזרינו התמידים, להעלותו אל מדרגת השלימות.

„הכוכב" יוסיף לשמש בית־חנוך לצעירי עמנו בשעת אנדרלומוסיה רוחנית זו ולפרחי־יוצרינו העברים, שנתיתמו עם חרבן העתונות העברית ונפוצו „כצאן אובדות".

„הכוכב" יטיף ליחידות שפתנו הלאומית בין צעירינו ויבינם על הנזק הרוחני הרב, שמביאה לתרבותנו דו־הלשוניות.

„הכוכב" יוסיף להיות לצעירינו במה חפשית לשם החיים, הספרות והמדע, ישמש בית ועד לכל היפה והנשגב, החי והרענן, ויפוץ אור על כל ההופעות בעולמנו ובעולם האנושיות הכללית.

„הכוכב" יתיחס בתשומת־לב מיוחדת אל ילדי העברים ויוסיף לשפר את המחלקה „למען הקטנים", עד אשר יהי לאל ידינו לפלס נתיב מיוחד ובטוח „לבן-הכוכב", ורק אז נפריד בין הדבקים.

קוראים צעירים! מורים והורים עברים! הוסיפו לתמוך תמיכה רוחנית וחמרית בירחונכם „הכוכב"; עוד התאמצות אחת—וקיומו יהא בטוח מכל צד.

ירחון ספרותי מדעי לבני הנעורים

הוצאת „אביב" ורשה. | מערכת א. לובושיצקי.

שנה ראשונה | אלול תרפ"ג | חוברת ו

ש. שנידר.

בְּאֶרֶץ־צְבִי־אֲבוֹתַי.

(מִשִּׁירֵי הַשּׁוֹמְרִים).

א.

בַּפַּרְדֵּסִים, בֵּינוֹת זֵיתִים
עֵר אֶתְהַלֵּךְ כָּל הַלַּיְלָה;
אֶשְׁמֹר תְּאֵנִים וְרִמּוֹנִים
עַד יֵעָלְמוּ כּוֹכְבֵי מַעְלָה.

פִּרְחֵי־בְּשָׂמִים דֹּם נִרְדָּמִים,
נוֹתְנֵי רֵיחַ עַל סְבִיבוֹתַי;
וְסוֹד יָשִׂיחַ לִי כָּל שִׂיחַ
פֹּה בְּאֶרֶץ־צְבִי־אֲבוֹתַי!...

ב.

בֵּינוֹת גְּפָנִים רַעֲנַנִּים
עַד הַבֹּקֶר אַט אֲטַיְּלָה;
מִגַּנָּבִים עוֹבְרִים־שָׁבִים
כַּרְמִי אֶשְׁמֹר כָּל הַלַּיְלָה.

יֵשׁ אַפְרִיעַ הַדּוּמִיָּה
בְּשִׁירֵי תְחִיָּה, בִּקְרִיאוֹתַי;
וְצִפּוֹר עוֹנָה לִי מִמְּעוֹנָהּ
פֹּה בְּאֶרֶץ־צְבִי־אֲבוֹתַי!...

עַל יְרֵכִי לִי אֶקְדָּחִי —
אֶת מִי אֶחָת, אֶת מִי אִירָא!
יִגַּשׁ שׁוֹדֵד — אֵינִי בּוֹדֵד:
עֵזֶר נֶאֱמָן לִי בַשְּׁמִירָה!...

וַחֲבֵרִים, נוֹטְרִים עֵרִים,
חִישׁ יֵאָסְפוּ לִירִיוֹתַי;
צַר נַכְרִיעַ, עֹז נָרִיעַ —
פֹּה בְּאֶרֶץ־צְבִי־אֲבוֹתַי!...

וילנה, תרפ"ג.

DRUK J. WAGMEISTER, NALEWKI 1?

הוצאת „אביב" ורשה מערכת א. לובושיצקי.

שנה ראשונה אלול תרפ"ג

תכן חוברת אלול:

—∽∽∽∽—

תכן חוברת תשרי:

הכתבת לכל עניני המערכת: Redakcja „Hakochab" Warszawa, Nowolipki 27, m. 28
להזמנות וחתימה: Tow. Wydaw. „CENTRAL" Warszawa Nowolipki 7.

נעשות בשעת ההתעמלות תכופות ומהירות ביותר, מתמלאה בשעת הנשימה אבק, וזה מזיק מאד לגוף. לא-כן השחיה, שהעוסקים בה שואפים לתוכם את האויר הזך והטהור שעל פני המים, — אויר, שאין בו אף שמץ אבק.

הבה נראה במה גדול כחה של השחיה בהתפתחות גוף האדם.

בשעת השחיה פועלים שרירי הידים ויחד עם זה כל שרירי החלק העליון של הגוף, וגם שרירי הרגלים עם השרירים של חלק הגוף התחתון. השחיה היא בזה גם האמצעי המשובח לישר את הגב העקום והשכם הכפוף. יותר מכל תרגילי-ההתעמלות האחרים עלולה השחיה לתת לשוחה עמידה יפה ונכונה, מפני שמתפתחים אותם השרירים הזוקפים את הגו ומישרים את הכתפים.

התנועות, שהאדם עושה בשעת השחיה, מועילות להרחיב את בית-החזה וביחד עם זה לתת לריאה את האפשרות להתפתח. הפעולות בשעת השחיה מתגברות וכמות האויר, אשר ישאף לתוכו השוחה, תעלה מאד, עד שהריאה שואפת לקרבה אויר פי חמש או שש מאשר בשעת המנוחה.

אחד הַתֵּיאוֹרֶתִיקָנִים הגרמניים, פרנץ מילר, הראה אחרי נסיון בשעת השחיה, כי בעוד שהאדם צריך בשעת המנוחה לשמונה ליטראות אויר לנשימה במשך רגע אחד, בשעת השחיה כמות האויר תגיע עד לחמשים ליטראות ואחת במשך רגע אחד. נחוץ להעיר עוד, כי המטפסים בהרים, שגם פעולותיהם מתאמצות ביותר, שואפים רק ארבעים ושתי ליטראות אויר במשך רגע אחד; הנה כן השחיה נעשית לתרגיל שאיפה יותר מתאים מאשר איזה אספורט אחר.

הנשימות בשעת השחיה שקטות הן, מלאות נחת ומתאימות לריתמוס של תנועות השוחה, מה שאין כן, למשל, בשעת הריצה על-פני האדמה.

גם תנועת הרגלים ויחד עם זה עבודת שרירי-הבטן משפיעות הרבה על יושר הנשימה של האדם. הנה כן השחיה נעשית תרגיל הגון ומשובח של הנשימה.

השחיה משפיעה לטובה גם על הלב. התרגילים מכריחים אותו להחיש את פעולתו. הלב מרבה אז להספיק דם לכל עורקי הגוף, העובדים בשעת השחיה בְּמֶרֶץ גדול, וזה גורם לעכול טוב ולהתגברות הַתֵּאָבוֹן. עם התפתחות עורקי-הדם מתרגל הגוף לשנויי החום. ולכן איש הרגיל בשחיה לא בְּנָקֵל יתקרר, הוא ישא את הַחֹם והקרירות, מבלי שיזיקו לבריאותו.

מלבד זה נחוץ להעיר על השפעתה המעוֹדדת של השחיה על העצבים. אין לך תרופה יותר טובה להשקיט את פעולותיהם של העצבים מרחיצה במים קרים. אנשים רפי-החזה וְחִוְרֵי-הפנים ואשר גופם עלול לקבלת מחלות מתדבקות נעשים במשך זמן קצר לאנשים בריאים וחזקים, אם רק ירגילו את עצמם בשחיה תמידית.

מבחינים אנו כמה אפנים של שחיה.

„שחית-החזה" נחשבת לאחד האפנים היותר נוחים ויפים. הגוף שקוע אז כלו במים ורק הראש בולט מתוכם. התנועות הן שקטות ונעשות מתחת למים ולכן כל רעש לא יְלַוֶּה את השוחה. קרובה לאפן שחיה זה היא „השחיה על הַגַּב"; יותר קשה היא „השחיה על הצד", אבל הקשה והמהירה מכלן היא „שחית יד למעלה מיד".

ביחוד יש ערך גדול לקפיצות, הנחשבות בצדק לאחד התרגילים היותר יפים. הקפיצה ממקום גבוה לתוך המים היא מקור של שמחה וגיל לכל שוחה. כמה נאה הוא מראהו של הקופץ, הַנִּתָּר ממקום עמידתו על גבי הקרש, בגובה מעל למים מֶטרים אחדים! כחץ מקשת טס הוא באויר, צולל כלו לתוך המים, ובן-רגע הוא עולה וצף למעלה... הרגיל בקפיצות כאלה נעשה לאיש בעל מרץ כביר, אמיץ ברצונו ומהיר-ההחלטה; תנועות גֵּוו נעשות מהירות, קלות וגמישות.

מלבד הקפיצות הללו יש עוד משחק כדור-המים, שערכו החנוכי גדול מאד. המשחק הזה מפתח את מהירות ההחלטה וההבנה ומשפיע במדה מרובה על התפתחות ההכרה החברתית.

וכמה גדול ערכה המוסרי של השחיה! כמה פעמים יארע שאנו שומעים קול טובע אומלל הקורא לעזרה, ולא כל אחד יכול במקרה כזה להראות את טוב-לבו, רק האיש היודע לשחות יכול לְחָרֵף את נפשו לטובת הטובע ולקפוץ אל המים להחיש עזרה.

נחוץ לשרש מקרב הצעירים את הפחד מפני המים. מובן מאליו, כי מן הראוי הוא, שלמוד השחיה ותרגיליה יערך תחת השגחתו של מנהל טוב ומומחה, ואז כל סכנה לא תהא צפויה למתחיל בשחיה.

מלאי שמחה, מלאי גיל, אמיצי לב ורוח הם השוחים, עורם שזוף מאור החמה ופניהם השחומים מפיקים עליצות; הם קשים וחפשים בתנועותיהם, בטוחים בכחם ואומץ-גופם וכל אבריהם אומרים חיים!

בצדק קוראים לשחיה: „ההתעמלות במים", כי השחיה היא באמת מקצוע משובח בחנוך הגוף והרוח.

קפיצה בשחיה.

בבואנו לבקר את פלויוס מנקודת-ראות מדעית ולא רק ספרותית, עלינו להבדיל בין שתי ההויות השונות באדם אחד: בין יוסף בן מתתיהו מזרע הכהנים, המצביא הראשי בארץ הגליל, קל הדעת וההפכפך, ובין יוסיפוס ההיסטוריון המצוין והמהולל. אולם אחרת חשב, כנראה, הד"ר שמחוני, אשר במבואו לתרגומו העברי של הספר „תולדות מלחמת היהודים נגד הרומאים" הוא מלמד בחרף-נפש מיוחדת סניגוריה על יוסף פלויוס; רצונו לא רק לשבח את כשרונו וערכו הרב של פלויוס ההסטוריון, אלא גם לראות בו אדם עילאה אפילו במובן המוסרי. אולם הסניגוריה שבה התחיל כעת ד"ר שמחוני לא תוכל להוכיח אותנו. וכל עמלו להגן על פלַויוס הוא בְּכְדִי, כי כשרונו הגדול של יוסיפוס למשוך בעט-סופרים איננו מכסה על-עוונותיו המוסריים של יוסף בן מתתיהו הבוגד. — עוד מלים אחדות על התרגום: תאוריו העסיסיים של פלויוס בצרוף סגנונו העברי המצוין של ד"ר שמחוני עושים את קריאת הספר ממש לתענוג לבני-אדם, ועלינו להודות למתרגם הנכבד ולהוצאת שטיבל על שהקנו לנו את הספר החשוב הזה.

ועוד מעלה אחת יש לספר הנ"ל: הוא נותן לקורא העברי את היכלת להכיר את קורותינו מהמקור הראשון, וזה הוא דבר חשוב ומקובל כבר בלמוד ההסטוריה ללמדה ע"פ מקורות ראשונים. והנה את התפקיד המועיל הזה ממלא גם ספרו של הפרופיסור כהנא: „תורת ההסטוריא הישראלית מן מגלת תענית עד רבי משה בן מימון" ווארשה, תרפ"ב 664 עמודים, שבו כנסו כתבי אלדד הדני, רבי בנימין מטוולה, מכתבו של רב חסדאי אבן שפרוט ועוד.

מכתבים מהבעש"ט ז"ל ותלמידיו. בהוצאת בית מסחר-ספרים של דוד פרנקיל. לבוב תרפ"ג. י"ג עמודים.

אע"פ שהמוציא לאור מעיד, כי המכתבים הללו הועתקו אות באות מן המכתבים החתומים בידי הכותבים עצמם, עלינו להתיחס בזהירות רבה אל המכתבים הללו, שאולי כלם הם מזויפים ואולי יש גם מקצתם מקוריים. בכל אפן חוקרי החסידות לא בקרו עד כה כדבעי את מכתביהם של גדולי החסידות, העבודה הזאת רק זה לא כבר התחילה.

אֶדְמוֹנְדוֹ דְ'אַמִיצִ'יס: „הלב". תרגם מ. מבש"ן. הוצאת שטיבל. ורשה, תרפ"ג.

אדמונדו ד'אמיצ'יס: „הלב". תרגם ש. הלמן. הוצאת אמנות פראנקפורט ענ"מ, תרפ"ג.

כמעט בשעה אחת הופיעו שני התרגומים של אחד הספרים המצוינים ביותר אשר לבני-הנעורים. ספר שיביא ענג רב וגם תועלת לא מעטה לקוראינו הצעירים. — כדאי להעיר פה את תשומת-לבן של שתי ההוצאות, כי בשעה זו שהוצאת הספר העברי היא קשה כל כך, בשעה שהאמצעים הכספיים הם מצומצמים ביותר, על ההוצאות לבוא ביניהן בדברים, כדי שלא לבזבז לריק כסף ובבת-אחת להוציא בשתי הוצאות שונות את אותו הספר עצמו. ועוד כי לשתיהן יש מגרעות: ראשית כל הסגנון גם בתרגום אחד וגם בשני איננו כה פשוט, כמו במקור, המלבב אותנו בפשטותו. על כן הטיבה עוד לעשות הוצאת „אמנות" בתתה בסוף הספר מלון קצר של המלים הקשות ביותר, הנפגשות בתרגום. בהוצאת „אמנות" יצא הספר מצויר, אולם מוטב שיצא ספר בלי ציורים, כזה של הוצאת שטיבל, מאשר „מפואר" בקריקטורות של הוצאת „אמנות". או שנותנים ציורים, אשר יהיו לכל הפחות הגונים, או שמשאירים את הספר לגמרי בלי ציורים

פ. פ. ברנט: „הלורד פונטלרוי הקטן", תרגם מאנגליה א. ל. יעקבוביץ. הוצאת „תרבות" בפולניה. ורשה, תרפ"ב.

הספר הזה המספר על סֶדְרִיק הנער החביב, זהב התלתלים, ימשך בודאי את לב הקוראים הצעירים, אשר בהתרגשות רבה יעברו יחד עם סדריק על כל שמחותיו ותלאותיו. התרגום הוא יפה ונוח לקריאה.

מספרות העמים, ספריה מנוקדת לבני-הנעורים. הוצאת האחים לוין-עפשטיין ושותפם" ורשה, תרגם א. י. הנדלולץ:

1 ס. קונדורושקין: בנאות החרמונים.
2 א. קונן ד'אָיל: שרלוק הולמס: הסוד הנורא.
3 ממוראי האינקביזיציה. אדגר פו. ויליה די ליל-אדן.
4 א. קונן ד'אָיל: שרלוק הולמס: הגבן.
5 ויקטור הוגו: קלוד גֶה.
6 א. קונן ד'איל: שרלוק הולמס: משרתו של הסרסור
7 ו. אוקראַינצעָוו: משירי העבודה.
8 א. קונן ד'איל: שרלוק הולמס: ששת הנפוליונים.
9 א. קינדל: הכזבן הנורא.
10 א. קונן ד'איל: שרלוק הולמס: בעלי האחוזה אשר בריגט.
11 דזיק לונדון: המלחמה בעד החיים.

בספריה הזאת נקבצו על פי רב הספרים המעירים במדה רבה את סקרנותם של הנערים הצעירים, ביחוד ספוריו המפורסמים של קונן ד'איל על הבַּלָּש המהולל שֶׁרְלוק הולמס ועל מאורעותיו. התרגום הוא טוב.

„פנקסי לשומרים ולרעיהם" מהדורה רביעית. יצא לאור ע"י המועצה הראשית של „השומר הצעיר". ורשה, תרפ"ג, 79 עמודים.

המהדורה הרביעית של „פנקסי" (הוא קבץ של שירים עברים, הנפוצים בין השומרים), היא סימן מובהק על הנחיצות שבקבץ זה. נברך את השומרים בתקותנו, כי בקרב הימים תצא המהדורה החמישית של „פנקסי" ובו נמצא שירים רבים חדשים בצרוף תוי הנגינה.

„אלמות" עתון לבני הנעורים. יוצא ע"י א. כולודך פעמים בחדש. ירושלים.

עתון יפה. אולם צמצום המקום גורם לו הפסד רב.

הנה ראינו כמה התאמצות ושקידות לעבודה וגם זהירות הכניסו ההוצאות הנ"ל אל הספרים שיצאו אצלם, ממש טבלו בהם בחבה וברצינות יתרה. אולם לא כל הוצאות הספרים ממלאות את תפקידיהן ברגש אחריות כזה. נקח, למשל, את הספר הקטן המונח כעת על שולחני, והוא:

„מצא מין את מינו". חזיון-הלצה בשתי מערכות. מעובד מן הקומדיה הפולנית: „איש לא יכירנו" מאת פ ר ד ר ו ע"י א. ע ג ל ו ן הוצאת „סנונית" לבוב תרפ"ג, 32 עמודים.

שמא תדמו: אחרון אחרון חביב? אם כן, אינכם אלא טועים. לקחה הוצאת „סנונית" את הקומדיה הכי גרועה, מכל אשר כתב פרדרו מחבר פולני בעל כשרון בלתי-שכיח, נתנה אותה לאי-איזה „כתבן" לעבדה והנה לפנינו הזיון-הלצה גאיוני: אין שם תכן, אין סגנון, אין כל מחשבה, אין גם הלצה. אין קשר בין דברים ראשונים ובין אחרונים. ומזון כזה רוצה לתת לצעירים הוצאת „סנונית". אולם לאשרנו מעטות אצלנו הוצאות כגון „סנונית" ולעומת זה רבות — כ„אמנות", שטיבל, ברקאי וכיוצא בזה.

יוסף שופמן.

נדפס בדפוס י. ווַעגמייסטר, וורשה, נלבקי 7.   נסדר בדפוס ההדש של י. לורננדז ורוזנבלד, פיוטרקיב.

כְּרוֹנִיקָה חֲדָשִׁית.

בארץ ישראל.

—בתערוכה התמידית של בית-הספר לאמנות „בצלאל" בירושלים הוצגו השעונים הראשונים שנעשו בארץ ישראל ע"י תלמידי „בצלאל". השעונים יפים מאד, ומחירם לא רב בערך. ממצרים כבר באה הזמנה גדולה על שעונים כאלה.

—העיר תל-אביב, שנבנתה אצל יפו ע"י היהודים, הולכת ומתרחבת, בתים חדשים נבנים למאות. מועצת העיר החליטה עתה להאריך את „שדרת רוטשילד", „רחוב אחד-העם" ו„רחוב מונטיפיורי", ולהרחיב את „רחוב רבי יהודה הלוי" עד 15 מטר. ליד תל אביב החל בנין שכונה חדשה בשם „תל נרדוי". נבנים עתה כ"ה בתים. על חוף הים נבנים עתה בתי-רחצה יפים מאד.

—ביום 10 יוני יצא הנציב העליון מירושלים, לבקר בצפון פלשתינה. על דרכו לווהו 10 ז'נדרמים אנגלים. אחרי נסעם שעות אחדות, שבו הזנדרמים לירושלים, והנציב לקח לו שומרים אחרים. בדרך שוב הז'נדרמים האנגלים לירושלים התנפלו עליהם לפנות ערב כעשרים ערבים, והתחולל תגרה עם יריות משני העברים, שני ז'נדרמים נהרגו ושלשה נפצעו. — לנציב לא קרה כל אסון, וביום 15 יולי שב בשלום ירושלימה. תכף נשלחה פלוגת צבא-רוכבים אנגלים, ליסר את הכפרים, אשר בסביבתם היתה ההתנפלות, גם לחפש את המתנפלים. ואמנם כל המתנפלים, במספר 20 איש, נתפשו, ורק אחד נמלט. הנתפשים הם שודדים דרוזים.

— הנציב סיר הרברט סמיואל ורעיתו נסעו מארץ ישראל ללונדון. תכלית מסעו לבתור הרבה שאלות הנוגעות לארץ ההיא.

—בימי 22—23 מאי היתה בחיפה ועידה גדולה, להתיעץ איך להלחם במחלת המלריה השולטת עוד בהרבה מקומות בארץ ישראל. במועצה השתתפו רופאים רבים, באי-כח הממשלה, המורים והמושבות הנוגעים בדבר. במשך ימי הועידה נקראו כעשרים וחמש הרצאות על ידי מומחים. התקבלו כמה החלטות השובות איך להלחם במחלה זו ע"פ שיטה מסודרת.

—בעיר חיפה נבנית עתה שכונה חדשה לרגלי מערת אליהו, בשם „בת גלים". עשרות בתים הולכים ונגמרים.

—במושב „רמת גן" נגמרה מלאכת בְרֵכָה גדולה, המכילה מאה מטר מעוקבים מים, והיא תספיק מים אל כל המושב ע"י צנורות מיוחדים. במושב ההוא נמצאים מאה ועשרים תושב ולהם ששה עשר בתים וארבעים צריפים.

—במועצה הארצישראלית נתמנו לחברים שנים מנכבדי היהודים: נשיא הועד הלאומי בארץ-ישראל, דוד לֶוין, ומורשה הועד הלאומי בהנהלה הציונית בארץ-ישראל, ח. קלְוָרִיסקי. שניהם היו חברים גם במועצה הארצישראלית הקודמת.

—ממשלת פלשתינה אשרה את החברות החדשות האלה: א) „קרן קימת למזכרת אליעזר בן-יהודה". האפוטרופסים הנכבדים של החברה הם: הנציב העליון, הפרופיסור מרגלית, הפרופיסור גינצבורג מאמריקה, הפרופ' אוקריגיים מאשכנז ואדלר מאנגליה. ב) חברת הדפסה בשם „ירושלים"; ג) „חברה איליקטרית בפלשתינה"; ד) „יפה נוף" לבנות בנינים חדשים.

—מכל קצות הארץ באות ידיעות טובות, כי השנה תהיה שנת ברכה ביבול הארץ, יען כי הגשם האחרון („מלקוש") בא בעתו והרוָה את הארץ השוקקה למים. עובדי האדמה אינם זוכרים שנת ברכה כזו, ומקוים כי יבולם יביא למו הכנסה רב יתר מבשתי השנים הקודמות. ביחוד גדלה הברכה במטעי הטבק.

—בקרוב יקבע חבור מסודר בין ארץ-ישראל וארם-נהרים (מספוטמיה) באוטומובילים, אשר ילכו מחיפה עד ירושלים, ומשם ליריחו ואומן עד בגדד.

—באספה השנתית של החברה האנגלית לחקר קדמוניות א"י הוחלט, להחל מירח ספטמבר לעשות חפירות בירושלים, למען גלות את קבר המלך דוד. מערכת העתון האנגלי הגדול „דיילי טלגרף" תתמוך את העבודה בכסף. מנהל עבודת החפירה יהיה ראש החברה חוקר קדמוניות התנ"ך, פרופיסור מקליסטר.

—הממשלה האנגלית החליטה, לשלוח קומיסיה מיוחדה, לחקור את המצב בפלשתינה.

—הנציב העליון קבל הרשאה מאת ממשלת אנגליה, להתנהג ביתר מרץ ותקיפות עם הערביים, יען כי התנהגותו הנוחה עד כה לא הביאה תוצאות טובות. הנציב אומר לקבוע סוד יועצים בלי השתתפות הערביים.

—ביערות הרצל, הנמצאים בעשרה מקומות בא"י, נמצאים עתה 733,750 אילני סרק, 33610 עצי פרי. מטע האילנות התגדל ביותר בארבע השנים האחרונות.

—שלטון העיר תל-אביב הפיץ כרוז על אדות חין-ערך העיר הישראלית הזאת בתור מעון-רחצה. בכרוז נאמר, כי נתקנו מרחצאות-הים אשר בקצה רחוב אלנבי, ודרכים טובות ומרוצפות מובילות אליהם, ולכל התושבים בארץ ישראל נתנה אפוא האפשרות לבלות בתל-אביב את ימי החפש במנוחה ונעם ולרחוץ בים. העיר עצמה הולכת ומשתכללת באופן מפליא, ומצב הבריאות בה הוא טוב מבכל יתר ערי הארץ.

בפולניה.

—הועדה ליד הסיים הפולני קבל ברוב דעות 16 כנגד 13 להנהיג בבתי הספר העליונים את „הנומרוס קלאוזוס", לאמר: להגביל מספר התלמידים היהודים עד 11 אחוזים למאה, כערך מספר היהודים לעומת הפולנים במדינה.

—בין החלטות הועידה הציונית הששית בפולניה היתה גם החלטת מחאה כנגד הגבלת מספר היהודים בבתי הספר העליונים.

—לקבלת-הפנים, שנערכה בבית-מועצות העיר וורשה, לכבוד מלך רומניה והמלכה, הוזמנו גם שנים מזקני הרבנים של הקהלה.

—בט"ו יולי היו בכל ערי המדינה בחירת הצירים אל הקונגרס הציוני הי"ג.

—ביום י"ז תמוז היתה בוורשה מועצה לבאי-כח החברה לשמירת בריאות היהודים בפולניה („טאז"). באו 30 צירים, נקראו הרבה הרצאות חשובות על אדות תעודת החברה ופעולותיה וע"ד מצב הבריאות בין יהודי פולניה. התקבלו כמה החלטות וגם נבחר ועד מרכזי.

—בישיבת יועצי העיר ורשה ביום כ' תמוז דנו ע"ד הצעת היועץ סינטור קרנר, שהציע עוד תכף אחרי ההתנפלות על היהודים ביום 5 אפריל—לענוש את המתנפלים ולהוציא קול קורא אל התושבים לנאץ את הפרעות ביהודים. ברוב דעות של הימנים נדחתה ההצעה.

—ביום מות הרצל (כ' תמוז) עשו כל האגודות הציוניות אזכרות לנשמתו, גם נקרא באספות גדולות הרצאות על אדות חייו ופעולותיו.

—כל מנהלי בתי-הכפר התיכונים הפולנים בוורשה החליטו באספתם, להמנע מקבל תלמידים יהודים אל בתי-ספרם.

—ביום א' תמוז נפטר בשנת העשרים ותשע לחייו הצייר רב-הכשרון יוסף זיידנבייטל, אשר הצטיין בציוריו מחיי היהודים. הצייר מת באטבוצק במחלת השחפת, ויקבר בורשה.

—במשך ארבעה ימים, מיום ג' עד ו' תמוז, היתה בוורשה הועידה הכללית הששית לכל ציוני פולניה. באו כמאתים ציר, שנבחרו ממאה וחמשים עיר. אל הפתיחה בא גם מיסד הגימנסיה העברית ביפו, ד"ר מוסינזון, וישא נאום בברכה מציון.

ישיבות הועידה היו סוערות מאד, ביחוד הישיבה האחרונה. הדעות נפלגו בדבר השיטה: אם לשתף אל העבודה בתחית ארץ-ישראל גם לא-ציונים. העמדו לצביעה החלטות שני הצדדים, והתקבלה ברוב דעות החלטה זו:

„בשום אל לב, כי בנין ארץ ישראל צריכה להיות תעודתו

מפעלו של כל העם היהודי ובהסכם עם טופס המנדט — מחליטה הועידה הציונית הארצית הששית, כי הועד-הפועל העתיד של ההסתדרות הציונית העולמית יקבל יפוי-כח מאת הקונגרס הי"ג, לכונן את הסוכנות הישראלית, באופן שתהיה האפשרות להכנס אל הסוכנות הישראלית גם לבאי כחם של גדולי הקבוצים היהודים בארצות מיוחדות ולחשובים שבמוסדות והיהודים הכללים. אחרי התכונן הסוכנות הישראלית, יקרא הקונגרס העולמי הישראלי אשר לפניו תהיה הסוכנות אחראית" *).

ראש ההסתדרות הציונית בפולין, הד"ר קלומל, גם חברי הועד המרכזי, עורך-הדין י. גרינבוים וא. פודלישבסקי, הודיעו כי הם מתפטרים ממשמרתם. גם רבים מנושאי המשרה בהסתדרות הודיעו כי הם יוצאים בדימוס.

ביום י"ב תמוז נבחרו במקומם אל הנשיאות: הסינטור קרנר, ליאון לוויטה וד"ר גוטליב.

*) הסוכנות הישראלית היא באת-כח העם הישראלי, אשר אתה באה ממשלת אנגליה בדברים בכל הנוגע לעניני א"י.

באמריקה.

יום כ"ט מאי היה היום האחרון לתרומת סכומים ע"י יהודי אמריקה בעד „קרן היסוד". ראש העיר ניוירק הוציא ליום ההוא קול קורא אל כל תושבי העיר, כי ירימו את תרומתם ביד רחבה להשיב לתחיה את ארץ ישראל.

— הקומיסר לעניני ההגירה על האי אליס-אילנד בחוף ניוירק, ו"-ירט טאט, אשר התנהג באכזריות גדולה עם הנודדים הבאים באניות לניוירק ורבים השיב כלעומת שבאו — קבל עתה פטורין ממשרתו. מקוים עתה, כי הכניסה לאמריקה תוקל מעט.

— אל הקונגרס היהודי שיהיה בסתו באמריקה הוזמן הסופר הנודע ישראל זנגביל לקרוא משא על דבר מצב היהודים עתה בתבל.

— על השאלה שנשאלו תושבי העיר ניוירק: מי האיש אשר במשך עשרים וחמש השנים האחרונות הגדיל ביותר לעשות מעשים לטובת העיר, ענה הרוב הגדול של הנשאלים, כי המצוין ביותר במעשיו הטובים לתועלת ניוירק הוא מר נתן שטרויס.

— ביום 22 יוני (ט' תמוז) נפטר בניוירק המשורר היהודי הגדול מוריס רוזנפלד, בשנת הששים לחייו.

הוא נולד בשנת 1862 בכפר בקשא אשר בפלך סובלק בפולין, ויחד עם הוריו העתיק אחרי כן מושבו לוורשה, ופה החל לכתוב בשנת הט"ז לחייו. אחרי כן נדד להולנד ולאנגליה ובאחרונה לאמריקה, ששם היה לראשונה חייט וכפעם בפעם הדפיס שירים, אשר עשו לו שם. בשנת 1887 יצא הקובץ הראשון של שיריו בשפת יהודית, ומני אז התמכר כלו לעבודת הספרות. בשנת 1909 יצאו לאור כל כתביו בשיר ובפרוזה. — המנוח הצטיין ביותר בשיריו מחיי הפועלים.

יח"ז.

ש. דנציג.

הַשְּׂחִיָּה.

השחיה היא אחד ממיני האספורט, שערכו הבריאותי חשוב ביותר. את השפעת הרחיצה במים על מצב בריאותו של האדם כבר הכירו בני-האדם עוד בימים העתיקים. ולכן מקום חשוב בין הדינים והתקנות של כל דת ודת תופסים הכללים של רחיצת הגוף במים. ביחוד אצל בני-ישראל חמורות התקנות הדתיות הנוגעות לרחיצת הגוף, ומפני שהאקלים של ארץ-ישראל — ארץ הקדם—חם הוא, היה המנהג של רחיצת הגוף במים קרים נפוץ מאד. אף מנהיגיהם היום של רבי עמי הקדם, החושבים את הרחיצה במים ואת טהרת הגוף לסגולה של התקדשות, מראים כמה גדל ערכה של השחיה והרחיצה בעיניהם.

גם אצל שאר העמים בעלי התרבות העתיקה היתה השחיה לגורם חשוב בחייהם היום-יומיים.

בארץ יָוָן נחשבו התקנות של רחיצת הגוף לחשובות ביותר, ומלבד, זה למוד השחיה היה נחשב לחובה בחנוך הצעירים, ויאור-השחיה, שנקרא „קוֹלִימְבֵּתְּרָה", תפס מקום חשוב ב„גימנסיות".

ברומא הדגישו ביחוד את השחיה בתור תרגיל-חובה לבני-הנעורים, העתידים לעבוד בלגיונות צבאותיהם, ולמטרה זו בנו מקוות מים מיוחדים ללמוד השחיה ולרחיצה בעד כל שדרות העם. והרחיצה במים הקרים השפיעה באמת במדה מרובה על בריאות העם, ולא יפלא בעינינו, אם נשמע את דברי אחד הרומאים פליניוס, האומר, כי „במשך שש מאות שנים רצופות לא הורגש ברומא כלל צרך ברופא".

עד כמה נחוצה השחיה לכל אדם ואדם אפשר להבין אם נראה כמה גדול כחה של השחיה ואיזו תועלת נובעת ממנה.

השחיה נותנת לנו את האפשרות להנשא בנקל על פני המים ולהנצל בשעת הסכנה. לאפשרות ההצלה יש ערך גדול באמת, אלא שהאדם זקוק לה סוף-סוף רק לעתים רחוקות, ולכן יותר חשובה היא השפעת השחיה על גופו של האדם. כאן נחוץ להבחין: השפעת הסביבה הקרירה על הגוף בכלל והשפעת התנועות הנעשות בשעת השחיה—בפרט.

נגיעת הגוף במים קרים, שהטמפרטורה שלהם היא נמוכה מהטמפרטורה של גוף האדם, מביאה לידי התכוצות כלי הדם. הדם, שהיה נמצא עד עתה גם בשטח העליון של גוף האדם, נדחף לתוך האברים הפנימיים. האדם מרגיש אז קרירות ועורו של הגוף נעשה חִוֵּר וצומק. אבל התכוצות זו עוברת מהר ואז נדחף הדם ביתר עוז ותוקף אל השטח העליון של הגוף. מראה עורו של הגוף ימהר להשתנות, מרוב הדם הצף מתחתיו, והאדם ירגיש חֹם נעים.

נדידה זו של הדם משפיעה לטובה על הלב, הדופק יפעל בנחת ולאט לאט והשאיפות נעשות עמוקות וארוכות, ואף התחלפות החמרים נעשית יותר מדויקת וְהַסִּיסְטֶמָה של העצבים מתאמצת ונרגעת.

אם הגוף נשאר במים הקרים זמן רב, אז באה הָרֵיאַקְצְיָה השנית, או כמו שקוראים לה: „הקֹר השני". העור נעשה שוב חִוֵּר ושוב יתאדם, אבל התאדמות זו נבדלת מהראשונה, כי הפעם ההתאדמות היא יותר כהה, הסתובבות הדם נעשית הפעם לאט לאט ולבסוף יגיע עד התעכבות של שטף הדם. ולכן, החפץ שהרחיצה במים קרים לא תזיק לו, אל ישהה במים זמן רב, אלא יצא מן המים עוד טרם בוא „הקֹר השני".

אבל יש עוד סגולה אחת, שהודות לה אפשר להתעכב במים הרבה זמן מבלי שיזיקו לגוף — וזוהי התנועה במים—השחיה.

בשעת השחיה מרבים אברי הגוף בתנועה ובזה מוציאים הרבה חום, שהודות לו יוכל הגוף להמצא תמיד בַּטֶּמְפֶּרָטוּרָה הנחוצה לו, שום קר לא יזיק לשוחה ומותר לו להשאר במים זמן רב.

אם חפץ האדם, שכל גופו יחזק ויאמץ, אם דואג הוא לבריאותו ורוצה בפעולתם השקטה של עצביו — עליו לעסוק בשחיה. אמנם גם שאר מיני האספורט שואפים לאותן המטרות:

לפתח את שרירי-הגוף, את האברים הפנימיים והחיצוניים של האדם, ויחד עם זה לפתח את אומץ הרצון והאמונה בכחות עצמו של המתעמל. אלא שאמצעיהם לא תמיד קולעים אל המטרה, ואולם השחיה מבריאה את הרוח ומחזקה את הגוף באמצעים היותר מתאימים.

שאר מיני האספורט מקומם באולם או על פני הככר תחת כפת השמים, — מקומות, שהאבק מרובה בהם, חריאה, שחטולותיה

כִּבּוּשׁ מֶקְסִיקָה.

ספור היסטורי.

א. בדרך לְמֶקְסִיקָה.

בשנת 1519 לארך החוף הדרומי של האי קובא שטה אניה טעונה ופניה מוּעָדוֹת אל נמל טְרִינִידַדָה. אחרי כְּבֹשׁ הספרדים את אֶסְפַּנְיֹלָה, או הַאִיטִי, שמו לב להאי הסמוך קובא או פֶּרְנַנְדִינָה. ובהכניעם את ההודים תושבי האי הזה, הרחיבו הספרדים את שטח הַמַטָּעִים השונים וגלו חולות-זהב חדשים. המושבה החדשה פרחה עד מהרה. הנציב החדש וֶלַסְקֶר החליט להמשיך את מפעל הקודמים לו, וישלח מערבה למפרץ מקסיקה אניות לגלות ארצות חדשות.

אבל האניה, אשר התקרבה אל רְצִיף טרינידדה, היתה מְטֻעֶנֶת בשביל תַּגְלִיוֹת. בעל האניה, סוחר אָמִיד סֶדְנָה, הספיק לכונן לו באי קובא עסקים טובים והוביל באניתו מכלת מכל המינים למכרה בין תושבי האי, אשר בְּרֻבָּם התעסקו בעבוד המכרות, שנמצאו בקרבת העיר.

מצב רוחו של סדנה היה מצוין, כי מֶזֶג-האויר היה טוב וגם טרינידדה נראתה כבר מרחוק. בעמדו על מכסה האניה גחך שבע-רצון מעצמו והסתכל אל חוף האי הרחוק עוד ובמחשבתו הביא בחשבון את הֲרְוָחִים הגדולים אשר יכניס לו מטענו.

לא רחוק ממנו עמד ספרדי צעיר יפה-עינים, שחרחר ובעל שערות מְתַלתלות. הוא היה שקוע בעמקי מחשבותיו. פניו השקטים, הרצינים והעגומים במקצת העידו בו, כי נבדל הוא תכלית הבדל מחברת המלחים העליזה וגם מיתר הנוסעים. סדנה שם בו את מבטו, חִיֵּךְ כרגיל גחוך של הנאה עצמית ויגש אליו.

— ובכן, אדון רמוּזְיָה, עוד מעט ותדרוך כף רגלנו על אדמת קובא. עתיד גדול צפוי לאי הזה. ערים צָצות בו כפִּטְרִיּוֹת אחרי הגשם. שם יש צרך גדול באנשים: בעובדי-אדמה, באוּמָּנִים, בחילים, וביחוד באנשים מלומדים יש מחסור גדול. הלא אתה, אדוני רמוזיה, גמרת את האוניברסיטה בְּסַלַמַנְקָה, לכן על נְקַלָּה תמצא עבודה מתאימה. הנני מכיר את נציב טרינידדה, הוא הנהו סַיָּפָא מצוין, אבל לא סַפְרָא רַבָּא, והנני בטוח, כי בחפץ לב יקבל אליו איש בעל כשרונות ומלומד כמוך למזכירו. בטח בו. אמנם, בעת הראשונה התשלום יהיה קטן, אבל הודות למשרה כזו אפשר להשפיע על כל מהלך העבודה... למשל: בעת הספקת הסחורות, או בקבלנויות שונות... הלא תבין אותי, אדוני רמוזיה... אני עושה במקחים-וממכרים רבים בטרינידדה ויודע להכיר תודה לאיש, אשר יביע מו"ה מעליותה בנוגע לסחורתו...

נאום ארך זה של בעל האניה נפסקה בקריאת המלח: „מפרש נראה!" — „ספינה!" קרא סדנה, „זו אינה ספינת מסחר, אלא ספינת-מצפה. בודאי היא שיכת לציו של ולסקר, אשר יסד לתועלת יחוסי מסחר עם ארץ הזהב הרחוקה שנגלתה על-ידי גְרִיהַלְוַהּ". „הוא שט ישר אל אניתנו!" העיר הקַבַּרְנִיט. „טוב מאד! לא יזיק לנו לעשות עסק טוב גם בדרך, אולי מצטרכים הם במיני מַכֹּלֶת, נציע לפניהם יין ספרדי ועוד סחורות כאלה; בין אנשי הצבא יש הרבה קופצים עליהן"*.

הספינה התקרבה במהירות יתרה — „על התֹּרן מתנוסס נס קסטיליה" הוסיף סדנה, „כנראה האדונים הללו מצאו להם תועפות זהב ושטרות בטוחים".

— הביטו, נדמה לי, כי הם רודפים אחרינו, — קרא הקברניט; — האם מצויים פה לסטי הים?

— הבלים! - הרגיע סדנה את המלחים, שנאספו מסביבו,— זו אנית קסטיליה.

ברגע הזה על ירכתי האניה הַמִּתְקָרֶבֶת הבריקה אש וכדור מַפָּץ התנשא בשריקה נוראה מעל לתרן האניה. היריה הזאת הבעיתה את כל הנוסעים כקול רעם ביום בהיר. הַמַּלָּחִים הנבהלים נצטפפו סביב בעל האניה. הם לא היו נכונים כלל לַהֲגָנָה, ועוד טרם הספיקו להשיב רוח, והאויבים נמצאו כבר על מכסה האניה ביניהם. לפני כל האויבים עמד המנהל איש צעיר לימים בעל הדרת פנים ויבקש להראות לו את בעל האניה. הראוהו על סדנה, אשר בחרב מורדה עמד אצל תרן האניה.

— לא הכרתני, אדוני סדנה? — שאל ראש-ה.לסטים המדומה בגשתו אליו,—הנני סַנְדְוַל מחיל קורטס ועלי לבקשך לשוט אתי אל טרינידדה. שם מפי פרננדס קורטס תוָּדע לך סבת העכוב הזה.

— מתמיהה אותי הזמנה מעין זו, אדון נכבד! גם בלעדי זאת אני שָׁט לטרינידדה.

— באפן כזה יותר קל יהיה לך למלא את בקשתי. הואילה-נא, אדוני, להשיב את חרבך לְנַדְנָהּ ולמסרה לי עד בואך לטריניגדדה; מלחיך אמיצי הלב, בלי ספק, יעשו כמוך.

— אדון נכבד, מי נתן לך הרשות לחשוב אותנו לשבויי חרבך? אל תשכח, כי כמוך גם אני נמצא תחת חסותו של מלך ספרד!

— פרננדס קורטס יבאר לך הכל, הנני ממלא רק את פקודותיו ואגב הנני מבטיחך, כי תעשה עסק טוב עמו, אבל על הפרטים תוָּדע מפי עצמו. אבקש את כבודו עוד הפעם, כי ימסור לי את חרבו, אקוה שלא תכריחני לקחתה בחזקה.

— קפיטן סַנְדְוַל, מפעלך כשהוא לעצמו הנהו כבר אֹנֶס גמור; נגד רצוני הנני נכנע לך, אבל זכרו לכם, כי המלך מיסר קשה בעד לסטות-הים, — אמר סדנה כשהוא מלא עברה, ובמכרו את חרבו לסנדול פנה אל מלחיו ויאמר: — התנפלו עלינו לפתע-פתאם, התנגדות לא תועיל, היו עדי-ראיה לחמס הזה.

— קורטס! קורטס! — שנו המלחים, — לא בלי הצלחה הוא מתחיל את עסקיו, בהתנפלו על אניות שלום ספרדיות. אי אפשר, כי הדבר יעשה בהסכמת ולסקר.

תושבי אֶסְפַּנְיֹלָה וקובא ידעו היטב את קורטס. יליד מֶדֶלִינָה בא אל המושבות האלה בעודנו צעיר לימים. מפני התפתחות-גופו החלשה יעדוהו לעורך-דין, אבל הנער לא אהב את הספרים, למרות זה הראה נטִיָּה טבעית חזקה לעניני הצבא. כאשר גדל קורטס וְנִתְבַּגֵּר, הסכימו הוריו לשלחהו אל ארץ נכריה, ופרננדס קורטס, בהיותו בן תשע עשרה שנה, נפרד מעל ארץ מולדתו עם מכתבי הַמְלָצָה טובים שם את פניו מתחילה לאספנילה. שם נִתְמַנָּה למזכיר וסופר נאמן של העיר אַסוּאַ. כאשר נגש ולסקר כעבור שבע שנים להכנעת קובא, הִתְפַּטֵּר וְנִסְפַּח אל חיל ולסקר. בעת מסע המתנות הוא הראה אמצות לב ומֶרֶץ רב, עד כי משך אליו את תשומת לב המצביא הראשי ובמהרה הודות לאָפְיוֹ, גלוי לבוי רוחו הֶעָלִיז והמצאותיו המְחֻכָּמוֹת נעשה אהוב כל חיל ולסקר. בהיותו רצוי גם למשנה קבל משרה הגונה, ולבסוף נעשה למנהל המְּלָאכות, שנשלחה ע"י ולסקר. כדי לחקור את חופי מקסיקה אשר נגלו אז.

תרגום **דבורה,**

(המשך יבוא)

*) האפען

ח. דוביניקוב.

שִׂיחוֹת סִפְרוּתִיּוֹת.

הַחִבּוּר, הסופר, המשורר.

1. עוד בְּנְעוּרָיו בית אביו או על ספּ ל בית־ספרו לומד האדם קְרוֹא וּכְתוֹב, קונה דעת לעצמו להכיר את החיים והעולם, האדם והטֶבַע. ויחד עם קנין הדעת מתרגל האדם לחשוב וְלַהְגוֹת, וכחות עֶכְלוֹ מִתְפַּתְּחִים. וכל מי שבִּקֵּר במשך שנים אחדות בית־ספר שמלַמדים בו באֹפן מְתֻקָּן וְנָאוֹת, הרי הוא יכול לערוך מכתב, לְהַרְצוֹת בכתב פָּרָשַׁת איזה מקרה או תֹכֶן של ספּור שקרא בו, לְתָאֵר את מראות העיר והסביבה שראה אותן, ובכלל לְהַצִּיעַ בכתב את מחשבותיו וְהֶגְיוֹנוֹת לבו.

לכל מיני כתב אלה (מכתב, הַרְצָאָה, תֵּאוּר) יכולים אנו לקרא בשם: חִבּוּרִים, ולאיש העורך אותם — בשם מְחַבֵּר.

הנה כי כן, כל אדם היודע קרוא וכתוב, הֲרֵיהוּ יכול להיות מחבר, בין שהוא בעל־מלאכה עני נודד, שמַזָּלוֹ טִלְטְלָהוּ אל מֵעֵבֶר לַיָּם, הכותב מכתבים מאמריקה לאשתו, ובין שהוא אברהם מאַפּוּ, מיכה יוסף הכהן לבנזון או מנדלי מוכר ספרים, אשר על פי כתביהם אנו לומדים בְּבָתֵּי־ספרנו ואת ספריהם אנו קוראים בעֹנֶג וּב ומוציאים מהם הֲנָאָה ותועלת מרובה לנפשנו.

---

2. כשם שֶׁכָּל מי שבא לִבְנוֹת בנין, צריך לדעת איזה בנין הוא רוצה לבנות (בית, רֶפֶת, סֻכּה), כך כל הבא לחַבר חִבּוּר, צריך ראשית־כל לדעת בבירור על מה הוא רוצה לכתוב, או — כפי שנוהגים לקרא לזה — לשים לפניו את הָעִנְיָן, שעליו יָסֹבּוּ דבריו (נוֹשֵׂא החבור, למשל: מאמר על דבר „הַרְחָבַת ידיעת הלשון העברית בין בני הנעורים" או על דבר „תִּקּוּן בית־הספר). אחר כך צריך המחבר לְשַׁכְלֵל את הענין, לאסוף את כל החֹמֶר שיש בו, כדי להאיר על הענין לְפָרְשׁוֹ ולְבָרְרוֹ. המחבר צריך אפוא לברר לעצמו מה הוא רוצה לכתוב על אדות אותו הענין שבחר בו לנושא מאמרו. (כל העוסק בבנין לוקח לעבודתו לבֵנים, טיט, מֶלֶט, עצים ועוד).

החֹמֶר הזה נקנה לו לאדם על־ידי הִסְתַּכְּלוּת בְּהִירָה וחודרת בחיים, בבני האדם, מִנְהֲגֵיהֶם, אָרְחוֹת חייהם ותנאי החיים שהם נתונים בהם; על־ידי הסתכלות בטבע והוֹפָעוֹתָיו; על־ידי קריאה בספרים העוסקים באותו מקצוע, וע"י נסיונות שהמחבר עצמו עסק בהם והגיע לידי מַסְקָנוֹת שעמד על אֲמִתּוּתָם. וכל מי שהִרבה להגות ולחשוב; כל מי שהרבה לְהִסְתַּכֵּל בחיים ולחדור אל הַבָנת מְסִבּוֹתֵיהֶם; כל מי שקרא הרבה ושנה הרבה ושִׁמֵּשׁ בנסיונות הרבה — יעלה לו להוציא מתחת ידו חבור מתוקן יותר, נאה יותר ומשוכלל יותר.

אולם גל של לבנים וטיט ועצים וברזל אינו עוד בנין. וכל בַּנַּאי היודע את מלאכתו בורר לו מכל מין את הסכום הדרוש לעבודתו לפי גדלו של הבנין ומִספּר קומותיו וחדריו, ואחרי שערך לו תכנית שלמה ומלאה של הבנין כלו, הוא מתחיל בעבודה. והוא הדין בעריכת חבור.

אחרי שאסף המחבר חומר לעבודתו די הצורך, הוא צריך לבור ממנו את החשוב ביותר, את הדרוש לו ביותר לְמַטָּרָתוֹ, ולערוך אותו במחשבה — או גם בכתב — בסדר הגון ונכון, בתכנית ראויה, להקדים את זה שצריך להיות קודם ולְאַחֵר את מה שצריך להיות מאוחָר. ורק אחרי עשותו את כל אלה, יוכל המחבר לגשת אל עצם כתיבת החבור, אל הַרְצָאַת הַחִבּוּר.

---

3. בכל חבור ישנם אפוא שני צדדים: א) הצד הַחִיצוֹנִי, ב) הצד הַפְּנִימִי. איזהו הצד החיצוני? — הַצּוּרָה, הלשון, ההרצאה או הַסִּגְנוֹן. איזהו הצד הפנימי? — התֹּכֶן, כלומר: הענין, החומר, התכנית, הרעיונות הַמְּבֻעָים בחבור.

בנוגע לַצד החיצוני של החבור חַיָּב המחבר — גם במכתב פשוט מאיש לאשתו ומאדם לחברו הדברים אמורים — לְדַיֵּק בלשונו, לשמור על חֻקֵּי הדקדוק, להזהר משגיאות, לְהַצִּיב את ציוּנֵי־הַהֶפְסֵק במקומם, ולכתוב כל דבר ברור וּמְדֻיָּק, למען יבין הקורא בו.

(המשך יבוא)

חרבן פומפ ה,

ד"ר מ. זגורודסקי

ממראות הישוב החדש.*)

א. נחילי אדם.

(רשמי תיר).

יצאנו מן המיצר: דרומה רכסי קרני הכרמל וצפונה גבעות בודדות מהרי נצרת, ונגלה לפנינו בכל גדלו העמק הגדול, עמק יזרעאל. עברנו את המרחב הגדול מרחביה, וקרבנו אל נחלתנו החדשה גנורין או „נוריס העברי".

עוד מרחוק נראו לנו האהלים שנטיו לרגלי הגלבע כשורות של כורות הבנויות ע"י כורנים; אהלי עין-חרוד, אהלי תל-יוסף ואהלי בית-אלפא, — כורות גדולות מלאות דבורי-אדם; ובגשתנו — המון רב ירד בתחנת „עין-חרוד" לרדת אל המחנה — אל האהלים, ונשמע כעין זמזום דבורים עפות עמוסית דבש ושבות לקניהן — הוא זמזום המשור המנסר מעלות השחר עד צאת הכוכבים בנגריה.

פה התבצר ה„גדוד"; פלוגותיו, כעדות-דבורים, ממלאות את כל בתי-המלאכה וידי האנשים עוסקות בכל מלאכה. כל מורדי הגלבע זרועים אנשים; חופרים בורות ומסדרים עציצים ושתילים, שותלים ונוטעים כל עץ-מאכל וכל אילן-סרק; אל אשר נטעו לפני שנה ישיתו נוספות והרי לפנינו מרחב של שש מאות וחמשים דונמים נטועים. לא בחלומי, — והנה כמאתים דונם גפנים לפני, ואת הגפנים ממרחק הסיעו, „כנות" מארץ קולומבוס, כי לא תשכלנה; תהיינה גפני אדרת ותתנה פריין: ענבי מאכל למיניהם. והנה עלי-זית; רעננים שתילי הזיתים והוד להם, ועוד שנים מספר ומלך הזית במורד הגלבע והיה העמק לארץ זית ויצהר. — גם השקד מציץ מחרכי האדמה, עולה מתחת רגביה ומשמח עין בירק עליו. והרי חמוץ — היא ה„בננה" — עומד לפני רוח, כי עוד לא גדלו „הוסיו" ואספו הנהו גבוה ושפל, ויחדיו הם מכים שרש ומגוללים כיריעה את עליהם הרחבים. הגבעה — גבעת תל-יוסף — מוקפה אנשים ונשים, כלם בקרדמות יעל. עליה לחפור בורות ולנטוע: „כוזרינות", „ארנים", „אזדרכות", „אקלפתים", מילות נטעים בכל מקום אשר במעדר יעדר ולא תעלה עליו רגל בהמת-עבודה — ובמחרשה לא יחרש. חורש אקלפתים, ששים מינים, סביב לו, והיה החסון מהם לשארית ומזרעו יקח ליער את יתר הגבעות, והחלשים יוזרו הלאה — חורש נסיון הוא בעמק. גם התפוח ובני מינו נטעים, גם התאנה וכל עץ מאכל יובאו הנה והיתה הארץ לגן, גן נעול, בין הגלבע וגבעות „קטן-החרמון".

והנה עוד עדת דבורים! בנות הגדוד צועדות עלי גן הירק, שותלות, מנכשות, זורעות ואחרי כל ירק תדרשנה; ערמת כרוב וכרובית לפניהן והיתה הערמה למאכל לגדוד ערב ובקר וצהרים; בכרובית יחלו — ובכרוב ימלאו לשבע בטנם ויתמו. גנות הירק מרובות הן וכל גנה זרועיה תצמיח: סלק, צנון, בצל, שום, גזר, חסה, תרד 1) וכל ירק אחר למינהו; עוד לא גמלו ירקות חרף, והנה פלוגה אחרת שותלת ירקות אביב; חצילים 2), עגבניות 3), וכאלה רבים אחרים; ושדות רחבי-ידים מתכוננים לירקות קיץ — אבטיחים, דלעים, מלפפונים וכו'. פלוגה קטנה עוסקת במשתלת הטבק; אחרי שהצליחו פעם ואספו יבול נהדר שיספיק לכל צרכי הגדוד הגדול במשך כל השנה, ירבו לנטע גם השנה את „בני-המרי" 4); פני החברים זועפים; „עלי השתילים החוירו?" — אין רע, הרביתם מים וכל יתר כנטול דמי. „השתילים צפופים מאד"? — אין דבר, השתילום אל הקרחות; הגבורים יקלטו והנחשלים יאבדו. „אפשר רזה היא אדמתנו ושוקקת לאשלג 5) ולזרחנת 6), מאכלי תאוה לטבק"? — מה טוב! אם תפיצו ככר אשלג להקטר ותיטיבו לטבקכם; וגם ככר זרחנת תביא מרפא לעפר המנצל.

עיני הגדוד למרחוק הבטנה: שדות רחבי-ידים ונהרי-נחלי מים דרכם בשפע יזרמו, ושמש — קרניה החמות כל השנה תפזזנה; המים והשמש הלא יערות דבש ייצרו ולכן מכינים שדות לקנה הסכר; אם יצליח — ואין מפריע להצלחת הקנה בעמק — הלא אז אל כל בתי-המלאכה המרובים גם בית-מלאכת הסכר יוסף, ושתו אז בני הגדוד חה עם סכר, תחת אשר כעת ימר התה לשותיו.

לנסיון גם פרדס תפוחי-זהב קטן-השטח אבל גדל-הערך החברים מכינים.

לארך כל דרכנו מוריקים שדות החטה והשעורה; שדות כבירים נזרעו, די כלכלת כל הגדוד, כלכל והותר. יש די מים כדי להשקות את כל השדות, כי שלחו מעינות בנחלים; שדי תרומות יתנו בר אם גם הרי הגלבע יהיו השנה ללא טל וללא מטר. נזרעו שדות גדולים סלק למספוא לבהמות, וכי יצמא הסלק והשקו גם אותו לרויה, כי משק המים נשמע בכל אשר נפנה. נחלי-בליעל בעתונו; אמרנו: מי ילך לנו אל ארץ משכלת זו; מי יהין הראשון לעלות אל מקום מגגע אשר מכל מאה אנשים מאה טחולים מנפחים, ממלאים גורמי קדחת ביצות, קדחת רביעית וקדחת שחורה. והנה ההינו! את גלוד, הוא עין-חרוד, צדו וישיבוהו בסד; הקיפוהו קירות וישימוהו כנד ושלחו את מימיו הרבים אל הנחלים ואותם הורידו עד תל-יוסף ועד תל-פיר ועד בית-אלפא — ושמה מימיו מגיעים, ושתו ממנו לרויה והשקו ממנו עדרים וגם שדות וכרמים וגנות וגנים ישקו מהם. עוד העבודה נמשכת, עוד גדודי אדם חופרים בנבכי האדמה, מניחים צנורות, רומסים בבוץ בנעליהם הארכות עד מתניהם, מכסים, מתקנים; עוד העבודה הזאת, עבודת ההבראה וההכשרה תמשך בודאי שנים; כי רבו הנחלים בעמק וכלם נהפכו ל„זפת", כלם היו לקדחת בוערת בעצמות האומללים, עבדי אדוני הארץ, שבנפשם הביאו לחמם, לחם צר לפיהם, ועפרות זהב למלאות חורי אדוניהם. עוד מעינות מפכים מימיהם ונחלים יזרמון למלא רחב העמק, ואם לא ישימו גם עליהם משמר ונהפכו לקללה גם לגדוד יורש המקום ויפול גם הוא חלל במלחמה עם קטני-היצורים הנולדים במי הביצות.

(המשך יבוא)

*) הערת המערכת: הננו מפנים מקום רחב בירחוננו למאמרים ותאורים על הישוב החדש בארץ עתידנו. צעירינו קוראי „הכוכב" צריכים לדעת את האמת לא תה ולוא תהא גם מרה — על כל הנעשה שם, ובטוחים אנו כי המעצורים והמכשלים הזמניים לא ירפו את ידיהם ורוחם.

1) שפינאט. 2) באדינזאן. 3) פומידור. 4) מין טבק. 5) פוטאש. 6) פוספאט.

החלק המדעי והפובליציסטי

ספורי תוספות יום טוב.

בשני בשבת ד' תמוז שנת שפ"ט לפנות ערב בא אלי יהודי אחד וַיַּגֵּד לי, כי יוֹעֵץ־הַסְּתָרִים אשר להקיסר שאלהו, אם אפשר למצוא אותי כעת בביתי, כי דבר נחוץ לו אֵלַי. ובֶאֱמֹר לו האיש, כי אין לו לִטְרוֹחַ ולבוא אל ביתי, כי הוא ימסור לי את דבריו ואנכי אבקרהו בביתו, ענהו השר, כי השָׁעָה דחוקה וכי הוא צריך תֵּכֶף לראות את פני. כשמעי זאת נבהלתי מאד ואמהר לקרוא אלי את גדולי־העיר, ואספר להם את המאורע. בעת הזאת בא יועץ־הַסְּתָרִים בְּמֶרְכַּבְתּוֹ אל חצר יהודי אחד, אשר ממול ביתי. וַיִּתְמַהְמַהּ שם כחצי שעה, ואחר עלה אל ביתי אשר בקומה השניה וישאל רשות מאנשי ביתי לבוא אלי אל חדרי. ובבואו הושיט לי את ידו בידידות ואנכי מהרתי ואגיש לו כסא לשבת. ויושיבני לימינו ונשיח בענינים שונים, אחר פָּנָה אלי ויאמר: „רב נכבד! דְּבַר־סֵתֶר לי אליך"! — קמתי ממקומי ונכנסתי עמו לחדר מְיֻחָד ושם גִּלָּה את אזני, כי הקיסר מִוִּין שלח פקודה אל מִשְׁנֵהוּ אשר בפרג להביא אותי בנְחֻשְׁתַּיִם ולשלחני מהר וִינָה. גם אמר לי, כי עוד דברים בפיו להגיד לי, אבל לא פה הוא המקום, ולכן שִׁחֲרַנִי לנסוע עמו במרכבתו אל בית הַפַּרְנָס ר' יעקב בַּשׁ, ושם ישמיעני את דבריו.

„אינני שׁוֶֹה בכבוד הגדול הזה" עניתי לו, „ואוכל ללכת שמה ברגל". דברי אלה נאמרו לא מתוך עֲנָוָה יְתֵרָה שהיתה בי, כי אם מיראתי אולי בחפצו להובילני תכף אל בית־הסהר, ורק כדי שלא לעורר שָׁאוֹן בָּדָה מלבו את הָאַמְתָּלָה ע"ד הפרנס. אך, כנראה, הבין השר לְרֵעִי ויאמר: „לכבודך, רבי, אלך גם אני אתך ברגל לבית הפרנס". ונקם ונלך וילכו אתנו גם ראשי העיר שהתאספו בביתי.

בבואנו שמה הושיבני השר לימינו, וישוחח אתנו בידידות כחצי שעה. ואחר קרא את ה"ג ר' יעקב בַּשׁ אל חדר מְיֻחָד ויאמר לו: „יעקב חביבי, לי קשה מאד להכאיב את לב הרב בדברי, כי כַּבֵּד אכבדהו מאד וְיָרֵא אנכי פן יִבָּהֵל ברוחו בשמעו את פקודת־הקיסר הקשה ויעשה מְדֻחֶה. לכן אבקשך, כי תואיל אתה לגלות לאט לאט את אזנו, כי בפקודת הקיסר עליו לנסוע תכף וִינָה, ואם לא ימהר למלא את הפקודה — ואסרוהו בכַבְלֵי ברזל והביאוהו שמה, וכבר הכין המשנה עשרה שוטרים מְזֻיָּנִים ונחשתים בידיהם לעשות כמצוה, והנם יושבים בביתי ומחכים לבואו. ואותי צוה המשנה להביאהו לביתי ולמסרו בידי השוטרים להוליכהו תכף וינה".

כשמוע הגביר את הדברים האלה חרד חֲרָדָה גדולה ויאמר לו: „אדוני רב החסד! הנה נא הואלת להראות רב טובך לרבנו, כי לא חפצת לבהלהו בשואת־פתאם, כי יגדל נא חסדך עמדו להמשיך מעט את הדבר עד אשר נשלח מקרבנו שני אנשים נכבדי־קרת לחלות את פני המשנה, כי יתן לרבנו לנסוע בעצמו וינה כפקודת הקיסר בראשונה, ולא יחלל את שם כבודו וכבוד עמנו לעיני העמים". „אנכי אעשה כדבריך", ענה יועץ הסתרים, ואחכה פה למענה המשנה".

וילכו שני הפרנסים ר' דוד לוריא ור' ישראל דנובר אל המשנה להתחנן לו ולבקש מלפניו על רבם.

(המשך יבוא)

מעובד ע"י יצחק קנטור.

חֻרְבַּן פּוֹמְפֵּיָה.

משנכנס אב מרבים בהרהורי חורבן.

לפני אלף שמונה מאות ארבעים וארבע שנה נמחתה כליל העיר הגדולה והעשירה פומפיה מעל פני האדמה, בעטיה של לבת־אש שֶׁנִּזְרְקָה מִתּוֹךְ לוֹעַ הַר־הַגַּעַשׁ הידוע וֶזוּבִיּוּס. נזכרנו כעת בגורלה המר של פומפיה, כי זה לא כבר, לפני שבועות מספר, נִשְׁקְפָה סַכָּנָה כזאת לכל הערים והכפרים, הנמצאים בסביבות הר־הגעש אֶטְנָה, על האי סיציליה, בִּירְקוֹ מלועו תִּמְרוֹת עשן ואש וגם פלגי לבה שורפת,

וְאֵלֶּה הֵן תּוֹלְדוֹת חָרְבַּן פּוֹמְפֵּיָה:

באחד המקומות היותר יפים באירופה, בארץ איטליה על שפת הים, לא רחוק מנֵיאַפּוֹלִיס, במדינת קַמְפַּנְיָה, נמצאה העיר ההומיה פומפיה, אשר סחרה עם איי הגויים וכְּרַכֵּי הים.

ידיעותינו בקורות העיר הזאת מְצֻמְצָמוֹת הן וקלושות מאד. בפעם הראשונה נזכרת פומפיה בספרי הַהִיסְטוֹרִיוֹן טיטוס לִוְיוּס ביחס אל מלחמתם השנית של הרומאים נגד הַסַּמְנִיטִים (סוף המאה הרביעית לפני הולדת הנוצרי). בעת ההיא עברה העיר אל תחת שלטונה של רומה האדירה. אולם ברבות הימים התקוממה פומפיה (יחד עם שאר ערי איטליה) נגד מרות הרומאים, עד שבסוף קבלה זכויות של עיר חפשית, הנמצאת בקשרי ידידות עם רומא (civitas foederata).

בכלל לא היו בטוחים ביותר בעיר הזאת בשל הַוֻּלְקָן הקרוב לה, וֶזוּביוס, ובשנת 63 אחרי הולדת הנוצרי קרה בה אסון גדול בעטיו של הר־שרפה זה, אשר התפרץ לפתע־פתאם להשחית בנינים רבים בניאפוליס, הרקולנום, נוצריה; אולם ביחוד גרם נֶזֶק רב לפומפיה. עד כמה גדל הפעם חורבן העיר נוכל להבין מזה, שבסינט ברומי נִמְלְכוּ בדעתם: הַכדאי הוא לחַדֵּש את העיר הזאת, או להשאיר אותה על עיי חרבותיה מבלי נגוע בהם. גם עשירי ונכבדי העיר עזבו את שממותה ועברו להתישב במקומות יותר בטוחים. אולם סוף־סוף החליטו לבנות את העיר מחדש ונגשו במֶרֶץ רב להוציא את מחשבתם זו לפֹעַל.

אך כעבור שנות מספר, בשוב העיר ל„איתנה" הראשון, קרה אסון חדש והוא גם האחרון. והמעשה שהיה, כך היה:

ביום 24 לאוגוסט שנת 79 למנין הנוצרים, כשפומפיה היתה מלאה אנשים מפה לפה מתושבי הערים הסמוכות, אשר באו שמה אל האַמְפִיתֵיאַטְרוֹן להסתַּכֵּל במשחקי הַגְּלַדְיָטוֹרִים והמִימוּסים (מוקיונים), בעצם היום הזה התפרץ שנית הֶזוּביוס מתוך חרצֻבות־שַׁלְהַבְתּוֹ.

וככה מתאר את המאורע האיום ההיסטוריקן קסיוס דיאו, שחי במאה השניה למנין הנוצרים:

„מאורעות איומים ומשונים קרו אז בקמפניה. מהר וֶזוביוס יצאו עמודי אש, ונדמה לכל, כי יצורי בַלָּהוֹת, ענקים מגיחים ועולים משאול תחתיה בין הרים וגֵיאיות, בערים ובכפרים. באויר מורגש היה חֹרֶב בלתי שכיח — ותכף התחיל רעש האדמה; הכל קפץ והִתמוֹטֵט ממקומו. רְעָמִים נשמעו מלמעלה ומתחת לאדמה. הים סער והִכָּה גלים. אחרי כן נשמע קול פצצה כבירה; נדמה, כי ההרים מתמוטטים. אבנים גדולות נזרקו למעלה, ואחריהן התפרצו האש והעשן המחניק, עד כי האויר נתערפל והשמש נעשתה כֵהָה, כִּבְשְׁעַת לִקּוּי־חַמָּה. ככה נהפך היום—ללילה, והאור—לצללים. רבים חשבו בִלְבָם, כי הַגִּיגַנְטִים שבו להתקומם נגד הָאֵלִים, אולם מרבית התושבים היו בטוחים, כי הארץ נהפכת לתהו־ובהו וכי בא היום האחרון לחיי בני אדם על פני הארץ. הכל רצו והִתְלַבְּטוּ כמְשֻׁגָּעִים: אחד הסתתר בבית, השני ברח מביתו, זה מהר מהים ליַבָּשָׁה, והלז מצא לו מִקְלָט בטוח בין גלי הים הסוער. בינתים התחילו לרדת ארצה גשמי אֵפֶר דְּחוּסִים, אשר מלאו את כל רחבי הארץ, את כל הים ואת כל האויר. הם גרמו נְזָקִים כבירים; בכל מקום, שבו ירד האפר, נהפך המקום לארץ ציה וצלמות. האפר כסה בשכבה עבה גם שתי ערים גדולות: פומפיה וְהֶרְקוּלַנוּם. כל כך רב היה האפר, עד כי הגיע לחופי אפריקה, סוריה ומצרים, וגם עד רומי בא וכסה את השמש. גם בעיר הזאת קמה מהומה נוראה, כי איש לא ידע מה נעשה ומִתְהַוֶּה".

בכלל בא החורבן טֶרֶם שיכלו לצפות לו, ועל כן לא יכלו האנשים לנוס ולהמלט. בפומפיה גופא נמצאו כעת עד שש מאות שלָדים מאת חללי תושביה האומללים.

להמונים אשר נקבצו באמפיתאטרון עלה לנוס מהעיר ולהציל את נפשם. ובמקום בנין האמפיתאטרון הזה נמצאו כעת ששת שלדי גלדיטורים, אשר נהרגו, כנראה, עוד טרם התחילה המהומה. מלבד אלה נמצאו גם שמונה שלדים של אֲרָיוֹת. מה היה גורלם של שאר תושבי פומפיה לא ידוע בבֵרור.

מאז לא נבנתה העיר מחדש. בשמה נקרא אח"כ כפר־קטן, אשר נוסד בסביבות העיר החרבה, אולם בשנת 472 היה גורלו כגורל פומפיה העתיקה. העיר פומפיה אבדה כליל ולא נשאר ממנה כל זכר.

רק בשנת 1748 שוב התחילו להתענין בקורות העיר הזאת. התחילו לחפור בלַבָּה, אשר כסתה את העיר, ומצאו מתחתה רחובות עיר עם בנינים עתיקים ונהדרים; בבתים מצאו כלים יְקָרֵי המְּצִיאוּת. בכלל נותנים החפירות בפומפיה חומר רב לחוקרי קדמוניות בימינו.

אין הי דות נוקמת ונוטרת לשונאיה, אולם בחורבן פומפיה והרקולנום, כעשר שנים אחרי חורבן ירושלים, — ראו רבים אצבע אלהים ונקמת שדי „לגוי המר והנמהר", שבחר לו להכניע עמים וארצות בעֹצֶם ידו. בא אפוא כח אֵיתָנִים, כח הטבע, והזכיר את מלכות רומי, כי יש גבול לכח האדם וגבורת ימִינוֹ.

י. ש.

יְהוֹשֻׁעַ (לַגִּבְעוֹנִים): לְכוּ, שׁוּבוּ אֶל זִקְנֵיכֶם וְאֶל יוֹשְׁבֵי אַרְצְכֶם וְהִגַּדְתֶּם לָהֶם, כִּי גָדוֹל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל הָאֱלֹהִים, וְעַמּוֹ — בְּחִיר הָעַמִּים.

הַגִּבְעוֹנִים: מְבֹרָךְ שֵׁם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וּבָרוּךְ עַמּוֹ לָעַד!

(הולכים כולם. נשארים שנים מבני העם: פרץ וחצרון).

מַחֲזֶה רְבִיעִי.

פֶּרֶץ וְחֶצְרוֹן.

פֶּרֶץ: בֶּהָלָה וְחִפָּזוֹן! נֶחְפְּזוּ נְשִׂיאֵינוּ לִכְרֹת בְּרִית עִם עַם נֵכָר, בְּטֶרֶם יַחְקְרוּ חָקוֹר וְדָרוֹשׁ אֶת הַמַּלְאָכִים, לָדַעַת: הָאֱמֶת בְּפִיהֶם. אִם לֹא? דּוֹאֵג אֲנִי, פֶּן נִתְעֵינוּ בַּשָּׁוְא.

חֶצְרוֹן: הֲלֹא הָעָם כֻּלּוֹ רָאָה וְשָׁמַע. בָּחוֹן בָּחֲנוּ אֶת הַמַּלְאָכִים וְגַם מִצֵּידָם לָקָחוּ.

פֶּרֶץ: אָמְנָם, לָקְחוּ מִצֵּידָם — אַךְ מַדּוּעַ זֶה לֹא שָׁאֲלוּ אֶת פִּי יְיָ?

חֶצְרוֹן: אָכֵן פֶּלֶא הַדָּבָר: אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן, זְקַן יִשְׂרָאֵל, לֹא נִרְאָה כָּל הָעֵת לְעֵינֵי הָעָם.

פֶּרֶץ: הָבָה, אָחִי, נֵצֵא בְּעִקְּבוֹת הַמַּלְאָכִים, וְנִרְאֶה אָנָה יֵלֵכוּ. (הולכים).

הַמָּסָךְ.

(המשך יבוא).

ח. צ׳רניאבסקי.

שִׂיחוֹת הַטֶּבַע.

א. הַסְּנוּנִית.

אֵין אַף אַחַת מִצִּפֳּרֵי הַמַּסָּע, אֲשֶׁר נְקַבֵּל אֶת פָּנֶיהָ בְּשִׂמְחָה רַבָּה כָּזוֹ, שֶׁנִּפְגֹּשׁ אֶת הַסְּנוּנִית, בְּשׁוּבָהּ אֵלֵינוּ מִמֶּרְחַקִּים. הִיא מְבִיאָה אִתָּהּ אֶת הָאָבִיב הַמְקֻוֶּה: שָׁבָה הִיא עִם הֵעָלְמַת הַשֶּׁלֶג וְעִם הוֹפָעַת זְבוּבִים וְיַתּוּשִׁים פּוֹרְחִים בָּאֲוִיר. בְּעֹנֶג רַב אָנוּ מַקְשִׁיבִים אֶת צִפְצוּפֶיהָ וּמִתְבּוֹנְנִים אֶל הַטִּיסוֹת וְהַתְּנוּעוֹת הַנָּאוֹת וְהָאַמִּיצוֹת שֶׁל שַׁיִּט הָאֲוִיר הַזֶּה. מִסְתַּכְּלִים אָנוּ בְּחִבָּה אֶל עֲבוֹדַת הַצִּפּוֹר, בְּשָׁעָה שֶׁתִּגַּשׁ לְבִנְיַן קִנָּהּ מִתַּחַת לְגַג בֵּיתֵנוּ אוֹ רִפְתֵּנוּ. וּבְעֵת אֲשֶׁר יָצִיצוּ אֶפְרֹחִים רַכִּים מִן הַקֵּן, נִשְׁתַּתֵּף גַּם אָנוּ בְּשִׂמְחַת הַצִּפּוֹר הַמְאֻשָּׁרָה. אֵין אֶחָד מֵאִתָּנוּ מֵעֵז לְהָרִים יָד נֶגֶד סְנוּנִית. הֲלֹא גַּם הַיְלָדִים יְסַפְּרוּ, כִּי הַסְּנוּנִית חֵרְפָה נַפְשָׁהּ לְכַבּוֹת אֶת שְׂרֵפַת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ. אֲהוּבָה הִיא הַסְּנוּנִית עַל הַכֹּל בְּעַד נֶאֱמָנוּתָהּ לְבֵית הָאָדָם, תְּנוּעוֹתֶיהָ, יְפִי־תָאֳרָהּ וַעֲלִיצוּתָהּ. הֲלֹא כַּךְ נִכְנֶה אוֹתָהּ „סְנוּנִית־הַדְּרוֹר". הַאִם יֵשׁ דָּבָר יוֹתֵר יָקָר מֵחֹפֶשׁ וּדְרוֹר? בָּאָבִיב שָׁבוֹת הַסְּנוּנִיּוֹת אֶל מְקוֹם מוֹלַדְתָּן, אֶל אוֹתוֹ הַכְּפָר אוֹ הָעִיר שֶׁמִּשָּׁם נָדְדוּ בַּסְּתָו, וּלְעִתִּים קְרוֹבוֹת — אֶל אוֹתוֹ הַבַּיִת שֶׁבּוֹ קִנְּנוּ בַּקַּיִץ הֶעָבָר. מִן הָרֶגַע הָרִאשׁוֹן לְשׁוּבָן, תְּחַפֵּשְׂנָה אֶת קִנָּן הַיָּשָׁן, וְאִם הוּא קַיָּם וְחָזָק, תְּתַקֵּנָּה אוֹתוֹ וּתְחַזֵּקְנָה אֶת בִּדְקוֹ. אַךְ אִם הַקֵּן שֶׁל אֶשְׁתָּקַד 1) נִתְקַלְקֵל לְגַמְרֵי, תִּגַּשְׁנָה תֵּכֶף וּמִיָּד לְבִנְיַן קֵן חָדָשׁ תַּחַת רַכְּבֵי הַחַלּוֹנוֹת וְהַגַּגּוֹת.

חֹמֶר לַקֵּן יְשַׁמֵּשׁ לָהֶן עָפָר רַךְ וְדִבְקָנִי 2) אֲשֶׁר עַל יַד הַנַּחַל הַקָּרוֹב. רֶגֶב אַחֲרֵי רֶגֶב, פֵּרוּר אַחַר פֵּרוּר תִּשֶּׂאנָה בְּחַרְטֻמָּן אֶת הַחֹמֶר הַזֶּה, וּבְאֶצְבְּעוֹתֵיהֶן הָעֲנֻגּוֹת תְּדַבֵּקְנָה אוֹתוֹ אֶל הַקִּיר נִדְבָּכִים 3) נִדְבָּכִים כְּגוֹדְרִים 4). אֶל תּוֹךְ הַחֹמֶר תְּגַבֵּלְנָה שְׂעָרוֹת וְנוֹצוֹת וְרִיר פִּיהֶן יְשַׁמֵּשׁ לָהֶן כְּמֶלֶט.

קֵן כָּזֶה מִשְׁקָלוֹ חֲצִי קִילוֹ, וְזוּג סְנוּנִיּוֹת גּוֹמְרוֹת אוֹתוֹ בְּמֶשֶׁךְ תִּשְׁעָה יָמִים. בְּמֶשֶׁךְ הַזְּמַן הַזֶּה תָּעֹפְנָה אֶל הַנַּחַל יוֹתֵר מֵאֶלֶף קִילוֹמֶטְרִים. וּמִשֶּׁיִּתְיַבֵּשׁ הַקֵּן, שֶׁדְּמוּת חֲצִי כַדּוּר לוֹ, תְּרַפֵּדְנָה אוֹתוֹ בְּנוֹצוֹת וּבְתֶבֶן רַךְ, וְאֶל הַמַּצָּע תָּטִיל הַסְּנוּנִית עַד שֵׁשׁ בֵּיצִים. הַדְּגִירָה תֶּאֱרַךְ כִּשְׁבוּעַיִם, וּמִקֵּץ הַזְּמַן הַזֶּה יִתְבַּקְּעוּ מֵהֶם אֶפְרֹחִים, אֲשֶׁר יָעוּפוּ מִקִּנָּם אַחֲרֵי שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת לְלֵידָתָם. הַסְּנוּנִית תָּעוּף בְּלִי הֶרֶף וּמִצְטַיֶּנֶת בְּאִי־עֲיֵפוּתָהּ. דּוֹמֶה שֶׁזְּקוּקָה הִיא לִתְעוּפָה, כְּשֵׁם שֶׁהִיא זְקוּקָה לָאֲוִיר. עַל הָאָרֶץ תַּעֲמֹד רַק בְּלָקְטָהּ חֹמֶר לַבִּנְיָן. רַגְלֶיהָ הַקְּצָרוֹת וְהַחַלָּשׁוֹת אֵינָן מוּכְשָׁרוֹת לַהֲלִיכָה, וְלָכֵן הִיא מְחֻסֶּרֶת אוֹנִים בְּלֶכְתָּהּ. לִמְעוּפָהּ הַתְּמִידִי יֵשׁ קֶשֶׁר עִם צְרָכֶיהָ הַכַּלְכָּלִיִּים. מְזוֹנָהּ הוּא הַחֲרָקִים 5) הַשּׁוֹנִים, וְהַחֲרָקִים מַחֲלִיפִים אֶת מְקוֹמָם לְפִי מֶזֶג־הָאֲוִיר. פַּעַם יִתְלַבְּטוּ עַל גַּבֵּי הַבִּיצוֹת, הַנְּהָרוֹת וְהָאֲגַמִּים, פַּעַם יִסְתַּתְּרוּ תַּחַת עֲלֵי הָעֵצִים וְלִפְעָמִים יִרְמְשׂוּ בְּצֵל הַיַּעַר — וְעַל הַסְּנוּנִית לָדַעַת אֶת צֵאתָם וּבוֹאָם וּמְקוֹם תַּחֲנוּתָם.

---

1) [illegible] שעברה. 2) ויתדבק. 3) ש[illegible]רה. 4) בגאים 5) משים.

הַטֶּבַע הֶעֱנִיק לַסְּנוּנִית כְּנָפַיִם צָרוֹת וּמְחֻדָּדוֹת, הַדּוֹמוֹת לְמַגָּל הַקָּצִיר. וַאֲרֻכּוֹת הֵן כְּנָפֶיהָ, אֲשֶׁר מִדֵּי תּוֹרִידֵן, תַּאֲרַכְנָה הַרְבֵּה מִמִּדַּת גוּפָהּ; בִּכְנָפַיִם אֵלֶּה תֶּחֱצֶה אֶת הָאֲוִיר וְנִשְּׂאָה אֶת גּוּפָהּ הַקַּל. גַּם זְנָבָהּ הָאָרֹךְ, הַדּוֹמֶה לְמַזְלֵג, מְסַיֵּעַ[1] לָהּ בִּמְעוּפָהּ וּמְשַׁמֵּשׁ לָהּ כְּעֵין הֶגֶה[2].

הַסְּנוּנִית תָּמִיד צוֹהֶלֶת, עַלִּיזָה וְאַמִּיצָה. רוּחַ שֶׁל שִׂמְחָה שׁוֹרָה עָלֶיהָ תָּמִיד, מִלְּבַד יְמֵי הַסַּגְרִיר, עֵת לֹא תִּמְצָא לָהּ מָזוֹן, מִסִּבַּת הִסְתַּתְּרוּתָם שֶׁל הַחֲרָקִים. אַף אִם קְטַנּוֹת הֵן עֵינֶיהָ, אַךְ הִיא מֵיטִיבָה לִרְאוֹת בָּהֶן אֶת הַחֶרֶק מֵרָחוֹק, רוֹדֶפֶת אַחֲרָיו וְלוֹכֶדֶת אוֹתוֹ מִתּוֹךְ מְעוּפָהּ בְּפִיהָ הַפָּעוּר לִרְוָחָה. אֶת הַחֲרָקִים הַיּוֹשְׁבִים לֹא תּוּכַל לָצוּד, כִּי חַרְטוּמָהּ רָחָב וְכָפוּף קְצָת לְמָטָּה. בִּימֵי סַגְרִיר תִּשְׁתַּדֵּל לְהַרְגִּיז אֶת הַחֲרָקִים מֵרִבְצָם וְלִלְכֹּד אוֹתָם בָּאֲוִיר.

בְּיוֹם בָּהִיר יִרְמְשׂוּ הַיַּתּוּשִׁים בַּמָּרוֹם, וְלָכֵן תַּגְבֵּהְנָה גַּם הַסְּנוּנִיּוֹת אָז לָעוּף. וּבִימֵי הַטַּחַב[3] וְלִפְנֵי הַגְּשָׁמִים יָעוּפוּ הָרְמָשִׂים סָמוּךְ לָאֲדָמָה. לָכֵן תָּעוּף גַּם הַסְּנוּנִית בְּעִקְּבוֹתֵיהֶם בְּפִיהָ הַפָּעוּר תָּמִיד. וּלְפִיכָךְ יְנַחֲשׁוּ הַבְּרִיּוֹת עַל־פִּי מְעוּף הַסְּנוּנִית אֶת מֶזֶג־הָאֲוִיר הַבָּא. כָּל יָמֶיהָ עוֹבְרִים עַל הַסְּנוּנִית בִּטִיסָה. עָפָה הִיא חִישׁ כַּבָּרָק וְגַם מִתְרַחֶצֶת מִתּוֹךְ מְעוּפָהּ. מִי לֹא רָאָה אֶת הַסְּנוּנִיּוֹת פּוֹרְחוֹת עַל פְּנֵי שֶׁטַח הַמַּיִם וְטוֹבְלוֹת אֶת גּוּפָן לְרֶגַע? תַּעֲלֶינָה וְשׁוּב טוֹבְלוֹת, וְכֵן תַּעֲשֶׂינָה פְּעָמִים אֲחָדוֹת, עַד אֲשֶׁר תְּשַׁבְּנָה עַל שִׂיחַ לְתַקֵּן אֶת תִּסְרָקְתָּן[4]. מְעוּפָן הַמָּהִיר מַצִּיל אוֹתָן מִן הַטּוֹרְפִים. אַךְ עַל־פִּי־רֹב הַבְּרִים הַנִּרְדֶּפֶת אֶת קוֹלָהּ—וּמִיָּד בָּאוֹת לְעֶזְרָתָהּ סְנוּנִיּוֹת רַבּוֹת וּבְאֹמֶץ לֵב תְּגָרֵשְׁנָה אֶת הַטּוֹרֵף.

עִם בֹּא יְמֵי הַקּוֹר, עֵת יִתְחַבְּאוּ הַחֲרָקִים, תַּעֲזֹב הַסְּנוּנִית אֶת קִנָּהּ וְתָנוּד אֶל הָאֲרָצוֹת הַחַמּוֹת.

1) עוזר, ‏2) מוט האניה או הסירה. 3) הלחות באויר. 4) סדר ב־צוציתן.

חִידוֹת לִילָדִים.

א) בֵּן שְׁתַּיִם הִנְנִי,
בֵּין רוֹזְנִים מִשְׁכָּנִי,
וְאִם תְּהַפְּכֵנִי
אֶהְיֶה לְעָנִי.

ב) הָרִאשׁוֹן לְמֶלֶךְ אֲנִי,
בְּאַרְמוֹן מִשְׁכָּנִי:
בַּלַּיְלָה אַל תְּהַפְּכֵנִי,
כִּי מוֹשֵׁל יָם הִנְנִי.

י. ו—ק.

סנוניות.

נחלץ מצרה, הודות לערמתו המצינה.

משני הילדים היה „פחדן" מוג-לב וירא למאד גם מאושה קלה. כל נדנוד קט, גם קול עלה נדף יכל לסבב, כי „פחדן" קפץ חיש אל מאורתו, התחבא והסתתר עמק עמק בתוכה, ורק בבא הלילה היה יוצא הימנה בזהירות, וכל זה אלא משום תאותו הגדולה לאכל כרוב לשבע.

לעמת זה היה ה„גאה" מהיר-חמה, עז-נפש ונשען על בינתו, ובכל יום ויום רץ וקפץ בעמקים וגיאיות, והודיע בקול רם, כי לבו אמיץ בגבורים ואינו מתירא מפני כל.

— השמר, „גאה", לבל יגישוך פתאם צלוי-באש אל השלחן במרק-מטעמים! — העיד בו אביו הערום, השכם והעד.

— מה אתה סח, אבא! פחדך כחד שוא הוא — ענה הגאה בגאון, — הכי תדמה כי כל כך בנקל יתפשוני? הרי חוש-השמע שלי חריף מאד, כדרוש לארנב; במרחק מאה צעדים אשמע ואַרגיש בקרב אלי איזו בריה. בשמעי צעדי הציד, אז דיה לי קפיצה מהירה אחת ואני במאורה או בתוך הדשא הרם, ואובד עצות יהיה אף אם יחפשני מאה שנה...

— הכלבים, חביבי, הכלבים יריחו בכל מקום, גם במאורה, גם בעשב — העיר האב את אזנו בדאגה.

— גם מחמת הכלבים לא אירא כלל, — ענה ה„גאה" ברצינות [1] — הלא רגלי אינן של עצים, חל לה, וכשאאלץ לנוס על נפשי, אז אעשה בדרכי קפיצות עקלקלות אחדות, פעם קדימה, פעם אחרנית, פעם לצדדין, עד כי אטה את הכלבים מני ארח והיו כמתעתעים...

— לא, יקירי, כל זה טוב ויפה אך בעתו! — אמר אליו ה„ערום", — הנה כבר זקנתי והנני בעל נסיון גדול, הרבה ראיתי בימי חיי הבלי, הרבה סבלתי, נשאתי ובחנתי בעצמי, לא פעם ושתים היה כפסע ביני ובין המות, ולכן יודע אני מה קשה לנו הארנבים להחלץ ולהנצל, בשעה שמבקשים את נפשנו לקחת, או מתכוננים לתפשנו!

באותו רגע נשמע שאון קל בינות לשיחים. נבהל „פחדן" ולבו מת בקרבו מרב פחד — ומהר להמלט על נפשו וקפץ לתוך מאורתו. אחריו רץ „הערום" הזקן, אבל לבלתי ישגיחו בו אנה ימצא מפלט ואיה מקום מחבואו, רקד וקפץ בראשונה ימינה אחר כך שמאלה ובאחרונה קרב בחפזון אל מאורתו והתחבא בתוכה!

— מדוע אתה נס על נפשך, אבא? — אמר „הגאה" במנוחה, — הלא אין כל סכנה?

וטרם עוד הספיק לכלות את דבריו ומעל לראש „הערום" עפו זיקי-הרדק [2] כברד. ו„הגאה" לא מצא עוד, כמובן, עז בנפשו לשבת ולחכות,? ובמהירות התחיל לרוץ בדרך המפנה אל מרחבי השדה...

אזלת יד הציד [3] להשיג את הארנב מהיר-הרגלים, אך בזה הרגע באו לו כלביו לעזרה: הם התחילו רודפים אחרי ה„גאה". רואה ה„גאה", כי קרב קצו, והוא רץ, רץ חיש כברק, מבלי הבט לאחריו; פעם מקפץ הצדה, פעם אחרנית. גם הכלבים, כנראה, לא צפון לבם משכל, [3] ולא יתנו את נפשם להוליכם תועה לא דרך [4]. זכר ה„גאה", כי בשדה, מתחת לאלון-המצל, צומח דשא סמיך.

— שם, שם אתחבא — מהרהר הוא בלבו, — וחיש כהר שם פניו ויכונן צעדיו אל האלון.

הנה יושב לו ה„גאה" בלחצו את אזניו, בחרדה הוא חושב מה יהיה סופו: אולם הכלבים מצאוהו ובזעם-אף כתרוהו מכל עבריו.

— האמנם תדמו כי כבר הנני בידכם? — דבר ה„גאה" אל עצמו, — לא, השתבבו, התהוללו עד כמה שתחפצו [5]... הנה, כרגע אקפץ קפיצה אחת ושלשתכם תותרו כדב בלי זנב...

והוא קפץ ודהר במהירות כל כך, עד כי הכלבים כמעט לא הכירו בסקירה הראשונה, היכן מצא הארנב מפלט לו, אפס כי הציד שמר את צעדיו וישלח אחריו חץ-מות. הארנב האמלל נפל חלל מתבוסס בדמו. מהרו הכלבים לרוץ אליו, אחזוהו בשניהם והביאוהו אל אדוניהם הציד.

ביום המחרת הגישו אותו אל השלחן צלוי באש, יחד עם מרק-מרקחים, כאשר נבא לו ה„ערום" מראש...

באותה שעה ובמאורת הארנבים ישב לו הזקן ה„ערום" במסבת רעיתו ה„מחכמת" ובנו „פחדן" שנשאר לו יחיד, ובמחותו דמעה מעל פניו אמר בקול עצב:

— עלינו, הארנבים, להיות, למרות רצוננו, גם מוגי-לב גם ערומים, יען כי בני-האדם שומרים את צעדינו, ולקחת את נפשנו יזמו, ובגבורה לא נוכל עמוד כנגדם... כי עולים הם עלינו גם בגבורתם, גם בעצמתם ואמץ לבם, גם במעשי-תעתועיהם וערמתם...

מעובד ע"י זרח ז'וקיבסקי.

1) ·צינות — ערנסטהאפטינקי ט. 2) זיקי הרדק — ערא. 3) לא יכל. 4) גם ים מבינים דבר. 5) להתעות א תמ.

ש. ש. קנטורוביץ.

הַגִּבְעוֹנִים.

חִזָּיוֹן.

מַעֲרָכָה שְׁנִיָּה.

מַחֲזֶה שֵׁנִי.

(מחנה ישראל. גבעונים באים רוכבים על חמוריהם. בני העם סובבים אותם.)

קוֹלוֹת: מִי אֵלֶּה? מִי אֵלֶּה?

הַגִּבְעוֹנִים (משתחוים): מֵאֶרֶץ עֵילָם הִנְנוּ בָּאִים. מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה מְאֹד בָּאנוּ אֲלֵיכֶם, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לִכְרֹת עִמָּכֶם בְּרִית!

אֶחָד מִקֶּרֶב הָעָם: לִכְרֹת בְּרִית? חָלִילָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִכְּרֹת בְּרִית עִם הַגּוֹיִם!

שֵׁנִי: לֹא! עִם כָּל הָעַמִּים כָּרוֹת נִכְרֹת בְּרִית, רַק לֹא עִם יוֹשְׁבֵי אֶרֶץ כְּנָעַן.

הָרִאשׁוֹן: מִי יוֹדֵעַ? אוּלַי בְּקִרְבֵּנוּ הֵם יוֹשְׁבִים?

(יהושע יוצא מאהלו. אליו קרבים שני נשיאי בתי אבות).

קוֹלוֹת: הִנֵּה אֲדוֹנֵינוּ הַנָּשִׂיא הוֹלֵךְ!

(שני כהנים נושאי שתי חצוצרות כסף קרבים אל יהושע בן נון והולכים ומתקרבים יחד עמו אל העם והגבעונים).

הַגִּבְעוֹנִים (משתחוים אפים ארצה):

יְהוֹשֻׁעַ: מִי אַתֶּם וּמֵאַיִן תָּבֹאוּ?

הַגִּבְעוֹנִים: נְשִׂיא אֱלֹהִים, עֲבָדֶיךָ אֲנָחְנוּ! מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה מְאֹד, מֵעֵילָם בָּאוּ עֲבָדֶיךָ לְשֵׁם יְיָ אֱלֹהֶיךָ, כִּי שָׁמַעְנוּ שָׁמְעוֹ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה בְּמִצְרָיִם, וַאֲשֶׁר עָשָׂה לִשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי, אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן: לְסִיחוֹן וּלְעוֹג. וַיֹּאמְרוּ אֵלֵינוּ זְקֵנֵינוּ וְכָל־יוֹשְׁבֵי אַרְצֵנוּ: קְחוּ בְיֶדְכֶם צֵידָה לַדֶּרֶךְ וּלְכוּ לִקְרָאתָם וַאֲמַרְתֶּם אֲלֵיהֶם: „עַבְדֵיכֶם אֲנָחְנוּ, וְעַתָּה כִּרְתוּ לָנוּ בְּרִית!”

יְהוֹשֻׁעַ (נותן אות וכהן אחד תוקע בחצוצרה):

עוֹד מְעַט וְנֶאֶסְפוּ רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת לְכָל הָעָם. יִשְׁמְעוּ גַּם הֵם וְנַחְקְרָה וְנִוָּכְחָה, הַאֱמֶת בְּפִיכֶם, כִּי אָמְנָם רְחוֹקִים אַתֶּם וְלֹא בְּקִרְבֵּנוּ אַתֶּם יוֹשְׁבִים?

הַגִּבְעוֹנִים: לֹא, אֲדוֹנֵנוּ! מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה, רְחוֹקָה מְאֹד, אֲנָחְנוּ. זֶה לַחְמֵנוּ חָם הִצְטַיַּדְנוּ אוֹתוֹ מִבָּתֵּינוּ, בְּיוֹם צֵאתֵנוּ לָלֶכֶת אֲלֵיכֶם, וְעַתָּה הִנֵּה יָבֵשׁ וְהָיָה נִקֻּדִים; וְאֵלֶּה נֹאדוֹת הַיַּיִן, אֲשֶׁר מִלֵּאנוּ חֲדָשִׁים — וְהִנֵּה הִתְבַּקָּעוּ, וְאֵלֶּה שַׂלְמוֹתֵינוּ וּנְעָלֵינוּ בָּלוּ מֵרֹב הַדֶּרֶךְ מְאֹד.

(בעת דבר הגבעונים, נאספים ראשי הכנסת. אנשים רבים נגשים ולוקחים מצידת הגבעונים).

קוֹלוֹת: אֱמֶת, נָכוֹן הַדָּבָר!

יְהוֹשֻׁעַ: עוּצוּ, נְשִׂיאֵי עַמִּי: מַלְאָכִים בָּאוּ אֵלֵינוּ מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה לְשֵׁם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל — הֲנִכְרֹת לָהֶם בְּרִית?

שְׁנַיִם מֵרָאשֵׁי הַמַּטּוֹת: אֲנָשִׁים בָּאוּ מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה לְשֵׁם אֱלֹהֵינוּ, לָמָּה נִתְעַלֵּם מֵהֶם? נִכְרֹת עִמָּהֶם בְּרִית!

יְהוֹשֻׁעַ: יָמִים רַבִּים הֵם הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ, עַד כִּי בָּלְתָה שִׂמְלָתָם לְעוֹרָם וְנַעֲלֵי רַגְלֵיהֶם נִקְרָעוּ, גַּם לַחְמָם יָבֵשׁ וְהָיָה נִקֻּדִים.

(ראשי המטות נגשים אחד אחד אל הגבעונים ובודקים את צידתם ובגדיהם).

שְׁלִישִׁי מֵרָאשֵׁי הַמַּטּוֹת: הֶאָח! עַד אַפְסֵי אֶרֶץ הִגִּיעַ שֵׁמַע הַנִּפְלָאוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ אֱלֹהֵינוּ!

יְהוֹשֻׁעַ: מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ יִגְדַּל שֵׁם יְיָ וְיָרוּם כְּבוֹד יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ!

קוֹלוֹת: הֵידָד! הֵידָד!

אַחַד הַגִּבְעוֹנִים (אל חבריו):

רְאוּ: חָכָם יָבִין זְקֵנֵנוּ!

הַמָּסָךְ.

מחזה שלישי.

(מחנה ישראל: בקרבת אהל מועד פרושות יריעות על הארץ. נשמע קול חצוצרה. יהושע וראשי המטות באים מעבר אחד והגבעונים מהעבר השני ביריכתי במת החזיון העם יוצאים מאהליהם. אנשים מביאים כבשים ועגלים, אחד הכהנים בא וזובח וכהן שני מקבל את הדם בכלי כסף. נותחים את הזבח לשנים ומציגים בתר לקראת בתר. מן המחנה נשמע קול זמרה ומחולות. אחדים מבני העם עומדים מן הצד ומביטים.)

הַכֹּהֲנִים (זורקים מן הדם על ראשי המטות ועל המלאכים):

עַם־יִשְׂרָאֵל נוֹתֵן בְּרִיתוֹ שָׁלוֹם לְעַם עֵילָם הָרָחוֹק!

הַגִּבְעוֹנִים: יְחִי עַם יִשְׂרָאֵל לָעַד!

רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת (עוברים בין בתרי הזבח, בהרימם יד ימנית למעלה): יְהִי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּנוּ לָעַד. כִּי אַחִים בַּעֲלֵי־בְרִית אֲנַחְנוּ לִבְנֵי הָעָם, אֲשֶׁר שְׁלָחוּכֶם אֵלֵינוּ!

הַגִּבְעוֹנִים (גם הם עוברים בין הבתרים ונשבעים בהרימם ידם הימנית): עֵדִים אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, כִּי עֲבָדִים בְּנֵי בְרִית אֲנַחְנוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם!

(הכהנים מקטירים את חלב הזבח על המזבח זורקים את הדם ומנסכים יין על המזבח).

הַכֹּהֲנִים (זורים מלח על בשר הזבח): בְּרִית־מֶלַח, בְּרִית־עוֹלָם לֹא תוּפַר לָעַד!

קול זמרה וקול תופים נשמעים ביתר עוז מן המחנה.

יהושע, ראשי המטות והגבעונים יושבים על היריעות הפרושות לאכול לחם יחד. בכל עת אכלם נשמע קול הזמרה והמחולות, יהושע קם ואחריו כל הנאספים.

— יוֹתֵר אֵינִי מְבַקֵּשׁ מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. וּלְוַאי שֶׁלֶּעָתִיד לֹא יוּרַע חֶלְקִי.

הִשְׁקִיף הַמֶּלֶךְ עַל הַחֲדָרִים הַצָּרִים, עַל הַכֵּלִים הַדַּלִּים, עַל הַסְּעֻדָּה שֶׁהָיְתָה מוּכָנָה עַל הַשֻּׁלְחָן — לֶחֶם יָבֵשׁ שָׁחוֹר וְשֹׁרֶשׁ שֶׁל בָּצָל, — רָאָה אֶת כָּל אֵלֶּה סִמְנֵי הַדַּלּוּת וְהֵנִיעַ בְּרֹאשׁוֹ כִּמְסַפֵּק:

— נִיחָא, שֶׁאֲנִי מִסְתַּפֵּק בְּחֶלְקִי, שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לִי מְדִינוֹת וְאוֹצָרוֹת, עֲבָדִים וּגְבוּרַת גִּבּוֹרִים וְכָל טוּב, אֶלָּא אַתָּה בַּמֶּה הִנְּךָ מִסְתַּפֵּק? מַה יֶּשׁ לְךָ?

3. מַתְּנָתוֹ שֶׁל הָרַב.

הָרַב חִיֵּךְ וְאָמַר:

— מִכֵּיוָן שֶׁעָשָׂה לִי הַמֶּלֶךְ כָּבוֹד לָבֹא אֵלַי אֶל בֵּיתִי, הֲרֵי מִן הַנִּימוּס שֶׁאֲכַבֵּד אוֹתוֹ בַּמֶּה שֶׁיֵּשׁ לִי.

צָחַק הַמֶּלֶךְ:

— בְּלֶחֶם וּבְבָצָל?...

עָנָה הָרַב:

— אֱמֶת הַדָּבָר, לֶחֶם וּבָצָל לֹא מַאֲכַל מְלָכִים הוּא; אֲבָל יֵשׁ גַּם לִי בְּכָל זֹאת הַיְכֹלֶת לְכַבֵּד אֶת הַמֶּלֶךְ. יִתֵּן לִי הַמֶּלֶךְ פְּרוּטוֹת אֲחָדוֹת, וְשָׁלַחְתִּי אֶת הָרַבָּנִית לִקְנוֹת.

נָתַן הַמֶּלֶךְ לָרַב חֹפֶן מָלֵא פְּרוּטוֹת. לָקַח הָרַב מַטְבֵּעַ אַחַת, וְאֶת הַשְּׁאָר הֵשִׁיב לַמֶּלֶךְ. נָתַן אֶת הַמַּטְבֵּעַ לָרַבָּנִית, שֶׁתֵּלֵךְ אֶל הֶחָנוּת וְתִקְנֶה רְאִי קָטָן.

שָׁבָה הָרַבָּנִית אַחַר שָׁעָה קַלָּה מִן הֶחָנוּת, וּבְיָדָהּ רְאִי קָטָן פָּשׁוּט בְּתוֹךְ מִסְגֶּרֶת פְּשׁוּטָה שֶׁל עֵץ. לָקַח הָרַב אֶת הָרְאִי וְנָתַן אוֹתוֹ לַמֶּלֶךְ.

— וּמַה יֶּשׁ לִי חֵפֶץ בּוֹ? — שָׁאַל הַמֶּלֶךְ.

— בִּרְאִי זֶה אֶפְשָׁר לִרְאוֹת מַרְאוֹת מְעַנְיְנִים, — עָנָה הָרַב.

הִסְתַּכֵּל הַמֶּלֶךְ בָּרְאִי וְלֹא רָאָה כְּלוּם, זוּלָתִי קְלַסְתֵּר פְּנֵי עַצְמוֹ. כִּוֵּץ אֶת כְּתֵפָיו מִשְׁתּוֹמֵם וּמִתְפַּלֵּא.

4. מַה שֶּׁהֶרְאָה הָרְאִי.

אָמַר הָרַב אֶל הַמֶּלֶךְ:

— כְּדֵי לִרְאוֹת בְּתוֹךְ הָרְאִי אֵיזֶה מַרְאֶה, צָרִיךְ לָדַעַת קוֹדֶם, מַה הַדָּבָר שֶׁאָנוּ רוֹצִים לִרְאוֹת. הִנֵּה, לְמָשָׁל: אֶפְשָׁר שֶׁיֵּשׁ בִּרְצוֹן הַמֶּלֶךְ לִרְאוֹת אֶת חֵלֶק הָאָרֶץ, אֲשֶׁר בּוֹ מְדִינַת הַמֶּלֶךְ? אִם רוֹצֶה הוּא, יַגִּיד וְיִרְאֶה.

עָנָה הַמֶּלֶךְ:

— אָכֵן, יֵשׁ בִּרְצוֹנִי לִרְאוֹת אֶת חֵלֶק הָאָרֶץ, אֲשֶׁר מְדִינָתִי בּוֹ.

וּמִיָּד, עוֹד טֶרֶם הִסְפִּיק לִגְמוֹר אֶת דִּבּוּרוֹ, רָאָה בְּתוֹךְ הָרְאִי אֲדָמָה רַחֲבַת יָדַיִם, שֶׁאִי־אֶפְשָׁר לִתְפּוֹס אוֹתָהּ בָּעֵינַיִם, וִיעָרִים וְשָׂדוֹת וּנְהָרוֹת וְיַמִּים.

הִסְתַּכֵּל הַמֶּלֶךְ נִבְהָל וּמִשְׁתּוֹמֵם. מִיָּמָיו לֹא רָאָה תְּמוּנָה גְּדוֹלָה שֶׁכָּזוֹ לְנֶגֶד עֵינָיו — אֶרֶץ רְחָבָה כָּל כָּךְ, שָׁמַיִם מְרֻבִּים כָּל כָּךְ. וְהַתְּמוּנָה חַיָּה בֶּאֱמֶת — עָבִים נִשָּׂאִים בָּרוּחַ, וּנְהָרוֹת שׁוֹטְפִים וְעוֹבְרִים, וְהַיָּם מַשְׁלִיךְ גַּלִּים וְקֶצֶף עֲלֵיהֶם, וְשָׂדוֹת יְרֻקִּים מִתְגַּלְגְּלִים לִפְנֵי רוּחַ. הַמֶּלֶךְ לֹא יָכֹל לִגְרוֹעַ עַיִן.

הֵעִיר אוֹתוֹ הָרַב מֵהִשְׁתּוֹמְמוּתוֹ:

— יָפֶה הַמַּרְאֶה?

— יָפֶה מְאֹד! — עָנָה הַמֶּלֶךְ.

5. מַה שֶּׁהָרְאִי הֶרְאָה עוֹד.

אָמַר הָרַב:

— אֶפְשָׁר שֶׁיֵּשׁ בִּרְצוֹנוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ לִרְאוֹת אֶת הַמְּדִינוֹת אֲשֶׁר לוֹ וְאֶת עָרֵיהֶן? אִם יֵשׁ בִּרְצוֹנוֹ, יַגִּיד וְיִרְאֶה.

עָנָה הַמֶּלֶךְ:

— אָכֵן, יֵשׁ בִּרְצוֹנִי לִרְאוֹת אֶת הַמְּדִינוֹת אֲשֶׁר לִי וְאֶת עָרֵיהֶן.

וּמִיָּד, עוֹד לֹא הִסְפִּיק לִגְמוֹר אֶת דִּבּוּרוֹ, רָאָה: בְּתוֹךְ הָרְאִי נִשְׁתַּנָּה הַמַּרְאֶה. כִּבְרַת אֶרֶץ רְחָבָה הִשְׂתָּרְעָה לְנֶגֶד עֵינָיו וְעָרִים וּכְפָרִים בָּהּ, וְגַנִּים וְשָׂדוֹת בֵּינֵיהֶם, וְאָחִים 1) וְיאוֹרוֹת סְבִיבָן. וּבָאֲחִים רוֹעִים עֲדָרִים, וְאִכָּרִים חוֹרְשִׁים אֶת הָאֲדָמָה, וְדַיָּגִים פּוֹרְשִׂים מִכְמָרוֹת בַּמַּיִם, וְאוֹרְחוֹת נוֹסְעוֹת בַּדְּרָכִים.

הִשְׁקִיף הַמֶּלֶךְ, וְלֹא שָׂבְעוּ עֵינָיו מֵרְאוֹת. מִיָּמָיו לֹא רָאָה אֶת כָּל מְדִינוֹתָיו יַחְדָּו בְּכָל גָּדְלָן וַהֲדָרָן בְּבַת־אֶחָת. וְעַכְשָׁו, שֶׁהָיְתָה לוֹ הָאֶפְשָׁרוּת לְהַקִּיף אוֹתָן בְּמַבַּט עַיִן אֶחָד, — רַק עַכְשָׁו יָדַע, כַּמָּה גְּדוֹלָה הִיא מַמְלַכְתּוֹ, וְכַמָּה עָשִׁיר וְחָזָק הוּא.

אֲבָל הָרַב הִפְסִיק אֶת מַחְשְׁבוֹתָיו פִּתְאֹם:

— וּמַה, יָפֶה הַדָּבָר?

— יָפֶה מְאֹד! — קָרָא הַמֶּלֶךְ בְּהִתְפַּעֲלוּת עֲצוּמָה.

6. וּמַה שֶּׁעוֹד הָרְאִי הֶרְאָה.

אָמַר הָרַב:

— יָכֹל הָרְאִי לְהַרְאוֹת לְךָ אֶת הַבִּירָה, שֶׁאַרְמוֹן הַמֶּלֶךְ עוֹמֵד בָּהּ, עִם כָּל רְחוֹבוֹתֶיהָ, כִּכָּרֶיהָ וּשְׁוָקֶיהָ. אִם הַמֶּלֶךְ רוֹצֶה, יַגִּיד וְיִרְאֶה.

---

1) כרי דשא.

אָמַר הַמֶּלֶךְ:

— אָכֵן, רוֹצֶה אֲנִי לִרְאוֹת אֶת בִּירָתִי עִם רְחוֹבוֹתֶיהָ, כִּכָּרֶיהָ וּשְׁוָקֶיהָ.

וּמִיָּד, עוֹד לֹא הִסְפִּיק לִגְמוֹר אֶת דְּבָרָיו, רָאָה: בְּתוֹךְ הָרְאִי הִשְׁתַּנָּה הַמַּרְאֶה חִישׁ-וְעִיר גְּדוֹלָה נִרְאֲתָה, וְחוֹמָה חֲזָקָה סָבִיב לָהּ, רְחוֹבוֹת אֲרֻכִּים נִמְתְּחוּ מִכִּכָּר אַחַת אֶל כִּכָּר שֵׁנִית, וּבַכִּכָּרִים הִתְנַשְּׂאוּ בָּתֵּי-תְפִלָּה רָמִים וּמִגְדְּלֵי-פַּעֲמוֹנִים נִשָּׂאִים. וּשְׁוָקִים גְּדוֹלִים בַּחֲלָקִים שׁוֹנִים שֶׁל הָעִיר רָעֲשׁוּ וְהָמוּ מֵהֲמוֹנִים שֶׁל קוֹנִים וּמוֹכְרִים. הַמֶּלֶךְ הִכִּיר בְּכָל רְחוֹב וּבְכָל בִּנְיָן.

אָמַר הָרַב אֵלָיו:

— אֶפְשָׁר שֶׁהַמֶּלֶךְ רוֹצֶה לִרְאוֹת אֶת אַרְמוֹנוֹ וְאֶת אוּלַמָּיו, שֶׁהַמַּלְכָּה יוֹשֶׁבֶת בָּהֶם עַכְשָׁו? אִם רוֹצֶה הוּא, יַגִּיד וְיִרְאֶה.

אָמַר הַמֶּלֶךְ:

— אָכֵן, רוֹצֶה אֲנִי לִרְאוֹת אֶת הָאוּלַמִּים שֶׁהַמַּלְכָּה שֶׁלִּי יוֹשֶׁבֶת שָׁם עַכְשָׁו.

נִרְאוּ מִיָּד בְּתוֹךְ הָרְאִי אוּלַמִּים רַחֲבֵי-יָדַיִם וִירִיעוֹת יְקָרוֹת עַל הַקִּירוֹת, וּמַצָּעִים יְקָרִים עַל הָרְצָפוֹת, וּוִילוֹנוֹת יְקָרִים עַל הַפְּתָחִים וְעַל הַחַלּוֹנוֹת. וּבְאַחַד הָאוּלַמִּים הָאֵלֶּה יָשְׁבָה הַמַּלְכָּה עַל כִּסֵּא זָהָב, וְעַל-יָדָהּ — הַמִּשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ. הִסְתַּכֵּל הַמֶּלֶךְ, וְנִדְמָה לוֹ, שֶׁהִנֵּה הֵם לְפָנָיו, וְרַק מֶרְחָק שֶׁל שְׁתַּיִם שָׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת מַבְדִּיל בֵּינוֹ וּבֵינֵיהֶם. רָאָה הַמֶּלֶךְ אֶת שִׂפְתֵיהֶם הַנָּעוֹת, אֲבָל אֶת קוֹלָם לֹא שָׁמַע.

7. מַה שֶּׁהִשְׁמִיעַ הָרְאִי.

שָׁאַל הָרַב אֶת הַמֶּלֶךְ:

— אֶפְשָׁר רוֹצֶה הַמֶּלֶךְ לִשְׁמוֹעַ, מַה שֶּׁמְּדַבְּרִים הַמִּשְׁנֶה וְהַמַּלְכָּה בֵּינֵיהֶם? יַטֶּה נָא הַמֶּלֶךְ אֹזֶן אֶל הָרְאִי וְיִשְׁמַע.

הִטָּה הַמֶּלֶךְ אָזְנוֹ אֶל הָרְאִי וַיִּשְׁמַע אֶת קוֹלָהּ שֶׁל הַמַּלְכָּה, דּוֹמֶה שֶׁפֹּה בַּחֲדַר הָרַב דִּבְּרָה, וְכַדּוֹמֶה לָזֶה נִשְׁמְעוּ בָּרוּר דִּבְרֵי הַמִּשְׁנֶה.

הַמִּשְׁנֶה דִּבֵּר אֶל הַמַּלְכָּה:

— כְּשֶׁיָּשׁוּב הַמֶּלֶךְ מִן הַדֶּרֶךְ, תַּעַזְרִי לִי לֶאֱסוֹר אוֹתוֹ בַּבּוֹר וּלְהָמִית אוֹתוֹ. וַאֲנִי אֶשָּׂא אוֹתָךְ לִי לְאִשָּׁה, וְהָיִיתִי לְמֶלֶךְ עַל הָאָרֶץ. וַאֲנִי אֶשְׁמוֹר אוֹתָךְ כְּבָבַת-עֵינִי.

עָנְתָה הַמַּלְכָּה לַמִּשְׁנֶה עַל דְּבָרָיו:

— אֲנִי לֹא אֶנָּשֵׂא לָךְ, וְאֶת הַמֶּלֶךְ לֹא אָמִית. אֲנִי אֶהְיֶה תָּמִיד נֶאֱמָנָה לְבַעְלִי עַד יוֹם מוֹתִי.

אָמַר הַמִּשְׁנֶה בָּחֳרִי-אַף:

— אִם כֵּן, תָּמוּתִי תֵּכֶף וּמִיָּד, כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּסַפְּרִי לַמֶּלֶךְ.

וַיִּשְׁלֹף אֶת חַרְבּוֹ מִן תַּעְרָהּ וַיְנוֹפֵף אוֹתָהּ עַל רֹאשׁ הַמַּלְכָּה.

כֵּיוָן שֶׁשָּׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִתּוֹךְ הָרְאִי, חָרָה אַפּוֹ מְאֹד, קֶצֶף גָּדוֹל בָּעַר בּוֹ כְּמוֹ אֵשׁ, חָטַף אֶת הָרוֹבֶה שֶׁעַל צִדּוֹ, הֵרִים אוֹתוֹ כְּנֶגֶד הַמִּשְׁנֶה שֶׁבָּרְאִי, וַיּוֹר בּוֹ.

מִיָּד נִשְׁמַע קוֹל יְרִיָּה וָנֶפֶץ, וְהָרְאִי נָפַל אַרְצָה שָׁבוּר וּמְנֻפָּץ לְמֵאוֹת רְסִיסִים.

(סוֹף יָבוֹא)

הַגֵּאֶה וְהַפַּחְדָן.

(מַעֲשִׂיָּה בִּשְׁנֵי אַרְנָבוֹנִים)

בְּשָׂדֶה רְחַב-יָדַיִם, לֹא רָחוֹק מֵהַכְּפָר, שָׁכְנָה מִשְׁפָּחָה שֶׁל אַרְנָבִים. הַמָּעוֹן, שֶׁבּוֹ יָשְׁבָה הַמִּשְׁפָּחָה הַזֹּאת, לֹא הָיָה מֵהַמְשֻׁבָּחִים בְּיוֹתֵר: זֹאת הָיְתָה שׁוּחָה לֹא עֲמֻקָּה וְצָרָה, עַד כִּי בִּכְבֵדוּת מָצְאוּ הָאַרְנָבִים מָקוֹם בְּתוֹכָהּ וַיֵּשְׁבוּ שָׁם צְפוּפִים וּדְחוּקִים יַחְדָּו. מִסְפַּר נַפְשׁוֹת הַמִּשְׁפָּחָה הָיָה אַרְבָּעָה: הָאַרְנָב הַזָּקֵן הַמְכֻנֶּה בְּשֵׁם „עָרוּם", רַעְיָתוֹ הָאַרְנֶבֶת — „הַמִּתְחַכֶּמֶת", וּשְׁנֵי יְלָדִים, שֶׁאֶחָד מֵהֶם נִקְרָא בְּשֵׁם „גֵּאֶה" וְהַשֵּׁנִי — „פַּחְדָן". לֹא לְחִנָּם הֻכְתַּר הָאַרְנָב הַזָּקֵן בְּשֵׁם „עָרוּם", וְאָמְנָם שְׁמוֹ הָיָה נָאֶה לוֹ מְאֹד, כִּי עָרוּם וּבַעַל-מְזִמּוֹת, מָהִיר וְקַל בְּרַגְלָיו כָּמוֹהוּ — חִזָּיוֹן יָקָר הוּא גַם בֵּין הָאַרְנָבִים. הַכֹּל יָדַע, הַרְבֵּה רָאָה, בָּחַן וְסָבַל, לֹא פַּעַם וּשְׁתַּיִם הָיוּ חַיָּיו בְּסַכָּנָה, אֲבָל תָּמִיד

מרדכי גולדנברג.

בְּתִשְׁעָה בְּאָב.

לֵיל הַחֻרְבָּן! לֵיל הַזַּעַם! —
מִדֵּי־שָׁנָה, בּוֹ בַּלַּיִל,
שַׂר־יִשְׂרָאֵל יִנְהַם נַהַם,
יָבֹא סַהַר חִישׁ בַּצֵּל!

יִקְדַּר שַׁחַק—וְכוֹכָבִים
לַזָּוִיּוֹת פּוֹרְשִׂים אָז;
הֵם מְקוֹנְנִים וְכָבִים,
נוֹפְלִים אַרְצָה כְּחִצֵּי־פָז!

גַּם „כִּבְיָכוֹל" יִלְבַּשׁ שְׁחוֹרִים
וּמַלְאָכָיו יִבְכּוּ דָם;
זֶה לָזֶה בְּלַחַשׁ קוֹרְאִים:
„תִּשְׁעָה בְּאָב—אֲהָהּ לַיּוֹם"!

אֵפֶר יֻצַּע בַּשָּׁמַיִם—
קְדֹרוֹת לוֹבְשִׁים גָּרֵי־רוֹם:
אֵבֶל עַל יְרוּשָׁלַיִם!
תִּשְׁעָה בְּאָב!—אֲהָהּ לַיּוֹם!!

יָבֹא מֹשֶׁה—בְּגָדָיו פְּרוּמִים,
גַּם הָ„אָבוֹת" בִּבְכִי מַר;
רָחֵל—פָּנִים מָה עֲגוּמִים,
קוֹבְלָה עַל אַכְזְרִיּוּת־צָר!———

נִשְׁבַּע אֵל בְּכִסֵּא־כְבוֹדוֹ
וְדִמְעוֹתָיו—אֵשׁ וָדָם:
„אָשִׁיב עוֹד לְעַמִּי הוֹדוֹ!—
יָשׁוּב, יִחְיֶה חַיֵּי עָם!"

ירושלים והר הזיתים.

לְמַעַן הַקְּטַנִּים

א. לובושיצקי.

עֵת פְּרָחִים הִנְּךָ קוֹטֵף...

עֵת פְּרָחִים הִנְּךָ קוֹטֵף
הֱיֵה נָא, בְּנִי, צָנוּעַ:
אַל תִּרְמֹס שְׁאָר בָּרֶגֶל, —
כָּךְ עוֹשֶׂה אִישׁ פָּרוּעַ.

קְטֹף פְּרָחִים, אַךְ הַיְתֵרִים
הַשְׁאִירָה עַל מְקוֹמָם;
כִּי אוּלַי נוֹדֵד אֻמְלָל
יִתְהַלֵּךְ בְּשָׁרָב יוֹמָם

בְּדֶרֶךְ זוּ יָגֵעַ
תַּחַת קְשִׁי סֻבֳּלוֹ —
וִיבַקֵּשׁ גַּם הוּא פֶּרַח
לְהָקֵל מֵעֲמָלוֹ.

הנודד והפרח.

פאלק הלפרין.

הָרְאִי.

1. בֶּן־גִּילוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ.

בִּמְדִינָה אַחַת גְּדוֹלָה הָיָה לְפָנִים מֶלֶךְ מְאֻשָּׁר אֶחָד. מִלְחָמוֹת לֹא הָיוּ לוֹ עִם שְׁכֵנָיו, וְרָעָה לֹא עָשָׂה לִנְתִינָיו. חָפֵץ הַמֶּלֶךְ לָדַעַת, מִי עוֹד בַּתֵּבֵל מְאֻשָּׁר כָּמוֹהוּ.

אָמַר הַמֶּלֶךְ בְּלִבּוֹ: וַדַּאי, בֶּן־גִּילִי, שֶׁנּוֹלַד עִמִּי בְּיוֹם אֶחָד וּבְשָׁעָה אַחַת וּבְמַזָּל אֶחָד, מְאֻשָּׁר כָּמוֹנִי גַּם הוּא.

דָּרַשׁ בַּסְּפָרִים, שֶׁבָּהֶם רוֹשְׁמִים לְזִכָּרוֹן אֶת כָּל הַיִּלּוֹדִים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ, וּמָצָא כָּתוּב, שֶׁבְּיוֹם אֶחָד וּבְשָׁעָה אַחַת וּבְמַזָּל אֶחָד נוֹלַד עִמּוֹ יְהוּדִי אֶחָד, חַיִּים שְׁמוֹ, בַּעֲיָרָה אַחַת קְטַנָּה הַרְחֵק מֵעִיר הַבִּירָה.

הִתְחַפֵּשׂ הַמֶּלֶךְ בְּבִגְדֵי אִישׁ פָּשׁוּט מִן הָעָם וַיִּסַּע אֶל הָעֲיָרָה, שֶׁהָאִישׁ חַיִּים נוֹלַד שָׁם. דָּרַשׁ לִמְעוֹנוֹ וּלְמַעֲשָׂיו; נוֹדַע לַמֶּלֶךְ, שֶׁבֶּן־גִּילוֹ הוּא הָרַב שֶׁל הָעֲיָרָה.

הָלַךְ הַמֶּלֶךְ אֶל בֵּית הָרַב לִרְאוֹת אוֹתוֹ.

2. הַמֶּלֶךְ וְהָרַב.

הָרַב יָשַׁב בְּבֵיתוֹ וְעִיֵּן בִּגְמָרָא עָבָה, וְהִנֵּה אִישׁ זָר נִכְנַס אֶל הַחֶדֶר. הִשְׁקִיף הָאִישׁ וְהִסְתַּכֵּל בִּפְנֵי הַבָּא, קָם עַל רַגְלָיו תֵּכֶף וּמִיָּד וּבֵרַךְ „בָּרוּךְ שֶׁחָלַק מִכְּבוֹדוֹ“ — כְּמוֹ שֶׁמְּבָרְכִים לְפִי הַתּוֹרָה, בְּהוֹפִיעַ מוֹשֵׁל בֶּן־אָדָם לְעֵינֵינוּ.

הִתְפַּלֵּא הַמֶּלֶךְ מְאֹד. „בְּכָל זֹאת, אָמַר בְּלִבּוֹ, אֵין זֶה וְלֹא כְלוּם. כִּי הֲרֵי אֶפְשָׁר, שֶׁרָאָה אוֹתִי קוֹדֶם בְּמָקוֹם אַחֵר וְהִכִּיר בִּי“.

שָׁאַל הָרַב:

— מָה חֶפְצוֹ שֶׁל אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ?

עָנָה הַמֶּלֶךְ:

— מִשּׁוּם שֶׁבֶּן־גִּילִי הִנְּךָ, עַל כֵּן בָּאתִי לִרְאוֹת, מָה הֵם חַיֶּיךָ: הַמְאֻשָּׁר אַתָּה, הֲמִסְתַּפֵּק אַתָּה בְּמַזָּלְךָ.

אָמַר הָרַב

— לכה אחריו מהר ובלי רעש, אם נפשך יקרה בעיניך. — בקראה אל הנער הכושי בקול נמוך: „עלה הגגה!״ — דחפה את האורח הנדהם דרך המסך, אשר הרים לפניו נמר.

בצעדים חרישים הוביל הנער את יוחנן דרך פתח צר במעלות, שהתנשאו בעבי-הקיר, למעלה אל הגג השטוח. יוחנן שאף אל קרבו בצמאון רב את האויר הקריר של הלילה. ממעל לראשו נצנצו מאורות-השמים; הירח, שהיה כמעט במלואו, עוד האיר גבהה ברקיע-השמים ויגיה בברק-כספו את חשכת הלילה. פתאם-לפתע נצבה לפני יוחנן המבהל אשה עירמה, שטופה כלה באור-הכסף המקסים, שתי ידיה משלבות על שדיה העגלות, והיא מביטה בבת-צחוק בפני יוחנן. מה זאת? האם בכל מקום נמצאת האשה היפהפיה? — אולם מהר נוכח יוחנן לדעת, כי הוליך אותו שולל פסל-אבן, אשר לרגליו עמד מזבח מקשט בזרי-פרחים, ואז הבין, כי זאת היא עשתרת אלילת האהבה. יוחנן לא מצא עוד די עת להתבונן אל פסל האלילה, וכבר הגיע אל אזניו קול מחרף ומקלל מתוך הבית למטה. בקצר-רוח הקשיב יוחנן אל דברי הגדוף, אשר המטיר גבר על ראש הקדשה: „הגידי, אשה, מי התארח הלילה בביתך? — אך שקר בפיך—ריח מטעמים ועתר-קטרת עולה באפי. — לי חכית, אומרת את? — ככה, בלי תלבשת ובשערות פרועות? הגידי את האמת ואל תכחדי ממני!״ — ושאון מהלומה עלה מתוך הבית.

יוחנן רעד, כאלו הוא עצמו ספג את המהלומה, ובקפיצה אחת עמד לפני המעלות. אולם כהרף-עין חסם בעדו נמר את הדרך בנפלו מלא-קומתו ארצה, ובתנועות-ידיו התחנן לפניו ויור לו על הגגות הקרובים, שהיו מוקפים מעקות נמוכים. ברגע ההוא עלה שנית מתוך הבית שאון-מהלומה, ותכף לזה הגיעה אל אזני יוחנן יללה חרישית, אשר התפרצה מפי האשה. אז הדף יוחנן בסערת-רוחו את הנער הנפחד מעל פניו — ובקפיצה דלג מעל המדרגות וירם את מסך הפתח ויבוא אל הבית, אשר עזב לפני רגעים מספר. פה עמד לפניו מפנה אליו בגבו איש לבוש הדר, יפה-תאר וחסון, אשר תלתליו הקלועים ירדו לו על-פני לבושו המרקם עד אזורו. ביד-שמאלו הוא אחז את שער-ראש הקדשה, אשר כרעה לפניו על ברכיה, ואת יד-ימינו הרים על גבה באמרו להכותה בפעם השלישית. כהרף-עין קפץ אליו יוחנן ויתפוש בזרוע הנטויה. האיש העיף מבט על סביביו, ובהרפו מהאשה הביט מלא השתוממות בפני מתגגדו, אשר הפתיע אותו בהופעתו. חזה מול חזה עמדו שניהם ובמבטים פראים הביטו זה בפני זה. לסוף הוציא הלז את זרועו מידי יוחנן בקראו:

— הרף ממני הנער! מה זה עלה על רוחך, בן עם-הארץ?

יוחנן קרא לעמתו:

— בן עם-הארץ יורך איך להכות נשים, אדוני השוע! השליכה את המקל מידך! — ובדברו חטף מהר את המקל מיד השני וישברהו על-פני ברכו לשלשה וישלך בשאט-נפש את הגזרים לרגלי מתנגדו הנדהם. בחרונו הגדול על דברי-הגדופים, אשר הטיח בפניו הנער מבני דלת-העם, הסיר האציל הצעיר מאכלת מעל מתניו ויאמר להתנפל בה על יוחנן. אולם האשה נפלה לפניו אפים ארצה ותחבק את רגליו ותתחנן לו:

— רחם-נא, אדוני! הוא איננו אשם; רק יד המקרה היתה בזה, כי בא אל הבית הזה. מחמת הכלבים נמלט הנה—ואני נתתי לו מקום ללון. חוסה-נא על נפשו ויסר רק אותי! רק אני אשמה בזה.

אולם האיש הצעיר הדף אותה מעל פניו ויען בקצף:

— השועל, אשר אכל מגפני, יומת! האם חושבת את, אשה פתיה, כי אני מקשט את גנך למען האורחים, אשר את מביאה הביתה מהחוצות? בתחלה ימות הוא ואחר—את! חכי כמעט, גם את תשאי את עוונך.

וכדברו זאת השתער בשצף-קצף על יוחנן. אולם יוחנן מהר לקראת אויבו ובזרועו החזקה הדף אחור את מהלומתו ויפילהו בכח על השטיח. אחרי-כן שם את ברכו על חזה אויבו ויוצא את המאכלת מידו, וב[illegible]חצו בידו את גרונו, קרא אליו:

— מה יפריעני עתה לשלם לך כגמולך?

הקדשה אחזה בחזקה בידו ותאמר בקול רפה:

— חי נפשך, אל תמיתהו! הן מזרע-המלוכה הוא!

יוחנן הביט נפחד אל פני האיש השוכב לפניו, וכרגע הכיר בו את העלם הגאה הלז, אשר ראה בלוית-המלכה אצל הרבות בית-אל. הוא הסיר את ידו מעל צוארו, אולם כהרף-עין שם השני את אצבעותיו לתוך גיו וישרק שריקה גדולה. מיד ברחה אביגיל בזעקה לאחורי המסך. כעבור רגע הגיע לאזני יוחנן קול-צעדים במבוא ושלשה אנשים התפרצו אל הבית. כהרף-עין קפץ יוחנן ממקומו ויהל להאבק עם אויביו החדשים; אולם כעבור זמן-מה שכב אין-אונים על הארץ תחת ברכי מנצחיו. ישמעאל קם מעל הרצפה ויגש אל חבורת-האנשים. הוא השח את ראשו ויתבונן היטב בפני המנצח—ופתאם קרא בצחוק:

— הביטו וראו: הלא זה הוא המציל אמיץ-הלב מבית-אל; בקרני עשתרת נשבעתי! מה אמרה אביגיל? „מחמת הכלבים נמלט אל ביתי״. הבה, אנשים, אסרו את ידיו ואת רגליו והשליכוהו החוצה לפני הכלבים, אשר משלהם הנהו.

יוחנן הגן על נפשו בגבורה ובחמה עזה מפני האגרופים של אויביו האכזרים; הוא שוה לנגד עיניו את המות היותר נורא. אולם לריק הקשה את ערפו—העבדים הכריעוהו סוף-סוף. אז פנה אחד העבדים אל ישמעאל ויאמר:

— אדוני, הנה האיר הבקר. הכלבים שבים למאורותיהם והאנשים יוצאים מבתיהם. אולי תצוה ליסרהו בשוטים, ואחר נעזבנו לנפשו?

אף אמנם הבין יוחנן, כי נכמרו עליו רחמי האיש המגשם הזה, אפס הרעיון על-דבר העונש המחפיר הצפוי לו, העיר את חמתו עד להשחית, והוא החל מחדש להאבק בכל כחו עם לוחציו.

ישמעאל התפרץ בצחוק גדול ויקרא:

— מה חם הדם הנוזל בעורקי הנער הזה! אסרו את ידיו על גבו! אנחנו נושיב אותו במקום, ששם יתקרר מעט. — קדימה!

יוחנן חש, כי הרימו אותו בכח, ידיו נאסרו בחבלים לאחוריו — ובלוית מהלומות ושריקות הוציאוהו מהבית. העבדים הובילו את השבוי דרך רחובות צרים ועקומים, בשמים כבר האיר השחר, וישמעאל האיץ באנשיו, כי ימהרו לעבר את הרחובות.

לשוא נשא יוחנן את עיניו לעזרה: דומם עמדו הבתים, אף דלת אחת לא נפתחה; רק כלבים אחדים אחוזי-שנה נדחקו אל פנות הרחובות. הדרך עלה לאטו הלך ועלה לארך קיר-חומה משפע בנוי אבני-גזית. סוף-סוף עמדו אצל מגדל, אשר התנוסס בקרן החומה. ישמעאל דפק בנצב אשר לחרבו על דלת מצפה ברזל, הדלת נפתחה בקול-חריקה, ואיש מזין הציץ בעדה החוצה. בהכירו את ישמעאל, השתחוה לו ויסר הצדה. יוחנן נדחף דרך הפתח הצר לתוך אולם קודר, ומשם העבירוהו אל חצר רחבת-ידים, שהיתה מוקפת מכל עבריה קירות חזקים של בנינים גבהים. בטרם הספיק יוחנן להתבונן על סביביו, משכו אותו האנשים אל בוש איתן, שעמד באמצע החצר. פתאם ראה יוחנן באדמה אשר לפניו פרצה עגלה, שמדת הקפה היתה רק צעדים מספר. יוחנן הביט על סביביו במבט מלא יאוש, הוא ראה בת-צחוק של לעג על פני אויבו— ויבן כרגע את כונתו האכזריה. מיד הביאו עבדים אחדים חבל ארך. אחד העבדים האיר בלפיד את עמק הבור ויאמר בקול רפה:

— אדוני, יש מים למטה בבור.

ישמעאל צחק בקול גדול ויאמר:

— הלא אך טוב הדבר הזה! הורידוהו הבורה! למטה יפיג את חם לבבו.

יוחנן התאמץ כנואש להתיר את מוסרותיו. החבלים, שהיה אסור בהם, העמיקו לחדור אל בשרו, הוא הדק את שניו בהאנקו מכאב; לסוף נתקו המוסרות—ובחמה שפוכה השתער על אויביו. ישמעאל נרתע לאחוריו, רגליו מעדו בשרשי-עץ ויפול מלא-קומתו ארצה. יוחנן התנפל עליו; אולם כהרף-עין תפשו אותו העבדים, שתים, ארבע, שש ידים ההזיקו בו בחזקה—ושנית חש חחת כתפיו את לחץ החבלים העבים; הוא נשא ממקומו, מטר-מהלומות נתכו

על פניו ועל ערפו—ושנית ראה לפניו את הבור האפל. הוא נאבק עוד רגעים מספר, דחיפה אחת חזקה בגבו—והוא הורַד בחבל הבורה. בהמולה נפל האֻמלל לתוך המים הקרים, אשר נִתזו ממעל לראשו. רסיסי-מים חדרו אל פיו ואל אפו—והוא אזר את שארית כֹחו לבלי הִטָבֵעַ. מתוך התאמצות גדולה הצליח לסוף לשאֹף רוח ולקום מעל הארץ, ויחל לגשש בידיו על סביביו, עד אשר שבה אליו רוחו. אז החל לְנַעֵר מעל עיניו ומעל פניו את הבֹץ המזֹהם, אשר טפטף מעל ראשו. מלמעלה הגיע אל אזני יוחנן קול-צחוק גדול; האור האדֹם של הלפיד נפל על-פני קירות-הדוּת המלאים בקיעים וישלך זֹהר מבריק על-פני מישור-המים האפלולי, אשר התנועע עוד לאט מזעזע-הנפילה ויתז בועות קטנות על שכמו ועל חזהו. מבלי-משים נשא יוחנן את עיניו למעלה: מעל לפתח-הבור העגל גחן האויב האכזרי וישקף מתוך נחת-רוח של רגש-נקמה נמלא על העלם המסכן.

— ההנך שבע-רצון מן הרחצה, ידידי? — קרא ישמעאל אל ד ב״ר.—ראה, מה מאד היטבת לרחֹץ את שערותיך ופניך, ידידי! ה״י, לו ראתה אותך עתה אביגיל היפה, כי אז חבקה ברגש את בשרך הצח! — הוי, כלב נבזה! — קרא בעברו פתאם מלעג לחמה בראותו, כי קרבנו הֵסב את ראשו מעליו בשאט-נפש. — פה למטה תשאר לנצח וירדת חיים שאולה.

וכדברו זאת שב לאחוריו. יוחנן נשא את עיניו וירא את האור המזהיר על שמש הבקר ממעל לראשו—ויאוש גדול תקף אותו. הוא חש, כי המים הקרים כקרח והבֹץ הדִבקי, אשר נדבק אל רגליו, מקפיאים לאט לאט את אבריו. עוד מעט וַיֹאחֲזֵהוּ השִבץ, והמים הקודרים יזרמו בזרמם החרישי על-פנו גֵוו המפרפר.

— אהה, ה׳ אלהים! — קרא יוחנן מנהמת-לבו. — השקיפה עלי ממרום-קדשך! ממעמקי הבור קראתי אליך: החליצני מטיט-היָוֵן, אשר אני טובע בו!

אז נגלו לעיניו שנית פני אויבו, ולאזניו הגיע קולו בצחקו צחוק של נצחון:

— ההנך מתפלל לה׳? אולם הוא לא ישמע את תפלתך בעד האבן הכבדה, אשר בה אסתום את פי הבור. האנכי שפכתי את דמך? ידיך הֻתרו, רגליך לא אסורות; מי אפוא יאמר: „ישמעאל המית אותו" — ? לשוא תזעק חמס אל הרפאים, כי יִנָקמו ממני את נקמתך, — ולה׳ אקריב מחר קרבן.

יוחנן הרים למולו את אגרופו בנשמו בכבדות:

— אם ישמע ה׳ לתפלתי ויוציאני מהבור הזה, כאשר יִחלתי, אזי לא אשקֹט ולא אנוח, עד אם תקעתי את סכיני בלבך, אתה איש-הדמים!

ישמעאל ענה בלעג:

— בז אנכי לדבריך הרמים. עלֵה למעלה, אם תוכל, ואז אפחד מפני להב סכינך.

ושנית סר מעל פי הבור. מיד נשמע מלמעלה שאון והמולה, כמו הסיעו וגללו מַשָּׂא כבד על-פני הארץ. בלי-נוע הביט יוחנן למעלה אל האור ההולך ונעלם מעיניו. ובעת אשר נסתם פי הבור לאט לאט, הבריק לעיניו באור קו-שמש אחרון רועד בקיע אחד, אשר עבר לאֹרֶךְ קיר-הדוּת מלמעלה למטה עד מישור-המים. קו-השמש נאחז בזוית-הבקיע החדה. ועתה הַסָּעָה עוד אחת שם למעלה — וְצַלְמָוֶת אָפף את השבוי אֹפֶל כבד העיק על נפשו.

צמַרמֹרת עברה באברי יוחנן. הנה נבדל הוא כליל מארץ-החיים והוסגר לבלהות-השאול. מי יודע, אם ישמע אלהים את תפלתו מעֹמק הבור הזה ואם לא יעלה אליו בצעקותיו את מלאכי שאול-תחתית והם יורידוהו חיים שאולה. ולכן בחר לו לְהֵאָלֵם דֹם; רק אנחה עצורה אחת התפרצה מלבו וזעזעה ביגון-תמרורים את הדממה העמוקה. הקור חדר יותר ויותר לתוך עצמותיו. במים הקרים איננו יכֹל להשאר עוד, אם יש את נפשו להנצל מהתעלפות. אולם אנה יפנה? — פתאם נצנצה מחשבה במֹחו: בתוך הבקיע אשר בקיר הן יוכל להציל את נפשו! ורעד חזק אחז את בשרו, זרם לוהט עבר בכל יצורי-גֵוֹ וגם ברגליו הקפואות. לאן מוביל הבקיע הזה? אולי למעלה על-פני האדמה? פתאם חש נשיבת-רוח קַלה על צדעיו. הבקיע הוא אפוא שם ממולו. ובשלחו את ימינו הַרְחֵק לפניו, עבר בזריזות את הבֹץ הרך לקראת נשיבת הרוח. מיד נגעו אצבעותיו המגששות בקיר. הוא החל למשש אותו באצבעות רועדות, עד אשר נפלה ידו לתוך הבקיע. הוא הכניס שמה את זרועו עמֹק. הבקיע היה צר, בלתי-ישר ומלא-חֲדים, וקשה היה לאיש לעבור בו. בזהירות הכניס יוחנן בתוכו את רגליו—ובאֹפן כזה, בזחלו לאט לאט, החל את נסיעתו המשֻנה במאפליה דרך בטן האדמה.

רק מי שֶׁפַּסָה תקוָתו יכֹל לגשת אל מפעל כזה. פעם מימין ופעם משמאל עבר בין בליטות חדות, רגליו החליקו ונלחצו בפרצות בלתי-נראות ונִגפו בשברי-אבנים בעלי-זויות. תקותו היחידה, החוט, אשר בו נאחז בתוך הַלַבִּירִינט האפל הזה, היתה נשיבת הרוח הקריר, אשר נשב בלי-הרף מול מצחו. בלי-ספק יש מוצא מזה באיזה מקום; איזה חור, אשר בעדו חדר הרוח הקליל; אולם לשוא התאמצו עיניו לראות את אשר לפניהן: אף קרן-אור אחת לא האירה את הַצַּלְמָוֶת, אשר העיק על עפעפיו. קֹצר-רוחו התגבר עד לבלי נְשֹׂא עוד, דמעות גדולות נִגרו על לחייו, נשימתו כבדה מאד וצדעיו הלמו כהולם פעם; הוא היה קרוב להתעלפות.

ובכל-זאת—לאט לאט הבקיע לו דרך, במשך שעות שלמות עבר קדימה; הוא עזב זה כבר את הבקיע הצר, העולה מעלה מעלָה, והוא נודד עתה בנתיב רחב, כנראה, בנתיב, אשר נחצב בידי בני-אדם. הנתיב התנשא למעלה וירד במורד חליפות, אולם לעלם המסכן נדמה אז, כי הוא יורד בלי-הרף במעבה-האדמה.

לסוף נפל אין-אונים אצל הכֹתל, הוא לא זכר עוד כמה זמן ארכה נדידתו האיֻמה, בלֵיל-אשמן זה אפסה מדת הזמן: האם עברו שעות? או אולי כבר עברו ימים? הוא לא ידע את זאת, ותקותו למצֹא את המוצא פסה זה כבר. בלי הכרה ברורה החל לזחול מחדש. ידיו שלוחות למרחוק, ראשו מֻפנה לאחוריו, ובגששו בזהירות בקצות רגליו, עבר לאט לאט קדימה על-פני עיי-אבנים. ופתאם הגיעו לאזניו אנקות-מכאוב—הוא רעד בכל גופו ויעצור את נשימתו, אולם הוא לא שמע עוד מאומה, מלבד דפיקות-לבו, אשר התנשאו בהמית-נכאים בתוך הדממה הכבדה. צמרמֹרת עברה בגַבו, סמרו שערות-בשרו. נפשו השתוחחה עליו, כמו אחזה יד-ענק בצוָארו; מפיו התפרצה צעקה, הוא קפץ קפיצה לפניו ויכשל באבן-נגף—ובזרועות פרושות נפל מלא-קומתו ארצה.

(המשך יבוא)

תרגם א. בן־אורי.

הנסיון.

(ספור מחיי המצרים הקדמונים).

לפני הרבה הרבה שנים קרה הדבר הזה במצרים העתיקה. סכנת מלחמה נשקפה אז למצרים מאת הפרסים הגבורים. פחד המלחמה ותוצאותיה החרידו והרגיזו מאד את כל יושבי הארץ, שהתבוננו אליה בכל יום. פרעה מלך מצרים דאג וחשב: את מי ימנה לראש צבאותיו? לו היו שני שרי צבא. שם האחד רבזס ושם השני — פטירוס. רבזס היה שחצן וגאה, אוהב כבוד ורודף אחרי התענוגים, מתקשט בבגדי תפארתו ורוכב במרכבת־זהב רתומה לסוסים אבירים. כפעם בפעם היה עורך סעודות ומשתאות נהדרים לשריו ופקידיו הנמוכים, בהראותו להם את כבוד תפארתו ובספרו לפניהם את פרשת גדולתו. כל זה ישר בעיני העם ויביע לא אחת את חפצו, שרבזס ימנה למצביא העליון על צבאות מצרים.

פטירוס היה ההפך מן רבזס. זה היה אדם שוקט וצנוע בשעת שלום, ויתרחק מן שאון החיים וברק העשר, ויהיה חיים פשוטים ושקטים, ויעסק בחכמה ומדעים. לעמת זה נשתנה לגמרי ויהפך לאיש אחר בשדה המלחמה. שם הראה את כחו במלחמתו עם שונאיו, ויעש גבורות נפלאות, ויגזר על ימין ושמאל, ויפל את פחדו על כל סביבותיו. פניו התמימים והרכים הפיקו אז אימה ויראה, עיניו הגדולות והיפות הביעו אמץ־לב ובוז למות, ולא נמנע גם מצאת לבדו כנגד אויבים רבים ועצומים ממנו במקומות הכי־מסכנים. אולם המצרים לא ידעו ולא הכירו לדעת את מעלות־רוח גבורם זה ויבכרו עליו את רבזס הגאה, ויבקשו את המלך למסר בידו את שלטון הצבא והנהלתו.

המלך לא יכל לבדו להחליט דבר, כי לא האמין הרבה לגאותו והתפארותו של רבזס, אולם גם ירא היה למרות את רצון העם. אז בא לעזרתו שר החצר ויאמר: „אדוני המלך! במרתף, אשר מתחת לארמונך יש שביל ארך ואפל ובקצהו סוגר ובו ארי לבי נורא. השבכה של הסוגר עשויה באפן כזה, שמורדה היא תמיד למטה עד החצי. אך אם יחפץ הארי לגשת אליה ולהתפרץ החוצה — מיד תורם למעלה ותסגר עליו את הדרך. ינסה־נא אדוני המלך להכניס את שניהם אל המרתף ולהביאם במסה, ואז יוכח המלך, ואתו יחד כל העם, עם מי הכח והעז, ולמי יאה ביותר לעמד בראש צבאות־המלך המהללים.״ ותישר העצה בעיני המלך ויעש כן. המלך קרא לשני שריו ויאמר להם כדברים האלה: „עברו נא שניכם חליפות זה אחרי זה את מרתפי אשר מתחת לארמוני לכל ארכו, והיה בשובכם אלי, אמנה את אחד מכם לראש מחנותי ויצא להלחם עם צבאות הפרסים. ראשונה יעבר רבזס, כי גדול בשנים הוא.״

השרים לא ידעו דבר וימהרו לעשות כמצות המלך. הראשון שירד אל המרתף העמק — היה רבזס. וכמה שהוסיף ללכת לארך המרתף, כן גדל פחדו יותר ויותר ולבו נמס בקרבו ויהי למים. דומית מות שלטה מסביב, ומתוך הדממה הרבה שמע את קול דפיקות לבו התכופות. הוא התבונן סביבו וילך נכהו בצעדים כבדים ואי־בטוחים. פתאם ראה לפניו בקצה המרתף ארי איום ונורא מביט אליו בעיני זעם. רבזס נתאבן כלו מרב תמהון ופחד ויעמד הכן על מקומו רגעי מספר מבלי יכלת למוש ולברח. אמנם, בידו החזיק חרב חדה, שיכל היה להגן בה על חייו בעת צרה. אולם שר הצבא הנבהל לא חשב כלל לנסות את כחו ולעמד על נפשו. מרב בהלה ופחד נשמטה חרבו מידו ותפל לארץ. בינתים הגיח הארי ממקומו ויסתער עליו בחמה שפוכה ובשאגה נוראה, כאלו חפץ לטרפו. באותו רגע הורמה השבכה למעלה ותפריע בעד הארי מהתנפל על טרפו. אולם רבזס נבהל כל כך, עד שלא ראה הנעשה סביבו וירם קול פחדים, קול קורא לעזרה. הוא לא חדל מצעק גם אחרי שהסכנה כבר היתה ממנו והלאה.

המלך ובאי־כח העם, שעמדו כל העת מרחוק והתבוננו אל כל הנעשה, נוכחו מיד, שכחו של רבזס גדול רק בפה להלל ולשבח את עצמו על סעודותיו ומשתאותיו הנהדרים, אולם ברגע של סכנה — רפה־ידים הוא ומוג־לב מאין כמותו. ואז הוברר לכל, כי אדם שכמותו אינו רשאי ואינו יכל לעמד בראש הצבא ולצאת למלחמה כנגד מלך הפרסים. ברב עמל השיבו את רוחו אל קרבו ויוציאוהו מן המרתף כל עוד נפשו בו.

אחרי הדברים האלה הכניסו אל המרתף את פטירוס. שלא ידע כלום מכל המתעתד עליו לבא, וילך בבטחה ובמנוחת־לבב ישר עד הגיעו אל השבכה המורדה לפניו עד החצי. רגע עמד נבוך, בראותו את הארי רץ לקראתו, אולם תכף התעודד, ויעמד הכן על מקומו, ויחכה לרגע. שיתנפל עליו טורפו. לבו היה שוקט, פניו חורים, אולם מוצקים ומצמיצים. הוא שלח את ידו ויאחז בחרבו לתקענה בבטן אויבו. הארי קפץ קפיצה גדולה עד השבכה — ופתאם הורמה למעלה לתמהון לבב פטירוס...

ועוד באותו יום הפקד פטירוס במצות המלך פרעה לראש צבאות מצרים: הרגלים, הרכב והפרשים. ואמנם תקותם של המצרים במצביאם החדש לא נכזבה. הוא יצא למלחמה עם הפרסים הרבים והעצומים, וילחם אתם בגבורה ובחרף־נפש, וילהב בעז רוחו ובמסירותו את חיליו, ויך את שונאיו מכה עזה, מכה נצחת. ועוד ימים רבים אחרי־כן חגגו המצרים ברב פאר והדר את הנצחון הגדול הזה ויזכירו תמיד את שם מצביאם הגבור לתהלה.

מעבד ע״י ש. מלצקי.

ר' ברכיה הנקדן.

מִשְׁלֵי שׁוּעָלִים.

ב. כֶּלֶב, חֲמוֹר וְאָדָם.

כֶּלֶב קָטָן הָיָה
בֵּית הַפָּקִיד מִן הַקִּרְיָה,
פִּתּוֹ יֹאכַל, חֵיקוֹ יִשְׁכָּב
עִמּוֹ יֵלֵךְ בָּעֵת יִרְכָּב.

וּבְבֵית הַחֲמוֹר אוֹרֵב
כִּי הָאָדוֹן הַכֶּלֶב יְקָרֵב
וְכִי יְשַׂחֵק בּוֹ לִרְגָעִים,
כְּאִלּוּ הָיוּ שְׁנֵי רֵעִים.

וַיֹּאמֶר הַחֲמוֹר בַּלֵּב:
לֹא נוֹפֵל אָנֹכִי מִכֶּלֶב;
אֵלֵךְ גַּם אֲנִי לַאֲדוֹנִי
אוּלַי כַּכֶּלֶב יְקָרְבֵנִי.
אֲחַבְּקֵהוּ וַאֲנַשְּׁקֵהוּ
וּבִלְשׁוֹנִי אֲלַחְכֵהוּ
וְאָשִׂים עֵינַי עַל עֵינָיו
וְאֶת פָּנַי אֵצֶל פָּנָיו
וְאֶתְחַבֵּר אִתּוֹ
לְעֻמַּת מַחְבַּרְתּוֹ [1]
וְכָל מַלְבּוּשָׁיו אֶגְאוֹל וְאֶדְרוֹךְ
מִחוּט הַחֵיק וְעַד הַשְּׂרוֹךְ.
וּבָזֶה הַדָּבָר אֶבְחַן:
אִם אֲנִי כַּכֶּלֶב אֶמְצָא חֵן.

וַיָּרָץ הַחֲמוֹר אֵצֶל אֲדוֹנָיו
וַיְלַחֲכֵהוּ סְבִיב אָזְנָיו
וַיְחַבְּקֵהוּ בִּשְׁתֵּי רַגְלָיו,
וַיָּרֶם אֶת קוֹלוֹ עָלָיו
וְרֹאשׁוֹ אֶל רֹאשׁוֹ נִצְמָד,
כַּאֲשֶׁר מִן הַכֶּלֶב לָמָד.

וּמִפֶּה אֶל פֶּה הִקִּיפוֹ
עַד כִּי מִכִּסְאוֹ הֲדָפוֹ.

וַיֹּאמֶר הָאָדוֹן: מִי אִתִּי—אֵלָי!
הוֹצִיאוּ הַחֲמוֹר מֵעָלָי!—
כִּי גָדְלָה לוֹ הַחֲרָדָה...

וַתִּקָּהֵל כָּל הָעֵדָה
זֶה בְּרוֹמַח וְזֶה בְּמַקֵּל,
וְזֶה בַּאֲבָנִים יְסַקֵּל,
זֶה בַּשֵּׁבֶט מַכֶּה הַחֲמ"ר,
זֶה אוֹמֵר: הַךְ, רַק אֶת נַפְשׁוֹ שְׁמוֹר!
וַיִּרְדְּפוּ הַחֲמוֹר עַד אֵבוּסוֹ
הָלוֹם כָּל גֵּוּוֹ וּכְרֵסוֹ...

וְהַמָּשָׁל — לְאִישׁ שׁוֹבָב,
רְחַב עֵינַיִם וּגְבַהּ לֵבָב,
הִשְׂתָּרֵר בְּגַאֲוָתוֹ
וְלֹא יִתָּכֵן לְאִישׁ כְּמוֹתוֹ [2]

וּבִרְצוֹתוֹ לִהְיוֹת מוֹשֵׁל
פֶּתַע פִּתְאֹם יָבֹא כּוֹשֵׁל [3]
וְהֶהְדָּפוּ מִמַּצָּבוֹ
וְאֵין אִישׁ מַאֲזִין אֶל נִיבוֹ [4].

---

1) חֵבֵר תו. 2) שאינה מתאימה לי. 3) מכשול, פגע, 4) דבריו.

ארנסט טרמפה.

מֶלֶךְ יְהוּדָה.

ספור מימי הבית הראשון.

ה. בְּתוֹךְ הַדּוּת.

לפנות בֹּקֶר הֵקִיץ יוחנן משנתו וימהר וילבש את בגדיו ויחגור את חגורתו על מתניו. פתאם שמע מאחוריו קול-צחוק חרישי. הוא הפנה את ראשו וירא את האשה בעלת-הבית יושבת עֵרָה על משכבה.

— ההנך אץ לדרכך, ידידי? — שאלה האשה ברך-קולה.

— שלחיני, גבִרתי! — ענה יוחנן. — רועה אנכי, ואינני שׁוֶה בחסדך, יען כי את הנך אחת העדינות אשר בבנות עמנו.

— אל-נא יצר לך בגלל הדבר הזה, גבורי! — קראה האשה. — קדשה אנכי, למלכת-השמים עשתֹרת הֻקדשתי. אפס תנה לי מעט כסף לפי יכלתך, לבעבור אביא לאלילה מנחה כמשפט, ואחרי-כן תלך לדרכך לשלום.

יוחנן הסיר את חגורתו מעל מתניו וישליכנה לחיק הקדשה.

— קחי לך! — קרא; — את הכסף הזה אני נותן לך חֵלֶף אשר נתת לי מקום ללון בביתך. זה הוא כל כספי, ועליך לאמר הון בזה.

הקדשה הביטה אליו בתמהון ותאמר:

— הנך מְשַׁלֵּם כְּאַחַד הנדיבים; אולם זה יהיה עָוֶל, אם אקח מידך רב מדי. אני אקח רק מה שעלי לקחת למען שַׁלֵּם את נדרי — ויותר מזה לא אקח אף קשיטה אחת.

היא פתחה את הצרור ותקח לה מטבע-כסף אחת, אמנם לא את הקטנה במטבעות, — ואחר הושיטה לו את החגורה ותאמר:

— קח לך אשר לך, ולֵך לך לשלום.

וכאשר לא אבה יוחנן לקחת את הכסף, קמה מעל משכבה, ובהתעטפה ביד האחת בשמיכתה המרֻקמה בשלל-צבעים, הושיטה לו בידה השנית את החגורה. פתאם הגיע לאזני שניהם קול שיר וחלילים מבחוץ. והאזן החדה של יוחנן קלטה קול-צחוק וקול-קריאה גדול. גם הקדשה החלה להקשיב בשום-לב אל הקולות האלה, ופניה חָורו מאד בהשמע הקריאה העליזה: „פתחי לי, אביגיל היפה! דודך הנה בא לראות את כרמו!”. ומיד אחרי זה נפלו דפיקות חזקות על דלת-הבית. האשה אחזה בבהלה בזרוע יוחנן ותתחב את חגורתו לתוך כפו; וכאשר הופיע נמר מאחורי המסך ויתן אותות נמרצים בידיו, לחשה לו האשה באזנו:

אבל הרבי כבר מחכה שם, ב„חדר". הוא יקצוף ויגער בנו: „להיכן אתם נעלמים בנשפי הלילות, שובבים שכמותכם?!"

בולבוסים צהבהבים ומתוקים... תנור חם... גחלים לוחשות וכאלו קורצות ורומזות לי איזה דבר-סתר... ובחוץ — קֹר וערמות-ערמות שלג...

אבל לית ברירה: צריך ללכת, ללמוד...

השעה היתה מאוחרת — והרבי כעס מאד, וכבר פתח, כדרכו, ואמר: „להיכן אַתם"... וכדי לשַׁכֵּךְ את חמתו ולְהָפִּיס את דעתו התחלנו מספרים לו על-אֹדות האיש המוזר, שנגלה פתאֹם בבית-המדרש. אך הרבי לא אבה שמוע וַיַּהַס אותנו בְּרָגְזָה: „מה לכם ול„יון" *) הזה? — פתחו את החומשים!"

ומאז זה השם שקראנו לאיש ההוא: „היון".

וגם בעיר היו רבים קוראים לו כך, אף-על-פי ששמו האמתי היה יצחק. זה נודע לי פעם אחת כשעלה ה„יון" לתורה, לפרשת „תוכחה", והשמש קרא בקולו הצרוד:

— יעמד ר' יצחק ב"ר כתריאל!

ובאותה שעה נראה לי הדבר כמוזר מאד, שלאיש שכזה, שאין לו שום פרצוף יהודי, קוראים „ר' יצחק". ובינינו, בחברת הילדים, נשאר שמו כקדם: „היון".

ג.

מי הוא ומאין בא אלינו — אף איש לא ידע אל נכון. היו מספרים, שבימים מקדם ישבו בעירתנו קרוביו, שכבר מתו ואבד זכרם, ועכשו הוא נשאר בודד וגלמוד, בלא מודע וגואל. ועוד היתה נוסחא אחרת, שלפנים היה עשיר גדול וביתו היה מלא כל טוב, כסף וזהב לא נחשבו בעיניו למאומה, והיה מבַלה את ימיו במשתה ושמחה. אבל כרב עשרו כן גדלה רשעתו: מלַחמו לא נתן לדל ויַקשֶׁה את לבו לבלתי עֲשׂה צדקה וחסד; ועל-כן מן השמים נגזר עליו שיאבד לו כל הונו והיה כאחד העניים...

כזה וכזה היו מספרים על-אֹדותיו. ואולם הוא בעצמו שָׂם מחסום לפיו ועל שאלות מעין אלו החריש ולא ענה דבר. ובכלל היה ה„יון" ממעט בדבור עם הגדולים. רק אתנו, עם הקטנים, אהב לְשׂוחח והיה מרבה לספר לנו מעשיות יפות על-אֹדות ארצות רחוקות, ענקים וגזלנים... ופעם אחת, בין השמשות, כשבית-המדרש נתרוקן מאדם, החבריא שלנו עמדה בחצי-עגול אצל התנור, והוא עמד על ברכיו וינער את הגחלים בקצה מטהו, כשלבו טוב עליו, — ערבתי את לבי גם אני ואשאלהו: האם אמת הדבר, ר' יצחק, מה שמספרים עליך, כי...

— נו,נו, „מה שמספרים"... הפסיקני ה„יון" ברוגז. — ידברו להם על העצים ועל האבנים... הנכם קטנים עדין ואַל לכם לדעת הכל... „מספרים"... יספרו להם. מה איכפת לי?

הוא נשתתק לרגעים מועטים, זרק מלא-חפניו בולבוסים אל התנור ויוסף לדבר:

— אנשים רוצים דוקא לדעת מהיכן אני... המ... מהיכן?.. מכל התבל אני! אין מקום בעולם שלא הייתי שם ואין דבר בעולם שלא ראיתיו. ראיתי חיות רעות ואנשים פראים ראיתי, יַמים שחורים והרים לבנים, קוזקים ראיתי ואוכלי בשר-אדם... ובסיביריה הייתי... בעודני ילד נלקחתי לצבא. מזרועות אמי נגזלתי בידי אנשים אכזרים... עתים שונות עברו עלי: טובות וגם רעות... ובדרכים שונים הלכתי: בטובים וברעים, ועל הרוב — ברעים... רשע גדול הייתי, רשע גדול... קטנים הנכם עדין, אל לכם לדעת... ולבסוף התחרטתי ואלך אל הצדיק... יש צדיק כזה באחת העירות הרחוקות, איש קדוש, מל"ו. ואבֹא אליו, והכל ספרתי לו, הכל... אני מדבר והוא שומע ומקשיב, כשראשו מורד על חזהו ומעיניו נוזלות דמעות... ואחר נכנס אל חדר קטן והוציא משם

*) חַיָּל.

ספר ישן-נושן והתחיל קורא... זמן רב קרא. ולבסוף העביר את ידו הימנית על ראשי...

— נו, בני, — אמר הצדיק — יש לך תרופה. זה לא כבר היה אצלי איש אחד מהעירה ב.; היהודים מחללים שם את השבת: בערב היום הקדוש מאחרים לשבת בחנויות; להוטים אחרי הבלי עולם-הזה... היצר-הרע מסית והקב"ה כועס... לך אתה להתם ותשגיח שישובו מדרכם הרעה ולא יוסיפו לחטוא. השומע אתה? בכל ערב שבת תשגיח. ראה צויתיך! וזה יהיה לך לתקון נשמתך... אתה אינך יודע תורה, אבל בל יפּל רוחך: אֱמֹר תהלים, התפלל בכונה. והעִקר — עשה טוב וחסד כל ימיך. זהו העִקר. ואת ה„תקון" אל תשכח — ונסלח לך, נו, לך, בני! וד' יהיה בעזרך.

ככה דבר הצדיק וינשק לי במצחי. ואפרד מעליו. חככתי לתת לו כסף — לא לקח. איש קדוש הוא... נו, ילדים, הפעם די לכם ב„מעשיה" זו. עכשו — אל „החדר"! צריך ללמד... אבל העִקר — היו לאנשים טובים וישרים. נו, לכו לכם.

גם הפעם גער בנו הרבי. אבל מה ששמענו מפי האיש לא ספרנו לו: זה היה סודנו אנו, סוד „חדרנו".

ד.

מהערב ההוא נתחבב עלינו ה„יון" עוד יותר. והוא גם הוא התקרב אלינו יותר ויתהלך אתנו כידיד וָרֵעַ. הוא היה מאכילנו לא רק בולבוסים אפויים, כי אם גם לחמניות וכל מיני ממתקים. וגם היה לנו למגן ומושיע בעת צרה, כמו — למשל — כשהיה אַלתר השמש רודף אחרינו במַטְאֲטֵא רטוב, מפני שאנחנו, „התלינים והרוצחים", גונבים ממנו את שיורי-הנרות; או כשבנו של הסנדלר טַרַס היה מגרה בָּנוּ את כלבו החצוף, ועוד בהרבה מקרים ופגעים רעים כאלה.

ופעם הגן עלינו אפילו מפני הרבי עצמו, שאף אבותינו היו יראים מפניו. ומעשה שהיה כך היה: ה„יון" ספר לנו, כדרכו, אחת ממעשיותיו היפות, ואנחנו ישבנו צפופים ונקשב בקוצר-רוח ולרגעים התחלנו לשמע הדברים היותר נוראים של הספור, — ופתאם נשמע קול בכי עצור של אחד הילדים.

— למה אתה בוכה? — שאל האיש.

— מ... מאד י... יכאב לי — גמגם הלז. זה היה בֶּרֶלה הקטן, בנו של חיט.

— ומדוע יכאב לך?

— אני... הרבי... הכני.

— למה?

— אני... ט... טפסתי על עץ.

האיש לא ענה דבר וימשֵׁך את ספורו. ולמחרתו הופיע פתאם ב„חדרנו", במעילו הקצר ובכובעו הגדול, ומטהו בידו, ויפן ישר אל מורנו:

— לא טוב, רבי! לא טוב להכות ילדים קטנים... טפס על העץ — ומה בכך? ישחקו להם; קטנים הם... לא טוב! — ויצא.

מהיום ההוא והלאה לא נגע בנו הרבי לרעה אף באצבע קטנה, והיה מוַתר על כמה וכמה חטאים כאלה, שבשבילם היה לפנים רע ומר מאד לאזנינו ולחיינו... עכשו היה הרבי רק מתלונן חרש, כמדבר אל עצמו: „המ... „יונים" עליך, ישראל!" ושופך את חמתו על כל הבא בידו: על החתול הרובץ לבטח על הכירים או על התרנגלת העוברת לְתֻמה על פני רצפת החדר, ולפעמים גם על הטבקית הגדולה שלו, כשהוא מוציא ממנה חיש-מהר מלא קמצו ומכבד את חטמו במנה יפה — ושב וְרָוח לו.

ה.

אמנם, „היון" היה מגן ומחסה לא רק לקטנים, כי אם גם לגדולים. הוא דאג לכל איש מר-נפש וקשֵׁה-יום, לעניים מרודים, לחולים ולחלשים. היו משפחות עניות אחדות, שהוא היה מכלכל

אותן ומספיק להן כל צרכיהן. פעמים בשבוע, ביום השני וביום החמישי, היה חוזר על בתי היהודים, מקבץ נדבות ומחלקן לעניים. בימי החג היה מכלכל את האסירים בבתי-הכלא, לחולים עניים היה מביא רופאים, ממציא רפואות והלב, מחזר אחריהם ביום ובלילה ודואג לכל מחסוריהם.

פעם נודע לו, שבאיזה „חורבה" קטנה בקצה העיר יושבת משפחה עניה, שירדה מנכסיה ומתבישת לפשוט יד ולבקש עזרה. הה, מה גדול היה אז הרעש שהקים ה„יון" בבית-התפלה! ביום השבת לפני קריאת התורה עלה על הבימה, הכה באגרופו על השלחן וירעם בקולו קול עז:

— חרפה, יהודים! הנה פה לעינינו גוֹעִים מרעב אשה אלמנה וששה ילדים קטנים... אין פרוסת לחם, אין טפת חלב, עצים אין, הילדים בוכים... ואין איש שם על לב. האם אין אלהים בלבנו? האם לא יהודים אנחנו?!

מהומה קמה בבית-הכנסת. הכל צועקים וזה לזה שואלים:
„מי נתן לו רשות לעלות על הבימה? איך מלאו לבו? הוא, ה„יון", מטיף לנו מוסר! חוצפה שכזו"!.. והקול נשמע גם בעזרת-הנשים ויגדל השאון, ועד בתי-התפלה הסמוכים הגיע; עוד מעט — והזעקה הקיפה את כל העירה, ותוכחתו של ה„יון" עשתה פרי: סוף-סוף הרגישו היהודים ב„חרפתם" ויבאו לעזרת המשפחה העניה.

בכל היה ה„יון" מתענין, הכל היה יודע ממה שנעשה בעיר, ואף הוא היה מחכון להמצא תמיד באותו הרגע ובאותו המקום, שהיה איזה צורך בו, אף כי תמיד היו ידיו עסוקות באיזו מלאכה ועבודה, הוא היה סנדלר וסבל ומסגר ומתקן שעונים. ובכל זאת כסף לא היה לו, אף כי צרכיו לא היו מרובים: אכל לחם יבש עם בולבוסים אפויים, ופעמים ביום שתה תה מאיזה כלי משונה, מעשה ידיו הוא. בקיץ ישן בסכה קטנה שבחצר בית-המדרש, ובחרף—מאחורי אותו התנור, שאנחנו היינו נתקבצים על-ידו בין הערבים לשמוע את ספוריו.

ומה גדולה היתה שמחתנו באותן השעות! ואיככה היינו ממהרים בכל יום, גם בסופת-שלג ובמטר סוחף, מן ה„חדר" אל בית-המדרש!

בכל יום — חוץ מיום הששי. ביום הזה היה ה„יון" מפסיק את משאו-ומתנו עמנו, הקטנים, וכמו נהפך לאיש אחר. מאז הבקר הוא מתפלל בכונה, אחרי כן הולך לבית-המרחץ, לובש בגדים נקיים, ופניו מפיקים איזה זהר מיוחד. והבריות היו מלגלגים: „ראו-נא, ראו, איך שהשכינה מרחפת עליו"...

והוא מתקדש ומטהר ומכין את עצמו לתפקידו הגדול — לה„תקון" שלו. וכשמגיעה השעה הוא לוקח את מקלו בידו, יוצא החוצה, פונה לעבר השוק, סוקר בעיניו את כל הככר ומכריז:

— לסגור את החנויות!

עכשו כבר הכל נכנעים ונשמעים לו. ואולם בימים הראשונים היו לועגים לו ונרפים למלא את פקודתו. אז היה מגרש בחזקת-היד את הנשים מן החנויות, מהפך את הסלים, דופק במקלו בכעס, צועק ומקלל, ולפעמים — גם מתרפס ומתחנן, כמבקש רחמים מתוך דמעות:

— אחים שלי, אחיותי שלי! אל תכעיסו את אלהים: הנה שבת-קדש... חוסו על נפשותיכם, אחים שלי, אחיות שלי! זה היה לפנים. עכשו הוא איננו מקלל ואיננו מתחנן. רק קורא בקול נגיד ומצוה:

— את החנויות! נו, מהר!

פעם, ביום חורף, היה הקור גדול מאד. ה„יון" לא כון את השעה ויצא מבית-המרחץ ישר אל עבודתו השוקה. הוא הצטנן ויחל, וכעבור ימים מספר מת, במקומו הקבוע, מאחורי התנור. הוא מת ביום הששי בבקר. תכף נפוצה השמועה בעיר — וכהרף-עין נסגרו כל החנויות. איש לא צוה — כלם עשו זאת ברצונם הטוב.

כל העירה, גם זקנים ונשים וטף, חלקה את הכבוד האחרון לה„יון" ולותה אותו לבית-עולמו. וזקני העיר העידו, ש„לויה" כזו עוד לא ראו מימיהם.

ז. ש. בן-מאיר

שִׁירַת הַפַּרְפָּר.

אֲנִי פַּרְפַּר קַל, יְצִיר פְּנִינֵי טַל,
יְלִיד גִּיל, יְלִיד אוֹר־הַנְּצָחִים. —
כְּנָפַי — רִקְמַת־פָּז, לַחֲשָׁן — רַהֲשָׁן — רָז,
בָּהֶן אַמְתִּיק סוֹד עִם הַפְּרָחִים. —

וּבְיַרְחֵי הַזִּיו, עֵת־תֵּבֵל כֹּה תִּיף
אָז אֲשׁוֹטֵט בַּשָּׂדוֹת, בַּגַּנִּים; —
אֶפְרֹשׂ כְּנָפַי חִישׁ־חִישׁ, בַּל תְּצוּדֵנִי עֵין אִישׁ
טוּס־טוּס־טוּס אֶל נְצָנִים רַעֲנַנִּים! —

שׁוּר! — בַּיַּעַר וָגַיְא הֵמָּה צוֹמְחִים בְּלִי דַי...
וּבְצִבְעֵיהֶם יְרַנְּנוּ הָעָיִן! —
וְרִבּוֹאוֹת עֵינֵי־תֹם: — „קְרַב, אַל תִּקְרַב הֲלוֹם"!
וְהַלֵּב יֶחֱרַד־יַךְ כְּרֵה־הַיַּיִן — — —

תּוּק־תּוּק־תּוּק — נְאוּם הַלֵּב — שׁוּר כָּל פֶּרַח נָאוֹר! —
פְּרַח וָשֹׁק עֵינֵי־כְחוֹל הַזְּכָרִיּוֹת..
מֹץ לְחִי שׁוֹשַׁן־דָּם, דְּבַק בְּלֵב סְגָל חָם! —
הַס... וּשְׁמַע צְלִיל רַךְ־דַּק... פַּעֲמוֹנִיּוֹת!

רַף־רַף־רַף גַּיְא וָגַן, פֹּה בְּכֹה, פֹּה בְּכָאן
אֶצְנַח דֹּם, אֶלְאַט רָז לַגָּבִיעַ:
— „אֵינִי מָשׁ, אֵינִי מָשׁ... נִצָּן, הַב, הַב לִי דְּבָשׁ",
עַד בְּרֹאשׁוֹ: „הֵן, הֵן" — לִי יָנִיעַ...

„קַח־קַח־קַח פַּרְפַּר־חֵן"... — „חֵן לָךְ פֶּרַח, חֵן־חֵן".
פִּיּוֹת — גְּבִיעֵי־הַמּוֹר לִי נִפְתָּחִים: —
„קְרַב נָא, קְרַב נָא אֵלַי... קְרַב וְנַקְרִיב לְךָ שַׁי — —
וַאֲנִי טָס אֶל הַפְּרָחִים, לַפְּרָחִים...

טרִסִיטנִי, סיון תרפ"ג

מ. בן-אליעזר

הַתְּמוּנָה הַחֲדָשָׁה.

(שרטוט).

לזכרון הד"ר תיאודור הרצל.

יהודי משונֶה היה רבי אברהם-אהרן הַחֶנְוָנִי, ובעיר מושבו הקטנה היו מלגלגים עליו ואומרים: „רוח שטות נכנסה באדם זה, שנותן לבו לדברים בטלים". אחרים היו אומרים: „מין „שגעון" הוא, אלהים יצילנו..."

מה היה „שִׁגְעוֹנוֹ" של רבי אברהם-אהרן זה?

הוא אהב אהבה עזה תמונות ופרצופים של אנשים גדולים. פעמים שהיה עומד שעה אֲרֻכָּה לפני תמונה שלקחה את לבו, מתבונן בה, מסתכל בה, ואותה שעה קשה היה להזיזו ממקומו, לא היה רואה שום דבר מסביב, לא היה שומע מה שמדַברים אליו — עד כה היה שקוע בהסתכלותו.

ואף-על-פי שעני גדול היה רבי אברהם-אהרן, היה מבזבז „ממון רב" — לפי דברי שכניו — לקנות תמונות של גאוני ישראל או של אנשי השם ולקשט בהן את חדרו, ששם עמד אֲרוֹן הספרים שלו ושם היה רגיל לשבת ולעַיֵּן בספר או לכתוב את חבורו על „גאולת ישראל".

כל הקירות של חדר זה היו מכוסים תמונות, שהיו תלויות בסדר נאה, נתונות במסגרות מקושטות תחת זכוכית, שבכל יום ויום היה רבי אברהם-אהרן עצמו מנקה אותה ומצַחְצְחָהּ עד שהיא נוצצת.

והתמונות כלן קדושות... הנה „הגאון מווילנא" יושב לפני ארון ספרים ועיניו מפיקות התפשטות מעולם הגשמי; הנה רבי שניאור זלמן מלַדי, בעל המצח הרחב והעינים היורות זיקי אש; הנה רבי יצחק אלחנן, בעל הפנים הטובים עם העינים המלאות רֹך ואהבה; הנה רבי משה מנטפיורי, השר הגדול, שהציל את ישראל מגזרות רעות והיה חסיד גדול; והנה כמה קביצות של גאוני ישראל ושל גדולי ישראל, הנקובים בשמותיהם מתחת לתמונה.

אשתו של רבי אברהם-אהרן היתה אשה צנועה ויראת-אלהים; ואולם בשעה שהיה בעלה מוציא כסף רב, היתה פונה אליו בדברי תוכחה על שהוא קונה דברים שאין בהם תועלת...

ואז היה מפַיֵּס אותה, מתנצל ועונה: — לוּ יהא שאני מעשן פפירוסות כשאר הגברים, כלום יש בזה תועלת?.. ואם הייתי שותה חס-ושלום יין-שרף, האם היה טוב לך יותר?..

הדברים מתקבלים על לבה של האשה והיא מתפַיֶּסֶת, ובכל זאת היא מוסיפה לשאל:

— אבל הגידה לי, מה הנאה יש לך מכל אותן התמונות... הרי אינך תינוק...

ועל זה הוא משיב לה:

— האמיני לי, כי בשעה שאני מביט על אלה התמונות, אני רואה לפני אנשים חיים... ובכן, הרי נמצאים בביתי אורחים חשובים כאלה, גאונים, גדולים... וטוב לי, ולבי מלא שמחה... כְּשֶׁלִּבִּי מלא צער למשמע הצרות הגדולות הבאות על ישראל, אני נכנס לחדרי ומרים עיני אל התמונות ואני מוצא תנחומין... פעמים שאני עומד לנגד תמונה ומשיח עמה כעם איש חי... ונדמה לי, כי אני שומע דברים מתוך העינים החיות... קשה לי לתאר לך, מה הן התמונות הללו בשבילי... עולם עליון הוא לי, עולם קדוש, עולם שכלו טוב...

האשה מבינה רק מקצת מן המקצת מדברי בעלה, אך יודעת היא שתלמיד-חכם הוא ולמד תורה הרבה, ולפיכך היא סולחת לו ומאמינה, כי דבריו הם למעלה מהשגתה, ומעט מעט היא מתמלאה חבה וכבוד אל התמונות, כמו אל קרובי בעלה...

אך זה שנים רבות לא נוספה שום תמונה בחדרו של רבי אברהם-אהרן, לא מפני שנעשה קמצן, אלא משום שלא מצא לקנות תמונה לוקחת לבו.

פעם בשנה, בחדש אלול, בא לעירם הקטנה מוכר-ספרים, מעמיד בפרוזדור בית-המדרש שלחן ארוך ופורש עליו סדורים, מחזורים, כליחות, חומשים ושאר ספרים קדושים; בפנה חבויה מונחים ספורי-מעשיות לנשים ולתינוקות; ובקרן-זוית אחת מונחת חבילה חבושה, שֶׁבָּהּ נמצאות תמונות של קיסרים, של גאונים של שרי צבא ועוד ועוד.

רבי אברהם-אהרן רגיל אצל חבילה זו, ומוכר-הספרים מכיר בו יפה, אבל בשעה שהוא גולל לפניו את התמונות, הוא אומר בלי חמדה:

— מְסֻפְּקָנִי, אם תמצא מה שאתה מבקש... אני יודע את טַעַמְךָ... תמונות כאלה שאתה רוצה אין בנמצא כלל בימינו... פסקו הגאונים... תמו הגדולים...

שתי פעמים השיאו יצרו של רבי אברהם-אהרן לקנות תמונות שנתן בהן עיניו, אך הוא התגבר על יצרו ועמד בנסיון ולא הכניסן לביתו. בפעם הראשונה חמד לבו בתמונתו של... נפוליון הגדול, שהיה מעריצו; ובפעם השנית נמלך וקנה את תמונתו של הבַּרוֹן הירש. אך כשהביא את התמונות האלה לחדרו, נדמה לו, כי רָעֲמוּ פניהם של כל הגאונים והגדולים שעל גבי הקירות, ולכן מִהֵר ומכרן בזול לאחד משכניו, שאהב לקנות „מציאות"...

באחד מימי אלול בא רבי אברהם-אהרן לבית-המדרש, וכשנכנס לפרוזדור קִדֵּם אותו מוכר-הספרים, שעמד שם ליד שלחנו, ואמר לו:

— השנה, רבי אברהם-אהרן, יש לי בשבילך תמונה חדשה... תפארת שבתפארת... כבר קפצו עליה כמה קונים... אלא שאנכי אמרתי אל לבי: תמונה זו אני מחויב להביא לרבי אברהם-אהרן... כי לוֹ נאה, כי לו יאה...

מוכר-הספרים התיר את חבילתו וגלל לעיני רבי אברהם-אהרן את תמונתו של הדוקטור הרצל.

רבי אברהם-אהרן התבונן אל התמונה שעה קלה. עיניו הזהירו, ידיו רִטֵּטוּ, והוא גמגם ואמר:

— אני לוקח תמונה זו... על המקח לא אעמד עמך... כמה שתבקש...

מוכר-הספרים הביט אחריו, לאחר שהלך, ועל פניו נראה חיוך של פִּקֵּחַ, בְּבַלְּלוֹ לעצמו: — יודע אני את הלקוחות שלי... ידעתי כי יחטף את התמונה הזאת... איש איש וטעמו...

רבי אברהם-אהרן שם את התמונה החדשה שקנה במסגרת מהודרה ותלה אותה בחדרו במקום של כבוד בין גאוני ישראל וגדולי ישראל.

והפעם לא התרעמו התמונות העתיקות וקבלו את התמונה החדשה בחבה וברצון. אך אולי עוברת לפעמים רוח קנאה על אחת מן התמונות של הגדולים, על שרגיל רבי אברהם-אהרן לעמוד שעות מרובות לפני התמונה החדשה, ליהנות מזִיוָהּ, להתפעל מהודה, להתמלא חֶדְוָה מְהֻדָּרָה.

ת. י. קצנלסון

„הַיוֹן"

ספור

(מזכרונות הילדות).

א.

זוכר אני: כל מה שראו עיני בַּעֲיָרָתֵנוּ היה קטן וְדַל: רחובות קטנים, בתים נמוכים, נהר קטן ובתוך הנהר אי קטן; וכמדומני, שאף הפרות והסוסים היו קטנים וגם הכלבים בכלל... ורק דבר אחד גדול היה בה: זוהי כִּכַּר-השוק, פארה והדרה של הָעֲיָרָה ותפארתה לעיני הערים שכנותיה. ובאמת בכל ה„סביבה" לא היה דוגמתה, ועליה היתה בצדק גאותם של תושבי עירתנו. ואם איזה איש זר עָרַב את לבו להתפאר בעלו: בבית-כנסת הבנוי לתלפיות, או, להבדיל, בבית-מרחץ חדש ובכדומה לזה, — היה תושב עירתנו תכף מפסיקו ומשיב בגאון: „נו, וככר-השוק?" — ומיד היה הלז כובש את פניו בקרקע ומסתלק לו במפח-נפש.

משלשה עבריה היתה הככר הזאת מוקפת שלש שורות של חנויות, כלומר: של תאים צרים, עשויים קרשי-עץ, ומראיהם כדמות המטגורות האפלות שעל-יד הבתים, המשמשות לבעלות-הבית מקום אוצר לצרכי אכל-נפש. בַּתָּאִים האלה, על-יד השלחנות הנ לְכְלָכִים, היו החנונים סוחרים-מוכרים למן הבקר עד הערב, מודדים ושוקלים את סחורותיהם, כשהם מתקוטטים בֵּינָתַיִם עם הקונים ועם השכנים.

בימי-קיץ החמים היו החנונים יוצאים ממחבואיהם האפלים לשאוף רוח צח, מתישבים לאור השמש על ספסלים צולעים או על המעלות הרעועות אצל פתחי החנויות. אבל בימות החרף היו נחבאים אל כליהם ונושפים בהבל פיהם על אצבעותיהם הקפואות או פורשים את ידיהם מעל לקדרות מלאות גחלים לוהטות — וחם להם.

במשך ששת ימי-המעשה היתה הככר כֻּלָּהּ הומה ורועשת ומחרישה את האזנים בקולות מקולות שונים: מצוחת אנשים ומנחרת הסוסים, משריקות עדרים ומחריקות העגלות. אבל יום אחד בשבוע, הוא יום השבת, נָח השוק מזעפו, ושלש שורות-החנויות שבתו מעבודתן וינפשו. שקט ודממה אז מסביב, ובכל מְלֹא רוחב הככר השלך הס. דלתות החנויות סגורות על מסגר, ומנעוליהן, מנעולי-ברזל גדולים, התלויים על בריחי הדלתות, כאלו מעמידים פנים נזעמים ומשרים איזה רוח של שממון ועצבות על פני כל הככר הגדולה. רק לשעה קלה מתלקטים פה ביום הזה המוני נערים, תלמידי ה„חדרים", לשם עסקיהם הם: לרדוף בהמולה אחרי העזים קלות-הרגלים ולדפוק בחזקה, דרך מרוצתם, בַּמַּנְעוּלִים שעל גבי הדלתות. הברזל החלוד משמיע קול צרוד מוזר, העזים גועות בכל-פה ורצות מתוך קפיצות משנות דחופות ומבהלות, הנערים השובבים צוהלים לקראתן, — והקול נשמע בכל הָעֲיָרָה, השקועה בשנת-הצהרים של יום-המנוחה.

עוד מעט — והילדים הרעבים מתפזרים איש לעברו ופורשים לבתיהם; ושלות-בטח עוטה שנית את פני השוק עד אור-הבקר של יום המחרת.

באמת, מַתחילה הדומיה השְׁלֵוָה הזאת שופכת את ממשלתה על המקום הזה עוד לפני יום השביעי: עוד בערב שבת עם חֲשֵׁכָה.

ביום הזה, בשעה קבועה, לפני שקיעת החמה, כל חללה של הככר מזדעזע מקול אדיר וחזק:

— סגרו את החנויות!

ובעוד רגעים אחדים:

— נשים — הביתה! נו, מַהֵרְנָה!..

ומיד מתחילות הנשים התגרניות מסלקות את סַלֵּיהן, החֶנְוָנִים גומרים בחפזון את מַשָּׂאָם וּמַתָּנָם עם הקונים, בעלות-הבית חוטפות כהרף-עין את חבילותיהן וצרורותיהן עם הנרות, עם השזיפים ועם הצמוקים — וכחֵץ מקשת אָצות רצות „לקבל את השבת".

חֲסַל סֵדֶר השבוע! משתתק השוק ומתרוקן: גם הוא מתכונן לקבל כראוי את פני היום הקדוש... רק איש אחד, חָסֹן וָרָם, צועד בגאון על פני הככר לארכה ולרחבה, מציץ ובודק בכל חוריו וסדָקיו — ומכריז:

— שבת!.. נו, מהר!

הדלתות סובבות חיש על ציריהן, בריחי-הברזל חורקים, המנעולים מקשקשים, והחנונים המפגרים פוזלים בפחד לאותו המקום, שמשם בוקע ועולה קול הקריאה הגדולה:

— אל תחללו את השבת, יהודים! די לכם לסחור! אל תחטאו!...

הקול הזה — הוא קולו של ה„יון".

ב.

זוכר אני את פגישתי הראשונה עם האיש הזה. בבית-המדרש היה הדבר, בין „מנחה" ל„מעריב". בדמדומי הערב אור וצל משמשים בערבוביה. פה ושם, על השלחנות הארֻכִּים מנצנצים שיורי-נרות של חֵלֶב, ומאחת הפנות, מקום-מושבו של איזה זקן עני, נשמעה נעימה דקה ועצובה של פסוקי תהלים...

— „אשרי תמימי דרך, ההולכים בתורת ה'"... מזַמר הזקן בנגון מָתוֹק הנוגע עד הנפש, — ובאותה שעה אנו הילדים עומדים על-יד התנור הבוער ומביטים בעינים חומדות אל עֲרֵמַת הבולבוסים הצבורה אצל הגחלים העוממות, המשמיעות לרגעים קול המולה חרישית ושְׁלֵוָה, עֲרֵבָה לאזן וללב. אחד הנערים, שלא יכול לעמד בנסיון למראה „המאכל" הטוב, תקף עליו יצרו ויושט את ידו אל התנור, — אבל תכף-ומיד נִרְתַּע לאחוריו: באותו הרגע נגלתה פתאם לפנינו תמונה של איזה איש זר, שלא ראינוהו עד הנה, בריא וגבוה, לבוש פַּרְוַת-כְּבָשים קצרה ואזור-עור על מתניו, ובלי אֹמר ודברים נגש אל התנור והתחיל גורֵף את הבולבוסים המתוקים — הוי, בודאי מתוקים! — וזורקם אל קערת-עץ גדולה.

מי הוא האיש המוזר הלזה? — חושב אני בלבי. — האֻמנם יהודי הוא?.. היהודים הם רָזים וחִוְּרִים, עֲבִדְקָנִים ולבושים בגדים ארֻכִּים, כמו אבי, כמו השַּׁמָּש אַלְתֶּר או כמו הרבי שלנו.. ואולם האיש הזה אדמוני ורחב-הכתֵפים, ושער ראשו כמראה הפשתן, כמו „גוי" ממש, ובמעיל קצר ובלי חתימת-זקן... היתכן, שהוא יהודי?!

אבל הוא מְדַבֵּר יהודית, כאחד מאתנו, ודבריו בנחת נשמעים:

— נו, מה, ילדים? כבר למדתם הרבה כל היום, ועכשו עליכם ללכת שנית אל ה„חדר" ללמוד?... רחמנות עליכם... הֵא לכם, אכלו-נא! הבולבוסים — טובים, מחיי-נפשות... טעמו-נא!

האח! מה טובים באמת ומה מתוקים היו הבולבוסים! וגם האיש טוב הוא, אף כי מוזר הוא ואינו דומה ליהודי.

— אכלו-נא, אכלו, ילדים! יש לי רב! — אומר האיש ברצון ובפנים שוחקות.

אין רצוני ללכת עכשו אל „החדר". פה כל-כך חם ונעים אצל התנור המלא גחלים אדומות, שזרמי-אש כַּחֲלִילִיִּים-כֵּהִים עולים וצפים עליהן מלמעלה...

מלך לוד. קרֵיזוס חפץ בתחלה לעשות רֹשֶׁם על סולון, כמשפט האנשים, שעָלו לגדולה, והראה לו את עשרו ואת כל אוצרותיו. היְוָנִי סָקַר את כל העשירות הַשַּׁחְצָנִית הזאת בנִמוס ובמנוחה. הוא לא בא לידי הִתְפַּעֲלוּת, כאשר פִּלֵּל קרֵיזוס, ובזאת הִכְאִיב קצת את לב מושל לוד הַגֵּאֶה. בכל זאת הִסְבִּיר קרֵזוס פנים לאורחו ונשא בדומיה גם את הֶעָרוֹתָיו הפילוסופיות יותר מִדַּי על דבר האֹשֶׁר הָאֲמִתִּי. אם סולון בימי גלותו שגלה ברצונו הֶחְלִיט, שאי אפשר לחשוב את בן האדם לִמְאֻשָּׁר קֹדֶם מותו, ידע קרֵיזוס אחרת. הוא היה מְאֻשָּׁר. הוא משל בלוד העשירה, שהיתה נִשְׁמַעַת לו ברצון. הפרסים והיוָנים לא הפילו עליו פחד. בארצו שררה מנוחה, שהפכה את השלטון למקור עֹנֶג. גם בביתו רָוָה נחת. בתו, אשר קָרָא לָהּ אוֹמְפָּלָהּ בשם מַלְכַּת לוד הָאַגָּדִית 1), פרחה כשושנה והרהיבה כל עין ביפי־עֲלוּמֶיהָ. אבל קרֵיזוס ידע גם איך לְקַשֵּׁט את החיים באֹפֶן מאד נעלה. הוא המציא לו תענוגי רוח, אשר בִּלְעֲדֵיהֶם העֹשֶׁר והשלטון אינם משמחים אלא את לב האנשים הגסים. אָמָּנִים ופילוסופים התאָרחו בביתו וטובי הֶלַּס התרועעו אליו. גם בשעה זו ישב בביתו אֵיזוֹפּ הַמְּמַשֵּׁל המפֻרסם. לַפַּיְטָן הנאור הזה הביע קרֵיזוס את הִשְׁתּוֹמְמוּתוֹ על קֹר־רוחו של סולון.

— אל תִּשְׁתּוֹמֵם, מלך, — קרא איזופ — כך הם החכמים. החולף איננו מַרְהִיב את לבם. הם משתעשעים תמיד במחשבת הַנֶּצַח, כחתלתול בִּפְקֻעַת הַצֶּמֶר.

סולון ישב בסרדס ימים רבים, וקרֵיזוס הוסיף מיום ליום לכבד את האתונאי, אשר רוח היה קשה כארז ורך כקנה. הוא הִתְרַגֵּל להתיעץ עם סולון על כל שאלות המדינה הכי נכבדות. ככה ישבו פַּעַם המלך, הפוליטיקון האתיקאי והממשל מסֻבים במשתה הלילה, ראשיהם מקֻשטים בזרי וְרָדִים. קרֵיזוס שתה מכוסו בְּיֶתֶר דומיה מאשר תמול שלשום. המחולות וקולות הזמרה והשיר לא יכלו להסיר את העננה, אשר שכְנה על מצחו, בשעה שחבריו לַכּוֹס שקעו בחלומות. לסוף הרגיש איזופ במצב רוחו המיֻחד של המלך.

— אני אגיד לכם, רעי, את הסִבָּה, — אמר המלך ורמז לעבד להתרחק. — פתאם, כגזר־דין של הגורל, באה לפני השאלה הכי־קשה שבממשלתי. מעולם לא הרביתי

1) לפי האגדה נמכר הירקלוס על הרגו את רעהו לעבד לאומפלה מלכת לוד. היא היתה לו לאשה. כאשר התרגל לחיי תענוגים, בזתה לו בלבה, הלבישה אותו בבגדי נשים, הושיבתהו בין שפחותיה לטוות חוטים.

המתרגם.

כל כך תפִלה לפני האֵלים, שיַראו לי את הדרך הישר.

— ומה הדבר, קריזוס? — שאל סולון במנוחה.

— עֶלֶם יְוָני איש בוֹלִיסוֹס שעל אִי חִיוֹס בא אלי ובקש מאתי לתת לו את בתי אוֹמְפַּלָּה לאשה.

— המִזֶרַע מלכים הוא? — שאל איזופ.

— עֶרְכּוֹ אולי גדול מערך כל המלכים. ואולם אביו עובד בתור פועל פשוט בבוליסוס.

— לא אָבִין את דבריך, — אמר סולון.

קרֵיזוס הוסיף ואמר: — העלם מחליט, שמצא אֶמְצָעִי לְבָעֵר את העֲנִיּוּת והדַּחְקוּת מן הארץ, ואת הָאֶמְצָעִי הזה יש את נפשו לתת במתנה לי, לא — ללודים ואם אפשר לכל הָאֱנוֹשִׁיוּת ואיננו דורש במחירו אלא את בִּתִּי אומפלה, אשר הוא אוהב אותה אהבה רבה.

— טעמו של העלם איננו רע כל עִקָּר, — צחק איזופ.

וסולון חקר: — ומה היא הַהַמְצָאָה אשר המציא?

— יגיד נא הוא לכם בעצמו, — קרא קריזוס ושלח לקרוא לעלם.

אִיקְסְמוֹס איש בוליסוס הופיע. מראיהו היה נחמד. את כְּתָנְתּוֹ לבש בחן. פניו היו לבנים כחָלָב ואדֻמים כשושנה, ולחייו הזהירו מתוך שערותיו החומות־בהירות של זקנו הצעיר. עיניו הכְּחֻלּוֹת והצוחקות הפיקו גאון.

— אִיקוֹסְמוֹס! — אמר המלך בנחת: — אלה הם אנשי סודי ואין דבר אשר אֲכַחֵד מהם. הגידה להם את הַמְצָאָתֶךָ.

— פה היא, — אמר איקוסמוס בקול רך אשר נָעַם לאזני האנשים, והוא הרים למעלה תרמיל.

— מה פֹּה בתרמילך? זהב? — שאל איזופ.

— יותר! — הִתְבַּסֵם איקוסמוס, — יותר מזהב. קמח.

הממשל פנה אל סולון ואמר בקורת־רוח: אדונינו ומלכנו מואיל לשטות בנו.

— לא! — קרא קריזוס בקוצר־רוח קצת: — אינו משטה בכם. דבר, איקוסמוס!

— זהו קמח, — חזר העלם מבוליסוס, — קמח שאני בעצמי הכינותי. — איזופ הִתְפַּתֵּל מצחוק: — כך, כך. אתה חרשת כברת ארץ, זרעת, קצרת את תבואתה וְטָחַנְתָּ אותה בין אבני רֵיחַיִם. אנשים כאלה נִזְדַּמְּנוּ לי לא אחת ושתים.

איקוסמוס לא שם לב לצחוק איזופ: — לא חרשתי שדה ולא קצרתי תבואתו, ומפני זה לא יכלתי לטחנה בין אבני הריחים. את הקמח הזה הכינותי באפן אחר לגמרי.

— באפן אחר? — מִלְמֵל סולון.

— ואיננו נופל מן הקמח המשֻבח ביותר, — הוסיף

קריזוס.—הלחם, שהגישו לנו היום אל המשתה, נֶאֱפָה מקמח זה.

— טעמו היה מתוק מאד,—התפלא איזופ.

סולון הִרְעִים פניו ודבר אל העלם קָשות:—אל תחמוד לצון, נער. אם המלך מַרשה לך לְשַטות בו, עליך לכל הפחות לַהֲדֹר פני זקנים ולהִמָּנַע מדבר באזניהם דברי הבל כאלה.

(סוף יבוא).

תרגום א. מטרפוליטנסקי.

קורנֶליוש אוייסקי.

יִרְמְיָהוּ.

הַכַּשְׂדִּים—לְדָמִים כִּנְמֵרִים יִשְׁאָפוּ—
בַּת־יְהוּדָה סָחֲבוּ בַגּוֹלָה לָנוּעַ;
אֵשׁ שִׁלְחוּ בְּצִיּוֹן וִיסוֹדֶיהָ עָרוּ.
וּנְבִיאָהּ, כְּגִבּוֹר בְּנֵי־קַשְׁתּוֹ כִּי סָפוּ,
נִדַּם בֵּין עִיִּים, בְּשַׂרְעַפָּיו שָׁקוּעַ;
אַךְ לְעִתִּים יֶאֱנֹק מִכְּאֵבָיו נֶעְכָּרוּ.

וּבְפָרְשׂוֹ כַּפָּיו בִּבְכִי יֵאָנֵחַ:
—„עַמִּי, הוֹ עַמִּי אֵיפֹה תִּתְגַּלְגָּלָה?
אֵי תְהוֹמוֹת אוֹתְךָ מֵעֵינַי הֶחְבִּיאוּ?”—
וְהִנֵּה עַל רֹאשׁוֹ עֵיט לְבָנוֹן פּוֹרֵחַ,
נוֹצַת אֶבְרָתוֹ מִדָּמִים נָזָלָה,
וּזְרוֹעַ אָדָם הוּא אוֹחֵז בְּמוֹ פִיהוּ.

וַיִּקְרָא יִרְמְיָהוּ: „אֵי מֵימֵי שִׁלֹחַ,
שֶׁשָּׁם בְּנוֹת צִיּוֹן בַּנֶּשֶׁף נִקְבָּצוּ,
וּכְאַיָּלוֹת שָׂדַי לְאוֹר סַהַר חוֹלֵלוּ?”—
וּלְכֵס הַנָּבִיא, בִּיגוֹנוֹ יָשׁוּחַ,
לְטָאָה וַאֲנָקָה לְאוֹר שֶׁמֶשׁ פָּרָצוּ,
וּלְכַרְכֵּר בְּאֵפֶר רוֹתֵחַ הֵחֵלּוּ.

וַיָּמַת לִבּוֹ וּמַר יִתְיַפֵּחַ:
—„מַעֲשֶׂיךָ, אֵלִי! כָּל שָׂפָה תַּבִּיעַ,
אַךְ אֵי הֵיכָלְךָ? אֵי כֹהֵן וְשִׁירָתוֹ?”—
וְהִנֵּה מֵהֵיכָל קוֹל שׁוּעָל נוֹבֵחַ,
וִילֵיל מִמִּזְבְּחוֹ הֶהָרוּס הִשְׁמִיעַ;
וּמִזְבַּח אֱלֹהִים עוֹד הֶעֱלָה תִּמְרָתוֹ.

וַיִּקְרָא יִרְמְיָה: „אֵי אוֹסְרֵי מִלְחֶמֶת?
אַיֵּכֹה, הַמֶּלֶךְ? שָׂרֶיךָ כֻּלָּהֶם?
הַאִם גַּם בְּלִבְּךָ הֵבִיא צָר חַרְבֵּהוּ?”—
וּמְנַקִּיק אֹפֶל הַתְּעוּפָפָה תִנְשֶׁמֶת,
הִתְנַגְּפָה בְּקִירוֹת בַּיְלָלָה וָנַהַם—
כְּמוֹשֵׁל עַם יְהוּדָה זוּ עִוְּרוּ עֵינֵיהוּ.

וְהַנָּבִיא כָּרַע לָאָרֶץ בְּבֶהָלָה
רוּחוֹ וּבְשָׂרוֹ לֶעָפָר דֻּכָּאוּ,
וְלֹא יָסַף לִשְׁאוֹל וּלְנַסּוֹת שָׁמַיִם.
וּבְלִבּוֹ בוֹ תָעִיק מַעֲמָסָה נוֹרָאָה
כְּמוֹ שְׂעִירִים כֻּלָּם עָלָיו הִתְמַלָּאוּ,
לְשִׁבְרוֹ יִשְׂחָקוּ, יַחַרְקוּ שִׁנָּיִם.

מִפְּנֵי הַנָּבִיא כָּל יִרְאָה עָבָרָה,
וַיִּקְרָא בְּשִׂיחוֹ: „אָב אַתָּה! וְאֵיכָכָה
בָּנֶיךָ, צוּרִי, עַד כָּלָה תִּרְדְּפָה?”—
אַל עַל הַבַּיִת, וְהִנֵּה שִׁקְמָה נִחָרָה,
נֶחְשְׂפָה אַדַּרְתָּהּ וְצַמַּרְתָּהּ הָשְׁלָכָה,
שׁוֹבָה אֻכְּלָה עַל פָּנָיו נוֹפֵפָה.

וּשְׁלֻחוֹת לָרֹב מִגִּזְעָהּ תֵּצֶאנָה,
בַּד ם רַעֲנַנִּים מוּל שֶׁמֶשׁ יַעְפִּילוּ;
וְאֶת פְּנֵי הָאֲדָמָה, לֶהָבָה שְׂרָפָתָהּ,
מִקְלָעוֹת נִצָּנִים בְּצִלְלֵיהֶן תְּכַסֶּינָה.
יְעֹדוּהָ תִקְוָה וּפָנִים יַצְהִילוּ.
וַיַּרְא הַחוֹזֶה, וְרֵעַי אֵל בָּן עָתָה.

תרגם מפולנית יחיאל בורנשטיין.

לְצוּד צַיִד וּלְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִם אֶזְרָחֵי הַיַּעַר הַטוֹרְפִים. לְבֵיתוֹ הָיָה שָׁב נַפְתָּלִי מִדֵי פַעַם כְּגִבּוֹר מִלְחָמָה נֶאֱזָר בִּגְבוּרָה וּמָלֵא חַיִּים חֲדָשִׁים וְרוּחַ צָהֳלָה, רַעֲנָן וּבָרִיא בְּנֶפֶשׁ וּבְגֵו; וְהַשִּׁנּוּי לְטוֹבָה הַזֶּה נָתַן שִׂמְחָה רַבָּה בְּלִבּוֹת כָּל בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ, וּבְיִחוּד — בְּלֵב אָחִיו אֱלִיעֶזֶר, אֲשֶׁר אֲהֵבוֹ יוֹתֵר מִנַּפְשׁוֹ.

(המשך יבוא).

מעובד מספר־עם עתיק ע"י **א. בן־דוב.**

תאודור הרצל.

סולון בְּאֶרֶץ לוּד.

סולון היה בעֶצֶם ימיו ובִמלֹא כח גופו ורוחו, כאשר גמר בדַעְתּוֹ לעזוב את אַתּוּנָה[1]. על הַקִּירְבוֹת[2] היו חֲרוּתִים חֻקָּיו, אבל בעיני התושבים היו עוד כַּחֲדָשִׁים. יום יום היו באים אנשים מכל שְׂדֵרוֹת העיר ובתִמָּהוֹן, ולפעמים גם באֵיבָה, היו מִסְתַּכְּלִים בְּאַכְסוֹנוֹת[3] סולון.

אמר לו הַפּוֹנִיקוֹס רֵעֵהוּ: „הנךָ רואה: חֻקֶּיךָ לא מצאו חן בעיני כל העם".

— יַעַן כי חדשים הם, הפוניקוס. חֻקַּי אינם טובים עֲדַיִן, אבל גם רעים אינם. חֻקִּים חדשים דומים בהרבה ליין, עליהם לְהִתְיַשֵּׁן אחרי שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ.

— סולון חביבי! את רצון שום איש לא הִשְׂבַּעְתָּ.

1) האתונאים היו נלחמים מלחמות רבות עם הממלכות השכנות. כל הקרואים לצבא מאנשי אתונה היו מחוייבים להזדין על חשבונם. העניים, שידם מטה לקנות כלי-זין, היו לוין כסף מאת העשירים וערבו את בתיהם, אדמתם וגם את נפשם ונפש בניהם וביותיהם. האדמה שלא נעבדה כראוי במשך ימי המלחמה לא נתנה יבול מספיק גם לפרנסת בעליה גם לתשלומי החובות. המלוים התנהגו עם הלוים בכל חמר הדין. החזיקו באדמתם, בבתיהם ולעתים קרובות כבשו גם את אנשי נְשְׁיָם ואת נשיהם ובניהם לעבדים ולשפחות. האתונאים התלוננו על הסדרים הרעים האלה; לעתים קרובות התפרצו מרידות. כדי לשים קץ למצב המסכן הזה, בחר עם אתונה בסולון להוציא חקים, אשר יתאימו יותר לרוח הזמן. סולון נגש תכף אל עבודתו. כדי להקל על הלוים את תשלום חובם הוציא את חק הסיסכתיה, ז. א.: הוא הקטין את שוי המטבעות. בל מאת דינרים חדשים שטבע היה שוים 73-3 דינרים ישנים. הלוים היו מחיבים לשלם את מספר־הדינרים הכתוב בשטר חובם במספר שוה של דינרים חדשים, ז. א: אם היה חיב 100 דינרים היה עליו לשלם גם עכשו לא יותר ממאה דינרים.

את האתונאים חלק סולון לפי רכושם לארבעה מעמדים או פילות: הפנטקוזיומדימנים, שאדמתם הכניסה יותר מ500 מדימנות (מדת היבש אצל היונים), ההיפליטים (הפרשים) מ-500 עד 300 מדימנות, הזגוטים מ-300 עד 150 מדימנות והתתים פחות מ-150 מדימנות. כל מה שהפילה היתה עשירה יותר, גם זכיותיה בממלכה היו מרֻבות יותר; אבל בשעת מלחמה היו בני הפילה הזאת מחויבים להזדין בכלי-זין יותר כבדים ולפי הערך יותר יקרים. התתים היו באים אל הצבא בכלי-זין קלים וזולים מאד, אבל לעמת זה היו גם זכיותיהם מועטות ולא היו משתתפים אלא באספות העם.

2) קירבות או אכסונות — עמודי עץ מְרֻבָּעִים שעליהם נחרתו חקי סולון.

המתרגם.

לא לפלא הוא בעיני, אם הַפֶּנְטַקוֹזִיוֹמֶדִימְנִים, הפרשים והַזְּגוּטִים מִתְמַרְמְרִים עליך, כי נָטָה לִבְּךָ אחרי בני הפִּילָה הרביעית, אם כי לא מקרבה יצאת. אבל גם הַתֵּתִים מתלוננים באהליהם, ולולי הכבוד הרב, אשר המה מְכַבְּדִים אוֹתְךָ על חֹק הַסֵּיסַכְתִּיָּה שֶׁהִקְטִין את סכום נְשְׁיָם, היו ודאי מתקוממים בך.

— הַחֻקִּים, הַפּוֹנִיקוֹס, אין בכחם להפיק רצון מכל איש ואיש. שוטה, הוֹזֶה ואולי גם איש בליעל הוא האיש, אשר ברצונו לְחוֹקֵק חקים הטובים בעיני כל אדם. החק יסודו בְּתַרְעֹמֶת הַצִּבּוּר.

— גם הַטִּירַנּוֹס[1] לא הָיָה יכול לחשוב אחרת.

— אבל הוא לא היה מְגַלֶּה את דעתו זאת. אדיר חפצי בחֻקי היה לעוֹרֵר אי רצון בינוֹני בקרב כל אנשי העם. את מטרתי זאת השגתי. דַּאֲגָתִי האחת היא עכשו להמשיך את המצב הזה והדבר הזה הוא רק בידי.

— ואם כן יש את נפשך, סולון, להיות למלך?

— כלל לא! עד כמה לא תבינני ועוד רעי תִּקָּרֵא! אמנם הייתי עלול להביא לאתיקה גם את הקרבן הזה ולשבת באַקְרוֹפּוֹלִיס על כסא קוֹדְרוֹס[2] הנכבד אבי משפחתי. ומי מהאֵיפַּטְרִידִים[3] אשר היה מֵעֵז להפריע בעדי מהוציא את דברי זה לפעֻלה. אבל חלילה לי לחַקּוֹת את מעשה קִילוֹן[4] הן לו הייתי

1) מושל עריץ ביון שמשל ממשלה בלתי מוגבלה.

2) קודרוס מלך האתונאים יצא למלחמה על האשפרתים; התרפים, אשר דרשו בהם האתונאים, ענו, שינצח זה העם, אשר מלכו יפול חלל במלחמה. כאשר נודע דבר התשובה לקודרוס, התחפש בבגדי חיל פשוטים, התגנב אל מחנה האשפרתים והתגרה בהם. האשפרתים התנפלו עליו והרגוהו. כעבור זמן קצר שלחו אליהם האתונאים מלאכים לדרוש מהם את גוית מלכם המת. שמעו האשפרתים את הדבר ונבהלו. מהרו להשלים עם האתונאים ושבו לארצם. האתונאים קברו את מלכם קודרוס בכבוד גדול. מן היום ההוא והלאה הכריזו את אתונה לקהליה - ממשלת-עם - בחשבם, כי אין איש ראוי לשבת על כסא קודרוס.

3) האצילים בארץ יון, שבידם נמצאה הממשלה לפני תקנות סולון.

4) קילון איש אתונה ממשפחת איפטרידים נכבדה נחל בשנת 640 לפני ספירת הנוצרים נצחון במשחקי אולימפוס וארש לו את בת תאגנס הטירנוס במֶגָרָה. בשנת 612 עלה על לבו להיות

איזה קִילוֹן, היו אַנְשֵׁי מרמה משתמשים בהתרַגזות העם, פרי־חֻקֵּי הטוב, לרעתי, באמרם, כי רק לטובתי הִנְהַגְתִּי את סְדָרַי. וגם עתה יש אשר תּפּיל ממשלתי פחד עלי, כי סַכָּנָה גדולה צפונה בה לְחֻקַּי. הן יום יום באים אלי אנשים מן החוף וּמֵעַל ההרים ושואלים את פי: אם אין את נפשי לְהַמְתִּיק מעט את חֹמֶר הדינים: הלא הראשון בָּאַרְכוֹנְזִים אני, הַכֹּל יָכֹל ובידי לעשות את כל חפצי. אבל האם אַתִּיר רְ"יְלִפְיָה[5] בלילה, את אשר ארגתי יומם? יש עוד אחרים, ביחוד מפרחי האומָנים, הרוצים לעמוד על תכליתן של אילו מפקודותי. אבל הן עֲמַל שָׁוְא ואולי גם מַזִּיק היה לבאר לכל אחד מה שאינו מוּבָן אלא מנקודת ראות מַמְלַכְתִּית. יש חומרות בחֻקַּי, ולפעמים צר לי על האנשים, שעלי לגרֹם להם צַעַר. נעים היה לי יותר לו יכולתי לְהִתְפַּטֵּר ממִשְׂרָתִי. אבל בבואם בֵּין הַמְּצָרִים היו פונים שוב לעזרתי, כי בכל אַתִּיקָה, אני הנני האיש היחידי, שהם בוטחים בו. ולסוף היה בא היום, שהייתי פורץ פִּרְצָה בלוחות חֻקַּי מחֻמְלָתִי עליהם או מֵחֶפְצִי, שתתקַיֵּם אֱמוּנָתָם בי. אדם אני ועלול לְחֻלְשָׁה.

— זהו בלי שום ספק מצב רע, — אמר הַפּוֹנִיקוֹס אחרי חשבו שעה קצרה — מָה אתה אומר לעשות? עיניך מפיקות הַחְלָטָה.

— אמרתי לְאַבֵּד את עצמי לדעת. לו הֲרִיקוֹתִי את כוס־רַעְלִי, הייתי עושה מעשה גדול כְּקָרְבָּן קודרוס, ולא היה בְּכֹחַ איש לשנות את חֻקַּי. אבל אַתּוּנָה עוד תִּצְטָרֵךְ לי. לִיקוּרְגוֹס וּמוֹלְטִיאָדֶס בן קיפסֶלוס וּמֶגַקְלֶס וּפֵיזִיסטְרַטוֹס קרובַי היו קורעים ודאי אחרי מותי את ארצי לקְרָעִים. פֵּיזִיסטְרַטוֹס הנשען על הַדִּיאַקְרִים הנרגזים, הוא בעיני המסֻכן ביותר, מפני שהוּא הֶחָבִיב

למלך ולשבת על כסא קודרות. שלח מלאכים עירה דלפי לדרוש בחרפים: היצלח חפצו בידו אם לא. ויענוהו התרפים לאמר: לכד תלכוד את אקרופוליס בחג-צאוס הקדוש בכל דגיו. שכח קילון את חג דיאסיה (יום הכפורים של היונים), אשר האתונים חוגגים לכבוד צאוס, ושגה לחשוב לחג הקדוש בעיני צאוס מכל החגים את יום משחק האולימפוס וילכוד ביום ההוא את המבצר. אסף מגקלס, אחד מארחונטי (מושלי) אתונה חיל רב ושם מצור על העיר. מהר אזל שם הלחם, וקילון ואחיו נמלטו. הקושרים בקשו מפלט בהיכל האֵלָה אתונה ויחזיקו בקרנות המזבח. מגקלס נשבע להם, כי יתן להם את נפשם לשלל, אם יצאו ברצונם הטוב מהיכל האלה. אבל הוא חלל את דברו ויהרוג את כלם. אחדים מהם נפלו חללים על יד מזבח האריניות (אלות הנקמה). החטא הזה לא נסלח למגקלס ולבניו עד עולם. האריניות רדפו אותם כל הימים.

5) פנלפיה אשת אודיסאוס חכתה 23 שנים לשוב אישה ממלחמת טרויה. כלם חשבו אותו למת. הרבה עלמים ממשפחות רמות חזרו אחריה וחפצו לקחת אותה לאשה. היא לא השיבה את פני איש ריקם באמרה, כי תקבל את ההצעה, כאשר תגמר לארוג את צַמרהּ. אך בכל לילה התירה את אשר ארגה יומם.

המתרגם.

ביותר על העם, ולפיכך אכַלְכֵּל את הדבר באפן, שלא אֹבַד לעמי לגמרי, אף כי אֶרְחַק ממנו. רוצה אני לנסֹעַ נסיעה ארֻכה. אני אֶטֹּל חֻפשה מהאזרחים. עד שובי יִקָּלְטוּ חֻקַּי וישלחו שֹׁרֶשׁ בלבם. בימי הֶעְדרי לא ימצא איש את לבו לשנות את יצירתי מיראה, פן אנקם בו בשובי. סולון הָרָחוק הוא נורא מסולון הנראה יום יום. ככה אָגֵן על לוחותי מפני הַמִּפְלָגוֹת, מפני הטירַנים ומפני עַצְמִי.

וכאשר חשב סולון כן עשה. הוא גמר אֹמֶר לעזוב את ארץ מולדתו לעשר שנים. לאזרחים באר, כי אחרי אשר מלא את חובתו לארצו בתור אַרְכוֹנט, עליו לעשות גם לביתו, כי אין את נפשו לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּתָּגָא ולעשות את משרתו קרדום לחפור בו. הוא סוחר ואחרת איננו רוצה להיות.

פְּרֵידַת סולון העציבה מאד את רוח האַתונאים, ואי־הרצון הכללי נֶהְפַּךְ לרגש תודה נוגע עד הנפש, כאשר עזב המחוקק את ארצו. האניה, שישב בה סולון, הִפליגה על פני הים שמראיהו היה כעין היין. בעיני אהבה הביט סולון אל חוף אתיקה שהִכְסִיף באור השמש ונעלם לאט לאט. לבו דפק בקרבו, אנחותיו התפרצו ועיניו מלאו דמָעות. רק בשירתו מצא נֶחָמָה, ובשעה שאניתו עברה על פני איי בְּקִיקְלָדִים, המפיצים ריח שושנים, על פני אנדַרוס, טֶנוס, נַכְּסוֹס ואחר כך גם על פני רודוס ויצאה אל ים קַרְפַּת, שר לו סולון את הֶכְּסַמֶטְרָיו[1], ועצבו סר מעליו. כמו בימי ילדותו היה רק סוחר ומשורר.

זמן רב עשה סולון במצרים. פה היו פְּסֵנוּפִיס מעיר הֶלְיוֹפוֹלִיס וסוֹנְכִיס מעיר סַאִיס, אשר הגה אתם בדברי חכמה. מפי הכהנים החכמים והמְלֻמָּדִים האלה קבל את הידיעה הראשונה על דבר אי אַטְלַנְטִיס, אשר התנוסס בהדרו מעבר לעמודי אִירַקְלִיס[2] ואַשר נעלם מעל פני הים בגלל הוד יפיו. כאשר סָפַג סולון אל קרבו את חכמת המצרים, נסע לדרכו הלְאָה. מושל אי כַּתִּים קדם את פניו בזרועות פתוחות. סולון שלם למכניס האורחים על פי דרכו: בעצתו עזר למלך להעביר את עירו אֵיפֵיָה, אשר נמצאה על גבעה חלולה ושוממה אל בקעה יפה ופורחת. כי רוח סולון שאפה לגדולות, ולבו להט לעשות טוב לבני האדם. לאות תודה קרא המלך את שם העיר החדשה סולי כשם האתונאי הנכבד.

מפה נסע סולון לעיר סַרְדֶּס אל קְרֵיזוּס הֶעָשִׁיר

1) שיר שכל חרוז נחלק לששה חלקים ובכל חלק שתי הברות ארֻכות או אחת ארֻכה ושתי קצרות.

2) עכשו רחוב גבר-אל-טר.

המתרגם.

מְגִלַּת אֱלִיעֶזֶר וְנַפְתָּלִי.

סִפּוּר מִימֵי הַשּׁוֹפְטִים.

א.

וַיְהִי בִּימֵי שְׁפוֹט הַשּׁוֹפְטִים, אַחֲרֵי אֲשֶׁר נִכְבְּשָׁה אֶרֶץ כְּנַעַן וּמַרְבִּית הַשְּׁבָטִים הִתְנַחֲלוּ בַּאֲחֻזּוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר הִפִּיל לָהֶם לְנַחֲלָה יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן בַּגּוֹרָל עַל פִּי ה׳,— וַיָּחֵלּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבוֹד אֶת אַדְמָתָם בַּחֲרִיצוּת יְתֵרָה וּבַעֲמַל כַּפֵּיהֶם. אֶת חַרְבוֹתָם כִּתְּתוּ לְמַגָּלִים וּלְחֶרְמֵשִׁים, וְאֶת סוּסֵיהֶם, אֲשֶׁר בְּעֶזְרָתָם גֵּרְשׁוּ אֶת עַמֵּי הָאֱמוֹרִי מֵעָרֵי הַגִּבְעוֹנִים — רָתְמוּ אֶל מַחְרְשׁוֹתֵיהֶם וּמַשְׂדְּדוֹתֵיהֶם. הָאָבוֹת וְהָאִמּוֹת הָיוּ עֲסוּקִים בַּחֲרִישָׁה וּזְרִיעָה, בְּקָצִיר וָדַיִשׁ, וּבְנֵיהֶם הַקְּטַנִּים הָיוּ רוֹעִים אֶת צֹאנָם וּבְקָרָם בִּשְׂדוֹת מַרְעִיתָם. כִּי רוֹעִים הָיוּ יַלְדֵי הָעִבְרִים מֵאָז וּמֵעוֹלָם, וְקוֹלוֹת שִׁירוֹתֵיהֶם הָיוּ מַרְעִישִׁים מִבֹּקֶר עַד עֶרֶב אֶת כָּל עֲצֵי הַיַּעַר וְהֵד זְמִירוֹתֵיהֶם הָיָה נִשְׁמָע לְמֵרָחוֹק בְּכָל הַר וָגֶבַע, בְּכָל עֵמֶק וָגַיְא. אֶל כָּל אֲשֶׁר פָּנוּ נִרְאוּ רַק אֲנָשִׁים עֲמֵלִים וְעוֹבְדִים: אֵלֶּה קָצְרוּ וְאִלְּמוּ אֲלֻמּוֹת. וְאֵלֶּה הוֹבִילוּן הַגֹּרְנָה; אֵלֶּה בִּצְרוּ אֶת כַּרְמֵיהֶם וְאֵלֶּה הוֹבִילוּ אֶת הָאֶשְׁכֹּלוֹת אֶל הַיְקָבִים וְהַגִּתִּים. אֵלֶּה גִּבְּנוּ חֲרִיצֵי חָלָב וְאֵלּוּ רָדוּ חַלּוֹת דְּבָשׁ מִן הַכַּוָּרוֹת, כִּי אַדְמַת יִשְׂרָאֵל הָיְתָה בֶּאֱמֶת אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ, אֶרֶץ מְבֹרֶכֶת וְלֹא חָסֵר כֹּל בָּהּ. וּמַה גַּם בַּיָּמִים אֲשֶׁר הָלְכוּ אֲבוֹתֵינוּ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְלֹא סָרוּ מִכָּל הַכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים. אָז שָׁלַח לָהֶם ה׳ אֶת הַבְּרָכָה בַּבַּיִת וּבַשָּׂדֶה, בַּגֹּרֶן וּבַיֶּקֶב, וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ וְאִישׁ תַּחַת תְּאֵנָתוֹ — וְאֵין מַכְלִים דָּבָר. שָׁלוֹם וְאַחֲוָה, אַהֲבָה וְרֵעוּת שָׂרְרוּ בֵּין כָּל הַשְּׁבָטִים, וְכָל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ חָיוּ כְּשֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד. כִּי אָרְחוֹת חַיֵּיהֶם וּמִנְהֲגֵיהֶם הָיוּ מְלֵאִים תֹּם וָיֹשֶׁר, אֱמוּנָה וָקֹשֶׁט, עֲנָוָה וּפַשְׁטוּת. מַאֲכָלָם הָיָה רַק מִפְּרִי אַדְמָתָם, וּמַלְבּוּשֵׁיהֶם מִמַּטְוֵה נְשֵׁיהֶם וְכִישׁוֹרֵי בְּנוֹתֵיהֶם, וַעֲדִי־עֶדְיֵיהֶם הָיוּ רַק מִשּׁוֹשַׁנֵּי הָעֲמָקִים וַחֲבַצָּלוֹת הַשָּׁרוֹן.

וּכְמוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְצֻיָּנִים אָז בִּצְנִיעוּת וָתֹם, כֵּן הָיָה מַרְאֵה בֵּית הָאֱלֹהִים פָּשׁוּט וְצָנוּעַ: אֲרוֹן בְּרִית ה׳ עָמַד בְּמִשְׁכַּן שִׁילֹה הַמְכֻסֶּה יְרִיעוֹת עִזִּים וְעוֹרוֹת־אֵילִים; וּבְכָל זֹאת רָאָה כָּל אֶחָד בְּחוּשׁ, כִּי כְבוֹד ה׳ מָלֵא אֶת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ הַמְעַט הַזֶּה. הַכֹּהֲנִים לֹא הִרְבּוּ לְהַקְרִיב אֶת קָרְבְּנוֹתֵיהֶם, כִּי הָעָם הָלַךְ בַּדֶּרֶךְ הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר, לֹא הֵרֵעוּ וְלֹא הִשְׁחִיתוּ לֹא בִדְבָרִים שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ וְלֹא בִדְבָרִים שֶׁבֵּין אָדָם לַמָּקוֹם; וְלָכֵן רַק לְעִתִּים רְחוֹקוֹת נִרְאָה עַל הַמִּזְבֵּחַ קָרְבַּן חַטָּאת אוֹ קָרְבַּן אָשָׁם. לֹא עוֹלוֹת וּזְבָחִים הֵבִיאוּ אָז אֲבוֹתֵינוּ אִתָּם אֶל בֵּית ה׳, כִּי אִם רוּחַ נְדִיבָה וְלֵב טוֹב, וְקָרְבָּנוֹת אֵלֶּה נִרְצוּ לֵאלֹהֵי הָעִבְרִים יוֹתֵר מִכָּל הַחֲלָבִים וַחֲזוֹת הַתְּנוּפָה. הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם, אַחֲרֵי הִפָּנוֹתָם מֵעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ הַקְּצָרָה בְּבֵית אֱלֹהִים, הָיוּ מַקְדִּישִׁים אֶת מַרְבִּית עִתּוֹתָם לַתּוֹרָה וּלְמוּסַר הַשֵּׂכֶל, לִשְׁלוֹם־אַחִים, מִשְׁפָּט וָצֶדֶק, אֲשֶׁר הֵפִיצוּ בְּמִדַּבְּרוֹתֵיהֶם בְּכָל הַשְּׁוָקִים וְרָאשֵׁי הוֹמִיּוֹת.

וּבִימֵי רָאשֵׁי הַחַגִּים וְהַמּוֹעֲדִים הָיוּ נוֹהִים אֶל בֵּית ה׳ מִכָּל נַחֲלוֹת שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל מִתּוֹךְ הָאָרֶץ וּמֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה. אֲנָשִׁים וְנָשִׁים, זְקֵנִים וּנְעָרִים, בַּחוּרִים וּבְתוּלוֹת בָּאוּ שָׁמָּה לְתַנּוֹת אֶת צִדְקוֹת יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וּלְהַקְרִיב אֶת קָרְבְּנוֹת תּוֹדָתָם וְזִבְחֵי שַׁלְמֵיהֶם שָׁם הָיוּ מִתְוַדְּעִים אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, הָיוּ מִתְחַתְּנִים זֶה בָּזֶה וּרְחוֹקִים נַעֲשׂוּ קְרוֹבִים. הָאָבוֹת וְהָאִמּוֹת הָיוּ מְשׂוֹחֲחִים בֵּינֵיהֶם עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר שָׁלַח ה׳ בִּתְבוּאוֹת אַדְמָתָם וְעַשְׁתְּרוֹת צֹאנָם, וְהַזְּקֵנִים הָיוּ קוֹרְאִים בְּאָזְנֵי הֶהָמוֹן פְּרָקִים מִסֵּפֶר הַתּוֹרָה אוֹ שֶׁהָיוּ מְסַפְּרִים לָהֶם סִפּוּרֵי קֹדֶשׁ וּמְסוֹרוֹת־אָבוֹת וְהָיוּ מְשַׁנְּנִים לָהֶם שִׁירֵי־עָם שֶׁנִּמְסְרוּ בְּזִמְרָה וּנְעִימָה מִדּוֹר לְדוֹר. וּבְנֵי הַנְּעוּרִים הָיוּ מִתְעַלְּסִים בֵּינֵיהֶם בְּמִשְׂחֲקֵי־שַׁעֲשׁוּעִים וּמְחוֹלוֹת־מַחֲנָיִם. בְּשַׁעֲרֵי הָעִיר הָיוּ עוֹמְדִים כִּסְאוֹת לְמִשְׁפָּט, וְזִקְנֵי הָעָם, הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם הָיוּ שׁוֹפְטִים אֶת הָעָם בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ, בֵּין עָשִׁיר וָדַל, וְהָיוּ רָבִים אֶת רִיב הַגֵּר, הַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה מִפְּנֵי עוֹשְׁקֵיהֶם כֹּחַ. כָּל אִישׁ מָצוֹק וּמַר־נֶפֶשׁ, כָּל עָשׁוּק וְעָלוּב מָצָא שָׁם אֶת מִשְׁפָּטוֹ וְצִדְקָתוֹ וְהָיָה שָׁב לְבֵיתוֹ אַחֲרֵי יְמֵי הֶחָג בְּיַחַד עִם יֶתֶר הָעוֹלִים — מְרֻחָם וּמְנֻחָם מִנִּגְעֵי לְבָבוֹ וְעֶלְבּוֹנוֹ — בִּתְרוּעוֹת־שִׂמְחָה וּמִצְהֲלוֹת עַלִּיזִים; וּבְכָל הַדְּרָכִים וְהַמְסִלּוֹת הַמּוֹבִילִים מִבֵּית הָאֱלֹהִים יְרַנֵּן וְיִרֹעַ, יְזַמְּרוּ וְיוֹדוּ לַה׳ עַל הַבְּרָכָה הַמְרֻבָּה וְעַל הַשָּׁלוֹם שֶׁהִשְׁרָה בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל.

ב.

בַּיָּמִים הָהֵם כִּהֵן בְּמִשְׁכַּן שִׁילֹה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל צָדוֹק מִמִּשְׁפַּחַת אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן. הוּא הָיָה אָהוּב לְכָל יִרְאֵי אֱלֹהִים וְדוֹרְשֵׁי שְׁמוֹ וְנִכְבָּד וְנַעֲרָץ עַל כָּל בְּנֵי עַמּוֹ, אֲשֶׁר הוֹקִירוּ מְאֹד אֶת טוּב לִבּוֹ וְצִדְקָתוֹ, טֹהַר נַפְשׁוֹ וְעַנְוַת רוּחוֹ. כִּי אִישׁ קָדוֹשׁ וְטָהוֹר בֶּאֱמֶת הָיָה כֹּהֵן־צֶדֶק זֶה: כָּל גֵּר, יָתוֹם וְאַלְמָנָה מָצְאוּ בוֹ אָב וּמוֹשִׁיעַ, כָּל אֻמְלָל וְנִדְכֶּה, כָּל עָשׁוּק וְגָזוּל רָאָה בוֹ מָגִנּוֹ וְרָב־רִיבוֹ. גַּם אַדִּירֵי הָעָם וּבַעֲלֵי הַשִּׁלְטוֹן כִּבְּדוּהוּ מְאֹד וְהוֹקִירוּ אֶת צִדְקַת מִשְׁפָּטוֹ וְאַהֲבָתוֹ אֶת הָאֱמֶת

והשלום; ובכל ארץ ישראל לא נמצא אף איש אחד, אשר לא הכיר כי רק בזכות צדיק זה שולח ה' את ברכתו והצלחתו לבני ישראל בכל מעשי ידיהם ופעל כפיהם, ולכן חשב כל אחד את עצמו למאשר ואיש מצליח, כשזכה לראות בעיניו את מורהו לצדקה ולנשק את שולי מעילו, אם כי הכהן הגדול הזה היה משתמט בכל פעם משלמי תודה והקטין את חין־ערכו בענותו היתרה, וככה היתה אמרתו תמיד למוקיריו ומעריציו: אל נא תודו לי, כי אם לאלהי אבותינו, כי רק לו הגבורה והגדולה, ואותו ברכו על כל חסדיו אשר הוא גומל את עמו; ואני הנני, כמוכם, רק אחד מעבדיו וחושבי שמו.

ולצדוק הכהן הגדול היו שני בנים תאומים, ואמם מתה עליהם בלדתה אותם, — שם האחד אליעזר ושם השני נפתלי. שניהם היו יפי תאר וטובי שכל, ובמלאות להם תשע עשרה שנה יצא שמם הטוב לתהלה ולתפארת בכל ארץ ישראל. בגשתם אל המזבח לעבודת הקדש לבושי בגדי כהונתם היה מראיהם כפני מלאכי השלום ואראלי מרום. ובכל יום ויום, כנטות צללי ערב, היה משפט פרחי כהונה אלה לשוח מחוץ לעיר סמוך למשאבים ושקתות המים, והיו גוללים את האבנים הכבדות אשר על פי הבארות, למען הקל על צעירי הרועים להשקות את עדרי צאנם לפני שובם העירה. כי כיפי שני האחים וטוב־לבם כן גדל כח ידיהם ועצם שריריהם, ומדי ערב היתה מספרת בשמחה והתפעלות כל רועה צעירה מבנות שילו וכפריה על ש‍ .י בחורי החמד, אשר עזרו לה להשקות צאן אביה, כאשר ספרה רחל אמנו ללבן אביה בגלל לה יעקב בז. דודתה את האבן מעל פי הבאר, וכמו שספרו לאביהן בנות יתרו כהן מדין על „האיש המצרי" אשר הצילן מידי הרועים הרשעים. ורגשי תקוה טובה ותוחלת אשר היו מתעוררים אז בלב כל אחד מהורי הרועה לשמע ספורי תמיד אלה,—כי עתידות בנות ישראל ועבותות אהבתן היו נקשרים אז על־פי הרב — בין שקתות המים, וכל ישראלי וישראלית מתושבי שילו וסביבותיה חלם חרש בשלות הלילה את חלום־הזהב: מי יודע, יואיל אלהי ישראל ואחד משני בני יצהר אלה בחר יבחר בבתו לאשת נעוריו, וקול יי המרחף מימי בראשית על המים — יאמר לדבק זה: טוב.

אך שני האחים אליעזר ונפתלי לא חשבו עוד לבנות להם בתי־אבות בישראל, כי כל מעיניהם נתונים נתונים היו לבית־המקדש ולעבודת ה'. רגשי אהבה נאמנה מלאו נפשותם התמות רק לאביהם קדוש האלהים ולכל הנברא בצלם; וביתר עז נקשרו נפשות

האחים איש ברעהו, וכל רואיהם אמרו: נשמה אחת מחיה את שתי גויות התאומים. כי מילדותם עד בחרותם לא נפרד איש מעל אחיו בכל מעשיהם ושעשועיהם: יחדו אכלו ושתו, יחדו למדו את תורת כהנים ועבודת הקדש ויחדו היו יוצאים חוצה לעיר לשוח ולהתענג על הדר הטבע כנטות היום. אולם בתכונות נפשותיהם ומדותיהם נבדלו האחים ולא דמה האחד לשני: כי אליעזר היה מטבעו עלם עליז ונלבב, אמיץ־רוח ועשוי לבלי חת; לבו מלא גבורה כבירה, דעתו היתה תמיד מישבת עליו, וכל מעשה אשר עשה, כל צעד אשר צעד, כל הגה אשר הוציא מפיו — היה תמיד במחשבה תחלה, ספור ושקול מראש. בלמודי התורה היה משפטו להעמיק חקר, לדעת כל דבר על אפנו ולהבין שרש דבר בחיי העולם ומפעלי בני־אדם. גם נודע אליעזר בין בני עמו לאיש־רעים ובעל־מזג טוב, גומל חסדים מאין כמוהו, שפל־רוח ורודף שלום כאהרן אבי משפחתו.

אולם ההפך ממנו היה אחיו נפתלי; בכל מעשיו ודרכיו נכרת היתה קלות־דעת והתפעלות יתרה, מדברו ומנהגו היו בסופה ובסערה, דמיונותיו וחלומותיו בהקיץ הרחיקוהו מחיי המעשה והמציאות ונשאוהו תמיד לגבהי השחקים והעולמות העליונים. ואי לזאת היה נפתלי נרגז ופזור־נפש תמיד, מתמיה והפכפך בהליכותיו: כי יש אשר עליצותו גדלה יותר מן המדה ויש אשר פניו כסו בענן כבד של עצבות ומרה־שחורה. אחיו אליעזר היה מעיר למוסר אזנו כפעם בפעם על רפיון רוחו וזרות־מעשיו, ונפתלי היה מודה לו בלב תמים על מוסרו הטוב והתאמץ לתקן מעותיו אלה. כי שנוי תכונותיהם לא השפיע לרעה על אהבת האחים הנאמנים וחסרונות האחד היה ממלא השני במסירות־נפש, וכל אב ואם בישראל היו מברכים את בניהם לאמר: ישימכם אלהים כאליעזר ונפתלי האחים הנאהבים.

ולמען הסיר מלב נפתלי את רוח עצבותו ולשובב את נפשו הנרגזה יעצו רופאי גלעד את צדוק הכהן הגדול כי יתן הרשיון לבנו לצאת כפעם בפעם היערה ולבלות את עתו בציד; כי המרוצה בשדות וביערים, בהרים ובעמקים והקרב עם חיתו טרף מחזקים את גוף האדם ומעודדים את רוחו. ונפתלי שמע בעצת רופאיו ושתים שלש פעמים מדי שבוע היה לובש בגדי ציד ולוקח אתו נאד חלב וחלת לחם אחת בצקלונו וחמש את חרבו לירכו וקשתו בידו ומלא את נדנהו חצים ואזורו לשכמו — והתרחק מעיר שילו ושוטט ביערים עבתים וחרשים מצלים

ארץ-ישראל. ה„מכבי" בתל-אביב היא האגודה שתופסת את המקום הראשי בין שאר האגודות לספורט מארץ-ישראל. כמו במספר חבריה, כן גם במצבה הטכני עולה היא על כל חברותיה. „למכבי" בתל-אביב יש שלש מחלקות, שכל אחת עוסקת במין אספורט אחר: א. מחלקה להתעמלות, ב. מחלקה לכדור הרגל, ג. מחלקה לאתלתיקה קלה. בכחלקת ההתעמלות יש קבוצת צעירים בת 20 חבר, בערך, קבוצת צעירות—15 איש, קבוצת תלמידי הגמנסיה—20 איש, קבוצת נערים — 20 איש ונערות—20 איש. ס״ה כ 55 גדולים, בערך, ו40 צעירים. מנהל מחלקה זו היה יהושע ולפינסקי, אולם אחר שזה התפטר מחסר פנאי נתמנה לראש דוד קליינמן. מפני שהיה מורגש חוסר גדול במעמלים וראשי קבוצות סדרו „במכבי" שעורי מעמלים ע״פ קורדסן דקרל מלר, אלא שכל אלה שגמרו את הקורסים התפזרו במשך הזמן בכל הארץ. בכלל סובלים באגודה זו הרבה מפני שהחומר האנשי שם מתחלף, עובר ושב. כל החברים הם פועלים, היום עובדים בתל-אביב, ומחר בחיפה או בגליל. מתעמלים במכבי ע״פ השטה הגרמנית, אלא שבקבוצות הנערים שמים לב יותר „לעט.ת לינג".

המחלקה א. „כדור-הרגל" היא בת שלש קבוצות: מכבי I. II. III. וגם מכבי-צעירים I. II. הדבר העקרי במקצוע זה חסר להם — והוא המגרש. עתה הם חוכרים מידי ערבי מגרש של חול בשתי לי״מ לחדש, וקשה מאד לשחק עליו וכל השתדלויותיהם אצל עירית ת״א, הק״הק וחברות פרטיות להשיג מגרש אספורט לעת עתה עלו בתהו! — במשך השנה תוצאות ההתחרויות של „מכבי" I. נגד קבוצות אנגליות שונות בכלל השביעו רצון. לפני 5 חדשים בערך סדר „הקלוב לאספורט" (הבו מפקידים גבוהים אנגלים) התחרות בגלל „הגביע הא״י". גם „המכבי" מתל-אביב החל להשתתף בה. בהתחרות הראשונה הקציעו למכבי מהנגד חזק מאד, הם פקידי בית-החולים הצבאי מסרפנד. המכבי שחק אתם העם על מגרשם בתוצאת 2 : 2 ופעם שניה על מגרש „המכבי" בתוצאת 4 : 4 בפעם האחרונה ברמלה חזקו האנגלים את הקבוצה ע״י משחקים חדשות, וגם ל„מכבי" אבד המרץ מפני העשב החלק שכסה את המגרש ויפסיד ב 7 : 1. אבל תקות „המכבי" חזקה לקבל את הגביע בשנה הבאה. הגביע הזה נתן את הדחיפה ל„מכבי" לסדר גביע עברי, אבל מכיון „שמכבי" I. היא הקבוצה היחידה החזקה בין הקבוצות העברית בארץ, סדרו את המשחקים רק לקבוצות ממדרגה שניה שמכבי I, לא השתתף בה. במשך הזמן גדל ממספר קבוצות כדור-הרגל בת״א והמשובות. „בגביע" השתתפו הקבוצות: מתל-אביב: מכבי II. „אילה" „הצפרי" „וברנוביץ"; מהמושבות: נס-ציונה, פתח-תקוה, רחובות וראשון-לציון וגם חיפה. המשחקים היו מענינים מאד, היתה ההענינות בה מצד הקהל מתל-אביב והמושבות. את הגביע קבלה קבוצת „נס-ציונה" שחדשים בערך לפני משחקי—הגביע שחקה עם „מכבי" I. בתוצאת 0 : 7 לטובת מכבי I. עכשיו להקופת הקיץ סדרו משחקי התחרות בגלל זכות הבכורה שבהם משתתף גם מכבי I. וכל הקבוצות הנ״ל חוץ מחיפה. (קבוצות אנגליות אינן משחקות עכשיו) המשחקים האלה התחילו לפני חדש וימשכו בערך כ—4 חדשים.

המחלקה לאתלתיקה קלה היא חדשה ועודנה צעירה מאד. חסר אנשים ומגרש השפיעו לרעה על התקדמות המחלקה. בשנה שעברה החלו יהושע ולפינסקי וגם שמעון רגאי (שקבל פרס ראשון בזריקת כידון ב„מכבי", אודיסה) החלו לטפל במקצוע זה ועבודתם עשתה פרי. סדרו התחרות פנימית בחנכה, ובפורים, שפחות או יותר נתנו צורה למחלקה ובססו מקצוע אספורטי זה באגודת „המכבי". בפורים השנה סדרו התחרות באתלתיקה-קלה בין ערי ומושבות יהודה, כי ביחד עם התפתחות משחק כדור-הרגל גדלה גם ההתענינות באספורט במושבות, וכאלו לציין שבאמת הצליחו מאד ההתחרות בפורים, הן בסדור על המגרש והן ברקורדים שהושגו בהן בהתחרות השתתפו מ„המכבי"—תל-אביב 18 איש, מפתח-תקוה—5, מירושלים—3, רחובות—3 ונס-ציונה—1. השופטים היו: צבי נשרי (ת״א), חביב-יקותיאלי (ירושלים), פרץ קורנפלד (ירושלים), דוד קליינמן (ת״א) ועוד. בין מתחרי ה„מכבי" ת״א הצטיין מאד ברוך קרצמן, בעל כשרונות גדולים, שבו תולים תקוות רבות. קהל רב נאסף אל ההתחרות, ומספרו עלה עד ל3,000 איש. ע״ל נשף החברים שנערך בערב חלקו את הפרסים. את הפרס הראשון של האגודות לקחה „מכבי" ת״א, השני—פתח-תקוה, השלישי—ירושלים. עכשיו מתכוננים להתחרות בא״ק בחג הסכות שתסדרה בירושלים.

חוץ מזה עוסקים ב„מכבי" מת״א גם בשחית על הים, אלא מסבת החוף הבלתי מעובד, אי אפשר שם באופן מסודר לסדר [שעורי שחיה ושיוט. נפתחה ב„מכבי" גם מחלקה למשחק „הביס-בול" וקבוצת רוגבי—אפנים התושבת לסדר טיולים למושבות הקרובות. חוץ מאלה משחקים ב„מכבי" במשך כל המשגה במרץ „בכדור-אגרוף", ויש גם קבוצה מיוחדת חזקה המצטיינת במשחק זה.

„הכח" מוינה מתארח עתה ברומניה. שם נצח את הפלוגה המשוטה מצ׳רנוביץ „דרגוש ודה" ביחס 13 : 0 ולמחרתו את „מכבי" מאותה העיר ביחס 7 : 0. בחדש זה ישחק „הכח" גם בפולנית.

„מכבי" מאוסטרבה (ביהם) שחק עם מ. א. ס. ק. 2—5. „מכבי"—אוסבה—1 : 3 לטובת האחרונים.

„מכבי" מברנו יבוא בסוף הקיץ לפולניה וישחק בקרקוי עם „מכבי" „ויסלה", „יוטרזנקה" ו„קרקיביה".

„מכבי" מקרקוי התארח ברומניה ושחק עם ה„מכבי" מצ׳רנוביץ ונצח אותו ביחס 4 : 0 המטש השני (ריונש) גם כן בגמר בנצחון ה„מכבי" הקרקוי ביחוס 1 : 0. „מכבי"—„יאחן" 3 : 1 לטובת ה„מכבי". „מכבי" שחק בטרנוב עם הפלוגה הפולנית „טרנוביה" ונצח אותה ביחוס 6 : 1.

„הכח" מבילסקו נצח את אגודת הגרמנים ס. פ. ר.—3 : 2 על מגרש „הרת" נערך ע״י „הכח" „והאגודה העברית להתעמלות" מחזה התעמלות נהדר בהשתתפות המתעמלים העברים מקטוביץ צישין, סוסנוביץ ובנדין. אחרי המחזה שחק „הכח" בכדור-הרגל עם מכבי מצישין—תוצאות המטש—5 : 0. הכח II.—פ. ב. ס׳ פ. II. 4 : 3.

„החשמונאי" מלבוב פתח מגרש אספורט נהדר וחגיגת הפתיחה נערכה בהדור רב. ביום הפתיחה שחק החשמונאי עם האגודה העברית מבודפשט „גיור" א. ק.— האורחים נצחו ביום הראשון 3 : 1 ובשני 4 : 0 „גיור" א. ק. נצח גם את „צ׳רני" מלבוב ביחס 5 : 0.

ה„מכבי" מורשה שחק בגלל זכות הבכורה למחלקה „פ" עם „מודלין" ונצח אותו 4 : 2. „מכבי"—„אסוביה" 2 : 2. „מכבי"—„מ דלין" (ריונש) 5 : 0 לטובת המכבי (ולקובר). מפני שקבוצת מודלין לא באה למטש הכריע השופט לטובת „מכבי" 5 : 0 ושני ציונים בל:ח זכות הבכורה.

„בר-כוכבא" מורשה — „אורקן" 1 : 4. בר-כוכבא—צ׳רני (מרדום) 0 : 10. בר-כוכבא—„מודלין" 1 : 6.

בלודז במשחקי הבכורה על מחלקה „C" נצחו: „הכח" על „אחדות" 7 : 0 „הכח"—ה. ק. ס. 2 : 1, „אחדות"—„אמטורים" 4 : 2. „הרצליה"—„אמטורים 2 : 2 „אחדות"—„אמטורים" 2 : 1. „הכח" „טוריסטים II. 3 : 3.

„מכבי" מוילנה שחק עם „וול" מקרקוי 0 : 4, ה. ק. פ. 1 : 4, „לאאודה"—3 : 5.—

כ״ג באב תרפ״ג

ש. ד-ג.

חִידָה.

בֵּן אַרְבַּע הִנְנִי;	אִם בַּלַּיְלָה—סַר הַפַּחַד!
הָרִאשׁוֹן יַחַד עִם הַשֵּׁנִי	הַשֵּׁנִי עִם הָרְבִיעִי שְׁנֵיהֶם,
אָב הוּא לְמִשְׁפָּחָה,	אֵבָרִים יִמָּצְאוּ בְּשְׂדוֹתֵיהֶם.
וְעַל כֻּלָּה יָדוֹ נָהָה	הָרְבִיעִי עִם הַשֵּׁנִי—

לוֹ אֶת הַשֵּׁנִי אִם הַשְּׁלִישִׁי נִקַּח גָּדוֹל, רַב הִנְנִי.

גַּם הוּא חֵלֶק בְּמִשְׁפָּחָה יִקַּח. וְעַל כְּלִי לַחֲשׁוֹב לָמָּה?

הַשְּׁלִישִׁי עִם הָרְבִיעִי יַחַד, הֲרֵינִי אִישׁ מִלְחָמָה.

ורשה. אוריאל יעקובוביץ.

מלואים לפותרי חידת המלואים בחוברת ג׳:

דוד מאליניאק (ורשה), י. פלדמן (ורשה), נחמה ברלינר, חנה ברלינר, אברהם ברלינר (לודז), יעקב ומרדכי סמיטיצקי (ביאליסטוק), שמעון טרן, אברהם ברקוביץ, מרדכי בן יעקב ברסלין, מנדיל סיליצקו, צבי זקהיים, יצחק לימון, משה בן יעקב שיפטיצקי, מרדכי בן יצחק רזניצקי, רוזינאי; זיידיל קרליץ (פבלובה, רוזינאי) ב. מאליניאק (פאלניצא), נתן ושמריהו גוטליב (ביאליסטוק)

מלואים לחידה „איכה יעברו":

שמעון טרן, אברהם שמרקוביץ (רוזינאי).

בדיחות.

מין פרפר.

האם מספרת לבנה בן חמש שנים:

— כל הקטיפות למיניהן, שתופרים מהן בגדים, מביא לנו מין פרפר כזה. התדע מה שמו?

— כן, יודע אני, אמא!—עונה הקונדס הקטן—א ב א שמו!...

פחד-שוא.

בתחנת הרכבת נגש תלמיד קטן לקנות לו כרטיס-נסיעה.

— לאיזו מחלקה? — שואל הפקיד.

— בשנה הבאה במכינה ב. — ענה בבהלה התלמיד.

ראיה ברורה.

מלומד שעסק בחפירות ברומא, סח ליהודי, כי שעליו . מצא באדמה חוטי-ברזל המוכיחים, כי הרומאים ידעו עוד מימים קדמונים על אודות הטלגרף.

— ומה בכך?! — ענה היהודי — ובארץ-ישראל לא מצאו החופרים שום חוטי ברזל...

— ובכן, מה חפצך? — שאל בשתוממות המלומד.

מכאן אנו לומדים — ענה בתום היהודי — כי העברים ידעו עוד בימים קדמונים ע״ד הטלגרף האל-חוטי...

ירחון ספרותי מדעי לבני הנעורים

הוצאת „אביב" ורשה. מערכת א. לובושיצקי.

שנה ראשונה : אב תרפ"ג חוברת ה'

הָרוֹן–אֶל–חָמַד.

חֲזוֹן הֶחֻרְבָּן.

כֹּה אָמַר יְהוָֹה אֶל עַם סְגֻלָּתוֹ:
אֲנִי מֵבִיא עָלַיִךְ עוֹד־פַּעַם נִסָּיוֹן;
יַאת רוּחַ מִצָּפוֹן וּבְזַעַף סוּפָתוֹ
יְקַרְקֵר נָוֵךְ, וְהֵשַׁם צַר מָעוֹן.

כִּי יָבוֹא עַל עַמֵּי הַתֵּבֵל שִׁכָּרוֹן
וְהָרַעַל לֶב־אָדָם בְּאֶרֶס צִפְעוֹנִים —
מִי יָחֹן קַן־צִפּוֹר בְּיַרְכְּתֵי הַשָּׁרוֹן?
לֹא יָחוּס הַקֶּטֶב עַל שֶׁבֶךְ בְּנֵי־יוֹנִים!

אַל תֶּהְגִּי תַמְרוּרִים אַתְּ, יוֹנָה נוֹדֶדֶת,
לְקִנֵּךְ הָאַחֲרוֹן שֶׁהָחֳרַב בַּסְּעָרָה;
בְּיוֹם זִכְרוֹן חֻרְבָּנֵךְ בְּקַן־הַמּוֹלֶדֶת —
שְׂאִי דְמָם הַהֶרֶס בָּאֲרָבָה הַזָּרָה.

על נהרות בבל

לָשׁוֹן וָסֵפֶר

קוּרס שָׁלֵם לְלִמּוּד וְלַמִּקְרָא עִם מַהְלָקָה מְצֻיֶּרֶת לַעֲבוֹדוֹת בִּכְתָב

מאת יַעֲקֹב פִיכְמַן

בַּחֲמִשָּׁה חֲלָקִים

ספרי הַלִּמּוּד וְהַמִּקְרָא שֶׁל הַסּוֹפֵר הנ"ל כְּבָר נִתְפַּרְסְמוּ בְּעוֹלַם־הַחִנּוּךְ וְהֻנְהֲגוּ בְּבָתֵּי־הַסֵּפֶר הָעִבְרִים הַיּוֹתֵר מְשֻׁבָּחִים, הָעֲמָמִיִּים וְהַתִּיכוֹנִיִּים, וְתִקְוָתֵנוּ חֲזָקָה כִּי גַם הַקּוּרְס הֶחָדָשׁ שֶׁל חֶלְקֵי „לָשׁוֹן וָסֵפֶר" יִתְפְּסוּ אֶת מְקוֹמָם הָרָאוּי בְּסִפְרוּתֵנוּ הַחִנּוּכִית.

חֶלְקֵי „לָשׁוֹן וָסֵפֶר" מִצְטַיְּנִים בְּהַדְרָגָה וָסֵדֶר וּבְחֹמֶר סִפְרוּתִי מְנֻפֶּה. מִלְּבַד פִּרְקֵי הַשִּׁירָה וְהַפְּרוֹזָה הַסִּפּוּרִית, הִכְנִיס הַמְחַבֵּר אֶל שְׁלֹשֶׁת חֶלְקֵי „לָשׁוֹן וָסֵפֶר" הָרִאשׁוֹנִים הַרְבֵּה דְּבָרִים שֶׁבְּעִיּוּן מִכָּל מִקְצְעוֹת הַסִּפְרוּת בְּיִשְׂרָאֵל וּבָעַמִּים, אֲשֶׁר יַעֲשִׁירוּ לֹא רַק אֶת דִּמְיוֹן הַיֶּלֶד, כִּי אִם יְחַנְּכוּ בוֹ גַם אֶת כִּשְׁרוֹן הַמַּחֲשָׁבָה—מַה שֶּׁהָיוּ חֲסֵרִים עַד עַכְשָׁיו רֹב סִפְרֵי־הַלִּמּוּד הָעִבְרִים.

יָצָא לְאוֹר הַחֵלֶק הָרִאשׁוֹן

יָצָא לָאוֹר
לָשׁוֹן וָסֵפֶר
חֵלֶק רְבִיעִי.

הַחֵלֶק הָרְבִיעִי יְשַׁמֵּשׁ בְּתוֹר כְּרִיסְטוֹמַטְיָה סִפְרוּתִית לַמַּחְלָקוֹת הַגְּבוֹהוֹת שֶׁל בָּתֵּי־הַסֵּפֶר. בּוֹ בָּאוּ שֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה מַחְלָקוֹת גְּדוֹלוֹת, הַמַּקִּיפוֹת אֶת כָּל מִקְצְעוֹת הַחַיִּים, אֶת כָּל פִּנּוֹת הַמַּחֲשָׁבָה וְהָרוּחַ, וּמִתְאַחֲדוֹת כֻּלָּן לִשְׁאִיפָה אַחַת — לְחִנּוּךְ הָאָדָם. הַחֵלֶק הַזֶּה מַכְנִיס אֶת הַקּוֹרֵא בּוֹ לְעוֹלַם הַדֵּעוֹת וּמִשְׁאָלוֹת־הַנֶּפֶשׁ שֶׁל בְּחִירֵי הָאֱנוֹשִׁיּוּת, מְשׁוֹרְרֶיהָ, חוֹשְׁבֶיהָ וְלוֹחֲמֶיהָ; בּוֹ נִכְנַס מִבְחַר הַיְצִירוֹת בְּשִׁירָה וּבְמַחֲשָׁבָה שֶׁל הַסִּפְרוּת הָעִבְרִית וְהָעוֹלָמִית.

תֹּכֶן מַחְלְקוֹתָיו: א) מִשְׁפָּחָה. ב) חֶבְרָה. ג) עֲבוֹדָה. ד) תּוֹרָה. ה) גָּלוּת. ו) גְּאֻלָּה. ז) אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. ח) עַמִּים וַאֲרָצוֹת. ט) הַטֶּבַע. י) הֶחָי. יא) הָאָדָם. יב) שִׁירָה וְאָמָּנוּת. יג) הַמִּקְרָא. יד) הָאַגָּדָה וְהַתַּלְמוּד. טו) סִפְרוּת יְמֵי־הַבֵּינַיִם. טז) הַסִּפְרוּת הַחֲדָשָׁה.

הַחֵלֶק הָרְבִיעִי שֶׁל „לָשׁוֹן וָסֵפֶר" מַחֲזִיק כִּשְׁלֹשִׁים גִּלְיוֹנוֹת שֶׁל דְּפוּס בְּפוֹרְמַט גָּדוֹל. בָּאוּ בוֹ כִּשְׁבְעִים תְּמוּנוֹת מַעֲשֵׂי־אָמָּן שֶׁל גְּדוֹלֵי הַיּוֹצְרִים בְּיִשְׂרָאֵל וּבָעַמִּים.

בְּסוֹף הַסֵּפֶר בָּאָה מַחְלָקָה מְיֻחָדָה שֶׁל בֵּאוּרִים סִפְרוּתִיִּים, הַמְּאִירִים אֶת תֹּכֶן הַדְּבָרִים שֶׁבָּאוּ בְּגוּף הַסֵּפֶר וַהֲמוֹן תָּכְנִיּוֹת לְשִׂיחוֹת וְלַעֲבוֹדוֹת־שֶׁבִּכְתָב.

הוצאת ספרים „צנטרל", ורשה, נובוליפקי 7.

Tow. Wyd „CENTRAL", Warszawa, Nowolipki 7.

הוצאת „האחים לוין־אפשטין ושותפם" ורשה.

מִסִּפְרוּת הָעַמִּים.

סִפְרִיָּה מְנֻקֶּדֶת לִבְנֵי הַנְּעוּרִים וְלָעָם.

1. ס. קונדורושקין / בנאות החרמונים.
2. א. קונן דיאויל / הסוד הנורא.
3. ויליה די ליל אדן ואדגר פו / האינקביזיציה והמוראוריה.
4. קונן דיאויל / הגבל.
5. ויקטור הוגה / קלוד גה.
6. א. קונן דיאויל / משרתו של הסרסור.
7. ח. אוקראינציב / משירי העבודה.
8. א. קונן דיאויל / ששת הנפוליונים.
9. א. קינדל / הכובן הנורא.
10. א. קונן דיאויל / בעלי האחוזה אשר בריגט.
11. דויק לונדון / המלחמה בעד החיים.
12. קונן דיאויל / הארכיפל הנורוזו.
13. ל. סומסקי / הפקידה האבודה.

ויקטור מרלו / ספר תולדות נייר אסופי ארוך
(בשני חלקים מנקד ומצויר)

פישער סמאר / אהל תם (בלי נקוד)

B-cia Lewin-Epstein, Warszawa, Gęsia 5. / P. K. O. 3276.

קוֹרוֹת הָעִבְרִים

לבתי ספר ולמתלמדים

עם הרבה ציורים, תמונות ומפות.

מעובד עברית ע"פ ספרו של ש. דובנוב

מאת א. לובושיצקי.

חלק ראשון: תקופת כתבי הקדש.	חלק רביעי: התקופה החדשה מההמאה הט"ז עד סוף הי"ח.
חלק שני: מתקופת יון עד אחרית ימי הגאונים.	חלק חמישי: התקופה האחרונה.
חלק שלישי: תקופת ימי הבינים.	

הערה: שני החלקים האחרונים חברו ע"פ המקורות הראשונים

מאת א. לובושיצקי.

עשרות אלפי האכסמפלרים מכל חלק וחלק של „קורות העברים" הנפוצים מדי שנה בכל תפוצות הגולה הנם העדה היותר נאמנה, כי ספר זה נשאר עד הנה היחיד ומיוחד במינו. התקונים העיקריים מצד הפנימי והחיצוני שהננו מכניסים כעת במהדורות החדשות יחזקו בלבנו את התקוה, כי גם להבא ישאר הספר „קורות העברים" בשורה הראשונה של מ...ע זה.

הכרך הראשי: בהוצאת „צנטרל" ורשה, נובוליפקי

המחיר 15.000 מרק HAKOCHAB 79 5.—1923

הוצאת „אביב“ ורשה — מערכת א. לובושיצקי.

שנה ראשונה — מנחם-אב — תרפ"ג

תכן החוברת:

ציורים ותמונות: על נהרות בבל, ירושלים והר הזיתים. ירמיהו והגולים, הנודד והפרח, סנוניות, חרבן פומפיה, קפיצה בשחיה.

תכן חוברת אלול:

הכתבת לכל עניני המערכת: Redakcja „Hakochab" Warszawa, Nowolipki 27. m. 28.

להזמנות וחתימה: Tow. Wydawnicze „CENTRAL" Warszawa, Nowolipki 7.

שָׁם בִּמְקוֹם אֲרָזִים.

עברית ה"א לובושיצקי.

נגינת-עם בלוית הפסנתר.

שָׁם בִּמְקוֹם אֲרָזִים.

א.

שָׁם בִּמְקוֹם אֲרָזִים מְנַשְּׁקִים עָבֵי־רוֹם,
שָׁם בִּמְקוֹם בַּיַּרְדֵּן שׁוֹטְפִים גַּלֵּי־תְהוֹם,
בִּמְקוֹם אֵפֶר־אֲבוֹתַי דוֹמֵם מֻנָּח שָׁם,
אֶרֶץ זוּ שֶׁהִשְׁקוּ הַמַּכַּבִּים נַחֲלֵי־דָם —
אֶרֶץ־צְבִי הַלֵּזוּ עַל תְּכֵלֶת־יָם־הַחוֹף,
הִיא אַדְמַת אֲבוֹתַי שֶׁבִּיפֵה הַנּוֹף.

ב.

וְאִם בִּידֵי אַכְזָרִים גֹּרַשְׁתִּי מִשָּׁם
וּמֵאָז אֲנִי נָד פֹּה מֵעַם אֶל עָם —
אַךְ בְּצִיּוֹן נִשְׁאַר לְעוֹלְמֵי־עַד הַלֵּב,
לְמִזְרַח־שֶׁמֶשׁ תִּכְלֶה בַּת־עֵינִי בִּכְאֵב;
בִּתְפִלָּה עוֹד אֶפְנֶה אֵלֵי קֶדֶם־הַחוֹף
כִּי יְשִׁיבֵנִי הָאֵל אֶל יְפֵה־הַנּוֹף.

ג.

וְאִם בִּרְצוֹן גּוֹרָלִי זֶה הַמַּר וְהַנִּמְהָר
פֹּה עֵינַי תִּסָּגַרְנָה, עַל אַדְמַת־נֵכָר —
גְּוִיָּתִי אָז הוֹרִידוּ אֶל אֹפֶל־הַבּוֹר
וְהַטּוּ־נָא פָּנַי אֵלֵי מִזְרַח־הָאוֹר;
וְהַנִּיחוּ רֹאשִׁי לְעֵבֶר קֶדֶם־הַחוֹף:
אֶל צִיּוֹן מוֹלַדְתִּי, אֶל יְפֵה־הַנּוֹף.

ד.

שָׁם דּוֹמֵם אֲצַפֶּה עַד־בּוֹא עֶת־קֵץ גַּם לִי,
שֶׁעֲוֹן אֲבוֹתַי יְכֻפַּר כָּלִיל בִּי,
עַד שֶׁהַתַּרְעֵלָה תְּמַלֵּא אֶת הַכּוֹס —
וּמָשִׁיחַ יָרִים אֶת הַדֶּגֶל בְּעֹז,
וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה אָז יָשִׁיב אֶל הַחוֹף
אֶת הָעָם הַמֻּגְלֶה — אֶל יְפֵה־הַנּוֹף.

תרגום **א. לובושיצקי.**

—000—

ארץ-ישראל. הרקורדים באטלטיקה-קלה שהושגו ע״י המתחרים בתל-אביב בפורים ש. ז. הם: ריזה 100 מטר—ברוך קרצמן (תל-אביב) 11,8 שניות; 400 מטר אקרמן (פתח-תקוה) 62,8 שניות; 1500 מטר לומק (תל-אביב) 4 רגעים 55,6 שניות. קפיצה לגבה בהרצה—ב. קרצמן (ת״א) 1,60 מטר קפיצה לגבה בלי הרצה—הנ״ל—1.40 מטר, קפיצה למרחק בהרצה—הנ״ל—6.22 מטר, קפיצה למרחק בלי הרצה—הנ״ל 3.09 מטר, קפיצה במוט לגבה—יהושע וולפינסקי 2.65 מטר, ההתחרות בקפיצה במוט לא נגמרה, כי המוט נשבר ולא היה בארץ מוט אחר. את הפרטים וגם על דבר חיי האספירט בארץ ישראל בכלל בגליון — הבא.

„הכח" מוינה. שחק עם „סבורטקלוב" 1:1. „הכח—„וינה" 1:0. „הכח"—ספורטקלוב" (במשחקי-הגביע) 2:0. „הכח" התארח ביוגוסלויה ושחק שם עם הפלוגות המשובחות שבמדינה: את „קונקורציה" נצח „הכח" ביחס 3:1 ואת „האסק" (פלוגת הבכורה ביוגוליה) נצח הכח ביחס 1:0.

ויו׳ א. ק. מבודפשט. נצח את ב. ט. צ. ביחס 1:0.

„מכבי"-עוברנו. שחק עם „ספרטה" מפרג שנחשבת לפלוגת הבכורה באירופה—המטש נגמר בנצחון „ספרטה" ביחס 3:0.

„מכבי"—קרקוי. שחק עם פלוגה מאוחדת ממשחקי „ספרטה" ו„פוגורזה" תוצאות המטש 4:2 לטובת האחרונים. „מכבי" - „אולשא"—0:0. מפני שהפעם לא נצח ה„מכבי" סכנה נשקפה לו להשאר במחלקה „ב".

יוטרזנקה מקרקוי. שחקה בגלל זכות הבכורה עם „ויסלה" 1:3 ועם „ברקוביה" 1:3. „יורזנקה"—ל. ט. ג. ס. (לידז) 1:1.

„מכבי" מורשה. בגלל זכות הבכורה, שחק עם „אורקן"—0:0, ועם „צ׳סני" מרדום גם כן 0:0. „מכבי"—בר-כוכבא (מרדום) 3:1.

„בר-כוכבא" מורשה. שחק בגלל זכות הבכורה עם ו. ט. צ.—1:2. „בר-כוכבא—פוגון I 0.2.

„הכח" מבילסקו—ס. פ. ר. (מיסלוביץ) 0:1. „הכח"—ופלוגת הגדוד השלישי „פודהלה" 1:1.

„חשמונאי"—לבוב—„פוגון" (פלוגת הבכורה לפולניה) 3:6. „חשמונאי" „מכבי" (מקרקוי) 0:0. „חשמונא"—„לכיה" 0:0. „חשמונאי" תפס את המקום הרביע בלוח זכות-הבכורה.

טרנוב. „דרור"—„מטל"—0:4. „חכדור"—„בוכניה" 0:4. „שמשון", פלוגת המשחקים המאוחדת מלבוב 2:7. „הכדור"—מטל 0:5. „דרור"—„הכדור" 2:4. „שמשון", ואגודת הפועלים העברים לאספורט מקרקוי (ז׳ ר. ק. ס.) 3:2. „דרור"—„הכח" מקרקוי 3:5.

רזשוב. „בר-כוכבא"—„מכבי" (יסלה) 4:0. „בר-כוכבא"—„בר-כוכבא (מדנביצח) 10:0. „שמשון" מטרנוב שחק ברזשוב עם „רסוביה"—3:0.

שונות.

— המחלקה לשחיה של „הכח" בבילסקו מתפתחת יפה בין חברי המחלקה נמצא גם ה׳ כהן המנצח במרוץ "Quer durch Wien„.

— ל„מכבי" בורשה יש גם מחלקה לשחיה העובדת במרוץ גדול. אחד המורים על מחלקה זו הוא מר אוטטא הרמן, מנהל האגודה ו. א. ק. בוינה, וחבר הרפרזנטציה של אוסטריה על האולימפידה בשטוקהולם במשחק כדור-המים.

— בברנו (ביהם) שחקה הרפרזנטציה של היהודים עם הרפרזנטציה של האונגרים. המטש נגמר בנצחון היהודים ביחס 2:1.

— ה„מכבי" מקרקוי נסע לרומוניה ושם ישחק בכדור הרגל בצסנוביצה עם „דרגוש ואדה", עם „יאהן" וגם עם „מכבי" מצרנוביץ. בשובו מדרכו ישחק בסטניסלבוב ויום 7, 8 ליולי ישתתף בחגיגות היובל של חחשמונאי בלבוב.

— חגיגת היובל של ה„חשמונאי" בלבוב נדחתה עד ליום 7, ו8 לחדש יולי מפני של שמשחקי האגודה העברית בבודפשט „ויו׳ א. ק." עוד לא קבלו את רשיון הנסיעה לפולניה.

— האגודה העברית להתעמלות ולאספורט „שמשון" מטרנוב ערכה על ככרה מחזה התעמלות נהדר ביחיד עלו ההתעמלות של קבוצות הילדים.

— ראש ה„מכבי" בורשה זליג רוסצקי ערך משחקי-הבכורה בין כל קבוצות ה„מכבי" בורשה ב„כדור-מעופף"—(„volley-bell"). בזכות הבכורה זכתה קבוצת המופת לגברים. ברפרזנטציה של ה„מכבי" במשחק „הבדור-המעופף" נכנסו: פוגיל, רפנברג, פינטל, גולדפייל, רוסצקי וגורקה.

— יהושע וולפינסקי, ראש ה„מכבי" ב„תל-אביב" התפטר ממשמרתו זו מחסר פנאי. ממלא מקומו הוא הח׳ קליינמן דוד, מורה התעמלות בבית-ספר אחד בתל-אביב.

י״ז תמוז התרפ״ג

ש. ד—ג.

מחיי הספורט בירושלים.

תנועת הספורט בעונה זו הולכת ומתרחבת בירושלים, הנוער העברי לכל שדרותיו התחיל לעבוד במרץ והתכונה להתחרויות הגדולות בענפי אטלטיקה-הקלה שתערכנה ע״י „המכבי" בסכות תרפ״ד בירושלים, היא רבה.

קבוצות שונות כבר נוסדו ורבות עוד מסתדרות. בין הקימות יש לציין את „הקבוצת-הלבנה". הקבוצה מסודרת יפה ועובדת באפן מסודר שלש פעמים בשבועי. הולכות ומתחזקות הקבוצות „קדימה" „הצבי" וה„אילה", האחרות: „השחר", „הנוער" וכדומה עוד טרם סודרו די צרכן ונקוה, כי גם הן לא תשארנה אחורנית.

מחסור המכשירים מורגש מאד בעבודת כל הקבוצות גם יחד, תשלומי-המס של הדברים ום קטנים וקופת-המכשירים ריקה הנה. בה בשעה הולכים אדונים עברים נכבדים, ביניהם רבים נושאי-משרה בהנהלה-הציונית, ונרשמים בקלוב הספורטיבי המעורב אשר בירושלים. אנגליוחו של הקלוב מוכת אותם ומשלמים מסים גדולים בלירות-מצריות ונמנעים מלתמוך, ולו גם עזרה רוחנית, בקבוצות-הספורט העבריות. מגרשי-משחק עברים אין בכל ירושלים הגדולה, אולם-התעמלות אין גם לבתי-הספר העברים שם. ההסתדרות העולמית „מכבי" יסדה אמנם קרן-מגרשים, הידועה בשם „קרן ארנדט-טוך", אבל רוב המשלמים והתומכים בקרן זו הם מארצות הולוטה הנמוכה, וממילא שהקפה הזאת נשארת ריקה.

ההתחרויות באטלטיקה-הקלה שתערבנה בסכות תרפ״ד בירושלים נקבעו בכדי להכריז את ה„מנצחים" העברים בארץ-ישראל. ההכנסות של ההתחרויות האלה מוקדשות לקפת „הקרן-ארנדט-טוך" הנ״ל. משתתפת בהוצאות עריכת ההחרויות וכמובן גם בהכנסות שלהן הקהקל.

יקותיאלי

פתרונים:

א. לחידת המלואים:

ה	ב	ל
כ	ל	ב
ו	י	ו
כ	ל	ב
ב	ע	ל

שמות הפותרים (בורשה): צבי ויעקב קורנגולד, ישראל ואברהם טף, מנחם גרינברג, פנינה ודוד הנדלסמן. חיים הרטנברג, מאיר איצקוביץ, משה גינזבורג. דוב רימון (לודז), יוסף ביאלר, מ. גרינברג, דוד פרגר (בריסק), שאול ורנר, שמואל אהרן שטוליאר עין (וולקוביסק), שמעון קופרלסר, זלמן קליצקי (פוריצק), יצחק המהל (פיוטריקוב), בינוש ורטיצקי (קליש) מ. סוטנברג, אברהם דוד הורויץ, שמריהו ליטמאן, א. י. בושלביץ, יונה אברוזנסקי, הלל ברוק (נובגורדיק), חיה לאה טריבסקא (קרליץ) זלמן טיקו-צינסקי (ליחוביץ), צבי ורשל (ברנוביץ), אברהם פרנקל (לודז) מ. בן-צבי לרנר, ישעיהו האס, לייב זאק, אברהם דוב רומיל, יעקב שוארצארג (והרוחוב), ממעון הקיץ מילייציץ: יוסף מאליניאק, דוד צ-י כודסקי, דוד מונציק, אהרן אהרן דוד רזניק, ב. ברג, ד. מלמדוביף, פ. סיטש, נתן טרסטניצקי, ט. קפלן, ה. סלוכובסקי ד. רוזנצוויג. יב״ז זינגר (לודז). מיכאל אלקס (ביאליסוק), צמח פריידקס (ביאליסטוק), עוזר ברינר (בנדין). גדעון ועמנואל קצנלסון (ברנוביץ).

ב. לחידה: איכה יעברו.

בראשונה יעברו שני הבנים, אחד ישאר על החוף, והשני ישוב בדוגית. אז יעבר האב וישאר על החוף, והבן הראשון ישוב אל החוף הראשון ועוד פעם יעברו שני הבנים יחד, האחד ישאר על החוף השני ומשנהו ישוב בדוגית וישאר על החוף הראשון. אז תשוט האם ותשאר, והבן שנשאר על החוף השני ישוב אל אחיו שנשאר על החוף הראשון ויעברו שנית.—

שמות הפותרים חידה א: בורשה; דוד ופנינה הנדלסמן, ישראל טף, מנחם גרינברג, יעקב ומשה קורנגולד, ביינוש ואיטצקי (קאליש), מרדכי בסן (הורדנה), דוד ומשה רבינוביץ, מ. גרינברג (בריסק-דליטא), אהרן אריה ביעלגרין, אברהם זבנוביץ (הורודק) גדעון ועמנואל קצנלסון. מלואים לפותרי החידה בחוברת ב׳: דוד ואהרן רוזנקרנץ (ורשה).

Okł Skład. w Drukarni I. M Altera Warszawa. Nalewki 17.

מֵחַיֵי הַצְּעִירִים.

א. „השומר הצעיר"

אחת הסתדרויות הצעירים החשובות ביותר, שיש לה סניפים כמעט בכל ערי פולין, היא הסתדרות „השומר הצעיר". —

נעיף נא עין לעבודתם החיה והממשית של „השומרים הצעירים":

סתיו. מתחלת שנת הלמוד. גשמים טורדים מטפטפים כל הימים. על הנערים והנערות להצטמצם בבית, להסגר בחדרים. רק מפקודה לפקודה, לעתים רחוקות, מזדמנת שעת-כושר ואז יוצאים „השומרים" וה„שומרות" אל דגנים והמגרשים וכדוריהם בידיהם, והם משחקים ונהנים מהשעות המעטות של אויר צח ויפה בימי הסתיו. אולם באמת מתרכזת העבודה בין כתלי בית. הנערים והנערות לומדים ומשיחים, לומדים מתוך שיחה ומשיחים על נושאים שונים: על ארץ ישראל, על החדשות האחרונות משם, על תאור הארץ, המושבות בא"י וארחות הייהן ובכלל על כל הדברים הנוגעים לארצנו ועמנו. שנית, קוראים ומשיחים ה„שומרים" על קורות עמנו, מספרים על מפעלות גבורינו. ואגדות היסתוריות על-אדות חכמינו ורבותינו. כל השומרים לומדים גם את השפה העברית וספרותה. כל העבודה הזאת מתנהלת בחוג מצומצם של שמונה-עשר נערים או נערות תחת השגחתו של ראש-הקבוצה, המפתח את שומעיו הצעירים גם בשיחותיו על נושאים כלליים, מלבד זה עובדים עוד „השומרים" בבתי-מלאכה: עושים כריכות לספרים, עוסקים במסגרות ובנגרות בזעיר אנפין וכיוצא בזה.

מתקרב החורף. האדמה מתכסה שלג. השומרים עולים על ההרים ויורדים מהם בקול רינה ובצהלה על עגלות החורף הקטנות, וגם הולכים להחליק על הקרח.

בא האביב. הכל מתכוננים לטיולים. מתקנים את כל המכשירים ואת היריעות לאהלים. הגיע יום ל"ג בעומר. חג לצעירי ישראל הוא גם חגם הסמלי של ה„שומרים". ההסתדרות כולה, כמה שהיא, יוצאת מחוץ לעיר ודגל ההסתדרות נושאים בראש. כולם לבושים בגדים סקויטיים, כלם מקושטים עניבות מגוונות על צואריהם, גמוניות על גבם, והם עוברים בחוצות העיר לקול תפים וחצוצרות וקול זמרה.

הטיול בל"ג בעומר פותח את שורת הטיולים לכל ימי הקיץ. נעשות הכנות לנסוע לימי הקיץ למושבות, שתים-שלש קבוצות מתאחדות ונוסעות יחד לאיזה כפר. ואין לכם תענוג גדול מאלה ששת השבועות שמבלים הנערים והנערות במושבות כאלה, שהכל שם נעשה ונערך בידי עצמם ושהם חיים שם בסביבה הנעימה והחביבה עליהם ביותר. וענין סדור המושבות שעלה בידי השומרים בעמל רב ושהיה עד כה דבר של עיקר המציאות, נעשה כעת לחזיון שכיח. למשל, בשנה הזאת מהקן הורשאי של ההסתדרות נסעו למושבות קיץ יותר מחמשים אחוזים של כל חבריה.

זאת היא, בסקירה כללית, עבודת ההסתדרות של ה„שומר הצעיר". מובן מאליו כי מסגלים תמיד את אפני העבודה לגיל השומרים, וכך נחלקת כל ההסתדרות לשני חלקים: לחניכים (בקרוב עד 17 שנה) ולקשישים, המפקחים על העבודה והמגשימים בחייהם את האידיאלים ה„שומריים". כל החניכים שוב נחלקים על פי הגיל לשלש שכבות.

כעת שיכים להסתדרות „השומר הצעיר" בפולניה הקונגרסאית ובוואהלין בערך עשרת אלפים שומרים ושומרות. בפולניה הקונגרסאית קימת ההסתדרות כשמונה שנים ובגליציה כשתים עשרה שנה.

מהשומרים הקשישים עלו ארצה ישראל כשבע מאות איש. וכל העת, בלי הפוגות, מתכוננות חבורות חדשות ועולות שמה. השומרים עובדים בארץ בכל מיני עבודות, כגון: בנין בתים, בכבישים, בעבודות אדמה ועוד. יש שומרים החיים בארץ ישראל מפוזרים, אולם רבים מהם חיים בקבוצים „שומריים". מהקבוצים הללו הקבוץ א' (רובם ככולם מגליציה) התישב לפני שנה על אדמה גוריס ב„עמק יזרעאל". לפני התישבותם הוציאו קבץ בשם „קהלתנו". השומרים בפולניה נוציאים כעת עתון בשם „השומר".

מלבד פולניה קימות עוד הסתדרויות „השומר הצעיר" גם בבלגיה, סלוניקי, בולגריה, לוטויה, ליטא, צ'חוסלובקיה ועוד בארצות אחרות.

השפעת ההסתדרות „השומר הצעיר" מביאה לחבריה הצעירים ברכה מרובה. ביחוד משתדלים השומרים לפתח בעצמם את החוש לחיות בחיק הטבע, ואת מגמתם זו הם משיגים ע"י חיים באהל-בד, לינה תחת כפת השמים, בשול האכל בידי עצמם. ואם נוסיף עוד על זה את החנוך הלאומי והמוסרי — הרי לפנינו הסתדרות „השומר הצעיר" כמה שהיא.

ב. „די יודישע יוגענד"

סיעת צעירים בוואהלין הוציאה זה לא כבר מאסף מוקדש לעניני צעירי ישראל בשם „די יודישע יוגענד". המאסף יצא בשתי שפות: עברית ויודית. בכלל מטיפים בו הצעירים ה"ללו את הרעיון של דו-לשוניות לחבריהם לדעה. כנראה, אינם יכולים עוד החברים האלה להחליט דבר בשאלת השפות, אלא פוסחים על שתי הסעפים. ולמרות דבריהם הנשגבים על חבתם ורגש הכבוד שבלבם אל השפה העברית, מעשיהם באים ומטפחים על פניהם: שם המאסף הוא ביודית, מאמרי התכנית מאמרים יסודיים גם הם כתבים יודית. החלק העברי תופס במציאות את המקום השני במאסף, הן בכמות והן באיכות. על החברים מסיעת „די יודישע יוגענד" לזכור, כי לא נאה לצעירים להיות דו-פרצופים ולהשמיע את דבריהם לשני פנים. מאת צעירים ישרי-לב יש לדרש יחס מוחלט וברור: עברית או יודית. — ועוד דבר: בשום אפן לא תוכל השפה העברית לשמש בתור מפל למאסף בשפה היודית.

חברי „השומר הצעיר" בורשה.

משחקי־תנועה.

א.

המכשף.

מקום המשחק: אולם-התעמלות, חצר-הבית או כּכּר מוגבל.

מספר-המשתתפים: מן 5 עד 10 איש.

מהלך המשחק: אחד המשחקים, והוא „המכשף", רודף אחרי שאר המשחקים המשתדלים לנוס ולהשמט מתחת ידו. המשַׂחק, שאותו תפס או בו נגע „המכשף", נשאר עומד הכן על מקומו מבלי להניע יד או רגל — הוא נעשה „שבוי". „המכשף" משתדל להרבות ולקחת בשבי בנגיעת-כפו את יתר חבריו. החפשים יכולים לשחרר משביָם את חבריהם בנגיעת-כפם הם, ולכן על „המכשף" לעסוק מלבד בשביה גם בהגנה על השבויים, ולא יתן לשום משחק חפשי לנגוע בם.

המשחק נגמר כאשר כל המשחקים נשבו.

כללי-המשחק: א. השבויים נשארים במקום הלָקחָם בשבי ואסור להם לזוז משם.

ב. אסור למשחקים לעבר מעל לגבולי ככר-המשחק, העובר יחשב לשבוי.

ג. השבוי שנתפס באחרונה נעשה ל„מכשף" כאשר המשחק מתנהל שוב מראשיתו.

ב.

הכּושי.

מקום המשחק: ככר רבוע, שארכו 30-40 ורחבו 10-20 צעדים. את גבולי הככר מסמנים בקוים.

מספר המשתתפים: 10-20 איש.

מהלך המשחק: אחד המשחקים, והוא „הכושי", עומד על אחד הגבולים של רוחב הככר, ולנגדו, על הגבול השני, עומדים שאר המשחקים. „הכושי" קורא בקול: „התפחדו מפני הכושי?" — „לא ולא!" ישיבו המשחקים — ותוך כדי דבור ירוצו קדימה. גם „הכושי" ירוץ לקראתם וישתדל לקחת בשבי את המשחקים בנגעו בם בכפו. השבויים עוברים לצדו של „הכושי" ונעשים לעוזריו. המשחק מתנהל שוב מראשיתו, אלא שעתה תופס „הכושי" את מקומו על-יד הגבול שעליו עמדו המשחקים לפני ריצתם. כך הולך וחוזר המשחק בשנוי מקום-עמידתו של „הכושי" אחרי כל ריצה וריצה.

כללי-המשחק: א. אסור למשחקים לעבור מעל לגבולי ככר-המשחק, כי כל העובר יחשב לשבוי ויֵעָשֶׂה לעוזרו של הכושי.

ב. לקחת בשבי אפשר גם משחקים אחדים בבת-אחת.

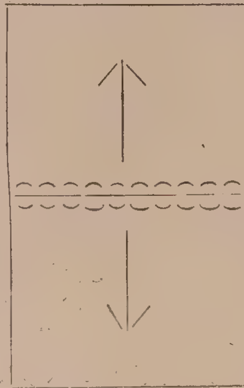
ג.

יום ולילה.

מקום המשחק: ככר, חצר או אולם-התעמלות גדול.

מספר המשתתפים: 10-40 איש.

מהלך המשחק: את ככר המשחק מחלקים לשני חלקים שוים בעזרת קו, שמעבירים באמצע לרוחב הככר. גם את שני הגבולים הצדדיים נחוץ לסמן בקוים. המשתתפים במשחק מתחלקים לשתי פלוגות שוות. המשחקים עומדים בשתי שורות לארך שני צדי הגבול האמצעי, ובשכמם מוסבים לתוֶך. שורה אחת רחוקה מחברתה כשנים או שלשה צעדים. שורה אחת נקראת „יום" והשניה „לילה". מנהל המשחק העומד מן הצד קורא בקול רם בשם אחת השורות, למשל: „יום!". כהשמע קול הקריאה, הפלוגה יום פונה לאחור ורודפת אחרי פלוגה „לילה", אשר נסה לעֲבֹר גבולה, לאן פניה מוסבות. הרודפים משתדלים לקחת בשבי את חבריהם הנסים בנגיעת-כף וטרם יספיקו האחרונים לעבר על גבולם. מי מהפלוגה „לילה", שנתפס עוד טרם עברו את הגבול נִלְקָח בשבי וימנה בין משחקי הפלוגה „יום". המשחקים שבים למקומם והמשחק מתנהל שוב. הפלוגה

אשר תִקָרֵא בשם תרדף את מתנגדה, הבורח חיש והמשתדל לעבר מעל לגבולו, כי רק אז הוא בטוח בחפשו.

כללי המשחק:

א. אסור למשחקים לעבר מעל לגבולות אֹרֶך הככר. בנוסם מותר להם לרוץ קדימה עד עברם את הגבול הבא לרוחב הככר.

ב. משחק אחד יוכל ברדפו לקחת בשבי גם משחקים אחדים ממתנגדיו.

ג. המשחק נגמר אז, כאשר כל המשחקים מפלוגה אחת נלקחו בשבי.

שִׁנוּי.

כל הכללים כמו לעיל, אלא שהמשחקים עומדים משני צדי הגבול האמצעי במרחק של חמשה או ששה צעדים ופניהם מוסבות לאמצע.

אל קוראי „הכוכב".

צעירים חביבים! בגשתה להוציא את הירחון הספרותי-מדעי „הכוכב" לבני-הנעורים, שמה המערכת את לבה גם לאותה התנועה הכבירה, המקפת עתה את כל העולם כלו, ואשר מצאה גם בבני עמנו אלפים ורבבות נוהים — היא תנועת האספורט. בין היצירות האמנותיות של טובי משוררי עמנו ובין מבחר יצירותיהם של סופרי ישראל, בין המאמרים השונים הנוגעים לכל מקצעות המדע, מצאתי גם אני מקום הגון, שאוכל להשתמש בו כחפצי להרחבת האידיאה של חנוך הגוף אצל צעירי עמנו.

משתדל אני, כפי שאתם רואים מהגליונות הקודמים, למלא את חובתי המוטלת עלי כראוי, בזכרי את חוסר הספרים והעתונים העברים הדנים על-אדות האספורט, ההתעמלות או משחקי-התנועה.

עתה חפצי להודיע לכם קוראים צעירים, כי מהגליון הבא יהיה מוקדש מקום מיוחד ב„הכוכב" לְתְשובות בעניני האספורט, ההתעמלות או משחקי-תנועה, על אלה השאלות שאתם תציגו לי. אם יקשה לכם איזה דבר, אם תחפצו לדעת דבר-מה שעוד לא נדפס ב„הכוכב", אם יש לכם איזו שאלה הנוגעת לעניני חנוך הגוף — כתבו אל מערכת „הכוכב" ותקבלו ממני תשובה נכונה וברורה.

אקוה, כי מוסד חדש זה יועיל לקשר יחוסי ידידות וחבה ביניכם, הקוראים הצעירים, ובין מחנכיכם הרוחניים והגופניים, והנני מברך אתכם בברכת המתעמלים העברים

חזק ואמץ!

שמחה דנציג.

נסדר בדפוס החדש של י. קורנגדז ורוזנבלד, פיוטרקוב.

כְּרוֹנִיקָה חֲדָשָׁה.

בימים האלה התפרסמו פרטי ספירת-העם, שהיתה בארץ ישראל בחודש אקטובר לשנת 1922. מספר כל יושבי הארץ עלה אז עד 757,182, ובהם יהודים — 83,794. יושבי ארץ ישראל מדברים בארבעים שפות, שהראשונה במעלה בהן היא השפה הערבית — בה מדברים 657,560 איש; אחריה תחשב העברית — 80,396; באנגלית מדברים 3098; ברוסית — 877; בתורקית 634 וכו׳.

מספר היהודים היושבים בערים עלה עד 68,627; בהן בירושלים 33971, ביפו 5087 ובתל-אביב 15068. במושבות ובכפרים ישבו 8464. שאר היהודים נמצאו, בשומרון ובעמק יזרעאל, בגליל, בתחנות מסלת הברזל, במחנות ובכפרים ערביים.

— בירח אייר הוחגו הגי-ההדלקה על קבר ר׳ מאיר בעל הנס בטבריא ועל קבר התנא ר׳ שמעון בן יוחאי בכפר מירון אצל צפת. החגיגות היו השתא נהדרות מאד. מפני הוזלת מחיר הנסיעה במסלת הברזל באו לטבריא אלפי אורחים, לא רק מארץ ישראל, כי גם מסוריא, מצרים וארם-נהרים. באו גם נכבדי הנוצרים והערביים. על המגרש הגדול מחוץ לעיר נערכה ערמת עצים, אשר עליה הושלכו בגדים ושמלות ומטליות טבולות בשמן, וכאשר הציתו אש במדורה החל הקהל הגדול להריע ולצאת במחולות.

וחג ההדלקה בל״ג בעומר על קבר התנא ר׳ שמעון בן יוחאי הוחג עוד ביתר תכונה והתלהבות. נקבצו המונים מכל קצות הארץ, גם באו: המזכיר האזרחי סיר גילברט קליטון, ראש הועד הלאומי ועוד אורחים נכבדים. הכפר מירון הואר ברב פאר. השיאו משואה ענקית, ומסביב לה יצאו במחולות וישירו שירי קודש ושירי חול כל הלילה.

— החברה „התאחדות עובדי בצלאל״ החליטה לסדר בקונגרס הבא, שיהיה בקרלסבד, תערוכה של „מלאכה ואמנות״, מיצירותיהם של החברים. הדבר נמסר לפרופיסור שַץ, מנהל בית הספר לאמנות „בצלאל״, והוא יסדר את התערוכה.

— ממשלת ארץ ישראל שלחה לחברון את הד״ר מאיר, שהוא מומחה גדול בחקירת עתיקות הארץ, להתחקות על העיר ועל כגוליתיה, כי חברון היא אחת הערים, אשר לעתיקותיה יש ערך גדול.

— התפרסמה הודעת הממשלה, כי התבטלו הבחירות, שהיו זה לא כבר אל המועצה המחוקקת, יען כי רוב הערביים לא השתתפו בבחירות האלה. הגזירות החדשות תהיינה אחרי ששה ירחים, ובין כך יוָסד מוסד-יועצים חדש, אשר בו ישתתפו: 7 מחמדים, 1 בידואי, 2 ערבים נוצרים, 2 יהודים.

— הוצאת היין מיקבי המושבות הישראליות לחוץ לארץ הולכת ורבה. בשנת 1921 הוצאו רק 1 מיליון ו-900 אלף ליטר, ובשנה העברה הוצאו 2 מיליון עם 700 אלף ליטר.

— בכ״ז מאי היתה בירושלים חנוכת הבית שנבנה בשביל הרבנות הראשית, בנדבת ה׳ הארי פישל מנויורק. אל החגיגה בא גם הנציב העליון, ובנאומו הגיד, כי ארץ ישראל תשאר לנצח הבית הלאומי של עם היהודים. — אל החגיגה בא מאמריקה גם המנדב ה׳ פישל, במטרה להתחקות על אפשרות בנין בתים חדשים בא״י.

— בכ״ה למאי התפרסמה בעיר עמון (עַמָּן) בירת עבר-הירדן, הודעת ממשלת בריטניה, כי עבר-הירדן היא מדינה חפשית, תחת ממשלת העמיר עבדולה. אל החגיגה בא הנציב העליון הרברט סמיואל ואחדים מגדולי הערבים בארץ ישראל. את הדקלרציה של ממשלת בריטניה קרא העמיר עבדולה, והנציב סמיואל נשא ברכה בשם הממשלה האנגלית.

— עורך עתון ערבי בחיפה החל להוציא שבועון עברי בשם „השופר״, מוקדש לשאלת היחס בין היהודים והערבים בארץ ישראל. העתון מטיף לחיי שלום והתקרבות שני העמים.

— בחיפה היו בחינות פקידי הממשלה הגבוהים בידיעת השפה הערבית והעברית, כי לפי חקי הארץ מחויב כל פקיד עליון לדעת, מלבד השפה האנגלית גם אחת השפות הרשמיות: עברית או ערבית. אל הבחינות באו כחמשים איש, את העברית בחרו להבחן 12 איש, מהם 10 יהודים ורק 2 אנגלים. את הערבית בחרו לערך 40 איש, בהם רק ג׳ יהודים והשאר אנגלים.

— בגזר, אצל רמלה, הונחה אבן-פנה ליסוד מושבה חדשה של חברת „מכבי״ באנגליה. בחגיגה השתתפו: הנציב העליון הֶרברט סמיואל, גדולי פקידי הממשלה והרבה מחשובי התושבים היהודים.

— המשורר ח. נ. ביאליק, היושב עתה באשכנז, נוסע בקרוב לארץ ישראל להשתקע שמה. הוא מתעתד להוציא שם שבועון עברים לילדים.

— ביום 1 יוני כֹּרתה ברית שלום בין המושבה היהודית פתח תקוה ובין הכפרים הערביים בשכונתה. אל חג השלום באו באי כח הממשלה ומוסדות יהודים. כתולדת השלום הוצא לחפשי ממאסרו השיך הערבי אבו קישק, אשר נענש למאסר 15 שנה על הכינו את התנפלות הערבים על פתח תקוה בירח מאי 1921.

ידיעות ציוניות.

הקונגרס הציוני השלשה עשר יהיה בקארלסבד, באולם שיצנהויז, ביום 6 אוגוסט. משערים כי אל הקונגרס יבואו כדי 500 צירים נבחרים מכל האגודות הציוניות.

— אגודת הרופאים היהודים באמריקה נדבה סך 2000 דולר, לקנות מגרש אשר עליו תבנה המחלקה המדיצינית של האוניברסיתה העברית בירושלים.

— תודת הלורד בלפור. הועד המרכזי של ההסתדרות הציונית בפולניה קבלה אגרת-תודה מאת הלורד בלפור, על אשר כתבה את שמו ב„ספר הזהב״ אחרי התאשר בסוד העמים המנדט של אנגליה בארץ ישראל.

— כרוז הרב-הראשי באנגליה. הרב הראשי לכל קהלות ישראל באנגליה, ד״ר הירץ, הוציא כרוז לכל יהודי הממלכה, בין ציוניים ובין לא-ציונים, כי ישתתפו בתרומות ל„קרן היסוד״; הציוניים יַראו בזה, כי חבתם לציון איננה מוגבלת בדברים, אך מובעת במעשים, ואלה שאינם ציוניים ימלאו חובתם לארץ מולדתם, כי בתמכם ב„קרן היסוד״ ימציאו היכֹלת לאנגליא למלא את הבטחתה: לכונן „מכון לאומי״ ליהודים בארץ ישראל.

— ישיבות הועד הפועל הגדול. ביום 4 יוני החלו בברלין ישיבות הועד-הפועל הציוני הגדול, להתיעץ על אדות השאלות הכי נכבדות בתנועה הציונית, וביחוד על אדות ההכנות אל הקונגרס השלשה עשר. נשיא ההסתדרות, נחום סוקולוב, הודיע בנאומו, כי האמנה שנעשתה בין אנגליה ומושל עבר-הירדן לא הגע במאומה בזכיות עם ישראל בארץ ישראל. כן הוכיח בנאומו, כי עוד לא בא מועד לקרוא קונגרס עולמי לכל היהודים, וצריך לדחותו עד העשות כל ההכנות הנחוצות לענין גדול כזה.

באשכנז.

אל גנזי הקהלה היהודית בברלין חדרו גנבים ויוציאו משם המון מטבעות עתיקים וחפצים יקרי-ערך. בין המטבעות נמצאו 90 מטבעות עברים מימי שמעון המכבי ומלכי בית חשמונאים. בין החפצים היקרים נמצאו: 10 טבעות-קדושין של זהב מימי הבינים. גביע כסף מן המאה הי״ז 33 כלי-קודש שונים; ארבע פרוכות יקרות ושתי כוסות לקדוש מן המאה הי״ח.

שלטון הקהלה קצבה פרס של עשרת מיליוני מרק, למי שיגלה עקבות הגנבה. עד כה נתפשו שני גנבים; גם נמצאו איזה חפצים אצל סוחר אחד בברלין, אכן רוב הדברים עוד לא נגלו.

— בברלין היתה מועצה לשליחי „תרבות" בארצות שונות. התיעצו על-אדות מצב בתי-הספר העברים של „תרבות" והוחלט ליסד הסתדרות אשר תקיף את כל מוסדות ה„תרבות". אל הלשכה המרכזית נבחרו: שאול טשרניחובסקי, משה קלינמן, פוגטשוב, אהרנסון ולוינזון.

— בית-המשפט העליון בליפסיה ענש במאסר לתשעה ירחים וקנס מאת אלף מרק את המורה הופמן, אשר במחברתו המלאה שנאה ליהודים פגע בכבוד המיניסטר היהודי הנרצח רטנוי.

ברוסיה.

לגלי תגבורת היציאה מרוסיה הלבנה, וביחוד מעיר הומל ופלכיה, שמשם יוצאים המון יהודים לנוד לארץ ישראל, נקראה מועצה מיוחדה של עסקני הפועלים בהומל, לחפש ולמצוא תחבולות כנגד היציאה הגדולה. — ממשלת הסוביטים מצדה הקטינה מאד את המסים שמשלמים האומנים היהודים, לבל יאלצו לעזוב את הארץ.

— בית הדין הריבולוציוני העליון ענש בעבודת פרך לששה ירחים את שני הרבנים הזקנים שניאורסן ופרלוב, על אשר דנו דיני-תורה. ואולם מפני זקנותם המופלגת נשתחררו מן הענש.

באוסטריה.

בווין היה מיום 7 עד 11 מאי קונגרס עולמי לנשי ישראל, באו שליחות מארצות שונות. הקונגרס דן על ענינים שונים הנוגעים לעם ישראל, ביחוד על-אדות וְהַגָּרָה ועל ההתישבות בארץ ישראל. מרת עובדיה, בתו של הרב הספרדי בוינין, נשאה נאום בעברית, והנאום עשה רשם כביר על כל הנאספות. הוחלט ליסד במשך השנה הבאה הסתדרות נשי-ישראל בכל הארצות.

— בסוף מאי בא לווין העשיר האמיריקני פליקס וַרבורג, נשיא „הדזוינט". הוא בא שמה לרגלי עסקיו הפרטיים, ובשעת הכושר התיעץ עם מנהלי עבודת ה„דזוינט" באירופה על-אדות עבודת העזרה בעתיד.

— לשכת הקונגרס של „אגודת ישראל" בווין החלה לעשות הכנות אל „הכנסיה הגדולה" של כל האורטודוכסים, שתהיה בווין בירח אוגוסט.

ברומוניה.

נשיא „אגודת ישראל ברומניה", ד"ר פילדֶרמַן התקבל לראיון ע"י המלך הרומיני. הד"ר פילדרמן תאר לפני המלך את התנועה האנטישמית השוררת במדינה ומביאה נזק לא רק ליהודים, כי אם גם לממלכה כולה. גם ספר למלך את ענויי הסטודנטים היהודים ע"י התנפלות הסטודינטים המצרים עליהם בבתי-אולפנא העליונים. המלך הביע את דאבונו על המעשים המעציבים, ואת תקותו, כי במהרה תחדלנה הפרעות.

באמריקה

העסקן פליקס ורבורג נדב 10 אלפים דולר לבנין האוניברסיתה העברית בירושלים. עוד נדבנים אחרים הבטיחו, לרגלי השתדלות הד' חיים ויצמן, להרים סכומים הגונים למטרה זו.

- בישיבת הועד להכין את הקונגרס לכל יהודי אמריקה הוחלט, לקרוא את הקונגרס השתא בי"ט אוקטובר, בנויורק או בושינגטון. מטרת הקונגרס תהיה להתיעץ בדבר מצב היהודים בארצות אירופה.

— אספת החברה היהודית ההיסתורית הזמינה לישיבתה את הנשיא הרדינג. הנשיא הביע בתשובתו את דאבונו, כי מרוב עבודה נבצרה ממנו לבוא ולהשתתף באספה; יחד עם זה הוא מביע את נחת-רוחו, על כי החברה נגשת להוציא ספר „תולדות השתתפות היהודים בהתפתחות אמריקה".

— היהודים הרומינים היושבים באמריקה החליטו, ליסד בעיר קישינוב אשר ברומיניה אוניברסיתה מיוחדה ליהודים. למטרה זו כבר נאסף סכום-כסף גדול, גם ה' „כל ישראל חברים" בפריז החלה להתענין הרבה בהצעה זו, ותתן יפוי-כח לאחד מפקידיה לבוא בדברים עם ממשלת רומניה בשאלה הזאת. פרופיסורים רבים בפריז, לונדון ושויץ הבטיחו לקרוא שעורים באוניברסיתה היהודית.

הרצאתו של הד"ר ב. מוסינזון בורשה.

הדירקטור של הגמנסיה העברית ביפו וחבר „ועד החנוך" בא"י, הד"ר ב. מוסינזון, נשא בורשה ביום 20 יוני נאום יפה על הנושא: „ארץ ישראל העברית". בין הקהל הגדול היו גם הרבה מבני-הנעורים, וביחוד כ 150 תלמידות הקורסים לגננות בורשה. בנאום אשר ארך כשעה וחצי תאר הנואם הנכבד בעברית יפה עד להפליא, בהברה הספרדית ובנעימה מזרחית, את החיים העברים בא"י, חיי עם הבונה את ארצו. בקוים נאמנים הוא מתאר את התפקיד הגדול של השפה העברית בבנין ארצנו. החלוצים, בבואם אל הארץ, הנם אברים נפרדים לפי ארצותיהם, ורק השפה העברית מאחדת את כלם ועושה אותם לבני עם אחד. אגודות הפועלים מנהלות עבודה תרבותית עצומה, למרות כל המכשולים החמריים הרבים. גם הילדים בבואם אל הארץ הנם נפרדים לפי ארצותיהם, וכש נעשים תלמידי בתי-הספר, מגן-הילדים ועד הגמנסיה, ששם הם מתחנכים ברוח התרבות העברית, הם נקשרים זה אל זה בקשר אמיץ ונעשים לבני עם אחד. הנואם עובר אחרי-כן לדבר על-דבר התפקיד הגדול של עבודה תרבותית עברית בארצות הגולה ומביע רעיונות חשובים על האידיאלים הנשגבים העתידים להפיץ אור מארצות המזרח על כל האנושיות הטבועה עתה בחמריות גסה ובבערות, הדומה לזו של ימי-הבינים.

קהל-השומעים, אשר שמע את כל הנאום בהתענינות רבה, הודה לנואם הנכבד במחיאות-כפים סואנות.

א.

יְדִיעוֹת מַדָּעִיּוֹת.

(עֵץ חלב) בברזיליה גדל עץ, הנותן חלב לשתיה. ברצות האשה הברזילית להשיג מעט חלב, היא לוֹקַחַת קרדום וקליפת אגוז הקוֹקוֹס, והולכת אל עץ-החלב הקרוב, מכה בקרדים בגזע העץ, וממקום ההכאה יהל לזוב אל כְּלִיָּה מיץ, אשר במראהו ובטעמו ידמה אל מִשְׁמַן חלב פרה. את המיץ מערבים במים והיה למשקה מובחר. בהקרשו ישמש דֶּבֶק, קליפת העץ היא אדומה. ילידי הארץ משתמשים בה כצבע אדום, לצבוע את מלבושיהם. העץ הנהו קשה, לא יירא מסועה וסער, ולכן משתמשים בו ביותר לבנין בתים. מלבד כל המעלות האלו, נושא העץ פירות משובחים, כתבנית תפוחים.

(נהר די נוּר) האי סַוַי, הגדול בכל איי סַמוֹאָ, מכוסה בהרבה הרי געש, אשר אחדים מהם כבו, ואחדים חדלו להקיא אש זה שנים כבירות, אכן אחדים עוד לועם פתוח ומשליך לָבָּה ואבני אש. אחד מהם, ושמו מַטַוָנָה, התגעש בשנת 1905 ויקיא לבה שוטפת, אשר השחיתה את האדמה הפוריה, במרחק עשרים מיל מסביב. מלוע הר-פרצים זה זורם נהר-אש, והנהר היוקד הזה עובר במעבה האדמה, מתחת לשכבת לָבָה שהצטננה והתאבנה, ומשתפך לאחרונה ברעם ורעש אל הים. בכל דרך עברו, ענני עשן בוקעים ועולים ממנו השמימה.

(ציד חיות-פרא בהודו), ביערות הודו רבו חיתו הטרף, ומדי שנה בשנה יוצאים המון צידים, לצודם ולהאבידם. בשנת 1921 נהרגו 6000 לישים, 3000 דֻבים, 2000 זאבים, 3000 נמרים — ביחד 25,000 חית-פרא. הממשלה חלקה פרסים לצידים הרבה אלפי ליטרא שטרלינג. מלבד זה נשמדו 60 אלף נחשים, וגם על זה הוציאה הממשלה סכום עצום בפרסים. אכן הציד הגדול הזה עלה גם בהרבה קרבנות אדם. 3360 איש אבדו ע"י החיות הטורפות. רבים מתו מנשיכות הנחשים.

פ. קנטרוביץ.

הַמַּגְנִיט וְהָאֶלֶקְטְרוֹן.

(סוף הפרק).

צוּרָה מַגְנִיטִית.

לֵךְ אֶל חֲנוּת שֶׁל מַסְגֵּר וְקָנִיתָ לְּךָ מְעַט נְסֹרֶת שֶׁל בַּרְזֶל, אוֹ אוּלַי נִמְצָא בְּבֵיתְךָ מַשּׁוֹף וְשָׁפַתָּ בְּעַצְמְךָ מְעַט אָבָק מִבַּרְזֶל, בָּזֶה נוּכַל לַעֲשׂוֹת בְּחִינָה מְעַנְיֶנֶת עִם הַמַּגְנִיט.

הַצֵּג עַל הַשֻּׁלְחָן אֶת הַמַּגְנִיט בִּשְׁנֵי קְצוֹתָיו לְמַעְלָה וְהִנַּחְתָּ עָלָיו גֶּזֶר נְיָר חָלָק וְלָבָן (הַמְשַׁמֵּשׁ לִכְתִיבָה), וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תָּרִיק עַל הַנְּיָר אֶת הַנְּסֹרֶת מִתּוֹךְ נַפְנָפָה, אוֹ מִתּוֹךְ כִּיס שֶׁל טַבָּק, אָז יִשְׁתָּרַע אֲבַק הַבַּרְזֶל עַל הַנְּיָר וְהִתְיַצֵּר בְּצוּרָה יָפָה וּמְסוּדֶּרֶת.

וְאִם תָּנִיחַ עַל הַמַּגְנִיט, בִּמְקוֹם הַנְּיָר, טַבְלָא שֶׁל נְיָר, אוֹ זְכוּכִית, אוֹ שֶׁל צִפְחָה *), אוֹ עָלֶה שֶׁל עוֹפֶרֶת וְשָׁפַכְתָּ עֲלֵיהֶם אֶת אֲבַק הַבַּרְזֶל, תִּתְיַצֵּר עֲלֵיהֶם אוֹתָהּ הַצּוּרָה, כְּמוֹ עַל נְיַר הַכְּתִיבָה. אֲבָל בַּהֲנִיחֲךָ עָלָיו טַבְלָא שֶׁל בַּרְזֶל, כְּגוֹן: כִּסּוּי מִקּוּפְסָה שֶׁל פַּח, וְזָרַקְתָּ עָלָיו אֶת הַנְּסֹרֶת וְרָאִיתָ, שֶׁהַנְּסֹרֶת לֹא תָזוּז מִמְּקוֹמָהּ, אֶלָּא תָנוּחַ בַּעֲרֵמָה, בְּלִי שׁוּם תֹּאַר. מַדּוּעַ הוּא כָּךְ? בַּעֲשׂוֹתֵנוּ עוֹד בְּחִינָה אַחֶרֶת נְקַבֵּל תְּשׁוּבָה עַל הַשְּׁאֵלָה הַזֹּאת.

שַׁלְשֶׁלֶת מַגְנִיטִית.

כְּשֶׁתַּגִּישׁ מַגְנִיט לְמַפְתֵּחַ שֶׁל בַּרְזֶל, יִמָּשֵׁךְ הַמַּפְתֵּחַ אֶל הַמַּגְנִיט, וּבְעוֹד שֶׁהֵם אֲחוּזִים וּדְבוּקִים זֶה לָזֶה תּוֹסִיף אֲלֵיהֶם מַסְמֵר, גַּם הוּא יִדָּבֵק אֶל הַמַּפְתֵּחַ, וְהַמַּסְמֵר יִמְשֹׁךְ מִצִּדּוֹ עוֹד כְּלִי פֶּלֶד, אוֹ כְּלִי בַּרְזֶל; בְּאֹפֶן כָּזֶה תּוּכַל לַעֲשׂוֹת שַׁלְשֶׁלֶת אֲרֻכָּה, כָּל מַה שֶּׁיִּגְבַּר הַמַּגְנִיט, יוֹתֵר תְּהֵא הָאֶפְשָׁרוּת לְהַאֲרִיךְ אֶת הַשַּׁלְשֶׁלֶת.

אוּלָם נַסֵּה נָא לְהָסִיר אֶת הַמַּגְנִיט מִן הַחוּלְיָה הָרִאשׁוֹנָה (ר"ל: מִן הַמַּפְתֵּחַ) מִיָּד תִּתְפָּרֵד כָּל הַשַּׁלְשֶׁלֶת. מַה תְּלַמְּדֵנוּ הַבְּחִינָה הַזֹּאת? הַמַּפְתֵּחַ שֶׁנִּמְשַׁךְ אֶל הַמַּגְנִיט הִתְהַפֵּךְ תֵּכֶף לְמַגְנִיט וּמָשַׁךְ אֵלָיו כָּל כְּלִי בַּרְזֶל אוֹ פֶּלֶד, אַךְ כִּמְעַט שֶׁהוּסַר מֵעָלָיו הַמַּגְנִיט, מִיָּד אָבַד לַמַּפְתֵּחַ הַכִּשְׁרוֹן הַמַּגְנִיטִי, לְפִיכָךְ נִתְפָּרְדוּ כָּל הַחוּלְיוֹת.

עַכְשָׁו נָקֵל לְהָבִין מִפְּנֵי מַה הִשְׁתָּרְעָה נְסֹרֶת הַבַּרְזֶל עַל הַגִּלָּיוֹן הַלָּבָן וְקִבְּלָה צוּרָה מְסוּדֶּרֶת, וְעַל הַכִּסּוּי הַפַּחִי נִתְפַּזְּרָה וְהָיְתָה מוּנַחַת בְּלִי שׁוּם סֵדֶר. יַעַן כִּי הַנְּיָר הַמּוּנָח עַל קְצוֹת הַמַּגְנִיט לֹא קִבֵּל שׁוּם כִּשְׁרוֹן חָדָשׁ, אַךְ הַמַּגְנִיט הִשְׁפִּיעַ מִבַּעַד לַנְּיָר, בְּמָשְׁכוֹ אֵלָיו אֶת נְסֹרֶת הַבַּרְזֶל, אֲשֶׁר הִשְׁתָּרְעָה עַל שְׁנֵי צִירֵי הַמַּגְנִיט וְהִתְיַצְּרָה בְּתַבְנִית רְתוּקוֹת, הַנִּמְשָׁכוֹת מִקְּצֵה הַמַּגְנִיט הָאֶחָד אֶל קָצֵהוּ הַשֵּׁנִי, אַךְ בְּעֵת שֶׁהִנַּחְתָּ עַל הַמַּגְנִיט אֶת הַכִּסּוּי הַפַּחִי, מִיָּד הִתְדַּבֵּק אֶל הַמַּגְנִיט וְהִתְהַפֵּךְ בְּעַצְמוֹ לְמַגְנִיט; נַסֵּה לֶאֱחֹז אֶת הַמַּגְנִיט בָּאֶמְצַע וַהֲפֹךְ אוֹתוֹ עִם הַכִּסּוּי לְמַטָּה וְרָאִיתָ, כִּי גַּם הַכִּסּוּי עִם אֲבַק הַבַּרְזֶל הַמּוּנָח עָלָיו יֵאָחֲזוּ וְלֹא יִפֹּלוּ.

שַׁנֵּה נָא עוֹד פַּעַם אֶת הַבְּחִינָה עִם גֶּזֶר נְיָר, אַךְ בְּשָׁעָה שֶׁתִּזְרֹק אֶת הַנְּסֹרֶת עַל הַנְּיָר תַּסִּיעַ אֶת הַמַּגְנִיט מִמְּקוֹמוֹ, אָז תִּרְאֶה, כִּי הַנְּסֹרֶת תָּחֵל לְהִתְנוֹעֵעַ וְהַצּוּרָה תִשְׁתַּנֶּה. מִכָּאן הֵא לְךָ רְאָיָה, שֶׁהַנְּסֹרֶת נִמְשֶׁכֶת רַק מִקְּצוֹת הַמַּגְנִיט וְהַנְּיָר אֵינוֹ מְמַלֵּא שׁוּם תַּפְקִיד (ז"א אֵינוֹ מַשְׁפִּיעַ כְּלָל). אֲבָל בַּהֲנִיחֲךָ כִּסּוּי בַּרְזֶל, בִּמְקוֹם הַנְּיָר, וְהִסַּעְתָּ אֶת הַמַּגְנִיט מִתַּחַת, אָז לֹא תָזוּז הַנְּסֹרֶת מִמְּקוֹמָהּ וְהִנֵּה מוּטֶּלֶת כְּמוֹ שֶׁהוּטְּלָה מִקֹּדֶם.

אֵיךְ צְרִיכִים לִשְׁמֹר עַל הַמַּגְנִיט?

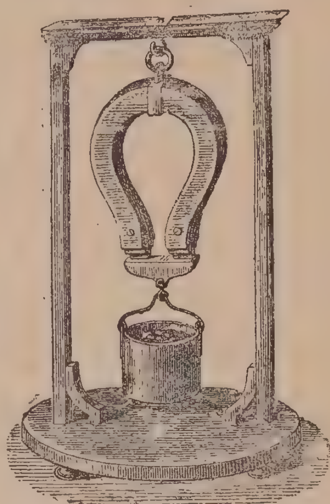
מַגְנִיט הַמּוּטָּל בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ רְטִיבוּת אוֹ חֲלוּדָה יִתְקַלְקֵל. לְפִיכָךְ, הַשְּׁמִירָה הַיּוֹתֵר מְעוּלָּה הִיא, לַהֲנִיחֵהוּ בְּקוּפְסָה מְלֵאָה אֲבַק בַּרְזֶל; וְכֵן צְרִיכִים לְהִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִפֹּל עַל קַרְקַע קָשֶׁה, כִּי בְּנָפְלוֹ עַל הָאָרֶץ יֹאבַד לוֹ כֹּחַ הַמְּשִׁיכָה, בְּכָל אֹפֶן הוּא מִתְרַפֶּה.

בִּרְצוֹתְךָ לְחַזֵּק אֶת הַמַּגְנִיט, תְּתַלֵּהוּ עַל מַסְמֵר בִּפְתִיל אוֹ בְּחֶבֶל דַּק וְהִדְבַּקְתָּ מְטִילוֹן פֶּלֶד אוֹ בַּרְזֶל אֶל שְׁנֵי צִירָיו וְקָשַׁרְתָּ לָזֶה אֵיזֶה קוּפְסָא אוֹ סַפְּטָא [2], וּפְעָמִים, אוֹ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁבוּעַ תִּזְרֹק לְתוֹךְ הַקּוּפְסָא אֲבַק בַּרְזֶל. עַל יְדֵי זֶה יִתְחַזֵּק הַמַּגְנִיט וְיוּכַל לִמְשֹׁךְ אֵלָיו כְּלֵי בַּרְזֶל שֶׁמִּשְׁקָלָם עוֹלֶה לְלִטְרוֹת אֲחָדוֹת. לְיֶתֶר בִּטָּחוֹן טוֹב לִקְשֹׁר אֶת הַמְּטִילוֹן אֶל הַמַּגְנִיט לְמַעְלָה בָּאֶמְצַע, כִּי לִפְעָמִים יוּכַל לְהִקָּרוֹת שֶׁעַל יְדֵי דְחִיפָה יִנָּשֵׁל הַמְּטִילוֹן מִן הַמַּגְנִיט וְיִשָּׁפֵךְ אֲבַק הַבַּרְזֶל.

1) ציטער-בלאט, 2) שאכטעל.

עַד הֵנָּה לָמַדְנוּ לָדַעַת אֶת עִקְּרֵי סְגֻלּוֹתָיו שֶׁל הַמַּגְנִיט, אוּלָם בְּוַדַּאי תֹּאבֶה עוֹד לְהִתְעַסֵּק בְּיֶתֶר צִינוּת בְּלִמּוּדֵי הַפִּיסִיקָה, לְפִיכָךְ אָנוּ מוֹצְאִים לְנָחוּץ לְבָאֵר לָכֶם מֵהֵיכָן נוֹלְדוּ הַסְּגֻלּוֹת הָאֵלֶּה בַּפֶּלֶד... לְתַכְלִית זוּ נַעֲשֶׂה עוֹד בְּחִינוֹת אֲחָדוֹת בְּדֶרֶךְ מְשַׁעֲשַׁעַת, הַמְיֻסָּדוֹת עַל כִּשְׁרוֹנוֹת הַמַּגְנִיט.

מְצַיְּרִין מַסְמֵר עַל הַקִּיר וְתוֹלִין עָלָיו מַפְתֵּחַ.

בִּשְׁנוֹת קֶדֶם חַי בְּאֶרֶץ יָוָן צַיָּר מְהֻלָּל, הוּא יָכֹל לְחַקּוֹת אֶת מַעֲשֵׂה הַטֶּבַע בְּכִשְׁרוֹן נִפְלָא מְאֹד, עַד כִּי כָּל הָרוֹאֶה אֶת צִיּוּרָיו, נִתְעָה לְהַאֲמִין, כִּי לֹא עַל מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָן הוּא מַבִּיט, אֶלָּא עַל יְצִירַת הַטֶּבַע. לְמָשָׁל: כְּשֶׁהִכִּיטוּ סוּסִים חַיִּים אֶל סוּסוֹ הַמְצֻיָּר הֵחֵלּוּ לִצְהֹל אֵלָיו, אוֹ כַּאֲשֶׁר צִיֵּר פֵּרוֹת עַל צַלְמוֹן, וְעָפוּ צִפֳּרִים רַבּוֹת וְהָיוּ מְנַקְּרוֹת בַּצַּלְמוֹן, בְּדַמּוֹתָן, כִּי אֵלּוּ הֵם פֵּרוֹת מַמָּשׁ. וַאֲנִי אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינִי צַיָּר מְהֻלָּל, בְּכָל זֹאת יָכֹל אֲנִי לְצַיֵּר מַסְמֵר עַל הַקִּיר אֲשֶׁר אִם יִתְלוּ עָלָיו מַפְתֵּחַ יֶאֱחֹז וְלֹא יִפֹּל, מַמָּשׁ כְּמוֹ עַל מַסְמֵר־בַּרְזֶל.

תְּלֵה עַל הַקִּיר מַגְנִיט וְכַסִּיתָ אוֹתוֹ בְּגִלָּיוֹן לָבָן וְכִוַּנְתָּ הֵיטֵב אֶת הַמָּקוֹם, אֲשֶׁר שְׁנֵי צִירֶיהָ מוּנָחִים. וְהָיָה כִּי יָבֹאוּ אֵלֶיךָ מַכִּירֶיךָ, תְּסַפֵּר לָהֶם אֶת הַמַּעֲשִׂיָּה ע"ד הַצַּיָּר הַיְּוָנִי וְהוֹסַפְתָּ, שֶׁגַּם אַתָּה יוֹדֵעַ לְצַיֵּר הֵיטֵב כָּמוֹהוּ. „שֶׁמָּא אַתֶּם מְפַקְפְּקִים וְאֵינְכֶם מַאֲמִינִים לִי, הִנְנִי לְהַרְאוֹתְכֶם זֹאת בְּפוֹעַל מַמָּשׁ" אָז תְּצַיֵּר עַל הַגִּלָּיוֹן רֹאשׁ שֶׁל מַסְמֵר וְהִשְׁגַּחְתָּ שֶׁיְּהֵא הַצִּיּוּר בְּדִיּוּק עַל קְצוֹת הַמַּגְנִיט. כַּאֲשֶׁר תִּתְלֶה אֶת הַמַּפְתֵּחַ עַל הַמַּסְמֵר הַמְצֻיָּר, מִיָּד יִדָּבֵק אֵלָיו וְלֹא יִפֹּל מֵעָלָיו.

דַּיָּג מְאֻשָּׁר.

כְּרָת־לְךָ דָּג קְטַנְטָן מִפְּקָק וְתָחַבְתָּ בְּפִי הַדָּג פֵּרוֹרוֹן תַּיִל. אַחַר־כַּךְ תִּקְשֹׁר חוּט עַל שֵׁבֶט וְלִקְצֵה הַחוּט תִּקְשֹׁר וָו קָטָן, שֶׁנַּעֲשָׂה מִתַּיִל מַגְנִיטִי. כְּשֶׁתּוֹרִיד אֶת הַחַכָּה עִם הַוָּו אֶל הַמַּיִם סָמוּךְ לַדָּג, יִתְדַּבֵּק תֵּכֶף הַדָּג אֶל הַוָּו. וְאִם תְּכוֹנֵן לְךָ הַרְבֵּה דָּגִים כָּאֵלֶּה, אָז תִּהְיֶה הַדַּיָּג הַיּוֹתֵר מְאֻשָּׁר בָּעוֹלָם.

עַכְבָּר זָרִיז.

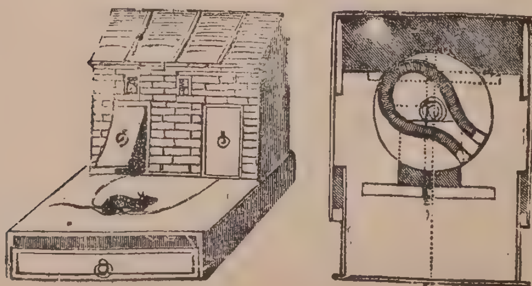
קַח לְךָ תֵּבַת־עֵץ שֶׁל סִיגָרוֹת וַהֲסִירוֹתָ מֵעָלֶיהָ אֶת הַמִּכְסֶה הָעֶלְיוֹן וְהִדְבַּקְתָּ בִּמְקוֹם הַמִּכְסֶה גֶּזֶר נְיָר. מִתַּחַת לַנְּיָר תְּחַבֵּר מַגְנִיט, בְּאֹפֶן שֶׁיּוּכַל לְהִסְתּוֹבֵב עַל נְקַלָּה. וְהָיָה אִם בַּעַל־מְזִמּוֹת אַתָּה, תִּמְצָא לְךָ אֵיזוֹ תַחְבּוּלָה אֵיךְ לְהָכִין אֶת הַמְּכוֹנָה הַדְּרוּשָׁה. אוּלָם, אֲנִי יוֹעֵץ אוֹתְךָ לַעֲשׂוֹת כָּכָה: לָרִאשׁוֹנָה תִּכְרֹת לְךָ אֶדֶן עָבֶה מֵעֵץ וְחִבַּרְתָּ אוֹתוֹ אֶל תַּחְתִּית הַתֵּבָה בְּמַסְמְרִים קְטַנִּים, וְרֶוַח תָּשִׂים לְךָ כִּשְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת בֵּין הָאֶדֶן וּבֵין הַנְּיָר, בְּאֶדֶן הַזֶּה, תִּקְדַּח בְּמַקְדֵּחַ נֶקֶב בֵּית עֲמֻקָּה וְתָחַבְתָּ שָׁמָּה מַקֵּל וְשַׂמְתָּ עַל רֹאשׁ הַמַּקֵּל דִּיסְקָה (לוּחַ עָגֹל שֶׁל נְיָר עָבֶה). עַל הַדִּיסְקָה מִלְמַעְלָה תִּקְשֹׁר בְּחוּט מַגְנִיט. וּמִתַּחַת לַדִּיסְקָה תְּכַנֵּן (תִּכְרֹךְ) פְּתִיל, וְאֶת קְצֵה הַפְּתִיל תְּשַׁחֵל בְּעַד נֶקֶב, הֶעָשׂוּי בְּדוֹפֶן הַתֵּבָה מִצִּדָּהּ, וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תִּמְשֹׁךְ אֶת קְצֵה הַפְּתִיל, הֲרֵי תַּתִּיר הַכְּרִיכָה, אָז יַתְחִיל לְהִסְתּוֹבֵב הַמַּקֵּל עִם הַדִּיסְקָה שֶׁעַל רֹאשׁוֹ, אַךְ צָרִיךְ לְסַדֵּר אֶת הַמַּגְנִיט בְּאֹפֶן שֶׁיִּתְגָּרֵד אוֹ יַחֲלִיק עַל הַנְּיָר. בָּזֶה נִשְׁלְמָה הַמְּכוֹנָה.

עַכְשָׁו צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת עַכְבָּר וְלִבְנוֹת בַּיִתָן בִּשְׁבִילוֹ.

אֶת הַבַּיִתָן תּוּכַל לְחַבֵּר מִנְּיָר עָבֶה אוֹ מִקְּלָפִים יְשָׁנִים, וְעָשִׂיתָ בַּבַּיִתָן שְׁתֵּי דְלָתוֹת, שֶׁתִּהְיֶינָה רְחוֹקוֹת זוֹ מִזּוֹ חָלָל כְּמִדַּת הֶחָלָל שֶׁבֵּין שְׁנֵי צִירֵי הַמַּגְנִיט, כְּשֶׁתָּסֵב אֶת הַמַּגְנִיט בִּשְׁנֵי קְצוֹתָיו אֶל הַדְּלָתוֹת, תְּכוֹנֵן אֶת קָצֵהוּ הָאֶחָד מִתַּחַת לַדֶּלֶת הַשְּׂמָאלִית וְאֶת קָצֵהוּ הַשֵּׁנִי־מִתַּחַת לַדֶּלֶת הַיְמָנִית.

וְאֶת הָעַכְבָּר תַּעֲשֶׂה לְךָ מִצֶּמֶר שָׁחוּף (כְּלוּם לֹא תַפְסִיד אִם לֹא יְהִי עָשׂוּי מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָן), הָעִקָּר שֶׁיּוּכַל לָרוּץ רוֹץ וָשׁוֹב, וְהִדְבַּקְתָּ עֵט־בַּרְזֶל לְבֶטֶן הָעַכְבָּר בְּצִדּוֹ הַכָּפוּף מִלְּמָטָּה. וּבָזֶה נִגְמְרָה מְכוֹנַת הַמִּשְׂחָק.

עַתָּה הַצֵּג אֶת הָעַכְבָּר בְּדֶלֶת הַבַּיִתָן הָאַחַת וְהָסֵב אֶת הַמַּגְנִיט. כְּהֶרֶף־עַיִן יִמְשֹׁךְ הַמַּגְנִיט אֶת הָעַכְבָּר אֵלָיו, וְהוּא יָרוּץ אֶל הַבַּיִתָן פְּנִימָה, אוֹ יָרוּץ הַחוּצָה. כָּל זְמַן שֶׁתָּסֵב אֶת הַמַּגְנִיט לֹא יַפְסִיק הָעַכְבָּר אֶת מְרוּצָתוֹ: בְּעַד הַדֶּלֶת הָאַחַת יִכָּנֵס אֶל הַבַּיִתָן וּבְעַד הַדֶּלֶת הַשְּׁנִיָּה יֵצֵא הַחוּצָה.

(הפרק השני יבוא)

ד״ר בִּנְיָמִין (תֵּיאוֹדוֹר) הֶרְצֵל.

(לזכרון יום מותו — כ׳ תמוז התרס״ד).

ימי מות גדולי ישראל אינם ימי אֵבֶל-עם לדורות, כי הגדולים אינם מתים, רק גויתם תשוב אל העפר אשר ממנו לֻקחה, ואולם מעשיהם חיים וְקַיָּמים, רוחם מְרַחֵף תמיד בין הדורות החיים, וְזִכְרָם לא יסוף מקרב עמם, כל עוד חי העם.

ובין גדולים בני אַל-מות, יחשב גם ד״ר הרצל. הלא הוא יוצר הרעיון הציוני, אשר משך בקסמו רבבות אחינו בכל ארצות תבל; הן הוא יוצר התנועה הכבירה אשר נתנה מַשָּׂא-נֶפֶשׁ, חֵכֶן ומטרה להמון צעירים וישישים; הלא הוא יוצר הקונגרסים הציונים — זו הבמה הלאומית, אשר ממנה נשמע קול הָעם היהודי בכל הארץ; הן הוא יוצר תקופה חדשה בקורות ישראל, תקיפת השאיפה ל„מדינת היהודים״, לְנָוֶה לאומי, אשר יֻכַּר על ידי כל הממלכות הגדולות, והנָוה ההוא יהיה בארץ, אשר שם עמדה עֲרִישַׂת ישראל...

ובכל זאת, בכל שנה ושנה, בהגיע יום העשרים בתמוז, יתעוררו בנו רגשות תוגה על גורל זה גבור-העם, אשר מסר נפשו על רעיון התחיה והשִׁחְרוּר, וימת בדמי ימיו, בטרם זכה לְהִתְגַּשְּׁמוּת שאיפתו; בכל שנה ביום זה דֶּמַע תדמע עיננו, כי אין בינינו המנהיג הזה, והוא הלא יכל היה גם היום לעמוד בראשנו ולנהלנו אל המטרה הגדולה.

אכן נפלאו חיי הרצל, ובקורותיו מה יזכירנו קורות המנהיג הראשון אשר קם לישראל! כמשה „הרועה הנאמן״ חֻנך גם הרצל על ברכי קולטורה זרה, הֻרְחַק מתחום היהודים, אבל גם אז מלאה את לבבו אהבה מְסֻתָּרָה לְאֶחָיו. כמשֶׁה רבינו התחוללה גם בנפשו פתאם מַהְפֵּכָה גדולה, בראותו הַסְּנֶה בוער באש ואיננו אֻכָּל — עם ישראל מוקף להבות השנאה לו בכל הארצות, ובכל זאת הוא חי וקים — ומני אז הקדיש הרצל כל כחותיו וכל חושיו לרעיון גאולת אחיו; וכמשה הביא את עמו רק עד קצה המדבר, ראה את ארץ חמדתו רק מרחוק, וימת מלא כליון נפש וגעגועים קדושים.

תמונת הד״ר הרצל, הַנִּמצאת עתה בבית כל יהודי ציוני ולאומי, מעוררת בכל רואיה רגשי כבוד ורוממות. מן העינים העמוקות נשקפת עצבת חֲרִישִׁית וכלינן-נפש. על פניו מרחפת אֲצִילוּת, כאצילות אשר נראה על פני יהודי המזרח צאצאי אבותינו הספָרַדים. ואף אמנם היה הרצל נצר מגזע משפחה ממגורשי ספרד. אחד מאבי אבותיו היה מן האנוסים, אשר האינקויזיציה אִנְסַתְהוּ לְהָמִיר דתו, אבל אחרי כן הצליח להמלט לתורכיה וישב שם לאמונתו ולאלהיו.

אבי הרצל, יעקב, סוחר נכבד, בא לשבת בבודפשט, ושם נולד בנימין ביום 2 מאי לשנת 1860. בהיותו יחיד להוריו (היתה לו רק אחות אחת, אשר מתה בַּעֲלוּמֶיהָ), הקדישו כל אונם לתת לו חִנּוּך אירופי יפה. וישלחוהו לבית-ספר תיכוני, אשר נתן לתלמידיו רק השכלה כללית ולא יהודית. בשנת 1878 העתיקו הוריו מושבם לוין, ושם החל הרצל לבקר באוניברסיטה וילמוד תורת המשפטים, אכן יחד עם זה התמסר לעבודת הספרות, אשר אליה כלתה נפשו עוד בהיותו נער.

כְּכַלּוֹתוֹ למודיו בשנת 1884, לא היה לעורך-דין אך לסופר, ועד שנתו השלשים חבר שבעה-עשר מחזות לתיאטרון, כתב המון פולטוני-מסע, מַכּוֹת ומאמרי בקרת. וכל אשר יצא מתחת עטו היה לא רק מלא רוח כביר וכשרון מצוין, אך גם מנופֶּה ומסולסל, מעשה ידי פיטן וְאָמָּן. חזיונותיו הועלו על במתי התיאטרון בוין ובברלין ועוד, אכן ביותר עשה לו שם כתור פוליטוניסתון מצוין.

בשנת 1891 מִנַּתְהוּ מערכת העתון הגדול „נייע פרייע פרעסע״ להיות סופרה בפאריז. שם כתב הירצל שורת פליטונים, אשר הוציאם אחרי כן בספר מיוחד, בשם „פאַליי בורבן״ (ארמון בורבון), ספר אשר הנחילהו שם תהלה.

הרצל לא התענין עד העת ההוא בעניני היהודים, ואולם באחת נבדל מן היהודים המתבוללים אשר בסביבתם חי: הוא לא הִתְבַּיֵּשׁ במוצאו, ויהי יהודי גֵּא, מקפיד על כבודו. ועוד בשַׁחַר ימיו עזב את בית-הספר הריאלי בבודפשט על כי פָּגעו ברגשי יהדותו, ויכנס לגימנסיה. אולם הרעיון הלאומי זר היה לו, ועל עתידות עמו לא חשב מעולם.

אכן הנה בא משפט הַקַּפִּיטָן היהודי דְרֵיפוס ויחולל מהפֵּכָה עזה בכל הלך-רוחו של הרצל. הוא ראה, איך השנאה לישראל מתרחבת גם במדינה העומדת על מרומי הציויליזציה, ואיך שוא כל התקוות כי ההשכלה וההתקדמות תעקורנה משרש את השנאה בין החזקים והחלשים, ותהפוך את כל האנשים לאחים. הוא ראה איך רודפים באף את היהודי דריפוס, אף כי הוא נקי מכל פשע, אך יען היותו יהודי, ואיך השנאה לישראל הולכת ומתגברת גם בארצות אחרות המתפארות בהשכלתן ויתעורר בהרצל רגש החבה וההתמַכְּרות לְעמו, ויחל לחשוב מחשבות, איך לשים קֵץ למצבו הַמְעַצִּיב.

אז נולד בלב הרצל הרעיון, כי אין פתרון אחר לשאלת היהודים, רק בהיות לו ארץ לשבת ולחיות כבן-חורין. ואז חבר את ספרו „מדינת היהודים״ („יודענשטאַאט״), אשר עשה רעש אדיר בין היהודים והנוצרים. רבים הללוהו על רעיונו, אבל גם רבים, מן המתבוללים, יצאו להלחם בו במרירות.

והרצל החל מני אז לעבוד בכל כחותיו לְהַגְשִׁים את רעיונו הגדול: להשיב לתחיה את עם ישראל על אדמתו. הוא פנה אל אדירי העֹשֶׁר בישראל, אבל הם השיבו פניו ריקם ויביטו עליו כעל הוזה וחולם חלומות. הוא קִוָּה להשיג עֵזֶר מהבַּרון הירש, שגם הוא נשא נפשו למצוא מקום-מנוחה ליהודים, ויפזר תועפות כסף ליסוד מושבות בארגנטינא. אכן הברון הירש מת מהר. רק איש אחד גְּדָל-הרוח ומהולל מאד, הלא הוא מַכס נורדו, התפעל מספרו של הרצל, ויתקשר עמו, וילך מני אז שלוב-זרוע עם הרצל בעבודת הציונות.

ובין כה הֶעְתִּיק הרצל מושבו מפריז לוין, כי התקבל לעורך החלק הפוליטוני בעתון „נייע פרייע פרעסע״. בירח ספטמבר 1893 הצליח למשוך אליו לוין אחדים מטובי „חובבי ציון״ והמסורים לרעיון הלאומי, ויציע לפניהם את רעיונו, לקרוא קונגרס לכל אלה אשר כמחשבותיו מחשבותם בדבר עתידות ישראל. הדבר מצא חן בעיניהם, ויסכימו לעזור לו בקריאת הקונגרס. אחרי המועצה ההיא הִתְאַזֵּר הרצל עז לרכש עוזרים לו, גם נסה לבוא בדברים עם ממשלת תורכיה ולהשתדל לפניה, כי תתן רשיון לכונן ישוב גדול של יהודים בארץ ישראל. לתכלית זו נסע הרצל לקונסטנטינופול.

ומשם הלך ללונדון ולמרכזים אחרים, ויקהל קהלות, וינאם נאומים ויעורר הלבבות במַקסם שפתיו — כי היה הרצל גם דַבּרן לוקח נפשות. ולהגדיל התעמולה יסד בוין שבועון מיוחד „די וועלט", ועד מהרה היה העתון הזה מֶרכז לחֶבֶר סופרים מצוינים, תמימי דֵעים עם הרצל.

ובקיץ לשנת 1897 זכה הרצל להוציא לפעולה את מחשבתו בדבר קונגרס ציוני עולמי. אל הקונגרס הראשון, שנקרא בעיר בָּזֶל בשוַיץ, באו 197 צירים מכל ארצות תבל, והרצל היה היושב ראש בכנסיה ההיא, והכל הביטו אליו בחבה וכבוד אין קץ. בקונגרס זה מצא הרצל נֹחם על עבודתו הכבדה עד כֹּה, על פזור הונו, ועל המכשולים והשטנות הרבות מצד המתבוללים, אשר שטמוהו על „דמיונותיו". הקונגרס הנחיל להרצל שם תהלה בכל תפוצות ישראל, והאגודות הציונות הרבות, אשר נוסדו חדשות לבקרים בכל הערים, שמוהו למנהיגו העליון.

אחרי הקונגרס החל הרצל לעשות הֲכָנוֹת ליסוד בַּנק להתישבות בארץ ישראל, ותהי העבודה הזאת רבה מאד. בין כה נאסף הקונגרס הציוני השני (גם כן בבזל), אשר אליו כבר באו צירים במספר יתר גדול מן הראשון. בקונגרס ההוא הוכנו יסודות ההסתדרות הציונות, גם עֻבדה התכנית של הבנק היהודי. יהרצל הגדיל מאז עוד ביתר שאת ושקידה את עמלו, מצד אחד—לרכוש לבות כל העם הישראלי לרעיונו, ומצד השני — להטות לב המושלים והמלכים כי יעמדו לימינו, להוציא מחשבתו לפעולות, בהוכיחו להם, כי אין דרך אחרת לפתרון שאלת היהודים רק בתת למו מדינה מיוחדת. באוקטובר 1898 נסע הרצל עוד הפעם לבירת תוגרמא ואחרי כן לירושלים, ששם נפגש עם הקיסר וילהלם, אשר בִּקֵר אז את הארץ הקדושה. — בשנה ההיא התאשר בלונדון ע"י ממשלת אנגליה הבנק להתישבות.

באוגוסט 1899 היה בבזל הקונגרס השלישי, בו הודיע הרצל מעל הבמה, כי תקותו גדולה להשיג מאת ממשלת תורכיה כתב-רשיון („טשרטר") לכונן ישוב ישראלי, בארץ ישראל. אחרי הקונגרס הוסיף הרצל לעבוד יומם ולילה להתגשמות רעיונו. ויחד עם זה לא חדל מעבודתו הספרותית. אז הוציא לאור את ספורו המהולל „אלטנייאלאנד", בו תאר בתבנית ספור נחמד, איך תבנה ותכונן מלכות ישראל בארץ ישראל. הספור תֻרגם מהרה להמון שפות, וגם עברית ע"י נחום סוקולוב בשם „תל אביב". גם הופיע אז המחזה בשם „הַגֵיטוֹ הֶחָדָש" אשר הועל על הבמות בתיאטרונים שונים.

ביום י"ג אווגוסט 1900 נפתח בלונדון הקונגרס הציוני הרביעי. מקום הקונגרס נעתק מבזל ללונדון בכונה, לעשות לו פרסום בדעת-הקהל האנגלית. ואף אמנם החלה ממשלת אנגליה להתענין בציונות, ורבים מן השרים הבטיחו להרצל לעזור לו בעבודתו. והרצל לא ינום ולא יישן. הוא עובד בלי הפוגות, לבנין מוסד חדש, הלא הוא „הקרן הקימת לישראל"; הוא נוסע במדינות,

דורש, כותב, מרבה לו עוזרים. בירח מאי 1901 הוא מתקבל לרֵאָיון מאת השולטן התורכי, הנותן לו אֶשכָּר לאות חסד.

בכ"ו לדצמבר 1901 פותח הרצל בבזל את הקונגרס הציוני החמישי, אשר גדול היה בערכו עוד יתר מן הקונגרסים הקודמים. בקיץ לשנת 1902 התקבל הרצל שוב בכבוד גדול לראיון ע"י השולטן; באותו זמן הודיעה גם ממשלת אנגליה, כי היא נכונה לתת ליהודים שטח גדול על חצי האי סיני, והרצל שולח תרים לראות את הארץ ולקחת דברים עם מושל מצרים, אשר לראשונה נתן הבטחות טובות, אבל לאחרונה התחרט וימאן לתת הרשיון.

הרצל נוכח, כי לשטן על דרכו בהשגת הטשרטר מהשולטן החוגרמי עומדת ממשלת רוסיה, ועל כן נסע בקיץ 1902 דרך וַרשה לפטרבורג, וישתדל לפני השרים כי תשַנֶה הממשלה את יחסה הרע להציונות. יהודי רוסיה ערכו למנהיג הציוניים קבלת-פנים נהדרה עד מאד בכל מקומות עָברו.

וממשלת אנגליה הציעה בין כה לציוניים, לתת למו מדינה חדשה במזרח-אפריקה, מדינה בשם „אוגנדה". את ההצעה הזאת הודיע הרצל לקונגרס הציוני הששי שנאסף בבזל בשנת 1903, ויחד עם זה הודיע הרצל, כי הוא נאמן לרעיונו: תחית ישראל בארץ ישראל, אכן הוא מיעץ לקבל את מתנת אנגליה ולכונן ישוב יהודי במדינה החדשה, כתור נסיון צדדי, למען הקל גורל אלה, אשר לא יוכלו לחכות עד גאולת ארץ ישראל.

אולם בין הצירים לקונגרס התעוררה התנגדות עצומה להצעת אוגנדה, ותפרץ מריבה, והקונגרס נפלג לשנים. רבים יצאו מהמחנה הציוני ויהיו ל„אוגנדָאִים", לנרות כל עמל הרצל למנוע בעד ההתפלגות. הדבר הזה מֵרר מאד את רוח המנהיג, אשר עזב את הקונגרס נִדכֶּה ודואב, ומני אז החלה לענותו מחלת-לב קשה. את סָאַת דאבונו מלאה „אספת המחאה" כנגדו שהיתה לרבים מציוני רוסיא בעיר חַרקוב.

מחלת הרצל הלכה והתגברה מני אז, ובכ"ז לא חדל לעבוד לרעיונו בשארית כחותיו, וביחוד — להשיב את השלום במערכות הציוניים, וחפצו זה אמנם הצליח בידו, אחרי מועצה סוערת שהיתה לועד הפועל הציוני בוין במשך המשה ימים (מיום י"א עד ט"ו אפריל 1904). הרצל נסע אחרי כן בעצת הרופאים למקומות-מַרפֵא, לעודד מעט את לבו הרופף וחדַל-הָאונים, אבל מצבו הלך וָרַע מיום ליום, ובעשרים לתמוז תרס"ד (1904), אחרי נָשְקו לאמו ולילדיו שבאו לבקרו במקום הרפואה עֶדְלַך, יצאה נשמתו בטהרה.

מות הרצל הִדְהִים כרעם את לבות היהודים בכל ארצות פזוריהם, ויהי האבל כבד מאד.

גופת המנהיג הציוני הובאה לוין ותקבר ליד קבר יעקב אביו. שם תנוח עד אשר יפקד ה' את עמו להשיב לו את ארצו, ואז יעלו אֶחיו את עצמותיו אִתָּם...

י. ח. זגורודסקי.

סִפּוּרֵי יְרוּשָׁלָיִם.

ב.

הַיּוֹרֵשׁ הָאֲמִתִּי

יְהוּדִי עָשִׁיר אֶחָד, שֶׁגָּר רָחוֹק מִירוּשָׁלַיִם, שָׁלַח אֶת בְּנוֹ יְחִידוֹ יְרוּשָׁלַיְמָה, לְחַנְּכֵהוּ שָׁם בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַחָכְמָה. וַיְהִי כְּשֶׁבֶת הַבֵּן בִּירוּשָׁלַיִם וַיָּחַל הָאָב מַחֲלָה אֲנוּשָׁה; וּבִרְאוֹתוֹ כִּי קִצּוֹ הוֹלֵךְ וְקָרֵב, אָמַר לְצַוּוֹת לְבֵיתוֹ, אַךְ בְּצַוָּאָתוֹ לֹא מִנָּה לְיוֹרֵשׁ אֶת בְּנוֹ יְחִידוֹ, כִּי אִם אֶת אֶחָד מֵעֲבָדָיו, וְלִבְנוֹ נָתַן רַק אֶת הָרְשׁוּת לִבְחוֹר לוֹ חֵפֶץ אֶחָד מִכָּל יְרֻשַּׁת אָבִיו. אַחֲרֵי מוֹת הֶעָשִׁיר מִהֵר הָעֶבֶד, שֶׁנִּתְעַשֵּׁר בִּן־לַיְלָה, לִנְסֹעַ יְרוּשָׁלַיְמָה לְהוֹדִיעַ לְבֶן אֲדוֹנָיו עַל־דְּבַר הָאָסוֹן שֶׁקָּרָהוּ. הַבְּשׂוֹרָה הָרָעָה שֶׁבִּשֵּׂר הָעֶבֶד הַיָּהִיר צִעֲרָה מְאֹד אֶת נֶפֶשׁ הַנַּעַר. הוּא בָּכָה מַר עַל מוֹת אָבִיו אֲהוּבוֹ, אַף כִּי לֹא יָכֹל לְהָבִין אֶת פֵּשֶׁר צַוָּאָתוֹ הַמְּשֻׁנָּה. וּמַצָּבוֹ הָיָה בֶּאֱמֶת נוֹרָא. הַנַּעַר הִתְרַגֵּל לִחְיוֹת חַיֵּי עֹשֶׁר, לֹא מָנַע אֶת עַצְמוֹ מִכָּל טוּב. הוּא הָיָה בָּטוּחַ בְּחַיֵּי אָבִיו, בְּעָשְׁרוֹ; וְאַחֲרֵי מוֹתוֹ הֲלֹא הַנְחֵל יַנְחִילֵהוּ הוֹן רָב. וְהִנֵּה כְּעֵת תּוֹחַלְתּוֹ נִכְזָבָה. בְּלֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה הָלַךְ הַנַּעַר אֶל אֶחָד מִמּוֹרָיו, שֶׁהָיָה יָדוּעַ לְאִישׁ חָכָם וְנָבוֹן, וַיְסַפֵּר לוֹ אֶת תֹּכֶן צַוָּאַת אָבִיו הַמָּנוֹחַ וַיִּתְאוֹנֵן עַל מַר גּוֹרָלוֹ, שֶׁגָּזַל מִמֶּנּוּ אֶת אַהֲבַת אָבִיו, אֲשֶׁר בִּכֵּר אֶת עַבְדּוֹ עַל פְּנֵי בְּנוֹ יְחִידוֹ. הַמּוֹרֶה נִכְנַס לְתוֹךְ דִּבְרֵי הַנַּעַר הַנִּרְגָּז וַיֹּאמֶר לוֹ: „אָבִיךָ לֹא רַק שֶׁהָיָה אִישׁ חָכָם וּמֵבִין־דָּבָר, אֶלָּא שֶׁעוֹד נִשְׁאַר נֶאֱמָן לְךָ וְדָאַג בֶּאֱמֶת לְאַחֲרִיתֶךָ".

„מִנַּיִן אֵדַע זֹאת?" אָמַר הַנַּעַר כִּמְפַקְפֵּק, „הַלְצַוָּאָה זוֹ נֶאֶמָנוּת וּדְאָגָה יִקָּרֵא? הַאִם אֶפְשָׁר כִּי אָב הַמָּסוּר לִבְנוֹ יַדִּיר מִמֶּנּוּ אֶת כָּל יְרֻשָּׁתוֹ לְטוֹבַת עֶבֶד זָר?"—„אָבִיךָ הִתְנַהֵג עִמְּךָ כְּאִישׁ צַדִּיק וּכְאָב, הָאוֹהֵב אֶת בְּנוֹ בְּכָל נַפְשׁוֹ", הֵשִׁיב הַמּוֹרֶה וּשְׂחוֹק קַל רָחַף עַל שְׂפָתָיו, „הוּא דָאַג לְמַעַנְךָ, שֶׁתְּקַבֵּל אֶת הַיְרוּשָׁה בִּשְׁלֵמוּת, וַיַּחְשֹׂךְ מִמְּךָ כָּל נֶזֶק". הַנַּעַר הוֹסִיף לְהִשְׁתּוֹמֵם לְדִבְרֵי מוֹרוֹ וְשָׁעָה קַלָּה לֹא יָכֹל לָרֶדֶת לְסוֹף דַּעְתּוֹ. וַיִּשְׁאָלֵהוּ בִּמְבוּכָה: „לָמָּה יִרְמְזוּ מִלֶּיךָ?"—„חַכֵּה נָא רֶגַע, עוֹד מְעַט וַהֲבִינוֹתָ אֶת מַעֲשֵׂה אָבִיךָ וְהִתְפַּלֵּאתָ עַל תְּבוּנָתוֹ. כַּאֲשֶׁר רָאָה אָבִיךָ אֶת מַצָּבוֹ, כִּי בְרַע הוּא, חָשַׁב אֵיךְ לְהַצִּיל אֶת נַחֲלָתוֹ. אַחֲרֵי שֶׁאַתָּה הָיִיתָ רָחוֹק מִמֶּנּוּ, וְלֹא הָיְתָה לְךָ שׁוּם יְכֹלֶת לָשׁוּב אֶל בֵּית אָבִיךָ לִפְנֵי מוֹתוֹ, יָרֵא אָבִיךָ פֶּן אַחֲרֵי מוֹתוֹ יַחְמְסוּ הָעֲבָדִים אֶת רְכוּשׁוֹ, וְיַשְׂכִּילוּ לְהַסְתִּיר מִמְּךָ אֶת דְּבַר מוֹתוֹ, וְלָכֵן הֶחְלִיט לְמַנּוֹת לְיוֹרֵשׁ אֶת אֶחָד מֵעֲבָדָיו, אֲשֶׁר בְּוַדַּאי יֵאוֹת לָזֶה, וִימַהֵר לְהוֹדִיעֲךָ אֶת הַדָּבָר. אֲבָל אָבִיךָ מִנָּה אוֹתוֹ לְיוֹרֵשׁ בִּתְנַאי שֶׁיִּתֵּן לְךָ אֶת הָרְשׁוּת לִבְחוֹר בְּחֵפֶץ אֶחָד מֵאוֹתָהּ הַיְרוּשָׁה".—„לָמָּה לִּי תְּנַאי זֶה? הִתְמַרְמֵר הַנַּעַר הַתָּמִים: עַל יְדֵי זֶה אֲקַבֵּל רַק חֵלֶק קָטָן מֵהַיְרוּשָׁה הַשַּׁיֶּכֶת לְפִי כָּל חֻקֵּי הָעוֹלָם אַךְ וְרַק לִי, הַיּוֹרֵשׁ הַיְחִידִי, כִּי רַק לִי מִשְׁפַּט הַיְרֻשָּׁה".—„נַעַר שׁוֹטֶה שֶׁכְּמוֹתְךָ, צָחַק הַמּוֹרֶה, עַתָּה נוֹכַחְתִּי לָדַעַת, כִּי רַק עִם יְשִׁישִׁים חָכְמָה; הַאִם אֵינְךָ יוֹדֵעַ אֶת פִּתְגַּם הַתַּלְמוּד: „מַה שֶּׁקָּנָה עֶבֶד קָנָה רַבּוֹ?"—הֲלֹא אָבִיךָ נָתַן לְךָ אֶת הָרְשׁוּת לִבְחוֹר בָּעֶבֶד הֶעָשִׁיר וּבָזֶה תִּרְכֹּשׁ לְךָ גַּם אֶת כָּל נַחֲלָתֶךָ"...—הַבֵּן הִתְפַּלֵּא מְאֹד עַל חָכְמַת אָבִיו וְעוֹד יוֹתֵר עַל תְּבוּנַת מוֹרוֹ. וַיִּשְׁמַע הַנַּעַר לַעֲצַת מוֹרוֹ וַיִּבְחַר לוֹ בָּעֶבֶד הֶעָשִׁיר, וַיְהִי הוּא הָאָדוֹן לְנַחֲלַת אָבִיו. אַחַר כָּךְ שִׁחְרֵר הַבֵּן אֶת עַבְדּוֹ וַיִּתֵּן לוֹ חֵלֶק הָגוּן מִנַּחֲלָתוֹ לִתְשׁוּרָה. וַיֶּרֶב לַעֲשׂוֹת טוֹבוֹת וַחֲסָדִים עִם כָּל אָדָם.

מְעֻבָּד ע"י בת-צִיּוֹן.

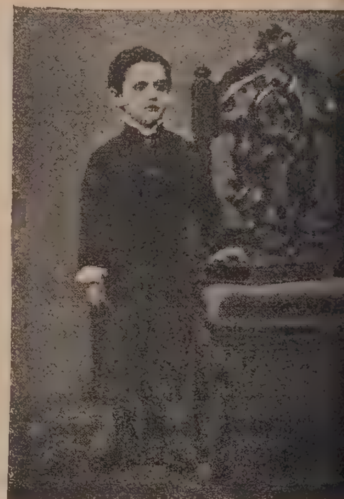
הַחֵלֶק הַמַּדָּעִי וְהַפּוּבְּלִיצִיסְטִי

יַלְדוּת הֶרְצֵל וּבַחֲרוּתוֹ.

ביום 2 למאי שנת 1860 נולד ליעקב וז'נט הרצל בעיר בודפשט בן אשר קראו לו זאב—תיאודור. יעקב הרצל היה סוחר עשיר בעל השכלה עברית וגם כללית. אשתו, ז'נט, הצטינה גם ביפיה וגם בתכונתה, [היא היא אשר שמשה לבנה הגאוני בתור מופת, בשעה שיצר את דמותה של „גברת סאמואל" ב„גיטו החדש".]

זאב הקטן חונך ע"י אמו; משום שאביו היה עסוק כל הימים בעניני פַּרְקְמַטְיָא, והאשה הזאת עשתה הכל, מה שהיה רק בכחה, למען השכיל את בנה בכל מיני מדעים. מלבד למודו בבית-ספר היו להרצל הקטן גם מורים פרטיים בביתו. הוא למד עברית, צרפתית ואנגלית, איטלקית, נגינה על פסנתר. אולם האם הנבונה לא הסתפקה בלמודים בלבד. היא שמה את לבה במדה רבה גם לחנוכו המוסרי של בנה. דברים שאינם מתאימים לָאֱמֶת היו בעיניה למעשה אָוֶן, רפיון רוח בעניני המוסר — עֲבֵרָה במובן החנוכי. יושר-לב ונפש טהורה — את אלה דרשה מאת בנה תיאודור. והרי ידענו גם ידענו עד כמה התגשמו במנהיגנו הגדול המדות הטובות הללו—משאות נפשה של אמו.

הרצל חבב עד מאד את אמו, ממש העריץ אותה. תמיד בקש את עצתה, ועצתה זו היתה תמיד המכריעה. ולהערצה כזאת היתה אמו ראויה, היא זכתה לאהבת בנה.

כשמלאו לתיאודור חמש שנים, נקרא אליו הסטודנט אֲדוֹלף איריץ בתור מורה בית. האח והאחות—פאולינה (אחותו היחידה של תיאודור) היתה אז כבת שש, —למדו במהרה קרא וכתוב. כשהיה הרצל בן שש נכנס לבית ספר עממי. בבית לִמֵּד אותו איריץ גם עברית, אולם התלמיד הקטן, אשר לא הצטין בחריצות יתרה, לא עשה חיל רב בלמוד זה. אפס בערבי שבתות וכן גם בימי שבתות היה הולך עם אביו לבית הכנסת.

חברים רבים לא היו לו. חברו הכי נאמן היתה אחותו פאולינה. בימים ההם הרהר תיאודור הרבה על אודות בניני המיכניקה. לְאֶפֶס, מי שבנה את תעלת סואֶץ, היה משאת נפשו. בהתאם לנטיותיו אלה הכניסו את תיאודור לבית ספר ריאלי.

כשמלאו לו שלש עשרה שנה, חגגו בשמחה ובפאר רב את חג הבר-מצוה שלו.

במחלקה הרביעית פָּסָה חבתו אל בית הספר הריאלי לרגלי האנטישמיות ששררה בו. אחד המורים בבארו את הוראת המלה עכו"ם (עובדי כוכבים ומזלות), אמר כי לסוג אנשים זה שיכים עובדי האלילים, המושלמנים והיהודים. אחרי הבאור הזה בחלה נפשו של תיאודור הצעיר בבית הספר הריאלי ויעבר אל גמנסיה.

חבריו בגמנסיה זוכרים היטב את הנער השחרחר זקוף-הקומה, הטרזני תמיד, שמצב רוחו עליו טוב והוא מתלוצץ תדיר ומבַדֵּחַ את לבות חבריו. בלמודיו הצטין ביחוד במטמטיקה ובספרות.

ועוד בבית הספר הזה היה לתיאודור מחוּוָר, כי עתיד הוא להיות לסופר אשכנזי, וההורים כנראה לא התנגדו לזה.

בשנת 1874 היה הרצל לנשיא חוג ספרותי, שישיבותיו היה קבועות ותכופות; מישיבות אלה נשארו עוד תקנות וחשבונות. הרצל הקריא שם מלבד תרגומים מהונגרית גם ספורים ושירים מקוריים; כגון: „קרב בעד רשות הנקמה", „מַפְרִיז עד לַמְּבֻסָּה", „הפרופיסור דואג" (בדיחה); שירים כגון: „המימוס הגווע", „הרצח האיום", ועוד. במעשיתו „גֶּבֶל הקסם" מבצבצים כבר קוי נשמתו הנעלה של הרצל, שהִתְגַּבְּשׁוּ ביתר עוז בקרב הימים, וביחוד הִתְפָּעֲלוּת רוֹמַנְטִית.

במקום להתעסק בשעוריו, השתדל הרצל כבר בימי עלומיו לבוא אל היכל הספרות, והדבר עלה בידו. בהיותו במחלקה השביעית הדפיס השבועון ווינאי „החיים" סקירה מהפרלמנט ההונגרי. בשביל המאמר הזה ענשו אותו מוריו למאסר בבית הספר (קַרְצֶר).

בפברואר שנת 1878 חלתה לפתע פתאם אחותו האהובה והיחידה ותמות. זכרון אחותו נשתמר לנצח בלבו של הרצל; ולה הקדיש ברבות הימים את הרומן „תל אביב".

מפני התרגזות והתרגשות יתרה לא עבד הרצל עבודה נמרצה לפני קבלו תעודת בַגְרוּת. תכף אחרי בחינותיו עברה כל המשפחה לווינה ופה נכנס תיאודור לאוניברסיטה אל מחלקת הורת המ"ספט.

י. ש—ן.

הַגִּבְעוֹנִים: אֵין עֵצָה וְאֵין יֶשַׁע. רַע וָמָר!

יָבִין: (עד עתה שקוע במחשבותיו, מרים ראשו) בָּנַי, יֵשׁ אִתִּי עֵצָה!

אַחַד הַגִּבְעוֹנִים: זְקֵנֵנוּ מְדַבֵּר. הָבָה וְנִשְׁמָעָה!

כֻּלָּם: הַס! הָס!

יָבִין: נִבְחַר־נָא מִקִּרְבֵּנוּ אֲנָשִׁים לִשְׁלֹחַ הַמַּחֲנֶה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

זְבוּל: לִשְׁלֹחַ? מַה בֶּצַע כִּי נִשְׁלָח?..

יָפִיעַ: חַכֵּה וְשָׁמָעְתָּ!

יָבִין: מַלְאָכֵינוּ אֵלֶּה יִצְטַיָּרוּ: יִלְבְּשׁוּ בְּגָדִים בָּלִים וּבְרַגְלֵיהֶם יָשִׂימוּ נְעָלוֹת בָּלוֹת וּמְטֻלָּאוֹת; לְצֵידָה לָהֶם יִקְחוּ לֶחֶם יָבֵשׁ, פַּת נִקֻּדִים וְנֹאדוֹת יַיִן בָּלִים, מְבֻקָּעִים וּמְצֹרָרִים וְרָכְבוּ עַל חֲמוֹרִים, עַד הַגִּיעָם אֶל מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל. (מנוחה. כל העם שותקים). וּבָאוּ הַמַּחֲנֶה וְאָמְרוּ אֶל הַנָּשִׂיא לֵאמֹר: „נְשִׂיא אֱלֹהִים! מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאוּ עֲבָדֶיךָ לְשֵׁם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי שָׁמַעְנוּ אֶת נִפְלְאוֹתָיו"...

זְבוּל: (מפסיקו) אֲשֶׁר עָשָׂה לִירִיחוֹ וְלָעָי...

גַּעַל: (משסע את זבול) חָכָם גָּדוֹל! הֲיִתָּכְנוּ דְּבָרֶיךָ? הֲלֹא בְּאֶרֶץ רְחוֹקָה עוֹד טֶרֶם תִּוָּדַע מַפֶּלֶת יְרִיחוֹ וָעָי!

יָבִין: „אֲשֶׁר עָשָׂה בְּמִצְרַיִם וְעַל יַם סוּף וַאֲשֶׁר עָשָׂה לְסִיחוֹן וּלְעוֹג מַלְכֵי הָאֱמֹרִי — וַנָּבֹא אֲלֵיכֶם לִכְרֹת בְּרִית עִמָּכֶם". לִבִּי אוֹמֵר לִי: אִם יִרְאוּ הָעִבְרִים אֶת בִּגְדֵי מַלְאָכֵינוּ, כִּי בָלִים הֵמָּה וְאֶת צֵידָתָם, כִּי יָבֵשָׁה, וְהֶאֱמִינוּ לָהֶם, כִּי אָמְנָם מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאוּ וְכָרְתוּ אִתָּם בְּרִית וְנִשְׁבְּעוּ לָהֶם.

אַחַד הַגִּבְעוֹנִים: וּמַה יִּהְיֶה, בְּהִוָּדַע לָעִבְרִים כִּי עֲקָבְנוּ אוֹתָם?

גַּעַל: פֶּתִי! מַה יִּהְיֶה? אִם כֹּה וְאִם כֹּה הֲלֹא בְּנֵי מָוֶת אֲנָחְנוּ. מַה מִּמֶּנּוּ יַהֲלֹךְ? נְנַסֶּה!

יָבִין: לֹא, בָּנַי, אַל תִּירָאוּ. יוֹדֵעַ אֲנִי אֶת בְּנֵי הָעָם הַזֶּה. אִישׁ מֵהֶם לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ. יִשָּׁבְעוּ נָא לָנוּ, אָז יִהְיוּ חוֹמָה עָלֵינוּ וּשְׁמָרוּנוּ כְּבָבַת עֵינָם.

מַעֲרָכָה שְׁנִיָּה.

מַחֲזֶה רִאשׁוֹן.

(מחנה ישראל בגלגל. עד קצה האפק ישתרעו האהלים. המשכן וסביבו אהלי הלוים. השבטים על דגליהם. נראים היטב שני דגלים. מימין — דגל מחנה אפרים, ועליו תבנית ראם גדל-קרנים, ומשמאל — דגל מחנה יהודה ועליו תבנית אריה).

בְּנֵי אֶפְרַיִם: (גדוד בחורים ובידיהם הדגל עוברים בסך ומזמרים)

צְעִיר אֶחָיו אֶפְרַיִם —
וּבָעַמִּים לוֹ שֵׁם;
לְנַגֵּחַ לוֹ קַרְנַיִם
וְכֹחַ לוֹ כִּרְאֵם.
יַהֲדֹף וִינַגֵּחַ
כָּל אַפְסֵי אֲדָמָה —
צָפוֹנָה וָנֶגְבָּה,
קֵדְמָה וָיָמָּה!

(סובבים והולכים בקול זמרה אל העבר שכנגדם, אל ירכתי במת-החזיון)

בְּנֵי יְהוּדָה: (גדוד בחורים ודגלם בידם, יוצאים, עוברים בסך וזמר)

גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה,
כְּפִיר בְּעֶדְרֵי צָרִים,
וְטָרַף טָרוֹף וְרָמוֹס —
וְנָפְלוּ פְּגָרִים חֳמָרִים!
יִתֵּן קוֹל שַׁאֲגָתוֹ
וְרָגְזָה הָאֲדָמָה —
צָפוֹנָה וָנֶגְבָּה,
קֵדְמָה וָיָמָּה!

(סובבים בקול זמרה הלוך וסוב אל העבר שכנגדם אל ירכתי במת החזיון)

(שני הגדודים יוצאים ונפגשים, ומזמרים יחד זה לעמת זה).

בְּנֵי אֶפְרַיִם עִם בְּנֵי יְהוּדָה:

אַדִּיר נוֹרָא בִּן־נוּן
כְּסַעַר בָּעֲרָבָה;
קוֹלוֹ יִתֵּן כָּרַעַם,
יַרְגִּיז אַלְפֵי רְבָבָה.
בִּלְבָאָיו, בְּגִבּוֹרָיו
כָּל אוֹיְבֵי אֵל יֵרֵד
וּלְעַמּוֹ יָבִיא שָׁלָל,
יְחַלֵּק עִמּוֹ עַד.

עֲלָמוֹת תּוֹפֵפוֹת: (עלמות יוצאות בתפים ובמצלתים, לבושות רקמה וזהב. סובבות במחול ומזמרות)

הָבוּ, בָּנוֹת, תֹּף
וּמְחוֹלוֹת וּמְצִלְתָּיִם!
מִי מַלְבִּישֵׁנוּ שָׁנִי,
זָהָב עִם רִקְמָתַיִם?
בִּן־נוּן נְשִׂיא־יְשֻׁרוּן
לִבְנוֹת יִשְׂרָאֵל אָב,
יְחַלֵּק שְׁלַל־עֲדָיִים
לָנוּ מִכָּל קְרָב!

(בכל עת הזמרה הולך העם ורב, עד כי ימלא כל פני במת החזיון).

(המשך יבוא.)

פֶּנְגְּלוֹן.

הַיַּנְשׁוּף.

מָשָׁל.

יַנְשׁוּף צָעִיר אֶחָד רָאָה בְּעֵין־הַמַּיִם אֶת צַלְמוֹ־דְמוּתוֹ וּמָצָא, שֶׁהוּא יָפֶה, לֹא אָמַר „כַּחַמָּה", יַעַן שֶׁהַחַמָּה הָיְתָה מְכֹעָרָה בְּעֵינָיו עַד מְאֹד, אֶלָּא שֶׁהוּא יָפֶה כַּלַּיְלָה, אֲשֶׁר מָצָא חֵן רַב בְּעֵינָיו, וַיֹּאמֶר אֶל לִבּוֹ:

— אָכֵן חֲנוּנֵי הַגְּרַצְיוֹת 1) הַדְרַת־תֹּאַר וַהֲלִיכוֹת יָפוֹת וְנֶהְדָּרוֹת; וְנוּס 2) שָׂמָה עָלַי אֶת אֵזוֹרָהּ בְּרֶגַע הִוָּלְדִי; רוּחוֹת הָאַהֲבָה הָעֲדִינוֹת טָסוּ מִסְּבִיבִי, בִּלְוָיַת רוּחוֹת הַצְּחוֹק וְהַשַּׁעֲשׁוּעִים, לְטַפְּחֵנִי וּלְסַלְסְלֵנִי. הִגִּיעָה הַשָּׁעָה שֶׁהִימֶנֵיאוּס 3) הַצְּהַבְהַב יִתֵּן לִי בָּנִים נֶחְמָדִים כָּמוֹנִי; הֵם יִהְיוּ תִּפְאֶרֶת הַחֳרָשׁוֹת וְחֶמְדַּת הַלַּיְלָה. מָה רַע וּמַר הַדָּבָר, שֶׁגֶּזַע הָעוֹפוֹת הֲכִי־מְשֻׁלָּמִים בְּכָל הַמַּעֲלוֹת הוֹלֵךְ וְכָלֶה! אַשְׁרֵי הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּזְכֶּה לַחֲזוֹת בְּנֹעַם פָּנַי כָּל יְמֵי חַיֶּיהָ.

וּמִתּוֹךְ מַחֲשָׁבָה זוֹ שָׁלַח אֶת הָעוֹרֶבֶת לְשַׁדֵּךְ לוֹ לְאִשָּׁה גוֹזָלָה קְטַנָּה, הִיא בַּת הַנֶּשֶׁר מֶלֶךְ הָאֲוִיר. לֹא יָשַׁר הַדָּבָר בְּעֵינֵי הָעוֹרֶבֶת וְרָצְתָה לְהִשְׁתַּמֵּט מִשְּׁלִיחוּת זוּ.

— קַבָּלַת־פָּנִים גְרוּעָה נְכוֹנָה לִי, כְּשֶׁאָבוֹא לְהַצִּיעַ שִׁדּוּךְ בִּלְתִּי־מַתְאִים כָּל־כַּךְ, — אָמְרָה. — כֵּיצַד? הַנֶּשֶׁר, אֲשֶׁר יָהִין לְהִסְתַּכֵּל יָשָׁר בִּפְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ, הַהוּא יִתְחַתֵּן בְּךָ, אֲשֶׁר לֹא תַעֲצֹר כֹּחַ גַּם לִפְקֹחַ אֶת עֵינֶיךָ כָּל עוֹד יָאִיר הַיּוֹם! הֵן הַבַּעַל וְאִשְׁתּוֹ לְעוֹלָם לֹא יוּכְלוּ לִהְיוֹת יַחְדָּו; הִיא תֵצֵא לְפָעֳלָהּ בַּיּוֹם, וְהוּא — בַּלָּיְלָה.

וְאוּלָם הַיַּנְשׁוּף הַמִּתְגַּנְדֵּר וְאוֹהֵב אֶת עַצְמוֹ לֹא שָׂם לֵב לִדְבָרֶיהָ. וּלְמַעַן הַמְצִיא לוֹ נַחַת־רוּחַ, הָלְכָה לְבַסּוֹף הָעוֹרֶבֶת לְשַׁדֵּךְ לוֹ אֶת הַגּוֹזָלָה.

שָׁמְעוּ אֶת בַּקָּשָׁתוֹ הַמְּשֻׁנָּה וְלָעֲגוּ לוֹ. עָנָה הַנֶּשֶׁר וְאָמַר:

— אִם יֵשׁ אֶת נֶפֶשׁ הַיַּנְשׁוּף לִהְיוֹת חֲתָנִי לוֹקַחַ בִּתִּי, יָבוֹא נָא אַחֲרֵי עֲלוֹת־הַשֶּׁמֶשׁ לְבָרְכֵנוּ בְּשָׁלוֹם בִּמְרוֹמֵי הָאֲוִיר.

הָלַךְ הַיַּנְשׁוּף הַיָּהִיר לְמַלֵּא אֶת דְּבָרָיו; מִיָּד הֻכּוּ עֵינָיו בַּסַּנְוֵרִים; קַרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ עִוְּרוּ אוֹתָן, וְהוּא נָפַל מִמְּרוֹם הָאֲוִיר אֶל תּוֹךְ אַחַת הַחֳרָשׁוֹת. הִתְנַפְּלוּ עָלָיו כָּל הַצִּפֳּרִים וּמָרְטוּ אֶת נוֹצוֹתָיו. כָּל עוֹד בּוֹ נִשְׁמָתוֹ נִמְלַט אֶל מְאוּרָתוֹ, וְשָׁם נָשָׂא לוֹ לְאִשָּׁה אֶת הַיַּנְשׁוּפָה, אֲשֶׁר הָיְתָה גְבֶרֶת רְאוּיָה לוֹ וְהוּא לָהּ. חַג חֲתֻנָּתָם הוּחַג בַּלַּיְלָה וּשְׁנֵיהֶם הָיוּ זֶה בְּעֵינֵי זוֹ יָפִים מְאֹד וּנְעִימִים מְאֹד.

אַל תֵּלֵךְ בִּגְדוֹלוֹת מִמְּךָ וְאַל תִּתְהַלֵּל בְּמַתַּת שָׁוְא.

1) גרציות היו שלש אלילות, רעיותיה של ונוס. הן שלטו בכל היפה והנחמד שבחיים. 2) אם האהבה, אלילת היפי. לה היה אזור־קסמים, ש..ך אליה את לב כל רואיה. 3) אליל ההתחתנות, והוא מתואר בצורת איש צעיר צהבהב, שושנים ועטרות לראשו ובידו לפיד אש.

———00000000———

שְׁנֵי הֶחָתוּלִים.

(שִׂיחָה).

— שָׁלוֹם לְזָקֵן, שָׁלוֹם רֵעַ!
מָה הַקּוֹל אֲשֶׁר אֲנִי שׁוֹמֵעַ?
מַה תְּיַלֵּל, תִּבְכֶּה, תָּרִיעַ,
וְקוֹל נְכָאִים כַּחוֹלֶה תַשְׁמִיעַ...
הַאִם נִתְפַּשְׂתָּ בִּדְבַר עֲבֵרָה,
בִּגְנָבְךָ בָּשָׂר מִתּוֹךְ הַקְּדֵרָה,
אוֹ לַגְּזוֹזְטְרָא עָלִיתָ בִּסְעָרָה
וְכַד הֶחָלָב נָפְלָה, נִשְׁבָּרָה,
וְעַתָּה יִרְעַד עוֹרְךָ עָלֶיךָ
מִפְּנֵי הַשּׁוֹטִים, נְכוֹנוּ לְגֵוְךָ?...
— לֹא הַמַּכּוֹת אִירָא, לֹא הַשּׁוֹט,
עַל בֶּן אֲדוֹנִי יִחַר לִי מְאֹד;
רֵעִים טוֹבִים הֲלֹא מֵאָז הָיִינוּ,
יַחְדָּו שִׂחַקְנוּ, אָכַלְנוּ, שָׁתִינוּ,
עַתָּה לֹא אוּכַל אִתּוֹ הִתְרוֹעַ, —
חֵטְא חָטָא הוּא — וַאֲנִי הַפּוֹשֵׁעַ...
אֶת הֶחָלָב שָׁתָה הוּא וּמָחָה שְׂפָתוֹ
וְעָלַי הִלְשִׁין וְאוֹסֵר עַל חַטָּאתוֹ.

הַדּוֹד הַמְמַשֵּׁל.

ב.

לפנות בקר השמש אך פקחה את עיניה ויצאה להאיר לארץ – והנה השמים כהים ומחנות־מחנות של עננות אפורות מתהלכות ושטות הנה והנה.

שלחה השמש אליהן את קרניה לשאל:

„עננות קלות, עננות אפורות! למה באתן הנה ומה אתן משוטטות בשמים? אחרי מי אתן רודפות ומה אתן מחפשות על הארץ מטה?"

התעמדה עננה אחת רגע קט, ענתה ואמרה:

„קרן־שמש, קרן־אור! כלום אינך רואה? שאי עיניך אל הכרם וראי מה נורא מראהו: כל גפן יבשה, כל זמורה משפלת וכל עלה הפך ארם. גם פרט האשכל צמק והיה לפחם. – הגיעה השעה להמטיר עליו גשם!"

התעכבה עננה שנית רגע קל, ענתה ואמרה:

„קרן־שמש, קרן־פז! הלא תביטי: המקשה מה עזובה, האבטיחים הקטנים נתבקעו מחם ולא בשלו, וגבעולים צנומים נמשכים לארך ולרחב ומתפתלים כנחשים. ואל גנת־הירק הביטי מה חרבה היא, כי צמאה למים!"

התערבה עננה שלישית, ענתה ואמרה:

„קרן־שמש, קרן־חם! אל הפרדס הציצי וראי: כל העצים מכסים שכבת אבק עבה מאד ותפוחי־הזהב אין בהם כל מיץ. הלא צריך לרחץ את העצים ולהשקות את תפוחי־הזהב הקשים!"

ועננה רביעית שטה ובאה מרחוק, ענתה ואמרה:

„קרן־שמש, קרן־אש! אותי את שואלת? שאלי את האדמה הצמאה והאמר לך. כי הנה סדוקה היא מחם, כי פתחה האדמה פיות רבים, כי צמאה היא, לשתות היא רוצה!"

„גשם! גשם!" – קראו עננות רבות קול אחד, – גשם אנחנו נושאות, גשם לכרם היבש, גשם למקשה העזובה, גשם לגנת־הירק החרבה ולפרדס המאבק ולאדמה הצמאה!"

ובקרא העננות את הדברים האלה התלקטו יחד והיו לעננה גדולה וכבדה.

והשמש שמעה ונתביישה מדברי העננות, אספה את קרניה אליה ונתחבאה.

ג.

והעננה היתה גדולה וכבדה מאד וחשך היה על פני הארץ.

„ר־עם תר־עם!" – נשמע קול רעם אדיר וחזק – „התלקטו ובאו, עננות, הגיעה השעה להריק את הגשם על הארץ!"

„ר־עם תר־עם!" – הרעים שנית והתגלגל על פני כל השמים והתגלגל שוב מן השמים ארצה – „מהרו, ילדים, הביתה! הסתתרו, צפרים, בקן, כי גשם ירד על הארץ, גשם חזק מאד!"

„רעם תר־עם!" – הרעים בשלישית – וטפות־טפות התחילו נופלות ארצה.

„ר־עם תרעם! לא טפות־טפות! גשם צריך להמטיר, גשם חזק! ר־עם תר־עם!"

נתבקעה העננה וגשם חזק התחיל שוטף. והיו הטפות גדולות וכבדות ונפלו בקול רעש גדול והקישו בגגות ודפקו בשמשות החלונות. נדמה היה כאלו יורה העננה באלפי רובים וקשתות אלף אלפי אלפים חצים של מים, יורה ויורה בלי הפסק שעות רבות.

ושעות רבות שטף הגשם עד אשר שתתה האדמה לרויה ושלוליות־מים קלחו והתרוצצו בצדי הדרכים.

„רעם תר־עם!" – נשמע שוב רעם – הנה שם מן הצד כרם של שקדים אשר לא ירד עליו הגשם!"

– איפה? איפה? – קראו עננות רבות בבת־אחת – אין אנו רואות, חשך מסביב!"

„ר־עם תר־עם! שם מן הצד, הביטו!"

וברק גדול הבריק ובקע את העננים ויהי אור. והעננות רבות מהרו להמטיר על כרם השקדים אשר מן הצד.

„ר־עם תר־עם!" – הרעים הרעם שוב וברק הבריק מקצה השמים עד קצהו – „הנה שם חורשה של זיתים מסתתרת! הנה כאן גנת־פרחים אשר נחבאה מאחורי הברושים!"

והעננות מהרו והריקו את כל הגשם אשר היה אתן, לא השאירו אף טפה, ואז התחילו להתפזר, והם עיפים מאד וירדו עד קצה השמים לנוח. –

והשמש יצאה שוב בשמים ושלחה את קרניה העליזות והחמימות ופני הארץ צהלו; הכל רחוץ, הכל טהור, הכל רוה. והילדים יצאו מן הבתים צוהלים ושמחים והצפרים הציצו מתוך הקנים, והתחילו מצפצפות ומנתרות על העצים הרעננים ומתעופפות בשמים היפים והטהורים.

כי יפים השמים בארץ־ישראל וטהורים מאד וכל כתם אין בהם.

ש. ש. קַנְטֹרוֹבִיץ.

הַגִּבְעוֹנִים.

חִזָּיוֹן.

הַנְּפָשׁוֹת:

גַּעַל שַׂר הָעִיר גִּבְעוֹן.
יָפִיַע שַׂר צָבָא.
זְבוּל נַעַר צָעִיר.
נַחֲרַי מִבְּאֵרוֹת.
בַּעֲנָה מִקִּרְיַת יְעָרִים. } פְּקִידֵי חָיִל.
עֻזִּי מֵהַכְּפִירָה.
הֲדַי מֵהַכְּפִירָה.
גִּבְעוֹנִים, אֶחָד, שֵׁנִי, שְׁלִישִׁי.
מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל בַּגִּלְגָּל:
יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן.
אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן.

פֶּרֶץ
חֶצְרוֹן } מִבְּנֵי הָעָם.
גְּדוּדֵי בְּנֵי אֶפְרָיִם.
גְּדוּדֵי בְּנֵי יְהוּדָה.
עֲלָמוֹת תּוֹפְפוֹת.
הַכֹּהֲנִים.
הָעָם.
מַלְאֲכֵי הַגִּבְעוֹנִים.
מַלְאֲכֵי מַלְכֵי הַבְּרִית.
מֶלֶךְ יְבוּס.

מַעֲרָכָה רִאשׁוֹנָה.

מַחֲזֶה רִאשׁוֹן.

(גבעון. כִּכר באמצע העיר. מסביב גדרות, גנים ובתים. על גבעה קטנה יושבת עדת גבעונים. ביניהם הזקן יבין, געל שר־העיר, יפיע שר הצבא וזבול—נער צעיר.
באים פקידי החיל: נחרי מבאֵרות, בענה מקרית יערים, עזי הדי מהכפירה — מדרך הרחוב הפונה ימה.)

נַחֲרַי: יָמִים עַל שָׁנָה כָּלוּ עֵינֵינוּ לִישׁוּעָה—וְהִנֵּה שָׁבוּ מַלְאָכֵינוּ רֵיקָם... אֵין עֶזְרָה מִצֹּעַן וְאֵין תִּקְוָה מִפַּרְעֹה.

הֲדַי: לְחִנָּם נַשְׁלִיךְ עַל זָרִים יְהָבֵנוּ. אִם אֵין עֶזְרָתָהּ בָּנוּ—מַה יּוֹשִׁיעוּנוּ שָׂרֵי אֶרֶץ חָם?

בַּעֲנָה: שְׁלֹשִׁים וְאַחַת מַמְלָכוֹת בְּאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהָאֱמֹרִי, זָעָה וְרוֹעֶדֶת כָּל אַחַת מִפְּנֵי מִשְׁלַחַת שִׁבְטֵי הַזָּעַם, וּקְצָרוֹת יַד כֻּלָּהֶן מֵעֲשׂוֹת תּוּשִׁיָּה.

נַחֲרַי: שְׁבָטִים עַזּוּ כִּנְמֵרִים יִתְנַפְּלוּ כְּדֶבֶר הַוּוֹת עַל עָרִים וּכְפָרִים, כָּל עַם וָעָם עַל מִשְׁמַרְתּוֹ, גְּבוּלוֹת אַדְמָתוֹ יִשְׁמֹר—אֶל מִי מִשְּׁכֵנֵינוּ נִקְרָא?

עֻזִּי: וְאִם אֵין מִשְּׁכֵנֵינוּ עוֹזֵר—תּוֹשַׁע לָנוּ יָדֵנוּ. נִתְבַּצֵּר, נֵחָלֵץ וְנִכּוֹן לַקְרָב בְּעֵצָה וּבִגְבוּרָה.

הֲדַי: בַּלָּהוֹת פְּחָדִים הִפִּיל עַל גּוֹיֵי הָאָרֶץ הָעָם הַיּוֹצֵא מִמִּצְרַיִם, וּכְרַכֵּי לֵב כֻּלָּם תַּחְתָּם יֵשֵׁבוּ.

עֻזִּי: לֹא מֹרֶךְ לֵב שָׁפְלוּ יְדֵי הַגּוֹיִם. מִקִּנְאַת־שָׁוְא רָפוּ יְדֵיהֶם; הַבֶּצַע הֶחֱלִישׁ עֻזָּם. גּוֹי בְּגוֹי סִכְסְכוּ. עַם עַם אוֹמֵר לְבַלַּע. תִּגְרוֹת וָאֶרֶב, מְצוּדוֹת וּמוֹקְשׁוֹת בֵּין יוֹשְׁבֵי אֶרֶץ אֶחָת. פַּרְעֹה שִׁלַּח רֶסֶן מִפָּנֵינוּ וְעַמִּים אִישׁ לְאָחִיו יִכְרוּ שׁוּחוֹת, אִישׁ בְּאָחִיו יִתְגָּרוּ, יִנְקְמוּ וְיִנְטֹרוּ. עַל כֵּן לֹא יָקוּמוּ בְּיוֹם זָעַם, וְיַחַד כֻּלָּם יִפֹּלוּן.

בַּעֲנָה: יוֹם הַפְּקֻדָּה הוֹלֵךְ וְקָרֵב. עַל כָּל גּוֹי וּמַמְלָכָה תִּסֹּב כּוֹס הַתַּרְעֵלָה. וְלֹא דַעַת וְלֹא תְבוּנָה בְּיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ כֻּלָּהּ. עַמִּים צְפוּיִם כַּצֹּאן לַטִּבְחָה וְאֵין מִתְעוֹרֵר לְהָשִׁיב מִלְחָמָה שָׁעְרָה. עַד מָתַי יֵטַח מֵהָבִין לִבָּם כִּי אִם לֹא יִתְאַזְּרוּ כְּאִישׁ אֶחָד, וְנָפְלוּ כֻלָּם כֶּעָמִיר מֵאַחֲרֵי הַקּוֹצֵר...

גַּעַל: יְרִיחוֹ נֶהֶרְסָה עַד הַיְסוֹד. כָּל הַנִּמְצָא בָהּ הָחֳרָם. גַּם עַי נִשְׂרְפָה וּמִיּוֹשְׁבֶיהָ לֹא נִמְלַט אִישׁ. כָּכָה יַעֲשֶׂה הָעָם הַיּוֹצֵא מִמִּצְרָיִם. אָבַדְנוּ, אָבָדְנוּ!

אֶחָד מֵהַגִּבְעוֹנִים: חוֹמַת יְרִיחוֹ נָפְלָה. לֹא בְּאֵילֵי בַרְזֶל קָרְבוּ אֵלֶיהָ הָעִבְרִים. רַק קֶסֶם קָסְמוּ וּמִקּוֹל שׁוֹפָר נָפְלָה הַחוֹמָה בְּאֶפֶס יָד.

שֵׁנִי: מִמִּצְרַיִם הֵבִיאוּ אִתָּם קְסָמִים. מִפְּנֵי לַהֲטֵיהֶם נָסֹב הַיַּרְדֵּן לְאָחוֹר וְהֵם עָבְרוּ בַּיַּבָּשָׁה.

שְׁלִישִׁי: גַּם הַיָּם נִבְקַע לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה. הֵם עָבְרוּ בַיַּבָּשָׁה וְהַמִּצְרִים רוֹדְפֵיהֶם כֻּלָּם טָבָעוּ.

הָרִאשׁוֹן: נִשְׁלְחָה מַלְאָכִים אֲלֵיהֶם לְבָרְכָם וְלִכְרֹת אִתָּם בְּרִית.

יָפִיַע: פֶּתִי! הֲטֶרֶם תֵּדַע, כִּי אֵין הָעִבְרִים חֲפֵצִים לִכְרֹת בְּרִית עִם הָעַמִּים, רַק לְהַכְרִיתָם מִן הָאָרֶץ?

גַּעַל: לֹא אֶת כָּל הָעַמִּים הֵם אוֹמְרִים לְהַשְׁמִיד, רַק אֶת הַיּוֹשְׁבִים בְּאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי. מֹשֶׁה נְשִׂיאָם, הַמּוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם צִוָּם לְהַכְרִית כָּל נְשָׁמָה מִיּוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת. וְאוּלָם לָנוּ אַחַת הִיא. אוֹתָנוּ לֹא יָחֹנּוּ. לֹא יוֹעִיל כָּל כֹּפֶר.

עֻזִּי: אֵין מִפְלָט וְאֵין יֶשַׁע, רַק דֶּרֶךְ אַחַת לְפָנֵינוּ: לְהִכּוֹן לִקְרַאת הַמָּוֶת, לְהִתְיַצֵּב נֶגֶד הַצָּר וְלָמוּת מוֹת גִּבּוֹרִים. כִּי לוּא אָמַרְנוּ: חָנוֹן יְחָנּוּנוּ—אִם לֹא חֶרְפָּה וּנְבָלָה הִיא לָקַחַת מֵאֵת הַצָּר מַתְּנַת קָלוֹן וָבוּז, כִּבְלֵי עַבְדוּת עִם מְנָת חַיֵּי כְלָבִים?

בַּעֲנָה: בֹּאִי, אַחַי, עָבוֹר נַעֲבֹר בָּאָרֶץ, נֶאֱסֹף חַיִל וָנֶשֶׁק, נִתְאַזֵּר וְנֵחָלֵץ!

(פקידי החיל: נחרי, בענה, עזי והדי הולכים).

מַחֲזֶה שֵׁנִי.

(הקודמים, בלי פקידי החיל).

גַּעַל: עַל שְׂדֵה הַקְּרָב כֻּלָּנוּ גִּבּוֹרִים—אַךְ מִי אַמִּיץ וְלִבּוֹ יַעֲמֹד בּוֹ לְקוֹל אֶנְקוֹת אִמּוֹת וְזַעֲקוֹת עוֹלָלִים מְרֻטָּשִׁים?...

אַחַד הַגִּבְעוֹנִים: אִם אָבְדָה תִקְוָה לְחַיִּים—מַה בֶּצַע, כִּי נָמוּת? מַה נּוֹעִיל, כִּי נִתֵּן בְּנוֹתֵינוּ לַשֶּׁבִי וּבָנֵינוּ לַהֶרֶג?

יוחנן ישב. כעבור רגעים מספר בא גָמר החדרה בלאט בנשאו על ראשו אַגַן־כסף רחב מלא מטעמים המעלים הֶבֶל. הוא העמיד את האגן על שלחן נמוך, ואחרי־כן הביא כיור וכד עשויים מַתֶּכֶת נוצצת כזהב וַיִּצֶק מים על ידיהם — בתחלה על ידי גברתו ואחרי־כן על ידי האורֵחַ — וינַגֵב אותן במַגֶּבֶת צחורָה. ככלותו את עבודתו פנה וילך לו הצדה ובידים שלובות על חָזֵהו עמד בפִנתו בלי־נוע, כפֶסל עשוי ברונזה כֵהָה.

בעלת־הבית היפה שלחה את ידה העדויה טבעות ותקח מהמטעמים ותאמר אל יוחנן בבת־צחוקה על שפתיה:

— אֱכֹל ושתה גם אתה!

יוחנן אכל בתֵאָבון רב, כי אחרי נדודָיו הָאֲרֻכִּים בדרכים עקלקלות היה רעב מאד.

גמר נגש אליהם שנית ויצק מים על ידיהם. האשה רמזה לנער בעיניה, והוא הגיש לה גביע מלא יין־רֶקַח טוב, ואחרי־כן נעלם בלי רעש מאחורי המסך. האשה הגישה את הגביע אל שפתיה ותטעם מהיין ותקרא:

— לְחַיֶּיךָ, אורְחִי, אני שותה!

הוא לקח את הגביע מידה וַיַּגֵּשׁ אל שפתיו וַיִּגְמָא בצמאון לגימה גדולה. מיד עבר בעורקיו איזה לַהַט כלהט־אש, ראשו הלך סחַרחַר ונפשו התלהבה בְשָׂשׂוֹן־שִׁכָּרוֹן... — — —

(המשך יבא).

תרגם **א. בן־אורי.**

א. גלמן.

מַעֲשֶׂה בְקַו־שֶׁמֶשׁ קָטָן.

היה בקר אביב. השמש השכימה לִזְרֹחַ על הארץ ותשלח את קוי־אורה אל כל עבר.

טבלו קוי־השמש בטל, אשר יָרַד בֶּן־לַיְלָה על פרחי השדה ועל העצים שביער ויזהירו שִׁבְעָתָיִם; הם השתעשעו בְּצַלְמָם הנשקף להם מנטפי הַבְּדֹלַח וישתובבו כנערים בעלותם מן הָרַחְצָה.

וקו קטן אחד התהולל מאד: החליק לו על פני הדשא הָרַעֲנָן, קפץ מפרח לפרח, הציץ בְּסַקְרָנוּת של פעוט לתוך הפיות הַקְטַנְטַנִּים של עלי העצים, השואפים לאור תמיד.

ויהי הקו עושה כה וכה, בפזזו על צַמֶּרֶת העץ — ואחד העלים פָּעַר פה ויבלעהו כלו ויסגר עליו ולא נודע כי בא אל קרבו. וירד הקו ויחדר אל תוך העץ פנימה וַיִּעָלֵם מעיני אמו — השמש.

בקשה השמש את בנה האובד ותשלח קוים אחרים אחריו לְחַפְּשֵׂהוּ. — והיא לא ידעה, כי נפל בשֶׁבִי.

וַיָּפוּצוּ קוי־השמש בכל היקום, לבקש את אחיהם הָאוֹבֵד, — ולא מצאוהו; ורבים מהם תעו בדרכם ויפלו בשבי גם הם.

וקו השמש, בשבתו במאסר, נשבע, שלא ישכח את מוצאו כל הימים: הוא ישאף תמיד למרום, מקור מַחְצַבְתּוֹ, ויעבד גם פה בשֶׁפֶל את עֲבוֹדַת הָאוֹר...

ויהי בשבת קו־השמש בתוך העץ — וַיִּבֹּרֵךְ העץ בגללו: גדל ורחב ברום ובתחת, הכה שרש בְּעֹמֶק האדמה; הִשְׂתַּגְשֵׂג וישלח ענפים, עשה פרי נחמד למראה ומתוק לַחֵךְ.

אולם גם על העץ החסון ההוא הקיץ הקץ: באו בני־אדם, הֶעֱבִירוּ עליו משור ויכרתוהו משרש; אחר כן הֵנִיפוּ עליו קרדֻמותיהם החדים וַיְרַטְּשׁוּהוּ בלי חמלה. —

אז קרא דרור לקו השמש ויצא ממאסרו וימהר לשוב השמימה, מקום מולדתו אשר הִתְגַּעְגַּע עליו זה כמה.

אך — מהר נוכח הקו הזה לדעת, כי שגה עד מאד: שם במרום הביטו עליו הכל מגבוה וּבִשְׁאָט־נפש ויבוזו לו, כי במה נחשב הוא, באורו הַקָּלוּשׁ וחֻמו המעט, לעמת השמשות הגדולות עם נָגְהָן הַמְּעַוֵּר ואִשָּׁן הלוהטת! ואחדים מדרי מעלה, בחמלם על הקו הַמְסֻכָּן הזה, הושיטו לו נדבה: שַׁבְרִירֵי אור וחֹם...

ויתעצב הקו מאד, בראותו את שפלותו, וכלמה כסתה את פניו. — וינחם בלבו על עזבו את בית־כלאו, אשר שם מצא לו כַּר נִרְחָב לעבודה, משאת נפשו: להפיץ אור וחֹם...

וימהר הקו וירד עוד הפעם ארצה.

ויהי בבואו על הארץ — ויבקש את העץ, אשר ישב בו בראשונה, חפש, חפש — ולא מצאהו, כי פנוהו משם האנשים ויקחוהו לשימו בבנין. — רק שבב קטן אחד נח לו מן הצד במעבה־היער, כי בחטֹב הבנאים את העץ, נִתַּז הַשְּׁבָב ממנו הצדה ולא ראוהו האנשים ויעזבוהו.

ויכר קו־השמש את השבב וימהר לבוא אל תוכו.

ויהי לעת ערב, ותצא אשה עניה מן הכפר אל היער ללקט עצים, למען הַסֵּק את התנור אשר בביתה; ותרא האשה את השבב ההוא ותאספהו אל סנרה.

ובבואה הביתה, שמה האשה את השבב על האח וַתַּצֶּת בו את האש, להאיר מעט את ביתה הדל; ונכדה הצעיר לקח את ספרו וישב על יד האש ויקרא בו. —

אז הגיח קו־השמש מתוך השבב הדולק ויופע לפני הנער ויאר את עיניו בתלמודו, ויחדר גם אל לב הנער לחממו. וישאר שם — — — — — — — — — — —

...ולא התגעגע עוד הקו אל מקורו למעלה, כי מצא את תקונו בלב הנער הַקָּטָן...

לְמַעַן הַקְּטַנִּים

מ. גלנבר ג.

אֲחוֹתִי.

רוּחַ אַט מְחַבֶּקֶת,
לוֹטֶפֶת, מְנַשֶּׁקֶת,
מְסַלְסֶלֶת בְּרֹךְ
שַׂעֲרוֹת אֲחוֹתִי הַחֲמוּדוֹת.

קֶרֶן־אוֹר מְזֻהָבָה,
עַלִּיזָה, שׁוֹבֵבָה
טוֹבַעַת בְּתוֹךְ
עֵינֵי אֲחוֹתִי הַכְּחֻלּוֹת.

וְהַשֶּׁמֶשׁ נְשִׁיקָה
לַאֲחוֹתִי מַעֲנִיקָה,
הַשְּׁלוּחָה מֵרֹם
לְשִׂפְתֵי אֲחוֹתִי הַוְּרֻדּוֹת.

לֵוִין קִיפְּנִיס.

הַיּוֹרֶה.

(מַעֲשִׂיָּה לְתִינוֹקוֹת).

א.

יָמִים רַבִּים הָיוּ הַשָּׁמַיִם טְהוֹרִים, יָמִים רַבִּים הָיוּ הַשָּׁמַיִם בְּהִירִים. בַּיּוֹם זָרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ הַחַמָּה וְשָׁלְחָה קַרְנַיִם שֶׁל זָהָב — הָיוּ הַשָּׁמַיִם תְּכֻלִּים; בַּלַּיְלָה הוֹפִיעָה הַלְּבָנָה הַזַּכָּה וּסְבִיבָהּ כּוֹכָבִים שֶׁל פָּז — הָיוּ הַשָּׁמַיִם כְּחֻלִּים.

כִּי יָפִים הַשָּׁמַיִם בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וַעֲמֻקִּים מְאֹד וְכָל כֶּתֶם אֵין בָּהֶם.

רַק פַּעַם בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, — וְהַלְּבָנָה הָיְתָה אָז זַכָּה מְאֹד, וְהַכּוֹכָבִים הָיוּ נוֹצְצִים מְאֹד וּתְכֵלֶת הַשָּׁמַיִם הָיְתָה עֲמֻקָּה מְאֹד — נִרְאוּ לְפֶתַע פִּתְאֹם בִּקְצֵה הַשָּׁמַיִם עֲנָנוֹת קַלּוֹת, עֲנָנוֹת אֲפוּרוֹת וְשׁוּלֵיהֶן לְבָנִים וּמַזְהִירִים כַּשֶּׁלֶג. וְהָעֲנָנוֹת הַקַּלּוֹת הִתְפַּזְּרוּ לְכָל צַד וְהִתְחִילוּ לָשׁוּט אֶל מוּל פְּנֵי הַלְּבָנָה.

— „מִי הֵן הָאוֹרְחוֹת הָאֲפוּרוֹת הָאֵלֶּה וְלָמָּה בָּאוּ לְכַסּוֹת אֶת פְּנֵי הַשָּׁמָיִם?" — שָׁאֲלוּ הַכּוֹכָבִים אֶת הַלְּבָנָה.

וְאוּלָם בְּטֶרֶם הַלְּבָנָה עָנְתָה לָהֶם — הִגִּיעָה כְּבָר הָעֲנָנָה הָרִאשׁוֹנָה עַד אֶמְצַע הַשָּׁמַיִם וְכִסְּתָה אֶת פְּנֵי הַלְּבָנָה כְּמוֹ בִּצְעִיף אָפוֹר שָׁקוּף. וְאַחֲרֶיהָ בָּאָה הַשְּׁנִיָּה וְהַשְּׁלִישִׁית, עֲנָנוֹת קַלּוֹת לְאֵין מִסְפָּר. זוֹ שָׁטָה וְעוֹבֶרֶת וְזוֹ שָׁטָה וּבָאָה. הִתְחַמְּקָה הַלְּבָנָה מִן הָעֲנָנָה הָאַחַת וּבָאָה הַשֵּׁנִית וְכִסְּתָה אוֹתָהּ. רָאוּ הַכּוֹכָבִים וְהִתְחִילוּ זוֹרְקִים בָּהֶן חִצִּים שֶׁל זָהָב לְהַבְרִיחַ אוֹתָן — וְלֹא יָכְלוּ, כִּי רַבּוּ הָעֲנָנוֹת מְאֹד וּמַחֲנוֹת־מַחֲנוֹת בָּאוּ וְהִתְפַּזְּרוּ עַל פְּנֵי כָל הַשָּׁמַיִם, הִתְפַּזְּרוּ וְשָׁטוּ הֵנָּה וָהֵנָּה וְכֻלָּן צוֹפוֹת לָאָרֶץ מָטָּה, כְּאִלּוּ הֵן מְחַפְּשׂוֹת דְּבַר־מָה.

רָאֲתָה הַלְּבָנָה וְנֶעֶלְמָה, רָאוּ הַכּוֹכָבִים וְהִסְתַּתְּרוּ וְחֹשֶׁךְ הָיָה עַל פְּנֵי הַשָּׁמַיִם וְעַל פְּנֵי הָאָרֶץ. —

ארנסט טרַמפה.

מֶלֶךְ יְהוּדָה.

ספור מימי הבית הראשון.

ד. בִּירוּשָׁלָיִם.

על ראש הגבעה, שעליה עוברת הדרך המובילה ירושלימה מצפון, עמד הַהֵלֶךְ נשען על מטהו ויתבונן בהשתוממות אל העיר הרבה והבצורה, אשר התנוססה לנגד עיניו בְּשִׂיא-מגדליה ובהמון בתיה הגדולים והקטנים.

עת רבה השקיף יוחנן על-פני העיר — וְעַצֶּבֶת תְּקֵפָה אותו בהעלותו על לבו, כי לא נָקֵל יהיה לו למצא את בית אחיקם בן שפן. הוא העיף את מבטו אל השמש, אשר שָׁקְעָה לפאת-ים, ובצעדים מהירים ירד במורד הגבעה.

הוא קרב אל שער-העיר על-פני מִלּוֹא-אבנים חזק שהיה נטוי ממעל לבור עמֹק. אחרי הבור, על שפתו, השתרע קיר-חומה נמוך, שמתוכו התנשאו צריחים נִשָּׂאִים. ושם הלאה, הַרְחֵק אחרי הקיר הזה, עמדה החומה הגבהה והחזקה, שאותה ראה בעמדו עוד על הגבעה.

זמן-מה עמד הנער הרועה על-פני המִלּוֹא ובהשתוממות רבה התבונן אל הצריחים והמגדלים האֵיתָנִים — ואחר עבר הלאה ויבא תחת כִּפַּת-השער. הוא ירד במַדְרֵגות אחדות ויעמד לפני מַרְתֵּף המִגדל, שבו היה בנוי השער. מתוך סַקְרָנוּת הביט יוחנן פנימה וירא שם אנשי צבא יושבים מסביב למדורה קטנה, אשר האירה בשַׁלְהַבְתָּהּ את פניהם השזופים ותַצֵּת זִיו בַּאֲזֵינָם. הם שתו יין אָדֹם בספלים שטוחים, לשונם היתה זרה לו, ועל-ידי זה הכיר לדעת, כי הם הנם בני אותו הגזע שאליו שיכים אנשי-הצבא, אשר ראה אותם לפני שבוע ימים בלוית המלכה. האנשים המְזֻיָּנִים נשאו אליו את עיניהם ויתבוננו בו במבטים חודרים. אז מהר לעבר את השער ויבא העירה.

צִלְלֵי-ערב נִטְּשׁוּ על--פני הרחוב. רק אור קָלוּשׁ חדר שמה מבעד לקירות-הבתים הגבהים. אולם המוני אנשים מלאו את הרחוב הָאָפֵל לְמֶחֱצָה. למרות רצונו נמשך יוחנן אחרי ההמון הנוהֵר, מבלי אשר מצא את לבו לשאל את פי אחד מהם לבית אחיקם. משני עֶבְרֵי הרחוב היו חנויות פתוחות לרוחה, שבתוכן ישבו חֶנְוָנים בחצי האפל הקריר בין סחורותיהם וחכו לקונים. אזרחי-העיר לבושי-הָדָר שוטטו הנה והנה בחשיבות רבה; שער-ראשם ירד תלתלים על שכמם, וביד כל אחד מַטֵּה ארֹךְ מְחֻטָּב יפה וגֻלַּת-כסף בדמות עָלֶה על ראשו. גם נשים לבושות צֶבַע-רִקְמָתַיִם וכלילות-יופי הלכו הָלֹךְ וְטָפֹף ועיניהן השחורות והגדולות צָחֲקוּ אל הנער החָסון והיפה, העובר על-פניהן נבהל ומֵבִישׁ, והָעֲכָסִים אשר ברגליהן השמיעו קול-צלצול עליז. בין ההמון נדחקו עבדים מגֻלְּחֵי-ראש, אצים תחת כֹּבֶד-משאם; בעלי-מלאכה עם כלי-עבודתם ושוֹאֲבֵי-מים הנושאים נאֹדות מלאים מים על שכמם; אכרים לבושים עור-כְּבָשִׂים עברו נדהמים אחרי זְקַן-כפרם. ואנשי-צבא מְזֻיָּנִים התהלכו בקומה זקופה ויביטו בגַאֲוָה ובוז על כל אלה שלא היו חגורים כלי-מלחמה. ובתוך הֶעָרֶב-רַב הזה עברו גמַלים עמוסים חבילות גדולות, שנגעו כמעט בקירות-הבתים בשני עברי הרחוב.

יוחנן היה הָמוּם מהשאון הגדול וראשו הלך סחַרְחַר. עוד מעט ונלחץ אל קיר-בית על-ידי גמל טעון משא כבד, אולם הוא קפץ בזריזות הצְּדָה ויעמד על מפתן חנות אחת. מהר התאושש ויבט אל תוך החנות, ששם הבריקו מתוך הָאֲפֵלִית כלי-מתכת ממֹרָטים. הסוחר אשר ישב בין סחורתו, קם ממקום-מושבו ויבקשהו בתנועת-יד של אֲדִיבוּת לבא החנותה ולבחר לו מהכלים. יוחנן הביט נָבוֹךְ אל הסוחר ויען:

— אך רועה אנכי, אדוני, ואין לי במה לקנות ממך אף את הקל שבכליך; לכן עלי להשָּׁאֵר לפני מפתן-חנותך.

הסוחר אמר אליו בצחוק:

— הלא הנך נושא אַשְׁפָּה וקשת ומראך כמראה איש-צבא. בֹּאָה איפו פְּנִימָה והתבונן כאות-נפשך בנשק אשר בחנות, כאשר יעשו זאת, בני-הנעורים. ויען אשר הֱבִיאֲךָ ה׳ עד לפני פתח חנותי, שְׁבָה ונוחה פה זמן-מה; הֲלֹא רואה אנכי, כי רגליך מְכֻסּוֹת אֲבַק-הדרך.

בפסחו על שתי הסעִפים ישב יוחנן על כסא קטן עשוי עץ-תֹּמֶר. הסוחר הביא ככרות-לחם אחדות וּבַכּוּרוֹת בסל וישם לפני האורח. הנער הֵעִיף נאות להצעת האיש ויאכל בתֵאָבוֹן, כי מאז הצהרים עשה את דרכו באין מַעֲצוֹר. הסוחר ישב למולו ויבט אליו מתוך שבע-רצון. לסוף, כאשר גמר יוחנן לאכל ויביע לו את תודתו, אמר אליו בעל-החנות:

— צוֹרִי אנכי, חָרַשׁ-ברזל, ושמי חָנוּן; אולם עתה אני עובד לה׳ אלהי הארץ הזאת, אשר בתוכה אני יושב, ואשתי היא בת-עמך. הגידה לי: מי אתה ומה תבקש פה בעיר הזאת?

יוחנן הגיד לו את שמו ומַטְרַת באו ירושלימה.

הנך בא אפוא מארץ בנימין לעבד את המלך — אמר הצוֹרי; — אולם מי יודע אם יעלה הדבר בידך להתיצב עוד היום לפניו. איפה חושב אתה לָלוּן הלילה?

יוחנן בִּטֵּא את השם אֲחִיקָם בן שפן.

— אל אחיקם בן שפן! — קרא הצורי בקפצו ממקומו. — האם לא ידעת, כי הוא יושב בעיר העֶליונה, אשר חומה מפרידה אותה מהרובע הזה, שבו יושבים אנחנו בעלי-המלאכה והסוחרים? ועם בוא השמש הלא סוגרים את השער. רֵד ועבֹר את הרחוב הזה ובאת אל השער התיכון שבו עוברים אל העיר העליונה; ובעברך את השער תפנה לְעֵבֶר הימין — ושם, לא רחוק מהשער, תמצא את הבית שאותו אתה מבקש. לך לשלום וה׳ ישמר את דרכך!

יוחנן נפרד בברכה מאת האיש וימהר ויצא החוצה.

החשך כסה כמעט את הרחוב הצר. ואף כי מלמעלה על הקירות הגבוהים עוד הִבְהֵב נֹגַהּ אדמדם, בכל זאת הכיר הנער הרועה, אשר הסכין מעודו להתבונן אל אותות השמים, כי כבר ירדו הדמדומים ועוד מעט ויבא הלילה. בדאגה רבה חִפֵּשׂ בעיניו את השער. הוא עמד לפני קרן הרחוב, שמשם נפרשו שני רחובות. איזה מהם הוא אפוא הימני המוביל אל השער? את זאת לא יכל יוחנן להכיר. הוא נשך בחמתו את שפתו התחתונה בשִׁניו ויתמרמר בלבו על הצורי על אשר לא תאר לפניו את הדרך בדיוק נמרץ.

הרחובות היו ריקים כמעט מאדם. פתאם עברו על-פניו שני אנשים לבושי הָדָר. יוחנן קָרַב אליהם בברכו אותם בשלום, למען שְׁאֹל אותם את הדרך אל השער. אולם האנשים בראותם אותו הרימו את מקלותיהם, ואחד מהם קרא:

— גש הלאה, פוֹחֵז! ולא — נַרְאֶה לך את נַחַת זְרוֹעֵנוּ!

וכאשר נשאר יוחנן על עמדו מַשְׁמִים ונבוך, מהרו שני האנשים ויעברו הלאה לדרכם, ולאזני יוחנן הגיעו דברי השני: „הוא הקדים לצאת החוצה. הן לא פָּנָה עוד היום! הַחזיקה היטב במעילך, עתניאל, ויהי נא מקלך מוכן בידך, כי הגנבים כבר משוטטים בחוצות.

מה זאת? הלגנב יחשבוהו? דמו זָרַם אל פניו מבושה וָכַעַשׂ, ויפן ויעבר אל הרחוב אשר לְעֵבֶר השמאל, מפני שהשנים עברו אל הרחוב הפונה ימינה — ולוּ הלך אחריהם, אז בלי-שֶׁפֶק היו מרימים קול-צעקה, שיבאו לעזר להם מיד הגנב הָאוֹרֵב להם בחוצות. אולם המשעול, שבו אחז את דרכו, נטה בלי-הרף לְעֵבר השמאל והרחוב הלך הלֹך וָצַר הלך והתעַקֵּם. הנה נראו עוד בתים זעיר שם, זעיר שם והנה עברו תְּעָלות צרות ומִנְהָרות מקורות. נוסף על זה יָרַד הדרך במִדְרון הלך וירד. ובמקומות אחדים היו גם מדרגות-אבן עקֻמות ופסולות מיוֹשֶׁן. כל הסביבה היתה ריקה מני אדם ושקועה באפלה. דלתות הבתים היו סגורות; רק מעל הגגות הגיעו אליו נגונים רכים ומסֻלסלים של נשים.

בַּאֲחָה חרישית נואש יוחנן מתקותו למצא את השער התיכון. ואיזו תוֹעֶלֶת תצא לו מזה לו גם ימצא את השער? הלא היה כבר סגור! עתה החליט בנפשו למצא לו איזה פנה ברחוב לְבַלּות שם את הלילה. אולם גם עצתו זאת היתה לָאַל: כלבים רְעֵבִים וכחוּשים הלכו בעקבותיו בּיללה וּנְהִימָה. בתחלה רק כלבים אחדים, ואחרי-כן נוספו עליהם עוד רבים ויהיו למחנה גדול. מכל עבר ופנה נָהֲרוּ אליו הכלבים ובעזות שמרו את צְעָדָיו. פחד גדול תָּקַף אותו. מה יעשה אם העדה הרְעֵבה הזאת תתנפל עליו לטָרפו? הוא לא יכל גם לַחֲשב שיתן תנומה לעיניו. עליו היה רק לבקש לו כַּרְכֹּב על איזה בית, אשר עליו יוכל לשבת לבטח עד אור-הבקר לבלי הֱיות לטֶרֶף לשִׁני החיות הרעבות האלה. אבל איפה ימצא לו מקום כזה? נרגז מפחד התנפל על מחנה הכלבים וַיַּךְ בהם במקלו. ביללה מרה התפזרו הכלבים לכל עבר; אולם באִיום גדול מאשר בתחלה עלה קול-נביחתָם הַצָּרוּד מהפִּנות האפלות.

פתאם נפתחה דלת בקול-חֲרִיקָה, קרן-אור נפלה על-פני הרחוב וקול צַוְחָנִי קרא:

— מהרה, באה הביתה, אֲדוני! לא פִּלַּלְנו, כי תבא עוד הערב. אולם הכל מוכן, ושפחתך מחכה לך.

יוחנן הבין, כי לא אליו נתכונו הדברים. אולם ברגע הזה קפצו אליו הכלבים בעינים לוֹהֲטות ובשִׁנַּיִם חֲשׂוּפוֹת המשמיעות קול-חריקה. הוא הרים את מקלו ויך בו בכח על קָדקד הכלב הראשון, עד שֶׁהַלָּז נפל ביללה ארצה, — וכהרף-עין קפץ אל תוך הבית וימהר ויסגר את הדלת אחריו.

האשה הזקנה, אשר פתחה את הדלת, נִרְתְּעָה לאחוריה וזעקת-אימה התפרצה מפיה:

— הו, רוצח! אלהים גדולים הושיעו-נא!

ובנפלה לפניו על ברכיה, התחננה אליו בידים פרושות:

— רחם-נא עלי, אדוני, חוסה על נפש זקנה!

יוחנן מָחָה את הַזֵּעָה הקרה מעל מצחו, בחשבו בלבו: כמה תלָאות מצאו אותו בדרכו, אל עיר-המלוכה! האנשים בחוץ חשבוהו לגנב, הזקנה המשֻׁגָּעָה הזאת חושבת אותו לרוצֵחַ!

בסַעֲרַת-רוּחו פנה אל הזקנה, אשר לא חדלה מהתחנן לפניו, ויאמר אליה:

— קומי, אשה, אינני רוצח! — מֶחֲמַת הכלבים הרעבים נמלטתי הנה. הגידי לי, האם אין לך איזו פנה בבית, אשר שם אוכל לשבת לבטח עד אור-הבקר?

אימת-הזקנה נהפכה לְקֶצף. היא קמה מִכְּרוֹעַ על ברכיה ושטף קללות נמרצות התפרץ מפיה, בחפצה למצא לה בזה תַגְמוּל חֵלֶף פחדה והכנעתה בתחלה:

— הו, כסיל! האם הבית הזה הוא בית-מלון לכל עובר אורח? ראו גם ראו את הבחור הזה! הוא מתפרץ בלילה אל נְוֵה דל ושואל מקום ללון, כאלו היה פה בן-בית! לֵךְ לך כל-עֻמַּת שבאת! צא מפה! — ובידה הרזה וְהַחֲשׂוּפה הראתה לו אל עבר הרחוב.

יוחנן נשען בגבו אל הדלת ויאמר בשִׁוְיון-רוּח:

— פה אֶשָּׁאֵר! התאמרי להשליכני החוצה לְשִׁנֵּי הכלבים?

הזקנה הביטה ברגז אל האורח הַטַּרְחָן ותאמר:

— טוב לך, כי תצא מזה, הנער! אינך יודע לאיזה בית הובילוך רגליך; רעה נשקֶפֶת לך בזה.

— לא גדולה מאשר בחוץ, — ענה יוחנן בקשיות-ערף. אני נשאר פה!

ברגע ההוא נפתחה דלת בירכתי המבוא, ובעדה התפרץ זרם-אור וַעֲתַר-קטרת.

— רבקה! — נשמע קול עָדִין. — את מי תדברי?

ובפתח עמדה אשה לבושה פאר, מזהירה בשפעת אור-מנורות ותבט בתִמָּהוֹן אל פני יוחנן. אחרי-כן פנתה אל הזקנה ותאמר אליה:

— רבקה! האיש הזה בא בצל-קורתי, ולכן ילין פה הלילה.

הדלת נסגרה, ויוחנן נשאר במבוא המוּאָר באור כֵּהֶה של עֲשָׁשִׁית. רבקה דברה אל נפשה דברים לא-מוּבָנִים. היא לקחה בידה האחת את העששית מִמַּצְפַּק-הקיר ובידה השנית נתנה אות ליוחנן ללכת אחריה. הנער הלך אחריה עד באם אל חדר צר. בחדר עמדה מטה נמוכה ועליה מַצָּע ושמיכה. זה היה, כנראה, משכב הזקנה. מתוך אי-רצון הֶרְאַתָה לזר לשבת על המטה, ואחרי-כן נֶעֶלְמָה מאחורי מָסָךְ שהוּעַם צבעו. יוחנן ישב על המטה וחִכָּה. כעבר רגעים מספר בא החדרה בַּלָּאט נער יפה-תֹאַר, צבע-עורו כֵּהֶה — וגָמִיש כנָמֵר, אשר בשם זה נקרא. בידיו נשא כיור-נחשת גדול וכד מלא מים. הוא כרע לארץ ויצק אל תוך הכיור מים חמים הנודפים ריח-בשֶׂם. בידים מהירות התיר לאורח את רצועות סַנְדָּלָיו וישם את רגליו במים ויחל לרחצן בחריצות רבה מֵאֲבַק-הדרך.

יוחנן הביט אל הנער בחבה, ולסוף שאל אותו:

— הגד-נא לי, הנער, מה משפט הבית הזה, אשר אנכי נמצא בו עתה? ומי היא גבִרתך?

נָמֵר נשא אליו את עיניו הצוחקות, ובהראותו באצבעותיו על שפתיו, הניע בראשו, ותַלְתַּלָּיו הקצרים והשחורים כעורב נפלו על צוארו המוּצק כעמוד-שַׁיִשׁ.

— מה — קרא יוחנן בתמהון — האם סגר אלהים את פיך? או אולי אָסרו עליך לדבר?

הנער הכושי הביט אליו בפחד; הוא פתח את פיו ויראה לו, כי חצי לשונו נֶחְתָּכָה.

— אלהי ישראל! — קרא יוחנן נפעם ונרעש. - מי עשה לך זאת?

הנער הַמְסֻכָּן הביט על סביביו בפחד ויור בזהירות על הדלת.

— את מי אתה חושב? — חקר אותו יוחנן. — את גְבִרְתֵּךְ?

הנער הניע בראשו, ובשלבו את ידיו על חָזהו, הביט בעצב אל יוחנן, כמו חפץ להגיד: — אל תשאל אותי, כי איככה אוכל לענות לך?" — אחרי-כן לקח בחָפְזָה את הכיור ואת הכד בידיו ויצא בלאט כל-עֻמַּת שבא.

הזקנה שבה החדרה ותאמר אל יוחנן:

— הגְבֶרֶת מחכה לך. הסר מעליך את הקשת והאַשְׁפָּה ופשט את מעילך, כי כן לא יאה לבא לפניה.

מבלי דַבֵּר דבר עשה יוחנן כאשר אמרה לו הזקנה. היא פתחה דלת נמוכה בירכתי החדר ותאמר אליו בלחש: „דֶרֶךְ פֹּה", ותרם את מסך הפתח. בלב נפעם עבר יוחנן את המִפְתָּן. המסך הורד מאחוריו — והוא עמד בחדר האשה הצעירה.

ריח-בשם נעים עצר כמעט בעד נשימתו. הוא הביט בהשתוממות רבה על סביביו. תפארת כזאת לא חזו עיניו מעודו אף בחלום. כפות-רגליו טבעו בתוך הצמר הרך של שְׁטִיחַ מעשה-רוקם ועליו מֻרְקָמים צפרים מְנֻמָּרות בהתעופפן בין צִמְחֵי-הים. גם על כתלי-החדר היו פרושים שְׁטִיחִים ויכסו חלון ודלת; עליהם היו מֻרְקָמים אריות-זהב על יסוד ירוק בין תמרים גבוהים ורעננים. למול יוחנן שכבה האשה על ערש רך. מאחוריה עלו שלהבות כחַלְחֲלות מתוך אַגַּנֵּי-בדולח. עשן-הקטרת התנשא בעִגּוּלים יפים, ועששיות יקרות, שהיו תלויות אל הספּיר זָרְעוּ אור רך על שמלות האשה.

— גש הנה! — אמרה בעלת-הבית אל יוחנן. — הלא אורחי אתה. שְׁבָה פה. — ובדברה הראתה לו על מושב מְרֻפָּד שעמד על ידה.

„אֲנִי הַגֶּבֶר רָאָה עֳנִי בְּשֵׁבֶט עֶבְרָתוֹ"

ואני מתעמק. חפץ אני לתפש את ירמיהו בדמיוני.

ומיד נזכרתי ברבי יונה הזקן, שהיה בא לעירנו בכל שנה בשבעה עשר בתמוז, לאסף את הכסף, שֶׁבְּקֻפּוֹת ארץ ישראל.

חדרנו היה אצל בית הכנסת, ועל כן היינו יוצאים ונכנסים אל בית הכנסת בכל שעה ושעה. היה נעים לנו לראות איך רבי יונה הזקן יושב על הארץ, אוחז סדור בידו ובוכה כתינוק.

בודאי צדיק גדול הוא, החלטנו כלנו.

ובאותו היום שהרבי ספר לנו על אֹדות הנביא המקונן ירמיהו, החלותי לציר את דמותו של הזקן רבי יונה בְּצִבְיוֹן יותר חשוב, ערכתי לו דמות הנביא.

ובכל „תשעת הימים" ההם, הייתי מתגנב מן החדר בשעה הראשונה אחר חצות היום, והייתי נכנס אל בית הכנסת, משום שאז היתה שעתו הקבועה של רבי יונה לערך את סדר חצות שלו. הייתי אוהב לענד ולהסתכל בעינים השחורות היושבות עמק בְּחוֹרֵיהֶן, שנוצצות יותר בשעה שהן מְשַׁפְשָׁפוֹת בדמעות.

וכל שהרביתי להסתכל בזקן הזה, כן הִרבה דמיוני לציר לפני. הרי הרבי ספר לנו, כי ירמיהו הנביא לא מת עֲדַיִן, אלא הוא מסתובב ביערים וּמִדְבָּרִיוֹת, ומקונן על חרבן ירושלים. אפשר. מי יודע? אפשר שזהו בעצמו.

את מחשבותי אלה ספרתי תיכף להירשלי, שהוא היה מֻחְזָק אצלי לנבון־דבר. הלז שמע ונענע בראשו, כאומר: גם אני חושב כך.

הנך יודע מה?, קרא אלי אחרי חשבו מעט — מחר תקרא גם אותי, יחד נִסְתַּכֵּל באיש הפלאי הזה, אפשר יתבונן בנו. אפשר ידבר אתנו דבר מה ונִכָּנס אתו בשיחה.

למחרת היום ההוא. עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב היה. נִשְׁתַּחְרַרְנוּ מן החדר בשעה השתים־עשרה. התלמידים כבר יעדו את המקום, שיוכלו לטוש בַּבְּרְקָנִים בלי מפריע. מרב שמחת החֹפש הַמֻּקְדָּם הזה, שכחו גם לקחת ספרים מן החדר, ובטיסה אחת עמדו כבר על המגרש שמאחרי בית המרחץ, ששם היו מתאספים עוד נערים תלמידי חדרים אחרים. היו צריכים עוד לעבר את הנהר דרך הַמַּעְבָּרָה ומשם עוד כִּבְרַת ארץ קטנה ביניהם ובין הַבַּרְקָנִים.

אני והירשלי שבנו. נזכרנו בדבר שנדברנו אתמול. כל הנערים נסו לִזְרֹהַב בנו, כי נלך אתם בחברתם, אבל אנחנו סֵרַבְנוּ. וכיון שראו החברים כי לא תועלנה להם הַהַפְצָרוֹת, כעסו. ובתור נקמה, קראו כלם; הירשלי מזיק! הירשלי מזיק!

הפעם לא נֶעֱלַב הירשלי. רעיונו היה תפוש ברבי יונה הזקן.

בבאנו לבית הכנסת מצאנו כבר את הזקן יושב על הַשַּׂרְפְרַף שלו. הַמַּרְפֵּק של ידו השמאלית נשען על הַבֶּרֶך, והראש על כף היד. לא נשמע היה קול יללה אלא גניחות, גניחות, מלים מְקֻטָּעוֹת ואחריהן אנחות, אנחות. והעינים, שהיו שקועות בתוך הסדור, היו מְטַפְטְפוֹת טפות, טפות.

לסוף הרגיש בנו הזקן. מבטיו הוציא מתוך הסדור ונעץ בנו. ראה אותנו עומדים וּמִסְתַּכְּלִים בו בְּסַקְרָנוּת גדולה.

דיה היתה לנו שאלה אחת מצדו, כדי שנִכָּנס אתו בשיחה ארֻכה. הוא שאל אותנו מי אנחנו? והירשלי החל תוך כדי דבור לספר הכל, כי הִשְׁתַּחְרַרְנוּ זה עתה מן החדר, וכי חברינו הלכו לתלש ברקנים. הכל, הכל ספר לו. והזקן ישב ושמע בתמימות כאלו אליו נוגעים הדברים.

— ילדים! הלמדהם מגלת איכה? שאל אותנו פתאם.

— בודאי למדנו.

— ומי זה כתב את המגלה? הוסיף הזקן לשאל.

לשאלה הזאת, נפגשו מבטי את מבטי הירשלי. מחשבה אחת היתה אז לשנינו. גם אני, גם הוא חשבנו, כי תכף יתודע אלינו ויאמר: הידעתם מי כתב את המגלה? אני בעצמי כלומר, אני ירמיהו.

— ירמיה כתב את המגלה — ענינו — הרבי ספר לנו.

אז הושיב אותנו הזקן אצלו, והתחיל לספר לנו ספורים על אדות חרבן שני בתי מקדש, שהיו לישראל, ועל חרבן בֵּיתָר, ועל יתר החרבנות שהיו בישראל.

ומה נעימים היו ספוריו. כמה מְלַבְּבִים היו אותם הספורים העתיקים. גם הרבי היה מספר לנו מעט על אדות אותם הַמְּאֹרָעוֹת. אבל מה גדול היה ההבדל! ספורי הרבי היו מספרים בקרירות גדולה, וגם לא מובנים היו לנו כל צרכם. והזקן תאר לנו את אותם הדברים בצבעים בהירים, עד, כי נדמה לנו, כי אנחנו חיים בתקופה ההיא, וכי לעינינו נעשים המעשים האלה.

וכיון שהגיע אותו הזקן לתקופת „בַּר כּוֹכְבָא" אורו פניו. דבורו נעשה מעתה יותר חזק. הוא הרבה לספר על אדות גבורתו וגבורת אנשי חילו, שאסף תחת דגלו להתקומם נגד חיל רומי, הוא ספר על אדות רבי עֲקִיבָא ותלמידיו, שנספחו על אנשי צבאו,

— גבורים היו, צעירים! כלה הזקן את ספורו. אנחנו, הזקנים, יושבים על הארץ, אנחנו מְבַכִּים את ההרס — את החרבן, והדור הבא צריך להתעסק רק בְּבִנְיָן ולא בדמעות.

ואנכי, אף כי לא יכלתי לִתְפֹּשׂ אז בְּשִׂכְלִי הילדותי את כונת דבריו האחרונים, אך בלבי הרגשתי איזו תְּסִיסָה, איזו התעוררות. איזו שאיפה להיות גבור ישראל כבר כוכבא.

מרדכי גולדנברג.

שִׁירֵי־קַיִץ

א. חֹרֶב.

עוֹרְבִים צָרְחוּ לַגֶּשֶׁם — וְהַגֶּשֶׁם לֹא בָא!
אָבֵל, נָדַם הַשִּׂיחַ, הוֹרִיד רֹאשׁוֹ, לֹא זָע.
וּכְבָר אָבְדָה כָּל תִּקְוָה וַיִּתְעַלֵּף הַצִּיץ;
שָׁוְא הַדְּבוֹרָה תְּחַפֵּשׂ לָהּ נֵטֶף שֶׁל מַיִץ!

וְהַנַּחַל — מַה־צָּמַק בִּגְדוֹתָיו וַיְהִי
כְּתִינוֹקֶת יְתוֹמָה הַמִּתְיַפְּחָה בִּבְכִי;
עַל גְּדוֹתָיו סַרְטָנִים יִזְחֲלוּ אַט־אָט —
וְהַשַּׁחַק כַּבַּרְזֶל: עָב קַל אֵינוֹ שָׁט!

וּכְבָר כְּמָרִים הִקִּיפוּ הַכָּר גְּלוּיֵי־רֹאשׁ
וְאִיקוֹנִין הִתְנוֹצְצוּ, וְהִתְפַּלְּלוּ עַד בּוֹשׁ —
תִּמְרוֹת אָבָק הִתְנַשְּׂאוּ כְשִׁיָרֵי־חֲלוֹם
וְלֹא גָבְרוּ הָרַחֲמִים וְאֵין עָנָן בָּרוֹם!

ב. תפלת החוגה.

מתנשאה החוגה הזריזה,
תצפצף, תתפלש ברמה:
רבונו=של=עולם! תן גשם:
העולם מתעלף בצמא!
שבלים הורידו ראשיהן
ובלי לשד גוססה דגניה;
שוא תתור הנמלה בקמה
ותשוב לחורה עניה!
גם עכבר=השדה מתענה
וגועה העגל, צרוב־שרב;
הרועה השתרע יגע
וסובל עם צאנו ובקריו!
הברכה — מה־נדלח זהרה:
ירק־בץ יכסה פניה;
עיפה תקרקר צפרדע;
ערבה מר תספק בדיה!
רק הרגול ינסר שירתו
וצלצל יצלצל ברמה.
רבונו־של=עולם! תן גשם —
העולם מתעלף בצמא!

ג. גשם

כעדר צאן=כסף מתכנסים
מקצות השמים עננים,
מתלהלהים בחצי=פז שנונים
ורוגזים בלט ונרגנים.
הם כבשו כבר מרחב־התכלת —
ראתה ותפחד הארץ.
ורוח, כאנחת החולה,
מעמק החרשה התפרץ!
התחלחלו שדמות=הקמה,
ותפל ותגוע צפרת;
הברכה — מה־קמטו פניה! —
הבקעה — היא כלה שחרחרת!
ופתאם — ושבה הדממה;
עוד רגע — וזרמים נתכים,
מזהירים לנוגה הברקים
באצבעי־החן כבדלחים!

וסבאה אדמה כל טפה
ובוכים הציצים משמחה,
ומנחם ציץ מך את חברו:
„אל תירא, כי אל רחום עמך!"
ונושק ציץ דך את חברו
ומגפפה שבלת את רעותה. —
ובכפת־השחק מבריקה
הקשת בהדרת יפעתה!

ד. ברד.

עב נורא הגיח ממערב,
כפתן אכזרי מחורו —
וירא ויתחלחל העולם;
במה, הה, יפים את בוראו?
הכנעה של פחד ויאוש
השתטחה על יער ושדמה;
ועורב טס מהיר ומקרקר:
„עוד רגע ותפרץ החמה!"
ופתאם: תך־תך! — והרעם
כפטיש על ראשו־של־עולם
חיש ירד — ויענו ההרים
מקצות־המרחקים בקולם!
וברקים יסנורו עינים,
כרמזי השדים בחשכה
„וי" וי!" — מר יאנה היער,
וסופדה צפרדע בברכה.
ופתאם — ורוח בא זועף
כמבשר נוראות ויברח,
ויגעה העדר במר־נה:
„הוי, עולם־יה! מה־נורא שברך!" —
ונפץ של ברד כבר עולה,
כמו אורג השד רשת צחורה
בין שחק וארץ — ומקשיב
העולם הנכנע במורא!
וכגרגרי־כסף מתנפצים
חצי הברד לעברים;
תכרענה שבלים עד עפר
וקלחי הציצים נשברים! —
התפוצצו כבר שמשות־החלון
במלונת־האכר הקטנה.
הוי, אלי! יכמרו רחמיך!
אב רחום וחנון! הושענא!

לַעֲשׂוֹת כֵּן? — ו. וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר: „אִישׁ צַר וְאוֹיֵב — הָמָן הָרָע הַזֶּה!" וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ הָמָן, לֵאמֹר: הִנֵּה הוּא (הָא־מָן) אֲשֶׁר חָפֵץ לִשְׁלֹחַ יָדוֹ בְּעַם הַיְהוּדִים הַקְּרוּאִים בְּנֵי אֲדוֹן הָעוֹלָם, וְהוּא בִּקֵּשׁ לְהָרְגָם... וְהָמָן נִבְעַת מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה. ז. וְהַמֶּלֶךְ קָם בַּחֲמָתוֹ מִמִּשְׁתֵּה הַיַּיִן וַיָּבֹא אֶל גִּנַּת הַבִּיתָן, וַיְקַצְּצוּ לְפָנָיו עֵצִים נָאִים[1] לְהַשְׁקִיט רוּחוֹ הַסּוֹעֵר בּוֹ, וְלֹא שָׁכְכָה חֲמָתוֹ וְלֹא נִרְגַּע; וְהָמָן עָמַד לְבַקֵּשׁ עַל נַפְשׁוֹ מֵאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה, כִּי רָאָה אֲשֶׁר כָּלְתָה אֵלָיו הָרָעָה מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ. ח. וְהַמֶּלֶךְ שָׁב מִגִּנַּת הַבִּיתָן אֶל בֵּית מִשְׁתֵּה הַיַּיִן, וַיַּרְא וְהִנֵּה הָמָן נוֹפֵל עַל הַמִּטָּה אֲשֶׁר אֶסְתֵּר יוֹשֶׁבֶת עָלֶיהָ. וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ: הֲגַם לִכְבּוֹשׁ אֶת הַמַּלְכָּה עִמִּי בַּבַּיִת אַתָּה אוֹמֵר? — הַדָּבָר יָצָא מִפִּי הַמֶּלֶךְ וּפְנֵי הָמָן חָפוּ. ט. וַיֹּאמֶר חַרְבוֹנָה, אֶחָד מִן הַסָּרִיסִים, לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ — וְחַרְבוֹנָה זֶה זָכוּר לְרָעָה (הָיָה); אַךְ עַל זֹאת זָכוּר הוּא לַטּוֹב: כִּי עִם הָמָן הָיָה (מִתְּחִלָּה) בְּעֵצָה אַחַת, כַּאֲשֶׁר הִתְיָעֵץ לַעֲשׂוֹת עֵץ לִתְלוֹת אֶת מָרְדְּכָי; וּבִרְאוֹתוֹ כִּי כָלְתָה הָרָעָה אֶל הָמָן וְאֶל בֵּיתוֹ, הָלַךְ וְאָמַר לַמֶּלֶךְ: גַּם אוֹתְךָ, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, בִּקֵּשׁ הָמָן לַהֲרֹג וְלָקַחַת אֶת מַלְכוּתֶךָ, וְאִם אֵינְךָ מַאֲמִין לִי — שְׁלַח וְרָאִיתָ אֶת הָעֵץ אֲשֶׁר עָשָׂה הָמָן לְמָרְדְּכַי עַל אֲשֶׁר דָּרַשׁ טוֹב לַמֶּלֶךְ; וְהָעֵץ עוֹמֵד בְּבֵיתוֹ, גָּבְהוֹ חֲמִשִּׁים אַמָּה. (— וְעַל מָרְדְּכַי נִתְקַיֵּם הַכָּתוּב בְּכִתְבֵי־הַקֹּדֶשׁ: „בִּרְצוֹת ה' דַּרְכֵי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יַשְׁלִים אִתּוֹ"[2]). וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לְמָרְדְּכַי הַיְּהוּדִי, אֲשֶׁר הִצִּיל אֶת הַמֶּלֶךְ מִמָּוֶת: קוּם וָלֵךְ וְקַח אֶת הָמָן הָאוֹיֵב הָרָע הַזֶּה, צוֹרֵר הַיְּהוּדִים, וּתְלֵהוּ עַל הָעֵץ אֲשֶׁר הֵכִין לְעַצְמוֹ, וְשָׁפְטֵהוּ בִּשְׁפָטִים נוֹרָאִים, וַעֲשֵׂה אִתּוֹ כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ. — בָּעֵת הַהִיא יָצָא מָרְדְּכַי מֵאֵת הַמֶּלֶךְ וַיִּקַּח אֶת הָמָן מִשַּׁעַר בֵּית הַמֶּלֶךְ, וַיֹּאמֶר לוֹ: בּוֹא אִתִּי, הָמָן הָרָע, צָרִי וְאוֹיְבִי וְצוֹרֵר כָּל הַיְּהוּדִים וְנִתְלֶה אוֹתְךָ עַל הָעֵץ אֲשֶׁר הֲכִינוֹתָ לְעַצְמֶךָ. י. וַיַּעַן הָמָן הָרָשָׁע וַיֹּאמֶר לְמָרְדְּכָי: „טֶרֶם יַעֲלוּ אוֹתִי לִתְלִיָּה אֲבַקֵּשׁ מִמְּךָ, מָרְדְּכַי הַצַּדִּיק, אַל נָא תִתְלֵנִי כְּהִתָּלוֹת אֲנָשִׁים נִקְלִים. גְּדוֹלֵי הָעוֹלָם כְּאַיִן נֶחְשְׁבוּ לִי וְרַבֵּי הַמְּדִינָה נִכְנְעוּ לְפָנַי, מְלָכִים הִרְגַּזְתִּי בְּאִמְרֵי פִי וּבְמוֹצָא שְׂפָתַי הִבְהַלְתִּי מְדִינוֹת. אֲנִי, הָמָן, מִשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ הָיָה שְׁמִי וְנִקְרֵאתִי אָב לַמֶּלֶךְ; יָרֵא אֲנִי אוֹתְךָ, פֶּן תַּעֲשֶׂה לִי כַּאֲשֶׁר זַמּוֹתִי לַעֲשׂוֹת לָךְ. חוּסָה עַל כְּבוֹדִי וְאַל נָא תְמִיתֵנִי וּתְאַבְּדֵנִי כַּאֲבֹד אֲגַג אֲבִי זְקֵנִי. אַתָּה, מָרְדְּכָי, עֲשֵׂה לִי בְטוּבֶךָ: כְּהוֹרֵג־נֶפֶשׁ[3] אַל נָא תְמִיתֵנִי, בַּאֲשֶׁר אֵין בָּכֶם הוֹרְגֵי נְפָשׁוֹת. אַל נָא תִזְכֹּר לִי אֶת שִׂנְאַת אֲגַג וְקִנְאַת עֲמָלֵק, וְאַל תָּקוּם בִּלְבָבְךָ אֶת שׂוֹנַאֲךָ וְאַל תִּטֹּר לִי כְּמוֹ שֶׁנָּקַם וְנָטַר עֵשָׂו אָבִי. נִסִּים גְּדוֹלִים נַעֲשׂוּ לָךְ, כְּמוֹ שֶׁנַּעֲשׂוּ לַאֲבוֹתֶיךָ בְּעָבְרָם אֶת הַיָּם. עֵינַי כָּהוּ לִרְאוֹת אֶת פָּנֶיךָ[4] וּפִתְחוֹן־פֶּה אֵין לִי לְדַבֵּר לְפָנֶיךָ, אַחֲרֵי אֲשֶׁר לָקַחְתִּי עֵצָה עָלֶיךָ מֵאוֹהֲבַי וּמִזֶּרֶשׁ אִשְׁתִּי. בְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ: חוּסָה עַל נַפְשִׁי, אֲדוֹנִי מָרְדְּכַי הַצַּדִּיק, וְאַל תִּמְחֶה אֶת שְׁמִי בִּנְקָמָה, כַּאֲשֶׁר נִמַּח (שֵׁם) עֲמָלֵק אָבִי, וְאֶת שֵׂיבָתִי אַל תִּתְלֶה עַל עֵץ[5]; — הֲמִיתֵנִי כַּאֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ: הָסִירָה אֶת רֹאשִׁי בְּחֶרֶב הַמֶּלֶךְ, שֶׁבָּהּ מוּמָתִים כָּל גְּדוֹלֵי הַמְּדִינָה"...

הֵחֵל הָמָן לִצְוֹחַ וְלִבְכּוֹת, וְלֹא הִטָּה מָרְדְּכַי אֹזֶן לוֹ. וְכִרְאוֹת הָמָן, כִּי דְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים, הֵרִים קוֹלוֹ בִּילָלָה וּמִסְפֵּד עַל נַפְשׁוֹ בְּתוֹךְ גִּנַּת הַבִּיתָן. יָשַׁב וְאָמַר כֵּן: שִׁמְעוּ לִי עֵצִים וְכָל שְׁתִילִים, שֶׁנִּשְׁתְּלוּ מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית. הִנֵּה בֶּן־הַמְּדָתָא עוֹמֵד לְהֵעָלוֹת לִתְלִיָּה[6]... הִתְקַבְּצוּ כָל (הָעֵצִים) לְהִתְיָעֵץ בֵּינֵיהֶם: מִי שֶׁגָּבְהוֹ חֲמִשִּׁים אַמָּה יִתָּלֶה הָמָן עָלָיו. הַגֶּפֶן אָמְרָה: קְצָרָה אָנֹכִי, וְאֵינִי יְכוֹלָה (לְהַסְכִּים), שֶׁיִּתָּלֶה הָמָן עָלַי, כִּי מִמֶּנִּי נוֹסְכִים יַיִן לִנְסָכִים. הַתְּאֵנָה אָמְרָה: אֵינִי יְכוֹלָה (לְהַסְכִּים), שֶׁיִּתָּלֶה הָמָן עָלַי, כִּי מִמֶּנִּי מַקְרִיבִים בִּכּוּרִים וּבְעָלַי הִתְלַבְּשׁוּ אָדָם וְחַוָּה. הַזַּיִת אָמַר: אֵינִי יָכוֹל (לְהַסְכִּים), שֶׁיִּתָּלֶה הָמָן עָלַי, כִּי מִמֶּנִּי מַקְרִיבִים שֶׁמֶן לַמְּנוֹרָה, וַחֲכַם הָרָזִים בְּרָאָנִי, לְשַׁלֵּם אֶת נְשֵׁי עוֹבַדְיָה הַנָּבִיא[7]. הַתָּמָר אָמַר לִפְנֵי (ה') שׁוֹמְרֵהוּ: יוֹדְעִים כָּל בְּנֵי הָאָדָם, כִּי הוּא הָמָן הָרָשָׁע בֶּן בְּנוֹ שֶׁל אֲגַג, בֶּן בְּנוֹ שֶׁל עֲמָלֵק; כָּל הַמְּלָכִים יוֹדוּ לְפָנֶיךָ, (ה'), כִּי אַתָּה הוּא הָאֱלֹהִים וְאֵין מִלְּבַדְּךָ וּלְךָ נָאֶה לְהַצִּיל אֶת הַבָּנִים כַּאֲשֶׁר הִצַּלְתָּ אֶת הָאָבוֹת. עָנָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: יְיַשֵּׁר כֹּחֲךָ עַל כָּל שֶׁאָמַרְתָּ, וְהַחֲזֵק בַּעֲצָתְךָ זוֹ, שֶׁלֹּא יִתָּלֶה (הָמָן) עָלֶיךָ, כִּי אַתָּה הוּא רֵעַ לְבַת־צִיּוֹן הַכְּבוּדָה[8]. הָאֶתְרוֹג אָמַר: אֵינִי יָכוֹל (לְהַסְכִּים), שֶׁיִּתָּלֶה עָלַי, כִּי אֵלַי בָּאִים כָּל בְּנֵי עַמְּךָ, (ה'), לָקַחַת מִפִּרְיִי לְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ לְפָנֶיךָ. פָּתַח הַהֲדַס אֶת פִּיו וְאָמַר: כִּי יִתָּלֶה עָלַי אֵינִי יָכֹל (לְהַסְכִּים), בַּאֲשֶׁר עָלַי אוֹמְרִים „שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה"[9], וְעוֹד: כִּי אֲנִי שֻׁתָּף לָאֶתְרוֹג. צָעַק הָאַלּוֹן וְאָמַר: כִּי יִתָּלֶה עָלַי אֵינִי יָכוֹל (לְהַסְכִּים), בַּאֲשֶׁר דְּבוֹרָה מֵינֶקֶת רִבְקָה תַּחְתַּי נִקְבָּרָה. קָרְאָה הָאֵלָה וְאָמְרָה: כִּי יִתָּלֶה עָלַי אֵינִי יְכוֹלָה (לְהַסְכִּים), בַּאֲשֶׁר אַבְשָׁלוֹם בֶּן דָּוִד נִתְלָה עָלָי. גַּם הָרִמּוֹן אָמַר: כִּי יִתָּלֶה עָלַי אֵינִי יָכוֹל (לְהַסְכִּים), כִּי הַצַּדִּיקִים מְשׁוּלִים לִי. שְׁמָעוּנִי! — אָמַר הָאֶרֶז — תְּלוּ אֶת הָמָן וְאֶת עֲשֶׂרֶת בָּנָיו עָלַי, עַל אוֹתוֹ הָעֵץ שֶׁהֵכִין לְעַצְמוֹ. י. וַיִּתְלוּ אֶת הָמָן עַל הָעֵץ, אֲשֶׁר הֵכִין לְמָרְדְּכָי, וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ הַשּׁוֹכֵן בַּמָּרוֹם שָׁכָכָה. וְעַל מָרְדְּכַי נִתְקַיֵּם מַה שֶּׁכָּתוּב בְּכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ: „צַדִּיק מִצָּרָה נֶחֱלָץ וַיָּבֹא רָשָׁע תַּחְתָּיו".

עברית מאת א. לובושיצקי

(המשך יבוא)

1) פזרו לפניו פרחים ופירות. 2) כי נהפך לב חרב נה עליו לטובה. 3) כתלין מומחה. 4) להביט בך. 5) התליה נחשבה עוד בימי קדם לעונש מחפיר. 6) „תרגום שני" גורס: אכסנדריה של בן־פנדירא, כלומר ישו. מזה ראיה, כי מחבר התרג"ם שני ח[י] אחרי תקופת ישו (בן־פנדירא), והמבטא „אכסגדריה של בן־פנדירא" היה שגור בפי העם 7) לפי האגדה אשת הנביא שצעקה אל אלישע כי הנושה בא לקחת את שני ילדיה — היתה אשת עובדיה הנביא, שכלכל מאה נביאים במערה. 8) מרמז על „דמתה לתמר". 9) הדס—מלשון „דוץ".

מ. ח. ליס.

שְׁלֹשֶׁת הַשָּׁבוּעוֹת.

מִזִּכְרוֹנוֹת יְמֵי הַיַּלְדוּת.

רשם מְשֻׁנֶּה היו עושים עלי „שלשת השבועות״, נִדְמֶה לִי, כי מיד מיום השבעה עשר בתמוז הִשְׁתַּנָּה מצב כל דבר. הפרצופים, שהיו ידועים לי לאי-עצובים כלל, לבשו כמו בבת אחת קדרות. רוח אבל היתה שׂוֹרָה בבית, בחדר. הרבי, שהיה תמיד כעסן גדול, נח בימים האלה מִקַּפְּדָנוּתוֹ. הוא היה שרוי במין עצבות, שלא ידענו פִּשְׁרָהּ. הרבנית צעקה, קללה והוא ישב בחטם מוּרָד ולא ענה על חרופיה וקללותיה, כמו שהיה רגיל בכל ימות השנה. כשהיה איזה תלמיד מתחיל לזמר תם ת-ר-ר-ר-ם! היה הרבי גוער בו בִנְזִיפָה: הס שובב! היום „שלשת השבועות״ ואסור. כשהייתי הולך בין הערבים מן החדר הביתה נגשתי בְּתַמָּתִי אל להקת נוגני-הצבא, צָרַם הסגן באזני: א א, שקץ, אסור לשמע נגינה בשלשת השבועות. כמה פעמים חפצתי לשאל את הרבי על אדות ערכם של שלשת השבועות אך לא נוֹעַזְתִּי, יגֹרתי מפני האף והחמה מצד הרבי. יראתי את גַּעֲרוֹת הרבי שֶׁהוּא היה רגיל להעניק לנו בכל ימות השנה כשהיינו פונים אליו בשאלה של עִנְיָן צְדָדִי, שלא מן הענין.

חבר היה לנו בחדר, כל החברים כִּנּוּהוּ בשם הַיְרוּשַׁלְמִי מַזִּיק. אני לא קראתי אותו בשם זה מעולם, מפני שני טעמים; האחד, אבי הזהיר אותי שֶׁלֹּא לְכַנּוֹת שם לחברי. ספר לי, כי בגמרא הקדושה כתובה אזהרה, אָסוּר חמור כתוב שלא לכנות שם לחבר ולא דוקא לחבר אָסִיר, כי אם לכל הנברא בצלם אלהים. והטעם השני, מפני רֶגֶשׁ הַקִּנְאָה. ידעתי, כי הירושלמי הוא תלמיד מְצֻיָּן, הוא עולה על כלנו, וכל הדבר הקשה בשעורים שאלנו את פיו, והוא באר לנו הכל, על כן לא חפצתי להיות כפוי טובה.

הירושלמי היה גם סַקְרָן גדול. כל דבר היה חפץ לדעת על בּוּרְיוֹ ואם רק חפץ לדעת אז לא היה לו עוד כל מַעְצָר. הוא לא התביש לשאל שאלה אחת כמה וכמה פעמים, עד שהוברר לו הדבר לכל פרטיו.

ופתרון מְהֻתָּם של שלשת השבועות שאנכי הייתי מִתְקַשֶּׁה בו, הייתי שואל את הירושלי. הוא בודאי היה מבאר לי כַּהֹגֶן. הוא ידע את טעמם ונמוקם של כל יוֹמֵי דפגרא. אך לדאבוני חלה מיד למחרתו של שבעה עשר בתמוז וימים אחדים לא בא אל החדר.

ביום הששי נפגשנו על הַמִּגְרָשׁ מחוץ לעיר. כשראה אותי עשה שלש קפיצות על רגל אחת, אלה היו רקידות מתוך שמחה. כאמרו: ראות פניך לא פִּלַּלְתִּי, חברי, מה שלומך?

השאלה הראשונה ששאל היתה אם הרבי מכה אותנו בחדר בשבוע הזה. כמובן, לשאלה הזאת העמדתי גם אני פנים של שאלה. למה תשאלני דוקא על אדות הַהַכָּאוֹת בשבוע הזה? — שאלתי בתמיה.

— משום שאסור להכות היום.

— אָסוּר כזה אני שומע עתה בפעם הראשונה. מנין לך זאת?

— אבא אמר לי, כי בשלשת השבועות אסור להכות את התלמידים, כי השדים והרוחות הרעות ששולטים באלו הימים יכולים להזיק אפילו בְּהַכָּאָה כָּלְשֶׁהִי.

הנאה מְשֻׁנָּה נֶהֱנֵיתִי אז מהפגישה הזאת, כי נודעה לי תַּעֲלֻמָּה גדולה כזאת. אבל לעמת זאת בכל צעד שעשיתי נצבו לנגד עיני שדים ורוחות רעות. נדמה לי, כי כל חלל העולם מלא מזיקים.

הלילה הזה כמובן לא ישנתי במנוחה. חלומות מחלומות שונים הבהילוני. בחלומי והנה גופים שחורים יורדים אלי מבעד לתקרה יורדים וּמִשְׁתַּטְּחִים עלי. שוטחים אלי כפיהם, חפצים הם לקחת אותי, הם חפצים ואני נֶאֱבָק אתם. לסוף נצחוני, נשאו אותי וַיְטַלְטְלוּנִי. חפצתי לצעק ואיני יכל. קולי נחנק, גרוני נחר. עד שלבסוף התפרץ קול בלתי אנושי מגרוני וכל בני הבית הִזְדַּעְזְעוּ.

בחדר הייתי ביום ההוא הראשון. הקדמתי לבא בשביל לְבַשֵּׂר את הַבְּשׂוֹרָה לכל התלמידים, כי מעתה לא יפחדו עוד מפני הָרְצוּעָה, כי הרבי לא יעבר עברה גדולה כזאת לעשות שלא כדין. וְאַגַּב אוֹרְחָא חפצתי לספר להם את חלומותי.

ואני מספר והם שומעים בהקשבה.

— אבל בעיקר הדבר תמוה אני, שאל יעקב המתמיד, למה דוקא שולטים המזיקים בשבועות האלה יותר מבכל ימות השנה? השאלה הזאת הפליאה אותנו מאד, הֻחְלַט אצלנו לשאל את פי הרבי על כל הדברים הסתומים לנו.

וכשנגשנו אל הרבי, אך פתחנו פינו לשאל, גער בנו. הוי שְׁקָצִים! למה אתם מבלים את העת, מפנים את לִבְּכֶם לְבַטָּלָה?

בבקר אחד ראש חדש מנחם אב היה אז. אנכי הבאתי כסף שכר למוד לרבי וגם „דְּמֵי ראש חדש״. אז היתה בדיחה דעתו של הרבי, הודיע לי, כי היום נתחיל ללמוד מְגִלַּת „אֵיכָה״. הבשורה הזאת שמחה אותי שמחה לא מְצֻעָרָה. זכרתי עוד את המגלה שלמדתי לפני הפורים. הספור שם היה מלבב, והעקר הַכַּרְגִּיּוֹת וכל מיני תַּרְגִּימָה שהיו באות כפרפראות למגלה, וּמִסְתַּמָּא גם עתה יהיה כן — הייתי חושב — כי מה ההבדל בין מגלה זו למגלה זו?

ביום ההוא נודע לי מה שֶׁהִתְקַשֵּׁיתִי בכל העת. מה הוא ערכה של העת שקוראים „שלשה שבועות״. הוברר לי על ידי הפסוק; „כָּל רודפיה הִשִּׂיגוּהָ בין הַמְּצָרִים״. הכונה באלה שלשת השבועות, שבין שבעה עשר בתמוז לתשעה בְּאָב.

נודע לי מפי הרבי הרבה דברים, כי היתה לנו מדינה, כי היה לנו מלך משלנו, כי ילדי ירושלים היו חכמים לא כמו חברי הטפשים, כי בני ציון היו מְכֻלָּאִים מפז, לא כמו ילדי הגלות מְגֹאָלִים ברפש וטיט.

ומלאתי אז עצבון. לא קויתי עוד לכל אלה הדברים הטובים שנהנים מהם הבריות אחר מגלה של פורים. פה יְדֻבַּר על אדות ענין אחר לגמרי, על אדות צום וענוי נפש. ובאמת לו נתנו לי אז את אותם הדברים הטובים לא הייתי מקבל אותם. בני ציון הַמְסֻלָּאִים בפז מחבקים אַשְׁפַּתּוֹת, ואני אהיה עתה אוכל סְפָרִיּוֹת ממתקים? העיר ירושלים רבת עם, העיר ההומיה הזאת היתה פתאם כאלמנה, היתכן, כי בעת כזאת אתענג?

איני יודע איזה רשם עשו על חברי הקינות האלה. לא חפצתי אפילו להתחשב את דעותיהם, אנכי הייתי אז עולם בפני עצמי. בשכלי הילדותי נכנסתי אז לעולם המחשבה.

בוכה ירושלים בלילה, ולמה זה לא תבכה? האם אין לה על מה לבכות? עיר שנמצא בה בית המקדש, בית מקדש יפה כל כך, כמו שמתאר הרבי, עיר שנמצאים בה יהודים טובים, צדיקים תמימים. עיר שנמצאים בה בנים „הָאֱמֻנִים עֲלֵי תוֹלָע״, כמו שכתוב בפרוש, כתאם נעשה מכלם גל של אַשְׁפָּה. העיר נחרבה, בית המקדש נשרף, אנשים נשים וטף מוצאים להורג, בא הקץ לכלם, הכל נהרס על ידי האויב, הכל שב לאפס.

הרבי ממשיך את למודו. הוא מבאר ואני שותק ושומע, שלא לקלקל את מחשבותי בקריאת הפסוקים ובהרצאתם לפני הרבי. השמיעה מפי אַחֵר יפה יותר לעֹמק המחשבה ולסדור הרעיונות, מבטוי המאמרים מפי עצמו.

מגלת אסתר בתרגום שני.

ו.

א. בלילה ההוא עלתה שועת בחורי בני ישראל
השמימה ונשמעה לפני אדון העולם כקול גדיים ועזים, עד
שהתנודדו מלאכי מרום ויקומו מבהלים ויאמרו זה לזה:
אולי בא קץ הימים כי העולם יחרב. ולכן התקבצו וילכו
אל אדון העולם. ענה אדון העולם ואמר להם: מה קול
הגדיים אשר אנכי שומע? — ותען מדת־הרחמים ותאמר:
לא קול־גדיים אתה שומע, כי אם קול בחורי בני ישראל,
המוכנים לטבח בגזרת המן הרשע. מיד נתמלא אדון
העולם רחמים וטובות על עמו ויאמר לקרע את החתימה
שנחתמה לרעה על בית ישראל, ויצו על המלאכים
הממנים על המהומה, וירדו ויהמו את אחשורוש, ותדד
שנת המלך. וישכם בבקר סר וזעף ויאמר לשמשי הסופר
להביא את ספרי הזכרונות, דברי הימים, כל הקורות את
מלכי פרס ומדי מימות עולם. ובראות שמשי הסופר אשר
הגיד מרדכי על בגתן ותרש — ויהפך את לוחות הספר
ולא חפץ לקראם. אך ברצון אדון העולם התגוללו הלוחות
מאליהם ונקראו הדברים מתוך הלוחות לפני המלך.
ב. ויבט (המלך) וירא את הכתוב בספר הזכרונות, אשר
הגיד מרדכי על בגתן ותרש שני סריסי המלך, שומרי
ראשו, כי בקשו לשלח יד במלך אחשורוש. ג. ויאמר
המלך: מה נעשה יקר וגדלה למרדכי על זה? — ויאמרו
נערי המלך: לא נעשה עמו דבר. ד. ויאמר המלך: מי
בחצר? — והמן בא לחצר בית המלך החיצונה לאמר למלך
לתלות את מרדכי על העץ אשר הכין לו. ה. ויאמרו נערי
המלך אליו: הנה המן עומד בחצר; ויאמר המלך: יבוא.
ו. ויבוא המן. ויאמר לו המלך: מה לעשות באיש אשר
המלך חפץ ביקרו? — ויאמר המן בלבו: למי יחפץ המלך
לעשות יקר יותר ממני. ז. ויאמר המן אל המלך: איש
אשר המלך חפץ ביקרו — ח. יביאו לבוש מלכות אשר
לבש בו המלך וסוס אשר רכב עליו המלך וינתן כתר
מלכות בראשו. ט. ויתנו הלבוש והסוס על יד איש משרי
המלך הפרתמים והלבישו את האיש, אשר המלך חפץ
ביקרו, והרכיבוהו על הסוס ברחוב העיר וקראו לפניו:
ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו. — אז התבונן
המלך וירא את המן, ויאמר בלבו: הנה המן חפץ
להרגני ולמלך תחתי, כאשר ראיתי בחלומי. י. ויאמר
המלך להמן: מהר ובוא אל גנזי המלוכה וקח משם אחד

ממעילי הארגמן הטובים ולבוש פסים ממשי טוב, משבץ אבנים טובות ומרגליות וורים [1] בארבעת קצותיו, ופעמון זהב ורמון לכל צד; ולקחת משם עטרת־זהב מקדונית, שהביאו לי ממדינה זו ביום הראשון למלכותי, ואת חרבי ושריוני, שהביאו לי ממדינת כוש, ושני רקועי־מרגליות המעדות את לבוש המלכות, שהובאו לי ממדינת אפריקא, ויצאת אל ארות המלך ונהגת משם (אחד) מסוסי המלך, (זה) העומד בראש הארוה ושמו שיפרגז אשר עליו רכבתי ביום הראשון למלכי. ואלה כלי היקר והגדלה, שאמרתי לך, תלך ותלביש את מרדכי. — ויען המן ויאמר למלך: יש הרבה יהודים בשושן הבירה ושמם „מרדכי"; אל איזה מהם אלך? — אמר לו המלך: למרדכי היהודי אשר דבר טוב על המלך, (למרדכי) היושב בשערי. כשמע המן את הדבר הזה וירע בעיניו מאד: פניו נפלו, עיניו חשכו, פיו התעות ורעיונותיו נבוכו, קשרי חלציו פרקו וברכיו זו לזו נקשו. ענה המן ואמר: אדוני המלך! רבים הם השערים בחצר המלך, ואיני יודע על איזה שער צויתני. ויען המלך ויאמר להמן: בשער העולה מבית הנשים עד בית המלך. ענה המן ואמר למלך: האיש ההוא שונאי ושונא בית אבותי הוא. יתן לו עשרת אלפים ככר־כסף, ואל נא יעשה לו הכבוד הזה. ויען המלך ויאמר להמן: עשרת אלפים ככר הכסף לך ותן לו ועל כל ביתך אני משליט אותו, (וגם) הכבוד הזה בל ימנע ממנו. ענה המן ואמר למלך: עשרה בנים יש לי, ירוצו נא לפני סוסיך, והכבוד הזה אל נא יעשה לו. ויען המלך ויאמר להמן: אתה ואשתך ובניך עבדים תהיו למרדכי, וגם הכבוד הזה בל ימנע ממנו. ענה המן ואמר למלך: איש נקלה הוא, המשילהו על מדינה אחת או על שוק אחד [2], והכבוד הזה אל נא יעשה לו: ויען המלך ויאמר להמן: על מדינות וגלילות אשליטהו וכל ממלכות הים והיבשה ישמעו לו וגם כבוד זה בל ימנע ממנו. ענה המן ואמר למלך: שמעי ושמעך הלך (עד היום) בכל המדינה, ילך נא (מעתה) שמעך ושמעו בכל העולם, וכבוד זה אל נא יעשה לו. ויען המלך ויאמר להמן: האיש אשר דבר טוב על המלך ויצל את ראשו ממות — שמעי ושמעו ילך בכל העולם וגם הכבוד הזה בל ימנע ממנו. ענה המן

---

1) בעל „פתשגן הכתב" מתרגם בטעות „ותלין" לפועל: „תלוים", כי כונת התרגום־שני לשם „וו". 2) על עיר אחת.

וְאָמַר לַמֶּלֶךְ: רָצִים וְאִגְּרוֹת נִשְׁלְחוּ אֶל כָּל מְדִינוֹת
הַמֶּלֶךְ לְאַבֵּד אֶת עַם מָרְדְּכַי — וְהַכָּבוֹד הַזֶּה אֵיךְ זֶה
יֵעָשֶׂה לּוֹ? — וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לְהָמָן: אֶת הָאִגְּרוֹת
וְהָרָצִים שֶׁשָּׁלַחְתָּ אֲנִי מְבַטֵּל, וְגַם כָּבוֹד זֶה בַּל יִמָּנַע
מִמֶּנּוּ. וַיִּגְעַר בּוֹ שֵׁנִית הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לוֹ: הָמָן: חוּשָׁה
מַהֵרָה וְאַל תַּפֵּל דָּבָר מִכֹּל אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. יא. וְכִרְאוֹת הָמָן
הָרָשָׁע, כִּי אִמְרוֹתָיו לֹא נִתְקַבְּלוּ מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְכִי כָל
דְּבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים — עָלָה לְבֵית גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ בְּקוֹמָה
כְפוּפָה וְלֹא זְקוּפָה, אָבֵל וַחֲפוּי רֹאשׁ, כְּשֶׁאָזְנָיו מוֹרְדוֹת,
עֵינָיו — חָשְׁכוּ, פִּיו נִתְעַקֵּם, לִבּוֹ תָּעָה, מֵעָיו נִתְבַּקְּעוּ,
קִשְׁרֵי חֲלָצָיו פֻּרְקוּ וּבִרְכָּיו זוֹ לָזוֹ נָקָשׁוּ. וַיִּקַּח מִשָּׁם
לְבוּשׁ הַמַּלְכוּת, אֲשֶׁר הוּבָא (לַמֶּלֶךְ) בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לְמַלְכוּתוֹ,
וַיּוֹצֵא מִשָּׁם אֶת כָּל כְּלֵי הַמַּלְכוּת כַּאֲשֶׁר צִוָּה. וַיֵּצֵא
מִשָּׁם מְבֹהָל וַיָּבֹא אֶל אֻרְוַת הַמֶּלֶךְ וַיִּקַּח מִשָּׁם אֶת הַסּוּס
אֲשֶׁר עָמַד בְּרֹאשׁ הָאֻרְוָה וְעֶדְיֵי זָהָב הָיוּ תְלוּיִים בּוֹ,
וַיֹּאחֶז בְּרֶסֶן הַסּוּס וְאֶת כָּל כְּלֵי הַמַּלְכוּת עָמַס עַל
כְּתֵפוֹ, וַיַּשְׁנֵס אֶת מָתְנָיו וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל מָרְדְּכַי וַיֹּאמֶר
לוֹ: קוּם לְךָ, מָרְדְּכַי הַצַּדִּיק, בֶּן אַבְרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב!
שַׂקְּךָ וְאֶפְרְךָ הִקְדִּימוּ לַעֲשֶׂרֶת אַלְפֵי כִּכַּר־הַכֶּסֶף, אֲשֶׁר
אָמַרְתִּי לְהָבִיא לְבֵית גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ וְלֹא נִתְקַבְּלוּ, יַעַן אֲשֶׁר
אֲהוּבִים אַתֶּם לַאֲבִיכֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וּבְכָל עֵת שֶׁאַתֶּם
מִתְפַּלְּלִים לוֹ הוּא מְקַבֵּל אֶת תְּפִלַּתְכֶם וּמוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם
מִידֵי שׂוֹנְאֵיכֶם. וְכָעֵת קוּם לְךָ, מָרְדְּכַי הַצַּדִּיק, מִשַּׂקְּךָ
וּמֵאֶפְרְךָ וּלְבַשׁ אֶת לְבוּשׁ הַמַּלְכוּת וּרְכַב עַל סוּס הַמֶּלֶךְ. —
עָנָה מָרְדְּכַי הַצַּדִּיק וְאָמַר לְהָמָן: רָשָׁע, בֶּן זֶרַע עֲמָלֵק!
חַכֵּה רְגָעִים אֲחָדִים וְאָכַלְתִּי לֶחֶם מְרוֹרִים וְשָׁתִיתִי מֵי
רוֹשׁ וְאַחַר תּוֹצִיאֵנִי וְתִתְלֵנִי עַל עֵץ[1]... וַיַּעַן הָמָן וַיֹּאמֶר
לְמָרְדְּכַי: קוּם לְךָ, מָרְדְּכַי הַצַּדִּיק, בֶּן טוֹבִים! מִימֵיכֶם
נִסִּים גְּדוֹלִים נַעֲשִׂים לָכֶם: הַתְּלִיָּה שֶׁעָשִׂיתִי, לְרָעָתִי
הֲכִינוֹתִיהָ. וְעַתָּה קוּם לְךָ, מָרְדְּכַי, לְבַשׁ לְבוּשׁ הַמַּלְכוּת
וּרְכַב עַל סוּס הַמֶּלֶךְ, כִּי דְבַר הַמֶּלֶךְ לֹא יוּפָר. עָנָה
מָרְדְּכַי וְאָמַר לְהָמָן: הָאִישׁ הַצָּם שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה
לֵילוֹת — אֵיכָכָה יִרְכַּב עַל סוּס הַמֶּלֶךְ[2]? — כִּשְׁמוֹעַ הָמָן
אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, עָלָה לְבֵית גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ וַיּוֹצֵא מִשָּׁם
כָּל מִינֵי בְשָׂמִים וּשְׁמָנִים טוֹבִים וַיִּמְשַׁח אוֹתוֹ[3] וַיִּרְחָצֵהוּ
וַיַּלְבִּישֵׁהוּ לְבוּשׁ הַמַּלְכוּת וַיַּקְשִׁטֵהוּ בְּכָל קִשּׁוּטֵי הַמֶּלֶךְ,
וַיַּאֲכִילֵהוּ מֵהָאֲרוּחָה אֲשֶׁר שָׁלְחָה לוֹ אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה.
וְטֶרֶם יִרְכַּב (מָרְדְּכַי) עַל סוּס הַמֶּלֶךְ נִשְׁלְחוּ לוֹ מִבֵּית
הַמֶּלֶךְ עֶשְׂרִים וְשִׁבְעָה אֶלֶף נְעָרִים בַּחוּרִים עִם כּוֹסוֹת
זָהָב בִּימִינָם וּגְבִיעֵי זָהָב בִּשְׂמֹאלָם, וְהֵם הָלְכוּ לִפְנֵי מָרְדְּכַי
וְקָרְאוּ בְקוֹל וַיֹּאמְרוּ: „כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ
בִּיקָרוֹ". וּבִרְאוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (אֶת זֹאת) הָלְכוּ (גַּם הֵם)
מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ וַיִּקְרְאוּ: „כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ
בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, חָפֵץ בִּיקָרוֹ". — וַתַּבֵּט אֶסְתֵּר וַתֵּרֶא
אֶת מָרְדְּכַי בֶּן אֲחִי אָבִיהָ לָבוּשׁ לְבוּשׁ הַמַּלְכוּת וְכֶתֶר
הַמַּלְכוּת נָתוּן בְּרֹאשׁוֹ וְהוּא רוֹכֵב עַל סוּס הַמֶּלֶךְ — וַתּוֹדֶה
וַתְּשַׁבַּח לֵאלֹהֵי הַשָּׁמַיִם עַל הַיְשׁוּעָה הַזֹּאת. כִּי בִרְאוֹתָהּ
(מִתְּחִלָּה) אֶת מָרְדְּכַי בַּשַּׂק עַל בְּשָׂרוֹ וּבָאֵפֶר עַל רֹאשׁוֹ —
הִשְׁתּוֹחֲחָה עָלֶיהָ נַפְשָׁהּ, וְכָעֵת כְּשֶׁרָאֲתָה אֶת מָרְדְּכַי בֶּן
אֲחִי אָבִיהָ, עָנְתָה וְאָמְרָה לוֹ: עָלֶיךָ נִתְקַיֵּם הַכָּתוּב
בְּכִתְבֵי־הַקֹּדֶשׁ: „מְקִים מֵעָפָר דָּל, מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן,
לְהוֹשִׁיבִי עִם נְדִיבִים, וְכִסֵּא כָבוֹד יַנְחִלֵם". — וְגַם מָרְדְּכַי
נָתַן שֶׁבַח (לַה') וַיֹּאמַר: „הָפַכְתָּ מִסְפְּדִי לְמָחוֹל, פִּתַּחְתָּ
שַׂקִּי וַתְּאַזְּרֵנִי שִׂמְחָה, כִּי הִלְבַּשְׁתַּנִי לְבוּשׁ מַלְכוּת;
אֲרוֹמִמְךָ, ה', כִּי דִלִּיתָנִי וְלֹא שִׂמַּחְתָּ אֹיְבַי לִי". — יב. וַיָּשָׁב
מָרְדְּכַי אֶל שַׁעַר בֵּית הַמֶּלֶךְ בְּכָבוֹד וּגְדֻלָּה יְתֵרָה, וְהָמָן
נִכְלָם וְנִדְחַף אֶל בֵּיתוֹ אָבֵל וַחֲפוּי רֹאשׁ. וּבָעֵת הַהִיא הָיוּ
בִּידֵי הָמָן אַרְבַּע אֻמָּנֻיּוֹת: גַּלָּב, כִּי גִלַּח אֶת מָרְדְּכַי;
בַּלָּן, כִּי רָחַץ אוֹתוֹ; רַכָּב, כִּי נָהַג אֶת סוּסוֹ; כָּרוֹז כִּי
קָרָא לְפָנָיו: כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ.
יג. וַיְסַפֵּר הָמָן לְזֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ וּלְכָל אֹהֲבָיו אֵת כָּל אֲשֶׁר
קָרָהוּ. וַיֹּאמְרוּ לוֹ חֲכָמָיו וְזֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ: הַאִם לֹא שָׁמַעְתָּ
מִקֶּדֶם, כִּי הָיוּ שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים יְהוּדִים בִּמְדִינַת בָּבֶל —
חֲנַנְיָה, מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה, וְיַעַן אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ לְמִצְוַת
הַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶצַּר הִשְׁלִיךְ אוֹתָם לְתוֹךְ כִּבְשַׁן הָאֵשׁ, וְהֵם
יָצְאוּ (בְּשָׁלוֹם) מִשַּׁלְהֶבֶת הָאֵשׁ וּמוּם לֹא הָיָה בִּבְשָׂרָם,
אֲבָל יָצְאָה לְשׁוֹן־אֵשׁ מִתּוֹךְ כִּבְשַׁן הָאֵשׁ וַתִּשְׂרֹף אֶת
הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ אֶת דִּבָּתָם רָעָה; וַחֲנַנְיָה, מִישָׁאֵל
וַעֲזַרְיָה אֵלֶּה — נִמְלְטוּ מִכִּבְשַׁן הָאֵשׁ הַיּוֹקֶדֶת, וְעַתָּה אִם
מָרְדְּכַי הוּא אֶחָד מִבְּנֵי הָאֲנָשִׁים הָהֵם, יִשְׁווּ מַעֲשָׂיו
לְאֶחָד מֵהֶם: וְאִם הַחִלּוֹתָ לִנְפֹּל לְפָנָיו לֹא תוּכַל לוֹ, כִּי
נָפוֹל תִּפּוֹל וְלֹא תָקוּם עוֹד. יד. עוֹדָם מְדַבְּרִים וְסָרִיסֵי
הַמֶּלֶךְ הִגִּיעוּ וַיַּבְהִילוּ לְהָבִיא אֶת הָמָן אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר
עָשְׂתָה אֶסְתֵּר.

ז.

א. וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן לִשְׁתּוֹת עִם אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה.
ב. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר גַּם בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי בְּמִשְׁתֵּה הַיַּיִן: מַה
שְּׁאֵלָתֵךְ, אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה, וְתִנָּתֵן לָךְ, וּמַה בַּקָּשָׁתֵךְ — עַד
חֲצִי הַמַּלְכוּת וְתֵעָשׂ. ג. וַתַּעַן אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וַתֹּאמַר:
אִם מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב — תִּנָּתֶן לִי
נַפְשִׁי בִּשְׁאֵלָתִי וְעַמִּי בְּבַקָּשָׁתִי. ד. כִּי נִמְכַּרְנוּ אֲנִי וְעַמִּי
לְהַשְׁמִיד לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד, וְאִלּוּ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת נִמְכַּרְנוּ —
הֶחֱרַשְׁתִּי, כִּי אֵין צַר הַמֶּלֶךְ שׁוֶֹה בְּנֵזֶק הַמֶּלֶךְ. ה. וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ לַמֵּלִיץ, וַיֹּאמֶר הַמֵּלִיץ לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה:
מִי הוּא זֶה וּבֶן מִי הוּא זֶה הָאִישׁ, אֲשֶׁר מְלָאוֹ לִבּוֹ

1) מרדכי חשב, כי המן מתלוצץ בו. 2) אין בי כח לעצור את הסוס. 3) את מרדכי.

– ערמה נתעבה! – הרעים בקולו – הנה שני אלה נדברו יחד לכסות על מעשה תרמיתם במסוה המשפט. הוציאום מזה כרגע! ואת המכשפה העורת הזאת שימו בבור על יד חדר הנבל הזה!

ה.

משפט חרוץ.

שבועות אחדים ישבו שניהם בכלא, ואחר הובאו שניהם לעמוד לפני שופטי המלך. היועץ החכם, אשר יעץ את המלך לבחור בדבורה לשופטת, נהל את משפט־הרשע הזה והוא בצע את המזמה הרעה ויחרץ על שניהם משפט מות: אמתי יתלה על עץ, ודבורה, אשר הרשיעוה בדבה המלך כמכשפה, תשרף באש חיים.

ויום אביב נחמד היה, כאשר הובלו שניהם למקום מעפט־הדמים. את שני הנדונים הובילו בשתי עגלות אל מחוץ לעיר. דבורה נסעה ראשנה ושורה צפופה של גדודי רוכבים וחרבות שלופות בידיהם סבבוה. במקום המשפט החרוץ התלקחה כבר המדורה הגדולה ואצלה התנשאה התליה; והמון רב ועצום מאד עמד מסביב. חיל המשמר עבד עבודה קשה לפנות דרך בעד הנדונים בין ההמון הגדול הזה. לא אשה אחת הזילה דמעתה ולא גבר אחד נשך שפתיו בשניו, למראה שני הנאהבים והנעימים האלה, ההולכים למות באביב חייהם.

כאשר הביאו את הנדונים למקום ההרגה, שאלום מה חפצם האחרון. אמתי בקש, כי יתנוהו לנשק פעם את ידי דבורה מתחת התמר, ודבורה בקשה, כי יתנו לה כנור לנגן בו לפני מותה.

ושאלתם נתנה להם.

כל ההמון הרב לאלפיו ולרבבותיו ראה מרחוק, כי נגשת אמתי אל דבורה בענות־חן וישק את ידה ברגש. קול בכי נשמע מקרב ההמון, ואנשי חיל המשמר התקצפו ויקללו וידחפו את ההמון הסוער לאחור.

אז השלך הס מסביב. דממה עמקה שררה על פני כל הככר הגדולה, המלאה לה המוני אדם. רבבות עינים הביטו מסביב אל דבורה בקחתה את הכנור בידה; וכל כך עמקה הדממה, עד שנשמע גם צפצוף הצפרים במרומי שמי האביב.

והנה נשמע צליל נעים מכנורה של דבורה, צליל דק ורועד, אשר חדר אל מעמקי כל לב ואל נבכי כל נפש וירעישם: זו היתה „שירת אמתי"; וברגע האחרון הרעישה את הנימים והשירה פרצה בעז:

לא אבד אמתי, לא טבע ביאר!
חי, חי הוא ומלך לצדק ודרור!

פתאם – וכמו רוח שגעון נורא לבש את ההמון לשמע השירה הזאת; כזרמי מים אדירים התנפלו מסביב על חיל המשמר ויניסום, את פרשי המלך השליכו מעל סוסיהם ויפיצום, ואת שני האסירים הנדונים הוציאו לחפשי.

– יחי אמתי מלכנו! – הריע העם מסביב בעליצות נפש.

– ותחי דבורה מתחת התמר! – קראו אלפי פיות בגיל.

ובראש העם הצוהל הלך אמתי הפעם הלוך ושוב אל ארמון המלך.

והשמועה באה עד המלך, כי מרד העם, וימהר להמלט על נפשו; אך הוא מת מהר במכאובים רבים: סוסו האביר השליכהו מעליו ארצה, ואולם בנפלו נאחז ברגלו ברכבה ויסחב אחר הסוס השוטף במרוצתו, עד אשר היה גופו לפגר מובס.

ואמתי עלה וישב על כסא מלוכת אבותיו, ו„דבורה מתחת התמר" היתה לו לאשה. כה היתה השופטת העורת למלכת הארץ, ותעזר לאישה המלך לעשות חסד ומשפט וצדקה לכל עמה.

תרגם ש. ל. גרדוז.

י. ל. פרץ.

הוא וְהִיא[1]

(מְסִפּוּרֵי הַחֶדֶר).

בכל ערב שבת היה הרבי הולך לְבַקֵר את הילדים... (כן הוא קורא להם) אותו ואותה.

„הוא״ בנו של הרבי, נער כבן ארבע עשרה שנה, אליעזר שמו, (נקרא על שם אבי אמו ר׳ אליעזר השוחט ז״ל).

חלש, חִוֵר, בעל עינים קטנות ורַכּות, מִשְׁתָּעֵל לפעמים קרובות.

אחרי הפסח שלחוהו לכפר להיות ל„מלמד״, מַשְׂכֻּרתו עלתה עד שלשה עשר רובלים ל„זמן״ ו„מִרְעֶה״ בשביל עגל...

בכפר דָשנו עצמותיו, הוא הֶאְדִים, הבריא. האם דבר קטן הוא מזונות של כפר?

ו„היא״, עֶגְלָתו של הרבי. קרסוּחָה שמה, בתו של פרתו המנוּמֶרֶת. בעצם תענית-אסתר יְלָדַתָּה — עגלה יְפֵהפִיָה.

קור גדול שלט אז בחוץ, הכניסו את העגלה אל תוך הבית בכדי שלא תִגַּע מקור.

ואנחנו סבוּנוּה, חָמדנו את יָפיה. לא יכלנו לסור מעליה, עלינו על גַבָּה רכבנו עליה, השבענוה צרות ותלאות, עמלנו לפתח את פיה לרוחה, מנינו את מספר שִׁנֶיה, הגשנו לה את ארוחתנו לחם ודג מָלוּחַ, למדנוה ברכת „מודה אני״.

הרבנית זועקת: מָטִיל, קָחֶם מהר מעליה, עד מָוֶת יענוה.

ונגמר ביניהם כי בשֶׁלָנו לא יגדלוה בבית כי אם עַל־ז ישלחוה למרעה באיזה כפר, וכשתגדל והיתה ל„בהמה״, אם ירצה השם, תִהיה לְנְדוּנְיָה בשביל שרה רבקה (שרה רבקה היא בתו של הרבי כבת שבע עשרה שנה, משרתת בְּנֵכָר).

אחרי הפסח בא שמואל הטיקיווי; יהודי קטן כְּרֶסָנִי, ובידו שוט ארוך, התבונן אל שניהם, עמד על הַמְקָח זמן רב, בקולו המצפצף, אשר לשמעו מתפרץ צחוק אַדִיר מפי הילדים.

היא מצאה חן בעיניו מאד מאד: — יפה היא כצַעצוּעַ — צפצף בקולו.

ואת שניהם העלה על עֶגְלתו, „אותה״ בכדי שֶׁתִּרְעֶה בשדה ו„אותו״ לְלַמֵד את ילדיו בשכר מרעה העֶגלה ועוד שקלים אחדים במזומָנים להוריו.

את הבהמה כָּלְאוּ ברפת, למה תשבע יסורים, לשון אִלְמִית וַעֲלוּבָה.

הרבנית יצאה החוצה, עזרה להעלות את ה„זוג״ על הָעֲגָלָה, הורידה דמעות... (תמיד היא בוכיה), וּבֵרכה אותם בבִרְכַּת הַדֶרֶך...

מביטים אנחנו כלנו בעד החלון, רואים איך מעליב אותם על הָעֲגָלָה, לבנו מתחמץ בקרבנו, דמעות עולות בין ריסי עינינו, צר לנו, את רגליה של העֶגלה אסרו בַּחֲבָלִים...

נפרדים אנחנו מהם מרחוק בברכה: יהי אלהים עמכם ויגאל אתכם מידי היהודי הכְּרֶסָנִי בעל השוט הארוך העֲגָל זזה ממקומה ועוד מעט והיא נֶעֱלֶמֶת מעינינו.

בכל ערב שבת אחרי הלמוד הולך לו הרבי אל הכפר לְבַקֵר אותם. ותמיד הוא שב בפנים צוֹהֲלִים. זוהי כל הַנַחַת שיש לו בעולמו.

„הוא״ — בחור אדמוני, בריא אולם, חָסון כאלון.

ו„היא״ — מספר הוא — פרה ממש: „חפץ אני לגשת אליה ולְהַחֲלִיקָה על גבָּה והיא מרימה את זְנָבָה ואיננה, נמלטה על נפשה, או שהיא מַזְקִיפָה את קַרְנֶיה (כבר התחילו לה לצמח קרנים) למולי, הופכת את עיניה, כאומרת: הבה! נס נא לנגוע בי!...

הוא מביא אתו תמיד ברכה מן הכפר: גבִינָה לסעודה שלישית, פֵּירות לאחרי שנת הצהרים.

ואנחנו כמה מִתְגַעְגְעִים עליהם, והעיקר „עָלֶיהָ״!

אם ירצה השם, בתשעה באב, הבטיח הרבי ללכת אתנו יחד אֶל הכפר לְבַקְרָם ולדעת את שלומם...

---

1) מעזבון המשורר שבתיק המערכת.

מ. טְשוּדְנֶר.

חָלִיל.

מִקְנֵה־אַגְמוֹן דַק וְשָׁקוּף
אַעַשׂ חָלִיל —
וַאֲרַנֵן בּוֹ לְאִטִי
זֶמֶר קָלִיל.

וַאֲרַנֵן בּוֹ — וְאֵלֵךְ
לִי בִּשְׁבִילִי...
כִּי וָגֶבַע אַט יַקְשִׁיבוּ
אֶל חֲלִילִי...

וּבְהַאֲזִן מִי בַּבָּנוֹת
צְלִילַי דַקִים —
הִיא כַּחוֹלְמָה אַחֲרַי תֵּלֵךְ
אֶל מֶרְחַקִים...

בַּיִת, אֲשֶׁר לֹא שָׁרוּ אוֹתָהּ, אָמְנָם בְּלַחַשׁ, הַקְּטַנִּים עִם הַגְּדוֹלִים.

וְאִישׁ לֹא רָאָה עוֹד אֶת בֶּן־הַמֶּלֶךְ, אַךְ כָּל הָעָם מִקָּצֶה חִכּוּ בְגַעְגּוּעִים גְּדוֹלִים לַיּוֹם, אֲשֶׁר יוֹפִיעַ בֶּן־הַמֶּלֶךְ הָאָהוּב וּמִגֵּר אֶת כִּסֵּא דוֹדוֹ הֶעָרִיץ. וּפְקוּדוֹת שָׁלַח הַמֶּלֶךְ בְּסֵתֶר לְקַדֵּם אֶת פְּנֵי הָרָעָה הַנִּשְׁקֶפֶת לוֹ; אַף כִּי לֹא הֶאֱמִין בִּלְבָבוֹ, כִּי אָמְנָם סַכָּנָה נִשְׁקֶפֶת לוֹ וּלְכִסְאוֹ. יָדוֹעַ יָדַע, כִּי מְשָׁרְתוֹ הַזָּקֵן, אֲשֶׁר צִוָּהוּ אָז עַל דְּבַר אֲמִתַּי הַקָּטָן, — הָיָה נֶאֱמַן־רוּחַ מְאֹד, וּמִלְּבַדּוֹ לֹא יָדַע אִישׁ אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה, וְגַם הוּא מֵת זֶה לֹא כְבָר בִּכְפַר מוֹלַדְתּוֹ וְסוֹדוֹ הַגָּדוֹל יָרַד עִמּוֹ לַקָּבֶר.

וְהִנֵּה בָּא הַיּוֹם — וְעֶלֶם יְפֵה־תֹאַר מְאֹד הוֹפִיעַ לִפְנֵי שַׁעֲרֵי עִיר הַבִּירָה וְעִמּוֹ בְּנֵי־לְוָיָה מְעַטִּים.

— מִי אַתֶּם? — קָרָא פְּקִיד שׁוֹמְרֵי הַשַּׁעַר.

— אֲמִתַּי בֶּן־הַמֶּלֶךְ שְׁמִי, וְאֵלֶּה הֵם אֲנָשַׁי! — עָנָה הָעֶלֶם בְּגָאוֹן.

— כֵּן? — קָרָא הַפָּקִיד — אִם אֲמִתַּי אַתָּה, הִנְּךָ אֲסִירִי.

וּכְרֶגַע סְבָבוּהוּ הַשּׁוֹמְרִים, אוֹתוֹ וְאֶת מְלַוָּיו, וַיְבִיאוּם אֶל הַמִּשְׁמָר. כָּל זֶה נַעֲשָׂה חִישׁ מַהֵר וְאִישׁ לֹא יָדַע אֶת הַדָּבָר; וּבְכָל זֹאת נָפוֹצָה הַשְּׁמוּעָה מַהֵר בְּקֶרֶב הָעָם, לֵאמֹר: בָּא בֶּן־הַמֶּלֶךְ הֵנָּה וַיּוּשַׂם בַּכֶּלֶא.

בַּיּוֹם הַהוּא נֶאֶסְרוּ אֲנָשִׁים רַבִּים עַל אֲשֶׁר שָׁרוּ אֶת הַשִּׁירָה הָאֲסוּרָה:

לֹא אָבַד אֲמִתַּי, לֹא טָבַע בַּיְאוֹר!
חַי, חַי הוּא וּמָלַךְ לְצֶדֶק וּדְרוֹר!

וְאוּלָם כְּכָל אֲשֶׁר רַבּוּ הַכְּלוּאִים, כֵּן רָעֲשָׁה יוֹתֵר „שִׁירַת אֲמִתַּי" מִפִּי הַכֹּל. כִּסְעָרָה עָבְרָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַל פְּנֵי עָרִים וּכְפָרִים מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד קָצֶהָ, וְגַם עַד כְּפָרָהּ שֶׁל דְּבוֹרָה הִגִּיעָה.

ג.

הָעֵצָה.

נִבְהָלִים וְנִרְעָשִׁים בָּאוּ הַיּוֹעֲצִים וְהַחֲכָמִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַזּוֹעֵם: „אֲדוֹנֵנוּ הַמֶּלֶךְ! — קָרְאוּ — גְּדוֹלָה הַסַּכָּנָה, וְהִיא הוֹלֶכֶת וּגְדוֹלָה מֵרֶגַע לָרֶגַע; עוֹד מְעַט וְהִתְקוֹמֵם כָּל הָעָם וְקָרָא דְרוֹר לְיוֹרֵשׁ־הָעֶצֶר הַמְזֻיָּף. מַה לַּעֲשׂוֹת?"

— מַה לַּעֲשׂוֹת?! — נָתַן עֲלֵיהֶם הַמֶּלֶךְ בְּקוֹלוֹ — הֲלֹא אֶת זֹאת אֲנִי שׁוֹאֵל אֶתְכֶם, חֲכָמַי וְיוֹעֲצָי!

אָז הֵחֵלּוּ הַיּוֹעֲצִים לְהַבִּיעַ לַמֶּלֶךְ אֶת עֲצוֹתֵיהֶם, יוֹעֵץ יוֹעֵץ וַעֲצָתוֹ, חָכָם חָכָם וְחָכְמָתוֹ. יוֹעֵץ אֶחָד אָמַר:

— יְצַוֶּה אֲדוֹנֵנוּ הַמֶּלֶךְ לְגָרֵשׁ אֶת הַנַּעַר מִן הָאָרֶץ.

— אָז יָקוּם הָעָם וֶהֱשִׁיבוֹ, — עָנוּ יֶתֶר הַיּוֹעֲצִים וְהַחֲכָמִים לְעֻמָּתוֹ.

יוֹעֵץ שֵׁנִי אָמַר:

— יְצַוֶּה אֲדוֹנֵנוּ הַמֶּלֶךְ וְהֵסִירוּ אֶת רֹאשׁוֹ מֵעָלָיו.

— אָז יִתְקַשֵּׁר כָּל הָעָם וְקָרָא: רֶצַח! — עָנוּ יֶתֶר הַיּוֹעֲצִים וְהַחֲכָמִים לְעֻמָּתוֹ.

יוֹעֵץ שְׁלִישִׁי אָמַר: „יְצַוֶּה אֲדוֹנֵנוּ הַמֶּלֶךְ וּמְסָרוּהוּ לַמִּשְׁפָּט, וְרָאָה כָל הָעָם, כִּי אַךְ שֶׁקֶר בְּפִי הַנַּעַר הֶחָצוּף הַזֶּה.

— הֵן בְּשׁוֹפְטֵי הַמֶּלֶךְ לֹא יַאֲמִין הָעָם עוֹד, — עָנוּ יֶתֶר הַיּוֹעֲצִים וְהַחֲכָמִים לְעֻמָּתוֹ.

הַמֶּלֶךְ רָגַז וְשָׁתָק.

אָז קָם זְקַן הַיּוֹעֲצִים וְאָמַר: וְאוּלָם שׁוֹפֵט אֶחָד יֵשׁ בָּאָרֶץ, אֲשֶׁר יַאֲמִין לְמִשְׁפָּטוֹ כָּל הָעָם מִקָּצֶה; וְאִם אַךְ יַרְשִׁיעַ הוּא אֶת בֶּן־הַמֶּלֶךְ הַמְזֻיָּף, וְעָבַר כָּל הַדָּבָר הַזֶּה כְּחֶזְיוֹן לָיְלָה.

— וּמִי הוּא הַשּׁוֹפֵט הַזֶּה? — שָׁאַל הַמֶּלֶךְ בְּסַקְרָנוּת.

— נַעֲרָה צְעִירָה וְעִוֶּרֶת, הַשּׁוֹפֶטֶת בְּאַחַד הַכְּפָרִים וְשֵׁמַע חָכְמָתָהּ וְצִדְקַת־מִשְׁפָּטֶיהָ עַד אַפְסֵי הָאָרֶץ הִגִּיעַ.

— טוֹב הַדָּבָר! — קָרָא הַמֶּלֶךְ, אֲשֶׁר שָׁמַע גַּם הוּא אֶת שִׁמְעָהּ — הַנֶּפֶשׁ הַטְּהוֹרָה הַזֹּאת תַּחֲרוֹץ אֶת מִשְׁפָּטוֹ; תַּרְשִׁיעֵהוּ נָא הַשּׁוֹפְטָה הַזֹּאת, וְאֶת הָעֹנֶשׁ נָשִׁית אֲנוּ עָלָיו.

הָרָצִים יָצְאוּ דְחוּפִים בִּדְבַר הַמֶּלֶךְ לְהָבִיא אֶת „דְּבוֹרָה מִתַּחַת הַתֹּמֶר" אֶל חֲצַר הַמֶּלֶךְ. בְּיוֹם הַמָּחֳרָת הוֹדִיעוּ לַמֶּלֶךְ, כִּי בָאָה הַנַּעֲרָה הַשּׁוֹפֶטֶת, וַיְצַו הַמֶּלֶךְ לַהֲבִיאָהּ לְפָנָיו.

— דְּבוֹרָה מִתַּחַת הַתֹּמֶר! — פָּתַח הַמֶּלֶךְ — הֲיוֹדַעַת אַתְּ לָמָּה הוּבָאת הֵנָּה?

— כֵּן, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ! — עָנְתָה בִּמְנוּחָה: — לְגַלּוֹת אֶת הָאֱמֶת וּלְהוֹדִיעָהּ לַכֹּל.

— טוֹב, טוֹב! — עָנָה הַמֶּלֶךְ — מָחָר יוֹם הַמִּשְׁפָּט וְשָׁמַעְנוּ אֶת אֲמִתֵּךְ, דְּבוֹרָה שׁוֹפֶטֶת הַצֶּדֶק!

וּבַלַּיְלָה הַהוּא, בְּשָׁעָה שֶׁדְּבוֹרָה אָמְרָה כְבָר לַעֲלוֹת עַל מִשְׁכָּבָהּ, שָׁמְעָה קוֹל דּוֹפֵק בַּדָּלֶת.

— מִי שָׁם? — שָׁאֲלָה.

— אֲנִי! הֲלֹא תַכִּירִי אֶת קוֹלִי?

— הַמֶּלֶךְ! — קָרְאָה מִשְׁתּוֹמֶמֶת וּפָתְחָה מַהֵר אֶת הַדָּלֶת. הוּא בָא לְבַדּוֹ וְדִבֵּר בִּמְהִירוּת וּבְלַחַשׁ:

— דְּבוֹרָה מִתַּחַת הַתֹּמֶר! יָדֹעַ תֵּדְעִי, כִּי גָדוֹל הַמִּשְׁפָּט, אֲשֶׁר תִּשְׁפְּטִי מָחָר, גָּדוֹל רַב יֶתֶר מֵאֲשֶׁר תְּדַמִּי בְנַפְשֵׁךְ... עֲשִׂי אֵפוֹא בְחָכְמָתֵךְ... וְאַתְּ הֲלֹא תָבִינִי, כִּי יָדוֹעַ יֵדַע הַמֶּלֶךְ לְהֵיטִיב לִמְטִיבָיו. מַה תֹּאמְרִי, דְּבוֹרָה?

— אֲנִי אֶתֵּן לַמֶּלֶךְ אֶת אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ.

— וַאֲנִי — הִנֵּה בֵּן יָחִיד לִי, וְהָיָה אִם תַּשְׂכִּילִי לְהַרְשִׁיעַ אֶת הַנַּעַר הַזֶּה בְּעֵינֵי כֹל, וְהָיִית לִבְנִי לְאִשָּׁה — הֲתָבִינִי?..

— מְבִינָה אָנֹכִי הֵיטֵב — עָנְתָה בְּרוּחַ־קָרָה.

וְהַמֶּלֶךְ יָצָא נִרְגָּז מֵאֵת פָּנֶיהָ.

ד.

הַמִּשְׁפָּט.

הַבֹּקֶר אוֹר וּבָאוּלָם הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר בְּאַרְמוֹן הַמֶּלֶךְ, יָשְׁבָה דְבוֹרָה לְכִסֵּא הַמִּשְׁפָּט, לְבוּשָׁה שִׂמְלַת מֶשִׁי לְבָנָה וְנֶהְדָּרָה, אֲשֶׁר שָׁלַח לָהּ הַמֶּלֶךְ לִפְנוֹת בֹּקֶר. בְּיַרְכְּתֵי הָאוּלָם יָשַׁב הַמֶּלֶךְ עַל כִּסֵּא הַמְּלוּכָה וַהֲמוֹן שָׂרָיו וַעֲבָדָיו עוֹמְדִים סְבִיבוֹ. גַּם רַבִּים מִגְּדוֹלֵי הָאֶזְרָחִים בָּאוּ שָׁמָּה לִשְׁמֹעַ אֶת דְּבַר הַמִּשְׁפָּט.

דְּבוֹרָה נָתְנָה צַו, וְהָאָסִיר הוּבָא אֶל הָאוּלָם וְהוּא אָסוּר בְּזִיקִים.

— מִי אַתָּה, עֶלֶם? — שָׁאֲלָה הַשּׁוֹפֶטֶת.

— אֲמִתַּי בֶּן הַמֶּלֶךְ הַמֵּת וְיוֹרֵשׁ הַכִּסֵּא הִנֵּנִי! — עָנָה הָאָסִיר בְּגָאוֹן, בְּהַרְאוֹתוֹ עַל כִּסֵּא הַמְּלוּכָה.

— וּמָה הֵן רְאָיוֹתֶיךָ? —

וְהָעֶלֶם סִפֵּר: „גְּנֹב גֻּנַּבְתִּי בְּיַלְדוּתִי מִבֵּית אָבִי הַמֶּלֶךְ בִּידֵי מְשָׁרֵת זָקֵן אֶחָד, וְיָמִים רַבִּים הָיִיתִי כָלוּא בִּמְקוֹם סֵתֶר; אַךְ כַּאֲשֶׁר קָרְבוּ יְמֵי הַמְשָׁרֵת הַזָּקֵן לָמוּת, גִּלָּה לִי אֶת סוֹדִי וַיִּמְסוֹר לִי אֲחָדִים מֵחֲפָצַי בִּימֵי יַלְדוּתִי".

וְהַנֶּאְשָׁם הֶרְאָם אַחַד אֶחָד לִפְנֵי הַנֶּאֱסָפִים.

— אֵלּוּ הֵן רְאָיוֹת קְלוּשׁוֹת — אָמְרָה הַשּׁוֹפֶטֶת. הַמֶּלֶךְ צָחַק.

— וְהַשּׁוֹפֶטֶת הוֹסִיפָה לִשְׁאוֹל:

— הַאֵין לְךָ רְאָיוֹת חֲשׁוּבוֹת מֵאֵלֶּה לְהוֹכִיחַ אֶת צִדְקָתְךָ?

— אָמְנָם אוֹדֶה, כִּי לֹא הַרְבֵּה; אֲנָשִׁים אֲחָדִים הִכִּירוּנִי בְּמַרְאֵה פָּנַי הַדּוֹמִים לִפְנֵי אָבִי הַמֶּלֶךְ.

— אִם כֵּן, — אָמְרָה הַשּׁוֹפֶטֶת — הֲלֹא יַכִּירוּךָ כָּל הַשָּׂרִים הַיּוֹשְׁבִים בַּחֲצַר הַמֶּלֶךְ, אֲשֶׁר יָדְעוּ אֶת הַמֶּלֶךְ הַמָּנוֹחַ. יִגְּשׁוּ נָא אֵפוֹא וְיַעַמְדוּ בְּשׁוּרָה לְפָנָי.

וְשָׂרֵי הַמֶּלֶךְ נִגְּשׁוּ וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי הַשּׁוֹפֶטֶת.

וְאַחַד הַשָּׂרִים נִגַּשׁ בְּחֻצְפָּה אֶל הָעֶלֶם הַנֶּאְשָׁם, הִסְתַּכֵּל בּוֹ מִכַּף רֶגֶל וְעַד רֹאשׁ וַיִּגְזֹר אֹמֶר: אֵין שׁוּם דִּמְיוֹן!

וְכָמוֹהוּ הֵעִידוּ גַּם יֶתֶר הַשָּׂרִים.

— אֵלֶּה הֵם עֵדֵי שֶׁקֶר! — קָרָא הָעֶלֶם. — יָבֹאוּ הַמְשָׁרְתִים הַזְּקֵנִים, אוּלַי יִזְכְּרוּנִי וְיַכִּירוּנִי הֵמָּה.

אֲבָל גַּם אֶחָד מֵהֶם לֹא הִכִּיר אֶת הַנֶּאְשָׁם... רַק גַּנָּן אֶחָד זָקֵן עָמַד רֶגַע מִשְׁתּוֹמֵם לִפְנֵי הָעֶלֶם וּמְגַמְגֵּם: „אֲדוֹנִי הַצָּעִיר! אֲדוֹנִי הַצָּעִיר"!..

אַךְ הַמֶּלֶךְ הִכָּה בְּחַרְבּוֹ עַל הָרִצְפָּה וְקָרָא בְזַעַם:

— מַדּוּעַ אַתָּה קוֹרֵא לוֹ: אֲדוֹנִי הַצָּעִיר?!

— אֵינִי יוֹדֵעַ... נִדְמֶה לִי... לֹא, לֹא! לֹא יוּכַל הֱיוֹת... אֲנִי בְּעַצְמִי הָיִיתִי שָׁם בְּשָׁעָה שֶׁמָּשׁוּהוּ מִן הַנַּחַל...

— הֲרוֹאֶה אַתָּה אֵפוֹא — קָרְאָה הַשּׁוֹפֶטֶת — כִּי מִכָּל שָׂרֵי הֶחָצֵר אֵין מַכִּיר וְאֵין יוֹדֵעַ אוֹתְךָ, מִלְּבַד הַגַּנָּן הַזָּקֵן, וְגַם הוּא...

— אֲבָל הוּא עֵד אֱמֶת — קָרָא הַנֶּאְשָׁם בְּעֹז וּבְבִטְחָה.

— כָּל זֶה אֵינוֹ יָכוֹל עוֹד לְהוֹכִיחַ אֶת צִדְקָתְךָ — אָמְרָה הַשּׁוֹפֶטֶת.

הַמֶּלֶךְ צָחַק בְּקוֹל, וּלְבָבוֹ הָיָה מָלֵא בִטְחָה וְאֵמוּן לְכַלָּתוֹ הָעֲתִידָה.

— עַתָּה — קָרְאָה הַשּׁוֹפֶטֶת — הוֹצִיאוּ כָל אִישׁ מֵעָלָי! אֶחְקְרָה נָא אֶת הַנֶּאְשָׁם לְבַדִּי — אַחַר אֶחֱרֹץ מִשְׁפָּט.

הַמֶּלֶךְ נָתַן צַו וְכָל הַנֶּאֱסָפִים עָזְבוּ אֶת הָאוּלָם.

— עַתָּה גְּשָׁה נָא אֵלַי — קָרְאָה אֶל הַנֶּאְשָׁם. — הַנֶּאְשָׁם נִגַּשׁ.

— הַבִּיטָה מִסָּבִיב — לָחֲשָׁה לוֹ — וּרְאֵה אִם אֵין פֹּה עוֹד אִישׁ עִמָּנוּ.

— אַךְ שְׁנֵינוּ לְבַדֵּנוּ פֹה — עָנָה הָעֶלֶם, וַיַּבֵּט אֵלֶיהָ בְּתִמָּהוֹן.

— שְׁמָעֵנִי אֵפוֹא, אֲמִתַּי הָאֲמִתִּי, אוֹ — הֱיֵה מִי שֶׁתִּהְיֶה; עֵינֶיךָ הָרוֹאוֹת, כִּי חַיֶּיךָ וְאָשְׁרְךָ בְּיָדַי נִתָּנוּ: דָּבָר יֵצֵא מִפִּי — וְנָשְׂאוּ אֶת רֹאשְׁךָ מֵעָלֶיךָ, וּמִלָּה תַּעֲלֶה עַל שְׂפָתַי — וְנֵזֶר הַמְּלוּכָה יִתְנוֹסֵס עַל רֹאשֶׁךָ. הַבְטִיחֵנִי, אֵפוֹא, כִּי תִקָּחֵנִי לְךָ לְאִשָּׁה וּמָחָר אַתָּה — הַמֶּלֶךְ!

אֲמִתַּי צָחַק וְאָמַר: „זוֹהִי אֵפוֹא דְבוֹרָה הַשּׁוֹפֶטֶת הַחֲכָמָה וְהַיְשָׁרָה — וְאָנֹכִי לֹא יָדָעְתִּי! אָמְנָם בָּרִאשׁוֹנָה מָצָאת חֵן בְּעֵינַי בִּדְבָרַיִךְ הַקָּשִׁים וְהַנְּכוֹחִים, אֲבָל עַתָּה — סוּרִי מִמֶּנִּי, רַמָּאִית עִוֶּרֶת!

— מָה! אַתָּה מֵשִׁיב אֶת פָּנַי רֵיקָם? — קָרְאָה דְבוֹרָה בְּקוֹל רוֹעֵד.

— אָמְנָם כֵּן; בּוֹז אָבוּז לָךְ וּלְמִשְׁפָּטֵךְ! חָפֵץ אֲנִי לְקַבֵּל אֶת נֵזֶר הַמְּלוּכָה בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט, וְלֹא בְשֹׁחַד וּבְמִרְמָה! עַתָּה — לְכִי וְחִרְצִי אֶת מִשְׁפָּטִי!

— אֶת זֹאת אֶעֱשֶׂה! — אָמְרָה, וַתְּצַלְצֵל בְּפַעֲמוֹן.

וְהַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וְכָל יֶתֶר הַנֶּאֱסָפִים נִכְנְסוּ אֶל הָאוּלָם וַיֵּשְׁבוּ עַל מְקוֹמוֹתֵיהֶם.

— הֲמָצָאת כְּבָר אֶת הָאֱמֶת, דְּבוֹרָה הַשּׁוֹפֶטֶת? — שָׁאַל הַמֶּלֶךְ.

— מְצָאתִיהָ! — עָנְתָה דְבוֹרָה בְּקוֹל רָם — וּכְרֶגַע אַגִּידֶנָּה לָכֶם: הָעֶלֶם הַזֶּה הוּא — אֲמִתַּי אֲדוֹנֵנוּ וּמַלְכֵּנוּ הָאֲמִתִּי!

וְהִיא כָרְעָה לְפָנָיו וַתִּשַּׁק אֶת כַּבְלֵי הַבַּרְזֶל אֲשֶׁר עַל רַגְלָיו.

כָּל הַנֶּאֱסָפִים הָיוּ כְּמֻכֵּי תִמָּהוֹן, אַךְ הַמֶּלֶךְ הִתְאוֹשֵׁשׁ מַהֵר.

תיאודור הרצל.

דְּבוֹרָה מִתַּחַת הַתֹּמֶר.*)

אֲגָדָה.

א.

הָעֵינַיִם.

שׁוֹפֵט זָקֵן וְחָכָם הָיָה בְּאֶרֶץ הַקֶּדֶם וּשְׁמוֹ צִדְקִיָּהוּ. וַיֵּשֶׁב הַשּׁוֹפֵט תַּחַת תֹּמֶר בְּלֵב הַכְּפָר, וְשָׁמַע כָּל דְּבַר רִיב וּמִשְׁפָּט, אֲשֶׁר יָבִיאוּ לְפָנָיו, וְחָקַר וְדָרַשׁ הֵיטֵב, וְהִצְדִּיק אֶת הַצַּדִּיק וְאֶת הָרָשָׁע יַרְשִׁיעַ. וַיֵּצֵא שֵׁם הַשּׁוֹפֵט הֶחָכָם וּמִשְׁפָּטָיו הַצַּדִּיקִים בְּכָל הָאָרֶץ.

וּבַת־זְקוּנִים קְטַנָּה הָיְתָה לַשּׁוֹפֵט הַזָּקֵן וּשְׁמָהּ דְּבוֹרָה. וְיָשְׁבָה הַיַּלְדָּה תָּמִיד וְשִׂחֲקָה לְרַגְלֵי אָבִיהָ הַשּׁוֹפֵט; וַתִּקְרֶאנָה לָהּ רֵעוֹתֶיהָ הַקְּטַנּוֹת: „דְּבוֹרָה מִתַּחַת הַתֹּמֶר". וּבְשֶׁבֶת הַקְּטַנָּה לִפְנֵי אָבִיהָ וְשָׁמְעָה אֶת כָּל דִּבְרֵי הָרִיבוֹת, אֲשֶׁר יְדַבְּרוּ הַנִּשְׁפָּטִים לִפְנֵי אָבִיהָ, וְהִקְשִׁיבָה רַב קֶשֶׁב וְהִבִּיטָה אֲלֵיהֶם בְּעֵינֶיהָ הַגְּדוֹלוֹת. וְעֵינַיִם נִפְלָאוֹת הָיוּ לִדְבוֹרָה הַקְּטַנָּה, עֵינַיִם עֲמֻקּוֹת כִּתְהוֹם וּטְהוֹרוֹת כְּטֹהַר הָרָקִיעַ; וּבְעֶצֶב־קַל הִשְׁקִיפוּ הָעֵינַיִם הַנִּפְלָאוֹת הָאֵלֶּה. וְהָיָה הָאִישׁ, אֲשֶׁר מִרְמָה בְּלִבּוֹ וְשֶׁקֶר בִּשְׂפָתָיו וּבָא וְעָמַד לִפְנֵי הַשּׁוֹפֵט, וְהִכָּהוּ לְבָבוֹ וְחָרַד לְמַרְאֵה הָעֵינַיִם הַטְּהוֹרוֹת וְהַחוֹדְרוֹת שֶׁל הַיַּלְדָּה הַקְּטַנָּה, הַמַּבִּיטוֹת אֵלָיו דּוֹמָם.

וַיְהִי הַיּוֹם וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים מִכְּפָר רָחוֹק בָּאוּ לִפְנֵי הַשּׁוֹפֵט לַמִּשְׁפָּט. וַיְדַבְּרוּ בַּעֲלֵי הַדִּין אֶת דִּבְרֵיהֶם לִפְנֵי הַשּׁוֹפֵט וַיָּרִיבוּ וַיִּתְוַכְּחוּ יַחַד; וְהַשּׁוֹפֵט יָשַׁב וְשָׁמַע אֶת דִּבְרֵיהֶם; אוּלָם כְּכָל אֲשֶׁר הוֹסִיף לִשְׁמוֹעַ אֶת טַעֲנוֹתֵיהֶם, כֵּן נִסְתַּבֵּךְ הָעִנְיָן יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְהָאֱמֶת כְּאִלּוּ כֻּסְּתָה בַעֲרָפֶל. כִּי הָיוּ עֵדִים לִשְׁנֵי בַּעֲלֵי הַדִּין, וּכְאֵלֶּה כֵּן גַּם אֵלֶּה נִשְׁבְּעוּ בְּכָל תֹּקֶף לְקַיֵּם אֶת דִּבְרֵי עֵדוּתָם. בַּעֲלֵי הַדִּין נִשְׁתַּתְּקוּ, וְהַשּׁוֹפֵט יָשַׁב דּוֹמֵם וְעָצוּב מְאֹד; וּבִלְבָבוֹ הִתְפַּלֵּל לֵאלֹהֵי הַמִּשְׁפָּט, כִּי יְגַלֶּה אֶת עֵינָיו לִרְאוֹת אֶת הָאֱמֶת, לְמַעַן יוּכַל לְהוֹצִיא מִשְׁפַּט צֶדֶק. וְהָעָם הַנֶּאֱסָף לִשְׁמֹעַ אֶת דְּבַר הַמִּשְׁפָּט הִבִּיט בְּיִרְאַת הַכָּבוֹד אֶל הַשּׁוֹפֵט הֶחָכָם הַשָּׁקוּעַ בְּמַחְשְׁבוֹתָיו, וַיְחַכֶּה בְּקֹצֶר רוּחַ לִשְׁמֹעַ אֶת פְּסַק הַדִּין. דְּמָמָה עֲמֻקָּה שָׂרְרָה מִסָּבִיב. וּפִתְאֹם מִתּוֹךְ הַדְּמָמָה הַגְּדוֹלָה נִשְׁמַע קוֹל דְּבוֹרָה הַקְּטַנָּה. הִיא הוֹשִׁיטָה אֶצְבָּעָהּ אֶל מוּל פְּנֵי הַתּוֹבֵעַ וְקָרְאָה:

— אַבָּא, מַדּוּעַ לֹא תְשַׁלַּח אֶת הָאִישׁ הָרַע הַזֶּה מֵעַל פָּנֶיךָ?

הַנֶּאֱסָפִים הִתְחִילוּ מִתְלַחֲשִׁים יַחַד, כִּי הָיוּ דִּבְרֵי הַיַּלְדָּה בְּעֵינֵיהֶם כְּאוֹת מֵאֵת הָאֱלֹהִים. בְּאוֹתוֹ רֶגַע הִתְנַפֵּל אֶחָד מֵעֵדֵי הַתּוֹבֵעַ לְרַגְלֵי הַשּׁוֹפֵט וְקָרָא:

— סְלַח נָא, שׁוֹפֵט צֶדֶק! עֵד שֶׁקֶר הָיִיתִי גַּם נִשְׁבַּעְתִּי לַשָּׁוְא!

כֵּן נִגְלְתָה הָאֱמֶת כְּאוֹר צָהֳרָיִם, וְהַשּׁוֹפֵט הִצְדִּיק אֶת הַצַּדִּיק, וְהָרָשָׁע יָצָא מֵאֵת פָּנָיו בְּחֶרְפָּה.

בַּיּוֹם הַהוּא לִפְנוֹת עֶרֶב יָצְאָה דְּבוֹרָה הַקְּטַנָּה לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה וְלִקְטוֹף לָהּ פְּרָחִים יָפִים, אֲשֶׁר אָהֲבָה מְאֹד. פִּתְאֹם קָפַץ עָלֶיהָ הַתּוֹבֵעַ הָרָשָׁע, אֲשֶׁר אָרַב לָהּ שָׁם, וַיְנַקֵּר לָהּ אֶת שְׁתֵּי עֵינֶיהָ. „מֵהַיּוֹם וָהָלְאָה — קָרָא אֵלֶיהָ בְּלַעַג — לֹא תוֹסִיפִי עוֹד לַחְדּוֹר לְלֵב אִישׁ בְּעֵינַיִךְ הַגְּדוֹלוֹת!"

אָמְנָם הַנָּבָל הַזֶּה בָּא מַהֵר עַל שְׂכָרוֹ, כִּי נִתְפַּשׂ בִּידֵי אַנְשֵׁי הַכְּפָר וְהֵמָּה תְלוּהוּ עַל עֵץ. אַךְ לְהָשִׁיב אֶת הָאוֹר אֶל עֵינֵי דְבוֹרָה לֹא יָכְלוּ; נָמַקּוּ, כָּבוּ לָנֶצַח הָעֵינַיִם הַנִּפְלָאוֹת הָאֵלֶּה.

וּמַה דָּאַב לֵב אַנְשֵׁי הַכְּפָר! כַּקָּטֹן כַּגָּדוֹל בָּכוּ מַר עַל אוֹר עֵינֵי דְבוֹרָה שֶׁכָּבָה. כָּל יוֹדְעֶיהָ — וּמִי לֹא יְדָעָהּ? — הִשְׁתַּדְּלוּ לְהֵרָאוֹת לָהּ חִבָּה, לְהַבִּיעַ לָהּ נִחוּמִים וּלְמַלֵּא אֶת רְצוֹנָהּ בְּשִׂמְחָה; כֻּלָּם הִרְגִּישׁוּ כְּאִלּוּ הֵם חַיָּבִים לָהּ דְּבַר־מָה. כֵּן הָיְתָה דְבוֹרָה הַקְּטַנָּה, הַנֶּפֶשׁ הַטְּהוֹרָה וְהָאֻמְלָלָה הַזֹּאת, לַאֲהוּבַת נֶפֶשׁ כָּל אַנְשֵׁי הַכְּפָר.

אַךְ יוֹתֵר מִכֹּל כָּאַב עָלֶיהָ לֵב אָבִיהָ הַזָּקֵן, אֲשֶׁר אָהַב אוֹתָהּ כְּנַפְשׁוֹ. הָהּ, עַתָּה לֹא תְבַקֵּשׁ עוֹד בִּתּוֹ מִמֶּנּוּ דָבָר, כִּי לֹא תִרְאֶה עוֹד מְאוּמָה; וְהוּא מַה מְאֹד הִתְעַנֵּג תָּמִיד לְמַלֵּא אֶת כָּל אֲשֶׁר שָׁאֲלָה נַפְשָׁהּ! מַה מְּאֻשָּׁר הָיָה לִרְאוֹת אֶת צְחוֹק הָאֹשֶׁר הַמְרַחֵף עַל שְׂפָתֶיהָ בְּאוֹתוֹ רֶגַע! וְעַתָּה?..

מֵאָז יָשְׁבָה דְבוֹרָה תָּמִיד עַל יָדוֹ וְהוּא שָׁמַר אוֹתָהּ כְּבָבַת־עֵינוֹ. מֵאָה פְעָמִים בַּיּוֹם הָיָה שׁוֹאֵל אוֹתָהּ: „וּמַה לָּךְ, יַלְדָּתִי הַטּוֹבָה? הַאִם לֹא יִכְאַב לָךְ מָה? וּמַה שְּׁאֵלָתֵךְ, בִּתִּי? אוּלַי רוֹצָה אַתְּ בְּצַעֲצוּעַ יָפֶה לְשַׂחֵק בּוֹ?" וְלִדְבוֹרָה לֹא כָאַב עוֹד מְאוּמָה, וְהִיא אָמְרָה זֹאת לְאָבִיהָ בִּצְחוֹק קַל. אָז תָּבֹאנָה שְׁאֵלוֹתֶיהָ:

*) הננו נותנים בזה יצירה נפלאה ופינית של הרצל, המעידה למדי, כי המנהיג הגדול הבין לא רק את דרישות היהדות המדינית, אלא גם את מוסר היהדות כת רת הצדק העולמי. האגדה לקוחה מהחלק השלישי של „חלשון" בתרגומו המצוין של ש. ל. גרדון.

המערכת.

— הַגִּידָה־נָא לִי, אַבָּא, הַאִם לֹא אֶרְאֶה עוֹד אֶת בְּבָתִי הַיָּפָה?

וְנֶאֱנַח הָאָב וְעָנָה: „אֵינִי יוֹדֵעַ זֹאת, יַלְדָּתִי הַטּוֹבָה".

וְשׁוּב הִיא שׁוֹאֶלֶת: „הַגִּידָה נָא, אַבָּא, הֲגַם אֶת הַשֶּׁמֶשׁ, אֶת הַיָּרֵחַ וְאֶת הַכּוֹכָבִים לֹא אֶרְאֶה עוֹד? הֲגַם אֶת הַפְּרָחִים הַנֶּחֱמָדִים בָּאָבִיב לֹא אֶרְאֶה עוֹד?"

— אַל נָא תְשָׁאֲלִינִי זֹאת, יַלְדָּתִי הַטּוֹבָה! — עָנָה לָהּ אָבִיהָ בַּאֲנָחָה מָרָה.

וְשׁוֹאֶלֶת הִיא בַּשְּׁלִישִׁית: „הֲגַם אוֹתְךָ, אַבָּא, לֹא אֶרְאֶה עוֹד? וְאַתָּה הֵן כָּל כַּךְ קָרוֹב לִי, אַבָּא טוֹב"!..

וְלֹא יָכֹל עוֹד אָבִיהָ לַעֲנוֹת לָהּ... דְּבוֹרָה חָשָׁה, כִּי יָדוֹ רוֹעֶדֶת וְהִתְחִילָה מְמַשֶּׁשֶׁת אוֹתָהּ הָלְאָה מָעְלָה, עַד שֶׁהִגִּיעָה עַד פָּנָיו, וְהִנֵּה — אֶצְבְּעוֹתֶיהָ רְטֻבּוֹת!

— הֲבוֹכֶה אַתָּה, אַבָּא? — שָׁאֲלָה בִּתְמָהוֹן, וְלֹא יָכֹל עוֹד הַזָּקֵן לְהִתְאַפֵּק וַיִּתֵּן קוֹלוֹ בִּבְכִי מַר, עַד אֲשֶׁר נִבְהֲלוּ הַצִּפֳּרִים הַמְקַנְּנוֹת בְּעַנְפֵי הַתֹּמֶר וְהִפְסִיקוּ בְּאֶמְצַע אֶת שִׁירָתָן. אָז יָדְעָה דְבוֹרָה, כִּי הַדְּאָב הִדְאִיבָה אֶת לֵב אָבִיהָ הַטּוֹב בִּשְׁאֵלוֹתֶיהָ אֵלֶּה. מֵאָז חָדְלָה מְדַבֵּר בְּאָזְנָיו כִּדְבָרִים הָאֵלֶּה, גַּם הִתְאַמְּצָה לְהֵרָאוֹת לוֹ תָּמִיד פָּנִים מְאִירוֹת.

פַּעַם אָמְרָה לוֹ: „רְאֵה נָא, אַבָּא, מַה טּוֹב שֶׁאֵין לִי עֵינָיִם! כִּי כְלוּם הָיִיתִי תָמִיד עַל יָדְךָ, וּכְלוּם יָכֹלְתִּי לִשְׁמוֹעַ תָּמִיד אֶת חָכְמָתְךָ? הֵן לוּ פִּקַּחַת הָיִיתִי, הָיִיתִי מְשַׂחֶקֶת תָּמִיד עִם רֵעוֹתַי וְלֹא יָדַעְתִּי לְעוֹלָם אֶת הַמִּשְׁפָּט וְהַצֶּדֶק". וְאָבִיהָ הֵבִין אֶת כַּוָּנָתָהּ...

ב.

הַבֵּן הָאוֹבֵד.

וּבַיָּמִים הָהֵם קָרָה אָסוֹן בְּבֵית הַמֶּלֶךְ: אֲמִתַּי, הַבֵּן הָרַךְ וְהַיָּחִיד אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ, נֶעְלַם לְפֶתַע פִּתְאֹם — וְאֵינֶנּוּ! לֹא הָיָה מָקוֹם אֲשֶׁר לֹא בִקְשׁוּ שָׁם אֶת הַנָּסִיךְ הָאוֹבֵד — לַשָּׁוְא! הַיֶּלֶד אֵינֶנּוּ! וּשְׁמוּעָה עָבְרָה בְּקֶרֶב הָעָם, כִּי גֻּנַּב גְּנֹב בִּידֵי מְרֵעִים וְהָשְׁלַךְ אֶל בְּאֵר עֲמֻקָּה. וְאָמְנָם אַחֲרֵי עֲבוֹר חֳדָשִׁים מִסְפָּר הוֹצִיאוּ גוּפַת יֶלֶד מִן הַנַּחַל, אֲשֶׁר בְּגִנַּת בִּיתַן הַמֶּלֶךְ; וּכְבָר אָכְלוּ הַדָּגִים אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ, אַךְ בִּשְׂרִידֵי הַבְּגָדִים אֲשֶׁר עָלָיו הִכִּירוּ, כִּי זֶהוּ אֲמִתַּי בֶּן הַמֶּלֶךְ.

וְהַמֶּלֶךְ הַזָּקֵן הִתְאַבֵּל עַל בְּנוֹ מְאֹד וַיְמָאֵן לְהִתְנַחֵם; וְלֹא אָבָה הַמֶּלֶךְ, גַּם לֹא יָכֹל עוֹד, לָשִׂים לֵב לְכָל הֲלִיכוֹת הַמְּדִינָה וּצְרָכֶיהָ, וַיַּפְקֵד אֶת אָחִיו עַל כָּל דִּבְרֵי הַמְּלוּכָה. וְלֹא אָרְכוּ הַיָּמִים וַיָּמָת הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב וְהָאֻמְלָל בְּנֶפֶשׁ מָרָה.

וַאֲחִי הַמֶּלֶךְ שָׂם אֶת נֵזֶר הַמְּלוּכָה בְּרֹאשׁוֹ בְּרֹב פְּאֵר וְהָדָר; אַךְ הָעָם לֹא שָׂמַח עַל הַתְּמוּרָה הַזֹּאת; כִּי כְּכָל אֲשֶׁר אָהֲבוּ אֶת מַלְכָּם הַזָּקֵן, כֵּן יָרְאוּ אֶת הַמֶּלֶךְ הֶחָדָשׁ. וְיֵשׁ אֲשֶׁר הָיוּ מְרַנְנִים אַחֲרָיו כִּי בְשֶׁלּוֹ כָּל הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת עַל בֵּית אָחִיו הַמֶּלֶךְ הָאֻמְלָל. אַךְ מִי חָפֵץ חַיִּים וְהֶעֱלָה הַדָּבָר הַזֶּה עַל שְׂפָתָיו?...

* *

*

וְשָׁנִים חָלְפוּ וּדְבוֹרָה הָעִוֶּרֶת הָלְכָה וְגָדְלָה, הָלְכָה וְהִשְׂכִּילָה מְאֹד. כִּי בְשָׁמְעָהּ תָּמִיד אֶת דִּבְרֵי הָרִיבוֹת וְהַנַּפְתּוּלִים שֶׁל בַּעֲלֵי־הַדִּינִים וְאֶת מִשְׁפְּטֵי הַצֶּדֶק מִפִּי אָבִיהָ הֶחָכָם, בָּאָה עַד חֵקֶר רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם, וַתֵּדַע אֶת כָּל מַצְפּוּנֵי לְבָבָם וְאֶת מְזִמּוֹתֵיהֶם הַגְּדוֹלוֹת וְעַרְמוּמִיּוֹתֵיהֶם הַקְּטַנּוֹת; כֹּה רָאָה לִבָּהּ הַרְבֵּה חָכְמָה וָדַעַת בְּעוֹדָהּ צְעִירָה לְיָמִים. וּבְמוֹת הַשּׁוֹפֵט הֶחָכָם בָּחֲרוּ אַנְשֵׁי הַכְּפָר בִּדְבוֹרָה לִהְיוֹת שׁוֹפֶטֶת תַּחַת אָבִיהָ.

וְעַד מְהֵרָה יָצְאָה הַשְּׁמוּעָה בְּכָל הָאָרֶץ, כִּי בַכְּפָר הַזֶּה קָמָה בִּמְקוֹם הַשּׁוֹפֵט הַזָּקֵן נַעֲרָה־שׁוֹפֶטֶת עִוֶּרֶת; וְעַל מִשְׁפָּטֶיהָ יֵאָמֵר, כִּי מְחֻכָּמִים הֵם הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמִּשְׁפְּטֵי אָבִיהָ. אָז יַעֲלוּ אֵלֶיהָ לְמִשְׁפָּט מִכָּל קְצוֹת הָאָרֶץ, וּבְשׁוּב בַּעֲלֵי־הַדִּין לִמְקוֹמָם וַיְמַלְאוּ פִּיהֶם תְּהִלָּתָהּ; וּדְבוֹרָה לֹא גָבַהּ לִבָּהּ בִּכְבוֹדָהּ הַגָּדוֹל, כִּי הוֹסִיפָה אַךְ לַחְקוֹר וּלְגַלּוֹת אֶת הָאֱמֶת וּלְהוֹצִיא לָאוֹר מִשְׁפָּט.

* *

*

וּמְהוּמוֹת גְּדוֹלוֹת קָמוּ בָּאָרֶץ: שְׁמוּעָה עָבְרָה מִפֶּה לְפֶה, כִּי הַנָּסִיךְ אֲמִתַּי לֹא מֵת, אַךְ הֻגָּה מִן הַמְּסִלָּה בִּידֵי אֲנָשִׁים רָעִים, וְהוּא חַי עֲדֶנָּה; וְכַאֲשֶׁר תִּמָּלֶאנָה לוֹ עֶשְׂרִים שָׁנָה, יוֹפִיעַ פִּתְאֹם בְּשַׁעֲרֵי עִיר הַבִּירָה וְעָלָה וְיָשַׁב עַל כִּסֵּא הַמְּלוּכָה.

וְשִׁירָה חֲדָשָׁה נִשְׁמְעָה בְּקֶרֶב הָעָם, הִיא „שִׁירַת אֲמִתַּי". פְּשׁוּטִים הָיוּ דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת, אֲבָל בְּנֵי הָעָם שָׁרוּ אוֹתָהּ בְּרֶגֶשׁ נִפְלָא עַד מְאֹד:

לֹא אָבַד אֲמִתַּי, לֹא טָבַע בַּיְאוֹר!
חַי, חַי הוּא וּמֶלֶךְ לְצֶדֶק וּדְרוֹר!

אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת שָׁרוּ בָרְחוֹבוֹת וּבַשְּׁוָקִים, גַּם לִפְנֵי אַרְמוֹן הַמֶּלֶךְ; דּוֹמֶה הָיָה שֶׁגַּם הַצִּפֳּרִים צִפְצְפוּ אוֹתָהּ מִמְּרוֹם הַגַּגּוֹת.

שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת דְּבַר הַשִּׁירָה הַזֹּאת — וַיִּרְגַּז; וּפְקוּדָה נִמְרָצָה יָצְאָה מֵאֵת הַמֶּלֶךְ, כִּי לֹא תִשָּׁמַע עוֹד הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּכָל גְּבוּלוֹת מֶמְשַׁלְתּוֹ; וּמֵאָז — לֹא הָיָה

„הכוכב"

ירחון מדעי ספרותי לבני הנעורים

הוצאת „אביב" ורשה. מערכת א. לובושיצקי.

יצאו לאור ונמצאים למכירה של"ש החוברות הראשונות וזה תכנן:

חוברת ניסן: 1) כנור-עלומים (שיר, מעזבון המשורר)—י. ל. פרץ / 2) מגלת אסתר בתרגום שני, עברית מאת א. לובישיצקי / 3) גן-עדן לילדים (אגדה) תרגום מאנגלית א. ל. יעקבוביץ / 4) עוף הסער (שיר)—מ. גורקי תרגום ל' / 5) כויה (ספור)—יכנה"ז / 6) מלך יהודה (רומן ביבלי)—א. טרמפה / 7) ילדי האדמה—ש. ט. קנטורוביץ / 8) חלכאים (שיר)—מ. גולדנברג / 9) הסבא ונכדיו (חזון)—ע. נ. פרענק / 10) תולדות הפירמידה—א. בן-אורי / 11) החפירות החדשות במצרים—דבורה / 12) ירושלימה—(ספורי מסע)—אוגוסט פרנקל, מעובדים ע"י י. ברקמן / 13) תנועת האספורט אצל היהודים—ש. דנציג / 14) תמנת סרח (שיר)—י. הפטמן / 15) כרוניקה חדשית—י. ח. זגרודסקי / 16) אזכרות (פרץ, נורדו, בן-יהודה)—יח"ז / 17) מנגינה לשיר העם „ציון ציון"—ד. ברוין / 18) ביבליוגרפיה, חידה, בדיחות, חדשות באספורט, תמונות וציורים: פרץ, נורדו, בן-יהודה, חברי „המכבי" בתל-אביב, נבוכדנצר הראשון; עוף-הסער, אינקויזיציה.

חוברת אייר: 1) אקדמות (לחג הביעות)—עברית מאת ש. ש. קנטורוביץ / 2) מגלת אסתר בתרגום שני (כ, ג)—א. לובושיצקי / 3) מות אלכסנדר הגדול—(תרג')—ד. לפידות / 4) ויהי בהודים מלך (ילדה)—מ. גולדנברג / 5) גן-עדן לילדים (ס"ף)—א. ל. יעקבוביץ / 6) מלך יהודה (רומן ביבלי)—א. טרמפה / 7) הנגון (אגדה)—ל. חזן / 8) יונת-אלם (שיר)—הרון-אל-חמד / 9) ספורי-יצירה—יצחק קצנלסון / 10) קופרניקוס—דבורה / 11) ידיעות מדעיות (יח"ז והמערכת) / 12) כרוניקה חדשית—י. ח. זגרודסקי / 13) שלום עליכם (אזכרה)—יח"ז / 1) ההתעמלות ש. דאנציג / 15) חדשות באספורט—ש. ד—ג. / 16) חידה, בדיחות ועוד. תמונות וציורים: קופרניקוס, שלום עליכם, חברי „המכבי" בקונגרס הקרלסבדי, על חרבות ירושלים, מדרגות ההתעמלות.

חוברת סיון: I ספרות יפה: 1) ארץ אבות (שיר)—יצחק קצנלסון / 2) מגלת אסתר בתרגום שני—עברית מאת א. לובושיצקי / 3) עיר הנחשת (אגדה)—תרגום דבורה לפידות / 4) בניד צמרות (שיר)—מ. טשודנר / 5) בחצי שעה (אגדה)—מ. ח. ליס / 6) הקוף והצב (משל) א. אלמאליח / 7) משלי שועלים (א)—ר' ברכיה הנקדן / 8) מלך יהודה (רומן ביבלי)—א. טרמפה.

II. למען הקטנים: 9) המנגן הקטן (שיר)—הרון-אל-חמד / 10) יסודות בית המקדש (אגדה)—בת-ציון / 11) מעשה באפרח שבקש לו אם אחרת — לוין-קיפניס / 12) גמדים (שיר)—מ. קונופניצקא / 13) הירח והחיט (מעשיה)—תרגום בצלאל / 14) אביב (שיר)—ד. צמח / 15) חידה לקטנים—י. ורשביק.

III. החלק המדעי-הפובליציסטי: 16) ספורי תוספות יו"ט—מעובדים ע"י י. קנטור / 17) טפות נודדות—מ. גולדנברג / 18) ירושלימה—אוגוסט פרנקל / 19) קופרניקוס — דבורה / 20) מגניט (מאמר מדעי) — פ. קנטורביץ / 21) כדור הרגל—ש. דנציג / 22) כרוניקה חדשית—יח"ז / 23) חדשות מדעיות—הנ"ל / 24) חדשות באספורט, פתרונים, בדיחות, מודעות (על המעטפה).

ציורים: א) משה, ב) חרבות בית-אל, ג) המנגן הקטן ד) כתל המערבי, ה) תמרים, ו) ציורי מגניט, ז) חברי „מכבי" „ובר-כוכבא" בורשה, ח) תרשים כדור הרגל, ט) פתרון החידה.

לחוברות הבאות של „הכוכב" מוכנים בתיק המערכת, בין יתר הדברים, היצירות הללו:

I מחלקת הספרות היפה: 1) ירושלים נצלה! (ציור היסטורי מימי הבזיה)—א. צוויג, תרג' י. רוזנבוים / 2) מלך יהודה (רומן ביבלי)—א. טרמפה, תרג' בן-אורי / 3) מגלת אסתר בתרגום שני (סוף)—עברית מ"ת א. לובושיצקי / 4) מגלת אליעזר ונפתלי (ספור בימי השופטים)—מעובד ע"י א. בן-דוב / 5) המכשפה והבעש"ט (אגדה)—ש. נ. מייזלש / 6) הנבל (מחזה לנערים מחיי ההוה)—משה ספיר / 7) בפרוץ הסער (ספור מערב מלחמת העולם)—י"ח זגרודסקי / 8) שיר השירים (פיאמה בבלית)—א. קופרין, מעובדת ע"י א. לובושיצקי / 9) ספורים ומשלים מאת פנלון—תרגום א. ל. יעקוביץ / 10) שלשת השבועות (זכרונות מימי הילדות)—מ. ח. ליס / 11) מות מיכה (מכתבי מורה פוזנני)—ש. שנקביץ, תרגום ח. נוטקובסקי / 12) דבורה מתחת לתומר—ת. הרצל תרגום ש. ל. גורדון / 13) הגבעונים (מחזה ביבלי)—ש. ש. קנטורוביץ / 14) הפרס (מעשה שהיה)—זרח זוקובסקי / 15) אל אוגוסטוס קיסר—מאת הורציוס, תרג' נ. נ. שפירא (המנוח) / 16) פטקא במעון הקיץ—א. אנדרייב, תרג' מ. ל. / 17) נתפסת (ספור מחיי ההוה בא"י)—ל. קיפניס / 18) השמחה (אגדה)—ל. חזן / 19) אגדה עתיקה—פ. קנטורוביץ / 20) מספורי החדר (מעזבון המשורר)—י. ל. פרץ / 21) שוליימן וגמלו—מ. גולדנברג / 22) היון (זכרונות) ח"י קצנלסון / 23) סולון בלודיה—ת. הירצל, תרגום א. מטרפוליטנסקי / 24) חיי יהודי ומותו (ספור)—א. קרוקובסקי, תרג' בצלאל / 25) מעשה בקו-שמש (אגדה)—א. גלמן / 26) הנסיון—הנ"ל / 27) ספורי המצרים—ש. מלצקי / 28) מעשיות עתיקות—א. בן-דוב.

II למען הקטנים: 1) ספורי ירושלים (שיחות ואגדות)—בת-ציון וא. פרושנסקי / 2) המלאך-הפרח—ח. רבינוביץ / 3) הרואה את הנולד—הנ"ל / 4) יוסף ואחיו (מחזה ביבלי)—א. בן-דוב / 5) הגר (מחזה ביבלי)—א. וינברג / 6) העורבה החכמה (מעשיה)—ל. קיפניס / 7) היורה (מעשיה)—הנ"ל / 7) בן-בקר שנהפך לבן-אדם—י. ברקמן / 8) הזאב הפחדן (מעשיה)—ז. זוקובסקי / 9) הטיול הראשון (ציור)—מ. גולדנברג / 10) שני תלמידים (ספור)—א. בן-דוב / 11) ספורי פנלון—תרג' א. ל. יעקוביץ / 12) קטיפה וגוריה—ל. קיפניס / 13) דינר-זהב—ז. זשוקובסקי / 14) שירים ומשלים (לנערים ולילדים) מאת: בן-אורי, יחיאל בורנשטיין, ברכיה הנקדן, מ. גולדנברג, הרון-אל-חמד, י. הנדלזלץ, י. הפטמן, מ. גולדנברג, י. ל. פרץ, לוין-קיפניס, ש. קנטורוביץ, דוד צמח, ש. שיינפין ועוד.

III החלק המדעי: 1) מארץ ישראל (רשמות וציורים)—ד"ר מ. זגרודסקי / 2) ירושלימה (ספורי מסעות)—אוגוסט פרנקל, תרג' י. ברקמן / 3) כבוש מקסיקה (ספור)—גרנסטרם, תרג' דבורה / 4) ספורי תוספות יו"ט—מעובדים ע"י י. קנטור / 5) האלקטרון פ. קנטורוביץ / 6) ספורי הטבע—ת. צרנבסקי וי"א הנדלזלץ / 7) תולדות סטנלי—תרג' ש. ניסנבוים / 8) מיכל אנדזלו—תרג' י. קלרר / 9) השבויים בקוקז—ק. די-מנסטר, תרג' ישראל וינברג / 10) ארבעת השלוחים (ציור היסטורי)—יקיר ורשבסקי / 11) שלשת הרועים (רש"י, רמב"ם ר' יהודה הלוי)—מ. קפלן / 12) ר' יהודה הנשיא (רשימה היסטרית)—א. פרושנסקי / 13) גר צדק (מפנקס העיר וילנא)—י"א לזרוביץ / 14) בקרת וביבליוגרפיה—יוסף שופמן / 15) מאמרים וחדשות בעולם האספורט—ש. דנציג / 16) כרוניקה חדשית—י. ח. זגרודסקי / 17) חדשות מדעיות—הנ"ל / 18) בדיחות, הלצות, חידות, חליפות-מכתבים בין הקוראים, ציורים, תמונות וטעמי זמרה.

ירחון ספרותי מדעי לבני הנעורים

הוצאת „אביב" ורשה. מערכת א. לובושיצקי.

שנה ראשונה תמוז תרפ"ג חוברת ד'

הָרוֹן–אֶל–חָמַד.

אֳנִיַּת הַתְּחִיָּה.

בַּלָּדָה.

בֵּין מִשְׁבְּרֵי תְכֵלֶת אוֹקְיָנוֹס,
כִּזְרֹחַ כּוֹכָבִים בָּרֹם,
אֳנִיַּת הַתְּחִיָּה בּוֹדֶדֶת
תִּנָּשֵׂא עִם דֶּגֶל־הַלְּאֹם.

עַל אֶרֶץ חֲלוֹמוֹ מִתְגַּעְגֵּעַ
לִבְּבוֹ שְׁבוּי גָּלוּת־הַחֵל,
בְּחֵיקָהּ הוּא יַחֲלֹם, גַּם עַמּוֹ
יֵרָפֵא בָּ„אָבִיב־הַתֵּל".

וּמִשְׁבְּרֵי יָם־יָפוֹ הוּא שׁוֹאֵל:
— הַנֵּעוֹר הָאַרְיֵה הַסָּב?...
וְגַל עוֹנֶה: „עוֹד מְפַרְכֵּס בָּרֶשֶׁת
וּמְכַרְסֵם נְחֻשְׁתֵּי עָרָב..."

לֹא נִשְׁמַע קוֹל חוֹבֵל, מַלָּחִים —
הֵם קְבוּרִים בְּנִבְכֵי הַיָּם;
רַק אֶחָד הַתּוֹפֵשׂ בַּמָּשׁוֹט,
זֶה רוּחַ הַמַּנְהִיג הַקָּם.

— וְגוּרֵי הָאַרְיֵה אַיָּמוֹ?
אָן נִפְזְרוּ כְּפִירֵי תֵל־חַי?...
— „הֵם מְלַקְּקִים שְׂרִידֵי עֲצָמוֹת,
נְפוֹצִים בְּכָל גֶּבַע וָגַיְא..."

בֵּית־מוֹעֵד יֵשׁ בְּוִין הַמְעֻטֶּרָה
וּבְעֶשְׂרִים לְתַמּוּז הַמָּר
בְּכָל שָׁנָה עִם נֶשֶׁף יִפָּתַח,
וְהוּא עוֹלֶה מִקִּבְרוֹ הַקָּר.

אָז יוֹרִיד אֶט דֶּגֶל יְהוּדָה,
כּוֹרֵעַ מִכְּלִמָּה וּכְאֵב,
וְקוֹל אֶנְקַת חָלָל יִשָּׁמַע,
וְשֵׁנִית בּוֹ נִשְׁבַּר הַלֵּב.—

קוֹמָתוֹ תִזְקֹף כָּאֶרֶז,
וּלְבָבוֹ — בּוֹ יֶחֱזַק מָצוֹר!
וְהוּא מֵרִים נֵס־צִיּוֹן הָרָמוּס,
וְעֵינָיו — אוֹקְיָנוֹס דִּי־נוּר.

מִתְגָּעֲשִׁים מֵימֵי יָם־תִּיכוֹן
וּמַכִּים הַגַּלִּים בַּחוֹף; —
אַךְ נֶחֱשַׁל וּסְעָרָה לוֹ מִשְׂחָק:
הוּא חוֹתֵר לְתֵל־אָבִיב הַנּוֹף.

מִתְגָּעֲשִׁים גַּלֵּי יָם־תִּיכוֹן
בְּעֶשְׂרִים לְתַמּוּז הַמָּר:
בָּאֳנִיָּה בּוֹדֶדֶת יָשִׁיבוּ
לֵב הֶרְצְל — אֶל קִבְרוֹ הַצָּר.

Hakochab (miesięcznik) № 3 (Czerwiec) Redaktor-wydawca A. Luboszycki.

Okł. Skład. w Drukarni I. M. Altera Warszawa. Nalewki 17.

הוצאת „אביב" ורשה — מערכת א. לובושיצקי.

שנה ראשונה — תמוז — תרפ"ג

לנשמת הרצל

תכן החוברת:

I. חלק הספרות היפה:

II. למען הקטנים:

III החלק המדע הפובליציסטי:

תמונות וציורים: הרצל בילדותו, הרצל בבחרותו, הרצל בתור מנהיג, קבר הרצל; אחותו, כלי מגניט, חברי „השומר הצעיר" בורשה, מעמי נגינה.

תכן חוברת אב:

I חלק הספרות היפה:

II למען הקטנים:

III החלק המדעי והפובליציסטי:

הכתבת לכל עניני המערכת: Redakcja „Hakochab" Warszawa, Nowolipki 27. m. 28.

לתזמנות וחתימה: Tow. Wydawnicze „CENTRAL" Warszawa, Nowolipki 7.

DRUK. J. WAGMEISTER. NALEWKI № 7

בארגנטינה.

בארגנטינא יושבים עתה לערך 130 אלף יהודים, ומהם כדי 80 אלף בעיר הבירה בואינס אירס. מצבם הכללי טוב, והם נותנים סכומים הגונים לכל המוסדים, וביחוד למוסדים הציונים. ההסתדרות הציונית בארגנטינה מונה עתה כעשרת אלפים ציוניים, מסורים בכל לבם לרעיון הציוני, והם עומדים בכלל בראש החיים החברתים והתרבותים של יהודי ארגנטינה.

באמריקה.

הד״ר ויצמן, הנמצא עתה באמריקה, הוציא כרוז אל יהודי אמריקה, להתאזר עוז ולסייע בעבודה הגדולה: להחיות את ארצנו החדשה-הנושנה, ארץ ישראל. הכרוז סופר ומונה כל מה שכבר נעשה ל-מטרה זו, ומסיים בדברים האלה:

„מניחים אנו עכשו את אבן פנתו של הבית הלאומי העברי. על המעצורים הפרימיטיביים, שבהם נתקל קבוץ עמי במלחמתו לקיומו, כבר נתגברנו. חובתנו עתה להמשיך את מפעלנו בסבלנות וכארך-רוח, הסבלנות כלפי עצמנו וכלפי אחרים, בחכמה ובתבונה של עם למוד-נסיונות. לא ירבו הימים ואבני יסוד אלה תהיינה מוצקות וקבועות. אין איש יכל לחזות מבעד לענני העתיד, ואולם רבה אמונתנו במסורת עמנו ובתורתנו. נצח ישראל לא ישקר, ועם ישראל וארץ ישראל חטיבה אחת הם בעולם. גורלנו נשקל במאזנים. נגש נא לפעלנו להעמי באמונה חזקה ובבטחון פנימי, שסוף נצחוננו לבוא!“.

— חבר הועד-הפועל (אקסקוטיבה) הציוני, הד״ר ליאו מוצקין, יצא לאמריקא, להשתתף שם בתעמולה לטובת „קרן היסוד“.

— הלורד רוברט ססיל בקר את הד״ר ויצמן במלונו בנויורק וישוחח עמו שעות אחדות ע״ד הציונות והשתתפות יהודי אמריקה בתרומות ל„קרן היסוד“. ד״ר ויצמן הבטיחהו, כי יהודי אמריקה מסירים לרעיון הגדול, ועבודתם לעזרת בנינו של הבית הלאומי הולכת ומתגברת מיום ליום. הלורד הביע רצונו לעזור בעבודה ל„קרן היסוד“.

— מאז בא הד״ר חיים ויצמן לאמריקא, שלחה לשכת „קרן היסוד“ לארץ ישראל דרך הטלגרף סכום 150000 דולרים.

— רבני אמריקא קבעו את יום שביעי של פסח ליום קבוץ נדבות בעד פליטת היהודים באביסיניא, בכל בתי הכנסיות והמדרשות התנדבו העולים לתורה סכומים, ליסד בתי ספר באביסיניא.

יח״ז.

חֲדָשׁוֹת מַדָּעִיּוֹת.

(התאשרה התיאוריה של אינשטין) החקירות שנעשו בקנדה בעת לקוי-החמה בכ״ו ספטמבר 1922, אשרו לגמרי את התיאוריה של אינשטין. הוברר, כי קוי-אור הכוכבים הנמצאים בקרבת השמש, נטו הצדה, כפי שהעלה אינשטין בחשבונו מראש.

(חורבות העיר אור-כשדים) חבר חוקרי עתיקות גלו תחת עיים את חורבות אור-כשדים, עיר מולדת אברהם אבינו. נגלו המון לוחות-אבן, אשר הכשדים היו חורתים עליהם אמנות ורשימות שונות למזכרת. מן הלוחות האלה נגלה, כי מדינת כשדים עמדה עוד לפני הרבה אלפי שנה על מדרגה גבוהה בהשתלמות. נגלתה גם חומת העיר, שזמנה כשלשת אלפי שנה לפני המספר הרגיל. — המדינה נחרבה בידי הפרסים, והם הרסו גם את אור, ואת הבנינים המצוינים כסו בערמות עפר.

(מות הלורד קַרְנַרְוֹן) בחמישי לאפריל מת בקאירה חוקר עתיקות מצרים, לורד קרנרון, אשר בעת האחרונה עשה לו שם גדול בעולם, בגלותו את קבר פרעה תות-אנך-אמון. הלורד הזה נולד בשנת 1866, ואחרי גמרו למודיו במכללה הקמברידזית, התמכר לנסיעות ארוכות, וביותר לחקירת עתיקות מצרים. חלק גדול מחייו בלה במדבר, אצל לוקסור ותביה (נא-אמון) במצרים. 16 שנים עסק ביחוד בחפוש קבר פרעה, עד אשר הצליח לגלותו ולהוציאו ממנו המון גניזות. באחד הימים נשכהו זבוב-מות ליד הקבר, וירעיל את דמו, עד אשר מת ביסורים קשים, בן חמשים ושבע שנים.

(בירת מונגוליה הקדומה) חוקר-הקדמוניות הרוסי קוֹנְצוֹב שב זה לא כבר מתיורו במדבר המונגולי אשר באזיא המרכזית, ששם גלה תחת ערמות חול את בירת מלכות מונגוליה הקדומה. העיר היתה מכוסה בחול אלף שנה, ובה מצאו התירים הרבה עתיקות, אשר לקחון אתם למוסקבה: 2500 ספרים כתובים בשבע שפות שונות: פרסית, ערבית, מונגולית ועוד; גם מטבעות זהב וכסף, ציורים, מרבדים והמון כלי-חפץ. המציאות מעידות, כי מלכות מונגוליה עמדה אז על מדרגה רמה בקולטורה והשלמה.

(רכבת דרך תעלת לַא-מַנְש) נעשות עתה הכנות לכונן חבור תמידי ברכבת בין הארוויטש וזֶבְּרִיגֶר דרך תעלת לַאַ מַאנְש, המחברת את צרפת עם אנגליה. על התעלה תעבור הרכבת על גשרים-מטלטלים, או מעברות מתנועעות בקטור. המסע יהל בעוד ארבעה ירחים.

נסדר בדפוס החדש של י. קורננדז ורוזנבלד, פיוטרקוב.

חֲדָשׁוֹת בְּאַסְפּוֹרְט.

„הכח" מוינה—שחק עם הפלוגה המשובחת מאנגלית „וסטהם יוניטייד" שהתארחה בביהם, אוסטריה ואונגריה. פלוגה זו לפני בואה לוינה נצחה בפרג את הפלוגה היותר טובה מביהם „סלויה" ביחס 3 : 0, ולכן כשבעים אלף איש מלאו את ככר „הכח" בוינה. בחפצם לראות את משחק „אבי-כדור-הרגל" האנגלים. ומה גדולה היתר שמחת הוינאים וביחוד המתעמלים העברים, בראותם את משחקי-„הכח" הזריזים והחרוצים, שלא נפלו כלל ממשחקי „וסטהם יוניטייד". המטש נגמר ברמי" 1 : 1. אחרי המטש הזה נודעת פלוגת „הכח" לאחת הטובות באירופה.

„הכח" — „פהניקס לודויקס האפן"—2 : 2. „הכח „וקר"—0 : 1, בגלל זכות הבכורה. „הכח"—„ספורטקלוב" בגלל „הגביע" 2 : 2. „הכח", נצח גם את ו. א. ק. 2:0.

„המכבי" מברנו—בשחקו עם הפלוגות המשובחות שבספרד כמו „ראל מדריד" (3 : 1 לטובת „מכבי") „וטרגה" מברסלונה (2 : 0 וגם 4 : 0 לטובת „המכבי"), קבל בתור מתנה בעד הצטיינותו במשחק „כדור-הרגל" גביע כסף, למזכרת.

„המכבי" נצח את „סלובן" (מאוסטרבה המורבית) ביחס 4 : 0.

ויו א. ק. מבודפשט—מ. א. ף. 3 ; 0. „ויו"—„צוגלו" 0 : 1.

„המכבי מאוסטרבה—(במורביה) שחק עם ד. ס. ק. טשן. תוצאות המטש 0 : 2 לטובת האחרונים.

„המכי" מורשה—שחק בגלל זכות הבכירה עם ו. ה. ק. ס. 0 : 5 ועם „בר-כוכ א" 3 : 1. פלוגת „המכבי" התארחה בביליסטוק. שם שחקה פעמים עם ב. א. ס. א. (פלוגת מכבי-האש) ונצחה אותה ביום הראשון 1 : 0. „מכבי"—„בר-כוכבא" (ריינש)—0 : 1.

„בר-כוכבא" מורשה—בגלל זכות הבכורה—„מודלין" 1 : 3—„בר-כוכבא"—ו. ה. ק. ס.—0 : 3.

קרקוי. בגלל זכות הבכורה שחק „המכבי" עם א. ז. ח.—2 ; 2. „מכבי"—„מכבי"—„ויסלה"—1 : 5. „המכבי" שחק גם עם „אד ירה" מוינה. האחרונה נצחה ביחס 2 : 1. אף כי „המכבי" הצטיין במשחק הרבה מאשר „אדמירה". „ירית-הענש" טו-תה הכריעה גם את הנצחון בעד האחרונה.

„יוטרזנקה"—ואל—3 : 1. „יוטרזנקה"—כ. ב. ס. פ. 1 : 1 „יוטרזנקה"—„שטורם" (בבילסקי)—1 : 0. כל המטשים בגלל זכות הבכורה.

„חשמונאי" מלבוב — „שטורם" מבילסקו — 1 : 1. „חשמונאי" והרפרזנטציה של האגודות העבריות: „יוטרזנקה", „מטל" „ואמטורים"—6 : 2. בגלל זכות הבכורה שחקה פלוגת יוטרזנקה עם „צרני" 2 : 2 ועם „פולוניה" מפרזמישל) 1 : 1.

„הכח" מבילסקו—ב. ב. ס. פ. 1 : 3. רונש 2 : 0 לטובת „הכח". „הכח" II—ב. ב. ס. פ. II 3 . 0. „הכח"—ב. ב. ס. פ. II 2 : 2.

„הכח" שחק גם עם „מינרוה" מברלין תוצאות המטש 2 : 2.

„מכבי" מוילנה—לאודה 2 : 4. „מכבי"—לאאודה II 3 : 1, והמטש השני 2 : 1 לטובת „המכבי". „מכבי"—ו. ק. ס. II 2 : 2. „מכבי" תופס עתה את המקום הראשי בלוח זכות הבכורה של החוקה „ב.".

„מכבי" הצעירים"—י. ק. ס. הצעירים—2 : 2.

לודז. „הכח" — „פוגון" 2 : 1. „הכח" — „סטרזלץ" 1 : 0. „הכח"—„הגיוב" 0 : 4.

„אחדות"—„סטרזלץ" 1 : 2.

פרזמישל. הגביר—פולוניה--0 : 7. „פוגון" 1 ב. מלבוד—„הגבור" 7 : 1 ... „דרור" (מירוסלב) הגבור II 2 : 2.

זששוב. „בר-כוכבא"—„רסוביה" 1 : 5. „בר-כוכבא"—„מכבי" (מיסל... 3 : 2. „בר-כוכבא" נצח גם את „הפלוגה של הגדוד העשרים אשר לאולניה... ביחס 4 : 1.

ורוסלב. האגודה העברית „דרור"—ירוסלביה" 0 : 7.

דרוהוביטש. „ביתר" 1 — „ביתר" II 3 : 1. „האגודה העברי... להתעמלות" (ביתר)—„צ׳רני" 2 : 5.

טרנופול. „יהולה"—„שגיבה" 5 ; 1. יהודה 1—„קרסי II—1 : 0.

סוסנוביץ. „מכבי" II 2 : 1. „חשמונאי" מבילסקי „מכבי"—0 : ... „הכח" (בנצין)—„מכבי"—1 : 0.

סטניסלבוב. „הכח"—רורה" 1 : 1. „הכח"—רורה" II 2 : 0. „חשמונאי... (לבוב)—„רורה" 1 : 0.

סטרי. „הכח"—„פוגון" 2 : 8. „הכח"—„ברזינה"—3 : 1.

טרנוב. „שמשון"—„ט-גוביה" 1 : 3. „הכדור"—„מטל"—0 : 9. „הכדור"—„דרור" 1 : 1.

בנדין. „הכח" „פ. פ. ר." 1 : 4. „הכח"—„קטוביץ" 1 : 2. „הכח"—„סרמטיה" 1 : 1.

יסלה. „מכבי"—אגודת הפולנים לאספורט צ׳רני—1 : 9.

שונות.

— בנזבי-סונץ התאחדה אגודת „בר-כוכבא" עם „שמשון ויצרו אגוד... כללית בשם „הכח".

— שוב נתקשרו יחוסי ידידות בין שתי האגודות העבריות מקרקוי „מכבי" „ויוטרזנקה".

— שפוירמן מ„חשמונאי" לבוב, בשחקו בפלוגה המאוחדת של משחק... חשמונאי" ו„לכיה" נגד פלוגה דומה „פוגון"—צ׳רני, על ששה שערים, שפלוגת ... זכתה בם, ירה הוא חמשה.

— ה„חשמונאי" מלבוב יחוג ביום 16, 17 לחדש יוני את חג היובל של שנת החמשה עשר לקיומו. בחגיגה ישתתפו גם „מכבי", „יוטרזנקה" מקרקוי „ווי... איק". מבודפשט.

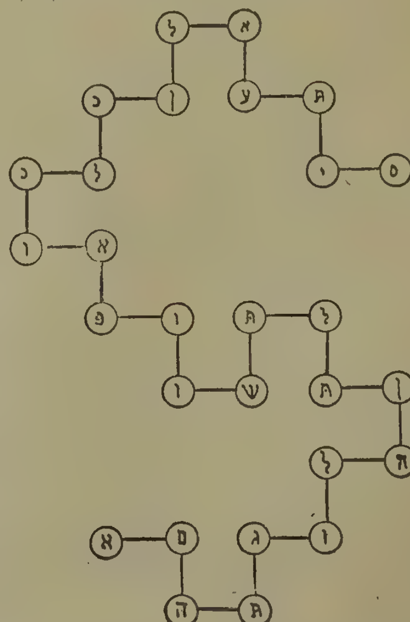
— גינטל ושפרלינג—שני משחקים יהודים חברי „קרקוביה" הצטיינו מאד בשחקם ברפרזנטציה של פולניה נגד הרפרזנטציה של יוגוסלויה בקרקוי. המטש נגמר בנצחו יוגוסלויה 2 : 1.

— תלמידי הגימנסיון „אסכלה" בורשה יסדו אגודה לאספורט. פלוגתה לכדור הרגל נמנית בשנה זו למחלקה השלישית. ביחיד מצטינת פלוגתם המשחקת „בכדור-הגבול". האגודה הזאת ששמה „אסכלה", הוציאה גם חד-יומן מקדש לעניני האספורט ולחיי הצעירים.

כ״ד סיון התרפ״ג.

ש. ד—ג.

פתרון החידה בחוברת ב.

פותרי החידה בחוברת ב׳: אברהם טף (ורשה), עמנואל יעקבוביץ (ורשה), עמנואל וגדעון קצלסון (ברנוביץ), אברהם פרנקל (לודז), י. מישקין (ברנוביץ).

מלואים לפותרי החידה בחוברת א׳: אסתר ליימאן (סנדומיר), זיידל קרליץ (פולבה, רוזנאי).

בדיחות.

יודע.

המורה: (להלמידו) מה קרה בפורים?

התלמיד: אמא אפתה כיסי-המן ואבא שתה לשכרה...

נסיון גדול.

— התשמע, ר׳ משה, קראתי בעתונים; כי באנגליה פרופיסור נודע נסה נסיון גדול: הוא דבר עם מת עשרה רגעים אחרי יציאת נשמתו.

— מה תאמר? נו... ומה היה?

— לדאבון כלנו לא קבל שום מענה... ענה בתמ היהודי.

חידת-מילואים.

			הרועה הראשון
			אחד מהמרגלים ששלח משה לתור את הארץ
			אות
			חית-הבית
			אליל

בשורה הראשונה בקראנו מלמעלה למטה יצא לנו שם עתון עברי.

י. ו—ק.

כִּבּוּשׁ כזה של שער יֵחָשֵׁב לְנִצָּחוֹן, וכל המרבה לִכְבֹּשׁ את השערים במשך זמן המשחק יחשב למנצח.

על מהלך המשחק משגיח השופט הראשי, השומר על המשחקים לבל יעברו על כללי-המשחק. ובשעת הַצֹּרֶךְ נותן אות בִּשְׁרִיקָה, המשחק יִפָּסֵק לרגע והשופט יענש את הפלוגה שעותה בדין או את המשחק היחידי שחטא. הרבה מיני עונש יש לשופט: „יְרִיָּה-חָפְשִׁית". יְרִיַּת-עוֹנֶשׁ", גַּעֲרַת נְזִיפָה ועוד כאלה. לשופט הראשי יש גם שני עוזרים הנקראים „שׁוֹפְטֵי- הַגְּבוּלוֹת", הנותנים אות בדגל בכל פעם כאשר הכדור יעבר מעל לגבול ככר-המשחק.

המשחקים מוסרים את הכדור איש לרעהו רק בִּדְחִיפַת הרגלים; מֻתָּרָה גם דחיפת הראש. נגיעת הכדור בשעת המשחק בידים, תֵּעָנֵשׁ על ידי השופט. רק למשחק אחד, והוא השומר, מותר לַחֲטֹף את הכדור גם בידים.

על שומר-השער להיות מהיר וקל בתנועותיו ביותר. הוא הַיְחִידִי בפלוגה, שלו מותר לשחק גם בעזרת הידים. הוא שומר על השער ולא יתן על הכדור לַחֲדֹר לתוכו. השומר הוא המשחק האחרון שבו תָּלוּי הנצחון או הַמַּפָּלָה. אם לא יעלה בידו לְעַכֵּב את הכדור, יִזְכּוּ מתגדיו בציון אחד.

שני הַמְגִנִּים משתדלים לא לְהַרְשׁוֹת לאויב לעבר עם הכדור עד לְשַׁעֲרָם. כל הכדור הבא תחת רגלם הם יורים שוב הרחק על הככר.

העוזרים מעכבים את הכדור ומוסרים אותו לשורת המתקיפים.

המתקיפים שׁוֹאֲפִים לעבר עם הכדור חיש עד לשער האויב ולירות בו. אסור למתקיף לירות מכל מקום, באשר הוא נמצא בו, אלא עליו להשתדל למסור את הכדור לחברו התופס מקום יותר מוּכְשָׁר לִירִיָּה מֵאֲשֶׁר הוא.

את תפקידיו של כל אחד ואחד מתאימים לְכִשְׁרוֹנוֹתָיו הָעַצְמִיִּים של הַמְשַׂחֵק: הַמְּהִירִים וְקַלֵּי-הָרַגְלַיִם—אלה המתקיפים; העוֹצְרִים כח לְהַרְבּוֹת בַּמֵּרוֹץ—העוזרים; הָאַמִּיצִים וְהַחֲזָקִים בגופם — המגנים; ולבסוף—האחרון, השוער הוא בעל קְרִירוּת-רוח. שָׁקֵט ובוֹטֵחַ בכח עצמו.

הַמִּשְׂחָק נִמְשָׁךְ תשעים רגעים, בשני חֲלָקִים: ארבעים וחמשה רגעים, ואחרי זה באה הפסקה מחמשה עד עשרה רגע, ואחר-כך עוד הפעם ארבעים וחמשה רגעים של מִשְׂחָק.

הַמְשַׂחֲקִים לובשים בגדים מַתְאִימִים לַמִּשְׂחָק זה: מכנסים קצרים עד לברכים, כֻּתֹּנֶת (לכל פלוגה צֶבַע אחר, בכדי לְהַבְחִין את האויב) פֻּזְמְקָאוֹת עָבוֹת, מִצְנְפוֹת-בַּד על הברכים ונעלים עבות, מְיֻחָדוֹת למשחק זה.

אחד-עשר הַמְשַׂחֲקִים יוצרים פְּלֻגָּה שְׁלֵמָה, בכדי להגיע עד על ידי מלחמה מְשֻׁתֶּפֶת לְמַטָּרָה כללית—והיא—כבוש שער האויב.

חברי ה„מכבי" ו„בר כוכבא" בורשה.

לכן „כדור-הרגל" אינו מִשְׂחָק של יחידים, כי אם הִתְחָרוּת בין שתי מַעֲרָכוֹת, שני מתנגדים, שכחותיהם הַמִּסְפָּרִיִּים הם שוים. כל אחד אוֹזֵר את כל כחותיו לטובת כל הַפְּלֻגָּה; כָּל מְשַׂחֵק איננו דבר העומד בפני עצמו, כי אם חלק של לוֹחֵם אחד, והיא הפלוגה. ולכן תֵּיטִיב לשחק פלוגה זו, שבין כל מְשַׂחֲקֶיהָ שׂוֹרֶרֶת אַחֲוָה, אַהבה, וידידות וְרֵעוּת המקשרות את לבם. „הֱיוּ אַחַד-עשר ידידים, ואז תנצחו!" — מיעץ אחד מהתֵּיאוֹרֶתִיקָנִים הכי גדולים לאספורט. על כל מְשַׂחֵק להיות מוכן בכל רגע לְהָחִישׁ עזרה לחברו, כי עליה סומך חברו המשחק; ורק עזרה הֲדָדִית ותמיכה מהירה הן הגורמים החשובים בְּהַשָּׂגַת הנצחון.

מדוע מִשְׂחַק „כדור הרגל" מושך אחריו הרבה נוהים יותר מאשר אספורט אחר? מדוע נתקבל משחק זה בכל קצוי תבל?

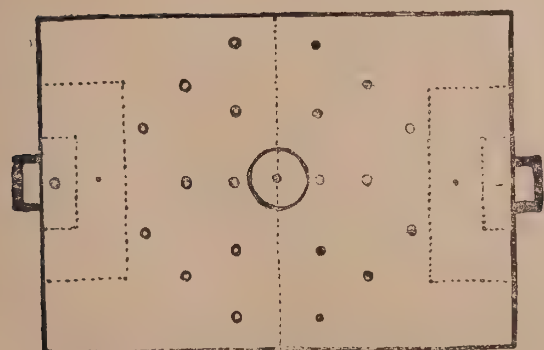
על שאלה זו קל לַעֲנוֹת אם נראה איזו תועלת נוֹבַעַת ממשחק זה.

משחק „כדור-הרגל" מעורר בלבות המשחקים את חשק הַהִתְחָרוּת והנצחון, ומפתח את כח גופם, מְרַצֵּב ועֹז לבם של המשחקים. חשובים מאד בעד המשחקים כִּשְׁרוֹן - ההמצאה וּמְהִירוּת-הַהַחְלָטָה, שהודות להם יוכלו להשתמש בכל רגע אפשרי ולהוציא תועלת מכל יְרִיָּה וִירִיָּה. המשחק ב„כדור הרגל" מפתח בלבות המשחקים את הַכָּרָתָם החברתית וְהַרְגָּשָׁתָם הַצִּבּוּרִית. השאיפה לזכות בציון אחד, כלומר, להשליך את הכדור לתוך שער האויב, דורשת מהמשחקים הִתְמַכְּרוּת לטובת הכלל, והקדשת כל כשרונוֹתֵיהם בכדי להגיע עד למחוז חֶפְצָם, ולנצח באופן כזה בכחות מְשֻׁתָּפִים.

מלבד חשיבותו של משחק זה בהתפתחות תכונת-נפשם של המשחקים, עוד יש להראות על השפעתו הבריאותית. „כדור-הרגל" הוא תרגיל גופני משובח. הַמֵּרוֹץ הקשור במשחק זה משפיע על התפתחות הָרֵאָה ופעולות הַלֵּב וגם שרירי הרגלים מתחזקים ומתאמצים. אבל חשוב בעד המשחקים גם כל מבנה גופם. לא פעם יקרה, שבעת הַמִּשְׂחָק יתנגשו ויתאבקו ויפלו ארצה, ולכן נחוצה להם הֲכָנָה מֻקְדֶּמֶת—התפתחות גופם מכל צדדיו, וזה ישיגו באולם ההתעמלות או בעסקם בעוד מיני אספורט אחרים.

בכלל המשחק ב„כדור-הרגל" הוא מקור שמחה ונחת-רוח, הַמַּקְנֶה לעוסקים בו הרבה סגולות טובות, הנחוצות לכל איש ואיש בחייו והם: גוף מפותח ובריא, רגש ידידות וְרֵעוּת והיכלת להשתמש בכל מַאֲמַצֵּי כחו ורוחו, בכדי להשיג את מַטָּרָתוֹ בחיים שאליה יִשְׁאָף.

תקון טעות: ב„כוכב" ב' במאמר „ההתעמלות" צד 128 בשורה הששית מלמעלה נפלה שגיאה זו: במקום „לתרגילים קשים" צריך להיות „לתרגילים קלים שנעשים וכו':

תרשים כדור הרגל.

כְּרוֹנִיקָה חֲדָשִׁית.

בארץ ישראל.

הנציב העליון הוציא פקודה, כי הבחירות אל המועצה המחוקקת תהיינה בקץ ירח מאי.

— בירושלים התחיל להופיע עתון יומי חדש, בשם „ארץ ישראל" ונערך על ידי ה' מ. שוַרץ. — לפני איזה שנים מֵאן השלטון הצבאי להרשות את השם „ארץ ישראל" לעתון עברי, בְּאַמַתְלָא, כי השם הזה ירגיז את הערבים.

— מיום 1 מאי נפתח בירושלים קונסולאט פולני לקונסול נמנה ה' אדיקיביץ, שהיה מזכיר הקונסולט הפולני בלונדון.

ועד העיר תל-אביב קבל ע"ד שמירת השבת לטה זו: „יום המנוחה הרשמי בשטח תל-אביב, הוא יום השבת. ביום זה סגורים כל העסקים, החניות, בתי החרשת והַתַּעֲשִׂיָּה, בתי המלאכה וכו'. שום משא ומתן ומקח וממכר לא יעשה ברחובות העיר ובשוקיה על ידי מי שהוא. יום השבת הוא גם יום של פגרה בנוגע לתשלומי שטרות, מלוי תביעות, ארכות למשפטים וכדומה".

— בירושלים נוסדה עתה חברה אקדמית בשם „מדע" להוציא ספרים מדעיים, ביחוד ספרים הנחוצים לאוניברסיתה ופולטכניקום.

— היתומים מאוקרינה, במספר 148 ילדים וילדות, שהובאו לארץ ישראל ע"י מר ישראל בֶּלקינד, ישבו עד כה במושבה חפצי-בה, ולקיץ יעברו למושבה חדרה. הם עוסקים בתורה ובעבודה. כל עבודות הבית נעשות על ידי היתומים עצמם. הילדות מבשלות, אופות, תופרות וכיוצא, והילדים מביאים מים, חוטבים עצים, מנקים את החצר וכו'. גם נטעו בעצמם כרם קטן ועשו להם גן-ירקות. הגדולים בין היתומים עובדים בגדול הטבק. — כל הילדים, או לכל הפחות, רובם הגדול יתחנכו להיות אכרים עובדי אדמה.

— חברת הרופאים „הדסה" מחזקת עתה בארץ ישראל חמשה בתי חולים (בירושלים, תל אביב, חיפה, צפת, וטבריה), שבהם נרפאו במשך השנה האחרונה כשבעת אלפי חולים. היתה סכנה, כי מחסרון אמצעים תוכרח החברה לסגור את בית-החולים בתל-אביב, ואולם לפי שעה עברה הסכנה, כי נמצאו מקורות להחזקת הבית.

— החברות לארכיאולוגיא בא"י התאחדו, לחדש את החפירות ב„עופל", שהתחילו לפני המלחמה ע"י ה' וייל ואחרי כן נפסקו מסבת המלחמה. הברון רוטשילד הודיע, כי יתמוך בעבודה זו.

— ביפו התקבל, על שם הסתדרות העובדים, המשלוח הראשון של כלים ומכשירי עבודה בשבעים וחמשה ארגזים, שנאספו בפולניא על ידי „צעירי ציון".

— התברר, כי לא נכונה היתה הידיעה, שהמשורר העברי י. צ. רמון שלח יד בנפשו. המשורר חי, ויושב עתה בטבריה.

— בישיבה האחרונה של „הועד הלאומי" נדברו על אדות מצב היתומים מאוקרינה, שהובאו ע"י מר ישראל בלקינד לא"י; הוברר, כי תמו הכספים שנשלחו מטשיכו-סלובקיה ומקנדה להחזקת היתומים. התקוה האחרונה עתה על יהודי אפריקה שהבטיחו עזרתם.

בפולניה.

השתדלות שונאי ישראל להנהיג בבתי הספר העליונים הגבלת מספר התלמידים היהודים — „נומרוס קלאָוזוס" — לא הצליחה לפי שעה. השאלה נמסרה אל הועדה ההשכלית אשר ליד הסיים הפולני. הועדה אספה חות-דעות של כל בתי האולפנא העליונים, ונמצאו מחלקות רבות באיניברסיטות הורשאית, הלבובית, הקרקואית והוילנאית, שהביעו דעתן כנגד ההגבלה. וברוב דעות של 17 כנגד 12 (של הימניים) הוחלט לדחות לזמן בלתי מוגבל את ברור השאלה, עד אשר הועדה תחקור את השאלה לכל פרטיה.

— המיניסטריום לעניני הפנים אסר פעולת החברה „אונזרע קינדר" בוורשה, אשר עסקה בהחזקת בתי-ספר למחסה לילדי ישראל בהרבה ערי פולניא. הצירים היהודים בסיים הפולני הגישו הצעה, תכופה בדיבר הסגירה הזאת.

— הגזרה לגרש מן הארץ את היהודים הזרים, שבאו לפולניא אחרי יום 12 אקטובר 1920, הוצאה בכל תקף ובלי כל חנינה. אלפי משפחות עזבו את המדינה ונפזרו במדינות שונות, ורק מעטים מאד שבו לרוסיה.

— לבנין הנהרסות של יהודי פולניה הוציא הדזואינט במשך שנת 1922 סכום של 14 מילירדים מרק.

ברוסיה.

— הקטיגור תבע לדין את הרב בהומל, על אשר מאן למסור לרשות הסוביטית את תכשיטי ספרי התורה ותשמישי קדושה בבתי הכנסיות. הרב יושב זה כבר במאסר.

— מעיר הומל והסביבה התגברה בעת האחרונה יציאת היהודים. לפני הפסח יצאו מהומל יותר מן 850 איש, אשר נסעו דרך בַּטום לארץ ישראל ולארצות אחרות. רוב היוצאים הם רוכלים ואומנים, והסבה ליציאתם הם המסים הגדולים מאד, המושמים ברוסיא על הרוכלים והאומנים, גם השנאה לישראל, השוררת עוד במקומות ההם.

— בערים רבות הָחרמו ע"י הבולשיביקים בתי הכנסיות והמדרשות ובתי-התפלה הקטנים, לעשותם לבתי ועד לפועלים. מתנהלת עתה תעמולה להחרים למטרה זו גם את בית-הכנסת הגדול במוסקבה.

— מצבם הכלכלי של היהודים ברוסיא הוטב בשנה האחרונה באופן מרובה, ואולם הם סובלים הרבה ע"י הרדיפות על הדת. גם התנועה הציונית אסורה שם. לפני זמן קצר נעשו במוסקבה חפושים בבתי שבעה עסקנים, שנחשדו בציונות.

— בעירה ברוסילוב, במחוז קיוב, נמצאו לפני הפרעות כדי 1000 בתי יהודם ויתר מג' מאות חניות. אחרי הפוגרומים נשארו בעיר רק 28 בתי יהודים, כי יתרם נשרפו, וכל התושבים היהודים עזבו את ברוסילוב. עתה פנו הנוצרים יושבי העיר והסביבה, בבקשה אל הסוביט המקומי בבקשה, כי ישחר את היהודים לשוב העירה ולאחוז במסחר ואומנות. הנוצרים מבטיחים לערוב, כי לא יאונה ליהודים ולרכושם כל פגע ואסון.

— שליחי ה„דזואינט" באוקרינה הודיעו לפקידות הדזוינט באמריקה, כי עבודת התמיכה ליהודים בערים ובמשבות באוקרינה מתקדמת באופן טוב. במכונות שקנה הדזואינט נעבדים בכל יום כדי 1200 אַקרי אדמה, נחלק כמאתים אלף פוד תבואה למזרע השדות; נחלקו לקולוניסטים הרבה סוסים, פרות ועוד, גם נוסדו קופרטיוים רבים.

באנגליה.

ביום 11 אפריל נערכה באחד האולמים הגדולים שבלונדון אספה ציונית גדולה, בנשיאות ה' יוסף קובן. נשאו נאומים: מר נחום סוקולוב, ד"ר מ. סולובייציק וציר הסיים הפולני י. גרינבוים.

בנאום הפתיחה הביע ה' קובן את דאבונו על הפרעות שנעשו ביהודי ורשה, ואת תקותו, כי הממשלה הפולנית תאחז באמצעים, שהמאורעות בל ישנו. — מר נחום סוקולוב מסר בנאומו את רשמיו הטובים מבקורו בפולניא. ספר כי היהדות הפולנית פועלת הרבה לציונות, וכי הרעיון הציוני התפשט בכל חלקי העם. — ד"ר סולובייציק דבר על היהדות הרוסית. היא אינה יכולה, בשביל חורבנה, להשתתף בעבודה הציונות. מר גרינבוים ספר בנאומו, כי בשעת בקורו האחרון של נ. סוקולוב בפולניא, נאספו שמה 2 מילרדים מרק לטובת „קרן היסוד".

ברומניה.

ממשלת רומניה נתנה חלקות-אדמה לחמשת אלפים אכרים יהודים בבסרביה, מדת כל השטח עולה לכדי 20 אלף דסיטינה, ששוין הוא 120 מיליון לֵי, אבל האכרים היהודים ישלמו רק 4 מיליונים. הם משתדלים להשיג את הסכום הזה מן הדזואינט בתור הלואה.

בְּאֵין אוֹנִים לְנֶגֶד כֹּחַ הַמַּגְנִיט בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה עֲלֵיהֶם לַעֲבֹר עַל הַר שֶׁל אַבְנֵי הַמַּגְנִיט, עִם מָגִנֵּיהֶם וְשִׁרְיוֹנֵיהֶם, הֵם נָפְלוּ לָאָרֶץ וְנִדְבְּקוּ אֶל הָאֲבָנִים כִּזְבוּבִים נִדְבָּקִים לַדְּבַשׁ.

אַךְ בֶּאֱמֶת אֵין הָרֵי הַמַּגְנִיט נוֹרָאִים כָּל כָּךְ, שֶׁהֲרֵי חוֹפְרִים בָּהָר, חוֹצְבִים רִגְבֵי מַגְנִיט בִּכְלֵי בַרְזֶל פְּשׁוּטִים וְאֵינָם חָשִׁים שׁוּם כֹּחַ שֶׁל מְשִׁיכָה, אֶלָּא שֶׁאֲבַק הַבַּרְזֶל הַמִּתְפָּרֵד מִכְּלֵי הַבַּרְזֶל מִתְדַּבֵּק אֶל הָאֲבָנִים וּמְכַסֵּהוּ בְּמִין אֵזוֹב.

מַגְנִיט מְלַאכוּתִי.

מִכָּל חֲתִיכַת פְּלָד יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת מַגְנִיט עַל נְקַלָּה. לָזֶה צְרִיכִים רַק לְשַׁפְשֵׁף עַל הַפְּלָד בְּאֶבֶן מַגְנִיט קְטַנָּה. וְרָאוּי לָדַעַת, כִּי כֹּחַ מְשִׁיכָתוֹ שֶׁל הַמַּגְנִיט הַמְּלַאכוּתִי גָּדוֹל יוֹתֵר מִשֶּׁל הַטִּבְעִי, לִפְעָמִים יוּכַל הָרִאשׁוֹן לִמְשׁוֹךְ אֵלָיו כְּלִי בַרְזֶל שֶׁל לִטְרוֹת אֲחָדוֹת. יֵשׁ כְּלֵי פְּלָד שֶׁמִּתְהַפְּכִים מֵעַצְמָם לְמַגְנִיטִים, כְּגוֹן: מַגְרֵפָה שֶׁל פְּלָד, כְּשֶׁהִיא מוּנַחַת שְׁנֵי יְרָחִים מִבְּלִי הִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ, תִּתְהַפֵּךְ לְמַגְנִיט.

כֵּיצַד מְכִינִים מַגְנִיט?

וְאַתָּה תִקַּח לְךָ תַּיִל (חוּט שֶׁל מַתֶּכֶת) וְהִנַּחְתּוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן, בְּאוֹפָן שֶׁקָּצֵהוּ הָאֶחָד יְהֵא מוּנָח לְצַד דָּרוֹם וְהַשֵּׁנִי— לְצַד צָפוֹן, וּכְדֵי שֶׁלֹּא יָזוּז הַתַּיִל מִמְּקוֹמוֹ תַּחֲזִיק בְּקָצֵהוּ אֲשֶׁר לְצַד צָפוֹן בְּיָדְךָ הַשְּׂמָאלִית וּבִימִינְךָ תֶּאֱחֹז בַּמַּגְנִיט וְשִׁפְשַׁפְתָּ בְּחֻדּוֹ עַל הַתַּיִל, הָחֵל מֵאֶמְצַע וְהַעֲבֵר עַד קָצֵהוּ הַדְּרוֹמִי. כֹּה תַּעֲבִיר אֶת הַמַּגְנִיט עַל הַתַּיִל עֶשְׂרִים אוֹ שְׁלֹשִׁים פַּעַם, אוּלָם חָלִילָה לְךָ מִלְּהַפְסִיק אֶת הַשִּׁפְשׁוּף בְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ וְגַם אַל תַּחֲזִיר לְאָחוֹר אֶת הַמַּגְנִיט, כְּלוֹמַר: לֹא תַעֲבִיר לְאָחוֹר אֶת הַמַּגְנִיט מִקָּצֵהוּ הַדְּרוֹמִי עַד אֶמְצַע הַתַּיִל, אַךְ בְּהַעֲבִירְךָ אֶת הַמַּגְנִיט פַּעַם אַחַת מֵאֶמְצַע עַד הַקָּצֶה, תְּסִירֶנּוּ מַהֵר מֵעַל הַתַּיִל וַהֲנֵפְתָּ אוֹתוֹ לְמַעְלָה הָנֵף וְהָפֹךְ בָּאֲוִיר בְּתַבְנִית קֶשֶׁת, וְאח״כ תַּעֲבִיר עוֹד פַּעַם, הָחֵל מֵאֶמְצַע וכו׳. וְכַאֲשֶׁר תִּגְמוֹר לְשַׁפְשֵׁף אֶת קָצֵהוּ הַדְּרוֹמִי, תַּתְחִיל לְשַׁפְשֵׁף אֶת קָצֵהוּ הַצְּפוֹנִי, וְהָעִקָּר תִּזָּהֵר שֶׁלֹּא יָזוּז הַתַּיִל מִמְּקוֹמוֹ. עַכְשָׁו תֶּאֱחֹז בְּיָדְךָ הַשְּׂמָאלִית אֶת הַקָּצֶה הַדְּרוֹמִי וְתַעֲבִיר אֶת הַמַּגְנִיט מֵאֶמְצַע הַתַּיִל עַד קָצֵהוּ הַצְּפוֹנִי. הַעֲבָרָה זוֹ תַּחֲזֹר עֶשְׂרִים אוֹ שְׁלֹשִׁים פַּעַם כְּמוֹ שֶׁקְּדַמְתָּ לַעֲשׂוֹת בְּקָצֵהוּ הַדְּרוֹמִי, וְהַמַּגְנִיט הֶחָדָשׁ נִגְמַר! מֵעַתָּה יִמְשֹׁךְ הַתַּיִל: מְחָטִים, עֵטֵי בַרְזֶל, סִיכִים, פְּרִיפוֹת וּכְדוֹמֶה, וְיָכֹלְתָּ לַעֲשׂוֹת בּוֹ בְּחִינוֹת אֲחָדוֹת.

בְּחִינוֹת לְשַׁעֲשׁוּעִים.

קַח לְךָ אֶת הַמַּגְנִיט הֶחָדָשׁ וְקָשַׁרְתָּ אוֹתוֹ לַחֲתִיכַת

פְּקָק, וְשַׂמְתָּ אֶת הַפְּקָק לְתוֹךְ כְּלִי מָיִם. בּוֹ בָּרֶגַע יִתְהַפֵּךְ הַתַּיִל וְעָמַד בְּקָצֵהוּ הָאֶחָד לְצַד צָפוֹן וּבְקָצֵהוּ הַשֵּׁנִי לְצַד דָּרוֹם; וְהָיָה בְּהַטּוֹתְךָ אוֹתוֹ בְּאֶצְבָּעֲךָ הַצִּדָּה, לֹא יֹאבֶה לִשְׁמֹעַ לְךָ, אֶלָּא יִתְנוֹעֵעַ קְצָת וְשׁוֹב יָשׁוּב לַהֲוָיָתוֹ הַקּוֹדֶמֶת.

לָכֵן דַּע לְךָ כִּי הַקָּצֶה הַפּוֹנֶה לְצַד צָפוֹן, נִקְרָא: „צִיר צְפוֹנִי", וְהַפּוֹנֶה לְצַד דָּרוֹם נִקְרָא: „צִיר דְּרוֹמִי".

אִם תָּסִיר אֶת הַמַּגְנִיט מֵעַל הַפְּקָק וְתָלִיתָ אוֹתוֹ בְּחוּט בָּאֲוִיר בְּמַצָּב מְאֻזָּן (מָשְׁכָּב) אָז תִּרְאֶה, כִּי הַקָּצֶה הַצְּפוֹנִי (ז״א הַצִּיר) יִפְנֶה תָמִיד צָפוֹנָה. וְהַקָּצֶה הַדְּרוֹמִי (ז״א הַצִּיר) יִפְנֶה דָּרוֹמָה.

הַכִּשָּׁרוֹן הַנִּפְלָא שֶׁל הַמַּגְנִיט, שֶׁהוּא פוֹנֶה תָמִיד בְּקָצֵהוּ הָאֶחָד לַצָּפוֹן וּבְקָצֵהוּ הַשֵּׁנִי לַדָּרוֹם, הֵבִיא תוֹעֶלֶת רַבָּה לָאֲנָשִׁים. כִּי בִּימֵי קֶדֶם מֵאֲנוּ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים לִנְסֹעַ דֶּרֶךְ רְחוֹקָה עַל הַיָּם, מִיִּרְאָתָם פֶּן יִתְעוּ בְּדַרְכָּם, יַעַן כִּי עַל הַיָּם אֵין שׁוּם אוֹת אוֹ צִיּוּן לָדַעַת עַל יָדוֹ אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יוֹבִיל אוֹתָם לְמַטָּרָתָם, הַנּוֹסְעִים רוֹאִים רַק שָׁמַיִם מִמַּעַל וּמַיִם מִתָּחַת. אוּלָם אַחֲרֵי שֶׁהִכִּירוּ הָאֲנָשִׁים אֶת כִּשְׁרוֹן הַמַּגְנִיט, שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִתְיַצֵּב בִּקְצוֹתָיו אֶחָד לַצָּפוֹן וְאֶחָד לַדָּרוֹם, חָדְלוּ מִלִּירֹא וְהֶחְלִיטוּ לְהַפְלִיג בַּיָּם גַּם לְדֶרֶךְ רְחוֹקָה מְאֹד. לְתַכְלִית זוּ נֶעֶשְׂתָה מְכוֹנָה פְּעוּטָה, הַנִּקְרָא: „קוֹמְפַּס" (מַצְפִּין), וְזֶהוּ מָחוֹג מַגְנִיטִי פָּשׁוּט, הַמּוּנָח עַל חֻדּוֹ שֶׁל מַחַט, וְהַמָּחוֹג הַזֶּה פוֹנֶה תָמִיד בְּקָצֵהוּ הָאֶחָד צָפוֹנָה, לְפִיכָךְ צוֹבְעִים אֶת הַקָּצֶה הַזֶּה בְּצֶבַע אָדֹם, כְּדֵי שֶׁנֵּדַע אֶל נָכוֹן אַיֵּה עֵבֶר הַצְּפוֹנִי.

וּבִהְיוֹת אֶצְלֵנוּ „קוֹמְפַּס" לֹא נִתְעֶה לְעוֹלָם בִּנְתִיבוֹת הַיָּם. הָרִאשׁוֹן שֶׁהֵבִין אֶת עֵרֶךְ הַקּוֹמְפַּס הָיָה הַתַּיָּר קוֹלוֹמְבּוּס. הוּא הִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּדַרְכּוֹ הָרְחוֹקָה עַל הַיָּם, וּמַסָּעוֹ זֶה הִצְטַיֵּן בְּהַצְלָחָה מְרֻבָּה, כִּי אָז גִּלָּה אֶת אֶרֶץ אַמֶרִיקָה.

כִּשָּׁרוֹן נִפְלָא שֶׁל הַמַּגְנִיט.

קַח לְךָ עוֹד פַּעַם אֶת הַתַּיִל הַמַּגְנִיטִי שֶׁלְּךָ וְהִדְבַּקְתָּ אוֹתוֹ לְתוֹךְ פְּקָק וְשִׁלַּחְתּוֹ עַל פְּנֵי מַיִם בִּכְלִי. וְהָיָה בְּהַגִּישְׁךָ אֶת צִירוֹ הַצְּפוֹנִי אֶל צִיר דְּרוֹמִי שֶׁל מַגְנִיט אַחֵר עָשׂוּי בְּתַבְנִית פַּרְסָה וְרָאִיתָ, שֶׁהַתַּיִל שָׁט וְקָרֵב לִקְרַאת הַמַּגְנִיט וְנִמְשַׁךְ אֵלָיו. עַתָּה הָסֵב אֶת הַפַּרְסָה ז״א: הֲפוֹךְ אוֹתָהּ בְּצִירָהּ הַצְּפוֹנִי אֶל קְצֵה הַתַּיִל וְרָאִיתָ, שֶׁהַתַּיִל יִסּוֹג אָחוֹר בִּמְהִירוּת, כְּאִלּוּ נִבְהַל מִפְּנֵי הַצִּיר הַזֶּה; וְשֵׁנִית וּשְׁלִישִׁית, כֵּן בְּכָל פַּעַם יִדָּחֶה מִפְּנֵי הַמַּגְנִיט—אוֹת הוּא לְךָ, שֶׁצִּירִים מִמִּין אֶחָד יִדָּחוּ אִישׁ מֵרֵעֵהוּ, לְעֻמַּת זֶה הַצִּירִים מִמִּין אַחֵר נִמְשָׁכִים וְנִדְבָּקִים אִישׁ לְרֵעֵהוּ.

הַכִּשָּׁרוֹן הַנִּפְלָא הַזֶּה יְלַמְּדֵנוּ לַעֲשׂוֹת בְּחִינוֹת לְשַׁעֲשׁוּעִים.

אַוָּז פִּקֵּחַ.

וְאַתָּה תִּקַּח לְךָ חֲתִיכַת דּוֹנַג וְלָשְׁתָּ מִמֶּנָּה אַוָּז פָּעוּט,

וְהִדְבַּקְתָּ אוֹתוֹ עַל גַּב פְּקָק שָׁטוּחַ וְתָחַבְתָּ לְתוֹךְ פִּיהוּ פֶּלַח תַּיִל מַגְנִיטִי וְהָיָה לוֹ לְמַקּוֹר. וְהָיָה, כִּי יָבֹאוּ אֵלֶיךָ חֲבֵרֶיךָ וּמַכָּרֶיךָ לְבַקֶּרְךָ, תַּצִּיג לִפְנֵיהֶם חִזָּיוֹן, כְּדֵי לְשַׁעֲשֵׁעַ אֶת נַפְשָׁם, אַךְ לָרִאשׁוֹנָה תְּסַפֵּר לָהֶם מַעֲשִׂיָּה זוּ:

פַּעַם אַחַת עָלָה עַל דַּעַת הַגָּאוֹן מִוִּילְנָא לִיצֹר אָדָם. מֶה עָשָׂה? לָקַח טִיט וְצָר מִמֶּנּוּ גוֹלֶם וַיָּשֶׂם בְּתוֹכוֹ אֶת „שֵׁם הַמְּפוֹרָשׁ". מִיַּד קָם הַגּוֹלֶם לִתְחִיָּה וְהֵחֵל לָלֶכֶת הֵנָּה וָהֵנָּה; מַמָּשׁ כְּאָדָם חַי הָיָה מְמַלֵּא אֶת שְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן לְכָל אֲשֶׁר צִוָּה עָלָיו, וְהָיָה לוֹ לִמְשָׁרֵת נֶאֱמָן. וְאָנֹכִי, אִם אָמְנָם עֲדַיִן לֹא הִגַּעְתִּי לְמַדְרֵגָה כָּזוּ שֶׁאוּכַל לִיצֹר גוֹלֶם חַי, אַךְ בְּכָל זֹאת אוּכַל לִבְרֹא אַוָּז, אֲשֶׁר יֵדַע לְהַבְחִין בֵּין טוֹב לָרָע. זֶהוּ הָאַוָּז — תַּרְאֶה עָלָיו בְּאֶצְבָּעֲךָ — הוּא יֵדַע לִבְחֹר בְּמַאֲכָל טוֹב וְלִמְאֹס בְּמַאֲכָל רָע. אח"כ תִּקַּח בְּיָדְךָ תַּיִל מַגְנִיטִי וְרָאִיתָ אִם בְּמַ וֹר הָאַוָּז תָּחוּב הַצִּיר הַצְּפוֹנִי, תָּשִׂים עַל צִיר הַדְּרוֹמִי שֶׁל הַתַּיִל פֵּרוּר לֶחֶם וְהִגַּשְׁתָּ אֶל הָאַוָּז, וְהִנֵּה בוֹ בָּרֶגַע יָרוּץ הָאַוָּז אֶל הַלֶּחֶם. וְעַתָּה הָסֵב אֶת הַתַּיִל בַּקָּצֶה הַשֵּׁנִי (כְּלוֹמַר, בְּצִירוֹ הַצְּפוֹנִי) וְשַׂמְתָּ עָלָיו אֵיזֶה דָּבָר שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה, לֹא לְבַד לָאַוָּזִים, אֶלָּא לְשׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבָּעוֹלָם, (לְמָשָׁל; חֲתִיכַת מוֹךְ טָבוּל בְּחַרְדָּל) וְהִקְרַבְתָּ אֶת הַמּוֹךְ אֶל הָאַוָּז. עַד מְהֵרָה יִתְנוֹדֵד הָאַוָּז וְיָנוּס בְּחִפָּזוֹן מִפָּנָיו.

הַחִזָּיוֹן הַזֶּה יְהֵא יָפֶה מְאֹד. אוּלָם עוֹד תּוּכַל לְהַפְלִיא אֶת עֵינֵי הָרוֹאִים בִּבְחִינוֹתֶיךָ, וְהִגַּדְתָּ לָהֶם, שֶׁאַוָּזְךָ הוּא מְלֻמָּד גָּדוֹל, יוֹדֵעַ הוּא לְחַשֵּׁב חֶשְׁבּוֹנוֹת וְלַעֲנוֹת עַל שְׁאֵלוֹת גֵיאוֹגְרַפִיּוֹת, אַךְ חֲבָל — תֹּאמַר לָהֶם — שֶׁאֵין הַדִּבּוּר בְּפִי אַוָּזִי, רַק הוּא שׁוֹמֵעַ וּמֵבִין הַכֹּל. אָז תִּקַּח לְךָ טַס קָטָן וְהִנַּחְתָּ עָלָיו נְיָר עָגֹל, הַמְּסֻמָּן בְּכָל הַמִּסְפָּרִים וְאָמַרְתָּ לַחֲבֵרֶיךָ, שֶׁיַּצִּיעוּ לִפְנֵי הָאַוָּז אֵיזוֹ שְׁאֵלַת חֶשְׁבּוֹן וְהוּא יָבֹא וְיַרְאֶה בְּמַקּוֹרוֹ אֶת הַתְּשׁוּבָה. וְאַתָּה תַּצְפִּין בְּכַפְּךָ תַּיִל מַגְנִיטִי בְּאוֹפֶן שֶׁיִּבְלֹט רַק עָקְצוֹ הַחוּצָה, וְהוֹשַׁטְתָּ אֶת כַּפְּךָ קָרוֹב לְמַקּוֹרוֹ (כְּאִלּוּ אָמַרְתָּ לְלַוֹּתוֹ בְּדַרְכּוֹ) וְאָמַרְתָּ: בֹּא נָא אַוָּזִי וְהַרְאֵה לַחֲבֵרַי אֶת הַתְּשׁוּבָה! וְהָיָה אִם בָּקִי אַתָּה בְּחָכְמַת הַחֶשְׁבּוֹן אָז תִּהְיֶה הַתְּשׁוּבָה נְכוֹנָה, וְאִם אֵינְךָ בַּעַל חֶשְׁבּוֹן, אָז תָּמִיט חֶרְפָּה עָלֶיךָ וְעַל אַוָּזְךָ יַחַד. וְכַאֲשֶׁר תַּחְפֹּץ שֶׁאַוָּזְךָ יַעֲנֶה עַל שְׁאֵלוֹת גֵיאוֹגְרַפִיּוֹת, כְּגוֹן: שְׁמוֹת עָרִים, נְהָרוֹת, יַמִּים וְהָרִים וְכַדּוֹמֶה, אָז צָרִיךְ אַתָּה לִכְתֹּב מִסָּבִיב לַטַּס אֶת הָ„אָלֶף בֵּית".

(המשך יבא).

ש. דנציג.

מִשְׂחַק כַּדּוּר הָרֶגֶל.

(פ ו טְ ב וֹ ל).

משחק כדור-הרגל הוא אחד ממשחקי התנועה היותר נושנים שידועים לנו. עוד הַיְוָנִים העתיקים ידעו מין משחק בכדור בעזרת הרגלים שקראו לו „אֶפִּיסְקִירוֹס". מהם קבלו הרומאים את הַמִּשְׂחָק הזה, שהיה ידוע בְּרוֹמָא בשם „הַרְפַּסְטוּם", ביחוד היה המשחק הזה חביב על לִגְיוֹנוֹת הרומאים, אשר עסקו בו בכל שעות הכשר.

יש מָסֹרֶת עתיקה המספרת, כי המשחק בכדור-הרגל הובא לאנגליה, עוד בראשית המאה השלישית על ידי החיילים הרומאים, אלא שלא נשאר לנו מהזמן ההוא שום זכר על אודות המשחק הזה. אבל הָחֵל מן המאה השלש-עשרה יש לנו הרבה ידיעות על דבר התפשטות משחק כדור-הרגל באנגליה. הצעירים היו אז מקדישים את כל שעותיהם הפנויות למשחק הזה, ועסקו בו לפני כל בית ובית, על כל ככר פנוי, מחוץ לעיר, בשדות וכדומה. המשחק בכדור-הרגל בימים ההם, לא היה אף דומה למשחקנו היום. הַמְשַׂחֲקִים עָמְלוּ—גם בידיהם וגם ברגליהם; וישתמשו אף באגרופיהם, וצעקותיהם וצווחותיהם הגיעו עד לֵב השמים. לכן, בראשית המאה הארבע-עשרה, הוציאו מלכי אנגליה הרבה חוקים, שאסרו את המשחק הזה. אבל כל הגזרות הקשות, שכל מלך הרגיש בתור חובה להוציא, לא הועילו; המשחק הָלַךְ הָלֹךְ והתפשט, הָלֹךְ והקף את כל שְׂדֵרוֹת העם.

במשך הרבה מאות שָׁנִים נשתנה המשחק וְנִשְׁתַּכְלֵל, עד שנתקבל בצורת שני מִשְׂחָקִים. האחד הוא משחק-„רוּגְבִּי" וְהַשֵּׁנִי: „כַּדּוּר-הָרֶגֶל. „רוּגְבִּי" שׁוֹנֶה מ„פוּטְבּוֹל" בזה שהוא משחק מְיַגֵּעַ ביותר, בדרשו הִתְאַמְּצוּת גּוּפָנִית גדולה. הכללים שונים מכללי ה„פוטבול" בעיקר מפני שבמִשְׂחַק-„רוגבי" מותר לזרק את הכדור גם בידים. שני המשחקים האלה מצאו בְּאַנְגְלִיָּה הרבה אלפים וְרִבְבוֹת נוהים. אלא ששאר הארצות קבלו מהם ביחוד את משחק „כדור-הרגל"—„פוטבול". עתה המשחק הזה נָפוֹץ בכל קַצְוֵי תֵבֵל, ובכל מקום תופס הוא את המקום הראשי בין שאר מיני האספורט. כללי הַמִּשְׂחָק וְחֻקָּיו שָׁוִים הם בכל מקום ומקום, ונחשבים לחובה לכל המשחקים ב„כדור-הרגל" באשר הם נמצאים.

אֹרֶךְ ככר-המשחק הוא מן 100 עד 110 מטר ורחבה 65—75. את הגבולות מְסַמְּנִים בְּקַוִּים. הקוים לארך הככר נקראים „גבולות-הַצַּד", והקוים הבאים לרוחב — „גבולות-הַשַּׁעַר". שני „גבולות-הַצַּד" מתחברים באמצע בְּקַו, שנקרא „הגבול הַתִּיכוֹנִי" — הַמְחַלֵּק את ככר המשחק לשני חלקים שוים. את הנקודה האמצעית של „הגבול-התיכוני" מְסַמְּנִים, ומסביב לנקודה מֶרְכָּזִית זו מעבירים מעגל, בעל סוֹבֵב של תשעה מטרים. השערים נמצאים באמצע „גבולות השער". רחבו של השער 7 מטרים וחצי וגבהו 2,40 מטר. לפני השער מסמנים את „שְׂדֵה-השער", שארכו 18,30 ורחבו 5,50 מטר; מלבד זאת מסמנים גם את „שְׂדֵה-הָעֹנֶשׁ", שארכו 40,30 ורחבו 16,50 מטר. מְנֶגֶד לשער באמצע, הרחק ii מטר מ„גבול-השער" עושים סימן, הנקרא „נְקוּדַת הָעֹנֶשׁ". בְּקַרְנוֹת הככר תּוֹחֲבִים באדמה דגלים, שגבהם לא פחות ממטר וחצי.

במשחק משתתפות שתי מערכות, כל אחת בת אחד-עשר משחקים, שֶׁנֶּחֱלָקִים בנוגע לְתַפְקִידֵיהֶם באופן כזה: אחד—שומר השער; שני מְגִנִּים — יְמָנִי וּשְׂמָאלִי; שלשה עוֹזְרִים — ימני, אמצעי ושמאלי; חמשה מתקיפים: שנים בָּאֲגַפִּים — ימני ושמאלי, שני מְקַשְּׁרִים — ימני ושמאלי, והחמישי הוא המרכזי. הפלוגות נערכות אחת מול חברתה. כל אחת תּוֹפֶסֶת לה את שערה וחצי ככרה. לכל משחק יש מקומו הנועד על ככר-המשחק. (ע' ציור).

מַטְרַת כל פלוגה היא להשליך את הכדור לתוך שער מתנגדה

יְרוּשָׁלַיְמָה.

ספורי מסע מאת אוגוסט פרנקל.

(המשך)

אחרי שעזבנו את האי קורפו שַׂמנו פנינו אל האי צַנְטֶה.

לילה. צללים קרים וקודרים מִשְׂתָּרְעִים על פני הים. האניה תועה ומגַשֶּׁשֶׁת בערפל, נוֹשֶׁמת בחפזון. החשכה מַטילה עלינו אימה נעלמה, החודרת אל תוך הלב והנפש ומעוררת בם זַעֲזוּעִים וָרֶטֶט.

לפתע פתאם התקדרו השמים עבים שחורים, ויֶּהֶמרוּ הַיָם ויהמו הגלים, הים כֻּלו נעשה כמֶרְקָחָה, נוע תנוע האניה כשכור. סער גדול וכבד התחולל, אך לא ארך הרבה. חֲמַת הגלים שככה אחרי זמן לא כביר, והים נח מזַעפו, ואחרי מסע של שלשת ימים הגענו אל אַתוּנָה.

ג.

אַתוּנָה.

אתונה הקטנה נצחה את אחשורוש, המולך מהדו ועד כוש, שבע ועשרים ומאה מדינה, על רֹב שריו ועבדיו הפרתמים והרצים רוֹכבֵי הָרֶכֶשׁ. אתונה מלאה עשֶׁר רב, אשר לא פִלְלָה לו ואשֶׁר שלא ראתהו גם בחלומותיה. ומִשֶׁנִּתְעַשְׁרָה — נעשה גם לחַכְמָנִית ביותר.

העֹשר מרחיב לא רק את דעתו של היחיד, אלא שגם מדינות וארצות מתחכימות ברב עשרן. לנקודת התפתחותה היותר גבוהה הגיעה אתונה בזמנו של פֶּרִיקְלֶס.

השפעתו של פֶּרִיקְלֶס, שנודע בתור אדם בעל צורה ונואם מצוין, היתה גדולה מאד על העם. בידי פֶּרִיקְלֶס עלה לעשות את אתונה למרכזה של התרבות היוָנִית; רוצה היה שזאת הבירה תמשך אליה ביפיה ובשמחת החיים שבה את הטובים והמעולים בבני־יָוָן. לשם זה הקים באתונה בנינים מפֹאָרים וכלילי יופי. המצוינים שבהם הרי הם: היכל פַּרְתֶּנוֹן, היכל הזמרה — אוֹדֵיאוֹן ועוד. הבנינים הללו הפליאו את עין הרואה בהודם ובהדרם הרב: הגדול באָמָּנֵי יון, פִּדְיָאס, קשט ופאר את אלה היכלי האמנות במיני פִסוּל, שנשארו למופת עד היום הזה. ועד היום הזה מַרְהִיבִים פסלֵי אתונה אלה את עין הרואה. גם עכשו בִּדְרֹךְ כף רגלי האדם על אדמת אתונה, הרי הוא נִתְקָל בכל אשר פונה בדברים רבים יְקָרֵי־ערך אשר לא ראה מקדם, ואשר רק שמע את שִׁמְעָם מפי חכמים ומתוך ספרים.

מחריש ומשתאה עמדתי והתבוננתי אל כל מִפְעֲלוֹת החכמה הנשגבים ומלאכת המחשבת הַנֶּאְדֶּרֶת אשר חזו עיני, שנוֹתְרוּ כְּאוּד מוּצָל מאש הָעוּלְמוּת של שנות קדם קַדְמָתָה...

גם התלמוד והמדרשים לא עברו בשתיקה על בירת יון זו, ולפעמים קרובות מוצאים שם איזה הֶערות מְעַניְנוֹת, וכוחים וחִדודים בין חכמי ישראל וְסָבֵי דְבֵי אתונה.

עד שנת התרט"ו לא התישבו באתונה מלבד שתי משפחות עבריות שבאו מאשכנז. מאז ועד עתה לא נִסְפְּחוּ אליהן רק שמונה או עשר משפחות מאיי צַנְטֶה. בימי מועד ושבת הן נקהלות לבית אחד להתפלל שם בצבור. במות האחד מבין היהודים מובילים אותו לבית עולמם של הנוצרים וקוברים אותו בתוך קברותיהם.

ד.

סְמִירְנַא (אזמיר).

ביום א' ר"ח ניסן הגענו לסמירנא.

מימִינו של לשון הים היה נראה הר גדול ונשא, מכֻסֶּה כלו לוחות אבן לבנים, זה היה בית הקברות המקומי, פה ושם עלו ונעו אַלוֹנֵי בָכוּת.

נשאנו את עינינו למרחוק — וְעַרְבּוּבְיָה של בתי־אבן מְרֻבָּעִים נגלתה לפנינו, צְפוּפִים ונדחקים עמדו וכאלו הם נופלים אל תוך הים, איש אל רעהו נדחקו, שורת בתים אחת לשניה, והתגודדו יחד.

קרבנו אל סמירנא זו העיר המְפֻרְסֶמֶת ואשר יצאו לה מוֹנִיטִין הודות לְשַׁבְּתַי־צְבִי זה, שישב בה ואשר עשה בה את מעשי תַעְתוּעָיו. בבואנו העירה ראינו רק את בתי המסחר של היהודים והישמעאלים פתוחים, ושאר החנויות, אלו של הנוצרים סגורות, זה היה יום ראשון בשבוע. אך מה לי ולהמון קִרְיָה? את אחי אנכי מבקש, ולראות שלומם חפצתי.

על כן עזבתי את המוני האדם בשוָקי העיר וברחובותיה ואלך לבקש את מַכִּירִי, אַחַד הסוחרים הנכבדים בסמירנא, לנהלני אל מקום שבתם של אחינו בני ישראל. על נקַלָּה מצאתיו. לאחר שישבתי אתו ובחברת משפחתו זמן־מה, קמנו לְסַיֵּר את רֹבע היהודים שבסמירנא. באנו אל הרב ונמצאהו יושב בבית־עצים קטן, כָּתְלֵי החדר היו מְכֻסִּים יריעות קרועות ומְטֻלָּאוֹת. מסביב לחדר עמדו ארונות־עץ. הארונות הללו הָעֳמְדוּ כאן כדי להצפין ולהציל את רכושה של המשפחה בשעת השרפה. כמעט כל בתי הישמעאלים בסמירנא הם מֵעֵץ, והיה כי תפרץ בערה באחת הסִמְטָאוֹת, אז ינשאו הארונות האלה חיש מהר למקום בטוח מן האש ושומרים עליהם עד שישקיעו את הבערה.

(המשך יבא).

ניקולס קופרניקוס.

(סוף).

עיקר שיטתו החדשה של קופרניקוס הוא, כי הארץ סובבת את עצמה על קָטְרָהּ במשך מעת-לעת ובמשך שנה סובבת היא את השמש; השמש עומדת בתָוֶך מוקפת ע"י כוכבי הלכת, כַּמּוּתָהּ פי 600 מכל כוכבי הלכת, ובערך 187000 פרסא—גָּדלה.

הראשון בכוכבי הלכת הוא „כוֹכָב", הרחוק מן השמש בערך $6\frac{1}{2}$ מיליון פרסא; קָטרו 644 פרסא והוא סובב את השמש במשך יום, 23 שעה.

הכוכב השני הוא „נוֹגַה", הרחוק מן השמש $14\frac{1}{2}$ מליון פרסא, זמן סבובו את השמש הוא 224 יום 16 שעה.

הכוכב השלישי הוא כדור ארצנו, הרחוק מן השמש $20\frac{1}{2}$ מיליון פרסא; סובב את השמש במשך $365\frac{1}{4}$ יום; רוחב קטרו 1718 פרסא.

הַיָּרֵחַ סובב את הארץ בזמן $27\frac{1}{3}$ יום; מרחקו מן הארץ 51 אלף פרסא במדה בינונית; קטרו 168 פרסא.

הרביעי „מַאֲדים" סובב את השמש בזמן 687 יום; מרחקו מן השמש 30 מיליון פרסא ומסתובב על קָטרו בזמן 24 יום.

החמשי „צֶדֶק". זמן סבובו את השמש הוא 11 שנה 314 יום 20 שעה; מרחקו מן השמש 104 מיליון פרסא, קָטרו 19000 פרסא ומסתובב על קטרו בזמן 9 שעות.

הששי „שַׁבְּתַאי". מרחקו 191 מיליון פרסא מן השמש; זמן סבובו את השמש הוא 29 שנה 166 יום 23 שעה. רוחב קָטרו 14500 פרסא, הוא סובב על צירו במשך 10 שעות.

אחרי מות קופרניקוס נגלו עוד שני כוכבים, אחד „אוּרַנוּס" ע"י החוקר הֶרְשֶׁל בשנת 1781. והשני נֶפְטוּן ע"י החוקר הצרפתי לֶבֶרְיֶה בשנת 1846.

מלבד כוכבי הלכת הנזכרים למעלה הסובבים את השמש במסלוליהם הקצובים וקבועים לעד, נמצאים עוד כוכבים רבים ושונים הסובבים את השמש בּמַסְלוּלים בלתי קבועים והם כוכבי השָׁבִיט (קוֹמֶטִים), אשר אין מספר לגדודיהם. גם הכוכבים הנופלים ומזהירים לעינינו וחולפים כרגע, גם הם הנם גופים טבעיים קטנים הסובבים את השמש במסלולים קצובים. בין הכוכבים מאדים וצדק נמצאת קבוצות כוכבים קטנים עד כדי 160 במספר, המקיפים את השמש במסלולים קבועים; גדלם הוא מן 2 עד שש פרסאות. כפי השערות התוכנים הם שרידי כוכב אחד קדמוני, אשר התפוצץ לרסיסים על ידי איזה סבה טבעית שלא נודע שַׁחְרָהּ. אלה הם התוים היסודיים המסמנים את פני מערכת השמש, אשר גם הארץ היא חוליה מחוליותיה 1)

אבל בשיטת קופרניקוס ישנן גם שגיאות רבות. הטעות העיקרית היא, שכוכבי הלכת מקיפים את השמש במעגלה, אשר תמונתה עגול אמ׳, בעוד אשר באמת תמונת מסלולם היא אֶלִיפְּסִית 2). טעות היא גם כן מה שחשב קופרניקוס, כי השמש נמצאת במרכז התבל. באמת נמצאת השמש במרכז המערכת השמשית. אבל קופרניקוס נתן את יסוד התכונה הנוכחית. המצאת היסוד הזה עלה לו בארבעים שנה של עבודה עקשנית וממושכה. אחריו באו קֶפְּלֶר, גַּלִילֵי וְנִיוּטָן, שהוסיפו לשכלל את תורת התכונה גם כן במחיר עבודה מרובה. אבל הם נגשו לעבודתם אחרי אשר הונח להם היסוד הנכון על דבר תנועת הארץ מסביב לשמש, והם הלכו כבר בדרך סלולה, היא הדרך, אשר סלל להם ניקולס קופרניקוס.

דבורה לפידות.

1) ב רצאת הלוחות השתמשתי בספרו של הסופר המנוח יעקב פרנק ז"ל.

2) עגול מארך מצד אחד, דומה לתמונת ביצה.

פ. קנטרוביץ.

הַמַּגְנִיט וְהָאֶלֶקְטְרוֹן.

א.

אַבְנֵי הַמַּגְנִיט נִמְצָאוֹת הַרְבֵּה מְאֹד עַל פְּנֵי כַּדּוּר הָאָרֶץ וּמְצוּיוֹת הֵן בִּמְדִינוֹת שׁוֹנוֹת כְּגוֹן: בִּשְׁוֶדְיָה, בְּנוֹרְוֶגְיָה, בַּאֲמֶרִיקָא הַצְּפוֹנִית וּבְאוּרַל אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ רוּסִיָּה; יֵשׁ הַר הַנִּקְרָא: „הַר שֶׁל אֹשֶׁר", מִשָּׁם חוֹפְרִים רִגְבֵי מַגְנִיט וּמוֹבִילִים אוֹתָם לְכָל אֶרֶץ רוּסִיָּה.

אֶת הַסְּגֻלּוֹת הַמַּפְלִיאוֹת שֶׁל הַמַּגְנִיט הִכִּירוּ בְּנֵי אָדָם לִפְנֵי יָמִים כַּבִּירִים. עוֹד כְּאֶלֶף שָׁנִים לִפְנֵי חֻרְבַּן בֵּית שֵׁנִי— מְסַפֶּרֶת לָנוּ הָאַגָּדָה — דָּר בְּאַסְיָה רוֹעֶה אֶחָד שֶׁשְּׁמוֹ הָיָה מַגְנוּס: פַּעַם עָלָה מַגְנוּס עַל הָר, וְהִנֵּה נִדְבְּקָה רַגְלוֹ בָּאֲדָמָה וְלֹא יָכֹל לָמוּשׁ מִמְּקוֹמוֹ, מֶה הָיָה לוֹ? הַמַּגְנִיט מָשַׁךְ אֶת מַסְמְרֵי מַגָּפָיו וְלֹא יָכֹל לְהַפְרִידָם מִמֶּנּוּ, וְרַק בְּעָמָל רַב עָלָה בְּיָדוֹ לַעֲקֹר רַגְלָיו, וַיָּרָץ אֶל הַכְּפָר וַיְסַפֵּר לְכָל הָאֲנָשִׁים אֶת אֲשֶׁר קָרָהוּ. מִן הָעֵת הַהִיא יָדְעוּ בְּנֵי הָאָדָם אֶת הַכֹּחַ הַנִּפְלָא שֶׁל הַמַּגְנִיט.

אוּלָם הַמְּסוֹרָה הַזֹּאת בְּדוּיָה הִיא: רֵאשִׁית מִפְּנֵי שֶׁבָּעֵת הַהִיא עֲדַיִן לֹא יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים מִמַּסְמְרֵי בַרְזֶל וּמַגָּפַיִם לֹא הָיוּ אָז בָּאָרֶץ, רַק נָעֲלוּ נַעֲלֵי עֵץ אוֹ סַנְדָּלִים, חוּץ מִזֶּה הָרֵי הַמַּגְנִיט הַטִּבְעִי הוּא רָפֶה וְכֹחַ מְשִׁיכָתוֹ הוּא מְעַט מְאֹד.

עוֹד אֲגָדוֹת שׁוֹנוֹת בָּדוּ הָאֲנָשִׁים עַל אֹדוֹת הַמַּגְנִיט. אֲחָדִים סִפְּרוּ, כִּי הַרְבֵּה אַנְשֵׁי אֳנִיּוֹת יָרְאוּ לָשׁוּט מִקָּרוֹב לְהָרֵי הַמַּגְנִיט, יַעַן כִּי הֶהָרִים הַלָּלוּ מָשְׁכוּ אֲלֵיהֶם אֶת כָּל כְּלֵי הַבַּרְזֶל אֲשֶׁר נִמְצְאוּ בָּאֳנִיָּה: הַמַּסְמְרִים נִשְׁמְטוּ מִן הַקְּרָשִׁים וְנִמְשְׁכוּ אֶל הָהָר וְכָל הָאֳנִיָּה הִתְפָּרְדָה וְהִתְפּוֹרְרָה לִשְׁבָרִים וְהַנּוֹסְעִים טָבְעוּ בַּיָּם. וְכֵן הָיוּ מְסַפְּרִים, כִּי הַפָּרָשִׁים כַּבִּירֵי הַכֹּחַ, אֲשֶׁר נִלְחֲמוּ בִגְבוּרָה נֶגֶד שׂוֹנְאֵיהֶם, נִשְׁאֲרוּ

מ. גולדנברג.

טִפּוֹת נוֹדְדוֹת.

הַדָּבָר הָיָה בְּיוֹם קַיִץ נֶחְמָד וְנָעִים. הַשָּׁמַיִם הָיוּ זַכִּים וּבְהִירִים וְשֶׁמֶשׁ נָדִיב בִּזְבֵּז אוֹר־זָהָב בְּשֶׁפַע; וְהַשָּׁמַיִם הַכְּחֻלִּים וְשֶׁמֶשׁ־הַפָּז הִשְׁתַּקְּפוּ בַּיָּם הַגָּדוֹל וְהַנֶּהְדָּר, הַמִּתְרַחֵב לְמֶרְחַקֵּי־אֵין־קֵץ וְדוֹמֶה לַעֲנָק, הַנָּם שְׁנָתוֹ בִּמְנוּחָה וּבְשַׁלְוָה. רוּחוֹת חַמִּים שָׁטוּ בַּחֲלַל הָעוֹלָם וְנִשְׁרֵי־יָם וּשְׁלָכִים עָגוּ עוּגוֹת בָּאֲוִיר וְרִחֲפוּ כִּתְקוּוֹת טוֹבוֹת עַל פְּנֵי חֶלְקַת הַמָּיִם. וְאָז הִבִּיטוּ הַטִּפּוֹת שֶׁבַּיָּם אֶל רוּם הַכָּחוֹל וַתְּקַנֶּאנָה מְאֹד בַּתְּכֵלֶת הַיָּפָה. עֲנָנִים קְטַנִּים, כְּאִיֵּי־כֶסֶף שַׁאֲנַנִּים, צָפוּ בִּבְדוֹלַח־הָאֲוִיר — וַתִּתְפַּצֶּנָה הַטִּפּוֹת שֶׁלְּמַטָּה לִהְיוֹת גַּם הֵן כַּעֲנָנִים שֶׁלְּמַעְלָה, וְיַעַן כִּי לֵב אֱלֹהִים טוֹב וּמָלֵא רַחֲמִים, וְהָיְתָה אָז גַּם שְׁעַת־רָצוֹן לְפָנָיו עַל־כֵּן נִתְמַלֵּא חֶפְצָן. סֻלְּמוֹת־תְּכֵלֶת־זִיו הִשְׁתַּזְּרוּ וַיֵּרְדוּ וְהִתְחִילוּ הַטִּפּוֹת עוֹלוֹת לְמַעְלָה, בִּדְמוּת אֵדִים צְחוֹרִים, בִּלְתִּי־נִרְאִים לָעַיִן. וּבְהִתְנַדְּפָן שָׁרוּ שִׁיר, כִּי נִמְלָא חֶפְצָן:

„לְמַעְלָה, לְמָעְלָה, אֶל תְּכֵלֶת־הָרוּם —
שָׁם שֶׁמֶשׁ־הַזָּהָב — זֶה מֶלֶךְ־הַיּוֹם;
שָׁם עַנְנֵי־כֶסֶף — עִמָּהֶם חִישׁ־קַל
נָשׁוּטָה, נְרַחֲפָה בִּמְרוֹמֵי שְׁמֵי־עָל!"

כָּכָה שָׁרוּ הַטִּפּוֹת וְהִתְנַשְּׂאוּ לְמַעְלָה, לְמָעְלָה. וּפִתְאֹם נֶעֶלְמוּ הַסֻּלָּמוֹת וְהֵן נִשְׁאֲרוּ תְּלוּיוֹת בִּמְרוֹמֵי הָאֲוִיר, זַכּוֹת וְקַלִּילוֹת; וְיַעַן כִּי קוֹר נוֹרָא אֲחָזָן פִּתְאֹם, הִצְטַמְצְמוּ וְהִצְטַפְּפוּ אִשָּׁה אֶל אֲחוֹתָהּ וְנֶהֶפְכוּ לְעָנָן זַךְ, שֶׁמַּרְאֵהוּ כַּאֲרִי־זָהָב גָּדוֹל בַּעַל רַעְמָה פְּרוּעָה, כִּבְלוֹרִית שֶׁל רֹאשׁ עֲנָק, וְרַגְלַיִם פְּשׁוּטוֹת לְכָל עֵבֶר.

„הוֹי, קַר לָנוּ!" — דּוֹבְבוּ הַטִּפּוֹת, וְעוֹד לֹא גָמְרוּ לְדַבֵּר וְהִנֵּה רוּחַ זוֹעֵם בָּא וּבַחֲמַת־אַפּוֹ דָּחַף אֶת הֶעָנָן וַיִּקְרָא בְּכַעַס: „לָמָּה נִקְפֵּאתָ עַל עָמְדֶךָ? — שׁוּט הָלְאָה! — יֶשְׁנָם כָּרִים נִרְחָבִים, הַצְּמֵאִים לִמְטַר־בְּרָכָה, וְאִם לֹא יֵרֵד הַגֶּשֶׁם בְּעִתּוֹ — יֵשַׁמּוּ וְיֶחֱרָבוּ!"

לֹא הִסְפִּיקוּ הַטִּפּוֹת לְהַבִּיט הֵנָּה וָהֵנָּה — וּכְבָר נִשְּׂאוּ בְּעַב־הֶעָנָן הָלְאָה, הָלְאָה. הִבִּיטוּ לְמַטָּה — וְהִנֵּה אוֹי, פֶּלֶא: חֶלְקַת מֵי הַיָּם הַכְּחֻלָּה נֶעֶלְמָה וְאֵינָהּ, וְיַבָּשָׁה גְדוֹלָה מִשְׂתָּרַעַת; חוֹרְשׁוֹת קְטַנִּים הִתְכַּנְּסוּ בְּכָל פִּנָּה וְרַכְסֵי־הָרִים הִתְרוֹמְמוּ גֵּאִים וְעַזִּים; עַל רֹאשׁ הַר נִדְנְדָה טַחֲנַת־רוּחַ כְּנָפֶיהָ וַתְּהִי כְרוֹמֶזֶת לָהֶן מִלְּמַטָּה, שֶׁיֵּרְדוּ אֵלֶיהָ. הִנֵּה בֵּין צוּקֵי־הַסְּלָעִים צְבָאִים מַקְרִינִים מְקַפְּצִים וּנְשָׁרִים עֲנָקִים מִתְרוֹמְמִים בְּקִשְׁקוּשׁ־כְּנָפַיִם; וּפֹה וָשָׁם מִכִּלְיוֹת הָהָר מְזַנְּקִים מַעְיָנוֹת מֵי־כֶסֶף. יָפֶה הָיָה הַמַּחֲזֶה וּמַרְהִיב־עַיִן, וְעַל־כֵּן שָׁכְחוּ הַטִּפּוֹת אֶרֶץ־מוֹלַדְתָּן הַיָּפָה וּבְחֵפֶץ־לֵב הִתְוַדְּעוּ אֶל רֵעִים וִידִידִים חֲדָשִׁים: הַרְבֵּה מֵהַטִּיפּוֹת לֹא בָאוּ מֵהַיָּם וּמוֹצָאָן הָיָה מֵאֲגַם קָטָן, מִבְּרֵכָה אוֹ מִנַּחַל שׁוֹבָב; הֵן יָדְעוּ לְסַפֵּר מַעֲשִׂיּוֹת עַל בַּרְוָזִים וּבַרְבּוּרִים, שִׁבּוּטוֹת וּצְפַרְדְּעִים, עֲרָבוֹת וּקְנֵי־סוּף — וּבְשׁוּטָן כַּךְ וַתְּסַפֵּרְנָה אִשָּׁה לִרְעוּתָהּ קוֹרוֹת חַיֵּיהֶן... הַטִּפּוֹת שֶׁעָלוּ מִן הַיָּם הִתְגָּאוּ עַל רֵעוֹתֵיהֶן, כְּבֶן כְּרַךְ סוֹאֵן הַמִּתְיַהֵר עַל בֶּן כְּפָר נִדָּח. — נָעִים הָיָה לָשׁוּט. — עַל הָאֲדָמָה גָּחוּ צְלָלִים וּמִלְמַעְלָה מָשַׁל הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ וַיִּשְׁפֹּךְ פַּלְגֵי אוֹר! —

אַךְ הִנֵּה שָׁקַע מֶלֶךְ־הַיּוֹם וַיְהִי לַיְלָה — וְאָז גָּדַל הַקּוֹר מְאֹד וְהַטִּפּוֹת רָעֲדוּ וְהִתְגַּבְּשׁוּ וְנִדְחֲקוּ זוֹ אֶל זוֹ... גָּבְרוּ גַּעְגּוּעֵיהֶן אֶל עֶרֶשׂ־הַיָּם הָרַכָּה וְהַנּוֹחָה וּבְכִי הֵחֵל לְזַעְזֵעַ קִרְבֵּיהֶן... פִּתְאֹם נִשְׁמַע קוֹל אַדִּיר וְחָזָק: „לַמִּלְחָמָה!" — צָעַק הֶעָנָן־הָאַרְיֵה — „אוֹיְבִים בָּאִים!" וְחִישׁ־מַהֵר הִתְנַגְּשׁוּ עֲנָנִים בְּרַעַשׁ וְקוֹל עוֹד יוֹתֵר חָזָק נִשְׁמַע, וְכִידוֹנֵי־אֵשׁ זֹרְקוּ מִמַּחֲנֶה לְמַחֲנֶה וְרֶכֶב־מִלְחָמָה הִתְגַּלְגֵּל בְּרַעַשׁ וְסוּפָה — וְאָז גָּדַל פַּחְדָּן שֶׁל הַטִּפּוֹת עַד מְאֹד וְלֹא יָכְלוּ עוֹד לְהִתְאַפֵּק וְנִתְּכוּ בִּבְכִי גָּדוֹל — וּמֵרֹב בְּכִי נָפְלוּ וְהִתְגַּלְגְּלוּ לְמַטָּה, לְמָטָּה.

„הוֹי, נוֹרָא וְאָיוֹם! מַה־זֶּה עָשָׂה הָאֱלֹהִים לָנוּ?" — בָּכוּ הַקְּטַנּוֹת, וּבְהַגִּיעָן לְמַטָּה שָׁמְעוּ צַהֲלַת אֲנָשִׁים וּמְחִי־כַפַּיִם בְּשִׂמְחָה: „הֶאָח! גִּשְׁמֵי־נַחַת יוֹרְדִים, גְּשָׁמִים יַרְווּ אֲדָמָה — יְבוּל לְמַכְבִּיר יַעֲלֶה, וּפָשׁוּ וְשָׁמְנוּ בָּקָר וָצֹאן וְהָאֲנָשִׁים יִתְעַנְּגוּ עַל רֹב דָּגָן!" וְהַטִּפּוֹת בְּרִדְתָּן לָאָרֶץ, הִתְבּוֹלְלוּ יַחַד וַתִּהְיֶינָה לְפַלְגֵי־גֶשֶׁם שׁוֹקְקִים, וִילָדִים, שֶׁסָּאֲנוּ עוֹד בְּעֶרֶב־הַקַּיִץ בָּרְחוֹב, שָׁלְחוּ אֳנִיּוֹת־נְיָר עַל גַּבֵּיהֶן, וַאֲוָזִים שֶׁפָּרְצוּ מִלּוּלָן שָׁתוּ וְרָחֲצוּ בָּהֶם. רִבְבוֹת־רְבָבָה מֵהֶן בָּלְעָה הָאֲדָמָה הַצְּמֵאָה וַתֵּרַדְנָה עֹמֶק־עָמֹק לְהַשְׁקִיט צִמְאוֹנָהּ הַגָּדוֹל, וּשְׁאֵרִיתָן נִסְתַּחֲפוּ בִּפְלָגִים אֶל הַנָּהָר, הַזּוֹרֵם בִּמְהִירוּת וּמְשָׁרֵךְ דַּרְכּוֹ אֶל הַיָּם הַגָּדוֹל — שָׁבוּ הַקְּטַנּוֹת אֶל חֵיק הוֹרָתָן;

אַךְ גַּם בָּעֲנָנִים שֶׁלְּמַעְלָה נִשְׁאֲרוּ עוֹד הַרְבֵּה, הַרְבֵּה טִפּוֹת, וּבִשְׁקֹט הַגֶּשֶׁם — וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ עוֹלָה מִמִּזְרָח, נֶהְדָּרָה וְנִפְלָאָה, וְקַרְנַיִם בְּיָד נְדִיבָה תְּפַזֵּר בִּצְחוֹק נָעִים וְיָקָר — רָאוּ הַטִּפּוֹת וְשָׂמְחוּ מְאֹד. וְהִנֵּה בַּעֲלֵי־כָנָף מִתְרוֹמְמִים לְמַעְלָה בְּהָמוֹן נֶהְדָּר לִכְבוֹד הַזְּרִיחָה; שָׁמְעוּ הַטִּפּוֹת וּשְׂשׂוֹנָן גָּדַל כִּפְלַיִם. וּבִפְנוֹתָן כֹּה וָכֹה — וְהִנֵּה עַל פְּנֵי עִיר גְּדוֹלָה הֵן עוֹבְרוֹת: מִלְּמַטָּה גַּגּוֹת־פַּח אֲדֻמִּים וִירֻקִּים וְגַגּוֹת־רְעָפִים; אֲרֻבּוֹת מְקִיאוֹת תִּמְרוֹת עָשָׁן, הַמִּסְתַּלְסֵל

לְמַעְלָה בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ, וּשְׁרִיקָה וְשָׁאוֹן מִסָּבִיב. מֶרְכָּבוֹת מִשְׁתַּקְשְׁקוֹת וְחַשְׁמַלְיוֹת כַּבָּרָק טָסוֹת! —

גָּדְלָה תְּשׁוּקַת הַטִּפּוֹת לִרְאוֹת אֶת הַכְּרָךְ הַסּוֹאֵן, וּבִהְיוֹתָן רַכּוֹת־לֵב מִטִּבְעָן — וַתִּתְפָּרֶצְנָה בִּבְכִי וַתִּפֹּלְנָה לְמָטָּה; אָז חָרָה בָּהֶן אַפּוֹ שֶׁל רוּחַ נוֹרָא וּכְשֵׁד מַשְׁחִית פְּגָשָׁן בְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ, עוֹד בְּטֶרֶם הִגִּיעָן לְמַטָּה, וַיִּנְשֹׁף בָּהֶן בְּקָרְתוֹ הַמָּרָה — וַתִּקְפֶּאנָה מִפַּחַד וַתִּהְיֶינָה לְכַדּוּרֵי קֶרַח קְטַנְטַנִּים.

„בָּרָד, בָּרָד נוֹפֵל!" — צָעֲקוּ אֲנָשִׁים בָּרְחוֹב; וְהַכַּדּוּרִים הַקְּטַנִּים נָפְלוּ בְּקוֹל־נֵפֶץ אֶל זְגוּגִיּוֹת הַחַלּוֹנוֹת הַגְּדוֹלִים וְעַל מִרְצֶפֶת הָאֲבָנִים הַחֲלָקָה וַיִּתְנַפְּצוּ בִּכְאֵב. — אָז רָאוּ פִּתְאֹם עַוָּתָתָם וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם אֶל עָל, וּמֵרֹב גַּעְגּוּעִים שֶׁתְּקָפוּם בִּן־רֶגַע נָמַסּוּ וַיִּהְיוּ שׁוּב לְטִפּוֹת בּוֹכוֹת וּמְקוֹנְנוֹת וְשׁוֹאֲפוֹת אֶל הָרוּם. — הַרְבֵּה מֵהֶן אָבְדוּ בַּבִּיבִים וּבַתְּעָלוֹת שֶׁבְּצִדֵּי הָרְחוֹבוֹת, וְיָרְדוּ אֶל הַשּׁוֹפְכִין וְהַזּוּהֲמָא, הָלֹךְ וְשָׁטֹף בְּצִנּוֹרוֹת־בַּרְזֶל שֶׁמִּתַּחַת לָאֲדָמָה, אֶל מְקוֹמוֹת טוּמְאָה. — אָז יָדְעוּ, כִּי חָטְאוּ מְאֹד עַל הִתְאַוּוּתָן תַּאֲוָה לִרְאוֹת אֶת הַכְּרָךְ! — הַרְבֵּה הַרְפַּתְקָאוֹת עָבְרוּ עֲלֵיהֶן, עַד שֶׁהָאֲדָמָה סְפָגָתַן, וְשָׁם בְּכִלְיוֹת־אַשְׁמַנִּים, עָבְרוּ גִּלְגּוּלִים רַבִּים, עַד שֶׁיָּצְאוּ שׁוּב לַאֲוִיר הָעוֹלָם, הַמָּלֵא אוֹר וְזֹהַר, בִּדְמוּת מַעְיָן חַי וְשָׂמֵחַ, הַפּוֹרֵץ מִבֶּטֶן הָר... — וְרַבּוֹת מֵהֶן זָכוּ לְהִתְנַדֵּף וְלַעֲלוֹת שׁוּב לַמְּרוֹמִים — אַךְ הֶעָנָן שֶׁשִּׁמֵּשׁ לָהֶן מֶרְכָּבָה בְּדַרְכָּן כְּבָר נָדַד וַיֵּלֶךְ — אֶל אַרְצוֹת הַצָּפוֹן שָׂם דַּרְכּוֹ!

אָז נָעוּ הַטִּפּוֹת בַּמָּרוֹם בִּדְמוּת אֵדִים קַלִּים, וּבַלַּיְלָה יָרְדוּ אֶל הָאֲדָמָה, כִּי שָׁמְעוּ רִנְנַת הַזַּמִּירִים בַּחוֹרְשׁוֹת וְקִרְקוּרֵי הַצְּפַרְדְּעִים מִן הַבִּצּוֹת — הֵן יָרְדוּ לְמַטָּה וְנִהְיוּ לְטַל, נוֹצֵץ כְּאַבְנֵי־חֵן — וּבִזְרֹחַ הַחַמָּה הִתְאַדּוּ שׁוּב וַתָּשֹׁבְנָה לִמְכוֹנָן...

וַיְהִי כִּי עָבְרוּ יָמִים וְשָׁבוּעוֹת וְלֹא תַמּוּ הַנְּדוּדִים וַתִּפַּחַדְנָה הַטִּפּוֹת מְאֹד. וּפַעַם אַחַת, בְּהָצִיק לָהֶן טִלְטוּל־הַדֶּרֶךְ מְאֹד, יָרְדוּ רַבּוֹת מֵהֶן, הַקְּטַנּוֹת וְהַקַּלּוֹת בְּיוֹתֵר, אֶל הָאֲדָמָה וְנָחוּ קְצָת בָּאֲוִיר הַפּוֹשֵׁר שֶׁמִּלְמָטָּה. — עָבְרוּ אֲנָשִׁים וְהִתְאוֹנְנוּ עַל הָעֲרָפֶל הֶעָב הַמַּחְשִׁיךְ דַּרְכָּם לִפְנֵיהֶם. וַיְהִי אַךְ יָצְאָה הַשֶּׁמֶשׁ וַיָּשֶׁב כֹּחָן אֲלֵיהֶן וַתָּעֹפְנָה לְמַעְלָה וַתָּמוֹגְנָה בַּתְּכֵלֶת הַמַּזְהִירָה.

וְהַטִּפּוֹת שֶׁנִּלְווּ אֶל הֶעָנָן, שֶׁשָּׂם פָּנָיו צָפוֹנָה, הִתְרוֹעֲעוּ בַּדֶּרֶךְ עִם רֵעִים רַבִּים, וּמַחֲנוֹת כְּבֵדִים שֶׁל עַנְנֵי־עוֹפֶרֶת שָׁטוּ יַחְדָּו וַיַּחְתְּמוּ בְּעַד אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁמִּלְמַעְלָה, וְהָיוּ יָמִים, שֶׁהֶעָבִים עָמְדוּ בְּדַרְכָּם, כְּאִלּוּ שָׁקְעוּ בְּהִרְהוּרִים, וְלֹא זָזוּ זְמַן רָב. חוֹלְפִים יָמִים וְלֵילוֹת; הַקַּיִץ נָסוֹג אָחוֹר מִפְּנֵי הַסְּתָו, שֶׁתָּקַף עָלָיו, וְהַלֵּילוֹת כָּכָה קוֹדְרִים וְהַרְרֵי־שְׁחוֹר נֶעֱרָמִים עֲלֵיהֶם. — בָּכוּ הַטִּפּוֹת וַתִּדְלֹפְנָה בְּנִבְכֵי־הַסְּתָו, כִּי זָכְרוּ בִּימֵי עָנְיָן כְּבוֹדָן אֲשֶׁר עָבָר. וְאֵלֶּה שֶׁיָּרְדוּ אַרְצָה, גָּבַר הַקּוֹר עֲלֵיהֶן בְּחֶשְׁכַת הַלַּיְלָה וְנִשְׁתַּנְּתָה צוּרָתָן מִפַּחַד, וּמֵחֹסֶר אוֹר וָחֹם הִלְבִּינוּ וַתִּהְיֶינָה לִכְפוֹר: נוֹצוֹת־קֶרַח קַלּוֹת הַמְלַפְּפוֹת אֶת סְרִיגֵי הַגְּדֵרוֹת בָּעִיר וְהַגִּבְעוֹלִים בַּשָּׂדֶה.

אַךְ הֶעָנָן הֵפִיג בְּכָל פַּעַם פַּחְדָּן וַיְצַיֵּר לָהֶן בְּשִׁפְעַת גּוֹנִים יָמִים יָבֹאוּ. „דַּעְנָה — סָח לָהֶן הֶעָנָן פַּעַם אַחַת, בִּהְיוֹת הָרוּחַ כְּצִיר שָׁלוּחַ מִמְּרוֹמִים, לְלַוּוֹתוֹ בַּדֶּרֶךְ — דַּעְנָה, כִּי בְּאַרְצוֹת הַצָּפוֹן הַבְּהִירוֹת וְהַיָּפוֹת לֹא יוֹרִיד הֶעָנָן טִפּוֹת־מַיִם רַק לְעִתִּים רְחוֹקוֹת מְאֹד, וְהַטִּפּוֹת הַטּוֹבוֹת, שֶׁאֵינָן עוֹזְבוֹת אוֹתוֹ בִּנְדוּדָיו, וְשָׁטוֹת אִתּוֹ אֶל אֲשֶׁר יִשָּׂאֵהוּ הָרוּחַ, בְּבוֹאָן שָׁמָּה וּבְהַגִּיעַ שְׁעָתָן לִנְפֹּל, תִּפֹּלְנָה בִּדְמוּת כּוֹכָבִים לְבָנִים קְטַנִּים וְיָפִים מְאֹד — שְׂכַר אַהֲבָתָן וּמְסִירָתָן לֶעָנָן נוֹדֵד! — וְהָאֲנָשִׁים קוֹרְאִים בְּשִׂמְחָה: „הִנֵּה יוֹרֵד שֶׁלֶג!" — אָמְנָם גַּם בָּאֲרָצוֹת אֲחֵרוֹת יוֹרֵד שֶׁלֶג, אֲבָל רַק בִּתְקוּפָה אַחַת — הַנִּקְרֵאת „חֹרֶף" — אֲבָל בַּצָּפוֹן, שֶׁלְּשָׁם אָנוּ בָּאִים, הַשֶּׁלֶג יוֹרֵד תָּמִיד וְאֵינוֹ נִרְמָס בָּרַגְלַיִם, וּבְרַק־זָהֳרוֹ לֹא יוּעַם. — זְכוּת מְיֻחָדָה יֵשׁ לָהֶן לַטִּפּוֹת, שֶׁאֵינָן עוֹזְבוֹת אֶת הֶעָנָן הַשּׁוֹטֵט!" כַּךְ הִדְגִּישׁ הֶעָנָן וְסִיֵּם שִׂיחָתוֹ, וְהַטִּפּוֹת שָׁמְעוּ וְלֹא הִרְגִּישׁוּ מֵרֹב עִנְיָן אֶת הַקּוֹר שֶׁמִּסָּבִיב, וּבְהִתְעוֹרְרָן מִמַּחְשְׁבוֹתֵיהֶן וְהִסְתַּכְּלוּ לְמַטָּה — וְהִנֵּה לְבָנָה הָאֲדָמָה לְכָל שֶׁטַח־הַמֶּרְחָק, וְהַלַּבְנוּנִית זוֹרַחַת בְּאוֹר־יְקָרוֹת לִקְרַאת הַשֶּׁמֶשׁ הַטּוֹבָה; עוֹפוֹת צְחוֹרִים דָּאִים; צְבִי רָץ מַהֵר וּצְעָדָיו מַשְׁמִיעִים קוֹל־חֲרִיקָה וּדְמָמָה רַבַּת־רָזִים שׁוֹרֶרֶת מִסָּבִיב.

„הוֹי, מַה טּוֹב שָׁם וְנָעִים! — אָמְנָם נוֹף־פְּלָאוֹת אֶרֶץ שַׁאֲנָנָה וְיָפָה זוּ!" דִּבְּרוּ הַטִּפּוֹת בֵּינֵיהֶן וּבְהִתְבּוֹנְנָן אֶל הַלּוֹבֶן וַתִּרְאֶינָה כּוֹכְבֵי־שֶׁלֶג יָפִים מְאֹד נֶעֶרְמוּ זֶה עַל זֶה, וְכָל הַמֶּרְחָב מִסָּבִיב רָבוּד בְּרֹבֶד מַזְהִיר וּמַבְרִיק מְאֹד. וַתַּחְפֹּצְנָה גַּם הַטִּפּוֹת שֶׁמִּלְמַעְלָה לְהִדָּמוֹת אֲלֵיהֶם... וּזְכוּת גְּדוֹלָה הָיְתָה לָהֶן וּבִדְמוּת כּוֹכָבִים מְשֻׁבָּצִים הִתְעוֹפְפוּ וּבְכִרְכּוּר שׁוֹבָב הִגִּיעוּ לְמָטָּה. וּבְנָפְלָן רָאוּ אֶת הַשֶּׁמֶשׁ הַגָּדוֹל וַתִּצְחַקְנָה בִּצְחוֹק רַב־גְּוָנִים מְעֻנָּג.

אשלם לך ביד רחבה. יודע אני כי חיט־אמן אתה, והכל יהיה על הצד היותר טוב. אשוב הנה בעוד שבוע. היה שלום!

איש אינו אוהב לעבד את עבודתו מחדש. ולכן נאנח החיט, כשהלך מעליו הירח, מקרב לבו, אך בכל זאת הוסיף לעבד את עבודתו וגמר אותה לעת הקבועה.

לסוף השבוע השני בא הירח שוב, אבל איזה?! — כקערה עגלה!

— אהה, אדוני הנאור! קרא החיט בתמיה — כנראה צבית? דומה הנך היום לאבטיח. אין מה לחשב כי יכילך המלבוש.

— צדקת, אמר הירח מביש, שכחתי להגיד לך זאת, כי אשמן. בי האשם. אבל עתה אני מבטיחך בהן־צדקי כי לא אכשה 1) עוד גם כחוט השערה.

1) אשמן.

— להן־צדק של אדון נכבד כמוך אפשר להאמין — אמר החיט. — סוף דבר: יהי מה שיהי, אבל יותר לא אגע בפרק הזה.

נפרדו שניהם מתוך קורת־רוח, והירח הבטיח להופיע כעבור השבוע השלישי.

ויבוא. אבל איזה? — חציו חסר!

והחיט הרחיב את המלבוש למדי, קלקל כל כך הרבה ארג, והכל לשוא.

— דיני!! — קרא מרב כעס — אין את נפשי לטפל עוד באדון נאור זה. וחסל!

השליך את הבגד החוצה דרך החלון, ומעצב ורגז נפל על משכבו. הירח עמד רגע בלי נוע, אחר־כך הלך לדרכו הלאה בהבינו, כי לבושו לא יצלח לכל. ולפיכך הולך הוא עד היום ערום ועריה, יען כי שום חיט לא יכל למלא את „הזמנתו“.

תרגם ב. צלאל

ד. צמח

אביב.

חרף רב־קר
חבש הצרור
ויצא לארחו.
משחרר 1) מכפור,
הסיר היאור
מכסה קרחו.

חזר השחור 2)
וגבר האור
בגיא ובגבע;

אדר היקר
עטף ההר
מרבה הצבע.

בשדמות הניר
שוב נשמע שיר
רבבות יצורים,
המבשרים, כי שב
לטבע השב
לשד 3) הנעורים.

1) חפשי. 2) החשך. 3) משמן, כח.

איכה יעברו?

(חידה חשבונית לילדים קטנים).

משפחה אחת בעלת ארבע נפשות: אב, אם, ושני בנים צריכים היו לעבר נהר. אך על החוף מצאו דוגיה קטנה אחת, שאפשר להעביר בה רק משקל של ג' פודים. איך יוכלו לעבור כלם את הנהר אם משקל האב והאם — ג' פודים לכל אחד, ומשקל שני הבנים יחד גם כן ג' פודים?

מעבד ע"י י. ורשביק.

ספּוּרֵי תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב [1]

ע"פ הספר „מְגִלַּת אֵיבָה" ועוד.

א.

אם אמרתי אֲסַפְּרָה כְּמוֹ את כל התלאות וְהַהִרְפַּתְקָאוֹת אשר סְבוּנִי בַּעֲקֵב המלשינות הנוראה אשר הלשינו עלי שונאי בנפש, לא יְכִילֶן גם ספר גדול; ואני רק זֶהוּ אדיר חפצי לָחֹק בספר לזכרון עולם וצאצאי אחרי את קורותי, לכן אכתב רק את עיקרי סבותיהן וגלגוליהן וגם זאת בקיצור נִמְרָץ למען אשר יקראום וידעו וייראו את ד', אשר בידו נפש כל חי ועלילות מִצְעֲדֵי גבר. וגם ילמדו מהם לדעת מה נאמנים וְקַיָּמִים דברי חֲזַ"ל באמרם: „אַל תִּתְיָאֵשׁ מִן הַפּוּרְעָנוּת", זאת אומרת: כי גם בעת עשרו והצלחתו של האדם צריך הוא לִזְכֹּר תמיד, כי לא לעולם חסן וכי מצבו עָלוּל לְהִשְׁתַּנּוֹת לרגלי סבות שונות, כאשר קרה לי.

שָׁלֵו הייתי בביתי ושאנן בְּהֵיכָלִי, בהיותי ראש בית דין בעיר פְּרָג המעטירה. שמנה ועשרים שנה רצופות נבחרתי מאת ראשי הקהלה וּפַרְנָסֶיהָ לראש הַדַּיָּנִים ומורי הוראה שבעיר, כמנהגם מימים קדמונים לבחר להם ראב"ד [2] רק לשנה אחת, ואם ימצא חן בעיניהם ושבו ובחרו בו לשנה האחרת וכן בכל שנה ושנה, ואני זכיתי בחסד עליון לְהִמָּנוֹת עשרים ושמונה פעמים רצופות למשרה הנכבדה הזאת. ומלבד זאת הייתי שם גם לראש ישיבה לתלמידי חכמים אשר הקשיבו לֶקַח בביתי וישתו בצמא את דברי תורתי, ויפיצו את מעינותיהם [3] חוצה. גם הון ועשר אָצַל לי אלהי חסדי, כי היה לי הרבה כסף וזהב וספרים יקרים מפז, גם זכיתי בעזר ד' לְחַבֵּר בעצמי ספרים אחדים: עוד בימי נעורי כתבתי באור לספר „בְּחִינוֹת עוֹלָם" [4] ועוד ספר „צוּרַת הַבַּיִת" על בנין העתיד, הכתוב בספר יחזקאל. גם כתבתי באור על הספר „פרדס רמונים" להרב ר' משה קורדובירו וקראתיו בשם „טוב-טעם", וביחוד עשיתי לו בעזר צורי שֵׁם בישראל בחבורי על ששה סדרי משנה אשר קראתי בשם „תּוֹסְפוֹת יו"ט" שנתקבל וְנָפוֹץ בכל תפוצות ישראל בחבה יתרה, וגם פרושי על הרא"ש [5] בשם „מעדני מלך" הנחילני כבוד ויקר, ושמי יצא לתהלה מקרוב ומרחוק עד שנבחרתי בשנת שפ"ה לראב"ד וראש ישיבה בק"ק [6] ניקלסבורג — עיר מלאה לומדים, חכמים ואנשי מעשה, יוסף ד' עליה כהנה וכהנה. וכעבור ששה חדשים נבחרתי לראב"ד בעיר וין בירת אוסטריה, הידועה אז בתורה וחכמה גם בעשרה וכבודה, ושם עלה בידי לתקן להם תקנות טובות ומנהגים ישרים; כי עד בואי שמה היו נפרדים לחברות וכנופיות קטנות הנפוצות בכל קצות העיר בין הנוצרים הרבים היושבים בה, ובבואי שמה התאחדו ויהיו לקהלה גדולה אחת, כי הִקְצִיעַ להם הקיסר מקום מְיֻחָד מחוץ לעיר גם בנה להם בית כנסת מפאר ועוד בניני צִבּוּר אחדים.

וּבְלָקְחִי חלק בהתיַסְּדוּת הקהלה הצלחתי לשפך עליהם מרוחי ולתקן להם תקנות ומנהגים בישֶׁר וצדק אשר בשבילם נִתְחַבַּבְתִּי עליהם מאד, וגם המה יָקְרוּ ונכבדו בעיני בהיותם מקשיבים וממלאים את חובתם באמונה ובתמימות. וכאשר נבחרתי בשנת שפ"ז לרב הַכּוֹלֵל בעיר פרג והמדינה, חפצו יושבי וין להוסיף על שְׂכָרִי ויפצרו בו להשאר בתוכם. אך אנכי בְּכַּרְתִּי את העיר פְּרָג שבה בליתי את שנות נעורי, ואצא מוין בכבוד גדול ובמתנות רבות ויקרות מאת הקהל וגם מאת יחידים, אשר הכירו פָּעֳלִי וידעו להוקיר את עבודתי לטובתם במשך ימי שבתי עמם, וישלחוני ברב פאֵר והדר ויבכו על צוארי בהפרדי מֵהם, כהפרד אב טוב ורחמן מבניו האהובים. בבואי פרגה יצאו לקראתי כל פַּרְנָסֵי הקהלה וגדוליה על אֵם הדרך במרחק פרסאות אחדות מהעיר וילינו שם אתי במלון, ולמחרת בבקר הובילוני בשמחה ובכבוד העירה. אחרי שִׁבְתִּי שם כחצי שנה נמניתי גם לראש הישיבה וכבודי גדל מיום ליום.

אך, לדאבוני, ימי גדולתי שם לא ארכו, כי פתאם גלה כבוד ממני ותפארת גדולתי נדדה וַתֵּעָלֵם כחלום חזיון לילה.

וזה הדבר אשר היה בעוֹכְרֵי נפשי: עוד כעשר שנים לפני בואי פְרָגָה פרצה מלחמה כבֵדה בארץ ביהם, אשר פרג היא בירתה, כי חפצו הביהמים לְהִקָּרֵעַ מעל ממלכת אוסטריה הרודה בהם ולהיות לממלכה חפשית, והאוסטרים עמלו לבצר את רוח המורדים ויביאו מלחמה בִּשְׁעָרֶיהָ. המלחמות הָאֲרֻכּוֹת האלה החריבו את הארץ וִירוּשָּׁתָהּ, מעינות הפרנסה נִסְתְּמוּ ודרכי המסחר נָשַׁמּוּ וַתִּדַּל קהלת פרג מאד וחובותיה רבו למעלה ראש, ונחוץ היה איפוא להטיל מס על יושבי העיר להחזיק במוסדות הצבור, אשר נטו לנפל, ולשלם את הסכומים הרבים הַמּוּשָׂמִים עליהם לצָרְכֵי המלחמה, וזה הביא לידי קְטָטוֹת ומריבות גדולות, והעיר נחלקה לצדדים שונים הצוררים איש לרעהו. ובחפצי לעמד בַּפֶּרֶץ ולכבות את אש השנאה והמחלוקת אשר פרצה בנו, עמלתי בכל כחי לתַוֵּךְ בין המריבים ולהַשְׁכִּין את השלום בקרב עדתי. אך כל דברי נשא רוח ועוד עוררו עלי שנאה כבושה של תַּקִּיפִים אחדים, רשעים ובני בליעל, שאינו חפץ לְפָרֵשׁ בשמותם, ואנכי בְּתֻמָּתִי לא חפצתי להאמין לדברי אחדים מידידי, אשר הזהירוני מפניהם ויגידו לי כי הם חורשים עלי רעה. כי אמנם זהיר הייתי מאד לבלתי הַכֵּר פנים לאחד מן הצדדים ולבלי פגוע בכבוד איש מהם, וגם לא גרמתי רעה לאחד מהם ואף חנם טמנו לי שַׁחַת רִשְׁתָּם לצוֹדֵנִי לְמַדְחֵפוֹת.

(המשך יבוא)

מעובד ע"י יצחק קנטור.

---

1) הרב הגדול ר' יום טוב ליפמן הלר. 2) רב אב בית דין. 3) את דברי חכמתם 4) לר' ידעיה בדרשי, הפניני. 5) רבנו אשר בן יחיאל. 6) ר"ת: קהלה-קדושה.

„אַתְּ אִמָּא לֹא טוֹבָה, אֵלֵךְ לְבַקֶּשׁ־לִי אִמָּא אַחֶרֶת!"

ב.

הָלַךְ לוֹ הָאֶפְרֹחַ וְרָאָה אֶת הַבַּרְוָזָה טוֹפֶפֶת בַּחוּץ וּסְבִיבָהּ חֲמִשָּׁה אֶפְרֹחִים. אָמַר אֵלֶיהָ:

„בַּרְוָזָה יָפָה, כְּחֻלַּת־צַוָּאר! הֲתִקְחִי אוֹתִי לָךְ לְבֵן?"

אָמְרָה הַבַּרְוָזָה: „כֵּן!"

הָלַךְ הָאֶפְרֹחַ עִם בְּנֵי הַבַּרְוָזָה; אִתָּם אָכַל, אִתָּם שָׁתָה וְאִתָּם הָלַךְ לְטַיֵּל. הָלְכוּ וְטִיְּלוּ וּבָאוּ עַד הַנָּהָר. רָאוּ הַבַּרְוָזִים הַקְּטַנִּים אֶת הַמַּיִם, קָפְצוּ לְתוֹכָם, הִתְחִילוּ שׂוֹחִים: מְנַפְנְפִים כָּנָף, מְכַשְׁכְּשִׁים זָנָב וְטוֹבְלִים רֹאשָׁם בְּשִׂמְחָה רַבָּה. רַק הָאֶפְרֹחַ נִשְׁאַר עוֹמֵד עַל שְׂפַת הַנָּהָר, עוֹמֵד וְרוֹעֵד.

„מָה אַתָּה עוֹמֵד, פַּחְדָן?" קָרְאָה הַבַּרְוָזָה, „הִכָּנֵס!"

וְהַבַּרְוָזָה תָּפְשָׂה אוֹתוֹ, דָּחֲפָה אוֹתוֹ הַמַּיְמָה וְאָמְרָה:

„פְּשֹׁט רַגְלֶיךָ לַאֲחוֹרֶיךָ, גְּרֹף בִּתְנוּכוֹת אֶצְבְּעוֹתֶךָ וּשְׂחֵה!"

וְלֹא יָכֹל הָאֶפְרֹחַ לַעֲשׂוֹת כֵּן וְהִתְחִיל טוֹבֵעַ. כָּעֲסָה הַבַּרְוָזָה עָלָיו וְנִקְּרָה לוֹ נְקִירָה עַזָּה בִּכְנָפוֹ.

ג.

בָּרַח הָאֶפְרֹחַ מִן הַבַּרְוָזָה וְרָאָה אֶת הַדְּרוֹרָה עַל כַּרְכֹּב הַחַלּוֹן. אָמַר אֵלֶיהָ:

„דְּרוֹרָה יָפָה אֲרֻכַּת־זָנָב! אֶפְשָׁר תְּקַבְּלִינִי לָךְ לְבֵן?"

אָמְרָה הַדְּרוֹרָה: „כֵּן!"

קָפַץ הָאֶפְרֹחַ עַל גַּל הָעֵצִים, וּמִן הָעֵצִים—עַל עֲרֵמַת הַקַּשׁ, וּמִן הַקַּשׁ—עַל הָעֵץ הַקָּרוֹב, וּמִן הָעֵץ—עַל כַּרְכֹּב הַחַלּוֹן, נִכְנַס אֶל קַן הַדְּרוֹרָה וַיֵּשֶׁב עִם הַדְּרוֹרִים הַקְּטַנְטַנִּים, הָרַכְרַכִּים. אִתָּם אָכַל, אִתָּם שָׁתָה וְאִתָּם שִׂחֵק. אַחַר כָּךְ אָמְרָה הַדְּרוֹרָה:

„עַכְשָׁו, יְלָדַי הַטּוֹבִים, נְעוֹפֵפָה קְצָת!"

נִזְדָּרְזוּ הַדְּרוֹרִים הַקְּטַנִּים, נִתְּרוּ מִן הַקֵּן אֶל הָעֵץ הַקָּרוֹב, שִׁקְשְׁקוּ כָּנָף וְעָפוּ מִבַּד אֶל עָנָף.

רַק הָאֶפְרֹחַ עָמַד עַל מְקוֹמוֹ, עָמַד וְרָעַד.

„הוֹ, פַּחְדָן!" קָרְאָה הַדְּרוֹרָה, „רְאֵה־נָא: בָּנַי מָה קְטַנִּים הֵם וּבְכָל זֹאת יְעוֹפְפוּ, וְאַתָּה גָּדוֹל—וּמְפַחֵד! לֹא יָפֶה! כָּל בַּעַל כָּנָף צָרִיךְ לָעוּף! וְאַתָּה מִתַּחַת רַגְלֶיךָ, פְּרֹשׁ כְּנָפֶיךָ—וָעוּף!"

מָתַח הָאֶפְרֹחַ רַגְלַיִם, פֵּרַשׂ הָאֶפְרֹחַ כְּנָפַיִם, רָצָה לָעוּף—וְנָפַל אַרְצָה.

ד.

קָפְצָה מִיָּד הַחֲתוּלָה וְעָמְדָה אֶצְלוֹ. פָּנָה אֵלֶיהָ הָאֶפְרֹחַ וְכֹה אָמַר אֵלֶיהָ:

„בְּבַקָּשָׁה, חֲתוּלָה יָפָה, הֲיִי־נָא אַתְּ לִי לְאֵם!"

אָמְרָה הַחֲתוּלָה: „טוֹב!"

לָקְחָה אוֹתוֹ הַחֲתוּלָה וֶהֱבִיאַתּוּ לַמַּרְתֵּף אֶל גּוּרֶיהָ־חֲתַלְתּוּלֶיהָ הַמְשַׂחֲקִים בְּעַכְבָּר אֻמְלָל־הַשֶּׁכֶם. שִׂחֲקוּ כָּל הַחֲתַלְתּוּלִים בְּעַכְבָּר וְחָטְפוּ אוֹתוֹ אֶחָד מִן הַשֵּׁנִי. רַק הָאֶפְרֹחַ עָמַד עַל מְקוֹמוֹ וּפָחַד.

„שַׂחֵק גַּם אַתָּה בָּעַכְבָּר!" פָּקְדָה הַחֲתוּלָה, „חָתוּל שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לָצוּד עַכְבָּרִים—סוֹפוֹ שֶׁיָּמוּת בָּרָעָב!"

פָּחַד הָאֶפְרֹחַ מִפְּנֵי הָעַכְבָּר. כָּעֲסָה הַחֲתוּלָה וְשָׂרְטָה בּוֹ שָׂרֶטֶת.

ה.

בָּרַח לוֹ הָאֶפְרֹחַ וּבָא עַד הַמְּאוּרָה אֲשֶׁר בֶּחָצֵר. רָאָה אֶת הַכַּלְבָּה מְשַׂחֶקֶת עִם גּוּרֶיהָ־כְּלַבְלְבֶיהָ. עָמַד וְחָשַׁב:

„אַךְ זוֹהִי בֶּאֱמֶת אֵם טוֹבָה! כֵּיצַד הִיא מְשַׂחֶקֶת יָפֶה עִם יְלָדֶיהָ!"

פִּתְאֹם הִתְרוֹמְמָה הַכַּלְבָּה, עָמְדָה עַל רַגְלֶיהָ הַקִּדְמִיּוֹת וְנָבְחָה בְּקוֹל:

„הַב! הָלְאָה מִכָּאן! הַב־הָב!"

ו.

נִבְהַל הָאֶפְרֹחַ וּבָרַח אֶל אִמָּא־הַתַּרְנְגֹלֶת וְהִתְחַבֵּא תַּחַת כְּנָפֶיהָ וְקָרָא:

„רַק אַתְּ אִמָּא טוֹבָה! רַק אַתְּ אִמָּא חֲבִיבָה! אֵין כָּמוֹךְ עוֹד אִמָּא טוֹבָה בְּכָל הָאִמּוֹת!"

מַרְיָה קוֹנוֹפְּנִיצְקָה.

גַמָּדִים.

שִׁמְעוּ אֶת אֲשֶׁר אַגִּידָה:
יֵשׁ בָּעוֹלָם עַם גַּמָּדִים;
קְטַנִּים הֵם, מִדָּתָם זֶרֶת,
פְּזִיזִים כֻּלָּם וְנֶחְמָדִים.

אֶל בָּתֵּינוּ הֵמָּה בָּאִים,
בְּחוֹר נֶחְבָּאִים אוֹ בְזָוִית,
פְּעָמִים חוֹטְפִים שְׁיָרֵי־אֹכֶל,
גּוֹמְאִים מַיִם מִן הֶחָבִית.

וְעֵת בָּעֶרֶשׂ יִשְׁכַּב יֶלֶד
וּמֵעֵינָיו תִּדַּד שֵׁנָה,
יָבֹא גַמָּד, יַבִּיט סְבִיבָיו,
יִרְאֶה: הָאוֹמֶנֶת אֵינָהּ,—

אָז עַל־יַד הַיֶּלֶד יֵשֵׁב,
חֶרֶשׁ עִמּוֹ יְשׂוֹחֵחַ,
מַרְנִין לִבּוֹ בַּאֲגָדוֹת,
וּמְחוֹלֵל לְאוֹר־יָרֵחַ...

הִנֵּה זֶה אֲשֶׁר אָמַרְתִּי:
עַם גַּמָּדִים יֵשׁ בָּעוֹלָם.
אֶל כָּל בַּיִת הֵם מִתְגַּנְּבִים
חֶרֶשׁ, מִבְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם.

תרגום א. בן אורי.

הַיָּרֵחַ וְהַחַיָּט.

— מַעֲשִׂיָּה. —

הַדָּבָר הָיָה בְּשֶׁכְּבָר הַיָּמִים, אוּלַי לִפְנֵי אֶלֶף וְאֶפְשָׁר שֶׁגַּם לִפְנֵי עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים שָׁנָה: לְתוֹךְ חַלּוֹן בֵּית־חַיָּט עָנִי הָיָה מַשְׁגִּיחַ בְּכָל עֶרֶב הַיָּרֵחַ וְתָמִיד הָיָה מוֹצֵא אוֹתוֹ בִּשְׁעַת עֲבוֹדָתוֹ. וּבְכָל פַּעַם הָיָה הוֹלֵךְ לוֹ לְדַרְכּוֹ הַיָּרֵחַ הֶעָיֵף, שֶׁלֹּא יָכֹל לְעוֹרֵר תְּשׂוּמֶת־לֵב מְיֻחֶדֶת אֵלָיו, וְהַחַיָּט הָיָה מוֹסִיף לִתְפֹּר בְּמַחַט אוֹ לִגְזֹר בְּמִסְפָּרַיִם.

אַךְ פַּעַם אַחַת הִשְׁקִיף הַיָּרֵחַ וְהִנֵּה הַחַיָּט נָח עַל מִשְׁכָּבוֹ וְנוֹחֵר.

— הוֹי! הוֹי! אֲדוֹנִי הַחַיָּט! — קָרָא הַיָּרֵחַ מִתּוֹךְ הִשְׁתּוֹמְמוּת.

נִתְעוֹרֵר הַחַיָּט וַיְקַפֵּץ מֵעַל מִשְׁכָּבוֹ, וּבִרְאוֹתוֹ אֶת הַיָּרֵחַ בְּטֹהַר־כֶּסֶף כָּזֶה, הִשְׁתַּחֲוָה לוֹ אַפַּיִם אָרְצָה.

— בַּמֶּה אוּכַל לְשָׁרֶתְךָ, אֲדוֹנִי הַיָּרֵחַ הַנַּעֲלֶה? — שָׁאַל הַחַיָּט בְּנִמּוּס רָב.

— כִּמְדֻמַּנִי שֶׁהָעֲבוֹדָה אָפְסָה לְךָ — עָנָה הַיָּרֵחַ — וְלָכֵן חָפֵץ אָנֹכִי לְהַזְמִין אֶצְלְךָ מַלְבּוּשׁ. מִצְוָה הִיא לַעֲזֹר לְעוֹבֵד חָרוּץ כָּמוֹךָ וְשֵׁנִית: בִּמְקוֹמוֹת מַסְּעוֹתַי וְתִיּוּרַי קַר מְאֹד. בַּחֲזִיָּה וּפֶרֶק יֵחַם לִי, וְגַם הָאֲנָשִׁים בִּרְאוֹתָם אוֹתִי בְּלְבוּשׁ יָפֶה כָּזֶה יוֹסִיפוּ לְהוֹקִירֵנִי. כַּמּוּבָן, הַמַּלְבּוּשׁ צָרִיךְ לִהְיוֹת מֵאֶרֶג מְשֻׁבָּח, וְהַגִּזְרָה מְתֻקֶּנֶת וּמְשֻׁכְלֶלֶת. בְּעַד זֶה אַרְשֶׁה לְךָ לִרְקֹם עַל כַּנְפֵי בְּגָדַי אֶת שִׁמְךָ וּכְתָבְתְּךָ, וּמִתּוֹךְ כַּךְ יְהִי לְךָ פִּרְסוּם רַב בְּכָל הָעוֹלָם. יָכֹל אֲנִי גַּם לְהָאִיר לְךָ מִדֵּי עֶרֶב בִּשְׁעַת עֲבוֹדָתֶךָ.

הַחַיָּט הִקְשִׁיב רַב־קֶשֶׁב לְדִבְרֵי הַיָּרֵחַ וְהִבִּיט אֵלָיו בְּיִרְאַת הַכָּבוֹד.

— מְאֹד הָיִיתִי חָפֵץ, אֲדוֹנִי הַיָּרֵחַ הַנַּעֲלֶה — עָנָה לַסּוֹף הַחַיָּט — מְאֹד הָיִיתִי חָפֵץ לְמַלֵּא אֶת רְצוֹנְךָ. אֲבָל דָּבָר קָשֶׁה הוּא. לַאדוֹנִי יֵשׁ צוּרָה מוּזָרָה מְאֹד: מִמַּעַל צַר וּמִתַּחַת צַר, בַּתָּוֶךְ עָבֶה וְעָקוֹם כְּמַגָּל. בֶּאֱמֶת עִנְיָן קָשֶׁה הוּא. אַךְ אֶשְׁתַּדֵּל לִתְפֹּר עַל פִּי הָאָפְנָה הָאַחֲרוֹנָה וּמֵהָאֶרֶג הַיּוֹתֵר מְשֻׁבָּח.

נָטַל הַחַיָּט אֶת מִדַּת הַיָּרֵחַ בְּדִיּוּק, קָנָה לוֹ אֶרֶג יָפֶה וְעָבַד בְּחֵשֶׁק כָּל הַשָּׁבוּעַ. כַּעֲבֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים נִגְלָה שׁוּב הַיָּרֵחַ.

הַחַיָּט לוֹקֵחַ אֶת הַפֶּרֶק לְכַוֵּן אֶת הַמִּדָּה, אֲבָל מַה זֶּה קָרָה? — הַיָּרֵחַ נַעֲשָׂה עָבֶה כַּחֲצִי עֻגַת־לֶחֶם, וְהַבֶּגֶד הַתָּפוּר צַר מֵהָכִילוֹ.

סָפַק הַחַיָּט אֶת כַּפָּיו, גַּם הַיָּרֵחַ נִתְעַצֵּב מְאֹד.

— חַיָּטִי הַיָּקָר! אָמַר הַיָּרֵחַ, אַתָּה תִּמְצָא לְךָ עֵצָה. תִּקְנֶה עוֹד אֶרֶג וְתַרְחִיב אֶת הַפֶּרֶק וַאֲנִי

לְמַעַן הַקְּטַנִּים

הַזָּמָר הַקָּטָן.

הרון–אל–חמד.

רִידִי־רוּדִי, רִידִי־רוּדִי,
פַּנְדוּרָה!
„זַמָּר" אָנִי וִיהוּדִי
בַּעַל־צוּרָה [1].

אַבָּא שָׁב לְאוֹר־הַבֹּקֶר
מֵהִלּוּלָה [2];
כֹּחוֹ תָשׁ וְהַפַּת בְּיֹקֶר,
וְהִיא שְׁאוּלָה.

אַךְ אָנֹכִי בֶּן זְקֻנָיו,
עֶזְרָתָה
לְאַבָּא אֶהְיֶה בִּנְגוּנָיו
וּפַרְנָסָה.

אֶתְמוֹל מָלְאוּ לִי בְּהַצְלָחָה
שָׁלֹשׁ שָׁנִים;
אַל דְּאָגָה, אַל אֲנָחָה,
מְחַתְּנִים!

מַלְאוּ יֵין־שָׂרָף הַגְּבִיעִים,
נְבָרֵךְ „לְחַיִּים";
וְלַחֲתוּנוֹת שֶׁל עֲנִיִּים
נֵשְׁתְּ כִּפְלַיִם.

אַל דְּאָגָה, רֵב יְהוּדִי,
בַּחֲבוּרָה! — — —
רִידִי־רוּדִי, רִידִי־רוּדִי
פַּנְדוּרָה!

1) יפי תאר 2) מחתונה.

סִפּוּרֵי יְרוּשָׁלַיִם.

בת-ציון

א.

כֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי.

בִּשְׁנַת חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת לִבְרִיאַת הָעוֹלָם נִתְגַּלּוּ בְּמִקְרֶה יְסוֹדוֹת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ. מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כַּךְ הָיָה: הַשֻּׁלְטָן עוֹמַר שֶׁכָּבַשׁ אֶת יְרוּשָׁלַיִם, הִתְיַשֵּׁב בָּאַרְמוֹן, שֶׁהַשּׁוֹפְטִים בְּתוֹגַרְמָה הָיוּ יוֹשְׁבִים בּוֹ בְּשָׁפְטָם אֶת הָעָם, בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ יָשְׁבוּ לְפָנִים חַבְרֵי הַסַּנְהֶדְרִין. הָעַרְבִיאִים קוֹרְאִים לַמָּקוֹם הַהוּא „מַחְכִּימָה" פֵּירוּשָׁהּ: „חָכְמָה", כִּי לְאַנְשֵׁי הַסַּנְהֶדְרִין, שֶׁיָּשְׁבוּ שָׁמָּה קָרְאוּ חֲכָמִים. וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּרְא הַשֻּׁלְטָן וְהִנֵּה זְקֵנָה אַחַת הִשְׁלִיכָה דֹּמֶן לֹא רָחוֹק מֵהָאַרְמוֹן. וַיִּכְעַס הַשֻּׁלְטָן מְאֹד עַל אֲשֶׁר הַזְּקֵנָה טִמְּאָה אֶת מְקוֹם מִשְׁכָּנוֹ וַיְצַו לַעֲבָדָיו שֶׁיְּבִיאוּהָ לְפָנָיו. כַּאֲשֶׁר הוּבְאָה הַזְּקֵנָה לִפְנֵי עוֹמַר הִשְׁתַּחֲוְתָה לוֹ וַתִּצְטַדֵּק וַתֹּאמַר: אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, רוֹמָאִית הִנֵּנִי, מְקוֹם מְגוּרַי רָחוֹק מִפֹּה מְאֹד; הוֹרַי אָמְרוּ לִי, שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד מְחוּיָּב לְהָבִיא דֹּמֶן אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה, אִישׁ אִישׁ כְּפִי יְכָלְתּוֹ; עַל גָּרֵי הָעִיר גּוּפָא לְהַשְׁלִיךְ אַשְׁפָּה בְּכָל יוֹם וָיוֹם, אֵלֶּה הַגָּרִים מִסָּבִיב לָעִיר צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת זֹאת פַּעֲמַיִם בַּשָּׁבוּעַ, וְאֵלֶּה הַגָּרִים רָחוֹק מִירוּשָׁלַיִם — פַּעַם בַּחֹדֶשׁ... יַעַן וּבְיַעַן בַּמָּקוֹם הַזֶּה עָמַד לְפָנִים בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל הַיְּהוּדִים, וְהָרוֹמָאִים, לַמְרוֹת כָּל הִתְאַמְּצוּתָם, לֹא יָכְלוּ לְהַחֲרִיבֵהוּ עַד הַיְסוֹד וְכֹתֶל אֶחָד נִשְׁאַר לִפְלֵיטָה. חָפְצוּ הָרוֹמָאִים לְכַסּוֹתוֹ בֶּעָפָר וַיְצַוּוּ לְכָל בְּנֵי עַמָּם, שֶׁיִּשְׁתַּתְּפוּ בִּמְלָאכָה זוּ, בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר כָּל זֵכֶר לְמִקְדַּשׁ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

הַשֻּׁלְטָן שָׁמַע אֶת סִפּוּר הַזְּקֵנָה וַיְצַו לְהוֹשִׁיבָהּ בְּבֵית הָאֲסוּרִים עַד אֲשֶׁר יוֹצִיא מִשְׁפָּטָהּ. וַיּוֹסֶף לְצַוּוֹת אֶת עֲבָדָיו שֶׁיִּשְׁמְרוּ מֵרָחוֹק וְיַשְׁגִּיחוּ אֶל כָּל אִישׁ שֶׁיַּשְׁלִיךְ דֹּמֶן בַּמָּקוֹם הַהוּא, וְהוּבָא מִיַּד לִפְנֵי הַשֻּׁלְטָן. הַרְבֵּה אֲנָשִׁים נֶאֶסְרוּ וְכָל אֶחָד וְאֶחָד חָזַר עַל דִּבְרֵי הַזְּקֵנָה. אָז קָרָא עוֹמַר לְאַנְשֵׁי הָעִיר וַיֹּאמַר

לָהֶם: „הָאִישׁ הֶחָפֵץ לִמְצֹא חֵן בְּעֵינַי יָבוֹא וְיַעֲשֶׂה כָמוֹנִי!“... וַיֵּאָסְפוּ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים בְּחֶפְצָם לִרְאוֹת אֶת אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה. הַשִּׁלְטָן לָקַח אַרְגָּז מָלֵא מַטְבְּעוֹת כֶּסֶף וְזָהָב, גַּם מַטְאֲטֵא וָסַל. אֶת הַמַּטְבְּעוֹת פִּזֵּר עַל הַדֹּמֶן, בִּכְדֵי שֶׁעֲנִיֵּי הָעָם יַאַסְפוּ אֶת הַדֹּמֶן יַחַד עִם הַמַּטְבְּעוֹת וְעוֹמַר בְּעַצְמוֹ זָרַק בְּמַטְאֲטֵא אֶת הַדֹּמֶן אֶל הַסַּל. בִּרְאוֹת אַנְשֵׁי הָעִיר כִּי הַשִּׁלְטָן בִּכְבוֹדוֹ וּבְעַצְמוֹ מִטַּפֵּל בְּדָבָר זֶה וַיַּעֲשׂוּ כֻלָּם כָּמוֹהוּ. יוֹמָם וָלַיִל עָסְקוּ בַּהֲסָרַת הַדֹּמֶן וְהַשִּׁלְטָן עָמַד כָּל הָעֵת וּפָקַח עַל הָעֲבוֹדָה. כַּעֲבוֹר חֹדֶשׁ יָמִים הוּסַר הַדֹּמֶן, וַיֵּרָאוּ יְסוֹדוֹת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּיַחַד עִם כֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי, הָעוֹמֵד וְקַיָּם עַד הַיּוֹם. הָאֲנָשִׁים, שֶׁמֵּאֲנוּ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל הַשִּׁלְטָן נוֹסְרוּ קָשֶׁה, לְמַעַן יֵדְעוּ כָּל אַנְשֵׁי הָעִיר וְלֹא יוֹסִיפוּ לְהָבִיא דֹמֶן אֶל הַמָּקוֹם הַהוּא, שֶׁעָמַד עָלָיו מִקְדַּשׁ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת בֵּית זְבוּלוֹ.

אַחַר כַּךְ קָרָא הַשִּׁלְטָן לְזִקְנֵי הָעֵדָה וּלְרָאשֵׁי הַיְּהוּדִים וַיִּיעָצֵם לְחַדֵּשׁ אֶת בִּנְיַן בֵּית־מִקְדָּשָׁם, וַיַּבְטִיחֵם לָתֵת לָהֶם כֶּסֶף מֵאוֹצָרוֹ לְצָרְכֵי הַבִּנְיָן. הַיְּהוּדִים הוֹדוּ לַשִּׁלְטָן וַיֹּאמְרוּ, כִּי שְׂמֵחִים הֵם מְאֹד עַל אֲשֶׁר הַשִּׁלְטָן הֵסִיר אֶת הַדֹּמֶן מִמְּקוֹם מִקְדָּשָׁם, אֲבָל לִבְנוֹת בַּיִת לַה' יוּכְלוּ רַק אָז, כַּאֲשֶׁר יָבֹא מְשִׁיחַ צִדְקָם וְגוֹאֲלָם כִּי רַק הוּא יִזְכֶּה לְחַדֵּשׁ אֶת בִּנְיַן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ. אָז הֶחְלִיט הַשִּׁלְטָן עוֹמַר לִבְנוֹת עַל מְקוֹם מִקְדָּשֵׁנוּ בֵּית־מִסְגָּד לְמַעַן יְהִי בֵית תְּפִלָּתוֹ בִּמְקוֹם קָדוֹשׁ זֶה.

אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה שָׁלַח עוֹמַר אֶת רָאשֵׁי הַיְּהוּדִים מֵעַל פָּנָיו בְּשָׁלוֹם.

לֶוִין־קִיפְּנִיס.

מַעֲשֶׂה בְאֶפְרֹחַ שֶׁהָלַךְ לְבַקֵּשׁ אֵם אַחֶרֶת.

— מַעֲשִׂיָּה לְתִינוֹקוֹת —

א.

בְּבֹקֶר יָפֶה אֶחָד טִילָה הַדּוֹגֶרֶת הַמְנֻמֶּרֶת בְּחָצֵר לְאָרְכָּהּ וּלְרָחְבָּהּ, וּמִסְּבִיבָהּ הִתְרוֹצְצוּ אֶפְרֹחִים רַכְרַכִּים־צְהַבְהַבִּים חַסְרֵי־זָנָב וּקְצָרֵי־כָנָף. טִילָה הַדּוֹגֶרֶת, טִילָה, חִטְּטָה הַמְנֻמֶּרֶת, חִטְּטָה, וְכַאֲשֶׁר מָצְאָה גַּרְעִין אוֹ תוֹלַעַת פֵּרְרָה אוֹתָם לִפְרוּרִים, וְהָאֶפְרֹחִים מַהֲרוּ־מַהֵרוּ, נִקְּרוּ־נִקְּרוּ וְחָטְפוּ זֶה מִזֶּה. פִּתְאֹם יָצָא הָעֵגֶל מִן הָרֶפֶת, רָאָה כִּי אוֹר בַּחוּץ, קָפַץ מֵרֹב שִׂמְחָה וְהִתְחִיל רוֹקֵד עַל אַרְבַּע. נִבְהֲלָה הַדּוֹגֶרֶת בָּרְחָה אֶל הַפִּנָּה וְקִדְקְדָה בְּקוֹל:

„קַד־קָדַח — אֵלַי, בָּנַי, אוּצוּ!
קַד־קָדַח — אֵלַי, קְטַנַּי, רוּצוּ!“

מַהֲרוּ הָאֶפְרֹחִים וְהִתְחַבְּאוּ תַּחַת כְּנָפֶיהָ; רַק אֶפְרֹחַ אֶחָד שָׁחוֹר נִשְׁאַר עַל מְקוֹמוֹ, חָפַר בָּאַשְׁפָּה, וְלֹא אָץ אֶל אִמָּא, וְלֹא רָץ אֶל אִמָּא.

„קַד־קָדַח!“ קִדְקְדָה שׁוּב הַדּוֹגֶרֶת, „הַסַּכָּנָה גְדוֹלָה; הָעֵגֶל הַטִּפֵּשׁ מִתְהוֹלֵל וְהוּא יִרְמְסֵךְ בְּטַלְפָיִם!“

וְלֹא שָׁמַע הָאֶפְרֹחַ בְּקוֹל אִמָּא וְלֹא בָא לְהִתְחַבֵּא תַּחַת כְּנָפֶיהָ. רָצָה אֵלָיו הַדּוֹגֶרֶת וְנִקְּרָה לוֹ נְקִירָה אַחַת בְּרֹאשׁוֹ. כָּעַס הָאֶפְרֹחַ וְקָרָא אֶל אִמָּא:

שלשה ירחים ישבתי בְּמַחֲבֹא היער, ורק לעתים רחוקות ערבתי את לבי לצאת משם לְהִוָּדַע על הנעשה בארץ. מקץ הימים שמעתי מפי רועה, כי נבוכדנדר יצא מהארץ. בית-אל נֶהפכה לתלי-חרבות, שוממה היא מאדם, ואֹחִים ותַנִּים בה יְקַנֵּנוּ. אז קמתי ואעל בנפש חרדה אל בית-האלהים, וארא והנה זקנך יושב שָׁלֵם כְּמִקֶּדֶם על שוממות בית-האלהים. הוא ראה אותי מרחוק ויקרא אלי: „עֲלֵה, יונדב, וראה אֶת אֶצבע האלהים”, ויוליכני אל האבן הזאת ויאמר אלי: „הביטה וראה!” ויור בידו על העמק, כמו שאני עושה זאת עתה.

יוחנן העיף את מבטו אל העבר, ששם היתה נטויה יד יונדב, וירא על גבעה אחת אשר במישור חרבות מגדלים וחומות, וקירות בתים מְחֻסרי-גג, מְכֻסים חֲצָצִים שיחים.

— זאת היתה העיר בית-אל לפנים — אמר יונדב.

— יודע אני זאת—ענה הנער. בהיותי ילד רצתי פעמים רבות בין הֶחֳרָבוֹת האלה.

— כן דברת, יוחנן. — אני ראיתי אז תִּמְרוֹת עשן, אשר עלו פה ושם כְּעֶשֶׁן הכבשן, ובין החרבות — עצמות-אדם שרופות של יושבי המקום הזה.

חַלְחָלָה אחזה את יוחנן:

— אויה לעיר הָאֻמללה. במה חָטָאָה?

יונדב ענה במבט קוֹדֵר:

— היא עבדה את אלהיה השוכן פה עוד מִימי-קדם, מימי יעקב אבינו, ועל כן הסגירה ביד צר. — כל אשר נשמת-חיים באפו נפל לפי חרב, לא נשאר כל שָׂרִיד. כשמֹעַ זאת מלך יהודה רָפו ידיו ולבו היה לָאָבֶן. הוא נפל למשכב וימת, אז יצא יכניה בנו לקראת נבוכדנצר וישתחו לפניו ארצה. ונבוכדנצר הוציא את גופת יהויקים מקברו, וכנבלת-חמור נִסְחַב המלך המת על-פני הארץ; ואחרי-כן הוֹקיעו אותו על עץ לפני שער עירו — והכלבים והעיט קברו אותו.

צְמַרְמוֹרֶת עברה בבשר יוחנן; הוא הסתיר את פניו בכַפיו ויאמר:

— דבר אָיֹם ספרת לי אבי, אבל הלא היה יהויקים מלך מְשִׁיחַ ה׳!

— אלהים פוקד עָוֹן אבות על בנים - אמר העבד, ועל פניו הַפְּרָאִים הופיעה התלהבות של רגש-נקמה נמלא. — אולם עוד לא די בזה! רבים מהכהנים ומשרי יהודה וגם את יְכָנְיָה המלך הצעיר, נער קטן, שמספר שנותיו לא עלו בהרבה על שנותיך אז, — הגלה נבוכדנצר בבלה. דרך ההר הזה עברו הגולים, לבושים בגדי-אֶבְלָם ובוכים, כליהם ויגיעם עֲמוּסים על שכמם, ושבט הַנּוֹגֵשׂ מאחריהם. אכן הִדִּיחָם אלהים מעל פניו, ולחם-עֲצָבִים אכלו כל ימי-חייהם. ככה יֵעָנֵשׁ יְהוָֹה!

רגע אחד ישבו שניהם בדומיה; אחרי-כן נשא יונדב את עיניו אל השמש ויוסף לדבר את דבריו:

— הנה הגיעה העת לעשות ארון לאדוני. הנני הולך היערה; ואתה שוב הביתה, ועֻגלה תָּכִין למענך ארוחה, כי הלא עָיֵף אתה ועליך לִסְעֹד את לבך.

יוחנן הניע בראשו ויאמר:

האנכי אֹכַל בעת אשר מֵתִי מֻטָּל לפני? תן לי להִשָּׁאֵר בחוץ, עד אשר תקרא אותי אמי לשוב.

— לו יהי כדבריך—אמר יונדב, ויקם וילך הַיערה בקחתו עמו את גַּרְזנו ומשורו.

יוחנן נשאר על האבן שקוע ברב סַרְעַפָּיו הנוגים על-דבר מצבו. זקנו צוה אותו לפני מותו ללכת ירושלימה. נפשו תַּעֲרֹג על העיר הזאת, שבה יושבת בת-המלך, אשר דמותָהּ הנחמדה מרַחֶפֶת תמיד לנגד עיניו. — הוא קפץ ממקום מושבו ויעבר בצעדים מהירים אל חרבות בית-האלהים. לפני האבן הקדושה עמד יוחנן דומם וביראת-הכבוד ויתפלל:

— חָנֵּנִי, ה׳ אֱלהים השוכן באבן הזאת! תנה לי אות, אם טוֹב הדבר לפניך, להִתְיַצֵּב לפני כסא המלך, אשר היכִּיתָ אותו באַפֶּךָ, ואשר צדקיהו בנו נושא את שרביט המלוכה תחת אחיו. —

יוחנן נפל על פניו ויפרש את כפיו: — אהה, אלהי מושיעי! עודני נער ועני אָני. לכן שמע בקולי וענני, כי אליך אֶשָּׂא תחנתי!

לַשּׁוא חִכָּה יוחנן בלב חָרֵד; אין קול ואין קָשֶׁב. פתאם הגיע אל אזניו רִשְׁרוּש קל מבין השיחים. נִפְעָם ונרעש הביט יוחנן אל העֵבר ההוא: האם זה הוא הַצִּפְעוֹני הַמֵּמִית באַרסו? — לא. לְטָאָה תמה שָׁרְצה בתוך העשב. ופתאם הִבְרִיק דבר-מה תחת השרץ לאור קרני-השמש. יוחנן קפץ מָלֵא תמהון אל המקום ההוא. הלטאה נֶעלמה כהֶרֶף-עין — ובתָוֹך מונחת טבעת זהב עשויה בצוּרַת נחש יפה ועיניו אבני-אֹדֶם, אשר נוצצו כעינים חיות לאור השמש. הנער חטף כרגע את הטבעת: זה היה כנראה, הַצָּמִיד, אשר נפל מזרוע בת-המלך. יוחנן נשא את עיניו הנבהלות אל האבן הקדושה ויאמר:

— רואה אנכי בזה אות מאת ה׳! אתה אלהי, שלחת אלי את הלטאה, ובעבור הַרְאוֹתְךָ לי את זה הנני לעשות את רצונך: הנני הולך אל עיר-המלוכה.

הוא הסתיר את הצמיד בחיקו, ואחרי-כן עמד רגע ויקשב לקול-הַלְמוּת עָמוּם, שהגיע אל אזניו מתוך היער. „יונדב עובד שם— דבר אל נפשו — הבה אלכה אליו” — וימהר וירד מעל ההר.

למטה ביער עמד העבד אצל אַלּוֹן כרות וַיְמַח את הזעה מעל פניו. יוחנן שלח את ידו ויאחז בגרזן. אולם יונדב הוציאו כרגע מידו ויאמר אליו:

—אתה הנך, אדוני, למן היום ולא עליך לַעֲבֹד את העבודה הזאת. חובתך היא לספוד לַמֵּת ולהובילו לקבורות; אולם לבנות לו ארון זאת היא חובת עבדו.

וכדברו זאת לקח יונדב את הַמַּשּׂוֹר בידו ויחל לְנַסֵּר את העץ.

רגע אחד שתק יוחנן מתוך תמהון; אחרי-כן ישב על גזע העץ וישאל את יונדב:

— הלא איש חפשי היית, אבי; ומדוע אפוא אמרת, כי עבדי הנך?

יונדב התבונן בעַיִן בוחנת אל הָעֲרֵבָה הרחבה אשר חֻטְּבָה בעץ, ולסוף ענה:

— לא נעים לי לדבר בדבר הזה; אולם בכל-זאת — אם האדון שואל, על העבד לענות: אז, כאשר נשאר אבי-אמך עֲרִירִי אצל חָרְבַּת בית-האלהים, באתי אליו ואמר: „הבה אהיה לך עבדו” וימאן. ואלך אל איש נדיב בבית-אל ואמכר לו את עצמי ואת אשתי במחיר שלשים שקל, בתנאַי שהוא ימכר אותנו אחרי-כן לִמְשֻׁלָּם. ושלָשתנו עלינו אל זקנך, ואני אמרתי אליו: „קח את הכסף מידי וקְנֵה אותי ואת האשה הזאת מיד האיש הזה, לבעבור לא נעבד לזרים.” הוא התעַבֵּר בי מאד בדברי אליו ויחרפני; אולם לאחרונה שקל את השקלים על יד האיש ויקן את שנינו. אז אמרתי אליו: „הגישה אותי אל מזוזת אהלך ורְצַע את אָזני במַרְצֵעַ; הנני חפץ לַעֲבֹד אֹותך לעולם.” ויעש

כאשר אמרתי אליו וירצע את אזנו במרצע אל מזוזת אהלו; ולמן היום ההוא עבדתי — והיום הזה הנני עבד ליורשו.

יוחנן נפל על צואר יונדב וינשק לו בקראו:

— אבי! יברכך ה' חֵלֶף אהבתך הָרַבָּה!

בת-צחוק רחפה על שפתי יונדב.

— שמע לעצת עבדך! — אמר אחרי רגע דומיה. — היום לפנות ערב נִשָׂא שנינו את אדוננו אל נקיק-סלע וּנְקַבְּרֶנוּ שם. אחרי-כן תשב בביתי ותאכל אתנו לחם-אֲבָלִים שבעת ימים כחֹק. וכעבר ימי-אבלך, תרחץ את בשרך במים ותכבס את בגדיך ותשתה אתנו את כוס-התנחומים, — ואז תקח מידי את מעט הכסף, אשר פקד אצלי זקנך בעבורך, ושָׁנַסְתָּ את מתניך והלכת אל עיר-המלך אל בית אחיקם בן שפן, אשר אמר לך זקנך. זאת היא עצתי.

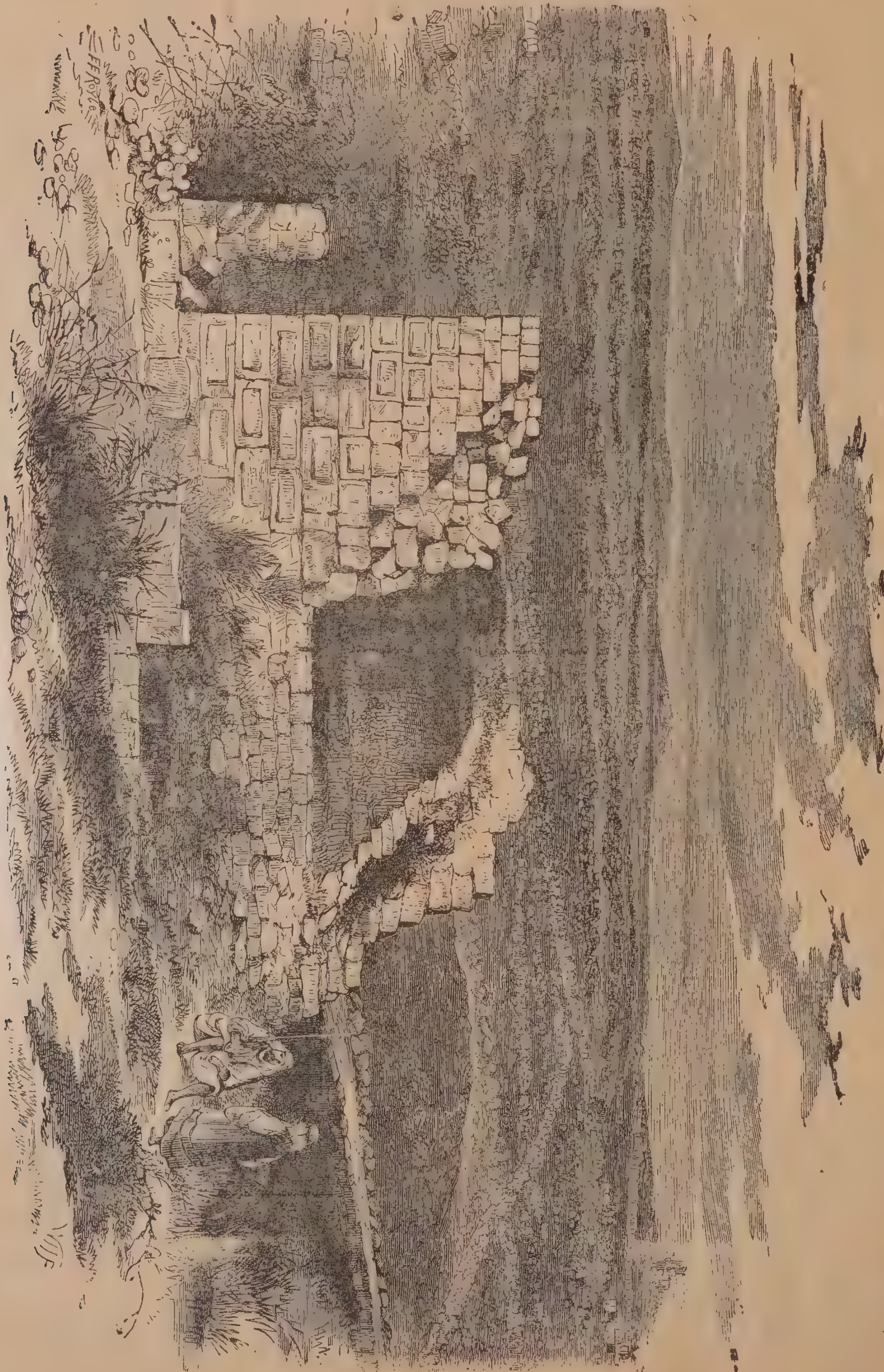
— אנכי אעשה כאשר דברת, — ענה יוחנן, ואדם כסה את פניו משמחת-לבבו על כי יעצהו העבד ללכת אל העיר, אשר אליה היא נושא את נפשו.

יונדב שָׂם על שכמו האמיץ את הארון אשר עשה, ובקחתו בידו את הַגַּרְזֶן ואת הַמַּשּׂוֹר, אמר אל יוחנן:

— בואה, בני, ונקבר את מֵתֵנוּ. ושניהם עלו לְאִטָּם אל האֹהֶל שאצל חָרְבות בית-האלהים.

(המשך יבא).

א. בן-אורי.

חרבות בית אל.

ארנסט טרַמפה.

מֶלֶךְ יְהוּדָה.

ספור מימי הבית הראשון.

ג. מות מְשֻׁלָּם.

המקום שאצל הָאֶבֶן הקדושה נשאר ריק, מחנה המלך עזב את העֵמֶק — והדממה שבה להיות כשהיתה. כאשר נטה השמש לִפְאַת ים, עלה במַעֲלֵה ההר הכֹּהֵן הזקן נִשְׁעָן על נֶכְדּוֹ. נְשִׁימַת הזקן כָּבְדָה מאד, הוא צָעַד בכבדות על-פני הָעִיִּים, בהִשָּׁעֲנוֹ בכל כֹּבֶד גופו על זרוע הַנַּעַר, אשר תמך בו בכל כחו. פתאם דִּלֵּג מלמעלה איש חָסוֹן לבוש עור-עִזִּים שָׂעִיר. האיש העיף מבט על הזקן, וכרגע קפץ אליו ויְחַבקהו בזרועותיו—וְנָשׂוּא חֶצְיוֹ על-ידי השנים, הגיע מְשֻׁלָּם אל אָהֳלוֹ.

בבואו האֹהֱלָה נפל החולה על משכבו הדל אָחוּז מחלת הקדחת. העבד כִּסָּהוּ היטב בשמיכה וימהר לְהַבְעִיר אש על הָאָח; ויוחנן כרע בדאגה רבה לפני יצוּעַ זְקֵנוֹ. כאשר התלַקחה אש גדולה, נגש העבד אל היצוּעַ ובעין גוֹחֶנֶת התבונן בפני החולה. צְמַרְמֹרֶת עברה בבשר העבד, אצבעותיו העביר על פניו, כְּמוֹ מָחָה דמעה מעיניו. הוא שם את כף-ידו על שֶׁכֶם הנער ובלי אֹמֶר וּדברים רמז לו על פתח האֹהֶל. יוחנן נשא אליו את עיניו, הֵניע בראשו ושנית הוריד את מבטו הקוֹדֵר אל פני זְקֵנוֹ. אז הֵשַׁח יוֹנָדָב את קומתו וילחש באזני הנער:

— יוחנן-בני, אשר עוד מעט ותהיה אדוני, לכה אחרי החוצה. רד אל אָהֳלִי ואמֹר לְעֶגלה, כי תבא הנה מיד להשגיח על זקנך. ראה: הוא נֶאֱבָק עם מר המות.

יוחנן הביט נבהל בפני העבד הנאמן, ובראותו את פניו הַמַּבִּיעִים דְּאָגָה וָפַחַד, עלו דְּמָעוֹת בעיניו ויתנשא בבכי מֵעַל הארץ. יונדב אחז חרש ביד הנער וימשכהו אחריו החוצה. כְּשֶׁעָמדו בחוץ הראה יונדב על השמש הנטויה מעל להרים כַּכַּדּוּר אַרְגָּמָן ויאמר:

— השמש שוקַעַת, בני יוחנן; אבי-אמך לֹא יוסיף עוד לראותה. הוא יֵרֵד אחריה שאוֹלָה עוד הלילה הזה.

העבד שָׂם ידו השזוּפָה על לב הנער הֶעָצֵב ויוסף לדבר:— הִנָּחֵם ואל תִּבְכֶּה! הוא הולך עתה אל המקום, ששם ינוח מכל עמלו, כי סָבַל כבד העיק עליו בימי-חייו.

יוחנן נשען על שכם העבד וַיֵּבְךְ בדַבְּרוֹ:

— רק אתמול מצאתי את זְקֵנִי, והיום יאבד לי? את אבותי לא ראיתי מעודי, גַּלְמוּד אני עלי האדמה! מה רע גורלי, אשר חָלַק לי האלהים!

יונדב הרים בֶּרֶךְ ובאֹמֶן את סַנְטֵר הנער הבוכה ויבט לתוך עיניו הנוצצות:

— כמעט עשרים שנה אשר אִמַּצתיך לבן לי, ואתה קראת לי אבי עד היום. האם לא נחשבתי לך עוד לאב?

יוחנן נפל על צַוַּאר העבד וינשק לו ויאמר:

— אתה תהיה אבי כל הומים; אולם היום תנה לי לשבת אצל יצוע זקני אשר זה עתה מצָאתיו, עדי ישלח לו ה׳ — הַחַנּוּן וְהָרַחוּם — את מלאכו הטוב, או כי יפדה את נשמָתו מחרצְבות הַגְּוִיָּה, רדה אַתָּה וקרא הנה את עֶגלה אִמִּי.

יונדב הניע בראשו:

— אני ארוץ למטה. אולם הגידה לי איכָכה זה אָחזה אותו הקדחת?

הנער ענה באנחה:

— אנחנו יצאנו מהמערה שבה גָּתים אבותי, ונלך בדרך לשוב הנה. לִפְנוֹת ערב ישבנו לנוח בין הסלעים, אשר שם למטה. יָגֵעַ הייתי מאד מהדרך הרחוקה ותוגָה עמֻקה העיקה על לבבי, — ושֵׁנָה נפלה עלי ואישָׁן. תחת לשמר על ראש-הַשֵּׂיבָה הנכבד, ישנתי כחמור אשר מִלֵּא את כְּרֵשׂוֹ, — עד אשר העירני השחר. הישיש ישב כל הלילה על אבן ומעילו החם אין עליו, כי בו כִּסָּה אוֹתִי. הוא יָשב ורעד מצִנַּת הבֹּקֶר, ולי, הנער הבריא, היה חם — שגיתי בְּדַבְּרִי — חֹם לוֹהֵט חשתי באֵבָרַי — מאֹדֶם הבושה! אולם הבושה לא יכלה להועיל עוד במאום. הקדחת אחזה אותו, היא חדרה אל קרבו מן הסלעים; ועתה הנה חָלָה את הליו אשר ימות בו—ובי האשם!

העבד הניע בראשו ויאמר:

— אין בך כל אשם; יגיעת בשרך ותומת-לבבך מדברות מתוך גרונך. שוב האהלה ושבה על-יד החולה. אולי תצליח עֶגלה בתבונתה להאריך את חייו לימים מִסְפָּר.

אולם כאשר שב יוחנן האהלה, הניע יונדב בראשו ושפתיו לָחֲשׁוּ: „הכל ללא הועיל. נִתְּקָה שַׁרשרת המנורה והשמן נִשְׁפַּךְ". ובדברו זאת ירד בקפיצה במשעול ההר אל הָעֵבֶר אשר מאחורי הַחָרְבָּה. —

ובאֹהֶל ישב יוחנן בלי-נוֹעַ אצל משכב החולה. מדי פעם בפעם קם חרש וַיַּעֲמֵק את גזרי-העצים הבוערים לתוך האש. החולה הֻפְנָה נרגז את ראשו הנה והנה, כמו הֻכּוּ עיניו בסנוֵרים מהשלהבת הגדולה; אז קם יוחנן ממקום-מושבו ויתלה עור לפני האש. בשובו נשא אליו החולה את עיניו וילחש בקול נִחָר: „מַיִם!" יונדב הניף בידיו את ראש הזקן וַיַּגֵּשׁ בזהירות ספל מים אל שפתיו הנִצְרָבוֹת. מְשֻׁלָּם שתה בצמא את המים, ומיד שָׁקַע שנית בתנועה שְׁקֵטָה מעט מאשר בתחלה; ויוחנן הוסיף לשבת אצל משכבו. דומיה שררה באהל; רק הלהבות חָרקו חרש על האח, ויְלֵל תנים נשמע מדי פעם בפעם מרחוק.

פתאם הניע לאזנו יוחנן קול-רִשְׁרוּשׁ מבחוץ. יד מי נגעה בדלת האהל. הדלת נפתחה—ומתוך החשכה הופיעו יונדב ואשתו. דומם נגשו שניהם אל החולה, עגלה התבוננה היטב בפניו הָרָזִים. אחרי-כן פנתה עצובה אל יוחנן, אשר הביט אליה בעינים מלאות פחד, ובהחליקה בידה את לֶחיו, אמרה אליו בלחש: „בני הַמִּסְכֵּן". פני יוחנן נַעֲוּוּ מצַעַר; הוא הבין, כי האשה המְנֻסָּה הזאת מסתירה ממנו את האמת הנוראה, —ודומם כסה את פניו בכַפּיו.

עֶגלה הוציאה מחיקה אֲגֻדַּת עשב מְיֻבָּשׁ ותשפת קלחת על האש להרתיח בה מים. אחרי-כן יצקה את המים הרותחים על העשב, בלחשה בשפתיה לחש-מַרְפֵּא, ואת הַשִּׁקּוּי, שהפיץ באהל ריח-בֹּשֶׂם חריף, העמידה הצִדָּה להתקָרר. אחרי-כן נגשה אל יוחנן וַתַּעֲבֵר את ידה על שַׂעֲרוֹתיו:

— לך שכב, בני, והִנָּפֵשׁ. אני ויונדב נשגיח אל אדוננו הישן.

יוחנן הביט אליה בעינים מַביעוֹת תודה, אבל הניע בראשו ויאמר אליה:

— אני אוסיף לשבת פה, אמי! האני לא אשב אצלו בצֵאת נפשו?

עגלה שבה מתוך אי-רצון אל האח הבוֹעֶרֶת, אולם כאשר הפנתה את ראשה כעבֹר רֶגַע, ראתה והנה יונדב מַצִּיעַ לנער אֲחוּז התנומה עור-כבשים. ואך שכב יוחנן, שָׁקַע מיד בשֵׁנָה מתוקה של תם-עֲלוּמִים, יונדב כסהו היטב במעילו, אחרי-כן נגש אל האח וישב על-יד אשתו. —

כאשר הקיץ יוחנן משנתו, כבר נראה אור הֶוֶר בִּפְאַת מזרח. בפקחו את עיניו ראה את יונדב כורע אֶצלו: ביד אחת הוא

מושך אותו בכתפו ובשנית הוא מראה לו על החולה, אשר שכב בעינים פקוחות וְשָׁאַף רוח בכבדות. לשוא התאמצה עגלה להשקותו מהשִׁקּוּי אשר עשתה.

— קומה, בני, לחש העבד באזנו, — הזקן גֹּוֵעַ.

יוחנן קפץ ממשכבו ויפל ברֶטֶט לפני יצוע זקנו. משֻׁלָּם הרים את ראשו באֶפֶס-אונים ויבט אליו בעינים כֵּהות:

— היה שלום, בן נעמי בתי, הנני הולך לארץ מנוחַת-עולמים. זקן אנכי ושבַע תלָאות-החיים, אני יורד אל אבותיך, שם אמצאם ואספר להם על-אֹדות בנם.

יוחנן נשא את קולו ויבך. הזקן נָדַם רגע אחד, כי כחותיו עזבוהו; ואחרי-כן הוסיף לדבר:

— שונא אנכי את הכהנים בציון, אשר גָּזלו בידי-עַוְלָה את נחלתך. אולם אומרים אָמֹר, כי צדקיהו איננו רַע-לב, כמו יהויָקים איש-הדָּמים, אשר ישב לפניו על כסא-המלוכה; — נדיב הוא ועושה חסד לעשוקים, לכה אליו וחַלֵּה את פניו, כי ישיבו לך את נחלת-משפחתנו קבורת-אבותיך, למען אשר תקבר שם אותי ואת עצמות אביך ואמך — ואז תמצאנה נשמותינו מנוחה בקבר.

הוא נָדַם שנית ונשימתו נעשתה קטועָה וצרודה. „מה גָּדְלָה פה האפלה!" — דבר בשארית-כחו.

יונדב פתח לרוָחה את הדלת, ואור-בֹּקר חִוֵּר נפל אל תוך האהל. אולם הזקן הגֹּוֵעַ גמגם: „האפלה תגדל מרגע לרגע; אַיֶּךָּ? יוחנן?"

הנכד הגיש ברעדה את ראשו אל לחִי זקנו:

— הנני, אבי!

— עיני חָשכו לא אראך עוד, מחמדי, שְׁמָעָה! בירושלים יושב איש, אֲחִיקָם בן שָׁפָן שמו. אליו תלך והוא יהיה לך לעֵזר.

יוחנן לחץ בידים נַעֲוות את ראש הזקן. באפס-אונים נשא משֻׁלָּם את ידו; יונדב תָּמַך בה ויניחנה על ראש הנכד. הגוסס לחש בשפתיו:

— בִּרְכַּת יהֹוָה תָּחֹל על ראשְׁךָ, בְּנִי!

יוחנן חש התעוררות באברי-הזקן הכחושים, אשר הוא חבק כנואָש; הזקן התאמץ לקום. נשען על יונדב ועגלה, התנשא מעל משכבו ויבט בעינים קמות ופקוחות לרוָחה אל להב השמש העולה במזרח; ובפרשו את זרועותיו, קרא בקול רם:

— נעמי בתי! קָרְחַ-אור זָרוּץ עליכם! — אתם צוחקים — רומזים? הנני הולך — הנני הולך!....

הוא צָנַח בין הזרועות הפתוחות של יונדב ועגלה, וְשָׁאַף רוחַ בכבדות. מפי יוחנן התפרצה יללה; „אבי! אבי!" — ומתוך צער פֶּרֶא נפל על-פני גופת המת. העבד ואשתו נצבו דומם ויחַכו עד עֲבֹר סערת-בכיו הראשונה. אחרי-כן נגש יונדב אל הָאוֹנֵן ויגע בכתפו ויאמר אליו בקול רפה:

— יוחנן, אדוני! עליך לסגר באצבעותיך את עיני המת, לבל תראינה עוד את אור היום. — ובדברו זאת הורה בידו על השמש המזהירה, שהתנשאה ממעל להרי גִּלְעָד.

יוחנן כרע על ברכיו, ובאצבעות רועדות עָצַם את עיני אביו-זקנו וַיִּשַּׁק לו על עפעפיו ועל פיו החִוֵּר, — ושנית פרץ בבכי גדול ודמעות חמות נזלו מעיניו.

יונדב הקים אותו בחזקה ויאמר אליו:

— קומה, אדוני, וצא אתי החוצה. עגלה תרחץ את מֵתֵנוּ ותלבישֶׁנוּ תַּכְרִיכֵי-בד, ואחרי-כן נִקְבְּרֶנּוּ בִּנְקִרַת-הצור. ואתה זכר לך, כי למן היום שׂוּמָה עליך החובה לִפְדּוֹת את נחלת אבותיך, אשר חמסו להם הכהנים מציון. הלנצח תנחנה עצמות אבי-אמך ועצמות אבותיך בסתר חַגְוֵי הסלעים, הרחק מקבורת אבותיהם?

ובדברו זאת, הוציא את הנער הַמִּתְאַבֵּל מתוך האֹהֶל ויוליכהו דרך תִּלֵּי-הֶחֳרָבוֹת החוצה. זיו-הבֹּקר היה שָׁפוּך על הר ושדֵמה. הצִּפֳּרים צפצפו בתוך השיחים וקרירות ספוּגָה צֳרִי נשבה על רִקּוּת הכואבות. יוחנן שאף עָמֹק אל קרבו את האויר הזך, וישא את ידיו ויאמר:

— אנא, אלהי האבן הקדושה! נטה לי חסדך וְעָזְרֵנִי להשיב את נחלתי, למען אשר אוכל להקריב לך כאיש חפשי את קרבן-התודה, שהנני נוֹדֵר להקריב לך.

— אָמֵן! ענה יונדב: — ועתה בא ואראך את נחלת אמך.

הם עלו על פִּסְגַּת ההר, אשר מאחורי החרבה, עד עמדם לפני צוק-סֶלַע מוּצָק. שניהם עלו על הסלע — ולעיני הנער השתרעה שדמה גדולה בכל מלא-רָחְבָּהּ.

— הביטה וראה! — אמר יונדב, וַיִּתֵּו בְּיָדוֹ חצי-גֹרֶן עִגֻּלָּה. — כל הארץ הזאת אשר אתה רואה לפניך, מֵחָרְבוֹת בֵּית-אל עד הבאר אשר עם בְּאֵרוֹת, היתה לפנים אחוזת משפחתך. מלבד זאת, גם הערבה משמאל ששם אתה רועה את צאנך, כל השדות והכרמים במישור ובעמק אשר ממולנו — הכל לך הם...

יוחנן הביט בעצב על-פני האדמה הרחבה שהשתרעה לרגליו ויאמר:

— נער אנכי, ומי יעזור לי מיד הַתַּקִּיפִים? אם אזעק חמס בשער באזני השופטים, לא יהיה שומע לי. איככה אפוא אַצִּיל את נחלתי מידם?

— אל בית-אל יצליח את דרכך!? ענה יונדב. — הוא כבר שפך את זַעְמוֹ על העושקים האלה.

יוחנן הביט אליו בתמהון:

— מה פֵּשֶׁר דבריך, אבי?

— בא ושבה על-ידי על האבן הזאת — אמר יונדב — ואני אספר לך הכל: הדבר קרה לתקופת השנה למן היום שבו נפל אביך מת. הכֹּהֲנִים מציון משלו פה בשדות ובכרמים. הם זרעו וקצרו, בצרו את הענבים ודרכו בַגַּת, ויכבידו את עֻלָּם על אביך. אז נפוצה השמועה, כי יצא פרעה מעל גדות הנילוס ויסע עם חילו באניות בים עד לרגלי הר הַכַּרְמֶל, הנשקף על-פני ים הגדול. ופרעה שלח מלאכים אל יאשיהו: „צא לקראתי וְנַשְּׁקָה את עֲפַר-רַגְלַי..." ויקם מלך יהודה נאזר בגבורתו, כאשר יקום הָרְאֵם הַפֶּרֶא מִרְבָּצוֹ על שפת הירדן, ויסע עם חילו אל עֵמֶק הַשָּׁרוֹן לקראת פרעה ויתראה אתו פנים אצל מְגִדּוֹ. אז ירו ממחנה האויב אל המלך יאשיהו ויפול מת וחיל יהודה נס ירושלימה. ככה נָשְׁתָה גבורת יאשיהו עקב אשר חִלֵּל את בית-האלהים אשר בבית-אל.

יוחנן הוריד את ראשו ביגון ויאמר:

— יאשיהו היה גבור ומושיע, וגם מת מות גבורים. הוא איננו אשם במות אבי.

אך יונדב ענה על זה קשות:

— דע לך, כי אם יחטא העבד, יֵעָנֵשׁ אדונו, וכי ימות שורך איש — דמך בראשך. ה' דרש את דם אביך מיד יאשיהו. — תַּאֲנִיָּה גדולה היתה בארץ יהודה. פרעה הושיב את יהויקים על כסא אביו — וַיַּסַּע את מחנהו אל נהר פרת. אולם שם מצא את אויבו החזק ממנו: נבוכדנצר הִכָּה אותו ואת חילו מכה רבה. פרעה נס מפניו וישב אל ארצו. וַיֶּחֱרַד לב יהויקים ולב גבוריו וַיָּנוּעוּ כיעלים ביער. והם יצאו לקראת מלך בבל וינַשקו את עֲפַר רגליו; והוא שָׂם עליהם מַס כבד, ואנשי יהודה נֶאֱנְקוּ תחת ידו הקשה. אז שלח יהויקים חֶרֶשׁ שליחים אל נְהַר שיחור ויכרות ברית את פרעה למרוד בנבוכדנצר. אבל גדולה מאד הָיְתָה הכמת נבוכדנצר: אלהיו הודיעהו על-דבר הַמֶּרֶד — והוא השתער על ארץ יהודה כארי שואג לטרף המתפרץ מֵעֲבִי-היער.

יהויקים התבצר בתוך חומות ירושלים; ופה, בעיר הבצורה של נחלת בנימין, הַחוֹסֶמֶת את הדרך לירושלים, השאיר את מבחר גבוריו ויאמר אליהם לאמר: „החזיקו מַעֲמָד בעיר הזאת, לבל ישלח נבוכדנצר את ידו לקחת את נפשי." ומלך בבל קָרֵב עם חילו העצום. אז אמר אלי מְשֻׁלָּם אדוני: „קח את אשתך ואת הנער וברח אתם אל נִקְרוֹת-היערים, אשר בעמק הירדן מזרחה וישבת שם עד יַעֲבֹר זָעַם. ואעש כן.

— ואיפה נשאר זקני?

— הוא נשאר בחרבת בית-אל כבראשונה. „נקמת ה' קְרֵבָה לבא" — אמר — „אני חפץ לראותה במו עיני". אני חִלִּיתִי את פניו ואתחנן לו, כי ילך אתנו, אולם הוא הראה לי בַּחֲמַת-רוחו קדמה. אז הָלכתי מאתו נֶאֱנָךְ, כי על כן לא יָחַלְתִּי לראות עוד את פניו.

גַּם אַתָּה בָּהּ שָׁלֵו וְשַׁאֲנָן וְכָל רָעָה לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ, וּמַחְסֹר לֹא תֵדַע עוֹד.״

וַיִּשְׂמַח הַחֲמוֹר מְאֹד עַל זֶה, וַיֹּאמֶר לַתַּן: בִּי, אֲדוֹנִי, הוֹלִיכֵנִי נָא מִיַּד אֶל הַבִּקְעָה וְחָיְתָה נַפְשִׁי בִּגְלָלֶךָ״.

וַיֵּלְכוּ הַתַּן וְהַחֲמוֹר וַיָּבוֹאוּ הַיַּעְרָה. וַיִּכָּנֵס הַתַּן אֶל הָאֲרִי וַיּוֹדִיעֵהוּ כִּי בָא הַחֲמוֹר. וַיֵּצֵא אֵלָיו הָאֲרִי וַיַּחְפֹּץ לְהִסְתָּעֵר עָלָיו, אַךְ לֹא יָכוֹל מִפְּנֵי חֻלְשָׁתוֹ, וַיִּנָּצֵל הַחֲמוֹר מִמֶּנּוּ וַיִּמָּלֵט לְנַפְשׁוֹ בְּחִיל וּרְעָדָה. וַיְהִי כִּרְאוֹת הַתַּן, כִּי כָשַׁל כֹּחַ הָאֲרִי וְאֵינֶנּוּ יָכוֹל גַּם לִטְרֹף חֲמוֹר, וַיִּכָּנֵס אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ: מֶלֶךְ גָּדוֹל! אִם לֹא תוּכַל לְהִתְגַּבֵּר עַל חֲמוֹר, מַה יִּהְיֶה סוֹפֶךָ?

וַיֹּאמֶר הָאֲרִי: אִם תְּבִיאֶנּוּ אֵלַי שׁוּב, לֹא יִנָּצֵל מִיָּדִי.

וַיֹּאמֶר הַתַּן לַחֲמוֹר: מַה קָּרָה לְךָ, וְלָמָּה בָרַחְתָּ? הֲלֹא הֶעָרוֹד רָאָה אוֹתְךָ זָר כֹּה וַיֵּצֵא לְקַבֵּל אֶת פָּנֶיךָ בְּאַהֲבָה, וְלוּלֵא בָרַחְתָּ כִּי עַתָּה כְּבַדְתָּ וְהוּבֵאתָ לִפְנֵי רֵעִי וְחָיִיתָ חַיֵּי אֹשֶׁר״.

וַיַּאֲמֵן הַחֲמוֹר לְדִבְרֵי הַתַּן, כִּי מֵעוֹדוֹ לֹא רָאָה צוּרַת אֲרִי, וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ. וַיִּכָּנֵס הַתַּן אֶל הָאֲרִי וַיֹּאמֶר לוֹ: הִנֵּה רִמִּיתִי שׁוּב אֶת הַחֲמוֹר, לָכֵן חֲזַק וֶאֱמַץ הַפַּעַם וְהִשְׁתַּדֵּל לְטָרְפוֹ; כִּי, אִם הִצְלִיחַ יַצְלִיחַ הַפַּעַם לְהִמָּלֵט, לֹא תִרְאֵהוּ עוֹד לְעוֹלָם.״

וַיִּפְעֲלוּ דִבְרֵי הַתַּן פְּעֻלָּה גְדוֹלָה עַל לֵב הָאֲרִי, וַיֵּצֵא לִמְקוֹם הַחֲמוֹר וַיִּתְנַפֵּל עָלָיו לְפֶתַע פִּתְאֹם וַיְשַׁסְּעֵהוּ כְּשַׁסַּע הַגְּדִי. וַיֹּאמֶר הָאֲרִי לַתַּן: זָכַרְתִּי אֶת דִּבְרֵי הָרוֹפְאִים, כִּי אָסוּר לֶאֱכֹל בְּלִי נְטִילַת־יָדָיִם. לָכֵן שְׁמָר־נָא פֹּה אֶת גְּוִיַּת־הַחֲמוֹר עַד שׁוּבִי, וְאָכַלְתִּי אֶת לִבּוֹ וְאָזְנָיו וְהִשְׁאַרְתִּי אֶת שִׁירָיו לְךָ.

וַיִּירָא הַתַּן פֶּן לֹא יַשְׁאִיר לוֹ הָאֲרִי דָבָר מִסְּעוּדָתוֹ, וַיַּעֲמֹד לְצַד גְּוִיַּת הַחֲמוֹר בְּלֶכֶת הָאֲרִי לִטּוֹל אֶת יָדָיו, וַיֹּאכַל אֶת לִבּוֹ וְאֶת אָזְנָיו. וּבְשׁוּב הָאֲרִי שָׁאַל אֶת הַתַּן: „אַיֵּה לֵב הַחֲמוֹר וְאָזְנָיו?״

וַיַּעַן הַתַּן: הֲטֶרֶם יָדַעְתָּ, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, כִּי לוּ הָיָה לַחֲמוֹר לֵב לְהָבִין וְאָזְנַיִם לִשְׁמֹעַ, כִּי עַתָּה לֹא חָזַר אֵלֶיךָ, אַחֲרֵי הִמָּלְטוֹ מִיָּדֶיךָ בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה?״

מִמָּשָׁל זֶה תָּבִין, אֲדוֹנִי הַצָּב, שֶׁלֹּא כַּחֲמוֹר הַהוּא, אָנֹכִי. אַתָּה רִמִּיתַנִי אָמְנָם וּבָגַדְתָּ בִּי, אַךְ בְּמִדָּה שֶׁמַּדּוֹתָ לִי מַדּוֹתִי לְךָ, וָאֲרַמֶּךָ גַּם אָנִי״.

וַיֹּאמֶר הַצָּב: „צָדַקְתָּ. הָאִישׁ הַטּוֹב מוֹדֶה עַל טָעוּתוֹ, וְאִם יֶחֱטָא לֹא יֵבוֹשׁ לְהֵעָנֵשׁ וּלְהִוָּסֵר, וְאִם יִפֹּל בַּפַּח—יֵחָלֵץ מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה וָדַעַת״.

תרגם עברית ע״י אברהם אלמאליח—ירושלם.

ר׳ ברכיה נקדן.

מִשְׁלֵי שׁוּעָלִים.

א. עַכְבָּר, צְפַרְדֵּעַ וָנֶשֶׁר.

עַכְבָּר יָשַׁב עַל מִפְתַּן בֵּית הָרֵיחַיִם
וַיְמַלֵּא קֶמַח שְׂפָתַיִם וּמַלְקָחַיִם 1),
וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ זָרְחָה עָלָיו,
וּבְכַפּוֹת יָדָיו וְרַגְלָיו
יִשְׁתַּעֲשַׁע וִימַשֵּׁשׁ בִּשְׂפָמוֹ,
כְּמִשְׁפַּט אָבִיו וּבְנֵי עַמּוֹ.
וּבִהְיוֹתוֹ שָׁם בְּלִי פַּחַד וְאֵימָה
צְפַרְדֵּעַ עוֹבֶרֶת לְפִי תֻמָּהּ,
וַתַּעֲמֹד לַחְקֹר כָּל עִנְיָנוֹ
וְאִם אָדוֹן בְּבֵית הַנּוֹ.
וַיַּעַן לָהּ הָעַכְבָּר:
„לִי הַבַּיִת וְלִי הַבָּר
לִי הַזֶּרַע בַּמְּגוּרָה
לְאָכְלָה וְלֹא לִסְחוֹרָה,
וְהִנֵּה בָּתֵּי סִתְרִי 2), וַאֲמַלֵּא טֶרֶף חוֹרִי.
וּבֵינוֹת הָרֵיחַיִם וְהַשֶּׁכֶב 3),
סְבִיבוֹתָם אֲנִי שׁוֹכֵב.
וַיַּסְפִּיק לִי רֹב מַכֹּלֶת
שְׁנֵיהֶם 4) מְלֵאִים סֹלֶת.
כֹּה מִשְׁפָּטִי כָּל הַיָּמִים.
וּכְשָׁמְעִי הֲמוֹן עַמִּים 5)
אֶתְחַבֵּא בְּנִקְרוֹתַי,
וּמִשָּׁם תּוֹצְאוֹתַי—
בִּרְאוֹתִי כִּי אֵין גֶּבֶר,
אָז אֵלֵךְ לִשְׁבֹּר שֶׁבֶר״.—
וַתֵּרֶא הַצְּפַרְדֵּעַ לֹבֶן עַל כָּל אֵבָרָיו,
עַל יָדָיו וְעַל חֶלְקַת צַוָּארָיו.
וַתֹּאמַר לוֹ: מַדּוּעַ לָבָן לְבוּשֶׁךָ?
הַאִם שֵׂיבָה זָרְחָה עַל רֹאשֶׁךָ?—
וַיֹּאמֶר לָהּ: „עִם לָבָן 6) גַּרְתִּי
וְסֹלֶת חִטִּים צָבַרְתִּי,
וְהַקֶּמַח עָלַי יָרַד,
מְפֻזָּר וּמְפֹרָד,
כִּי לֹא נִנְעֲלוּ בְּפָנַי דְּלָתוֹת,
הַקְּמָחִים וְהַסְּלָתוֹת.—״
וַתֹּאמַר לוֹ הַצְּפַרְדֵּעַ בְּעָרְמָה:
כָּל חַיֶּיךָ בְּפַחַד וְאֵימָה,
מַה תִּתְהַלֵּל בְּסֹלֶת וָמֶגֶד
וְהָיוּ 7) חַיֶּיךָ תְּלֻאִים לְךָ מִנֶּגֶד,
וּמִכָּל הַבָּא אֶל הָאֹהֶל—
תִּגַּע עָדֶיךָ וַתִּבָּהֵל 8),
וּמִבְּנֵי אִישׁ שָׁם מַקְהֵלוֹת 9)
וְרַב מְהוּמַת קוֹלוֹת,
וְכָל אִישׁ בְּךָ עוֹצֵר וְחוֹבֵשׁ 10)
וּמַאֲכָלְךָ קָשֶׁה וְיָבֵשׁ.
וּבְגָדֶיךָ תָּמִיד מְעֻפָּרִים.
אַךְ בִּגְדֵי נְקִיִּים וְנִנְעָרִים.
וּבְמִשְׁכְּנוֹתַי אֵין אוֹרֵב
וּמַאֲכָלַי דָּשֵׁן וְעָרֵב;
סְבִיבוֹתֶיךָ פַּחִים
וּמִשְׁכְּנוֹתַי מִבְטַחִים.

1) בית הבליעה. 2) אוצרותי.. 3) האבן התחתית בנת ברחיים (שתחת הרכב), 4) הרכב והשכב. 5) כי אנשים באים, 6) בקמח לבן אני יושב. 7) אם חייך. . 8) רק יקרב אל ך ונבהלת. 9) בכל מקום שיש הרבה אנש ם ושאון רב 10) עוצר אותך בחורך.

שְׁמַע אֲמָרַי וּמִלַּי וְכָל מַחְסוֹרְךָ עָלַי:
בּוֹאִי אִתִּי בִּמְרוּצָה
בְּסֵתֶר קָנֶה וּבִצָּה...
וַתְּדִיחֶנּוּ בְּחֵלֶק שְׂפָתֶיהָ
וַתֵּלֶךְ לְפָנָיו, מוֹשֶׁכֶת יַרְכוֹתֶיהָ,
וְהָעַכְבָּר לֹא נִזְהָר
עַד בּוֹאָם עַל שְׂפַת הַנָּהָר
וַיֹּאמֶר לַצְפַרְדֵּעַ: „וְאָנָה
בֵּיתֵךְ אֲשֶׁר אַתְּ שָׁם חוֹנָה?—"
וַתֹּאמֶר לוֹ: מֵעֵבֶר הַנָּהָר הַזֶּה;
וְאַתָּה מִכָּל חֲדָרַי תֶּחֱזֶה
הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֶיךָ,
אַךְ שִׂים אֶל הַנָּהָר פָּנֶיךָ:
לַעֲבוֹר מֵי מְנוּחוֹת
כַּאֲשֶׁר יִפְרוֹשׂ הַשּׂוֹחֶה לִשְׂחוֹת...
וַיֹּאמֶר לָהּ: „מִשְׁכְּנוֹתַיִךְ,—
אֲשֶׁר אָמַרְתְּ, אַיָּם?
מִי יַעֲבוֹר לָנוּ אֶל עֵבֶר הַיָּם?
טוֹב לִי לָשֶׁבֶת בְּבֵיתִי,
כִּי לַעֲבוֹר הַיָּם לֹא נִסִּיתִי,
וּפֹה אֵשֵׁב כָּל יְמֵי חֶלְדִּי
כִּי יָרַט הַדֶּרֶךְ לְנֶגְדִּי."—
וַתֹּאמֶר לוֹ: אֲדוֹנִי, שְׁמָעֵנִי,
כִּי תַעֲבוֹר בַּמַּיִם אִתְּךָ אָנִי
וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּךָ
וְתַרְחִיק שׂוֹנְאֶיךָ אֲשֶׁר רְדָפוּךָ:
אֶת חוּט זֶה בְּרַגְלִי וּבְרַגְלְךָ אֶקְשֹׁר
וְיַעַמְדוּ רַגְלֶיךָ בְּמִישׁוֹר,
וְאֵלֵךְ עִמְּךָ לַנְחוֹתְךָ הַדֶּרֶךְ
בְּצָמִיד פָּתִיל [1], אֲשֶׁר אֶקְשׁוֹר לְךָ
בַּיֶּרֶךְ,
וּלְחֶבְרָתִי בְּאָרְחֶךָ לֹא תְאֻנֶּה רָעָה אֵלֶיךָ,
וְאַתָּה בֵּין אַחִים [2] תַּפְרִיא;
עַתָּה תִרְאֶה הֲיִקְרְךָ דְבָרִי...
וַיֹּאמֶר: „אִם כִּדְבָרֵךְ—בְּרִית לָךְ אֶכְרוֹת:
גַּלִּי שׁוֹק עִבְרִי נְהָרוֹת".—
הִטַּתּוּ בְּרֹב לִקְחָהּ
וְרוּחַ חֲבוּרָה [3] עֲלֵיהֶם נָחָה,
וַיֵּלְכוּ צְמֻדִים הַצְּפַרְדֵּעַ וְהָעַכְבָּר
בְּצָמִיד פָּתִיל, אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם חֻבָּר,
וּבְהַגִּיעָם בְּעִמְקֵי תְהוֹם וּמְצוּלָה
וַתַּחְשׁוֹב הַצְּפַרְדֵּעַ לְהַטְבִּיעֵהוּ
וּלְהוֹרִידוֹ שְׁאוֹלָה.
וּבְהִתְחַזֵּק הָעַכְבָּר עַל פְּנֵי הַמַּיִם—
דֶּרֶךְ נֶשֶׁר בַּשָּׁמַיִם [4]
וַיַּרְא אֹתָם זֶה בָּזֶה מְגוּלָּל, [5]
וַיַּעַט אֶל הַשָּׁלָל,
אַכְזָרִי הוּא לֹא יְרַחֵם
יִפְרֹשׂ כְּנָפָיו יִקָּחֵם, [6]
וּבַפְּתִיל הַיֶּרֶךְ אֲשֶׁר יַחְדָּיו נִצְמָדוּ—
הִתְלַכְּדוּ וְלֹא יִתְפָּרָדוּ..
וַיְהִי הַנֶּשֶׁר חָשׁ לֶאֱכֹל
וַיַּרְא כִּי אֶל הָעַכְבָּר לֹא יָכֹל,
כִּי צָפַד עוֹר חָזָק עַל גַּבּוֹ
וְשֵׂעָר שָׁחוֹר צָמַח בּוֹ.
וַיָּשֶׁת אֶל הַצְּפַרְדֵּעַ פָּנָיו,
טוֹבָה לְמַאֲכָל וְתַאֲוָה לָעֵינָיִם,
וַיִּבְלָעֶנָּה בְּפַעַם אַחַת וְלֹא שָׁנָה.
וַיִּפֶן הָעַכְבָּר אָנֶה וָאָנָה
וַיַּרְא כִּי מוֹסְרוֹתָיו נִתָּקוּ.
לָנוּס מַהֵר רַגְלָיו הִתְחַזָּקוּ
וַיִּמָּלֵט רַק הוּא לְבַדּוֹ.
וְהַצְּפַרְדֵּעַ, אֲשֶׁר נִקְשְׁרָה בְּצֵידוֹ
נָפְלָה בַּפַּח אֲשֶׁר יָקְשָׁה
וְהוּשַׁב גְּמוּלָהּ בְּרֹאשָׁהּ

***

וְהַמָּשָׁל אֶרְאֶה בָּאִישׁ
אֲשֶׁר יַחְפִּיר וְיַבְאִישׁ
לַחֲרֹשׁ עַל רֵעֵהוּ רָעָה,
לַעֲשׂוֹת חֹנֶף, לְדַבֵּר תּוֹעָה
וְכָל מְזִמּוֹתָיו לְעָנְשׁוֹ—
יָשׁוּב גְּמוּלוֹ בְּרֹאשׁוֹ;
וְאָמַר שְׁלֹמֹה בְּחָכְמָתוֹ:
מְרַדֵּף רָעָה—לְמוֹתוֹ.

1) בחוט המחבר. 2) באחו. 3) חברה ורעות. 4) הופיע נשר 5) נאבקים 6) פ"ש כנפיו לתפשם.

יער תמרים.

הַקּוֹף וְהַצָּב.

מִסִּפּוּרֵי כָּלִילָה וְדִמְנָה. *)

וַיֹּאמֶר דַּבְשָׁלִים הַמֶּלֶךְ לְבִּידַבָּה הַפִּילוֹסוֹף: שָׁמַעְתִּי אֶת הַמָּשָׁל הַזֶּה, וְעַתָּה מְשַׁל לִי מָשָׁל עַל אִישׁ, אֲשֶׁר יִתְאַמֵּץ בְּכָל כֹּחוֹתָיו לִרְכֹּשׁ דָּבָר, וּבְהַשִּׂיגוֹ אוֹתוֹ יַזְנִיחֶנּוּ וִיאַבְּדֶנּוּ.

וַיֹּאמֶר הַפִּילוֹסוֹף: בַּקָּשַׁת דָּבָר יוֹתֵר קַל מִשְּׁמִירָתוֹ, וְכָל הַמַּשִּׂיג דָּבָר וְלֹא יֵדַע לְשָׁמְרוֹ, יִקְרָהוּ מַה שֶּׁקָּרָה לַצָּב וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: וּמֶה הָיָה הַדָּבָר.

וַיֹּאמֶר בִּידַבָּה: סַפֵּר יְסַפְּרוּ, כִּי מֶלֶךְ־קוֹפִים וּשְׁמוֹ „מָהִיר" גָּדַל וַיִּזְקַן וַיֶּחֱלָשׁ. וַיִּתְקוֹמֵם נֶגְדּוֹ קוֹף צְעִיר לְיָמִים מִבֵּית הַמַּלְכוּת וַיִּתְגַּבֵּר עָלָיו, וַיִּגְזֹל אֶת הַשִּׁלְטוֹן מִיָּדוֹ וַיֵּשֶׁב עַל כִּסֵּא־מַלְכוּתוֹ. וַיִּבְרַח הַמֶּלֶךְ הַזָּקֵן וַיָּבוֹא לְבִקְעָה פּוֹרִיָּה וּבָהּ תְּאֵנָה, וַיְטַפֵּס עָלֶיהָ וַיָּשֶׂם בָּהּ אֶת מִשְׁכָּנוֹ. וַיְהִי הַיּוֹם בִּהְיוֹתוֹ אוֹכֵל מִפִּרְיָהּ, נָפְלָה אֶל תּוֹךְ הַמַּיִם פַּגָּה אַחַת מִפַּגֶּיהָ וַתַּשְׁמִיעַ שָׁאוֹן וַהֲמֻלָּה. וַיּוֹסֶף הַקּוֹף לֶאֱכֹל תְּאֵנִים אֲחָדוֹת וְלִזְרֹק אֲחֵרוֹת הַמַּיְמָה וַיְשַׂמְּחוּהוּ שְׁאוֹנָם וַהֲמֻלָּה. וּבַמָּקוֹם הַהוּא יָשַׁב צָב, וּמִדֵּי נְפֹל תְּאֵנָה מִצַּמֶּרֶת־הָעֵץ, חֲטָפָהּ וַאֲכָלָהּ; וּבִרְבוֹת הַיָּמִים חָשַׁב הַצָּב כִּי לִכְבוֹדוֹ מַשְׁלִיךְ הַקּוֹף אֶת תְּאֵנָיו, וַיִּתְקָרֵב אֵלָיו וַיְשׂוֹחֵחַ אִתּוֹ וַיִּהְיוּ מִנִּי אָז לִידִידִים נֶאֱמָנִים. וַיִּשְׁכַּח הַצָּב אֶת בֵּיתוֹ וְלֹא בָא אֵלָיו יָמִים רַבִּים, כִּי הִתְרוֹעֲעוּתוֹ עִם הַקּוֹף גָּזְלָה מִמֶּנּוּ אֶת כָּל זְמַנּוֹ. וַתִּדְאַג אִשְׁתּוֹ לוֹ וַתְּתַנֶּה אֶת צָרוֹתֶיהָ לִפְנֵי שְׁכֶנְתָּהּ וַתֹּאמַר: יְרֵאָה אֲנִי פֶּן הִתְחַבֵּר בַּעְלִי אֶל חָבֵר־רַע וְהֵמִיט אָסוֹן עַל נַפְשׁוֹ. וַתֹּאמַר לָהּ שְׁכֶנְתָּהּ: „דְּעִי לָךְ כִּי בַעְלֵךְ מִתְרוֹעֵעַ בַּבִּקְעָה עִם קוֹף־זָקֵן, מִפִּתּוֹ יֹאכַל וּמִמֵּימָיו יִשְׁתֶּה, וְהוּא הוּא אֲשֶׁר הִרְחִיק אֶת בַּעְלֵךְ מֵעָלַיִךְ, וכ"ז שֶׁקּוֹף זֶה חַי, לֹא תוֹסִיפִי עוֹד לִרְאוֹת אֶת בַּעְלֵךְ עַד עוֹלָם; לָכֵן זֹאת עֲשִׂי: „הִתְחַכְּמִי אֵפוֹא וּמִצְאִי תַחְבּוּלָה לְהָמִית אֶת הַקּוֹף וְהִתְפַּטְּרִי מִמֶּנּוּ לָנֶצַח". וַתִּשְׁאַל הָאִשָּׁה: וּמָה אֶעֱשֶׂה? וַתֹּאמֶר הַשְּׁכֵנָה: בְּבוֹא בַעְלֵךְ אֵלַיִךְ וּשְׁאֵלֵךְ: מַה לָּךְ וּמַה תְּרוּפָתֵךְ? וְאָמַרְתְּ: חוֹלָה אֲנוּשָׁה אָנִי, וְאֵין לִי תְרוּפָה חוּץ מִלֵּב־קוֹף, כִּי כֵן צִוּוּ הָרוֹפְאִים. וַיִּיטְבוּ דִּבְרֵי הַשְּׁכֵנָה בְּעֵינֵי הָאִשָּׁה, וַתַּעַשׂ כֵּן.

וַיְהִי אַחֲרֵי יָמִים רַבִּים וַיִּפְקֹד הַצָּב אֶת בֵּיתוֹ וַיָּבֹא אֶל אִשְׁתּוֹ, וַיִּמְצָאֶנָה חוֹלָה מֻטֶּלֶת עַל עֶרֶשׂ־דְּוַי עֲצוּבָה וְנוּגָה וּפָנֶיהָ כְּחוּשִׁים וּצְנוּמִים. וַיֹּאמֶר לָהּ בַּעְלָהּ: מַה לָּךְ, וּמַדּוּעַ כֹּה נָפְלוּ פָנַיִךְ? וַתַּעַן שְׁכֶנְתָּהּ וַתֹּאמַר: „חוֹלָה אִשְׁתְּךָ מְאֹד מְאֹד, וְאֵין תְּרוּפָה לְמַחֲלָתָהּ הָאֲנוּשָׁה; אַךְ, אִם חַיֶּיהָ יְקָרִים בְּעֵינֶיךָ, עָלֶיךָ לְהָבִיא לֵב־קוֹף וַאֲכָלַתְהוּ, אוּלַי יִרְוַח לָהּ, כִּי כֵן צִוּוּ הָרוֹפְאִים, וְאִם אַיִן — דַּע לְךָ שֶׁיָּמֶיהָ סְפוּרִים.

וַיֹּאמֶר הַצָּב: קָשֶׁה הַדָּבָר מְאֹד מְאֹד, וּמִנַּיִן לִי לֵב־קוֹף לַהֲבִיאוֹ אֵלֶיהָ? וַתֵּעָכֵר נֶפֶשׁ הַצָּב עַל מַחֲלַת אִשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר לְנַפְשׁוֹ: אֵין לִי דֶּרֶךְ אַחֶרֶת לְהַשִּׂיג אֶת מַטָּרָתִי, בִּלְתִּי אִם לִבְגֹּד בִּידִידִי הַקּוֹף וְלָקַחַת מִמֶּנּוּ אֶת לִבּוֹ. אָמְנָם, זֶהוּ פֶּשַׁע גָּדוֹל, אַךְ גָּדוֹל יוֹתֵר יִהְיֶה פִּשְׁעִי אִם אֶהְיֶה עִלָּה וְנִסִבָּה לְמִיתַת אִשְׁתִּי עוֹזַרְתִּי בַּחַיִּים, הַיְקָרָה לִי מִמֵּאָה קוֹפִים".

וַיָּשָׁב הַצָּב אֶל הַבִּקְעָה כְּשֶׁהוּא עָצוּב וְנוּגֶה, פָּנָיו לָבְשׁוּ קַדְרוּת וַעֲנָנָה הֵרַת עַצֶּבֶת עֲלֵיהֶם, וְהוּא תָּפוּשׂ בְּשַׂרְעַפָּיו. וַיֹּאמֶר לוֹ הַקּוֹף: „מַה לְּךָ אָחִי, וְלָמָּה פָּנֶיךָ חִוְּרִים כְּמֵת הַיּוֹם, הֲקָרָה לְךָ אָסוֹן? וַיַּעַן הַצָּב: „בּוֹשְׁתִּי וְגַם נִכְלַמְתִּי מִפָּנֶיךָ, כִּי לֹא יָדַעְתִּי בַּמֶּה לְשַׁלֶּם לְךָ עַל כָּל תַּגְמוּלֶיךָ עָלַי וְעַל כָּל הַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּדִי. אַךְ, הוֹאִילָה לְהָתֵם אֶת אֲשֶׁר הַחִלּוֹתָ וְכַבְּדֵתַנִי הַיּוֹם כָּבוֹד גָּדוֹל שֶׁלֹּא אֶשְׁכָּחֶנּוּ לָנֶצַח: רְכַב־נָא עַל גַּבִּי וְשָׂחִיתִי בַּיָּם וַהֲבֵאתִיךָ אֶל מְעוֹנִי, הָעוֹמֵד בְּתוֹךְ אִי נֶחְמָד וּמַרְהִיב־עַיִן, מָלֵא פֵּרוֹת וּמַעֲדַנֵּי מְלָכִים, וּבִקַּרְתַּנִי בְּבֵיתִי וְאָכַלְתָּ וְשָׁתִיתָ אִתִּי וְהִכַּרְתָּ אֶת אִשְׁתִּי, וְאֶת בָּנַי, וְאֶת שְׁכֵנַי, וְאֶת קְרוֹבַי, כִּי לֹא זָכִיתִי עַד הַיּוֹם לִרְאוֹת אֶת פָּנֶיךָ בְּנָוִי וּמֵעוֹדְךָ לֹא טָעַמְתָּ אֶצְלִי דָּבָר. הֲלָזֶה יִקָּרֵא יְדִיד?"

וַיֹּאמֶר לוֹ הַקּוֹף: „הֲכִי רַק הַמַּאֲכָל וְהַמִּשְׁתֶּה הֵם סִמַּן הַיְדִידוּת? וַהֲלֹא דַי לִי, שֶׁיּוֹדֵעַ אֲנִי כִּי יֶשׁ לִי יְדִיד־נֶאֱמָן כָּמוֹךָ, אֲשֶׁר פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִים וְאֶת טוֹבָתִי הוּא דוֹרֵשׁ כָּל הַיָּמִים, וּמַה לִּי עוֹד?"

וַיֹּאמֶר הַצָּב: „אָמְנָם כֵּן דִּבַּרְתָּ, יְדִידִי. אַךְ נִמְרַח נָא בְּדַם הָאַהֲבָה שֶׁלֹּא יִקָּרֵשׁ, מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה מַחֲזִיקִים אֶת הַיְדִידוּת בֵּין אוֹהֲבִים. וְגַם בְּהֵמוֹת, הַחַיּוֹת חַיִּים מְשֻׁתָּפִים נֶהֱפָכוֹת לְבָשָׂר אֶחָד. וְאַל נָא תִתֵּן לִי לְהַפְצִיר בְּךָ הַרְבֵּה, כִּי גַם הָעֵגֶל אִם יַרְבֶּה לָמוֹץ אֶת דַּד אִמּוֹ — נָגֹחַ תִּגָּחֶנּוּ".

וַיֵּאוֹת הַקּוֹף לָלֶכֶת עִם הַצָּב, וַיֵּרֶד מֵעַל צַמֶּרֶת הָעֵץ וַיִּרְכַּב עַל גַּבּוֹ וַיִּשְׂחֶה בוֹ, וּבְהִתְרַחֲקָם קְצָת מֵהַבִּקְעָה, הִתְחִיל לֵב הַקּוֹף נוֹקְפוֹ עַל הַבְּגִידָה הַנּוֹרָאָה שֶׁהוּא אוֹמֵר לִבְגֹּד בִּידִידוֹ הַנֶּאֱמָן, וַיֹּאמֶר לְנַפְשׁוֹ: אֵיךְ זֶה אֶחֱטָא לֵאלֹהִים לִבְגֹּד בְּרֵעִי הַטּוֹב רַק מִפְּנֵי מִלָּה שֶׁנִּפְלְטָה מִפִּי אִשָּׁה סְכָלָה. הֲבָטוּחַ אָנֹכִי כִּי לֹא רִמַּתְנִי שְׁכֶנְתִּי וַתַּגֶּד לִי בְּשֵׁם הָרוֹפְאִים, דָּבָר שֶׁלֹּא הָיָה וְלֹא

*) מ ספר הערבי „כלילה ודמנה", שיצא לאור בקרוב ע"י „דביר" בתדגום א. אלמאליח.

נברא! היכול איש להנצל מערמת הנשים ותחבולותיהן? יש מצרף לכל דבר: מצרף הזהב — האש; מצרף האיש — משאו ומתנו; כור־לבהמות — משאן ומרוצתן; אך, היש כור־מבחן לאשה־ערומה?"

ובראות הקוף את רעהו עומד כנדהם שקוע בעשתונות, שאלהו: מה לך ידידי, כי נדהמת פתאם, ולמה כה תפוש בשרעפים אתה?

ויען הצב: זכר זכרתי כי חולה־אנושה אשתי, ומחלתה זו תניאני בטח מלכבדך כאשר היה עם לבבי, כיאות לאיש רם־המעלה כמוך.

ויאמר לו הקוף: אם זו היא סבת עמידתך, אל תדאג ידידי, כי מחשבה טובה מצרפה אלהים למעשה, והאהבה הרבה אשר ירחש לבך לי, תמלא את מקום כל הכבודים וההכנות לכבודי.

ויאמר הצב לקוף: כן דברת. ויוסף את דרכו הלאה משך שעה שלמה ויעמד שוב שקוע במחשבות. ויתגנב חשד בלב הקוף ויאמר לנפשו: לא לחנם עומד הצב ומהרהר זה פעמים, הלא דבר הוא! האוכל להיות בטוח, שלבו לא נהפך עלי לרעה ומזמות הוא חורש לבגד באהבתי? היש בעולם הפכפך כלב? וחכמים אמרו: „יסתכל החכם ויקרא תמיד את אשר בלב קרוביו ובניו ואחיו, ורעיו, בכל ענין ובכל מצב ובכל שעה, ולכל מלה, בשבתם ובקומם". ועוד אמרו: „כי יתגנב פקפוק בלבך על רעך, הזהר ממנו תמיד, והיה אם יתאמת החשד אשר נמתח עליו — ונצלת מסכנה; ואם אין יסוד לחשדך — כל רעה לא תאונה מהחשד לרעך". ויאמר הקוף לצב: מה לך שוב כי נדהמת? המתרחש בלבך דבר מה?

ויען הצב: „חלילה לי מזאת, אך, דאגה אחת מנקרת במחי, כי תבוא אל נוי כשאשתי חולה ואת פניך לא אוכל לקבל, כאשר היה עם לבבי".

ויאמר לו הקוף: „הלא אמרתי לך לבלי הצטער ע"ז, כי מה יתן ומה יוסיף לך הצער והדאגה. השתדל, תחת זה, למצא תרופה לאשתך למען תבריא ותחלים ותשוב לאיתנה כמקדם. וחכמים אמרו: על ארבעה דברים יוציא אדם את ממונו: על עניני צדקה, על בניו, בשעת הצרך, ועל אשתו אם היא ביחוד, אשת־חיל".

ויאמר הצב: צדקת, ידידי, צדקת! גם אני ידעתי זאת, כי חיב אדם להוציא את הונו לרפא את אשתו, בפרט אם היא אשת־חיל, ובפרט אם הרופאים אמרו, שהתרופה היחידה למחלתה האנושה, היא... לב־קוף...

וכשמע הקוף את הדברים הברורים האלה יוצאים מפי הצב, עברה צמרמרת בכל גופו ויאמר לנפשו: אויה לי! נפלתי בפח, נפלתי! להוט וזולל הייתי כל ימי

חיי, ועתה כי זקנתי נפלתי בשאול תחתיה, וכדמן על פני האדמה תהיה נבלתי! ומה נאמנו דברי חכמים: שקט ושלו יחיה השמח בחלקו, וחיי להוט וזולל — עמל ותלאה. איככה זה איפוא אחלץ מרשת טמנו לי"?

ויפן אל הצב ויאמר לו בשויון־נפש: „אם לב־קוף יבריא את אשתך, כדברי הרופאים, מדוע זה, ידידי, לא הודעתני את הדבר הזה לפני צאתנו ממקומנו, למען אביא את לבי אתי, לתתו לרפואה לאשתך? הטרם תדע את משפט הקופים, אשר בצאתם לבקר ידיד או קרוב ישאירו את לבם בידי קרוביהם, למען יתבוננו בו אם הוא שלם אתם גם בהיותם רחוקים מהם!"

וישאל הצב מתפלא: ואיה איפוא לבך?

ויאמר הקוף: השארתיהו על העץ ואם רוצה אתה בו לרפא את אשתך, נשובה־נא יחד ונתתיהו לך."

וישמח הצב על הסכמת רעהו ויאמר לנפשו: תודה לאל, כי הסכים ידידי לי מבלי שאצטרך לבגד בו". וישב את הקוף למקומו. ובהגיעם אל העץ, קפץ הקוף מעל גב הצב ויטפס על האילן ויעלה על צמרתו וישב. וכראות הצב כי אחר הקוף לרדת, קרא אליו ויאמר לו: „רד מהר ידידי, והבא את לבך אתך, כי פנה היום לערב."

ויען הקוף ויאמר לו: הוי! הוי! כסיל ובער! כסבור אתה כי כחמור הנני, אשר התן אמר עליו כי אין לו לא לב ולא אזנים? וישאל הצב: ואיך היה הדבר?

ויאמר הקוף: ספר יספרו, כי ביער־עבות התגורר ארי, ואתו תן אוכל משירי סעודתו. ויכה הארי בצרעת ויחלש, וישלח רזון בבשרו וכל עצמותיו שפו, ולא יכול עוד לצוד ציד. ויאמר לו התן: מה לך, מלך־אדיר, כי כה נפלו פניך?" ויאמר הארי: הכיתי בצרעת ואין תרופה למכתי אלא אם אכל לב חמור ואזניו."

ויאמר התן: לא בשמים היא תרופה זו וקל מאד להשיגה: מכיר אני חמר אחד, היושב במקום פלוני ולו חמור בריא ושמן. אלכה־נא אליו והבאתי ממנו את חמורו." וילך התן אל החמור ויברכהו ויאמר לו: מה לך כי רזית? ויען החמור: מקור כל אסונותי הוא אדוני. את בטני הוא מרעיב, ואת משאי הוא מכביד. ואם שתי הרעות הללו תבאנה על איש, ודכאו לעפר נפשו והורידוהו אלי שחת.

ויאמר לו התן: ומדוע לא תשתדל להפטר מאדוניך?

ויאמר לו החמור: ומה עלי לעשות? היש לי ברירה אחרת? הן לברח לא אוכל, כי בכל עבר ופנה שאני פונה, אני מוצא רק מהלומות ורק, ורעב ועמל ותלאה.

ויאמר התן: עלי אשרך ידידי. בא־נא אתי ואראה לך בקעה רחבת ידים, רחוקה משאון העיר והמלתה, אשר רגל אנוש לא תדרך בה. והבקעה דשנה ופוריה, ומרעה בה גדול, ועירים וערודים ירעו בה באין מפריע, ורעית

אגורות אחדות שכר הוראת-הדרך.

נסעו שניהם לְהָתָם.

כאשר באו לשם, צוה הסוחר לרבי ברוש להכנס מעט במטבח, לחכות שם לתשלומים והוא בעצמו נכנס ישר אל הַלִּשְׁכָּה.

חכה רבי ברוש שעה, שְׁעָתַיִם,—אינם רואים ואין שומעים את הסוחר. עלה כבר בדעתו לצאת משם. אך באותו רגע הופיע הַלַּבְלָר במטבח. עָטו תָקוּעַ ממעל לאזנו ושאל:

— האתה זה שהביא את האדון לכאן?

— כן אני הוא. ומה בכך?

— הנה מגיע לך לפי החשבון שלש מאות רבלים בא אל הלשכה ותקבל את הכסף.

— מה? ההנך לעג לרש — קרא רבי ברוש כמעט בכעס.

— אינני לועג לך, כן הוא. רק שלש מאות רובל ולא יותר אף פרוטה אחת. החשבון נכון וּמְדֻיָּק.

— אדוני, לך לך לעבודתך איש עני אני, ואין לך כל רשות לְהָתֵל בי.

— קשה ערף כזה לא ראיתי עוד. האם תְּחַשְׁדֵנִי כי אינני יכל לחשב חֶשְׁבּונות? אינך מאמין? אלך ואקרא לאדוני.

בעוד רגע יצא רבי בונם בכבודו ובעצמו.

— אַי, רבי ברוש! קרא רבי בונם מתוך גיחוך של חבה — הנך מְסַפֵּק בחשבון. לַבְלָרִי יודע חשבון, בטוח אתה כי החשבון מדיק מאד, אין בו חשש טעות. הנה מגיעים לך שלש מאות רבל בתור דמי סַרְסָרוּת. זה עתה גמרנו עסק גדול, ודמי הַסַּרְסָרוּת עולים לסכום שאמרתי לך.

רבי ברוש התרגש מאד. עתה הבין הדבר.

— אם כן, אודך אלהים, כי קימת את הפסק! אמר רבי ברוש בנשאו עיניו אל הַסִּפּוּן.

נשאר רבי בונם עומד על מקומו תָּמוּהַּ. מה זה? — חושב הוא — האם זה עתה הִשְׁתַּגֵּעַ או מְטֹרָף הוא מכבר?...

הכיר רבי ברוש בתמהונו של זה. עמד וְהִסְבִּיר לו הכל.

— אם כן — אמר רבי בונם ברגש — אם אני שליחו של הקדוש ברוך הוא. הנה הכסף המגיע לך הרי הוא שלך, ועליו אני מוסיף סכום כסף להוצאת החתונה, בגדים לכלה, תכשיטים הכל כנהוג. ומלבד זאת הנה אני נותן לך סכום כסף לעשות איזה מסחר לבלתי תִצְטָרֵךְ לסבל עֹנִי.

לקח רבי ברוש את הכסף ורץ בתחלה הביתה לבשר לאשתו ולבתו, ואחר כך נחפז אל הצדיק להודיע גם לו.

לא נִתְפַּעֵל הצדיק הרבה על מְאֹרָעו של זה, אלא אמר לו: „תדע, ברוש, איך להתנהג בכספך, תזכר תמיד את ימי עניך ומרודיך. ותהיה זהיר בנתינת צדקה!"

עשה רבי ברוש מסחר והתעשר מיום ליום והיה נזהר בפקדת הצדיק.

ועסקיו של ברוש גדלו וכרבֹ עשרו כן רבו מעשי צדקותיו. הִשִּׂיא יתומות, האכיל רעבים, הלביש ערומים. הכל היו נֶהֱנִים מאתו.

ולא עשה רבי ברוש עסק בטרם ששאל את פי הצדיק. ולא נסע לשום מקום בטרם שקבל ברכת הצדיק לדרך.

כן התנהג רבי ברוש שנים רבות. פַּזְרָן גדול היה באותן השנים. נַדְבָן שאין דֻגְמָתו.

אבל אשתו לא היתה מְחֻנָּנָה במדה זו. היא התחילה להתאונן, כי הַפַּזְרָנות תביא אותם לידי עניות. והאשה הזאת הביאה אותו סוף סוף לידי כִילות. גם הוא בעצמו התחיל לְשַׁכֵּחַ לאט לאט את רֹעַ מצבו מלפנים.

ונכשל בנתינת צדקה.

חדל מעט מעט לתת לִכְלות עניות. ובשבילו נתבטל פעם אחת שדוך של יתומה עניה.

פעם אחת צריך היה לנסע למסעיו. לפני ראש השנה היה אז. והיה בא אל הצדיק לקחת מאתו ברכת הפרידה, אבל הצדיק הפציר בו כי ידחה את נסיעתו לאחר ראש-השנה.

מֻכְרָח היה להשאר, כי מסתמא יודע הצדיק מה שהוא אמר — חשב רבי ברוש.

במוצאי ראש השנה בא שנית אל הצדיק לקבל ברכת-הפרידה, אבל גם בפעם הזאת הֵנִיא אותו הצדיק מנסיעתו „תסע? ברוש, לאחר יום הכיפורים. בֵּין כֶּסֶה לֶעָשׂור אנה תסע? מי יודע? מי יודע"...

ולא היה הצדיק מֻכְרָח כלל להסביר לו סבת דְחוּיָו, כי המלה האחת „מי יודע" שיצאה מפי הצדיק, היתה דיה להטיל אימה על רבי ברוש.

למחרת יום הכיפורים, כשהיה רבי ברוש מוכן לנסיעה וחכה רק לברכת הצדיק, קרא זה האחרון פתאם: „לא, ברוש! עוד לא הגיעה העת, אַי אַי טרחה גדולה, עבודה קשה וּמְרֻבָּה, אַי רבונו של עולם! חַכֵּה, ברוש, תסע אחר סֻכּות! אמנם נסיעתך נחוצה, אבל ראה, הזהרתיך..."

ידע רבי ברוש כי לא דבר רֵיק הוא. וחכה.

במוצאי החג, כשבא רבי ברוש אל הצדיק קבל אותו הצדיק בִּמְאוֹר פנים, הושיט לו את ידו ואמר: סַע, ברוש ידידי! תהא נסיעתך צְלֵחָה.

צוה רבי ברוש לרַכָּבו לִרְתֹּם את המרכבה עוד באותו הלילה. לקח את חֲפָצָיו, גם כל הכסף שהיה לו, כי נסע לשלם בעד יער גדול שקנה.

ויסעו.

האויר בחוץ היה צח. השמים היו בהירים. אין גם עב קל שֶׁיַּקְדִּיר את טֹהַר הרקיע. הכוכבים נוצצו בכל זיום והדרם. הלילה היה דומה אז יותר לליל אביב מליל סתו.

באו לתוך היער שהיה רחוק מן העיר שבע פרסאות. האילנות והדשאים זָלְפוּ ריחם הנעים ממש כמו בליל אביב.

מרב תענוג התחילו עיניו של רבי ברוש מִתְדַּבְּקות.

הנך יודע, בֶּרל — אמר רבי ברוש לעגלון — חפץ אני לְנַמְנֵם מעט. הנה אֶשְׁתָּרַע פה מעט על הדשא, כחצי שעה אישן. הא לך שעוני, כאשר יעבר חצי שעה תעירני.

— טוב — ענה ברל — בתוך כך ירעו מעט הסוסים ויהנו גם הם הֲנָאָה פּוּרְתָּא.

— — — — — —

ישן רבי ברוש כמה שישן, כשהקיץ, והנה אין העגלון, אין הסוסים והמרכבה. אין חפציו. וְהָעִקָּר — כל הכסף אין, והוא שוכב עָרֹם, רק הכתנת על בשרו.

נתבלבל רבי ברוש מאד והתחיל לרוץ. אין דרך ואין נתיבה. הוא רץ בין העצים הסבוכים, ואינו יודע בעצמו לאן.

לאור הבקר בא לאחד הכפרים. הלך ועמד לו מאחרי גֹרֶן אחד מפני הבושה, כי ערם הוא.

כשראה אותו האכר בעל הגֹרֶן חשד אותו, כי זהו גנב הבא במחתרת, התחיל להכות אותו. רק אחרי כן כשספר לו בבכיה את כל המאֹרע, חמל עליו האכר ונתן לו בנדבה סַרְבָּלָה ישנה לכסות את מערומיו.

כששמעו יושבי הכפר את שם עירו, תמהו ואמרו: הרי אין עיר בשם כזה בעולם?

תמה רבי ברוש גם הוא, כי רץ במשך שעות אחדות של הלילה מרחק רב כזה, עד שאין אנשי המקום מכירים בעיר כזו?

סבב רבי ברוש כל היום בכפר ובכה, הוא זכר את מצבו אתמול, שהיה עוד עשיר, ובין רגע נעשה עני. העגלון הארור, הוי! העגלון הארור הִצִּיגַנִי ככלי ריק.

נִמְלַךְ בלבו ללכת עד העיר הקרובה, כי מה יעשה פה? יותר מפת קֵבָר אינו משיג שם, ושנית, אולי תודענה לו בעיר עקבות הגנבה.

בא העירה, סובב בשוקים וברחובות יום יומים, הרעב מֵצִיק לו מאד. באין בְּרֵרָה התחיל לבקש לו איזו עבודה שמא ישתכר כל-שֶׁהיא. אבל מפני שידיו אינן מְסֻגָּלות כלל לעבודה פטרוהו הבעלים תכף.

נשארה לו אפוא רק דרך אחת לבקש לחם-חסד.

נכנס לבית המדרש וישב שם. היו באי בית המדרש מרחמים עליו, ונתן לו איש איש נדבתו. היו פניו מִתְכַּרְכְּמִים בקבלו את הנדבה ובכה בשעת מעשה.

עברו שבועות. עברו עליו חדשים במצב הזה, עד כי התחיל מעט מעט להתרגל אל מצבו.

אבל גם האנשים היו כבר רגילים בו, אזנם כבר הסכינה לשמע את ספורו המעציב, לא התעורר עוד בלבם הרגש הקדם. נִשְׁתַּקְּעָה החמלה לאט לאט וקפצו את ידיו מִתֵּת.

התחיל אחר כך להתרגל לחזר על הפתחים.

וסבב מעיר לעיר, מכפר לכפר. קבל לחם, קבל פרוטות.

אֶרַע גם לפעמים קרובות, כי בלילה, בשכבו על משכבו באיזה בית הכנסת אורחים, זכר את מצבו בימים הטובים, זכר את ביתו, אשתו ובניו, וגעה פתאם בבכיה.

חשבו אז יתר העניים, שהעני הזה מְשֻׁגָּע הוא, היו מגרשים אותו באמצע הלילה. והיה לן בחוץ אצל אחד הקירות.

סוף סוף זכר, כי אפשר לו להשליך את הפרנסה הבזויה הזאת וכי יכל להתפרנס ממלאכת המלמדות. זו היא פרנסה יותר כבודה, ולא עוד אלא שיוכל מעתה אחרי זמנים אחדים לכשיצבר מעט כסף לנסע סוף סוף הביתה.

והימים האלה היו בין הזמנים ימי החלופין למלמדים.

נדחק גם הוא בין יתר המלמדים שבעיר ההיא, והיה מתחיל לאסף תלמידים. הדבר עלה לו אפילו בְּקֹשִׁי גדול. אך סוף סוף השיג תלמידים.

וצרות גדולות היו לו באותה העת. תלמידים מְטֻמְטְמֵי המח נפלו בחלקו, שהיה צריך לשנן להם פסוק אחד מאה פעמים ואחת, וכשהגיעו לפסוק שני שכחו שוב את הפסוק הראשון. וההורים היו קַפְּדָנִים גדולים, ונוסף לזה לא שלמו לו שכר למוד, והיה גֹּוֵעַ ממש ברעב.

אבל הצרה היותר גדולה באה לו אחר כך.

באחד הימים, כשהסביר לתלמיד אחד פסוק בחֻמש וזה האחרון לא יכל לְהָלְמוֹ, מפני ששחק באיזו צעצועים מתחת לשלחן, הִתְרַגֵּשׁ רבי ברוש מאד, חמתו עלתה עד להשחית, ויך על ראש התלמיד ומעשה שטן היה אז, וְכִוֵּן דַּוְקָא במקום רע והתלמיד נפל פצוע קשה.

מיד קם שאון בכל העיר. באו האבות, באו הָאִמָּהוֹת, באו סתם אנשים, כלם צעקו קראו: איה הרוצח הכוהו! מותתוהו!

וּמַהֲלֻמּוֹת כבדות נפלו על ראשו, על גבו. והיה בודאי נרצח בידם, לולא באו השוטרים להתם. וכשדרשו השוטרים מאתו תעודת מסע, לא היתה לו, כי יחד עם כל החפצים נגנבה מאתו גם תעודתו, וּכְשֶׁשָּׁאֲלוּ אותו מאיזו עיר הוא, והוא קרא את שם עירו שחקו השוטרים ואמרו אין עיר כזו בעולם. מִסְתַּמָּא גנב ורוצח הוא מכבר, שבודה שקרים מלבו.

מסרו אותו לדין. יצא פסק דינו להשלח לעבודת פרך.

ושנים רבות עברו. הוא הִזְדַּקֵּן מאד. העבודה הקשה הכשילה את כחו. רגליו בָּצְקוּ מֵהַנְחֻשְׁתַּיִם הכבדות, אשר לא סרו מעליהן יום ולילה.

פעם אחת בצאתו לעבודה ראה בין הגולים את בֶּרל העגלון אשר בשלו בא למצב כזה, התנפל עליו בחמה שפוכה וקרא: הוי גנב, גזלן, שודד! — ולא יכל עוד לדבר, קולו נחבא בגרונו. רק שטף דמעות זָרַם מעיניו.

הפקידים, שהיו באותו מעמד חשבוהו למשגע ו שלחו אותו לנפשו.

התחיל לתעות שוב בעולם. הוא היה נע ונד. במקום שהיה ביום לא לן בלילה. ובאמת היה עכשו שבע רצון מגלותו, כי חפץ בזה לכפר חטאתו, שפצע קשה את תלמידו.

והצרות האחרונות האלה הִשְׁכִּיחוּהוּ את ימי הטובה. השכיחו ממנו את הכל. כבר הִתְיָאֵשׁ מביתו מאשתו ומבניו.

וכן הלך מעיר לעיר, מכפר לכפר. וכשהיה נותן לו איש פרוסת לחם, היה אוכל, ואם לא — היה יושב בתענית.

פתאם, לסוף שנים אחדות בא למקום אחד ששם פָּרָשַׁת דרכים. הוא הכיר דרך אחת, כי זו מובילה אל עירו.

הַהוֹפָעָה הפתאמית הזאת חִזקה את כחותיו, וימהר לְכתו ויבא אל עירו בלילה. הוא נגש תכף אל ביתו, אבל במקום הבית היפה שהשאיר אז בנסעו בליל עברות ההוא, מצא עכשו בית רָעוּעַ העומד לנפל. הוא הֵצִיץ מבעד החלון פנימה וראה, כי זקנה אחת יושבת אצל התנור ומתחממת. בקושי גדול הכיר אותה, כי זו היא אשתו.

הוא נכנס הביתה. נגש אל הזקנה ואמר ברגש: „שלום לך, אשתי הטובה, אהה! מה שֻׁנּוּ פניך! מה זקנת! ראי נא, הנה בעלך עומד לפניך".

היא הִסְתַּכְּלָה בו בתמהון ואמרה:

— מי אתה אדוני? למה באת ללעג לאשה קְשַׁת רוח?

— אני, ברוש אישך.

האשה קפצה ממקומה וצעקה: זקן שכמותך יהי בן בליעל כזה? ברוש אישי כבר מת ואתה מדבר אלי כדברים האלה. צא מפה זקן, פן אצעק ויבאו השכנים וימסרוך לשופטים.

בשמעו שֵׁם שופטים חרד מאד, כי עוד זכר את המשפט ההוא ויצא מביתו ביאוש,

סבב בעיר. הקור היה גדול מאד, כי ליל חרף היה אז. הרוח חדר מבעד קרעי בגדיו ואין לו מקום איפה להכנס. מביתו גֹרש. זר הוא לאשתו ואינו יודע מדוע. רבונו של עולם! רבונו של עולם! קרא מנהמת לבו בודאי יצא קול, כי מֵתִי, ועתה הנני ברעתי.

נזכר ברבי בונם ידידו הישן ושמח „אלכה נא אליו ושם יודע לי הכל" — אמר בלבו — וילך.

בבאו אל המטבח התחילה השפחה צועקת: „המעט לקבצנים האלה כל היום, והנה הם דופקים על הדלתות גם בלילה".

— לא לבקש נדבה באתי הנה. אלא צריך אני אל האדון בעצמו; הואילי נא, ללכת ולאמר, כי ידידו רבי ברוש צריך אליו.

נכנסה השפחה אל החדר השני ששם ישב הגביר רבי בונם. בתוך כך נזכר רבי ברוש כי במקום הזה, שהוא עומד עתה באה לו גְּדֻלָּתוֹ לפנים, ועכשו הוא עומד פה בימי עניו ומרודו.

— איזה ידיד? איזה רבי ברוש? נשא אליו קול מחדר השני, לכי גרשי את הַסְמַרְטוּטֶר הזה.

ובטרם ששבה השפחה בתשובה „הַמְנֻמְסָה" הזאת, עמד הוא כבר מאחרי הדלת. עתה כבר אבדה לו כל תקוה.

ובסובבו בחוצות העיר רעב ונקפא מקור, עמד פתאם בלכתו. זכרון הצדיק עלה פתאם בלבו. הנה פה בית הצדיק — דבר לנפשו — האם צריך אני לידיד יותר טוב? אָבֹא נא הנה. הוא בודאי יודיעני הכל.

ונכנס לשם.

והנה עומד הצדיק נשען על ידות הכסא ופניו מוסבים אל הדלת.

— ברוך הבא! קרא הצדיק, כשהוא מְחַיֵּךְ, מה שלומך ברוש?

הוא נגש וזרם של דמעות פרץ מעיניו והתחיל מספר לו את המאֹרע.

— עט! קרא הצדיק בגחוך של חבה, וְדָחַף אותו בידו מתוך חבה. מִכֹּחַ הַדְּחִיפָה הקיץ רבי ברוש והנה חלום.

והעגלון עומד ואחז את השעון בידו ואמר: הנה חצי שעה בדיוק. ברגע הזה חפצתי להעירך, אדוני כאשר בקשת!

רבי ברוש פקח את עיניו היטב, כאיש שחפץ לראות איפה הוא. הוא ראה את העגלה, את היער, את חפציו הכל, הכל. הוא ממשש את הכל בידיו. הוא נוכח כי זה היה רק חלום.

— אם כן — אמר רבי ברוש כהמשך לשיחה קודמת — נשוב העירה אל הצדיק.

— מה כבודו סח? שאל העגלון בתמהון.

— אל הצדיק אני אומר לך. נהג ולך.

וכשבא אל הצדיק, מצא אותו כשהוא עומד במצב שראה אותו בחלומו. הוא עומד נִשְׁעָן על ידות הכסא פניו מוּסַבִּים אל הדלת וּמְחַיֵּךְ.

— ברוך הבא! ברוש — קרא הצדיק — נסיעה טובה היתה לך אָ? אי, ברוש, נכשלת בנתינת צדקה, לא נזהרת בדברי! דע כי גזרה נגזרה עליך, שתשוב לרישך ואנכי כמה יגיעות יגעתי בימי הדין. בראש השנה ויום כפור והושענה רבה עד שפעלתי, כי כל הצרות שהיית עתיד לסבל, תעברנה עליך רק בחלום חזיון לילה, ועכשו חֶלְמָא טָבָא חֲזֵיתָ, חֶלְמָא טָבָא חֲזֵיתָ! ודע מעתה איך להתנהג.

מהיום ההוא היה רבי ברוש נזהר במעשה הצדקה.

דבורה לפידות.

עִיר־הַנְחשֶׁת

אֲגָדָה מִזְרָחִית.

—הריעו, חצוצרות! זמרו, מיתרים! הללו את החולש על גויים הבלתי-מנצח, את אסור-בל מלך אשור ואת בעל בריתו שלמה המלך, החכם באדם. ויריעו החצוצרות, ויזמרו המיתרים וקולות השירים הגיעו עד ראש הר-לבנון והתערבו בשאון הירדן ההומה והחותר תחת צורי הסלעים.

וזה אשר הריעו החצוצרות ואשר השמיעו הזמירות: ליל קיץ לוהט, עטוף מעיל שחור זרוע כוכבים התרחב בריח ניחוח מעל לגנות הרמונים, מעל לארזים אדירי הלבנון, מעל לארמון שלמה הנהדר, הבנוי עצי ארזים וברושים, ואבני שיש, זהב ושן-פיל. הברושים הרמים התנשאו בחשכה כעמודים מחדדים חיים והביטו השמימה בסוד תעלומה, כאלו חפצו לשמר את הכוכבים, והאזינו אל אנחות הרוח הלוהטת, המנשבת מחרש-האתרוגים הפורח.

דמיה מסביב... שקט בגן ובארמון... רק ב:ום, מעל הגג השטוח בקרבת השמים והכוכבים, על אריגי ארגמן ומרבדי ארץ הקדם שכבו שני השליטים הגדולים אסור-בל, מלך אשור, ושלמה-בן דוד, מלך ישראל.

הורידה-נא עליהם, לילה לוהט, את ספת שלומך! שלה להם נשמת רוח השושנים והאתרוגים הפורחים! —

והנה נשמע קול שלמה: מלכותי גדולה ועשירה, ארמוני מלא אוצרות, עבדים ושבויות, בית-מקדשי אין דומה לתפארתו בכל העולם כלו, אבל החכמה תתן קולה: הבל הבלים, הכל הבל...

וישמע אחריו קול אסור-בל: אהה, שלמה החכם באדם, נפשי שואפת עוד לתהלות, הורני נא ארץ הראויה לעזוז נצחוני וברק-חרבי הבלתי מנצחת!

וזה אשר ענה המלך החכם: לפני שבע שנים חלמתי חלום: והנה לפני עיר נחשת ומסביב לה השתרעו יערי-עד עבתים והרים נשגבים; ואין לבוא העירה לא מצד היבשה ולא דרך הים מפני חומות הנחשת הגבהות; ומנחשת היו גם קירות הבתים וגגותיהם, מסביב לעיר השתרעו כרים ושדות עטופים הדר ירקות, עשבים ופרחים; את הככרים והשדות ההם השקו נהרות ונחלים זכים. בשלות השקט ובאשר עולמים עברו חיי התושבים בעיר-הנחשת.

אבל אנשי העיר ההיא השחיתו את דרכם על הארץ, וישלח אלהים נביא גדול, אשר הטיף להם דברי אמת ואהבה. והתושבים הרשעים לא שמעו לקול נביא ה' ויגרשהו מהעיר וירגמוהו באבנים. ויקלל ה' את אנשי העיר הנחשת וישלח בהם מהומה, רעב ומגפה, אבל גם לאצבע-אלהים זו לא נכנעה העיר החוטאת.

ואז בתוך המצהלות והרננות זעקות החמס ודמעות העשוקים נתאבנו כל אנשי העיר בן-רגע: זה ברכבו על סוסו וזה בשכבו על מטתו, מי ברקדו ומי בצעדו על המגרש, ומי בעלותו על מרכבתו—וישאר כן מאבן ברגלו המורמה למעלה.

„אינני יודע היש במציאות עיר-נחשת כזאת, אם רק נראתה לי בחלום”.... כלה שלמה את מספר חלומו.

— „חלומות חכמים לא שוא ידברו!...— קרא אסור-בל— הנני מאמין, כי עיר נחשת כזו מתקימת וראויה היא לרמחי ולאבחת חרבי. בי נשבעתי, כי מצא אמצאנה והכנע אכניענה!

— מצא תמצא... ויכל תוכל... דובבו התמרים מתוך רשרוש עליהם בנגעם בצמרותיהם בגגות.

מה קול הרעש הגדול? ומה קול הצלצול? מפני מה צוהלים ככה הסוסים לפני דמדומי השחר?...

זה רועשים ומקשקשים חרבות אנשי הקרבות וכידוניהם, וצוהלים סוסי המלחמה!

הנה הולכים חילות אסור-בל לדרך רחוקה לחפש ולהכניע את עיר-הנחשת. הולכים שנה, שנתים ועוד שנים רבות. בדרך כורתים הם את היערות וסוללים להם דרך בין הרים נשגבים, רוצפים גשרים על נהרות הגבעים ההומים.

עברו עשר שנים עד אשר אסור-בל וחילו הרב, בלוית שלמה המלך ופמליתו, השיגו את עיר-הנחשת, שהבהיקה לאור השמש. השערים הגבוהים והחזקים הקלויים בלהט החמה היו סגורים, סוס-נחשת אביר סגר בעדם. — אין-אונים אני! אמר אסור-בל ויגנע בראשו המעטר קובע-נחשת כבד ומבריק,— לא אוכל להחיות את הסוס הענקי הזה, כדי לבוא עליו כמנצח אל עיר-הנחשת.

בינתים נחפזו החילים לפתח את השערים, אבל דלתותיהם לא זזו ממקומם וכל עמל החילים היה לשוא. אסור-בל נמלא חמה וידור נדר להקריב לאלים קרבנות מחים ובלבד שיפתחו לפניו את השערים המוחרמים.

ושלמה המלך התבונן במשך כל העת ההיא במנוחה אל השערים הממרים. וירא כתבת חקוקה עליהם: „הפנה את הסוס ימינה והשערים יפתחו, הפנה את הסוס שמאלה— והשערים יסגרו”.

ויפנו החילים את הסוס ימינה והשערים נפתחו לרוחה. שני השליטים באו במרכבת זהב, מוקפת בני לויתם וחילים, אל עיר-הנחשת.

אבל לא הרנין הנצחון הזה את לב אסור-בל. דממת מות שררה בעיר. אין כל נפש חיה. עצם האויר היה כבד, מבריק ולוהט... רק שעטת הסוסים וצלצול כלי זין העירו את הרוח. גם הסוסים יראו לצהל בדומיה הזאת.—מה רב פה השעמום?!... אמר אסור-בל, אשר אהב מצ:ים קשים וסוערים, נצחונות מרהיבים ומפארים.

—הבל הבלים, הכל הבל...—אמר שלמה המלך בהסתכלו אל העיר המתה, אשר היתה מלפנים מלאת חיים ותנועה. החילים החלו לשלל שלל ולהוציאו מבתי העיר השוקטים כקברים. בזה זאת, בלי שום התנגדות, הביאתם לידי בושה התמהון. בבתים שכנו בלי תנועהו האנשים שנתאבנו בן-רגע: זה בשכבו על משכבו, בהתכוננו למשחק „הגרמים”, וזה בהניפו את השוט על עבדו, וזה בחבשו את סוסו בחצרו.

לבסוף נגשו אל היכל המלך. גם שם שררה דומית מות. חלונות בדלח שפכו אור פז אל החדרים הדוממים. גם השרים גם העבדים נאלמו-דום. באולם הראשי המרוח נצב אסור-בל במבוכה. על כסא מלכותו הרם והנשא, עשוי שן-פיל וכסף, ישב המלך בפורפירתו ונזרו עם שרביטו בידו. ואצלו על כסא כזה ישבה המלכה היפה ונזרה על ראשה. בידה המאבנת אחזה גליון-גמא כתוב. פני המלך והמלכה הפיקו גאון ורוממות. אצל והמלך עמד שומר מאבן מבני הכושיים, ואלה גדולה בידו. ואצל המלכה עמד שומר שני וחרב שלופה מורמה בידו. ויתאו אסור-בל לשלט בנזרי המלך והמלכה ומעיליהם. אבל פלצות אחזה אותו ויחשב: הנה מימי לא יראתי מפני איש ושום דבר, —ומדוע הנני מפחד כעת ורועד מפני המתים? — ויצעד אסור-בל צעד קדימה למען הסר מעל ראש המלך המאבן את נזרו. — קרא-נא מקדם את הכתב על גליון-הגמא בידי המלכה”, יעצהו שלמה המלך.

נגש אסור-בל אל המלכה ויקרא:—בני אדם, קחו את כל הוננו ורכושנו, אבל אל תעזו לנגע בנזרי קדשנו!—

התעצב המלך אסור-בל ובכל זאת נגש אל המלך המאבן ויושט את ידו אל הנזר. הכאה חזקה בלבלה את ראש אסור-בל וקובעו המבריק השלך בקול רעש לרגלי כסא המלוכה. השומר הזועם, מגן המלך המת, נתאבן שנית על מקומו.

אסור-בל נרגז, וישם את פניו אל המלכה, בחפצו להסיר את נזרה ומעילה, אבל שלמה הראה לו על שומר ראש המלכה ויאמר: השמר-נא, פן יתיז השומר הזה את ראשך בחרבו. ואסור-בל שמע בעצת שלמה החכם ויישט מעליה.

באותו יום עזבו שניהם את עיר-הנחשת.

מה רבים האוצרות שאנו מוציאים מפה? אבל מטמוני המתים לא הביאו לי אשר! אמר אסור-בל מרגז ונפעם.

—נזרי כל המלכים ומכמניהם לא יביאו אשר לאדם, ענה שלמה המלך:—הבל הבלים, הכל הבל...

הריעו חצוצרות! זמרו, מיתרים! השמיעו את תהלת אסור-בל הגדול ובעל בריתו שלמה, המלך החכם מכל אדם.

מ. טְשׁוּדְנֶר.

בְּנִיד־צְמָרוֹת.

נְגֹהוֹת־מֶשִׁי
כֹּה דַקִיקִים
אֶל מוּל עֵינַי
לִי מַבְהִיקִים...

בְּנִיד־צַמָּרוֹת —
זִיוִים קַלִּים׳
אַט נֶחְבָּאִים
שׁוּב מִתְגַלִּים...

וּבַמֶּרְחָק —
יְמֵי־אוֹרוֹת.
וּמִמֶּרְחָק —
רֹן־כִּנּוֹרוֹת...

זַהַר, זַהַר!
שִׁיר בָּרָמָה! — —
הַס — וּבְקִרְבִּי
רָזֵי־דְמָמָה...

מ. ח. לִיס.

בַּחֲצִי שָׁעָה.

(מֵאֲגָדוֹת הַחֲסִידִים).

נרגש ונרגז היה רבי בָּרוּשׁ המלמד מתהלך ביום ההוא בחדרו הצר. נוסף לצרותיו, שנשאר בזמן הזה בלי מעמד, הנה המכתב שקבל היום מאת מְחֻתָּנוֹ זִעֲזַע אותו כֻלו. ומאז הבקר הוא שקוע במחשבות. הוא מבקש עצה מה לעשות וָאַיִן.

רבונו של עולם, חושב רבי ברוש, מאין אקח בזמן קצר סכום גדול כזה, שלש מאות רֻבָּלִים? הוא כותב לי, כי אם לא אַשְׁלִישׁ את הנדוניה במשך שני שבועות יהיה השדוך בָּטֵל. שלש מאות רבלים! אוי, אוי סכום רב כזה לעני כמוני, שגם שלש מאות פרוטות אין לי. מה לעשות, מה לעשות, רבונו של עולם?

נזכר רבי ברוש בצדיק שבעיר. כל העולם נוסע אל הצדיק וכלם נוֹשָׁעִים על ידו, והוא, שהצדיק גר בכאן לא ילך לתנות לפניו צרותיו?

מְזֻדְקָר היה אז מבטו של רבי ברוש מבעד החלון וראה כי החמה כבר בראש האלנות. טוב, קרא בשמחה, עתה זמן המנחה אצל הצדיק וזמן מנחה תמיד שעת הרחמים. עכשו היא שעת הַכֹּשֶׁר.

לבש תיכף את קַפּוֹטַת השבת שלו והלך.

בדרך סִדֵּר לו ברעיונו את נוסח הבקשה.

אמרו עליו, על הצדיק, שהיה כל ימיו מוטל במטתו מפני חֻלשתו. וְגֵווֹ הקטן והצנום היה מְחֻשָּׁק בעור של צבי, שלא יִתְפָּרֵק אברים אברים. אך מכיון שהגיעה שעת התפלה היה מתגבר כארי. היה קופץ ממטתו לעבודת הבורא וחלשתו לא היתה נִכֶּרֶת כלל.

כשנכנס רִבִּי ברוש לחדרו של הצדיק, היה זה האחרון מתכונן לתפלת המנחה בזריזות בלתי מצויה ובגבורה נפלאה, עד שרבי ברוש מרוב הִתְפַּעֲלוּתוֹ שכח למה הוא בא.

מיד היה הצדיק נועץ בו עינים של חִבָּה ואמר:

— נוּ, ברוש, באת בודאי באיזו בקשה. נדוניה אתה צריך לבתך הבוגֶרֶת, הנך תובע את רבונו של עולם לדין. כן, שלשה שֻׁתָּפִים באדם: הקדוש ברוך הוא, אב ואם. הנך תובע מאת השֻּׁתָּף את החלק השלישי—את כסף הנדוניה. זָכִיתָ, ברוש, בדין ועתיד הקדוש ברוך הוא לקַיֵּם את הַפְּסָק.

רבי ברוש נבהל מאד. תָּמַהּ מאין יודע הצדיק את בקשתו. ועוד יותר היה תמוה לו איך דָּלָה מלבו את נוסח הבקשה, ממש כמו שסדר לעצמו בדרך. הוא היה חושב באמת להתחיל את בקשתו במאמר התלמודי הזה: „שְׁלֹשָׁה שֻׁתָּפִים בָּאָדָם".

שָׂמֵחַ וטוב לב יצא רבי ברוש מחדרו של הצדיק.

וכשבא הביתה וספר זאת בשמחה לאשתו ולבתו התחילו הללו צועקות: בטלן! השמחה מה זו עושה? הוא מאמין בהבטחות כאלה. הֲמִן השמים ימטירו עליך שלש מאות רֻבָּל? הזמן קצר, ולמה לא השתדלת מקדם לכן להשְׂתַּכֵּר ולאסף כמו כל האבות עושים, לא לסמך על נס". והוא ענה: אדרבה, אַתֶּן אֲשֵׁמוֹת, הייתן צריכות לעזר לי בפרנסה. הרבונו של עולם יודע, כי גם עכשו הייתי חפץ לעבד, אך מה לעשות? אין תלמידים. תלמידים אין. השומעות אתן?

יום חולף, יום בא ויום סִלּוּק הנדוניה מְמַשְׁמֵשׁ ובא.

האפשר? השתקע רבי ברוש במחשבות, בלכתו באחד הימים בשוק. האפשר כי לא תבא הבטחת הצדיק? והקדוש ברוך הוא לא יקים את פסק הדין? אבל הן רק שלשה ימים לסִלּוּק וְלעת עתה אין כלום. אין גם זכר לכסף. וברגע הזה מתחיל מֹחו לחשוב: „הן רק שלשה ימים לזמן הַמְגֻבָּל, נמצא, כי שלש מאות הרבלים תבאנה לידי בבת אחת, בשעה אחת ואולי ברגע אחד, ואם כן באיזה אופן יהיה הדבר?" והוא מתחיל לצַיֵּר בדמיונו כך, כמו שהוא הולך עתה בשוק ברפש, פתאם והנה ראה איזה דבר מְבַצְבֵּץ מתוך הרפש. הוא נגש ומרים והנה אַרְנָק של כסף, פותח אותו והנה: אַי אַי אַי, שלש מאות רבל בשטרי הנדוניה מנחים בו! „כן, בודאי יהיה הדבר כך. הלא באפן אחר אי אפשר להיות. אבל לא—מתחרט הוא תוך כדי מחשבה—ראשנה, הלא מציאה באה בהסח-הדעת, ופה הוא מתכון לזה. ושנית, איך יִבָּנֶה הוא מחרבנו של אחר? לאיש אחד יאבד סכום כסף גדול כזה, והוא ישתמש בזה? הקדוש ברוך הוא לא יעשה כך. זו היא אכזריות גדולה. אבל למה לי לחשב? הוי טפש אתה, ברוש, טפש גדול! הקדוש ברוך הוא, אל גדול ונורא הוא, ברא את השמים והארץ, עולמות עליונים ותחתונים. האם צריך אני בן אדם, תוֹלֵעָה, מלמד טפש, להורות אותו דעה מה לעשות?"

— עמד נא רבי יהודי! — נשמע קול קורא מאחריו

הוא הִפְנָה את ראשו והנה מרכבה יפה. בה יושב יהודי, שלפי תִּלְבָּשְׁתּוֹ הוא עשיר גדול.

— רבי יהודי! אפשר יודע אתה איפה גר פה רבי בונם סוחר ביערות?

— שאלה יפה, אם יודע אני את דירתו של רבי בונם, אנכי יכל להראות לכבודו את דירתו, אבל מפני שהוא יושב כמעט מחוץ לעיר והרפש גדול מאד...

— יודע אתה, רבי יהודי עֲלֵה אל המרכבה ונסע יחד. העצה ישרה בעיני רבי ברוש. ואגב שמא יתן לו הגביר

נוֹעַדְתְּ לַמַּלְכוּת, וְאַל תַּחְשְׁבִי בְּלִבֵּךְ וְתֹאמְרִי: אֵין עָלַי לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל; אִם תִּגּוֹף רֶגֶל אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל — אַל תְּדַמִּי בְנַפְשֵׁךְ לְהִמָּלֵט מִכָּל הַיְּהוּדִים בְּשֶׁל שָׁאוּל אֲבִי אָבִיךְ, שֶׁהֵסֵב לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הָרָעָה הַזֹּאת: כִּי לוּא מִלֵּא אַחֲרֵי דִּבְרֵי שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא — לֹא הָיָה יוֹצֵא עָלֵינוּ הָמָן הָרָשָׁע מִזֶּרַע עֲמָלֵק, וְלוּא הָרַג שָׁאוּל אֶת אֲגָג הַמֶּלֶךְ לֹא הָיָה בָּא עָלֵינוּ בֶּן־הַמְּדָתָא זֶה, וְלֹא הָיָה קוֹנֶה אוֹתָנוּ בַּעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כִּכַּר כֶּסֶף מִידֵי הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, וְלֹא הָיָה מוֹסֵר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל בִּידֵי שְׁנֵי הָרְשָׁעִים הָאֵלֶּה. כִּי בַּתְּחִלָּה לֹא בָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק עֲמָלֵק, אֲבִי אָבִיו שֶׁל הָמָן הָרָשָׁע וַיַּעֲרֹךְ מִלְחָמָה עִם יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן בִּרְפִידִים, וּבִתְפִלָּה שֶׁהִתְפַּלֵּל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ נִמְחָה זֵכֶר עֲמָלֵק מִן הָאָרֶץ. וּבְכֵן — קוּמִי וּבַקְּשִׁי רַחֲמִים מִלִּפְנֵי אָבִיךְ שֶׁבַּשָּׁמַיִם עַל עַמֵּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל; וְזֶה אֲשֶׁר עָשָׂה מִשְׁפָּט בָּרִאשׁוֹנִים הוּא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט גַּם בָּאַחֲרוֹנִים. כִּי מִמִּי חָזָק הוּא הָמָן הָרָשָׁע אוֹ מִמִּי תָקוּם גְּזֵרָתוֹ: מֵעֲמָלֵק אֲבִי אָבִיו אֲשֶׁר הִתְנַפֵּל עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּכְרֵת ה' אֶת שְׁמוֹ מִן הָעוֹלָם?! וּבַמֶּה חָזָק הוּא מִשְּׁלֹשִׁים וְאֶחָד מֶלֶךְ, אֲשֶׁר בָּאוּ (לְהִלָּחֵם) עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּצֵא לִקְרָאתָם יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן בִּדְבַר ה' וַיַּהַרְגֵם (לְפִי חָרֶב)?! וּבַמֶּה חָזָק הוּא מִסִּיסְרָא, אֲשֶׁר בָּא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּתְשַׁע מֵאוֹת רֶכֶב־בַּרְזֶל וַיִּסְגּוֹר עֲלֵיהֶם מַעְיְנוֹת הַמַּיִם, לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יִפְרוּ וְלֹא יִרְבּוּ עַל הָאָרֶץ, וַיִּמְסְרֵהוּ ה' בְּיַד אִשָּׁה וַתַּהַרְגֵהוּ?! — וּבַמֶּה חָזָק הָמָן הָרָשָׁע הַזֶּה מִגָּלְיַת, אֲשֶׁר בָּא וַיְחָרֵף מַעַרְכוֹת יִשְׂרָאֵל וַיִּמָּסֵר בְּיַד דָּוִד וַיַּהַרְגֵהוּ?! וּבַמֶּה חָזָק הוּא מִבְּנֵי עָרְפָּה [1] שֶׁעָשׂוּ מִלְחָמָה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּמָּסְרוּ בִּידֵי דָּוִד וּבִידֵי עֲבָדָיו וַיַּהַרְגוּם?! — וְלָכֵן אַל תִּמְנְעִי פִיךְ מֵהִתְפַּלֵּל וְשִׂפְתוֹתַיִךְ מִלְּבַקֵּשׁ רַחֲמִים מֵאֵת בּוֹרְאֵךְ, כִּי בִּזְכוּת אֲבוֹתֵינוּ נִצְּלוּ (תָמִיד) בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמָּוֶת, וּמִי שֶׁעָשָׂה נִסִּים לְיִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת, הוּא יִמְסֹר אֶת אוֹיְבֵינוּ בְּיָדֵנוּ וְנַעֲשֶׂה לָהֶם כִּרְצוֹנֵנוּ. וְאַל נָא תְּדַמִּי בְנַפְשֵׁךְ לְהִמָּלֵט בֵּית הַמֶּלֶךְ מִכָּל הַיְּהוּדִים! — יד. כִּי אִם הַחֲרֵשׁ תַּחֲרִישִׁי בָּעֵת הַזֹּאת — קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וּמַצִּילוֹ יַצְמִיחַ לָהֶם יְשׁוּעָה מִמָּקוֹם אַחֵר, וְאַתְּ וּבֵית אָבִיךְ תֹּאבֵדִי; וּמִי יוֹדֵעַ אִם לֹא כַּאֲשֶׁר נִפְקְדוּ עֲוֹנוֹת בֵּית אָבִיךְ — הִגַּעַתְּ לַמַּלְכוּת!"...

טו. וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר בִּכְתָב לְהָשִׁיב דָּבָר לְמָרְדֳּכָי: טז. לֵךְ כְּנוֹס אֶת כָּל הַיְּהוּדִים הַנִּמְצְאִים בְּשׁוּשָׁן וְצוּמוּ עָלַי וְאַל תֹּאכְלוּ וְאַל תִּשְׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וּשְׁלֹשֶׁת לֵילוֹת, וְאַף אֲנִי וְנַעֲרוֹתַי אָצוּם כְּמוֹהֶם, וּבְכֵן אָבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא כַדָּת; וְאִם אֹבַד מִן הָעוֹלָם הַזֶּה בִּגְלַלְכֶם — עוֹד יֵשׁ לִי חֵלֶק בָּעוֹלָם הַבָּא: כִּי עַד עַתָּה הָיִיתִי בָאָה אֶל הַמֶּלֶךְ לֹא בִרְצוֹנִי, וְכָעֵת — בִּרְצוֹנִי; וּבַת יִשְׂרָאֵל הָאֲנוּסָה מִנָּכְרִי — מֻתֶּרֶת לְבַעְלָהּ [2], וְ...צֵא נָא הֶחָתָן מֵחֲדַר מִשְׁכָּבוֹ חֲגוּר־שַׂק וְכַלָּה מֵחֻפָּתָהּ וָאֵפֶר עַל רֹאשָׁהּ, וְהָאָדָם וְהַבְּהֵמָה וְהַבָּקָר וְהַצֹּאן לֹא יִטְעֲמוּ מְאוּמָה, וְיֵתְקוּ (גַּם) יוֹנְקִים מִשְּׁדֵי אִמָּם. —

בָּעֵת הַהִיא בָּחֲרוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל וְנִמְצְאוּ בוֹ שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף כֹּהֲנִים נִבְחָרִים, וַיַּחֲזִיקוּ בַשּׁוֹפָרוֹת בִּימִינָם וּבְסֵפֶר־תּוֹרָה בִּשְׂמֹאלָם, בָּכוּ בְקוֹל וְכֵן אָמְרוּ נֹכַח פְּנֵי ה': „אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל! זֹאת הִיא הַתּוֹרָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ, וְהִנֵּה הָעָם הָאָהוּב יֹאבַד מִן הָעוֹלָם — מִי אֵיפוֹא יָקוּם וְיִקְרָא בָהּ וְיַזְכִּיר שְׁמֶךָ? הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ יֶחְשְׁכוּ אוֹרָם וְלֹא יָהֵלּוּ, כַּאֲשֶׁר הֵם נִבְרְאוּ רַק לְמַעַן עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל". — וַיִּפְּלוּ (הַכֹּהֲנִים) עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ: עֲנֵנוּ, אָבִינוּ, עֲנֵנוּ! עֲנֵנוּ, מַלְכֵּנוּ, עֲנֵנוּ! — וְהַשּׁוֹפָרוֹת תּוֹקְעִים וּמְרִיעִים עִמָּהֶם, וְהָעָם עוֹנִים אַחֲרֵיהֶם עַד אֲשֶׁר בָּכוּ צְבָא הַשָּׁמַיִם וַיִּרְגְּזוּ אֲבוֹתֵינוּ בְּקִבְרֵיהֶם. יז. וַיַּעֲבֹר מָרְדֳּכָי וַיַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוְּתָה עָלָיו אֶסְתֵּר.

ה.

וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְתַעֲנִית אֶסְתֵּר, שְׁלֹשָׁה יָמִים צוֹם אַחַר צוֹם, וַתָּקָם מִן הֶעָפָר וְהָאֵפֶר בְּקוֹמָה כְפוּפָה וְלֹא זְקוּפָה, וַתַּעַד עֶדְיֵי מַלְכוּתָהּ: לָבְשָׁה לְבוּשׁ מַלְכוּת מְרֻקָּם זָהָב טוֹב מֵאוֹפִיר, שִׂמְלַת מֶשִׁי טוֹבָה מְשֻׁבֶּצֶת אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת שֶׁהוּבְאוּ מֵאֶרֶץ אַפְרִיקָה, וַתִּתֵּן עַל רֹאשָׁהּ כֶּתֶר־זָהָב טוֹב וַתָּשֶׂם בְּרַגְלֶיהָ נַעֲלֵי־פָז, וְאַחֲרֵי כֵן הִתְפַּלְּלָה אֶסְתֵּר וַתֹּאמַר: אַתָּה הוּא הָאֵל הַגָּדוֹל, אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב וֵאלֹהֵי בִנְיָמִין אָבִי! לֹא מִפְּנֵי שֶׁטּוֹבָה אֲנִי לְפָנֶיךָ [3] הוֹלֶכֶת אֲנִי אֶל הַמֶּלֶךְ הַטִּפֵּשׁ הַזֶּה, כִּי אִם לְמַעַן עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יֹאבְדוּ מִן הָאָרֶץ, כִּי לְמַעַן יִשְׂרָאֵל בָּרָאתָ אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְאִם יִשְׂרָאֵל יֹאבַד מֵעַל פְּנֵי הָאָרֶץ — מִי יֹאמַר לְפָנֶיךָ: קָדוֹשׁ, קָדוֹשׁ, קָדוֹשׁ בְּכָל יוֹם וָיוֹם שָׁלֹשׁ פְּעָמִים? — כְּמוֹ שֶׁהִצַּלְתָּ אֶת חֲנַנְיָה, מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה מִכִּבְשַׁן הָאֵשׁ וְאֶת דָּנִיֵּאל מִגֹּב הָאֲרָיוֹת, כֵּן תַּצִּיל אוֹתִי מִידֵי מֶלֶךְ טִפֵּשׁ זֶה וְתִתְּנֵנִי לְחֵן וּלְחֶסֶד בְּעֵינָיו." — בִּדְמָעוֹת אָמְרָה אֶסְתֵּר אֶת דְּבָרֶיהָ וּבְתַחֲנוּנִים (הוֹסִיפָה) לִשְׁפֹּךְ שִׂיחָהּ: „בְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ, שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת, הַאֲזִינָה תְּפִלָּתִי כָּעֵת: גָּלִינוּ וְנִתְרַחַקְנוּ מֵאַרְצֵנוּ וּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ מְכַרְתָּנוּ, וְהַדָּת נִתְּנָה לַהֲמִיתֵנוּ וְכֻלָּנוּ נִמְכַּרְנוּ לַחֶרֶב, לַהֶרֶג וּלְאָבְדָן וּלְכִלָּיָה. זֶרַע אַבְרָהָם לָבְשׁוּ שַׂקִּים, וָאֵפֶר זָרְקוּ עַל רָאשֵׁיהֶם. אִם חָטְאוּ הָאָבוֹת — בַּמֶּה אֲשֵׁמִים הַבָּנִים? הַטַּף אִם חָטְאוּ וְהִרְגִּיזוּךָ — בַּמֶּה אֲשֵׁמִים יוֹנְקֵי שָׁדָיִם? יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם יִרְגְּזוּ בְּקִבְרָם עַל כִּי מָסַרְתָּ אֶת בְּנֵיהֶם לַטֶּבַח! כְּעַנְנֵי הַשָּׁמַיִם אַתָּה מַעֲבִיר אוֹתָנוּ [4] (אַךְ) מַה קַּלּוּ יְמֵי שִׂמְחָתוֹ שֶׁל הָמָן הָרָשָׁע: נָתַתָּ אוֹתָנוּ בִּידֵי שׂוֹנְאֵינוּ לְהָרְגֵנוּ — מַזְכִּירָה אֲנִי לְפָנֶיךָ אֶת מַעֲשֵׂי אֹהֲבֶיךָ, מֵאַבְרָהָם אָחֵל לֵאמֹר: נִסִּיתָ אוֹתוֹ בְּכָל הַנִּסְיוֹנוֹת, בְּחַנְתָּ אוֹתוֹ וּמְצָאתוֹ נֶאֱמָן (לְפָנֶיךָ; וּבָזֶה) סָעַד וְתָמַךְ בִּידֵי בָנָיו הָאֲהוּבִים לְהַכְנִיס גַּם אוֹתָם בִּבְרִית־קֹדֶשׁ. רִיבָה (אֵפוֹא) רִיבֵנוּ מֵהָמָן, נְקוֹם נִקְמָתֵנוּ

1) ילידי הרפה (הרפא דה"י א' כ.) בתלמוד: ערפ־. 2) נשארת כשרה. 3) מיתר בני ישראל. 4) מטלטל אותנו מגוי אל גוי.

בְּבֶן־הַמְּדָתָא, הָשֵׁב גְּמוּלוֹ בְּרֹאשׁוֹ בִּידֵי עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר הוּא אוֹמֵר לְאַבֵּד כְּשֶׂה לְטִבְחָה, וַיְהִי לְצַר וּלְמֵצִיק לִבְנֵי עַמְּךָ בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם! — הֲלֹא בְּרִית עוֹלָם כָּרַתָּ עִמָּנוּ! עֲקֵדַת יִצְחָק תְּקוֹמְמֶנּוּ! — פִּזֵּר הָמָן כֶּסֶף לַמֶּלֶךְ לִקְנוֹת אוֹתָנוּ בַּעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כִּכַּר־כֶּסֶף — שְׁמַע קוֹלֵנוּ, עֲנֵנוּ וְהוֹצִיאֵנוּ מִצָּרָה לִרְוָחָה! הַכְנַע זֵדִים וּשְׁבוֹר (זְרוֹעַ) הָמָן וְאַל תְּהִי תְּקוּמָה לְמַפַּלְתּוֹ..."

וַתָּרֶם אֶסְתֵּר קוֹלָהּ וַתִּצְעַק צְעָקָה גְדוֹלָה וַתְּיַלֵּל יְלָלָה מָרָה, בִּבְכִי וּבִדְמָעוֹת שָׁפְכָה שִׂיחָהּ, וּבְתַחֲנוּנִים עָרְכָה תְפִלָּתָהּ. גְּרוֹנָהּ נִחַר מִפְּנֵי צְוָחַת פִּיהָ וְעֵינֶיהָ כָּלוּ בְדִמְעוֹתֶיהָ. חָשְׁבָה אֶסְתֵּר בְּלִבָּהּ וְאָמְרָה אוּלַי אָבוֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ (אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ) וְלֹא יְקַבְּלֵנִי; אֲבָל אֲנִי בָאָה (תְּחִלָּה) לִפְנֵי מֶלֶךְ הַמְּלָכִים לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל נַחֲלָתוֹ, וּמַלְאַךְ הָרַחֲמִים יַקְדִּימֵנִי וִיבִיאֵנִי (לִפְנֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ) לְחֵן וּלְחֶסֶד; זְכוּת אַבְרָהָם תָּבוֹא לְפָנַי, עֲקֵדַת יִצְחָק תְּרוֹמְמֵנִי, חַסְדֵי יַעֲקֹב יוּשְׂמוּ בְּפִי וְחֵן יוֹסֵף — עַל לְשׁוֹנִי. אַשְׁרֵי הָאִישׁ הַבּוֹטֵחַ בַּה' וְלֹא יֵבוֹשׁ כָּל הַחוֹסֶה בוֹ; יְמִין ה' וּשְׂמֹאלוֹ יִסְמְכוּנִי, אֲשֶׁר בָּהֶן בָּרָא אֶת הָעוֹלָם. כָּל יִשְׂרָאֵל יְבַקְשׁוּ רַחֲמִים עָלַי! כִּי עֲלֵיכֶם אֲנִי מְבַקֶּשֶׁת רַחֲמִים, וְהָאִישׁ הַמִּתְחַנֵּן לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא — תְּפִלָּתוֹ נִשְׁמַעַת בְּעֵת צָרָתוֹ. נַרְאֶה נָא אֶת מַעֲשֵׂי אֲבוֹתֵינוּ וְנַעֲשֶׂה כְּמוֹהֶם, וַה' יְמַלֵּא אֶת בַּקָּשָׁתֵנוּ: שְׂמֹאלוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ אֲחָזָה בְּצַוַּאר יִצְחָק וִימִינוֹ — בַּמַּאֲכֶלֶת, קַבֵּל נָא (ה') בְּרָצוֹן אֶת מִשְׁאֲלָתֵנוּ וְאַל תִּתְמַהְמַהּ מֵעֲשׂוֹת שְׁלִיחוּתֶךָ. יִפָּתְחוּ נָא חַלּוֹנֵי הָרָקִיעַ לִפְנוֹת מָקוֹם לְמַלְאֲכֵי מָרוֹם, הַצּוֹעֲקִים מָרָה וְאוֹמְרִים: אוֹי לוֹ לָעוֹלָם אִם כָּכָה יַעֲשֶׂה (הָמָן)! — אֲנִי קוֹרְאָה לְפָנֶיךָ, ה': עֲנֵנִי, כִּי אַתָּה עוֹנֶה אֶת כָּל אִישׁ, אֲשֶׁר לוֹ צָרָה וּמְצוּקָה וְאַתָּה רוֹאֶה עָקַת־נַפְשׁוֹ. רַחוּם וְחַנּוּן נִקְרֵאתָ, אֶרֶךְ אַפַּיִם וּמַרְבֶּה לַעֲשׂוֹת טוֹב וֶאֱמֶת, נוֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע, שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לְאוֹהֲבָיו וּלְשׁוֹמְרֵי מִצְוֹת תּוֹרָתוֹ לְאֶלֶף דּוֹר. וְגַם בְּפִי אֲבוֹתֵינוּ רַחוּם נִקְרֵאתָ, כִּי זֹאת הִיא הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם. שְׁמַע לְקוֹל הַיּוֹנָה [1]) הַהוֹמִיָּה וּבוֹכָה כְּאִשָּׁה עַל הַמַּשְׁבֵּר! שְׁלֹשָׁה יְמֵי־צוֹם צַמְתִּי לְפָנֶיךָ — וּמָה אוּכַל עוֹד לַעֲשׂוֹת? רִבּוֹן כָּל עוֹלָמִים! הָיִיתִי נְכוֹנָה לָצוּם אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה יָמִים, אֲבָל צַמְתִּי רַק שְׁלֹשָׁה יָמִים כְּנֶגֶד שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים, אֲשֶׁר הָלַךְ אַבְרָהָם לַעֲקוֹד אֶת בְּנוֹ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ לְפָנֶיךָ, וְאָז נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ וַתֹּאמֶר, כִּי בְּכָל עֵת אֲשֶׁר יָבוֹאוּ בָנֶיךָ בִּמְצָרִים — תִּזְכֹּר לָהֶם אֶת עֲקֵדַת יִצְחָק אֲבִיהֶם וְתוֹשִׁיעֵם. וְגַם צַמְתִּי שְׁלֹשָׁה יָמִים כְּנֶגֶד כֹּהֲנִים, לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים בְּתַחְתִּית הַר סִינַי, שֶׁאָמְרוּ: „כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע" — וְלָכֵן הַצִּילָה אוֹתָם גַּם מִן הַצָּרָה הַזֹּאת!"...

וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר לְבוּשׁ מַלְכוּת, וַתַּעֲמוֹד בַּחֲצַר בֵּית הַמֶּלֶךְ בֶּחָצֵר הַפְּנִימִית נֹכַח בֵּית הַמֶּלֶךְ; וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ בְּבֵית הַמַּלְכוּת נֹכַח שַׁעַר בֵּית הַמֶּלֶךְ. ב. וַיְהִי כִרְאוֹת הַמֶּלֶךְ אֶת אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עוֹמֶדֶת בֶּחָצֵר, וַתִּשָּׂא חֵן וְחֶסֶד לְפָנָיו. וַיָּקוּמוּ שָׂרֵי הַטַּבָּחִים אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ וַיֵּלְכוּ לְהָמִית אֶת אֶסְתֵּר [2], וַיּוֹשֶׁט לָהּ הַמֶּלֶךְ אֶת שַׁרְבִיט הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּיָדוֹ, וַתִּקְרַב אֶסְתֵּר וַתִּגַּע בְּרֹאשׁ הַשַּׁרְבִיט. ג. וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ מַה לָּךְ, אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה, וּמַה בַּקָּשָׁתֵךְ? עַד חֲצִי הַמַּלְכוּת וְתִנָּתֵן לָךְ. ד. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אֶסְתֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתֶּחֱרַד וַתֹּאמַר: אֵינִי מְבַקֶּשֶׁת דָּבָר מִמְּךָ, רַק אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב — יָבוֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לוֹ. ה. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: קִרְאוּ אֶת הָמָן וּמַהֲרוּ אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת אֶת דְּבַר אֶסְתֵּר. וַיָּבוֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשְׂתָה אֶסְתֵּר. ו. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר בְּמִשְׁתֵּה הַיַּיִן: מַה שְּׁאֵלָתֵךְ, אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה, וְיִנָּתֵן לָךְ וּמַה בַּקָּשָׁתֵךְ, עַד חֲצִי הַמַּלְכוּת וְתֵעָשׂ. ז. וַתַּעַן אֶסְתֵּר וַתֹּאמַר: שְׁאֵלָתִי וּבַקָּשָׁתִי. — ח. אִם מָצָאתִי חֵן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים לְפָנֶיךָ, וְאִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב לָתֵת אֶת שְׁאֵלָתִי וְלַעֲשׂוֹת בַּקָּשָׁתִי — יָבוֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן לְמִשְׁתֶּה שֵׁנִי אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לָכֶם, וּמָחָר אֶעֱשֶׂה כִּדְבַר הַמֶּלֶךְ [3] — וְלִשְׁלֹשָׁה דְבָרִים קָרְאָה אֶסְתֵּר אֶת הָמָן אֶל הַמִּשְׁתֶּה: הַדָּבָר הָאֶחָד, כִּי יָדְעָה אֶסְתֵּר וְרָאֲתָה בַּהֲרוֹג הָמָן אֶת הֲתָךְ, אֲשֶׁר הָלַךְ בִּשְׁלִיחוּת בֵּינָהּ וּבֵין מָרְדְּכַי, וַתֹּאמֶר: אַזְמִין אֶת הָמָן אֶל הַמִּשְׁתֶּה [4]. הַדָּבָר הַשֵּׁנִי: לְמַעַן אֶעֱקֹר הַשִּׂנְאָה מִלִּבּוֹ וְאָטִיל קִנְאָה בֵּינוֹ וּבֵין הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, כִּי יֹאמַר הַמֶּלֶךְ: מָה הוּא הַדָּבָר, אֲשֶׁר מִכָּל שָׂרַי קָרְאָה אֶסְתֵּר אֶל הַמִּשְׁתֶּה רַק אֶת הָמָן. וְהַדָּבָר הַשְּׁלִישִׁי: אָמְרָה אֶסְתֵּר — כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל עֵינֵיהֶם תְּלוּיוֹת בִּי כִּי אֲבַקֵּשׁ מֵאֵת הַמֶּלֶךְ לְהָמִית אֶת הָמָן; אֲבָל אַזְמִין אוֹתוֹ אֶל הַמִּשְׁתֶּה וְיֵהָפֵךְ לֵב בֵּית יִשְׂרָאֵל [5] וְיִפְנוּ בְעַצְמָם אֶל אֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם וִיבַקְשׁוּ רַחֲמִים מִלְּפָנָיו. ט. וַיֵּצֵא הָמָן בַּיּוֹם הַהוּא שָׂמֵחַ וְטוֹב־לֵב; וְכִרְאוֹת הָמָן אֶת מָרְדְּכַי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר בֵּית הַמֶּלֶךְ וְלֹא קָם וְלֹא זָע מִפָּנָיו, וַיִּמָּלֵא הָמָן עַל מָרְדְּכַי חֵמָה. י. וַיִּתְאַפַּק הָמָן וַיָּבוֹא אֶל בֵּיתוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶל אוֹהֲבָיו וְאֶל זֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ. יא. וַיְסַפֵּר לָהֶם הָמָן אֶת כְּבוֹד עָשְׁרוֹ וְרֹב בָּנָיו וְאֶת כָּל אֲשֶׁר גִּדְּלוֹ הַמֶּלֶךְ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר נִשְּׂאוֹ מֵעַל הַשָּׂרִים וְעַבְדֵי הַמֶּלֶךְ. יב. וַיֹּאמֶר הָמָן: אַף לֹא קָרְאָה אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עִם הַמֶּלֶךְ אֶל הַמִּשְׁתֶּה רַק אוֹתִי, וְגַם לְמָחָר אֲנִי קָרוּא אֵלֶיהָ עִם הַמֶּלֶךְ. יג. וְכָל זֶה אֵינֶנּוּ שֹׁוֶה לִי בְּכָל עֵת אֲשֶׁר אֲנִי רוֹאֶה אֶת מָרְדְּכַי הַיְּהוּדִי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ. יד. וַתֹּאמֶר לוֹ זֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ וְכָל אוֹהֲבָיו: בָּאֵשׁ לֹא תוּכַל לְהַפִּילוֹ [6], כִּי נִצַּל מִמֶּנָּה אַבְרָהָם אָבִיו, בַּחֶרֶב לֹא תוּכַל לַהֲמִיתוֹ כִּי נִצַּל מִמֶּנָּה יִצְחָק אָבִיו, בַּמַּיִם לֹא תוּכַל לְנַעֲרוֹ, כִּי נִצְּלוּ מֵהֶם מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּגֹב אֲרָיוֹת לֹא תוּכַל לְהַשְׁלִיכֵהוּ, כִּי נִצַּל מִתּוֹכוֹ דָּנִיֵּאל הַנָּבִיא. אֲבָל עֲשֵׂה עֵץ גָּבֹהַּ חֲמִשִּׁים אַמָּה, וּבַבֹּקֶר תֹּאמַר לַמֶּלֶךְ וְיִתְלוּ אֶת מָרְדְּכַי עָלָיו, כִּי עַד הֵנָּה לֹא נִסָּה אַף אֶחָד מֵהֶם בִּתְלִיַּת־עֵץ וְנִצָּל; וְאַחֲרֵי כֵן תָּבוֹא עִם הַמֶּלֶךְ אֶל בֵּית הַמִּשְׁתֶּה בְּשִׂמְחָה. וַיִּיטַב הַדָּבָר לִפְנֵי הָמָן וַיַּעַשׂ הָעֵץ.

(הֶמְשֵׁךְ יָבוֹא)

עברית מאת א. לובושיצקי

1) נמשלת כנסת ישראל ליונה. 2) כי באה אל החצר הפנימית לא קרואה. 3) ואגיד את שאלתי. 4) להוליכו שולל. 5) לחשוב כי בגדה בהם. 6) את מרדכי.

ג.

שַׁלְוַת־עֶרֶב. דְּמִי וָהָס.
מֵאֵי־מִזֶּה בָּא עוֹף וְטָס
מֵעַל רֹאשׁ מֹשֶׁה בַּחֲלַל הָרֹם
אֶל אֶרֶץ הַחֲלוֹם.

„הוֹ, אֶרֶץ־אָבוֹת! יְפֵה הַנּוֹף!
לוּ אוּכַל וּכְמוֹ זֶה הָעוֹף

כֹּה אָרוּם, אֵדֶא גַּם אֲנִי
לָאָרֶץ, אֶרֶץ־צְבִי...

הוֹ, אֶרֶץ־אָבוֹת!..." לְרַגְלֵי נְבוֹ
כְּאַרְיֵה רוֹבֵץ כָּל הַגּוֹי;
הַשֶּׁמֶשׁ רַד וְרַד הַלַּיִל
וּמֹשֶׁה נִבְלַע בַּצֵּל——

מְגִלַּת אֶסְתֵּר בְּתַרְגּוּם שֵׁנִי.

ד.

א. וּמָרְדְּכַי הַצַּדִּיק רָאָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֶת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה: כִּי (אַחֲרֵי) שֶׁשָּׁלַח הַמֶּלֶךְ [1] אֶל הֵיכַל ה׳ בְּיַד עֲבָדָיו הַצַּדִּיקִים חַגַּי, זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי, הַיּוֹשְׁבִים בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית וּמִתְנַבְּאִים שָׁם עַל הַחוֹמָה הַגְּדוֹלָה בִּירוּשָׁלַיִם, — וְאַחֲרֵי שֶׁנִּבְנוּ בָהּ שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם מִגְדָּלִים [2], שָׁלַח אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הָרָשָׁע וְהֵבִיאוּ מֵאָה וְעֶשְׂרִים וְשִׁבְעָה סוֹפְרִים מִמֵּאָה וְעֶשְׂרִים וְשֶׁבַע מְדִינוֹת, אִישׁ־אִישׁ מְגִלָּתוֹ וְסִפְרוֹ בְּיָדוֹ, וַיֵּשְׁבוּ בְּשַׁעֲרֵי שׁוּשָׁן וַיִּכְתְּבוּ וַיִּשְׁלְחוּ גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת עַל הַיְּהוּדִים וְעַל דָּתֵיהֶם. וְהָאִגֶּרֶת הָרִאשׁוֹנָה כָּתְבוּ בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ וַיַּחְתְּמוּהָ בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלָחוּהָ בְּיַד הָרָצִים. וְזֶה אֲשֶׁר נִכְתַּב בָּאִגֶּרֶת, וּבִצְעָקוֹת מָרוֹת כָּאֵלֶּה: מִמֶּנִּי, הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, לְכָל הָעַמִּים וְהָאֻמּוֹת וְהַלְּשׁוֹנוֹת הַיּוֹשְׁבִים בְּכָל הָאָרֶץ — שְׁלוֹמְכֶם יִרְבֶּה. אֲנִי מוֹדִיעַ לָכֶם, כִּי אִישׁ אֶחָד בָּא אֵלֵינוּ לֹא מִמְּקוֹמֵנוּ וְאַרְצֵנוּ, וַיָּבֹא לְהוֹסִיף עָלֵינוּ וּלְהִתְגַּבֵּר עַל שׂוֹנְאֵינוּ. חָקַרְנוּ אוֹתוֹ — וְהָמָן שְׁמוֹ בֶּן אֲגָג הַמֶּלֶךְ, בֶּן עֲמָלֵק הַגָּדוֹל בֶּן אֱלִיפַז בְּכוֹר עֵשָׂו, בֶּן אַלּוּפִים וּבַעַל נְכָסִים (וְאֶחָד) מֵעֲשִׁירֵי הָאֲרָצוֹת. וַיִּשְׁאַל מִמֶּנִּי שְׁאֵלָה קְטַנָּה וְקַלַּת־עֵרֶךְ; וַיַּגֵּד לִי עַל הַיְּהוּדִים וְעִנְיְנֵיהֶם, עַל דָּתֵיהֶם וְאִי־יָשְׁרָתָם, וַיֹּאמֶר לִי: „בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם שִׁשִּׁים רִבּוֹא הַגְּבָרִים (הָיוּ), וַאֲנִי אֶתֵּן לְךָ שִׁשִּׁים רִבּוֹא מָנֵי כֶסֶף, מָנֶה מָנֶה בְּעַד כָּל גֶּבֶר וָגָבֶר". וְאֶת הָעָם הַזֶּה מָכַרְתִּי לוֹ לְהָמִית, — וְלָכֵן אִכְלוּ וּשְׁתוּ וְשִׂמְחוּ, כְּמוֹ שֶׁאֲנִי אוֹכֵל וְשׁוֹתֶה וְשָׂמֵחַ. הָאוֹחֵז בַּקֶּשֶׁת — יַחֲזִיק בַּקֶּשֶׁת וְהָאוֹחֵז בַּחֶרֶב — יַחֲזִיק בַּחֶרֶב וּצְאוּ וְשִׁלְטוּ בָהֶם בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר בִּלְשׁוֹנֵנוּ, וְאַל תָּחוּסוּ לֹא עַל נְשִׂיאֵיהֶם וּמוֹשְׁלֵיהֶם וְלֹא עַל גְּדוֹלֵיהֶם וּקְטַנֵּיהֶם, כִּי אִם

1) כונתו לדריוש הסטספוס (אבי אחשורוש־קסרקסס), שהרשה לחדש את עבודת בית המקדש השני. 2) כלומר: אחרי שנתאשר מטעם מלכי פרס דבר שיבת ציון ותחית עם ישראל.

הָרֹג תַּהַרְגוּם וְאֶת כַּסְפָּם תָּבוֹזוּ אִישׁ אִישׁ לְעַצְמוֹ. כִּי מְמֻנֶּי
(צַו) לְכָל הָעַמִּים, הָאֻמּוֹת וְהַלְּשׁוֹנוֹת: בְּכָל מָקוֹם וּמָקוֹם
וּבְכָל מְדִינָה וּמְדִינָה וּבְכָל שֵׁבֶט וָשֵׁבֶט וּבְכָל מִשְׁפָּחָה וּבְכָל
עִיר וָעִיר, *אֲשֶׁר יִמָּצְאוּ שָׁם עֶבֶד יְהוּדִי אוֹ שִׁפְחָה יְהוּדִית
(בַּחַיִּים) — יִשָּׁחֲטוּ גְּדוֹלֵיהֶם עַל שַׁעֲרֵי הָעִיר הַהִיא, עַל אֲשֶׁר
לֹא מִלְּאוּ אֶת גְּזֵרַת הַמֶּלֶךְ; כִּי אֲנִי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ חָפֵץ אֲשֶׁר לֹא
יִמָּצֵא אַף יְהוּדִי (אֶחָד) עַל פְּנֵי מַמְלַכְתִּי. — וּבִרְאוֹת מָרְדְּכַי
אֶת הַגְּזֵרָה שֶׁנִּגְזְרָה וְאֶת הָאִגֶּרֶת שֶׁנֶּחְתְּמָה, וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו
מִלְּפָנָיו וּמֵאַחֲרָיו וַיִּתְכַּס בַּשַּׂק וַיִּתְפַּלֵּשׁ בָּאֵפֶר, וַיָּרֶם קוֹלוֹ
וַיֹּאמַר: אֲבוֹי, מָה רַבָּה גְזֵרָה זוּ שֶׁנִּגְזְרָה עָלֵינוּ, אֲשֶׁר גָּזַר
הַמֶּלֶךְ וְהָמָן! לֹא עַל הַחֲצִי גָּזַר וְאֶת הַחֲצִי הִשְׁאִיר, לֹא עַל
הַשְּׁלִישׁ וְהָרְבִיעַ; כִּי אִם עַל כָּל הַגֶּפֶן כֻּלָּהּ גָּזַר לְהַכְרִית
וְלַעֲקֹר אוֹתָהּ מִן הַשֹּׁרֶשׁ. — וְכַאֲשֶׁר רָאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת
מָרְדְּכַי הַצַּדִּיק, אֶת הַגָּדוֹל וְהֶחָשׁוּב שֶׁבָּהֶם, נִקְבְּצוּ כֻּלָּם
וַיָּבֹאוּ אֵלָיו עַד שֶׁהָיָה קָהָל גָּדוֹל וְעַם רַב מְאֹד, אֲשֶׁר לֹא
יִסָּפֵר (מֵרֹב). קָם מָרְדְּכַי עַל רַגְלָיו בְּתוֹךְ הַקָּהָל, עָנָה וְאָמַר
לָהֶם: „עַמִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל, הָאָהוּב וְהַיָּקָר לְאָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם!
הֲלֹא יְדַעְתֶּם אֶת אֲשֶׁר נִהְיָה, אִם לֹא שְׁמַעְתֶּם אֶת אֲשֶׁר
גָּזְרוּ עָלֵינוּ הַמֶּלֶךְ וְהָמָן לְהַאֲבִיד אוֹתָנוּ מֵעַל פְּנֵי הָאָרֶץ
וּלְהַשְׁמִידֵנוּ מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם? — אֵין לָנוּ מֶלֶךְ שֶׁנִּבְטַח בּוֹ, אַף
לֹא נָבִיא שֶׁיְּבַקֵּשׁ רַחֲמִים עָלֵינוּ; אֵין לָנוּ מָקוֹם לָנוּס אוֹ
מְדִינָה לְהִמָּלֵט שָׁמָּה, כִּי בְּכָל מָקוֹם וּמָקוֹם נֶחְתַּם עָלֵינוּ
וּלְכָל מְדִינָה וּמְדִינָה נִשְׁלְחָה (הָאִגֶּרֶת) עָלֵינוּ. הָיִינוּ כְּצֹאן
בְּלִי רוֹעֶה וְכָאֳנִיָּה בְּלִי חוֹבֵל; הָיִינוּ כִּיתוֹמִים בְּאֵין אָב
וְכְיוֹנְקִים אֲשֶׁר מֵתָה עֲלֵיהֶם אִמָּם!..." בָּעֵת הַהִיא הֶעֱלוּ אֶת
אֲרוֹן־הַקֹּדֶשׁ אֶל שַׁעֲרֵי שׁוּשָׁן וַיּוֹצִיאוּ עָלָיו סֵפֶר־תּוֹרָה
לָבוּשׁ־שַׂק וּמְפֻלָּשׁ בָּאֵפֶר וַיִּקְרְאוּ בוֹ: „בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ כֹּל
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשַׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ
בְּקֹלוֹ — כִּי אֵל רַחוּם ה' אֱלֹהֶיךָ, לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ
וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת בְּרִית אֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם"[1]. קָם מָרְדְּכַי
עַל רַגְלָיו בְּתוֹךְ הַקָּהָל, עָנָה וְאָמַר לָהֶם: עַמִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל,
עַם אָהוּב וְיָקָר לִפְנֵי אֱלֹהָיו! נָקוּמָה וְנֵרָאֶה מֵאַנְשֵׁי נִינְוֵה:
כַּאֲשֶׁר נִשְׁלַח אֲלֵיהֶם יוֹנָה בֶּן אֲמִתַּי הַנָּבִיא (לְנַבֵּא) כִּי תֵהָפֵךְ
הָעִיר, וּבְהַגִּיעַ דְּבַר (הַנְּבוּאָה) אֶל מֶלֶךְ נִינְוֵה קָם מֵעַל כִּסֵּא
כְבוֹדוֹ וַיָּסַר אֶת כֶּתֶר מַלְכוּתוֹ מֵעַל רֹאשׁוֹ, וַיִּתְכַּס בַּשַּׂק
וַיִּתְפַּלֵּשׁ בָּאֵפֶר וַיִּקְרָא בְּנִינְוֵה וַיֹּאמַר „מִטַּעַם הַמֶּלֶךְ וּגְדֹלָיו
לֵאמֹר: הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה, הַבָּקָר וְהַצֹּאן אַל יִטְעֲמוּ מְאוּמָה,
אַל יִרְעוּ וּמַיִם אַל יִשְׁתּוּ; וְיָשֻׁבוּ אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וּמִן
הֶחָמָס אֲשֶׁר בְּכַפֵּיהֶם, וְשָׁב וְנִחַם הָאֱלֹהִים מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְלֹא
נֹאבֵד". וַיִּנָּחֶם הָאֱלֹהִים עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לָהֶם
וְלֹא עָשָׂה. וְגַם אֲנַחְנוּ נַעֲשֶׂה כָּהֶם: נִקְרָא צוֹם וְנִגְזֹר תַּעֲנִית
כִּי גָלִינוּ מִירוּשָׁלַיִם... וַיִּקְרַע מָרְדְּכַי אֶת בְּגָדָיו, וַיִּלְבַּשׁ שַׂק
וַיֵּשֶׁב בֶּעָפָר וַיִּתְפַּלֵּשׁ בָּאֵפֶר וַיָּחֶל לְהוֹרִיד דִּמְעוֹת, וְכֵן אָמַר

1) דברים ד. 2) דברים כ"ח.

בְּרֵאשִׁית בִּכְיָתוֹ „צַר לִי עֲלֵיכֶם, בֵּית יִשְׂרָאֵל, מִגְּזַר־דִּין זֶה
שֶׁנֶּחְתַּם עֲלֵיכֶם". וַיֵּצֵא בְּתוֹךְ הָעִיר וַיִּזְעַק זְעָקָה גְדוֹלָה
וּמָרָה. — ב. וַיָּבוֹא לִפְנֵי שַׁעַר הַמֶּלֶךְ מִפְּנֵי הַגְּזֵרָה שֶׁנִּגְזְרָה,
כִּי לֹא יָבֹא אִישׁ אֶל שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בִּלְבוּשׁ־שָׂק. וְהָיָה
אִישׁ יִשְׂרָאֵל הוֹלֵךְ אֶל אִישׁ נָכְרִי וְאָמַר לוֹ: מְבַקֵּשׁ
אֲנִי מִמְּךָ לִהְיוֹת לְךָ — אֲנִי וּבָנַי וְאִשְׁתִּי לַעֲבָדִים וּבִלְבַד
שֶׁנִּנָּצֵל מִן הַמָּוֶת הַזֶּה. אָמַר לוֹ הָאִישׁ הַנָּכְרִי לָאִישׁ
הַיִּשְׂרְאֵלִי: הַאִם לֹא רָאִיתָ מַה שֶּׁכָּתוּב בְּדַת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ,
כִּי כָל אִישׁ מֵאֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁיִּמָּצֵא בְּבֵיתוֹ אִישׁ יְהוּדִי יוּמַת
כָּמוֹהוּ?! — אָז יֵלֵךְ לוֹ הָאִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי וְיָשׁוּב לְבֵיתוֹ בְּצָרָה
גְדוֹלָה. בָּעֵת הַהִיא נִתְקַיֵּם עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל מַה שֶּׁכָּתוּב
בְּסֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה: „וְהִתְמַכַּרְתֶּם שָׁם לְאֹיְבֵיכֶם לַעֲבָדִים
וְלִשְׁפָחוֹת — וְאֵין קֹנֶה." — וּבְכָל יוֹם וָיוֹם הָיָה כָל אִישׁ וָאִישׁ
הוֹלֵךְ וְקוֹרֵא אֶת דַּת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וּמִמֶּנָּה הָיוּ יוֹדְעִים
כַּמָּה (יָמִים) נִשְׁאַר לָהֶם עוֹד לִחְיוֹת בָּעוֹלָם. וְאָז נִתְקַיֵּם עַל
בֵּית יִשְׂרָאֵל מַה שֶּׁכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה: „וְהָיוּ חַיֶּיךָ תְּלֻאִים
לְךָ מִנֶּגֶד וּפָחַדְתָּ יוֹמָם וָלַיְלָה וְלֹא תַאֲמִין בְּחַיֶּיךָ; בַּבֹּקֶר
תֹּאמַר: מִי יִתֵּן עֶרֶב, וּבָעֶרֶב תֹּאמַר: מִי יִתֵּן בֹּקֶר — מִפַּחַד
לְבָבְךָ אֲשֶׁר תִּפְחָד וּמִמַּרְאֵה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר תִּרְאֶה. ג. וּבְכָל
מְדִינָה וּמְדִינָה וּבְכָל מָקוֹם וּמָקוֹם אֲשֶׁר דְּבַר הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ
מַגִּיעַ, אֵבֶל כָּבֵד לַיְּהוּדִים וְצוֹם וּבְכִי וִילָלָה וּמִסְפֵּד, וְשַׂק
וָאֵפֶר יֻצַּע לָרַבִּים. ד. וַתָּבוֹאנָה נַעֲרוֹת אֶסְתֵּר וְסָרִיסֶיהָ
וַיַּגִּידוּ לָהּ, וַתִּתְחַלְחַל הַמַּלְכָּה מְאֹד, וַתִּשְׁלַח בְּגָדִים לְהַלְבִּישׁ
אֶת מָרְדְּכַי וּלְהָסִיר שַׂקּוֹ מֵעָלָיו, וְלֹא קִבֵּל. ה. וַתִּקְרָא אֶסְתֵּר
לַהֲתָךְ, אֶחָד מִסָּרִיסֵי הַמֶּלֶךְ הָעוֹמֵד לְפָנֶיהָ, וַתְּצַוֵּהוּ עַל
מָרְדְּכַי לָדַעַת עַל מַה זֶּה וְעַל מַה זֶּה. ו. וַיֵּצֵא הֲתָךְ אֶל
מָרְדְּכַי אֶל רְחוֹב הָעִיר אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר הַמֶּלֶךְ. ז. וַיַּגֶּד לוֹ
מָרְדְּכַי אֵת כָּל אֲשֶׁר קָרָהוּ וְאֵת פָּרָשַׁת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר אָמַר
הָמָן לִשְׁקוֹל עַל גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ בַּיְּהוּדִים לְאַבְּדָם. ח. וְאֶת פַּתְשֶׁגֶן
כְּתָב הַדָּת אֲשֶׁר נִתַּן בְּשׁוּשָׁן לְהַשְׁמִידָם נָתַן לוֹ לְהַרְאוֹת אֶת
אֶסְתֵּר, וּלְהַגִּיד לָהּ וּלְצַוּוֹת עָלֶיהָ לָבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ לְהִתְחַנֶּן
לוֹ וּלְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו עַל עַמָּהּ. ט. וַיָּבוֹא הֲתָךְ וַיַּגֵּד לְאֶסְתֵּר אֵת
דִּבְרֵי מָרְדְּכָי. י. וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַהֲתָךְ וַתְּצַוֵּהוּ אֶל מָרְדְּכָי:
יא. „כָּל עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וְעַם מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ יוֹדְעִים, כִּי כָל אִישׁ
וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יָבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אֶל הֶחָצֵר הַפְּנִימִית, אֲשֶׁר לֹא
יִקָּרֵא, אַחַת דָּתוֹ לְהָמִית, לְבַד מֵאֲשֶׁר יוֹשִׁיט לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת
שַׁרְבִיט הַזָּהָב וְחָיָה; וַאֲנִי הִנְנִי שְׁלֹשִׁים יוֹם מִתְפַּלֶּלֶת לְמַעַן
אֲשֶׁר לֹא יִדְרְשֵׁנִי הַמֶּלֶךְ, כִּי בִּהְיוֹתִי בְּאָמְנָה אִתְּךָ הָיִיתָ
אוֹמֵר לִי: כָּל אִשָּׁה מִבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַנִּשֵּׂאת מֵרְצוֹנָהּ לְאִישׁ
נָכְרִי — אֵין לָהּ חֵלֶק וְנַחֲלָה בֵּין שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל". — וְיַעַן אֲשֶׁר
הָיָה (הֲתָךְ) שָׁלִיחַ בֵּין אֶסְתֵּר וּמָרְדְּכַי קָצַף הָמָן עָלָיו וַיְמִיתֵהוּ.
יב. וַיַּגִּידוּ לְמָרְדְּכַי בִּכְתָב אֵת דִּבְרֵי אֶסְתֵּר. יג. וַיֹּאמֶר מָרְדְּכַי
לְהָשִׁיב דָּבָר לְאֶסְתֵּר: אַל תְּדַמִּי בְנַפְשֵׁךְ וְתֹאמְרִי: אֲנִי

„הכוכב"

ירחון מדעי ספרותי לבני הנעורים

הוצאת „אביב" ורשה. **מערכת א. לובושיצקי.**

יצאו לאור ונמצאים למכירה שלש החוברות הראשונות וזה תכנן:

חוברת ניסן: 1) כנור-עלומים (שיר, מעזבון המשורר) — י. ל. פרץ / 2) מגלת אסתר בתרגום שני, עברית מאת א. לובישיצקי / 3) גן-עדן לילדים (אגדה) תרגום מאנגלית א. ל. יעקבוביץ / 4) עוף הסער (שיר)—מ. גורקי תרגום ל' / 5) כויה (ספור)—יכנה"ז / 6) מלך יהודה (רומן ביבלי)—א. טרמפה / 7) ילדי האדמה—ש. ט. קנטורוביץ / 8) חלכאים (שיר)—מ. גולדנברג / 9) הסבא ונכדיו (חזון)—ע. נ. פרענק / 0') תולדות הפירמידה—א. בן-אורי / 11) החפירות החדשות במצרים—דבורה / 12) ירושלימה—(ספורי מסע)—אוגוסט פרנקל, מעובדים ע"י י. ברקמן / 13) תנועת האספורט אצל היהודים—ש. דנציג / 14) תמנת סרח (שיר)—י. הפטמן / 15) כרוניקה חדשית—י. ח. זגרודסקי / 16) אזכרות (פרץ, נורדו, בן-יהודה)—יח"ז / 17) מנגינה לשיר העם „ציון ציון"—ד. ברוין / 18) ביבליוגרפיה, חידה, בדיחות, חדשות באספירט, תמונות וציורים: פרץ, נורדו, בן-יהודה, חברי „המכבי" בתל-אביב, נבוכדנצר הראשון; עוף-הסער, אינקויזיציה.

חוברת אייר: 1) אקדמות (לחג השבועות)—עברית מאת ש. ש. קנטורוביץ / 2) מגלת אסתר בתרגום שני (ב, ג)—א. לובושיצקי / 3) מות אלכסנדר הגדול—(תרג')—ד. לפידות / 4) ויהי בהודים מלך (בלדה) — מ. גולדנברג / 5) גן-עדן לילדים (סוף) — א. ל. יעקבוביץ / 6) מלך יהודה (רומן ביבלי)—א. טרמפה / 7) הנגון (אגדה)—ל. חזן / 8) יונת-אלם (שיר)— הרון-אל-חמד / 9) ספורי-יצירה — יצחק קצנלסון / 10) קופרניקוס—דבורה. / 11) ידיעות מדעיות (יח"ז והמערכת) / 12) כרוניקה חדשית—י. ח. זגרודסקי / 13) שלום עליכם (אזכרה)—יח"ז / 1) ההתעמלות ש. דאנציג / 15) חדשות באספורט—ש. ד—ג. / 16) חידה, בדיחות ועוד. תמונות וציורים: קופרניקוס, שלום עליכם, חברי „המכבי" בקונגרס הקרלסבדי, על חרבות ירושלים, מדרגות ההתעמלות.

חוברת סיון: I ספרות יפה: 1) ארץ אבות (שיר)—יצחק קצנלסון / 2) מגלת אסתר בתרגום שני—עברית מאת א. לובושיצקי / 3) עיר הנחשת (אגדה) — תרגום דבורה לפידות / 4) בניד צמרות (שיר)—מ. טשודנר / 5) בחצי שעה (אגדה)—מ. ח. ליס / 6) הקוף והצב (משל) א. אלמאליח / 7) משלי שועלים (א)—ר' ברכיה הנקדן / 8) מלך יהודה (רומן ביבלי)—א. טרמפה.

II. למען הקטנים: 9) המנגן הקטן (שיר)—הרון-אל-חמד / 10) יסודות בית המקדש (אגדה) — בת-ציון / 11) מעשה באפרת שבקש לו אם אחרת — לוין-קיפניס / 12) גמדים (שיר)—מ. קונופניצקא / 13) הירח והחיט (מעשיה)—תרגום בצלאל / 14) אביב (שיר)—ד. צמח / 15) חידה לקטנים—י. ורשביק.

III. החלק המדעי-הפובליציסטי: 16) ספורי תוספות יו"ט—מעובדים ע"י י. קנטור / 17) טפות נודדות—מ. גולדנברג / 18) ירושלימה—אוגוסט פרנקל / 19) קופרניקוס — דבורה / 20) מגניט (מאמר מדעי) — פ. קנטורביץ / 21) כדור הרגל—ש. דנציג / 22) כרוניקה חדשית—יח"ז / 23) חדשות מדעיות—הנ"ל / 24) חדשות באספורט, פתרונים, בדיחות, מודעות (על המעטפה).

ציורים: א) משה, ב) חרבות בית-אל, ג) המנגן הקטן ד) כתל המערבי, ה) תמרים, ו) ציורי מגניט, ז) חברי „מכבי" „ובר-כוכבא" בורשה, ח) תרשים כדור הרגל, ט) פתרון החידה.

לחוברות הבאות של „הכוכב" מוכנים בתיק המערכת, בין יתר הדברים, היצירות הללו:

I מחלקת הספרות היפה: 1) ירושלים נצלה! (ציור היסטורי מימי חזקיה)—א. צוויג, תרג' י. רוזנבוים / 2) מלך יהודה (רומן ביבלי)—א. טרמפה, תרג' בן-אורי / 3) מגלת אסתר בתרגום שני (סוף)—עברית מאת א. לובושיצקי / 4) מגלת אליעזר ונפתלי (ספור מימי השופטים)—מעובד ע"י א. בן-דוב / 5) המכשפה והבעש"ט (אגדה)—ש. נ. מייזלש / 6) הנבל (מחזה לנערים מחיי ההוה)—משה ספיר / 7) בפרוץ הסער (ספור מערב מלחמת העולם)—י"ח זגרודסקי / 8) שיר השירים (פיאמה ביבלית)—א. קופרין, מעובדת ע"י א. לובושיצקי / 9) ספורים ומשלים מאת פנלון—תרגום א. ל. יעקוביץ / 10) שלשת השבועות (זכרונות מימי הילדות)—מ. ח. ליס / 11) מות מיכה (מכתבי מורה פוזנני)—ש. שנקביץ, תרגום ת. נוטקובסקי / 12) דבורה מתחת לתומר—ת. הרצל תרגום ש. ל. גורדון / 13) הגבעונים (מחזה ביבלי)—ש. ש. קנטורוביץ / 14) הפרס (מעשה שהיה)—זרח זוקובסקי / 15) אל אוגוסטוס קיסר—מאת הורציוס, תרג' נ. נ. שפירא (המנוח) / 16) פטקא במעון הקיץ—א. אנדרייב, תרג' מ. ל. / 17) נתפסת (ספור מחיי ההוה בא"י)—ל. קיפניס / 18) השמחה (אגדה)—ל. חזן / 19) אגדה עתיקה—פ. קנטורוביץ / 20) מספורי החדר (מעזבון המשורר)—י. ל. פרץ / 21) שוליימן וגמלו—מ. גולדנברג / 22) היון (זכרונות) ח"י קצנלסון / 23) סולון בלודיה—ת. הירצל, תרגום א. מטרפוליטנסקי / 24) חיי יהודי ומותו (ספור)—א. קרוקובסקי, תרג' בצלאל / 25) מעשה בקו-שמש (אגדה) — א. גלמן / 26) הנסיון—הנ"ל / 27) ספורי המצרים—ש. מלצקי / 28) מעשיות עתיקות—א. בן-דוב.

II למעז הקטנים: 1) ספורי ירושלים (שיחות ואגדות)—בת-ציון וא. פרושנסקי / 2) המלאך-הפרח—ח. רבינוביץ / 3) הרואה את הנולד—הנ"ל / 4) יוסף ואחיו (מחזה ביבלי)—א. בן-דוב / 5) הגר (מחזה ביבלי)—א. וינברג / 6) העורבה החכמה (מעשיה)—ל. קיפניס / 7) היורה (מעשיה)—הנ"ל / 7) בן-בקר שנהפך לבן-אדם—י. ברקמן / 8) הזאב הפחדן (מעשיה)—ז. זוקובסקי / 9) הטיול הראשון (ציור)—מ. גולדנברג / 10) שני תלמידים (ספור)—א. בן-דוב / 11) ספורי פנלון—תרג' א. ל. יעקוביץ / 12) קטיפה וגוריה—ל. קיפניס / 13) דינר-זהב—ז. זשוקובסקי / 14) שירים ומשלים (לנערים ולילדים) מאת: בן-אורי, יחיאל בודנשטיין, ברכיה הנקדן, מ. גולדנברג, הרון-אל-חמד, י. הנדלזלץ, י. הפטמן, מ. גולדנברג, י. ל. פרץ, לוין-קיפניס, ש. קנטורוביץ, דוד צמח, ש. שיינפין ועוד.

III החלק המדעי: 1) מארץ ישראל (רשימות וציורים)—ד"ר מ. זגרודסקי / 2) ירושלימה (ספורי מסעות)—אוגוסט פרנקל, תרג' י. ברקמן / 3) כבוש מקסיקה (ספור)—גרנסטרם, תרג' דבורה / 4) ספורי תוספות יו"ט—מעובדים ע"י י. קנטור / 5) האלקטרון פ. קנטורוביץ / 6) ספורי הטבע—ח. צרנבסקי וי"א הנדלזלץ / 7) תולדות סטנלי—תרג' ש. ניסנבוים / 8) מיכל אנדזלו—תרג' י. קלרר / 9) השבויים בקוקז—ק. די-מנסטר, תרג' ישראל וינברג / 10) ארבעת השלוחים (ציור היסטרי)—יקיר ורשבסקי / 11) שלשת הרועים (רש"י, רמב"ם ר' יהודה הלוי)—מ. קפלן / 12) ר' יהודה הנשיא (רשימה היסטרית)—א. פרושנסקי / 13) גר צדק (מפנקס העיר וילנא)—י"א לזרוביץ / 14) בקרת וביבליוגרפיה—יוסף שופמן / 15) מאמרים וחדשות בעולם האספורט—ש. דנציג / 16) כרוניקה חדשית—י. ח. זגרודסקי / 17) חדשות מדעיות—הנ"ל / 18) בדיחות, הלצות, חידות, חליפות-מכתבים בין הקוראים, ציורים, תמונות וטעמי זמרה.

הוצאת „אביב" ורשה. | מערכת א. לובושיצקי.

שנה ראשונה | סיון תרפ"ג | חוברת ג'

יצחק קצנלסון.

אֶרֶץ אָבוֹת.

א.

אַרְבָּעִים שָׁנָה נָשָׂא בְּעֹל,
כִּתֵּת רַגְלָיו בְּמִדְבַּר־חוֹל,
הָלַךְ בְּרֹאשׁ הָעָם הָרָב
וְהָיָה לוֹ לְאָב.

הִתְעַנָּה יַחַד עִם הָעָם.
אַךְ תַּם הַדֶּרֶךְ, הִנֵּה תָם!
הַדֶּרֶךְ הָיָה קָשֶׁה מְאֹד,
וְהוּא לֹא יֶאֱרַךְ עוֹד

הֵן זֶה הוּא נְבוֹ, נְבוֹ הָהָר!
הוּא זָר לָעָם וְאֵינוֹ זָר,
עַל שִׂיאוֹ שָׁם, עַל מְרוֹם הַשִּׂיא
נִשְׁקֶפֶת אֶרֶץ־צְבִי.

וּמֹשֶׁה — אֵל מְצַוֶּה לוֹ:
„עֲלֵה, עֲלֵה עַל הַר נְבוֹ,
עַל רֹאשׁ הָהָר הַזֶּה עֲלֵה
וְאֶת הָאָרֶץ רְאֵה!

„עֲלֵה וּרְאֵה! רַק רְאוֹת, רְאוֹת
אַתָּה יָכוֹל אֶרֶץ זֹאת..."
הָאָרֶץ כֹּה נִכְסַפְתָּ לָהּ
וְאֵלֶיהָ אֵינְךָ בָא...

ב.

בְּעַרְבוֹת־מוֹאָב לְרַגְלֵי נְבוֹ
כְּאַרְיֵה רוֹבֵץ כָּל הַגּוֹי,
וְעַל שִׂיא הָהָר הַזֶּה הָרָם
בֶּן־עַמְרָם עוֹמֵד שָׁם;

מֵאָז הַבֹּקֶר עַד כְּלוֹת יוֹם
עַל רֹאשׁ הַפִּסְגָּה יַעֲמֹד דֹּם.
אֶרֶץ־אָבוֹת! הִנֵּה הִיא —
הוֹי, אֶרֶץ, אֶרֶץ־צְבִי!...

הַשֶּׁמֶשׁ צוֹלֵל בְּאֵשׁ וָדָם —
הֵן זֶה הַגִּלְעָד! וְשָׁם, וְשָׁם...
שָׁם גְּבוּל בִּנְיָמִין וִיהוּדָה יְהִי —
הוֹ, אֶרֶץ, אֶרֶץ־צְבִי!

נְבוֹ הָהָר כֻּלּוֹ יְקוֹד,
וּמֹשֶׁה עוֹמֵד, עוֹמֵד עוֹד,
וְלוֹהֲטוֹת שְׁתֵּי עֵינָיו זִיו
וּמִלָּה אֵין בְּפִיו...

„וְשָׁם — אֶפְרַיִם יֵשֵׁב שָׁם...
הוּא וְיֶתֶר שִׁבְטֵי־עָם,
רַק אֲנִי אֶשָּׁאֵר פֹּה —
לֹא אוּכַל שָׁמָּה בוֹא...

מחיר החוברת 3.000 מרק

הוצאת „אביב״ ורשה — מערכת א. לובושיצקי.
שנה ראשונה — סיון — תרפ״ג

תכן החוברת:

מאת המערכת:

הנגו מודיעים בזה את ידידי ירחוננו הרבים, כי החלטנו להקציע מדור מיוחד לילדים בני תשע — שתים עשרה בשם „למען הקטנים״ (כלו מנוקד) בתוך „הכוכב״ גופא, במקום „בן-הכוכב״, שאמרנו להוציא, מטעמים ונימוקים אלו: 1) השעה היא שעת-משבר קשה לעתונות העברית, שני ירחונים מיוחדים — בכל נחיצותם הפדגוגית — היו יכולים להביא את הוצאתנו לפזור הכחות החמריים והרוחניים; 2) קוראי „הכוכב״ ומעריציו הרבים דורשים להרבות בחומר מנוקד, כדי להקל את הקריאה גם על הקורא הצעיר; אולם חומר מנוקד כזה גורר אחריו הוצאות מרבות חדשות, ובהתאם לשתי הדרישות ההכרחות הללו החלטנו לעשות את הוצאתנו לחטיבה אחת ולבית חנוך אחד לכל בני נעורינו.

בזה הננו מביעים את תודתנו העמוקה לכל המורים העברים והעסקנים הצבוריים שבעזרתם סלל לו „הכוכב״ נתיב רחב בזמן קצר כזה. תודתנו היותר מתאימה להם תהבטא בזה, שנוסיף לשכלל את ירחוננו לפי הערותיהם הצודקות, בכדי „שהכוכב״ יגיע באמת לגדר השלימות.

חוברת תמוז (מוקדשת לזכרון הרצל) נמסרה לסידור

הכתבת לכל עניני המערכת: Redakcja „Hakochab" Warszawa, Nowolipki 27. m. 28.
להזמנות והתימה: Tow. Wydawnicze „CENTRAL" Warszawa, Nowolipki 7.

מכשיר ומטרתם—להקטין את שטף הדם לחלק הגוף העליון, ביחוד אל המח והריאה ולהקל על פעולות הלב.

החלק הראשי של השעור:

ב. „הקשת" — אלה הם תרגילים קשים של הגב, הידים והכתפים. התרגילים האלה מישרים את השכם וביחוד את החוליות בחלק החזה, מזַקפים את הגב ומרחיבים את בית-החזה. תרגילי „הקשת" חשובים מאד בעד התלמידים, מפני שהם יושבים שחוח על ספסלי בית-הספר וכפופים על גבי ספריהם.

ג. „תרגילים בתליה" — הם נעשים בשעה שהמתעמלים נתלים בידיהם במכשיר (סֻלָּם או קוֹרָה). מתפתחים כאן ביותר שרירי הידים ומתרחבות צלעות החזה.

ד. תרגילים של שויון המשקל המשפיעים גם על השקטת פעולות העצבים.

ה. תרגילים של שרירי הבטן והגב, שערכם המדיציני הוא חשוב מאד.

ו. מהלך וריצה. מתגברות כאן פעולות הלב והנשימה, פעולות הגוף מגיעות עד לנקודה הנבוהה בקו העקום, ובכדי לתת מנוחה קלה לגוף העיף עורכים את המהלך, ואחרי זה תרגילי נשימה.

ז. תרגילי השרירים של צדי גוף האדם.

ח. קפיצה חפשית או מרכבת. התאמצות הגוף, העיפות והיגעות מתגברות עד מאד.

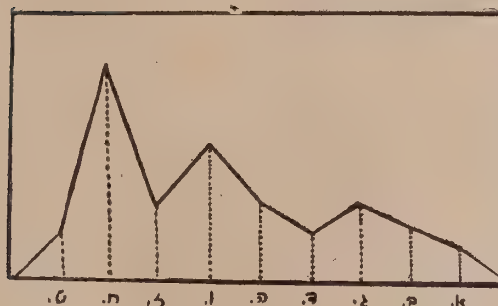
ט. קבוצת תרגילים מרגיעים, המתקנים את הנשימה ומשקיטים את פעולות הלב. אלה הם תרגילים קלים של הידים, הגו והרגלים ותרגילי נשימה.

בתכנית השעור הזה, שנמשך כחמשים רגעים, נכרת אותה הנטיה לעבר בהדרגה מן התנועות היותר קלות ופשוטות אל תרגילים יותר קשים ומרכבים, ואחרי זה לרדת ולשוב עד לתרגילים קשים שנעשים בלי התאמצות גופנית יתרה.

בשעור זה ביחוד חשובים התרגילים, העלולים לישר את גבו של המתעמל ובאופן כזה לסַגל לו עמידה יפה ונכונה.

מכשירי ההתעמלות השוידית שונים מהמכשירים הגרמניים. בה בשעה שתרגילי ההתעמלות הגרמנית מקבלים את אָפְיָם ע"י המכשיר, בהתעמלות השוידית משמש המכשיר אך ורק בתור אמצעי למטרה — לתת תנועה לקבוצת שרירים ידועה, כמו שדורשת תכנית השעור. התרגילים של ההתעמלות השוידית נעשים לאט לאט, כל תנועות הגוף הן מדויקות ביותר, יפות ובטוחות, ובזה הן שונות מהתרגילים המהירים והפזיזים של השיטה הגרמנית.

אחרי כל שעור התעמלות נערכים משחקי תנועה שנחשבים לאמצעי חשוב להתפתחות הגוף והרוח. המְשַׂחֲקִים מכניסים ללב המתעמלים את החדוה, השמחה וההתעוררות ומפתחים בם את ידידותם והכרתם החברתית. ולכן מרבים הם להשפיע על השתלמות רוחם ותכונת נפשם של הצעירים.—

מדרגות ההתעמלות.

נסדר בדפוס קורנגדז ורזנבלד, פיוטרקוב.

נדפס בדפוס „גלובוס" ורשה, נלבקי 11, טעל. 18—216

ידיעות מדעיות.

לפני אלף ושמונה מאות וששים שנה התגעש הר-הגעש וזוב באיטליא, וירק בשך שלשת ימים שפעת להב, וגפרית, ואבני-אש ואפר קודח, אשר הביאו מות וכליון על הרבה ערים וכפרים מסביב. בין הערים אשר כבו תחת עבה האפר והלבה, היתה גם העיר הנחמדה והעשירה פומפיא. במאה העברה החלו לחפור ולהסיר מעל העיר את שכבת האפר והחצץ ויגלו המון בתים ואפדנים, עם כל העשר אשר בהם, וכל הכלים והחפצים בתבניתם הראשונה, גם פגרי האנשים, אשר גופותם לא נרקבו, אך נתקשו תחת הדשן, וישארו כמו ברגע הנחנקם מן האד המחניק שמלא את האויר ברגעי ההפכה.

מלאכת החפירה הולכת ונמשכת בלי הרף, תחת השגחת מלומדים, וזה מקרוב הסירו את הגלים מעל חלק חדש של העיר — כנראה: מקום המסחר והחרשת. החפירה נעשתה בזהירות גדולה — ועל כן לא נשחת אף מעט מן החפצים ומן חבנינים, והם עומדים לפנינו בכל שלמותם, כמו לפני אלפי השנים.

הבתים שנחשפו עתה מקושטים במעקות ובטירסות, ובחצרותם — מערכת עמודים ומזרקות מים וגגות. גגותיהם שטוחים ממעל לרחוב, להיות מחסה מגשם בחרף ומשמש בקיץ. בבתים — הרבה הניות עם שירי סחורות שונות, ובתעונות — כלים שונים, גם פסילים וציורים רבים על הקירות. בבית-משתה אחד נמצאו על השלחן צלוחיות וכוסות למשתה יין, גם קלחת לחמם היין. בקרבת בית-המשתה חשבו חנות לממכר תכשיטים ואבני-חן. בבית אחר גלו גן-תפארה ובאמצעיתו באר, שהמים זורמים עתה ממנה דרך הצנורות העתיקים שנשארו שלמים עוד בבית אחר נמצאו שלדי שני אנשים כפופים על תיבה פתוחה האוצרת בתוכה חמש מאות מטבעות. — מתחת הגלים חשפו עוד עתיקות יקרות, אשר לא תשבע העין מראתן. — החפירה הולכת ונמשכת, ומקוים לגלות עוד המון דברי חפץ וחמודות עתיקות-יומין.

באמריקא התרחב עתה השמוש בתליפון בלי-חוטים אשר קראו לו בשם „רב וטקיסטינק". חמכונה עולה בזול: רק חמשים דולר, ובעזרתה יכל האדם לבא בדברים עם כל המוסדות, ואפילו עם בית-האוצר לשמוע המנגינות. ה„כר טקסט נג" נמצא עתה כמעט בכל בית באמריקא. ביחוד רבה תועלתה בעד הדרים בחוות, הרחק מן הישוב, כי בעזרתו יוכלו להתקשר בכל יום אל העולם הגדול. — ההמצאה החלה לעבור גם לארצות אחרות וכבר הגיעה גם לאשכנז.

(רעד-האדמה הגדול בחינא). אך זה עתה באו ידיעות מפרטות על אדות רעד-האדמה הגדול, שהיה באחת המדינות הרחוקות בחינא — מדינת קנסו על גבול טיבט — בט"ז דצמבר 1922. הוא היה רעשה בלילה, והרעש היה נורא מאד. כמאתים אלף איש נהרגו או נבלעו חיים באדמה. הרים גבוהים נעו ויפלו אל אל העמקים כביבם, ויכסו את כל היקום. נחלים רבים נעתקו ממקומם; ערים וכפרים רבים נמחקו מעל פני הארץ. הרעש היה על שטח 500 קילומטר מרובעים.

(טיליסקופ ענקי) עד כה היה הגדול בטיליסקופים — שמשתמשים במו החוזים בכוכבים — זה של הורקר, אשר קוטבו עולה 100 סנטימטר אנגליים. המהנדס ח. ה. פריץ יסד עתה לא הרחק מוואנקובר בית-מצפה (אבסרוואטורים) חדש, ובו הוא מעמיד טיליסקופ ענקי, שקוטבו עולה עד 304 סנטימטר, או עשר רגל טיליסקופ זה עולה בסך 300,000 דולרים!

(המצאה חדשה של עדיסון) גאון הממציאים עדיסון המציא בעת האחרונה תלפון חדש, אשר יתכן לדבר בו במרחק גדול ויחד עם זה לראות את פני האיש מדבר. כבר נעשו הנסיונות הראשונים בתלפון החדש, ומקוים כי בקרוב יתרחב שמושו בעולם.

— המלומדת קירי-סקלודובסקא, שהמציאה את חמר הרדיום, הודיעה, כי מעתה ימצא החמר היקר הזה (שמשתמשים בו לצרכי רפואה) במדה מספיקה, כי מצאו בסביבות קונגו באפריקא גושי עפר המכילים בתוכם הרבה רדיום.

— בדרך שובו מארץ-ישראל בא למדריד הפרופיסור אינשטיין. המלומד הגדול נתקבל בעיר בירת ספרד בכבוד מאד נעלה. המלך אלפונס כבדהו באות-הצטינות וימנהו לחבר האקדימיא למדעים ולסופרה מחוץ-לארץ. בשעת קבלת-הפנים הנהדרה לכבוד האורח הודיע שר ההשכלה, כי ממשלת ספרד תתן מאוצר המלוכה כל ההוצאות הקשורות במחקרים המדעיים של הפרופיסור אינשטיין.

— בעשירי למרץ חגג בברלין את יום-הולדתו החמשים הסיפר האשכנזי-היהודי יעקב ווסרמן, אשר עשה לו שם גדול בספורן שבהם ונגע גם בשאלת היהודים, ביחוד בספורו הגדול „היהודים בצירנדורף" ובספורו „תולדות רינאטא פוקז הצעירה". בימי עלומיו היה ווסרמאן רחוק מענני עמו, ואולם במשך השנים החל להתענין יותר ויותר בשאלת היהודים, ובשנה האחרונה פרסם ספר בשם „מיין וועג אלס דייטשער אונד-יודע", בו תאר ענויי היהודי אשר התרחק מעמו ויתחבר לגויים, אבל לשם לא מצא מנוח לרוחו, ובאחרונה שב אל עמו.

— עד כה משתמשים בחלורופורם לישן את האדם בשעת נתוח. האמצעי הנפלא הזה יש בו גם חסרונות, כי עוד זמן רב אחרי הקיץ הישן הוא כבד לבו ומרגיש מועקה ובחילה. עתה המציא הפרופיסור האשכנזי גאיס החבולה חדשה לישן, והוא: גז אציטילינו מעורב בחמצן. תכף כשמסירים המסוה מעל הפנים מתעורר הישן, בלי חוש כל כאב וכל אי-נעימות.

החפירות באור כשדים.

העתונים מודיעים על דבר תגליות מפליאות במסופוטמיה היא ארם-נהרים. מצאו שם את אור-כשדים מולדת אברהם אבינו. הד"ר דזשורזש ב. גירדון הודיע את הדבר הזה למוזיאון האוניברסיטא שבפנסילון באמריקה. מוזיאון זה עובד יחד עם המוזיאון הבריטי, ומלאכות מדעית משותפת של שני המוזיאונים הלל גלו את אור כשדים. החוקרים מצאו שם היכל שנבנה הרבה מאות בשנים לפני שעבוד מצרים. כפי שמשערים נבנה ההיכל הזה כשלשת אלפים שנה לפני מנין הנוצרים מנהל המוזיאון הבריטי מ"ר פרדריך קגיאן נמצא כעת בפילדלפיה, הוא בא במשא ומתן עם הד"ר גורדון על דבר המשכת החפירות במקום הגלם מקוים למצא עוד הרבה חפצי קדמוניות יקרי הערך.

ובימים האחרונים נתקבלו עוד ידיעות על דבר החפצים שנמצאו באור-כשדים. כדי להוסיף כי העיר הזאת נשכחה כלה, רק כאשר גלו את חורבות הארמון אשורבניפל באשור ובארכי נים בניפור נמצאו לוחות חמר. הלוחות האלה מספרים לנו על דבר גדל העיר הזאת. שם היה בית תפלה לאלה הלבנה. על פי הלוחות הללו חפשו את המקום, שעמדה עליו העיר אור, והודות לתגליות האחרונות נמצא אמנם אותו המגרש. עכשיו ממשיכים את החפירות בכדי למצא עוד חפצים אשר יפיצו אור על תולדות האמונה ביחוד האל המיחסת לאברהם אבינו.

מהלוחות הנמצאים אפשר לשער כי בחיי אברהם אבינו היו באור כשדים מהומות רבות. בממלכה ההוא היה אז משבר נורא ומשום זה עזב אברהם אבינו את עיר מולדתו. נמצאו לוחות אחרים המכילים כתבי תנאים, כתבות, כתבי-חוזה למכירת בתים וכן נמצאו גם כן מעדרים וקרדומות עשוים מאבן הם היו מונחים בבית התפלה ושמשו לסמלי תעשיה. נמצא חלק קורת בהט עליה רשום המזל „שור" והכוכבים מסביבו עשוים מעצמות פיל. ישנם גם כן פסלים. פסל גדול של ראש צוחק ופיו פעור ונראות שניו הבריאות. פסל אחר של אשה צוחקת.

לעתון האנגלי „טיימס" (העת) מודיעים פרטים אחדים על דבר ההיכל הבבלי שנתגלה באור כשדים. לפי הסימנים ניכר שההיכל התקים שלשת אלפים שנה. באחד החדרים ההרוסים מצאו אגדים, צמידים ועוד קישוטים שונים שרובם נעשו זהב. החצר רצופה לבנים. נמצאה בה צנור ונראים סימני מזבח לקרבנות. ההיכל הזה נתקן ונשתנה ע"י נבוכדנצר מלך בבל; אבל מתבנית הכתלים היסודות נכר כי הוא השתדל לבלי שנות את התבנית העתיקה של ההיכל.

(מספר הספרים הנדפסים). כמה ספרים נדפסו בכל העולם מימי המצאת הדפוס ע"י יואן גוטנברג? הסטטיסטיקה עד עתה הראו את המספרים מ-20—30 מיליון ספרים. זה לא כבר אנגלי בר סמכא חבר לנו סטטיסטיקה חדשה מפרטת: במאה הט"ו נדפסו 40000 כרכים, במאה ט"ז — 570000. במאה י"ז 1.250,000 במאה י"ח 2,000,000. במאה הי"ט — $8^1/_4$ מליונים ספרים. בס"ה של המאה אחרונה הנוחכית נדפסו 2,110,000 כרכים, ובימינו מגיע כבר מספר הכפרים הנדפסים בכל הלשונות עד $16^1/_4$ מיליון. (המערכת).

מסבה טכנית לא באו בחוברת א'

נסדר בדפוס החדש של י. קורנבדז ורוזנבלד פיוטרקוב רחוב סט. ורשבסקי מספר 11.

Hakochab (miesięcznik) № 2 (Maj). Redaktor-wydawca A. Luboszycki.

שָׁלוֹם רַבִּינוֹבִיץ – „שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם"

(לזכרון יום מ־ת־).

מכל הסופרים, שקמו לספרות היהודית בדור האחרון, „שלום עליכם" הוא הכי מפורסם והכי חביב על כל שדרות הקוראים. לא קם כ„שלום עליכם" סופר, אשר ספוריו כה ירנינו הלבבות, יעוררו שחוק-נעימות וישביעו נחת את קוראיהם. „שלום עליכם" מתאר את חיי היהודים כצַיָּר אמן, אכן על תאוריו מרחף הומר בריא ונעים, המביא לידי חוכא וגחוך מטוב לב. הוא מוצא בכל חזיון את הצד ההומרי שבו. וכשרונו גדול להביא לידי שחוק גם בתארו חזיונות, אשר בעיקרם הם מעציבים ומדאיבים.

„שלום עליכם" העלה את הספרות היהודית למדרגה רמה. אכן בה בשעה לא חדל לאהוב גם את השפה העברית, ומשא נפשו היה, כי כל ספריו הרבים יופיעו גם בהעתקה עברית. מקצת חפצו זה נתקימה עוד בחייו. חלק מספוריו נעתק לעברית יפה בידי חתנו ה' ברקוביץ, תחת השגחת „שלום עליכם" וסיועו, כי ידע היטב את השפה ויאהב את מליצותיה וחידודיה.

שלום ראבינוביץ נולד בי"ח פברואר 1850 בעירה קטנה בפלך פולטבה. בקר בבית-ספר מחוזי בפֶּרֵיַכְלַב, ולמודי ישראל למד מעצמו, תחת השגחת אביו שהיה חסיד טַלְנָאִי ומשכיל במקצת. כשרון סופר נראה ב ש ל ו ם עוד בשחר ימיו, ובהיותו בן ט"ו שנה כבר הדפיס קורספונדנציות עבריות ב„המליץ" וב„הצפירה". בהיותו בן כ"א שנה נבחר לרב-רשמי בעיר לובני, וישמש בכהונתו כשנתים. בימים ההם החל לכתוב ספורים ושירים גם ביהודית. ספוריו אשר חתם עליהם בשם „שלום עליכם" נדפסו בעתון „פאָלקסבלאַט" ועד מהרה הנחילוהו פרסום גדול. בשנת 1887 הדפיס את ספורו לילדים „דאס מעסעריל", הראשון לשורה שלמה של ספורים מצוינים, מלאי רגש ורֹך ושירה, אשר חבר בשביל ילדי ישראל. בשנת 1888 הדפיס מחברת בשם „שמר'ס משפט", בו נלחם כנגד המסַפֵּר שמ"ר וחבריו, אשר השחיתו את טעם הקוראים ע"י ספורים מהבילים.

בימים ההם התעשר שלום עליכם, כי נפלה לו ירושה מחותנו, ויחל לטפל במסחרים שונים בקיוב, אכן גם אז היתה הספרות ראש מאוייו, ובש' 1888 החל להוציא מאסף שנתי גדול ונאה בשם „יודישע פאלקסביבליאטעק", שהיה בית-ועד לכל גדולי הסופרים בימים ההם. מן המאסף הזה הופיע שני כרכים, ובהם הדפיס „שלום עליכם" הרבה שירים שחבר, מאמרי בקרת וכדומה, גם שני ספורים גדולים „סטעמפעניו" ו„יוסלע סאלאוויי", הנחשבים בין בחירי יצירותיו. כאשר אבד את הונו בעסקים רעים, העתיק את מושבו לאודיסא, ושם הוסיף לחַבֵּר ולפרסם פרי עטו. בש' 1892 החל להדפיס ביהודית את „מכתבי מנחם מנדיל מיהופיץ", אשר זכו לפרסם גדול, כי תאר בהם בהומר נפלא טפוס סרסור הבונה היכלות באויר, עושה עסקים נפוחים, ואחריתם תהו ורעות-רוח. בשנת 1893 הדפיס במאסף „הויזפריינד" ראשית הסֶּרְיָא המפורסמה „טוביה ההלבן" („טביה דער מילכיגער"), המתאר טפוס יהודי פשוט, נעים המזג, מלא אמונה ומדות טובות, כאבותינו בדורות הקודמים, שקבלו באהבה, במסירת נפש—כל ההרפתקאות שעברו עליהם.

שלום עליכם היה אחרי כן סופר קבוע בעתונים „יוד" (שיצא על ידי „אחיאסף"), „פריינד", „טאג" „ווֹעג", „נייע וועלט" ואחרים. בשנת 1905 נסע לאמריקה, וישהה שם שנים אחדות, וידפיס ספוריו בעתונים האמריקנים, ובאותה העת נדפסו גם ברוסיא שני כפוריו הגדולים „דער מבול" ב„אונזער לעבען", ו„מאטעל פייסי דעם דזנ'ס" בעתון „פריינד". אחרי כן שב לאירופא, וינחל בדרכו כבוד גדול בארצות שבהן עבר. ברוסיא בקר את הערים הגדולות, ויפליא את הכל במקראיו שקרא ברבים את יצירות המבַדחות. אכן בעיר בַּרַנוֹבִיץ חלה מחלת הריאה, ויוכרח להפסיק עבודתו הספרותית, וילך להתרפא לאיטליא, וכאשר הוטב לו מעט, קבע מושבו עם משפחתו בשוַיץ, ומשם החל שוב להעניק את העתונות היהודית ביצירותיו, אשר אם גם נכתבו בידי חולה מדוכא, היו מְלֵאֵי הומר ובדיחות מרנינים לבבות.

בשנת 1908 חגג העם את חג חֲצִי היובל לעבודתו הספרותית של „שלום עליכם", ואז החלה הוצאת כל כתביו וספוריו בעשרים כרכים גדולים. כאשר פרצה מלחמת-התבל עזב „שלום עליכם" יחד עם משפחתו את אירופא ויבוא להשתקע באמריקה. שם הדפיס כתביו החדשים, ובהם גם ראשית האבטוביוגרפיה שלו בשם „פונ'ם יאריד" (הופיע גם בעברית בשם „חיי אדם" העתקת ה' ברקוביץ).

בארץ החדשה החלה לענותו מחדש מחלתו הישנה, מחלת הריאה. בי"ב אייר תרע"ו (1916) מת „שלום עליכם". כל קהלת ישראל בנויורק לותהו למנוחת עולמים בכבוד ובאֵבל כבד. ובכל חלקי התבל, בהגיע אחרי כן שמועת מותו, גדל המספד בקרב ישראל ויבכו על מות אחד בחירי הסופרים, אשר קמו לישראל בדורות האחרונים.

יח"ז.

ש. דַּנְצִיג.

הַהִתְעַמְּלוּת.

(גִּימְנַסְטִיקָה).

מיום היות האדם על הארץ חייו היו תמיד חיי מלחמה. תמיד מוכרח היה האדם להלחם בטבע, בחיות או בבני האדם; לעתים קרובות היתה סכנה צפויה לחייו של האדם, ורק אֹמץ גופו ורוחו היו בעוזריו ומַצִּליו מהרעות הנשקפות לו. תמיד גבר על אויביו, זה שעלה בכחו וגבורתו על חבריו. ולכן עוד מימים עתיקים מֻרגש היה הצרך בהתפתחות הגופנית. תרגילי הגוף החלו לתפס מקום חשוב בחנוך הצְּעִירִים.

ביחוד הצטיינו בחנוך הגופני בְּנֵי-יָוָן העתיקים, ההתעמלות נעשתה אצלם אֻמָּנוּת ועסקו בה ע"פ חֻקים וכללים ידועים. את האידיאל של האנושיות ראו היונים בהשגת הרוח האמיץ והגוף החזק, ולכן שאפו לברא הַרְמוֹנְיָה בין התפתחות הגוף ובין התפתחות הרוח. הַגִּימְנַסְטִיקָה היתה נחשבת כחובה לכל הצעירים שבלו את ימיהם על ככרי ההתעמלות ובַגִּימְנַסְיוֹת וַעֲרֻמִּים כביום הִוָּלְדָם עסקו בתרגילי גוף שונים תחת השגחת מחנכיהם ומוריהם.

מהם קבלו הרומאים את אופן חנוך הגוף. אלה הדגישו ביחוד את התעמלות הצבא וההתאבקות.

גם אצל בני-הגרמנים היתה ההתעמלות נחשבת כעין אמצעי לחַזק את כחו של הלאום. ביחוד פרחה הגימנסטיקה בסוף הדורות העתיקים. אבל המצב הזה נשתנה לגמרי בימות הבינים. מצבו של החנוך הגופני הורע מפני שהמחנכים, אשר היו ברובם כמרים ראו את הצלת הנפש בהמתת הגוף ובהתפתחות הרוח. אבל גם אז היו הרבה מחנכים מצוינים שחשבו את ההתעמלות לגורם חשוב בחנוך הדור הצעיר. ביחוד גדלה ההתנגדות להמתת הגוף ב„תקופת התחיה" שהחלה במאה החמש-עשרה. התקופה הזאת ובתקופת הרֵינוֹרְמַצְיָה שלאחריה

קמו הרבה מחנכים מצוינים שהראו על נחיצות טפוח החנוך הגופני. והודות להם קמה תנועת ההתעמלות לתחיה בראשית המאה התשע-עשרה.

מה היא מטרתה של ההתעמלות?

תרגילי ההתעמלות הם בעקר תנועות של שרירי הגוף. מטרתם הוא להביא לידי תנועה את כל חלקי הגוף ואבריו ולפתח את הסיסטמה של עצבי הגוף, הפועלים בשעת תנועות השרירים. אולם מלבד כל אלה ערך ההתעמלות הוא גדול מאד מפני זה, שהיא משפיעה על ההתפתחות הבריאה של כל הפעולות החשובות בגוף האדם: על הנשימה, שטף הדם והתחלפות החמרים. ולכן נוסף על התפתחות שרירי הגוף, חשובה בעדנו השפעתם של תרגילי הגוף על מצב בריאותו של האדם.

בימים העתיקים, כאשר ההתעמלות היתה עוד טבעית, וכאשר בני האדם עסקו כל ימיהם במלאכות הדורשות התאמצות גופנית, היו התנועות השונות של הגוף, כגון הליכה, ריצה, קפיצה, טפוס, הגבהה, שחיה ועוד, נעשות מאליהן, זאת אומרת—אופן חייו של האדם דרשו ממנו את כל התנועות האלו, אולם אצל האנושיות התרבותית בימינו פרחה ההשתלמות הרוחנית. אומנותם של בני הערים הגדולות לרוב היא אומנות רוח, בעוד שגופם הוא חלש ובלתי מפתח, ולכן נחוץ היה לברוא בעד האנשים האלה תנועות מלאכותיות מסודרות בשיטה מסוימת, והעוסקים בהן בתמידות וסדר ידוע נעשים לאנשים בריאים ברוחם ובגופם.

ביחוד נחוצה ההתעמלות לבני הדור הצעיר, הרוכש לו עוד בבית הספר, ששם הוא יושב כל ימיו כפוף על גבי הספר, גב שחוח ושכם עקום.

הרבה מחנכים עמלו על יצירת שיטות התעמלות משכללות: יוהן כריסטוף גוטס-מוטס—אבי ההתעמלות הגרמנית; פרידריך לודויג יהן — שהמציא מכשירי התעמלות: את המקבילים והמעגילה; גם המחנך המפרסם פסטלוצי—יוצר ההתעמלות האלמנטרית", שמטרתה להביא לידי תנועה את אברי הגוף בלי עזר שום מכשיר; ולאחרונה אדולף ספיז שהצטיין ביצירת ה„שיטה הגרמנית".

ההתעמלות הגרמנית מדגשת את רבוי התנועה. האדם נפגש בחייו בהרבה מכשולים העומדים על דרכו ושעליהם נחוץ להתגבר. בחייו היום-יומיים, על האדם לעשות תנועות גופניות שונות אחת מחברתה, ולכן שואפת ההתעמלות הגרמנית לסגל לאדם את כל אותן התנועות, כי כל המתרגל יפה באיזו תנועה, זה יוציאנה אל הפועל בנקל. ההתעמלות הגרמנית מכינה את גוף האדם למלחמת החיים. לפי דעת מחבריה נחוץ להרבות ולעשות תנועות שונות בגוף, וכל המרבה הרי זה משבח. גם המכשירים הרבים, שבהם משתמשים בהתעמלות הגרמנית: המעגילה, המקבילים, הסלם, הסוס ועוד, משמשים לאותה המטרה—רבוי התנועה. בעמדו ליד המכשיר, מציג המתעמל לו לעצמו שאלה זו: „איזה תרגיל אוכל לעשות על מכשיר זה?" וכל תרגיל אפשרי—כשר.

המתעמלים ע"פ השיטה הגרמנית אינם מתחשבים ביותר בהשפעת אותו התרגיל על גוף האדם, על מצב בריאותו, על התפתחות האברים הפנימיים—תעודתם הוא רק להתרגל בכל מיני התנועות המצויות בעולם. אבל נכרת גם בהתעמלות הגרמנית אותה השאיפה לעבר בהדרגה מן התנועות הפשוטות והקלות לתרגילים קשים ומרכבות ביותר.

שעור ההתעמלות הגרמנית נערך ע"פ סדר זה:

מתחילים ב„תרגולים סדוריים" ו„תרגילי מהלך", אחרי זה באה קבוצת „תרגילים חפשיים". לכל מערכת תרגילים חפשיים יש נושא אחד — למשל „מכרע רגל" — והנושא הזה הוא האלמנט שאליו מתאימים כל התרגילים החפשיים של השעור הזה.

אחרי ה„תרגילים החפשיים" באים תרגילים על שני מיני מכשירים. גם לתרגילים האלה יש מין אלמנט אחד המשמש בתור נושא לתרגילי המכשיר. מטרת תרגילי המכשיר הראשון היא לפתח את חלק הגוף העליון. אחרי זה בא קפיצה חפשית או מרכבת המפתחת את חלק הגוף התחתון בעזרת המכשיר השני. למשל:

מקבילים—וקפיצה מעל לחמור, מעגילה—וקפיצה חפשית, סלם וקפיצה מעל לסוס, וכדומה.

השעור נגמר במשחקי תנועה שונים.

ההתעמלות הגרמנית מענינת מאד את המתעמלים. התנועות החפשיות הן קצרות ונעשות במהירות וזריזות ולכן עלולות הן לפתח את הפזיזות במתעמלים. למכשירים ביחוד יש כח המושך את לב הצעירים. האפשרות לעשות מיני תרגילי-כח או פזיזות עוֹנים והכר הנרחב, שנותן למתעמל את האפשרות להראות את כל הצטיינותו, בעד כל אלה נודעת להתעמלות הגרמנית חבה יתרה מצד המתעמלים הצעירים.

השיטה הגרמנית נעשתה באשכנז לתנועת התעמלות עממית ומשם נתקבלה גם בכל הארצות, מקום שהתעמלות תופסת מקום חשוב בחנוך הגופני.

זהו בקצרה אפיה של ה„שטה הגרמנית".

אבל יש עוד שטת התעמלות, שקמה, בראשית המאה התשע-עשרה ואשר נתקבלה בתור אמצעי משבח של התפתחות גוף הצעירים, והנהגה עתה ברב בתי-הספר — זוהי „השטה השוידית" או כמו שקוראים אותה על שם יוצרה — „שיטת לינג".

פהר הנריק לינג נולד בשנת 1776 בעירה שוידית ליונגה. הוא למד את תורת הדת באוניברסיטה באופסלה ובשנת 1797 גמרה ויעמד למבחן בלמודי הדת. מעתה היו חייו חיי נדודים, ויעבר מעיר לעיר וממקום למקום עד שבא פעם לבירת דניה—קופנהגן וישתקע שם. כאן למד לינג ממהגרי צרפת את מלאכת ה„מלחמה בחרבות" והראה הרבה כשרונות בה, עד שנעשה בשנת 1805 מורה „מלחמת החרבות" באוניברסיטה בלונד.

הוא החל לעסק בעניני התעמלות ושאף לתת לדור הצעיר של עמו השתלמות גם בהתפתחות גופם, ולהכניס את תרגילי הגוף בתור מקצוע חשוב בחנוך בית-הספר.

לינג, בגשתו ליצור תכנית של ההתעמלות, התחשב בכל החוקים המושלים בחייו של האדם ובכן: בבנין גופו של האדם—באנטומיה, בפעולותיו — הפיסיולוגיה וכו'. התפתחות הגוף צריכה להיות לפי דעתו של לינג רבת הצדדים, ולכן, מלבד שרירי הגוף, צריך גם להשפיע על התפתחות האברים הפנימיים ולשים למטרה את מצב בריאותו של האדם והשתלמות רוחו. ובכדי שכל הגוף יהיה בריא ופעולותיו נורמליות צריך שכל האברים, אף הפנימיים ישתתפו בעבודה. בבואו להשתמש באיזה תרגיל גופני חקר ראשונה מה תהא השפעתו על מצב בריאותו של האדם ועל מבנה גוו.

הרבה עמל לינג, הרבה חקר ודרש בכל מיני הידיעות הקשורות בחיי האדם — ועמלו לא לשוא היה, כי הנה יצר לנו האמן הגדול שיטת התעמלות חדשה. את שיטתו השתדל לינג להתאים לכל שדרות העם ולמטרה זו חלק אותה לארבעה מקצועות מיוחדות;

א. התעמלות חנוכית או התעמלות בית-הספר
ב. התעמלות הצבא או התעמלות ההגנה.
ג. התעמלות מדיצינית או התעמלות הרפואה.
ד. התעמלות אסתטית או התעמלות אמנותית.

ביצירת התכנית של שעור ההתעמלות שם לינג את לבו לאותו הקו העקום המסמן את שטף פעולות האדם. עבודתו של האדם הולכת הלך וגבר בהדרגה עד שבאה לנקודה גבוהה. עתה מתחיל האדם להרגיש יגיעות ועיפות, אבל הוא מתגבר ומתחיל לעבד שוב במרץ יותר גדול והתאמצותו מתגברת עוד יותר מאשר בתחילת עבודתו. אולם זה לא ימשך זמן רב כי תיכף ייעף שוב ויוכרח לעזב את מעשהו ולנוח.

זוהי התקנה של שטף פעולות האדם, שעל פיה חבר לינג את תכנית שעורו. (ע' ציור).

שעור ההתעמלות השוידית מתחיל כרגיל בתרגילים „סדוריים", שמטרתם היא יצירת שדרות שונות, פניות, מהלך וכדומה.

אחרי זה בא המבוא:

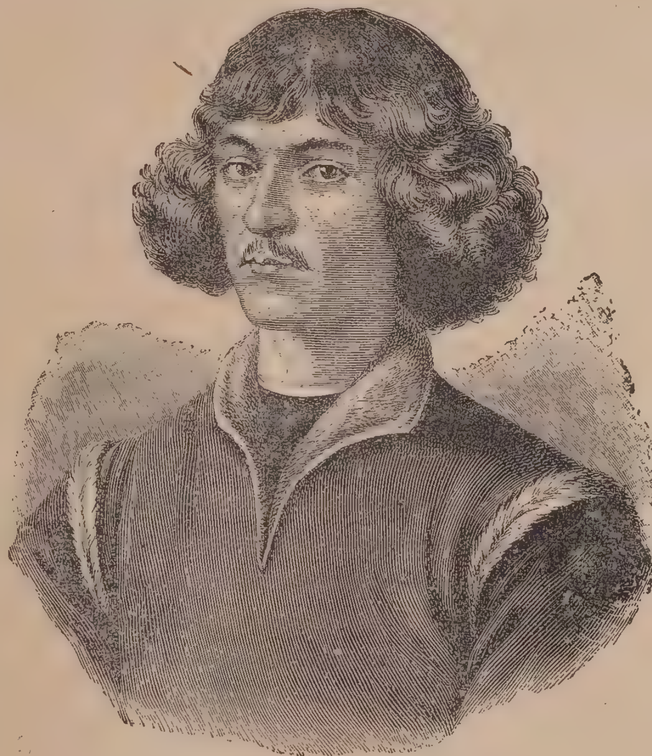
א. תרגילים קלים של הצואר, הידים, הרגלים, והגב ולבסוף תרגילים יותר קשים של [illegible], [illegible] האלה נעשים בלי עזר

ניקולס קופרניקוס.

לשנת הארבע מאות וחמשים לפטירתו.

נ. קופרניקוס נולד בשנת 1473 בעיר טהורן. בשל התוכן הגדול הזה נתהותה מחלוקת בין שני לאומים: האשכנזים והפולנים, וכל אחד מהם שואף לאמצהו לו לבן עמו. קשה אמנם לסמן בדיוק את מולדת קופרניקוס: הוא נולד, חי מרבית שנותיו ומת על אדמת פולניה, ובכל זאת חשב את עצמו לאשכנזי. על זה מעידה העובדה, כי בהיותו באוניברסיטה בבולוניה שבאיטליה, כשנפלגו תלמידי האוניברסיטה לפי לאומיהם, רשם קופרניקוס את עצמו באגודה האשכנזית.

אבי קופרניקוס היה סוחר עשיר, שבא מקראקוי לטהורן, והיה נכבד שם בעיני אנשי העיר. בשנת 1464 נשא לאשה את העלמה וַרְוָרָה וַטְצֶלְרַדָה—היא אם נ. קופרניקוס. הוא היה בן אהוב להוריו והם טפלו הרבה בחנוכו. בהיותו בן עשר שנים מת עליו אביו, ויתן הנער לאחי אמו לוקא וַטְצֶלְרַדָה לחנכהו ולגדלהו. האיש הזה היה מלומד, אמיד ובעל רוח כביר, והשפיע הרבה על כל ארחות חייו ואפיו של קופרניקוס. על דבר מקום חנוכו ואופן ראשית למודיו בימי נעוריו לא הגיעו אלינו שום ידיעות וַדָאִיוֹת, רק זה נתברר, כי הוא ביחד עם אחיו הבכור השלימו את חק למודיהם בבית-ספר אחד, אחר כך נכנסו שניהם להאוניברסיטה בקראקוי. האוניברסיטה הזאת נחשבה בשעתה ל"כי-מושלמת ומתאומה לרוח הזמן, ואליה נהרו תלמידים רבים מכל מרכזי אירופה. בית מדרש זה היה טפוסי בימי הבינים: הלמודים העקריים היו תורת האלהות (טיאולוגיה) ודתי הכנסיה הקטולית. חוץ הלמודים העקריים האלה הטיפו שם גם שבע חכמות חפשיות: חוקי הדקדוק, והגיון, תורת המליצה, תורת הזמרה, החשבון, המדידה והתכונה. מלבד למודים אלו למד קופרניקוס באוניברסיטה ההיא את השפות העתיקות, היונית והרומאית וספרותיהן. הודות לפרופסר ברודזֶבסקי, אשר בלקחיו המלבבים ידע למשוך אל למודיו את רב תלמידי האוניברסיטה, התענין קופרניקוס ביחוד בתורת התכונה, ויהי לאחד המלומדים שנפשם השקה במדעים לשמם. קופרניקוס מצא בספרים את מטרת חייו ולא פסק ממש פומיה מגירסא. אבל באופן למודו היה אופיי מאד: הוא לא יכל ללמד ולקבל תורה רק מתוך אמונה עוֶרֶת במה שאמרו החכמים, והתיחס לדבריהם בבקרת קשה; וזאת היא, כנראה, הסבה הראשית שדוקא קופרניקוס היה יוצר התכונה החדשה, העוקרת משרשה את הדעות והתיאוריות הקודמות לה. כאשר גמר קופרניקוס את חוק למודיו באוניברסיטה בקראקוי נתמנה לכהן דתי. במשרה זו הוא בחר מנמוקים חמריים, כי בעת ההיא משרה כזו, מלבד שהבטיחה לבעליה את מצבו החמרי, הרי נתנה לו עוד הרבה עת פנויה, ולקופרניקוס איש המדע היתה האפשרות הגמורה להתעמק בלמודי המדעים כאות נפשו. ויסע לאיטליה להכנס אל האוניברסיטה בבולוניה שבה התרכזו אז הכחות המדעיים היותר טובים. שם למד את תורת-המשפט, אבל בעת ובעונה אחת לא חדל גם מלמודי התכונה, שהעסיקה אותו כל ימי חייו. בעת ההיא נולדו כבר בלב קופרניקוס הספקות בנוגע לאמתת עיקרי התכונה העתיקה, ויחל להבין את שגיאות שיטת בטלמיוס, שעליה נוסדה כל חכמת התכונה בימים ההם. אמנם גם יתר התורנים ראו את התרופפות שיטה זו אבל לא העֵזו עוד לפרך אותה; הם נחמו את נפשם, כי במשך הזמן נשתנה מצב גרמי השמים, ולפיכך נשתנתה גם תורת התכונה. מטעם זה היתה חקירת קופרניקוס כעין תפוש במחשכים. בכלל, כל אותה התקופה אופיית היא מאד, כתקופה של תסיסה. בכל מקצעות החיים שררו אז אי-שבעת רצון מחוקי האסכולסטיקה [1], שהיו לזרא לכל המלומדים הנאורים, ואנו רואים כבר אז התקוממות נגד כל החוקים הנושנים ההם, ושאיפה כבירה לברא חיים חדשים בחברה ובמדע. התקופה, שבה חי קופרניקוס היתה שעת הדמדומים, או יותר נכון— ערב תקופת המשבר. בעת ההיא נאספו כל רעיונות הריבולוציה המדעית נגד החוקים המלאכותיים שהנהגו ע"י האסכולסטיקים. זו היתה התקופה שלפני תנועת ההומניסטים [2] שקמה במחצית השניה של המאה החמש-עשרה. סכנה גדולה רחפה אז על כל איש חפשי בדעות שהעֵז להתקומם נגד המשפטים השוררים, ולכן לא יפלא בעינינו, אם כי הרבה מחוקרי התכונה, בראותם את השגיאות היסודיות בשיטת בטלמיוס, לא מצאו די עֹז בנפשם להתקומם נגדה, כי יראו לגורל חייהם. קופרניקוס היה מתנגד גמור לאסכולסטיקה, אף כי כמעט לא לקח חלק מעשי בחיים המדיניים והחברתיים. הוא היה שקוע בראשו ורבו בספריו, ונפשו השוקקה למדע לא אמרה די לחפושיו ולחקירותיו בספרי המדע. אחרי גמרו את תורת-המשפטים בקש קופרניקוס רשות להשאר באיטליה, בכדי שיוכל להמשיך את למודיו. כל ענפי המדע העסיקו את החכם הזה ועל כלם—למודי התכונה וההנדסה. אז נכנס קופרניקוס אל האוניברסיטה בפדובה ללמד את תורת-הרפואה. במשך שלש שנים השתלם במקצע זה ויהי לרופא. אבל בעת ובעונה אחת עם למודיו באוניברסיטה במקצעות אחרים, לא הניח קופרניקוס את ידו גם מלמודי התכונה. והרהוריו במקצוע זה לא נתנו ממש דמי לו, ואחרי גמרו את חק למודיו בתורת הרפואה שב שנית אל מחקריו בתכונה. מאז נסגר קופרניקוס בד' אמות של ספריתו העשירה ויחפש בכל ספרי המדע הנוגעים בשאלת התכונה, בכדי שיוכל למצא פתרון לספקותיו, שנקרו תמיד במוחו. ראה ראה כי השטה הישנה בתכונה מחסרת יסוד היא, אבל לא ידע את הדרך לפתר את השאלה החמורה, ואם גם ידע, ירא מפני משפט החברה ובעלי השלטון בעת ההיא לחולל מהפכה גלויה נגד השיטה המקובלת. כי הלא ידֹע ידע את סוף סַוָנרולָה [3] שנשרף חי בעטיָם של הכמרים הקנאים, ועוד חכמים רבים, שגורלם אחד היה. יסורים כאלה סבל קופרניקוס בהורותו ובהגותו את השטה החדשה שהיתה ליסוד מוסד בתורת התכונה עד היום הזה, ובצדק

1) אסכולסטיקה—שיטה פילוסופית בימי הבינים שנוסדה על חקר-אלוה, 2) הומניזם—תנועת חובבי האדם, 3) סוַנרולה: אחד המתקנים במאה הט"ו.

נקרא קופרניקוס אבי התכונה החדשה.

קופרניקוס היה מטבעו ענו גדול ולא למד תורה לשם תכלית בחיים או בכדי שיוכל להתגדר בה. על זאת מעידה העובדה, כי בהשלימו את חוק למודיו לא השתדל לקבל תעודת סמיכה מהאוניברסיטות בבולוניה ופדובה. מטרת כל למודיו היתה רק תורה לשמה. הוא לא אהב גם כן להפיץ את דעותיו ברבים. דעתו היתה שלא כל אחד ואחד ראוי לתפש דברי מדע, רק יחידי סגולה יכולים ליהנות מזיו החכמה. צריך להסתלק אל אותה התקופה ולהביט מנקודת השקפתו הוא ולזכר, כי קופרניקוס חי חמש מאות שנה לפנינו, וצריך גם כן לשים לב אל המצב התרבותי של המון העם בזמנו ואפשר שנצטרך להצדיקהו במשפטו אולי לא צודק זה, אם גם נניח שלא היה דמוקרטי ביותר. ולפיכך כאשר חבר את ספרו הראשון היה מונח אצלו הרבה שנים ולא חפץ לפרסמהו ברבים. גם בין מכיריו היו כאלה שהתנגדו לתורתו תכלית נגוד. גדל החכמים האשכנזים בעת ההיא מלנכטון קרא על קופרניקוס, שהוא הנהו „תוכן אוילי האוכף על הארץ לנוע ועוצר את השמש במרוצתה”. אבל ק. לא ירא מפני כל אותן הדעות, כי מצא מצא גם בספרים הקדמונים רמזים שונים שהראו לו את צדקת שיטתו. הוא לא משך את ידו מעבודתו וימשיכנה באמץ רוח ובעקשנות יתרה. שש שנים ישב אצל דודו הבישוף וטצלרדה בהנילסברג, ומרבית שעתו בלה במגדל בית התפלה וכלי המחזה בידו והתבונן להליכת גרמי השמים, ואחרי חקירות רבות והסתכלות ממושכה בא סוף-סוף לידי מסקנה, כי אמנם מצא מצא את דרך האמת וחלילה לו להסוג אחור ולהחלש מפני רב מתנגדיו שאין להם גם אותה ההכנה הדרושה, כדי להבינהו. לאדוקים האלה יקרים היו חוקי למודיהם, שהם התרגלו להם והאמינו בהם, ולא ראו, כי אין לכל אותם החוקים בסיס נכון. עד העת ההיא שלטה שיטת בטלמיוס, הנקראה שיטת אלמגסט, 1) שעל פיה למדו התוכנים במשך 1400 שנה. השיטה הזאת סוברת, כי הארץ נמצאת במרכז התבל תלויה על בלימה ושוקטת במכונה בתוך תשעה גלגלים ראשיים, שבעה בעד שבעת כוכבי הלכת והם: לבנה, כוכב, נוגה, חמה, מאדים, צדק ושבתאי. הגלגלים תלוים זה על גבי זה כמו גלדי בצלים. הגלגלים לפעמים ממהרים במרוצתם ופעמים מתונים במהלכם. בגלגל השמיני נמצאים הכוכבים. אבל כמעט כל התוכנים ראו את השיטה הזאת, כי סותרת היא את עצמה ויוסיפו גלגלים על גלגלים בחשבם להיטיב את מצב שיטתם בתכונה, אבל כלום לא הועילו בזה, יען כי בנו את בנינם על בסיס נרקב. שיטה משבשת זו התקימה במשך זמן רב, רק הודות לקונסרבטיות 2) שלמדה את חניכיה, כי כל אחד ואחד יירא לעמד ברשות עצמו ולפרק את עול הדעות המקובלות. אם נעין בקורות למודי-התכונה נראה, כי באמת הרבה חוקרים חוו את דעתם, כי הארץ סובבת את השמש והשמש עומדת על מקומה. ביניהם היו פתגרוס, פיללי, גיקטס אפלטון, הירוקלידס, אריסטרך, פלוטרך, דיוגנס, בטלמיוס, פראנקל ועוד. ובאמת בטלמיוס, אף כי עכשיו אנו רואים עד כמה שיטתו היא חסרת בסיס, בכל אופן בשעתו היה חוקר נכבד, עד כי עלה בידו למשך אחרי שיטתו את כל חכמי התכונה במשך 1400 שנה, וגם הוא רומז באחד מחבוריו על דבר סבובה של הארץ וכי השמש עומדת על מקומה, אבל זו היתה אצלו אך השערה בעלמא והוא שב לסורו, והוסיף לחזק את שיטתו המוטעת שהוליכה עול את יתר התוכנים עד אשר הופיע קופרניקוס, עמל ויגע עשרות בשנים בגלוי התכונה החדשה, וגם כאשר קמו מתנגדיו הרבים לא אמר להוציא את ספרו, אבל גם לא משך את ידו מעיקר שיטתו. ובזה אמנם היתה גדולתו של קופרניקוס, כי הוא לא תקן לנו שיטה שקבל מרבותיו, אלא עקר את השיטה הישנה משרשה ויברא במקומה שיטה חדשה הנוסדת על חקים הנדסיים. הוא עמל אמנם כארבעים שנה בלמוד התכונה, ורק הודות לעמלו הרב והממשך מצא די אמץ להאמין באמתת שיטתו, שברא לו ולהרס את השיטה המקובלת.

(המשך יבא).

דבורה לפידות.

כרוניקה חדשית.

פולניא.

בגלל אשור גבולות פולניא הוציא ראש השרים, הגינרל שיקורסקי, קול קורא אל יושבי מדינות הגבולין, בהערה לעזור לממשלה בעבודתה הגדולה לגמור את בנין מלכות פולניא. הממשלה מבטיחה לעמי המדינות ההן, ובראשם האוקריינים והרוסים-הלבנים, מתן כל הזכיות, הנתונות למו בתקף הקונסטיטוציא מיום 17 מרץ 1921 ובתקף החלטות הסים בזמנים שונים, וביחוד מיום 26 ספטמבר 1922 (ע"ד אבטונומיא גלילית ליושבי מזרח גליציא), לאוקריינים ולרוסים-הלבנים תנתן האפשרות הגמורה להתפתחותם הלאומית, הקולטורית והכלכלית, וגם תדאג הממשלה לבנות הריסותיהם ע"י המלחמה.

— בגלל אשור גבולי פולניא ע"י ממלכות הברית, שלח ראש הממשלה, הגינירל שיקורסקי, אל מרשל הסיים הצעת חק, לתת סליחה לפושעים מדיניים.

שני צירי הסיים מן הרוסים-הלבנים יקוביוק וברנוב קבלו כתבי-האשמה, שהם השתתפו בתנועת-מרד כנגד שלמות ממלכת פולניא. יחד עמם נאשמים 43 איש, ומהם יושבים כבר במאסר 39.

באשכנז

כאמצעי של כפיה כנגד האשכנזים, על בלתי מלאם את התחיבותם לצרפת בתשלומי נזקי המלחמה, כבשה צרפת את שטח הרוהר, ששם מכרי פחמים לרוב. הכבוש הזה הגביר למעלה ראש את השנאה בין אשכנז וצרפת. האשכנזים מעיקים לצרפתים בעמק רוהר, ובתחבלות שונות מציקים למו, לבל יוציאו תועלת ממכרי הפחם ומהכנסת המסים. היו גם מקרי רצח פקידים או שוטרים צרפתים. הצרפתים מצדם אוחזים באמצעים קשים כנגד מאון האשכנזים.

הושמו במאסר הרבה פקידים ומנהלי המכרות. רבים נענשו בגלות או בענשי כסף. בכמה ערים נקבע מצב מצור. אכן מהתמרמרות זו סובלים שני הצדדים יחד. כפי שהודיעו שר הכספים האשכנזי, הביא הכבוש נזק עצום לאשכנז, כי הגרעון של הממשלה מגיע עד 7100 מיליירדים מרק. לאשכנז אבדו הרבה מקורות הכנסה, ולעומת זה גדלו הוצאותיה לקנות לה פחם בחוץ לארץ, להספיק מזון ליושבי הרוהר, וכיוצא באלה. ואולם גם לצרפת הביא הכבוש רק נזק גדול, כי רבו הוצאותיה לצרכי הכבוש, ומן המכרות היא מוציאה עתה פחם פחות הרבה, מאשר נתנה לה אשכנז לפני הכבוש.

בצרפת

בכ"ב מרץ מתה בפריז המשחקת המהוללה בכל התבל, שרה ברנרד, בשנת השבעים ותשע לחייה. היא נולדה בהאוור להורים יהודים. בשנתה הט"ו נכנסה לבית-הספר לזמרה בפאריז. בש' 1867 החלה לשחק בתיאטרון „אדיאון” ועד מהרה עשתה לה שם מפואר כטרגית מצוינה.

באחרית ימיה התגברו בה געגועים גדולים לעמה. בשנה העברה הדפיסה בעתון פאריזי הדברים האלה: „אבקש את הצרפתים לבל יכעסו עלי, על כי אחרי הקדישי למו את כל חיי, הנני מקדישה את שעותי האחרונות לעמי, אשר לו הצדקה לחשבני כבת”:

הלוית שרה ברנרד (שמה האמתי היה רוזינא ברנרד) היתה על חשבון העיר פריז.

---

1) שם המשבש אצל הערבים לשיטת בטלמיוס 2) שיטת המשמרים בדת או במדע.

י. קצנלסון.

סִפּוּרֵי יְצִירָה.

א.

אֲהָהּ, הַשֶּׁמֶשׁ עוֹלָה!

ויהי בברא אלהים את השמים ואת הארץ, וְלֹא ידעו השמים והארץ מִי מֵהֶם למעלה ומי מהם לְמָטָה. לא ידעו השמים והארץ מי ברֹם ומי בַּשָּׁפֶל... חשך הָיָה! —

אז נשמע קול אלהים מסוף העולם ועד סופו: — יהי אור! — ויהי אור. והאור אשר היה, אור רָפֶה היה. אור קָלוּשׁ עד מאד, אור אשר מֵרָחוֹק בא, אור אשר האיר אך מעט. ואולם בתוך האור הזה הוּבְרַר וְנִתְגַּלָּה הרבה. הוּבְרַר להם לשמים, שהם למעלה, והֶאְדִּימוּ קצת, האדימו והִבְהִיקוּ מתוך קוֹרַת-רוּחַ וַהֲנָאָה...

ולארץ - לה הוברר, שהיא למטה... ופניה קדרו, קדרו והשחירו עַד מאד... ודומם דומם יִבְּבָה: — אוי לי שאני רובצת תחת

והאור? מאין בא האור? מאיזה עולם רחוק הוא בא. מאיזה שמש רחוקה וַחֲבוּיָה הוא בא, עוד לא נראתה השמש, אך את אורה שלחה למרחוק... עוד יום, עוד יומים — והיא באה בעצמה ובכבודה.

הנה היא באה! חמה וַאֲדַמְדַּמָּה כֻּלָּהּ ועגולה, נֶאְפֶּדֶת אש ואור, וַקְּרָנִים, קרנים תור, והיא כה מלאה וגאה, הוֹ גֵּאָה!

הנה היא באה ועומדה במקום שם מתחילים הַשְּׁבִילִים, שבילי השמים והארץ, עומדה וְשׁוֹהָה על פָּרָשַׁת דרכים ופוסחת על שתי הַשְּׁעִפִּים: למי לפנות? לארץ או לשמים? לאן?

ותעמד השמש רגע, וַתַּעֲמֹד וַתַּחְשֹׁב דרכה —

והשמים והארץ מְחַכִּים, בְּרַעַד וּבְרֶטֶט מחכים... בחיק מי תשכב, תנוח הַחַמָּה הברה? על לב מי תִּתְרַפֵּק.

הבקר הראשון אז היה...

עתה דרך השמש סלולה, ידועה מראש. הארץ יודעת היטב כי לא לה היא, וככר הִשְׁלִימָה עם זה. והיה כי יראו פני השמש במזרח השמים, הרי היא הופכת אליה את עָרְפָּהּ הגדול והשחור וכה תְּהַרְהֵר:

„בחיקי לא תנוחי, על חזי לא תִּתְרַפְּקִי ואת פני לא תלהיבי—, צַוִּי נא לי קרניך ממרומים וְחַמְּמִינִי בְּגַבִּי".

ואולם אז — הבקר הראשון היה, והאדמה הֶאֱמִינָה, כמו שהאמינו השמים, כי בה תבחר, מי יודע, חָשְׁבָה אז הארץ, אולי בְּדַרְכֵי הָאֲבֵלוּת והאפלות תבחר השמש... ואולם, אהה, היא עולה! היא עולה!

ב.

תִּקְוַת הַשֶּׁמֶשׁ.

ויהי כאשר עלתה השמש, ותאר, ותהי למוֹשֶׁלֶת היום...

ויהי בַּהֲאִירָהּ — ויאירו אתה כל השמים, ובצַחֲקָהּ — ויצחקו אתה השמים וכל צבאם. אך לא ידעה מזה השמש, כי דָּבְקָה השמש בשמים והיו לאחד, לְמִקְשָׁה אחד, ולא ידעה מוֹשֶׁלֶת היום מכל הַכָּבוֹד הרב אשר היא מוצאת על דרכה. ותהי עינה צופיה, נִשְׁקֶפֶת ומצַפָּה לארץ הרחוקה —, אהה, מי יתן ולא תמנע היא ממני את הכבוד!

כאז עלות מַלְכַּת הרקיע ברקיעָהּ שלחה את מבטי קרניה לְמטה... בשמים תִּשְׁכֹּן ותקותה האדמה, מרומים תְּהַלֵּךְ וכל מעיניה-הַשָּׁפֵל.

והארץ? לכל קרן אור אשר שלחה לה השמש ממרום הִצְמִיחָה לה פרח, הוציאה לה ציץ.

על כל צְחֹק אשר צחקה לה השמש, גְּמָלַתָּה בְּבַת-צְחֹק של עיני שושנים.

במקום קרני-תַנְחוּמִים אשר היא מורידה לה מטה, מושיטה לה הארץ חֲבַצָּלוֹת צבועות.

על כל נשיקה אשר תשק השמש לאדמה, תצמיח לה אילָנות גבוהים, אַדִּירִים וזקופים הנושאים את כַּפּוֹתֵיהֶם למעלה בתודה.

כל הדומם וכל הצומח נושאים עיניהם בברכה לשמש ומודים לה. ואולם אֵלֶּה הַחַיִּים על פני האדמה, הַנֶּפֶשׁ החיה על פניה, נפש החיה והבהמה, לא ישאו אליה את נפשם וראשם, לא יראו את יָפְיָהּ ולא יברכוה.

והשמש כה תאמר בְּהִתְרוֹמְמָהּ יום יום השמימה:

„אני מַלְכַּת הַשְּׁחָקִים, אני מוֹשֶׁלֶת היום! מי בָרָה פה כָּמוֹנִי, מי חמה ומי יפה כמוני?

„כל עַיִן אֵלַי הִנָּשְׂאִי, כל לב אלי התפללה, מַלֵּל לי ברכה כל פה!"

עלתה השמש ועיניה לָרֶמֶשׂ הראשון הרומש על-פני האדמה.

„קָטָן אַתָּה וְאוּלָם חָי,
שָׂא אֶת ראשְׁךָ נָא אֵלָי!"

ואולם הרמש אך לרגע עזב את גל עֲפָרוֹ, הנה אך לרגע עָלָה, חָתַר וְעָלָה, הנה הוא חוזר שוב למקומו, עָמֹק עָמֹק אל מַחֲבוֹאוֹ.

„בְּמַעֲבֵה הָאֲדָמָה אֲנִי גָר,
חֹשֶׁךְ אֲהַבְתִּי וּמָעוֹן צָר".

עלתה השמש ועיניה לשור-פר הגדול והראשון, לאבי כל השוָרים, העומד בכר וגוֹעֶה.

קראה לו השמש ממרומים:

„שָׂא עֵינֶיךָ וְרֹאשְׁךָ שׁוֹרִי,
וּרְאֵה אֶת יָפְיִי וְאִשִּׁי וְאוֹרִי".

געה השור אחת ושתים ואת ראשו לא נשא, רק הורידו, הורידו לארץ ולשונו הוציא:

אֵין טוֹב מֵעֵשֶׂב, כָּל הָאָרֶץ לִי כֵּרָה.
אֶלְחֹךְ וְאֶלְחֹךְ וְאַעֲלֶה גֵרָה.

עלתה השמש ועיניה לחתול הראשון, לאבי כל חָנֵף וָבֹגֵד, שהגיח ממחבואו ולטש את עיניו הירקרקות אָנֶה וָאָנָה.

„שָׂא עֵינֶיךָ לַשֶּׁמֶשׁ, חֲתוּלִי הָרַךְ,
יָפָה אָנֹכִי וּמְאִירָה כָּל-כַּךְ!"

ואולם החתול — עיניו משוטטות משוטטות לארץ ולעכברים עליה.

וכה יְלֵל החתול:

„לָמָּה לִּי יוֹפִי? לָמָּה לִּי אוֹר?
עַכְבָּר לִי רִאשׁוֹן, מִי-יִתֵּן, בָּחוּר!"

אז אדמו פני השמש, אדמו מִכְּלִימָה ומתוגה, שאין שמים לה לב, שאין נושאים אליה עינים. וַתֵּבְךְּ השמש בתוגתה הַרְבֵּה וַתֵּבְךְּ בְּדִמְעוֹת קרנים, וַתִּפֹּלְנָה דמעותיה קרניה, וַתִּכָּלְנָה וַתַּחְדֹּרְנָה לתוך יערי-עד, וַעֲבֻתִּים ועמוקים ועוררו את שם את הַדֹּב הַשָּׂעִיר מֵרְבָצוֹ. קם הדב המְסֻרְבָּל, יָצָא והתבונן וְהֵרִיחַ לכל עבר ולכל צַד, ותקרא לו השמש:

„שָׂא ראשְׁךָ! שָׂא ראשְׁךָ דֻּבִּי הַשָּׂעִיר,
הַבֶּט-נָא עַל יֵשֶׁמֶשׁ, לְךָ דַּרְכְּךָ תָּאִיר".

וילך הדב, הלך וְנָהַם, ואת ראשו לא נשא השמימה, כי

אם למטה הורידהו, דניעו בנהימה הנה והנה:

„אֲנִי מְמַהֵר, אֲנִי חָש
לְכַוּרוֹת דְּבוֹרִים וְלַיְעָרוֹת דְּבָש".

ותתעצב השמש אל לבה ותקרא במר נפשה:

„אוֹי לִי, אֲבוֹי לִי
אֵין שׁוֹמְעִים בְּקוֹלִי,
דָּמִיתִי לְאֶפֶס, נֶחְשַׁבְתִּי לְאָיִן.
נֶפֶשׁ לֹא אַחַת, לֹא אַחַת
עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מִתַּחַת
לֹא תָרִים לִי רֹאשׁ, לֹא תִשָּׂא לִי עָיִן".

ויחר לשמש עד מאד, וכמעט שחפצה לבוא בֶּעָנָן, ואולם בזה הרגע קפץ התרנגל, הגבר הראשון, על שיח-עץ. התרנגל אוהב לעמד על גדר, ואולם בימים הראשונים ההם וגדר עוד טרם הוקמה. ויעמד התרנגל על שיח העץ, זקף ראשו כלפי שמים, תלה נקודות עיניו בשמש וקרא:

„קוּ-קוּ-רִי-קוּ, שֶׁמֶשׁ רַבָּתִי,
אֲנִי אֶת עֵינַי נוֹשֵׂא וּמַבִּיט,
הַשְׁלִיכִי לִי דוֹרָן מִמָּרוֹם, יָפָתִי,
כַּבְּדִינִי נָא כַּבֵּד..."

ותצהל השמש לקול התרנגל הקורא ופניה לָהֲטוּ מאשר והנאה.

ותקח השמש מֵאִשָּׁה וּמְדָמָה וַתַּשְׁלֵךְ במתנה לתרנגל, יען אשר נשא אליה את עיניו...

ויהי והאש והדם לְכַרְבֹּלֶת ולעטרת תפארת לראש הַגֶּבֶר הראשון.

נתקנא הצבי קל הרגלים בתרנגל, אשר קשרה השמש עטרה לראשו, עלה אף הוא על ראש צור, הרים את ראשו אף הוא וקרא לשמש:

„גַּם אָנֹכִי הַצְּבִי,
אָרִים אֵלַיִךְ רֹאשׁ
וַאֲחַכֶּה עַד בּוֹשׁ,
הַעֲנִיקִי דוֹרָן גַּם לִי."

שמחה עליו השמש שמחה רבה, שמחה על הצבי במאד-מאד, כי גדול הצבי מן התרנגל שבעים ושבעה. וַתַּשלך לו מקרניה—הסבוכות והיפות ותעגדן לראשו, ולא היו קרנים יָפוֹת כקרני הצבי.

אך גם התרנגל וגם הצבי לא הרבו להתרומם אל השמש. עד מהרה ירד התרנגל מעל שיח העצים ארצה וּבְקָרְאָ לו השמש ממרומיה:

„שָׂא עוֹד אֵלַי עֵינֶיךָ, תַּרְנְגֹל!
קְרָא עוֹד, קְרָא עוֹד אֵלַי בְּקוֹל!"

ויען לה התרנגל ויאמר:

אֵין לִי פְּנַאי, חֲבִיבָה, אֵין לִי פְּנַאי,
רֶגַע הִתְבּוֹנַנְתִּי בָּךְ, רֶגַע — וְדַי...
עַתָּה עֵינַי לְגַל עָפָר, לְאַשְׁפַּתָּה
אַשְׁפָּה! מִי לִי יִתֵּן אַשְׁפָּה עַתָּה!
אַף אָמְנָם לֹא טוֹב רֵיחָהּ, אַךְ גַּרְעִינִים
מִתְגּוֹלְלִים בָּהּ, גַּרְעִינִים—פְּנִינִים".

והצבי? למה הסב הוא את פניו מן השמש?

מִשֶּׁנָּתְנוּ קרנים לצבי, בא מֹרֶךְ בלבו, פן יקחו את קרניו מעל ראשו. לפתע-פתאם נפקחו עיניו לרוָחה מרֹב פחד: הנה הם באים ונוטלים את קרניו! נעו עלי העצים בקרבחו והצבי מטה את אזניו לקול הרעש ורגליו שלוחות לִבְרֹחַ... הנה שִׁקְשְׁקוּ הַמַּיִם בנחל — והצבי נס בחרדה מפני המון רודפיו.

הצבי ירא, וממוראו את כל אלה החיים על פני האדמה לא ירים את ראשו לשמים.

ויהי ביום הששי, ביום הששי הראשון, והשמש עולה כדרכה. היא עולה גדולה, בהירה ומאירה, חמה ואֲדַמְדַּמָּה, ואין אף אחד אשר יברכנה, אשר יְקַדֵּם פניה בשלום, ותתעצב השמש עד מאד, ותאמר:

אך הפעם אעברה בשמים, אעבר ואשקע לערב ולא אשוב עוד לעולם, לא אשוב עוד להאיר על פני המדבר הזה המשתרע למטה".

ואחרי כן הוסיפה השמש ותאמר את דבריה בחרוזים.

אַךְ הַפַּעַם אֶעֱבֹר אֶת חוּג הַשָּׁמַיִם,
אַךְ הַפַּעַם אָאִיר לָאָרֶץ וְלַחַיִּים.
אַךְ הַיּוֹם הַזֶּה אֶעֱשֶׂה דַּרְכִּי דוּמָמָה.
מָחָר בַּבֹּקֶר עוֹד לֹא אֶתְרוֹמֵמָה.
יוֹתֵר לֹא אוֹפִיעַ עוֹד בִּשְׁמֵי רָמִים,
הַיּוֹם בָּעֶרֶב אֶשְׁקַע לְעוֹלָמִים.

ואולם באותו יום הששי הראשון, ראתה השמש ממרום שמיה את ה' אלהים בשבתו על־הָאָבְנַיִם וּבְיָצְרוֹ את האדם. השקיפה מלמעלה וראתה בלושו אותו מן העפר זקוף, רם וגאה וקומה לו ישרה, צוארו נטוי למעלה, וראשו—ראשו כשמש עצמה, עגול כֻּלּוֹ, עם רַעֲמַת קרנים־שערות, וחפשי הוא. ראש-שמש זה ואל כל אשר יחפץ יַטֶּנּוּ... ועינים לו לאדם, עינים כשמש זו עצמה, מזָרות זיקים ומפיצות אש ואור וקרנים, גם את רוּחַ-הַחַיִּים, את רוח החיים ראתה השמש, אשר נפח בו אלהים, את הרוח ממרומים... ותקרא לנפשה:

„האדם! זה האדם, הוא הן ישא אלי את עיניו תמיד, גם בעלותי, גם בשקעי יעמד, ישהה, ישמר צעדי... בעלותי יברכני, ובשקעי יֶהְגֶּה אחרי לְפַאֲתֵי יָם...

וכל אשר תוסיף השמש להתבונן באדם הראשון, כן תאדים השמש יותר וכן תוסיף אמריה:

„האדם! לו נברא האדם קודם, לו נברא ראשון על ארץ, לפני הִגָּלִי, לפני בחרי דרכי בשמים, לפני הִתְוֵיתִי לי נתיבי פה ברקיע — ובחרתי באדמה...

„הו, לו מצאתי את האדם על אדמות, אז בעמדי על פרשת דרכים במקום שם נושקים השמים והארץ, ובחרתי בארץ... וכך הייתי אומרת: האדם, במקום אשר שם האדם, שם גם השמש!

הַשֶּׁמֶשׁ לוֹ אָחוֹת וְאָח לָהּ הָאָדָם,
וְעַל אֶרֶץ הֵם יַחַד וְאֵינָם נִפְרָדִים!".

והשמש ירדה ביום הששי הראשון בערב, ופניה לא היו לה, פניה העצובים לא היו לה עוד.

השמש ירדה ואש התקוה בפניה. ותקותה — האדם.

והאדם? זה עתה נברא, זה עתה נפחה בו רוח... זה עתה עֲזָבוֹ אלהים לנפשו... והוא עיניו לשמש, — עיניו ולבו וַהֲמוֹן געגועיו הומים לַשֶּׁמֶשׁ הַשּׁוֹקַעַת וְעוֹלָה...

——•◦◦◦•——

י. חזן.

הַנִגּוּן.

הָיֹה היה בעולמו של הקב"ה צדיק אחד. ימים רבים חי הצדיק על פני האדמה הַחֲטָאָה, שָׂם לבו אל החיים והתבונן אל האנשים ואל דר־יהם. הוא ראה בסבלותם ובצַעֲרָם הגדול של הבריות, ראה שהם טובעים בים של צרות, ובענים אינם מכירים את ערך עצמם, אינם יודעים את השֹרֶש הָאֱלֹהִי, שממנו צמחו, ואת התעודה הרמה, שאליה נוצָרו. הצדיק התבונן, כי מדת האהבה לְקוּיָה בעולם ואת מקום האהבה תפשה המַשְׂטֵמָה, העריצות שולטת, ואין בני האדם אוהבים לא זה את זה ולא את רִבּוֹנָם, אביהם שבשמים.

ראה הצדיק את כל זה והצְטָעֵר, חנל על אחיו המְדֻכָּאִים ויחשוב מחשבות, רוב מחשבות: במה להשיב אותם אל אלהיהם, להפיל אֶת הַמְחִיצָה, המבדלת בינם לבין רבונם, לְהָרֵך את לבבם ולטעת בו אהבה ועלום. רצונו של הצדיק היה לראות את פני אחיו כשאינם נפיקים עוד רוע-לב, דאגה ועצבות, כְּשֶׁאֵינָם אכולי יגון וָעֹנִי, אלא בת-הצחוק של האהבה עליהם תָּלִין וגודל-הלב וטובת-הרוח...

הצדיק התהלך בין האנשים, ובכל מקום בואו השתדל להפיץ את תורת האהבה לאלהים ולאדם, ולעצור בבני האדם מחטוא ומעשות כל רע.

אל כל מקום שמתאספים בו אנשים בַּהֲמוֹנֵיהֶם, אל בתי-הכנסת ואל השְׁוָקִים, אל בתי-המשתה ואל בתי-הָאֵבֶל, היה בא הצדיק והיה קורא אל האנשים לאהבה את האלהים, למלחמה בשטן ולתקון עולם במלכות שדי.

הוא היה קורא אל בני-האדם, מבקש אותם, מתחנן לפניהם, מוכיח אותם, מְאַיֵם עליהם ובכל כחו השתדל לעורר בהם את הַכָּרַת ערך עצמם ותעודתם.

אלה, אשר נגע אלהים בלבם, נטשו את כל אשר להם והלכו אחרי הצדיק. אולם מספר הַזַּכָּאִים האלה בערך אל מספר כל יושבי תבל היה כמו טפה קטנה מן הים. כל יתר האנשים אָטמו אזנם משמוע לקול קריאתו של הצדיק, הקשיחו לבם מהאזין תחִנתו ולא חרדו מפני תוכחתו. הָכְבֵּד לב האנשים מכאב, מעֹני ומרֹב משטמה, ואלהים לא הָפך להם לב אחר. לבם היה אבן ומצחם נחושה, ודבר האלהים היה להם ללא-הועיל...

לבש הצדיק רחמים על אחיו האומללים ויחשוב מחשבות, רוב מחשבות...

שלשה ימים נבדל הצדיק מחברת בני האדם, השכיח מלבו כל דַאֲגוֹת העולם הזה ויכונן את לבו ואת כל מחשבותיו אל האלהים שעשהו. ביום השלישי נחה רוח אדוני על הצדיק, רוח שמחה ואהבה, רוח שלום ושליה, רוח בינה ודעת ה'.

וידבר אדוני אליו לאמר:

„קום, בני, התהלך בארץ לארכה ולרחבה, אל תעצב ואל תֵּחָת, אני אהיה אתך ואני אצליח את דרכך. השיבה אלי את בני האדם, ותהיה נא שמחת-אֵל על ראשם!"

ויען הצדיק:

„אבי שבשמים! העצבות אֲכָלָתַם, העֹני דכא אותם, הצרות הקשיחו את לבם... הוי, אלי, במה אוכל להרך את לבבם ולשמח איתם?.. הבינני נא, אל אלהי עולם!"

ותהי תשובת אדוני אל הצדיק לאמר:

„נַגֵן לפניהם, בני, לפני בני האדם, נגן! אל תדבר אליהם דבר, אל תפצר בם ואל תוכיח אותם, כי אם נגן! נגן לפניהם בקול דממה דקה נגון של עצבות ומתיקות גם יחד. בְּנִגּוּנְךָ יעורר בלב בני האדם זכרונות עתיקים, לבם ירך, עיניהם תֵּרַדְנָה דמעה, והם יַבְכּוּ את עָנְיָם. אז תנצח אותם... הדמעות האלה יַדִּיחוּ מעליהם את רוח הטומאה, השמחה תִּשְׁרֶה עליהם, האהבה תְּתַמְּכֵם, אז ידעו אותי"...

ויעש הצדיק כן, כאשר צוה אותו אדוני.

הוא נִגֵּן נגון.

זה היה נגון בלי מלים, נגון אִטִּי וְחַד-גְּוָנִי, והשומע היה מקשיב בו את הכל: צלצול כבלי ברזל, קול שוט, בכי אומללים, רִגּוּן נרדפים, אנקת נַענים, צער כל העולם וכל דור, תחנה, תוכחה, אִיוּם, כלות-הנפש ונחמה ותקוה ושמחת אין קץ.

מבלי מלים היה הנגון חודר לאט לאט אל לבו של האיש ונשמתו, הלב היה רועד ופוֹעֵם, הנשמה היתה בוכה ושוחקת, נאנחה ושמחה, העינים היו מורידות דמעות, והלב רועד מגיל...

הצדיק שוב היה בא אל בתי-הכנסת ואל השְׁוָקים, אל כל מקום שמתאספים אנשים בהמוניהם, אל כל מקום שנשמע בו קול עֱנוֹת חַלָשִׁים ומצהלת עושקיהם, הוא היה חודר, נכנס ועומד בתוך כְּנוּפְיַת בני האדם, ויחד עם המון קולות שונים וקריאות משֻׁנות היה נשמע פתאם נגונו הָאִטִּי, האטי והנעים.

הוא היה מְשַׁלֵב את ידיו על לבו, היה נושא עיניו לשמים והיה מנגן ומנגן, מבלי שיתבונן אל אשר סביבו ומבלי שישים לב אל שום דבר...

האנשים, אשר היו עומדים על ידו, לא היו מרגישים בו בתחלה, וכשהרגישו בו, חשבו, כי עני הוא, המחזיר נְעָרוֹת, והיו שולחים ידם אל כיסם להוציא פרוטה ולתת לעני, למען הרגיע את רגשי-הַנֹּחַם אשר בלבם... אולם טרם שהספיקו עוד להשיב את ידם—והם היו שומעים שלא מדעתם את קול הנגון, ופתאם היה נדמה להם, שהם שומעים איזה קול ידוע להם ונשכח מרוב ימים, קול מִשַּׁחַר ילדותם או מתקופה עוד יותר רחוקה, והקול כל כך קרוב, מְלַבֵּב, רך ומלא נֹעַם...

במצב כזה, כשידם האחת נתונה לתוך כיסם, היו האנשים קופאים על מקומם, עיניהם התלויות בפני הצדיק היו מבריקות והם היו מאזינים.

בתחלה היו פני השומעים נעשים רְצִינִיִּים, אחרי כן היתה חולפת על פניהם בת-צחוק, סמוך לזה היו דמעות נתלות בריסי עיניהם ובסוף היו בוכים וּמִתְיַפְּחִים בקול מר בה בשעה, שעל פניהם שרתה כבר השמחה...

זמן רב היו האנשים בוכים בפנים שוחקות, והצדיק היה מנגן ועיניו תלויות לשמי-אל הבהירים.

מפני הבכי והצחוק נָמֵס לב האנשים הֶעָרֵל, פניהם אורו, עיניהם הבריקו והיו מפיקים אהבה לכל יצור. וזמן רב אחרי כן לא היו מְסֻגָּלִים לדכא אחרים תחתיהם ולעשות עָוֶל.

יש אשר האחד היה שולח ידו להכות את רעו, אך תכף היה נזכר בנגון, אזנו הקשיבה קול מַכַּת שוט, ובחרדה היה משיב אחור את ידו, יש אשר האחד היה מתאונן—כי צרת לבו אכלתהו—והיה מבקש לבכות, אז שמעה אזנו קול הנגון מנחם אותו, היה נרגע ולבבו היה שקט ומלא תקוה ובטחון באלהים. האחד היה עצב, צער העולם תְקָפהו, אז היה הנגון משמח את לבו וסָרו יגון ואנחה...

הצדיק היה עובר מעיר לעיר ובכל מקום בואו היה מנגן את נגונו ובכל מקום היה לוקח לב האנשים. בנתיבו נָהַר נהר של אור, ואשרי האיש אשר היה נהנה מאורו...

כח הטומאה נתמעט בעולם, מדת האהבה התגברה והתפשטה,

ג׳ל לבש עולם ומלואו והאנשים הכירו את רבונם. נדמה היה, כי עוד מעט וממשלת הזדון כליל תחלוף, יחדלו צער וצרה, יגון ובכי, השטן ינוצח והיה האלהים למלך על כל הארץ, האלהים האחד, הכל יכל, פאר העולמים ושמחת כל חי, רק לפניו תכרע כל ברך, רק אליו תפנה כל מחשבה ושמו יהי מבורך מעולם ועד עולם...

הצדיק, גאה בנצחונו על האנשים, כבר התכונן לשום פעמיו אל היערות, מעון כל חיתו טרף, למען הכניע גם אותן ויחדלו לטרף טרף בשר לאכל, למען שים שלום בארץ, שלום אמת, שלום עולמים... אולם לא כך היה רצון האלהים.

העולם עוד לא היה מתוקן כל צרכו למלכות שדי, הצדיק הִקשָׁה לשאול, שאף לגדולות ונכבדות ממנו..

ופעם אחת, בעת נִגֵּן הצדיק את נגונו, בעת האזין הכל לקולות הנעימים, נפל הצדיק מת ארצה... נשמתו פרחה מגופו ובקולות הנגון עלתה השמימה, אל מקור האור והזהר, ותבוא אל הַהַרְמוֹנְיָה העליונה ותהי לחלק ממנה...

מהעת ההיא עושים האנשים את מעשיהם הראשונים. ומחכה מאז העולם כלו לצדיק חדש, למושיע ורב אשר יבוא ויגאל אותו מיד השטן וישיבהו אל אדוניו ואלהיו—בנגון חדש.

הֵרוֹן-אֶל-חַמַּד,

יוֹנַת אֵלֶם.

מִשְּׂדֵה הַקֶּטֶל יוֹנַת אֵלֶם
הֵבִיאָה לִי אִגֶּרֶת:
„הָאוֹיֵב נָס, מַחֲנֵהוּ נִגַּף
וַיִּשָּׁאֵר שְׁלַל תִּפְאֶרֶת.

„וּשְׁנֵי אַחַי, שְׁנֵי כְּפִירִים עַזִּים,
כָּרְעוּ בְּקֶרֶב־מַחֲנַיִם;
תְּאוֹמִים הָיוּ וְלְאוֹיְבִים נִהְיוּ
כִּנְתִיגֵי שְׁטָחִים שְׁנַיִם.

„מִטַּל שַׁחֲרוּתָם נַפְשׁוֹת שְׁנֵימוֹ
בְּאַהֲבַת עַד נִקְשָׁרוּ,
וּבְמוֹת גִּבּוֹרִים לֹא נִפְרָדוּ:
בְּקֶבֶר חַד נִקְבָּרוּ..."

וַהֶסַּל. הַיּוֹנָה תַּבִּיט דוּמָם,
הֲיֵשׁ עוֹד בְּשׂוֹר בַּעֲדִי?
הַתְנַחֵם אֶבְלִי? לֹא! בִּיגוֹנִי
אֶשָּׁאֵר נָא לְבַדִּי.

וְתְחַכֶּה עוֹד. כִּתְלוּנַת־תַּגָּר
הוֹמִיָּה לִי בִּדְמָמָה:
הָהּ, אֵל צְבָאוֹת! נוֹצַת לִבָּהּ
בְּנִטְפֵי דָם נִכְתָּמָה...

אָבִינָה! זֶה לִּי עִזָּבוֹן פְּלֵיטַת
מֵאַחִים שֶׁנִּלְחָמוּ;
אַךְ יוֹנַת־אֵלֶם לֹא הִגִּידָה:
לְאֵיזֶה אָח הַדָּם הוּא.

— הרגע-נא, בני! כלבים נובחים לא יִשכו. העם בוש ממֹרֶך-לבו. אמנם, התאבכו מדי לילה תמרות-עשן מהבתים הבוערים ויאדמו פני השמים, אולם בצורות היו חומות עירנו וזרוע-עֹז היה לקרת. בכל מקום, אשר שם עוֹדֵד קרח את הלוחמים, נֶהדפו הפראים אחור, וגם הַיֵאוש הוסיף עצמה לרפה-האונים — וה׳ היה עמנו! ביום הרביעי כעלות השחר הגיע לאזנינו קול רעש ומהומה ממחנה האויב, סערת-קרב ותרועת-מלחמה. מעל החומה התבוננו אל שדה-המערכה: מלך יהודה בא עם אלף מגבוריו ועם רבים מעם-הארץ נושאי רמח וכידון. הוא התנפל על הפראים לפנות בקר, בשכבם תחת מרכבותיהם הֲלוּמֵי-יין ואחוזי-שֵנה. אז יצאנו גם אנחנו ונשתער על צרינו מאחוריהם — וכמעט לא נותר בהם שריד. השלל היה רב לאין ספר, תרועת-גיל עלתה השמימה; — ולנגד עינינו הופיע על מרכבתו מושיענו, גא ומזהיר בברק נשקו, חרבו המגֹאלה בדם בידו, ולבושו ארגמן, כבגדי הדורך בגת. אכן, נורא הוד היה מראה יאשִיָהו בן אָמון, כמראה מלאך אלהים. אז קראו אליו אנשי שבטנו: „אשריך, מושיענו! ברוך הבא בשם ה׳! מְלֹך גם עלינו, גבור מלחמה, למען אשר נשב לבטח חוסים בצל בן-דוד!” — ויכרתו ביניהם ברית, מלך יהודה ואנשי בנימין. וַיַעֲמֵד יאשיהו חלק מחילו במבצרינו החזקים להגן עלינו מפני שונאינו — ויסע הלאה להרחיב את ממשלתו גם על ארץ אפרים. וקרח עזב את העיר, כי תעב בלבו את מוגי-הלב, אשר אמרו להרע לו, וילך אחרי מלך יהודה וילחם את מלחמותיו ויתרועע עם מבחר גבוריו. וכעבור שלש שנים שב אלינו.

הזקן שתק רגע; ואחרי-כן, בראותו את עיני נכדו נשואות אליו בְּהִתְעַנְיְנוּת עצומה, אִמֵץ אותו אל לבו ביתר עֹז ויוסף לספר:

— רבה היתה ממשלת יאשיהו, ובני-ישראל ישבו לבטח איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו ואין מחריד. פתאם עברה הרִנה בארץ: בני צדוק, כהני האל השוכן בציון, מצאו ספר בבית-מקדשם, שנכתב עוד — כה אמרו הם — ביד משה מחוקקנו. בספר-התורה הזה היה כתוב, כי חטא הוא לזבֹחַ בכל מקום, מלבד במקום אשר בחר בו ה׳ — על מזבח שלמה בבית-המקדש בירושלים. אז צוה יאשיהו לנתץ ולהרס את כל המזבחות אשר בארץ, ועבדיו יצאו לעשות את מצותו.

מְשֻלם נדם ויבט נכחו בעינים מביעות צער ויגון עמוק. בפעם הראשונה ערב יוחנן את לבו להחליק את היד החוּמָה והקמוטה של הזקן. כעבֹר רגעים מספר נשא משלם את עיניו בהאָנחו אנחות עמֻקות מקרב לבו, ויוסף לספר בקול רפה ובהפסקות תכופות, כמו ירא לגלות לנכדו דבר אים:

— בין כה וכה וחג האסיף הגיע. אנחנו התכוננו להקריב קרבנות לאלהי אבותינו, כחֹק לָנו מימי-קדם. שערי העיר היו פתוחים לרוחה. העם נהר בשיר ובתרועה אל הר בית-האלהים, כלם נושאים סלים מלאים פרות ויין, לשמח לפני ה׳ במשתה ובהלל. למטה, לפני אהלנו אשר מחוץ לעיר, עמד קרח מוכן עם עבדו, ועל-ידו פר לבן בן שלש, תמים, מעֻטר זרי-פרחים וקרניו מצֻפות זהב — קרבן-תודה לה׳. כי שבע שנים היתה נעמי עקרה, ועתה הנה זכר אותה ה׳ ותהר ללדת, — ולכן רחש לב קרח תודה לאלהים. הנה כי כן עלינו אל בית-האלהים מלאי תקוה וגיל, בלוית ההמון החוגג, תחת צלילי חצוצרות ותֻפים. אולם ברגע אשר התיצבתי לפני המזבח ואתכונן להתודות על הקרבן, קמה פתאם מהומה גדולה, וגדוד אנשי-צבא ובראשם כהן, מכהני בית-המקדש על הר ציון, הבקיעו להם דרך בין ההמון. הכהן קרב אלי ויאסר עלי להבעיר אש על המזבח, יען כי אינני מזרע צדוק, ויחרף את האנשים והנשים, כי הם רוקדים ושרים לכבוד הבעל. אז קראתי בחמה: „מה? התאסרו על העם לשמח לפני ה׳? התחפצו כי לא נִזבח עוד זֶבח ונאכל בשר-חֹל?” אולם הוא צוה עלינו ללכת אל בית-המקדש בירושלים לזבח שם ולהתפלל. ואקרא שנית: „האם לא נראה ה׳ במקום הזה והאם לא בֵּרך את האבן הזאת, אשר אוחה משח יעקב אבינו? לא ידענו אם שוכן ה׳ בבית-מקדשכם, כי קדוש המקום הזה מאז, עוד בטרם הוקם המזבח על הר ציון”. אז קרא הכהן בשצף-קצף: „שמעו! כהן-הבעל הזה מגדף את אלהי ישראל! הוי,

1) לארבעער.

עבדי יאשיהו! הרסו את המזבח וטהרו את הארץ לפני ה׳!” וימהרו העבדים במוטות וקרְדֻמות בידיהם ויתצו את המזבח ויפזרו את הדשן.

רגע אחד שתק הזקן, כי הזכרונות הנוראים החלישו אותו עד מאד; אחרי-כן לחץ את יוחנן אל לבו וַיִשָעֵן במצחו אל ראשו ויוסף בלחש:

— על-יָדי עמד אביך באחזו בידו החזקה את המאכלת, וכראותו את מעשה-ההרס, קפץ על המהרסים ויהדפם בכֹח הצדה, ומיד עורר את העם להתקומם נגד הנבלה הזאת. אולם בעוד אשר פסחו האנשים על שתי הסעִפים, התנפלו עליו אנשי-הצבא. כדֹב נאבק עם כלבים, כן נאבק הוא אתם. שנים מהם נפלו ארצה מתבוססים בדמם — ומיד נפל גם הוא אחורנית על המזבח ההרוס וַיִרְטֹב בדמו את הדשן.

בצעקה אימה התפרץ יוחנן מבין זרועות זקנו ויבט בעינים זְוָעה בפניו: „אבי! אבי! — נאנק הנער. — איזה מהשנים הוא קברו?”

הזקן הורה דומם בידו על האבן אשר מימין, ויוחנן נפל ביללה מרה על-פני רגבי-האבן הקשים ויכסם בנשיקות חמות. הזקן שתק בלי-הרף ולא הפריע בעד נכדו לשפך את רחשי לבו לפני קבר אביו. ורק כאשר רפתה היללה ותהי לבכי חרישי, קם הזקן בכבֵדות על רגליו ויקרב אל נכדו וישם את ידו על שכמו:

— שְמעה עוד אם תעצר כח לשמֹע!

ויוחנן, אשר השתטח על קבר אביו בהניחו את ראשו על הזויות החדות של רגבי-האבן, ענה באנחה:

— דַבֵּר, אבי, כי שומע אנכי.

משלם ישב לארץ ויחל לספר בקול נחר:

— כמוך אתה, בני המסכן, כן זעק אז העם מנהמת לבו, כאשר זִנֵק דם הגבור למעלה; אולם הכהן קרא: „הזהרו משלח ידכם בעבדי המלך! דמכם יהָיה בראשכם! אל תוסיפו עוד להקריב קרבנות-פגול! ארור האיש, אשר ישאר במקום הטמא הזה!” — מיד פנה העם עורף לברוח וירד בזעקה מרה מעל ההר. אולם אנכי ישבתי על-יד גופת אביך המת וָאֲשַוֵע אל ה׳, כי ישמע לקול הדם השפוך וינקם מהמרצחים. אז תפשו אותי עבדי יאשיהו וַיַכּוּני וישליכוני החוצה. נדהם ופצוע ירדתי בברכים כושלות במורד ההר. פתאום ראיתי מאחורי את להבות האש, שהתנשאו מבית-האלהים בהשמיעם קול-חריקה וקול-נֶפֶץ, — אז התפרצה מלבי זעקת-שבר ואבך בכי-תמרורים, ומרוב דאבה נכשלתי באבן ואגֹף את רגלי. בלי עזרה שכבתי בתוך שִיחֵי-הַדַפְנָה, 1) וממעל לראשי התאבך העשן העולה מבית-האלהים הבוער ולאזני הגיע קול המחריבים בהריעם בעֹז.

בעינים קמות הביט הזקן נכחו בלי-הרף. יוחנן חבק את ברכי זקנו ובחררת-נפשו הסתיר את ראשו בחיקו:

— אני שכבתי אצל האבן כל היום ההוא. על-פָני רצו המרצחים אנה ואנה ואשמע את קולם בקראם זה אל זה: „איפה הוא כהן-הבעל הזקן? באו ונשליכהו אל תוך הלהבות!”.

את הדברים האחרונים האלה דבר הזקן בקול רפה, אשר לא נשמע כמעט; אולם האֹזן החדה של הנער קָלטה אותם בכל-זאת. יוחנן נשא את ראשו, וצער עֹמק ויגון קודר נשקפו מעל פניו החורים. הוא שאף רוח בכבֵדות, ומשלם נֶאלץ לתמֹך בו, לבל יפל מתעלף בין ידיו, ויוסף לספר במהירות:

— הם לא ראו אותו בשכבי אין-אונים בָעמק. רגלי צבתה, ראשי הלם כהלמות פטיש, דבקה לשוני לחכי בצמא. אז החלותי לגדף אותם בקול, לבעבור יבאו והמיתוני כאשר דברו — אולם הם כבר הלכו להם. הקדחת אחזתני, וכל הלילה צעקתי בקול גדול. את צעקתי שמעו האנשים, אשר עלו למחרת אל מקום-ההרס, ויביאוני אל אהלם. כעבֹר ימים מספר סרה מעלי הקדחת ורוחי שבה אלי. אז ראיתי את עצמי שוכב על המשכב הדל של יונדב עבדי הנאמן. הוא ישב למרגלותי ויבט אלי בעינים מלאות תוגה. אולם בראותו כי רוחי שבה אלי, נפל בפניו על משכבי ויבך בכי גדול. ופתאם נפתחה הדלת, וְעֶגלה אשת יונדב עברה את המפתן, ועל זרֹעותיה עולל בן ימים מספר — אתה, בני, היית העולל ההוא!

יוחנן נשא בשאלה את עיניו הדומעות; הזקן הניע בראשו ויאמר:

— יודע אנכי, מה שבהפצך לשאל אותי. שמעה אפוא: ביום המר והנמהר ההוא ישבה נעמי בתי בביתה בין נערותיה, שקועה במחשבות טהורות על-דבר הקרבן, אשר אנחנו מקריבים על הבמה. ככה חשבה היא. פתאם הגיעו מהר קריאות מהומה ומבוסה — ועבדים מבהלים נפלו אל הבית בקראם: „את קֹרח רצחו נפש ואדוננו מת!” ובקפצה נרעשה ונפחדה מעל משכבה, התפרצה הביתה חבורת מרצחים בצעקת-פרא ויכו את הנשים ויגרשון החוצה. בברכים כושלות עברה נעמי את החצר עד לזית הגדול אשר אצל השער ותפל שם אין-אונים לארץ. ובהתפרץ להבות האש מתוך הבית הבוער, אחָזוּהָ ציריה ותלד אותך, בני! רק שפחתה הכי-נאמנה, עגלה אשת יונדב, היתה אז אצלה; ותאמר לה: הִנחמי גברתי, כי בן נולד לך!” נעמי נאנחה ותאמר: „אי-כבוד, כי הוסר כבוד מביתנו!” ותפל מתעלפת על משכבה.

יוחנן נשא את קולו ויבך; ומשֻלם מהר ויוסף לספר את ספור-התוגה, כמו חפץ להגיע מהר עד סופו:

— עגלה ילדה בן לפני ירחים מספר, אולם אלהים לקח אותו מאתה. ותשם אותך בחיקה ותאמר: חנון ה'! הוא לקח והוא נתן!” ותקרא את שמך יוחנן. אנכי באתי לפני המשכב, שעליו התהפכה בתי במכאוביה, ואראנה נובלת ביפי-עלומיה כציץ השדה, אשר היום יציץ ומחר יִבֹּל. — נעמי מתה. אז לקחתי את גופה ואלבשהו תכריכי-בד ואפזר עליו בשָׂמִים. אחרי-כן עליתי אל בית-האלהים ההרוס ואוציא מתוך האפר והקורות השרופים את עצמות אביך — ואטמן את שני ילדי במערה הנסתרה הזאת, למען אשר לא יוכל למצא אותם אֶחד מעבדי הכהנים מירושלים. ופה, לפני הקברים האלה, פרשתי את כפי ואֶתן שבח לה', אשר נתן בן לקרח בצאת נפשו. ואחר שבתי אל שוממות בית-האלהים וָאֶבֶן שם את אהלי, לבעבור יהיה לזכרון לפני אלהי המקום הזה וינקם את נקמת דם בני. והרס בית-אל. את שער-ראשי גלחתי, למען אשר אתאבל את שארית-ימי המעטים, ואותך השארתי למטה באהל יונדב. הוא אמץ אותך לבן ועֶגלה היתה כאם לך. כי על-כן יראתי, פן ישמידו הכהנים אשר בציון את זרע קרח, בהוָדע להם, כי השאיר אחריו בן יורש הנחלה, אשר הם העבירו להם. חי ה', כי מעט טוב הביאה למרצחים הגזלה נהלת אביך אשר הם שדדו מאתנו. בעבותות האָוֶן משכו את הענש על ראשם.

הזקן נדם; יוחנן בכה רגעים מספר על בו־ניו; לסוף נשא את ראשו ויתחנן בקול חנוק מדמעות:

— אבי, פתח לי את מכסה הארון, אשר בו נחה אמי! חפץ אני לנשק את יד אמי המתה, אם לא זכיתי לחבקנה בעודה בחיים.

משֻלם הביט אליו בחרדה:

— איך זה ערבת את לבך לשאל כזאת? מי זה ירהיב עז בנפשו להפריע את שנת המתים?

— רק הפעם, אבי! אראה-נא הפעם את העצמות היבשות, למען אשר ירוה לבי בדמעותי.

הזקן הניע את ראשו ביגון; אחרי-כן קם ויצעד לאט לאט אל ארון-האבן:

— אנכי אעשה את שאלתך. — אל-נא תכעסי, נשמת בתי, על הפריעי את מנוחת-עולמך. נעמי, בנך קְרַב אליך!

הוא התיק בכח את מכסה הארון הצדה — ואימה גדולה נפלה עליו. הוא הדף את נכדו לאחוריו וישח ברעדה על-פני הארון הפתוח. עת רבה עמד בלי-נוע ודמעות חמות נזלו מעיניו. אחרי-כן התעודד ויקרא בקול חוגג:

— מְהֻלל שם ה', עושה פלא! גופת-נעמי נשמרה מכליון העת! גש הנה, בני, זאת היא אמך!

לפני עיני יוחנן נגלה מראה נפלא: שלמה ורעננה שכבה אמו בארון ופניה היפים שוחקים מתוך האפל, מעֻלפים מחלפות שערה השחור. אמנם חִוֵר היה מַרְאֶהָ, אבל יפה מאד, כמראה איש השקוע בתנומה מתוקה.

ביראת-הכבוד כרע יוחנן על ברכיו ויבט עת רבה בפנים הנעימים האלה, אחרי-כן נשא את עיניו אל הזקן, אשר עמד נרגש על-ידו, ויאמר אליו:

— מה יפה היא אמי; היא דומה לישֵׁנָה.

ובלי-הרף הביט בגעגועים בפני אמו.

כעבור זמן-מה אמר הזקן באנחה:

— היום נטה לערב. החשך מכסה את המערה. הבה נסגר את הארון ונלכה.

יוחנן קפץ ממקומו ויתחנן:

— הראה לי, זקני, גם את אָבי. חפץ אני לעמד גם לפניו ביראת-הכבוד.

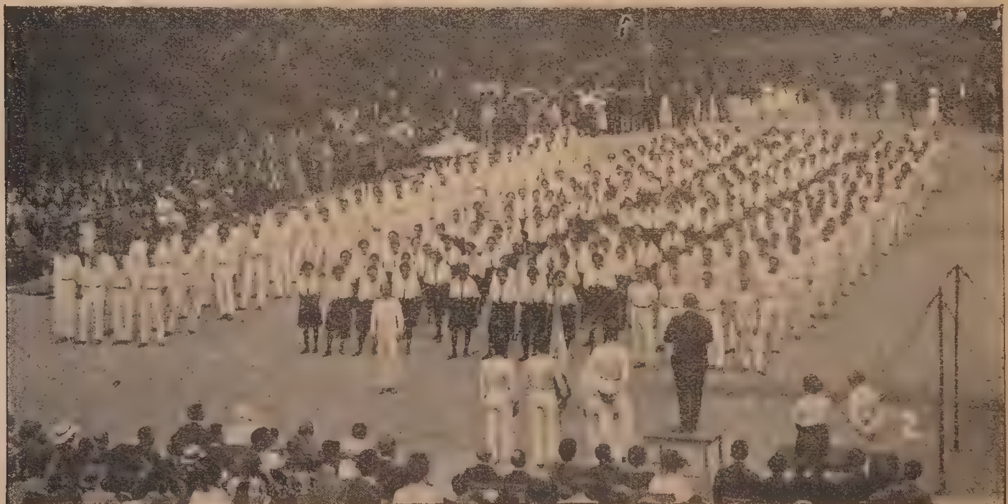
אולם משֻלם הניע את ראשו ביגון:

— לא אנכי; לא היום. עוד תבא העת, אשר בה תראינה עיניך הנבהלות, מה שהייתי מעלים ממך לנצח. באה, בני, ונלכה.

בדומיה סגרו שניהם את הארון ובמחשבות נוגות עזבו את המערה.

(המשך יבא).

א. בן-אורי.

חברי המכבי בקונגרס הקרלסבדי.

התלאות, שֶׁנּוֹעֲדוּ לְהִשָּׁלַח ביניהם. ובכן הסירו כל פחד מלבכם! על אַפָּם ועל חֲמָתָם נחיה ונראה בטוב.

— מראה כנפיך כמראה צִבְעֵי הַקֶּשֶׁת — קראה פנדורה, — מה יפה את ונהדרה!

— כן, מראיהן כמראה הקשת, — אמרה תִּקְוָה, — יען כי כפי תכונתי העליזה הנני עֲשׂוּיָה דמעות ובנות־צחוק גם יחד.

— ויש את נפשך לְהִשָּׁאֵר אתנו, — שאל אפימתיאוס, — לעולם וָעֵד?

— כל כמה שתמצאו חֵפֶץ בי, — אמרה תקוה והצטחקה בבת־צחוקה הָעֲנֻגָּה, — ואחרי אשר תמצאו בי חפץ כל ימי חייכם בעולם, הנני מַבְטִיחַתְכֶם לבלי עָזְבִי אתכם עד עולם. אכן יש אשר יגיעו לכם ימים ושעות, ואתם תאמרו בלבכם, כי הנה הלכתי ונעלמתי כליל. ואולם שׁוֹב אָשׁוּב אליכם, שׁוֹב אשוּב, שוב אשוב כפעם בפעם, ואולי ברגעים, אשר לא תַעֲלוּ עוד את זִכְרוֹנִי על לבכם. רָאֹה תראו את נֹגַהּ־כנפי בצל קורת אָהֳלְכֶם. כן, ילדי היקרים, ועוד אני יודעת דבר־מה יפה וטוב, אשר יִנָּתֵן לכם בימים יבואו.

— הה, הגידי נא לָנוּ, — קראו שניהם, — הגידי נא לָנוּ, מה זה!

— אל נא תשאלוני, — השיבה תקוה וַתָּשֶׂם את אֶצְבָּעָהּ על פִּיהָ הַוָּרֹד. — ואולם אל נא תִּוָּאֲשׁוּ ממנו, אם גם יִתְמַהְמֵהַּ ולא יבוא כל ימי חייכם על פני האדמה הזאת. האמינו בהבטחתי, כי אמת היא.

— אנו מאמינים בך! — קראו אפימתיאוס ופנדורה פה אחד.

ואמנם הם האמינו בה; ולא רק הם, כי אם כל איש ואיש האמין בתקוה, שמאז ועד היום היא חַיָּה וְקַיֶּמֶת. ולא אֲכַחֵד מכם, כי אף על פי שפנדורה קלת־הדעת שלנו עשתה, כמובן, דבר רע עד מאד, בכל זאת הנני שמח ומאשר על אשר הציצה בתוך הארגז. אמנם — אמנם — התלאות עודן מוסיפות לעופף על פני תבל, ומִסְפָּרָן וַדַּאי שגדל הרבה תחת לְהִתְמַעֵט, וְהִנָּן תַּרְבּוּת מזיקים רעים ומכֹערים עד מאד, והם נושאים בזנבותיהם עֳקָצִים מלאים אֶרֶס איום. אני הגבר ידעתי את תְּנוּאָתָם וְיָדֹעַ אדע, כי עוד אוסיף להרגיש את עָקְצָם המר ככל אשר אֵלֵךְ וְאַזְקִין. ואולם כל זה שָׁוֶה לנו בִּהְיוֹת אתנו זו הדמות הקטנה הנחמדה והמזהירה, אשר בשם תקוה תִקָּרֵא. מה היה לנו בעולם אלמלא היא שֶׁעָמְדָה לנו? התקוה מְחַיָּה את האדמה, וְנוֹפַחַת בה רוח חדשה; התקוה מְחַדְּשָׁה אותה לַבְּקָרִים; וגם בשעה שנראה את האדמה בכל זִיוָהּ וְהוֹדָהּ וְתִפְאַרְתָּהּ, אֲזַי תֵּרָאֶה לנו התקוה, כי איננה בלתי אם צִלּוֹ של אֲשֶׁר־עַד־בְּלִי־דַי הֶעָתִיד לָבוֹא.

תרגם מאנגלית א. ל. יעקבוביץ.

ארנסט טרמפה.

מֶלֶךְ יְהוּדָה.

ספור מימי הבית הראשון.

ב. הָאָב הַזָּקֵן וְנֶכְדּוֹ.

בין הסלעים שעל שפת הנחל, אשר שטף מֵרַכְסֵי הר־רמון אל עמק־הירדן, הלכו באותה העת השומר הזקן של בית־האלהים ההרוס עם עבדו הצעיר. הדרך היתה קָשָׁה מאד, רגבי־אבן חסמו בעדם מדי פעם בפעם את המשעול הצר, וסירים וקוצים קרעו את שמלותיהם. הזקן צעד בראש מבלי הוציא הֶגֶה מפיו, ואחריו הָלַךְ יוחנן דומם גם הוא ובלבו השתומם על הזקן המחריש פעמיו, אפס כי לא ערב את לבו לשאל אותו לסבת הדבר, מפאת היותו רגיל כל הימים למשמעת.

כאשר התנשאה השמש מעל לגבעה, שמעליה ירדו זה עתה שני הַהֹלְכִים, עמד לסוף הזקן דומם לפני סלע מוצק, שלרגליו היו מפֻזרות אבנים אחת על־גבי השניה. אבנים כאלה נמצאו פה בכל הסביבה, מפני שֶׁהוּשְׁלְכוּ למטה על־ידי זרם הנהר בימי החרף. בעין בוחנת התבונן הזקן אל גל האבנים, גם העיף את מבטו למעלה אל הסלעים ואל שִׂיחֵי הָעַרְעָר שצמחו מסביב — וילחש בשבע־רצון:

— הכל נשאר פה על מקומו, כמו שהיה אז בלכתי מזה. יד־איש וצפרן־חיה לא נגעו בכל אלה. גש הנה, הנער, ועזר לי לָגֹל את האבנים ממקומן. ידי רפו וגבי שָׁחָה ברבות הימים מאז צְבַרְתִּין במקום הזה.

הוא אחז באבן אחת שעל ראש הגל ויהדפנה בכח למטה. האבן התגלגלה ברעש מעל הגל ותפל על הארץ לרגלי יוחנן. כהרף־עין קפץ הנער הצדה; אולם מיד מהר לעזר לזקן בעבודתו המוזרה, מבלי שאל אותו לתכליתה. מהר עפו האבנים לכל עבר מתחת ידיו החרוצות; — ופתאום נגלתה לעיניהם פִּרְצָה אפלה באדמה ורחבה כרֹחב איש. רוח־פרצים קר נשב מתוך הַבְּקִיעִים. נכר היה, כי פה מסתרה אחת המערות, הנמצאות במספר רב בהרי־סיד אלה. סוף־סוף צללו האבנים האחרונות במצולת הנחל — ופתח המערה היה פתוח לפניהם. מתוך סקרנות נִזְדָּרֵז יוחנן לרדת אל תוך מחבא־סתר זה. אולם הזקן עצר בעדו בחזקה. תוגה עמֻקה נשקפה מתוך עיניו וקולו רעד בדברו:

— חכה, בני! שַׁל נעליך מעל רגליך בטרם תבא שמה, כי אתה עומד לפני קבר אבותיך!

בתמהון רב הביט הנער בפני הזקן ויאמר:

— לפני קבר אבותי?... הלא חיים עוד יונדב עבדך ואשתו עֶגְלָה, אשר הם־הנם אבי ואמי!

הזקן הביט עמֹק לתוך עיני יוחנן ויען:

— אמנם הם היו מסורים לך באהבתם אותך כאב וכאם — אולם פה תגחנה עצמות אבותיך! עשה כאשר צֻוֵּיתָ.

מבלי הוציא הֶגה מפיו מתוך התרגשות, כרע הנער על ברכיו ויַּתֵּר את רצועות כנדליו, בהתאמצו לחדר במבטו הנבהל אל אפלת המערה. כאשר נשַׁל לסוף את סנדליו מעל רגליו, אחז הזקן בידו וימשכהו אחריו ברֹך אֶל תוך המערה. לאור היום, שנפל מלמעלה דרך הפתח, ראה יוחנן את עצמו עומד בחדר מקֹרֶה על-ידי הטבע, שרבים כמוהו נמצאים בנקיקי-הסלעים. לצדי הכתלים מימין ומשמאל עמדו שני ספסלים נמוכים, שנבנו אבנים שְׁטחיות נטוחות בסיד, והיו מכוסים היטב בלוחות-אבן חלקים. הזקן הכניס את הנער הנרגש בין ברכיו, ובהראותו בידו על הספסלים אמר אליו:

— התפלל, בני! פה ישנים שנת-עולמים אבותיך היקרים!

לשמע דברי הזקן נפל יוחנן נרעש ונפחד על פניו, וילחץ את מצחו אל רצפת-האבן הקרה. הוא הקשיב בִּרְתֵת לתפלת הזקן, אשר עמד בזרועות פרושות ויתפלל חרש מתוך צער ואימה לנשמות הישנים פה שנת-נצחים:

„לפניכם, המתים, אנחנו עומדים, אנכי, מְשֻׁלָּם אביכם, ויוחנן בנכם. הוי, קֹרַח ונעמי! עלו משאול ושמחתם בבנכם הצעיר והחסון, אשר בא היום הזה אל קבורתכם להשתחוות לפניכם ביראת-הכבוד. ברכוהו, סוככו עליו ברגע הזה, למען אשר ירגיש לבו את קרבתכם, למרות שמעודו לא ראו עיניו את פניכם וידיו לא חבקו את ברכיכם. — קומה, יוחנן! — קרא הזקן אחרי החרישו רגע. — שבה פה על-ידי ושְׁמעה את אשר אגיד לך היום הזה, כי הנה הגיעה השעה!

הנער קם מכרוע על ברכיו ויבט בבהלה על סביבותיו לראות, אם לא תרחפנה פה כצללים נשמות אבותיו, אשר עורֵרם הזקן מקברם. אולם המערה היתה ריקה כבתחלה, והנער ישב ברעדה על-יד הזקן, אשר עד כה חשב אותו לאדונו ואשר נתודע אליו זה עתה בחור אביו-זקנו. מְשֻׁלָּם אחז בידו, ובהרגישו, כי חלחלה אחזה את הנער, אמץ אותו אל לבו ברֹב רחמיו וידבר אליו באהבה רבה לאמר:

— הֵרָגַע, בני! אלה הנחים פה לא יַחֲרְשׁוּ כל רעה עליך, באשר אתה בנם. אני הצגתיך היום לפני קבר אבותיך, לבעבור תשמע את דברי, אשר עליך לשמע מפי, ולבעבור יהיו הם עדים ביני ובינך. כי הנה זקנתי וימי-חיי קרבים אל קֵצם. אולם, בני, קבל ממני תחלה את הנשיקה, אשר ישק לך אבי-אמך בפעם הראשונה — הוי בן בתי נעמי, החבצלת בין בנות בנימין!

בבכי גדול נפל יוחנן על חֲזֵה זְקֵנו. ברחמים רבים חבק הזקן את נכדו הנרגש וינחמהו וידבר על לבו. לסוף, כאשר חדל כמעט הנער מבְּכיו, דבר אליו הזקן ברֹך קולו:

— הקשיבה לי, בני יקירי, ואגידה לך מי אתה, ותדרֹך נפשך עֹז. ידע תדע, כי מוצאך מהעדינה במשפחות ישראל. לפני ימים רבים, עת הייתי עוד נער כמוך עתה, הכביד מלך אשור את עֻלּו על כל ממלכות האדמה. מ„הר האלים" אשר בארץ-הצפון הרחוקה, עד נהר שיחור השוטף על-פני מצרים, היו כל העמים סרים למִשְׁמַעְתּוֹ. הוא יצא מארצו ויכבש את מצרים ויבז את עריה העשירות, ואיש לא התיצב בפניו. אולם אנחנו ישבנו בשלום חוסים בצל מלכנו. בית-אל היתה אז עיר בצורה; בית-האלהים, שעמד על ההר לפני שעריה, היה בנוי מחדש, אחרי אשר נחרב בידי סרגון מלך אשור. ואף כי לקח אתו סרגון את עגל הזהב ויביאהו אל עיר-ממלכתו, בכל-זאת יָקדה תמיד אש-קדש על המזבח, אשר לפני האבן הקדושה, ואני הִצַּתִּי בבקר בבקר את האש, כאשר עשו אבותי, עוד מימי-קדם. כאשר גדלתי ואהי לאיש, נשאתי לי אשה. ותלד לי האשה בת, ואולם בן לא נתן לנו יהוה, ואני התבוננתי על סביבי בדאגה ביד מי אמסר את בתי היחידה ואת נחלת בית-אבי, שדות וכרמים לרב. וגם הכהונה על-יד מזבח ה'. כי רעים היו הימים ההם. מקצוי ארץ באו עמים זרים, אשר לא הבין איש את לשונם; כלם אנשי-מלחמה, חֲסֹנִים כארזים, עור-בשרם בהיר ושער ראשם וזקנם אָדֹם. עיניהם תכלת, אי-נעימות למראה, כעיני הכלב, ופניהם נתעבים ושונים מפני האנשים הנודָעים לנו. הם רכבו על סוסים קלים ויירו חצים מקשתות חזקות — ואף פעם לא החטיאו את המטרה,

1) אֲנִיָּמְנָה

וינופפו באֵלות עבות ובחרבות-עשת מבריקות. צבאות אשור נפזרו מפניהם כמוץ לפני רוח. הפראים ההם פשטו גדודים גדודים בכל הארצות ויבזו ויחרימו את כל המקומות אשר עברו שמה, ורק החומות הגבהות והחזקות הֵגֵנוּ על יושבי הערים. אז חלפה כליל גבורת אשור ככפור לפני שמש-בקר. העמים הנכנעים שברו את עֻלם ויד כל איש התנשאה מול שכנו. וגם אנחנו, בני בנימין, זכרנו את העת, שאז היה גבור משבטנו מלך בישראל. אנחנו סגרנו את שערינו, זקנינו היו שופטינו, לא היה לנו עוד אדון — וצעירינו הֵגֵנוּ על גבולנו.

בין הצעירים היה אחד, שעלה על חבריו בגבורתו וביפי-תארו, קֹרַח בן אולם שמו, הוא היה גבור חיל לפני ה'. מוצאו היה מבית מְרִיבַעַל בן יהונתן בן שאול המלך. תמיד היה בין הלוחמים הראשונים, כל הצעירים נזעקו אליו בקראו לקרב וימלאו את כל פקודותיו. במלחמת-השנים המית את האחד מקציני הפראים ויגרשם הרחק מגבולנו.

ברעדו בכל גופו קם יוחנן על רגליו ועיניו הבריקו בדברו:

— הלא הזכרת בתחלה את שמו? האם הוא אבי?

מְשֻׁלָּם אמץ אותו באהבה אל לבו ויאמר:

— כדבריך, בני; ואולם הקשיבה עוד לדברי!

בערב-אביב צח, כמו הערב הזה, שבו הלוחמים הצעירים משדה-קרב ותרועת הנצחון בפיהם. על קצה חנית נשאו את ראש הענק — וישירו שיר-תהלה לכבוד קֹרַח, אשר המית אותו. וקרח עבר בתוכם בחוצות העיר, משכמו ומעלה גבֹהַּ מכלם וחגור כלי-מלחמה, אשר היו לו לשלל מאת האויב, ומזהיר וגא על הנצחון, כַּשַּׁחַל היורד מראש הגבעה. אז ראתה אותו נעמי בתי מעל הגג ותשח ותזרֹק לרגליו החבצלת מעל חֶזֶהָ. קרח עמד מלכת וישא אליה את עיניו — שחורות היו כלֵילָה ויחד עם זה הזהירו כשחר; אחרי-כן השתחוה וירם את החבצלת מתוך אבק-הדרך, ויחלצנה אל שפתיו. הוא עשה זאת לעיני כל העומדים שם. נעמי ירדה מעל הגג ותשב לה בפנתה דוממה ובת-צחוק רחפה על שפתיה. למחרת היום ההוא בא אלי קרח ויאמר: „תנה לי את בתך! היא נארשה לי!" בלב מלא תמהון קראתי אותה, וכאשר עמדה לפני עטופה ארגמן, כְּהָאֲסְתֵּר 1) אשר בערבה, שאלתיה: „התאבי ללכת אחרי האיש הזה?" ותאמר: „אלך!" — וככה היתה לו לאשה.

יוחנן עצר את נשימתו ויקשב לדברי הזקן; וכשמעו את הדברים האחרונים נאנח מעמק לבו: „אמי!". מְשֻׁלָּם העביר את ידו על שערות ראש הנער ויוסף לדבר:

— עיני אמך מביטות אלי מתוך פניך, את תלתליה השחורים אני לוטף עתה, כמו אז לפנים; — זה ימים רבים, בני, זה ימים רבים אני נושא לזה את נפשי. — שְׁמעה אפוא עוד: תרועת הנצחון לא ארכה זמן רב; התֻּפִּים עוד רעשו בראש כל חוצות, עוד נשמעו השירים ששרו הבתולות לכבוד הכלה, עוד התנשא ריח הקטרת בבית הצמד-הצעיר, — והנה פתאם לפתע השתער כסופה האויב מצפון ויָבֵא אתו הרס ואבדון בכל מקום אשר עבר שם. לאלפים באו הפראים בגבולנו ויפשטו בשדותינו כארבה לרב. לפניהם תהלך אש, על חללים ידרכו ובדם נשים וילדים נגאלו ידיהם. בבהלה נוראה התבצרנו בתוך חומות בית-אל הבצורות; ובחוץ צעקו אלינו הפראים, כי נוציא אליהם ראש אחד — ואז ילכו להם כל-עמת שבאו — ראש האיש, אשר המית את קצינם, את ראש קרח.

יוחנן נִתַּר ממקומו בנשאו את אגרופיו למעלה ועיניו נוצצו:

— ומה עשו אנשי בנימין? — קרא בסערת-רוחו, — ההרהיבו עֹז בנפשם לדרש את ראש אבי?

הזקן הביט בענג אל פני הנער ויען:

— כמוך עתה, כן עמד אז אביך בעזוז גבורתו מפני ההמון הרוגש, אשר חֵרף את מעשה-גבורתו — את מעשה-הגבורה שאותה הלל כה לפני שלשה שבועות, — ובמורא קפצו פיהם הרוגשים האלה, בעת שנח עליהם מבטו הלוהט. אכן, מוגי-לב אחדים, אשר התקנאו בו, היו שם, והם יעצו לעם: „תנו את ראשו לאויב!".

— הוי, כלבים! הוי, תנים מיללים! — קרא יוחנן בחמת-רוחו.

אולם מְשֻׁלָּם השיב אותו למקומו על-ידו ויאמר אליו:

תשוקה לדעת מה יִמָּצֵא בארגז. כאשר ראה ונוכח, כי פנדורה נכונה לגלות את הסוד, גמר בנפשו, כי אַל לה לחבֶרתו להיות חֲכָמָה ממנו. ואם יש אשר יִמָּצֵא בארגז דבר־מה יפה או יְקַר־עֵרֶךְ, הנה יקח לו את מַחֲצִיתוֹ לו לעצמו. ובכן, לַמְרוֹת כל מְדַבְּרָיו הַמְחֻכָּמִים, אשר השמיע באזני פנדורה על דבר חובתה לעצור ברוחה וְלִבְלוֹם את סַקְרָנוּתָהּ, הנה סוף סוף לא היה אפימתיאוס אלא נִבְעָר מִדַּעַת כָּמוֹהָ גם הוא, וכמעט גם לָקוּי בחסרונות כָּמוֹהָ. ולכן, בשעה שאנו מדברים בִּגְנוּתָהּ של פנדורה בגלל האסון שֶׁהִתְחוֹלֵל, אַל לנו לשכוח, כי אפימתיאוס לא נִקָּה מֵחֵטְא גם הוא.

כאשר הרימה פנדורה את מכסה הארגז, נַעֲשָׂה הָאֹהֶל אפל וקודר עד מאד; כי העבים השחורות הנה הִשְׁתַּטְּחוּ עתה על פני כל השמש ונראה היה כאִלּוּ קָבְרוּ אותה חיים. לפני רגעים מספר נשמע קול נַהַם והמולה דקה, ועתה הנה פָּרַץ לפתע פתאם קול רעם אַדִּיר ונורא. ואולם פנדורה, אשר לא שָׂמָה לבה לכל זה, הֵרִימָה את כל המכסה כֻּלּוֹ והציצה אל תוך הארגז פנ־מה. נראה לה, כאלו עֲדַת יצורים בעלי כנף הֵגִיחָה פתאם וְחָלְפָה על פניה, התפרצה וברחה מתוך הארגז, ובאותו רגע עצמו שמעה את קול אפימתיאוס, והוא גּוֹנֵחַ וּמְיַלֵּל כאלו נמצא בצרה גדולה.

— אויה, מְדֻקָּר הנני! — צעק. — מְדֻקָּר הנני! אוי, פנדורה הַנִּקְלָה! מדוע פתחת את הארגז הארור?

פנדורה הִפִּילָה את המכסה מִיָּדָהּ, וּכְשֶׁנִּרְתְּעָה לאחוריה הביטה על סביבה לראות, מה זה קָרָה לו לאפימתיאוס. עֲנָנַת הַסְּעָרָה המתחוללת בחוץ הֶאֱפִילָה כל כך על החדר, שהיא לא יכלה לְהַבְחִין בָּרוּר היטב את אשר בו. אבל לאזניה הגיע קול זִמְזוּם בלתי נעים, כאִלּוּ מחנה גדול של זבובים כַּבִּירִים, או יַתּוּשִׁים עֲנָקִים או אֵילֶה מיני שרצים אחרים, כְּגוֹן צְרָעִים וַחֲסִילִים, פרחה והתרוצצה מסביב. וכאשר הִסְכִּינוּ עיניה לראות בתוך האור הכהה, ראתה עֲדַת יצורים קטנים ומכֹערים, ולהם כנפים ככנפי הָעֲטַלֵּף, ועיניהם הַמְתֹעָבוֹת מְפִיקוֹת רֶשַׁע, וְזַנְבוֹתֵיהֶם מְזֻיָּנִים בְּעֻקָצִים חַדִּים וַאֲרֻכִּים עַד לְהַבְהִיל. וְאַחַד היצורים האלה הוא אשר דָּקַר את אפימתיאוס בְּעָקְצוֹ. ואולם עוד מעט וגם פנדורה עצמה השמיעה זַעֲקַת־שֶׁבֶר, והיא כּוֹאֶבֶת ונבהלה כַּחֲבֵרָהּ וצועקת ומחוללת שאון הרבה יותר ממנו. כי תִּפְלֶצֶת קטנה וּנְמִבְזָה ישבה על מצחה ותהי נכונה לתקוע בו את עֻקְצָהּ עמק עמק עד מאד, אלמלא מִהֵר אפימתיאוס וְהִבְרִיחַ אותו מעל פניה.

ועכשו אם יש את נפשכם לדעת, מה היו אלה היצורים הַמְכֹעָרִים, אשר נִמְלְטוּ מתוך הארגז, עלי להגיד לכם, כי אלה היו מִשְׁפַּחַת הַתְּלָאוֹת אשר על פני האדמה.

שם היו תַּאֲווֹת רָעוֹת; שם היו כמה וכמה מיני צַעַר; שם היו יותר ממאה וחמשים דְּאָגוֹת; שם היה הֲמוֹן רב של מַחֲלוֹת מַכְאִיבוֹת וַאֲיוּמוֹת; שם היו כמה וכמה מיני מְצוּקוֹת, עד אשר תִּלֶאה כל לשון לִמְנוֹת אותן וּלְתָאֲרָן. בקצרה, כל מה שֶׁהֵצִיק מאז ומעולם לנפש מין האדם וְלִגְוִיָּתוֹ, היה סגור בתוך הארגז הֶעָלוּף סוד, אשר נמסר לשמירה בידי אפימתיאוס ופנדורה, למען אשר לא תְעַנֶּינָה התלאות את הילדים המאשרים שבעולם. אלמלי שמרו את פִּקְדוֹנָם באמונה, אֲזַי היה הכל הולך לְמֵישָׁרִים. אזי לא היה שום איש בא בימים, אשר יִתְעַצֵּב אל לבו, ולא היה ילד, אשר תהיה לו הַנְּסִבָּה לשפוך אפילו דִּמְעָה אחת, למן השעה ההיא ועד הרגע הזה.

ועתה הנה תוכלו לְהִוָּכַח, עד כמה מעשה רע של אדם בֶּן־תְּמוּתָה אחד עָלוּל לְהָמִיט שׁוֹאָה על כל העולם כֻּלּוֹ. בְּאַשְׁמַת פנדורה, אשר הרימה את מכסה הארגז הארור, וגם באשמת אפימתיאוס, אשר לא הִזְהִיר בה בעוד מועד, נִתְּנָה לַתְּלָאוֹת האלה דְּרִיסַת־הָרֶגֶל בינינו, וכנראה אין זה מן הדברים הקלים לשוב ולגרשן חיש־מהר מעל פנינו. כי כפי שתוכלו לְשַׁעֵר, אי אפשר היה ששני הילדים יוכלו להחזיק את המחנה הַנִּמְבְזֶה בתוך אָהֳלָם הקטן. ויהי להפך, כי תֵּכֶף וּמִיָּד מהרו לפתוח בְּחִפָּזוֹן את הדלתות ואת החלונות בְּקַוּוֹתָם לְהִשְׁתַּחְרֵר מהן על ידי זה. ומובן הדבר שהתלאות בעלות־הכנפים התעופפו חיש־מהר לכל הָעֲבָרִים, ומאז החלו להציק וּלְעַנּוֹת את ילדי הארץ בכל אשר מְצָאוּם, עד שכמה וכמה ימים אחרי כן לא הוסיף עוד איש מהם לְהִצְטַחֵק כאשר הצטחק עד הנה. ומוזר הדבר עד מאד, כי כל הפרחים והציצים הַטְּלוּלִים, שאף אחד מהם לא נָבַל עד היום ההוא, הנה החלו עכשו לָכֹף את רָאשֵׁיהֶם הַכּוֹמְשִׁים וּלְהַשִּׁיר את עליהם כעבור יום או יומים. ואף גם זאת, כי הילדים, אשר לפנים נדמו להיות בני־אַלְמָוֶת בעודם בעצם ילדותם, הנה עכשו התחילו לְהַזְקִין מיום ליום, ועד מהרה הנה היו לַעֲלָמִים וַעֲלָמוֹת, ועוד מעט היו לגברים ולנשים, והנה הם אנשים באים בימים, ונפשם עוד טרם תדע עַד מָה.

בינתים ופנדורה קלת־הדעת ואפימתיאוס קל־הדעת לא פחות ממנה נשארו באהלם. שניהם נדקרו דקירות קשות, וכאֵב גדול הציק להם, והכאב הזה היה קשה להם מנשוא, ביחוד מפני שזה היה הכאב הראשון שֶׁהֻרְגַּשׁ למיום נברא העולם. מובן הדבר שהם עוד לא הִסְכִּינוּ כלל לִסְבּוֹל כאב ולא יכלו להבין מה טִיבוֹ של זה. ונוסף על כל אלה היו שְׁרוּיִם בְּזַעַף גדול, איש איש מהם על מִשְׁנֵהוּ ואיש איש מהם על עצמו. וכדי לְהָפִיג את צַעֲרָם ככל האפשר, ישב לו אפימתיאוס זוֹעֵם וְקוֹדֵר בַּפִּנָּה, כְּשֶׁגַּבּוֹ

מִפָּנֶה לְעֻמַּת פנדורה, ופנדורה התנפלה על הרצפה והניחה את ראשה על הארגז האיום וְהַמְתֹעָב. היא בכתה תַּמְרוּרִים וְנֶאֱנְקָה קָשׁוֹת, כְּאִלּוּ חָשַׁב לִבָּהּ לְהִשָּׁבֵר בקרבה.

פתאם נשמע קול דפיקה קלה וַחֲשָׁאִית על מכסה הארגז מִפְּנִימָה.

— מה קול הדפיקה הזה? — קראה פנדורה כשנשאה את ראשה.

ואולם אפימתיאוס או שלא שמע את קול הדפיקה, או שלא שָׂם אליו לב בִּגְבוֹר עליו רוחו הרעה. אם כה ואם ככה, אך הוא לא ענה אותה על שאלתה.

— עד כמה גס אתה — אמרה פנדורה ונאנקה שוב, — אף דַּבֵּר לא תדבר אלי!

שוב אותה הדפיקה! היא נשמעה כקול אצבעות דקות של יד פִּיָּה רַחֲמָנִיָּה, אשר הִתְדַּפְּקוּ בחשאי ובצלצול של מנגינה על המכסה בתוך הארגז פנימה.

— מִי אַתְּ? — שאלה פנדורה, כי התעוררה בה שוב מִקְצַת מִסַּקְרָנוּתָהּ הראשונה. — מי את היושבת בתוך הארגז הנקלה הזה?

קול דַּק ונעים דבר מִפְּנִים הארגז:

— הרימי נא את המכסה ותראיני.

— לא, לא, — השיבה פנדורה והחלה לְהֵאָנֵק שוב, — כבר הרימותי את המכסה דַּיִּי! בתוך הארגז את יושבת, בְּרִיָּה נִקְלָה, ושם תִּשָּׁאֲרִי! מחנה גדול של אחיך ואחיותיך הַמְנֻוָּלִים כבר מְעוֹפֵף לו על פני העולם. אל נא יעלה גם על לבך, שאני אהיה סְכָלָה כל כך וְאֶתְּנֵךְ לצאת לחפשי!

ובעת דַּבְּרָהּ הביטה אל עבר אפימתיאוס, כי אולי קִוְּתָה בלבה, שהוא יהללנה בגלל חכמתה. ואולם הנער הַזּוֹעֵם הִבִּיעַ רק בגמגום שפתים, שחכמתה באה לה בְּאִחוּר־זְמַן קְצָת.

— הה, — השמיע שוב הקול הדק והנעים, — מוטב לך שתתניני לצאת לחפשי. אין אני דומה לאותם היצורים המנבזים שֶׁעֲקָצִים תְּלוּיִם להם בזנבותיהם. אין הם אחי ואחיותי, כאשר תראי וְתִוָּכְחִי, אך תואילי להעיף עין בי. אנא, אנא, פנדורה הנחמדה שלי! בטוחה הנני שתתניני לצאת לחפשי!

ואמנם היה בקול הזה מעין קסם מְעוֹדֵד וּמֵשִׁיב נפש, עד אשר כמעט אפסה היכלת לבלי שמוע בו ולבלי מַלֵּא את כל אשר הקול הנעים הזה שואל. פנדורה הרגישה, כי בכל מלה ומלה שיצאה מתוך הארגז רָחַב לבה וְרָוַח לו. ואף גם אפימתיאוס, אשר עוד הוסיף לשבת בַּפִּנָּה, הִפְנָה את ראשו לְמֶחֱצָה, ונראה היה, כי רוחו טובה עליו מאשר עד כה.

— אפימתיאוס יקירי, — קראה פנדורה, — השמעת את הקול הנעים הזה?

— כן, מובן הדבר ששמעתי, — השיב, אפס כי רוחו הרעה שבה למשול בו כבראשונה. — ובכן, מה חפצך?

— האשיב וארים את המכסה? — שאלה פנדורה.

— עשי כחפצך, — אמר אפימתיאוס. — הִרְבֵּית לְהָרַע כל כך, שאולי אין עוד שום נַפְקָא מִינָהּ, אם תוסיפי להרע עוד קצת. עוד תְּלָאָה אחת בין המון כל התלאות הרבות, אשר הפיצות על פני תבל, לא תוכל עוד לְהַזִּיק הרבה.

— יכֹל יכלת לדבר את דבריך מתוך יתר נִמּוּס! — גמגמה פנדורה וְנִגְּבָה את עיניה.

— הה, נער מסכן! — קרא הקול הדק מתוך הארגז, והקול ערום וּמְצַחֵק. — הוא יודע, כי הוא מִשְׁתּוֹקֵק לראותני. בואי נא, פנדורה יקירתי, והרימי את המכסה. נֶחְפָּזָה אני מאד להקל לכם וּלְהָשִׁיב את נפשכם. אך תניני נא לשאוף קצת רוח חיים, ומיד תראו וְתִוָּכְחוּ, כי אין המצב נורא כל כך, כפי שֶׁתְּדַמּוּ בלבבכם!

— אפימתיאוס! קראה פנדורה: — יהי מה, ואני גמרתי בנפשי לפתוח את הארגז!

— ואם יהיה המכסה כבד ממך להרימהו, — קרא אפימתיאוס ורץ אליה לארך כל החדר, — הנני לעזר לך!

וּבְדֵעָה אחת הרימו שני הילדים שוב את המכסה. והנה פָּרְחָה לה מתוך הארגז בְּרִיָּה קטנה מַזְהִירָה כשמש ונעימה כבת צחוק, והיא מְרַפְרֶפֶת בַּחֲלַל החדר ומפיצה זֹהַר בכל אשר תפנה. האם לא נִסִּיתֶם מימיכם לְהַרְקִיד את נֹגַהּ השמש בתוך פִּנּוֹת אֲפֵלוֹת, בְּתִתְּכֶם את קרני השמש לחדור אליהן מִבַּעַד לִרְאִי? ובכן ככה היה מראה הבריה העליזה, שֶׁדִּמְּתָה לִכְרוּב בעל כנפים בתוך קַדְרוּת האהל. היא פרחה אל אפימתיאוס וְהֶעֱבִירָה את קְצֵה אצבעה על מקום הַדַּלֶּקֶת, ששם עָקְצָה אותו התלאה, וּמִיָּד חָלַף כְּאֵבוֹ ואיננו. אחרי כן נשקה לה לפנדורה על מצחה, וגם פִּצְעָהּ היא נרפא מיד.

אחרי חוללה את מעשה החסד הזה רִחֲפָה לה הבריה המזהירה מעל לראשי הילדים רַחֵף וְשַׁעֲשֵׁעַ אותם, רחף והַבֵּט בהם בעינים נעימות כל כך, שבלב שניהם באה המחשבה, כי לא הרבו להרע כל כך בפתחם את הארגז, ובפרט שאלמלא פתחוהו היתה האורחת הנחמדה שלהם נֶאֱלָצָה לשבת כְּלוּאָה בין אותם המזיקים הקטנים עם הָעֲקָצִים שֶׁבִּזְנְבוֹתֵיהֶם.

— אנא הגידי נא לנו, בריה נחמדה, מי את? — שאלה פנדורה.

— קִרְאוּ לִי תִּקְוָה, זה שמי וזה זכרי! — השיבה הדמות המזהירה כשמש. — ויען שהנני יצור קטן וְעָנֹג כל כך, לכן הֻשַּׂמְתִּי בתוך הארגז, למען אשר אַמְצִיא מָזוֹר וּתְרוּפָה לְפִצְעֵי בני האדם אשר יְבוֹאוּם בַּחֲמַת אותם המוני

מרדכי גולדנברג.

וַיְהִי בַהוֹדִים מֶלֶךְ...

(בַּלָּדָה.)

וַיְהִי בַהוֹדִים מֶלֶךְ —
לוֹ כְלִיל שֶׁל־נוֹצוֹת־נֵץ,
וְלִבּוֹ — לֵב הָאַרְיֵה,
וְנֶאֱמָן לוֹ הַחֵץ.

וְעוֹר בֶּן־רְאֵמִים יִלְבַּשׁ
וִידַלֵּג כָּאַיָּל —
וְשׁוֹאֵף הוּא לַמֶּרְחָק,
וְשׁוֹאֵף הוּא אֶל עָל...

מִשַּׂעֲרוֹת פְּרוּעוֹת אוֹיֵב
עַל מָתְנָיו אֵזוֹר יִיף;
עַל כָּל הַשְּׁבָטִים פַּחְדּוֹ —
עִם כֻּלָּם בָּא בְרִיב.

וַיֵּצֵא שְׁמוֹ בָעוֹלָם:
מִפְּרֵירִיוֹת טֶקְסַס —
עַד גְּדוֹתֵי מִיסִיסִפִּי,
עַד גְּדוֹתֵי אַרְקַנְזַס.

וַיְהִי כַנָּמֵר טוֹרֵף
וּמַשְׁחִית בְּיוֹם קְרָב —
וַיְהִי בַהוֹדִים מֶלֶךְ,
וַיְהִי לָהֶם לְאָב. —

אַךְ לֹא לְעוֹלָם חֹסֶן
וְלֹא לָנֶצַח עֹז:
מֵעֵבֶר יַמִּים פִּתְאֹם
עַם זָר בָּא בַּז לָבֹז;

וְכֻלָּם חִוְּרֵי־פָנִים
וְקַשְׁתָּם יוֹרְקָה אֵשׁ;
בְּרִית כָּרְתוּ עִם הַשֵּׁדִים
וְכִשּׁוּף בָּמוֹ יֵשׁ.

וְחוֹמְדֵי זָהָב כֻּלָּם —
אַךְ שָׂטָן קִנֵּן בָּם:
לִפְנֵיהֶם יֵלֶךְ אָסוֹן;
אַחֲרֵיהֶם — נַחֲלֵי־דָם.

הַשְּׁבָטִים הָאֲדֻמִּים
בְּפַחַד נִכְנְעוּ חִישׁ —
וַיִּשַּׁח לוֹחֵם מַשְׂכִּיל,
וַיִּשְׁפַּל גֶּבֶר, אִישׁ...

אָז נֵעוֹר זֶה הַגִּבּוֹר —
עַל פָּנָיו צִבְעֵי־קְרָב —
וַיֵּצֵא לַמִּלְחָמָה —
וְדָם כַּמַּיִם זָב.

וְדָם בְּדָם אָז נָגַע
וְכַדּוּר־אֵשׁ — בַּחֵץ;
עַל הַחֲלָלִים חָגוּ
הַנֶּשֶׁר וְהַנֵּץ.

וּבְכָל יוֹם לוֹחֲמִים בָּאִים —
וְכֻלָּם נוֹפְלִים הֵם,
כִּנְפֹל לִפְנֵי הַצַּיָּד
צְבִי מַקֶּרֶן וּבֶן־רְאֵם.

דָּם רָוְתָה הָאֲדָמָה
וְעוֹד לֹא אָמְרָה: „דָּי!"
הַזְּאֵבִים שָׁמְנוּ, עָבוּ
בֶּהָרִים וּבַגָּיְא..

וְיַד הַשָּׂטָן תִּגְבַּר:
וּבְלַהֲטֵיהֶם אָז
הַחִוְּרִים עָשׂוּ פְלָאוֹת,
וְאֵשׁ־רוּחַ דִּים גָּז.

וּכְעָמִיר אַחֲרֵי קוֹצֵר,
עַל יָמִין וְעַל שְׂמֹאל
בְּנֵי־הָעֲרָבוֹת נָפְלוּ
לִפְנֵי בְנֵי־הַשְּׁאוֹל.

מָעֲטוּ הַגִּבּוֹרִים
מִיּוֹם לְיוֹם מְאֹד:
אֵין־זֹאת, כִּי אֵשׁ־יָהּ יָצָאָה
וַתִּיקַד בָּם יְקוֹד!

וִיחִידִי נִשְׁאַר מֶלֶךְ..
אָז יִתֵּן פִּתְאֹם קוֹל:
בְּחַיַּי לֹא אֶכָּנַע
לִפְנֵי בְנֵי הַשְּׁאוֹל! —

מִי־גִבּוֹר בָּכֶם יֵצֵא
וְנִלְחַם אִתִּי פֹה:
אוֹ אִשּׁוֹ תֹּאכַל לִבִּי;
אוֹ חִצִּי יָבֹא בוֹ!" —

וְנוֹרָא־הוֹד בְּדַבְּרוֹ
הַמֶּלֶךְ — גֵּא וָעַז —
וְסוּסוֹ יִדְהַר פֶּרֶא
וְקֶצֶף מִפִּיו יַז...

אָז יָצָא גִּבּוֹר לָבָן
עַל סוּסוֹ — כַּבִּיר־אוֹן —
שָׂמֵחַ לִקְרַאת נֶשֶׁק,
מִתְעוֹרֵר הוּא לָרוֹן;

אַךְ פִּתְאֹם נָשָׂא עַיִן
לַהוֹדִי — וּבַלֵּב
רַחֲמָנוּת פִּתְאֹם תֵּעוֹר
וְעֶצֶב רַךְ וּכְאֵב:

„הוֹי, צַר לִי, אֲדוֹם־פָּנִים,
ו וְרִידְךָ שַׁחַת־בְּלִי —
וְאַתָּה כָּכָה נָאֶה —
יָקַרְתָּ פִּתְאֹם לִי! —

נָא נֶחְדַּל מִמִּלְחָמָה —
הֱיֵה נָא לָנוּ אָח —
וְעֹשֶׁר לְךָ נִתֵּן
וְכָבוֹד נִתֶּן לָךְ!"

אָז יִתֵּן קוֹל הַהוֹדִי —
וְקוֹלוֹ — קוֹל אֲרִי:
„מוֹת גִּבּוֹר־חַיִל נִבְחַר
מֵחַיֵּי עַבְדוּת לִי:

מָה חַיַּי לִי — אִם חֵילִי
בַּמֵּתִים נֶחְשַׁב כְּגֵר?" —
וּבְכִידוֹן אָז וָרֹמַח
הִשְׁתָּעֵר לִקְרַאת צָר.

שׁוּב נִשְׁמַע קוֹל הַלָּבָן:
„בְּעֵינַי מָצָא חֵן
הַמַּצְבִּיא שַׂר־הַהוֹדִים —
לִי יָדְךָ, מֶלֶךְ, תֵּן! —

רְאֵה: שֶׁמֶשׁ יִזְרַע אוֹרוֹ,
שְׁמַע קוֹל צִפֳּרֵי־שִׁיר;
הוֹי, לָמָּה תִגְוַע בְּאִבְּךָ?" —
אָז נִשְׁמַע קוֹל כַּכְּפִיר:

„מַה־שֶּׁמֶשׁ לִי בַּמָּרוֹם
וְשִׁירֵי צִפּוֹר רָן? —
בְּדָם יְכֻפַּר קְלוֹנִי —
שְׁלֹף חַרְבְּךָ מִנָּדָן!" —

שׁוּב קָרָא לְבֶן־הַפָּנִים:
„רְאֵה: סוּסְךָ כָּכָה גֵא,
בְּרוּצוֹ יִגְמָא אֶרֶץ —
[illegible] נָא עֲשֵׂה...

אֵינֶנִּי רַךְ־לֵב, פַּחְדָן
צַר לִי עָלֶיךָ, שָׂר; —
וְסוּר לְךָ מִמֶּנִּי —
וְסוּר מֵקֶבֶר צָר!" —

אָז נִשְׁמַע צְחוֹק הַהוֹדִי —
וְשִׂנְאָה, לַעַג בּוֹ:
„הוֹי, פּוֹשֵׂק־שְׂפָתַיִם,
גַּם סוּסִי יָמוּת פֹּה!" —

אָז נִשְׁמַע צִלְצוּל רְמָחִים.
אָז נִשְׁמַע קוֹל רֶתֶת —
וּמֶלֶךְ־עַם־מְנֻצָּח
עִם סוּסוֹ נָפַל מֵת.

חשון התרפ"ג.

נתניאל הוטהורן.

גַּן־הָעֵדֶן לִילָדִים.

(ס ו ף).

בפעם הראשונה למיום שבאה חֲבֶרְתּוֹ הקטנה לדור אתו יחד, נִסָּה לשעשע את נפשו בתענוגים, מבלי אשר השתתפה בהם גם היא. ואולם שעשועיו לא עלו יפה; ואף גם לא ידע לבו אֹשֶׁר ושמחה כבכל שאר הימים. הוא לא יכל למצוא עֵנָב מתוק או תְּאֵנָה שֶׁגָּמְלָה (אם יש שֶׁלָּקְחָה נפש אפימתיאוס בְּחִסָּרוֹן, הנה נמצא חסרונו בזה שאהב תאנים קצת יותר מדי); ואם מצא תאֵנה שגָמלה כל צָרְכָּהּ, הנה גמלה יותר מדי והיתה מתוקה יותר מדי עד כדי לעורר גֹעַל נֶפֶשׁ. חָלְפָה מלבו אותה הַחֶדְוָה, שהיתה רגילה להתפרץ לִרְצוֹנָהּ בקול תרועה וְצָהֳלָה, להגדיל את שמחת לב כל חבריו. בקצרה, הוא נַעֲשָׂה נדכא ועצוב כל כך, ששאר הילדים לא יכלו להשיג, מה זה קרה לו לאפימתיאוס. ואף גם הוא עצמו לא ידע כמוהם, מה הוא הדבר אשר יציק לרוחו. כי עליכם לְהַעֲלוֹת על זכרונכם, כי באותה העת, שבה אנו מדברים, היתה תְכוּנָתוֹ ש' כל אחד ואחד להיות מְאֻשָּׁר וְשָׂמֵחַ, וכן היה מִנְהָגָם תמיד. העולם עוד טרם למד אז לְהִתְנַהֵג אַחֶרֶת. למיום בו שֻׁלְּחוּ ראשונה הילדים האלה להתענג על פני האדמה הנחמדה, עוד לא נמצאה אף נפש או גְוִיָּה אחת חולה או מלאה רוח נְכָאִים.

ולבסוף, כאשר ראה ונוכח אפימתיאוס, כי אם כה או ככה והוא מַפְרִיעַ בעד כל המשחקים והשעשועים, גמר בנפשו, כי מוטב לו לשוב אל פנדורה, אשר רוחה הַזּוֹעֶפֶת התאימה עכשיו יותר לרוחו הוא. ואולם כדי להמציא לה נחת־רוח קָטַף מעט פרחים וְקָלַע אותָם לְזֵר, ויהי עם לבו לַעֲנוֹד אותו עֲטָרָה לראשה. הפרחים היו נחמדים עד מאד — שושנים וחבצלות וציצי תפוחי־הזהב, ועוד כמה וכמה מיני פרחים אחרים, אשר השאירו אחריהם ריחות נעימים בכל הדרך, שנשא אותם אפימתיאוס; והנה נִקְלַע הזֵר בחריצות־ידים רבה, ככל אשר עצרו כח ידי הנער. תמיד נראה לי, שאצבעותיהן של הנערות הקטנות הֵנָּן יותר מְכֻשָּׁרוֹת לקלוע זרי־פרחים; ואולם בימים ההם הֵיטִיבוּ גם הנערים לקלוע הרבה יותר מאשר בימינו אלה.

והנה פה המקום אִתִּי להזכיר, כי זמן־מה קֹדֶם לָכֵן הִתְקַדְּרוּ השמים עָבִים שחורות וגדולות, אפס כי העבים האלה עוד טרם כִּסוּ את עין השמש. ואולם ברגע שהגיע אפימתיאוס עד פתח האהל החלו העבים לְהַקְדִּיר את זֹהַר השמש, ופתאם החלה לְהִשְׂתָּרֵר עָלָטָה נוּגָה בעולם.

הוא נכנס בַּלָּאט; כי היה בדעתו, אם תהיה לו הָאֶפְשָׁרוּת, להתגנב בַּחֲשָׁאי מאחרי פנדורה ולשים את זר הפרחים על ראשה בטרם שֶׁתַּסְפִּיק להרגיש בְּקִרְבָתוֹ. ואולם כל זְהִירוּתוֹ היתה אך למותר ולא היה לו שום צֹרֶךְ לִפְסוֹעַ פְּסִיעוֹת קלות כל כך. אִלּוּ גם צעד צעדים כְּבֵדִים ככל העולה על רוחו, כבֵדים כצעדי איש בא בשנים, ואפילו כבֵדים כצעדי הַפִּיל, וַדַּאי הדבר שגם אז לא היה קול צעדיו מגיע לאזני פנדורה. היא היתה שְׁקוּעָה בִּמְזִמָּתָהּ בכל לבה ונפשה. ברגע שהוא נכנס אל האהל, שָׂמָה הילדה קַלַּת־הדעת את ידה על המכסה וַתְּהִי נכונה לפתוח את הארגז הֶעָלוּף סוד. אפימתיאוס הסתכל בה. אִלּוּ הוציא צעקה מפיו, ודאי הדבר שפנדורה היתה מְשִׁיבָה את ידה אָחוֹר ומסתרי־הארגז האיומים לא היו נודעים עד היום הזה.

ואולם גם אפימתיאוס עצמו, אף עַל פי שֶׁמְּעַט עד מאד לדבר על אדות זה, בכל זאת קִנְּנָה גם בלבו

בְּסִפְרֵיהֶם וּמְתַרְגְּמִים בִּנְבִיאֵיהֶם, מְקַלְּלִים אֶת מַלְכֵּנוּ וּמְגַדְּפִים אֶת שָׂרֵינוּ וְאוֹמְרִים: כְּמוֹ שֶׁמְּבַעֵר הֶחָמֵץ מִפְּנֵי הַמַּצָּה, כָּכָה תְּבֹעַר מַלְכוּת הָרְשָׁעִים מִקִּרְבֵּנוּ וְתָבוֹא לָנוּ גְאֻלָּה מִמֶּלֶךְ טִפֵּשׁ זֶה. בְּחֹדֶשׁ סִיוָן חוֹגְגִים (הֵם) שְׁנֵי יְמֵי־חַג וּבָאִים לְבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹתֵיהֶם, קוֹרְאִים „שְׁמַע" וּמִתְפַּלְּלִים וְקוֹרְאִים בְּסִפְרֵי תוֹרָתָם וּמְתַרְגְּמִים בִּנְבִיאֵיהֶם, מְקַלְּלִים אֶת הַמֶּלֶךְ וּמְגַדְּפִים אֶת הַשָּׂרִים וְקוֹרְאִים (לְחַג הַזֶּה) יוֹם הָעֲצֶרֶת, וְעוֹלִים עַל גַּג בֵּית אֱלֹהֵיהֶם וְזוֹרְקִים תַּפּוּחִים [1] וּמְלַקְּטִים מֵהֶם (אֶת הַגְּרוּעִים) וְאוֹמְרִים: כְּמוֹ שֶׁמְּלַקְּטִים אָנוּ אֶת הַתַּפּוּחִים הָאֵלֶּה כֵּן יְלֻקְּטוּ [2] בְּנֵיהֶם מִקֶּרֶב בָּנֵינוּ, וְאוֹמְרִים: „זֶה הַיּוֹם שֶׁבּוֹ נִתְּנָה הַתּוֹרָה לַאֲבוֹתֵינוּ בְּהַר־סִינַי". מִיָּמִים יָמִימָה רֹאשׁ הַשָּׁנָה קוֹרְאִים בְּרִאשׁוֹן לְתִשְׁרֵי, בָּאִים לְבָתֵּי כְנֵסִיּוֹתֵיהֶם קוֹרְאִים בְּסִפְרֵיהֶם וּמְתַרְגְּמִים בִּנְבִיאֵיהֶם, וּמְקַלְּלִים אֶת הַמֶּלֶךְ וּמְגַדְּפִים אֶת שָׂרָיו וְתוֹקְעִים בְּשׁוֹפָרוֹת וְאוֹמְרִים: „בַּיּוֹם הַזֶּה עָלָה זִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ לִפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, זִכְרוֹנֵנוּ יַעֲלֶה לְטוֹבָה וְזִכְרוֹן שׂוֹנְאֵינוּ — לְרָעָה"; וְכַאֲשֶׁר יַגִּיעַ הַיּוֹם הַתְּשִׁיעִי (לַחֹדֶשׁ) יִשְׁחֲטוּ בְּהֵמוֹת וְעוֹפוֹת, יֹאכְלוּ וְיִשְׁתּוּ וְיִתְעַנְּגוּ, הֵם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם. בָּעֲשִׂירִי בּוֹ קוֹרְאִים צוֹם גָּדוֹל, וְצָמִים הֵם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם, וּמְעַנִּים גַּם אֶת טַפָּם וְיוֹנְקֵיהֶם מִבְּלִי חוּס עֲלֵיהֶם, וְאוֹמְרִים: „בַּיּוֹם הַזֶּה יְכֻפְּרוּ עֲוֹנוֹתֵינוּ, וְהֵם יֵחָשְׁבוּ וְיִוָּסְפוּ עַל עֲוֹנוֹת שׂוֹנְאֵינוּ"; וּבָאִים לְבָתֵּי כְנֵסִיּוֹתֵיהֶם וְקוֹרְאִים בְּסִפְרֵיהֶם וּמְתַרְגְּמִים בִּנְבִיאֵיהֶם, וּמְקַלְּלִים אֶת הַמֶּלֶךְ וּמְגַדְּפִים אֶת שָׂרָיו וְאוֹמְרִים: „כָּכָה תַּעֲבֹר מַלְכוּת הַטִּפְּשִׁים הָאֵלֶּה מִן הָעוֹלָם"; וּמְבַקְשִׁים רַחֲמִים (מֵאֵת אֱלֹהֵיהֶם) וּמְחַלִּים, כִּי יָמוּת מַלְכֵּנוּ וְתָסוּף מֶמְשַׁלְתּוֹ. בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ סוֹכְכִים סֻכָּה עַל גַּג בָּתֵּיהֶם, וְיוֹצְאִים אֶל הַגַּנּוֹת וְכוֹרְתִים לוּלָבִים, וְתוֹלְשִׁים אֶתְרוֹגִים וּמְשַׁסְּפִים עֲרָבוֹת וּמַשְׁחִיתִים אֶת הַגַּנּוֹת. וְעוֹקְרִים אֶת הַגְּדֵרוֹת וְאֵינָם חָסִים (עַל הָעֲרָבוֹת) וְעוֹשִׂים „הוֹשַׁעְנוֹת" וְאוֹמְרִים: „כְּמוֹ שֶׁהַמֶּלֶךְ עוֹשֶׂה בִּסְדָרָיו אֲנַחְנוּ עוֹשִׂים" [3], וּבָאִים לְבָתֵּי כְנֵסִיּוֹתֵיהֶם וְקוֹרְאִים בְּסִפְרֵיהֶם וּמְתַרְגְּמִים בִּנְבִיאֵיהֶם, וּמִתְפַּלְּלִים וּשְׂמֵחִים וּמַקִּיפִים בְּהוֹשַׁעְנוֹת וּמְפַזְּזִים וּמְרַקְּדִים כִּגְדָיִים, וְלֹא נֵדַע: הַמְקַלְּלִים (אָז) אוֹתָנוּ אִם מְבָרְכִים; וְקוֹרְאִים (לַיּוֹם הַזֶּה) חַג הַסֻּכּוֹת, וְאֵינָם עוֹשִׂים (בּוֹ) עֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ, וְאוֹמְרִים לָנוּ: „בַּיּוֹם הַזֶּה אֲסוּרָה (הַמְּלָאכָה)" וּמוֹצִיאִים כָּל הַשָּׁנָה בְּשַׁהֲ"י פֶּהֲ"י, וְאֵינָם עוֹבְדִים (כְּלָל) עֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ. לַחֲמִשִּׁים שָׁנָה יִקְרְאוּ יוֹבֵל, לְשֶׁבַע שָׁנִים — שְׁמִטָּה, לִשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ — שָׁנָה, לִשְׁלֹשִׁים יוֹם — חֹדֶשׁ, וְעוֹשִׂים (בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ) יוֹם טוֹב; לְשִׁבְעָה יָמִים קוֹרְאִים שָׁבוּעַ וְעוֹשִׂים בּוֹ יוֹם טוֹב, כִּי שָׁבַת אֲדוֹן הַמְּלָכִים בּוֹ. וְכַאֲשֶׁר מַלְכוּתָם עוֹד הִתְקַיְּמָה קָם מִקִּרְבָּם מֶלֶךְ וְדָוִד שְׁמוֹ, וְהוּא חָשַׁב עָלֵינוּ מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וַיְבַקֵּשׁ לְהַשְׁמִידֵנוּ וּלְאַבְּדֵנוּ מִן הָעוֹלָם; הֵמִית בָּנוּ שְׁנֵי חֲלָקִים וְאֶחָד הִשְׁאִיר (בַּחַיִּים), לַעֲבָדִים הִשְׁאִיר אוֹתָם, כִּי כֵן כָּתוּב: „וַיְמַדְּדֵם בַּחֶבֶל הַשְׁכֵּב אוֹתָם אַרְצָה, שְׁנֵי חֲבָלִים לְהָמִית וּמְלֹא הַחֶבֶל לְהַחֲיוֹת, וַתְּהִי מוֹאָב לְדָוִד לַעֲבָדִים". וְאַחֲרָיו קָם מֶלֶךְ אֶחָד מִן הַמְּלָכִים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנֶיךָ, נְבוּכַדְנֶאצַּר הָיָה שְׁמוֹ, וְהוּא עָלָה עֲלֵיהֶם וַיַּחֲרֵב אֶת בֵּית מִקְדָּשָׁם וַיָּבֹז אֶת עִיר מַלְכוּתָם, וַיּוֹלֵךְ אוֹתָם בַּגּוֹלָה. וְעוֹד רוּחָם בָּם מִתְנַשְּׂאָה, וְעַד הַיּוֹם לֹא עָזְבוּ אֶת גְּאוֹנָם וְאוֹמְרִים: „בְּנֵי אֲבוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ, אֲשֶׁר מֵעוֹלָם לְכָל מֶלֶךְ אֵינֶנּוּ עוֹבְדִים וּמִשְׁתַּחֲוִים, לְמֶמְשַׁלְתּוֹ אֵינֶנּוּ נִכְנָעִים". וּלְכָל מָקוֹם וּמָקוֹם אִגְּרוֹתֵיהֶם נִשְׁלָחוֹת וּמַגִּיעוֹת, לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵיהֶם, כִּי יָמוּת הַמֶּלֶךְ וְיֵעָקְרוּ הַשַּׁלְטָנוּת. וְהַאִם אֵינֶנּוּ יוֹדְעִים, כִּי בְּרֶדֶת אֲבוֹתֵיהֶם מִצְרַיְמָה — בָּאוּ שָׁמָּה רַק בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ, וּבְצֵאתָם מִשָּׁם — עָלוּ בְּשִׁשִּׁים רִבּוֹא; וְכָעֵת, כְּשֶׁהֵנָּם בַּגּוֹלָה, אֵין לָהֶם דָּבָר (מִשֶּׁלָּהֶם) וְעוֹדָם אוֹמְרִים: „בְּנֵי חֲסִידִים וְטוֹבִים אָנוּ מִימוֹת עוֹלָם", וְאֵין דַּלִּים וְרָשִׁים בָּעוֹלָם כְּמוֹהֶם; וְעַם זֶה מְפֻזָּר וּמְפֹרָד בֵּין הָעַמִּים, מֵהֶם — מוֹכְרִים שַׁעֲוָה וְתוֹלִים נֵרוֹת וּמֵהֶם שָׂרִים גְּדוֹלִים [4], וְכָל אֲשֶׁר הֵם מוֹכְרִים (לָנוּ) בְּעֹשֶׁק יִמְכְּרוּ, וְאֵינָם קוֹנִים בִּמְחִיר שָׁוֶה, וּבְחֻקּוֹת הַמֶּלֶךְ אֵינָם הוֹלְכִים וְאֶת דָּתֵי הַמֶּלֶךְ אֵינָם עוֹשִׂים, וְלַמֶּלֶךְ אֵין שָׁוֶה לְהַנִּיחָם וּלְהַשְׁאִירָם בַּחַיִּים. ט. אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב יִכָּתֵב לְאַבְּדָם וְעַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם אֲנִי אֶתֵּן לְךָ מְאַת זוּז, כִּי מִסְפַּר אֲבוֹתֵיהֶם הַיּוֹצְאִים מִמִּצְרַיִם הָיוּ שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף גְּבָרִים, וּמִסְפַּר שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף זוּז הֵמָּה עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כִּכַּר כָּסֶף; וְעַתָּה אִם חָפֵץ הַמֶּלֶךְ אֲבִיאֵם מִבֵּית גְּנָזַי לְבֵית גְּנָזֶיךָ, אֲבָל עֵת (הַמֶּלֶךְ) יִתֵּן לִי, וְאֶת הַכֶּסֶף אֶשְׁקֹל וְיִנָּתֵן עַל יְדֵי עוֹשֵׂי־הַמַּטְבֵּעוֹת לְהַכְנִיסוֹ לְבֵית גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ. — עָנָה אֲדוֹן הָעוֹלָם וְכֵן אָמַר לוֹ (לְהָמָן): כְּבָר נָתְנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בֶּקַע לַגֻּלְגֹּלֶת בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם, וּמְחִיר הַכֶּסֶף הַזֶּה הוּא מְאַת כִּכָּר וְאֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וְשִׁבְעִים וְשִׁבְעָה בֶּקַע, וְאֵין לְךָ הָרְשׁוּת לְמָכְרָם [5] וְאֵין הָרְשׁוּת לַאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ לִקְנוֹתָם [5]. י. וַיָּסַר הַמֶּלֶךְ אֶת טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתְּנָהּ לְהָמָן בֶּן הַמְּדָתָא הָאֲגָגִי צֹרֵר הַיְּהוּדִים. יא. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהָמָן: כַּסְפְּךָ נָתוּן לָךְ, וְהָעָם לַעֲשׂוֹת בּוֹ כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ. — וְאַתָּה, הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, לֹא כַּקּוֹנֶה וְלֹא כַּמּוֹכֵר עָשִׂיתָ: הַקּוֹנֶה נוֹתֵן זָהָב וְהַמּוֹכֵר לוֹקֵחַ זָהָב, וְאַתָּה לֹא קָנִיתָ וְלֹא מָכַרְתָּ, וַתִּתֵּן אֶת טַבַּעְתְּךָ לְהָמָן וַתֹּאמֶר לוֹ: „הַכֶּסֶף נָתוּן לָךְ וְהָעָם לַעֲשׂוֹת בּוֹ כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ" — עָלֶיךָ נִתְקַיֵּם הַכָּתוּב: „נֶזֶם זָהָב בְּאַף חֲזִיר", כְּמוֹ שֶׁלֹּא נָאֶה הַנֶּזֶם לַחֲזִיר, כֵּן לֹא נָאָה לְךָ הַמְּלוּכָה, וְדוֹמֶה אַתָּה לְאִשָּׁה יָפָה וְסָרַת טָעַם. יב. וַיִּקָּרְאוּ סוֹפְרֵי הַמֶּלֶךְ בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן, הוּא חֹדֶשׁ נִיסָן, בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר בּוֹ, וַיִּכָּתֵב כְּכָל אֲשֶׁר צִוָּה הָמָן עַל הַיְּהוּדִים אֶל נִכְנְדֵי הַמֶּלֶךְ וּפַחוֹתָיו אֲשֶׁר בְּכָל מְדִינָה וּמְדִינָה וְאֶל שָׂרֵי עַם וָעָם, מְדִינָה וּמְדִינָה כִּכְתָבָהּ וְעַם וָעָם כִּלְשׁוֹנוֹ, בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ נִכְתָּב

1) כוונתו לירקות 2) יבדלו. 3) כלומר: מתלוצצים בסדרי הממלכה. 4) לצמר: את כל מקצעות החיים כבשו. 5) במחיר ע ש ר ת אלפים ככר כסף.

ונחתם וטבעת המלך. יג. ונשלח ספרים בידי הרצים אל כל מדינות המלך, להשמיד להרג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן, טף ונשים ביום אחד בשלשה עשר לחדש השנים עשר, הוא חדש אדר וגם בתיהם — לבז. יד. פתשגן הכתב פרש ויודע בכל מדינה ומדינה, גלוי לכל העמים, להיות עתידים ליום הזה. — על כל זאת להודיעך, כי מדה במדה לא בטל [5]): אם ראיתם, כי אחי יוסף אשר מכרוהו לארץ נכריה — בני בניהם נמכרו לארץ נכריה; ובנימין שלא השתתף עם אחיו (במכירת יוסף), לכן יצאו מבני בניו גואלים לישראל והמה מרדכי ואסתר. א. הרצים יצאו מבהלים ודחופים בדבר המלך, והדת נתנה בשושן הבירה, והמלך והמן ישבו לאכול ולשתות והעיר שושן — בוכיה.

(המשך יבוא).

עברית מאת א. לובושיצקי.

מות אלכסנדר הגדול.

נמאס לאלכסנדר הגדול להתענג על משתאות תמיד, אל שלחנות מלאים מעדני מלך ומשקאות שונים. לחולש על גויים וכובש כל העולם היה לזרא להתפנק על בדי המשי ומרבדי המזרח הרכים בחדרים המבושמים ממקטרות הכסף, הנשואות בידי העבדים והשפחות השחורים. המנחשים ומספרי הבדים השונים הביאוהו לידי שעמום, ולטרח היתה עליו נשיבת המניפות היקרות, אשר נפנפו עליו השבויות בעת שבתו בפרדס בצהרים, תחת התמרים רחבי העלים. אלכסנדר התגעגע לשמע צלצול כלי נשק, שאף לנצחונות ותהלות חדשים. ויחקר לדעת, איזו ארץ לא נשתעבדה עדין לאבחת חרבו, או לא הכירה בשלטונו. אבל ארץ כזו לא נמצאה, לא נשארה אף מלוכה אחת, שלא נכנעה למרות אלכסנדר הגדול. „אם ככה הוא דדבר", הרהר המלך בלבו, „אם כל הארץ משעבדת לי, אכניע עכשיו גם את מרחב הים שאין לו קץ וגבול, ביחד עם כל דגיו וחיותיו השונים ומשנים הנמצאים במצולתו".

ועוד הפעם השתעשעו קרני השמש בקובעי-הנחשת וכידוניהם של מחנות אלכסנדר, ומעיר מלכותו עד עצם הים השתרעו גדודי חייליו אמיצי הלבב. בגדלות שקטה נחו מי הים. השמים והשמש הבהירו והסתכלו בקלגסים העוברים ושוטפים, ולעתים כסו בעבועי הדגים המשתעשעים בעגולים מהירים את פני הים הבלתי מתנועע. אך אלכסנדר צוה לשפך אל הים הרבה חביות נפט ועטרן ולהציתו. שלשה ימים היה הים אחוז בלהבות אש נוראות, אשר לא ידעו שבעה, וחיות הים לא יכלו להראות על שטחו וביום השלישי, כאשר עמד אלכסנדר על חוף הים, יצא מבין גלי המים אדיל נורא, שחציו-איש וחציו-דג, וקשקשת נוצצת כסתה את גופו. הוא הביט אל אלכסנדר בעיניו הירקות: „המעט לך היבשה? למה תסתולל בנו? ומה חפצך?" „אני חפץ לקחת מס מכל חיות הים וזה יהיה לי לאות הכנעתם", ענה המלך. האדיל נעלם בין גלי הים שהעלו קצף.

כרגע הופיע האדיל שנית מעל למים ויושט למלך שלשה גרעינים ויאמר לו; „כשתאכל את הגרעין הראשון תהיה שב לצעיר יפה עינים, באכלך את הגרעון השני תדע את כל עשבי הרפואה אשר על הארץ, והגרעין השלישי יתן לך בינה ודעת עתידותיך וגם את יום מותך." ואחרי מסרו לאלכסנדר את שלשת הגרעינים נעלם האדיל בין גלי המים. אלכסנדר פנה עם חילו וישב הביתה. ויצו להזמין את כל שרי המלוכה למשתה, וגם להביא לו שלש חתיבות בצק. בכל חתיכה וחתיכה שם גרעין-קסם וצוה לשר האופים לאפות מהן בעדו שלש ככרות לחם. אולם בעת אפית הלחם נתלכלכו שלש הככרות. שר האופים, ביראו את חמת המלך, גמר לאפות שלש ככרות אחרות ואותן הככרות עם גרעיני הקסם הניח הצדה. באותה שעה נשמעה צהלת חמור. אל חצר המטבח בא עני זקן עור וחרש, כשהוא רוכב על חמורו. בקרבו אל שר האופים בקש העני נדבה. הזקן הרעב הפציר בעקשנות יתרה, וצהלת החמור הרגיזה את כל העומדים מקרוב, עד כי האופה נרגז וישם בילקוט העני את שלש הככרות המלכלכות באפר, ואשר בהן נמצאו גרעיני הקסם. העני הודה לאופה, וישם את דרכו הביתה בנצנצו בעיניו מקרני השמש הבהירות. בינתים נאספו אל משתה המלך כל שריו. את האורחים כבדו במעדנים שונים ולמלך מסרו בלאט את שלש ככרות הלחם החמים.

במחשבתו תאר לו אלכסנדר, אשר חכה לקסמי הגרעינים, באיזה אופן יהפך בן-רגע לעיני כל הקרואים לעלם צעיר יפה-עינים, ואחר כך לחכם ולרופא נפלא. אבל מה גדל תמהונו, כשלא הכיר אחרי אכלו את שלש הככרות שום שנוי בעצמו. לא גלה אלכסנדר את סודו לקרואים השמחים, אך ככלות המשתה קרא לשר האופים וישאלהו קשות: „ידעתיך לעבד נאמן לי! האם בדיוק מלאת את פקודתי?" „מלאתי תמיד באמונה את כל מצותיך, אדוני המלך! — ענה שר האופים — אבל בפעם הזאת התלכלכו הככרות באפר, לכן אפיתי אחרות לאדוני המלך ואת המלכלכות נתתי לעני, אשר בא על חמורו ובקש נדבה. הוא יאכל את ככרות לחמך לחייך. אדוני המלך!" התעצב אלכסנדר מאד וימלא חמה על עבדו ויצו לאסף מיד את כל העניים, אשר בסביבה. אבל לשוא התבונן האופה בפני כל העניים, ביניהם לא נמצא אותו העני המחפש. וישאל אלכסנדר את העניים, הכלם נאספו כבר ואם לא חסר ביניהם מי ממכיריהם. אז ספרו לו העניים על דבר פלא גדול, שקרה את אחד מהם, אשר נהפך לפתע פתאום לעלם צעיר יפה עינים וחכם מצוין, ועתה חדל להיות עני, ולכן לא בא אל המלך עם יתר העניים. אז הבין אלכסנדר כי זהו העני, שאכל את שלש הככרות וישלח את שריו לקרא אותו אליו, וימנהו לראש הרופאים בחצרו, למען יוכל להשתמש בחכמתו ותבונתו.

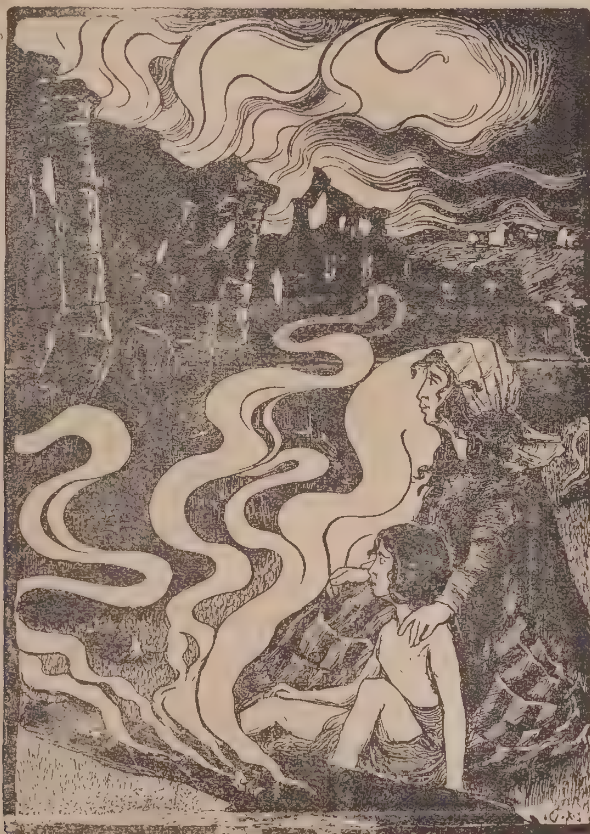
ופעם שאל המלך את רופאו זה, מתי יבא יום מותו. הרופא והחכם הביט אל יד אלכסנדר ויוכח מיד לדעת כי חיתו יהיה רק חדש ימים. אבל לא חפץ להעציב את אלכסנדר ולהרגיזהו ויען, כי מות ימות רק כאשר השמים יהיו נחשת והארץ ברזל. בינתים שמו השרים הרעים רעל באכל המלך, ומזה חלה ונפל למשכב. אבל הרופא החכם השיג עשב מרפא ובידו עלה להאריך את ימי חיי אלכסנדר לזמן קצר. כעבור יומים קם המלך ממשכבו ויחפץ לשוח בשדרות הפרדס, בהשענו על זרע רופאו. השמש האירה בפרדס באור בהיר מעל לראש המלך הכפוף. גם הברושים הנהדרים והעצבים נענו לנלך בראשיהם, והשושנים הורדות צחקו אליו, והלבינו ברך נעים חבצלות-משי. בעת הטיול חלש אלכסנדר ויסר אל סכת גפנים וקסום לנוח וישב על ספסל נמוך ורחב, נעשה מעצמות פיל, ויביט למעלה. ממעל לו האיר בצבע צהוב-מוזהב גג הנחשת המבריק. אלכסנדר הביט למטה וירא רצפת ברזל. נדמה לו, כי השמים נהפכו לגלת נחשת קרה, החפצה להחניקהו ולכפותו בלי חמלה אל רצפת הברזל הקשה. נשמת המלך נעצרה ויזכר אז את נבואת רופאו, ויקרא בקרעו את נזר הזהב מעל ראשו: „זהו המות!"...

ככה מת אלכסנדר הגדול „הבלתי מנצח", בזכרו לפני מותו את מאמר שלמה המלך: „ומקרה אחד להם, כמות זה — כן מות זה".

תרגום דבורה לפידות

5) הענש לפי המעשה.

למען אסתר אשר ישבה בהיכל המלך; והמלך אהב אותה מכל הנשים וישם כתר מלכות בראשה. ובתולות אלו למה נקבצו שנית? כי אמרו השרים למלך: אם חפץ אתה שתגלה לך אסתר את עמה ואת מולדתה — קנא אותה בנשים אחרות וגלתה לך את עמה ומולדתה, ולכן כתוב: ובהקבץ בתולות שנית, ומרדכי יושב בשער המלך. כ. אין אסתר מגדת את עמה ומולדתה כאשר צוה עליה מרדכי, וגם אחרי הקבץ הבתולות שנית לא הגידה, כאשר צוה עליה מרדכי; ואת מאמר מרדכי אסתר עושה. היא אסתר, בילדותה ענוה היתה וכאשר עלתה למלכות בענוה עלתה, ולכן הכתוב אומר: ואת מאמר מרדכי אסתר עושה כאשר היתה באמנה אתו. — כא. בימים ההם ומרדכי יושב בשער המלך, קצף בגתן ותרש שני סריסי המלך משומרי הסף ויבקשו לשלח יד במלך אחשורוש ולהמיתו ויתיעצו ביניהם: לשים ראש פתנים בגביע הזהב אשר שתה ממנו המלך אחשורוש; והיה כאשר יאמר המלך לשתות בו יתנוהו לו ונשכהו הנחש והמיתו. כב. ויודע הדבר ברוח הקדש למרדכי, ויבא ויגד לאסתר המלכה, ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי. כג. ויבקש הדבר וימצא ויתלו שניהם על העץ, ויכתב בספר דברי הימים לפני המלך.

החרבן.

א. אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש את המן בן המדתא האגגי, בן סרח בן בוזה בן אפלוטס, בן יוסף בן דיוסים בן פרוס, בן מעדי בן בלעקן בן אנתימרוס, בן הרידוס בן שגר בן יגר, בן פרמשתא בן ויזתא בן אגג, בן סומקי בן עמלק בן פילגש אליפז בכור עשו, ויגדל אותו וינשאהו וישם את כסאו מעל כל שריו ועבדיו. ב. וכל עבדי המלך היושבים בשער המלך כורעים ומשתחוים להמן, כי כן צוה המלך; ומרדכי לא כרע לפניו ולא שאל בשלומו. ג. ויאמרו עבדי המלך אשר בשער בית המלך למרדכי: במה הנך גדול ממנו, כי אנחנו כורעים ומשתחוים לפני המן ואתה לא תכרע לפניו, ומדוע אתה עובר את מצות המלך? — ענה מרדכי ואמר להם: פתאים חסרי לב! ... נא לאמרתי זו והגידו לי: איזה ערך יש לבן־אדם כי יתגאה ויתגדל, והוא ילוד אשה וימיו ספורים, בהלדתו — בכי ויללה, ובגדלו — צרה ואנחה וכל ימיו מלא־כעש וסופו לעפר ישוב, — ואני אשתחוה לפניו? לא! כי כורע אני (רק) לאל הגדול החי וקים, האחד בשמים (ובארץ), שהוא אש אוכלה אש, מלאכיו — אש, תולה ארץ בזרועו ונוטה רקיע בגבורתו, בחפצו מחשיך את השמש וברצותו — מאיר את החשך; בחכמתו עשה את הים ויגבלהו בחול; בגערתו נתן טעם מלח למי הים ורוח — בגליו, בחרצבה אסר אותו כמו באזיקים סגרהו, תקעהו באוצרות התהום לבל יעלה על היבשה, יתגעש ולא יעבר גבולו; במאמרו ברא רקיע וימתחהו כענן באויר, ויפרשהו כערפל על העולם, ויסכהו כאהל על פני הארץ, וישם בו צבאו מעלה, מטה; ורצים לפניו: שמש וסהר, כימה וכוכבים ומזלות

אינם נעצרים (במהלכם) ואינם נחים אף רגע אחד, כי כלם רצים לפניו כצירים שלוחים, הולכים מימינו ומשמאלו לעשות רצונו. (ורק) למי שברא את כל אלה נאה לשבח ולהשתחוות לפניו. — ענו (עבדי המלך) ואמרו למרדכי: אבל מוצאים אנו, כי אבותיך השתחוו לאבות המן. ענה מרדכי ואמר להם: מי הוא זה שהשתחוה לאבות המן? — אמרו לו: האם לא השתחוה יעקב אביך לעשו אחיו שהוא אבי המן? — אמר להם: אני הנני מזרע בנימין, וכאשר השתחוה יעקב לעשו — לא נולד עוד בנימין, ו וא לא השתחוה לאיש, ולזאת שמר אותו מקומם־העולם במעי אמו, — עד העת שיבואו (בני בנימין) לארץ ישראל, ויבנה בית המקדש בנחלתו וכבוד ד' ישכן בגבולו וכל בית ישראל יגילו שם. כל העמים כורעים ומשתחוים (איש איש) בארצו, ואני לא אכרע ולא אשתחוה לפני המן הרשע הצורר הזה. ד. ויהי באמרם אליו יום יום ולא שמע אליהם, ויגידו להמן לראות היעמדו דברי מרדכי, כי הגיד להם אשר הוא יהודי. ה. וירא המן כי אין מרדכי חפץ לכרע ולהשתחוות לפניו, וימלא המן על מרדכי חמה. ו. ויבז בעיניו לשלח יד במרדכי לבדו, כי הגידו לו את עם מרדכי ויבקש המן להשמיד את כל היהודים אשר בכל מלכות אחשורוש, עם מרדכי. ז. בחדש הראשון, הוא חדש נסן, בשנת שתים עשרה למלך אחשורוש הפיל פור להשמיד עם קדוש. יצאה בת קול מן השמים וכן אמרה: אל תיראי, כנסת ישראל, כי באם תעשו תשובה — הוא יפול בגורל תחתיכם. ובכן החל שמשי הסופר להפיל חלקי הגורלות לפני המן מיום ליום. החל מיום הראשון לשבוע ולא עלה בידו, כי בו נבראו השמים והארץ; בשני לשבוע — לא עלה (הגורל), כי בו נברא הרקיע; בשלישי לשבוע — לא עלה, כי בו נברא גן העדן; ברביעי לשבוע לא עלה, כי בו נבראו השמש והירח ושבעת הכוכבים 1) ושנים עשר המזלות; בחמישי לשבוע — לא עלה, כי בו נבראו הלויתן ותרנגל הבר, המזמנים (לצדיקי) כנסת ישראל בסעדת היום הגדול; בששי לשבוע — לא עלה, כי בו נבראו אדם וחוה; בשבת — לא עלה, כי אות היא בין מאמר ה' ובין עם ישראל. חדל מהימים ויחל בחדשים: בנסן — לא עלה (הגורל) בזכות פסח; באיר — לא עלה, כי בו ירד המן; בסיון — לא עלה, כי בו נתנה תורה בהר סיני; בתמוז — לא עלה כי בו נבקעה חומת ירושלים ולא תקום פעמים צרה; באב — לא עלה, כי בו פסקו מתי המדבר ובו שבה השכינה 2) לדבר עם משה; באלול — לא עלה; כי בו עלה משה על הר סיני לקחת את שני הלוחות האחרונים; בתשרי — לא עלה, כי בו יכפרו עונות בית ישראל;

במרחשון — לא עלה, כי בו ירד המבול על הארץ וישאר אך נח ובניו ואשר אתו בתבה; בכסלו — לא עלה, כי בו הוסד בית המקדש; בטבת — לא עלה, כי בו עלה נבוכדנצר הרשע על ירושלים ודיה לצרה ההיא; בשבט — לא עלה, כ בו ראש השנה לאילנות, שמהם מקריבים הבכורים. ובהגיעו לסוף שנים עשר ירחי השנה, הוא חדש אדר, שמח (המן) ואמר: נבלעים הם (על ידי) כדגי הים. ולא ידע, כי בני יוסף משולים לדגים, וכן כתוב 3): וידגו לרב בקרב הארץ. ח. ויאמר המן למלך אחשורוש: ישנו עם אחד, עם היהודים, מפזר ומפרד בין העמים בכל מדינות מלכותך, מתגאים וגבהי־לב, מתעזנים ו חמין בטבת ויושבים בין דשאי צל בתמוז; ומעשיהם שונים מכל עם ודתיהם — מכל המדינות ואחרי דתינו אינם הולכים, ובמעשינו תמאן נפשם, ועבודת המלך אינם עושים, וכשרואים אותנו הם יורקים ארצה וחושבים אותנו לדבר טמא, וכאשר יוצאים אנחנו להגיד להם כי ישמרו את עבודת המלך — הם עולים בחומות ופורצים גדרות, ובאים בחדרים ויוצאים בפרצות; וכאשר מאהבה (למלך) אומרים אנו לתפשם — הם הוזרים ונצכים, מבריקים בעיניהם, חורקים בשניהם ורוקעים ברגליהם ומפחידים אותנו, ואין אנו יכולים לתפשם. מבנותיהם אין אנו לוקחים (נשים), ומבנותינו אינם לוקחים הם, והנלקח מהם לעבודת המלך — מתחמק (מעבודה) ביום ההוא בשה"י — פהי",4) והיום שהם חפצים לקנות אצלנו — יאמרו כי מתר (לסחור בו), וביום שאנו חפצים מהם לקנות — יאמרו כי אסור ביום ההוא (לקנות) ויאסרו עלינו את השוקים. בשעה הראשונה (בבקר) יאמרו: „שמע" אנו קוראים; בשניה — „תפלה אנו מתפללים"; בשלישית — „לחם אנו אוכלים"; ברביעית — „לאלהי השמים אנו מברכים, שנתן לנו לחם ומים"; בחמישית — יצאו (מביתם), בששית — ישובו, ובשביעית תצאנה לקראתם נשיהם ותאמרנה להם: „אכלו גרש 5), כי תכבד עליכם עבודת המלך הרשע". יום אחד לשבוע עושים הם שבת, הולכים לבתי כנסיותיהם, קוראים בספריהם, מתרגמים בנביאיהם ומקללים את מלכנו ואת שרינו ואומ ים: זה היום השביעי, אשר שבת בו האל הגדול; ונשיהם יוצאות פעם לשבעה ימים בחצות הלילה ומטמאות את המים 6) וביום השמיני ימולו את ערלת בניהם ולא יחוסו עליהם ויאמרו: „נהיה שונים מכל בני העמים"; ולשלשים יום יקראו ירח ויאמרו: (חדש) אחד חסר ואחד מלא. בחדש נסן שמונה ימי חג עושים בו, ועושים הדלקה והכשרה — ומבערים את החמץ מפני המצות ואומרים: זה הוא היום שנגאלו בו אבותינו ממצרים וקוראים אותו חג הפסח, ובאים לבתי כנסיותיהם וקוראים

1) כוכב' הלכת. 2) כבוד ה'. 3) בברכת יעקב את אפרים ומנשה. 4) שבת היום, כסת היום. 5) לאמר: הרבו כח ועצמה. 6) ב חיצה.

„מַה דּוֹדֵךְ מִדּוֹד, הַיָּפָה בַּנָּשִׁים,
אֲ... עָלָיו תְּעַנִּי, שׁוֹכֶנֶת בֵּין נְחָשִׁים?
י... ה! לוּ מַהַרְתְּ, בָּחַרְתְּ חֻקִּים חֲדָשִׁים,
רַחֲמִים וְרָצוֹן יַחַד הֲלֹא אָז לָךְ נִפְגָּשִׁים!”
בְּחָכְמָה תִּפְתַּח פִּיהָ וַאֲלֵיהֶם תַּבִּיעַ:
יוֹדְעֵי בִינָה הַאֲזִינוּ, קֹשְׁטְ מִלִּין אַשְׁמִיעַ—
רוּם הוֹדְכֶם מַה נֶּחְשָׁב מוּל הוֹד עָלַי יוֹפִיעַ,
רוֹמְמוֹת יָהּ עֵת אֶלְבַּשׁ, מוֹעֵד כִּי יַגִּיעַ.
בְּהוֹפַע לִי נְהָרָה וִיכַס לֵיל אֹפֶל צָרִים,
יְמִין אֵל כִּי תִגָּלֶה וּמַעֲשָׂיו הַנֶּאְדָּרִים
יֶחֱזוּ רִשְׁעָם זֵדִים, גְּמוּל יָדָם—וְאַכְזָרִים,
צִדְקָתָם—עַם חָבִיב, פְּעֻלָּתָם—בְּנֵי יְשָׁרִים;
חֶדְוָה שְׁלֵמָה בְּבֹאָהּ — וּכְמִנְחָה בִשְׁעָרֶיהָ
קִרְיַת מוֹעֲדֵנוּ תְּקַבֵּל בְּנֵי פְזוּרֶיהָ,
יוֹמָם וָלַיְלָה יוֹפַע כְּבוֹד שַׁדַּי עָלֶיהָ,
גּוֹנְנָהּ יְכוֹנְנֶהָ, בִּכְלִיל הָדָר יִבְנֶהָ.
דֹּק עַנְנֵי זֹהַר, שַׁפְרִירֵי אָהֳלִים
לְכָל אִישׁ אַפִּרְיוֹנוֹ, שָׂכָר לְפִי מַעֲלָלִים.
בְּכִסְאוֹת שֵׁן וּפָז, בְּשֶׁבַע מַעֲלוֹת נִבְדָּלִים
תְּמִימִים וַחֲסִידִים לִפְנֵי אֲדוֹן מִפְעָלִים;
וְהוֹד מַרְאֵה פָּנֵימוֹ כְּאוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים,
רָקִיעַ בְּזָהֳרֵהוּ—בְּרַק כּוֹכָבִים רָמִים.
הַדְרֵי קָדְשָׁם מְסַפֵּר לָשׁוֹן וָפֶה נֶאֱלָמִים,

וְלֹא שָׁמַע כָּל נָבִיא, מֵעַיִן חָזֶה נֶעֱלָמִים.
בְּעֵדֶן יִתְהַלָּכוּ, שָׁם קוֹל שַׁדַּי יַאֲזִינוּ.
מָחוֹל יַעֲשֶׂה לָהֶם וּמִטּוּב לִבָּם יְרַנֵּינוּ,
עָלָיו יְרַזְמוּן בְּאֵימָה: „זֶה הוּא, לוֹ קִוִּינוּ!
שִׂבַּרְנוּ לוֹ בַּשְּׁבִי, עָלָיו גַּם עֻנֵּינוּ,
יְנַהֲגֵנוּ עַלְמוּת, עוֹלָמִים יְנַהֲגֵנוּ,
מִקֶּדֶם לוֹ קָנָנוּ, לַנְּצָחִים יְחַיֵּנוּ!”
שָׁם שְׂחוֹק לַלִּוְיָתָן עִם שׁוֹר הָרִים הָרָמִים,
וְחַד בְּאֶחָד כִּי יִגָּשׁוּ—וְעָרְכוּ קְרָב דָּמִים:
אֶל לִוְיָתָן יִתְמַרְמֵר אֶלֶף בְּעֹז קַרְנָיו,
שִׁלַּח דָּג סְנַפִּירָיו בְּחֵמָה לְמוּל פָּנָיו;
בְּחַרְבּוֹ יִקְרַב אֵל, וּלְמַעַן בְּנֵי נֶאֱמָנָיו
בְּרִיָּה יִבְרֶה וְכֵרָה—יָרוּם מִשְׁתֵּה שְׁמָנָיו.
רֹב צָם עֲלֵי כַדְכֹּד, לִפְנֵיהֶם נַהֲרֵי שְׁמָנִים,
זַךְ אֲפַרְסְמוֹן בְּרֵיחוֹ— פַּלְגוֹת נַחֲלֵי עֲדָנִים.
מִתְעַדְּנִים רְחוּמָיו גַּם יִרְווּ יֵין רֹב שָׁנִים —
חֶמֶר הַמְשֻׁמָּר בַּעֲנָבָיו מִלְּפָנִים.
זַכַּי! כַּאֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם רוּם יָהּ וּתְהִלָּתוֹ,
קְבוּעִים כָּכָה תִּהְיוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי סְגֻלָּתוֹ
וּבְרוּם מַעֲלוֹת תֵּשְׁבוּ וְתֶחֱזוּ הוֹד תְּמוּנָתוֹ;
אָזְנְכֶם כִּי הִטִּיתֶם לִדְבָרָיו, לְמִצְוָתוֹ.
מְרוֹמָם אֱלֹהֵינוּ, רוֹמְמָנוּ בְּאַהֲבָתוֹ,
צַדֵּק עַמּוֹ חָפֵץ, וּמָסַר לוֹ תוֹרָתוֹ!

תרגם לעברית ש. ש. קנטורוביץ.

מְגִלַּת אֶסְתֵּר בְּתַרְגּוּם שֵׁנִי

ב.

א. אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כְּשֹׁךְ חֲמַת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ
שָׁלַח וַיִּקְרָא לְכָל שָׂרָיו וַעֲבָדָיו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: לֹא עַל וַשְׁתִּי
קוֹצֵף אָנֹכִי, כִּי אִם עֲלֵיכֶם: כִּי אֲנִי דִּבַּרְתִּי בְּשִׁכְרוֹן הַיַּיִן
וְאַתֶּם לָמָּה הִקְצַפְתּוּנִי לְהָמִית אֶת וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה וּלְהַעֲבִיר
אֶת שְׁמָהּ מִן הַמְּלוּכָה? — וְלָכֵן גַּם אֶתְכֶם אָמִית וְאַעֲבִיר אֶת
שִׁמְכֶם מֵהַמַּלְכוּת.— וְאַחַר שֶׁהוּמְתוּ שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ זָכַר
(אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ) אֶת וַשְׁתִּי וְאֵת אֲשֶׁר נִגְזַר עָלֶיהָ, כִּי לֹא הָיָה
לָהּ מִשְׁפַּט מָוֶת וְרַק מִשָּׁמַיִם נִגְזַר (עָלֶיהָ), כִּי יָסוּף כָּל
זֶרַע נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל. ב. וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ שָׂרָיו
וַעֲבָדָיו: יְבַקְשׁוּ לַמֶּלֶךְ נְעָרוֹת בְּתוּלוֹת יָפוֹת וְטוֹבוֹת מַרְאֶה.
ג. וַיַּפְקֵד הַמֶּלֶךְ פְּקִידִים נֶאֱמָנִים בְּכָל מְדִינוֹת מַלְכוּתוֹ,
וַיִּקְבְּצוּ אֶת כָּל נַעֲרָה בְתוּלָה טוֹבַת מַרְאֶה אֶל שׁוּשַׁן הַבִּירָה
אֶל בֵּית הַנָּשִׁים, עַל יַד הֵגֶא סְרִיס הַמֶּלֶךְ שֹׁמֵר הַנָּשִׁים
וְנָתוֹן תַּמְרוּקֵיהֶן. ד. וְהַנַּעֲרָה אֲשֶׁר תִּיטַב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ
תִּמְלֹךְ תַּחַת וַשְׁתִּי; וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ כֵּן.
ה. אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה וּשְׁמוֹ מָרְדֳּכַי. וְלָמָּה נִקְרָא
שְׁמוֹ „אִישׁ יְהוּדִי?” — עֵקֶב אֲשֶׁר הָיָה יְרֵא-חֵטְא, וְעָלָיו נִבָּא
דָּוִד לֵאמֹר: הַיּוֹם יוּמַת אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל? — וּמִי הוּא הָאִישׁ
הַזֶּה? הוּא הָאִישׁ מָרְדֳּכַי בֶּן יָאִיר בֶּן שִׁמְעִי בֶּן שְׁמִידָע בֶּן
בַּעֲנָה בֶּן אֵילָה בֶּן מִיכָה בֶּן מְפִיבֹשֶׁת בֶּן יְהוֹנָתָן בֶּן שָׁאוּל
בֶּן קִישׁ בֶּן אֲבִיאֵל בֶּן צְרוֹר בֶּן בְּכוֹרַת בֶּן אֲפִיחַ בֶּן שַׁחֲרַיִם
בֶּן עֻזִּיָּהוּ בֶּן שִׁישַׁק בֶּן מִיכָאֵל בֶּן אֱלִיאֵל בֶּן עַמִּיהוּד בֶּן
שְׁפַטְיָה בֶּן פְּתוּאֵל בֶּן פִּיתוֹן בֶּן מֶלֶךְ בֶּן יְרֻבַּעַל בֶּן יְרוֹחָם
בֶּן חֲנַנְיָה בֶּן זַבְדִּי בֶּן אֶלְפַּעַל בֶּן שִׁמְרִי בֶּן זְכַרְיָה בֶּן מְרֵמוֹת
בֶּן חֻשִׁים בֶּן שְׁחוֹרָה בֶּן עַזָּה בֶּן גֵּרָא בֶּן בֶּלַע בֶּן בִּנְיָמִין בֶּן
בְּנוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הַבְּכוֹר, שֶׁנִּקְרָא שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל. וּמָה רָאָה
מָרְדֳּכַי שֶׁקָּרָא אֶת שְׁמוֹ „בֶּן שִׁמְעִי”? כִּי שִׁמְעִי קִלֵּל אֶת
דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לוֹ: צֵא צֵא אִישׁ הַדָּמִים וּבֶן
הַבְּלִיָּעַל. עָנָה אֲבִישַׁי בֶּן צְרוּיָה וַיֹּאמֶר לְדָוִד: אֶעְבְּרָה נָּא
וְאָסִירָה אֶת רֹאשׁוֹ. חָזָה דָוִד בִּנְבוּאָתוֹ, כִּי מָרְדֳּכַי יֵצֵא מִמֶּנּוּ;

וכראות דוד המלך (את זאת) ויצו על שלמה בנו ויאמר לו: כאשר יעמד שמעי מלהוליד בנים והמת אותו, ויזכה לעולם הבא על אשר יצא ממנו בן צדיק, שעל ידו יעשו נסים וגבורות לישראל בארבע גליותיהם. והוא מרדכי, מר־דרור, בן יאיר בן שמעי בן קיש משבט בנימין, ושמעי היה בן מות, ככתוב בתורת משה: אלהים 1) לא תקלל ונשיא בעמך לא תאור. והוא קלל את דוד מלך ישראל ויחס עליו דוד ולא המיתו, כי ראה שיצאו ממנו שני צדיקים 2) ועל ידיהם ינצלו בני ישראל. ו. אשר הגלה מירושלים. מרדכי ואסתר מירושלים היו עם הגולה אשר הגלתה עם יכניה מלך יהודה וישובו ירושלימה, ואחר הגלה אותו נבוכדנצר מלך בבל פעמים, וגם במושב בני הגולה לא נחה נפשו מנסים ונפלאות; עד שעלה מרדכי עם יתר העם אשר התנדבו ועלו לבנות את בית המקדש השני. 3) — ז. ויהי מרדכי אומן את הדסה היא אסתר. והדסה היה שמה, כי כהדס זה הנותן ריח ניחוח בעולם, כן גם אסתר עשתה מעשים טובים בעולם; היא אסתר — (שמה כן מעשיה. ולמה נקרא שמה בעברית הדסה? — כי הצדיקים נמשלים להדס ועליה נבא ישעיהו הנביא: „תחת הנעצוץ יעלה ברוש ותחת הסרפד יעלה הדס". מה הוא נעצוץ? — מין קוץ, חלף הקוץ יעלה ברוש וחלף מרדכי הצדיק יעלה המן הרשע להתלות על העץ. וסרפד הוא ערבה, וחלף הערבה יעלה הדס — וחלף ושתי תמלך אסתר. ובגלל אסתר גלה מרדכי (בבלה), באמרו: מוטב שאלך בגולה ואהיה אומן (שם) את הדסה מאשר אשאר בארץ ישראל. ונקרא שמה כוכב על שם הכוכב נגה 4), והדסה נקרא שמה בשם הצדיקים; וכן נאמר על חנניה, מישאל ועזריה: „והוא עומד בין ההדסים אשר במצלה" (=בגולה, ומצולה היא בבל, וכן כתוב: „האומר לצולה חרבי". ואסתר נקרא שמה הדסה לשם־ההדס. כי כמו שההדס איננו יבש לא בקיץ ולא בחרף, כן גם הצדיקים יש להם חלק בעולם הזה ובעולם הבא. ואסתר היתה בת אחי אבי מרדכי; היא אסתר בילדותה והיא בזקנתה, ולא חדלה ממעשים טובים. ולא היה לה אב ואם, והנערה היתה יפת תאר וטובת מראה ומלאת חן, וכאשר מת עליה אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת. — ח. ויהי בהשמע דבר המלך ודתו ובהקבץ נערות רבות אל שושן הבירה אל יד הגי סריס המלך שומר הנשים. וכשמע מרדכי כי הבתולות מתבקשות, לקח ויאסף את אסתר מעיני השרים שליחי המלך אחשורוש היוצאים לבקש בתולות, כי לא יבואו לקחתה, ויחביאה חדר בחדר, פן יראוה שליחי המלך. ובנות העמים, בעבור השליחים לפניהן, היו מרקדות ומראות את יפין בעד

החלונות; ויצאו שליחי המלך ויביאו בתולות רבות מכל המדינות. ושליחי המלך היו יודעים את אסתר, ובראותם כי אין אסתר בין (יתר) הבתולות אמרו איש לרעהו: לריק יגענו במדינה זו, כי יש לנו במדינתנו בתולה אחת יפת תאר וטובת מראה ומלאת חן מכל הבתולות אשר הבאנו. וכאשר נתבקשה אסתר ולא נמצאה — הודיעו למלך; ובשמע זאת המלך הוציא פתגם, כי כל בתולה אשר תתחבא מפני שליחי המלך אחת דתה להמית. וישמע מרדכי את פקדת המלך ויירא, ויוצא (ממחבואה) ויבא את אסתר בת אחי אביו החוצה, ותלקח גם אסתר אל בית המלך על ידי הגי שומר הנשים. ט. ותיטב הנערה בעיניו ותשא חסד לפניו ויבהל את תמרוקיה ואת מנותיה לתת לה ואת שבע הנערות הראיות לתת לה מבית המלך; והמנות אשר היו נותנים לאסתר היתה נותנת היא לנערות מבנות העמים, כי אין אסתר טועמת מיין בית המלך. וישנה (הגי) אותה ואת נערותיה לטוב מכל הנשים. י. לא הגידה אסתר את עמה ואת מולדתה, כי מרדכי צוה עליה אשר לא תגיד. יא. ובכל יום ויום מרדכי מתהלך לפני חצר בית הנשים לדעת את שלום אסתר ואיזה נסים יעשו על ידה. יב. ובהגיע תור נערה ונערה לבוא אל המלך אחשורוש מקץ היות לה כדת הנשים שנים עשר חדש, כי כן ימלאו ימי מרוקיהן: יען כי היו מתבשמות ששה חדשים בשמן המור וששה חדשים בבשמים ובתמרוקי הנשים. יג. ובזה הנערה באה אל המלך: כל אשר תאמר ינתן לה להביא עמה מבית הנשים עד בית המלך. יד. בערב היא באה ובבקר היא שבה אל בית הנשים שני, על יד שעשגז סריס המלך שומר הפילגשים ושמה נרשם, ולא תבוא עוד אל המלך כי אם חפץ בה המלך ונקראה בשמה. טו. ובהגיע תור אסתר בת אביחיל דוד מרדכי, אשר לקח אותה לו ואשר היה אומן אותה באמונה כבת, — לבוא אל המלך, לא בקשה דבר כי אם מיד הגי סריס המלך שומר הנשים, ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה. טז. ותלקח אסתר אל המלך אחשורוש אל היכל בית מלכותו בחדש העשירי הוא חדש טבת בשנת שבע למלכותו. יז. ויעש המלך משתה גדול לכל שריו ועבדיו את משתה אסתר, והנחה למדינות עשה. ויאמר לה: הגידי נא לי מאיזה עם את ומי היא ארץ מולדתך? ותאמר לו: אין אני מכירה את עמי ואת מולדתי, כי בהיותי ילדה מת עלי אבי ואמי ויעזבוני. ובשמע המלך אחשורוש את דבריה, שב ויעש הנחות לכל העמים ומתנות למדינות נתן, כי אמר בלבו: אני איטיב עם כל העמים והממלכות, כי ביניהם יושב גם עם אסתר. יט ובהקבץ בתולות שנית, ולא נקבצו הבתולות שנית רק

1) תרגום שני מתרגם מלה זו „דינא דקושטא". 2) מרדכי ואסתר. 3) בפסוק ו' במגלת אסתר כתוב שלש פעמים „הגלה", ועל סמך זה מבאר מחבר „התרגום השני" כי שלש פעמים גלה מרדכי בבלה; אולם הדברים מסרסים שם בענין ב ת המקדש, והוכרחתי לשנות לפי סדר המאורעות. 4) ינוס, כי נ ת אסתרה — כוכב.

חדשות אחרונות בספורט.

„הכח" מוינה — „מאדלינג" 2 : 6 (משחקי הגביע). בגלל זכות הבכורה שחק „האכח" עם פולריסדורף — „רפיד" 1 : 1 — 1 : 1 וגם נצח את „סימרינג" 2 : 1.

„המכבי" מברנו (ביהם) נצח את „רפיד" מוינה ביחוס 2 : 1. ואת „סלויה" אמורבית ביחס 3 : 2 עתה מארחת פלוגת „המכבי" בספרד. שם שחקה עם „ברסלונה" פעמים, תוצאות אמטש הראשון 4 : 1 לטובת „ברסלונה", ש׳ ההפסקה 1 : 0 לטובת „מכבי". גם המטש השני נגמר בנצחון „ברסלונה" ביחס 2 : 0. שני הציונים נכבשו ממכות עונש. השופט עוה בדין ונהג את המשחק לטובת „ברסלונה".

„ויו א. ק." מבודפשט — הגליל הlll 1 : 2. בהתחפות ההתעמלות בבודפשט זכה למשפט הבכורה בהתעמלות יוסף שלאי חבר האגודה העברית „ויו" א. ק.

„ארץ ישראל". בהתחרות הכללית באתלטוקה קלה זכה במקום הראשון בקפיצה במוט יהושע חלפנסקי ראש „המכבי" בתל-אביב.

„המכבי" מורשה גצח בגלל זכות הבכורה למחלקה „ב" את „מודלין" ביחס 1 : 0 ואת דרגי מרדום ביחס 2 : 1. „מכבי" — ו. ה. ק. ס. (פלוגת הסקויטים הפולנים מורשה) 2 : 1 לטובת „המכבי". „מכבי—בר-כוכבא" — 2 : 1.

ביום העשרים למאי ערך ה„מכבי" מחזה התעמלות גדול של כל חברי המכבי. אלפי אנשים מלאו את „פרדס סוביסקי" ששם נערך המחזה, והשתוממו לראות את המתעמלים הצעירים העושים כל מיני תרגילים קשים, חפשיים או על המכשירים, בנקל ובדיקנות יתרה. ביחוד יפה היתה הדוגמא השוידית. פלוגת הדוגמא התעמלה על המעגילה, והראוה לנו גם הפעם, כי בהתעמלות עולים הם על כל שאר האגודות בפולניה וכי במקצוע זה תופסים הם בודאי את המקום הראשון. יפה עלו גם התרגילים החפשיים של קבוצות הנשים בדגלי תכלת-לבן והגברים במקלות. בהתעמלות על המכשירים של קבוצות הנשים הצטיינו: הקבוצה שקפצה לגבה בעזרת מקפצת הברזל, והקופצות מעל לסוס. כתום המחזה ערך המכבי תהלוכה של כל המתעמלים, כשש מאות איש, עם דגל המכבי בראש. התזמורת של המכבי נגנה את „התקוה" ובקול הקריאה: „חזק ואמץ!" נגמר חג המכבים הנהדר.

„בר-כוכבא" מורשה שחקה בגלל זכות הבכורה עם „ו. ה. ק. ס." 1 : 6, עם „ו. ט. ה. 1 : 1 ועם „אורקן" 0 : 0. בר-כוכבא נצח בלובלין את ו. ק. ס. (אגודת אחיילים הפולנים שזכתה למשפט הבכורה בלובלין) ביחס 4 : 0.

קרקוי. „מכבי" נצח בגלל זכות הבכורה של מחלקה „ב" את „קרקוביה" II — 2 : 1 את וול — 2 : 1 ואת „קרקוביה" II שוב 5 : 1 „מכבי" — „יוטרזנקה" — אגודה עברית לאספורט — 1 : 0 לטובת המכבי. „מכבי" II — „מטעור" 2 : 0. „מכבי" II — „גרונולד" 3 : 0. „מכבי" II — „יוטרזנקה" II 3 : 1. מכבי III — ספרטה II 0 : 0. המכבי I נצח גם את „ספרטה I" ביחס 2 : 0.

„יוטרזנקה" מקרקוי שחקה בורשה עם אגודת הבכורה „פולוניה" — תוצאות המטש 1 : 1. „יוטרזנקה" — „וול" בגלל זכות הבכורה של מחלקה „א" — 0 : 0. יוטרזנקה II — קורונה (משחקי הבכורה של מחלקה „ב") 1 : 0 „קדימה" — „קרקוביה" III — 3 : 1.

לבוב. „חשמונאי" — „צ׳רני" (משחקי הבכורה של מחלקה „א") 1 : 2. חשמונאי — „פולוניה" מפרזמישל 2 : 5 „חשמונאי" — „לכיה" 1 : 1 „חשמונאי" — „פ גון" 1 : 5.

אגודת הפועלים העברים בלבוב „גוטל" — פ גון (סטרי) 1 : 1 „מטל" — ה. ק. ס. 4 : 2.

טרנוב. „דרור" — „כדור" 1 : 1. „שמשון" — „רסוביה" 0 : 6. „הכדור" — „דרור" (ריונש) 3 : 1. שמשון — „צ׳רני" 1 : 1.

„המכבי" מוילנה — ו. ק. ס. II (אגודת החולים לאספורט) 2 : 2. „מכבי" — אגודת החיילים על הגדודה 77 5 : 0 לטובת „המכבי".

„מכבי" סוסנוביץ — „ירדן" — 0 : 2. „ירדן" II — מכבי II 1 : 6. „מכבי" הצעירים — „השחר" (בנדין) 1 : 1. „מכבי" — „סטשיץ" 3 : 3. המכבי מסוסנוביץ ערך מחזה התעמלות בהדר שעלה עד מאד. במחזה השתתפו 70 מתעמלים.

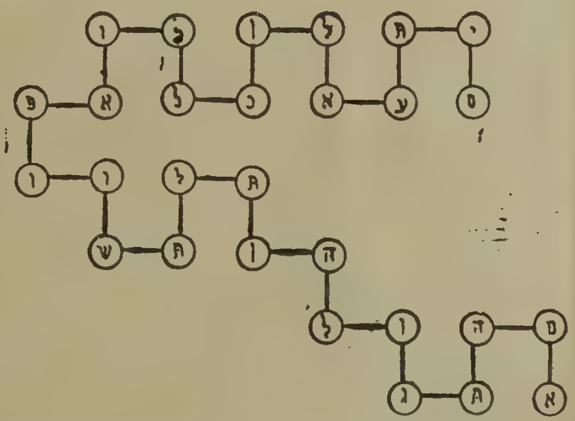
„הכח" מבילסקו — ב. ב. ס. פ. II 4 : 0. „הכח" — „בילה-ליפניק" — 2 : 1.

„הגבור" מפשמישל — „פוגון" מסטרי (משחקי הבכורה) 0 : 1.

כ״ט אייר, התרפ״ג.

ש. ד—ג.

חידת — מלים.

את הקו המעוקל הזה צריך לכוון באופן כזה, שמהמלים המפוזרות יצא אחד ממשלי התנ״ך.

רש״ל

פתרון החידה בחוברת א׳

אבל.

שמות הפותרים שזכו לפרס:

אוריאל יעקובוביץ (ורשה), אברהם טף (ורשה), מרדכי פריינד (פורצק), עמנואל קצנלסון, ד. תמרת (מילייציץ), שמעון קופריסרר (פורצק) משה זילבר (שם).

את הפרס יקבלו ביחד עם חוברת ב׳.

בדיחות.

הוא שכח..

תלמיד אחד הולך אל חברו, בדרך הוא נצב ואומר לנפשו — אוי לי, שכחתי כתובת אבות ראובן... אינני זוכר אם הגימנסיה נגד ביתם, או ביתם נגד הגימנסיה. אוכרח לשוב הביתה ולשאל.

שאלת חשבון.

אל חנות מכלת נכנס תלמיד קטן.

החנוני: מה בקשתך, חביבי?

התלמיד: כמה אשלם אם אקנה 2 ליטרות סכר במחיר 15 אגורה הליטרה, חצי ליטר תה אשר מחירו שני שקלים בעד לטרה, 3 ליטרות ממתקים בעד 20 אגורה הלטרה ושבע וחצי לטרה קמח — בעד 8 אגורה הלטרה?

החנוני: (מונה) כרגע... הום... הום... עליך לשלם שני שקלים וחצי. חכה מעט, ואצרור את החפצים בניר. האם תקח את כל זאת בבת-אחת?

התלמיד: לא, תודה „דוד"! חפצתי רק לפתור שאלת השבון. ובכן ניחא תודה! (בורח)

ארדיכל.

האב: (לבנו הקטן) מה חפצך להיות בעתיד, נתן?

נתן: רצוני להיות ארדיכל. אז הייתי בונה חדרים בלי פנות.

האב: מדוע דוקא בלי פנות?

נתן: כבר שנואות הם לי למדי!

מלוקטים ע״י י. ורשביק.

ירחון ספרותי מדעי לבני הנעורים

הוצאת „אביב" ורשה. מערכת א לובושיצקי.

שנה ראשונה. תרפ"ג חוברת ב'

אַקְדָּמוּת

לְחַג הַשָּׁבוּעוֹת.

שיר תהלה (הודיה) נשגב, חֻבר בשפה הארמית*) מאת פיטן קדמון.

בראשי החרוזים אל"ף בי"ת כפול ואחרי הא"ב אותיות שם המחבר.

אֶ עֱרֹךְ נָא מִלִּין, אֶעֶרְכָה שִׁיר תְּהִלָּה.
אַ דְּ רָצוֹן אֶשְׁאֲלָה, אֶשְׁאַל מִמְּךָ בַּתְּחִלָּה
בְּ שְׁתַּיִם, שָׁלֹשׁ דְּלָתוֹת, זוּ אָחֵל בְּחִילָה.
בּ וֹרֵא וְנוֹשֵׂא כֹּל, נוֹרָא הָעֲלִילָה!
גְ בוּרוֹת עוֹלָם לוֹ — וּמִי יְסַפֵּר בִּדְבָרִים?
גְ וִיל אִלּוּ רָקִיעַ, קָנִים כָּל הַיְּעָרִים
דְ יוֹ אִלּוּ כָּל יַמִּים, אֲגַמִּים וּנְהָרִים;
דָ רֵי אֶרֶץ סוֹפְרִים מְהִירִים אַף נִבְחָרִים —
הֲ דַר שַׁלִּיט בָּאָרֶץ וּמוֹשֵׁל בַּשָּׁמַיִם
הֲ קִים עוֹלָם וְהֶעְלִים סוֹד יְסוֹדָיו מֵעֵינַיִם.
וּ בְלִי לֵאוּת כִּלְּלָהוּ וּבְאֵין יְגִיעַ יָדַיִם
וְ אַף בָּאוֹת זוּ קַלָּה מִכָּל עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם.
זְ מַן שִׁלֵּם הַמְּלָאכָה — וּבַשְּׁבִיעִי לַיָּמִים
זְ הַר הוֹד יְקָרוֹ כִּסָּה כִּסֵּא עוֹלָמִים.
חֲ יָל שִׁנְאַנֵּי שַׁחַק רִבּוֹ רִבּוֹתַיִם,
חֲ דָשִׁים לַבְּקָרִים יְצָרוּ בַּשָּׁמָיִם;
טְ הוֹרִים שַׂרְפֵי אֵשׁ, כְּלוּלֵי שֵׁשׁ כְּנָפַיִם,
טֶ רֶם חֹק יִנָּתֵן לֹא יִפְטְרוּ שְׂפָתַיִם.
יִ קְרָאוּ זֶה אֶל זֶה וּבְחִילָה הֵם מְחַלִּים,
יְ שַׁלְּשׁוּ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ, שֵׁם אֵל אֵלִים מַעֲלִים;
כְּ קוֹל מִלִּפְנֵי שַׁדַּי, כַּהֲמוֹת קוֹל יָם לְגַלִּים,
כְּ רוּבִים בְּקוֹל הֲמֻלָּה יַעֲנוּ מוּל גַּלְגַּלִּים.
לְ מַרְאֵה בַּת עַיִן כְּהֵצִיץ אָצִים טָסִים,
לְ כָל מָקוֹם יִשָּׁלְחוּ, כִּבְרָקִים רָצִים חָשִׁים
מְ בָרְכִים: „בָּרוּךְ כְּבוֹדוֹ — בְּכָל קוֹלוֹת וְרַעֲשִׁים —
מְ לֹא הָאָרֶץ הוֹדוֹ, אֲדוֹן כָּל הַנְּפָשִׁים!"
נְ עִימֵי שִׁיר כֻּלָּהֶם וִיזַמְּרוּ בִרְעָדָה:
נֶ אְדָּרָה מַלְכוּתוֹ, לְדוֹר וָדוֹר יְסָדָהּ,
סְ דוּרָה לָהֶם קְדֻשָּׁתָם — וּכְעֵת אַף הַגָּדָה,
סְ וֹף וָקֵץ לָעַד, לָהֶם עוֹד לֹא נוֹעָדָה,
עֲ דָתוֹ מַה חֲבִיבָה, מָה אָשְׁרָה נַחֲלָתוֹ,
עֶ רֶב גַּם בֹּקֶר שִׁיר יָשִׁירוּ תְּהִלָּתוֹ.
פְּ לָאִים הִפְלָם יָהּ לִגְמֹר חֻקֵּי מִצְוָתוֹ,
פְּ יָהֶם כָּל הַיּוֹם מָלֵא עֹז הַדְרָתוֹ.
צְ דָקָם יִרְצֶה יַחְכֹּד וַעֲנָקָם גַּתּוֹרָתוֹ,
צְ וָרָם עַל כֵּן יְקַבֵּל תְּפִלָּתָם מִמְּעוֹנָתוֹ.
קְ שׁוּרָה הִיא בְּכִתְרוֹ, בִּשְׁבוּעָה תִּסַּק שָׁמָּה,
קְ בוּעָה מוּל הוֹד טוֹטָפוֹת, בָּהֵן יָדוֹ רָשְׁמָה
ר וֹם תְּהִלּוֹת עַמּוֹ בֵּין מִשְׁפְּחוֹת אֲדָמָה.
רְ צוֹן קָדְשׁוֹ יַעֲרִיצוּ כָּל עוֹד בָּהֶם נְשָׁמָה,
שֵׁ ם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ יְזַמְּרוּ וִיפָאֲרוּ,
שְׁ בָחָיו בִּפְנֵי גּוֹיִם וּמְלָכִים יְסַפֵּרוּ.
תְּ מֵהִים רַבִּים עַמִּים, כְּגַלֵּי יַמִּים יִסָּעֲרוּ
תָּ וֵי אוֹתוֹתָיו יִשְׁאֲלוּ וִידַבֵּרוּ:

*) לפי דברי האגדה, הטעם שלא חבר השיר מתחלתו בעברית הוא, מפני שהשיר נשגב ונעלה מאד וחשש המחבר שמא יתקנאו בנו מלאכי השרת, שאין להם שירים יפים כאלה, וע"כ כתבו בלשון ארמית שאין המלאכים מבינים אותה.

המעטפה נסדרה במסדרה של ברוק וביר, ורשה, קרמליצקה 4.

הקלישות הוכנו בצינקוגר. „גרפיקון" גולדברג ורשה, מרשלק. 131

מחיר חוברת זו: 4.000 מרק

הוצאת „אביב" ורשה — מערכת א. לובושיצקי.

שנה ראשונה — אייר — תרפ"ג

תכן החוברת

אל קוראינו.

מפני הקושי הגדול בקביעת תקציב מסוים להוצאת החוברות הראשונות של „הכוכב" הוכרחנו להוסיף קמעא על מחיר החוברת הראשונה, ובכדי להשוות את מחיר החתימה לרבע שנה הראשון הן לחותמינו והן לקונים התמידיים של ירחוננו קצבנו את מחיר החוברת השניה רק 4 אלפים מארק, ומסבה זו היינו אנוסים לקמץ גם בחומר הספרותי. אולם מחוברת סיון ואילך יהי מחיר כל חוברת קבוע (5 אלפים מ.) בעד 4 גליונות in folio (64 דפים גדולים) שהם 8 גליונות דפוס $^{1}/_{16}$. חושבים אנו, כי אלה שיש להם מושג כל שהוא בעניני הוצאת ספרים בימינו יודו, כי מחיר כזה אינו יקר כלל וכלל בעד כל חוברת ירחון ספרותי מצויר. „הכוכב" לא נוסד אמנם לשם עסק, אבל גם לא לשם הפסד.

החוברת הראשונה של „בן־כוכב" (לילדים בני 9–13) תצא בקרוב.

המו"ל.

נמסרה לדפוס חוברת סיון של „הכוכב" ותופיע בעוד 3 שבועות, וזה תכנה:

Redakcja „Hakochab" Warszawa, Nowolipki 17. m. 18. :הכתבת לכל עניני המערכת

Tow. Wydawnicze „CENTRAL", Warszawa, Nowolipki 7. :להזמנות וחתימה

ביבליוגרפיה:

אהרן לובושיצקי: קורות העברים לבתי ספר ולמתלמדים. עם הרבה ציורים ותמונות אנשי שם. חלק חמשי: התקופה האחרונה. חבר על פי המקורות הראשונים. הוצאת „אביב". תרפ"ג. עמ' 146.

עם החלק החמשי נשלם הספר הזה, ששלשת חלקיו הראשונים חברו על פי „קורות העברים" לדובנוב. טוב עשה המחבר שצרף להם גם את החלק הזה המקיף את תולדות היהודים בתקופה האחרונה, כ־י להמציא לבתי הספר ולמתלמדים את המצית כל ההיסטוריה של היהודים, ערוכה היטב בסגנון קל, בה־צאה מתאימה ובהוצאה יפה.

ספר הישר והוא ילקוט ספורי התורה ואגדותיה. מעבד לבני הנעורים ולעם מאת אהרן לובושיצקי. עם ציורים רבים. הוצאת „ברקאי", ורשה, תרפ"ג. עמ' 208.

י. ב. לבנר: בר כוכבא. ספור היסטורי מימי הריסות ביתר. הוצאת „ברקאי" ורשה, תרפ"ג. עמ' 116

שלמה ברמן הבן האובד. ספור היסטורי מימי הבינים. מעבד לבני הנעורים. הוצאת „ברקאי", ורשא, תרפ"ג. עמ' 62

ע. נ. פרענק: מבחר אגדות החסידים לבני הנעורים ולעם. הוצאת „ברקאי", ורשה, תרפ"ג. עמ' 160

אגדות ההודים על מניטו ואראליו. מתרגמות מאת דוד צמח. הוצאת „ברקאי" ורשה, תרפ"ג. עמ' 124.

אגדות הבלקנים לילדים. תרגום א. מטרופוליטנסקי. הוצאת „ברקאי" ורשה, תרפ"ג. עמ' 150.

יעקב פרנקל: מסלת הברזל המצאתה והתפתחותה. ה־צאה מקורית. עם ציור מכונת הקיטור הראשונה. הוצאת „ברקאי" ורשה, תרפ"ג. עמ' 100

בארצות רחוקות. ספורי נוסעים וציד ם. תרגום ח. דובניקוב. הוצאת „ברקאי" ורשה, תרפ"ג. עמ' 94.

האנוסים ספור מימי האינקוויזיציה בסרדד מעובד ע"י ש. קנטורוביץ הוצאת „ברקאי" ורשה, תרפ"ג. עמ' 265

בית הלל ספור מימי חרבן הבית השני ע"פ מ. רינג הוצאת „ברקאי" ורשה, תרפ"ג

נר דוד ספור מימי הגאונים ע"י מ. גורפינקל הוצאת „ברקאי" ורשה, תרפ"ג. עמ' 96.

אגדות הכושים לילדים תרגום א. בן־אורי הוצאת „ברקאי" ורשה תרפ"ג עמ' 80.

אגדות משוררים תרגום פ. הלפרין הוצאת „ברקאי" ורשה, תרפ"ג

מסעות גוליבר אל ארץ הגמדים והענקים מע.בד ע"פ ספרו של סויפט ע"י פ. הלפרין. הוצאת „ברקאי" ורשה, תרפ"ג

רודפים ונרדפים ספורים מעולם החי, מאת טומפסון־סיטון, תרגום י. א. הנדלזלץ. הוצאת „ברקאי" ורשה, תרפ"ג עמ' 120.

בני תקופת האבן מאת סטנלי וטרלו תרגום ע. רוזנבום. הוצאת „ברקאי", ורשה, תרפ"ג. עמ' 66.

התיירים הראשונים (ממרקו פולו עד וסקה־ד'גמא) ע"פ רובקין, תרגום מ. טשורנר. הוצאת „ברקאי", ורשה, תרפ"ג עמ' 86.

משלי המגיד מדובנא מעובדים לבני הנעורים ע"י ש. קונטורוביץ. הוצאת „ברקאי", ורשה, תרפ"ג. עמ' 110

שיחות ואגדות מקוריות מאת אברהם פראנק. הוצאת „ברקא", ודשה, תרפ"ג. עמ' 84.

מטרה יפה ונכבדה הציגה לעצמה הוצאת „ברקאי": להוציא לאור ספריה לבני הנעורים, אשר תכיל את המקצעות הללו: ספורים ודברי ימי היהודים, אגדות העמים, ענינים מדעיים בהרצאה פופולרית ובכלל ספרי קריאה לילדים ולנערים מקוריים ומתו־גמים. במשך זמן קצר בערך כבר הספיקה הוצאת „ברקאי" להוציא את תשעה עשר הספרים הנ"ל, כלם באותיות גדולות ומנוקדות ובהדור חיצוני מתאים. כל ההוצאה בכללה ראויה לשבח.

הרפתקאותם של צרלס הקטן, תרגום פסח גינזבורג. הוצאת „קפת הספר". חוב' יב. תל־אביב עמ' 16

דוד שמעונוביץ: על קברות המכבים, הוצאת „קפת הספר" חוב' יא. תל־אביב. עמ' 16.

החוברות היוצאות לאור בהוצאת „קפת הספר" בתל־אביב מצטינות הן בתכנן והן בחיצוניותן, ונועדו לנערים.

ביבליותיקה **„צחוק ושעשועים"**, הוצאת „יהודית", ורשה: 16 נומ' **רפשיה.** — 17 נומ' **שבעה עורבים.** — 18 נומ' **מידס מלך הזהב.** — 19 נומ' **הגמד הטוב.** — 20 נומ' **החלמאיט והלבנה.** — 21 נומ' **הס:אי המשנה.** — 22 נומ' **שלגונית.** כל חוברת מכילה עמ' 16

החוברות העולה נועדו לילדים קטנים ונדפסו באותיות גדולות מאירית עינים ומנוקדות, ולפי תכנן הן משמשות באמת צחוק ושעשועים לקוראים המעוטים.

תאטרון לבני הנעורים. סרי'ה ראשונה: א) התמורה מאת י. א. הנדלזלץ. ב) צער גדול בנים מאת י. ב. צפור. ג) השקרן מאת י. ב. צפור. ביבליותיקה „תלפיות". ורשה, תרפ"ג. הוצאת בימה"ס „תל־אביב", לשנה 6. עמ' 104.

הספר הזה בא למלא במקצת את החסרון הגדול במחזות ודרמות המרגש בספרותנו לבני הנעורים.

ז'ול ורן: ילדי רב־החובל גרנט. נסיעה סביב הארץ. רומן בשלשה חלקים. חלק ב. תרגם לעברית ע"י עקיבא רוזנבוים. בעריכת י. א. הנדלזלץ. ורשה, תרפ"ג. הוצאת בימה"ס „תל־אביב", ורשה, לשנה 6. עמ' 264.

ז'ול ורן הוא הסופר החביב ביותר על בני הנעורים. ספוריו תרגמו לכל הלשונות והם נקראים בעונג רב, וגם עלולים הם להעשיר ולהרחיב את אוצר הידיעות של קוראיהם. הספור „ילדי רב־החובל גרנט" הבא אחד הספורים המשבחים של ז'ול ורן, ויפה עושה הוצאת „תל־אביב" שהיא מוציאה לאור את כל הספור בשלמותו.

מחיי העמים העתיקים ספר מקרא לבני הנעורים עם ציורים' מעובד ע"י ש. מלצקי. הוצאת „שם" ורשה, תרפ"ג עמ' 68.

א. בן־אורי: אגדות הסינים. הוצאת א. גיטלין, ורשה, תרפ"ב עמ' 118

א. ח. חיניטש: מעשיות יפוניות לבני הנעורים. הוצאת א. גיטלין ורשה, תרפ"ב עמ' 89

א. ל. י—ץ.

חִידָה[1].

אָמְנָם רַק שָׁלֹשׁ הֵן אוֹתִיּוֹתַי,
אַךְ אִם תַּחְפְּצָה לִשְׁנַיִם תְּחַלְּקֵנִי,
וְהָאוֹת הָאֶמְצָעִית אֶת רֵעוֹתֶיהָ תְּצָרֵף
גַּם אֶל הָרִאשׁוֹנָה וְגַם אֶל הָאַחֲרוֹנָה...
אָז מִלִּים שְׁתַּיִם לְךָ תְּוָלַדְנָה, —
הוֹי, מַה שׁוֹנוֹת וְנִבְדָּלוֹת הַמִּלִּים:
הָרִאשׁוֹנָה תְּכֻבַּד בְּתוֹךְ קָהָל וְעֵדָה,
הַשְּׁנִיָּה תִּתְהוֹלֵל בָּאֱלִילִים;
וְכָלִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֶמָּצֵאָה,
לֹא פַּעַם, כִּי אִם חָמֵשׁ פְּעָמִים.
חַפְּשׂוּ בְּאַרְצֵנוּ מִקָּצֶה וְעַד קָצֶה,
בַּקְּשׁוּ וְתִמְצָאוּנִי, יַלְדֵי הַחֲכָמִים.

י. א. — ז.

1) עשרת הפותרים הראשונים יקבלו פרס.

בדיחות.

תשובה כהלכה

האב: (שואל את בנו) איכה לא תתביש לשבת במחלקה אחת שתי שנים?

הבן: מה בכך?! ואם מורנו יושב כבר השנה הרביעית במחלקתנו...

במקום אחר...

האב (בהכות את בנו) אומר:

— האמין לי, דוד, כי בהכותי אותך גם לי יכאב.

הבן: (עונה בדמעות) — כן... אבל לא בזה המקום...

י. מהרש"ק.

חדשות באספורט.

„הכח" מוינה נצח ב„משחקים בגלל הגביע" את „אוסטמרק" ביחס 4: 0. בהתארחו בביהם נצח „הכח" את האגודה „ברטיסלוה" ביחס 4 : 0. „הכח" שחק בגלל זכות הבכורה עם „אדמירה" — תוצאות המטש 6: 1 לטובת „הכח"— עם „אמטורים" — 2: 1 לטובת „הכח" ועם ה. א. ק. 1: 0 לטובת „הכח". הכח עלה עד למקום החמישי בלוח זכות הבכורה. „הכח" נצח גם את האגודות לאספורט מבודפשט שהתארחו בוינה: „הכח" — „וסס" 2: 1; „הכח" — ס. ב. ק. 2: 0

ה„מכבי" מברנו (ביהם) נצח את האגודות לאספורט בוינא שהתארחו שם: את „הר:ה" ביחס 2: 1 ואת „וקר" ביחס 3: 2.

ה„מכבי" נוסע בחדש מאי לארץ ספרד בכדי לשחק מטשים אחדים עם הפלוגות המשובחות משם: עם „ברסלונה", „אירופה" ועוד.

„ויו א. ק." מבודפשט — האגודה העברית הלאומית לאספורט נצחה את „אויפססי" — אחת מהפלוגות המשובחות מבודפשט ביחס 1: 0. „ויו"—„טרקות"— 2: 2. לפני שבועים התארח „ויו" בפולניה ובכל המטשים ששחק יצא בתור המנצח. „ויו"—„ל. ק. ס." (אגודת הפולנים לאספורט מלודז) ביום הראשון 3: 1 ובשני 6: 0. „ויו"—„טרנוביה" (מטרנוב) 6: 0. „ויו"—„יוטרזנקה" (מקרקוי) 5:1 „ויו" — „ויסלה" מקרקוי 1.0.

בבודפשט שחק „ויו" עם ב. ט. ק. — 0.0.

„מכבי" מורשה — „פולוניה" 0:11. „מכבי"—„לגיה" (פלוגת המלואים) 4:0. בגלל זכות הבכורה שחק המכבי עם ה. ט. ז. — תוצאות המטש 2:1 לטובת האחרונים. „מכבי" II „אולימפיה" 1 — 4:0.

„מכבי" קרקוי ערך בימי החג התחרות בכדור הרגל בין כל האגודות העבריות לאספורט מעיר קרקוי. בהתחרות השתתפו האגודות: „אמטורים," „אדריה," „הכח", „גבורה". „קדימה", „מכבי" II ו„מכבי" III. „מכבי"—„ורל" 0:0. „מכבי"— „ויסלה" 0:3. „מכבי" — „צוגלוי א. ק." (מבודפשט) 0:4.

במשחקים בגלל זכות הבכורה נצח ה„מכבי" את „ורל" II—0:6. אבל נוצח ע"י „אולשה" — 2:1.

„הכח" מבילסקו — „ספרטה" (מקרקוי) 2:0. „הכח" — פולניה (מפרזמישל) 3:1. „הכח"—„רוך" 0:1. „הכח"—„הרטה" (וינה) 7:2. „הכח" — „פולניה" (מודוביצה) 0:3. „הכח" — „בילה-ליפניק" בגלל זכות הבכורה—0:2. „הכח" II נצח את F. f. L. (האגודה הגרמנית לתרגילים גופניים) ביחס 0:1. „הכח" (הצעירים) „ב. ב. ס. פ." (הצעירים) 0:1.

„חשמונאי" מלבוב נצח את „יוטרזנקה" — 0:2, את „חשמונאי" II 2:11 ואת „צרגני"—1:2. „חשמונאי"—ו„פוגון" (אגודת הבכורה מפולניה) 9:1. בגלל זכות הבכורה שחק „השמונאי" עם „רוירה" 0:2 ועם „לכיה" 1:1. חשמונאי II — „מטל" (אגדת הפועלים העברים לאספורט) 2:1

„מכבי" מוילנה — ו. ק. ס. (אגודת החיילים לאספורט) 5:3 לטובת ה„מכבי". לפני שבועים ערך המכבי מחזה התעמלות גדול שעלה יפה מאד עד שע"פ דרישת הקהל נערך גם בפעם השניה.

„בר-כוכבא" מורשה — „קרולביה" 4 : 0. „בר-כוכבא" שחק עוד עם „קרולביה" בכדי להכריע מי משתי האגודות האלה תחשב למחלקה „ב". המטש נגמר בנצחון „בר-כוכבא" ביחס 3 : 2. למטש השני (ריונש) לא באה פלוגת „קרולביה" ולכן הכריע השופט לטובת „בר-כוכבא" 0:5.

מעתה תחשב „בר-כוכבא" למחלקה „ב". „בר-כוכבא"—„אורקן" 1 : 1.

„שמשון" מטרנוב פתח את מגרש האספורט במשחק עם „מכבי" קרקוי (פלוגת המלואים). תוצאות המטש 2:2. „שמשון" — טרנוביה" 5:0.

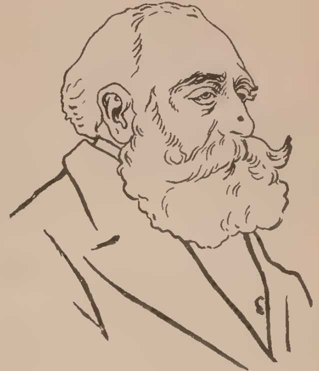
„בר-כוכבא" מרזשוב נצח את „הגבור" מפשמישל ביחס 2:8.

ה„גבור" מפשמישל נצח את אגודת הפולנים „צרני" ביחס 0:10.

ד' אייר, התרפ"ג. ש. ד-ג.

מַכְּס נוֹרְדוֹ.

(למלאות ג' ירחים למותו)

כרעם ביום בהיר זעזעה לבות הכל השמועה, שבאה מקץ ירח יאנואר מפריז, כי מת שם הסופר הגאוני ואחד מראשי הציונים, מכס נורדו. אמנם בשנים האחרונות ירד נורדו מעל במת הציונות, ויהי כמו מתחבא אל הכלים. ואולם הכל ידעו, כי עם עבודתו הכבירה, כסופר וחוקר ומבקר לא חדל גם רגע מהגות ברעיון, אשר אליו הקדיש עשרים שנות חייו האחרונות, והכל קוו, כי בעוד מעט ישוב אל המערכה, וכמפקד אדיר יֵצא בראש המחנה הגדול. והנה בא המות ויקפד פתיל חייו, וישם קץ לכל התקוות הטובות שתלוי בו כל מעריציו!

מכס נורדו (זה שמו הספרותי, ושמו האמתי: מאיר זידפלד) נולד למשפחה רבת-היחס, מגזע גאונים ואנשי הרוח, שבאה מפולניא לגור באונגריה. יום הולדתו היה כ"ט יולי 1849 בעיר בודפשט. עוד בהיותו תלמיד בית-הספר החל לכתוב הגות רוחו במאמרים. ככלותו למודי הרפואה באוניברסיתה יצא למסעיו בארצות אירופא, ואת מראה-עיניו כתב בספר (אשכנזית) „מן הַקַּרְמֶל עד אֶל המברא", והספר עשה רשם גדול על הקהל, והכל ראו, כי כשרון אדיר נוסס במחברו. בשנת 1880 השתקע בפריז, בתור רופא מהלות העצבים והרוח, ובמשך השנים התפרסם כרופא מצוין, ורבו השואלים בעצתו. אכן עוד רב יתר נודע שמו בכל התבל בספריו, אשר חבר והוציא בזה אחר זה, והמפורסמים שבהם הם „השקרים המוסכמים", ה„פרדוכסים" ועוד, שבמהרה נעתקו לרוב לשונות אירופא, ויתנו למחברם פרסום מאין כמוהו.

כשהחל ד"ר הרצל להקדיש חייו לרעיון תחית ישראל ולבנין מדינת היהודים, היה מכס נורדו הראשון בעוזריו, ונאומו שנשא בקונגרס הציוני הראשון בבזל בשנת 1897 עשה רושם אדיר. נורדו היה גם אחד ממחברי הפרוגרמא הבזילאית, שהיתה אבן-הפנה לתנועה הציונית.

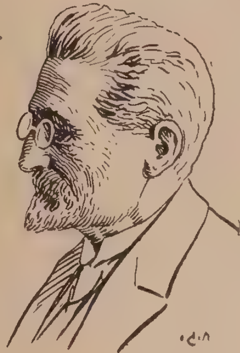
כמעט עד פרוץ מלחמת-התבל היה נורדו אחד מראשי הפועלים במחנה הציונים. בגלל המלחמה אֻלץ לעזוב את צרפת, בהיותו נתין אונגריא, וינוד למדריד, וגלותו זאת הביאה לו חוסר וצרות רבות. שנה אחרי המלחמה היתה לו האפשרות לשוב לעבודתו, ויבא לשבת בלונדון, ושם השתתף עוד בועידה הציונית שהיתה בשנת 1920 ויהי נשיאה-הכבוד. אכן כבר אז נגלה פרוד-הדעות בינו ובין מנהיגי הציונות הרשמיים, ואת דעותיו פרסם בעשרה מאמרות בעתון „פיפל ז'ואיף" בסוף השנה ההיא.

בשנה הנזכרה נִתַּן לו הרשיון לשוב לגור בפריז, ואולם מהר אחרי שובו תְּקָפַתְהוּ מחלה קשה, אשר היתה תוצאת נדודיו, וביחוד — הפולמוס שערכו כנגדו רבים מן הרויאליסטים הצרפתים, שחשדוהו למרגל אשכנזי, וידרשו מהממשלה לשימו במאסר. כל אלה מררו חייו, רוחו וגופו גם יחד, ובעשרים ושנים לירח יאנואר 1923, בשעה השלישית אחרי הצהרים, יצאה נשמתו.

קבורתו היתה בכבוד גדול ביום 25 יאנואר. לפי חפצו שהביע לפני מותו, עטפו גופו ב„טלית" והקבורה היתה ככל דיני ישראל. — הוא השאיר אחריו בת יחידה, בשם מַכְסָה, מציירת גדולה. גם השאיר בכתב ספר פילוסופי גדול, אשר לא הספיק להשלימו. — הציונים קבעו אבל לנורדו במשך חדש שלם, ובכל תפוצות ישראל נעשו הספדים למותו.

יח"ז

אֱלִיעֶזֶר בֶּן יְהוּדָה.

זה היה גבור לוחם כל ימיו לתחית שפתנו העברית; לה הקדיש את חייו ואת כל חריצותו, ושמו יזכר עד עולם בתולדות מחיי שפתנו ומפריחיה. הוא הראה לכל, כי אפשר להפוך את השפה העבריה, שהיתה עד כה שפת-הספר והתפלות לשפה חיה ומדוברת; בביתו שלטה רק העברית, בה דברו ילדיו מאז החלם לקרוא „אבא ואמא", בה דברו כל מבקרי הבית, כי בשפה אחרת מאן בן-יהודה לדבר אתם, וכה נלחם איש-הרוח הזה עשרות בשנים לרעיונו, עד כי זכה באחרונה, שכמעט כל היהודים תושבי ארץ ישראל מדברים עתה עברית!

אליעזר בן-יהודה (למשפחת פרלמן) נולד בשנת 1858 בעיר לושקי פלך וילנה. בנעוריו למד בישיבת ר' יוסף בליקר בפולוצק, ואחרי כן בא לדוינסק וגמר שם למודי הגימנסיה, ונסע למוסקוה לבקר באיניברסיתה. בימים ההם התמכר לתנועה הסוציליסית, אשר הקיפה את כל בני הנעורים המשכילים ברוסיא, ואולם מהרה שנה דעותיו, ורוח הלאום הישראלי החל לשלוט עליו. ביחוד כאשר התעוררו עמי הבלקן להלחם ללאומיותם וחירותם גברה בו ההכרה כי גם לישראל אין עצה להפטר משעבוד הגליות, בלתי אם בהיות לו ארץ לשבתו ושפה לאומית בפיו.

אז עזב את רוסיא וילך לפריז, ללמוד שם חכמת הרפואה. למען יוכל כרופא להתישב בארץ ישראל ולהחל שם עבודת התחיה. מפריז כתב מערכת מאמרים ברוח לאומי בירחון „השחר" של סמולנסקין בווין. עשו אז רשם אדיר בחדושם.

בפריז חלה בן-יהודה מחלת הריאה, ובמצות הרופאים יצא לשבת באלגיר. משם עבר לארץ ישראל, ויחל להוציא בחריצות רבה את רעיונו הגדול רעיון תחית השפה: הוא גרש מביתו כל שפה זרה ויחל לדבר עם אשתו וילדיו רק בעברית; גם החל להוציא עתון „הצבי", אשר בו הטיף את רעיונו ויתר דעותיו. אכן פעולתו הכי-גדולה, אשר תהי לו למצבת זכרון עד נצח, הוא ה„מלון" העברי הגדול אשר החל להוציא לאור. בו אסף את כל אוצרות המלים המפוזרות בכל ספרות ישראל העתיקה והחדשה, גם חדש המון מלים ומבטאים, אשר מצא דוגמתן בשפות השמיות הקרובות לעברית. העבודה הענקית הזאת, אשר לה דרוש חבר מלומדים ובלשנים, עבד הוא בעצמו, וישקוד עליה יומם ולילה, ואף כי היה חולה אנוש — כי דבקה בו מחלת השחפת — עבד בשארית כחותיו, ויוציא את מלונו במחברות, מחברת לחודש (בהוצאת עפרון). אכן לא זכה לשלימו, כי המות ארב לו, ובהגיע בן יהודה לערך „נפש" יצאה נפשו, בט"ז דצמבר 1922.

בית בן-יהודה בירושלים היה תמיד בית ועד לדוברי עברית. גם אשתו חֶמדה, לא רק דברה עברית צחה וחיה, אך גם כתבה עברית בטוב טעם. אחד מבניו, החותם בשם „בן-אבי", מוציא עתה בירושלים עתון עברי יומי גדול בשם „דאר היום".

קבורת בן-יהודה היתה בכבוד גדול. כל יושבי ירושלים נאספו ללותו לבית עולמו, וכל טובי הסופרים בארץ ובגולה ספדו לו ויתנו תֹּקֶף פעולותיו למעז שפתנו וספרותנו.

יח"ז

ציון, ציון.

מוסיקה ב׳ בראון.

Andantino.

כִּי אֶזְכְּרֵךְ, צִיּוֹן, כִּי אֶזְכֹּר נִפְלָךְ,
אֶזְעַק מָרָה: „עַד מָתַי אֵל!?“
אַיֵּה הֲדָרֵךְ וְהוֹד חֶבְלֵךְ?
סָפוּ, עָפוּ, כְּמוֹ יָעוּף צֵל!
אַךְ בְּלֵב כָּל עַמֵּךְ, בְּכָל קַצְוֵי־תֵבֵל,
עוֹד חָקוּק זִכְרֵךְ בְּאֵשׁ וָדָם,
בְּבִכְי תַמְרוּרִים, בִּנְהִי וָאֵבֶל
שְׁמֵךְ יַזְכִּירוּ מִיָּם עַד יָם.

כְּשֵׁם כָּל עַמֵּךְ, בְּכָל מוֹשְׁבוֹתָם,
נִשְׁבַּעְנוּ לָךְ, צִיּוֹן, בְּדִמְעוֹת חֹם:
כִּי עַל לֵב כֻּלָּנוּ תִּהְיִ כַחוֹתָם,
לֹא תִנָּשִׁי מֶנּוּ לַיְלָה וָיוֹם.
עַד יְרַחֵם אֲדוֹנָי צֹאן מַרְעִיתוֹ,
עַד לַאֲסוּרִים יִקְרָא דְרוֹר,—
גַּם אַתְּ אָז, צִיּוֹן, עִיר מַלְכוּתוֹ,
מְשׂוֹשׂ עוֹלָם תִּהְיִי לְדוֹר וָדוֹר!

ר׳ מרדכי הלוי

כרוניקה חדשית.

בארץ ישראל.

— ממחצית ירח אדר החלו לבוא לארץ ישראל המון תירים, לתור את הארץ ולבלות בה ימי האביב. כבר בימי הפורים המו רחובות ירושלים מלאים מרוב אדם, ובבתי המלון הגדולים לא היה עוד מקום פנוי. ביאת התירים התגברה עוד יותר לימי הפסח.

— אל התערוכה שהיתה בפראג שלחה מחלקת המסחר והתעשיה, שעל יד ההנהלה הציונית דוגמאות רבות מתוצאות ארץ ישראל, כמו: יין, מיני מתיקה, דבש, שמן ממינים שונים, עלי טבק הגדל במושבות, צעצועים מירושלים, צבעים מיפו, מלאכות ליטוגרפיות ועוד.

— מר יחזקאל גורג'י שם-טוב מבצרה הקדיש את כל הונו, העולה לסכום 140 אלפי ליטרא, ל„קרן היסוד", ליסד על שמו בארץ ישראל בתי-חולים, בתי-ספר, מושבה, או מחלקה באוניברסיטה. לאפוטרופסים על העזבון מנה את הד"ר חיים ויצמן ואת הד"ר אריאל בן-ציון, שליחה של „קרן היסוד". — העזבון הגדול הזה כבר התאשר ע"י בית-הדין בבצרה. והנהלה הציונית בא"י שלחה אל הנדיב טלגרמה של ברכה זו: „מברכים אנחנו אותך לנדבתך הגדולה. קשרת את שמך בתולדות בנין ארצנו הקדשה. הלואי שתהיה למופת לשאר אחינו העשירים".

— דוד ילין, ד"ר יוסף קלוזנר, ד"ר לוריא והרבנים הראשיים פנו בקול קורא לצבור בא"י ובארצות הסמוכות, לנדב ספרים עברים לטובת בתי-הספר, שהד"ר פיטלוביץ אומר ליסד בחבש (אביסיניה), כדי להציל את שארית הישוב העברי שם — לערך 50,000 איש. אשר עוד לא הצליחו למיסיונירים לקרעם מעל תורת ישראל.

— התאשרה ע"י הממשלה הארצישראלית הקניה החדשה, שקנתה „חברת הכשרת הישוב" 3100 דונם קרקע על הר הכרמל. במשך עשר השנים האחרונות רכשה החברה הזאת חלק גדול של הר הכרמל. על מחצית השטח 3100 דונם תוסד עיר-גנים על שם הרברט סמואל.

— בשורה שלמה של מושבות בונה עתה חברת יק"א בתים ורפתים. כן בנתה בתים במושבה: מחנים, אילת-השחר, תל-חי וכפר גלעדי.

— על יד עין-חי (הוא כפר מל"ל — על שם משה ליב ליליינבלום) וכפר-סבא, שכמעט נחרבו לגמרי בימי המלחמה, נוסד עתה מושב חדש בשם „רעננה", על שטח 4000 דונם. ביחד נמצאים עתה בידי היהודים במקום ההוא שטח למעלה מן 20,000 דונם, שיהי למרכז ישובי גדול.

— בי"ג אדר היתה האספה הכללית של בעלי המניות של בנק הפועלים, הקים ופועל זה יתר משנה. הדין והחשבון הראה בעליל, כי הבנק עוזר הרבה לפועלים היהודים בארץ ישראל ותביא לנו טובה רבה.

— בלונדון נתכונן קורטוריון קבוע לפקח על הטכניקום הישראלי בחיפה. נשיא הקורטוריון הוא מר ד'אביגדור גולדשמיד, ראש „אגודת אחים". בין החברים נמנים: ד"ר חיים ויצמן, ד"ר אינשטין 1) ואחרים. מקוים כי בראשית החרף הבא כבר יפתח הטכניקום, — בבנין הטכניקום הונהג מאור החשמל על ידי מכונת חדשות, ומשם ימשך האור לכל השכונה „הדר הכרמל".

— הועידה הכללית השניה של הסתדרות הפועלים היהודים העירה תשומת-לב כל הקהל הישראלי בא"י. מר בן-גוריון קרא את הדין והחשבון. ב„הסתדרות" נמנים עתה 8400 פועלים. שלשת רבעי כל הפועלים שבאו לא"י נכנסו כחברים ל„הסתדרות" אשר עזרה למו למצוא עבודה ומשכרת.

— מסע הפרופיסור אינשטין בערי יהודה ומושבותיה היה כחג גדול לישובנו. בכל מקום בואו ערכו לו קבלת-פנים נהדרה, וב אתו הביאה בכל מקום זרם חיים חדשים. — ביחוד גדלה התכונה לבואו בירושלים. שם נערכו לכבודו חגיגות רבות, ואחת מהן היתה על הר-הצופים, בבנין ששם עתידה להיות המכללה (אוניברסיטה) העברית. הנציב העליון הרברט סמואל נשא נאום לכבוד האורח וירבה בשבחו.

— הד"ר יוסף קלוזנר חגג בערב פורים את יובלו, במלאות שלשים שנה לעבודתו הספרותית. הוא חבר הרבה ספרים וחוברות מדעיות, וכעשרים שנה ערך את הירחון „השלוח". כל הסופרים והמורים בארץ ישראל שלחו לו ברכותיהם לחג יובלו.

בפולניא.

— אחרי רוב האספות והדרשות בעד ה„נומרוס קלאוזוס", כלומר: הגבלת מספר היהודים בבתי-הספר העליונים, היתה ביום 22 מרץ בורשה ועידה גדולה למתנגדי ההגבלה. נשאו נאומים נמרצים: הציר שמיארובסקי, הישיש זקן הריבולוציונירים הפולנים, סינטור לימאנובסקי, עורך הדין דומברובסקי ועוד אחרים. פה אחד נתקבלה ההחלטה, כי ה„נומרס קלאוזוס" הנהו מתנגד לקונסטיטוציא וליושר, וחלילה להנהיגו.

— ביום ח' ניסן בערב יצא נחום סוקולוב מורשה, לשוב אל ביתו בלונדון. כל ימי היות סוקולוב בורשה ובפולין נחל כבוד גדול. נערכו לכבודו נשפים ואספות-עם, גם הוצאה חוברת עברית מיוחדת, המכילה מאמרים על אדות ערכו ופעולותיו. — בדרשותיו ונאומי שנעשו סוקולוב בערים הגדולות, שבהן עבר עורר את השומעים לפעולות בעד תחית שפתנו, עמנו וארצנו. בהשפעתו נדבו רבים נדבות גדולות ל„קרן היסוד". — בימי היותו בורשה נתקבל סוקולוב לראיון אצל שר החיצון, נשיא-המיניסטריום וציר צרפת בפולניא. עם כל אחד מהם שוחח סוקולוב שעה ארוכה על אדות עניני היהודים.

— במשך שנת 1922 שבו בורשה לאמונת ישראל 28 איש ואשה, אשר השתמדו בעתים שונות. רבים הם גם הנוצרים מלידה, הבאים אל הרבנים ומבקשים לגיירם, אבל אין ממלאים בקשתם, כי הממשלה איננה נותנת רשות לזה. היא מתירה רק לאלה שהיו יהודים לשוב ליהדותם.

גם בערים אחרות בפולניא לא מעט מספר המשומדים השבים עתה לאמונת ישראל.

ועד הרבנים של עדת ורשה, אגודת רבני פולניא, אגודת „שלומי אמוני ישראל" ו„המזרחי" הוציאו מחאה כנגד משפט המות על הארכי בישוף ציפליאק והכהן בוטקיביץ במוסקבה.

— בי"א ניסן היו בורשה אספות של פומבי והפגנות כנגד משפט-המות על שני הכהנים הקטולים במוסקבה. שונאי ישראל השתמשו במקרה ויאשימו את היהודים בשפך דם הכהנים, ויעוררו לרדף את היהודים בפולניא ולגרשם מן הארץ. המון השומעים הביע כעסו על היהודים בקריאות בוז ומשטמה. ההסתות האלה הביאו, לצערנו הגדול להכאות ביהודים תושבי ורשה ביום ה' ג' דחול-המועד פסח. אולם הנסיון לפוגרום דוכא בראשיתו ע"י השלטונות.

באמריקה.

בי"ג למרץ החל בנו-יארק קבוץ הסכום של שני מיליוני דולאר ל„קרן היסוד". התחלה נעשתה באכסניא „אסטור", ששם נערך משתה לכבוד נשיא ההסתדרות הציונית, חיים ווייצמאן. באו אנשים נכבדים רבים, בהם מר אוקלאנד גדס בשם ציר אנגליה באמריקא, והסינטור ספנסר בשם ממשלת אמריקא. הסינטור נשא נאום נלבב, גם הגיש לויצמאן שי את העט, אשר בו חתם הנשיא הרדינג על ההחלטה הציונית של הקונגרס האמריקני. גם מר לואי מרשל נשא נאום גדול, ויעורר את יהודי אמריקא להקדיש כל כחותיהם לבנין ארץ-ישראל.

היום הראשון הביא ל„קרן היסוד" רבע מיליון דולר.

—ה„דזשואינט" שנוסד ע"י היהודים באמריקא להביא עזרה לנגועי המלחמה באירופא, הוציא עתה חשבון הוצאותיו. מאז נוסד ועד היום עלו לסך יותר מחמשים מיליון דולרים, כי"ג מיליונים

1) ע"ד ערכו המדעי של הד"ר איינשטיין יבוא מאמר מיוחד בחוברת אייר.

הוצאו ברוסיא. כל מוסדי-העזרה יחד באמריקא, ואתם גם הממשלה האמירקנית הוציאו עד כה לעזרת הנגועים באירופא סך 850 מיליוני דולר.

— באספת הועד הפועל של ה„דזשואינט" החלט להגביל קימעא קימעא את פעולות הדזשואינט באירופא. במשך שנתים תעבור כל עבודתו למוסדות המקומיים, והליקוידציא (הקצָצה) האחרונה תהי ביאנואר 1925. עד אז נחוצים לו עוד 5 מיליוני דולר: 1 ,עזרת הילדים ברוסיא, 1 לעזרת רפואה, 2 לבנין הנהרסות והשאר — לעבודה קולטורית ולמחוסרי עבודה.

— באספה השנתית שהיתה לחברי חברת „היאס" (העוסקת בהעברת נודדים יהודים מארצות אירופא לאמריקא) החלט ליסד בנק לעניני המהגרים. באמצעות הבנק יוכלו לשלוח כסף מאמריקא לאירופא בתנאים נוחים. — במשך שנת 1922 באו לאמריקא 49,803 נודדים, מאלה הושבו רק 463 איש, דהיינו 118 יען כי היו יתר על הקווטָה (המספר הקצוב לכניסה לאמריקא); 67 לא נתנו להכנס, יען חשדום הפקידים כי יפלו למשא על האזרחיב; 53— יען לא ידעו לקרוא ולכתוב,; 153— יען נמצאו במו מומים.

באשכנז.

הפרופיסור אלברט אינשטין, אשר נבחר ע"י אגודת העמים להשתתף בעבודת הועדה לעבודה רוחנית ליד האגודה, הודיע עתה לאגודת העמים, כי הוא יוצא מן הועדה. הטעמים ליציאה זו הם, כי אגודת-העמים היא חסרת אונים, ובכלל חסר לה הרצון הטוב, להביא שלום אמת והתקרבות בין העמים, אשר זאת היתה התעודה הראשית של הועדה הנזכרה.

בימי 11-15 מרץ היתה בברלין הועידה העולמית של „החלוץ", הלא המה הצעירים המתכוננים לעלות לארץ ישראל, לעבדה ולהחיותה. באו צירים מפולניא, מזרח גליציה, רומניה. טשיכוסלובקיה, גרמניא. קונסטנטינופול, וגם מרוסיא. קוקז ואוקרינה. נקרא דין וחשבון מהתפתחות תנועת „החלוץ" בארצות שונות. במשך ט"ו החדשים האחרונים באו לארץ ישראל יתר מאלף חלוצים מפולניא לבדה; מרוסיא ואוקרינא באו 1200.

באוסטריא.

— בבית הספר העליון למסחר בווין היתה ביום 17 מרץ אספה לסטודינטים יהודים, ברשיון הריקטור ד"ר גרינצל. הסטודנטים האריים חפצו להתנפל על היהודים, ואולם הריקטור הפריעם. ובעמדו יחד עם עוד פרופיסורים אחדים בדלת קרא, כי רק על גופו המת יוכלו המתנפלים לעבור ולהכנס פנימה. ואף אמנם נפצע הריקטור בידו, ואולם על היהודים הגין ולא נתן לפגוע במו לרעה.

— הקהלה היהודית בווין התדלדלה עד כי לא תמצא ידה לפרנס את פקידיה. אלה קראו שביתה ויפסיקו את עבודתם. להם נלוו גם הרבנים, החזנים, השוחטים ועוד. גם הרב הראשי, ד"ר היות, חדל לבוא אל לשכתו.

ברומניא.

בבסרביא, שעלתה אחרי המלחמה בחלקה של רומיניא, נמצאו הרבה נודדים יהודים, אשר ברחו מאוקרינא. ממשלת רומיניא החלה עתה להעיק לנודדים ההם, ולכן החלו רבים מהם לשוב לאוקרינא, ששם שבה עתה המנוחה. המונים שבים דרך הדניסטר למקומות מושבם בראשונה.

ברוסיא.

— בעת האחרונה התגירו במוסקבה 367 נשים רוסיות, שנשאו ליהודים.

— בזיטומיר הוברר משפט 367 איש, שנאשמו במרד כנגד ממשלת הסוביטים. איזו עשרות נאשמים נענשו למיתה, והשאר — מלבד ארבעים — למאסר.

— נתחזקו הרדיפות נגד הלמודים העבריים ודת ישראל בעטים של „מהרסינו ומחריבנו שממנו יצאו", המה חברי הסקציה היודאית.

י"ח זגרודסקי

י. ל. פֶּרֶץ.

(לזכרון יום מותו).

שמונה שנים מלאו בשביעי של פסח, מאז הובלנו לקברות את יצחק ליבוש פרץ אשר מת פתאם בבקר, בשבתו על שלחנו לכתוב הגיגי רוחו הנעלה. שמונה שנים — וזכרונו חדש עמנו, כאלו לא נטל מאתנו, כאלו עוד התהלך בתוכנו. אכן זה האות על גדולתו, על חין ערכו ופעולתו הרוחנית הכבירה. הגדולים, בעלי גאוני הרוח, אינם מתים ואינם נשכחים, כי רוחם מתהלך תמיד בין החיים, ובני אל-מות המה!

יצחק ליבוש פרץ נולד בל"ג בעומר תרי"א (25 מאי 1851) בעיר מגדלת חכמים ומשכילים, זמושץ, בפולניא. עוד בילדותו, בלמדו בחדר, התנכר בשאר רוח ובכשרונות מצוינים. אחרי למדו גמרא ופוסקים החל להגות בספרי חכמת ישראל, ואחרי כן גם בשפות אירופא וספרותן.

רוח השירה החלה לפעמו עוד בשחר ימיו, ויביע הגיונותיו בשפת עבר וגם בשפה היהודית, ויהיו שיריו מתהלכים מיד ליד. ואחדים היו לשירי-עם בעיר מולדתו. בשנת 1876 נדפסו שיריו לראשונה ב„השחר" וב„הבוקר אור". כשנה אחרי כן הוציא, יחד עם חותנו גבריאל ליכטנפלד, מחברת „ספורים בשיר ושירים שונים". בשנת 1886 נדפסה ב„האסיף" השלישי שורת שיריו בשם „מנגינות הזמן", אשר עשו רשם גדול על הקהל, כי בהם נגלה פרץ כמשורר לירי בעל רגש כביר. כשנתים אחרי כן הדפיס במאסף „יודישע פאָלקס ביבליאטעק" של שלום-עליכם פואימה גדולה ביהודית בשם „מאָניש", ובמאסף ההוא, כרך שני הוסיף פרץ לפרסם עוד שירים ורשימות בשפה היהודית, וכל קוראיהם ראו, כי מחברם הנהו אחד בחירי אנשי הרוח, אשר מקורו ברוך.

בשנת 1889 עזב פרץ את עיר מולדתו, אשר בה מצא לחמו כטוען בבתי-המשפט, ויבא להשתקע בורשה, כפקיד בשלטון הקהלה. פה החל לעבוד עבודת הספרות ביתר שקידה, ויהי כמעין הנובע, ויכתוב לא רק שירים יקרים בעברית וביהודית, כי גם המון ספורים קטנים וגדולים; רשימות וציורים מעשי ידי אמן, גם מאמרים בשאלות הזמן, פוליטונים מחודדים ומתובלים, וכל אשר יצא מעטו נשא עליו חותם גאוניות. ביחוד הצטינו ספוריו מחיי החסידים ורשימותיו על מהות „החסידות". הוא הוציא מאספים שונים לספרות ולשירה, והמפורסמים שבהם הם: „די יודישע ביבליאטעק" (שלשה כרכים), „ליטעראטור און לעבען" „יום טוב בלעטלעך" ועוד גם הוציא בשנת 1894 מחברת שירי-אהבה בעברית, בשם „העוגב".

בש' 1901, במלאת עשרים וחמש שנים לעבודתו הספרותית, הוציאו לאור מוקיריו את מבחר כתביו ביהודית בכרך אחד גדול, ואחרי כן יצאו כל כתביו באמריקא בכרכים רבים. גם כל שיריו וכתביו העברים יצאו לאור ע"י „תושיה" בורשה (1899 — 1901).

י. ל. פרץ העמיד דור של סופרים צעירים רבי הכשרון, כי היה למו למאיר ולמורה דרך, ובהשפעתו הגדולה עליהם עוררם לעבוד עבודת הספרות.

כאשר פרצה המלחמה הגדולה, ולורשה החלו לבוא המון פליטים, אשר גרשו ע"י הריסים מערי מושבותם, עזב פרץ לזמן מה את עבודתו הספרותית, ויחל לדאוג לגורל הפליטים הרעבים, ביחוד דאג לילדיהם, וייסד למו בתי-מחסה, ויהי להם כאב רחמן, וידאג גם לחנוכם.

הצרות האיומות שעברו על אחינו בראשית המלחמה, הרדיפות, השנאה, הגרושים והתליות, כל אלה פעלו לרעה על מצב בריאות פרץ, ויגדילו את מחלת לבו — המחלה אשר דבקה בו בעשר שנות חייו האחרונות, ובששי לפסח תרע"ו, בשבתו על שלחנו לכתוב שיר לילדים (בעד בתי-הספר שנקראו על שמו) מת פתאם, ויובל לקברות בשביעי של פסח. כל עדת ישראל בורשא לותהו למנוחתו האחרונה, וכל העם בכה על מותו, כי לא השאיר י. ל. פרץ אחריו משורר וסופר דגול כמותו.

י. ח. ז.

שם לרגלי בואי. כשנכנסנו אל האולם קם כרגע כל הקהל כאיש אחד והשתחוו לנו כמנהג ארצות המזרח. הרב ענה גם הוא בהשתחויה זו ובאותו הסדר.

לאות הפעמון אשר השמיע המורה קמו כל התלמידים ממקומם וצעדו שורה אחרי שורה לארך צלעות החדר. הלמוד הזה הוא כעין חלוץ עצמות והתעמלות, כדי לפתח את שרירי גופו של התלמוד העברי. בארצות הנגב אשר שם השמש לוהטת בתקף עזה, הסביר לי הרב, התנועה הזאת רפאות היא לעצמות הילדים.

אחר כך התחילה בחינת התלמידים. הם הצטינו בתשובותיהם בשלש השפות: עברית, יונית ואיטלקית. השתוממתי מאד בראותי, כי התלמידים אומרים את התפלות בשפת־עבר בגלוי הראש.

רק מורי עברית היו יהודים, והמורים ללמודים הכלליים היו יונים. כששאלתי את ראשי הקהלה: האין כאן יהודי שידע ללמד את הלמודים הכללים? לדאבוננו ענה הרב, אין עוד איש בינינו, אשר ידע על בורין את השפה היונית והאיטלקית.

ושוב שאלתי: האם לא תהיה זאת למכשל ליהודים האדוקים באיי יון, לשלח את בניהם לבית ספר אשר מוריו הם יונים? ענני הרב במאמר התלמוד: ממזר תלמיד חכם קודם לכהן עם הארץ.

בכלל עשה עלי „התלמוד־תורה" את הרשם היותר טוב; רק על זה מצאתי להעיר, שאין פותחים בית־ספר לילדות. דעת־היחיד: „כל המלמד את בתו תורה כאלו מלמדה תפלות" — השפעה לרעה בארצות הגלות. חדלה האשה הלאומית מישראל... אמנם רכות הן בנות ישראל ויפות הן, החן המזרחי שפוך עליהן, ואולם מה להן ולעמי, הרי הן קשורות אליו בנס, נשבה רוח מצויה ועזבונו—ואינן... כשנשאתי את עיני וארא את העשן עולה מארבות האניה, ואמהר להפרד מכל החבורה לעשות את דרכי הלאה. (הסוף יבוא)

מתורגם ע"י יצחק ברקמן.

ש. דנציג

תנועת האספורט אצל היהודים.

במשך השנים האחרונות התעוררה בלבות צעירי עמנו השאיפה לפתח את גופם. היהודים שנחשבו עד כה לרפי כח ולחלשי הגוף השתדלו להראות כי אינם נופלים בהתפתחותם הגופנית משכניהם עמי הארץ. אמנם נמצאו תמיד יהודים רבים שהצטיינו בהתעמלות ואספורט, אולם הם היו חברים לאגודות האספורט אשר לעמים. בין שיטי אנגליה למשל הצטיינו הרבה יהודים, גם בארצות דרום אירופה, עשו היהודים חיל באטלטיקה (התגוששות), זאת אומרת מלחמת האגרופים והתאבקות.

אבל אלה היו רק מתעמלים יהודים — יחידי סגלה שהיו נפרדים ונפזרים בין כל האגודות הארציות. לא היתה אגודה עברית שתוכל להציב לה למטרה את התחיה הגופנית של עם ישראל — חסרה אז הסתדרות לאספורט, שתאחד את כל כחות היהודים תחת הנס הלאומי.

והנה במשך הימים, כאשר הכתה שרש ההכרה הלאומית בלבות צעירי עמנו במערב אירופה, התעורר גם החפץ לארגן את תנועת האספורט ולכוננה על בסיס מוצק.

יהודי אנגליה היו הראשונים בארגון זה. אמנם עבודתם לא נמשכה זמן רב, אבל אותה העובדא עצמה, יסוד אגודה עברית לאתלתיקה, עוררה את יתר אנשי המרץ לעבודה תמידית וחרוצה. המתאבקים היהודים בברלין החלו להוציא עתון מקדש לעניני האספורט העברי, וכעבור זמן מה נוסדה שם אגודה עברית להתעמלות ואספורט.

כל זה היה לפני שלשים שנה בערך.

והנה נתנה ההנועה הציונית, שהחלה להקיף את כל שדרות העם, את הדחיפה הכי חזקה לארגון אגודות להתגוששות. הצעירים שמו להם למטרה את דבריו של ד"ר מקס נורדוי ז"ל, אשר השמיע על הקונגרס הציוני בבזיליה לפני עשרים שנה: „עלינו לברוא עתה עם שיהי בעל שרירים חזקים!"

לא היה מן הצרך לברא יש מאין — אלא להחיות שוב. ואנשי סגלה הקדישו את כל כחם ומרצם, בכדי להזקיף את גביהם השחוחים של יהודי הגלות, להפך אותם לאנשי כח וגבורה, שיזכירו לנו את דור המכבים וגבורי בר־כוכבא וכאחת לפחת בהם את רוחם של אותם הגבורים, לחנך בהם את מרצם הרב, את אמץ לבם ואת ההכרה העצמות ובזה — להוסיף על גופם החזק גם רוח אמיץ. עבודתם עשתה פרי. עברו רק שנים אחדות, ובכל הערים הגדולות מאות עברים צעירים התמכרו בהתלהבות נעורים להתפתחות גופם, ובן זמן קצר אגודותיהם עלו עד למדרגת אגודות האספורט אשר לעמים. וביחד עם התפתחות האספורט אצל העמים שכניהם צעד קדימה גם האספורט אצל היהודים, ולא פעם אירע שהיהודים יצאו בהתחרות אספורט או התעמלות בתור המנצחים.

רב האגודות העבריות נטיתן היא לאומית. על דגליהן בעלי הצבעים כחל־לבן חרתו העברים את קול קריאתם הישנה — החדשה: „חזק ואמץ!" ולקול קריאה זו נאספו צעירי עמנו לאלפים ובחריצות נפלאה ומבלי שייעפו משתדלים הם לחזק את גופם.

הבה נראה נא את מצב האגודות העבריות לאספורט.

את המקום הראשי בעולם האספורט העברי, תופס בלי ספק „הכח" מוינה. אגודה זו נוסדה עוד בשנת 1909, אלא שבמשך עשר השנים הראשונות לא הצטיינה ביותר ופלגתה לכדור־הרגל היתה נמנית למחלקה השניה. בשנים האחרונות עשתה חיל כל כך עד שפלגתה לכדור־הרגל עלתה עד למקום הראשי במחלקה „א" ונחשבת לאחת הפלגות הטובות בוינה. מלבד זאת ארגן „הכח" עוד מחלקות לאתלתיקה קלה, התאבקות, טניס, שחיה ועוד. וגם מגרש האספורט אשר לה נחשב לאחד היפים בוינה. „הכח" תפס בידו את עניני האספורט. בהתעמלות עוסקת הסתדרות ה„מכבי" הנחלקת שם להרבה סניפים. חברי ה„מכבי" הם לרב גם חברי „הכח", ולהפך; וכל האגודות האלה יצרו ועד מרכזי, שהוא בא־כחו הראשי של המתעמלים העברים מאוסטריה.

בבודפשט בירת אונגריה מצטיינת במשחק כדור־הרגל —

האגודה העברית הלאומית „ויו אתלתיק קלוב" שקנתה לה שם בעולם האספורט של „אחות הכח".

גם בביהם עושות חיל האגודות „הגבור" מפרג „ומכבי" מבּרנו, ולא פעם קרה שפלגתיהן לכדור הרגל נצחו את פלגות הטשכים אף כי האחרונות הן יותר מנֻסות. גם אגודות העבריות בביהם נתאחדו לועד מרכזי, שהוא חלק „הועד הכללי לכדור הרגל" בארץ ביהם. מעת לעת עורכים פגישות הֶרֶפְרֶנְטַצְיָה (=באי-כח) של היהודים עם הטשכים או הגרמנים ותוצאות המטשים האלה הם נוחים מאד ליהודים.

בפולניה עולה מספר האגודות העבריות להתעמלות ואספורט שנתארגנו לועד המרכזי עד לחמשים ומספר כל החברים היה בשנת 1921.—עשרים אלף. ועתה אם נחשב לזה עוד את האגודות הצעירות, שעוד לא נלוו לועד המרכזי נקבל מחזה נהדר: דור צעיר התעורר לחיים חדשים, שבלבו הכתה שרש השאיפה לחנוך הגוף; כי מעטים כאן בפולניה הערים שלא תהיה בה איזו אגודה עברית לאספורט.

„במכבי" מורשה עולה מספר המתעמלים התמידיים לשש מאות; מלבד המחלקה להתעמלות יש גם קבוצות „לכדור-הרגל", לאטלתיקה קלה; לסקי (נעלי-שלג) ל„בוקס" (מלחמת אגרופים) ולשחיה. פלגותיה ל„כדור הרגל הן בין החזקות שבמחלקה „ב".

בפרור ורשה — פרגה — נמצאת אגודה „בר-כוכבא" העובדת במרץ ומתפתחת יפה.

במשחק של „כדור-הרגל" מצטינת הפלגה של ה„מכבי" בקרקוי. עד השנה שעברה תפסה את המקום השני במחלקה „א", אלא מפאת ירידת מצבה, ירדה ועתה תופסת את המקום הראשי במחלקה „ב", אבל אופן משחקה בשנה זו ונצחונותיה האחרונים מעידים כי בקרוב תשוב לתפס את מקומה הנכון במחלקה הראשונה.

„החשמונאי" מלבוב היא עתה האגודה העברית היחידה שנמנית למחלקה „א". ה„חשמונאי" בנה גם מגרש אספורט יפה ויש לקוות כי במשחקי הבכורה יחשב לאחד המתחרים החשובים.

לאגודות אחדות בפולניה יש גם מגרשי-אספורט שהם גורם חשוב בהתפתחות האגודות האלה.

בארץ ישראל עומד בראש תנועת האספורט ה„מכבי" בתל-אביב. מנהלה הראשי הוא כעת יהושע ווילפינסקי— מי שהיה חבר ל„מכבי" בורשה, עבודת האגודה הארצישראלית הזאת מתנהלת בהצלחה מרובה, עד שתוכל לשמש בתור מופת ליתר האגודות אשר בגולה. הפלגה לכדור-הרגל היא הטובה בארץ והרבה פעמים הכריעה לטובתה את המטשים שנערכו בינה ובין פלגות האנגלים או הערבים.

כל אגודות ה„מכבי" עומדות תחת הנהלתה הראשית של ההסתדרות העולמית „מכבי" ומקום מושבה הוא לעת עתה בברלין.

רבות הם השמות של האגודות העבריות: „הכח" „מכבי" „בר-כוכבא", „הגבור", „חשמונאי", „שמשון" ועוד הרבה כאלה. כל שם — הוא סמל הכח, כל שם קשור בעבר, בדברי ימי הגבורה העברית.

וכראותנו את המתעמלים העברים זקופי-הקומה, ישרי-הגב ושזופי הפנים — בעלי מרץ כביר ומלאי עז ובטחון בכח עצמם, נבטח בכח עמנו ובעתידו המזהיר.—

חברי המכבי בתל-אביב

תִּמְנַת-סָרַח.

הַדֶּרֶךְ עִם שְׁכֶם- דֶּרֶךְ הָרֵי אֶפְרַיִם,
וּמְלֵאתִי אוֹר-חַמָּה, כְּמַסַּע נְעוּרִים;
שָׁם יִשְׁכֹּן כְּפַר שַׁאֲנָן בְּצֵל זֵיתִים עֲתִיקִים,
כְּנָזִיר מִתְבּוֹדֵד בֵּין נִקְרוֹת הַצּוּרִים.

הוּא מֻטָּל עַל צֶלַע הָהָר, כַּאֲבֵדָה
שֶׁאָבְדָה זֶה כְּבָר לְרִבּוֹן הָעוֹלָמִים:
וְזֵיתִים מְדֻבְלָלִים הֶעְפִּילוּ מִסָּבִיב
לְהָבִין בַּמַּחֲזֶה, וַיַּעַמְדוּ נִפְעָמִים.

עַל גַּגָּיו יַרְעִיפוּ צָהֳרַיִם אֶת תְּכֵלְתָּם,
וּשְׁטָפוּם וְזִכּוּם בְּנַגְהוֹת הַחַרְסָה;
וּדְמָמָה מִסָּבִיב, הָעוֹלָם — רַב קֶשֶׁב,
עַד פַּס שִׁיר הַגֶּבֶר, וְחָדַל הֵד פַּרְסָה...

לֹא יִמַּח זִכְרוֹנוֹ מִלּוּחַ לִבֵּךְ,
בְּאַרְצוֹת הַצָּפוֹן, בֵּין הוֹלְלֵי קֶרֶת: —
זֶה תִּבְנִי- כְּפַר יָשָׁן בְּהָרֵי אֶפְרַיִם,
זֹאת נַחֲלַת יְהוֹשֻׁעַ — זוֹ תִּמְנַת הַחֶרֶס!

יוסף הפטמן.

שיד כהני מצרים האדירה שמו בו את הארון ויחתמוהו. פתחו את הקבר; האפלה, ששררה בו הוארה על ידי אור-חשמל. הלורד קרנון, בתו וקרטר היו הראשונים, שנכנסו למערת הקבר. האוצרות שהופיעו לנגד עיניהם — אין די מלים לתאר את ערכם הרב: שלש ספות גדולות עשויות עץ יקר ומצפות זהב עבה עמדו מימין. ממעל לספה האחת היה ראש האליל בֵּית, ממעל לשניה ראש האליל הַטַר, וממעל לשלישית שני ראשי אריות. הראשים נעשו זהב טהור, והעינים — יהלומים צחים מצבע ירק-כחול. מטות מחֻטבות מזהבות ומשֻׁבצות אבנים יקרות מרבי גֳונים, עציצי בהט חקוקים מעשה ידי אמן, שגם עכשיו אי אפשר לעשות כמתכֻנתם. כסא עשוי עצי הָבְנֶה מצפה עצם פיל, ורגליו מחטבות כעין רגלי בר-אוז; רֶכֶב המלך מצפה זהב עבה. משמאל עמד כסא המלוכה של תות-אנך-אמון, עשוי עצם פיל וזהב טהור. על גב הכסא מצוירה תמונת המלך הצעיר ואשתו, מעליהם נראה השמש השולחת את קרניה הארכות. התמונה משבצת יהלומים ירקים וספירים לטושים, עשויה מעשה ידי אמן עד להפליא. חוץ מזה מצאו כלי זמרה מברונסה, המשמיעים עוד עתה קול צלול. חבית מוזהבה, שבה נמצאים בגדי המלך היקרים המשבצים ורקומים יהלומים; עציצים, תמונות המלך בעת צידו, צרכי אכל בעד פרעה המת, עלי פפירוס כתובים בכתב החרטומים, ועוד הרבה הרבה חפצים בעלי ערך היסטורי חשוב מאד והמעבירים אותנו אל התקופה הקדמונית שלפני 3000 שנה בקורות ארץ מצרים.

פתיחת החדר האחרון. בזה האופן נתהותה פתיחת קברו של פרעה תות-אנך-אמון, אבל גם הקבר הגנוז הזה לא נקה מיד לסטים: כתל אחד בחדר הראשון נהרס, בו חדרו כנראה, הגנבים אל מערת הקבר וגנבו הרבה עדיים וחפצים יקרים, אך הם הָפרעו „בעבודתם" ולכן לא הביאוה לידי גמר. בהרבה הרבה חפצים לא נגעה עוד יד איש. בכל אופן התגנב ספק בלבות החוקרים: הנשאר עוד שלם ארון פרעה ואם נמצא שם עוד גוף המלך החנוט. שני שומרים עמדו כל העת לפני הדלת החתומה של החדר האחרון, ששם נָטוּה הארון עם גוף פרעה. אלה הם שני פסלים של חיל המשמר המצרי וכלי זינם בידיהם. אבל לסטי הקברים לא יראו כבר מפניהם ולכן צפו כלם בקצר רוח וצפיה יתרה ליום, אשר תגמר העבודה בסדור חפצי החדר הראשון ויוכלו לגשת אל פתיחת התא האחרון של המערה. היום הזה היה הששה-עשר לחודש פברואר של השנה הנוכחית. ליום הזה נאספו בלוקסר, חוץ מאנשי המלאכות המדעית, אנשים רבים חשובים מכל קצוי תבל. מבאי כח העתונות נתקבלו ע"י הלורד רק עתונאי ה„טיימס" הלונדוני והניוירקי. העתונאי הניוירקי מתאר באופן כזה את פתיחת החדר האחרון: קרטר, מזֻין במַפסלת, נגש אל הדלת החתומה. המשרת האיר במנורה, שהפיצה אור רועד על הקיר האפור. תוך-תוך-תוך—דופק פטיש המאה העשרים על הדלת של חדר פרעה השקוע בתרדמתו העולמית. אי סבלנות נכרת על פני המסֻבים, כלם חורים ונדמה לרגע, כי פרעה התעורר בבהלה משנתו העמוקה ותוהה מבלי הבין את פשר הנעשה. תוך-תוך-תוך— מוסיף הפטיש והולם. מכֻתת מלט גדולה נופלת בחזקה, מהחור האפל פורץ אויר מֻשחת, שהיה סגור בחדר קרוב ל4000 שנה. נשמעות עוד מהלומות אחדות, נופלת עוד מכֻתת מלט. המשרתים מוציאים ונושאים אותה משם. החור גדול למדי, בכדי שיוכל איש להכנס בו אל החדר. קרטר מציץ אל החדר ורומז לקרנון כי יכנס. הלורד קרנון לוקח את האבוקה ביד רועדת. ובמשך רגעים אחדים הוא מציץ בחור הקיר המוביל לחדר העטוף צעיף תעלומה. כאשר שב אל הצופים המסתכלים בעיון, היתה שפוכה על פניו החורים שמחה רבה. ארון המת של פרעה נמצא בתוך החדר! קול צהלה פרץ מפיות הנצבים, שנוכחו, כי הקבר לא נָשה ובידי הכהנים עלה בכל זאת להטמינהו מעין הלסטים. קרנון נכנס הראשון אל החדר האפל. זהו תא קטן, שארכו ורחבו חמש-עשרה רגל וארון גדול עד למאד בתוכו, התופס כמעט את כל השטח. כלם נכנסו אל התא והאור הכהה מאיר את האוצרות הנפלאים. הארון כלו משבץ אבנים יקרות המבריקות ונוצצות בחדר הכהה בשלל צבעיהם. האירו את כל התא והמסובים ראו לנגד עיניהם גנזים עתיקים יקרי המציאות, שאפשר רק לקרא על אודותם „באלף ולילה אחד", אבל הכי חשוב בין כל החפצים הנהו הארון הגדול. בארון הזה צריך להמצא ארון אחר ובו עוד יותר קטן, שבו מונח גוף תות אנך-אמון החנוט. קרטר מתקרב אל הארון ופותח את כַּפָּרְתּוֹ, לב כלם מהסס בקרבם, כי הכפֹרת נפתחה על נקלה! מי יודע אולי מאן-דהוא הקדים לפתח את כפרת הארון?! הם מציצים בארון ומשתוממים: עיניהם מסתמאות למראה שפעת האבנים היקרות והיהלומים, אשר נערמו קמצים קמצים על ארון המושל המת, והמתנוצצים ומבריקים בכל צבעי הקשת. קרטר חפץ לפתח את הכפרת השניה, אבל זו כבר לא נפתחה בנקל. הנצבים נושמים לרוחה, אם כך הוא — הלא איש לא פתח עוד את הארון והמת נמצא בו! קרטר חפץ לשבר את מנעול הארון, אבל דבר זה קשה ממנו. רטט עובר בגופי כל הצופים, רוח אמונה עורת תוקפת את כלם וחושבים הם, כי המושל מתרעם עליהם על האנשים הזרים הללו, ילידי תרבות זרה, שבאו להפריעהו משנתו. ואמנם הרפו ממנו החוקרים לכל הפחות עד נובמבר הבא. בסוף פברואר החֹם במצרים גדול עד למאד ואי אפשר להמשיך את החפירות, לכן הפסיקו קרנון וקרטר את עבודתם עד נובמבר הבא. הרבה גנזים עתיקים נשאו מקברן של תות-אנך-אמון אל קבר מלך שֵת השני. בקבר ההוא סדרו כעין לַבֳּרַטוֹריום. שם שופכים על הגנזים העתיקים פַּרַפִין וחמרים כימיים אחרים, בכדי לשמר עליהם מהפרדה. האבנים היקרות והעדיים שנגלו עד עכשיו עולים בערך ל15 מיליון דולר. ובמערה יש חדר שלא נפתח עוד, מי יודע כמה אוצרות גנוזים עוד שם. הערך החמרי הגדול אינו ולא כלום לעומת הערך ה ה י ס ט ו ר י הרב, אשר יש לתגליות האלה, אם רק לֹא תכזבנה תוחלות החוקרים, תגליות אלה תָּפֵצנה אור גדול על כל העבר הרחוק והאפור. ולנו בני המאה העשרים תתברר התקופה שלפני 3300 שנה.

מי ירכש את האוצר הנמצא? במקצוע זה על הלורד קרנון להתיאש במקצת: בשעת כל החקירות והחפירות בלוקסר היתה מצרים עוד תחת שלטונה העליון של אנגליה, וכל האוצרות, שנמצאו היו בודאי נספחים אל המוזיאון הלונדוני, אבל לפני שנה קבלה ארץ מצרים שלטון-בית, והשלטון המקומי פרסם מיד פקודה לבל יוציא מתוך הקברים את אוצרות הלאום המצרי, ולפיכך יקבל את רֻבם המוזיאון הלאומי בקהירא. אנגליה תקבל רק חלק קטן משכיות החמדה, אשר נגלו כבר והעומדים להגלות במערת קברו של פרעה תות-אנך-אמון!

דבורה

עם חתימת החוברת נפוצה ידיעה טלגרפית על ידי העתונים, כי הלורד קרנון הנ"ל מת במצרים, כפי שמשערים, מנשיכת זבוב-מות. אם יתאמת דבר האסון הזה — נביא את הפרטים בחוברת הבאה.

יְרוּשָׁלַיְמָה.

ספורי מסע מאת אוגוסט פרנקל.

א. צֵאתִי לַדָּרֶךְ.

א.

לדרכי יצאתי בד' לחודש אדר שני תרט"ז לפ"ק (11 מרץ 1856), ביום השלישי, זה היום המבֹרך שאמר בו הקדוש־ברוך־הוא „כי טוב" פַּעֲמָיִם. זה היום שנתחַבֵּב על בני עמנו, והרי הם מתחילים בו על פי רֹב בכל מלאכה, ויוצאים בו גם לדרך. ולא רק על העברי בלבד חביב יום השלישי לשבוע, גם אצל אומות העולם יקר מאד היום שֶׁהוּכְפַּל בו „כי טוב"...

ביום זה יצאתי לדרכי ובאתי בשלום לעיר החוף טריֶיסט. בעיר גדולה ורוכֶלֶת עמים זו שָׁהִיתִי ש שת ימים.

ביום הרביעי בעשר שעות בבֹקר נעתקה אניתנו מן החוף והפליגה בים. האניה התנודדה ונעה, הלכה הלֹך והתרחק לאין־סוף של מים. אחר שעה קלה היינו נתונים בלב הים, וממעל לראשינו מתוחים השמים הבהירים. אין סמן ליבשה, אין זכר לארץ ולדשאיה, גם עוף השמים נדדו—ואינם.

עמדתי על מכסה האניה בפנה בודדה והסתַּכַּלְתִּי אל שרשרת הקצף שעל פני הגלים ההומים, כקשת זו המתוחה אחרי גשם קיץ בשמים. האניה צועדת בלב הים כחיה נוראה ומקיאה אש ולפידי גחלים מפיה.

ב.

קָרְפוּ.

ביום השלישי למסענו לפני הצהרים נגלתה לעינינו העיר קרפו. העיפותי את עיני ומבטי נִתְקְלוּ בארמונות ומגדלים ואחריהם מתנשאים הררי האי הזה.. אנחנו, אשר לפני ימים אחדים רק את שלגי מדינת סְטִירִיָּה ראינו, שאפנו עכשו רוח צח, רוח האביב אל קרבנו, רוח הבא משפיים, ומאד מאד שמחנו לצאת למרחב מלא בְשָׂמֵי־נֹעַם, ומעל ראשינו שַׁפְרִירֵי שמי תכלת טהורים ורמים.

אחרי אשר התקרבה אלינו אנית הפקידות לִבדֹק את תעודותינו קרבנו אל החוף, והמון סירות הולכות וקרֵבות אלינו משפת הים. ברעש והמֻלה מתקרבים אלינו בעלי הסירות הללו, בקולי־קולות פשטו עלינו, האזנים תֶּחֱרַשְׁנָה. כל אחד מהם מושך בנו בזרוע ברזל ממש וסוחבנו לתוך סירתו. משנכנסתי אל העיר נִדְחַקְתִּי בין המונים שונים. עברתי בסִמְטָאוֹת מְרֻפָּשׁוֹת וצרות, ואי הסדר בבנין בתיהן — מבַלְבְּלִים את דעתו של אדם, שזה עתה בא העירה, עד שלֹא ידע לְהַימִין ולְהַשְׂמְאִיל. יש אשר ירחב הרחוב בתחלתו וכְעֲבֹר מרחק לא רב הוא הולך ומתעַקֵּל, מתפַּתֵּל לצדָדין ונעשה צר עד שאין מקום גם לעגלה לעבר בו.

והאנשים אשר ראינו בתוכה כמעט רֻבם לבושים מכנסים רחָבים, כמנהג היוָנים ולראשם חבושות מצנפות אֲדֻמּוֹת. השתוממתי מאד לשאונה, המיֻחד ומִרְבֵּה הגוָנים של קריה זו ולהמיָתָהּ הבלתי־פוסקת, והמשְׁנֶה קצת בצלצולי הלשונות השונות: פְּרָדִים או סוסים רתומים לעגלות קטנות עמוסות תפוחי־זהב ולמונים ירָקות ודגים מְמַלְאִים את הרחוב, זה הולך לו במתינות ומנַקֵּש במקלו שבידו, זה בתרמילו על שכמו וזה נושא סל פרותיו. והרחוב מלא חבילות סחורה, חָבִיּוֹת וארגזים עד אפס מקום לעבר. כשעה קלה היו עינינו נטויות וקופאות עד שבאנו אל שְׂדֵרַת עצים, אשר מצד אחד נמשכה שורה של בתים יפים מאד ומצד השני התנוסס ארמון מפֹאָר. עלינו במדרגות שיש אל הארמון הנפלא אשר בו גר הנציב העליון, ומשם השקפנו על מרחקי אַלְבַּנְיָה והרריה המְכֻסים שלג ונוצצים בברק אור השמש.

מתחת לרגלינו שחקו אנשי־צבא על כר נרחב בכדורים, ונשים וטף עמדו מסביב להם, עמדו צוהלים וימחאו כף. זמן רב עמדתי בלי נוע וכמְכֻשָּׁף מכל הקסם החי, ולא הרגשתי כיצד עברה עלי השעה. גם אחר, שנתעוררתי מחלומי בהקיץ, לא יכלתי למוש ממקומי, ואולם בעל כרחי עזבתי את גן עדן זה אחרי שרב החובל הֵאִיץ בנו לשוב מהר אל האניה.

זמן רב הייתי סובב בעיר נכריה זו בלי מודע ומַכָּר וטרם אדע מה טיבה של כרך זה. חפצי היה אדיר להתוַדע אל אחי ולהתבונן לחייהם של תושבי קורפו העברים. אחרי הִרְפַּתְקָאוֹת רבות מצאתי את הדרך לבית הרב. המשרת שעמד לפתחו שאלני לחפצי, ואחרי רגעים אחדים הביאוני לחדר גדול ומְרֻוָּח: באותו החדר ישב הרב בעל הפנים הפקחים ואור התורה מציץ מתוך עיניו. זְקַן הכסף שלו יורד על פי מדותיו, עוטה שמלה אֲרֻכָּה ושחורה, וכובע רחב־השפתים בראשו, המון צַנְפוֹת תלויות לו מכל עבריו, הדרת הזקנה ואצילות־ישישים חופפת עליו, הוא היה רב הכולל של קהלות ישראל ביון. הרב קבלני בסבר פנים יפות ותאר לפני את מצב בני עדתו הרעוע. לבסוף הציע לפני לבקר את בית התלמוד־תורה שלהם, שהיה מלא אנשים רבים מנכבדי העיר שהתאספו

התעודד ויחל להתהלך על-פני האולם בִּצְעָדים מהירים.

— לא! היה לא תהיה! — דבר בקול רם אל נפשו. — בשמי נשבעתי, כי אשים לְאַל את מחשבתם אשר יעצו עלי. אני אבנה לי בנין, אשר ישמור עלי אחרי מותי מפני הנבלים האלה.

עוד באותו היום יצאו הרצים מאת פני פרעה להקהיל אליו את כל הבנאים בעל-הַכִּשָּׁרוֹן אשר בארץ. מיד נקהלו אל הארמון בנאים רבים, ותאופס בחר מהם שנים עשר אנשים בעלי-הכשרון היותר גדולים, ואחרי אשר נסגר אתם בחדרו הודיע להם את חפצו:

— רוצה אנכי לבנות לי קבר איתן, אשר שום איש לא יעצור כח להרסו או לבוא פנימה. רוצה אנכי, כי גופי יעמד בפני כל פִּגְעֵי הזמן. אולם הבנין הזה לא יהיה מְסֻתָּר בתוך האדמה, כי אם גלוי לעין ושיאו יתנשא מעל לראשי ההרים, — ועל ידי זה ישאר שמי קים בזכרון הדורות, כמו שתתקים לנצח נשמתי. ועתה לכו לעבודתכם! אני קובע לכם זמן של שלשת ימים לחשב בדבר, וביום הרביעי תתיצבו לפני והבאתם אלי איש איש את תָּכניתו. מי אשר יצליח להפיק רצון ממני אותו אעשה למשנה — והשאר יִמָּסרו לַגַּרְדּוֹם!

שלשה ימים ושלשה לילות עמלו הבנאים ביחידות על תכנית הבנין. לפני כל אחד ואחד היו פרושים גליונות פַּפִּירוּס, אשר עליהם רשמו את תכניותיהם. המצאות שונות נצנצו במוחות הבנאים הנרגזים והנפחדים. אולם כל אחת מההמצאות האלה לא כֻוְּנוּ לדרישת פרעה.

וגם קְסֵינוֹ, אשר היה בין שנים עשר הבנאים האלה, בלה את הימים האלה ביגיעת המח ובבִזְבּוּז כחותיו לריק. הוא רשם בלי-הרף תכנית אחר תכנית ומיד קרע אותן מתוך קֹצֶר-רוח. לסוף הפסיק את עבודתו ועיניו תעו בְיֵאוּש על-פני כל החפצים שנמצאו בחדר. פתאם נפל מבטו על אבן קטנה שהיתה מונחה על השלחן אצל גליונות הפפירוס. את האבן הזאת קבל במתנה לפני שנים מצורי אחד, טַבְנִיט שמו, אשר הביאָה אתו בשובו ממסעיו דרומה. ועתה זכר פתאם את דברי טבניט, אשר דבר אליו במסרו לו את האבן: „בעיני יושבי האי אשר בים הדרומי, מקום שם מצאתי את האבן הזאת, נחשבות האבנים האלה לדבר קדוש. קחנה לך, ואולי תביא לך בזמן מן הזמנים תועלת והצלה בשעת סכנה"... והלא קְסֵנוֹ נמצא עתה בסכנה גדולה. הלא שלשה ימים ושני לילות עברו, ועתה הנה עבר חצי הליל השלישי... רק שעות אחדות נשארו עוד לזריחת השמש — ואם לא ימציא לפרעה האכזר את התכנית היותר טובה, אזי בלי-ספק יומת...

קסינו חטף מתוך יֵאוּש את האבן בידו ויחל להתבונן אליה מכל צד. באמת היו אלה שתי אבנים, אחת גְּדֵלָה מתוך השניה. הראשונה היתה בעלת חמש זויות סימטריות, שהתאחדו מלמעלה והיו לקצה מחֻדד. השניה היתה דומה בצורה לזו של הראשונה, רק זויותיה ארבע.

„היא דומה לפירָמָה (הָר) — חשב קסינו בלבו. — אין זאת אבן-חן ואינה נוצצת; עינה אפור כעין מים עכורים. וכאלו היה סגור בתוכה חלק קטנטן של איזה צמח. אבל באיזה אפן נסגר בתוכה? ואל הצמח הזה הסגור פה אי-אפשר לחדר, אלא אם כן ישברו את הגביש לרסיסים קטנים.

פתאם האירו פני קסינו משמחה. רעיון נפלא נצנץ במוחו ויאר את מחשכיו. בהתלהבות עצומה חטף את הקולמוס ויחל לרשם. במהירות קַדַחְתָּנִית 1) העביר את ידיו על-פני הפפירוס, ומהר נראו לעין קוים וזויות ושטחים עקֻמים. מזמן לזמן נח מבט הבנאי על הַגָּבִישׁ הנפלא, כאלו בקש ממנו עזר... ומיד האירו פניו בחדוה ואשר. ונדמה היה כאלו נאצל עליו מהגביש איזה כח עליון, כח יוצר...

לאט לאט שבה המנוחה אליו; תקוה חזקה התעוררה בלבו. וכאשר האיר הבקר, שלפני שעות אחדות פחד קסינו מפניו, קם מעל השלחן באנחה, כאשר יאנח איש אשר הוסרה מועקה מעל

---

1) של קדחת

לבו. עבודתו נשלמה! הוא שכב על המטה ויישן כרגע.

בבקר עמדו לפני פרעה האדיר שנים עשר הבנאים ובידיהם גליונות הפפירוס שעליהם היו רשומות הַתָּכְנִיוֹת. פני כלם הביעו פחד; רק קסינו לבדו עמד במנוחת-הנפש ובבטחה, ובזה עורר על עצמו את תשומת-לב פרעה.

— הראה לי — פנה אליו פרעה — במה נָחֲנְתָּ מאת האלים?

קסינו פרש לפני פרעה גליון גדול. ארבעה עבדים אחזו בארבעת הקְצָווֹת של הגליון ויגישו לפני עיני פרעה. המלך האדיר החל להתבונן בתכנית בעיון רב, וכל אשר הרבה להתבונן בה, כן אורו פניו הנזעמים. לסוף פנה בקול רך מאד אל הבנאי הצעיר:

— גשה אלי. באר לי את תכניתך. איפה פה פתח הבנין?

— הלא אין כל פתח לבנין הזה, מלכי האדיר! — ענה קסינו. — מבוא צר ונמוך מוביל אל תוכו. ומיד אחרי אשר-(יחי המלך!) — יניחו את גופך באולם התיכוני הזה, יסתמו את החור, שדרך בו אפשר יהיה להכנס פה, באבן אחת מאבני הבנין, באופן שאי-אפשר יהיה להכיר עוד את מקום הפתח. הנה כן לא יהיה לקברך כל פתח. הבנין הזה יֵעָמֵד על יסוד גדול ורחב כזה, אשר שום רעד-אדמה לא יזיז אותו. קירותיו יתנשאו בשפוע באפן אשר אם ישתערו עליו הגלים היותר עזים בשטפם, לא יוכלו להתעכב עליו וישובו לאחור. שום כח איתנים לא יחדר לתוך קברך, אשר בו תנחנה עצמותיך לעולם ועד, כמו פסת אזוב הסגור בגדיש.

פרעה הביט זמן רב בהתפעלות לתוך עיני קסינו, ואחרי-כן אמר אליו:

— זה זמן רב שלא הייתי מְאֻשר כמו ברגע הזה, עתה אינני ירא עוד מפני נקמת הנבלים. עצמותי תָּנַחְנָה לעולמי עד בקברי האיתן, ושום כח לא יוציאו משם!

קסינו נפל בחרדת-גיל לרגלי פרעה וישק את כנף לבושו. ואחריו נפלו גם יתר הבנאים אפים ארצה לפני המלך האדיר; ואולם לא בחרדת-גיל נפלו על פניהם, כי אם עצמותיהם רחפו מפחד המות.

בתוך הדומיה הנוראה ששררה באולם ירד פרעה מעל כסאו ויגש אליהם. וכאשר הושיטו לו בידים רועדות את גליונות הפפירוס שלהם, הרחיק אותם מנגד עיניו ויאמר בקול רם:

— אינני רוצה לראות את עבודתכם, כדי שלא אוכל לשפט אתכם. ואף על-פי שיודע אנכי מראש, כי אף אחד מכם לא המציא תכנית הראויה לתשומת-לבי, בכל-זאת לא אענש אתכם על זה. לכו לשלום! היום לא אמסר איש לגַרדום.

ותכף ומיד החלו לבנות את קבר פרעה. פועלים לאין-מספר חצבו אבנים בהרי-עֲרָב. פועלים לאין-מספר הסיעו את רגבי-האבנים אל שפת הנילוס. המוני פועלים העבירו את האבנים מהנילוס עד להרי-לִבְיָה. עשרה רבוֹאות אנשים סחבו את האבנים במשך שלשה ירחים. עשרה רבוא אנשים בנו נתיב מהרי-ערב עד חופי הנילוס ועשר שנים עברו עד אשר נשלמה העבודה, כי ארך הנתיב היה חמשה ריס (סטַדיה), או שלשת אלפים רגל, ורחבו עשר אמות, או ששים רגל — ושמונה אמות קומתו, או ארבעים ושמונה רגל. וכל הנתיב הזה היה מְרֻצף אבנים גדולות וחלקות ועליהן פתוחים שונים.

בעת הזאת ישרו עשרה רבוא עבדים את האדמה מתחת לבנין, חפרו בורות לבנות בתוכן את היסוד, ויבנו מְחִלּוֹת מקֹרות, שממעל להן החלו לבנות את בנין-הקבר. לקירות הבנין הרבוע הנשען על יסוד רבוע, היתה צורת מדרגות שהלכו הלך וצר למעלה עד הראש, ששם התאחדו בנקודה אחת. ואת הקירות בנו אבנים

מְחֻלָּקוֹת, אשר מדת הקטנה שבהן שלשים רגל רחבה ושלשים רגל קומתה. כל אחד מקירות הפירמידה אצל היסוד ארבעת אלפים ושמונה מאות רגל ארכו וכן גם קומתו. עשרים שנה בנו את הפירמידה. לסוף התנוסס על תלו הבנין הנפלא, אשר עליו חלם חאופס, ואשר המציא לו קסינו. אלפי שנים עומד איתן הבנין הזה ועומד הוא עד היום, ובמשך אלפי השנים לא מצא איש או מבואו, איש לא בא אליו, גלי-הנהר בשטפם השתערו לשוו על קירותיו ובאפס-אונים שבו מעליהם, ושום רעד-אדמה לא עצר כח להרס אותו.

מעובד ע"י א. בן-אורי.

הַחֲפִירוֹת הַחֲדָשׁוֹת בְּמִצְרָיִם.

מימי קדם שואפת רוח החקירה שבאדם לגלות את מצפוני מצרים העתיקה, אשר עד הנה לא נחקרה כהוגן. עוד בתקופה הקדמונית תפסה לה ארץ-פלאים זו את המקום הראשון בקורות האנושות, ועוד לפני מאות דורות הגיעה למדרגה תרבותית היותר גבוהה. בין מכמני ההיסטוריה, אשר הארץ הזאת הנחילתנו, חשובים ביותר קברות-המלכים עם גופות חנוטיהם וכתב חרטומים, המושכים אותנו בכח קסם אל תעלומות העבר העתיק, הרחוק בקורות ארץ מצרים.

עוד בשתי השנים האחרונות של המאה הי"ח (למנין הנוצרים) נשלחה מצרימה מלאכות מדעית צבאית ע"י נפוליאון הגדול, והיא בפעם הראשונה קרעה חלק גדול מצעיף-התעלומה, שעטף את הדורות הראשונים של מצרים הקדמונית. המלאכות הזאת בשעתה גלתה הרבה קברי מלכים, הביאה אתה חמר רב ועשיר, אשר נתפרסם אחר כך בהרבה ספרי מדע. מהעת ההיא לא נתגלו יותר תגליות חשובות במצרים מפני המעצורים והעכובים הרבים, שעמדו על דרך חדוש החקירות האלה.

ומלחמות האחים התכופות שתקפו בין המושלים השונים בעטים של כהני הדת המצרים, שליטי מצרים בפעל, והתנפליות התדירות של העמים הסמוכים הביאו לידי כך, כי קברי מלכי מצרים היו נגנזים מעין רואה מתוך חששה יתרה. כהני הדת המצרים הלקו למושליהם את הכבוד האחרון הראוי להם, בכל תפארתו ויפעתו. המצרים האמינו, כי אחרי מותם נשמת המלכים מוסיפה להמשיך את ארחות חייה שבעולם הזה, ולכן היו מכינים למלכיהם בתור צידה לדרכם הרחוקה מלבושים יקרים, מאכלים טובים כלי בית ותכשיטי כסף וזהב. ובימי קדם קדמתה היו מתקינים לקבר כל פרעה המת גם עבדים ואשה, אשר היו טחים אותם חיים באותם הקברים ביחד עם המלכים החנוטים. ברבות הימים במקום אנשים חיים היו מקברים עם המלך המת רק פסלי עבדים ואשה.

אולם החפצים היקרים האלה היו מושכים אליהם את שימת-לב הגנבים הרבים, שהשתמשו בימי המשבר, אשר שרר בעת מלחמות האחים — לתכליתם הפרטית: הם היו פורצים את הקברים הנטוחים והיו מוציאים משם את אוצרותיהם הגנוזים. מושלים אחרים, ומה גם הכובשים השונים שהיו במצרים, היו פותחים בפרהסיה את הקברים והיו מנצלים אותם. הנסיונות המרים הוכיחו את כהני מצרים, כי צריך להציל את יתר הפליטה מאוצרות הקברים, ולפיכך היו מנקרים מערות בסלעים והיו בונים בהן תאים מיוחדים, וטחו שמה בדייקנות יתרה את הארונות היקרים שהעבירו עם גופי הפרעהים החנוטים. לפני ארבעת אלפי שנה המלכות (דינסטיה) השתים עשרה העברה ממצרים התיכונה אל העליונה, לנוא-אמון (תֶּבְיָה) ולוּקְסָר, ובאותם המקומות לא רחוק מהנהר נילוס נתגלו אמנם הרבה קברים, ולפני חדשים אחדים נעשתה תגלית חדשה, שככה התמיהה את כל העולם בגלותה את קברו של פרעה תות-אנך-אמון בן המלכות השש-עשרה, שמלכה לפני 3000 שנה, בערך.

באיזה אופן גלו את קברו של תות-אנך-אמון?

לפני 18 שנה האנגלי העשיר הלורד קַרְנַוְן, אשר מקרה באוטומוביל שלל ממנו את האפשרות להתעסק באספורט החביב לו, התודע במקרה אל חוקר הקדמוניות הלורד קַרְטֶר. זה האחרון היה לפני עשרים שנה פקיד הממלכה במוזיאון מצרי, אבל אחר כך, מסבת דו-קְרָב, יצא בדימוס, ואז התודע אל הלורד קרנון, שבא מצרימה להתרפא מפצעיו. ספורי קרטר על דבר גנזי קדמוניות מצרים הלהיבו את דמיון מי שהיה אַסְפּוֹרְטָן, והלורד רב האוצרות החליט אז לסדר מַלְאֲכוּת, כדי לגלות את קבר פרעה תות-אנך-אמון. על דבר אותו הקבר ידע קרטר, כי עד היום ההוא לא נגלה עוד ולפי השערתו היה צריך להמצא בסביבות לוקסָר או נוא-אמון, כי רוב הקברים נמצאו בעמק המלכים אצל לוקסר. העמק הזה הנהו שטח-חול גדול מוקף סלעי מגור ואבנים גדולות, ובסלעים האלה נטוחים קברי המלכים, הנמצאים זה תחת זה והתופסים שטח רב מאד. לפעמים מגיע השטח לחצי קילומטר רבוע. מבואות הקבר נטוחים וחתומים מעשה ידי אמן, ורק עין חודרת תוכל להכירם.

במשך הזמן נסתמו הסלעים בחול וכל עקבות הקברים נעלמו. באותם מקומות הסלעים והחול, מַלְאֲכוּת הלורד קרנון בהנהלת קרטר, החלה לחפש סימנים לקבר פרעה, שלא נפתח עדיין. קרטר ידע, כי הקבר הזה לא נשוד עוד על ידי גנבים וזה נתן לו יסוד לחשוב, כי קברו של תות-אנך-אמון לא נתגלה עוד בכלל.

שנים רבות עברו בחפושים לשוא. תוצאות החפושים היו רק ספרי מדע אחדים, שנערכו ע"י הלורד קרנון ומנהלו, אבל קבר פרעה תות-אנך-אמון נשאר גנוז מעיני אדם, והעבודה נפסקה לאיזה זמן. לפני שנים אחדות קבל הלורד קרנון מאת הממלכה האנגלית, ששלטה אז במצרים, רשיון רשמי להמשיך את החפירות בעמק קברות מלכי מצרים. המלאכות חדשה את עבודתה אצל לוקסר; חפשו בסלעים המכוסים חול איזה סימן של חֹתָם עתיק, כי חותם כזה יכל היה להִשָּׁאֵר רק על דלת שלא נפתחה עוד, וממילא גם על קבר נגול וחתום.

בחמישי לחדש נובמבר שנת 1922 קרה **מקרה מצלח**: מתוך חפוש בידיו וברגליו נתקל אחד הערביאים ויחל להִשָּׁמֵט למטה. הוא נשאר יושב במשעול צר, המוביל אל קברו של פרעה-רעמסס הששי. בגרפו בידיו משש הערבי שלבי אבנים והראה עליהם ליתר חברי המלאכות. קרטר צוה להסיר את החול מעל המקום ההוא ולתמהונו הגדול ראה דלת, שבסביבותיה היו מונחים שברי כלים שונים, כנראה עקבות בני לויתו של המלך. באופן קַדַחְתָּנִי, אך בזהירות יתרה, החלו לחַלֵּץ את אבני הקיר והסלעים ותיכף אחר זה נכנס קרטר לאור אבוקות אל מסדרון ארוך, אשר הוביל לדלת חתומה אחרת.

למי הוא הקבר לא יכל קרטר לדעת בבירור, יען כי הכתבות על חפצים אחדים לא התאימו לידיעותיו שהיו לו מקודם על דבר קברו של פרעה תות-אנך-אמון. בכל אופן היתה זו תגלית חשובה. קרטר הריץ תיכף ומיד טלגרמה אל הלורד קרנון, ולעת עתה הביא מקהירא כלי חשמל וחמרים כימיים כדי לשמר על הרבה חפצים עתיקים מהפרדה.

ביום 27 לחדש דצמבר שנת 1922 פתחו בפעם הראשונה, אחרי שלשת אלפים ושלש מאות שנה, את מקום מנוחתו של פרעה מלך מצרים. שום יד אנוש לא נגעה בקבר מאותו יום,

הסבא (נעשה רך). כך, ילדי. הסבא שלי נסע בימי זקנתו לארץ ישראל (כלם נצבים סביבות הסבא, שותקים ומקשיבים), ארץ אבותינו, מלכינו, נביאנו, ארץ צדיקינו הגדולים, אשר כל ימי חייהם עשו אך הטוב והישר ולמדו את כל בני האדם להיות טובים וישרים וצדיקים ונאמנים. (מתלהב) כילד המתגעגע על אמו, אשר רחקה ממנו, כך התגעגע הסבא שלי על ארץ ישראל, על הארץ, שבו היו היהודים לעם, עם גדול, חכם ונבון, ישר וצדיק, ונסע שמה (שואף רוח, מרים ראשו, מסתכל בעד החלון בגעגועים).

רבקה (אוחזת בכף הסבא). נסע לבדו, ואותך לא לקח אתו?

הסבא. לא לקח. לבדו נסע.

רבקה. לא טוב היה הסבא שלך, לא טוב.

הסבא, טוב היה, טוב מאד. הוא אהב אותנו מאד. את אבא ואת אמא שלי ואת כל ילדיהם אהב מאד מאד. לולא היה אוהב אותנו כל כך, היה נוסע שמה עוד שנים רבות לפנים. (מתלהב). הוא היה מתגעגע כל כך, כל כך על ארץ ישראל ולא נסע שמה. לעזוב אותנו פה ולנסוע לבדו לא יכל מפני האהבה הגדולה, אשר אהב את כלנו, ולקחת אותנו אתו גם כן לא יכל, יודע היה, שלא יוכל לפרנס אותנו שם, להספיק לנו לחם לאכל...

שמעון (קופץ למעלה). אם לא היה יכל להספיק להם לחם, היו אוכלים תאנים וענבים! הרי תאנים וענבים גדלים שם לרב. כך אמר מורי.

אברהם (שותק). תאנים וענבים היו אוכלים! חַ-חַ-חַ! מי היה נותן להם?

רבקה. (מתפנקת) אני אוהבת תאנים וענבים.

שמעון (מזמר). תאנים וענבים — היפים שבסחורות!

חיים (בכבד ראש). הרפו, הסבא מְסַפֵּר!

הסבא. בימים ההם לא נמצאו עוד בארץ ישראל כורמים ועובדים בכרמים, בגנים ובשדות. הארץ — זרים משלו בה. הסבא היה יודע, כי אם יסע אתנו שמה, נהיה שם כלנו עניים אומללים, רעבים, ועל כן לא נסע. (מתלהב) בימי זקנתו, כאשר ראה, כי קרבו ימיו למות, לא יכל עוד להתאפק. „לפני מותי — אמר — אראה את הארץ, אנשק את עפרה, ויהי מה!“ ונסע לבדו. נשק וחבק אותנו. נשק וחבק ובכה. בכה מאד...

רבקה. הסבא שלך בכה? בכה כילד קטן?

שמעון. (מקפץ) בכה כמוך.

הסבא. כך, כך. בכה כילד. צר היה לו להפרד מאתנו. אבל געגועיו לארץ ישראל גדלו עד מאד, גדלו מאהבתו אלינו. גדלו מאהבתו את עצמו. יודע היה, כי הדרך רחוקה מאד...

רבקה (מרימה ראשו, מסתכלת בעד החלון ומורה באצבעה). רחוקה, רחוקה ארץ ישראל. בודאי שם היא, שם במקום שהשמים מגיעים לארץ, עד שגם אני, אם אסע שמה, ארים את ידי ואגע בשמים...

חיים (בהקפדה). אל תפריעו! הסבא מספר!

הסבא (מתלהב). הוא היה יודע, כי ישא ענוים רבים בימי מסעו הרבים. חלש היה ובדרך אין מקום מנוח כראוי, אין מזון כראוי, אין כלום, מלבד טִלְטוּל עֲצָמוֹת, ונסע לראות את ארץ אבותינו...

שמעון (מזמר). ל-אֶ-רֶץ אֲבוֹ-תֵי-נוּ...

הסבא. לארץ אבותינו, נביאינו וצדיקינו.

חיים. ואתה, סבא, רוצה לעלות לארץ אבותינו?

הסבא. בכל לבי ונפשי. כל ימי חיי הייתי רוצה לנסוע שמה. עוד בהיותי ילד קטן רציתי וגם כל חברי רצו.

רבקה. וגם משה הקטע?

הסבא. גם משה. הלא על כן קטע הוא.

חיים (בתמיה). על כן?

הסבא. על כן.

שמעון (מקפץ. מעמיד ידו הימנית כאלו אוחז בכוס. בנגון של קדוש). על כן בֵּרַךְ...

אברהם. חַ-חַ-חַ!

חיים (בהקפדה). שובבים! הסבא מספר.

(כלם נצבים בדממה).

הסבא. ילד טוב מאד וחכם היה משה. הוא היה המנהל לנו. לכל הילדים חבריו. אתו היינו משחקים יחדו במשחק הסוסים, במשחק החילות. הוא היה המפקד לנו. ורבי היה לנו, רבי טוב מאד. הוא היה מספר לנו בכל יום ספורים יפים, יפים כל כך!...

רבקה, אני אוהבת לשמוע ספורים יפים.

הסבא. (אינו שם לב אל רבקה). פעם אחת ספר לנו על דבר חילות שונאי ישראל, אשר גברו על החילות שלנו והרגו רבים מן היהודים, נשיהם וילדיהם, החריבו את ארצנו והגלו את היהודים ופזרו אותם בארצות רבות. ספר לנו את כל הצרות הנוראות, אשר באו על היהודים בגלותם ודמעות נזלו מעיניו

רבקה. הוא בכה.

חיים (מוחה במטפחתו את דמעות עיניו. בקול בכי). ודאי בכה.

הסבא (אינו מתבונן). אחרי-כן יצאנו חוצה לעיר ומשה בראשנו. אמר לנו משה: „מהיום והלאה לא נשחק במשחק החילות, אך נלמד להיות חילות חילות ממש, חילות גבורים, וכאשר נגדל, נעלה לארץ ישראל, נלחם באויבים, נגרש אותם והיהודים ישובו ויקחו להם את ארצם“. הלכנו ולקחנו לנו מקלות, והיו לנו לקני רובים ולחרבות, ומשה מפקדנו הוביל אותנו שמה, שמה (קם ממקומו, נגש אל החלון ומורה באצבע). שמה, שמה, אל הככר ההיא המלא בורות גם עתה. שם למד אותנו משה לדלג על הבורות, כדרך החילות. הוא היה מדלג ואנחנו אחריו. פתאם דלג משה ונפל ולקום לא יכל. צעק: „וַי, וַי!“ התאמצנו להקימו. אבל הוא לא יכל לעמוד על רגליו וצעק מרה. אנחנו צעקנו גם כן בקול רם: „וי, וי!“ באו אנשים, הסתכלו וראו: רגלו נִשְׁבָּרָה.

כלם (בצער גדול). וי, וי!

רבקה (בוכה). וי, וי, רגלו נשברה, אוי, אבוי!

הסבא. נשאוהו אל בית אביו, רפאוהו, אך מאז הוא קטע.

כלם. חבל, חבל!

הסבא. ולנסוע לארץ ישראל לא יכל עד עתה וגם אני לא יכלתי.

חיים. ולא תסע עוד, סבא?

הסבא. כל ימי חיי קויתי, כי סוף סוף אסע לארץ ישראל...

חיים. ואותנו תקח אתך?

הסבא. אסע אם רק יהיה ביכלתי לנסוע. ואם אסע לא לבדי אסע. הימים נִשְׁתַּנּוּ. בארץ ישראל יש כבר יהודים כורמים, עובדים בשדות ובגנים, סוללים מסלות, עושים כל מלאכה.

חיים. גם אני אעבוד שם, אעבוד בכל כחי.

אברהם. גם אני אעבוד.

שמעון, גם אני.

הסבא. עוד מעט. והארץ תשוב להיות שלנו, של עם ישראל. כאשר אסע שמה אקח את אבא ואת אמא שלכם. את כלכם אקח אתי!

רבקה (בהתפנקות). וגם את הקטע תקח אתך, סבא!

הסבא. גם את משה אקח אתי, אקח!

כלם (מקיפים את הזקן ומשוררים).

עוד לא אָבדה תִקְוָתֵנוּ

תולדות הפירמידה.

(משבעת פלאי התבל).

בארמונו הנהדר יושב יחידי פרעה-חאופס. רעיונות מטרידים מנקרים במחו בלי-הרף ולא יתנו דמי לנפשו. זה עתה יצא מלפניו הכהן הגדול בחרי-אף, אחרי הוכיחו את המלך בדברים קשים, אשר שום פרעה לא שמע עוד כמוהם.

הכהן הגדול הטיף באזניו דברי מוסר: על-החטא והמות, על הרשע נחמת האלהים ושנאת בני-האדם. הוא שכח כנראה, כי עומד הוא לפני המלך האדיר, בן רמפסיניט הגדול.

ובשבתו עתה לבדו באולם תקף את חאופס פחד שלא ידעהו עד כה ואדם הבושה כסה את פניו. על-כרחו קרא קול בקרב נפשו, כי צדק הכהן הגדול בהוכיחו אותו על לחצו את העם באכזריות העוברת כל גבול. ואולם — נקר רעיון אחר — הלא הוא אדון לעבדים האלה! האם אין לו, לפרעה האדיר, הצדקה לעשות להם ככל העולה על רוח? האם יש מי שהוא בעולם, אשר לו המשפט לדרוש ממנו חשבון על מעשיו ולהעיר למוסר אזניו? לו העז איש אחר להטיח בפניו דברים קשים כאלה, כי אז היה מתחיב בנפשו. אמנם שום איש, מלבד הכהן הגדול, לא היה מעז בנפשו להוכיח את פרעה.

חאופס היה קשה-לב ואכזר עוד בימי-ילדותו, ובמעלליו הרעים גרם הרבה צער לאביו המלך החכם והישר. חאופס היה אהוב מאד לאביו, אשר שכל את שני בניו הגדולים. ומפני שהיה ילד חולני ולעתים קרובות היה נופל למשכב, נתנה לו הרשות לעשות כל חפצו.

שנים-עשר הילדים, עבדים מנוביה, שהיו משרתים את יורש-העצר הקטן, סבלו יסורים וענויים תחת יד אדונם האכזר. בבקר בבקר, ככלות השפחות לשרת את חאופס, נכנסו אליו שנים עשר הכושים הקטנים לבושים בגדים אדמים. הם נפלו לפניו אפים ארצה ויברכוהו בברכת שלום. באימה ופחד עמדו לפניו העבדים הקטנים האלה, כי כמעט שלא עבר יום שבו לא ילקה על ידו אחד או אחדים מהם בשוטים, בעד כל אי-זהירות קטנה מצדם. במקרה כזה היו מפשיטים מעל העבד הקטן את בגדיו והשכיבוהו על המרצפת בפשוט ידים ורגלים. שני עבדים גדולים החזיקו בו והשלישי הלקה אותו בשוט קלוע מעור סוס-היאור.

חאופס היה מתבונן בענג רב ליסורי העבדים, ואנחות האמללים עוררו רב שמחה בלבו, ואף פעם לא עלתה במחשבתו לרחם על הנענש ולחן אותו.

השעשוע היותר חביב על חאופס הקטן היה ציד-הדגים. אביו נתן לו במתנה סירה קלה מוזהבה ומפרשיה — ארגמן. חרטומי הסירה היו מקשטים פרחי לוטס כחלים שמתוכם נצנצו אבקני-זהב. בעת הציד עמד יורש-העצר בלבוש רקמת-זהב, משבץ אבנים יקרות, בתוך הסירה השטה על-פני גלי הנילוס הזכים, ובידו כידון מוכן לזריקה. אחד העבדים הכושים עמד מאחוריו, שנים חתרו במשוטים, אחד נהג בהגה ושאר העבדים שחו אחרי הסירה — ואוי לעבד אשר עיף ויפגר בשחותו.

באחד הימים המית בן פרעה דג גדול ובלתי מצוי. לבו נתמלא שמחה אין-קץ ויצו לאחד מעבדיו הקטנים להוציא את הדג מהמים ולהניחו בתוך הסירה. אבל למרות זריזות העבד וחריצותו, אשר חבריו עזרו לו גם הם, החליק הדג מידיו אחרי הסירו אותו מהכידון, ויפל המימה. חמת חאופס עלתה עד להשחית וכמטרף הכה בידיו וברגליו בסירה, עד שהפך אותה כמעט. אולם סערת-רוחו לא שקטה בכל-זאת, וישלך את הכידון בראש אחד העבדים ולא החטיא את המטרה. המים הזכים של הנילוס האדימו מדם הנער, אשר נעלם כרגע מתחת למים.

בגאון הביט חאופס אל עבדיו הנדהמים ויקרא:

— כאשר אהיה לפרעה אלמדכם עוד ביתר עוז איך למלא את מצותי!

כאשר נודע לפרעה הזקן דבר תעלולי בנו, הצטער על זה מאד ויקרא אותו אליו, ובאין איש אתם הוכיח אותו על מעשיו הרעים וידבר אליו דברי כבושים:

— מי שחפץ להיות מלך טוב וחכם, עליו להטות אליו את לבות נתיניו לאהבה אותה ולכבדהו. אולם אתה עושה כל אשר ביכלתך, כדי להגדיל את שנאת העם אליך. הם לא רק יראים מפניך, כי זה כבר הם ישנאוך תכלית שנאה. אם תצמד בזדונך אזי תלוה אותך קללת האלהים כל ימי חייך, עד אשר תביא עליך שואה. מי שנכון לו כסא המלוכה על מצרים העליונה והתחתונה, כוש, נוביה ועוד ארצות השיכות לממלכתנו הגדולה, עליו להתאמץ עוד בימי עלומיו להיות ראוי לתעודה חשובה כזאת.

אולם דברי המוסר לא פעלו כלל להיטיב את רוח-חאופס הקשה, וזדון-לבו עוד גדל מיום ליום, משנה לשנה.

והנה בא היום המר לעם המצרים. רמפסיניט מת וחאופס בנו עלה על כסא-המלוכה. מיד החל פרעה החדש להשתמש בכחו הגדול ללחץ את עמו ולהכביד עליו את עלו. הוא עשה מלחמות רבות, כדי להגדיל את שמו בספר זכרונות הדורות, וישלח אנשים לאלפים ולרבבות אל שדה-הקרב. הוא בנה בלי-הרף ערים חדשות ויאלץ את נתיניו לעבוד עבודת-פרך.

זמן רב נשאו העבדים בהכנעה את לחצם הנורא, כי היו רגילים מכבר לחיי עבדות. אולם טפה אחת מלאה את כוס היגונים, ומלבות העבדים המדכאים והנענים התפרצו קללות וגדופים על ראש-פרעה. וזה הדבר: פעם ראה פרעה את עבדיו היגעים אצים אל בית-המקדש להתפלל ולהקריב שם קרבנות למראית עין, כדי שתהיה להם היכלת להנפש רגע קט מעמלם הקשה. אז בערה כאש חמתו ויצו לסגר את כל בתי-המקדש אשר בארץ, ויאסר להתפלל ולהקריב קרבנות לאלהים, עד שיבטל את הגזרה. הצו הזה הרגיז מאד את כל העם למן הקצה ועד הקצה, ובכל בית, מארמנות נדיבים עד האהלים היותר דלים, שרר אבל גדול. העם היה רגיל כל-כך לעבודת האלהים בבתי-המקדש, עד כי אי-אפשר היה לו לחיות בלעדיה. בעבודת האלהים מצא העם נחם לנפשו הנהלאה וממנה שאב כחות חדשים לשאת את עניו ולחצו. למן היום ההוא החלו כלם לשנא את גלכם האכזר שנאה עזה ולקללו קללות נמרצות. וכאשר עבר במרכבו ברחובות העיר לבוש תפארה ועוטה גאון אז קפץ לא אחד אגרוף למולו בחימה עצורה, לא אחד הביט אחריו בעינים מביעות שנאה ונאצה. לפתע-פתאום, כאלו נתן אות לזה, חדלו בכל הארץ לבטא את שמו; וכמו מאליו החלט למחות את זכרו מהדורות הבאים. החלט גם לנקם ממנו את הנקמה היותר נוראה, לפי דעת המצרים: לשרוף את גופו אחרי מותו, כדי שנשמתו לא תמצא מנוחה בעולם הבא ותתגלגל מגוף לגוף עד נצח נצחים.

השמועה על דבר החלטת העם להתנקם במלכם התפשטה מהר בין כל שדרות העם עד אשר הגיעה לסוף לאזני הכהנים, והם ספרו את הדבר לכהן הגדול. ימים רבים ישב הכהן הגדול שקוע במחשבות ולסוף החליט בנפשו להודיע למלך את החלטת העם ולהזהיר אותו מפני הנקמה הנוראה הנכונה לו באחריתו.

דברי הכהן הגדול פעלו על חאופס פעולה עזה. למראית-עין שמע במנוחת הנפש את דברי הכהן הגדול; אולם אחרי-כן כאשר נשאר לבדו באולם ישב זמן-מה שקוע במחשבותיו. פתאם

אוכלת יושביה, העם ענקים אימים, ולערים חומות גבהות ובצורות בשמים — וימוגו עדת בני העבדים ממרך לב ותרפינה ידיהם ויתאוננו ויבכו. אך בעוד העם בוכה בקול גדול ממגור שוא, והנה הילדים, ילדי האדמה, רצים, נחפזים, נדחקים בקרב עם רב ויתנפלו לרגלי משה ואהרן ויחבקום בידיהם הקטנות וינשקו כפות רגליהם ויתחננו לאמר: „אבינו, אבינו! איה המלאכים הטובים, אשר הביאו את פרי הזהב האלה מארץ הצבי? צוה נא אבינו ונהלונו ונשאונו אל הארץ הטובה!... ועיני משה ואהרן מלאו דמעות מרב רגש על הילדים החביבים, תקות ישראל בימים יבאו; ויתנחמו בהם תחת אבותיהם, אשר טפש לבם מהבין ומהרגיש ויניפו את מחמדיהם תנופה קדש לה' ויאמרו:

„לא כנפי מלאכים, רק כנפי נשרים, כנפי עז וגבורה הן תביאינה אתכם אל ארץ אבותיכם, ואתם מחמדי לבי, משוש ישראל ותקותו, רק אתם לבדכם תנשאו בכנפי הנשרים; ואולם אבותיכם, אשר יקרה להם ארץ העבדים עם השומים והבצלים מכל חמודות ארץ הצבי, הם ירעו במדבר עד אשר יתמו כלם ולא יראו את הארץ אשר מאסו בה! אך אתם תעלו אל הארץ הטובה!..."

ימים על שנה התהלכו ילדי האדמה בערבות המדבר ברחבה. לבם אמץ והתרומם, בשאפם אל קרבם את חפש מרחבי־אין קץ. המית סער עם שאגת פריצי חיות, אריות ונמרים היו רק הַתְאָמָה[1] נעימה לרגשי לבבם ההומה; ולקול צריחת נשרים מעופפים על כּני כִּפת השמים העֲמֻקּה העֻגָּלָה והרחבה לבלי סוף, התרוממו אֶרְבוֹת[2] ידיהם והתנשאו כפות רגליהם לעוף מעלה מעלה. כי אמנם נעימה ונשגבה היא ארץ הדרור, מקום לא שָׁם עוד עליו האדם את רסנו לדכא תחתיו את יצירי הטבע. מחנות עופות טסים, עוברים בסך והם יבינו שיחם סוד צפצופם ונעימות זמרתם. ובהבקע עפעפי שחר, ברן כוכבי בקר, ישמעו שירת השרפים אשר תמיד תצלל באזניהם. אז ימריא רוחם במרום עם נשרי השמים ולא ידעו מרך ולא ידעו לאות... רצים כצבאים, כאילות שלוחות, גבורים כאריות, עזים כנמרים — אבל גם נעימים, טובים ונוחים כיונים על אפיקי מים...

והילדים, ילדי האדמה האלה, היו לגבורי כח ויכבשו את ארץ כנען, ויגרשו את הענקים ויירשו עמל לאֻמים, בתים אשר לא בנו וכרמים וזיתים אשר לא נטעו. והם הנחילו לישראל את הארץ הטובה והרחבה.

מרדכי גולדנברג.

הֶ לְ כָּ אִ י ם.

פֶּרַח בֶּן־צְלָלִים לְאוֹר יִתְגַּעְגַּע,
חִוֵּר וְחוֹלֶה אַט־אַט יִתְנוֹעֵעַ;
הַרְחֵק בָּרוֹם שָׁם הַשֶּׁמֶשׁ זוֹרַחַת —
צִיץ מָךְ לֹא תִפְקֹד גַּם קֶרֶן־זִו אַחַת!

פֶּרַח בֶּן־צְלָלִים מֵחֹסֶר־אוֹר יִגְוַע —
שָׁוְא נָשָׂא נַפְשׁוֹ כָּל יָמָיו בְּתִקְוָה —
חַיָּיו פֹּה נָבְלוּ בְּקוֹר הָאַשְׁמַנִּים —
נָבַל וְחָלַם חֲלוֹם פִּרְחֵי־גַנִּים.

יֶלֶד בֶּן־מַרְתֵּף, דַּל, בּוֹדֵד וְנִדָּח —
בְּבוֹר אֹפֶל, טָחוּב נֵר־חַיָּיו אַט־יִדְעָךְ;
חוֹלֵם עַל שֶׁמֶשׁ וְצָמֵא לְאוֹרוֹ —
רִתְקוֹ הָעֹנִי לְחֶשְׁכַת צֶל־בּוֹרוֹ!..

חוֹלֶה הַיֶּלֶד, עַל פָּנָיו — תְּו־מָוֶת, —
יִדֹּם וְיִסְבֹּל בְּדִמְמַת־עַצֶּבֶת! —
אֵלִי! מַה־רַבּוּ אֻמְלָלִים בָּעוֹלָם —
חַיִּים וּמֵתִים מִבְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם!

---

1) הרמוניה. 2) זרועות.

ע. ג. פרענק.

הַסָּבָא וּנְכָדָיו.

חזיון במערכה אחת.

הַנְּפָשוֹת:

הסבא (איש בריא כבן ששים שנה, זקנו ושפמו ארפים ולבנים, משקפים על עיניו).
חיים (בן אחת עשרה מדבר מעט ובכבד ראש).
אברהם (בן תשע, פטפטן, גחכן).
שמעון (בן שמונה, מקפץ תמיד ומזמר).
רבקה (בת שש, שערות ראשה תלתלים לבנבנים, מתפנקת).
(חיים, אברהם, שמעון, רבקה — נכדי הסבא.)

(חדר הסבא. שני חלונות מפנים אל הרחוב ובירכתיהם מזה ומזה וילונות ארכים. ביניהם, הרחק מעט מן הקיר, שלחן הכתיבה ועליו קסת של זכוכית יפה על גבי טבלא של שיש עם עטים ועפרונים, ספרים אחדים בצדו. דלת אחת בקיר שלעומת החלונות פונה אל המסדרון. דלת שניה בקיר מימין, פונה אל החדר הסמוך. בקרבת הדלת הזאת ספה רפודה. ליד הקיר לעמת הספה ארון ספרים גדול. בתוך שלחן ועליו צעצועים שונים ופרחים וסביבותיו כסאות. הסבא יושב על כסאו ליד שלחן הכתיבה ומעין בספר. מן החדר הסמוך מגיע שאון: קול שחוק ילדים, קפיצה על הרצפה, קריאות שונות, בכי של התפנקות).

הסבא (קם ממקומו, נגש אל הדלת ודופק). החרישו, ילדים, החרישו! (השאון פוסק רגע.)

הסבא (שב אל כסאו ואל ספרו. מדבר בינו לבין עצמו). הם מפריעים, מפריעים... השיג אדם ספר יפה והריהו מעין בו, באים הם ומקימים שאון! (הוא שב ומעין בספר). (השאון שב ומתחדש).

הסבא (פורש ידיו בקוצר רוח וקורא בקול רם). שובבים, שובבים, החרישו! (מתפרצים אל החדר רבקה המושכת אחריה את חיים, אברהם ושמעון).

רבקה (מניעה את ראשה לכאן ולכאן ותלתלי שערותיה עולים ויורדים, פושטת את ידיה אל הסבא. בקול בכי). סבא! סבא! (נגשת אליו, שמה את ראשה על ברכו ומניעה אותו). סבא! סבא!

אברהם (מתנועע לכאן ולכאן ופוער פיו). הַ-הַ-הַ! סבא!

שמעון (מקפץ ממקום למקום ומזמר). חַ-וָּה, חוה!.. רבקה טפשה, טפ-שה!

רבקה (מרימה ראשה מעט ונושאה עיניה הרטבות מדמעה אל הסבא. בתלונה). הם שוחקים לי! סבא, ראה!

אברהם (אוחז בצלעותיו, מעלה ומוריד את ראשי עם חצי גוו). ס-ב-א! חַ-חַ-חַ! היא... חַ-חַ-חַ!

רבקה (מתרפקת על הסבא. בבכי). סבא! אל נא תתן להם לשחוק לי!

הסבא (מחליק בידיו את ראש רבקה. נושק אותה). אל תבכי, מתפנקת! (אל אברהם). חדל משחוק!

אברהם (כבראשונה). חַ-חַ-חַ!... היא אמרה... חַ-חַ-חַ!...

הסבא (בקוצר רוח אל אברהם). הרף!

רבקה (בקול בכי ותלונה). מה עשיתי? מה אמרתי? (מפנה את עיניה אל חיים) הגד, חיים! מדוע הוא שוחק עלי?

אברהם (כבראשונה). אמ-רה, חַ-חַ-חַ! חוה...

חיים (בשחוק קל מחליק ראש רבקה ונכנס לתוך דברי אברהם). אברהם למד בקול רם את שעורו: כי האלהים צוה על אדם וחוה, שלא יאכלו...

רבקה (נצבה בקומת זקופה לפני הסבא ונכנסת לתוך דברי חיים). שלא יאכלו פֵּרות בקלפתם! (אל חיים). האם לא כך אמרתי?

אברהם (כבראשונה), חַ-חַ-חַ! פֵּרות בְּקְלִפָּתָם! הַ-חַ-חַ!

שמעון (מקפץ. בקול זמרה. כך מזהרת אותנו אמא.

רבקה (בתלונה ובקול בכי). והיא שוחק לי, וגם שמעון ש. ק...

הסבא. טוב דברת, טוב מאד. אל תאכלו פרות בקלפתם!

אברהם (מתגלגל בשחוק על הרצפה). טוב דברת, טוב! חַ-חַ-חַ!

הסבא (בקוצר רוח והקפדה). שובו, ילדים, לחדרכם, שובו!

שמעון (אוחז ביד אברהם, רוקע ברגליו על הרצפה ומזמר). באו, ילדים, באו!

רבקה (שוב מתרפקת על ברכי הסבא). סבא, סבא!

הסבא (משים עיניו על הספר. מחליק בידו ראש רבקה. בהקפדה). שובו הרגעו, ילדים! גם אני ילד הייתי!...

רבקה (מרימה ראשה). וגם לך, סבא, היה סבא?

הסבא. גם לי היה סבא. ומימי לא הפרעתי אותו מקריאה בספר...

שמעון (מקפץ. בקול זמרה). גם לסבא היה סבא...

אברהם (בשחוק גדול). לסבא סבא. חַ-חַ-חַ!...

שמעון. הסבא ילד. בלי משקפים. קטן! בלי זקן. ישב על כסא קטן, ומכנסיו.

אברהם. חַ-חַ-חַ! וסנור על בגדיו, שלא ילכלכם! חַ-חַ-חַ!... שכב על מטה קטנה, ששבכית בצדיה, שלא יפול לארץ, חַ-חַ-חַ!..

שמעון. ומשחק היה במשחק „סוס ורוכבו" (אוחז בקצה שמלת רבקה מאחוריה, מושכה ושורק בשפתיו). וְיָה, סוסי, ויה!... כך היה הסבא משחק.

אברהם (מתגלגל לכאן ולכאן על הרצפה). חַ-חַ-חַ

חיים (בשחוק קל), באו, באו נניח לסבא!

הסבא (בגעגועים). כך, כך. משחק הייתי עם חברַי. הרי אתם יודעים את משה.

חיים. משה הקטע?

הסבא. כך, משה הקטע. אתו יחדו משחק הייתי במשחק הסוסים... גם הוא ילד היה.

שמעון (מקפץ וקורא). משה הקטע ילד! בלי זקן לבן!...

אברהם (בשחוק). סוס קטע היה לך, סבא, חַ-חַ-חַ!

הסבא. הוא לא היה אז קטע. וגם במשחק החילות משחקים היינו.

רבקה. הוא לא היה קטע?

הסבא. לא. ילד יפה וטוב היה.

רבקה. וגם לו היה סבא?

הסבא (שוב משים עיניו על הספר. בקוצר רוח). גם לו היה סבא (מניע ידיו). וגם הוא, כמוני, לא הפריע את הסבא שלו מקריאה בספר.

רבקה (שוב מניחה את ראשה על ברכי הסבא). סבא, סבא! ואיה הסבא שלך?

אברהם (שוחק). איה הסבא של הסבא?! חַ-חַ-הַ!

הסבא (נושא עיניו למרום). הוא מת, מת זה כבר, כבר...

חיים. בארץ ישראל מת. המורה ספר לנו פעמים רבות.

אברהם. גם אמא אמרה, גם אבא אמר לנו.

שמעון (בנגון). בארץ ישראל, בארץ ישראל!

ארץ מולדתם, אשר עזבוה מפני החרף, וממרום תבענה הצפרים ברכת פרֵדה לילדים:

חֲיו בְטוב ילדי חן — ולו אתם למדו נא עוף,
ודעו כי יש לצפור קן; — אז אתכם נעוף, נעוף
היו שלום וראו בְטוב, — מגדות הסוף, אל ארץ צוף,
כצאת שנה שוב נשוב. — צוף, צוף, צוף!

מתנות הצפרים שטו עפו להן והילדים עומדים בעינים נשואות אליהן — ומה קשתה עליהם פרידתן! נוגים ונעצבים הם שבים אל פתחי מערותיהם...

והאמות הרחמניות הנחבאות לבא יום יום השדה לראות מחמדי לבבן, באו יום אחד ותראינה והנה עולליהן יושבים בחוץ ופניהם נפלו ותחבקנה אותם בזרועותיהן ותנשקנה את עיניהם ואת שפתיהם: „מה, בְרִי נשמתי, מה בני נחמתי, מי השבית עליצות נפשך, מי הקדיר אור פניך?" והבנים חובשים פניהם בחיק אמותיהם ושלבו זרועותם על צואריהן, ואמותיהם נשאום הביתה...

* * *

והבנים בבית הוריהם היו כתינוקות אשר נִשבו אל בין עם לועז. שפת לא ידעו ישמעו כל היום ומזון ומשקה, אשר לא הסכינו להם ולא יערבו לחכם, יושם לפניהם. נפשם תערג יומם לנאות שדי ולרננת צפרים, ובחלומם יחזו את רפידתם הרעננה, את האשכלות המסֻבלים והענפים העבֻתים הסוככים עליהם. אז תדובבנה שפתיהם משנה שירת בני האלים, וצהלו ושחקו לקראת מלאכי השלום המשחקים להם. אך בהקיצם והנה באזנם קול המון מדברים, מתקוטטים, קול נוגש וקול צעקה יחדו מבית ומחוץ; והמזון — נזיד עדשים, לחם ובצלים, בשר מבֻשל, אבטיחים וקשואים. כעופרת ינוח על לבבם הרך ריח המאכלים הזרים האלה. אזניהם תחרשנה לקול אחיהם ואחיותיהם, אשר כמו זרים נחשבו להם, ורק חִבת אמותם ואבותם, אהבתם, אשר לא באמר ובדברים תִבטא, אותה הבינו ילדי השדות האלה ויתרפקו עליהם.

ובחם היום, לתקופות הימים, ו צאו הילדים להשתעשע בחוץ ורצו להם השדה למקום מולדתם, ושאפו רוח ודרור וצחקו והתהוללו שם יחד, וראו במרומים מחנות בני כנף, מצפצפים וקוראים להם לשלום ועלצו לקראת מכיריהם: החסידה, העגור והדרור, הזמיר, היונה והתור, אשר באו הנה לגור ירחי מספר; ושטו עמהן יחד אל מעונות מולדתם — אך איה הגפן, איה הזית והתאנה, ואיה מעין העדנים? צִירִק, צִירִק, צִירִק! תצפצפנה הצפרים, והילדים יענו: אכן המקום רֵיק רֵיק רֵיק! ויצאו השדה, אשר שם גמלו הקשואים והאבטיחים, השומים והבצלים, והיה גם ריחם כריח מאכלי בית הוריהם... הוי גם פה צר להם

המקום! הם, האמונים על עסיס עדנים ועל מי מעין בדֹלח, על מגדי בני אלים ועל פרי תאות עינים — מה מאד תשתוחח נפשם עליהם!... אבל זמרת כנפי הרננים תשעשעם. בקול צפצופם יספרו להם על דבר כרמי חמדה, ששם גפני אדרת מְסֻבָּלות אשכלות שקופים ובהירים, החסידה תספר על דבר קנה, אשר עזבה בראש התֹּמר הישר והגבוה, העומד בקרב יער תמרים נהדרים רמי קומה ועמוסי פרי; העגור והסיס יצפצפו תהלת העסיס, אשר לתפוחי הזהב, הנוצצים ומבריקים בפרדסיהם שם בארץ מכורתם, והילדים שומעים ומתמוגגים מרֹב עֹנג — הוי מי יתן להם כנפים לעוף עם צפרי החן האלה ועפו ובאו ולנו בצל עצי החמדה ההם, אך מי יביאם שמה? כנף אין להם כבני צפור... חביביהם השטים הקלים חיש מהר התעופפו והם נשארו פה...

נוגים זועפים שבו אל בתי אבותיהם — והנה המון רב נחפזים. ואמות הילדים לקחום על זרועותיהן בחִבה ובנשיקות חמות, ובתתן להם אכל עֻגות ולחם בחמאה, מהרו עם מחמדיהן אל המקום, ששם נאספו רב אדם...

* * *

בתוך עדת עברים רומסים בחֹמר ועובדי עבודת פרך, מגֹאלים בטיט ופצועים משבטי הנוגשים, עומדים שני זקנים נהדרי קומה ותֹאר, כפלגי אורה יפיצו פניהם המאירים על פני האמללים הקודרים מעמל ויגון. תנחומות אל הם מבשרים לַמְדֻכָּאים:

„בא הקץ לימי עניכם, יאמר ה', ראיתי העשוי לכם במצרים. שמעתי צעקתכם וארד להצילכם. הנני ועשיתי שפטים בכל מעניכם, והוצאתי אתכם ביד חזקה ובזרוע נטויה, ולקחתי אתכם לי לעם, והייתם לי גוי קדוש כמלאכי העומדים לפני. ונשאתי אתכם על כנפי נשרים, והבאתיכם אל הארץ הטובה, ארץ זבת חלב ודבש, אשר נשבעתי לאבותיכם לתת להם!"

כל המון השומעים כרעו על ברכיהם ויקדו וישתחוו בקול תודה לאלהי אבותיהם, אשר פקד אותם. והילדים נחלצו מעל זרועות הורותיהם למראה הוד פני הזקנים המאירים כפני בני אלים. הוד נורא כזה עוד לא ראו על פני בן אדם זולתי על פני המלאכים, אשר שעשעום בעריסותיהם. גם אנשי אלהים אלה מעדת המלאכים הקדושים הם — אך איה כנפיהם? הנה הם אומרים, כי ישאו אותנו על כנפי נשרים אל ארץ טובה... התאפק לא יכלו הילדים ובדמע על עיניהם נגשו ויתרפקו על איש האלהים, וינשקו שולי שלמתו לאמר: „אבינו, אבינו, שאנו נא על כנפי הנשרים אשר אמרת. הנה צפרי ארץ הצבי

מחכות לנו, אתן אתן נעופה אל ארץ החמדה הטובה!...
שמע איש האלהים ואחיו קדוש עליון, וישמחו על ילדי החן הנחמדים ככרובי שמים, ויעבירו ידיהם בנחת ובחבה על ראשי התינוקות, וירימום וינשקום בדמע גיל ויראום לכל עדת הנצבים: „הנה זרע ברך יה, הילדים אשר נתן אלהים לאותות ולמופתים בישראל. להם צמוח תצמחנה כנפי הנשרים, אשר לא תיעפנה ולא תלאינה, עד הביאן אותנו אל המנוחה ואל הנחלה; ואתם בטחו בה' ובישועתו ואל תחתו מכל פגע ואסון, ונתן אלהי ישראל גם לכם את הכנפים הממהרות האלה לעוף מבית עבדים, מכור־הברזל, אל ארץ טובה ורחבה!" והילדים, כשמעם, כי גם לאבותם ולאמותם ולכל בני עמם תנתנה כנפים לעוף, שמחו מאד ואמרו כי חכה יחכו להם ועפו יחד מזה אל ארץ הדבש התירוש והיצהר...

אך לבני הערים, לעם העבדים, לא מהרו ככה הכנפים לצמח כאשר לילדי־השדות. על כל מדרך כף רגל ראו מכשול ואבן נגף, ותשח רוחם ויפל לבם עליהם; ומדי חזקה גזרת פרעה, מדי קשתה יד השעבוד, חדלו מיחל ולא האמינו לבשרות מלאכי אלהי ישראל. וה' הרבה אותותיו ומופתיו — ובני ישראל יצאו ביד רמה ובהמון חוגג מארץ עבדותם, וילדי השדות בראש המחנה בקול רנה וישועה, לחזק לב העם כלו. עד מהרה שבו המצרים ונחמו, כי שלחו את עבדיהם העברים, ויקומו וירדפו אחריהם וישיגום על הים, ומקום מפלט אין לנטות ימין ושמאל. צעקו בני ישראל אל ה', ובני העם, רכי הלב אמרו, כי טוב היה להם לעבד במצרים ממותם במדבר. ואולם הקטנים, רואי מחזה שדי, להם נגלו מרחוק מחנות בני אלים ואלהי ישראל בראשם, כי בא לעזר את עמו, ותצהל רוחם ויגילו ויעלצו... ומשה איש האלהים הניף מטהו על הים ויבקע לשנים עשר גזרים, ושבטי יעקב ירדו הימה ויעברו בין גזריו, והמים חומות בדלת כמו נד נצבו, והמה זהרים בשלל צבעי הקשת ובנגה ניצוצי חשמל מפני כבוד ה' ומפני אלפי שנאן הבוערים כגחלי אש; ובני אלים מפארים את הדרכים הסלולות במעמקי ים בכל מראות חמדה מרהיבי עינים: חפות גפנים, וענבי אשכלותיהם האדמים מזילים יין תירושם, מקלעות תמרים זבים נחלי דבש, וסבכי יערי זיתים יוצקים פלגי שמן, והזרמים עוברים ושוטפים בגזרי ים סוף, המוארים בזהר אלהי ישראל ובברק מלאכי עליון...

ועדת ילדי ישרון, ילדי האדמה, הכירו את מלאכי השלום, אשר נטלום אף נשאום על כפים ויפרשו ידיהם להם, וירוצו אליהם להתנפל בין זרועותיהם בצל כנפיהם, ובין קהל השרפים, בסוד קדושים רבה הכירו את אלהי

1) מלאכים. 2) למאכל. 3) מין נחש.

ישראל, הנערץ והנקדש ויפצחו פיהם בשיר: „זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארוממנהו!" וכל ישראל שנו אחריהם ברגש ובחרדת קדש.

* * *

בתוך מדבר חול, מקום אין מים לשבר צמא ופרי לשובב נפש, מקום עקרב ופתן, הלוך הלכו להם מחנות בני ישראל, נאזרים בחסדי אלהיהם ונעטרים בענני כבודו. ענני הוד מקיפים אותם מסביב ועמוד ענן הולך לפניהם יומם ועמוד האש לילה להאיר להם ולנחותם בדרך, לגרש מפניהם כל פגע רע ולהסיר כל מכשול מדרכם. לחם אבירים [1] ירד יום יום משמים כדמות זרעונים דקים לבנים, אשר טעמם כלשד השמן, מחנות עוף כנף יעופו אליהם להיות לברות [2] לשואלים בשר, ומים כנהר יזלו מצור חלמיש להשקות כל צמא. ומה נהדר מחנה אלהים זה, החונים איש על דגלו לצבאותם! לקול תרועת חצוצרות הכסף יצאו למסעיהם, וארון זהב ינשא לפניהם ובו לוחות־הברית חרותים באצבע אלהים, הלוחות אשר קבלו מסיני...

אך בכל ההוד וההדר, החזק והבטחון, קצר תקצר נפש העם בדרך... שאוף שאפו למנוחה לארץ נושבת; אחת היא לבני העם איזו ארץ, ולו גם ארץ העבדים, שמשם יצאו... הוי המדבר אים, אין כל תכלית לו, ולו יבא יום והגיעו עד קצהו, אז מי יודע, מה משפט העמים, שאליהם יבאו, אם לא עזים ועצומים, אם לא נוראים ואימים הם... קצה נפש יוצאי מצרים בעמל הדרך... נחמו וישובו ויזכרו את הימים שעברו, וימי החשך והיגון היו בעיניהם כימי טובה, ימי שלוה ונחת... מה נעימים היו להם הימים, בשבתם ארצה והאש בוערת תחת דוד הבשר, ואבטיחים, בצלים וקשואים ינתנו להם חנם מאת פרעה, ככל אות נפשם — ועתה נפש העם יבשה במדבר השמם... תלנות עברו על פתחי פיהם ולא פעם אמרו: נתנה ראש ונשובה מצרימה!

מקץ שנה לצאתם ממצרים הגיעו עד נגב ארץ יהודה, עד קדש. אז ישלחו מרגלים לתור את הארץ, אשר אליה קוו זה כמה, אשר בגללה עברו את כל המדבר הנורא — והמרגלים שבו ואתם מזמרת הארץ: אשכל ענבים אחד נשא במוט בשנים, ורמונים ותאנים מרהיבי עין בחמדת מראיהם עמוסים על גביהם. בני ישראל ראו ויתמהו. מאד התפלאו על פרי החמדה, אשר אין כמהם ליפי. אך דברי המרגלים עם רעל לשונם, לשון אפעה [3], מחוץ לבותם, הלמו כל תקותם, אף הממו וידכאו שארית נחמתם. הם הוציאו דבת ארצנו לאמר: הארץ משכלת,

לי, כי ברח הזקן מפני. אולם אם ישוב לעת ערב לביתו עם עבדו הצעיר, אזי תשלחי את שניהם אלי למטה, כי חפצתי מאד לדבר אתם.

המלך קם על רגליו ויעבר לאט את ידו על מצח הילדה הישנה, ואחרי-כן נשק לאשתו על מצחה ויאמר אליה:

— נוחי גם את עת מעטה. עליך להחליף כח אחרי התלאה והפחד אשר מצאו אותך פה. מחר, אחרי אשר תקיץ החולה, נשים לדרך פעמינו.

המלך נשאר עומד בפתח האהל בהורידו לארץ את מבטו הקודר. בלאט נגשה אליו המלכה ותשאלהו:

— האם לא תגיד לי את אשר הודיע אותך הסריס בשם ארונו? לבך מלא רגז וצער. רואה אנכי והנה היגון מתלונן על מצחך ומבטך הגא והשאנן שחה לארץ. הגידה-נא לאשתך מה יעכיר את רוחך, למען אשר תשא ותסבול אתך יחד.

— למה זה, נעמי? — ענה המלך בעגמת-נפשו; — הלא הַסֵּבֶל אשר יעיק על לבי ידוע גם לך, כמו שהוא ידוע לכל איש ואשה ביהודה. לא אראה קץ, וישע לא אמצא — והַסֵּבֶל ידכאנו עד עפר.

— נשבר נא אכוא את עֻלנו ונבוס את נוגשנו! — קראה המלכה ועיניה זרו זיקים, — לבשה-נא עוז, אדוני, ואלהים יושיע לך!

המלך הביט אל אשתו הגאה בבת-צחוק נוגה, ואחרי-כן ענה בקול רפה:

— ההיית בבבל? הראית את המלך האדיר ואת שלטונו הגדול? א נ כ י ראיתיו — ובכל-זאת...

הוא לא גמר את דבריו וידם, כי החולה נאנחה אט.

— הס, הס! אנחנו מדברים בקול גדול מדי; השגיחי על הילדה!

האם מהרה בדאגה אל מטת החולה, והמלך יצא בדומיה את האהל.

לרגלי ההר כרע ישמעאל על ברכיו ויקדם בברכה את פני המלך. אולם המלך לא שעה אליו בעברו, ושר-הצבא הזקן העיף אליו מבט שהביע שאט-נפש. אז ידע ישמעאל כי המלך מתַעַבֵּר בו; ויקם מכרוע על ברכיו ויבט אחריהם בכעש עצור. בת-צחוק של רֶשַׁע רחף על שפתיו ובלחש דבר אל לבו:

„בחסד נבוכדנצר האדיר היית לנגיד על העם. יורש-הכסא האמתי, בן אחיך, יושב כלוא בבבל. גם אבי היה אחיך. מי יודע אם לא גם עליך תעבר כוס וְיַגלו אותך בבלה אסור בנחשתים, — או-אז ישב בן אחיך על כסא-המלוכה. יודע אנכי היטב, כי הגיע הקץ לחכמתך. נבוכדנצר האדיר מבקש לו איש גבור-חיל, אשר ייטיב ממך לדרוך את יקבי יהודה.

וככלותו לדבר פנה וילך אל קצה המחנה, אשר שם עמדו עבדיו ופרדתו.

תרגם מאשכנזית א. בן אורי

(המשך יבוא)

ש. ש. קנטורוביץ.

יַלְדֵי הָאֲדָמָה

(אגדה לפסח).

„כָּל הַבֵּן הַיִּלּוֹד הַיְאֹרָה תַּשְׁלִיכֻהוּ!"

הפקדה נשמעה במושבות בני ישראל ותרב תאניה ואניה. כל אשה בבא עת לדתה נחבאה במסתרים מפני המחפשים חוטפי הילדים. אבל המחפשים יארבו להן ומצאו מקום המחבואים ונשאו את הילדים והשליכום המימה. ולא היה מנוס לאמות האמללות מפני המחפשים האכזרים, בלתי אם להרחיק ממושב בני אדם, להסתתר בשדות הרחוקים בחורי העפר וללדת שם ילדיהן במערות. שם הפקידו האמות הרחמניות את עולליהן מחמדי עיניהן ביד האל, כי אמרו: האל הנותן חיים לעשבי השדה ושולח מטר להצמיחם ולהפריחם, הוא יכלכל גם אותם בחסדו. ובאו אכרי המצרים לעבד אדמתם והעבירו המחרשה על פני האדמה וחרשוה ושדדוה, ועברו החורשים על גבי הילדים הרכים — אך המה ינוחו להם בין רגבי העפר וכל רעה לא תאֻנה להם. השדות נזרעו והילדים יחד עם גרגירי הזרע שוכבים בחיק האדמה מכסים מעין אנוש. צמחי־הדגן התבקעו, הכו שרשים דקים כחוטי שער ונבובים כצנורות, ולשרשים מתחת פיות פיות פתוחות לינק את לח האדמה, את לשד החיים, אשר בא יבא אל קרבם לשגשג את הזרע ולהציץ ציץ. גם הילדים הטמונים בעפר פתוח פתחו את פיהם, הוציאו לשונם אשר נשתה בצמא...

ובנטות היום ורפה החם הבוער וירד הטל על הארץ וכסה ערפל זך את פני כל היקום, והביט הירח מתוך קשת כפולה, אשר טִשטשו צבעיה על פני האדמה המְכֻסה אֵד לבן — ובתוך ים הלבן יעופו בני אלים וינפנפו בכנפיהם המזהירות. הנה הם טובלים בתוך ים הטל שוקעים ועולים וחוזרים ושוקעים ונחים על פני השדות הזרועים, ובהגיעם ארצה, והנה כמו צל דק יכסה רגליהם ומראיהן ירקרק, ונראו בידיהם מתחת לכנפיהם המזהירות כדמות ענפי עצים ועלים ירֻקים, וחבטו בהם בקרקע והכו בתלמים וקול זמרתם ישתפך בדמי הלילה לאמר:

עֲלֵה צִמְחִי עָל, רְבֵה רְסִיסֵי טָל
רְוֵה וּרְבֵה, עֲלֵה וּגְדָל!...

ובערפל הטל עוף יעופו ברקים וצבעי הקשת מתגלים בהדרם: ממרומי ים התכלת עפים מחנות שרפים ובעופם ונגלתה גויתם כעין החשמל המעַוֵר עינים. הנה יסובבו יתעופפו במעגל והתרוממו וירדו והגיעו ברגליהם ארצה וַתָּאור הארץ כלה מכבודם, ומתחת לכנפי צבעי הקשת נראו ידיהם האוחזות אשכלות ענבים וענפי זיתים ותאנים עם לולבי תמרים. גם נושאות ספי ברקת ומזרקות שהם המזנקות מי עדן...והנה ירדו בקול זמרה נעימה וירחפו על פני הילדים הטמונים בעפר ויעירום בחמלה רבה.

עורו והיו, מחמדי עינים,

עורו ורוו נא מגד שמים.

ולקחו המלאכים את העוללים על זרועותיהם וסככו עליהם בכנפיהם, וסכו אותם בשמן הזיתים ורחצום במי העדן ממזרקות־השהם; והטיפו אל פיהם מיץ־המגדים ופקחו היונקים העטופים את עיניהם, ושעשעום המלאכים וצחקו הילדים לעמתם והניעו אותם מלאכי הרחמים בכנפיהם כאם רחמניה, המנדנדת עריסת בנה, ושרו להם שירים ערבים, עד אשר יישנו בזרועותיהם. אז ירפדו לעוללים יצוע פרחים ודשא רענן והשכיבום ונטעו את הזמורות, אשר הביאו, מראשותי כל יונק והיו לעצי פרי מלאי מתק ולשד חיים, והעמידו מזרקות מי העדן והיו למעינות מים חיים...

וכעלות השחר והשנאנים ירומו מעל הארץ לשוב השמימה, לשיר שירת הבקר לפני יוצרם אלהי הצבאות — ועמדו בני האלים מפרחי האדמה וצמחי אל בראשם וחבטו בענפי העלים הירקים, אשר בידיהם, לאמר: עֲלֵה צְמַחִי עַל וּפְרַח וּגְדָל! ומלאכי הרחמים עם מיכאל וגבריאל בראשם ישירו: מֵעָפָר בְּנִי צְמַח, וֶחְיֵה וּפְרַח; עֲלֵה עָל עָל, וּרְבֵה וּגְדָל!

עוד ענן הערפל הזך מכסה פני השדות — ומפאת המזרח האדימה חכלילות הבקר ויאדם הערפל מנגדה. ובצאת השמש וירום הענן והטל ויראו פני השדות החרושים, הזרועים וחול העפר נוצץ עליהם מלמעלה, ויחדרו קרני הזהר עמק למעבה האדמה, ויגעו בגרגירי הזרע וינצנצו מתוך העפר ומראיהם הַחִוֵּר סר ויהפך למראה ירק, מראה חיים רעננים — והילדים הישנים ברפידותיהם הרעננות, בהופיע עליהם קוי השמש מבעד הצאלים, ותופע בת־צחוק על פניהם ושפתיהם דובבו שירת המלאכים משנתם.

* * *

הילדים נמים במנוחה שאננה, אך לב אמותיהם ישתפך בקרבן מיגון. בפיק ברכים הלוך תלכנה לראות מה היה לבניהן, אשר המליטו במערות: מי יודע אם לא היו כבר טרף לחיות השדה, אם לא התעטפו כבר ברעב ובצמא? או אולי עודם נאבקים עם מר המות, אולי עוד יצלח בידן להטיף אל פיהם טפות אחדות מחלב אם, לחיותם כל עוד נפשם בם? הן הולכות לבקש את חורי העפר, את קברי מחמדיהן — ורואות מרחוק כמו דשא עשב, ונגשו וראו, והנה ראשי עצים הם המבצבצים מתוך המערות, וירדו ומצאו את עולליהן שוכבים רעננים ברפידותיהם הרכות, ועוד שנת הבקר נסוכה עליהם. ראה תראינה והנה עצי המגדים האלה יטפו דבש ועסיס ארצה, ונזלו אל תוך קנה־השדה הנבוב, המושם בפי יונקיהן, והם מוצצים מצוץ בשנתם מתוך הקנה את משקה אלהים זה, אשר הכין להם. משתוממות נִצְּבוּ האמות. דמעות התפרצו מעיניהן בתודה לחסדי אלהי ישראל, עיניהן לא תשבענה להביט אל יפי פני מחמדיהן, המלאים והדשנים מברכת שדי, רואות הן שפתי יקיריהן כמו דובבות, כמו שוחקות ולא תוכלנה להתאפק מנשק אותן. אז יפקחו הבנים הרכים את עיניהם וצהלו לקראת אמותיהם...

* * *

הימים בהירים וחמים, הכרים והשדות כסו ירקרק דשא ונצנים נותני ריח ניחוח. ובאויר: זבו—זבו—זבו—זם זם זם. זבובי רקמתים עם צפורות ודבורי דבש שטים במרחבי חם ואור, ובאו בגביעי הפרחים למצות אבק מתקם ולשתות רסיסי טל הבקר, ועל פני שמי התכלת מתעופפות צפרים. החסידה טשה מראש החֻמָן, אשר שתה שם אפרוחיה; בטיסה אחת תעבר את כל רחבי השדה ונפגשה עם העגור ועם הסיס וצפצפו חד אל אחד: מאין אחי, מאין אחותי? וענו: צְבִי־צְבִי־צְבִי! לאמר: מארץ הצבי! „צִירֶק צִירֶק! איה פה שׁוֹרֶק שׁוֹרֶק?" ועפו מחנות הצפרים אל מסתרי ילדי האדמה, ונחו על שורקי הגפן ועל ענפי התאנה ונקרו בחרטמיהן מפרים וצפצפו: צוף צוף! והילדים שמחים לקראת האורחים המצפצפים, יושיטו אליהם את ידיהם הקטנות ושפתיהם מגמגמות ברכת שלום להם, ובעלי הכנף ישברו צמאם במי המעין ובעבעו בחרטמיהם במים: בְּרֶךְ, לאמר: ברוכים ברוכים, היו ילדים! אז ישמיעו כנפי הרננים זמירותיהם והחוגה תנצח בנגינותיה להפליא, ודובבו אחריה שפתי הילדים ולמדו שירי רננות, בטרם עוד הקשיבה אזנם מלול לשון אדם...

ובלילה בלילה ירדו המלאכים הטובים לשעשע את הילדים לנטלם ולנשאם על כפים, עד אשר תרפד רפידתם בפרחים רעננים, וישנום והשכיבום בלט בלט ועפו להם השמימה, וישנו הילדים והקיצו, והיה חלומם נגוני מלאכים והקיצם—זמרת צפרים. כן גדלו הילדים וייפו ככרובים ויפרחו כשתילי הזית ויחזקו... עוד מעט ועמדו על רגליהם, עוד מעט וצעוד יצעדו, ושנים זכות מחלב צמחו להם מבעד לפניני שפתותיהם. וקטפו בידיהם מהענבים ומהתמרים ומצצו בשפתיהם ולעסו בשניהם, ואתם יחד הצפרים נקר תנקרנה ותמצנה עסיס, ועפו ועמדו על ברכי הילדים והשתעשעו הילדים בכנפיהן ונשקון על חרטמיהן ותחבו אל פיהן מפרי החמדה, ובהרים הצפרים כנף לעוף ורצו גם הם אחריהן השדה אל תחת כפת השמים...

הגיע מועד המסע לצפרים. התנופפו בעלי הכנף והתעופפו, והילדים חפצו להתרומם אליהם ולא יכלו. קרא קראו להן בתחנונים לחכות להם. אך הצפרים ערכו מערכותיהן במרחבי הרקיע והתכוננו למסע לשוב אל

את הנערה המתעלפת אל המלכה. וכראות המלכה את בתה המתעלפת התפרצה ביללה אימה ותפרש כפיה לשמים בתפלה. השפחות זעקו בקול-פרא ותתלשנה את שערות ראשן; מהעמק באו במרוצה אנשי-הצבא והעבדים מהרו אל הפרדות. שאלות וקריאות תכופות הרעישו את האויר, — רק ישמעאל נשאר משמים וקודר על מקומו אצל הסלע ויבט נפעם, פעם אל הנשים הזועקות ופעם אל השרץ המפרפר לרגליו. כנואשות רצו הנשים מסביב למלכה; כאובדת-עצות החזיקה המלכה את בתה בחיקה ומצער נשכה את שפתיה עד זוב דם; נבהלה כרעה המינקת לרגלי גברתה וביללה מרה הכתה בידיה על פניה, עד אשר התפרץ הדם מאפה ומפיה.

נשען על משענתו שב הזקן מהמעין. הוא השח את קומתו ויקח בידיו את זרוע הנערה, ובראותו את שתי הנקודות האדמות נבהל מאד ויאמר בקול רפה:

— אללי! אללי! למה זה חללה קללתי על ראש הילדה התמה הזאת?

ובהניעו בראשו קרע קרע רחב ממעילו ויחבש בו היטב את הזרוע ממעל למקום השאת. המלכה נשאה בחרדה את עיניה אל פני הזקן ותשאלהו:

— אהה, אדוני! היש תקוה להציל את בתי?

הזקן הניע אט בראשו ויאמר:

— אולי עוד יהיה לאל ידינו להצילה. איפה קרה האסון?

ישמעאל קרב ברעדה, וכאשר נשא אליו הזקן את עיניו בשאלה, ענה בקול חנוק:

— שם אצל האבן קטפה פרחים —

דבורה קפצה ממקומה ותצעק בסערת-רוחה:

— הוא האשם באסוננו! הוא הכה על הסלע באבן ויגדף את אלהי המקום הזה. ויצא הנחש וישך את הילדה החפה מפשע. אוי ואבוי לך!

הזקן נשא את ידו ויאמר:

— ירא אנכי, כי אין ביכלתנו להסיר את המות הזה — ואחרי-כן שאל: מאיזה מין היה הנחש, אשר נשך את הנערה?

— אני הרגתיו באבן — ענה ישמעאל וירץ אל הנחש, אשר פרפר עוד, ויאחזהו בזנבו בקצות אצבעותיו ויביאהו לפני הזקן. ובראות הזקן את השרץ הנבזה השליך אותו במטה אשר בידו בתנועה מהירה מיד ישמעאל ויקרא:

— הרף ממנו! זה הוא הצפעוני!

זעקת-אימה התפרצה מפי ישמעאל בשמעו, כי זה הוא הצפעוני, העז בנחשים הארסים אשר בארץ הזאת. הוא רץ בבהלה אל כד מים ויטבל בו את ידו עד אצילו, יען אשר האמין, כי הצפעוני הוא אות מאת האלהים השוכן במקום הזה ויירא מאד פן יחדר הארס אל תוך ידו.

הזקן הניע את ראשו בעצב ויאמר:

— אנכי ידעתי מראש, כי לא ישא אלהי בית-אל לאיש אשר יגדף אותו. אולם בכל-זאת ננסה בכל יכלתנו להציל את הילדה האמללה.

הוא נגש אל ישמעאל, אשר רחץ ויטהר את ידו בחרדתו, ויאחז בכתפו ויאמר אליו:

— הרף מרחץ את ידך! לך לא יזיק עוד הנחש המת. הבה לי את חרבך, אשר שלחת מול גבי, כי היא דרושה לי עתה להציל בה נפש ממות.

בפסחו על שתי הסעפים שם הנער המדכה את אזינו היקר ביד הרזה השלוחה אליו. הזקן נתן לו אות ללכת אחריו, ובעמדו לפני החולה כרע על ברכיו ויחתוך במהירות חתך עמק בזרועה לארכה בין שתי המדקרות של שני-הארס. הנשים נשאו קול-יללה והמלכה תפשה בידו ותקרא בחרדת-נפשה:

— אבי! מה עשית? התאמר להמיתה?

הזקן ענה במנוחה:

— אנכי עשיתי מה שהיה דרוש לעשות. הרגעי-נא ואל יפל רוחך בקרבך! הביטי וראי: הנה שוטף הדם ומגרש את המות מקרבו.

ואף אמנם נזל מהפצע דם כהה בנטפים גדולים. הזקן התבונן לזה בשום-לב; אחרי-כן הניע את ראשו בדאגה ויאמר בקול רפה:

— הדם נזול לאט לאט.

החולה שלחה מקצר-רוח את ידה הבריאה אל לבה, בעת אשר ידה הפצועה התעותה בכף הזקן.

בחפזה נשא הזקן את עיניו ויתבונן במבט חודר בפנים החורים של הנשים, אשר נדחקו אליו מסביב. אולם שפתי כל אחת נטפו דם, יען כי על-פי המנהג הפראי הכי מתוך יללה על פניהן עד זוב דם. אז העביר הזקן את עיניו על פני אנשי-הצבא הנכרים, אשר עמדו משתאים ונרגזים מאחורי הנשים, וידבר אליהם לאט לאט, בהטעימו כל מלה ומלה אשר בטא בשפתיו, למען אשר יבינו אותו:

— מי מכם, גבורי המלך צדקיהו, יערב את לבו לשים את פיו על הפצע הזה ולמץ את הארס מעורקי בת-המלך?

כהלומי-רעם נשארו אנשי-הצבא על מקומם ויביטו נבוכים איש בפני רעהו, לסוף ענה אחד מהם בשפת עברית נלעגה לאמר:

— אנחנו נשבענו למלך לעבד אותו באמונה ולו היא נפשנו; אנחנו נהיה נשמעים לו נגד כל אויב, אבל חובה כזאת לא עלינו למלאותה.

הזקן הניע אליו בראשו:

— אנכי ידעתי מראש, כי מענה כזה אשמע מפיכם; אולם פה עומד אחד, אשר הנערה הזאת, כנראה, יקרה לו, — ובדברו זאת העיף את מבטו בישמעאל.

אולם הנער נרתע לאחוריו ופניו חורו.

אז קראה המלכה מנהמת-לבה:

— הלא היא כלתך, מוג-לב! מות ביחד אתה, אם אין בכחך להצילה!

הנער הסתיר דומם את פניו בכפיו ויפן הצדה נדהם מאד מכלמה ומאימת-המות. קללות נמרצות נשאו אליו מפי הנשים, והמינקת קראה אליו:

— אוי ואבוי לנפשך, מסובב אסוננו! אתה המת את הנערה המארשה לך ותפר את הברית, אשר כרת אתה. הנשים תקראנה אחריך: „מוג-לב!”

המלכה ספקה כפיה מתוך יאוש מר, במבטה התחננה אל החילים, היא הציעה לפניהם כסף וזהב, תארי-כבוד, שכר אין-קץ — לשוא! כל אחד מהם פנה הצדה נבוך ונפחד. אז קראה המלכה בקול נואש:

— אם כן, אנכי בעצמי אעשה זאת! — ותשח על-פני הנערה הנאנקה בחיקה.

אולם הזקן השיב את ראשה בחזקה:

— לא את, המלכה! — אמר; — שפתיך נוטפות דם, ואת הלא תשתי מות מהפצע הזה!

— אני אעשה זאת! — יללה המינקת. — הלא באשמתי קרה האסון. תנו לי למות על אשר לא היטבתי לשמר עליה, והילדה תשאר בחיים!

אולם גם את המינקת, אשר נאבקה בכל כחה, הדף הזקן בחרי-אף מעל הילדה. פתאם נגעה יד רכה בשכם המלכה וקול ערב נשמע מאחוריה:

— תני לי, המלכה, לגשת אל בתך; הנני להושיענה!

המלכה נשאה את עיניה בתמהון רב ותבט מסביבה: נשען על קשתו הקטן עמד מאחוריה נער חסון ויפה-תאר, לבוש בגד קצר ועבה ועל גבו תלויה אשפה מלאה חצים. פניו התמימים הביעו עז וגבורה ומעיניו השחורות נשקפו רחמים רבים אל הילדה הנאנקה בדומיה.

— אתה? — שאלה המלכה. — האתה הנך נכון לעשות את אשר לא ערב את לבו לעשות זה, אשר עליו לאהב אותה כנפשו?

גם הזקן נפעם מאד; בהשתוממות ובחרון הביט רגע אל הנער, ואחרי-כן אמר אליו:

— יוחנן, איך זה באת הֵנה? ועל מי נטשת את הצאן אשר במדבר?

הנער השתחוָה אליו בענוָה ויאמר:

— אל-נא יחרה אפך בי, אדוני! הצאן רועות שאננות בין הסלעים בגיא אשר מנגד. קול-רעש הגיע אל אזני מפה, ואבא הנה, כי על כן אמרתי בלבי: אולי קרה אסון לאדוני. ועתה הנה רואה אנכי, כי אלהים שלח אותי הֵנה.

וכהרף-עין כרע על ברכיו, ובהניחו את קשתו הצדה, לקח בידיו בזהירות רבה את זרוע הנערה ויחל לָמֹץ בשפתיו בכל כחו את הדם הַנִקְרָש.

הזקן היה נרגז מאד, באצבעות רועדות משך את שערות זקנו. האנשים והנשים הביטו בקֹצֶר-רוח אל הנער האמיץ; הם חשבו בלבם, כי עוד מעט והארס ירעיל את דמו והוא יפל מת. אולם לא נהיתה כזאת! בשאפו רוח לרוחה הרפה לסוף מזרוע הנערה ויבט בשאלה אל הזקן. הלז לחץ באצבעו מסביב לפצע, ומיד החל לשטף מתוכו דם כהה. הזקן נתן אות בראשו — והנער החל שנית למֹץ את הדם. ברגעים האלה הביט הזקן בחרדה אל הנער ושפתיו נעות בתפלה לאלהים; והנשים קראו בלי-הרף: „אדני ה', הושיעה-נא! אדני ה', הושיעה-נא" — ומסביב עמדו אנשי-הצבא ויחכו בקֹצֶר-רוח ובדומיה.

ושנית הפסיק הנער האמיץ את מפעלו הגדול מרֹב חֻלשה — והנה פלא! דם בהיר החל לשטף לאט לאט מתוך הפצע. הזקן שחה מהר ויתבונן אל הפצע בעין בוחנת בהאנחו אנחה עמֻקה כאיש אשר הוסר מעל גבו נֵטֶל כבד; אחרי-כן פנה אל המלכה ויאמר אליה בקול חוגג:

— המלכה! הקריבי קרבן-תודה לה'! בתך חיה תחיה!

תרועת-גיל התפרצה מסביב מהלבבות השבורים לשמע הדברים האלה. הזקן שאל מטפחת לחבש בה את הפצע. האם הסירה בחִפזה את צעיפה היקר מעל ראשה ותושט לזקן. בלי פקפוק טבל הזקן את הארג היקר בכד מים ויחבש בו היטב ובזהירות את הזרוע הפצועה, ובעשותו זאת לחש על אֹזֶן הנער דברים אחדים; הלז רץ אל האהל וכרגע שב ובידו בקבוק-חרס. הזקן פתח את הבקבוק ויַטֵף נטפי-בשם חומים אחדים לתוך ספל מים חיים ויגש אל פי החולה. בצמאון רב שתתה הנערה מעט מים מהספל ואחר נפלה שוב בחיק אמה.

בנשימה עצורה התבונן הזקן רגע אחד אל פי הילדה, אשר נשמה עתה במנוחה, ואחרי-כן אמר בשבע-רצון:

— היא ישנה! והיא תישן בלי-הרף עד אשר תעלה השמש מחר ממעל להרים. הניחו אותה בזהירות על ערש ואל תפריעו את שנתה. נשמתה תתעופף ממנה כצפור גבהלה, אם תעוררו אותה; אולם אם היא תתעורר, תשאר נשמתה בקרבה. אזי תנו תודה לה', אשר פדה אותה מרדת שאולה.

— איש האלהים! — קראה המלכה וַתִּשַק לו על ידו מתוך הכרת-תודה — הגידה, מה אתן לך? ראה, אני עשירה ואדוני אַדיר. אֱמָר-נא לי, מה שְׁאֵלָתֶךָ? ואני אשלם לך ביד נדיבה תַּחַת אשר השיבות רוח-חיים לבתי.

הזקן הוציא את ידו לאט מידיה ויאמר:

— התאמרי לשלם לי שכר, המלכה? לא למען השכר עשיתי זאת, כי-אם רַחֲמַי נכמרו לילדה. ולו באתי על שכרי, הו אשת המלך צדקיהו, כי אז לא יכֹלת לתת לי את שאלתי, ואף גם אדוניך לא יוכל לתת לי זאת.

בת-צחוק קודֶרֶת נראתה על שפתי הזקן, וכאשר נשאה אליו המלכה את עיניה הַמַּבִּיעוֹת הִשְׁתּוֹמְמוּת וָפַחַד, הרך מעט את קולו בדברו:

— אולי בא יבא היום, אשר בו תוכלי להטות את חסדך אל הנער הזה, אשר השליך את נפשו מנגד למען הציל ילדה זרה לו.

— בני יהיה הנער ואח לבתי הַנוֹשָׁעָה! — קראה המלכה. — תנה לי אותו ואדוני יגדלהו בתוך בני השרים.

הזקן חשב רגע ויאמר:

— עוד לא הגיעה העת, המלכה! בטרם לכתו מאתי, שמֹע ישמע תחלה את דברי, אשר עלי להגיד לו. ואחרי-כן אשלח אותו אליך.

— שלחה אותו אלי כאשר אך תגיע העת! — קראה המלכה ותחבק את יוחנן וַתְּשָׁקֵהוּ מִקֶּרֶב לבה.

הנשים ואנשי-הצבא הֵריעו לעומתו תרועה גדולה ויברכו אותו בקול גדול, עד אשר השקיט הזקן בידהו את הַשָּׁאוֹן. רק ישמעאל לבדו סר נרגז הצדה וירד אל המחנה ולא יכול לעצר בעד דמעותיו מנֹחם וָכַעַשׂ.

לעת צהרים היתה התכונה רבה מאד בעמק: המלך בא. בצער עמוק שמע על-דבר האסון, אשר היה לְנִסִבָּה כי תעצרנה הנשים אצל שממות בית-הָאֱלֹהִים. במהירות הקימו העבדים אהל למלכה ולחולה, אשר היתה עוד שקועה בתרדמתה. והמלך, אשר אהב מאד את הילדה הזאת, כי היא היתה בתו הבכירה והיחידה מלבד שני בניו, החליט בנפשו להעצר פה עד אשר תתעורר. בלוית ראש גבוריו עלה אל ההר אל אֹהֶל הנשים, ובעת אשר הוכיח הגבור הזקן את החילים על מֹרך-לבם ויגדפם על היותם לחרפה על-ידי נער, ישב המלך ליד מיטת החולה ויקשב לדברי אשתו, אשר ספסה לו בדִמְעוֹת-גיל את קורות האסון וההצלה. בדומיה הקשיב המלך לדברי אשתו, וכאשר נודע לו לסוף, כי מָנַע ישמעאל את עזרתו מהחולה ממרך-לב, חָלַף צל על פניו הַחִוְרִים.

— יודע אנכי אותו — אמר בחרי-אף — גֵא הוא, ויחד עם זה מוג-לב. שריריו חזקים כשרירי הַנָּמֵר, ואולם לבו רך כלבב הָאַיָּלָה. לולא הַדָּבָר אשר בן אחי הוא ולולא ארש את בתנו, כי אז בקשתי לה איש טוב ממנו. אך מי הוא הנער, אשר שם את נפשו בכפו למען הצל את תמר?

— לא ידעתי, אדוני! — ענתה המלכה. — הזקן, אשר הוא אדונו, קרא לו בשם יוחנן. אכן, בצדק יקראו לו יוחנן, כי חנן אותי ה' על-ידו.

— הנער אשר הציל את תמר הנהו אפוא עבד הזקן?

— כן דברת, אדוני.

— ומה שם הזקן?

— את שמו לא אדע.

— צוי לקרא אותו אלי ואני אשלם לו את תגמולו.

המלכה הביטה אל אישה שקועה בהגיוני-לבה, ואחרי-כן אמרה אליו:

— הוא דבר אלי דברים מוזרים, אדוני! ולא אבה לקחת מידי כל מתת. לא אתה ולא אני — כן דבר אלי — יכלים לתת לו את שאלתו. בכל-זאת נאות לשלוח אליך את הנער.

— ולמה זה לא הביא את הנער לפני? — שאל המלך — צוי לקרא אותו אלי.

— על זה הלא אשתומם, אדוני, — ענתה המלכה, — כי אין למצא אותו עוד במקום הזה. אני שלחתי לקרא אותו בבאך הנה, אולם אהלו ריק מאדם, וגם הנער איננו עוד על-יד צאנו בערבה אשר ממלנו. אולי ירא הוא להתיצב לפניך, יען אשר — על-פי דברי ישמעאל — דבר סרה בשבטנו.

המלך צחק במרירות:

— רבים הם שונאינו בארץ בנימין, אשר השיב אבי אל מלכות בית-דוד. ריב בין שני בתי-המלוכה עוד מימי שאול איש ימיני. אולם הזקן הזה היטיב בכל-זאת עם בת האיש אשר ישנאהו. על כן עלי לשלם לו טובה תחת טובה ולא לשום לב לדברי גדופיו. ומי מצא בו חטא? ישמעאל! — המלך הניע בכתפיו — האם תתני אמון בדבריו?

המלכה נשאה אליו את עיניה ותען:

— ישמעאל נאץ את הזקן בדברי חרפות וגדופים, אני שמעתי זאת באזני.

— הוא נאץ אותו! — דבר המלך במנוד-ראש, — לו שמתי לב לכל דברי הנאצה אשר ידברו בי, כי אז היה עלי לענש גם אנשים רבים ביהודה ובירושלים. הלא נקל מאד בעיני האנשים לקלל את המלך בכל עת אשר תְאֻנה להם איזו רעה. מאד יצר

הצדיקים, קדושי ספרד. ויחם בשר ידו, וישב ידו אליו בחפזה ויחַכך בכנפו אותו המקום שנגעה האש להסיר הכאב, ויאמר: לא! אנכי לא הייתי עומד בנסיון. גם כויה קלה לא אוכל שאת. איסטניס אני, מיוחס, דוד בן יוסף הכהן. אבל מה היה הדבר לו הייתי גם אני בימי האינקויזיציא ונתנו לפני שני דרכים: שרפה או שמד? —

— יהודי אני — קרא דוד! ואהבת את ה׳ אלהיך בכל נפשך. אפילו הוא נוטל את נפשך, אהבת את ה׳, אבל מה האות? לא לחנם הננו מתפללים בכל יום ואל „תביאנו לידי נסיון״. הנסיון הוא דבר קשה! האנוסים בספרד עמדו בנסיון! אנשים ונשים וטף — ואני? — אפילו בנסיון כויה קלה לא עמדתי! לא זָכִיתִי, לא זכיתי — לעמוד בנסיון...

——෴෴෴——

ארנסט טרַמפֶּה.

מֶלֶךְ יְהוּדָה.

(ספור מימי הבית הראשון)

חלק ראשון.

אֵצֶל הָאֶבֶן אֲשֶׁר בְּבֵית־אֵל.

על ההר אשר צפונה-מזרחה לבית-אל ישב איש זקן. לרגליו היו מפֻזָרים אחד על גַבֵּי השני רִגבֵי-אבן גדולים, שאת זויותיהם המחֻדדות עִבּ־ה לפנים יד-אָמָן. נִכָּר היה, כי האבנים האלה נִזרקו פעם מלמעלה, ששם יִגָלה לעין חלל גדול בתוך החומה הַמְקֻפֶּת מעי-מַפָּלָה. מַרְפֶּסֶת רחבה השתרעה מאחורי הזקן; ועל-פני המרפסת בתָוֶך נראו קירות חומה גבהים של בנין הרוס, מחֻסרי-גג, מפֻחָמים וקודרים מעשן-שרפה. קורות ובולי-עץ מפחמים ושרופים מאש היו מפֻזרים מסביב, מכֻסים חֶצים שכבת-טיט, שרידי הגג ההרוס, ובתוך הטיט צמחו שיחים ירֻקים ורעננים, וכמעט שכִּסו את הפתח אשר לאהל קטן, שעמד נשען בפנה אחת אל הבנין ההרוס.

הזקן ישב בלי-נוע, אף כי עלתה כבר שמש-אביב ממעל להרי-גלעד התכֻלים וקרניה להטו את ראשו המגֻלח, שמראהו נראה מוזר מאד בארץ הזאת, אשר השערות הארֻכות נחשבו פה לַעֲדִי לאיש חפשי. הזקן היה רגיל כנראה לחֹם הלוהט, כי לא כסה אף פעם את ראשו הקרֵח בכנף מעילו העבה.

פתאם נשא הזקן את ראשו, בידו הֶאֱהִיל על גַבות-עיניו הלבנות והעבות, וישקף במבטו החודר דרומה. על-פני הדרך הרחבה שהשתרעה בין שדות-חטה מזהירים התקרבה עגלה גדולה על ארבעת אופנים; היא עברה לאט לאט, בלי חִפָּזון, באותה הַשַּׁאֲנַנוּת המביעה חֲשִׁיבוּת, שבה נוסע עד היום האיש הנכבד בארץ המזרח. לפני העגלה רכבו פרשים אחדים לבושי-הדר על פְּרָדות יפות, ואל כלי-הרתמה היקרים שלהן היו תלויות מְצִלּוֹת כסף שהיו משמיעות קול-צלצול. עבדים חזקים צעדו משני העברים, ואנשים מזֻינים אֲחָדים בתלבֹשת נכריה הלכו לאחרונה.

הזקן ישב על מושבו מחריש ומשתאה עד בא הנוסעים הזרים לרגלי ההר. אולם גם אז לא יכול לראות את פני היושבים בעגלה, כי על ארגז-העגלה המֻקשט ברונזה סוכְכו שְׁטִיחִים בעלי צבעים בהירים, וצעיפים היו למחסה לנוסעים מחֹם ומאבק וממבטים מטרידים, — ורק שמלות-נשים הבהיקו מתוך חצי-האֹפֶל בברק צבעיהן הבהירים.

הזקן העביר מתוך אי-רצון את יד-ימינו על שערות זקנו הלבן שירד על-פי מדותיו. „מי זה בא הנה? — לחש אל נפשו: — רואה אנכי נערים בלבושי-פאר רוכבים על פרדות מְכֻסּוֹת מרבדים, אנשי-חיל מזֻינים בכלי-זין נכרים וַעֲבָדִים בריאים ושמֵנים. נשי הַמַּלְכוּת נוסעות דרך השדות האלה, למען הכלם את חחבצלות והַרְקִיסִים בתפארת שלל-צבעיהן. הלא יונדב אמר לי, כי אדונם עבר פה לפני שלשת ימים בדרכו אל הנציב אשר בשומרון, לָחֹג ביחד אתו את יום עלות נבוכדנאצר על כסא-המלוכה. הנה יושב לו עתה מלך יהודה במסִבת זרים, שותה ומזמר ביחד אתם לכבוד אליליהם, שאליהם יעבדו גם אנשי-שכם האוילים. יהפך לו יין האחשדרפן לְלַעֲנָה במֵעיו! — הנה עמדו לנוח פה למטה; אלכה-נא וְאֶסָּתֵר מעיניהם. מר לי מבטם כְּמְרֹרַת פתנים. אין דבר רע מגאַות עבדים המִתְרָאים כאדונים. הו, מה יהמו וירעשו! ינַגע ה׳ את פי הגאיונים האלה, העבדים עם גבִרתָּם יחד!

מתוך הקללה הנמרצה הזאת קם על רגליו וילך אחורנית לשוב אל אָהֳלוֹ. אולם ברגע הזה ראו אותו הנוסעים, וקול צלול קרא אליו:

— רד, קֵרֵחַ! הראה לנו את המעין המַפֻּכֶּה במקום הזה!

הזקן נדהם כֻּלו בשמעו את דברי- העזות. הוא העיף מבט קודר על סביביו, עיניו זָרְוּ רשפי- זעם מתחת לגבותיו העבות — וּבְעֶבְרָה קפץ את אגרופו. אך מהר התעודד וישב וילך במנוחה הלאה בלחשו בשפתיו מלים לא-מובנות. פתאם הגיע אל אזניו קול-צעדים: על-פני האבנים המפֻזרות דִלֵג, איש צעיר; הוא הדביק את הזקן ויתפשהו בחזקה במעילו, עד כי נקרע הארג הבלה מישן בהשמיעו קול-חריקה. בנשמו בכבדות ממרוצתו ובשצף-קצף קרא אליו האיש הצעיר:

— ההנך חֵרֵשׁ, ראש-כלב משבט בנימין? או התחפץ כי אַכֶּה את שִׁנֶּיךָ מפיך והוריתיך לדַבר?

ברגע הראשון התבלבל הזקן מההתנפלות הפתאֻמית הזאת; אולם רגע משנהו הפנָה את ראשו בעֹז כזה אל הצעיר, עד כי נשאר ביד השני קֶרַע ממעילו. הזקן שלח אל מתנפלו מַבָּט זועם החודר עד הנפש כמדקרות-חרב. מראה הזקן, אשר על גֵוו הדל עוד נראו אותות גבורה מימים עברו, היה כה איום, עד כי הצעיר נרתע לאחוריו באחזו בשמאלו באזורו, שעליו נצנץ הנצב מְצֻפֶּה-הזהב אשר לחרבו. אולם מהר התאושש, וכמו נכלם על מֹרֶךְ-לבו, הרים את ראשו בגאון למעלה, עד שעל י..י זה נפזרו תלתליו הארֻכים על-פני כתֵפיו, ובהשליכו את חתיכת הארג הבלה לרגלי הזקן, קרא:

— סְלִחָה לי! לא ידעתי, כי הנך זקן ונשוא פנים. זאת אנכי רואה על-פי זְקָנך הלבן. אני נִחַמְתִּי אפוא על הרימי את ידי עליך. רדה אתי למטה! שם בעגלה יש אתנו שַׂלְמוֹת לרֹב. הראה לנו את המעין, וקח לך שכרך מעיל חדש מצוֹר, חלף הסחָבה הבלה אשר קרעתי מבלי-משים.

אולם הִצטַדקות הצעיר לא פעלה על הזקן להשקיט את סערת-רוחו. בשמאלו קִפֵּל את מעילו, אשר נפל מעל שכמו, ואת ימינו נשא באִיום מול פני הזר ויקרא:

— הבמלים קְלוֹת-ערך אחדות תאמר לְכַפֵּר את פני על הגדוף אשר גִדפת אותי, אתה הנער מבית צדקיהו מלך יהודה?! — ידֹע תדע, כי כאשר קרעת את מעילי הבלה מעלי, כן יִקָּרַע מעל ביתך השריד האחרון למלכות-דוד — וידך אתה תביא עליו את הקללה עד תֻּמָּה! ארור המַתָּת, אשר אקח מידך! תמַעד רגלי עלי דרך, תדבק לשוני לחִכי, אם אראה לך את הדרך אל המעין!

בפנים חִוְרים מחמה ומפחד עמד הנער לפני הזקן הזועם; ורק אחרי אשר הִטה הזקן את ראשו הצדה וַיָּסֵב מעל פניו את מבטו הלוהט, אדמו לחייו כבתחלה. הוא שלף בלָט את חרבו מתערה, כמו היה בחפצו לפגע בה בזקן מאחוריו. אולם ברגע הזה נשמע קול-קריאה זך של אשה: „ישמעאל!״ ואשה יפת-תֹאַר הופיעה על-יד הֶחָרבה. שמלות-פאר יקרות, קשורות בחגורת

צבע-רקמתים, עטו את קומתה הנאדרה; צעיף מצרי שקוף וארך, קשור אל עטרת-זהב, כסה את ראשה וכתפיה וירד בקפלים דקים על-פני רגליה. היא עמדה נשענת על זרע נערה צעירה, שהתרפקה עליה ברך, — ותשא את ידה באיום מול פני ישמעאל, וצמידי-הזהב הכבדים צלצלו אט. ישמעאל הסב את פניו כנכלם וישב את חרבו לנדנה.

— המלכה! — אמר ישמעאל. — הזקן הזה הנהו מורד-במלכות, הוא חרף את שבטנו המכבד ויִנבא לנו עתידות רעות, ולכן מות ימות ומחה בדמו את הרעה אשר נבא לנו.

המלכה העיפה מבט אל הזקן, אשר עמד בפתח-אהלו ויקשב בפנים נזעמים, ואחרי-כן אמרה אל הנער:

— ידעתי את רום-לבבך, בן נתניה! שמעתי דברי גדוף בעלותי הנה — מפי מי יצאו אפוא, אם לא מפיך? ולא יפלא בעיני הדבר הזה, כי על דבריך הקשים קבלת מענה קשה.

ואחר פנתה אל הזקן ותאמר אליו:

— ואתה, הזקן, עשה את אשר יעשה כל אכר בארץ והראה מעין להלך, אשר בקש זאת מידך. אולם לו גם לא תמלא את החובה השומה על איש ישר לתת מים לעובר אורח — היה בשלום בצל אהלך; ידי תהי בינך ובינו.

הזקן צעד לקראת המלכה וישתחו לה ויאמר:

— דברי חכמה שמעתי מפיך, המלכה! האמנע מים ממך, אשר אכבדך בתור אשת-המלך, ומבתך האהובה וגם מעבדיך ומהבהמות התמות, בעבור נער זה אשר דבר באזני דברי בלע, ואשר סכלותו גדולה פי-שבע מסכלות הפרדות אשר שם בעמק?

ישמעאל נתר בחמה ממקומו בשמעו את דברי הזקן, אולם המבט העז, אשר העיפה אליו המלכה, עצר בעדו מעשות רעה, והצחוק הצלול של הנערה התנשא מאחוריו בסורו הצדה בחרי-אף ובהסתרו מעבר לחומת החרבה; וגם על שפתי הזקן רחף בת-צחוק של נקמה.

— צוי לעבדיך ללכת אחרי, המלכה! — דבר הזקן רכות, — ואת חכי פה בצל החומה הזאת, אם תרהיבי עז בנפשך. דעי לך: המקום הזה היה קדוש לפנים; אולם אבי אדוניך חלל אותו. דם שטף על-פני המקום הזה, אשר עליו עומדות רגליך.

המלכה הביטה באימה אל הבנין ההרוס ותאמר:

— לא אדרך על מפתן הבית הזה, אשר יהלך עלי אימים. כוהנינו אומרים, כי פה היו מקריבים קרבנות, למרות רצון ה'.

זרם-דם שטף אל פני הזקן בשמעו את הדברים האלה, ויאמר בסערת-רוחו:

— למרות רצון ה'?! — הלא פה שוכן אלהי אבותינו עוד מימי-קדם, עוד בטרם התנוסס ההיכל הנהדר על הר ציון. אולם — הוסיף במנוחת-נפש — אם לא נעים לך, גברתי, לבא אל בית-אלהים, הואילי-נא ולכי אחרי!

הוא הוביל את המלכה אל חצר בית-האלהים ההרוס. בתוך החצר עמד אשל גדול, אשר צמרתו הרחבה פרשה צל קריר על הארץ מסביב. מהר ערכו העבדים אבנים שטחיות אחדות מסביב לגזע העבה ויכינו מושב לנשי-המלכות.

בין כה וכה הופיע ישמעאל מתוך החרבה. בקול נגיד ומצוה דבר אל העבדים, אשר הביאו כרים ויתלו שטיחים על הענפים ויכינו בחפזון תחנה נעימה. הזקן ירד עם העבדים במורד אשר מעבר לחרבה, ששם שטף בהמלה עליזה מעין זך בסתר השיחים. ונשי-המלכות התבוננו בין כה וכה אל מראות-הטבע הנחמדים שנגלו לעיניהן מסביב.

ישמעאל נטה בידו דרומה ויאמר:

— גברתי המלכה! שם מאחרי הגבעה התכלה יגלה לנגד עינינו בית-מקדש אלהינו; ואולם פה לפנינו הריסות בית-המקדש, אשר מאס בו ה'. גדול הוא אלהינו אשר בציון! ואולם דברי הכהן הזקן (הוא הביט בזהירות על סביביו) נחשבים בעיני כמו העפר הזה אשר על בגדי; הלא הוא הנהו כמר, מכשף, וזה כבר הגיעה העת, כי תכחד נפשו מארץ החיים.

המלכה הורידה את ראשה ותאמר:

— אמנם אנחנו בוטחים באל הגדול אשר בציון; אולם שמר גם את נפשך מהכעיס את האל, אשר שכן במקום הזה לפנים. ואף אמנם נאמנו דברי הזקן, כי קדוש המקום הזה מאז; אני יודעת זאת מהספורים אשר ספרו לנו זקנינו. במקום הזה נראה ה' ליעקב אבינו בחלום הלילה. ובהקיצו בבקר הקים מצבה לכבוד האל הנראה אליו. לי נדמה, כי רואה אני שם את המצבה ההיא.

היא הראתה באצבע אל העבר, אשר שם התנשא בתוך החצר צוק-סלע ענקי ואיתן, שבראשו הלך וצר בדמות פירמידה, ולרגליו היו מפזרות אבני-גזית, שהיו דומות למעי-מפלה מבנין נמוך, שנהרס בצדיה.

ישמעאל קפץ על רגליו מתאוה לראות את הסלע ויאמר:

— אלכה-נא להתבונן בסלע הזה. מה נפלא הוא הסלע במראהו ובדמותו! אם שוכן אלהים בתוכו, יתן לי אות, למען אשר אדע אם נוטה הוא את חסדו לשבטנו, או כי שומר לנו את עברתו.

אז קמה הנערה ותתחנן:

— הבה אלכה גם אני לראות את הסלע!

המלכה נתנה אות למינקת:

— לכי אתה, דבורה, והשגיחי עליה, כי לא תמעדנה רגליה באבני-הנגף.

השפחה מהרה אחרי הנערה, אשר קרבה בין כה וכה אל ישמעאל. בהמהון רב התבונן ישמעאל אל הסלע ויקרא:

— אבן, ענק היה אבי משפחתנו, אשר שם לו את האבן הזאת למראשותיו, ולמחרת הציב אותה מצבה ויצק שמן על ראשה. כיום הזה גם עשרה אנשים יחדו לא יעצרו כח להסיע את האבן הזאת ממקומה.

הוא שח לארץ וירם אבן ויך בה בסלע האיתן — וקול-צלצול נשמע מתוכו כקול הפעמון.

— האזיני, תמר, — קרא ישמעאל בתמהון, — הסלע מזמר!

ויוסף להכות בסלע פעמים מספר — והוא ענה לעמתו בהד-קול נגונו.

ותמר התבוננה גם היא אל הסלע מכל עבריו. פתאם ראתה והנה פרחים מזהירים בשלל צבעים מתוך רגבי-האבן המפזרים לרגלי הסלע, מיד כרעה על רגליה ותקרא בגיל:

— ראי-נא, דבורה! פה צומחים פרחים נחמדים; אני חפצה לקטף אותם!

— גברתי! — ענתה השפחה, — אולי ישנם קוצים בין הפרחים. הרפי מהם, ואני אקטף לך פרחים במו ידי, כי את הלא תפצעי את ידיך הענגות בקוצים!

אולם תמר לא שמה לב לדברי השפחה, בשמחה רבה קטפה את הפרחים ותקרא:

— דבורה! מהרי תני לי את מטפחתך, כי ידי קטנות הן מהכיל את כל הפרחים הרבים. ואתה, ישמעאל, הרף-נא מהכות בסלע, כי אזני תחרשנה מההמלמות האלה!

ישמעאל התבונן עוד פעם בסלע מכל עבריו, ואחרי-כן אמר בלעג:

— חפצתי לעורר את האל השוכן בסלע הזה מתנומתו; אולם הוא שותק בלי-הרף ולא יתן כל אות, יען כי רפה-אונים הוא.

דבורה הניעה עליו בראשה ותאמר:

— אל-נא יגדף, אדוני! מי יודע, אולי שוכן פה מתחת לסלע רוח-רעה, אשר...

זעקה נוראה שהתפרצה מפי תמר החרישה את דבריה האחרונים. מבין הסבכים קפץ נחש אפור-חום אל מול הזרוע השלוחה של הנערה, אשר פלצות אחזתה מפחד. כהרף-עין מהרה אליה דבורה ותחטף אותה בזרועותיה, וישמעאל חטף אבן וירוצץ בה את גלגלת הנחש — אולם אחרו את המועד! על הזרוע הלבנה נראו שתי מדקרות קטנות כמדקרות-מחט ועליהן נטפי-דם קטנים. המינקת אשר כחותיה עזבוה כמעט מאימה, הביאה

מתים בחייהם, הוי רשעים! בכף הקלע תקלעו שמה בשאול תחתית, גיהנום יִכלֶה ואתם לא תכלו במבול אש וגפרית. יטגלוכם מלאכי משחית, בדודי זפת בוערה ידונו אתכם לנצח נצחים...

הוא יושב סגור בחדרו יחידי ורואה את ביאטריס הזקנה הכפופה והצולעה. את הירנון בועז הזקן הנהדר בזקנו הלבן, כזקן אהרן שירד על פי מדותיו, ואת ליאנוריה אשתו. אך לא יעצרו כח אף למוש ממקומם, שלדים המה, ומלאכי זעם דוחפים אותם אל במת האש. הזקנים הולכים וצולעים עד אשר מוכרחים היו הרשעים להעלות אותם על מעלות הבמה הלוהטים. הנם מפרפרים עוד. עוד נפשם בהם—והנה תנור עשן ולפיד אש חנקם ולהטם. עוד יניעו יד ורגל. עושים אותות החיים האחרונים עד כי היו לאודים עשנים, והנשמות הטהורות עלו בלהב האש השמימה. ויעצם דוד עיניו בחזקה וירא והנה פני השמים כעשן נמלחו ולבושים שק ואפר. קרעי עננים גדולים כקריעות קרח מלכלכים נוסעים לאט. עשן אש היהודים הנשרפים הקדיר פני השמים מסביב. רק כדור אחד עגול אשר מול במת השרפה אדום כמראה נחשת כהה, כמראה דם ואפר בהתערבם יחד. העננים נערמים והיו להרי שלג ואפר, אבלים וקודרים יסעו, כמו השמים וכל צבאם בוכים גם הם לאסון היהודים. ושם שם שני הרי שלג ואפר תלוים בשערה כאלו עוד מעט יפלו בקול רעש גדול אדיר וחזק, ומחצו ורצצו קדקד רשעים והפכו את ארץ ספרד הארורה כמהפכת ה׳ את סדום ואת עמורה. אך הנם נוסעים ונוסעים ולא יפולו. תלוים הם במאמר ה׳ המאריך-אף, ולא יעשה עוד נקמות בהרשעים. גזרה היא מלפניו, והבמה הגדולה חוצבת להבות אש ויהודים עקודים מושלכים עליה ועלה עשנם לשמים.

ויוסף דוד לעצום עיניו בחזקה עוד לחזות במחזה הנורא הזה והנה—רעד בא בעצמותיו: השמים נפתחו וירא את ה׳ יושב על כסא רם ונשא, לבושו כשלג לבן והכסא שביבי אש, יושב ומצטער, ושרפי מעלה עומדים לפניו וצועקים ובוכים מרה: רבש״ע! זו תורה וזו שכרה? אל מלך יושב על כסא רחמים, למה תשחית רחמיך מבניך רחומיך? שמע נא איך הנם צועקים וקוראים אליך מתוך להבות אש: ה׳ אחד! אמור מלה, אל נורא עלילה, ונמקה הארץ הרשעה הזאת והיתה לגפרית ולזפת בוערה, ובערה היא ורשעיה יחדו ואין מכבה. ושם בקצה השמים בפנה עומדת התורה, זו השכינה, נר החשמל על ראשה, עומדת נוגה ועצובה כאם רחמניה בישיבת „שבעה״ על בן יקיר. דמעות נושרות מעיניה. עומדת ומחכה לשמוע מה ידבר ה׳ ומה יענה על דברי מלאכי רחמים משרתי עליון — והנה הס! ה׳ נעור ממעון קדשו...

אור זרוע על השכינה ולשרפי מעלה שמחה. ויקשב דוד רב קשב לשמוע גם הוא דבר ה׳ — — —

והנה הוי! עבר חלף המחזה כלו, עבר, חלף כבוד ה׳! אין מלאכים ואין שכינה! אין שמים ואין ענני קרח ואין אינקויזיציא.

בשליחות אמה רצה אחותי הצעירה ממנו לחדרו לקרוא אותו לאכול ומצאה הדלת נעולה. ותדפוק עליה באגרופה ובבעיטת רגליה וקראה בקולי קולות: דוד, פתח! לך אכול!

התעורר דוד בכעס גדול, קפץ אל הדלת, פתח ודחף את אחותו והזהירה שלא תדפוק עוד.

— לא אלך מכאן עד אם תלך עמי — ענתה אחותו.

— לכי, אנא, הרפי ממני.

— לא, לא ארפך ולא אעזבך עד אם תלך אתי לאכול. כך צותה אמא.

ראה דוד כי בכעס לא ישפיע עליה, וידבר אליה רכות להרפות ממנו. העביר ידיו על לחייה באהבה, לטף אותן ונתן לה צעצוע לשעשועים.

הִרְפְּתָה ממנו אחותו ותָשב אל אמא.

הבריח דוד את הדלת עוד, שב אל ספרו, עצם עיניו לראות את המחזה הנאדר שחזה בראשונה—אך לשוא! כבוד ה׳ נעלה מעיניו, ולא הוסיף לראות מאומה עוד. ויקצף על אחותו קצף גדול.

הוא שב אל ספרו וקרא עוד:

„ביום 13 דצמבר שנת 1647 עלה על המוקד בליסבון איש

צעיר לימים בן ארבע ועשרים שנה החכם והחוקר-אלוה ר׳ יצחק די קאסטרו, שארו של ר׳ דוד די קאסטרו, המדפיס באמשטרדם. הוא נדר נדר לה׳ לקדש את שמו ברבים ולהיות למופת לכל אנשי משפחתו ולכל עדת בני ישראל, וראה כל העם איך ישא איש יהודי במנוחה את עינוייו ומותו בעד אמונת קדשו, וימת מות גבורים, מות קדושי עליון מאד נעלה! שעות אחדות עמד על המערכה בידים פרושות אל אלהי קדשו ויזמר שמו ותהלתו נגדה נא לכל העמים. ויהי כאשר להטה האש סביבותו ותמרות עשן סבו לראשו נשא את קולו ויקרא בכל כחו: שמע ישראל! שמע ישראל! עד אשר יצאה נשמתו באחד.

— צדיק הוא, קדוש הוא — קרא דוד, תמות נפשי מות ישרים והיה חלקי בגן-עדן כמוהו. לקח הנער את הנר בידו ויגש אל ארון הספרים למצוא ספר ישן, שנדפס באמשטרדם בדפוס ר׳ דוד די קאסטרו וימצא. ונהנה לו הדבר הזה ויקח וינשק את הספר ואת השם די קאסטרו המדפיס ויאמר: ספר יקר הוא „האשכול״, כשמו כן הוא, ספר שכל-בו הוא. ברוכים יהיו המדפיסים שמוציאים לאור ספרים יקרים כאלה, מראשיתו עד אחריתו אקראהו מאלף עד תיו.

והוא לא ידע כי מהספר הזה, שהוא באמת ספר יקר למאד, לא יצאה גם חצי אות האלף הראשונה.

ויוסף ויקרא:

הסופר החכם והמשורר דון מנואל פירניס בא פעם אחת לליסבון.... והנה אמו באה ודפקה על דלתו ותקרא בקול גערה: דוד! רב לך! קום אכול.

— למה התגודדו עלי הלילה? — השיב דוד בקול תלונת בכי מאחורי הדלת מבפנים — אלמלי חפצתי ואכלתי.

— אבל למה נסגרת? פתח הדלת! — ויפתח.

— לך אכל, הנני אמרת לך. הלא כל היום לא אכלת מאומה.

— אבל אינני מתאוה לאכול עתה! ענה דוד וקולו יצא כמו מטבורו. כועס הוא.

— אבל אני מצוה אותך ללכת לאכול — אמרה אמו ותשלח ידה להוציא את ספרו מידו.

— עוד אוכל עוד אוכל! בעוד חצי השעה או רבע השעה, אמר דוד בראותו כי אמו שלחה ידה אל ספרו.

ותלך אמא להגיד את דברי דוד אל אבא, ועל דוד צותה שלא להסגר.

— אנכי הייתי מונע ממנו אוכל יום תמים והרעבתיו — ענה אבא בכעס — והיה כי ירעב והתחנן לתת לו אוכל.

— את נפש דוד ירעיב? — ענתה אמא בשחוק: — מנע ממנו אוכל שלשה ימים רצופים והוא לא ישאל לו לחם. אינני יודעת איך צרורה נפשו בצרור החיים. בבקר אכל עגה אחת קטנה ובכוח האכילה ההיא חי יום תמים. נורא להביט אל תואר פניו, אינו גוף ואין לו דמות הגוף. כל היום יושב על ספרים, לומד וקורא ואינו אוכל.

ויאמר האב ללכת אל חדר דוד להוציא ממנו את ספרו ולצוות אותו לאכול ארוחת הערב. אך ישב וכתב חשבונות ארוכים וסבובים וידחה הדבר עד כלות החשבונות.

ודוד יודע את אשר ידברו בו. ויהי בצאת אמו מחדרו וישב לקרוא שנית את הדברים שקרא בתחלה בלא כַּוָּנָה:

„הסופר החכם והמשורר דון מנואל בא לליסבון וירגלו אותו אל האינקויזיציא ומאשר כי לא הוברר הדבר אם חטא באמת, חמלה עליו האינקויזיציא ותברור לו מיתת חניקה״.

— גומלי הסדים טובים — קרא דוד בשחוק מר: ארורים חסדיך, אינקויזיציא. ארורים יהיו הרשעים לעולם, הם חמלו עליו ויחנקוהו, חמלה גדולה. ימח שמם וזכרם!

והוא יושב והוגה במחשבותיו ואומר: מצות הנשרפין כיצד? מעלים אדם חי על במת האש וזורקים עצי שמן ובגדים טבולים בעטרן וזפת על ראשו. הנשרף צועק וקולו לא ישָמע. הנשרף מפרפר והאש אֹכֶלֶת. ומצות הנחנקין כיצד? נותנים סודר קשה לתוך סודר רך וכורכין על צוארו. זה מושך אליו וזה מושך

אליו עד שיצא לשונו מפיו ודם מעיניו ועלה דם העינים על הפנים. ושמלה מגוללה בדמים—וגוף ונשמה נפטרים זה מזה בענוים קשים ומרים מאד.

וירא דוד בחזון איך שני מלאכי חבלה, שעירים ענקים, עומדים וחונקים את דון מנואל האמלל. זה מושך הסודר אליו, וזה אליו, ושעיר אל רעהו יקרא: לאט! בכדי שלא תצא הנשמה מהרה. תארך החניקה עוד. והאמלל עומד בין שני השעירים. לשונו המלאה דם תלויה ויוצאה מפיו כלשון כבשה שחוטה. עיניו האדומות בולטות ויוצאות ויזנק דם העינים ודם הפה על פניו, והוא חיה יחיה עוד, מעוה פניו ומפרפר בידי האכזרים, בעלי החסד והחנינה שבררו לו מיתה יפה. עושה אותות בידיו למהר לגמור מיתתו והם עומדים ומתענגים לראות איך יפרפר ואיך יצוף הדם על פניו וכל הקהל עומד ומוחא כף והריעו בקול תרועה גדולה. נהנה להרשעים המחזה, תיאטרון יפה.

וישלח דוד את שתי ידיו אל צוארו וינס לטעום טעם מיתת חניקה. עיניו התחילו לצאת מחוריהן ויעוה פניו ויפרפר כדון מנואל—ופתאם התחלחל.

אבא פתח הדלת.

מהר דוד להפוך את גליונות האשכול והסתיר פניו לרגע קטן אחד, שיחלפו מהם סמני החניקה. עלעל את „האשכול" ומצא אות „אדם" והביט אל הצורות המשונות של האדם הקדמון.

— דוד, הנח את הספר וקום לך אכול! ההנך שומע את אשר מצוים אותך? קרא אבא עוד בפתח.

— הוא גוער על האכילה, סמן יפה, לא ראה את החניקה— אמר דוד בלבו בשמחה.

— אכלתי ושבעתי — ענה דוד במהרה ובהסתר פנים. צוארו כואב ופניו לוהטים, סמני החניקה לא חלפו עדין.

— למה הנך מסתיר את פניך. נמוס יפה. גס רוח. אבא נכנס והוא כובש פניו. לך אכול.

— הלא אכלתי,

— מתי?

היום!— ענה דוד ולא השמיע לאזניו מה שהוציא מפיו. נבוך היה.

— היום אכל? קרא אבא בכעס, פרא אדם! מה תדבר?

— עוד אכל, עוד אכל.

— מתי? הלא עוד מעט שוכבים לישון.

— עוד מעט—ענה דוד ודון מנואל עומד לנגד עיניו ומפרפר ודם פיו ועיניו שוטף ועובר על פניו והשעירים לא ירפו ממנו. עומדים וחונקים לאט לאט.

— אבל מה הוא הספר שהנך שקוע בו כל כך? קרא אביו.

— בהגמרא אינו מעמיק כל כך ולהספר הזה משעבד כל חושיו וכחותיו. לך אכול!

— הנני הולך, הנני הולך. אתפלל מתחלה „מעריב".

נשמע צלצל הפעמון בדלת. הגידו לאבא: איש נכבד בא. ותזרח לדוד הישועה.

אבא לוקח דברים את הבא בלשכתו, ודוד שוחה בים של תענוג. ויקרא עוד:

„אבל גדול היה חג האש אשר חגגו במדריד 30 יוני שנת 1680. שלשים יום לפני החג הכריזו והתריעו יום יום על המחזה שעתיד להיות, ששה עשר אמנים וחרשי עץ עסקו ירחים אחדים במעשה הבמות. היציעים והתאים למושב משפחת המלוכה, לכהניה ולשריה ולכל עם הארץ. מאה ושמונה עשר נפש מאנוסי ישראל, אנשים ונשים, זקנים ונערים יחדו הובלו בהמון חוגג. המלך קארל השני ואשתו המלכה ורבי המלוכה, השרות והגבירות וכל אצילי העם למגדול ועד קטן לבושי מכלול, נאספו יחד להתענג על המחזה ויעמדו בחום קיץ כל היום ההוא עד הערב עד כלות עשן העולות לעלות. האנוסים נשרפים והעם ימחא כף. פתאם נשמע קול שועת עלמה רכה וצעירה, בת שבע עשרה שנה ותפול אל המלכה להתחנן אליה לרחם עליה ויגרשוה האינקויזיטרים, והעלמה היפה נשרפה חיים".

זרם קור עבר בכל כליות לב דוד ותאחזהו אש של עצמות. הזדעזע דוד ויזכר את המחזה אשר ראה לפני ימים והתנודד עוד:

פעם בשבתו בחדרו שמע פתאם קול אחותו קורא אליו: דוד! דוד! צא וראה. ויצא דוד בחצר וירא והנה השוער אוחז בידו דבר מה וילדים וילדות עומדים עליו, פתאם יצאה אש גדולה מבינות הילדים. אש מתרוצצת וקופצת ויריעו הילדים תרועה גדולה.

וזה המחזה: השוער הציב פחים לעכברים וילכדו שנים. הוציא השוער את העכברים בחצר, יצק נפט עליהם ויצת אש בעכבר אחד ראשונה, ויתרוצץ העכבר הנשרף בתוך הפח ויצעק. ויאמר השוער לעשות כן גם להעכבר השני ויתחנן דוד אליו לא לעשות כדבר הזה. ויהי כי לא שמע לו השוער ויתן לו אגורה ויצילהו מידו. פתח פי הפח, קפץ העכבר החוצה ואיננו.

לראות עכבר נשרף באש לא יכול, והארורים התענגו על שרפת אנשים וגם על שרפת עלמה רכה ויפה-פיה. בשביל שהיא עבריה.

ויקרא עוד: „בשנת 1745 נשרף הסופר והמשורר אנטוניא יוזיף בן ששים בעלותו על המוקד לשם ה'. בעמדו על הבמה והמשחיתים עורכים לפניו האש והעצים, העתיר אליו המלך להנזר מאחרי דתו, והוא אמץ לבו בה' ולא שעה ולא פנה לעצת איש חסדו. כאשר להטה האש סביביו אחז במטפחתו ויגופפה על פניו להעביר תמרות העשן אשר התאבכו עליו. פתאום אחזה האש במטפחתו ותהי לבער וקול ההמון נשמע ברעו: Bardaro. גלחו את זקנו! ואחד ממלאכי החבלה טבל מטלית בשמן טרפנטין ויקשרנה אל בד ארוך וימשח בה את זקנו הלבן היורד על פי מדותיו וישרף כלו ויהי לדשן".

כל המחזות הרגיזוהו ומחזה שרפת אנטוניא יוזיף בעמדו בתוך האש ומלאך משחית מושח זקנו הלבן והארוך בטרפנטין-הגדיל מאד.

ורעיון עלה בלבבו: לוא חי הוא בעצמו בימי האינקויזיציא—האם היה עומד בנסיון גם הוא אם לא? הלא גם ילדים כמותו עלו על המוקדה ברצונם הטוב. העלמה הרכה והיפה עלתה להשרף חיים ברצונה לשם ה', ומה טוב הוא ממנה? היא עמדה בנסיון, מסרה נפשה על קדוש שמו הגדול — והוא? ...

הוי! מה קשה היא מיתת שרפה. מה גדלו יסורי הגוף בתוך תנור עשן ולפיד אש ומה גדולים ועצומים המכאובים והיסורים כאשר ישימו עוד ספוגין של צמר על לבו שלא ישרף מהרה. קשים היסורים. אבל כמה ישאו את היסורים? אש גדולה אוכלת מהרה, בשנים ושלשה רגעים, ואש קטנה בחמשה עשר רגעים, חמשה עשר רגעים ענויים והנפש קונה עולמה בהרגעים האלה. וגוף ישרף והנפש תצא ושבה אל בית אביה, מלך מלכי המלכים להתענג על זיו ה' לנצח נצחים — — ויעצם דוד עיניו ויעמק להגות ברעיון הזה.

— מיתה אחרת—קרא הנער: סקילה, הרג וחנק מיתות קלות, אבל שרפה, הוי שרפה!— וירא את כל קדושי עליון אלפי אלפים יהודים שעלו להשרף לאחד אחד והעלמה היפה בתוכם. הנם עומדים ומזמרים בתוך האש קוראים: הללויה! שמע ישראל! ה' אחד! וירא את דון מנואל המפרפר בידי המחבלים המחנקים אותו וישם שנית ידיו על צוארו ויוצא לשונו מפיו ויאמר: חניקה—מיתה קלה, אבל שרפה...

וירא בחזון עוד מיתות קשות שהמציאה ספרד הרשעה: קציצת ידים למלחמת השורים. אנוס אחד שנאשם בחלול הצלב נענש בקציצת שתי ידיו באופן אכזרי כזה: הניחו שתי ידיו על שני סרנים ושני קצבים הניפו קרדמות — הק! הק! והידים — קצוצות, גם זו מיתה קשה. אפשר קשה גם ממיתת שור הנגח בזירה. לא, מיתת השור קשה, השור ירטש הבטן בקרניו והוציא את הכליות, לא הרי השור כקציצת הידים ולא קציצת ידים כהשור, ולא זו וזו כמיתת שרפה— — —

הוא יושב ושולח ידיו אל פתילת האש להרגיש מעט מיסורי

יכנה"ז.

כְּוִיָּה

(ספור)

באחד מלילי טבת היה הדבר:

בחדר קטן ונאה יושב הנער דוד בן יוסף כהנא לבדו וקורא בספר הראשון של האנציקלפדיה „האשכול", שלקח אותו היום בביבליותקה, נר חלב דולק לפניו והוא יושב וקורא, עומד וקורא, עיניו הגדולות משוטטות בספרו הפתוח, לבו הומה ודמו עולה ורותח, עולה ורותח ולא ימצא לו מנוח. הרבה ספרים קרא עד היום ואף ספר אחד לא הרגיז אותו כהספר הזה. כל המעשים והמקרים שהוא קורא עתה בו עוברים חיים לנגד עיניו. הוא קורא ולבו הרך יִמַּס כדונג ודמעות קדש בלולות באש ומים תטפנה ותשטפנה מעיניו וירדו ונפלו על לבנת פניו ועל ספרו, ולקח מטפחתו מצלחתו והעבירה על עיניו, מעביר ומוחה וקורא עוד ובוכה.

קטן הוא הנער דוד, קטן ורך בשנים. כבן שתים עשרה שנה הנהו. אבל זה הקטן גדול הוא, כגדול מלא חכמה ותושיה. אביו שהוא מגדולי התורה בעיר, מיראיה וממשכיליה אָצַל מרוחו עליו וילמדהו דרך תבונות ויעל היונק הרך ויפרח ויהי לשם ולברכה. כל התנ"ך כבר בא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו, ומאהבתו שהוא אוהב אותו הנהו הוגה ושונה בו יום יום. גם את שלש הבבות למד והנהו שוקד על למודיו ועל שעוריו, שעורי קדש וחול, לעשותם. וירא אביו כי טוב הוא וימצא לטוב לפניו לתת לו ספרי שפת עבר לקריאה. וילך דוד ויבא לו מבית-עקד-הספרים רשימת הספרים, וירא לו אביו את הספרים הטובים ויאמר לו: את זה תקרא ואת זה לא תקרא. וישמע דוד.

הדבר שהוא קורא עתה לאור הנר בספר „האשכול" שהרתיח אותו כל כך, הוא האות „אוטי-די-פי". כסדרו החל לקרוא את הספר מראשיתו עד אחריתו. ויהי בהפוך את עליו והנה נפתחה לפניו האות „אוטי-די-פי" ויעמד עליו בראשונה ויקרא: „אוטי-די-פי", נקמת אמונת הקתולים בהכופרים לשרפם באש חיים לעיני כל העם ובהמון חוגג. ביום דראשון בשבוע או באחד מימי חגי קדשיהם; כמעט שעלה עמוד השחר וקול הפעמון הגדול נשמע מבית התפלה לאות כי עוד מעט יָחֵל המחזה. לקול הזה חרד כל העם, קטן וגדול, עשיר ורש, המונים המונים נהרו אל מקום המשפט לראות באכול האש יהודים חיים. המסע החל. נזירים דומיניקנים הולכים בראש, איש וסמל קדשו בידו, ודגל האינקוויזיציא הולך לפניהם; אחריהם הולכים השרים והאצילים עם דגליהם ואחריהם היהודים הנהוגים אל במת המוקד להשרף באש חיים, כלם יחפים לבושי סַנְבִּינִיטָה, הוא מעיל עב וצר ומגבעת גבוהה המלאים צלמי בלהות וציורי שאול עם תמונות שדים ושעירים הקופצים ומרקדים בין להבות אש אוכלה. ולאחרונה—המון כהנים ונזירים כלם יבואו אל בית-הכניסה ונשאו שם מחלה רנה ותפלה. אחר כן ידרוש הכהן הראש משפט היום ואז יִקָּרֵא המשפט החרוץ על כל אחד מהנאשמים ההם העומדים לפני צלם גדול, ונרות כְּבוּיִם בידיהם. כתום קריאת גזר דינם יקרב פקיד האינקוויזיציא ויכה באגרופו מכה אחת על לב כל אחד מהנאשמים לאות, כי עתה יחלו לעשות בהם משפט כתוב. ואז יקרבו השוטרים ויאסרום בכבלים ויוליכום אל בית האסורים, וכעבור שעות אחדות יוציאום משם ויוליכום אל במת השרפה, היא הבמה הגדולה בככר השוק אשר מסביב לה בנוים מושבות לעם לשבת במנוחה ולראות ולהתענג על המחזה איך ישרפו היהודים חיים"....

זרם אש לוהט להט את כל כליות לב דוד. הזדעזע ויקרא: הוי, שרפה! הרבה מיני מיתות יש בעולם, הקשה שבכלם שרפה, ואת המיתה הקשה הזאת בחרו הרשעים בני ספרד הארורים לעשות בה נקמות בהיהודים החסידים והישרים. ובשביל מה? שומו שמים! יען אשר שמרו את ברית ה' אלהי אבותם, את כל מצותיו, חקותיו ותורותיו. הנשא שופט הארץ, השב גמול על הרשעים האלה, שיתמו כתנור אש וכל הרשעה הזאת כלה כעשן תכלה. פַּתֵּה אותה ה', כי תתגרה שנית באמריקא, כמו שהתגרתה לפני שנים מספר ויקומו ויעורו גבוריה והכו אותה מכה אחר מכה, וכל תקומה ושארית לא תהיה לה עוד.

הנער יושב וחושב ורואה בחזון את האש הגדולה הערוכה על הבמה מלמעלה, את העולה על המוקדה ואת כל ההמון החוגג היושב סביב הבמה ומתענג על המחזה הנורא בהעלות יהודים כפותים לאחד אחד על הבמה מלמעלה, בהם זקנים ונערים, אנשים ונשים. הנשרפים צועקים מעצמת ענויי הדין הקשה, קוראים „שמע ישראל" בכל כחם, והם הרשעים ימחאו כף ויקראו: עורה! עורה!

הוא רואה את המחזה הנורא: המון יהודים מוטלים על הארץ עקודים ככבשים לפני השחיטה, אבות ובנים יחדו, אמות רחמניות וילדיהם החביבים, ומלאכי עברה וזעם סוחבים אותם סחוב והשלך על מערכת העצים, שהאש לוחכה אותם. וזרם קור ואש עובר ושוטף בכל כליותיו, עצמותיו תרעדנה ורגליו תמעדנה כמְכֻּה בקדחת ודמעות מזהירות כנטפי טל נוצצות בעיניו. הוא מָחָה דמעותיו ויעצם את עיניו וירא במחזה את כל הכתוב „באשכול" ויבט אל פני התמונה „דאנוסים בספרד" התלויה בחדרו, וירא בחזון בתוך המון היהודים לבושי סנבינטה, המוכנים ומזומנים לעלות על המוקדה גם את האיש הזקן ואשתו הזקנה ובניהם ובנותיהם אשר משלחת מלאכי רעים, שדים ומזיקים התנפלו עליהם בליל חג הפסח בשבתם במרתף ומצאו: מצה ומרור מונחים על השלחן. הוי, נורא היה להביט אל פני הנפחדים אז בליל ועֲבָרות בעמדם מוקפים בתוך מחנה גַּלָּחִים השמחים לאידם. ונורא יותר לראות עתה את פניהם כאשר הוצאו אחרי חקירת עונם ממערות האינקויזיציא לשרפם באש חיים. שלדים! אודים! ימים רבים שלא ידעו מספר למו ישבו קבורים במערות נסתרות. הזקן במערה נסתרה לבד והאשה הזקנה במערה נסתרה לבדה. והבנים גם הם במערות לבד. כל ימי שבתם לא ראו זה את זה. האם בוכיה, נפש האב הומיה לדעת שלום אהובי נפשם, והבנים מוטלים חללים במחשכים, במעמקים ומתאבלים על אבותיהם הטובים. אלו ואלו שופכים כמים לבם נכח פני ה', אשר עיניו משוטטות בכל הארץ. הכמרים הרעים והרשעים באו וידברו על לבם לנשק את „השתי-והערב" ויקראו למו דרור והם — מה קשים המה. קוראים בחמה ובלהבות אש על מציקיהם: הרפו ממנו! יהודים נאמנים לקדוש ישראל הננו. וקראו בקול: שמע ישראל! ה' אחד! לא נמיר את דת קדשך. אלהינו, אבינו! בעשן ובאש נבוא למענך, אך אחת נשאל מאתך, ה' אלהינו. הראה נא אותותיך אותות והראנו את אבותינו הזקנים הטובים. חזק כחם לשאת את יסוריהם הקשים. הוי אבות זקנים וחלשים, ועֲנויים כאלה. זכרו אותם והשתפכו בדמע. ויענום הרשעים בכל יסורי האינקויזיציא הארורה, קרעו, דשו את בשרם בחרוצות הברזל. קבעו מסמרות קלויים באש בצפרניהם, חבלי מות אפפו אותם. כל נצרי שאול והם מתגברים על יסוריהם הנוראים וקראו בחזקה: שמע ישראל—ה' אחד! ליסוריהם הקשים כמו לא ישיתו לב. חלשים המה כזבובים, אבל מאריות גברו לעשות רצון קונם. ברזל ונחשת המה. אחד הוא מכאובם האנוש — אבותיהם. והרפו מהם הרשעים והלכו לעשות נקמות כאלה בהזקנים. גם הם, הזקנים, שנשמתם תלויה בשערה בגופם ההרוס מתגברים על יסוריהם. פצועים, קרועים מוטלים על תבן מִרְפַּשׂ הנרפש בדם ובעפר ונואקים. מה אנקתם? בליל העברות ההוא לקחו בניהם ובנותיהם והם אינם יודעים אם לא כבר נתנו את אמונתם ודתם כֹּפֶר נפשתם. צעירים הם, מְפֻנָּקִים, יסורים לא יכלו שאת, והתגברה בהם אהבת החיים על אהבת השמים, הם יעלו בקרוב לקרבן אִשֶּׁה לה', ובניהם משומדים יצאו בצלמים, והנה בא היום שקוו אליו. אח!

היום הוציאו אותם ממערות האינקויזיציא לראות באור העולם לפני השרפה. קהל גדול, זקנים, ונערים, הובאו הנה אל במת השרפה. רואים האבות הזקנים את האש הגדולה האוכלת קרבנות צדיקים, עוד מעט תבוא גם עתם. אך לא את האש הגם יראים.

האינקויזיציה

חמשה או ששה רגעים ישאו עצמת יסורי האש ולנצח ינָטעו לחיי הפש. בתוך נשמות טהורות מזהירות לדורות כזהר הרקיע יזהירו ויופיעו שמה בשמים. ומה מכאובי האש לעמת מכאובי דאינקויזיציא, שהסכינו לכו. שערותיהם נִתְלשו וצפרניהם נקרעו ומסמרות קלויות הוקבעו בהם. ונהפוך הוא, סגולה טובה להאש: את החי אינה מענה. אך מה מכאובם הגדול! עוד מעט ישָׂרפו ואת בניהם לא יראו ולא ידעו מה אתם. והנה האח! הנה בניהם. נגלו למו לעיניהם. גם הם מוטלים עקודים בקהל הנשרפים. ברוך הוא וברוך שמו. באמונתם עמדו.

ויראו הבנים מרחוק גם את אביהם הזקן ואת אמם הזקנה יחפים ולבושי סנבינטה ויתחננו אל מלאכי החבלה להגישם אל הוריהם הזוחלים ומתרוצצים לגשת אליהם לדבר אתם דברים אחדים. דבר אחד! חצי דבור! אך לשוא! קשים הרשעים אין כל זיק חמלה וחנינה בלבותם.

מביטים האמללים מרחוק זה אל זה, שוכבים ובוכים, צועקים מרה. והנה משלחת שדים ומזיקים נגשת אל הבנים העקודים, לקחה אחד מהם והעבירוהו על פני האבות הזקנים. הם התרוצצו לדבר יחד, צעקו זה לזה: אבא, אמא, בננו הטוב! וידחפום המחבלים. הבן הועל על במת המוקדה לעיני הוריו ולעיני כל העם, הנשרף קורא: שמע ישראל! אבא! אמא! אחי, אחיותי, ה׳ אלהים! נקום נקמתך ברשעים!—להב אש אוכלה להט את פניו, קרא הקריאה האחרונה: ה׳ אחד!—וידם סלה.

האש לוחכת קרבנה, שביבים ורשפים נתָזים וריח בשׂר ועצמות ופשתן הסנבניטה חרוכות ושרופות עולים מן הבמה באף האבות. תמרות עשן מקדירות ומשחירות את פני השמים. השעירים ירקדו ויפזזו והכפותים מחכים לשרפה, ענויי רגעי החיים האחרונים האֵלה קשים משרפה. אך המזיקים והמציקים יְעַנו אותם על אפם ועל חמתם דוקא בענויים האלה. — — —

דוד מתמוגג בדמע, עוצם עיניו ורואה הכל במחזה. מביט אל פני התמונה ורואה את האבות הזקנים ואת בניהם השרופים ויחזה לו מחזות איומים וקורעי לב. ויפקח את עיניו ויוסף לקרוא בספרו עוד—והנה המבשלת באה, עמדה על סף חברו וקראה: דוד, ארוחת הערב. ערוך השלחן.

והוא לא ענה מאומה.

— דוד! קראה עוד: לך אכול!

— אין רצוני לאכול כעת — ענת דוד בנהימה של זעף מתוך עיון בספרו.

המבשלת פנתה והלכה לה ותשיב את דברי דוד אל אמו בחדר השני. ודוד הוסיף לקרוא עוד:

„ביום 12 פברל ש. 1486 הקדישו „אוטו־די־פֶה” בטולידו וישרפו באש שבע מאות וחמשים יהודים. ובשנת... נחפש סימון אלווריץ מקוימברה, והוא עשיר גדול, ותתאו האינקויזיציא לרשת הונו הרב, ויקחו את בתו הילדה הקטנה וישימו לפניה מַחְתָּה מלאה גחלי אש וראש האינקויזיציא הפיל עליה אימים, כי באם לא תעיד לפניו, כי אבותיה הכו בשוט את הכלב הנמצא בביתם—ישימו ידיה על הגחלים. ותגד הילדה הקטנה את כל אשר צוו אותה להגיד וישרפו את אביה ואמה חיים”. — — —

התגעש דוד, מעיו רתחו בקרבו על מעשה האינקויזיציא הארורה ויעצם עיניו וירא את המוקדה החוצבת להבות אש ואוכלת נפשות אדם, נפשות בני ישראל קדושי עליון, והרשעים מפזזים ומכרכרים סביב האש הגדולה... והמבשלת עמדה שנית על סף חדרו וקראה: דוד, אמא אמרה כי תשב ללְחום, אחר כך תקרא.

— מה חפצים היום ממני? ענה דוד בתרעומות, אין רצוני לאכול.

המבשלת הלכה לה. ויקח דוד ויַבְרח את הדלת שלא יפריעוהו מקריאתו. ויקרא עוד: „אחד מחגי האש הגדולים היה במדריד שנת . . . בחג הזה בא המלך והמלכה עם כל שריהם וגדוליהם. הקרבן הראשון היתה אשה זקנה כבת ששים, ביאטריס נונוס שמה. על מעלת הבמה לא יכלה לעלות כי עזבה כחה. אַחריה העלו זקן אחד בן ששים, הירנזן בועז שמו. אותו נהגו ארבעה כמרים, כי לא יכול ללכת מרפיון רגלים. אחריו הובלה אשתו ליאנורה בת חמשים וחמש”.

רשעים! קרא דוד, ועיניו מלאו דם: איך לא חמלתם על הזקנים רפי הכח, אחרי מי ירדתם לרדוף—אחרי זקנים חלשים,

אחדות מעל הקרקע, ואז הִרְפְּתָה מִמֶּנּוּ, והוא שב ונפל בקול נֶפֶץ צָלוּל. כעבור רגע דִּמְּתָה לשמוע מעין הַמּוּלָּה בתוך הארגז פנימה. היא הגישה את אזנה אל הארגז ככל אשר יכלה והקשיבה. אמנם כן, דומה היתה, שהיא שומעת מעין קול תְּלוּנָה עֲצוּרָה מתוך הארגז! או אולי רק אזניה הן שֶׁצָּלְלוּ? או אולי אין זה אלא קול דְּפִיקַת לִבָּהּ הַנִּפְעָם? הילדה לא ידעה להשיב לעצמה בברור, אם שמעה דבר־מה או לא. על כל פנים גדלה סַקְרָנוּתָהּ עוד יותר מאשר עד הנה.

כאשר הִפְנְתָה את ראשה לאחוריה, נפל מבט עיניה על הקשר של חבל־הזהב.

— אין זאת כי פִּקֵּחַ גדול היה מי שקשר את הקשר הזה, — אמרה פנדורה אל נפשה. — ובכל זאת כמדמני שיכל אוכל להתירהו. הנה סוף סוף גמרתי בנפשי למצוא את שני קצות החבל.

ובכן לקחה באצבעותיה את קשר הזהב וְהִתְאַמְּצָה לחדור במבטי עיניה אל תוך עֲנִיבוֹתָיו הַסְּבוּכוֹת ככל אשר עצרה כח. וכמעט למרות רצונה, או מבלי דעת כלל את אשר היא עושה, הִנֵּה החלה לעשות כה וכה וְנִסְּתָה לְהַתִּיר את הקשר. בינתים וְנֹגַהּ השמש הַבָּהִיר חדר בעד החלון הפתוח; וכמו כן חדרו והגיעו לאזניה קולותיהם העליזים של הילדים, אשר שִׂחֲקוּ לְמֵרָחוֹק, וביניהם אולי היה גם קול אפימתיאוס. פנדורה הפסיקה את מעשיה וְהֶאֱזִינָה. מה יפה ונחמד היום! האם לא מֵחָכְמָה תעשה, אם תעזוב לנפשו את הקשר המרגיז ולא תוסיף עוד לחשוב על ארות הארגז, אלא תרוץ וְתִסָּפַח אל חבריה הקטנים לשחק עמהם ולהיות שְׂמֵחָה וּמְאֻשָּׁרָה כמוהם?

ואולם בכל העת ההיא לא חדלו אצבעותיה, כמעט מבלי דעתה, להתעסק בקשר; וכאשר הציצה במקרה אל הפרצוף הֶעָטוּר בִּזְרֵי־פרחים אשר על פני המכסה של ארגז־הקסמים, נראה לה, כי הפרצוף הזה מצטחק לְעֻמָּתָהּ צחוק מלא ערמה.

— הפרצוף הזה מביע רִשְׁעוּת רבה, — חשבה פנדורה. — מִשְׁתָּאָה אני לדעת, אם מְצַטַחֵק הנהו בגלל אשר אעשה דבר עָוֶל! מה מאד תֶּחֱשַׁק נפשי לברוח מזה!

ואולם יד הַמִּקְרֶה היתה בזה, כי דַּוְקָא ברגע ההוא משכה בקשר מְשִׁיכָה חזקה, אשר הביאה לידי תּוֹצָאוֹת מַפְלִיאוֹת מאד. חבל הזהב הֻתַּר מאליו, כמו בְכֹחַ קְסָמִים, והנה עמד הארגז בלתי סגור.

— זה הוא הדבר הֲכִי מוּזָר שֶׁקָּרָנִי מעודי. ועד היום הזה! — אמרה פנדורה. — מה יאמר על זה אפימתיאוס? ואיך אוכל לשוב ולקשר את הקשר?

היא נִסְּתָה פעם או שתים להשיב את הקשר למצבו הראשון, אבל עוד מעט והיא ראתה ונוכחה, כי דבר זה היא למעלה מִיְּכָלְתָּהּ. החבל הֻתַּר מאליו לפתע פתאם כל כך, שהיא לא יכלה לזכור אף במקצת, כיצד היו הָעֲנִיבוֹת מְשֻׁלָּבוֹת זו בזו; וכאשר נִסְּתָה לְהַעֲלוֹת על זכרונה את צורת הקשר וּמַרְאֵהוּ, נראה לה כי זכרונם נִמְחָה מלבה כליל. ובכן לא נשאר לה עוד דבר לעשותו, בלתי אם לעזוב את הארגז כמו שהוא, עד אשר ישוב אפימתיאוס.

— ואולם, — אמרה פנדורה, — כשימצא את הקשר והנה הוא מֻתָּר, הלא יֵדַע כי אנכי הִתַּרְתִּיו. איכה אוכל להביא את האמונה בלבו, כי לא הצצתי אל תוך הארגז פנימה?

ואז באה המחשבה בלבה הקטן והמלא קלות־דעת, כי מאחרי שבין כה ובין כה יחשדו בה שהיא הציצה אל תוך הארגז, הלא יכל תוכל באמת להציץ בו פעם אחת. אוי פנדורה, מה קלה דעתך ומה נִבְעָרָה אָתְּ! הן לא היה לך אלא לעשות את הטוב והישר ולבלי עשות את הרע, תחת אשר הִרְבֵּית לחשוב, מה יאמר רעך אפימתיאוס ומה יאמין בלבו. ואמנם, מי יודע, אם לא כך היתה עושה באמת, לולא פרצוף־הַכְּשָׁפִים על גַּבֵּי מכסה הארגז, אשר מַרְאֵהוּ פִּתָּה אותה ונסך רוח קסמים בלבה, ולולא דִמְּתָה לשמוע המולת קולות נמוכים מתוך הארגז, שהגיעו לאזניה מְפֹרָשִׁים יותר מאשר עד הנה. היא לא יכלה לְבָרֵר לעצמה, אם דִּמְיוֹנָהּ מַטְעֶה אותה או לאו; אבל הן אמנם תְּצַלֶּנָה אזניה לְשֵׁמַע קול הֲמֻלַּת מִתְלַחֲשִׁים — ואולי קול לבה הוא הַמְּלַחֵשׁ בגבור עליו התשוקה לדעת את הצפון בארגז.

— „תְּנִינוּ לצאת החוצה, פנדורה היקרה — אנא תנינו לצאת החוצה! אנו נשחק אתך ונהיה לך רֵעִים טובים ויפים כל כך! ורק תנינו לצאת החוצה!"

— מה זה יוכל הֱיוֹת שם? — חשבה פנדורה. — האמנם ישנם יצורים חיים בתוך הארגז? טוב אֵפוֹא! — כֵּן! — גמרתי בלבי להציץ בהם פעם אחת! רק פעם אחת; ואחרי כן אשיב ואוריד את המכסה למען אשר יהיה סגור היטב כאשר היה עד הנה! הן לא יִתָּכֵן שאחולל איזו רעה אם אציץ רק פעם אחת.

ואולם הנה הגיעה העת שנראה, מה עשה אפימתיאוס בשעה זו.

(סוף יבוא)

תרגם א. ל. יעקבוביץ

מַקְסִים גּוֹרְקִי.

עוֹף הַסַּעַר

עַל פְּנֵי מִישׁוֹר יָם־הַשֵּׁיבָה
חַשְׁרַת־עָבִים צוֹבֵר רוּחַ.
בֵּין הַיָּם וְהָעֲנָנִים
טָס בְּגָאוֹן עוֹף־הַסַּעַר,
וּמַרְאֵהוּ — שְׁחוֹר הַבָּזָק.
פַּעַם יִגַּע גַּל בִּכְנָפוֹ,
אוֹ כַּחֵץ יְזַנֵּק עָבִים,
יַרְעִים קוֹל, — וְעָבִים שׁוֹמְעִים
דִּיצַת עֹז בְּקוֹל בֶּן־כָּנָף.
זֶה הַקּוֹל הוּא כְּמִיהַת סַעַר!
עֹז הַזַּעַם, לַהַב אַוָּה
וּבִטָּחוֹן בַּנִּצָּחוֹן
שׁוֹמְעִים עָבִים בְּקוֹל הַצְּוָחָה.
שְׁחָפִים אוֹנְקִים לִפְנֵי סַעַר, —
וּמִטַּלְטְלִים בֵּין גַּלִּים
וּבְתַחְתִּיּוֹת־יָם נְכוֹנִים
טְמֹן אֵימָתָם מִפְּנֵי סָעַר.
גַּם רְחָמוֹת מַר נֶאֱנָחִים
כִּי לְבָבָן טָח מֵהַשִּׂיג
חִין מַנְעַמֵּי קְרַב הַחַיִּים:
הֲלָם רַעַם יַבְעִיתֵמוֹ.
יוֹכְנִי בַּעַר בְּמֹרֶךְ מַסְתִּיר
שׁוּמַן גֵּווֹ בִּנְקָרוֹת צוּרִים...
אֶפֶס עוֹף־הַסַּעַר גֵּאֶה
טָס בְּאֹמֶץ וּבֶן־חוֹרִין
עַל פְּנֵי קֶצֶף יָם הַשֵּׁיבָה!
וְהֶעָבִים לוֹבְשִׁים קַדְרוּת
וְעַל הַיָּם מוּרָדִים מַטָּה,
וְשָׁרִים גַּלִּים וּמְזַנְּקִים
אֶל מְרוֹמֵי גַּלְגַּל רַעַם.
מַרְעִים רַעַם בְּקֶצֶף זַעַם
גַּלִּים אוֹנְקִים בְּרִיב עִם רוּחַ
וּמְחַבֶּקֶת כְּנַף הָרוּחַ
שִׁפְעוֹת גַּלִּים בְּחִבּוּק אַמִּיץ,
מְטַלְטַלְתָּם בְּשֶׁצֶף תְּנוּפָה,
בְּעֶבְרַת פְּרָאִים עַל הַסֶּלַע
וּמְנַפְּצָה לִרְסִיסֵי אָבָק —
מַהֲמוֹרוֹת אַסְמָרַגְדִּים.
עוֹף־הַסַּעַר טָס בִּצְוָחָה,
וּמַרְאֵהוּ — שְׁחוֹר הַבָּזָק,
וּכְחֵץ שָׁנוּן נוֹעֵץ עָבִים,
וְקֶצֶף גַּלִּים בְּאֶבְרוֹ גּוֹרֵף.
הִנֵּה נִשָּׂא הוּא כְּבֶן־שַׁחַץ, —
עוֹף־הַסַּעַר גֵּא וְשָׁחוֹר —
צוֹחֵק הוּא וּבוֹכֶה מָרָה...
בַּעֲנָנִים הוּא מְהַתֵּל,
וּמִשִּׂמְחָה מִתְיַפֵּחַ!
בְּעֶבְרַת רַעַם חִישׁ בֶּן־שַׁחַץ
זֶה מִכְּבָר עֲיֵפוּת מַרְגִּישׁ.
הוּא בָטוּחַ: לֹא יָעִיבוּ
עָבִים שֶׁמֶשׁ — לֹא יָעִיבוּ!
מְיַלֵּל רוּחַ... רַעַם מַרְעִים..
בְּלַהַב כָּחֹל מַחֲנוֹת עָבִים
בּוֹעֲרִים עַל נִבְכֵי תְהוֹמוֹת.
יָם בּוֹלֵעַ חִצֵּי בָזָק
וּמַשְׁקִיעָם בִּמְצוּלָתוֹ.
וּכְשַׂרְפֵי אֵשׁ תִּתְפַּתֵּל
בֵּין מִשְׁבָּרִים וְנֶעְלֶמֶת
דְּמוּת־דְּיוֹקְנָם בְּתוֹךְ הַבְּרָקִים.
— סַעַר! חִישׁ יִתְחוֹלֵל סַעַר!
עוֹף־הַסַּעַר הוּא, הָאַמִּיץ
טָס בְּגַאֲוָה בֵּין הַבְּרָקִים.
עַל פְּנֵי יָם הַנּוֹהֵם אֵימָה;
זֶה נְבִיא־נִצָּחוֹן קוֹרֵא:
— בְּיֶתֶר עֹז לוֹ יִסְעַר סַעַר!..

תרגום ש.

עוף הסער

מביטה אל אפימתיאוס מן הצד, — ואז תוכל לראות בעיניך את אשר בו.

— פנדורה, מה זה יעלה על לבך? — קרא אפימתיאוס.

ולשמע הרעיון, שהוא יציץ אל תוך הארגז, אשר נמסר לידו לשמירה בתנאי שלא יפתח אותו לעולם, הפיקו פניו פחד גדול כל כך, שפנדורה באתה ונוכחה, כי מוטב לה שלא תעורר עוד את הרעיון הזה. ובכל זאת לא יכלה להתאפק והוסיפה לחשוב ולשיח בארגז.

— לפחות, — אמרה, — הלא תוכל לספר לי, כיצד הובא הארגז הנה?

הוא הֻעמד לפני הדלת זמן־מה בטרם שבאת את הנה, השיב אפימתיאוס, — והאיש שהביא אותו מראהו כמראה איש מצטחק וערום, והוא כמעט אשר לא יכל לעצר בעד צחוקו בשעה שהוריד את הארגז ארצה. הוא היה לבוש שלמה משנה עד מאד, ולראשו חבש מצנפת שנראתה כאלו נעשתה במקצת מנוצות, ומשום זה היה מראה כאלו היו לה כנפים.

— ומה היה מראה המטה אשר בידו? — שאלה פנדורה.

— הו, המטה הזה משנה מאד, כאשר לא ראית כמוהו מימיך! — קרא אפימתיאוס. — הוא היה דומה לשני נחשים מתפתלים מסביב למקל, והיה מחטב באמתיות רבה כל כך, שברגע הראשון חשבתי, כי הנחשים חיים המה.

— אני יודע אותו, — אמרה פנדורה כשהיא שקועה בשרעפיה. — לשום איש מלבדו אין מטה כזה. זה הוא כסף־חי; והוא הוא אשר הביאני הנה, כשם שהביא את הארגז. אין שום ספק, שהוא הועיד אותו בשבילי; ובלי תפונה הוא מכיל בקרבו שמלות יפות ללבוש בשבילי, או צעצועים לשחק בהם בשביל שנינו, או איזה מאכל נחמד אשר נאכל אותו שנינו יחדו.

— אפשר כי כן הוא, — השיב אפימתיאוס והפנה את ראשו הצדה. — אבל עד שלא ישוב כסף־חי ולא יאמר לנו, כי אמנם כן הוא, אין לנו שנינו הרשות להרים את מכסה הארגז.

— מה סכל הוא הנער הזה! — התאוננה פנדורה בפני עצמה, כשעזב אפימתיאוס את האהל. — רוצה הייתי שיהיה קצת חרוץ יותר במעשיו ובהחלטותיו.

בפעם הראשונה למיום בוא פנדורה אליו, יצא אפימתיאוס את האהל מבלי אשר בקש אותה שתלוה אליו. הוא הלך לבדו לקטוף תאנים וענבים או לבקש לו שעשועים אחרים אשר יוכל למצוא לו, לא בחברת רעותו הקטנה. נפשה עיפה למות מרב דבריה על אדות הארגז, והיה שמח בכל לבו, אלו הניח כסף־חי, או יהי נא שמו של השליח אשר יהי, את הארגז לכתחלה אצל פתחו של ילד אחר, ששם לא יכלה פנדורה לשים עליו עין מעולם. באיזו עקשנות היא מרבה לפטפט על אדות הדבר האחד הזה: הארגז, הארגז, ואין דבר בלתי אם הארגז! נראה היה כאלו קסמים נסוכים על הארגז וכאלו לא היה האהל גדול למדי, שיוכל להכיל אותו מבלי אשר תכשל בו פנדורה בלי הרף ותכשיל בו גם את אפימתיאוס, הכה ופצוע כל ארבע רגליהם.

ואמנם קשה מאד היה מצבו של אפימתיאוס המסכן, שדבר הארגז מלא את אזניו כל היום למן הבקר ועד הלילה; וביחוד בימים המאשרים ההם, כשבני הנעורים שעל פני האדמה עוד לא הסכינו כלל לפגעים ולדאבון־לב ולא ידעו להשתתף בצרתו ולנחמהו. ולכן היה כל פגע קל גורם בימים ההם דאבון־לב רב כל כך, כמו צרה גדולה בימינו אלה.

אחרי צאת אפימתיאוס עמדה פנדורה ולטשה את עיניה אל הארגז. היא קראה לו מכער יותר ממאה פעם; ואולם למרות כל מה שדברה בו היה הארגז על פי האמת כלי־בית יפה עד מאד והיה יכל לשמש פאר בכל חדר שבו הֻעמד. הוא היה עשוי מין עץ נהדר, והמון גידים כהים ויפים התפשטו על פניו לכל העברים, ופניו היו חלקים וממרקים כל כך, שפנדורה הקטנה יכלה לראות בו את פניה היא. אחרי אשר לא היה לה לילדה ראי אחר, הנה אין לנו אלא להשתומם, שהיא לא הוקירה את הארגז, ולו רק בגלל יתרונו זה בלבד.

קצות הארגז וזויותיו היו מחטבות בחריצות־ידים נפלאה עד מאד. מסביב לשפתו נראו צורות אנשים ונשים נחמדות וילדים, אשר עין לא ראתה כמוהם ליפי, כשהם מסבים או משחקים בתוך המון פרחים ועפאים; וכל הדברים השונים האלה היו מתארים באמנות מצינה כל כך, וכלם יחד היו ערוכים בקצב ובהתאמה יפה כל כך, שהפרחים, העפאים ופרצופי האנשים נדמו כמקלעים לזר מכלל יפי. אפס כי פה ושם דמתה פנדורה פעם או שתים לראות פנים בלתי נחמדים כל כך, כשהם מציצים מבינות לעפאים המחטבים, או יש שתבנית זו או אחרת נראתה לה בלתי נעימה ומשחיתה את תפארת כל שאר התבניות. ואולם כשהרבתה להסתכל בהן מקרוב ונגעה בהן באצבעותיה, לא יכלה לגלות כלום ממין זה. יש שאיזו דמות, אשר על פי האמת היתה יפה עד מאד, נראתה כמכערה, כשהעיפו בה מבט חטוף מן הצד.

היפה שבכל הפנים היה הפרצוף החרות על גבי בליטה שעל פני מכסה הארגז בתוך. שם לא נראה בלתי אם הדר העץ הכהה, החלק והממרק ואותו הפרצוף בתוך, וזר פרחים עוטר למצחו. פנדורה הסתכלה כמה וכמה פעמים בפרצוף הזה ונראה לה, כי הפה יוכל להצטחק או

לִהיות רְצִינִי ככל אשר יבחר, כמוהו כמו פִּי פרצוף איש חי. ואמנם כל רִשְׁמֵי הפנים האלה הֵפִיקוּ רוּח חיים רבים וגם עָרְמָה וּמְזִמָּה, וְעל פי רֹב נראה היה, כי עוד מעט וְהַכָּרַת הפנים האלה תִּתְפָּרֵץ מבין השפתים המְחֻטָּבוֹת וְתִתְבַּטֵּא במלים.

אִלְמָלֵי היה הַפֶּה מדבר, וַדַּאי שהיה משמיע דברים מעין אלו:

— אל נא תגורי, פנדורה! הֲיִתָּכֵן, שהארגז בְּהִפָּתְחוֹ יָמִיט שׁוֹאָה עליך? אל נא תשימי לב לזה הילד אפימתיאוס הַמִּסְכֵּן וְהַתָּם! חָכְמָה את ממנו ובינתך רַבָּה עֲשֶׂרֶת מֹנִים מבינתו. פתחי את הארגז והביטי בו, אולי תמצאי בו דבר־מה יפה עד מְאֹד!

והנה כמעט ששכחתי להגיד, כי היה הארגז סָגוּר, אבל לא בְּמַנְעוּל ולא באיזה כְּלִי אחר ממין זה, אלא בְּקֶשֶׁר מְסֻבָּךְ מאד של חֶבֶל־זהב. דומה היה, שהקשר הזה אין לו ראשית ואין לו סוף. עוד לא היה מעולם כקשר הזה, אשר היה קָלוּעַ בחריצות־ידים מאין כמוה ובו המון שְׁלִיבוֹת רבות מאד, אשר נראו כְּמִשְׁתַּמְּטוֹת בצחוק־ערמה מִבֵּין האצבעות הֲכִי־חֲרוּצוֹת, אשר רצו לְפַתֵּחַ אותן. ואולם ככל אשר גדל הַקֹּשִׁי לְהַתִּיר את הקשר, כן גדל בלב פנדורה הַנִּסָּיוֹן שֶׁנִּתְנַסְּתָה לחקור לָדַעַת אותו ולבוא עד תַּכְלִיתוֹ. והנה גָּחֲנָה שתים שלש פעמים על גבי הארגז ולקחה את הקשר בין הָאֲגוּדָל וְלָאֶצְבַּע שלה, אבל עוד לא מצאה עֹז בנפשה לְנַסּוֹת וּלְהַתִּירוֹ.

— חֵי נַפְשִׁי, — דברה אל לבה, — כי הנה אני מַתְחִילָה לִראות, כיצד קשר זה עָשׂוּי. ובכן אפשר שיכל אוכל לשוב ולקשרו אחרי שֶׁאַתִּירֶהוּ. והלא אין כל רע בזה, חי נפשי. וגם אפימתיאוס לא יְחָרְפֵנִי בגלל זה. אמנם אסור עלי לפתוח את הארגז, ואף גם לא הייתי פּוֹתַחַת אותו, כמובן, מִבְּלִי הַסְכָּמָתוֹ של הנער הַטִּפֵּשׁ, אפילו אם יהיה הקשר מֻתָּר.

אכן מוּטָב היה לה לפנדורה אִלּוּ היתה לה איזו עבודה לעשותה או איזה ענין לְהַעֲסִיק בה את מחשבתה, למען אשר לא תחשוב תמיד רק על הדבר הזה בלבד. ואולם לפני בוא הַתְּלָאוֹת לעולם היו חיי הילדים נוחים ונעימים כל כך, שהיו מְבַלִּים בְּבַטָּלָה זמן רב יותר מִדַּי. הן הם לא יכלו לשחק כל היום כֻּלּוֹ בלי הרף במשחק „הַמַּחֲבֹאִים" בין שִׂיחֵי הפרחים, או במשחק „הַסַּנְוֵרִים", כשהם קושרים לעיניהם צרורי פרחים, או באיזה משחק אחר, שאפשר היה לְהַמְצִיא בימים ההם, כשאִמֵּנוּ האדמה עוד היתה בעצם ימי ילדותה. בשעה שכל החיים כֻּלָּם אינם אלא משחק, אֲזַי הֶעָמָל לְשַׁעֲשׁוּעִים יֵחָשֵׁב. ובימים ההם לא היה לַחֲלוּטִין שום דבר לעשותו. מעט פִּנּוֹת וְכַבֵּד את האהל, מעט קְטוֹף פרחים רעננים, שנמצאו לְמַכְבִּיר על כל צַעַד וָשַׁעַל, וְהַעֲמֵד אותם בַּעֲצִיצִים — ובזה, כִּמְדֻמַּנִי, תַּמָּה כל עבודת־היום של פנדורה הקטנה והמסכֵּנה. ואחרי כן, לכל שאר שְׁעוֹת היום, לא נשאר לה בלתי אם הארגז.

ולמרות כל אלה אינני בטוח בְּטָחוֹן שָׁלֵם, אם לא היה לה הארגז לברכה, על פי דרכה. הוא המציא לה המון מחשבות רבות ושונות כל כך לְהַעֲסִיק בּוֹ את מֹחָהּ ולדבר על אדותיהן, אם אך נמצאה לה אֹזֶן קַשֶּׁבֶת! כשהיתה רוחה טובה עליה יכלה לְהִסְתַּכֵּל מתוך הִתְפַּעֲלוּת מְרֻבָּה בְּכָתְלֵי הארגז הַמְמֹרָקִים ומנוצצים וּבַהֲדַר קְצוֹתָיו עם הפנים הנחמדים וְהַיָּפָאִים אשר עִטְּרוּהוּ מסביב. ואם יש שנחה עליה רוח רעה, היתה יכלה לַהֲדֹף אותו או לִרְקֹעַ בו ברגלה הקטנה וְהַחֲלָשָׁה. ואמנם קִבֵּל הארגז כמה וכמה הַכָּאוֹת וּדְחִיפוֹת, אבל כפי שנראה לְמַטָּה היה הארגז מלא תוֹךְ וּמִרְמָה והיה רָאוּי לכל אותן המכות. ואולם ברור הדבר, שאלמלא הארגז הזה שעמד לה לפנדורה הקטנה, אשר רוּחָהּ בְּקָשָׁה לה תמיד ענין לַעֲנוֹת בו, לא היתה יודעת במה לְבַלּוֹת את שַׁעְתָּהּ הַפְּנוּיָה אפילו הַחֵצִי מִכְּפִי שֶׁבִּלְּתָה עַכְשָׁו.

ואמנם היתה לה עכשו עבודה שאין לה סוף לְנַחֵשׁ וּלְשַׁעֵר מה יש בתוך הארגז פנימה. ועל פי האמת, מה יוכל להיות בו? כי הנה שַׁווּ נא בנפשכם, קוראי הקטנים, כמה הייתם מַרְבִּים במחשבות, אלמלי עמד בביתכם ארגז גדול, ויש לכם הצדקה לשער, כי הוא מֵכִיל בקרבו דבר־מה חדש ויפה בתור תְּשׁוּרָה ליום הֻלַּדְתְּכֶם או לימי החג הבאים? האם חשב תחשבו, כי לא שָׁלְטָה בכם הַסַּקְרָנוּת כאשר שלטה בלב פנדורה? וְאִלּוּ נשארתם לבדכם עם הארגז, האם לא פִּתָּה אתכם יִצְרְכֶם להרים את מִכְסֵהוּ? אכן לא הייתם עושים את זאת, הה, חס וחלילה! בשום אופן לא! ואולם אִלּוּ עלה על דעתכם שהארגז מלא צעצועים, אוי, מה קשה היה לכם לבלי הִשְׁתַּמֵּשׁ בִּשְׁעַת הַכֹּשֶׁר לְהָצִיץ בהם אך פעם אחת! אינני יודע, אם פִּלְּלָה פנדורה למצוא צעצועים בארגז; כי עוד טרם החלו לעשות צעצועים בימים ההם, כשהעולם עצמו היה צעצוע גדול בעיני הילדים אשר דָּרוּ בו. ואולם פנדורה היתה בטוחה בלבה, שיש בארגז דבר־מה יפה מאד וְיִקַר־עֵרֶךְ מאד, ולכן הרגישה בלבה חֵשֶׁק גדול להעיף עין בו.

ואולם ביום ההוא, אשר בו נדבר, גדלה תשוקתה מִכְּכָל שאר הימים, עד אשר לא יכלה עוד לעצֹר ברוחה, ולבסוף נִגְּשָׁה אל הארגז. היא כבר החליטה בדעתה לפתוח את הארגז, אם אך תעצר כֹּחַ לפתחהו. אוי, פנדורה קַלַּת־הַדַּעַת!

ואולם בראשונה נִסְּתָה לַהֲרִימֵהוּ. הוא היה כָּבֵד; כָּבֵד יותר מדי בערך לכחותיה הרפים של ילדה כפנדורה. היא הרימה את קָצֵהוּ האחד של הארגז כדי אצבעות

ועשרים ושבעה מלכים אשר היו עמו, חבושי עטרות
מלוכה לראשיהם, קמה מריבה ביניהם: מלכי המערב
אמרו: נשינו הן היפות מכל, וכן כלם אמרו: נשינו היפות
מכל. וגם המלך אחשורוש, כטוב לבו ביין, אמר: אין
נשים יפות בעולם כנשי בבל; ואם אינכם מאמינים לי —
הנה בבלית אחת יושבת בתוך היכל מלכותי, אשלח
וקראתי לה, כי תבוא לפני ולפניכם וראיתם אותה,
ונוכחתם כי היא היפה בנשים. בעת ההיא שלח אליה
אחשורוש את שבעת סריסיו. המשרתים את פני המלך. —
יא. להביא את ושתי המלכה. ויאמר להם: לכו ואמרו לה:
קומי מכסא מלכותך פשוטה וערה, ושימי עטרך בראשך,
וכוס זהב ביד ימינך וכוס זהב ביד שמאלך ובואי לפני
ולפני מאה ועשרים ושבעת המלכים המעטרים, למען יראו
אותך וידעו כי את הנך היפה בנשים. יב. ותמאן המלכה
ושתי ללכת בדבר המלך, ותדבר אל שבעת הסריסים דפי:
לכו ואמרו לאדוניכם: חסר־דעת אתה, ואתם (המלכים)
הנכם אוילים כמוהו; אני — ושתי המלכה, ובת מלכי בבל
אנכי, בלשצר אבי שתה יין כנגד אלפי איש ולא התעהו
היין להגיד דברי בלע כמוך. אז הלכו (הסריסים) ויגידו
את דברי ושתי למלך. וכשמע אחשורוש את הדברים
האלה ויקצף קצף גדול, וחמתו בערה בלבו. וישלח שנית
ביד שבעת סריסיו, היושבים לפניו במלכות, לאמר: לכו
והגידו לושתי המלכה: אם לא תשמעי בקולי ולא תבואי
לפני ולפני המלכים — אמיתך והאבדתי את יפיך ממך.
ובבוא אליה סריסי המלך ויגידו לה, לא שעתה אליהם (גם
הפעם), כי ענתה ואמרה להם: שובו והגידו למלך הטפש,
כי עצתו תופר וגזרתו לא תקום; הלא אנכי היא ושתי
המלכה, בת אויל מרודך, בת בנו של נבוכדנצר מלך בבל;
מיום הולדי עד היום לא ראה איש את בשרי מלבדך,
המלך, ואם אבוא כעת לפניך ולפני מאה ועשרים ושבעת
המלכים המעטרים — והרגו אותך ואותי יקחו להם לאשה.
אמרה הגדולה בשרות פרס לושתי המלכה: לוא גם יהרגך
המלך והאביד את יפיך ממך — אל תבזי את שמך ואת שם
אבותיך! בעת ההיא, כאשר הגידו הסריסים למלך, כי
ממאנת ושתי לבוא לפניו כאשר צוה עליה — ויקצף
אחשורוש מאד וחמתו בערה בו. יג. ויאמר המלך לחכמיו
יודעי העתים, כי כן דבר המלך לפני כל יודעי דת ודין.
יד. והקרובים אליו מאנשי סודו הרחוקים והקרובים:

כרשנא מאפריקה, שתר מהודו, אדמתא מאדום, תרשיש
ממצרים, מרס מרסנא מהארץ הרחוקה מרס, ממוכן
מירושלים — שבעת שרי פרס ומדי רואי פני המלך היושבים
ראשונה במלכות. טז ויאמר ממוכן, הוא דניאל. ולמה
נקרא שמו ממוכן — כי בגלות שבט יהודה בבלה גלו
עמהם חנניה, מישאל ועזריה, ודניאל היה מכבר בגולה,
שעל ידיהם נעשו נסים וגבורות. ועוד: כי נגזר מן השמים
שעל ידי דניאל תומת ושתי המלכה, ולכן נקרא שמו
ממוכן, לאמר: מוכן. ויאמר ממוכן לפני המלך ושריו, כי כן
דבר המלך: בעת המועצות היו השרים הצעירים מחוים
לפניו את עצותיהם בתחלה, אם טובה היתה עצתם — עשו
אותה, ואם לא — ויעצו הגדולים את עצותיהם. וממוכן היה
הצעיר מכלם והוא יעץ את העצה הראשונה לפני המלך.
וממוכן לקח לו אשה פרסית, שהיתה עשירה ממנו ותמאן
לדבר אתו כי אם בלשונה. ויחשב ממוכן בלבו: אמצא לי
תואנה לאלץ הנשים, כי יתנו יקר לבעליהן. ולכן אמר
לפני המלך והשרים: לא על המלך לבדו עותה ושתי המלכה,
כי על כל השרים והעמים אשר במלכות המלך אחשורוש.
יז. כי יצא דבר המלכה אל כל הנשים להבזות בעליהן
בעיניהן, ותהי כל אשה אומרת לבעלה: אולי גדול אתה
מהמלך אחשורוש אשר אמר: כי תבוא ושתי לפניו — ולא
באה? — יח. והיום הזה תאמרנה גם שרות פרס ומדי, אשר
שמעו את דבר המלכה, לכל שרי המלך; וכדי בזיון זה
(לעורר) קצף. יט. אם על המלך טוב, יצא דבר מלכות אשר
לא תבוא ושתי לפני המלך ומלכותה יתן המלך לרעותה
הטובה ממנה. ובעת אשר גזר ממוכן גזרה זו חרד על נפשו
ויאמר: אולי לא יעשה המלך כדברי וכאשר תבוא ושתי
ותשמע על העצה אשר יעצתי עליה ושפטתני משפט מות.
לזאת אתאמץ כי המלך לא יביא את המלכה לפניו, כי
אשביעהו בשבועות פרס ומדי, אשר הם יראים אותן.
ולכן אמר: אם על המלך טוב יצא דבר מלכות ויכתב
בדתי פרס ומדי ולא יעבור, אשר לא תבוא ושתי המלכה.
כ. ונשמע פתגם המלך אשר יעשה בכל מלכותו כי רבה
היא וכל הנשים יתנו יקר לבעליהן למקטן ועד גדול.
כא. וייטב הדבר בעיני המלך ויעש כדבר ממוכן. כב. וישלח
ספרים אל כל מדינות המלך, אל מדינה ומדינה ככתבה
ואל כל עם ועם כלשונו להיות כל איש שורר בביתו
ומדבר כלשון עמו. (המשך יבוא)

עברית מאת א. לובושיצקי

נבוכדנצר הראשון

נתניאל הוטהורן.

גַן־הָעֵדֶן לַיְלָדִים.

לפני כמה וכמה דורות, בשעה שזה העולם הָעַתִּיק עוד עמד בעצם ימי ילדותו הָעֲדִינָה, היה ילד אחד ושמו אֶפִּימְתֶּיאוּס, ולו אין אב ואין אם; ולמען אשר לא יהיה בודד וְגַלְמוּד בָּעולם, נשלחה אליו מארץ רחוקה ילדה אחת, שגם לה לא היו לא אב ולא אם, בעבור אשר תחיה אתו יחדו ותהיה לו לְעֵזֶר וּלְחֶבְרָתוֹ בְּמִשְׂחָקָיו. שְׁמָהּ היה פַּנְדוֹרָה.

הדבר הראשון שראתה פנדורה, כשנכנסה לָאֹהֶל ששם דָר אפימתיאוס, היה אַרְגָז גדול. וכמעט השאלה הראשונה ששאלה אותו, אחרי עברה את מִפְתַּן האהל, היתה:

— אֶפִּימְתֵיאוּס, מה יש לך בארגז הזה?

— פנדורה חמדתי יקירתי, — השיב אפימתיאוס: — זה הוא סוד כָּמוּס, ועליך לַעֲצֹר ברוחך לבלי שאול אותי דבר על אדותיו. הארגז נשאר פה לשמירה, ואף אני עצמי לא אדע את הַצָּפוּן בוֹ.

— אבל מי נְתָנוֹ לך? — שאלה פנדורה. — ומאין בא?

— גם זה הוא סוד כמוס, — השיב אפימתיאוס.

— מה מוזר הדבר! — קראה פנדורה וְהֶאֱרִיכָה את שְׂפָתָהּ התחתונה מתוך רָגְזָה. — רוֹצָה אני שהארגז הגדול וְהַמְכֹעָר הזה יוֹצָא מִכָּאן!

— חִדְלִי לך מזה ואל נא תוסיפי עוד לַחֲשֹׁב על הדבר, — קרא אפימתיאוס: — הבה נרוץ נא החוצה וּנְשַׂחֵק באיזה משחק יפה עם שְׁאָר הילדים.

והנה עברו אלפי שנים מן העת שבה חיו אפימתיאוס ופנדורה; וְכַיּוֹם הזה שׁוֹנֶה הוא העולם שִׁנּוּי גדול מאשר היה בימיהם. בימים ההם וכל איש ואיש היה ילד. אז לא היה צֹרֶךְ באב ואם שֶׁיְּטַפְּלוּ בילדים; כי בימים ההם לא ידעו בני האדם כל צרה וכל אסון, ובגדים לא לבשו ולא היה להם צֹרֶךְ לְתַקְּנָם, וְאֹכֶל וּמַשְׁקֶה היו תמיד לָרֹב. כשרצה הילד לאכל את אֲרֻחַת־הצהרים, מצא אותה גְדֵלָה על העץ; וכשהביט אל העץ בבקר, יכל היה לראות את הארחה שיאכל בערב, כשהיא צומחת ומוציאה ציצים; ולעת ערב באה את פְּטוּרֵי הציצים הרכים לסעודת הַשַּׁחֲרִית של יום מחר. אכן חיי עֲדָנִים היו החיים ההם. אין מלאכה לעשותה ואין שִׁעוּרִים לַהֲכִינָם, אלא שַׁעֲשׁוּעִים ומחולות כל היום כלו למן הבקר ועד הערב, וקולות נעימים של ילדים משוחחים, או שָׁרִים כצפרים, או מִשְׁתַּפְּכִים בצחוק עליזים.

ואולם הַנִּפְלָא מִכֹּל היה הדבר, שמעולם לא הִתְקוֹטְטוּ הילדים זה עם זה; מעולם לא נשמע ביניהם קול בּוֹכִים, ומאז הֱיוֹת אדם עֲלֵי אֲדָמוֹת עוֹד לא קרה, שאחד מבני־הַתְּמוּתָה הקטנים הללו יִפְרֹשׁ לוֹ לְקֶרֶן־זָוִית ויהיה שָׁרוּי שם בְּעַצְבוּת. או, מה טובים היו הימים ההם ומה נעימים היו אז החיים! אכן אמת הדבר, כי אותם הַמַּזִּיקִים הקטנים והמכֹערים, בעלי הכנפים, הנקראים בשם תְּלָאוֹת, שֶׁכַּיּוֹם הזה רב מספרם כמספר הַיַּתּוּשִׁים, עוד לא נִרְאוּ אז מעולם על פני האדמה. קרוב הדבר לְוַדַּאי, שהדאגה הכי־גדולה שֶׁקִּנְּנָה מאז ומעולם בלב ילד, היתה אז הִתְרַגְּזוּתָהּ של פנדורה בגלל אשר לא היתה היכֹלת בידה לְגַלּוֹת את מִסְתְּרֵי הארגז הֶעָלוּף סוד.

בַּתְּחִלָּה לא היה זה אלא כְּעֵין צֵל רָפֶה של אָסוֹן; ואולם מיום ליום הלך הלוך וגדול בְּכַמּוּתוֹ וּבְמַמָּשׁוּתוֹ, עד שלא עברו ימים מְרֻבִּים ובאהלם של אפימתיאוס ופנדורה הִתְמַעֵט נֹגַהּ השמש מאשר בכל שאר אהלי הילדים.

מי יוכל לדעת, מאין בא הארגז? — לא חדלה פנדורה לשאול את נפשה ואת אפימתיאוס, — ומי יוכל לדעת את הצפון בקרבו?

— תמיד את שָׂחָה בארגז הזה! — אמר אפימתיאוס לבסוף; כי קָצָה נפשו בענין הזה עד מאד: — רוצה הייתי שֶׁתְּנַסִּי לָשִׂיחַ באיזה ענין אחר. ה־ה נלך וְנִקְטוֹף אחדות מִתְּאֵנֵי־הַבִּכּוּרוֹת ונאכלן תחת העצים לסעֻדת־הערב שלנו. וגם אני יודע גֶּפֶן אחת, ששם ענבים מתוקים וַעֲסִיסִיִּים, כאשר לא טָעַמְתְּ מִיָּמָיִךְ.

תמיד אתה מדבר על תאנים וענבים! — צעקה פנדורה מתוך רָגְזָהּ.

— אם כן, — אמר אפימתיאוס, שהיה ילד טוב־לב עד מאד ככל הֲמוֹן הילדים בימים ההם, — הבה נרוץ החוצה וּנְבַלֶּה שעה אחת בַּנְּעִימִים בְּיַחַד עם חֲבֵרֵינוּ לשעשועים.

— קצה נפשי בשעשועים ואיני מתאַוָּה כלל אליהם! — השיבה פנדורה הקטנה שלנו, כשהיתה נִרְגָּזָה מאד: — וחוץ מזה לא יוסיפו עוד השעשועים עד עולם לְשַׂמֵּחַ את לִבִּי. הארגז המכֹער הזה! המחשבות על אדותיו לא תֶּחְדַּלְנָה מֵהָצִיק לנפשי יוֹמָם וָלָיְל. דורשת אני שתאמר לי מה צפון בו.

— כבר אמרתי לך יותר מחמשים פעם, שאיני יודע! — השיב אפימתיאוס והוא הִתְחִיל לְהִתְרַגֵּז קצת, — ובכן כֵּיצַד אוכל לאמר לך מה צפון בו.

— הָרְשׁוּת בידך לְפָתְחֵהוּ, — אמרה פנדורה, כשהיא

אֵלֶּה. — וַיְבִיאֶהָ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה אֶל תּוֹךְ הֵיכַל בֵּית מַלְכוּתוֹ. וּבִרְאוֹת מַלְכַּת שְׁבָא אֶת תִּפְאֶרֶת גְּדוּלָּתוֹ נָתְנָה שֶׁבַח לְבוֹרֵא הָעוֹלָם וַתֹּאמַר: יְהִי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּרוּךְ, אֲשֶׁר חָפֵץ בְּךָ לְתִתְּךָ עַל כִּסֵּא מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. וַתִּתֵּן לַמֶּלֶךְ זָהָב וָכֶסֶף, וּבְשָׂמִים וְאֶבֶן יְקָרָה הַרְבֵּה מְאֹד. וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה נָתַן לְמַלְכַּת שְׁבָא אֶת כָּל חֶפְצָהּ. וְגַם מַלְכֵי מִזְרָח וּמַעֲרָב, צָפוֹן וְדָרוֹם כַּאֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת שִׁמְעוֹ נִבְהֲלוּ כֻּלָּם יַחַד וַיָּבוֹאוּ אֵלָיו מֵאַרְצָם בְּכָבוֹד רַב וּבִגְדוּלָּה יְתֵרָה, עִם זָהָב וָכֶסֶף, עִם אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת. —

ג. בִּשְׁנַת שָׁלֹשׁ לְמַלְכוּת נְבוּכַדְנֶצַּר הָיוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בּוֹכִים וְנֶאֱנָחִים, תְּמֵהִים וְאוֹמְרִים: אוֹי נָא לָנוּ, כִּי גָבַר עָלֵינוּ הָאוֹיֵב, בָּזַז אֶת אַרְצֵנוּ, הֶחֱרִיב אֶת עָרֵינוּ, בַּגּוֹלָה הֶגְלָנוּ וּמַעֲשִׂים אֲשֶׁר לֹא יֵעָשׂוּ עָשָׂה בָנוּ: זְקֵנֵינוּ בִּכְבָלִים אָסַר, גְּדוֹלֵינוּ בַּגּוֹלָה הֶגְלָה, בַּחוּרֵינוּ בַּחֶרֶב הָרַג וְטַפֵּנוּ הוֹלִיךְ בַּשֶּׁבִי. עֲטֶרֶת תִּפְאַרְתֵּנוּ נִלְקְחָה מִמֶּנּוּ.

וְכַאֲשֶׁר נִתְחַיְּבוּ שׂוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל 1) הָיָה יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא מִנַּבֵּא נְבוּאוֹת רַבּוֹת עֲלֵיהֶם וְלֹא קִבְּלוּ אֶת דְּבָרָיו. פִּתָּהוּ רוּחַ אֱלֹהִים וְהוֹלִיכָהוּ לְאֶרֶץ שֵׁבֶט בִּנְיָמִין, וְכֵן כָּתוּב: וַיֵּצֵא יִרְמְיָהוּ מִירוּשָׁלַיִם לָלֶכֶת אֶרֶץ בִּנְיָמִין. וּבִהְיוֹת יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם הָיָה מְבַקֵּשׁ רַחֲמִים מִלִּפְנֵי אָבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם, כִּי לֹא תִמָּסֵר הָעִיר בְּיַד הַכַּשְׂדִּים וְלֹא יַחֲרִיבוּהָ; אַךְ כְּשֶׁהָיָה יִרְמְיָהוּ בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִין הִתְגַּבֵּר וַיַּעַל עֲלֵיהֶם נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיַּחֲרֵב אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיָּבָז אֶת הָעִיר יְרוּשָׁלַיִם וַיִּשְׂרֹף אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בָּאֵשׁ. וּבְשֶׁבֶת נְבוּכַדְנֶצַּר הָרָשָׁע בְּאַנְטוֹכְיָא (רִבְלָה) 2) שָׁלַח אֶת נְבוּזַרְאֲדָן רַב הַטַּבָּחִים עַל יְרוּשָׁלַיִם וַיִּתּוֹץ אֶת חוֹמוֹתֶיהָ. וּכְשֶׁשָּׁב יִרְמְיָהוּ וַיַּרְא וְהִנֵּה נֶחֶרְבָה הָעִיר יְרוּשָׁלַיִם וּגְדוּדֵי הַכַּשְׂדִּים מַקִּיפִים אוֹתָהּ, נָשָׂא קוֹלוֹ בִּצְוָחָה וַיֵּבְךְּ בְּכִי גָדוֹל וָמָר, וַיֹּאמַר: פִּתִּיתַנִי יְיָ וָאֶפָּת, חֲזַקְתַּנִי וַתּוּכָל! — וְכִשְׁמֹעַ נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל כִּי נִכְבְּשָׁה עִיר הַקֹּדֶשׁ קִבֵּץ אֶת כָּל חֵיל הַכַּשְׂדִּים וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וַיָּנַע רֹאשׁוֹ וַיְנוֹפֵף יָדוֹ, כִּי יָדוֹעַ יָדַע אֶת אַחֲרִית מַחֲנֵה סַנְחֵרִיב, אֲשֶׁר נִשְׁלְחוּ עֲלֵיהֶם מַלְאֲכֵי מָרוֹם וַיַּהַרְגוּ בָהֶם שְׁמוֹנָה עָשָׂר רִבּוֹא וַחֲמֵשֶׁת אֲלָפִים פָּרָשִׁים וְלֹא נִשְׁאַר בְּמַחֲנֶה אַשּׁוּר רַק הוּא (סַנְחֵרִיב) לְבַדּוֹ. יָצְאָה בַּת־קוֹל וְאָמְרָה לִנְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל: קוּם לֵךְ וָשׁוּב רִבְלָתָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ חֲמָת. קִלְקֵל בַּחִצִּים, שָׁאַל בַּתְּרָפִים; יָרָה חֵץ לְמַעֲרָב — וַיָּשָׁב הַחֵץ וַיִּפּוֹל לְתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם 3); יָרָה חֵץ לַמִּזְרָח — וַיָּשָׁב הַחֵץ וַיִּפּוֹל לְתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם. קָם (נְבוּכַדְנֶצַּר) וַיְשַׁלַּח אֶת שָׂרָיו עַל יְרוּשָׁלַיִם, וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם: נֵרְגַל, שַׂרְאֶצֶר, סַמְגַּר נְבוֹ, שַׂרְשְׂכִים, רַב־סָרִיס, רַב־מָג. וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אַחֲרֵי שָׂרָיו וַיַּעַל אֶל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וְכֵן אָמַר (נְבוּכַדְנֶצַּר): אַתָּה הוּא הָאֵל הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר הִרְגַּזְתַּנִי וְתַעֲלֵנִי עַל עִירְךָ וְהֵיכָלֶךָ! — וְכַאֲשֶׁר רָאוּ דַּלְתֵי בֵית הַמִּקְדָּשׁ כִּי עַם טָמֵא נִצָּב לִפְנֵיהֶן, נִסְגְּרוּ מֵאֲלֵיהֶן וְלֹא אָבוּ לְהִפָּתֵחַ. וַיָּבוֹאוּ כָּל חֵיל הַכַּשְׂדִּים וַיָּבִיאוּ עִמָּהֶם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים גְּמַלִּים טְעוּנִים גַּרְזְנֵי בַרְזֶל — וַיְבַלְּעֵם הַשַּׁעַר הַחִיצוֹן אֲשֶׁר לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וּבְכָל זֹאת לֹא נָתְנוּ (הַשְּׁעָרִים) אֶת עַצְמָם לְהִפָּתֵחַ. עַד שֶׁבָּא פַּרְנִיטוּס וַיִּשְׁחַט חֲזִיר וַיִּזְרֹק מִדָּמוֹ עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וַיְטַמְּאֵהוּ. וְאַחַר שֶׁנִּטְמָא (הַשַּׁעַר) — נִפְתַּח, וַיָּבֹא נְבוּכַדְנֶצַּר אֶל בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ וַיֵּשֶׁב בְּעֶזְרַת זְכַרְיָה בֶּן יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וַיַּרְא וְהִנֵּה דָּמוֹ רוֹתֵחַ עַל הָאֲדָמָה. וַיִּשְׁאַל נְבוּכַדְנֶצַּר אֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לָהֶם: הַדָּם הַזֶּה לְמִי הוּא? עָנוּ וְאָמְרוּ לוֹ: נָבִיא אֶחָד הָיָה בֵּינֵינוּ וְהָיָה מוֹכִיחַ אוֹתָנוּ וְלֹא שָׁמַעְנוּ לְקוֹלוֹ, וַנָּקָם עָלָיו וַנַּהַרְגֵהוּ בְּבֵית הָאֱלֹהִים. כִּשְׁמֹעַ נְבוּכַדְנֶצַּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: לְכוּ וְהָבִיאוּ נָא לִי אַרְבַּעַת אֲלָפִים מִפִּרְחֵי הַכְּהוּנָּה. וַיִּשְׁחָטֵם עַל הַדָּם הַהוּא, וְעוֹד לֹא שָׁקַט (הַדָּם) וְלֹא נִבְלַע בָּאֲדָמָה. גָּעַר בּוֹ נְבוּכַדְנֶצַּר וַיֹּאמַר: הַאִם אֶת כָּל בְּנֵי עַמְּךָ אָמִית בִּשְׁלָךְ? — נִרְגַּע הַדָּם וְנִבְלַע בָּאֲדָמָה. וּכְשֶׁרָאָה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶת הַכֹּהֲנִים הַהֲרוּגִים וַיִּלְבַּשׁ אֶת מְעִילוֹ וַיֶּאְפֹּד אֶת אֲפוּדוֹ וַיִּקַּח אֶת מַפְתְּחוֹת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּיָדוֹ וַיָּקָם וַיַּעַל עַל גַּג הַהֵיכָל, וַיִּשָּׂא אֶת קוֹלוֹ וַיֹּאמַר: נִמְכַּר הַבַּיִת וְשֻׁלַּם לִבְעָלָיו, וְהַשּׁוֹמְרִים לֹא יִשָּׁאֲרוּ בוֹ. הִשְׁלִיךְ אֶת עַצְמוֹ לְתוֹךְ הָאֵשׁ וַיִּשָּׂרֵף. וְכַאֲשֶׁר רָאוּ יֶתֶר הַכֹּהֲנִים כִּי הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל נִשְׂרַף בָּאֵשׁ, אַף הֵם לָקְחוּ אֶת נִבְלֵיהֶם וְאֶת כִּנּוֹרוֹתֵיהֶם וְאֶת כָּל כְּלֵי זְמִירוֹתֵיהֶם וְנָפְלוּ לְתוֹךְ הָאֵשׁ וַיִּשָּׂרֵפוּ. — וּכְשֶׁבִּקֵּשׁ נְבוּכַדְנֶצַּר לָבוֹא אֶל קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים — נִנְעֲלוּ הַדְּלָתוֹת וְלֹא נִתְּנוּ לְהִפָּתֵחַ. עַד שֶׁיָּצְאָה בַּת־קוֹל מִשְּׁמֵי מָרוֹם וַתֹּאמֶר לָהֶן: פְּתַח, לְבָנוֹן, דְּלָתֶיךָ! — וְאַחֲרֵי כֵן נִפְתְּחוּ מֵעַצְמָן. וַיָּבֹא נְבוּכַדְנֶצַּר הָרָשָׁע הַטָּמֵא אֶל קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים וַיַּרְא אֶת הֲדַד מֶלֶךְ כָּל הָעוֹלָמוֹת יְיָ צְבָאוֹת, וַיַּרְא אֶת כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ (אֲשֶׁר שֵׁרְתוּ בָהֶם הַכֹּהֲנִים וּמַלְכֵי בֵית דָּוִד), כִּי נִבְלְעוּ 4) מִפָּנָיו — וַיִּקְצֹף קֶצֶף גָּדוֹל וַיֵּצֵא מִשָּׁם מְבֹהָל וַיַּהֲרֹג הֶרֶג רַב וַיִּשְׁבְּ שְׁבִי גָדוֹל וַיֶּגֶל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל אֲסוּרִים בְּכַבְלֵי בַרְזֶל וַיּוֹבִילֵם עֲרוּמִּים וּטְעוּנֵי־חוֹל עַל צַוְּארֵיהֶם. וַיֵּלֶךְ אִתָּם גַּם יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא עַד שֶׁהִגִּיעַ אֶל קִבְרֵי הָאָבוֹת, וַיִּצְעַק צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה וַיִּקְרָא: אָבוֹת חֲבִיבִים, אַבְרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב! קוּמוּ מִתּוֹךְ קִבְרוֹתֵיכֶם וּרְאוּ אֶת בְּנֵיכֶם, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַמּוּבָלִים בַּשִּׁבְיָה, הוֹלְכִים בַּגּוֹלָה. עָנְתָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְאָמְרָה לוֹ: כְּבָר אָמַרְתִּי לְךָ, יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא, כִּי אָסַפְתִּי אֶת שְׁלוֹמִי מֵאֵת הָעָם הַזֶּה. קָם (יִרְמְיָהוּ) מֵעַל קִבְרוֹת הָאָבוֹת וַיֵּלֶךְ וַיִּפּוֹל עַל קִבְרֵי הָאִמָּהוֹת, וַיִּשָּׂא אֶת קוֹלוֹ וַיִּקְרָא: אִמָּהוֹת רַחֲמָנִיּוֹת, שָׂרָה, רִבְקָה, רָחֵל וְלֵאָה, קוּמְנָה מִתּוֹךְ קִבְרוֹתֵיכֶן וּרְאֶינָה אֶת בְּנֵיכֶן וּבְנוֹתֵיכֶן, בֵּית יִשְׂרָאֵל,

1) כאשר חטאו בני ישראל. 2) המקור הארמי גורס: דִיתִיב באנטוכיא רבלתה; וכן מתרגם הי' ושלמי: לבא חֲמָת—אנטוכיא. 3) אותם הדברים מספרים בתלמוד על נירון קיסר. 4) נעלמו.

אשר טפחתן ורביתן באמונה, מובלים בשביה והולכים בגולה יחפים. ענתה רוח הקדש ואמרה: „קול ברמה נשמע רחל מבכה על בניה". קם (ירמיהו) מקברי האמהות וילך ויפול על קברי הנביאים, וישא את קולו ויקרא: נביאים, נביאים ידידים — משה ושמואל, קומו מקבריכם וראו את עם בני ישראל, אשר נהלתם אותם באמונה — מובלים בשביה והולכים בגולה יחפים! — ענתה רוח הקדש ואמרה: כבר אמרתי לך, ירמיהו הנביא: „אם יעמד משה ושמואל לפני — אין נפשי אל העם הזה". קם (ירמיהו) מקברי הנביאים וילך ויפול על קברות בעלי המרזח, וישא את קולו ויקרא: האכילוני לחם אבלים והשקוני כוס תנחומים, כי מתאבל אני על עם ישראל המובלים בשביה וההולכים בגולה. ענתה רוח הקדש ואמרה: „אל תבוא בית מרזח ואל תלך לספד". ויהי ירמיהו סופד ובוכה ומילל על בית ישראל המובלים בשביה והולכים בגולה ערומים וטעוני־חול על צואריהם, המה מלכיהם, שריהם וכהניהם, עד שבאו למקום אחד ושמו בית־כורו, ויוציאו בגדים וילביש. אמר ירמיהו לנבוכדנצר הרשע ולכל חיל הכשדים אשר הלכו עמו: פן תבואו אל בתי אליליכם ותשבחום — ידוע תדעו נאמנה, כי עם הרוג הרגתם ועם שבוי שביתם. וכן הלכו ודברו עד שבאו אל אותה המדינה אשר בהוסיף ירמיהו לבכות ולהאנק נזלו מעיניו שתי דמעות ויהיו שם לשני מבועי מים עד היום הזה. וכאשר הגיעו עד נהרות בבל, אמר המלך נבוכדנצר הרשע לבני ישראל: אלה הזמירות אשר הייתם מזמרים לפני אלהיכם האדירים בירושלים — יבואו נא (הלויים) ויזמרו לפני. כשמע זאת הלויים, לקחו את כנורותיהם ויתלום על ערבים, אשר צמחו על שפת נהרות בבל, כמו שכתוב: „על ערבים בתוכה תלינו כנורותינו". ענו הלויים ואמרו לנבוכדנצר הרשע: לו עשינו את רצון אבינו שבשמים והללנו את שמו בירושלים — לא היינו נמסרים בידך; ועתה איכה נשמיע באזניך את תהלות אלהינו? — כמו שכתוב: איך נשיר את שיר יי על אדמת נכר? — כאשר שמע נבוכדנצר הרשע את הדברים האלה ויאמר אל עבדיו: הרגו אותם על אשר עברו את מאמר המלך. ויען פלטיה בן יהוידע, אחד היהודים, ויאמר: צאן שמסר בעליה ביד רועה ובא זאב וטרף מן הצאן — מיד מי ידרוש את הצאן? — ויען נבוכדנצר: מן הרועה הוא ידרוש. אמר לו (פלטיה): השמענה אזניך — מה שהוציא פיך. ויצו נבוכדנצר ויביאו את צדקיהו המלך, ויסירו מעליו את כבלי הברזל והנחשת, וישנו את בגדי כלאו.

ג. בשנת שלש למלכו עשה משתה לכל שריו ועבדיו חיל פרס ומדי הפרתמים והשרים המפקדים על הגלילות עוטים מעילי בוץ ולבושי ארגמן, אוכלים ושותים ושמחים לפניו. ד. בהראותו את עשר כבוד מלכותו, ואותו העשר אשר הראה הוא עשר בית אלהינו, ולבשר ודם אין עשר. כל העשר לקדוש־ברוך־הוא, וכן כתוב: לי הכסף ולי הזהב, אמר יי צבאות. ששה בתי־גנזים היה מראה להם (אחשורוש) בכל יום, מאה ושמונים יום, ככתוב: עשר — כבוד — מלכותו — ויקר — תפארת — גדולתו, הלא הם ששה. וכשראו שם בני ישראל את כלי בית המקדש לא חפצו לשבת לפניו, ויאמרו למלך: אין חפץ ליהודים לשבת פה, מפני שרואים הם את כלי בית המקדש. ויצו (אחשורוש) לאמר: עשו להם מקום מיחד לסעוד בו. ה. ובמלאת הימים האלה אמר המלך: כעת אעשה משתה לבני מקומי, לכל העם הנמצאים בשושן הבירה למקטן ועד גדול, משתה שבעת ימים. ויביאם לגנת הביתן, אשר צמחו בה כל עצי־פרי ובשמים. מה עשה? כפף עץ לעץ ויהיו כלחפה ויכרת עצי בשמים ויושיבם, ויתן לפניהם אבנים טובות ומרגליות וענפי צללים. ו. חור כרפס ותכלת אחוז בחבלי בוץ וארגמן על גלילי כסף ועמודי שש מטות זהב וכסף על רצפת בהט ושש ודר וסוחרת. ז. והשקות בכלי זהב ובכוסות זהב, ואשר שתה מכוס אחת לא היה שותה ממנה בפעם השנית, כי הוציאו את הכוס ההיא מלפניו והביאו לו חדשה. והיו שם גביעים וכוסות שלא היו דומים זה לזה, וכן כתוב: וכלים מכלים שונים. וכאשר הביאו את כלי בית המקדש ומזגו בהם לכל אותן אומות העולם — היו משתנים פניהם. ויין המלך היה רב מהאיש השותה אותו, כי כן היו שואלים את האיש: כמה שני חייך? וענה: בן ארבעים אני, והיו משקים אותו יין בן ארבעים ואחת שנה, וכן (נעשה) לכל איש ואיש, ככתוב: ויין מלכות רב כיד המלך. ח. והשתיה כדת, ואיש לא נזק, כי אצל אנשי פרס היתה כוס אחת גדולה מאד המכילה ארבע חמש מדות, ונקרא שמה פתקא והיו משקים בה את כל איש ואיש, ולא הרפו ממנו עד ששתה פעם אחת. ושר המשקים שמזג לפרסים (מכוס זו) היה עשיר גדול. ואיככה נתעשר? כי היה מוזג לו לאיש (מהכוס ההיא), אך לא נמצא איש אשר ישתה (את כל היין), ורמז (האיש ההוא) לשר המשקים לאמר: העבירה ממני (את הכוס) והיו לך עוד זוזים, כי לא נמצא איש אשר ישתה (את כל הכוס). ויצו אחשורוש לאמר: אל תביאו את הכוסות האלה לשתות מהן, כי אם כל איש ואיש ישתה כרצונו, וכן כתוב: והשתיה כדת. ט. גם ושתי המלכה עשתה משתה נשים והיתה מוזגת להן יין אדום, והושיבה אותן בהיכל המלך למען הראותן את עשרו; והיו שואלות אותה: איפה ישן המלך (כי הנשים מתאוות לדעת כל דבר) והיא היתה מגדת להן הכל על אודות מושב המלך לאמר: פה אוכל הוא, פה שותה, ופה שוכב. י. ביום השביעי, כטוב לב המלך ביין ולבבות מאה

יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְאִיּוֹב בֵּינֵיהֶם. וּמִצִּדָּהּ הַשֵּׁנִי לַמְּנוֹרָה יוֹצְאִים שִׁבְעָה קָנִים אֲחֵרִים וּמְצֻיָּרִים עֲלֵיהֶם שִׁבְעַת חֲסִידֵי הָעוֹלָם וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם: לֵוִי, עַמְרָם, מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, אֶלְדָּד וּמֵידָד. וְחוּר. וּבְרֹאשׁ הַמְּנוֹרָה קָבוּעַ כַּד זָהָב מָלֵא שֶׁמֶן זַיִת זָךְ אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ הֶעֱלוּ נֵר תָּמִיד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ; וְתַחְתֶּיהָ קָבוּעַ אַגַּן־זָהָב גָּדוֹל מָלֵא שֶׁמֶן זַיִת זָךְ אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ הִקְרִיבוּ שֶׁמֶן לַנֵּרוֹת, וְעָלָיו מְתֹאָר עֵלִי הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל. וּשְׁתֵּי שִׁבֳּלֵי זָהָב יוֹצְאוֹת מִן הָאַגָּן הַגָּדוֹל וְעָלָיו מְצֻיָּרִים שְׁנֵי בְנֵי עֵלִי: חָפְנִי וּפִנְחָס. וּמִבֵּין שְׁתֵּי שִׁבֳּלֵי הַזָּהָב יוֹצְאוֹת שְׁנֵי צִנּוֹרוֹת־זָהָב וּמְצֻיָּרִים עֲלֵיהֶם שְׁנֵי בְנֵי אַהֲרֹן: נָדָב וַאֲבִיהוּא. וּשְׁנֵי מוֹשְׁבֵי זָהָב, אֶחָד לַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְאֶחָד לִסְגַן הַכֹּהֲנִים, וּלְמַעְלָה מֵרֹאשׁ הַכִּסֵּא הָיוּ קְבוּעִים שִׁבְעִים כִּסְאוֹת זָהָב, וַעֲלֵיהֶם יָשְׁבוּ שִׁבְעִים חַבְרֵי הַסַּנְהֶדְרִין, עוֹשֵׂי הַמִּשְׁפָּט לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה. וּשְׁתֵּי בְנוֹת־הַיָּם יָשְׁבוּ מִצַּד שְׁתֵּי אָזְנֵי הַמֶּלֶךְ בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יָזוּעַ מִמְּקוֹם מוֹשָׁבוֹ. וְתַנִּין זָהָב הָיָה קָבוּעַ בַּמְּכוֹנָה. וּלְמַעְלָה מֵרֹאשׁ הַכִּסֵּא קְבוּעוֹת הָיוּ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה גַּפְנֵי זָהָב לְהָצֵל עַל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה. וּכְשֶׁבִּקֵּשׁ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לָלֶכֶת אֶל אֲשֶׁר חָפֵץ — וְהִתְנוֹעֵעַ הַכִּסֵּא בַּמְּכוֹנָה מִתַּחְתָּיו, וְהָיָה כַּאֲשֶׁר צָעֲדָה רֶגֶל הַמֶּלֶךְ עַל הַמַּעֲלָה הָרִאשׁוֹנָה — וְהֵרִים אוֹתָהּ שׁוֹר־הַזָּהָב אֶל הַמַּעֲלָה הַשְּׁנִיָּה, וּמִן הַשְּׁנִיָּה — אֶל הַשְּׁלִישִׁית, וּמֵהַשְּׁלִישִׁית אֶל הָרְבִיעִית, וּמֵהָרְבִיעִית אֶל הַחֲמִישִׁית, וּמֵהַחֲמִישִׁית אֶל הַשִּׁשִּׁית, וְיָרְדוּ שָׁמָּה הַנְּשָׁרִים וְלָקְחוּ אֶת הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְהֶעֱלוּהוּ וְהוֹשִׁיבוּהוּ עַל רֹאשׁ מוֹשַׁב־הַכִּסֵּא. וְכַאֲשֶׁר שָׁמְעוּ הַמְּלָכִים אֶת שֵׁמַע כִּסֵּא הַמְּלוּכָה אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה וְהִתְקַבְּצוּ כֻּלָּם וּבָאוּ יַחַד וְהִשְׁתַּחֲווּ לְפָנָיו וְאָמְרוּ: לְכָל הַמַּמְלָכוֹת לֹא נַעֲשָׂה כַּכִּסֵּא הַזֶּה, כִּי כָל אוּמָה לֹא יָכְלָה לְהָכִין כָּמוֹהוּ. וּבִרְאוֹת הַמְּלָכִים אֶת חָכְמַת הַכִּסֵּא וְשִׁבְּחוּ אֶת בּוֹרֵא הָעוֹלָם כֻּלָּם. וּכְשֶׁהָיָה עוֹלֶה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְיוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ — וְשָׁב הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל וְלָקַח אֶת כֶּתֶר הַמַּלְכוּת וּנְתָנוֹ בְּרֹאשׁוֹ, וְאַחַר הָיָה הַתַּנִּין הַגָּדוֹל מִסְתּוֹבֵב בַּמְּכוֹנָה, וְהָיוּ הָאֲרָיוֹת וְהַנְּשָׁרִים מִסְתּוֹבְבִים וְעוֹלִים בַּמְּכוֹנָה וְהֵצֵלּוּ עַל רֹאשׁ הַמֶּלֶךְ. וְיוֹנַת־הַזָּהָב הָיְתָה יוֹרֶדֶת מֵהָעַמּוּד וּפוֹתַחַת אֶת הָאָרוֹן וְלוֹקַחַת סֵפֶר הַתּוֹרָה וְנוֹתֶנֶת אוֹתוֹ לִידֵי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לְקַיֵּם מַה שֶּׁאָמַר מֹשֶׁה: וְהָיְתָה (הַתּוֹרָה) עִמּוֹ וְקָרָא בוֹ (בַּסֵּפֶר) כָּל יְמֵי חַיָּיו, לְמַעַן יַאֲרִיךְ יָמִים עַל מַלְכוּתוֹ הוּא וּבָנָיו בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל. וְכַאֲשֶׁר בָּא הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לִשְׁאֹל לִשְׁלוֹם הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְכָל הַזְּקֵנִים הָיוּ יוֹשְׁבִים מִימִין הַכִּסֵּא וּמִשְּׂמֹאלוֹ וְשָׁפְטוּ אֶת מִשְׁפְּטֵי הָעָם; וּבְבוֹא עֵדֵי שֶׁקֶר לְהָעִיד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ — הָיוּ מִזְדַּעְזְעִים הַגַּלְגַּלִּים הַמִּסְתּוֹבְבִים וְגָעוּ הַשְּׁוָרִים וְשָׁאֲגוּ הָאֲרָיוֹת וְהִתְנַפְּלוּ הַזְּאֵבִים וּפָעוּ הַכְּבָשִׂים וְזָעֲקוּ הַנְּמֵרִים וְנָחֲרוּ הַגְּמַלִּים וְיִלְלוּ הַחֲתוּלִים וְיִבְבוּ הַטַּוָּסִים וְקָרְאוּ הַתַּרְנְגֹלִים וְשָׁרְקוּ בְּנֵי־הַנֵּץ וְצִפְצְפוּ כָּל בְּנֵי הָעוֹף — לִטְרוֹף אֶת לִבְבוֹת עֵדֵי הַשֶּׁקֶר. וְהָיוּ הָעֵדִים אוֹמְרִים בְּלִבָּם: נָעִידָה נָּא עֵדוּת אֱמֶת, וְלֹא יֵעָקֵר הָעוֹלָם בִּגְלָלֵנוּ.

וְכַאֲשֶׁר רָאָה שִׁישַׁק מֶלֶךְ מִצְרַיִם אֶת מַתְכֹּנֶת הַכִּסֵּא כִּי הוּא עוֹלֶה עַל כִּסְאוֹת יֶתֶר הַמְּלָכִים וַיִּתְאַו לַעֲלוֹת וְלָשֶׁבֶת עָלָיו, וְלֹא יָדַע כִּי בְגַלְגַּלֵּי הַמְּכוֹנָה עוֹלִים בּוֹ, הֵרִים רַגְלוֹ עַל הַמַּעֲלָה הָרִאשׁוֹנָה, וַיִּפְשֹׁט אַרְיֵה־הַזָּהָב אֶת כַּפּוֹ הַיְמָנִית וַיַּכֵּהוּ עַל יְרֵכוֹ הַשְּׂמָאלִית, וַיִּקָּרֵא מֵאָז פַּרְעֹה־נְכוֹ עַד יוֹם מוֹתוֹ. וּבַחֲטֹא עַם יִשְׂרָאֵל לַה' הִתְגַּבֵּר וַיַּעַל עֲלֵיהֶם נְבוּכַדְנֶאצַּר הָרָשָׁע מֶלֶךְ בָּבֶל וַיַּחֲרֵב אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת יְרוּשָׁלַיִם לָבַז וְלִמְשִׁסָּה וַיִּשְׂרֹף אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בָּאֵשׁ. וַיֶּגֶל נְבוּכַדְנֶצַּר אֶת בְּנֵי יְהוּדָה וַיְבִיאֵם רִבְלָתָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ חֲמָת, וַיִּקַּח אִתּוֹ גַּם אֶת כִּסֵּא הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה. וְכַאֲשֶׁר אָמַר הַמֶּלֶךְ הָרָשָׁע לַעֲלוֹת וְלָשֶׁבֶת עָלָיו — וְלֹא יָדַע כִּי בְגַלְגַּלֵּי הַמְּכוֹנָה עוֹלִים בּוֹ, וַיָּרֶם אֶת רַגְלוֹ הַיְמָנִית עַל הַמַּעֲלָה הָרִאשׁוֹנָה — וְאַרְיֵה הַזָּהָב פָּשַׁט אֶת כַּפּוֹ הַיְמָנִית וַיַּכּוֹ עַל יְרֵכוֹ הַשְּׂמָאלִית וַיְהִי (נְבוּכַדְנֶצַּר) פִּסֵּחַ עַד יוֹם מוֹתוֹ. וּבְהֵחָרֵב מַלְכוּתוֹ וַיָּקָם כֹּרֶשׁ הַפַּרְסִי אַחֲרָיו וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו, וּבִזְכוּת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר הִרְשָׁה לִבְנוֹת זָכָה שֶׁעָלָה וְיָשַׁב עַל הַכִּסֵּא הַזֶּה, אֲשֶׁר כָּמוֹהוּ לֹא הָיָה בְּכָל הַמַּמְלָכוֹת. וְאַחֲרָיו בָּא אֲלֶכְּסַנְדְּרוֹס מוּקְדוֹן וַיְנַצַּח אֶת פָּרַס וַיֵּשֶׁב אֶת כִּסֵּא הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיְבִיאֵהוּ מִצְרָיְמָה. וְכַאֲשֶׁר בָּא אֲנִיפוֹנִיס בֶּן אַנְטִיוֹכוֹס וַיַּעַל עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם לְהַחֲרִיבָהּ וַיֵּשֶׁב אֶת הַכִּסֵּא וַיְבִיאֵהוּ בָּאֳנִיָּה וַתִּשָּׁמֵט מִן הַכִּסֵּא רֶגֶל אַחַת בְּשַׁלְשֶׁלֶת־זָהָב, וַיָּבֹאוּ כָּל אָמָּנֵי הָעוֹלָם וְכָל הֶחָרָשִׁים לְתַקֵּן אֶת רֶגֶל הַכִּסֵּא וְלֹא יָכְלוּ לְתַקְּנָהּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה. —

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָמוּ הַמְּלָכִים מִבֵּית דָּוִד לִמְלֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְאַחֲרֵי דָוִד קָם שְׁלֹמֹה בְּנוֹ וַיַּמְלֵךְ אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל עֲצֵי הַיַּעַר וְעַל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְעַל עוֹף הַשָּׁמַיִם וְעַל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה וַיָּבֶן אֶת שְׂפַת כֻּלָּם וְהֵם הֵבִינוּ אֶת שְׂפָתוֹ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: וַיְדַבֵּר עַל הָעֵצִים מִן הָאֶרֶז אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן וְעַד הָאֵזוֹב אֲשֶׁר בַּקִּיר וַיְדַבֵּר עַל הַבְּהֵמָה וְעַל הָעוֹף וְעַל הָרֶמֶשׂ וְעַל הַדָּגִים. וּכְטוֹב לֵב הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בַּיַּיִן, שָׁלַח וַיִּקְרָא לְכָל מַלְכֵי מִזְרָח וּמַעֲרָב הַקְּרוֹבִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיּוֹשִׁיבֵם בְּבֵית הֵיכַל מַלְכוּתוֹ. וְעוֹד: כְּטוֹב לֵב הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בַּיַּיִן וַיְצַו לְהָבִיא נְבָלִים, צֶלְצְלִים, תֻּפִּים וְכִנּוֹרוֹת, אֲשֶׁר בָּהֶם הָיָה מְנַגֵּן דָּוִד אָבִיו. וְעוֹד: כְּטוֹב לֵב הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בַּיַּיִן וַיְצַו לְהָבִיא אֶת חַיּוֹת הַשָּׂדֶה, עוֹף הַשָּׁמַיִם וְרֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְכַרְכֵּר לְפָנָיו, לְהַרְאוֹת אֶת גְּדֻלָּתוֹ לְכָל הַמְּלָכִים הַיּוֹשְׁבִים לְפָנָיו, וְסוֹפְרֵי הַמֶּלֶךְ הָיוּ קוֹרְאִים אוֹתָן בִּשְׁמוֹתָן [1], וְכֻלָּן הָיוּ מִתְכַּנְּסוֹת וּבָאוּ לְפָנָיו בְּלִי כְבָלִים וַאֲזִקִּים, וּבְלִי בְנֵי־אָדָם הַנּוֹהֲגִים בָּהֶן בָּעֵת הַהִיא נִתְבַּקֵּשׁ תַּרְנְגוֹל־הַבָּר בֵּין הָעוֹפוֹת וְלֹא נִמְצָא. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בַּחֲמָתוֹ לְהָבִיא אוֹתוֹ לְמַעַן יְסַרֵהוּ קָשָׁה. וַיַּעַן תַּרְנְגוֹל־הַבָּר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיֹּאמֶר לוֹ: יִשְׁמַע נָא אֲדוֹנִי, מֶלֶךְ הָאָרֶץ, וְיַטֶּה אָזְנוֹ לִדְבָרַי:

1) צאת החיות.

הלא שלשה חדשים, אשר נתתי עצות בלבי, ומזמות־אמת בדברי: לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי, מדי עופי בכל העולם לחקור ולדעת: איזו היא המדינה או הממשלה שאינה נכנעת לאדוני המלך. התבוננתי וראיתי במדינה אחת עיר גדולה וקיטור שמה בארץ הקדם, עפרה יקר מזהב וכספה מתגולל כדמן השוקים, ועצים מששת ימי בראשית יצמחו שם ומגן העדן ישתו מים. יש שם חילות רבים, פארים בראשיהם, אך לצאת לקרב אינם יודעים ולהלחם באמת אין ביכלתם. אף אמנם ראיתי שם אשה אחת מושלת בכלם ושמה מלכת־שבא. ועתה אם רצוי הדבר לפניך, אדוני המלך, אאזר כגבר חלצי ואקום ואלך אל עיר קיטור אשר במדינת שבא, את מושליה בכבלים אאסר ושריה בכבלי ברזל, והבאתים אל אדוני המלך. — וייטב הדבר בעיני שלמה ויקראו סופרי המלך ויכתבו אגרת ויקשרוה אל כנפי תרנגול־הבר, ויקם ויעל לשמי מרום ויעף ב־עף. ויפקד את כל בני העוף ויעופו אחריו אל עיר קיטור אשר במדינת שבא. ויהי לפנות הבקר ותצא מלכת שבא להשתחוות לאור־היום [1], והנה החשיכו העופות את השמש. ותשלח המלכה את ידה ותקרע את לבושה ותהי שוממה ומתמיהה. וירד אליה תרנגל־הבר ותרא והנה אגרת קשורה בכנפו. פתחה המלכה וקראה את האגרת, וזה אשר היה כתוב בה: ממנו שלמה המלך, שלום לך ושלום לשריך. הלא את יודעת, כי המליכני הקדוש־ברוך־הוא על חית השדה ועל עוף השמים וכל מלכי מזרח ומערב, דרום וצפון באים ושואלים לשלומי. ועתה אם תאותי לבוא אלי ולשאול לשלומי — כבוד רב אתן לך יתר מלכל המלכים היושבים לפני; ואם תמאני ולא תבואי — אשליח בך מלכים וחילות ופרשים. ואם תאמרי: מי הם המלכים, החילות והפרשים אשר למלך שלמה? חיות השדה המה המלכים, החילות והפרשים. ואם תאמרי: מי הם הפרשים? — הנה צפרי השמים המה פרשי וחילותי, אשר יחנקו אתכם בערשיכם בתוך בתיכם, וחית השדה תשרף אתכם ועוף השמים יאכל בשדה את בשרכם. — כשמוע מלכת שבא את דברי האגרת ותשלח שנית את ידה אל לבושה ותקרעהו, ותקרא לזקניה ולשריה ותאמר אליהם: הלא ידעתם ושמעתם את אשר שלח אלי שלמה. ענו ואמרו לה: אין אנו יודעים את המלך שלמה — ומלכותו כלא נחשבה בעינינו. — אבל היא לא בטחה בהם ולא שמה לב לדבריהם ותשלח ותקרא לכל חובלי הים ותצו להטעין את האניות באשכרים ומרגליות ואבנים טובות ותשלח לשלמה ששת אלפים ילדים וילדות, כלם בת שנה אחת, וחדש אחד ויום אחד ושעה אחת, וכלם בני קומה אחת וקצב אחד, וכלם לבושים לבושי ארגמן. ותכתב אגרת

1) לשמש 2) הבדולח,

ותשלחה בידיהם למלך שלמה מעיר קיטור אל ארץ ישראל מהלך שבע שנים לאמר: הנה יהי כשאלתך ודרישתך שדרשת ממני, — אך אבוא אליך רק מקץ שלש שנים. — ויהי מקץ שלש שנים ותבא מלכת שבא אל המלך שלמה. וכאשר שמע המלך שלמה, כי באה מלכת שבא וישלח לקראתה את בניהו בן יהוידע, שדמה לאילת השחר בהופיעה כאור־הבקר ולכוכב נגה המבריק בין יתר הכוכבים, ולשושנה הצומחת על פלגי מים. וכראות מלכת שבא את בניהו בן יהוידע ותרד מעל מרכבתה. וישאל אותה בניהו בן יהוידע: למה ירדת מעל מרכבתך? — ענתה ואמרה לו: האינך המלך שלמה? — אמר לה: אינני המלך שלמה, כי אם אחד מעבדיו העומדים לפניו. ותסב פניה אחורנית ותמשל משל לשריה: אם עוד לא נראה לכם האריה — ראו נא את מקום רבצו, ואם לא ראיתם עוד את המלך שלמה — ראו את יפי פני האיש העומד לפניו. — ויבא אותה בניהו בן יהוידע לפני המלך. וכאשר שמע המלך כי באה אליו, קם וילך וישב בבית־הזכוכית [2]. וכשראתה מלכת שבא, כי המלך יושב בבית הזכוכית ותעל מחשבה בלבה כי המלך יושב במים. ותגביה את שולי לבושה לעבור — ויגל השער אשר ברגלה. ענה ואמר לה המלך: יפיך — יפי נשים, ושערך כשער גברים. ותאמר לו מלכת שבא: אדוני המלך, אחודה לך שלש חידות; אם תפתרן לי וידעתי כי איש חכם אתה; ואם לא — הנך כשאר בני האדם:

ותשא משלה ותאמר: באר עץ וברזל—דלי,
דולה אבן ומשקה מים —
הגד נא לי: איזה כלי?

ויען שלמה: זאת שפופרת קנה־הצבעים.

ותוסף המלכה ותחד: מעפר אדמה יצא
ושב שמה כבמחתרת,
ולהב־אש כמים חצה —
זאת הזפת הבוערת.

ויען שלמה:

ותוסף המלכה ותחד: בראשם הולכת רוח־סערה
בקולות צעקה גדולה ומרה;
ראשה כופפת כקנה־האגמונים,
שבח לחורים וקלון לאביונים;
למתים תפארת וחרפה לחיים;
חדוה לעופות, ולדגת המים
היא — אבל...

ויען שלמה: זאת פשתה, כתנת וחבל.

ענתה ואמרה לו: לא האמנתי לדברים עד אשר באתי ותראינה עיני והנה לא הגד לי החצי; הוספת חכמה וטוב אל השמועה אשר שמעתי. אשרי אנשיך ואשרי עבדיך

מְגִלַּת אֶסְתֵּר בְּתַרְגּוּם שֵׁנִי

א.

א וַיְהִי בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הוּא הָאֶחָד מֵעֲשֶׂרֶת הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ וַעֲתִידִים לִמְלֹךְ בָּעוֹלָם, וְאֵלֶּה הֵם: הַמַּלְכוּת הָרִאשׁוֹנָה לַמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים יְיָ צְבָאוֹת, שֶׁבִּמְהֵרָה תִּתְגַּדֵּל מַלְכוּתוֹ עָלֵינוּ, הַשְּׁנִיָּה — לְנִמְרֹד, הַשְּׁלִישִׁית לְפַרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם, הָרְבִיעִית לְיִשְׂרָאֵל, הַחֲמִישִׁית לִנְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל, הַשִּׁשִּׁית לַאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, הַשְּׁבִיעִית לָרוֹמִי, הַתְּשִׁיעִית לְמָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, הָעֲשִׂירִית לַמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים יְיָ צְבָאוֹת, שֶׁבִּמְהֵרָה תִּתְגַּדֵּל מַלְכוּתוֹ עָלֵינוּ וְעַ׳ כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ.

כַּאֲשֶׁר הִגִּיעַ הַיּוֹם כִּי מַלְכוּת נְבוּכַדְנֶצַּר תַּעֲבֹר מִן הָעוֹלָם וְשִׁלְטוֹנוֹ יָסוּר מִמֶּנּוּ, לֹא יָדְעוּ בְּנֵי אַרְצוֹ אֶת מִי יָשִׂימוּ עֲלֵיהֶם לְמֶלֶךְ. וּבְמוֹת נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל קָם אֱוִיל־מְרֹדַךְ בְּנוֹ תַּחְתָּיו, וַיְמָאֲנוּ אַנְשֵׁי הַמְּדִינָה לְהַמְלִיכוֹ עֲלֵיהֶם, כִּי אָמְרוּ לוֹ: נְבוּכַדְנֶצַּר אָבִיךָ לֹא הָיָה גָר עִם אֲנָשִׁים, וְאֵיכָה נָקִים אוֹתְךָ לְמֶלֶךְ עָלֵינוּ; כְּבָר פָּנָה 1) נְבוּכַדְנֶצַּר אָבִיךָ — וּבָא עָלֵינוּ וֶהֱמִיתָנוּ. וְכַאֲשֶׁר שָׁמַע אֱוִיל־מְרוֹדַךְ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר אַנְשֵׁי הַמְּדִינָה דּוֹבְרִים, עָנָה וְאָמַר לָהֶם: נְבוּכַדְנֶצַּר אָבִי מֵת וְאָבַד מִן הָעוֹלָם — וְעַד הֵנָּה אֵינְכֶם מַאֲמִינִים לִי. עָנוּ וְאָמְרוּ לוֹ: נְבוּכַדְנֶצַּר אָבִיךָ הִרְגִּיז אֶת כָּל הָאָרֶץ וְאֶת כָּל הַמַּמְלָכוֹת. וְעָלָיו מְפָרֵשׁ הַכָּתוּב: הֲזֶה הָאִישׁ מַרְגִּיז הָאָרֶץ מַרְעִישׁ מַמְלָכוֹת. — מֶה עָשָׂה אֱוִיל־מְרוֹדַךְ בָּעֵת הַהִיא — עָלָה לְבֵית גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ וַיּוֹצֵא מִשָּׁם שַׁלְשְׁלָאוֹת שֶׁל בַּרְזֶל וּנְחֹשֶׁת וַיַּשְׁלִיכֵן בְּעִקְּבוֹת נְבוּכַדְנֶצַּר אָבִיו וַיִּמְשְׁכֵהוּ וַיַּעֲלֵהוּ מִקִּבְרוֹ. כִּי כָכָה מְפָרֵשׁ עָלָיו הַכָּתוּב: וְאַתָּה הָשְׁלַכְתָּ כְּנֵצֶר נִתְעָב. וְכִרְאוֹת אַנְשֵׁי הַמְּדִינָה כִּי עָשָׂה מְרוֹדַךְ אֶת רְצוֹן אָבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם, קָמוּ כֻלָּם בְּחֶדְוָה רַבָּה וַיַּלְבִּישׁוּ אֹתוֹ לְבוּשׁ מַלְכוּת מֵאַרְגָּמָן טוֹב וַיִּתְּנוּ לוֹ כָבוֹד רַב וּגְדוּלָּה יְתֵרָה. עָנָה דָנִיאֵל אִישׁ חֲמֻדוֹת וְאָמַר לֶאֱוִיל־מְרֹדַךְ: „הִנֵּה כָּל יְמֵי נְבוּכַדְנֶצַּר אָבִיךָ לֹא הוּצָא אָסִיר מִבֵּיתוֹ מֵעוֹלָם, כִּי כֵן כָּתוּב מְפֹרָשׁ: וַאֲסִירָיו לֹא פָתַח בָּיְתָה. וְכַאֲשֶׁר חָטְאוּ בְּנֵי יְהוּדָה הִתְגַּבֵּר וַיַּעַל עֲלֵיהֶם נְבוּכַדְנֶצַּר אָבִיךָ וַיַּחֲרֵב אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיָּבָז אֶת הָעִיר יְרוּשָׁלַיִם וַיִּשְׂרֹף אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בָּאֵשׁ וַיֶּגֶל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל וַיְבִיאֵם בָּבֶלָה, וַיֶּגֶל עִמָּם גַּם אֶת יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ יְהוּדָה, וַיַּאַסְרֵהוּ בְּבֵית הָאֲסוּרִים שֶׁבַע וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה עַל אֲשֶׁר לֹא שָׂם לִבּוֹ לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אָבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וְאַף נְבוּכַדְנֶצַּר הִתְפָּאֵר בִּלְבָבוֹ וַיֹּאמַר: אֵין מֶלֶךְ וְשַׁלִּיט כָּמוֹנִי, כִּי כֵן מְפָרֵשׁ הַכָּתוּב: אֶעֱלֶה עַל בָּמֳתֵי עָב אֶדַּמֶּה לְעֶלְיוֹן.״ — בָּעֵת הַהִיא עָשָׂה אֱוִיל־מְרֹדַךְ אֶת רְצוֹן יְיָ וַיָּבֹא אֶל בֵּית הַכֶּלֶא וַיּוֹצֵא מִשָּׁם אֶת יְהוֹיָכִין בֶּן יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ בְּנֵי יְהוּדָה וַיֵּצְאוּ עִמּוֹ כָּל הָאֲסִירִים. מֶה עָשָׂה אֱוִיל מְרֹדַךְ בָּעֵת הַהִיא — הָלַךְ אֶל בֵּית גִּנְזֵי־הַמֶּלֶךְ וַיּוֹצֵא מִשָּׁם אֶת כָּל שַׁמְנֵי הַמִּשְׁחָה הַטּוֹבִים וְאֶת כָּל מִינֵי הַבְּשָׂמִים וַיִּרְחַץ אוֹתוֹ 2) וַיִּמְשָׁחֵהוּ וַיַּלְבִּישֵׁהוּ בִּגְדֵי מַלְכוּת, וַיֹּאכַל יְהוֹיָכִין אִתּוֹ לֶחֶם תָּמִיד כָּל יְמֵי חַיָּיו.

וְדָרְיָוֶשׁ הַמָּדִי 3) קִבֵּל מַלְכוּתוֹ. הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מֶלֶךְ פָּרַס בֶּן דָּרְיָוֶשׁ מֶלֶךְ מָדָי. הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אֲשֶׁר צִוָּה לְהָבִיא יַיִן מִשֶּׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה לְמֵאָה וְעֶשְׂרִים וְשִׁבְעָה מְלָכִים הַיּוֹשְׁבִים לְפָנָיו, לְמַעַן יִשְׁתֶּה כָּל אִישׁ וְאִישׁ מִיֵּין מְדִינָתוֹ וְלֹא יוּזָק. הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הַמֶּלֶךְ הַמְעַוֵּת, הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מֶלֶךְ טִפֵּשׁ אֲשֶׁר אָמַר: תִּבָּטֵל מַלְכוּתִי וְאַל תִּבָּטֵל גְּזֵרָתִי. הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ שֶׁהוּפְרוּ עֵצוֹתָיו וְלֹא קָמוּ גְזֵרוֹתָיו; הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אֲשֶׁר צִוָּה לְהָבִיא אֶת וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה עֲרוּמָה לְפָנָיו — וְלֹא בָאָה. הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ שֶׁבְּיָמָיו נִמְכְּרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חִנָּם אֵין כָּסֶף, כַּכָּתוּב: חִנָּם נִמְכַּרְתֶּם. הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ שֶׁבְּיָמָיו הִשְׁחִירוּ פְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּשׁוּלֵי קְדֵרָה. הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ שֶׁצִּוָּה לְהָבִיא אֲרָזִים מִיַּעַר הַלְּבָנוֹן וְזָהָב מֵאוֹפִיר וְלֹא הוּבָאוּ. הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ שֶׁבְּיָמָיו נִתְקַיֵּם עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל הַכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה: בַּבֹּקֶר תֹּאמַר מִי יִתֵּן עֶרֶב. הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ — מֵחֲמִשָּׁה שֶׁכָּתוּב בָּהֶם „הוּא״ וּקְרוּיִים רְשָׁעִים, וַחֲמִשָּׁה — שֶׁכָּתוּב בָּהֶם „הוּא״ וְנִקְרָאִים צַדִּיקִים: אַבְרָם הוּא אַבְרָהָם, הוּא אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה, הוּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, הוּא חִזְקִיָּהוּ, הוּא עֶזְרָא — אֵלֶּה הֵם חֲמֵשֶׁת הַצַּדִּיקִים. וַחֲמִשָּׁה רְשָׁעִים: הָרִאשׁוֹן נִמְרֹד, שֶׁכָּתוּב בּוֹ: הוּא הָיָה גִבּוֹר צַיִד, הוּא עֵשָׂו אֲבִי אֱדוֹם, הוּא דָתָן וַאֲבִירָם, הוּא הַמֶּלֶךְ אָחָז, הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וְעַל אֲשֶׁר אָמַר 4) וְלֹא עָשָׂה נִתְקַצְּרוּ יָמָיו, אַךְ מָלַךְ מֵהוֹדּוּ וְעַד כּוּשׁ, מֵהוֹדּוּ אֲשֶׁר בַּמַּעֲרָב עַד כּוּשׁ שֶׁבַּמִּזְרָח, עַל שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה. הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אֲשֶׁר הָרַג אֶת אִשְׁתּוֹ בַּעֲבוּר אוֹהֲבוֹ 5), הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אֲשֶׁר הָרַג אֶת אוֹהֲבוֹ הָמָן בַּעֲבוּר אִשְׁתּוֹ 6) הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הַמּוֹלֵךְ מֵהוֹדּוּ וְעַד כּוּשׁ. וַהֲלֹא הוֹדּוּ וְכוּשׁ קְרוֹבוֹת הָיוּ זוּ לָזוּ, אַךְ כְּמוֹ שֶׁהָיָה שַׁלִּיט בְּהוֹדּוּ וְכוּשׁ הַקְּרוֹבוֹת לוֹ, כֵּן מָשַׁל בְּמֵאָה וְעֶשְׂרִים וָשֶׁבַע מְדִינוֹת. וּכְדוֹמֶה לוֹ אַתָּה מוֹצֵא בִּשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, כִּי שָׁלַט בְּכָל עֵבֶר הַנָּהָר מִתִּפְסַח וְעַד עַזָּה; וַהֲלֹא תִּפְסַח וְעַזָּה קְרוֹבוֹת זוּ לָזוּ, אַךְ כְּמוֹ שֶׁשָּׁלַט בְּתִפְסַח וְעַזָּה הַקְּרוֹבוֹת — כֵּן מָשַׁל בְּכָל עֵבֶר נְהַר הָעוֹלָם 7).

אַרְבָּעָה הֵם אֲשֶׁר מָלְכוּ מִקְצֵה הָעוֹלָם 8) וְעַד קָצֵהוּ, — שְׁנַיִם מִן הָאוּמּוֹת וּשְׁנַיִם מִיִּשְׂרָאֵל. שְׁלֹמֹה וְאַחְאָב מִיִּשְׂרָאֵל: בִּשְׁלֹמֹה כָּתוּב כָּאָמוּר, וּבְאַחְאָב כָּתוּב: אִם יֵשׁ גּוֹי וּמַמְלָכָה;

1) כלומר: פעם כבר נעלם אביך ואחרי כן שב שנית. 2) את יהויכין. 3) כונתו לדריוש היסטספיס. 4) להשמיד את היהודים. 5) ממוכן. 6) אסתר. 7) פרת. 8) המזרחי.

וּנְבוּכַדְנֶצַּר וַאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, אֲבָל אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ נִתְקַצְּרָה מַלְכוּתוֹ וְשָׁלַט רַק עַל מֵאָה וְעֶשְׂרִים וָשֶׁבַע מְדִינוֹת. וְלָמָּה זָכָה לִמְשֹׁל בְּמֵאָה וְעֶשְׂרִים וָשֶׁבַע מְדִינוֹת? — כִּי כֵן אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: עָתִיד הוּא לָקַחַת לְאִשָּׁה אֶת אֶסְתֵּר, שֶׁהִיא בַּת בִּתָּהּ שֶׁל שָׂרָה, אֲשֶׁר כָּתוּב בָּהּ: מֵאָה וְעֶשְׂרִים וָשֶׁבַע שָׁנָה. תָּבוֹא בַּת בִּתָּהּ שֶׁל שָׂרָה וְתִמְלֹךְ עַל מֵאָה וְעֶשְׂרִים וָשֶׁבַע מְדִינוֹת.

ב. בַּיָּמִים הָהֵם כַּאֲשֶׁר יָשַׁב הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ, אֲשֶׁר הָיָה מוּכָן לוֹ בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה. זֶה הַכִּסֵּא לֹא שֶׁלּוֹ וְלֹא שֶׁל אֲבוֹתָיו הָיָה אֶלָּא כִּסֵּא הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר עָשָׂה חוּרָם בֶּן אִשָּׁה אַלְמָנָה מִצּוֹר בְּחָכְמָתוֹ הָרַבָּה.

הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל אֲשֶׁר הִמְלִיךְ אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִקְּצֵה הָעוֹלָם וְעַד קָצֵהוּ, בּוֹ בָּחַר ה' טֶרֶם נוֹלַד, מִמְּעֵי אִמּוֹ אָהַב אוֹתוֹ. גִּלָּה לוֹ רָזִים נֶעֱלָמִים וַיַּגֵּד לוֹ עִמְקֵי סְתָרִים, דַּעַת וְחָכְמָה נָתַן לוֹ וּתְבוּנוֹת לֵב — מִבְּרֵאשִׁית 1). הוּא הָיָה מִסְתַּכֵּל בְּבַעֲלֵי־הַדִּין, אֲשֶׁר הָיוּ בָּאִים לְהִשָּׁפֵט לְפָנָיו וְלֹא יָכְלוּ לְהוֹצִיא מִפִּיהֶם בְּאָזְנָיו דְּבַר שֶׁקֶר, כִּי יָדַע לְהַבְחִין בֵּין צַדִּיק לְרָשָׁע. הוֹד וְהָדָר הָיָה שָׁפוּךְ עָלָיו וְכֶתֶר מַלְכוּת נִתַּן בְּרֹאשׁוֹ, חֵן וָחֶסֶד יָצַק עָלָיו ה' כְּמוֹ עַל דָּוִד אָבִיו. וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה עָבְרוּ לִימֵי חַיָּיו טֶרֶם יִמְלֹךְ. בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לְמָלְכוֹ קָרְאוּ לוֹ יְדִידְיָה, כִּי אָהוּב הָיָה עַל מֶלֶךְ הָעוֹלָם יְיָ צְבָאוֹת, וְכֵן כָּתוּב מְפֹרָשׁ: וַיִּשְׁלַח ה' בְּיַד נָתָן הַנָּבִיא וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יְדִידְיָה, וּשְׁלֹמֹה הָיוּ קוֹרְאִים לוֹ עַל אוֹדוֹת הַשָּׁלוֹם אֲשֶׁר הָיָה בְּיָמָיו, כִּי כֵן כָּתוּב מְפֹרָשׁ: וַיֵּשֶׁב יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל לָבֶטַח. בֶּן הָיוּ קוֹרְאִים לוֹ יַעַן אֲשֶׁר בָּנָה אֶת מִקְדַּשׁ יְיָ צְבָאוֹת, וְכֵן כָּתוּב: בָּנֹה בָנִיתִי בֵּית זְבֻל לָךְ. אִיתִיאֵל קָרְאוּ לוֹ בַּעֲבוּר רוּחַ אֱלֹהִים אֲשֶׁר מָלֵא, כִּי כֵן כָּתוּב וַיֶּחְכַּם מִכָּל אָדָם. יָקֶה 2) קָרְאוּ לוֹ כִּי הָיָה רַב וְשַׁלִּיט עַל כָּל מַלְכֵי אֶרֶץ מִזְרָח וּמַעֲרָב, וְכֵן כָּתוּב: וּשְׁלֹמֹה יָשַׁב עַל כִּסֵּא דָּוִד אָבִיו. כָּל הַמְּלָכִים יָרְאוּ מִפָּנָיו, כָּל הָאוּמוֹת וְהַלְּשׁוֹנוֹת הָיוּ נִשְׁמָעִים לוֹ כֻּלָּם יַחַד, מִסִּים הָיוּ מְבִיאִים לוֹ כָּל דְּגֵי הַיָּם וְעוֹף הַשָּׁמַיִם, הַבְּהֵמוֹת וְחַיּוֹת הַשָּׂדֶה הָיוּ עוֹלוֹת וּבָאוֹת אֶל בֵּית הַמִּטְבָּחַיִם לְהִשָּׁחֵט לִסְעוּדַת שְׁלֹמֹה. הוּא הָיָה עָשִׁיר וְאַדִּיר וְרָכַשׁ לוֹ נְכָסִים, כֶּסֶף וְזָהָב הַרְבֵּה מְאֹד. פָּתַר מְשָׁלִים וְגִלָּה סוֹדוֹת וְהוֹדִיעַ צְפוּנוֹת עַד אֵין קֵץ. שׂוֹנְאָיו וְאוֹיְבָיו אֲהֵבוּהוּ, כָּל הַמְּדִינוֹת נִכְנְעוּ לוֹ, וְעָמְדוּ כֻּלָּם לִרְאוֹת אֶת פָּנָיו וְעָמְדוּ לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי חָכְמָתוֹ. הָאֵל הָרָם וְהַנִּשָּׂא רוֹמֵם אוֹתוֹ בַּעֲבוּר עַבְדּוֹ דָּוִד אָבִיו; שְׁמוֹ הָיָה גָּדוֹל בֵּין הַמְּלָכִים וּגְבוּרָתוֹ בֵּין הַחֲכָמִים; תָּם וְיָשָׁר הָיָה, סָר מֵרָע וְיוֹדֵעַ סִתְרֵי שָׁמַיִם. אֱלֹהִים הִגְדִּיל מַלְכוּתוֹ עַל כָּל הַמַּמְלָכוֹת וְחָכְמָתוֹ מִכָּל בְּנֵי מָחוֹל 3). כָּל אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת שִׁמְעוֹ וְאֶת אִמְרֵי חָכְמָתוֹ הָיוּ בָּאִים יַחַד לְבַקֵּשׁ שְׁלוֹמוֹ וְאַהֲבָתוֹ, כָּל הַמְּלָכִים רָעֲדוּ מִפָּנָיו, כָּל הַשַּׁלִּיטִים הָיוּ מְבִיאִים לוֹ אֶת בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת, וְהֵם הָיוּ רָצִים לְפָנָיו, וְעוֹמְדִים לְשָׁרְתוֹ, כִּי חָפְצוּ לִשְׁמֹעַ אִמְרוֹת פִּיו וְחָכְמָתוֹ. כַּאֲשֶׁר הָיָה פּוֹתֵחַ אֶת שְׂפָתָיו לְדַבֵּר — הָיוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְפָנָיו כָּל הָעֲתִידִים לִרְאוֹת אֶת פָּנָיו. כָּל הַשָּׂרִים וְהַנְּצִיבִים הָיוּ מְמָאֲסִים בְּעָרֵיהֶם וְהָיוּ עוֹזְבִים אֶת אַרְצוֹתֵיהֶם וּמְדִינוֹתֵיהֶם וְהָיוּ בָּאִים לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי חָכְמָתוֹ וְנוֹעַם אִמְרָתוֹ, וְכַאֲשֶׁר נָתַן שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לַאֲדוֹן הַמְּלָכִים הָיָה פּוֹתֵחַ אֶת פִּיו כְּקוֹל תְּרוּעַת חֲצוֹצְרָה וְהָיָה מְרוֹמֵם וּמְשַׁבֵּחַ לְמֶלֶךְ הַכָּבוֹד. לוֹ (לִשְׁלֹמֹה) נִתַּן הַמַּפְתֵּחַ הַגָּדוֹל לְכָל שַׁעֲרֵי הַחָכְמָה וּבִינַת־הַלֵּב. יָדַע וְשָׁמַע שְׂפַת הָעוֹפוֹת, הַבְּהֵמוֹת וְחַיַּת הַיַּעַר וְהַשָּׂדֶה; צְבָאִים וְאֵילִים רָצוּ לְפָנָיו, אֲרָיוֹת וּנְמֵרִים אָחֲזוּ בִּכְלֵי נִשְׁקוֹ. הוּא חָכַם בִּלְשׁוֹנוֹ מִכָּל הָאוּמוֹת יַחַד, הִסְבִּיר כָּל שְׁאֵלוֹת וּתְשׁוּבוֹת. זָעוּ מִפָּנָיו כָּל הַמְּלָכִים וְהַמֶּמְשָׁלוֹת, וְחִיל אָחַז (מִפָּנָיו) כָּל הַשִּׁלְטוֹנוֹת. לוֹ נִתְּנָה עֲטֶרֶת הַנִּצָּחוֹן וְשִׁעְבֵּד לוֹ אֶת כָּל בְּנֵי הָאָדָם. הוּא הָיָה רֹאשׁ כָּל הַמְּלָכִים וְאַף מַלְכוּת אַחַת לֹא הֵרִימָה (בְּפָנָיו) נֶגֶד הַשְּׁנִיָּה כְּלֵי מִלְחָמָה. כָּל הַמְּלָכִים רָעֲדוּ מִפָּנָיו וְכָל הַמְּדִינוֹת גִּלּוּ לוֹ אֶת סוֹדוֹתֵיהֶן, וְיָדַע אֶת צְפוּנוֹת כָּל בְּנֵי הָאָדָם — יַעַן אֲשֶׁר עָשָׂה וְגָמַל צְדָקָה וּגְמִילוּת־חֲסָדִים. מִימֵי בְּרֵאשִׁית הוּא זָכָה לִמְלֹךְ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

הוּא הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר עָשָׂה כִּסֵּא גָּדוֹל לְמַלְכוּתוֹ וַיְצַפֵּהוּ זָהָב טוֹב מֵאֶרֶץ אוֹפִיר וַיְמַלְּאוֹ אַבְנֵי שֹׁהַם וְאַבְנֵי הַהַט וָשַׁיִשׁ וּמִשְׁבְּצוֹת הָיוּ בוֹ אַבְנֵי לֶשֶׁם וּפִטְדָה. פְּנִינִים וּמַרְגָּלִיּוֹת מֵהַמִּינִים הַיּוֹתֵר טוֹבִים. לְכָל מֶלֶךְ לֹא נַעֲשָׂה כְּמַתְכֻּנְתּוֹ וְכָל מַמְלָכָה לֹא יָכְלָה לְהָכִין לָהּ כִּסֵּא הַדּוֹמֶה לוֹ. וְכָזֶה מַעֲשֵׂה הַכִּסֵּא: עָמְדוּ עָלָיו י"ב אֲרָיוֹת שֶׁל זָהָב וּלְעֻמָּתָם י"ב נִשְׁרֵי זָהָב, אַרְיֵה לְעֻמַּת נֶשֶׁר וְנֶשֶׁר לְעֻמַּת אַרְיֵה, מְקַבִּילִים אִישׁ אֶל אָחִיו. כַּף אַרְיֵה־הַזָּהָב הַיְמָנִית לְעֻמַּת כַּף נֶשֶׁר־הַזָּהָב הַשְּׂמָאלִית, וּכְנַף־נֶשֶׁר־הַזָּהָב הַשְּׂמָאלִית לְעֻמַּת כַּף אַרְיֵה הַזָּהָב הַיְמָנִית. וּמִסְפַּר הָאֲרָיוֹת שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם, וְהַנְּשָׁרִים שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם. וְרֹאשׁ עָגוֹל לַכִּסֵּא מִלְּמַעְלָה לִמְקוֹם מוֹשַׁב הַמֶּלֶךְ, וְלוֹ שֵׁשׁ מַעֲלוֹת מְצֻפּוֹת זָהָב, כַּכָּתוּב: וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כִּסֵּא שֵׁן. וְשֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא. עַל הַמַּעֲלָה הָרִאשׁוֹנָה רָבַץ שׁוֹר־זָהָב וּלְעֻמָּתוֹ — אַרְיֵה־זָהָב; וְעַל הַמַּעֲלָה הַשְּׁנִיָּה רָבַץ זְאֵב־זָהָב וּלְעֻמָּתוֹ — כֶּבֶשׂ זָהָב, וְעַל הַמַּעֲלָה הַשְּׁלִישִׁית רָבַץ נָמֵר זָהָב וּלְעֻמָּתוֹ — גָּמָל זָהָב; וְעַל הַמַּעֲלָה הָרְבִיעִית רָבַץ נֶשֶׁר זָהָב — וּלְעֻמָּתוֹ טַוָּס־זָהָב; וְעַל הַמַּעֲלָה הַחֲמִישִׁית רָבַץ חָתוּל זָהָב וּלְעֻמָּתוֹ — תַּרְנְגוֹל זָהָב; וְעַל הַמַּעֲלָה הַשִּׁשִּׁית רָבַץ בַּן־נֵץ זָהָב וּלְעֻמָּתוֹ — יוֹנַת־זָהָב; וּמִמַּעַל לְרֹאשׁ הַכִּסֵּא נִצְּבָה יוֹנַת־זָהָב אוֹחֶזֶת בַּן־נֵץ בְּכַפָּהּ, וּלְמַעְלָה מֵרֹאשׁ הַכִּסֵּא עָמְדָה מְנוֹרַת זָהָב עֲרוּכָה בַּכֹּל: בְּנֵרוֹתֶיהָ כַּפְתּוֹרֶיהָ, מֶלְקָחֶיהָ, מַחְתּוֹתֶיהָ, גְּבִיעֶיהָ וּפְרָחֶיהָ. וּמִצִּדָּהּ יוֹצְאִים שִׁבְעָה קְנֵי זָהָב וַעֲלֵיהֶם מְצֻיָּרִים שִׁבְעַת אֲבוֹת הָעוֹלָם וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם: אָדָם הָרִאשׁוֹן, נֹחַ, שֵׁם, אַבְרָהָם,

1) מראשית ימי חייו. 2) משרש יקהה—הַשְּׁמַע. 3) אבי הימן. כלכל ודרדע חכמי שלמה.

תֹּכֶן החברת השניה (אייר) של „הכוכב":

I. חלק הספרות היפה

1) אקדמות (לחג השבועות) – עברית מאת ש. ש. קנטורוביץ
2) מגלת אסתר בתרגום שני „ „ א. לובושיצקי
3) מות אלכסנדר הגדול (אגדה) תרגום ד. לפידות
4) ויהי בהודים מלך (בלדה) „ מרדכי גולדנברג
5) גן עדן לילדים (אגדה, סיף) „ א. ל. יעקבוביץ
6) מלך יהודה (רומן ביבלי, ב,) „ א. טרמפה
7) הנגון (אגדה) „ ל. חזן
8) בפרוץ הסער (ספור) „ י. ח. זגרודסקי
9) יונת אלם (שיר) „ הרון־אל־חמד
10) ספורי יצירה „ יצחק קצנלסון

II. החלק המדעי הפובליציסטי.

11) ספורי תוספות־יום־טוב מעובדים ע"י יצחק קנטור
12) ירושלימה (ספורי מסע) מאת א. פרנקל, תרגום י. ברקן
13) הקוף והצב (משל) מאת אברהם אלמאלית
14) משלי שועלים „ ברכיה הנקדן
15) קופרניקוס (לשנת יובלו) „ דבורה
16) המגנים (מאמר מדעי) „ פ. קנטורוביץ
17) כרוניקה חדשית „ י. ח. זגורודסקי
18) ידיעות מדעיות „ המערכת
19) שונות: חדשות אחרונות, חידות ועוד.

מלבד הסופרים המשתתפים כבר בשתי החוברות של „הכוכב" הבטיחו לנו את עזרתם הסופרים והפדגוגים: ש. אפשטיין, א. בן־אליעזר, יחיאל בארנשטיין, א. דוידוביץ (במחלקה המוסקלית), י. א. הנדלזלץ, ח. זוטא, משה לוין, ש. מלצקי, א. מטרופוליטנסקי, ש. ניסנבוים, משה ספיר, ש. צרניבסקי, יעקב פיכמאן, ז. שניאור, י. רוזנבוים, ח. קפלן, מ. קפלן, לוין קיפניס, א. שטיינמאן ועוד.

נמשכת קבלת החתימה על „הכוכב" לשלשת החדשים (אייר, סיון, תמוז) במחיר 15 אלף מ. עם המשלוח.

מחיר חוברת ניסן ואייר לאחדים – 6 אלפים מארק כל אחת בלי משלוח. מפני השנויים התדירים בשער הכספים ישתנה מחיר החוברות של סיון תמוז לפי המצב הכללי במדינה.

מתקבלות גם מודעות (רק בעברית) לחוברת השניה של „הכוכב" ואילך.

מחיר המודעות: דף שלם מיליון מרק, חצי הדף – 600 אלף מרק, רבע הדף – 300 אלף מרק.

דמי החתימה והזמנות למודעות מתקבלים במערכת של „הכוכב", באדמיניסטרציה ובכל בתי מסחר הספרים.

המחברים והמו"ל החפצים כי ספריהם יזכרו בביבליוגרפיה של „הכוכב"–יואילו לשלח אכסמפלר אחד מכל הוצאותיהם למערכת–בהקדם.

כל המורים בבתי הספר של „תרבות" בפולין ומחוצה לה–וכן מנהלי יתר האסכלות העברית ומוריהן יואילו להודיענו את כתבתן המדויקת ויקבלו אכסמפלר אחד של חוברת „הכוכב" במחיר 4 אלפים מ. עם המשלוח.

Hakochab (miesięcznik) Nr. 1 (kwiecień). Redaktor-wydawca A. Luboszycki.

ירחון ספרותי מדעי לבני הנעורים

הוצאת „אביב“, ורשה — מערכת א. לובושיצקי

שנה ראשונה — ניסן תרפ"ג — חוברת א'

כִּנּוֹר־עֲלוּמִים,

י. ל. פרץ.

לְכִנּוֹר עֲלוּמִים
הַרְבֵּה מֵיתָרִים:
פֹּה חָלִיל רֹעֶה,
שְׁרִיקוֹת עֲדָרִים,
לַחַשׁ גַּעְגּוּעִים,
הֶמְיַת זַלְזַלִּים;
וְשָׁם רוֹעֵד מֵיתָר,
כְּאִלּוּ בֵּין עָלִים
בַּלָּאט יִתְגַּנָּבוּ
קַרְנֵי יָרֵחַ;
וּפֹה מֵיתָר נוֹדֵף
כְּשׁוֹשָׁן פּוֹרֵחַ;
בּוֹ נֶפֶשׁ שׁוֹשַׁנָּה,
בְּשַׁחַר יָמֶיהָ,
בְּצִלְצְלֵי קֶסֶם
תַּזִּיל בְּשָׁמֶיהָ...
לְכִנּוֹר עֲלוּמִים
הַרְבֵּה מֵיתָרִים,
וְכֻלָּם אֲהוּבִים,
נְעִימִים וִיקָרִים...

כְּטְלָלִים יִזֹּלוּ
וּכְדֶמַע נְדָבוֹת,
וּכְרַעַשׁ הַנְּפָשׁוֹת
וּכְהֶמְיַת הַלְּבָבוֹת...
וּלְכִנּוֹר הַנְּעוּרִים
הַרְבֵּה מֵיתָרִים:
גַּל אֶל גַּל קוֹרֵא,
עוֹנֶה הֵד הָרִים;
שָׁם צִלְצַל אֲזִקִּים,
חֲרָבוֹת בַּשַּׁעַר;
פֹּה סוּפָה נִסְעֶרֶת
עַל אֵילֵי הַיַּעַר;
שָׁם יִשְׂאוּ הַנְּבִיאִים
לְמֵרָחוֹק אֶת דֵּעָם;
פֹּה יַמִּים עִם דָּכְיָם —
קוֹל עַמִּים בְּרֵעָם!
וְזֶה יַז אֶת נִצְחוֹ —
וְקוֹל מַר צוֹרֵחַ,
לֵב עָבִים קוֹרֵעַ
סְגוֹר שְׁחָקִים פּוֹלֵחַ;
אֶרְאֶלִים מוּצָקִים
יֶהְדֹּף בְּזַעַם
וְעַד הֲדוֹם כִּסֵּא
יִפֹּל כְּרַעַם!
כִּי מְדוֹר דּוֹרִים
קְרָב לַעֲנָקִים
בָּעַמִּים וְאַדִּירִים,
בְּאֶרְאֶלִים וּשְׁחָקִים!
לְכִנּוֹר הַנְּעוּרִים
הַרְבֵּה מֵיתָרִים,
וְכֻלָּם מַרְהִיבִים
אַדִּירִים וְנֶאְדָּרִים.

י. ל. פרץ.

מחיר החוברת 6.000 מארק.

הוצאת „אביב“ ורשה מערכת א. לובושיצקי.

שנה ראשונה ניסן תרפ״ג.

תֹּכן החוברת:

I. חלק הספרות היפה

II. החלק המדעי הפובליציסטי

תמונות: פרץ, נורדו, בן־יהודה, חברי „המכבי“ בתל־אביב, נבוכדנצר;
ציורים: עוף־הסער, אינקויזיציה; על המעטפה: חדשות באספורט, מודעות.

מאת המערכת: למותר הוא להאריך בדברים על הצורך הגדול בהוצאת ירחון ספרותי־מדעי שישמש בית־חנוך לצעירי עמנו בימי אנדרלימוסיה רוחנית כימינו. אמנם השעה היא שעת משבר קשה לספרות העברית, אך הנסיונות הבלתי מוצלחים של ההוצאות הקודמות מסוג זה לא ירפו את ידינו ולא יעצרונו בהצי הדרך. יודעים אנו את הגורמים העיקריים לחורבן עתונותנו העברית וראשי מהרסיה ומחריביה; ובכל זאת בטוחים אנו כי עוד המצא ימצאו בין בני נעורנו חוג קטן של **שני אלפים** קוראים תמידים כדי להבטיח את קיומו של ירחון עברי. ותהא נא החוברת הראשונה של „הכוכב“ **לדוגמא** לקוראינו הצעירים, שרידי קנאינו לספרותנו ההיסטורית.–החוברת השניה נמצאת בדפוס ותמצא למכירה בעוד שלשת שבועות. – סידור „בן הכוכב“ יתעכב קצת עד אשר נספיק לבסס כדבעי את הוצאת „הכוכב“. אולם יהיו נא גם הקוראים הקטנים בטוחים, כי את אשר נדרנו להם שלם נשלם בקרוב. לחוברות הבאות של „הכוכב“ „ובן הכוכב“ מוכנים בתיק המערכת – מלבד המשכי היצירות הנ״ל – מפרי עטם של טובי הסופרים בישראל ובעמים. מחוברת סיון ואילך יופיעו „בהכוכב“ מכתבים מיוחדים מארץ־ישראל על חיי הישוב בהוה ורשימות היסטוריות על קורות המושבות. כמו כן נכונים אנו לפתח **חליפות־מכתבים תמידית** בין קוראינו הצעירים בארץ־ישראל ובין חבריהם בכל תפוצות־הגולה. מערכת „הכוכב“ תקבל ברצון עליה להיות המתוכת והמקשרת בין שני עולמות אלה לחזוק היהדות השבה לתחיה ושפתנו הלאומית, והננו מציעים לקוראינו בא״י להיות **המתחילים** במצוה זו ולהודיע תומ״י את חבריהם בגולה מכל אשר אתם: על שמחותיהם והרפתקותיהם, מפעליהם ותקוותיהם.

כתבת המערכת: Redakcja „Hakochab“ Warszawa, Nowolipki 27 m. 28
כתבת האדמיניסטרציה: Tow. wydawnicze „CENTRAL“ Wsrszawa, Nowolipki 7.

Bar code on back endpaper

174

31/6